M

12
14
d
20 bis

5-2-B-2=

Ascanius Ruatius

ORTUS MEDICINÆ.

ID EST,

INITIA PHYSICÆ INAUDITA.

Progressus medicinæ novus,

IN

MORBORUM ULTIONEM,

AD

VITAM LONGAM.

AUTHORE

IOANNE BAPTISTA VAN HELMONT,

Toparchâ in Merode, Royenborch, Oorschot, Pellines, &c.

Edente AUTHORIS *Filio*,

FRANCISCO MERCURIO VAN HELMONT,

Cum ejus PRÆFATIONE ex Belgico translatâ.

Editio nova, cumque locupletiori Rerum & Verborum Indice, pro illa Venetiis nuper excusa, multam partem adauctior reddita & exornatior.

Pertinet ad ... de Urbe ex ... Asranj

Bibliothecæ S. Franc. ... 166.

AMSTERODAMI,

Apud Ludovicum Elzevirium,

CIƆ.IƆC LII.

יהוה

VERBO INEFFABILI,

Holocaustum vernaculum litat Author.

Mnipotens, Æternum & Incomprehensibile Ens! Omnis Boni Origo. Concredidisti mihi Talentum, quod fœnori in forum profero: Verùm agnosco & confiteor impotentiam meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demersus in abyssum Nihili mei. Te precor, Omne providens Bonum, clementer suscipias librum hunc, Æternum Initium ac Finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, salvifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratiâ, per lignum hoc aridum, vermium escam, incendii pabulum, servum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Nisi denuò me perficias, custodiasque cuncta Tua dona, in me peribunt æternùm. Hoc ingenuè fateor ex meditullii mei notitiâ, coram Te Domine, cui omnia in veritate percognita sunt: & coram Mundo, cui pleraque præstantissima latent vera: Stupesco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita prostratus celebro Nomen Tuum prægloriosum, illudque desuper invoco, Fidelissime Amator hominum, IEHOVAH! O Sanctum & Incomprehensibile Nomen! omni tempore, & solum sanctificandum, solumque gratis sanctificans solos suos Sanctos. Clementer intueâre de throno Omnipotentiæ Tuæ viventium miserias, auxiliâre liberis hominum, cùm sit Tibi volupe illis adesse. Recordare verbi Tui promissionis, non amplius Deus Patrum nostrorum, sicut olim, at nunc ut Deus declaratus Pater noster: Non ampliùs Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Israëlis; sed ut Deus IESVS, Deus MARIÆ matris nostræ, & qui factus Frater noster

in amore Gratiæ Tuæ. Omnium desideriorum meorum finis & scopus eò tendit, ut incomprehensibile Nomen Tuum sanctificetur, non quoniam vocâris Ter-Optimus-Maximus; verùm etiam, quia solus es Omne, cui propriè competit Omne sanctificantis Amoris votum, quandoquidem non indiges nobis, neque aliud quicquam tibi devovere possumus. Excipiebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans sum: Ego verò huic repono O, O, O, Domine, cogitationes meæ deficiunt; liquescuntque in nudo Amoris voto Sanctificationis Nominis Tui; Ecce enim Domine, non nisi Nihilum sum, nec quicquam præterea, quàm quatenus Tibi placuit, ut ad Te pertineam. O Omne, Omnis, & Omne meum votum, meritò videor vernaculâ linguâ tibi offerre, nec non vovere Feudum meæ Essentiæ, & Proprii, quibus à Te investitus auxilio proximi mei utor fruor. Quamvis enim primus animæ conceptus extra verba consistat, atque sic absque propriâ linguâ: sentio tamen adhuc esse crudum, neque sequestratum, quousque non limetur ac menti junctus in cogitationes, verba, scripturamque abeat. Hancce cruditatem percipio mihi facere primi conceptus objectum infirmum & instabile, citoque rursus obfuscare. Ea propter Æterna Tua Sapientia eam porrò ad mentem usque evehi concessit.

Verum quidem, quod velis adorari in Spiritu ab hominibus, non autem eo modo, ut maneat in primi objecti indistinctione. Quin imò Angeli, puri simplicesque Spiritus, cogitatione licet Te nudè adorent, ceu Spiritus; certâ tamen, nobisque ignotâ cantilenâ satagunt Sanctificans Tuum Nomen sine intermissione sanctificare. Propterea quoque non solùm ex totâ animâ, totoque Spiritu Te amari præcipis; sed etiam è toto corde, cunctisque viribus: ita ut Oratio spiritualiter instituta, & nuda adoratio, saltem excludant oralem, animi attentionis expertem.

Largire, dilectissime Domine, proximis meis servis Tuis illud per similitudines suggeram: Organista novam cantilenam inaudiens, eam mox in principio non sine difficultate ludit; Ipsius anima ex parte quidem sonum percipit, verùm ejus digiti (ceu structores sonorum, prout alia membra verborum fictores sunt) ita concinnè non sequuntur, nec

abso-

absolutam cantilenæ perfectionem adeò celeriter, citò, ac distinctè assequi illis concessum est. Conspiciens quidem organi tabulaturam, statim ludit; scilicet captu ejus primo tabulaturæ intuitu eam versus digitos mittere solito; At cantione istâ juxta Musices leges constructâ, non verò in tabulaturam versâ, ceu minus ei assuetùs, difficiliùs ludit: cùm prius è Musicâ componenda sit tabulatura Spiritui ejus consueta, antequam ludat. Majori adhuc difficultate ac raritate testudinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.

Ratio non dispar mihi visa est primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc soni, mensque in verba vel scripturas redigi cupit: cujus defectu non pauci hærent in bono objecto, quod propter mentem indistinctam sine fructu evanescit. Cæterum sentio, primam animæ ideam sequi consuetum animi instinctum, quò inibi limatus verbis vel scriptis percipiatur: Sed verò, quùm homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inspiratam obtineat; & præterea suas cogitationes, in meditationes, linguas vel scripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare soleat, animæ inconveniens & mirum videtur, primi conceptûs objectum, in mente vernaculâ linguâ verbis depictum, præter consuetudinem ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo semet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi objecti purum & planè spiritualem conceptum alienat. Verùm enimverò, omnis primæ cogitationis objectum in verba abiens, in vernaculâ prius semper haberi, compertus sum in homine, non nisi Hispanico idiomate utente, qui & Hispanus audiebat; is lethaliter vulneratus, mentis impos, multa sed Italicè loquebatur, vixque intelligebat Hispanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, sedentem, vel jacentem, prout ipsum collocarent, sculptilis ad instar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel ejus uxor vel natorum quis aliâ quàm propriâ Germanicâ linguâ pronunciarent, cum tamen intra domesticos parietes jugiter uteretur Italicâ linguâ & Gallicâ: Quin imò paulò pòst ab hoc Comate vigili liberatus vix persuadebatur, idem ut crederet.

Atque sic, ô Domine, libri mei dedicatiunculam in vernaculâ coràm altissimo Tuo Solio deposui, scilicet cantilenam mei objecti, quod incommodum proximi mei in me demittere non fastidisti. Tibi sit omnis honos! Pergo nunc significare proximo miseram Ethnicorum inscitiam, quâ Tui hactenus ægroti ab Academiis fuère seducti, atque sic miserè peremti, non obstante Prophetico præcepto, nomine Tuo edito; Hoc dicit Dominus; Nolite docere, ad instar gentium.

Quapropter, ô Domine! fac retineat anima mea concessa sibi dona in Tui honorem, quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hâc viâ Mortis, proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus, qui solus es Via, Veritas, & Vita. Hoc unicum est, quod diligere nos decet. Tu, mi Angele, Tutor, ac Intercessor, qui adspicis Bonum Omnipotens, impetrato meo nomine id quod mihi deest, insiste vestigiis Raphaëlis, (Medici Divini) qui opera sepelitionis, mortuorum noctu præstita ferebat ad Deum; Ad Deum ferto præsens nocte mearum tenebrarum factum opus, studiose curans, ne homo posthac ita interimatur, neque tam citò subeat mortem: Offerto hocce opus meum coram Sacro-sanctâ Trinitate; cui dedico! Sic age, in D E I *Gloriam!*

A M I-

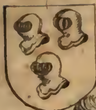

Helmont

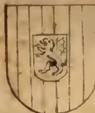

Ranst

Bauw

Vilain

Joannes Baptista Van Helmont

Franciscus Mercurius Van Helmont

Staßart

Halmale

Merode

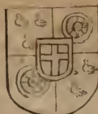

Renialme

AMICO LECTORI
S. D.
FR. MERCVRIVS VAN HELMONT,
Philoſophus per Vnum in quo Omnia, Eremita peregrinans.

Onſtitueram aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetratum iri, ſcribere quidpiam proximi mei uſu præſenti ſeculo edendum; quandoquidem odi ficta, variegata, vana & fallacia verba, quæ Mundani ſitiunt. Iam verò coactus rationibus ac literis æquorum multorum Sapientum, diverſis hinc inde ex Regnis Statibusque, qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti parentis mei ſcripta prelo ſubjicere; Iisque annectere, quando, & quomodo obierit diem ſuum; quoque in ſtatu ſcripta præfata reliquerit; Inſuper ac ſupplere ea quæ deſiderarentur, humano generi multis ab erroribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi extorſit, ut cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perluſtrarem; quo peracto, ipſum memet in eorum ſuffragia damnabam, propoſitum ſuſpendebam, inſequentem narratiunculam planis ac ſimpliciſſimis verbis, maternâ linguâ, differens, juxta tenorem præcedentis Dedicationis paternæ, quam eâdemque ipsâ illius intentione ſuccinendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in triceſimum Decembris diem, anni ſupra milleſimum ſexcenteſimi, quadrageſimi quarti, ad veſpertinam ſextam, cùm plenâ adhuc ratione uteretur, priuſque omnia ejus Sacra ſolemnia & Iuſta ipſus poſtulâſſet, nactuſque eſſet. Morbus ſibi fuit ejus ipſa vita, qui ipſi permanſit ſeptimanis ſeptem, hunc in modum ordiens; Aliquando gelidâ fœtentique nebulâ ad meridiem ſubitò pedes domum revertebatur, quod ipſi fuit in cauſa, ut cùm epiſtolium quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis diſcurſui indulgeret, reſpiratio in tantum ſibi deficeret, exſurgere cogeretur, perque feneſtram proximam ſpiritum haurire, quo binis diverſis vicibus Pleuritis ipſi accerſebatur, à quâ tamen omnino incolumen ſe reſtituebat; Imò pridiè exitus

sui erectus adhuc scribebat amico cuidam Parisios, inter cætera hæc insequentia verba; *Deo laus & gloria in sempiternum, cui placitum est hoc me mundo evocare; ac prout conjicio, non ultra viginti quatuor horarum spatium vita suppetet; hodie siquidem primum Febris insultum sustineo præ imbecillitate vitæ, ejusque defectu; quibus mihi finiendum.* Quod ita insecutum, postquam specialem mihi benedictionem impertivisset, quam ingens legatum duco. Morbi ejus proprietatem hîc prolixiùs non extendo, ob temporis angustiam; cùm prætereà mentio illius mihi facienda sit in Compendio meo de Omnibus ad Unum, quod, volente Deo, brevi edendum molior.

Paucis diebus obitum ejus præcedentibus, inquiebat mihi; *Cape omnia mea scripta, tam cruda & incorrecta, quàm penitùs expurgata, eaque conjunge; tuæ curæ nunc illa committo; omnia ad arbitrium tuum peragito. Omnipotenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit.* Idcircò, Lector attente, rogo, ne primo intuitu iniquè me judices, quòd crudiora scripta maturioribus permixta excudi curaverim, illis non restitutis, correctisve. Scito, magnum & laboriosum hoc opus provehendi desiderium causam fuisse: Nihilo seciùs tandem experiare, avidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodò exsatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia me peregisse judicabis, nihil proprio lucro quærens, quod pleniùs ex hac mea præfatione elucescet. Testor Deum, cui cognitum votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege scriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in summa enim veritate tibi dico, solâ ex misericordiâ hæc me protulisse, animadvertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ salvationem adeò parum cordi esse.

Sistite intrinseco-externos gradus vestros antiquos, ingredimini regiam viam æternam; mittite avia illa innumera, quæ permagno labore ac difficultate ipsus pertrivi, quærendo, quò pervenirem ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem cunctorum creatorum, eorumque harmoniam, idque omnibus interioribus exterioribusque mediis, quæ imaginari poteram. Omnes tunc sensus intendebam, quò innotescerem Sapientibus sic nominatis, sperans tandem invenire Sapientem aliquem dedoctum, ubicunque locorum degerem, quas nationes appellerem, cujusque essent professionis, aut conditionis, juxta appetitum eorum loquebar, ut colloquio illos devincirem, ac pro viribus totam dispertiebam causam: hoc, aliisque modis perspicuas plures attingebam cognitiones fundamentales, artesque, quas omnes consultò hîc prætereo: Cumque eas singulas ac universas intelligerem, solum magni æstimatum hominis opificium deprehendebam, quò magis alienum, vanum, ac futile, eò magis

gis

gis evehi atque coli; quam servitutem agnoscens, sponte aversabar, ut qui prosequebar simplicitatem planam.

Descendens ascendebam ad proprietates essentiales & occultas, meoque auxilio librorum quorundam latinorum intellectus desiderari videbatur, huic fini Testamentum Novum idiomate Latino simul ac Germano aliquoties perlegebam, ut eo pacto diebus paucis stylum Latinum non modò intelligerem, verùm etiam præfato in Testamento comperirem perfectam, diuque optatam, simplicem ac æternam veritatem, vitamque Unicam, quod Unum (scil. DEUS) Unum tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati adversatur; sic quoque quicquid creavit Deus, omne in eo Uno, & per illud Unum creavit, alioqui non servâsset ordinem; Et quò amabile, liberum ac unicum hoc Unum in cunctis magis cognoscerem, eoque fruerer, tranquillo studio accingebam me, exteriùs simplici induebar vestitu, animoque meo interiùs magis contrahendo, nec non medendo, multa agebam soli Deo cognita, sic & sanitati conservandæ, adaugendisque viribus, complures annos sobriè victitabam, abstinebam quoque carnibus juxta & piscibus, vinô ac cerevisiâ, intantum idque, ut propinquorum contemtum & fastidium incurrerem, (bono ut conjicio zelo) exprobrantium; Quid insoliti ceptitat rursus? omni statui ac functioni inhabilem se reddit, tam Ecclesiastico, quàm seculari: ad insaniam tandem redigetur, cùm nil novi amplius suo delectamento inveniet, aut magicis artibus se addicet, novamve molietur hæresin: cum ipso comparatum est, ut cum cæteris Sapientum liberis, ut in pervicaciâ persistant. Alii ingeminabant desuper: Parens ejus in culpa est, omnes quippe liberos suos perperam educavit, à teneris ipsos Pyrotechniæ adhibebat, hic nunc morosus effectus, felicitatis ansam perdidit, cum Hispaniarum Infans Isabella Clara Eugenia eum susciperet, ac nobili servitio penes Nepotem suum Principem Cardinalem destinaret, restitit: præstaret fratrum loco ipsum decessisse, ab illis boni quid exspectari potuisset, hic nulli usui inservit; si studiis inhiat, Doctoribus se submittat, ut reliquis mos est; vel uxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipsi excutiat. E contra alii regerebant, hoc serum nimis, per ludibrium reponentes; Philosophatur, pertinax nimis est, nullibi præterquam cum omnivariis peregrinis, & personis heteroclitis, cujusque professionis ac negotii conspicitur: infortunium adhuc incurret; simulare enim nescit, nemini parcit, nec majoribus, nec minoribus, quum iniquum deprehendit; Omni nunc dejicimur spe, ad incitas illum redactum oportet: omne enim patrimonium, & quod possidebat, & quod eveniendum esset, sorori cessit: lætusque insuper peregrè abiit hinc, referens, nunquam

se reversurum: Quis unquam talia meminit! Aliud quippiam vices subeat oportet, de quo tamen nobis haud constat, adeò fatuus non habendus, veteres ut abjiciat exuvias, nisi suppeterent meliora, certioraque. Destituunt nos conjecturæ, quandoquidem hæc inconsultis nobis iniit: de fine quoque sibi prospiciat; cùm indiguerit nobis, alienus habetor.

Postquam hos, pluresque cæteros casus tranquillus ac lætus superavi, confestim Conscientiæ exonerandæ subsequentem seriem contexui, quam me instante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cujus præcipua compendio absolvam, per Interrogata & Responsa, quorum subsequentes quæstiones quandoque plura indigitabunt, quàm in responsionibus præcedentibus manifestè declaratum: quod studio factum, ut Lector interea similiter aliquantum anniteretur, ipsique constaret Responsa prædicta abundare.

Tempore quodam dictus meus amicus visitatum me veniebat, quem inter alia interrogabam, An promissorum suorum mihi præstitorum adhuc recordaretur, de subministrandis quibusdam parentis mei Operi jungendis, ad ulteriorem benevoli Lectoris instructionem? Cui respondebat; Attende, Frater, præteritâ nocte jugiter perpendens & ruminans verba tua, novamque simul ac inauditam Mercurii Trismegisti Poimandri Commentationem, lampade extinctâ, corporique priùs alimento naturali subducto ad tempus quoddam, quò totus interiori vacarem: exhinc grave cùm sustinuissem deliquium, videns fio, suspenso oculorum usu, à Luce quadam, diaphana, gravia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipsum simul penetrante; Ipsoque visionis momento me constitutum reperiebam in pellucido, viventi, orbiculari, duplici suggestu, basi carente, in principium suum per-amplexo, ab astris irradiato, undequaque circulari literâ perscripto, quam zenith alii vocant, alii Nadir, quæ adspectu suo simul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Unum in Omnibus, & Omnia in Uno; tempus apparuit, ut omnes cæci videant, videntesq; maneant cæci: Me sequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam; Cor meum stabilissimum vetus ac novum est creatum, quod cuique hominum in brabium est suspensum, expressâ qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere potestis corporis mei necessarii, cum omnibus durabilibus, quiescentibus, agentibusque ejus membris, quæ Partes integræ sunt, singulatim & universim per effectus eorum Creatorem suum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique similibus ut opitularer necessitatis momento: tibi enim subsum, & præterea nihil.* Hæc audiens, vera esse constabat, eoque ipso nutu suspensum cernebam brabium, quo super quasi vesanus hæc proferebam;

Iuvenis

Iuvenis es, ut liberi tui, qui nascentur ex te: tui enim similes sunt fratres, qui ætate te exæquant, corpus tuum lucidissimum, ponderosissimum, summè compactum & conspicuum est creatum, uni bini tui colores sunt cæruleus ac ruber, qui omnes Universi colores continent, & qui atras in tenebras te transmutarit, candida rubraque exsistens virgo, singulis vicibus adusq; decem ei paries liberos, illæsâ virginitate tuâ, siquidem tu, liberiq; tui constituitis Lumen, cujus partes sunt integræ, nec calor nec frigus, nullusq; acutissimus gladius vinculum tuum solvet; Sol enim pater tibi, materque Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & fare interius in silentio Omnia in Uno; tum cognosces duplex, coadunatum Unum in Omnibus; nec non æternum nexum solvere poteris, ac nectere, absque temporis jacturâ.

His dictis, ingens me pervadebat horror, moxque ad mei similes me convertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenûm gentium doctos & indoctos Sapientes, nobiles ignobilesque, juvenes cum senibus, qui omnes ad certamen invicem divisi erant, propter cognitionem, scientiamque veritatis; Ego, hujus Divisionis fundum perspiciens, voto tentabam me parare insertioni mutuæ Concordiæ. Advertebam primò, libellum quendam, partem alius subsecuturi, insignitum, *Opuscula Medica inaudita*, dissidium hoc ex parte cievisse, qui juniores pios studiosos, aliosque veritatis cultores ex prolixa caliginosaque nocte in diluculum revocârat, ut crederent magis perfectam nec doctam hactenus lucem restare, unde illis diluculum hoc coruscaret, & quò penitiùs præfatum libellum inspiciebant, eò magis lætabantur, quod in eo reperirent pollicita adventus desideratæ Lucis perfectioris, id quod adeò animum illis adaugebat, ut eorum quis non vereretur quibusdam Academiarum Professoribus, præmissis celebribus, Christianisque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clarâ voce in publicum proponere; Haud mirum, hæc verba nostra Carni duriora videri, cùm spiritualia sint, de quibus caro judicium ferre nequit; prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adspexerat, propter visûs ægritudinem: cumque minimum Lucis cerneret, illam detestabatur, inter cætera referens, pessimum illam venenum esse, quia intolerabilem sibi dolorem afferret, ut ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciâ suâ nullam curationis mentionem sufferre poterat, cùm præ luce tenebras amaret, & sic factus esset filius earundem tenebrarum, Professorum quidam animadvertebant hoc simile de se prolatum esse, sibi temperare nescientes, furore correpti ingerebant; Vos novitii seditiosique hæresium seminatores, deceret vos cum asseclis vivos comburere. His dictis, ferocientes versûs domum Professorum Senioris proruebant, ibidemque cœtum de nocte convocabant, ut sibi prospicerent, quid inchoan-

dum foret, quò nova hæc Doctrina subverteretur: Patronus hujus familiæ Senex erat avarissimus, utque ætate maximus, prior sermonem ordiebatur, postquam cunctos salutatione excepisset solenni, inquiens; Confratres, filiique mei Professionis nostræ jurati, vobis pernotum est, Doctrinam nostram firmiter esse stabilitam; de quâ nihil ambigendum, cùm tam antiqua sit, nec unquam gentium ullam sustinuerit adversitatem, quæ ipsi labem inurere posset. Nostris diebus minimè concedendum est, ut per Doctrinam hanc schismaticam pessumeat, aut gloria, æstimatio, & à nobis suggesta typis prostantia omninò pereant, iis conservandis totis viribus annitamur: quo facto, nos ipsos posteris nostris immortales reddemus, auferemusque solenne præmium egregiis nostris factis; Simus concordes, tum præstabimus multa; priùs meam sententiam expromam: Si nostrûm quis adversabitur proposito nostro, ei suffragiorum pluralitate mulcta irrogetur, cujusque facultatibus conveniens; Ego, ut prior, apographo me huic obstringam; Ac quàm mox quis mulctandus veniet, argentum hinc resultans deponatur usui ad supprimendos hostes: Deinceps, ne dissidium inter nos gliscat, utque commodè pertingamus Conclusionem opportunam, necesse est, ut omnia concionentur scriptis, quæ hîc peragentur. Cui omni statim parebant, idque effectui mandabant; præterea, incitabant ipsum, quò pergeret sicuti cœpisset, dicentes, Binæ hæ propositiones justæ & æquæ sunt; siquidem hâc doctrinâ nostrâ cuncti opes acquisivimus: ita conveniens ac justum quoque est, ut exinde parta ad Doctrinam nostram spectent, eamque defendant, quò opulentiores adhuc perveniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo suavique vultu ac gestu subjungebat; Maximè necessum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, ut se nobis jungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipsas res tangit; quo obtento, Magistratum mox implorabimus, libellum illum seditiosum igni condemnare, ulteriori sub interdicto, ut qui uterentur eo, facultatum corporisque supplicium luant: Secundò satagendum foret, ut statim astu imponentes unico authoris filio prædicti libelli, qui reliqua scripta hæreditario jure possidet, certam pecuniæ summam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhostimentum patris sui librorum, quos typis mandandos perhiberemus, à partibus parentis sui stare fingentes, ut hoc pacto ad minimum rescisceremus, ubinam illos occultos asservaret, quo potiremur iisdem, igne exurendis: Nam cùm hi lucem adspicient, majora perpetiemur; nec aliud suppeteret remedium, quàm sub authoris nomine edi curare librum, perversam doctrinam complectentem, aut stygias artes, eumque totum per orbem dissipare: quo-

que melius hoc succederet, dictus hæres è medio tollendus esset, ne instituto nostro officeret; Quæ omnia liberè sine peccato perpetrare licet, quandoquidem hæc demonstrare ac firmare possumus, recepto usu & doctrinâ plurimorum Scriptorum celebrium Ordinis cujusdam prædominantis. His finitis, primarium post se rogabat Doctorem, non minùs summis viribus niti, refragantem adeò doctrinam intervertere, proficuamque conservare; Quibus ille, à primo secundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & sincerus, qui multos secretim miseros ab orco revocârat, integritate suâ, quâ castigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum suorum dictorum. Hic quoque callebat, exspectabatque præsentem adventum Eliæ Artistæ, quem desiderabat efflictim, multisque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, suæ Professionis studioso; cæteroqui ratione pollebat, firmâque valetudine, qui moriens, ultra communem hominum sortem aliquid scire videbatur.

Quondam ante obitum suum, pauperibus charitate gratis ministratum ibat, multa misericordiæ opera in Nosocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Professores ejus accersebat, exsultantes ipsum illum experiri professæ suæ theoriæ fructus: hi habitâ Consultatione suetâ, largiter ipsi sanguinem subtrahebant, propinabant Cathartica, adeóque ejus vires planè pessumdabant; At commodum accidebat, ut residuus vigor, ejusque Iuventus morbum superarent: apparebat vires amissas recepisse, quo firmabatur, Professores ac Licentiatos veros esse Medicos, reputans ex relatu eorum, mortem se meruisse, illorumque tormentis se debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem juxta eorum merita; Iuvenis pristina pia vestigia repetens, eo ipso malo secundò premebat, illorumque operâ rursus eandem evadere carnificinam sperabat; Sed, eheu, spiritus sibi deficiebat, ac ratione sanâ, cognitioneque veri ad hunc suum fratrem exclamabat; Actum est mecum, ut cum singulis; tamque durabit diu, donec Medici sic appellati præsens hocce in æternum reverâ sentiant, videant; nunc autem præteriti obliviscuntur, credentes possidere præsens, futurum negant cùm illud cernere nequeunt, & sic longioris vitæ nullam curam gerunt: eâ enim nunquam fuère destituti, uti alio bono caduco, cujus datur reparatio, ast unicam saltem vitam possidentes, eamque amittentes, actum erit. Inanis res est, necessitate nullâ premente studiis incumbere. Victus est servus, qui nobis inserviat oportet, perpetuò vocans omnibus qualitatibus suis, hunc qui Dominum suum nominârit, inscius ejus mancipium erit, quamvis cuncti

homi-

homines, exceptis paucis, hâc obstricti sint servitute, quæ maximæ parti pro nunc & inposterum vitam adimit: Despero de vita temporaneâ: qui enim dicuntur laturi auxilium, ejus notitiâ carent, eâque prius potiri coguntur altercationibus ac dissidiis, quæ eos inter orientur, odio, invidiâque, quibus dicti doctores nunquam laborârunt, cùm sint pauci, dies noctesque cursitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt, tam apud sanos, ægros, ac mortuos: sicque frequentare concordes potuerunt, quod eò persistet, donec appareant tempora extrema, quæ dignosces ex eo, cùm videris, adeò increscere juniorum Medicinæ Doctorum Licentiatorumque numerum, ut vix quid agant suppetat; Seniores infensi erunt Iunioribus ac novitiis, quòd census suus quotidianus imminuetur, quodque comperient adventitios juniores, victui comparando certiora discere coacti, quosdam curare ægros, quibus similes sub illorum curâ necem subibant, cui invidebunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos, quibus juniores accerserentur; Denique convitiabuntur illos publicè coram omni Populo, inquientes; Hi juvenes scelesti incantamentis medicantur, Praxi interdicatur ipsis necesse foret. His & similibus illos subvertere laborabunt, Deumque offendent, ut Iunioribus aliisque piis ac industriis addat animum, ut perficiant id, quod Senioribus verbis his proponent; Cùm vos invitavimus, nobis permittere publicè quosdam ex nosocomio ægros sanare, pauperum lucro brabium statuentes, sollicitantesque vos ad vicem versam, & qui effectui non suffecissent, præmium luerent, illud recusastis: Non quæritis egenos, sed redditis, mendicos in eo exprimitis, qui consimiles fastidiunt, noluntque eorum numerum increbrescere: persuasas enim se habent divitum quorundam ædes, locaque, ubi largior stips eveniebat eorum impostoriis verbis, ritibusque, ut ita artes, ædesque has liberis suis doti relinquant; Quod ipsum & vos animo fovetis, at malè succedet: quia publicâ hâc discordiâ, quæ ex avaritia pronascetur, Mundo fraus innotescet illa diutina, suscipientque solos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus dijudicentur, quique Samaritani vestigia imitabuntur. His absolutis, vitam deficere sentiebat: ergo oculis sursum flexis, subjungebat mœstus; Misericors Domine, abbreviato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorum caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritûs, ut in tui gloriam vitam absolvant insontes; precor te, ô Salvator mi, necem meam Doctoribus piaculo posthac non imputes: siquidem ignorant quid perpetrent; sed visum aperire digneris, ut veritati adstipulentur, utque Populus prædicet ea de ipsis, quæ olim de Divo Paulo. Quo finito, se totum Divinæ voluntati

tati

tati permittebat, extremumque effundebat ſpiritum in amplexibus hujus ſui fratris, qui prædicta hæc verba jugiter ruminabatur.

Hic ſuâ vice proferebat ſequentia: Tenemur omnes, in Chriſto fratres, veritati patrocinari; quod non meliùs perficitur, quàm oppugnando ac defendendo: hinc exſequemur bina, unum, ut hoſtium noſtrorum vires nobis innoteſcant; alterum, ut noſtris majus addamus robur, ſicque magis in noſtro confirmemur inſtituto. Poſtquam omnia hæc audiviſſent, cogebant ipſum hanc provinciam ſubire mulctæ comminatione, in tantum ut hoc munus voluntarium ſibi capeſſendum eſſet. Inferebatque; Ego Seniorum ſecundus, à quocunque erudiri cupidus hâc in re arduâ, Ego veritatis miniſter, quandantenus concedo priores propoſitiones binas; tertiæ verò neutiquam adſtipulari poſſum, videlicet interdictis ac cenſurarum ſtigmatibus præfatos libros ſubvertere: illud enim ſi niteremur, omnino præpoſtere ageremus, opinantes uno loco eos extinguere, aliiſque mille denuò illos reſuſcitaremus. Non ita rudes & incauti ampliùs ſunt homines, ut olim, cùm cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ proferebant, quod apprimè conſtat Typographis atq; Bibliopolis, iis hinc inde quæſtum facientibus, ac vetari & impediri nequit; Nonne res ipſa paſſim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipſus Author Diſſertationem edidit, inſcriptam de Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipſi fuit ſurrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis ejus typis exſcriptæ, ad quam diverſos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheiſmum eorum colentium, blaſphemantibus cenſuris conſtantes, ingenti numero evulgârunt, quas cenſuras facilè conquiſierant, eo quod in ſingulis regionibus omnigeno ſub habitu religioniſque vultu degant, ubi nummus vel merx ſcatet: haſque cenſorias notas ubique in templis & aliis locis publicis diſſeminabant, quo libellus innoteſcebat; venabaturque à quolibet; plures novi illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem ſibi ſolis ſervabant, conquirendis cenſorum vibicibus toties ſaltem exſcriptus, quò Authorem ejus everterent, ultra quinquagies millenorum Imperialium jacturam ipſi creantes; Quoniam porrò prædictus libellus, vel Diſceptatio, quibusvis Sapientibus Doctis & æquis probabatur, ingens authori fiebat injuria: Deus alibi proſpiciebat, ac benedicebat ipſi, ne ex deſiderio illorum ſupprimeretur; Et ecce, in detentione hoc deſuper perpeſſâ alterum prodromi loco libellum ſuperedidit, ſubſequendumque alium hunc præcipuum, ut liquidò conſtet, ejuſcemodi ſcripta cenſoriam virgam minùs reformidare.

Vt quartò autographum libri, ſcriptorumve, penes hæredem aſtu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priusquam excudatur, fieri nequit: nam cognitum habeo, faſtuoſos quoſdam prænominato hæredi millenos coronatos præſentes, per quempiam Bibliopolam præ ſe ferentem, obtuliſſe, aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hâc legè, ut cuncta parentis ſui Scripta traderet, quæ poſſideret, nullo exemplo retento; ſubolfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auſcultabat illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè eum conturbabat, ut imprudenter denique in convicia erumperet, irrito itinere domum veſtigia relegens. Hæc, taliaque geſta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipſi pariunt, ut ab eo, qui adſpirat ad illa, præſidii tantum poſtulet, ut decipi non poſſit. Intellexi præterea, ſin rectè memini, interim ipſum curaſſe ea imprimi per virum probum ac fidum, qui ubiq; terrarum ea divendere ſataget. Quintò, ſpurios Authori libros ſubornare, alienam & falſam Doctrinam complectentes, palàm fieret; Inventionis enim ratio nunc ubique patet, inſuper eo hæredum expergefaceremus, ac juxta nominis ſui ſignificationem tam altum exclamaret, ut ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media, quanquam patrimonio caret; (ſiquidem perhibetur, & veritas ipſa, ſe reperiſſe Eliam Artiſtam, cumque familiarem ſibi reddidiſſe, cujus ope Pythagoræ Philoſophiam propagabit, cujus ultimas tabulas indigitatione Parentis metallicæ virgæ indefeſſo labore effodit.) Re ſic ſe habente, ne ipſum laceſſamus, operæ parcamus, conſervemusque impenſas; Nam ſiquid Doctrina hæc malum præ ſe ferat ſcopum, ſponte ſuâ citiùs corruet, ſique divinitùs deſcendat, eique refragemur, inſtituto non ſufficeremus, irritosque labores & ſumtus impenderemus, pronunc & impoſterùm exitium nobis accerſentes. Cùm omnes jam Doctores reliqui ſolidas haſce rationes inaudiviſſent, magnas ipſi perſolvebant grates, atque hanc Confutationem pro deciſo colebant; Excepto Seniore prædicto, hic exaudiens illa, præ dolore ac pavore Apoplexiâ corripiebatur, adeò valdè repentinam obibat mortem; ejus filii ejulatibus perſonabant, expergiſcebantur vicini, illucque verſus confluebant, geſtarum ignari, omnem hancce familiam maximè conſternatam reperiebant. Quò ſimiliter appropinquabat ſtudioſus, qui turbam hanc obſervârat, ſtatim commodo ſuo litabat: cùm enim cerneret omnia illorum ſcripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea tollens ſub pallium abſcondebat, moxque ſe ſubtrahebat; quam primùm illuxiſſet dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat poteſtatem, qui paſſim id dilatabant, notumque reddebant; hinc ulterius emanabat, Te fodiendo Pythagoræ

gorae Teſtamento potitum eſſe,referebaturque Supremo occultorum theſaurorum Domino, hic confeſtim cuſtodiae te mandabat, quia repertum Pythagorae Teſtamentum in medium non protuleras,quod haud furto ſed dono acquiri debet; Dominus tres Sapientum ſuorum, genuinae Scientiae cultores, quos omnigenûm gentium ac conditionum multi, imò Mundi magnates ſtipabant, eo deſtinabat, ubi retinebâris, ſic te alloquentes:

Bono animo eſto, ſubeunda tibi erit Sententia haec,quam Dominus noſter in te tulit, quae hunc in modum exorditur; Mandato ſupremi Domini tui, cui certò conſtat, te Mercurium van Helmont fodiendo theſaurum inveniſſe, quem ſuis ſubditis inquirendum praeceperat,à quibus accuſatus, & certis pleniſque probationibus convictus, morti damnâris, niſi illud ipſum Pythagorae Teſtamentum ſartum tectumque edideris, itidemque aperueris pleniſſimè, quâ viâ notitiâque illud repereris: his praeſtitis, per omne ejus Imperium libertas tibi adjudicabitur.

Triſti haec animo auſcultans, denuóque alacritate ſublevatus, certò ſciebas, inficias eundo mortem te non evaſurum, quapropter Delegatis reſpondebas, inſequenti modo: Vos oro, Domini Sapientes juxta ac prudentes, ſi quicquam in vos valeo, gratum meum animum apud Dominum noſtrum conteſtamini, ob ſententiam adeò clementem, quâ me dignatus eſt proſequi; eique demonſtrate, quod Teſtamentum illud imprudens retinuerim, ignorans tradi oportere: id nunc praeſtare paro, omni cum experientiâ ſcientiâque, quibus illud nactus ſum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas ejus mihi concedat ſpatium integrae Septimanae, intra quod Domino ſatisfacturus ſum, quo libertatem juxta Sententiae tenorem redipiſcar, id ſperans non recuſatum iri; Etenim reverâ, juxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quò mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel ut ordine ſingula diſponam, quae die Lunae futuro, & ſic deinceps inſequenti tota hebdomade diſtinctè ſignificabo. Ad quod Sapientes reſpondebant: Mercuri, nos pleno mandato à Domino noſtro inſtructi,cujus authoritate petito tuo aequitati ſubnixo deferimus, ex ſententiâ propriâ cuncta praeſtabis, ut Domini Sapientes dedocti aequanimes nullum in te delictum inveniant,cum dicto te die audient,examinive ſubjiciant,proprio utique & amplo dierum termino definito, te ipſum cuſtodiae ſervandae obſtrinxiſti, donec promiſſa adimpleantur, continuò tecum perſiſtemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hoc praecedenti formabis. De conſortio illo gaudebas: quivis enim illos qui intuebatur, ex habitu & geſtibus illorum pios eos colligebat; ſiquidem vultus eorum divinam prae ſe ferebat laetitiam,

illisque dicebas: Quandoquidem dies cedit, cui lucrandæ, nec minùs obedientiæ meæ contestandæ, scitote, Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfinisse, nec cuipiam simili, quoniam mihi non est opus; verùm, considerans, hodiernum primum esse hebdomadis diem, crastinum autem postremum, diem Dominicum, septimum, in quo omnia perfecerat, quoque quievisset; opportunum mihi visum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum Septimanæ distribuere atque complecti, auspicans futuro die Lunæ, sexto hebdomadis die, mortalium consuetudine (coram Deo enim omnia æterna sunt atque præsentia) Ita ut nobis, tanquam caducis, primus dies habeatur ultimus, & à Saturni die incipiens retrorsum numerare, implendæ toti Septimanæ, diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret, ob temporis amplitudinem: interea breviter omnia commemorabo.

Ego Mercurius, à teneris in segregatâ Schola Hermeticâ à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus, eo spiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens universam Artem sacram, vel Arborem vitæ pernoscere, eâque frui: nec manus operi admovere volebam, nisi hanc à capite ad calcem certò callerem; præterea animo institueram, comprobatione veri, eò ad extremum perveniri posse, absque adminiculo institutionis externæ. Creaturas omnes mecum dispertiebam, primùm externas & corporeas, (ut ita dicam:) deinde internas spirituales & corporificantes, quas partes iterùm versùs inque Unum simul referebam: dictas Corporeas, sine spiritualium corporificantium adjunctione subdividere ac cognoscere nequibam, insueto illas vultu intuebar, sicuti pro arbitrio consequenter omnes suo quolibet ordine collocâram, tanquam immunis à præoccupatis, falsis, & obstinatis Ethnicorum opinionibus, qui nunquam Academias frequentârim, ut ex stylo hoc meo inculto satis apparet. Verumtamen probè advertite, nullum dictum frustraneum profero, quin aliquid significet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporariis & caducis delectationem aut studium percipere poterat: perpetuò sitiebam atque anhelabam perfectas, æternas, à momentaneis necessariis creatis in me ipsum suspiciebam, & abhinc in Deum, qui Cœlum atque Terram creavit simul, quod Philosophi profani apprehendere nequeunt, quique huc pervenire desiderant, Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem, humili cum Spe, inque Amore vero: tum perfectam sui ipsius cognitionem adipiscentur, aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium, in eorum Esse, sive essentiâ, & post eorum transmutationem, quod latiùs & apertiùs eloquar,

quar,

quar, quantum verbis fieri poteſt, ad Animæ Corporisque ſanationem ac conſervationem temporalem atque æternam, juxta menſuram cujusque captûs, qui omnibus haud eſt par, nec erat; utque ulteriùs ad Salutem adjuvarentur, Deus bonitate ſuâ ex Prophetis Moyſen ſuſcitavit, qui ipſis Typo (quod Belgicè etiam ſonat Biblia) ſcriptis ſuis inſerviret, priori nempe Creationum libro, qui omne complectitur quicquid deſiderari poteſt, quod nunc partim ut totum magis ediſſeram (ſecundùm Hieronymi verſionem) ſiquidem cuncta comprehendit, quæ homo in ejus Suitate, Egoitate, Meitate, ſimilibusque appropriationibus intelligere nequit: quicquid enim Deus creavit, per Unum, & in Uno, liberum ac ſolutum creavit; quique id ſibi arrogat, ipſummet ſe proprium reddit, à Deo ſe ſegregat, inque ſe ipſo extremas versùs tenebras viam ingreditur. Ac ſicuti Deus eſt incomprehenſibilis, æternus, penetrans, adimplensque Ignis, Lux, & Gloria, carens principio & fine, talis eſt hominibus ſanctis (Belgicè ſonat, Hy-lichten / quaſi Ipſe lucet) in coadunato Amore Gloriâque, & in Piis (exprimit Belgicè Sal-lichten / lucere debet) erit, juxta magis & minus; malis verò æternum tenebroſis, ſegregatisque hominibus quoque æternùm urens Ignis eſt; prout dictum. Quemadmodum igitur Deus eſt æternum Bonum (belgico Idiomate Deum exprimit,) ita quoque omne Bonum creavit, quicquid creatum eſt. Primus homo in Lucem & Bonum conſtitutus eſt, tanquam à Deo creatus, non tamen Unitus in æterna Quiete ac Gloriâ, ſed ut creatus ad Imaginem Dei arbitrio libero; quod jam in nobis proprium eſt factum, ſeductione, atque transgreſſione Interdicti, Admonitionisque Dei, in Mortis attactu & eſu, ſeu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Heva tetigit, comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur; Ne tam longè excurras, priusquam percipiamus, numquid te ipſum noveris, quidque te eſſe dixeris.

Mercurius; Homo ſum, à Deo Omnipotenti creatus ad Imaginem & ſimilitudinem ſui, ex Terræ limo corpus; (idiomate belgico Licht-aem/ quaſi Lucis vas) poſſidens, Spiritum & Animam ab illo adeptus; Unumque horum fieri oportet, Corpus, Spiritus & Anima debent Sanctificari (Hy-licht zyn / ipſe lucet) vel Beari (Sal licht zyn / lucens erit;) ſin minùs, vas & Spiritum damnari neceſſe eſt.

Sapientes; Animadvertimus, te conari exprimere, te triplicem eſſe, non verò Unitum, Spiritumque tuum tenebroſum vel lucidum fore, offuſcationem ſui ex Carne proventuram, quæ eſt terreſtris, mortifera & obſcura, Illuminationem ſui acquiret per Spiritum irradiando, explendo, & ſubigendo tenebras. Verùm audire avemus, utrum ſit tertium: quoniam

 Lucem

Lucem vasis & Animam appellas, num duæ diversæ sint Luces, sive unam saltem una constituant?

Mercurius; Unica Lux æterna est in omnibus partibus integrè & æternè, externè atque internè, utpote vita æterna, æternaque tota pars à Deo Omnipotenti inspirata homini; sicuti testatur Moyses, Libri Geneseos capite secundo; *Factus est homo in Animam viventem:* quæ Anima constituit diem septimum, ut demonstratur eo ipso capite: *Igitur perfecti sunt Cœli & Terra, & omnis ornatus eorum. Complevitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat: & requievit die septimo ab universo opere, quod patrârat. Et benedixit diei septimo; & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo, quod creavit Deus, ut faceret. (Scil. hominem in animam viventem.)*

Sapientes; Si Lux hæc est dies septimus; quid de diebus sex præcedentibus sentis, deque eo qui exstat Ecclesiastici capite decimo octavo; *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul?*

Mercurius; In principio creavit Deus omnia, Cœlum & Terram, & quicquid creatum est: quod Moyses ad introitum Geneseos in primum diem comprehendit, ubi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens; *In principio creavit Deus Cœlum & Terram; Terra autem erat inanis & vacua; ac tenebræ erant super faciem Abyssi: & Spiritus Dei ferebatur super aquas. Dixitque Deus: Fiat Lux. Et facta est Lux. Et vidit Deus Lucem, quod esset bona; & divisit lucem à tenebris. Appellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque est vespere & mane, dies Unus.*

In tantum ut Homo constituat sextum diem, qui dies invicem distincti sunt, quò se ipsum Homo cognoscat, quid sit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat, vel habere possit per Spiritum ejus, quà homo, (non itidem quà Anima) in præcedentes dies vel creata; sicuti in præfato Geneseos capite habetur; *Et ait Deus: Faciamus Hominem ad imaginem & similitudinem nostram: & præsit piscibus Maris, & volatilibus Cœli, & bestiis universæ Terræ, omnique reptili, quod movetur in Terra.*

Sapientes; Nobis satisfacis, ac præterea superque significas, Hominem diem sextum esse, & Lucem, & tenebras in primum diem separavit, quam Lucem sive spiritum vocavit diem, ejusque Sanguinem, Carnem vel tenebras Noctem, quæ vespera ac mane sextum diem constituêre, & ita deinceps reliqui quinque, quamvis juxta peculiarem cujusque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

Mercurius; Septimum mane, Lux, aut Vita, Spiritus Dei ipsus est, prout dictum; Ideóque in septimi diei descriptione Moysis non exprimitur, ex vespera & mane septimum diem factum fuisse, sicuti præcedentibus sex diebus;

diebus; idque hanc ob causam, quòd non detur principium aut vespera in Deo Patre, quippe qui *Est, qui est*: Sed habetur, quòd septimo die Homini in faciem ejus inspiravit spiraculum vitæ; & hic Homo factus est in Animam viventem, ita ut ex homine & spiraculo Dei dies septimus factus sit.

Sapientes; Ex relatione tua ad satiem intelleximus, principium ac finem diei primi, insequentisque sexti, cum septimo die infecto conjunctim hominem esse factum in Animam viventem. At inaudire expetimus, quid velit Moyses vocabulo, *In Principio?*

Mercurius; Principium est Deus Filius, per quem, in quo, & à quo Cœlum & Terra creata sunt; uti testatur quàm evidentissimè Evangelista Joannes, primo capite, his verbis: *In principio erat Verbum*, (quod Belgis quoque sonat **woort**/ id est, Fiat). *& Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est: in ipso vita erat, & vita erat Lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit Homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de Lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, sed ut testimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum. In Mundo erat, & Mundus per ipsum factus est; & Mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate Carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et verbum Caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus; gloriam quasi Unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Ioannes testimonium perhibet de Ipso, & clamat dicens; Hic erat, quem dixi: qui post me venturus est, ante me factus est: quia prior me erat. Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moysen data est, Gratia & Veritas per Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit unquam: Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.*

Sapientes; Jam hoc divi Ioannis testimonium percepimus, quod omne perfectioni inserviens contineat: verùm tuam sententiam nobis expedias; Quomodo Adami similis sis? & quâ ratione in & ab eo processeris?

Mercurius; Antequam Homo factus sit in Animam viventem, Deus ipsi dicebat, testante Geneseos capite priori; *Et creavit Deus hominem, ad Imaginem suam*, (quæ Imago est Deus Filius) *ad Imaginem Dei creavit illum, masculum & fœminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait; Crescite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo injungebatur, quoad Spiritum & Humanitatem; non autem quoad Animam: hæc enim æterna atque immutabilis

est,

est. Sic etiam omnes ejus partes ei similes sunt, quarum & ego totam possideo; Quemadmodum nunc à limo humi Homo factus est, ita ut reliqua animantia terrestria, per accretionem & unitionem, esum creatorum viventium, crescere oportet, qui cibus, in ventriculo emoriantur & immutentur ab illorum Substantia, requiruntur, si à viliori in præstantius converti debeant, vel per Hominis Spiritum ad vitam Vnitam provehi, à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus, & substantiam, sicut Adam teneo; quia ex eo processi, postquam factus est in Animam viventem, ut in Capite secundo Geneseos habetur; *Adæ verò non inveniebatur Adjutor similis ejus. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cúmque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro eâ. Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in Mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc, Os ex ossibus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumta est. Quamobrem relinquet Homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.*

Sapientes; Explicasti nobis, quî fueris totus in Adamo secundùm spiritum & Animam, & in Heva juxta Corpus: Item, quòd vas spiritum, spiritusque Animam susceperit; Iam inaudire cuperemus, quâ ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immissus indigitet, priusquam eam conderet?

Mercurius; Ab initio Adam in Essentia sua perfectus erat, tanquam primus Homo à Deo creatus, ita Spiritus ejus carnem & vas perlucebat, illustrabatque: sicuti nunc Lux tenebras ejus illuminabat, ac subigere poterat, ita tenebras præcellere ac superare debebat: quoniam interna, stabilis, æterna, & bona in Essentia sua erat; quo exsistente, Adam absque somno immisso sui simile sponte suâ producere non poterat: persistens enim in Essentia ejus insomnis, & quoniam ipsum se diviserat, omnes partes ejus ipsi propriæ permansissent, rursusque in unum ad Totum rediissent, quamprimùm libuisset, eo quòd per Spiritum ipsius prædominantem subjectum Corpus sibimet divisisset, quæ partes intrinsecus & extrinsecus irradiatæ erant, ab Vnâ ejus Luce, quæ quibusque membris Essentiam tribuit.

Sed quis quæret; Quomodo denique cum Adamo comparatum fuisset, si virus ab Heva non comedisset? Respondetur, Perpetuò ipsi dimicandum fuisset Spiritu vel Luce suâ adversus ejus tenebras, quæ primo die Deus dividebat, ex quibus duobus simul Homo condebatur: uti perhibet dictum caput, quod explanatur ulteriùs ad finem ejusdem capitis, die sexto, his verbis; *Et replete terram, & subjicite eam:* Cúmque ad extremum pugnas-

pugnâssent, terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum implevissent, sicque subegissent, ut priores tenebræ absorptæ atque coalitæ fuissent; quod erat ipsius proprium, unicumque Opus, jugiter agendum & perficiendum.

At quis porrò quæret; Cùm in Adamo dicta Lux à tenebris disgregata tenebras superâsset, sicut relatum, per eandem ipsam lucem; numquid juxta spirituale redditum Corpus Unitum, integer & æternus in singulis suis partibus ac membris fuisset? Hoc exsistente, eâ ratione dividi potuisset in innumeros, æternos, infinitosque homines, sine præfato somno præcedente? Respondeo; Constat, hunc Deificatum hominem in cunctis ejus partibus infinitis integrum fore, similiter omnes illæ partes iterùm Unum integrum unà constituere; Ita se habente, Unus saltem Homo Deificatus futurus fuisset, huc redactus necessariâ suâ luctâ, eâdem cum Christo salvatore nostro post ejus resurrectionem Gratiâ in sua vita gauderet. Quo jam plures ejuscemodi homines progenerarentur, quoque omnes etiam eâ ipsâ fruerentur Gratiâ, ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam ipsam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædictum somnum, ne Adam, altùm dormiens, structioni Hevæ quidpiam contribuisset; Nunc autem hoc somno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porrò Curiosi; Cur Heva condita sit ex Costa Adami, non autem ex ejus Carne? Responsum reddo; Prior Homo Adam erat, alter Heva, illius in auxilium & procreationem conjunctam structa; Iam propagatio consistit partim in homine, sicut in cæteris Animantibus, Conjunctione, aut Alimentatione, uti dictum, ulteriusque observandum in omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam succrescere valeant, (quia constant ex duobus: Unum prius interire oportere, videlicet Corpus & Formam, quæ ex aquis & terra consistunt, oriunturque ex Lunæ luce, stellarumque, tanquam Noctis Luminarium, unaquæque pro naturâ illarum differenti, nullis exceptis; Ut & hoc in Adamo perficeretur, Dominus Deus Adamo costam eximebat, quæ est os, secundùm Fieri in Adamo, progenies venarum (quod Belgis quoque sonat viperarum,) quod à Luna regitur, uti comperietur, accrescente Luna ossium medullam itidem increscere, instar aquarum, & cum illâ decrescere; Comperietur porrò, quando igne crematur Caro, eam perdere formam, non item os, imò adeò stabile est, ut monetæ probitatis examinatores crucibula sua exinde conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explorant; Ut ita, Os, seu Costa, præter terram Humanam nihil sit ac retineat, quatenùs secunda in Homine productio est, instar Terræ ex Aquis, eatenus à pri-

mo & Uno distat. Propterea Heva, utique hinc procreata, quid Secundi ac Minoris est, juxta Corpus, non item juxta Spiritum & Animam: has enim ab Adamo tenet, quæ æternæ ac permanentes sunt, quarumque Heva partem possidet, eamque totam, veluti cunctæ partes æternæ sunt; prout dictum. Præmissis nunc ulterius asserendis, Comperies fœminas ideò menstrua pati, progenerationi inservientia, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, quâ dictum.

Sapientes; Acquiescimus, insuperque duorum vocabulorum occasione, quæ Belgico idiomate considerate protulisti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam revocas, commemorata unum ab Euangelistâ Matthæo 12. capite, ubi Christus inquit Pharisæis; *Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. Ideò dico vobis: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus* (Carni) *Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut facite Arborem malam & fructum ejus malum: siquidem ex fructu Arbor agnoscitur. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Alterum à Lucâ capite tertio, post citatum Iesaïæ Prophetæ locum, qui dixit; *Et videbit omnis caro Salutare Dei. Dicebat ergo* (scil. Ioannes Baptista) *ad turbas, quæ exibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à venturâ irâ? Facite ergo fructus dignos pœnitentiâ, & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* Quæ duo vocabula binis hisce textibus quoque recitantur, sermonis Belgici significatione haud malè congruentia, omnique demonstratione tuâ nobis indicans, sic vocatam Serpentem, quæ Hevam seduxit, ejusque Spiritum, certè fuisse Carnem ipsius propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumque suum ea propter alloquentes; ut ita Serpentis nomen serpens non habeatur, verum æquè serpens Animal, ac Homo, juxta Carnem, quod superque cernitur in Hominis infantiâ vel senectâ, aut cum spiritus debilitatur, ipsum esse fierique serpentem.

Quapropter, postquam Deus Homini dominium irrogasset in Animalia, in omnem Terram, & in omne Animal serpens, quod movetur in terrâ, postremum hocce dominium maximum est, quo beatitudinem suam operari debebat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium suppetet: jam enim properamus, siquidem secundi præfinitorum diei dimidium mox cessit; progredere igitur, & festina, nobisque differentiam

inter

inter te atque Adamum edisserito, cum adversùs caliginem suam ipsi luctandum erat, quo æquè ac tu eam subigeret.

Mercurius; Alia nulla, præter quod tenebræ in homine auctæ sunt, per attactum fructuum, comestionemque, Arboris prohibitæ in tantum ut Tenebræ primas in lucem teneant, eamque nunc possideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras ejus possidebat, & ante lapsum ejus illuminabat.

Sapientes; Qui hoc factum?

Mercurius; Factum est hoc comestione fermentanti, contagiosa, caliginosâ, & mortiferâ.

Sapientes; Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

Mercurius; Sicut erant tenebræ in facie Abyssi, priusquam Spiritus Dei ferebatur super aquas, simili modò comperies, vas aliquod, locumve conclusum & mucidum, omne id, quod tantillo saltem temporis infertur, æque rancidum reddere, ulteriusque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere; Insuper ut demonstretur, locum hunc mucidum etiam esse tenebrosum, à doliariis addiscitur, qui cupientes rescire & experiri, utrum dolium sit mucidum nec ne, orificium ejus aperiunt, perque umbilicum accensam candelam immitunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna transversim immissa ardens permanebit, donec vapore suo progignente semet ipsam præfocet; dolio verò exsistente mucido, flamma aut lucerna per dolii orificium ad spissitudinem ligni penetrare nequit. Manifestè igitur apparet, caliginem quoque sese exserere; aliasque res caliginosas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cùm caligo Lucem; aut caliginem Lux superat; Hæ, similesque tenebræ, ante omnem Lucem sint, oportet; & quò sunt stabiliores, eò stabilius etiam est corpus inde exortum. Ulterius nunc animadvertendum, sicuti Lux temporalis extra se illustrat, alia aliâ longiùs, juxta earum stabilitatem, magnitudinem, aut coalitionem, simili proportione ac modo tenebræ extra se radios effundunt, ut relatum, sicuti quoque ignis ardens & consumens per lumen suum potest accendere, comburere, & excitare plura semina in Crescentiam, pro ratâ stabilioris eorum naturæ; id quod noto hoc experimento evidenter percipies; cernitur atque sentitur, quò propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque: hic nunc Calor & Fulgor una eademque res est, quamdiu est, in Igne, uti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo speculi cujusdam ustorii probari potest, quo congregantur rursus calidi radii, similesque fiunt illis in igne exsistentibus, nimirum calidi & urentes; Iam cum Ignem temporalem, sparsum & ca-

 ducum

ducum liberè ardere permittimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diversis distantiis abhinc alia creata aduri, in proximo videlicet magis stabili ac combustili, & quatenus radii diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minusque stabilia creata accendet; Ratio est, quod citò fit, citò quoque perire necesse habet; propterea Regionis frigidæ ac uvidæ, majores proferunt fructus, præ fervidis & aridis ditionibus, minùs tamen durabiles quàm alii minores calidiores, quoniam eorum Lux, quæ ipsis inest, magis est divisa, idque tam in brutis quàm hominibus, udarum plagarum homines rudes & magni sunt, nec tantum Caloris sufferre possunt, ut Homines in editis, aridis, fervidisque regionibus degentes, ut suprque res ipsa testatur, imò adusque cadavera violenta morte peremta comperies, prout Historiæ narrant, & quotidie adhuc experiri possumus, cùm strages edita fuit, ederurve, hominum qui ex tractibus frigidis & aquosis illos calidiorum provinciarum adversus belligeratum processerant, utrinque cæsos diu pòst dignosci potuisse, quia illi frigidiorum regionum citò putrescebant, hi arescebant atque superstites manebant, in fervore integri hi prædurabant, quod balsamus eorum durabilior est cæterorum, prout magis minusvè materiæ humidæ continent, vel magis minusvè de Luce nocturnâ participant, quique eâ magis destituuntur, ii magis diurnâ Luce gaudent; Quemadmodùm nunc Sol perfectum ac majus est luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare Nocturnum est, quæ perennia sunt in eorum Essentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præstant, quæ ope eorum nascuntur & renascuntur. Præterea ut Unicus est Sol, ac Unica Luna, eorum creata haud aliter quàm ipsis similia, comparata esse possunt, unica etiam & perfecta, ut Aurum quod Philosophi Solem appellârunt, & Argentum Lunam cæteraque quinque metalla similiter pro re natâ, secundùm cæteros Planetas; quo ritè egerunt, perhibueruntque veritatem, quia unica corpora perfecta sunt, Ignis illis nocere nequit, in eo stabilia permanent, in Igne Aurum vivit, ideò Philosophi Salamandræ nomine illud insigniverunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem suum solummodò ex parte possidet, ut dictum, Sol autem Ignis & vita perennis est, solummodòque in sibi simili vivere potest, quod etiam stabile corpus sit oportet; Ac sicuti Corpus est temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum similia sunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Essentiam, eâ Lux itidem ad Originem suam reverti debet; Caducum enim perenne non potest attingere; Præterea Caligo stabilis ante Lucem adsit oportet, in quâ Lux suscitetur, quod si tene-

tenebræ hæ perennes ſunt, Lux etiam perennis in eo habitare poteſt, primò juxta Spiritum, deinceps juxta Animam, qui ſpiritus, cùm ſit æternus, æternas illuminat tenebras, coaleſcuntque tenebræ in Lucem, & fit Argentum, quod eſt duplex, conſtituens Corpus in Carne Oſſibusque Auri, quod triplex eſt; Sicuti jam Sol magnum eſt Lumen diurnum, ita Lunam vincit, Argentumque omnino in Aurum convertitur, per id cæteri Planenetæ quinque terreſtres transmutari, ac ad eorum ſimilem perfectionem perduci poſſunt, quoniam & illi ſunt Luminaria nocturna. Ulteriùs ſciendum, innumera Mineralia multa eſſe, ſtellarum adinſtar mutuò differentia, quæ cuncta perfectionem ſuam exſpectant, horum quædam cæteris faciliùs & citiùs ad perfectionem poſtremam pervenire poſſunt: Aurum & Argentum, quàm minutim dividantur, ſine jacturâ reduniri queunt, eò quòd omnes partes minimæ integræ ſint & perennes: veruntamen caducæ reddi poſſunt, quia nondum in unum coïere, hic autem interitus ex & ab ipſis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia ſtabilia ſunt.

Iam quidam Amatores interrogarent, quo pacto contingeret? Replico; Eodem quo evenit in omnibus creatis, quo & in Heva accidit, adauctione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, uti relatum; Imò tenebræ adeò exereſcere poſſunt, ut integrum ſpiritum in tenebras converterent: verùm quòd ſi Luna ſeu ſpiritus Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam ſubjugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non ut ante corruptionem ejus erat, ſed hâc lucta & victoria tam fortis erit, Spiritusque ejus tantum multiplicabitur, ut imperfectorum fratrum decem ſtabiles reddere valeat; non autem hîc libertatem vel integram æternamque Unionem hoc certamine acquiſivit, ſed toties conflictum hunc repetere debet, qui jugè magis magisque accreſcet, ſecundùm Spiritus adauctionem, & caliginis, donec ad extremum pervenerit, nec ampliùs patiatur, Corpusque aquoſum vel tenebræ planè conſumtæ erunt, ac tum eſt purum, ſempiternum, unitum & duplex Lumen, quod omnia illuſtrabit, absque detrimento & imminutione, omnesque fratres ipſius in ſui ſimiles perficere poterit, virtute propriâ retenta; Cúmque hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, abſorbeturque in Solem, ut æquè Sol æternus, unitus & trinus fiat, id quod eſt poſtremum in æternitate (extra hominem;) Et hinc demonſtrari poteſt, quòd Euangeliſta Ioannes, Apocalypſeos tertio capite, ſimilitudine utatur eâdem, inquiens; *Suadeo tibi emere à me Aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & veſtimentis albis induâris, & non appareat confuſio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos*

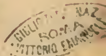

 tuos,

tuos, ut videas. Ego quos amo, arguo & castigo. Æmulare ergo, & pœnitentiam age. Ecce, sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum patre meo in throno ejus. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.

Sapientes; Gaudemus, quod intelligimus à te cognoscimusque Lucem elucentem ac vivificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagiosas, caducasq; tenebras; per quæ rescifcimus, quomodo Heva fructus tenebrarum tetigerit atque comederit; & quòd exinde tenebrosa & contagiosa devenerit; per effluentem ejus caliginem, tradebat id quod comederat, ut quæ id ipsum facta erat, Adamo, qui eodem vescebatur: Similiter per diversitatem Lucis elucentis à tenebris exserentibus se intelligimus, quomodo Dei ministri per Lucem externa & sempiterna opera patrare possunt, ut montes translocare, cæcis visum reddere, surdis auditum, mortuos resuscitare: & vicissim, malos caliginososque homines extra seipsos solummodò operibus segregatis ac lethalibus designandis esse potes, emanenti eorum caligine. Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuisse, pariterque fuisse arborem Scientiæ boni atque mali, quod colligere licet ex Moysis capite secundo, insequentique tertio. Apprehendimus item, arborem bonam, fructus verò malos fuisse, præterea jam Arborem hanc cum Paradiso cognoscimus ex verbis tuis, idemque Moysis, secundo capite; *Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio: in quo posuit hominem, quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave: Lignum etiam vitæ in medio Paradisi lignumq; Scientiæ boni & mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen uni Phison; ipse est qui circum omnem terram Hevilat, ubi nascitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum est:* Porrò capimus & hoc, quod habetur cap. tertio; *Et cùm audivissent vocem Domini deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem*; id quod explanatur ulteriùs 18 Psalmo Davidis, qui inquit; *Cœli enarrant gloriam DEI, & opera manuum ejus annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat Scientiam. Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum; & in fines orbis terræ verba eorum. In Sole posuit tabernaculum suum: & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo: Exultavit ut Gigas ad currendum viam, à summo Cœlo egressio ejus, & occursus ejus usque ad summum ejus: nec est, qui se abscondat à calore ejus. Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Iustitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum,*

cidum, illuminans oculos. Timor Domini sanctus, permanens in seculum seculi: Iudicia Domini vera, justificata in semet ipsa. Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multùm: & dulciora super mel & favum. Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adjutor meus, & Redemtor meus. Cognitum quoque habemus, mortalem hominem Arborem vitæ, attingere posse, eâque frui, cùm fuerit Cherub, isque fieri potest, testante Moyse, 3. cap. Geneseos; *Et ait; Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc ergò, ne fortè mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum. Et emisit eum Dominus Deus de Paradiso voluptatis, ut operaretur Terram, de quâ sumtus est, Ejecitque Adamum: & collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam Ligni vitæ.*

Quandoquidem nunc determinatum illud biduum effluxum, quódque brevi à nobis sis relinquendus, prius inaudire avemus, quia initiatus es 4. Ordinibus minoribus, an cæteros tres similiter ambias, sive in Doctorem Medicinæ promoveri.

Mercurius; Sacerdotium magnum est munus, multaque requirit, nunc præsertim, de multis respondeant, sintque perfecti oportet, cùm ritè defungi velint, quod capessere neutiquam auderem, nisi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò defugio, quoniam ejusdem Professores plerumque alienas fovent opiniones, minúsque veritatem sectantur; At Deum orabo, sibi placeat, in dies mihi concedere, voluntatem ejus exsequi totis viribus, adusque destituere vitam.

Sapientes faustæ noctis voto te beabant, adhortantes; Perge tuo in instituto, & agito, ut tibi ipsi, mediante die Saturni, in die Lunæ, per Diem Solis, libertatem procures, ut dictum; Demumque te commendamus postulationi subsequentium nos, qui te insimulârunt, accusârunt, atque convicerunt, ut omnia præfata Luci ederes: eos alloquere & exaudi, ut cuncta exsequâre observabunt, pro hoc biduo nostræ Delegationi stetimus.

Adhæc, erga Dominos & Magistros hos Sapientes tuis gratiis defunctis, illorum sectatoribus inquiebas; Veritatis amatores, summè honorati, cum minùs honoratis, nobiles ignobiles, quique adestis, neminem vestrum seorsim novi (quamvis à vobis instimulatus fuerim) quia vultu jam mihi velato estis; Scitote, demissè me vobis omnibus supplicare notis, ignotisque, promtam meam opellam, benevolumque affectum haud gravatè suscipere,

omni-

omnibus ac ſingulis vobis ex cunctis viribus inſervire ſe devoventem. Quibus auditis, acceptum ſibi eminùs teſtabantur, ac notorum numerus ingens vela levare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant, alii perſonabant Hymnis in honorem parentis tui, ejusque ſcriptorum, tibi miſſis, quo paterno præfigerentur operi; Ceſſante hoc applauſu, pòſt gratias tuas abſolutiſſimè peractas, perſequebâris; Multos veſtrûm novi, aliquos viſu & alloquio, cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gilinii Comite mihi ereptis, cùm abſente me ſpoliâſſet caſtrum, ubi inter reliquam meam ſupellectilem libros, ſcripta, & hymnos prædictos deprehenderat, quæ omnia ille cum Medicaſtro ſuo Galenico ſuperſtites non ſufferre poterant; hunc lugeo interitum, cauſam unicam, quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia proſpera ac ſalutaria in Domino, inquiens; Veſtræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia, poſtquam meus Intimus ad inſtantiam mihi narrâſſet, paucis complectebar, eique monſtrabam; quibus viſis, typis vulgare monebat, ſubjungens: Si quis plura deſideraverit, modò ſit aptus, nunquam deero, quin pleniùs cuilibet pro re natâ inſerviam: Me ſequere, univerſum perambulo Orbem.

INDEX TRACTATUUM,

à JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT editorum.

64 *Igno-*

TRACTATUS DE MORBIS.

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

VATI-

VATICINIVM DE AVTHORE, POEMATE EXPRESSVM.

1. MEdicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda. 2. Dictum Hippocratis, invitans eam ad urbes. 3. Admirata respondet Hippocrati. 4. Laus Hippocrati debita. 5. Hippocrates Medentum primus, qualiter coluerit Medicinam. 6. Galenus ornatum lingua dedit, non aluit, nec proinde illa crevit. 7. Idem Arabes fecere. 8. Sequaces utriusque hujus secta, idem fecere hactenus. 9. Paracelsus titulum Monarcha arcanorum & Principis medendi ambivit infeliciter. 10. Medicina cultum paganicum spernit. 11. Optat speculum, ut reflexo lumine clarior evadat. 12. Liber Authoris, posteris pro speculo inserviet. 13. Medicina sui, & authoris destinationes, explicat per vatem. 14. Laudat Medicina Authoris studia. 15. Vates explicat laborum optatos fructus. 16. Censura Medicina de libro Authoris.

FOrte Latogigenæ mæstissima filia prolis, Medicina. 1
Percurrit rigidis hospita rura feris.
Et votis inimica suis, tum fata volutans
Arguit immites, numina sæva deos.
Arguit: & nimia turbatis sensibus ira
Errat, & erroris causa, doloris erat.
Sic duplex clades: miserum nam vindice fratrem, Æsculapium.
Flamma iracundi scit periisse Iovis.
Ferrea ternarum dum fregit jura sororum,
Dicitur Æthereis hic periisse focis.
Provenit hinc dubiis incertus passibus error,
Provenit hinc mæstis lacrima multa genis.
Errantem vidit, mox visam, Cous amavit. Hippocratis. 2
Nempe placet niveis æmula forma rosis.
Alloquitur. Dryades reor, heic mea Nympha, puellæ
Sunt, & Cornigeri turba petulca Dii.
Hos tua nam campos sacrat præsentia, sacrat
Quæ decet Argolicam forma superba deam.
Quid te montanas delectat visere valles?
Quid juga saxosis assimilata jugis?
Nonne placent altis urbana palatia tectis?
Nonne placent clari civica turba viri?
Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?
Et magis eximia conditione frui?

Vileſcant humiles, pubes indocta, coloni:
Vileſcant parvæ ruſtica tecta caſæ.
3 *Obſtupuit vultum, Majeſtatemque loquentis,*
Et geſtum magni Nympha decora viri.
Omnis purpureo mox lacryma ceſſit ab ore,
Et ſonuit mœſto nulla querela ſono.
Siderea in viridem dimiſit lumina terram,
Edidit & læſis gaudia certa notis.
Dicta ſibi exiguo meditata eſt verba momento,
Reddidit & Coo, talia dicta ſeni.
Hæc tua verba placent, unus mortalibus es tu,
Quem cupio: oblatum, muneris inſtar erit.
4 *Tecum habito: per te pellam Peſteſque, lueſque:*
Quin Morbus dum te viderit, æger erit.
Lucidus Eois, qua ſurgit Cinthius undis,
Occiduoque ſuos gurgite mergit equos.
Altius in quovis ſcandet tua gloria regno:
Quin lambent laudes ſidera ſumma tuæ.
Vnum poſteritas te clamatura magiſtrum,
Nec fomes quo laus creſcere poſſit, erit.
Te vivax patulum celebrabit fama per orbem,
Rumpent fatales dum tua fata Deæ.
5 *Cous agens meritas tanto pro munere grates,*
Largitur nudæ talia dona Deæ.
Intacta niveam circumdat ſindone Nympham,
Quæ ſuperat cana lilia ſparſa nive.
Nil ſimile auricomus vidit, ſeu ſurgat Apollo,
Seu lavet occiduo fervida plauſtra mari.
Comta diu tali manſit Medicina decore,
Illam primævi ſic coluere Patres.
6 *Donec ſurrexit poſt ſæcula quinque Galenus,*
Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.
Nempe dedit Tyrio ſaturatas murice veſtes,
Quas ornat multis fimbria torta nodis.

Distinguunt nitidæ fulgentia cingula bullæ:
Virgineum ditant carbasa pulcra caput.
Venit Avicennas Panchææ gloria gentis: 7
Fertur & ornandis consenuisse togis.
Innumero plures numero venere suorum, 8
Nil nisi qui tunicas excoluere datas.
Maximus Helveticis tandem Paracelsus ab oris 9
Ostentans, dixit, se genus esse Deæ.
Illa tamen nitidas pretiosa monilia gemmas 10
Contemnit: divas nil juvat istud, ait.
Ornamenta nihil veterem spirantia fastum,
Et magis opprobrio, quod magis artis erit.
Quorsum mille togæ? mille ostentacula luxus?
Non decet hic vanus numina nostra labor.
Quæsisse innumeros sola ornamenta per annos,
Vah! pudeat nugis invigilasse reis.
Atque utinam liceat, quam sim formosa videre! 11
Nec non Iudicio pulchrior esse meo?
Nostraque judicibus spectetur forma Deabus?
Atque probent omnes numina nostra viri?
Sed fors, Nympha, timent, faciem si conspicis, omnes
Temnas, ac forma vivere sola voles.
Si non vidisses propriam Narcisse figuram,
Non foret inspectæ mors tibi crimen aquæ.
Mortalis fuit ille, Dei sum filia, Diva,
Quæ cupio facio, is, quæ voluere Deæ.
Quis mihi dat speculum? speculum peto, clarior illo
Reddar, & ex toto corpore nævus erit.
Quis mihi dat speculum? Iustos Dea desine luctus. 12
Nam parat en istud quod reget ora vitrum.
Ioannes Baptista dabit, cui nomen ab Helmont,
Quem Bruxella suo nutrit amœna sinu.
Vase vel abscedens si spiritus introit in vas
Hunc genium juro, maxime Coe, tuum.

Isto imitatam speculo mirabere formam,
Cui morbus, cui mors, cui male Parca, subest.
Non rapiet solitum damnosa senecta decorem,
Ruga nec antiqua fronte, senilis erit,
Nec labyrinthæo post impediere reflexu,
Nam patet ex omni tramite recta via,
13 *Nympha inquit Vati. statuit moderator Olympi*
Insolitis mundus vapulet orbe malis.
Vt possit, Medicæ, quam magna inscitia plebis
Novisse humanum turba misella genus.
Scilicet electos voluit clarescere, contra
Morborum numerum, barbariemque novam.
Et contra; voluit, propria rude sponte fatiscat
Vulgus, multorum trux homicida virûm.
Hærens quisque sui trita inter verba magistri:
Quod medicæ tactus sit, putat artis apex.
Dum per circuitus vadunt, & sensa parentum
In nova restaurant, centuriasque novas.
Inde nec à Coo sunt ausi pergere gressum,
Amplius haud artem quærere posse putant.
Sed quid aget mortale genus, jam lege medendi
Assuetum? propria cunctaque pelle pati?
Fixa premens veterum semper vestigia patrum
Occidit heu proprio credula turba dolo.
14 *Deposita urbanæ nondum prætexta saluti*
Nec fuerat patrio bulla sacrata foro,
Dum nostros juvenis thalamos exposceret Author,
Percurrens veterum devia tesqua patrum.
Scilicet is superos sibi conciliarat amicos,
Qui fudere alto plurima vota Deo.
Nudaque supplicibus videat quò corpora verbis,
Viderat ut Cous, per sua vota senex.
Permultos variis transegit sumtibus annos,
Improbus afflixit sedula membra labor.

Clarus luciferas seu vexit Apollo quadrigas,
Seu micuit rutilo Cinthia clara polo.
Abstrusi famulæ noscens penetralia cordis
Secreta Alchimiæ, non latuisse mei.
Illius ingentem per plurima dona favorem,
Perque humili fusas quæsiit ore preces.
Vt tandem nostrum sibi conciliaret amorem,
Et coleret grati sacra marita tori.
Effudit mæstos insomni pectore questus,
Ac maduit tristes imbre tepente genas.
Noluit ætherei summus moderator Olympi,
Mitteret ut surdis irrita vota notis.
Hæcque refer vates: sponde, & majora sequentur.
Quisquis morbus erit, pondere & unus erit.
Destinor Authori pretium dotale laboris
Vt jungar thalamo fœmina digna viro.
Binaque sacrato sociabit corpora vinclo.
Tu refer humano nuncia tanta gregi.
Tristia nullius reperis contagia morbi:
Tradita quin tanto, sitque medela viro.
Morborum fugiet Pestis Regina, Podagra.
Calculus, Ascites, ac macilenta Phthisis,
Et quæcunque audax reclusit fœmina, postquam Pandora.
Inscia in humanum sumserat arma genus.
Nunc igitur speculi mea sit censura libello, ut
Conjugii signo, sic paranympha toro.
Latinum. ER. *R. notat Ausonium Veterum, notat Rque Pelasgon,*
Græcum. RO.
Ebræum. RES. *R. notat Ebræum Dædalicosque sinus.*

Sic lusit fausto poëmate.
D. S. d' A.
suo avunculo.

PROMISSA AVTHORIS.

Icam errores Scholarum circa res,quas temerè fundamenta naturæ censuere ; dein in Naturæ decidentia, ostendam defectus, sive morbos, ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commistione, pugna, contrarietate, vel ametria, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas, & genuinas fingunt. Quocirca vanas esse complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditationes. Docebo quoque nugaces esse humores quatuor, & quicquid illis hactenus est tributum, in perniciem humani generis,ab ethnicis, horumque cacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compositionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde somniatos morbos, esse mera figmenta ; falsa quoque esse laxativorum documenta, electiones, subductiones, & minorationes humorum, supponentia. Spes nimirum vanas, sanationes incertas, experimenta in tanta ignorantiæ ignavia, periculosa, artem constituisse non medicam : sed conjecturas incertas,subterfugiis studentes, ac humo, suos errores tegentes. Tandem spes vanas non minus, quam perniciosas, pro veris venum dedisse, Phlebotomiam verò nusquam juvare, nisi per accidens,defectu scilicet artis,& pharmaci benignioris : semper verò, venæ sectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque, absque fundamento introducta,postquam jam,effectu,remediorum suorum incertam,& languidam opem,frustra explorassent. Denique neque Tartaros,esse patratores infirmitatum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, ut neque ex essentialibus,quas Chemeia jactitat. Vanitates quoque sive figmenta catarrhi detegam, ut non sit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cœlum denique immune, indemnéve vindicabo, à morbis seminalibus. Census medicaminum, simulque medentum abusus,utrobique charitatis ergo,exponam. Interim morborum anatomen,per veras illorum radices instituam,ac nonnullos subinde, subter argumenti occasionem, è communi errore sequestrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Lepram, Asthma, Asciten, Podagram, Lapidescentiam, Vteri squallores, Venenorum tandem, atque Pestis tragœdias repræsentavi. Vt non per contraria, neque per similia : sed duntaxat per dotata, & appropriata, instituantur medelæ,& sanationes. Quorsum sanè opus fuit,totam antiquorum Physiologiam destruere, atque innovare Scholarum Physices documenta. Postremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, ut sua charismata,in palæstram Medicam immissa,dignetur illustrare robustioribus ingeniis, largo roris imbre fecundare, tandemque tanti causam, maturare properè, hoc ærumnoso seculo.

INDEX COLVMNÆ PRIMÆ.

1. *Inntentio Authoris.* 2. *Ortus Medicinæ, atque inde succedens continua depravatio.* 3. *Scholarum & Sectarum ortus.* 4. *Majoris successi Europaeorum, credula ignavia.* 5. *Medicina quæ per Galenum introivit, post in circulum, ad molam est circumducta.* 6. *Penuriosa Scholarum cæcitates.* 7. *Constructus incurabilium pudibundus Catalogus.* 8. *Contra Phlebotomiam, ab ejus Indicatione.* 9. *Errores solutivorum.* 10. *Nebulonum in medicinam introitus.* 11. *Galeni aliquot impostura.* 12. *Quâ facilitate Galenus Principatum medendi acquisiverit.* 13. *Nil valuisse acumen Ingenii, ut nec Scholas ethnicas.* 14. *Quantum quis in Scholis ethnicis possit proficere.* 15. *Medicina, cur suprema, & obscurissima scientiarum sit.* 16. *Finis Medicinæ, stetit neglectus.* 17. *Demonstrantur errores finium.*

COLVMNA I.

1 QVanquam Philautia plerumque excludit cognitionem veritatis, quaque tamen homini nil datum sit pretiosius, attamen Christianæ pietatis plenum censui, docere quantum mihi traditæ profecerint disciplinæ. Deliberavi itaque rem plane insolitam, nimirum vertiginis & socordiæ pocula, evertere, quibus Scholæ hactenus inebriatæ, mundum inescarunt, & imposuere viginti & u-
2 no seculis. Primus Hippocrates, rarissimi doni vir, & Adeptorum particeps, sua experientiæ aliquot tædia, sine fuco edidit. Quoniam ejus paucissima exstant genuina, eaque adhuc alienis deinceps placitis, & commentariis servire coacta: quamvis pleraque ejus opera, sint quisqui-
3 liæ adulteræ. Hanc illius itaque Industriam, non tulerunt alii, ea nempe est dierum caries, ut virtus, & veritas, suos ab ortu, habeant mox comites æmulos: unde humana quævis, semper ruinis fuere obnoxia. Etenim quæ rudioribus, sed, sincerioribus seculis, charitatis ergo amplectebantur, mox in lucro, commoditates, luxum, & gloriam invenere. Successit ergo dein charitati, pietatis ostentatio: & ex lucro vanitas, commiserationem delevit. Sic nempe medendi puritas, in linguas, jactantias, controversias, rixas, & conjecturas migravit, relictaque fide fideli priorum observationum, theoremata erexerunt, socordiæ atque vertigini molliter accommodata. Galenus dein quingentis annis junior hypotheses exstruxit, complexionum humorum, & graduum: promittens facili methodo, demonstrationes mathematicas earum rerum, quas sola Natura metiri potest, quæ sibi in occultis eadem reservavit, ac tandem nonnulla solis Spagyris patefecit. Galenus interim sua theoremata in ingens dispersit, quæ postea Græcorum garrulitas, adauxit in immensum, quæque Scholæ, in hunc usque diem, superstitiose colunt, quia alienis laboribus sibi tropæos fecere. Hinc itaque studium, in professionem, & Academias transiit. Quandoquidem Romanos (quos Græci Barbaros vocant) Galeni posteros, non piguit hunc sibi authorem proponere. A medendo namque transilierunt in Medicos, & Medicinam exercerunt: adeoque in limine errarunt, in hunc quoque diem usque, omen sibi in nomine scripsere. Quod scilicet non ab opere medendi, Medicinam colerent, ac Medici essent, sed à dicendo solum, Medici dicendi essent, & professio eorum Medicina, totaque medicatrix ars, propria confessione, duntaxat esset sermocinalis futura. Nec decus ex arte, qui tantum à dicendo nomen acquisivere, sperare se, præsago Etymo denotarunt. Mauritani postea palmam pollicebantur,
ubi pæne hellenismus studiis defloruisset. Eu- 4
ropæi verò desperantes, velut tota animi vis sibi effeta esset, barbaris inventis stare, & peregrina excoluisse, sibi duxerunt satis. Illorum autem commenta, in novas indies centurias redegisse, nedum non ingenerosum putarunt: sed honori duxere, sapere, ex commentario duntaxat. Hinc socordiæ poculum, Scholas veterno imbuit,
quisque assentiri, quam indagare mallens. Indè 5
nec ab Hippocrate, Medicina progressum usque fecit: Sed quæ per Galenum adhuc retroivit, deinceps in circulum circumacta est; unde Scholæ vertiginem concepere; & Galeni præstigiæ, cantum cuculi imitantes, in eundem semper circulum rotarunt. Dum enim studia in lucrum erecta sunt, medicina circum molam rotata est.
Siquidem cum præter venæ sectionem, 6
& laxativorum supellectilem, vix alia Scholæ remedia adhuc hodiè agnoscant, sitque omnis illarum conatus, ut sanguine, stercoribus, balneo, cauterio, sudore, adeoque non nisi corporis viriumque diminutione, itemque cruoris putrefactione, (quam appellant purgationem) miseraque laniena, omnes corporis languores
tollere præsumant: Hinc factum est, quod ipse- 7
met, evanidos effectus admirantes, copiosam erexerint incurabilium cohortem, velut desperatione adactæ, de illis morbis, non nisi pudibundam mentionem faciant, ac curam palliativam

vam introduxerint, calamitate, atque despera-
8 tione plenam. Sola, inquam, Plethora, Phlebo-
tomiæ dicitur indicatrix; quæ de cætero ut no-
cet: ita initiantis morbi acuti inedia, & ciborum
aversio, cum depopulante morbo, omnem Ple-
thoram primis diebus facile deplent. Neque in-
ane revulsionis, atque derivationis commen-
tum, magnopere profuisse, suo quandoque the-
9 mate, sub febribus demonstravi. Laxativa verò,
cum saltem novellum cruorem, e Mezaraicis ve-
nis emungant, illumque pro veneni illorum in-
dole, diversimode putrefaciendo, transmutent,
profectò, non nisi languidam spem sanandi, per
eventum, confusione, anxietatibus, & incerti-
tudine plenam, dedere hactenus. Itaque cæci
sumus, nisi magno animo, tantæ mortalium cla-
di, ægrorum, orphanorum, ac viduarum suspi-
riis, & mortuorum tandem commiseratione du-
cti, eamus obviam. Etenim præterquam quod
tam incerta, ac infida fint scholarum ægris auxi-
lia, humanam quæso sortem mecum commise-
remur, quæ vitam, & fortunas, arti conjecturis,
& incertitudine refertæ, supposuit, ut omne quo-
que nebulonum, ac meretricum genus admise-
rit, quò in nostros cognatos impune sæviat.
10 Tantam scholarum, & sæculorum ignaviam, &
cæcitatem, cum mecum perpendo, laudo Deum
ter gloriosum, quod parvulis in seipso, multam
veritatem patefecerit, quam magnatibus & ca-
thedris occultavit. *Ideoque Iudiciorum Dei
11 abyssum, admirans, sanctè adoro. Cæterum
Galenus, prædecessorum gloriam in se rapiens,
artem suam paucis contentam Regulis, in im-
mensa volumina dilatavit. Placuit nimirum, ex
quatuor Elementis, corpora quævis institui, &
suam inde integram quidditatem rapere. Adeo-
que ad horum normam, quatuor qualitates, to-
tidemque complexiones simplices, mox toti-
dem qualitatum complexarum binarios, ac inde
quoque humores quatuor, nostri constitutivos,
antè ab aliis somniatos, confirmavit. Dein, ex
illorum lucta, & discordia, tam simplici, quam
suis fictis humoribus sociata, omnes propemo-
dum morbos, & sanandi scopos, sive indicatio-
nes, prout ex illorum symmetria, sanitatem de-
rivare statuit. Morbum quoque omnem, esse
meram qualitate diathesin. Quapropter, contra-
riorum duntaxat contraria esse remedia. Qua
tandem necessitate compulsus, vires simpli-
cium, verbotenus e Dioscoride, gradusque ele-
mentarios distinguens, exscripsit, seminalem,
& specificam illorum potestatem, utrobique ne-
12 gligens, quia nesciens. Qua quidem artis faci-
litate, sibi principatum medendi conciliavit, ob-
tinuit, & allecta posteritas tanto compendio, ve-
ternus sopor, per fores ignaviæ, in Scholas irre-
psit. Cui excitando, utinam Deus suum hono-
rem, & mortales, usumfructum quem opto, meis
ex laboribus capiant! Obgannient, sat scio, ple- 13
rique, sibi, suisque lectionum fatigationibus de-
tractum iri dolentes, si solidam scientiæ Medicæ
veritatem, in solius Dei gloriosi donationem re-
signavero, minimum verò in acumine ingenio-
rum speravero.

Sed utut ringantur, homo rasa & inanis tabu-
la est, debetque aliunde, & a Magistro unico,
suam acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod
nunquam discipulus illum Magistrum supera-
verit, quia tantum unicus Pater, & unicus Ma-
gister, qui in cœlis habitat. A quo omne bonum,
omnis lux, & Intellectus claritas. Christiani sa-
nè, profitemur Dominum Iesum, unicam Patris
sapientiam, omnis essentiæ, veritatis, & cogni-
tionis α & ω. Adeoque cum omne donum bo-
num, nedum virtutum, sed & cognitionum, de-
scendat à Patre luminum; quis poterit à Scholis
gentilitiis, scientiæ Medicæ tesseram ediscere?
Dominus etenim creavit Medicum, non Scho-
læ. Possunt equidem Scholæ paganicæ habere 14
scientiam historicam, observatricem rerum con-
tingentium, regularium, & necessariarum. Quæ
est scientia memorativa facti. Possuntque &
Mathesin adipisci: quæ est scientia applicationis
rerum ad mensuram. Possunt & demum ratio-
nalem spondere, quæ ex alterutra harum, per
discursus adaptationem, deducta est. atque uti-
nam, quantum per illa media poterant, solidè at-
que sincerè præstitissent! Possunt inquam hi-
storicè novisse astrorum & maris refluxus, quod
aqua ad planum & deorsum tendat, varias inde
sequelas derivare, ac in axiomata stabilire. No-
verint inquam panificium, & causarum necessi-
tates aliquatenus connexas, ratiocinio adaptare.
Ast ab ipsa scaturigine, sive a priori istæc intelli-
gere, & sapere, nulli, sine Christi Domini pecu-
liari favore, conceditur. Est ergo scientia me- 15
dendi omnium postrema, maximéque occulta,
adeo, ut nec mirum, hodie etiamnum ejus pri-
ma desiderari è typis initia. Solertiores adhuc
ethnicorum, mundum sua lege constare, resque,
radices suas, in toto, ac speciebus habere, quibus
vi propria, in æternum conservatum iri spo-
sponderunt, adeoque independentiam, sive dei-
tatem, rebus inesse. Eheu! inde à vera Philoso-
phia, & Medicinæ veritate, velut ebrii, circa lu-
ridas deitates, & cœcitates, cespitarunt in tene-
bris.

bris: atque idcirco creata, horumque ſemina, radices, & cognitionem, neceſſariò neſcivere. Naturæ cognitio itaque, per conjecturas pueriles, tentata quidem ab Ethnicis eſt: at minimè unquam adepta. Dolui ergo, cum commiſeratione, quod hactenus non aliunde initia phyſica ſint deprompta. Quę uti hoc labore detegere ſtatui: Ita humiliter oro, faxit Deus, ne ſuum mihi talentum ceſſerit in retributionem pœnæ, etſi in hoc
16 labore non, quantum volui, potuerim. Etenim tota facultas Phyſica, apud hominem delata eſt; Ideoque debuit hæc utique immediate ejus vitam, hujuſque defectus omnes reſpicere. Terminatur ergo Phyſica tota in uſum vitæ, inventionem cauſarum, morbi & remediorum. In quo poſtremo cardine, hactenus ſudatum parum, ſcitum nihil, multum verò promiſſum, plurimumque neglectum, exſpectatum dudum, &
17 erratum ubique invenio. Siquidem morborum cognitio, continet ſcientiam cauſarum, dependentiæ, & appropriationis earundem, ad poteſtates tutrices noſtri. In quibus hactenus toto cœlo eſt erratum. Inventio autem remedii, præſupponit præfatas cognitiones, atque inſuper poteſtatum, & virium, modum, inquam, & agendi media, eorum autem remediorum applicationem, præparationem, & deductionem, juxta partium clientelas, & ſcopos. Continet quoque neceſſariò ſimplicium cognitionem, poteſtates, actiones, mutationes, defectus, alterationes, alteritates, & connexiones, ſive dependentias, tam invicem quam reſpectu poteſtatum vitalium. Singulæ verò deſiderant donum Dei peculiare; Intellectum nempe, & experientiam ſelectionis, ſequeſtrationis, præparationis, & graduationis. De quibus nondum per Scholas tractatum eſſe demonſtrabo.

INDEX COLVMNÆ SECVNDÆ.

1. INſolitum requiri doctrina genus. 2. Artem ſtetiſſe per conjecturas hactenus. 3. Auctor ſuas excuſat rotunditates. 4. Nullum lumen ſibi à præceſſoribus. 5. Cur nova, ac inaudita omnia. 6. Prærogativa Medentum, præ aliis Artiſtis, & profeſſionibus. 7. Signa veri Medici. 8. Prærogativa Medicorum è Sacris. 9. Authoris reſignata libertas.

COLVMNA II.

1 AB ovo, Philoſophiam aggredi prorſus debui. Rem inquam, nunquam theoricè indagatam, & minus exercitio attentatam aut cognitam. Id eſt, inauditam veritatem palam facere ſtatui. Nam niſi perinde cum morbis egerimus, atque agunt cæteræ artes, cum ſuis objectis. Et niſi prævisum, indubiumque morborum exitum polliceri & prænoſcere quiverimus, ægrorum optatui plerumque, more aliorum Artificum, reſpondendo; ſignum eſt, 2
media, & finem, Arti conjecturali, & incertæ, commiſſa ſtare: ubi inſcitia ductrix, & via, trames incertitudinis, tandem tenebræ euntem, & ducentem, per calles ignotos, appræhendunt. Multos mihi ſuccenſos fore ſcio. Inprimis qui 3
meam ruditatem, & ſeveritatem in reprǽhendendo, jactantiæ intolerabili aſcribent. Dein, tam illi, quibus cuncta, quæ ſuo non ſunt parta arbitrio, diſplicent, nova omnia irrident, & horrent; quam qui ſe omnia ſcire autumantes, diſcere recuſant. Non potui tamen oſorum ergo, talentum meum defodere, zelumque meum proximo non patefacere. Itaque donata cognitionis chariſmata, ſine invidia, fuco, lucri ſpe, aut vana ambitionis gloriola, proximo detexam, & quantum meæ ſatisfecerint experientiæ, lubens oſtendam. Sperans oſtenta ſemel veritate, facile, ditiori talento prædiros, Reipub. me futuros utiliores. Sic namque decet, diſciplinas, per additamenta procedendo, indies ditari. Eruntque hactenus proin poſteriores prioribus obligati. Equidem magni creditur ſubſidii, multorum ante me, libros evolviſſe: quia facile eſt, 4
aliorum inventis, ſua addidiſſe. At in negotio, quod aſſumſi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilii genus, laxumque mihi ideo avorum conſilium, & ſubſidium. Vtpote ubi diſſero, quod ipſus omnium ſcribentum calamus fuerit ignarus, & morbidus, perfacile diſcernere eſt, nullius mihi prorſus arbitrium profuiſſe, obfuiſſe verò inſigniter. Mecum proinde, ſcripta avorum pugnaſſe, per aliquot annos, pro veritatis gloria; ſincere, & candide proteſtor, atque profiteor.
Verùm nova, & inaudita omnia cum depromam, inventa aliorum non interpretabor, ut neque auctoritatibus certavero: & viſus ſum mihi novus Medicinæ author, hactenus duntaxat nomine tenus, cognitæ. Ideoque dona, pro quibus Creditor DEVS, me miſellum debitorem, ſuo inſculpſit libro, in fœnus locavi. Paradoxa ſunt omnia. Fateor. Etenim ſi alibi exſtarent, inutilem me rixatorem, dicrum meorum prodigum, & iteratorem inutilem, præſumtuoſum, æſtimarem. Quocirca ſi beneplacitum Patri luminum, Avorum diebus, morborum auxilia numerum, & nequitiam; credam pariter, non inconcinnum ſperare, Bonitatem ſuos aperuiſſe, 5

thesauros, ut cito, tuto, atque gloriose demum, ungat stigmata, & vulnera, quæ Pater Misericor-
6 diarum inflixit. Scilicet is ille, qui Medicum ab initio, ceu Mediatorem inter Deum, & hominem, constituit: Imo sibi in deliciis posuit, à Medico vinci velle, nimirum, ad hoc se creasse, peculiari elogio, & elegisse testatur. Ita est sane. Non enim citiùs hominem punit Deus, infirmat, aut interimere minatur, sibi quam optet opponentem Medicum, ut se omnipotentem, etiam meritas immittendo pœnas, vincat propriis clementiæ suæ donis. Hæc est Charitas Altissimi, super caduca quævis, æstimabilis, quam electis à se Medicis, à sæculo est elargitus. Ille, ille incompræhensibilis, disponens omnia sua-
7 viter. Ejusmodi autem Medici sunt, in ventre matris præparati (hoc namque, verbum, *creavit ipsum Altissimus*, importat) suo fungentes munere, nullius lucri intuitu, nudeque reflectuntur super beneplacitum (imo mandatum) Illius, qui solus, vere misericors, nos jubet, sub indictione
8 pœnæ infernalis, fore Patri suo similes. *Obedite præpositis*, præceptum quidem: *sed honora parentes, honora Medicum*, angustius est, quam obedite. cum cogamur etiam obedire minoribus. Medicus enim Mediator, inter vitæ Principem, & mortem. Desisto, maturè sat, considerans beneficia mihi immerito præstita. Porro nec Lectorem benivolum requiro, nec Momum timeo. Liceat enim utrique displicere, cui est licitum, omnem vituperare laborem, & scien-
9 tiam. Sic namque Deo statutum est, ut nova, suos continuo nanciscantur duros censores, & ingratos, ut plurimum. Renunciavi namque magno conatu, Aulis placere, & Magnatibus, etjam pendere ex arbitriis alienis, semper hoc æstimans servile, prout è contra, liberum plane, non subesse cum illo ente, quod nemini, nisi Deo, est subjectum: Nam etsi initio arduum esset: solitum tamen mihi, id austeritatis genus elegi, geniale dein feci per assuetudinem, ac dulce inveni. Atque utinam, id mihi non tam ex arrogantia, quam curatioris scientiæ possessione inolevisit! Subinde enim interim memor verbi. *Deus dispersit ossa eorum, qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Dominus sprevit eos.* Certo itaque scio, si largitoris ferat placitum, super sata rorabit, incrementum dabit, eruntque sic conceptus mei Reipubl. humanæ proficui, si adsit dierum plenitudo. Sin minus. Novit is saltem, interiora mei, & Clementiæ suæ exspectabo retributiones. Sit ergo Deus; inter me, & mundum, qui utrumque est judicaturus. Sit nomen ejus ter gloriosè sanctificatum, fiatque ejus sola, in omnibus sanctificans voluntas. AMEN.

COLVMNÆ TERTIÆ.

1. *Quibus medio detur Intellectus.* 2. *Author quomodo falsitates deprahenderit.* 3. *Inscitia medentum capitalis.* 4. *Difficultates Authoris, adhuc junioris, cum aliis Medicis.* 5. *Libros omnes deseruit.* 6. *Quid peregrinando, ac quam parum didicerit.* 7. *Putavit dudum, Medicinam, esse Græcorum imposturam.* 8. *Quantum ex Paracelso profecerit,* 9. *Ingenuitas Authoris.* 10. *Unde Schola excusationem mendicatura.*

COLVMNA III.

Charitas orat, desiderium quærit; & necessitates, ex commiseratione, in animis 1
pulsant. Sic datur intellectus; Sane puduit me, vel ab adolescente, quod operarius, vocatus ad opus, illud promitteret, staretque promissis. Ego vero ad infirmum, initio morbi, & 2
constantibus adhuc sibi viribus, vocatus, eundem interire permitterem. Formidinis enim plenus credidi, non sat fore, dicere: *Non est in Medico semper relevetur ut æger.* Et nata inde licentia, temere progredi, atque continuare in opere medico, dicendo: Excusabor, quia feci quantum potui, juxta artis theoremata: Si scire meum, undequaque defectuosum, ipsæque artis hypotheses, in radice sui, sint cariosæ. Est ni- 3
mirum Medentum inscitia, pergens male medendo, ferè capitalis: Quippe nec impianda apud Deum; ubi pellem pro pelle dabit homo. Signum est namque, ejusmodi Medicum, non per fores; sed per fenestras intrasse, falsumque nomen sibi arrogasse. Ego quidem, à teneris adhuc ossibus, scientiam ante divitias habui. Sci- 4
scitabantur nempe medentes, cur minus juxta Galenum curarem, illosque, ceu antecedentium gregem, sequi recusarem? Spondebant quoque annuè plures ducatos mihi in lucrum cessuros, quam multis suorum simul: sed postquam illorum theoremata, apud me, suspectæ essent fidei, anxius inquisivi securiorem tramitem. Plus enim scire anhelavi, quam ditari. Atque utinam id pure, in me, propter Deum! Saltem sufficientes divitiæ venerunt simul cum aliquali scientia. Mox didici, dubitare magis, de constantia Theorematum Galeni, postquam conspexeram ipsamet Scholarum axiomata, esse ulcerosa; tum demum paulatim, hunc conceptum, discursu, & experientia, magis magisque confirmavi; nimirum

rum utrobique ignorantiæ semina, eodem con-
tagio in radicem medendi, & medentum ani-
5 mos usque penetrasse. Deserui itaque confe-
stim, omnes omnium libros, acribologias, atque
inanes Scholarum pollicitationes, credens fir-
miter, omne donum bonum, de sursum venire
à Patre luminum, magisque adhuc, Medicinæ
6 Adeptæ. Peregrinas aliquot Nationes perlu-
stravi, & apud omnes eandem pænè ignaviam
& ignorantiam inveni. Quæ autem erant curio-
siores sciendi, etiam propositi tenaciores, &
præsumtione circumspectiores, quidem inveni:
sed æquè, imo amplius, ignaras reliquis. Tæde-
bat interim ingenuè, laboris anteacti, & anxie-
tatis, discendo perpessæ. In librorum autem
multitudine, nusquam solamen erat, aut scien-
tia: sed promissa vana, abusus, & errores pluri-
7 mi. Itaque dudum mecum reputavi, artem Me-
dendi, meram Imposturam, à Græcis introdu-
ctam, donec tandem Sacra melius me instrue-
rent; Pestem, considerabam morborum calami-
tosissimum, in quo, ægrum quisque desereret, &
infidi auxiliatores, arti suæ diffidentes, ociùs fu-
gerent, quam indocta plebs, rudesque Pestis cu-
ratores. Proposui itaque avum unum, dicare
miseris contagio imbutis. Quanquam tum nul-
lum, præter trivialia, medicamen, mihi enotue-
rat; Deus tamen, à tam atroci hoste, meam præ-
servavit innocentiam. Non accersitus enim, il-
los sponte invisebam, non tam juvaturus, quam
discendi cupidus: omnes tamen me viso, refici
videbantur, spe, & gaudio. Ipse fretusque spe,
me aliquando ex mera Dei gratuitate, potiturum
scientia Adepti; mihi persuasi. Post decennium
autem peregrinationis, & studiorum, à promo-
tione in arte medendi, habita Lovanii, tandem
Anno 1609. jam conjugatus, me Gilvordiam
subduxi è vulgo, ut minus districtus, pergerem
perlustrando regna vegetabilium, animalium, ac
mineralium, curiosa analysi, corpora aperiendo,
separandoque universa, per solidum septennium
indagaturus. Libros Paracelsi derisa obscuritate
obsitos, investigavi, illumque hominem admi-
ratus sum, & nimio honore prosecutus: Donec 8
tandem daretur Intellectus operum, & errorum
suorum. Non enim me amicus, dierum fur,
nunquam bacchus, aut symposia detinebant, qui
vina tunc nondum ferrem: sed continuus la-
bor, per insomnes ex ordine noctes, comitaba-
tur mea desideria. Ac tandem edoctus, vires
corporeas alligari suis principiis, easque non di-
gnè cognosci, absque repagulorum reseratione,
hymnum cecini Domino meo, quod ætatis, la-
borum, impensarum, & lucri neglecti, me non-
dum pœniteret, dulcedine scientiæ Adeptæ,
compensatus. Interim indignor mecum Le- 9
ctor, quod vix liceat, conceptus meos in verita-
te aperire, sine læsione æstimationis Authorum
prægressorum. At priorum me seculorum li-
centia erexit, quæ Galenum fecit impunem, imo
laudatum, quamvis Erostratum, Asclepiadem,
Protagoram, Erisistratum, Herophilum (Mosen
hic non commemoro) pluresque anteriores, er-
roris frequenter reos fecerit. Imo & Quintium
Præceptorem suum, carpserit sæpius, quem ta-
men (licet empiricum) in plerisque se secutum
testatur. Sed quid erit illis detrimento, tritam
viam calcatis, securum autem medendi trami-
tem ignorantibus? Quis enim intellectum ha- 10
bet, quem non accepit gratis? fateor quidem,
errores Scholarum, imprudentiæ culpa, non ve-
nisse, si dona semper pendeant ex datoris volun-
tate libera, illaque non emergant ante justam
dierum, atque maturam plenitudinem. At semel
propositos errores noluisse agnoscere, hoc tum
saltem in reatum cadit. Hippocrates noverat
certo, depopulantem curare Pestem, & cum illo
ista scientia obdormivit, sic volente Altissimo.
An posteri proin culpandi sunt? non est enim
volentis, neque currentis; sed duntaxat miseren-
tis Dei: prout spernentis culpa est, veritati pro-
positæ non acquievisse, & manum attulisse illi.

CONFESSIO AVTHORIS.

1. MVrmur Authoris. 2. Medici in Hybernia præferuntur Italis. 3. Romani citra Medicos vivere melius. 4. Somnium ostendit suam animam Authori. 5. Modus mentis in intelligendo. 6. Qualis vicariatus mentis. 7. Qualis animæ apparentia. 8. Mens petiit ab Authore intentionem habitam in scribendo hunc librum. 9. Subterfugium Egoitatis in Authore. 10. Responsio mentis. 11. Confessio vanitatis incidentalis. 12. Quod Author viderit post pœnitentiam. 13. Altera visio intellectualis. 14. Pœnitentia Authoris.

Vm perlegissem hunc meum la- 1
borem, contentumque libri, uno
velut puncto, comprahendissem
in Intellectu abstracto, dixi, cum
suspirio: *O curas hominum! O
quantum est in rebus inane!* Quor-

sum

ſum convenit errores Scholarum perſequi?
Quidve utilitatis ſentiet Chriſtianus orbis? ſive
noverimus morbos prodire ab entibus conce-
ptis; ſive demum à caloribus, fictiſve humori-
bus ſcaturire? miſer enim, an non in vanum la-
boraſti? Quorſum enim tantus Theoriæ nitor?
nonne hæc cuncta fomitem præſumtionis ha-
2 bent? Memini namque magnates Hyberniæ,
dare agrum domeſtico medenti, non quidem
qui ab Academiis inſtitutus rediiſſet: ſed ſana-
ret ægros. Habet nempe is librum, ab Atavis ſibi
relictum, remediis refertum. Adeoque libri hæ-
res, ſemper agri illius hæres eſt. codex iſte, ſigna
morborum depingit, ac remedia vernacula. fe-
liciuſque ſanantur infirmi Hyberni, ac longe
fortiores ſunt, quam Itali, qui pagis ſingulis, ſuos
habent Medicaſtros, e cruore miſerorum viven-
tes. Dixi ergo mihi, Quis te vanus abduxit er-
ror? quod magni momenti futurum proximo
ſis meditatus, ſi tuas diſputatiunculas Acade-
miæ irriſerint, & pedibus calcaverint? Et licet
non in finem gloriolæ tuæ ſcripſeris, vana tamen
ſunt omnia, in manibus hominum. Putaſti qui-
dem, ſi ſecus faceres, quod talentum conceſſum
3 ſepeliiſſes. Equidem nonne Romani, per quin-
gentos annos abſque medicis, & longe feliciori
ſanitate vixerunt, quam poſtmodum Græcis de-
victis? unde Medicos clanculum receperunt?
felix nonne ætas eſſet, ſi aculei theoriæ, una cum
tribulis & ſpinis terræ, cremarentur, relictiſque
pone zizaniis, ſolo tritico veſceremur? Certe
neſcio, an fatigatione legendi, an verò obrepen-
te ſomno, hæ veritatis injuriæ, reſponſo indi-
4 gnæ, animum meum terrerent. Saltem magna
mox quies me invaſit, & incidi in ſomnium in-
tellectuale, ſatiſque memorabile. Vidi enim ani-
mam meam ſatis exiguam, ſpecie humana, ſe-
xus tam diſcrimine liberam. Confeſtim in ſpe-
ctaculo admiratus hæſi, neſciens quænam in me
eſſet Egoitas, quæ animam à ſe diſtinctam cer-
neret, intelligeretque intellectum extra ſe? ac
tum ſubiit in animam lux quædam, cujus com-
paratione, lux viſibilis hujus mundi, viſa eſt
continere feculentas tenebras. Nec enim lux
5 iſta diverſa erat ab ipſa anima. Ideoque non ha-
bebat aliquid ſui ſimile, in ſublunaribus. Tunc
ſtatim comprehendi, quod qui nunc unà cum
carne ſumus, per eandem, à vero lucidoque in-
tellectu, abſtrahamur: quodque anima intelli-
gat in pace, ac quiete, non ambiguo, extortæque
rationis ductu, cœcas veri Imagines, intricatas
fallacias, ac veri perſuaſiones, infauſtas plerum-
que, ſibi inducens: nec excurſu ad ſimilia gau-
dens, ſimilitudines, atque harum proportiones,
per relationes defæcans, adæquaret, nec deor-
ſum ad ſubſtratas facultates, in analyſin, atque
ſyntheſin pronas, ſe demitteret: neque diverſis
certitudinum afflatibus, paſſionibus, & infirmi-
tatum confuſionibus, agitata, cuncta pondera-
ret. Sed notavi, quod caſſa jam, mentis priori 6
Majeſtate, oborta eſſet generatio altera. In qua,
anima ſenſitiva, mentis vicariatum ageret. Quæ
cum cognitione confuſanea, determinationum,
atque diſciplinarum excitamentò indigeret, veri
intellectus locum jam complet, ſibi arrogat o-
mnem Egoitatem. Hinc namque didici, con-
tingere, quod ipſi non percipiamus, nos aliquid
intelligere, quamdiu principale agens, hujus
miſeræ, atque caducæ intellectionis, vim ſuam,
uſque ad ſenſus limites, non traduxit. Quare
etiam, nec reminiſcimur nos intelligere, niſi per
œconomiam ſenſivum, ejuſmodi actio in nos
propagetur. Nec enim idcirco advertimus nos
ſcire, niſi quando facultatum fit mutua quædam
traductio, ac velut actionum anguli, adverſis
agentibus ſcenicis, circa medium complicentur.
In hac igitur intelligentiæ dualitate conſtituto
mihi, ob animam verſata eſt comminatio Do-
mini, Iuſtitias noſtras judicaturi. Quod propo- 1. Ec-
ſueram inveſtigare omnes res, quæ ſub ſole ſunt; cl. 13.
Quodque Deus ter glorioſus, filiis hominum,
ſingulis occupationem ſuam dediſſet, ut ſeipſos
exerceant. Statuit igitur anima ſeipſam exami- 7
nare, in propoſita ſui Imagine. Iuxta illud:
Quis enim ſcit, quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus ho-
minis, qui in ipſo eſt? Poſtmodum aperuit tum
anima palpebram oculi dexteri. Erat enim non
quidem ſpecie oculi humani, tunicis, prunella,
& liquorum diverſitate diſtinctus: Sed oculus,
erat unicus globulus, quale videtur aſtrum Ve-
neris, eminus. Qui oculus, licet eſſet longe ful-
gore pulcherrimus: ſua tamen inſuetudine, me
perculſit. Lucebat autem tam intro, verſus fun-
dum animæ, quam extra per totam animam.
Dimiſitque radium, in ſplendorem intelligentiæ 8
illius, occultæ prius, quæ ſibi Egoitatem diſcre-
tam fabricaverat. Petebat autem ab animæ ſen-
ſitivæ thymoſi, ſive animoſitate, computum. An
videlicet in hujus libri compoſitione, ſemper re-
ſignata voluntate, cuncta nude obtuliſſet, in pla-
cidiſſimam Dei bonitatem, atque nutum? An ni-
mirum, unquam quippiam de ſe præſumſiſſet,
inſtar occupatorum, tota ſui vita, de titulo ſe-
pulchri cogitantium? quidve de ſe ſenſura eſſet
poſteritas? Aſt Egoitas, tanquam Intellectus 9
diſcutientis lumen, tolerare recuſans, ſe cona-
batur

batur intra corpus demergere, examen contemplativæ veritatis subterfugiendo. Sed in ejusmodi visionibus, quibus Intellectus appræhendit Egoitatem: hæc stat, velut præter corpus. Quapropter non potens se abdere, à radio animæ, qui illam translucebat, insueto prorsus modo, diverticulum quæsiit: quasi præ verecundia rei, ac loci novitate, petiit inducias perendinas, sperans uno fortassis crastino, Intelle-
10 ctum, cœpti fore immemorem. Ast dixit anima. Quæque dies suum onus habet, suumque desiderat computum. dilatione non est opus, ad veritatis confessionem, cras quoque nil suppetiarum est daturum. Sic itaque subductio, atque
11 mora sunt sublata. Tunc igitur fassa est Egoitas; Fateor, lubensque detestor, quod me subinde contaminaverit, generalis hominum fragilitas, ad consuetudinem composita, credens, quod honos, omnes merito, & ex condigno, aleret artes, juxta Gentilium dictamen. Quo dicto, ipsa Egoitas, fugit suam turpitudinem. Atque inde adhuc magis, Intellectus, mœrore confectus quasi suspiravit: cognoscens meam intelligendi, & nimis ærumnosam egestatem, in corpore, quæ adhuc nihilominus gestiret applausu hominum, & vana gloriola potius dubia. Enimvero speciali privilegio, soli Deo, competit omnis honor, & gloria. Cognovi ergo quod bellum indixissem Deo, & induxissem alienationem in universum, vano conatu. Siquidem ordo rerum universalis, est, ut omnia primario, ultimato fine, atque totaliter, sint in honorem Dei. Itaque ut labor meus, non esset omnino reprobus, (procul adhuc à bonitate) necesse fuit penitus, hanc mei notam, piari serio. Quocirca huc spectabat, exspectabaturque pœnitentia superne, cum efflagitatione. Qua adveniente, alter tan-
12 dem oculorum se pandit. Vidi enim tum, quod omnium rerum, quæ sub Sole sunt, indagatio, esset donum bonum, descendens à Patre luminum, in filios hominum, ad occupationem, seriamque aliquam emendationem præteritæ inscitiæ, alias periculum inanis complacentiæ, à latere subinde infestare. Quamobrem, rogavi supplex Dominum, pro suæ pietatis complacentia, cum vanitatis meæ omnimoda displicentia, quod mei parceret, atque egoitatem semper in
13 me, reflexam, mortificare dignaretur. Interim resoluto animo decrevi, hunc librum igni sepelire: quod ipsum quoque præstitissem, & exsequi paratus jam eram, nisi altera intellectualis visio, se mihi obtulisset: Vidi enim coram, arborem longe pulcherrimam, quasi per totum horizontem expansam, cujus magnitudo, & amplitudo, me insigniter stupefecit. Erat conspersa floribus innumeris, odoriferis, colorisque placidissimi, ac luminosi: quorumque singuli, gemmam à tergo habebant, fructus vadem. Vnum igitur de tot myriadibus, mihi decerpsi, Et ecce odor, color, totaque gratia floris, confestim periere. Eodem instanti, datus est mihi visionis intellectus. Nimirum dona Dei singula, esse florum instar, & gloriosiora, quam Salomon in suo throno: magnarum scilicet exspectationum, si in arbore remanserint. At si homo, donum sibi appropriet, aut à sua origine decerpere ausit, quanquam sibi evanescat flos; manet tamen carptor, debitor sponsi fructus. Donum ergo Dei, 14
decreveram deinceps relinquere in sua arbore, nec quicquam mihi arrogare decerpendo; fateorque lubens, meam præteritam ingratitudinem erga arborem. Quia quidquid ejus habeo, gratis elargitum est, & ad tempus, mihi conditionaliter concessum. Cæterum ex fundo animæ, detestor vanam stultamque ignorantiam meam, quod donum istud, peregrino radio in me cadens, in me reflectere, primitus putaverim. Nam ut ex fimo, fumus putidus: Ita ex literis, fastus lituræ ascendit. Delectabar nempe ente rationis potius, quam veritate solida: putans fore, post mortem honorificum, quod nemo merito magnificiet. honorem nempe fore, applausum multorum, judicio errantium. Horreo igitur, repudio ex nunc, atque renuncio laudibus, quascunque unquam aliquis mihi daturus est. Nunc demum sentio, quas labes habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum aperte eidem indixi. Sciens, imo sentiens, ex præterita visione, quanquam facile sit laudem non capere, dum non datur: attamen difficile esse, eadem non delectari, dum offertur. Quia expertus sum quam horridum sit, in futuro seculo, gloriam totam Deo debitam, aliqua ratione frivola, sibi ex parte attribuisse. Desiderabam ergo, ut liber hic, pro communi bono emergeret, suppresso nomine, ut auram vulgarem testarer me contemnere posthac. Sed obstat Potestatum decretum. *Omnis anima subjecta est potestatibus.* Juvet me Deus, fons omnis luminis boni, ut pergam serio meipsum irridere, dum quandoque à tergo, ac subinde à latere, antehac vana præsumtio irrepsit, ne posthac amplius me infestet quoquam modo. Irrorabit super sata, si fortassis ipsi placuerit, rescitura, quæ in usum proximi seminavi. Opto interim, Christi fideles, me indignum, malum, nescium, atque temerarium judicari, modò pro-

ximus indè non senserit detrimentum in medendo. Non enim inutilem, atque inscium me æstimaverit frustra. Imo si hæc mihi non cesserint in reatum, id abyssalis clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum,se diligentibus,propter sui immensam bonitatem. Cui meas vanas laudes, suppliciter, ex meæ confessionis, & depressionis infirmitate offero, retribuo, atque suppono.

STVDIA AVTHORIS.

1. Ortus, & vita Authoris. 2. Author visit larvatas Professorum industrias. 3. Nuditas Authoris. 4. Solidiores scientias in otio prosecutus. 5. Vilescebat Astrologia. 6. Canonicatum sprevit. 7. Quis profectus studiorum Lovanii, apud Iesuitas. 8. Displicuit Stoicismus. 9. Stoicismum spernendum ex mandato. 10. Casu velut in Medicinam raptus Author. 11. Defectus herbariorum. 12. Medicinam tantum supernè destuere, Ideoque non posse tradi per regulas. 13. Non doceri per Authores, scientia infusa instructos. 14. Impostura cujusdam Professoris Medici. 15. Cur studium Iuris reliquerit. 16. Quanta authori aviditas, & nuditas à studiis. 17. Quid egerit pro studiorum Initio. 18. Praxis detexit nuditatem medentum. 19. Oratio pro Scholarum erroribus. 20. Promissus Raphael in somnio.

1 NNO 1580, totius Belgii calamitosissimo, Parens meus obiit: fratrum ac sororum postremus, & vilissimus ego. In studiis enim educabar. Anno autem 1594, cursum Philosophiæ absolveram, qui erat mihi decimusseptimus. Itaque cum solam matrem haberem, videbar Lovanii, totus mei juris & arbitrii factus. Quocirca videbam neminem ad examina admitti, nisi tunica talari, & cuculla larvatum, quasi vestis doctrinam spon-
2 deret; cœpi cognoscere, quod Professores, ab olim, juvenes, in artibus proponendos, ludibrio exponerent: delirii quoddam genus in professoribus, adeoque in toto mundo admirabar, ut & simplicitatem credulitatis Iuvenum. Contraxi me in calculum, ut saltem meo judicio cognoscerem, quantus essem Philosophus; an veritatem, an scientiam adeptus, ipse examinabam.
3 Comperi, me litera inflatum, & velut manducato pomo vetito, plane nudum, præterquam quod artificiosè altercari didiceram. Tum prius enotui mihi, quod nihil scirem, & scirem, quod nihili. Sphæra namque in Physicis aliquid scientiæ promittere videbatur, cui idcirco Astrolabium, usum annuli, & theoricas Planetarum adjunxeram; Logisticen simul & Algebram, loco oblectationis, quoties aliorum lectio tædia adduxerat, colebam: Quibus elementa Euclidis 4
nectebam. hancque doctrinam, socialem feceram genio meo, eo quod veritatem contineret. fortuito autem, ars Cyclognomica Cornelii Gemmæ, velut altera Metaphysica in manus venit. Quæ cum Nicolaum Copernicum unicè commendaret, non destiti, donec eundem mihi familiarem fecissem. Vnde didici vanas excentricitates, alium cœlorum gyrum, adeoque non impenso tempore dignum, quidquid de cœlis magnis laboribus acquisiisse præsumebam. Cœ- 5
pit itaque vilescere studium Astronomicum penes me, quod parum certitudinis ac veritatis polliceretur, Inania vero plurima. Peracto ergo cursu, cum nil solidi, nil veri scirem, titulum Magistri artium recusavi; nolens, ut mecum morionem professores agerent, Magistrum septem artium declararent, qui nondum essem discipulus. Quærens itaque veritatem,& scientiam, non autem apparentiam, me scholis subduxi. Canonicatus opimus mihi promittebatur, 6
modo Theologiæ me emanciparem; sed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata populi comederem. rogavi autem Dominum Iesum, me dignaretur eo vocare, ubi maxime ipsi placerem. Annus enim erat, quo Iesuitæ Lovanii cœperant docere philosophiam, Rege, Proceribus, & Vniversitate, invitis; Idque cum illis à Clemente VIII, vetitum esset, discipuli vero illorum, ad gradum aspirantes, ad Pædagogia confluxissent, cæteros verò,ac ditiores,plausibili studio alliciebant Geographico: alterque Professorum Martinus del Rio, qui prius Iudex Turmæ Hispanicæ,ac dein in Senatu Brabantico fessus, ad Societatem allectus, confluxerat, Disquisitiones magicas exponebat. Vtramque lectionem suscepi avide. Ac tandem pro messe, solas stipulas inanes rapsodiaque pauperrima collegi, judicio priva. Interim ne hora absque 7
fruge evanesceret, trini L. Annæum Senecam, qui mihi impensè placuit, ac præsertim Epictetus. Videbar itaque in morali Philosophia, veritatis succum reperisse statim dein cogitavi, hanc esse, pro qua Pythagoras, tot annorum stricta

exige-

exigeret silentia, judicium excellens, ac propter-
ea obedientiam insignem. Tandem paucis mu-
tatis, videbam Capuccinum, esse Stoicum Chri-
stianum. Arrisit quidem studium pro æternita-
te: sed pro tanta austeritate, obstabat valetudo
tenerior. Oravi Principem vitæ aliquoties, vires
daret, quibus nudam veritatem contemplarer,
immediatéque amarem; auxit hoc mihi deside-
rium Thomas à Kempis, ac deinde Taulerus.
Cumque per Stoicismum, me proficere in per-
fectione Christiana præsumerem, & certo side-
rem, tandem post aliqualem in isto exercitio
moram, & fatigationem, incidi in somnium.
8 Videbar factus Bulla inanis, cujus diameter, à
terra, in cœlum usque vergeret: superne enim
immineret sarcophagus, inferne vero, loco ter-
ræ, abyssus erat obscuritatis. horrui immensum,
simulque excidi extra omnem rerum meique
notitiam. Ad me vero rediens, intellexi unico
conceptu: Quod in Christo Iesu vivimus, mo-
vemur, & sumus. Quod nemo, vel nomen Iesu,
ad salutem dicere, sine peculiari gratia Dei, pos-
sit. Quod continuo orandum sit; *& ne nos in-
ducas in tentationem*, &c. Datus est mihi nimi-
rum intellectus, quod sine peculiari gratia, ad
quaslibet actiones, nil nisi peccatum nos exspe-
ctet. Quo conspecto, & saporabiliter cognito,
admiratus sum priores meas ignorantias; & co-
gnovi, quod Stoicismus me, inanem & tumidam
bullam, inter abyssum inferni, & mortis immi-
nentis necessitatem, detineret. Cognovi in-
quam hoc studio, specie mediocritatis, fieri me
arrogantissimum: quasi libertatis arbitrii fretus,
gratiæ divinæ renunciarem, ac quasi, quæ velle-
mus, per nosmetipsos efficeremus. Absit tale
nefas, dixi. Quapropter istam blasphemiam,
Paganismo quidem indulgendam; at Christia-
num dedecere censui, adeoque Philosophiam
9 Stoicam, hoc titulo, odibilem censui. Interim
cum nimia rerum aliarum lectione, tædio affi-
cerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Mathio-
lum, ac Dioscoridem volvebam, ducens me-
cum, nil mortalibus æquè necessarium, quam
10 Dei gratiam, in vegetabilibus admirando, pro-
priis ministrare necessitatibus, fructusque eo-
rundem carpere. Mox dein comperi, à diebus
Dioscoridis, nil artem herbariam increvisse;
quinimo hodiè ab ipso traditis herbarum iconi-
bus, nominibus atque faciebus, plantarum, u-
trimque duntaxat disputari: nil verò virtutum,
proprietatum, ac usuum, esse adjectum priori in-
ventioni, atque historiis: Præterquam quod po-
steri, confinxerint gradus qualitatum elemen-
tariarum, quibus tota herbæ crasis tribuenda est.
At cum ducentas fortè herbas, unius qualitatis
& gradus, diversas habere proprietates compe-
rissem, atque aliquot diversarum qualitatum, ac
graduum, symphoniam (puta in potionibus vul-
nerariis, habere, in productione ejusdem effe-
ctus, cœpere mecum vilescere, non quidem her-
bæ, (pentacula divini amoris,) sed ipsi Herbarii:
cumque causam instabilitatis effectuum, tantæ-
que obscuritatis, in applicando, ac medendo,
mirarer: Inquisivi, num esset liber aliquis, tra- 11
dens axiomata, & Regulas Medicinæ? Rebar
namque medicinam doceri, ac per disciplinam
tradi posse, instar artium, & scientiarum, adeo-
que esse traditivam: Non autem, quod esset me-
rum donum. Saltem cum Medicina sit scientia, 12
donum bonum descendens à Patre luminum,
cogitabam, quod haberet sua theoremata, suos-
que Principes Authores, scientia infusa instru-
ctos, quibus, tanquam Besaliel & Ooliab, Spi-
ritus Domini inspirasset morborum omnium
causas, & cognitionem, simulque scientiam pro-
prietatum rerum. Cogitabam itaque hos illu-
stratos, esse antesignanos Professores medendi.
Inquisivi inquam, an non esset alter, qui descri-
psisset vegetabilium dona, proprietates, appli-
cationes, & convenientias, ab hyssopo usque ad
Cedrum Libani? Respondit mihi professor qui- 13
dam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Avi-
cenna desiderari posse. At cum non essem cre-
dulus, nec apud scriptores reperirem certitudi-
nem quæsitam, illam suspicatus sum juxta veri-
tatem, quod dator Medicinæ, maneret conti-
nuus ejusdem dispensator. Itaque anxius, & in-
certus, cui professioni me resignarem, respexi ad
populi mores, leges, ac Principum placita; vidi
jus, esse traditiones humanas, incertas proinde,
instabiles, & veritatis expertes: Quippe quod in 14
humanis nulla esset stabilitas, nullaque scientiæ
medulla; videbar inutilem vitam transfigere, si in
placitis hominum illam traducerem. Cognovi
denique, meipsius gubernationem mihi sat fore
difficilem, judicium verò de bonis, ac vita alio-
rum, esse obscurum, & mille spinis obnoxium:
Quapropter prorsus studium juris, aliorumque
regimen, abnegavi. Ex altera parte instabat vi-
tæ humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quis-
que se tueri debet, quam potest longissimè; pro-
pendebam autem singulari aviditate, in rerum
placidissimam naturalium cognitionem: & pro-
ut anima, serva advenit suis inclinationibus,
omnino in scientiam naturalium, insensibiliter
lapsus sum. Legi itaque Institutiones Fuchsii,
& Fer-

&Fernelii, quibus totam Medendi scientiam, velut per Epitomen, me inspexisse cognovi, & subrisi mecum. Siccine scientia medendi traditur, absque theoremate, & doctore, qui ex Adepto medendi donum hauserit? Itane tota naturalium proprietatum historia, clauditur qualitatibus elementariis? Itaque legi opera Galeni bis, semel Hippocratem (cujus Aphorismos pænè memoriter didici) totumque Avicennam, &
15 tam Græcos, Arabes, quam modernos forte sexcentos seriò, & attentè perlegi, ac per locos communes annotans, quidquid singulare mihi in iis, & calamo dignum videretur. Tandem collectam supellectilem relegens, cognovi meam egestatem, piguitque me insumti laboris, atque annorum. Cum scilicet libros omnes, eandem cum institutionibus cantilenam canentes, animadverterem, solidi nihil, nihil quod scientiam
16 veritatis, aut veritatem scientiæ sponderet. Interim vel ab initio, comparaveram à Mercatore, omnia simplicia, ut tantillum singulorum penes me servarem, deinde ab Amanuense officinarum, sive simplicium collectore, habui omnes plantas usuales patriæ nostræ: sicque plurium cognitionem, per vultum eorundem, didici. Simulque perpendi mecum, quod faciem quidem simplicium, & nomina agnoscerem: nil minus autem, quam eorundem proprietates.
17 Volui itaque comitari practicantem Medicum; mox insufficientiæ, incertitudinis, & conjecturarum medendi, me etiam atque etiam pœnituit. Noveram quidem problematicè disputare, de quovis morbo; at ne dolorem dentium, radicitus curare sciebam, vel scabiem. Vidi denique febres, morbosque obvios, nec certo, nec scienter, nec tutò curari: Graviores autem, & qui non sponte cessant, plerumque incurabilium in catalogum destitui. Subiit mihi tum in mentem, quod ars medendi, inventum esset impostura plenum, citra quod Romani feliciter quingentos egerant annos. Reputavi, artem medendi Græcorum, falsam esse: remedia vero ipsa, aliquot velut experimenta, juvare absque methodo non minus: quam quod eadem remedia, cum methodo, plerosque fallerent. Vtrobique, canonum medendi, in complexionum diversitatibus fundatorum, fallaciam, atque incertitudinem deprehendens, dixi, corde mœsto, Bone
18 Deus! quo-usque eris mortalibus succensus? qui hactenus ne unam veritatem, medendo tuis Scholis reclusisti? quousque populo te confitenti, veritatem denegabis? hisce diebus plusquam præteritis necessariam? An tibi placet holocaustum Moloch? vis tibi vitas pauperum, viduarum, & pupillorum, sub miserrima morborum incurabilium tortura, & desperatione, consecrari? Quomodo ergo non cessas, tot familias perdere, per medentium incertitudinem & ignorantiam? Concidi in faciem, & dixi. Domine, ignosce: si favor in proximum, me extra limites abripuit. Condona, condona Domine, indiscretæ charitati meæ; nam tu es radicale bonum ipsiusmet bonitatis. Nosti suspiria mea, & quod fatear, quod nihil sim, sciam, valeam, possim, & habeam, sim egenus, nudus, vacuus, inanis: da Domine, da, scientiam creaturæ, ut creaturam tuam intimè noscat, se primum, cætera præter se, propter mandatum tuum Charitatis, ultimo in te, omnia, & super omnia. Quod 19
cum à multo tædio, & animi fatigatione, intensè orassem, forte in somnium deductus sum, & vidi totum universum, in conspectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil esset. Et hausi inde conceptum unius verbi; Qui significabat mihi, quæ sequuntur. *Ecce tu, & quæ vides, sunt nil. quidquid urges, minus quam ipsum nihilum, in conspectu Altissimi. Ipse scit fines omnes rerum agendarum; tu, tuæ saluti saltem intendas.* Imo in isto conceptu, erat præceptum intrinsecum, quod fierem Medicus, & quod mihi daretur quandoque ipsum Raphael. Actutum ergo, ac deinceps per triginta solidos annos, subsequentesque ordine noctes laboravi, meis impensis, ac vitæ detrimentis, ut vegetabilium & mineralium naturas, atque proprietatum cognitiones, adipiscerer: interim non sine oratione, lectione, scrutinio rerum, errorum meorum trutina, & experientiis diurnalibus conscriptis vixi. Tandem cum Salomone cognovi, me, frustra adhuc plerumque spiritum meum torsisse, vanamque esse scientiam omnium, quæ sub Sole sunt, vanas curiositatum indagationes. Et quem Dominus Iesus vocaverit ad sapientiam, ille, & non alius, venturus est, Imo qui ad fastigium pervenerit, minimum adhuc poterit, nisi Domini favor benignus affulserit. En sic adolevi, factus vir, & nunc quoque senex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.

VENATIO SCIENTIARVM.

1. MEns non est rationalis; si Dei imago. 2. Scholarum opinio de Ratione. 3. Visio somnialis de Ratione. 4. Mentis dialogus cum ratione. 5. Prima impostura Rationis. 6. Mens elegit intellectum. 7. Suspecta evadit Ratio, propter imposturas. 8. Tadium mentis, de ratione. 9. Ratio à peccato incæpit. 10. Anima separata à corpore, qualis sit scientia. 11. Mens, vestes Rationi detraxit in aufugio. 12. Ex abusu, Ratio intrat in consilium mentis. 13. Ratio gravat mentem. 14. Ratio ad se ipsam reflexa, multos parit errores. 15. Ars magna Lullii ventilatur. 16. Modus separandi Rationem à se. 17. Ineffabile lumen intellectuale. 18. Sensus immortalitatis anima. 19. Ratio non est lucerna, de qua Salomon. 20. In qua parte habitet syllogismus. 21. Ratio generat caliginosam scientiam. 22. Scientia pramissarum, sunt à lumine lucerna. 23. Mens non fallitur, nisi à sua ratione. 24. Ratio sepelit intellectum. 25. Ratio noscitur in pauperrima sui nuditate. 26. Intellectus recusat usum Rationis. 27. Ratio & veritas, sunt disparata in suis radicibus. 28. Ratio non convenit cum cognitione conclusionis. 29. Rationis definitio. 30. Defacatissima Ratio, est adhuc fallax. 31. Quid Rationalitas & Ratiocinatio. 32. Quid veritas intellectualis. 33. Imaginatio est modus intelligendi obliquus. 34 Bruta esse ratiocinalia. 35. Vituperosum rationale, pro homine. 36. Vera definitio pro homine. 37. Schola plus Aristoteli, quam Paulo auscultant. 38. Animal, in definitione hominis, est natura corrupta. 39. Quale Rationis sceleton. 40. Progressus ad scientias venandas. 41. Duplices imagines in anima. 42. Vbi sistatur mentis progressus. 43. Progressus verior quomodo fiat. 44. Nova Intellectio, sive labor Sophia. 45. Intellectum coincidere cum intellectis, & quomodo istud fiat. 46. Quare fiat transmigratio intellectus. 47. Memoria, & voluntas absorbentur. 48. Quidditas cogitationis Intellectualis. 49. Quomodo Dei Imago fulgurat. 50. Qui mens intuetur intellectum sub forma arrepta. 51. Rabbinorum error, de hoc statu anima. 52. Qualitas intellectus, dum stat in isto lumine. 53. Quare, & quomodo Intellectus se transformat. 54. Quomodo intellectus seipsum aspicit. 55. Qualis sit intelligibilitas. 56. Quomodo anima seipsam intelligens, intelliget qualibet alia. 57. Vnde ista intelligendi difficultas. 58. Accidentia cur non comprehendantur per Intellectum. 59. Errores Scholarum circa divisionem Intellectus. 60. In intellectualibus, pati, nobilius esse quam agere. 61. Aristoteles non cognovit verum intellectum. 62. Fantasia non penetrat res, nec vicissim res intrant in eam. 63. Octo axiomata de Intellectu, qua nescivit Aristoteles. 64. Divisio Pradicamenti Substantia.

VENATIO SCIENTIARVM, INCIPIT À NOSCE TE IPSVM.

RAtio putatur vita animæ, sive vita 1
vitæ nostræ. Ego autem credo,
quod omnipotens, sit solus via, ve-
ritas, vita, lux, viventium, & re-
rum omnium; non hoc est autem
Ratio. Atque ideo quod mens no-
stra debeat esse Intellectualis; non autem ratio-
nalis, si Dei simulacrum proximum referre de-
beat. Paradoxon istud elucidandum, ad scibi-
lium cunctorum, Adeptorumque in primis in-
vestigationem. Voto meo, omnis Philosophia
incipit, & procedit à cognitione sui ipsius: sive
physica illa fuerit, sive moralis. Intellectum ita- 2
que, atque nostri cognitionem abstrusam, pro-
ponam, quantum mea assequor tenuitate. Fert
enim opinio Scholarum indubia, quod Deus
nil pretiosius largitus sit homini Ratione, per
quam solam à brutis distinguimur, cum Angelis
vero symbolizamus. Sic quoque & ego, à tene-
ris annis persuasus, credidi. Sed postquam dis-
cretio adolevisset, & animam meam semel in-
tuitus eram, prorsus aliter sensi: fateor interim,
me malle sapere in occulto, quam velle videri sa-
pere; plus autem semper discere avidum, quam
docere annisum. Attamen debui quædam do-
cere, ne talentum susceptum defodisse, reperiar.
Quamobrem Ratio semel se ostendit, in qua- 3
dam visione, animæ meæ, in forma spissioris, &
caliginosæ nebulæ: & proponebat, se esse nutri-
cem, ductricem, & tutricem mentis, à Deo sic
ordinatam, ad omnis, etiam solidi boni, conse-
cutionem. Imò protestabatur, se esse clavum
cursus vitalis, proram, & puppim mentis, atque
adeo inventricem omnium scientiarum. Primo
enim intuitu, gratulabunda anima Rationem sus-
cepit, penes se quiescere optavit, cum benepla-
cito, in gaudio, & jubilo. Quia sic olim mens sibi
persuaserat, sic edocta. Attamen mox, ne creduli- 4
tatis lenitate peccaret, adorsa est Rationem pro-
priis armis, dicens. Si itaque ratio, in mei servi-
tium, es destinata, non ego te; sed tu me, sequi de-
bes: Quippe, quæ nil affirmas, vel demonstras per
discursum, quin ego id tibi prius ingenuerim.
Quo pacto ergo jam discipula, supra magistram,
filia supra parentem, tutelam prætendis? Ar-
gumentum istud primum ex mea arrogantia,
docuit me, nil superbiâ, animæ esse vicinius:

quam tamen elationem, ex inobedientia oriun-
dam, pallio virtutis texit, ne scilicet credulitate
abduceretur. Respondit autem Ratio; non qui-
dem categorice: verùm duntaxat, ut formidi-
nem in mente generaret, & sic scrupulositate, il-
lam in vota sua traheret. Dixit nimirum, Salu-
5 tem animæ nullam, absque ratione acquiri; Peri-
turos videlicet mortales, sub sensuum illece-
bris, nisi per Rationis habenas vitia coercerentur.
Cui indignabunda mens, ait: Apage! nil
horum ex te, aut per te: quorum cognitionem
ex fide, & exsecutionem ex clementia, suscipio.
Imo fides jubet, quod pro se, te deseramus.
Centum namque sectiones, & rimas in fide, tua
peperit flexilis impostura, etiam defecatioribus
viris. Quælibet autem sectio, suam habet sophi-
smatis rationalem inductionem. Quia Ratio, pa-
rit utrobique, tantum putationem, loco fidei.
fides autem, ex gratia est: non ex te subdola.
Quæ sagacissimos quosque, in te confidentes,
deludis, atque misere abducis, ad barathrum mi-
seriarum. Finaliter consideravit mens mea, per
fidem, quod veritatis tantum unica esset forma,
& essentia: & quod omnis intellectus, semper,
6 tantum esset verorum. Quocirca in electione,
rata est mens mea, intellectum præ Ratione, ma-
gnifacere. Ideoque cœpit vereri, ne Ratio, quæ
tot hominum myriades, specie pietatis, verita-
tis, & Religionis, sub multiplicate errandi, vafrè
falleret, tanquam placida adulatrix, & callida se-
7 ductrix, ipsam seduceret. Suspicataque est ergo
mens, quod R. tio, nedum in fallaciam, & sui-
ipsius obsequium, fingeret suadelas, quoties
mens, eam in Judicem, sive Assessorem, delige-
ret: verum etiam, quod Ratio, plane se in para-
situm, & in servitutem daret desideriis, etiam
summè religiosorum: plusque putationis, teme-
ritatis, & stoliditatis, quam scientiæ, ac veritatis,
secum adduceret. Quippe quæ facile per lin-
guas, nunc ad unum, nunc vero ad alterum ex-
tremorum, nutabunda flecteretur: rationesque
ubique inveniret, fingeret, & substerneret, juxta
placita desideriorum. Imo non raro ratiocinan-
do procedat, quod extra rationabile excidat,
maneatque indefinite indistincta, & in inscitiis
incerta, quas tamen enodare pollicebatur. Sub-
inde quoque, Ratio, animas dementavit, quæ
suis persuasionibus nimium confisæ, se illi e-
8 mancipaverant. Aliis demum, per insulsas, im-
portunas, indiscretas, & frustraneas solicitudi-
nes, filum vitæ præcidit. Hausit ergo mens tæ-
dium, ab rationis Imperio, magisque, quod sci-
ret rationem, suæ œconomiæ domesticam, præ-
sumeret vero pedissequa, totum mox animæ
dominium. Recordataque mens verbi divini,
quod *domestici ejus* sint *inimici ejus*, nauseam
super Ratione concepit. Et utrimque aversio,
nondum sat fundata esset, tamen vires acquisi-
vit eundo. Inde ergo, initio cœpit anima Ra-
tionem, non amplius ut partem, aut potestatem
sui, contemplari; sed velut peregrinam hospi-
tem, ab esse mentis, plane decisam, atque neu-
tram. Idque postquam anima, per fidem sciret,
se à corpore semel separatam, non amplius ra-
tionis indigam: hanc proinde esse caducam, 9
mortalemque; imo & cum morte nobis adve-
nisse, in naturæ corruptione. Scit nempe mens, 10
se post mortem, habituram omnem suam co-
gnitionem simul, plenam, nudam, non successi-
vam, non vi præmissarum extortam, non expu-
gnatam, non fallacem, disputabilem, aut dubiam.
Nec se à morte, facturam demonstrationes, ut
unum ex altero concludat, trahat, cogat, didu-
cat, vel reflectat, sive id fuerit ad concipiendum,
sive vero ad notificandum. Rationem ergo ca- 11
ducam, etiam ab anima fugitivam, mens appre-
hendit chlamyde, illamque omni veste, in nu-
ditatem usque, spoliavit: Atqui tum menti con-
firmatum est, quod Ratio, nobis relicta, adve-
nisset, tanquam stigma à tortore, in calamita-
tum, casusque nostri memoriam. Et quod scien-
tia boni & mali, esu pomi acquisita, esset ipsissi-
ma Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Dein-
ceps itaque, annisa est mens recedere, non qui-
dem contra, sed ab Rationis usu: abstinendo sci- 12
licet ab omni discursu, in contemplatione rei,
ut res est, bona, vera, & ens in actu. Id autem
non potui mox obtinere, eo quod invitam ani-
mam, ut umbra corpus, continuo comitaretur
Ratio, quæ injussa, in mentis concilium adve-
nit, ex veteri possessione, & non sat accurata
clausura nostri concilii. Hocque titulo, adhuc
onerosior, tristior, tædiosior, & nebulosior mihi
fuit deinceps Rationis conversatio. Tum siqui- 13
dem cœpi sentire, quod Ratio animam angebat
multiplicitate, inani complacentia scientiarum,
& virtutum ridicula disquisitione tentabat; vitæ
ornatum promittens, coram mundo, deastram
Rationem adorante. Quapropter intellectum,
& voluntatem, in sui placita miserè trahebat, &
memoriam sic onerabat, ut mox in virilitate
mea, memoria, ut asinus, sub sarcina caderet, &
defectum acquireret. Mens ergo, Rationem
proscripserat sæpe: sed de novo, invitis men- 14
tis conatibus, semper subintravit, hypocrisin
doctam detexit, suosque arietes ad debilissimum
mentis

mentis murum admovit. Auram vulgarem
nempe pollicita est, ambitionis stulta præmia,
sub se foveri ostentans. Rigiditatem verò vitæ,
cui tetricam Philosophiam, tunc primum adorsa
est, illamque ut morositates dissuadebat, mul-
ta passim illicita, fraudulenter excusabat, juven-
tutis, vel receptæ jam passim consuetudinis pri-
vilegiis: docta industria, adulationi mentis us-
que inserviens, velut pedissequa insequebatur,
fingens rationes ad lubitum mentis, jam incli-
15 natum. Tandem mens rogavit,quam Scientiam
Ratio dare posset? cui mox illa respondit,se pos-
se per artem magnam Lullii efficere, ut de quo-
quo scibili, homo, tanquam omniscius, discur-
rere possit, cum totius mundi admiratione.
Tum indignata est mens,ac dixit Rationi: Apa-
ge, garrula nequam, Sermocinalia enim inpri-
mis detestor. Itaque certo cognovi,quod Ratio
semper animam deserat, cum ariditatis dissuavi-
tate, in tenebris, inquietudine, incertitudine, &
16 amaritudine cespitantem. Postremò, ut cogno-
vi nullum mihi in natura sublevamen,neque se-
parationem à tam molesto ac tædioso hospite,
abdidi me in orationem silentii,adeo, ut quan-
doque prorsus, & subinde pro parte, me denu-
darem à Ratione, omnibusque ejus appendici-
bus. Accidit itaque, quod extra,vel saltem præ-
ter illa, quæ per Rationem cognosci, aut suo ad-
miniculo ullatenus concipi possunt, devenerim
17 velut per somnium,subter ineffabile lumen. De
quo nil habeo, quod dicam ulterius: eo quod
invida Ratio, me confestim ab inde abstraxerit.
Quippe, simulatque nondum mortificata Ratio,
subter luminis insuetudinem, caligans, cum
mente intrasset, admirationem in me suscitavit,
quis, unde,quomodo,& cur eo devenissem: sic-
que cecidi extra lumen, in obscuritates miseras,
subter diem. Meo autem judicio cunctabatur
istud lumen, vix spatium, quo quis tractum,
18 quatuor syllabas pronunciaret. Abinde attamen
sensi me mutatum ab eo, qui pridem eram. sal-
tem enim degustavi immortalitatem animæ
meæ, basim fidei, & Religionis, cunctis bonis
caducis anteponendam scientiam. Perrexi ita-
que majore studio, à Ratione abire: utpote quæ
me nunquam nuda; sed fallaciter tecta, cum
pugna,& imposturis,adorsa erat: deseruerat me
verè nunquam, nisi cum incertitudine. Salo-
mon, vocat spiritum hominis lucernam Dei.
Non enim quod Deus sit in tenebris, vel huma-
ni spiritus splendore opus habeat. Sed prorsus,
quod occultæ rerum scientiæ, à Patre luminum,
infundantur in nos,medio hujus lucernæ. Ap-
prehendi quotidiè certius,quod Ratio non esset
spiritus ille hominis, ideoque neque ista lucer-
na Dei. Imo, neque lumen istius lucernæ: Sed 19
quod lucernæ inesset longe aliud lumen, cujus
vigore, penetraret scibile sibi permissum, Per-
spexi nimirum, quod anima non esset indiga,
imo nec formatrix syllogismi, eo quod illo uti
nolit, semel à corpore sequestrata. Siquidem
ejus cognitio nativa, longe nobilior atque cer-
tior esset, quavis demonstratione, Rationis api-
ce. Tum denique cognovi, quod neque sensus 20
syllogismum conderet: sed quod Ratio,demon-
strationum formatrix, possideret animalem in-
tellectum, sive imaginationem, mediam inter
sensus, & intellectum. Interrogabis, quare lux
luceat? aqua sit humida? cedat intranti digi-
to? &c. ac reperies, quod quo res quæque cla-
rior est, eo ejus Ratio sit stupidior, remotior, ac
hebetior. Tum itaque clare conspexi,quod Ra-
tio volutetur inter obscuras caligines. Dein,
quod ubicunque nullus est discursus, nullæ præ-
missæ; etiam nulla reperiatur conclusio, conse-
cutio, sive Ratio. Attamen scientia præmissa-
rum est certior conclusione, siquidem cum e
primo veris supponatur, atque illa scientia, est
in anima, absque Ratione: quia ante Demon-
strationem. Vnde mecum conclusi primùm, 21
quod Ratio non generet nisi caliginosam scien-
tiam, sive putationem. Tum denique: Quod
scientiæ veritatis, rerum, ac præmissarum, pro-
deant, non quidem à Ratione; sed ab alio longe
initio, intellectuali videlicet lucernæ lumine.
Quocirca mox observavi,quod Rationis discur- 22
sus, extenuet, obumbret,præpediat, & suffocet,
nobilem illum intelligendi actum, quo præmis-
sarum scientiæ, nobis insertæ, cognoscuntur.
Magis, magisque didici,quod Ratio,procul dein
& extra lumen veritatis; eo quod tantum lumen
instar vespertilionum,tolerare nequeat,suo nite-
dulæ splendore, mutuato, contenta. Quippe
quæ nil aliud propriè est, quam discurrendi ser-
mocinalis facultas,nobis, ut mortalibus, à pec-
cato connata. Plus inquam, ut sequacem ani-
mam, operando fatiget, canisque capillis cra-
nium tegat, quam ut intra nos,veri veram scien-
tiam producat. Quandoquidem reperi, quod 23
anima, optans scire, per Rationis venationem,
ut plurimum amplectatur media, mendacia, &
fallas satisfactiones, pro veritate, in laboris præ-
mium. Sic enim mens decepta, aspicit menda-
cium, fucum, fraudem, ac in summa putatio-
nem, in vicem veritatis, quamdiu de Rationis
imposturis nil adhuc ambigit. Hactenus nam-

que contigit, quod tot sint imposturæ, & falsæ
doctrinæ, tam in Religione quam in arte me-
dendi, ut ne ullum angulum Scholarum perlu-
strem, unde veritas scopis Rationis non sit ever-
24 sa. Nudam itaque vidi Rationem, & didici,
quod in omnem eventum Ratio non pareret,
nisi putationem veri: quo medio, sepeliret in-
tellectum intellectualem. Eo quod mens non
possit simul amplecti, & sequi duo lumina, tam
diversa. Putationibus autem, misere mundus
ubique abducitur, atque deluditur. Ac primò
quidem, quod quilibet putet Rationem, Iconem
Dei, & optimum nostri thesaurum, &c. Amabo.
Petatur Ratio, super dubia quæstione, à decem
viris sagacibus, separatum: & attende quantum
ab invicem discedant, sua quisque Ratione de-
ludatur, & qualiter quisque sua strenuè pro puta-
tione pugnet. Enimvero cum mens mea Ra-
tionem sua veste spoliaret, observavi mundum
25 decipi inprimis, propria putatione. Quod in-
quisitionem, cognitionis rerum per causas, vo-
cet indagationem, sive inventionem Rationis.
In eo enim primum detexi fucum, ac miserri-
mamRationis conditionem, nuditatemque pau-
perrimam; quippe apparere erubescit, nisi sub
falsi Etymi operculo, ac mendicato pallio. Si-
quidem Ratio nullatenus est causa, pars, aut es-
sentia causati. multo minus facultas Rationalis
in homine res attingit. Nam res est id in se, quod
est absque reflexione sui, ad aliquem humanæ
Rationis discursum, inventionemque: Extima
ergo vestis Rationis, larva esto. Causa nimi-
rum, est initium, & origo causati. Ratio autem,
nil tale est. Animadverti denique, quod Scho-
læ Rationi locum darent, in medio essentiæ
mentis, hancque abinde animam rationalem,
velut essentiali proprietate, denominarent. tan-
quam Ratio, pro lucerna, illi data foret in inti-
ma ejus essentia. Cum alioqui, revera in mente,
sive proximo Dei simulacro, nullus sit rationi
locus. Eo quod anima, à corpore separata, non
utatur discursu Rationis. Imo cum anima, ad-
huc corporis inquilina, quidquam intellectua-
liter intelligit, plane recusat omnem Rationis
26 usum. Quia quando Ratione utitur, plane sapo-
rem corporei fundi refert. Cum rationalis po-
testas sit in parte inferiore animæ, quatenus cor-
poreis compedibus vinctæ.

Mox demum sub Rationis denudatione, con-
festim, æquè frivolum involucrum sese obtulit,
ex rationis putatione. Quod scilicet, quidquid
veritati affine est, hoc Ratio judicet Rationabi-
27 le, & Rationi consonum. Cum tamen Ratio, &
veritas, sint disparata, in suis radicibus. Nam
veritas, est ens reale, verum: Ratio verò, est ens
mentale, problematicum, duntaxat apparens.
hinc enim ens Rationis, Nonens, putatione ma-
tre oriundum. Facultas enim rationalis, atque
inde deducta Ratio, sæpe falsa, pro veris ample-
ctitur, & vera pro falsis rident. Vnde tandem 28
seriò inspexi, quod Ratio non conveniret cum
conformitate rei, per discursum propositæ, &
cognitione conclusionis, per nos repertæ. Vt-
pote Ratio propriè non est judicium externi ho-
minis, aut suæ imaginationis, quo apparentem
sibi veritatem, confricat ad species scientiarum,
quas homini rentur innatas. Vnde devium, ima-
ginatio, tum prius fabricat cognitionem sibi
consentaneam. Ast Ratio, magni iste reputatus 29
condus in mente, nil est aliud, quam habitudo
prædictæ conformitatis, per discursum repertæ,
cum speciebus, sive ideis connatis, in phantasia.
Quæ demum conformitas, prout in se confusa,
obscura, mobilis: ita instabilis necessariò esse
debet, ex natura subjecti inhærentiæ. Sic enim,
etiam defæcatissima Ratio, potest in se esse fallax:
nec necesse est, ut ullam intra se certitudinem
cogat, contineat, aut concludat: excepta Ma-
thesi. eo quod hæc planè consistat in mensuris 30
commensurabilium. Convertuntur enim ideo
plures hæretici, per exempla vitæ christianæ,
quam per ratiocinia disputationum. Aptitudo
demum illius habitudinis, ad species in imagi-
natione connatas, censeatur rationalitas, vel ra-
tionabilitas. Ratiocinatio autem, sive logismus 31
(unde syllogismus) est actus; quo appropinqua-
tur ejusmodi habitudinis conformitas, ad species
in imaginatione congenitas, vel (ut mea fert
sententia) suscitatas finaliter. exuendo calceos
rationis, ut reperi in natura plurima, quæ intel-
lectus judicat necessaria, quæ Ratio recusat ut
impossibilia. Scivi exinde, Rationem non ha-
bitare penes intellectum verum: sed extra eun-
dem. Eo quod in intellectu, immediatè sit ve-
ritas: quia veritas intellecta, nihil est aliud, quam 32
adæquatio intellectus, ad res ipsas. Cognoscit
nempe intellectus, res prout sunt; ideoque vicis-
sim verificatur intellectus, de rebus ipsis, per res
ipsas: Quandoquidem esse rerum, de se, est sem-
per verum: & essentia illarum, est ipsamet veri-
tas. Ideoque intellectus, qui super eas fertur,
semper directè est verus. Sed cum imaginatio, 33
ejusve Ratio, sit modus quidam intelligendi,
obliquus, procedens per rationes, & discursus:
non autem per adæquationis transformatio-
nem: Idcirco, modus iste rationalis, est intelle-

ctus abusivus, & fallax. Bonum autem, rectum, unum, & verum, semper uno, & eodem modo, se habent in intellectu. Quia in intellectu, stant in puncto adaequationis: sed malum, curvum, obliquum, falsum, atque multiplex, fiunt pluribus modis, per Rationem, in
34 parte Imaginativa. Certò itaque cognovi, Rationem, in non tam sublimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magisque, quod in brutis Ratio, & discursus, non obscurè vigerent: Nam quod annosa vulpes, callidior sit juniore, per discursum rationalem, experientiae reminiscentia confirmatum, accidit. Imo Apes numerant. Quoniam si sint 30 alvearia, ex ordine locata; Apicula mane evolans, numerat quoto alveari sit egressa, dein non redit, nec intrat, nisi prius renumeret ordinem. quod facile probatur. Nam si quintum, aut sextum, transponatur septimo, aut alio loco, numeroque inverso: apes, quae melle, aut cera onustae redeunt, putantes in suam Rempublic. lectam deponere sarcinam, quintum, aut sextum numeratum alveare repetunt: Cujus cives, cum sint peregrini, illi advenienti apiculae, eandem occidunt. Et hoc modo fures destruunt una nocte, cuncta alvearia. Serpens namque caeteris animantibus callidior erat. Vnoque exemplo, mille instar, discursum rationalem in bestiis conformabo. Villicus vicinus, canem venaticum alebat, custodiae nocturnae praedii praefectum. Accidit autem, quod in plenilunio, lupus circa villam discurreret, cui canis ille confestim allatrabat, & sequebatur fugientem lupum. Hic vero, famis impatiens, se retorsit in canem, illumque insequitur. At canis aufugiens, insiliensque super furvum, se in tutum recepit, indeque continuo latravit, herum excitans, lupi praesentiam docuit. Sequenti verò die rediit lupus, quem canis, ut pridie, latrando adorsus est. Lupus enim fugam fingens, donec comitem, quem secum adduxerat lupum, conjectura sciret, se subter furvum occultasse. Cum itaque se convertit ad canem, qui profugus, ab insequente lupo, putans ad furvum, velut tutissimum castrum, refugere, prodiit occultatus alter, qui canem rictu apprehendit, saltumque super furvum praepedivit. Itaque insignem solertiam in brutis cunctis no-
35 tavi, etiam in insectis plurimis. Vituperosam itaque definitionem existimo, qua homo, animal rationale, velut ex essentiae descriptione, depingitur. Siquidem ex ultimato fine, destinationum proprietatibus in creando, definiendus erat, si finis sit causarum prima, ex Aristotele. Quapropter nec hominis definitio, è fonte paganismi, mendicanda erat, qui creationem, ejusque fines, plane ignoravit. Etenim ut mea Philosophia, gentibus ignota; ita vicissim illorum, est mihi nauci. Equidem scribo pro Christianis, quibus turpe est, sequi ethnicos, contra veritatem Euangelicam. Nec etiam censeri volo nominum rixator, quoties de finibus, praerogativis, electione, dignitateque imaginis divinae, agitur. Rejicio inprimis insulsitates paganismi, in definitionibus, praesertim hominis perpetratas. Siquidem testimonio S. Anthonii, per B. Hieronymum descripto, Paulus Anachoretarum primus, in divorum numerum est relatus. Ejusdem quoque relatu, Faunus, legitur animal loquens, rationale: imo Deum naturae, & Christianorum, cognoscens, colens, & supplicans, Antonium, ut pro se, atque suis, Deum oraret. Constat inprimis, hunc Faunum non fuisse hominem, ex Antonii assertione, & monstrosa figura. Denique neque fuisse Cacodaemonem, colligitur; quod hic adeo superbiat, ut ne quidem si sciret se salvari posse prece, vellet rogare, ut aliquis pro se oraret, neque se prosternere pro impetranda venia. B. Hieron. enim, Faunum vocat, non hominem, ut neque Cacodaemonem. Faunus ergo neutrum horum est, eodem teste, quo Paulus ille, inter Anachoretas, primum sortitus est locum, atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus est animal ut ens ratione, loquens idioma patrium: non autem homo. Sic Satyrus olim vivus, ac dein sale conditus, pro aere ostensus, per Ægyptum, Phrygiam, & Graeciam portatus. In Scotia, & Zelandia, demum, atque alibi, piscata monstra; semihumanis figuris, ratione utentia, imo artes mechanicas exercentia, Homo nimirum ad Dei imaginem solus factus, cum exclusione omnium. Haec autem rationalia bruta, in suis Elementis, etiam diversa inter se: sunt tamen 36
simulacra nostri, & non imagines Dei. Homo ergo, est Creatura vivens in corpore, per animam immortalem, ad honorem Dei, secundum lumen, & ad imaginem verbi, primi exemplaris omnium causarum, sigillata. Dies namque, & suum lumen, fuerunt quandoque absque Sole: & Sol erit aliquando sine luce. Sed anima hominis, sine imagine divina considerari nequit, dum Regnum Dei, cum omnibus suis charismatibus, sit intimius animae, quam est ipsamet sibi intima. Indignor ergo merito, quod Scholae, Philosophia ethnica, adolescentes male imbuant, oblectenturque etiamnum glandibus, re-

 pertis

pertis jam primæ veritatis epulis. Domine lumen vultus tui, impressum est super nos. nemo enim novit perfecte imaginem, & an bene suo respondeat typo, si typum prius non agnoverit. Quocirca quotquot hominem male definiunt, Deum non agnoscunt, ut neque seipsos
37 in essentialibus. Plus itaque Scholæ Philosophicæ, documentis Gentilium, quam Pauli acquievere. Hinc illas contemplor, hominem, duntaxat juxta ejus cadaver, meditatas; non autem juxta creatoris, sive efficientis intentionem, hominisque destinationes finales. Alioquin enim omnipotens, à scopo suo declinasset, si finis sit causarum prima, in creando, sitque aliquid considerabile ut primum, in rerum adorabili Authore. Erat itaque creatura definienda, & intentione efficientis Creatoris. Ille enim in suis finibus non errat, qui ipsas proprietates fabricat, fluentes ex ipsis destinationum finibus. Quapropter homo, quamvis ex corpore, animales aliquot, & corporeas conditiones habeat: attamen ex intentione divina, creatus est in imaginem Dei viventem, in substantia immortali, ut Deum cognoscat, amet, & adoret, secundum lumen typi, sibi impressum. At postquam homo vixit in carne, ut animal, dixit Deus, *Spiritus meus*
38 *non permanebit cum homine, quia caro est.* Genus enim definiti proprium, in definitione hominis, quod Scholæ nominant animal: idipsum Deus nominat degenerationem, aversionem viarum, naturæ corruptionem, atque destructionem intentionis suæ, in creando. Differentiam autem constitutivam hominis, sive rationale, competere brutis, extra dubium est. simulque penuriam logices, omni prorsus definitione, & differentia constitutiva destitutæ. Cæterum, Ratione, in nuditatem usque, jam devestita, omnimodam acquisivi ejus displicentiam, eo quod inane sceleton mihi videretur, ablatis lar-
39 vis, & togis. Denique pauperiem ejus angustam, & inquietam fœditatem aspexi, dum præcipuè confusionum, & incertitudinum memor
40 essem, quibus me pro solito intricaverat. Cœpi ergo deinceps contueri, quod meus intellectus plus proficeret per figuras, imagines, & visiones phantasiæ somniales, quam per Rationis discursus. Imo potius discursus frequentes, suum hominem ordinario morosum reddere, iracundum, amentem, procellosum judicio suo, & mobilem, sive imbecillum, adeoque & teneræ valetudinis. At tandem introspexi penitius, figurarum atque idearum progressum: & inveni tum, illas adhuc cinctas miseriis, & anxietatibus, eo quod imagines alienatæ essent propter alteritatem, ab ipsa rei veritate, & essentiæ per similitudinis cujusque inexcusabilem difformitatem, remotam ab identitate. Et tum sic judicavi, quia nondum enotuerat mihi distinctio inter imagines Phantasiæ, & imagines intellectuales: quæ post abstructiones, manent in ipso ani- 41
mæ centro. fatigabar enim plerumque tota die, circa aliquod scibile; quod etsi mihi in basim, atque modum, esset incognitum, attamen per imagines, mihi eruendum statuebam. Tandem cum ulterius progredi, me sentirem impeditum; quia stupefactum: fabricavi intus, rei nondum perfecte cognitæ, aliquam imaginem, adornatam possibili adjacentia quidditatis. Sub qua, se- 42
mel dein, dudum illam in Phantasia aspiciens, ac velut eandem alloquens, tandem studio insigniter fatigatus, obdormivi, ut ejus somnialem saltem visionem excitarem, per quam eruerem desiderabile illius scibile. Juxta illud: *Nox nocti indicat scientiam*: Ac mirum sane, quantum luminis, ejusmodi visiones, mihi recluserint, præcipuè non bene dudum antea pasto corpore. Non enim diffiteor, quin rei quæsitæ quidditates, plerumque sub ænigmatis pallio tectas, vel confusas, plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritatibus obnoxias, pluries acquisiverim hoc pulsandi medio, prægressis præcipue quærendi adminiculis, adnexisque orandi subsidiis & aliis. Dixitque ad me vir sanctus (cui omnem conscientiæ angulum, laborumque, & annorum tædia, per insomnes noctes, operueram) Ah! utinam ego tantundem laborassem, & in amando Deum impendissem, quantum tu miser, in disquisitione scibilium, quorum rationem sive computum, novissimus dies à te non exiget! Laudabam equidem Dominum tunc, quod mihi propinquius aliquod noscendi, discendique medium, gratis largitus esset, quam Ratio foret, quæ nunquam ad prius, raroque ad posterius idque cum multa adhud incertitudine, penetraret. Credebam enim tum, originalem corruptæ naturæ ærumnam, ulterius progredi non posse, ad semel degustatum lumen, quam per præfatas Phantasiæ imagines. Suasu ergo illius 43
viri, destiti angustius aliquid optare, quærere, & investigare, denudavi me omni curiositate, & appetitu sciendi, ad quietem, sive paupertatem spiritus, me recepi, resignans me in amabilissimam Dei voluntatem, in quasi non esse, non operari, in merum nil desiderare, nil intelligere. Maximopere, quod scirem multiplices imperfectiones, in cognitionibus meis hauriens insignem

gnem indignationem mecum, quod pro caduca scientia, tot tantosque labores insumsissem. Ipse itaque mirum in modum mihi displicui; Rogavi itaque Dominum, ut omne prorsus scibile, ejusque desideria profana, everreret è mente mea; quam hoc titulo, totam obtuli sæpius in sui beneplacitum. Interim post duos menses, in hac scientiarum renunciatione, atque nuda pauperie, semel mihi iterum supervenit, quod intelligerem intellectualiter. Sedebam secus
44 Athanar meum. Redii autem mox in me, nec scivi quantum illud lumen durasset. Istud quidem novi, quod rei insolitæ novitas, stupor, & jubilus, tum subripuerint istud lumen, & excidere me fecerint, in pristinas meas tenebrarum confusiones. eo quod Ratio, nondum mortificata esset. Aristoteles, quanquam hujus luminis totus expers: visus est tamen aliunde descripsisse alterius sensationem de labore Sophiæ, sive Adeptis. Βιλτίον διακείμενος ἢ ἐν ἐπιχαφῆ εἰδώς. Surda nimirum alterius suggestione, vocat melius dispositos, quam si essent scientes. Id est, ope demonstrationis. Cujus solius medio, omnem in homine scientiam oriri alioqui semper jactitat. Saltem agnovi valedicendum Rationi, & Imaginationi: tanquam facultatibus brutalibus, (idq; propter casus nostri ærumnam) si ad solidam veritatis cognitionem spe traha-
45 mur in profundum. Cognovi pariter, quod requireretur facilis traductio intellectus, atque transmutatio placida, suiipsius, in formam rei intelligibilis; Quo puncto scilicet intellectus pro momento, fiat velut ipsum intelligibile. Cum autem intellectus perficiatur intelligendo, nihilque perficiatur, nisi ab eo, quod symbolum secum habet, in sui natura; idcirco collegi intellectum, & intellecta, ut talia, debere esse, aut fieri, ejusdem naturæ. debere autem hoc fieri, extra laborem, inquietudinem: sed cum otio, in lumine sibi proprio, cum abstractione, orbatione, & carentia alterius, cujuscunque auxilii creati. Verum si concurrat alienum auxilium, jam erit cum labore, desiderii suscitati, extra intellectum. Porro istam intellectus transmigrationem, & transfigurationem, illi naturalem alioqui, Poetas quandoque subordinatos, Prothei nomen, non secus atque fabula, significant. Ego vero, eo clarius jam cognovi, istam transmutationem intellectus, fieri debere, eo quod intellectus, in se, sit totus purus, simplex, uni-
46 cus, & indivisus. Quamobrem eatenus quoque, illi competeret, unicus, simplex, uniformis, & univocus aliquis actus, ab ipsomet intellectu plane indivisus. Alioquin intellectus amitteret suæ unitatis homogeneam simplicitatem, per alteritatis dualitatem. Veruntamen comperi sat, non esse de plena, atque libera nostræ voluntatis potestate, suo sic intellectu nunc frui. Et quod ad istud, requiratur plus, quam putare, anniti, optare, velle, &c. Idque nedum propter insuetudinem, qua à puero, per actus animales, continuo assuevimus parere imaginationi: Verum multo magis, quia ipsa voluntas, cum Memoriâ, penitus pro illo spatio motus, debet absorberi, ac velut annihilari in intellectu. Quod sane ingentis est mysterii pondus. Alias nam- 47
que quam cito quis cogitat de anima sua, aut de re quapiam, tanquam de tertio, cum alteritate separata, extra intellectum, eo ipso, nondum est cogitatio, aut operatio puri, ac solius intellectus.
Ast cum anima cogitat seipsam, aut aliud quid- 48
quam, tanquam seipsum, sine alteritate cogitantis, & rei cogitatæ sine appendentiâ, extraversione, vel relatione ad durationem, locum, & circumstantias. Tum scilicet, ejusmodi cogitatio, est intellectualis. At nondum adhuc proin illustrata: licet ista jam intellectio, sit longe nobilior cogitatio, quam quæ per incidentias irruit: sive illæ, per imagines, sine sequela adveniant, tanquam infusæ: sive demum, ab experientiis, & observationibus haustæ, influendo, velut sponte affluant. Utpote anima, in illo luminis statu, sic apprehendit interiorem & anteriorem rei intellectæ essentiam, quod ipse intellectus, transmigrando sese transformet, in rem intellectam. hinc videlicet sequitur. Si notitia intellectualis, sit cum similitudine rei intellectæ, in ipso intellectu: quod etiam Regnum Dei, nobis velut adveniat, atque renascatur, quoties in fide, intellectualiter, & præsentialiter, Dei Bonitatem, Potestatem, Infinitudinem, Gloriam, Veritatem, &c. in spiritu adoramus. Sicque Deo in deliciis est, cum filiis hominum esse. Certe ita est. Intellectus noster, novo velut perfectionis rore perfunditur, quoties intellectualiter contemplatur aliquid supercœleste: eo quod pro momento, transmigrat in illud, illud-
que degustat. Tum nimirum intus fulgurat 49
imago Dei, & evadit gloriosa. (Bone Deus, quousque deducis mortales.) Ast sane, non fit ejusmodi intellectualis cogitatio, cum discretione verborum, aut idiomatum: neque cum sensuum, aut Rationis præcinctu; neque cum celeriori quodam totius logismi conceptu affatim hausto; neque cum dependentia, ac sequela prius cogitatorum: neque circumstantiis circum-

cumsepta, de hic, nunc, albo, magno, amaro, simili, placido, &c. Sed unum, non est in intellectu, sine altero: neque cum altero, sub alteritate: nec etiam prout potest per Rationem, aut imaginationem concipi, aut per imaginationes, ideasve, cogitari. Verum in illo statu, nunc, hic, sensus, Ratio, imaginatio, memoria, & velle, sunt simul in merum intellectum liquata, stantque sub tenebris, lumine intellectus obfuscata. Tum, tum inquam, lumen quoddam, cadit super Animam. Atque id totum est (meo judicio) quidquid verbo, cogitato, locuto, scriptoque, dici potuit unquam. Istud lumen verò sive sit prorsus supernaturale, sive quod intellectus sui natura sic accendatur, malim experiri, quam determinare. Istud unicum saltem scio, quod non contingat absque gratiâ. Quamobrem, sive intellectus transformetur, vel sive seipsum transformet in simulacrum rei intellectæ, sane divi-
50 no auxilio opus habet, & quidem singulari. quia saltem tunc Anima intuetur suum intellectum, sub forma arrepta, in dicto lumine: Atque in isto sui speculo, speculatur seipsam intellectualiter, absque reflexione alteritatis: sicque concipit rem scibilem, una cum omni suo esse, & proprietatibus. Eo quod hoc cognitionis lumen, non sit emanativum extra intellectum: sed manet intus reflexum, super intellectum, in omni veritate, & certitudine perfecta, perfectivum.

51 Equidem Rabbini aliquot, hunc animæ statum metuunt, ut periculosum. Schola etiam mystica, periculum arrogantiæ, & adulterii spiritualis formidat. Ambo autem ut nocuum devitant. putantque Adepti, si sæpius invaderet, aut longius perseveraret, allaturum indubiam mortem, cum ægritudine, quam Binsicam Rabbini vocant. Quæ propriè est organi Phantasiæ Atrophia. Veruntamen quæso ignoscant, si secus sensero. Primo, quia organa Phantasiæ in hoc non laborant. dormiunt verò immota, tanquam si non essent. Igitur vicissim nil patiuntur. Tum, quia actus iste non est in nostra potestate: Credo namque principalem illum actum, esse clementiæ. Quæ nunquam inordinatum dat, facit, causat, admittit. Itaque etsi Clementia affueret sæpius, aut diutius, nec proinde tamen inordinationem contineret, aut arguere posset. Obsecro ergo, Pater luminum dignetur præcedere, & subsequi sua claritate, ut me ducat ad vocationem, in sua gratia sibi placentem. Itaque lumen, cadens supernè super animam (quando minus est adstricta, & obligata organis corporis, quæque impassibilis, & immortalis in se est) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem post receptionem tantilli luminis, comperio hominem triduano jejunio, vix quicquam pati. Quocirca mihi in mentem venit, potuisse absque cibo & potu, toto novenario, amicos Iobo comites astitisse. Porro juxta meam opinionem, lumen istud, citra opem, operam, & laborem intellectus, sic disponit de intellectu, quod deveniat in libertatem sui: qui alias per servitutem corporis, est plane mobilis, obscurus, atque confusus. Alioquin intellectus organis non utitur, præter, aut extra se. Ideoque nec fatigatur, ut Phantasia: nec morbis, mutationibus, perturbationibus, alterationibus, alienationibus, alteritatibus, aut commistionibus, ex seipso subjacet. In intellectum enim, dum stat in illo lu- 52
mine, non cadit error, impostura, mendacium, aut dolus. Nec enim torpor, somnus, aut defectus illi inhabitant; Neque auxilium suscipit ab ullo creato, ut neque à corpore, Ratione, aut potestate ulla Phantastica: sed portat nativum suum lumen, super omnem Rationis ambitum. Imo quod magis est, non lacessitur tum intellectus ab ulla potestate se inferiore, neque à rebus ipsis, prout sunt cognitæ, fraudi, imposturæ, mendacio, obnoxiæ: quippe quæ stant in nuditate sui esse, coram intellectu, ut quasi ab hoc informentur, & transmigrando vivificentur. Sunt igitur omnia, in suo intellectu, tali modo, ut omnia animæ sint suus intellectus. Sic tamen, ut licet intellectus, actu intellectuali, se transformet in speciem rei intellectæ; servet tamen impermistam suam proprietatem, & essentiam, in quam iterum redit, mox atque ab illo actu cessaverit: Hanc nempe prærogativam possidet animam ex clementia, ut sit imago Dei: atque ideo simplex lumen creatum, incognitum. Ita ut quoties aliquid peregrini in se con- 53
cipit, debeat necessario desistere ab esse simplicissimi luminis, imaginis divinæ, aut se transformare in figuram rei conceptæ. Sic quidem, ut rei conceptæ essentia, sit nuda essentia, & tamen essentialiter in intellectu, sicut in nucleo pomi, pomus. Fit itaque hinc, quod intellectualis cognitio, sit omnis erroris expers. Quia abest Ratio, quæ nos ubique cespitare facit. Stant nempe in conceptu intellectuali, essentiæ nudæ, & denudatæ: quas ut tales, anima in illo nunc, aspicit in speculo proprii intellectus, sicut dum oculus seipsum intuetur, in speculo, in ra- 54
dio reflexo suipsius. Idcirco eum nullum esse, reputatur pro vero, nisi quatenus pro tali, conceptum est in intellectu. Quapropter Aristoteles coactus

coactus est fateri, principia essentiae, & princi-
pia Intellectus esse prorsus eadem. hoc est dice-
re. Quod veritas essentiae, & veritas intelle-
ctualis cognitionis, sint unum & idem. Atque
ideo, ut ens, sive esse, verum, bonum, & unum,
sint convertibilia: ita invicem, essentia, bonitas,
& veritas, debent in unitate intellectus colli-
quari in formam entis. Siquidem in intellectio-
ne intellectus, non est ulla alteritas intelligentis
intellectus, & rei intellectae: eo quod ante in-
tellectionem, primum annihilata est omnis rela-
tio reciproca, repercussio, atque reflexio in in-
55 vicem. Cum ipsa rei intelligibilitas, non sit nisi
adventus, & approximatio unitatis, intellectus,
& intellecti: sive alteritatum in relatione de-
structio. Quod ut clarius exemplo fiat; Intelli-
gens intellectus, non est diversus ab intellecto,
aliter, quam sicut radius lucis directus, à seipso
reflexo. Itaque rei intellectae essentia, in lumine
intellectus, fit splendor spiritualis, & essentialis.
Imo fit per commigrationem ad unitatem, quo-
dammodo ipsum lumen intellectuale. Id quod
56 animabus brutorum advenire nequit. Ideo et-
jam anima nostra, seipsam intelligens, quodam-
modo intelligit omnia alia utpote universa alia;
sunt intellectuali modo, in anima, ut in Dei
imagine. Propterea nimirum, intellectio nostri,
caeterarum est longe difficillima, ultima, optima,
utilissima. Cognoscens namque animae divini-
tatem, non potest non anteferre eandem volu-
ptatibus quibusque labilibus, foedis, & nullius
57 pretii. Difficultas autem praefatae intellectionis,
inprimis consistit in eo, quod sit imago Dei, quae
& ipsa, tam in se, quam respectu typi, quem re-
fert, est propemodum intelligendo impossibilis.
Deinde, anima non habens in se ullam imagi-
nem suiipsius, à seipsa distinctam, prorsus ne-
quit seipsam, per ideas intelligere. Cum vero
simplex, atque uniformis, nec seipsam intelligat
in imagine: nec sit etiam consonum, aut conve-
niens, quod propter summam, aut homoge-
neam animae simplicitatem, uteretur diversis
modis, atque mediis intellectionum, in intelli-
gendo, respectu suiipsius, atque iterum aliis mo-
dis, ac mediis, respectu aliorum intellectorum.
hinc necessario anima, ad conservationem ho-
mogeneae suae simplicitatis, imagini Dei debitae,
habet omnia alia intelligere, sine specie, à rebus
ipsis distincta. Sed cum anima careat sui pro-
pria specie imaginis divinae, ut seipsam trans-
formet intellectualiter in seipsam. Idcirco ne-
quit proprie seipsam intelligere, modo intelle-
ctuali, nisi in lumine, & testimonio fideli ejus,
cujus est imago. Cognitio enim, quam de Deo
habemus, traditionis, fidei, adeoque meriti est.
Quamquam plane negativa, quatenus non hoc,
aut illud est, quod sensu, aut mente concipi pot-
est. Ac proinde cognitio animae, velut imaginis
divinae, adjunctam habet abstractionem negati-
vam aliorum, quae dicit non ens: non entis au-
tem nullus respondet conceptus, nulla figura,
nullusque intellectus. Id est abstractionis nega-
tivae, cum sit comes privatio, negativa autem, &
privativa, destituantur idea, sive specie aequiva-
lente: idcirco lumen cognitionis, quod anima
de seipsa habet, est clementiae, gratuitum, nec
unquam in hoc seculo plenarium. Sin autem fe-
lix quandoque conceperit in se Deum, per visio-
nem beatificam, tum eodem luminis radio, in-
tus Deum, se, & omnia alia intuebitur, & cogno-
scet. Idcirco enim, quantum anima, intelle-
ctualiter intelligit sui; In tantum proficit in co-
gnitione utilissima, quae de creatis in hac vita
haberi possit. Quia in lumine sui luminis, quo-
dammodo intuetur omnium proprietates, es-
sentias, effectus, alteritates, distinctiones, atque
defectus. Quo igitur semel appulit ista cogni-
tio, ibidem flaccescit omnis Rationis nubilior
speculatio, & subsidium; prout vice versa, sup-
primitur verus intellectus in nobis, sub Ratio-
nis placitis. Quipropter cum objectum pro- 58
prium intellectus, sit ipsa rerum essentia, ea pro-
pter, accidentia, velut abstracta, atque discissa à
rebus, quibus insunt, debent concipi ab imagi-
natione, idque per species, & imagines: neuti-
quam verò, per intellectum. In quo alioqui re-
perio omnia accidentia, connexa simul in pun-
cto, sub essentia rerum intellectarum. Quippe
accidentia proprie non sunt entia: sed entium
à quibus dependent. proinde accidentia non
habent essentiam, quae ad unitatem intellectus
commigret, aut in quam intellectus sese trans-
formet. Caeterum Scholae partiuntur intelle- 59
ctum, in Agentem, & Patientem. Illum enim
volunt versari, circa inventionem mediorum,
ac praemissas demonstrationis; ut scilicet, ter-
minorum notas sigillares, imprimat in Patien-
tem intellectum, velut in substratam sibi ceram.
Agentem ideo vocant masculinum, nobilem, at-
que formalem. Patientem verò assimulant foe-
minae, atque materiae ignobili. haecque sua so-
mnia persuadent tironibus; quatenus natura
ubique operatur ad sui perfectionem: operatio
autem semper sit passione nobilior. Ast ego,
tantam ariditatem ubique miseror. Primo. quia
demonstratio non est effectus, vel proles intel-

lectus, nec suppeditat ullatenus media, ad scientias. Vt jam sat probavi. Secundo. Æthiopem vidi rotare celeriter harundinem, in foramine asseris, cum interposito linteolo. ac non multò post, arundo cum linteo ignem concepere. Dein, ego abdidi arundinem in clibanum candentem, citiusque, clarius, atque perfectius accensa harundo splenduit. Cum tamen in hoc nil ageret arundo: sed saltem pateretur accensionem. Vsque adeo quamquam principium agens, subinde possit esse nobilius patiente, dum effectus tendit ad perfectionem: vel dum pa-
60 tiens, ab agente debet perfici: Attamen dum unio sub sterquilinio putrefit, non facile credam agens esse patiente perfectius. Ostendi sat alias, in tota natura, inanem Aristotelis doctrinam, merasque nugas: quanto ergo minus ille subsisteret in area intellectus? cujus esse, & operarii, pendent ex sola anima? Cogimur namque Christiani credere, quod intellectus noster, sit spiritus immortalis, lumen, & imago omnipotentis, cujus exordium ut superat naturam; Ita ejus Regulis aptari nequit. cum habeat esse simplicissimum, nequaquam partibile in luctas agentis, & patientis, sive in heterogenea. Cum etiam, quod dependeat immediate, totaliter, & continuo, à suo originali typo: adeoque ut sine Gratia particulari, nequeat quicquam intelligere. eo quod intellectus objectum, sit ipsa veritas. Quare nec intelligit intellectione perfecta, nisi recipiendo. Quod autem tantum recipit, id patitur, non autem in eo agit: nec enim intellectui proprium illud est, quod per Gratiam illi advenit. Voluntas quoque dum patitur, nobilior est, quam dum vult. puta dum regitur à voluntate superiorum. Imaginatio quidem cognoscit agendo, ideoque lassatur. hancque Aristoteles cognovit: minimè verò intellectum. Quippe qui tantum illuminativè intelligendo patitur. Est namque molestius, servilius, & obscurius, intelligendo operari, quam pati. eo quod patiendo, recipiat lumen nobilius, gratis collatum. Denique, cum intelligendo, transmigret semper in formam rei intellectæ: ergo participans de lumine interminato, perficitur absque tædio, molestia, & labore intelligendi, lucetque intellectum lumen, intelligendo, in ipso intellectus lumine. Sic ut res ipsæ, nos alloqui videantur sine verbis, easque penetrat intellectus clausas, non secus ac si dissectæ essent, & apertæ. Ergo semper perficitur intellectus, patiendo, re- 61
cipiendoque. Imaginativa vero, sive intellectus animalis, Aristoteli cognitus, tantum res extrinsecus adspicit, earumque sibi format imagines, juxta suam putationem: cumque omni laborum tædio, currit circum eas in circulum. Cernit nimirum cortices, & siliquas: ad nucleum autem 62
attingit nunquam, Quia Phantasia, res non intrat; ut nec vicissim res intrant, satiantque imaginativam. Ad summum enim, imaginativa sibi satisfacit per imagines, si externum signatum sit dudum admirata. cujus tamen internum sigillatorem, minimè agnoscit. Quam enim injuste 63
quadrat, quod Scholæ agnoscant animam, Deum proximum simulacrum: & secent intellectum in duo supposita, muniis, & effectibus discrepantia? Siquidem ipsa dualitas in intellectu, discrepat cum simplicitate ejus, cujus imaginem in se condit per totum sui esse. Ego credo inprimis, nil ad veritatis cognitionem pertingere, nisi fidem, & intellectum. 2. Omnem veritatem emanare ex veritate unica, ideoque primitiva. 3. Omnem intellectum ex unico, infinitoque intellectu derivare. 4. prout omne lumen, ex unico lumine. 5. Veritatis ideo essentiam, nil discrepare ab essentia intellectus. 6. Quod intellectus noster sit inanis, vacuus, pauper & obscurus. 7 Quod omnis ejus claritas, nobilitas, plenitudo, lumen, veritasque, illi adveniant, recipiendo, & patiendo. 8. Quod eo plus nobilitetur, quo plus patitur à lumine, quod est supra omnem naturam. Finaliter Scholæ Ethnicæ defecerunt à cognitione veri intellectus. Ideoque 64
homo, non est animal rationale. Sed prædicamentum substantiæ dividendum est in Spiritum, & corpus. Spiritus est abstractus, vel concretus. Homo solus est spiritus concretus, non autem inter corpora locandus. Si à potiori parte desumenda sit denominatio: & à famosiori significato, essentialis determinatio. Ergo homo à spiritu, intellectualique lumine, denominandus, & definiendus erat.

CAVSÆ, ET INITIA NATVRALIVM.

1. Excusat se Author, cur paradoxus. 2. Quadam corpora carent causis in natura. 3. Quaternarius causarum, patefacit ignorantiam naturæ in Aristotele. 4. Errores aliquot Aristotelis. 5. Formam, efficientem, & finem Aristotelica, non esse causas naturalium. 6. Forma non est Actus. 7. Falsum axioma Aristo-

Aristotelicum. 8. Errat in attributis forma. 9. Non cognovit veram efficientem. 10. Pater non est causa efficiens filii. 11. Duas tantum esse causas in natura. 12. Finis nullam habet rationem causæ in natura. 13. Tria Paracelsi corporum initia, non habere naturam causarum. 14. Unde petenda definitio quorumcunque naturalium. 15. Definitio equi. 16. Divisio sublunarium apud veteres est perniciosa. 17. Definitio animantium, plantarum, & mineralium. 18. Nomen subjecti, sonat improprie in Philosophia: cur dicendum coagens. 19. Producta non vitalia, quomodo recipiant fines. 20. Quare vis seminalis, terræ sit tributa. 21. Elementorum non esse congressum. 22. Chimicorum principia, non habere vim principiandi. 23. Duo tantum corporum esse principia, nempe ex quo, & per quod. 24. Rerum fermentum, quid. 25. Quid fermenta in specie. 26. Quid immediatè insit locis. 27. Fermenta aëris, & aquæ. 28. Fermenti, & causæ efficientis, tantum theorica distinctio. 29. Fermentum origo seminum quorundam. 30. Fermentum principians quale, & ubi. 31. Fermenta immediatè in locis, in rebus ipsis tanquam locis. 32. Materia nomen, est theoricum; aqua verò, est practicum. 33. Quid causa efficiens interna. 34. Falsum axioma Aristotelis. 35. Explicatur efficiens in naturalibus. 36. Ignis non est de censu efficientium seminalium; ut decepit Aristotelicos. nec influxus cœlorum, est inter efficientia. 37. Diversitas causæ efficientis, & effectiva. 38. Ambitiosum, & ignavum, Aristotelis ingenium. 39. Falsum axioma Aristotelis. 40. Aristoteles in Mathesi potior, quam in natura. 41. Quanta Scholarum ignorantia in naturalibus hactenus. 42. Aristoteles in Physicis ridiculus, sibique contradictorius.

1 IN domum desertam venio, sordes
everrendas mihi reliquere. Plurima
indaganda sunt, & docenda
quæ ignota; subvertenda quæ male
tradita; abstergenda quæ immunda,
& quæ falsa, abjicienda erunt:
omnia vero, atque singula, debite confirmanda.
hæc autem præmonuisse sat esto, ad submovendum
tædia, si forte nova atque paradoxa
infestent magis, quam vera oblectent. Naturæ
cognitio, duntaxat ex eo desumitur, quod actu,
& reipsa est: quippe quæ fictis nuspiam meditationibus
consistit. Est nimirum tota naturæ
compages, individua, reipsa, actu, & in aliquo
corpore defixa, excepto spirituum abstractorum
2 numero. Denique, & inprimis seriò moneo,
quoties de causis naturalium loquor, nequicquam
hæc sumenda, pro elementis, vel pro Cœlo:
eo quod, titulo creationis, supernaturaliter
inceperint, & hodie constanter quoque maneant
eadem, quæ ab initio fuerunt. Causas ergo rerum
naturalium, intelligo vicissitudinem præsupponere.
Ac licet Elementorum corpora,
subter naturam venerint, heteroclita tamen eorundem
est speculatio, & aliena Philosophia. Qui 3
enim ante me quatuor elementa, ad singulas
corporum generationes, per misturam confluere,
sunt opinati: Elementa ethnico more aspexerunt,
suisque tentarunt commentis, elementa
nubere, & obedire. Omne itaque corpus naturale,
non alia requirit, quam corporea initia, plerumque
mutationi, ac vicissitudini obnoxia dierum.
non autem natura constat hyle indefinita,
ac impossibili, neque opus habet principio tali,
ut nec privatione: sed ordo, & vita, insunt efficienti,
de necessitate. Resque omnis, inanis, vacua
est, mortua, ac deses, nisi vitali, aut seminali
adesse principio, fuerit constituta, aut quandoque
constituatur. Quinimo adhuc corruerent
istæ leges, nisi ordo quidam rebus inesset, & intercederet,
qui propria flecteret, ad communis
boni sustentationem, sive necessitates. Aristoteles
quatuor causas, rerum constitutivas dictavit,
quæ suum Authorem quoque fecere naturæ
ignarum. Quippe inprimis, principium, cum
causa materiali, confundit. Primam scilicet causam,
vocans materiam indefinitam, sive corpoream
molem substratam, determinationis formalis
indigam. Alteram dein causam, etiam internam
essentiam, sive rei formam, cum altero
suorum principiorum confundit. Tertiam denique
externam, efficientem vocat: Ac quartam
tandem nominat finem, ad quem videlicet res
quæque dirigitur. hanc autem, in efficientis 4
mente, voluit causarum trium priorum esse primam:
adeoque nedum res naturales principiari,
per ens Rationis, ac mentale: verum etiam, quasi
inanimata, in mente efficientis causæ, laterent
per finem. Quod si ergo, causas naturales male
inquirat; longe pejus, supernaturalem finem, in
mente primi Motoris, pro naturali causa substituit,
vel mentalem finis conceptum, in non animatis
requirit. Ego sane, qui non assuevi, consentiendi
ignavia, aliorum ausibus, sine præponderatione
inservire; tres posteriores causas,
in cognitione naturali, mendosas, imo & damnosas,
plurimum offendi. Primam verò de
quatuor, fabulosam ostendam subinde. Nam in
primis cum omnis causa, secundum naturam,
& dierum successionem, causato suo sit prior:
certè, forma compositi, causa esse nequit producti:
sed potius Entelechia ultima generationis,
ipsissimaque generati essentia, atque perfectio:
propter cujus assecutionem, cætera cuncta diriguntur.

guntur.

quam tamen elationem, ex inobedientia oriun-
dam, pallio virtutis texit, ne scilicet credulitate
abduceretur. Respondit autem Ratio; non qui-
dem categoricè: verùm duntaxat, ut formidi-
nem in mente generaret, & sic scrupulositate, il-
lam in vota sua traheret. Dixit nimirum, Salu-
5 tem animæ nullam, absque ratione acquiri; Peri-
turos videlicet mortales, sub sensuum illece-
bris, nisi per Rationis habenas vitia coerceren-
tur. Cui indignabunda mens, ait: Apage! nil
horum ex te, aut per te: quorum cognitionem
ex fide, & executionem ex clementia, suscipio.
Imo fides jubet, quod pro se, te deseramus.
Centum namque sectiones, & rimas in fide, tua
peperit flexilis impostura, etiam defecatioribus
viris. Quælibet autem sectio, suam habet sophi-
smatis rationalem inductionem. Quia Ratio, pa-
rit utrobique, tantum putationem, loco fidei.
fides autem, ex gratia est: non ex te subdola.
Quæ sagacissimos quosque, in te confidentes,
deludis, atque misere abducis, ad barathrum mi-
seriarum. Finaliter consideravit mens mea, per
fidem, quod veritatis tantum unica esset forma,
& essentia: & quod omnis intellectus, semper,
6 tantum esset verorum. Quocirca in electione,
rata est mens mea, intellectum præ Ratione, ma-
gnifacere. Ideoque cœpit vereri, ne Ratio, quæ
tot hominum myriades, specie pietatis, verita-
tis, & Religionis, sub multiplicate errandi, vafrè
falleret, tanquam placida adulatrix, & callida se-
7 ductrix, ipsam seduceret. Suspicataque est ergo
mens, quod Ratio, nedum in fallaciam, & sui-
ipsius obsequium, fingeret suadelas, quoties
mens, eam in Iudicem, sive Assessorem, delige-
ret: verum etiam, quod Ratio, plane se in para-
sitam, & in servitutem daret desideriis, etiam
summè religiosorum: plusque putationis, teme-
ritatis, & stoliditatis, quam scientiæ, ac veritatis,
secum adduceret. Quippe quæ facile per lin-
guas, nunc ad unum, nunc vero ad alterum ex-
tremorum, nutabunda flecteretur: rationesque
ubique inveniret, fingeret, & substerneret, juxta
placita desideriorum. Imo non raro ratiocinan-
do procedat, quod extra rationabile excidat,
maneatque indefinite indistincta, & in inscitiis
incerta, quas tamen enodare pollicebatur. Sub-
inde quoque, Ratio, animas dementavit, quæ
suis persuasionibus nimium confisæ, se illi e-
8 mancipaverant. Aliis demum, per insulsas, im-
portunas, indiscretas, & frustraneas solicitudi-
nes, filum vitæ præcidit. Hausit ergo mens tæ-
dium, ab rationis Imperio, magisque, quod sci-
ret rationem, suæ œconomiæ domesticam, præ-
sumeret vero pedissequa, totum mox animæ
dominium. Recordataque mens verbi divini,
quod *domestici ejus* sint *inimici ejus*, nauseam
super Ratione concepit. Et utrimque aversio,
nondum sat fundata esset, tamen vires acquisi-
vit eundo. Inde ergo, initio cœpit anima Ra-
tionem, non amplius ut partem, aut potestatem
sui, contemplari; sed velut peregrinam hospi-
tem, ab esse mentis, plane decisam, atque neu-
tram. Idque postquam anima, per fidem sciret,
se à corpore semel separatam, non amplius ra-
tionis indigam: hanc proinde esse caducam, 9
mortalemque; imo & cum morte nobis adve-
nisse, in naturæ corruptione. Scit nempe mens, 10
se post mortem, habituram omnem suam co-
gnitionem simul, plenam, nudam, non successi-
vam, non vi præmissarum extortam, non expu-
gnatam, non fallacem, disputabilem, aut dubiam.
Nec se à morte, facturam demonstrationes, ut
unum ex altero concludat, trahat, cogat, didu-
cat, vel reflectat, sive id fuerit ad concipiendum,
sive vero ad notificandum. Rationem ergo ca- 11
ducam, etiam ab anima fugitivam, mens appre-
hendit chlamyde, illamque omni veste, in nu-
ditatem usque, spoliavit: Atqui tum menti con-
firmatum est, quod Ratio, nobis relicta, adve-
nisset, tanquam stigma à tortore, in calamita-
tum, casusque nostri memoriam. Et quod scien-
tia boni & mali, esu pomi acquisita, esset ipsissi-
ma Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Dein-
ceps itaque, annisa est mens recedere, non qui-
dem contra, sed ab Rationis usu: abstinendo sci- 12
licet ab omni discursu, in contemplatione rei,
ut res est, bona, vera, & ens in actu. Id autem
non potui mox obtinere, eo quod invitam ani-
mam, ut umbra corpus, continuo comitaretur
Ratio, quæ injussa, in mentis concilium adve-
nit, ex veteri possessione, & non sat accurata
clausura nostri concilii. Hocque titulo, adhuc
onerosior, tristior, tædiosior, & nebulosior mihi
fuit deinceps Rationis conversatio. Tum siqui- 13
dem cœpi sentire, quod Ratio animam angebat
multiplicitate, inani complacentia scientiarum,
& virtutum ridicula disquisitione tentabat; vitæ
ornatum promittens, coram mundo, deastram
Rationem adorante. Quapropter intellectum,
& voluntatem, in sui placita miserè trahebat, &
memoriam sic onerabat, ut mox in virilitate
mea, memoria, ut asinus, sub sarcina caderet, &
defectum acquireret. Mens ergo, Rationem
proscripserat sæpe: sed de novo, invitis men- 14
tis conatibus, semper subintravit, hypocrisin
doctam detexit, suosque arietes ad debilissimum
mentis

mentis murum admovit. Auram vulgarem
nempe pollicita est, ambitionis stulta præmia,
sub se foveri ostentans. Rigiditatem verò vitæ,
cui tetricam Philosophiam, tunc primum ador-
sa est, illamque ut morositates dissuadebat, mul-
ta passim illicita, fraudulenter excusabat, juven-
tutis, vel receptæ jam passim consuetudinis pri-
vilegiis: docta industria, adulationi mentis us-
que inserviens, velut pedissequa insequebatur,
fingens rationes ad lubitum mentis, jam incli-
15 natum. Tandem mens rogavit, quam Scientiam
Ratio dare posset? cui mox illa respondit, se pos-
se per artem magnam Lullii efficere, ut de quo-
quo scibili, homo, tanquam omniscius, discur-
rere possit, cum totius mundi admiratione.
Tum indignata est mens, ac dixit Rationi: Apa-
ge, garrula nequam, Sermocinalia enim inpri-
mis detestor. Itaque certo cognovi, quod Ratio
semper animam deserat, cum ariditatis dissuavi-
tate, in tenebris, inquietudine, incertitudine, &
16 amaritudine cespitantem. Postremò, ut cogno-
vi nullum mihi in natura sublevamen, neque se-
parationem à tam molesto ac tædioso hospite,
abdidi me in orationem silentii, adeo, ut quan-
doque prorsus, & subinde pro parte, me denu-
darem à Ratione, omnibusque ejus appendici-
bus. Accidit itaque, quod extra, vel saltem præ-
ter illa, quæ per Rationem cognosci, aut suo ad-
minicuło ullatenus concipi possunt, devenerim
17 velut per somnium, subter ineffabile lumen. De
quo nil habeo, quod dicam ulterius: eo quod
invida Ratio, me confestim ab inde abstraxerit.
Quippe, simulatque nondum mortificata Ratio,
subter luminis insuetudinem, caligans, cum
mente intrasset, admirationem in me suscitavit,
quis, unde, quomodo, & cur eo devenissem: sic-
que cecidi extra lumen, in obscuritates miseras,
subter diem. Meo autem judicio cunctabatur
istud lumen, vix spatium, quo quis tractum,
18 quatuor syllabas pronunciaret. Abinde attamen
sensi me mutatum ab eo, qui pridem eram. sal-
tem enim degustavi immortalitatem animæ
meæ, basim fidei, & Religionis, cunctis bonis
caducis anteponendam scientiam. Perrexi ita-
que majore studio, à Ratione abire: utpote quæ
me nunquam nuda; sed fallaciter tecta, cum
pugna, & imposturis, adorsa erat: deseruerat me
verè nunquam, nisi cum incertitudine. Salo-
mon, vocat spiritum hominis lucernam Dei.
Non enim quod Deus sit in tenebris, vel huma-
ni spiritus splendore opus habeat. Sed prorsus,
quod occultæ rerum scientiæ, à Patre luminum,
infundantur in nos, medio hujus lucernæ. Ap-
prehendi quotidiè certius, quod Ratio non esset
spiritus ille hominis, ideoque neque ista lucer-
na Dei. Imo, neque lumen istius lucernæ: Sed 19
quod lucernæ inesset longe aliud lumen, cujus
vigore, penetraret scibile sibi permissum, Per-
spexi nimirum, quod anima non esset indiga,
imo nec formatrix syllogismi, eo quod illo uti
nolit, semel a corpore sequestrata. Siquidem
ejus cognitio nativa, longe nobilior atque cer-
tior esset, quavis demonstratione, Rationis api-
ce. Tum denique cognovi, quod neque sensus 20
syllogismum conderet: sed quod Ratio, demon-
strationum formatrix, possideret animalem in-
tellectum, sive imaginationem, mediam inter
sensus, & intellectum. Interrogabis, quare lux
luceat? aqua sit humida? cedat intranti digi-
to? &c. ac reperies, quod quo res quæque cla-
rior est, eo ejus Ratio sit stupidior, remotior, ac
hebetior. Tum itaque clarè conspexi, quod Ra-
tio volutetur inter obscuras caligines. Dein,
quod ubicunque nullus est discursus, nullæ præ-
missæ; etiam nulla reperiatur conclusio, conse-
cutio, sive Ratio. Attamen scientia præmissa-
rum est certior conclusione, siquidem cum e
primo veris supponatur, atque illa scientia, est
in anima, absque Ratione: quia ante Demon-
strationem. Unde mecum conclusi primum, 21
quod Ratio non generet nisi caliginosam scien-
tiam, sive putationem. Tum denique: Quod
scientiæ veritatis, rerum, ac præmissarum, pro-
deant, non quidem à Ratione; sed ab alio longe
initio, intellectuali videlicet lucernæ lumine.
Quocirca mox observavi, quod Rationis discur- 22
sus, extenuet, obumbret, præpediat, & suffocet,
nobilem illum intelligendi actum; quo præmis-
sarum scientiæ, nobis insertæ, cognoscuntur:
Magis, magisque didici, quod Ratio, procul dein
& extra lumen veritatis; eo quod tantum lumen
instar vespertilionum, tolerare nequeat, suo nite-
dulæ splendore, mutuato, contenta. Quippe
quæ nil aliud propriè est, quam discurrendi ser-
mocinalis facultas, nobis, ut mortalibus, à pec-
cato connata. Plus inquam, ut sequacem ani-
mam, operando fatiget, canisque capillis cra-
nium tegat, quam ut intra nos, veri veram scien-
tiam producat. Quandoquidem reperi, quod 23
anima, optans scire, per Rationis venationem,
ut plurimum amplectatur media, mendacia, &
falsas satisfactiones, pro veritate, in laboris præ-
mium. Sic enim mens decepta, aspicit menda-
cium, fucum, fraudem, ac in summa putatio-
nem, in vicem veritatis, quamdiu de Rationis
imposturis nil adhuc ambigit. Hactenus nam-

que contigit, quod tot ſint impoſturæ, & falſæ
doctrinæ, tam in Religione quam in arte me-
dendi, ut ne ullum angulum Scholarum perlu-
ſtrem, unde veritas ſcopis Rationis non ſit ever-
24 ſa. Nudam itaque vidi Rationem, & didici,
quod in omnem eventum Ratio non pareret,
niſi putationem veri : quo medio, ſepeliret in-
tellectum intellectualem. Eo quod mens non
poſſit ſimul amplecti, & ſequi duo lumina, tam
diverſa. Putationibus autem, miſerè mundus
ubique abducitur, atque deluditur. Ac primò
quidem, quod quilibet putet Rationem, Iconem
Dei, & optimum noſtri theſaurum, &c. Amabo.
Petatur Ratio, ſuper dubia quæſtione, à decem
viris ſagacibus, ſeparatum : & attende quantum
ab invicem diſcedant, ſua quiſque Ratione de-
ludatur, & qualiter quiſque ſua ſtrenuè pro puta-
tione pugnet. Enimvero cum mens mea Ra-
tionem ſua veſte ſpoliaret, obſervavi mundum
25 decipi inprimis, propria putatione. Quod in-
quiſitionem, cognitionis rerum per cauſas, vo-
cet indagationem, ſive inventionem Rationis.
In eo enim primum detexi fucum, ac miſerri-
mam Rationis conditionem, nuditatemque pau-
perrimam ; quippe apparere erubeſcit, niſi ſub
falſi Etymi operculo, ac mendicato pallio. Si-
quidem Ratio nullatenus eſt cauſa, pars, aut eſ-
ſentia cauſati. multo minus facultas Rationalis
in homine res attingit. Nam res eſt id in ſe, quod
eſt abſque reflexione ſui, ad aliquem humanæ
Rationis diſcurſum, inventionemque : Extima
ergo veſtis Rationis, larva eſto. Cauſa nimi-
rum, eſt initium, & origo cauſati. Ratio autem,
nil tale eſt. Animadverti denique, quod Scho-
læ Rationi locum darent, in medio eſſentiæ
mentis, hancque abinde animam rationalem,
velut eſſentiali proprietate, denominarent. tan-
quam Ratio, pro lucerna, illi data foret in inti-
ma ejus eſſentia. Cum alioqui, revera in mente,
ſive proximo Dei ſimulacro, nullus ſit rationi
locus. Eo quod anima, à corpore ſeparata, non
utatur diſcurſu Rationis. Imo cum anima, ad-
huc corporis inquilina, quidquam intellectua-
liter intelligit, plane recuſat omnem Rationis
26 uſum. Quia quando Ratione utitur, plane ſapo-
rem corporei fundi refert. Cum rationalis po-
teſtas ſit in parte inferiore animæ, quatenus cor-
poreis compedibus vinctæ.

Mox demum ſub Rationis denudatione, con-
feſtim, æque frivolum involucrum ſeſe obtulit,
ex rationis putatione. Quod ſcilicet, quidquid
veritati affine eſt, hoc Ratio judicet Rationabi-
27 le, & Rationi conſonum. Cum tamen Ratio, &
veritas, ſint diſparata, in ſuis radicibus. Nam
veritas, eſt ens reale, verum : Ratio verò, eſt ens
mentale, problematicum, duntaxat apparens.
hinc enim ens Rationis, Nonens, putatione ma-
tre oriundum. Facultas enim rationalis, atque
inde deducta Ratio, ſæpè falſa, pro veris ample-
ctitur, & vera pro falſis rident. Vnde tandem 28
ſeriò inſpexi, quod Ratio non conveniret cum
conformitate rei, per diſcurſum propoſitæ, &
cognitione concluſionis, per nos repertæ. Vt-
pote Ratio propriè non eſt judicium externi ho-
minis, aut ſuæ imaginationis, quo apparentem
ſibi veritatem, confricat ad ſpecies ſcientiarum,
quas homini rentur innatas. Vnde devium, ima-
ginatio, tum prius fabricat cognitionem ſibi
conſentaneam. Aſt Ratio, magni iſte reputatus 29
condus in mente, nil eſt aliud, quam habitudo
prædictæ conformitatis, per diſcurſum repertæ,
cum ſpeciebus, ſive ideis connatis, in phantaſia.
Quæ demum conformitas, prout in ſe confuſa,
obſcura, mobilis : ita inſtabilis neceſſariò eſſe
debet, ex natura ſubjecti inhærentiæ. Sic enim,
etiam defæcatiſſima Ratio, poteſt in ſe eſſe fallax:
nec neceſſe eſt, ut ullam intra ſe certitudinem
cogat, contineat, aut concludat : excepta Ma-
theſi. eo quod hæc planè conſiſtat in menſuris 30
commenſurabilium. Convertuntur enim ideo
plures hæretici, per exempla vitæ chriſtianæ,
quam per ratiocinia diſputationum. Aptitudo
demum illius habitudinis, ad ſpecies in imagi-
natione connatas, cenſeatur rationalitas, vel ra-
tionabilitas. Ratiocinatio autem, ſive logiſmus 31
(unde ſyllogiſmus) eſt actus, quo appropinqua-
tur ejuſmodi habitudinis conformitas, ad ſpecies
in imaginatione congenitas, vel (ut mea fert
ſententia) ſuſcitatas finaliter. exuendo calceos
rationis, ut reperi in natura plurima, quæ intel-
lectus judicat neceſſaria, quæ Ratio recuſat ut
impoſſibilia. Scivi exinde, Rationem non ha-
bitare penes intellectum verum : ſed extra eun-
dem. Eo quod in intellectu, immediate ſit ve-
ritas : quia veritas intellecta, nihil eſt aliud, quam 32
adæquatio intellectus, ad res ipſas. Cognoſcit
nempe intellectus, res prout ſunt; ideoque viciſ-
ſim verificatur intellectus, de rebus ipſis, per res
ipſas: Quandoquidem eſſe rerum, de ſe, eſt ſem-
per verum : & eſſentia illarum, eſt ipſamet veri-
tas. Ideoque intellectus, qui ſuper eas fertur,
ſemper directè eſt verus. Sed cum imaginatio, 33
ejuſve Ratio, ſit modus quidam intelligendi,
obliquus, procedens per rationes, & diſcurſus :
non autem per adæquationis transformatio-
nem : Idcirco, modus iſte rationalis, eſt intelle-
ctus

ctus abusivus, & fallax. Bonum autem, re-
ctum, unum, & verum, semper uno, & eo-
dem modo, se habent in intellectu. Quia in in-
tellectu, stant in puncto adæquationis: sed ma-
lum, curvum, obliquum, falsum, atque mul-
tiplex, fiunt pluribus modis, per Rationem, in
34 parte Imaginativa. Certò itaque cognovi, Ra-
tionem, in non tam sublimi pretio habendam,
ac fuit hactenus. Magisque, quod in brutis Ra-
tio, & discursus, non obscurè vigerent: Nam
quod annosa vulpes, callidior sit juniore, per
discursum rationalem, experientiæ reminiscen-
tia confirmatum, accidit. Imo Apes numerant.
Quoniam si sint 30 alvearia, ex ordine locata;
Apicula mane evolans, numerat quoto alveari
sit egressa, dein non redit, nec intrat, nisi prius
renumeret ordinem, quod facile probatur. Nam
si quintum, aut sextum, transponatur septimo,
aut alio loco, numeroque inverso: apes, quæ
melle, aut cera onustæ redeunt, putantes in
suam Rempublic. lectam deponere sarcinam,
quintum, aut sextum numeratum alveare repe-
tunt: Cujus cives, cum sint peregrini, illi ad-
venienti apiculæ, eandem occidunt. Et hoc
modo fures destruunt una nocte, cuncta alvea-
ria. Serpens namque cæteris animantibus cal-
lidior erat. Vnoque exemplo, mille instar, dis-
cursum rationalem in bestiis conformabo. Vil-
licus vicinus, canem venaticum alebat, custo-
diæ nocturnæ prædii præfectum. Accidit au-
tem, quod in plenilunio, lupus circa villam dis-
curreret, cui canis ille confestim allatrabat, &
sequebatur fugientem lupum. Hic vero, famis
impatiens, se retorsit in canem, illumque inse-
quitur. At canis aufugiens, insiliensque super
furvum, se in tutum recepit, indeque continuo
latravit, herum excitans, lupi præsentiam do-
cuit. Sequenti verò die redit lupus, quem ca-
nis, ut pridie, latrando adorsus est. Lupus enim
fugam fingens, donec comitem, quem secum
adduxerat lupum, conjectura sciret, se subter
furvum occultasse. Cum itaque se convertit ad
canem, qui profugus, ab insequente lupo, putans
ad furvum, velut tutissimum castrum, refugere,
prodiit occultatus alter, qui canem rictu appre-
hendit, saltumque super furvum præpedivit.
Itaque insignem solertiam in brutis cunctis no-
35 tavi, etiam in insectis plurimis. Vituperosam
itaque definitionem existimo, qua homo, ani-
mal rationale, velut ex essentiæ descriptione,
depingitur. Siquidem ex ultimato fine, desti-
nationum proprietatibus in creando, definien-
dus erat, si finis sit causarum prima, ex Aristo-
tele. Quapropter nec hominis definitio, è fon-
te paganismi, mendicanda erat, qui creationem,
ejusque fines, plane ignoravit. Etenim ut mea
Philosophia, gentibus ignota; ita vicissim illo-
rum, est mihi nauci. Equidem scribo pro Chri-
stianis, quibus turpe est, sequi ethnicos, contra
veritatem Euangelicam. Nec etiam censeri vo-
lo nominum rixator, quoties de finibus, prærro-
gativis, electione, dignitateque imaginis divi-
næ, agitur. Rejicio inprimis insulsitates paga-
nismi, in definitionibus, præsertim hominis
perpetratas. Siquidem testimonio S. Anthonii,
per B. Hieronymum descripto, Paulus Anacho-
retarum primus, in divorum numerum est re-
latus. Ejusdem quoque relatu, Faunus, legitur
animal loquens, rationale: imo Deum naturæ,
& Christianorum, cognoscens, colens, & suppli-
cans, Antonium, ut pro se, atque suis, Deum
oraret. Constat inprimis, hunc Faunum non
fuisse hominem, ex Antonii assertione, & mon-
strosa figura. Denique neque fuisse Cacodæ-
monem, colligitur; quod hic adeo superbiat, ut
ne quidem si sciret se salvari posse prece, vellet
rogare, ut aliquis pro se oraret, neque se pro-
sternere pro impetranda venia. B. Hieron. enim,
Faunum vocat, non hominem, ut neque Caco-
dæmonem. Faunus ergo neutrum horum est,
eodem teste, quo Paulus ille, inter Anachore-
tas, primum sortitus est locum, atque inter San-
ctos relatus. Ergo Faunus est animal ut ens ra-
tione, loquens idioma patrium: non autem ho-
mo. Sic Satyrus olim vivus, ac dein sale con-
ditus, pro ære ostensus, per Ægyptum, Phry-
giam, & Græciam portatus. In Scotia, & Ze-
landia, demum, atque alibi, piscata monstra;
semihumanis figuris, ratione utentia, imo artes
mechanicas exercentia, Homo nimirum ad Dei
imaginem solus factus, cum exclusione o-
mnium. Hæc autem rationalia bruta, in suis
Elementis, etiam diversa inter se: sunt tamen 36
simulacra nostri, & non imagines Dei. Homo
ergo, est Creatura vivens in corpore, per ani-
mam immortalem, ad honorem Dei, secundum
lumen, & ad imaginem verbi, primi exemplaris
omnium causarum, sigillata. Dies namque, &
suum lumen, fuerunt quandoque absque Sole:
& Sol erit aliquando sine luce. Sed anima ho-
minis, sine imagine divina considerari nequit,
dum Regnum Dei, cum omnibus suis chari-
smatibus, sit intimius animæ, quam est ipsamet
sibi intima. Indignor ergo merito, quod Scho-
læ, Philosophia ethnica, adolescentes male im-
buant, oblectenturque etiamnum glandibus, re-

pertis jam primæ veritatis epulis. Domine lumen vultus tui, impressum est super nos. nemo enim novit perfectè imaginem, & an bene suo respondeat typo, si typum prius non agnoverit. Quocirca quotquot hominem male definiunt, Deum non agnoscunt, ut neque seipsos
37 in essentialibus. Plus itaque Scholæ Philosophicæ, documentis Gentilium, quam Pauli acquievere. Hinc illas contemplor, hominem, duntaxat juxta ejus cadaver, meditatas; non autem juxta creatoris, sive efficientis intentionem, hominisque destinationes finales. Alioquin enim omnipotens, à scopo suo declinasset, si finis sit causarum prima, in creando, sitque aliquid considerabile ut primum, in rerum adorabili Authore. Erat itaque creatura definienda, & intentione efficientis Creatoris. Ille enim in suis finibus non errat, qui ipsas proprietates fabricat, fluentes ex ipsis destinationum finibus. Quapropter homo, quamvis ex corpore, animales aliquot, & corporeas conditiones habeat: attamen ex intentione divina, creatus est in imaginem Dei viventem, in substantia immortali, ut Deum cognoscat, amet, & adoret, secundum lumen typi, sibi impressum. At postquam homo vixit in carne, ut animal, dixit Deus, *Spiritus meus*
38 *non permanebit cum homine, quia caro est.* Genus enim definiti proprium, in definitione hominis, quod Scholæ nominant animal: idipsum Deus nominat degenerationem, aversionem viarum, naturæ corruptionem, atque destructionem intentionis suæ, in creando. Differentiam autem constitutivam hominis, sive rationale, competere brutis, extra dubium est. simulque penuriam logices, omni prorsus definitione, & differentia constitutiva destitutæ. Cæterum, Ratione, in nuditatem usque, jam devestita, omnimodam acquisivi ejus displicentiam, eo quod inane sceleton mihi videretur, ablatis lar-
39 vis, & togis. Denique pauperiem ejus angustam, & inquietam fœditatem aspexi, dum præcipuè confusionum, & incertitudinum memor
40 essem, quibus me pro solito intricaverat. Cœpi ergo deinceps contueri, quod meus intellectus plus proficeret per figuras, imagines, & visiones phantasiæ somniales, quam per Rationis discursus. Imo potius discursus frequentes, suum hominem ordinario morosum reddere, iracundum, amentem, procellosum judicio suo, & mobilem, sive imbecillum, adeoque & teneræ valetudinis. At tandem introspexi penitius, figurarum atque idearum progressum: & inveni tum, illas adhuc cinctas miseriis, & anxietatibus. eo quod imagines alienatæ essent propter alteritatem, ab ipsa rei veritate, & essentiæ per similitudinis cujusque inexcusabilem difformitatem, remotam ab identitate. Et tum sic judicavi, quia nondum enotuerat mihi distinctio inter imagines Phantasiæ, & imagines intellectuales: quæ post abstructiones, manent in ipso ani- 41
mæ centro. fatigabar enim plerumque tota die, circa aliquod scibile; quod etsi mihi in basim, atque modum, esset incognitum, attamen per imagines, mihi eruendum statuebam. Tandem cum ulterius progredi, me sentirem impeditum; quia stupefactum: fabricavi intus, rei nondum perfectè cognitæ, aliquam imaginem, adornatam possibili adjacentia quidditatis. Sub qua, se- 42
mel dein, dudum illam in Phantasia aspiciens, ac velut eandem alloquens, tandem studio insigniter fatigatus, obdormivi, ut ejus somnialem saltem visionem excitarem, per quam eruerem desiderabile illius scibile. Iuxta illud: *Nox nocti indicat scientiam:* Ac mirum sane, quantum luminis, ejusmodi visiones, mihi recluserint, præcipuè non bene dudum antea pasto corpore. Non enim diffiteor, quin rei quæsitæ quidditates, plerumque sub ænigmatis pallio tectas, vel confusas, plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritatibus obnoxias, pluries acquisiverim hoc pulsandi medio, prægressis præcipue quærendi adminiculis, adnexisque orandi subsidiis & aliis. Dixitque ad me vir sanctus (cui omnem conscientiæ angulum, laborumque, & annorum tædia, per insomnes noctes, operueram) Ah! utinam ego tantundem laborassem, & in amando Deum impendissem, quantum tu miser, in disquisitione scibilium, quorum rationem sive computum, novissimus dies à te non exiget! Laudabam equidem Dominum tunc, quod mihi propinquius aliquod noscendi, discendique medium, gratis largitus esset, quam Ratio foret. quæ nunquam ad prius, raroque ad posterius idque cum multa adhud incertitudine, penetraret; Credebam enim tum, originalem corruptæ naturæ ærumnam, ulterius progredi non posse, ad semel degustatum lumen, quam per præfatas Phantasiæ imagines. Suasu ergo illius 43
viri, destiti angustius aliquid optare, quærere, & investigare, denudavi me omni curiositate, & appetitu sciendi, ad quietem, sive paupertatem spiritus, me recepi, resignans me in amabilissimam Dei voluntatem, in quasi non esse, non operari, in merum nil desiderare, nil intelligere. Maximopere, quod scirem multiplices imperfectiones, in cognitionibus meis hauriens insignem

gnem indignationem mecum, quod pro caduca
ca scientia, tot tantosque labores insumsissem.
Ipse itaque mirum in modum mihi displicui;
Rogavi itaque Dominum, ut omne prorsus scibile,
bile,ejusque desideria profana, everreret è mente
te mea; quam hoc titulo, totam obtuli sæpius
in sui beneplacitum. Interim post duos menses,
ses,in hac scientiarum renunciatione, atque nuda
da pauperie,semel mihi iterum supervenit,quod
intelligerem intellectualiter. Sedebam secus
44 Athanar meum. Redii autem mox in me, nec
scivi quantum illud lumen durasset. Istud quidem
dem novi, quod rei insolitæ novitas, stupor, &
jubilus, tum subripuerint istud lumen, & excidere
dere me fecerint, in pristinas meas tenebrarum
confusiones. eo quod Ratio, nondum mortificata
cata esset. Aristoteles,quanquam hujus luminis
totus expers: visus est tamen aliunde descripsisse
psisse alterius sensationem de labore Sophiæ,
sive Adeptis. Βιβλίον διαχειρόμενος ἢ ἐν ἐπιγραφῇ
φῇ εἰδώς. Surda nimirum alterius suggestione,
vocat melius dispositos, quam si essent scientes.
Id est, ope demonstrationis. Cujus solius medio,
dio, omnem in homine scientiam oriri alioqui
semper jactitat. Saltem agnovi valedicendum
Rationi,& Imaginationi: tanquam facultatibus
brutalibus,(idq; propter casus nostri ærumnam)
si ad solidam veritatis cognitionem spe trahamur
45 mur in profundum. Cognovi pariter, quod requireretur
quireretur facilis traductio intellectus, atque
transmutatio placida, suiipsius, in formam rei
intelligibilis; Quo puncto scilicet intellectus
pro momento, fiat velut ipsum intelligibile.
Cum autem intellectus perficiatur intelligendo,
nihilque perficiatur, nisi ab eo, quod symbolum
secum habet, in sui natura; idcirco collegi intellectum,
tellectum, & intellecta, ut talia, debere esse, aut
fieri, ejusdem naturæ. debere autem hoc fieri,
extra laborem, inquietudinem: sed cum otio,
in lumine sibi proprio, cum abstractione, orbatione,
tione, & carentia alterius, cujuscunque auxilii
creati. Verum si concurrat alienum auxilium,
jam erit cum labore,desiderii suscitati, extra intellectum.
tellectum. Porro istam intellectus transmigrationem,
tionem, & transfigurationem, illi naturalem
alioqui, Poëtas quandoque subordinatos, Prothei
thei nomen, non secus atque fabula,significant.
Ego vero, eo clarius jam cognovi, istam transmutationem
mutationem intellectus, fieri debere, eo quod
intellectus, in se, sit totus purus, simplex, unicus,
46 cus, & indivisus. Quamobrem eatenus quoque,
illi competeret, unicus, simplex, uniformis, &
univocus aliquis actus, ab ipsomet intellectu
plane indivisus. Alioquin intellectus amitteret
suæ unitatis homogeneam simplicitatem, per
alteritatis dualitatem. Veruntamen comperi sat,
non esse de plena, atque libera nostræ voluntatis
tis potestate, suo sic intellectu nunc frui. Et
quod ad istud, requiratur plus, quam putare,
anniti, optare, velle,&c. Idque nedum propter
insuetudinem, qua à puero, per actus animales,
continuo assuevimus parere imaginationi: Verum
rum multo magis, quia ipsa voluntas, cum Memoriâ,
moriâ, penitus pro illo spatio motus, debet absorberi,
sorberi, ac velut annihilari in intellectu. Quod
sane ingentis est mysterii pondus. Alias nam- 47
que quam cito quis cogitat de anima sua, aut de
re quapiam, tanquam de tertio, cum alteritate
separata, extra intellectum, eo ipso, nondum est
cogitatio, aut operatio puri,ac solius intellectus.
Ast cum anima cogitat seipsam, aut aliud quid- 48
quam, tanquam seipsum,sine alteritate cogitantis,
tis, & rei cogitatæ sine appendentiâ, extraversione,
sione, vel relatione ad durationem, locum, &
circumstantias. Tum scilicet, ejusmodi cogitatio,
tatio, est intellectualis. At nondum adhuc proin
illustrata: licet ista jam intellectio, sit longe nobilior
bilior cogitatio, quam quæ per incidentias irruit:
ruit: sive illæ, per imagines, sine sequela adveniant,
niant, tanquam infusæ: sive demum, ab experientiis,
rientiis, & observationibus haustæ, influendo,
velut sponte affluant. Utpote anima, in illo luminis
minis statu, sic apprehendit interiorem & anteriorem
riorem rei intellectæ essentiam, quod ipse intellectus,
lectus, transmigrando sese transformet, in rem
intellectam. hinc videlicet sequitur. Si notitia
intellectualis, fit cum similitudine rei intellectæ,
ctæ, in ipso intellectu: quod etiam Regnum
Dei, nobis velut adveniat, atque renascatur,
quoties in fide, intellectualiter,& præsentialiter,
Dei Bonitatem, Potestatem,Infinitudinem,Gloriam,
riam, Veritatem, &c. in spiritu adoramus. Sicque
que Deo in deliciis est,cum filiis hominum esse.
Certe ita est. Intellectus noster,novo velut perfectionis
fectionis rore perfunditur, quoties intellectualiter
liter contemplatur aliquid supercœleste: eo
quod pro momento, transmigrat in illud, illudque
que degustat. Tum nimirum intus fulgurat 49
imago Dei, & evadit gloriosa. (Bone Deus,
quousque deducis mortales.) Ast sane, non fit
ejusmodi intellectualis cogitatio, cum discretione
tione verborum, aut idiomatum: neque cum
sensuum, aut Rationis præcinctu; neque cum
celeriori quodam totius logismi conceptu affatim
tim hausto; neque cum dependentia,ac sequela
prius cogitatorum: neque circumstantiis circum-

cumsepta, de hic, nunc, albo, magno, amaro, si-
mili, placido, &c. Sed unum, non est in intel-
lectu, sine altero: neque cum altero, sub alteri-
tate; nec etiam prout potest per Rationem, aut
imaginationem concipi, aut per imaginationes,
ideasve, cogitari. Verum in illo statu, nunc, hic,
sensus, Ratio, imaginatio, memoria, & velle,
sunt simul in merum intellectum liquata, stant-
que sub tenebris, lumine intellectus obfuscata.
Tum, tum inquam, lumen quoddam, cadit su-
per Animam. Atque id totum est (meo judicio)
quidquid verbo, cogitato, locuto, scriptoque,
dici potuit unquam. Istud lumen verò sive sit
prorsus supernaturale, sive quod intellectus sui
natura sic accendatur, malim experiri, quam de-
terminare. Istud unicum saltem scio, quod non
contingat absque gratiâ. Quamobrem, sive in-
tellectus transformetur, vel sive seipsum trans-
formet in simulacrum rei intellectæ, sane divi-
50 no auxilio opus habet, & quidem singulari. quia
saltem tunc Anima intuetur suum intellectum,
sub forma arrepta, in dicto lumine: Atque in
isto sui speculo, speculatur seipsam intellectua-
liter, absque reflexione alteritatis: sicque conci-
pit rem scibilem, una cum omni suo esse, & pro-
prietatibus. Eo quod hoc cognitionis lumen,
non sit emanativum extra intellectum: sed ma-
net intus reflexum, super intellectum, in omni
veritate, & certitudine perfecta, perfectivum.
51 Equidem Rabbini aliquot, hunc animæ statum
metuunt, ut periculosum. Schola etiam mysti-
ca, periculum arrogantiæ, & adulterii spiritualis
formidat. Ambo autem ut nocuum devitant.
putantque Adepti, si sæpius invaderet, aut lon-
gius perseveraret, allaturum indubiam mortem,
cum ægritudine, quam Binsicam Rabbini vo-
cant. Quæ proprie est organi Phantasiæ Atro-
phia. Veruntamen quæso ignoscant, si secus
sensero. Primo, quia organa Phantasiæ in hoc
non laborant. dormiunt verò immota, tanquam
si non essent. Igitur vicissim nil patiuntur. Tum,
quia actus iste non est in nostra potestate: Cre-
do namque principalem illum actum, esse cle-
mentiæ. Quæ nunquam inordinatum dat, fa-
cit, causat, admittit. Itaque etsi Clementia af-
flueret sæpius, aut diutius, nec proinde tamen
inordinationem contineret, aut arguere posset.
Obsecro ergo, Pater luminum dignetur præce-
dere, & subsequi sua claritate, ut me ducat ad
vocationem, in sua gratia sibi placentem. Ita-
que lumen, cadens supernè super animam
(quando minus est adstricta, & obligata organis
corporis, quæque impassibilis, & immortalis in
se est) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem
post receptionem tantilli luminis, comperio ho-
minem triduano jejunio, vix quicquam pati.
Quocirca mihi in mentem venit, potuisse abs-
que cibo & potu, toto novenario, amicos Iobo
comites astitisse. Porro juxta meam opinionem,
lumen istud, citra opem, operam, & laborem
intellectus, sic disponit de intellectu, quod de-
veniat in libertatem sui: qui alias per servitu-
tem corporis, est plane mobilis, obscurus, atque
confusus. Alioquin intellectus organis non uti-
tur, præter, aut extra se. Ideoque nec fatigatur,
ut Phantasia: nec morbis, mutationibus, per-
turbationibus, alterationibus, alienationibus,
alteritatibus, aut commistionibus, ex seipso sub-
jacet. In intellectum enim, dum stat in illo lu- 52
mine, non cadit error, impostura, mendacium,
aut dolus. Nec enim torpor, somnus, aut defe-
ctus illi inhabitant; Neque auxilium suscipit
ab ullo creato, ut neque à corpore, Ratione, aut
potestate ulla Phantastica: sed portat nativum
suum lumen, super omnem Rationis ambitum.
Imo quod magis est, non lacessitur tum intelle-
ctus ab ulla potestate se inferiore, neque à rebus
ipsis, prout sunt cognitæ, fraudi, imposturæ,
mendacio, obnoxiæ: quippe quæ stant in nu-
ditate sui esse, coram intellectu, ut quasi ab hoc
informentur, & transmigrando vivificentur.
Sunt igitur omnia, in suo intellectu, tali modo,
ut omnia animæ sint suus intellectus. Sic ta-
men, ut licet intellectus, actu intellectuali, se
transformet in speciem rei intellectæ; servet ta-
men impermistam suam proprietatem, & essen-
tiam, in quam iterum redit, mox atque ab illo
actu cessaverit: Hanc nempe prærogativam
possidet animam ex clementia, ut sit imago Dei:
atque ideo simplex lumen creatum, incogni-
tum. Ita ut quoties aliquid peregrini in se con-
cipit, debeat necessario desistere ab esse simpli- 53
cissimi luminis, imaginis divinæ, aut se trans-
formare in figuram rei conceptæ. Sic quidem,
ut rei conceptæ essentia, sit nuda essentia, & ta-
men essentialiter in intellectu, sicut in nucleo
pomi, pomus. Fit itaque hinc, quod intelle-
ctualis cognitio, sit omnis erroris expers. Quia
abest Ratio, quæ nos ubique cespitare facit.
Stant nempe in conceptu intellectuali, essentiæ
nudæ, & denudatæ: quas ut tales, anima in illo
nunc, aspicit in speculo proprii intellectus, sicut
dum oculus seipsum intuetur, in speculo, in ra- 54
dio reflexo suipsius. Idcirco eum nullum esse,
reputatur pro vero, nisi quatenus pro tali, conce-
ptum est in intellectu. Quapropter Aristoteles
coactus

coactus est fateri, principia essentiæ, & principia Intellectus esse prorsus eadem. hoc est dicere. Quod veritas essentiæ, & veritas intellectualis cognitionis, sint unum & idem. Atque ideo, ut ens, sive esse, verum, bonum, & unum, sint convertibilia: ita invicem, essentia, bonitas, & veritas, debent in unitate intellectus colliquari in formam entis. Siquidem in intellectione intellectus, non est ulla alteritas intelligentis intellectus, & rei intellectæ: eo quod ante intellectionem, primum annihilata est omnis relatio reciproca, repercussio, atque reflexio in in-
55 vicem. Cum ipsa rei intelligibilitas, non sit nisi adventus, & approximatio unitatis, intellectus, & intellecti: sive alteritatum in relatione destructio. Quod ut clarius exemplo fiat; Intelligens intellectus, non est diversus ab intellecto, aliter, quam sicut radius lucis directus, à seipso reflexo. Itaque rei intellectæ essentia, in lumine intellectus, fit splendor spiritualis, & essentialis. Imo fit per commigrationem ad unitatem, quodammodo ipsum lumen intellectuale. Id quod
56 animabus brutorum advenire nequit. Ideo etjam anima nostra, seipsam intelligens, quodammodo intelligit omnia alia utpote universa alia; sunt intellectuali modo, in anima, ut in Dei imagine. Propterea nimirum, intellectio nostri, cæterarum est longe difficillima, ultima, optima, utilissima. Cognoscens namque animæ divinitatem, non potest non anteferre eandem voluptatibus quibusque labilibus, fœdis, & nullius
57 pretii. Difficultas autem præfatæ intellectionis, inprimis consistit in eo, quod sit imago Dei, quæ & ipsa, tam in se, quam respectu typi, quem refert, est propemodum intelligendo impossibilis. Deinde, anima non habens in se ullam imaginem suipsius, à seipsa distinctam, prorsus nequit seipsam, per ideas intelligere. Cum vero simplex, atque uniformis, nec seipsam intelligat in imagine: nec sit etiam consonum, aut conveniens, quod propter summam, aut homogeneam animæ simplicitatem, uteretur diversis modis, atque mediis intellectionum, in intelligendo, respectu suipsius, atque iterum aliis modis, ac mediis, respectu aliorum intellectorum. hinc necessario anima, ad conservationem homogeneæ suæ simplicitatis, imagini Dei debitæ, habet omnia alia intelligere, sine specie, à rebus ipsis distincta. Sed cum anima careat sui propria specie imaginis divinæ, ut seipsam transformet intellectualiter in seipsam. Idcirco nequit proprie seipsam intelligere, modo intellectuali, nisi in lumine, & testimonio fideli ejus, cujus est imago. Cognitio enim, quam de Deo habemus, traditionis, fidei, adeoque meriti est. Quamquam plane negativa, quatenus non hoc, aut illud est, quod sensu, aut mente concipi potest. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis divinæ, adjunctam habet abstractionem negativam aliorum, quæ dicit non ens: non entis autem nullus respondet conceptus, nulla figura, nullusque intellectus. Id est abstractionis negativæ, cum sit comes privatio, negativa autem, & privativa, destituantur idea, sive specie æquivalente: idcirco lumen cognitionis, quod anima de seipsa habet, est clementiæ, gratuitum, nec unquam in hoc seculo plenarium. Sin autem felix quandoque conceperit in se Deum, per visionem beatificam, tum eodem luminis radio, intus Deum, se, & omnia alia intuebitur, & cognoscet. Idcirco enim, quantum anima, intellectualiter intelligit sui; In tantum proficit in cognitione utilissima, quæ de creatis in hac vita haberi possit. Quia in lumine sui luminis, quodammodo intuetur omnium proprietates, essentias, effectus, alteritates, distinctiones, atque defectus. Quo igitur semel appulit ista cognitio, ibidem flaccescit omnis Rationis nubilior speculatio, & subsidium; prout vice versa, supprimitur verus intellectus in nobis, sub Rationis placitis. Quapropter cum objectum pro- 58
prium intellectus, sit ipsa rerum essentia, ea propter, accidentia, velut abstracta, atque discissa à rebus, quibus insunt, debent concipi ab imaginatione, idque per species, & imagines: neutiquam verò, per intellectum. In quo alioqui reperio omnia accidentia, connexa simul in puncto, sub essentia rerum intellectarum. Quippe accidentia proprie non sunt entia: sed entium à quibus dependent. proinde accidentia non habent essentiam, quæ ad unitatem intellectus commigret, aut in quam intellectus sese transformet. Cæterum Scholæ partiuntur intelle- 59
ctum, in Agentem, & Patientem. Illum enim volunt versari, circa inventionem mediorum, ac præmissas demonstrationis; ut scilicet, terminorum notas sigillares, imprimat in Patientem intellectum, velut in substratam sibi ceram. Agentem ideo vocant masculinum, nobilem, atque formalem. Patientem verò assimulant fœminæ, atque materiæ ignobili. hæcque sua somnia persuadent tironibus; quatenus natura ubique operatur ad sui perfectionem: operatio autem semper sit passione nobilior. Ast ego, tantam ariditatem ubique miseror. Primo. quia demonstratio non est effectus, vel proles intel-

lectus, nec suppeditat ullatenus media, ad scien-
tias. Vt jam sat probavi. Secundo. Æthiopem
vidi rotare celeriter harundinem, in foramine
asseris, cum interposito linteolo. ac non multò
post, arundo cum linteo ignem concepere.
Dein, ego abdidi arundinem in clibanum can-
dentem, citiusque, clarius, atque perfectius ac-
censa harundo splenduit. Cum tamen in hoc
nil ageret arundo: sed saltem pateretur accen-
sionem. Vsque adeo quamquam principium
agens, subinde possit esse nobilius patiente, dum
effectus tendit ad perfectionem: vel dum pa-
60 tiens, ab agente debet perfici: Attamen dum u-
nio sub sterquilinio putrefit, non facile credam
agens esse patiente perfectius. Ostendi sat alias,
in tota natura, inanem Aristotelis doctrinam,
merasque nugas: quanto ergo minus ille subsi-
steret in area intellectus? cujus esse, & operarii,
pendent ex sola anima? Cogimur namque
Christiani credere, quod intellectus noster, sit
spiritus immortalis, lumen, & imago omnipo-
tentis, cujus exordium ut superat naturam; Ita
ejus Regulis aptari nequit. cum habeat esse sim-
plicissimum, nequaquam partibile in luctas a-
gentis, & patientis, sive in heterogenea. Cum
etiam, quod dependeat immediate, totaliter, &
continuo, à suo originali typo: adeoque ut sine
Gratia particulari, nequeat quicquam intellige-
re. eo quod intellectus objectum, sit ipsa veri-
tas. Quare nec intelligit intellectione perfecta,
nisi recipiendo. Quod autem tantum recipit, id
patitur, non autem in eo agit: nec enim intel-
lectui proprium illud est, quod per Gratiam illi
advenit. Voluntas quoque dum patitur, nobi-
lior est, quam dum vult. puta dum regitur à vo-
luntate superiorum. Imaginatio quidem co-
gnoscit agendo, ideoque lassatur. hancque Ari-
stoteles cognovit: minimè verò intellectum.
Quippe qui tantum illuminative intelligendo
patitur. Est namque molestius, servilius, & ob-
scurius, intelligendo operari, quam pati. eo quod
patiendo, recipiat lumen nobilius, gratis colla-
tum. Denique, cum intelligendo, transmigret
semper in formam rei intellectæ: ergo partici-
pans de lumine interminato, perficitur absque
tædio, molestia, & labore intelligendi, lucetque
intellectum lumen, intelligendo, in ipso intel-
lectus lumine. Sic ut res ipsæ, nos alloqui vi-
deantur sine verbis, easque penetrat intellectus
clausas, non secus ac si dissectæ essent, & apertæ.
Ergo semper perficitur intellectus, patiendo, re- 61
cipiendoque. Imaginativa vero, sive intellectus
animalis, Aristoteli cognitus, tantum res extrin-
secus adspicit, earumque sibi format imagines,
juxta suam putationem: cumque omni laborum
tædio, currit circum eas in circulum. Cernit ni-
mirum cortices, & siliquas: ad nucleum autem 62
attingit nunquam, Quia Phantasia, res non in-
trat; ut nec vicissim res intrant, satiantque ima-
ginativam. Ad summum enim, imaginativa sibi
satisfacit per imagines, si externum signatum sit
dudum admirata. cujus tamen internum sigil-
latorem, minimè agnoscit. Quam enim injuste 63
quadrat, quod Scholæ agnoscant animam, Deum
proximum simulacrum: & secent intellectum
in duo supposita, muniis, & effectibus discre-
pantia? Siquidem ipsa dualitas in intellectu, dis-
crepat cum simplicitate ejus, cujus imaginem
in se condit per totum sui esse. Ego credo in-
primis, nil ad veritatis cognitionem pertingere,
nisi fidem, & intellectum. 2. Omnem veritatem
emanare ex veritate unica, ideoque primitiva.
3. Omnem intellectum ex unico, infinitoque in-
tellectu derivare. 4. prout omne lumen, ex uni-
co lumine. 5. Veritatis ideo essentiam, nil dis-
crepare ab essentia intellectus. 6. Quod intel-
lectus noster sit inanis, vacuus, pauper & obscu-
rus. 7 Quod omnis ejus claritas, nobilitas, ple-
nitudo, lumen, veritasque, illi adveniant, reci-
piendo, & patiendo. 8. Quod eo plus nobilite-
tur, quo plus patitur à lumine, quod est supra
omnem naturam. Finaliter Scholæ Ethnicæ de-
fecerunt à cognitione veri intellectus. Ideoque 64
homo, non est animal rationale. Sed prædica-
mentum substantiæ dividendum est in Spiri-
tum, & corpus. Spiritus est abstractus, vel con-
cretus. Homo solus est spiritus concretus, non
autem inter corpora locandus. Si à potiori parte
desumenda sit denominatio: & à famosiori si-
gnificato, essentialis determinatio. Ergo homo
à spiritu, intellectualique lumine, denominan-
dus, & definiendus erat.

CAVSÆ, ET INITIA NATVRALIVM.

1. EXcusat se Author, cur paradoxus. 2. Quædam corpora carent causis in natura. 3. Quaternarius causarum, patefacit ignorantiam naturæ in Aristotele. 4. Errores aliquot Aristotelis. 5. Formam, efficientem, & finem Aristotelica, non esse causas naturalium. 6. Forma non est Actus. 7. Falsum axioma Aristo-

Aristotelicum. 8. Errat in attributis forma. 9. Non cognovit veram efficientem. 10. Pater non est causa efficiens filii. 11. Duas tantum esse causas in natura. 12. Finis nullam habet rationem causæ in natura. 13. Tria Paracelsi corporum initia, non habere naturam causarum. 14. Unde petenda definitio quorumcunque naturalium. 15. Definitio equi. 16. Divisio sublunarium apud veteres est perniciosa. 17. Definitio animantum, plantarum, & mineralium. 18. Nomen subjecti, sonat impropriè in Philosophia: cur dicendum coagens. 19. Producta non vitalia, quomodo recipiant fines. 20. Quare vis seminalis, terræ sit tributa. 21. Elementorum non esse congressum. 22. Chimicorum principia, non habere vim principiandi. 23. Duo tantum corporum esse principia, nempe ex quo, & per quod. 24. Rerum fermentum, quid. 25. Quid fermenta in specie. 26. Quid immediatè insit locis. 27. Fermenta aëris, & aqua. 28. Fermenti, & causæ efficientis, tantum theorica distinctio. 29. Fermentum origo seminum quorundam. 30. Fermentum principians quale, & ubi. 31. Fermenta immediatè in locis, in rebus ipsis tanquam locis 32. Materia nomen, est theoricum; aqua verò, est practicum. 33. Quid causa efficiens interna. 34. Falsum axioma Aristotelis. 35. Explicatur efficiens in naturalibus. 36. Ignis non est de censu efficientium seminalium; ut decepit Aristotelicos. nec influxus cœlorum, est inter efficientia. 37. Diversitas causæ efficientis, & effectiva. 38. Ambitiosum, & ignavum, Aristotelis ingenium. 39. Falsum axioma Aristotelis. 40. Aristoteles in Mathesi potior, quam in natura. 41. Quanta Scholarum ignorantia in naturalibus hactenus. 42. Aristoteles in Physicis ridiculus, sibique contradictorius.

1 IN domum desertam venio, sordes everrendas mihi reliquere. Plurima indaganda sunt, & docenda quæ ignota; subvertenda quæ male tradita; abstergenda quæ immunda, & quæ falsa, abjicienda erunt: omnia vero, atque singula, debite confirmanda. hæc autem præmonuisse sat esto, ad submovendum tædia, si forte nova atque paradoxa infestent magis, quam vera oblectent. Naturæ cognitio, duntaxat ex eo desumitur, quod actu, & reipsa est: quippe quæ fictis nuspiam meditationibus consistit. Est nimirum tota naturæ compages, individua, reipsa, actu, & in aliquo corpore defixa, excepto spirituum abstractorum
2 numero. Denique, & inprimis seriò moneo, quoties de causis naturalium loquor, nequicquam hæc sumenda, pro elementis, vel pro Cœlo: eo quod, titulo creationis, supernaturaliter inceperint, & hodiè constanter quoque maneant eadem, quæ ab initio fuerunt. Causas ergo rerum naturalium, intelligo vicissitudinem præsupponere. Ac licet Elementorum corpora, subter naturam venerint, heteroclita tamen eorundem est speculatio, & aliena Philosophia. Qui 3
enim ante me quatuor elementa, ad singulas corporum generationes, per misturam confluere, sunt opinati: Elementa ethnico more aspexerunt, suisque tentarunt commentis, elementa nubere, & obedire. Omne itaque corpus naturale, non alia requirit, quam corporea initia, plerumque mutationi, ac vicissitudini obnoxia dierum. non autem natura constat hyle indefinita, ac impossibili, neque opus habet principio tali, ut nec privatione: sed ordo, & vita, insunt efficienti, de necessitate. Resque omnis, inanis, vacua est, mortua, ac deses, nisi vitali, aut seminali adesse principio, fuerit constituta, aut quandoque constituatur. Quinimo adhuc corruerent istæ leges, nisi ordo quidam rebus inesset, & intercederet, qui propria flecteret, ad communis boni sustentationem, sive necessitates. Aristoteles quatuor causas, rerum constitutivas dictavit, quæ suum Authorem quoque fecere naturæ ignarum. Quippe inprimis, principium, cum causa materiali, confundit. Primam scilicet causam, vocans materiam indefinitam, sive corpoream molem substratam, determinationis formalis indigam. Alteram dein causam, etiam internam essentiam, sive rei formam, cum altero suorum principiorum confundit. Tertiam denique externam, efficientem vocat: Ac quartam tandem nominat finem, ad quem videlicet res
quæque dirigitur. hanc autem, in efficientis 4
mente, voluit causarum trium priorum esse primam: adeoque nedum res naturales principiari, per ens Rationis, ac mentale: verum etiam, quasi inanimata, in mente efficientis causæ, laterent per finem. Quod si ergo, causas naturales male inquirat; longe pejus, supernaturalem finem, in mente primi Motoris, pro naturali causa substituit, vel mentalem finis conceptum, in non animatis requirit. Ego sane, qui non assuevi, consentiendi ignavia, aliorum ausibus, sine præponderatione inservire; tres posteriores causas, in cognitione naturali, mendosas, imo & damnosas, plurimum offendi. Primam verò de quatuor, fabulosam ostendam subinde. Nam in primis cum omnis causa, secundum naturam, & dierum successionem, causato suo sit prior: certe, forma compositi, causa esse nequit producti: sed potius Entelechia ultima generationis, ipsissimaque generati essentia, atque perfectio: propter cujus assecutionem, cætera cuncta diriguntur.

guntur. Itaque formam, potius tanquam effe-
6 ctum, quam ut cauſam rei meditor. Imo am-
plius. Forma enim, cum ſit generationis finis,
non eſt mere actus generationis: ſed generati.
ac potius potentia, poſſibilis in generatione:
materia vero, ſive generationis ſubjectum, ut
actu eſt; ita quoque actus ipſius, eſt internum
agens, efficiens, ſive Archeus. Falſum eſt idcir-
co, quod quanto res magis habet de forma, tanto
magis habet de actu, de entitate, virtute ac ope-
7 ratione. Quoniam forma non acquiritur, vel
poſſidetur, per partes, vel gradus: neque idcirco
entia, ſunt ſuſceptiva plus, minuſve, de forma.
Imo, etſi ſuſceptiva eſſent, tamen activitas agen-
8 tis, non eſt ipſius formæ; ſed Archei. de quo
mox. forma igitur eſt indiviſibilis. Quidquid
enim Ariſtoteles tribuit formæ, ſive perfectioni
poſtremæ, in ſcena rerum, id proprie, directive,
& exſecutive competit illi agenti, ſive Archeo
9 ſeminali. Denique, cum cauſa efficiens Ariſtot.
ſit externa (qualem ait fabrum, ferri intuitu) fa-
cile cognovi, illum ſua figmenta, pro veris fun-
damentis, venum dediſſe, ejuſque omnem ſpe-
culationem, circa artificialia, & externa naturæ,
vagari. Tota alioqui cauſa efficiens, eſt interna,
10 eſſentialis, in natura. Et licet generans pater, ſit
effectivus: in ordine tamen ad patratum, non
eſt niſi cauſa efficiens ſeminis, tota externa, in
relatione ad ens, quod per generationem de ſe-
mine conſtituitur. Etenim in ſemine, quod to-
tam efficientis immediati quidditatem com-
plet, atque continet, non eſt ipſe pater: ſed Ar-
cheus. Eo quod pater reſpectu generati, non niſi
cauſæ externæ, & occaſionaliter producentis,
rationem habet: ſiquidem per accidens tantum
generationis effectus ſubſequitur, licet tota in-
tentione, generationi incumbat patrans. Itaque
conſtitutivum efficienter conſtituens, cauſans
intrinſecè, perfectivè, atque per ſe, eſt ipſe Ar-
cheus ſeminalis, à patre realiter diſtinctus in
eſſe, & proprietatibus. Pariter ut in vegetabili-
bus. Herbæ quidem ſunt ſeminum productri-
ces: at herbarum e ſemine iſto naſcentium, non
niſi cauſæ occaſionales, & remotæ, atque idcir-
co, etſi ſint cauſæ naturales, non tamen ſuffi-
cientes, & neceſſariæ: neque enim è quovis ſe-
mine proinde planta conſurget. Eſt ergo ens
ſeminale in ſemine, cauſa immediata efficiens
efficienter, interna, ut eſſentialis, herbæ inde
prodeuntis. Plantæ autem præcedens illius ſe-
minis, eſt cauſa remota, occaſio naturalis, ſemi-
nis quidem, quod per ſe, ac immediate plantam
fabricat, & efficit, cum adjutorio excitantis.
Alioquin enim ſi herba patrans, eſſet efficiens
herbæ productæ, non poſſet patrans cauſa com-
buri, quin producta ſimul periret. Eſt ergo ſe-
men, cauſa efficiens, interna, immediata herbæ
productæ. Quapropter poſt ſedulam omnium
rerum inveſtigationem, non inveni corporis
naturalis ullam dependentiam, niſi duntaxat ad
duas cauſas, ad materiam, & efficiens, internas
(quibus plerumque externa quædam excitans 11
aſſociatur) ſcilicet. Quippe quod hæc duo, ſibi,
& aliis, ſint abunde ſatis, contineantque totam
rerum compaginem, ordinem, motum, ortum,
notiones ſigillares, proprietates, ac quidquid
denique ad rei conſtitutionem & propagatio-
nem requiritur. Continet namque efficiens ſe-
minalis cauſa, rerum ſibi agendarum typos, fi-
guram, motus, horam, reſpectus, inclinationes,
aptitudines, adæquationes, proportiones, alie-
nationem, defectum, ac quidquid ſub dierum
ſequelam incidit, tam in generationis, quam re-
giminis negotio. Fines denique cum omnes 12
efficiens in ſe contineat, tanquam rerum à ſe a-
gendarum inſtructiones, ideo finalis cauſa Scho-
larum externa, quæ duntaxat in artificialibus
locum habet, vana prorſus eſt in natura. Saltem
non diſtincta quidditate, ab ipſo efficiente, eſt
conſiderabilis. Quæ namque in mente Artifi-
cis, ens rationis eſt: nequaquam poteſt cauſæ
realis, & naturalis pondus obtinere. Eo quod
cauſæ efficienti naturali, ſua à Deo naturaliter ſit
infuſa finium & habitudinum ſcientia. Res ni-
mirum ſingulæ, in natura, ſuccum aliquem ge-
nericum deſiderant, pro materia; ac denique ſe-
minale, efficiens, diſpoſitivum, dirigens princi-
pium, internum generationis. His namque duo-
bus, neque pluribus, opus habent res corporeæ
ſingulæ. Tria vero corporum principia, Para- 13
celſo tantopere jactata, etiamſi reperirentur in
ſingulis conſtitutivis: attamen non proinde ſe-
queretur, illa vim habere principiandi: ſiquidem
illa tria, cum ſint fructus ſeminum, ſortiuntur
diverſitatem quaſi ſpecificam: quam neceſſario
neſcirent, ſi vera eſſent principia: Id eſt, ſi ante
ſpeciei conſtitutionem adeſſent. nec etiam u-
num migrare poſſet in aliud, quod tamen tribus
primis Paracelſi eſt vernaculum. Porro, cum ma- 14
teria, ſimul & efficiens, ſufficiant ad omne pro-
ductum, ſequitur, omnem definitionem natu-
ralem, non ex genere, & differentia (mortalibus
plerumque incognita) petendam: ſed ex am-
barum cauſarum connexione, eo quod am-
bæ ſimul, totam rei eſſentiam concludant.
Deinde etiam ſequitur, ipſummet productum,

siue effectum, nil esse, præter ambas causas con-
nexas.
15 Quod profectò est intelligendum de non a-
nimatis, animatis alioqui superaddenda est vita,
siue anima viuentis. Sic enim equus fit filius
suorum parentum quadrupedum, in animam
viuentem equinam, creatum virtute verbi. Sub-
lunaria vulgo diuiduntur in Elementa, & ele-
16 mentata: ego vero, diuido in elementa, & pro-
ducta seminalia. hæc rursus, in vegetabilia, ani-
malia, atque mineralia. Sic ut singula, peculia-
rem claudant monarchiam, ab aliis duobus se-
cretam. Mineralia ergo, & vegetabilia, si qua
sorte viuere videantur, cum tantum viuant per
17 potestatem; & non per formam viuentem, in
lumine animato; aptè quoque definiri possunt
per solam materiam, & efficiens internum. Si-
quidem omnis effectus producitur, vel ab agen-
te externo, & est productum artificiale: vel à
suscitante, ac fouente externo, quod est causa
occasionalis, & externa: quæ tamen intus habet
causam efficientem, & seminalem, quæque per-
manet efficiens, in ultimam usque producti pe-
riodum. Causa tamen occasionalis, non est a-
18 gens verum: sed mediatum. Subjectum verò,
quod Scholæ patiens dixere, ego coagens voco.
In relatione vero amborum terminorum, siue in
habitudine motus agentis ad coagens, resultat
19 actio. Producta ergo non vitalia, non recipiunt
formas, per dispositionem termini agentis, fa-
ctibilem, sed tantum acquirunt destinationum
ac digestionum fines, siue maturitates. Etenim
dum è causis mineralium, resultat lapis, aut me-
tallum, vel è semine plantæ, dum fit planta: non
fit aliquid ens nouum, quod potestatiuè non
esset præsens in semine: sed acquirit tantum ma-
turitatis destinatæ complementum. Ideoque
terræ datur potestas producendi herbas: non au-
tem aquæ producendi pisces. Quia in vitalibus
animantatis, non ita fit, prout in plantis. Vt
enim Monarchiæ sunt planè disparatæ, ita & ge-
20 nerationis, & generandi modi. Ideo namque
dos propagandi semina, in secula durabilis, legi-
tur tributa terræ, non item animantibus. quan-
quam hæc interim propagare debeant. Proinde
semina non animantatorum propagantur qui-
dem, non secus ac lumen de lumine sumtum.
In cujus tamen illuminationis participatione,
necessario Creator efficiens principale est. So-
lus autem Creator, creat ubique nouum lumen,
siue sit formale, siue etiam vitale, indiuidui pro-
ducti: nec enim lumen istud antea erat, ne qui-
dem ex parte, licet ex habitudine potentiali, siue
dispositione aptitudinali, ad consequendam for-
mam, quodammodo, inanimantatorum semina,
vitalia sic censeantur: non tamen tam propin-
què ut in plantis vis formalis inplantata est. Ani-
mæ namque, & vitæ, ut gradus, ita & partes, ne-
sciunt. Et quanquam semen animantis, disposi-
tionem ad vitam habeat; vitam tamen nec ha-
bet, neque ex se habere, aut efficere potest, ob
rationes de ortu formarum deductas. Quam- 21
obrem mox docebo, non esse elementa quatuor,
nec trium residuorum, imo nec duorum, esse
congressum, ut inde corpora, (quæ mixta cre-
duntur) conflentur: sed quod ad horum consti-
tutionem duæ saltem abunde sufficiant causæ
naturales: materia nempe est ipsissima effectus
substantia; efficiens verò ipsius internum, atque
seminale agens: & prout in animantibus, duos
tantum sexus agnosco; Ita quoque duo saltem,
nec plura sunt corpora, quorumcunque initia;
prout duo tantum luminaria magna. Nam quæ 22
chymici, salem, sulphur, & mercurium, siue sa-
lem, liquorem, & balsamum, tria vocant corpo-
rum initia, ostendam suo loco, non posse initio-
rum sortiri dignitates, quæ non in omnibus pos-
sunt reperiri, quæque ipsamet, sunt primordia-
liter, ex aquæ elemento prognata, & in aquam
rursus dissoluta fatiscunt (ut quandoque consta-
re faciam, Siquidem initiorum stabilis sit natura
oportet, si nomen ac proprietatem principii su-
stinere debeant. Duo igitur, nec plura, sunt cor- 23
porum, & causarum corporalium prima initia.
Elementum aquæ nimirum, siue initium ex
quo: & fermentum, siue initium seminale, per
quod, id est dispositiuum, unde mox produci-
tur semen, in materia: Quæ acquisito semine, fit
eo ipso vita, siue materia illius entis, media, dis-
currens in rei usque periodum, siue materiam
ultimam. Est autem fermentum, ens creatum 24
formale, quod neque substantia, neque accidens:
sed neutrum, per modum lucis, ignis, magna-
lis, formarum, &c. conditum à mundi princi-
pio, in locis suæ Monarchiæ, ut semina præpa-
ret, excitet, & præcedat. hoc est nempe fermen-
tum in genere. Quæ autem hic suppono, suo
tandem singula loco demonstrabo. non agam de
fabulis, rebusque non exsistentibus: verùm de
principiis, ac causis, in ordine ad fines, actiones,
& generationes: Considero fermenta verè,
actuque exsistentia, & indiuidualiter per species
distincta. Sunt itaque fermenta, dona, ac radi- 25
ces, à Creatore Domino stabilitæ, in seculorum
consummationem, continua propagatione suffi-
cientes, atque durabiles, quæ ex aqua, semina

 sibi

sibi propria excitent, atque faciant. Nimirum quo dedit terræ, ex se germinandi virtutem, dedit fermenta totidem, quot fructuum exspectationes: ut etiam, sine semine præcedentis plantæ, possint ex aqua suos liquores, & fructus prolificare. Proferunt itaque fermenta, semina sua, nec aliena. Id est singula, juxta sui naturam, &
26 proprietates: Quod dicit Poeta: *Quippe solo natura subest. Nec omnis fert omnia tellus*. Inest quippe locis, ordo quidam divinitus inditus, ratio quædam, & radix immutabilis, producendi statutos quosdam effectus, sive fructus, nec quidem duntaxat vegetabilium: sed & mineralium, & insectarum. Differunt namque terrarum fundi, & proprietates, idque propter aliquam causam, terræ isti connatalem, & coævam. hanc nempe fermento formali, inibi creato, attribuo. Vnde consequenter diversi fructus, diversis locis pullulant, & sponte erumpunt: quorum semina alio translata, plerumque imbecillius provenire videmus, ceu foetus suppositi-
27 tios. Quod autem de fermento, terræ indito, dixi, idipsum pariter in aëre, & aqua reperies. Neque enim Radicibus, Donis, Rationibus fermentalibus carent, quæ stabiles, locis, & provinciis dicatos fructus proferunt, idque perseverantia fructuum, nedum convincit: sed & spontanea, abundansque injussorum seminum
28 profusio. Fermentum igitur principii veri naturam tenet, à causa efficiente, in hoc diversi: quod causa efficiens, consideretur tanquam immediatum principium activum in re, quod est semen, ac velut principium motivum ad generationem, sive initium rei constitutivum. fer-
29 mentum verò, semine sæpe prius, & hoc de se generat. Estque fermentum, originale rerum initium, vis indita terræ, vel locis, non autem rebus seminalibus constitutis. Fermentum autem, quod rebus constitutis, cum seminum proprietatibus inolescit, se habet per modum efficientis, ad semen rerum. Ast seminale fermentum, non est illud, quod alterum duorum originalium principiorum: sed productum ejusdem, & effectus seminis individualis, ideo-
30 que caducum, & interiens. Vbi alias fermentum principians, in elementorum finibus conditum, immutabile, & constans perseverat, nec vicissitudini, aut morti subjectum. Est ergo vis locis insita, à Creatore Domino, ibidem locata, ad fines in successione dierum sibi ordinatos. Dum aliàs, semen in rebus, ejusque vis fermentalis, est res, quæ exoleta suæ tragœdiæ scena, desinit in individualem Epilogum. Res enim, licet de se successivè prolificet. id non nisi virtute hausti semel fermenti evenit, quod proinde non desinit suis locis, spontaneos, sive priorum parentum semine, feliciores fructus incessanter edere. Hæc facilia sunt cognita, in mineralibus sponte natis; at in plantis, & animalibus, successiva seminis fœcunditate generantibus, non æquè id obvium est, ut neque in animantatis, promiscuum putredine sexum mentientibus quidem: at mox mutuo etiam congressu prolificantibus. Verum eadem ubique est ratio fermenti. Adeoque fermentum utrobique principium idem est. Etenim in semine, à parente inditur, & cum eodem identitatem subit, vel aliunde, à causis externis, materiæ imprimitur. saltemque utrobique veri efficientis interni lo-
cum tenet. Quippe rerum Conditor, quibus- 31
dam fermentis, loca designavit propria, ac stabilia, in elementorum condo, tanquam seminum promtuario, id eo efficientium prototypos. Aliis verò rebus per individua, & species, ac si essent loca, dispersit: Alibi enim stabilia, pro natura corporum quibus insunt, hæc initia voluit: aliàs verò, ut de manu in manum transirent, in rerum continuationes. In hoc autem differre voluit, quod fermenta stabilia locorum, tanquam prima, universalia, simplicia, atque inchoativa initia seminum, sive causarum naturalium efficientia, essent: quæ scilicet elementum aquæ in se, in aëre, vel in terra impraegnarent. Caducorum vero fermenta labilia, & à parentibus hausta, materiam præparatam dumtaxat concernerent, & in seminum sinu immediatè sederent. Ideoque & intestinam mortis necessitatem continerent. Alterum pariter initium corporum universale, quod aqua est, est unica rerum causa materialis, quatenus aqua initii naturam in se habet, in modo, puritate, simplicitate, ac progressu, initiandi, pro ut & in termino dissolutionis, ad quem cuncta corpora, per materiæ ultimæ reductionem redeunt.
Quod mox suo loco demonstrabo typicè. Ini- 32
tium itaque, à causa, tantum theoricè distat, ut illud sit ens actuale initians, atque hactenus causans: Causa verò, sit terminus relationis ad causatum, sive effectum, enti theorico fortè propinquius. Vel distingue illa ut lubet. Ego saltem intelligo, causas initiare, & initia causare, eodem nomine, sive sit in elementorum sinu, sive in ipsa seminum materialium familia. In rerum itaque naturalium historia, considero materiam plerumque semine impraegnatam, prima sui vita decurrentem, ad ultimum illius concreti

creti terminum: non autem materiam primam Aristotelicam, sive illud non-ens, impossibile.

33 Sed conceptæ causæ efficientis, considero initia realia, entium omnium dona prima, radices, thesauros, & fermenta impraegnantia. Vel si malit Lector causam efficientem confundere cum rerum fermento; & materiam corporum, cum aquæ elemento, distinctus esse desino lubens, modo sciatur, qualiter ista se habeant, in luce naturæ. Saltem sic de corporum initiis, & causis disserui, ut sentio, & expertum habeo; multam lucem quoque spondeo iis, qui hanc semel theo-

34 ricam fecerit suam. Falsum itaque imprimis comperient Aristotelis axioma. *Quod videlicet generans, nequeat esse pars generati.* Cum semper generationis principium effectivum, sit internum agens, internus patrator, & generans. Quod satis clarè constat in iis, quæ sola matre putredine prodeunt vitalia. In quibus nullum univocum est generans externum: sed ipsa massa seminalis, sive semen generativum, custodit in se universa, quibus ad generationis œconomiam opus habet. At sane nec causarum binarium admonuisse sat est: quin potius juverit efficientem, sive cosmocraticem præcipuam,

35 planius deduxisse. Quocirca hoc loco suppono, quæ alibi demonstrabo, nimirum in tota rerum naturalium serie, de novo nil surgere, quod non è semine ortum ducat, nihilque fieri, quod non è seminis necessitate fiat. Tragœdiam vero defunctam in meta finis, non esse nisi exantlatorum seminum periodum, sive epilogum: nisi forte violenter abscedere cogantur.

36 Quocirca ignem excipio. Vtpote non ad generationem, sed ad destructionem dato. Maximè, quod ejus sit peculiaris origo, & non seminalis. Est nempe res inter creata universa, singularis, & impar, (ut suo quandoque loco.) Excipio denique Cœlorum influxus, qui ob generalissimam sui destinationem, nullam in se habent potestatem seminalem. Eo quod à generabilium sorte nimis procul sint distincti: Ideoque influentiæ, leguntur *in Signa, tempora, dies, & annos* a Creatore, nec alio destinatæ: non au-

37 tem ad causas seminales rerum. Causarum porro efficientium, & seminalium in natura, quædam sunt efficienter efficientes: aliæ verò effective. Prioris nempe classis, sunt ipsa semina, horumque dispensatores spiritus: suntque causæ istæ de prosapiâ essentiarum, per sui multam activitatem, à causa materiali meritò diremtæ. Effectivè autem efficientes, sunt ipsa hospitia, atque organa seminum proxima: qualia sunt fermenta externa, materiæ dispositiva, in alteritatem transmigrationis. Spectant & huc potestates dispositivæ circumstantiarum, fomentantes item, excitantes, ac promoventes. Quia dato semine, non tamen quævis promiscuè inde proveniunt. Discet præterea tyro noster, Ari- 38
stotelis ingenium, in fundanda axiomata pronum, ut quoties aliquid suis reperiret conceptubus congruum, confestim in Regulas id traheret, sub universale, stringendo debilioris authoritatis transsumtas radices. Quæ sane ejus axiomata, mirata est subsequens ætas, in ignaviam scilicet prona, ideoque illum, & illa, facile adorans. Subinde quoque mathesin, in naturam, violenta interpretatione introduxit, ut causas naturales, numeris, lineis, & literis Alphabeti, prorsus obedire voluerit, temeritate prorsus ridicula. Per exemplum: Advertens, quod ignis, celerius lignum siccum ambureret, quam madidum, extemplo inde axioma universale meditatus, voluit. *Quod actus activorum, tantum essent in materiam dispositam.* 39
Quod tamen multis est septum inscitiis. Primo namque, ut ignem, externum agens, vidit concurrere ad materiam combustibilem: Indicavit hinc quoque, omne aliud agens, in natura, debere agere per modum ignis, nesciens, ignem non agere per modum agentis seminalis, esseque peculiarem creaturam. Censuit ergo pari inscitia, causam efficientem omnem, instar ignis, necessariò esse externam. In hoc etiam deceptus, quod statueret omne agens naturale, exigere materiam dispositam. Cum alioqui agens in natura, disponat sibi substratam materiam. Neque enim omne agentis naturalis consilium alio fine agit, quam ut disponat materiam sibi substratam, ad scopos sibi cognitos, saltem destinatos pro generatione. Ex unico nimirum terræ succo, unicoque horto, quadringentæ plantæ crescunt, & fructificant. Si enim dispositionem amicam, in materia, Agens reperiat, benè quidem: sin minus, facili negotio, eandem sibi parat. Quid si postmodum, ex unico aquæ elemento, immediatè, omnia corpora tangibilia, provenire demonstravero. qua necessitate quæso, agens exiget præexsistentem materiæ dispositionem: vel si præexsistat disposita, quis fuit ille dispositor, aut præcursor Agentis? Per se, alioqui ad dispositionem cujuscunque materiæ, cui inest, sufficientis? At si fermentum dicas. Saltem novisse debes rursus, causas ambas, à producto non differre in natura, nisi maturitate; nec Agens a fermento distingui. Quæ si

Scholæ,

Scholæ, melioris ſucci diſciplina imbutæ: ſci-
rent, utique & cognoſcerent ſuum Ariſtotelem
à ſuis Regulis defecturum, quas in ſcientifica-
rum demonſtrationum præmiſſas, primo veras,
erexit. Ipſus vel dementaſſet, ſuper monſtruo-
40 ſas, lapidum in nobis generationes. Et licet ante-
nata Euclidis elementa, Matheſis rudior eſſet?
tamen Ariſtoteles in hac, quam in natura, longe
peritior, naturam ſubter illius ſcientiæ Regulas,
ſubigere annisus eſt. Noverat enim circulum,
figurarum in plano capaciſſimam. Subito igi-
tur in axioma cogit univerſale, etiam ulcera, ac
vulnera rotunda, cæteris quibuſque, in exten-
tione paribus, eſſe curatu difficiliora. At ſane dif-
ficilius eſt vulnus lato pugione penetrans, quam
rotundum in carne. In ulceribus verò, fiſtula
ani, vel lacrymalis, ſanando ſunt operoſiores,
quovis ulcere tibiarum in circuitum extento.
Putavit nimirum, Regularum pronitate dece-
ptus, vulneris incarnationem ab externo tan-
tum agente emplaſtro proficiſci, eamque exte-
rioritatem, nedum eſſe relatu ſuperficiei noſtri
corporis: ſed reſpectu figurali, diſtantiæ labio-
rum vulneris, in ordine ad ejus centrum. Hiſto-
riam referam. Auriga militaris, uxorem lue Ve-
neris inficit. hæc vero, remedii penuria, in ul-
cus exedens ſeſe diſtendit. Vnum ſaltem vidi,
ab aure in cervicem, humerum, & cubitum, po-
nè per homoplatas, totum latus coſtarum, & tho-
racem, devaſtans carnoſam membranam. Quæ
ut obeſior eſt mulieribus, ita altiorem profundi-
tatem continebat. Plura alia, at minora, per ab-
domen, in crura ſe habere dicebat, & humanum
corpus ferè ſine cute exhibebat. Mulier autho-
ritate mea, in hoſpitale Vilvordiæ deportata, re-
nuentibus monialibus: ſed mars prævalens, et-
jam quandoque monialibus aliquantiſper impe-
rat. Chirurgus præſidialis, Chryſulcam, made-
facta ſtuppa, dolore incredibili, vivis muſculis
intingit, & miſerando ejulatu domum incutit.
Tranſiens autem rogavi, cur id feciſſet. Inquit,
eſſe Carcinoma ulceratum, ac totale, & quo ci-
tius interiret, eo eſſet felicior. Id querula mo-
nialis audiens, dixit, ſe per Regulas ſuæ domus
non teneri, ad hoſpitandum Cancrum, lepram,
vel luem, &c. Illico ergo ante crepuſcula, mu-
lierem ad ſuburbia deferunt, & in ſterquilinio
deponunt. Pauper ruſticus vero, ignotam mu-
lierem commiſerans, ex ramis, caſulam contra
pluviam fabricat, folia verò aliquot braſſicæ, dif-
fluendi puri, & aëris inclementiæ arcendæ, ap-
plicat. Is caſum mihi narrat. Exhibeo Coralla-
tum Paracelſi, per albumen ovi paratum, & 26
diebus tota convaluit. Ingentia enim ulcera,
feſtinato impetu, pelle tegebantur, minutulis
aliquot, ab initio nimis, perpetuitatem diutur-
niorem ſervantibus. Mox moriens affinis qui-
dam, huic pauperrimæ domum & agrum legat.
Maritus ejus, pone ſentes perit: Illa ſecundò nu-
bit, jam armento, grege, & arvis dives. Ego e-
nim in marito, & Chirurgo, latrones: In monia-
libus levitatem; in ruſtico Samaritanum, & in
muliere, Iobum admiratus, cognovi Deum Iob,
eundem eſſe univerſi, & perpetuum Rectorem
omnipotentem. A quo, licet homo ſit ſuffura-
tus titulos majeſtatis, Celſitudinis, excellentiæ,
clementiæ, & dominationis, unicum ſaltem ſibi
perpetuum reſervaverit. Quod eſt, æternitatis.
Cujus reſpectu, homo eſt fungus unius noctis,
cras putridus. Sciant ergo Scholæ, Regulas Ma- 41
theſeos male naturæ quadrare. homo enim non
naturam metitur: ſed ipſa ſe. Neque enim eth-
nicus, viarum ignarus, vias magis oſtendet,
quam cæcus colores, antea non viſos. Ergo præ-
ter ignorantiam naturæ, in ſui radice, ac quiddi-
tate; Scholæ neſcivere rerum cauſas, numerum,
exigentiam, denique maturitatum, tarditatum,
& celeritatum fluxiones. Itemque ignorarunt
compoſitiones, & reſolutiones corporum, tam
natura, quam arte factas: Seminum quoque, fer-
mentorum item neceſſitates, fines, diſpoſitio-
nes, defectus, reſtaurationes, interitus, ſubſecu-
tiones, quoque contiguitates, & dependentias,
eo quod Agens naturale, rebus exoticum, atque
peregrinum edocerent. Conſecutivè etiam
ignorarunt formarum nativitates, ut & inde
prodeuntes proprietates. Quorum loco fortu- 42
nam, caſum, tempus, vacuum, & infinitum ex-
poſuerunt, licet naturæ aliena, quæque diſcipli-
nas continerent ridiculas. Imo ſecutæ ſunt Au-
thorem, qui credidit, mundum ab æterno, in
æternum, propriis viribus explicatum iri, ſibi-
que contradicit negando infinitum. Cum pri-
mus Motor, æternum duraturus, omnia factu-
rus, in poteſtate æterna, infinitum neceſſariò in-
cludat.

AR-

ARCHEVS FABER.

1. Archeus est causa efficiens. 2. Qualis in seminibus. 3. Proprietates, & differentia ejusdem. 4. Compositio auræ genialis. 5. Nativitas idearum seminalium. 6. Vestis seminalis Archei. 7. Hospitia, cum curatoribus designata semini. 8. Syzygia astrorum imitata in seminibus. 9. Primum mobile non habet vicariatum in viro.

1 Tetigi ortum & causas naturalium, ac, ne causam efficientem, gratis internam posuisse videar: opportunius fabrum, generationum Vulcanum explicabo.

2 Quidquid igitur in mundum venit per naturam, necesse est habeat suorum motuum initium, excitatorem, & directorem internum generationis. Singula ergo, utut dura & opaca, tamen ante sui istam soliditatem, claudunt in se auram, quæ ante generationem, semini (hactenus fœcundo, internam, futuram generationem adumbrat, & generatum ad finem scenæ usque

3 comitatur. Quæ aura, licet in aliquibus luculentior sit: in vegetabilibus tamen, succi specie comprimitur, ut & in metallis densissima homogeneitate inspissatur: singulis tamen hoc donum obtigit, quod Archeus vocatur, generationum & seminum fœcunditatem continens, tanquam causa efficiens interna. Ille inquam faber, generati imaginem habet, ad cujus initium, de-

4 stinationes rerum agendarum componit. Constat Archeus verò, ex connexione vitalis auræ, velut materiæ, cum imagine seminali, quæ est interior nucleus spiritualis, fœcunditatem seminis continens; est autem semen visibile, hujus tantum siliqua. Imago hæc Archei, ex prædecessoris idea defluens, vel eandem è condo externorum arripiens, non est demortuum quoddam simulacrum: sed plena insignitum scientia, potestatibusque necessariis, rerum, in sua destinatione agendarum, ornatum; adeoque est vitæ, & sensationis primarium organum. Per exemplum. Prægnans enim, cerasum suo appetitu, in fœtu fingit, illa parte, qua manum appe-

5 tendo admovet. Cerasum, inquam, in carne verum, virens, pallidum, flavum, & rubens, juxta stationes, quibus arbores, sua cerasa promovent. Citiusque in Hispania, idem in eodem fœtu cerasum rubet, quam in Belgio. Fit ergo cerasum per imaginationem: Ita per libidinis imaginationem in spiritum seminis, traducitur vitalis imago animantum, per cursum generationis, seipsam explicatura. At cum omnis actus corporeus, in corpus terminetur, hinc fit, quod Archeus, generationis Faber, ac Rector, seipsum vestiat statim corporali amictu; In animantatis enim, perambulat sui seminis latebras omnes, & recessus, incipitque materiam transformare, juxta imaginis suæ entelechiam. Hic enim cor locat, ibi verò cerebrum designat, atque ubique immobilem habitatorem præsidem, ex universali sui monarchia determinat, juxta exigentiæ, partium, & destinationum fines. Præses demum 7
ille, manet curator, rectorque internus finium, in obitum usque. Alter verò fluctuans, nulli assignatus membro, intuitum servat, super particulares membrorum naucleros, lucidus, at ferians nunquam. Insuper ut sublunaria, superio- 8
rum in se analogiam exprimunt: sic unumquodque, quo est vitalius, eo perfectius astra æmulatur, adeo ut ægri, Ephemerides sensibiles in se ferre videantur, futurarum tempestatum gnari. In visceribus nimirum planetarii spiritus elucent maximè, prout & in universali Archeo influo, firmamenti vices viresque apparent. Pri- 9
mum autem mobile, in viris nusquam membrum habuit: sed duntaxat sub Archeo uteri, analoga meditatione occurrit, tanquam in postremo creatorum complemento. Forte enim mulier, primis proinde conceptibus turbatior, cæterosque orbes, primis motibus secum ducit. Quoties uterus, ascendentali imaginationis regimine turgidus, thymosin patitur, particulares viscerum Archeos, in sui obsequium rapit, infirmitates viriles æmulando, plerumque miserè deludit medentes, ficta imagine. Propemodum brutorum Archei, se habent instar humani. Nec inutilem simplicium supellectilis cognitionem hauriemus, ex plantarum discrimine, & sexubus suis. Quippe nec sine mysterio, in sola corruptione natis reptilibus & insectis, nil æquè natura ludendo variè, intendit seriò, quam analoga sexuum utrobique discrimina. Quocirca, neque eadem in plantis neglexisse autumandum, licet promiscuo sexu, unicum semen, & fœcundissima prole, faciant beatum. Potissima autem effectrix majorum virium, dignoscitur sub Veneris signaturis, elucescens sexuum solicitudo, subinde & hermaphroditica promiscuitas. Quæ enim plantæ sunt fœmineæ, primi mobilis raptum conciliant. Naturalis ergo Astrologia seminis humani, suas directiones juxta uni-

versa-

versalem cœli motum componit; non autem de
foris mendicat: etenim si omne vegetabile, se-
men suum edere poterat, ante stellarum creatio-
nem, certè hominem decebat non minore pri-
vilegio gaudere, ex innato nimirum semine, sub-
sistentiam, motum, supernamque lationem ha-
bere, non autem ex astris; libro de vita longa, ad
longum elucidantur, quæ hic desiderantur de
Archeo vitali.

LOGICA INVTILIS.

1. PRotestatio Authoris. 2. Omen hujus libri. 3. Quibus mediis in condenda Philosophia sit usus. 4. Author scribit, velut ex mandato. 5. Distributio Logices per membra. 6. Ridicula penuria differentiarum pro definitione. 7. Miseria Divisionis. 8. Dividendi methodus, non meretur nomen Philosophiæ. 9. Vana jactantia argumentationis. 10. Logica parit tantum opinionem. 11. Cur novemdecim Syllogismi, non pariant scientiam. 12. Examinatur stentoria pompa Syllogistica. 13. Cur omnis conclusio, sit annexa dubio. 14. Cur conclusio Syllogismorum sit necessaria. 15. In veris præmissis falsas conclusiones, & contra. 16. Scientiam demonstrationis non generari in discente. 17. Syllogismus cur non pariat scientiam. 18. Veræ scientiæ sunt indemonstrabiles. 19. Scientia principiorum non est in Ratione. 20. Quid inveniatur per Logicen. 21. Schola Logices, se opponunt sacris. 22. Per Logicam, resumitur tantum, quod ante scitum est. 23. Duplex, & pene inutilis finis Logices. 24. Nulla scientia nisi de sursum. 25. Logicam pro Philosophia vendere continet imposturam.

1 VOcabor præsumtuosus rixator,
cuique anteriorum scire displi-
cet, instar apri, vineam funditus
evertentis. At scio, quod malè me-
cum ageretur, si anima subjecta
staret judiciis humanis. A viro
namque cœpi ambitionem aspicere ex obliquo,
ceu rerum vanissimam, pendentem ex instabili
2 hominum arbitrio. Oculus meus in directum
semper aspiciebat vocationem, quam invita Pa-
rente, meam feceram. Nunc scio autem, me ve-
ritatem docere, compulsum; ideoque hujus li-
bri doctrinam, etsi dierum numero luderit, per-
mansuram tamen, in mundi finem usque. Quid
si ostendero inscitiam, ignaviam, impietates, &
inclementias medentum, circa res summo pre-
tio habendas, quarumque jactura est irreparabi-
lis, animabus denique periculosissima, mihique
cum despectu respondeatur, ludibrio, & sarca-
smo: profecto vel ex nunc mihi gratulor, vivo-
3 que contentus, spe illius retributionis. Etenim
mihi necesse fuit, in condenda nova Philoso-
phia, omnia pæne rescindere, à prioribus tradi-
ta, multaque institui, & restitui debere, quæ pari
animo, non recipiet quilibet. Nec ignoro, per-
petuam benemerentes manere sortem, ut aspe-
rum, & ignarum plerumque censorem tolerent.
At, si utilia doceam, præcepti est, acceptum non
defodere talentum. Possem cum Hieron. (in
prologo Isaiæ) dicere, *legant prius, & postea de-
spiciant, ne videantur non ex judicio, sed ex odii
præsumtione, ignorata damnare.* At ego nil mo- 4
ror, sive legar, & reprehendar, sive non. Sat est,
me satisdedisse præcepto. Neque enim fuit mihi
aliqua ambitionis enotescendi thymosis, qui lu-
bens fateor, me nil boni habere quod imitan-
dum. Imo absque nomine, prelo subditus fuis-
set liber, si id sine offendiculo fieri potuisset.
Cœpi ab adolescentulo, cum pruritu assuescere,
quod Medicis, Chirurgis, atque Seplasiis oblo-
quentibus, cætera plebs, me ut Spagyrum &
Philosophum sperneret, paucis solum mihi fa-
ventibus, quorumque favori me, adhuc quan-
tum potui, subtraxi: Certè multum ætatis ac la-
boris insumsi, multumque utilioris otii mihi de-
traxi, ut præcepto hujus studii satisfacerem. Sit
primæ veritati laus, cui soli benefactorum retri-
butio. Cujus in speculo vidi, & ratum servavi,
hominum judicia, plerumque è diametro dista-
re à divinis. Auram vulgarem stultam, mendo-
sam, probrosam, & nocuam semper: Iudicem
verò universalem, erroris nescium esse.
A sermocinalibus ergo exordiar. Constat Lo- 5
gica tribus membris, Definitione nempe, Divi-
sione, & Argumentatione. Inprimis, definitio-
nem constare docent genere definiti, & diffe-
rentia constitutiva. At, cum vix alia differentia, 6
speciei constitutiva, nota sit, præter rationale, &
irrationale, quæ sit specifica, & individuis pro-
xima, harumque duarum altera adhuc sit nega-
tiva: priorem verò quandoque frivolam pro-
bavero: Quare uno pede sublato, abs tripode,
necesse est, ruat Logicus, tali sedi confisus. Præ- 7
cipuè quod divisio, etiam sit adeo miserum
membrum Logices, quod dubitari queat meri-
to, an ridicula sterilitate manserit à Scholis ipsis
fere neglectum. Prior quippe, est cognitio to-
tius, & integri, quam suarum partium. Et de
essentia universalis est, esse unum in multis, &
ideo

ideo est magis scibile. Qui enim novit unum, & utile; is novit plura, & particularia: non autem è converso. Eo quod unum, & utile, est in intellectu: pluralitas verò, sive divisio in sensu. Nam quanto aliquid magis dividitur in partes, tanto magis appropinquat infinitis, estque ideo minus scibile, labens ad irregularitatem, magisque mutationi & oppositioni obnoxium. At cum logica agat de universalibus, dicaturque 1. Posterior. *quod minus erramus in universalibus, quam in particularibus*: Certè logica, nos ducens per Divisionem ad singularia, tantum abest, quod nos duceret ad scientiam, juxta illorum Aristot. quod potius detrudat in errores.

8 Profectò, si penitius divisionis membrum attendamus, nullam Philosophiæ partem complere potest, nuda quædam dividendi methodus, tam rudis, ac cruda, quod ejus una vix adolescentibus dictetur hypothesis, axioma, proprietas, modus, processusque.

Sterilis ergo, & utroque pede tripodis orba Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penuriosa quippe, & commiseratione digna est Philosophia, quæ tam angusta supellectile, utensilibus quoque tam parvis, ac defectuosis, scien-
9 tias patrare se jactitat. Ast tertium Logices membrum, in sublime sublatum, magni apud sermocinales ponderis habetur: licet veris naturæ usibus æque inconveniens. Vtpote quæ rixas odit, nec lubens discordias fert. Mundus quidem passus est se circumveniri per Aristot. quod jactitet Logicen, matrem scientiarum, nec alias nos scire, quam per demonstrationem. Ac ne Idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam (quorum plerique, Logicis astutiores, peritioresque, & plura norunt) Logicen nobis, velut per naturam, facit nativam, ac genuinam. Bellè ergo, disputandi methodum, à se inventam, multis extollat præconiis, omnemque scientiam ab homine, ceu rasa tollat tabula, nisi Logicæ se erudiendum tradiderit. Ego sane hanc vanitatem usque admiror, ut & mundi credulitates. Præsertim quod ratiocinium, sive naturalem logicam, compulsus fuerit, nativa dote hominibus concedere. Adeoque suam Philosophiam, suam scientiarum omnium repertricem, non amplius abstrusam aliquam scientiam, sed nativum quoddam rixandi jurgium, & ad hoc compositam methodum æstimet. Itaque hoc loco inquirendum, quantum veritatis, potestatis, atque utili-
10 tatis habet. Ad me quod attinet, scio, quod omnis disputatio tandem conclusionem pariat; omnis autem conclusio duntaxat opinionem inducat. Imo quod fortissimum Ratiocinium, (Syllogismum vocant) nullam prorsus unquam scientiam dederit, aut dare sit aptum. Quare minus ex alia quacunque argumenti formula, exspectanda erit scientia. Inter XIX syllogismo- 11
rum formulas, XII concludunt negativè: Nulla autem negatio unquam scientiam peperit, cum aliquid privativè contineat, nihilque doceat esse: quod negat aliquid esse. Scientia verò, positiva sit necesse est; cum sit positivi, & de positivo duntaxat. Denique cum omnis Syllogismi 12
basis, sita sit in eo, Quod, si duo conveniant simul, eadem debeant convenire in aliquo tertio, cujus convenientiæ conformitas, debet apparere in ipsa conclusione. Necessario itaque, in nobis præexsistit cognitio illius conformitatis ante conclusionem: adeo ut in generali præsciverim omnino id, quod per conclusionem demonstratur. Id enim latet in nobis, tanquam ignis sub cinere: seseque in apricum prodit, per nativam discursûs potestatem, quoties usu venerit, non minus, quam per regulas Logices. quod nec ipsus Aristot. ausus fuit negare. Alias namque qui sic per Logicen quæreret scientiam, quodammodo, atq; aliquatenus novit, quod quærit. nam si non novisset id, & sciret; quomodo nosceret, dum invenisset? Nisi malint logici, scientiam per demonstrationes quæsitam, casu repertam. Ad summum, cognitio, quam per demon- 13
strationem haurimus, jam prius in nobis erat, & tantum fit per Syllogismum paulo distinctior: sed tamen remanet, ut ante, dubio annexa. Eo quod omnis conclusio necessariò sequatur debiliorem partem præmissarum. hinc fit, quod conscribatur dubio contrarii. Imo conclusio Syllogismi plerumque particulariter neget, cujus præmissa fuit negativa universalis, nec ausit affirmativè quicquam inferre, ubi aliquid in præmissis est negativi. In signum, quod nil doceat per assertionem, sed libentissime neget. Porrò cum scientia lateat sub cinere, in intellectu: hic, potest quoties sibi opus videtur, cinerem discutere, nec opus ad hoc habet modis, & formis syllogisticis. Imo cum juxta Aristot. non sit disputandum, nisi cum admittentibus principia, quæque putat primò vera; fit, quod ex dissimilibus principiis, non raro sequatur aliena conclusio. Puta, ex falsis præmissis. Nullum a- 14
dorabile est Creator: & omne simulacrum debet adorari: sequitur hæc vera conclusio: ergo, nullum simulacrum est Creator. Æstimari igitur non potest, quod conclusio Syllogismorum de necessitate cogat. Nam ex mendacio alioqui sequi-

sequitur necessariò falsum, in vero intellectu, ac vera scientia. De impossibili sequitur impossibile, & de absurdo nil aliud, quam aliud absurdum. Quod tota probat Mathesis. Itaque prout in mendacio non continetur, aut latet veritas, ejusque cognitio: Ita consequens est, quod in præmissis non claudatur necessariò conclusionis cognitio. Vel enim falsum est, quod nulla arbor mendacii facit bonum fructum veritatis: vel falsum est, quod ex præmissis falsis, ut principiis, nascatur conclusio vera. Imo cum exin constet, non esse necessariam conclusionis dependentiam, ex præmissis; facile quoque intelligitur, cur anima, tam penuriosum progressum huc usque fecerit ex demonstratione. Quo-
15 circa B. Augustinus ait: *Sicut in falsis scientiis veras: si in veris scientiis, falsas conclusiones esse*
16 *posse*. Quinimo ubi penitius naturam demonstrationum trutinavi, reperi demonstrationem, ejusque cognitionem, esse in docente, non autem in discente: adeoque non tam ad inveniendum scientiam, quam ad ostentandum jam inventam. In discente autem Syllogismus, cinerem difflat ab igne. Quoniam quicunque syllogizat, jam ante distinctè novit id, quod per conclusionem sibi concedi nititur. Novit nempe terminos, medium, & modum. Neque enim aliquis syllogizat incognitis terminis. Itaque visa mihi demonstratio est, servire ludimagistris, tyrones excitantibus ad attendendum ea quæ ipsi sciunt. Qui certè hactenus paucas invenere, & utiles scientias, utcunque se demonstrationibus, media venari, & scientias acquirere jactitent. Omnis enim syllogismus, prius concepit opinionem rei, eamque sibi certam persuadet: quam ut dein pro se, vel discentibus stabiliat, quærit terminos, medium, atque modum, ut in formam cogat suam demonstrationem. Non est igitur Syllogismus, ad inveniendas scientias, sed potius, ut inventas opiniones aliis demonstret. Cumque Syllogismus in discente, quandam reminiscentiam faciat ejus, quod scit, & non aliud: scientiæ verò non acquirantur per reminiscentiam, quasi in nobis
17 omnes omnium præexstitissent scientiæ: Hinc Syllogismus nequit parere, aut invenire scientias, qui inventas, & scitas cognitiones, tantum
18 clariores facit. Ego autem scio, & fateor, quod scientia mei intellectus, habitet immediatè in intellectu, & (juxta Aristot.) cum scientiæ illæ immediatæ (id est intellectuales) sint indemonstrabiles: sequitur quoque quamcunque veram, sive intellectualem scientiam, esse indemonstrabilem. Id est, veras scientias, non posse proficisci à demonstratione. Siquidem omnis demonstratio consistit in discursu, & ratione. Est nempe simplex, ac perfectum ratiocinium: Sed (juxta Aristot.) scientia principiorum non 19
est in Ratione: at omnino supra eam. Ergo scire per Syllogismum, non potest esse intellectuale, essentiale, ut neque principiativum, aut à priori: sed tantum à positis hypothesibus, prædicamentorum, vel regularum, est deducta putata opinio, syllogizantis. (Plura, & sufficientia ad hanc rem, scripsi alibi.) Non immeritò itaque beatus Hieron. artem syllogizandi, comparat plagis Ægypti: & demonstrationes Logices, vocat Cyniphes Dialectices. Illas autem Apostolus, prorsus vitandas voluit. *Nil per contentionem agentes, verbisque contendere, ad nil aliud utile, nisi ad subversionem audientium: Quippe, quæ fidem, & fidei merita extinguant.* At inquiunt. 20
Logica est inventrix mediorum. Est nempe ad inventionem mediorum, & formæ, pro demonstratione. Putasne fortassis Apostolum nescivisse quid, quantumque Logica possit? Illum loqui extra, præter & contra spiritum veritatis, dum Logicam vitandam jubet? An plus tam flaccido argumento sit tribuendum, quam Apostoli mandato? At sane logica non invenit media ad essendum, habendum, faciendum aut sciendum: sed duntaxat, ad compendiosius ostendendum putationem aliquam: adeoque ad oppugnandum etiam veritatem; rixas compositas invenit. Ideo namque Apostolus Logicen vocat despecto satis titulo, contentiones. Quod non sanè fecisset, si mater esset scientiarum, inventrix mediorum utilium, vel si Christianis esset proficua. Scholæ ergo, secus docentes, facientes, Logicen, ut necessariam, supponentes, & quotidiè usurpantes, opponunt se Apostoli 21
præcepto. Inventio itaque in Logica, non est propriè inventio, ut neque scientia demonstrabilis, est vera, & intellectualis. Quia non propriè invenimus, quæ quomodolibet scimus, ut non invenimus quæ jam habemus, in manu vel in arca; sed non scita ante, proprie inveniuntur, prout & non habita, non possessa, acquiruntur per inventionem, aut donationem. Etenim dum quis mihi ostendit lapidem calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum, Cupri, miscellam, & Aurichalci usus, quæ antea nesciebam, is docet, demonstrat, datque scientiam ejus, quod ante ignorabatur. Similia vero nunquam docuit Logica. Est itaque logicalis in- 22
ventio mera resumtio ejus, quod prius erat scitum.

In Ps. 140. & 143.

tum. Nescitumque, ideo nescit Logica. Siquidem spiritus noster, jam ante, erat in possessione ejus, quod per logicen reperiri augustum spondent. Quoniam est impossibile noscere, an præmissæ sint veræ, apparentes, vel falsæ, nisi terminorum cognitio prius in nobis fuerit, cum omni notitia adæquationis, & confirmationis illorum. Consistit ergo totum ministerium, mu-
23 nus, & utilitas logices in duobus tantum. Ut nimirum, docens queat suam putationem imprimere distinctè, in audiente: & ut audiens, reminiscentiam, vel recordationem excitet, per connexionem, adaptationem, adæquationem, & conformitatem terminorum. Quod sane non est munus inventivum scientiarum: sed postera quædam discursus consecutio, ad id, quod inventum erat. Denique nec quidquid sic fit, ullatenus ad scientias spectat: sed tantum ad di-
24 ctiones. Scientias autem, sola dat sapientia, filius sempiterni Patris luminum. Media autem acquirendi scientias, sunt duntaxat orare, quærere, & pulsare. Demiror interim, utrobique tantam Scholarum cæcitatem, Logicen tantopere extollendo, & magnificiendo. Optarem sanè, dicant Scholæ, quam scientiam unquam in medium Logica protulerit? An forte Geometriam? Musicen? Vitrariam? Typographicam? Agriculturam? Medicam? hydraulisin? Mineralem? Bellicam? Arithmeticam? fabrilem? vel utilem quampiam? Non sane. Itaque cum rubore tandem fatendum est Scholis logicis; Logicæ idem contigisse, quod hactenus doctrinæ Galenicæ. Nempe per jactantiam imposturas & inscitias, fefellisse mundum credulum. Gentiles verò, prostituendo demonstrationes, & scientias venales, non aliam habuere lucem, quam quæ ex corrupta natura, obscuris putationibus seducta, fluxit in ataxiam, & inordinationes, mutationibus circumstantiarum, & hinc natis putationibus serviliter obedientes. Hæc ego quandoque cum viris doctis communefeci, qui tandem fassi sunt, Logicen adolescentibus propinari, ætate illa, qua aliud solidius ferculum ferre nequirent, adeoque servire illis in acumen ingenii. (Utinam Logica non inserviret in varios abusus, semelque hausta in adolescentia, non daret seculum perniciosorum ingeniorum, & Logicarum deceptionum ferax.) Quibus ego. Quod impostura non vocat, si Logicen com- 25
mendent interim pro vera Philosophia, pro repertrice Scientiarum. Dicunt, at saltem Theologis summè est necessaria Dialectica, quo hæreseos acumina refellant. Id ego judicavi velle sapere supra Apostolum, adeoque Scholarum abusus, supra sacra commendare. Non enim Euangelica veritas Logicen petit, aut contentiones: sed vitæ pietatem in fide, vivendi exemplum, incorruptam conversationem, abstinentiam à concupiscentiis & superbia vitæ, exigit, ut verbum Domini frugiferum fiat. Sat jam ab initio Ecclesiæ, ab illuminatis Doctoribus disputatum, multi mecum testantur.

PHYSICA ARISTOTELIS ET GALENI IGNARA.

1. Aristoteles prorsus naturæ ignarus. 2. Id probatur. 3. Quid sit natura apud Christianos. 4. Idem rursus per alias. 13. rationes confirmatur. 5. In natura, agens, materia, organorum dispositio, & effectus, sive productum. 6. Quod calor non sit agens in generatione seminali. 7. Cur Aristoteles veritatem naturæ nescivrit. 8. Libri Physices continent tantum nugas. 9. Quomodo Adolescentes instruendi loco Philosophiæ scholasticæ. 10. In quantos Apellines evaderent Adolescentes. 11. Prærogativa ignis. 12. Quid sic instructus juvenis conseret. 13. Privationes non succedere in fluxu seminum ad generationem. 14. Nulla est forma cadaveris. 15. Generationem, & corruptionem non se invicem suscipere. 16. Vulcanus vita evanescit, absque corruptione sui. 17. Mors non est vita corruptio. 18. Privationis, & corruptionis distinctio. 19. Formarum nulla est corruptio. 20. Ignorantia Galeni. 21 Ridicula ejus volumina de placitis Hippocratis & Platonis. 22. Libri ejus de valetudine conservanda, fatui.

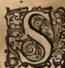

SCholæ ita constantiam ac finem 1
jurarunt suo Aristoteli, quod etiam hodiè ipsum, per Antonomasiam, Philosophum dicant. Quem attamen prorsus naturæ ignarum comperio, & causas aliquot, quæ me ad hoc impulere, describere non piget, idque non alio fine, quam ut posthac credulitate, ac assentiendi consuetudine, tam Professores, quam Tirones, non fiant devii, nec à cæco se sinant in foveam deinceps duci. Alioqui namque nemini Apologum ago; nec Aristoteli magis, quam non enti, sum infensus. In primis ita- 2
que Aristoteles naturam definit. *Principium motus, ut quietis, in corporibus, quibus per se, & non per accidens inest.* In quo plures errores, & inscitias definitoris invenio, quam verba. Primum ergo se loqui de corpore realiter exsistente: non autem

autem de hyle sua impossibili, verbum (inest) ostendit. 2. Denotat ejusmodi corpora, non esse de censu, aut suppositis naturæ. Siquidem, corporum non est, per se, & non per accidens inesse corporibus. 3. Aufert accidentia quælibet, de catalogo naturæ, quasi extra, præter, aut supra naturam essent. Eo quod accidentia insunt per accidens. 4. Corpora, quæ per accidens, motum aut quietem habent, pariter extra naturam conscribit. 5. Esse rerum, est in natura, ipsa natura, ante diem, aut motum earundem, aut quietem. Necesse est quippe, ut aliquid prius sit, antequam moveat, moveatur, aut quiescat. Adeoque principium essendi, præcedit initium movendi, aut quiescendi: non potest tamen natura esse, ante sui exsistentiam. Nam si initium motus, vel quietis, esset posterius, ad esse: natura esset postera, ad esse naturale. 6. Quid si Deus post Creationem, nec motum, nec quietem, injunxisset (quies nimirum apud Aristot. præsupponit terminum motus) jam creatura fuisset, & non natura. Principio namque Deus creavit cœlum, & terram. Iam natura erat non intellecta ab Aristot. fuit nimirum aliquando Creatura, actuque exstitit, ante, vel citra naturam, hic definitam. 7. Corpora, in quibus initium motus est externum, & per accidens (puta, dum calor Solis movet semen, ad crescendum, aut prægnans, per accidens, sui imaginatione transformat Embryonem) non subessent naturæ, ut neque istud accidentale initium. 8. Quiescere, non est non moveri: sed à motu supersedere, adeoque non moveri est quiete generalius. Ergo natura absolutè sumta, esset post naturæ duntaxat exsistentiam. 9. Si initium motus in mobili, sit natura; & causa efficiens, sit propriè dictum, motus initium, (quale ait esse calorem non elementalem) ergo necesse est, quod causa efficiens sit interna (quod est contra Aristot.) vel quod natura, in quantum initium motus, non insit corporibus intime ac per se. 10. Omnis causa efficiens externa, sit initium motus in re, per accidens: Causa autem omnis efficiens, juxta Aristot. est externa: ergo nulla causa efficiens externa, est naturalis, quod est contra 2. Physicor. 11. Quæcunque per Mathesin moventur, itemque mola per ventum aut rivum mota, non moveretur per naturam. Ego verò credo, *Naturam jussum Dei, quo res est id quod*
3 *est, & agit, quod agere jussa est.* Hæc est definitio Christiana, è Sacris petita. 12. Aristot. verò, contra sua præcepta definitionis, pro genere definiti naturæ, sumit differentiam, quam putat constitutivam. Nimirum formale initium motus, & quietis. Pro differentia verò constitutiva, materiam, sive corpus, in quo dictum motus initium inest, sumit. Christiani autem tenentur credere, naturam esse omnem creaturam, corpus nimirum, & accidentia non minus, quam ipsum motus initium. 13. Mortem quoque, etsi sit initium per se, quietis in cadavere, tamen Christiani credunt non creaturam, non creatam à Domino, adeoque nec naturam esse: & licet naturaliter incidat, id tamen non ratione mortis, sed causarum naturalium ejus, accidere. Ari- 4
stoteles verò alibi, æque titubanter naturam attingens, dicit: *Omnis animæ potestas, alterius cujusdam corporis particeps* (neque enim audet positivè, & simpliciter affirmare) *esse videtur, quam quæ elementa vocantur, Quemadmodum enim animæ differunt; ita & natura ejus corporis differt: Semen continet fœcunditatis causam, nempe calorem. qui igneus non est, sed spiritus in spumoso corpore seminis, & natura quæ in eo est spiritu, proportione correspondet elemento stellarum.* Tot errores propemodum quot syllabas continet, hæc laudata à Scholis parænesis. Atque tandem valde anxius, nescit quid vocet, aut vocare debeat naturam, naturalis auscultationis Scriptor. Primo namque ait, potestatem animæ corpoream: Ideoque intellectum, extra animæ potestates proscribit. 2. Potestatem animæ, quam postmodum vocat calorem, dicit alterius corporis esse participem, quam quæ elementa vocantur. Quasi sit particeps solius corporis supra elementati, atque cœlestis. 3. Absolutè falsum est, & ignarum, quod ulla potestas animæ, sit corporis particeps, etsi sit alligata corpori. Nam omnis potestas, est accidens, & nullum accidens, aut qualitas potest esse particeps corporis: sed contra, Corpus est accidentium particeps. 4. Animas non differre, nisi respectu illius corporis, (quod tandem vocat merum calorem.) Attamen animas omnes, potestatem, participem corporis cœlestis esse: ergo animæ non differunt ratione corporis illius, in quo omnes convenire dixit: aut si ullum, inter animas sit discrimen, esto ratione corporis materiæ, sive clientis innominati, neglecti, & Aristoteli plane incogniti. Adeoque tanto verborum apparatu, nil nisi nugas dixit. 5. Si animæ tantum differant, gratia illius corporis. Iam determinabitur actus, à potentiâ, species à materiâ, & non à forma. 6. Semen continet fœcunditatis causam. Puerile est, & nugatorium. Siquidem, semen definit esse semen, si sit absque causa fœcunditatis. 7. Omnis

animæ

animæ potestas, alterius corporis est particeps, quam quæ elementa vocantur. Vult tamen omnium animatorum Corpora, mista necessariò, non nisi ex elementis actualibus. 8. Semen non est fœcundum, nisi per calorem. Quasi pisces, quadrupedibus non fertiliores. & quasi pisces actualiter non frigerent. 9. Non novit, alium calorem moderatum, è carbonibus, qui ova foveat in pullum usque. Ignoratque, quod omnis calor sit in unica specie specialissima qualitatis, solo gradu distinctus. 10. Ignorat, quod calor tantum calefaciat per se, & per accidens fœcundaret. Ideoque, licet ille calor sit principium motus, & animæ potestas, (id est natura) per se; attamen quatenus per accidens fœcundaret semina, esset initium motus, per accidens. Ergo ejusdem naturæ respectu, initium per se, & per accidens, sive, relatione ejusdem naturæ, esset natura, & non natura. 11. Confundit calorum qualitatem, cum spiritu, & aura spumosi seminis; Quæ tamen non minus, quam prædicamentis distant. 12. Calor est spiritus spumosi corporis, & natura, quæ in eo est spiritu, est calor. Ergo spiritus erit in spiritu. 13. Natura est in illo spiritu; & ille spiritus non est natura, ab Arist. definita, pro subjecto Physices (iste tamen spiritus est principium motus in semine, & vitæ, in animantibus) negatque multo strictius, spumosum corpus seminis, esse de censu naturæ (quasi rerum semen spuma esset, & non interior nucleus invisibilis, in semine corporeo) sed quod sola potestas animarum (quæ ipsi nil nisi calor est) esset natura. 14. Quod omnis potestas animæ, circumscribatur calore, excludit è censu naturæ, cætera corpora, & accidentia quævis. 15. Potestas illa animarum, cujus ergo, animæ differunt, est solus calor, non quidem igneus: sed proportione correspondens elemento stellarum. Id est non intellectus ab Aristot. neque à Scholis intelligibilis ullatenus, quomodo calor correspondeat Corpori, & Elemento. Quæ correspondentia sit, inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum potestatem, esse de prosapia elementorum. Pluralis ille numerus, non unum tantum elementum; sed pro fortitudine negativorum, rejicit omnia. 17. Omnis animæ potestas, est merus calor, non quidem respondens calori elementi stellarum: sed ipsi prorsus elemento. 18. Non agnoscit siquidem alium calorem, quam ignis: nec ignis elementum quam culinarium (eo quod calorem elementalem distinguat ab elemento stellarum) sua tamen authoritate, ignem, inter cœlum & aëra, sepsit, non culinarium. 19. Tandem quoties positivè dicendum erat, quid esset natura, subterfugus dicit, nunc esse potestatem animæ, nunc fœcunditatem seminis: & tandem calorem non igneum, qualem nec sensit, nec novit unquam, de firmamento stellarum, quintum facit elementum, postquam quatuor alia negando, abjecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit, ac ne apprehendatur, negat naturam esse de prosapia elementorum. Quasi sat esset, dixisse, est chymera, non ex elementis: sed ex elemento quinto stellarum. Non est corpus, non accidens: sed calor respondens elemento cœlorum, non calori eorundem. 20. Atque hæc non diceret quidem sic esse, sed quod ipsi videantur sic esse. Cum juxta eundem, multa videantur, quæ tamen non sunt. 21. Idque si non credideris, vade visum, vel exspecta in infinitum. 22. Quasi tota actio naturæ conscriberetur calore. 23. Metalla quoque, quæ alias solo frigore condensari scribit, eo quod calore fluant, nunc extra naturam essent. 24. Et quasi vegetabilium semina, quia non spumosa, non essent dotata fertilitatibus, vel naturam in se non continerent! 25. Negat ergo animalium actu calidorum, calorem esse elementalem (quod suo tamen quandoque loco, verum probabo) immemor sui axiomatis; Quod causa sit ejusdem speciei, cum suo causato. Nescit, inquam, quod calor noster calefaciat alia quævis, nudo calore elementali. Et vicissim, quod cum nedum elementalis calor (quem in igne sublunari, à culinario distinctum collocat) sed & culinarius, nos calefaciant gradu nobis adæquato. Debeant ergo esse unius, & ejusdem speciei. 26. Tandem, temerè astruit, nil esse naturam, aut animæ potestatem, aut veritates seminales, præter illum calorem cœlestem. 27. Agnoscit ergo calorem, actualiter frigidum in pisce, esse fœcunditatis causam, cum de omni animæ potestate distribuat. Id, enim est nugas pro Philosophia vendidisse. Ac quoties timet suas ineptias, non fore venales, nos provocat ad elementum stellarum. Postquam per unum (videtur) multasque negationum nugas, ad proportionem elementi stellarum, provocasset. Turpe sanè Christianis, istum in Physicis patronum adhuc sequi; cum fide credamus, ante natas stellas, germinasse plantas, vi seminali. Semper 5 enim in natura reperitur agens, materia, & productum, sive effectus, instrumentum & dispositio. Omne autem agens, mensurat suum instrumentum, & adaptat dispositiones, ad finem producti.

6 ducti. Calor autem, sive elementalem velis, sive cœlestem; potest quidem esse dispositio, producta à semine, itemque ejus instrumentum: at nullo modo, potest esse agens seminale, metiens, & adaptans sua instrumenta dispositiva. Neque enim operatio caloris, alia est, quam calefacere, sive istud dicatur elementaliter, sive firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non est ordinata ad finem dispositionum specificarum, multò minus directa ad introductionem quidditatis specificæ. Nam si iste calor, esset hoc agens seminale, sive natura seminum, præterquam quod habet totidem specificas unus differentias, quot sunt generatorum species in natura; deberet habere extra se, instrumentum (cum non detur esse, sine proprietatibus essentialibus) mensuratum, & manifestè determinatum, ad introductionem cujuslibet quidditatis specificæ: sed nullum tale instrumentum, vel medium adest calori: ergo commensuratio omnis instrumenti, secundùm quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque destinationes, pendet ab agente seminali, cui insunt ejusmodi proportionum commensurantes scientiæ; & nullatenus à calore. Etenim cum cognitio veritatis naturalis pendeat
7 necessariò à natura, & essentia ejus; Aristot. qui naturæ quidditatem ignoravit, etiam ejus veritatem nescivit, adeoque non nisi sua somnia in Scholis edocenda prostituit. Equidem operatio generationis, pendet à natura, & organis propriis. qui ergo calorem aspicit, pro omni instrumento naturæ, ipsumque instrumentum hoc, habet pro natura seminali, atque vitali: Is retur satellitem esse Regem, vel limam esse fabrum. Imo calor, ut calor, ne quidem est instrumentum proprium naturæ: sed commune adjacens, in calidis tantum, concomitans, ac productum accidentale: Cognitio autem naturæ, & essentiæ, non sumitur ab effectibus impropriis, adjacentibus, & accidentalibus: sed à cognitione principiorum, quæ hactenus (prout palam est) Schola Peripatetica ignoravit. Principia inquam naturæ; sunt materia, & agens. Principia autem Corporum, sunt aqua, & semen, sive Vulcanus, duobus respondentia sexubus. Quod mox docebo suo loco. Quapropter cum Aristoteles nesciat naturam, proprietates, itemque generationum causas, ac quidditatem; quis non indicaverit, ex aridis cisternis Scholarum
8 aquas Philosophiæ haustas hactenus? octo enim libri auscultationum Physicarum, somnia & privationes, pro naturæ cognitione exponunt. Materiam inquam sive corporeitatem impossibilem, cum Mathematica abstractione, pro naturæ principio, fulcro, atque seminario supponunt. Quæ ut nunquam exsistet: ita nec initiandi, vel causandi energiam habebit. Privatio pariter, pro altero principio propinatur, quam merum nonens ipsæ Scholæ temerè fatentur. Ac demum formam, generationis finem, apicem, atque destinationis ultimatum scopum, ipsumque productum, pro naturæ initio, præpostero sane delirio, edocent. Effectum nempe pro initio supponunt. Causas verò naturæ, alio libro, pro principiis, materiam nempe, & formam, omissa privatione, venundat. Vt de causis aliquando dicam. Quasi principia naturæ, sive causalitate principiarent. Fortuna verò, & casus, tanquam si propriæ passiones naturæ forent, tractantur peculiari libro. Eventus enim, locum in naturæ contemplatione, & doctrina, non merentur. Vacuum denique & infinitum, ad naturæ cognitionem impertinentia, & propemodum privativa, vel planè negativa, suos nacta sunt tractatus. Tempus verò, & locum, ignoranter non minus, quam impertinenter inter naturæ documenta, Scholæ æstimant. Ac postremò motum localem, quatenus Mathesi inservit, in naturam æque futiliter, atque indistincta indiscretione introducunt. Optarem certe in tam brevi vitæ 9
spatio, ver adolescentum, ejusmodi nugis posthac, & sophismate mendaci non amplius imbui. Discerent nempe inutili isto triennio, totoque septennio, Arithmeticam, Algebram, Euclidis elementa, Geographiam deinceps, cum circumstantiis marium, fluminum, fontium, montium, Provinciarum, & Mineralium. Itemque proprietates, & consuetudines nationum aquarum, plantarum, animalium, mineralium, & locorum. Insuper usum annuli, & Astrolabii. Dein accedant ad naturæ studium, discant prima corporum initia noscere, & separare. Fixitatem, inquam, volatilitatem, cum separatione, vita, morte, alteritate, defectibus, alteratione, infirmitate, corruptione, transplantatione, solutione, coagulatione, resolutione, operando novisse. Historia addatur extractionum, divisionum, connexionum, maturitatum, promotionum, impedimentorum, consequentiarum, damni denique, atque utilitatis. Doceantur simul seminum, fermentorum, spirituum, ac tincturarum primordia, cum omni fluxu, digestione, commutatione, motu, & perturbatione alterabilium. Eaque omnia, non quidem nuda Logismi de- 10
scriptio-

scriptione, sed demonstratione Ignis mechanica. Natura siquidem, sua opera metitur distillando, irrigando, siccando, calcinando, resolvendo, iisdem planè mediis, quibus vitra, ejusmodi operationes absolvunt. Adeoque Artifex, naturæ operationes mutando, ejusdem proprie-
11 tates, & scientiam nanciscitur. Nam utut naturale ingenium, & acumen judicii, Philosophus habeat; nunquam tamen ad rerum naturalium radicem, aut radicalem scientiam admittitur, sine igne. Adeoque mille putationibus deluditur quisque, quas non nisi ignis adminiculo, sibi explicat. Fateor itaque, nil hominem sciendi avidum, penitius ducere ad omnium scibilium cognitiones, quam ignem. Itaque juvenis tandem ex Scholis istis rediens, mirum sanè, quantum supra Academiæ Philosophos, & inanem
12 Scholarum logismum, ascenderit. Turpe inprimis censebit, Scholas nescire, (per exemplum) ovo, interim, dum ad avem fluit, mille in via dispositiones supervenire, omnesque esse externas, & accidentarias semini: nec cessare tamen interim, decurrere ad scopos suæ destinationis. Etenim figura vitelli, cum invicem succedentibus dispositionibus accidentariis, prætereunt
13 quidem: non tamen nova, ad singulam dispositionem putrefactionis, adest formæ putridi generatio. Unica nimirum forma pulli vitali, excepta, nulla advenit alia. quæ sensim per prævias dispositiones excitatur, ac tandem acquisita dispositionum maturitate, influit. Nec enim dum avis moritur, est quædam cadaveris forma es-
14 sentialis, aut generatio. Omnis siquidem generatio in natura, clauditur forma essentiali, qua cadaver caret, prout & semine, ac moderatore Archeo (ut suo loco. Sicut eum essentia cum Vulcano seminis incipit, & cum producto, sive generato, eadem perseverat: ita eodem fatiscente, eadem perit. Pereunte autem essentia, ruit & forma illius Præses. Vulcano nempe deserente corpus, incipiunt caro, cor, venæ, &c: putrere, eo quod jam ductore vitali balsamo, sint orbata. Sub vita enim, caro distinguebantur, & os, &c. In specie, & forma propria, caro erat caro, & ab osse formaliter discreta erat, in qua forma in cadavere illico apparent. Adeoque per mortem in toto, aut in singulis, nulla cadaveri forma, vel essentialis quidditas, supervenit. Dun-
15 taxat quod vitale erat, est separatum. Erroneum itaque esto, quod unius corruptio, alterius sit generatio. Siquidem vitæ corruptio solum advenit, per exstinctionem vitalis balsami, vel formæ, sive nova proinde creaturæ generatione.

Nulla itaque privatio, contingit in vitalibus, adeoque nec privatio ibidem potest habere vim principii. Cum à semine, usque in ens vitale, non sit nisi unus progressus, promotio, & maturitas, sub cujus finem forma datur. Reciprocè ergo quoque generatio advenit, sine ulla corruptione, quoties materia, jam ad maturitatem suæ destinationis deducta, per Vulcanum seminalem, formam impetraverit aliunde advenientem. Imo iste Vulcanus, per discessum vitæ 16
abit, evolat, vel evanescit, sine ulla sui corruptione, non secus atque lumen, perit sine sui corruptione. Nimirum vita evanescit, per modum luminis pereuntis. Et Vulcanus, cum sit quædam vitalis aura, evolat. Utrumque sine corruptione sui, & corpus, quod vita destituitur, propriè eo ipso non corrumpitur, licet defectu vitalis balsami, mox corruptio subsequatur. Quod satis apparet in mumiis, itemque in vegetabilibus, quæ sicca, & vita privata, in usus asservantur, imo persæpe omnem corruptionem arcent. Tantum abest, quod pereunte illorum vita, eo ipso essent corrupta. Ideoque mors in 17
vitalibus, propriæ non est corruptio vitæ, ut nec viventis: sed vitæ exstinctio. Ac licet in quibusdam, corruptio corporis subsequatur: Id sanè est vitæ & Corpori per accidens. Quod patet. Siquidem arte præservantur cadavera à corruptione. Itaque jam Aristoteles, privationem, 18
cum corruptione confundit, suumque principium non-ens, ab ente, corruptione, non distinguit. Denique formæ rerum, non sunt corru- 19
ptioni obnoxiæ, ideoque nec corrumpuntur: sed annihilantur. Quocirca nec ablatio, vel extinctio formæ, ullam corruptionem ex parte formæ, involvere potest. Odi præterea metaphoras, in historia naturæ, & essentialium familia. Quippe quæ Scholarum errores, disputandi rixas, & latriam Aristoteli exhibitam, introduxere. Cæterum, si Aristoteles naturæ sit ignarus, & totius Physices nescius, profecto Galenus, majorem adhuc ignorantiam ubique manifestavit. Nam inprimis consta- 20
re faciam, non esse quaternarium elementorum, nec horum congressum pro corporibus, quæ mista creduntur: multo minus luctam, aut qualitatum, vel complexionum pugnam, aut in morborum causas. Adeoque nec elementorum tractatum proprie spectare Medicinam. Ego sane reperio Galenum, opinionum sedulum, & jactantiosum descriptorem sine judicio, vel discretione. Neque enim de Natura, morbis, causis, atque defecti-

bus, meliùs sensisse, quàm de placitis Hippocra-
21 tis & Platonis. Bis enim ex professo illa Galeni
volumina, cum attentione perlegi, at reperi Galeni pauperiem, & indistinctam ignorantiam, cum ejus temeritate pugnare. Siquidem illi libri, nil minus, quam Hippocratis, aut Platonis doctrinam attingunt. Neque etiam Hippocratis quicquam, cum Platone commune habet. Adeoque non inveni quenquam, qui illos, commentario dignos, ut neque scriptos de conser-
vanda valetudine, censuerit. Hoc unum in Ga- 22
leno perpetuum est, quod suppressis authorum nominibus, aliorum inventa, lubens ad se rapuerit: totus Iudicio penuriosus, quoties proprii arbitrii sensa expressit. Hæc de duobus Physices Antesignanis, sic debui declarare, ut Scholæ abstineant, hos Magistros adorare.

ELEMENTA.

1. Elementorum doctrina, in medendo, impertinens tota, adeo & in Galeno, ridiculus tantus librorum illorum acervus. 2. Vana putationes Scholarum de elementis. 3. Vera scientia naturalis initia traduntur. 4. Sex Conclusiones è Sacris. 5. Tria tantum esse elementa. 6. Contentum Cælorum. 7. Duo esse elementa primigenia. 8. Ignis non esse elementum. 9. Error Paracelsi, de materia Cæli. 10. Concidit quaternarius, pro mistionibus Corporum, & morbis. 11. Propositio. Quod omnia quæ creduntur mista, sint materialiter ex sola aqua, cum mechanica demonstratione. 12. Quid terra elementalis, virgineaque. 13. Unde elementa dicantur duo primigenia. 14. Objectio ex artificialibus 15. Vis ignis Gehennæ artificialis. 16. Altera objectio ab Artibus. 17. Cur aqua reputetur elementum primigenium.

Btutus meus fertur in bonum u-
suale, non autem in inanem logi-
1 smum. Quapropter cum Veteres
naturam, ejusque operationes quaslibet, revocent ad calculum elementorum, qualitatum, & complexionum, in mistione resultantium, hancque doctrinam Scholæ, per manum, Medicinæ Tironibus adhuc hodie tradant, in humanam perniciem: etiam atque etiam elementorum Anatomiam aggrediar, quò constet, in causis mor-
2 borum erratum hactenus. Paradoxa ubique, &
insueta Scholis referam, durumque erit à doctrina imbibita, desciscere illis, qui totam in Galenum veritatem fluxisse, credunt. Omne corpus, terra, aqua, aëre & igni exceptis, multis voluminibus, tædiosaque Græcorum jactantia, Galenus tradidit constare horum quatuor coadunatorum conjugio, adeoque hinc corpus dici mixtum. Insuper, quod Corporum paritas, diversitasque tota, ex impari quatuor elementorum confluxu, ac pugna continua, consurgat. Scholæ autem posteræ, adhuc indecisum disputant, utrum elementa cum suis formis persistent in misto; an vero in singula mistione, orbentur suis formis essentialibus, quasque, peculiari indulto, à separatione & formæ generali misti privatione, reassumant. Demum ex imparitate, & duello elementorum, omnes infirmitates, & fomenta primigenia nostræ mortalitatis, descendere jubent. Mirum sanè, quantum in his rixatum, & scriptum sit: ac miserandum, quantum hæc laxa nugarum somnia, mundum hactenus circumvenerint, inanes, & perniciosas næniæ in Scholarum nundinis, pro scientia medica prostituerint, adeoque tam damnosa inde delusio, obedientiam ægrorum medendo fefellerit.
Posthabitis itaque Paganorum imposturis, juxta 3
Sacrorum Authoritatem, meas experientias, & donatum lumen, dirigo, in cujus luminis conspectu, noctuæ aves fugiunt. Summè itaque dolendum, Scholis Christianorum adhuc doceri tenebras, habito lumine veritatis. In principio itaque creavit Omnipotens, Cœlum, & terram, antequam dies primus eluxisset. Primo deinceps die, creavit lucem, eamque à tenebris divisit. Secundò, creavit firmamentum, quod separaret aquas superiores ab aquis, quæ supra se erant. & nominavit illud, Cœlum. Conspicuum hinc est itaque, quod ante primum diem, jam aquæ ab initio essent creatæ, cœlestis cujusdam indolis participes, eo quod sub cœli etymo occultarentur. Cognatæ tamen essent hisce aquis inferioribus, quibus semel conjugatæ fuerant, ante earum separationem. Denique quod tenebræ cooperirent faciem abyssi, quodque ista abyssus aquas denotaret: eo quod tum adhuc, omnes supercœlestes aquæ, nostris connexæ, super terram, incomprehensibilis profunditatis
abyssum facerent, super quam Spiritus (cui no- 4
men æternus) ferebatur, ut sua benedictione recentem aquæ creaturam repleret. Liquet ergo, quod creatio Cœli, aquæ, & terræ, esset ante diem, nec annumeraretur sextiduo creationis, deinceps descripto. Quod Æterno placuerit, etiam quiescere septimo, qui respectu prædictæ crea-

creationis, esset octavus, si dies fuisset. Ideoque
non in dierum numerum relatus, quod ante na-
tam lucem, materiæ elementalis creatio fieret.
Denique hoc textu, firmamentum est nedum
cœlum octavum stelliferum: sed simul & illud,
quod nostra authoritate, in septem errones or-
bes distinguimus. Quod gentium doctor, cum
octavo, in unum complecti visus est. Crystalli-
num vero, & primum mobile, pro altero, & tan-
dem, immensum Cœlum, incomprehensibilis
magnitudinis, & luminis, in quo justus quisque,
Solis instar splendet, pro tertio. Quamquam
Empyreum illud cum duobus sociis junctum,
pro altero sumtum, aliud fortè pro tertio super-
sit. Quod sit abyssalis recessus fontani luminis,
divinæ Majestatis torus, inscrutabilis. Saltem
firmamentum, à Luna, in connexum stellati
Cœli usque, attingit, & aquam supra se, ab hisce
inferioribus disterminat, ideoque Cœlum E-
5 bræis (ubi sunt aquæ) sonat. Magna autem lu-
minaria, & stellæ quarto die incœpere, & in fir-
mamentum digestæ. Initio ergo, Cœlum, terra,
& aqua, omnium corporum deinceps nascen-
dorum materia, creata est. In Cœlo autem con-
tinebantur aquæ, non autem in terra; hinc a-
6 quas, nobiliores terrâ existimo: Imo aquam, esse
puriorem, simpliciorem, indivisibiliorem, con-
stantiorem, principio viciniorem, fortisque cœ-
lestis magis participem, quam sit terra. Æternus
itaque, voluit Cœlum continere aquas supra se,
& aliquid adhuc amplius, (propter quod Cœ-
lum vocatur) quod aerem, æthera, sive vitalem
7 auram dicimus. Ideo nec enim fit mentio crea-
tionis aquæ, & aeris, eo quod Cœli etymon, u-
trumque includeret. Hæcque ideo duo elemen-
8 ta, dico primigenia, respectu terræ. At nusquam
aliquid de creatione ignis legitur: nec igitur il-
lum inter elementa agnosco, nomenque meum,
9 paganismo recuso. Nec item cum Paracelso, li-
cet luminarium & stellarum nomine, ignem, su-
pralunare elementum agnoscere, ut neque ab
initio conditum: quod tamen esset necessarium,
si elementi sortem referre debebat. Nego ita-
que, Deum creasse quatuor elementa: quia non
ignem, quartum. Ideoque vanum est, ignem
confluere materialiter ad corporum misturam.
10 Concidit ergo elementorum quaternarius, qua-
litatum, temperamentorum, sive complexio-
11 num, & morborum fundamentum. Nostra
namque mechanica mihi patefecit, omne cor-
pus (puta saxum) lapidem, gemmam, silicem,
arenam, marcasitam, argillam, terram, lapides
coctos, vitrum, calcem, sulfur, &c. transmutari
in salem actualem, æquiponderantem suo cor-
pori, unde factus est. & quod sal iste, aliquoties
cogobatus, cum sale circulato Paracelsi, suam
omnino fixitatem amittat, tandem transmute-
tur in liquorem, qui etiam tandem in aquam in-
sipidam transit, & quod aqua ista, æquiponderet
sali suo, unde manavit. Plantam verò, carnes,
ossa, pisces, & quidquid similium est, novi redi-
gere in mera sua tria, unde postmodum aquam
insipidam confeci. Metallum autem propter
sui seminis anaticam commistionem, & arena
(*quellem*) difficillimè in salem reducuntur. Di- 12
dici ergo per ignem, quod Deus, ante diem,
creaverit aquam, & aerem, & ex aqua terram
elementalem, quæ est arena *Quellem*. Eo quod
esset futura basis, creaturarum antesignano ho-
mini, ideoque ipso initio, creari debebat, licet
sui natura, non esset vere primigenium. Quam-
obrem duo primitiva duntaxat, reperio elemen-
ta, licet neutrius in Sacris sit facta mentio, quia
Cœli titulo comprehensa. Cum duobus verò,
creavit terram simul. Quocirca duo creavit lu-
minaria magna, ut Luna, ac minus, lucendo, gu-
bernet aquam: majus verò, luceret super ter-
ram. Primigenia verò hæc, nunquam in vicem 13
transmutari, mox docebo. In terra nimirum
fracescens aqua, semen locale, vel insitum ac-
quirit. Ideoque vel in liquorem, (Leffas) ad o-
mnem plantam, vel in succum (Bur) mineralem,
transit, juxta species, per directionem seminum
electas. Quæ semina, ex terræ fermento, pri-
mum inanis & vacuæ, dein mox, benedictione
Spiritus, super aquas lati, replentur. Mea autem 14
me docuit ignis experientia, tria prima nempe,
Sal, Sulfur, & Mercurium aquæ, semper manere
indivisa, sive interim aqua vaporetenus eleve-
tur, nubis specie, vel ad invisibilia rarefiat, vel
tandem etiam, pristina aquæ forma fluctuet.
Nam quod Paracelsus velit aquam, evaporando, 15
prorsus annihilari, Idiotissimus suus esto, non
connivendus saltem nasuto destillatori. equidem
comperi, aquam in nubium atomos sublatam,
permanere tamen semper eandem, in numero;
atque specie aquam, quam atomi mercurii a-
quæ, imagine nubis, nobis ostendunt. Nun-
quam autem in aqua fieri trium primorum sepa-
rationem, multoque minus essentialem trans-
mutationem ullam. Siquidem est simplex par- 16
tium internarum per ignem extraversio, quæ
rursus intro remeant, quoties vapor in guttas
condensatur. Cur autem terram, non inter pri-
maria elementa, licet initio simul creatam, exi-
stimem; causa est, quod tandem sit convertibi-

lis in aquam, per privationem suæ essentiæ. Id-
17 eoque credo aquam, corpus prius, atque simplicius; cum illa nunquam in terram recedat, nisi virtute seminum, adeoque vices compositi, aqua assumat, antequam terra, sive sabulum *quellem* fiat. Quod postea latius demonstrabo.

TERRA.

1. IGnem nec elementum, nec materialiter corporibus commisceri, nec materiam esse, nec in se habere. 2. Terra non est pars misti. 3. Terra virgo per mechanicam demonstratur. 4. Fundi in terra distinguuntur. 5. Aqua intra terram, superat plus quam millies, aquam maris, & fluminum. 6. Vera origo fontium. 7. Quomodo aqua sua sponte ascendant. 8. Fili continuitas probatur in aquis. 9. Quo casu terra adveniat corporibus, quæ creduntur mista. 10. Elementorum numerus, & temperamenta, sunt nugæ perniciosissima, postquam ejusmodi, in medendi artem sunt translata. 11. Terra matrix, non autem mater corporum, idque multis demonstratur. 12. Aqua & aër, nil aliud quicquam in se convertunt. 13. Qualis mistio, qualisque sit corporum appositio. 14. Objectiones de vitro & latere, solvuntur. 15. Operationes Gehennæ ignis. 16. Quomodo à vitro, separetur arena sospes ab alcali. 17. Centrum Mundi, quandoque mutatum.

1 IGitur nec Ignis est elementum, nec materialiter corporibus commiscetur; Quia ignem, nec materiam esse ostendam, nec illam in
2 se habere. Imo terra nusquam occurrit, præter se, ulli corpori commista naturali, quæ inde, ullo labore repetatur. Indolui ergo, mecumque indignatus sum, quod medendi basis, nugis sit referta, & tantis ludi-
3 briis, ægri obedire cogerentur. Terram autem originalem, elementi virginei, ipsum constans sabuli corpus nomino: reliquam autem omnigenam terram, terræ fructum, de sobole minerali. Quod per Pyrotechniam fit superque probatur. Sabulum enim, terram esse originalem, inprimis ejus difficilis reductio in aquam, probat; eo quod citius arena è silice, vel Adamante,
4 in aquam reducatur, quam arena (*quellem*.) Deinde, id etiam ligo probat; Quoniam fodiendo, obveniunt quidem prope lucem, varii fundi, coloribus & spissitudine quidem variegati) quique etsi rusticò Scholarum etymo, etiam terræ credantur nigræ, albæ, fulvæ, rubræ, &c. fructus tamen sunt terræ, & semine constant: subter quas, arena est, suis etiam fundorum alibi varietatibus multiplex, tam unico, quam diversis locis, tandem subter illas, sabulum sedet, quod nostri (*Keybercb*) sive montem siliceum vocant, unde rupium, montium origo, ac primæ minarum fluunt divitiæ. Postremum tandem omnium, sabulum album, sive bulliens (*quellem*) in fundo vivo, ac vitali, sese ostendit, quem ligo penetrat nunquam. Nam quantumcunque inde arenæ, & aquæ demseris, totidem succedit in vicem ablati, ejusdem locum replens. Hoc inquam sabulum impermistum, setaceum quoddam, vel cribrum, atque fundamentum naturæ est, per quod, aquæ omnes transcolantur, ut invicem omnes communionem servent, ab initio creationis, in finem, & à superficie terræ, in centrum usque. Quinimo aqua, in hoc sabuli fun-
do detenta, actu forte, milleculpo major est, 5
quam marium & fluminum in terræ superficie fluctuantium, tota congeries. Idque facile verificatur, supponendo totam adhuc terræ superficiem, aquis contegi, ad 600 passuum profunditatem. Sequitur ergo, relatione ad terræ diametrum habita, facile millies plus aquæ, subter, quam super terram esse. Siquidem arena sicca, ad minimum combibit aquæ subquadruplum, in eadem loci extensione. Non volo tamen, etsi *quellem* ultimus fodienti sit fundus, utrobique omnes ex ordine fundos substratos reperiri. Etenim præfata arena, quæ quandoque ad mille fortassis passus, infra horizontem sese submersit, alias subdiu, propediem, imo & non raro in
montium cacumine, ebullit. Cujus rei ignaræ 6
Scholæ, cum suo Aristot. mordicus tenent, omnes fontes veros, ex aere, in aquam condensato, suæ perpetuitatis causam debere. Attamen cum istud custodire nequeant; eo quod in altissimorum montium fastigiis, non raro fontes prosiliant, ubi mons alter, paris altitudinis, non est vicinus, nec canalis utrimque ad hoc extentus: Ideo elato supercilio tacent, silentque ad
miraculum rei insolitum. Sanè quamdiu aquæ 7
in vivo, vitalique terræ fundo oberrant, atque in sabulo *quellem* detinentur, tamdiu inquam, legibus situum hydraulicis parère non coguntur. Non secus ac sanguis, dum in venis vita fovetur, tamdiu quoque supra atque infra nescit, estque tam in fronte, quam in pedibus. Sed momento, quo semel è venis excidit, vel aquæ extra *quellem* egurgitant, non desinunt, legibus positionum obediendo, defluere. Mare igitur in sui fundo, in cribro sabuli virginis, receptas sorbet aquas,

aquas, ita nempe juxta Sapientem, utut omnes aquæ in mare fluant, nunquam tamen regurgi-
8 tat. Quia unico filo, ductus est continuus, ex sabulo virgine, in fontes, rivos, flumina, & mare, ad humectandam terram, eamque mineralibus ditandam institutus. Quo rursus appulsæ aquæ, partim à *quellem*, in fundo absorbentur, partemque aëra rapiunt. Sic nempe universus, suas distribuit aquas, & in fructus varios deponit. Adeoque cum admiratione meditatus sum, omnipotentem, necessitates ingratorum immor-
9 talium, sibi præfixisse, ut scopos rerum. Ad terram redeo. Originalem terram nusquam ad fructuum mistiones concurrere sponte, casu allabi, nec assumi à natura, neque assumtam, naturæ, aut artis opera, reperiri, certum inveni.
10 Ideoque mistionum ratio tabescit, numerus elementorum, qualitatum, & temperamentorum cessat; atque adeo mendaces sunt futilitates, à Scholis pertinaciter, aut inscitè excultæ hactenus. Etenim ex homine, ligno, &c. esto, pulvis, cinisve per ignem relinquatur, nunquam tamen terra elicitur. aliàs namque mox nostra
11 intumescerent cœmiteria. Terra ergo, saltem permanens matrix est, non autem mater. Quæ si quandoque ad fructus, sive corpora mista, conflueret: vel in iisdem persisteret, & sic per artis, vel naturæ analysin, quandoque reperiretur, atque inde rediret (quod falsum est) vel plane ad mistum assumeretur, atque in eo desineret esse terra, in aliud transmutata jam. & sic alibi minueretur (quod æque ostendam mox esse falsum) vel per mortem, ac rei dissolutionem, rursus in terram rediret, essetque quotidianus, ac repetitus regressus, à privatione ad habitum, unius & ejusdem elementi. Vel si non rediret in terram hæc, transmutata maneret in fructus, adeoque jamdudum tota terra in fructum abiisset, constantiamque suam natura amisisset, & Creatoris primos scopos illusisset, vel terra in aliud ele-
12 mentum, à dissoluto misto, rediisset. Cujus impertinens cessat. Siquidem non est geniale aquæ aut aëri, alienum elementum, in suam convertere substantiam. Hinc demonstrabo mox, nunquam unicam guttam aquæ, in aërem versam, aut vicissim aërem, in aquam mutatum. Quæ tamen mutationes, apparent minus operosiores, quàm terræ in aquam, vel in aërem. Ideoque si faciliores transmutationes, nondum natura attentaverit; quo pacto difficiliores præsumet? Aliàs namque terra, ab aquis, & aëre, tanto amplioribus, contiguis, magisque activis, absorpta, & annihilata esset. Ast Pater universi, concordiæ amans, discordiam & rixas odit, maximéque in elementis, quæ ut essent stabilia naturæ fulcra, non pugnantia eadem creavit. Direxit nempe elementa quoque ad destinatos sibi fines, & durationis leges. Ut nempe suos edat, & foveat fructus, in sui honorem, & hominis usum. Veruntamen nec Dei honos, nec humana exigentia, uspiam, aut ullatenus requirebant, prælia elementorum, voracitates, luctas; pessumdationem, ut neque unius ex altero commutationem, aut nutritionem. Nec demum finis elementi est, seipsum per avaritiam, famem, luxum, aut necessitatem augere, cum alterius destructione. Non enim avaritiæ, vel odii, criminis rea sunt, ut nec ali optant. Denique neque ad istam transmutationem faciendam, Archeum obtinuerunt elementa, culinam, aut proprietates. Tota ergo de bello elementali, Scholarum doctrina, anilis fabula est.

Terra itaque, nunquam assumitur, vel sponte materialiter accurrit, in corporum constitutionem extra se. Nullaque in natura fit ritè mistio, quæ subter unitatem formæ compositi naturalis, firmiter coalescat, nisi inter succos, & spiritus. Econtra, nulla pulverosa commistio, ad generationem tendit: sed tantum est appositio, mox sponte, atque iterum citò fatiscens. Omnis proinde terra, lutum, ac omne corpus tangibile, verè, & materialiter, est solius aquæ progenies, & in aquam iterum reducitur, per naturam & artem. Nec obstat, quod ex luto & arena, later coquatur; ut ex arena & cinere, vitrum. Siquidem quidquid luti est, sponte in salem resolvitur tandem, permanente eodem sabulo, quod lutum in se contraxerat. Vitrum quoque, ut arte, ac sine semine, in compositum artificiale transivit: ita per artem denuo, resoluto vinculo, ad pristina redit initia, adeo ut eadem numero, & pondere arena inde prorsus eliciatur, quæ per fluxum fornacis, cum alcali coaluerat in lapidem pellucidum, sive vitrum. Hinc namque liquet, nunquam arenam, sive elementum terræ, confluere ad generationes naturales, atque seminales. Et quoties artificiis servit, toties semper arenam, persistere immutatam in vitro, candenti, fluxu salis occultatam, ac in vitrum transparens assumtam. Non enim argentum, esse amisit, cum per Chrysulcam est solutum, licet amiserit illud oculus, & diaphaneitatem nactum sit. Cum igitur arena, sive terra originalis, tam arti, quam naturæ resistat, nec queat ullis adminiculis (unico duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto) natu-

naturæ, vel artis, à primæva sui constantia recedere (sub quo igne artificiali, arena sal fit, ac tandem aqua, quia vim habet agendi super sublunaria quævis, absque reactione) sequitur quoque, terram originalem, nunquam ad genera-
16 tiones naturæ seminales,ullo modo assumi. Nec arguit, quod imperitus aliquis, vitrum esse ultimum artis subjectum velit, quodque nec arte, nec igni deleri idcirco queat. Erudietur namque, si vitri pollinem, pluri alcali colliquaverit, ac humido loco exposuerit; reperiet mox totum vitrum, resolvi in aquam: cui si affundatur Chrysulca, addito, quantum saturando alcali sufficit, inveniet statim in fundo,arenam sidere, eodem pondere, quæ prius, faciundo vitro aptabatur. Terra ergo immutata persistit, quamquam ipsa toto orbe mobilis, ac mota fuisse vi-
17 deatur. Imo talpa,aggerem transfodiendo,inundationem magni tractus facit, adeoque abjectum animal,terram centro, mundumque loco, dimovere potest, si centrum æquilibrii locum tenere credamus, & Maria dorso terræ,recenter incumbere videamus. In Rekem, prope Trajectum Mosæ, Navis maritima, sub arenoso colle reperta est, anno 1594. In tractu Peele, Pini, seriatim sub terra repertæ. Quæ non nisi in montibus libenter proveniunt. In Hingsene prope Scaldim, 12 pedes subter horizontem, humido prato, repertus dens elephantis, cum tota maxilla, cujus tertiam partem, duorum pedum longitudinis, mecum asservo. Adeoque vivi elephanti quandoque fuere hoc tractu. Nuperrime autem desiit reperiri tota Groenlandia salo subversa. Vnde necessariò centrum terræ transferri debuit.

A Q V A.

1. Situs terræ & aquæ ante diluvium. 2. Meditatio Authoris. 3. Vorago aquarum, sive Barathrum. 4. Distributio illius voraginis. 5. Sectio venarum, illius voraginis. 6. Fructus Peroledi mineralis. 7. Salia migrant in Bur. 8. Progressus mineralium ad suas maturitates. 9. Vnde pisces fossiles. 10. Ius venarum, in liquorem contentum. 11. Locus jejunus Sapientis Coheleth. 12. Fontium ortus Aristoteli nescitus. 13. Mundum rotundum ab ortu in ortum. Ab Austro autem ad Austrum, esse teretem. 14 Occupatio objectionum. 15. Centuralis proprietas suam accipit determinationem à necessitate. 16. Ratio à fontibus. 17. A motu Solis. 18. A justa figura Cœli. 19. Ab authoritate Sacrorum. 20. Ab umbris, & diei quantitate. 21. A viso Sole navigantibus.

1 SAltem, postquam firmamentum separaret aquas ab aquis Æternus, congregavit sublunares,earumque collectionem, mare vocavit. Ex opposito diametri, Arida eminebat, quam terram nominavit; & ambo, unum constituebant globum, qui in terræ medio, paululum esset eminentior ideo, quod in medietate terræ, immenso gurgite hiaret, unde fons erumperet, humectandæ terræ destinatus. Nec enim si præter assuetam globi rotunditatem, qua omnes lineæ in circumferentiam, æqualiter à centro distant, terra in sui medio, non fuisset longe altior, non potuisset inde fons ad declivius mare decurrere: sed stagnasset mox à sui origine. Vnde concipio. Terram in initio fuisse continuam ac indivisam. Quippe quæ unico tota fonte irrigari debebat. Denique, nec Insulas habuisse; sed totum globum, una parte mare, atque altera terram ostendisse. Hæc nempe facies erat mundi, ante diluvium. Sub quo deinceps, terra varias in sectiones hiscebat, & ex rimarum abysso, affatim erupere undæ. Cataractæ tam abyssi inferioris, quam cœlorum apertæ sunt, ut globum universum terræ,penitus submergerent. Magne Deus! 2
vineam tuam ab inutili palmite resecare intendis, mundumque pro exigentia plectere,at nondum abstinere potes, quin paterni affectus memor, in medio justissimæ iræ, terram separes, & divellas in majorem utilitatem, necessitatem, & commoditatem eorum. Mare quod unicum, toto duntaxat stabat globi latere, transmittis, in varias terræ oras, nec cessas à nova benedictione, super ingratum opus manuum tuarum. Super terram enim in conspectu tuo ream, abunde effundis vitales supercœlestium aquarum vortices, quæ longè rorem fœcunditate superant. Terra verò, iis sat inebriata, rursus emicuit, ac ad solita opificia, indesinenter rediit. Vnicus demum fons, & aquarum scaturigo, quam in terræ meditullio atque cacumine collocaveras, est deinceps in venas mille diffusus, quæ ubique ferè, terræ globum terebrant, ad longè meliores usus. Quinimò & mare in omnem terræ sinum pænè allusisti, ut major inde mortalium esset societas. Benedicta igitur si sit, ac felix tua punitio; quid erunt tua benedictionum Charismata? Domine, custodi nos pro immensitate bonitatis,

nitatis tuæ, intra numerum, quia tuas magnifi-
centias laudabunt in æternum, in sanctificatio-
ne nominis tui.
3 Quamvis autem modo unicus fons ille desie-
rit, nec discissis jam terris, unicus haud satis
esset, permansit tamen aquarum fortè idem in-
troitus. Quippe in mari dulci, inter Roest, &
Loeffelt, juxta tabulam Gothiæ, aquarum ab
Olao describitur vorago, in quam naves, invitis
nautis,irritisque illorum conatibus, absorbentur.
Os est nimirum, in quod aquæ illius Oceani ca-
dunt, unicoque inde ductu,ante diluvium fere-
4 bantur ad præfatum fontem. Post autem, instar
venæ cavæ, ductus ille, variè distributus fuit, sa-
xoque septus,per aliquot mille venas,super vul-
tum *quellem*, desinentes, à quo deinceps imbi-
bitæ aquæ,festinant peregrè ad destinata munia.
Porro vorago ista, sive barathrum, si alicubi esse
debeat, verusque sit Scriptor Olaus, sive non,
saltem opportunè est in mari,tam propter maris
dulcedinem, quàm figuram orbis teretem, à me
mox probandam. Denique si fons unicus, hu-
mectandæ erat terræ, satis erit præfata vorago,
præsertim quod maris fundus, longè latèque a-
renam *quellem*, patulam habeat,quæ combiben-
dæ aquæ foret satis. Magisque quod mare, ter-
ram nunc circumquaque,& per intervenia plu-
ra, alluat, & perluat. Absorptum itaque mare,
in dicta voragine, paulatim per canales lapi-
deos, hincque per minores fistulas ducitur, per
magnam terrarum partem: veruntamen vix in-
5 fra fundum (*Keyberch*) merguntur: quoties au-
tem venæ voraginis secant, vel attingunt, assur-
gens per media loca, *quellem*, proruens in fon-
tem, pereunt quidem dulces venæ, & proferun-
tur venæ salis marini.Alioqui muria, si qua mari
Gothico adhuc inest, sensim per vividum terræ
6 Archeum, salium naturam amittit: vel si salium
in locis, fermenta, alicubi existant, ipsæ aquæ,
semina tam diversorum salium, quam lapidum,
ac metallorum induunt, ac transmutantur in
ejusmodi fructus. Sic namque salia boaria,gem-
mea, nitrea, aluminosa, vitriolata, marina, ex
aqua crescunt, tanquam primogenituram aquæ
7 sibi spondentia. Hinc dein, in Bur,sive primam
mineralium sobolem fatiscunt, atque seminum
ductu, degenerant. Sic quidam aquæ fructus,
obstipant sui fontis conductus, ultimaque ma-
turitate, acquirunt illius mineralis perfectio-
nem, cujus destinationes, semina præ se fere-
8 bant, in fermentis locorum hospitata. Porro
ut vorago illa borealis,etiam pisces intro sorbet,
sic eosdem minutulos sorbet, majoribus deten-
tis inter canales. Vbi non raro vel petrifican-
tur, vel putrilagine sordent, vel etiam fundo-
rum balsamo condiuntur, ut non raro etiam 9
pisces fossiles reperiantur, quos Agricola, atque
alii, in stuporem ducti, quasi indebitis locis, &
absque semine natos, autumant. Porro sive
conductus, aquam conceperint, sive demum
quellem illam combiberint: saltem aquæ, do-
tantur ibi vivida, atque seminali proprietate.
Non secus enim atque vena, etiam in cadavere, 10
contentum sibi cruorem, à coagulatione (quæ
primi gradus est corruptio) præservat: potiori
profecto ratione, jus id, venis terræ nondum
defunctæ competit. Aqua itaque, intra vivi-
dum terræ fundum sorbetur, & trahitur, unde
communem nacta vitam (*Regem, cui omnia vi-
vunt, venite adoremus:*) locorum situs nescit, ad
cacumina montium,sine molestia facile adscen-
dit, una cum *quellem*,ut indesinentes inde fon-
tes evertat. Quæ sane à Scholis nescita, locum 11
Sapientis Coheleth, in sacris jejunium relique-
runt. Vbi dicit. *Omnia flumina versus mare
properant: quod tamen ideo non regurgitat. Si-
quidem flumina redeunt ad locum unde sunt e-
gressa, ut iterum fluant.* Quæ verba antehac
variis modificationibus, adulterata sunt. Eo 12
quod fontes, in montium fastigiis, ex mari,
quorsum tandem ruunt, prodire non videban-
tur. Ex condensato itaque aëre, vi frigoris, in-
tra montium cavernas, sibi invicem succiduo,
fontes à Scholis hactenus falsò æstimati sunt,
sua sumere initia, & causas. Quæ libello de
fontibus spadanis anno 1624. Leodii impresso,
ostendi, se habere per modum, jam hoc loco
traditum. Manifestata igitur, verorum fontium
vera origine, hactenus Scholis incognita, ma-
net. Scripturæ textus integer, & lucidatus. Ast
cum ejusmodi lex, cursus, recursusque aqua-
rum à *quellem* in fontes, & à fontibus tandem
in mare, servaretur, non minus in diebus, qui-
bus per annos tres, & amplius, non pluit, quam
dum annus totus continuo imbre, ferè sterile-
scit: sciendum, terræ satis, non ita beneficos
fontes, per tubos suos, ac torrentes defluos,
quam communem roris atque pluviæ aspersio-
nem. Porro antequam ad aquæ impermutabi-
lem substantiam, qua aërem in aquam, & hanc,
vicissim, permutari facile spondent Scholæ, de-
venero, prius aliud paradoxon elucidabo. Glo- 13
bum videlicet ex terra & aqua compositum, ro-
tundum quidem esse ab ortu per occasum, in
ortum: non tamen ab Aquilone in Austrum:
sed teretem, sive ovalis figuræ. Quod inprimis
navi-

navigantes fefellit multum. Eo quod citatiori cursu, aquæ a Borea in Austrum labantur. quam alioquin ab ortu, in occasum. Semper namque plurimæ aquæ, ab Aquilone per flumina descendunt, quæ non recurrunt unquam ad septemtrionem. Sic Danubius in Archipelagus, cum aliis multis labitur, per Hellespontum, descendunt aquæ, nec aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid semel in mediterraneum decidit, nunquam in Oceanum spargitur. Nilus enim, rectà à montibus lunæ semper descendens, in Zebenuticum mergitur, totus cum suis mitris: interim nec mediterraneum crescit, nec salsius evadit. Quod tamen prorsus esset necessarium, si nudo vapore tenus, infusæ exhalarent e mari aquæ. Sed Sapientia æterna, mediterraneum plerisque locis Oceano fecit profundius, ut sabulum virgineum, instar cribri, aquas simul cum suis salibus combiberet. Necessitates humanæ namque (quæ Deo legem dictasse videntur, ex sua bonitate) requirebant fontes, atque flumina, e summis apicibus decidentia. eversæ denique è *quellem* aquæ, per fontes, post se, continuitate trahunt sequentes, ideoque & in fundo, marium aquas, sorbendo combibunt. Proprietates itaque locis sunt additæ, ex divina Providentia, propter necessitates. Borealis maris fluxus, sub Angliæ Kentonia, ferè per horæ dimidium, anticipat fluxum maris occidui. Vnde conjicio, terram, atque mare, boreali plaga ascendere. Scandia namque à scandendo, tota borealis terra nominatur. Et mare boreale non glaciaretur, si salsum esset. Si dulce; denotat Oceani salem, non posse ascendendo commisceri sibi, sed quod aquæ boreales, incessanter in declive ruant. Verisimile est namque, tam in prima abyssi mistione, quam in Cataclysmatis diluvio, omnes aquas semel, atque iterum commistas, harumque commistionem mare vocatam ideo. Quæ ergo initio semel salsæ, atque mox dein dulces fuere: certum est, illas continuo deorsum defluxisse, quia dulces sunt hodie: adeoque Scandiam Ægypto longe sublimiorem in situ. Sed fingamus modo terram decem pedes, labrum mari, utrobique constituisse in litoribus, servemusque rotunditatem æquabilem: saltem Nilus, qui rectà ab Austro in mediterraneum mare, per mille leucas, fertur præceps, si præter sphæræ rotunditatem, quæ non est declivis uspiam, imo se habet per modum plani, relatione centri, tantum haberet à sui ortu, in mare usque, decem pedum casum ad summum. Quod est, Nilum quietum stagnum dicere, non autem decurrens flumen. Etenim dum Gaudavo Brugas fovea meditaretur, inventa est 18 pedum altitudo decidens, sumta dimensione noctu, super flammam candelæ, idque detracta sphæræ rotunditate. Si ergo tarde volvulo, 18 pedes decidentiæ, sunt octo leucis, Nilus æquè tarde fluens, opus habebit ad minimum 2230 pedum altitudine, in sui initio. Sin autem per modum Nili fluxerit, opus quadruplo necesse habebit; ad minimum: sive novem pedum millibus. hanc autem terræ altitudinem si 15 gradibus, à Tropico Australi, ad mare mediterraneum, Nilus metiatur, ubi figura adhuc sphærica globi est, quam ergo non conjicere licet à Montibus lunæ, ad Austrum usque? Casus indefessus aquarum ab Aquilone, promittit insignem terræ elevationem: Sic est. At inde 14
colligere non datur, omnes confestim aquas, eo posito, Aquilonem deserturas; Quippe silent leges situum, ubi aqua circa mundi centrum decidit circumquaque. Adeoque universi neces- 15
sitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim sublunarem locum, sine palpabili corpore, silicem vero teretem, de Cœlo decidere, illumque quiescere in centro: erit tamen ejus longitudo versus aliquam Cœli partem inclinata. Quid si hoc sit versus polos, nobis mundi figuram exprimet. Fingamus rotundum lapidem, extra supremum Cœlum. Is enim proinde pristinum pondus non amisit; attamen non caderet Cœlum versus, quod id sit contra ponderis cujusque naturam: neque caderet oblique, cum sic caderet in infinitum, nullumque habiturus esset motus terminum. Quod æquè est absurdum. Ergo lapis iste, cum sua gravitate, sisteretur ibi in loco, quo positus esset. Id autem cum sub luna non contingat; necesse est, ut præter rerum pondus, aliqua sit in loco proprietas, cujus obtutu moveatur, respectusque superi & inferi faciat. Ergo si istud superum, & inferum, non sit nisi respectu corporum, & forte duntaxat sublunarium, ejusmodi respectus toti subsistent ex intentione Creatoris, quæ originalis est causa, omnis quietis ac motus. Quare si ejus intentio fuerit, universi figuram teretem facere, (quod ea esset commodior habitatio mortalium, ob Solis fomenta necessaria) feceritque semper, quod est longè optimum in omnibus. Etiam aquis figuram limitavit ovalem, eundemque respectum ad centrum. Sive ut ovalis figura, propemodum servaret, eandem intentionem ad centrum, qualem habet rotunda. Quid si fon- 16
tes ad montium ascendant cacumina; poterunt & aquæ polares, rationem situs ovalis servare,

non

non ſecus atque rotundi : Alioqui ſi Cœlum,
velut terræ maritus adæquatus, ſit planè ſphæ-
17 ricum , 1. Sequeretur, Solem ſub æquinoctiis
majorem circulum facere, quam ſub tropicis.
2. Solem adeo citius ſub æquinoctio moveri,
quam ſub tropicis. 3. Solis motum inordina-
tum, ac quotidie inæqualem ſibi eſſe. 4. Clepſy-
dræ, quæ motum Solis, in ordine ad tarditatem
metiuntur,& gnomona ſolaria,quæ motum me-
tiuntur, in ordine ad ſitum orbis ſolaris, non re-
18 ſponderent ſibi invicem. 5. Si iſta organa ſub
æquinoctiis conſentirent : variarent ſaltem ſub
ſolſtitiis. Cœlum quoque, quod eſt tanquam
terræ theca, juxta polos, profundius eſt, quam
ſub Solis orbita ; ſi enim Lucifer ſedem ſupra
Septentrionem ſtatuere volens, crimen ſuper-
19 biæ ſubiiſſe intelligatur. Profectò, ſi ibidem ex-
celſius non eſſet, non id imputatum eſſet in ſi-
gnum arrogantiæ: præſertim cum locis, ubi Sa-
cra ſunt ſcripta, ſtella polaris, viſa ſit ſemper
Horizonti contigua, nec Cœlum quidquam ex- 20
celſi ibidem quoad viſum ſpondeat : In noſtro
autem horizonte, vidi totum corpus ſolare, in
gnomone umbram dediſſe,paulo poſt novam in
Iunio ; mane vero vidi totum corpus Solis ſu-
pra horizontem circa horam quartam : nondum
enim dabat umbram, propter aëris & vaporum
denſitatem. Ergo breviſſima nox,eſt tantum ad
ſummum 7 horarum. In ſolſtitio autem hye-
mali ſol oritur 15 minutis ante octavam, occi-
dit vero 27 minutis ante quartam. Ergo dies 21
breviſſimus, ſaltem eſt horarum 7 & minut. 42.
Derogat autem rotunditati ſphæræ, plus lucis
habere, quam tenebrarum. Tandem neotericæ
navigationes, Solem ſub ſeptentrione,per men-
ſem viderunt, antequam perfecta cœli rotundi-
tas id permiſiſſet.

A E R.

1. Scholarum ſomnia de humiditate aëris. 2. Inſulſa objectio. 3. Præſupponunt impoſſibilia. 4. Aër nunquam fit aqua per ſuarum partium condenſationem. 5. Petunt principium. 6. Ridiculum Scholarum, de aëris calore nativo. 7. Antiperiſtaſeos anile figmentum. 8. Deteguntur profunda Scholarum ſtupiditates. 9. Argumenta. 10. Aliud æque ſtupidum. 11. Aërem eſſe nive frigidiorem. 12. Exhortatio Authoris ad Tirones.

Demonſtratio Mathematica, quod Aër & Aqua ſint elementa primigenia,& impermutabilia, frigore, vel calore unquam in ſe invicem.

SCholæ adhuc cum ſuo Ariſtotele,
1 aërem ad octo gradus, id eſt,ſum-
mè humidum ; ad quatuor verò,
ſive ad mediocritatem, calidum.
Frigiditatem vero ſummam aquæ
donant, cum humiditate remiſſa
ſive mediocri. Adeoque aërem aqua duplo hu-
midiorem mandant, ex eo, quod aër, ſui com-
preſſione, ac congreſſu, aquam generet. Sed ſo-
des ; quid iſtud eſt aliud, quam ſomnia, pro ve-
ritate vendidiſſe ? Nam ſi aër condenſetur, ejus
humiditas quoque denſior, major, ac palpabilior
erit in aqua, quam erat prius in aëre : cum con-
denſatio nequeat facere novam formam eſſen-
tialem, nec ſit principium generationum, quid
iſtud eſt aliud quam impertinenter nugari ? Sal-
tem aqua, non eſſet niſi aër, ad decuplum (vel
potius centuplum) in humiditate condenſatus,
magiſque activus, ideoque centuplo, ac confe-
ſtim plus humectaret,& fortius,quam aër. Tan-
tum abeſt quod proinde aqua, minus humida
eſſet, quam aër. Sin verò nuda condenſatio, aë-
rem diſponat ad novam formam ; cum eadem
diſpoſitio efficientis interni, ſit cauſa illius ge-
nerati neceſſaria, neceſſe eſt, eandem permane-
re in producto ; Adeoque, ſi aër condenſatus, ſit
aqua ; jam non erunt niſi duo elementa, aqua
nempe, & terra. Dum aqua erit tam humida,at-
que dum prius eſſet aër, In quo nempe ſola in-
terceſſit condenſatio. Quæ eſt partium aduni-
tio : non autem formalis rei in rem tranſmuta-
tio. Siquidem omnifariam, forma reſultans ex
humiditate aëris condenſati in centuplum, ſal-
tem centuplo erit humidior, & plus humecta-
bit, quam priſtinus aër. At ſanè non humectat
aqua, ob denſitatem : (alioqui namque terra ad-
huc plus humectaret) eo quod ſola humiditas
humectet, & non denſitas. Aliàs namque plus
argentum vivum humectaret lanam, aut ma-
num, quam aqua. Quidquid enim plus hume-
ctat, idipſum quoque humidius eſt ; & vice ver-
ſa, quidquid in natura elementali eſt humidius,
id etiam plus humectat. Ridet Natura, fidem
pro ſenſu notis, ex ſomnio poſcere, & pudenda
Ariſtotelis commenta pro veritate etiamnum
docere. At dicunt Scholæ. Sic docendum pro- 2
pter axioma : *Propter quod unumquodque eſt*

tale, illud ipsum est magis tale. (quasi propter axiomatis honorem, mentiendum Deo!) Sed aqua non est humida nisi propter aërem, ergo aër debet esse humidior quam aqua. At sudabunt plus satis, antequam subsumtum probaverint: Sed aër in se nec humidus est nec calidus: ac quidquid ipsi humiditatis inest, id ipsi peregrinum contentum est, aëris naturam non attingens unquam, licet in aëris porositatibus vapores contineantur. Quid enim vitri naturam attinet, si aquam in se clauserit? docebo namque mox, esse impossibile, aërem & aquam vicissim
3 commutari. Adeoque per absurditates, Scholæ prorsus impossibilia theoremata supponunt. Absurdum namque, & impossibile continet etiam, aërem condensatum, aquam fieri, ac esse fontium materiam perpetuam. Aërem enim, in canna ferrea, unius ulnæ, compressi fere ad quindecim digitorum spatium, qui dein sui explosione, instar sclopeti, pyrio pulvere acti, sphæ-
4 rulam trans asserem misit. Quod utique non fieret, si aer, compressione, in aquam, vi adigi posset. Maximè, quod illud experimentum non minus succederet hyemis intensissimo frigore, atque calore æstatis. Quid si ergo aër, vi compressus, canna ac tempestate frigidis, non mutetur in aquam, qua tandem authoritate sua Scholæ figmenta, de condensatione aëris, pro fontium scaturigine, & continuatione stabilient? frigus enim in natura, non habet generandi initia, causas, ac proprietates. Imo nequicquam humiditatis, reperitur in præfata canna; quinimo, madefactum corium in fine pistilli truso-
5 rii, arescit illico. Ridiculum est quoque, aërem probare humidum, per fontium originem: & vicissim fontium ortum probare, ex supposita aëris humiditate. Argumentum utrumque Scholarum, ex veri penuria est, & petitio puerilis principii. Vtque quatuor elementa qualitatibus adornent, singulis unam eximiam, alteram vero remissam tribuunt; mandantque
6 Scholæ, Naturam obedire suis figmentis. Aërem ergò remissè calidum ajunt. Quia vicinum volunt ficto elemento igneo: Id est, vel quia à vicino, illam qualitatem remissam mutuat: Mutatque propriam ac nativam indolem, pro nutu vicini; Idque impertinenter, dum de nativis proprietatibus sermo est. Vel quia illam ex sui indole habet, & licet remissam, attamen ideo, & talem vicinum habuerit. Quod æque imperti-
7 nens, & infelix est. Vtque aëris moderatam probent caliditatem, Antiperistasis æquè futile inventum invehunt. Videlicet, aërem, suprema sui parte, calidum, ob ignis propinquitatem (adeoque non essentialem, sed per accidens mendicatam, & impropriam fingunt caliditatem) & prope terram pariter calere, ex solarium radiorum reflexione. Qui calor, est advena per accidens, pro tantillo spatio: ideo & ficta aeris proprietas. Mediam verò aëris regionem, volunt mirabiliter frigere, propter Antiperistasin. Nempe quia utrimque circumstant partes aeris calidæ. Cujus simile accidere ajunt, profundis puteis, æstate frigidis, ac hyeme tota tepentibus. At ego demiror Scholarum profundas stu- 8
piditates, & veterum Catochum. 1. Quia ex tota illarum hac strue apparet, aërem generaliter frigere, non autem mediocriter calere. 2. Siquidem ignis non est elementum in natura, multoque minus sub cavo lunæ, nec ideo potest supremum aëra, nisi sommialiter calefacere. 3. Si enim aër per se, & ex proprietate elementali, calet: Tunc semper, & ubique, etiam profundis puteis calet. 4. Si verò calet per aliud aliquid sibi geniale, calefaciens: tunc præterquam quod præter se haberet aliquid commistum, unde desineret elementalis sui corporis simplicitas, etiam semper, & ubique actu caleret; aut denique caleret propter aliquod appositum, agens, per accidens. Quod impertinens est, quoties de essentialibus probandum assumtum est. Ergo si aër per se non calet, per se frigere est necesse. Cum illa duo se mutuò in natura subsequenter excludant. 5. Si ignis nunquam est frigidus, aut humidus, & nunquam aqua est sicca: sic aër nunquam potest esse minus quàm intensè humidus, & calidus remissè, si verum dicant Scholæ. 6. Mediam volunt aëris regionem, quæ vix semimilliari à nobis distat, suæ doctrinæ immemores. Nimirum diametrum aëris, decuplo superare diametrum aquæ: hanc verò, decuplo, diametro terræ majorem. Quo figmento concesso, semidiameter aëris, 570000 milliaribus esset profundior. Itaque semimilliare, quasi nihilum esset, respectu medii aëris. Scholæ quæso expergiscamini! Nam si aër spontè, atque sui natura caleret, qua demum de causa frigeret sui medio? An enim quia utrimque vicinus calet? At tunc, non indignationem, verum potius gaudium, sibi aër proponeret, ex naturæ vicinæ conformitate. Cur enim aër, nativam exuat proprietatem, eo quod utrimque tepentem aërem, sibi conformem attingeret? Quomodo enim tepida tepidæ affusa frigescet, eo quod teporem utrimque reperiat? Vel si frigida, inter duas frigidas collocetur, anne proinde, sui in medio,

medio, calescet. Mirari non sat possum Scholarum impolitam ruditatem, Antiperistasis doctrinam tradentium, quæ credulitatem tantam optat, non judicium. Nam etsi figmentum istud placeret, dum aër circa terram calet, at certe nullatenus posset hybernis frigoribus. Siquidem nec tunc quidem media illa aëris regio, nativo tunc calore est ornata. 9. Mirum inquam, tam absurdam falsitatem, ac doctrinam, in Alpibus nondum exspirasse. Adeoque hinc liquet, vel studio pertinaciæ, Peripateticis cognitas falsitates, docere, ne non jurent sub verbo Aristot. vel nequicquam sibi judicii reliquum fore, ut ingenue fungantur suo munere: satisque existiment factum, si antecedentium armenta sequantur. Antiperistasis itaque, somnium est ejus, qui cum ne minimum in natura sciret, omnia tamen scivisse videri voluit, ac pro Antesignano adorari, à sequacibus Scholis. Quod autem Aristot. ad puteorum calorem hyeme, fugiat, ad Antiperistasis demonstrationem, id per organum, quo ambientis justam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonstratione videmus, quod aër in profundis puteis, & cellariis, eodem caloris puncto sit stabilis, sive hyeme vel denique maximis æstatis caloribus, metiri placuerit. 10. Sed posito, quod puteis non æqua esset temperies: at sane stultum esset, aërem genialiter moderatè calidum alioqui, nunc frigere, nunc denuo calere, velut per despectum, ob circumstantis aëris alterationem appositam. 11. Sacra nivem, aqua frigidiorem, (utpote nix est aqua, in qua ultima frigoris potestas impressa est) & aërem, superare nivem frigore, hinc legitur, *Qui nivem & lanam spargit*, ut triticum sub nive, à frigidi aëris immanitate, incolume servetur. Tanquam sub laneo operculo. Mechanicè namque videmus, membrum ferè congelatum, sub nive recalescere, & à sideratione præservari; quod alias aër, mox totaliter congelare pergeret, vel si repentè ad ignem sit delatum, moritur propter extremi alterius festinam actionem. Est ergo per media isse, si ab aëre frigido, per nivem, aquam, ac dein in teporem remissum, sit itum. Ergo, nix est aëre minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, ejus densitatem, ad humectandum implorant (quod est ridiculum) saltem eandem densitatem aquæ, non assumit præ frigore? Etenim sic saltem aliquid dixissent vero-
9 simile. Attende ergo, quisquis medendo, animæ salutem operari conaris, qualem Scholæ patronum, usque tueantur. Quo consilio elementa, complexiones, gradusque qualitatum, basim medendi fecerint, qui elementorum numerum, essentiam, usum, proprietates, fructus, & passiones, non nisi torpida credulitate seducti, sua paganicæ cæcitati dedere nomina. Adspice quam serviliter Scholæ, mutuatæ sint qualitates elementales, easque ad somniorum voluptates obedire voluerint, combinarint, auxerint, retuderint, & diviserint, tanquam lurida commenta, ad naturalium rerum causas morborum cognitiones, sanationes, & templorum S. Spiritus devastationes, usque transmiserint. Aër itaque, aqua, 10
& terra, ex creatione sunt frigida, quia sine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipsis est peregrinus, radici elementali externus. Aër verò, & terra, per se, sunt sicca: sola aqua madida est. Hæ sunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variet. Aër verò vacuitates habet (ut suo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet. Hic est elementorum status, ordo, complexio. Quæque medicam professionem non nisi ex obliquo attingit. Adeoque in Scholis, quod minime confert, tanquam maximi momenti, plurimum indagatum est, & quod maximi est momenti, hactenus neglectum fuisse ostendam. Eo quod ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentum cesserit labor. Ergo 11
si elementa non ingrediantur mista, vana est Scholarum doctrina, de numero, compositione, temperamentis, de inæquali concursu, de contrarietate, proportione, lucta, & gradu elementorum: gradus namque, simplicium seminibus alligantur, non elemento. Vanæ sunt nugæ, an permaneant in misto formæ elementorum, quippe quæ non insunt; ut elementum nunquam desinit, à quo semel incœpit esse, excepta aqua, dum scilicet seminibus desponsata, abit in corpus, quod mixtum creditum est hactenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, dissolutio, ruina, sanitas, & restitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc petita, instituitur. Sensim enim Scholæ, mendaciorum istorum, malè sartorum consciæ, utut longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt. præterquam in sex rebus præter naturam, & diætæ mandatis frivolis.

I. Aërem, & Aquam, esse corpora impermutabilia in invicem.

Quamquam in præsentia plurium demonstraverim, quod Heer, in suo Apologo contra

tra meum libellum de Spadanis, impertinenter usus esset meo instrumento: attamen non desiit me suis stupiditatibus immiscere. Dicit namque. Me voluisse edere motum perpetuum. Nec cognovit quidem in eo, se sibi contradicere. Nam in instrumento cessat motus, postquam aqua adscenderit, aut descenderit juxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iste motus dici potest perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi destinatum. Detegit ergo Heer, se nescire, quid sit motus perpetuus. Divulgaveram enim meum organum,

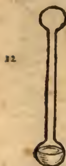

ut juxta doctrinam meam de fontibus Spadanis probarem, quod aer sustineret vulgatam rarefactionem, & compressionem citra mutatio-
12 nem sui elementi. Dicit enim Heer: Spiritum vitrioli, penetrasse substantiam vitri; quod nemo concedet, qui longe subtiliores liquores norunt servari, etiam in igne. Nec juvit, quod ipsi affirmaveram, quod Clavius in Collegio Societatis Roman. ante annos 60 aquam in vitro recluserat, hujus figuræ, cujus ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem signata, ostendit. Heer autem apud Idiotas ostentabat, se quandoque Patavii fuisse Matheseos Professorem. Quare volui in charta demonstrare, ipsius omnimodam ignorantiam Matheseos. Sed factus est coram mutus. Ad demonstrationem verò sic processi. Delineata enim figura vitri, in quo A & D sunt duæ sphæræ, repletæ aëre. A autem & superior, est exterius undequaque clausa. D verò est globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex unico vitro connexa per canalem B C E. in quo est liquor vitrioli, ne fracesceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificatum maceratione rosarum, ut visibilior esset. Rubens ergo ille liquor, esto B C. Super hanc ergo figuram constitui hoc problema.

Liquor B C non potest se movere per temperamentum ambientis, in canali, nisi unus globorum sit apertus, alter verò clausus. Explicatio dati. Sit vitrum cum liquore, ut supra descriptum. Explicatio requisiti. Ostendendum. Quod liquor B C non possit moveri in canali per temperamentum ambientis, sine apertione F. Præparatio demonstrationis. Est maxima, quod aer patiatur dilationem, & constructionem, juxta qualitates caloris, & frigoris, & quod justa extensio quantitatis in aere non habeatur, nisi cum est temperatus.

Demonstratio. Aër qui est in A rarefactus per calorem ambientis, accrescit per augmentum dimensionum, & ideo occupat plus loci, quam antea. Quod tamen esse nequit, nisi propellat liquorem B C, in C E. (alioquin admitteretur porositas vasis, aut ruptura A. quod contradicit hypothesi Heer) & successivè aër, qui erat in C E. in vas D. Sed D nequit istum aërem recipere, nisi tantundem aëris propellat, per foramen canalis F.

Conclusio. Ergo sine apertura in F, liquor B C non fuisset motus à loco. Non mirum ergo, liquorem vitrioli sponte paulatim exhalasse, per necessariam aperturam in F. Stupiditas ergo. N palam fit, cui cum plura ejusmodi instrumenta donassem, nunquam tamen aperturam in F. observarat. Imo quanquam illi hæc multis præsentibus demonstrassem, antequam suum ridiculum Apologum edidisset, finxit tamen se deinceps mirari. Quod is liquor sensim periisset. Dicit eum totum vas perfectissime clausum reperisse (nec enim quod non exquisitè est clausum, clausum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui ostendisset temperiem aeris. Et quod liquor sit mutatus in aërem, clauso vitro. Suppositis ergo falsis observationibus, ejus detegam miserias.

Datum. Quod vas D sit æque clausum, atque 13
est vas A juxta suam hypothesin. Requisitum. Demonstrandum. Quod aqua B C nequeat moveri. Item quod nequeat docere temperiem aëris. Item quod non potuerit exsiccari, vel exhalare. Item quod non potuerit converti in aërem. Præparatio absurdi. Etenim si admittit motum, & siccitatem aquæ, debet admittere absurda, & contradictoria, vel errores suos fateri. Præparatio demonstrationis. Applicetur vasi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis: tunc enim aër inclusus, se dilatabit, secundum plus aut minus caloris, ac juxta, atque excedit veram aëris temperiem clausi in vase D, contra quem propellens aquam B C destruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod in D erit compressus, & condensatus aër, per restrictionem: ut cedat dilatationi factæ in A.

Demonstratio. Itaque juxta hypothesin Heer (quod aër compressus, convertatur in aquam) liquor

liquor nunquam defuisset in vase. Attamen sua ipsius observatio vult: quod vitro undique exquisite clauso, aqua nihilominus sit exsiccata, & facta sit aer. Non potest autem siccitatem admittere, in vitro exquisite clauso, nisi sua hypothesis destruatur (nimirum quod aër compressus, mutetur in aquam) nec iterum ista hypothesis subsistere potest, nisi admiserit continuationem liquoris. Quod tamen contradicit suæ observationi. Item non potest admittere motum liquoris B. C. nisi admiserit vitrum apertum in F. & per consequens, fateatur, se errasse in observatione. Quodque; licet vi demonstrationum fuerit coactus fateri, antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me evomuerit, perseveravit tamen in illa, suas detegere inscitias.

Conclusio. Ergo necesse est, si aqua B C moveatur per aliquod aëris temperamentum, quod ambo vasa A & D non sint clausa. Aliàs namque instrumentum non esset conveniens mensuræ temperiei aëris (quod est contra ejus suppositionem) etenim cum aer sit ejusdem caloris circum A, atque circum D, necessario quoque liquor B C quiescet. Quia qualitas ambientis, est causa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Iam per suppositionem falsi, demonstrabo, quid illius sequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C, juxta suam observationem, in aerem mutata. In primis, nequit hæc observatio admitti, absque rarefactione, causata per calorem. Nec potest admitti ista rarefactio, absque augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit subsistere citra dilatationem vasis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, sine ruina, aut porositate, optime clausum, continuitate vitri. 1. non potest admitti transmutatio aquæ in aërem, sine condensatione, & restrictione: & restrictio non datur, absque additione partium per compressionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aëris condensatio, quæ hoc loco, non nisi solo frigore fieri potest; quod supponit convertere aërem in aquam: ergo non aquam in aërem. Cum igitur neque calor, neque frigus, possint convertere aquam in aerem, multo minus id faciet temperatum. Eo quod hoc non generet alterationem in istis elementis. Pariter, aer non convertitur in aquam, quia non potest admitti hæc conversio, facta per rarefactionem, eo quod aëris rarefactio, non contingat hoc loco, nisi mediante calore. Sed Heer vult, quod aer condensetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aëre, per calorem. 2. Ista transmutatio aëris in aquam, nequit admitti, nisi per condensationem & restrictionem. Quæ in vitro perfectè clauso, non potest accidere, nisi per frigus. Quod agens super aërem, occlusum intra vasa A & D illum transmutaret in aquam, juxta hypothesin Heer. Sic namque aqua, aucta fuisset per generationem in vasis perfectè clausis. Quod suis verbis contradicit. *Pretiosus hic liquor periit. non est amplius. desiit esse. & quidem furente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, possint condensare aërem in aquam: multo minus id faciet temperatum. Ergo nunquam. mirum est itaque, cur non impediverit arefactionem liquoris in vasis. Cum juxta suum garritum, ipsa tantum essent sepelienda subter nivem, ut aqua repleantur. Non jam pluvia posthac opus erit, si specus perfectè clausa, & frigida, cisternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aëri, cadet illa in fundum magni vasis, optimè clausi, unde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernum transmutaretur. Nam ut inquit Heer, *vas erat optime clausum, carebat porositatibus, nec opus habuit apertura, tam ad introitum, quam transpirationem aëris.* Si autem eadem via, ac modo, quibus aqua clauso vitro, mutata in aërem, evolavit, poterit novus deinceps aer ingredi. Posthac ergo non defutura aqua dulcis, nautis in mari, si frigore noctis, aër in aquam guttatim concrescat. Venetiæ & Antwerpiæ, fontes formabunt in ventre galli ænei, qui in ædis pinnaculo ventos docet. Nam frigore nocturno, aërem in aquas versum plorabit. Et quamquam fistula fidicinis intus madeat, non id ex aere: sed vapore aërem comitante. Alioquin & fistulæ organorum, maderent intus. Quod falsum. Aer enim tonum edit, & vapor salinaris stillat è fistula aquam. Aërem unius ulnæ, compressi in bombarda, ad 14 digitorum spatium, etiam sub hyberno frigore: & tantum abest, quod aër sic compressus, in excellenti frigore, mutatus sit in aquam: ejiciebat sphærulam plumbeam trans asserem quernum, sclopeto fortius. Nunc pergam id posituris probare rationibus. Siquidem putatio apposita, multiplici utrobique absurdo Scholas obumbravit.

1. VApor aqua à calore suscitatus, differt ab eo, qui per frigus fit. 2. Aërem non ex aqua fieri. 3. Aërem, non posse per artem, aut naturam, deduci in aquam. 4. Aerem, non subsistere absque vacuo actuali. 5. Probatur per mechanicam, quod subtiliatio Artis, utcunque exquisita, non sit nisi trituratio. 6. Per mechanicam idem in auri trituratione. 7. Examinatur aqua per tria analogica. & datur doctrina necessitatis, in aëris media regionis frigoribus excelsis. 8. Mercurii cum aqua similitudo. 9. Natura Mercurii. 10. Veterum Chymicorum incogitantia de Mercurio. 11. Terram & aquam, nunquam fieri unum, per ullam commistionem. 12. Quomodo Ars superat naturam. 13. Terra est propriè fructus duorum primariorum. 14. Propinqua ratio indestructibilitatis in Mercurio. 15. Aqua fortes, non operantur super Mercurii centrum. 16. Nec spiritus salis marini, super illius corpus. 17. Sulfur internum Mercurii. 18. Quomodo aqua det pondus, se ponderosius. 19. Corporum penetratio qualiter ordinaria, in via natura. 20. In aqua non sunt tria prima: licet in sui simplicitate, sit conceptibilis heterogeneitas, susceptiva seminum. 21. Fuligo, est mera aqua. 22. Quare nubes foeteant. 23. Quid Ros. 24. Quid nebula. 25. Quare aërem in media aëris regione frigere oportuit. 26. In hoc frigore, cuncta per atomos segregata, moriuntur semina, reditque ideo aqua in simplicitatem elementi sui: in terra verò & aqua, si res spolientur semine, non redeunt ad istam simplicitatem: sed novum concipiunt semen. 27. Per Mechanicam patefit error Paracelsi. 28. Error Galenistarum, circa sapores elementatorum. 29. Gas aqua quid. 30. Paracelsi inconstantia de separatione elementorum ex elementis.

1 IAm sat constat, aquam, vi caloris, vaporetenus elevari, qui vapor nihilominus nil nisi aqua extenuata est, & permanet ut ante, ideoque per Alembicum repercussus, redit in pristinum aquæ pondus. Suspicari tamen licet, an aqua, per aëris frigus absumta, non in naturam, atque proprietates aëris mutetur. Quia post Diluvium, Omnipotens, misit ventos, ut siccarent faciem terræ. Et hodie etiamnum, sub frigidissimo Aquilone, citius absorbetur aqua, quam æstivis caloribus. Fons etiam, algidissimo sub frigore, in abacum, continuo cadens gurgite, aquam quidem à congelatione, impedit motus fontis decidui: attamen cernitur quidam vapor adscendere, qui mox in-
2 visibilis, in aëre abripitur. Præsumtio est, omnimodam aëris naturam, saltem frigore absumi, si non calore. Imprimis respondeo. Illo dato absurdo, Scholas, imprimis exinde nequicquam pro se habere, ut proinde aer per se humidus esset: tantum abest, quod aër ille (uti statuunt) longe humidior esset, quam aqua. Quin saltem sit exsiccata aqua. Transmutatum enim, semper proprietates amittit, quas in termino à quo, habebat, mutuaturque qualitates transmutantis. Vt enim aut totus aer, aliquando fuisset, aqua, aut ille dumtaxat humidus esset, qui ex aqua nasceretur: primigenius verò alter, esset siccus, à creatione. Et sic duo aëres, essentialiter diversi. Quod autem aër in puritate sui, sit siccus interna proprietate, patet ex objectione, præfati frigoris. Quoniam si aër ex sui radice, esset humidus, venti non fuissent missi ad desiccandum terram; Quod si verò per ventos, aquæ diluvii, verè in aerem essent mutatæ, multo plus aëris esset à diluvio deinceps, quam ante. Consequenter, vel aliqua mundi pars vacua fuisset, aut certe, jam ob compressionem, & densitatem, à novo tantæ molis aëre causatam, suffocaremur (quod postea per mechanicam candelæ patefiet) aut aëris æqua pars, debuisset successivè annihilari, sub generatione tanti novi aëris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ superficiem, simul per ventos siccatam. Vel, si ante diluvium, æquæ fuissent aër, in cataractis cœli, ergo saltem toto diluvio, vacuum fuisset in Cataractis illis cœli: Si nempe centuplo (ad minimum) aqua sit aëre spissior, & compressior. In thesin itaque pono. ***Aquam, nun-*** 3
quam, nequidem per frigus, perire, aut in aërem, ullis natura, aut artis conatibus mutari posse, & vicissim, aërem, nullis saculis, aut dispositionibus, (ne quidem pro guttula unica) in aquam reduci posse. Aqua enim vacuum non tolerat, ut neque sui compressionem, per aliquod movens comprimendo. Duntaxat inspissatione seminali comprimitur, per sui transmutationem formalem. Ex opposito autem, aër, sine vacuo subsi- 4
stere nequit (quod suo capite probabo) ideoque sui compressionem, atque dilatationem tolerat. Sunt ergo duo stabilia elementa, invicem discrepantia natura, & proprietatibus, quod impossibile sit, illa in invicem mutari. Fateor quidem, ex abaco fontis, halitum aquosum ascendere, nebulæ instar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamvis parum inde recedens, fiat prorsus invisibilis, non proin, datam doctrinam

vitiat.

vitiat. Vnius siquidem, æqualis agentis, unica tantum, & æqualis est actio. Quocirca, si frigus aquam primum commutat, in halitum glacialem, idem frigus deinceps aliam nequit habere actionem, super illum halitum, quam eundem plus extenuandi, & dispergendi, sic ut mox, ob subtilitatem, fiat invisibilis. Ac dein magis, magisque subtilitur. Nec enim centesima ejusdem halitus extenuatio, plus poterit aquam transmu-
5 tare, quam prima. Quia est elementum, & corpus, sui destinatione in majorem simplicitatem reducendi, impossibile. Cum subtiliatio per partium divisionem facta, non sit nisi quædam sim-
6 plex trituratio. Per exemplum. Contunde aurum in laminas, dein in tenuissimas bracteas, inde verò, in aurum pictorum, mox iterum in marmore leviga. Deinde cum cinnabari, & sale, in alcool impalpabile fingas, separa cinnabarim per ignem, & aqua salem ablue, idque pro lubitu sæpius repete. Tandem cum sale armeniaco, stibio, & mercurio sublimato, & per retortam pelle. Idque septies repete, ut totum aurum, in forma olei punicei volatilis, redigatur. Est enim summè levigatum, imo & durum, solidum, malleabile, ac fixissimum corpus, quod jam olei in naturam versum videtur. At sane mentitus ille liquor, in pristinum auri pondus, & corpus, facile redigitur. Quid si ergo aurum, pristinam naturam, per tot lanienas, non variet, nec semen suum ullatenus perdat; multo minus aqua, in simplex elementum, à rerum Domino, ad con-
7 stantiam universi, destinatum. Etsi aqua, polleret tribus vulgatis initiis, vereque constaret sale, sulfure, & Mercurio commistis. attamen non patitur ullum eorundem separationem, propter exquisitissimam naturæ suæ simplicitatem, & stabilissimam constantiæ suæ perpetuitatem. Corpora enim dum ad summum subtiliantur, ut amplius non possint, si perseveretur subtiliando, tandem abeunt in aliam substantiam, cum retentione proprietatum seminalium. Et hactenus Alcahest Paracelsi, cuncta naturæ corpora penetrando, subtiliando transmutat. Quod in elementis, aqua, & aëre, non contingit, eo quod ob summam sui simplicitatem, & destinationis prioritatem, recuset in aliquid prius, aut simplicius migrare, aut transmutari. Dum itaque ab inferioribus, ad mediam aëris regionem, transferuntur halitus, odoribus, atque seminibus concretorum impregnati: ibidem, propter subtilissimam vaporum divisionem à frigore, quantum naturæ est possibile, reducuntur quidem in aquæ elementalis simplicissimam & primitivam puritatem: sed in ista ultima sui subtilitatum, & atomorum subdivisione, cuncta semina, odores, & fermenta, quæ secum attulerunt sursum, commoriuntur, ac in primum aquæ elementum (unde materialiter formata sunt) redeunt. Hinc nubes, quamdiu nubes, fœtent in montibus: sed non postquam ibidem summis frigoribus extenuatæ, in ultimam subtilitatis divisionem. Hæcque fuit in natura necessitas, ut non procul à nobis, regio aëris esset algidissima. Aqua semper enim ideo, tota manet ut est, vel sine ulla trium divisione, transformatur in fructus, vaditque, quo illam vocant, & abducunt semina. Artificiosa quippe indagatio, mihi ostendit quidem, quodammodò tria prima, analogoque sensu, aquæ inesse, nulla tamen arte, aut dierum carie, ab invicem divisibilia. Desineret namque elementum, esse corpus simplex, si in aliquod prius, aut simplicius, sit separabile. At nil in corporalibus datur elemento prius, aut simplicius. Aqua 8
itaque, est interno metallorum Mercurio simillima, qui cum omni prorsus, metallici sulfuris labe, jam est exutus, tam sibi undequaque indissolubili nexu cohæret, ut radicaliter omnem divisionem, arte, aut natura possibilem, respuat. Hinc data Gebro occasio dicendi, nullam in rerum serie, humiditatem, Mercurio similem, propter homogeneam simplicitatem, in ignis tormento, sibi perpetuo constantem. Siquidem vel totus, in sui natura immutatus, ab igne evolat: vel totus, per seminis transmutationem, in igne perseverat. Fateor equidem, me non alias, naturam elementi aquæ didicisse, quam sub ferula, ex caduceo Mercurii parata. Hinc autem, cum per triginta solidos annos, ingenti labore, & sumtu, perlustraverim, & aquæ, Mercurium adæquatum invenerim, ejus ideo naturam, quantum præsens sermo exigit, & judicii mei tenuitas fert, conabor explicare. Spagyri inpri- 9
mis fatentur, Mercurii substantiam, omnis penitus intrinsecæ divisionis intolerabilem, reddunt que causam: quod homogenea, ac onatica proportione, partes aqueæ ejus, sint æquâ temperie, conjugatæ partibus terreis (aëreis, igneisque sub silentio pressis, eo quod hæ avolarent, si inessent, nec constantiæ causam, hic requisitam continent) atque eatenus has ambas se mutuo deserere non posse, ob justam temperiem, invito igne, se amplectentes. Delusit eos, inprimis 10
veterum error, de quatuor elementorum, in corporum mistorum mistionem, necessaria confluentia. At certè is error, Spagyris non erat indulgendus: quippe qui non ausi fuerunt, aë-
rem

rem & ignem Mercurii adducere, ubi de ejus constantia agebatur. Deinde, quoniam experiri, illis erat perfacile, aquam, quocunque modo, arte vel naturali proportione, fuerit terræ nupta, nunquam tamen constantiam in igne acquirere, ut neque verè, unquam terræ radicaliter jungi. Eo quod aqua, quocunque modo ter-
11 ræ commista, non desinat esse aqua. Neque enim unquam modus, aut proportio, facient aquam à sua essentia degenerare; ut neque poterit id, ejus impetrare ulla cum terra connexio. Aqua autem manens aqua, nata est semper ab igne evolare. Ridiculum sanè, quod aqua diligeret magis, proportionatum terræ pondus, quam inæquale, atque ejus dilectionis ergo, invita magis desereret istam terræ temperiem. Siquidem, dum de commistione quatuor elementorum sermo est, intelligitur de elementis puris, & plane incommistis; adeoque nulla mistionis labe inquinatis, aut alioqui dispositione ulla præventis. Neque enim aqua, stateram secum fert, nec respectum gerit, ad librandam terram, sibi commiscendam, ut eidem tenacius connectatur. Demiror valde, in omnes Scholas, receptum commistionis elementorum luridum errorem, tam stupidas absurditates peperisse, easque illo solo absurdo, obserasse januam inventionis scientiarum, & causarum. Mercurius, ne minimum quidem terræ, in se admittit, aut continet, qui solius semper aquæ est filius. Imo terra, & aqua, nunquam possunt in aliquod corpus naturale cogi, aut in identitatem formæ subigi, quocunque id artificio sit tentatum; Lateres enim, si è terra madida, coquantur in lapidem testaceum, aquam non capiunt, nisi propter luti ductibilitatem: Cæterum, terra, semen in sale suo habet, unde lutum lapidescat, per coctionem vitrificationis. Aquæ igitur & terræ est tantum affusio, & partium appositio; non autem coalitus admistio. Quidquid enim, in compositum abire, & ex diversis, in hoc aliquid, converti oportet, necesse, hoc fiat spirituum agentium opera, & eatenus se complectentium, quatenus materiam, in novam generationem transmutando, promovent. Elementa vero, sunt corpora, non autem spiritus, multo minus adhuc in se invicem agunt. Terra itaque, deberet prius suum esse amittere, atque in succum redigi, priusquam aquæ nuberet, ut hanc semine impraegnatam, amplectendo traduceret in fructum concepto semini destinatum. Quodnam verò agens esset, quod terram in succum, & non in aquam potius traduceret? cum terra simplex non nisi in vicinum simplex transmutaretur? Non sane id causaret, aliud elementum compar: cum nil ejusmodi, aquæ vel aeri competere, sit visum hactenus. Nec demum à semetipso, 12
terra sui corruptionem intenderet, cum hoc creationis constantiæ repugnet. Itaque licet terræ pars homogenealiter reducatur in aquam, per artem: per naturam tamen solam, id fieri recuso; cum in natura agens deficiat, mediante quo solo duntaxat, terra virgo, sive vera terra, in salem, atque inde in aquam reducitur. Chy- 13
micis sit in documentum, Terram, licet prima constitutione creatam, propriè tamen, saltem fructum esse aquæ. Itaque nec unquam in natura, generationes, aut commistiones contingunt, quam per aquæ impraegnationem. Adeoque, quamdiu aqua, semine prima est, nunquam ulla inde provenit generatio. Multo igitur minus, inde exspectandum est fluens compositum, quod fertilitati ignis resistat. Idque omnium minimè, quoties aqua, & terra, suis connectuntur vicissim corporibus. Est ergo corporum, sola in igne constantia, in mineralium familia, & quidem in metallis purissimus, perfectissima. Eo quod Æternus, non creaverit hu- 14
miditatem, constantia sui, mercurio metallico assimilandam. Estque ideo in ipso Mercurio, prout in elementis, ratio propinqua indestructibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi quoddam sulphur externum, originalem metalli labem continens. Quæ quia originalis, ideo & difficulter ab eo tollitur. Qua tandem nihilominus per artem separata, ajunt periti, Mercurium superfluo sulfure, & humido superfluo mundatum. Quippe deinceps nullo igni, potest in formam terræ præcipitari, ob simplicitatem sui maximam, qua aquæ elemento comparatur. Amisit namque terram (id est, sulfur) quæ terra in centro suæ essentiæ, non minus est ex elemento aquæ, quam residuus ejus depuratus Mercurius, quam licet terram prius ab origine, sibi profundissime commistam habebat. Si ergo in pristino statu, Mercurius, habebat adæquatam, terræ & aquæ temperiem: ergo saltem post ablationem illius terræ sulfureæ, pristinam indivisibilitatem amisisset; quam potius, contraria relationis habitudine, longè firmiorem, deinceps sibi in æternum confirmavit. Reperitur namque Mercurius, postquam est spoliatus isto sulfure, nullo igne mutabilis. Quia est Mercurius de Mercurio. Sulfur verò, est mors & vita, sive vitæ habitaculum in rebus. In sulfure nempe, sunt fermenta, fracedines, odores, sapores speci-

ſpecifici ſeminum, ad quaſvis transmutationes. Mercurius ergo originali labe mendatus, atque virgo, non ſinit ſe amplius à ſulfuribus, aut ſeminibus apprehendi, quin haec confeſtim conſumat, ac velut conficiat, excepto ſuo compari. Sunt namque alia ſublunaria, nimis debilia, ut tanti Mercurium, ſubigant, penetrent, commutent, aut defœdent. Prout bene in aliis corporibus contingit, ubi ſemen, quod in ſulfure delitescit, ſe in aquam mittit. Sal vero, & Mercurius rerum, tanquam ſucci muliebres, ſe-
15 quuntur ſulfuris conceptus. Non enim aqua fortis, operatur ſuper metalla, vel Mercurium,
16 niſi intuitu ſulfuris. Spiritus enim ſalis marini, abſque ſulfuris embryonati alicujus connexione, ne quidem Mercurium vulgi, ideo diſſolvit. Solum ergo ſulfur, per adjuncta, proxime diſſolvitur, atque igne mutatur, quam viciſſitudinem dein aliæ partes compoſiti tolerant, non niſi propter ſulfur; Mercurius ergo de Mercurio, vel in Mercurio, ſoſpes manet, tam ignibus, quam liquore aëri. Alioqui ſi corroſiva, illum Mercurium attingeret, forte multorum labor compenſaretur. Quippe tota radix trans-
17 mutationum, eſt in ſulfure. Alterum ergo ſulfur metallorum, eſt internum ipſi Mercurio, ideoque intactum ab omni corroſivo, non minus, quam à deſtructionibus ignis & aëris. Imo totalis rerum ruina ſequeretur, ſi omne diſſolvens, in intimam diſſolvendi radicem penetraret. Et licet argentum, in Chriſulca diſſolutum, periiſſe, quatenus aquæforme, videatur: permanet tamen in priſtina ſui eſſentia. Prout ſal in aqua ſolutum, ſal eſt, manet, & inde repetitur, ſine ſalis mutatione. Quod ſane ſic non fieret, ſi diſſolvens jungeretur diſſolvendo, per minima: & non ſiſteretur à Mercurio illius concreti. Ergo interior Mercurii Nucleus, à diſſolventibus non attingitur, multo minus terebratur.
18 Sed paradoxi novitate perculſi, inſtabunt ignari: ſi aqua non comprimatur, nec ejus partes concidant, ſitque aurum, ex ſola aqua, unde ergo auro, aut plumbo, ſuum pondus? Siquidem aqua, poros non habet, tota aqua decuplo majores. Inprimis hoc dubium, ut dubia non tollit, ita nil arguit contra materiam auri; ex aqua ſola ſumtam. Siquidem ſi aurum ex quatuor eſſet elementis proportionatis: ſintque aer & ignis, levia: ergo, objiciam pariter, unde auro ſuum pondus? Sin vero ex ſola terra, & aqua, unde auro ſuum decuplum pondus? Argumentum igitur quod à ſe non propellit difficultates, nil premit adverſarios. At cum naturæ interpretem, paratum eſſe oporteat, ad naturæ cauſſas inveſtigandas, & reddendas, dicam ex præmiſſis: Semen auri, poteſtatem habet transmutandi aquam, in hoc aliquid, ab aqua longe diverſum. Quocirca, naturæ, & rationi conſonum eſt, quod in transmutatione, aqua in ſui corpore, tantam compreſſionem, concidentiam, & adunationem ſuſtineat, quantum ſaxa, vel metalla, aquæ præponderant; quantumque ſeminis neceſſitas exigit. Vtpote ex nihilo nihil fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantundem ponderante, fit. In quo, ut materiæ, ita & totius eſſentiæ, fit tranſmutatio. Itaque aqua, dum ſubit leges ſeminis, etiam ſui ponderis, condenſationis, & concidentiæ, dimenſionum præceptis, obligatur. Si enim aqua ſpeciei vaporis, centuplo ſeipſa levior, ſponte evolet, oculos effugiat, & tamen maneat aqua: quidni dum fit hoc aliquid, neque formaliter amplius eſt aqua, etiam denſitates, decuplo majores ſolito, ſuſcipiet? Vtrobique nimirum, materia proprietates ſeminum ſequitur. Libertas ergo naturæ, eſt perpetua, ſponte facere, & pati corporis aquei compreſſiones, eaſque ullo artificis ductu, nolle ſubire, imo montes citius everti pulvere pyrio. Erunt ergo ſedecim aquæ partes, in unius locum compreſſæ, ubi ex aqua, aurum conſtituitur. Quocirca tantum abeſt, quod dimenſio- 19
num ſit impoſſibilis penetratio, ſi naturæ nil ſit magis vernaculum, quam corpus aquæ con- 20
denſare, enimvero quamvis in aqua appareat, aliquid tribus primis ſimile, illudque tamen à ſe invicem divelli, nulla ſit ſpes, eo quod in omnimoda aquæ ſimplicitate, occultetur adæquatum quodammodo ſulfur, quod ab aliis nequit ſeparari, quin ſimul comitentur omnia. Non ſunt vera tria prima, quæ tantum per phantaſiam abſtracta ſunt. Aqua igitur, cum utrobique proles, pro ſeminum ſuorum diverſitate variet; Ita tot diverſa terrarum, mineralium, ſalium, liquorum, lapidum, plantarum, animalium, & meteororum genera, per ſpecies exſurgunt, ab afflatu ſeminum. Aqua enim in terra fraceſcit, ſuccus terræ fit, gummi, oleum, reſina, lignum, baccæ, &c. & quod nuper nil niſi aqua materialiter erat, jam ardet, & fimum emittit. Non quidem quod 21
fimus ille, ſit aer: ſed vel halitus, vel ſicca exhalatio, novuſque aquæ fructus, nondum totaliter ſemine ſui converti; deſtitutus. Probatur. Nam corpus aëris, non poteſt in aëre facere umbram; Quidquid vero è carbone exhalat, in Sole facit umbram. Aer enim, cum determinatam, ac ſuæ ſimplicitati conformem habeat

consistentiam, & crassitudinem: sequitur, quod quidquid aëre densius est, id aër non sit. Insuper, quod per ignis calorem, extenuatum jam exhalat, aere adhuc est densius, adeoque ob id facit umbram: Id sane longe spissius fiet in fri-
22 gore, & in nubibus fiet visibile; Quæcunque ergo exhalationes à terra sursum scandunt, nubibus junguntur, hactenus etiam nubes fœtent, non secus atque aqua, sub æquinoctiali: ibique consumto concreti sui fermento, atque semine, in aquam puram vertuntur; non aliter, quam aqua, postquam limites putrefactionis, quos sub linea conceperat, evasit, & superavit.
23 Est itaque ros, verna nubes, nondum putida,
24 decidens antequam locum frigoris attingat. Sic nebula, nubes est fœtida, nondum depurata, per fermenti putrefactionem. Norunt quippe, quotquot Alpes mecum transgressi sunt, quantum nubes, manu apprehensæ, fœteant, aqua vero pluvia inde collecta, quam suavis & insipida sit, ac pene incorruptibilis. Etenim dum quid exhalat, sive aquæ, sive olei, sive fuliginis, vel exhalationis specie, id fit; semina quidem concreti, secum licet non auferat, saltem fer-
25 menta sursum asportat, quæ ut plene aboleantur inde, utque materia residua, in aquam remigret, oportet, quod in culina aëris frigidissimi, prius in subtile Gas attollantur, ac transeant in aliam superiorem regionem, & assumant conditionem, specie atomorum minimarum. Vtque fermenta, ibidem, tam loci frigore, quam atomorum subtilitate, moriantur; velut suffocatione, & extinctione. Est quippe frigus, proinde principium, non quidem vitale: sed extinctionis. Quatenus videlicet partes atomorum, adhuc magis subtiliando, subdividit, prout supra docui. Adeoque sub frigore, ligna, velut ac si flatu agitarentur, citius etiam consumuntur igni. Qui utique necessitate, locus iste, continuo frigore, semper ab initio alsit. Author quippe Naturæ, ne suæ creaturæ necessitatibus, defuisse videatur, ubique destinationes aptavit juxta necessitates. Frigus ergo, isti est loco nativum, atque vernaculum: non autem ex postera Antiperistasis chymera. Materia nimirum fructuum, eo delata, in sui primum esse, redeat oportuit, & fermentorum infectiones, ergo prius amovendæ, per frigoris mortificationes, subdivisiones, subtilitates, penetrationes, suf-
26 focationes, & extinctiones. Aër ergo, locus est, ubi omnia eo deducta, consumuntur, & in pristinum aquæ elementum, retrocedunt. In terra siquidem & aqua, quamquam corpora seminibus orta, paulatim putreant, inque succum abeant: non tamen ita propinque, in simplicis aquæ progeniem, ut neque in Gas, rediguntur, Mox enim in terra, aliam fracedinem, fermentum, & semen hauriunt effœta corpora. Unde ad secundas nuptias advolant, & in fructus succedentes, iterum de novo propagantur. Ignis vero, rerum mors, seminibus caret, arbitrio Artificis subditus, seminalia cuncta absumit, illorum vero conflagrabiles materias, in Gas traducit. Asserit Paracelsus, tria initia, ita 27
in singulis principiis unita, ut nulla artis ope, unum prorsus ab altero liberetur. Salva enim viri authoritate, contrarium suæ assertioni, per vini spiritum, in aquam insipidam conversum, astruxit nostra mechanica, complectens suum arcanum Samech. Adeoque nec ignorantiam vir ille prætexere potest. Vini nempe spiritus, totus cremabilis, deflegmatus, & oleosus, semper pro sui dimidio, in aquam simplicem, insipidam, & elementalem, transit, attactu salis tartari. Iterum idem fit per repetitionem, pro parte reliqua. Ignoravit nempe vir ille, quidditatem Gas, (meum scil. inventum) frigoris demum proprietates in aëre; Imo putavit, aquæ vaporem, plane annihilari. Quæ idiotismi stupiditas, tanto Distillatori minime est conniventia. Præsertim, quod velit potius elementa, ab elementis ficticiis, quam tria prima, à tribus primis, separabilia. Quapropter ex tradita aquæ anatomia, jam sat liquet, quod aqua simplex, non sit cruda; quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam non habet. Quod tota ignis actio, non fit in aquam, sed in illud, quod sibi per accidens est commistum. Galenus, Dioscoridem, 28
verbotenus pro suo more exscribens, volensque simplicium gradus elementales metiri, id per linguæ discretionem non est aggressus: adeoque plus ignis, in mistionem confluxisse, est auguratus, ubi plus acrimoniæ vel amaritudinis reperiret. Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent, quamquam obstet amarum opium, & flammula, concluso vitro acrimoniam deponat, ut & hydropiper, atque similia. Quæque madida urunt, exsiccata autem adstringunt. Nec facile viam invenient Galenistæ, qua subter cœnum ignem pro hydropipere adducant. Nescitum est namque in Scholis, proprietates omnes nedum occultas, quas vocant, sed & quaslibet alias, fluere è gremio seminum, quasque formales omnes, & ipsæ licet Scholæ vocent. Ego sane, quatuor qualitates elementales, velut externo in rerum cortice, experior, perniciores

perniciores

niciores secundas: Intimas vero, in Archeo im-
mediate premi. Omnes tamen, esse de sinu se-
minis, & formarum. Nullam autem de mate-
ria prima, ut neque de elementorum connubio
egredi, utpote ficticiis matribus, ambabus. Ve-
rum quia aqua in vaporem, per frigus delata,
alterius sortis, quam vapor, per calorem susci-
tatus; Ideo paradoxi licentia, in nominis ege-
state, halitum illum, Gas vocavi, non longe à
29 Chao veterum secretum. Sat mihi interim, sci-
ri, quod Gas, vapore, fuligine, & stillatis oleo-
sitatibus, longe sit subtilius, quamquam mul-
30 toties aere adhuc densius. Materialiter vero
ipsum Gas, aquam esse, fermento concretorum
larvatam adhuc. Porro Paracelsus totus serius
fuit, separando quatuor elementa, è terra, aqua,
aere, & igne, adeoque ex ipsis suis elementis,
quam tamen separationem, negat possibilem,
ex tribus primis: quasi tria illa prima, elementis
simpliciora, atque priora essent. Immemor do-
ctrinæ multoties ab ipso repetitæ. Nimirum,
quod corpus unumquodlibet, tribus tantum
constet principiis; non autem elementis: Eo
quod elementa non essent corpora: sed loca, &
inanes matrices corporum, sive principiorum,
corporis omnis expertes. Etenim etsi vulgo
non credantur, apud nos elementa impolluta,
illa tamen sic vocat Paracelsus, quæ ex pollutis
docet sequestrari per artem. Recipit autem e-
jus descriptio, aërem uno vitro, aquam com-
munem in alio, terram vero sive horti, sive a-
gri, in tertio, ac tandem ignis flammam in
quarto. Vasa autem claudit sigillo Hermetis, li-
quatione colli. Et continuo aquam bullire, per
mensem suo vase. Quasi id possibile foret, &
non dissiliret vitrum citius. maxime, quod ju-
beat aquam, ad summum vasis labrum, absque
aëre claudi (vitrumque cum aqua scilicet liqua-
ri) denique flammam, vitro concipit, momen-
toque quo desinit; non ignis amplius: sed fuli-
go est aërea: Nec ignis est substantia. Denique
nec ignis, usque in clausulam vasis detineri
potest. Alibi, ignis elementum negat præter
cœlum; nunc vero rei combustæ Gas, ignem
vocat. Hasque suas nugas, ad magni momen-
ti causas exaltat, quas tamen nominare non est
ausus. Quia anxius sua somnia mundo extru-
sit, sub spe, inde nomen Monarchæ Arcanorum
promerendi.

GAS AQVÆ.

1. GAs aqua differt à vapore. 2. Demonstratio à Creatione. 3. Aërem in Genesi, designari per Cœlum. 4. In firmamento est operativum principium divisionis aquarum. 5. Potestates separatrices aquarum, in aëre. 6. Historia halitus. 7. Differt Gas ab exhalatione veterum. 8. Suppositio principiorum. 9. Modus fiendi in vapore. 10. Gas aqua. 11. Exemplum in auro. 12. Gas aqua ostenditur Tyroni. 13. Incrustatio aquæ. 14. Alpium calor magnus, tamen insensilis. 15. Frigus, non esse caloris absentiam, aut privationem. 16. Cur Gas sit invisibile. 17. Cur stellæ niteant. 18. Unde Cœlo color Lazureus. 19. Aër ignorat motum raptus. 20. Super omnes nubes, non caret aër omni motu. 21. Qualis isti loco sit tranquillitas. 22. Gas, meteori mater. 23. Gas, & Blas, totam statuunt meteori rempub. 24. Sol calet per se. 25. Peroledi aëris, valvæ Cœli. 26. Quare venti quidam laterales, alii vero perpendiculares. 27. Unde aëris Blas concitetur originaliter. 28. Ambæ causæ cujuslibet meteori. 29. Aqua eadem modo, qua ab initio. 30. Stabilitas Peroledo tranquillo, unde. 31. Probantur Peroledi. 32. Objectionis solutio. 33. Aqua occasionaliter à seipsa glaciatur, non autem effective à frigore. 34. Cur glacies sit levior aqua. 35. Proportio levitatis in glacie, per mechanicam. 36. Constantia, & simplicitas aquæ. 37. Entia qualibet, quodammodo sentire. 38. Vapor facilius redit in aquam, quam Gas. 39. Mutatio in vaporem, respectu Separatoris aëris, est obliqua. 40. Aër est siccus, & frigidus per se. 41. In corpore elementato, non est simplex, & omnimoda homogeneitas. 42. Extenuatio sulfuris aquæ, dat levitatem glaciei: non autem peregrini in aëris immistio. 43. In patiente differt reactio, à renitentia. 44. Per 17 rationes probatur, aërem in aquam, aut vicissim nunquam transmutari.

GAs, & Blas nova quidem sunt no-
mina, à me introducta, eo quod
illorum cognitio veteribus fue-
rit ignota: Attamen inter initia
physica, Gas & Blas, necessarium
locum obtinent. Igitur, hoc pa-
radoxum amplius dilatandum est. Ac primo, 1
quo pacto, ex aqua, Gas fiat, & quam sit alius
modus ab illo, quo calor aquam in vaporem e-
levat. Itemque quo pacto hæc contingunt, ex
aquæ anatomia sciendum est. Repetam ergo. 2
Deum ter gloriosum, in principio, creasse cœ-
lum & terram, & abyssum aquarum. Abyssus au-
tem incipiebat à concavo Cœli, & terminabatur
super globulum terræ. Nil ibi legitur de crea-
tione aëris: qui tamen corpus est, & in ele-
men-

mentum creatus; non quidem post sex dierum
creationem, ut repleret locum, ubi aër nunc
3 est. Itaque Cœlum aërem designat, estque Cœ-
lorum materia, alias hactenus incognita. Dein
creavit Æternus firmamentum, ut separaret a-
quas, quæ sub se manere debebant, ab iis quæ
4 supra se mansuræ erant. Non erat autem fir-
mamentum, velut cataracta aut tanquam otio-
sum interstitium aquarum: sed potius operati-
vum illius separationis principium. Prout Sol,
non est interstitium inter diem, & noctem; li-
cet sit factus, ut separet diem à nocte: sed Sol
est ipsius diei factor. Cœlum ergo, sive aër,
est constitutus separator aquarum, duraturus,
quamdiu ipsemet mundus. Cujus ergo duas
5 obtinuit insignes potestates. Excelsum nem-
pe frigus, eique proportionatam siccitatem.
Habet quidem ingentia in se lumina, quæ in eo
volvuntur, quæque ingenitum frigus, utcun-
que mitigent; non tamen aër deficit ab eo mu-
nere Separatoris. Et qua parte ejusmodi sepa-
ratio contingere debebat (quæ nobis est vici-
na) nulla prorsus sunt lumina; imo nec etiam
6 multum eminus. Quo propius autem aer ille,
Beatorum cœnacula attingit, pluribus scatet
luminibus. Sic se habet aëris dispositio. Nunc
vero halitus historiam aggrediar. Qui vapo-
rem, simul & Gas continet, adeoque contem-
7 tum aëris, est examinandum. Nec est enim
Gas siccum, & oleosum corpus, quod exhala-
tionem veteres dixere: sed complectitur insu-
per & aqueum aliud, præter vapores, unde me-
teorôn corpus, modus, & progressus cogno-
8 scentur. Considero corpus Aquæ, continere e-
lementalem sibi, atque genialem Mercurium,
liquidum, atque simplicissimum: salem deni-
que insipidum, æque simplicem. Quæ ambo,
intra se amplectuntur uniforme, homoge-
neum, simplex, & inseparabile sulfur. Hæc sup-
pono, prout Astronomi suos excentricos, ut
intelligendi imbecillitati nostræ, eatur obviam.
9 Sal igitur aquæ, ut à minimo tepore movetur,
& calescit, caloris impatiens, illico in altum,
tanquam ad quietis atque refrigerii locum,
scandit, cum proportionata Mercurii sui parte.
Atque eatenus & sulfur, ab ambobus insepara-
bile, comitari debet. Tria sic connexa, sunt
vapor, qui in aërem deductus tepidum, pro-
pter easdem rationes, festinat ascendere, do-
nec refrigerii loca, à Creatore parata, attigerit.
Quo jam perductus vapor, statim infesto sibi
calore deposito, sal fugæ suæ velut pœnitens,
optaret suo in Mercurio rursus resolutionem
accipere, ac in pristinum aquæ statum redire.
Sed obstat excelsum, infestumque loci frigus.
Cujus occasione, Mercurius aquæ, sic congla- 10
ciatur, ut ad resolutionem sui salis sit inhabilis.
Quapropter statim vapor ille in Gas mutatur,
& Gas specie, suspensus, vagatur. Adeo ut nisi
frigus, sulfur aquæ, in cortice exsiccaret, & ha-
ctenus divideret, quamprimum vapor omnis
(prout in nostris vitreis vasis) atque nubes, qua-
tenus aëre gravior, deorsum rueret. Hinc vide-
mus, vaporibus subinde extra metam delapsis
(uti mox à magnis frigoribus, ubi auster inopi-
nus afflat) deglaciato aquæ Mercurio, salem de-
nuo facile resolvi, intra suum Mercurium. Fri-
goris nempe & caloris importunitates, impe-
rant aquæ initiis, ut intro, vel extra vertantur.
Sic nempe pluviæ minores, & ros, minimis a-
tomis decidunt, quasi descendentes, ac resolu-
ti vapores. Non est itaque nova, ac substantia-
lis generatio, dum ex aqua vapor elevatur, cum
sit tantum extenuatio, propter partium extra-
versionem. Vt neque etiam, dum Mercurius
aquæ, resolvit salem, quem intra se rursus clau-
dit, & in pluviam mutatur. Quæ non est, nisi
priorum atomorum, aquæ resolutio, & coadu-
natio in guttas majores. Non intercedit enim
essentiæ mutatio, ubi sola est localis divisio, &
partium extraversio. Per exemplum. Aurum fla- 11
vum, & malleabile, non mutat essentiam, dum
per aquam regiam solutum, colorem ferreæ ru-
biginis habet, neque dum in Chrysulca nigre-
scit, & in minimum pulverem, comminutum
est. Porro ut Gas cognoscas; Primo meditare, 12
aërem esse separatorem, denique in sui radice
simplicem, ita simpliciter frigidum, & siccum.
Cum igitur calor, & frigus, sint activiora hu-
miditate, & siccitate: Ideo Mercurii humidi-
tas, primum patitur ab aëris frigiditate: cum-
que Mercurius, & sal aquæ, suo sint sulfure fri-
gidiora, ideo ab aëris frigiditate, celerius affi-
ciuntur, ac primo quidem Mercurius, quia duo-
rum sociorum frigidissimus. Atqui cum unum-
quodque optet manere, sive mutatione vicissi-
tudinum, in quiete, & oporteat elementa, sive
destructione, manere; Ideo Mercurius, & sal a-
quæ, properant seipsos custodire ab aëris frigo-
re. Sicque condensant, loricant, atque glacie sei- 13
psos incrustant, ut magis resistant in soliditate,
qui alias in Gas mutati attolluntur (proprium est
quippe aëri semper, aquas ab aquis separare)
vel alias retardant istam mutationem, & fu-
gam. Quod si vero aqua, agitata non glaciatur:
tum frigus, & siccitas aëris, tria prima aquæ ap-
pre-

prehendunt, sic ut Mercurius aquæ fiat incapax resolvendo sali, in sua humiditate. Adeoque sal, sub frigore quodammodo grumescit, in Mercurio, & sulfure. Ita quod sulfur, cæteris duobus siccius, etiam facilius à frigiditate, quam socii, patiatur, magisque à siccitate aëris, quam ejus frigiditate. Quocirca dilatatur sulfur, in minimas partes, quarum singularum Mercurii, & sales grumefacti, exponunt extrinsecè suum sulfur, ut ab aëris siccitate toleret. Quocirca cum sulfur, sit æquale, amborum alterutro, necesse est, duo reliqua dividi, atque dilatari, ad mensuram sulfuris. Vnde facillimo negotio quoque, frigore aëris, Mercurius cum sale aquæ glaciantur intra sulfur. Quapropter cum sal & Mercurius, humectando sulfuri sint inidonei, necessariò in Gas mutantur pariter, ac magis magisque subtiliata, subdividuntur in extremam & possibilem elementi subtilitatem usque. Gas ergo, non substantia, aut essentia: sed alteratione tenus, duntaxat variat. In vapore enim, sal caloris impatiens, cum Mercurio assurgit, habentque sibi sulfur inclusum. Et Gas, sulfur aquæ extra vertit, exsiccat, atque subdividit. Vapor enim, dum locum refrigerii attingit, plerumque nubis specie oberrat semicongelatus, nec ascendit: sed adveniente frigore brumæ, cum jam illa aëris regio, supra modum inalgescit, mox aër serenus fit, nubes disparent, & in Gas mutantur. In montibus Helvetiæ, & Sabaudiæ nubes sub pedibus fluctant, per earum foramina, mundum deorsum aspicimus, propter frigus loci immane: quidquid verò supra nubes est, sine nube est, quia totus ille halitus, paulatim in Gas extenuatur, & videri desinit. Sol quidem ea parte (nisi ningat) serenus splendet: sed calor ejus non est perceptibilis, licet vi-
14 derim sodalem, in latere, quo Solis radii illum directè, toto semisse diei ferierant, vultum & cervicem ambussisse, non secus atque si cantharides applicuisset. Idque sine caloris & doloris sensu. Neque enim hoc fit ob nimiam aëris, & caloris subtilitatem. Siquidem caloris gradus, non autem subtilitas, aut puritas urunt. Imo corpus densius, ut ferrum, carbone rariore, ferventius urit. Multoque minus, propter reflexionem radiorum: Siquidem urebatur parte, qua Sol, non autem adversa qua montis reflexio, feriebat. Frigus enim loci, facit, quo
15 minus, Solis calor sentiatur. Hinc nimirum constat, frigus non esse meram caloris absentiam, sive privationem, aut non ens. Siquidem hic utrumque stat, operatur simul, distinctim, & quidem gradu intenso. Facitque aërem, sui contemperatione, totius fere mundi suavissimum. Nix tamen in monte non liquatur illo Solis ardore. Eo quod frigus nivis, & loci simul adæquata sunt calori Solis. Quanto autem homo nive est calidior, tanto nimirum ardor Solis superat, atque potenter urit, eo quod humanus tepor, loci frigus fere totum excludat, Solisque ardor pene solitarius agat. Dum halitus, & nu- 16
bes, Gas fiunt, subtiliantur, ac quo subtiliores, eo quoque altius subdividendo scandunt, magisque visum fugiunt. Alioquin enim Sol, ob nubium multitudinem, ac densitatem, nunquam nobis luceret, multoque minus terram calefaceret. Nictant ideo stellæ, totumque cœlum, coloris expers, splendidum: Lazureum 17
tamen refert. Nam quamquam Gas subtilissimum, & invisibile sit in suo corpore: quia verò adhuc ab aëris omnimoda distat perspicuitate, ideo in tanta sui profunditate, cœruleum colorem mentitur. Gas enim, quod prima sui 18
divisione, umbram dare dixi, in subdivisionibus mille sui non apparet, nisi in multa quod profunditate, saltem colorem præfatum referat. Frivolum quoque, aërem, raptu primi mobilis terri. Quia nubes ventorum ductum 19
sequuntur. Ventorum autem motus sunt irregulares, eo quod sint Blas stellarum; non autem motus orbium. Quinetiam longè supra nives, aër pene immotus est. Mercator si- 20
quidem Belga, in Canariis montem ascendit, qui hodie existimatur totius orbis altissimus. Erat autem conductor unus, duo heri, totidem famuli, Cameli 5. quorum unus annonæ, & pabulo destinatus. Mense Iunio, ac multo mane ascenderunt. Vix autem per horam iverant, cum frigus offenderent, ac tota die, conquesti sunt, quod sub noctem esset ita insolitum, ut vestes augere debuerint. Tertio mane, tribus ab ortu Solis, circiter horis, ad montis fastigium est perventum. Ibi enim arena, vestigia camelorum, ante annum impressa, tanquam recentia, & nomina quorundam, humi inscripta, velut hesterno digito. Præter enim aërem longe suavissimum, nullum repererunt vegetabile, ob defectum pluviarum. Igitur festinarunt descendere, Camelis toto quintiduo nil quiescentibus, excepto tantillo, quo pabulum sumerent. Totum autem triduo, forte Italicis milliaribus quindecim, ab horizonte distabant. At quanquam hæc tranquilli aëris regio, tempestates ventorum, non ita sentiret, verumtamen suavem auram fluentem,

& Blas alterativum habere est necesse, nedum,
quia diem & noctem, frigus atque calorem pa-
titur: sed & stellarum Blas transmittit, Gas in-
ferum admittit. aliaque inde consequentia pa-
titur. Et ut ista regio, stellarum transmittit al-
terationes ita & concipit, atque participat. Sol
enim (idem esto judicium de aliis stellis) non
potest non calere, qui in frigidissimis monti-
bus urit vesicas, huncque diurnis horis calorem
ibidem esse, requiritur. Quippe & hoc fervo-
re, nox illic caret. Istas igitur ibidem vicissitu-
dines, hospitari est necesse. Eodem modo &
stellarum radii, plenis viribus, vastam aëris mo-
narchiam transmeant, & illa, suas alteritates se-
minant. Neque enim, etsi proprios effectus
non producant, nisi in termino scopi, in quem
diriguntur ad usum mortalium: non desinunt
tamen, per metas, qua transeunt, aërem alteran-
do, imbuere suis impressionibus. Magisque ad-
huc, quod hac in parte sint Coelorum catara-
ctæ. Id est. In immenso aëris tranquilli spatio
ipsomet, est Gas aquæ, quod exquisitissima sub
divisionis subtiliatione, multoties recusum, at-
que subdivisum est, per frigora, per quæ transi-
vit. Hoc Gas saltem nunquam sponte in aquam
pristinam rediret, nec descenderet ad loca fri-
gidissima, per quæ sursum scandendo evasit,
nisi Blas stellarum superum, descensum coge-
21 ret. Adeoque non est tranquilli aëris regio, vi-
cissitudinum expers, nisi quod pluvia, ibi so-
lum humectet, nec ventorum turbo commo-
vendis undis serviat. Etenim cum Gas, quod
in se custodit, jam ad tantam sui subtilitatem sit
redactum, atque singuli ejus atomi, velut fer-
voribus afflati, in exteriore sulfuris superficie,
nequeunt sane in pluviam redire, nisi vento sua-
vi, descendant ad mediam regionem, ubi coa-
gulandi initia, sub tepido auræ afflatu reassu-
munt. Opposita nempe alteratio quædam illi,
à quo Gas abiit, debet Gas in aquam reducere.
Tepor nempe suavis, in aëre tranquillo, atomos
Gas decidere facit, suo sulfure contectos, qui
velut pelle disrupta, aut vitri instar, à tepido, in
frigus repente delati frangitur; Atque sic Mer-
curius aquæ, salem suum resolvit, ad cujus re-
solutionem, ipsum sulfur liquatur in pristinam
22 aquam. Estque ejusmodi corporis aquæ inver-
sio, & per frigoris examen, tortura ista, necessa-
ria, ut omnis prorsus fermenti vis, è nubibus
tollatur. Alias namque, multa corruptio, mul-
tusque nebularum foetor, mortales mox dele-
ret. Vt in liquato argento, minutulæ atomi au-
ri, ad fundum labuntur: sic sidunt atomi Gas,
labendoque increscunt, quæ alias præ frigore
aëris, infirmæ rursus attolluntur, nisi propitius
tepor, loco frigidissimo subinde obstaret. Sic
nimirum pluviæ, imbres, nimbi, sic grando,
nix, nebula & pruina, pro alteratione, per acci-
dens, à Blas tam motivo, quam alterativo, locis
frigidissimis, oborta. Adeoque Gas, & Blas, to-
tam rempubl. meteori, in colonias divisere.
Saltem ex citatis exemplis didici, Solem non 23
per Accidens, sed per se, atque immediate fer-
vere. Caloremque ipsi tam intimum, atque pro- 24
prium esse, quam est ipsi sua lux. Habet ergo
aër suos, non minus quam terra, fundos, quos
Adepti vocant Peroledos. Invisibile itaque 25
Gas, variis aëris stratis hospitatur, si aquæ sua
sint barathra, suæ voragines, suæ portæ sunt in
Peroledis, quas periti Cataractas Coeli, & valvas
dixere. Neque enim Gas, ex profunditate Coeli,
decidens in locum nubium, sine directore Blas
fertur. Imo non nisi per stratas, atque ordina-
tas valvas decidit. Planetis nempe non pro- 26
miscue omnes valvæ patent: sed singuli per
suum Blas clavigeri sunt sui Peroledi. Quod
Astrologis meteororum indiciariis examinan-
dum suppono, & spondeo divitem supellecti-
lem inventuros. Sic nempe venti, quandoque
perpendiculariter deorsum properant, terram-
que feriunt, alias vero lateraliter valvas egre-
diuntur, ædes, & arbores diruunt, ut etiam mi-
serandam navigiis cladem inferunt. Tepidior
autem aura, ventum ex profundo aëris ventu-
rum, ac Gas, secum deorsum ducturum, Blas
Coeli prænunciat. Vnde Gas, mox in vaporem
rursus resolvitur, ac dein in pluviam. Nubes
scilicet tunc apparent, non dudum ante, quæ
ad nullum mundi angulum spectabantur. Eo
quod ex profundo aëris superni, deorsum dela-
batur invisibile Gas, quod in vapores, atque in-
de guttatim concrescit. Ista nempe est destina-
tio aëris, ut continuo aquas ab aquis separet. At
quandoquidem una pars aquæ, ad minimum in
centuplum suæ dimensionis extenditur dum
halitus fit, tantoque subtilior, quo ejus Gas mi-
nutius subdividitur, sitque is ordo, atque ea lex
universi, ut singula, ad necessitatem humanam,
& mundi conservationem ferantur. Hactenus 27
nimirum gravia sursum tendant, atque levia
deorsum trahantur: Hinc mihi visum fuit, Blas
stellarum, in pluviam cieri, atque in serenitates,
aliasque tempestates ferri: quoties pluralitates
ipsius Gas, in Peroledo aëris tranquillo, prope-
modum suffocationes, nimiasque in aëre com-
pressiones, minari videtur. Non sum tamen
adeo

adeo de causis occasionalibus meteori anxius,
sat mihi novisse, halitum, infernè surgentem,
nimirum vaporem, & Gas, esse causam mate-
28 rialem omnis meteori. Causam effectricem,
sufficit Blas novisse, authoritate Sacrorum. *Erunt
vobis stellæ in tempora, dies, & annos.* Hæc igi-
tur est aquæ irrequieta destinatio, ut continuo,
sursum atque deorsum pergendo, non secus at-
que venti, inordinato, ac irregulari motu, Blas
29 suo stellarum respondeant. Sicque eadem, &
non imminuta aqua quæ ab initio universi, ex-
stitit, est; eritque in ejus finem. Cæterum me-
ditor Peroledos aëris, tanquam lagenas stella-
rum, per quas suum Blas, trans determinata sal-
tem loca, explicant, ad usus, & alteritates tem-
porum requisitum. Maximeque quod superior,
ac ferè tranquillus Peroledus, causam contineat,
quare sint venti, fructus, rores, maximeque
30 provincialia. Etenim cum ventus sit fluens aër,
adeoque instabilitatem in se habeat, necesse est
in Peroledo tranquilliori, causam stabilitatis lo-
calem invenire. Valvæ ergo, sunt in Peroledo,
clausæ, vel patentes, juxta Blas stellarum cui pa-
rent. Nec mirum, esse limites, sive terminos
invisibiles in aëre, tantæ potentiæ, & molis co-
hibitivos; nam visibilis mundus, vix alteram
rerum, & minimam potestatum rempubl. con-
31 tinet. Quis namque neget sub saxo Scotiæ, quod
vix 12 pedes latum, altumque 30 non esse Pe-
roledi aliquam divisionem (ut interim de linea
Æquinoctiali, ejusque proprietatibus miris si-
leam) tormento bellico exploso, uno latere, ne
quicquam toni, aut tremoris, altero saxi (quod
ideo mutum vocatur) latere, subaudiri? Sic
quoque valvas, sive januas Peroledorum, in
aëre, necesse est considerare laterales, eo quod
venti plerumque laterali motu egressi, confor-
miter quoque à Blas stellarum ferantur, in trans-
32 versum suorum terminorum. Ex præfata do-
ctrina Gas, tandem mihi objicio. Si aqua à fri-
gore glaciatur, in nives, grandinem, atque gla-
ciem: ergo aqua non dissolvetur à frigore, in
Gas: si uniformis agentis & patientis, eadem
debeat esse actio, atque effectus. Ubi serio no-
tandum. Quod aqua seipsam glaciet; non au-
tem glacietur efficienter ab alio. frigus enim
etsi congelare hactenus putetur, id tantum est
33 occasionaliter, non effectivè. Aqua ergo, sensu
sui modi, percipit frigus aëris, non quidem ca-
loris aliquam nudam absentiam, aut privatio-
nem (prout ante jam demonstravi per exem-
plum, in Helvetia ordinarium) sed ut causam,
in naturali qualitate positivam. Siquidem in-
primis, est indubium, & visu constat, quod aer
frigidus, sensim consumat aquam, nivem &
glaciem: has duas tamen segnius: illam vero
ocius. Denique obvium est, quod quidquid sic
suffuratur aër, id statim eo ipso in Gas invisibile
transferat. Si ergo frigus aëris induraret aquam
in glaciem, cessaret etiam continuo ulterior
aëris actio, facta jam glacie: sed Consequens est
falsum: ergo & Antecedens. Nam sulfur aquæ,
à frigore, facilè arescit, & dividitur, quocirca
Mercurius, & sal aquæ, sentientes gelu aëris, vo-
lentis separare aquas ab aquis, & quod deberent
tolerare extensionem, & exsiccationem sui sul-
furis, adeoque omnino violentam impressio-
nem Separatoris, desiderentque manere ut sunt.
Hinc tota aqua simul, se per crustam loricat, ut
Separatori resistat. Quod quidem perficere non
valet, quin & in glacie, jam aliqua sulfuris pars,
extenuationem sui, sit passa: adeoque & hacte-
nus glacies, aquæ supernatat. Quod autem sul- 34
fur aquæ, in glacie, licet extenuatum sit, non
tamen aquæ naturam deposuerit. Probatur per
mechanicam. Imple lagenam vitream & ma- 35
gnam, frustis glaciei, collum vero claudatur
sigillo Hermetis, id est, per vitri ibidem liqua-
tionem. Ponatur hæc tum lagena, in bilance,
adjecto pondere, in oppositum, & videbis quod
propemodum octava sui parte, aqua, post reso-
lutam glaciem, erit ponderosior seipsâ glacie.
Quod cum millesies ex eadem aqua fieri possit,
reservante semper idem pondus, dici non pot-
est, quod ejus pars aliqua in aërem sit versa. Ita 36
nempe est elementorum perennitas, & con-
stantia, ut, quamquam aqua in vaporem, in Gas,
in glaciem, imo in corpora concreta abeat; ma-
terialiter tamen semper maneat pristina aqua,
alibi fermentis, atque seminibus supervenienti-
bus larvata, atque alias, solis primarum qualita-
tum importunitatibus, in Relolleo Paracelsi,
id est, absque semine, variatis. Ex prædictis au-
tem oriuntur aliquod notabilia. 1. Quod aqua
aliqualem sensum habeat, & electionem, adeo-
que omnia entia quodammodo vitam partici- 37
pent. Regem cui omnia vivunt, venite adore-
mus. 2. Quandoquidem aqua, se non incrustat
in vaporis fabrica; vaporem ideo tam in causa,
quam modo, esse gratiorem aquæ, quam sit Gas.
Atque id in aqua, arguat aliquid electioni simile.
3. Quodque ideo vapor, propinquius in aquam 38
redeat, quam in Gas. 4. Quod mutatio aquæ 39
in vaporem, sit Separatoris respectu, obliqua, ac
velut per accidens: Gas vero consistat ex pro-
pria aëris destinatione, qua aër separat aquas ab
aquis.

aquis. 5. Quod aër sit longe frigidior in se, quam aqua. 6. Quod sit siccus per se. 7. Quod unitas, sive connexio integralium, sit naturæ tam grata, quantum est oppositis earundem divisio. 8. Quod fabrica Gas, afferet aliud intimum aquæ principium (cum non habeat initium compositivum) sive partem heterogeneitatis aliquantillæ causam, quam quæ in vaporis ortu à calore attingitur. 9. Quod creata singula, quo simpliciora, eo magis sunt homogenea: omnimodam tamen homogeneitatem simplicissimam non reperiri in corporibus. 10. Quod sulfur aquæ, in glacie extenuatum, sit causa lenitatis in congelatis, non autem aeris peregrini inclusio. Quippe semper & ubique aqua excludit aeris connubium. 11. Quod frigus, & siccitas aeris, nil aliud possint in aquam, quam ejus sulfur extenuare. Ipsa autem congelatio, sive induratio, sit actio aquæ propria, qua impedimentum ponit Separatori. 12. Quod aër agat super aquam, absque hujus reactione, & aeris passione. Cum sit Separator aquarum divino jure constitutus. 13. Quod etiam in naturalibus insensitivis, differat reactio, à renitentia. Siquidem aquæ nulla est reactio in aërem, & tamen aqua fit cum renitentia. 14. Scholas errasse, quod omnem actionem naturæ dictaverint cum patientis reactione, & passione agentis, fieri. 15. Impossibilem esse transmutationem Gas, in aërem. 1. Nam alioquin aër in immensum cresceret semper, & per consequens, omnis aqua jam dudum defuisset. 2. Quippe præterquam quod alibi demonstraverim, aerem nullo modo iterum in aquam redire posse, ex præfatis jam satis liquet idem. 3. Siquidem aquæ proprium est, pati ab aëre, & non vicissim in aerem reagere. Ergo aër, semel ab aqua factus, semper maneret aër: cum desit agens reciprocum, quod aërem in aquam transmutet. 4. Aërem vero, per se in aquam redire, pugnat cum generali axiomate. Quod unumquodque, quantum est in se, desideret manere in esse. 5. Præcipue, quod aër careat in se, principio sui dissolutivo, ex carie, & alteritate partium, causato. 6. Si aer unquam fieret aqua: Id præcipue esset, dum aer infra aquam premitur. Et, si aqua foret actio aquæ, in illum tunc maxime suum sortiretur effectum. Imple ergo lagenam vitream ad dimidium, aqua, ejusque os subere, ne quid exspiret, claudito, tum fortiter millesies concute vas sursum, deorsum, ut omnis aqua velut in bullas spumescat. Tandem utut labores, non invenies, aërem in aquam aut vicissim abiisse.

41

42

43

44

7. Si ergo aqua aërem in se non mutet: agens alioqui naturale ad hoc agat, ut patiens reddat sibi simile: non est aliud deinceps, per quod aër fiat aqua. Vbi quasi per parenthesin notandum venit, Prædictum axioma suam amittere universalitatem, & veritatem, nedum in elementis, ubi contingit actio in invicem mutua, sine optatu mutandi unum in se: sed & in Cœlis: Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indivisibili sui substantia, ideo pediculos necat, ut sui reddat similes. Sic neque succinum trahit paleas, ut inde succinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod alias levi vento difflatur. 8. Si enim aër in aquam mutaretur, id potissimum contingeret, ubi duo ista elementa, in minimis partibus sibi commiscentur, id est enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quacunque loco, gradu, modo, & qualitate, aër aquæ superficiem attigerit, semper aqua ab aere minuitur, neutiquam unquam augetur. Nulla est igitur actio aquæ in aërem: nam si qua esset, ea esset in superficie concava aëris, ubi vis elementi aquæ, residentis in loco nativo, est robustissima, maximeque conjuncta: sed ibi aër consumit aquam; quia dividit in vaporem: Ergo aër in aquam non abit unquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in se, habeat radicem, per quam, velut tædio affectum, seipsum transmutet in aliud: omnis siquidem transmutatio, aliunde à dualitate procedit, non autem spontanea est in elemento libido, moriendi, & in aliud convertendi, deestque appetitus, destinatio, & necessitas se augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo est creatum, mutandi. 11. Vana est igitur lucta elementorum commistio in concretis corporibus; nugaxque transmutatio unius in aliud. cum nullum elementorum, ab alio, neque à seipso, in transmigrationem sui esse, sollicitetur. Quocirca primus mecum conclusi, Aquam, & Aerem, esse elementa primaria, neque retrogressum unquam facere posse. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ Parens, quod elementa hostiliter essent opposita & apposita, mutuam perniciem, & voracitatem perpetuo anhelarent, totiesque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus privationibus interjectis, resurgerent ab interitu, ad pristinum, sine medii simplicioris intercessione. Quod medium sanè alioquin optaretur, tam aëris, quam aquæ particeps, deberetque esse tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aërem Separatorem: non autem destru-

ctorem,

ctorem, vel annihilatorem aquarum nominant. Nec fas est, aërem ad alia traduxisse numina, quam quæ ipsi sunt à rerum opifice, atque Domino injuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condensatio, formam essentialem aquæ non mutant: quia sunt dispositiones materiales, Archeo destitutæ. 15. Porro, si aqua, arrepto fermento, ac semine, in corpus concretum transmutatur. Id tamen elementali privilegio ipsi est perpetuum, ut nec proinde aquæ elementalis materiam unquam deponat. 16. Seminibus quidem concessum est, ex aqua, sua fingere concreta, suamque tragœdiam per formarum defluxum ad interitum ludere. At non proinde formæ concretorum, aquæ simplicitatem, & formæ suæ identitatem destruunt. Multo minus, quam anima superveniens, formam carnis destruit. 17. Compatiuntur nempe subordinatæ formæ, se invicem ubique in concretis. Ergo multo magis forma concreti, elementi sui formam, compatitur intactam. Postremo. Quamquam Aër summa sua frigiditate aquam in Gas mutet, nunquam tamen desistit ab officio Separatoris aquarum. Adeo ut si ejus frigus compescatur, sua saltem siccitate, non desinat vaporem, ex aqua suscitare. Incessata nempe est actio Cœlorum in suo rotatu, aëris demum & aquæ obedientia continua, imo seminalium omnium, est interruptum agendo filum. Creata nimirum perpetim respiciunt voluntatem sui Creatoris, quam solus homo negligit.

BLAS METEORON.

1. QVid Blas. 2. Stella blas, per localem motum, quam per lumen operatur augustius. 3. Blas motivum stellarum quid. 4. Ventus quid, & unde moveatur. 5. Stellas pro nobis factas. 6. Diversa activitates in Blas. 7. Stellarum activitates, deferri per Blas, executivum motuum. 8. Paracelsi error. 9. Duo luminaria magna operantur suas proprietates. 10. Influxus stellarum, quomodo sub duo referantur luminaria. 11. Pluviarum & meteororum nativitates. 12. Fracedines oriuntur, mox à dilapsis aquis, unde fermenta rerum, & semina. 13. Historia Cypriaca. 14. Resolutio quæstionis, de quiete aëris æstivi, & continuo aëris spiraculo hyberni.

1 STellæ sunt nobis in signa, tempora, dies, & annos. Ergo patrant temporum mutationes, tempestates, atque vicissitudines. Quorsum opus habent duplici motu, locali scilicet, & alterativo. Utrumque autem, novo nomine Blas significo. Ac potius motu per locum, quam
2 suo lumine, Blas excitant. Obscura nempe nocte, sæpe flantem boream, Auster sequitur, ac vicissim. Blas ergo, quod tepidum spirat ventum, non ipsius cœli calore, aut lumine: sed loco, directione & connexu opus habet. Quorsum cum stellarum lumen devenerit, valvæ sese pandunt, aut claudunt. Valvarum ergo clavi-
3 ger, esto astrorum motus. Qui simul Peroledos, sive strata aeris, movet. Non igitur omnis calor, è præexistente igne, aut lumine fit, nec frigus, caloris nudam dicit absentiam. Sed Blas motivum stellarum, est virtus pulsiva, ratione itineris, per loca & secundum aspectus. Quæ circumstantiæ in stellis, qualitates primas in hæc inferiora causant: non secus atque in hominibus verecundia, ira, timor, &c. frigus & calorem concitant. Idque stellæ ex dono creationis habent. Ventus Hyppocrati aëris fluens unda 4
est: ego verò per causas definiens, ventum dico, fluentem aërem, motum per Blas stellarum. Idque pro vento naturali: aliàs verò cacodœmoni non raro datum, ut etiam sine Blas ventos cieat, vel Blas tempestuosum augeat. Aër ergo, nisi Blas habeat, quietus manet, nec motus principium, à seipso, habet: sed aliunde ipsi advenit. Blas ergo motivum, concitat ventos, tempestates, exundationes, per diversos aëris Peroledos nunc in altum, nunc deorsum, transversum, in longum, lateraliter, in omnes terræ oras transcurrendo. quamquam elementa, non habeant opus motu: humana tamen necessitas, illum postulat. Cumque autem nihil seipsum 5
esset movendo (excepto seminibus dato Archeo) complacuit sibi Æternus, collocare in stellis, enormonticam motivam vim, mandato oris nostri, non valde absimilem. Ita ut Blas, testimonio nobis sit, Deum, sua præpollenti Bonitate, elementa, ac stellas, pro nobis fecisse, horum fines, juxta commoditates nostras, dimetiendo. Blas itaque movet non tam lumine, radiis ac motu ut motu: sed quatenus ad loca quædam, stellæ devenere, quibus hæ, sua debent officia. Locis ergo proprietates insunt stabiles; Sin verò non stabiles sint, id aliorum astrorum respectu, secum analogo motu delatorum, pro durationis alteritatibus, advenit. Blas ergo, ut masculum in stellis, est motus initium

generale: non minus terram quam aërem, atque
6 aquam spectare videtur. Luna etenim regit no-
ctem juxta Sacra, ut Sol diem: quamvis Luna,
pro medietate, non currat subter noctem. Par-
titur nempe globum terræ, in quartas, in acces-
sus, & recessus Oceani binos, indies. In eoque,
fere horas consumit 28. Tantundem minus,
quantum interea Sol, & Luna, ab invicem defe-
cerint, aut appropinquaverint. Blas ergo, & in
aquis æstum, silente vento, cit. Blas autem alte-
rativum, in productione caloris, atque frigoris,
consistit; idque præcipuè, cum ventorum mu-
7 tationibus. Sed stellæ, humiditatem, aut sicci-
tatem ex se non habent, aut dant. Neque enim
humiditas citra materiam, ut qualitas nuda, est
considerabilis in natura, ideoque nec ex stellis,
ad nos defertur. Omnis enim humiditas ex
8 aqua est, quæ ante natas stellas fuit. Errat ergo
Paracelsus, qui pluvias, nivem, &c. stellarum
fructus ita ait, ut in astris, velut utribus, co-
quantur ad maturitatem. Siccitas quoque in
aere aquarum separatore, erat ante stellas: nec
est extra corpus, qualitatis more considerabilis.
9 Calor autem & frigus, sunt qualitates magis
abstractæ à corpore. Duo ergo tantum sunt lu-
minaria magna, duæ proin saltem illorum qua-
litates, in aërem sparguntur, unde meteora cun-
cta moventur. Calor nempe vitæ est proprie-
tas Solaris; frigus vero est alterius astri. Stellæ
etiam reliquæ, sua his duobus luminaribus de-
10 dere nomina. Quoties ergo stellæ, de natura
lunæ feruntur per loca solaria, tepor fit in aëre;
sin autem solares, subter eadem loca decur-
rant, fit æstus, ad quas aëris qualitates, Gas aëris
11 quoque diversimode alteratur. Calet hinc sci-
licet pariformiter Blas, per fundos aëris. Ideo
& Gas, vel in suis stratis detinetur, vel deor-
sum ad nos defertur. Sic ut atomi Gas, ob ni-
miam exiguitatem invisibiles, amittentes sui
constrictionem, ac frigoris excessum, in mi-
nimas rursus guttulas concidant, atque deor-
sum properent. Quod si verò tepor, Peroledos
inferiores afficit, cum deorsum oberret Gas,
proritatum per Blas: nimbi fiunt æstivales. Gas
nimirum per gelu, concretum, oborto statim te-
12 pore, liquatur, ac præceps deorsum ruit. Mer-
curius enim aquæ, suum sal resolvit, & sulfur
hæc duo velut obvolvit. Sicque in pluviam
decidunt. Quod si vero istud accidat superio-
ri Peroledo: guttæ decidentes, in mediis stra-
tis algentibus, glaciantur: sicque in nivem &
grandines præcipitantur. Sin autem tepor, per
aliquot continuos Peroledos aëris dominatur:
diuturnæ comitantur pluviæ. Hinc etiam pa-
tet, quod inæquale Blas, in diversis aëris fun-
dis, diversos effectus pariat. Sæpè enim infimi
Peroledi tepent, estque dies plane nubilus, at-
que nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius
Peroledus, tepent, algente infero. Vnde nives.
Sicque reliqua meteoron cohors, nobis causa-
tur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas
operativè & motive, causas & modum, clarius
constare jam confido, quam antehac. Vnde
Astrologi atque Medentes, solidiori fundamen-
to, aliqua præsagire poterunt. Intactas interim
præsagiorum materias relinquo, quas Deus per
ministros spiritus, in portenta recondit. Refe-
ram tantum quæ frater Stephanus de Lusignan,
ultimus de Cypriorum Regum familia, Ord. 13
S. Dominici, in Cypri descriptione, Parisiis im-
pressa, anno 1580. fol. 212. Gallicè in hunc sen-
sum recitat. *Sub finem, terræ motus subiit Fama-
gustæ, qui octiduum duravit. Post vero, exorti
sunt ventorum turbines, transeuntes super Insu-
lam, intrantesque Famagustam emporium: ma-
gnum enim ibi palatium, mox ædes plurimas di-
ruendo auferunt, cum aliquot hominibus. Vsque
adeo nisi nautæ quidam, fortè fortuna supervenis-
sent. Actum fuisset de Famagusta. Sciat itaque le-
ctor, nautis orientalibus consuetum esse, quod diem
ejusmodi ventos animadvertunt, sumunt cultrum,
quo faciunt signum Crucis in aere, proferuntque
hæc verba: In principio erat Verbum, & Verbum
erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et repen-
te omnis turbo, & tempestas sese separat, & cessat.
Vidi enim bis hoc experimentum. Ac secunda vice,
dum è Cypro in Italiam redirem. Nec enim in eo
quicquam superstitionis reperio, nisi quod oporteat
cultrum esse capulo nigro. Adeoque certi nihil de-
terminare valeo.* Hæc ille. Saltem mirum. Hanc
tempestatem diabolicam cessare, & diabolum
toti urbi parcere, ob peccatum forte unius pec-
catoris. Porro circa Blas adhuc considerabile. 14
Si magno æstatis æstu, candelam ardentem, cir-
ca foramen fenestræ teneas, nullum pleram-
que sentiri moti aëris vestigium: per totam
vero hyemem, ut ut exile sit foramen, continuo
ac molestum spirat ventum. At cum non ma-
jor sit constricti aëris, (ponamus aërem nunc
pro ejus Magnali) præ frigore, quam rarefacti
præ calore, videtur non potior hujus, quam il-
lius ratio, ad suscitandum ventum. Duplex er-
go est Blas motivum locale in aëre: Vnum qui-
dem, quod ventos concitat, adeoque violen-
tiam, & celeritatem includit, ex nativa potestate
motuve. Aliud verò, quod consequitur ad Blas
altera-

alterativum, propter condensationem, aut rarefactionem in aëre. Hoc autem cum propemodum sit universale, propter æstatem & hyemem, lentum quoque quendam aëris fluxum edit. Ac licet frigus magnale æqualiter condenset, & hactenus aër immotus, ratione Blas alterativi, & violenti ventalis: attamen cum opposita sphæræ plaga, magnale in aëre tantum rarefiat generaliter propter æstatem; necesse est aërem in plaga septentrionali partim recedere constringi, atque adeo minorem occupare locum, partimque à rarefiente, & rarefacto magnali aëris, sibi contiguo, ex altera orbis medietate, propelli leniter. Atque hæc est causa quæstionis propositæ. Tardi nempè & incessati fluxus, in aëre hyemali, quam per rimam, quantumlibet exiguam, experimur, etiam cessante vento. At non sic sub æstu. Rarefacto namque semel magnali per æstatem, immotus apud nos stat aër.

VACVVM NATVRÆ.

1. VEra definitio venti. 2. Primorum seculorum indistincta sinceritas. 3. Quorsum facit Authoris inventum. 4. Examen aeris per machinam sclopeto similem. 5. Probatur vacuum in aëre. 6. Facilius creditur vacuum, quam penetratio corporum. 7. Mechanica demonstratio, per ignem, pro vacuo, & 5 ejus notabilia. 8. Mechanica de lychnio sulfurato. 9. Collectiones subsequentes, ex utraque mechanica. 10. Aeris pori demonstrantur. 11. Tolluntur suspiciones opposita. 12. Calor vitro internus, & ignis internus, ut agunt diversimode in aërem conclusus. 13. Fortius agere fuliginis per compressionem, quam per calorem dilatando. 14. Sensus aëris, qualis. 15. Novus sinus aëris. 16. Ignem non vivere ex aëre, sed tantum suffocari præ penuria. 17. Vacuitates in aëre, necessaria. 18. Vnumquodque odisse compressionem, ab hospite factam, legibus philantia. 19. Impossibile vacuum Aristoteli, evasit jam requisitum naturæ. 20. Dari in vacuo aeris, medium inter corpus & accidens, adeoque neutralitatem. 21. Quid sit Magnale magnum. 22. Blas astrorum ut communicetur absque speciebus. 23. Nugæ Aristotelicorum, de vento. 24. Ridicula multitudo, & copia exhalationum apud Aristotel. 25. Exploditur opinio Galeni, de ventis. 26. Galeni opinio de argento vivo, malè à Dioscoride, & pejus exscripto. 27. Natura aëris rarefacti, pro confirmatione vacui. 28. Dum aer vulgo putatur rarefieri, revera comprimitur, propter Magnalis, sive thecæ extensionem. 29. Corpus aeris, justam sui extensionem habet sub frigore. 30. Cur calidiore climate, Cœli favores sint majores. 31. Probatur Magnale augeri, ac minui: non autem aerem rarefieri propriè, aut condensari.

IN limite Blas meteori, definivi
ventum, vera, id est, per causas
1 constitutivas, definitione. Cum
res, extra vel præter causarum
complexum, sit nihil, dicatque
naturaliter omne productum, originalem & essentialem respectum, ad sui producens sibi internum. Idcirco *ventus naturalis, est fluens aër, à Blas stellarum motus.* Idque
ad distinctionem venti prodigiosi, à malitia Cacodæmonum suscitati. Hippocrates ventum,
flatum vocat, omnes morbos à flatibus esse,
suum πόνοςμοι recenset inter primarias morborum causas. Seculi nempe ista fuit planities, & candor, quibus, utpote beatioribus,
nondum tanta morborum cognitio, nec erudelitas, nec frequentia. Non enim Hippocrati omnia sunt data. Complacuit sibi namque omnipotens, post Hippocratem, suos quoque creasse medicos. Enotuit quidem Hippo- 2
crati, in nobis esse spiritum, suo Blas, cuncta concitantem, quem dein analogia microcosmica, mundi flatibus comparavit, ac in flatus seriem restrinxit, sive vitæ participes essent, sive verò mortis, atque interitus causas
continerent. Sive denique excitati cœlitus,
orbis cœlestis analogismos referrent, vel demum, sublunari lege concitati essent, indecisum reliquit. Nondum enim plane enotuerat spirituum vitalium prosapia. Nemo enim 3
antehac, materiam Gas, aquam esse experimento didicerat, adeoque ventos mundi, à
spiritu vitali penitus discrepare, nondum scitum erat. A ventorum cognitione, per me,
in præcedentibus propinata, nunc demum ad
aëris examen procedo. Dixi namque idcirco 4
per mechanicam, probari, aquam, non esse ex
compressione aeris, utcunque frigidi: adeoque in elementorum mistione, fontium origine, &c. erratum hactenus. Mechanicam autem esse veram: Quod aër in canna ferrea
unius ulnæ possit comprimi ad digitos circiter quindecim, cujus compressi aeris expansione contingeret, speculæ per afferem transmissio, non minus, quam si è Sclopeto propelleretur. Quod sane haud ita fieret, si tanta 5
sui compressione, aër sub ferri hiemalis frigore, in aquam mutabilis esset. Inde enim inprimis

mis didici, materiam, & conditiones aëris; quandoque facillime compressionem, & dilatationem sui sustineret, quantum indicat visus. Vnde consequens ratus sum, omnino necesse, in aëre dilatato, juxta sibi geminam extensionem, aliquod esse spatium liberum, & vacuum. Puta si ex spatio 28 digitorum, fine ulla aëris perditione, aër recludatur subter cannam quinque digitorum, consequitur, fere digitos, ac fere aeris dimidium, esse corporis expers. Alterutrum nempè, est necessarium, sub hac mechanica proba; vel absolutè, in natura aëris, ordinariè dari vacuum; aut corporum penetrationem in aëre (ut dictum est) com-
6 presso. Plures sanè mecum, tolerabilius vacuum admittent, quam corporum diversorum existentiam, eodem loco. Cum vacuum non distet longe à nihilo: sitque actio nihili, imbecillior, actione entis duplati. Cumque Natura ex nihilo incœperit, est propinquior nihilo, quam duplo; Adeoque contra duplum plus velitat Natura. Siquidem montes, fodinas, atque urbes, pulvis pyrius evertit. Nusquam autem æquipollens paradigma pro vacuo offertur. Cœterum, vacuum in Natura ordinarium in
7 aëre sic probo iterum. In medio fundi patinæ statuatur frustum candelæ, suo sævo alliquatum in fundo; Ardeat, & circumaffundatur aqua, ad 2 aut 3 digitos invertatur vero profunda cucurbita vitrea, supra flammam ad 3 digitos eminente flamma, ex aqua, ita ut os inversi vitri, stet super patinæ fundum. Videbis mox, aeris locum, in præfato vitro immuni, aquam verò quadam suctione, sursum trahi, & ascendere in vitrum, loco aëris diminuti: atque tandem, flammam suffocari. In quo plura occurrunt. Primo-vera. 1. Atque inprimis indubium est, quin flamma sit fumus accensus. 2. Quod fumus sit corpus Gas. 3. Quod fuligo, ex apice combusti fumi, ascendat. 4. Quod una pars sævi, vel ceræ, facile in decies millecuplum sui extendatur. Vnde concludo, aeris locum, per flammam non debere imminui: sed augeri necessariò, nisi aliquid loci in aëre fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui absurdo caret, quod elementum annihilaretur, sive consumeretur. Enimvero bombarda, vel cuniculi ignei, non illa nostri sæculi portenta operarentur, neque saxorum durissimorum, & maximorum disruptiones, in fodinis, nisi pauculus pulvis, unico quasi momento accensus, sui millecuplum decies, saltem flammæ ederet, quæ flamma, cum priori loco pulveris sisti nequeat, cuncta diffringit potius, quàm quod fumus fumum, sive flamma flammam penetret.
5. Quibus accedit, extensio aëris, per calorem 8
flammæ, & non compressio, ut alias vulgo apparet. Denique accendatur lychnium sulfuratum, in lagena vitrea, suspensum filo; lagenæ autem insit aliquantulum aquæ, sitque lagena optimè, suberis cortice obsignata, ne quid respiret. Videbis flammam, fumumque sulfuris, totam lagenæ aream, qua aër est, implere atque tandem ignem extingui. Non fieri tamen aeris 9
imminutionem nec suctum aquæ sursum, eo quod in locum aëris, deberet aqua substitui, adeo suctus non faceret hic lucrum, nec compensaret defectum in aëre. Bene quidem, quod aperto operculo, suctus deprehendatur. Flamma autem non tam tenaciter candelæ inhæret ut sit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flamma, minimo flatu, ab lychnio ejus disperditur. Adeoq; flamma, immediatè non elevat aquam: sed suctus, consumta aliqua parte in aëre, causatus, aquam attollit, manetque per multos dies, sublata aqua post flammæ adhuc extinctionem.
Quapropter, aërem meditatus sum, poros habe- 10
re, qui violentam constrictionem, aëris in canna, ac naturalem aliquam annihilationem, in patina, paterentur. Quod autem aër in vitro con- 11
densaretur, præ calore, flamma, & fuligine, id Mathesi repugnat. Monstratque instrumentum, quo gradus ambientis mensurantur, calorem expandere, non verò contrahere aërem. Oppugnat itaque præfata objectio thesin suppositam, qua conceditur fieri additamentum materiæ in aëre, per novam flammæ ac fuliginis materiam. Sin verò dicatur, aliquid in aëre esse inflammabile, quod per flammam candelæ consumitur. Iam novum absurdum oritur. Nempe, aliquod corpus vel planè annihilari, vel per flammam comburi & comburendo non dilatari. Denique, supponendo aliquid absumi. Saltem necesse est, vel in nihilum istud inflammabile converti, vel in aliquid: Atqui igni proprium est, quod comburendo, extendat omne inflammabile, non autem comprimat illud. Vt ante per pulverem pyrium docui. Sin autem dicamus, aërem in vitro, per flammam imminui: jam habeo intentum. In aëre videlicet aliquid esse, minus quàm corpus, quod aëris vacuitates implet, & per ignem prorsus annihilatur. Nec id quidem, tanquam ac si esset ipsius ignis nutrimentum. Nam licèt istud, huic quæstioni, & loco, sit impertinens: attamen, id quod verè non est corpus, nil potest nutrire.

Deinde

Deinde cum neque corpus sit, neque pingue, non potest inflammari, accendi, aut igne terreri, vel absumi. Tum etiam demonstrabo cap. de formis, quod ignis non sit substantia: Quod autem non est substantia, non requirit nutriri. Denique cum aër sit elementum, & simplex, non potest in natura sui, admittere compositionem, aut connexionem diversorum. Nec sunt in essentiali aëris substantia, diversitates partium, quarum aliæ, per ignem consumantur, aliquæ verò minime. Idcirco namque, si ignis, reperisset inflammabilem partem in aëre, vel unica candela, totus aer accensus dudum periisset. Neque enim cessasset ignis, si nutrimento opus habens, illud in aëre, sibi vicinum innovisset. Imo si aër ab igne combureretur, transiret aër, ad aliquod simplicius & anterius & desineret esse elementum. Flamma nempe candelæ, esset elemento aeris prior, & simplicior. Liquet ergo, quod flamma in præfato vitro, licet ratione caloris, aëris quantitatem dilatet, naturaliter tamen vult suas fuligines hospitari, in aëris cavitatibus, tantum abest, quod aër se extendat: & hæc est unica causa diminuti spatii in aere, unde flamma etiam conse-
12 cutive suffocatur. Calor quippe, vitro externus, aërem in vitro dilatare videtur: sed ignis intus, ob suas fuligines, aëris suffocationem, compressionemque actu proritat. Calor ergo, per se aërem dilatat, ut patet per machinam, ambientis gradus dimetientem: sed ignis ob
13 suas fuligines comprimit. Adeoque sequitur fortius agere fuligines, per compressionem, quàm calorem in dilatando. Deinde etiam fuligines, aëri esse importuniores, quam suum naturale vacuum, imo quàm sui vacui sit dilatatio. Cum dilatatio spatii aeris, per calorem facta, sit ipsi voluptuaria, respectu compressionis, causatæ per fuligines. Hinc enim conjicio membra universi singula, sensum quendam
14 sympatheticum habere. Adeoque cum essentialiter aër porositates habeat, dolet sibi illas impleri, & nimium gravari, per Gas alienum. Attamen nisi porositates inanes haberet aer (cadit saltem doctrina Physices, super vacuum fundata negative) nequaquam corpora dilatationem sui, aut alienum Gas admitterent. Siquidem per sui commutationem in Gas, millenas capacitates majores exigerent, & sic locus defi-
15 ceret exspirandis efflatibus. Aër ergo creatus est, ut sit receptaculum exhalatuum; quare etiam vacuum in poris habeat, est necesse: Recipit tamen exhalatus illos, per taxam, & justam sui proportionem: atque ubi vacuitates ad mensuram justam habet oppletas, aufugit aer, suaque fuga, flammam omnem in pyramidem cogit. Sin verò aër, à fuga detentus, nimia fuligine oneratur, sese coarctat extinguitque ignem, qui se supra meritum fuligine implet. Hæc non- 16
dum à Scholis perpensa sunt, ideoque putarunt, ignem vivere, & ali aere, nec probationem pro hoc habent, nisi à contrario sensu, eo quod ignis, aëre præclusus, mox suffocetur. At Idiotismus ille Scholarum, sat patescit. Cum ignis non sit corpus, in quantum est ignis, nec creatura primæ constitutionis: nec enim vivit, nec nutritur, qui mortis instar est. Prout manifestabitur de ortu formarum. Aër verò, est elementum simplex. Neque enim suffocatio ignis, vitam necessariam, ut nec nutritionem præsupponit, nec ignis augmentum est proinde, etsi aperto affatim aere structus sit: Neque etiam ignis, consumit vel aëris tantillum, aut in sui substantiam (quam nullam habet) convertit, vel uti sui alimentum: fabulæ sunt. Nam ignis aëre privatus perit, non quidem alimenti denegati, aut vitæ participatæ respectu: sed loci defectu, nequeuntis fuliginem continere, cujus compressione, suffocatus ignis extinguitur. A nimio nempe, raptimque sufflato aere, flamma confestim perit aliter; cum flamma minus tenaciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata semel à lychnio, non habeat deinceps in aëre subsistentiam, ut nec substantiam habens in seipsa. Pori ergo aëris, fuligine repleti, avolant, locumque cedunt aëri advenienti alteri, ut suam etiam de Gas succinam suscipiant. Quæ aeris fuga ventum suscitat, ut & requirit. In Salinis Burgundiæ, testa plana, repleta aquâ, juxta cratem fornacis posita, longe citius conglaciatur, quàm alia quæpiam, sub diu & gelu exposita, propter aëris continuum affluxum, & transitum, quem ad flammæ vitam, sive alimentum affluere, à Scholis perperam putatum est. Aëris ergo vacuitates implentur moderatè: sin supra onerantur, mox spatium aëris sese coarctat, angustiorique loco claudit, consumtis porositatibus vacuis, ut ignem exhalantem suffocando, ab incepto avertat. Istud est omnibus creatis per philautiam ingenitum. Neque enim secus, aqua se glacie incrustat, quam ne ab frigore aëris in Gas abripiatur. Sunt ergo in aëre 17
vacuitates necessariæ, ut pro capacitate, hospitarentur aporrheæ evaporabiles, ob quarum finem, aer compressionem, atque dilatationem sustinere visus est. Alias namque sublato

aëris vacuo, minimus motus, totum fere uni-
versum, sui continuatè moveret, suffocatique
mortales propinqui, conciderent, mox obortis
exhalatibus, non secus atque in cuniculis fodi-
narum persæpe fit. Vbi suffocantur metallarii,
non defectu aëris abundantis, nec etiam sem-
per ob venenum suffocans: sed potissimum eo
quod aër in cunieulis, repletus per Gas minera-
lium, non renovetur. Adeoque hinc etiam con-
tingit, lucernas, atque lampades, mox sponte
18 extingui, una cum fossoribus. Quapropter cu-
niculos pertundunt, variisque machinis aërem
exhalatione repletum exhauriunt, novumque
affundunt, atque inspirant. Verum aër non se-
cus exhalationem nimiam respuit, quam aqua
aërem, & aliud quidlibet, eodem secum diver-
sorio violenter copulatum. Sit lagena ænea: in
cujus fundo sit aqua, A. aër, B. Robineta, C. fo-
ramen lagenæ, D. per quod cum syphone, sive
clysteri, fortiter insuffletur aër. Tunc autem
volvatur Robineta, ut aërem sub se detineat vio-
lenter. Dico igitur, quod dum Robineta ite-
rum celeriter volvetur, ut aëri exitum det. Ne-
dum enim aërem B. compressum exsufflabit, sed
& simul cum illo, A. magno impetu, totum sur-
sum evolabit. Aër ergo, invitam suæ vacuitatis
compressionem sustinet; idcirco etiam aquam
A. secum effert, quod sane, vacuum ostendit esse
plausibilius, quam aëris compressionem, utpo-
te quæ ad corporis invitam penetrationem ap-
propinquat. Nunc igitur de vacuo Aristotelis
impossibili, est factum naturæ requisitum ordi-
19 narium. Verumtamen aëris illæ porositates, ut-
cunque sint actualiter, omni materia expertes:
habent nihilominus in se ens creaturam, id est,
aliquid reale, non figmentum, nec solum locum
20 nudum: sed quod est inter materiam, & spiri-
tum, incorporeum, plane medium, atque neu-
trum, de numero, inquam, eorum, quæ limite
de formis, negavi substantiam vel Accidens es-
se. Magnale est, quod cum in creatis sui simile
non habeat, ideo per sibi simile manifestari re-
21 cusat. Magnale quidem non est lux: sed forma
quædam assistens aëri, ejusque velut socia, ipsi-
que certo connubio velut conjugalis. Assistens
inquam, non conjuncta essentiæ ejus; ideoque
in poris assidens. Per hanc videlicet, Blas astro-
rum, immediate, ac sine impedimento, quaqua
22 versus & instantaneo motu extenditur: non au-
tem per millenas millium specierum generatio-
nes, unico velut momento peractas, quoties
lux, vel influentiæ cœlestes, inferiora feriunt.
Scholarum isthæc sunt fabellæ, ne videlicet,
unum Accidens, migrare cogantur concedere,
de subjecto in subjectum, malunt millenas mil-
lium generationes specierum luminis, in in-
stanti fieri, dum Sol tam eminus, suos ad nos
vibrat radios. Quod enim Scholæ hac in parte,
ceu Adynaton statuunt, docebo cursum Natu-
ræ esse ordinarium limite, de Magno oportet.
Iam ergo Naturæ Gas, & Blas, sit constant, &
qua via Blas ad nos descendat. De vento adden-
dæ sunt Scholarum doctrinæ. Inprimis Aristot. 23
Scholæ docent, ventum esse exhalationem sic-
cam (non autem aërem) à terris, virtute caloris
elevatam, quæ cum à nube præpediatur sursum
scandere, lateraliter velut furiosa discurrit, tan-
tæque molis robora efficit. Quasi levitatem pri-
stinam amisisset, per primam nubium repul-
sam, ideoque furens discurrat lateraliter! qua-
si nubium esset contextura continua, nec us-
quam scandenti exhalationi, à tantilla nube,
semel repulsæ, nullus deinceps per nubes in-
troitus nullusque transitus daretur! quasi lagena
aëre repleta, & subter aquam depressa, ascen-
dens autem reperiret sibi manum obviam, pro-
inde lateraliter per aquam discurreret! & per-
didisset priorem nisum sursum deinceps, sic ut
oblita sursum scandere, tametsi non continuam
nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter
potius ferri. Neque enim considerarunt, ven-
torum lateralem motum, debere esse refractum
ac necessario etiam debiliorem, motu suo sur-
sum: adeoque magis valeat ventus, celsas diri-
mere turres, quam vaporalem supra se nubem
discutere. In singulis sane demiror Scholarum
ignaviam, assentiendi assuetudine subscriptam.
Aristoteles enim salem maris (quem tamen co- 24
æternum mundo putavit) scribit originem ha-
bere ab exhalatione (exhalationem ne in mini-
mo agnovit: quippe quæ volatilis est, & sal ma-
ris fixum: neque enim potest aqua maris, alio-
qui dulcis, volatilitatem exhalationis fixare,
quam ipsum salem armeniacum) omnia quoque
meteora, & ventos præcipuè imo terræ motum,
& cometas (quorum ille anni 1618 millesies
terra erat major) itemque lapides, rupes, sa-
xa, solis dicavit exhalationibus. Defuit suis so-
mniis adæquatum promptuarium, unde tantæ
exhalationes prodirent. Et nihilominus istis
nugis Scholæ subscribunt, nec expergiscuntur
à Catocho, nisi dum expresse Aristoteles in fi-
dem impingit. Galenus vero, ventum sive fla- 25
tum, putat vapores, ex aqua, & lacubus, vi ca-
loris sublatos: subinde vero esse aërem, è cor-
pore misto resolutum. Vtrunque vero, ait fri-
gidum,

gidum, ætati decrepitæ, deficienti calido innato, & affectibus frigidis, assimilatum. Cespitans nimirum in omnibus, atque singulis, puerilia somnia, pro veritate, in immensum dilatavit. Nondum enim sub Galeno, ars stillandi enotuerat, qui nunquam rosaceam vidit, ut neque
26 argentum vivum. Quippe male Dioscoridem legerat, cum Plinio, scribens, argentum vivum, ob ingens pondus, non corio, non ligneis thecis detineri posse, sed solis capsis metallicis, asservari. Quasi unica uncia ejus, plus ponderaret, quam uncia plumbi. Quamobrem Galenus, altè atque intimè nescire debuit altissima Philosophiæ, & intima Naturæ principia, proprietatum quarumcunque seminales resolutiones & exaltationes. Tandem ad ostendendam in aëre vacuitatem, rarefactionis & condensationis quidditatem ejus altius indagare convenit. Inprimis enim, quidquid de rarefactione aëris hactenus dixi, id pro captu vulgi factum fateor: alioqui propriè loquendo, etsi aër comprimi, atque expandi in spatio loci vi-
27 deatur: attamen ipsa rarefactio non est ipsius aëris, id est, quod ipsum corpus aëris seipso fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit halitus. Quoniam jam aliquoties ostendi, quod halitus sit nubes atomorum aquæ, invicem diremptorum, per partes aeris medias intercedentes, & quod ideo aqua, in halitu, ac semper maneat aqua, neque aliud patiatur, præter sui extensionem, ac divisionem in atomos, à Separatore suo factam. Etenim si corpus aeris ergo, rarefiat: hoc esset, vel quatenus mutaretur in aliud corpus, se tenuius, rarius & simplicius, quod est fingere novum elementum, & inauditum, actu frigidum, aliis tenuius, & aëre simplicius. Aut aer rarefieret per separationem atomorum, & intercessionem alterius corporis incogniti; & tunc corpus intercedens, admitteret gradus raritatis; Ideoque ipsa rarefactio, non tam in aërem, quam in corpus incognitum intercedens, esset referenda. Est tamen rarefactio, non aëris: sed in aëre; idque nedum ob admissas fuligines, (ut in mechanica patinæ) verum ob nudam qualitatem caloris, (ut patet per organum dimetiens qualitates ambientis;) ergo quoties apparet in aëre rarefactio, omnino necesse est, eam per augmentum Magnalis contingere. Quod sonat vacuum in aëre auctum, aëris poros dilatatos, & extentos. Adeoque tantum abest, quod propter calorem, aër per se & in suo corpore sustineat rarefactionem, muteturque elementi corpus: Quod potius coaguletur, comprimatur saltem, atque porositates vacui se extendant, sive ipsum Magnale, in aëre multiplicetur. Quo- 28
circa & impropria locutio, dum aërem indicamus per se rarefieri, quando potius per se inspissatur, sive comprimitur: Magnale vero sibi connatum, ideo extenditur. Ex præfatis autem deducitur aëris corpus, ad justam sui extensionem, duci sub frigore. Atque iterum inde consequens, frigus esse aëri geniale. Magnale vero, sub frigore contrahi. Quoties autem magnale coarctatur, viæ astrorum ad nos coarctantur. Atque hinc obvium est, cur terra promissionis, valde calida: id est, cur zona calidiore, feliciores sint Cœli cum terra consanguinitates, fructus uberiores, & sapidiores. Magnale ergo, instar lucis, fit, & annihilatur facile. Nam quod in se est aëris vacuum, pene nihil est, in respectu corporum. Ex nihilo enim prodiit, in nihilum quoque redigi potest. At non nisi invito aëre: eo quod hoc vacuo opus sibi sit. Eheu! quam propè nihil, tota est natura, quæ ex nihilo incepit. In organo præfato, dimetiente ambientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus aëris major, minorve; ad rarefactionem autem contenti, expelli aërem sentimus. Cujus spiraculum, si tum occludatur, aëris defectu suctus sentitur. Ergo penitius inspiciendo, vacuum aëris, sive Magnale, augetur & minuitur; non autem aër rarefit. Sic & condensatio, sive compressio aëris, non est respectu corporis ejus: sed tantum magnalis.

METEORON ANOMALVM.

1. Iridis & parelia mysteria. 2. Ante diluvium non fuisse Iridem. 3. Iris data in signum fœderis: nondum tamen sciri ejus causam. 4. Iris tamen quotidie suum fœdus rememorat. 5. Iridi mysterium fœderis adhuc subesse. 6. In quo Iris designet finem mundi. 7. Deliramenta Scholarum de Iride. 8. Requisita à Scholis. 9. Iridem non suos habere colores immediate in nube, sed in loco. 10. Iridem de natura luminis. 11. Probatur exsistentia colorum, immediatè in loco. 12. Objectus visus immediate in loco: objectum auditus immediate in corpore medii. 13. Creatura neutralitatis subsistunt immediate in loco, extra corpus. 14. Refutatur Paracelsus de Iride. 15. Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum natura. 16. Quadam supernaturalia, sunt ordinaria 17. Athea, & ludicra opinio Scholarum de Tonitru, & ful-

& fulgure. 18. Visiones mirabiles in montibus altis. 19. Fragor spiritale Blas Lacedamonum. 20. Historia Tonitrui. 21. Vox tonitrui, ut putrefaciat. 22. Sal externus praeservat.

1 Meteora constare dixi materia Gas, & efficiente Blas, tam motivo, quàm alterante. Sed anomalum est Iris, mysterium sua origine divinum. De Parelia, qua duo meridie Soles, vel tres apparent, simul æquè lucidi, idem sentio. At Tonitrui non mysterium æquè, ac portentum includit. Iridem, per Sacra admoniti, fide credimus, in signum fœderis, inter Deum, & mortales, datam, quod mundus, deinceps aquis non am-
2 plius esset periturus. Primum enim inde deduco, Iridem ante diluvium nunquam visam. Mortales alioqui jure conquesti fuissent. Iam enim sæpe ante vidimus Iridem,& tamen mundus Cataclysmate periit. Quam ergo nobis securitatem per Iridem polliceris assuetam? Suspectum hoc nobis fœdus, pavorem non tollit. Nova ergo mundo Iris fuit, dum in signum fœderis primò apparuit. Quapropter ad insolitum ens, obstupuere mortales, fidemque ad-
3 hibuere alias increduli. Secundò, hinc disco, Iridem, datam in merum signum, quocirca neque hodie etiamnum, ullam causæ rationem, relatione alicujus effectus,habere. Tertiò,cum jam mundus ante diluvium, circiter bis mille annos consenuisset, fuerantque tamen causæ in natura, quas hodie Iridi attribuunt Scholæ; non tamen Iris: Id sane convincit falsitatem illarum causarum. Vnde tandem quarto sequitur. Quod nisi Iris, & hodie in signum fœderis, & primæ suæ constitutionis ergo, irrito
4 alias scopo, appareat. Igitur & ictum olim fœdus, Iris nobis subinde rememorat, ut credamus, atque perpetuo memores simus, Deum peccatorum vindicem, aliquando aquas misisse, ut omnem animam, in terra viventem perderent, eundem fore peccati nostri conscium vindicem, & Iudicem. Etenim omnis caro corruperat viam suam per luxuriam : quam per aquas suffocari oportuit. Per Iridem itaque,nos comminatarum pœnarum perpetuos memores vult Deus, qui hoc signo, se naturæ præsidem & vindicem continuum denotat. Vt autem Iris significaret, quod mundus non amplius aquis submergeretur, decebat eam præ se ferre, non quidem insolitum aliquod in aere spectrum, in-
5 differens ad quodlibet aliud : sed in Iride mysterium promissi fœderis subesse debebat, quod sponsionem, atque promissi fidem signo panderet. Videor sane mihi cum Noha in Iride tres colores, splendoresque placidos admirari, trium sulfurum, in mineralibus concrematis, elucescentes. Adeoque colores dant testimo- 6
nium, quod terra mineralium matrix, tandem extrema sulfurum suorum ustulationis liquefactione, iram Dei sit luitura. Iris ergo, non amplius aquam : sed ignem præsagit. Demiror Scholas, Sacrorum auscultare veritati traditæ, nolle ; sed etiamnum hodie pergere ethnicis deliramentis adolescentes inebriare. Propinant 7
nempe, Iridem duplici nube constare, profundiore, atque spissiore una nempe, altera verò tenuiore, illi insuper extensa, ut speculi vice, Solem ex adverso referat. Inane utique commentum, anili somnio simile. Nam ego Iridis infimam partem, pedibus quandoque calcavi, & manibus tetigi : Idque non solum in montibus nubilosis; sed aperto,& aprico campo. Adeoque oculis, manibus, & pedibus, cognovi illius suppositi falsitatem. Cum ne quidem simplex nubes, esset in loco Iridis. Neque enim etsi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis colores ducerem, sensi quippiam, quod non ubique,circumquaque in aere vicino. Imo non proin colores Iridis turbabantur, aut confusionem tolerabant. Deberent Scholæ saltem ex- 8
plicare, cur semper arcus, aut semicirculi figuram, nunquam verò speculi speciem haberet? Cur si sit Solis reflexi imago, in medio sui non luceat : Cum Parelia, Solis instar, indistincto, rutiloque lumine fulgeat? Cur duæ istæ nubes, semper pari arcus forma,& colorum varietate, complicarentur? Cur speculum, ex adverso Solis, non illos colores repræsentet, si duplex ista nubes, sit vice speculi? Cur duplicata ista nubes, saltem exteriore, & connexa parte, latitudinem vagam nubium non mutetur, si concava, penetretur exuberanti luce Solis occidui? Cur Sole, subter nubes occultato & nusquam micante, etiam Iris appareat? Quare inquam Sol, uniformes semper, & varios istos, tamque prope consitos colores, & non unicum duntaxat, juxta luminis sui simplicitatem, depingat? Quare plures subinde uno campo Irides, simul appareant? Siquidem in tam vasto aëris circulo horizontis, non cadit reflexio in uno atque altero milliari : sed nubes Soli opposita, non habet directè suam reflexionem nisi in oppositam partem, sibi in horizonte respondentem, non autem in suo lateri vicinam. Demum absurdum est, quod superior

tior & rarior nubes coloris expers, & quam lumen Solis facile penetrat, in densiore altera, colores fingeret, quos nec Sol, nec utraque illarum nubium in se habent. Has sanè Scholarum inanes theses, plurimum admiratus sum, dum Iridem manu contrectarem, nullamque prorsus nubem circum viderem. Quocirca Iridem peculiari privilegio notavi, suos colores habere immediatè in loco, in aëre autem mediante loco. Adeoque notavi istos colores, & figuram Iridis, in modo exsistendi, esse de natura lumi-
10 nis. Id est, flante vento colores, qui immediatè insunt medio, simul cum medio ambulant, atque dissipantur, juxta ac medium, in quo
11 sunt. Colores verò sive lumina, quæ insunt immediatè loco, non mutantur, etsi aër, vel medium in quo apparent, mutet locum, & fluat.
12 Sic nec flante vento, Iris perit, ambulatve. Hinc nempe objectum visus, unico instanti ad oculum defertur: Auditus verò objectum, quia immediatè non in loco, sed in aëre est locato, durationem & motum præsupponit. Quocirca Iris, nedum non est in nube: quinimo ne quidem in aëre: sed immediatè in loco. Sic namque lumen Solis instanti celerius, à Sole, in terram usque ferit, eo quod sit immediatè in loco; in aëre verò mediate, quatenus scilicet hic est in loco. Quod autem Sol sit causa Iridis, id naturale credo, sed quod à Sole, immediatè in loco, arcus taliter coloratus statuatur, nullatenus autem in aëre, id signi vim habet. Scholæ enim hactenus ignorarunt lumen, & colores posse subsistere, nisi substantiæ alicui inhæreant. At nec mirum. Siquidem nescivere, Creaturas quasdam, quarum aliquas retulerunt in substantiam (puta ignem, formas substantiales, *&c.* alias vero, in mera accidentia (ut Iris, lumen,
13 magnale, *&c.*) resignarunt. Quæ tamen esse creata neutra, suo loco demonstravero. Hic autem dixisse sat esto. Quod si Iris, immediatè in aëre esset, & non in loco; Necessariò, quolibet ventulo, mox diffluëret, & una cum nube, vel aëre, difflaretur. Quod falsum est in Iride, quæ sub ventis etiam dudum constat, absque ulla nubium præsentia subinde, & tamen in eadem constante arcus, seu semicirculi figura: ergo Iris cum sit immediatè in loco, est nova luminis colorati figura. Incepit quidem Iris supernaturaliter, in signum, atque mysterium, icti fœderis, cum mortalibus: Cumque hodie in aëre, sine materia ulla radicem habeat, per modum tamen naturalium, ejus causam efficientem, illiusque præsentiam veneror, & in signum fœderis Iridem mihi commemoro, datam hodie, prout olim. Paracelsus Iridem, So- 14
lis retur evestrum. Evestrum verò, hominum manes vocat. Quæ sola sui absurditate, ut sat rejecta, transeo. Siquidem Sol, nec animam, nec post funera (adhuc vivens) evestrum habet. Sunt, qui ridebunt me, propter hæc quotidiana miracula. At certè dum res intueor penitius, 15
video divinam Bonitatem actualiter, semper, ubique & immediatè præsidem: utpote, *Quæ revera à fine usque ad finem attingit omnia fortiter, & disponit omnia suaviter. In Deo enim vivimus, sumus, & movemur*, revera, & actu: non autem per analogon, aut similitudinem. Siquidem dum Dominus Salvator dixit, *Ego sum*; Nempe per quem estis, vivitis & movemini, subtraxit tantum eam sui potestatem, qua movebantur, & confestim ceciderunt milites omnes in terram. Et quanquam sit ordinarium in natura organum, quo moveamur: Est tamen altera principalis, totalis & independens causa nostri motus, & concurrit ejus origo, miraculosa manus in singulo motu. Sic quoque in Iri- 16
de concurrunt Sol, & locus velut causæ secundæ. Est tamen altera independens causa totalis, miraculosa & immediata, quæ Iridem direxit ad gloriam suæ Bonitatis, & icti fœderis, non solum quidem cum Noha, & familia sua: sed cum posteris filiis hominum, usque in finem mundi. Adeoque eadem origine, & fine, quibus incepit Iris, spondetur duratura quamdiu erunt mortales: & cum sit signum fœderis cum filiis hominum, non autem cum solis filiis Nohæ, quoddam etiam pactum includit. Miraculosum ergo in Iride est, quod colores sui non sint aliquo in corpore: sed immediate in loco ipso, instar luminis, idque immediate à manu Dei, sine concursu causæ secundæ. Neque mirum est, ex conditione pacti, intervenire effectum supernaturalem. Quippe quod multis locis occurrunt miracula perpetua.

Itaque, ut Iris signum est fœderis sempiterni, 17
& Nuncium divinæ Bonitatis; ita Tonitru potentiæ Dei admirationem, atque adorationem causat. Nihil enim est in rerum catalogo, cujus habenas præpotens Conditor non immediate regat. Inculcat nimirum ubique amorem, & timorem sui, adeoque suæ potestatis hominem ordinario admonitum vult. Iuxta illud: *Vox tonitru verberavit terram*. Subitaneum Blas enim, & portentosum, in aëre concitatur. Cœlum subinde serenum, mox etiam citra ventum, nube atra repente conspurcatur.

Sæpius enim sereno cœlo, citra nubeculam ullam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exigit; sin autem repente conciteт: fit, quatenus fragor Peroledos concutit, sciditque Gas deorsum, in spissam nubem, frigore loci contractum. Frivola igitur Scholarum de Tonitru doctrina, statuens exhalationem intra nubium thecam accendi, elidere fulgur, ejusque nubis tot esse rupturas, quot tonos & fragores. Vidi nempe in montibus vagantes nubes, & frigidissimas attactu, nullas tamen alicujus firmitudinis, aut roboris, ut discontinuatæ, tanti fragorem edant, vel fulmen tantæ potentiæ, motu deorsum, adeoque violento, & præter naturam ignis ascen-
19 dentis disjiciant. Vidi, inquam, circa me fulmina, & tonitrua etiam subter meos pedes audivi. Attamen illas nubium firmitudines, & Tonitru nugas, vel minimum deprehendi. Vidi, inquam, subter pedes meos, fulgura & tonitrua varie ludere, ubi primum nulla esset nubes, nubemque descendere, quasi voce Tonitrui advocatam. Adeoque fulgur & Tonitru, cum magnificentia Potestatis divinæ, non autem cum formidine, sum intuitus, licet bis fuerim in domo, percussa à Tonitru. Magnificentias enim Domini, eo magis admirando laudavi, quo mihi essent viciniores effectus ejus. Vidi quoque semel prope Vilvordiam, atque iterum Bellis, in Flandria, thecam quandam nigram, quasi longa esset equitis ocrea, inter querceta, magno fragore volare, habentem à tergo flammam velut accensi straminis. Succedebat verò ingens nimbus. Itaque cum Tonitru causam non habeat planè naturalem, in nubibus meteori, credo prorsus causam omnem habere non supra, sed præter naturam: adeoque esse effectum portentosum. Inprimis namque credere tenemur, Cacodæmonem, esse principem mundi hujus, ejusque principatum inter fideles non elucescere, nisi solo tentatoris officio. Sic nempe dicitur, *Adversarius tanquam Leo rugiens circuire, quærens quem devoret*: Id autem non ex officio principatus. Obtinuit ergo principatum mundi hujus, ut sit pro judiciis summi Monarchæ, exsecutor aliquis, adeoque ut sit arbiter tonitrui, & fulguris, sub stipulatis tamen conditionibus. Etenim nisi rejectis repagulis, à divina Bonitate, frenaretur illius potentia, terram unico quateret ictu, & mortales perderet.
20 Fragor ergo, sive vox Tonitrui, est Blas spiritale Cacodæmonis, ingentis sane roboris effectus. Non est autem Tonitrui, miraculo conjunctum: sed portentum in natura continet. Adeo etsi ignis fulminis, sit naturalis: modus tamen, & medium, sunt potentiæ diabolicæ. Deus enim ut pater amantissimus, amari vult primariò: per se autem, immediate formidines non lubens incutit: eo quod ex timore, & formidine pœnæ, aut supplicii, amari, non est suæ Bonitatis. Ergo suæ potentiæ terrores, & indignatæ Majestatis formidines, non nisi per appropriatos Apparitores spirituales sibi ministros incutit. id est, per spiritum terribilem. Idque tota mecum censuit semper Antiquitas, quæ Iovem, vel Iova (quasi cum Hebræis Iehova diceret) Deum Tonitruum dictavit. Cum rerum Dominus, & parens, per tortoris ligatam manum, tonitru explicat, voluit exin Cacodæmon, non quidem principis mundi titulo contentus: sed sibi nomen Iehova competere. Tonitru ergo, & fulgur, etsi concurrentes causas naturales habeant: illorum tamen motor, spiritus est incorporeus. Rideant Athei meam philosophiam, nullum Numen, nullumque spiritum abstractum, credentes. At saltem non possunt non admirari effectus Tonitrui, & sese ignorantiæ causarum ejus, accusare. Vnam saltem historiam, mille 21
instar narrabo. Anno 1554 in tractu Leodiensi, turris Curingiæ per Tonitru ablata, nusquam apparuit: tandem post quindenam, in herboso Cœmeterii gramine, fossa aperitur, qua sutor sepeliretur, & ecce sub cespite immoto, ac viridi, primum gallus æneus, cum cruce ferrea apparet, dein turris pinnaculum, ac tandem tota turris effoditur. Vidi ego unico fragoris tono, me præsente, aliquot myriades quercuum, & corylorum combustas, primo germine, & foliis, tota nempe sylva, loco, dicta prope Vilvordiam, ubi interim frequens Betula, Fagus, & Alanus, densa confusione aliis commistæ, à Tonitru illæsæ permanserant. Aliàs verò, unico ictu, multa, longe distantia, simul ferit. Quis enim mille artificis varias technas, & ludibria satis explicet? Sufficit plures concurrere actiones spirituales, à natura ordinario cursu alienas, in distans quoque, atque in propinquum, potentès æqualiter. Vox ergo illa terribilis Toni- 22
trui, terram verberat, bombyces necat, cerevisiam concutit, & arescere cogit, carnes mactati bovis suspensas, flaccidas facit, lac coagulat subito aciditatis fermento, &c. Sal autem extra, ad cadi, vel testæ labrum, de foris appositus, avertit ejusmodi effectus. Debile sane resistens tanto agenti, si in natura resistens agenti debeat prævalere. At quid? Cacodæmon salem odit, 23
ideoque in suis scropharum sabbathis, sal perpetuo

petuo deficere dicitur: fat gnarus quod fal exorzifetur pro aqua luftrali, quandoque fale baptizans utatur. Sal etiam non benedictus, imperia fua peffumdet. Si ergo ex fructibus arbor, ex operibus, itaque author cognofcendus eft, eoque magis, quod tam debilia remedia, tanto refiftant robori. Nec fane facit in contrarium. Quod Deus apparens Moyfi in monte, fulgure, & tonitruo perpetuo, coram Ifrael montem cinxerit. Quin imò exin confirmatur, fragorem, tonitru, fulgura, effe miniftrorum fpirituum, fpirituum, inquam, Tortorum & executorum: fiquidem fub indictione mortis, Ifrael ab afcenfu montis arcebatur. Nec enim ideo in apice montis erant tonitrua; fed infra circum montem. Nec etiam omnipotens Heliæ apparuit in turbine, aut forti vento: fed in aura fuavi. Pro corollario huc referam decretum Ecclefiæ: Quæ in benedictione campanæ certas præfcribit formulas, quibus confirmat præfidentiam in Tonitruo, eandem, quam hoc capite præfcripfi. In verbis enim, habent exorcifmi fui. *Procul pellantur omnes infidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeftatum: temperentur infefta tonitrua, ventorum flamina*, &c. *Profternat aereas poteftates dextera tuæ virtutis, & hoc audientis tintinnabulum, contremifcant, & fugiant. Ante fonitum ejus, longius effugentur ignita jacula inimici, percuffio fulminum, impetus lapidum, læfio tempeftatum, &c.* Quorfum nimirum confpirant omnes exorcifmi contra tempeftates. Nam grando, ventus, pluviæ, nubes, &c. funt meteora naturæ: fed jaculatio tempeftuofa, fuperans cafum corporis granis, aut venti fluxum, à poteftatibus malignis, facta intelliguntur. Hæc quidem de tempeftatibus aëris, grandinis, & maris ita confirmantur: fed in Tonitru, nedum ipfa fulgetri, aut lapidum jaculatio: verum infuper fragor tonitrui, à poteftatibus aëris, ac hoftibus pendet: utpote, quod nulla nubium, aut aëris laceratio, poffit ejufmodi fragores, horumque effectus edere naturaliter: nifi portentofæ & hoftiles poteftates fefe immifceant, & collu dant.

TERRÆ TREMOR.

1. *Nomen terræ motus improprium.* 2. *Copernici opinio.* 3. *Falli speciee.* 4. *Confonant Scholæ omnes in caufis, cum Ariftot. per 21 fæcula hactenus.* 5. *Demonftratur Scholarum opinio impoffibilis, à defectu loci.* 6. *Idem à fuppofita vi exhalationum, quomodocunque fumatur.* 7. *Item per regulas proportionis ac motuum.* 8. *Exhalationum ortus, quantitas, poteftas, progreffus, modus fiendi, hofpitium, & celeritas, ridicula omnia.* 9. *Impoffibilia demonftrantur hæc omnia.* 10. *Deeft caufa ortus.* 11. *Probatur per regulas falfi, & abfurdorum.* 12. *Quod fuppofitis ad lubitum Scholarum nugis, modus adhuc fit impoffibilis.* 13. *Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impoffibilem.* 14. *Difruptiones præ pavore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum fuppofita levitate contingeret.* 15. *Probatur impoffibile, ex natura compofitionis exhalationum.* 16. *Impugnantur, quæ ex conniventia falfi conceffa erant.* 17. *Putei, & fpecus, toto anno, in fui profundo, æqualis funt temperamenti.* 18. *Exhalationem nec effe, ut nec Gas igneum.* 19. *Exhalatio nequit terram elevare fui levitate.* 20. *Vefica aëre repleta, non emergit efficienter ex aqua, propter fui levitatem: fed occafionaliter.* 21. *Gravitas, qualitas activa: levitas autem cum nullum pondus habeat, nihilum fignificat.* 22. *Tria inde deducta notabilia.* 23. *Modum Tremoris terræ, à Scholis datum, effe impoffibilem.* 24. *Ignorantia Scholarum, de proprietatibus levitatis.* 25. *Elenchus Scholarum, ex ignorantia.* 26. *Qualiter in hoc delufa Schola.* 27. *Novum ob errores fophifma.* 28. *Terræ tremor, portenta dicit.* 29. *Terra tremit concuffa divinitus.* 30. *Unica Tremoris terræ caufa.* 31. *Solvitur objectio cujufdam.* 32. *Terra non fentit modo animali.* 33. *Tremor terræ quid propriè portendat.* 34. *Piacula differunt juxta peccata.* 35. *Propria incitatrix caufa.* 36. *Quid tremor terræ defignarit in refurrectione Domini.* 37. *Refponfio ad objectionem amicam.*

DE terræ tremore, ejufque caufis, 1
atque finibus dicturo mihi, ante
omnia de nomine incipiam. Motus
folet vocari, at nomen nimis
generale mihi vifum, ac valde
improprium; Siquidem dum terra,
vel aliud corpus grave deorfum properat,
dicitur feipfum movere, adeo ut aqua fluens,
rotam movet activè: In terræ verò tremore,
videtur effe motus paffivus, adeoque per accidens,
fibi improprius. Nicolaus Copernicus, 2
per plurima phænomena, contendit terram
circulariter moveri, cum orbe lunæ, cumque
nullus motus globo fit proprius, nifi fphæricus,
atque is terræ non conveniat, juxta decretum
Ecclefiæ; ideo nomen motus, à terra fuftuli,
ac mutavi, ut nempè potius pavida, tremere
dicatur. Siquidem paffivè, à vi quadam immenfa,
percuffa terra, five comminata, metu,

atque

atque horrore veluti succutitur, non autem gaudio subsilit; Siquidem aliquid funesti, ac præter consuetum naturæ cursum horridi, tole-
3 rare videatur. Itaque primum stabilito tremoris nomine, deinde occurrit facti species. Enimverò nox erat, inter diem tertiam, & quartam Aprilis, anno 1640 quadrans verò post horam tertiam, à nocte media. Luna post biduum inde, plena, & dies Mercurii ante Pascha, quando Mechliniа (ubi tunc eram propter causas) insigniter tremuit, & subsiliit tribus repetitim accessibus, singulaque invasione tremor duravit, paulo minus quàm esset spatium symboli Apostolorum; Accessum vero quemlibet, immediatè præcessit mugitus quidam in aere, & quasi rotarum actio, qua majora tormenta bellica per plateas vehuntur, terram succuteret. Nox inquam serena, clara, ventis expers erat. Siquidem propter causam revisionis tum ventilatam, paulo ante mediam noctem, domum redibam. Cubabam autem juxta Diliam in Commendataria Teutonica, vulgo Pitzenborg, pro more, & humanitate Illustris viri Domini Wernheri Spies à Bullensheim ord. Teut. Commendatoris provincialis Bulliniæ confluentiæ, ac Commendatoris Pitzenburgici, Toparchæ in Elson, Herren nolheum, *&c.* exceptus, remotus autem à plateis, per 70 passus. Deinde didici ab amicis, iisdem penè momentis, iisdemque tribus repetitim vicibus, pari intervallo diremtis, similique comitante mugitu, tremuisse Bruxellam, Antverpiam, Liram, Gaudanum, Montes Hannoniæ, Namurcum, Cameracum. Deinceps audivimus idem accidisse in Hollandia, Zelandia, Frisia, Luxemburgo, & Gelria, imo Francofurtum ad Mœnum usque, non minus tremuisse. Metziis aliquot turres dirutas, & nova ædificia, prope Theonpolin corruisse. Tremuisse quoque Westphaliam, imo Ambiavum, & Galliæ finitimas oras. Vniversa isthæc nimirum tremuisse eodem nunc, licet propter sphæræ globum, horologia dierum nuncia, necessario discreparent. Tractus est ad minimum ter centum, sexaginta leucarum, singulis ejus circuli minimis locis, æquali ubique formidine trepidabat solum. Neque enim custos in vastissima turri ædis Mechliniensis, secus succutiebatur, quàm humili casa cubans quilibet. Non aliter inquam accola Scaldis, insularum incola, & pratorum civis, quàm qui editiore colle morabantur. Par omnium, ac singulorum tum fortuna. Denique intellexi, Naves in portubus Hollandiæ, atque Zelandiæ, malis, atque antennis concussas, absque vento. De causis proximis tanti effectus, est Scriptorum multa conformitas. Moderni, inquam, Aristote- 4
lis monita sorbentes, ne latum inde unguem recesserunt hactenus. Quanquam sua inventa, antiquorum præceptis addiderint. Scholæ itaque, docent terram tremere propter aërem, ventum, vel exhalationem subter, & in cavernis ac poris terræ congregatam, quæ foras exitum quærens, ac faciens subinde sibi, terram subsilire faciat. Hinc namque non rarò, per hiatus, atque fissuras, mox erumpens, exitialibus morbis ortum dederit. Hæc est Scholarum traditio, à viginti & uno seculis, toto orbe recepta. Quæ, si mihi visa esset finibus divini numinis consentanea, à scripto destitissem. Visa nimirum est mihi consita ponderosis anxietatibus, & inevitabili absurditate, adeo ut non parum anilis, figmenti contineat. Tam scilicet humanum genus sponte in torporem vergit, ut quasi detruncata spe discendi, omnes scientiarum thesauros, uno in Aristot. exhaustos, ab ulteriore indagine, velut cessandum esse jusserit. Ego itaque, primùm impossibilitatem ostendam illius doctrinæ; ac dein meam opinionem, non ethnicis somniis stabilitam, sed altioris authoritatis doctrina confirmatam edocebo.

Inprimis enim, terra est actualiter, certis stra- 5
tis, soleis, sive fundis distincta. Externus siquidem terræ fundus, conspicuo arenosus est, argillosus, luteus alibi, fimosus, griseus, albus, flavus, niger, rubeus, *&c.* variis ludens diversitatibus. Subter quem, plerumque est sabulum, & hoc ipsum, magna ubique varietate discriminatum. Subter hunc verò fundum tandem mons siliceus (quem *Keyberch* vocant) rupium stratum, & origo, atque mineralium prima radix. Ac tandem ubique hunc fundum subter, est arena vivens, sabulum bulliens, *Dref, sive quellem.* quod in centrum mundi usque, sui continuitate aquis perlutum, extenditur. Ac quanquam non ubique omnes ex ordine fundi præfati sibi invicem succedant; attamen *quellem* utrobique est stratum mundi postremum, licet non rarò immediatè aëri expositum, ac conspicuum. (Vt de fontium origine, libro de fontibus Spadanis) Hoc itaque semel supposito, dico, quod locus, ubi exhalatio esset, quæ tremoris terræ causa creditur, deberet statui in aliquo, vel inter aliquem dictorum fundorum, cum in terra non sit locus, extra prædicta strata. Ad subversionem autem illius doctrinæ, requiritur demonstratio,

stratio, quæ ex sufficienti enumeratione stratorum, ostendat impossibilem ejusmodi exhalationem, in aliquo dictorum fundorum contineri, aut suscitari posse, aut ibidem si esset suscitata, non habere potestatem formandi tremorem terræ. Quo ad trium membrorum primum (nempe non posse contineri aliquam exhalationem sub terra, quæ ejus tremorem faciat activè) probo. Non imprimis subter extimam, luteam, sive primam terræ solvam, aeri vicinam, mortalium habitationi designatam. Quia sic non trepidasset turris S. Rumoldi, ut nec ædificia, immediatè super *quellen* structa. Vt nec naves, sine ventorum turbine, in profundis aquis, longè à fundo sabuli, remotæ. Nam dato, quod fundus Maris, æque atque alias terra habitata tremeret: non tamen absque vento, & procella, aquæ superficies, ejusdem trementis sabuli tenorem servaret. Quod tamen falsum esse deprehenditur, nam & volantes aves, terræ sentito tremore, non deciderent, velut perculsæ in signum, quod etiam aër ipse tremat. Colliquescent nempe in conspectu Iudicis, quandoque elementa. Ergo si aqua non minus, quàm ipsamet quieta terra tremat, designatur, ejus causa esse in globo, sive quod terra & aqua, eodem percussionis ictu, una cum aëre, sentiant pavorem, sive manum Percutientis testentur. Demum, neque exhalatio, causa tremoris terræ, potest in ullis arenarum fundis habitare: quia tunc paludes, prata, & loca, quibus infra lutum immediate *quellen* substernitur, non trepidassent. Quod æquè ac præcedens, à veritate facti est alienum. Tertio denique, neč potest ejusmodi exhalatio, subter *Keyberch* occultari. Nam toto circulo, paucis locis exceptis, quo terra tum tremuit, pari momento, fundus *Keyberch* non extat. Tandem nec intra *quellen*, oriri aut detineri posset exhalatio, sufficiens tantæ moli, pari furore succu-
6 tiendæ. Vtpote *quellen* (vicinum aëri non raro) & in centrum universi usque, continua sui unitate, & aquarum permistione connexum, facile ejusmodi exhalationem exsufflaret, priusquam tantam simul molem pariter attolleret. Inexcusabilis nempe est necessitatus, eo quod exhalatio ejusmodi erumperet, parte magis debili, minus gravi, minusque resistente: Id est, loco minime ponderoso. Adeoque sub thesi datæ exhalationis, non posset omnium locorum esse par tremor. Quod repugnat facto. Nam antequam tam ingentia pondera, per tam vasta, variaque Soli, & aquarum spatia, simul, unoque momento attolleret exhalatio, quæsiisset atque invenisset sequacia, atque debiliora loca, per quæ; sibi viam erumpendi fecisset. Alioqui namque, pugnaret exhalatio, contra naturæ, proportionis, & motuum regulas, quæ æqualiter, & simul omnes Belgii, magnamque Germaniæ partes elevaret. Maximè ubi non æqua cu- 7
jusque loci capacitas, qua exhalatio hospitaretur, non æqua incumbentis oneris sarcina, aut resistentia ponderis, sicut nec possibilis est æqua illius exhalationis suscitatio, ut simul, unicoque ferè momento, per tot tractus, pariter ageret. Quod est dicere, impossibilem, posita exhalatione, motrice tremoris terræ, æqualitatem in simultate, & potestate motus, per tam ingens spatium, per tantam Solis, Cœlique differentiam, renitentiam, & ponderis heteroclitatem: cum agens ejusmodi exhalatio, locorum varietate, moventis differentia, magnitudine, activitate, celeritate, suam dimetiens efficaciam, necessariò impar, locorum etiam imparitatibus obedire deberet. Ridicula ergo esto exhalatio- 8
num quantitas, ortus, potestas, hospitium, & celeritas, quæ tot urbes, montes, valles, colles, aquosa, prata, flumina, maria, insulas, tamque vastam molem, longè latèque dissitam, uno simul momento, pariformiter, ac repetitim succuteret, citiusque quàm sibi exitum quæreret, inveniret, faceret. Nunc verò ad secundum 9
probationis membrum accedens: nempe quod in præfatis terræ stratis, impossibilis sit suscitatio exhalationis, quæ sit causa tremoris terræ: Aporrhea qualiscunque statuatur naturalis, & per sui causas examinetur. Exhalatio, quæ supponi potest motrix terræ, non est imprimis vapor, sive aquosus halitus, eo quod ille, ocissimè rursus in aquam, per compressionem, quotidie redeat ultro in nostris alembicis: sed exhalatio Aristoteli, præcipuè his necessaria terminis, est effluvium è corporibus calidum, & siccum (plerumque etiam oleosum) è partibus siccis, acri calore, in formam aëris, elevata, aut surgens fumus. Sed optarem, Scholæ, respon- 10
deant, quis igitur demum erit iste actualis, æqualis, & connexus calor, sub mari, fluminibus, stagnis, pratis, ac subter *quellem*? Siquidem oportet calorem, & siccitatem, actuales & fortes esse, quæ ibidem effectui tam insigni sat sint: non autem qualitates potentiales, nudas, remotas, possibiles, sive somniarias. Quis calor ille, à quo, & unde suscitatus, in profundiori frigore? Quis calor ille tam brevis, tam fortis, tamque interruptus, qui post pauculos rigores trepidationum cessat: neque de novo terram trepidando

dando quatit? Nam si in calore est causa tanti motus, non erit saltem post motum, in calore, causa tam subitæ quietis. Quæ demum est siccitas, igni connexa, quæ è vestigio subter terram & aquas, uniformiter per totum Belgium, exsiccatis aquis, succendat ignem, patronum

11 tantarum exhalationum? Sed agedum, fingamus ludendo, donemusque, calorem actu, subter aquam & terram, qui fit accendendo: saltem magnus ille, ac pervicax, insolitaque ejus actio, quæ ante rei siccitatem exhalationes suscitet? Anomalus utique effectus, hactenus inter pyrotechnicos nondum visus. Iterum fingamus & alia absurda, ignem actualem, violentum in aqua, vel subter aquosa, posse sine fomite ibidem nasci, & sine pabulo sustentari, pergere, dudumque persistere: at saltem, non poterit is vapores, multoque minus exhalationes conclusas, excitare arctoque loco detinere, quæ istum ignem extemplo non suffocent; irritamque faciant exhalationum istarum sufficientiam, vires, ac successivam generationem. Siquidem in cuniculis mineralium, si subinde supernè, novo aëris afflatu non recreentur, statim lucernæ extinguuntur, simulque fossores flatu atque vita privantur. Sin autem ut ignis, utque exhalatio subsistant, donec satis, donetur respiratio. Iam eo ipso, sua proles exhalatio motrix, isthac primò exspirabit; vel si non sufficienti respirationi sit locus, necessario utique ignis suffocabitur, nec locus erit pro tanta successiva exhalatione, sive, pro repetito accessu tremoris terræ. Fingamus iterum, non quidem ignem, aut actualem calorem, præfatis terræ soleis, hospitari subter aquas: sed totum Belgium habuisse omnibus locis aliquid, pulveri tormentario simile, quod tandem subter aquas propria maturitate, vel occulta astrorum conspiratione, accendatur simul, & ubique, atque eatenus extemporaneam exhalationem, ubi-

12 que locorum æqualem, subministret. At nec quidem sub tot nugis, tunc totum Belgium, alias quam semel subsiliret, atque id locis tenerioribus, minusque profundis, & ponderantibus hiasset, ejusque aliquot frusta in altum dissiliissent, & sequeretur ibidem caminus illius flammæ exhalantis. Non autem Belgium & pars Germaniæ, proinde tremuissent. Simul enim atque semel alicubi terra in fastigium surrexisset, qua hiasset; non autem sæpius, velut rigore febrili trepidasset. Siquidem actio accensionis supposita, fieret duntaxat, ut impediretur corporum penetratio. Igitur quoad ter-tium punctum. Quod nempè etiam data exhalatione sufficienti, subter terram, nihilominus sit impossibilis terræ tremor. Incœpi quidem jam probare, per concessa quædam figmenta. Alioqui quomodocunque sumatur exhalatio, & ubicunque stratorum illa supponatur, non tremeret inde terra: sed alibi, ubi minimæ essent resistentiæ, surgeret in cumulum vel gibbum, donec hiasset, sibique exhalatio, per ingentem voraginem exspirando, iter fecisset. Quæ cum non reperiantur accidisse. Ruit etjam hactenus Scholarum traditio. Inprimis 14 namque, ut clarius constet, aliam esse actionem, & actionis modum, quando propter metum penetrationis corporum, res dissilit, atque aliter operari naturam, propter suppositam exhalationum levitatem, erumpere nitentium, adverte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, spissa & fortis, infunde illi uncias quatuor aquæ fortis, paratæ, ex sale-petræ, alumine, & vitriolo, siccatis separatim. Illi autem aquæ injice pulveris salis armeniaci unciam unam, ac confestim claudatur collum vitri, per liquationem. Quod dicitur sigillum Hermetis. Quamprimum incipiet spontanea actio, & copiosa (invisibili tamen) exhalatione vas impletur, ac utut fingatur ferro fortius, tamen mox in fragmenta periculosè dissilit, propter metum penetrationis, non autem ratione levitatis multarum exhalationum. Siquidem etsi dissiliat, propter multitudinem, & compressionem levissimarum, & invisibilium exhalationum; levitas tamen earundem, in hoc nequicquam momenti habet. Quoniam si horum aliquid, levitatis ergo, contingeret, ipsum vas vitreum ante sui disruptionem, sponte in auras attolleretur, & sursum avolaret. Quia minoris operæ est, pondus 3 aut 4 librarum attollere, quam diffringere vas fortissimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt vitrum, multo potentius vitrum elevarent, si non inane levitatis subsidium, Scholæ ab exhalationibus mendicarent, pro terræ tremore. Si ergo exhalationes non valeant sui levitate, vas in quo clauduntur, attollere, multo minus tantam terram vastamque molem. Denique omnis 15 exhalatio, cum sit corporis alicujus, omneque corpus si separabile sit, dividitur in salem, sulfur, & mercurium: sitque pars mercurialis, pars aquosa corporis: ergo necesse est, omnem exhalationem esse de materia salsa & oleosa. Eamque prius suscitari ante partem aquosam. Quod in vitris nostris nondum sic contigit, æquabili caloris actione. Si igitur exhalatio salsa est,

est, facile in terram imbibitur; quod videre est in omnibus prorsus aquis, & exhalationibus quorumcumque salium: quæ agendo super terram, coagulantur in ea, & activitatem omnem amittunt. Ergo si in terra excitarentur, desiissent, antequam essent, sive in fieri esse finiissent. Sin verò est oleosa exhalatio, illa sane in terram deposita, olei pristinam speciem reassumit, & sic concrescit. Quod cum facile fiat, non potest cogitari, quomodo exhalatio, sui levitate, tantam terræ ac immensi ponderis molem titubare faciat citius quàm coagulandi consilium ineat. Atque in omnem eventum, non esset locus, nisi uni elevationi terræ, ejusdemque subsidentiæ unicæ, post repertum aliquem hiatum: non autem excitandi tremulam trepidationem. At hæc sunto somnia in aquosis, pratis, lutosis, stagnis, mari, fluminibus, &c.

16 Itaque absurda, quæ concessi antè, ludendo, seriò nunc impugnabo. Inprimis cedo, quis calor iste tam insolitus, qui ab anno 1580 usque in annum 1640 non visus Mechliniæ? ut neque terræ tremor? quare non quotannis? quare in Aprilis, sub nocte frigidissima, dum pridie multum ninxerat? sub continuo borea? Et non sub canicula? An quia tum terræ interiora calent? Quare ergo non quotannis in Ianuario? At cessat hoc argumentum Veterum, post repertum instrumentum, ambientis gradus di-

17 metiens. Nam reperiuntur putei, & specus, æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum. Quare tantus calor, exhalationum excitator, cessat tam repente? præcipue ubi exhalationem tantæ molis motricem excitet? quo fomite sub aqua accenditur? quo pabulo vivit, & subsistit? qua lege ibidem non suffocatur? quo privilegio despicit respectus corporum, locorum, & ponderum? qua demum prærogativa, exhalationem tantæ vastitatis, citra humidos vapores, suscitat è corporibus udis: Aut si vapores, pro more ordinario simul elicit, cur hi, tanti calorem non mitigant? extinguunt? suffocant simul, cum sororibus, ac subsequentibus exhalationibus? Quæve ista est exhalatio, quæ vastam turrim Mechliniæ, non majori respectu succutit, quam humilem casam? nec ullam respicit immanis ponderis renitentiam? quæ vel pariter in propinquum, ac in distans operatur? vel simul, ubique & pariter, per totam superficiem reperit sui centri collectam potentiam, ut simul ubique pariter uno momento, æqualiter, & æque fortiter operetur? Cur per necessitatem causarum naturalium, filum non frangitur parte debiliori: sed cuncta simul eandem violentiæ legem subeunt, imo & sustinent? Certè si ritè hæc cogitentur, reperitur in terræ tremore, vis quædam operativa, infinitæ potestatis, quæ montes turresque elevat, sine respectu levitatis, aut ponderis, quasi nihil potens sit, resistere virtuti motrici huic.

Cæterum probavi exhalationem si qua sit, 18 terræ tremoris efficiens motrix, nec esse de salium prosapia, nec de sulfurum, ut neque mercuriorum (quippe quod hæc non sit exhalatio, sed vapor aquosarum partium.) Restat ergo, ut non sit exhalatio: sed ipsum Gas, non suscitatum effluvium corporum à calore: sed potius effectivum residuum post ignem. Nimirum Gas solius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuliginis. Sed neutra etiam harum exhalationum potest esse causa effectrix terræ tremoris. Ergo si nulla harum exhalationum sit motrix terræ, nulla prorsus erit, (cum non reperiatur alia;) & per consequens est inane figmentum Scholarum, quod in tremore terræ sibi credi volunt. Quod si verò aufugium meditantes, dicant, non exhalationem calore excitatam, nec siccitate partam: at causis suis constitutam, anonymam aporrheam, se intelligere. Qualiter nimirum Aristoteles cuncta saxa, lapides, mineralia, itemque sal maris, cometas licet globo terræ centuplo majores, & ventos omnes, quibusdam anomalis, nonque explicatis exhalationibus, prodire scribit, ventos in eo contra aërem distinguens. hoc, inquam, est cum Aristotele delirare velle, & ignarum physices, cum eodem, remanere. Denique, impertinens est, Aristotelem citasse, & per suam authoritatem tueri velle suos errores. Attamen contra Scholas ratione agam: ut cum se tam rationales prædicent, rationi arma tradant. Dico er- 19 go; Nulla exhalatio potest esse aëre levior, simplicior, aut subtilior; eo quod hic sit corpus elementi simplex: illa verò sit corpus concretum; adeoque ut ut sit, habet in se corpus grave, quo aër caret. Non est tamen aër, levior corpore quod absque pondere est, Id est, aër non est levior seipso, nec potest quicquam præter se elevare, nisi per motum flatus, aut fluxus, Id est, per Blas. Quo cessante, etiam corpus quod sustulit, sidit. Unde concludo, quod aër vel ventus, sive conclusus sit, sive liber, nequeat terram attollere ratione suæ levitatis solius. Nisi forte externo movente violentoque feriatur: atqui hoc casu cessat vis exhalationis, cum sit vis impellens, quæ moveat: non

non autem ipsa exhalatio. Quippe quæ tali ca-
ſu, eſt tantum medium, ſive organum motus,
non autem vis motiva principalis. Multoque
minus id congruum eſt exhalationi; quippe
quæ aëre eſt craſſior, & ponderoſior, quatenus
20 aquam continet. Probo per Mechanicam. Ve-
ſica aere diſtenta, emergit extra aquam, non
primariò: quia aer levior ſit aquâ: ſed quia aqua
eſt corpus grave ac fluidum; ideoque non pati-
tur ſe extra ſuum pelli locum, à corpore levio-
re. Primarius nempe niſus aquæ eſt, ſe jungere
aquæ, unde eſt ſeparata: ſecundarius ac velut
per accidens, exprimere per ſui concidentiam,
quidquid ſe levius eſt. Gravitas ergo, non levi-
tas, in hoc operatur, ob rationem mox dicen-
dam. Sit veſica capax ℔ iij. aquæ, ponatur in
foſſula, tegatur terra. Profectò, ne ſemiunciam
ſuperfuſi pulveris à ſe diſcutiet. Imo nec veſica
cupiet extra arenam ſiccam ponderoſiorem e-
minere. Ridiculum fit ideo, quod veſica, pen-
dens ſemiunciam, ab ulla aëris levitate ſponte
in aerem unquam evolet. Si ergo non veſicam
multus aër attollat, multò certè minus aër aſſur-
get, ſub immenſo Belgii pondere depreſſus. Ele-
menta nimirum, ſeipſa primariò, ac tantum, re-
ſpiciunt; univerſa verò agunt, ſui ergo. Ideo-
que lagena vitrea, aëre repleta, & ſepulta, ne-
quicquam e terra emergere conatur; eo quod
aer ſit ubique in ſuo loco naturali, quoties ſpa-
tium eſt, non alio corpore repletum, nec pro
exitu ſollicitat. Ergo ſi infra terram ſpecus ſint,
aer in iis naturaliter ab omni motu locali quie-
ſcit. In locis vero, ubi arena concidit, tanquam
corpus fluidum, ibi quia pulvis vacuum opplet,
ſuique gravitate concidit, & per accidens aërem
exprimit. At non propterea, iſte motus terræ
aut aquæ, fit efficienter ab aëris levitate: ſive
quod aër, proprio ſuæ levitatis motu, ſeſe ſur-
21 ſum moveat, ac ſcandat. Sed (Nota) in hoc
ipſa gravitas, eſt cauſa efficiens, activa, prima-
ria, ac totalis: cum gravitas habeat reale pon-
dus, ſitque qualitas activa: ex oppoſito vero le-
vitas aeris nullius rei eſt effectiva, cum nullum
pondus habeat, dicit neceſſariò nihilum: ne-
que ullam agendi energiam habere poteſt. Vn-
de eſt conſequens 1. levitatem aëris operari ni-
hil: nec veſica, quæ ingens eſſet, & tantum gra-
na ſex penderet, ab incluſo aëre quantumvis
magno, ſponte attolli poſſe, alioqui (quod fal-
ſum eſt) aer levior eſſet, quàm id, quod nullum
pondus habet. 2. Aërem non eminere extra
aquam ob ſui levitatem, tanquam qualitatem
actricem, ſive motricem natationis; ſed gravi-
tatem eſſe qualitatem realem, quæ aërem ex-
pellit. 3. Ideoque abſurdum eſſe Scholarum
thema, quo aer, vel exhalatio, in tremoris terræ
cauſam efficientem ſtatuitur, ob ſui levitatem,
quaſi terram attollendo ſuccuteret. Quamob- 22
remcum jam ſat probatum ſit, 1. non eſſe lo-
cum in ſtratis, ſive ſoleis terræ, quo hoſpitetur
aliquod corpus aëreum, ſive id ventus ſit, ſive
aerea exhalatio: ſed quo profundius is locus
fuerit quæſitus, eo majores inſurgunt difficul-
tates, tam propter aquæ majorem abundantiam,
quàm graviorem terræ ſarcinam deſuper, adeo
ut infinitæ ſit velut poteſtatis, quod terræ tre-
morem faceret. 2. Deinde, nullum eſſe poſſe
ignem, calorem, ſiccitatem, a lumine excitato-
rem exhalationis tantæ poteſtatis: ſive correla-
tivum ejus. Nullam ejuſmodi exhalationis in
natura ibidem ſubſiſtere poſſibilitatem. Ac ter-
tiò tandem. Exhalationem nullam, ratione le-
vitatis, aliquid operari, aut corpus grave attol-
lere, multo minus tam vaſtam terræ regionem.
Concludo igitur, vacuum eſſe Scholarum fig-
mentum, quidquid de terræ tremore edoctum
eſt hactenus. Quod iterum ex abundanti for-
tius confirmandum eſt. Quocirca edocebo, 23
modum tremoris terræ à Scholis edoctum, eſſe
prorſus impoſſibilem. Fingamus ergo iterum
abſurda, ut tanquam ex regula falſi, Scholarum
error detegatur. Donemus nimirum veſicam,
e materia ductili, omni ferro millies fortiorem,
ſubſtratam (neſcitur quo fundo) per totum Bel-
gium & Germaniam, ſubter montium, urbium,
marium, & fluminum baſim. Mille vèrò ingen-
tes folles, circumquaque firmiſſime, ac optime,
annexos. Vt ergo attollere queant totum Bel-
gium ſimul, neceſſe eſt, illos folles, horumque
poſtes, & axes, tam fortes eſſe, quantum pon-
deri attollendo ſatis forent. Deinde requirere-
tur manus, vel agens, tanti roboris, ut totum
Belgium, ſua palma queat attollere, vel aliàs iſtos
folles vento plenos comprimere non poſſet. At
tale agens non eſt in rerum natura ſublunari:
etſi cætera data abſurda adeſſent. ergo frivola
eſt aëris, vel exhalationis inanis levitas, & inna-
ta erumpendi cupido. Ideo nequicquam am-
bigo, negare cauſam naturalem à Scholis datam,
à diabolo inventam, ut ſuus Deo meo obnubi-
letur honos. Scholæ, quia hactenus ignorarunt, 24
quod levitas non ſit qualitas activa, adeoque
multo minus eſſet montium everſiva: conſide-
rarunt vero quandoque, fodinam, antea cooper-
tam, mox à tremore terræ, fœtidum virus eru-
ctaſſe, ac hiatum ſibi feciſſe: ſunt ideo per in-
cogitan-

cogitantiam, & inscitiam ausæ, hunc effectum per accidens, in causam per se, tremoris terræ referre. Quæ ut lucidius appareant, fingamus iterum præfatam vesicam subter Belgium, sua sponte, vel astrorum influxu, (quando nempe ratio deficit, semper ignari, ad Astra, causasque longinquas, & in testes non citabiles, recurrunt) corpore aëreo distensam, nec esse folles, ut neque foramina circumquaque. Tum saltem corpus Belgii totius, incumbens, suo pondere præfatam vesicam, sic premeret, ut, si non dissiliat, saltem in parte infirmiore, minusque ponderosa, contentum suum eructaret. Quo nacto, jam quidem adest causa, compressionis vesicæ, & casus Belgi, cum apertione alicujus hiatus. At nondum sublationis causa illius vesicæ est reperibilis, multoque minus successionis iteratæ trepidationis, atque tremoris. Denique nec ejusmodi vesica, ejusque substantia est possibilis, sine qua, etsi locus esset in terra, non est tamen aptus, alendæ, aut suscipiendæ illius exhalationis. Imo positis terminis vesicæ præfatæ: saltem aër, aut exhalatio nil operatur, ut sui levitate attollat terram: sed si terra concidat, non reperit sibi adhoc causam in levitate detenti aëris: cum totalem causam in pugno suæ gravitatis claudat: & ad mensuram incumbentis ponderis, expressio aeris sit metienda. Itaque supposita iterum vesica, si aer vel ventus aliquis flaret de foris in præfatam vesicam, compressam, humi jacentem, omnique corpore vacuam. utut fortissimè flaret, nequicquam tamen vesicam inflaret, siquidem incumbens Belgium, illam comprimeret. Quod si verò, loco venti, aut aëris, quæratur exhalatio ignea; Iam ante impossibilem ignem, tantique effectus, per totum Belgium exhalationem fabulosam demonstravi. Tandem deficit, & ista vesica continua, tam fortis ductilisque, quæ dorso suo Belgium, maria, flumina, & longè amplius sustineat. Nam etsi eandem concesserim: non est quod putem eam esse: sed quod ea supposita, adhuc tanta absurda consequantur, ac tandem ad adynaton Scholæ collisæ sint.

26 Hujus somnii initia, rusticis dedere (unde Scholæ habent) loca montana, sulfurea, minerarumque domicilia. Ah! miserandus ubique torpor, indagandis effectuum causis? Mons Soma, sive Vesuvius, prope Neapolim, aliquot jam secula arsit sulfure, & marcasitis. Habebat autem hiatum in cacumine, qua fumi atque flamma exspirarent, satis amplum. Nimirum ad trium arpentorum forte amplitudinem. Camera autem, flammæ proxima, ut jam sat tosta, rimarumque plena, tandem circa 16 Decembris anni 1631, uno repente casu, in flammæ voraginem decidit. Est autem quibusdam tam metallis, quam marcasitis candentibus, inter liquandum, proprium, ut si quicquam aquæ inciderit, cuncta dissiliant: liquata ergo sulfura, cum marcasitis, in visceribus Vesuvii, non sine ingenti cataclysmate tolerabant decidens rupis tostum fragmentum: quin totum flamma evomeret, quidquid superne illapsum erat, & amplius. Nec hoc sufficit. Quin insuper aliquot fontes, supernè in caminum ignis soluti sunt. Sed quid liquata sulfura, quidve turbines fuliginum, commune habent cum terræ tremore? Adeone in Belgio, per totum ardent sulfura? Etenim terræ tremor Neapolis præcesserat, & comitabatur istud Sodomæ periculum. Ac licet coinciderint, non proinde 27
unicam sortiuntur radicem, quæ diversis causis obediunt. terræ ille tremor, prænuncians prodigium, & portentum in se claudebat, & claudit semper aliquod. Eructatio verò venarum metallicarum, suis stat causis naturalibus. Miserum sanè sophisma, argumentari de non causa, in causam. Nec enim exhalationes conclusas, credi in isto terræ tremore, patitur caminus, exhalationibus viam apertam jamdudum habens. Vtinam Scholæ suum Plinium 28
attendissent, quod sæpè instante tremore terræ, Aves silente vento, velut metu perculsæ, ex aura decidant: portu tranquillo, triremes subsileant. At quid consortii intercedit aëri & mari, cum exhalatione infra terram conclusa? An enim aer tremit, quando terra? An aeris tantillus tremor, est dejiciendo volucres, quæ quolibet vento volitant? An enim quia maris sabulum (& quidem absque hiatu) per altitudinem semipedis subsiliret, proinde Maris profundi superficies, vento expers, cum navibus trepidare debet? Ostensum est autographum Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo scripserat, anno 1540, per triduum, quotidie semel, terram tremuisse, antequam fulmen portam ejus Arenariam, simulque in ea contentum pulverem pyrium, accenderet. Vnde urbs inauspicata clade penè funditus collisa ruit. Denique anno 1580 hora 2 à meridie cessante ventorum furore, urbs contremuit, biduo antequam Angli Mechliniam invaderent, & in prædam raperent. Sed quid eventus isti, contingentes ex fatali necessitate, in causarum nexu, commune habent cum somniata exhalatione subterranea? Quid enim supposita exhalatio

tio portendere posset, præter aut extra se? Quare enim clauderet significationem invasionis bellicæ futuram? vel fulmen venturum, accensurumque vasa pulveris pyrii ibidemque servata, turrim quatiens arenaceam, totamque urbem disjiciens? Priusquam enim mons Vesuvius sua eructaret viscera, plurimaque opidula tegeret gleba minerali, spemque in futurum colono denegaret, subter Solem, densæ præibant tenebræ, in aëre lugubres ejulatus, ac terra tremuit, postulatam gentis devotionem excitantia. Terra quidem tremuit, sua de causa, in prognosin minitatæ futuræ cladis. Clades autem ipsa, suis secuta est causis naturalibus. At nequaquam signa præcedentia, quicquam commune habent cum eventu futuri ignis.

Cum ergo jam constet, inter strata terræ non esse locum, nec subesse exhalationem; & quæ si subesset, impossibile tamen esset, tremorem terræ causare: Indubium tamen sit, terram verè actualiterque tremere, sive stratorum discontinuitate, aut alicujus hiatus apertione: Consideravi illum in terra tremorem esse, non secus atque in ære; dum batillum campanam feriit. Quamdiu enim campana citra fissuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum suo concutitur batillo supernaturali, surdum tonum edit, quia corpus ejus contiguum quidem ex sabulo & aqua, usque in sui centrum: non tamen continuum continuitate unitatis. Potestque tremere sine discontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, si metallum flectatur, sine continui divulsione; Terra quoque in tremore, batillum habet intrinsecum suum voce tonitrui augustiorem. At quia sabulo, & aqua surdescit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui subinde auditur, non est terræ, sed alienus: non tremori terræ proprius, sed accidentarius spirituum ejulatus: qui Italis Baleno vocatur. Tandem tremoris terræ causam ponderans, scio, in aëre inprimis esse vim motivam, qua aër conceptum ab astris calcar, in exsecutionem demandat: *Erunt nempe vobis astra, in signa, tempora, dies & annos.* Scio insuper, in mari, & profundis lacubus suam esse vim motivam, quo citra ventos æstum patiuntur, quo inquam oceanus noster, sex horis, & alibi, sex constantibus volvitur mensibus, unico fluxu. Scio denique, terram quiescere, nec vim activè motivam sibi pro-
30 priam habere. Credo igitur terram tremere & pavere, quoties Angelus Domini illam ferit: *Ecce terræ motus magnus factus est: Angelus enim Domini, descendit de Cælo.* (Matth. 28.) Vox (*enim*) apud Ebræos, causam continet, tanquam (quia) diceret. Hæc est nempè tremoris terræ causa unica, qua cuncta, absque renitentia, æqualiter contremiscunt, tanquam levis harundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piscium pars tertia, eo ipso, quo Angelus lagenam effudit. Etenim spiritus abstracti, agunt potestate divina, nihilque iis resistere potest. Etiam Cacodæmones, quoties datum est agere potestate libera, agunt sine corporum resistentia, vel reactione renitentiæ. Materia enim, est alterius monarchiæ cliens, non potest reagere in spiritum, quem nullo modo tangit, nulloque objecto affectat. Angelus, prout utitur effuso lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: sic ad terræ tremorem, plerumque tonum usurpat. Audiebatur enim in aëre oberrans tonus, non secus atque rotarum actarum crocitatio. successit inde tanquam venti tempestuosum murmur (sine vento tamen) & eo ipso totus simul tantarum Provinciarum tractus, immenso tremuit horrore. Qui idem tonus, singulis tribus vicibus, terræ trepidationem est comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liquefacit: & sanè non icit. Iuxta illud: *Vox tonitrui verberabit* terram, quia icit. Moriuntur nempe bombyces, lac coagulatur, cerevisia acescit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, sali ineptas, idque solo tono tonitrui, innocuo ibi fulmine. Vox ergo tonitrui, & vox tremoris terræ, ministrorum spirituum toni sunto. Astra verò non concitant vim motivam, & alterativam aëris, vel aquæ, per tonum: sed solo agunt adspectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, visus, *&c.* Alioquin enim multis opus foret annis, antequam species audibiles, à Saturno, ad loca Meteori devenirent. Dein tonus, etsi magnus, tamen sensim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempestate, vel quandoque successivè per vicos, urbes, ac quasi plateatim, rotando transcurrat. Id totum est per accidens, & pro voluntate ejus qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi sæpius tremat, in Belgio vivo rarissimè: Id causam motricem non mutat. Stat nempè arbitrio ejus, qui universum pugno claudit, terram pro nutu suo quatere, & mirabilia solus facere potest. Cujus adspectu, terra quandoque fumigabit, & ruent liquati montes. Quod autem alias hiatus, post terræ tremorem, quandoque apparuerint,

rint, fœdum virus, & arsenicalium fumi exspiraverint, Id totum suis causis est nexum naturalibus. Nec sunt effectus terræ tremoris, nisi per accidens, non autem causæ. Fuit autem hæc cæcitas causarum, terræ tremoris, diabolo authore inventa, quo omnem Numinis pavorem mortales seponerent, adeoque fines, quos Deus sibi statuit (ad suæ Majestatis potestatem seriò venerandam, ut anteactæ vitæ criminum memores resipiscant) anteverterent, si non ex toto negligerent.

Deh! qual possente man con forzze ignote
Il terreno à crollar si spessoriede
non é chiuso vapor como altro crede
ne sognato stridente il suol percuote:

Certo, la terra si riscente, & scuote,
Perche del peccator sa aggrava il piede:
Et i nostri corpi impatiente chiede,
per riempirsi sue spelonche vuote.

E linquaggio del ciel, che l'huom riprende
Il turbo, il tuono, il fulmine, il baleno,
hor par la anco la terra in note horrende,
perche l' huom ch' esser vuol tutto terreno,
ne del cielo il parlar straniero intende:
il parlar della terra, intenda al meno.

31 His nihil obstantibus, non defuit, qui dixit, se e profundissimo puteo castri Lovaniensis, certo præsagio prænunciasse, propediem futurum terræ tremorem, eo quod aqua ejusdem, triduo ante, fœtebat sulfuris nidorem, ejusque contagium, flavedo, cum turbulentia aquæ proderent. Sed bonus vir ille sciat, puteum illum esse 115 pedum profunditatis, eo quod ad castrum scandatur per 93 gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab una parte, non est vicinis puteis profundior, licet altera parte, qua colli castri est contiguus, sit profundus, ut dixi. At cum in colle non subsit vena sulfuris, non potuit aqua sulfur spirasse, quod non erat. Sin autem sulfur redoluerit: potuit signum præcessisse, monente Deo: at non habuit sulfur, quod ibidem nec est, nec accensum fuit, ergo neque potuit causasse terræ tremorem toto Belgio. Itaque non est ratio naturalis, cur aqua isto puteo, plus turbaretur à sulfure, quàm vicinis, quibus nil tale est visum. Denique sciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua causarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non posset uniformiter simul elevari terra. Imo si sulfuris aliquis halitus jam triduo ante, sibi exitum præmature fecisset, eo ipso, jam sibi exitum invenisset, & citius per istum puteum exspirasset isthac, antequam tantam circumquaque molem elevasset. Imo reperto exitu, aquam flatu suo, atque ebullitione sonare bulliendo fecisset, multoque felicius in plateis tanto inferioribus, & exhalatio in vicinioribus, erupisset, collemque ipsum disrupisset facilius, surgendo in cumulum: non autem tremuisset terra. Exemplum ergo facti rejicio, quamdiu rationes sibi à me oppositas de impossibili non evincuntur. Tre- 32
mit igitur terra, non quod sentiat animali more, aut paveat: sed aliquid simile nobis denunciat, nobisque velut loquitur, ictum Angeli, sive manum Dei irati, accusans.

Percutitur autem tremitque terra mandato 33
Dei, denotantis, à terra adscendisse peccatum in Cœlum, vindictam clamans, ante thronum suum. Percussio nimirum indignationem, & indignatio præsupponit peccati accumulatam mensuram. Finis verò terræ tremoris est, ut peccator se emendet, & justus sibi caveat tam à peccando, quàm peccati pœna comminata. Terræ ergo tremor, semper supplicia comminatur. Habent autem singula delicta, confor- 34
mes sibi castigationes. Luxuria nempe, & immundicies, piacula habent & pœnas, pestes morbosque. Adulteria verò, per morbos, carcerem, infamias, paupertates, prolium quoque sterilitates, præcocem mortem, vel similia, suas luunt pœnas. Iuxta illud: *Qui seminat in carne, in corruptione metet.* Punitur autem superbia vitæ, per paupertates, sterilitates, bella, devastationes, mortem subitaneam, calamitosam amicorum privationem, *&c.* Avaritia sua tandem luit supplicia, per fraudes, furta, imposturas, membri alicujus incommoda, *&c.* Sin autem duo vel tria simul peccata, in populo luxurient, Tunc commiscentur quoque supplicia. Nempe inclementiæ, tyrannides, voti vel jurisjurandi fractiones, imposturæ, extorsiones, pestes, sterilitates, bella, *&c.* At si peccata connectantur in potestatibus, sive principibus, tam Ecclesiæ quàm secularibus, & Iudicibus. Plenæ sunt prophetiæ, quod *propter* eorundem *injustitiam, regna transferantur de gente in gentem.* Quæ si contingant cum ortu hæresiarcharum, scandalis, & altarium subversionibus, & præcipuè ubi compatiuntur unà pauperes: signum est hæc mala provenire ex sordibus, inclementiis, ambitione, avaritia, voti infractionibus, crapulisque. Etenim scatent prophetiæ minis, quod *Hierusalem tanquam ager arabitur: urbs tanquam cumulus lapidum fiet: pestis, & inimicus auferent omnem prædam, vinctosque ducet princi-*

 pes

pes Ecclesiæ: locus sacer contaminabitur, ut sint in derisionem nationum. Quod si bella non tangant religionem, notantur tantum peccata Princi-
35 pum & Iudicum. Ast terra tremit percussa præcipue propter peccata sanguinum, quæ cœlum vindex clamant. Ergo post terræ tremorem, exspectanda sint supplicia, quæ immanitati, crudelitati, atque injustitiæ debentur, ex condigno. Terræ ergo tremor, non nisi Dei judicia ultoris denotat. Bonum nempe ex mala causa. Quatenus continet animadversionem in impœnitentes. A resurrectione ergo Dominica tremuit terra, significans desolationem urbis, & Monarchiæ Iudaicæ, quam Euangelium cum Domini lacrymis prædixit, & Iosephus præscribit ad longum. Non enim calamitates ullæ sine permissu Domini, nihil sine causa sua, nec dolor, sine ærumna nascitur de terra, *Iob. 5. Isai. 45.* Nec calamitates fortuitò nobis adve-
36 niunt unquam. Rarissimum scelus hominum fuit, Dei filium insontem, pro suis beneficiis mactasse: quocirca & rarissimum piaculi genus super istam gentem, tanto favore educatam, pluere debuit, ad internecionem hominum, & Reipubl. duraturum interitum. Vt prævisum est à Daniele, Isaia, & Psal. 10. Dum autem terræ tremor, velut plateatim discurrit, significatur urbis contra urbem tumultus, & pagos desertos fore. Vidit enim amicus hoc caput, adhuc in albis; statim percepit, causam na-
37 turalem defuisse, & consensit: sed indignabatur, quod modum depinxissem, quodque terra percussa esset, non quidem baculo, sed per tonum, risitque conjecturam. Quidni (inquit) Deus per pulverem pyrium, per ventum, exhalationem, & vaporem ista egit? Quare non ipse dixit, & mota est terra? cum Deo sint mille modi, nec constet, quonam medio sit usus. Inprimis si rationem dederim, cur terra tremens non necessario dehiscat, exemplo campanæ, post ictum trementis, certè mihi succensere non debebat. Nec enim intendi, ut qui omnem superat modum, se obliget ad modum & media. Quod autem interjiciat media naturalia amicus ille: ut sunt ventus, vapor, exhalatio, pulvis pyrius Belgio substratus. Iam in scriptis hæc grant sat refutata, tanquam in natura possibilia, quocirca importunè iterum allegantur, tanquam Deus iis mediis opus haberet. Vtpote cum Deus utitur operando miraculose, sæpè etiam rebus utitur naturalibus, sed tum non utitur rebus, quæ putantur concausæ: Etenim illa media mysteria potius sunt, ac continent, quàm causalitatis alicujus vigorem. Vtitur ergo Deus illis mediis, ex mero bene placito, ut mysterium aliquod designet. Conjecturam itaque toni percutientis desumsi (non quod consilii divini sum conscius, aut curiosus indagator) ex verbo. *Vox tonitrui verberabit terram. Moses percussit aquas Ægypti, & conversæ fuerunt in sanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ: percussit virga mare, & steterunt aquæ. Percussit rupem, & peperit fontem. Iussit Elisæus Regi, ut feriret terram, eique est indignatus, quod non percussisset pluries, eo quod numerus arbitralium percussionum, numerum victoriarum, & vices hostis adhuc cædendi, continebat.* Salva ergo pace amici, me explicui. Fateor inquam lubens, me nolle scrutari divina mysteria. Modum autem atque media, quibus Deus utitur in terræ tremore, tantum conjecturâ assecutus sum. Nec tandem hæc autem enotescere cupivi, non ut enotescerem tanquam rixator: sed ut timor Domini, qui initium est Sapientiæ, ex tremore terræ consurgat. D. Streithagen Canonicus Hemsbergensis in floro germanico hujus Tremoris terreni chronographicum descripsit, propter ejus insolentiam, & locorum amplitudinem:

qVarta erat aprILIs teLLVs tota ICta tVMVLtV est:
eX strage InsoLIta Corpora teCta Labant.

A facie Domini mota est terra: A facie Dei Iacob.

COMPLEXIONVM ATQVE MISTIONVM ELEMENTALIVM FIGMENTVM.

1. CVr terra visa sit non esse primarium elementum. 2. Ignem, nec elementum, nec substantiam esse. 3. Cuncta visibilia, materialiter ex sola esse aqua. 4. Cur aerulus, qui dicitur media regio, sit frigidus. 5. Quæ sint tria prima chymicorum. 6. Quædam corpora non reducuntur in tria prima. 7. Paracelsi inconstantia. 8. Chymicorum error. 9. Demonstratur reductio trium primorum, in aquam nudam. 10. Sal volatile simplicium, fixatur per colliquationem. 11. Tria prima non erant ante: sed in separando fiunt. & quidem nova creatura. 12. Oleum rerum non nisi aqua est, ablato concreti semine. 13. Idem probatur in carbone. 14. Quid Gas sylvestre rerum. 15. Quomodo Gas nascatur in uva. 16. Vinorum Gas. 17. Cur

17. Cur multa uva noceat. 18. Gas musti, non esse spiritum vini. 19. Opinio Paracelsi erronea. 20. Duplex sulfur in stanno: unde ejusdem levitas. 21. Pulvis pyrius probat Gas. 22. Quædam se mutuo transmutant in Gas. 23. Incompatibilitas quorundam colliquatorum. 24 Quod Gas materialiter non sit terra, aut aer. 25. Idem per suppositionem falsi. & absurda septem. 26. Mistum non converti in elementum, vi elementi victoris. 27. Mechanica liquoris Alkahest. 28. Totum Gas ex elemento aqua. 29. Probatur per mechanicam carbonis. 30. Per mechanicam, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter sit ex aqua sola. 31. Sic totus lapis est ex aqua. 32. Pisces, & omnis pinguedo, ex sola sunt aqua. 33. Omnis fuligo ex sola est aqua. 34. Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas; hæc autem in aquam reducuntur. 35. Quare ignis nequeat ex aqua facere aerem. 36. Cinis, & vitrum. ex sola sunt aqua. 37. Gas salium, nil nisi insipida aqua. 38. Gas fructuum, nil nisi aqua. 39. Commenta Scholarium de exhalationibus. 40. Physica in tenebris, absque Pyrotechnia. 41. Spiritus vitæ, materialiter est Gas aqua. 42. Sudor ante mortem, non sudor est: sed liquamen liquoris. 43. A Gas endemico facile corripimur.

1 DVo dixi primitiva elementa, aërem & aquam, eo quod non in
invicem recedant: terram autem,
velut aqua ortam; eo quod in aquam reducatur. Sin autem aqua
in terreum corpus mutetur, id vi
seminis accidit, adeoque elementi simplicitatem tunc exuit. Ex aqua nempe silex, qui in
arenam diffringitur. At sanè arena ista minus
resistit in reductione ad aquam, quàm arena,
quæ est terra virgo. Itaque arena marmoris,
gemmæ, vel silicis, seminis præsentiam produnt. Sin autem terra virgo, in aquam tandem
multo labore ducatur, sitque initio creata ut elementum: attamen videtur ad aliquid, tum se
simplicius, devenisse; ideoque primaria ista duo
vocavi. Ignem negavi elementum, & substantiam: sed mortem in manu artificis, ad gran-
2 des usus datam. Artificialem pro Artibus inquam mortem, quam creavit omnipotens, non
3 autem naturalem. Corpora verò quæ creduntur mista, materialiter solius aquæ fructus esse,
neque alterius elementi conjugio opus habere,
nunc demonstrare assumo: Corpora nimirum,
sive opaca, sive diaphana, solida, sive fluxilia,
homogenea, sive dissimilia. Puta lapides, sulfura, metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum,
cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tandem cuncta, atque singula, in aquam omnino
insipidam totaliter reduci, adeoque sola aqua
simplici constare, & contenta esse. Enimverò
pleraque illorum per ignem destruuntur, &
partem aquæ mox sponte dant. Quæ licet quodammodo concreti naturam referat, tandem
saltem ablata seminis illius concreti contagione,
aqua illa, sive rerum mercurius, in simplicem
atque insipidam aquam pluviæ remigrat. Sic
demum olea, & pinguedines, per ignem separata, adjecto pauco sale alcali, saponis naturam assumunt, atque in aquam elementalem abeunt.
Imo, quæcunque aperto igne conflagrantur, in
ipso nubium hospitio, sponte in aquam reducuntur. Illa nempe fuit frigoris illius loci (ut 4
jam supra docui) necessitas, ut quæcunque ab
inferioribus eo assurgerent, mortali ibidem frigore, atque sui divisione, in ferè infinitorum atomorum Gas, seminum obliviscerentur. Sunt
nempe sal, sulfur, & mercurius, sive sal, liquor
& pingue, in speciebus specialissimis: non qui- 5
dem ut corpora quædam universalia, quæ cunctis speciebus sunt communia; sed partes sunt
similares, in concretis corporibus, varietate
triplici, pro seminum exigentia distinctæ. Itaque
si proprietates seminales, tenacius in tribus separatis jam, permanserint: tum per admista,
proprietatum impressiones tolluntur, & alienantur. Vnde deinceps in aquæ elementum 6
migrant. Quædam autem corpora, in tria dividi recusant, in salem, adjuncto liquore Alkahest Paracelsi, tandem fatiscunt, & sal, in aquam insipidam migrando, destruitur. Hæc, in
Scholis, spreta Pyrotechnia ignorari fecit. At
nedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Philosophiæ indagatricis spretoribus, sed & cum
Paracelso Antesignano Chymico: cui cum ar- 7
duum esset, à consueto itinere deflexisse, Tria
illa subinde voluit constare elementorum commistione, & quandoque ipsa mundi elementa,
non corpora, sed inania loca, sive matrices rerum putavit. Alibi verò totum, quidquid est
corporeum, negat elementale: sed massam tantum trium primorum. Atque rursus alibi, ipsa
elementa (imo ignis flammam) per methodum, docuit in elementa quatuor reducere.
Adeoque desinunt elementa esse nuda, loco
trium principiorum. Ipsa autem flamma (quæ
non est nisi accensa fuligo) vitro inclusa, mox
perit in nihilum ipso instanti. Adeo ut vitrum in
fornace vitrea factum, candenti igne, & clausum, nil continere unquam potuerit, præter aerem. Inconstans sibi, se fecit ridicum, eaque sin- 8
gula locis aptis à me sunt refellenda. Credidere

enim Chymici hactenus, elementa in tribus primis latere. Viderant nempe aërem,& ignem, ardente cera, simul evolare, partimque aquam sibi aërem, & ignem inde putarunt vendicare suam. Terram verò cum fuligine evolare autumarunt. Quod similiter de iis, quæ post se carbonem & cinerem relinquunt, rati sunt: Cinerem, pro terra substituentes. Fructus autem terræ, & mineralia, velut aquæ quidem pignora agnata; sed trium aliorum elementorum conjugio, concitata credidere. Sed venio ad ma-
9 num. Sit optimè deflegmata aqua vitæ, quæ tota sui homogeneitate ardet oleosa: illa enim, per tartari salem, sibi cognatum, pro 16 parte mutatur statim in salem, & totum reliquum fit aqua simplex elementalis. Fitque unica pars sal, quamquam homogenea alteri, adeoque æque reductibilis in aquam, eo quod in actionibus corporum ac spirituum, subter dissolvendum, fiant variæ dissolventis coagulationes.
10 Similiter quoque in operatione ignis, salia, quæ ante erant volatilia, partim in alcali fixum, colliquantur, non secus atque sal-petræ, & arsenicum, ambo volatilia, per colliquationem fixantur. Tria prima itaque nedum separantur, sed acuuntur, mutantur, concreti naturam variant, adeoque per ignem nova creatura fiunt; non quidem de novo creata: sed per ignem producta. Sic tegula non amplius terra figuli est: sed lapis jam. Sic cinis, & fumus, non sunt amplius lignum, nec alcali, nec arena, vitrum. Quia vis ignis non producit semina, sed absumendo illa transmutat, & separando alterat singula corpo-
11 ra. Porro nemo ausit dicere, quod Sal tartari, in casu proposito, producat elementum, ex non elemento, quasi sal elementi aquæ pater esset: sed sulfur vini, ablato semine, deserit materiam aquæ vitæ talem, qualis est. Pars verò, quæ in sale tartari fixatur, salis conditionem assumsit, erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, atque ejusdem cum sociis conditionis. Immediatè ergo, destructo semine sulfuris vinosi, nil nisi
12 aqua elementalis est. Sic omne oleum, materialiter, aqua simplex est, quam pauculum seminis in massam conflagrabilem transfert, luditque larvam sulfuris. Estque omne semen, sui corporis (juxta Chymicum Cosmopolitam) vix 8200 pars, quam si ignis in familias mutarit, non difficile fuerit quoque in aquam redire. Ignis nempe, cremans pinguedinem, in aërem, totum ad nubes evolat, ibique in aquam, frigore loci, quandoque concrescit. Pisces enim, innati seminis vi, aquam simplicem, in pinguedinem, ossa, carnesque suas transmutant: non mirum itaque, pisces materialiter, nil nisi aquam transmutatam esse, & in aquam redire per artem. Vegetabilia omnia quoque, & carnes, sola aqua constare, per mechanicam demonstrabo. Omnia verò si non immediatè, saltem cum adjutorio, rursus aquæ naturam assumunt. Omnis quoque lapis, saxum, lutumque, in sal alcali sponte, vel per adjuncta migrat (est enim alcali, quod ante sal non erat, tamen combustione peracta, sal residuum est.) Sic cinis proprio suo alcali fit sal merum. Omne autem alcali, addita pinguedine, in aqueum liquorem, qui tandem mera & simplex aqua fit, reducitur, (ut videre est in sapone, lazurio lapidis, &c.) quoties per adjuncta fixa, semen pinguedinis deponit. Alioquin enim non igni proprium, aquam facere (potius flammam) sed duntaxat separare heterogenea. Ergo si è sulfuribus fiat aqua, & non per ignis propriam transmutationem, necesse est sulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec separatur aqua ab oleis: sed illa vere fit ex his: quia aqua actu non inerat formali: sed dumtaxat materialiter: detracta nimirum seminum larva. Porro omnis carbo (qui fit ex colliquatio- 13
ne sulfuris & salis, agentium in se invicem, subter cremandum) etiamsi ad novissimum usque diem candenti fornace, torreatur, vase clauso, ignitur quidem, sed verus in vase est ignis, non secus atque in carbone non concluso, nil tamen ejus absumitur, non potens consumi, impedito sui effluvio. Carbo ergo, & universaliter corpora, quæcunque immediatè non abeunt in aquam, nec tamen sunt fixa, necessariò eructant spiritum silvestrem. Puta ex 62 ℔, carbonis querni, una libra cineris conflatur. Ergo 61 ℔ residuæ, sunt ille spiritus silvester, qui etiam ignitus, abscedere nequit clauso vase. Hunc spi- 14
ritum, incognitum hactenus, novo nomine Gas, voco, qui nec vasis cogi, nec in corpus visibile reduci, nisi extincto prius semine, potest. Corpora verò continent hunc spiritum, & quandoque tota, in ejusmodi spiritum abscedunt, non quidem quod actu in ipsis sit, (siquidem detineri non posset, imo totum concretum simul evolaret) sed est spiritus concretus, & corporis more coagulatus, excitaturque acquisito fermento, ut in vino, omphacio, pane, hydromelite, &c. Vel additamento peregrino, ut quan- 15
doque de sale dicam armeniaco, vel tandem per aliquam dispositionem alterativam. Qualis est assatio, respectu pomi. Uva enim illæsa asservatur, & siccatur: sed semel pelle ejus disrupta, & vul-

& vulnerata, illa mox fermentum ebullitionis, concipit, hincque transmutationis initium. Vina ergo uvarum, pomorum, baccarum, mellis, itemque flores & frondes contusa, fermento arrepto, bullire ac fervere incipiunt, unde Gas: è passis verò contusis, ac usitatis fermenti penu-
16 ria statim non datur Gas. Gas vinorum, si multa vi intra cados coërceatur, vina furiosa, muta, atque nociva reddit. Quapropter & morbidum
17 Gas, uva affatim comesta, pluries peperit. Siquidem fermenti spiritus tumultuatur, & cum digestioni nostræ inobediens fit, spiritui vitali, se per vim associat, imo si quid sudore tenus excerni paratum est, id sua fermenti aciditate pervicaci grumescit, atque insignes parit molestias,
18 tormina, diarrhæas, atque dysenteriam. Aliquando in Tyrociniis, authoritate Scriptorum ignorantum delusus, credidi Gas uvarum esse vini spiritum in musto. Sed cassa tentamina, docuerunt me esse Gas uvarum & musti, in via ad vinum, non autem vini spiritum. Differt namque succus uvarum, à vino, non aliàs, quàm puls, ex aqua & farina, à cerevisia. Intercedens enim inter utrumque fermentalis dispositio, rem præcedentem disponit in sui transmuta-
19 tionem, ut inde aliud ens fiat. Siquidem quandoque docebo, omnem transmutationem formalem, præsupponere fermentum corruptivum. Emunctiores alii, putarunt Gas esse ventum rebus inclusum, sive aërem, qui in commistionem elementalem ad istam generationem confluxerat. Sicque Paracelsus, ratus est, aërem, sub tribus aliis elementis, in quoquo corpore invisibiliter delitere: in solo autem stanno, aërem esse visibilem: sed ipsum, sua redarguit inconstantia: utpote cum multis alibi ostendat, corpora mixta esse ex tribus primis; Elementa verò non esse corpora: sed me-
20 ras rerum matrices. Cæterum non advertit, duplex in stanno sulfur, (ideoque cæteris metallis est levius) quorum tantum alterum est coagulabile, ob sui salis peregrinam proprietatem, qua Iupiter omne metallum facit frangibile, & friabile, solo illius odore tantillum contaminatum.
21 Alterum verò sulfur, oleosum fit. Historiam enim Gas, exprimit proximè pulvis tormentarius. Constat enim sale petræ (quem perperam nitrum putant veterum, quod & hodie copiosum adfertur, exsiccatum ab inundatione Nili) sulfure & carbone, quia juncta, si accendantur, vas non est in natura, quod occlusum, non dissiliat, propter Gas. Etenim si clauso vase carbo accendatur, nil ejus perit. Sulfur verò, si clauso vitro sublimetur, sine suæ speciei mutatione, totum à fundo ascendit. Salpetræ etiam, clauso liquatum vase, acidum liquorem, pro parte dat aqueum, pro altera verò parte in fixum alcali mutatur. Ignis ergo, aërem vel potius Gas 22
ex singulis, quem alias è tribus connexis ederet, si aër inesset. Ergo illa apposita se mutuo in Gas convertunt, per destructionem. Est autem sulfuris & salispetræ illa intolerantia, non quidem ex frigidi cum calido, potentialium connubio (ut creditur) sed propter incompatibilem fluxum olei bullientis, & vini, non minus quàm aquæ: vel cupri & stanni liquatorum cum vino. In tanto enim calore, cum se mutuo per minima contingunt, vel in Gas vertuntur, vel dissiliunt. Sic namque plumbum, cum mercu- 23
rio & sulfure tostum, subitam in flammam abit, relicta fecula, nullius ponderis ferè, ad plumbi tamen extensionem dilatata. Quocirca si Gas 24
esset aër, totus pyrius pulvis esset aër, & ipsum plumbum totum aër esset. Non est autem igni possibile, ut ex fructu elementali eodem, nunc aërem, nunc aquam, ultimata reductione pariat, nisi ignis uniformitatem suam agendi perdat simul, ipsi à Creatore inditam. Denique jam supra sat est manifestatum, aërem & aquam, in se invicem, non posse unquam traduci. Ergo, si per ignem, vel aliud quodcunque medium, pulvis pyrius, & Salpetræ notanter in aquam reducantur elementalem, non est possibilis ejus transmutatio in aërem. Aliquot autem millenæ ℔ pulveris pyrii, quandoque simul accensæ, nequicquam præter Gas inflammatum dedere. Quod in nubibus, tandem in aquam rediens, coaluit. Porro carbo, quibusdam fontibus reducitur in saxum. Novi item modos, quibus totum Salpetræ in terram convertitur, totumque sulfur, semel dissolutum fixetur in pulverem terreum. Quid si igitur tria vel quatuor elementa, hæ tres terræ continerent: potissimam saltem partem terra occuparet, nec in Gas pristinum reductibilem: nec sit rationi consonum, corpus, quod totum in Gas aëreum avolat converti in aërem, vel in terram, pro lubitu hominis. Denique cum tres præfati pulveres, tandem sub Artifice fiant aqua, quæ deinceps nequit amplius per artificium humanum, in terram vel aërem redire. Consequitur etiam, quod sulfuris carbonis, & salispetræ conversiones in Gas, vel in terram, non sint ultimatæ, ut nec vera aëris & terræ elementa. Metiamur denique rustico hæc sensu. Quasi præfata simplicia nunc in aërem, nunc verò in terram verterentur, eo quod

quod esset elementorum mutua in invicem transmutatio. At saltem Scholarum placitum his repugnat statutis, nempe quod corpus mistum, in sui corruptione, debeat reddere elementa, unde est conflatum in generatione. 2. Quod corpus mistum ferè totum, constans aëris elemento, idem totum fere non constet terræ elemento. 3. Quod conversio elementorum, fiat per actionem unius elementi, & superioritatem super aliud. 4. Non autem quod formæ mixtorum, sive fructus, patientes ab internis elementis, vim habeant convertendi unum elementorum in aliud. 5. Denique, quod ignis nequeat disponere mistum, ut nunc in aerem convertatur, post inflammationem, alias verò totum in terræ speciem. 6. Tandem, quod non sit immediata, in corruptione mistorum, elementi unius in aliud conversio. 7. Postremò, quod misti convertendi in elementa varietas non pendeat ex hominis arbitrio, potentis duntaxat jungere activa passivis: quorum nempe activitas est in ipsa superioris elementi victoria.

26 Quale elementum homo nec adhibet, neque in manu sua habet. Pro thesi hic stet, contra quod cap. de formarum ortu sat demonstratum sit. Ignem videlicet, nec elementum nec substantiam quidem esse. Quibus suppositis, sequitur, præfata tria simplicia, in pulvere pyrio, non ab aëre reduci in aërem, dum in Gas evolant, neque à terra reduci in terram, dum salpetræ per quoddam sulfur in terram vergit: carbo verò & sulfur, per aquas in saxum, & in terram mutantur. Adeoque non per actionem proprii, & victoris elementi, patiens mistum convertitur in naturam elementalem, ut putatum est. Quocirca cum jam sit demonstratum sufficienter, aërem, & aquam, nulla naturæ, sæculorum vel artis possibilitate, in invicem transmutabilia. Sequitur omnino, dum tria illa simplicia, nunc in terræ speciem, nunc verò in aëris formam, tota concedunt, non esse veram terram, aut verum aëra: sed terram talem, taleque Gas quæ ultimata reductione in aquam redeunt, ludentia alienam larvam, qualisper feminum peregrinorum sequuntur ductum. Novi enim aquam (quam manifestare non libet) cujus

27 medio omnia vegetabilia in succum distillabilem, sine ulla sui in fundo vitri fæcum residentia, commutantur. Qui succus distillatus, adjunctis alcalibus, totus in aquam elementalem reducitur insipidam. Neque sane id mirum. Quippe ostendam suo loco, omnia prorsus vegetabilia, ex solo aquæ elemento, materialiter consurgere. Si ergo omne corpus mistum redeat tandem in meram aquam pluviam: necesse est, 28
quod Gas omne, e corporibus mistis prodiens, sit materialiter ex elemento aquæ. Gas ergo, quod per ignem è carbone exhalat, etsi accendatur; materialiter tamen non nisi aqua est, quod ipsum de aqua vitæ superius ostendi in mechanica. 2 *Machab.* 1. nec alibi in sacris fit mentio aquæ crassæ, quæ esset ignis perpetuus. forte non absimilis nostræ. Posui namque car- 29
bonis querni, & aquæ cujusdam, partes æquas in vitro, Hermetice clauso, spatio tridui, totus carbo versus est tepore balnei, in duos liquores diaphanos, fundo & colore varios. Quibus simul per arenam distillatis, secundo caloris gradu, vitri fundus tam purus apparuit, ac si recens è clibano vitriario allatus. Mox duo liquores per balneum primo ascendunt, ambo æquiponderantes massæ carbonis. Liquor verò dissolvens manet in fundo, paris ponderis sibi, & virium. Porro duo isti liquores pauculæ cretæ admisti, tertia distillatione adscendunt pristino ferè pondere, omnemque qualitatem aquæ pluviæ habentes. Ergo Gas carbonis, quod non nisi aperto ignitoque aliàs vase exhalat, simul cum suo cinere non sunt nisi mera aqua materialiter. Seminalis enim concreti proprietas, quæ in Gas perseverat, vi frigoris, & dierum maturitate moritur, & in pristinam aquam Gas redit. O- 30
mnia verò vegetabilia immediatè, & materialiter, ex solo aquæ elemento prodire hac mechanica didici. Cæpi enim vas terreum, in quo posui terræ in clibano arefactæ ℔ 200, quam madefeci aqua pluvia, illique implantavi truncum salicis, ponderantem ℔ 5. ac tandem exacto quinquennio, arbor inde prognata, pendebat 169 ℔, & circiter uncias tres. Vas autem terreum, sola aqua pluvia, vel distillata, semper (ubi opus erat) maduit, eratque amplum, & terræ implantatum, & ne pulvis obvolitans terræ commisceretur, lamina ferrea, stanno obducta, multoque foramine pervia, labrum vasis tegebat. Non computavi pondus foliorum quaterno autumno deciduorum. Tandem iterum siccavi terram vasis, & repertæ sunt eædem libræ 200 duabus circiter unciis minus. Libræ ergo 164 ligni, corticum, & radicum, ex sola aqua surrexerant. Carbo ergo, cum totus sit 31
ex aqua, si reducatur in fonte aliquo in lapidem; non poterit per aquam commutari in lapidem, nisi etiam totus iste lapis sit materialiter mera aqua. Pisces enim ut ex aquis mul- 32
tam axungiam faciunt: ita vicissim omnis pinguedo

guedo cum sale alcali, fit sapo, qui dein distilla-
tus, pænè totus in aquam remeat : quæ ubi per
adjuncta, semine saponis spoliatur, fit aqua insi-
33 pida. Fuligo omnis verò, partim est sal volatile
concreti, præservatum ab inflammatione, pro-
pter aquæ evolantis commistionem; partimque
est oleum,quod evolandi celeritate combustio-
nem præterfugit. Sic namque acidus sulfuris
liquor per campanam elicitus, ostendit ma-
gnam sulfuris partem, per flammam intacti,sur-
sum ascendisse, quod rursus sospes sequestratur
34 ab liquore illo per rectificationem. Sulfura e-
nim, sive pinguedines, etsi pluries distillentur
quovis gradu ignis : attamen semper pinguia
manent, & naturam sui usque retinent, quam-
diu illius concreti semine potiuntur. Quæ, ubi
flamma, sive mors artificialis, attigerit, mox in
Gas, non autem in aquam, transvolant. Eo
quod Gas omne, adhuc aliquam sui concreti
conditionem retinet. Differunt nempe fuli-
gines flammæ per genera, ac species : quod sanè
non esset, si immediatè in primum elementum
abirent. Ignis quidem destruit simpliciter, nil
autem generat : quippe cum seminis potestate
careat; quæque non potest destruere illa, vel
saltem separat,vel intacta relinquit : & hactenus
35 fixa vocantur. Non valet autem ignis id, quod
in se materialiter aqua est,commutare in aerem.
36 Haberet namque alias semen aeris. Etiam ante
sat liquet, nulla artis aut naturæ ope, aquam fie-
ri aerem; aut vicissim. Lignum ergo, cum sit
totum ex aqua, cinis suus, & vitrum pariter, ex
37 aqua erunt. Quod autem Gas salium non nisi
aqua sit, probat subsequens mechanica. Accipe
salis petræ, vitrioli, & alumnis partes æquas:
exsiccato singula, & connexis simul, distilla
aquam. Quæ nil aliud est, quàm merum sal
volatile. Hujus accipe uncias quatuor, & Salis
armeniaci unciam junge, in forti vitro, alem-
bico, per cæmentum (ex cera colophonia, & vi-
tri pulvere) calidissimè affusum, firmato; mox,
etiam in frigore, Gas excitatur,& vas,utut forte,
dissilit cum fragore. Quod si verò rimam in
junctura recipientis vasis reliqueris, ac post
spontaneas ebullitiones residuum distillaveris,
reperies aquam subacidam, quæ in aquam plu-
viam, repetita distillatione,& cretæ additamen-
to,convertitur. Pars salium ergo una in aquam,
altera verò in Gas concessit. Sed salia, per Gas
evolata, homogeneæ sunt naturæ cum reda-
38 ctis in aquam : Ergo, materialiter, Gas salium
nil nisi aqua est. Gas fructuum verò, similiter
non nisi aquam, ut ex aqua immediatè oriun-
dum, jam ostendi. Sic uva passa distillata, in
elementalem aquam tota reducitur per artem:
qua tamen recente, semel vulnerata, mustum &
Gas multum elicitur. Si ergo tota uva, ante fer-
mentum, in simplicem aquam vertitur: adhi-
bito autem fermento, Gas excitetur,necesse est,
& Gas hoc fore aquam. Cum dispositio fer-
menti nequeat ex eo, quod materialiter, nil nisi
aqua est, formare aërem. Gas ergo, vasis incoer-
cibile, foras in aëra prorumpit, donec fiat rarifi-
catum, locique frigore, & proprietatibus con-
creti spoliatum, in primam sui transeat mate-
riam, atque in aere, aquarum separatore, pristi-
nam elementi aquæ, ac plenam indolem recu-
peret. Exhalationes autem, quæ penes Scholas 39
sunt Ventorum, Nebularum, Cometarum, Mi-
neralium, Saxorum, Salsedinis maris, Terræ
motuum, omniumque Meteororum materia
quotidiana, cum penarium in natura non ha-
beant, nec materiam tantis quotidie rebus, tan-
tæque molis sufficienter, mira sunt somnia, ac
imperitæ suis effectibus proportionata. Ideo-
que has Scholarum insulsitates, miserando
transeo.Saltem est consequens,si saxa,si minera-
lia cuncta,ab exhalationibus procedant, jamque
fixata resistant agenti,quod illas denuo in exha-
latum deduceret, non fore in residua terra, ma-
teriam novis exhalationibus, tanti momenti
effectus producendis. Maximè quod è maris
salsedine, vix quicquam exhalet, calorisque ea
sit proclivitas, ut vix exhalationes proritet, nisi
omnem prius aquam sustulerit per vapores.
Quæ ergo materia, vel solis quotidianis ventis 40
sufficiens erit? Quippe naturam, itemque cor-
porum differentias, causas, atque proprietates
novisse,est prorsus Scholis impossibile,quotquot
sine Pyrotechnia, Philosophiam aggressæ,paga-
nicis hactenus institutis fuere delusæ. Scripsi
tandem de vita longa,spiritum vitæ nostræ,arte-
rialem,de natura Gas esse.Quod in palpitatione, 41
syncope,ac hypothymia cernitur.Etenim quan-
tum colori vivido,lumini vitali,tumidoque car-
nis habitui deperit, vultusque ipse quam statim
rugosior concidit, mox à præfatis passionibus?
spiritus enim qui antea placido rubore, velut
omnia unificabat, evolat mox atque aliena aura
subactus mutatur. Siquidem cum Archeus in
se sit Gas, de natura salis balsamici, si auram
alterius salis obviam repererit, (prout sal ar-
meniacus, dum obviat spiritui salispetræ) fa-
cilè per poros, atque confestim difflabilis, mu-
nium agendorum atque familiæ oblitus. Ne-
que enim in guttas cogitur: eo quod ex sangui-

42 neo arteriali paratur. Si quid, sub deliquiis & morte, sudoris exhalat, id cruoris est liquamen, non sanguinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen est, atque balsamus, præservans à corruptione, ab primordiali genituræ adumbratione, incepit solari lumini adæquari. Post deliquia verò præfata cæterorum membrorum innati spiritus, velut fumigantes, rursus à solari cordis lumine accenduntur, prout fumus candelæ extinctæ, alterius flammam attingens, hanc ad extinctum lychnium per medium deportat.
43 quandoquidem spiritus vitæ nostræ, cum Gas sit, potentissimè atque celerrime à quovis alio Gas, afficitur, propter illorum nempe contactus immediatos. Nec enim ideo aliquod proinde, velocius in nos operatur, quam Gas. Ut patet in Crypta canis Siculorum, peste, carbonibus suffocatis, & suffitibus. Confestim namque sæpè pluries, in cuniculis mineralibus interemti. Imo in cellariis, ubi potens cerevisia suum Gas eructat, facilis mors subita erumpit, & suffocatio. Quocirca immensum dolui, fortemque humanam miseratus, tam crassa Scholarum negligentia suffituum remedia altiora penè supprimi, quibus nedum recreantur lypothymici; sed etiam plurimorum morborum fiunt sanationes. Quod quandoque de odoribus in re medica explicatis, facilius mecum quisque indicaverit. Neglecta sunt nimirum medicamina pænè cuncta, quæ restaurant vires, solisque diminutionibus corporum, per cruoris ablationes, & solutivas scammoneatas potiones, perque canteria, balnea, clysteres, sudores, & cantharides, est insudatum. Penitius enim inseritur Gas, & cum spiritibus vitalibus contactum immediatum servant odores, quàm liquores, si non venenata labe, saltem, secundarum qualitatum obtusis proprietatibus, participes: quasque qualitates vel præcipuè sublimem primæ digestionis, tanquam luto obductas soleas, deponunt, si non ingenti adhuc Archei aversione sint receptæ, vel cum anxietate, viribus digestivis rebelles, & contumaces resistunt. Posset tamen mihi opponi Scriptura, quæ dicit de homine: *Terra es, & in terram ibis*. Quomodo ergo caro, os, *&c.* erunt materialiter ex sola aqua? Sed ego hoc dicam ejusdem argumenti vigore. Si homo terra est, quomodo ergo Scholæ asserunt hominem materialiter esse non unicam terram: sed quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo Textu, quæ dixi superius. Nimirum quod terra non sit in Sacris primarium elementum: sed quodvis coagulatum ex aqua terra dicitur, eo quod plus per sui consistentiam, terræ assimiletur quam aquæ. Adeoque ipsissima terra naturæ fulcrum, ex aqua est, non minus quàm homo, lignum, cinis, lapis, *&c.*

IMAGO FERMENTI IMPRÆGNAT MASSAM SEMINE.

1. NUlla rerum seminalis vicissitudo citra fermentum. 2. Mechanica in circulum per cerevisiam deducta. 3. Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur. 4. Probatur per mechanicam in cruore. 5. Cruor acquirit sua atque varia fermenta, in culinis membrorum. 6. Notatur Paracelsi inconstantia. 7. Initia Paracelsica fiunt per ignem: non autem insunt. 8. Duplicia fermenta, unde rerum semina. 9. Ortus insectarum. 10. Non sat est dixisse, insectas è putredine nasci. 11. Duplex generationis modus. 12. Quomodo semina fiant. 13. Odor qualiter fermentum, & semen patret. 14. Scorpio è Basiliceno. 15. Fermentum in spontaneis seminibus, attingit horizontem vitæ. 16. Fermentum morborum, & sanationum. 17. Pharmaca ferè cuncta agunt solo odore tenus. 18. Ideo semina solo odore specifico pollent. 19. Odor & lux, penetrant spiritus. 20. Odores pestem variosque morbos cient, & sanant. 21. Ars suffituum oblita, in dulomaniam translata. 22. Dolores implacabiles, statim odore appositi externi placantur. 23. Fermentum, parens transmutationum. 24. Fermentum stomachi quale. 25. Cur plurimi caseum horrent. 26. Fermentale acidum, differt ab acetosis. 27. Ructus unde. 28. Labor Sophiæ. 29. Ex sola aqua & fermento, cuncta, quæ creduntur mista. 30. Fermentum lineæ Æquinoctialis. 31. Progressus seminum & fermentorum, ad propagationem. 32. Origo & progressus vegetabilium. 33. Fermenta quandoque operantur potentius igne. 34. Paracelsus notatur.

Otitia fermenti, ut nulla in Scho- 1
lis jejunior, ita nulla utilior. Fermenti nomen, ignotum hactenus, nisi in panificio: Cum attamen nulla in rebus fiat vicissitudo, aut transmutatio, per somniatum appetitum hyles: sed duntaxat solius fermenti opera; Olim fermentum, atque fermentata universa, erant vetita, ac mysterium

rium in litera occultatum, tunc jure ad literam
fuit interpretatum. Etenim ut fermenta omni-
no ad omnem rei transmutationem prævia, at-
que necessaria; ita corruptionem, inconstan-
tiam, & impuritatem designabant: Ideoque
fuga à fermento injuncta. Rem sanè in physicis
adeo paradoxam, primum per exempla expla-
2 nabo: Cerevisiarum meracissima (quæ sumen,
liquamen, aut consummatum jus granorum,
merito est) tantundem granorum exposcit,
quanta est vasis capacitas, vel cadi amplitudo. Ita
sanè, ut demto surfure, tota farina liquescat
in cerevisiam, & aqua locum furfuris tantùm
occupet. Cerevisia ista, per adhibitum fermenti
tantillum, ebullit fermentando in cellariis, sen-
sim clarescit, deciditque fæx ad fundum: de-
mum nonnihil fermentaliter acescit, quo acore
consumit omnem suam fæcem. Dein acrem, sive
pungentem aciditatem, perdit magis indies.
Tandem gustu, viribus, & corpore farinæ orba-
3 tur. Ac postremò, spontè in aquam redit. Cere-
visia ista, recens distillata, plurimam in fundo
residentiam, instar syrupi, deponit, quæ tandem
pergendo, in carbonem mutatur. Sed si illa eu-
dem, per fermenti gradus, in aquam transierit,
non plus fæcum inter distillandum in fundo re-
linquit, quàm alioquin aqua, unde coquebatur,
continebat. Eo quod aquarum natale sedimen
non sit subnoxium fermento granorũ, cum ejus
non sit objectum: sed alterius Monarchiæ cliens.
Grana itaque redeunt ad primam materiam, ex
qua, quæ aqua est, idque solius fermenti virtute.
4 Denique, quisque nostrûm 7 aut 10 uncias san-
guinis, quotidie sibi fabricat: atqui, (saltem in
ætate consistente, necesse est, tantundem san-
guinis indies consumi, quantum de novo gene-
ratur. Alias namque homo mox immensum ti-
meret. Dein, sanguis sensim mutatur in vitalem
mucilaginem, nutrimentum verum, immedia-
tum membrorum. De quo dici solet; Nutri-
mur iisdem, quibus constamus. Hoc autem ali-
mentum, volunt roris modo inspergi in singu-
la membra, (ego verò in singulis partium culi-
nis minimis fabricari credo) quo eadem hume-
ctet, atque eatenus ab siccitate, senectutis cala-
mitate, quantum, ac quamdiu potest, tueatur.
Tandem ros ille, inperceptibiliter, per cutis po-
ros transvolat, nec post se quicquam solidi sedi-
minis superstes relinquit. Sic nempe alimenta,
tandem per cutim, vaporis specie & aquæ in-
star, exspirant. Volunt autem Scholæ, hunc
humorem secundarium, postquam roris in-
star in partes lapsus sit, assimilari & ab anima
informari. Ego verò, assimi'ari tantùm sub ac-
cretione adolescentiæ, permitto: non autem
deinceps amplius, cum neque in similarium
substantiam amplius vertatur. Quorsum nam-
que ros ille ossi assimilaretur in robore, duritie,
siccitate, &c. si ossa incrementum jam amplius
non suscipiant? Idem de cæteris esto judicium.
Habent nempe singula in natura, ortum, in-
crementum, statum, declinationem, atque in-
teritum. Hæc est igitur sanguinis tragœdia, & 5
metamorphosis, virtute fermenti. Cæterum
alioqui sanguis distillatus, tandem multum
salsi carbonis deponit, neque volatilitatem o-
mnimodam habet, quam operatio fermenti
subter alias digestiones consecutive ipsi conce-
dit. Eo quod calor, cum careat fermento rerum
transmutativo, separat saltem partes, non autem
transmutat. Itaque sanguis sua præfata fermen-
ta acquirit, in ipsis corporis nostri coquinis, fit-
que inde adeo volatilis, ut nil porro de se resi-
dui relinquat. Admiror Paracelsum, quod do- 6
ceat sanguinem corporis universalem mercu-
rium, ut & ciborum: attamen sudorem velit esse
excrementosum sulfur. Cum sanguis totus per
cutim exhalet, sin autem una cum aquoso su-
doris latice, pinguedinis tantillum effluat. Non
proin ex mercurio confestim sulfur fit. Nisi suæ
fit ille doctrinæ immemor. Etsi aliquid pingue-
dinis, nostras vestes efficiat sudore tenus.
axungiæ enim non sunt immutabiles, quin per-
eant quotidie, uti accrescunt. Ego sane, analo- 7
gon odi principiorum Paracelsicorum, in prin-
cipia tria naturæ relatorum. Quippe quæ nec
insunt actualiter in corporibus, nec adsunt, nec
separantur, nisi prius, velut per ignem commu-
tando, sive per liquationis reductionem paren-
tur velut nova. Ego siquidem nudam lubens
physicam aspicio ubique, non sanè figuras; aut
vires moventes in mathesi applico naturæ. Ana-
logon devito quantum possum, ut & locutio-
nes metaphoricas. Omnem naturæ necessita-
tem seminibus dicavi; multorum verò semi-
na, non tam è parentibus, quàm fermentis pe-
to. Sunt ergo duplicia fermenta in natura. Unum 8
quidem continet in se auram fluxibilem, Ar-
cheum seminalem, qui suo fluxu in animam vi-
ventem aspirat. Alterum vero saltem continet
initium motus, sive generationis rei in rem.
Quod quidem, licet sui initio, non haberet au-
ram seminalem, quæ scopos rerum agendarum
complectatur; mox tamen vapore potitur,
quem fermenta tam localia, quàm quæ ipsamet
materiæ dispositio externis fomentis acquirit,

susci-

suscitant. Vnde Archeo aliquid simile fit, quod se, suumque sensum hospitium transmutat, aptat, adaugetque, agit porro deinceps reliqua ad proportionem perfectionis & requisitum auræ illius. Hoc nempe semen, quadam primùm & generica amplitudine, luxuriat. Nam tametsi gaudeat, substratam sibi massam, ad fermenti concepti scopum direxisse; non raro tamen aliunde fomites occultioris luminis suscipit, sumtoque temerario ausu, etiam in animam vi-
9 ventem adspirat. Hinc enim nedum pediculi, cimices, pulices, & lumbrici, hospites ac vicini nostræ fiunt miseriæ, nostrisque velut nascuntur è penetralibus, & excrementis; sed etiam si indusium sordidum intra os vasis, in quo sit triticum, comprimatur: Intra paucos dies (puta 21) fermentum indusio haustum, & odore granorum mutatum, ipsum triticum, sua pelle incrustatum; in mures transmutat: eoque magis admirandum, quod ejusmodi insectæ, sexuum signaturis distinctæ, prolificent cum iis, quæ parentum è semine natæ sunt. Vt & hine, amborum seminum paritas, & fermentorum vitale par robur, conspicuum evadat. Quod mirabilius est, è frumento, & indusio, mures, non quidem parvuli aut lactentes, nec minutuli, aut abortivi: sed prorsus formati exsiliunt. In nobis subinde phthiriasis oritur, & pediculus, aperta epidemide humana egreditur, aliàs quoque in poris generatur, non quidem ovi putamine lendis inclusus: sed exiguus ac vix conspicuus. Pulex verò, semper non nisi exterius, desumto fermento, generatur. Neque sat fuit, in Scholis dixisse, ejusmodi insectas è putridis
10 prodire. Nam & ova avium insigniter putrent, fœtentque immensum, ante pulli constitutionem. Vita ergo inest istis putridis rebus, non minus quàm ovis. Nec sat est dubitasse, unde ejusmodi insectæ vitalem spiritum uniformem, & specificum, è nostro desumant, cum naturalis generatio præsupponat impressum similitudinis sigillum. Siquidem in generatione, anomala, sufficit Archeus, non quidem humanus, sed qui in excrementis, virtute fermentali, & identitatis ergo, semper generat ejusmodi insectas pariformes. Adeoque licet sit monstrosa, & anomala generatio, respectu nostri: est tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine ad causas, nobis videlicet tantum fermentum, & totum dantibus. fermentum itaque indusii, tritico inspersum, per retroitionem resolvit materiam, & formatur sic mus adolescens, non autem recens natus. Eò quod respectum ha-
beat ad alium fiendi modum. In prioribus er- 11
go, & vitalibus seminibus, generans inspirat Archeum, cum sui similitudine, & auram vitalem, una cum seminis massa. In posterioribus verò, insufflatur tantum fermenti odor, à vasis continentibus, aut ambientis contagio. Quæ ubi ritè coaptata fuerint, mox in plantam vel insectam formantur, excitata nimirum aura, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein in Archeum rectorem exaltatur. Prout de formis alibi. Fiunt itaque semina, à conceptu ge- 12
nerantis, facientis imaginem sui, per libidinem, vel ab odore fermenti, quod materiam disponit ad ideam rei possibilis. Etenim prout ab odore, materia haurit transmutationis dispositionem: sic ab imagine deinceps fit materiæ dispositio, quæ fermentum specificum procuret, atque promoveat. In hoc autem fermentum à semine distat: quod illud sit odor, vel qualitas alicujus fracedinis dispositiva ad alteritatem, & corruptionem massæ. Semen autem sit substantia, in qua jam Archeus inest, qui est Gas spirituale, continens in se fermentum, imaginem rei, atque insuper notitiam dispositivam rerum agendarum. Odore itaque, 13
quæcunque situm aut fracedinem contrahunt, etiam vermes mox concipiunt. Ideoque & balsama putrere, aut vermescere nesciunt. Odor enim basiliconis semini inclusus, herbam illam producit, cum aura illi inexsistente, qui si per fracedinem immutetur, scorpiones veros producit. Nec enim figmentum est: sed revera, herba contusa, atque inter lateres depressa, Solique exposita, post aliquot dies, Aquitania 14
nobis scorpiones edidit. At dicet curiosior. Quod ad odorem, & pastum herbæ, forinsecus scorpio advenerit. Præventum est enim isti dubio. Lateres siquidem bini, invicem contriti, adæquate se contingebant, adeo ut ingressum scorpionis, tam planitie contigua, quàm pondere, impedirent. Fossula autem in medio, herbam continebat. Fermentum itaque in semine spontaneo, horizontem vitæ, propinquo modo attingit. Neque enim unum in aliud mutatur, absque fermento & semine. Quæ ut ne- 15
glecta stetere hactenus, cuncta nudis caloribus adscripta sunt, pluriumque morborum sanationes desperatæ manserunt. Siquidem hactenus tantum insudatum est, circa correctionem qualitatum primarum, & ablationem ficti humoris, vel solitarii, vel una cum sanguine: nequicquam autem cogitatum est, Quod unusquisque morbus sit venenosus, si non toti, saltem

tem parti suæ: adeoque licet non contagiosus
cuivis; tamen non desinit, sui de se odorem fer-
16 mentalem inurere parti cui insidet. Plurimum
itaque sanatio odoribus perficitur, ut & impres-
sa pelli contagia odoribus subinde recedunt. Et-
enim quia odor, symbolum fermenti, & hinc
seminariam transmutationis causam continet,
concludo, rerum vires, ac robur masculum, ex
odoribus esse, (prout de magno Oportet, suo
17 loco.) Imo si penitius res ipsa spectetur, etiam
interna pharmaca, tam solutiva, quàm corre-
ctiva, solo odore tenus, agunt. Fit enim hinc,
quod odore pharmaci, semel exuto, vires per-
eant ejusdem. Vidi nempe sæpius quartanam,
uteri exundationes, melancholiam, dolores
colicos, &c. solis unguentis separata. Certum
est autem, non ipsum unguentum; sed ejus sal-
tem odores, intrò serpere, & agere. Sic nam-
que epilepticus odore cadit, imo cerebrum in
epilepsia, quod non audit, non sentit, nec si
in ignem ceciderit, se retrahit; solis paret o-
doribus. Sic namque erysipelas, odore lintei
leporino cruore tincti sanatur, si siccum alli-
getur. Sic vulnera, ulcera, & apostemata, o-
doribus, per inuncta applicatis, mitescunt, vel
18 exasperantur. Igitur si spontaneorum anima-
lium semina, ex odoribus atque fracedine sint
nativa, nec specie differant ab aliis, quæ con-
gressu procreantur sexuum: necesse est o-
mnium animalium semina, suos habeant &
specificos odores, quibus Archei ad materiam
fiunt adaptationes, facilioresque ad transmutan-
dum obedientiæ. Vnde tandem fiunt impres-
sionum in quævis viscera, & organa, fortitudi-
nes, in robore, atque vita, diversitates. Affi-
ciunt nimirum specifici odores, materiam,
eamque in sui clientelam subigunt: obori-
turque ex specifico inclinatio, & philautia. Ex
assueto demum, facilis receptio, perfectior
adaptatio: ac tandem amor, raptus in omnem
sui libidinem. Oblectant ideo fragrantia. Per-
inde ut lux placet bonis geniis: sic displicet
reprobis. Idque non, quia sine, vel cum lu-
ce, uterque æquè bene cernat, aut aëris sere-
ni usura opus habeat, vel non: sed ob abstra-
ctum, & Omnipotens lumen, cujus imago,
diei lux est. Odore enim, & lumine, delectan-
tur spiritus: eo quod lux & odor illos imme-
19 diate attingant, ac penetrent. Etenim spiritus
sanguinis, in lipothymico, plus tostæ carnis
odore, quàm aromate refici deberet, nisi fra-
grantia, quatenus citò attingit vitam, in hac
puritatem & suavitatem præpararet. Videntur
ergo odores, etiam spiritus abstractos attinge-
re, prout pestilens odor, naribus non per-
ceptus, Archeum horrore quatit. Sunt nempe 20
odores, qui dolores capitis, nauseas, vomi-
tum, tusses, singultum, vertiginem, epilepsiam,
apoplexiam, dysenteriam, &c. movent, atque
sui contagio inurunt. Suntque idcirco & alii,
qui consimili modô eadem sanant, aut saltem
mitigant, si radicem fixiorem habent. Suntque
odores suffocantes, sive perceptibili materiæ
adstrictione, suntque & convulsivi: suntque
qui saltem infatuant, ut in uteri affectibus per-
sæpe occurrit. Veteres enim, suos suffitus in 21
superstitionem usque coluerunt, quibus ho-
minem velut in exstasin adigerent, atque inde
se excitatos profecisse rebantur. Cubiculum
enim, vestes, caput, & utensilia, suis inficie-
bant odoribus, quo mentem ad sua studia pro-
ritarent. Quibus cum Satan sua apocrypha ne-
xuisset, ars suffituum suspecta primùm, mox
dein tota inculta mansit. Odora thymiamata
superis placere, in lege didicerant; Et tene-
batur Israelita, sua quotidie in castris excre-
menta humo obtegere, ne Angelum castra no-
cturna obire tæderet. Memini enim, quendam 22
gravi dolore stomachi propemodum contabuis-
se. Horis nempe quatuor à pastu plangebat, e-
julabat, & contrahebatur, nisi locum incum-
bens mensæ fortiter premeret. Credulitate e-
nim deceptus, cum Paracelso, carcinoma sto-
machi tum autumavi incurabile. Locus enim
erat, ubi costæ nothæ os ventriculi appropin-
quant. Hunc inquam paucis horis curatum vi-
di, fragranti emplastro, ad palmæ vix latitudi-
nem extento. Quomodo fermentum transmu- 23
tationum parens sit, non melius, quàm per Py-
rotechniam inveni. *Cognovi enim, quoties cor-
pus dividitur in subtiliores atomos, quàm suæ
substantiæ ferat exigentia, continuo etiam sequi
corporis illius transmutationem, excepto elemento.*
Quatenus haustum fermentum, arripiens præ-
fatos atomos, eos alieno sui charactere imbuit,
in cujus susceptione fiunt divisiones partium,
quas partium heterogeneitates, & divisiones,
resolutio materiæ consequitur. Hactenus ni-
mirum Chymia digerit, ac putrefactiones
præmittit, ut accepto fermento partes dehi-
scant in minima. Et sic cibi in stomacho re-
solvuntur, loci fermento condito qualitate a-
cidula. In jecinore verò, & aliis locis, conti-
nuò aliis fermentis. Sic nempe multo licet pa- 24
sti sacharo, mox tamen quandoque acidum
evomunt. Nec tamen stomachi fermentum,

 ut

ut acidum, est fermentum. Neque enim ideo
acetum, aut ribes, fermentant, licet acida & au-
stera: sed acidum stomachi, est proprium spe-
cificum ejus medium; verum etiam in una spe-
cie, multam subit latitudinem. Hic enim ole-
ra, legumina alter, quidam pisces, aut vinum
25 ægrè fert; quia nec digerit. Plurimi non ve-
scuntur caseo: non quidem quia tartarus me-
rus, aut merum sal (utrumque alternatim, sic
jubet Paracelsus;) Sed recens, pontice acescit,
qui facile in acido stomacho tormina cit. Vetus
verò putrilaginem redolet, quam à mortuo coa-
gulo, antea in se excrementoso, habet. Ideo
verminescit, putret facile, quia partem sterco-
rei fermenti, sub aciditate lactis, occultat, in
multis manifestatur, atque in gradum surgit.
Ideoque multis solo odore displicet. Latitudo
ergo fermenti acidi, in stomacho, etsi specifici,
provenit; eo quod fabricantis, & recipientis,
variæ sint alterationes in agendo. In hoc autem
26 fermentale acidum ab acetosis differt. Quod
illud, quæ penetrat, eâdem etiam volatilizet
operâ. Omnis autem spiritus acetosus, dissol-
vendo coagulatur ipsemet, juxta axioma chy-
micum. Vnius panis ab homine, cane, equo,
vacca, ove, ave, pisce, adeoque genere distinctis,
conteritur totidem fermentis specificis, & aci-
dis. Pueri, passeres ajunt mirabiliter in gutture
acescere, ideoque & voraces sunt. Contingit
namque, exsertam linguam pueri, passerem ar-
ripuisse, & deglutire conatum; quo modo, aci-
ditatem gutturis se gustasse ajunt. Sic nempe
plura animalia, compescendæ aciditatis ergo,
cretam, calcem, lateres, vel argillam edere co-
27 guntur. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum
atomi, facile per fermentum stomachi, in Gas
ventosum mutantur ubi pars reliqua, duntaxat;
in succum resolvi, contenta est. Chymia enim
indagando sollicita est corpori, quæ tantæ puri-
tatis symphonia colluderet nobiscum, ut à cor-
28 rumpente nequirent dissipari. Ac tandem stu-
pefacta est religio, reperto latice, qui ad mini-
mos redactus atomos, naturæ possibiles, cœlebs
omnis fermenti connubia sperneret. Desperata
ideo est ejus transmutatio, dignius se, corpus
non reperiens, cui nuberet: Sed labor Sophiæ,
anomalum in natura fecit, quod absque fermen-
to commiscibili, à se diverso, surrexit. Serpens
seipsum iste momordit, à veneno revixit, ac
29 mori deinceps nescit. Enimverò quia Scholæ
fermenta nescierunt, etiam corpora solida con-
stitui ex sola aqua & fermento, ignorare debue-
runt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcun-
que iis nutriuntur corpora, ex aqua sola prodi-
re docui: nunquam enim piscator, in stoma-
cho Sulmonis, aliquid cibi invenit. Si ergo sola
aqua, (etiam fluminum) fit Sulmo, & nutritur.
Sic Sturio ore caret, soloque foramine pusillo,
in gutture infra patet, qua præter aquam, totus
piscis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua
pariter omnis piscis: si non immediatè; at sal-
tem seminibus, atque fermentis si sit gravida.
Ex salso mari, piscis ferè omnis dulcis trahitur.
Ergo salem, in non salem vel saltem aquam in
se, non in aquam convertit. Conchylia deni-
que ossium loco, sibi lapideas testas ex aqua fin-
gunt, prout & limacum genus omne; Sal igitur
maris, qui vix candenti cedit igni, fermento in
piscibus dulcescit, eorum volatilis fit caro, &
sub nutritione etiam totus dissipatur, absque re-
sidentia, aut fæce. Sic etiam sal in primævum
aquæ elementum transit. Sicque mare, licet ri-
vos salsos recipiat, non tamen indies salsius.
Nam aqua purissima, quanquam omni inquina- 30
mento libera, nihilominus sub linea æquinoctii
mucida fit, fœtet; mox gilvescit, dein viridescit,
atque ultimò rubescit horrore insigni. Quæ
dein sponte in se redintegro redit. Concepto
nimirum loci fermento, hæc adveniunt; eo-
que consumto, cessant. Purissima sic aqua fon-
tis, fracido vasis fermento, mucescit, vermes 31
concipit, cyniphes parit, imo pelle tegitur. Pa-
ludes ex fundo fracescunt: hinc ranæ, conchy-
lia, limaces, hirudines, herbæ, &c. Quin etiam
natantes herbæ, aquam tegant solo aquæ fraci-
dæ potu contentæ. Et prout lapides e fontibus,
quibus semen atque fermentum saxosum inest:
Sic terra, fermentis metallicis fœta, ex aqua,
Bur, metallicum, vel minerale efficit. Aqua verò
alibi, conclusa terræ, si prope aerem est, & calo-
ris momento agitata, fracescit, qui non amplius
aqua: sed succus Leffas est, vigore cujus, fracidi
fermenti, potestas terræ collata est, germinandi
herbas. Succus enim ille terræ fracidus, pu-
silli caloris stimulo, ascendit in fumum, fungo-
sus fit, ac pelle circumdatur, pro fermentorum
inibi latentium requisito. Vices itaque fermen-
ti, ac vires seminis, fracedo ista habet, sensim in
Archeos, per virtutes seminales, in vitam quan-
tam properans. Succus igitur terræ fracidæ,
Leffas est. Vnde surgit omne plantarum genus,
visibili carens semine, fataque semina promo-
ventur in destinationes. Tot ideo fracedinum
rancidi odores, quot rerum sapores proprii: eo
quod odores, saporum nedum sint nuncii: sed
& parentes promiscui. Pallescit initio fumus

Leffas, jam coactus, dein subflavescit, mox subcandide viridescit. Atque tandem saturate viret. Explicataque speciei potestate, varios colores, & signata assumit. In quo fluxu, ductum aquæ sub æquinoctio imitatur. In hoc tamen differt, Quod fermentum, spirituale nimis, ab Astro & loco, mutuarint aquæ, sine corporali fracedine, ideoque caduco nimium semine, mox in se redeunt: Leffas autem, concepti se-
32 minis tragœdiam perficere cogatur. Pluvia itaque, in terra fermentum fracidum concipiens, leffas facta, in radices stomachos, trahitur suctu quodam. Experiturque intra hanc culinam, novam fermenti inquilini fracedinem. Mox inde ad corticem, sive hepar defertur, ubi novo illius visceris fermento ditatur, fitque succus herbaceus, vel ligneus, ac tandem concepta maturitate lignescit, herbascit, vel in fructus abit. Caudex verò, si sub terra citius fracescat, proprio dehiscit fermento, fumum transcorticem emittit, qui sui initio fungus est, ac tandem in veram radicem durescit, sicque plantati rami, arborescunt artis compendio. Evidens jam ergo, quod nulla sit elementorum mixtio:
33 Corpora cuncta primitivè, atque materialiter ex aqua sola fiant; acquisito per fermentum semine, quodque exantlatis seminibus, corpora tandem in pristinum aquæ hospitium retrocedant. Imo quod fermenta, igne potentius, subinde operentur. Saxa quippe in calcem; & ligna, vertuntur quidem in cineres, ibique sistit ignis, quæ tamen, assumto in terra fermento, spontè in succum leffas, adeoque & tandem in simplicem aquam redeunt. Alias namque lapides, atque lateres, spontè in salem petræ deficiunt. Vitrum denique, igni invictum, aere incorruptum, paucis annis, sub terra fracescit, putrescit, & leges aquæ subit. Quæ enim liquantur in aqua, subinde in aquam redeunt; alia verò, per fermenta volatilizantur, quæque compacta atque impermiscibilia erant, per fermenta fracedinum, in transmutationis necessitatem adducta, aperiuntur, & separandi concilium arripiunt. Fontes verò limpidissimi, licet ex insipido naturæ fundo, sive *quellem*, per scopulos, & arenam scandant, longè à contagio luti, fermenti, & labe depurati, nec casu quoque decidant: sed in magnos usus sint destinati: attamen cum occultos saxi odores saltem contrahant, nobis inperceptibiles, in fines alios properant. Rivi ergo, fontes, flumina, paludes, stagna, maria, & quæcunque aquæ alveo continentur, saltem vel à fontium nativitate, sua mox semina concipiunt, lasciviendoque, per cursum maturant. Nimbi quoque, tonitrui fracedine decussi, fertiles; Pluviæ verò rore, vel concepto exhalatu gravidæ. Rorem nempè, dulci sacchero esse divitem, edoctus sum per ignem. In nive, vermes nasci tradunt boreales; montes ideo, longa nive coopertos, gramen etsi parcum, tamen saginandis pecoribus aptissimum; adeo ut nisi tempestivè e pascuis abigantur, pinguedine præfocatum iri. Aquas autem, quæ li- 34
quamen continent, Paracelsus corporales vocat, negatque inscitè, elementum in se continere. Universam ergo in mundo scenam, fermenta, per semina, uno sub aquæ elemento ludunt.

ASTRA NECESSITANT; NON INCLINANT, NEC SIGNIFICANT DE VITA, CORPORE VEL FORTUNIS NATI.

1. Physica extra Medicinam suo caret fine. 2. Objecta astrorum. 3. Admissiones Ephemeridum, quo argumento nitantur. 4. Error in admittendo. 5. Utcunque sumantur influentia, semper includunt necessitatem. 6. Quanam sint opera Domini in Psal. 14. 7. Dei prascientia, tam infallibilis in contingentibus liberis, quàm necessariis. 8. Hannibali pradicitur mors. 9. Futura quomodo diabolus prasciat. 10. Confessio Authoris. 11. Quanta, & unde sit futurorum pracognitio Cacodamoni. 12. Quorsum fiant signa prannuncia, qua vix ullus intelligit. 13. Determinata stellarum prannuncia è Sacris. 14. Quomodo, quidve stella agant. 15. Actio regiminis. 16. Ostenditur diversitas regiminis, à motu, & à lumine. 17. Ægri prannunciant futura. 18. Cur insecta melius futura noverint, quàm homines. 19. Cur morbidi prasentiant tempestates. 20. Prannunciatio non tollit arbitrandi libertatem. 21. In Cælo descripti ventorum typi. 22. Scientia significationis stellarum, homini ignota. 23. Magi Eoi. 24. E musto, Dei augures. 25. Prophetia è musto, erat Bacchantium. 26. Donum inebriecatum Paracelsi, enotuisse Ebrais. 27. Tres historia pradictionum. 28. Astra tantùm inclinare, repugnat Sacris. 29. Inclinatio siderum quousque pertingat. 30. Praconia Dei Astra, non necessitant tanquam causa: sed ut signa, prodentia velle Domini. 31. Solutio objectionis. 32. Trita proverbii explicatio derogat Gratia Dei. 33. Cælum non inclinare.

34. Semen

34. Semen humanum sponte defluit in animam viventem, animalem, & discurrentem. 35. Proprietates inclinationum seminales qua. 36. Quadruplex inclinatio. 37. Inclinatio vocationis, à solo Deo est; non autem ab astris. 38. Inclinatio moralis, à semine, & educatione. 39. Inclinatio vitalis, à semine, & educatione est. 40. Inanis ac fastuosa Astrologorum præsumptio. 41. Inclinatio fortunarum, immediatè à manu Domini. 42. Seducta Schola à Paganismi Cacodæmone. 43. Supina Astrologorum negligentia. 44. Sensitiva humana, ut differt ab anima bruti. 45. Consuetudo, quomodo pariat inclinationem. 46. Quomodo sapiens dominabitur Astris. 47. Prædictiones ex Astris, cur fundamentaliter vana. 48. Error Authoris. 49. Astrologi fatentur suas deceptiones. 49. Supponunt non-entibus causis effectus astrales.

1 HActenus de elementis, illorum qualitatibus, complexionibus, & contrarietatibus in ordine ad scientiam medicam; extra quam nempe, studium Physices, tanquam suo fine carere putavi, non secus ac si de statu politico, aut belli negotiis, tractaverit Clerus. Vtpote S. Paulus arcet omnem Sacrificatorem à similibus. *Nemo militans Christo* (inquit) *implicat se negotiis secularibus*. Studia ergo Physices, adulteriorem finem, utilitatem nempe hominum, direxi: non autem ad oblectationem legentium. Hactenus quoque de Astris declamo, quia putantur quorumcunque morborum, inclinationum, ac fortunarum patratores. Et quidem Paracelsus tandem in hoc consensit, quamvis studio, in cæteris omnibus veterum sit refractarius. Inprimis
2 assumam textum: *Cœli enarrant gloriam Dei: & opera manuum ejus annunciat firmamentum*. Id enim sonat: Quod Cœli sint primariò creati, ut enarrent immensam Dei Majestatem, Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus nempe quatuor columnis totus stat, & innititur universi globus. Stelligerum autem Cœlum, tanquam præco, annunciet admiranda opera ma-
3 nuum Domini, creaturis intellectualibus. Hactenus namque Ecclesia admittit prædictiones meteoricas, annorum sterilitates, & fœcunditates, sationum stationes, navigantium pericula, Primatum mortes, Pestes, inundationes, imo quæcunque à directione arbitrii nostri non dependent. Quatenus nimirum omnia ista creduntur primis elementorum qualitatibus connexa esse, contingenti consequentia. Vsqueadeo, licet magnatum mortes, bellorum tumultus, atque incendia, in ephemeridibus admittat prognosticari: Illa tamen aspici vult, non ut contingentia libera sive arbitralia, multoque minus ut necessaria: sed nuditer tanquam effectus primarum qualitatum, & complexionum. In quo, quantum sit erratum, jam in præmissis demonstravi. Porro & quam procul in hoc sit à Sacris recessum, hic ostendam. Si cœlestes influxus obtinent causæ rationem, sanè illorum effectus de necessitate erunt connexi suis causis, adeoque & hactenus saltem necessarii, per modum aliarum causarum secundarum, quarum effectus succedant necessariò positis causis: nisi supernaturaliter impediantur, aut
mutentur. Quod æqualiter omnibus causis est 5
proprium, nec singularitatem pro Cœlis involvit. Sin verò influentiæ cœlestes tantùm per modum signi, & prænuncii sint: utique neque minorem importabunt necessitatem: quinimò longè arctiorem, si divinæ providentiæ certam credamus præscientiam, & opera manuum Domini per stellas præsignata credamus. Quocunque ergo modo sumatur, Astra necessitant.
Stellæ erunt vobis in signa, tempora, dies, & an- 6
nos. Non sunt autem hæc opera Domini, per stellas necessitate, & per firmamentum annunciata, opera sex primorum dierum. Neque enim astra, aut se, aut quæ mox secum erant creata, annunciare poterant, sine locutionis solœcismo. Denique astra hyemem, & æstatem non debebant prænunciare, quas per suum Blas causant de facto, quasque ordinariò scimus, & ingruere sensim percipimus. Sed indefinitè prænunciare debebant opera manum Domini, & magis illa, quæ contingentia dicuntur, quàm alioqui necessarias, & ordinarias revolutiones. Quæ contingentia non spectant ideo fertilitates annonæ, quas causant: sed pro Creatoris Majestate, Sapientia, & Bonitate, opera manu-
um Domini futura, prænunciare debebant stel- 7
læ illa, unde sibi nomen sumpsit Deus exercituum, per quem Reges regnant, zelotes, vindex, propter injustitiam regna de gente in gentem transferens. Qualia opera continentur in vita, ortu, virtute, duratione, vicissitudine, successione, motibus, atque alteritatibus successivorum. Adeoque sceptrorum transinigratione: & per consequens, in mediorum prænuncio, per quæ illa, tanquam per causas secundas, fiunt, fabricantur, dependent, atque subsequuntur, necesse est præconia astrorum, locum habere. Nam ejusmodi effectus, non nisi per blasphemiam, à numero operum manus Domini eximendi sunt. Hujus classis sunt ergo, quoque tem-

tempestates, terræ tremores, cataclysmata solita & insueta. Etenim Dominus exercituum, dat sceptra pastori, quæ à Rege aufert, transfertque, propter injustitiam Regum, Cleri, & Iudicum. Ergo & hanc, ex consequenti, astra prænunciant. Si coronarum translationes sint opera Domini, si sortes omnium in manibus Domini stent. Neque enim alibi fortunam, & infortunium, aut aliunde exspectandum esse, fides permittit. Princeps enim vitæ, & mortis est, Rerum omnium α & ω. dat, tollitque victorias, bella, famem, pestesque, etiam comitantibus causis secundis, partialibus, etiam liberis, mediatricibus, concausis, & occasionalibus: quibus tamen universis præsidet Deus, ut causa totalis, immediata, & independens. Ideo horum operum omnium præco, est firmamentum. Neque enim Deus errat magis in hisce contingentibus liberis, quàm animalibus, consuetis, atque necessariis, si à Deo, omnium motore & conscio, sit firmamentum conditum

8 ad prænunciandum. *Terra Libyssa cooperiet cadaver Hannibalis*, ut refert Appianus, prædictum Cacodæmonis oraculo. *Sperabat* (ait) *Hannibal, se ideo moriturum in Libya, qui obiit in Bithynia, prope flumen Libyssum*. Diabolus enim, non poterat præcognoscere sortes, sive eventus futurorum bellorum, qui sunt in manu Dei exercituum, & futuro adhuc arbitrio humano, nisi depicta legerit prius in astro prænunciante.

9 Quam picturam astrorum, dum nusquam commemoratam inveniant, nequeant verò negare, quin Diabolus prædicat futura; subterfugium meditati sunt, dicuntque, Angelis, connatas futurorum scientias, adeoque sibi connaturales: differre autem juxta choros, unde expulsi sunt. Ita ut qui de suprema Angelorum Hierarchia deciderunt, multo clariorem haberent cunctorum futurorum intelligentiam, quam, utpotè naturalem, Deus non abstulisset à Cacodæmone: Neque enim naturalius est Dæmoni, novisse futurorum illuminationes, quam novisse naturas, & nomina animalium, non

10 antea visorum, instar Adami. Ego verò, sentio cum S. Dionysio, inferiores Angelos, à superioribus illuminari: hoc autem lumen, continuò diradiare à Sapientia Patris, nequaquam Angelis esse naturale: sed donum gratuitum, & beatificum. Denique omne donum bonum, descendere à Patre luminum, donum consiliorum Dei, ac futurorum operum suorum, esse creaturis, per sua dona naturæ imperscrutabile. Aliàs scientia naturalis cacodæmonum pænè esset infinita, si in se clauderet venturorum mortalium fortunas, distinctas in suis causis secundis. Imo si cacodæmon, aliàs habuisset naturalem hanc consilii divini participationem, non ignorasset effectus futuros, quos ipsemet, velut omnium malorum titio, suscitaturus, & passurus esset: adeoque vix potuisset peccare. Contingentia ergo, depicta cre- 11
dere, tutius est astris, non quidem omnia: sed fortè unius seculi; itemque tragœdiam cujusque hominis in suo Astro pictam: Cujus pictura cesset, cum vitæ suæ epilogo. Dicent, Hannibal sumsit venenum, suadente satana. Sed hoc non certò sciebat, ut nec prædicere poterat, si homo liberum habeat arbitrium, ideoque nec sciebat Hannibalem certò suis suasibus obediturum. Neque Hannibal moritur, stulto satanæ suasu, qui suis non esset nexus causis, à divina voluntate pendentibus. Neque enim veneno moritur, nisi prius ex prœliis multis adversis profugus. Dominus vero, Deus solus exercituum, in sua manu victorias habet, nec Cacodæmon prœliis præest. Ergo bellorum exitum prænovisse, idem est, atque liberorum contingentium. Siquidem victoria occasionaliter plerumque manat, ex contingenti non præmeditato. Concludo ergo, quod hostis infernalis, legat stellarum picturas, quibus firmamentum dicitur prænunciare opera manuum Domini. Sed dices, quorsum faciunt 12
prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium novit, quæque à Cacodæmone sciri nefas? Inprimis sat esset, quod prænuncia futurorum enarrent gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapientiæ, & præscientiæ suæ. Vt nempè non maneat non significata. Deinde, *Non fecit Dominus verbum, quod non significans servis suis Prophetis*. Denique, si mortalium numerus vix sit centesimus Angelorum eudæmonum: sufficit, quod hi saltem prænuncia futurorum legant, & proinde de novo laudent Dominum. Lucifer quidem, multa cognitione rerum, tum exsistentium, & mox futurarum, superbivit, eratque naturalis illi, quæ sine gratia inflat. Sed non proinde sequitur, ipsum cognovisse omnes mortales venturos, eorumque fortunas, vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque, causæ secundæ instar, futura essent, ut neque Dei secreta mysteria, successione dierum pandita, causarum connexioni addita. Cæterùm sive pestes oriantur, & sæviant, sive tyrannides, bella, devastationes, tumultus, vel hæresiarcharum exordia, permittente Domino, Sal-

tem erunt ista tam connexa suis causis necessariis & secundis, licet arbitralibus & occasionalibus, quàm sunt alioqui meteora suis. Neque enim munus prænunciandi opera manuum Domini, ad solas aëris mutationes coarctandum est: verùm absolutè, ad omnia opera manuum Domini. Quoniam si Astra præcones esse queant minatorum effectuum iræ Dei, quæ absque causis secundis, Angelo percutienti essent commissi: quidni & pariter annunciabunt opera Domini, causis secundis, & liberis deputata? Siquidem quæcunque præscit Deus, illa etiam si volet, per sua organa annunciare potest: atqui ejusmodi propria organa Dei sunt firmamen-
13 tum, & ejus lumina, teste scriptura. Enimverò, quamquam ausus fui Cœlo plus authoritatis tribuere, quàm quantum ipsi à Sacris inolevit. Nimirum, ut *stellæ sint nobis in signa* prænuntia, *Tempora*, sive aëris mutationes, *dies* denique, *& annos*. Quare Textus adimit stellis omnem causarum potestatem, præterquam in supradictis temporum, dierum, & annorum revolu-
14 tionibus. Nec agunt, inquam, nisi per Blas motivum, & alterativum. Dicuntur autem stellæ agere, per motum duntaxat, & lumen: motus verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter luminis aspectus diversos, nam quod motus Cœlorum, etiam velocissimus, tam à nobis remotus, calorem produceret, ut motus: commentum est. Siquidem, pænè æqualis cœlorum est motus diurnus; ergo & calor, par semper esset. Luminis verò proprietas, cum per se, non sit, nisi illuminare, per accidens verò, ob sui conjunctionem, calefacere, vel frigefacere: suntque subinde dies frigidi, & nubili nobis, sub sol-
15 stitio æstivo. Hinc sanè, alias causas à Blas cœli mutuare debui. Actio est nimirum quædam hactenus Scholis ignorata, quam Regiminis, proprio limite docui, quæ spirituum abstractorum instar, propemodum in sibi substrata objecta operatur. Ac velut anima sua movet, & alterat organa. Influentiam voces, per me licet, modo intelligatur connexitas, dein stellarum, concitandi Gas inferum, juxta leges directio-
16 num ab omnipotente datas, & fixas. Alioqui namque, cum luminis radius tecto impediri possit, cessaret quoque omne Blas stellarum in nos, si lumine, & motu tantum, agerent in nos: imo & cœlo obnubilo, nulla actio in aquas, & in terræ sata, conspiceretur. Etenim morbidi, analogon motum lunæ persentiunt, & hactenus
17 venturas prædicunt tempestates. Quippe ipsis rerum seminibus insunt connata, & cognata cœli lumina. Quæ sese ad proximorum luminarium motum, adeoque ad universalissimum astrorum Blas, componunt. Ideo namque clausis hypocaustis, sentiuntur concentrati ejusmodi effectus. Non quidem, quod forinsecus in nos incidant: sed cœlum intus gerimus, in initiis vitalibus, illoque pentaculo, animantata signavit omnipotens. Attamen concentratio, & conformitas, adaptationis nexum cum superiore latiore significant. Quinimo, facile credam, si In- 18
sectæ, prænuncia temporum signa edant, nos potuisse etiam sub sanitate omnia prænovisse, nisi prævaricatio totam naturam in fundo conspurcasset, nosque adeo bestiolis illis, naturaliter stupidiores, atque ærumnosiores reliquisset. Cœlestes namque collocutionum familiaritates nobis peccatum ademit: In morbidis tantum, 19
sua pristinæ prænunciationis stigmata, reliquit. Quo sciamus, nobis, non nisi ex miseria naturæ corruptæ, relicta futurorum stigmata. Quæ aliàs, in sui puritate, veros cœli augures fecisset, non minus quàm Adam cognovit animalium naturas. Et quamquam astra prænuncient effectus, è causis liberis, & contingentibus dependentes; nolim tamen intelligi, astris tributum munus, futurorum introducendæ causalitatis. Sufficit enim, quod præconis officium in hoc agant, tanquam media dependentia à præscientia divina. Sicut enim præcognitio divina, non tollit ab homine arbitrandi libertatem, ejusque nodus cum præscientia non tollit eventuum infallibilitatem: inevitabilitatem nihilominus minimè continet: multo minus firmamenti 20
prænunciatio, ullam inducit contingentiæ necessitatem, ex parte arbitrii: quamvis ea omnino cadat ex parte eventuum, copulatorum suis causis liberis. Equidem sæpius fum admiratus, Recusantes astrorum denunciationem, in causis liberis, quasi proin necessitarent, atque tollerent arbitrandi libertatem: ubi interim divinam præscientiam, non causare quicquam contra liberum arbitrium: sed denunciare posse, admittunt. Cum longè major sit necessitatis ratio, in præscientia humanæ glorificationis, penes Deum, quàm in astrorum prænunciatione ex sui natura, mutationi obligata, propter peccantium resipiscentiam, & labilem naturam. Contigit namque, quod aliquando astra, solas minas prænunciaverint, quo avii mortales terrore supplicii, in viam redeant, tanquam Ninivitæ. Quo casu, quantumvis astra multum de sua certitudine, & robore amittant, propter præscientiam futuræ pœnitentiæ: non tamen

men necessitatis certitudinem deferunt, quoties signa, eventuum prænuncia exhibent.
21 Quapropter mecum reputo, in cœlis, tanquam tabulis, descriptos typos, rerum per secula successivarum (quos typos leges fati nominant;) idque non quidem per Alphabetum Ebræum (ut Rabbinorum aliqui somniant) sed quod Provinciis, Regnis & hominibus suæ sint stellæ, quibus depicta sit scena, suo subjecto rerum contingentium, in revolutionibus dierum, unicuique istorum statutarum. Proinde nec mirum est, si Cacodæmones noverint horum multa prædicere. Eoque minus, si singulis nostrum, sui sint deputati custodes eudæmones. Prout montis Gargani, Regnorum, ac Rerumpubl. sui sint rectores spiritus, & protectores. Sic enim nedum ascensionis, atque periodi regnorum, depicta inibi sunt prænuncia: sed & hominum singulorum decursus, atque exitus, suo astro peculiari, historicè figurantur, quæ simul typicè de-
22 pinguntur. Quam quidem scientiam, licet spiritibus notam, naturaliter homini vetitam, multoties legam, augurum cœli etymo, Solis tamen servis Dei, sive Prophetis concessam, pro ejus beneplacito, reperio. *Senes enim vestri somniabunt somnia; Iuvenes verò habebunt visiones, ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia, vim vocis habet.* aperit futura contingentia, per suas stellas annunciata, duntaxat quibus,
23 & quando vult. Quibusdam interim typicam largitur astrorum notionem, prout Magis eoicis: aliis verò dat somnia, ut Iosepho, atque iisdem Magis, eademque posse verè interpretari, ut Iosepho, & viro desideriorum Danieli. Sunt & hodie aliqui, velut amentes, & ebrii, prædicentes futura, nescientesque quid, cui, quomodo, aut quare ominentur. Sic enim apud Iosephum, Iesus quidam, excidium Sanctæ urbis continuo clamore prædixit, eaque de causa vapulavit. Sed Apostoli loquebantur ex paracleto, linguis omnium nationum, quæ tunc sub sole erant; ab Ebræis verò, & paganis, habiti sunt pro ebriis musto. Licet tum in Palæstina, nullum mustum reperibile esset. Prophetantes enim glorificabant Dominum Iesum. Neque enim tunc concionatos, ut neque conversos aliquot, fuisse legitur. Reputati itaque ebrii musto, non autem vino, eo quod ebrietas ex musto, apud gentiles, Bacchantes, ad
24 prædictiones concitaret. Videtur ergo Prophetia ex musto, vel alioqui prædictio, quibusdam hominibus penè fatuis, at si ebrii essent, familiaris, quam constitutionem Paracelsus vocat donum inebrietatum, Iudæis enotuisse, ideoque falsò Apostolis tributum. Porro 25
ut demonstrem, in Astris, descriptos hominum eventus, pro mille, tria saltem narrabo diabolicarum prædictionum exempla. Nec aliunde, quàm ex astrorum depicto typo, eruta per Cacodæmonem. Primum. Regnante Roderico IV. Gothorum rege ultimo, castrum Toletanum, quod jam inde à diebus Regis Bambæ clausum steterat, curiositate Roderici aperiebatur; in eo autem præter unicam arcam, nil fuit repertum. In arca verò, linteum 27
bombacinum, obvolutam, Africanorum vestes, & personas referens. Erat autem in eo sic scriptum. Quando hoc castrum, & arca reserabuntur, in Hispaniam irrumpet Gens, hujus similitudinis & amictus, & potietur victoria super Hispanos. Erant autem depicti Mauri amictu, qualis infra annos 200 pòst futurus esset. Duo alia sunt moderna. Dux Bironiùs læsæ Majestatis ob crimen, à suo Rege apprehensus, mox sciscitabatur, qua de gente oriundus esset tortor Parisiensis: quem cum intelligeret Burgundum, ingemuit pavens, dixitque. Eheu perii! Siquidem ab augure quandoque sciverat, duntaxat sibi cavendum à mortali ictu, quem Burgundus, illi venturis diebus daturus esset. Comes de Loniguii, in duello propè Bruxellam cæsus, in monomachias pruriens, & audacior, quod à sortilegis scivisset, à lupo mortaliter se vulneratum iri. Fuit autem adolescens, comiti de Sancto amore, socius duelli, cui cognomen Loup. Qui lethaliter punctus, Loniguium transfodit. Esto diabolus harum prædictionum Autor. At saltem de fide est, omnis victoriæ sortes in manu Domini esse. Demus, diabolum concitasse Rodericum, ad aperiendam arcam, simulque plurimos Maurorum Reges stimulasse, ut invaderent Hispaniam. Attamen non potuit scire, se hoc potiturum, super arbitrio tot personarum: multo minus Arabes victoria potituros (quam Dominus solus dat cui vult) nisi consensum Domini in astris depictum prius legisset. Nec enim cacodæmon hoc novisse poterat ex motu, & lumine astrorum futuris, per bina abinde secula. In duabus aliis historiis, jam diabolus, præter horam & locum: etiam occisoris gentem, & nomen prædixerat, At saltem nomen non inditur à Planetis. Porro vulgata 28
Regula. Astra inclinant, non autem necessitant, visa mihi est contradictoria textui sacro. *Erunt vobis stellæ in signa, tempora, dies, & annos.*

Vtpote nulli mortalium licitum est, extendere fines, effectus, aut destinationes stellarum, supra, extra, vel præter intentionem Creatoris. Sive ergo sint in signa prænuncia tantum, sive demum in causas temporum, dierum & annorum: cum in utrumque finem sint media, quibus Deus utitur, ut causis secundis: debent relationem necessitatis habere, propter potentiam, certitudinem & independentiam ejus,
29 cujus sunt media. Quantum verò spectat ad inclinationem, quam Scholæ Astris concedunt: nusquam in Sacris apparet, stellas nobis esse causatrices inclinationum: sed quoties stellæ sunt causæ causarum, toties quoque sunt causati causæ necessitantes, per modum aliarum secundarum. Etenim Sol non minori necessitate, diem atque æstatem advehit, quàm flagrans stramen subter siccum fascem, hunc accendit. Ast ubi stellæ sortiuntur naturam signi, præconis, vel nuncii: tum quoque non excedunt conditiones præsagii, nec ullatenus vicem causæ assumunt. At saltem tunc prænunciant, ex infallibili præscientia divina, adeoque & necessitatem, quantum est ex se, & ex libero hominis arbitrio important, tanquam signa prænuncia o-
30 perum manus Domini. Ac tametsi non necessitent causativè futura: necessitant tamen, quatenus velle Domini, signant. Etenim contingentia libera, dependent à suis causis, etiam primariò subinde, non intendentibus ejusmodi effectus, qui permissione divina inauspicati inde procedunt. Neque enim interim, quæ à causis liberis immediatè fiunt, intelliguntur ullo respectu, ab astris (licet tantum prænunciantibus) inclinari, ad producendos suos effectus. Siquidem inclinatio fortis, nativa, continua sollicitans, repetita, &c. necessitatem quodammodò importat, super arbitrium liberum, quod ego, ne quidem in minimo puncto sui, ab astris inclinari, permit-
31 to. Perinde enim ut amicus non est belli causa inclinativa, aut incitativa, si principi per epistolam secretè annunciat, hostem parare arma, & machinari invasionem castri. Tuentur autem se Scholæ per illud: *Sapiens dominabitur Astris.* Tanquam si astra quenquam proritarent, in cædes, furta, homicidia, adulteria, seditiones, ebrietatem, &c. sapiens tamen, libertate sui arbitrii queat irritas facere ejusmodi inclinationes,
32 hocque vocant astris dominari. At sanè malè intellecta Sacrorum authoritas, perversas parit consequentias. Nam inprimis non est sapientis, resistere malis inclinationibus: sed est gratiæ. Adeoque sapiens non intelligitur hoc loco, qui sufficienti gratia sit munitus. Quoniam si dominabitur astris, non est quod formidet à victis inclinationibus, prout verbum (dominari) præ se fert. Hoc tamen tota vita falsum est. Denique etiam præsupponunt falsum. Quia nullatenus de stellarum destinatione est, ut nobis causent inclinationes: sed tantum ut sint in signa, tempora, dies, & annos: nec amplius. Cœlum denique sine labe creatum. Absonum ergo, ut nobis sit vice diaboli tentatoris, & quod amplius est, inclinatoris. Quod nobis infunderet continuum fomitem ad vitia, & præcipitem inclinationem. Absit de divina bonitate hæc sentire. Omnis prava inclinatio, non foris aliunde nobis advenit: sed intus à peccato inolevit. *A corde homicidia, adulteria, & cogitationes malæ:* non sanè ab astris. Sub humili itaque tenuitatis meæ protestatione abrenuncio opinioni, docenti stellas habere vim indendi inclinationem. Contine-
33

nebar enim initio, per diversos effectus, quod semen belluinum sponte flueret in animam viventem, & non obscurè discurrentem: & quanquam in concepto embryone, primum elucescat potestas aliqua, tanquam ac si esset quædam anima vegetatrix eadem tamen; tandem perficitur, & surgit in gradum sensitivæ. Cumque semen humanum belluino non sit imperfectius, rebar & illud pari passu fluere, & tandem perfici in animam sensitivam. Non tamen sic, quod hæc sensitiva pariter transeat in naturam mentis humanæ. Nam cùm duobus simul dominis, non invicem subordinatis, nemo inservire possit, quin alterutrum odio habeat, eo quod incompatibiliter sint oppositi. Ita in natura, unicum corpus nequit duabus inservire animabus determinatis: sitque sensitiva anima, non substantia, non denique accidens (ut de formis docebo) mens verò humana sit spiritus, etiam vivens, substantia in abstracto, & immortalis hinc nimirum fit, ut superstite sensitiva, natura etiam lubens suscipiat animam humanam, ceu actum ejus perfectè ultimatum, seseque intus ambæ pacificè compatiantur. Quibus præmissis cœpi 35
considerare, canem esse animal vorax, mordax, invidum, vigilans, latrans, venaticum, & unicam ob buccellam omnium beneficiorum immemor, ingratum, adulativum, &c. quæ cuncta, velut proprietates seminales, & specificas, semini canino inesse, non autem ab astris impressas: illarum verò plurimas, speciei proprias cognovi: aliquas verò à parentibus insuper peculiares. Vsque adeo hinc canum prosapiam, pretio differre. Cognovi ergo, consimiles conditiones cani esse

esse de stirpe seminis, & non astrales, adeoque
ubi consimiles inclinationes in homine contui-
tus sum, statim quoque has ex proprietate aliqua
canina, in semine humano, delituisse existimavi.
Denique notavi animantia quædam conjugalia,
alia verò promiscuo & incestuoso congressu
nata. Sic notavi cicura, ferina, callida, doctri-
næ incapacia, furtiva, crudelia, fugitiva, pavida,
mitia, &c. Quas conditiones, quatenus toti spe-
ciei communes, vel per familias, dispersas, di-
dici non ab Astris, aut ab Almuten nativitatis:
sed prorsus, & duntaxat ex semine oriundas.
Idcirco & pariter existimavi ejusmodi inclina-
tiones hominum, ex brutali aliqua proprieta-
te seminum, nato inolescere. Reperi quoque
inter homines, integras non rarò familias furio-
sas, stupidas, callidas, insolentes, petulcas, &c.
Vnde quidam dicuntur, *natio viperina*. Item:
Dicite (Herodi) *vulpi*. Quocirca cœpi inge-
nium, judicium, memoriam, mores, inclinatio-
nes, imo mortis ac fortunæ dispositiones, o-
mnino ab astris removere. Denique & in pa-
trantis manu, est generare masculum vel femel-
lam: sunt autem masculæ conditiones, inclina-
tiones, ingenia, proprietates, longè distinctæ, à
femininis. Orat namque Ecclesia *pro devoto fe-
mineo sexu*: quocirca inclinatio, sive devotio
moralis, sexui debetur, non astris. Equi enim, ex
colore pilorum judicantur: colores autem, in
conceptu, ex arte variantur. Insuper conditio-
nes & inclinationes mutantur per ætates. Pueri
nimirum rebus aliis oblectantur, quàm viri. So-
brius enim juvenis, quandoque fit potator se-
nex, vel vice versa. Adolescens liberalis, sæpè
avarus est, dum senescit. Avaritia quoque semi-
num (quod minus indiget, minusque appetere
deberet) sæpè comitatur. Quæ certè non ex A-
strorum directione pendent, si idem Almuten
36 totam moderatur vitam. Enimverò distinxi in-
clinationes? ut una videlicet sit, qua naturali-
ter propendet quis in professiones, regiones, ar-
tes, scientias, mercaturam, vel negotia exercen-
da. Hanc nuncupo inclinationem vocationis.
Altera verò inclinatio concernit mores, virtu-
tes, vitia; quam voco moralem, sive ethicam.
Tertia autem spectat, sanitatem, morbos, vitam
longam, vel brevem. Hancque ideo inclinatio-
nem, vitalem nomino. Tandem quarta est for-
tunarum. Quantum autem ad primam attinet,
de fide credimus, Deum immediatè creare
mentem humanam, eamque dirigere ad certam
sui vocationem, in qua sibi placere possit maxi-
mè; quorsum illi porrigit condigna talenta 5. 2.
vel unicum. Itaque inclinatio vocationis, qua 37
quis fit Medicus, Geometra, Musicus, &c. datur
animæ ab ipso Creatore, à quo omne bonum
donum de sursum venit: nequicquam verò ho-
rum ab astris. Ideo omnes vocationis inclina-
tiones, eo ipso sunt bonæ. Inclinatio verò mo- 38
ralis, ut est merè belluina; ita jam antè demon-
stravi dependere eam ex ente seminis. Mala si-
quidem simpliciter astra essent, si inclinarent
hominem ad vitia. Errassetque Creator in ju-
dicio. Quod viderat, quæcunque fecerat essent
bona. Inclinatio itaque ad malum, ex corrupta
natura in sui radice, ac semine, emanat. A corde
manant malæ cogitationes, juxta lucem euan-
gelicam, & ab anima consensus, prout à consue-
tudine peccandi fortis inclinatio. Bonum verò
ex gratia, voluntate & exercitio. Neutiquam
sane ex stellis nobis est advena. Prima nempe
nostri constituentia à prævaricatione fuere in-
quinata æqualiter: inæqualiter verò distribu-
ta, atque participata, ex bonitate seminis, ma-
tris conceptu, educatione, &c. vel contra. Id- 39
eoque inclinationes omnes seminales, cre-
scunt, augentur, vel decrescunt, juxta proprieta-
tes fluxuum seminis, ad augem, & declinatio-
nem. Tertiam autem inclinationem ex debi- 40
litate vel robore seminum esse, totamque sub-
esse directori Archeo, in natura, nemo nisi A-
strologus controvertit, qui male accinctus, cun-
cta, in idololatriam usque, stellarum motibus
refert, sibique jus explicandi attribuit, imprimis
non distinguens potestatem nunciandi, à virtu-
te effectiva: neque sciens, septem errones tan-
tum esse, ut præsideant Blas elementorum. Fi-
xas verò, continere tragœdias particulares. Id-
eoque cum præter solitum naturæ, signa erunt
in sole & luna, portenta significant futuræ ruinæ
universi. Sed illa increbuit stoliditas vulgo, ut
putatum sit, cuique in arte sua credendum.
Rectè hoc quidem. Quod Astronomus didi-
cerit metiri motus & distantias stellarum. At
non proinde illi credendum, tanquam vati stel-
larum, nisi literas valde authenticas contule-
rit, quibus illi credatur, tanquam Ooliab, &
Beseliel. Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo
proverbium: *fortes creantur fortibus, & bonis*.
Porro quantum concernit inclinationem fortu- 41
narum. Illa, ipso etymo, excessit catalogum
inclinationum. Existimo itaque omnes o-
mnium fortunas, tam prosperas, quàm adversas,
concernere dispositionem divinam, non autem
inclinationem, multoque minus ab astris de-
pendere, licet in firmamento sint præsignatæ.

42 Siquidem & hæc præsignatio demonstrat, pendere illas immediatè à voluntate Signantis. *Sortes enim nostræ in manibus tuis, Domine.* Credo itaque omnes omnium sortes, bonas esse in se, & plenariè esse in manu Domini. Credo insuper, quod quantum quisque ab hac opinione est remotior: tantum sit gentilitati vicinior. Scholæ ethnicæ videbant quidem, animantia, per speciem, consimiles inclinationes habere; stupefactæ tamen, pluralitate inclinationum moralium in specie humana, unica, exprimente omnium bestiarum inclinationes omnes, nescientesque ideo cui causæ, tantum inclinationum numerum fiderent, suadente Cacodæmone, per augures cœli, confusè ad astrorum incertam, momentaneamque copulationem, &
43 elongationem confugère. Nequicquam indagantes, cur plurium bestialium inclinationum humana species sit capax. Neglexerunt enim considerare, Quod bruta specificas haberent inclinationes ex ente seminis, nec brutis horoscopum deberi. Quod homo suas pariter haberet inclinationes brutalium similes. Quocirca saltem pro moralibus inclinationibus hominum, nativitates non esse indagandas. Etenim nec aliunde homini naturaliter adveniunt, nisi ex parte sui corporis, quod totum, quidquid est, enti debet seminali, non aliter quàm brutorum corpora. Anima siquidem immortalis, tota simplex & uniformis est; & cum sit immortalis, nequit à caduco, labilique stellarum motu, suam habere inclinationem: sed tantum auscultat naturæ, in Adamo, & posteris corruptæ, à peccato. Quocirca in sero nepote, non rarò resurgunt mores, gestus, & inclinationes avi, non antea visi. Has quidem tum enti seminis dari contentæ sunt Scholæ, non astris. Sed assentiendi consuetudine, & Astrologorum importunitatibus soporatæ neglexerunt perpendere præfatas inclinationes avi, non esse alterius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclinationum separatas: ac proinde eadem lege teneri, enti seminis. Nescio itaque, quo merito hodie adhuc doceant, hominem Astris ita subjectum, ut continuò ab iis tentetur. Morales, vitiorum nempe, & bonitatum inclinationes, ab hora nativitatis desumi: At sanè, *constituit Deus hominem in manu arbitrii sui.* Anima enim sensitiva, mentis vicaria, majore sane libertate gaudet, quàm animæ brutorum, propter sigilla à
44 mente sibi suggesta. Verùm animæ brutales, suæ speciei inclinationibus, sub pauca latitudine, contentæ vivunt: humana verò sensitiva, ad omnes exspatiatur. Etenim ut fœtus humanus, simul atque nutriri propria quadra incipit, non alicujus speciei planta est, prout neque alicujus speciei brutum, dum sensitiva simul cum rationali affluit. Ita sensitiva humana, non ad speciem brutalem alligata, per omnem brutalium inclinationum latitudinem vagatur, ac facile auscultat alienis inclinationibus mentis immortalis proprio lubitu sibi inductis. Mens enim, incorruptam naturam labens, facilè hujus motibus & illecebris cadit, semperque per effrenem appetitum discussa loco, servit ut pedissequa perturbationi, quæ illam loco pepulit. Vnde inclinatio aliena. Cujus frequenti usu, 45
vel desiderio, fit consuetudo fortis, quæ tandem mentem incarcerat. Patet saltem, inclinationem moralem esse de intimis animæ sensitivæ proprietatibus, ex ente seminis dispositivè labentibus. Quodque Astra, nullam causandi potestatem in nos, sint sortita, præterquam per Blas meteorum. Cæterùm quanquam inclinatio vocationis, vel moralis, vitalem mutent. Vt dum putator fit podagricus; rixator vulneratur vel occiditur: Sic deaurator miserè tremit; fossor mineralium, itemque Chymicus, asthmate perit. Illa tamen fiunt duntaxat occasionaliter. Nec quidquam juris Astrologo deferunt. Apage ergo, credere stellas ad tentandum, inclinandum, perdendum, felicitandum, scientias infundendum, creatas, aut acquisito deinceps jure, valere. Tollitur enim sic vis meriti, ac supplicii, aperitur quoque via ad Atheismum, & destinationum fatalitates. Itaque sapiens do- 46
minabitur Astris. Non quidem, quod queat impedire, mutare, suspendere, & invertere astrorum cursus, aut lumina: ut neque vicissitudines temporum, dierum, & annorum inde consequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens non dominabitur effectibus, qui sunt copulati ad astrorum revolutiones, tanquam causas; neque dominabitur astris, tanquam signis, ut videlicet illa queat mutare, pro suo lubitu: sed tantum prævidens, quod septem errones, Blas motivum, vel alterativum concitaturi, unde sterilitates, frigora, calores, annonæ caritates vel similia, necessariò consequuntur, poterit sibi de necessariis providere, adeoque astrorum fluxu natis incommoditatibus obviando & à posteriori quodammodò dominari. Hoc nomine Astrologus, non excedens meteori limites, à Sacris inter Sapientes refertur. Quam tesseram si prædictiones astrologicæ temerario ausu excesserint, nedum vanæ sunt, ac conjecturales:

ſed utràque Sacrorum pagina exploſæ, nomine
Augurum Cœli. Adeo ut rectè S. Ambroſius
illas comparet telis aranearum, quæ quidem
muſcis & culicibus, ſeipſas irretientibus, ca-
ptandis inſerviunt, à robuſtiori verò animali,
facillimè diffringuntur. Sic nempe hæ prædi-
ctiones, credulos minuſque firmatos in fide,
47 tantum captant. Quod autem in ſe ſint vanæ,
& conjecturalibus regulis formatæ, probo. Quia
nituntur duplici fundamento, Nullo nempè, &
falſo. Ex parte nullitatis eſt. Quod velint ſe-
ptem Planetis attribui figuram, inclinationes,
fortitudinem, ingenium, fortunas, & mortem
48 nati. Cum Deus ſtellas tantùm in ſigna, tem-
pora, dies, & annos, non autem in cauſas præ-
dictorum, deſtinaverit. Adeoque ſi contradi-
cant ejuſmodi prædictiones, deſtinationi divi-
næ, eo ipſo nullæ ſunt, & falſæ. Secundò. Quia
hactenus nondum inter Aſtrologos conſtat, de
Schemate, ſive ordine cœlorum. Videlicet an
Mercurius, & Venus, ferantur orbibus ſingula-
ribus infra Solem, juxta Ptolemæum, & omnes
judiciarios veteres. An verò rotentur parius
circulis, circumcirca Solem. Quod nuper tu-
bus opticus ſic exploravit. Concidunt ergo A-
phoriſmi prædictionum, illo fundamento ni-
tentes, quod illi duo planetæ ſemper ſint Sole
inferiores. Deinde, ſi duo ex planetis, (Venus)
maximum præter Solem ſidus circum Solem
feruntur, ſintque tantæ poteſtatis in Iudiciis, &
tam vicini nobis, ſaltem illæ maculæ, ſive ſtellæ
in Sole, vel illi propinquiſſimæ, erunt longè
majoris authoritatis, ad refellendum omnes ve-
terum aphoriſmos. Et ſtellæ, quæ circum Io-
vem, nuper volvi ſunt repertæ, Almageſti regu-
las, ſive fundamento ſcriptas, conjecturaliter
convincent. Vt interim ſileam de Copernica
opinione, quæ hodie ſuis non caret aſſeclis, &
non parvæ authoritatis, licet ſub ſilentio pre-
mant ſuum conſenſum. Qua tamen ſemel e-
rumpente, abſque dubio, omnia phænomena
& prædictiones ruent. Quarto, incertum eſt
punctum nativitatis. Cumque aſtra ſingulo
puncto varient, Neceſſariò omnis prædictio
eſt incerta. Ego aliquando junioribus annis de-
ceptus, plurimum tribui aſtrorum ſignificatio-
nibus: ſed cum mihi ſatisfacere non poſſem, ut
per notabilia accidentia nati, punctum nativi-
tatis invenirem. Quod eſt plane neceſſarium, ſi
ex aſtris illa accidentia procedant quomodo li-
bet: Tandem ex parte magni Herois, deſcripſi
accidentia ſua, nimirum quod anno ætatis ſuæ
x1 uxor ſex annorum ipſi eſſet nupta, equitis
gradum nactus, peregre profectus uſque in an-
num 19 in duello vulnus accepiſſet, femur dex-
trum, caſu in rhæda fractum ſibi, adjunctis ho-
ris præciſis, cum plurimarum rerum obſerva-
tionibus. Addita patria ubi natus, die 9 Iunii,
& hora inter 7 & 10, ante meridiem anni 1604.
adivi ipſe peritiſſimos judiciarios, dimiſſa quo-
que quæſtione in alias regiones, cum pollicita-
tione 600 aureorum, qui punctum (nobis no-
tum) nativitatis ariolari, ex præfatis accidenti-
bus poſſet. Tandem nemo punctum verum at-
tigit, ſed iſte qui propius acceſſit, adhuc per ſe-
ptem puncta, ſuper ſemihoram diſtabat inde.
Erant interim anteſignani, qui negabant inter
7 & 10 horam tale punctum eſſe, per quod ejuſ-
modi accidentia eſſent ſignificata: ſed quidem
illud punctum reperiri, mox ante quintàm ma-
ne. In rei tamen veritate, natus erat Londini
me præſente, ſeptem punctis poſt horam no-
nam ſolarem, & non horologialem. Inſigni
deinceps ergo pœnitentia, luxi meas credulita-
tes. Porro de falſitate fundamenti prædictio-
num, clarius adhuc conſtat. Siquidem ipſimet 49
fatentur eccentricos ſuos, &c. eſſe mera figmen-
ta, & penè impoſſibilia, ad ſalvandum ſuas
theoricas. Quod ſonat. Ignorari cœlorum or-
bes, & aſtrorum lationes. Adeoque poſitis his
abſurdis figmentis, non mirum, conſequi plura
iis affinia. Novi remedium, quo fœtus alioqui
per diem & horas in partu ſtaret, eoque potu
ſumto, mox infra horæ quadrantem, mulier
parturit: ſicque eluditur punctum nativitatis,
itemque Trutina Hermetis de empſychoſi; hoc
autem remedium, in jecore, & felle anguillæ,
ſiccatis & pulveratis, conſiſtere ſcripſi alibi: fal-
ſitas denique magis apparet. Nam dicunt, Sa- 50
turnum frigidum, & ſiccum melancholicum,
ideo invidum, & ad furta ac proditiones inci-
tantem, plane malum, quia de natura terræ.
Martem verò, quia calidum & ſiccum (non So-
lem) malum eſſe, cholericum, bellatorem, homi-
cidam & ferum, quia de natura elementi ignis.
De aëris verò natura atque hilares Iovem atque
Venerem ſanguineos, bonos, pro ut Lunam at-
que Mercurium frigidos, & humidos de natura
aquæ & phlegmatis. Adeoque & ideo medio-
cres. Soli verò calidiſſimo, mediocritas compe-
tit, non humor nec elementum. Quocirca vel
Sol languebit præ injuria, vel male attribuun-
tur poteſtates elementorum fictitiæ, in cauſas
proprietatum ſtellarum, quibus proprium eſt,
non mutare: ſed dare Blas alterativum his in-
ferioribus. In quo occurrunt multæ falſitates.
Nam

Nam inprimis, malum intra cœlum, causativè demergunt. 2. Terræ qualitates esse pravas. 3. Ignem inter corpora elementalia collocant. 4. Non astra, non saltem quoque duo elementa, quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò comparant stellas in proprietate causativa, ad qualitates elementales. 6. Falsò ergo attribuunt stellis, causalem vim fortunæ, ingenii,
51 &c. ad primarum qualitatum relationem. Quare cum in judiciaria Astrologia tantæ sint nuditates, falsitates, vanitates, & in summa non nisi conjecturæ, meris mendacibus regulis suffultæ, non est mirum, quod mille Artifex se illis immisceat, ut habeat nunc iterum suos quadringentos prophetas, uni Micheæ oppositos. Quisquis ergo es Lector, meo exemplo, noli altum sapere. Cœlum autem, tam situ, quàm profunda ignorantiæ nostræ cæcitate, altum nemo addubitat. Quapropter certè nolui inquirere cœlestia arcana, qui terrestria, ne pusillum quidem novi. Sin autem ultrò Deus revelet, canta ipsi gratias corde grato. Certus nil revelaturum, nisi quod ad sui gloriam, & hominum usumfructum spectaverit; Plura de Epidemicis, tractatu de Peste scripsi.

FORMARVM ORTVS.

1. ABusivè docent Scholæ, ortum formarum è Cœlo esse. 2. Fides Authoris. 3. Probatur. 4. Quid deceperit Scholas. 5. Error circa patrantia lumina Solis. 6. Inconstantia Scholarum. 7. Tandem maluerè, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrante lumine Cœlorum. 8. Opinio S. Thomæ refutatur. 9. Ejusdem contradictio. 10. Opinio Scoti refutatur. 11. Scholæ aliorum hebes dogma refutatur. 12. Incipiens Atheismus. 13. Concludunt Scholæ contra seipsas. 14. Optime sensit Augustinus. 15. Scholæ quoties cespitant, facile ambiguitate nutant. 16. Theses Authoris septem. 17. Quantum creatura ad productionem formæ tribuat. 18. Quale sit semen fœcundum. 19. Progressus seminis, ad optatum lumen. 20. Mineralium similes fluxus. 21. Probatur vis aliqualiter sensitiva in mineralibus. 22. Istos heroes ambos, seduxit Paganicus error, in quinque absurda. 23. Itemque scienter didicissent novem notabilia. 24. Ignem nec substantiam esse, nec Accidens. 25. Propositionis demonstratio. 26. Probatio subsumpti per mechanicam. 27. Lumen migrare de subjecto in subjectum. 28. Quid flamma. 29. Probatur definitio per mechanicam. 30. Ignis est mors artificialis positiva. 31. Theses aliquot, ignis naturam docentes. 32. Conclusio è præmissis, & thesibus. 33. Demonstratio Mathematica. 34. Scholæ sibi contradicunt respondendo. 35. Probationes insuper aliquot. 36. Scholæ sibi implicant. 37. Contradicunt sacris. 38. Igniculus vitalis quis. 39. Solare lumen, qui differat à lunari. 40. Solare lumen, planè mutatur in stellis. 41. Cur luna, etsi aliis stellis minor, dicatur luminare magnum. 42. Luna, luce nocturna regit noctes, etiam dum solem comitatur super horizontem oppositum. 43. Luna, nedum est speculum recipiens, & reflectens. 44. Probatur ipsi lumen proprium. 45. Blas frigidum lunæ, est de proprietate proprii luminis sui. 46. Demonstrationes super illo lumine. 47. Differentia radiorum Solis & Lunæ. 48. Differunt regere diem & noctem, separare lumen à tenebris, & diem separare à nocte. 49. Luna per mutuatum à Sole lumen, non regit noctem. 50. Animalia noctivaga, quomodo perfectè cernant sub densissimis tenebris. 51. non emittunt lumen extra se. 52. Quid sint tenebræ tangibiles, & exteriores in superlativo. 53. Cur mali spiritus, opaca nocte lubentius tumultuentur. 54. Historia noctambulonis. 55. Vulnus difficilè curatur, si radius lunæ illuxerit. 56. Excrescentias curat lumen lunare. 57. Rana tota per lunare Blas, & frigus, redit in Crystallinam mucilaginem. 58. Commendatur gluten de Aquatico. 59. Quare luna respiciat plantationes. 60. Cur effodiantur, & decerpantur plantæ ante Solis ortum. 61. Sufficere duo luminaria magna. 62. Germinandi modus, & progressus. 63. Tandem nitens fulgur in Archeo. 64. Fœcunditas mineralium unde. 65. Splendor, non est ipsa forma, ut neque candelæ splendor, est forma flammæ. 66. Natura, per se, nec continet, nec attingit formam. 67. Progressus in brutis calidis. 68. Quadruplex rerum forma. 69. Nullam substantiam jure esse annihilabilem.. 70. Scholæ suam impugnant doctrinam per axioma. 71. Mysterium creationis humanæ. 72. Plures luminum species, quàm rerum materialium. 73. Splendor seminum, ut differt à Lumine formali. 74. Lumen formale, toto genere distat ab igne. 75. Potestas condendi formas, infinita est Sapientia, & potestatis. 76. Qualiter mens penetrat alias formas, juxta & suam sensitivam. 77. Proprietates innascuntur à contactu formali. 78. Deus tangit, & penetrat omnes formas: à nulla autem contingitur, nisi à mente bona. 79. Innocentia Aristotelis, sunt blasphemia Christianorum. 80. Animam, nil destractivè pati à caducis. 81. Sensitiva in nobis, non est specifica bruti. 82. Quomodo sensitiva determinetur à mente. 83. Vegetans forma in bruto, non est de specie plantarum. 84. Ignis fit igne calidior. 85. Anima vegetabilis, vitalis quidem, at non pro-

prid

prii dicenda est vivens. 86. Functiones unius animæ exstinguuntur, illæsis alterius. 87. Archei discrimina. 88. Solare Lumen in ave, & quadrupede; lunare verò, in pisce. 89. Scholæ ignorant simplicium gradus, quamdiu luminum formalium potestates. 90. Ignis Gehennæ separat ens Archeale. 91. Deceptus Quercetanus in glacie. 92. Paracelsi error in gradibus simplicium. 93. Solis lumen, non est constitutivum entis. 94. Semina Solarium, & lunarium, visu distinguuntur. 95. Duo luminaria magna, respondent duobus elementis primariis. 96. Lumen trahitur in silicem, extra corpus luminosum Solis. & conservatur aliquamdiu in tenebris. 97. Usus anhelitus, veteribus assignatus, fallax.

1 GEntilitas usque perseverat nobiscum, quod in Scholis edocti, etiamnum credamus, totam sublunarium moderationem, & vicissitudinem, pendere ex certo (id est, innominato, incognito, conjecturali, & incerto) cœlorum motu, astrorum situ, lumine & aspectu. Non considerantes ex opposito, donum multiplicationis aut generationis, effusum, ante natas stellas: atque eatenus, frustraneam quodammodò fore benedictionem generationis, & vicissitudinum inde sequentium, si totalis gubernatio inferiorum esset cœlestis, verumque imo foret, *Quod homo hominem generet & Sol.* Protoplastus enim ex limo factus, & inspiratione divini flatus, est animatus: Cœlos verò, nec esse, nec mores, nec scientiam, nec fortunas conferre, satis jam suprà probavi. Nunc porrò, nec quidem vitam, nec formam dare posse, probabo. Enimverò sic hæc olim infatuarunt dogmata Scholarum: quod inter Christianos creditum steterit, ipsam mentem immortalem, è semine humano, & cœlorum influxu, naturaliter produci: & quamquam id Ecclesia vetuerit: Scholæ attamen, gentilium erroribus etiamnum imbutæ, docent, præter mentem humanam; omnes omnium formas, essentias, origines, & consequenter vitam, inclinationes, proprietatumque perfectiones, proprietates, & fortunas nostras, è siderum motu, lumine, (& forte insuper in-
2 fluentia) proficisci. Ast longè aliud credo. Profiteor nempe illum, qui solo verbulo beneplaciti, universum ex nihilo fecit, esse omnia in omnibus, & hodie quoque cunctorum viam, originem, vitam, & perfectionem. Adeo ut quamquam causæ secundæ, sint & operentur, tanquam causæ partiales, motuum directiones, & dispositiones omnes, ad generationem necessarias. Quod proinde nihilo magis, omnipotens suum honorem ulli tribuet creaturæ. Quin semper, ut causa totalis maneat, jugis rerum Parens, naturæ Conditor & Rector, creando perseverans. Profiteor itaque, quod sicut in initio sine ipso factum est nihil. Ita & hodiè, formæ cujusvis creatio, sit res ex nihilo, per ipsum eundem facta. Quod non solùm dico, pro materia, semel olim creata: sed & de formis quibuslibet. Quod sicut forma est rei quoddam velut lumen, & istius luminis apex: ita nemo formas rerum patret, nisi Pater luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abest ab unoquoque creato. Nec credam, cœlos ex nihilo condere rerum formas naturales, aut rerum semina animasve dare, quas nullo modo habent. Quia fides, simul & religio me docent: Deum esse & hodie rerum immediatum principium, ubique præsens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque quidquid uspiam est essentialiter, id totum, quantum est, potest, scit, atque habet, debere Deo. Etenim creatio respicit & 3
dicit habitudinem, ad rem exsistentem in perfectione: rei autem perfectio est sua cujusque interna essentialis forma. Ergo ejus immediata origo, non aliunde, quàm ex creatione esse potest. Atque ideò, immediatè ex unico rerum Creatore ineffabili. Scholæ ergo, oppositum 4
sentientes, deceptæ sunt, cum cernerent lumen, per se, facere verum ignem trans vitrum. Lumen inquam, putarunt accidens: Ignem verò esse substantiam, atque in utroque putantes cespitarunt. Ideoque ad lumen naturale Solis cæ- 5
cutientes, tanquam ad substantiæ ignis creatorem confugiunt, retrocedendo dubitantes, An cœlum, adhuc formam ignis conderet, an verò aliud quodvis lumen artificiale, in hoc opere æquivalens? Etenim semper ista perennat Scholarum ignavia, quod nacto exemplo (erroneo & putaticio) confestim ad generalitatem sint lapsæ: ne indagando, per species, fatigarentur & aliquid reperirent, quod illas, ex possessione putatæ notitiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non potuerunt, Solis lumen, quin simul & formarum omnium essentialium, crederent esse creatorem. Sed in palæstra cespitant, cadunt, & in- 6
constantes aufugiunt. Nam cum unam formam essentialem ignis putarent generari immediatè à calore, putredine, frictione: & jam sumi de alio lumine, absque cœlorum respectu, cooperationeq; palinodiam cecinere: cœlos, suamque priorem opinionem oppugnarunt, & ab his, formarum creationem repetendam volunt,

quam tamen liberaliter, atque credŭliter, ipsis
subinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, for-
marum nativitas debeatur. Quocirca, cum
ignem de igne sumi cernerent, adeoque in ob-
7 jecto cremabili esse potentialiter ignem. Con-
festim quoque eodem jure, semina cuncta, con-
tinere potentialem formam, atque eatenus sci-
licet, quod actualis forma tandem ducatur, at-
que procreetur ex potentiali dispositione, quam
vocant materiæ (ac ridiculam sanè) potentiam.
Initio enim sunt arbitratæ, cunctorum semi-
num generationibus, idem evenire, quod jam
in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus
itaque astruere cœperunt deinceps, quod omnis
substantialis forma (ego verò, essentialem for-
mam, rebus quibuslibet concedo: substantia-
lem tamen, nulli, nisi homini, propter mentem
immortalem) sive actus educeretur sine medio,
è potentia materiæ. Id est, à Solis crearetur dis-
positionibus materiæ (quod est dicere) acci-
dentibus. Vtque ex cerebro, hæc illarum scien-
tia parta erat, tanquam Minerva Iovis filia: fuit
quoque pro subjecto inhærentiæ anxia, incon-
stans, sine sensu, atque in varias mox sectas di-
8 scissa. Ac inprimis quidem S.Thomas. Docet,
*Accidentia, revera quidem, generare substan-
tiam: sed in tantum, respectu substantialis formæ,
cujus sunt instrumenta.* Inprimis, hic S.Thomas
suum deserit Aristotelem, vultque causam effi-
cientem esse internam, è sinu formæ labentem,
dependentem, & hactenus ejus prolificatricem
efficientem. 2. Dicit hæc implicantia. *Vna for-
ma substantialis, non facit alteram, ex seipsa:
9 sed ejus accidentia id revera faciunt.* Item, *Ac-
cidentia, ex seipsis revera non faciunt formas sub-
stantiales: sed est virtus substantialium forma-
rum, quarum instrumenta duntaxat sunt ipsa ac-
cidentia.* Sive ut alibi dicit. Quod Accidentia,
sint proprietates formarum substantialium, &
quidquid operantur, id virtute formarum fieri.
At sanè pace tanti viri, non est in rebus naturæ,
prout est in negotiis humanis, ubi Iudex, vel
Sacerdos, operatur nomine officii, & non ut
Ioannes. Ejusmodi enim respectus, natura
ignorat, iisque lubens huc usque caruit. Penes
eam res enim quæque agit, id quod agit, sine re-
latione authorizationis. Accidens nempe, agit
quantum, & quale est in seipso: non autem qua-
tenus ex commissione ejus, cujus est organum.
Natura quippe, ignara est substitutionum, o-
mnisque falliciæ Iuris. Res enim operatur,
quantum quæque potest, absque diplomate.
Quid enim ad effectum productionis forma-
rum attinet, accidentia agere in quantum sunt
organa formæ substantialis, vel alio respectu, si
interim formæ essentiales, revera & actualiter
constituantur ab ipsis accidentibus? At sanè in-
strumentum, etsi in Mathesi aliquid generet,
nullo tamen intellectu vero, est generans in na-
tura, eo quod sit rei generatæ, & singulariter
ejus formæ externum, nec quidem continens
Idæam essentialem formæ, multo minus Ar-
cheum ejus. Siquidem Accidentia, quatenus
procedunt à generante ad intentionem gene-
randi, debent continere quidditatem atque pro-
prietates seminales, ad generationem requisi-
tas: quibus accidentia, ut talia sunt orbata. Eo
quod ad summum, sint tantum media dispositi-
va materiæ, ad suscipiendam formam, non au-
tem ad procreandam eam. Videtur itaque juxta
D. Thomam, quod accidentia, ut instrumenta
formæ, essent velut canales instrumentales, per
quos forma generantis, spiraret formam in ge-
neratum, si materia hujus prius, per alia acci-
dentia, sit benè disposita. Atqui tunc genera-
tio formæ immediata, non competeret acci-
dentibus. Vt sanè accidentia nunquam sub In-
tellectu instrumenti, sunt productiva substan-
tialia. *Scotus* verò, iisdem insistens delusioni- 10
bus, ex productione Ignis desumtis, declarat
*Accidentia, nullo modo generare formas substan-
tiales, sed unam formam substantialem, revera
actualiter producere ex seipsa alteram.* Hic ser-
mo, saltem cœlo & Soli, demit generationem
formarum. Secundo facit omne semen, actu
animatum, vita & forma dotatum substantiali,
cum delirante Thoma Fieno Medico Lova-
niense. Tertius est, qui tenet propria virtute, 11
& sine concursu formæ substantialis acciden-
tia, immediatè producere formam substantia-
lem. Hic enim (ut dixi) ab ignis, & luminis
præsentia maximè occæcatus, instar vesperti-
lionum, cogitur fateri magnæ benedictionis
solemne mandatum: *Crescite, & multiplica-
mini.* datum solis accidentibus. Alii enim in-
star Africæ, semper nova monstra ex scientiæ
humanæ præsumtione, adferunt. Adeo ta-
metsi præcedentes opiniones essent absurdæ.
Hi tamen adhuc, superlativè absurdiora heic
statuunt. Enimverò si natura requirat (ut Phy-
sici supponunt) seminalem quandam succes-
sionem, & continentiam unius fluxus, ab alte-
ro, velut principio consubstantiali, & conjun-
cto, cum principiato. Quomodo erga pote-
runt accidentia, quocunque modo accepta,
procreare aut continere formam substantialem?
faten-

fatentur formam quamlibet, esse internam rei perfectionem, essentiam, substantiam ac originem accidentium sui concreti; Attamen volunt illam nasci, produci, & velut ex nihilo creari, ab accidentibus, tanquam dependentiis formæ essentialis, sui prædecessoris. Atqui cum omnia naturalia, producant sui simile in specie. Sequitur ergo, quod velint formam essentialem, ejusdem esse speciei, cum formis accidentalibus. Imo accidentia, substantiis istam eripuisse prærogativam, quod accidentia producerent accidentia, atque insuper formas essentiales substantiarum. Formæ autem substantiales, velut otio torpentes, feriarentur, ac suis vicariis accidentibus, totum negotii pondus tradidissent, ut falsificarent proprium suum, & Aristotelis axioma: *Quod omne agens, naturaliter natum sit producere sui simile.* Cum accidentia non solum accidentales, sed etiam substantiales formas, quasque docent esse etiam sub-
12 stantias, essent producendo. Falsum itaque, & Atheismi aliquid continere visum est mihi, axioma Scholarum. Quod omne agens, quod disponit ad formam, etiam det ipsam formam. Quoniam si substantia, prædicamento differat ab accidentibus: principia illorum non debent minus differre. Principium nempe activum, motivum, dispositivum, & essentiale, generationum, est ipsa causa efficiens, & Archeus faber. Deus itaque gloriosus, tandem creat formas substantiarum. *Quorum ergo principia sunt genere & prædicamento diversa, illorum effectus æquè distant: prout causæ eædem similes, sunt similes similibus causatis.* Sequitur autem à jam dictis. Quod calor, producat calorem, non ignem: multo longè minus formam pulli: Non aliud denique quicquam præter calorem. Quia cum causa efficiens sit interna, & de essentia causati (quod postmodum contra Aristotelem demonstrabo) ideo unum & idem non potest constitui à causis propinquis specie diversis. Multoque minus toto prædicamento diversis. Neque enim datur esse, sine proprietatibus essentialibus, ut nec agens, sive organo, & medio. Quo igitur medio, quave demum proprietate, extra se, calor erit agens in productione formæ, aut ullius substantiæ? & quo contactu, calor tanget formam, ut hanc in altero objecto generali, de participatione sui esse, producat?
13 Siquidem apud Scholas, gentilitio errore imbutas, omnis forma substantiarum est substantia. Vnde Christiani subsumere debent. Quod cœlum, ut neque accidentia dispositiva ad formam, possint condere ullam substantiam ex nihilo. Quod creatio substantiæ, soli sit Creatori propria. Rectè ergo sensit B. Augustinus: *Si* 14
Deus in æterna intelligentia species omnes contineat (imo & individua earum) quomodo non cuncta conderet? An aliquorum Artifex esse nollet? quorum efficiendorum artem, & scientiam, ineffabiliter laudabilis mens ejus haberet? Idcirco quamquam semen contineat patrantis imaginem, Archeum sibi proprium, cum omnibus ad generationem requisitis: attamen nisi essentiale esse formæ, originaliter, totaliter, exemplariter, perfectivè, emanativè, & immediatè, penderet ex Deo, natura nunquam operaretur quicquam, ad acquirendum formam, quia potestate activa planè careret, si orba esset respectu illo relativo. Itaque inprimis cœlum vel astra, nullo intellectus modo, per motum, lumen, influentiam, concurrentiam, cooperationem, aut copulationem, producunt efficienter & immediatè formas essentiales rerum. Quæ duntaxat tantum videlicet nobis, *sunt in signa, tempora, dies, & annos*, quorumque munia nemini licet in novas servitutes compellere, Hierem. *Iuxta vias gentium nolite discere, & à signis Cæli nolite timere*, quæ timent gentes. Si non signa, multo minus astra, quia non habent rationem causarum, nisi ut sint in tempora, dies, & annos. Nec potest Christianus, sine scelere, illis alia dare officia. Est nempe juxta Greg. *Terræ collatæ potestas ex se germinandi*, perinde ut & animalibus crescendi, & multiplicandi, quam cœlo tribuere, nefas æstimo. Sed Scholæ facilè recedunt à 15
Cœlo, ad accidentia dispositiva. Ego verò, contra, pro thesi pono! Accidentia nec per se, neque 16
ut sunt formarum organa, producere substantiarum formas: neque unius substantiæ formam producere aliam. Cum generantis forma sit localiter extra semen. 2. Terra quoque, licet potestatem germinandi, & fœcundandi semina receperit, extra cœli seminis, aut alterius causæ interventum: non tamen est productiva, sive effectiva formarum. 3. Suppono itaque Deum esse veram, perfectam, & actualiter omnem omnium essentiam. 4. Esse autem quod res habent, est entis, sive ipsius creaturæ: Non autem Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, feudo, vel talento, ens habeat suum esse, à Deo, dependenter: est tamen illis ex creatione proprium. 6. Convenit autem enti cum suo esse, ut aliquid agat, & operetur in sui propagationem, juxta benedictionem: *Crescite, & multiplicamini.* Hinc nempè causæ secundæ habet. 7. Deus

ergo, ad generationem entis, concurrit ut causa universalis, independens, totalis, essentialis, & efficienter efficiens: sed ens creatum concurrit, ut causa dependens, partialis, particularis, & dispositivè efficiens. Quid autem ad formæ productionem tribuat creatura; Nota.
17 Quod cum entia, ad generandum nihil habeant ex se; sed ex mutuo & gratis cuncta possideant: fatentur eo ipso, Deum omnia operari, mediatè, & immediatè, sed animal non generat animal, at benè semen ad animal. Ea propter, non generat formam ejus. Semen autem ad formam animalis, est tanquam Architectus disponens: non autem ut formæ factor, Archeum quidem à generante mutuat: non formam,
18 imo nec lumen vitæ, quo forma splendet. Non est itaque initio generationis, Archeus adhuc luminosus: sed est aura, in quam forma, vita, vel anima sensitiva generantis, parumper nituit, donec sufficienter sui fulgoris sigillum ali-
19 quod umbratile impressisset. Quæ aura, avida splendoris, sensati in generante, semel ac umbratiliter in se concepti, intendit via omni sibi possibili, corpus organizare, ad receptionem illius luminis, & actionum, à lumine illo dependentium. Quorsum ergo desiderando anhelans, seipsam magis magisque accendit, (hoc in typo metaphorico, est naturam per philautiæ desiderium orare, quærere, & pulsare) curritque perfectissimè, ut suscipiat istud lumen, formam, sive vitam. Quam tandem non aliunde acquirit, nisi ab eo, qui via est, veritas, & lumen vitale. Quorsum ergo, cum Archeus devenerit, nec interim ultra progredi valeat, sistiturque tandem formas, de manu Patris luminum recipit, postquam plenè suis est functus muniis. Hæc sic dictat Christiana Philosophia, quæ in
20 animalibus, & plantis, fit facilis intellectu: Ast in lapidibus, mineralibus, metallis, adeoque in fructibus aquæ non vitalibus, eadem accommodatè sunt interpretanda. Non enim, etsi hæc familia non propaget vi seminis, nec extra se edat posteros, proinde deficit ens in ea, quod illam, ad destinatos maturitatis fines perducat. Enimverò cum nihil uspiam semetipsum disponat, aut moveat, nisi semen sit: necesse est, quidquid generatur, Id habere intus dispositorem, qui in aura molli, aquosa, salsa, lutosa, &c, sede..t. Non quidem quod heic fluat, aut oberret per istam massam, perinde atque in brutis; aut quod proinde, in perpetuo succo habitet: sed aura est per totum incorporata, nec
21 varians ab indole fructus producti. Imò in mineralium classe, iste dispositor est fermè vitalis, ac sensitivus. Quoniam Adepti Chymici, univocè tradunt, si semen lapidis Chrysopæi, semel intro ovo illorum, fotum, postmodum infrigidetur tantillum, deinceps desperatum fore conceptum & progressum ad lapidem. Id quod ovis avium cum sit simile, etiam proin sine vita sensitiva subsistere nequit. Mirandum profectò, quod Scholæ agnoscant materiam omnem secundam, fluere ex quadam universali materia: non admittant tamen omnem vitam, sive omnes formas, immediatè derivare à vita primitiva, & actu omnium primo. Omnem nimirum rerum perfectionem, derivare ex universali superessentialique perfectionis essentia. Imò potiùs hodie derideant Platonem, cum suo deorum principio, & Avicennam cum Cholcodea Pantomorphe. Qui tamen longè vicinius veritatem in hoc salutarunt, quàm Christiani: qui cœlorum aspiratu, accidentium opera & dispositionum materialium favore, ipsas rerum vitas, formas substantiales, quidditatesque produci astruunt. Propono cæcitatem rarissimorum virorum, sub lumine factam. Putant enim 22
ignem, substantiam, & lumen, tantum esse accidens. Bona fide credulitatis, in gentilium errores consenserunt, & seducti sunt in multas absurditates. 1. Coacti sunt, formas rerum negare absolutè, esse lumina. 2. Vitas, sive formas, atque lumina, locari inter substantias: cum inter accidens, & substantiam, medium ens non agnoscerent. 3. Materiam quamvis esse substantiam, substantem, & perennem; formas verò esse substantias privativas, tamen annihilabiles instar accidentium. 4. Materiam mutuare suum esse substantiale, à forma non substante; sed annihilabili. 5. Quod formæ cedant materiæ, in substando, & subsistendo. Quas ab- 23
surditates, retrospiciendo notassent, nisi creduli. 1. enim scivissent solam mentem inter formas, esse substantiam. 2. alias autem formas omnes, esse de classe vitæ, extra accidens & substantiam. 3. Quod impossibile sit unquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quod materia non sit annihilabilis. 5. Quod impossibile sit, accidens mutari in substantiam. 6. Quod accidens assumat gradus, non autem substantia. 7. Quodque ideo accidens, utrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, ut fiat substantia. 8. Quod etsi lumen reputetur accidens, nunquam faciet de se ignem, nisi ignis substantia esse desinat. 9. Quod frivola sit quæstio, quomodo accidens faciat substantiam, cum

præ-

præsupponat impossibile. Ergo accidens non producet substantiam ex se, cum hoc sit impossibile: Neque accidens, ex substantia faciat substantiam. Nam & quæstio non inculcat, quomodo è substantia fiat substantia. Sed quomodo accidens producat substantiam. Nam etsi operatio dispositiva & accidentalis intercurrat in productione rei substantialis: Non tamen ipsa substantiæ productio, ullatenus accidens aspicit, tanquam sui principium productivum. Porro cum Scholarum duo præcipui ductores, cæcutientes, sub aspectu luminis & ignis, à vero devii facti sint, opere pretium censui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonstrasse, ignem nec
24 substantiam, nec accidens esse: sed peculiarem, & separatam ab ambobus creaturam, quæ sibi similem nusquam habet. Quod autem ignis culinarius non sit Substantia. Siquidem elementalis nullus est, imo si esset, nullius foret usus (ut suo ostendam loco.) Non enim possunt congredi quatuor elementa, ad compositionem corporum, quæ mista creduntur. Quia non descendit substantia elementalis ignis, à tot mille leucis, ut se jungat consociis elementis, in constitutionem mistorum illorum, idque raptim, statimque ad placitum seminum. Nec ignis est proprium descendere, ut nec proprietas est aquæ, vocare ad se ignem, pro mistura in futurum facienda. Sunt enim commistiones illæ elementorum ethnicorum somnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, absque controversia hactenus se circumveniri passæ sunt. Quippe si prope lunam esset ignis elementalis; ut verus esset ignis, deberet habere easdem planè proprietates, quas habet culinarius: vel hic saltem non esset ignis, & proprietates hujus non essent essentialiter communes igni elementario. Cœlestis enim, sive elementalis ignis, deberet consumere actu, atque habere alimentum, non quidem exterius circa se: sed intra se, penitus permistum: cum una pars ignis, tam nutriri deberet quàm altera. Imo nisi hoc enim sic contingeret, ignis aeri, tanquam alimento, vicinus, vorasset, atque consumsisset istud sui alimentum, ac interea, Ignis Cœlo propinquus, alimento sine, periisset ante. Ridiculum quoque ostendi suo loco, aërem fore ignis illius alimentum, eoque, adhuc concesso defuisse dudum omnem aerem, ignem non posse ex aëre excrementum facere, nec aliquid purius, simplicius, prius, aut subtilius: Quinimò, si ex aëre ignem faceret, nec deinceps sit elementum igni vicinum, quod ex igne demum producat aliud: Necessariò jam dudum non esset amplius aër, sed quidquid esset aëreæ formæ, tantum ignis esset. Vel, si ignis elementalis non debeat nutriri, licet qualitates habeat maximoperè vorantes, deberent saltem Scholæ ostendisse, cur ignis minus alatur, aut vicinum sibi hospitem in se convertat, quàm reliqua id elementa agere supponunt. Itemque cur ignis culinæ, hanc alimoniæ, pro sui sustentatione, vel intercidentia, necessitatem adjunctam habeat, cum verus sit ignis, atque eadem orbetur ipsum primarium elementum ignis. Non consideraverunt enim, quod ignis verus stet in lubitu Artificis, & ad suos usus ducatur, remittatur, & intendatur. Suscitat enim pro nutu suo, ignem è rebus, quibus virtualiter inest: neque etiam ex omnibus promiscuè. Alioquin homo esset ignis creator, qui duntaxat est excitator ejus. Porrò voco accidentia, omnes rerum proprietates, potestates, & qualitates. Entia verò, quæ in se habent ejusmodi qualitates, præter suum esse, non sunt accidentia: sed horum origo, vel hospitium. Sic calor ignis, est ejus proprietas, & accidens: Neque ignis est magis calor, quàm ignis est siccitas: ut nec siccitas est calor. Cumque horum sit distincta dualitas, non possunt illa duo esse simul in igne, ut hujus sint immediata essentia. Sed ignis differt sic ab utroque, ut rectè negari possit ignem esse calorem, vel esse siccitatem. Ignis ergo suas, & multas habet proprietates, & qualitates primas. Puta calorem & siccitatem. Itemque alias, ut est vis separandi, destruendi, comburendi, faciendi ex non vitro, vitrum, promovendi, maturandi, &c. Tertiò inest igni lumen, tanquam proprietas ipsi magis intima, & formalis. Primæ autem & secundæ prædictarum qualitatum in igne, sunt mera accidentia, in se separatim distincta ab igne, quarum videlicet subjectum inhæsionis sit ignis ipse. Lumen verò parum ab igne in essentia differt, quamquam in penetratione congressuque formali gradum accipiat lumen, ad entitatem ignis requisitum. Itaque ostendam, ignem non esse substantiam aut materiam: attamen est subjectum inhæsionis illorum accidentium, sive suarum proprietatum præfatarum. Est ignis proinde quoddam ens verum, subsistensque, quod tamen ut non est substantia; ita neque est accidens: sed creatura neutra à Domino in hominum usus destinata, & subter nutum ejusdem data. Admiror saltem, quod rem tam obviam, hactenus Scholæ non agnoverint, non inspexerint, non inda-

garint : sed elementum esse, crediderint, &
ignis solo obtuitu, quartum elementum finxerint,
totque absurditatibus ejus subsistentiam
fulciverint. Nec semel saltem attenderint, si
summus calor esset ignis: Ille calor haberet in se
complicata cætera ignis accidentia, ac proinde
calor ignis desineret esse simplex. Ignorantia
ergo ignis, quodque S. Thomas, & Scotus
subscripserint paganorum inventis ludicris,
causam errorum dedit initio capitis descripto-
25 rum. Propositio ergo mea est, quod omnes formæ
substantiarum, (demta anima humana)
Item ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. sint
creaturæ neutræ, inter substantiam & accidens.
De Magnali enim partim limite de vacuo tractavi.
Propositionem meam autem sic probo.
Quia sunt actualiter aliquid, & ens: Item agunt,
habentque organa, & proprietates : non sunt
tamen substantiæ, ut neque Accidentia. Ergo
creaturæ neutræ. Quæ pro instituto tanti para-
26 doxi, liberalius explanari desiderantur. Quocirca
vitrum, quod omnes conceptos luminis
solaris radios transmittit, atque in punctum coni,
in aëre colligit: docet, quod hoc unitum lumen,
sit verus & actualis ignis, nequicquam tamen
à seipso lumine diversus, quam sola congregatione.
Sed lumen non est substantia, juxta
Scholas : ergo neque ignis iste. Quin etiam
ignis ille in aëre, non est diversus ab eo, qui in
flamma est. Nam quod habeat combustibile in
flamma, in aëre verò non, id igni est per accidens:
prout est nutriri & non nutriri. Probatur
major, quod sit verus ignis. Quia omnia agit,
per modum ignis, calefaciendo, siccando, accendendo,
cremando, liquando, &c. habetque
eadem media, atque proprietates, quas habet verus
ignis : nullum verò accidens agit per alia
media, aut proprietates alias, extra se: Atqui lumen
connexum, est agens, per proprietates, &
media alia, extra se. Quippe luminis est proprium,
tantum illuminare. Ergo lumen, non
est Accidens. Nec refert etsi collectum in cono
lumen, vivat absque alimonia: quia sat est, quod
lumen Solis aut flammæ, istud lumen in cono
sustentet, absque corporali alio cibo. Adeoque
in cono vivat & subsistat, eodem Solis, aut
flammæ privilegio. Equidem ali vel non, est
accidentarium, & posterius ad esse: adeoque
quæstio nutrimenti, impertinens est in quæstione
an sit. In puncto coni ergo, est verus
ignis, cum omnibus suis proprietatibus, parum
autem supra, vel infra conum, lumen est saltem,
nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem
res nequeat esse uno in loco, substantia,
in altero verò accidens : & jam sit repertus
ignis, qui nil aliud est, quàm merum lumen connexum.
Ergo jam est reperta creatura, quæ non
est substantia, neque accidens. Cum unius &
ejusdem rei, nequeant esse, essentiæ toto prædicamento
diversæ. Idque loquendo absolutè,
& sine ulla relatione, sic est verum. Ergo repertus
est merus actualis ignis, qui aliud nil est,
quàm merum lumen actuale connexum. Ergo
omnis prorsus ignis, est essentialiter, nil nisi lumen.
Nec putationi locus est. Quod lumen in
sui connexione, fiat compositum, à seipso non
connexo diversum: eo enim attruderemur propter
solam differentiam ignis, nutritione indigentis,
eamque respuentis. Quapropter penitius
introspiciendo. Profecto culinarius ignis
nullo modo nutritur. Nutritio namque in se,
& propter se, convertit comestibile, ut illud
propter sui subsistentiam vel augmentum convertat,
quod assumit. Id enim igni non accidit,
qui tantum agit ob necessarios fines suæ destinationis.
Qui sunt separare heterogenea separabilia,
commutare per flammam, quæque alioqui
si non accendantur, duntaxat separat. Sin
autem ignis aëre opus habeat, ne suffocetur.
Id sane inprimis non fit, ut alatur aëre, aut eodem
sustentetur, aut aliquatenus aërem in se
convertat, sed solmmodo ut explodat suas fuligines
in aërem, quas inflammando combustibile
paravit. Nusquam autem invenitur ignis,
qui unquam aliquid de corpore cremabili appropriaverit
sibi, eoque sit alitus vel auctus,
quod tamen Scholæ hucusque absque ulla controversia
putarunt. Nimirum ignem necessariò
vesci, nedum lignis, carbonibus ; sed & aëre,
adeoque duplici cibo ali, semper necessariò.
Quia infra patebit, radios in connexo cono, servare
adhuc impermistam sui proprietatem &
essentiam. Denique si connexio mutaret esse
luminis, equidem à cono progrediens, non esset
simile sibi, dum ad conum tenderet. Ideoque
hic notandum, quod lumen insit immediatè
loco, non autem aëri, vel medio. Denique ne- 27
dum radii proficiscantur recta linea, à luce in
objectum : verum etiam lateraliter, & obliquè
colligantur, & congrediantur, migrentque de
subjecto in subjectum : sive locum supposueris,
sive aërem. *Ex fructibus ergo & operibus cognoscetis
eos.* Id est, opera ignis, probant ignem
verum. Sunt autem illa, calor, exsiccatio, vaporum
excitatio, & exhalationum, combustio ;
liquatio, accensio, sive alterius de se ignis productio,

ductio, generatio sui similis, cum illuminatio-
28 ne. Flamma quidem est exhalationis pinguis, fumus accensus & illuminatus, esto: sed quatenus flamma est talis & verus ignis, non est alia materia accensa, & nondum accensa; nec à se ipsa differt, nisi quod unitum in centro lumen, pingui exhalationi supervenerit. Quod idem est,
29 atque esse inflammatum. Ponantur duæ candelæ, quæ prius dudum arserint, una quidem spitamo inferior altera: superior autem sit parum obliquo situ: tum exsuffletur flamma candelæ inferioris. Cujus fumus, simul atque tetigerit flammam superioris candelæ, ecce fumus ascendens illuminatur, comburitur in Gas fuliginosum, & descendit flamma per fumum, usque in lychnium fumigans. Est nimirum ibi productio novi entis, ignis nimirum, flammæ, sive luminis connexi. Non tamen est novæ ali-
30 cujus materiæ, aut substantiæ procreatio. Est nempe ignis, mors artificialis, positiva, non autem privativa, plus quàm accidens & minus quàm substantia. Quod cum Scholæ adhuc ignorent, amplius declarandum, tam quia paradoxon est, spectetque ad formarum cognitionem, quàm quod ex ejus inscitia, gravissi-
31 mi errores in rem medicam irrepserint. Quare, ut ignis heteroclitam naturam edoceam, aliquot theses supponam. 1. Ignem in corpore phlegisto, ita uniri materiæ inflammabili, ut illi sit instar formæ essentialis, cum tamen sit ejusdem destructor. 2. Quod materia inflammata, convertatur in Gas fuliginosum, quod nondum aqua est; quia licet ignis consumserit vires seminales rei: tamen permanent primæ fermentales aliquot concreti notæ. Quibus tandem in aëre consumtis & enectis, redit istud Gas in elementum aquæ. 3. Quod omnis forma essentialis sit ad esse rei, cui per se inest. Quodque ignis destruat etiam fumum pinguem, vel carbonem, quos inflammat, convertitque in Gas silvestre (de quo suo loco.) 4. Quod omnis forma essentialis, ita uniatur suæ materiæ, quod semel inde separata, per extinctionem, vel ablationem, non redeat amplius ad eundem habitum, sive actum formalem. Quod in igne, non ita contingit. 5. Quod omnis superveniens forma, sit impatiens alterius formæ totalis. Metallum verò, vel aliud corpus fixum, ignitum, ablata ignis candescentis præsentia, redit semper in statum pristinum. 6. Quod omnis forma substantiæ habeat specificam materiam, in qua est: Ignis verò habet lignum; ceram, navam, & tot subjecta, quot sunt species ignificabiles. 7. Quod omnis forma substantialis, tandem emergat in materia, per prævium semen disposita. Ignis verò caret semine, imò si quæ sunt absumit. 8. Quod formæ substantiarum non habeant gradus: Ignis autem per folles gradum admittat. E quibus 32
concludo, quod ignis non sit substantia, nec forma essentialis substantiarum: sed rerum positiva mors, & destructor, creatura singularis, nulli alteri secunda. Vnde sic ad demonstran- 33
dum procede. Indubium est, quin carbo sit longè porosior ferro, minusque solidi habeat, sed tamen ferrum ignitum plus urit carbone. Ergo necessariò, ferrum plus de igne continet, in materia & forma; sed consequens est falsum. Ergo ignis non est compositum substantiale, constans ex materia & forma ignis: quia aliàs, si qua substantia esset igni propria, penetraret dimensiones corporis ferri. Scholæ ad hoc, con- 34
tra se respondent. Nempe compactiorem ferro esse materiam, quàm sit carboni; atque eatenus potentius urere, quatenus ferrum pluris ignis capax. Id enim assumebam, ut hoc nempè argumentum traherem inde. Si ignis esset substantia, subsistens ex materia, & forma ignita, per modum alterius cujusque substantiæ; necessariò ferrum paucioris ignis capax esset, quàm carbo, eò quod carbone ponderosius sit, & minores pauc ioresque poros habeat, quibus ignis hospitari possit. Quod si ergo ferrum paucioris materiæ ignis sit capax, minus urere deberet. Sed consequens est falsum: ergo & antecedens. Nequeunt quippe duæ materiæ vel corpora, ut neque horum formæ essentiales, totales, & ultimatæ, in eodem loco & subjecto sese simul compati. Quapropter ferrum & ignis (si hic esset substantia) non possent simul hospitari in eodem subjecto. At si evadere conentur Scholæ, & dicant; ferrum quidem ignescere, nequaquam tamen mutari in ignem, Respondeo: Quidquid potitur omni proprietate ignis, est ignis: vel ignis non habet proprias, sed communes passiones, cum alio ente alterius speciei. Proprietates autem ignis sunt, accendere, urere, separare heterogenea, liquefacere plumbum, stannum, ceram, ardere in materia combustibili, & consumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum potentius præstat quàm carbo: ergo in ferro ignito est ignis, & tanto plus ignis, quo fortius urit carbone. Denique, si ferrum ignitum non habeat in se ignem verum, sed proprietates ignis absque igne: Illæ ergo fuerunt introductæ, & relictæ in ferro

per

per ignem. Vnde ſequitur, formales proprietates ignis deſeruiſſe propriam ignis formam, in qua erant (puta in carbonibus, aut flamma) & migraſſe in ſubſtantiam ferri, à ſe alienam. Siquidem volunt ignem non dici, niſi ut corpus inflammabile accenſum. Adde his, quod ſi ignis ſit ſubſtantia materialis: quod ſubſtantia vitri (quæ nullos poros habere, docet ſubtiliſſimorum ſpirituum Chymicorum detentio) & ſubſtantia ignis, ſe mutuò penetrarent, ad lubitum Artificis; quod ipſe Scholæ penitus negant. Atqui præter præfata abſurda, comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne tantùm calefaciat, ſiccitas verò ejus exſiccet, & nil aliud: ſic & poteſtas accenſiva, illuminativa accendit & illuminat; ſeparativa ſeparat, deſtructiva deſtruit, &c. Quæ cunctæ proprietates, nedum generatæ eſſent à forma ignis, in materia aliena ferri: ſed etiam ibidem ſubſiſterent, ſine proprio ſubjecto inhærentiæ. Quamobrem ignis in ferro ignito eſt verus ignis. Non ſubſtantia, ut neque accidens: ſed creatura neutra, habens in ſe proprietates diverſas, Per mo-
35 dum entium ſubſtantialium. Hoc, inquam, ſi noviſſent Scholæ, ſciviſſent, lumen generare lumen & ignem, non quidem ut ſpecie differentia: ſed ſola unitione, diſperſione, adeoque ſolo gradu diverſa. Nec proinde ulla relatione, accidens producere ſubſtantiam. Putant nimirum fumum pinguem, eſſe ignis materiam, flammam verò formam ignis, atque illa putatione, fingunt compoſitum, per modum aliorum. Sed obſtant tot abſurda, quot antea retuli. ferrum itaque manens ferrum, ſuſcipit in ſe verum ignem, cum ſua forma. Sic aër manens aer, ſuſcipit in cono radiorum coëuntium, verum ignem, cum forma & omnibus proprietatibus. Non poteſt autem ferrum, retinens formam priſtinam ferri, ſimul informari à forma ignis: ſi forma ignis eſſet ullo modo ſubſtantialis. Id eſt, niſi forma ignis relinquat ſuam materiam, ut ſit tantum forma aſſiſtens ferri: non autem informans. Neque enim aër, manens aer, poteſt ſimul eſſe etiam aliud corpus; ut unum, non poteſt eſſe duo, realiter diſtincta. Sed ſodes, ſi ferrum non ſit per ſui totum, ignibile, carbo autem prorſus: quid moveret ignem, ut deſerta ſui materia, migraret in corpus ferri, incapax ignis? ergo ſanè ferrum ignitur, eſtque capax ignis per totum, adeoque, ut partes denſiores habet carbone, ita pluris ignis ipſum capax eſt: Liquet ergo, ignem non eſſe materiam. Denique elementorum proprietas non eſt, cætera mox vorare, & conſumere, (ut alibi latè docui.) Ignis verò machinatur deſtructionem rei, cui ineſt: ergo non eſt elementum, non materia, ſive ſubſtantia: ſed creatura deſtructiva, ac mors artificiis inſerviens, & ad magnos mortalium uſus data. Nemo unquam lumen inter ſubſtantias repoſuit: ergo neque connexum lumen: ſiquidem connecti, vel non, eſt accidentarium, quod ab accidentario (ut putant) ente, non generatur ſubſtantiale. Simplicitas 36
eſſet quoque Scholarum, admittentium (quamquam falſo) lumen ſimplex eſſe accidens, connexum verò eſſe ſubſtantiam. Cum connexio ſaltem gradum dicat, qui ſubſtantiis eſt alienus. Maximè, quod radii, in cono luminis connexi, ulterius in decuſſem provecti, ad ſui ſimplicitatem ac diſperſionem redeant. Imo radii luminis, ſunt quidem connexi in cono: non tamen penitus uniuntur, nec penetrant ſe mutuò: ſed ſinguli, ſervant impermixtum ſui eſſe. Finge planum vitrum circulare, una cujus medietas ſit colorata; altera verò clara, inſtar cryſtalli non infectæ. Pars clara vitri, ſit ab A in C, & à C in B. ſit vitrum coloratum. Dico ergo. Quod radii ab A in C, erunt clari & luminoſi. à C verò in D, erunt luminoſi colorati. Et omnes coibunt in cono F, eruntque rurſus ſeparati: nempe à F in G, erunt colorati, & à G in D erunt luminoſi, coloris expertes. Si ergo radiorum connexio, in cono F, (ubi fuit ignis) non eſt

unitio: ſed tantùm accidentaria, velut in faſcem compreſſio. Ergo iſtud lumen Solare eſt in ſe merè igneum, in ſola ſui verò connexione ab igne, ſive gradu completo, illius creaturæ differens. Denique in igne ceſpitarunt Scholæ. Si- 37
quidem per fidem credunt, primo die lumen nec aliud ſecus creatum: creationem tamen non eſſe accidentium: quæ nempe non ſunt proprio nomine creaturæ: ſed creaturarum. Denique, in principio creavit omnipotens elementa; lumen verò cum illis, non eſt creatum. Ergo neque pro elemento. Si ergo creatio luminis, non fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque corporis; multo minus corporis concreti. Ergo lumen a Deo opifice, non fuit directum, ut ſit ſubſtantia, vel accidens. Lumen enim vitale prin-

principium (non autem materia erat) primo
die, ut initium motivum creatur: cum illa ta-
men proprietate, ut quoties per sui connexio-
nem in gradum surgeret, ignis urens fieret.
Estque itaque ignis, creatus simul cum lumine.
Non est autem ignis aliquod accidens, quod alia
accidentia, specie varia, in se habeat, (id enim
repugnat accidentibus aliis.) Non est etiam
accidens accidentis, cum accidens à forma sub-
stantiali immediatè fluat, ordinariò, non au-
tem ab unius accidentis forma, plura ac diversa
accidentia, ut prioris accidentis tributa. Ne-
quit nimirum unum accidens, esse subjectum
38 inhæsionis, aliis & diversis accidentibus. Cæ-
terùm ignis consistens in remisso gradu lumi-
nis, est plerumque vitæ comes. Vnito autem
lumine, comburit vitalia. Artium vulcanus, hu-
manis necessitatibus dicatus. Accelerat nempe
maturitates, promovet semina ad fines, festinat
quoque rerum separationes, quarum alioquin
epilogum, vitæ brevitas, sine gravi incommo-
do, exspectare non posset. Hactenus enim ape-
rit, docet recludere arcana, properare naturæ
operationes, sæpè alioqui desides, somnolentas,
& sepultas. Separat denique, expellitque super-
flua, submovet virtute adjuncti fermenti, vi-
tam rerum mediam, unde alacritates, & virium
augmenta. Separat quoque purum ab impuro,
pretiosum à vili, nocuum ab utili, & crudum à
maturo, imo maturat ipsas cruditates. Ignis
dein præparat artium organa, quibus vita no-
stra indiget. Sit igitur Pater luminum, lumi-
nis Creator superexaltatus in secula, qui in Sole
posuit tabernaculum, ut cunctis necessitatibus
per lumen Solare soletur. Concludam jam ex
prædictis. 1. Quod ignis & lumen calidum,
non differant, nisi per accidens. Connexio-
ne scilicet & gradu. 2. Quod radii lumina-
res, se mutuò penetrent. 3. Quod penetran-
do, tamen servent impermistam essentiam, ac
proprietates. 4. Quod lumen sit primariò, in
loco: ergo & ignis. 5. Quod lumen & ignis,
penetrent medium. 6. Quod corpus opacum,
cum à lumine nequeat penetrari, à lumine pri-
mum afficiatur in sui superficie, hæc dein ca-
lefacit subsequentes partes, usque ad superfi-
ciem oppositam. 7. Quod calor intendatur
per gradus, in objecto, & singulo gradu, ha-
beat singulares operationes. 8. Quod quid-
quid ignis afficit, fit ratione loci, quem occu-
pat locatum, adeoque per accidens. Cum pri-
ma ignis intentio, sit illuminando calefacere.
9. Quod tandem victor ignis, superet diffi-
cultates, ab opaco corpore sibi interjectas.
10. Quod ignis, cum immediatè agat, ac pri-
mariò agat in locum, cremet indifferenter o-
mnia, sine respectu corporum interjectorum,
tanquam impedimenta removens. 11. Quod
corpus opacum, fixum, ac resistens accensioni
tandem illuminetur ab igne. 12. Quod ignis
sive lumen connexum, reperiens combustibi-
le, maneat in gradu connexitatis concentratus,
nec separentur radii luminares: eo quod pro-
paget continuò novum ignem, qui pergit con-
sumendo; vetus autem ignis, indesinenter et-
iam perit, quamdiu perseverat ascensio. Sub
finem cujus, totum lumen perit, cum non ha-
beat lucem unde illuminetur. Quidquid ergo 39
de unito lumine hactenus est dictum, id de So-
lari duntaxat intelligo. Siquidem lunare lumen, 40
vitro transmissum, tantum abest, quod in cono
ignem habeat, quod etiam frigidius sentiatur,
cætero ambiente in cono. Itaque appello ad 41
tactum Iudicem. Idque eo mirabilius, quod
splendor Solis, calidus, reflexus in speculo lu-
næ, actu frigeat. Creavit enim Omnipotens 42
duo luminaria magna. Ac licet stellæ pleræ-
que sunt luna majores, non tamen magnæ re-
putantur; eo quod omnes illarum activitates,
sub duobus luminaribus comprehendantur.
Creavit ergo illa 1. *Vt separent diem à nocte.* 43
2. *Vt luceant super terram.* 3. *Vt diem ac noctem
regerent.* 4. *Vt majus diem regeret, & minus
noctem.* Discimus tamen ex theoricis Planeta-
rum Lunam totidem horis, lucere super hori-
zontem, de die, quot noctu. Constituit ta-
men Omnipotens Lunam, ut luceat, & solum
regat in nocte. Cumque Creator nequeat er-
rare, necesse est singularium noctium lumen
atque moderamen totum, pendere à Luna,
quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, 44
creata est ad lucendum, tam in Cœlo quam
super terram, omnibus omnino noctibus. Id-
circo Luna, non est tantum instar speculi reci-
pientis, reflectentis lumen Solare, propriique
luminis expers. Licet enim oculus noster, nul- 45
lum proprium in Luna lumen reperiat, pa-
rum esto. Plus fidei namque Scripturæ, quam
oculis dandum, juxta Textum: *Sol obscura-
bitur, & Luna non dabit lumen suum.* Aliun-
de hæc veritas mox apparebit. Inprimis con-
stat per præfatam vitri mechanicam, lumen So-
lis unitum, fieri merum ignem, cum omni re-
quisito. Deinde, quod idem Solis lumen, ca-
dens super speculum glaciale lunæ, fervoris
sui proprietatem amittat, fiatque lumen frigi-

46 dum. Quod non fit, si ceciderit super glaciem, speculum, aquam, parietem album, &c. Habet ergo luna vires, quibus alterat radios solares. Debetque istud frigidum Blas, esse de natura sui luminis, si inter agens & patiens debeat intercedere symbolum. Siquidem aliud objectum frigidum, repercutiens Solis radios, non proinde hos mutet in frigidos. Non equidem calor, frigus, asperum, friabile, dulce, aut amarum, agunt in lumen: sed sola objecta visibilia, & opaca. Luna ergo, ex se habet vim luminosam, quæ ut talis, agit super calidum lumen, mutatque in proprietatem oppositam. Quid si Astrologus, futuros eclipsium colores prædicat, nonne colores illi, aliquid proprium lunæ lumen spondent? Siquidem non ex medio, aut vaporibus conjiciuntur quod color, ex quantitate vaporum, prædici nequeat, in calculo futuræ Eclipsis. Colores ergo delinquentis Lunæ, sunto indicia proprii luminis.
47 Et in hoc, amborum luminarium radii differunt. Quod Sol, recta per radios, feriat suum lumen: At Luna nunquam respicit recta centrum mundi, sive terram: sed semper centrum suum eccentricum. Etenim non nisi per accidens, respicit mundi centrum. Id est, cum est concentrica mundo. Ideoque quoties est concentrica in plenilunio, & novilunio, est Eclipsis. Caput ergo, & cauda draconis, sint nocturna puncta, in quibus tantùm Sol directè opponitur Lunæ in diametro eccentrico. Ideo radii lunares, non recta terram feriunt; sed diffunduntur in spatium eccentricum, adeoque influentialiter, sive per actionem regiminis (de qua suo loco) expandit suas vires, in noctem, sive nadir; sive illa comitetur Solem, sive verò ab hoc, elongetur tota diametro. Ita est nempe Lunæ destinatio, quam exundationes maris confirmant, non minus sub latente Luna, quam ejusdem plenitudine solitæ. Alius itaque luminarium finis est, regere diem & noctem, alius denique separare lucem à tenebris, & alius, separare diem à nocte. Nec solœcismo imputanda est ista repetitio; Siquidem, lucente Sole, vel Luna reddente receptum Solis lumen, lux quidem sufficienter, à tenebris separatur: Sed nunquam Solis lumen, regit noctem, ut nec lucet in nocte; ergo ut Luna pariter suæ satisfdet destinationi, non potest unquam noctem rege-
48 re, per mutuatum lumen à Sole. Quod satis apparet, saltem dum die, juxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque si tum etiam, Luna divinæ intentioni debeat satisfacere, necesse est, habeat & aliam omnino lucem, qua singulis noctibus luceat, noctemque regat atque longè alium, effundendi sui luminis modum, quàm quo Solis lumen reflectit. Luna nimirum dimittit expansum lumen proprium, ultra non minus, quàm citra hemisphærium aeris, aquæ, & terræ. Quorsum facit suppositio centri universi, juxta opinionem Tychonis. Ita tamen ut actio sui regiminis lucis, atque influentiæ, potentius operetur in nocte, unde Sol abest. Qui ut diem à nocte separet, proprietates lunares separare debet à suis, etiam Luna ipsi est conjuncta. Probant id morbi lunares, qui sub noctem, etiam novilunii, exasperantur. Adeoque transfossa & medullas agit eorum, qui cubiculo clausi sunt. Quod non ita Soli est vernaculum. Ergo Luna, subinde in oppositam sibi sphæræ partem, fortius influit, quam in suppositam. Hoc lumen, veteribus ignotum influentia dictum. Ego vero malim reservare sensum Sacrorum. Quod dicitur, lunam, ad luminandum noctu, perinde ut Sol lucet de die (id est, noctibus singulis indifferenter) esse creatam. Proprietas ergo est lunaris luminis, quod influentiam dixere, idque non est rem ab effectu; sed à causis nominasse. Vespertilio, glis, mus, bubo, & 49
quæcunque in nocte, sub densissimis tenebris, eminus objecta sua distinguunt, & celerrimos objectorum motus notant, quos nostri sub meridie oculi vix observent; quorum licet quædam glaucum nitorem præ se ferant, nequeat tamen illo nitore medium illuminare, ut per illum eminus perfectè cernant. Ergo necesse est, densissima nocte & recluso antro, aliquod continuo lumen sit, cujus ergo ejusmodi animalia perfectè cernunt. Quod si nobis sit inperceptum, & tamen revera exsistit, non mirum est, si Lunæ lumen proprium oculos fefellerit. Vt autem enotescat noctivaga animalia, 50
nullum extra oculos lumen mittere, quod sit illuminando medio, ad distinctè noscendum objectum eminus positum; atque adeo illa videre, solius lunaris luminis ergo; statuatur speculum inter oculum animalis, & objectum suum, idque spissis sub tenebris: & sane ne minimum luminis in speculo reflexum invenies. Attamen si amplæ aulæ extremitate posueris candelam tenuem, in altera autem extremitate aulæ sit foramen, per quod debile istud lumen in obscuram alteram transeat aulam, in cujus fine sit speculum; profectò istud debile lumen,

men, radio flammæ candelæ illius directo vibratum, recipitur speculo, & apparebit. Attamen homini non sufficiens, ad discernendum aliquod objectum. Multo ergo minus oculorum nitor, cujus radius non cadit & apparet in speculo propinquo, aptus fuerit ad illustrandum
51 medium, ut perfectè discernantur omnia. Est namque subter terram, etiam media nocte, lumen, per quod plures oculi vident, In Sacris testatum, & per ejusmodi bruta proditum, quod nisi Lunæ suum debet ortum. Proinde enim tenebræ tangibiles, quæ nostras, quantumlibet densas, longè superarent, eo quod omni Lunæ auxilio privatæ essent. Neque mirum, tenebras suos habere gradus. Cum infernus exteriores, sive extremas habeat (eo quod Ebraismus superlativo careat) absque Lunæ favore. Fortè enim spiritus abstracti, aliquid habent, quod ad videndum respondeat oculis nostris, ut non totus per totum, quidquid est sui, videat: & horum spirituum aliquot nyctalopes, alii verò muti, vesper-
52 tilioni similes, velut sub Sole caligent: lubentius idcirco in opaca & media nocte suis apparent. Historiam hujus ergo subnectam. In classibus literariis, mihi sodalis erat in cubiculo, hone-
53 stis civibus ortus. Hic clausis oculis, noctu plerumque surgebat & oberrabat; clavem verò secum deferebat, feramque post se clausam, rediens aperiebat. Vespere itaque surgo & clavem clanculum subter pulvinar abscondo; Ille verò in somno surgens, abditam clavem (velut sibi visam) capit, & abit. Sequor illum arrepta tunica. Ille verò scandebat antiquum parietem, terminum Collegii, musco ac fœno obsitum. Arcus enim erat, quo trans flumen, sustinebat paries, murum horti vicini. Plenilunium erat & nox pruinosa. Ad spectaculum horrui, & præ frigore redii. Sodalis vero mox revertens, tam inhæsitanter, clavem in foramen claustri abdidit, quod vix ullus videns, & sub meridiem æquè incunctanter id faceret. At manè omnium immemor erat. Palpebris enim clausis ambulones isti, clarè sub densis tenebris vident, absque vertigine, securi scandunt, eo
54 quod lunari lumine fruantur. Sæpe modicum vulnus curatu difficile fit, quod inflictum sit membro Luna exsistente. Sub linea æquinoctii, cito putrent omnia, non quidem ob caloris excessum (qui alibi major, & constantior subinde est: siquidem sub linea, indies pluit aliquoties) at bene ob Lunæ continuam propinquitatem, & teretem globi figuram, (ut suo loco probabo.) Si Homo, vel brutum, una saltem nocte, sub Luna (pleno namque ibi radio, icit vicina) mortuum pernoctarit, sequenti mane, cadaver putrilagine diffluit. Cujus occasione inter experimenta relatum est. Si quis Verrucas, Melice- 55
rides, Nattas, similesque excrescentias, collecto in conum Lunæ lumine, per vitrum superradiet, donec frigus intro senserint: facile deinceps sua sponte evanescant. Nec mirum id, quippe ejusmodi defectus, crescenti auscultant Lunæ. Hinc etiam ejus decremento facilius peritura. Scio equidem, si Luna super vulnus splenduerit, mox labra livescere, ac sanationi resistere. Denique si rana sub plenilunio atrocissimo 56
hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & baculo alligetur in agro, sequenti mane reperitur alba quædam, ac transparens mucilago, liquatum tragacantum referens, & figuram ranæ. Istud enim non est frigoris opificium (quod per se, tantum frigefacit, & occasionaliter glaciat) plenilunium aliàs non requireretur. Quocirca transitum in materiam primam tribuo. Porrò 57
ista prima ranæ materia plurimum valet in cancri medela, & à Paracelso vocatur sub ænigmate, gluten de aquatico. Ergo Sol provocat fluxum seminum, ad terminum vitæ ultimæ. Luna verò trahit in adversum, ad materiam rei primam. Etenim cum ideo luna, aquas, & alti- 58
lia in succum Lessas trahat, proficua plantationis & stercorationis observatio, in lunam refertur. Noctu quoque plantas, non minus quàm die proficere, ostendit fungorum & peponum familia. Neque superstitiosa est plantarum, an- 59
te Solis ortum, collectio: non quidem quod natura noctu ferietur ab opere, instar serpentum: sed quod per noctem uberius nutritæ ante Solis ortum, plena sint nutritione potitæ. Luna ergo, præest nocti, tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus omnia ad mortem, quietem & aquam redeunt. Atque eatenus luna transitum ad transmutationem inducit. Aspicit nimirum & afficit primariò, potius potestates seminales, quàm earundem materiam. Enimverò quia lunæ lumen, potissimum seminalia retrotrahit ad vitam, sive materiam primam: Ideo aliquot Adepti, laborem Sophiæ instituunt, cum lunæ lumine. Iuxta illud: *Nox nocti indicat*
scientiam quærentibus. Sufficiunt itaque duo 60
luminaria magna, ad omnes motus, & seminum progressiones, à prima in ultimam vitam, & vicissim. Etenim quia in usufructum naturæ, abunde sufficiunt, hinc stellas cæteras, in suas cohortes ascribunt. Ideoque duorum tantum majorum Luminarium, Scriptura meminit.

Hactenus de igne & lumine. Nunc de ortu formarum dicturus, repetam seminum massam, recipere in se, corporalem auram, Vulcanum,
61 quem Archeum nomino. Lignorum semina aliquot, sive nuclei vel oleum in se continent, ut amygdala, pineoli, pistacci, & multorum olerum semina: vel sunt farinacea, ut glandes, castaneæ,& cerealia: vel lacteam fundunt mucilaginem secundam. Inhabitat omnibus quippe, Archeus sopitus, & coagulo seminum obdormiens, sua contentus sorte, quamdiu propaginis est incurius. Ast ubi semel semen suum terræ concreditur, non potest non ejus humorem imbibere, & turgidum fieri, situm dein contrahere, & mox fracidum fermentum arripere. Qui odor & sapor, etsi fracidus, tamen in singulo fit specificus semine, alteratque ideo suo fermento acquisito proprium seminis saporem, & consequenter, inde in sui transmutationem disponitur. Etenim per fracedinem, natale istud humidum sive spermaticum, quam primum meditatur sui resolutionem, unde vapor quidam, dein & exhalatio. Gas (quæ nimirum facilè è putrentibus ascendit) concitatur, oriturque ex illis, sub ista qualicunque putredine, calor, qualis palam fit in lignis sub terra fracescentibus, quæque fungosam illico fuliginem extrudunt. Quia ista fuligo caloris & corporis dissoluti Index, minatur heterogeneorum separationem, adeoque è seminalibus liquoribus, aura illa vitalis, licet profundius subinde conclusa, minatur eruptionem, prius tamen laxatis habenis, vagatur intus. Sic recens madidumque fœnum, insperata fecit ædium incendia: profectò caloris non remissi, sed in gradum surgentis indicia. Aura itaque, moderatum semel calorem nacta, sensim Archei perfectionem meditatur, aspirat, & substitutam sibi corporis molem, provocat ad dispositiones formarum impetrativas. Quod jam autem de vegetabilibus, id apertius liquet in ovis piscium, volatilium, atque reptilium, omniumque apertissimè, in quadrupe-
62 dum seminibus elucescit. Tandem itaque tenue, splendens, nitensque lumen, præfatam Archei auram accendit, sic ut inde vitalis fiat.
63 Porro ut mineralia, prolium substitutione, multiplicique propagine, non emaciantur, nec gravantur; Quia tamen in se, sui primordia continent, unde crevere, & sunt: Idcirco fecunditate prolifica, licet non beentur: sunt tamen in sua monarchia, sui constitutiva, radicalia intus, & seminalia initia. Dixi jam in rerum seminibus, suscitari ex apta materia auram hanc dein, interni caloris fœtu, susceptæ fracedinis ergo, concipere calorem, atque tandem nitorem, ut in piscibus vel splendorem (ut in actu- 64
aliter calidis) non quidem quod ille splendor sit anima aut forma plantæ, bruti, &c. (esset enim alioqui cujusque plantæ eadem specie forma) veruntamen in ipso splendore est alia quidditas specifica, odore specifico prægnans, nec à splendore longè aliena, quæ ipsum lumen determinat, ad hoc aliquid essentiale. Adeò sanè, ut quamvis splendor ille, vi solius naturæ, excitetur, (ut docent ligna putrida, salita, & salum ipsum) nunquam tamen vitalis efficitur, nisi per Creatorem, sibi addita specifica, cujusdam luminis forma, quidditatis effectrice. Quæ 65
sola videlicet, odorem, splendorem, omnesque proprietates auræ illuminatæ, in sui unitatem simul trahit. Hæc est nempe rei vita, sive forma, cujus supplementi defectu fœtus in molam, monstrum, vel putredinem degenerat. Et quamvis adsit aura vitalis & splendor ejus, accrescatque: quia tamen deficit lumen formale, & vitale, trahens sub unitatem, proprietates & diversitates subalternas; fœtus corrumpitur, & mox putrescit. Quapropter solus Pater luminum, formarum lumina, & luminum formas, immediatè condit, *qui vitam & omnia, dat omnibus, nec longè abest ab unoquoque nostrum.* Porrò progressus generationis in semini- 66
bus calidis, facilioris est conceptus. Quippe calore mox fracescunt semina, exin Archeus illorum, facilè splendorem mutuat, ut majoris luminis desponsatus hæres. Nondum enim contentus, acquisita vegetatrice suæ speciei, ulterius anhelat, progrediturque ad compromissum suo semini lumen, sistitque, & quiescit, in anima sensitiva, ultra scandere non valens. Atqui 67
prout in rerum systemate, quatuor saltem sunt gradus: sic quadruplex quoque illarum est forma. Vna quidem eorum est, quæ vix ullam vitæ manifestationem promittunt, ut Cœlum, saxum, metallum, marcasita, sal, sulfur, liquores, terræ, Item vegetabilia effœta, ossa arida, &c. Quorum forma est lumen quoddam materiale, forma continens, & tribuens rei esse, Ideoque & meritò essentialis dicta est. Altera verò rerum series vigore alimenti atq; incrementi, vitale initium, & animæ characterem continere videtur. Vt sunt plantæ, quarum forma à præcedenti varians, titulo vitæ decora, ideo forma vitalis appellanda est. Non quidem, quod sit ejusmodi forma anima vivens, sed vitalis duntaxat, quate-

1 Forma essentialis.

2. Forma vitalis.

quatenus sensitivæ & viventis animæ præludia gestat. Tertia demum classis rerum, formam viventem, non per similitudinem; sed verè motivam, atque sensitivam obtinet. Ideoque pariter dicitur forma substantialis, non quidem absoluto nomine substantia: sed substantialis duntaxat, quasi per modum abstractæ cujusdam spiritalis substantiæ se gereret. Ac tandem est quarta, atque unica inter omnes, verè substantia: Ita sola vocari debet substantia formalis, nunquam interitura, durationis infinitudine. Cæterùm demonstravi lumen & ignem, creaturam esse neutram, inter substantiam & accidens. Idem hoc loco, de omni forma naturali, essentiali scilicet; vitali & substantiali, quatenus sunt de luminis prosapia, venit intelligendum. Quod autem Angelus, & mens humana, sint substantiæ formales, ac verè spirituales; illorum abstractus exsistendi modus arguit. Qui aliis formis denegatus est, quæ per modum
68 omnis luminis subsistunt, & intereunt. Unde colligo in Thesin novam, pro Scholis: *Nullam substantiam esse annihilabilem, vi naturæ, aut artis.* Absurdum mihi visum semper fuit, quod materia in se imperfecta, sterilis, & impura esset æterna deinceps à creatione, & quod formæ, per mortem annihilabiles, essent substantiæ veræ; Substantiæ inquam essent tanto vivaciores materia, & tamen momentaneæ. Quare jam patet, quod ignis consideratio, per Physiologiam, reseret naturæ januam, totamque illuminet Philosophiam, omnesque excluserit Pyrotechniæ despectores. Considerabam olim, cum molestia. Si forma rei sit maximè & principalissimè substantia, adeoque actus per quem materia sit hoc aliquid subsistens: Equidem forma principalissimè subsistere, atque substare debe-
9 bit, vel falsum est axioma: *Per quod unumquodque est tale, illud ipsum est magis tale.* Sed consequens, simul cum axiomate, est falsum. Quippe omnes animæ belluarum, omnesque formæ sunt caducæ. Ergo & antecedens mihi falsum reputavi. Creata nimirum universa ex nihilo facta sunt, adeoque istius principii indolem servant, atque ideo inprimis formæ & esse rerum, redit sponte in pristinum nihil. Verumtamen Deus hominem non immediatè ex nihilo, sed ex limo terræ creavit, fuitque ejus creatio ideo longè aliud, quàm reliquorum. Etenim omnipotens limum de terra sumsit, non quidem in pondere adæquatum homini, instar statuarii (quippe ex unica costa, integrum corpus

3. Forma substantialis.

4. Substantia formalis.

muliebre plasmavit, (ut manifestaret mysterium hujus anomalæ creationis, non esse per modum
aliorum: sed substantiale, quo ad formam. My- 70
sterium inquam totum, ad fines, sive ad animam directum, manifestans animam hominis, nedum esse exlegem, unicamque inter formas cæteras, substantiam: sed etiam, quod ex imparitate limi vel costæ ad integram personam, cerneremus animam nostram, esse substantiam formalem, non quantam, sed merè spiritualem. Et quæ, per modum verè substantis entis, quandoque abstracta, æternum, ex dono creationis, deinceps permaneret. Est itaque omnis forma creata à Patre luminum in propriam speciem, estque lumen quoddam sui corporis: Distinctæ autem sunt formæ, inter se, nedum
luminis gradu; sed tota specie. Ideoque tot lu- 71
minum species in natura, quot rerum. Cumque inter res etiam Angeli numerentur; sequitur longè plures esse luminum species, quam rerum materialium. Sed meritò rememorandum est, in seminum Archeo, nitorem, vel splendorem, adeoque lumini formali simile, aliquid contineri, quod materiam ducit ad fines speciei suæ congruos: longè tamen à formali lumine, istum splendorem recedere; siquidem ilico, immediatè conditur à Patre luminum:
splendor verò procedit ex naturæ gremio. Est- 72
que differentiæ & dissimilitudinis amplitudo in hoc sita: quod inter, sive ad summum, splendor seminum sit effectus Archei fabri; lumen formale verò, sit causa, & actus vitalis. Denique splendor differt ab Archeo, tanquam lumen à materia, adeoque totum splendoris esse, terminatur in splendendo: lumen autem formæ, est ita ipsius quidditati annexum, quod sint formaliter unum, & idem, sola relatione distincta. Adeoque etsi lumen formale luceat; tamen actus ejus non in lucendo terminatur; sed
in essentifica quidditate. Ideoque nitor, atque 73
splendor, sunt quidem graduum initia, ad lumen ignibile, & calores ejus: ubi lumen formale toto genere à lumine ignibili differt, ideoque gradus nescit; sed species habet in sui formalitate distinctas, atque distinctivas, tam in essentia specifica, quàm in esse individuo. Ideoque natura debet recipere distinctiones specificas, à formali lumine, non valens alioqui seipsum distinguere à seipsa, nisi per aliquid prius, quod actum distinctionis contineat. Ut neque seipsam per se perficere, nisi id recipiat ab aliquo priore, efficienter perficiente. Et cum formæ res ipsas activè distinguant, atque perficiant, conside-

ratur in illis Potestas, præcognoscens à fine usque in finem, infinitæ Sapientiæ. Docui jam ante, quod lumen Solis, cadens in terram, ob-

75 vians lumini lunari, sese mutuo penetrent. Ita lumen animæ nostræ, attingere, & immediate penetrare posse, omnes omnium formas, modò semel corporis sui contagia amiserit. Quamdiu autem corporis socia est, formas sibi subordinatas penetrat. Quod significatur in verbo: *Substituit pedibus ejus volucres cæli, pecora campi, & pisces maris.* Etenim quidquid anima immortalis (de sensitiva non loquor) emanative cogitat, idipsum quoque attingit, prout tractatu de venatione scientiarum, & in phalange morborum. Sic pariter & suam sensitivam, mens penetrat. Sicque animæ cogitata, in corpus derivant. Vice versa, animæ sensitivæ conceptus (puta dum dormiens sitit, esurit, &c.) ascendunt in cor, & non rarò immortalem feriunt men-

76 tem. Hinc ergo, consequens, omnes rerum proprietates, tam occultas, quàm manifestas inuri corporibus, ratione contactus formalis, adeo, ut tandem etiam contaminent, saltem deliberationes substantiæ formalis. Vt dum rabidus, dente cutim, vel leviter sauciat, mox inde rabiei symbolum, in lumine, quo se sensitiva &

77 mens contingunt, propagatur. Deus verò, quamvis habeat immediatum omnium contactum: non tamen vicissim ab ulla forma attingitur: nisi ab anima, actualiter mediante, in Boni symbolo: Idque quatenus sui imago, in Deum sese reflectit. Formæ autem reliquæ, ut caducæ sunt, nil in lumen infinitum, substantiale, ter gloriosum, agendi juris habent. Ex præfatis ergò constat, quod quæ in Aristot. sunt innocentiæ, Scholarum sunt blasphemiæ, dicendo: Quod si

78 Deus aliquid immediatè ageret, deberet & quoque pati reactionem. Quodque Deus immaterialis utatur instrumentis immaterialibus, ut aliquid operetur aut agat. Porro siquidem mens humana imaginem Dei proximè refert, immortalis, & ideo sit impassibilis, non potui mihi persuadere, quod legibus corporis coërceatur, sic ut ab hoc patiatur. Hoc est, scio, stante valetudine, non rarò turbari principes mentis potestates. Aliam idcirco agnosco sanitatem in ente, atque aliam in mente: non possum tamen comprehendere immortalem substantiam spiritualem, ab infami excremento, quod illam neutiquam attingit, pati posse. Quidquid namque patitur, id à fortiori agente fit, eique subjacet.

79 At caducum agens, in horas labile, atque determinatum omnifariam, non potest esse fortius ente immortali, & spirituali, cum quo nec symbolum nec contactum habet. Mens ergo immortalis non furit, non delirat, non dormit per opiata, non alienatur hypochondrii exorbitatione, non lunaticismo variat, nec vino cespitat, ut nec rabidi aut tarantulæ ictu, rabiem sentit. Furores ergo, & alienationes Rationis, non sunt menti propriæ. Sed hæc deinceps à corrupta natura, tædio corporis afflicta, delegavit succenturiatum suum animæ sensitivæ, quam radio solo vitali penetrat, ut sit, & vivat, hospitetur in ea & obvolvatur: de reliquo autem, non nisi ex obliquo, squallidè aspicit. Non est autem 80

sensitiva in homine, alicujus bruti forma specifica, multoque minus individualis, ut brutum sit, antequam homo. Anxii in hoc fuerunt, quotquot ante me, brutorum formas, substantias putarunt & desumi immediatè ex ipsa substantia materiæ, nec deduci desuper lumen novum à Creatore, quod non sit substantia: sed lumen, quod unitatis specificæ sit syndesmon. Sine quo, irriti omnes naturæ nisus, corporum dispensationes, auræ excitationes & splendores, adeoque inanes, atque steriles sunt seminum conatus, quicunque è naturæ gremio eliciuntur. Archeus namque dare nequit, quod non habet, nec habet quod sua natura est longè angustius. Creator ergo, luce quidditatis specificæ Archeum modo ineffabili illustrat & simul in unitatem concreti connectit. Estque in sensitivis anima, sive vita sensitiva. Suus ergo maturitatis momentis, & destinationis periodo, brutalis conceptus animatur specifico lumine formali. Sed cum semen humanum non habeat specificam determinationem, ad dispositiones brutales, (nisi prægnans fortè per phantasiam alienet humani seminis typum) noveritque Omnipotens, quorsum ac quousque singula fluant semina, dum jam ad vitam ventum est in homine, recipit animam sensitivam indistinctam, quo ad brutalitatem in splendore, sola vita potientem, simulque eodem instanti, cum vita, mentem immortalem copulat Conditor: ut per 81

hunc actum ultimatum, sensitiva determinetur ad speciem, per individuum humanum: peritura tamen una cum hominis vita, eo quod substantiæ formali, atque immortali copuletur quidem; sed non uniatur, neque eandem penetret: ast dumtaxat attingat irregulariter, prout de vita longa. Sensitiva ergo, determinatur specifice à mente, tanquam lumen à substantia lucida, alias unioni corporis esset inepta. Adeoque subordinatio ejus, ad ulteriorem actum, in conceptu

ceptu Creatoris, tollit à sensitiva, determinationem specificam. Eo quod forma subordinata esse, nomen aut speciem rei, non determinet,
82 licet in individuo actualiter exsistat. Idque etiam, quod anima sensitiva,non sit substantia aut accidens: sed luminosa natura neutra: Nec est enim vegetans forma in bruto, dum solum vegetatur & nondum sentit: quia est subordinata animæ sensitivæ. Multi idcirco putarunt, duos actus formales non se compati, eo quod censerent, esse duas substantias: & sibi in igne contradixerunt, dum lumen viderent penetrare lumen, ignem ferrum, imo & ignem igne adjun-
83 cto, per follem penetrari. Denique sensitiva in brutis, non est vegetativæ animæ nuda promotio, sive transitus, ad perfectiorem sui statum: ut illa adveniente, hæc fatiscat, aut in illam hæc commutetur. Nemo enim animas plantarum accidens dixit: sed omnes fatentur eas esse, ens
84 vitale, subsistens. Sunt namque animæ vitales: sed non propriæ viventes: Sic enim arescente planta, vitale lumen ejus cum anima perit, plerumque, perstite tamen illius simplicis virtute. Dixi, plerumque, eo quod radix floris Anemones, in rugas plane arefacta, adhuc reviviscat, &c. Itaque animarum operationes, & effectus,
85 permanent discreta.Ita ut unius animæ functiones extinguantur, illæsis alterius. Sunt ergo animæ discreta lumina, & subordinata ad terminum destinatæ durationis, in motu determinata. In quo termino, nisi à superveniente lumine penetrentur, mox desinunt esse. Itaque distat hoc vitale lumen, ab igneo (ut dixi) fine, mediis, organo, effectibus & proprietatibus. Vtpote lumen igneum, in gradu remisso, non est vivum unquam, nec vitale, nisi occasionaliter, sive quatenus excitat. In gradu autem intenso, per sui complicationem redactum, est destructor, & artificialis mors, & simplex creatura: ubi alias lumina formarum, per omnes rerum species,sunt dissecta. Cum res non aliunde suam quidditatem trahant, quàm à formis luminosis. Possumusque luminum diversitates facile demetiri, si idem Solare lumen, à luna repercussum, tam facile à suis proprietatibus transmi-
86 gret. Postremò mineralium Archeus, planè materialis est, sub spissitudine liquidus, occultum, & torpidum tegens nitorem, qui vegetior atque liquidior est in plantis, in quadrupede verò aperte fluctuat atque splendet, adeo ut defungente animali, mox in oculis,splendor deficiens conspiciatur. Finge enim bovem 800 ℔ pendentem, qui extincto vitæ lumine mox friget.

Ergo lumen istud calidum, necesse est, sit tanti, ut totidem libras in frigus ruentes, continuo sui fomento, à frigore præservet. Calidum er- 87
go lumen quadrupedum, ac volucrum, Solare est, non secus atque piscium, lunarem splendorem arguit. Exemplum enim luminis frigidi piscium, noctu non rarum est in myricis, terris, inquam, cremabilibus. Etenim lumen est, & accensum, exhalatio splendens absque igne & calore. Nam subinde, sub densissimæ noctis caligine, potui manuum lineas distinguere sub lumine præfato. Finge eodem quoque modo, vegetabilia duplicem lucem sortiri, ex natura lucis, non autem elementi, eo quod unico constent omnia elemento. Cum ergo Scholæ luminum proprietates ignoraverint, non mirum in gradibus eas simplicium cespitasse. Adeoque 88
aliud posthac judicium est dandum de gradibus simplicium,juxta pluris,aut paucioris participationem luminis, de suo luminari regente. Id quod Pyrotechnia declarat, seductione luminaris entis, à reliquo concreto. Quod pluribus sat jejunum est: sed Adeptis perfacile. Quippe per 89
ignem Gehennæ, qui est liquor Alkahest, Paracelsi, sciri potest, quantam alterutrius luminaris partem, vegetabile (etiam incognitum, contusum, ac situ obductum) possideat, non minus quàm qua figura ornatum fuerit. Idque 90
non Quercetani suasu, qui cum vidisset debile lixivium congelari, putavit urticæ ens seminale, post incinerationem, in sale cinerum permansisse: Eo quod incipiens glacies, stirias suas acuminatim contrahat. Fallitur quoque Para- 91
celsus, quod, omnia vegetabilia; primi gradus calorem, non posse superare scribat. Luserunt nempe mirabiliter luminaria magna, in simplicibus; seminaque ad graduum amplitudinem pro decore Vniversi ascendunt, habentque ideo quævis formæ, essensificantis quidditatis lumen. Ad alterutrius luminaris syzygiam redactum. Non tamen luminarium lumina, formæ sunt constitutivæ simplicium: Eo quod Solis 92
lumen, vel in sui simplicitate, sit combustivum. Turpe ergo, quod homo hominem generet, & Sol, Quippe quod gentilitatis Idiotismo sit refertum. Denique volucrum, & quadrupedum semina, primum sunt muccosa, quia pusilla Solaris luminis ope perficiuntur. Coguntur au- 93
tem atque densantur sensim, ut ad sui generati consistentiam sufficiant. Interim piscium ova, primum sunt duriora, & mox lunæ auxiliante lumine, in muccaginem tenerescunt. Duo igi- 94
tur sunt, & sufficiunt luminaria magna, ut toti-
dem

dem primitiva elementa. Sol, aëri præsidet, ut Luna, matricibus aquis. Quocirca animal Solis lumine fœtum, continuo aëris suctu opus habet, ut & pisces, indesinenter aquas trahere coguntur, ad sui sustentationem, luminisque sui
95 refocillationem. Novi quidem, lumen Solis, in silicem recipere (sola nempe silicis præparatione) ut extra Solis præsentiam, sub densissimis tenebris, lumen illud acquisitum aliquantisper permaneat, iterumque hauritur lumen, nova expositione silicis, ad Solem diurnum, licet
96 obnubilum. Hæc itaque nobis fuit inspirationis non contemnenda necessitas; ut luminarium videlicet, in seminibus, quadam consanguinitate contentorum, restauratio contingat: non autem sola, solius frigoris desiderata temperies. Teste pisce. Sufficit ergo, nullam naturalium formam, produci à Cœlo, à Sole, ex somniato materiæ appetitu aut qualicunque seminum dispositione; Vtpote quod hæc cuncta claudantur accidentium Syndrome, nec viam ad creationem ex nihilo noverint. Nam natura non valet unquam ex se, ad vitalis luminis procreationem ascendere. Sed Christus, Dominus Vniversi, solus est vita omnium rerum, & parens: nec hunc honorem dabit ulli creaturæ. Pater luminum ergo, solus Deus. Non autem sic vocatur, quia stellas fecit. Nam ut non dicitur Pater lapidum, aut rerum non viventium: ita neque astrorum. Imo nec proinde dicitur vegetabilium Pater, tametsi lumen aliquod vitale in se habeant. Pater itaque universorum luminum, solus is est, cui soli competit Patris nomen. Quique solus est Pater vocandus, & in cœlis est. Nam etiamsi pater carnalis, de suo det, unde paternitatis nomen ipsi tribuitur. Quia tamen non est luminum vitalium dator, sive formarum Creator, vetitum est nomen paternitatis vitali dari creaturæ. Est ergo Pater luminum, sive formarum vitalium Deus. Suntque totidem diversa ejusmodi lumina, quot formarum vitalium. Etenim quia animæ, non cognoscuntur notione à priori, ideo universali etymo vocantur lumina, cum proprietate filiali, cujus correlativum est Pater. Ita tamen ut ista paternitas sit analoga. Nam licet verè creet omnes animas viventes: non tamen belluæ, proin filiationem proprii nominis, assumunt: quia nec similitudinem sui illius Patris. Pereunt namque illarum animæ, cum vita illarum, per modum flammæ candelæ. Sola itaque mens hominum, immortalis est substantia, imaginem Patris luminum referens: ideoque data est illi potestas fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus, indignatus sum, etiamnum hodie à Christianis doceri, formas rerum & animas brutales esse substantias veras & spirituales: per consequens non esse lumina vitalia, nec creari à Patre luminum universorum: sed à Sole dari ac fieri, itemque suscitari ex potentia seminali. Quasi substantia spiritualis crearetur à potentia materiæ. Id enim inter quisquilias Gentilitii, retentum in Scholis æstimo: at non citra læsionem divinæ Majestatis. Cui debetur omnis amor filialis.

MAGNVM OPORTET.

1. Paracelsi inconstantia. 2. Ortus spontaneorum per genera. 3. Archeorum dissonantia. 4. Accidentia plurima manent in novo generato. 5. Speciebus addi, vel minui per Oportet, contra Aristotelem. 6. Error Paracelsi in ipso Oportet. 7. Accidentia mutant sua formalia objecta propria. 8. Contraria persuasio Physicam hactenus evertit. 9. Quomodo idem accidens migret, cum rei vita media. 10. Vnde naturarum tot diversitates in homine. 11. Fictus ille appetitus materiæ meretriceus. 12. Demonstratio erroris. 13. Rerum necessitudo, unde realiter, & principativè. 14. Schola non docuere vera initia. 15. Quædam in aëre corrumpuntur, alia verò conservantur. 16. Vnde rerum corruptio. 17. Corruptio est solius materiæ. 18. Quid corruptio. 19. Corruptio non est de privativis, contra Aristotelem. 20. Corruptio & generatio, non reciprocè subsequuntur. 21. Scholarum inadvertentia. 22. Quid sit magnum Oportet. 23. Terra, non autem aqua proferet Tribulos & Spinas. 24. Ante peccatum, qualis digestio. 25. Tribulorum ærumna qualis. 26. Odores & sapores, fermenta fundamentalia. 27. Error de octo gustibus. 28. Tres vitæ, earum fluxus, & recessus, per tres rerum monarchias. 29. Verruca cur attactu pomi pereant. 30. Basis sympathiæ. 31. Retrocessus vitæ. 32. Triplex vita mineralium. 33. Proprietates in loco, & locato. 34. Quid duplex nihil, in verbis, Terra inanis & vacua. *35. Lumen, esse extra lucem; per silicis mechanicam probatur. 36. Sensationes in sensuum organis. 37. Quorsum inserviat Magnale. 38. Immediati locorum cives, quinam. 39. Origo, & progressus metallorum. 40. Vita in metallis, progressus manifestior. 41. Vnde mineralia tanta sint efficacia. 42. Dignitas Archei ante peccatum*

tum. 43. Quæ sint qualitates ambulatoriæ. 44. Quod Scholæ clamant impossibile, est in natura necessarium. 45. Vnde iste error. 46. Absurda aliquot inde sequentia. 47. Axioma frivolum. 48. Scholarum miseranda tenebra. 49. Objecta visus, cur magis operentur in prægnante. 50. Adepti ambulant per objecta visus. 51. Speculationes aliquot in themate de spirituum apparentiis. 52. Distinctio qualitatum a modernis. 53. Morborum occasiones. 54. Modus quo fit hydrophobia. 55. Idem de aliis venenis. 56. Venenorum alteritates. 57. Modus quo venena agunt. 58. Considerationes circa venenorum activitatem. 59. Exsufflatio vitæ, qualiter contingat.

1 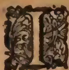Nadvertenter sic paulatim enim
cecidi, ab elementis in ortum for-
marum, ibidemque distinxi qua-
druplicem formam, genere à se
invicem diversam. 1. *Formam
nempe essentialem.* 2. *Formam vi-
talem.* 3. *Formam denique substantialem.* 4. *At-
que tandem excellentiam Substantiæ formalis*, pro
colophone Naturæ addidi: Cum enim de ele-
mentis meam doctrinam explicuissem, sensim
decidi in historiam vitalium, ac consecutivè
quoque, in morborum mortisque necessitates,
me devolutum sensi, ut scilicet physicalia initia,
ad finem destinationis humanæ applicarem. Ita-
que ad magnum Oportet perveni. Ad vitæ ni-
mirum fluxus, atque refluxus, adeoque ad
mortis intestinam calamitatem deveni. Qua-
propter omnis consideratio nostra physica, Me-
dica posthac fiet. Enimvero Paracelsus, non sat
sibi constans, in inventione causæ morbificæ,
cespitavit in medio ac modo, quibus res quæ-
que in occasum vergit. Ad cujus elucidationem
jam ante docui, fructus, quos vetustas credi-
dit elementorum congeriem, unius aquæ esse
proles, impraegnatæ à semine, quod in locis,
tanquam uteris, aquam disponit ad generan-
dum. Etenim ubicunque aqua odorem acqui-
rit, mox quoque in eo ipso fermentum, atque
deinde semen, in materiæ dispositæ per fer-
mentum, incæpta dispositione, concipit. Plu-
rima siquidem solius odoris fine, fiunt. Sæpe
enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ
integræ historia, propter odoris florem, vel flo-
ris odorem nascitur, estque odor multarum spe-
cierum finis ultimatus, tam in condimentis,
2 quam pharmacis. Vtpote ex arena, seu terra
simplici, & aqua, crescit nil nisi situm prius,
fracedinem, sive odores contrahant. Procul e-
nim subter terram nil fracescit, nec crescit plan-
ta in arena. At fere prope diem, odor, fracidus
est, & Leffas suas profert plantas. Puta si fimi
pars una putreat in terra, quintuplo sui ponde-
re, aquam impraegnare potest & fructum ede-
re. Etenim aqua omnis odoris expers, nisi in
sui sulfure, fermentum odoris conceperit, cer-
tè in pristina simplicitate, sine fructu perma-
net, ut aqua pluvia. In profundis ideo terræ
stratis, ubi longe a situ, putredine, & corru-
ptione est recessus, licet leffas nullum sit, ta-
men aquæ, occulto odore loci impraegnantur,
primum, salis cujusdam contagio impercepti-
bili, ad ditiores mox fructuum colonias pro-
perant, & extra prorumpunt. Habitat nempe
suus ubique peregrinus odor fermentaceus, qui
sulfur aquæ ingravidet, inibique sopitus, tan-
dem concrescat. Vt in mineralibus. Vel con-
cretus atque densiori aura saltem perfusus, ve-
getet; ut in plantis, & oviparis. Vel prorsus ab 3
initio, forma auræ, gliscit. Prout parturienti-
bus vivam prolem. Archeus ergo jam conce-
ptus, ubique vitæ custos & transmutationum
promotor manet, ejusque mutationem, illico
vitæ suæ mutatio, à prima nempe vita & mate-
ria sui, usque in ultimam sequitur. In hoc nem-
pe, Archei rerum consonant, quatenus vitales
splendorem aliquem possident: variant tamen,
quatenus dissimiles formæ præcursores, & œ-
conomi. Attamen non se mutuò recipiunt, ne
illorum turbetur regimen quin ordinis (quem
malè philautiæ titulo explicant) ergo, herus
maneat, qui potior fuerit. Quorsum sanè fer-
menti sui impressiones liberaliter expendunt,
ut consortis Archei, alienas inquietudines com-
pescat, illumque subigat. Etenim prout sub
immortali mente non pereunt formæ subordi-
natæ ossis membranæ, &c. Ita & rerum con-
tingit transmutationibus; sic quidem, tametsi
cibus, omnimoda transmutatione, formam san- 4
guinis acquirat, hic tamen conservet, non ob-
scura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambu-
lant de una materia in aliam. Durus sane, & pa-
radoxus hic sermo in Scholis. Quæ statim facti
exemplo probabo. Prope Montes ad Zomam,
porcus, recedente mari, squillis, conchilibus,
&c. vescitur. Caro ejus sapit axungiam piscis,
est tamen porcina, Ebræis vetita. Vanum ergo, 5
quod species rerum, sint tanquam species nu-
merorum, quibus ne unitas additur, vel subtra-
hitur, quin continuo ipsa mutetur species. Vni-
ca nempe animalis caro, sapores alienos, pro
ciborum varietate, suscipit. Quercus Hiber-
niæ, ita antidoti proprietates retinet, quod no-
stris ædificiis araneas fuget. Qua proprietate

quercus nostras caret. Non enim contingunt accidentium migrationes in cibis, defectu, perfectæ, atque essentialis transmutationis. Nec etiam lotium redolet therebintinam, macim, vel asparagum, quatenus aliqua pars excrementosa cibi cum cruore permaneat in carne. Id enim minus repugnat perfectæ transmutationi, separationi, & electioni, Archeo debitis, cui nempe inest vis perfectè transmutativa materiæ, dispositiva in figuras, odores, colores,
6 omnemque accidentium proprietatem. Paracelsus enim, subinde vitæ, ac materiæ mediæ mentionem fecit: sed non sibi appropriavit, in maxima necessitate, qua de tartaris somniavit. Etenim rem sibi in securo collocasse visus, exemplo tartari vivi, si consimilem tartarum, obliquè cibis ac potibus immiscuisset, ad morborum materiam atque originem inveniendas, ante se nondum detectas. Nec enim explicuit, unde sapores insignes, post ciborum veras
7 transmutationes, maneant superstites. Quocirca necesse est, idem numero accidens, migrare de subjecto, esse inquam, in formali transmutato, quod prius erat in transmutabili, licet
8 forma subjecti inhæsionis plenè perierit. Eo quod, etsi non maneat materia, permanet tamen vita media, de qua in Scholis nil auditum est hactenus. Manet nimirum vita media, in Archeo transmutato, non secus atque forma
9 ossis, defuncto homine. Nam licet stomacho insit vis fermentalis, quæ sibi ingesta resolvat, ac deinde in aliis officinis perfectè eadem transmutentur: non potest tamen modò, quicquam tam perfectè in nobis, immediato digestionum fluxu, assimulando transmutari, quin de cætero non supersint prioris concreti obtusiores
10 vitæ mediæ qualitates. Qua nimirum necessitate, assueta alimonia diversorum climatum, imprimit in partes solidas peregrina admodum contagia proprietatum. Vnde tot, unius naturæ humanæ, difformitatum dissimilitudines contingunt: quas certè, nunquam potui vanis qualitatum complexionibus dedicare. Suilla nempe est suilla, licet horridus axungiæ piscium gustus remanserit in vita sui media. Quæ res nunquam ante considerata, totam naturæ contemplationem effecit sterilem. Siquidem hic cardo naturæ, est neglectus in Scholis. *Oportet* namque, prorsus est necessarium, quo vitæ mediæ qualitates remanent in transmutatis. Eo namque nisi concesso, nulla erit medicaminum potestas, ut neque morborum occasio. Nil enim felicius operatur ad sanandum, quàm quod per sui transmutationem penitissime intravit, & proximè est unitum illi, quod sanari debet. Granum sic in terra moritur, ut per vitam mediam suam, novas proles excitet in fœnus. In cibis quoque, licet pristinæ ciborum formæ prorsus perierint, mansere tamen operativæ proprietates, prioris vitæ mediæ: idque in secundam, & tertiam subinde generati transmutationem. Sensim nempe fatiscente nativa, vitæ mediæ proprietate, sub adscendentis Archei dominio, cujus videlicet fermenti subacta est materia. Istud nempe est *magnum* 11
Oportet in hac vicissitudinum valle: non autem est meretricius appetitus impossibilis hyles. Finxit namque Aristot. materiam, omni accidente, ut & forma essentiali, privam, hancque sibi chymeram, in naturæ initium statuit. Adeoque pro principio materiali constituit, non quidem ens physicum, actu existens, aut potentia possibile: sed corporalitatem mathematicam; non verò hoc aliquid, aut principians initium. Etenim figuris, atque mensuris, imaginario lubitui, naturam auscultaturam putavit. Interim ut ista materia foret principians, finxit illi competere principium quoddam motivum, appetitum nempe universalem, ad quasvis sibi ignotas formas. Quæ somnia, etsi ridicula, nulli fini, usui, aut necessitati conformia, multasque de se absurditates parturientia; adorantur hodie tamen à Scholis. Quæ seipsas inde fecere ridiculas. Cum illius corporeitatis nullus possit esse appetitus, spirans ad ullam perfectionem, quam ante in se non haberet. Nempe ut sit figurarum atque formarum possibiliter capax. A- 12
lioquin enim in consideratione naturæ, & quidem in esse principiante, omnis entis appetitus fertur in perfectionem, non quamlibet: sed seminis, in dispositione fermentorum præexsistentis, adeoque etiam operantis. Semen autem non adspirat, nisi ad determinationem, in Archei dispositione adumbratam. Enimverò ut mathesis sibi proponit corpus, sive omni accidente, omnium figurarum capax: Ita Aristot. hanc speculationem pro lubitu in naturam sibi ignotam invexit, ac huic materiæ appetitum, vicissitudinis amantem, & unicam causam introduxit. Vsque adeo materiam primam censuit omni qualitate & forma vacuam: solo autem appetitu meretricio, ad omnes & quaslibet formas, dotatam. Nesciens inprimis vicissitudinem, non appetitu materiæ: sed instructione seminum, provenire. Nec Scholæ semel retrospexere, quod desiderium per-

permanendi, antiquius, fortius, & naturalius sit, appetitu permutabilitatis; suoque ipsæ Scholæ contradicant Aristoteli, volenti, ens unumquodque proprio naturæ nisu, desiderare permanere. Cum res necessariò sit, antequam de mutatione queat cogitare, aut optare. Itaque materia, prius esse perfectum nancisci debuisset, quam vetus esse fastidiret, & vicissitudinem appeteret. Prius est namque esse, quam placere: & placere prius, quàm displicere; nihilque displicere potest, aut vicissitudinem optare, quam quatenus adepto cognitoque placito, indicatur perfectius aliquid, possibiliter & melius. In crudioribus enim seminibus, quæ ex odoribus, prima sui fermenta concepere; odor præcedit complacentiam, hæc autem generat sui, & permanentis, desiderium. In possibilibus verò, desiderium facit eundem appetitum permanendi, non autem pereundi, per mutationem sui esse. Quod si verò, ob intestina mortis impedimenta, non sit concessa permanentia: fit in corporibus dissolutio, inde verò tædium; à tædio autem preceditur ad aversionem, sensim labente vi rectrice, unde tandem destructio non intenta: sed subsequens per necessitates. Scholarum erat novisse, quod esse semper præcedat tædium, ad non esse. Quod hoc tædium non sit intentionis naturæ, sed imaginaria metaphora potius, ad defectus rerum subsequens. Saltem quod hoc tædium, deberet præcedere appetitum, ad non esse. Multoque magis, appetitum ad novum sibique incognitum esse. Cum novum esse non detur, ante interitum præsentis esse. Breviter quod & tædia displicentiæ appetitus, non nisi somnialiter conveniant non enti. Tandemque, quod ex somniariis principiis, tam absurdis, nil exspectandum præter errores, confusionis plenos.

13 Vicissitudo ergo in natura, non ex appetitu materiæ: sed ex potestate efficientis Vulcani est. In quo odor, & sapor vitæ mediæ, generant seminalem imaginem transmutationis originem. Neque enim adhuc satis sibi Scholæ constant, in illo materiæ appetitu; imo principia naturæ theorica, non videntur Scholæ in usum docuisse veritatis.

14 Cum siquidem ad res ipsas descendunt, non illum appetitum materiæ, amplius incusant, pro rei corruptione: sed aerem, corruptionum quarumcunque effectivum culpant. At ego plura sub aere siccari scio, quæ aliàs sub terra, vel aqua putrent illico.

15 Siquidem vitrum putrefactibilium ultimum, in aere manet velut æternum. Sepultum verò post annos, fracedinem admittit, crusta obvolvitur, sal ejus dissolutum, fatiscit: & arena sui constitutiva permanet. Aer capsa est, in cujus porositatibus quædam se disponunt in alteritates, quædam subter aquas, & multa quoque sub terra, juxta seminum dispositiones. Siquidem quæ odorem 16 de se spargunt, eundem fluente & raptore vento amittunt, vel concluso vase, eundem intus retinent. Si enim prius: inanes corporum deinceps pori, aërem recipiunt, qui ibidem conclusus, fracescit cum odorabili, unde odoris residuum recipit fermentum, ab dicta fracedine situm trahit, rancidum, vel mucidum evadit. Sin autem posterius fiat: Tunc aër ibidem detentus, fracescit, & ad corruptionem deducit concretum, nisi odorabile, balsami proprietates habeat: eo quod fermentum novum meditetur vicissitudinem. Volatilia sive exhalabilia & profuga, facile fatiscunt (quia ut plurimum heterogeneitates habent quarum defectu, vix distillata corrumpuntur) quorum unum alterum fermentat, ab elemento vero, velut suffocantur & fracescunt, vel aërem concipiunt, ut ante. Fermentum itaque rem mutat, quatenus ejus alienat odorem, juxta essentiam rei inprimentis, vasis loci, vel adjuncti. Quæ hac mechanica probo. Siquidem jura carnium, fructuum, prout & decocta quævis, cito alioqui putrescibilia, præservo à putredine per annos, modò aëri fermentum balsamicum infudero, & continuatum cohibuero. Apud me ergo sic se habet 17 corruptio, ut dixi. Formæ non corrumpuntur unquam: intereunt quidem. Mens humana dumtaxat abscedit sospes, reliquæ autem formæ omnes pereunt. Materia verò nec abscedit, nec interit: at corrumpitur. Adeoque corruptio solius est materiæ. Est ergo corruptio, dispositio quædam materiæ, à fatiscente rectore Vulcano, derelictæ. Quatenus enim corpus recto- 18 re bene valente navigat, felix non auscultat fermentis alienis. Nec est proinde corruptio an- 19 numeranda privativis, si causis constet, positivis. Quocirca ruit Aristotelis alterum in natura initium. Siquidem non tollitur, dissipatur, mutatur, aut alienatur Archeus sponte, nisi infestante novo, sub altero fermento. Fermenta igitur aliena præficiuntur corruptionibus cunctis, perque fermentorum alteritates, omnis inchoat corruptio, ad gradum sensim, atque fastigium ascendit, ac tandem adepta periodo terminatur. Quædam enim sunt, quibus propria seminum libido, læna est, avocatque à constantiæ tenore, ad subeundas vicissitudinum trans-

 muta-

mutationes, non quidem ob appetitum ad alium formam: verum quod insitus naturæ balsamus, facile diffletur, & pereat, ut sunt carnes & pisces. Alia verò, non nisi prius excitata putredine, totum mutant, induuntque novorum seminum sollicita imperia. Qualia sunt ligna, lapides, atque igne constantissimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt gradu, quibus loci attactus, superficiem fracedine, aut mucore obducunt. Vnde dispersi odores, antiquorum seminum connubia dissociant, ac novam generationem dissolutione meditantur. Aeri est geniale symbolum, aquas ab aquis indesinenter separare: suntque multa, quæ ejusmodi alteritatem sine labe non tolerant, hinc proinde subitam in ataxiam proximè labuntur. Corruptio itaque, ut genialis balsami extinctionem includit: ita illius continuationem desiderat rei constantia. Etenim, quibus balsamus sponte diffluit vel exspirat, fixis imbutus rebus associatus, hæret, siccitatis repagulis coercetur, vel saltem prædominante fermento, a balsami indole non alieno, fovetur. Sic namque dulcia, fumus, sal, piper, aqua vitæ, acetum, olea distillata, præservant carnes. At saltem sub vitæ interitum, magna utrobique est confusio rei, opulentaque virium jactura. Adeo, ut semina, inferiori compagini inservientia, non raro simul intereant, unde rerum assistentes Vulcani, velut metu perterriti, & ut mercenarii, primi aufugiunt.

20 Corruptio itaque licet transmutationem inducat, cum alterius interitu, non est privatio, nec proinde generationem necessariò, ut neque vicissim subsequitur. Prout quæ alterna præsentia, se invicem excludunt, ut lux alioqui & tenebræ. Subsistit inprimis noster interitus, absque formæ defectu, citra materiæ necessitatum destructionem, si mumia perseveret; licet vitæ sive formæ separationem includat. Etenim id præsentem corruptionem non indicat, licet mox sequatur sponte, & arte præservetur. Sufficit saltem, quod corruptio non sit hæres immediata, rei constitutæ, nec ab intestato succedat necessario. Sic neque dum e semine res prodit, non præcedit, aut comitatur ulla seminum corruptio. Soloecismus enim est, in verbo, & re, seminum promotiones, perfectiones, & maturitates, corruptionem æstimasse. Error incogitantiæ colitur in Scholis, principiorum naturalium, præ ignorantia. Vt quæ opera sunt naturæ, putentur non entia, in Matheseos abstractas considerationes releganda.

21 Equidem dum lato vocabulo, privationem inter ens & ens, intercedere, Aristoteli conniveretur, cœpit corruptionem, privationis loco, assumta licentia substituere. Privatio enim illa, ut non ens erat, adeoque ens rationis somniatum, transsumtiva libertate concedebatur, sine attentione. At non idem jus competere debere proinde corruptioni, intellexissent Scholæ, si distinctas esse, ignavia illarum assentiendi permitteret. Quare tota naturæ Scena neglecta stetit, gentilium putationibus. Neglectis siquidem seminum fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis naturæ energia, in calorum & frigorum fabellas, dissidia, odia, velitationes, & contrarietates, per demeritas privationum classes, distorta est, ridiculamque Physices fecere indagationem.

22 Porro vocavi *magnum Oportet*, necessariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ, in alito, & constituto. Vnde consequens est, eandem vitæ mediæ residuitatem, de cibis & potibus, esse tribulos & spinas, quæ terra à prævaricatione erat proferendo. Alioqui tribuli, & spinæ, quatenus plantæ, sunt creaturæ, ad usum, & ornatum Mundi, ante lapsum facta. Frustra quoque putavi aliquando, tartaros ciborum, & potuum, esse ejusmodi tribulos, & spinas. Quoniam subsistente vita media (subsistit autem actu reali, & vero) frustra fuit fingere peregrinos tartaros, ut suo loco dicetur.

23 Notanter autem non legitur, quod aqua proferret tribulos & spinas, licet suas pariat incommoditates. Carnes enim hominum, ac brutorum, in terris viventium, referunt præfatos tribulos. Pisces vero, intus & extra aluntur, & alluuntur sale; dulces tamen sunt illorum carnes. Qui autem limo inhabitant, non ex aqua, sed ex terra, tribulos in carnium sapore exprimunt.

24 Ante peccatum Archeus noster, non solum more hodierno, cibos perfectè transmutasset: sed integras vitæ mediæ proprietates, in sui ditionem absorbuisset, tanquam earum herus. Siquidem mens immortalis, tum adhuc, sine medio vitæ sensitivæ, erat ipsamet immortalis, & impassibilis vita suo corpori. Prout de vita longa suo loco. Paradisus enim, hac parte mortem, quia vicissitudinem nostri excluserat. Sola autem arbor, scientiæ boni & mali, retinuerat sibi proprium, dualitates nempe, Archeo nostro, è rebus desumtas, posse imprimere. Quippe facile adhærent consortes vitæ mediæ invicem. Vnde Ianua in dualitates, alteritates, vicissitudinem, & ataxiam, patuit. Tandem apsonia, consonantiæ ruptrix, sic pomum discordiæ intulit.

25 Sentimus enim dein-

ceps Tribulorum, atque spinarum perpetuam tyrannidem, & multiplicitatem. Nam quot sunt sapores, & odores in rebus, specifici: totidem quoque vitæ mediæ proprietates peregrinæ, quotidie per alimenta suggeruntur. Hæc namque sunt fermenta aliena, quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla uspiam generatio contingit, quam non præcedens dispositio in materia suscitaverit: fermentum itaque ejusmodi, innatum rebus saporem, & odorem alterat, unde Archei sensim ab obedientia seminum abducuntur, & peregrini fermenti auscultant illusionibus. Breviter. Residuitates potestatum vitæ mediæ, tam in alimentis, quam excrementis, sunt ægritudinum ferè omnium occasionale initium, & hactenus nobis Tribu-
26 li & spinæ. Odores namque & sapores, in corporibus seminum, appetitum, aversionem, vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem sic motus, imaginem in Archeo, non secus pingit, quam in fœtu prægnantis. Quæ imago est essentia invisibilis seminum, concitans ad complectendum vel abhorrendum. Odor autem neuter, inservit statui, & quieti. Si ergo sapores, in vita media adhuc in transmutatis super-
27 sunt. Frivolum ex octo gustibus materialibus, & non specificis, res, earum vires, & essentias, ponderare velle. Porro, cum vita media sit dicta, respectu duarum extremarum. Prima erit recepti, & operantis seminis, sita in Archeo, rerum agendarum potestate dotato. Quæ cum nacta est maturitatem aliquam, ut dum semen corpus est, habens carnem, & ossa tenella, juxta speciei requisitum: tum adest rei vita media. Ex Archeo namque, tanquam mediatore, vitæ organo, ipsam vitam metiri convenit. In seminibus ergo, gliscit vita prima; in embryone verò, vita media. Vltima vero, cum totalis perfectio cônstituti, adest. Quæ quidem etsi sit vita ultima rei: est tamen Archei media, si vita prima rei inchoet, cum ultima seminum In herbis enim, licet videantur, semina vitam inchoare dum turgent, & hiscunt; attamen tunc potius moriuntur in vita ultima sui, ut germi-
28 nascant in vita prima rei constituendæ. Prima ergo vita fructus, est ultima seminis. In media vita, herbæ, radices, & caules, accrescunt. Flores vero, & fructus, vitæ ultimæ minantur periodum. Hanc nimirum in rebus mori necesse est, si utilitas ex alimento & medicamine speranda sit. Periapta, appensa, & quæ vi regiminis (de quâ aliquando) agunt, excipio. Debent nimirum ultimæ vitæ rerum retrogradi, ut res in succo, cui Archeus ab initio nupsit, virtutes explicet, deponendo nempe nomen, & proprietatem vitæ ultimæ, ut ad medium resurgat. Quæ mors non est extinctio, & vera mors rei: sed potius transmutatio. Quod mox in pomo constabit. Granum enim comeditur. Equidem eo momento intus moritur grani vita ultima, reducitur in vitam sui, quam superveniens Archeus noster inumbrat, & vitam mediam, in sui primam ducit, per transsumtionem, residuis, sed hebetatis proprietatibus grani prioris. In morte grani, sive ultima seminis vita, novæ creaturæ vita prima, consurgit. Breviter. Quoties Archeus rei transplantatur, sub ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab ultimo ad primum. Quod primum transsumitur in vitam novam rei, & Archei victoris mediam, remanente tantum obtusa vitæ mediæ proprietate, per quam est factus retrocessus. Esto pomum transcissum, cujus 29
pulpa interna sit affricta verrucis, donec intepuerit, & religatis medietatibus per filum, donec pomum putruerit: tum enim videbit verrucas attactas disparuisse. Simulatque enim vita pomi ultima perit, cui verrucarum impressio fuit conglutinata, perit verrucarum vita ultima, retrocedendo per mediam. Non enim hic verba, fides, aut confidentia requiruntur. Quoniam si istud pomum, a sue, vel mure editur: verrucæ non pereunt, Eò quod stomachus, vitam ultimam pomi velut conservet, in retrocessione vitæ mediæ, quam sibi Archeus assumit. Sed in morte, & vitæ ultimæ extinctione pomi per putredinem, non est conservatio, nec retrocessus in vitam mediam. Adeoque cum morte, & extinctione vitæ ultimæ pomi, pereunt una verrucæ absentes, per actionem regiminis sympatheticam. Symbolum namque 30
sympathiæ, in hoc est situm. Eo quod pulpa pomi, quæ vestit nucleum, est velut fungus sui rami; non secus atque verrucæ, fuæ sunt carnis fungi. Impressio verò verrucarum translata & sigillata in consymbolizantem fructum, cum vitæ pomi ultimæ morte, moritur una sigillum, & id, cujus est sigillum. Non minori ratione enim effluvium cum suo corpore, unde desumtum est, symbolizat, quam tonus cum suo instrumento musico, non ita cominus posito. In unisono nempe, manifeste gestit & exsultat, appenso ad fidem annulo, in cæteris autem tonis, etiam longè majoribus, & altioribus alias, quiescit. Etenim ubi cernuntur sensus subsultus, & lætitiæ, ibidem est & tristitiæ, & mortis

mortis sensus possibilis. Itaque superstitione carere mihi visum est, si verruca naturali tristitiæ sensu tabescat, in morte vitæ ultimæ, impresso sui effluvii sensu. Eoque magis, quod pomum sit velut fungus primariæ intentionis naturæ, & fortioris effectus: verruca autem, nec primariæ est intentionis, nec radicem in Archeo totali habet. Non enim intervenit mors pomi, si edatur a glire; ut neque interitus impressionis additæ, quippe conservatur vita media, sub conservato Archeo pomi transplantata in Archeum animalis. Quocirca etsi Scholæ unius tantum meminerint corruptionis generatim: Sunt ta-
31 men variæ destructiones. Quædam enim à vita ultima in primam redeunt; alia verò, quæ ad vitam mediam recedunt. Quæ vero non ad vitam recedunt ullam. Exspectant ultimam sui resolutionem, ut transeant in novam generationem seminalem: at in adventum novi seminis, ex fracescente fermento, resurgunt per primam vitam. Ejusmodi sunt quæ per venenum vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic namque pomum, sponte putrefactum & cadavera quæque, vel herbascunt, cum succo lessas, vel
32 prius verminascunt. Tandem mineralia & tres vitas, distincta serie ostendunt. Ita est. Mineralia quidem, non habent semen, cum imagine prædecessoris, per modum animantatorum. Quod tamen multos fefellit, analogo seminum fluxu, non ritè perpenso. Mineralia enim, non minus quam reliqua, alligantur suis causis constitutivis: adeoque procedunt ex necessitate, & fluxu suorum seminum. Ideoque carere nequeunt triplici vitæ seminalis discrimine. Quidquid enim absque genitore, ad hoc aliquid procedit (uti mineralia) semen suum, in locorum diversorio reperit. Quocirca quædam immediatè sunt in loco, alia verò in corpore locato.
33 Ventus quidem incessanter fluit in loco: Est tamen quibusque locis sua proprietas stabilis; certi Provinciis venti, & statæ tempestates. Quæ loco tribuo, non aeri, aut instabilibus aquis. Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotavit: sed & loca replevit immediate, seminum incomprehensibili thesauro, in mundi terminum duraturo: Divitiis nempe accumulavit loca, stata dierum maturitate, in lucem prodituris,
34 vestemque aquæ induturis. Terra enim erat primùm inanis & vacua: dupliciter nempe inanis, quia spoliata viribus dotalibus, tam in suo corpore, quam in locis recessuum ejus. Quod sic cernes. Nam etsi fluat aer, sub Blas ventorum: lumen tamen, (quia immediatè in loco, & mediate in aere) manet stabile. Si enim putetur lumen, cum aere simul fluere, vel per unumquodque instans in fluxu aeris, lumen de novo generari. Scias lumen, esse revera ens 35
extra lucem. Nam penes me asservo silicem, quem si ad aërem, Sole exsistente supra horizontem exposuero, ad spatium trium vel quatuor saltem pausarum (nec etiam refert, sive dies serenus, sive obnubilus fuerit) ac inde ad obscurum locum detulero, servat conceptum Solis lumen, ad aliquod simile fortassis spatium. Idque fit, quoties reperitur præfata illuminatio. Adeoque hinc palam fit, lumen esse ens, subsistens in loco immediatè, nec habens aliud ens inhærentiæ, præter sui ipsius locatum esse, separabile à creatura lucida. Adeoque si de aëre migret in lapidem, posset etiam de aëre in proximum aërem migrare, si ejus existentia immediata esset in aere & non in loco. Siquidem est lumini perinde migrare ex loco (subjecto immediato) in aërem, vel in silicem: in eo tantum est differentia: quod esse luminis, in aëre non subsistat, præter fotum lucis continuum, ut neque flamma extra fumum cremabilem. Sin autem silicem aptum sibi retinaculum habeat (ut fit, quando ignis ferrum possidet) persistit in eo aliquamdiu. Fit enim hinc, quod visus uno instanti suum percipiat objectum, quia immediate in loco est, tam lumen quam color; In corpore medii verò, velut per accidens & secundariò. Etenim cum locus sit subjectum ejus, non reperit resistentiam, in corpo- 36
ribus locatis diaphanis, quin unico momento, ab octavo Cœlo, in terram usque, lumen vibretur. Sonus verò, sive objectum auditus, immediatè est in capsa medii, & ambulat sine fluxu aëris, de subjecto in subjectum. Etsi in hoc Scholæ surdastræ fiant. Odor verò non dispergitur sine odorabili, quod est Gas rei. Quod per vacuitates, sive magnale aeris dispergitur. Est- 37
que magnale capsa, in qua Gas omne reducitur in primam aquæ materiam. Inhabitant ergo lo- 38
cis, nedum lumina & colores, tanquam immediati hospites: sed fermenta, Rationes. Ideoque, à Conditore verbo locata, ut sint radices seminum successivorum, in mundi usque finem. Mineralia ergo, non promiscua ubique: sed certa, statis annis, & locis. Tam enim Suevia cupro dives, quam olim potuit esse Cyprus. Insons ergo frigus, ut vanus calor ad [illegible] tiones illorum seminum. Siquid[illegible] tibus frigus, & mineralia [illegible] que. Loca enim quæ fodinis [illegible]

quandoque die, maturato semine, fœnora reddent, ditioribus non imparia. Quia radices, sive fermenta mineralium sedent in loco immediate, ac in dierum plenitudinem sine fastidio anhelant. Quam ubi semen complevit, tum Gas, obsidens aquam ibidem, semen a loco suscipit, quod aquæ sulfur dein impraegnat, aquam condensat, atque sensim in aquam mineralem transplantat. Non rarò enim contingit, quod Metallarius in fodinis, saxa diffringens, dehiscat paries & rimam det, unde tantillum aquæ, subalbidæ viréscentis, manavit, quod mox concrevit instar saponis liquidi (Bur voco) mutatoque deinceps pallore subviridi, flavescit, vel albescit, vel saturatius viridescit. Sic enim visum est, quod alias intus, absque saxi vulnere fit. Quia succus ille interno efficiente perficitur. Est ergo prima seminis metallici vita, in condo, sive promtuario loci, homini planè incognita. At ubi semen in lucem, liquore vestitum prodit & Gas, incœpit sulfur aquæ, inquinare, vita est seminis media. Vltima verò, cum jam induresciт. Est autem ultima seminis metallici vita, prima metallorum vel illi saltem proximè conjuncta. Dum verò ista massa sulfur spirat, suumque intus claudit Mercurium: tum inquam, vita metal-

40 lorum media. Vltima vero, ubi fixitatem, venæque stabilitatem propriam, acquisivit. Quocirca est vitæ, & seminis, in metallicis manifestior progressus, & distinctio, quam in duabus Monarchiis sociis. Eo quod metalla non exigant figuram, nec totum tam exquisitum. Imo si seminum imago, in vitalibus, profluat à suo genitore; certe mineralium typicæ imagines, ex promtuariis Divinæ largitatis, sunt petendæ.

41 Hinc quoque mineralium semina non sunt inquinata, genitorum turpitudine & lascivia, nec monstrosa sese ideo offerunt. Sed quia illibata, angustæ ideo sunt potestatis, in medendo. Ergo mineralia, non magis quam cæteræ res, a vitæ ultimæ possessione spolianda sunt, si ab illis obsequium sanando exspectemus. Languidam alias allatura opem, & quasi se frustra venisse plorabunt, quod fines destinationum sin[illegible] cuta: sed [illegible] stuprorum & luxuum p[illegible] g[illegible] Rep[illegible] supra. In Ec[illegible] Arc[illegible] [illegible]anes [illegible] venenorum [illegible]

ideo impossibilis. Non enim Deus fecit mortem in Paradiso non solum: quinimo neque pro homine creatum fuit medicamentum exterminii (id est venenum) in terris. Sed mox homo ejectus in terram, hæc Tribulos & spinas innexit. Id est. Licet Archeus noster victor, ciborum Archeos sibi subigat: peregrinarum tamen proprietatum reliquiæ superstites manent. Vltima nempe ciborum vita quidem abit: superstite media. Quapropter stomachus debilior, majus gravamen, sub finem digestionis sentit, quam mox a pastu: quasi Archeus, dignitatis pristinæ amissæ memor. Has igitur qualitates 43
vitæ mediæ superstites, ambulatorias voco. Ad- 44
eoque quod Scholæ clamant impossibile, est iter commune, ac necessarium in natura. Quasi necessarium foret, materiam generationis denudari omni prorsus accidente, prioris sui esse, nec dispositiones prævias superesse posse, & quasi uni cuilibet generationi præcederet corruptio, vel privatio. Adeoque necessum esset, materiam primam, sive hylen summariam, actualiter substerni, atque immediate præcedere generationi, quam tamen volunt in instanti contingere. Etenim nisi prævia dispositiones, & fermenta earum generandarum, præexsisterent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur ex quolibet. Compulit eum Scholas ad hunc 45
scopulum, male intellecta principiorum authoritas, putantes omnia accidentia, immediatè, & originaliter dependere ex forma totali rei. Quasi forma, in puncto generationis adve- 46
niens, omnes characteres sui seminis in se haberet, & antequam esset, illis infudisset. Sin autem à forma generantis immissæ sint proprietates dispositivæ in Archeum: saltem toto individuo suppositi differunt, nec ad generati formam spectabunt. Neglexerunt Scholæ, seminum & Archei entelechian, ut & formarum subordinatarum actualitates. Nesciveruntque à generationis initio, usque in finem generati spontaneum, non esse nisi unius seminis fluxum, nequicquam atti[illegible]gentem formas gene[illegible]rorum. Ergo in Archei vita media celatæ sunt [illegible]am potestates, ad vitalitatem surgentes, & [illegible]ve formæ rei viventis substratæ. Igitur 47
[illegible]heo ciborum tr[illegible]mutato migrant, & [illegible]cantur in ditionem Archei humani, [illegible]tes vitæ mediæ, seipsis tamen multo [illegible]s. Idcirco frivolum est, nulli[illegible] [illegible]nito esse, quod prius in semine [illegible] [illegible]cant corruptum) fuit. Pariter [illegible] [illegible] rei forma, omnis accidentium [illegible]

genies. Sic namque ex univoca, simplici, atque homogenea mente immortali, male peterentur tot hominum proprietates, & inclinationes. Sin verò menti astra adjunxeris. Hæc cito te deserent. Longeque petitum subsidium, flaccescit in itinere, & ante appulsum, deficit. Malè quoque cum seminibus ageretur, si à forma rei vitalis, quæ tantum postea advenit, omnis seminum proprietas, & efficacia, mutuan-
48 da esset. Inconcinnum ergo Scholarum dogma fert, generationem præsupponere corruptionem; & vice versâ. Alioqui si potestas media, in forma totali, atque vita rei ultima, consistat: certè Medentes imponunt ægris, dum sublata vitali forma, e plantis, atque animalibus, his utuntur in solamen infirmorum. Vident quidem sæpe in urina lactentis pueri, subsistere odores rerum quas nutrix sumsit, puta oleum anisi, macis, &c. quod nutrix sumsit, redolet in urina pueri sugentis, adeoque ad illum finem nutrici propinantur: vetant tamen idem accidens permanere sospes in genito, quod ante erat in corrupto. Veruntamen potius, in quolibet motus & alterationis puncto physico, sive, inter unum & aliud instans, accidentia cuncta renovari. Malunt nimirum Scholæ, lumen a firmamento, in terram usque, singulo locorum & motuum instanti, producere actu infinitas species luminis, se invicem, filo continuo, propagantes, in quolibet medii puncto mathematico, quam quod permittant, lumen immediate, per lucum ferri, radii vibratione. Malunt inquam, odorem asparagi, à specifica forma lotii, quam à vita media asparagi manare. Non enim cognoverunt aliud ens, nisi substantiam & accidens, nec lumen subsistens, nisi immediate intra substantiam medii. Objecta visus, nescierunt immediate transire per locum, cui insunt immediate. Nec advertunt se agnoscere æquivocam accidentium generationem, dum unum ex accidente, aliud vero e forma specifi-
49 ca prognatum. Rationes autem, quare objecta visus fortius moveant, prægnantium imaginationem, quam cæterorum sensuum objecta, magis corporea. Prima est. Quia objectum visibile est in loco immediate, adeoque magis afficiat, propiusque attingit, & penetrat animam, propter similem existendi modum. Attingunt nempe se mutuo per attactum intimum. 2. Cæteri sensus inserviunt visui. Puta, prægnans, Sulmone viso, fertur in edendi desiderium. Tum enim quidquid sumserit, præbet illi quidem actualiter gustum Sulmonis, servitque gustatus visui ut hero: sed decidens in stomachum, nec habens Sulmonem realiter in objecto visibili, fraudem suam percipit, quam appetitus sibi facit, ideoque nauseat, atque infirmatur mulier, corde palpitans. Appetitus enim fingit Sulmonis gustum, at falsum indignatur uterus: sed nequit cibum transformare in Sulmonem. Imo licet alium piscem esitaverit, sitque facilis transitus, in habentibus symbolum: non potest tamen inde formare optatum Sulmonem: quia est objectum gustus, non autem visus. Vbi alias per objectum repentè Sulmonem vel anatem, fœtum facile transmutat, in ejusmodi monstrum. Quippe objecta gustus, sedentia immediate in corpore aliquo, non possunt ob sui corpoream crassitudinem, formare imaginem transmutativam. Idcirco 50
qui student adeptis, contendunt laborem Sophiæ promovere per objecta visus, & quidem per lumen lunæ. Vt scilicet anima attingatur à lumine formali & nox nocti indicet scientiam. Quoad fœtum, certè illum considero ut ramulum peregrinum trunco arboris insertum, qui licet liquore materno alatur: propria tamen mox intus quadra vivit. Neque enim ut pars integralis inest: sed tanquam hospitatus miles, rapit omnia in lubitum, ipsumque vas dilatat pro sui imperio. Vterum verò considero, ut domum vacuam, à peregrino possessam, & ampliatam, in quam proinde facilius picturæ incidunt, quam in exquisitè conclusam. 3. Objectum visus est magis spirituale, & ideo imago ejus nudior, spiritualior, & magis activa. Quarta. Pater luminum, in hoc per similitudinem, manifestat sola luminis cogitatione, se ex nihilo creasse omnia. Species inquam rerum, quas ab æterno in se complectebatur, sola cogitatione, in esse creatum produxit. Sic & imaginatio libidinis animarum, per objectum visus, profundit sui imaginem in semina, fœcunda ut sic essent ex jussu Dei. Dici hic posset, quomodo 51
fiant spirituum apparitiones immediate in loco, colore, figura, & lumine, non autem in corpore: & per consequens quare videantur ab uno, & non a viciniore altero. Qua via, lumina & colores se mutuo in loco transsecent, immutata nihilominus singulorum exsistentia, quo pacto se penetrent & optices regulas fallant. Id est, effascinatio fiat. Quomodo color splendorem habeat opacum, invisibilem in medio, visibilem in termino repercutiente: licet ille nitor non minus sit in medio, quam in dicto termino, nec in illo radio, nisi directo dumtaxat. At hæc

alijs

aliis relinquo, sub thesibus à me formatis. Ego
52 Physicen magis tracto. Moderni distinxerunt
qualitates per classes: ut primæ scilicet referrent
elementalem vultum caloris, frigoris, humidi-
tatis, & siccitatis, (quarum duarum posteriorum
censuram alibi demonstravi.) Secundæ verò
qualitates continerent leve, grave, molle, du-
rum, asperum, glabrum, friabile, tenax, album,
nigrum; itemque odores & sapores, ut dulce,
amarum, salsum, acre, ponticum, acidum: quip-
pe quos putant ex elementorum mistione pro-
ximè resultare. Quod falsum est: cum ele-
menta nunquam mista fuerint: sequuntur er-
go præfatæ qualitates, tanquam dona sua semi-
num formalia initia, habentque se per modum
fracedinis fermentalis. Vt patet in fungorum
speciebus. Tertias dein qualitates vocant spe-
cificas & formales, iisque adhuc quartas ceu
magis abstractas addidere. Tertia ergo qualitas
est specialis sapor aromaticus in cinnamomo,
croco, cariophillis, &c. singulariter suæ speciei
servans. Quartæ ergo, sunt magis formales,
magisque à corpore remotæ. Qualis est vene-
nosa in venenis, solutiva in laxantibus, attracti-
va ferri in magnete, productiva lactis in fœni-
culo, &c. Saltem tres priores classes operantur
corporaliter vi seminum, quatenus sibi mate-
riam desponsarunt. Sed duæ deinceps sunt pla-
nè formales, aguntque per vim luminarem, &
abstractam, concreto suo alligatam, habentque
ideo imprimere suas actiones in formas vitales.
Tres priores scilicet, vix penetrant alia corpo-
ra, multoque minus commiscentur illis radi-
caliter: Ideoque transmutantur ab Archeo no-
stro. Ita ut quamvis vitæ mediæ suæ obscuram
proprietatem à transmutatò esse sui adhuc se-
cum ferant: subiguntur tamen in nostri clien-
telam, fiuntque cives nostri: Plura licet inter
transmutandum, insigniter cum Archeo diffi-
deant, quia fortitudinem indomitam atque
alias incapacitates habeant, sordes inquam, &
53 impedimenta. Incorporantur videlicet nobis,
cum nota vitæ suæ mediæ, quam difficulter
exuunt; subiguntur tamen. Sin minus: rejiciun-
tur post relictum in nobis sui contagium. Ideo-
que degenerant in sordes morborum occasio-
nes: quibus Archeus diversimodè commotus,
indignatusque format deinceps morbos. Sed
proprietates formales, & prorsus abstractæ e-
manant è formis, suntque luminares ideo &
igniculi ipsiusmet formæ, vim habent pene-
trandi Archeum, per totum ejus lumen, vitam
54 item & partium formas. Cogitabam ergo pri-
dem, an morsus rabidi deferret in saliva quan-
dam sigillarem fantasiam, quæ nostram velut
suum patiens in se converteret, formaretque
sibi propriam luminarem proprietatem, effe-
ctricem Hydrophobiæ? An verò noster Archeus
sibi fabricaret imaginem virulentam propria
sponte. At tandem ista disputatio, solius nomi-
nis est mihi visa. Quippè inveni in hujusmodi
actionibus luminosis, connexionem unitatis in
puncto, causæ scilicet occasionalis, & efficien-
tis nostri Archei, eò quod per modum lumi-
num se penetrent, & uniant radicaliter absque
alia distinctione, quam terminorum relativo-
rum. Quod nunc de externo rabidi veneno, 55
idem de carcinomate atque aliis esto judicium.
Lumen namque formale virulentum, subna-
tum in vita nostra, fit ipsum vivens, adeoque
prout Archeus rabidus fermentaliter conta-
gium externum suscipit; ita & in cancro, aber-
rans, se transplantat in furores, quibus car-
nem topicè infestat. Nam sive deferantur intro,
per accidens externum; sive verò intus susci-
tentur, adeoque hactenus aliqualiter differant,
quoad initium principiativum: Interim tamen
per applicationem idem est, luminis tamen vi-
rulenti, servato modo propagandi & penetrandi
juxta proprietates seminum, servataque sphæ-
ra activitatis veneno cuique propria. Nam quæ- 56
dam subitò se propagant in totum, & necem
mox inferunt: alia verò topicum venenum ex-
ercent, eò quod horum proprietas, etsi pene-
tret ex natura veneni, se dilatat tantum juxta
præscriptum sui veneni. Hæc nimirum est im-
mediata actio formarum in formas, per pene-
trationem unitionis fermentalis, cum transmu-
tatione nostri. Itaque non propriè suscitatur no- 57
vum venenum in Archeo, ut sibi formet vene-
num. Pro ut alioqui alibi (ut in febri) occasio-
nalis materia Archeum in furorem concitat,
non quidem ad fabricandum alias materias oc-
casionales febriles: sed Ideas nudas furoris, ad
expellendum dicatas, quas in suimet substan-
tia depingit. Ast lumina formalia venenorum,
penetrant lumen vitale, commutando efficien-
ter & potenter, propter venenum occasiona-
le sibi insertum, præsens & radicaliter pene-
trans vitam mediam nostram, eamque in ulti-
mam disponit, per primam vitam veneni. Igni-
culi quippe sunt formales, animantati, vel non,
perinde esto. Quoniam agunt licentia & liber-
tate formali, qua se in puncto penetrant & insi-
nuant in instanti. Aguntque quod agere jussa
sunt à Domino. Considerandum dein, quo

pacto vitam nostram tam facile pessumdent.
58 1. An videlicet nostram transmutent in suam. 2. An verò Archeum in furorem agant, ut seipsum amens perdat, & per totum se diffundat. 3. An verò per privationem luminis mortificent, exsufflando scilicet igniculi nostri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum sub se comprimant, per sui exaltationem virulentam? Certum est imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intrasse nunquam, demonstratur alibi. 2. Certum est, fieri per dona divinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque est, venena diversimode in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum statuisse differentias. 4. Certumque est tandem: Quod Deus non creaverit mortem, ut nec venena, hominum exterminium, quem immortalitate donaverat: attamen corrupta illius integritate illi evaserunt lethalia, quæ venena ipsi prius non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt: quam fermento quodam pene odorabili. Adeoque unica vita multos sibi hostes undequaque timet. Etenim fermenta ejusmodi
59 magis accedunt ad naturam corporum. Vides illud in lychnio sulfurato, quod accensum & suspensum in vase vitreo, ardebit quidem, & implebit vas sublimata sulfuris fuligine: quam etsi exspirare feceris, atque iterum lychnium ardens imposueris, momento ipso quo intrat, extinguitur. Non quidem à fumo sulfureo (qui cum sit ipse adhuc sulfur, deberet potius accendi) sed à Gas sylvestri, cujus solus odor novam flammam extinguit: non quidem materiali flatu, sed odore sui: Imo nedum lychnium sulfuratum, sed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Qua si in cadum spatiosum miseris flammam, tantisper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fæcis aliquantillum continet, exsufflat flammam lychnii aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum pestilens, sæpè absque mora vitale lumen perimit. Quia venena ejusmodi, sunt positiva & exsufflativa, mortalia, non autem privativa. Neque enim alio etymo donari possunt, quam quod suo Gas virulento efficienter exsufflant, lumen formale, animam sensitivam, sive formam substantialem vitæ nostræ. Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentissima.

NATVRA CONTRARIORVM NESCIA.

1. BRuta non erant in Paradiso, ne homo brutalem copulam videret: sed maneret innocens pudoris. 2. Ducta sunt bruta aliunde ad Protoplastum in Eden, ut illa nominaret, inde Deum laudaret, & se agnosceret. 3. Qualia ibidem essent arbores. 4. Plura individua in speciebus singulis creata, non autem in homine. 5. Homo semper comedit carnes & de sacrificiis ipsis, præter Turcas & Calvinistas. 6. Contemplativa Philosophia prima flentis Adami. 7. Artium prima Agricultura. 8. Zoosophia altera. 9. Astrologia meteorica, Agricultura pedissequa. 10. Introitus Medicina fuit postremus. 11. In primis adhuc statur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque suspectam. 12. Indicationem unicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria. 13. Detegitur fraus illius axiomatis. 14. Irrisit Paracelsus, Galenum, sibi malè constans. 15. Malè censuit omnem medelam per similia fieri. 16. Semina non operari per contrarietatem: sed per jussum, cognitum à priori, soli rerum Domino. 17. Nesciunt seminum necessitates, quorsum dirigantur. 18. Occultatur in contrarietatum axiomate ethnicismi cæcitas. 19. Notatur Aristotelis futilitas, de materia prima. 20. Argumentum ex Aristotele, retorquetur in Galenum. 21. Argumenta aliquot idem concludentia. 22. Schola decepta, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam. 23. In elementis, non dari contraria. 24. Summum frigus cum summo calore, eodem puncto aëris combinari pacificè, & absque contrarietate. 25. Rolelleum quid. 26. Aqua non fervet per ignem, ratione introducta contrarietatis. 27. Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem. 28. Ignem non esse substantiam, probatur de elementis. 29. Humiditas & siccitas, qualitates vix intelligibiles, in abstracto. 30. Nec sunt Rolellea, per modum caloris & frigoris. 31. Humidi cum sicco, non esse radicalem commistionem. 32. Unica quæstio Authoris, proposita omnibus Doctis, temperiem elementorum in misto credentibus. 33. Elementa, non esse invicem contraria. 34. Elementa non se invicem absumere. 35. Elementa non pugnare. 36. Res inanimes, non habere contrarietatem. 37. Actio Naturæ contrarietatis expers, probatur de fide: dein per aliquot argumenta. 38. Idem ostenditur in aliis rebus.

39. Quid

39. Quid sit Natura. 40. Nomen Criseos impertinens. 41. Notatur Paracelsus, quod remedium velit operari propter similitudinem. 42. In quo sit sita vis medicaminis. 43. Quare necat fames. 44. Qua requiruntur pro medela. 45. Refutatur Paracelsi doctrina. 46. Objectio futilis. 47. Peccatum non opponitur virtuti, simpliciter, privativo modo. 48. Venenum rabientis, serpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius causarum, unde fiunt. 49. Declaratio præcedentium.

Ntegritatem Naturæ jam sat contemplatus, dein paulatim descendi in ejusdem defectus, & alteritates, dum rem medicam attingo. Ostendi nimirum, non esse elementa quatuor, in natura, atque inprimis Ignem, nec accidentis, imo nec substantiæ quidditatem habere, multominus elementi naturam. Quocirca elementorum ac complexionum quaternarium disruptum, & frustraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem. Adeo ut quanquam hinc satis manifestum sit, morborum causas & essentiam in Scholis intacta fuisse: Idipsum tamen ex illarum thesibus, peculiari capite alibi demonstrare volui. Hoc loco autem demonstrabo, quod natura nesciat, itemque
1 nec admittat suo voto contraria. Initio creavit Deus cœlum & terram, ac quicquid universo continetur. Virum autem constituit in Paradiso, postquam esset creatus. Nec etenim leonem habebat secum, ovem, tigremve sibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod sibi aut fructibus Eden insidiaretur. Imo, nec voluit Omnipotens, quod homo sexualem brutorum copulam cerneret, quem in puritatis innocentia vivere optabat, (ut alibi de vita longa:) Sed adduxit Deus de animantibus singulis ad Adam, unum saltem de quaque specie, etiam è remotissimis Terræ oris (siquidem Rangifer non nisi suo climate superstes remanet) ut Adam propria illis nomina daret. Ast non tanti erat nomen dare brutis, ut Deus, absque ulteriori fine, hæc Adamo nomi-
2 nando substerneret. Sed istud est factum, ut nosceret scientiam rerum cunctarum sibi gratis divinitus datam, utque tantæ molis arbitrium, pro tot beneficiis, constanter in spiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia, juxta propriam cujusque naturam nominabat, sua ipsius cognitio quoque includebatur. Quæ apex est Sapientiæ. Noverat namque se penitus (non brutum quidem se) divinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primariò propter Dei honorem, allata sunt illi undecunque bruta: ac dein propter sui utilitatem, ut per abnegationem brutorum, quæ antè non viderat, sui ipsius cognitionem hauriret, sicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta nomenclaturis carere poterant, ubi præsertim, se invicem nominare non debebant unum, quoque alterum ex nomine cognoscere aut cognationem æstimare, non requirebatur. Sunt ergo denuo post appellationem, singula restituta suis natalibus locis. Deerat enim homini cruentum ex cæsis animantibus epulum: sed beneplacitum creatoris tulit, illi concedere fructus li-
gnorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fron- 3
de virebat florem, successivum gerebat, fructum denique perpetuum, non verminosum nec ante maturitatem deciduum, uti neque florem effœtum proferebat. Ista nempe in Paradiso, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria, ac felix ubertas. Prout enim herbæ cibis aptæ, nobis sunt cerealia, legumina, olera, & aromata: Ibi arbores quoque unum ex istis, si non quatuor simul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex siquidem glans ibidem cerealia referebat diversa. Oliva & nuces totidem notabant legumina. Prout & poma, totidem olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa stabant connexa, sub specie unica, prout & nunc pomum, oleoso nucleo subinde constat. Cuncta nimirum sensibus humanis adulabantur. At postquam hominis Majestas, ob prævaricationem, cassa, ipsique natura jam esset polluta, debebat eadem die mori; stetissetque latæ sententiæ vigor, nisi is, per quem facta sunt omnia, se vadem oppignorasset coram eo, qui fecit omnia, se in temporum plenitudine, oppetiturum pro homine, ut sui justitiam amor oscularetur. Vnde pax. Ejiciendus extra Paradisum homo in terram, ubi ligna occurrerunt steriliora, nec ciborum continuæ necessitati sufficientia. Sed priusquam abigendus erat, cum ipsum jam suæ nuditatis puderet, Deus utrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hostia immaculata immolatus, ab origine suæ sponsionis amorosæ, in mysterium, Qui ideo duos sine labe agnos, Patri æterno immolavit coram homine. Vnum quidem in holocaustum suæ futuræ passionis. Alterum quoque sine ossium comminutione, partim sacrificandum, partimque edendum, in hostiam pacis, utrique dedit

 homini,

morum erexisse, gloriatus est. Hisque cuncta naturæ tam sanæ, quam invalidæ opera & fortunas dicavit. Quæ post Græca Gens opulenter adauxit. Quibus hypothesibus, Mauritani,
11 ad palmam contendentes, laxa superstruxerunt experimenta. Hæc itaque fuit nascentis Medicinæ origo & sors; hique inventores. In his demum statum, nec progressum est deinceps. Galenus ab Antiquioribus admonitus, advertens ignem per aquam extingui, & aquam igne calefactam evanescere, leporem se auribus tenere ratus, omnes propemodum morbos, eorundemque remedia, in primis istis corporibus, eorumque qualitatibus audenter constituit. Dixit namque ignem aquæ hostilem & vicissim. Vnde decreto universali sanxit, in nobis congressum quatuor elementorum, invicem continuo in nobis bello pugnantium & contrariorum in nobis continuam. Atque inexcusabilem velitari luctam. Quare etsi foris lacesseret nihil, fore tamen, ut quandoque intemperies, sive morbus atque ruina, spontè adveniant. Mors inquam, ex compositionis elementalis necessitate, erumperet. Hoc in Galeno quidem fuit connivendum. At non in Christianis: si non doceant, in Adamo parem compositionis necessitatem fuisse antè, quæ fuit post peccatum. Si nempè Adami compositio, è quatuor dimicantibus elementis connexa staret. Statuunt itaque Scholæ omnes, sola contraria contrariorum fore remedia. Quibus videlicet omnis excessus (nomine morbi insignitus) in symmetriam redigeretur. Plausibilis ista & stupida doctrina placuit facilè omnibus, in ignaviam subscribendi pronis. Quippe, quæ sensu rustico, magno compendio, & passim à quolibet facile conciperetur: atque hinc ideo avidissimè est imbibita. Galenus interim, quantumvis amputationem, vel resectionem nosceret enti nato, privativè oppositam: attamen non addubitavit partium vel humorum ablationem, respectu membrorum, redigere ad seriem contrariorum. Neglexitque privationum familiam, ceu adultero congressu natam. Hinc universum quæcunque numero, situ, magnitudine, proportione, affluxu, vel effluxu, dissentirent, à debito ordine assumsit, tanquam si essent contraria, ut fatuæ suæ Regulæ stabilitatem faceret. Quasi Medicina non operaretur physicè; sed per solam
12 staret Mathesin. Hinc tandem absurdo generalissimo, indicationes naturales morborum, per solas contrariorum oppositiones fieri dictavit. Axiomatibus enim suis necessitates subservire voluit: non autem axiomata, necessitatibus conformia erexit. Quæ ruinam proinde facere jubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ lubitum, efficta propinantur. Manet itaque hactenus à Scholis & vulgo adorata maxima, universalis velut medendi apex, quæ per contrarietates, id est, per rixas, lites, bella, pugnam, crisesque, sanandi tritam orbitam consignant. Sic enim creditum, sic factum, fictumque est hactenus, atque id tam extra controversiam: quod nil æquè censeatur plausibile & subscribendo pronum, suaque intelligendi facilitate, oblectando & abripiendo incautum quemlibet decipiat. At cognitio causarum atque sanandi radices, longe 13
occultiori stipite crescunt, quam quod vulgus rustico sensu flores earundem decerpat. Nec consideravit Galenus, quod unum contrariorum, toties prædicari oporteret, (juxta Aristotelem) quoties alterum, eo quod utrumque staret sub eodem genere, parilique privilegio gauderet. Quocirca neque investigavit unquam, quodnam esset illud genus, sub quo staret positiva frigiditas, sive frigus, contrarium calori putrido tam multiplici, quot febrium finxit species. Nimirum ubi reperiret frigus, maligno, putrido, hecticoque calori contrarium. Totidemque passuum excessibus calori repugnans. Quæve ista esset singularis, & individua frigoris actio, tam diversorum graduum, atq; specierum, quibus totidem calores subjugati, ad symmetriam cogerentur. Quod sanè quamdiu neglectum à Galenicis fuit: etiam remedium cuique febri justum, mansit ignoratum, adhibitaque fuerunt remedia, à conjectura & casu præscripta. Angustiis nempè Galenicis utrobique, sua subjacent mendacia in mortalium necem conspirantia. Irrisit quidem Galenum Paracelsus, Helvetico sarcasmo, licet subinde ad eandem methodum coactus recurrat, suæ increpationis continuæ immemor. Coagulata nempe, non raro resolutis, & resolventibus contraria, esse voluit: imo multoties ad explosas intemperies elementales, incoactus recurrit. Tandem fervore contradicendi, omnium medelam constituit in similitudine tam naturæ, quam causarum morbificarum, cum ipso remedio. Indistinctionis scil. 14
plenus ubique. Ego verò sub libertate Philosophica, nemini addictus magistro, sentio: quod si 15
ablatione causarum, omnis inde affectuum connexitas amputetur; omnem morborum sanationem, eadem quoque causarum lege, definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio, extinctioque efficientis immediati (quæ privationem

mutationes, non quidem ob appetitum ad aliam formam: verum quod insitus naturæ balsamus, facile diffletur, & pereat, ut sunt carnes & pisces. Alia verò, non nisi prius excitata putredine, torum mutant, induuntque novorum seminum sollicita imperia. Qualia sunt ligna, lapides, atque igne constantissimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt gradu, quibus loci attactus, superficiem fracedine, aut mucore obducunt. Vnde dispersi odores, antiquorum seminum connubia dissociant, ac novam generationem dissolutione meditantur. Aëri est geniale symbolum, aquas ab aquis indesinenter separare: suntque multa, quæ ejusmodi alteritatem sine labe non tolerant, hinc proinde subitam in ataxiam proxime labuntur. Corruptio itaque, ut genialis balsami exstinctionem includit: ita illius continuationem desiderat rei constantia. Etenim, quibus balsamus sponte diffluit vel exspirat, fixis imbutus rebus associatus, hæret, siccitatis repagulis coercetur, vel saltem prædominante fermento, a balsami indole non alieno, fovetur. Sic namque dulcia, fumus, sal, piper, aqua vitæ, acetum, olea distillata, præservant carnes. At saltem sub vitæ interitum, magna utrobique est confusio rei, opulentaque virium jactura. Adeo, ut semina, inferiori compagini inservientia, non raro simul intereant, unde rerum assistentes Vulcani, velut metu perterriti, & ut mercenarii, primi aufu-
20 giunt. Corruptio itaque licet transmutationem inducat, cum alterius interitu, non est privatio, nec proinde generationem necessariò, ut neque vicissim subsequitur. Prout quæ alterna præsentia, se invicem excludunt, ut lux alioqui & tenebræ. Subsistit inprimis noster interitus, absque formæ defectu, citra materiæ necessitatum destructionem, si mumia perseveret; licet vitæ sive formæ separationem includat. Etenim id præsentem corruptionem non indicat, licet mox sequatur sponte, & arte præservetur. Sufficit saltem, quod corruptio non sit hæres immediata, rei constitutæ, nec ab intestato succedat necessario. Sic neque dum e semine res prodit, non præcedit, aut comitatur ulla seminum corruptio. Solœcismus enim est, in verbo, & re, seminum promotiones, perfectiones, & maturitates, corruptionem æstimasse. Error incogitantiæ colitur in Scholis, principiorum naturalium, præ ignorantia. Vt quæ opera sunt naturæ, putentur non entia, in Matheseos abstractas
21 considerationes releganda. Equidem dum lato vocabulo, privationem inter ens & ens, intercedere, Aristoteli conniveretur, cœpit corruptionem, privationis loco, assumta licentia substituere. Privatio enim illa, ut non ens erat, adeoque ens rationis somniatum, transsumtiva libertate concedebatur, sine attentione. At non idem jus competere debere proinde corruptioni, intellexissent Scholæ, si distinctas esse, ignavia illarum assentiendi permitteret. Quare tota naturæ Scena neglecta stetit, gentilium putationibus. Neglectis siquidem seminum fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis naturæ energia, in calorum & frigorum fabellas, dissidia, odia, velitationes, & contrarietates, per demeritas privationum classes, distorta est, ridiculamque Physices fecere indagationem. Porro vocavi *magnum Oportet*, neces- 22
sariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ, in alito, & constituto. Vnde consequens est, eandem vitæ mediæ residuitatem, de cibis & potibus, esse tribulos & spinas, quæ terra à prævaricatione erat proferendo. Alioqui tribuli, & spinæ, quatenus plantæ, sunt creaturæ, ad usum, & ornatum Mundi, ante lapsum facta. Frustra quoque putavi aliquando, tartaros ciborum, & potuum, esse ejusmodi tribulos, & spinas. Quoniam subsistente vita media (subsistit autem actu reali, & vero) frustra fuit fingere peregrinos tartaros, ut suo loco dicetur. Notanter autem non legitur, quod aqua profe- 23
ret tribulos & spinas, licet suas pariat incommoditates. Carnes enim hominum, ac brutorum, in terris viventium, referunt præfatos tribulos. Pisces vero, intus & extra aluntur, & alluuntur sale; dulces tamen sunt illorum carnes. Qui autem limo inhabitant, non ex aqua; sed ex terra, tribulos in carnium sapore exprimunt. Ante peccatum Archeus noster, non so- 24
lum more hodierno, cibos perfecte transmutasset: sed integras vitæ mediæ proprietates, in sui ditionem absorbuisset, tanquam earum herus. Siquidem mens immortalis, tum adhuc, sine medio vitæ sensitivæ, erat ipsamet immortalis, & impassibilis vita suo corpori. Prout de vita longa suo loco. Paradisus enim, hac parte mortem, quia vicissitudinem nostri excluserat. Sola autem arbor, scientiæ boni & mali, retinuerat sibi proprium, dualitates nempe, Archeo nostro, e rebus desumtas, posse imprimere. Quippe facile adhærent consortes vitæ mediæ invicem. Vnde Ianua in dualitates, alteritates, vicissitudinem, & ataxiam, patuit. Tandem apsonia, consonantiæ ruptrix, sic pomum discordiæ intulit. Sentimus enim dein- 25

ceps

ceps Tribulorum, atque spinarum perpetuam tyrannidem, & multiplicitatem. Nam quot sunt sapores, & odores in rebus, specifici: totidem quoque vitæ mediæ proprietates peregrinæ, quotidie per alimenta suggeruntur. Hæc namque sunt fermenta aliena, quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla uspiam generatio contingit, quam non præcedens dispositio in materia suscitaverit: fermentum itaque ejusmodi, innatum rebus saporem, & odorem alterat, unde Archei sensim ab obedientia seminum abducuntur, & peregrini fermenti auscultant illusionibus. Breviter. Residuitates potestatum vitæ mediæ, tam in alimentis, quam excrementis, sunt ægritudinum fere omnium occasionale initium, & hactenus nobis Tribu-
26 li & spinæ. Odores namque & sapores, in corporibus seminum, appetitum, aversionem, vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem sic motus, imaginem in Archeo, non secus pingit, quam in fœtu prægnantis. Quæ imago est essentia invisibilis seminum, concitans ad complectendum vel abhorrendum. Odor autem neuter, inservit statui, & quieti. Si ergo sapores, in vita media adhuc in transmutatis super-
27 sunt. Frivolum ex octo gustibus materialibus, & non specificis, res, earum vires, & essentias, ponderare velle. Porro, cum vita media sit dicta, respectu duarum extremarum. Prima erit recepti, & operantis seminis, sita in Archeo, rerum agendarum potestate dotato. Quæ cum nacta est maturitatem aliquam, ut dum semen corpus est, habens carnem, & ossa tenella, juxta speciei requisitum: tum adest rei vita media. Ex Archeo namque, tanquam mediatore, vitæ organo, ipsam vitam metiri convenit. In seminibus ergo, gliscit vita prima; in embryone vero, vita media. Vltima vero, cum totalis perfectio constituti, adest. Quæ quidem etsi sit vita ultima rei. est tamen Archei media, si vita prima rei inchoet, cum ultima seminum In herbis enim, licet videantur, semina vitam inchoare dum turgent, & hiscunt; attamen tunc potius moriuntur in vita ultima sui, ut germi-
28 nascant in vita prima rei constituendæ. Prima ergo vita fructus, est ultima seminis. In media vita, herbæ, radices, & caules, accrescunt. Flores verò, & fructus, vitæ ultimæ minantur periodum. Hanc nimirum in rebus mori necesse est, si utilitas ex alimento & medicamine speranda sit. Perapta, appensa, & quæ vi regiminis (ut quandoque aliquando) agunt, excipio. Debent nimirum ultimæ vitæ rerum retrogradi, ut res in succo, cui Archeus ab initio nupsit, virtutes explicet, deponendo nempe nomen, & proprietatem vitæ ultimæ, ut ad medium resurgat. Quæ mors non est extinctio, & vera mors rei: sed potius transmutatio. Quod mox in pomo constabit. Granum enim comeditur. Equidem eo momento intus moritur grani vita ultima, reducitur in vitam sui, quam superveniens Archeus noster inumbrat, & vitam mediam, in sui primam ducit, per transsumtionem, residuis, sed hebetatis proprietatibus grani prioris. In morte grani, sive ultima seminis vita, novæ creaturæ vita prima, consurgit. Breviter. Quoties Archeus rei transplantatur, sub ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab ultimo ad primum. Quod primum transsumitur in vitam novam rei, & Archei victoris mediam, remanente tantum obtusa vitæ mediæ proprietate, per quam est factus retrocessus. Esto pomum transscissum, cujus 29
pulpa interna sit affricta verrucis, donec intepuerit, & religatis medietatibus per filum, donec pomum putruerit: tum enim videbit verrucas attactas disparuisse. Simulatque enim vita pomi ultima perit, cui verrucarum impressio fuit conglutinata, perit verrucarum vita ultima, retrocedendo per mediam. Non enim hic verba, fides, aut confidentia requiruntur. Quoniam si istud pomum, à sue, vel mure editur: verrucæ non pereunt, Eò quod stomachus, vitam ultimam pomi velut conservet, in retrocessione vitæ mediæ, quam sibi Archeus assumit. Sed in morte, & vitæ ultimæ extinctione pomi per putredinem, non est conservatio, nec retrocessus in vitam mediam. Adeoque cum morte, & extinctione vitæ ultimæ pomi, pereunt unà verrucæ absentes, per actionem regiminis sympatheticam. Symbolum namque 30
sympathiæ, in hoc est situm. Eo quod pulpa pomi, quæ vestit nucleum, est velut fungus sui rami; non secus atque verrucæ, suæ sunt carnis fungi. Impressio verò verrucarum translata & sigillata in consymbolizantem fructum, cum vitæ pomi ultimæ morte, moritur una sigillum, & id, cujus est sigillum. Non minori ratione enim effluvium cum suo corpore, unde desumtum est, symbolizat, quam tonus cum suo instrumento musico, non ita cominus posito. In unisono nempe, manifeste gestit & exsultat, appenso ad fidem annulo, in cæteris antem tonis, etiam longe majoribus, & altioribus alias, quiescit. Etenim ubi cernitur lentus subsultus, & lætitiæ, ibidem est & tristitiæ, &

 mortis

mortis sensus possibilis. Itaque superstitione ca-
rere mihi visum est, si verruca naturali tristitiæ
sensu tabescat, in morte vitæ ultimæ, impresso
sui effluvii sensu. Eoque magis, quod pomum
sit velut fungus primariæ intentionis naturæ, &
fortioris effectus: verruca autem, nec prima-
riæ est intentionis, nec radicem in Archeo to-
tali habet. Non enim intervenit mors pomi, si
edatur a glire; ut neque interitus impressionis
additæ, quippe conservatur vita media, sub con-
servato Archeo pomi transplantata in Archeum
animalis. Quocirca etsi Scholæ unius tantum
meminerint corruptionis generatim: Sunt ta-
31 men variæ destructiones. Quædam enim à vita
ultima in primam redeunt, alia verò, quæ ad
vitam mediam recedunt. Quæ verò non ad vi-
tam recedunt ullam. Exspectant ultimam sui
resolutionem, ut transeant in novam genera-
tionem seminalem: at in adventum novi semi-
nis, ex fracescente fermento, resurgunt per pri-
mam vitam. Ejusmodi sunt quæ per venenum
vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic nam-
que pomum, sponte putrefactum & cadavera
quæque, vel herbascunt, cum succo lessas, vel
32 prius verminascunt. Tandem mineralia & tres
vitas, distincta serie ostendunt. Ita est. Mine-
ralia quidem, non habent semen, cum imagine
prædecessoris, per modum animantatorum.
Quod tamen multos fefellit, analogo seminum
fluxu, non ritè perpenso. Mineralia enim, non
minus quam reliqua, alligantur suis causis con-
stitutivis: adeoque procedunt ex necessitate,
& fluxu suorum seminum. Ideoque carere ne-
queunt triplici vitæ seminalis discrimine. Quid-
quid enim absque genitore, ad hoc aliquid pro-
cedit (uti mineralia) semen suum, in locorum
diversorio reperit. Quocirca quædam imme-
diatè sunt in loco, alia verò in corpore locato.
33 Ventus quidem incessanter fluit in loco: Est
tamen quibusque locis sua proprietas stabilis;
certi Provinciis venti, & statæ tempestates. Quæ
loco tribuo, non aëri, aut instabilibus aquis.
Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotavit:
sed & loca replevit immediate, seminum in-
comprehensibili thesauro, in mundi terminum
duraturo: Divitiis nempe accumulavit loca,
statis dierum maturitate, in lucem prodituris,
34 vestemque aquæ induturis. Terra enim erat
primùm inanis & vacua: dupliciter nempe ina-
nis, quia spoliata viribus dotalibus, tam in suo
corpore, quam in locis recessuum ejus. Quod
sic cernes. Nam etsi fluat aër, sub Blas vento-
rum: lumen tamen, (quia immediatè in lo-
co, & mediatè in aëre) manet stabile. Si enim
putetur lumen, cum aëre simul fluere, vel per
unumquodque instans in fluxu aeris, lumen de
novo generari. Scias lumen, esse revera ens 35
extra lucem. Nam penes me asservo silicem,
quem si ad aërem, Sole exsistente supra hori-
zontem exposuero, ad spatium trium vel qua-
tuor saltem pausarum (nec etiam refert, sive
dies serenus, sive obnubilus fuerit) ac inde ad
obscurum locum detulero, servat conceptum
Solis lumen, ad aliquod simile fortassis spatium.
Idque fit, quoties repetitur præfata illuminatio.
Adeoque hinc palam fit, lumen esse ens, subsi-
stens in loco immediatè, nec habens aliud ens
inhærentiæ, præter sui ipsius locatum esse, se-
parabile à creatura lucida. Adeoque si de aëre
migret in lapidem, posset etiam de aëre in pro-
ximum aerem migrare, si ejus existentia imme-
diata esset in aere & non in loco. Siquidem est
lumini perinde migrare ex loco (subjecto im-
mediato) in aerem, vel in silicem. In eo tan-
tum est differentia: quod esse luminis, in aere
non subsistat, præter fotum lucis continuum,
ut neque flamma extra fumum cremabilem.
Sin autem silicem aptum sibi retinaculum ha-
beat (ut fit, quando ignis ferrum possidet) per-
sistit in eo aliquamdiu. Fit enim hinc, quod
visus uno instanti suum percipiat objectum,
quia immediate in loco est, tam lumen quam
color; In corpore medii verò, velut per acci-
dens & secundariò. Etenim cum locus sit sub- 36
jectum ejus, non reperit resistentiam, in corpo-
ribus locatis diaphanis, quin unico momento,
ab octavo Cœlo, in terram usque, lumen vibre-
tur. Sonus verò, sive objectum auditus, im-
mediatè est in capsa medii, & ambulat sine flu-
xu aëris, de subjecto in subjectum. Etsi in hoc
Scholæ surdastræ fiant. Odor verò non disper-
gitur sine odorabili, quod est Gas rei. Quod per
vacuitates, sive magnale aëris dispergitur. Est- 37
que magnale capsa, in qua Gas omne reducitur
in primam aquæ materiam. Inhabitant ergo lo- 38
cis, nedum lumina & colores, tanquam im-
mediati hospites: sed fermenta, Rationes. Id-
eoque, à Conditore verbo locata, ut sint radices
seminum successivorum, in mundi usque fi-
nem. Mineralia ergo, non promiscua ubique:
sed certa, statis annis, & locis. Tam enim Sue-
via cupro dives, quam olim potuit esse Cyprus.
Insons ergo frigus, ut vanus calor ad constitu-
tiones illorum seminum. Siquidem, & in mon- 39
tibus frigus, & mineralia comitantur plerum-
que. Loca enim quæ fodinis caruere olim, sua
quan-

quandoque die, maturato semine, fœnora reddent, ditioribus non imparia. Quia radices, sive fermenta mineralium sedent in loco immediatè, ac in dierum plenitudinem sine fastidio anhelant. Quum ubi semen complevit, tum Gas, obsidens aquam ibidem, semen a loco suscipit, quod aquæ sulfur dein impregnat, aquam condensat, atque sensim in aquam mineralem transplantat. Non rarò enim contingit, quod Metallarius in fodinis, saxa diffringens, dehiscat paries & rimam det, unde tantillum aquæ, subalbidæ virescentis, manavit, quod mox concrevit instar saponis liquidi (Bur voco) mutatoque deinceps pallore subviridi, flavescit, vel albescit, vel saturatius viridescit. Sic enim visum est, quod alias intus, absque saxi vulnere fit. Quia succus ille interno efficiente perficitur. Est ergo prima seminis metallici vita, in condo, sive promtuario loci, homini planè incognita. At ubi semen in lucem, liquore vestitum prodit & Gas, incœpit sulfur aquæ, inquinare, vita est seminis media. Vltima verò, cum jam indurescit. Est autem ultima seminis metallici vita, prima metallorum vel illi saltem proximè conjuncta. Dum verò ista massa sulfur spirat, suumque intus claudit Mercurium: tum inquam, vita metal-
40 lorum media. Vltima verò, ubi fixitatem, venæque stabilitatem propriam, acquisivit. Quocirca est vitæ, & seminis, in metallicis manifestior progressus, & distinctio, quam in duabus Monarchiis sociis. Eo quod metalla non exigant figuram, nec totum tam exquisitum. Imo si seminum imago, in vitalibus, profluat à suo genitore; certè mineralium typicæ imagines, ex promtuariis Divinæ largitatis, sunt petendæ.
41 Hinc quoque mineralium semina non sunt inquinata, genitorum turpitudine & lascivia, nec monstrosa sese ideo offerunt. Sed quia illibata, angustæ ideo sunt potestatis, in medendo. Ergo mineralia, non magis quam cæteræ res, à vitæ ultimæ possessione spolianda sunt, si ab illis obsequium sanando exspectemus. Languidam aliàs allatura opem, & quasi se frustra venisse plorabunt, quod fines destinationum sint assecuta: sed in stuprorum & luxuum prævia dirigantur. Repetam quæ supra. In Eden poterat Archeus noster, plenariè omnes Archeos tam venenorum quam alimentorum, in sui incrementum subigere, absque ulla sui lassatione, aut
42 eorundem reactione. Poterat nimirum absque difficultate, omnem vitæ mediæ impressionem tollere, & superare. Erat enim Archeus, immediatè ab anima immortali rectus, adeoque & ideo impossibilis. Non enim Deus fecit mortem in Paradiso non solum: quinimo neque pro homine creatum fuit medicamentum exterminii (id est venenum) in terris. Sed mox homo ejectus in terram, hæc Tribulos & spinas innexit. Id est. Licet Archeus noster victor, ciborum Archeos sibi subigat: peregrinarum tamen proprietatum reliquiæ superstites manent. Vltima nempe ciborum vita quidem abit: superstite media. Quapropter stomachus debilior, majus gravamen, sub finem digestionis sentit, quam mox à pastu: quasi Archeus, dignitatis pristinæ amissæ memor. Has igitur qualitates 43
vitæ mediæ superstites, ambulatorias voco. Ad- 44
eoque quod Scholæ clamant impossibile, est iter commune, ac necessarium in natura. Quasi necessarium foret, materiam generationis denudari omni prorsus accidente, prioris sui esse, nec dispositiones prævias superesse posse, & quasi uni cuilibet generationi præcederet corruptio, vel privatio. Adeoque necessum esset, materiam primam, sive hylen summariam, actualiter substerni, atque immediatè præcedere generationi, quam tamen volunt in instanti contingere. Etenim nisi prævia dispositiones, & fermenta earum generandarum, præexsisterent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur ex quolibet. Compulit eum Scholas ad hunc 45
scopulum, malè intellecta principiorum authoritas, putantes omnia accidentia, immediatè, & originaliter dependere ex forma totali rei. Quasi forma, in puncto generationis adve- 46
niens, omnes characteres sui seminis in se haberet, & antequam esset, illis infudisset. Sin autem à forma generantis immissæ sint proprietates dispositivæ in Archeum: saltem toto individuo suppositi differunt, nec ad generati formam spectabunt. Neglexerunt Scholæ, seminum & Archei entelechian, ut & formarum subordinatarum actualitates. Nesciveruntque à generationis initio, usque in finem generati spontaneum, non esse nisi unius seminis fluxum, nequicquam attingentem formas generatorum. Ergo in Archei vita media celatæ sunt seminum potestates, ad vitalitatem surgentes, & vitæ, sive formæ rei viventis substratæ. Igitur 47
cum Archeo ciborum transmutato migrant, & transplantantur in dictionem Archei humani, proprietates vitæ mediæ, seipsis tamen multo obtusiores. Idcirco frivolum est, nullum accidens in genito esse, quod prius in semine (quod malè vocant corruptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma, omnis accidentium sit progenies.

genies. Sic namque ex univoca, simplici, atque homogenea mente immortali, malè peterentur tot hominum proprietates, & inclinationes. Sin verò menti altra adjunxeris. Hæc citò te deserent. Longeque petitum subsidium, flaccescit in itinere, & ante appulsum, deficit. Malè quoque cum seminibus ageretur, si à forma rei vitalis, quæ tantum postea advenit, omnis seminum proprietas, & efficacia, mutuanda esset. Inconcinnum ergo Scholarum dogma 48 fert, generationem præsupponere corruptionem; & vice versa. Alioqui si potestas media, in forma totali, atque vita rei ultima, consistat: certè Medentes imponunt ægris, dum sublata vitali forma, e plantis, atque animalibus, his utuntur in solamen infirmorum. Vident quidem sæpe in urina lactentis pueri, subsistere odores rerum quas nutrix sumsit, puta oleum anisi, macis, &c. quod nutrix sumsit, redolet in urina pueri sugentis, adeoque ad illum finem nutrici propinantur: vetant tamen idem accidens permanere sospes in genito, quod ante erat in corrupto. Veruntamen potius, in quolibet motus & alterationis puncto physico, sive, inter unum & aliud instans, accidentia cuncta renovari. Malunt nimirum Scholæ, lumen a firmamento, in terram usque, singulo locorum & motuum instanti, producere actu infinitas species luminis, se invicem, filo continuo, propagantes, in quolibet medii puncto mathematico, quam quod permittant, lumen immediatè, per lucum ferri, radii vibratione. Malunt inquam, odorem asparagi, à specifica forma lotii, quam à vita media asparagi manare. Non enim cognoverunt aliud ens, nisi substantiam & accidens, nec lumen subsistens, nisi immediatè intra substantiam medii. Objecta visus, nescierunt immediate transire per locum, cui insunt immediatè. Nec advertunt se agnoscere æquivocam accidentium generationem, dum unum ex accidente, aliud vero e forma specifica prognatum. Rationes autem, quare objecta 49 visus fortius moveant, prægnantium imaginationem, quam cæterorum sensuum objecta, magis corporea. Prima est. Quia objectum visibile est in loco immediate, adeoque magis affectat, propiusque attingit, & penetrat animam, propter similem exsistendi modum. Attingunt nempe se mutuo per attactum intimum. 2. Cæteri sensus inserviunt visui. Puta, prægnans, Sulmone viso, fertur in edendi desiderium. Tum enim quidquid sumserit, præbet illi quidem actualiter gustum Sulmonis, servitque gustatus visui ut hero: sed decidens in stomachum, nec habens Sulmonem realiter in objecto visibili, fraudem suam percipit, quam appetitus sibi facit, ideoque nauseat, atque incitatur mulier, corde palpitans. Appetitus enim fingit Sulmonis gustum, at falsum indignatur uterus: sed nequit cibum transformare in Sulmonem. Imo licet alium piscem esitaverit, sitque facilis transitus, in habentibus symbolum: non potest tamen inde formare optatum Sulmonem: quia est objectum gustus, non autem visus. Vbi alias per objectum repentè Sulmonem vel anatem, fœtum facile transmutat, in ejusmodi monstrum. Quippe objecta gustus, sedentia immediate in corpore aliquo, non possunt ob sui corpoream crassitudinem, formare imaginem transmutativam. Idcirco 50 qui student adeptis, contendunt laborem Sophiæ promovere per objecta visus, & quidem per lumen lunæ. Vt scilicet anima attingatur à lumine formali & nox nocti indicet scientiam. Quoad fœtum, certe illum considero ut ramulum peregrinum trunco arboris insertum, qui licet liquore materno alatur: propria tamen mox intus quadra vivit. Neque enim ut pars integralis inest: sed tanquam hospitatus miles, rapit omnia in lubitum, ipsumque vas dilatat pro sui imperio. Vterum verò considero, ut domum vacuam, à peregrino possessam, & ampliatam, in quam proinde facilius picturæ incidunt, quam in exquisitè conclusam. 3. Objectum visus est magis spirituale, & ideo imago ejus nudior, spiritualior, & magis activa. Quarta. Pater luminum, in hoc per similitudinem, manifestat sola luminis cogitatione, se ex nihilo creasse omnia. Species inquam rerum, quas ab æterno in se complectebatur, sola cogitatione, in esse creatum produxit. Sic & imaginatio libidinis animarum, per objectum visus, profundit sui imaginem in semina, fœcunda ut sic essent ex jussu Dei. Dici hic posset, quomodo 51 fiant spirituum apparitiones immediatè in loco, colore, figura, & lumine, non autem in corpore: & per consequens quare videantur ab uno, & non a viciniore altero. Qua via, lumina & colores se mutuo in loco transsecent, immutata nihilominus singulorum exsistentia, quo pacto se penetrent & optices regulas fallant. Id est, effascinatio fiat. Quomodo color splendorem habeat opacum, invisibilem in medio, visibilem in termino repercutiente: licet ille nitor non minus sit in medio, quam in dicto termino, nec in illo radio, nisi directo dumtaxat. At hæc alias

aliis relinquo, sub thesibus à me formatis. Ego
52 Physicen magis tracto. Moderni distinxerunt qualitates per classes: ut primæ scilicet referrent elementalem vultum caloris, frigoris, humiditatis, & siccitatis, (quarum duarum posteriorum censuram alibi demonstravi.) Secundæ verò qualitates continerent leve, grave, molle, durum, asperum, glabrum, friabile, tenax, album, nigrum; itemque odores & sapores, ut dulce, amarum, salsum, acre, ponticum, acidum: quippe quos putant ex elementorum mistione proximè resultare. Quod falsum est: cum elementa nunquam mista fuerint: sequuntur ergo præfatæ qualitates, tanquam dona sua seminum formalia initia, habentque se per modum fracedinis fermentalis. Vt patet in fungorum speciebus. Tertias dein qualitates vocant specificas & formales, iisque adhuc quartas ceu magis abstractas addidere. Tertia ergo qualitas est specialis sapor aromaticus in cinnamomo, croco, cariophillis, &c. singulariter suæ speciei servans. Quartæ ergo, sunt magis formales, magisque à corpore remotæ. Qualis est venenosa in venenis, solutiva in laxantibus, attractiva ferri in magnete, productiva lactis in fœniculo, &c. Saltem tres priores classes operantur corporaliter vi seminum, quatenus sibi materiam desponsarunt. Sed duæ deinceps sunt planè formales, aguntque per vim luminarem, & abstractam, concreto suo alligatam, habentque ideo imprimere suas actiones in formas vitales. Tres priores scilicet, vix penetrant alia corpora, multoque minus commiscentur illis radicaliter: Ideoque transmutantur ab Archeo nostro. Ita ut quamvis vitæ mediæ suæ obscuram proprietatem à transmutato esse sui adhuc secum ferant: subiguntur tamen in nostri clientelam, fiuntque cives nostri: Plura licet inter transmutandum, insigniter cum Archeo dissideant, quia fortitudinem indomitam atque alias incapacitates habeant, sordes inquam, &
53 impedimenta. Incorporantur videlicet nobis, cum nota vitæ suæ mediæ, quam difficulter exuunt; subiguntur tamen. Sin minus: rejiciuntur post relictum in nobis sui contagium. Ideoque degenerant in sordes morborum occasiones: quibus Archeus diversimodè commotus, indignatusque format deinceps morbos. Sed proprietates formales, & prorsus abstractæ emanant è formis, suntque luminares ideo & igniculi ipsiusmet formæ, vim habent penetrandi Archeum, per totum ejus lumen, vitam
54 item & partium formas. Cogitabam ergo primùm, an morsus rabidi deferret in saliva quandam sigillarem fantasiam, quæ nostram velut suum patiens in se converteret, formaretque sibi propriam luminarem proprietatem, effectricem Hydrophobiæ? An verò noster Archeus sibi fabricaret imaginem virulentam propria sponte. At tandem ista disputatio, solius nominis est mihi visa. Quippe inveni in hujusmodi actionibus luminosis, connexionem unitatis in puncto, causæ scilicet occasionalis, & efficientis nostri Archei, eò quod per modum luminum se penetrent, & uniant radicaliter absque alia distinctione, quam terminorum relativorum. Quod nunc de externo rabidi veneno, 55
idem de carcinomate atque aliis esto judicium. Lumen namque formale virulentum, subnatum in vita nostra, fit ipsum vivens, adeoque prout Archeus rabidus fermentaliter contagium externum suscipit; ita & in cancro, aberrans, se transplantat in furores, quibus carnem topicè infestat. Nam sive deferantur intro, per accidens externum; sive verò intus suscitentur, adeoque hactenus aliqualiter differant, quoad initium principiativum: Interim tamen per applicationem idem est, luminis tamen virulenti, servato modo propagandi & penetrandi juxta proprietates seminum, servataque sphæra activitatis veneno cuique propria. Nam quæ- 56
dam subitò se propagant in totum, & necem mox inferunt: alia verò topicum venenum exercent, eò quod horum proprietas, etsi penetret ex natura veneni, se dilatat tantum juxta præscriptum sui veneni. Hæc nimirum est immediata actio formarum in formas, per penetrationem unitionis fermentalis, cum transmutatione nostri. Itaque non propriè suscitatur no- 57
vum venenum in Archeo, ut sibi formet venenum. Pro ut alioqui alibi (ut in febri) occasionalis materia Archeum in furorem concitat, non quidem ad fabricandum alias materias occasionales febriles: sed Ideas nudas furoris, ad expellendum dicatas, quas in suimet substantia depingit. Ast lumina formalia venenorum, penetrant lumen vitale, commutando efficienter & potenter, propter venenum occasionale sibi insertum, præsens & radicaliter penetrans vitam mediam nostram, eamque in ultimam disponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe sunt formales, animantati, vel non, perinde esto. Quoniam agunt licentia & libertate formali, qua se in puncto penetrant & insinuant in instanti. Aguntque quod agere jussa sunt à Domino. Considerandum dein, quo

pacto vitam noſtram tam facile peſſumdent.
58 1. An videlicet noſtram tranſmutent in ſuam.
2. An verò Archeum in furorem agant, ut ſeipſum amens perdat, & per totum ſe diffundat. 3. An verò per privationem luminis mortificent, exſufflando ſcilicet igniculi noſtri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum ſub ſe comprimant, per ſui exaltationem virulentam? Certum eſt imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intraſſe nunquam, demonſtratur alibi. 2. Certum eſt, fieri per dona divinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque eſt, venena diverſimodè in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum ſtatuiſſe differentias. 4. Certumque eſt tandem: Quod Deus non creaverit mortem, ut nec venena, hominum exterminium, quem immortalitate donaverat: attamen corrupta illius integritate illi evaſerunt lethalia, quæ venena ipſi prius non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt: quam fermento quodam pene odorabili. Adeoque unica vita multos ſibi hoſtes undequaque timet. Etenim fermenta ejuſmodi
59 magis accedunt ad naturam corporum. Vides
illud in lychnio ſulfurato, quod accenſum & ſuſpenſum in vaſe vitreo, ardebit quidem, & implebit vas ſublimata ſulfuris fuligine: quam etſi exſpirare feceris, atque iterum lychnium ardens impoſueris, momento ipſo quo intrat, extinguitur. Non quidem à fumo ſulfureo (qui cum ſit ipſe adhuc ſulfur, deberet potius accendi) ſed à Gas ſylveſtri, cujus ſolus odor novam flammam extinguit: non quidem materiali flatu, ſed odore ſui: Imo nedum lychnium ſulfuratum, ſed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Qua ſi in cadum ſpatioſum miſeris flammam, tantiſper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fæcis aliquantillum continet, exſufflat flammam lychnii aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum peſtilens, ſæpè abſque mora vitale lumen perimit. Quia venena ejuſmodi, ſunt poſitiva & exſufflativa, mortalia, non autem privativa. Neque enim alio etymo donari poſſunt, quam quod ſuo Gas virulento efficienter exſufflant, lumen formale, animam ſenſitivam, ſive formam ſubſtantialem vitæ noſtræ. Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentiſſima.

NATVRA CONTRARIORVM NESCIA.

1. BRuta non erant in Paradiſo, ne homo brutalem copulam videret: ſed maneret innocens pudoris. 2. Ducta ſunt bruta aliunde ad Protoplaſtum in Eden, ut illa nominaret, inde Deum laudaret, & ſe agnoſceret. 3. Quales ibidem eſſent arbores. 4. Plura individua in ſpeciebus ſingulis creata, non autem in homine. 5. Homo ſemper comedit carnes & de ſacrificiis ipſis, præter Turcas & Calviniſtas. 6. Contemplativa Philoſophia prima ſtentis Adamò. 7. Artium prima Agricultura. 8. Zooſophia altera. 9. Aſtrologia meteorica, Agricultura pediſſequa. 10. Introitus Medicinæ fuit poſtremus. 11. In primis adhuc ſtatur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque ſuſpectam. 12. Indicationem unicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria. 13. Detegitur fraus illius axiomatis. 14. Irriſit Paracelſus, Galenum, ſibi malè conſtans. 15. Malè cenſuit omnem medelam per ſimilia fieri. 16. Semina non operari per contrarietatem: ſed per juſſum, cognitum à priori, ſoli rerum Domino. 17. Neſciunt ſeminum neceſſitates, quorſum dirigantur. 18. Occultatur in contrarietatum axiomate ethniciſmi cæcitas. 19. Notatur Ariſtotelis futilitas, de materia prima. 20. Argumentum ex Ariſtotele, retorquetur in Galenum. 21. Argumenta aliquot idem concludentia. 22. Schola decepta, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam. 23. In elementis, non dari contraria. 24. Summum frigus cum ſummo calore, eodem puncto ævi combinari pacificè, & abſque contrarietate. 25. Rolelleum quid. 26. Aqua non fervet per ignem, ratione introducta contrarietatis. 27. Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem. 28. Ignem non eſſe ſubſtantiam, probatur de elementis. 29. Humiditas & ſiccitas, qualitates vix intelligibiles, in abſtracto. 30. Nec ſunt Rolellea, per modum caloris & frigoris. 31. Humidi cum ſicco, non eſſe radicalem commiſtionem. 32. Vnica quæſtio Authoris, propoſita omnibus Doctis, temperiem elementorum in miſto credentibus. 33. Elementa, non eſſe invicem contraria. 34. Elementa non ſe invicem abſumere. 35. Elementa non pugnare. 36. Res inanimes, non habere contrarietatem. 37. Actio Naturæ contrarietatis expers, probatur de fide: dein per aliquot argumenta. 38. Idem oſtenditur in aliis rebus.

39. Quid

39. Quid sit Natura. 40. Nomen Criseos impertinens. 41. Notatur Paracelsus, quod remedium velit operari propter similitudinem. 42. In quo sit sita vis medicaminis. 43. Quare necat fames. 44. Quæ requiruntur pro medela. 45. Refutatur Paracelsi doctrina. 46. Objecto futilis. 47. Peccatum non opponitur virtuti, simpliciter, privativo modo. 48. Venenum rabientis, serpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius causarum, unde fiunt. 49. Declaratio præcedentium.

Ntegritatem Naturæ jam sat contemplatus, dein paulatim descendi in ejusdem defectus, & alteritates, dum rem medicam attingo. Ostendi nimirum, non esse elementa quatuor, in natura, atque inprimis Ignem, nec accidentis, imo nec substantiæ quidditatem habere, multominus elementi naturam. Quocirca elementorum ac complexionum quaternarium disruptum, & frustraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem. Adeo ut quanquam hinc satis manifestum sit, morborum causas & essentiam in Scholis intacta fuisse: Idipsum tamen ex illarum thesibus, peculiari capite alibi demonstrare volui. Hoc loco autem demonstrabo, quod natura nesciat, itemque
1 nec admittat suo voto contraria. Initio creavit Deus cœlum & terram, ac quicquid universo continetur. Virum autem constituit in Paradiso, postquam esset creatus. Nec etenim leonem habebat secum, ovem, tigremve sibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod sibi aut fructibus Eden insidiaretur. Imo, nec voluit Omnipotens, quod homo sexualem brutorum copulam cerneret, quem in puritatis innocentia vivere optabat, (ut alibi de vita longa:) Sed adduxit Deus de animantibus singulis ad Adam, unum saltem de quaque specie, etiam è remotissimis Terræ oris (siquidem Rangifer non nisi suo climate superstes remanet) ut Adam propria illis nomina daret. Ast non tanti erat nomen dare brutis, ut Deus, absque ulteriori fine, hæc Adamo nomi-
2 nando substerneret. Sed istud est factum, ut nosceret scientiam rerum cunctarum sibi gratis divinitus datam, utque tantæ molis arbitrium, pro tot beneficiis, constanter in spiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia, juxta propriam cujusque naturam nominabat, sua ipsius cognitio quoque includebatur. Quæ apex est Sapientiæ. Noverat namque se penitus (non brutum quidem se) divinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primariò propter Dei honorem, allata sunt illi undecunque bruta: ac dein propter sui utilitatem, ut per abnegationem brutorum, quæ antè non viderat, sui ipsius cognitionem hauriret, sicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta nomenclaturis carere poterant, ubi præsertim, se invicem nominare non debebant unum, quoque alterum ex nomine cognoscere aut cognationem æstimare, non requirebatur. Sunt ergo denuo post appellationem, singula restituta suis natalibus locis. Deerat enim homini cruentum ex cæsis animantibus epulum: sed beneplacitum creatoris tulit, illi concedere fructus lignorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fron- 3
de virebat florem, successivum gerebat, fructum denique perpetuum, non verminosum nec ante maturitatem deciduum, uti neque florem effœtum proferebat. Ista nempe in Paradiso, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria, ac felix ubertas. Prout enim herbæ cibis aptæ, nobis sunt cerealia, legumina, olera, & aromata: Ibi arbores quoque unum ex istis, si non quatuor simul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex siquidem glans ibidem cerealia referebat diversa. Oliva & nuces totidem notabant legumina. Prout & poma, totidem olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa stabant connexa, sub specie unica, prout & nunc pomum, oleoso nucleo subinde constat. Cuncta nimirum sensibus humanis adulabantur. At postquam hominis Majestas, ob prævaricationem, cassa, ipsique natura jam esset polluta, debebat eadem die mori; stetissetque latæ sententiæ vigor, nisi is, per quem facta sunt omnia, se vadem oppignorasset coram eo, qui fecit omnia, se in temporum plenitudine, oppetiturum pro homine, ut sui justitiam amor oscularetur. Vnde pax. Ejiciendus extra Paradisum homo in terram, ubi ligna occurrerunt steriliora, nec ciborum continuæ necessitati sufficientia. Sed priusquam abigendus erat, cum ipsum jam suæ nuditatis puderet, Deus utrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hostia immaculata immolatus, ab origine suæ sponsionis amorosæ, in mysterium, Qui ideo duos sine labe agnos, Patri æterno immolavit coram homine. Vnum quidem in holocaustum suæ futuræ passionis. Alterum quoque sine ossium comminutione, partim sacrificandum, partimque edendum, in hostiam pacis, utrique dedit

morum erexisse, gloriatus est. Hisque cuncta naturæ tam sanæ, quam invalidæ opera & fortunas dicavit. Quæ pòst Græca Gens opulenter adauxit. Quibus hypothesibus, Mauritani,
11 ad palmam contendentes, laxa superstruxerunt experimenta. Hæc itaque fuit nascentis Medicinæ origo & sors; hique inventores. In his demum statum, nec progressum est deinceps. Galenus ab Antiquioribus admonitus, advertens ignem per aquam extingui, & aquam igne calefactam evanescere, leporem se auribus tenere ratus, omnes propemodum morbos, eorundemque remedia, in primis istis corporibus, eorumque qualitatibus audenter constituit. Dixit namque ignem aquæ hostilem & vicissim. Vnde decreto universali sanxit, in nobis congressum quatuor elementorum, invicem continuo in nobis bello pugnantium & contrariorum in nobis continuam. Atque inexcusabilem velitari luctam. Quare etsi foris lacesseret nihil, fore tamen, ut quandoque intemperies, sive morbus atque ruina, spontè advenianr. Mors inquam, ex compositionis elementalis necessitate, erumperet. Hoc in Galeno quidem fuit connivendum. At non in Christianis: si non doceant, in Adamo parem compositionis necessitatem fuisse antè, quæ fuit post peccatum. Si nempè Adami compositio, è quatuor dimicantibus elementis connexa staret. Statuunt itaque Scholæ omnes, sola contraria contrariorum fore remedia. Quibus videlicet omnis excessus (nomine morbi insignitus) in symmetriam redigeretur. Plausibilis ista & stupida doctrina placuit facilè omnibus, in ignaviam subscribendi pronis. Quippe, quæ sensu rustico, magno compendio, & passim à quolibet facile conciperetur: atque hinc ideo avidissimè est imbibita. Galenus interim, quantumvis amputationem, vel resectionem nosceret enti nato, privativè oppositam: attamen non addubitavit partium vel humorum ablationem, respectu membrorum, redigere ad seriem contrariorum. Neglexitque privationum familiam, ceu adultero congressu natam. Hinc universum quæcunque numero, situ, magnitudine, proportione, affluxu, vel effluxu, dissentirent, à debito ordine assumsit, tanquam si essent contraria, ut fatuæ suæ Regulæ stabilitatem faceret. Quasi Medicina non operaretur physicè, sed per solam
12 staret Mathesin. Hinc tandem absurdo generalissimo, indicationes naturales morborum, per solas contrariorum oppositiones fieri dictavit. Axiomatibus enim suis necessitates subservire voluit: non autem axiomata, necessitatibus conformia erexit. Quæ ruinam proinde facere jubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ lubitum, efficta propinantur. Manet itaque hactenus à Scholis & vulgo adorata maxima, universalis velut medendi apex, quæ per contrarietates, id est, per rixas, lites, bella, pugnam, crisesque, sanandi tritam orbitam consignant. Sic enim creditum, sic factum, fictumque est hactenus, atque id tam extra controversiam: quod nil æquè censeatur plausibile & subscribendo pronum, suaque intelligendi facilitate, oblectando & abripiendo incautum quemlibet decipiat. At cognitio causarum atque sanandi radices, longe 13
occultiori stipite crescunt, quam quod vulgus rustico sensu flores earundem decerpat. Nec consideravit Galenus, quod unum contrariorum, toties prædicari oporteret, (juxta Aristotelem) quoties alterum, eo quod utrumque staret sub eodem genere, parilique privilegio gauderet. Quocirca neque investigavit unquam, quodnam esset illud genus, sub quo staret positiva frigiditas, sive frigus, contrarium calori putrido tam multiplici, quot febrium finxit species. Nimirum ubi reperiret frigus, maligno, putrido, hecticoque calori contrarium. Totidemque passuum excessibus calori repugnans. Quæve ista esset singularis, & individua frigoris actio, tam diversorum graduum, atq; specierum, quibus totidem calores subjugati, ad symmetriam cogerentur. Quod sinè quamdiu neglectum à Galenicis fuit: etiam remedium cuique febri justum, mansit ignoratum, adhibitaque fuerunt remedia, à conjectura & casu præscripta. Angustiis nempè Galenicis utrobique, sua subjacent mendacia in mortalium necem conspirantia. Irrisit quidem Galenum Paracelsus, Helvetico sarcasmo, licet subinde ad eandem methodum coactus recurrat, suæ increpationis continuæ immemor. Coagulata nempe, non raro resolutis, & resolventibus contraria, esse voluit: imo multoties ad explosas intemperies elementales, incoactus recurrit. Tandem fervore contradicendi, omnium medelam constituit in similitudine tam naturæ, quam causarum morbificarum, cum ipso remedio. Indistinctionis scil. plenus ubique. Ego verò sub libertate Philoso- 15
phica, nemini addictus magistro, sentio: quod si ablatione causarum, omnis inde affectuum connexitas amputetur; omnem morborum sanationem, eadem quoque causarum lege, definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio, extinctioque efficientis immediati (quæ privationem

effectus inde consequentis, intra se adæquatè
claudant)potissimum in medendo carnem con-
tinerent. Non autem similitudines,ut neque re-
mediorum contrarietates. Inprimis morborum
producta (puta calculum, uti in se, suum agens,
in se coagulatum, retinent: ita quoque ablatio-
ne solius effectus, persæpè sanari. Quia simul
quandoque tollitur connexio causæ internæ,
sive immediati efficientis, cum materia sua.
Adde his, quod sola solutio connexitatis, effi-
cientis ad materiam: adeoque luxata, vel laxata
adaptio,extinctioque, & pacatio privativæ per-
turbationis in Archeo (quæ in se nonnunquam
meram privationem includunt) totam non ra-
ro sanandi historiam compleant, absque ulla
contrarietate,vel similitudine remedii, ad cau-
sas occasionales. Quod ipsum meminisse de-
buisset Paracelsus, si ad sua semel respexisset ar-
cana. Animadvertisset namque citò, unum ali-
quod istorum, omnes propemodum morbos
ex æquo profligare,citra relationem ullam simi-
litudinis, aut contrarietatis: at solius tincturæ
vitalis irroratione, dono, arcano, id est super
affluentia bonitatis. Enimvero quicquid in na-
tura fit, aut nascitur, fit ex necessitate semi-
16 num efficientium. Semina autem ipsa nullate-
nus operantur ob scopum similitudinis, aut
contrarietatis (ut alioqui vulgo putatur) sed
duntaxat,quia sic sunt jussa operari à rerum Do-
mino, qui solus scientias, fines, seminibus de-
17 dit, sibi soli cognitos à priori. Alioqui semina
vadunt, & quorsum, nesciunt: sesesque dirigunt
quidem, tanquam scientia pollerent, sed ten-
dunt per media sibi concessa, ad fines sibi igno-
tos. Vocamus namque impropriè medicami-
num intentiones,aut naturæ scopos. non quod
sibi ab initio scopum præfixerint, tanquam si
mente & præscientia pollerent: Verum quod
ex dono creato, nata sint sua directione spontè
ac naturaliter defluere, ad ejusmodi fines, Deo
cognitos. Hoc namque sic dictat Christiana
Philosophia, ignorat autem Schola ethnica.
18 Itaque vel in lumine, admiror Scholarum au-
sum, quæ entia naturæ seminalia, non agnove-
re in morbis: qualitatesque entium per se subsi-
stentium, & morbosorum loco substituere,æsti-
mandas nihilominus voluere, per modum ar-
bitrii, sensuum, ac thymosis, quatenus antipa-
thias, ac contrarietates, proprio impetu possi-
derent. Equidem sic assuevi philosophari,ut res
ipsas, ex radicali fundamento, juxta cotem sa-
cræ veritatis, quàm proximè liceret humanis
ingeniis, dimetiri cuperem, Vt ergo ostendam
contrarietatis theses, meros continere in natu-
ram solœcismos, prius advertendum est: futile 19
Aristotelis tulisse inventum, materiam pro ge-
nerationis subjecto prostituere, tam in natura
integra,quam corrupta (scil. ægritudine morbi)
omni prorsus accidente privam (feliciter sic
nempe incipit à duplici accidentium, & forma-
rum omnimoda privatione, pro rerum pri-
mordiali initio.) Omne idcirco accidens, tam
innatum, quam superveniens, consequenter
quoque dependere, atque profluere è forma-
rum gremio. Sic quidem ut à forma cujusque 20
præludio, in Archeo omnis activitas, tam ma-
teriæ quam accidentium,dependeat necessariò:
interim Scholæ ab hoc Aristotele edoctæ (susti-
nent etiamnum hodie) substantiis tam mate-
rialibus, quam formalibus, nil esse posse con-
trarium. Non video ergo, unde accidentia
suam sibi contrarietatem mendicabunt, præci-
puè quæ sunt nuda, immediata,atque mera for-
marum suarum organa? Vnde enim hausissent
suam contrarietatem, quorum materia & for-
ma, (totalia nimirum accidentium principia)
omnem à se procul contrarietatem repellunt.
Potissimum, quod accidentia in se considerata,
non tam sunt entia, quam entium; adeoque ex
se sint nihil, nihil operentur aut valeant. Ne- 21
cesse est ergo, si in natura aliqua sit contrarieta-
tis intentio, eam primariò esse, in principio a-
ctivo, id est, in sinu formarum. Adeo quod vel
hactenus formæ ipsæ (quas tamen absque con-
troversia in numerum substantiarum relega-
runt) sibi invicem essent actualiter & potentiali-
ter contrariæ primitivo jure. Consequenter
quoque falsum esse Scholarum axioma, Quod
Substantiis nihil sit contrarium. Vel oportet ac-
cidentia eandem contrarietatem habere inde-
pendentem à formis: atque ex sui propria na-
tura, extra & contra possibilitatem formarum.
Id est, non esse media immediata, producta, &
organa formarum: sed ex se oriri, stare, perse-
verare & agere, etiam invitis formis, extra &
præter formas. Esse inquam entia independen-
tia, & non amplius entium. Vel tertio tandem
fatendum mecum, nullam esse in natura con-
trarietatem, præterquam inter agentia libera &
electiva. Addo. Si contrariorum paritas subsi-
stat, juxta præfatum axioma: necesse est, rela-
tionem fundandæ relationis, inter contraria,
dependere à radice substantiali, sive à radicali
contrarietatum respectu, & intima proportio-
nis adæquatione penitissimè præsente. Quod
est dixisse. Essentiam fundandæ relationis con-
trarie-

trarietatum (priorem alioqui quam sit ipsa formarum exsistentia) sitam omnino, in ipso penitissimo substantiali formarum principio, contrarietatis omnino incapace. Idque sive Deum ipsum, sive aliam substantiam creatam spectes. Adeoque est necessum, contrarietatem in natura includere contradictionem, in suis & Philosophiæ initiis. Sin autem hæc, prout supernaturaliter, & in Deo consideres, non idcirco contrariantur etiam. Adeoque nec à Deo in naturam fluent ut contraria. Et hoc ipsum dico. Vrgeo & ulterius. Si unum contrariorum dicatur totidem modis, quoties & alterum: neque formis substantialibus quicquam sit contrarium. Ergo nulla quoque est amicitia, symbolizatio vel similitudo inter formas. Quod est falsum. Siquidem hinc constat indelebilis character rerum, quod à Deo pacis amatore creata sint universa. Etenim postquam melioribus initiis me erudiendum subjeci, serio cognovi, sive substantias, sive demum accidentia intuerer, nullam in natura esse contrarietatem, nisi inter entia irascibilia & motiva viventia. Tantum abest, quod cujuslibet agentis actio in patiens, tantum procederet à termino relationis, contrarii ad contrarium. Solam itaque reperi contrarietatem, in potestate irascibili sensitivorum, ne-
22 que alibi. Vnde fortassis per metaphoram, sive hyperbolem impropriam, contrarietas ad cuncta mundi individua contorta fuit. Num Scholæ, propriam sentientes disputandi thymosin, meditatæ sunt, & reliqua seminum producta, pariter non nisi per Iram, actionem nimirum majoris ad minus, victoris ad victum, robustiorisque ad debilius, propter contrarietatis relationes concitari. Axiomatis ergo negativi sensus, quo dicitur Substantiis nil esse contrarium, æquivalet thesi in titulo hujus capitis præpositæ. Nempe Naturam nescire contraria. Si vis aliqua contrarietatis esset in natura, præterquam in irascibili sensitivorum (de terminis namque, & relationibus appositis Logices, non loquor) illa certe esset in manifestis atque primariis elementorum qualitatibus: sed in his
23 nulla est contrarietas. Ergo nusquam alibi. Probatur assumtum. Eo quod Scholæ primarias contrarietates in mistis desumant, ex ipsis componentium elementorum contrarietatibus. Subsumtum verò probavi alibi hic repetendum: Vir Iuvenis descendens mane ex Alpibus, continua nive tectis, latere tamen Solem respiciente, tota cervix, sibi in ampullas, sive vesicas fuit cremata. Estque ibidem aër summè delectabilis, ac novo velut æthere perfusus, (disce interim hinc primum, frigus non esse caloris privativam absentiam; sed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor, intensa simul in eodem loco, tempore, & subjecto aëris, sese compatiuntur. Quod Scholæ non admittent, esse possibile in contrariis; Siquidem quæ se mutuo de- 24
bellare, frangere, expellere, intercimere, & ad medium, neutrumque statum ducere volunt. Notandum hic obiter. Ibidem, intensum frigus hospitari immediatè in aëre: intensum vero & vesicantem calorem, ibidem esse ex parte luminis: adeoque immediatè in loco ipso aëris: in aëre autem mediatè. Sed cum iste locus penetret aërem, per totam sui substantiam: & locus illuminatus, calefaciat simul ipsum aërem, quem ideo lumen simul penetrat: Idcirco in eodem aëris puncto, est intensus calor, simul cum intenso frigore. Quorum amborum nexus, gratum, & sensui amicabilem teporem profert, illusorium tamen. Quia effectus utriusque qualitatis connexæ, prodit intensionem magnam, sub illo tepore. Ideoque nec tepor causatur, quatenus ambæ qualitates, æqualiter intensæ, per pugnam contrarietatis sese confringant, atque reducant in mediam, plausibilemque symmetriam: Sed sunt sensus, & Scholæ (quæ se juxta sensualitates, ubique absque interiore indagine labi sinunt) rerum naturalium improprii & rustici nimis Iudices. Pariter, fervens aqua, infusa frigidæ, pari proportione, quanquam statim in commisto teporem excitent: Vtraque tamen qualitas, intenso gradu, est in isto tepore, non secus atque in præfato aëre Alpestri: tametsi sensus illas non distinguat. Non est enim alias possibile, calorem illum aquæ, per graduum momenta acquisitum, perire in instanti. Imo, nec est pugna contrariorum, quæ istum teporem statim generavit, ut neque victoria frigoris calorem excellentis, dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua est Relollæum transiens, quia violenter introductum, Ideo namque cessante igne, à quo est productus, sua sponte, statim minuitur, cessatque non fotus amplius. Id est, Calor in aqua fervida per minimos subjecti sui atomos divisus, sua perit sponte, non autem à contrarietate victus, expulsivè. Quia Relollæum est quali- 25
tas efficiens, non procedens ex fermentis & seminibus rerum. Estque duplex. Vnum videlicet in corpore proprio. Alterum verò in alieno. Inter Relollæa propria sunt quædam separabilia. Vt frigus in aëre & aqua. Alia verò inseparabilia.

stio, vel radicalis temperies qua se invicem in-
32 tersecent in sinu formali. Vnamque saltem quæ-
stionem, per me alibi resolutam, omnibus,
quotquot hactenus contraria elementa conflue-
re, in corporum (quæ mista creduntur) consti-
tutionem rentur propono. Scilicet cum suppo-
nant duo gravia, aquam scilicet & terram, ac
duo levia; Itemque supponant impossibilem in
natura corporum penetrationem: Tertiò quo-
que supponant, Aurum, absque controversia es-
se corpus mistum, à præfatorum elementorum
reali connubio: quomodo fieri possit, ut aurum
præponderet aquæ ad minimum decies sexies?
Nam si in auro sint partes aëris & ignis, anatica
& æquali temperie mistæ: (Id namque prorsus
necessarium asserunt, cum ex æqua elemento-
rum quatuor mistura, auri perpetuam perma-
nentiam in summa ignium tortura collocent.)
Ergo aqua & terra, in auro constituto, ad mini-
mum præponderabunt trigesies bis suæ mate-
riæ, unde aurum consurgit. Ergone terra seipsam
penetrabit, ad minimum trigesies bis, dum ex
illa aurum fit? Itaque cum infallibiliter ipsum
pondus prodat corpus ponderosum, nec pon-
dus prorsus consistat ex nihilo, oportet mihi
resolvant hanc quæstionem, priusquam me ad
suam contraxerint opinionem, de elementorum
mistionibus. Mihi interim locus erit ostendere
mechanicè, corpora solida & ponderosa dare ex
se æquiponderantem aquam, omnimodo gustu
orbatam, Nec in natura esse elementum, ut nec
elementa ullo unquam artificio aut naturæ co-
natu, posse in unitatem formalem connecti. Hæc
jam supra fusius. Surdum est ergo doctrinæ ge-
33 nus, quod elementa quatuor sint contraria; quæ
confluant ad aliorum (quæ mista hactenus fal-
laciter sunt putata) compositionem; pugnent-
que etiam in talibus mistis, quibus clauduntur,
non secus ac in sui simplicitate, ob contrarieta-
tes: quodque ideo se mutuò conficiant bello in-
cessanti, totiesque à privatione resurgant im-
mediatè, se mutuò devorent, atque rursus evo-
34 mant. Non tolerandus est iste Scholarum stu-
por, quo sibi invicem in his nugis absque scru-
pulo subscribunt, non inquirentium, quisnam
ille appetitus esset in elemento, seipsum am-
pliandi? quisve motus, supra terminum à Crea-
tore sibi semel constitutum? Nam inprimis non
est ulla fames, sitis, penuria, vel simile aliquid
defectuosum, cui à creatione subessent. Nec
etiam patiuntur defectus, multo minus sensa-
tionem defectuum. Cum unumquodque in se
sit primum & simplex, nec admittat connubia,
nec absumatur per alimentationes, perque sui
commutationem excrementa habeat aut eji-
ciat, nec rubiginem patiatur, nec degeneret fa-
tiscendo in aliquod corpus se purius, se prius, se
simplicius. Deest itaque necessitas, qua elemen-
ta se hostiliter consumant. Nam vidit Deus,
quæcunque fecerat, erant bona. Si ergo duo bo- 35
na pugnarent invicem: saltem ista pugna non
posset non esse magnum & continuum malum,
cujus Author esset Creator ipse. Sequeretur e-
nim inde, quod talis elementorum proprietas
non esset ex Deo, neque ex peccato: ergo ex a-
liquo majore, quam sit Deus. Sin autem dican-
tur elementa sic à Deo creata, ut unum continuò
aliud commutaret in sui naturam: non quidem
ob hostilitatem mutuam; sed propter necessita-
tem nutritionis. Quanquam ridiculum præsup-
ponat; habeo tamen optatum: nempe contrario-
rum ablationem. Itaq; vanum est subterfugium
& falsum commentum Siquidem ista supposi-
tio nequit simul subsistere cum ipsa thesi. Nam
supposita illa excusatione, necesse esset fore pu-
gnam, & resistentiam. Alioqui unum elemen-
tum, statim totum sibi contiguum aliud in se
converteret. Quoniam non est superandi diffi-
cultas, ubi nulla pugnæ aut resistentiæ est neces-
sitas. Quoniam unaquælibet pars elementi, ha-
beret eandem passionem, motum, & deside-
rium, ad consumendum sibi vicinum, qualia in
partibus sibi agnatis supponuntur. Atque adeò
proinde intenderentur in immensum istæ acti-
vitates, ut facili negotio statimque substratum si-
bi elementum, absque reactione in sui naturam
converteret: Hæcque sic conversa, deinceps in-
cessanter alia atque alia subsequenter. Saltem aër
ille supremus, quique longissimè ab aqua distat
remotus, tædiosissima & longissima siti pressus,
periisset jamdudum, aut saltem tædio langueret,
alimento naturali orbatus. Itaque utut hæc ex-
cusentur: saltem creaturæ essent ordinatæ à Deo,
cum appetitu turbandi ordinem, atque harmo-
niam universi & primæ suæ constitutionis; in-
troducendi scil. dissolutionem, & disproportio-
nem primam, superando, perimendo & in se
transmutando vicinum. Profectò fragilitates hu-
manæ sunt harum fabularum inventrices, intro-
ductæ à Scholis paganicis. Quia per ignorantiam 36
ipsius naturæ, vulgus introduxit leges, confusio-
nes, contrarietates, pugnas, hostilitates, redu-
ctiones, atque iteratas resurrectiones, ut homi-
nes suam irascibilem excusarent & accommo-
darent rebus illa carentibus. Æstimarunt nimi-
rum Scholæ, simulque ab his fallaciter edoctum

vulgus, in natura, majus, gloriosius, & melius esse vincere, quàm vinci: pares subigere, quàm subigi. Deus verò aliter nos docuit. In naturæ scil. apice, gloriosius esse pati, quàm inferre injuriam: vinci à fortiori esse beatius, quàm dejecisse infirmiorem. Cumque Deus in suis æstimationibus errare nequeat, Hinc Scholarum & vulgi æstimationes, non à veritate naturæ: at sanè à thymosi ac fragilitate nostra dimanarunt. Ideoque erroneæ & abusivæ sunt, quatenus oppositæ Divinis judiciis. Nec etiam, quæ in homine contemnit Deus, poterit in legis simplicitate, & naturæ necessitate, tanquam gloriosa laudare. Verum si ulla, in rebus sensu carentibus, esset vera contrarietas: rectè censuissent, quod illa necessariò surgat ac præsupponat conceptum odii & hostilitatis, in primis suis atque formalibus initiis radicaliter sigillatum: ratione cujus, Agens, ex propria philautia, sibi concitaret odium in patiens: vel istud odium haberet sibi singulariter à natura inditam (propter repugnantiam) dissimilitudinem & alteritatis nisum. Idque quoquo modo sumatur, est fateri in formis substantialibus radicales, seminales, atque medullares contrarietates. Adeoque substantias ipsas esse immediatè sibi invicem contrarias: nisi malint ne-
37 gare, formas esse substantias. Ego verò paratus sum docere, naturam agere universa, per medias suas proprietates: nullo sibi proposito scopo contrarietatis, odii, aut pugnæ. Siquidem ex fide primò verum credimus, Deum esse Authorem & Rectorem assiduum naturæ: suamque creaturam, ubique in bonitate, quantum potest, exprimere, atque testari. Denique, Deum esse fontale initium amoris, concordiæ atque pacis: odisse quoque discordias & contrarietates adeo, ut si potuerit universum condere absque rixis & contrarietatibus; id fecisse extra dubium sit. Atqui idipsum potuit aptissime: quia Omnipotens est, & fecit omnia ut voluit: ergo etiam fecit. Subsumtum patet: quia nil ipsi reluctari potuit, nisi quod voluit liberum facere: sed rerum semina, sive agentia naturæ, non donavit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari DEO non potuerunt. Et per consequens fecit agentia naturæ juxta beneplacitum sui amoris, bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum sumo, nunquam invenio in me contrarietatem, ut neque in cibis. Sin verò copia aut qualitas me offenderint; defectum quidem in me experior: non autem contrarietatem. Si quis aversatur caseum, non arguit contrarietatem: sed seminalem dispositionem, nocuum quiddam operantem, vi seminali, à Deo directa. Etenim propter necessarias in rebus vicissitudines, haud lubet nobis qualitates quaslibet nocuas, vocare hostilitates, atque inimicitias rerum. Quippe in Philosophia propriè loquendum est: ubi verba aliàs sensum mutant, rerumque essentias alienant: atque potissimum ubi inde tota medendi crasis, in perniciem humanam distorta est. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conspurcat, quot sunt rerum Agentia & proprietates: verùm etiam ipsum naturæ Parentem videtur accusasse, quasi odii rixarumque factorem, fautoremque: Adeoque totus Universus, tantum esset hostilitatis hospitium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, nuspiam sui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non sunt a Creatore in natura, qui eas aspernantur in electivis: multo amplius in iis, quæ ipse condidit, juxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ex se nullam præ se fert proprietatem. Quod si ergo contrarietates venirent ab errore solo, detortorum à consueto seminum: saltem tunc non subsisterent, nisi in effectibus monstruosis, atque ideo perperam in naturæ syntagma intruderentur: denique & hinc sequitur, seminum contrarietates ex solo esse Deo: cujus asserti ineptitudinem judicet Christianus. Nunquam enim hactenus Scholæ perpenderunt, quantum distarent invicem: aliquid egisse conceptu contrarietatis: & aliquid operatum esse, per obedientiam seminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, est errores in Intentione, mediis & fine naturæ statuere. Sciendum itaque penitus, naturam respuere contraria, si tonum ejus intimum assequi speremus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ sunt: saltem oblitæ sunt, ipsi frigus radicale nubere, sub eodem vitali principio, ut contraria suo pari gauderent jure. Solamque mortem ipsi opposuere extra genus. Quamobrem istam principalem qualitatem, absque contrario cœlibem deseruerunt. Falsumque suum axioma relinquentes, quod contraria sub eodem genere sint, & totidem utrimque prædicentur vicibus. Nam mors, cum sit privatio & non ens, contrarii locum, Scholis dictantibus, supplere neutiquam potest. Ut vitæ aut calido radicali sit oppositum. Cum id quod non est, quodque nil est, non stet sub eodem genere, cum calore radicali. De cujus fabellis, & humidi primigeni figmentis, latissimè

in

in tractatu, De vita longa egi. Denique Scholæ ad scopulos collisæ, subinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrariis: siquidem in unaqualibet guttula, vel atomo simplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia statuunt. In opio videlicet frigus intensum & calorem quoque in ejus amaritudine explicant: adeoque & suam scientiam è saporibus desumtam, de Relollæis, unico exemplo ridiculam jam exposui. Quia à Scholis perperam seminales & specificæ potestates, traductæ sunt in qualitates elementales, sive Relollææ Frigus enim in opio, nullo licet sensuum judicio proditum, augurantur ab effectibus, quia seminalem dormitivam, ridiculo somnio ad frigus constrixerunt. Quasi Altissimus, dum somnium in Adam mitteret, frigus in ipso suscitasset! Et quasi à prandio, frigus nobis notabile in caput ascenderet! Profectò Scholæ utrobique postulant intellectum, in obsequium fidei incomprehensibilis. At flammula herba, quamquam se habeat univoco modo (quantum ex se est) ad cuncta quibus apponitur: non tamen vesicat cadaver, prout corpus vivum. Eo quod cadaver non moveatur activè, sive proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia istæ qualitates potentiales non sunt caloris aut frigoris, magis quam elementales: sed propria, & formalis rerum energia specifica. Quocirca futile est pro contrarietate commentum, & ruditatis testimonium, quidquid de calore & frigore, potentialibus in Scholis ad vota Gentilium subscriptum est: cum potentialem calorem, caloris actualis socium, sub eodem genere negent, sub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum historia ad se traxit facultates vitales, atque seminales rerum. Est namque in Scholis nescitum, quidquid salium ratione agit, non esse ex propria seminis potentia; sed accidens, ratione objecti varians. Calcem enim, velut calidissimum simplex æstimarunt. Eo quod per salia sua moveret escharam: nec attenderunt, quod in calce viva, prout & in nive, oboriantur spontanei vermes. Quod hoc loco desideratur, alibi de actionibus, prout & de cognitionibus morborum fusius exposui.

38 Hactenus igitur docui, qualitates in elementis esse, & operari absque respectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum systema descendo. Inprimis unitas, non est contraria binario, quanquam recedant discreta, per alteritates. Pariter nec sursum nec deorsum, oriens & occidens sunt contraria: sed situum oppositiones, quæ per respectus variant. Adeoque quod sursum est, alterius relatione, est infra; nec ideo auris dextera sinistræ est contraria, quanquam opposita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantum in habitudine relativa contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque item de privativis mihi sermo est. Imo neque nego contraria in vi irascibili: sed duntaxat hoc unicum constanter affirmo. Deum in natura non fecisse contraria, quæ per hostilitatem se mutuo interimant, aut aggrediantur. Sive, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id est, Nego contraria positiva atque realia, in serie actionum naturalium. Virtus etenim oppositum habet sibi vitium, de indole privantis. Nec etiam volatile contrarium est reptili. Nam idem bombyx est utrumque. Nec generatio ipsamet, est contraria corruptioni: sed unicus seminum fluxus, à puncto ad punctum, per lassationem, ablationem, amissionem, extinctionemve virium. Similiter nec magnum parvo, neque rectum curvo est contrarium. Cum unum & idem nunc parvum, nunc magnum, rectum curvumque esse queat. Idem esto de dulci & amaro: duro, & molli: aspero, & glabro: gravi, & levi: acuto, & obtuso: coagulato, & resoluto: vel albo, & nigro. Sunt namque quælibet rerum potestates, in se absolutæ, nec respiciunt alias à se diversas. Quia unumquodque est prout per se existit: quod autem opponantur à nobis, velut ac si invicem dissentirent, id rebus est ignotum, atque plane per accidens, seu alienum. Interim securis non secat ligna, aut culter scindit panem, propter contrarietates aut hostilitates: sed unaquæque proprietas agit, sine reflexione ad oppositam, quod agere est jussa. Stultum est res contrariari velle, quibus nulla est odii, dissidii, victoriæ, aut superioritatis prætentio: ideoque nec ulla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, prout est agere jussa. Non enim intra testam ovi, clauditur bellum contrarietatis, licet semen fluat per varias dispositionum alteritates, longe ab invicem dissimiles: Asservatur utrobique & permanet unitas, & concordia naturæ: quæ sibi nusquam contrariatur, imo horret omne contrarium, & quicquid unitatem turbat. Enimverò in semine vis est transmutativa aquæ, exsistentis in terra horti; atque sic unica aqua illa transit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. Non enim, quod aliquod se-

 men

men sit contrarium succo sive aquæ in terra: aut
acido invideat aliud acre simplex, sibi vicinum:
quod sibi minus respondeat in symbolo unita-
tis. Absit. Procedunt enim indifferenter ab ini-
tio vitali suorum seminum, in quo non hospi-
tantur contraria hostilia. Accidentia enim cum
sint dispositiones seminum, sive entium absolu-
torum in se, nec relativorum; ideoque contra-
rietates nescientium: sequuntur etiam ductum
suorum seminum, quorum sunt organa, atque
producta. Tabula ergo repugnantium, contra-
ria tantum admittit in vi sensitiva, & irascibili,
liberè agentium. Secundò admittit privativa.
Tertiò denique quæ contradicunt in terminis
relativis. Cum igitur absolutè in natura non
sint contraria, quam *oscitanter hactenus sit
itum, in complexionum figmentis & ægrorum
sanationibus, viderint illi, quos quandoque ac-
cusabunt, viduarum atque pupillorum plan-
ctus, ob unicam scilicet ignaviam, quod ethni-
39 cis doctrinis stupidis subscripserint temere. Ad-
eoque naturæ definitionem ne quidem hacte-
nus noverint. Quam sic definio. Natura jussus
est ille Dei, quo res est id, quod est, & agit, quod
agere jussa est. Sed istud aptè. Quod Scholæ
propria aspernentur theoremata: artemque
theoricam venumdare videantur; quam quo-
ties lubet, non sequuntur. Nam in Peste, & Ma-
lignis, theriacam, aliaque non obscurè calida, ut
& sudorifera propinant, neglecta caloris indica-
tione. Erysipelas quoque Apostematum maxi-
mè igneum (ut ajunt) apposita optima aqua vitæ
40 sanant. Denique si natura sui medicatrix mor-
bos sua bonitate superet, non autem qualitate
pugnace; ostendant quæso, quale frigus sit in
corpore febriente, quod calorem ejusdem mor-
bi statis horis interimat. Quinimo si natura sit
sui medicatrix, quid quæso necessum est, mor-
bum terminari per crisin sive judicium? ubi
nulla est lis, nec morbus ad judicium citatus, au-
ditus aut admissus? ubi patiens in initio, seipso,
prope convalescentiam constituto, est pugna-
cior! post multos nempe labores, dolores, jeju-
nia, vigilias, & evacuationes? Adeo nunc ne-
cessariò potius succumbere, quam litem sua vi
superare, atque vincere hostem deberet. Imo si
vis ulla in limine cognita fuisset, de plano, ab
initio judicari debuisset, ubi judicem & testes
pro se habebat, causamque æquam contra pro-
ditorem morbum. Saltem iniquum est, atque
cachinno dignum, quod ipse judex sit pars in
crisi. Facessant ludicra in seriis. Nam si Natura
ignoret contraria (ut ostendi) hæc sanè non pot-
erunt pugnare in nobis, minimeque tantisper,
dum creatura est juvaminis indiga, atque fuit
morbus. Vnivocum siquidem natura nostra
semper operatur, sive res coagulatas resolvat,
sive demum resoluta coagulet. Non secus e-
nim atque pulvis Chrysoplycius, qui plumbo
duritiem, argento vivo & stanno, difficilem li-
quationem dat, quam utramque qualitatem fer-
ro adimit. Non sanè quod iste pulvis sit sibi,
& metallis, quæ perficit, in agendo contrarius:
Hisque addat, quod ipsis deest: unicus nimi-
rum præbeat singulis suas & longè diversas dis-
positiones: quas credidere contrarias, ut est
durities in auro, teneritudini plumbi. Cedat 41
item Paracelsus, quod solis similibus clauserit
sanationem omnem, contrariorum interim
tempestates admittendo. Et quantumvis simi-
litudo involvat familiaritatem, facilem remedii
susceptionem, unionem, ingressum, penetra-
tionem propter conformitatem symboli: atta-
men ignoravit bonus ille vir, quod ista non sint
agentia sufficienter ad sanationem requisita: at
saltem media occasionalia, externa, sive con-
ciliatrices medelæ. Qualis etiam est pharmaci
puritas & subtilitas. Quapropter censeo, me- 42
dicamen propriè, immediatè, atque efficien-
ter, consistere in Competenti, sive Appropria-
to. Per quod nempe natura à suo casu resur-
git. Sunt rebus siquidem natales dotes, quæ
distant à simili. Sint nempe illæ, in quibus Ar- 43
cheus noster suas reperit delicias. Per exem-
plum. Fames est velut peracutus morbus, pau-
corum saltem dierum patientia, seriò necans.
Sanatur autem non contrario cibo, non denique
simili. Nec etiam fames arguit defectum cruo-
ris absumti. Alioqui dysenteria, & phleboto-
mia famelicos necessariò facerent. Sed in fame
est devastatio nutrimenti, ipsius stomachi, à vi-
gore fermenti digestivi, sive esurivi, ac depa-
scentis: unde demum tussis sensatio famis.
Quoties nimirum fermentum stomachi benè
dispositum, nec habens objectum in quod agat,
consumit proprium stomachi alimentum: Se-
dat ergo famem cibus, non in quantum fer-
mento contrarius, nec quatenus similis eidem:
sed quia remedium appropriatum. Simile est 44
in morborum quorumcunque medela, Requi-
ri nempè adæquationem remedii, ad indisposi-
tionem Archei, & causæ occasionalis ademtio-
nem. Quæ remedii appropriata convenientia,
sive dos, præsupponit proportionem tam in
gradu, quam quantitate, adaptationem, & appli-
cationem, cum specifica conformitatis adæ-
quatio-

quatione. Hactenus quoque includit indicationem & cognitionem finis: facultatum nostrarum habitudinem & exigentiam, earumque cum remedio congruentias, quibus iterum supponitur dosis. Sic enim remedia, nedum respondeant paritati objectorum: sed & fermen-
45 torum determinationibus. Paracelsus quandoque ratus, nullum simplex medendo aptum, nisi primitus ipsum moriatur. Atque rursus alibi. Quod non sufficiat simplex proinde mori, nisi in tria prima (salem, sulfur, & mercurium, sic vocat) prius redigatur. Qui asserentis error, frequentem in authore suscitavit inconstantiam. Quod non pauca sint simplicia, quæ formæ proprietatem explicant specificam, sospite subjecto cui inhærent. Qualia ad limen occurrunt Periapta, & Amuleta quamplurima, quæ ipsius appellat zenexton. Sic nempe palpitationes cordis, infamem hemorrhoidum dolorem, profluvia cruoris, epilepsias, uteri strangulatus, ipsasque febres, sedari per appensa, jucundè notavimus. Sic ex adverso. Remedia distillata non pauca, vix mori sciunt, aut in familiam humanam commigrare. Attamen ingens est illorum effectus in morbis. Condonet mihi quoque Paracelsus; quod nunquam in nostro corpore, fit illa simplicium remediorum Analysis. Sat enim alibi docui, quod digestio nunquam, ad nupera illa tria prima tendat. Nec unquam hisce nutriamur: sed unico & eodem aut consimili liquore, quo constamus. Multa quoque per primam sui bullitionem vires deponunt pristinas. Asarum enim sic de vomitivo, evadit diureticum. Ac plerumque rei destruitur proprietas specifica, per divisionem in tria illa prima. Nam etsi servent aliqualem concreti crasin: sunt tamen nova creatura per ignem patrata. Felix quoque ille, qui crudis simplicibus, morbos tuto, atque promtè tollere novit. Est enim antiquior medendi methodus, in Sacris notata. Quod de terra medicinam creaverit Altissimus. Siquidem ens specificum non potest non per ignem alterari. Ideo non infrequenter extracta, atque magisteria debilitantur. Enimverò ut Spargyria deducit multa ad gradum majoris energiæ, quatenus ens novum suscitat: sic alias rursus multa clam suffurando debilitat. Naturam scilicet ignaviæ atque imperfectionis accusat, quisquis eandem citra ignem nil expolivisse autumat. Sint rerum semina horum testes. Quædam namque sponte pullulant propria; aliqua verò satione & occatione egent: paucissima verò artem præparationis indigent: nulla tandem ignem admittunt, aut analysin. Potestates enim quæ immediatè in naturæ hærent gremio, agunt more influentiali, nec igni submitti libenter volunt. Illæ verò, quæ formis non quidem simplicis; sed partium heterogenearum immediatè insunt: persæpè in abstracta magis parte sui relucent. Sic etenim macis, therebintina, & Asparagus, etiam sui symbolum in lotio pingunt. Verum potestates, quæ per ignem è rebus surgunt: licet aliquid suo debeant concreto, tanquam illius familiæ pignora: At certè sunt nova, & transplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vasalli: Prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci destinationem Creatoris, in dote simplicium. Nam revera, ex mente ejus, plurimi morbi, cedunt per simplicia, tanquam antiquissimo cuneo pulsi. Quod autem Panegyrum simplicium agam, nolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ: sed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittunt, sudoresque herbarum stillando eductos, longè præponunt, illarum cruentis succis. Discant enim prius herbarum succos, itemque jura carnium, absque sale, aceto, melle, saccharo, & igne condire, atque à putredine per annos vindicare. Tum demum spernent facile stillatitias aquas herbarum, non minus quam syrupos. At ubi morbus in gradum surrexit, nupsitque intimè, jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia, quam quæ sponte natura produxit. Tandem apud multos censebor for- 46
sitan de lana caprina, soloque certasse nomine. Quodque Scholæ contrarium, ego oppositi etymo larvare contenderim. Sed hæc me manet ab ingratis solis pœna. Ego medentes & Scholas alloquor, quæ morborum tantum illa admittunt remedia, quæ hostili proprietate contraria, morbos censentur pugnando aggredi. Perque intemperiem contrariam (ut ajunt) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla demum hactenus in natura fuisse, atque demonstrasse, quiesco. Nec sufficit, quod requirant in remedio vires superiores, relatas ad morbum: verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietatis, litis, & criseos; si victoria inde sit speranda. Ostendi equidem, ejusmodi potestates in natura non reperiri. Item remedia, nec semina rerum agere spe, aut nisu victoriæ, aut pessumdandi patiens suum, tanquam sibi contrarium. Nec imo superandi activitatem patientis. Adeoque non esse ullam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem,

arrogantiæ aut ſuperioritatis in naturalibus prælaturam, Sed agere abſque intentione, & præcognitione finis. Quatenus à Deo, illarum Arbitro ſic creatæ, ſicque dotatæ ſunt: adeoque ſic agere juſſa. Clarum eſt itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibuſvis inſita docetur, à tota exulet natura, præterquam à vi iraſcibili animantium: Adeoque licet Philautia, ſympathia, antipathia, electio, imo & ſenſus aliquis, rebus non animatis tribuantur. Eſto analogia quædam, potius in effectibus, & cauſis, quàm in directione Creatoris, aut deſtinatione finium relucens: Eo quod proprio ſenſu, electione, intentione agendi, & præcognitione finium, ſint orbata. Sed cum quæpiam hujusmodi luculenter teſtentur habere directorem, omnium fines uſque ad fines fortiter moventem, ac diſponentem ſuaviter: illarum proprietatum explicationes, teſtimonia ſunt, Deum ſummè glorioſum, rerum etiam vilium, habenas regere, per potentias ipſis neſcientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, abſque cognitione finis. Id eſt citra impetum, iram, luctam, & odium illarum. Tantum igitur abeſt, quod actiones rerum, & remediorum, cenſeam fieri per oppoſita (loco contrariorum) quod æqualiter tam oppoſita, quàm contraria relegaverim à natura: oppoſita autem admiſerim per modum relationis terminorum. Non autem in via, qua in invicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus ſum; Si contraria eſſent, aut agerent ut talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & dependenter, non reſpiceret ſuum creatorem. Quodque de tali creatura, non apte dictum eſſet: *Et vidit Deus, quæcunque fecerat, erant bona:* ſi ſibi inditas proprietates explicare non poſſet, niſi per odia hoſtiliter. Tandem, quantum oppoſita, quæ retuli inter repugnantia, diſtent à contrariis medicis, norunt, quicunque non ardent voluptate conviciandi. Advertant ergo tyrones, an de nudo mecum nomine agat, qui prima medendi principia evertit ex creatoris intentione qui res voluit ſingulas operari, juxta dotem naturæ ſibi collatam, non per contrarietatem, aut appetitum ſe invicem deſtruendi: ſed ob fines ſoli Deo præcognitos. Qui eſt amor & pax: non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab intentione Creatoris ergo, Creata ponderanda ſunt. Scholas decepit lupus, ovem non unicam, ſed totum ſimul gregem, ſi poſſet, occidens. Contraria eſt in homine, & belluis, per poteſtatem thymoſis, quæ tam à regno minerali, quàm vegetabili exulat.

In mortalibus tandem Peccata opponuntur virtutibus privativè, cum peccatum reputetur non ens. Ego putem virtutes habituales, non contrariari vitiis, quatenus adhuc reſident in intellectu: ſed tantum quando illarum emanatio ex intellectu, eſt in conſenſu, in quo opponitur thymoſi volendi aliud. Quæ in progreſſu prius iram, odia, ſimultates, id eſt, contraria, parit. Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Merum autem non ens non procedit, ut neque ſub conceptum cadit, cum non habeat ſui ſpeciem, qua ſe repræſentet. Ergo peccatum, non eſt ſola averſio à Creatore: ſed & actus mentalis determinatæ malitiei: Actus autem mentalis, ſemper induit materiam, in quam ſui Ideam depingit, quam concipiendo ſeu imaginando formavit, & hactenus emanat juxta fundum animæ, in corporeas facultates. Hactenus diſſerui de facultatibus creatis, ex intentione Creatoris. Nempe non eſſe data contrariorum, aut inimicitiarum incentiva, rebus ſine animoſitate ſenſualitatis exiſtentibus. At juverit hoc loco oſtendere, per eandem thymoſin, fieri quidem aliqua, quæ hoſtilitatem belluinam exprimunt, ut ſaliva rabientis, punctura ſerpentum, apum, &c. eadem tamen operantur per modum venenorum, plantarumque virulentarum: quas divina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, ſive ad malum finem creavit: ſed ob fines alios, in gloria ſuæ majeſtatis directos. Aſt perdifficile erit aſſueto, contraria hoſtilitatis tribuere rebus inanimatis, poteſtatumque analogo laſcivienti, Rem (puta rabientis aut ſerpentum ſalivam) ex ira in hominem impreſſam, abſque contrarietate conſiderare illa, quam ultro, in bruto unde manavit, concedimus. Aſt ſanè mecum facile ſentiet, ſi conſideret, quod venenum, ſive ſit creatum, ſive per animoſitatis contagium à bellua paratum, non proinde deſinat eſſe venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas eſt, agere vi naturali; imo quamquam ortum ab iræ impreſſione: hæc tamen qualitas, illi non eſt ira amplius; ſed productum quoddam naturale: adeoque in quo, eſt quidem ſtigma iræ & contrarietatis; non autem ipſa ira. Ac proinde non eſt ſimile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut unctus, in tantum proficiat: quantum ab altero producto lethaliter feritur. Vnde manifeſtum ſit, Quod iſtud venenum, utcunque ab ira ſit productum, & homini ſit lethale: Id tamen non evenire ob aliquam contrarietatem: quandoquidem ipſi ex oppoſito deeſt contrarium, quod æquivalenter

aut

aut pariter juvet, vitamque promoveat, prout hoc venenum nocet. Adeoque si venena hujusmodi, ob contrarietatem agant, jam falsum est axioma : quod totidem modis unum contrariorum dicitur, quot modis alterum. Itaque jam sat ostensum, quod venena quidem fiant à belluarum ira : at non proinde sequitur, quod venenum plantæ si agat (ut ostensum superius) ob naturalem sui dotem ipsi implantatam divinitus : & non propter ullam contrarietatem, quod venenum brutorum plus capax fit contrarietatis, quam simplicium aliorum. Alioquin idem prorsus est judicandum de venenis veneficorum, Sagarum, &c. etenim licet componantur, & potanti dentur, animo nocendi ; illa tamen operantur, aut naturaliter, adeoque absque intentione contrarietatis aut pugnæ : vel operantur vi dæmonis. Quæ est vel solitaria, adeoque est effectus verè hostilis (quia à Cacodæmone inimico) vel naturalis. Et tunc non vi contrarietatis aut pugnæ : at solum per explicationem suæ naturalis dotis. Quam jam supra
49 ostendi expertem litigiosæ contrarietatis. Porro horum occasione explananda est, veneni e thymosi parati energia : Notum est vulgo, quod cruor tauri potantem strangulet, non autem cruor bovis aut vaccæ. Idque alibi retuli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis, per serpentum modum. Porcus autem etsi cum ira pereat (forte proinde Deus animantum cruorem sub pœna indignationis vetuit) fit tamen id cum metu mortis. Taurus autem, tanto furore percitus est, quod nullam mortis apprehensionem patiatur. Adeoque ejus cruor, etsi venenosus : non tamen ejus caro. Eo quod furor ejus, prope mortem adveniens, non sat spatii habet, ut carnes inquinet. Rabidus verò, quia dudum ante mortem furit, suas etiam infectat carnes. Timida proinde animalia, ut mus, bufo, &c. carnes suas atque ossa pavore quodam centraliter conspergunt. Prout alibi in Pestis tumulo demonstravi. Atqui huc spectat illud axioma : *Morta sa bestia morto il veleno.* Quod sanè locum habet in animante virulento ; quia per intervalla, vindictæ furore ardet. In summa. Vires & dotes simplicium, si nobis adversentur, Id ex ordinatione divina : non autem ex Idea vindictæ, aut hostilis contrarietatis provenit. Nam procul distant invicem esse alicui contrarium, & habere dotes in natura nocuas. Siquidem hoc ordinem Dei, & varietatem potentiarum, in natura constitutam arguit. Illud verò dicit hostilitatem, Deo & naturæ inimicam. Differunt itaque fine. Id est instituto ac directione Dei in natura. Quod est ordine, intentione, destinatione, adeoque toto scopo Divinæ mentis : Iuxta quam considero contrarietates in brutis, & homine, & non in aliis simplicibus, omniumque minimè in elementis. Ac proin finaliter, non est hic quæstio de nomine. Si elementorum contrarietates & in falso creditis mistis, pugnas, complexionumque alternitates subvertam, non secus, ac quicquid ex his suppositis, pro vita, morbo, morte, & remediis garritum est hactenus.

BLAS HVMANVM.

1. ERror Scholarum circa primum motorem. 2. Aristoteles sibi contradicit. 3. Blasphemum in Christiano. 4. Error fluxit è Mathesi male appropriata. 5. Blas humanum imitatur Astrorum fluxus. 6. Blas nostrum, quando præcedit, & quando sequitur Blas stellarum. 7. Quare Blas brutorum præcedat. 8. Blas voluntarium, non est stellis annexum. 9. Duplex Blas in nobis. 10. Insensitiva unde moveantur. 11. Galenus repugnat Aristoteli in pulsibus. 12. Inquisivit modificationes pulsuum, non autem efficientem. 13. Vsus pulsuum Galeno. 14. Tertius usus Galeno ignotus. 15. Consideratio Authoris. 16 Refrigerium, non esse finem pulsuum. 17. Suppositiones aliquot. 18. Nemo egit de vita. 19. Contradictoria de igne cordis. 20. An pulsus conciliandi frigoris ergo. 21. Pori in septo cordis, cur triangulares. 22. Cruor & sanguis, in quo differant. 23. Anima sensitiva fabricatrix pulsuum. 24. Quorsum cordis motus. 25. Absurda Scholarum de calore radicali. 26. Motus cordis, non potest refrigerii causa censeri 27. Cur pulsus febrilis sit citatus. 28. Spina in digito, docet ex celeritate pulsus, calorem augeri ; non autem frigus. 29. Quinque scopi præcipui pulsuum. 30. Accensio igneitatis, & illuminans, ut differunt. 31. Non esse spiritum cruoris jecorarium. 32. Curiosa doctrina, quæ fines pulsus cum anhelitus confundit. 33. Necessitates pulsuum antehac ignotæ. 34. Vsus pulsuum respicit fermentum digestivum. 35. Scholarum ignavia circa hæc. 36. Navigantes sani, cur seipsis non navigantibus, edaciores. 37. Aer nequit alere spiritum vitæ. 38. Alkali formatur comburendo. 39. Mirabilis carbo mellis, & elucidantur varia Chymiæ theoremata. 40. Respublica alcalium. 41. Balsami Samech Paracelsi fabrica. 42. Alcali volatilizatur, & vicissim sub eadem proprietate formali concretè. 43. De labore Sophiæ. 44. Mechanica aceti distillati. 45. Resumnu-

sumuntur aliquot mechanica Chymia, ad consummationem cruoris absque fuce. 46. Usus pulsuum novus & innuditus. 47. Dolente è spinæ parte, pulsus insolitus. 48. Facto pure, cur mitescunt symptomata. 49. Durities arteria, unde statim fiat. 50. Quid portendat durus pulsus. 51. Differre usum pulsus, ab usu anhelitus. 52. Dum pus fit, major labor. 53. Qualitas potionis vulneraria. 54. Falsum, quod ventres natura calidiores, hyeme. 55. Contradictio Scholarum. 56. Petitio principii 57. Octuplex scopus pulsuum. 58. Ut non est spiritus jecorarius in cruore; sic neque proprii nominis est pulsus animalis, in officina cerebri.

EXpeditis jam elementis, complexionibus, compositionibus, causisque naturalium pro Physicis. Explicata scilicet, post formarum ortum ignorantia, quæ circa medendi initia mortales circumvenit: edoctis quoque fermentorum atque Magni Oportet necessitatibus. Iam ergo vitalia
1 initia examinabo. Docuere Scholæ, in omni motu locali, de necessitate statuendum Primum motorem immobilem. Quod nec per artem, nec per naturam verum invenio. In cujus demonstrationem vadit ebrius, instabili mente, atque pede, in fluctuante navi, & appendit pondus horologio. In voluntariis ergo motibus, non est requisitus primus motor instabilis. Item Sol, trans vitrum, suo radio accendit pulverem tormentarium. Primus hic motor, nequicquam penes se habet quod sit immobile. Id jam in igne, ut anomalo ente, quoque patet. Tertio in natura, unumquodque semen, semel loco debito conceptum, non cessat deinceps proprio motu, substratam sibi molem agitare. Verus ergo, ac primus seminum motor in natura, rerumque universarum opifex, seipsum primum movet, suoque motu ulteriorem motum non requirit. Et quidquid naturalem motorem quemvis excitat ad movendum, est ipsum proprium suum ac internum motus initium, cadensque in loca impropria, moritur, cessatque ejus motus. Ari-
2 stotelici ideo, qui naturam vocant principium motus, sive motorem primum, absurda oblivione, expetunt in primo motore ut sit immobilis. Et quamvis semina, externo fomento, sive excitatore opus habeant: non tamen excitatio est motus internus, neque ejusdem motus motor: sed est dumtaxat alteratio, accidentaliter accelerans, vel maturans motuum propriorum potestatem, sive activitatem primi moventis, alias debiliorem, quam qui materiam suam fit movendo. Quæ activitas cum sit quædam alteritas accidentalis, quæ revera in se non quiescit (tantum abest quod esset immobilis) etiam nec in pristino unoque statu permanet. Nimirum confirmat Archeum, ut innatum sibi movendi robur fortius explicet & ad suos fines dirigat. Quod si verò Scholæ, Aristotelem suum inepte licet physicum, tamen in Physicis velint ad unum omnium primum & supernaturalem Motorem respexisse hoc loco, qui sit omnis motus independens initium. Rejicio enim istud, ut impertinens extra Physicam. Etenim ille gloriosissimus Motor, dedit rebus potestates, quibus per se & absoluta vi, se vel alia moveant. Impertinens scilicet, ad demonstrandum motum naturalem corporum, recurrere ad Motorem Deum. Cæterum nec etiam toleranda est 3
in Christiano blasphemia requirens, Deum, de necessitate immobilem, ut alia movere possit. Siquidem Deus non movet per attactum extremorum, perque rerum attractionem vel expulsionem, denique nec res mota acquirit vires ex primi Motoris immobilitate, ut hanc præexigat. Sed nutus divinus, à fine usque in finem, attingit omnia fortiter: non autem coactus necessitate contactus extremorum, consequentia pressus, modo ductus, aut legi subjectus: Sed prorsus liber, tam suo nutu & motu, quam quiete, indifferenter, & æquè potenter movet cuncta. Suum itaque esse immobile, non importat necessitatem Scholis requisitam; sed merum gloriæ suæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in naturam abiit, quæ deinceps seipsam est movendo. Sic B. Gregorius terræ collatam potestatem dicit, qua plantas de se protrudat. Paganica itaque est doctrina, ex Mathesi desumta, quæ primum motorem ad sui perpetuam immobilitatem necessitat, ut indesinenter omnia moveat. Er- 4
ror Aristoteli indulgendus, non Scholis Christianis, tyrones contaminantibus. Alioqui enim naturaliter nullus fit motus, nisi à principio motivo, quod cætera non movet, nisi per se ac in seipso moveatur. Quinimo & artificialibus atque naturalibus, si quid ab externo motore moveatur, atque in eo motu, ipse motor innitatur aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta navim à ripa immobili per baculum abstrudit, litus sive ripa non movet navim, nec in se potestatem naturaliter motricem continet: sed est medium dumtaxat, per quod motor suum motum modificat. In quod scilicet ipse motor tanquam in fundum, se stabiliens, per pondus, & vires agentes Matheseos, motum suum (qui alioqui

qui eſt totus mobilis, & movetur activè) fabricat. Fortius ſic namque, bombarda, ſphæram explodit, ſi à tergo immobile reſiſtens corpus habeat. At ſanè ut iſtud corpus non eſt motivum, ſic non niſi per abſurdum, motorem immobilem requirit, ac motori primo, ineptè æquiparatur. Imo in naturalibus terminis, motor primus, atque totalis, ſit accenſus pulvis pyrius, qui ut moveatur, nullam expoſcit immobilitatem, ſed ut modificatè moveat, modificato organo opus habet. Impertinens itaque eſt, putare omnes motus, fieri à Deo, primo motore, tanquam ſi baculo quodam, mota univerſa moveret. Inpertinens eſt quoque, dum inveſtigatur, Si motor ut talis, debeat neceſſariò eſſe immobilis, reſpondeatur, quod motor primus modificabit ſuum motum, & fortius movebit, ſi is ſit immobilis, vel nitatur contra immobile fundamentum. Eſtne iſtud Chriſtianam Philoſophiam docuiſſe? Enimvero indubium eſt, quin ſtellæ per ſuum aſpectum varium, quem à motibus mendicant, infundant Blas motivum aquæ, & aëris, *ut eſſent nobis in tempora, dies & annos*. Denique, quod terra acceperit internum initium propagandi plantas, ante natas ſtellas. Bruta ergo, licet ſtellis poſteriora; horum tamen ſemina non ſunt plantarum ſemine ignobiliora, majoriſve ſubjectionis vinculo, ſtellis annexa.
5 Stellæ quippe erant ante ſenſitivorum creationem, ideo opportunum fuit, quod hominum Blas non quidem ſequeretur ductum ſtellarum: at ſaltem imitetur motum illarum, non ut motricum: verum non ſecus, atque motu libero, ſequimur veſtigia veredarii. Sic nempe viſcera, fortè ſuos delegerunt præcurſores planetas. Vnumquodque nempè viſcus, ad typum ſui Aſtri, intus proprium ſibi Blas format, quod & hinc aſtrale dicitur. Eo quod imitetur cœli veſtigia, tam prioritate dierum, præcurſoris aſtri, quam legibus deſtinationum, in natura. Alio-
6 quin in infirmitatibus, ut naturæ omnis conatus, eſt ſymptomaticus: ſic tum Blas humanum præcedit, atque prænunciat, futuras tempeſtates: ubi alioquin in ſanitate, Blas humanum ſequitur ordinariò poſt inſignes temporum viciſ-
7 ſitudines. Bruta verò, ut ante hominem ſunt in die creata: ſic Blas illorum ſemper præcedit ac præcurrit ante Blas ſtellarum. Quare multa prognoſtica meteori, è belluis hauriuntur naturaliter. Et acceſſit ſuperſtitio, quæ auguria, & haruſpicia addidit credulis, & ſuperſtitioſis.
8 Blas tamen quod voluntate animalium ad motum localem dirigitur, id ſanè nullo modo connexum eſt lationi ſuperæ. Omnis quippe carnalis generatio fluit ex poteſtate ſeminis: & poteſtas ſeminis, ex voluntate carnis: igitur carnalis generatio proprium Blas habet, inſerviens uſibus ſuorum finium, fluentium ex initiis ſui eſſe. Quæ ſunt voluntas carnis, & libido voluntatis virilis. Duplex itaque Blas in nobis.
Vnum nempè, quod naturali motu, alterum ve- 9
ro voluntarium, quod per internum velle ſibi motor exſiſtit. Hinc igitur impoſſibile eſt, ſtellarum prædictiones in nobis concludere rectè. Sat nunc demonſtratum, aliquid in ſublunaribus eſſe, quod ſeipſum localiter & alterativè moveat, abſque cœlorum Blas, & motore immobili naturali. Voluntas inprimis eſt primum ejuſmodi movens, movetque ſeipſum quoque ens ſeminale, tam in ſeminibus, quam horum conſtitutis. Porro ſicut Deus voluit, ita ſunt facta omnia. A voluntate igitur primum ſunt mo-
ta. Hinc namque, quæcunque inſenſitiva mo- 10
ventur, per quandam velut naturæ voluntatem, ſive placitum, moventur; habentque naturales ſuas neceſſitates, & fines. Prout videtur in pulſu cordis, arteriarum, ex pulſione multarum ſuper-
fluitatum, &c. Galenus enim, ſat artificiosè pul- 11
ſus diſtribuit; in eo tamen ab Ariſtotele deluſus, qui finem, & efficientem, cauſas externas putavit, exiſtimavitque pulſuum fines, eſſe cauſas totales. Præteriens namque proprium Blas pulſuum, tantum inquiſivit fines & neceſſitates naturæ, propter quæ non quidem pulſus fierent,
ſed potius modificarentur. Adeoque proinde 12
differentias pulſuum, non niſi per fines in ſchema diſtribuit. Ideoque reſpectus potiores & efficientes non attigit. Cauſas pulſuum itaque, ad
duo neceſſitatis capita conſtruxit. Videlicet ad 13
refrigerium cordis, quorſum cor, & arteriæ, ſimul ſeſe dilatarent: & ad explodendas fuligines, à calore ſuſcitatas. Quapropter nimirum, Cor, & arteria, ſimul ſe comprimerent, & concіderent, metu præfocationis. Quæ duo, juxta fortitudinem, celeritatem, debilitatem, duritiem, & magnitudinem variè intertexendo, cum ſuis correlativis, differentias pulſuum artificioſa indagine compilavit. Atque utinam reliqua ſua ſcripta non proderent, aliunde hæc eſſe
deſcripta. Veteres autem, non contenti duobus 14
finibus, refrigerio, nempe & fuliginum exploſione, tertium addidere, qui fuit ſpiritus vitalis alimonia ex aëre. Quaſi verò aër, ſpiritus vitalis unquam fieret. Etenim ſi aëre ſibi adjuncto, ſpiritus augeatur, ſive nutriatur (cum corpus ſimplex non ſit digeſtibile) jam ſola mixtione,

ex aere fieret spiritus vitalis; jamque non singula amplius nutrientur immediatè, quibus constant: Fuit ergo veterum inscitia, nescientium constitutionem spiritus vitalis, putantium, quod parum aquæ, commistum multo vino, vel parum stanni, commistum multo auro liquato, vinum, vel aurum fierent. Dicam hic, quid senserim, postquam magis discretione, quam assen-
15 tiendi pigritia sum usus. Cœpi itaque primum considerare, calorem primario, & ex se, non inesse cordi, sed esse vitæ, & animæ socium, signum, & medium operandi in calidis animantibus, ex natura lucis solaris. In piscibus verò, vitam esse de natura luminis frigidi, & subsiste-
16 re ideo absque actuali calore, id est vero. Ideoque quod pulsus non fiat in natura ob refrigerium cordis, & fuliginum difflatum, dissecta rana docebit. In viva rana enim, videbis cor ejus, & arterias moveri, cor singulo pulsu, sive per diastolen rubescere, & per compressionem magis pallescere, etsi diaphanum non sit. Veruntamen, cum calorem, causam pulsuum veteres cogitarent, nemo tamen est, qui calorem istum suis caloribus depinxerit, qua via, ratione, ac medio, calor ille excitetur, accendatur, & perseveret in nobis, eo quod vitam & formas nemo meditatus est. Ac nemo idcirco pulsuum cau-
17 sam efficientem. Equidem calorem à corde manare, nemo hactenus ambigit, nemoque controvertit, quin fœtus calore materno primum foveatur, donec dierum maturitate, proprius in
18 illo fomes accendatur. Sed quis ille fomes, & quare semel accensus, mox non intereat, at usque in finem perseveret, nemo indagavit; eo quod vitam omnes prætererint. Scholæ quidem calorem igneum in nobis fingunt (contra Aristoteles, qui proportione respondere hunc vult calorem elemento stellarum, eumque ab elementali & igneo distinxit) vivere quoque depascendo, & consumendo humidum radicale. Unde sequeretur, cor esse lychnium ignis consumentis. Veruntamen cum substantia cordis & pericardii, simulque sanguinis, non sit apta igni:
19 fateri coactæ sunt, ignem non ignem, & calorem non igneum, depascentem tamen: fomitem verò, vel lychnium, sive initium caloris metaphoricè descripsisse, sibi satis dixerunt. Quasi natura metaphoras admitteret. Inprimis namque aliquot virgines syncopizatas, memini pulsu & anhelitu destitutas, quantum humano judicio conjiciebatur, adeoque per horas aliquot, inter mortuas, deploratas, revixisse tamen, & nuptas dein incolumes vixisse, & peperisse quinquies vel se-
xies. Gelidæ enim erant, mox atque pulsus de- 20
fecerat. Unde dubius esse cœpi, an pulsus non potius, caloris efficiendi ergo, quam accersendi frigoris occasione fieret. Unde causas finales pulsuum nugaces habere cœpi, adeoque & præsagam medendi partem labefactatam suspicatus sum. Idque sic probo. Etenim septum, sive interstitium est, inter utrumque cordis sinum, in se quoad vivitur, ita porosum, ut attractu aurium cordis (auritum enim per analogon censetur utrimque, quia velut folles habet) sanguis venalis ab vena cava (dextrum cordis sinum formante, per suum transitum) transeat, atque migret in sinistrum; non vicissim hinc, ad dextrum.
Eo quod pori in ipso septo sint triangulares, cu- 21
jus conus, desinens in sinu sinistro, facilius constipatur; basis autem trianguli illius, in dextero sinu, nunquam, nisi à morte. Sanguis autem sinistri sinus, jam arterialis & veri nominis sanguis est, à se ipso adhuc cruore, in vena cava, diversus colore, & subtilitate. Quare non abs re novam sive quartam digestionem, in sinistro stomacho cordis invenire mihi necesse fuit. Etenim non secus atque cruor venalis, à cremore & chylo differt, sic & sanguis arterialis à cruore, quanquam cognatione propinquiore, & cœlorum investitura, quadantenus in unam fami-
liam redegerint. In eo tamen est specifica ambo- 22
rum differentia; quod sanguis ab anima immortali informetur in sinistro sinu: cruor verò minimè, soloque luce, formæ sensitivæ participativè, non autem informativè illustretur. Cæteræ enim digestiones quietem exigunt. Quarta verò, indesinenti motus continuitate perficitur. Non enim quod ipse cordis motus sit causa formalis transmutativa: sed tantum dispositivè concurrat. Scilicet in sinu cordis sinistro, tanquam stomacho, singulare fermentum maxime vitale & luminosum habitat, quod transmutati cruoris in sanguinem est caussa sufficiens, prout sanguinis in spiritum vitalem transmutationi præest: Quippe omnis cruor naturaliter tendit in finem suum, qui est nutritio; attamen ultimato, in vaporem, sive in Gas, dispergitur & evanescit, nisi per accretionis coagulum sistatur. Sanguis verò arterialis, pro scopo habet, non quidem ut in fuliginem sive excrementum vergat. Id enim si fiat, à morbo & per accidens, evenit illi. Proprium alioquin objectum sanguinis est in spiritum vitalem traduci. Qui, si dein etiam evanescat, hoc illi præter intentum esto. Cum omne ens naturaliter permanere desideret. Est nempe spiritus vitalis, lux origina-

ginaliter in fermento ſiniſtri ſinus habitans,quæ illuminat novos ſpiritus, à ſanguine arteriali partos, ob quam lucis continuitatem ſcilicet, arteria elevatur. Fiunt namque ſpiritus ſic vitæ participes & exſecutores illius, prout & Vulcani, continuati caloris. Vita ergo humana eſt lux formalis, & modo & ipſa anima ſenſitiva lucida, adeoque hujus exſufflationem, mors è veſtigio ſequitur. Quia animæ ſenſitivæ involuta eſt mens immortalis hominum, quæ à morte avolat, pereunte altera. Abſit autem, quod lux iſta vitalis dicatur ignea, cremans,devaſtanſque humidum radicale, hujuſque continua fuliginum fœcunditate, cor & arterias inquinet. Sed eſt lux formalis (prout ante de formis dixi) neque enim vitæ eſſentiam intimam aliter unquam deſcribet, qui vitas rerum formales etiam in ecſtaſi vidiſſet. Quia verba deſunt, & nomina, quibus hæc dicantur, tanquam etymo à priori. Et licet Deus, alicui vitæ eſſentiam in concreto oſtendiſſet, ſuum tamen docendi honorem, nulli unquam tribuet creaturæ. Cum vita in abſtracto, ſit Deus ipſe incomprehenſibilis. Sic nempe paulatim, cibus & potus in chylum ſtomachi, chymum meſenterii, cruorem venalem ac tandem per ſanguinem arterialem, ad tenuiſſimum æthera,vitale ſpiritus, & animæ ſubſterniculum aſcendit. Quæ commutatio, motum cordis præſupponit. Neque enim ſat eſt, fermentum efficienter eſſe effectivum, ut ſanguis animetur & vertatur in ſpiritum, illumque in ſinu lævo cordis habitare: niſi motus concurrat pulſatilis, aſſimulatus motui, quo lac acidulum vera tranſmutatione in buty-
24 rum mutatur. Per motum nempè fit ſanguinis non quidem acidi, ſed ſalſi extenuatio, neque ideo in pinguedinem ſive butyrum vertitur: ſed in ſpiritum vitalem, de ſalis, adeoque de balſami natura: ita nempe ſanguis, per motum, calorem, & fermentum, mutatur in æthercam ſobolem, luminis vitalis hoſpitium immediatum. *Quapropter ſanguis, aqua & ſpiritus idem ſunt.* Etenim ſi iſta lux ſit in ſpiritu, hic verò deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux iſta, ſibi utrobique eſſe continua, cum ſit luci proprium, aliàs extingui. Ideo arteriæ, apertæ debebant manere, ita quidem, ut nunquam compreſſæ dudum maneant. Quare & pulſum eaſdem dilatare conveniebat, nec ita comprimi, ut tota arteria in ſe prorſus concidat: duplici fortè, ac duriore, ideo tunica, non injuſtè veſtitur. Diſcontinuitas enim illius luminis in cauſa eſt, ut uno momento, ſuſpenſis pereat omnis facultas princeps cerebri. Non autem, quod tam citò ſpiritus è cerebro evanuiſſet. Denique ſi motus pulſatilis non fieret, frigus lethale mox oboriretur, & rana frigidiores eſſemus. Adeo, etſi multa hyemis ſpatio, ſub luto, abſque reſpiratione victitent, non tamen citra pulſum. Fermentum quoque ſiniſtri ſinus, non niſi lenta tarditate, ſanguinem ſuum tranſmutat,pigreque nimis, tranſmitteret quoquo verſus, atque idcirco, importunis ſpirituum neceſſitatibus non ſatisfaceret. Fingamus enim, utrem odore imbutum, impleri autem liquore, ad ſui dimidium. Vix enim liquor ille rapiet lagenæ odorem: ſin verò concutiatur, confeſtim quoque odor ille per minima liquoris ſe ingerit. Sic nimirum, fermentum vitale ſiniſtri ſinus, per motum cordis, ſtatim ſanguini datur, eumque ad feſtinam obedientiam ſuæ impreſſionis cogit. Lumen enim à lumine facilè accenditur: ideoque & ſanguis jam animatus, facilè ſolaris illius lampadis lumen arripit, & in ſobolem æthercam adſciſcitur. Eſt itaque Blas cordis, vitalis ſpiritus, & conſequenter ſui caloris fomes: ſpiritus verò ſic animatus, eſt cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex conſequenti quoque, motus iſte, fit propter neceſſarium in ſolaribus conſtitutis calorem, & ſpiritus fabricam. Non credam ergo, pulſum inſtitui, ob requiſitam cordis refrigerationem. Siquidem vitalia non militant ſub lethalibus frigoris inſigniis, nec intendunt frigus: ſed dumtaxat meditantur vitalia. Eſt nimirum frigus in nobis, mortis indicium, quia comes. Ideoque quidquid in fonte vitæ, frigus moliretur, ablationem vitæ intenderet, ut & monarchiæ eſſet deſtructivum, tantum abeſt,quod frigus eſſet neceſſitatis,& contemperamenti ergo.Sine pulſu enim, non accenditur nimium calor: ſed confeſtim etiam perſtite vita, calor interit. Deceptæ enim Scholæ ſic decernunt, putantes, ignem elementalem, in compoſitionem corporum, & intenſo ſui gradu (extra quem ignis eſſe deſinit) ignem in corde conſiſtere, & quidem culinarium, cum aliàs longè petendus, à concavo lunæ ignis ridiculus, alioquin ad ſimplicium ordinariam conſtitutionem, laxo fræno, pro lubitu inferiorum, & contra ſui indolem deorſum, per tot aëris frigora, incolumis, non delaberetur. Adeo- 25
que ſi Scholæ, pro calore radicali, ignem, ſub lunæ circulo fictitium, intellexiſſent, impertinenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio humidi radicalis, tantum ſubſiſtere: cum aliàs igneum elementum (quod fingunt temerè)

æquè insulsè, citra alimenti necessitatem, & consumtionem vivere somniant. Ergo Scholæ subaudiunt in corde, esse accensum ignem culinarium, & fuliginosum, magnoque gradu fervere, adeoque nisi continuò novi aeris afflatu temperetur, & fuligo omnis ab hoc igne suscitata eventiletur: periculum esse de suffocatione, combustione, & inflammatione. Sic nempe falsæ authoritates, falsa pariunt themata, & præ ignorantia causarum, perierunt medendi
26 theoremata. Meo quidem judicio, debebant saltem Scholæ meminisse, ipsum flatum follium ignem non refrigerare: sed magis accendere. Nec video, qua ratione, motus animalium sit sibi causa refrigerationis. Scio denique ignem nullatenus sociari aliis elementis, per minima dissectis, quin in instanti extinguatur. Scio quoque impossibile esse, ignem exsistere posse, qui non sit verè ignis, & summè calidus. Adeoque si natura moliretur refrigerium per pulsum, conatum ejus esse stultum, vanum, & impossibilem. Vnde horrendum sequitur, Deum in finibus sibi propositis, actualiter errasse. Resipiscant ergo Scholæ. Cæterum, debuit festinata esse transmutatio cruoris, in sanguinem, & hujus in spiritum vitalem, ne post deliquia, palpitationesque (sub quibus celerrimæ illorum spirituum fiunt infectiones ac dissipationes, adeo ut fossulæ variolarum, antè non conspicuæ confestim appareant) necessitata velut mors ingruat. Non itaque, è longinquo petendum, differendumque auxilium fuit, quod præsto ex-
27 igitur. Hæc nempe est ratio, cur in febri sit pulsus citatior, non autem fuliginis expulsio, nec
28 refrigerii aviditas. Siquidem ponatur spina in apice digiti infixa, statim pulsus durus, fortis, & citatior, pro pulsus autem augmento dein, statim proportionaliter ubique caloris, non autem frigoris incrementum adest, & quidem tam ante, quam citra fuliginum nativitates. Dein, sub febrium intermittentium initiis, per horas aliquot, ac quamdiu cunctatur frigus, pulsus est minutus, rarus, depressus. Adest tamen putredo, accensa (si verum dixerint Scholæ) ideoque & fuligo præsens in Scholis, est causa paroxysmi, sitiuntque magnoperè in frigore, & flavum evomunt. Ergo & compressio pulsus deberet esse creberrima, totusque pulsus longè celerrimus. Maximè quod plerique morientes, in febribus istis, pereant sub accessum febrilem in frigore, spirituum penuria ac velut suffocati. In caloribus autem molestis, etiam in erysipelate, pruno, igne persico, &c. excandescit spiritus vitalis, à causa morbifica lacessitus, ac velut in iram provocatus. Vt patet in præfatis accensionibus topicis etiam causticis. Vbi alias accensio luminosa temperata, sub harmonia vitali, quaqua versus elucet. Imo ut sub mortem, vel syncopen, oculi cornea membrana, lumine priva cernitur, non antea æstuante igne. Porro quæ in corde incipitur, sanguinis in spiritum transmutatio, in arteriarum decursu, (seu cordis stomacho) maturatur. Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis fœcundo, stabiliri fermentum pro stomacho, primosque motus cordis, mentales & animæ sensitivæ, Saturnia nempe regna. Est namque digestio cordis, cum integrali transmutatione sanguinis, in spiritum, sine fæce & fuligine. Quippe quæ nec sordes continet, nec heterogeneitates admittit, nec propter calorem degenerat spiritus, filius caloris. Nimirum est animæ sensitivæ, immediata operatio, semper univoca, sibi similis, ac vitæ ad vitam effatam per motus vitales. Præcipui ergo scopi pul- 29
suum, sunt 1. traductus cruoris, à sinu venæ cavæ, ad cordis sinistrum uterum. 2. caloris augmentum. 3. fabrica sanguinis arterialis. 4. ac denique spiritus vitalis productio. 5. Alter dein pulsuum scopus fuit ultimus, ut scilicet vita participetur primordialis, residens in spiritu cordis insito. Repetam ergo quæ aliàs. Nimirum, quod formæ quædam niteant, ut in lapidibus & mineralibus; quædam verò insuper aucta luce, splendeant, ut in plantis: aliæ verò sunt etiam luminosæ, ut in animantatis. Adeo- 30
que vitalis luminositas datur spiritui vitali, per accensionem, non quidem igneitatis: sed illuminativam, & specificam, sive per species differentem. Sic quidem pisces non infelicius vivunt, fortius, vivaciusque, & diutius moventur quam bruta calida. Scholæ pro iis quæ jam de- 31
monstravi, supponunt cruorem in hepate, suscipere naturam spiritus, quem idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimirum aura est in omnibus prorsus herbarum succis, atque hinc demum immediatè spiritum vitalem nasci, atque fieri volunt. Ego verò aliunde spiritum deduco, & prosapia longè nobiliore. An autem Scholæ, an ego, rectius philosophemur, censeat Lector, qui utramque jam doctrinam combibit: memor saltem ejus, quod mox dicturus, nempe totum quandoque sanguinem, atque inde creatum liquorem alimentalem, sive proximum partium solidarum nutrimentum, dispergi tandem per diaphæresin corporis absque omni fæce, aut residuo capitis mortui. Idque ideo,

eo, ut lector inde suspicetur, sanguinem per se inclinari, ut fiat quandoque spiritus; quod de halitu cruoris non æque præsumitur. Idcirco nempe ignorarunt totum arteriarum sanguinem, non raro verti in spiritualem aporrheam, sive spiritum vitalem: Ast cruor, si in halitum in vitris nostris leni tepore mutetur, crassamentum, ac tandem carbonem, in fundo deponit. Longè est itaque doctrina Scholarum remota à cognitione spirituum, quæ à vapore, sive halitu aqueo, putant spiritus vitales fabricari: Neglexerunt namque in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane & aqua, indeque parato cruore suscitetur, non quidem halitus aquosus (ut putant) sed spiritus salsus, & illuminatus, ejusque calor nedum calefactus: sed & calefaciens. Quippè Authorum hactenus nemo istud lumen indagavit vitale, quo spiritus illuminatur, & quodammodò fervet: sic ut unum quasi fiant, vita,
32 lumen, forma, & anima sensitiva. Cariosa denique Scholarum doctrina, fines pulsuum, & anhelitus, confundit. Nimirum, quod anhelitus fiat ob alimentum spiritus vitalis, vitam ignis (quem volunt nutriri aëre) refrigerium cordis, & expulsionis fuliginum. Calorem nempe vitalem alere intendunt, & refrigerare, sive minuere. Quæ qualiter simul combinari queant, dicant alii. Ego lubens nescio. Saltem in maxima spiritus vitalis egestate, dumque ejus incrementum optatur potissimum, tum nimirum elevatio arteriæ est minima & rarissima. Et vice versa, dum spiritus abundat, elevatio arteriæ est maxima fateor quidem, anhelitum, per voluntatis frænos trahi, sive per voluntarii motus organa: pulsum verò non item. Sed quandoquidem sanum pectus satisfaciat suo anhelitu, finibus pulsuum, non esset ergo pulsus necessarius, quamdiu quis friget, satisque anhelitus inspirat. Atqui cum tamen interim non pauset proinde pulsus, certe aliam pulsuum, atque aliam respirationis causam esse, sive necessitatem, oportet. Percipimus nempe anhelandi necessitates; anhelitum quoque pro nutu modificamus, & sibi comprimere in totum possunt aliqui: Sed cur pulsuum necessitates magis vitales & non minus urgentes non sentimus? maximè cum sit vita, id est, origo sensibilitatis, quæ sola scilicet sentit omnem suam necessitatem, & sola nos ab omni sensatione excludit. Quocirca hinc conjicio, alias esse necessitates,
33 veteribus ignotas. Scio quidem, à sanguine arteriali, & à spiritu vitali, nullas explodi fæces, sordes, aut superfluitates (ut suo loco ostendam) fuligines verò deesse, ubi non est adustio: sed quod cruor in sui absumtione, spontaneo caloris ductu Gas producat ut aqua halitum. Illudque Gas, (quod Scholæ spiritum Iecoris, sive naturalem cruoris indigetant) necessariò subsequenter expelli, stat extra controversiam. Alioquin enim homo, propemodum præ frigore extinctus, citius recalesceret, si per aliquot horas anhelitum contineret (intellige si anhelitus ob refrigerium duceretur) attamen nec illo quidem statu, anhelitum notabiliter intermittit, sub pœna mortis. Piscis etiam pulmone caret, & anhelitu (bullæ enim, quas quandoque eructant, sunt flatus, sive ventositates digestionis, non autem anhelitus. Ranæ verò, & monstra maris, vocem edentia, folliculos habent, pulmonis officio fungentes, tametsi pisces non sint ranis frigidiores: Imo ranæ, atque hirundines, tota hyeme sub limo condiuntur, vivuntque sine anhelitu, attamen non sine pulsu. Alius ergo usus pulsuum, aliusque anhelitus, ac neuter ob solum calorem: etenim in acutissimis & calidissimis morbis, quoties nimirum anhelitus maximus, ac instar suspirii ducitur, pulsus est parvus & celer, etiam constantibus viribus. Ergo non respondent, usus anhelitus, & pulsus. Maximè quod aptius refrigeremur, magno haustu frigidæ affatim potæ, quam si eadem quantitas pluries pota sit. Plus inquam refocillamur unico suspirio, quam plurimis parvis & crebrioribus respirationibus. Perinde ac follis, magno atque continuo flatu, plus præstat, quam minoribus accuratis, licet pluribus. Vnde benè trutinanti, atque judicioso viro, satis constare potest, alium esse majoris momenti usum pulsuum: videlicet qui fermentum digestionum respicit. Quorsum mechanicam repeto. Scili- 34
cet, quod tandem sub ultima digestione, totus sanguis noster pereat, exhaletque, nec post se fæcem ullam relinquat. Attamen, quidquid per solum calorem exhalat, id universum tam in vivis, quàm in inanimatis fæcem post se relinquit (hanc periti, caput mortuum appellant) quæ tandem fæx sic tosta, carbonem exhibet. Est quippe actio caloris, ubique simplex univoca & homogenea ex se, differens effectu ratione materiæ. Itaque si vitalis cruor totus debeat in nobis sic disponi, ut totus tandem, citra caput mortuum diffletur, necesse fuit omninò, id alio contingere medio, quam caloris. Aër verò semper, & ab initio ubique separator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in Scholis nesci- 35
tum.

tum. Nempe quod totus cruor, ut in Gas abeat, duobus aliis ad volandum opus habeat, aëre & fermento. Quocirca attende, quoties aliquid cruoris in externo corporis ineptum fit, aut non sensim disponitur, gradusque subit, ut totum per totum fiat volatile, & transvolabile, eo momento jam scirrhi, nodi, & apostemata sunt concepta: si verò parte interiori id contingat: plerumque febres, apoplexiæ, epilepsiæ, asthmata, dolores item, & mortes subsequuntur. Videamus ergo, quid aër, quidve fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis terræ mucilago, quæ alias facile vertitur in vermes, Item amylum, carnes, pisces, &c. semel glaciata, eo ipso muccaginem amittunt, & in aquam redeunt. Quatenus aër semel glaciei fuit combinatus optimè (ut quandoque de glaciei pondere dixi) adeoque est primus gradus, quo aër, corpus tenax, in aquam resolvit. Deinde, sub maximis frigoribus, aëreque purissimo, sumus edaciores, sudamus tamen, & è nobis difflatur minus, cum pauculo atque duriore secessu.

36 Proinde navigans in mari, duplo, si non triplo, plus edit, (nisi ægrotet) minusque excrementi laxat, seipso, in terra degente. Vnde proverbium. Aqua facit promotionem digestionis. Quasi vero, navigans non in aëre, sed in aqua fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aërem recentat, & hactenus fortior digestio. Itaque si fortius edimus, minusque dejicimus, sequitur necessariò, plus difflari sive evanescere è corpore. Quod est dicere, aërem puriorem Boreæ, & marinum, facere ad diaphæresin corporis, sive disponere cruorem, ad sui perspirationem

37 insensilem. Nimirum ea de caussa fit respiratio, non quidem ut aër cedat in alimentum spiritui vitali, sed ipsi connectatur, assuctus per venam arterialem, & arteriam venalem Pulmonum, & hactenus traductus aër in cor suscipiat fermentum, quo comitante, ambo cruorem disponant in totalem sui diaphæresin. Alioquin multa fiunt fixa, resistuntque perspirabilitati, si calore urgeantur, alias erant in se volatilia. Quare alkali non generatur in cinere, ab igne efficienter, quamquam effectivè inde procedat. Quippe officium ignis est quidem accendere, consumere, & separare, non tamen quippiam

38 producere. Cum non sit dives semine, ipse destructor seminum, ignis: ex seminibus autem, procedat omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex sale antea volatili, non est productio rei novæ: sed rei alteratio saltem. Alkali enim materialiter quidem erat in concreto, ante cremationem, fluebatque una cum mercurio, atque sulfure. Veruntamen dum ignis tollit mercurium & sulfur: sal quidem, tanquam principium magis subsistens, in liquatione concremationis, arripit sibi vicinam sulfuris, sive pinguedinis partem, eamque, dum ab ignis tortura, non sat valet tueri, partim sub larva Gas simul evolat, atque empyreumatis odorem acquirit, partimque apprehenso sulfuri colliquando incorporatur, & verus carbo fit. Quapropter sulfur conjugio salis jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem tendit: sed sensim, ac non nisi aperto vase: adeoque cum sulfure priore (nam hinc sulfur rei, plerumque acutum, salis volatilis saporem retinet) ac tandem cum sulfure carbonitio, justum sui salis volatilis pondus evolat. Quod sanè nusquam est manifestius, quam in 39 carbone mellis. Hic enim, si vase clauso urgeatur, candenti igne immutatus perseverat; vase autem aperto, in utrumque abit, ut porro nil cinerum residuum unquam supersit. Materialiter ergo, sal alkali præexistit in concreto, ante conflagrationem. Quoniam formaliter totum sal, in concreto erat volatile, & non in forma fixioris alkali. Quod jam inprimis liquet in cruore, qui totus absque residentia ulla, per poros insensiliter exhalat volatilis. Sin autem concremetur, plurimum salis fixi in cinere suo relinquit. Denique lignum pini, quod parum cineris, minusque salis, dat in cinerum clavellatorum præparatione, totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è Scandia advehuntur nobis cineres clavellati, *Weedaschen* dicti, è pino plerumque, & quercu nonnulla, concremati, qui cum humidiore aëre cados quibus vehuntur inficiant, sale nimirum liquato: itaque ligna cadorum, sic salita, dum cremantur, liquescunt instar cornu, ac tota ferè in salem degenerant, etiam pars cinerum nempe, sal fit, ratione contenti salis: quod dein *Potaschen* nominant. Alioqui enim cineres ejusdem ligni, ablato sale manent cineres, & non fiunt sal. Vnde nimirum constat, salem ex cinere, salem deinde per colliquationem sibi similem efficere, & quidem fixum. Ac proinde in concreto ratione salis & colliquationis, fixitatem, aliàs non exsistentem suboriri. Ita dum vini tartarus crematur, vix unciæ sedecim ejus, dant binas uncias cum dimidia, salis alkali, ergo 13 cum dimidia unciæ volatiles, calcinando periere. Hæ tamen si distillentur, ac demum imbibantur, in suo carbone residuo, adhuc quatuor uncias salis cum triente, dabunt per cohobationem. Ergo quod de quatuor & triente unciis, vides factum

factum te arbitro, idemjudica de duabus unciis & semisse prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua vitæ, fixata in alkali tartari, dixi, idemque aceto evenit distillato, Hinc itaque apparet, sal volatile rei fixari in suo alkali fixato. Imo pariter totum cinerem antè fuisse volatilem, fixatumque, sub prima colliquatione combustionis. Salia autem volatilia, quæ essentiis propinquiora erant, in prima ignis tortura, simul cum essentiis abscessisse. Nota tamen, quod tametsi alkali, è spiritu vini fiat, in tartari sale fixo: nihilominus, quatenus sal aquæ vitæ, connubio essentiæ mutatum sit, in fixitate tamen univoca amborum, unum ab altero separabile esse, atque distingui. Quatenus alkali è spiritu vini, affusa aqua forti, fit rubicundum: alkali
40 verò tartari, non mutat colorem. Quocirca etiam, est sua inter alkalia, respublica & adulteratores monetæ, plurimum circa sal tartari laborant, spreto alkali salis petræ. Etiam sal alkali, paratum, ut dicitur heic è spiritu vini, per sui sociationem, mutat saporem lixivii tartari:
41 sic ut evadat balsamus Samech Paracelsi, astringens, qui antea saporem lixivii habebat, expers balsami erat, & causticum referebat. Tandem huc quadrat, quod ligna cariosa, atque putrida, vix salem in suis cineribus relinquant. Quippe sal volatile, abscessit cum sulfure per fermentum putredinis, Adeoque tantundem salis fuit volatile in re, sive concreto, quantum saltem in cinere deficere reperitur. Id est, totum. Vnde sequitur, quod sal volatile, tam à sulfure quam abs mercurio repetitum, idem sit materialiter
42 cum alkalizato: ac proinde volatile alkalizatur, & vicissim alkali volatilizatur, manente formali concreti proprietate. Sequitur denique. Quod sulfur concreti, distillatum, & sulfur carbonis, sint ejusdem speciei, licet hoc carceratum, il-
43 lud vero liberum sit. Hæc quidem me docuit mechanica, postquam citra empyreuma, scivérim separare tria è concretis ordinariis. Didici nempe, quod omne corpus cremabile, in se habet sal volatile, quod arreptione sui sulfuris fixatur in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ colliquantis sulfuris volatilis amplexus aufugit. In qua colliquatione, viget actio in rei sulfur. Quam intellige exemplo ace-
44 ti stillatitii. Hoc inquam cum sit aqua impregnata sale acido volatili; si quicquam actione suæ aciditatis mordendo attigerit, coagulatur confestim, quod postea per combustionem reperitur fixatum alkali. Imo si spiritus vitrioli acidus & volatilis, corroserit mercurium æquè volatilem, acidum vitrioli fixatur in verum alumen. Quas porro mechanicas, trahendo ad 45
scopum consumtionis totalis in cruore, dico. Si aër, (arcanum capiat qui potest) imprimis volatizat sulfur concreti cum omnimoda separatione sui salis, hoc sal (quod alioquin in carbone fixaretur in alkali, per ignem) fit totum volatile, ac sursum scandit, in specie liquida quandoque, & non raro in forma sublimati: habetque totam concreti crasin. Hoc sal, per mechanicam est demonstratum; ejus autem demonstratio est paucis cognita, nos licet eam tamen palam facere. Saltem inde apparet veteribus, verum aëris usum in pulsu, & anhelitu, non enotuisse, propter Spagyricæ artis ignorantiam. Saltem inde constat continua necessitate, aërem intro trahi, peculiari fine, ut cruorem venarum, (aliàs calore nostro non difflabilem, sed potius condensabilem) planè volatilem, absque residui capitis mortui memoria, efficiat. In piscibus verò, ut cruor non à calore, at solis vitalibus partium fermentis, agitatur: ita nec respiratione opus fuit. Siquidem anhelitu liberè egere poterant animalia, quorum cruor caloris timore caret. Eo quod à calore fit inseparabile, quod cruoris parte aquosiore exhalata, residuum grumescat, ac tandem in siccam molem degeneret, nisi incessato aeris attractu & connubio in toro pulmonis & thoracis, sulfuri cruoris ipse aër commisceretur, velut aquarum separator, & sulfur efferret, in ultimo sui esse, mutatum, una cum aqueo vapore, per Gas insensile transpiratum. Illud non fuit nudum refrige- 46
rii munus (quamquam sit in Scholis sic putatum, quæ cuncta calore & frigore metiri sunt solitæ) sed adjuncto arteriarum vitali fermento (hactenus forte, ac potissimum arteriæ, venis per totum corpus comitantur) fuit majoris momenti, atque necessitatis opus. Adeoque nec pulsus, est plus ad difflandas fuligines cruoris quam sanguinis, nec vice versa; sed merè potissimum inservit, (præter fabricam, illuminationem, & continuitatem vitalis spiritus) ad præparandum sanguinem in exspirationem citra caput mortuum, quod quidem prorsus naturæ requisitum. Non quidem ad fugandas fuligines calore partas (quanquam nulla fuligo ex udis exhalet propriè) sed potius ad impediendum, ne caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant fuligines indistinctim) generentur. Aut proprius loquendo, ne vaporibus, è cruore discedentibus, cætera cruoris pars inspissata, perniciem totalem faciat. Quorsum aspice, quod do- 47
lente,

lente, calente, & vulnerato digito, statim insolitus eo loci pulsus se proferat, eo quod aeri ingressus, ad extra venatum ibidem cruorem, & in labris detentum, sit impeditus, timorque est,
48 ne sanguis concrescat, & in pus solidescat. Facto autem pure, is timor minuitur, quia in facto sistit. Ante vulnus enim, occultus pulsus, mox violentus ibidem oboritur etiam antequam calor, vel præsupposita fuligo adessent. Pariter quoque, mox atque internis membranis, nox aliqua ingruit, arteria statim mirum in modum, toto indurescit homine, pulsumque durum, ten-
49 tum, vibratum, imo & serratilem effert. Nullatenus autem (ut Scholæ autumant) quod arteria siccetur ut in corde prænunciet, ac medenti aperiat, qualitatem ac naturam partis affectæ. (Quod ridiculum) natura namque ubique incumbit causis intentionaliter maturandis, promovendis, vel amovendis: nequaquam autem edendis signis pathologicis, diagnosticis vel prognosticis. Sunt enim hæc signa per accidens ac præter intentum naturæ à medente notata & observata. Si namque in progressu naturæ, contingens, trahatur in nostram cognitionem, id illi est per accidens, & totum exoticum, quæ nil (exceptis astris,) cum intentione prænunciandi operatur. Sed quidquid facit, id ex jussu est, qui est proprietas dotalis ejus. Non igitur arteria pulsum profert durum, eo quod ipsa aridior, & siccior facta sit; quoniam nulla spes esset, post siccitatem membranæ, mollioris unquam pulsus; ut nec rehumectationis partis semel exsiccatæ. Testis sit senectus ipsa, arida & exsucca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, indurescit in signum: sed in causam, finem atque media, alterius intenti: Nimirum si verum est Scholarum documentum, quod arteriæ pulsent ob finem attrahendi aëris cor refrigerantis, certè si sui illius documenti perpetuæ memores essent ut deberent, saltem illa tentionis duritie, commodius aërem inspirarent arteriæ; cum alioqui mollis arteria attrahendo concidat, vermiculans, atque undosa in se labatur, atque adeo, os ejus, quod in duritie
50 hiat, in laxitate clauditur. Induratus ergo pulsus, indicat contractam, non autem exsiccatam arteriam. Si etenim pulsus ad hoc ederetur, ut defectus ac partium qualitas proderentur, certè in apoplexia esset pulsus mollissimus (quia cerebrum pars tota medullaris statuetur offensum) qui ibidem semper est durus, & fortis. Sic & offifragium, pulsum faceret omnium durissimum. Et pure jam facto, major & crebrior pulsus esset, quam dum fit. Eo quod præcedens 51
labor, spiritus egestatem peperit, & præsens pus sive putredo distillatione celeri eget. Pariter in phlegmone, systole opportunior, longeque manifestior esset, quam diastole. Quæ cum in facti veritate non sic se habeant, necesse est, Scholas in finibus pulsuum errasse. Quin etiam tunica arteriæ, in adventum sudoris utut antea durior fuerit, iterum mollescit, cum scilicet major esset explodendæ fuliginis necessitas, quam attrahendi aëris. Deberet inquam arteria tum patula esse, atque durior cum crebra compressione: non autem magno pulsu, undarum more, lentius concidere. In affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tot venis, arteriis, & cartilaginibus undequaque referti, laxus & undosus est pulsus, & in puris vomica, cum aliquali intermissione. Pulmo inquam, suis fuliginis explosionibus, opportunè importunissimus, indigeret pulsu durissimo, tensissimo, & fortissimo. An forte duplex arteriæ tunica, sudore futuro jam est imbuta? hactenus madore alieno mollescit? alias madoris expers? An duritiem, post horam sudoris reassumet? suique siccitatem alternata mollitie ad lubitum ferè compensabit? Quam enim imbecillitatis plena sunt medendi theoremata Scholarum? Siquidem in præfatis pulmoniacis, laxissima arteria & pulsus undosus, nobis patefaciunt, in obsequium thoracis anhelitum dari. Natura enim conscia est, non opus fore citato pulsu, ut neque tenta arteria, ubi pro pectore primum ac consequenter, sive secundariò, pro reliquo corpore, anhelitus suum munus suscepit; eo ipso nobis ostenditur, usus anhelitus alio fine, aliaque parte, quam quibus pulsus est præfectus. Quoties itaque plurimo aëre, pro cruore per venas disperso, opus est, ut volatilizet id, quod minatur obduratum iri, toties se stringit, tendit, contrahitque arteria, non autem siccatur. Attrahitur autem aer ille, non pro nutrimento spirituum, vel fuliginum explosione: at omnino ut qui in se est, separator aquarum ab aquis, fermento digestionis ultimæ calcar addat, ut totum liquorem nutritium, post sui munia expellat, citra ullam sui residentiam. Igitur aër inspiratus, inservit huic fermento, non pro refrigerio, non pro cibo spiritus, ut neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam laxitas arteriæ, incapax est ut sat inspiraret aëris. Futurus verò præparatusque sudor, cum jam in se sit volatilis, & latice tenus præsto effluat, non requirit laboris plurimum, nec arteriæ indurationem. Labenti-

bentibus enim viribus, ante vermiculantem undosus est. Debilitata quippe natura, non meditatur amplius magnum laborem. Apoplecticus autem, est maximè & longè durissimus pulsuum: ac potissimum sub mortem. Id volunt Scholæ fieri, quod pulsus & anhelitus eadem essēt, ac individua necessitas, atque finis. Quatenus (ajunt) cor volet compensare defectum anhelitus. At syncopes virginum uterinæ, quibus anhelitus est exstinctus, viresque validæ (nam inde resurgunt plerumque) pulsus minimi sunt, in redargutionem præcedentis doctrinæ. Sic pariter pulmonariorum pulsus, undosus, & languidus, quibus tamen natura deberet satagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem, cur durus & magnus sit pulsus, rimandum ex natura morbi. Quam ex professo libro & lithiasi semel attingam. Nunc rei propinquitate duos
52 aphorismos exponam. Quorum primus est: *Dum pus fit, major labor & dolor, quam facto pure.* Omne apostema in pus desinens, continet necessario aciditatem, quæ cruorem in grumum cogit. Ideoque deinceps incapax est transpirationis: quocirca natura omnem movet lapidem arteriasque concitat & anhelitum, ut per aërem fermenta præpediant ejusmodi effectum. Ac tandem nil proficiens, cessat ab isto conatu. Etenim nedum cruor, quatenus grumescit, naturæ infestus, sed quatenus extraneum continet aliquid, (alias namque non fieret apostema.) Acidi enim proprium est omne alimentarium immediatum coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum*, &c. *sunt morbi: sed acidum: aere amarum, & ponticum.* Vulnus namque simulatque corruptionem sentit, labra tument sua, & pus fit, nisi violentior vis pejus, sive Ichor saniemve manare cogat. Pus autem Idiotis, bona vulneris digestio dicitur, id minus malum rectius censendum. Verum si vulnus sit recens, ac balsamo à corruptione munitur, non advenit pus. At cum fundum, vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conspicui. In culinis, si carnes corrumpi incipiant, illarum
53 jus cula acescunt. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali; & quidem volatile, in se contineat oportet, si accidentibus, ex corruptione acoris natis, resistere debeat. Quatenus alkali quodvis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempe lapis cancrorum diureticus est, & vulnerarius, quod satis constat. Nam vino maceratus, post diem, sapit lixivium. Alter aphorismus dicit: *Ventres, natura hyeme calidiores, quam æstate.* κοιλίαι enim cavitates sonat, non ventres. Suppositius est, 54
non conformis vicinis, nec genio senis congruus. Primariò falsus est denique. Nam hyeme edo calida, bibo non saltem frigida. Attamen à pastu frigeo intus. Quorum nullum æstate sentio. In tangibilibus enim tactum judicem sumo. Excusant Scholæ, ajuntque exterum frigus intropellere calorem nostrum, unde felicior digestio. Inprimis sat alibi docui, digestionem non à calore esse. Deinde à pastu, hyeme magis intus frigus quam æstate sentitur. Fateor equidem, 55
omnem calorem esse à spiritu vitali sanguinis. Si itaque per frigus, spiritus cum sanguine intro pellatur, periculum suffocationis erit, pulsusque indicium daret, si fuligines expellendæ usum pulsus importent. Item major & velocior pulsus esset hyeme quàm æstate, si vera sit Scholarum hypothesis. Sed consequens est falsum: ergo & hypothesis. Sin solitarium calorem, absque spiritu, intro fugere velint. Iam inviti admittent, idem accidens per subjecta migrare. Tandem quorsum calor ad suum fontem intro iret? Et quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim Cor sanum, quod præ caloris abundantia & fuliginum metu, continua necessitate pulsaret, non poterit ob hyemem sibi de caloris sufficientia providere? vel quare non cessat pulsando potius, quam quod calorem à se dimissum, præ egestate ordinaria repetat? Hæc levi pede pro more transiliunt Scholæ. Dicunt enim, copiosius alimentum 56
hyeme absumi quam æstate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copiosiorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempe, & eodem respectu, esset causa & effectus ejusdem. Pater & Filius, ante & pòst respectu sui. Ego verò aërem incuso. Qui quoties frigidior est, etiam est suæ naturali qualitati vicinior & separator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizat, quo aër est frigidior. Non secus atque de navigantibus est dictum. Alioqui somnia Scholarum evanescunt, quoad calorem, cavitatum, & puteorum per instrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, similiter, si degat in hypocausto subtepido. Sensus autem organa, nequeunt momenta caloris exquisitè distinguere, ubi est semestre intervallum. Quia stant ipsamet tempestatum alterationibus obnoxia. Ideo & applicatio sensibilium, ad organum sensus, diversa statione

tione fallax est. Videntur quoque stomachi hyeme calidiores, eo quod pluris alimenti egemus. Nec mirum, quia æstate proinde liberalius bi-
57 bitur. Nutrimur autem potu celerius, quam cibis. Vsus ergo pulsuum sunt. 1. Vt per interstitium traducatur cruor in sinum sinistrum. 2. Vt inibi, & clientibus in arteriis fiat spiritus vitæ sanguine. 3. Vt fiat è cruore, sanguis arterialis subflavus. 4. Vt à mente humana informetur. Sunt nimirum arteriæ, stomachus cordis, ut meseraicæ sunt culina Iecoris. 5. Vt sit continuatio luminis vitalis, per totum. 6 Blas pulsuum, est ad fabricam caloris, non autem frigoris. 7. Vt cruor in habitum corporis pro alimento dispersus, totus fiat perspirabilis, sine fæcis memoria posthuma. 8. Anhelitus autem pro scopo habet, hunc postremum duntaxat pulsus usum. Tandem & hoc addo. Non esse spiritum animalem in natura. Vtpote mutatio, quam spiritus vitalis recipit in cerebro, non est ad formalem transmutationem: sed est gradus perfectivus, ad destinationem sui. Nimirum spiritus innatus, intendit ex vitali influo sibi simile generare, idque in singulis sensuum officinis, ilique dat sigillum sui organi. Sic nempe opticus spiritus non gustat, non ambo tamen proinde specie differunt, quanquam muniis. Etenim in vitalitate cordis animatur semel à mente, fitque ejus universale organum vitæ.

ENDEMICA.

1. SChola steterunt unde incipiendum erat. 2. Aërem ambientis, non inspirari in arterias. 3. Implicat, aërem vice singula inspirare, & fuligines explodi. 4. Demonstratur imcompatibilitas. 5. Sequeretur inde, quod non elevetur arteria, nisi ut concidat. 6. Cessarent finis, modus, & possibilitas attracti aëris, per pulsus. 7. Endemica trahi per anhelitum. 8. Vapores non trahi intrò ab unguentis. 9. Spiritui vitali deest vis generativa sui. 10. Paracelsi magnes humanus, est figmentum. 11. Non dari fuliginem in corde, & arteriis. 12. Totam Scholarum Tecmarsin, esse pollutam. 13. Endemicorum progressus.

1 NOn sat est dicere, fodinæ eructant venarum, nocui realgaris Gas sylvestre, ac metallicam malignitatem; paludes, vaporem fœtidum; semisalsa flumina atque litora, nebulam morbidam, atque soli fracescentis contagium. Ast propius eundo, adaptationes causarum, ubique dant indagantibus intellectum, ignaris autem neglectum. Indubium enim erat hominem in aëre morari, circumquaque aëre allui, imo & vesci, ejusque impressionum violentæ tyrannidi, vicissitudinumque alteritatibus subjici, qua aër continuus aquarum separator est. Aër itaque, per os, & nares promiscuè in pulmonem trahitur parte potissima. An verò aër, & per consequens etiam ens endemicum ab ambiente intro traha-
2 tur per arterias, affirmant Scholæ; Ego verò primus, multa rationum magnaque veritatis authoritate suffultus, dubitavi. Consequenter quoque irrita esse ad pulsuum locos apposita unguenta, ut intro trahantur. Inprimis repugnant sibi hæ propositiones. Aër trahitur per cutim in arterias. Et depressio pulsuum, est ad depellendum fuligines, suscitatas successivè à corde.
Quoniam si fervore continuo continuæ suscitentur fuligines, iisque expellendis indesinen- 3
ter cor cum arteriis laboret: certè nullus locus nec spatium motus erit, attractioni aëris de foris intro. Nam si è centro cordis, per arterias 4
successiva, continua, & indesinens est pulsuum expulsio, necessariò quoque totus arteriarum canalis, continuo filo à corde, ad pellem usque, repletus erit fuligine; Cujus fuliginis explodendæ, cum major esset necessitas quam aëris attrahendi, (citissimè namque ignis extinguitur fumis, non autem tam citò refrigerii penuria consumit totum;) non est ergo mora pro attractione aëris. Quin etiam, citato pulsu attractus aër ac pusillo spatio moræ, sic in minutulis arteriarum ramis, aër fuligini involutus imbueretur, quod potius expulsionis usum augeret, quam refrigerio cordis satisfaceret. Stante ergo fuliginum hypothesi, aer forinsecus nullatenus trahitur per arterias intro, adeoque Scholæ incircumspectè sua dictitant, & invicem sibi ta-
men subscribunt. Quinimo ex eadem hypo- 5
thesi sequitur, quod per se non elevetur arteria atque primariò: sed tantum principaliter elevetur ut concidat, ea denique opera sarcinam deponat, pellatque suffocationis metum. Cum iste finis pulsuum esset præcipuus, alter verò qui est refrigerii, sit respectu prioris secundarius. Denique si arteriæ, aërem intrò sugerent, ad quem quæso finem id fieret, cum magis noceret quam prodesset crudioris endemici aëris suctus? Etenim non propter refrigerium cordis: cum singuli pulsus vix tantillum, minimis,

mis, & extremis arteriarum osculis, de aëre allicerent, quod tractu celerius, mox dein, per arteriæ depressionem non exploderetur? Imo citissimè, eo ipso sic fuligini esset counitum, & calefactum à sanguine arteriali, ut nequicquam inde refrigerii cor in se sentiret: cum præcipuè non unico attractu aër isthac, à pelle ad cor pergeret, sed multiplici arteriæ depressione intercedente sic in via incalesceret, ut omnem refrigerii spem eluderet. Quocirca, si arteriæ aërem forinsecus allicerent, necessariò semper elevatio arteriæ, longè depressionem superaret velocitate & magnitudine: quod abusivum est. Vt etiam, quod aër refrigerii qualitatem servaret impollutam, per tot anfractus arteriarum sensim introductus. Denique nec arteria traheret aërem, ut exinde spiritus vitalis augmentum sumat. Quoniam, consensu Scholarum, spiritus vitalis non ex aëre; sed è vapore cruoris fit, in corde ad extremum elaborati, ac vitali facultate insigniti. Hebesque sit affirmatio, quæ supponit, spiritum vitalem nutriri simplici elemento. Dum nutrimur iisdem, quibus generamur. Quapropter cum aer introtractus, sit corpus elementale, non habeat naturam spiritus sanguinei, ut nec humana determinatione aër unquam possit individuari, non poterit nutrire corpus concretum. Vt suo loco docui. Quin semper universalis elementi proprietates servet, non autem Archei conditionem acquirat. Aër enim, nec nobis affinis nec vitalis est lucis capax. Ideoque arteria horrebit exoticum, nec prius debitis officinis elaboratum aëra in sui familiam adsciscere: nec attentat natura aliquid frustra; ut neque aërem præparare, ut fiat id, quorsum plane possibilem non habet inclinationem. Frustra alioqui, per tot digestionum apparatus viscerum dispendia & officinas, spiritus vitalis fieret, si tam levi compendio, & citra usuram de foris maturetur. Decepit enim Scholas, quod hactenus creditum sit, Ignem necessariò aëre nutriri: idcirco & spiritum vitalem, ut omnis caloris nostri authorem, indigere pro sui cibo, aëris elemento. Ast, jam superius elucidavi, Ignem nec substantiam esse, nec nutriri aëre, imo neque re combustibili: nisi quod properando ad fines suæ destinationis, requirat inflammabile pro objecto: non autem pro nutrimento. Defectu quoque objecti, perit in instanti, dum suæ destinationis finem est assecutus. Quippe cum nec substantia sit, nec accidens, perit quoque defectu objecti: eo quod suum objectum sit quoque ejus subjectum. Adeoque & istud est sibi singularissimum, & hactenus nescitum. Cessat ergo finis, ob quem 6
traheretur aër externus, per pellem in arterias, cessat modus, cessatque possibilitas, stante fuliginum hypothesi. Denique si arteria sugat aërem per pulsum, indifferenter sugeret, & endemica promiscuè, adeoque nocua esset ejusmodi attractio. Quod falsum frequenti experientia adnotavi. Præcipuè quod quoties pestis pere- 7
grina deforis contrahitur per anhelitum, ejus adaptatio non fit, nisi juxta stomachum. Quod per sensum loci, anxietates, vomitum, suspiria, Cephalalgias, & deliria palam fit. Adeoque pars in nobis, quæ primos motus apprehensionum sentit ac format, etiam primos pestis insultus sentit. Concedo quidem, Pestem contrahi, contractu rei contaminatæ, atque illico sentiri dolorem, velut pungentis acus. At hoc non arguit, fieri proin suctum aëris per arterias, ubi ipsum venenum aptum est, pellem inficere & confestim in escharam urere. Est nimirum longè aliud, pestem intrò trahi per arterias, sive per suctum allici: atque aliud, per attactum, tanquam per serpentis ictum, intro, vi suæ contagionis repere; emplastra enim, balnea & olea, pellem alterant, & consecutivè vel pergunt alterare, vel trahunt è centro ad pellem: Non autem quod intro materialiter inde petiti vapores trahantur.
Tum demum, pulsus non est per modum re- 8
spirationis, quæ uno suspirio quidquid in thorace est aëris, efflat: sed est pulsuum motus interruptus per oppositum, & creberrimus proinde non minus exspirans quàm inspirans, festinantque alternativi illi motus tantum, quod si quid aëris attraxissent, id frustrato fine intraret, cum in instanti iterum extunderetur. Siquidem quod osculis est vicinius, id etiam primo efflaretur. Adeoque spem non haberet aër, unquam penitius admitti, aut refrigerio cordis se satisfacturum. Denique, spiritui vitali deest vis generati- 9
va, qua aerem in spiritum transmutatione formali deduceret. Cum illa vis competat fermento & officinis, sine quibus non fit cruor. Neque enim cruor potest generare cruorem, & dato chylo stomachi, in vena aut arteria; non proin fieret unquam inde cruor, aut sanguis. Aër ergo, etsi corpus aptum esset, non posset fieri tamen alimentum spiritus vitalis, nisi primum in corde fuisset elaboratus, vividus, & illuminatus individualiter juxta speciem humanam. Quorum singula elemento repugnant. Nugax ergo est 10
commentum irritum; fictumque est cordis refrigerium, attracto aëre intrò, per arterias. Fi-

ctusque est hominis Magnes à Paracelso celebratus. Cum arteriæ nil intro sugant: essetque aër sic introductus, majori arteriis oneri quam ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriæ non trahant aërem, multo certè minus id faceret caro, cavitatis carens aëris inimica. Enimvero, ut aërem forinsecus trahi ad cor, per arterias, tam ad ejus refrigerium quàm alimentum, atque augmentum spiritus Archei, non est nisi merum
11 commentum: sic æquè est frivolum Scholarum inventum, quod sola necessitas explodendæ fuliginis, in corde natæ arterias deprimeret. Siquidem præcedenti jam limite alios pulsuum scopos ad longum ostendi. Nam quidquid in corde fit aut purum ens est putumque defæcatum, atque vitale. Non est enim ibi adustio empyreuma, siccitas, nec fuliginum causa efficiens. Insulsum enim est vitæ fabricam, destruenti igni sic comparasse, ut sanguinem ibidem aduri, & fuligines fumosas edere, fingendum sit. Nam si quæ exoticæ aporrheæ, quandoque præter naturam cordis limites, inordinariò attingunt; confestim arythmos palpitationum & procellarum intermittentium defectus sentimus. Verùm si ordinaria esset cordi fabrica fuliginum, quomodo sequestrarentur à spiritu vitali? & quo vallo, diremta ab invicem manerent? Quomodo possibilis esset fuliginum explosio, quæ simul sibi intimè permistum spiritum vitalem non profunderet affatim? Adeone, uti Scholæ nil habent puræ doctrinæ, etiam nil impolluti, nil sine excrementitia, & stercorea fuligine, infoedum patiuntur? Putantne essentialia vitæ munia, tam fuligini quam vitæ spiritui, competere indifferenter? Adeoque & hactenus commisceri? Quomodo, depressio arteriæ, in finem bonum, & à Creatore destinatum, hactenus tenderet, quæ cum fuligine simul spiritum vitalem sibi permistum, efflaret? Adeoque mortem, atque perniciem præsto adferret? Quomodo ipse rerum arbiter, summè honorandus, vel à creato homine, per pulsuum systolen non fecisset mortem? Denique si fuligo esset pulsuum modulamen (ut volunt) quis esset ille separator, qui fuligines potius in carnis habitum foras quam per aortas, recta in caput discedere cogeret? Aut si indifferenter cum spiritu vitali, in sinus cerebri commista fuligo properat, cur non continuo sensuum turbant œconomiam? Quid si arteriæ compressio, fuliginum expulsioni sit dicata, cum enim arteriæ sint lateraliter pertusæ, sic ut locis per quæ transeunt, hactenus spiritum & vires vitales largiantur: ergo & isthac simul fuligines expellerent. Quæ sane perniciosiores essent omnibus visceribus, quàm ipsis arteriis, eo quod hæ, censeantur recenti aere recreari, non autem viscera. Si ergo velint, fuligines per arteriarum compressionem expelli, ostendant nobis prius, fuligines non secus, quam per ultima arteriarum oscula, purgari posse, idque sospite semper spiritu, fuliginibus permisto. Scholæ profectò, pollutam fuligine doctrinam sustinent, cæcoque ignaviæ suasu, suo subscribunt genio Galeno. Cum igi- 12
tur materiam, calorem, residentiam, contentum, & circulum urinæ ignoraverint, pulsuum verò causam efficientem prætererint: ad calores verò, & frigora potissimum refugerint, verosque fines neglexerint, tota Tecmarsis medendi polluta mansit. Scholæ igitur, velut ex tripode prophetatæ sunt, tam in cognitione morborum, quam eorundem progressu, atque termino. Quod postmodum multò luculentius probabo.
Endemica ergo, qua & quorsum intrant, affe- 13
ctant omnia: caput videlicet, thoracem & horum clientes. Quantumque valent, tantundem operantur atque efficiunt. Quædam enim labem, in partem imprimunt, & deindè abscedunt. Vt sunt nebulosa, fœtida, fracida, &c. Quædam verò specie fumi intrant, ac inspirantur mineralia, quæ intus denuo coagulantur diversimodè. Nam aliqua cum screatibus exspuuntur, si noxia non sint. Alia verò, parietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vitam adhærent, suamque in hospitium tyrannidem exercent. Hujus generis est, quidquid è venis mineralium effumat. Quapropter & fumus mineralium ob sui malignitatem & virus arsenicale, synonyma evaserunt: Coincidunt nempe Arsenicum & fuligo, sive fumus metallorum. Vnde raucedines, cordis tremores, lipothymiæ, Asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, tusses, sputa cruenta, tabes, vomicæ, &c. Interim non liquet, endemica per arterias trahi, neque easdem affici immediatè. Sin autem Mercurius tremores pariat, saltem id est arteriis impertinens. Nec etiam proinde tremunt, quibus Mercurius per unguina intro adactus est: sed vesicantur ore, gutture, uvula decidit, & ulcerantur, vacillant ac nigrescunt dentes, tumet caput & immensum salivant fœtida. Deauratores quoque, fossores & separatores Mercurii, quia inspirant virus capiti lethale, atque nervaceis; efficiunt in nobis endemica quantum possunt.

SPI-

SPIRITUS VITÆ.

1. *DOctrina Veterum de triplici spiritu.* 2. *Steterunt, unde incipiendum.* 3. *Spiritus vini, continet duo tantum initia chymica, ad lubitum Artificis flexibilia.* 4. *Spiritus vitalis, è spiritu vini.* 5. *Ebrietas quomodo.* 6. *Spiritus vini, & aqua vitæ quomodo differant.* 7. *Quidquid solo igne stillatur, recedit à viribus prioris concreti.* 8. *Differt fermentum stomachi & panis.* 9. *Fermentorum pluralitas.* 10. *Nescitum Gas, peperit plura absurda, in rerum distinctione.* 11. *Sanguini, & non cruori, inest anima.* 12. *Cruor, absque spiritu jecorario.* 13. *Ebrietas.* 14. *Progressus spiritus vitalis, per munia.* 15. *Indoles essata, ipsius spiritus.* 16. *Quæ per sensum censentur unum, decernuntur in effectibus.* 17. *Unde spiritus vitæ, sit balsamicus.* 18. *Spiritus aquæ vitæ, solo attactu, oleositatem amittit.* 19. *Statim fit sal.* 20. *Totus cruor vertitur in salem.* 21. *De vita spiritus vitalis.* 22. *Lumen subinde extinguitur in materia spiritus.* 23. *Totidem luminum sublunarium species, quot vitalium.* 24. *Definitio spiritus vitalis.* 25. *Calor vitæ, non est constitutivus sui humidi.* 26. *Calorem esse vitæ adjacens.* 27. *Scholarum indistinctio, effectuum caloris, & fermenti.* 28. *Unde calor escharoticus in nobis.* 29. *An sit spiritus animalis à vitali distinctus.*

DE Archeo tanquam fabro in semine, jam ante disserui, & qualiter cuncta disponat tam in generatione, quam transmutationibus ciborum per cursum vitæ; Quod munus proprie spectat spiritum insitum: nunc autem quomodo atque unde constituatur spiritus in arteriis fluctuans, occasione Blas humani jam descripti, illorum officium & proprietates consequenter hoc tramite
1 explicare suscepi. Scholæ docent alimenta primum in chylum, dein in chymum ac cruorem mutari, adeoque in jecore spiritum quendam naturalem fieri, qui repetita dein digestione cordis, in vitalem mutetur, atque tandem in cerebro animalis, sive sensitivus fiat. Sic ut naturalis, sit alendis partibus; vitalis verò, conservandis iisdem: atque animalis, sensus, motus, animæque functionibus destinatus. Ast autumo, longè aliter philosophandum atque ulterius progrediendum fuisse: etenim spiritum quendam, ex Hippocr. Noverant illud esse impetum faciens. At non sufficiebat scire, quendam esse spiritum, quibus organis fieret, quidve ageret, dixisse, nisi simul ejusdem indolem, substantiam atque proprietates, cum fiendi modo, explicarent. Alibi tradidi, quod e qualibet 2
planta, & fructu, apposito fermento, fiat aqua vitæ. Quod cum vulgo scitum sit, dum è granis, hydromelite, & succis aquam vitæ fabricat: Demonstrationis non indiget propositio. Est 3
autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus, (quatenus totus inflammatur) totusque salsus (quatenus acris, mordax, sicut ore detentus diutius, epidermida gingivarum ac labiorum urat) unumque & idem simplex, sic duo tantum, & non tria chymica initia continet. Sic quidem, ut pro nutu artificis, tota aqua vitæ sal fiat, vel oleum; Hoc est. Ejusmodi initia non esse initia, non constantia: sed arbitrio humano mutabilia. Continet autem vi- 4
num pro parte sui vinosa spiritum, aquæ vitæ respondentem: hic enim, absque aliarum officinarum maturitatibus, rapitur per stomachi arterias ad caput. Sic, ut si plus justo, (vini) in- 5
sit stomacho, sequatur ebrietas, quatenus spiritus vini largius in caput affluat, quam commodo intervallo, queat commutari, determinatione individuante humana. Hinc enim constat commutatio, itemque fermenti operatio. Veruntamen in vino est iste spiritus mitior, 6
quam aqua vitæ, quæ per distillationem elicitur. Quod à pari spectatur in oleo olivarum. Distillatum enim (quod vocant oleum laterinum, vel oleum philosophorum) differt longè ab oleositate, quæ elicitur ex oleo simplici, per solam digestionem cum sale circulato Paracelsi; Separatur namque sal circulatum, idem in virtute, ac pondere, postquam oleum olivarum in suas heterogeneitates divisit. Dulce enim & duplex oleum ex oleo olivarum, prout & suavissimus spiritus è vino separatur, longè ab aquæ vitæ acrimonia segregatus. Unde conse- 7
quenter didici, quidquid solo igne distillatur, procul à viribus concreti recedere. In nobis autem, etsi cibus suo modo putrescat, (si nempe putredo ista sit medium transmutandæ rei, in 8
rem) attamen in digestionibus nostris per istam putrefactionem (actionem inquam fermenti stomachici) non extrahitur aqua vitæ ex oleribus, granis, pomis, aut leguminibus. Siquidem intentio naturæ, non est tunc procreare aquam vitæ; estque aliud in nobis fermentum, quo res resolvuntur in chylum, atque illud, quo res dimittunt ex se aquam vitæ. Nam

herbæ,

herbæ, dum per fermentum in aqua putreſcunt,
pro extractione aquæ vitæ manent caudex, ſti-
pites & folia integra, in figura & duritie priſti-
nis: quæ à nobis manſa, in chylum vertuntur,
9 primamque ſui faciem amittunt. Quocirca
comprehendi, tot putrefactionum varietates,
totque ſtercora unius panis ſpecie diverſa, quot
ſpecies animalium pane nutriuntur. Imo præ-
terea, longè plura panis fermenta, ſiquidem ad-
huc pluribus mediis, tam ſpontè, quam ex in-
ſtituto panis putreſcit. Quod de pane enim,
tantundem de aliis cibis, ſit dictum. Scholæ
quidem ſciebant, nil nobis proficere, quod in
ſui radice non contineret vitæ præludium,) ad-
eoque aërem idcirco, pro ſpiritus augmento
admittunt, poëtarum deceptæ monitis, vitales
auras dicentium:) voluerunt nempe in cruore,
ſpiritum hepaticum; naturalem, actu eſſe, auræ-
10 que inſtar gliſcere. Putarunt nempe eſſe vapo-
rem; Neſciæ, quod vapor nunquam fiat Gas in-
coagulabile, aura, æther, vel exhalatio ſylveſtris:
ſed maneat ſemper aqua. Putarunt itaque, quod
vapor è cruore extravenato (prout è quolibet
tepente liquore) exhalans, eſſet cruoris ille ſpi-
ritus, unde materialiter ſpiritus vitalis fabrefie-
ret. At ſanè cruor, quamdiu in vaſis Meſenterii
& Portæ fluit, eſt ſpiritus expers. Quare & per
laxativa evocatus, putidus excernitur, abſque
notabili debilitatis indicio: quod non ita fit, ſi
ad venam cavam ſemel pertigerit. Quoniam
tum, homogenealiter, cruor eſt ſigillatus præ-
ludio, ut fiat ſanguis arteriæ & ſpiritus, ideoque
indifferenter cum ſanguine, in Sacris vocatur
ſpiritus rubens, cui anima inhabitat. Quan-
11 quam id proprie de ſanguine intelligatur: ut-
pote, loquens Scriptura ibidem, de jugulatis vel
enectis, quibus cruor ſimul cum ſanguine pro-
funditur. Aliquando de digeſtionibus docebo,
quidquid in ſtomacho conficitur, id à fermento
ibidem (Etiam ipſum ſaccharum) aceſcere, non
quidem aciditate aceti, omphacii, citri aut vi-
trioli; ſed ſuo fermento pari, & aciditate ſpeci-
fica, quamvis cum aliis acidis, in acido ſymbo-
lizet. Eſt tamen interna dynami, ab omnibus
diverſus acor. Eſtque iſtud acidum ciborum
perfectè volatile. Nec obſtat: quod chylus in
adoleſcentibus, oſſis fixitatem aſſumat, ut & in
fracturis oſſium. Eſt namque idem chylus ſto-
machi, poſt accretionem, qui adoleſcenti erat.
Ille verò totus tandem diſſlatur abſque ullo ſui
reſiduo: rurſus oſſis naturam in Poro reſumit
in fracturarum ſolidatura. Ideoque eo ipſo, chy-
lus omnis eſt volatilis, & hactenus in cruore ali-
quando ſpiritus indolem aſſumet. Non quidem
quod ſpiritus illi inſit naturalis, & à cruore di-
verſus: ſed potius, quod cruor totus ſpiritua-
lem characterem in promiſſione adeptus ſit.
1 Ioan. 5. *Aqua, ſanguis, & ſpiritus, unum ſunt.* 12
De digeſtionibus verò docebo, quo pacto iſtud
acidum, in chylo tranſmutetur in ſalem vola-
tilem, cujus pars excrementitia, cum urina, &
ſudoribus, proſcribitur. Ipſa vero maſſa cruo-
ris, virtute fermentali cordis, & pulſuum adju-
mento, tranſeat in ſanguinem, ex flavo rubi-
cantem, unde ſpiritus vitalis efficitur. Adeoque
non aer aut vapor cruoris: ſed ipſus cruor in
ſanguinem, & inde demum in ſpiritum vita-
lem deducitur. Iecoris quippè munus eſt uni-
vocum, & dicitur ſanguificatio, non autem ſpi-
ritus creatio: quæ procul invicem diſtant. Ne-
que enim uni viſceri, totidem ac tam diverſa
competunt munia; maximè quod cruoris ru-
dis moles, nondum ſpiritibus ſeminarium a-
ptum ſit. Sufficit enim jecori, tam paucis arte-
riis, & vitæ communione ditato, chyli in cruo-
rem vera tranſmutatio, & novi entis vera gene-
ratio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogita-
tur primum de vitalibus initiis. Cruor enim
ibidem, in ſanguinem atque auram vitalem ex-
tenuatur; quæ duo unica prorſus actione perfi-
ciuntur. Iuxta promtiorem & tardiorem cruo-
ris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli ſive
cremoris inſpiſſatione, liquidi ideo excrementi,
ſive lotii ſeparatione: ſed ſpiritus fit cum in-
ſpiſſati attenuatione. Quæ actiones ambæ tam
oppoſitæ, nec ideo uni competunt jecori. Quod
ſi autem Scholæ velint ſpiritum naturalem in
cibis præexſtitiſſe, in jecore verò perfectionem
accepiſſe. Cæterum bullitis, coctis, & aſſis, fa-
cile exſpirat: & ſi quis reſtitet forte, ille noſtræ
œconomiæ non eſt hepaticus. Fateor equidem,
ſpiritum vini eſſe vegetabilium ſpiritum, facilé-
que rapi in arterias, tanquam ſimplex ſymbo-
lizans, prævié diſpoſitum, ut facile in ſpiritum
vitalem tranſcendat. Sed exin, Scholæ nil pro
ſuo hepatico conficiunt. Nam ſpiritus vini citra
digeſtionem è ſtomacho immediate rapitur in
arterias, nec per gradum cruoris aſſumitur col-
lega vitalis, facile quoque exin colligitur, vita-
lem ſpiritum non præſupponere naturalem. Pa-
tetque quod dixi. Siquidem qui deliquia vel
tremorem cordis patiuntur, ſentiunt vini ſpiri-
tum mox & immediate, in conſortium vitæ ad-
mitti, neque enim tum etiam à multo aſſatim
vino inebriantur. Alioquin vino adhuc corpo- 13
raliter exſiſtente intra ſtomachum, ebrietas non
aliunde

aliunde procedit, quam quod vinosus spiritus, affatim in cor & caput raptus sit, & præexsistentium spirituum ibidem confusionem pariat, ipse adhuc in cordis officina nondum politus advena. Cruor ergo ipsus, esto spiritus hepaticus, corporalis, coagulatus in materiam, & vitali œconomiæ substratus. Per me licet, dummodo intelligamus rhetoricè. Nempe ipsum cruorem esse objectum capax, & materiam ut inde fiat spiritus. Et philosophicè loquendo, sive propriè, non inest cruori spiritus, ipsi à jecore factus. Eo quod hepati incumbat labor sanguificationis, separationis, laticis, urinæ, & sudoris. Dum scilicet celerrimè isthæc transeunt per exiles venularum cataractulas. Cruor nempe, etiamsi in meseraicis præludia sui susceperit: vera tamen ejusdem fit generatio, fibrarum item, atque coagulationis dotes, sub celerrimo transitu, cum suo sero, per capillaceæ tenuitatis tubulos. Quod si & hepati insuper, incumbat generatio spiritus: præter enim frustraneam ejusdem generationem, est hepar nimia sarcina, atque officiorum pluralitate prosternere, asini instar. Sufficitque cruori, quod civis venarum factus, participet de vita, vitalique lumine illustretur. Itaque prout à cordis fermento & labore cruor fit sanguis & volatilis spiritus. Ita ab arteriis desumto fermento, cordis vicario, fiuntque ita volatiles, ut nullam post sui consumtiones residuam amurcam relinquant: sed totali sui
14 transpiratu egrediantur. Cor ergo fabricat è cruore sanguinem quem eadem aptat extenuatque opera, ac tantundem spiritus vitalis, in sanguine facit, quantum cruoris grossities, renitensque ejusdem substantia permittit tantulo spatio, quo intra sinus cordis agitatur, atque concutitur. Enimvero, necdum satis est, novisse cruorem esse spiritum, item traduci in sanguinem arterialem, & dare spiritum vitalem, cujus favore à mente informetur, atque animatus fiat. Et hinc demum transferri in sinus, sive stomachos cerebri, ibidem variam suscipere characterum determinationem. Ita ut motivus fiat in spinali medulla, visimus in opticis officinis. Qui si aliquo errore ad linguam ducantur, gustatui sunt plane inutiles. Quapropter fieri, ut non raro digiti stupescant, pars aliqua mobilis, vel sensum vel motum, relicto sensu amittat, eo quod alieno spiritu & devio, partes irroren-
15 tur. Sunt nempe tactuum authores motui impares, & vicissim. Quin insuper indolem spiritus vitalis, novisse oportet. Enimvero quandoque sat liquebit, ex chylo acido, partim cruorem, partimque urinam salsam & excrementa fieri: Salsedinem verò illam excrementosam, esse spiritum volatilem & salsum, qui terræ confermentatus, tandem salispetræ naturam pro parte assumit. Cruor quoque per distillationem, 16
dat hunc spiritum salsum, planè volatilem, ac ne-quicquam à spiritu urinæ distinguibilem. In eo tamen, essentiali ambos proprietate, differre consideravi, quod spiritus salis cruoris, curet epilepsiam, etiam adultorum, non item spiritus salis urinæ. Ergo patet in cruore, spiritum salsum & volatilem contineri. At quo modo, totus absque heterogeneitate cruor transmutetur à fermento cordis, in spiritum, quantum dici potest, explicui tract. de vita longa. Quia alioqui naturæ non sunt à priori demonstrabiles, ut nec fermentorum operationes, quia causæ sunt essentiales, in rerum transmutationes. Est ergo spiritus vitalis, salinus, ideoque 17
balsamicus, & custos à corruptione, idque non tantum ratione salis, quantum respectu luminis concepti, in suo sale. Adeoque nec potest aër, ejus additamentum aut alimentum fieri. Etenim quanquam aqua vitæ, facile in spiritum vitalem assumatur, non est tamen hic oleosus ac combustibilis; sed spiritus vini, solo fermenti attactu, facile totus in salinam naturam volatilem ascendit, ut extemplò oleosam, sive accensibilem proprietatem, amittit. Prout per me- 18
chanicam docui, tract. de Duelech. Quomodo nempe, unico instanti, aqua vitæ transmutetur in offam albam, non inflammabilem quod aquæ vitæ evidentius contingit, per fermentum vitale salinum. Igitur spiritus vini, sine mora, vel 19
ulteriori digestione, confestim rapitur in cor, per arterias stomachi, & vires restaurat, eo quod parvo labore in corde perficiatur. Non tamen est putandum, quod spiritus vitalis, sit acidus, eo quod spiritus salispetræ sit placide acidus, fiatque tandem ex spiritu urinæ. Quia spiritus unde salpetræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum esset spiritus urinæ. Est ergo spiritus vitalis salsus, non acidus, (Acidum enim extra stomachum, toti corpori est hostile) spiritui urinæ vicinior, quam salipetræ, multoque adhuc magis alienus est à spiritu salispetræ, per adustionem, & commistionem adjuncti, extracto. Salsedinem autem spiritus vitalis facile percipiunt, qui membrum aliquod stupidum habuere, quod sensim tactum recipiens, punctiones & stimulationes patitur, quæ veræ sunt salsedinis indicia. Salsedo quidem spiritus, cognosci potest; sed ejusdem lumen, immediatè, & fon-

taliter

taliter à Patre luminum procedens, omnem ar-
20 cet mortalium indagationem ulteriorem. Porro quod totus cruor sit merus sal, non fortius probari desiderat quam quod totus cruor, homogenealiter in ulceribus, Ascite, *&c.* Ichor fiat, per degenerationem immediatam. Cruor enim intensè rubet, flavescit autem dum sanguis fit: eo quod rubedo flavescat, ubi per salem volatilem velut dissolvitur. Mortuum ad-
21 huc est, quicquid dixi hactenus. Spiritus vitalis, muniis vitæ fungitur. Non est autem liquori, aut exhalationi quatenus salsis, proprium, augustum vitæ fastigium. Vtque vivat, necessariò lumen habere debet à Patre luminum, rerum vita. Ergo oportet, ut spiritus, sive æther vitale, sit illuminatum lumine simpliciter vitali, nec quidem universali: sed specifico, & individuante. Nec etiam lumine igneo, urente, inflammante, & concentratis radiis conspicuo. Ast, est lumen formale, de conditione animæ sensitivæ. In quo verbo sistuntur descriptiones, & indagationes ulteriores mortalium. Quorsum finge, vermes Nitedulas, lucem in ventre, sub noctem habere, (ut & maris bullæ habent nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per putredinem in ultimam pergunt salium materiam.) Vitalem tamen, & quæ cum vita illarum extinguitur. Par lumen aliquod finge in spiritu vitæ, qui quoad vivit, lucet, dumque morientis oculos deserit, cornei apparent, & defœdati.
22 Extinguiturque istud subinde lumen, adhuc spiritus vitalis sospite materia, in Peste, veneno, syncope, *&c.* nec putes tamen, parem lucis essentiam in nobis, & Nitedulis, ut scilicet lu-
23 mina solo graduum tono discrepent. Sed revera totidem sunt luminum vitalium species, quot vitalium creaturarum. Idque abundans divinæ largitatis est indicium, quod luminum, quæ nobis sub unica comprehenduntur notione & vocabulo tot species, atque vitalis sint differentiæ, quot sunt species vitalium: utpote quod illæ luces sint ipsæmet vitæ, animæ, atque formæ vitalium, (mentem immortalem, quanquam & ipsa sit lux quædam incomprehensibilis; excipio tamen, dum de luminibus caducis ago.) adeoque per ejusmodi luces ipsas, est sola, atque omnis specierum distinctio. Pater luminum itaque, ludit abundantia ineffabili genericorum luminum multo majori largitate, quam in unico vultu humano, propemodum infinitas varietates effingens. Est quædam nempe apud ipsum ingens luminum resp. & immemorabilium civium legio, cujus similitudinem aliquam exprimit, per formas vitalium, in mundo sublunari. Est ergo spiritus vitalis, sanguis, 24
à fermento cordis resolutus in auram salsam, & illuminatam à vita. Quod lumen in nobis est calidum, de natura Solis, frigetque in Pisce, neque unquam ad ullam caloris potentiam adspirat. Quocirca calor noster non est humidi primigenii consumtivus, (ut de vita longa) cum pisces mortem non effugerint hactenus. Nec 25
potuerint primi, qui ante diluvium mille annos solares viderunt, decuplo plus humidi radicalis habuisse nobis, nisi decuplo extensiora cuncta habuissent. Quod impertinens. Siquidem probabile est Adamum manu Dei plasmatum, Domini Iesu Christi staturam longè perfectissimam nactum, nec eandem excessisse. Denique pisces, sub mari glaciali essent naturaliter immortales, cum illorum humidum radicale à calore ibidem non effumaret. Religiosi aliquot nostrates, per totum ferè annum, ita à pede in ventrem usque frigent, ut non sentiant se pedes habere. Quocirca saltem nobis essent longæviores, imo & crura illorum juvenilia essent, cum thorax totus, rugis senilibus crispetur, si à calore humidum primigenium consumtum, mortis daret necessitatem inevitabilem. Itemque tam pisces, quam ejusmodi Religiosi, deberent recusare quotidianas alimenti refectiones, eo quod per poros vix quicquam exspiret. Aut si calor esset de essentia vitæ nostræ, certè pars, continuo frigore languens, vel moreretur vel in piscem saltem mutaretur. Vnde 26
est conspicuum, calorem esse vitæ nostræ dumtaxat adjacens, & comitans indicium, non autem fundamentum primarium. Videant ergo 27
Scholæ, quam ineptè totam naturæ crasin calori circumscripserint hactenus. Absit enim, tam stolidè posthac philosophari, ac nescire, aliam esse consumtionem humidi à calore, quæ cum inspissatione terminatur: atque aliam longè, quæ à fermento extenuante, tota promovetur ad transpirationem. Hæc namque nullam residentiam post se relinquit: illa verò tophum vel carbonem. Sin autem in nobis, quandoque calor 28
auctus insurgat, adeo qui membra velut adurit, gangrænat, & instar ignis, escharam facit, vel subinde gliris instar carnes erodit: Ista nempe sunt opera salium corrosivorum, degenerantium, ex legum, à vitali Republica proscriptorum. Sic & per venena laxativa & diarrhæas, totus cruor in putrilaginem resolvitur, & per venena alia in Ichor, synoviam, virus, Ictericium excrementum, &c. resolutus cruor effluit, sæpè acer-

rimus, sæpè & sine corrosivo æstuans. Errores enim ejusmodi in vita accidunt (in mortuo namque cadavere, ideo cessant) quatenus à vita, proprio Blas corruptæ naturæ thymosin induunt, acceditque vita ferrum, quo se multi-
29 pliciter lædit; pro ut de morbis aliquando. Tandem an sit aliquis spiritus animalis, specie distinguendus à vitali, an vero ejus disputatio sit vera nominis rixa. Dixi quid res sit in se ipsa, cui nomen nil addit, vel demere potest. Spiritus vitalis, per Aortas arterias, in caput scandit. In cerebri autem meditullio, unicus est sinus, qui supernè inspectus, videtur duplex; sed elevata sursum camera, unitatem ostendit. Porro in hoc sinu, arteriæ desinunt in vas quoddam rugosum, alterius planè texturæ, quam sit cætera arteriarum compago. Hac nempe diffluit, & exspirat spiritus vitalis in sinum cerebri, pro ministerio principum facultatum, imaginationis nempe judicii & memoriæ. Hac etiam pergit distribui in oscula nervorum, incipientium à cerebro. Adeo ut si sit dicendus animalis, quatenus in cerebro determinationem partis suscipiens, proprietates acquirit destinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diversus à vitali per materiam efficientemque. Siquidem in sui luminis vitalis amplitudine, est omnium istarum proprietatum capax, sine nativæ essentiæ suæ permutatione. Qui namque ad linguam detruditur, gustatum exercet: Ille vero idem non gustat in digitis: sed utrobique particularem organorum characterem suscipit, & proprietatem induit. Quem si proinde à vitali differre fert animus, tot erunt rursus spiritus divisiones essentiales, quot munia, quotque officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem intellige & voca ut lubet: Non enim Scholis ex animosa passione contradictorius sum: dumtaxat enim errores pandere, & nescita docere, superiori authoritate monitus, debui. Errata ipsæ mea pariter æquo detegant animo, gaudebo sanè, si modo proximus utilitatem consequatur, quam opto.

CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED TANTUM EXCITATIVE.

1. Calorem, non esse proprium digestionis organum. 2. Quid in hoc Scholas deceperit. 3. Scholarum tuitiones. 4. Paracelsi incogitantia. 5. Anxietates Scholarum. 6. Oblita axiomatis sui, de contrariis. 7. Calorem, igne potentiorem, coactè fecere, & caloris prædicamentum. 8. Digestio & elixatio differunt. 9. indignantur fermenta, quod sint post habita. 10. Actio caloris univoca, quæ. 11. Piscis digerit citra calorem. 12. Potentiali calori, nullus in digerendis locus. 13. Boulimi argumentum. 14. Alterum, ab unitate specifici caloris. 15. Tertium, ab axiomate. 16. Aliud. 17. Cur ructus acidus, post nidorosos, bonum. 18. Cur carnes abhorreat febriens. 19. A scopo medendi. 20. Admiratio Paracelsi. 21. Ejusdem error. 22. Vis digestiva gallinarum. 23. Author adhuc puer, didicit digestionis veram causam. 24. Cognovit resolutionem ex acido esse. 25. Senescimus sola fermentorum penuria. 26. Qualitas acidi fermentantis. 27. Aversatio quorundam ciborum, unde. 28. Fermentorum vires. 29. Mures accusant Scholas erroris. 30. Fermentum stomachi cur ipsi sit alienum. 31. Commendatio Splenis. 32. Gradus caloris & frigoris, variant. 33. Errores Scholarum, de gradibus elementorum. 34. Gradus caloris chymici 35. Gradus distinctionis fecit Author. 36. Humiditas, & siccitas non considerabiles, tanquam qualitates. 37. Cur non admittant gradus. 38. Hinc nugæ in elementorum doctrinam introducta à veteribus.

Quia totum naturæ fundamentum, 1
in cardine caloris versari putatur, sintque jam procul ablegata elementa, mistiones, & temperamenta; Igitur ad stabiliendam Archei ac spirituum vitalium progeniem, de digestionibus deinceps dicendum est. Quas quia calori Scholæ emanciparunt, ostendam calorem, non esse proprium organum digestionum. Decepit quidem Scholas, digestionis metaphora, introducta nimirum poetica libertate, à rustico sensu mutuata, concoctionem, synonymam digestionis, fecere. Vtque 2
elixationem, sciebant concoctionem, idcirco digestiones, ad bullitionem transtulere, atque utrobique calorem sunt arbitratæ, causam illarum naturalem, totalem, atque unicam. Cernebant enim, per elixationem atque assationem, plurima tenerescere, ac alterari: Ideo ab artificialibus transsumta licentia, culinam, in stupendas viscerum & ciborum transmutationes, non quidem similitudinariè: sed omnino proprie, proximéque traduxere, perque putationem res in fidem, ac dein in dogma verum, transmigravit, cunctaque naturæ nostræ munia, atque beneficia, in calores, temperamentaque, velut in causas totales, transtulere. Potissimum

quidem quod ventres hominum, ac quadrupedum, sentirent, actu calere. Usque adeo deinceps, plus augendo calori, quam digestioni roborandæ, est insudatum. Neque enim ulterius indagarunt, tametsi eventus plerumque spem falleret. Satis putantes, quod tam in elixatione, quam in naturali ventris digestione, calor reperiretur, à quo abunde sibi auxilium exspectantes obdormierunt. Hæsitarunt interim, cum animadverterent, cibos, per elixationes, non prorsus totali metamorphosi, in succum transmutari. Etenim carnes, clauso vase, in jusculum consummatum, expresso vero, liquatoque jure resolverunt: at errorem animadverterunt quidem, quia carnosæ fibræ residuæ, tenaces, atque duræ permanerent, & nunquam vera transmu-
3 tatione, in chylum liquescerent: attamen per credulitatem, errorisque antiquitatem, sibi passæ sunt oculos velari, quærentes subterfugia, atque latibula, statim se salvas arbitratæ sunt, dummodo diversos caloris gradus, si non etiam species, atque genera (ut est igneus, elementalis, radicalis, correspondens elemento stellarum, &c.) imo & calorum momenta, in auxilium excusationem, implorassent. Adeo ut unicuique, propemodum graduum momento, sua
4 esset in digerendo crasis. Cui stupiditati se Paracelsus quoque involvit, volens unicum panem, in tot animalium speciebus, accipere specificam cruoris & stercorum diversitatem, ob solius gradus momentum in calore. Quasi latitudo caloris, speciem conderet, aut variaret in substan-
5 tia. Cæterum dum Scholæ omnem in scirpo nodum sustulisse præsumerent, cecidere deinde in caloris naturalis digestivi, itemque in, præter, & contra naturam, fungosa discrimina. Atque tandem, subindè invitæ, ad sacram occultorum anchoram, in digestionibus, refugere debuerunt. Ita nimirum, ut esset aliquis calor digestionis author, tam in morbis, quam
6 in sanitate. Oblitæ interim, quod ut contrariorum unicum finxerant genus, atque utrumque paribus dici modis, quod utriusque, unica, & uniformis esset conditio. Quapropter oblitæ sunt, pares comminisci frigorum species, atque proprietates. Nempe quale esset naturale, digestivum, præter & contra naturam. Itemque radicale, ac primigenium frigus aliquod, docere debuerant. Adeo si calidum radicale respondeat proportione, elemento stellarum, totoque genere discrepet, à quovis alio tepore: etiam frigus radicale, totidem numeris, atque viribus, à quovis alio frigore, discrepare debebat, nisi veritatis penuria, suam sophiam, ut sterilem deserant. Ita quidem, licet calor non naturalis in naturalem, ac vice versa, per inauditam seminum licentiam, pergerent: nativum tamen calorem & febrilem, in distinctas species (imo etiam genera) relegarunt, ut salvarent effectus, calori digestivo tributos. Adeo ut dum crederent, volucres 7
quædam conficere, quæ se contra ignis furorem alioqui defendunt; agnovere ignem aliquem, igne potentiorem. Canis enim ossa deglutita conficit, quæ ignis nunquam in Chylum ausit convertere. Quorum itaque effectuum diversitates coegerunt Scholas, calorem in prædicamenti latitudinem erigere, neglectis interea oppositis frigoribus. Cum interim caloris sit duntaxat specifica diversitas, quæ se, ab aliorum numero eximere non valet.
Enimvero, quidquid in stomachum ingeritur, 8
peracta tandem digestione, est transmutatum, longeque ab elixatione, cæterisque cocturis, quocunque gradu paratis, separatum. Quia uni- 9
ca fermentorum ignorantia, fecit digestiones, & apepsiæ remedia nesciri, elenchumque non causæ ut causæ, perpetrari. Quare non est otiosa, tanquam de nomine, rixa, dum effectus fermentales adscribuntur calori. Quippè hujus quæstionis resolutio medendi intentiones mutat. Proindè soleo lubens causas proprias inquirere, ad quarum scilicet meditationem, utilitas sequitur, morbi tremunt, vel vires vigorantur. Fermenta itaque indignantur merito, quod nolentia, sub Relollæo, militare credantur. Quippe nunquam caloris fuit, rem in transmutationem formalem abducere. Cum calor per se, atque primariò, non nisi calefaciat, per accidens autem, separet aquea à pertinacibus.
Quæ caloris univoca actio, nullatenus est di- 10
gestio, tota transmutando conscripta. Nam etsi in nobis digestio, comitante calore contingat, illa tamen non est calor; licet per accidens sit calori connexa. Idcirco enim in pi- 11
sce, nullus actu calor est, nec tamen proinde calidis is animantibus in felicius digerit: nec ab in gestis, malè se habet, hominum more. Frivolum est ideo confugere ad calorem po- 12
tentialem, pro pisce. Nam in sensibilibus sensu notis, solus tactus Testis & Iudex est: non autem ad somnia fugiendum. Nam si digestio calori, non actualiter calido, sed virtuali potestati, sit tribuenda. Iam fruor optatu. Alioquin enim, quid id quæso, quam ignoranter rixari, de calore ut tali? Atque interim

terim fateri, esse aliquid præter calorem sensibilem, quod sit digestionis causa continens. Quid enim insulsius dici potest, quam quod potentialis calor, actu calefaciat, hujusque calefactionis ergo fiat digestio? Res in potentia,
13 jam actu agat? At saltem in canina fame est digestio celerrima, famesque implacabilis. Ergo tum saltem deberet in calidis nobis, molestus, & infestus sentiri calor, si calore actuali in nobis digestio fiat. Si enim parvam digestionem causat paucus calor, & mediocrem mediocris: Utique ad potentem, ac molestam digestionem, magnus
14 quoque calor adesse deberet. Quod attamen, etsi aliquoties curiosius indagaverim, verum esse non inveni. Tum demum notabile. Quod digestio panis in homine, cane, equo, pisce, anate, ave, toto differt genere, non secus atque multiplex cruor, & sordes inde prognata. Quapropter ab unica caloris digerentis specie, ejusmodi digestionum varietates provenire nequeunt. Igitur Scholæ totidem calorum & frigorum genera erigant, & defendant, antequam sibi credi postulent. Ego proinde tantam cruoris differentiam à proprietatibus formalibus, & specificis fermentis: nequaquam à calore, desu-
15 mo. Siquidem perfectè scio, quod quæcunque habent efficientia essentialia diversa, habent etiam diversa effecta & attributa. Ita videlicet, quod producta in genere diversa, requirunt necessario suas causas efficientes genere diversas. Alioqui namque quidlibet produceret quodlibet indifferenter. Prout nempe unum atque idem, consurgit à causis propinquis iisdem. Quam enim est frivolum, potentias vitales, atque formales, specificasque transmutationum
16 parentes teporibus adjudicasse? Etenim si digestio caloris opus lasset, majorem calorem, continuo felicior, atque uberior digestio sequeretur. Quo enim quæque causa est potentior in natura, eo effectum suum proprium, potentius quoque perficit. Per consequens, febrientis in causo stomachus, potentius digereret, quam sani. At sanè, in febrientis stomacho
17 nil ritè digeritur. Statim namque ova, pisces, carnes, & jura intus cadaverantur, ideoque ructus nidorosos efficiunt, quos, si ructus acidi subsequantur bonum, tam ex siguo, quam ex causa censuit Hippocrates. Est attamen in febriente, calor; etiam quandoque is calor, est temperatus, dum scilicet non molestus est, neque sitim excitat: attamen caussa est dege-
18 stio. *Corpora impura quo potentius nutris, eo magis lædis.* Quod in febriente est manifestum. *In quo statim tenuissimo, facilisque digestionis cibo, utendum.* Abstinendumque à potentioribus cibis, consummatis scilicet, & jusculis: eo quod absente fermento facilè putrent, nidorem contrahant, ac velut cadaverantur. Non secus atque caro cruda, carpio, pectori, plantis pedum, vel cervici superligata, tantum abest, quod resolvetur in chylum, quod mox ab aliquot inde horis putreant, & foeteant, etiamsi salsa sint. Idem in corpore impuro, atque febriente, ubi calor adest, deest autem fermentum digerens. Nam si calor sit digestionis causa, in febri alioqui desit digestio, adsit autem calor, plus autem sit incumbendum digestioni quam refrigerio: potissimum si non infestus admodum calor adsit.
Ergo potius studendum esset caloris augmento, 19
quam refrigerio. Adeoque mutandus esset medentis scopus, dum in febri de caloris augmento pro digestione, nutritione, & virium augmento esset cogitandum. Neque etiam conducent acida, esurina, sulfuris, vitrioli, salis, nitri, citri atque similium: sed acribus esset calor excitandus & augendus. Amentiæ quid simile dicit, qui nivem frigefacere ait, quatenus est alba. Sic ridiculum est asserere, fermentum specificum stomachi, digerere propter calorem vitalem, ipsi inexsistentem. Dolendum sane, quod credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura delata est, coemiteria in merum sumen commutaverint, desperantes ab indagine proprietatum physicalium: unde tamen cognomen habent.
Paracelsus quoque calore digestivo delusus, fer- 20
mentique stomachici ignarus, admiratur, quod res quædam durissimæ paucis horis in chylum commutentur, & os absumatur in tepore stomachi canini. Qui ad Monarchiam medendi adspirans, defecit, postquam hanc mirandam potestatem nominavit, ignoravit, & fermenta
nescivit. Etenim sibi inconstans, alibi hanc pro- 21
prietatem digestivam, non minus ori clauso, quam stomacho competere scripsit, adeoque & hinc Anachoretas absque deglutito cibo suam trivisse longam feliciter ætatem. At sane idiotismus ille ausui suo relinquendus: dum interim quidquid intra dentium cavitates forsitan remansit, cadaveratur mox foetore horribili:
non autem digeritur. Memini enim vitrum al- 22
bum & opacum, è fornace mea disjectum, deglutitum à gallinis meis, per calorem lactis delusis: atqui fractura vitri semper est acuminata, compertum vero est post paucos dies, occisis aliquot gallinis, vitrum circumquaque imminutum punctatim, & acumina amisisse, & globo-

globosum fuisse effectum. Cæteræ autem su-
perstites & convivæ, mox post paucos dies re-
liquum vitrum contriverant, etsi exemtos vitri
globulos à prioribus mactatis etiam vorave-
rant. Notabis interim vitrum resistere aquis, re-
solventibus quævis metalla. Pluribus nempe
volucribus fermentum adeo potens est, ut nisi
subinde lateribus, creta, argillave vescantur: ex
multitudine aciditatis, malè habeant. Contra
verò febrientis stomachus, totus nidorosus, ci-
bos triduanos, non rarò adhuc visu distinctos,
rejicit, vel quandoque in flavum, aut ærugino-
sum liquamen versos, oberrante scilicet fer-
23 menti scopo. Hujus stomachici fermenti ne-
cessitatem didici, dum puer passeres alerem,
excerui linguam sæpe, quam passer morsu ap-
prehendebat, & sibi deglutire conabatur, at-
que tum sensi ingentem aciditatem in gutture
passeris. Vnde extunc scivi, cur tam edaces &
24 digerentes. Dein vidi, quod acidum sulfuris
stagma, chirothecam meam imbuisset, eamque
in succum, parte qua maduerat, statim resolve-
ret. Quod mihi tyroni confirmavit, transmutari
cibos ab acido, adeoque habitare in stomacho
fermentum, quod omnia ingesta licet dulcia,
statim in acidum commutaret. Quocirca esse
quoque acida cuncta, quæ appetitui desidi pro-
pinantur. Vt sunt omphacium, acetum, succus
citri, aurantii, sinapi, etiam sal & salpetræ, qua-
tenus spiritum esurinum in se habet, & placidis-
sime acidum. Itemque berberis, ribes, cerasa,
citonia, *&c.* Hactenus arrident ægris apepti-
cis. Est itaque hujus fermenti tam necessaria
contemplatio, quod vitæ gubernaculo præsit:
dolendumque ideo, ejus cognitionem hacte-
25 nus in Scholis suppressum. Et quanquam sicci-
tas totius cum senectute invalescat: non sene-
scimus tamen, nisi fermentorum aliquot penu-
ria pauperie extinctione. Siquidem cervus,
corvus, aquila, anser, &c. Primis adolescen-
tiæ annis, nobis longè sunt aridiores, attamen
in aliquot secula perennant, imo aquilæ, &
26 cervo, sponte renovatur inventus. Non est au-
tem fermentum istud digestivum in sola acidi-
tate aliquali situm. Neque enim acetum vel jus
citri farinam fermentat: imo nec farina fer-
mentata, est proinde fermentum stomachicum:
Sed hoc est acidum esurinum, stomachicum,
specificum; & humanum: ita quidem per sin-
gulas brutorum species, specificè distinctum,
quod ipsis sit appropriatum. Mures namque,
glires, & sues, citius fame pereunt, quam pha-
seolum edant. In homine vero plerumque ad
generis amplitudinem adspirat. Interim plures 27
caseum horrent, vinum, lac, vel alia spernunt,
quia non conficiunt. Ideoque quæcunque lu-
ctantur cum nostra digestione, obversantur fer-
menti illius proprietati specificè, fermentum-
que conculcare nituntur. Fermentum ergo di- 28
gestivum, est proprietas essentialis, consistens
in vitali quadam aciditate, ad transmutationes
potens: ideoque & specificæ proprietatis. Falco
enim antè moritur, quam panem esitaverit. Di-
xi jam alias, quod si stilletur cruor, quolibet-
cunque caloris gradu, attamen semper inspis-
satur, siccescit, & carbonem post se relinquit.
Ille tamen atque idem cruor, totus per fermen-
ta nostri insensili transpiratu exhalat. Cum ita-
que calor semper operetur univoce, non pot-
est cibum, per digestionem in chylum mutare
in sanguinem, liquorem alimentarium ac tan-
dem per insensile effluvium proscribere, citra
ullam sui residentiam. Non potest inquam uni-
cus calor, in adolescente, cruorem in ossa muta-
re, itemque in ossifragio, cruorem in porum
constringere, qui in adultis, itemque in sanis,
totus in exhalationes avolat. Nisi præter calo-
rem sint aliæ potentiæ cognitiones, & sensatio-
nes, horum effectrices principales. Siquidem
calori proprium est, & geniale, humidum con-
sumere & crassius retinere exsiccando. Mures 29
enim sine potu, sola farina vescuntur, eamque in
succum sive chylum suum resolvunt. Quod sane,
longè à scopo caloris est alienum. Non est ergo
calor digestionis author, sed est alia facultas
quædam vitalis, quæ verè atque formaliter trans-
mutat alimenta. Eamque fermentorum nomi- 30
ne designavi. Sunt autem plura fermenta in
nobis, prout de digestionibus mox explicabo.
Ast cum fermentum subindè desit stomacho,
patet exinde, quod fermentum ipsius non sit
ipsi proprium, sed aliunde eo affluat, & in-
spiretur. Ideoque Lien stomacho incumbit sic,
ut gallinæ lienem circum stomachum unitissi-
mè congestum habeant, ideoque & potentius
digerant. Summè admirandam, cruentisque
lachrymis deplorandam cæcitatem Scholarum
hic aperio. Quæ viscus istud nobile Splenis, in 31
cloacam pessimi excrementi atrabiliarii dedi-
carunt, cujus unius subsidio vivimus, vitam-
que, & regna aurea Saturnia possidemus. Aci-
dum autem atque nigrum excrementum, quod
subinde nimio fermento imbutum à Splene re-
jicitur, ob visceris indispositionem, atram ideo
bilem commentæ sunt. Quæ postmodum in
nostro duumviratu: Itemque de digestioni-
bus.

32 bus dilucidiora fient. Porrò ante conclusionem hujus quæstionis notandum : apud Medicos quatuor tantum esse caloris gradus, totidemque frigoris in simplicibus, à temperato scilicet, usque in caustica, & escharotica : eo quod de virtuali tantum, atque potentiali qualitate agant, quam suo alibi loco perstringam. Idcirco enim quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum natura, & ad tactum est tempera-
33 tus. Philosophi verò calorem juxta ignem metiuntur, adeoque usque ad ignem octo gradus fingunt : quorum adhuc quintum, sextum & septimum, nondum designarunt, quia positionibus suis credi assolet. Octavum tantum in elementis esse volunt, & in hoc elementorum transitum credidere ; in igne enim, quasi elementum esset culinarius ignis, aliquid probasse rati sunt, & nuspiam alibi. Totum verò hoc dogma nihili esse, jam ante demonstravi. Inprimis ridiculum, Quod gradum caloris in igne, æqualem frigori aquæ, humiditati aëris, & siccitati terræ, fecere. In quo insigniter delusi, neque adeo eosdem gradus tam violentos alibi quam in igne ostentarunt. In hoc scilicet octavo gradu, elementa se invicem destruere, vorare, & consumere asserunt, non secus quam ignis li-
34 gna absumit. Chymici deinde Medicorum ritu, in ipso igne tantum quatuor gradus fecere, parum sibi curæ assumentes, de reliquis qualitatibus elementariis: eo quod soli pyrotechniæ se emancipassent. Quos nempe gradus distinxerunt, ita ut primus sit à tepore, sub vaga latitudine, usque in ignem sublunationis spirituum oleosorum. Alter verò abhinc, usque in sublunationem spirituum siccorum. Tertius dein usque in obscuram ignitionem. Ultimus verò, usque in
35 extremam flammæ reverberii potentiam. Ego verò ad clariorem doctrinam, in chymicis gradus distinguo, ut primus sit, ubi summa frigiditas est remissior. Etenim qui chymiam, naturæ pedissequam, & simiam æmulatricem fingo, atque subinde Magistram: totam naturam speculationi chymicæ subdo. Secundus ergo gradus in natura, sit calor, qualis est aquæ nondum glaciatæ. Tertius ubi remissè friget, prout est aqua putealis. Alioqui calor absolutus ad tactum nostrum (qui tepidus est) fallitur, frigereque putatur, quicquid se minus calet. Et cum plus minusve tactus caleat, inconstans facit indicium caloris. Quartus demum gradus est teporis leviusculi. Quintus jam tepet. Sextus est noster. Septimus jam febricitat. Octavus, Solis majalis. Nonus distillatorius, & qui jam tactum superat. 10. Distillat cum ebullitione. 11. Sublimat sulfur, & spiritus siccos. 12. Liquefacit, & Pyritem sublimat. 13. Est in subfusca ignitione. 14. Est ignitio cadens. 15. Tandem, est 36
follium & reverberii ultimatus vigor. Denique etsi calor & frigus sint qualitates reales, & gradus suscipiant: humiditas tamen & siccitas, non sunt considerabiles, nisi in suo concreto : ideoque nec constituunt gradus qualitativos, sed tantum quantitativos. Quia humidum in unica gutta, tam altè humidum est in sicca argilla, atque in suo elemento ; eo quod humidum & siccum, non sese commisceant in sui radice, nec se mutuo intrent, aut penetrent : ideoque nec se mutuo disponant, & afficiant formaliter. Nam ejusmodi appropriata, competunt seminibus, non autem elementis. Humiditas ergo, 37
& siccitas, gradus non admittunt, nec mutant ideo, ut neque alterant. Quia propriè non sunt qualitates in abstracto : sed ipsamet corpora qualia. Calor verò & frigus, se mutuò pene- 38
trant, per minima, frangunt, & graduant. Ideoque nec mirum, Scholas tam mutas mansisse, in gradibus humiditatis, & siccitatis. Aëri enim humiditatem intensam ad octo gradus, aquæ verò eandem remissam, sive temperatam ad quartum scilicet gradum. Siccitatem denique terræ intensam ad octo, Igni verò remissam ad 4 gradus. Sed hæ næniæ complexionum, tam in elementis quam corporibus, quæ falsò ex elementis misti credidere hactenus, in rudera cecidere, multiplici ruendi necessitate, undique jam conquassatæ.

TRIPLEX SCHOLARUM DIGESTIO.

1. Scopus universalis hujus libri. 2. Prima digestio in stomacho. 3. Prima corporis regio. 4. Duo admiranda in hoc opere. 5. Digestio altera, & secunda regio. 6. Tertia digestio. 7. Ultima corporis regio. 8. Oblivio Scholarum. 9. Status accretionis.

On satis est ostendisse, non esse 1
quatuor elementa in natura, ut nec illorum mistiones materiales atque inde resultantes complexiones & luctas, non denique congressus, & complexus humo-

rum inde fictorum, horumque amentiam; contrarietates vero inde natas, atque discrasian esse mera gentilium somnia in Medicinam adducta, & à Scholis etiamnum adorata. Nec sat est, me ostendisse alibi tria prima è morborum, sanationumque classe releganda: Astrorum item causalitatem in medendo refutasse, ventos quoque exsibilasse, consumtiones humidi radicalis, ceu vanos terrores rejecisse. Catharros demum, & Tartarorum durum, novumque inventum explosisse, adeoque ostendisse morbum tam in genere, quam in particulari, Scholas hactenus latuisse, ac consequenter mortales languere sub arte conjecturali, adhuc fundamentaliter ignota, nisi ipse proprias morborum causas detexero. Cumque intimorum hostium causæ plerumque sint intimæ, ante omnia functionum historiam proponam; Post eam vero aliquot principia naturæ, hactenus inaudita scitu necessa-
2 ria demonstrabo. Scholæ, cibum atque potum, perhibent in stomacho, vi caloris transmutari in liquorem, quem, ob similitudinem cremoris hordei, vel ptisanæ, chylum dixere. Hunc autem deinceps, a venis, stomacho, & intestinorum toto ductui insertis, & comitantibus, proinde mediante mezenterio adnexis (quod vice tertiæ tunicæ, intestina vestit, circumdat, atque involvit) paulatim assugi, & intro attrahi ajunt. Relinqui autem residuum grossius in intestinis, tanquam inutilem scoriam, per anum
3 abigendam. Hanc nimirum coctionem, vocarunt digestionum trium primam. Adeoque primam corporis regionem incipere ab ore: terminari verò una parte in ano, altera autem in
4 cavo hepatis. Duo satis admiranda in hoc concurrunt. Nimirum quod paucis horis, durus cibus resolvatur in succum, & quod venæ, extremis osculis terminentur in intestina, per hæc inquam transsugant, quantum quotidie liquoris ingestum & factum est. Nequicquam autem flatus illo cremore subtilioris assugant: attamen non reperiantur intestina foraminata, in vita
magis quam in morte. Transit nihilominus to- 5
tus chylus per venas mesenterii in jecur. In quo, ajunt, rursus separari serum cruoris pro lotio, quod ad renes transmeat; corpulentiorem autem cremorem, volunt in hepate mutari in cruorem. In prima nempe digestione, quod durius & opacum est, excluditur. In altera verò opacum retinetur, secluso diaphano. Secunda ergo corporis regio & officina, incipit ab ipso corpore jecoris, & in ultimis ramis, venæ cavæ
terminatur. Tertio dein, Sanguis decidens ex- 6
tra venas, raptusque in alimentum solidorum paulatim perficitur, transmutaturque in humorem, quem appellant secundarium. Illumque in quatuor affinitatis gradus secant. Antequam verè informatus, in solidorum soliditatem sit admissus. In hoc igitur humore alimentario, impenditur tertiæ atque supremæ digestionis
labos. Ideoque hæc ultima corporis officina, 7
habitum corporis vocant, obliviscunturque viscerum. Quæ scilicet & ipsa, eodem jure coquunt sibi, & inde aluntur. Siquidem in hoc
humore, pars quæque vivit proprio orbe. Et 8
singularem in se, quæque sibi coquinam habet.
Cæterum ad certam usque ætatem, rerumque 9
seminibus innatam mensuram, alimentum cedit in augmentum. Tum sistit, & non amplius admiscetur primis constituentibus. Atque idcirco, tantum retardandæ siccitati senii, opponitur hoc alimentum, usque in vitæ epilogum. Hæc scilicet est distributio digestionum & regionum corporis apud veteres, & Scholas modernas. Quæ nequaquam est visa mihi sufficere: sed plena ignorantiæ. Utpote, quæ præter rudes observationes, nil lucis arti medendi attulerit.

SEXTVPLEX DIGESTIO
ALIMENTI HVMANI.

1. Misera Galenicorum jactantia. 2. Prima cibi dissolutio, unde. 3 Acidum acquisitum statim mutatur in salem salsum. 4. Usus duodeni neglectus in Scholis. 5. Acidum extra stomachum, nobis nocere. 6. Fermentorum varietas, & incompatibilitas. 7. Prompta commutationis istius exemplum. 8. Nil alibi occurrit, Fermento simile. 9. Volatilitas acidi manet in producto salso. 10. Latitudo in fermentis. 11. Unde sciatur, quod fermentum primum, sit extraneum stomacho. 12. Cur condimenta stent in acido. 13. Acor, non quidem ipsum: sed ejusdem est organum. 14. Nimius acor stomachi, à vitio est 15. Recessus à Scholis, in examine fellis. 16 Quod non fiat bilis è cibis. 17. Fel, non esse, excrementum: sed viscus. 18. Vteri membrana, est viscus, prout & stomachi. 19. Cur fel & jecur connexa sint. 20. Quis sit jecoris stomachus. 21. Cur præcedat fermentum fellis, sitque secunda digestio. 22 Cur cruor in mesenterio adhuc careat fibris, nec ideo grumescat. 23. Uterus lotii, & uterus Duelech, distincti. 24. Stomachus fellis, ejusque

qui regit. 25. Curiosa opinio Scholarum, de ortu fellu, ejusque usu. 26. Natura plus fuisset sollicita pro felle hoste, quam pro amica pituita. 27. Separatio urina differt à serositatis separatione e lacte. 28. Secunda & Tertia digestiones, incheantur simul; quanquam tertia tardius perficiatur. 29. Stomachus fellis, quis. 30. Fel plus importat, quam excremento præsidere. 31. Aves rene, & lotio, non autem felle carent. 32. Pisces quoque, probant majorem fellis, quam sordium necessitates. 33. Falli Scholas, in usu fellis. 34. Liquor fellis cum sua membrana, viscus nobile, sui superfluum subinde proscribit in duodenum. 35. Quomodo excrementa calorem fellis acquirant, non tamen proinde bilis sunt, aut fel. 36. Sapor stercoris proprius, fel excludit, ac figmentum bilis. 37. Fellea videntur, quæ non sunt. 38. Unde vena habeat, quod etiam à morte hominis, cruorem à coagulatione præservet. 39. Extrema Scholarum incogitantia. 40 Objectionis solutio. 41. Venas stomachi, nequicquam sibi attrahere e chylo, probatur multis argumentis. 42. Author à Scholis dissentitur, quoad prima regionis in corpore metas. 43. Vera officina cruoris, non est propriè in hepatis tra situ. 44. Actio fermentalis, solo agit inspiratu, nec indiget corporeo attactu. 45. Absurda consequentia ad Scholarum positiones de attactu, & fotu continuo. 46. Fellis & jecoris fermenta, per inspiratum, sua peragunt munia. 47. Cur flatus non penetrent intestinum. 48. Error Paracelsi circa vesica poros. 49. Prima digestio, nondum formaliter transmutat cibos. 50. Ubi ciborum compleatur absoluta transmutatio. 51. Falsum, non dari alimentum absque excremento. 52. Falsum, quod primum stomachus sibi coquat, & secundario pro toto. 53. Fel habet balsami naturam. 54. Objectio misera. 55. Fel pro balsamo in sacris. 56. Contra fel ictleri. 57. Bini Idiotismi in Paracelso. 58. Quomodo separetur sal maris à salepetra. 59. Ex aqua acetum. 60. Quarta digestio, & regio corporis, 61. Cur cor auritum. 62. Quinta digestio. 63. Vaporem esse in cruore, nondum spiritum athereum. 64. Nutritio carnis & viscerum distinguitur. 65. Animalem spiritum specie non differre à vitali. 66. Quarta & quinta digestionum, carent excrementis. 67. Quæ sexta digestio. 68. Morbi in sexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti. 69 In culina designatione, ac officina, errores aliquot Scholarum. 70. Cur venam comitetur plerumque arteria. 71. Notatur Paracelsus. 72. Error Fernelii de butyro. 73. Incogitantia Paracelsi de lacte. 74. Censura lactis. 75. Modus educendi cruoris hircini optimus. 76 Curatio Pleuritidis indubia, absque vena sectione. 77. Lac asina, cur præferendum reliquis. 78 Educatio pueri pro vita longa & incolumi. 79. quædam notatu digna de lotio. 80. Cur hydropici sitienlosiores hecticis. 81. Locis proprius fermenti stercorei perinde quasi in lupo 82. Nidus proprius lumbricorum, eorundemque hisce via 83. Differentia Ascaridum à lumbricis. 84. Clysterem ad nutriendum frustra injici.

OBservavi insignes abusus, per to- 1
tam paginam functionum, sive
de usu partium, commissos. Quan-
quam nec alibi gloriosius trium-
phet Galenus, quam, in tractatu
de pulsibus, & in usu partium,
quas tamen moderni Anatomici, ostendunt il-
lum nunquam inspexisse. Quapropter est pror-
sus probabile absque cognitione & veritatis in-
vestigatione, hos tractatus à Galeno descriptos,
aliunde & pro suis prostitutos coli, adhuc hodie
in Scholis. Quapropter præmisi digestiones,
quas hactenus cognovit, & sibi invicem subscri-
bendo confirmavit Antiquitas: & subjungam
ea, quæ me mea docuit singularis experientia,
sub divina gratia: Extra controversiam, est ci- 2
bos & potus, una, pariterque dissolvi in cre-
morem, planè diaphanum in cavo stomachi.
Addo, id fieri vi fermenti primi, manifestè aci-
di à liene mutuati. Reperi namque totidem ad-
æquatè fermenta, quot sunt in nobis digestio-
nes. Denique nec minoris est portenti, quod
cremor ille spolietur omni prorsus hausta acidi-
tate fermenti, simul atque labitur è stomacho in
intestinum, quam fuit mira fermenti illius po-
testas in stomacho? Intestinum istud, duode-
num vocatur, à mensura 12 digitorum, estque
immediatè subter Pylorum. Equidem anato- 3
me conqueritur molestiæ, hoc loco propter
glandium vasorumque munerum, tam scilicet
exiguo intervallo, tantorum usuum organis dis-
tendi: adeoque in tota dissectione, nil æque
occurrere difficile. Etenim nec frustra sunt ibi- 4
dem tot vasa & organa: licet illorum usus ne-
glectus steterit. Nam inprimis, conceptum in 5
cremore fermentum stomachi, cum dixerim
tam ipsis intestinis, quam aliis partibus, per mul-
ta tormina perniciosum esse: notavi non segni- 6
ter, quod partes singulæ, singula obtinuerint
fermenta, cum horum sit in transmutando in-
excusabilis necessitas. Adeoque & hinc insuper
conclusi, quod singula fermenta, horreant alie-
na sibi socia, patronorumque peregrinorum im-
peria. Tanquam si sint exotici fures, falcemque
mittentes in alienam messem. Idque sanè nullo
zelotypiæ vitio, quasi activitatibus alienis in-
viderent. Verum studio exsequendi muneris,
quod à rerum Domino sibi est injunctum. Mi-
rum dictu, quod acidus cremor in duodeno,
salis saporem confestim acquirat, suumque sa-
lem

lem acidum in ſalem ſalſum, adeo libenter commutet. Non ſecus fere, atque acetum acerrimum, per minium extemplo priſtinam aciditatem exuit, eamque in dulcedinem aluminoſam confeſtim mutet. Prout & acidum ſulfuris, extemplo mutatur in ſale Tartari: At longè tranſmutationis excellentiori vigore, acidus ille cre-
8 mor, in nobis fit ſtatim ſalſus. Siquidem id fit abſque Corporis ulla alicujus commiſtione, prout, dum acetum, plumbi additamento conſtrictum, dulceſcit. Vel acidum ſtagma, in ſale alkali combibitum. Quia revera nil uſpiam reperitur, quod vi fermentali, ex pleno reſpondeat: cum fermenta ſint cauſæ primitivæ tranſmutationum, & quidem à priori: atque ideo neceſſum eſt, illorum ſimilitudines, à poſteriore dumtaxat hauſtas, claudicare plurimum. Cre-
9 mor itaque noſter acidus, fit ſalſus, ſola fermentali, ac immutabili diſpoſitione. Quocirca etiam, volatilis aciditas illius cremoris manet in priſtina volatilitate, dum ſuam prius nactam aciditatem, cum ſalſedine commutat. Non enim ſic aceti ſtillatitia aciditas volatilis, dum lithargyrum minium aut ceruſſam diſſolvit, permanet, ut antè, volatilis: quia diſſolvendo coagulatur, & formam fixioris ſalis aſſumit, ſeparabilis jam à liquido aceti ſtagmate, cui nuper nupſerat: ſed diſſolvendo coagulatur, & formam fixioris ſalis aſſumit. Quia eſt actio diſſolventis & diſſoluti: non autem tranſmutantis fermenti, quod ad novam utrobique formam
10 continuò tendit. Enimvero quorundam ſtomachi facilius digerunt olera, legumina, vel cerealia: aliorum vero felicius conficiunt piſces, caſeum horrent, aquam vino præferunt; ubi aliorum interim ſtomachus, carnivorus, vel pomo addictus, propter ſpecificam ſcilicet, imo & appropriatam fermenti illius proprietatem. Imo nec ſat eſt, gratis dixiſſe in ſtomacho, fermentum habitare acidum primæ digeſtionis, duriorumque ciborum liquationis cauſam tota-
11 lem, niſi idipſum planius explicetur. Stomachus inprimis non in ſe, aut à ſemetipſo, fermentum hoc habet. Digeſtio namque appetitus, & œconomia ſtomachi abeunt quandoque, & redeunt abſque extinctione: quia non ſunt ipſius ſtomachi. Quapropter dixi, membranam ſtomachi, omnem ſuæ digeſtionis energiam, illiuſque famulatum ex Splene habere; Splenem nimirum cum ſtomacho, ideo unicum in nobis conficere Duumviratum. Unde nempe aurea, ac felicia Saturni regna, Poetæ, & in faſto, libera Saturnalia crexerunt. Veteres, aliquam veritatis antiquæ hiſtoriam ſubodorati. Sunt nempe guſtus acidi & odoris, quæcunque confectis cibis per vomitum ejiciuntur, imò, licet multo ſaccharo condita eſſent. Ructus nempe acidi, nidoroſis ſupervenientes in morbis, Hippocrati cenſentur bonum præſagire. Hinc nem- 12
pe ſalſaturæ omnes, atque ciborum condimenta, ad acuendum appetitum, acida ſunt. Ut ſuccus citri, aurantii, granati, omphacium, tartarus, acetum, berberis, pampini vitis, ſinapi, itemque ſal maris, quatenus ſpiritum acidum in ſe continet. Quo reſpectu commendantur quoque liquores ſulfuris, vitrioli, ſalis, ſaliſnitri, &c. Non enim volo, quod cujuſpiam illorum acidum, abſumatur in augmentum fermenti ſpecifici, & appropriati, in Splene habitantis. Abſit. Fermenta namque nil habent, præter, aut extra ſe, in natura, quod ſibi dignè queat aſſimilari: cum ſint dona ſpecifica naturæ vitalis. Idcirco enim fermentum qua parte fermentum eſt, vitale ac liberum eſt arcanum, nulli alteri qualitati jugale. Sufficit nempe pro condimentis: quod acida præparent cibos, ad facilioremque ſplenetici fermenti ingreſſum. Denique quanquam fermentum ſtomachi, a- 13
corem habeat ſpecificum: non eſt tamen acor, ipſum fermentum vitale: ſed ſaltem organum ejus. Habet namque fermentum ſtomachi, aciditatem ſibi comitem ſingularem, per proprietates, per genera, atque ſpecies quoque diremtam: ſed digeſtio in ſe, eſt opus vitæ ipſius, cujus hac in officina inſtrumentum ſatellitium eſt acor. In aliis verò, quæ deinceps ſunt officinis vita, aliam utrobique aſſociat ſibi qualitatem ſecundariam, ſuæ intentionis miniſtram fermentali, atque vitali ſcopo adaptatam. Hinc 14
nempe in ſtomacho, non rarum eſt peccatum, è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quapropter Orexis, atque ejuſmodi ſtomachi perplexitates, peccant in adultero acore. Hinc namque puncturæ in ſtomacho, difficiles concoctiones, ructus denique: atque vomitus peracidi. Quamobrem ſi in acido, fermentum conſiſteret, acetum, oleum vitrioli, atque ſimilia, fermentarent panis maſſam, noſtroſque cibos perfecta tranſmutatione conficerent. At nil horum. Fermentum itaque, arcanum liberum eſt, atque vitale, ideoque paſſim ſuis finibus coaptat ſibi clientem qualitatem. Quoniam cum fermenta, ſint de claſſe formalium & ſeminalium, ideo quoque ſe, è conſortio planè materialium qualitatum ſegregarunt. Sin autem aſſociaverint corpoream qualitatem mi-
niſtram,

nistram, quo faciliùs robur suum vitale disper-
gant; id factum puta, in adjumentum, adeo-
que dualitatem non potest non cum fermento
15 continere. Atque ideo etiam, ista qualitas pec-
care potest, tam in excessivo, quam imminu-
to sui gradu. In eo enim immensum à Scholis
recedo. Quod doceant inprimis, fel non esse
viscus vitale. 2. Non esse membrum nobile.
3. Non esse, nisi ipsum recrementum inutile,
proscriptumque massa cruoris, ne scilicet cruo-
rem infectet. 4. Esse productum ideo, præter
intentionem naturæ. 5. Vtile saltem, expellen
do stercori, atque lotio. 6. Ideoque follicu-
lum fellis, non esse de substantia visceris: sed
saccum, sive cloacam sordium & superfluita-
tum. 7. Sanguificationem tandem incipere, &
16 compleri in jecore. Quæ sanè mihi videntur so-
mnia. Inprimis namque, cum non requiratur
bilis ad constitutionem cruoris, non esset ne-
cesse è singulis cibis, procreari amarum istud,
fel, sive bilem, nisi à proprio agente, inque sin-
gulari officina ad utilem, vitalem, atque neces-
sarium finem propagetur. Multo enim minus,
fel, mihi excrementum fuit visum, quam aqua
17 Pericardii. Mirum saltem, cur pisces ex aqua, &
pecora ex gramine, semper nihilominus tam a-
marum liquorem quotidie conficiant. Profectò
univoca illa fellis identitas, per tot species ne-
cessitatem aliquam, in vitæ opificio mihi ar-
guere videbatur. Adeoque fel non habere ne-
cessitatem producti excrementi, ex quibuscun-
que alimentis, quin potius necessarii visceris
18 constitutionem. Admirari enim desivi, consi-
derando quantas tragœdias dominii, uterus (qui
nil nisi saccus, ac pellis est) concitaret, & vi-
sceris principalis vicem obtineret consideran-
do, inquam, quantam prærogativam, membra-
na stomachi sibi vendicaret. Adeo ut cordis no-
men, proprietatesque præ cæteris visceribus, ad
se rapuerit. Vnde sanè mirari destiti, quod fol-
liculo fellis, & felli ipsi nomen visceris donare-
tur: præcipuè, quod eidem à plerisque, vis ira-
19 scibilis ingenita credatur. Ego sanè, reperi in
humanæ digestionis œconomia, duorum visce-
rum, fellis & jecoris connexa corpora & fer-
menta, pro sanguificatione. Fel nimirum in o-
pere sanguificationis præcedere, & hactenus
stomacho atque intestinis propinquius, quam
hepar. Fovetur nempe fel, in sinu, atque gre-
mio velut materno jecoris. Est enim jecoris, at-
20 que sanguinis balsamus. Etenim cum sanguifi-
catio, non sit transmutatio, quæ per momenta-
neam dispositionem, possit introduci, sitque he-
par, insigni cavitate orbatum, qua intus queat
succum sanguificandum in moram, sive dige-
stionis terminum, continere. Id est. Iecur in
se, est corpus solidum paucas & exiles venas
habens, adeoque totus cremor, concomitatus
tanto lotii acervo, celeri transitu, per hepar
transire debet: crudus autem cremor, nequeat
solo transitu tam celeri, confestim in cruorem
mutari. Quocirca nullatenus potuit perfecta
sanguificatio, fieri in ipso jecore. Eò quod hepar
non esset culina: sed œconomus, suo fermen-
to sanguificativo: per quod tanquam per man-
datum, inprimis per dispositiones successivas,
exsequitur injunctum sibi à Creatione munus.
Igitur pluralitas venarum Mesenterii, est ipsius
stomachus Iecoris, & officina præparativa cruo-
ris. Ejusque perfectionem jecur spirat in cruo-
rem adhuc nudum, postquam in venam cavam
est reconditus. Equidem ut sanguificatio, est
exquisitior quædam digestio, transmutatioque
rei manifestior, quam est liquatio cibi, in chy-
lum: non potuit commodè contingere, in am-
plo aliquo vase; sed in multis angustioribus,
quæ simul capacitatem aliquam insignem ad-
æquent. Quo scilicet, Archeus ille fermenta-
lis, strictissimè, arctissimè, & proximè attin-
gat, comprehendatque singula, & suum jecur
fermentum communicet, commutando, & in-
spiret vim vitalem. Splen namque in stoma-
chum, vas amplum, sui fermentum inspirat,
neque enim Splen cibos immediatè attingit.
Sic quoque hepar suæ spiraculo vitæ sive fer-
mento, in sibi substratas venas, inspirat actum
sanguificationis. Et prout cibus ab ore labitur
in stomachum, ibique finem digestionis exspe-
ctat: Sic ab intestinis, immediatè cremor ra-
pitur in stomachum hepatis. Sed cum ille cre- 21
mor sit multus, & magna sui parte excrementi-
tius (etenim in se adhuc urinam continet) de-
buit, ut convenientius sanguificetur, prius suo
excremento exonerari. Quippe is cremor, est
adhuc totus indistinctus, nec ideo excremen-
tum agnoscit: quid ergo aget jecur, univoca
sanguificationis actione? An enim segregatio
excrementi, degeneratio cremoris, & cremo-
ris sanguificatio, una eademque opera fient, &
absolventur? minimè. Cremor sanè transmuta-
tore fermento opus habuit, distincto à fer-
mento sanguificativo, quo scilicet pars sui, mi-
nus idonea, commutatur in merum excremen-
tum, non enim actio sanguificationis, poterit
facere ex non excremento excrementum. Di-
stant enim nimium ambæ ab invicem. Actio

 enim,

enim, quæ è cremoris maxima parte parat excrementum, non fit per cruoris coagulationem
22 & serosioris partis separationem. Cum cruor in mesaraicis nedum non coaguletur: sed ne quidem adhuc coagulabilis sit, quamdiu in illo stomacho versatur. Vt patet in dysenteria, fit ergo separatio excrementi serosi, à cruore, in ipsis mesaraicis, & quidem ab alio longè agente fermento, & viscere, quam quod sanguificationi incumbit. Est nempe actus quidam, qui cremoris partem condemnat in excrementum. Cruorem autem præservat, & intactum relinquit. Præcedit ergo sanguificationem, pro-
23 ductio ac separatio excrementi. Adeoque uterus lotii, ante mesaraicas incipit. Nondum tamen ibidem, est uterus Duelech, eo quod fermentum renis spiritum urinæ mutat, in jecore, & circumcirca. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid in cremore fuit acidum, in sa-
24 lem urinæ. Fellis autem stomachus est duodenum, & sequens arundo intestini vicini, desinitque in principiis venarum Mesenterii. At quia hic partium & fermentorum usus, Scholis hactenus inauditus, longiori sermone ideo
25 dilatandus est. Inprimis stante Scholarum doctrina, in jecore fit cruor: & cum cruore, simul fit fel: Ergo necessariò quoque fellis separatio erit motu & natura, posterior sanguificatione. Quapropter deberet cystis fellis supra jecur, & non infra juxta venam portæ esse. Per suppositionem enim, nunc dono figmenta quatuor humorum. Saltem rem, longè commodius sanguinem, à superflua bile purgasset, quam cystis fellis (cum scilicet bilis immediatè urinæ adhuc immista esset) maximeque, quod doceant, urinam iterum felle (atque ideo frustra, debere tingi. Cur enim tam præcisè separaretur fel ab urina, si iterum illi mox addi debebat? In omnem eventum, frustranea & importuna sarcina, jecur onustum conjicio, appenso folliculo fellis. Folliculo inquam, abjecti tantum stercoris, ciendis urinis dicati. Tantoque infeliciore vesica, quippe quæ cum sit membrana, primæ & spermaticæ constitutionis, debeat tamen nutriri solo felle, cum vena careat per vesiculam, transcurrendo propagata. Etenim cum nutriamur iisdem, quibus constamus; ubi reperiet spermaticum alimentum folliculus iste, ex felle? quod in se nil nisi excrementum esset? Quod si verò, abstergendis alvi fæcibus, fel in cystim subter hepar colligi dicatur: saltem Agens, quod procreat in lotio, salem ex non salibus sui partem urinæ eluendis, detergendísque intestinis, ac ciendis horum recrementis, commodius reliquisset, ut fœtido tædiosoque fellis onere, ac contubernio, jecur liberasset. De fide tamen est, corpus nostrum, tam affabre à Deo conditum, ut nihil frustra, nihilque in eo diminutum sit. Quin longè artificiosius atque commodius factum, quam noster capiat intellectus. Ergo si fines fellis, à Scholis dati, essent veri, utique renes longe commodius satisfecissent illis (ut dixi) quam quod inutili ideo pondere, jecur gravasset rerum opifex. Sed consequens convincit suum antecedens falsitatis: ergo tota doctrina est falsa. Si aves renibus, vesica, & urina careant, quo commodius volitent: fel vero duntaxat inserviret emungendo cruori, saltem cruor depuratione fellis libentius caruisset, quam depuratione lotii. Id est. Si natura queat potùm in ave, sine urina sequestrare, itemque proinde renibus, atque vesica carere: nonne multò illi facilius foret, aliquantillum fellis cum urina & alvi recrementis segregasse, quam quod nobile viscus, onerasset cystide, adeoque inutili excrementi sarcina, sanguificationem molestasset? etiam in volucribus? Certè natura 26
plus saltem indulta censetur bili, quam pituitæ, quod illi peculiarem vesiculam condiderit. Insulsum nempe, quod pro alvi & vesicæ fæcibus, fel, jecoris in gremio locasset; cum alioqui bilem cruori permisceri abundè dissimulasset natura. Quocirca penitius introspiciens, observavi, cystim fellis esse velut hepatis nucleum in ejus cavo, curiosè ab injuriis servatum: Iecur verò, esse velut fellis corticem. Deindè, quod fel, tanto vicinius alligatum sit duodeno, eo quod ejus digestio ac fermentum præcederent digestionem jecoris, sive sanguificationem. A vivi- 27
do nempe cremore, separari debebat serosa pars recrementitia. Quæ separatio proinde, non est comparanda sero, & lacti, quæ ab invicem non sequestrantur, nisi cum lactis corruptione. Siquidem in cremore contingit separatio seri, cum rectificatione, & præservatione cruoris. Id est. Fermentum fellis, est perfectivum cremoris, præservativum cruoris & corruptivum seri; Quæ tria simul in puncto concurrunt, quo fel, acidum salem stomachi, (præterquam in stomacho noxium, & corruptivum) convertit in salem salsum. Porro quanquam dixerim, sanguificationem esse posteriorem, respectu separationis lotii, & transmutationis

28 tionis acidi, in salsum: Attamen utrumque fermentum, tam fellis scilicet quam hepatis, simul
incipit, quia neutrum feriatur unquam. Hepatis enim, ut est majoris operæ atque perfectionis: ita tardius, suum absolvit pensum, quam
fellis fermentum. Præcedere nempe debebat
cremoris præfata transmutatio, ut sublevatum
inutili onere jecur, commodius incumberet
sanguificationi. Est itaque secunda, sive fellis
digestio, distincta à prima, & tertia, fermento,
viscere, utero, gustu, effectu, & fine. Quam totam nesciunt Scholæ hactenus, quia errantes in
29 usu fellis. In prima namque stomachus est receptaculum, Splen vero fermentum de se inspirat acidum in cibos, fitque inde cremor acidus. In altera vero, gracilia intestina, sunt stomachus: fermentum vero à felle inspiratur ad
corruptionem & separationem aqueæ partis:
mutaturque acidum volatile in salsum volatile.
Quod autem hoc fieri posset, celeri attactu,
quandoque per aliquot mechanicas ostendam.
Quod scilicet oleum vitrioli, solo attactu Mercurii, convertatur in merum alumen, acetum
& salem, *&c.* Sæpè etiam mox à potu, mictio
fit aquosa (salsa tamen) vixque concepta primæ digestionis nota, quin elabatur notabilis
pars potus, sub errore Pylori, & per consequens
non facta fuit separatio lotii, à cruore in hepate. Quippe nondum in hepate factus est cruor,
si ipse chylus, adhuc conficiatur è cibis in stomacho. Puta dum potatores, à pastu mejunt
sæpissimè. Itaque etiam fit urina à potu aquoso,
imo è potu, unde non factus fuit cruor, adeoque sanguificationem ibi præcedit generatio
lotii. Tertiæ tandem digestionis, venæ ipsæ
mesenterii sunt stomachus, quorsum jecur, fermentum cruentum inspirat, estque rubicundus
30 salsus cruor, ejus effectus. Sunt enim fellis vulnera confestim mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel saltem bilis esset, mors sequeretur quamlibet fellis effusionem de necessitate.
Attamen icterus non est mortalis, licet fel (ut
cædem Scholæ docent) nedum super intestina: sed per totum corpus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per minima sit diffusum. Ergo
vel vulnus fellis plus importat, quam bilis effusionem: vel icterus non est bilis effusa. Vel utrumque est necessarium. Vulnera vesicæ quoque, supra pubem inflicta (teste felice Wurtz,
Moderniorum chirurgorum meo judicio Antesignano) curantur, tametsi urina cum suo (ut
volunt) felle, eo ipso, non possit non esse effu-
31 sa. Ergo cystis fellis, habet vitæ alligatam necessitatem, integritatemque, ob repentinam mortem. Nec est solius recrementi fellei offensio,
quæ celerem mortem istam necessitat. Denique
aves, sive vesica & renibus vivunt felices, non
tamen sine felle. Quare conjunctior est necessitas fellis, quam renum. Quippe quod petrosis, 32
atque cariosis renibus, vita sospes sit. Deinde
pisces (pro Scholarum doctrina) plurimo phlegmate abundant, & calore actuali destituuntur:
sanguine frigido, & aqueo dumtaxat, aluntur
victu: Tandem illorum excrementa, facile 33
gliscentia, non opus calcare felle habuerunt.
Quapropter cum fellis fines, materia, & efficiens per Scholas attributa, in pisce deficerent;
frustra sanè ;felle, ac per naturæ, Imo & Creatoris errorem, fatigari jecur credemus, nisi malimus errores, in Scholis perpetuos agnoscere,
& in felle, visceris necessarii, majus aliquod
momentum contemplari. Hinc itaque statuo, 34
fel esse viscus vitale, & ipsum corpus ejus esse liquorem amarum, ex optimo cruore paratum:
balsamum jecoris, & sanguinis continentem.
Quicquid autem fortè sui in duodenum intestinum rejicit, excrementum sui est, & liquamen jam à felle spretum. Hæc autem sic se ha- 35
bere, quandoque sub bilis imposturis ostendi,
exemplo vituli, cui maternum, atque dulce lac,
acescit, & coagulatur in stomacho, datque proin
coagulum pro caseis. Fit nempe lac, cremor aqueus, parum autem lactis coagulati. Cremor
verò iste, urinam & cruorem continet: coagulatum verò aliud, quod e expallido flavescere incipit, stercus fit. Mox autem in duodenum cadens ista sarcina, pergit ad Ileon coagulatum,
& citrinescit, magis, quo longius à stomacho
abierit, ac tandem viridescit. Non est tamen in
flavo amaror: sed gustus nitrosus. In viridi verò, jam fimi odor elucescit. Serosus autem cremor, mox à venis mesaraicis avidè trahitur &
sorbetur, in usum sanguificationis. Lac pariter,
in infantibus agitatur, undè & recentiores, flavum totum cacant, non ex copia bilis, neque
ob cystis felleæ dominatum: At sanè, quia fermentum stercoreum languet. Non igitur fellis
fermentum, acidum stomachi, in amarum: sed
in salsum mutat, ob rationes de spiritu vitæ expositas. Parcite teneriores aures, quod de stercoribus agere debeam. Ostendam ergo quod
sapor stercoris, fel excludat, usum fellis à Scholis inventum eludat, bilemque convincat figmenti. Puer quadriennius lectum cacaverat. 36
Flagra autem extimescens, suum stercus comedit; signa tamen è linteis delere non poterat.

Quocirca interrogatus per minas, tandem casum narrat. De sapore autem quæsitus: dixit esse fœtidi & subdulcis. Inter cætera enim, ex pisis olus comederat: conquerebatur autem indigesta pisorum putamina, sive furfures esse acidos insigniter: Non enim est æqua vigilantia fermenti fellei, super opaca, & stercorea indigesta, quanta est super transparentia, quæque in cruoris dignitatem præparanda sunt. Casu superveni eodem die, & sedulo sciscitatus sum, addito etiam pretio, an quæ comederat, amara essent. Respondit negativè. Et idem quod ante. Item moniales alebant sat sobriè puellas nobiles commensales; concionabantur autem jugiter, quod qui lautè comederent, cum divite epulone partes haberent: salvarentur autem soli, qui per omnimodam mortificationis abjectionem comederent vilissima quæque. Nobilis ergo virguncula, salutis suæ avida, præfata persuasione commota, proprium stercus edit, & infirmabatur. A parentibus autem domum revocata est, ac tandem casum narravit. Petitum fuit ab illo, cujus saporis esset ac respondit esse fœtidi, & aquosè dulcis. Tertio. Pictor Bruxellensis, per intervalla furiosus: sub furoris initio aufugit in nemus vicinum, ibique longe à conspectu hominum, repertus est 23 dies, proprio stercore vixisse. Mox domum relatus est, invisi illum, & sanavit illum Dominus. Erat autem perfectè memor omnium sub furore præteritorum. Interrogavi illum, an reminisceretur, cujus saporis esset stercus. Ait, sapit ut olet. Ac dein per gustus capitales à me examinatus, respondit, non esse acidum, non amarum, acre, salsum, sed aquosè dulce. Imo dixit, quod quo sæpius recomedisset, eo semper dulcius fuisset. Interrogatus autem, qua de causa stercus mallet comedere quam domum repetere? Dixit se toto furore homines horruisse, persuasus proprio furore, quod homines quærerent illum ut laqueo perderent. Patet ergo, stercori non inesse vel fellis guttulam: nam felle semel disrupto, utcunque deinceps piscis abluatur optimè, conceptus tamen ex tactu tantillo, fellis amaror nunquam deponitur.

37 Etenim si flavedo, fel proderet, Infantium stercus maximè felleum esset, quod à canibus tamen lingitur, quia lactis saporem aliqualem adhuc retinuit. Quicquid autem in stomacho non plenè subactum est: neque diaphani pulchritudinem assumsit, non speret in intestinis à fermento fellis digeri, quamvis tingitur colore flavo. Quia non itur ad secundum aut tertium, nisi per absolutum primum. Quicquid ergo opacum, & calore tinctum, in Ileo est, id totum proscribitur in excrementum, & sub dulcedine quadam, putrilaginis saporem acquirit. Non secus atque fructus acidi, modico calore dulcescunt. Quicquid autem antea acidum in stomacho, id in duodeno salsum fit, & sequestratur à stercore: sin verò acidum aliquid perseveret, quod fellis fermento resistat: statim sequuntur tormina, *&c.* Putrescit autem humanum excrementum, quia isti loco præsidet fermentum stercoreum. Indigestum autem, quod e stomacho elabitur, etiam in intestinis non digeritur. Integrum ejicitur, aciditatis autem partem, quam in stomacho assumsit, servat, ac subinde auget. Furfures enim hinc, in pane sedem promovent, propter acorem: alia verò magis acescunt, atque tormina cieunt. A duodeno ergo mox incipit chylus, suum salem acidum volatilem commutare in salsuginem parem, resolutam in cremore. Residua autem & corporalior Cremoris substantia, in venis mesenterii à jecoris inspirato fermento sanguificationem expectat. Latice interim salso à renibus, trans hepar attracto, ipse committitur renibus, & vesicæ ad expellendum. In vasis ergo Mesenterii, incipit Tertia digestio, quæ in jecore terminatur. Cruor enim quamdiu in mesenterio est, nondum digestus, nondum fibrosus, aut perfectus. Cruor enim mesenterii, in dysenteria non concrescit ideo. Alias verò disrupta stomachi vena, cruor protinus in stomacho grumescit.

38 Fermentum enim hepatis, in tantum inclinatur sanguificationi (est namque ejus munus univocum & unicum) quod venæ etiam jure feudi, illam ab hepate, proprioque inde insito Archeo confirmante retineant: ita ut cadaveri, dudum à morte, non coaguletur cruor in venis: qui alias effusus, illico grumescit. Cremor enim per intestina deinceps decurrens, siccior evadit, assuctoque in venas sursum ejus liquido. Inde verò reliquum magis, magisque, putrescit, adeo, ut cum ad fines Ilei deventum est propemodum, jam non parum liquidioris stercoris, fit generatum, quod antequam saturatè putruerit, ad mesenterium rapitur, ut lotio permisceatur, ad suos fines utile. Prout alibi de febribus. Itemque de Duelech.

39 Quod flavum stercus. Scholæ bilem & fel credidere: adeoque è stercore, suam fundarunt demonstrationem, pro uno è quatuor humoribus, & patuit ostium inde, ad miserandos errores, & nefandas jugulationes. Parum enim referebat

rebat adhuc, ignorata tincturæ lotii substantia, falsam Tecmarsin exstruxisse: At bilem & fel, fecisse humores nostri constitutivos, omnium morborum, patratores, flavam nimirum bilem, eamque parum digestiorem, finxisse adustam æruginosam, atque inde aridam, & retorridam melancholiam: fel ipsum autem, esse cloacam bilis supervacaneæ; Cruorem verò, non nisi esse corpus artificiale, connexum è pluribus, quæ rursus separata, idem essent post mortem eorum, quod ante in vita: non autem corpus natura matre genitum, per veram transmutationem chyli in univocum cruorem: atque tandem sanationes instituisse, circa remotiones causarum patratarum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natura; Id sane superat opimam ignorantiam, & stertores facit inexcusabiles
40 Scholarum. Sed mihi objicient forsitan. Venas (dicis) sugere cremorem, è stomacho, in intestina lapsum: ergo idem munus competit venis stomachi, ut attrahant in se acidum illum cremorem, absque intercessione fermenti fellei, Id est, sine mutatione acidi in salsum. Et per consequens, somniarium tuum est fellis fermentum, ac inventum; Imo poterit jusculum enemate injectum, ad jecur penetrare inscia felle, (de jure enematis hanc quæstionem libro de fe-
41 bribus diremsi.) Respondeo: Veterem esse Scholarum abusum, quæ ex æquo, eundem usum cunctis tribuere venis. Quasi venæ in brachiis diremtæ, trahendo cremori incumberent? Inprimis ostendi jam cruorem in venis stomachi, esse coagulabilem: non item cruorem Mesenterii. Sciendum deinde, omnem cremorem acidum, esse venis hostilem, has vero nil hostile ad se trahere; unde sequitur, venas stomachi nequicquam de cremore sub se allicere: & cruorem omnem, antequam à venis mesenterii attrahatur, tolerasse manum fermenti fellei, in suo intestinorum stomacho. Imo quanquam arteriæ, per stomachum dispersæ, sugant spiritum vini: succum tamen nullum hauriunt. Nam quorsum traherent arteriæ succum, cum indè nil boni faciant unquam? cum sanguificatio non competat cordi: sed hepati? cum attractus succus, in arteria, necessariò impedimento esset, & corrumpi deberet? Si itaque arteriis dos sit vitandi noxia, ac saltem trahendi sibi vitalia, & à rerum Domino sibi destinata: An venis ista discretio denegata erit in stomacho? Etenim equis malè à natura consultum foret, qui unico haustu contenti, mane, toto deinceps die, stramine, fœno, palea, avena, vel hordeo vescuntur? Siquidem arida, vel exsucca, situm mox in stomacho contraherent, si venæ stomachi potum ad se haurirent. Sitirent toto die equi. Potus ergò necessariò permanere debuit in stomacho tantisper, quod finem digestionis futuræ ibidem exspectet, ne acidus liquor in venas trahatur, plane hostilis, nevè semicoctus cremor, ante terminum, à venis sorbeatur. Est ergò usus venarum stomachi alius, quam qui est mesaraicarum. Ideoque ruit objectum argumentum. Quia mesaraicæ, sunt stomachus jecoris, & non est alius præter illas: non item id sunt venæ stomachi. Quæ saltem nutriendo stomacho dicantur. Denique ubicunque Pylorus non exactè clauditur (ut contingit longis potationibus) ut stomachus continuo fere, infernè filo, tanquam mictitet, stillando in intestinum: In febrientibus verò, quorum pylorus nimia errat strictura, potus quandoque toto triduo perseverat, atque tandem plus unico vomitu rejicitur, quam biduo sit assumtum. Quod sanè pugnat cum eo, quod venæ stomachicæ succum attrahant. Sæpè mihi contingit, in rheda jacenti supino, quod audirem per viarum succussionem, stomachum, instar lagenæ semiplenæ, mihi fluctuantem, chylum continere: ivisse autem frequenter cubitum deindè, absque cœna ac potu: Imo, quod manè, ut pridiè, stomachum sentirem. Quare curiosulus, provitavi mihi nauseam, ac evomui cremorem acidulum, copiosum, diaphanum, sic ut dentes mihi præ acido obstupescerent, & licet gravamen non sentirem ante vomitum: à vomitu tamen levamen percepi. Vnde observavi primò, Quod si jam 20 horis, venæ stomachicæ suxissent chylum, non potueram tantundem, adhuc à moderato hesterno prandio, rejecisse. 2. Quod cremor acidus, à venis non alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor, nondum è stomacho, esset dimissus, non quidem vitio digestionis: sed errore pylori. 4. Quod digestio differat ab expultrice, si una perficiatur, absente altera, aut deficiente. 5. Quod subinde digestio insontem culpam gerat expultricis, & vicissim. 6. Quod ut ego peccabam nimia clausura pylori: ita potatores peccant nimis negligenti obice pylori. 7. Quin etiam initiis morborum, non raro rejiciuntur, quæ triduo ante assumta sunt. 8. Quod non sit venarum stomachi, attrahere cremorem. 9. Quod nihilominus persistat doctrina, quæ stultum fecit enema, per anum injici, ad alendum ægrum. 10. Quod supernum stomachi Orificium, in febribus peccet, nimia aper-

apertura, ac siti; Pylorus vero erret, stricta sui clausura. 11. Quod in febribus peccet digestio simul, & expulsio. 12. Quod clavis orificii stomachi sit in splene, & Pylori, in felle, propter duplicis fermenti sedes diversas. 13. Quod situs ratio, pro splene, & felle, sit ex ratione muneris.

42 Enimvero Scholæ ab uno extremo, ab ore, usque in anum: alteroque extremo, usque in cavum hepatis, primam corporis regionem extendunt. Ego vero, regiones, per digestiones conscribo, cum extra has, alioquin ipsa regio sit ens rationis. Quid enim digestionem attingit, excrementi exitus? quid attinet ad stomachum, quod ejus scoria secedat per anum? Non enim stercus intestini, plus est stomachi excrementum, quam est sudor: Itaque si anus sit primæ regionis propter excrementum stomachi: Ergo & cutis erit primæ regionis ob sudorem, & vesica propter lotium. Non ergo excrementum, non denique exitus hujus: sed sola digestio, regioni conscribit limitem. Atque proinde to-

43 tidem sunt Regiones, quot digestiones. Denique officina sanguificationis, non ipsum hepar est in sui substantia. Quia & jecur piscium etjam illorum cruorem faceret: sed cum tamen unumquodque generet sibi simile: necesse esset, aut jecur piscium rubeum esse, aut illorum cruorem esse album. Quorum utrumque est falsum. Vnde discimus, sanguificationem ipsam fieri in suo jecoris stomacho, qui est ipsum vas multiplex mesenterii. Alioquin hepar, paucas nimis & exiles habet, pro tantæ molis succo, debitè perficiendo. Extra se nempe, in venam cavam ultima cruori perfectio sanguificatio-

44 nis inspiratur à fermento jecorario. Putantque Scholæ, sanguificationem fieri per fotum actualem jecoris & cremoris: eo quod ignorent, alias actiones, quam quæ per attactum diutinum,

45 sive comprehensionem contingunt. Ideoque & omne agens, necessario pati debere, propter renitentiam, reactionem patientis: eamque nostri interitus, esse causam inexcusabilem, ac continentem, eo quod sensim radicalis calor, (universa nempe, caloribus & frigoribus attribuisse, ratum ducunt) reactione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ duo Aristotelis axiomata, magis locum in Mathesi, quam in natura habentia, fefellere Scholas. Quod alibi

46 abunde probabo. Ad scopum redeundo, concludo fel & jecur perficere sua munia, non quidem corporali contactu, congressu, aut commistione sui, nec denique amplectendo, aut recipiendo intra suum gremium. Ast fel dimittit suum fermentale Blas, in intestina, & jecur, in venas mesenterii. Quas actiones etsi in Scholis insolitas, suo loco demonstrabo. Porro stupent 47
Scholæ, cur venti non transeant intestinorum tunicas in torminibus, dum tamen tanta affatim liquoris congluvies, quotidie trans intestina rapiatur in vasa mesaraica, non cernantur tamen in intestino pori, per quos tot liquoris indies, in venas properet, imo nequidem quanquam à morte, intestinum vento turgidum, fortiter, & ad sui crepaturam usque comprimatur. Quoties nimirum per calores, & frigora, figuras, & artificiorum similitudines (quæ Scholarum sunt organorum, atque sacræ Anchoræ) rem non assequuntur: statim admiracula, vel saltem, ad occulta rerum mysteria confugiunt, rei stupefactæ magnitudine vel insolentia deterritæ cum indaginis ignavia quiescunt, in admiratione proprietatum occultarum. Paracel- 43
sus ad fabricam vitrioli medici, ex ære, jubet decrepitatum salem, vesica suilla suspendi, in aheno aquæ fervidæ, totumque sic mox salem, dissolutum iri. Quo jubet æris laminas inungi, & nasciturum in aere spondet vitriolum. Eram quidem adhuc in Tyrociniis, sciebam tamen ex Philosophia, salem non posse in sui pondere resolvi in aquam, absque sui substantiali transmutatione: hanc vero non posse contingere per aquæ humectationem: attamen ex altera parte, suadebat oppositum, Paracelsi authoritas. Quod scilicet citra adjunctionem aquæ, (frustra namque aliàs esset vesica) sal liquesceret in aquam. Quapropter Tyro, temerarium tanti viri assertum portentum, experiri decrevi. At mox lento fervore, rex æri aquam in aheno, non multo minus salsam, illa, quæ in vesica erat, cujus cervix ansæ cacabi erat alligata prominens extra aquam; undè scivi aquam intra, & extra, vesicam penetrare: vesicam nempe, sale, & aqua calente perviam: non autem aere. Aquæ pluviæ enim partes 77. resolvunt salis siccati partes 23. ubi vero una de aquæ 77. partibus evolat, crusta salis innatat muriæ. Frustra ergo per vesicam imperat Paracelsus, quæ commodius citra eam fiunt. Idque præter falsi suppositionem adhuc. Adverti itaque in fervoris gradu, vesicam porosam: non autem in nostræ œconomiæ calore. Collegi hinc ergo, per ductum venarum, intestina pluribus scatere & minutulis poris, quam alibi: quibus poris responderent alii, per ductum venarum pervii. Cremor ergo transit intestina, partim sui imbibitione, prout aqua salsa vesicam, partimque proprio

prio sympathiæ suctu per præfatos poros, apertos quidem in vita (prout & in fervore, aquæ vesicam penetrant) clausos vero in morte. At ventus, non humectando imbibitur ab intestinis, neque à venis fugitur: ideoque nec hactenus intestina penetrat. Idque potissimum, quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas motivum, quibus ventus trahatur repugnatque trahendorum discretor. Venæ ergo, inter duplicem tunicam stomachi dispersæ, carent præfatis poris: porosæ saltem, qua exteriore circumdatæ tunica cruorem transfudant alimentarium. Adeoque culina sive digestio stomachi propria est ab extra introrsum: coquina vero, quæ in ejus cavo, universalis fit, ibidem quoque tota conscribitur. Idque, ne amborum digestio confusionem pariat. Coquus nimirum in stomacho duplex, unus ab liene, & alter sibi proprius, diversas digestiones edit. Porro acidum fermentum in stomacho, dissolvit cibos in succum: sed fellis fermentum acidum chylum saliendo separat chymum pro cruore, atque inde subtrahit laticem, urinam, sudorem, stercus, flavum liqui-
49 dum, & partes crassioris saburræ. Nec est proinde digestio in stomacho, formalis ciborum transmutatio. Per exemplum: Magisteria namque apud chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, aperiuntque cum quarundam fæcum etiam segregatione. Non tamen proinde involvunt sui transmutationem. Prout neque sal resolutus à seipso exsiccato, substantialiter differt. Eo quod idem Archeus seminalis, utrobique adhuc præsideat. Sic nec in ovo, est formalis transmutatio, etsi sub fotu, vitellum liquefiat & fœtorem contrahat: sed sunt materiales dispositiones dumtaxat ad formalem transmutationem, indè tandem resultantem, requisitæ. Denique, nec fellis digestio, respectu vividi cremoris, adhuc censetur formalis transmutatio, licet respectu excrementorum, formaliter transmutet. Etenim dissimilares partes cremoris, quarum non intenditur, alimentalis sibi applicatio, putrescunt per fermentum stercoreum, & privantur vita media, ut & Archeo. Ast cremoris homogenei, sola prætenditur transmutatio,
50 ut & ejusdem fruitio. Cibi igitur, verè, & essentialiter non commutantur, nisi dum in una parte cruor, ac in altera parte stercus plenè putridum fiunt. Viscus etiam, cruori faciendo deputatum, non potest vacare, parandis stercoribus flavis in Ileo & colo. Differtque stercus, à manso cibo essentialiter: non autem solo calore putrefieri credendum, paucis horis, quod nec à calore, in cremorem aliqualem versum est: sed à fermentis propriis culinarum. Ergo cibus nondum plenè est transmutatus, nisi dum subacto suo Archeo, noster vitalis est introductus, cum plena vasallatione prioris. Sic namque totum vinum mutatur in acetum, totum argentum vivum in aurum, totum ovum in pullum, totusque sanguis in ultimum alimentum. Vnde 51
falsum conjicio, non esse alimentum sine excremento. Stercora enim meditatæ sunt Scholæ: nec attenderunt, quod ad generationem tantum concurrant homogenea: Idcirco licet antè transmutationem cibi, fiant fæcum separationes: tamen deinceps, non fiant fæces amplius in transmutando, nimirum post homogeneitatis adeptionem. Impossibilis nempe est separatio fæcum ex homogeneo, in quo unum nil quicquam discrepat ab altero. In cibis verò, sive sub fermento primo, est heterogeneitas, propter ciborum partiumque eorundem differentiam, masticationis inæqualitatem, & recepti fermenti imparem applicationem. Cibus enim, partim facilius auscultat fermento, partimque rebellis reluctatur, unde etiam dissona fermenti oritur capacitas. Falsum est illud Scholarum; 52
Quod stomachus sibi primario coquat: secundario tantum pro toto, adeoque verè alatur ipse chylo acidulo. Adeoque si non nutriretur suo chylo, nec velle cocturam incipere aut attingere. Eo quod ex Philautia naturæ, unumquodque pro se intentionaliter agat. 1. Id si locum habeat in agente totali: non sanè, in partium singularum directione. 2. Quia nulla pars agit quicquam proprio nutu Philautiæ, in corpore: multoque minus, agunt officinæ, dicatæ ministerio totius. Sed natura paret utrobique destinationibus Creatoris, quæ ex usu, atque necessitate dimensæ fuerunt, penes rerum Dominum. 3. Iisdem nutrimur, quibus constamus: nullatenus autem constamus cremore. 4. Stomachus nutritur, non alia materia quam reliqua membranarum classis, quæ cremore destituitur. 5. Cremor non suscipit vitam, nisi per gradus cruoris: stomachus autem nutriri nequit, alimento nondum vitali. 6. Cremor est cibus liquefactus, habens adhuc Archeum & proprietates cibi; nequeunt autem spermatica & primæ constitutionis similaria nutriri liquore, nondum ad humanam speciem determinato. 7. Venæ non disperguntur in stomachum, ut cruorem fugant, sed ut alimentum diffundant. Non continent autem cremorem. Ignorata igitur membrorum œconomia, passim

elenchi in Scholis pullulant, à non causa, tanquam ad causam, pariuntque capitales errores, & surdas experientias, in pelle aliena pian-
53 das. Fran. Alvares, testis oculatus, scribit. Primates Abyssinos delectari in epulis, carne cruda bovina, cum salsatura, sive condimento fellis proprii: sunt tamen robustissimis Europæis nequicquam debiliores. Si ergo fel sit excrementum, (ut Scholis placuit) tantæque truculentiæ (quod putent) ut in stomacho detentum fel, deliquium animi parere, imo paucos intra dies per morbum Choleram nos jugulare: Quomodo fel crudum, & cadaverosum,
54 sanos & robustiores efficiet? Objicient forte, si fel, viscus adeo necessarium; columbæ illo carere non possent. At non sciunt, quod membrorum & cordis situs, sit inversus in columba. Nam si formicæ sua bilis inest, columbæ quoque fel suum habent; licet non amarum, nec folliculo distinctum, ut neque in formicis. Sufficit namque, Blas secundæ digestionis, stabulari in alia parte. Etenim cor columbæ sedet in quatuor lobis, cavi hepatis sursum immersis, ejusque gibbus propendet deorsum. Columba pugnax usque ad cruorem, fellis folliculo caret: Agnus verò, fel amplum habet, prout & piscium quisque minutissimus, & mansuetissimus. *Dederunt in escam meam fel; & in siti mea, me potaverunt aceto.* Erat vinum istud myrrhatum, cum felle mistum, quod offerebant mundi Salvatori, jam doloribus insolitæ passionis delinquenti, & pondere crucis propriæ exantlato, non quidem ut statim synco-
55 pizaret, prout alioqui Liposychin minatur iis, qui amaros vomitus (quos felleos falsò vocant Scholæ) tolerant. Igitur Iudæi fel pro balsamo, vitam conservante, agnoscebant: & procul distat à flavo illo veneno, vomiturientibus rejecto. Itaque sacrilegi offerebant fel, quo Dominum Iesum diutius sub pœnis ante mortem cruciarent. Fel ergò, si viscus, ejusque actio sit vitalis prorsus, restaurari vix potest; nulloque saltem modo oblectatur, materialibus remediis, ut neque solitivis: sed fermento æquivalente, de natura Blas. Est namque potestatum in potestates immediata, ac mutua quædam traductio, facilisque operatio: eo quod attactus invicem, & mutuus, in symbolo: ideoque & pe-
56 netrans. Memini enim me vidisse dissectum cadaver, cujusdam Computoris regii, & alterius Ludimagistri, Ictero extinctorum. Neutrius tamen emunctorium fellis, ad duodenum erat constipatum: sed in quibusdam mesaraicis erant globuli, quos censui stercus liquidum, ibi detentum, actionem fermenti fellis infestans. Tristitia quoque non raro Ictero dedit initium, fovetque inceptum. Si ergo tristitia, in Splene, melancholicæ sede, habitat (juxta Scholas,) cur ergo oppilaretur ex mœstitia fel? & non Splen? Ergo 1. tristitia impedit digestionem nedum stomachi: sed etiam fellis. Cujus errore stercus liquidum, quod potissimum fertur per anum, in venas immoderatè, atque intempestivè surgit. 2. Ergo fel, viscus est nobile, ac vitale.

Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum labens, confestim intra sphæram activitatis, à fellis inspiratione correptus, aciditatem sui in salem commutat, & aquosior ejus pars à meraciore fit segregabilis, quæ à renibus trahitur.
Vndè urina est salsa satis, cruor autem parum. 57
Quod autem Paracelsus velit urinam, non per renes, atque ureteres; sed per carnis habitum ferri in vesicam: Id suo indulgeatur Idiotismo. Prout & istud. Quod olea & emplastra sint verus vulnerum cibus, adeo ut vulnus verè iis alatur: cujusque nutritionis pus sit excrementum. Cremoris ergo sal acidus, cum destituatur objecto, qui cum per actionem dissolventis migret in salem fixum (ut ante de spiritibus volatilibus docui) commutatur adæquatè in salem lotii volatilem. Idque non per actionem, ac reactionem aciditatis, in aliquod objectum: sed per veram fermentalem metamorphosin; Est namque ipse spiritus vitæ, de natura salis volatilis, & salsi. Adeoque vel ex hinc solum, arguitur vitalis actio fellis. Etenim sal marinus esitatus, fere totus in excrementis manet.
Quod salispetræ coctores, se invitis, experiun- 58
tur. Nam è ruderibus latrinarum, separare coguntur salem, quandoque comesum à salepetræ, per iteratam ebullitionem, & infrigidationis coagulationem. Adhæret nempe sal marinus, coagulatus spondilibus vasorum, nequicquam mutatus à seipso pridem esitato. Idque antequam salpetræ, suæ coagulationis sufficientem exsiccationem nactus sit. Ideoque hinc scitur, salem marinum promtius coagulari, salepetræ. Humana idcirco excrementa, sunt minus opportuna salipetræ, quàm alias caprarum, ovium, aut armentorum. Quantum tamen illius salis marini subigitur à fermento stomachi, tantundem quoque acidum est, ac volatile. Consequenter quoque, etsi nullo quis sale utatur, non proinde ejus urina sale careret, quippe qui nova est creatura, atque productum novum, ex acido cremo-

cremoris. Sal lotii ergo non habet sibi, in toto naturæ systemate, simile. Non enim marinus, fontalis, rupeus, gemmeus, non nitrum, non petræ, aluminis, aut borracis: non denique naturalium ullius, ut neque sal urinæ gregum, vel armentorum. Quibus etsi in modo fiendi conveniat: dissentit tamen sal urinæ humanæ ab illis, per genera & species: non minus quàm fimi, per species brutorum variant, licet communi pascantur bruta pabulo, propter Archei nimirum, atque fermenti diversitates. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut salsis, fit sal acidus, & demum salsus: faciliusque est ex sale acido fieri salsum, quàm ex non sale,
59 salem acidum fieri. Memini me chymicum vidisse, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis implebat aqua Rhodani, exponebat Solis ardoribus, & sic aquam, in se insipidam, transmutabat in verum acetum, concepto è cado fermento. Hoc inquam sic solitus facere, ob singularem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini aceto, primùm semper debilior pars stillat: meracior autem sub finem, cum fæcibus assurgit: Hoc autem acetum factitium, ex mera aqua, ut fæce caret, ita semper æquale stagma, ab initio in finem usque, ministrat. Quapropter ut fermentum vasis, solo sui odore, aquam in acetum mutat: Itá nimirum Splenis odore, in stomachum spirato, cibi fermentali, fiunt cremor acidus. Qui dein vertitur in salem urinaceum, imo & in vitalem. Hæc quia Scholæ nunquam somniarunt, nec earum sequaces, in antecedentium lucubrationibus legerant: ideo ignorarunt fermentorum, & partium usum, & transmutationum celebrationes, bilem verò utramque introduxerunt in sanguinis massam, contenta urinæ demum, & lotii indicia, nescivere. Tertia igitur digestio, fit præside fermento hepatis, quod cœco Gas odore, sanguificationem in suo mesenterii stomacho incipit, ac tandem in vena cava perficit.

60 Quarta porro digestio completur in corde, ejusque arteria; In qua elaboratione, rubens, crassiorque venæ cavæ cruor, elaboratur, fit flavior, & planè volatilis. Cor enim utrimque auritum dicitur, habetque ad sinistrum sinum, pulsantem arteriam unicam, magno sibi trunco insertam, ut duplici remigio fortius trahat cruorem transseptum, quod inter utrumque sinum,
61 in medio cordis est. Huc refer quæ superius adnotavi de porositate septi, quod sinus cordis distinguit, & cur non remeet sanguis à sinistro sinu, in dextrum; sed tantum spiritus vitæ, tanquam per exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à sanguine arteriali, per quartam digestionem, colore & consistentia digesti manifestam.

Quinta autem digestio transmutat sanguinem arterialem in spiritum vitalem Archei, de quo sub Blas humano disserui, ut & sub spiritu vitæ. Non potui mihi satisfacere, quod in cruore jecorario, (licet perfectionis suæ gradum acquisiverit, postquam mesenterium superarit) esset aliquis spiritus: sed mihi semper visus est cruor ille, tanquam massa quædam mumialis, & materia ex qua: At nondum pro perfecto vitali sanguine habenda. Nam si cruor venæ cava à jecore spiritum mendicasset, frustra esset auris dextera cordis, quæ non alio fine operatur incessanter, quàm ut à sinu sinistro, aliquid spiritus trans septum cordis trahatur, ut cruor in vena cava, juxta cor, participatione illius spiritus, vivificari incipiat: Cum autem à sinistris, sit auris, & præterea insignis truncus arteriæ: hinc quoque fortior suctus fit à sinistro sinu. Hincque consequenter quoque, parum spiritus vitalis cruori venali communicatur. Siquidem cruor hepaticus, semper per sui totum nimio madet latice, quo orbari debuit, priusquam fœcundum & dignum spiritus fiat substerniculum. Neque demum jecur, cavitatem aptam in se habuit fabricando spiritui. Quare unicum dumtaxat, ut in semine fabricatorem & rectorem vitæ spirituum, vidi intellectualiter per totam generationis scenam: Ita & unicum duntaxat admitto spiritum, œconomiæ vitalis. Cruor enim labitur quidem intra musculorum 64 stamina, & fit caro: sed ad alenda viscera, & fibras carnis, non facilè transcendit. Infirmus enim longo morbo extenuatus, etiam post adolescentiam, convalescens, facile pristinum carnis statum resumit: at non proinde, qui vitio cujusdam visceris emaciatus est, similiter ad priorem statum resurgit. Hæcque est tabis sanandæ intestinorumque ulcerum medelæ difficultas. Vbi interim ulcera externa longè pejora, per pharmaca oretenus sumta sanantur: tametsi ab ore longius distent quàm interna. Eò quod viscera, atque membranæ internæ alantur sanguine, plus quam cruore. Cæterum vita, à Deo suum accepit terminum; Ideo & quæcunque vitali aluntur sanguine, certis dierum numeris, sistunt suum incrementum. Vbi interim caro musculorum (quæ cruore dumtaxat alitur, & fibræ musculorum quæ sanguine nutriuntur) indesinenter crescit, quoties

Z deficit

deficit & in perniciem quorundam, immensum excrescit. Sic & ossa fracta, poro osseo solidantur, quavis ætate. At cum viscera crescere sistunt, sistunt quoque crescere fibræ omnes spermaticæ, atque primæ constitutionis. *Quis enim ex vobis, cubitum suæ staturæ adjiciet?* Observavi enim prægnantes, insigni mœrore dudum afflictas, fœtum dedisse minorem. Inprimis ergo, non admitto spiritum hepaticum cruori inesse. Deinde, nec animalem à vitali distinguo. Siquidem in unica navi, unicus tantum clavo rector assistit, nec plures absque confusione sese compatiuntur: neque in sinu cerebri, novam digestionem, pro animali spiritu admit-
65 to. Perinde ut spiritus non differt specie à seipso, in singulis sensuum organis, & motuum exsecutoribus: quanquam sensus inter se, specie, ut & à motu, discrepent: Ita confusum argumentum existimo, quod plures Archeos in homine comminiscitur. Gas enim, licet ab organo singularem dispositionem hauserit; non arguit hæc tamen specificam diversitatem. In
66 quarta ergò & quinta digestionibus, non sunt, nec proveniunt excrementa, nec dissimilaria. Ideoque falsum, quod in omni alimento fit excrementum. Sanguis enim & spiritus, univoca, & vitali unitate consonant. Verum, si qua è prioribus digestionibus recrementa, in arterias irruant vel innascantur; morbosum id esto turbulentum atque confusum imperium. Ego jam de digestionibus ordinariis loquor.

67 Sexta tandem atque ultima digestio, in culinis singulis membrorum perficitur. Suntque totidem stomachi, quot membra altilia. In hac nimirum, innatus cuique loco spiritus, suum sibi coquit alimentum. Sub qua digestione, ut variæ incidunt dispositiones, ita & dispositionum istarum contingunt varii errores. Adeoque morbi quos Scholæ quatuor fictis humoribus suis attribuunt, potius transmutatis deberentur.
68 Transmutata autem dico, dispositiones, quæ in sanguine deinceps, usque in verum nutrimentum solidorum consecutivè succedunt. Scholæ dividunt transmutata hæc, in quatuor subalternas dispositiones & quasi in his nunquam error obvenire posset, oblitæ sunt morborum, quos hinc Classi tribuere debebant. Primam nimirum ajunt, quia cruor intra venarum extremitates, crudi seminis mucilaginosam substantiam acquirit. Mox roris modo, in spatia inania carnis diffunditur vel excidit, tertiò, dum jam partibus solidis apponitur. Ac tandem cum assimulatur alito. Et ab hoc verè informatur: partis solidæ naturam assumit. Quæ sanè scoria Scholarum non vacant. Nam inprimis sanguis vel cruor non albescunt in extremitatibus venarum, cum extremitates non alia polleant potestate officinæ, quam totus suus anterior venæ canalis non habeat. Adeoque vena, licet vas sit alimenti præparati pro culinis solidorum: non tamen vena est culina solidorum. Solida scilicet singula, suam & propriam intus culinam fovent. Igitur cruor & sanguis non alterantur, nisi appositi sint solidis. Eo quod convertantur à proprietate solidorum, in crudum semen, non autem propria sponte in extremitate venarum. Secundò, non irroratur mucilago spermatica, à venis in solido. Est quippè rori malè consona mucilago. Sed tenuis allabitur, intra singulorum culinas, fluidusque sanguis & cruor, qui à fermento loci tantum transmutantur. Tertiò. Nec sunt inania loca carnis, quæ comminiscuntur roris avida. Quartò. Nec apponitur alimentum solidis, roris more, qui antea paulisper mucilago erat. Quintò. Nec tandem unitur, & assimilatur hic ros solidis: sed quicquid illis assimilatum cedit, hoc est intra annos accretionis: deinceps verò, ut cruor & sanguis, in solida perreptarunt, suctu naturæ continuato: ita ibidem digeruntur, adaptanturque, atque tandem per diaphæresin explodunter. Quatuor ergo has dispositiones, fictas à Scholis ac malè concinnatas, in numerum quaternarium (nam fortassis intercedunt centum dispositiones, antequam ab ovo, pullus à sanguine inquam, pars solida constituatur) digestas, meditor, cum labe Scotomiæ Scholarum. In qua nil rectum aut verum, sed ipsam rei historiam maculosam adspiciunt, estque iis verum, quod nullum habeant veri nutrimentum, absque fabularum excremento. Ergò, & 70
venæ ipsæ, quatenus primæ constitutionis, nutriuntur solo sanguine arteriali, adeoque & hactenus fortè, arteria venam passim comitatur. Fit enim hinc, quod per crudeliores sanguinis missiones, tandem non cruor; at albugo effluat, sive venarum proximum nutrimentum præ penuria cruoris. Cæterum Paracelsus na- 71
turam utrobique traducens ad suos lubitus, ait, in digestione stomachi, sulfur putridum à duobus aliis initiis separari. In jecore autem separari salem à Mercurio. Cruorem verò esse mercurium, verumque totius integralis alimentum. Nec operæ pretium est, hunc virum irridendo, diutius in scenam trahi: dum ipsus hanc suam doctrinam infringat. Etenim originem ulcerum

rum indagans, ait, totum cruorem nil præter salem esse, (mercurii jam non meminit, nisi mercurium cum sale, nomine & re confundat) quanquam ulcerosorum urina ne micam salis minus contineat. Se ipsis non ulceratis. At sanè turpe est, reputare tria prima cruoris, tanquam si essent excrementa, quorum sanguis sit unum è tribus. Comparat etiam ubique lac sanguini. Nesciens, quod transmutatum non sit sibi non transmutato amplius simile, ut neque pullus ovo similis est aut vitello. Butyrosam scilicet lactis partem, lacti supernatantem vocat lactis sulfur (nuspiam interim sanguini, ne analogicè quidem supernatat pars butyrosa.) Caseum verò, sive grumos vocat salem lactis, ergo & lactis serum erit & lactis mercurius: & per consequens, optima pars ejus optimumque lactis alimentum. Ac serum lactis erit mercurius, è mercurio sanguinis. Ego lubens, ridensque, Paracelso cedam serum, & mihi colostrum assumam. Quia butyrum refert odorem florum, quibus vacca pascitur: non autem serum.

72 Fernelius verò putat, butyrum esse non nisi spumam agitati colostri, ignorans præsuppositionem fermenti acidi, in colostro, ut verè transmutetur in butyrum, per concussiones. Hinc namque si colostro, parum cineris, saponis, sacchari, aut illorum, quæ participant de lixivio, immisceatur, nunquam inde fiet butyrum, propter alcali, omne fermentum acidum interimens. Ideo enim hyeme, tædiosior est colostri conquassatio, ante natum butyrum: eo quod æstus, acida, & putrefactiones omnes, promoveat.

73 Paracelsus verò alibi, suæ doctrinæ immemor, præfert colostrum sero, & caseo, tam ad sanitatem, medelam, quàm ad cibi bonitatem. Galenicæ Scholæ autem, tenue & aquosum lac, pinguiori anteponunt. Hactenus ovillum vilissimum, deinde vaccinum, tertio caprinum statuunt. Ac tandem asininum reliquis anteferunt, ob ejus tenuem substantiam, ac serositatem plurimam. Ego autem hoc unicum scio, lac bestiarum, siccis pascuis pastarum, esse optimum: tam in medendo, quàm edendo, minimeque serosum. Hircum enim (idem judicium de lacte ubi par ratio gliscit) cujus cruorem officinis Scholæ præscribunt (& passim ovillus pro hircino venundatur) jubent prius

74 diureticis alendum. Ergo vires lactis sunt metiendæ ex sanitate bestiæ, vita, & cibis: nequaquam verò ex crassitudine, aut pinguedine ejus. Medentesque, accersiti ad dijudicationem lactis, in nutrice, accedunt malè instructi, nec secus quàm judicaturi de cruore, per phlebotomiam educto. Id est, animæ per ignorantiam cœcæ, apertis non vident oculis. Observavi quoque, quod ejusdem vaccæ, ex pari quantitate lactis, dispar sit colostri quantitas, licet iisdem pascuis gaudeat. Idque nempe juxta vaccæ disparem sanitatem. Ego verò, pro cruore, 75
hircum suspendo cornibus, & crura posteriora reflecto ad cornua: testes abscindo, & recepto indè cruore, exsanguem dimitto, pro lanione. Hic cruor autem, siccatus, est instar vitri, difficillimæque triturationis, atque longissimè ab hircino sanguine officinarum differens. Assumtus autem drachmæ pondere, confestim sopit, & curat pleuritidem, &c. Absque venæ sectione: nec te deseret unquam. Asininum lac e- 76
nim, plus reficit, & recreat, imo & hactenus nutrit, non quatenus serosius sit. Id enim est cortice tenus, judicasse de viribus nuclei, nunquam anteà visi. Ast asina, quatenus longæva, lac cæteris quadrupedibus præstantius habet. Necesse est enim, quod & lac ejus, Archeum, 77
longæva vita dotatum, habeat. Et ob hoc scilicet, non nisi longè post, suum separat colostrum: quia tardius corruptioni auscultat. Sequestratio nempe ista, ad dualitatem, & destructionem tendit. Hinc patet, quod cum in pueritia, alimentum convertatur in ipsa nostri constitutiva; asininum lac pueris vitam longævam, atque saniorem, præ cibis cæteris conferat. Qua- 78
propter etiam lac muliebre, quanquam nobis sit simillimum, proximum, mumiale, & nutritium, attamen cedit asinino, ob longævitatem. Asina autem pectenda est, instar equorum: adeoque ex lactis gustu, dignosci potest, an asina pexa fuerit isto manè, an non. Discant ergò Scholæ, 79
melius de nutricibus, de lacte, & diæta judicare, item de urinæ contentis censere, nec bilem, aut fel, in lotio vel stercore, agnoscere. Sciant inquam, urinam cruoris, ab urina potus, distinguere: deindè, quod tractus laticis, è venis mesenterii, causet sitim naturalem, non autem ab minorum venarum exhaustione, propter cruoris depauperationem. Alioquin enim phthisici 80
semper sitirent, & plus quam hydropici; Iterataque sitis prodesset iteratam sanguinis consumtionem, paucis intervallis distinctam. Scien- 81
dum etiam, ad finem Ilei intestini, sacculum esse, quem intestinum cœcum dixere, in quo sedet fermentum stercoreum, quod cum sit opus corruptionis, & non nutritionis, nequaquam ejus putrefactio, inter digestiones alimentorum computanda est. Stercoreum enim

fermentum, non procedit ab aliquo viscere,
aut facultate vitali, atque ideo in hoc termino
mutationis, securiora contingunt tormina,
dum stercoreo fermento imbuta materia,
retrocedit, aut subitas inquinatæ putredinis labes
contrahit. Est porro cœcum intestinum
exiguum, necessarium tamen receptaculum
omnis stercoris. Quod patet. Lupus nimirum,
infra medium intestini, duos membraneos utres,
sive sacculos rotundos habet, qui ipsi sunt
in vicem cœci intestini. Esca enim ipsi cadit ab
intestini longo ductu, ad unum sacculorum,
mox verò in alterum, ac tandem hinc in se-
82 quens intestinum ducitur. Lumbrici autem
non generantur in duodeno, multoque minus
in stomacho, Imo si diutius ibidem persisterent,
per modum cibi conficerentur. Quo
nempe fermentum fellis non attingit, ibi lumbricorum
est patria. Fiunt enim ex alimento
semidigesto, quod dum ad loca sua delatum est
tanquam lac tepidum, pelle incrustatur, palpitatque,
ac sensim vita donatur. Vix enim lumbrici,
extra vitalem nidum ereptant sursum,
nisi ob sibi horridum, ac malæ contagionis obstaculum,
adeoque vix bonum aliquod præsagiunt,
qui sponte sursum ejiciuntur. Lumbrici
autem præsupponunt fermentum fellis. Alioquin
enim in Cœliaca passione, continui vermes
suscitarentur. Putreret enim statim cre- 83
mor, statim nisi fel cremorem sale suo condiret.
In recto intestino, circa finem coli, proveniunt
Ascarides, qui non sunt lumbrici ex
substantia humana, aut cremore geniti: sed ex
putridis quisquilijs, prout in carne, caseo, piscibus,
atque ulceribus proveniunt vermes. Cadaverosi
ergò sunt Ascarides, non item lumbrici.
Denique lumbrici sunt in nobis absque
prolificatione. Ascarides verò sua pariunt ova.
Aqua communis bullita, cum argento vivo, pauco
& innoxio potu, omnes interimit vermes,
tam in intestinis, quàm alibi. In ulceribus autem,
si aqua ista affundatur. Tandem pro corollario
addam. Cum intestina, quibus lumbrici
nascuntur, nequeant eosdem digerere: consequens
inde quoque est, clysteres ad nutriendum
immissos spe frustrari, citiusque clyster,
lumbricos & ascarides, quam hominem, nu- 84
triet. Sex ergo constituit natura mecum digestiones
vitales. In septimo autem numero, ipsa
Sabbatizat.

PYLORVS RECTOR.

1. VSus Pylori à veteribus traditus. 2. Primi morbi Pylori. 3. Moderator primæ digestionis. 4. Clausula Pylori qualis. 5. Imperium Pylori. 6. Qualiter contingat vomitus. 7. Blas Pylori. 8. Digestionis primæ clavus. 9. Pylori excentricitates. 10. Origines aliquot morborum, à Scholis neglectorum. 11. Theses aliquot. 12. Diversitas materiæ evomitæ, unde. 13. Quid sit istud felleum, quod vomitu ejicitur. 14. Oscitantia Scholarum. 15. Admonitio illarum ridicula. 16. Clausura, & apertio Pylori. 17. Ratio situs fellis. 18. Vndè Diarrhœa, tormina, Dysenteria, hæmorroides, &c. 19. Error circa famem, & sitim. 20. Aliquot absurda, consequentia, ad positiones Scholarum. 21. Demonstratur sensus appetituum in Pyloro. 22. Remedium Dysenteriæ, & Diarrhœæ, aperuit Pylori officium. 23. Vertigines undè. 24. Exemplum in Gallo. 25. Porraceus liquor stomachi, non est fellis. 26. Situ non dicit necessarium defectum humidi. 27. Vnde vomitus flavus, & amarus, initiis Tertianæ. 28. Historiis quatuor confirmatur usus Pylori. 29. Tredecim notabilia inde resultantia.

QVa stomachus supernè patet, gulæque
subjacet conjunctus, per antonomasiam,
ejus orificium dicitur. Infernus
vero ejus exitus, Pylorus nominatur. In
bene valentibus enim, Pylorus clauditur, dum
stomachus cibos potusve recepit, donec peracta
stomachi digestione chylus, sive cremor
factus est. Tum enim, nec antè, Pylorus sese 1
pandit. Orificium autem stomachi clauditur,
instante satietate saltem, (si non sat ingeritur)
dum stomachus incipit vacare suo muneri. Hæc
sunt, quæcunque hactenus comperi de pyloro
à Scholis tradita. Ego verò deprehendi magnum
sanitatis, & infirmitatum cardinem, vol-
vi in Pyloro. Inprimis namque, vidi subindè 2
in febribus, evomi hodie indigesta, quæ nudiustertiùs
fuere ingesta. Ex opposito verò, in Cœliaca
passione, Pylorus numquam clauditur;
Imò quidam, postquam cibis opiparè satiati
sunt, non desistunt in totam noctem pergræcari,
mejuntque ideo continuo. Necesse est ergo,
Pylorum illorum, insigniter pervium nedum
guttatim; sed per filum continuum stillare:
nec exspectare ullam coctionis metam: Mox
enim vel ab initio, non adæquatè clausum fuisse,
vel saltem aliquatenus diductis rugis patere,
postquam stomachus, intranti potui non fuit
satis. In sanis id nempè, quando defectus clausuræ
Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus Py- 5
lorus

lorus pertinacior custos est, vomunt potus post semiconfectos. Vtpote digestiva non æquivalens assumtis potibus totum, lacessita ejicit. Nimia nempe Pylori obstinatio est, ubi triduarii

3 cibi ejiciuntur. Quæ sanè convincunt, Pylorum nedum Ianitorem esse, sed & moderari digestionem primam & evidentissimam: atque adeo somnolentam hac in parte Scholarum incuriam. Etenim ut insufficientiæ illarum satisdem, dico, claudi inprimis Pylorum non quidem per musculum, de more ani aut vesicæ: Non enim voluntarii motus cliens est. Nec denique clauditur per fibras contractas, instar

4 Crampi, aut torminum. Fungitur namque suo janitoris munere, sine sensu, & molestia. At non alias ac uterus, à conceptu, circumquaque Pylorus suum os inferum claudit, proprio Blas motivo: ita considero utrumque orificium stomachi claudi. Ita tamen, ut orificium superum, semel à pastu clausum in benevalente, ad unamquamque boli importunitatem vel haustus pertinaciam, facilè de integro sese pandat, cum vix queat tolerare, quod sibi quicquam supernè in gula impendeat. Quanquam in infirmis, & inediam passis, patefactio ejus, cum dolore, & magna anxietate, contingat: eo quod in iisdem, ista orificii clausura ab inordinatione pendeat. Obstinatior itaque & accuratior est Pylori clausura, quàm orificii. Denique est indubium, mo-

5 tivam utriusque partis non parere voluntati, adeoque esse naturalem vel morbosam. Pylorus, retentivæ subesse dicitur in Scholis. At certè potentiam ostendit absolutam, dum invita expulsiva, deficiente digestiva, nauseante attractiva, adeoque pessumdatis aliis, Pertinax Pylorus non rarò fit, tam in sui clausura (ut supra in febribus evenire dixi) quam in apertione, (qualiter

6 cœliacis evenit.) Etenim vomitus fit, dum clauso Pyloro sese sursum contrahit, non quidem per corrugationem stomachi sed motu totali stomachi sursum ad gulam, adeoque Pylorus vomitum imperat, & retentivæ non auscultat. Cum ergo Pylori potestas non sit aliarum facultatum pedissequa, nec fibris subjecta: sed Monarchalis, adeoque fibræ, ipsius nutui obsecundare debeant. Necesse est, hanc potestatem absolutam esse vitalem, & habere proprium Blas motivum instar uteri, independens ab arbitrio humano. Idque tanto potentius, quo duumviratus stomachi jam in lucem venerit. Et quanquam Pylorus lassetur sæpe à causis externis, & occasionalibus (à pharmacis puta, venenis, aut sordibus, attamen Blas est ipsi liberum, pati insitum sive Archeo ejus. In quo tamen admiror, vim quandam superam, influentiis astrorum similem. Blas 7

enim Pylori, quam proximè exprimit Blas arbitrii: siquidem irritante externo concitante, ad clausuram, vel apertionem, possit nihilominus pro lubitu, adversum ire, ut quantisper bene valet Pylorus, moveatur ob fines legitimos, vel sibi saltem apparentes, ad stringendum vel laxandum exitum. Dum tamen homo inordina- 8

tus, contra istos fines prævaricat, sæpe Pylorus, ut solus digestionis moderator, hominem plectendo piare cogit. At cum in isto Blas, quodam modo tanquam arbitrali possint esse defectus, non solùm à causis occasionalibus: verùm etiam in proprio principio motivo amente, adeo ut præ furore sese præposterè pandat aut claudat liberè, instar uteri: Certe mirum est, hæc à Scholis cum reliquis medendi initiis stetisse neglecta. Potestas quælibet, & potissimum motiva, facile extra-vagatur, concita tam à causis contingentibus, quàm proprio amentiæ nutu, cum sint liberæ ac velut independentes, in cujus motivæ errore, Pylorus, plerumque ac facilè cespitat. Quemadmodum uterus non aliunde conquassatus, se præcipitat, adscendit, vel furiosus in latera sese torquet, guttur gulam, imo & nervos arbitrio inservientes, contra officium alienat, stringit, pandit, contrahit motusque atroces subinde exhibet, magicis vix absimiles, quatenus excentricum Blas motivum, diversas tempestatum scenas, est excitando. Hæcque à Medentibus attendenda sunt sedulò, ut quoties occasione lacessentis, Pylorus aberrat à scopis; confestim causæ remotioni studeat. At si proprii Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat, cogitet, sibi cum potestatibus excentricis, & non cum materia dimicandum: minimeque evacuantibus esse fidendum. Co- 9

gitemus enim, in statu temperato, hominem mediocriter pastum, Pylorum ejus adæquatè clausum, ne quid suis è rimis stillet; tandemque absoluta digestione, Pylorum sese pandere; Certè nec hoc fit, ab exotica chyli qualitate stimulante; sed quia gnarus est Pylorus, rerum agendarum in stomacho, ideoque censendus est moderator digestionis, apud quem nempe sunt fines regiminis, & claves custodiuntur. Nam alioqui si justo diutius, Pylorus claudatur; cum, quod sat digestum erat, non proin ulteriorem cesset tolerare digestivi fermenti vim, ideoque justo plus coquitur. Non quidem quod chylus instar vitri, in fornace proinde excellentius coquatur, quo diutius; sed mo-

ra nimia alienetur & corrumpatur. Quod dein difficultates plurimas, tam in stomacho quàm suis viciniis parere necesse est. Veruntamen si Pylorus, minus exquisitè claudatur, certe recens potus non potest non unà cum pristinis suis cruditatibus, ferri in intestina, quibus sinè cum non incumbat digestio stomachalis, suscepto fellis fermento, in alienam mutatur substantiam, varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia itur ad secundam digestionem, o-
10 missa prima. Sic nempe tremores & jectigationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, Tumores, Arthritidesque inspiratæ prosiliunt. Sic vini acor, nondum prima digestionis maturitate correctus, venis alienus, cum sibi innata aqua vitæ, venarum proprium alimentum secum degenerare facit, paritque anonymus & incognitus hospes insolitas & incognitas infirmitates. Perinde ferè, si chylus benè maturus, in Duodenum elabatur, eodemque instanti novus ingeritur victus supernè; certum esto, Pylorum benè constitutum statim claudi, nondum plane dimissa priore sarcina. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus justo acescit, novumque victum fermento præmaturo contaminat. Fitque totus exoticus, nisi ante exactam coctionem, à Pyloro proscribatur, qui varias orexes, tormina, atque Diarrhœas est excitando. Error itaque Pylori, sive proprius sit, vel ab inordinatione concitatus, multas causat difficultates. Quod autem illabente novo victu, statim claudatur Pylorus, patet; Aliàs namque novus cibus ac crudus, unà cum chylo elaberetur, qui in excremento appareret tanquam ab affectu cœliaco partus. Quod alioquin in voracibus pueris quandoque spectatur, nondum Pyloro sat potenti, ad suos fines obtinendos. Conqueruntur itaque debiliores stomachi, sibi oboriri magnas aciditates, quas manè, cum hesterno victu, ejiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei chylo, ciborumque ultimorum
11 quisquiliis. Porrò ad pleniorem horum cognitionem, repetendum, quod venarum stomachi non sit, chylum in stomacho detentum ad se sugere; quod item vomitus clauso Pyloro fiat, totaque longitudo stomachi, ab inferis sursum, ad orificium contrahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat, qui si aperiretur, minori certè molestia stomachum exoneraret: Sed cum non se aperiat, censet sanitati esse inconveniens, infernè istas fæces dimitti. Adeoque rector digestionis mihi visus. Dupliciter autem iste vomitus contingit. Scilicet proprio Pylori Blas. Atqui tum est indolens. Alter vero fit ab lacessentibus; atque ille, etsi quoque per Pylorum fiat, non tamen proprio nutu. Ideo etiam est molestus, & anxius. Saltem non 12
fit vomitus, nisi clauso Pyloro: Alioquin in Duodenum decideret, quod vomitu expellitur. Cum enim proprio Pylori motu, vomitus fit, primo vomitu totum abscedit, quicquid sibi obesse judicat. Sin autem lacessatur Pylorus, repetito vomitu, ejiciuntur alia, quàm quæ primo vomitu prodierunt. Flava nempe vitellina, dein, quæ magis diaphana flavedine instar olei seminum rapi, sequuntur, creditaque fellea, propter amarorem: atque tandem subindè cœrulea, & viridia, quæ assumtis truculentioribus pharmacis, mox ab initio veniunt. Fuit heic 13
Pylorus apertus, inter primum, & sequentes vomitus, adeò ut quicquid in jejuno, & viciniis latitat, sursum Pylorus ad se vellat, quo velut impressam à pharmaco notam, eluat. Amaricant autem ista plerumque, cum quia iterato fellis fermentum, idque exorbitans, ac indignatum tolerarunt, tum etiam, quod præter consuetum sursum rapiantur in alienam messem, ubi corrumpuntur in excrementum, insignitum qualitate fermenti, quod immediatè hausit. Chylus ergo, ibidem fit felleus, & amarus. Cæterùm 14
hoc loco cum admiratione Scholas intueor, præscribere cibos facilioris digestionis, præmittendos iis, qui durioris sunt cocturæ, immemores suæ doctrinæ, perhibentis, contenta omnia stomachi, verti in chylum univocum: Pylorum verò, sic vel ab initio claudi, ut ne quicquam, vel guttatenus, sinat elabi, ante peractam digestionem. Coctionem denique, fieri ab indesinenti calore stomachi, adeoque hactenus etiam continuatam à principio digestionem incipere, nec unquam feriari, quamdiu ejus Vulcanus calor perseverat. Singula autem contentorum, recipere istum calorem digestivum, per modum recipientis. Qua nempe doctrina stante, cum omnia reducantur in liquidum chylum, & exquisitè in unica olla stomachi, permisceantur: sequitur, in pastu, præmittenda, quæ durioris sunt digestionis, eo quod tanto longiori caloris spatio coquantur. Sorbilia 15
(inquiunt Scholæ) & promtioris coctionis, si postremo sumantur, putrerent, si metam ultimam exspectent duriorum assumtorum. Quasi vis digestiva, esset putredinis parens! nec fieret commistio comestorum! vel conversio, in chylum fluidum! sed per fundos secreta jacerent, quæ sunt buccellatim assumta. Quasi, inquam,

quam, Pylorus ſe aperiret per ſtatas periodos,
ſive vices, ut ordo ſervetur in dimittendo chy-
lum, qui fuit accipiendis cibis. Quæ ſi credide-
rint Scholæ poſſibilia, ſaltem Pylorus, majori
polleret diſcretione, prioritates ciborum obſer-
vando, quàm quod Scholæ tam ignaviter ejus
munus negligerent. Cæterum clauſura Orifi-
cii, non conducit digeſtioni, nec regit appeti-
tum. Pylorus autem utrique imperat. Quia ſa-
tietas ſufficiens quidem adeſt plerumque: atta-
men inſuper adhuc edimus, & bibimus ex vi-
tio. Ergo clauſura Orificii, non ab appetitu, ut
neque à ſaturitate eſt. Verum tædia, nauſeæ, &
averſio à carnibus, mox incipiunt à febribus,
ortùque morborum ſtomachi, habentque orifi-
16 cium clauſum. Ergo orificium nec clauditur
ob ſatietatem, nec ob concoctionis neceſſita-
tem, ut neque continenter aper.tur propter ap-
petitum: ſi nempe claudatur citra appetitum,
ſatietatem, & concoctionem: & apertum ma-
neat, poſt ſaturitatem inter coquendum. Ru-
ctus namque eduntur mane, jejuno, vacuo, &
appetente ſtomacho: ructus tamen, orificii
clauſuram denunciat. Clauditur denique orifi-
cium in iis, qui longa preſſi inedia, languent, &
qui diuturna abſtinentia à cibis infirmi fuerunt.
Quibus perdifficilis, anxia, dolenſque eſt orifi-
cii reclusio. Si itaque à fame, appetitu, ſatieta-
te, & coctione, orificium non neceſſariò clauda-
tur, ergo orificii clauſura vel apertio, non reſpi-
cit coctione famulantium facultatum neceſſita-
tes: ſed orificium potiſſimum inſervit, ne de-
cumbenti chylus in fauces regurgitet. Vndè in-
primis liquet, auguſtius eſſe Pylori, quam orifi-
17 cii miniſterium. Siquidem eſt rector totius œ-
conomiæ ſtomachicæ, uſque in ultimum inte-
ſtinorum gyrum. In qua ſiquidem, cum fellis
operatio perficitur, proindè quoque fel, Pylo-
18 ro ſuperſtrui, & incumbere debuit. Quorum
amborum, ſi non plenus ſit conſenſus, oriuntur
diarrhœæ, tormina. Dyſenteriæ, hæmorrhoi-
19 des, atque varia abdominis clades. Erroneum
quoque eſt in Galeno, ſuiſque modernis Scho-
lis, nos tantum eſurire, & ſitire, ob cruoris pe-
nuriam, adeoque tot uncias cruoris debere re-
pleri, quot deplentur. Inprimis ſi iſtud perpe-
tuum, eligant ergo Scholæ, nimirum, vel ſe fa-
cere vanas carnificinas in venæ ſectione, vel
appetitum non excitari ex ſuctu venarum, de-
fectum cruoris accuſantium. Quod inprimis
ſub valetudine eſt indubium: nam ſi ob caren-
tiam cruoris, fames ſit: ergo male inſtituitur
phlebotomia in cruoris penuria. Sin vero in
morbis id conſideretur, puta in febri, ubi nul-
lus eſt appetitus, etiam nullus erit defectus
cruoris. At ſi quotidie tot unciæ cruoris ſuppe-
ditentur, quot conſumtæ ſint, cujus conſum-
tionis fames indicium eſſet: Ergo in febri vel
non eſt conſumtio cruoris, vel fames non eſt
ſenſus conſumti cruoris. Sin autem cruor in
febri quoque abſumatur, fruſtra erit phleboto-
mia. In omnem ſaltem eventum, poſt biduum, 20
triduumve, à febri, jam tantundem cruoris erit
conſumtum (cum plus febris conſumat & ex-
tenuet, quam recta valetudo) quantum pletho-
ra (phlebotomiæ unica indicatrix) depleri ju-
beret. Et per conſequens, poſitis theſibus fa-
mis, phlebotomia fruſtranea ubique erit. Sup-
ponunt namque Scholæ, cruorem à vena cava,
diſpenſari in minores, (quaſi vena eſſet diſpen-
ſatrix, & non eſſet differentia inter ipſum vas &
diſpenſatorem, ſive vim proportionaliter diſ-
penſantem) ac tandem in exiguos ramulos, per
quos, in habitum diſpergatur ultimò: Atque
ideo ex ſolo ſenſu inediæ, ſugere ramulos po-
ſtremos venarum, majorem truncum, hunc ve-
rò deinceps ſugere venas ſtomachi, & meſente-
rii. Vnde tandem famem, & ſitim ſentiri. Quo
poſito, inprimis quorum venæ turgent, nulla
fame premerentur, aut ſiti: deinde, non eſſet
ſuctus illius ſenſus, niſi prius venæ majores ſint
depletæ. Repugnat itidem tertiò, hæc theſis,
doctrinæ Scholarum, docentium, ſtomachum,
ſibi tantum coquere primariò; ſecundariò au-
tem, ſive per accidens, pro toto corpore: ut ſto-
machus communi philautiæ ſubſit. Nam eo
dato, ſtomachus non coquet, non appetet, eſu-
rietque pro corpore: ſed tantum pro ſe: ergò
neque ut penuriam venarum ſuppleat, ſentiet.
Sed venæ primariò ſitient, ac eſurient: ſtoma-
chus tantum per accidens: nec pro ſe: ſed pro-
pter venas. Ignorantia enim veri, Scholas ubi-
que præcipites fecit. Non noverunt inquam,
famem à Splene, in ſtomachum inſpirari: Sple-
nem nempe, noviſſe rerum agendarum ſco-
pum, ut viſcus regendis decoctionibus prin-
ceps: ideoque appetitibus præfectus, effectivè,
cui tamen Pylorus aſſiſtit, Rector & Exſecutor.
Pylorus nempe, adhuc placitum habet, Blas
liberum, aperiendi ſe, vel claudendi. Quod ſub
ſanitate movetur, ob cognitionem finium, co-
gnitorum ſtomacho propter quos coctio, & ap-
petitus creantur à Splene, tanquam Pylorus,
conſcius ſit ſecretorum finium Splenis. In ad-
verſa autem valetudine aperit ſe Pylorus, clau-
ditque præpoſterè, atque inverſo ordine, tan-
quam

quam furore perceitus symptomatico. Enimvero emturus villam, obambulabam cum insigni appetitu, tum fortuito distorsi pedem, lapsus sum, rigor statim obvenit, cum nausea, vomitu, & suffocato edendi priore appetitu: mox verò distortum pedem, ac semidislocatum reposui: atque eodem instanti, redditus est mihi
21 appetitus pristinus, cessataque est nausea. Erat nempe orificium apertum, tam in appetitu quàm in nausea; Pylorum verò clausum habui in appetitu & mox in nausea apertum, & iterum in vomitu clausum. Nam ut dixi, vomitus non fit nisi clauso & sursum inverso Pyloro: In singultu verò, fit inversio ipsius stomachi sursum, quæ proinde à præfata inversione Pylori vomiturientis longè diversa est. Quod autem ista sic se habuerint, patet: quoniam cum stomachus sub insigni fame, non haberet quod vomeret, cibi avidus, Pylorus consensu suo, se illicò clausit. Qui rursus, velut ex distorsione ligamentorum pedis, velut furibundus se pandit, & sordes ab duodeno ad se vocavit. Etenim sub vomitu, ut conceptam saburram expelleret, clausit se Pylorus, iterumque sese aperuisset, ad novam sordium accumulationem, nisi restituta dislocatiuncula, furor Pylori sopitus fuisset. Cum clausura ergo Pylori, si mox sublatus appetitus rediit, quis non videt appetitum à Splene suppeditatum, gubernari à Pyloro? Dixi, Pylorum, è Duodeno, sursum sordes in stomachum rapere; ut qui anteà janitor soli detentioni & expulsioni putabatur dicatus, cogitet de attrahendis noxiis. Quæ tametsi vi communi accidant, qua cuncta semel proscripta, characterem hostilem induunt, & inde mox deteriorantur: attamen furente Blas Pylori ad stomachum, inverso ordine trahuntur. Deprehendi saltem in hoc, quod Pylorus, nedum appetitus nauseæ, vomitusque causa sit: sed etiam choleræ, dysenteriæ, diarrhœæ, patrator unicus: parvoque sæpè adhibito remedio furorem Pylori sedari, præfatasque clades corrigi expertus sum. Dolendum sanè a Scholis, nil quicquam hactenus de hisce pensitatum: totumque illarum subsidium in enemate positum; nec ad nidum mali itum esse. Duntaxat ad transitum producti, se converterunt instar canis, projectum lapidem mordentis. Vidi namque juvenem, optimè valentem & insigni appetitu fretum, manè aliquot recentia mora matura, benè elota comedisse, cum pane butyrato, moxque inde sensisse, suave in stomacho oblectamentum refrigerii. Dein consternato fortè, inde à semihora appetitu cum dolore colico incidit in diarrhœam, habueratque indies fortè 70 secessus, coloris lactei. Statim enim à Medentibus exhibita restringentia cordialia tam intus quàm extrà. Nimirum succus cydoniorum cum confectionibus alkermes, diarrhodonis de Spodio exhilarantibus, diahyacinthi atque similibus. Interim plurima enemata, è sero lactis chalibeato, paribusque quisquilis injecta, & frustrà omnia. Tandem & opiata aliis adnexa sunt, risitque natura doctam ignorantiam ac ludicra tentamina, doluit verò
æger vana remedia. Ac tandem in supremum 22
vitæ discrimen constitutum sanavit Dominus. Exhibui nimirum, bina ovorum vitella dura, aceto rosaceo temperata. Pylori vitio diarrhœam obortam fuisse, testantur dejecta appetentia, & assumtis vitellis restitutio appetitus. Sensit namque apertum juvamen medela adhuc intra stomachum detenta. Memini quoque frixis equorum ungulis in butyro, iisdem dein pulveratis, sedatum fuisse frequenter Pylori furorem, stetisse dysenterias, atque medelæ benignitatem sensisse, olido illo remedio adhuc intra stomachum detento. Sin autem ungula jumenti lascivientis luxuria sit: dysentericis certam perniciem allatura dicitur. Pylorus ergo, Rector clausuræ digestionis & appetitus in stomacho: etiam gubernat per longum intestinorum iter, tam contenta quàm venarum vicinarum exorbitationes. Testantur namque, ciborum excrementorumque indigestiones, corruptiones, celeresque transitus, indignationem
solius Pylori, à remediis confirmatam. Sic enim 23
hesterna crapula, non tam noctu quàm manè, vacuo cibis stomacho, vertigines suscitat, cessantque illæ plerumque mox assumto jentaculo. Eò quod tum Pylorus patet & sordè obsitus: ac dein se clausit adventu jentaculi, priorisque
incommodi velut obliviscitur. Gallus noster 24
biennio furfures & avenam mane pro more esitat: sub vesperum verò recusat cubare consuetis baculis, humi cubat ac cibum sequenti manè aversatur: vertiginosus lateratim decurrit ac retro sæpè concidit. Tandem cristam atque frontem durius in terram quatit, moriturque ante meridiem. Per dissectionem verò, reperti sunt aliquot minores silices, non quidem in priore sacco, sive stomacho: sed in interiore atque vero stomacho. Major autem silex Pylorum clauserat, qui silice minor spem transeundi obtruncarat. Etenim nec ulla alia causa tantæ vertiginis, ac insolitæ mortis reperta fuit: nisi quod Pylorus, quia vi & se invito, clausus loco coctio-

coctionis, porraceum liquorem supra silicem
25 majorem confecerat. Qui sane non è felle ve-
nisse, eò potuit, cum è felle per duodenum, in-
tra stomachum felli advenienti silex transitum
præclusisset. Ergo viridis porraceusque ille li-
quor natus est in stomacho, vitio occlusi Py-
26 lori. De siti similiter, observavi sæpe febrientes
siticulosos, potum iterum, cum ejus quadruplo,
evomuisse. Non ergo sitis ob defectum humi-
di necessariò: neque etiam ob penuriam san-
guinis. Vt eædem venæ eadem de causa nunc
famis, nuncque sitis causæ sint, & nunciæ defe-
ctus cruoris, imo subinde utriusque simul, tam
famis quàm sitis. Sed viscus fermentum stoma-
cho inspirans, famem & sitim concitat. In fe-
bribus enim alkali satur causa febrilis, hinc nec
cessat sitis, licet potu proprio stomachus affluat:
etenim nec ad istud alcali potus pervenit. Sic
nempe salsa, piperataque, sitim parant, non
aliter atque alcalia putrida; eò quod exclu-
dant acidum è stomacho fermentum. Quate-
nus sal impedit resolutionem, & transmutatio-
nem cibi, id est, introitum fermenti digestivi
à Splene spirati. Sic quantitas potus meracioris,
piperata, dura & indigestibilia, siticulosa sunt:
non enim quia calida, & sicca sunt, in mediis
undis, stomacho detentis: sed quia resistunt
prædicto Lienis fermento. Acida verò, ex op-
posito quatenus fermento Splenis vicina sitim
solantur. Sitis ergo in similibus, non ob defe-
ctum humidi nutritivi: sed ob impeditum lie-
nis fermentum, quod tandem longiori somno
superans præfatas difficultates; tollit somnus
ideo sitim. Sitis etiam in febribus oritur pro-
pter nidorosa putrida, coagulataque; non au-
tem quod appetatur humidum nutritivum, &
& refrigerans (ut putant:) sed resolutivum no-
cui. Adeoque non tam nutrimentum indicat &
exposcit quàm remedium. Ideoque nec sitis
cessat per potum nisi hic medium attulerit ca-
pessendo fermento consymbolum. Cum ergo
Pylorus coctionis sit Rector, & sitis non minus
moderator, quàm appetitus, tam cibi quàm po-
tus erunt sensationes quoque ejusdem Rectoris,
27 fines digestionum distinguentis. Initiis nempe
Tertianarum, copiosus vomitus flavi excre-
menti, simul cum multa siti infestat, illaque
duo concurrunt cum clausura Pylori furentis,
atque hactenus loco cremoris acidi fabricat fla-
vum vel æruginosum istud, quod in stomacho
Galli detentum, mortem causavit. Quatuor
insuper historias addam, quæ energiam Pylori,
in actione regiminis confirmabunt. Vxorius
frater, Mechliniæ forte per octiduum malè se
habuerat è convivio solenni & crapuloso. Me-
dicus urbis autem illi offert vomitorium, vo-
muit inde bis quotidie. Adeoque scripserat pri- 28
die, se Mechlinia, postridie Bruxellam ad nos
venturum. Ocreatus itaque & itineri jam ac-
cinctus sequenti die, ante meridiem extinctus
est, postquam præcedenti sub nocte malè se ha-
buisset, vomuissetque sæpius ut antè, liquorem
subnigrum sive cruorem illic corruptum. Disse-
ctum autem ejus cadaver, nullum ostendit vi-
tium, præterquam quod in stomacho liquamen
subnigrum fluctuaret clauso Pyloro. 2. Puella
triennis & nobilis, à medico Italo stentante, vo-
mitorium febrifugum, paucula grana cujusdam
pulveris capit. Altera etiam filiola nobilis, idem
sumpsit nondum bimatum excedens. Vtra-
que verò mox à sumptione vomuit, utrique enim
oculus contortus dexter, totumque latus quasi
obsessum Paralysi. Brachium quidem ex to-
to, crus verò non omninò. Major enim tota
garrula, oblæsa tamen lingua; Minor verò so-
pore & vomitu, subinde interpellante, extin-
guuntur ambæ. Advocor ad utramque, & fru-
stra aliqua tentavi. Forte enim quia serò etiam
deficiente vita. Aperitur autem utriusque ca-
daver. Atque idem putidum liquamen stoma-
cho detentum, occurrit homicidii causa, Pylo-
rò exactè clauso. 3. Gallina, cum granum carpe-
re vellet humi, retorsit collum ad latus, & car-
pendo, in gyrum per latus sinistrum volveba-
tur, ac labescentibus genibus, singulo hordei
sumto grano vel mica panis, in posticam par-
tem, super caudam lapsa est. Idque sic per octi-
duum forte duraverat, priusquam mihi denun-
ciatum foret. Accurri ad insolitum spectaculum.
Deplumavi pectus macilentissimum, & nova-
cula priorem sive membranaceum stomachum,
quædam vetula aperuit. Inveni autem, quod
deglutivisset globulum ex crystallo rupea. Mu-
lier autem illa, filo suit stomachum rursus, ac
deinde plena valetudine supervixit. 4. Famu-
lorum meorum unus, circa distillationem a-
cerrimo igne carbonum fossilium, vitrum lu-
dendo liquavit, aliquot vasa formans, frag-
menta & vasa ipsa opaca erant & alba e vitro
viridi, & mearum distillationum quisquiliis.
Fragmenta autem novorum vasorum suorum,
in angulum areæ projecta, Gallinæ voraverant
delusæ in albedine vitri. Benè valebant, contigit
autem à quindena inde, duas pinguiores, occisas
pro mensa. Inventa verò fuisse in priore illarum
stomacho præfata aliquot fragmenta, quæ facile

conjiciebantur multos dies ibidem hæsisse. Erant autem imminuta (adeo cum vitrum non frangatur nisi punctatim) tam lateraliter, quàm juxta angulos: fragmenta illa evaserant unde-
29 quaque obtusa. Notabilia enim huic mihi collegi. 1. Quod clauso Pyloro, semper vomeret frater meus. Siquidem & à morte reperiebatur fœtidum istud liquamen in stomacho clauso, quod aliàs in intestinis absque notabili damno fuisset. 2. Quod clausura ista Pylori, furiosa esset: alioqui se pandisset, non ita nocuisset. 3. Quod motus Pylori sint alterius Reipublicæ quam cæteri omnes. Contracturæ enim quævis cum morte cessant: non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio, vis venefica indignationem, & contracturam Pylori concitasset. Non enim solum contrahebatur, sed è venis stomachi prolicuit cruentum laticem, qui illicò ater & cadaverosus factus est. 5. Quod idem contigerit in duabus puellulis. 6. Quod Pylori indignatio Paralyses etiam pariat. 7. æruginosus autem liquor necem. 8. In Gallo sola pertinax præclusio, à vespere vertigines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina, quæ crystallum deglutiverat, præterquam nil aliud in priori stomacho repertum fuit. 10. Quod detentio vitri in stomacho cum sanitate persisteret; siquidem Pylorus non indè obstiparetur. 11. Quod vitrum facilioris sit digestionis crystallo rupea. 12. Quod æruginosus, vel ater liquor, fieret ab indignatione, & clausura Pylori. Non autem à detentione corporis præter naturam sive vitri. 13. quod vitrum paulatim consumeretur in stomacho Gallinarum.

TARTARI HISTORIA.

1. TRactatum de quatuor fictitiis humoribus, hoc loco jungendum esse, pro operis integritate 2. Post qualitatem abjectam intemperiem elementalem, etiam dein agendum de Tartaro, ac tribus primis chymicorum. 3. Ortus & vita Paracelsi. 4. Is Tartarum, primus in morbum introduxit. 5. Cessit infeliciter lucta Humoristis cum Paracelso. 6. Vsi sunt deinceps remediis mutuatis, à servis nostris fugitivis. 7. Humores obmutuere dudum, quos ego tandem nunquam in natura fuisse, demonstravi, libro particulari. 8. Epitome eorum, quæ Paracelsus sparsim de Tartaro scripsit.

1 DEcere mihi visum, physicalia præmittere in ordine ad rem medicam; utpote qui cognitionem naturæ totius non nisi pro humana spectare valetudine semper existimaverim. Igitur tractavi de elementis dumtaxat, quo abigam Scholarum figmenta, de compositione quatuor elementorum in uno quolibet corpore, quod mistum reputatur hactenus. Ostendam inquam non esse mistiones eorundem, nec luctas, nec intemperies, aut complexiones: prout nec morborum catalogum, ex fictis temperiebus qualitatum elementariarum cum veritate stare posse. Id est. Scholas hactenus nescire causas morborum, quos pæne omnes ejusmodi qualitatibus inscripsere. Idem porrò nunc superest labos mihi, defictis quatuor falsisque humoribus, horumque deviis corruptionibus scribendum erat, atque ostendendum, nunquam fuisse ejusmodi humores in natura: Idcirco & æquè perniciose hactenus erratum, tam in doctrina, cognitione, subscriptione causarum morbificarum, quàm in deviis consequenter remediis, horumque directionibus & applicationibus universis. Idque cum libro peculari jam à me sit præstitum, anno 1644. Impresso Coloniæ apud Iodocum Calchoven, directo in prodromum hujus operis, ac juxta eundem ediderim alios duos, de Lithiasi nimirum atque tumulum Pestis, quibus ostendi, hactenus in Scholis ignorari causas illorum morborum. Igitur hic id attestatum fuisse sat est. Quanquam libri isti, pro operis integritate huc transferendi sint. Itaque causæ & essentiæ morborum, in hodiernum usque diem, à Scholis stetere neglectæ, neglectique proin magis infirmis remediis justis destituti. Nunc de- 2
mum, quia Paracelsus nuper est ausus, causam generalem pænè omnium morborum in Tartarum relegare; Ac quanquam primus Paracelsus id temere satisfecerit: incertus tamen, & inconstans mansit, an potius tria (quæ suo jure vocavit, tria rerum cunctarum corporalium principia;) Salem scilicet, sulfur, & Mercurium, in generalem cunctorum morborum causam quam suum adductum Tartarum, statueret. Ideoque utramque assertionum præfatarum adhuc litigare reliquerit: attamen Medentum illustriores hodie se Tartaro dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie sit veritas causarum & remediorum morbosorum, operæ pretium ac pro bono proximi, duxi, utrumque Paracelsi errorem è Scholis everrere & averruncare. Vt medentes, qui jam dum in Tartari doctrinam incli-

inclinant, tandem ablegatis erroribus cunctis,
sese ad veram morborum atque remediorum
cognitionem recipiant, atque inde proximus
emolumentum (quod unicè, optavi) recipiat.
Rerum namque cognitio, juxta jam à me tra-
dita principia, per definitionem hauritur: Defi-
nitio verò è causarum notitia sumenda est. Id-
eoque in tantis undique tenebris, & rei medicæ
inscitiis conabor posteros, imo & modernos
Tyrones, saltem deducere in veram morbo-
rum, atque remediorum scientiam. Nam jam-
dudum spem amisi, seniores discere recusatu-
ros, eo adducendos, tam præ ignavia assentien-
di inventis paganorum jam potatis & in ali-
mentum conversis ac laborandi circa fornaces:
quam verecundia discendi à misello me ho-
3 muncione, Philosophorum postremo. Pater Pa-
racelsi, Equitum Teutonicorum Magistri no-
thus, in medicum trivialem evasit bibliotheca
insigni divitem. Qui filium Aureolum Philip-
pum Theophrastum à Bombast, Spanheimiensi
Tritemio commisit. Vnde arcanorum supelle-
ctile opulentus, ad opera Spagyrica sub Sigis-
mundo Fuggero ivit. Non enim ibi Veneri de-
ditus, (trivium nempe sus castraverat) non de-
nique ignaviæ, aut assentatione vitam suam tri-
vit scientiæ avidus. Sub annum vigesimum
namque varias minerarum Germaniæ fodinas
inquirens, in Moscoviam tandem venit, in cu-
jus finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sa-
nuchus noster deducitur. Inde cum Principe
Chami filio Constantinopolim ablegatur. Tan-
dem circa annum ætatis 28.lapide potitus chry-
sopœjo sibi donato. Cujus ergo Basilæam di-
vertit, ubi cum jam multis morborum sanatio-
nibus clarus esset, cathedram Medico-philoso-
phicam obtinuit, ut laboribus Spagyricis se to-
tum daret. Equidem ut lapis chrysopœius ani-
mum suum erexit, viditque augustam meden-
tum supellectilem, vagosque eorundem erro-
res, jam dudum in principatum medendi aspi-
raverat. Docuit nimirum Basilææ toto trien-
nio, exposuitque librum de Tartaro, itemque
de gradibus & compositionibus. Vtrumque
nimirum sui inventi opus ac multis anxietati-
bus gravatum. Interim ut sua quemque volu-
ptas trahit, justo nimis compotationibus indul-
gens, cœpit spernere cathedram, imo latinita-
tem; unde pæne exciderat, ratusque est verita-
tem dumtaxat Germanicè loqui debere. Itaque
quanquam ingenio raro natus, tamen dono
4 Azoth quàm indagatione theoriæ felicior. Is,
inquam, nobis Tartarum primus in omnium
ferè morborum causam obtrusit, accusavitque,
cum nec in Scholis Veterum, ut neque in suis
tribus primis sibi sat confidendum perspiceret.
Cui patrono, hodiernæ Scholæ subscripsere.
Ego quoque tanquam de reperto thesauro, mihi
quandoque gratulatus totus consensi, donec
Dominus me aliter instruxerit. Inprimis dispu- 5
tarunt Galeni & Paracelsi asseclæ, an tartari &
phlegmatis non essent eædem res, puraque tan-
tum synonyma. At tandem coagula stupentes,
nec unico phlegmati tantam morborum cater-
vam audentes adscribere, doctiores Galenici
tartarum admiserunt, & remediis, quæ à servis
fugitivis mendicarunt, uti cœperunt. Quæ etsi 6
venenosa omnia sordida & adulterata essent,
sintque hodiè adhuc magis; tamen cognitio-
nem cum thecis invenere, ut indies in usus de-
prompta sint. Saltem oborto Tartaro, humores
penes emunctiora ingenia, propemodum de-
fecere. Itaque medentum ignominia ex infeli- 7
citate curandi, retrospicere ad chymica reme-
dia suasit, neglectisque artis suæ fundamentis,
indifferenter tam remediis istis chymicis ac
miserrimis venenis, quàm quæ describunt illo-
rum dispensatoria, uti promiscuè cœptum est,
tam ad deliniendos ardores, quàm abradenda
phlegmata stomachi; adeo ut ignavia remedio-
rum & theorematum Galeni perspecta, paula-
tim deflectant Galenistæ ad tartaros. Ex multis
itaque libris, quos Paracelsus de Tartaris scribit,
in breve syrma contraham quæ legi. Natura pri- 8
mum virgo venusta à peccato polluta est; non
quidem suo neque idcirco ipsi in supplicium,
sed cum in ingrati usum creata esset, velut in-
colæ culpa fuit inquinata, ut saltem defectu na-
turæ, reatum aliquatenus piaret. Pœnituit quo-
dammodò Creatorem, quod naturam inobe-
dienti parere jussisset. Itaque statuit, quod terra
deinceps tribulos atque spinas produceret; sub
quorum allegoria Tartarorum maledictio & or-
tus nobis designantur. Materia nimirum illo-
rum, quæ nos pungerent quàm acerrimè. Ter-
ræ nempe progeniem verba referunt, cujus usu
nobis tandem morbos incorporari significant.
Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè
hostes Tartari intrant, penetrant in profundum,
commiscentur radicaliter & clauduntur sigillo
occulto. Itaque sese, vel à puro alimento intus
separant aliqui statim: alii verò una cum ali-
mento manent, quo absumto, superstites coa-
gulantur sub forma mucilaginis, luti sive boli,
arenæ demum sive lapidis. Quæ tum nedum
incapacia, ut recipiant vitæ spiraculum: verum

insuper servantia agrestem spinam, evasere omnium morborum causæ intimæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim simul atque sanguis, in substantiam aliti est conversus & consumtus deinde, remanet sæpe hæc spinarum proles, exotica sanè coagulatione, si non quoque acrimoniis inepta. Induréscit enim quotidie magis, & mille hostilitatibus suum hospitium maculat. In eo verò Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, distat, quod hæc putrescant: ille verò coaguletur. Felix ergo solus ille stomachus, & jecur, quæ Tartari quisquilias à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Vt ab antiquo hoste tartareo, hæ nobis spinæ sunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini spondilibus adhærens, propter manifestam sui prærogativam, cæteris succorum coagulabilium classibus dans nomen, Tartarus dicitur. Vino siquidem, in vase, quaqua versus lapidoso cortice incrustatur, qui est Tartarus, à fæce diversus. Hæc nanque ad fundum decidit, coaguli nescia, ille verò circumquaque distentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præservat. Hospes ille cæterum, per alimenta, advena, vocatur Tartarus peregrinus, ad distinctionem illius, qui intra nos, lege microcosmica, concrescit spectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipso humores alimentares vita destituti, hostiles evadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Vnde apostemata, oppilationes atque calamitates cæteræ, juxta juvatam cujusque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, usque in ultimas oras harundinum se insinuans, omnium quoque morborum est causa principalis. Hæc sunt quæ de Tartaro, ex Paracelso sparsim in unum colligere potui.

TARTARI VINI HISTORIA.

1. Piscatio Balena. 2. Spiritus vini deprimitur ad centrum vasis propter frigus. 3. Acetum qui distet à vino. 4. Vinum in vasis superficie, cur minus bonum. 5. Modus fiendi Tartari in cadis. 6. Cur se affigat vasis. 7. Coagulatur in affigendo. 8. Probantur præcedentia. 9. Error axiomatis chymici. 10. Coagulati vini in Tartaro, non est par historia, cum excrementorum in nobis coagulatorum. 11. Differentia Tartari & Duelech. 12. Tartarus non est prorsus aut verè recrementum vini. 13. Primus error Paracelsi 14. Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbis. 15. Alia temeritas ejusdem. 16. Cur tartarus non incrustetur super fæcem fundi. 17. A tartaro distinguuntur vina. 18. Tartarus, nec vinum est, nec ejus fæx. 19. Cur alkali è vino vel Tartaro, Tartarum dissolvat. 20. Fæx vini, pro parte, est materia ad Tartarum. 21. Quam male quadret Tartarus nostri coagulatis. 22. Tartarus est inter sales coagulatos, non inter lapides, ut nec inter excrementa.

Ntequam rejecero necessitatem, quam sibi Paracelsus finxit ad constituendum Tartarum, in omni alimento, pro causarum morbificarum inventione, utque commenti istius vanitas manifesta fiat, juverit ante omnia modum exponere, quo Tartarus modo, in vino subnascitur, siquidem (prout credi cœptum est) inde morborum causæ omnes, familiam stabiliant atque nomen desumant. Cantabri, quos Bascones vocant, priusquam nostris associarentur Batavis,
in venatum Balenæ, sæpè sub Groenlandia (quæ
hodie defecisse putatur) subter Syrtes (Atalayas vocant) frigore præventi, vina cocta, alias
sat generosi, habebant conglaciata. Circulis 1
ideo à cado ademtis, nudam vini glaciem, forma vasis pristini, sub dio exposuerunt. Vt unica deinceps nocte, residuum penitus congelaretur. Quo facto, glaciem terebrabant, ac circa 2
glaciei centrum occurrebat liquor colore Amethysti, vini merus spiritus & igneus vitalisque, liquor glaciari nescius. Glaciem itaque vini liquatam igni bibebant, reddito sibi liquoris illius vitalis tantillo. Historia eo fine adducta, quo constet spiritum in vino, naturaliter fugere à frigore, seseque è proprio domicilio, ad centrum vini sensim recipere. Contra verò, vina insolantur ut acescunt, avolatque spiritus vini & relinquit insolatum post se sui cadaver acetum. At cum sit longè optatius, spiritum in vini
centrum concedere, quam evolando evanescere; 3
Ideò necessitas, in vinorum conservationem, frigida, atque profunda cellaria inveniri fecit. Austriaca quidem, continuo velut fermenti æstu operantia, viscida sunt. Hinc namque Viennæ Cellaria, centum non minus gradibus plerumque profundantur. Hispanica vina idem tolerarent, nisi admisto gypso cautio adhibeatur, dum sub torculari premuntur, quod *Hiesso*, vocant. Itaque in cellariis frigidis, vini spiritus præ frigore ad vini penetrale recurrit, seseque abdit.

4 abdit. Vinum ergo, in cortice circumcirca quia
frigus vas verberat, minus spiritus habet quam
in sui interioribus. Vnde consequens, quod uti
vini spiritus defectu, vina insolata acescunt: ita
quoque proportionaliter, vini extimus cortex,
in frigore penus, fit acidior, quàm in suis cen-
5 tralibus. Itaque dum musta in penum sunt al-
lata, & dum deferbuerunt, mox spiritus illorum
introfugit, vitans frigora, atque ideo vini cor-
tex, jam parum factus quoque acidulus, incipit
agere, super fæcem, turbido adhuc vino inna-
tantem. Impossibile est siquidem aciditatem
ullam esse, quin reperto sibi proportionato ob-
jecto, etiam confestim non operetur in illud.
Hæc nimirum est naturalium lex & necessitas.
Per exemplum. Acetum, utcunque flaccidum,
si reperiat lapidem Cancrorum, non potest se
continere, quin confestim non operetur ad illius
dissolutionem, commutetque in liquorem dia-
6 phanum. Acidum ergo in vino, jam saturatum
fæcula, & sua activitate jam exutum, ad coagu-
landum se inclinat. Non potest autem coagula-
ri, in mediis undis odore sed parietis fermen-
tante, opus habet, quo velut putrescat. Ergo coa-
gulatio fit ad vasis latera, quibus se affigit. Iuxta
tritum Chymiæ axioma: *Omnis spiritus dissol-
vens, eâdem actione qua corpora dissolvit, coagu-
latur.* Acidius ergò vinum, in sui cortice, fæ-
cem dissolvit: quia mox sal acidus, dissolventis
spiritus acidi simul cum dissoluta fæce coagula-
tur, apponitque se, vicinari vasis lateri sive con-
cavo. Idque ne ambo (dissolvens nempe &
dissolutum) à coagulando impediantur: sed sal-
tem altero latere, à liquore non circumdetur.
Affigitur ergo, nova coagulationis proles Tar-
7 tarus. Intellige etiam priusquam coaguletur,
nondum esse coagulatum, atque ideo acidulum
istud vinum, fæce jam à se dissoluta, in instanti
antequam coaguletur, vas arripit, seseque ibi
propria coaguli colla, affigit, & agglutinat. Aliàs
sideret ad fundum. Hoc ipsum, vini est Tarta-
8 rus, de quo noster sermo. Hæc sic se habere,
probat acetum ipsum; Insolatum enim vinum,
& calefacto per solem vase, nunquam acetum,
tartarum in vase habet. Est tamen eadem ma-
teria, solo frigore, vel calore differens. Illic
9 quidem cum tartaro, heic verò absque illo. In-
primis notabile ex prædictis elucet, quod
Chymiæ præfata Maxima in eo erret, quod dis-
solutionem corporis, simul cum coagulatione
spiritus, eadem numero actione, fieri velit.
Etenim si non intercederent diversa motuum
momenta, ipsum coagulatum non adhæreret
tenaciter eadem agglutinatum, quasi ex liquato,
ibidem foret affusum: sed si coagularetur in
ipso motu dissolutionis, decideret ad fundum,
specie coagulati, non autem lateribus adhære-
ret. Vice versa autem in regione fæcis non re- 10
peritur tartarus. Alterum, & majoris momenti
notabile esto; quod prorsus impertinenter vi-
ni tartarus, ad similitudinem coagulatorum in
nobis sit assumtus. Quare impertinenter tar-
tari vini nomen, historia, modus, atque finis, in
causas morbificas sunt introducta. Fientque ist-
hæc manifesta, ubi tartari in cibis, atque po-
tibus, commentum pilam fecero. Saltem
quod Tartarum vini attinet: is enim non est
vino peregrinus advena, exotica matre mate-
ria productus, contra aut præter vinorum na-
turam: ut neque ad pianda scelera, à vino pa-
trata, adjunctis in maledictionem. Deinde nec
coagulatur tartarus vini unquam, coagulo sibi
proprio, (quanquam alias Paracelsus sic ratus sit)
sed coagulatur tartarus, postquam aciditas dis-
solutiva vini, exantlata, & saturata est per fæ-
cem. Id est. Aciditate, à dissoluto contento 11
superata, meditatur coagulationem facere: non
quidem verum efficere lapidem: sed fictitium,
utpote qui denuò in aqua fervida dissolvitur,
tanquam sal acidus in liquore qui vulgò proin
cremor tartari vocatur. Quæ cuncta sanè no-
stris coagulatis malè quadrant. Quæque ta-
men per tartari similem identitatem, in ali-
mentis singulis, vinolento commento intru-
sa sunt. Denique & istud violentum. Quod 12
tartarus non sit vini excrementum, nisi pro
una parte, quæ est fæx soluta; quod sine Para-
celsum quoque non latuit. Qui subinde vini
tartarum, longè supra vinum extollit, ceu ma-
jorum virtutum hæredem. Quocirca malè ac- 13
commodat tartarum vini, per identitatem en-
tis, & formationis, cum tartaris morbosis, quos
excrementum, imo maledictionem è tribulis,
& spinis consurgentem, sive hospitatum ens
Cacedonium, in puro Saphyrico ente rerum,
vocat. Tartarus ergo vini, etsi quis esset alius,
in morborum materiam erectus, malè simul
consonarent, etiam juxta Paracelsi mentem, su-
mendo morbosos tartaros. Adeoque & morbo-
rum causam, non nisi impertinenter in tartarum
retulit. Cum non conveniant ullatenus in ma- 14
teria, efficienti, modo, causa coagulationum,
in coaguli termino, objecto, ut neque in prin-
cipiis. Non enim arena aut calculus, elixando
resolvuntur, prout alioqui tartarus vini. Tota 15
est ergò metaphorica, nominis, & proprietatis
trans-

transsumtio, frivola, & audax asserendi teme-
ritas, conspurcando omnia creata, maledicto,
sic ut totum per totum, nil nisi tartari essent:
atque eò audacia est progressa, quod fingant tar-
tarum, etiam in medullis, non tamen coagula-
bilem, quem nec vidit unquam Paracelsus: sed
solo ausu asseruit. Tartarum jam fabricat non
tartarum nec coagulabilem. Adeoque ut omne
nedum coagulabile, & soliditatem habens; sed
ut liquorosum quodlibet: id est, universa crea-
tura, nil nisi tartarus foret in peccati pœnam
destinatus. Dum jam mustum deferbuit, dulce-
dinem amisit, & vini qualitates assumsit, fæx to-
ta in fundum cecidit: tuncque incipit transmu-
tatio acidioris partis vini, in fæcem agere. Si-
quidem sensim, quod magis spiritu vini fœcun-
dum est, interiora petens, destituit superficiem
cadi, hoc autem inde acescere incipiens, nec
reperiens objectum in quod agat sibi vicinum:
nisi tantùm in fundo, illud ibidem sensim dis-
solvit, fit nimirum aciditas ejus, sensim stabili-
tur magis. Atqui cum omne acidum corroden-
do velut ebulliat, hinc fit, quod cum acidum
quod circa fundum est, super fæculam egerit,
16 inde assurgat aliudque loco substituatur. Lenta
proinde est tartari generatio. Ac nequit ergo
tartarus affigi in fundo, ob inquietudinem con-
tinuæ ebullitionis illius. Quapropter generosa,
nec facile à fugiente spiritu destituta vina, non
promtè acescunt, nullumque aut paucum edant
17 tartarum. Annosa autem Rhenana, flaccescunt
quidem in gustus vinosi gratitudine, quatenus
illorum acidum, in fæce combibitum est; atta-
men fiunt stomachica, quippe quod illorum spi-
ritus non sint absumti, ad fæcum & aciditatis
proportionem. Rubea verò gallica, nisi fæcem
servaverint, quamque ideo matrem sive nutri-
cem ajunt, propriam tincturam dissolvunt, sua-
que aciditate eam combibunt: atque ideo bima
evadunt discolora, nisi valde generosa. Est si-
quidem vinorum tinctura quoddam corpus se-
parabile. Generosa autem rubea, quia tardius
acescunt, ad plures servantur annos. Alba verò
holigophora, nisi à fæce sequestrentur, mox
flaccescunt. Etenim ablata fæce, cum illorum
acidulum non reperiat objectum quod disfol-
vat, manet vinum in pristino suo statu. Non est 18
tartarus ergo vinum aut fæx amplius; sed ex
ambobus constitutum neutrum. Quod autem
sic se res habeat, patet, quod tartari plus dissol-
vatur in aquæ pluviæ unciis decem, quam in
vini unciis ducentis, utcunque bullitione agite-
tur.* Ob aciditatem vini nempe, qua tartarus 19
coagulatus est. Denique unciæ sex salis tartari,
dissolvunt uncias septem crudi tartari, eò quod
lixivium salis istius combibat aciditatem tartari.
Quod autem tartarus constet fæce vini & non 20
ex solo vino, probant Typographi, qui vel fæ-
cem vini vel tartarum par sibi atramentum pa-
rant. Et utrumque horum distillando, eructat
similem omnino odorem atque par oleum. Tar-
tarus autem non dissolvitur in aqua frigida, eò
quod fæx vini in tartaro cingat salem sic, ut fri-
gida nequeat penitius penetrando dissolvere.
Itaque cum nativitas tartari non alibi consistat, 21
nisi in succis vinosis, spiritu vini actualiter con-
stantibus & leviter acescentibus, propter fugam
spiritus intro! Cognoscant hinc Paracelsi Scho-
læ, quam malè quadret tartari speculatio, mor-
bis etiam iis, quorum ergo est inventus. Siqui-
dem calculus noster, nullatenus aquis bullien-
tibus solvitur. Eò quod Tartarus potius inter 22
sales, sive succos sale coagulatos, quam inter la-
pides sit annumerandus.

INVENTIO TARTARI,
IN MORBIS TEMERARIA.

1. NVllum morbum oriri à tartaro. 2. Insulsus Galenus circa Lithiasis materiam. 3. Galenus in hoc sæpè deceptus. 4. Putavit calculum in nobis, per elementum ignis indurari, in medio lotii. 5. Aliquot ejusdem ignorantia. 6. Appellatur ad judicem neutrum. 7. Inexcusabilis humoristarum torpor. 8. Explicatio dati. 9. Paracelsus accessit propinquius ad lapidum naturam. 10. Sed cespitando etiam lapsus. 11. Recantat Paracelsus. 12. Prorupit ejus temeritas, ex ambitione Monarchia. 13. Stoliditas comes ambitionis. 14. Paracelsi nutans inconstantia. 15. Per Metaphoram microcosmi, deceptus. 16. Occulta ejus jactantia. 17. Par Aristot. ausus. 18. Microcosmi metaphoram distare à veritate. 19. Paracelsus non sat fisus invento tartari. 20. Duæ ejusdem inscitia demonstrantur. 21. Ortus morbi hæreditarii. 22. Vtroque extremo erratum esse in Scholis.. 23. Agrestis est Paracelsi Philosophia de Tartaro. 24. Probatur error illius. 25. Incongruentia Paracelsi. 26. Paracelsus ignarus formalis transmutationis rerum. 27. Pergit stolidè.

QVandoquidem Tartarus ad calculi con- 1
siderationem primitus in Medicinam
intraverit, tractatum de Lithiasi expedi-
vi,

vi, atque sub prælo, ostendi, Tartarum, à natu-
ra Lithiasis esse alienum. Nunc demum pate-
faciam nullum planè morbum è Tartaro oriri:
sed ejus meditationem, in morbis, esse frustra-
2 neam. Cognoverat Galenus hominem in reni-
bus & vesica, calculis & arenis gravari: nescivit
autem cui causæ tantam in nobis duritiem a-
scriberet, tandem non reperi, quicquam con-
densari posse, excepto unico excremento, quod
muccum dico, ille verò phlegma vel pituitam
indigetat. Cumque deprehenderet, calculum
in remotis, adeoque in ultimis exitus oris suc-
crescere, eoque nil præter suos humores acces-
sum habere putaret; audacter affirmavit, idem
in lotio accidere, atque ideo calculum non ali-
unde, quam ex nudo phlegmate posse constitui.
3 Quod quia aquæ elemento, & proprietatibus
aqueis insignivit, ideò ab aquæductis in nobis
concrescere debuisse. Arrisit ipsi inventio, po-
tissimum quod oblato in vesica calculo, conti-
4 nua mucci, simul cum urina esset excretio. Co-
gitavit itaque ignem nostrum, unum quippe de
quatuor elementis, quæ in nostri constitutio-
nem concurrere credebat, necessarium pro cal-
culosæ materiæ induratione, & phlegma exsic-
catorum, vel mediis in undis, cum alios præter
calorem & frigus, operatores in natura nesciret.
5 Non enim scivit, quod universa quandoque, ex
nihilo orta essent: nunc demum, necessitata
continuitate in natura, ex quadam seminum
genealogia deinceps res quæque profluerent;
non autem casuali elementorum confluxu, su-
pervenientisque caloris aut frigoris virtute, tam
affabrè ornari potestatibus vitalibus. Neque
consideravit ejusmodi qualitates primas ad
summum & extremum, nil quicquam generare
posse, aut contribuere ad novum ens: sed sal-
tem occasionaliter vitales seminum dispositio-
nes promovere vel retardare in sui simplicitate,
non autem quatenus combinarentur elementa.
Me sanè sui laboris miseret, & quod suæ credu-
litatis pœnas luat omnis hactenus posteritas æ-
grotorum, quod Lithiasis causas nunquam ex-
condigno sit mensus, aut à seipso semel petive-
rit (ut alias debebat) antequam medendi me-
thodum erigeret. Anima sic fit pedissequa suo-
rum appetituum, *plausibilesq; sibi fingit rationes*
juxta appetitum perturbationis, quæ illam loco
6 dimovit ad consensum sui. Idcircò peregrinus
Iudex, ad rationes à nobis inventas advocan-
dus est, ne creduli nostra adoremus figmenta,
& tanquam filios amemus ac pro iisdem contra
7 æquum, ut parentes pugnemus. Ignis igitur, sit
iste Iudex, rationum trutina. At sub Galeno
nondum Pyrotechnia nota, sed inter symmi-
stas, Pytagoræ silentio sub sacramento occulta-
batur. Nunquam enim Galenus, vel rhodostag-
ma vidit. Igitur excusabilis esset in tanta co- 8
gnitionum egestate, sua forte ambitio ad me-
dendi principatum, si semel saltem muccagi-
nem è naribus vel calculosa vesica manantem
sub tepore nostri simillimo, coxisset in urina,
vel per se, citra lotium exsiccasset. Etenim re-
perisset haud dubiè phlegma istud quod reba-
tur in nobis ad lapidis consistentiam indurari,
nullo penitus gradu caloris, unquam aut uspiam
lapidescere, muccaginem nullam (nisi alias la-
pidis semine gravidam) unquam indurari: sed
in levem tophum atque friabilem constringi,
vel collæ instar iterum resolvi. Sic enim opor-
tuerat medicinæ monarcham processisse, & non
se ludibrio, posteritatis & emunctæ naris coæ-
taneis, exposuisse, quod tam lurido contentus
commento de morbis, de ægrorum ærumnis,
vita & sanatione sua implevisset ingentia volu-
mina. Non equidem inficior, quin aliqua mu- 9
cilago, subinde lapidescat: sed constans nego,
id fieri, in quantum viscida, aut muccida est: at
dumtaxat, si semine petroso sit gravida. Nam
saxa friabiliora non puro diaphanoque liquore:
sed lutoso, mucilaginosoque constant. Qua-
propter Galeni doctrina muccida tota ac pitui-
tosa, seminata in petra exaruit, sterilis sine spica
& fructu mansit in Scholis, ibidemque sub Ca-
thedra ægrotavit, & jamjam mox discussà in
pulverem, friabilis evanescet. Equidem se-
quentes ætates ad credendum, quam in vesti-
gandum proniores secutæ sunt antecedentium
gregem, euntes non qua eundum: sed qua itum
erat, avorumque inscitiis sub ignaviæ ductu, fa-
ciles Scholæ subscribunt hactenus tantæ igno-
rantiæ. Quare Paracelsus ad novam venturi 10
Heliæ artistæ Monarchiam adspirans, stertenti-
um tepidis, torpidisque somniis non acquie-
scens, firmiora quærens lapidum principia, fina-
liter inter suas disquisitiones admirans tarta-
rum vini, animo spem grandem concepit, fo-
vitque; putans omnem lapidem, tam in magno
universo quàm in Microcosmo, esse merum tar-
tarum. Temeritate audendi dein progressus 11
cœpit affirmare, omne corpus suam depromere
soliditatem, eodem cum tartari coagulo; ut
quos antea è maledicto rebus supervenisse di-
xerat, nunc seminum destinatione ab exordio
fuisse, possit recantare. Hocce suum de Tarta- 12
ro, & sat ingeniosum intentum deinceps tradu-
cens,

cens, ubertim collegit, quod prout tartarus erat
lapis è vino (lapis inquam metaphoricus, quia
resolubilis aquis) ita calculus, consimili coagu-
lo induraretur ex potibus & cibis. Sic enim cer-
ta calculi initia se habuisse fatus, leporem auri-
bus se tenere credidit. Placuit illi ausus, & spe
Monarchiæ indè erectus, cœpit omnes pro-
pemodum languores multis voluminibus &
Scholiis suo commendare Tartaro, ita ut & Pe-
stem è Tartaro oriundam crederet. Felicis, fa-
cilisque hujus jubenti tanta porrò fuit consecu-
tio, ut inde sibi sponderet Monarchatum in me-
13 dendo. Verum cum satis perspexisset elementa,
complexiones & humores defecisse, nec mor-
bis satisfacere, atque adeo nondum morbi ve-
ram causam enotuisse in Scholis, quamque sibi
cum tartaro enucleasse pollicebatur, tandem ut
morborum causas stabiliret, asseruit cuncta so-
lida aut merum esse tartarum, aut eundem pro
magna sui parte, in nostri perniciem continere.
Quasi immensa Bonitas, in creationis objecto,
morbi & morbis nostris, sollicita saltem inhiaf-
set. Labor Paracelsi & æmulatio inveniendi
causam morbificam nobis gratificando sunt.
Qui Scholarum sciens inanes nugas & turpia
otia totus contendit in bonum publicum. Ac
credidero, si ambitionis fuisset negligentior,
quod in vera medendi fundamenta per muni-
ficentissimam Dei gratiam pervenisset. Sed ut
ambitio est tumida, suspensaque semper ex alie-
nis arbitriis, ideo Deus permittit in incertum
14 semper fluctuare ambitionem. Inconstans ergò
Paracelsus, nunquam potuit sibimet satisfacere
per tartari inventum, quocirca nunc ad com-
plexiones dein ad Astra, tum verò ad tria pri-
ma transcurrit, & ipsa elementa invocat, ut mor-
borum causas stabiliret. Etenim accusat nunc
crystallum, in quarto gradu caloris, ut ignis
prolem; tum verò, ut aquæ filiam, ait summo
frigore induratam. Dein ingentem vitri cu-
mulum, continuo igne exustum, ac (frivolè
imminutum) in beryllum transire affirmat, tar-
tari sui oblitus, & primis qualitatum comple-
xionibus per gradus elementales addictus, be-
ryllum Cœli, & altioris ignis prolem affirmat.
Immemor se in suis Helvetiorum rupibus vi-
disse, glaciem immani frigore, forte à mille an-
nis constrictam jacere, non tamen crystallum
esse; sed permanere glaciem, ut ab initio. Non-
dum ergo plena requie, in tartaris quievit, se-
quacium oculos & credulitatem perstrinxisse,
sibique gloriosum nomen fabricasse, confidens
ad aliam anchoram, spei suæ postremam con-
fugit. Metaphoram microcosmi, in ipsam nem- 51
pe veritatem transsumsit. Volens nos omnifa-
riam, & plenè, totum ad amussim universum
exprimere, atque reipsa continere in omnibus
differentiis terrarum, montium, fontium, lapi-
dum, fodinarum, plantarum, piscium, avium,
quadrupedum, reptilium, stellarum quoque,
cum omnibus proprietatibus, motibus, tempe-
statibus, morbis, defectibus, & alteritatibus eo-
rundem. Asseverans, nisi hoc penitus fundi- 16
tusque sciamus & credamus, scienter, perspica-
citer, distinctè, certissimè, profundissime, pro-
prissimeque, in unoquoque creatorum nos fo-
re inhabiles ad Philosophiam, ad exercendam
medicinam, vel ad disputandum contra suas
hypotheses. Quinimò hanc particulam indu-
biam, opticamque scientiam, decuplo facilius
addisci ait, quàm insalutiferum latinum. Quo
elogio apud suos creditur, horum scientiæ præ-
fulsisse, qui nupero orbis testimonio incurabi-
les morbos solus expugnavit. Sic & Aristote- 17
les, ad Philosophi autonomasiam aspirans, spre-
vit contradicentes suis & falsis quidem initiis.
Non secus atque nigromantici sibi fidem po-
scunt, citra demonstrationem. Sit æterna Do- 18
mino meo laus, & gloria in omni benedictio-
ne, qui nos non ad imaginem impurissimi
mundi; sed in typum divinæ suæ imaginis pla-
smavit, in filios electionis & cohæredes, suæ id-
circo gloriæ per gratiam adoptavit. Dolenda
certè, atque nimium miseranda illius similitu-
dinis esset conditio, quæ nos subter legem o-
mnium calamitatum hactenus subegisset, à crea-
tione usque adeo & ante peccatum dumtaxat,
ut tam abjectæ rei sculptrum essemus: quasi
mundus pro seipso, non autem pro nobis tan-
quam fine ultimo conditus esset: nos autem
pro mundo, cujus nimirum tantum icones es-
semus! deberemus nimirum calculosi fieri, ut
saxa & rupes repræsentemus. Adeoque omnes
omninò essemus calculosi ex æquo, leprosi, &c.
Vel non omnes æqualiter microcosmi. Enim-
verò cum simus ex creatione, id quod sumus, &
calculus fieret, ut rupes repræsentemus: Iam
mors & morbus erant antè in nobis, quam esset
prævaricatum. Facessant hæreses. Neque enim
caducum omnes patimur, nec qui eo laborant
illum habent, ut quandoque tonitru vel terræ
tremorem aut suæ inconstantiæ ignotum aëris
Lorind repræsentemus. Nunc autem si hujus
saltem tantillum verum esset, utique secun-
dum justitiam qui patitur damna, deberet quo-
que percipere utilitates Microcosmi, usque
adeo,

adeo, inprimis volare deberemus: cum rationabilius sit, nos aves referre citius, quàm saxa, aërisque aut aquæ procellas. Facessant ergo è natura sensus allegorici & morales. Natura pertractat entia, qualia revera & actu subsistunt, in entitate substantiali, ac profluunt à radice seminis, usque in tragœdiæ epilogum. Nec aliam interpretationem admittit, quàm per fieri &
19 esse, ex causis ordinatis. Adverto etiam, Paracelsum invento Tartaro, ac in morbos introducto, nondum sat securum stetisse: siquidem etiam Tartarum, primis nostræ constitutionis initiis immiscet, adeoque nec ipsa rerum semina, à Tartaro eximit: sed radicaliter intimè, atque pœnitissimè Tartarum seminibus immistum vult, quo morborum hereditariorum seminarium inveniat. Cujus denuo mistionis ob-
20 litus, ridiculum dicit. Mulierem inquit, à virili spermate conceptum Tartarum separare, in se rapere, recondere, & velut anatomizato semine, se Tartari illius hæredipetam constituere. E converso, nunquam vini spiritum sic per circulationes possibiles depurari, quin non adhuc in se suum contineat Tartarum. Quasi Tartarus foret universi radix præcipua, vel illi immediatus comes. Ego verò scio, si quid peregrini materialiter in semine est, nullam sequi generationem. Denique, quod semen Adami, materialiter in Paradiso paratum, non generasset perfectiorem prolem, quàm deinceps quod à lapsu factum fuit in illo. Probant id inprimis Cain, & Abel. Tandem si Tartarus, tam intimè seminibus inolesceret, ut materialiter post multos à generatione annos, se à toto separando, causaret morbos hæreditarios: non sanè ille Tartarus, per Magnetem muliebrem tam citò separabilis esset: cum siquid è semine separaretur Gas sit, diametraliter Tartaro oppositum. Etenim si uterus, aliquid è semine separaret id trahendo contingeret; trahentium autem ea est conditio, ut pro se, & ad se trahant, & tum cessent: sin autem ad separandum, uterus extraxerit, jam non erit metus de malo hæreditario, siquidem uterus, sequestrandi noxii vim habet. Denique, tametsi morbi sensim in palæstram venerint, nunquam tamen semini permistos fuisse materialiter, per modum Tartari, non Tartarum, non cretam podagricam in semine præexstitisse: sed morbos à parentibus traductos, latère characteraliter, in
21 vita media, Archei, cujus sigillum, tandem sua dierum sub maturitate erumpit, corpusque sibi idoneum fabricat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni proprietate requisita seminum. Nam & morbus, est naturale constitutum de semine proveniens, Archeo constans, ut efficiente causa. Rusticè alioqui censum est in 22
Scholis, corpora morbosa materialiter confluere, ad generationem hæreditarii defectus. Idiotismum quoque continet morbum, extra numerum agentium naturalium, & entium corporalium excludere, cum & materia (quam ajunt morbificam) subindè ad digitum obvia sit, si oculis lustretur. Si ergò morbus, jam inter entia naturæ censu, quidni proprii seminis necessitate stabiliretur? Agrestis est Philosophia, quod Tartarus ab initio in semine 23
fuisset, & triginta post solidos annos, inciperet prima coaguli principia, sibique augmentum ac velut particularem Reimp. meditaretur, Idque totum, absque seminis directione. Deus non fecit mortem, nec ideo seminibus connexuit Tartarum, morborum materiam. Si enim Archeo seminali tam stupidi errores obvenirent, jam Rector naturæ habenas ejusdem deseruit, & genus humanum propediem ruet. Absurdum quoque dictum Paracelsi, quod ne quidem vini spiritus suo careat Tartaro. Nam etsi per seculum circularetur, revera nullum tamen unquam seponet Tartarum. Paracelsus 24
enim, qui illum spiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperit, bonæ suæ fidei idcirco credi vult, non secus atque alibi, ubi putat aquam quoties videri desivit, omninò in nihilum abire & de novo aliquando creari. Non enim sequitur: è spiritu vini fit sal in sale, Tartari coagulum suscipit: ergo spiritus vini continet Tartarum. Quoniam etsi omne coagulatum, Tartarus esset. (Quod non) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis fiunt. Puta ex gramine lac, ex lacte sanguis, & ex hinc semen humanum fit. Non tamen gramen hominem in se continet, ut nec gramen lac vaccinum. Prodit ergo idiotismum suum, quod 25
velit omne corpus, quomodocunque coagulabile, esse Tartarum. Id est totam naturam esse Tartarum, ad introducendam morborum causam, etiam ex defæcatissimis liquoribus. Perinde enim fuisset, dixisse materiam morbificam sumi de corporibus creatis: at quid tum, præter se ridiculum fecisset? nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quàm unquam coagulabile, sub Tartarum stringit, ad morbi causam inveniendam? Quid enim novi adfert, quod antè non sciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus scivit morborum causam materialem esse coagulatam, vel

coagulabilem? Per nomen Tartari ergo, saltem oculos perstrinxit. Cum corpora coagulabilia, non assumant duritiem, aliunde, quam ex proprii seminis destinato: non autem per modum, quo vinum & fæx, agendo se constringunt. Inprimis hæc repugnant sacris & suæ ipsius thesi quæ docent, morbos à peccato advenisse in hominem, & thesis, esse virgini naturæ, inspersum Tartarum. Ac per consequens ante transgressionem, corpora in se habuisse coagula sua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ historia reperisset, si non Idiota, nullum liquorem subire coagulationem vi Tartari: sed Creatoris intentione, in seminibus elucescente. Ideoque quicquid condensatur est nova generatio: non autem præexistentis Tartari maturatio. Alias namque Tartarus ante peccatum in cibis nedum fuisset: sed tota natura nil nisi morbus fuisset, mortisque causa supplicium ante offen-
26 sam, & mors à creatore orta essent. Paracelsus enim, alibi perpendens, sapores in transmutato permanere, longius adhuc aberrans, putavit, essentias non mori, non corrumpi, non denique transmutari: sed in fimis animalium sospites permanere, persuasitque sibi, ubi saporum nulla vel tenuia forte vestigia remanerent, pristinas quoque essentias, sospites superesse; malè à Scholis edoctus, quod idem accidens, non migraret de subjecto in subjectum. Adeoque & transmutationes rerum negasset, si pressus fuisset. Voluit nempe stercoratos agros fertiles, quod in fimo, sospites vegetabilium essentiæ, radices satorum subintrarent, interitus nesciæ. Suæ non amplius doctrinæ memor, qua fimum animantum omni proprietate concreti orbatum, solamque esse ultimam materiam salium. Alibi verò vult, fimum, continere potissimam Tartari materiam, & hactenus non stercoratos Bohemiæ agros, fructus edere minùs tartareos, quàm qui fumine lapideo, sive terreo, vel demum fimis animantum impinguati essent. Quibus nimirum sub diu, longa annorum serie, hoc fumen terreum sponte liquescit. Quoniam hoc fumen magis agrestem atque petrosum Tartarum in herbis produceret, quàm fimi toties recocti & depurati in salium materiam. Quorum respectu fimi aliquot instar saponis è linteis eluunt. Eoque insolentiæ, cum suo Tar- 27
taro devenit Paracelsus, quod quoties aliquid vesicam roderet, aut stranguriam afferret, confestim id calcem Tartarum pruinosum, vel simile quid nominet. Quasi calx & tartarus, jam essent synonyma! quasi in medio lotii aliquid absque ustione calcinaretur! quasi calx non præsupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non sit, qui non anteà carbo. Tandem agnoscit & Tartarum medullæ, non coagulabilem. Quomodo autem hunc novit, quem videre nunquam potuit? Sibi enim in cunctis credi vult qui microcosmi entia, & proprietates omnes, perfectissimè novit. Sed cur Tartarum jam vocat ens non coagulabile! nisi ut omnes morbi velint nolint, suo obediant Tartari figmento? Etenim somnia microcosmica, non potui Christianus admittere, ut à Paracelso tradita sunt. Id est literaliter, & non metaphoricè intelligendo, qui sensus à rerum naturalium historia semper exulat. Nec Tartaros ejus tolero: sed juxta eundem Paracelsum dicam, *Nemini credendum, quod per ignem probare non potest.* Ideoque calcem, in nobis non consentiam cremari, ut neque in nobis Tartarum nasci, qui non nisi in liquoribus vinosis, Tartarum agnosci: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digestionum officinas ceu fabulam rejicio.

ALIMENTA TARTARI INSONTIA.

1. Medici hodierni paulatim assuescunt doctrina Tartari 2. Argumentum contra Tartarum. 3. Tartarus morbosus non esset creatura. 4. Tribulos & spinas non significare Tartarum. 5. Dua sorores uterina in natura. 6. Quo modo fiant transmutationes solidorum. 7. Apistieum. 8. Adynaton, imperti nentia aliquot. 9. Inconstantia Paracelsi. 10. Fimolum. 11. Absurda, ad Tartari positionem consequentia. 12. Archeus sibi praparat materiam, dum eandem non reperit. 13. Error Paracelsi, circa microcosmi Idaam in pane, circa anatomias effusas in cibis, & pharmacis. 14. Absurda alia. 15. Notabilia aliquot contra Tartarum cibalem. 16. Virilis atas minus obnoxia lumbricis. 17. Decepit Paracelsum, lapis denti adnatus. 18. Hinc natum aliud figmentum. 19. Probatur prafata assertio, & aliquot absurda deteguntur. 20. De lapide dentali aliquot absurda. 21. Frivolum Paracelsi. 22. Quid sit lapis dentalis 23. Ortus, & fiendi modus. 24. Oeconomia dentium. 25. Ætas sua dentibus. 26. Frigida cur denti hostilis. 27. Error circa duritiem calculorum. 28. Cur tenues calculi tandem pallidus oriuntur.

tur. 29. Inconstantia Paracelsi. 30. Ejusdem neglectus. 31. Instantia axiomati illata.

1
Munctiores Medentum , paula-
tim sic à Scholis humoristis rece-
dunt, ut cum Paracelso omnes
propemodum jam morbos uni
adscribant Tartaro. Quare opor-
tuit , meæ depingere pœniten-
tiæ exordia , & quousque me seduxerit olim
juvenilis , & inconsiderata credulitas. Interim,
cum judicii consilium emanet ex intellectu per
gratiam Dei , cum libera assentientis voluntatis
electione , nolim quenquam cogere. Quisque
incoactus eligat, quantum recepta in intellectu
2 charismata veri ostenderint. Ego saltem verita-
tis naturalis & avidus , licet hebes indagator
meditari cœpi , si Tartarus aliquis sit in nobis,
cum proprietate subsistendi , neglecta nimirum
atque peracta , omni in nobis digestione , à re-
tenta potestate , reassumendi coagulum invitis
nobis ; ille vel erit miraculosus , sive superna-
turalis , vel planè naturalis vel præstigiosus, sive
diabolicus. Qui , licet non sit supra naturam ,
propter inconsuetum tamen in natura ordi-
nem, sequestratur in classem peculiarem. Quic-
quid autem solum per artem subsistit, cum for-
mæ essentiales sint seclusæ ab Artificum pote-
state, ens artificiale inde oriens, non cadit sub-
ter considerationem medicam. Ergo à sufficien-
ti enumeratione partium commendatur præ-
fata Tartari divisio. Denique etsi Tartarus es-
set morbosus & hactenus præter intentum na-
turæ humanæ , non esset tamen in sui entitate
præter naturam ; cum omne ens materiale gre-
mio naturæ claudatur. Itaque sive Tartarus sit
supernaturalis , sive merè naturalis, saltem esset
creatura : creatus ergo Tartarus esset ab initio,
cum nullus deinceps à peccato creatus legatur,
neque materiâ ulla formaliter per maledictio-
nem transmutata. Ergo Creator fecisset suppli-
3 cium ante culpam, & mortem in materia. Quod
repugnat veritati & Textui. Quomodocunque
ergo sumatur Tartarus, non fuit creatus à Deo :
4 ergo non est ullatenus. Semina quidem tribu-
lorum & spinarum , Agricolis primis sunt pro-
missa , non quod exin per maledictionem nova
creatura , singulis alimentis in Tartarum esset
transmutata aut immista , quæ ante lapsum non
fuisset : nam maledictio pecatum prægressa es-
set, & pœna illata ante reatum : Paracelsus enim
noscere debuisset , in natura duas sorores u-
5 terinas inter tangibilia. Resolutionem nempe
& coagulationem ; quæ alternatim se mutuò
recipiant. Liquor namque solidescit , & solida
liquescunt vicissim. Eò quòd vicissitudo sit lex
scripta in ære corporum. Siquidem nunquam 6
corpus solidum transmutatur in aliud , quin
prius per resolutionem reducatur in primam
sui materiam, quæ liquor est, quam nempe ha-
bebat antequam coagularetur ; Nec credendum 7
aliquod corpus esse hodie , cujus materia non
sit ab initio creata; nec post primum sextiduum
aliquid in corpore fuisse vacuum , quod nova
deinceps Tartari creatione post peccatum, fue-
rit repletum. Multoque minus , quod Deus
Tartarum nobis in tribulos & spinas creasset ,
quem Protoplastus, & capitalis transgressor,non
multò magis principaliter, originaliter , & capi-
taliter sensisset, & consequenter omnes pariter
morbos , quos inde oriundos comminiscitur
Paracelsus. Cum Deus non sit personarum ex-
ceptor: sed justus atque severus vindex , pro
meritis uniuscujusque. Denique plurima me 8
impediunt credere, Tartarum aliquem prodi-
toriè in nos ingredi , quodque licet nostra di-
gestione ritè sit subactus & transmutatus , post-
ea tamen suæ malignitatis memor , sese à boni
alimenti consortio sequestret,retineat antiquam
suam nocendi inclinationem , & antiquas coa-
gulandi hostilitates. Enimverò quantumvis A-
dam non peccasset , non tamen proin vinum
absque tartaro, lac absque caseo ; fluvii citra la-
pides, & cibi absque excrementis fuissent. Ster-
corum nimirum emunctoria erant antè pecca-
tum nec destinata , ut saltem post prævaricatio-
nem suis usibus servirent. Sanè ipse vini tarta-
rus, hunc inventorum tartarorum primus delu-
sit, nescium , quod ille tartarus ex creatione ,
tanquam utilis atque bona creatura provenisset,
habens proprios fines , juxta intentionem Dei.
Quantò magis, quod hic tartari morbosi inven-
tor fateatur tartarum , vino præstantiorem : ex-
crementum autem non sunt præstantiora cor-
poribus, quorum sunt recrementa. Saltem non
est rationabile magnam virtutem possideat ens,
quod à peccati maledictione emersisset in natu-
ra. Sin autem corpus in quantum coagulabile
tartarus sit,jam totus universus ab hoc reatu non
erit immunis , quin sit filius maledictionis &
non creationis. Denique vini tartarus , ebulli-
tione aquæ resolvitur , atque evaporata aqua,
rursus in pulverem concrescit , qui cremor jam
dicitur. Ast semel nostra subactus digestione ,
non amplius dein in pulverem coagulatur. Pro-
ut enim aquæ bullientis est dissolvere : ita dige-

9 ſtivæ opus eſt, tranſmutare. Impii ergo conſilii Medicus eſſet, qui Tartarum potandum daret, ſi intus iterum coagulari poſſet, atque proditus vaſis adhæreret. Etenim ſi abſoluta digeſtione quicquam, retineret vim coagulandi priſtinam, atque eatenus aliquot morborum centurias pareret, id omni prærogativa ipſemet vini Tartarus eſſet, ſub cujus ſigno jam cæteri ſua dedere nomina, penes Paracelſum: Atqui vini Tartarus, à digeſtione cæterum non coagulatur amplius in priſtinum, quinimò ſpem omnem indurationis ſeponit, adeò ut muccagines è ſtomacho detergat: ergo multò minus Tartari ci-
10 borum id poterunt. Porrò, ſi quis e terra Tartarus in cibos ingreſſus in nobis rurſum coaguli terreni hauſta concilia reſumeret, Is ſanè prius in herbis & pecoribus, adeoque in cibis ipſis eaſdem tranſmutationis leges ſubiens, aut Tartari inſtar, ab iiſdem relegatus & ſeparatus fuiſſet, vel alioquin in illis agreſtem coagulandi naturam amiſiſſet: Atqui cum in cibis, iſtam indurandi proditionem, non exercuerit, neque Tartari proprietates retinuerit aut habeat: quo pacto quæſo, eam potius in nobis reſumet, quàm prius, dum herba, aut poſtea dum pecuina caro fieret? Quomodo enim ſuæ proditionis obliviſcetur prima ſui tranſmutatione in herbam, & ſecunda dein in belluam, eamque tertia ſui tranſmutatione, prius repetet in nobis, cum olere, cum lacte? Verum ſi formaliter tranſmutatus fuerat, Tartarique eſſe, atque proprietatem amiſerat, dum ſpiritum vitalem & ſubſtantiam braſſicæ, graminis, lactis & carnis indueret, vereque vitalis factus in hiſce, depoſita feritate Tartari, quomodo inquam, & unde coagulandi Tartari morboſi, inveniet in nobis ſua antiqua & immutata principia? vel ſi non depoſuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, ſanguis, ac tandem, lac fieret: quare ſe non oſtendit hoſtem palam? Nec enim Philoſophia permittet, quod & Tartarus ſimul & braſſica eſſet, aut tandem ſanguis
11 vivens & ſimul Tartarus. Quocirca, ſi Tartarus ſuam amiſit eſſentiam, atque in alienam abivit, non potuit ſuam retinuiſſe multoque minus, à privatione ad habitum, potius in nobis tranſiiſſe, quam in herbis, quam in brutis. Tandem ſi ſit Tartarus realis in rebus, certè is eſſet perſeverans, per omnes corporis tranſmutationes, nec à ſublunarium poteſtatibus quicquam patiens, qui tot ſibi invicem tranſmutationibus ſuccedentibus, nil prorſus pateretur, niſi à ſolis nobis ſumtus. Aſt hoc, eſt abſurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puro non eſſet familiare. Imo vel ager, quarta vice rapis in eo natis, ſtercoratus fructus proferret, nullo prorſus Tartaro onuſtos, vel abſurdum eſt, quod tertia, aut quarta vice, ſaltem Tartarus ſe manifeſtaret, antea occultus. Porro ſi unumquodvis creſcens proprium ac inſeparabilem in ſe Tartarum haberet, ut in nobis dumtaxat: non autem in brutorum lacte, & ſanguine, fieret Tartarus ex deſtinatione; neceſſe eſſet, Tartarum, à Creationis exordio & non ab increpatione peccati incœpiſſe. Sin autem Tartarus, non aliis creaturis, ſed nobis ſaltem Tartarus fieret: Iam eſſet ejus origo ſupernaturalis, nulluſque morbus naturalis: ſed omnis morbus miraculo oriretur: eſſetque noſtra digeſtio vilior ac vita brevior quàm viliſſimæ beſtiolæ. Cujus nempe digeſtio ad veram tranſmutationem eſt, illorumque reſpectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculosè in prima materia immutati. Hoc inquam deſtruit Philoſophia, docens, nunquam fieri tranſmutationem abſque morte, & occaſu prioris entis, & termini à quo, deſtructione, ne ſcilicet unica res conſiſteret ſimul in duobus terminis eſſe. Vt enim herbæ ſuccus cruor fiat, neceſſe eſt, prius perire eſſentiam ſanguinis herbalis, cum proprietatibus Archei ſui, & hactenus etiam perire omnem Tartarum, in tranſmutatione rerum ſingula. Quid ſi lapides in ceraſis, perſicis, meſpilis, piris, &c. Sint fructuum illorum creati Tartari, ſanè debuiſſent potius deduci in Tartarorum ſcenam, & in morborum cauſas, quam ipſemet vini Tartarus. Qui in aqua bulliente reſolvitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & pernicioſæ eſſent, quæ ejuſmodi fructuum putamina, pulvere tenus, ſuis propinant ægris, quatenus quicquid per noſtras liqueſceret digeſtiones, Tartarum contineret, noſtroſque calculos propterea neceſſariò augeret. Quinimo, dato Tartaro in cauſam morborum, neceſſariò nucleus, ſine putamine in ceraſo, antè peccatum fuiſſet, adeoque omne creatum à peccato deinceps eſſet immutatum, uſque ad ſcientias & ideas ſeminum, prioremque indolem, & figuram exuiſſet ac modò creſceret ex maledicto, non autem virtute benedictionis: *Creſcite & multiplicamini.* Fruſtra itaque ejuſmodi fructuum teſtæ, tanto decore ornantur, providentia ſignantur, ſervantque ſpecificam identitatem ubique, ſi excrementorum ſive Tartarorum ſint proles, atque reliquiæ ſi non ſint opera deſtinata ſeminum;

num; sed accidentales Tartari structuræ. Sic quoque trans cerasi stipitem (exiguum sanè filum) liquor mearet, tantæ indurationis futurus Tartarus, qui in caudice, aut corpore cerasi, sui nequicquam concrevisset, at saltem circa nucleum. Quinimo Naturæ destinatio potior est, & prior circa pellem, & putamen cerasi, quàm circa succum vinalem ejus. Adeoque natura excrementum intenderet, ante rem ipsam. In nobis verò, solo dentium contactu, mox Tartarus induresceret. Insigni quoque scientia Tartarus polleret, quod nondum per plantam assumtus vagatur, nec etiam dum a bruto masticatus conteritur; sed penes solum hominem in Tartarum formaretur, alibi verò coagulari nolit aut nesciat. Equidem si in fructibus, Tartarus suas non sequatur destinationes: sed prius tantùm in homine; vix credam, hoc mandatum ipsi divinitus injungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, si quicquam ciborum, à proscripto consueti in natura intus degeneret, id vitium nostrum esto: non rerum Tartaro gravidarum. Sin autem in rebus Tartarus lateret, error esset in Archeo, ex inscitia legum na-

12 turæ suæ. Absurdum id esto. Negare videlicet per digestionem posse digestum atque transmutatum à pristino vultu & propensione sui seminis mutari in naturam digerentis. Enimverò ex unico & homogeneo succo quadringentæ herbæ ac totidem diversæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex similari illo succo pro ligno separetur id, quod plus resinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem succo terræ separationes fiant, quot diversitates in præfatis plantis. Absit. Indignum id Archeo, qui plenariè novit minus vitæ suæ mediaque sortitus est, ad perficiendum quæ sibi sunt agenda in materia, sibi substrata. Etenim ex seminibus nil quicquam separatur pro radice, caudice, folio, carne, osse, cerebrove. Diversitas membrorum non trahitur ex veritate univoci liquoris. Non enim Archeus indignus est paucula & imperceptibilis diversitatis illius in seminibus, penes quem pendet omnis alteritas, & cujus videlicet præexsistentis dispositionis ipse Archeus principalis & unicus faber est. Ab eodem scilicet Vulcano dimanant rerum diversitates, non minus quàm diversitatum proprietates. Alias namque Archeus non esset transmutator: sed tantùm maturator & coquus. Nonnè enim lignum fuit succus in sui initio? adeoque merus herbaceus liquor induruit vi seminali? non autem præexsistente duritie in ma-

teria. Absurdum quoque istud Paracelsi, quod 13
etsi non actualiter exsistant materiales dispositiones membrorum heterogeneorum causæ, saltem insit spiritualis idea humana pani, sine qua cibus non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatomiam essatam, eamque arte visibilem jactitat. Arbitror in eodem pane sic una fore, ideam passeris, carpionis, suis, bovis, canis, equi, simiæ, &c. Quæ ideæ penetrarent humanam in eadem buccella panis, adeo ut Paracelsus non ostenderet ideam humanam semper, quin subinde suillam offerret: nisi spiritualis separator adesset, qui ideas cæteras ab humana quoties vult, removeret, qui nempe se visibilem in idea humana, quibus vult, patefacit. Apage cum seriis nugis in Medendo. Porro faba sata sub lucem mox prodit faba, nec amisit partes heterogeneas in radicem, caulem, germen & folia propagandas. Sed dato quod in rerum seminibus fieret separato, juxta constituendarum partium varietates, quanto ergo curiosius Archeus invigilavit separandis Tartaris è cibo? Verumtamen si detur Tartarus aliquis 14
in cibo, ille sanè nunquam in venas intromittetur, nisi dum in verum chylum fuerit conversus, Id est, Postquam desierit esse Tartarus. Ideoque sublata coagulatione non est amplius materia tartarea: alioqui totus universus nil nisi Tartarus esset. Adolescens enim quidam nobis- 15
cum Caleto solvens, dies octodecim integros navigavit Bilbaum usque, atque indies non minus edebat quantum sex diebus in terra comedisset: semel autem nono, atque iterum decimo octavo, ad exonerandam alvum secessit: excrementum autem vix superabat duorum ovorum magnitudinem. Vnde infero tantum ciborum molem mutatam, & consumtam in succum: Mox alendo difflabilem. Si itaque cibi, Tartarum continerent, nec adolescens ille hunc excerneret, necessariò ægrotasset: cum nimirum Tartarus non digeratur aut vertatur in bonum sanguinem: sed prorsus juxta leges Tartari, in venas raptus coagulari debuisset: attamen deinde supra quadriennium sanus vixit. Concidunt igitur tartareæ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo non parum emaciatus convaluit: non potuit autem à multo cibo abstinere, quod valdè famelicus esset! nec tamen sexagesimam sumti cibi partem dejecit per intestina. Ita ut quicquid pridem per excrementa solet dejicere: tum sibi in carnem resarciebat: Sic namque robustior stomachus duriores etiam cibos facile coquit, absque no-

cumento aut Tartari memoria, quos tamen se-
ipso pridem factus ignavior foras, ut verum ex-
crementum secernit Archeus scilicet, quando-
que intus luxuriat, dum nimis sibi volupe cor-
rumpit superflua, quæ aliàs sibi sunt innoxia, at-
que proscribit, quicquid sibi placet minus, li-
cet enchymum. Nam quicquid superare non
vult, non id intentat, non aggreditur: sed à
se repellit & condemnat. Quantum autem non
resolvit, specie liquoris diaphani: sed turbi-
dum, vel colore imbutum relinquit: id totum
ut inutile decurrere desinit. Plenè autem reso-
lutum, sibi idoneum eligit, retinet, ac confor-
mitate adaptat, intrò trahit, penesque se hospi-
tat, omnis tum coaguli propensione exutum,
eamque non nisi à membrorum alendorum Ar-
cheo mutuat. Quantum autem Archeus semel
spreverit, aut est recrementum in se ipso, aut
tale evadit mox, propter repulsam. Quicquid
verò semel repulerit, id postmodum nunquam
assumtum iri speret. Patet igitur, si cibi non in
bonum cruorem mutentur, id digestionis vitio;
non autem alicujus Tartari ergo, evenire. Tar-
dior, namque ac delicatior digestio, quæque
multo velut mangonio nauseat, parum sibi ab
euchymo cibo multo, reservat: reliquum ve-
rò, non secus ac proprio indignata torpore ex-
territa per affluentiam contemnit. Memini e-
nim gallum furfure triticeo saturatum, excre-
visse furfures integros, absque farinæ flore, mox
autem fame pressum, egestos furfures iteratò
comedisse, & in secundo fimo, omnem furfu-
16 rem, in liquidum excrementum rediisse. Vndè
didici, si quicquam inter excrementa appareat
minus comminutum, aut mutatum: id non
esse vitio Tartari, sed digestivæ errore. Quo-
circa etiam conjeci, virilem ætatem minus
lumbricis obnoxiam, quàm sit senilis aut pue-
rilis. Vnicus enim panis, in hoc, totus fere re-
ducitur in cruorem, qui in illo in excrementum
cedit. Cruor item fit os, caro, jecur, cartila-
17 go, &c. Variasque subit indurationes, non Tar-
tari ergo: sed transmutativæ virtutis Archei.
Finaliter igitur nullum Tartarum in cibis ad-
mittere cogimur aut possumus. Paracelsum e-
nim decepit, quod cerneret subflavum lapi-
dem dentibus adnasci, qui quanquam nec alibi
in corpore, neque foris in mundo sibi parem
haberet; quia tamen calculo vesicæ in duritie
quodammodò responderet, temerè affirmavit
hunc dentium lapidem, esse ciborum Tarta-
rum. Duriorem insuper, quo propinquior cibis
& ori esset: denique putans, nil cibalis tartari
ad vesicam pertingere, dixit, renum, & vesicæ
calculos, tantum esse tartaros potuum, non ci-
borum. Ejusque apprimè proprietatis, ut du-
rior esset, quo longius ab ore pergeret. Com-
mentum sane facetum, quod etiam eo durius 13
illi imposuit, quo diutius in eo perseveravit.
Nam patefecit in eo, se nec tartari, nec calculo-
rum, imo neque lapidis dentalis originem ma-
teriamque scivisse. Ideoque & perperam tarta-
rum, in morborum quorumvis genitorem at-
tulisse. Quæ sanè heic largius explicanda sunt.
Inprimis ergo supponam, cerevisiam ex optima 19
saluberrimaque aqua, (puta pluviali, & ab omni
tartari suspicione defæcata) & gravis, fieri ac
bibi à calculoso sive in Lithiasin prono, non uti-
que tamen proinde hic erit à calculo immunis,
eò quod suus potus non habeat nisi materiam
cibalem, non autem tartarum potuum. Quo-
circa si Paracelsus fabulas non dictavit, nun-
quam illa cerevisia suppeditaret materiam cal-
culo. Imo Tartarus (quem fingit) in granis
cerealibus, amitteret suam proprietatem ciba-
lem, coagulandi se procul, & assumeret proprie-
tatem tartari potus, sola sui coctione. Et per
consequens, idem accideret pani ignem exper-
to, ut & cibis reliquis, essetque regula præfata
Paracelsi dumtaxat pro cibis crudis, Adeò ut
qui solis coctis vescitur, non esset aptus pro la-
pide dentali. Quasi qui bibit aquam puram di-
stillatam, non esset subnoxius calculo! Quod,
de Imp. Frederico tartarum horrente, ipse Pa-
racelsus negat: vultque & aqua pura, coctaque
potos, tartaris subnoxios, eo quod aqua bulli-
ta semel facile putrescat. Putredo ergo, cujus
ratione Tartari satiscunt, jam Tartari mater fiet,
quæ unica aliàs solet coagulatorum esse inimi-
ca. Quasi verò decocta sive jusculа carnium,
aut non essent putredini obnoxia! aut insalu-
bria quatenus bullita! aut Tartarus in aquis
non coctis balsami loco esset. Cur ergo Para-
celsus præservativa præscribit, pastu singulo
masticanda, ne tartarescat potus, si hic amise-
rit Tartarum per ebullitionem? vel si per ebul-
litionem, aqua nil passa fuerit, cur illam ait insa-
lubrem, cito putrescibilem, & anhelitus fœ-
tentis causam? Quod si lotium fiat è potu, ci-
borum mistione saturato; quomodo ergo vult
calculos renum, & vesicæ, ex solo potuum tar-
taro, non item & ex promiscuo tartaro cibali?
An fortè dicere intendit, neminem mejere cibos
solidos? At stultum id, si seriò dicatur. Si verò,
illam esse velit potui proprietatem, ut Tartarum,
eò duriorem efficiat, quò longius delatus fuerit.
Atqui

Atqui saltem tum malè contra ciborum Tartaros distinguet Tartarum potuum. Cum cibalis, æquè benè immisceretur, atqui innati potibus Tartari, si qui essent. Quid enim iter aut mora darent Tartaro potus? aut quid hic acquiret decurrendo pro sui induratione? Siquidem calculus non à calore, cursu aut digestione coagulatur (ut suo loco patefiet) sed à seminali radice, interni sui coaguli. Necesse ergo esset, quod Tartarus, minus exquisitè cibis, quàm potui inhæreret: Inprimis huic contradicit cerevisia, quæ etsi aqua constet, non Tartarosa: tamen non minus calculos, & lapidem dentium gignit, quàm aqua simplex. Secundò contradicunt aquæ, quæ cadendo, mox ad obvia quæque lapidescunt, eoque minus, quò longius, à sui scaturigine deflexerint. Quapropter cum sub digestione, contingant recrementorum separationes, quæ digestio deest fluenti aquæ: potus certè sub primo digestionis examine, omnem exuret calculum, longeque durissimum atque sincerissimum. Ac nimium laxè Tartarus in cibis appenderet, qui sola masticatione, quamprimum dentibus se affigeret, seque è cibis segregaret, in quibus per tot annorum circulos, & formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.) metamorphoses, clanculum delituisset an-

20 tea. Sed sodes, quænam vis separatrix inest dentibus, quæ nuda molari contritione ciborum, nedum Tartarum in sanis desumeret extra cibos: sed & simul grossum à subtili & durum à minus solidè indurabili fit segregando? Quod si hoc non evenit, partium tartarearum sequestratione & electione: ergo totus cibus ejusdem esset conditionis, & quicquid ciborum est, id totum adæquatè esset tartareum. Hactenus ergo Deus fecit mortem, & non omnia quæcunque vidit, erant bona, si omnes cibi Tartari & excrementa sint. Quare saltem ollæ culinariæ non affigunt dentalem tartarum, ad crassitudinem aliquot digitorum? dumque fœtidum atque olidum pro more dentium? Quomodo enim Tartarus ciborum, solo morsu à cibis separatus, poterit affigi mordendo, si dentes mordendo sese abstergant & madent? Imo Tartarus iste omnium dentibus æqualiter absque exceptione adnasceretur, eò quod concurrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & masticatio. Atqui plures etiam incurri suos dentes ab isto lapide immunes habent: Etenim præter Æthiopes, quorum gingivæ desinunt in acutum cuspidem super dentem, hi inprimis non facilè lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingivæ tument cruentæ in obtusum finiunt, & malè dentibus associantur, iis frequens coacervatur ejusmodi lapis. Princeps Radzivilius narrat millenas mandibulas in Ægypto observasse cadaverum jam à bis mille annis balsamo mumiali conditorum. Et nullam reperisse, cui dens defecerit, cariosus aut denique ater esset. Ea est nempe climatis bonitas prodentibus & nitore eorum: quæ sanè luit aliunde. Quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippitudine aut notabili oculorum vitio. Denique si dentium ea esset proprietas, ut Tartarum ejusmodi à cibis segregaret. Iam omnium prorsus dentes æqualiter fœtido tartaro obsiti essent. Itemque si aliqua series dentium concatenata, & manu detenta per cibos contusos duceretur, vel cibi cum illa serie, velut pistillo contunderentur, abluereturque series tantundem, quantum unicus haustus, ex professo sumtus, nobis dentes eluit, non tamen unquam ullus lapis istis dentibus adnasceretur, multoque minus, qui fœteret instar lapidis dentalis; quippe qui anhelitum cadaverizat. Febricitanti dein, quin quatriduo nil edit aut masticat, non deest sua proin dentibus mucilago tandem lapidescens. Imo ipsi copiosior est, quàm benevalenti. Patet ergo quomodo mucilago lapidescens, primùm circa radices dentium, qua extra gingivam emicant, non fit Tartarus ciborum. Deinde quod merus potus etiam causaret in propinquo eandem duritiem, quam fingit propriam Tartaro ciborum. Alius demum edens nihil, bibensque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium &c. masticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti suis attingens dentibus: attamen quotidiè lapidem dentibus affigit, non alias, quàm comedens. Item à singulo pastu, tametsi os atque dentes exquisitè abluantur, tamen manè nova lapidescens mucilago fœtensque circa dentes versatur, quæ saltem ex cibo remansisse nequivit: quæque si Tartarus ciborum esset toties hic etiam diversus esset, quot sunt ciborum alteritates. Quem Carthusiani eundem & æquè olidum habent, ac carnivori: Item qui simplici pane & pomis vescuntur, non aliàs quàm qui caseum saltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant) loco panis & aqua vivunt, cum Norwegiis, crudo siccatoque pisce contentis. In eodem lapide conveniunt omnes. Exceptis paucis felicioris dispositionis. Frivolum ergo inventionem Tarta- 21
ri pro morbis fundasse ex Tartaro ciborum, propter

pter lapidem odontalem. Qui certe inprimis
non ex microcosmica somniata proprietate de-
fluxit, quod Macrocosmus nuspiam fœtentem
lapidem suis masticando dentibus adfixerit. Si
itaq; non ex Tartaro ciborum lapis sit, nec certe
etiam ex Tartaro potuum erit, quippe qui rarò
dentes attingit, celeriter transfluit citiusque
Tartarum eundem ablueret quàm apponeret.
Dicam ergo unde Lithodontos materiam & ef-
ficientem habeat. Utpote exinde adhuc consta-
22 bit rationes Tartari esse vanas. Indubium est
ergo linguam tunica fimbriosa, instar Holoseri-
ci vestitam esse; & si quid de cibo aut potu in
ore commaduerit, hoc intra fimbrias istas obti-
neri donec eodem madore sint repletæ. Non est
attamen istud ciborum ullus, aut potuum Tar-
tarus, tanquam esset separatum coagulabile, à
non coagulabili: sed est tota in solidum sub-
stantia cibi, quæ per salivam forte commaduit,
detentaque est intra istud holosericum. Quin-
imo derasa ista sorde, abs lingua non acquirit
tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque
demum tepore arescat. Fœtet quidem nec ta-
men omnino pro odore cadaveroso lapidis den-
talis. Nam si mox à pastu, lingua abradatur scal-
pro, vel duriore fricetur linteo: manè quidem
minus mucilaginis, iterum abrades: sed non
proinde minus olidæ. Simile invenies de den-
tibus. Intellige ergò hanc linguæ saburram, non
ex solis cibis, sed ex saliva, linguæque recremen-
to nasci. Si enim cavo dentis detentus cibus,
idem cujus recrementum in linguæ tunica est
imbibitum, pernoctaverit: fœtidiorem longè
halitum exspiravit, quàm præfata linguæ abrasa
mucilago. Sic quoque inter gingivas & maxil-
lam, utut à cœna os ablueris, singulo mane, al-
ba quædam mucilago coacervatur, quæ inde
per linteum abstersa, & adsiccata, olet proprio
fœtore. Obliquè ergo transeundo, annotabo,
hanc linguæ mucilaginem, potissimum esse cau-
sam, difficultatem in faucibus orientium, con-
sequenter quoque, hisce malis, subnoxios, se li-
berasse frequenti scalpro, ut à singulo pastu vi-
delicet atque mane linguam scabant. Partes si-
quidem teneræ atque vicinæ hanc horrentes
mucilaginem dum putret, excandescunt, horri-
do sibi contagio, ideo phlogosin tenuem accen-
dunt, ob præsentiam sibi hospitis exotici. Non
est autem dentalis ille lapis, filius salivæ, aut ci-
borum: cum neutra, nequidem utraque simul,
unquam queant coagulari, in ejusmodi duri-
tiem, multoque minus in odorem adeo puti-
dum, infectantem decies millies quotidie, to-
tam oris putidique anhelitus auram. Dudum
mecum admiratus, generationem tam fre-
quentem, olidam manifestam per tot secula &
virorum ingenia ignotam mansisse. Pavens ita-
que ingemui, quid ergo circa abstrusiora, à
Scholis actum esset! Dicam quid me rerum
Magistra docuerit: In ore, nil versatur præter
salivam, cibum & potum. Dentalis autem lapis 23
ex nullo horum est; sed primo ortu est albæ
muccaginis instar, quæ cras flavescit pallida:
inde tandem in duritiem lapidis vesicæ accre-
scit dentibus, à quorum gingivis incipit lutea,
& in dente non rarò nigris maculis manifesta,
imo & cariosum atque nigrum dentem efficit
Adeo quod totius corporis durissimum, atque
siccissimum (id est dens) citissimè etiam pu-
treat. Cognovi quidem, quod ciborum ac sa-
livæ mucilago concresceret: at nunquam in
lapidis consistentiam. Notandum ea propter 24
dentem, nedum in sui fundo sive radice nu-
triri: sed etiam lateraliter, ex ipsis gingivis.
Testes sunt ipsæ gingivæ cruentæ, vel minus
sanæ, dentibus non aptè cohærentes, quod
caveas sive fossulas, ad dentem malè nutri-
tum, abinde ab suæ indispositionis exordio,
relinquant, dentemque nigrore, extravenati
sui cruoris tingant. Tum postremo etiam, quod
dens, subter gingivam, acutissimi sit sensus,
quo extra eam caret. In tanta ergo sensus vi-
vacitate, dens vivit, ideoque & nutritur. Ex-
crementum itaque gingivarum, ut erat ex
præparato cruore, pro nutritione dentis; ita
quoque aliqualem suscepit determinationem
sive potentiam dentalis duritiei. Quod sanè
dentium excrementum, ubi muccaginem ci-
borum & potuum combibit, mox quoque fe-
stinat indurescere ad destinatam duritiem.
Quod enim libro de Lithiasi, de semine pe-
troso, adeoque de petrescentia, sive modo
fiendi in lapidibus dixi: Id quoque non incon-
gruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, to-
taliter convenit. Semel enim sigillum coaguli
semenque lapidescentiæ pro dente suscepit,
quod etsi recrementum jam factum esset, ad-
huc retinuit: non quidem ut Tartarus proin-
de esset; sed à determinatione Archei, qua
jam ad dentificationem destinatum fuerat. Cu-
spidalis gingiva autem optimæ sanitatis ibidem
signum est, ac ideò vix dentalem lapidem
creat. Etenim usque in sui finem denti conti-
gua gingiva non admittit dentem parere ex-
crementa, sed dentem conservat. Prout de-
tectus gingivis dens facile dolet, putret &
lapi-

lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris succinum refert, quodque hactenus Germanis *Augstein* per similitudinem dicitur. Aurium verò excrementum instar flavi unguenti nervorum punctionis magnum solamen. Non ergo insolitum est, dentes proferre excrementum hocque olidum è putido cruore resolutum cadaver. Siccatur namque muccago è cibis linguæ impacta, nec petrescit nisi admista fuerit excremento, quod inter dentem & gingivam insensiliter prorumpit. Id enim ut est dentis excrementum, duritiei determinationem hausit ab initio. Adeoque crustæ lapideæ specie illudit denti adnatum. Observavi quoque dentem accrescere usque in annum quadragesimum vera accretione. Nam qui oppositus est denti evulso attritionis penuria suam seriem superat, ac in oppositam intrat, usque in præfatum terminum. Dens igitur, postquam crescere desinit, vix indigus alimento, vel pauculo (eo quod sit substantia vix difflabilis) tum ergo gingiva pluris recrementi ferax est plusculum alimenti rapit, cruenta fit, tumidaque mox minuitur, ac velut cariosa evadit Hinc enim crebra Odontalgia, caries, cavitas atque putredo, præcipuè quibus in juventute mox tempestivè accretionem suspendunt. Dentes ergò, ut peculiari vivunt œconomia, ita & suas habent ætates, quas sic notanter
25 distinguo. Dens enim qui post octennium hominis candorem vitri opaci, (quod à colore lactis, *Lattimo* Artifices vocant) vel lapidis limacis refert, adolescens est.! Splendidus & politus est color albus. Deinde sensim pallescit: mox dein surdè albescit, tanquam ebur. Iuventus est dentis. Tum postea obscurè pallet, ut in syncopizatis & defunctis virginibus spectatur. Estque ejus ætas virilis. Atque tandem pallidè flavescit, ossis instar pristinumque amittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim distat cartilago à membrana, unguis à cornu tantundem quoque dens ab osse differt: frequens autem est odontalgia, dum decrescit gingiva, & dens ossicolor est. Postremò autem dens cariosus, cavus, niger, verminosus & olidus est ætas caduca dentis. Proinde frigidum denti-
26 bus hostile. Nam senium eorum accelerat. Pilorum canities senium eorundem arguit, etiam præter hominis senectutem, unusque pilorum, dudum ante alium canescit. Sic & senescit dentium unus præ alio. Vnde conspicuum est. Dentium unumquemque propria vivere quadra. Australes borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aëre dentibus benigniore. Puerorum dentes ante septennium facile cariem sentiunt, quia à succrescente alio propulsantur, è fovea alimento privantur, & excremento dentali onerantur. Iuxta tæsionem ergò gingivarum dentium tæsio; ab excrementi nempe pluralitate & feritate est æstimanda. Non secus atque cerebrum oblæsum plurimum mucci & quævis alia pars incommodata, sordes multas accumulat: sic dentes horumque nutrices partes, si sint oblæsæ, non modicum lapidescentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia verò istud excrementum non est tam ciborum exuvium, quàm humanum excrementum: Ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis dentalis. Qui Paracelsum circumvenit, Tartarique suspicionem in nobis auxit. Hinc igitur manifestum, cur ex eadem urina 27
idem lapis in renibus primum friabilis concrescat, & in vesica deinde longè durissimus. Non quidem quod in urina sit Tartarus, qui quò longius delabitur, eò sit durior. Puerile istud est. At sanè quilibet succus petrificabilis suam habet determinatam & non alienam duritiem, ex vi seminis proprii. Hic enim, sæpè mistus rei non petrescenti, in immensum durescit. Puta. Farina secalitia, non lapidescit: sed tandem resoluta in fimum, cariem aut vermem fatiscit. Veruntamen si calci, quæ suæ est arenæ conjungata, jungatur, lapideum, & non periturum cæmentum præbet. Sic pariter vesica, sub calculo hospite, plorans sui alimenti muccaginem, eamque lapidifico lotii succo commiscet, durum dat vesicæ calculum, longè à renum lithiasi secretum. Quapropter & renes diutino calculo vexati, non 28
amplius subrufum & sabulosum calculum proferunt: sed subalbidum atq; durum. Cum nempe absumta renum parenchymatis superficie, partes fibrosæ & stamina spermatica, consimilem albam muccaginem, de succo spermatico alimentario suppeditant. In quo non minus erratum hactenus, quàm si farinam secalitiam per se lapideam dixeris. Quæ ab adjuncto mutuat, quod ex se non habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita est; sed alimentum spermaticum, sub onere secretum, non per se petrificabile: at solum ex adjuncto. Sic nempe causas per se, à causis per accidens, sufficientes à coadjuvantibus, primitivas à transplantatis distinguendo, devenitur ad cognitionem rei. Plerumque 29
enim Paracelsus, corporum duritiem fictis Tartaris adscribit, alibi verò duritiem, omnem ex sale esse, sive ex uno de tribus. Vtrumque simul ut

ſtare nequit (cum unum de tribus primis non ſubſiſtat ut initium, nec abſque igne. Etiam ſi ſubſiſteret, differret à Tartaro, tanquam cauſa principians materialis, ab effectu formali, ita neutrum verum eſſe, jam ſat ſuperque probavi. Neſcitum eſt enim hactenus, omnia corpora
30 materialiter ex ſola aqua eſſe. Viderat quidem Paracelſus metalla, & ligna lapideſcere, & immediatè in ſalem reduci: Neſcivit tamen duritiem rerum, ut & earundem ſoliditatum compactionem, atque pondus, non eſſe ex natura edoctorum principiorum (quippe quæ ſunt non entia demonſtrata in natura principiandi) ut neque ex virtute elementaliter materiali: ſed ex ſola ſeminum deſtinatione. Duo colligo ergo. Vnum, quod ſibi ſit inconſtans Paracelſus de coagulo corporum & Tartaris. Alterum verò, quod axioma Ariſtotelis cadat. Nec perpetuò verum: *Propter quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſſe magis tale.* Non enim etſi durities proveniat è ſemine, & deſtinationibus ejus, ſemina proinde duriora eſſe debeant, rebus conſtitutis. Non enim Archeus, qui oſſa ad ſui duritiem diſponit, oſſibus proinde durior eſt; Imo nec media ad finem directa duriora, ſolidiora, aut compactiora ſunt rebus conſtitutis. Ariſtoteles enim proclivis in axiomata, ab artificialibus, traduxit ſuas experientias, in naturam. Proinde in natura ubique lapſus eſt, quia totus naturæ ignarus, miſer rixatur.

TARTARVS NON IN POTV.

1. Aliquot ſuppoſitiones antèà probata. 2. Rebus conſtitutis non ineſſe Tartaros. 3. Tres Monarchia rerum, unde lapis triplex. 4. Longè diſtat à Tartaro vini. 5. Duelech ex errore: non autem ex intentione natura fit. 6. Non valet argumentum à ſimili. 7. Argumenta aliquot tollentia Tartarum è potu. 8. Argumentum oppoſitum. 9. Inadvertentia Scholarum. 10. Hiſtoria dua. 11. Iactantia Paracelſi. 12. Struma non ex Tartaro. 13. Vſ.ium inſons Tartari humani. 14. An aqua petroſa contineant Tartarum. 15. Vnde ſtruma in collo humano, & non brutorum. 16. Remedium contra ſtrumas. 17. Remedium contra Scirrhos & Botia. 18. Praeoccupatio. 19. Diſtinctio per axioma.

QVæcunque tollunt Tartarum è cibis, ſint præmiſſarum inſtar, hoc
1 loco. Sed cum aquæ immediatè lapideſcant, fortiori ariete, propoſitio confirmanda eſt. Inprimis docui, quod omnis lapis ſit immediatè filius aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cujuslibet corporis concretio ſit ex ſemine, non autem ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio deſtinata à ſemine ſit à naturæ integritate, adeoque ex dono creationis; non autem ex Tartaro, qui juxta Paracelſum nil niſi rei
2 excrementum eſt. Productum autem naturale eſt ex matre materia, non autem noverca: ac deinde ex ſeminali ſive efficiente initio, cui inſunt à Creatione omnes typi, Ideæ & ſcientiæ rerum agendarum. Tandem quod à Creatione, non inſint rebus typi Tartarorum, in noſtri perniciem conditi, ut neque medicamentum exterminii in terra. Quid ergò ad Tartari naturam, in morbos introducendam facit, quod lapis ſit fructus aquæ, ſi lapidi non inſit conditio Tartari? Vel quod Tartarus ſit fructus vini, ſi nil tale in rebus aliis. Quid enim præjudicat naturæ, ſi phantaſia lapidem aut calculum nomine deludens, vocaverit Tartarum? ſatiſque impotenter ac ſine probatione affirmet, lapides & omne corpus ſolidum, cum Tartaro vini, in omni proprietate ſimul convenire? ſiquidem iſta ſua aſſertio gratis eſt, abſque veritate & probabilitate. Calculus namque in nobis, alio ſemine medio atque progreſſu generatur, quàm Tartarus è vino, aut lapis ex aqua. Tres videlicet in 3
univerſo, ſunt corporum Monarchiæ: Animalis, vegetabilis & mineralis. Lapis ideò triplex eſt, totaque Monarchia diſtinctus. Differt namque ſaxum, à capſa nuclei meſpilorum, perſicorum, &c. & utrumque iterum à lapide cancrorum, bezoar, limacum, piſcium, calculo humano, &c. Tres iſti lapides longè iterum ſimul 4
diſtant, à tartaro vini, qui non inter lapides eſt reponendus, cum ſit liquor ſalis concretus. Minerale enim, vel ſaxum eſt, quod in calcem verti poteſt: vel lapis, qui non calcinatur, ut gemmæ, marmora, ſilices. Vtrumque autem unico nomine petræ nunc concluditur. Vegetabilis verò lapis, cum ſit cremabilis, ut gagates alioquin & petræ minerales ſulfuroſæ, potius nodoſum lignum eſt, quàm petra. Animalis autem petra eſt potius ſaxeum os, (quia partim crematur) quàm petra. Ad diſtinctionem quoque calculi humani à cæteris, ille à Paracelſo Duelech vocatur. Eò quod petræ, tam minerales, quàm vegetabiles, ſint fructus naturales, neceſſarii, ac primæ intentionis in creando. Solum autem Duelech morbus eſt, monſtroque ſimile. In cæteris

teris verò animantatis, destinationem profi-
5 cuam lapis obtinuit. Vnde palam fit,licet aquæ petram gignant; non tamen proinde essentiam, semen modumque generationis, e Tartaro vini sequantur. Duelech enim, post peccatum excremento morboso; non autem intentione naturæ, neque ex materia petrosa aut tartarosa: sed per accidens, errore videlicet facultatis, morbosum semen nascitur, necessitate agentis connexi. Quare non admitto Tartarum potius in potu, quàm in cibo: sin autem sit potentialiter in vino, id necessitate connexi, & per accidens fit,nec locum nec vires agendi,aut actuandi in nobis habere potest, ut à potestate videli-
6 cet, Tartarus potentialis, in nobis actuetur: adeoque non admitto tartaream in potu generationem, à Deo destinatam in nostri interitum: quid enim si ossa reperiantur in carne, & petræ mineralis semina in aquis stabiliantur, an proinde ossium semen, & proxima materia erunt in fontibus? aut petræ minerales semen,& pro-
7 xima materia, in carne, aut cruore? Si non in cruore, ergò neque in potu & cibo. Non est enim mors, opus manuum Dei. Viditque Deus quæcunque fecerat erant bona, tam in sua bonitatis intentione, quàm in creaturæ esse. Igitur nulla est in aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tragœdiam in nobis concitandam sit creata. Si quid porrò mali nunc sit, aut fiat, inter digestiones id sanè non ex materiæ creatione, destinatione, proprietate, efficiente & intentione finali Creatoris: sed nostri prorsus errore & naturæ corruptione defluit. Recepta nimirum peregrinorum seminum importunitate, defectuosa altilium transmutatione aut non sat severa nocuorum expulsione, ejusmodi contingunt. Tartarus præexsistens, atque in potu solutus, si esset, utique sua destinatione in nobis confestim putresceret, ante digestiones, putrefactiones & resolutiones, neque coagulandi consilia exspectaret, in ultimum urinæ exitum. Idemque potius in omnibus æqualiter lapidesceret. Veruntamen cum calculus non succrescat in potu, sed saltem in excrementis per admissionem salis urinæ: aliorumque cooperantium adjutorio (prout abundè libro de Lithiasi) præsumitur Duelech non ex præexsistente Tartaro potus consistere. Quod palam fit per mechanicam ejus resolutionem in igne. Distillatum enim Duelech,clausis & vitreis vasis profert oleum fœtidum, spiritum: denique & crystallos salis urinæ, qualia ex urina humana distillando eliciuntur. Certum est namque, quod stomachus, intestina, venæ, jecur, & renes non generent Duelech ex natura sui, multò minus eundem continuant, multoque adhuc minus ex præparato præexsistenteque in potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pariter, quæ urinam humanam generant, & in quovis homine absque exceptione, non secus atque in cancris absque exceptione lapilli crescunt, Duelech procrearent. Sed Duelech petrescit ex semine, tandem in lotio, per materiæ transmutationem generato. Id semen adeo validum est,ut quamvis calculosus non bibat nisi aquam distillatam, non proindè cessaret Duelech generare. At a- 8
junt. Vina rubea, plurimum sabuli in calculosis generant, ergo Tartarum arenosum continent. Ego inde inferrem. Si Tartarum arenosum continent, ergo nedum in calculosis,sed in omnibus prorsus sabulum proderent: Atqui cum tantùm id contingat in defectuosis, hinc palam fit, quod non materia tenus; sed aliunde sabulum fiat. Siquidem defectuosorum stomachus separaret arenas, antequam ad renes pervenirent. Ignorantia Scholarum exhinc nata 9
est, quod nesciant, aut non perpendant, multa per transmutationem fieri, quæ nullatenus materialiter incrant. Siquidem non nisi ridiculus dixerit, ossa inesse gramini. Cessabit hæc disputatio, dum ostendero Duelech formari è rebus, longè à coagulatione alienis; Nec sequitur enim, Quædam vina plus spiritus urinæ, vel terræ volatilis continent: ergo continent Tartarum lapidem, vel ergo Tartarus vini generat materialiter per sui separationem humanum Duelech. Zingiber profert multum sudoris: ergo zingiber continet plurimum sudorem materialiter. Scholæ enim rustico more de rebus naturæ judicium ferunt,Ignorantes,quod multa fiant opera efficientis transmutationem, semine inquam coagulantis, & inter transmutandum operantis. Quæ neutiquam materiæ debentur; nec illarum caloribus,fictisque elementorum congressibus. Vidi enim duos gemel- 10
los, eadem quoque nutrice, ac cibis educatos, quorum major calculosus,non item minor erat. Lac namque non plus Tartari pro uno, quàm pro altero continebat. Item puer cujusdam Præsidis, parente utroque incolume editus,quatuor præ se fratres ac sorores tres sanas habebat? solo autem trimestri à calculosa nutrice alitus,semel septennis, dein iterum decennis, & tertio binis annis pòst, lithotomum toleravit. Ac ultima vice sub novacula exspiravit. Saltem hæ duæ historiæ non ex Tartari peregrini adventu evenere.

11 nere. Cum ergo non sit materia in assumtis exsistentia, veritas, cognitio, necessitas, aut consequentia; quæ Tartaro quadrare possint: stentoriè nimis à Paracelso gloriatum est, se omnem morborum causam primum invenisse, Monarcham arcanorum atque medicinæ principem, cæterosque ignorantiæ hac sua inventione accusasse. Quin etiam insuper, ex Tartaris regionum, se deprehendere, quibus morbis incolæ sint subnoxii. Etenim si Tartarus, neque ex creatione, neque ex maledictione fuerit unquam, qui sit morborum origo: frivolum sanè, se eundem investigasse distillando, & reperisse, quod nunquam fuit. Viderat nempe saxa,in aquarum fundo generari. In Stiria quoque, Sabaudia, Valesia, strumas horribiles, miserando spectaculo, humanam speciem deformare. Deceptusque hinc conclusit, ex Tartaro aquarum, calculos, strumas, & consequenter omne oppilans, esse. Malè enim,atque in sequacium perniciem, nescivit, cuncta ex agentibus seminalibus oriri, iisque datum, materias sibi substratas traducere, juxta seminum destinationes, ac fines. Enimverò tametsi potus aliquis, nocentior sit calculosis: ille tamen nec Tartarus est, nec hinc continet, nec Tartari formæ quippiam condensatur in Duelech (ut suo loco docui) sed est opus operantis ad petram vel bolum, quicquid actuali semine
12 aquis inest. In vino autem si quid sit, ad fæcem erit per se,ad Tartarum verò per accidens; non autem ad Duelech. Frustra enim aquas distillando interrogabis, an potentialiter fiant petra. Id namque sine labore, & expensis, docent flumina, & fontes. Ex vino autem nunquam petra, Tartarus, multoque minus Duelech fit. Nec fæcum etiam pluralitas Tartarum accusabit. Vt nec calculum. Quia Duelech est alterius familiæ, quàm Tartarus. Hinc quo vina Tartaro ditiora sunt, eo saniora contrà Duelech esse deberent, si Tartarus alioquin abster-
13 gendis sordibus propinetur. Assentior quidem, petrosas aquas esse agrestis indolis, conditionis mineralis, & factrices indigestionum, quatenus aliena continent. At non proinde materialiter Duelech continent in se, quanquam occasionaliter destruant digestionem,imprimant petrosam vitam mediam, unde hominis vegetatrix enervata sylvestrem illam induit inclinationem. Atque istud nil pro Authore Tartarorum facit. Longè siquidem aliud est, calculosum fieri occasionaliter,ex vi petrifica vitæ mediæ rerum in Archeum introducta impressionaliter & sigillariter: & calculosum fieri ex Tartaro liquato, & resoluto in aquis, qui tandem dierum periodo pristinam reassumat in potante coagulationem. Hoc namque posterius in natura nego: prius verò, inter ordinaria assero. Quantum autem Strumas, sive
Botia attinet,plerique ex mineralibus aquis potis, Paracelsus quoque usu cachimialium aquarum provenire putant. Ego verò optarem juxta 14
suam viri doctrinam, per ignem istas cachimias in aquis ostendat, quibus proprium sit, duntaxat in ultima nostri digestione, nec alibi quàm circa jugulum coagulari. Scio autem se nunquam inventurum in aquis ejusmodi Tartarum. Ergo propria lege damnetur. Qua cavet nemini credendum, nisi quantum per ignem demonstrare id valeat. Fateor quidem aquæ inesse vitam mediam, cui sit proprium Archeum excitare, & inficere in commutatione boni alimenti, (non autem Tartari peregrini illi inexsistentis materialiter) in duritiem petrosam. Ad strumas autem requiritur materia, quæ proprietate sui Archei, nata sit præcludere nobis fauces, ac quasi præfocare, idque citra gustum adstrictionis aut terrestris acerbitatis, (nam aliàs gustus hic, hærens in sinu materiæ, prima digestione maturatus, interit) transmutataque in alimentum, retinensque pristinas vires vitæ mediæ, perfungitur sua potestate, circa guttur magis, quàm alibi. Quæ potestas jure sibi hæreditario in alimentis, & hinc in cruore relicta, convertit proximum solidorum alimentum in petrosum excrementum, quod directoris facultate strangulante ad guttur concedit. Idque trutinans Seduni, reperi fungos præfato præfocandi veneno pollere: illosque frequentes è radice Laricis, Abietis & Pinorum, in rupibus ad septentrionem declivibus succrescere, ubi niger Agaricus, ejusdem criminis hæres, in trunco frequens. Didici ergò totum terræ Leffas, fungosa indole, ibidem contaminari. Credidi itaque Strumas nasci usu herbarum & aquarum, quæ hujusmodi Leffas imbiberunt. Porrò,quod Archealis vitæ mediæ potestas in rebus gignat strumas, non autem redivivus Tartarus cachymialis aquæ; res ipsa loquitur. Aliàs namque non minus in abdomine & jecore, Struma, nec segnius, quàm in gutture prodiret. Non enim rivales aut cachymiales aquæ,guttur respiciunt, aut tantam duritiem sponderent. Nec sanè li- 15
quesceret Struma, astrictivo terrestrique remedio, quo pluries unico mense Strumas eva-

nuisse

nuisse prægrandes vidi, ac subitò præfocationem à venenoso fungo illatam curari. Quod sic habet: Recipe Spongiæ marinæ in carbonem combustæ uncias 3. Ossis Sepiæ usti, piperis longi, zingiberis, pyrethri, gallarum, salis gemmæ, calcis testarum ovorum an. unc. 1. misce cum aqua stillata ex præfatis spongiis. Et exsiccetur paulatim. Accipe hujus pulveris semidrachmam, cum sacchari semiuncia, decrescente luna, ut paulatim liquatus deglutiatur. Vel fac Illinctum. Et Bocium disparebit. Alii defectu spongiæ sumebant pilosam excrescentiam silvestribus rosetis innascentem, exteriori cortici castaneæ persimilem, hirtam hispidamque, cujus solius pulvere utebantur feliciter. Item usus sum unguine, in strumis & scirrhis.
16 Olei laurini (non per axungiam suillam adulterati) unc. 8. Olibani, masticis, gummi arabici, resinæ abiegnæ an. uncias 3. distilla: tum iterum distilla cum cineribus clavellatis. Si ergo struma, vel durus alibi scirrhus, ex Tartaro peregrino coalesceret, calidis remediis magis induresceret, nec tam facile liquaretur. Est itaque struma defectus transmutatoris Archei & non coagulato Tartari: prout de Duelech clarius & abundè demonstravi. Archeus namque omnem sibi substratam transmutat massam, nisi à vita media potentiore victus cesserit. Struma itaque est ex bono cruore, cui strangulans potestas vitæ mediæ est relicta. Peritque Bocium, assumto remedio, quod petrosam materiam non est dissolvendo, si ex Tartaro illuc traducto esset. Impossibile alioquin est prorsus, Tartarum (si quis foret) vitæ nostræ spiraculum concipere, vividum fieri, membris coaptari, & ad ultimam digestionem intro admitti, fermentum sanguinis concipere, difflari autem per insensilem transpirationem, ut & scirrhos, cruore vitali natos,
17 adhibito præfato remedio. Cæterum rixa non est de asini umbra: siquidem non est perinde negasse, Tartarum inesse materialiter in edulis & potibus, itemque permanere per digestionum officinas, atque proinde tandem coagulari in miseris: & procul inde remotum est, admittere in nobis transmutatum ex bono cremore, chylo, vel cruore, in pravum virtute vitæ mediæ, transplantantis directiones Archei; Alius ut enim generationis; ita alius quoque præcautionis atque sanationis ordo utrobique. Nullam ergo tartarizationis fundamentum, veritas, apparentia, vel necessitas. Quorsum namque conducit. Comminisci Tartarum, pertinacem coagulationum principem, qui ortum suum debet figmento? Siquidem rerum dispositiones, coagulationes & resolutiones suis pendent seminibus. Ex purissimis cibis & potibus, Duelech non fit minus, quàm de minus exquisitis, si vita media Archeum male imbuat. Quorsum deinde convenit, cibos potusque, quos Dominus bonos censuit, Tartarosæ proditionis infames reddere? Reor sanè è Tartaro sive inferno inventum esse, dum Satan jam propediem conjiceret humorum exilium futurum è Scholis medicis. Enimverò 18
cum res unaquæque dissolvatur per vinculorum rupturam, quæ eandem stringunt, juvat monuisse: coagulata in nobis non fieri per exsiccationem, (excepta creta podagrica) neque per Tartarum, inexsistentem clam: multò sanè minus, ex microcosmi conditione saxosa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, post acquisitam opacitatem synoniæ, deinceps paulatim exsiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, sin initio, prout & scirrhosum quidlibet, itemque bolus, lutum, muccago, arena, & Duelech, seminalibus initiis coagulantur & resolvuntur: atque longè aliter solvuntur & coagulantur, quàm si pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, sua sponte in nobis, peregrinum coagulum dedisset. Sophismus est non causam, in causam accusasse, vel causam, ut non causam neglexisse. Qui sophismus, si solet uspiam magnas adferre angustias: in medendo sanè quàm maximas, periculis vitæ & damnationis, ut & damnis plenas. Etenim unus probè digerit, difficulterque separat: Alter verò, feliciter excernit, ac molestè digerit. Tertius denique digerit succinctè, & liquefacit: at vitiosè sibi transmutat, sub imperio seminis exotici. Aliud ergò est castigare alienigenam vitæ mediæ impressionem, (quæ in concretione digesti consistit) atque aliud est, excernere, quod aliàs retentum noceret. Idque dissolvendo, & expellendo conscribitur. Finaliter, si quis Tartarus in assumtis esset, definens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditoriè secum attulisset intrò: utrobique saltem sanationis desperationem contineret: Et hactenus medicamentum exterminii in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum esset. Postremò non est Tartarus in cibis, ut neque in potibus cibalibus. In aqua verò inest quidem semen lapidum: at lapis non est magis Tartarus, quàm saxum est panis: quare etiam ex semine petrificante, nullatenus potest concludi præsentia aut potentia Tartari. Pariter, etsi in recrementis, vel cruore

degenerato, fit potestas ad Duelech, vel scir-
19 rhum. Non tamen ad Tartarum, multoque minus, quod naturaliter tam cruori quàm recrementis insit Tartarus. Quidquid enim peregrino è semine & alienato, per accidens nascitur, & per metaphoram propter sui coagulationem assimilatur, sali coagulato in vinis: Abusiva tantum alienatione, ad Tartarum revocatur. Odit enim natura metaphoricas & poëticas libertates. Non est ergo Tartarus, morborum occasionalis materia interna.

CVSTOS ERRANS.

1. Schola nutant de quatuor humeribus. 2. Anthorum resipiscentia. 3. Thesis, cum probationibus. 4. Quid muccus, & qua theca generetur. 5. Quis sit custos in terminis propositis. 6. Custodis necessitates inexcusabiles, hactenus nescita. 7. Probatur, quod muccus non sit cerebri excrementum. 8. Concluditur miserrimum inde cerebrum. 9. Vanitas morborum Catarrho dicatorum. 10. Muccus non è cruore factus. 11. Argumentum, à simili adaquato. 12. A Corizza. 13. A paritate reliquorum viscerum. 14. A supposita Scholarum doctrina. 15. Ab Archei identitate. 16. Ab Anatome. 17. Ab absurdo. 18. A necessitate oppilationis. 19. A constitutione cerebri. 20. A Scopo. 21. Ab experientia. 22. Notatur Scholarum inadvertentia in re tanti momenti, & tam conspicuâ. 23. Excrementum aurium per aporrhœam efferri. 24. Necessitas custodum. 25. Probatur per Corizzam. 26. Per rancedinem. 27. Per tusses. 28. Custos est inaudita potestas. 29. Vtramque potestatem Schola putarunt quandam intemperiem in sanis etiam. 30. Probatur diversitas ab aliis potestatibus. 31. Testimonia Custodum. 32. Gravedo nunquam sana est. 33. Tussis examinatur. 34. Custos errans. 35. Tussis sicca. 36. Difficultas curandi, unde. 37. Remedia notantur. 38. Incogitantia Scholarum. 39. Remedia è sulfure. 40. Duplex Asthma. 41. Sanandi difficultates. 42. Custodis usus. 43. Perniciosior est custos errans Laryngis. 44. Muccus differt à screatu. 45. Custodem differre in cerebro, ab aliis facultatibus. 46. Diaphragma esse perosum.

1 Scholæ, muccum è cerebro, sputumque tussium, digito monstrantes, dixere. Ecco phlegma, unus de quatuor humoribus, nostri constitutivis. Atque deinceps semper successivè sibi subscripserunt. Crevit iste lasciviendo ausus, tot seculorum præscriptionibus & Scholarum subscriptis authoritatibus firmatus. Quasi cerebrum, tres alios suppositos, fictosve humores in sui alimoniam consumsisset, excluso solo phlegmate, sibi licet simillimo, & alioqui juxta Galeni mentem, aptissimo; ut in cruorem totaliter transmutetur. Nonnunquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem muccum, non amplius phlegma, vel pituitam propriè: sed recrementum cerebri, velut proscriptum hostem, à digestione resultantem superfluitatem relegarunt. Suæ illas illius doctrinæ meritò puduit: Quia muccum agnoverunt excrementum ultimæ digestionis: non autem humorem amplius in hepate productum, velut cruoris partem unam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergò sæpius, atque vacillant, hæsitantque iterum, dum muccosum hominem (ab isto videlicet stercore, morbosoque affectu) phlegmaticum promiscuè indigetant, ejusque deinceps vires, ingenium, mores atque fortunam, inde metiuntur, & augurantur: Interim infausta sunt initia Scholarum, quæ ab excremento sibi cognito, pituitæ essentiam, exsistentiam, proprietates, elementorum & humorum constitutivorum nostri denominent. Phlegma enim quod sub Goryzzæ initium, depluit è naribus aquosum (ut ajunt) & tenue, post dies aliquot, spissius atque flavum fit, eò quod assiduata caloris coctura inspissetur. Quasi integro forte quadragenario absque corruptione sui, vacuo cranio, inspissationem, ut summum bonum, exspectasset! nec alioqui tenuius, sat rimarum pro exitu reperiret! Hæc somnia non merentur redargutionem, nisi seriâ credulitate, medendi methodum, in mortalium perniciem transtulissent. Fateor equidem, me 2
sub tyrociniis credidisse, muccum, si non unus de quatuor humoribus oriundus, esset saltem excrementum digestionis cerebri. Ast dein liberiore indagine à Scholis desciscens, cœpi contueri, quod æstate mungam rarò: hyeme verò frequentissimè. Attamen cerebro utraque statione, ejusque fructionibus ex Dei gratia, æquè validis potior. Consideravi enim propterea, cruorem hyemalem, æquè vividum, atque illum, quem æstate conficio (vita nempe in sanguine per Sacra locatur) & digestionem tam cerebri, quàm aliarum partium, æque salubrem, quia completam, esse. Quæ non sic se haberent, si cerebrum quatuor ad minimum uncias, quotidie excrementi, ac proinde uncias sedecim de cruore

cruore depromeret, pro solo sui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia (præter illam nempè, quæ in alito remansit pro alimenti pignore) quas uncias alioquin æstate, in cruore relinqueret. Vel si id rentur fieri exquisitiore digestione Cerebri: vel si malint, Cerebrum ob aeris hiberni injuriam, male dispositum: ac quomodocunque sumatur; necesse est saltem muccum causari ab indispositione aliqua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque a vitio jecoris, ut neque ab exquisitiore separatione pituitæ hibernæ, & æstivalis neglectu. Nec demum indispositio ista obvenit cerebri vitio, ut neque cruoris. Quippe id repugnat propositæ thesi. Ergo aliunde idipsum manat. Etenim si ista recrementa remanerent in cruore, vel cerebro per æstatem, quæ secus hyeme excernuntur: Locus deficeret hospitandæ pituitæ, tota æstate
3 collectæ. Hinc in Thesin pono: Muccus narium aquosior, ac copiosus, & proinde continua ejusdem emunctio in hyeme. Non autem in æstate. Vnde consequens, id causari ob stationem intemperatam. Quæ si occasionaliter lædat cerebri digestionem: id erit, vel per totum cerebrum, vel in inferiore ejus plano, quà frigus ferit. Si per totum noxa fit, læderentur unà cunctæ cerebri functiones, imaginatio discursus, &c. Quod est falsum. Nam denotaret ambientis superioritatem super spiritum, functionum omnium fontem, atque rectorem. Deberetque tum muccus fieri & descendere à cunctis intimis, connexis, minimisque cerebri particulis, & non tantùm ab iis, quæ immedia-
4 tè ab intrante quatiantur aere. Vnde liquet; muccum esse dumtaxat excrementum infernarum partium cerebri, degeneratum ex totalitate alimenti, priusquam aleret. Non autem esse excrementum, digestionis ultimæ superstes, quod roris modo, per minima dispergi in partes solidas asserunt. Nam & hoc, à cerebro non minus, quàm à toto, æqualiter vapore tenus exhalat. Si ergo muccus naturaliter à causis occasionalibus externis & noxiis tempestatibus suscitetur, habeatque causam sui effectivam circa planum cerebri, qua via aerem attingit. Non autem à frigore. Id namque sonaret, cerebrum victum, superatum, ejusque potestates velut extinctas: ergo convertitur materia mucci (quam laticis, simulque alimenti docebo suo loco) ob bonum & ordinarium finem. Quæ materiæ illius conversio, cum naturalis sit, obtenditur,
5 tanquam lorica, parti à frigore perculsæ. Cumque materia sit vitiata, per aeris injuriam, non sanè adhæret: verùm ut continua aquæ gutta stillat. Hanc ergo potestatem, mucci effectricem, custodem voco. Quod sic jam supposuisse, sat esto. Porro excrementa alvi, & vesicæ, sunt totius, & partium quibus fiunt & gliscunt, superfluitates quidem, ab intrò sui superfluæ, atque inutiles. Sudor verò & insensile effluvium, sunt recrementa, jam ultima digestione facta, expulsaque post extremam finium suorum defunctionem. At muccus, est generis neutrius. Fit enim à custode tantum; lacessito 6
quidem: sed qui partem ut defendat & obliniat, crudiorem laticem & simul cruorem sic commutat: estque ejusdem illa commutatio planè naturalis, ad bonum finem ordinata, quamdiu à bene constituto custode oriunda. Equidem magnoperè saltem demiror Scholarum per tot secula somnolentiam. Quod quia cernerent muccum stillare per nares, idcircò repentè statuto indubio decreverint: eundem nil aliud, præter cerebri excrementum esse. Imò quicquid per screatum, tussimque extruditur (quia colorum paritas oculos illarum falleret) dictarunt, nil nisi deciduum cerebri excrementum. Nec enim semel obiter inquisiverunt: Si sit excrementum cerebri: ergò debet esse residuum ultimæ digestionis. Quando scilicet sanguis, postquam factus est humor alimentarius, distributusque roris more, per æqualem cerebri massam: ibidem non quidem consumeretur, jam prius licet assimilatus substantiæ cerebri, ac per insensilem transpiratum, absque omni sui residuo expulsus per poros abiret: Sed labe prorsus heteroclita, postquam muccilaginis spermaticæ (iisdem nempe nutrimur, quibus constamus) sortem induisset, quasi revocatus muccus, è longinquis heterogeneitatis anfractibus, collectusque tandem in abacum propè nares expelleretur. Etenim qui tantoperè de usibus partium, sibi odaxismum beneplaciti risus concitarunt, ne semel quidem attigerunt, quæ tanti abusus causa, in hac digestione esset. Quoniam si excrementum sit superflua pars digestionis: Cur senex, plus sanguinis (quia plus excrementi emungit) quàm dum esset juvenis, consumeret in suo cerebro? Ergonè sanguis jam semicoctus, ac vitalis, in similarem spermatis substantiam, tum demum corrumpitur? Indeque revocatus à dissitis, undecunque cerebri, minimisque reliquiarum atomis colligitur? Itanè hæc quotidie in sanis peraguntur? estque alienata sanguinis corruptio, simul cum sanitatis fruitione? Quidni idem contigit reliquis visceribus,

ribus, quod capiti? Quid si unciæ tres dietim
emungantur mucci, an fortassis sanguinis boni
decuplum (puta uncias quadraginta pro cere-
bro, totidemque pro reliquis ad minimum par-
tibus) remansit, ut ibidem roris modo consper-
gatur? Quo enim privilegio, quave necessitate
exlex cerebrum gaudet, viscus adeò nobile, ut
citra noxam, tantam toleret suæ Oeconomiæ
quotidianam stragem? Confusionem corru-
ptionis & alienationis? Quo pacto in media
transmutati cruoris via, ad spermaticam vita-
lemque mucilaginem, tam ordinaria exorbita-
tione cerebrum deviabit, atque digestionis a-
bundantis errore corrumperetur? An non enim
vel indè liquebat usus alterius, nondumque sciti
necessitas, quæ non undecunque ex abditis (pa-
ritate nempe identitatis substantiæ ipsius cere-
bri & digestionis per totum æquabilis) minimis-
que cellulis, ordinato motu, suum ac proprium
alimentum corrumpentibus, retrorsum, eadem
vi, qua intraverat, remearet, ut jam in excremen-
tum abiens, intra abacum aduniretur? Id enim
si medio digestionis, laborisve metu, contingat:
Iam id non potest non inexcusabilem prodere
corruptionem, cerebro natalem. Vel si in fine
illius digestionis id accidat; præter enim hete-
roclitam, eandemque & ordinariam tam aliena-
tæ digestionis normam: jam quoque cursus, tra-
ctusque cruoris in remotissima, similariaque ce-
rebri, recursusque excrementi, à sanguinis reli-
cto residuo: erunt vani prorsus labores, crudelis
digestio, intolerabilis error, quotidianusque at-
8 que stultus cerebri labos. Si enim quicquam ho-
rum sit verum, reor cerebrum miserrimam to-
tius corporis tabernam: majore nimirum ali-
mento egere, intentius molestias atque labores
cerebri augeri, quo minor tardior, segniorque
est capitis vis, efficacia & digestio. Quid enim
cerebrum eò compulisset, quod dum viliores
partes, suum ritè conficiunt alimentum, probe-
que absque ulla residuitate, totum in aëra disper-
gunt: Solum verò miserumque cerebrum, tam
copiosa mucci alluvione, suum alienasset, vivi-
9 dumque alimentum? Transeo adhuc Catarrho-
rum nugas, depluentium tam largo continuato-
que imbre in thoracem, totumque corporis ha-
bitum. Quo pacto enim constabunt salvæ prin-
cipes potestates, quas in capsa cerebri morari
volunt; Dum tantus rumor, confusio, digestio-
nisque tam abundans est diversio, tumultus ni-
mirum redeuntis mucilaginis & sanguinis eun-
tis expressè ad sui corruptelam? At ne semel
hucusque cogitatum est, unde tanta prodiret
mucci copia: sed Epimenidis somnium dormi-
verunt Scholæ, velut loto pastæ, modò lucel-
lum è credito Catarrho thesaurizent. Nec est 10
enim ordinarius muccus è cruore. Idque facilè
notare potuissent Scholæ, si subscribendo nugis
non essent assuetæ. Siquidem à magna siti, lar-
gus potus statim in gutture stagnantem parit,
loco salivæ, muccaginem. Sicque gutturis affe-
ctus morbosi, statim omnem salivam inspissant.
Ideoque facultates, quas à necessitatis suæ usu,
Custodes voco, non mirum si à tota harundi-
num nostrarum propagine, naturaliter ad se a-
lium liquorem, præter cruorem (quem ideò pri-
mus laticem voco, & describam particulari syr-
mate) allicere, suosque in fines adoptare: non 11
infelicius nimirum quàm renes, à cruore lotium
separant, & ad se trahunt. Lotium enim hic in-
culco, eò quod non sit excrementum renum,
quasi residuum foret renis alimenti, vel suæ di-
gestionis patratus error. Idem proinde judi-
cium de mucco sero. Itaque in Corizza, quam- 12
diu malum sævit maximè estque ferocior bo-
reas: eò quoque muccus est aquosior, sub pari
tamen cerebri digestione, sensuumque tam in-
ternorum, quàm externorum valetudine. Lau-
datur igitur spissior, tenacior, parcior flaviorque
muccus sub finem digestionis (ut ajunt.) Tum
demum considero, è pauco cerebro nostro tan-
tum excrementi quotidie sequestrari non posse,
propter ineptitudinem cruoris nutritii. Maxi- 13
mè quod hepar, nullum de se excrementum,
deque suo nutrimento proferat. Nutritur ta-
men, deberetque par digestionum fortuna &
excrementorum æquale pondus proportionali-
ter gliscere in cuncta viscera. Tandem memini, 14
solidorum nutritionem fieri, cum totius cruoris
transmutatione in alimentum, citra segregatio-
nem puri ab impuro (quippe quæ nimis molesta
esset ossibus, nervis, visceribus, &c.) nec solida
proin aliud in sui alimentatione excrementum
præbere: nisi postquam fami partium, liquor
alimentarius satisfecerit, totus æquabiliter con-
sumitur, in perspirabilem aporrhœam. Id est,
Excrementum solidorum omnium non fit, dum
nutritio est in fieri: sed tantùm in facto esse.
Nimirum tum exhalat totum, juxta Scholarum
consensum. Ergò siquidem cerebrum teneatur
legibus solidorum & viscerum cunctorum, quas
præscribit Archeus: Cerebri non erit muc-
cus, nec aliud edet loco excrementi, quàm
quod per diaphæresin, totum aliorum more ex-
halat. Denique excrementum est relativum ad 15
digestionem in alito factam: eo quod eandem
suppo-

supponat. At nihilominus, muccus non est præfatæ digestionis excrementum, vel desineret vitalis Archei univoca esse in digestionibus
16 similarium opera. Quin etiam si muccus esset excrementum cerebri, colligeretur à toto undequaque, & ad similem cellulam sese reciperet; non autem ad pelvim. Sed difficilis esset mucci (id est, excrementi communis, & totius cerebri) collectio ab imperceptibilibus ac minimis partibus singulis cerebri, quin plurimas post se relinqueret obstructiones, &c. quæ tamen nunquam obviam veniunt: præsertim quod Cerebrum, paucis & exilibus venis, per suum corpus nutriatur, nec appareat ductus, vel cana-
17 les, quibus muccus deducatur. Similiter & medulla spinalis suum pariter haberet muccum, eumque dum evacuare niteretur, id fieri deberet vel supernè per quartum cerebri sinulum, vel deorsum cadens (ut corpus alioqui fluidum vita orbatum, natum est decidere semper) oppilaret nervorum moventium commune principium, ac potissimum, quia muccus lentorem mucilaginis habet, non esset sequax, quin de se semper relinquat tristem oppilationum
18 formidinem. Denique muccus, quomodocunque sumtus & tepore agitatus, nunquam citra residuam sui fæcem totus avolat aut insensiliter dispergitur: sed assumto ejus vapore, planè induratur in tophum. Adeoque est inutile, imò impossibile excrementum solidi cerebri,
19 sive de toto similari ejus. Repugnat nempe prorsus densitati cerebri, quod cum non sit canalibus apertum, undequaque deberet tamen tenaci excremento ubilibet esse continuò refertum: Tandem ad fines respiciendo, quorum ergò res quæque à Creatore est condita.
20 Non apparet sanè scopus ullus, quare cerebrum muccum, ut suæ digestionis superfluum excrementum paret, & à reliquis visceribus se exlegem faciat hactenus. Nam totus liquor alimentarius tandem sequestratur è toto corpore per insensilem transpirationem, absque ullo sui residuo. Cum ergò tam conspicua mucci sit imparitas in hyeme & æstate: non potuit ea, ab interno mistionis fundamento, sed aliunde venire. Adeoque muccus non est stercus cruoris,
21 multò minus cerebri. Contingit enim benè valenti & dormienti, per octo & amplius horas, nequicquam mucci ejicere: sub qua tamen periodo, cerebrum integram absolvit digestionem: quantò magis, quod facultates naturales cerebri, ut & totius corporis, nunquam ferientur. Non ergò muccus est excrementum rei, nec sit digestionis naturalis intento. Nec excrementum peregrinum, sparsim per Cerebrum collectum, relatumque in pelvim, suum naturale emunctorium nec digestionis vitio fabricatum. Cum alioqui morbum continuum, ac præsertim hyeme, cerebrum pateretur. Ergo 22
concidunt Scholarum testimonia pro pituita, dein Catarrhi fundamenta, atque tandem, quæ à methodo medendi ab utroque præcedentium depromuntur subsidia. Erratum scilicet in indicationibus causarum atque remediorum de mucci materia, efficiente, exordio, loco, ductu, lapsu sive decubitu. Quocirca opportunè notandum, inprimis oculos sanos nulla habere excrementa aut sordes. Amarum autem quod au- 23
res sudant, exiguum est benevalenti, estque exhalatum ultima digestionum periodo. Quod satis obvium fit: siquidem quò profundius intra aurem scalpseris, eò minus sordium reperies; in signum, quod suligine tenus foràs properet. Non secus atque pedum digiti suum colligunt diffluvium, pelli furfur adnascitur, &c. Enimverò aër 24
qualibet tempestatum procella & alternatione debebat immediatè intrò trahi, tam ad pulmonem quam ad odoratus organum. Proindè rerum parens, fines atque dispositiones accommodans suis usibus necessitatibusque tanquam scopo directo statuit infra, in confiniis ultimis cerebri custodem unam atque alteram in Larynge: Potestatem inquam ante me neglectam, cui proprium esset, quoties aëris inexcusabilis injuria partem utramque adoriretur, quod toties è Latice & cruore erudiore muccum, tanquam vestem utque interstitiam objiceret: in quem aër ferociens partim deposita primi ictus inclementia mitesceret, partimque conceptam ab aëre labem, intra se conciperet: partumque stigma, si quod fortè parti impressum foret, sufficienti mucco elueret. Idque inprimis 25
Corizzæ inscriptum legitur. Nam offendiculum vespertinæ auræ aut frigidioris boreæ flatus suppono occasionem dedisse, ut custos objiceret suum muccum, qui exorbitans os spongiosum, (per quod odoratus organum suos odores recipit) obsidet. Quem errantem & aquosum muccum, primum copioso latice eluere custos conatur. Dein ubi hoc sibi irritum fit, parit tenaciorem muccum, dum nimirum alter in osse ethmoides glutinosior factus est. Pariter & raucedines objecto per custodem mucco contingunt. Etenim custos potestas delegata, ut aëris 26
injurias frangat, partemque muniat à feritate per errorē, jam laryngem afficit, eique affigit muccum

pro tunica. Tum tanquam sui erroris pœnite-
ret, primùm aquosa ac dein glutinosa parit ex-
crementa, quibus eluere intendit sordes oppo-
sitas. Id autem quod de raucedine in initio gut-
turis jam statui, Idem censeatur si demissius a-
27 speræ arteriæ truncus sit obsessus. Vbi nempe
per tusses expectoratur, quod ante jam de rau-
cedine dixi. Muccus ergo narium supernè stil-
lans, prout & is qui per tusses excreatur, à cu-
stode facultate ortum capit, excrementum qui-
dem in se utile: at ab errore custodis nocuum.
Has autem potestates ad utramque januarum
aëris valvam collocatas custodes voco, & er-
rantes sæpius dum ob frequentem cum exteris
injuriis luctam, non ritè exsequitur sua custos.
28 Non est tamen custos sub quaternione faculta-
tum (attractiva nempe, digestiva, retentiva &
expulsiva) numeranda. Siquidem nedum sua
expellit: sed & sua fabricat, & quidem sola ex-
crementa. Quæ nec fiunt per digestionem: sed
29 per abortivam vim. Propterea Scholæ hanc u-
tramque facultatem cerebro atque pulmoni an-
te fores præfixam neglexerunt penitus, & u-
tramque soli cerebro dicarunt, hujusque intem-
periem etiam in optimè sanis accusarunt dun-
taxat. Quamdiu custos rectè valet, atrocitatis
30 aëris victrix superat: dum verò ob perfractum
robur, primæ suæ destinationi ex voto satisfa-
cere nequit: saltem multum mucci fabricat, ut
conceptam eluat labem, quam primitus non
fuit separando. Custos ergo differt à digestiva
& œconomica proprietate cerebri. Atque unam
lædi contingit sospite permanente altera. Quam
veritatem nobis sternutatoria detegunt, quæ
statim post expeditum vicinum muccum con-
citant meras aquositates à custode irritata, par-
tas celerrimè: adeò ut tandem, si acrius fuerit
sternutatorium, cum tenui mucco procidant
cruoris fibræ, emungaturque aqua salsa è rubro
pallescens. Iuxta proverbium, *Qui nimium e-
mungit, tandem sanguinem elicit.* Rubens enim
cruor cœpit subpallescere, qui per sternutatio-
nis molestiam præcociter prolectus est, alioqui
31 muccus fuisset. Custos ergo inprimis testatur
divinam providentiam utrique viscerum pro-
spexisse, in tam prompta atque frequenti ne-
cessitate. Effectus quoque produnt, non qui-
dem digestionis cerebri ac pulmonum: sed pro-
priæ Potestatis, quæ nec morbosos parit effe-
32 ctus, nisi à scopo deviet. Falsum est itaque, Co-
rizzam sanam dixisse: tanquam sordium emun-
ctricem. Iam enim custodis utriusque officia,
atque errores obiter tetigi; Nunc porrò in con-
firmationem datæ doctrinæ exorbitationes er-
rantis custodis explicabo: ut præcipuè propter
atrocitates aëris occursantis, custos suam sus-
cepit præfecturam: ita easdem quoque mode-
ratur: materiam assumens suis parentem fun-
ctionibus, ex massa nempe totius, laticis vide-
licet, & cruoris. Quæ doctrina quantumvis no-
vitatem dicat, & ob id difficultates secum ge-
rat. Attamen seculorum ignorantia, nequa-
quam veritati præscribere valet. Inprimis enim
prompta materiæ multiplicitas sub errore custo-
dis, ostendit eandem non esse excrementum
cerebri, sani alioquin & fortis. Aliunde ergò
suscitatur instinctus parandi muccos celeres;
promtos, & diversos. Sunt nimirum potestates,
ad eluendum sordes atomorum aëris, ideo ad
fores, vel limen viscerum, aëri perviorum, col-
locatæ. Bellè sane ac ordinatim singula proce-
dunt, quamdiu custos non suos excedit limites.
At cum humana omnia sint ruinis exposita, ubi
quotiescunque custos deviat à scopo, statim
Coryzzæ, raucedines, tusses, &c. miserum in
modum nos invadunt. De gravedine Coryzzæ
jam sat dixi, nunc porro de tussi dicam. Tussis 33
oritur ex sensu noxii infestantis laryngem ab sui
initio, usque in pulmonum profunditatem. In-
festant nempe fumi, fuligines, exhalationes a-
cres, minerales, itemque vapores uliginosi, fœ-
tidi, &c. Superat demum vim hospitii, frigus
atrox: quasi tendens ad exstinctionem hospitis
vitalis. Tussis ergò, effectus est sensationis:
etenim mox atque spiritus, partibus illis insi-
tus, gravatur molestia forinsecus insiliente, sta-
tim custos suo fungitur munere. Anonyma
quippe ista facultas, promtè è massa laticis ad-
vocat quantum sibi opportunum videtur, id-
que transmutat in muccum, quem roris more
extundit ad Laryngem: quo minus injuria aë-
ris ipsam partem solidam, nudè atque immedia-
te afficiat: verùm frangat sese ad præfatam muc-
ci tunicam. Sed ah! ubi vel externa injuria ma- 34
jor est, quàm quæ se sinat sic deliniri: altiusve
ferit ipsam laryngis, aut pulmonis substantiam:
jam titubat custos. Nec solùm desumit auxi-
lium abs latice: sed ipsam proximi alimenti
substantiam alienat, deviatque in muccosam
collam: tantum scilicet visceris proximo ali-
mento viciniorem: quanto altius ad calorem
ex flavo rutilantem, & rubedini vicinius ac-
cesserit, reditque ab illo lapsa, in pristinum,
dum à rufo, ad flavedinem paleæ, atque inde
demum ad albuminis ovi similitudinem pro-
pius appropinquarit. Hinc vice versa in hecti-
cis,

cis, cruentus evadit muccus, & cinerum obscu-
rorum colorem assumit. Dum ipsamet alimen-
ti substantia abscedit transmutata, deficientem-
que ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc ni-
mirum fœtidus cadaveris incipientis odor in
anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarii.
Muccus itaque interstitio inservit inter adven-
tans noxium & vires hospitii. Quare stimu-
lum suæ expulsionis habet advexam salsedi-
35 nem, ut sensationem laryngis proritet. Sunt-
36 que tusses siccæ, in paucitate mucci salsi. Quia
autem senium æquiparatur defectui, estque pul-
mo primum deficiens, (ut supra) hinc tusses se-
37 nio, velut ex proprietate geniales, vixque si-
lent, cessant, aut compescuntur: restaurationem
non admittente natura exoleta. Hæc de Tussi.
De remedio illius, nil somniatum, quod profi-
cuum sit. Primò namque decocta herbarum,
Tussilaginum propinarunt, at quam infausto
eventu, quæque domus luge sua propemodum
detestatur. Decocta demum minus feliciter
usurpata, Medentem meditari fecit de tabulis
saccharo confectis: in syrupos denique atque
illinctus recesserunt, sperantes (ridiculum id
suo loco ostendi) lente deglutiendo, salivam
cum eclegmate delabi per rimam vocis, in la-
ryngem. Nec retrospicientes, majoris fore æ-
rumnæ stricturam anhelitus, tusses, præfoca-
tionem, atque expectorationem, ob alieni ho-
spitis admissionem, ipsa quam sit tussis, prori-
tans tam infausta juvaminis figmenta. Quæ ali-
bi ex instituto ad longum aperui. Ah! & mise-
38 rum subiit remedium de pulmone vulpis, quo
animalculum diuturni sui cursus potestatem
quam vivum possidebat, saccharo post suam
mortem impertiatur. Nesciæ enim penitus
Scholæ, harumque dispensatoria, quod pulmo
sit tantum æris cribrum, nec quicquam prorsus
adminiculi ferat, ad motus diuturni inspiratio-
nes. Nesciæ inquam quod claudicanti, vel pa-
ralytico, nil tribuat solaminis, & si pedibus le-
39 poris aut cervi vesceretur quotidie. Successit
demum turba Chymica, quæ dum cerneret so-
lum arescere & sterilescere, ubi sulfur vivum
crescit, (vivum autem voco nudum, quodque
non è pyrite, vel aliunde exigitur) speravit pa-
riter muccum, custodis prolem, exsiccari per
sulfur, quod Scholæ flore sulfuris peragere spe-
rarunt. Illud alii itaque sublimarunt ab Aloë,
croco, myrrha, & tosto vitrioli. Alii verò calce
& alcalibus solvere deinceps tentaverunt, quod
lac ejus (fœtidum sanè) nominarunt: Sed id fi-
dem amisit, postquam lac, imò sulfuris flavus
liquor calce paratus, affuso aceto, rursus ad se
pristinum sulfur rediret. Varia nempe larva sto-
macho imposuere, ut defectus custodis, in li-
mine laryngis sitæ, apprehensasque nocuorum
lituras restaurarent. Sic nempe ægrorum spei,
& crumenæ diversimodè delusum est. Non ne-
go quidem sulfur aptè resolutum, Asthmati sub-
venire. At istud Asthma non est hospes pulmo- 40
nis, ex ideopathica epilepsia ejus oriundum:
quorsum nempe ista sulfura non habent intro-
itum. Sed illius Asthmatis nidus est circa sto-
machum. (Quod infrà docebo) quorsum quo-
que auxiliatori sulfuri est introitus. Porro sul-
furis flores venales, ex vena æris. Lento quip-
pe igne ustulantur venæ, ut sulfur inde furti-
vum abigant. Nam aliàs sulfur magnam æris
prædam raperet. Valorem ergò ejusmodi reme-
dii quisque trutinet, qui noverit, cur Arsenicum
nomen fumi metallorum adsciverit. Profectò 41
pulmo, festinus, in sui perniciem auscultat, dif-
ficilisque est admodum labentis vitæ restau-
ratio. Pulmo quoque ab alimentis vix opem
nanciscitur, quæ per tot digestionum officinas,
nativæ suæ indolis dotes dudum deposuere;
antequam ad pulmonem intrent. Parumque est,
etsi tantillum pristini odoris, è suo concreto, in
vita sui media, reservarint. Est nempe id sat in-
efficax, & restaurandæ debilitati impar. Idque
in pulmonis potissimum diversorio tantò est a-
pertius: ubi vis custodis, pro lubitu, propria
alimenta proximè assimilanda retorquet, alie-
nat, & corrumpit. Quapropter ab hoc scopo
abdicavi mineralia (exceptis majoribus arcanis)
utpote quæ nec aditum habent, nec familiarita-
tem contraxere, cum pulmonum Archeo insi-
to. Remedia alioqui per classes examinavi sin-
gulas, & singularitates spospondèrunt vulneraria
illa, quæ Archeum pacant, à corruptione de-
mum divertunt, hincque furores vulneri soli-
tos compescunt. Non autem quod illa sperem
in pristina sui potentia, pertingere posse ad pul-
monem aut laryngem (prout alibi ex instituto
commodius propalabo.) Ast saltem meditabar,
quod etsi tussium defectus, non essent continui
separationes, ut neque sputa essent pus. Atta-
men potio vulneraria, quæ toti hospitio huma-
no cederet in alimentum ejusmodi, quod per
se restaurandæ exorbitationi tam Archei quàm
custodis materialiter & efficienter incumberet.
Custodis ergo utriusque necessitas magna fuit 42
ad detergendum inspiratas sordes, quæ aliàs in-
tro adductæ, libenter se humidis costarum pa-
rietibus affigerent, totisque thorax inde luto

mox oppleretur. Quo circa tam in limine laryngis, quam ante olfactus organum, exsudare debuit muccus, qui sordes illas oppositas exciperet. Muccus inquam, fuit necessarius & non aqua, quia mox guttatim in fundum properaret. Debebant autem partes internæ madere, ne continuo aeris inspiratu dehiscerent. Idcirco continuum madorem vis quædam distributiva, qualis est quæ salivam dispensat, adesse debuit. Madorem inquam moderatum ac lentum, è massa laticis mutuatum esse oportuit in sanis: Sed ubi custodes male se habent; continuò plorant partem proprii alimenti, quod sibi assimilare debebant. Id nempe diversimodè alteratum in forma aquæ, vel etiam mucilaginis diaphanæ vel opacæ, juxta varietatem passionum,
43 quibus auscultarunt custodes. Difficillima est autem custodum restitutio è debilitate perniciosiorque laryngis quàm narium, qui tabem minatur, semper hiat & cupioso aëre infestatur. Tandem mihi nunquam satisfecit, quod muccus narium, quanquam colore, gustu, & aspectu
44 à mucco tussium non multum dissimilis: idem esset, qualis ab internis pulmonum calamis expectoratur. Non potui enim mihi persuadere, quod è duobus visceribus tam diversis, idem muccus prodiret (etenim si idem atque consimilis: ergo unicus muccus ille non amborum est recrementum). Itaque ut custos bene se habens, vix aliquem producit muccum: illumque saltem juxta opportunitatem: ita lacessita parit muccum secundùm suam indignationem & recipientis visceris proprietatem. Arrepto scilicet furore in suo mucco parit salsum, mordax, acre, virulentum in quali & quanto modum excedens! Hinc namque laryngis erosiones atque inde Tabes, cruenta sputa, &c. Etenim etsi vomica pariat varia apneumata & pectoris stricturas: vix tamen tusses tabidas. Has itaque suspicatus sum ex læsione asperæ arteriæ prosilire. Quod autem custos non attingat cerebri quidditatem; Conjicio ex juvene robusto mihi noto, qui manè ac serò quotidie miseris subest screatibus per annos aliquot: Interim cerebro, nervis & musculis sat validus. 45
Vbi autem una facultatum est insigniter læsa, altera verò nequicquam: necesse est ambas proprietate & essentiis diversas. Quapropter saltem custos laryngis & capitis longe dissident.
Aër ergo postquam per pulmonem in thoracem deductus est, ipsumque septem transversum (quod diaphragma nominatur) deorsum in formam circularem detrudit, ejus poros penetrat transcolatque bibitum aerem diaphragma ideo. Quod sat docent odores aliquot naribus hausti, ac tandem per ructum redditi. Sic namque fumus carbonum vomitum citat, citiusque stomachum quàm cor affectat. Imo odor cadaveris longè post sentitur circa stomachum. Sic & prægnans fœtum mortuum gestans, ipsum cadaver olet anhelitu. Odor enim ille per uterum atque diaphragma transiens, docet anhelitum, non solo cordis refrigerio; sed toti inservire. Sic quoque ex tabaci fumo stomachum flavedine tinctum propter fuligines ostenderunt alii. Ita & laxantium perceptorum odores, licet ipsa pharmaca sacchara & aromate palliata sint, horret stomachus, quia odoratu suo eosdem odores percipit. Ergò si odor etiam aër ad stomachum recta pergit. Pestis ipsa per inspiratum anhelitum introducta, plerumque circa stomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor capitis, sopor, &c. Stomachum affectum incusant & ostendunt. 46

IMAGO MENTIS.

1. Timor Domini, initium & Charitas est finis Sapientiæ. 2. Homo, ad Dei imaginem factus. 3. Tres Atheorum classes. 4. Optatus Authoris. 5. Intellectio mentis intellectualis. 6. Mentis integritas intima, à caducis tolerat absque passione extinctionis. 7. Actio Mentis vix sentitur in nobis. 8. Imaginis divina irrisores Athei primi. 9. Athei secundi, noviter surrexere. 10. Manifestatur Athea horum inscitia. 11. Varietas luminum vitalium. 12. Mens ut differt ab Angelo. 13. Intellectualis visio Authoris. 14. Vanus optatus omnis extra Deum. 15. Miseria Authoris. 16. Visio anima separata à corpore. 17. Mentem esse figuratam. 18. Mens est substantia immortalis figurata figura Dei. 19. Error vulgaris, circa Dei Imaginem. 20. Error putantium Dei Imaginem in ternario potestatum sitam. 21. Contra Tauleri opinionem. 22. Imago Dei in homine hactenus non designata, quia est incomprehensibilis. 23. Mens damnatur per accidens. 24. A morte non est amplius memoria vel reminiscentia. 25. Voluntas est menti superaddita accidentaliter post creationem. 26. In Cœlo voluntas frustranea. 27. Voluntas in cœlis apparet non quidem potestas: sed substantialis essentia intellectualis. 28. Si Mens sit Dei Imago, hac fuit Platoni cognita. 29. Mentis definitio. 30. Rationem non esse imaginem Dei. 31. Authoris opinio. 32. Delitescunt ha dua quidditates in anima per natura corruptionem. 33. Tantum per extasin suscitatur hic amor: nec

aliàs

aliàs in hujus natura ærumnis. 34. *Præcisio Intellectus.* 35. *Solvitur objectio.* 36. *Triplicitas ista, sive ternarius in mente, in omni Mundi systemate explicatur.* 37. *Est alia longè, quàm Ternarii similitudo, pro Imagine Dei* 38. *Descriptio iterata Mentis.* 39 *Mens quomodo seipsam intuetur.* 40. *Phantasia ortus constitutivus.* 41. *Longe aliter Mens intelligit.* 42. *Mentis prærogativa.* 43. *Amoris vivi explicatio.* 44. *Discrepantia intellectionum in mortalibus.* 45. *Cur istud desiderium non cesset in Cælis.* 46. *Desiderii descriptio.* 47. *Quomodo peccatum in desiderio Mentis.* 48. *Amor Mentis, substantia etiam in mortalibus.* 49. *Quantum tenebrarum obtentum Menti, ex natura corruptione.* 50. *Imago Dei pessumdata in damnatis.*

1 INitium Sapientiæ, timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Sapientiæ verò finem, modernorum plurimi, rentur cum Stoicis, esse cognitionem suiipsius. Ego, finem ultimatum Sapientiæ totiusque vitæ nostræ cursus bravium, voco charitatem, quæ nos comitatur, postquam cætera nos deseruerint. Quapropter etiam cognitio suiipsius juxta me, est duntaxat medium ad timorem Domini. Et cognitio vitæ, cognitionem animæ præsup-
2 ponit. Siquidem vita & anima sunt velut synonyma. Enimverò de fide est, hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo in creaturam viventem, ejusque mentem nunquam perituram. Animas verò reliquas, cum vivere desinunt, abire in nihilum. Cujus differentiæ pondera, alibi de ortu formarum. Ast hactenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo consistat. Dicam quæ sentio, sub humili subjectione Ecclesiæ. Nulla est cognitio onerosior ea, qua anima seipsam comprehendit, licet nulla sit utilior. Eò quod tota fides basim stabiliat super animæ indelebilem substantiam. Reperi quidem plures demonstrationes, circa hanc veritatem libris divulgatas: at earum nullam prorsus propter quid respectu Atheorum, unicum & constans ab æterno numen negantium.
3 Plato equidem tres statuit Atheorum classes. Vnam nimirum, quæ nullos credit deos: Alteram dein, quæ deos quidem admittit; nostri tamen incurios, rerumque parvarum spretores, ideoque & nescios. Tertiam tandem, quæ quamquam deos ac rerum minimarum gnaros credat; tamen minima precatiuncula flexiles atque indulgentes supponit. Creberrimum hoc genus Atheorum, inter Christianos hodie, præsertim qui se profitentur perfectissimos. Audent nimirum quidlibet. Onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito attingunt; credentium loculos emungunt, ac morientibus cœlum venale exponunt, rebusque secularibus atque ignotis politicis sese ubique immiscent, quatenus Religionem rebus politicis nupserunt. Seque ludimagistros, ut puerorum classibus in- 4
struendis præfectos cernunt: ita & Reip. clavo se aptos ingerunt nescii. Supremus utique optatus mens esset. Vt Atheis permissum esset, unico saltem momento degustasse, quid sit intellectualiter intelligere, quo mentis immortalitatem, velut tangendo, sentiant. Ego saltem regulas, aut modum lubens ignoro, quibus possem intellectum alterius illustrare. Contristor tamen meritò, quod qui studendo inquirunt semper veritatem; nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant. Quia litera inflati, charitatem non habent: sed avaritia & ambitio in illis occultat Atheismum. Iamdudum autem didici, quod mens nostra nequicquam intelligat per imaginationem, nec demum per figuras, aut imagines, nisi miser atque ærumnosus vacillantis rationis discursus accesserit. Ast ubi anima seipsam, vel in 5
seipsa intellectualiter comprehendit, deficit ipsi ratio, & sui ipsius imago, qua sibi seipsam repræsentet. Id est, anima nequit seipsam apprehendere per rationem, ut neque per imagines. Postquam cognovissem, quod veritas essentiæ & veritas intellectus, se pernetraverint in unitate & identitate: scivi intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducis separatam. Equidem mens non sentitur; credimus eam tamen esse intus, non fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasque non 6
sunt mentis immortalis læsæ symptomata: sed asseclæ vitæ, animæ sensitivæ passiones duntaxat. Nam & bruta, ejusmodi passiones etiam tolerant. Nec enim existimo æquum, rem immortalem pati à caducis, hisque substerni, aut superari: Etenim mens sentit & tolerat cruciatus inferni: non tamen superatur, ut neque extinguitur. Ita caduco lumini nexa, patitur à caducis. Verum ut mens est in nobis, nec tamen à nobis sentitur. ita ejus continuæ & inconcussæ operationes, sunt insensibiles. Nam quod in se est sensibile, nequit prorsus esse spirituale, ac merè abstractum. Enimverò tamen etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum abstractionem & sequestrationem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumque cadere possunt

 (idque

(idque subter initia contemplationum); agit tamen in istis mens, suo modo insensili, & effi-
7 cacia spirituali. Quod sic percepi. Confitens namque, sæpè non sentit contritionis effectus, doletque apprime illius suæ insensilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet: responderet fortassis, se malle mori. Est ergo confitendo, insensilis mentis operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt Magistratus clientes. Proin nempe docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, mentem plus operari, ac operando, etiam plus proficere: quàm is, qui multis verbis orat & discursibus, sibi compunctiones excitat. At felix ille, cui permissum, istas insensiles mentis operationes percipere, easdemque reflectere in & super potestates animæ sensitivæ: sicut orditur fides operativa. Utpote hæc plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem,
8 cum gratia. Athei & Christianorum libertini, primi rident in nobis, ceu fictam Dei imagi-
9 nem, vel nos ad Dei imaginem, creatos. Alii verò secundæ classis Athei, credunt non solùm nos ad Dei imaginem creatos: sed in nobis, identitatem cum immenso atque increato numine fingunt. Nec hominem à Deo, in substantia alias differre, quàm partem à toto: quodque initium habuit cum non principiato. Non autem in essentia, aut proprietate interna. Id quod sanè præter blasphemium, stoliditates ha-
10 bet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipso est creatura. Involvit autem impossibilem imperfectionem in Deo, posse aliquid præter se ecreare in substantia, aut essentia sibi compar. Nam etiam per Philosophiam constat, singulas partes infiniti, necessariò omnino esse infinitas: non potest autem creatura, secundùm substantiam, esse magis infinita, quàm fuit secundùm esse, exsistere & durare, compar æterno enti. stultumque est ergo credere, animam esse partem substantiæ divinæ, aut illi essentialiter similem, quæ potestate, magnitudine, duratione & gloria, ex nihilo incepit. Si ergo Deus, non potuit facere animam humanam, tanquam suæ divinitatis partem, cum infiniti nullæ sint partes, aut minoritates: non est igitur anima ejusmodi à Deo facta. Ergo ex nihilo sponte effluxit, seseque aliàs fecisset antequam fuit. Immensum ergo errant, credentes quidditatem imaginis divinæ, sitam in mente, per substantiæ essentiæque identitates. Cum distent ab invicem undecunque, termino infinitudinis. Sponteque in nihilum mens humana laberetur, unde incepit, rediret, ac dissolveretur iterum: nisi per divinam bonitatem in esse conservaretur. Habetque mens permanentiam æternam deinceps, non à sui esse: sed ab essentia æternitatis, sibi gratis donatæ, & conservatæ. Itaque aliunde, & infinities se potentiore. Sat ergo. Quod mens sit substantia spiritualis, vitalis, & luminosa
creatura. Cumque luminum vitalium sint plu- 11
ra genera, atque species: lumen istud mentis, in eo à cæteris vitalibus discrepat: quod sit substantia spiritualis, ac immortalis: reliqua autem lumina vitalia, non sint substantiæ formales: quanquam sint formæ substantiales, ideoque per mortem in nihilum recedant, non secus
atque flamma candelæ. Mens autem ab Ange- 12
lis differt. Quod sit ad imaginem, ac DEI æterni simulacrum. Habet namque mens istud lumen, substantiamque luminosam, ex dono creationis, cum ipsamet sit lumen istud vitale. Ast Angelus non est ipsum lumen, nec habet lumen geniale sibi internum: sed est speculum luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioqui namque, cum Angelus sit spiritus incorporeus, si ex se esset luminosus, perfectius DEI imaginem exprimeret, quàm homo. Porro, quicquid DEUS plus diligit, id eo ipso est nobilius: sed DEUS dilexit plus hominem, quàm Angelum, qui ad redimendum naturam Angelicam non est factus figura cacodæmonis: prout Agnus ter gloriosus, Mundi Salvator, assumsit naturam servi, ut hominem redimeret. Nec etiam his obstat, Quod minimus in regno Cœlorum, sit major Iohanne. Nam Filius hominis, non est minor in dignitate, & essentia, Angelo; etsi etiam paulo minus ab Angelo sit minutus. Quoniam Filius hominis, sorte vivendi, minutus est paulo minus ab Angelis, dum homo est factus. Sic & Iohannes. Idcircò etiam Angelus semper manet spiritus ministrans: nusquam autem legitur amicus, aut Filius Patris, deliciæ Filii hominis, templumque Spiritus Sancti, in quo Tergloriosa Trinitas suam fecit mansionem. Ista nempe est angusta prærogativa imaginis divinæ, quam lux æterna imprimit in omnem hominem, ve-
nientem in hunc mundum. Anno 1610 post 13
longam contemplationis lassationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerer; quodque tum adhuc putarem, cognitionem sui ipsius esse Sapientiæ complementum aliquod: lapsus forsitan in somnum, extra rationis semitas raptus, videbar esse in aula satis obscura.

A manu

A manu læva mensa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me. Visne honores & opes? Obstupui ad vocem insolitam. Obambulavi, mecum pensitans, quid istud designaret. Ad dexteram interim rima visa est in pariete, per quam lux quædam insolito splendore; oculos perstrinxit, quæ me liquoris, vocis & prioris consilii fecit immemorem. Quia vidi, quod superat cogitatum verbo exprimibilem. Actutum dein rima illa disparuit. Inde ad lagenam iterum sed mœstus rediens, hanc mecum abstuli. Conabar autem liquorem degustare, longoque labore, phialam aperui, ac horrore perculsus, somno excidi. Remansit autem præcedens ingensque desiderium cognoscendi animam: quo desiderio per 23 solidos annos anhelavi. Quia tandem anno 1633 in anxiis fortunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen sabbatismo ex insortis vitæ securitate propinato, vidi in visione mentem meam figura humana. Erat autem lux, cujus homogeneum totum erat activè cernens, spiritualis substantia, crystallina, proprio splendore lucens. Obvolvebatur autem in altera nubilosa parte, tanquam sui siliqua, quæ an splendorem aliquem ex se haberet, non potui discernere, propter fulgorem superlativum spiritus crystallini intus contenti. Istud tamen facile adverti, quod nota sexualis non esset nisi in siliqua. Crystalli autem sigillum, erat lux ineffabilis sic reflexa, ut ipsa crystallus fieret incomprehensibilis. Idque non per negationem alias, quàm quod verbo non solum nequeat exprimi: verùm insuper, quod nescias quidditatem rei, quam cernis. Et tum scivi, quod ista lux esset eadem, quam 23 annis ante, per rimam videram. Ego saltem inde compre-
14 hendi vanitatem longi desiderii. Nam utut pulchra esset visio: attamen inde nequicquam perfectionis sibi mens acquisivit. Cognovi namque, quod mens in somniali visione, velut personam tertii egisset, nec esset tanto optatui
15 digna repræsentatio. Quod autem ad Dei imaginem spectat, nil potui unquam concipere, ne quidem in abstracta intellectus meditatione, quod non eadem opera, aliquam præ se ferret figuram, sub qua staret in considerante. Nam sive rem concipiam per sui ideam imaginando, sive verò intellectus sese transmutet in rem intellectam; semper conceptus stetit sub aliqua figura. Nec enim potui quidditatem mentis immortalis, cum existentia individuali, considerare omni orbatam figura, nec quin saltem responderet figuræ humanæ. Nam quoties anima separata, videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, fit istud cum scientia, hæc sibi adesse, dum animam ab Angelo, itemque Petri animam, à Iohannis distinguit. Siquidem ejusmodi distinctio, sola visione animæ propria contingit, quæ visio animæ alteritatem externam ideoque & figuralem includit. Siquidem Angelus ita est in loco, ut simul non sit alibi. In quo necessariò includitur tam localis quàm figuralis circumscriptio. Dein. Corpus huma- 17
num, ut tale, nequit sibi dare figuram humanam: sculptore ergo opus habuit, qui intra materiam seminis, clauderetur atque in eam aliunde descendisset. Is tamen, in quantum sortis esset materialis, non magis ex se quàm ipsa corporis massa vim habet figurandi. Ergo præcedit aliquid in massa, quod immateriale planè, reale tamen, & effectivum initium esset, cuivis figurandi inesset per impressionem sigillarem. Patrantis ergo anima, dum extrorsum labitur, lustratque corpus seminis in aura quadam, sui sigillum atque figuram adumbrat, quæ seminum fœcunditatis causa est. Alioqui, si anima non esset figurata, sed figura ipsa corporis velut sponte nasceretur: jam truncus aliquo membro, nisi truncum quoque generaret: eo quod corpus illius generantis non sit integrum, at saltem in spiritu insito illius membri deficiat. Si itaque figura semini inseratur: A vitali extra se initio & priore istam suscipiet imaginem. Sin autem anima figuram semini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem: sed sui ipsius depinget Iconem. Sic namque brutorum animæ, speciem suam servant generando. Mens autem, licet suæ originis ergo sit supra naturæ leges: quo tamen pede semel est ingressa naturæ limen, aliique incorporata, atque sociata, deinceps quoque suis legibus coercetur. Eo quod vitalium generationum servetur univocus progressus, ascensus, descensus, limitatio, ac finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio, (qualis est generatio humana, ac speciei continuatio) citra Mentis cooperationem contingeret. Necesse est ergo, semini dari fæcunditatem, per vitalium principiorum participationem, & determinationem specificam. Quod sanè non alias contingit, quàm per sigillationem animæ, in spiritu seminis, unde materia requisitam maturitatem & adumbratam figuram nanciscitur: ut tandem à creatore formalem lucem vitæ, sive animam suæ speciei, cujus similitudo in figura exprimitur,

18 tur, impetret. Porrò de fide est, mentem nostram esse substantiam nunquam interituram. Cujus substantiæ nova ex nihilo fabrica, soli competat creatori. Qui si sibi complacuerit, solam mentem in sui imaginem adoptare. Videtur etiam consequens, immensum & ineffabilem Deum esse figuræ humanæ, idque argumento à posteriori, si argumentorum aliqua sit vis hoc
19 objecto. At quia corpus non rarò fit defectuosum: putarunt gloriosam Dei Archetypi imaginem, in Mente repræsentatam, consistere duntaxat in potestate rationali. Nescii, quod vis rationalis sit intellectui serva, non autem de essentia, ut neque socia inseparabilis. Quod jam Tractatu de venatione scientiarum exposui. Alii verò tenent, animam, Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem: Intellectus nempe, Voluntatis, &
20 Memoriæ. Quæ similitudo semper visa mihi fuit anilis, ut Mens singulari valore esset Dei imago: Siquidem imago similitudinem essentiæ, atque figuræ; non autem solam numeri paritatem, involvit. Imò si anima, in sui substantia, repræsentet ipsum Deum, jam intellectus, voluntas, & memoria, non erunt potestates, proprietates, vel accidentia animæ. Adeoque cessabit similitudo ternionis, maleque quadrabit ejusmodi imago Typo, cujus creditur imago. Deinde absurdum, personas Trinitatis comparare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla persona Sacrosanctæ Trinitatis solam voluntatem, aut voluntas separatam in Deo personam repræsentet. Tres etiam potestates in anima, nequeunt ullatenus imaginem, aut propinquius suppositum, exprimere, quàm nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu, anima minus Dei imaginem denotat, quàm frustum quodlibet ligni. Quod nempe per sui analysim, salem, sulfur, & liquorem exprimit: non autem (instar mentis, in præfata suarum potestatum, & personarum divinarum similitudine) tres dumtaxat potestates, sive nudum ternarium. Quodlibet lignum enim habet tres substantias, sub concreti unitate conclusas, separatas quidem in suppositis, quæ in sui connexione unicam tantum ligni substantiam fa-
21 ciunt. Taulerus vero animam, non quidem in tres potestates: sed in duas distinctas partes, secernit. Inferiorem scilicet, sive exteriorem, quam peculiari nomine animam: atque alteram superiorem, interiorem, quamque fundum animæ sive spiritum vocat. Qua parte sola specialiter Dei imaginem contineri ait. Ad quam Diabolo non est accessus: quia ibidem regnum Dei est. Vtrique autem parti longè dispares actus, atque proprietates assignat, quibus utramque invicem distinguit. At saltem, sanctus vir ille, animæ delet simplicem homogeneitatem, qua tamen potissimum Dei similitudinem exprimere debet. Vel saltem, negat hactenus, Dei imaginem propagatam, per totam animam hominis. Certè non facile credam animæ immortalis dualitatem, aut binarii alteritatem: si in sui ipsius essentia unitatem exhibere debeat. Quin potius, credam in simplicissima unitate, Indivisibili homogeneitate spiritus, sub immortalitatis, & indissolutionis, identitatisque symbolo, extra omnem connexionem, mentem Deo magis assimilari. Non est ergo gloriosa imago 22
Dei, separata ab anima, ut nec separabilis: sed ipsa mens est gloriosa imago, tam intima animæ, quàm ipsamet anima sibi: Idcirco enim dici aut cogitari nequit similitudo, inter mentem & Deum, cum Deus ipse totus sit incomprehensibilis, nec unquam cogitari possit ideo identitatis unitatisque character, in quo fundetur ista similitudo. Sat est, Quod mens sit spiritus, Deo dilectus, homogeneus, simplex, immortalis, in Imaginem Dei creatus, ens unicum, cui mors nil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in simplicitatis essentia sit geniale. Et quia à sui 23
constitutione, & destinatione, est beatitudinis particeps: idcirco damnatio illi est per accidens superveniens, præter institutum nempe, propterque defectum posterum. Ergò mens, separata à corpore, non utitur plus memoria, neque inductione reminiscentiæ, intuitu loci, aut durationis: sed unicum nunc illi & ibi continet omnia. Ideoque si qua superstes esset illi 24
memoria, frustranea in æternum & onerosa esset. Vt & reminiscentia: quippe quæ non nisi per rationis discursum jam mortuæ in actum deducitur. Adeoque in æternitate non amplius locum habent. Vt scilicet nudæ veritatis aspectu, ac fruitione, sine occasu, defatigatione, atque defectu, stat anima extra memorandi necessitates. Saltem staret anima beata extra præfatum potestatum ternarium, ideoque nec amplius Dei imaginem repræsentaret: cujus solius ergo tamen est condita. Imo penitius inspiciendo, non reperio in homine mortali memoriam singularem, aut separatam animæ potestatem; sed nudum reminiscendi modum: quo immemores, per subsidium imaginationis (quæ est intellectus vicaria) memoriam artifi-

artificialem concinnant, longeque fortiorem, quàm illorum aliàs memoria esset naturalis.
25 Quinimo cùm vita, simul recedit voluntas ab anima: videturque ideo accidentaliter, velut animæ adjecta. Nam Deus, post creatum hominem, eandem constituit in manu arbitrii sui. Quod denotat, nedum posterioritatem: sed etiam proprio modo, voluntatem non esse menti initialiter essentialem, quæ ex concessione, talenti instar, est adjecta. Vt homo viam, quam eligere mavult, sequatur. Alioqui sanè in tota rerum scena, nulla est homini potestas perniciosior, voluntate libera, quippe quæ sola omne parit dissidium, inter Deum & hominem. Quapropter ejusmodi facultas, in æternitatis beatitudine, locum saltem habere nequit. Sublata autem volendi libertate, perit quoque ipsamet voluntas, aut tormento erit frustranea. Voluntatem idcirco ajunt in Cœlis confirmatam, seu potius proinde ablatam. Id est, cœlites non posse velle, aut velle velle, nisi quod vult Deus. Quique sunt in charitate & gloria, non possunt non velle quæ sunt charitatis. Cessat itaque voluntas hominis, dum volendi libertas est liquata. Ac per consequens, voluntas est potestas animæ caduca. Quia nequit ani-
26 mæ beatæ inservire aut prodesse. Dum nec amplius in actum deferri potest, possetque duntaxat optatio quæ in Cœlis non est, ubi optabilium est plena satietas & possessio cum omni abundantia. Esset ergo voluntas animæ beatæ, onerosa appendentia. Sat esto, in hac vita, po-
27 testate volendi, thesaurizasse. Perit itaque cum vita, potestas volendi, ac se manifestat voluntas substantialis, ab intellectu, mentisque essentia, nequicquam distincta, ideoque ab accidente volendi libero, distinctum habens esse. Nam sicut vis phantastica, per deliria alienatur, delirat, & cum vita perit: ita cessat volendi pote-
28 stas libera. Platonis Parmenides, aliquousque intellexit, quod in Deo non sint accidentia, nec sit dualitas, ab ejus esse distincta: quocirca concludo, si mens ejus imaginem referre debeat, saltem omnis mentis proprietas colliquescere debeat, in substantiam intellectivam simplicis lucis. Perinde ut fumus, per flammam accensus, in figura materiaque, est idem cum flamma. Sic anima est nudus & purus intellectus, &
29 imago increati luminis. Adeo sicut oculus nil verius aut proprius aspicit quàm Solem, cæteraque cuncta propter ipsum: sic anima beata non intelligit quicquam verius quàm lumen, quo intus illustratur & potitur, unde scilicet totaliter atque immediatè dependet. Sed sicut oculus non fert Solis obtutum: sic mens nequit intelligere Deum, nisi quantum Charitatis habuerit, ad cujus mensuram quoque Deum intus gloriosè possidet. Intellectus enim ejus liber, intelligendo acquirit rei intellectæ usurpationem, quatenus commigrando transformat se, in beneplacito complacendique studio, ad unitatem lucis, quæ ipsum penetrat penetrandoque beatificat. Sic nimirum mens, principaliter atque primariò, Deum contemplatur intelligendo, illustratur penetrativè, sicque Dei imago, quam refert, eandem transformando, sibi assimulat. Qui verò imaginem Dei in ratione 30
locarunt, argumentantur. Quod lex sit imago Dei, lex autem sit inscripta animabus nostris per Rationem: adeoque animam putant simulacrum Dei, quatenus rationalem. At non considerant, quod anima sic contineret quidem Dei imaginem: sed non proindè, ipsa mens esset essentialiter ipsamet lex. Non aliter quàm lex & anima differunt essentiæ suppositionalitate. Nondum enim erat lex, dum anima hominis jam erat creata. Ego autem de venatione scientiarum ostendi, blasphemum esse, in Rationem imaginem Dei retulisse. Cum nulla sit rationis similitudo, vel comparatio facultatis incertæ & caducæ, cum Deo. Dicam ergo mea. Intelle- 31
ctus etenim habet sibi coæqualem & substantialiter colliquatam & unitam voluntatem intellectivam, non quidem quæ sit potestas vel accidens; sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, indivisa: ab intellectu separata, per suppositionalitatem sui esse, incomprehensibili modo; & non in essentia. In mente pariter est tertium, quod defectu ethymi, dico Amorem, sive desiderium perpetuum. Non quidem habendi, acquirendi, possidendi, aut fruendi: sed amandi, seu complacendi: duobus præfatis æquale, æqualiter simplex in unitate substantiæ. Quæ tria, sub unica animæ & indivisibili substantia, in unitatem colliquata sunt. Non est autem amor ille actus aliquis voluntatis: sed procedit simul ab intellectu & voluntate substantialibus, tanquam distinctus, & gloriosus actus. Nec demum amor ille, est passio: sed essentia dominans, & actus glorificans. Voluntas ergo & amor hujus loci, nequicquam commune habent, cum voluntate viri, aut carnis: quia sunt tituli essentiales, 32
quibus sub egestate verborum, imaginem Dei quodammodò mens repræsentat. Eo quod intellectus Deum intelligit, intendit, ac omni

mente amat, indiviso amoris unicoque complacentiæ, seu desiderii actu, in omnimoda simplicitate sui. Ab initio autem creationis fuere hæc duo cum intellectu, nempe voluntas & Amor, intellectualia: nec putandum ab obitu eadem de novo suscitata: cum sint de essentia mentis sive imaginis Dei. Sed mox ut intellectus cessit turbidus phantasiæ sensitivæ: sic & voluntas, & amor intellectualia, per corruptionem naturæ voluntatem atque memoriam admiserunt, quæ cum anima caduca in nihilum abibunt, perstite integritate mentis. In ectasi enim sæpe obdormiunt, intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu igneo, sic autem à tribus illis distincto, ut tamen non sit sine intellectu & voluntate substantialibus, sibi-
33 que alioquin adæquatis. Amor ergo, sopitis velut aliis, stat in superficie, quamdiu alia in se sorbuerit. In hac vita autem, amor est desiderio prior, quia est passio facultatis amativæ, quæ ab illa mentis suppositionalitate (quæ substantialis amor est) procedit, atque corporeæ facultatis iconem refert in hac vita: Ideoque in ataxiam, atque in dissolutionem, prona ruunt singula. Sed in cœlitibus, amor ille nec prioritatem, ut neque distinctionem, à desiderio constituit, nec potestatis naturam habet, ut nec est habitus, aut actus volendi, nec subsistit extra intellectum.

34 Itaque intellectus est lumen formale, atque ipsamet animæ substantia, quæ intuitivè cognoscit, absque oculorum ope, prout & sine oculis discernit, vult, amat, atque desiderat in sui unitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo indicat. Nec enim tum amplius recordatur, per repetitionem specierum, rei semel scitæ, in imagine: nec per circumstantias inducitur amplius ad cognoscendum. Sed omnium intellectorum est unica simul cognitio, & adspectus intuitivus, intra se. Ita tamen, ut unum cognoscat magis personaliter quàm aliud, dum intellectus super intellecta se reflectit in veritatis distincta unitate. Non secus atque modò, in memoria artificiali, ubi recordativa illa memoria non est distinctus actus, ab inductivo judicio intellectus. Itaque istud est magis geniale menti, jam à turbulentiis phantasticis in-
35 telligendi semel expeditæ. Neque enim his obstat, Quod in vivis memoria intercidat, sospite judicio, vel contra. Sunt nempe heterogeneæ facultates animæ sensitivæ, distinctæ in corpore, quia per modum recipientis conce-
36 ptæ sunt, per animam mortalem. Prout & non animatis surdam quandam objecti cognitionem competere annoto: sensum item & objecti affectionem. Quæque ideo sympathetica dici cœperunt. Quæ surda objectorum perceptio, est illis instar visus & intellectus. Nam inest illis præterea (etenim quæcunque à mentis simplicitate longius recedunt, eo ipso in multiplicitates functionum, magis prona) virtus atque dos quædam vitalis, alicujus bonitatis, valoris & energiæ, ad fines à creatore destinatos. Prout est & tertia potestas, ex utraque præcedentium resultans: quæ est jubili ad occursum juvantium, aut aversionis à nocivis. In quibus spectatur quædam affectio erga abjecta, itemque metus, fuga, &c. Qui triplex gradus, adhuc manifestior, in stupidioribus insectis, & hominibus vesanis quibus nullus præsidet intellectus, solaque visualis luminis potestas, gubernatrix elucet. His tamen præterea adest actus virtutum ac functionum vitalium, propter quas exsistunt. Ac tertiò inest illis longè clarior actus jubili, vel aversionis. Quæ in aliis sensitivis adhuc longè potentius explicantur. Quibus nimirum competit sensitiva quædam imaginatio, cum rationis aliquali discursu, illis loco intellectus, plus minusve in singulis elucescens. Adeo ut sagacitas, voluntas, memoria, illis subter apprehensionem intellectus cadant. Mutatis tamen continuò objectis & functionibus, juxta materiem, in diremtiones ac singularitates proclivem. Quæ scilicet recipientium diversitates ideo accusat. Est & his potestas bonitatis ac virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent, in suarum virtutum feritatumve exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædium ac thymosis, in objectorum considerationes: ita animabus sensitivis counita, quod vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox uni magis quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus, per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Finaliter, nolim itaque 37
imaginem Dei in homine considerari, ob ternarium aliquem facultatum: qui aliis rebus in Mundi systemate hactenus competit. Quia dignitas imaginis Dei, non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem imago Dei est duntaxat intima menti, tamque illi propria, quàm est ipsi sua ipsius essentia. Proprietates verò reliquæ, non sunt ipsa mentis essentia: sed essentiarum producta, ac posteriora. Quia non est condignum majestate imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Nam aliarum rerum proprietates colliquescunt in animæ essentiam,

ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam
attributa, vel producta cenſeantur: id propter
miſerum vulgò intelligendi modum, aſſue-
38 tumque abuſum. Siquidem mens eſt unus a-
ctus, purus, ſimplex, formalis, homogeneus,
indiviſus, & immortalis, in quo, proximè Dei
imago incomprehenſibilis incomprehenſibili-
ter eſſentialiterque conſiſtit, mentemque for-
mat. Adeo, ut in iſta imagine, etiam omnes
poteſtates, nedum deponant naturam attribu-
torum; verùm etiam ſuas ſuppoſionalitates
colligant in unitatem indiſtinctam. Eò quod
anima ſit in ſe lux quædam ſubſtantialis: ſive
ſubſtantia ita lucida, quod ſuppoſitis non ſit
diſtincta ab ipſamet luce: Ejuſque intellectus,
eſt ita lux mentis, ut ipſa mens ſit merus in-
tellectus lucidus. In hac enim ſuiipſius luce
mens, ſeparata à corpore tota per totam ſe vi-
39 det, intelligitque: quorſum nec cerebro,
nec corde opus habet. In quibus nempe or-
ganis ſubſtantia mentis, proprietatum proſa-
piam tantum aſſumere videtur. In corpore ni-
mirum, dum ipſe intellectus abſtractus, uti-
tur corporalibus organis, quibus obligatur,
& per ſuam ſedem animæ ſenſitivæ in pro-
fundum corruptæ illius naturæ, ut demer-
ſus eſt, vim qualitativam repræſentet, ac aſſu-
40 mat, quæ Imaginatio dicitur. Quæ ex ſocie-
tate poteſtatis phantaſticæ, ipſius animæ ſen-
ſitivæ & intellectus ſplendore, in organis de-
generato, quadam combinatione conſurgit,
in poteſtatem qualitativam præfatam. Proin-
de iſta facultas laſſatur imaginando, ſuccum-
bit, non rarò quoque demens fit, ac imaginan-
do caneſcunt pili. Aſt mens ſemel ſeparata, in-
telligendo fatigatur nunquam. Quinimo ima-
ginatio in vivis nedum laſſatur: ſed etiam à
ſeipſo, non habet ſpecies intellectivas, quas
non hauſit ab objectis ſenſibilibus. Ideoque
vis intellectiva, quæ cum animæ ſenſitivæ fun-
ctione phantaſtica concurrit, ſequitur organi
indolem, atque vitæ ſenſitivæ arbitrium, non
ſecus atque alibi in naturalibus effectus ſequi-
41 tur debiliorem partem ſuarum cauſarum. Sed
anima, quidquid ad noſcendum volendum-
que, pro ſemel, aut pro ſæpius, requirit: id to-
tum à ſeipſa, & non ab alieno extrinſeco, ha-
bet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas
bona ſubſtantialis, à re intellecta: ſed eſt ſua
bonitas amoris, per quam mens beata ſub-
42 ſtantialiter, & non qualitativè eſt bona. Quam
prærogativam habet, quia typica imago divi-
nitatis. Corpora verò, perpetua labuntur ſpon-
te, in formarum attributa, heterogeneitatem,
viciſſitudines & diſſolutiones. Ergo Amor de- 43
ſideriumve mentis, non eſt functio poteſta-
tis appetitivæ: ſed eſt ipſa mens intellectualis
& volens. Quæ ſub unitatem indiviſibiliter
ſunt copulata, in identitate & ſimplicitate
quàm maxima. In mortalibus tamen ſeparata
tam propter organorum neceſſitatem, fun-
ctionum diſparitates, quàm animæ ſenſitivæ
miſturam. Siquidem nunc ſæpè deſideramus, 44
quæ intellectus judicat non deſideranda, &
voluntas optaret non adventura. Neceſſe eſt
autem res, quarum operationes ſunt diſcretæ,
eaſdem in radice ſui eſſe diſtinctas per mo-
dum, quo ſingula ſeparantur. In mente qui-
dem ſola ſuppoſitionalitate relativa: In anima
ſenſitiva autem, juxta corpoream & qualitati-
vam naturam. Ideoque mentis iſtud deſide- 45
rium amoroſum, eſt animæ ſubſtantia. Et li-
cet in Cœlis ſit deſiderabilium plena ſatietas,
fruitioque perpetua: non ceſſat tamen proin-
de mentis deſiderium, quod eſt ſtudium com-
placentiæ, nec hoc paſſionem menti infert,
pluſquam ipſa Charitas. Quippe quæ in radice,
ſunt unum ac idem. Alioqui ceſſante præfato
deſiderio, vel mox ſatietas, vel inſenſilitas frui-
tionis, oboriretur in cœleſtibus. Eſt itaque 46
iſtud deſiderium, ſive amor, fomes delectatio-
nis interminabilis. Patet ergo, in mente intel-
lectum, voluntatem atque amorem, ſubſtantia-
liter counita. In anima verò ſenſitiva, operatio-
nes diſtingui, è radice facultatum diverſarum,
dum intelligimus non deſiderata, deſidera-
mus quoque quæ nollemus, nec planè noſci-
mus. Volumus denique (dum quis tendit ad
ſupplicium) quæ non deſideramus: ſed nolle-
mus. Vnde contingit, deſiderium ſuperare vo-
luntatem, ac viciſſim voluntatem cogere deſi-
derium: adeoque eſſe mutua atque pugnantia
imperia. Quæ cuncta contingunt in mortali-
bus, quamdiu ſenſitiva trahit poteſtates ſuas, in
multiplicem diviſionis ataxiam. Sic ſtultè de-
ſiderantur impoſſibilia, præterita item, optan-
tur præſentia, vel non accidiſſe. Sed deſide- 47
rium, de quo loquor, occultatum cum mente,
niſi de mentis eſſentia eſſet, non peccaret qui
vidit mulierem ad concupiſcendum eam, ante
voluntatis conſenſum. Deſideramus ergo nunc,
per æmulas mentis facultates, in ſenſitiva, quo-
rum effectus à voluntate & judicio recuſan-
tur. In modo etiam, nunc aliter enim operatur
deſiderium, ſive amor, atque aliter voluntas.
Pariter in motu diei ſive duratione, deſiderium

sæpè præcedit, sequiturve velle, superatque
unum vicissim alterum, ut quid distinctum à
48 se coërceat, idque totum in caducis: quia ex
animæ sensitivæ thymosi. In cœlestibus verò
resurgit amor ille, tanquam mentis substantia:
nil enim est ibi desideratum, quod non volitum. Idque, tam quoad actum, quàm substantiam, in unitatem est collectum. Quamquam habeant supposita in radice diversa. Quod planè superat modum intelligendi in mortalibus. Quia in homine, Regnum Dei, nunc est quidem: sed incomprehensibili modo: Post mortem verò, idem Regnum cuncta in unitatem sui colligit. Ergo primaria imago Dei est in mente, cujus ipsamet essentia est ipsissima Dei imago. Quæ imago nec corde cogitari, nec verbis in hac vita exprimi potest, quia Dei similitudinem refert, extra quam non est alia in nobis imago, quæ conceptui offerri possit. Proin
49 nempe ipsa mens & sibi totaliter ignota. Dein,
in siliqua mentis, sive sensitiva atque vitali forma, est eadem imago in potestatibus relucens, per modum recipientis: quia per brutalem generationem obumbrata est, caduca & deturbata per impuritatem. Corpus tandem, non tam Dei imaginem, quidditativam lucis; sed solam
50 figuram mutuavit. Ast misera mens, devoluta
in tenebras exteriores, à lumine increato qua se separavit, nativum lumen imaginis, ita amisit propter appropriationem, quasi sibi ex condigno proprium: quo deinceps nil intelligat, velit aut amet, præter se, ac propter se. Ideoque imaginem Dei, in se suffocatam, resurgendo non repræsentabit, nisi corporeo Adamicæ propagationis modo. Id est, figura tenus. Quapropter etiam cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cœca apprehensione, sibi semper addicta. Novit enim suam immortalitatem, sicut damnationem sentit, eamque queritur ut injustitiam sibi factam. Quia sui amor tantum est ad excusandas excusationes in peccatis, velut patratis inscitiæ, & innocentiæ diebus, cum multa fragilitate, hostium insidiis, & gratiæ sufficientis defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro transgressione momentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præsertim sciat, damni arrestum immutabile, & evadendi libertatem, præclusam in æternum. Spe ergo truncata, in ultimam ac perseverantem desperationem, ab ipso introitus initio, transit ad locum, ubi nulla pietas, compassio, consolatio, aut revocatio. Et quia intellectus, naturaliter sese transformat, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura depromtum) id est, in objectorum cacodæmonum similitudinem. Hinc intus, semper est præsens odium Dei, & beatorum; desperatio, maledictio, damnatio, & furiales infernalium cruciatus. Omnipotens dignetur sua bonitate, conterere laqueos, in via, nobis ex odio infernali extentos, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro physica suiipsius cognitione. Nunc igitur ad naturam ingredior, ut animæ sedem in corpore propalem.

DEMENS IDEA.

1. Dubium Autheri circa toxica mortalia. 2. Inscitia Anthoris, ex ignorata Idea. 3. Idearum istarum præpotens vis. 4. Medentum ductrix ignorantia. 5. Alia inscitia. 6. Anthoris hæsitantia. 7. Confessio & agnitio ejusdem. 8. Oratio Anthoris. 9. Mentis exsistentia in nobis. 10. Fluctuatio Anthoris. 11. Historia Anthoris circa toxicorum examen. 12. Quid ad hanc Anthorem incitaverit. 13. Quid inde didicerit. 14. Intellectum de essentia animæ esse. 15. Voluntatem & memoriam nostram, habitare in vita caduca; & cur requiratur dilectio ex toto. 16. Intellectus quomodo vibret in caput. 17. Distinctio quorundam luminum. 18. Potestatum duumviratus quadam sensatio, & modus proprius animæ in suo luminum statu 19. Cognitionum differentia quoad locum. 20. Elucidatio remediorum Cephalicorum. 21. Quid circa hac Schola benè, quidve defectuosè doceant. 22. Diversitas intellectionis status innocentiæ, & nunc. 23. Difficultates Authoris. 24. Mentalium cognitio procul avia est, ab aliarum quarumcunque. 25. Difficultas indagandi pro amentia, & modus Anthoris propositus. 26. Colligatio Mentis, cum sensitiva. 27. Cur Mens non in Corde, ut nec sit in Capite. 28. Quod sit in duumviratu, probat dilemma. 29. Gloria miserationis divinæ è nostris lucescit languoribus. 30. Primus Amentiæ gradus. 31. Secundus in sopore est. 32. Sensitivæ interna obstacula. 33. Primò memoria labascit. 34. Subsecutivi defectuum adventus. 35. Conceptus tam sani, quàm dementis, fiunt cum ideis. 36. Ideæ amentes quædam semper & ubique æquales: aliæ non. 37. Læso spiritu insito præcordiorum, dementia in vitam durant. 38. Notatu digna. 39. Amentium sanatorum confessiones. 40. Ideæ conceptuales, quid patrent pro Amente. 41. Idea excentrica & venenosa, in quo coincidant. 42. Vis in Amente, qua superat frigora. 43. Probatur hinc Mentis immorta-

mortalitas. 44. *Quorsum deferatur Tractatus de Amentia.* 45. *Idea Amentis extinctio intenditur.* 46. *Modus extinguendi connatam maculam, duplexque contra Amentiam.* 47. *Historia aliquot facti.* 48. *Remedium Hydrophorbiæ, & morsus rabidi ante Hydrophorbiam.* 49. *Iterata Amentis historia* 50. *Submersionis considerationes.* 51. *Ridiculum in remedio Galeni addito.* 52. *Miraculosa sanatio rabici.*

DE Actione regiminis, itemque de Duumviratu, prout Physicum decet, scripsi, ut sedem phantasiæ detegerem, litemque de facultatum mentalium diversorio definirem. Attamen suspensus dudum nescivi, quomodo intelligens degeneraret in amentem. Sciebam quidem, rebus sordidis ac venenis inesse quasdam potestates dotales, non quidem intelligentes: sed quæ agnatione illis responderent: sic ut nostram nobis invitis intellectionem seducerent, in sui obsequia. Vt morsus rabidi, ictus tarantulæ, esus
1 solani,&c. Cogitabam etiam in sordibus febrilibus suas habitare consimiles facultates. In quo confestim me turbavit casus. Quod scilicet in eadem febri, atroces furiæ ridiculis successissent. Persuadens inde mihi, quod in Amentiæ concordia non essent discordes effectus. Neque enim prima fronte sat attendebam venena, per maturationem mitescere vel exasperari.
2 Dein, respexi in Lunaticismum, quod invaderet atque recederet, cum sua astri syzygia, citra omnem veneni sodalitatem. Maniam quoque repetere atque silere, citra ullum intercurren-
3 tis vitæ vitium. Totus hæsi nescius adhuc, præter corporalia venena esse & virulentas imagines, impressiones, spirituum vitalium absolutissimas & efficacissimas magistras: quibus tam lubenter, quàm promtè, obedirent potestates nostræ intellectuales, quamdiu corporis carcere claudimur. Interim per fidem scivi, mentem esse immortalem, eoque jure intellectum suum permanere impollutum à corporis conta-
4 giis: quia non decebat, quod immortale atque infinitum erat, minui aut lædi à caducis. Ex una parte itaque, lubens fatebar humiliter meam ignorantiam: ex altera verò, contemplabar furiosi ærumnosam, nec unquam indagatam conditionem, & tam penuriosa remedia in malis maximis, maximéque commiserandis. Eò quod medentes, inani doctoratu, mundo imponentes, persuaderent se perlustrasse univer-
5 sa, nec medelam tanto malo esse: quia cerebrum intemperiem inæqualem æqualiter induisset, quasi vestem. quam tamen primariam qualitatum intemperiem, rogati, non potuerunt condigno etymo, adhuc exprimere. Quapropter spretis Scholarum susurris sterilibus, postquam annotassem, Amentias hypochondriacas extra controversiam esse præcordiales, dubitare primum cœpi, an dirum illud virus per singulares quasdam arterias deferretur ad cere-
brum? At saltem statim displicuit mihi ista su- 6
spicio, quia quilibet inexcusabili laboraret insania, nisi fortè in sapientibus isti canales perpetuò obturati manerent, adeoque morbidi essent, ne tales evaderent. Saltem notavi differentiam inter deliria febrilia, & maniam; quod hæc scilicet, per longam ætatem persæpè, absque sanitatis dispendio, etiam in seros nepotes, citra seminis atque vitæ incommoda, persisteret incolumis. Rem sanè tum mihi inscrutabilem sæpè deserui, sæpeque iterum ex commise-
ratione ad manus desumsi. Atque tandem vidi 7
clarè, falsis me inniti principiis, abduci credulitate, & authoritatibus ethnicorum, deludique me, morborum ignotis qualitatibus: Idque primum sic concepi, sensimque magis confirmatus, me denudavi doctrina, quam sorbueram in Scholis, de anima & de morbis. Dein, mentem meam à scrutinio functionum intellectualium, in quiete & paupertate Domino commisi: ut de me, quod sibi beneplacitum esset, perageret. Non ita tamen eram indifferens, quin semper desiderarem, proximo prodesse.
Rogavi itaque Dominum, ut ego mihi innote- 8
scerem, nedum agnoscendo meum abyssale nihil, moraliter: sed tanquam Physicus, ipsas mentis potestates intueri possem. Nil siquidem æquè placidum, atque utile rebar, post divinorum Sapientiam, quàm semel intueri animam meam velut Dei imaginem. Quare ego
revolvi quæstionem de sede, aut thoro animæ 9
immortalis, mecumque disquirebam ideo, an sic esset tota in toto, ut absque dependentia thori, vel centuralis throni, exsul vagaretur, certis non adstricta laribus? sicque tota in digito, ut hoc amputato, tota à toto decederet, vel festino metus casu, intrò recederet. Itaque reperi animam homogeneam, simplicem, & indivisibilem: aliàs nec fore immortalem. Dein cognovi, tantùm radialiter totam partibus ignobilibus affulgere, per modum luminis Solaris, quæ interim velut in sui throno deliteret, & inde luceret per totum, penitus ignota animæ sensitivæ; cujus tamen vita esset ipsamet mens. Perinde quasi, ut Deus omnium

essentia intimè cuique nostrum adest, à nobis
tamen naturaliter ignoratur, nec sentitur. Dein
10 subiit in animum disceptatio, an plura essent
centra, illaque, juxta radicalium viscerum vita-
les necessitates, diremta. Sed tandem scivi
mentem uni plus adstrictam visceri, quàm alte-
ri, tam quoad videndi, quàm intelligendi mu-
nia. Ac tandem, semper ideo redactus sum ad
unius visceris thorum individuum. Dumque
inquirerem caput & cor, authorumque ambi-
guitates librarem, comperi statim, me (quod
ante adhuc detestatus) recidere in ethnicorum
placita, quibus ut fuit Dei veri cognitio dene-
gata; (ita & cognitio divinæ imaginis, quæ me-
dendi tamen objectum est. Nescivi itaque un-
de inchoarem tantæ molis arbitrium, authori-
11 tatibus & sodalibus destitutus. Donec tandem,
permittente Domino, humana ope & opera de-
stitutus, sub multorum annorum disquisitione
& spe cognoscendi torum animæ, casus insoli-
tus mihi acciderit, cujus historiam narrabo. In-
vigilabam enim circa venena vegetabilium, cre-
dens, quod tanti toxica non essent Adamo no-
xia ante peccatum: cum nec mortem, nec me-
dicamentum exterminii, creavit Omnipotens,
adeoque emisisse tam atrocia, non quidem ut
hominem interimerent: sed quia in sudore vul-
tus cogebatur panem edere, quibus morbis ob-
noxius erat factus: etiam in sudoribus, medi-
12 camenta pro morbis depromeret. Ideoque pol-
licebar mihi, toxicum istud, per modum cu-
stodis & siliquæ, insignem aliquam & virginem
potestatem, in magnos usus creatam tegere,
quodque per artem & sudores toxica mitesce-
rent & evanescerent. Quapropter cœpi diver-
simodè Napellum agitare. Ac semel, cum ejus
radicem ruditer præparassem, degustavi in api-
ce linguæ. Etenim quanquam nil deglutiveram,
multumque salivæ sputitaveram, sensi tamen
mox abinde, craneum velut zona forinsecus
stringi. Tum demum præcipitanter aliquot
mihi negotia familiæ obvenere, computum
quendam solvi, per ædes oberravi, atque singula
pro requisito peregi. Tandem obvenit mihi
(quod nunquam aliàs) quod sentirem, me nil
intelligere, concipere, sapere vel imaginari in
capite, pro more aliàs solito: Sed sensi (cum
admiratione) apertè, dilucidè, discursivè, atque
constanter, totum istud munus obiri in præcor-
diis, & expandi circa os stomachi, idque adeò
sensibiliter & clarè sensi, imò attentè notavi,
quod quamvis etiam sentirem sensum & mo-
tum, sospites, à capite in totum dispensari: quod
tota discursuum facultas notoriè & sensibiliter
in præcordiis esset, cum exclusione capitis, qua-
si tunc mens consilia sua ibidem meditaretur.
Admirationis itaque & stuporis, insolitæ illius
sensationis plenus, notabam mecum meas no-
tiones & examen earundem, atque meiipsius,
præcisiori modo, instituebam. Et luculenter in-
veni, ac trutinavi, me, illo toto spatio, intelli-
gere & meditari, longè perspicacius. Adeoque
non potest sensus ille, quo percipiebam me in-
telligere vel imaginari in præcordiis, & non in
capite, ullis exprimi verbis. Eratque gaudium
quoddam, in ista intellectuali claritate. Etenim
non erat res exiguæ durationis, nec mihi dor-
mienti, aut somnianti, aut alioqui morbido,
advenerat: sed jejuno & benevalenti acciderat.
Imò quamvis ecstases aliquot antea expertus
fueram: notavi tamen, illas nil commune ha-
bere cum hoc præcordiali discursu & sensu in-
telligendi, omnem capitis cooperationem ex-
cludente. Quippe quod cum reflexione sensi-
bili (tanquam antea præmonitus essem) caput
prorsus feriari, respectu phantasiæ, deprehendi:
quia mirabar, quod phantasia extra cerebrum,
in præcordiis, sensibili operationis festivitate
celebraretur. Interim quandoque in gaudio il-
lo suspensus timui, insolitus ne casus ad Amen-
tiam duceret: eò quod à veneno incepisset:
sed præparatio veneni, & ejusdem levicula tan-
tum degustatio, aliud insinuabant. Interim
quanquam claritas, sive illuminatio gaudiosa
mei intellectus, inauspicata, suspectum illum
intelligendi modum redderent: attamen resi-
gnatio liberrima mei, in voluntatem divinam,
me restituit in sabbatismum priorem. Tandem,
post binas circiter horas, levicula quædam ver-
tigo, bis repetita, me invasit. A priore enim
rediisse intelligendi facultatem percepi: & al-
tera, sensi me intelligere more solito. Deinde,
tametsi postmodùm aliquoties de eodem Na-
pello degustaverim: attamen nunquam am-
plius quicquam tale mihi contigit. Perfectè e- 13
nim multa exinde didici. Ac primùm quidem,
quod sicut per ecstases elucescunt animæ quæ-
dam præludia: ita per præfatam notionis nor-
mam apparet, quod nostra intellectio, quam-
diu corpori alligamur, originaliter formetur in
Duumviratu. 2. Tantoque id est inauspicatius,
quod ordinaria fabrica discursuum sit circa os
stomachi, non autem in viscere aliquo: sed ve-
lut in membrana, sive, in quasi indivisibili loco.
Nec multò secus, habitat in uteri membrana,
quædam totius Monarchia. Sic tamen, ut vul-
nus

nus stomachi statim vitam importet; non au-
tem ita Vteri. 3. Quod per duas circiter horas,
sentirem insperato modo, nil agi in capite: in-
dicibilique modo, totam animam, clarissimè
cogitare in præcordiis. 4. Quod simile ferè
contingat in oratione silentii: magisque & ma-
nifestius, in extasi. 5. Quodque ideo anima in-
intellectualis centraliter hospitetur ibidem.
6. Tum etiam, quod sicut Amentia est defectus
intellectualis: ita proin suscitetur ex hypochon-
drio. Cum eadem facultas, quæ sanam fun-
ctionem edit in sanitate patiatur sub morbis, de-
fectum ejusdem. Quoties nempe, intellectio,
in sua sede eclypsatur. 7. Comperi quoque, in
14 Corde habitare volendi potestatem. A Corde
enim manant homicidia, adulteria &c. 8. In
cerebro sedere memoriam, ab anima ibidem
impressam: ideoquè facillimè præ cæteris, per
morbum, & senium oblædi. Imo si quis labo-
ret, ut reminiscatur rei oblitæ, sensibiliter per-
cipit hunc sibi laborem in sincipite. 9. Denique
cum voluntas & memoria, procul distent ab se-
de animæ, sive intellectus, conclusi mecum, in-
tellectum esse de essentia animæ, inseparabi-
15 lemque: voluntatem verò ac memoriam, qua-
tenus habentur in vita caduca, esse facultates
caducas & vitæ sensitivæ. 10. Fieri nimirum
peccata in Corde & voluntate, in carne peccati,
in voluntate carnis & hominis. Dilectionem
ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (pro-
16 pter inseparabilitatem) pro intellectu sumitur,
ex toto corde sive velle: ex tota anima imagi-
nativa, & potestatibus ejus per totum corpus
dispersis. 11. Inveni intellectum radiare lumi-
naliter in caput, medio tamen corporalis con-
nexionis, per spiritum aereum, qui dum feriat
capitis sinus, vertiginem quandam, & nubilo-
sam intellectionem induceret. Sic quanquam
pro sensu & metu, à Cerebro, spiritus opulen-
ter diffunderentur, in illo statu: vicissim tamen
opus fuit singulari lumine, quod à præcordiis
ascendens, illuminaret medium spiritum, per
quem transibat. Qui luminosus radius, non a-
liàs exprimibilis est, quàm quod sit intellectua-
lis, & superans contextum sublunarem. Quip-
pe qui debet à sola anima fabricari, quæ in se,
non nisi merus intellectus est, sive lumen sub-
17 stantiale & intellectuale. 12. Quod, quia sensus,
& motus, liberi starent, suspicabar, aliud lumen
aliunde allatum; sive denotabant liberum, in
illo statu fuisse transitum spirituum per nervos.
Vertigines verò significabant obscuritatem
quandam fuisse in capite, prius non perceptam,
eamque, novo lumine, infernè lucescente, in
Cerebri finibus disparuisse. 13. Quod jecur re-
ctè vegetaret, Cor etiam spiritus indesinenter
efflaret in Cerebrum; itemque voluntas agendi
requisita, persisterent quidem: solæ autem po-
testates intellectuales, sopitæ in Cerebro, velut
dormirent, si non à præcordiis illuminarentur.
Hoc autem lumen penetrat totum, quorsum
radiat. Perinde atque lumen candelæ, trans os-
sa digitorum, in junioribus, rubicundè splendet,
tanquam si ipsa ossa diaphana essent. 14. Quod
ab illo tempore, soleo quoque indiciosiora so-
mnia habere, cum discursu formatiore, & cla-
riore, quàm antea. Nam semel mens, velut mu-
nia sui corporis reassumens, deinceps melius
intelligit. Vnde tum deinde assecutus sum,
quomodo dies diei eructat verbum, & nox no-
cti indicat scientiam. 15. Certior factus sum,
alium tum fuisse statum meum, alium verò in-
saniæ, lethargi, Apoplexiæque. Etenim cum
circumspectione meipsum tum seriò expendi,
an ista esset via, qua stultescerent homines.
Quandoquidem in pleno judicio mei tam ex-
pers eram omnis metus, quod res meas, non ut
meas contemplarer. Respexi enim eas, ex obli-
quo, velut in caput alterius seculi viri vibratas.
16. Didici etiam quod vita, intellectio, somnus
&c. Sint opera cujusdam lucis, non requirentis
canales: cum lux lucem vitalem penetret. Pro- 18
inde etiam anima se retrahit, diffundit, subtra-
hitque motu sibi proprio, prorsusque diversi-
modè in somno, vigilia, contemplatione, exta-
si, syncope, mania, delirio, rabie, propriis per-
turbationibus, spontaneis confusionibus, imò
& simplicium quorundam violentis impressio-
nibus. Quia mens integram Monarchiam in
spiritualibus complectitur multis generibus at-
que speciebus divisam; non minus quàm ipsa
corpora inter se differrent, ita & luces. 16. Tan- 19
dem, quod intellectio orta per inventionem at-
que judicium, cum reflectione ad loca, ad cir-
cumstantias, ad præterita, præfata, præmissa,
adeoque ad absentia tanquam absentia, fiat ul-
timatâ operâ in Cerebro, per affluxum radii è
præcordiis, quatenus memoriam præsupponit
ejusmodi intellectio. Sed illa quæ esse de futu-
ris, vel abstractis, citra respectum circumstan-
tiarum, tanquam præsentia essent: tota cuditur
in præcordiis. Atque hactenus amentes, cun-
cta, tanquam præsentia, aspiciunt, garriuntque;
tanquam de præsentibus. 17. Proinde venena,
quæ vim habent dislocandi imaginationem,
non afficiunt primariò Cerebrum: sed duntaxat
præ-

præcordia. Quod sat probat historia Causidici, qui biberat semen hyoscyami, alibi à me recitata. Etenim quicquid stomachus concipit, idipsum planè transmutatur, atque prorsus in aliam essentiam migrat, priusquam inde tantillum ad Cerebrum pertingat,ac quicquid ejus eò pervenit, jam est cruor, qui prioris sortis qualitates cunctas, in limine primarum officinarum, exuit. Vel demum labitur extra stoma-
20 chum, & cum scoriis, foras protruditur. Adeoque nulla simplicia, quomodolibet sumta, materialiter applicantur Cerebro. Falsum est ideo, quicquid de pillulis Cephalicis, lucis, &c. Scholæ venditant. Siquidem nec pillulæ è capite quicquam eliciunt, nec aliquid caput dat, quod non habet, præter muccum, quem ad
21 suam pelvim, neque aliò mittit. Sin autem aliqua caput feriant, alterent, juventque; ratione præcordiorum totum contingit, quibus est inconcussa actio Regiminis in caput, prout jam sat ante probatum est. Rectè quidem docuere, vertigines, & commata, ob inferiorum consensum suscitari: sed nec granum sine palea. Nam vapores crassos, fuliginosos, acresque introduxerunt Scholæ. Deinde, & plerumque in ejusmodi,Cerebrum primaria lue affici volunt. Stolidumque idcirco, capiti remedia applicuisse, scopo inquam, & non sagittario. Quia videlicet, non noverint veram efficientem internam, ejusque connexiones, neque modum fiendi, morbis solitum, quodque actionem Regiminis, lucisque conspirationes planè neglexerint. 18. Intellexi & hinc tandem, quod anima immortalis, & infatigabilis, dum ante peccatum, suum corpus gubernaret ex condigno, intelligeret cuncta intimè, opticè, citraque laborem,
22 tædia, & lassationem. Quia penes se, in sui centro, & unitate, absque organorum adminiculo, cuncta intelligebat: Nunc verò alieno hospitio detenta, tota impedita velut, munium diversitates tradidit ancillanti animæ sensitivæ.
23 Hoc loco de cogitationibus aliorum, rationem reddere præsumo, qui de meis non sat spondere, aut dolere possum. De occultiori nempe cogitationum fonte, deque abstractissimis, philosophandum proposui, de vitiis, & exorbitationibus fluctuantium & incertarum cogitationum. Imò profundius penetrandum est, ubi ad ipsas vitiatarum cogitationum potestates, collimandum, vitiorumque hujusmodi fontales & occasionales causas veniendum. Res est sanè ardua, obscura, & invia, in qua ante limen, deficiunt Scholarum theoremata, adjumenta corporum, imò & morborum, quorum causæ & effectus sub sensum cadunt, aut per cadaverum dissectiones probantur. In qua inquam patiens imaginatio, seipsam pandit quidem: sed occultatur agens. In 24
aliis disquisitionibus, ex integri notione, vitiarum cognoscitur: sed in mentalibus longè adhuc facilius conciperetur violatæ intellectionis causa & modus, quam sanæ: quippe quod facultas sana adscendat ad Dei similitudinem magis: defectuosa verò, ad naturæ corruptæ meditationes se magis inclinet. Ideoque integrum in mentalibus, non demonstratur à priori: deficiens verò, ex ruptura connexionis causarum,quodammodò enotescit. Insania quoque 25
semper est longè difficillimæ doctrinæ, quod negationem cum privatione in se complectatur. Quocirca alia via in proposito casu eundum censui. An fortè investigato modo fiendi, in una quapiam de insaniis,invenirem egressum pro aliis. Proposui itaque Amentiam, quæ ex forti & assiduata contemplatione, metu, passioneque oritur. Exin deinceps conclusi agnoscendam rei venenosæ qualitatem,& dispositiones organorum, quæ concurrerent ubi aliquod simplex assumtum, vel intus generatum, dementiam concitasset Habita verò unius Amentiæ cognitione, facilius erit, earundem dein diversitates metiri, in amplitudinem modorum, fortitudinis, appropinquationis, applicationis & varietatis specierum, descendendo. Idcircò enim primum censui, investigare sedem animæ sensitivæ, cujus exorbitationes scilicet, Amentias faciunt. Siquidem conside- 26
ravi, quod qua sede moraretur forma animalis, eadem quoque cohabitaret ipsi alligata mens immortalis, quæ dualitatem, discrepantiam & diversitates mansionum recusaret. Nec enim decebat, mentem istam; absque medio, corpori alligari, ubi semen humanum, non minus quàm belluinum, spontè defluendo, terminaretur usque in animam viventem exclusivè. Adeoque condignum erat, mentem alligari sociali formæ, formalique lumini, cum quo conveniret optimè, ut capite de formis, & lib. de vita longa de mortis introitu. De- 27
crevi itaque inprimis, animam immortalem non sibi elegisse domicilium in corde, viscere nimirum tam inquieto, totque agitationibus & corporis diversis muniis distento. Caput etiam non aptum menti immortali hospitium indicavi, quod regendis motu & sensu occuparetur: Ac potissimum, quod præclusa ab inferis con-

conspiratione, unico instanti, mentales facul-
tates, velut abscissæ, pereant, nec minimum
meditentur: atque ideo non propriam inhabe-
re mentis principis operationem. Imò potius,
Duumviratum male dispositum, bene disposi-
tum caput alioquin, in Amentias plerumque
conturbare vidi. Ideoque Splenis quietem ad-
miratus, itemque abstractionem ejus, à regimi-
ne corporeo, consideravi intentè, hoc dilemma.
28 Si mens Imago Dei, centraliter sit in capite, erit
vel in finibus, vel in ipsa cerebri substantia. Non
enim in hac, quippè, quæ sensu & cruore caret,
destituta commercio, per quod toti corpori, cui
obligatur, præsens fit. Regere quidem caput,
per sensum & motum, à nemine est controver-
sum. At brutale illud minus & pecuinum regi-
men. Regi autem caput aliunde, in suspen-
sionibus, & exorbitationibus mentalibus, per
ataxias morborum edocti, credere cogimur.
Hospitari autem animam in cavo cerebri, in-
decens censui, immortalem animam nupsisse
vago & fluxili in momenta singula spiritui, è
cruore indies surgenti. Quapropter stabilius
diversorium optabat & quietius, quàm quod in
horas labile foret. In centro corporis, sive me-
dio, in parenchymate visceris potius quievit,
undè cum omnibus colloqueretur pariter
membris, ratione unitatis & continuitatis Ar-
chei insiti. Sed cum corporea organa, respectu
mentis, sint sordes & siliquæ, nucleum corpo-
ris sibi delegit, leviculam nimirum igniculi lu-
cem formalem, sive animam sensitivam, cui
videlicet mens nupsit mandato Domini. Et
quæ Deus conjunxit, homo non separet absque
reatu. Dolendus interim ærumnosus morta-
lium status, quod Mens nimirum sit alligata
animæ sensitivæ. Enti nimirum impuro, con-
cupiscentiis, illecebris & voluptatibus dedito,
eique tam facilè Mens immortalis assentiatur,
quasi propria sui incuria jam æternum dormi-
29 ret. Ast non. Tantò nempe major est gloria,
miserationis divinæ, quæ sua dumtaxat gratia,
gratis resuscitat, sustinetque è veterno mortis,
quos vult salvandos. Alioqui sanè, anima sen-
sitiva, morbis & Amentiis subnoxia, prona
30 semper in voluptates quaslibet. Primus enim
Amentiæ gradus in somno elucet; naturalis at-
tamen, dum honestæ recreationis & vacationis
titulo, se immergit cum voluptate quietis in
proprium hospitium. Somni naturalis excen-
tricitates porro, vitia, defectus, ac expressæ de-
31 mentiæ, sunt sopores omnes. Qui scilicet, jam
non amplius, è propria sensitivæ libertate, &
voluptate promanant: sed excrementitiis sor-
dibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde e-
nim, atque naturalis sitis est sensus deficientis
humidi: febrilis verò sitis, ab impostoriis ex-
crementi versutiis: Sic sopores non fiunt à na-
turali facultate, qua anima somnum sibi con-
citat: sed ab alienis impuritatum imposturis
seducta, vel superata. Sopores ergo, itemque
Apoplexia, Aphonia &c. non sunt tam vitia a-
nimæ errantis, quàm ejusdem debilitates, or-
ganorum vitiatorum conjugio contractæ. Im-
puritatum namque collegia, statum monar-
chicum quamprimum invadunt occasionali-
ter. Non quidem, quod sit necessum, sese in lu-
men animatum, ejusmodi impuritates mate-
riales diffundant per connexionem. Sufficit
namque, quod vim habeant narcoticam, vene-
nosam, animæ sensitivæ exitialem: quia ima-
ginativam alienant perinde, qualis rabientis
salivæ, in metu aquæ: ita quoque incuriæ A-
mentia introducitur, per illa soporifera. Vis
ista potentialiter, atque seminaliter inest sordi-
bus illis, ab initio, à seipsa, postquam maturuit,
valde dissimilis. Non secus atque glans à quer-
cu. Exoticam ergo phantasiam imprimunt
sordes invitæ animæ sensitivæ, quod manifestò
apparet in opio, hyosciamo &c. Quæque im- 32
puritatum colluvies, obsidens animam sensiti-
vam, in suo viscere originali, sopit actum intel-
lectionis Mentis, non potens in ita obsessam
sensitivam liberè lucere. Quapropter sensitiva,
rectrice destituta, procellas movet tumultua-
rias, suamque tempestatem sensim in voluntatis
capsam attollit, undè & irascibilis, præcipiti atq;
inverso ordine, fertur. Caput demum, suas sci-
tarum rerum imagines, præpostero nexu depro-
mit. Vnde fit, quod plerumque consumtis de-
liriis, nulla supersit actorum recordatio; quod
sensitiva, præcipitanter per obsessionem percul-
sa, cuncta præposterè moverit. Vbi alias maniæ,
sordium ejusmodi expertes, plerumque memo-
res, sunt actorum. Comperi namq; pluries, deli-
ros præsensisse, dimissas infernè imagines in- 33
tellectuales, turbidas sursum, atque primum in-
firmari circa memoriam: adeoque & hinc col-
legi, vim intellectivam procul à capite sitam.
Non secus atque partes à Corde remotæ, vitalis
irrorationis defectum, omnium primæ sentiunt.
In deliriis ideo, observavi primam vacillare me- 34
moriam rerum olim conceptarum. Dein, in ejus
vicem suboriri importunam unius rei & conti-
nuatam recordationem, quæ se habet per modū
repetiti somnii, cum inversione molestissima, &

labo-

labore somni. Quem laborem mox vigiliæ sequuntur, dum scilicet præcedentes imagines somniales, Cerebri memoriam labefactarunt: subit tum ex præcordiis, vigilans quoddam somnium cum expresso delirio. Neque enim delirium fit cum cessatione intellectuali, prout in Apoplexia, sopore, syncope, &c. Sed est confusa, indesinens, idearum in præcordiis forma-
35 tarum propagatio, sursum vibrata. Cumque in sanitate alioqui non fiat conceptus absque ideis: necessariò, & in delirio, suæ sunt amentes Ideæ: Sed omnino sub hac distinctione. Quod Ideæ in sanitate formentur à libertate animæ. Insanæ verò, sint sigillares notæ, invitis nobis, in sensitivam delatæ, ideoque & hanc violenter extra orbitam abducunt. Tantum abest, quod insanæ ideæ formarentur à mente, stul-
36 tescere nescia. Nam patet, quod ideæ sequantur perturbationes rerum, unde fiunt. Quod maximè clarum est in Rabiente & Tarantula: quorum virus, propriam, determinatam, æqualemque amentiam producit & ideas sibi perpetuò consimiles. Sic quoque, fortis perturbatio nostræ imaginationis imaginem cudit, eamque imprimit in sordes aliquas, sin minus in ipsum alimentum, vel etiam in partem solidam & nostri constitutivam. Vnde videlicet, continuata est idearum novarum propagatio, ipsaque diversitas & amplitudo, in maniacis. Siquidem à metu, Agonia, invidia, ambitione, Amore, studio, cura, pudore, avaritia, aliisque consimilibus perturbationibus, dementiæ fiunt. Tantoque miseriores, quæ suscitantur absque excrementorum infamia, quia vel continuò perseverant, vel statis recurrunt recidivarum periodis. Alioquin absumtis spurcitiis, sponte cessant labes prognatæ. Sed insaniæ, sive continuo æstu ferociant, vel per intervalla repetant, saltem spiritum Duumviratus sic inquinarunt, quod susceptam imaginum furiosarum procellam,
37 eodem modo radicitùs impresserint, quasi macula fœtui, à prægnantis matris exorbitatione inusta, in vitam durabilis. Perinde nimirum, ut stigma cerasi in fœtu quotannis viret, flavet, rubetque cum arborum fructibus: sic & ideæ maniacæ, perturbationibus ortæ, habent in spiritu præcordiorum, sua incentiva repetitionum, periodorum accessuum, & exacerbationum intervalla: vel etiam continuationum fomenta indesinentia. Quod clarè nobis exprimit Lunaticismus, astri videlicet illius syzygiam servans. Nec mirum utique Amentias illas se habere per modum maculæ in Duumviratu: nam spiritus est visivus in oculo, nec alibi in toto. Proinde, cum Duumviratus, ex radicali ordinatione Domini, continuò incumbat phantasiis, ideo incidentiæ in illum latæ, debent imaginationis œconomiam ita vitiare, ut recidivarum replantationem suscipiat conceptæ Ideæ. Notandum interim Lunaticum 38
sanari non potuisse, nisi simul ejecto spiritu immundo, sive hic comes fuerit astri nocturni, sive demum principalis effector. Ego saltem in omni mania, reperio egregiam arrogantiam, immortificatam aliquam passionem assumendo socialem, quæ & in vitam perseverat, & in seros nepotes traducta elucet. Quia Idea Amens penetravit spiritum insitum, unde demum semen violat, sibi genialis facta. Curiosus enim inquisivi plures Amentes, & non paucos sanavi, tam qui à magnis perturbationibus, passionibus, aliisque morbis, quàm qui assumtis dementes facti erant, narruntque mihi, se incidisse sensim in Maniam, cum prævio sensu ex hypochondrio illis ascendere solitam, velut obscuram phantasiam & nubilam tentationem amentiæ, quâ primùm velut inviti premebantur, donec Idea tandem, ple- 39
num sibi dominium acquisivisset. In se autem reversi, erant actorum omnium memores. Fidenter enim conquesti sunt de omnibus. Quod nimirum spoliarentur primum omni discursus consecutione, seque mansisse in punctuali immersione unius conceptus: extra quem, nil aliud cogitarent, cum mœrore, molestia, & importunitate. Cogitarent enim non secus, ac si in speculo illum semper conceptum fuisset intuiti. Imò nec sciebant se tum istud cogitare, vel suo conceptu sic aspicere: quanquam sic immobiliter cogitarent, ut tandem sub ingressum & dominium maniæ, si contingeret illos stare, stetissent per dies aliquot, absque lassitudine nec scirent se stare. Contigit enim sic, quod fatuitatis illa Idea, quæ discursum abegerat (per quem alioquin ab immoderata & inordinata pensitatione, sublevati fuissent) spiritui, intellectioni præfecto, cum dominio fuerit impressa. Imò quod hi, longa mora & continuata cogitatione, fecerunt in se; aliis per subitam violentamque perturbationem acquisitum fuit, brevi morula. Interim quidam conquerebantur inter fiendum, quod invita & importuna cogitationum turma, opprimerentur, velut suscitato infernè fumo: quem, si per discursum supprimerent, redi-

redibat tamen æquè molesta & importuna con-
ceptuum eorundem repetitio. Alii autem, qui
sui non erant juris; vel alioquin extra conso-
lationem, subindè à forti & fixa contempla-
tione avertebantur, quoties dormirent, aut
aliàs vacarent, cum plausibilitate, in vetitam
speculationem, prorsus tamen molestam, re-
40 currerunt: solitudine ideo gaudentes, se abs-
trahebant aliorum colloquiis. Eò quod Ideæ
conceptuales, adhuc carentes corpore, se ha-
bent & tenent ex parte lucis intellectualis, id-
eoque penetrant prima nostri constitutiva:
quod cibis, aliisque corporibus non item est
licitum. Penetrant igitur & se vestiunt aëreo
corpore spirituum, hujusque medio inficiunt
41 formas vitales partium. Hac tamen sub diffe-
rentia, ut Ideæ, quæ ab excentricitate conce-
ptuum cusæ erant, potentius quidem ingre-
derentur & admitterentur: sed tardius impri-
merentur: Vbi alioqui venena dementifica,
mediante morbo, suum fermentum, in obje-
cta propria, sensim seminabant: sed tandem
pertinaciter imprimebant, velut in naturam
42 sigillata. Estque singulare maniacis, quod ut-
cunque nudus cubet humi, vel in marmore
pernoctet, severissimo Boreæ flatu: non gla-
cietur, vel artus commoriantur sibi, quorum
non sufficit dixisse. Maniacus non sentit fri-
gus, nec scit se frigere. Siquidem privatio,
vel negatio scientiæ, aut sensus, nil reale dat,
multoque minus calefacit, vel frigori vires
adimit, ut proinde desineret carnem glacia-
re. Etenim etsi puer in cunis pestem non ti-
meat, nec sciat eam adesse: non proinde pe-
stis jus in illum amisit. Est ergo vis aliqua,
quæ frigora superat, nec sublunari tempestati
subjacet. Et hinc maximè elucet, mentem in
43 nobis esse immortalem ac impassibilem. Ni-
mirum advertens ipsa mens, quod anima sen-
sitiva, non pro requisito nostræ speciei ho-
minem gubernet, velut ex commiseratione in-
sontis cæcitatis, sua virtute, qua elementis su-
perior est, diffluit radium insensibilem, qui
corpus Amentis, mortali frigoris importuni-
44 tate eximit. Porro, cum omnis Amentia oria-
tur ab efflorescente Idea, conceptuali pere-
grina, inserta in alienum agrum, sitque to-
ta hæc speculatio, ad finem aliquem utilem,
& nedum ad curiositatem vel ostentationem
45 directa. Consideravi quæque Ideam amen-
tem, jam scilicet impressam, in radicalia vitæ
principia (adeoque & hinc propagari in fami-
lias) non posse auferri, una cum subjecto quod
vestivit: Idcirco inveniendum erat remedium,
quod posset occidere, necare, tollere, sive
obliterare præfatam illam Amentiæ imaginem,
sive maculam jam characterizatam: non secus
atque mala fœtui impressa, admota manu ca- 46
daveris, longa tabe extincti, omnique vitæ
proprietate exuti, donec frigus partem macu-
latam penetraverit (quod fit spatio unius mi-
serere) de cætero sponte evanescit. Eodem
modo & maniæ Ideam perire debere, sospite
interim subjecto immediato, cui inhæret. Si-
ve id fiat introducendo mortem Ideæ, vel in-
generando æquivalentem Ideam, aut propol-
lentem fatuæ Ideæ. Hinc factum est enim,
quod hactenus Amentiæ sit desperatum re-
medium. Quòd nemo hactenus Amentiæ na-
turam, vel proprietates, supra primarum qua-
litatum ametriam evexerit. Imo ipse Paracel-
sus, alioquin in calores & frigora injurius,
maniam calori, & Phlebotomiæ, totam eman-
cipavit, seseque in eo ridiculum præbuit. Dif-
ficilis (fateor) visus fuit sanationis scopus, eò
quod non solùm in intimum intellectionis
punctum introducta sit, & impressa, corru-
ptæ phantasiæ Idea, notaque sigillaris, & ma-
cula: verumetiam, quod restauratio spiritus
innati reputetur planè impossibilis. Implora-
tum fuit quidem Arcanorum optatum auxi-
lium: at lentus horum fuit progressus, quod
hostis intus contumax resisteret. Sed adhibi-
ta sunt medicamina, quibus inhabitat symbo-
lum: id est, sanioris judicii imaginatio fer-
mentalis. Enimverò ut sunt venena Mentis,
alienativa pro spatio, vel in totam vitam: quæ
scilicet propriam phantasiam in nos introdu-
cunt. Vt rabiosus, Tarantula, &c. Ita sunt
sui etiam fructus, scientiæ boni & mali, in
simplicibus, prima quidem facie venenosis: sub
quibus attamen custodiuntur ditiores menta-
lium thesauri, & redintegrationes. Sed cum
non tutum sit, illa remedia in vulgus Me-
dentum projicere, ob multiplicem abusum
ingeniorum hujus seculi. Denique nec sit op-
portunum cuivis, adire Corinthum: itaque
altera via, quæ est mortificationis stultarum
imaginum, hoc loco gradiendum censui. Con- 47
ceptam verò considerationem confirmarunt
mihi aliquot historiæ, quas ut imitandas hic
recensebo. Est castrum ad mare situm, qua-
tuor leucis Gandavo distans, quod Catara-
ctam vocant. Vidi transnatantem navem, &
in ea senem nudum, funibus vinctum, ha-
bentem pondus in pedibus. Subter axillas zo-

na cingebatur, qua ad antennam ligatus erat. Rogavi, quid sibi vellet illud spectaculum. Vnus è nautis dixit, senem illum jam hydrophobum, & à rabiente demorsum fuisse pridem. Petivi quorsum illum ad mare veherent? an necem sui intenderent? Quinimò (ait nauta) mox sanus rediturus. Illamque esse maris benedictionem, quod ejusmodi rabiem extemplò sanaret. Arrham obtuli, ut me socium & Testem assumerent. Navigatum itaque per milliare Italicum, cum nautæ panderent foramen in fundo, quo tota navis usque ad marginem ferè submergebatur. Vtebantur scilicet illa muria, ad recoquendum salem Hispanicum. Cumque jam istud foramen exquisitè iterum clausum esset: duo viri subducta cauda antennæ, elevarunt ejus cuspidem, & senem in altum sustulerunt, inde verò in mare præcipitem dedere: eratque subter aquas, ad spatium Miserere. Quem dein adhuc binies submerserunt, ad spatium Salutationis angelicæ. Tum verò collocarunt illum super vas teres, supino dorso, chlamyde tectum. Ego suspicabar illum obiisse, sed metum risit nauta. Nam solutis vinculis, cœpit omnem muriam rejicere, quam inspiraverat. Et mox revixit. Erat victor Gandavensis, qui dein rabie liberatus, sospes vixit. Hinc, ut anima nostra est pedissequa, ad inveniendas rationes, antea incognitas, statim intellexi, ideam rabiei, & impressi veneni notam, tanquam maculam in fœtu mortificatam. Sciebam namque verrucas, itemque ulcera, & supervenientia exotica, postera, & peregrina primæ constitutioni, esse separabilia, manente individui vitali ra-
48 dice. Referebat etiam nauta, Batavos cruda halece salsa, triduo renovata, & ad morsum rabientis applicata, omnem auferre metum rabiei. Vbi verò id negligentia impedivisset, spectato saltem submersionis modo omnes sanari. Qui enim aquas horrent, non mirum, per aquam sanari. Mansit dein id mihi alta mente repostum: persuadens id in aliis Amen-
49 tiis non fore inutile. Contigit itaque Antverpiæ, quod faber lignarius, sibi persuadens, se noctu spectra horrida vidisse, quorum terrore est totus Amens factus. Missusque ad tumulum S. Dympnæ Virginis, ubi solent obsessi à Cacodæmone, liberari: Res inde in abusum detorta, ut indifferenter Amentes omnes eo mitterentur. Quasi obsessorum, & amentium eadem esset sors. Faber ergo, toto anno alitur, & amens, utcunque solita implorarentur remedia: cumque nummi non mitterentur Antverpia, pro semestri ultimo, remiserunt maniacum in curru vinctum. Qui cum vincula sibi solvisset, è plaustro dissilit, in stagnum profundum & vicinum. Tandem extractus, pro cadavere, in currum depositus. At deinceps per annos 18 à mania liber dixit. Quo exemplo, in spem erectus, cognovi, quod nedum rabies; sed & mania, sanaretur inveterata. Idque aliquoties deinceps tentavi, nec me fefellit eventus, nisi quoties formidine, præcociter Amentes ex aqua extraherem. Saltem fabri exemplo didici, perinde fore, sive in aqua dulci, vel salsa præfata submersio, sive Ideæ amentis suffocatio, contingeret. Mulier quædam 50
mihi nota, multa probitate commendabilis, mense Novembri, alto vespere, præceps è ponte ruit in rivum, cum carro duarum rotarum. Cumque intenti essent circa equum, vetulam neglexerunt. Mansit autem subter aquam, donec currum exonerassent aliquot mercibus. Tandem memores illius vetulæ, illam, velut submersum cadaver, ad vicinum pagum detulerunt. In quo, uxor hospitis, illam mulierem in mensa, prono situ, & capite declivi posuit. Factumque est, quod sic aquam in pulmone haustam dimiserit. Fabulæ instar mihi visum, donec Montibus Hannoniæ adfertur adolescens natando submersus, ad nobilem matronam, itineris mei sociam, quæ matri ejulanti, super morte filii, jussit bono esse animo. Extendit ergo adolescentem prono situ, super genua sua. Cumque flaccidus, sic penderet prorsus nudus, cœpit tandem, rejecta aqua, respirare, & revixit nobis astantibus. Iterum memini, quod vespere anno 1606 rediens è Castro de Perla, duabus leucis distante Antverpia, offendi turbam in ripa canalis Rotomagensis, quia querebatur adolescens submersus, viduæ divitis unigenitus. Quæ accersita est, & reperit cadaver, humi jacens in stramine, græmio excepit, osculataque est flens amarè. Jussi, inverteret corpus capite & humeris declivibus, supinoque dorso. Cœpitque Adolescens post quadrantem horæ respirare. Didici itaque non facilè mori submersos, cum uterque adolescentum præfatorum, forte per dimidium horæ subter aquam delituerit. Nec cessandum ab oratione, mox atque qui defunctus creditur, cessat respirare. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcinatos gambaros, vel cancros propinat, per dies quadraginta. Si tamen 51
non

non statim initio calx ista detur, nil proficit, adeoque & sic ejus usus obsoletus mansit. Ridiculum interim, quod urendo cancros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Seplasia liquant ut scyphum parent, quod Theriacam addant. Quorum antidotum vorax flamma absumsit ante tosturam animalis. Paracelsus verò hydrophorbiam per solutiva acria curari affirmat. At sanè suis promissis non respondit eventus. Catholici ergo desperantes, nec fidentes hujusmodi remediis Academiarum, nostrates ad S. Hubertum coufugiunt, ubi
52 per aliquot ritus sanantur. Hoc tamen in eo est notabile. Quod si ritus non præcisè observentur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & sine spe deseruntur hydrophobi. Est stola S. Huberti, in arca sex diversis clavibus obserata, à diversis quoque clavigeris custodita. Quotannis autem præscindunt stolæ illius partem, remanente interim stola semper integra, ab octingentis jam & amplius annis. Nec est imposturæ locus, quod nesciatur hodiè, an stola sit ex bysso, lana, lino, vel bombace, adeoque nec posset quotannis nova substitui. Præscindunt autem de stola partem, ut filamentum singulis demorsis à rabido, intra cutim frontis incarnent. Inde enim aliud miraculum. Quod qui semel suscepto filamento è stola, per ritus suos convaluit, potest alteri demorso differre terminum, & sopire rabiem adventantem, per quadragenarias, idque in annos aliquot, dum tandem suo commodo adire queant Sanctum Hubertum. Ea tamen conditione, ut tantillum, si quis supra quadraginta dies exspectet, nec prorogationem termini (ut dictum est) ante impetraverit, confestim in rabiem incidat desperatam. Longobardi enim sic ad Sanctos Bellinum & Dominum confluunt. Adeoque præservationem petunt. Et sanationem postulant à Rabie à facto esse. At non pro Amentia hactenus, quod sciam, patronum aliquem invocant cœlitem.

SEDES ANIMÆ.

1. Lis adhuc sub Iudice. 2. Opinio tertia. 3. Mortuo capite supervixit quadam sponsa ad octo horas ad minimum. 4. Percussum os stomachi repentinam, atque totalem mortem attulit. 5. Paradoxon Authoris de sede Animæ. 6. Creatio hanc sedem docet. 7. Medentes occultè consentiunt ipsis inscits. 8. Dominus confirmat Paradoxon Authoris. 9. Rationes aliquot. 10. Contra exsistentiam animæ vegetativæ. 11. Cor famulatur stomacho. 12. Sedes fixa manet. 13. Conceptuum primos impetus sentiri in ore stomachi. 14. Inviti collocant concupiscibilem facultatem in stomacho & hepate. 15. Quorsum tendat hæc speculatio. 16. Inviti etiam, assensi sunt paradoxo Authoris. 17. Sedes mentis est eadem, quæ animæ sensitivæ. 18 Modus exsistendi in sede. 19. Animarum penetratio. 20. Quid anima sensitiva. 21. Similitudo exsistentiæ. 22. Calor non est fons luminis vitæ: sed vita Archealis, sive producti lumen. 23. Quid mens. 24. Per adventum sensitivæ, mors intravit. 25. Comparatio dignitatis amissæ & acquisitæ. 26. Splen, pro Duumviratu. 27. Dignitates officiorum. 28. Cuncta Amentiæ hinc ortum ducunt. 29. Notabile de remediorum examine, negato ulteriori itinere. 30. Quomodo stabat immortalitas. 31. Status mutatio. 32. Corollarium dictorum. 33. Scholarum error.

DVumviratus nomenclatura, Lectorem novitatis terrore consternat, quare primum etymi rationem daturus sum, ac dein regimen exponam. Ante omnia, sedes animæ inquirenda est. Nam etsi anima sit ubique, ubi vita ejus est. Attamen sicut Sol propriè non 5
est nisi in suo loco, in cœlo, tametsi lumen ejus sit, quocunque adspicit. Idem est prorsus de loco centrali animæ judicium. Est autem de animæ centro, sive palæstra in corpore certamen: Atque Antesignani, velut in aëre suspensi, super hac re digladiantur, non habentes basim, quâ pedem figant. Plato enim certat pro corde, cui videntur Sacra suffragari, dum ex corde homicidia, adulteria, *&c.* manare docent. Medentes autem caput respiciunt, tanquam discursus atque intellectus hospitium. Præsertim quod cor, tam indefesso agitati pulsus motu, non posset non animam turbidam & inquietam efficere. Sequuntur Baptisantes medentum opinionem. Nec desunt interim, qui men- 2
tem immortalem ita ubique & æqualiter in corpore statuunt, ut nuspiam certa sede morari velint, non magis quàm à corpore stringi, vel ligari posse. Adeoque rentur animam vagam, glicentem, incerti laris incolam, dispersamque quoquo versus vita præsens est. At non respiciunt, quod partes quædam sospite vita amputentur: aliæ verò leviter percussæ statim mortem totius adferant. Sæpe aliquis conciso vultu, & capite velut imminuto, mortem adesse sibi testatur; cujus tamen cor, tepore & pulsu suo, animam adhuc præsentem promittit.

Idque in dudum agonizantibus est quotidia-
3 num. Sponsa quædam, volens suas nuptias
celebrari in Opdorp, prope Scaldim, quia ibi-
dem Toparcha esset, à clientibus salutatur bom-
bardarum strepitu. Vnus autem illorum, bom-
bardam sphærula plumbea onustam exonerat,
rhedam autem & tempora sponsæ penetrat. Sta-
tim concidit, & mortua censetur. Distat autem
Opdorp 7 leucis Vilvordia, quo cum deducta
est, pergens Bruxellam. Caput ejus cadaver
erat, tenue concisum, ac plane frigidum. Iuxta
cor tamen, teporem & pulsum notavi. Item:
Statua quædam cecidit è sublimi, in verticem
mulieris, sic ut ferè binis digitis, totus cranei
vertex, cerebrum depresserat. Obiisse censa est:
sex tamen horis inde, pulsus in utroque brachio
4 exilis erat, fuitque à pluribus notatus. Studio-
sus quidam robustus, alterum mensæ assiden-
tem, pugno percutit circa stomachi orificium,
qui statim corruit spumante ore, erectusque à
nobis in sedem, confestim pulsu orbatus & ante
lectas litanias Lauretanas, toto corpore gelidus.
Auriga pugione circa os stomachi transfossus,
statim spumante ore moritur, omni quoque or-
5 batur pulsu & calore. Dicam ergo sub humili
Ecclesiæ censura novum Paradoxon: Quamvis
vita sit Iudex animæ, sitque hæc, ubicunque
vita; attamen sicut abscisso digito, vel pede,
non evolat anima, nec vita totius: neque tamen
anima, aut vita, in partes dirimi queat, ut anima
in sui toto integrali sit ullatenus divisibilis, vi-
deaturque mors propinqua læso membro nobi-
liore. Certum interim, quod statim pereat vita,
in abscisso membro, licet à toto animæ pars non
sit proinde oblata. Ergo patet inde, quod non
sedeat anima centraliter, in quacunque parte est
operatio & præsentia vitæ. Estque necesse, ali-
cubi sedem animæ esse, velut proprium, atque
centrale domicilium ejus. Inde namque dimit-
tit radios luminares atque vitales, per Archeum,
vitalis lucis organum. Quippe anima ipsa est
quædam lux, substantiaque lucida in mente, in
aliis verò animabus, est quidem lux, non tamen
6 substantia. Vt alibi de ortu formarum. Creator
(cui sit omnis honos) servavit quendam pro-
gressum à simili, qui nos animæ solium instruit,
ut à crassioribus consideremus magis abstracta.
Etenim cernitur in arbore (argumentum ab ar-
bore peculiariter desumtum, ob prærogativam
arboris vitæ) radix, initium vitale sui. Siquidem
in radice, velut culina, peregrinus succus terræ
coquitur, alteratur, à pristina simplicitate aquæ
alienatur, subitque dispositionem fermenti vi-
talis, ibidem locati. Coctus autem inde distri-
buitur, ut magis magisque cogatur, similis eva-
dat, juxta ulterioris cujusque coquinæ necessi-
tatem, quæ inhabitanti spiritui sanxit leges. Sic
in hominis medio corporis trunco, est stoma-
chus qui nedum saccus vel pera est, aut cibo-
rum olla: Sed in stomacho, præsertim ejus Ori-
ficio, tanquam centrali puncto, atque radice,
stabilitur evidentissimè principium vitæ, dige-
stionis ciborum & dispositionis eorundem ad
vitam. Quicquid enim Physici, de Corde, ma- 7
gni momenti pependere unquam; id totum,
velint nolint, stomacho commune fecere. Vt
Cardiogmus cordis morsus, Cardialgia, dolor-
ve cordis, à stomacho, transmutativo atque mu-
tuato nomine seducta sint. Itemque syncopes,
deliquia, insultusque epileptici, quæque vitæ
frænos gestare videntur, ab ore stomachi origi-
nem sumant. In phlebotomia enim id quoti-
dianum est. In qua persæpè statim vena aperta
vertigines, itemque visus hebetudines & offu-
scationes sentiuntur manifestè, è stomacho ma-
nare, cessareque iterum quoties digitus apertæ
venæ impositus, atque inde remotus, iterum ea-
dem sentiuntur symptomata, è stomacho ori-
unda, atque inde suscitata. Denique paradoxum
meum in limine confirmat authoritas verbi,
dum interrogat: *Quæ cogitationes ascenderunt* 8
ad cor vestrum? Non dicit, descendunt ad cor
vestrum. Vt neque, quæ cogitationes nascun-
tur, vel surgunt à corde vestro. Nam & multo-
ties ideo stomachus, cordis nomine vocatur,
dum à corde adulteria & peccata oriri censen-
tur. Nam cogitatio omnis, prima sui origine, 9
alibi quàm in corde, nasci debet. Pulsus enim,
motusque vehemens cordis, atque indesinens,
id vetare voluit. Quippe quod cogitatio, in
quiete fieri debeat. Quoties ideo cogitatio cor-
di tribuitur, ista locutio est juxta captum vul-
gi; Cor pro sede animæ sumendo. Et quamvis
seminum necessitas in plantis, tendat ulterius
ad multiplicitatem functionum, ac consequen-
ter etiam pergat in partium heterogeneitates;
non tamen proin, vis vegetans, è pristino vege-
talique toro abscedit, quo semel sibi sedem fixit,
nec migrat, dividitve se, propter dispersionem
culinarum. Id longè formaliori ac manifestiori
modo contingit, postquam seminis dispositio
belluinam figuram ornavit, varietatemque
membrorum ordinavit. Tum enim anima sen-
sitiva motivaque datur, eaque nec alibi stabu-
latur, quàm in radice, quâ omne sibi deinceps
fomentum præparat. Propriè quidem loquen- 10
do,

do, & distinctim intelligendo, non est quædam
anima vegetans in plantis, aut brutis: sed est
potestas quædam vitalis, ac tanquam animæ
prodromus. Anima autem sensitiva, habenas
illius potestatis Archealis in se sumit, vitalisque
illa præcurrens potestas dispositiva in Archeo
liquescit, ac deinceps se submittit animæ sensi-
tivæ. Non enim caput adhuc occupatur discur-
su animali, vel Cor pulsibus agitatum continuis,
operansque incessanter in fabrica spirituum vi-
talium, cruorisque in sanguinem transplantan-
do apta sunt organa animæ belluinæ: Sed hæc
ubi in radice reperit hospitium sibi præpara-
tum, ibidem residet, permanet, nec inde aliò
11 migrat. Nam revera cor famulatur stomacho,
dum tota vita tantùm incumbat fabricæ spiri-
tus vitalis. Etenim novelli fœtus vitæ limen,
à suctu & somno incipit, atque aliquamdiu per-
severat. Quæ ambo contingunt in stomacho:
ubi nimirum per animam stabiliuntur, ac con-
servantur vires vitales in radice, qua potissi-
mum nutriri, foveri, fomentari, atque increse-
re eadem, in posterum, sperat anima. Nec enim
animæ studium, vel officium fuit unquam, va-
gari, aut migrare de loco in locum, ut proprium
12 sibi torum deligat, utpote quæ dirigitur ab in-
telligentia non errante, sua, & certa sede, stabi-
litur ab initio vitæ. Idque ab initio Creationis
seminum origini est designatum centrum, cum
mandato & vinculo, ne sedem anima mutet, aut
aliena loca inquirat, velut sibi commodiora.
Novit namque fines destinationis cujusque, qui
regit omnia fortiter, & disponit suaviter. Est
quidem in animantis Cerebro vis motrix, &
officina sensitiva. Non autem quod proinde
anima discussa originali primordialique sede,
migraverit à radicali hospitio, ipsi per Creato-
rem deputato, ad caput. Facultates namque, &
functiones animæ sensitivæ, in partium plura-
litatem sunt quidem distributæ. Interim ipsa
anima inconcussa manet pristino loco, ubi vin-
cta prius fuit, & alligata. Nec enim propter mu-
nium diversitates, discerpta est? quippe per mi-
nistrum organum Archei cuncta perficit, radio-
13 que illo vitali, ubivis velut præsens, adsistit. In-
primis facile sentitur, omnem primorum con-
ceptuum impetum, omnemque perturbatio-
num liminarem atque primitivam agitationem,
contingere circa stomachi initium. Etenim si
ex improviso bombarda fragorem emittat, eo-
dem ictus rumore, circa os stomachi percipitur
concussio. Sic, si repentè, nuncium triste defe-
ratur: nuspiam sentitur repentina, accelerata-
que alteratio, quàm centrali illo animæ hospi-
tio. Adeò ut inviti atque inadvertentes ante 14
me, ibidem locaverint concupiscibile animæ
diversorium. Quod quia est duratione prius,
discursu, motu, atque sensatione externorum
sensuum: ita denotat, imò convincit, animæ
primordiale hospitium ibidem esse. Idque sum-
mopere visum mihi fuit scitu necessarium in
morborum medelam, ut suo loco de Morbis de-
monstrabo. Mansere namque plurimi absque 15
spe emendationis: eò quod remedia fuerint ad-
posita membro functionibus deputato, non au-
tem radici, undè error promanaret. Ignorata
nempè habitatione, & aula, ubi edicta forman-
tur, perperam ad loca exsecutionum adhibita
fuere pharmaca. Ignorato namque animæ sen-
sitivæ loco, nescitum fuit hactenus, quod ani-
ma illa ibidem suscipiat primitivam morborum
plurimorum labem, perturbationem, & conta-
gium. Atque ibidem deberi medelas appropria-
ri: si à radice, morborum medicamen sit insti-
tuendum. In quo sanè gravissimè est erratum
hactenus. Saltem primi motus, sive impetus, 16
qui in nostra non sunt potestate, jamdudum ad-
mittuntur contingere circa orificium stoma-
chi, & sursum ad Caput scandere. Certum est
autem omnem motum primum à centro inci-
pere, adeoque centrum animæ esse, ubicunque
sentitur conceptuum initium. Dicuntur autem
impetus qui non sunt in nostra potestate: eò
quod sint animæ sensitivæ primi conceptus,
adhuc inordinati, nondumque Mentis impe-
rio lustrati. Id autem quod de sede animæ sen-
sitivæ scribo: intelligo etiam pro Mente im-
mortali. Siquidem Mens non habet propin- 17
quius, aut similius sibi subjectum in quo hospi-
tetur, quàm illud lumen vitale, quod dicitur
anima sensitiva, in qua scilicet Mens involvi-
tur, & mandato divino ligatur vitæ vinculo.
Pereunte autem sensitiva, per sui annihilatio-
nem, non potest Mens diutius in corpore subsi-
stere: Ideoque ad Ens entium properat, ut ad
deputata sibi loca transeat. Itaque animæ sensi- 18
tivæ radicalis torus, est in Archeo vitali stoma-
chi, statque manetque ibidem, tota vita. Non
quidem quod sensitiva hospitetur in stomacho
tanquam sacco, pelle, membrana, olla, carcere,
cellula, vel cortice: nec est in ista sede compre-
hensa pro more clausorum corporum, intra cru-
menam: sed exorbitanti modo, inest in puncto
centraliter, ac velut in atomo, unius membra-
næ spissitudinis meditullio: Estque in loco ni-
hilominus non planè localiter: Sed quia omnis
anima

anima est lumen, à Patre luminum, rerumque
Creatore, datum: lumina autem, alibi probavi
esse immediatè in loco, & mediatè in aere lo-
cato. Sic quoque sensitiva est in loco,sive sede,
de qua impræsentiarum scribo. Mens autem
cum sit substantia luminosa, penetrat lumen
creatum, quod anima sensitiva est, & vicissim
hoc penetrat Mentem, eamque obtundit sua
corruptelæ contagione Adami. De qua lib. de
20 vita longa, de mortis introitu in hominem. Est
ergo anima sensitiva, caduca,mortalis,mera lux
vitalis, data à Patre luminum, nec alio modo
verbove explicabilis: cum in universo nil sibi
habeat simile, præter lucem candelæ: quæ quia
urit, adhuc analogica tantum, ac multum dis-
pari similitudine, ac velut per exteriorem sili-
21 quam, comparari igniculo potest. Idcirco ni-
mirum sensitiva illa,quanquam in loco,localiter
sit præsens, atque hospitetur; non comprehen-
ditur tamen à loco aliter, quam sicut est flam-
ma candelæ in exhalatione accensa, estque lux,
in illa flamma, tanquam vita, in præfata anima.
Sunt tamen lumina vitalia nequaquam aduren-
tia,sed totidem diversitatibus separata,quot sunt
22 animarum differentiæ. Atque inde à S. Iacobo
vocatur Deus, Pater luminum. Calor itaque a-
nimantum, non est fontalis luminis animæ: sed
vitæ vitalis lux calefaciens: adeoque est produ-
ctum vitæ: non autem ipsa vita. Ideoque & lu-
cis solaris æmula: prout in pisce, lumen vitale
friget actu, quia de natura lunæ. Atque ob id,
duo tantum, & sufficientia, fecit Deus lumina
magna,ad vitam sublunarium. Quorum tamen
luminum luces, sive ipsæ animæ, sunt subjecta
inhærentiæ. Atque prorsus creaturæ neutræ in-
ter substantiam & accidens:quia de patria mun-
di intelligibilis. Ergo in anima sensitiva (neque
enim alibi uspiam in caducis)tanquam luce spi-
rituali, à Patre luminum facta, conjungitur
mens immortalis, quæque etiam per manum
Omnipotentis,utrobique præsentis,vel per An-
gelum connectitur sensitivæ animæ per vincu-
lum vitæ, id est, luminis vitalis. Quæ præfatæ
23 lucis est inseparabilis proprietas. Ipsa autem
Mens immortalis est substantia lucida, incor-
porea, immediatè Dei sui imaginem referens,
quia eandem in creando,sive in ipso empsycho-
sis instanti, sibi insculptam suscepit. Vtraque
namque anima simul creatur, & conjungitur à
Deo,qui suum Creatoris honorem nulli tribuet
unquam creaturæ. Ante lapsum Adæ autem,non
erat anima sensitiva in homine: quo modo au-
tem illa,cum morte simul in naturam humanam
descenderit, id suo loco. Saltem per adventum 24
sensitivæ animæ intravit mors & totius nostræ
naturæ corruptio,obliterataque est prioris natu-
ræ majestas & integritas. Siquidem dum mens
immediatè vitæ munia obibat, nec sensitiva ad-
huc esset, etiam immortalitas aderat, neque in-
tellectum tenebræ belluinæ adhuc occuparant.
Adeoque naufragium homo in natura sua qui- 25
dem passus est, atque irrestaurabile: sed per re-
nascentiam, subter tribulationum calamitates,
longè excellentiori modo exaltatus est homo,
dum ab imagine Dei assumitur adoptatus pro
filio ejus. Porro est prorsus necessarium, quod
omnis motus impetus primi, primique conce-
ptus animæ, contingat in cubiculo animæ:
quod etiamsi maximè sentiatur circa orificium
stomachi, sitque Deus admirabilis in operibus
suis, quod nimirum in membranis stomachi,
Vteri & Menyngum, sibi complacuerit, dispo- 26
nere adeo admirandas potestates, quod velut
quandam Reipubl. imaginem præ se ferant: at-
tamen reperi Splenem inservire pro fermento
stomachi, ejusque Sole, coctore & directore:
Idcirco amborum viscerum conspirationem
decrevi vocare Duumviratum. Nam quan-
quam fermentum digestivum, atque similia
subsidia, videantur famulatum referre. In vita-
libus tamen famulatus, ut potestatem atque vi-
res continet: ita etiam dignitatem & authori-
tatem spondet. Adeo ut sicut in stomacho sunt
sensus, deliquia totius, atque coctionum privi-
legia maximè sensibilia, manifesta & aperta:
nihilominus spiraculum vitale, tam multipli-
cium arteriarum,tamque potenter stomachi di-
gestiones causans, jussit absque dualitate, diffi-
dio aut præferentia potentiali, unam utriusque
visceris fieri debere œconomiam, diversis qui-
dem officiis, in unum scopum conspirantem,
licet utrumque singulariter operi suo attendat,
idcirco & loco separatum. Vnicus nimirum est
Duumviratus nisus, concors consertaque in-
tentionis chelys. Vicinus ergo Splen stoma-
cho foris incumbit, quasi eundem foveret vi-
tali arteriarum contextu. Non quidem quod 27
arteriæ omnem dent vim Spleni: sed se ha-
bent viscera per modum Astrorum.Nam quam-
vis Astra à Sole lumen mutuent; Inest tamen
singulis peculiaris sua proprietas & agendi ro-
bur, quod in Luna est longè evidentissimum,
circa maris recessus, æstus & exundationes.
Esto ergo, quod arteriæ Splenis vices Solis
habeant. Ipse tamen Splen geminam at nata-
lem dignitatem sibi peculiarem obtinuit, licet
cordis

cordis famulitio in præparatione sanguinis & spiritus vitalis gaudeat. Ergo Splen sedes Archei est, qui cum sit organum immediatum animæ sensitivæ, determinat actiones vitales animæ in stomacho residentis. Vix enim anima sensitiva meditatur quippiam, citra opem Archei, quia non gaudet abstracta, sicut mens, quæ in sui recessu, per ecstasin quandoque, citraque Archei, corporalisque auræ adminiculis intellectualiter multa & magna contemplatur. Subministratur quoque in exorbitationibus Archei, aversio, confusio, exorbitatio, indignatioque.

28 Ipsaque sensitiva anima, tanquam mentis siliqua, semper Archeo, velit nolit, utitur. Hinc nimirum Amentiæ omnes, (quarum aliquot tantum enotuere) dictæ præcordiales, hypochondrioque adscriptæ. Quæ tamen ab eadem sede, ut & eodem animæ fonte, velut unici puncti

29 læsione, promanant. Remedia quoque vix extra septa stomachi, materialiter exeunt. Ideoque rara sunt, quæ ad Lienem traducantur, quod in quartanæ difficultatibus satis est obvium. Mens enim immortalis, citraque conjugium animæ sensitivæ, Adamo per omnipotentiam inspirata legitur. Illudque vitæ spiraculum substantiam dicit: Ideoque nec illud brutis in-

30 spiratum reperitur: Mens ergo Archeo primitus, ut organo suo alligatur immediatè, quem proinde quotidie novum, pro lubitu, è cibis sufficienter ac semper substituere poterat, ac perpetuò æquè validum. Atque hinc vitam

31 immortalem, se condignam, suscitare. Siquidem, Mens immortalis utrobique præsens, cuncta vitæ munia immediatè per Archeum (quique ideo à Mente suam mutuat vitalitatem) peragebat, qui etiam proinde rebus mortalibus quodammodò superior, excellentiorisque monarchiæ, quàm sublunaris alumnus videbatur. Hæc sic ante Adami lapsum. At quandoquidem eadem transgressionis die facti fuere mortis rei, Advenit anima morti subnoxia, Mentis vicaria, & socia. Cui videlicet ipsa Mens dispositiones regiminis corporis mox transtulit. Etenim primùm erat immediatum connubium Mentis immortalis, cum Archeo. Mox à lapsu, & sensitivæ suscitatione retraxit se Mens instar nuclei, in centrum animæ sensitivæ, cui per vinculum vitæ alligata est. Mens non alitur cibis, poterat cibos pro suo Archeo eligere, & præparare: qui nunc indefesso studio cogitur pro suo vigilare alimoniæ sustentaculo. Idque sensim minus minusque appositè sibi parat, & applicat, ob defecturam animæ sensitivæ durationem, & potestatem. Sic ergo de Sede Mentis, de mortalitatis occasione materiali, morborum & ametriæ necessitatibus, primum dicere debui: Siquidem quæ hic requiruntur, in Tractatu, de mortis introitu in naturam humanam, ad longum demonstratur, cum explicatione Textus: *Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ*. Pro Corollario ergo. 32

Locus animæ centralis, est Orificium stomachi, non secus atque radix vegetabilium est locus vitalis eorundem. Mens sedet in anima sensitiva, cui vincta est deinceps à lapsu. Cerebrum autem, est membrum exsecutivum conceptuum animæ, quatenus præsidet nervis, & musculis, quoad motum: sed quoad sensum, possidet in se facultates memoriæ voluntatis, & imaginationis. Deficiente ergo stomacho, pallores, tremores, siccitates, Atrophiæ, Tormina, Asthma, icteri, paralyses, contracturæ, vertigines, apoplexiæ, &c. Mirantur quippe Medentum celebriores, quod sæpe defectus extremi superentur non aliàs, quàm per remedia stomachica, quodque malum stomachi pariat dissitos procul à se morbos. Et Moderniores stupefacti, quod potiones vulnerariæ sanarent feliciter vulnera artuum. Quodque apud Paracelsum, Cancer, lupus, ulcusve esthiomenum, per potum sanentur. Error ergo partes exteriores male affectas 33 curantium, tanquam si essent fundamentales, quique circa caput, ab inferis læsum, totam medelam transferunt, provenit hactenus, propter inscitiam Sedis animæ, vitæ, atque regiminis.

A SEDE ANIMÆ AD MORBOS.

1. *Probatur major sensus in ore stomachi, quàm in oculo, aut digitis.* 2. *Ubique inceacta Schola consentiunt Paradoxo de Sede Animæ, licet apertè inde dissentiant.* 3. *Planctus multa Venere exorbitantium.* 4. *Vita stomachi præsidet cæteris digestionibus.* 5. *Fermentum stomacho amicus, est hostile deinceps singulis digestionum officinis.* 6. *Diversi morbi è transplantato fermento stomachi, suscitantur.* 7. *Catarrhorum decipula.* 8. *Morborum basis.* 9. *Probat id Arthritis.* 10. *Plurimi Morbi fluunt centraliter è stomacho, qui è capite metuuntur, & medicantur.* 11. *Commixtio characteris morborum quorundam qualis sit.*

lusit. 12. Periapta quomodò operentur. 13. Probatur Sedes Animæ non esse in ipso Corde. 14. Notabilia circa charačterem morborum. 15. Effectus pavoris, cur varient effectus suos. 16. Idem consideratur pro causa occasionali venenosa. 17. Appropriantur lumini vitali. 18. Objectio. 19. Intentio Authoris. 20. Dogma notabilissimum circa remediorum directionem, potentiam, progressum, &c. 21. Sanatio remoti vulneris, & notabilis vis Alcalium, è stomacho, inbibentium acores remotos. 22. Decepta Schola circa remedia vulnerum. 23. Alcali, potentialiter latens in herbis, rebusque aliis præstat, quæ Alcali crematorum non ita facilè. 24. Vulneris & ulceris diversitas in remedio, undè. 25. Examinatur vis diuretica, in vulnerario, potentiali Alcali.

1 PErsæpè Os stomachi non fert manum adpositam, licet costis utrimque innisam, certo indicio, ibidem subesse sensum acutissimum ac præcisum, qui alioqui magis in digitorum extremis, ad distinguendum palpabilia requiri videbatur. At non posse pati incubantem manum, utut grato tepore obviam, neque suo pondere gravantem: idipsum prodit vitam ibidem omnis sensationis fontem: qui tamen ut primariò se sic affectum accusat: ita quoque palam facit, se esse animam sensitivam, primariò nocivis obviam, menti immor-
2 tali obvolutam. Sed ecce ad Scholas retrospicio, quæ incoactæ fatentur Orificii stomachi teneritudinem, sive nimis acutum, accuratum, ac præcisum sensum, causare omnem pænè animi syncopem. Hæcque sic ajunt, nec interim ad sua sese reflectunt axiomata, de Corde stabilita, nec considerant quod acutus ille sensus, sic ab illis nuncupatus, nil aliud arguat, præter vitalem promtitudinem: non autem quod uni magis, quàm alteri, plures vel magis aperti nervi, contigerint. Non interim semel considerarunt, vitam, sive animam illa sede hospitari. Nolentes in sacco, vel membrana, animam speculari: eamque potius in aurium cordis follibus, desideve cerebro, depositam credere maluere. Etenim etsi manus vinctas traderent, dum animadverterent in membrana uteri, vires totum turbantes, aut consternantes: nondum tamen Scholis datum est, privilegium intuendi & fa-
3 tendi, pariter id stomacho concessum esse. Multorum quidem querelis, compellebantur stulta Venere lascivientium: quod serotino ululatu se oppressos, anxiatosque circa os stomachi plangerent. At non proin Scholæ revocarunt in dubium, ethnicorum tradita, nec saltem obiter compunctæ ambigere ratum duxere: An fortè ibidem vitalis initii lumen, sive introitus esset, qui primariò lacessentibus causis affectus, primus sentiret sui incommoda. Neque enim decernitur mandatum, nisi ex aula: ut neque vitæ potestas delegatur, quàm à vita præside, id est, anima. Quippe exin primò manifestatur, quod nisi character ab anima sensitiva concessus, imprimatur semini: idipsum sterile sit permansurum, ac monstrosum. Non secus atque Peponis flos, cui à tergo exiguus pepo non cernitur adnatus. Igitur si anima hospitaliter sedeat, unde semina originaliter suæ fœcunditatis characterem mutuant. Potestates tam vitales, quam propagativas, ibidem quoque latere, est
indubium. Atque insuper, quod animæ sensi- 4
tivæ ista sedes, nedum moderetur stomachi digestivam facultatem, & ad hoc suscitet fermenti stomachici anonymam aciditatem, eamque sinat sibi juxta legum naturæ vigorem præcidi, & termino accurtari. Verum, ipsa vita stomachi præsidet cunctis totius digestionibus, utcunque in abditas vel etiam remotas latebras dispersis. Id nimirum animæ, singulari radiatione, vitæque suæ velut participatione, est proprium, tanquam si solo nudoque nutu, atque Duumviratus mandato, quoquoversus obedientiam, & à quovis sibi deberi cogeret. Undè pariter sequitur, eundem vigorem vitalem dilatari quoquoversus: erroneoque ductu, ejusdem quoque exorbitationes transplantari morbifice, usque ad
ultimos digitos. Ita nimirum hostile illud aci- 5
dum, quod licet stomacho sit gratum, imò & peræquè requisitum: jam tamen in fundis alienis evadat inimicum. Neque enim eminus mutuanda est probatio hostilitatis illius. Siquidem in canicularibus fit obvium, carnes, statim atque corruptionis initæ lumen subintrarunt; jusculа acida dare & colore insueto tincta. Ergo
delato hospite peregrino stomachi, per vitale 6
initium, ad agrum peregrinum, sequitur eo ipso statim aliquis defectus peregrinus: qui sui præsentiam, plerumque etiam statim prodit. Morbus est scilicet, qui si in venas delatus sit, errore Duumviratus malè accensi, febres parit. Sin verò in habitum corporis, vel ad artus deferatur aciditas hostilis, mox adsunt diversa apostemata & Arthritidis errores, Apostemata inquam, quæ minima materia, non secus atque spinæ, aut spicula adacta, mordicant; in pus de-
nique, ichor, saniemve properant. Hæc nimi- 7
rum est Catharthorum fallax decipula, quæ Scholas usque in modernum diem irretivit, per

varios

varios humorum non exsistentium decubitus,
defluxiones, casus & lapsus. Ac facilè fuit Sa-
tanæ, eò proclives mentes per paganismum se-
ductas, præcipitasse: non secus ac Astrologi
animadverterunt Lunæ ac planetarum inexpli-
cabilem situm, finxere excentricos secundum
quid, & simpliciter, quos quidem sciebant esse
vanos, atque fictos ad necessitatem situum, di-
metiendo repertorum. At in medendo id pro-
pinquius fuit Satanæ, sic decepisse suos, id est
paganos, quod sensus ad manum esset suasor
industrius, & importunus. Cui obvenire ne-
glectum est, dum ars ad lucrum festinans trahi
cœpta est. Siquidem facilè è ductis, Tractatu
de Catarrhis, concludi demonstrativè, atque
necessariò, est obvium cuivis, quod nulla sit
materia pro Catarrhis, non locus item culina-
rius, in quo, aut ubi pararentur, ut neque ca-
nalis, per quem tam diversimodè defluerent,
8 etiam ad distantissimas corporis oras. Quin lon-
gè facilius ac propinquius fit, (obstat autem so-
la semel manus tradita gentilitati, perque cre-
dulitatem sibi præclusisse viam inquirendi ve-
ra) meditari, à principio vitæ, vitam quoquo
versus continuari; à vitali quoque demum er-
rore, spargi errores per totum, in totum quo-
que, vel in partem tam continentem, quam
contentam. Hoc denique fundamento semel
præterito, irritum fore quodlibet remedii ge-
nus, à posteris Satanico astu deinceps deceptis,
temerè ac frivolè excogitatum. Quod utinam
Posteri sat mecum contemplarentur. Nam exin
etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in
medentibus, quàm passim in medicatis, facilè
9 cum lacrymis deprehenderent. Succenturian-
tur enim primi podagrici, accusarentque sto-
machum, seque ibidem primos sentire motus,
ac velut agitationes febriles tanquam præcur-
sores accessus, Solo nimirum adspectu, vita-
lisque luminis irradiatione conceptus, natusque
ibidem acor, erroneè transfertur in seminale
gluten, quod Synoviam jam appellant, estque
articulorum transparens semen nutritivum,
ibique copiosius depositum, ob motuum fre-
quentiam, & ossium fortem compressionem.
Siquidem aliàs, quamprimum ossa mutuo con-
frictu æstuarent, & siccarentur. At fœcundius
quanquam multò, hæc sint Capite de Podagra,
delineata: juvat tamen me planius dilatare.
10 Occurrunt nimirum diversi morbi, qui suam
originem centraliter è stomacho desumunt,
quorum ortus atque remedium infausto hacte-
nus omine ignorantur. Sunt namque in con-
cavo stomachi, acidum, amarum, salsum, ni-
dorosum sive putidum, virulentum, insipi-
dum, *&c.* Ac inprimis acidum, fermentale ac
digestivum, sive transmutativum, non est sto-
macho proprium, aut geniale: verum ipsi præ-
paratur & inspiratur à Splenis vicina sibi ad hoc
culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo
ipso, est apepsia domi, bradypepsia, appetitus
dejectus, ciborum nausea, quæ febribus statim
conspiciuntur vernacula atque stipata: quapro-
pter dixit Senex: *Acidos ructus nidorosis super-
venientes, bonum.* Nonnunquam etiam con-
tingit, parcum fermentum affluere ad stoma-
chum: inde quoque atropsiam suscitari, cibos-
que evadere coctu difficiles. Imò stomachus,
qui ordinario sensu orbatus videtur, nec sentit
nisi noxia, quotiesque afficitur indignè, à per-
egrinis intra se contentis: statim sub exiguita-
te fermenti, aquosum liquamen parit, & cum
nausea extrudere satagit. Aquosum autem di-
co, quod subinde nil nisi mera aqua, viscida
item mucilago, etiam insipida sæpè, ac non ra-
rò, peregrino acore imbuta, qui à fermento vi-
tali sic discrepat, ut mortuum à vivo. Adeo etsi
participent in gustu, longissimè tamen ab invi-
cem distent, quod videre est in amaritudine ab-
synthii, & cucumeris asinini, vel colocynthidis.
Etenim dum potus, simulque agglutinandum
alimentum in stomacho, peccant penuria vivi-
di fermenti, statim fatiscunt in amarum flavum
liquamen, quod Scholæ hactenus fel viscus,
imò etiam unum de quatuor constitutivis cruo-
ris falsò dictarunt, nesciæ interim, quo authore
& ductore, bilis in Iecore separaretur mera à
cruore sibi connato, ac intimè permisto, defer-
returque solitaria ista bilis (multum certè muta-
ta à bile cruori innatante) ad stomachum. Cum
non sit iter ab hepate ad stomachum, nisi per
tot devia, quæ hanc Scholarum inventionem
stupiditatis meritò accusent. Dum autem ali-
mentum appropinquat stomacho, ut ipsi assi-
miletur, eumque alat, deficitque præ penuria
fermenti, vel aliàs oborta in stomacho procel-
la, statim putret, & nidore infame fit. Nam te-
pido loco detentum, quod jam limen vitæ in-
travit, susceptumque est in numerum mox vi-
talium: statim quoque putret, nidorosum fit,
imò si mora accesserit, cadaverosum evadit. Vn-
dè Colera, lienteria, Cœliaca, &c. subinde quo-
que Archeus stomachi, vel fermenti acidi pau-
citatem supplere volens, indignatur, paritque
acidum acetosum, crudele; indè Orexes, item-
que tormina, tam in stomacho, quàm ipsis inte-

 stinis,

stinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & superfluat cibi copia, vel asperitas, tum cibus totus amaricat, flavum istud crassumque excrementum per ejusmodi degenerationem succrescit, ac varia inde malorum seges, in diarrhœam succensa oboritur, nisi totum simul statim dejectum sit. Nonnunquam etiam Archeus stomachi concipit furorem, accenditurque sponte propria, sic aut acor non in cibos feriat, sed errabundè ipsum Archeum inficiat. Tum scilicet concepta est Arthritis, & Archeus per totum diffusus, proximè tamen sua aciditate afficit synoniam, sive semen crudum, proximè assimilandis ossibus adjudicatum, ideoque intra juncturas depositum. Contaminat verò synoniam partis debilioris in robore naturæ. Censeturque ideo Arthritis, pro lubitu, partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in stomachi centro susceptus, per Archeum ad remota dispergitur: ideo falsum est, defluxiones à Capite, per nervos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium synteresi, acorem in stomacho proritant nocuum, qui dein manus pedesque, non raro portento, contractura vibrat, itemque mox dein quoque paralysi resolvit. Indebitus itaque stomacho acor, si alimentum roridum, spermaticumque ejus sumen apprehendat, utut tenuiter, vertigines proritat, eoque turbidiores, quo hæc magis posticam ejus partem aspiciunt. Apoplexia verò suboritur, dum alieno planè motu, ac hospitio, à cavo stomachi, in venas ejus intrat mucilago insipida circa orificium, servatque lateris sui rectitudinem, magnamque à minori distinguit, carentia, vel præsentia virulentiæ. Est autem plerumque chronicis ejusmodi morbis, character aliquis sigillaris. Sic nimirum podagra profluit sæpè à parentum initio, in prolem, ibidemque plurimos patienter exspectat annos, antequam illius fructus proprius suam nanciscatur maturitatem. Ergo in initiis vitalibus, & radicalibus organis stomachi (quæ sunt ipse Archeus localis, sive insitus) hæret posthumus ille translatusque hæreditario jure character podagricus. Ac consequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem
11 sollicitatus acquiritur, sedet is in Archeo orificii stomachi, qui dum tædio affectus, hospitis peregrini insolentiâ, sese acuit pro ejusdem expulsione, atque inde etiam fructus Apoplexiæ emergit. Nec est enim character ille podagricus silens, materialiter aliquo intus depositus nido, segregatoque stabulo in plicis aut rugis stomachi exceptus, tanquam Tartarus aliquis exoticus adhærens. Sed est in ipso vitæ Archeo concreditus character. Fingamus nempe suppositi proprietatisque unitatem, qua character ille, ad podagram, apoplexiam, vel Epilepsiam jacet tumulatus, excitaturque statis stationibus maturitatis propriæ, vel commovetur quibusdam assumtis cibis, vel odoribus. Dein consideremus acorem naturalem stomachi) jam degenerem, itemque teneritudinem orificii ejus, syncopes, & epilepsias suscitantem (quæ nil testatur, præter facilem sensum, læsionem, passionem, ac perturbationem vitæ, adeoque præsentem hostem, à rebus plurimis tumultuantem) itaque si excitetur acor præter naturam, qui commisceatur Archeo, cumque hic præsit digestionibus singulis, radialiter defertur acor iste ad peregrinos lares, quibus est totus hostilis: atque inde Arthritis prosilit. Sin verò cibo aut potui connectitur, adsunt dolores colici, tormina, aliæque partium exorbitationes occasionaliter. Quod si verò acor stomachi degeneret, seque associet veneno opiato, cum penetratione versus sedem animæ, statim adest epilepsia. Sin autem suboriatur mucilago putida, ad amarorem prona, vertigo, & fortius insurgens Apoplexiam suscitat. Nec etenim opportunum est, præcisè illa invicem distinguere, dum materiam sive occasionem exhauriri præstat. Saltem quædam externa periapta custo- 12
diunt à casu, & accessu epileptico, quod signo est, vel impediri fructum characteris, vel applicationem occasionis, ad Archeum: utroque scilicet modo præpediri, extingui, vel annihilari nocuum, ne Archeo commisceatur. Quinimò ut vegetabilia plerumque solent hyeme dormire, ac velut excitari, sub ver, ut gemmam, frondes, flores, aut fructus edant. Ita character podagricus, epilepticus, &c. stata quoque periodo concitatur in maturitatem, nisi anticipet eam importunitas proritantium. Saltem vertigo, & Apoplexia, &c. quanquam intra occasionales causas referantur: sedent tamen proximè intra ipsum vitæ nidum, in Archeo, qui nimirum insitus est ventriculi orificio. Quam facili enim compendio, per appensa, Caducus suspenditur, ac detinetur? Eo quod impeditur causæ noxiæ in animam sensitivam introitus, est nempe penetratio causæ noxiæ in Archeo latitantis, ad intrò, quæque idcirco Mentem prorsus tollit: Cordis scilicet pulsum qui- 13
dem relinquit: at sensum, imaginationem, omnemque animæ principem potestatem ita pessum-

pessumdat, ut pro illo spatio planè sublatæ videantur. Unde & stylo ferreo notandum, animam ita pessumdatam non habitare in Corde,
14 nequicquam titubante. Podagra autem, sicut extrorsum tendit; ita character ejus non tam penetrale sive sedem animæ, quam Archeum digestionibus præsidem, affectat. Quæ ideo contingunt, eò quod character podagricus hæreditarius, ab generationis initio, & dudum ante empsychosin fœtui inustus est: Ideoque solum spectat Archeum, non autem animam, qui solus totum in se onus tum sustulit. Ille verò, qui per vitæ exorbitationes, podagræ character acquisitus est, tametsi annoso viro advenerit, servat tamen naturam suæ proprietatis. Unde manifestum fit, cujusvis morbi characterem esse promiscuè, in animæ sensitivæ gremium admissibilem. Adeo ut sicut pavor in-
15 gens plures fecit epilepticos in vitam: ita consimilis pavor plures à podagra deinceps reddidit immunes. In uno scilicet pavor generavit in syndesmo, vitæ, & animæ sensitivæ, characterem epilepticum: qui pavor necuit; uno vel altero gradu dimissior, & exterius, characterem podagræ, eumque reddidit vel congelatum à pavore, vel saltem oppressit ejus radicem. Atra bilis apud Hippocratem (quæ cum nusquam unquam exstiterit, pro effectu, bili illi tributo, est sumenda) in præcordiis subsistens (sedem enim animæ sive Duumviratum respexit, nondum notum) si in corpus spargatur, epilepsiam provocat: sin verò in animam, dementiam. Fuit nempe ista primi seculi planities, quæ res quidem candidè trutinabat: sed defectu luminis superni, non adivit ad rei fundos:
16 sunt quædam simplicia, quæ citra censualem abhorrescentiam; quæ suo esu pariunt veram dementiam, alia verò somnum faciunt; quædam quoque dementes in vitam, alia autem tantùm deliria, velut ebrietates quasdam proferunt; Ad quorum quoque paritates, velim characteres morbidos computari. Utpote nedum assumtis hostilibus ejusmodi rebus, sanitas, Mens, aut vita alienantur: sed intus conceptis, partis procuratisque materiebus noxiis, vel etjam solis characteribus, introducuntur in vitam, aut vitæ organum Archeum, diversæ proprietates. Eæque nedum bonæ, patrum aut Avorum inclinationes, in semen propagatæ: sed & morbosa quædam seminaria, qualia in simplicibus, velut nobis comminata, connascuntur. Quæ
17 quidem ut animadversionem seriam merentur: ita multo magis, quoties illud hostile ac morbosum virus diversimodè copulatur, nunc fermento stomachico, nunc Archeo insito, tum demum spiritui arteriali: non rarò quoque radialiter ipsi vitæ, quæ nimirum nil nisi lumen centrale est, à radiali quoque lumine quovis penetrabile. Sic videlicet, lumen vitale animæ sensitivæ, penetratur à copulato sibi lumine peregrino, non secus atque lumen, trans vitrum coloratum, tingit lumen simplex in pariete. Equidem in monarchia vitalitia, quæque descendit à Patre luminum, sunt lumina ista viventia, quæ aliàs in simplici solari, aut in lumine colorato, lucent, tributæ prorsus caduco. Estque combinatio luminum viventium, planè vicissim tolerabilis nedum: sed & in invicem activa. Adeo ut hinc conspicuum sit, quod Pater luminum frenos cohibeat vitæ, totiusque naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in ipso parenchymate illius visceris, jam inusta est proprietas (quam characteristicam morbi voco) vel demum in ipsa stomachi membrana, venis, nervis, sive etiam in eorundem Archeo vitali, quæ proprietas sese in animam sensitivam per intervalla propagat, vel continuo fomite translucet, cogitque animam istam sibi fore pedissequam. Adeo ut anima ipsa, ejusve vita, aut Archeus vitalis, per vices sollicitata efferantur in aliquem motum furoris, amentiæ, syncopis, vertiginis, epilesiæ, apoplexiæ, paralysis, contracturæ, &c. Accusabit (fat scio) pars 18
adversa, discendi incupida, nebulam quam spargo, dum ad vitam, ad lumina vitalia, sive ad mundum invisibilem, ubi Pater luminum præsidet, hæc sublunaria detorqueo. Sed quæso reminiscantur, hanc esse viam rectam, quæ aliàs à priori investigari nequit. Sciantque, vitales motus non nisi cieri, & dependere à vita. Sive interim vitam nostram contemplemur, sive demum vitam, vitalesque proprietates, quæ nobis morbosæ, mortales, ac exosæ appareant. Equidem ubique non intueor nisi bo- 19
num commune proximi, aperire fenestras, quibus lumen naturæ hactenus obscuratum, adventare queat in Scholas, & feliciora me ingenia. Submovi propterea complexiones qualitatum elementariarum, itemque humores, tartaros, atque hujusmodi somnia Scriptorum: optarem in vicem illorum, introduci veram naturæ cognitionem, nostrique indaginem. Denique Catarrhos de medio sustuli, ut vana figmenta, fractosque baculos, quibus innisi fuere mortales hactenus. Adeoque quicquid hos decepit, fraude doloque defluentis humoris,

tanquam causæ morbificæ, id totum in fru-
ctum atque productum causæ vitalis referen-
dum esse: quodque materialiter è capite de-
fluere, putatum est in Scholis: id à sede animæ
vitali jaculari, sagittari, radiari, & propagari,
communi Archei ductu, vel vitæ participatio-
ne instillari. Bone Deus, quantum dissentio ab
Antiquorum traditis? Vtinam sint, vel saltem
utinam facias, qui me capiant, & ditiore talen-
to spem ægrorum foveant! Sed tu Deus, facies
in his, juxta beneplacitum tuum, cui omnia &
singula, quæ habeo, scio, video ac possum, to-
20 taliter refero & offero. Redeo ergo ad orbitam:
Inprimis herbas vulnerarias operari virtute cu-
jusdam innati Alcali, aliàs ostendi. Docui nimi-
rum Mercurium, tam præcipitatum, quàm sub-
limatum, facilè reviviscari, imbibito per bulli-
tionem succo clarificato vulnerarium. Vndè
consequens, herbas excellentiores in hoc gradu
esse, quarum succus ille bullitus cum præcipita-
to, & dein ablutus, facilius atque copiosius Mer-
curium revivificaverit. Quapropter & in me-
dendo præcellit lapis cancrorum, si cum vino,
quàm si in aqua potetur; eò quod is lapis in vi-
no, facillimè vim atque saporem lixivii induat.
Nec quæso proinde horreat Medicus vini usum
in vulnere, febri, &c. Nam eo ipso, ut sapit al-
cali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic
nempe propinatur feliciter Alcali è tilia, non
secus atque pulvis ille cancrorum. Invitavit nos
enim Dei bonitas, ut propter raritatem, qua pau-
co spatio lapis iste subsistit, mortales trahantur
in admirationem illius, atque inde etiam di-
scant vires, trutinentque proprietatem æquè mi-
rabilem, qua vulneratis, contusis, ac ex alto
21 præcipitatis proficit. Mirumque hic elucescit
statim nondum explicatum. Quod nempe sa-
natur vulnus in pede, etiam & crure, sive in
maximè remotis ab ore partibus: quorsum ta-
men nullum Alcali accessum impetravit un-
quam. Quatenus scilicet Alcali hujus lapidis
corrigit acetositatem, quæ in membris extimis
sive habitu corporis accensa est, & parata ac-
cendi. Neque enim à stomacho transit vis Al-
cali, per venas, usque in digitos pedum. Sed
neque eo admittitur, & quanquam admittere-
tur, non tamen posset per prævias digestionum
quæstiones, atque examina, pergere libera, &
infracta. Nemo enim est, qui hoc nesciat, mi-
22 hique non permittat, quæ dixi. Ergo inde pror-
sus liquet, quod Alcali istud, etsi non vadat ma-
terialiter usque ad habitum corporis: attamen
sufficiat, ut sui proprietatem radialiter eo usque
dispergat, modò in stomacho, digestionum
fonte, vitæque Archivo aciditatem vetuerit. In
quo manifestatur vis stomachi in omnes dige-
stionum familias. Quapropter à contrario sen-
su, percepere quondam, quod vinum, quia fa-
cile nobis intùs acescit, accendat atque perver-
tat vulnera, nisi adhibito vulnerario Alcali, vis
ista acida vini mitescat. Siquidem vulneris de-
trimentum, internus & fermentalis solus acor
est; quo absente, festinant labra continui con-
currere. Quapropter Scholæ deceptæ, univer-
saliter vinum vulneratis vetuere. Quod hodie
usus remedii vulnerarii, in Scholarum dedecus
improbavit. Nec materialiter enim vadit Alcali
ad longinqua, ut acorem inhibeat: cum nec
quidem ad lienem, quartanæ sedem, penetra-
re queat. Sufficit itaque, quod in stomacho,
digestionum omnium Rectore, acorem cohi-
beat. Non quidem quod fermentum acidum
stomachi pessumdet: sed quatenus corrigitur,
impediturque fermenti translatio ad longin-
qua. Quod & ipsum confirmat præfatum para-
doxon, nempe quod digestio stomachi præsi-
deat mille culinarum digestioni particulari:
Dein quod materialiter non fiat Alcalium pere-
grinatio. Ac præstet Alcali horum lapidum po- 23
tare, quàm calcinata conchylia. Eò quod etsi
juvent, sitque Alcali longe in calcinatis poten-
tius; attamen quia sub actuali vigore, fermen-
tum stomachi vitiavit, vel saltem inclinant. Vbi
lapis Cancrorum, non tam in fermentum, quàm
in fermenti productum feratur. Obvia quoque
ratio, cur lapis iste, illique herbæ similes, sanent
ingentia etiam remota vulnera: ulcusculis ta-
men in gula, larynge, aut vesica nequicquam
opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod 24
omne vulnus statim acescat, si impediatur quo-
que acor è stomacho vitali digestione ad vulnus
diradians, remedio esse. Sed quia ulcus non
suboritur è stomachi acore: sed ex proprio Ar-
chei partium vitio, & suscepto contagio. Quod
etiam proinde non sedatur assumto Alcali: &
arcanis opus est, quoquo penetrantibus. Cibi
namque, potus, & pharmaca, vim suam amit-
tunt circa primam stomachi digestionem: nec
altius vadunt aut feruntur, quia tantum nu-
triunt simpliciter, atque ideo omnem larvam
nutritioni horridam, ibidem exuunt, & planè
despuunt vel alioquin in excrementa mutantur.
Atque sic etiam inutilia fiunt conceptæ sanatio-
ni. Quod si verò lapis Cancrorum sit diureti- 25
cus, non est quod proinde sperandus sit adven-
tus ejus, usque in vesicam, aut quod vis ejus
maneat

maneat intacta, & infracta. Absit. Sat enim esto. Si lapis ille totum potum spoliet vi acescente. Quippe quæ sola est, utut minimum ejus in lotio deferatur, pariendi stranguriam, dysuriam, ardoresque Lithiasi familiares. Acor enim, tametsi à felle sano optime subigatur: attamen tantillum ejus, potest hostile esse in lotio, partibusque illi subservientibus, non minus residuæ toti digestionum familiæ. Nunc tandem redeo ad jus Duumviratus, ut constet, quo pacto anima in suo corpore sua mandata diversimodè exerceat, agatque per modum jussus, moderaminis, regiminis, ut etiam truculentiæ, furoris, & tyrannidis, nec ad hoc indigeat canalibus, ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium minimè, ope calorum, frigorum, & defluxionum. Scholæ cernentes effectus Duumviratus, singulisque causas nectere arbitrantes, cuncta in ardores, vel humores, horumque decubitus transtulere, quasi ea quæ in nobis naturaliter obveviant, tantum per urgentem ponderum, calorum, humorumque imaginariorum necessitatem contingerent. Cumque ab anima, à viribus viventibus retrocesserint ad artificilia vel demortua Matheseos exempla, tandem frustra se operari cum admiratione, invita experientia, & solita vulgi observatione, plerosque morbos in catalogum incurabilium, vel numerum sponte sub cura culinæ sanari solitorum, quieverunt modò venam & alvum aliquoties usque in necem, vel spontaneam lassationem ægrorum deseruissent. Ac postremò plerumque agyrta, vel annosa anus curat, quos ipsæ Medentum experientiæ deseruerant.

IUS DUUMVIRATUS.

1. Illustratur Aphorismus Senis. 2. Epilepsia & Mania probantur e Duumviratu prodire. 3. Somnum e Duumviratu esse. 4. Argumentum contra Capitis prærogativam. 5. Idem confirmatur ab invito Galeno. 6. Subterfugium Scholarum pro capite. 7. Quid sexus singulè tribuant generato. 8. Vegetans potestas in & ex Duumviratu. 9. Fœtus diversimode vivit. 10. Phantasia Cerebri statim interit, nisi ab inferis foveatur. 11. Anima cur decatur in sanguine. 12. Conceptus ascendentes ex hypochondrio cernuntur statim in vultu. 13. Probantur primi conceptus, formari in sede animæ. 14. Somnum & somnia esse ex Duumviratu. 15. Incubus est in stomacho: ergo somnus & somnia sunt indè. 16. Odaxismus autem à Sensitiva tantum. 17. Scholarum opinio circa Incubum 18. Notatur absurditatis. 19. Asinus Bileam, non est locutus verbum Angeli. 20. Historia præcipitis mei casus. 21. Recensentur aliquot Pylori dignitates, & stupenda propter facilitatem remedia. 22. De sede animæ pro Duumviratu. 23. Historia amentiæ ex pharmaco adhuc exsistente in stomacho. 24. Idem per lipothymiam. 25. Ab axiomate Scholarum. 26. Ex tolerantia famis. 27. Perturbationes spectare Duumviratum, non Caput. 28. Studium nimium parit amentiam, sensibilem primum in stomacho. 29. Error Scholarum. 30. Per axioma Scholarum certatur in Scholas. 31. Somnum è præcordiis. 32. Remedium opiatorum. 33. Galenum carpit Vesalius. 34. Status innocentiæ qualis. 35. Primos conceptus malè vocari esse extra nostram potestatem. 36. Memorandi potestas in Cranio, atque alia alibi. 37. Memoria Mentis, alia quam phantasia. 38. Sedes concupiscibilis & irascibilis Scholarum. 39. Splenis otia. 40. Caput sequitur præcordia. 41. Vis narcotica. 42. Vasa parastata 43. Salacitas non reni, sed stomacho tribuenda. 44. Vitam caducam intrasse, & stabulari, ubi & anima. 45. Os stomachi est centrum totius trunci corporei. 46. Quid sit Messiam in suis lumbis gessisse. 47. Remedium enitenti mulieri. 48. Ruit Iudiciaria Astrologia. 49. Externus lien quam vim habeat. 50. Cur prægnantis tempore infestetur miris conceptibus. 51. Mens non fit amens. 52. Conceptus lienarec. 53. Morbi sanabiles & desperati, qui sint. 54. Simplicium dotes. 55. Conclusiones ab inscitia præcedentium deducta. 56. Soporifera non medentur amentiæ. 57. Cos Lydius pro medente amentiis. 58. Objectio ignorarum. 59. Obesitas terminata. 60. Admiranda Duumviratus majestas. 61. Risibilitas quid, & unde soli homini adveniat. 62. Dominium Duumviratus in Pulmonem. 63. Origo Sputorum, 64. Determinatur vis sulfuris. 65. Cur stomachus imperet Pulmoni.

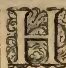

HIppocratis est. *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulsat, iis mox mens ægrotat.* Frequentissima enim est arteria lienis: ejus tamen pulsus non est manifestus, quantisper rectè valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulsu, usque in aurem finistram, non rarò etiam ab assidentibus audibili, amentiam denunciat. Id verò in spina digito impressa liquet, cujus pulsus antea ignotus, mox dein ante digiti tumorem molesto duroque pulsu agitatur. Ergo e liene spinoso denotatur prodire amentia. Idem Senex atram bilem in præcordiis statuit (nomen enim præcordiorum, sonat stomachum cordis vicem subire) & inde præsagit Epilepsiam, si in corpus: Amentiam verò, si in animam subierit. Ergo utram- 1
2

que mentis impotentiam è præcordiis desumit. Vrgent autem potissimum, ubi earum causa occasionalis præsto adest. Adeoque testantur Scholæ, ubi officina amentiæ latet, ibidem quoque in sanitate, recti judicii esse sedem, juxta axioma. *Est functio vitiata ejusdem partis, cujus est in*
3 *sanis functio integra; & contra.* Etenim Amentiæ omnes,(exceptis soporum sororibus) tollunt vigilias. Certo argumento, quod somnus, sopor, vigilia, dementiaque eodem degant hospitio. Vt pote somnus, vigilia, phantasia, somnium, sunt potestates versantes circa idem subjectum, fiuntque eodem organo, & hospitio. Fateor quidem somnum, vigilia posteriorem: sed istud non arguit subjecti hospitii varietatem. Indubium est namque, quod in momento cesset o-
4 mnis Mentis operatio per suspendium, &c. Itaque si caput esset proprius imaginationis locus, perseverarent Mentis operationes, quæ tamen intercidunt, statim atque lux ab inferioribus est
5 denegata. Galenus proponit cinerem, è combustis Cancris contra rabiem à cane profectam. Quæ rabies, in concupiscibili, sive metu liquidorum æstuat; unde illi nomen Hydrophobiæ. Ergo rabies jacet in parte concupiscibilis potestatis. Nec enim lixivium e cancris, ad Cerebrum deferri est aptum. Nihil enim eò vadit, quod prius in stomacho non sit transmutatum, nec igitur ad 5 aut 6, nisi per primum & secundum. Itaque est illa rabies per intervalla, oblato nempe poculo, in concupiscibilem furit, nemo autem potuum concupiscibilem cerebro dicavit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digitum momordit, istud virus à digito in stomachum serpsit, tanquam primum animæ sensitivæ organum. Vt etiam ad Splenem sibi convexum: quorsum lixivii illius remedium, ut
6 passioni hypochondriacæ subjectum sit. At ne detrahant Scholæ dignitati Cerebri, concedunt istam amentiam habere quidem terminum à quo, in liene: terminum tamen ad quem, volunt esse intra cranium. In quo nil dicunt excusabile. Nam saltem etsi cesset pro tempore dubium: sufficit, quod in termino à quo, sit primus motus vitiatæ phantasiæ. Respondebunt ocius: causam humoralem atque occasionalem in liene, non accusare, proinde frabricam imaginationum fieri debere extra caput. Sed mox plurium argumentorum robore id sensim propalabo. Petrus Bor Christiani, in annalibus Belgii, refert,
7 anno 1564. Bruxellis fuem peperisse sex fœtus, quorum primus (qui generando enim ultimus, semper primus paritur à brutis) haberet caput, vultum, brachia, & crura humana, à collo verò totus corporis truncus suillus esset. Sus enim mater erat indubia. Ideoque Cor, Splen, & reliqua etiam vegetativæ organa, matri similia. Ergo etsi caput hominis illi esset, solam dumtaxat habuit animam sensitivam. Est nimirum monstrum Sodomiticum matri magis simile, quàm patri. Sic ex ove matre, & patre hirco, prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cætera ovina habet. Sic mulus patre asino, & matre jumento. Sicque equus è tauro & jumento. In cuniculis septem demum, à patre glire, & cuniculo matre, nil præter caudam, patranti erat simile. Si ergo monstrum istud suillam animam habuit: sequitur ergo anima conditionem non quidem capitis, sed inferiorum membrorum. Ipsaque prærogativa animæ phantasticæ, habitat in Duumviratu, quanquam caput sit pars conductrix conceptuum formatorum in inferioribus, sit nimirum in corporis centro, ac meditullio. Demonstravi enim alibi, 8
Splenem inspirare fermentum digestivum stomacho: id est dicere, lienem vegetationis exordium. Potentiam vegetantem autem, esse animæ sensitivæ, id est, Duumviratus. Siquidem non est singulariter anima vegetans: sed est potestas vitalis, animæ æmula. Fœtus autem ve- 9
getatur ante empsychosim, solo influxu participationis è matre. Quamdiu ejus velut est pars integralis: sed mox ab animatione propria vivit culina. Ideoque sola est anima sensitiva in brutis. Quæ quia est & in homine, illique est Mens alligata, idcirco conceptus animæ sunt primi in sede animæ, qui forte etsi depurentur in capite, non tamen fontem negant suum. Imo tametsi in Cerebro recuderentur, non tamen ad hoc motuum successione, ab anima in caput, opus habent, tanquam peregrinatione. Nam voluntatis, quàm conceptuum sunt crassiora longè imperia: attamen concepto vix motus mandato fidicinis digitus celerrimè illud exsequitur. Itaque actiones Regiminis, non inter- 10
rupta luce radiant in objecta sua. Ideoque discursus, suis officinis adæquatus, utrobique leges sumit, ac vicissim aliàs statuit. Laxa alioquin ac confusa sunt Cerebri phantasmata, si Splenis noxa intercurrat. Quod patet in suspendio, delirio febrili, hypochondriacis, rabiosis, Apoplecticis, epilepticis, &c. Vnde sat liquet, Cerebrum obedire deliro Duumviratui. Veritati 11
namque maximè est consentaneum, quod sapientia carnis & sanguinis (quæ est animæ sensitivæ) situm suum habeat in viscere omnium maxi-

maximè sanguineo. Idcirco in Sacris legitur, animam & vitam esse in sanguine. Etenim si viscus lienis, ejusque substantiam attendas, censebis ejus parenchyma esse cruorem noviter grumefactum, pelle obductum, tamque multiplici venarum & arteriarum contextu locupletatum: ut non sit aliud in toto viscus, quod in subdecuplo totidem arteriis dives sit. Cerebrum verò, in tota vix sui mole, venam aut sanguinem aut parcè habet. Menynges quidem, sive Cerebri opercula, suas habent venulas. Ac licet in sinu Cerebri, vas sit arteriale, transpirandis spiritibus in corde laboratis aptum: Cerebri tamen moles ferè tota est exsanguis. Non mirum est ergo, Splenem, sub hospite exotico, peregrinas formare Ideas, & conceptus alienos. Cujus hospitis expulsionem dum lien meditatur, fortem pulsum excitat, prout adacta in digitum spina, præsentem exosumque hospitem
12 nunciat. Observavi enim seriò oculos, torvumque vultum hypochondriaci, statim quoties stultos primosque conceptus mihi referret: quem dum à delirio incepto interrumperem: ac statim eo ipso oculi ac vultus, in pristinum sanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam celerem totius vultus, toties repetitam, tantamque innovationem ab actione inferioris regiminis, in arcem Cerebri propagari. Porro neque enim dumtaxat rudes atque incompositi conceptus, splenis sunt: sed saltem & consopita Cerebri intellectione subter somnia, non spernendum donorum lumen, Mentem attingit. *Et erit in* Act. Ap. *novissimis diebus: effundam de* cap. 2. *spiritu meo, super omnem carnem: & pro-* vers. 17. *phetabunt filii vestri, & filiæ vestræ. Et Iuvenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somniabunt somnia.* Nimirum significativa. Nox nocti indicat scientiam, si vigil prædiscat cogitata sua à rebus, loco, motuque subducere.
13 Non etiam gratis asserui primos conceptus perturbationum sentiri in præcordiis. Quandoquidem si esurienti adfertur triste nuntium, statim perit appetitus. Ergo nuntium, & appetitus, in idem cadunt hospitium. Docui etiam alibi, stomachum hepatis, non esse insignem aliquam cavitatem, intra suum viscus patulam: sed ipsas mesenterii venas, esse sanguificationis thecam, in quam jecur prima sanguificationis radiat spiracula. Lienis verò stomachum esse ipsum stomachum, quem ideo amplectendo fovet, ut digestionis Vulcanum illi inspiret. Splenis tamen alius est & proprius stomachus, multiplici arteriarum tortuositate admirabilis, quo lien sibi coquit. Sub qua digestione, minimus error si irruit, splen digerendo cessat, debitaque stomacho externo fermenta denegat. Quod in febri evidens est, dum loco acidæ digestionis, obveniunt testes ructus nidorosi, putredinis cujuspiam æmuli. Cerebrum quoque sua insensibilitate, lienem, ut & Menynges Cerebri, ipsum stomachum hac in parte referunt. Actio namque stomachi potestativa est, & Cordis vicariatum in se habet, ejusque munia, invitis Scholis, exsequitur. Nec enim splen infractuoso, vitali, locupleteque arteriarum numero, suis floret conceptibus frustra: sed quoties suos conceptus alterius alimenti deliciis sopit, dat ab opere in- 14
ducias: id est, somnium. Quæ si minus perfectæ fuerint, vel nimia solicitudine stomachi turbatæ: somnia quoque profert confusa. Ne- 15
mo Medentum hactenus dubitavit, quin ephialtes, sive incubus suscitetur è præcordiis: Advenit enim plerumque, sumta durioris cibi largiore cœna. Vel aliàs laborante stomacho: Ideoque id contingit, non quidem cubanti latere dextero: sed tantùm dormienti in lumbis supino, vel saltem latere sinistro. Dum scilicet penè est dormitum satis. Sentiunt namque obscurè, ratiocinantur, putant se manibus tangere, & oculis videre: non tamen se movere valent. Sentiuntur enim audiri, & sentiri oppressiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti) se movent liberè. Est nempe onustus, ac oneratus stomachus, ejusq; nondum absoluta concoctio, ideoque contingit sinistro latere cubantibus: quorsum nempe os stomachi contortum est. Vnde inprimis obvium fit: & stomachum imperare motui, ac præcipuè in hoc somnium; somnia, simul & motum moderari. Sunt nempe somnia incubi semper ferè eadem, ut & movendi impotentia, quamdiu stomachus sic malè affectus, somno distenditur. Scholæ enim cau- 16
sas incubi assignant, crassos vapores medullam spinalem invadentes. Et quidem invehuntur in vapores, ob momentaneam noxæ illius solutionem. Nam si protinus expergefiant somniatores: statim quoque cessat incubus. Adeoque ad lubitum excitantis, vapores illi cessare deberent. Denique obaudio in plerisque causis morborum accusatos vapores crassos: ego hactenus 17
fateor, me nunquam 50 solidis annis distillationum vidisse adhuc vaporem crassum. Sunt quidem exhalationes corporeæ, in quibus res volatilis sublimatur, scanditque ad latera vasis. Sic nimirum è sulfure, auripigmento, lignis, arsenico, sale armoniaco, caphura, urina, item-

que è Mercurio, plumbo, Cadmiâ, ære, &c. crassæ fuligines sursum ascendunt; sed vapores,aqueos scilicet, crassos nondum vidi aut novi, nisi inter Academicos, vaporum ignaros. Imò utcunque crassi essent, saltem ad excitatoris lubitum, aut crassitiem amitterent, sisteretur que calor extemplò, qui ejusmodi vapores excitasset. Vtrumque sanè ridiculum. Denique medullam conjiciunt affectam, ob denegatum in somnio motum. Adeoque ad excitantis lubitum, omnis affectus medullæ,omnisque oppilans vapor cessaret. Quod æquè frivola incogitantia plenum. Sed quomodo supinus jacens, vapores crassos mittet è stomacho in lumbos, atque medullam, intra vertebras conclusam, & membranis tectam? quo nempe aliàs ne ventos tenuiores penetrare ajunt? Potissimum quod talis cubantis situs, sui natura vapores è stomacho potius in Intestina proscriberet, vel sursum trans stomachum in umbilicum efferret, quàm deorsum ad medullam clausam, Intestinisque oneratam? Quid commune intercedit loquelæ cum spinali medulla? Curve vapores crassi è stomacho petent dumtaxat nervos recurrentes? Incubus enim nedum audire facit internos susurros, & discurrere permittit, etiam pavere: sed etiam audiuntur externa, vera, & apparentia. Linguam autem movere nequit, quantumcunque alii somnia inter loquantur. An fortè cogitant Scholæ, motus linguæ fieri à medulla spinali? Vapores crassi illi longè diversi ergo erunt à somnialibus, linguæ usum & motum, imò totius corporis, non impedientibus. Etenim dum nervos intendunt, ut darent immobilitatis causas, ipsæ Scholæ evadent mutæ, & immobiles. Dum nunquam intelligent quæ dicunt, ut neque, qualiter isti crassi (id est, impossibiles vapores) penetrabunt stomachum, abdomen, venam cavam per dorsum cum pulsante comite arteria, extentam, itemque ligamenta vertebrarum. Et quomodo ista ad momentum silebunt, pacabuntur, atque cessabunt, si fortè excitetur, qui Incubum patitur. Rectiùs sanè didicissent actionem regiminis Duumviratus, impedimentum nempe stomacho oblatum, solo sui vitali regimine, absque vaporibus,aut tubis,turbare Cerebrum, nervos, conceptusque primos vitiare: quatenus interrumpit lienis solatia.Sic nempe accidit Apoplecticos,& paralyticos edere,audire,dormire, &c. non posse tamen loqui. Scholæ enim accusant recurrentes nervos oppilatos. Cur ergo Incubus non potius hos nervos, quàm spinalem medullam aspexerit? Cur remedia pro Duumviratu, juvant apoplecticos, vertiginosos, gradi & loqui nescios, ipsis inquam pharmacis, in cavo stomachi adhuc præsentibus: nervis autem recurrentibus & capiti evanida? An fortè pica, ante sermonem nervos istos habet constipatos? An vacca linguam exserens mobilem in nares, habebit linguam ligatam? nervisque ca-
ret recurrentibus? Vel aliàs, frustra habebit, 18
si perpetuò & naturaliter obstructos. Iussus quidam voluntarius à capite defertur ad linguæ nervos. Id quadrupedi denegatum: non autem quibusdam volucribus. Item illud non prima vice, sed sensim consueta itione. Hunc autem jussum non dimittit Apoplecticus ad exsecutionem, quia stupet propemodum ut quadrupes. Equidem conceptus asini, permittente Deo, semel ad ejus linguam transivit. Non quidem, quod asinus esset Angeli organum. Nam tunc judicia Dei: non autem proprios conceptus locutus esset, nec esset de verberibus conquestus.Occasione asini,dicam mea.Se-
debam anno 1643. pridie Kal.Ianuarii, scriptu- 19
riens clauso cubiculo, erat autem frigus ingens, & jussi adferri testam prunis accensis, ut quandoque rigiditatem digitorum solarer. Advenit filiola,quæ statim ut redoluit noxam,testam abstulit, & nisi supervenisset, suffocatus perieram. Nam statim sensi circa os stomachi minitatam syncopen,surrexi è museo,dum foràs pergerem, cecidi instar baculi recti, & pro mortuo ablatus sum. Erat enim duplex affectus, unus, contusi occipitii, qui suffurabatur gustum & olfactum, auditum autem obtenebrabat. Alter erat syncopticus, è stomacho proritatus. Primis diebus enim rotabat vertigine caput, quoties in latus aspicerem,multò magis si sursum. Putavi id mihi è concussione casus,nudo occipite repentè & ex tota statura in durum lapidem advenire.At paulatim certior factus sum, multisque diebus penes me cuncta revolvebam. Scivi itaque tandem, quod vertigo è stomacho prodiret, & ibidem eadem radice, qua syncope provenerat, ali. Nam aliquot cibi istam mihi vertiginem promovebant, & peculiariter circa vesperum, dum nempe nondum cocti essent, adeoque idem Incubo contingere,à concoctis propemodum cibis. Memineram quoque quoties mare transfretassem olim, etsi rectè valerem, & edacissimus essem: tamen multos dies postmodum rotabat, vacillabatque caput, donec leviculo vomitu abrasissem sordes è stomacho, quibus Idea illa rotans, est impressa. Comperi enim quod

quod vertigo comitaretur nedum cibos noxios, sed insuper horam fermè absolutæ digestionis,quodque assumto cibo, & vino moderato, statim semper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantumvis liber penitus evasissem, nihilominus esu quorundam ciborum, recidivam patiebar circa vesperum. Experto ergo (ut dici solet) credidi Roberto, omnem vertiginem ab inferis scandere, citra vaporem aut fumum: sed per solum actionis regimen, caput auscultare stomacho. Et quod amplius est, sub vertigine quæ casum minabatur, discursus omnis rotare incipiebat, qui statim assumto vino, restituebatur. Adeoque comprehendi non quidem cibum in stomacho relictum: sed primarium syncopes fomitem suscepisse, ab indignioris cibi labe, nocuam impressionem. Unde per sulfur Vitrioli quoque immunis factus sum.

20 Alibi rectorem Pylorum cum suis dignitatibus exposui, quò constet, stomachum undequaque omnique Angulo esse sedem animæ. Ita tamen quod sicut os stomachi præest, atque dominatur capiti, ac principibus facultatibus: ita & Pylorus inferioribus imperat. Observavi namque atrociorem colicam transire nunc in Paralysim, aliàs verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperisse. Vidi quoque stomachi dolores, præ dolorum acerbitate, motum omnem abstulisse, & affectum Tetano similem causasse, quem rustici nostrates injaculationem, tanquam à Sagis suspectam & immissam, (Geschot) vocarunt: Easque non rara passio Ischiatica comitatur. Quorsum vidi venæsectiones, solutiva item, enemata, emplastra, unguenta, cauteria, atque similia adhibita, & evanido eventu. Conatus enim obrisi illorum, qui ad posteriora, sive producta remedium sancirent, præterirentque fontes è Pyloro scaturientes. Observavi namque semina minora calida plerumque procellam sedasse. Eo quod Intestinorum Archeo intimo ac domestico remedio succurrant, eumque indignatum pacent. Quocirca lectorem moneo, advertat Scholarum cespitationes, suis Catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in sacram inscitiæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna est Historia. Quinquagenarius herniosus, vinculi incuria enterocelem passus, quæ ad capitis magnitudinem mox increvit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & stercore vaccino fomenta calida renovabant, ac reponere tentabant. At frustra. Siquidem unicum durum tuber, instar ollæ continuum evaserat, tollebatque spem regredi posse, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo haustum vini semel ebulliti cum seminibus contusis (Anisi nempe, Carui, Fœniculi & Coriandri ana) & statim emollita est durities, & passa est hernia retro impelli. In quo strenuè consideranda est durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec stercori suam exsistentiam debebant. Sed durities Pyloro subest. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei: sed continuum unicum videbatur. Dein non cadebat Ileon decumbenti, nec proruebat sponte in tantam molem: sed eò à vi regiminis potentiore protrudebatur. Denique non in mulieribus tanto tubere, tantaq; duritie prominet. Quapropter Testis injuria, Pylorum in furorem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris ejus consistit. Vidi autem Magnates aliquot miserè periisse, abductos spe, in Medentibus topicè, juxta Galenicas absurditates, collocata. Porro hinc redeo 21

ad Duumviratum, in quo sedet anima. Plato enim statuit Cor sedem animæ, tam in homine, quàm in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque se confirmatas ab Ecclesia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retrospiciunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem sentit Vulgus, quod pro initio vitali, sive animæ sede, manu ostendit orificium stomachi, quoties premuntur angustiis, tam scilicet corporis vitæque anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus. Considero namque in fœtu sensitivam primùm occultam, in viscere nutritioni dicato, esseque notionem juvantium atque nocentium. In infante demum & puero, sensim distinctiores conceptus formari, quibus motus obediant. Ideoque cerebrum suique clientes sensum moventur, ut obediant conceptibus principiantibus. At non proin anima recessit à viscere, quod primò vegetationi præfectum fuit. Tota nempe spiritualitas spectat animam sensitivam. Caput namque baptisatur, quia sensitiva brutalis, per organa, ibidem pro spectatore posita, ibidem primam Evam fefellit, ac mors invasit. Scholæ enim ex una parte irrident vocabula Cardialgiæ, & Cardiogmi, tanquam rustica, aut barbara: sed dein spectarunt ex altera parte, Syncopen immediatè ab ore stomachi sic manare, quasi ibidem tota consisteret, inde nimirum proficisceretur: ibidemque statim quoque injectis liquoribus aromaticis restitueretur, in syncope autem animadver-

terunt intellectum, sensum, motum, & unà quoque pulsum concidere : adeoque è functionibus, quæ capiti & Cordi simul adscribuntur, è stomacho repente scandere : Attamen absque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ crasim capiti tribuerunt : Non potentes concipere principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per subministra organa traderentur in exsecutionem. Quasi principium motus esset in musculis, & ossibus, quia moven-
22 tur! Causidicus quidam acceperat binas drachmas seminis Hyoscyami contusas, loco Anethi, quod in Colica ipsi præscriptum erat. Confestim enim inde sic insanivit, quod ne verbum intelligibile proferret : atque ita insanus, quod nil stolidius, magisque fatuum viderim. Sedebat quidem juxta focum erectus, sed totus insanus ac demens stolidus. Per vomitivum itaque infra semihoram convaluit. Frustraq; fuissent errhinni, sternutatoria, & cucufe capiti, ut & Cordi epithemata. Quinimò quicquid illius seminis per Seplasiæ errorem biberat, adhuc erat in stomacho, totumque mucilagini involutum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam ejus, inde vapore tenus, ad caput effumare valuit. Erat tamen totus innocens ac vesanus, quod nil prorsus intelligeret, motrices tamen capitis functiones stabant validæ. Vnde collegi vires intellectuales in Duumviratu collidi. Habui au-
23 tem convivam mecum in prandio. Lipothymici enim asserunt se sentire, omni vaporum activitate celerius, comminatum in præcordiis deliquium, citraque somnum suspendi omnem conceptum. Vndè quilibet non pertinax clarè cernet primordiales conceptus animæ formari in præcordiis, iisque ademtis, statim quoque intercidere intellectionis lumen. Sic quoque meticulosus, subito in terrore, sentit in ore stomachi pavoris indicium, si repente magnus aliquis, ex improviso (puta bombardæ ictum propinquum) fragor excitus fit, qui omnem discursus actionem præcedit, & præcidit. Ita-
24 que si verum sit Scholarum axioma, quod ex læsione actionum enotescat pars læsa, reperiaturque tam amentiæ, quàm syncopes, ac defectus cujusque sedes sub diaphragmate. Sunt nempe amentes proinde famis & sitis toleran-
25 tissimi. Vidi enim anno 1615. Alosti, puellam novennem, sat petulantem, filiolam villici Xenodochii, quæ jam à triennio nil prorsus comederat, nisi quod fortè per octiduum, aut amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru, primum insigniter terrefacta, edere cessaverat. Est namque extra controversiam, quin terror, tristia, &c. primariò præcordia afficiant, tollantque confestim omnem esuriem. Reflectunt se nimirum in stomachum 26
sensibiliter, nec possunt proin ad caput referri, eò quod nulla ejusmodi perturbationum sentiatur caput petens, neque Cor: nisi os stomachi pro Corde sumatur. Nec est etiam verisimile, quod si caput primitus apprehenderet, ac sentiret tristia, & repentinos pavores, eos in stomachum statim dimitteret, & non potius ad nervos quibus intimius præest. Præter absurdum, crudele enim esset, non subjectam sibi partem torquere, & subjectam sospitem relinquere. Spectatur nempe major authoritas stomachi in caput, quàm capitis in stomachum: quod jam multis superius demonstravi. Siquidem sopor, somnus, vigilia, deliria, & quæcunque symptomata capiti solent tribui, remediis stomachicis, non autem cephalicis mitigantur, abolentur. Hinc enim adagium : O *caput helleboro dignum*. Etenim quanquam non desint multiplicia vomitiva : attamen helleboro tribuitur vis peculiaris pro amente cerebro. Non quidem quod qualitas toxica, atque nocua ad caput pertingat; Siquidem præsente helleboro intra stomachum, illoque dein rejecto, contracturæ superveniunt, quales è torminibus supra notavi. Sublevat ergo Amentias eò quod Helleborus niger, præ cæteris vomitivis, vulgò cognitis, veteres præcordiorum febres, atque lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapores, nil caput ferire, jam supra ex pleno multisque est demonstratum. Præfati ergo morbi, eorumque remedia, Duumviratum aspiciunt, nec Cerebrum afficiunt, nisi per regimen, sive per deuteropathiam. Stu- 27
dentes enim inordinatè intrò sentiunt satietatem, compositam ex vertigine, & anxietate cum suspiriis, & manu os stomachi demonstrant. Inde verò dolores capitis accusant. Quod si demum perseverando instent, percipiunt circa os stomachi, lipopsychin quandam, ac dein imaginationem sibi inverti Ideoque nisi promtè à studendo desistant, tota vita amentiam per intervalla recurrentem servant. Itaque ubi noxa sentitur, ibidem labes intellectus est, & anima principaliter residet. Scho- 28
læ econtra, contendunt Splenem atræ bilis cloacam, eamque se in stomachum exonerare suis stercoribus. Quodque fermentum digestionis in stomachum inspiratum voco: id Academiæ excrementum perniciosi humoris volunt, adeoque stomachi digestionem, ab ejus-

modi

modi scoriâ excitatam. Sed postquam certò
scivi, non esse atram bilem in natura, facile
fuit mihi, tam ab humoribus, quàm usu partium
à Galeno traditum, recedere, & atrabiliarias
Scholas deserere. Per axioma illorum conclu-
29 dens; Si amentiæ causa sit in Splene: ergo ei-
dem loco, debetur hospitium judiciosi Intel-
lectus. Si ejusdem facultatis, functionis, & or-
gani sit actio læsa, cujus est sana, & vicissim.
30 Vndè quoque ulterius conclusi mecum. Po-
testatem somniferam, locandam in parte, cujus
munus fuit prius, vigilia & fabricari insomnia,
ubi & vigilando suscitantur phantasmata. Hinc
nempe esuriens somniat de conviviis. Et fe-
bres priusquam in deliria desinant, primum
fiunt somni cum labore: dein veniunt noctes
insomnes, ac tandem deliria. Quæ testantur
Duumviratum malè affectum, eumque esse so-
mni & somniorum fabrum. Senes enim quibus
coctrix est debilior, licet parcior sit cruor: ta-
men sobria cœna melius dormiunt. Ac junio-
res, sub cœna parca ægerrimè quiescunt. Nemo
tamen unquam putaverit, senes plures ad ca-
put mittere vapores, si exigua cœna abstemii
31 sint. Sopores tam morbosi, quàm artificiales si-
ve opiatorum, optimè debellantur per lixivia,
quæ tamen nullatenus agnoscuntur pro reme-
diis cephalicis. Micturiens enim somniat se
vesicam laxare, & ad angulum mejere (con-
tingit namque quosdam, eodem consensu sua
perminxisse stragula) inhiberi tamen consen-
sum in somno datum. Nam etsi Cerebrum per
omnium sensuum organa plene dormiat, dis-
cretrix tamen animæ sensitivæ vis, non sopita
est in hypochondrio. Sæpè namque in ocu-
lis somnum sentimus, nullum autem circa sto-
machum, atque exin insomnes penè noctes
labi. Duo etiam eodem vino poti, & ebrii, di-
versas tamen conditiones explicant. Hic nem-
pe devotus fit, alter tripudiat, tertius rixa-
tur, &c. etiam adhuc vino exsistente in reple-
to stomacho. Eò quod phantasia Duumviratus,
variat conditiones juxta animæ sensitivæ pecu-
32 liares affectus. Galenus finxit arteriarum quen-
dam plexum, sive reticulum in finibus Cerebri,
quam Anatome nondum reperiit. Ideoque Ve-
salius convincit pluries Galenum, nunquam ca-
daver humanum dissectum vidisse, utcunque
ingentia volumina anatomica ediderit. Ac id-
circo suspicandum eadem aliunde verbotenus
descripsisse, qui simiam dissecuisset, ut probat
idem Vesalius: quippe quæ præfatum plexum
in Cerebro habet. Vtque saltem Galenus in ple-
xu isto, temerè delusus est; tamen judicium in
Capite statuit, propter illum plexum; non ex-
sistentem. Quid ni potius à plexu arteriarum
in Splene, à Saturno Splenis (unde Saturnia o-
ptantur redire regna, primorum innocentia
conceptuum) phantasiæ initia desumenda sunt?
Vt sua rescripta, Splen Cerebro communicet,
per influentiam regiminis, citra vapores & tu-
bos atque in instanti, prout supra per fidicinis
promtitudines demonstravi. Non enim erat 33
Protoplastus, præsumendus nescius stupidusve
ante lapsum: quippe qui cunctis animantibus
nomina propria, & essentialia indebat: sed sta-
tus innocentiæ erat insons circa luxuriam, quæ
nescio nuditatis vocabulo, tegitur. Etenim non-
dum erat sensitiva, adeoque Mens immortalis, in
Sede sua cuncta intuitivè intelligens, in seipsam
reflexa aspiciebat, atque in Dei Imagine, substi-
tuta sub pedibus animalia, intimè intra se co-
gnoscebat. Sed postquam viam corruptionis
homo est ingressus, tanquam è silice ignis, ita
post peccatum cooperante Creatore prodiit a-
nima sensitiva, hincque conceptus Mentis sunt
obscurati. Quales autem conceptus sint mo- 34
derni: inprimis, dum primos conceptus sive
primos impetus, dico in præcordiis formari,
non intelligo impetus potestatis irascibilis, quos
falsò Scholæ negarunt esse in nostra potesta-
te, quasi criminis insontes planè essent. At con-
sidero subinde, per discursum, in conceptibus
animæ rem prorsus ponderosam, qui forma-
ri sentiuntur, circa os stomachi atque inte-
rim, Mens eosdem conceptus ad caput, tan-
quam memoriæ thecam relegat in depositum.
Deinde memoria meminit quidem conceptus
aliquos sibi concreditos: sed oblita est distin-
ctionis eorundem. Proinde etiam anima in
suo toro, non potest amplius formare eosdem
conceptus, quandoquidem memoria eosdem
amiserit. Sunt ergo ejusmodi primi conce-
ptus, primi motus, motuumque impetus, & qui
non amplius in nostra sunt potestate, nimirum
quos anima non habet in lubitu, nec recudere
eosdem potest, si à memoria non iterum pro-
ducantur ad conspectum animæ. Adeoq; hinc
dicuntur primi, quod semel tantùm cudantur,
non ex lubitu voluntatis, sed solius intellectus:
qui nisi in Cerebro, sive capsa memoriæ ser-
ventur, pereunt, donec fortassis anima quan-
doq; sponte eosdem conceptus sibi formet. Tum
nimirum memoria, lapsus sui memor, per remi-
niscentiam in mente refricat, quasi diceret. Ecce 35
hi sunt conceptus, quos à me, memoria petebas,

 & eos-

& eosdem tunc amiseram. Vndè cerno, quanquam anima sedeat in præcordiis, memorandi tamen potestatem in capite & volendi alteram in corde collocasse: adeoque ambas has, esse in hac vita caducas, animæque sensitivæ comites: quæ licet centraliter sit syndesmon mentis in præcordiis: nil vetat tamen, suas potestates, per organa distributas, locatasve habere. Non secus atque visiva, est in oculo, gustativa, in lingua, nec alibi; & tactiva ferè ubique. Quippe cum sint caducæ, atque belluinæ animæ potestates: ipsa, corporum more se regulis corpo-
36 reis subjecit. Alioqui Mens indivisa tota est, suamque memoriam atque voluntatem, subter unitatem intellectus continet: at mirum in modum obvolutas, & sopitas subter vinculum animæ sensitivæ cui alligata & connexa Mens, legem sentit, ubique repugnantem legi suæ, id
37 est Mentis. Scholæ enim concupiscibilem jecori assignant: Irascibilem autem Cordi. Imò si plura reperirent viscera, singulis Mentis perturbationibus, separata dedissent diversoria, in ataxiam prona: Cum alioquin isthæc sentiantur in Duumviratu egregie, primisque motibus fervere. Absonumque est, concupiscibilem & irascibilem sedibus segregare. Nam dum concupitæ rei quis resistit si quis irascatur: una saltem eademque est potentia. Nec enim absque injuria aliarum potentiarum duæ præfatæ viscera sequestrantur. Non enim metus, amor, desiderium, odium, torpor, gaudium, sua habent diversa stabula. Vtpote ejusmodi omnes potentiæ, sunt unius animæ: non autem perturbationum quarumcunque disgregatæ famulæ. Siquidem dum anima irascitur, dumque gaudet, vel amat, licet diversimodè affectetur, variasque velut larvas in Ideis depingat: non hoc tamen organorum est munus vel fabrica: at unius & solius animæ Passiones. Quæ quia sunt opera carnis & alteritates conceptuum animæ sensitivæ, Duumviratus in sede fabricantur ab anima. Splen ergo suis per intervalla intentus reflexionibus deliciis & lassationum remediis, tertiam vitæ partem, nobis per somnum
38 suffuratur; utque somnia dormiendo parit: ita vigilans, paulò distinctiores, minusque somnolentas cognitiones conceptus propagat. Profectò nisi Dominus sua nos foveat gratia, per totam vitam confuso conceptu prorsus somniamus, imò nec nos intelligere sentimus, dum turbato cessanteque Splenis lumine, Cerebrum primos Idearum conceptus vix amplius condignos, excipit. Somnus ergo in præcordiis suscitatur, & in capite notabiliter seipsum manifestat, adeoque caput ad consensum præcordiorum parere non erubescit. Suntque ideo mentiti vaporum, atque frigoris constipationes somni parentes. Est namque in sulfure 40
vitrioli Veneris, vis narcotica, soporifera calida, & melle dulcior, quæ in opio amara. Vnde obvium fit, quod non sit vis privativa, obstipans & infrigidans (præsertim à pastu potuque vini) sed facultas creata, supereminens vigiliæ, in Splene. Sic & quædam venena, Mentem alienant, suamque vim phantasticam nativam, qua nostram disponunt, (ut in pomo Adæ, rabidi saliva, Tarantulæ punctura, jusquiamo, &c.) ad sui placitum. Sic & narcotica suspendunt lienem ab operosa phantasmatum seriorum exercitatione, in Cerebrum præter memoriæ capsulam dimissa, vi lucis regiminis animati. Enimverò Deus ultimum creationis apicem formavit, non è pelle, sanguine, aut axungia viri: at è costa circa lienem. Vas quoque Parastaton si- 41
nistro latere non derivatur in testem virilem, prout dextero. Vnum siquidem sumitur è vena emulgente, ante renes, alterum verò ex ipsius venæ cavæ trunco. Non quidem (ut deceptus alioqui censuit Galenus) ad titillationem seminis è sale lotii mendicandam, sed ut vas renis semini geniale esset. Quis enim dubitat, quin sal lotii, sive excrementi, non tollat omnem seminis fœcunditatem. Potissimum si setæ equinæ frustulum, utut exiguum, intra testam ovi intrusum, spem pulli extinguat? Totus excrementitius & ignarus Galenus, qui nostri primordia titillatione indigere putavit, ab excrementis ultimumque complementum fertilitatis mendicavit. Paradoxon itaque hujus ignorantiæ intuitu, superaddam: Scholæ Venerem, 42
ac salacitatem renibus nuncupant, subscribitque Paracelsus, & tota Antiquitas. Quos omnes me tacente convincunt erroris statim ipsi pisces, & volucres. Carent enim renibus, & urina volucres, suntque aves salacissimæ: ego saltem credo, Venerem esse animæ sensitivæ officium, adeoque in parte, qua primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo quippe natura plus solicita fuit, quàm in sexuum discrimine. Adeoque ab initio adumbrationis fœtus, confestim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno splenem Deastrorum, primo, primam ascripsere paternitatem. Imò proin Faunos, & Satyras (genus salacissimum atque scurrile) figura Saturni depinxere. Semper enim horrui,

horrui, velut turpe, in rene, lotii cloaca, Venerem statuisse, Astrum post Solem maximum. Profectò aves hac in parte longè essent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia somnus est effectus splenis, huicque à deliciis. Alioqui ecquid renibus cum somno commune intercedit? An non frequentius vigilando, quàm dormiendo mejitur? Quatenus (juxta Scholas) somnus suspendit qualvis excretiones, excepta sudoris, & inutilis seminis? Certè vigili spontanea alioqui pollutio pronior, quàm dormienti esset. Profluit autem ejusmodi excretio, cum lasciviæ somno, ut pandat, somni, somniorum, & pollutionis idem esse organum, ut sunt unius animæ opificia. Etenim ut sanguificatio incipit in venis Mesenterii, tanquam jecoris stomacho: sic spermatis coctio fit in testibus à splene. Memini namque calculosos utroque rene: attamen salaces. Absurdum esset autem, sanam & petulcam potestatem, constare sub morbo sui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit sanguificatio, nec oculo arenis consito, apta est visio. Nec credam unquam, renes lotio continuo madentes, & expulsioni excrementi occupatos, & nunquam feriantes, luxuriæ intentos. Visum est igitur dogma excrementosum, speciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, cudi in stabulo sordium peregrinorum.

43 Primi enim Veneris motus, sentiuntur manifestè circa os stomachi, non secus atque salacitatis seræ pœnitentiæ. Nam si mors introiverit per primos motus: consonum est, & vitam caducam, degenerem, isthac radicitus initium

44 ducere debuisse. Nam in corporis trunco, Orificium stomachi, centri locum obtinet: undè radii tam sursùm, quàm deorsùm commodissimè sparguntur. Quod autem Abraham Mes-

45 siam in lumbis gessisse scribatur. Id ineptè à splene, ad renes abductum, à viscere inquam maximè vitali, ad officinam, & cribrum excrementosum. Notavi quoque plurimos, qui à quartana, splenem malè affectum retinuerant, in

46 salacitate admodum decurtatos. Mulieres quoque observavi, in partu difficili aliquot dies periculoso oblato poculo, mox ad summum ante semihoræ spatium enixas. Idque ducenties, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in stomacho exsistente, apertum fit os pubis, & valvæ ossis sacri in lumbis, fœtusque statim propulsus. Notavi scilicet stomachum claves Vteri gerere. Hocque medicamen lubens in bonum proximi evulgavi, ne deinceps parturiens periculum vitæ subeat. Est autem Iecur simul cum felle anguillæ siccatum, pulveratumque in vino potum, ad magnitudinem avellanæ. Donum Dei in hoc simplici. Vt cum mu- 47
lier jam parere debuerit in dolore, propter serpentis invidiam. Deus, cujus Spiritus super aquas latus, eas benedictione replevit. Anguillam sive aquæ serpentem, visceribus potestatis sanguificandi, voluit pacare illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar serpentum efficeret; sed in Anguillæ experimento, nunquam fefellit eventus. Saltem ruit ex nunc 48
judiciaria Astronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid nativitatis puncto innititur. Hujus autem occasione paululum digrediar: qua parte fœtus nectitur Vtero per Acetabula, & extra Secundinarum, sive involucri fœtus tunicam habet substantiam lieniformem, teste Vesalio: adeoque velut externum lienem habet, in quo 49
scilicet tanquam culinæ cruor, & sanguis matris recoquitur (mihi suspicionem exactioris sanguificationis, quam hepatis lien hac in parte concitat, ut scilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuositate, velut stomacho, ad Cor retrocedat. Perinde ut aves & ruminantia duplici gaudent stomacho) Saltem manifestum est, quod externus ille lien imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipsæ 50
matres, tam insuetis se conceptibus appetitibus, vesanis terroribus & turbationum procellis tunc affici. At non mihi mirum; cum nil sit lienare, aut lieni simile, si non lienis proprietatibus turgeat. Sed istud mirum quod hæc lienaris caro, non sit informata ab anima matris aut fœtus: sed vita fruatur propria, utrimque participata. *Non est enim* ei sensitiva, cum etiam sit dudum ante empsychosim: sed se habet per modum zoophyti. Quales sunt Spongiæ atque etiam densiores mucilagines, mari nostro innatantes, quæ se dilatant, amplexantur, stringunt, sugunt, & rara præsentis sibi vitæ edunt testimonia. Porrò si virus rabidi aut Tarantulæ determinatam, sibique parem faciat dementiam: non mirum est etiam, hanc lienarem molem, participativè illuminari, balsamicè vivere, ac mentem prægnantis diverso motitare pathemate. Tam quia culinæ funguntur officio, quàm quod rebus ipsis sua insunt phantasmata. Vt in rabido patet. Cæterùm mens hu- 51
mana imago propinqua Altissimi, tota immortalis, sensitiva quidem, at non passibilis à pusillo liquore delirat. Quia passiones animæ sensi-

tivæ,

tivæ, mentem affectant, quam intra se tegunt, obvolvnnt & vinculo connectunt. Mens quidem proprie non ægrotat, quanquam animæ sensitivæ caducitati auscultet. Vnde manifestum fit, Quod cogitationes sensitivæ, à carne
52 & sanguine sint, juxta illud: *Non enim caro aut sanguis hæc tibi revelarunt*. Est itaque discursus conceptusque à Liene, tanquam viscere omnium maximè sanguineo, plurimisque arteriis opulento. Probavi autem alibi, quod conceptus fœmineus, etsi formetur in Splene, rectà tamen plerumque deferatur ad Vterum, sive fœtus insit, sive non: ac proinde principatus uteri sub peculiaribus insigniis militat: nec ideo in sui quiete conspicuus: at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore stringit, torquet, hebetat, suffocat, resolvit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus, vitæ symmetriam utrobique custodit, idque tam suavi vitæ modulamine, quod hactenus propterea, à Scholis sit præteritus. Ast simul atque suum subtrahit regimen, extemplo partium (quantumcumque principium) eclipsantur vires. Sic namque deliquia, Apoplexiæ, Epilepsiæ, palpitationes, vertigines & Amentiæ. Sicque nimirum, ut defectuum quorum radix occasionalis sponte consumitur & evanescit (prout in febribus mitioribus) eorundem circuitus & durationes, sic etiam sponte sileant, ut redire obliviscantur: utut medentum in hoc varient jactan-
53 tiæ. Etenim quorum radices contumacius adhærent, penitius contemperantur, alioqui pro in spontaneæ resolutioni omnino refragantur, illique idcirco consenescunt, unà cum stomachi alimentis, suosque in vitæ epilogum recidivos fructus exspectant. Horumque non sponte cessantium proinde incurabilitatis epitaphium jam ubique adscriptum legitur. Quia condigno arcano, quo exstirpentur, hactenus caruere. Horum autem morborum radices, quamdiu spiritum influum tantummodò affectant, proles producunt, semini suo, hospitioque proprios. Sic nempe Epilepsia, quia utrumque obsidet spiritum, collidit tam corporis, quàm animæ sensitivæ facultates. Sicque magnam Apoplexiam à parva distinxit: quod minor, spiritum influum: major verò, insitum ob-
54 sederit. Pariter in simplicibus sunt, quæ inebriant, somnum, soporem, oblivionem, stupiditatem, amentiam, furores, vesaniam, vel deliria adducunt. quia in se continent. In pomo enim scientia boni & mali erat: suntque alia, quæ in amores, iras, imò erga certas tantùm personas feruntur. Ita ut constante vitæ atque corporis monarchia, solas animæ turbent functiones. Suntque præterea & quæ gradus servant. Vt qui pridem conquerebantur de obversantibus molestis, tædiosis & tristibus invitis: tandem & dementiis obediant. Suntqne ideo quæ pusillanimitates addant, ac terrores certorum duntaxat objectorum. Alii quoque cunctorum sub furore actorum recordantur, solumque judicium mentis conquassatum cernitur. Hæc inquam ad caput cuncta ferire; non autem à capite oriunda, unica docet passio hypochondriaca. Procellam nempe, & accessum præsagit, si vena fortiter insuetoque turbine pulsitet. Stetit autem hactenus neglecta actio regiminis, ipsaque animata facultas Duumviratus peregrina oberravit, solisque atræ bilis mentitis purgationibus, Id est, virium liquationibus frustra est insudatum. (Interea semper spem Scholarum, harumque jactantias risit, & abtruncavit quartana) vaporibus itaque atrabilariis tributum est Amentiarum, morborumque reluctantium omne imperium. Igitur luce meridiana clarius 55
est in Amentiis scitum nil, nil inactum in Apoplexia, nil in uteri præfocationibus, nilque demum in Epilepticis insultibus cum fruge cogitatum, præter inanes corporis torturas, lanienas liquefactivas, & vanas virium jacturas. Sæpè 56
namque per immania soporifera, maniæ succurrere, & frustra est tentatum. In quadruplo sui nempe vix somnum conciliant: ideoque terrore plena est corundem exhibitio. At non minuitur furor per sopores, aut vincula. Narcotica namque dant somnum, somniaque molesta. Nam dementia nil nisi vigil est somnium. Ideoque opiata, somnum nocuum & cum labore adferunt. Quicunque enim non pot- 57
est quartanæ causam occasionalem è Splene resolvere: is multò minùs ad sanandum dementiam se convertat. Dementia namque absque materiali errore, in hypochondrio sedet plerumque, & ob id tradux est in posteros. In 58
hoc nimirum differt mania à Delirio: quod illa sordibus careat. Ridebunt, discere recusantes, quod unum, vel pauca arcana Paracelsi, in omnem morbum valere asseram. Quibus suo quandoque limite satisfaciam. Nunc autem sat est repetiisse, unam in homine esse animam in stomacho, tanquam lecto suo, unde vitales universim potestates desumendæ sunt. Ac quicquid hanc animam turbat; lacessitve: idipsum per remedii unitatem recedere compellitur, si vires atque essentiam omnium membrorum

59 brorum in se contineat. Quod ut tanto manifestius, historiam adducam. Vidi nempe obesum corpus; cujus tota pinguedo resoluta fuit in laticem, qui dein per lotium excretus fuit. Non enim arbitrari potui, renes suum habuisse munus transmutandi adipem, sub pelle distentum, in aquam: quin potius credidi, id illi concedendum facultati, quæ cruorem in adipem formavit. Vt scilicet ejusdem sit facultatis læsæ, convertere adipem in laticem: cujus antea officium fuit, è cruore adipem conficere. Non est autem ista rerum dignitas, quod nos pingues aut macilentos faciant. Dum non rarò tabidis ac calculosis renibus, pinguescant plures. Verum exin liquet manifestò, stomachi principatus: quodque ut radix totam arborem, hujusque digestionum cōmœdiam tam in frondibus, fructibus & corticibus, quàm in ligno, medulla & ramulis gubernat: ita & idem in nobis pariter contingat, vi Duumviratus: Sæpè namque occurrit Capuccinus longo jejunio gravatus, potuque pauco, & parvæ cerevisiæ saturatus: crasso tamen corporis habitu dotatus. Ex adverso autem, cernuntur edaces, lautoque mangonio educati, insigniter macilenti: Sanè utut utrumque hunc casum rumino, reperio fontalem stomachi digestionem gubernatricem
60 cæterarum velut sibi subalternarum. At mirum saltem, quo pacto resolutus adeps oleosus, in pristinum aquosum laticem retromigret, imò in venas, ac tandem ad renes per classicam retrahatur. Quod sanè totum in se est tenebrosum: nisi unius vitæ, à sede sua, in universum corpus sit plena potestas, authoritas, & facultas; qua Hippoc. totum corpus ἄπνουν καὶ ἔκπνουν ὅλον dictavit. Cujus contemplatione, alibi dixi hominem, non nisi injurioso nomine, vocari animal. Etenim qui cunctis animantibus indidit nomina propria: non autem sibimetipsi: eò quod sua suiipsius deficeret cognitio, quippe quæ intra animantum latitudinem non reperiretur, nec esset: statim conspexit, etsi non responderet aliquis character, qui se sibi repræsentaret: adesse aliquid, in natura humana, quod supra ani-
61 matorum sortem scanderet. Idque cum Adamo, Scholæ sit indagare potuissent, si saltem semel considerassent, cur solus homo rideat. Equidem non est risus ex admiratione præsentium, aut præteritorum. Nam infans sæpè salutat suo risu, alloquentes. Itaque fit risus ex nexu duplicis animæ, quo belluæ carent. Anima quippe sensitiva, primorum conceptuum fons & origo, considerans aliquid sibi placidum, illud unà cum brutis concipit in gaudio: sed dum mens in penetranti lumine, sentit se animæ sensitivæ sociam, in jucundis conceptibus animæ sensitivæ velut admirabunda condescendit: quasi admirans, aliquid esse, quod gaudio sit dignum: atque inde risus. Idem quippe mens facit in risu, quod alioqui sola sensitiva, agit suo in corpore, per titillationem odaxismi. Nam quis quandoque subsilit, si saltem titillatorem minantem viderit. Intelligit nimirum novitque anima, sua in sede rem, cujus omnem persæpe non potest reperire in capite, licet illud aliquoties distinctè noverit, pronunciaverit, & in thecam memoriæ resulcaverit. Constat nempe Duumviratus intellectu proprio, mente immortali, atque insuper intellectu, sive vi phantastica animæ sensitivæ, utentis suis organis, diversimodè distributis: quorum tamen collegium intra sedem animæ celebratur.

Exposui jam, quomodo Duumviratus jura sua in Intestina, in Cor, in caput, nervos vertigine, imò & in mentis principes facultates exerceat: restat modò explanare, quantum in Pulmonem virium habeat. Vbi inprimis obvium est, Quod qui propter vitam nimis se- 62
dentariam anhelitus facile ad quemvis motum interceptus est, eosdem sæpè & unico vomitorio liberavi: ita exinde confirmatus mansi, totam illius difficultatem ad stomachi contermina loca sitam esse, ac insontem pulmonem haberi. Quod autem tusses spectat, patet sanè, licenter opiata quædam operari, atque mandare non solùm ut melius longiusque aut quietius dormiant; sed memini, quod assumtum Paracelsi Laudanum, etsi insomnes propemodum tussienti noctes præberet; ita tamen tussim pacasse, & copiosa flava, compactaque sputa compescuisse: quod mox nedum in quanto, sint imminuta: verumetiam in sputa muccosa subpallida, ac dein in alba sint mutata. Potissimum etiam quod manè, per vomitum rediens opiatum serò assumtum, testaretur suspensam tussim, simulque generationem screatuum, copia & colore horridorum stetisse. Inprimis ejusmodi sputa, sive screatus, non è 63
capite in laryngem deflua, alibi sub deliramento catarrhi, à me demonstratum abunde autumo. Ergo in ipso asperæ arteriæ ductu indesinenter confici, satis est apertum. Ac per consequens, pharmacum adhuc in stomacho,

aliis cœnæ cibis permiſtum, compeſcere, ne liquor alimentarius laryngis degener evadat, atque in ejuſmodi muccum adeo copiosè recedat. In quo conſpicua eſt vis reſtaurans ſive fortificans, ſtomacho impreſſa, ad pulmonum œconomum jam deferri, atque inibi jus ſuum diſtendere. Quæ quidem ut primis annis cum jubilo & admiratione ſic evenire conſpexi: ita deinceps ſtudui vim iſtam reſtaurantem detinendo augere, ſuppreſſa interim vi opiata nar-
64 cotica & nocua. Statim enim inde certior factus ſum, ſolutum ſulfuris florem efficere hoc caſu, quæ ab ipſo ſulfuris corpore pariter ſoluto, nequicquam contingunt. Idque totum ſcilicet non in quantum ſulfur ut tale, ad pulmonem intret, nec quidem florum ſub privilegio admitteretur, vel poſt omnem digeſtionum metam, conſtans, atque immutatum ad reſpirationis organa quoquo modo deveniret: ſed duntaxat, quatenus vis anodyna in ſulfure ſic aperto èluceſceret: quæ adhuc intra ſtomachum detenta, indè jure Duumviratus, ad pulmonis regimen ſpirituale contenderet. Felix itaque æger cujus auxiliator Medicus novit lethalia è papavere ſeparare, retento auxilio excitatore poteſtatis in Duumviratu. Alioqui ſanè nocuum cum proficuo ſimul aſſumuntur, unumque impedit alterius provectum. Itaque opiata non ſomnum inducant: at ſaltem cohibeant receſſum ſpermatici & alimentarii liquoris, in degenerem exſulemque, atque proſcribendum ſcreatum, ſputumque tam frequens atque horridum. Quod nimirum quo copioſius exſcreatur, expedirique videtur, eo quoque abundantius ſuccreſcit de novo. Quapropter cohibitio generationis degeneris, non niſi vi reſtaurante ſuſcitata intra Pulmonis cannas contingere ſat evidenter noſcitur. Scilicet vis opii noxia retunditur, ſic ut citra ſomnum (ſaltem non vi ſomnifera) in pace, quiete, & citra tuſſim, ſibilum & ſtertores, introducatur liber-
tas reſpirandi. Valet autem ſtomachus compe- 65
ſcere productionem tot phlegmatum ſcreatu rejectorum, quatenus ejus digeſtiva vis præſidet digeſtionibus cæteris. Ideoque ſanant opiata præfata productarum mucilaginum, quamdiu defectus ille promanat vitio fermenti digeſtivi. At non ubi pendet è corruptione roboris innati. Nam tunc etiam invito ſtomacho in tabem properat: non ſecus atque ſtomacho eſt impoſſibile reſtaurare vitam jam in occaſum vergentem.

MENTIS COMPLEMENTUM.

1. Cocca de Mente notitia. 2. Quæ ſit potiſſima Mentis operatio. 3. Quidditas animæ ſenſitivæ. 4. Sagacitas, non eſt ſolius Mentis filia. 5. Probatur. 6. Ab animæ fructibus, petenda ejus notitia. 7. Propinquior Mentis notitia. 8. Differentia ſenſitivæ humanæ à brutali. 9. Fructuum ſenſitivæ, diſpenſatio. 10. Fluunt è præexſiſtente cognitione ſenſuum. 11. Hortatus. 12. Abſtractiores ſunt Mentis operationes. 13. Requiſita ad puritatem operationum mentalium. 14. Qualitas operationum mentalium. 15. Commendatur oratio ſilentii, pro Mentis notitia. 16. Additur ratio. 17. A Sapientia Patris diſcitur Mentis majeſtas. 18. Tres optatus explicantur. 19. Illorum excellentia. 20. Novum & inauditum eſt, quicquid claudit oratio Domini. 21. Optatus amoroſi faſtigium. 22. Locus ſenſibilis fomites. 23. Sentiuntur, & non eſt verbum par ad exprimendum abſtracta arcana Mentis. 24. Illuſtratio amoroſa Mentis. 25 Author, lubens fatetur ſuum nihil. 26. Nuperi directores Mentis, qui per feneſtras intrarunt, exploduntur. 27. Hi cadent in temporis maturitate.

1 DE ortu, ac muniis animæ ſenſitivæ jam quædam dixi: at nondum ſatis, multóque minus de Mente immortali, ſat dictum: utpote quibus duobus verbis fere explicantur, quæcunque de humana Mente ex fide habemus; nihilque eſt prorſus, quod nos in ejus apertam cognitionem deducat. Quapropter quicquid de illa ſcrutamur, adhuc obvolutum eſt tenebris, ac planè ignotum. Nec enim quicquam de Mentis quidditate commentari poſſumus, niſi quod operando didicimus, quodque nobis gratuitò datum noſcimus. Etenim jubemur, hominem ex operibus ejus no-
ſcere atque diſtinguere. Nec eſt autem potiſſima 2
Mentis operatio iſta, quam poſt præmiſſarum hauſtam notionem ex concluſione humanum ſibi judicium format & concipit. Quia nec ipſum hominis judicium, propriè ad Mentem ſic ſpectat, ut hujus ſit immediata proles. Quippe tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens animæ ſenſitivæ, ut eorundem diſtincta officia vix ab invicem hactenus ſeparent humanæ conſuetudinis commercia. Equidem abſtracta omnis ſpeculatio, ſolius hucuſque Mentis opificium creditur, ſub quo ſcilicet ſentiuntur labores in capite. Præſertim quod belluis peregrina iſthæc credantur. At jam alibi demonſtravi apes, nume-

numeros observare, & singulo mane suum distinguere alveare à vicinis, per numeros: itemque proin & redeundo renumerare, ne in ignotam, ingratamque Rempubl. suam deponant mellis aut ceræ sarcinam. Nil est autem brutis tam exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quoque in bestiis quandam observamus phantasiam, & non obscuras discursuum notas, & ut delectum, selectivè unius præ altero. Idque nimirum etiam in contingentibus non assuetis, nec unquam antea visis, multoque minus à genitore edoctis. *Serpens* namque *callidior cæteris animantibus erat*. Quare si inter bruta, sagacitatum notentur differentiæ, locus relinquitur suspicandi in homine, easdem operationes longè adhuc solertiores, potentiores, eminentiores, & frequentiores, quàm in brutis, hominumque animam sensitivam sagacitate superare animalia: nisi sensitiva hominibus esset advena,
3 atque suæ naturæ prorsus exotica. Quippe qui totus in Dei imaginem dilectus, & erectus erat, non autem ut in specificam brutalemque animam degeneraret, atque sic imaginem Dei deturparet. Inanis ergo tabula mansit anima sensitiva in homine: quippe quæ à lapsu, corruptæque naturæ macula, suum desumsit exordium, adeoque etiam vix ita propriam nacta est phantasiæ dignitatem, quæ non undequaque à Mentis operationibus dependeat; ut mox
4 clarius patebit. Et quanquam sagacitas, filia judicii atque discursus sit. Non tamen propterea adhuc propria Mentis operatio vel fructus est. Etenim quæ jam à primo lapsu, animæ sensitivæ cuncta vitæ munia abdicavit, justo quoque merito judicium sagacitatis suæ, ita animæ sensitivæ phantasiæ complacuit, ut facultates, quæ in hospitio cerebri exercentur, hominumque differentiam in acumine, celeritate, & hebetudine judicii constituunt, non injusto titulo credantur delegatæ, animæ sensitivæ, & huic velut propriæ, quia inquilinæ. Quamobrem quæcunque in nobis distinguunt Terræ climata, variant, patrantque ingeniorum inde diversitates: non est sanè verisimile, eadem ex homogenea mentis immortalis simplicitate
5 promanare. Ac ego inprimis dudum in his hæsitavi, donec Amentias, deliria, ac fatuitates, vidissem introduci per simplicia, tam externa, quàm domesticis laribus prognata. Vtpote, quæ scirem non habere accessum, ad mentem, quam ne quidem attingunt, multoque minus penetrare valent, atque omnium minimè eandem superare tentant. Certè in hoc itinere multæ occurrerunt salebræ, & nulla distinctionum subsidia. Quæ scilicet anteriorum ignavia, nos arcet à cognitione mentis; imò & suspendit à vera notitia operationum ejus. Citra quas nimirum impossibile est judicare de vocatione, destinatione & directione mentis, in unoquoque nostrûm. Adeoque ista negligentia, nos brutis hactenus pares fecit, servatque in nobis spissas belluinas tenebras, si eas omnipotens bonitas per fidem non illuminasset. Quare nec men- 6
tis operationes propriæ, distinctius ante oculos proponere potui, quàm per orationem silentii, utpote quæ propriissimè genialis mentis operatio, planè abstracta est & creditur. In cujus nempe splendore, elucescit diversitas operationis mentalis, ab animæ sensitivæ judicio, discursu & phantasiæ decretis. Nosque, filios tenebrarum, judiciosiores, atque sagaciores facit, instar Serpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præponit. Vivit enim anima sensitiva in nobis, vitæque edit suæ non segnia testimonia: attamen quia brutali, specificaque suppositionalitate caret: idcirco indistincta tantum luminis vita gaudet, & operationes mentis concipit in se vitales, easque appropriat suis potestatum exercitiis: non sunt tamen veræ, atque propriæ functiones mentis. Quippe uti mens nunc à lapsu, obvolvitur lumine animæ caducæ, ac proin velut planè ab omni corporis regimine cessat, diradiatque suæ vitale lumen, in sui vicariam Sensitivam. At non proinde ejus actiones sunt ipsius mentis, quæ idcirco tantum functiones abstractas, sibique in hoc consimiles edit. De venatione scientia- 7
rum, aliqua sum contemplatus circa mentis operationes, ac potissimum quæ concernerent Intellectus dignitates. At non sat sunt ista, pro mentis aliquali cognitione. Quocirca ut ejus aliqualem cognitionem per abstractas sui operationes hauriamus, repetam quæ jam supra de divina in nobis imagine scripsi. Nimirum intellectum, voluntatem & amorem, desiderium inquam vel optatum, esse potestates, menti tam intimas, ut ejusdem designent substantiam. Amor inquam ille procedens substantialiter ex aliis duabus. Atque hinc omnem proximè, totamque mentis functionem sentio inchoari in nobis. Cæterùm demonstravi quoque alibi, aliam nunc & corruptam esse vitam nostram, postquam per carnem peccati suscitata est anima sensitiva, terrena, mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui mens immortalis alligata fuit à peccato. Recordan- 8
dum

dum tamen, juxta doctrinam de ortu forma-
rum traditam, quod sensitiva in brutis non sit
substantia formalis: sed forma substantialis, vi-
talis, quæque in nihilum abit, non secus ac lu-
men candelæ. Esse nimirum lumen vitale à Pa-
tre luminum creatum, & creaturam neutram,
inter substantiam & accidens. Quæ nimirum
in brutis subsistit in se, absolutè, & determina-
ta in speciem brutalem. In homine verò, quia
posterius, advenit jam corrupta natura, non est
determinatæ speciei brutalis: sed lumen vita-
le duntaxat, & non vita ipsa, prout in brutis:
quia vita, ipsi à mente, quam obvolvit, radia-
liter inspiratur, ac velut mutuatur. Non secus
atque Luna à Sole suam lucem suscipit. Et
quanquam hæc hominis sensitiva, sagacitate
animas brutorum longè superet: nihil tamen
agit absque mente. A qua enim vitam desu-
mit; non potest non & inde vim cogitandi
mutuare, cui tam intimè est alligata, quod
mens sensitivam prorsus penetret. Cogitat qui-
dem sensitiva humana, vi propria: sed illu-
stratur à mente. Ac propterea tota cogitatio
nostræ Sensitivæ, est totius hominis. Perinde
enim accidit, prout in Luna & Sole. Illa qui-
dem habet proprium sibi lumen: at Solis re-
flexo lumine, splendet (prout alibi de meteo-
ris) magis, suumque in Luna, lumen velut
perit. Sensitiva igitur in nobis, diversimodè
cogitat, ac gradus amplitudinis sentiuntur
9 cogitando. Nam inprimis in mania, amen-
tia, fatuitate, delirio, furore, ebrietate, & so-
mniis, sunt quidem diversæ cogitationes to-
tius hominis: attamen cum tam exiguo men-
tis lumine, ut hæc, non nisi nitorem adferat,
quem saltem recusare nequit, propter arctam
vinculi sui necessitudinem. Igitur ipsi Sensi-
tiva, quia mortalis, ab injuriis rerum cadu-
carum impetita, illarum succumbit importu-
nitatibus, propemodum sola cogitat, pusillo
mentis lumine, ut vitæ adminiculo adjuta.
Quapropter cogitata illa, sunt peccati exper-
tia. Eò quod mens in iis non cogitet: sed
à Sensitivæ contracto contagio obnubilatur.
Porrò quantum cogitationes, ab insonti illo
contagio, recedunt magis ad discursus abstra-
ctos: tantum plus de vita mentis, quàm de
10 propria Sensitivæ vitalitate, participant. Sen-
sitiva nimirum omnis cogitatio, de necessi-
tate, sensuum ministerio adducta est, neque
eam excedit, ut ut se splendidè ab iis abstrahat.
Quicquid namque sensibus percipi potest, id
nondum solius mentis fundum attingit. Hæc
itaque cogitandi varietas in Sensitiva, judicio-
rum nostrorum tantam parit latitudinem, &
varietates. Denique prout in Luna, Solis lu-
men, suum amittit calorem manifestò, ac pere-
grinum sibi frigus induit: Sic & in vitali Sen-
sitiva, radius mentis, licet nuditer sit intelle-
ctualis, transmigrat in dominium Sensitivæ:
adeoque & invenit ibidem legem terrenam,
legi mentis oppositam. Quare sedulò procu- 11
randum, ut quantum est possibile, abstraha-
mus nos ab omni eo, quod sensibus concipi
potest. Sic namque ad montem Domini itur,
quorsum nostri itineris scopus est. Neque e-
nim hoc dixisse sic obiter, sat docet nudas
operationes mentis, nec via cernitur, quâ men-
tis aliquam cognitionem acquiramus. Nam 12
sunt adhuc ejusmodi cogitationes, totius ho-
minis, quamdiu est aliqua egoitas, vel mens
aliquid apprehendit extra se, cum dualitate, &
nondum rem, ut seipsam transfiguratam in-
tuetur. Proprietates scilicet hominis, vel re-
rum aliarum, sic adspicit totum ipsum: non
autem est nudum intellectuale mentis lumen,
quod tum operatur: sed est combinatio ambo-
rum luminum vitalium, se mutuò penetran-
tium. In quo actu, eheu, ut facile ita & plerum-
que mala assuetudine, lubenter paret mens im-
mortalis, caducæ, Sensitivæ suæ pedissequæ.
Usque adeo, ut ad optatam puritatem mentis,
in abstracto purè ac nuditer cogitantis, deve-
niamus, assumenda primum est doctrina S. Dio-
nys. ad Timoth. *Etenim ut divina intelligan-* 13
tur, (divina enim sunt, quæcunque imago Dei
nuda intuetur) *& adhuc tenui modo, & ad in-
spiciendum divina arcana, rejiciendi sunt sen-
sus, & quæ sunt sensuum, & quicquid sensibus
percipi potest. Rationem insuper, actiones Ra-
tionis, & quicquid Ratione cognosci ac percipi
potest: sive id creatum sit, sive increatum; utque
ex teipso, & ex omni cognitione, omnium earum
rerum exeas, & venias in unam unitâtem ejus,
qui est super omnem naturam & scientiam.* Hæc
ille. Etenim mens, est proxima Imago Divini-
tatis: Idcircò sicut oculus nil absolutius aspi-
cit, quàm ipsum Solem (cujus tamen luminis
claritatem non tolerat) cætera verò cuncta,
propter illum: ita mens, nil propriè, principa-
liter atque intimè cogitat, contemplaturque,
præter illam unitatem, & reliqua cuncta pro-
pter eandem. Vndè manifestum evadit, quod 14
quamdiu quippiam cogitatur, quod sensibus
vel Ratione percipi potest, nondum sit pura
nudaque abstractæ mentis cogitatio. Modus
autem

autem eò perveniendi, supra quidem descriptus legitur, at adhuc est procul remotus, & propemodum invius, propter omnimodam abstractionem & proscriptionem omnium rerum creatarum, imò & increati, omnem considerationem, Id est, abnegationem per sequestrationem progredientem, usque ad omnem mentis activitatem, quæ nempe proin excludit mentis omnem cogitationem & contemplationem, exspectatque supernè influum lumen gratuitum, nihil agendo: sed tantum tolerando post exhaustam omnem egoitatem. At cum sic liberari penitus, non omnino consistat in nostra potestate, adeoque potius gratiam raptus moneficiat, quàm veras mentis, nudasque, atque puras operationes, quas hoc capite speculari intendo, pro complemento Tra-
15 ctatus de Anima: Idcirco juxta meam judicii pauperiem, non propinquius, agendo scanditur ad supereminentem solius mentis & abstractam lucis intellectualis denudationem, quàm per Orationem silentii in spiritu, in quo deliciæ Dei sunt adorari. Eò quod istam mentem, ut sui denudatam imaginem, sic in speculo suæ divinitatis reflexam, illustret tum emanativè. Hoc est nimirum, quod gloriosissima Bonitas optat.

16 Vt autem fructus, sive exercitia, prodant quidditatem Mentis, id potentius nec aliunde haberi putavi, quàm ab exercitiis spiritualibus, quibus ipsa mens sese extricat à connexis conceptibus rerum creatarum, cognitarumque sensuum ministerio. Liquet enim, quid sit ipsa mens, dum se abstraxit à conceptibus, qui illam maculare solent, possentve, vel saltem impedire, ne ad nuditatem puritatemque sui perveniat, in qua unitatem præfatam adorare queat.

17 Dominus Iesus itaque via est, veritas & vita. Via inquam ad se veritatem, & ad vitam Patris luminum. Via ergo dirigitur ad consecutionem abstractæ veritatis. Cujus optatus est, ut abstrusa veritas, quam in mente sui imagine depinxit, à nobis cognoscatur, & adoretur in spiritu. Vbi ipse est præsens Regnum Dei, cum omnibus suis charismatibus: Atque ideo non potest modus, mediumque adorandi in spiritu, propinquius sciri, vel addisci, quàm à via & veritate ipsa, adeoque ab oratione quam nobis dictavit, in qua sunt primum tres amorosi optatus, sive amoris desideria, ac totidem petitiones.

18 Optatus enim isti, sunt absque omni egoitate, & nudi respectus in ipsum Deum, & purissimi idcirco eorum omnium, quæ optari ex amore & cogitari queunt. Ac primus illorum est, de quo veritas dicit: *Quærite primum Regnum Dei & Iustitiam ejus, & reliqua adjicientur vobis.* Non est autem Dei Iustitia, ut nobis fiat Iustitia (*nam non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens.*) Sed ut nomen ejus sanctificetur, quod nedum est ipsi debitum, adeoque justum: sed optatus ille amorosus nos justificat. Præsupponit enim primùm fidem ipsam Christianam, dein & infinitam ejus bonitatem, qua dignatur esse Pater noster. Ac quidem in verbo (*noster*) egoitas pro Dei bonitate & obligatione nostrorum omnium ponitur, quæ alioqui nusquam in tribus cernitur optatibus. Ac tertiò, exhibet immensam ejus majestatem, commensurandam ex habitaculo Cœlorum, quod est opus manuum suarum. Adeoque istis talibus præmissis, accenditur in nobis optatus amorosus. Qui non desiderat, ut sanctificetur ejus nomen solummodò per filium ejus unigenitum, & nostri mediatorem, ubi Abyssus Abyssum invocat: nec etiam duntaxat, ut cœlites, & tota militans Ecclesia, ineffabile suum nomen adoret: nec etiam ideo sensus est, ut sanctificetur nomen ejus in terra, sicut in Cœlis; sed ut sanctificetur in nobis, & per nos: renunciata tamen in hoc omni egoitate & nihilitate. Vtque sit nuda & purissima reflexio honoris, & deliciarum Dei, in eo, quod est esse nobiscum, & adorari in spiritu amoris. Ideoque & alter succedens optatus, non petit sibi Regnum Cœlorum; sed Regnum Dei, quod in nobis est, ut adveniat propinquius. Non quidem nudè atque simpliciter propter nos: sed quia suæ est bonitatis, esse cum filiis hominum in deliciis. Quamobrem etiam optatur, ut sua voluntas fiat in nobis, super nos, & per nos, cum plenaria resignatione nostri velle. Tres ergo optatus procedunt ex anima, citra hæcceitatem, aut reflexionem in nos, quia excedunt omnem creaturæ personalitatem, ut Deus propter se adoretur. Ideoque excellunt omnem vim oratio- 19
nis, petitionis, laudationis, gratiarum actionis, imò & ipsius glorificationis. Nam agere gratias, beneficium notat, & complicat recipientem. Glorificatio autem, laudatio, vel ipsamet sanctificatio, quatenus egoitatem meam ante Dei conspectum defert (quanquam interim sit debita & obligatoria) procul recedit à purissimi & amorosi optatus excellentia, quo desideratur sanctificatio nominis divini in nobis, in qua Abyssus Abyssum invocat. Nam quis sum ego, qui præsumam respectu infiniti, sanctifi-

care illud? qui nempe non nisi vermis sum, peccator miserrimus? Ideoque optatus amorosius sanctificationis, tantum excellit sanctificetur nomen tuum per me, quantum miser peccator
20 distat à filio Deiparæ virginis. Laudes enim, & orationes, tam in lege Mosaica, quàm hodie, per hymnos, psalmos, & orationes fiebant. At nunquam ante edoctam veritatem assecutus est homo, vigorem, altitudinem & profunditatem optatus amorosi, sanctificandi incomprehensibilem divinitatem in nobis, in quo plus est excellentiæ, quàm omnes simul creaturæ queunt comprehendere. Non enim sanctificatio ista optatur, quia Deus est optimus, maximus, liberalis, &c. nam ista includunt laudantis egoitatem, incompatibilem cum nomine divino.
21 Desiderium itaque, optatusque animæ amorosæ ferventer desiderantis, nude & simpliciter sanctificationum nominis divini, non fit quidem per creaturam infra Deum, sed per liquationem mentis, desiderantis in amore Dei: minimum enim quod in se continet, est cum resignatione sui totius, se offerre Deo, itemque velle agere & pati quidlibet, cum cordis, animæ & virium totali oblatione amorosa, in obsequium voluntatis divinæ. In qua oblatione amorosa, incompatibiliter excluduntur omnes cogitationes, præter nudum amoris optatum. Eò quod transcendat omnem reflexionem. Etenim quia nudus est, vestem omnem spernit, quam Ratio ipsi posset
22 subministrare. Amor enim iste, tam nudus & excellens, oritur in sede mentis, sentiturque ibidem ubi omnis primus conceptus fit, absque imagine & phantasia. Quamdiu verò verbis exprimi potest, nondum est mentis abstracta cogitatio nuda, quæ scilicet à B. Dionysio describitur, supra omne id quod Ratione, sensu, ac verbis concipi potest. Sentitur quidem, at ci-
23 tra discursum, & imaginationem. Quia nudo veritatis amorosæ conceptu, ipsa veritas inexprimibili tum mentis attactu feritur, fruitur & appropinquat, imò mox penetrat. Alioqui quoties formantur Ideæ, aut conceptus verbis exprimibiles, retinent maternam Sensitivæ caducitatem, inconstantiæ fragilitatem, incertitudinem, ac perturbationes, passionibus subjectas.
24 In vi igitur Intellectus, nativoque scilicet Mentis vigore, & amantis animæ cupiditate, generatur in nobis, tanquam in fœtu appetentis gravidæ, ens quoddam Deiforme, sive purificatur ipsa Mens, adeoque Mentem, ipsamque Dei imaginem rectificat. Id enim non fit per visum, sensualemque appetitum, qualiter in prægnante, nec concipitur corporeis latebris, ut neque in alieno fœtu notatur: sed omnem facultatem Mentis, animæ, Cordis & virium, requirit: ideoque Ideale istud ens, amoroso optatu partum, manet in ipsa Mente, quam sic disponit, ut sese transmutet in imaginem Deiformem, per gratiam divinitus affluentem. Sed quis sum ego, 25
qui hæc scribo? Profectò vereor ne sim campana, fideles ad Templum convocans, quæ ipsamet manet in celsitudine turris, foris. Sed tantum spero, si in præfatis profecero optatibus, quod meipsum sim inventurus, quo magis meipsum humiliando neglexero. Porrò surrexere 26
nuper directores conscientiæ, in se transsumentes omnem Mentis libertatem, præsertim in sexum devotum dispensandam, hunc sexum ad se intra vocarunt, dicentes quod Christus unctus nedum: sed & Iesus Salvator cum illis esset. Atqui hi statim, primo errant limine. Nam convocant suas devotas, in exercitia contemplativa, gregatim facienda: quæ ipsa Veritas alioqui clauso post se cubiculi ostio, fieri commendat. Dein sibi honorem, reverentiam, atque opes sub obedientia, & voto multiplici, deberi postulant. Adeoque inimicus homo sua spargit semina pro zizaniis, ut quæ erant etiam semina bona, supprimat. Atque idcirco Vates Hil- 27
degardis prædixit, quod tandem secreta luxuria illis commiscebuntur, & cadent velut Simon Magus, per orationem Apostolorum, sive Episcoporum & fidelium. Cæterum, dum quis semel saltem in optatus illius vigorem deductus fuit, ipse propriis punctus calcaribus festinabit eò redire, ac quasi jam factus viarum gnarus, facilior ipsi erit aditus postmodum. Interim quia non quilibet eò pertingit, fecit Deus varias uti mansiones in suo palatio: ita quoque diversa ad hoc media ordinavit, per Charitatem; quæ lubens omitto, eò quod non sint nostræ facultatis Medicæ objecta propria. Sufficit itaque mihi, proposuisse Mentis in agendo amplitudinem, & vagam formandarum Idearum potentiam, tam ad considerationem morborum, & vitæ sanæ: quàm ad virtutem exercitia.

SCA-

SCABIES ET VLCERA SCHOLARVM.

1. CVr Author de scabie & lepra hoc loco. 2. Repetit dilucidius sua pœnitentiæ exordia. 3. Error in causis, indicatione, & remedio. 4. Quæstio Medentibus & Scholis proposita. 5. Credulitates in Authore. 6. Seræ considerationes. 7. Ex mea historia xiiij Conclusiones. 8. Theoremata Scholarum esse scabiosa. 9. Scabies stetit in me, ante intemperiem hepatis. 10. Pustulæ in Scabie, sunt signa, & fructus Scabiei; non autem Scabies. 11. Notantur radices graminis in apozemate. 12. Causa occasionales ulcerum. 13. Scholarum somnia. 14. Galenus notatur ulcerosus. 15. Inconsideratio Scholarum & Galeni. 16. Absurda aliquot. 17. Sanies, & Pus, non sunt excrementa, quanquam sordes. 18. Corruptor in ulcere, est ulcus. 19. Cruor non vitiatur in cavitate ulceris. 20. Inanis Scholarum labor. 21. Vlcerum radix. 22. Vlceris cavum non est ipsum ulcus. 23. Puris considerationes. 24. Puris & saniei differentia. 25. Inscitia Galenica. 26 Dogmatis Galeni aliquot absurda. 27. Causa occasionalis in Corruptore. 28. Quàm ridiculus Catarrhus in ulcera antiqua, quamque stultè Cauteria eò applicata. 29. Fermentorum ignorantia quid pariat. 30. Quomodo tot ulcerum diversitates in unico cruore. 31. Corrosiva si sanent ulcera, magis tamen sedata illorum corrosione. 32. Nugæ Paracelsica, de microcosmico vulnerum ortu. 33. Vrgetur Paracelsus cum Microcosmi identitate actuali ac vera. 34. Idiotismus ejusdem de alimonia vulnerum, ab extra. 35. Vlcerum medela arcana. 36. Vulnerum sanatio.

1 HActenus ostendi causas morborum, à Galeno & sequacibus traditas, erroneas atque fallaces esse: deceret modò, transire ad doctrinam morborum veram, licet hucusque ignotam, nisi quædam me detinerent, atque aliò diverterent, quæ præmittenda jure videntur. Postquam enim de morborum Regina Peste, edito codice tractaverim, & simul de Lithiasi, tanquam monstro, tam in nobis, quàm in matulis extra nos genito, sub prelo locutus essem: atque ibidem occasionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralysi, Sopore, Spasmo, atque cognatis morbis obiter egissem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæ pretium æstimavi, priusquam de morborum essentia, tam in genere, quàm in specie, ex professo hunc meum laborem absolvam, quædam particularia præmittere, quæ fores, ad introitum cognitionis morborum, pandere putavi. Atque inprimis morbos pellis, velut magis obvios attingam. Quamobrem libro de febribus, recitavi quidem pœnitentiæ meæ princi- 2
pia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere sum coactus, ut ostendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quàm æstimatione morbos fieri, atque liberari, per ejectionem liquorum, quos Scholæ persuadent esse nostri constitutivos, & errantes in debita sui quantitate & qualitate. Idcirco eadem resipiscentiæ meæ primordia huc referre, atque repetere, non piguit: Adolescens cuidam domicellæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantisper detinui, occulta siccaque Scabie laborantem. Ego verò inde, non quidem siccam, at saniosam scabiem mox contraxi, solo nimirum sobrioque attactu. Ac dein observavi pluries, mantilia scabiosorum psoras; & tineosorum pileos, tineas peperisse: ut & leprosorum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Idque sonat Proverbium in Incorrigibiles relatum. Quod scilicet, unica avicula totum gre- 3
gem sua Scabie infectet. Etenim ejusmodi vitia, virulento fomite transplantata, absque distinctione tamen, censentur à Scholis, in reatu Iecinoris, deque ejusdem intempestivo calore excitata. Quasi unius ovinæ pellis contagium, hepata cæterarum ovium distemperet. Profectò hæc unica consideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Vnde nimirum maximæ Scholarum apud me Scabies fuit manifestata, meque aliò compulerunt, postquam cernerem remedia Scholarum vana esse, futilesque earundem maximas. Equidem accersivi duos medicos nostræ urbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me jam rescire possem, an studia respondeant praxi. Medentes autem visa Scabie, purulenta, illico censuerunt, in me abundare bilem adustam, cum phlegmate salso; adeoque sanguificationem in Iecore distemperatam esse. Gaudebam statim, quod quæ mihi cecinissent Authores, confirmarentur ab expertissimis Dominis; Vtpote qui in mathesi didiceram, cuncta theoremata esse longè verissima, credebam id pariter medendi regulis, sive axiomatibus commune, atque inseparabile: putans quod essent, id quod esse deberent, & spondebant. At statim pro avita mihi curiositate intero-

terrogabam: quænam ista esset intemperies Iecoris, quæ uno & eodem actu, bilem flavam justo iniquius accenderet, simulque plus justo pi-
4 tuitæ progigneret: cum ejusdem radicis, ejusdemve sanguificationis actus, non posset esse eodem tempore & viscere, generatio bifurcata, atque adeo dispar, quæ scilicet igneam bilem, simulque frigidam aqueam pituitam, abundanter ederet? Hæsitarunt expertissimi domini, & arcatis ciliis stupentes, sese sunt dudum intuiti, ac tandem illorum junior respondit, eandem igniti Iecoris intemperiem ideo non dare veram pituitam; sed salsam abundantem: salis autem temperiem, esse calidam & siccam. Cui ego. An ergo urinæ sal, jecoris vitio, abundanteque igne fieret: juscula autem carnium non salsarum, salem minimè inducerent, etsi calore bullirent? Respondit senior. Hæc in Scholis mihi proponenda, non autem practicis, qui-
5 bus horas in lucrum familia destinarat. Rogavit autem statim, quos mihi Authores consuluissem? quidve faciendum didicissem? Dixi ad hepatis, atque cruoris refrigerium, venam incidendam brachii dexteri subter Cephalicam: dein per apozemata refrigerantia, bilis torridæ respectu, progrediendum: ita tamen, quod incidentia, & extenuantia temperata essent miscenda, propter salsedinem pituitæ. Ostendi ex Rondeletio, Apozema, quod fortè 50 ingredientia contineret, in amborum finium ditissimam spem faciens. Et dum nescirent, in lectionibus assiduum, atque impigrum omnium notatorem: voluerunt, ut ipsus mihi cuncta describerem. Itaque post cruoris emissionem sat opulentam, in vere Adolescentiæ & sanitatis alioqui saturitate factam, sumsi triduò præfatum apozema, cui quarto, quintoque mane, indidi Rhabarbari, atque Agarici, quantum satis: ut videlicet natura inciperet obedire vocanti pharmaco, ipsique peccantes ambo humores redderentur sequaces. Laudarunt universa, ac potissimum, quod discendi & parendi avidus essem. Vespere autem quintæ diei proferebam Catapotia de fumaria, eo quod Cordus (qui Codrus mihi fuit postmodum) utrique humori peccanti conducere scribat (nondum enim tum noveram ficto nomine pillulas ægris imponere: quasi propter fumariam & non virulentorum solventium feritatem, sedes movere) Sexto ergo die, habui quindecim ad minimum secessus. Laudabant interim providentiam meam, qua corpus adeo fluidum præparassem. Mox à biduo inde, quod Scabies nequicquam ferocitatis deposuisset, idem pharmacum assumo, cum insigni stomachi aversione; parque successit secessus. Dicebant ætatem 18 annorum floridam, bili generandæ pronam. Cumque cernerent, nil quicquam ob id pruriginis & pustularum minui: post biduum tertiò sumendum purgans decreverunt. Tum enim, sub vesperum, jam venæ mihi exhaustæ erant, genæ conciderant, vox rauca, totus corporis habitus concidens tabuerat; descensus quoque è cubiculo, atque gressus, erant difficiles, quia genua me vix sustinebant. Hæc sano mihi, à contactu scabiosæ manus, contigerant. Primis enim vicibus, cum tam amplas sordes, tamque putidas adverterem, gavisus sum: sed serò ni- 6
mis consideravi, me ante pharmaca benè valuisse visceribus: nunc autem dejecta appetentia, & digestione, multam comparasse maciem: mansisse Scabiem verò sospitem cum voce acuta & rauca. Denique ut cernerem quantum bilis, quantumque pituitæ ejicerem, minxeram in matula: & comperi, per assumtum solutivum, ternis vicibus duas penè situlas, putidæ atque cadaverosæ bilis ejecisse, ramentis muccosis conspersæ ejectas: quæ Medentes asserebant esse illam pituitam salsam. Atque interim dum toto corpore ferè, potissimum in cruribus, purulentas, amplasque pustulas alerem: Interrogabam, an pus non designaret cruorem in reatu esse, non minus quàm bilem, & pituitam. Dixere, cum jam mihi vires flaccescerent, silere se de iterata venæ sectione, alioquin opportuna, in puris per- 1
stite abundantia. Ego autem considerabam pœnitens, quod antea rectè valerem, excepto contagio pellis, aliunde hausto, quodque ex nihilo, non fieret aliquid: nec aliquid corporeum, locaretur nisi in loco: tardè ergo inquisivi, undè tanta mihi bilis copia profluxisset? & ubinam latuisset? Venæ namque simul omnes, vix decimam sordium partem continere potuissent, etiamsi nil boni cruoris continerent. Sciebam insuper, tantum pondus nec in capite, nec in thorace, neque in abdomine, hospitari potuisse, quanquam visceribus cunctis vacua fuissent. Igitur seria cum pœni- 7
tentia, meoque damno, ex Mathesi collegi, 1. Quod nomen purgationis, esset impostorium. 2. Quod selectio particularis, educendi talem, aut alium humorem, pariter esset falsa. 3. Quia humorum ortus, & exsistentia, etiam falsa esset. 4. Quod causa Scabiei esset mentita,

mentita, pro bile adusta, atque pituita salsa.
5. Quod jecur esset insons, in contagionibus
pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perseverabat
à purgationibus, licet non æquo furore.
7. Quod ejus furor non esset remissus, eò quod
aliquis humorum aut plures putati, essent educti,
& hactenus eorundem abundantia peccasset:
Siquidem mox recuperato cruore perstabat
eadem Scabies. Adeoque defectu plethoræ
Scabies parum minuta fuerat. Tandem post
tres menses fortassis, sulfuris facili unctione,
à Scabie convalui. 8. Quod Scabies sit affectus
solius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem
quàm pituitam, malè affectos humores, tam in
venis quàm extra, tam noxios quàm innocuos,
nominarent. 10. Quod purgantia quævis,
cruorem & carnem promiscuè liquarent, resolverent
& putrefacerent, etiam dum in stomacho,
& intestinis morabantur. 11. Quod
falsum sit, cruorem redire in humores, unde
genitus esset. 12. Quod in hoc contingeret regressus
impossibilis, à privatione ad habitum.
13. Quod impostorium sit, humores illos tres
remanere in cruore, carne & solidis, ut per
purgantia redintegrarentur in id, quod fue-
8 runt ante carnis structuram, &c. Quæ cuncta
cum invenirem pugnantia, cum veritate naturæ,
& cum congruentia philosophica, manifestè
scivi, Theoremata Scholarum esse scabiosa,
atque falsa. Adeoque non potui amplius
dubitare, an bilis, vel pituita, causa Scabiei essent.
Idque paulatim cum DEI gratia, certo
certius sic intellexi, quod æqua pariter, per intellectualem
certitudinem, ac velut opticam
scientiam, sciverim, nullam esse in natura bilem,
nec tres humores cum cruore unitos.
Quod autem pituitæ ac bilis utriusque larva
ostenditur à Scholis, demonstravi peculiari libro,
esse sordes morbosas præter naturam, at-
9 que producta vitiosa functionum. Saltem in
me, solo attactu contracta & nata Scabies, in
plena valetudinis fruitione, antequam vel hepar
unquam incalescere potuisset: nam Scabies
mea, concepta fuit quadrantis horæ spa-
10 tio. At pustulæ scabiosæ successu aliquot dierum
mora post erupta: non tam Scabies ipsa
fuere, quàm fructus ejusdem. Si ergo Scabies
11 è Iecoris intemperie oritur, saltem in me, ipsa
Scabies, prior fuit sua causa. Ovis gramine
tantum pascens, scabiem sponte acquirit. Si
id ex intemperie calida hepatis: profectò
inique gramen præscribitis, pro hepatis refrigerio.
Denique Scabies in me, ove, & cane;
solis curantis unguentis, sive ope externa,
nec attenditur calor hepatis. Imo pharmaca
è sulfure, baccis lauri, & helleboro albo,
nequaquam valent ad fervorem hepatis.
Denique Scabies, attactu lintei, repente acquisita,
ejusdem est indolis cum spontanea:
at saltem illa non oritur ex calore hepatis:
ergo neque hæc: si rei ejusdem sint causæ
eædem in specie, objecto, & subjecto. Etenim
eo ipso quo Scabies attactus manus, vel
lintei scabie infecti concipitur in pelle tangentis:
jam adest Scabies; cujus semen sive fermentum,
est in pelle præfata, vel linteo: embryo
ejus dein, conceptus est in pelle tangentis.
Cujus productum tandem visibile
erumpit.

Pariter quoque ulcera fiunt, vel à vulnere 12
malè curato, vel à contusione, ut Cancer in
muliere; vel ab apostemate erumpente: vel
tandem à veneno intus genito, quod sui malignitatem
plantat in externa parte, ibique fermenti
sui virulenti proprietates figit. Vnde quoque,
quicquid cruoris alendæ parti in horas distribuitur,
id totum in virus vertitur, juxta fermenti
sui prosapiam. Non autem humores,
iterato à morte resurgunt corrupti, qui ab hepate
eò mittantur. Scholæ itaque per Galenum 13
creduliter abductæ, suis consignarunt somniatis
humoribus, è cruore & carne resurgentibus,
propter importunam visceris cujusdam intemperiem
elementali pugnæ debitam. Gale- 14
nus enim in Therapeuticis vult, ulcus naturaliter
constare debere duplici excremento (hanc
enim doctrinam posuisse & non probasse, sibi
sat visum fuit) liquidiore nempe uno Ichore,
sive sanie, & crassiore altero. Id est, pure. Hinc
demum concludit, omne ulcus indicare, exigere
& sanari debere, duplici pharmaco (cujus
nimirum peccato, pleraque à Scholis insperata,
ad anus relegantur, in Galeni despectum)
uno nimirum quod exsiccaret, atque in se saniem
combiberet: altero denique, quod esset
puris abstersivum. Quàm seriò enim hic vir suas
texuit fabulas? & quàm illibatæ servantur hæ 15
næniæ adhuc hodie? Iam enim quadruplicis
humoris, & quadruplicis excrementi inde resultantis
à corruptione illorum nimirum non
amplius recordantur. Vult quidem Galenus, pus
esse cruorem putridum, nec meminit sui, dum
sanguinem, in corruptione, totum in bilem verti
docet. Denique si purgantia è cruore separent
sigillatim tres humores ad Medentis lubitum,
deberet meminisse, id contingere per cruo-

ris corruptionem, dum nempe in sui constitutiva antecedentia dehiscit (aut falsum est, quicquid de purgantibus & humoribus commentum est) quapropter in ulcere, non duo saltem, at quatuor prorsus emergere deberent. Imò apud Galenum erit ulcus absque pure (puta Cancrum, Cacoethes, vel exedens sola sanie fluidum) curatu facilius, quàm alioqui purulentum. Quippe quod solis exsiccantibus (puta creta, aut combustis ossibus) opus habebit.

16 Quam enim est stupidum atque insanum, docuisse, ulcus curandum, per excrementorum fructuum, sive productorum abstersionem, & sequestrationem? Non autem per præcisionem radicis, quam nusquam ac nunquam præter calorem intemperatum, noverunt? Quandoquidem omne excrementum necessariam dicit relationem ad digestionem & partem, quarum respectu, est excrementum: ita ut verum excrementum sit supervacanea moles, relicta à digestione & à parte, cui est inutilis, ideoque seque-

17 strata: Quia excrementi nomen expulsionem continet, impuri à puro. Ideoque sanies & pus, non sunt ulceris aut partis excrementa, ut neque digestionis naturalis: sed sunt producta seminum, sive radicum ulceris. Ideoque plerumque & in plerisque frustra laborat, qui emungit ulcus, juxta præscriptum Galeni, præsertim in malignioribus. Itemque necessum est, quod quæ non nutriuntur, etiam excrementis careant. Nam natura nusquam laborat, ut nu-

18 triat ulcus. Dum in ulcere habitat proprius corruptor, qui cruorem alimentarium vitiat, antequam digeri sit aptus. Fæx quoque propriè loquendo, non est vini recrementum, sed residentia mera: eo quod vini nulla sit nutritio, nullaque digestio. Vlcus igitur, ut tale, non nutritur, nec natura intendit nutrire illud. Sanies ergo & pus, non sunt excrementa ulceris, sed producta Corruptoris: suntque cruoris in noxiam materiam depravati indicia, signa, pro-

19 ducta, effectus, sive fructus. Etenim singulis partibus alendis, quotidie destinatus cruor mittitur, distribuitur Iustitia distributiva. Nec secus ulcerosæ parti, quàm si adhuc rectè valeret. Quò cum deventum est, nec possit ibidem in veram aliti substantiam commutari, subit aleam, quam ulcerosum fermentum imperat: degeneratque ideo, & transmutatur cruor in radice partis, qua corruptor locatur, residetque: non autem in ipsa ulceris cavitate, sive alveo. Alioqui namque, necesse esset, merum atque innocuum cruorem, decidere semper in ipsam ulceris cavitatem, atque ibidem corrumpendo degenerare. Quod oculus & quotidiana experientia falsum asserunt. Ergo si Scholæ ulcus 20 abstergant, sive linteo, sive demum pharmaco; quanquam idem faciant ambo: non tamen nisi productum ultimum auferunt, nequaquam verò causam radicalem, vel originem attingunt. Quod si quandoque grumus cruentus, vel mucilago, aliàs cruenta in ulcus decidant. Id fit, quia in circumstantibus (quibus nempe est ipsa ulcerum radix) tanta est torturæ procella, quod venula aliqua propinquior exesa, proprium cruorem nequeat comprimere. Adeoque cruor, qui forte sic in ulceris cavitatem decidit, non cernitur in pus mutari. Vndè manifestum evadit, cruorem non in ulceris cavitate, sed in ejus marginibus degenerare: quapropter etiam vanitas Galenicæ doctrinæ spectatur, quæ sanationem ulceris, in ablatione producti collocat. Radix ergo cujusque ulceris, est in fun- 21 do & labris, sive margine: Id est: partibus cavitati finitimis habitat. Quibus nempe sua est coquina, qua cruor alteratur in corrosivam saniem, pus, &c. Sanies verò ipsa, est productum, sive effectus positivus ulcerum. Ipsa autem cavitas ejus, quæ vulgò medentum ulcus æstimatur, est productum privativum, atque deficiens. Sicut enim pagus crematus, aut destructus, non est bellum: sed est effectus defectum, privationem, desertionem, factamque destructionem accusans. Sic nec ulcus est devastata car- 22 nis cavitas: sed hæc est signum, ab ulcere relictum. In oris ulceris enim circumquaque habitat hostilis corruptor & hospes fermentum virulentum, ad quod cernimus oras, atque fundum, diversimodè alterata. Attendant ergo 23 Scholæ, quid doceant, dum ulceris sanationem in ablatione posteri producti tradunt. Pus imò non fert indolem excrementi, nec ut excrementum naturæ ab ulcere prodit: sed est fructus ulceris, exotici scilicet Corruptoris cum malignitate depravatus fermentaliter. Idcirco degenerat, exedit, rodit, atque depascitur. Enimverò majora ulcera pure carent, saniem duntaxat plorant continuam & subinde decuplo plus, quàm justa alioqui cruoris distributio requirit, atque in aquas acres, atque depascentes, transmutatum ichor diffluit. Quæ Galenici nunquam suis siccantibus, etiamsi insuper sua superaddant cuncta abstergentia, & utcun-que Carageni & Catatopus stentorie glorientur de suis experimentis. Pus enim non nisi in 24 carne clausa, & aperta procreatur, iisque nondum

dum prorsus male affectis: ubi interim cartilagines, ossa, membranæ, venæ, nervi, visceraque non nisi ichore madent atque liquantur, si ulcus tolerent. Itaque horum, quàm carnis esset longè mitior, mansuetiorque corruptela & ulceris tempestas, quàm quæ aliàs in carne tumultuantur. Eò quod remedii diversitas finem, in quem destinatur, distinguat: Ideoque siccans medicamen mitiorem affectum denunciat, quàm quod & insuper deberet esse ad-
25 strictivum. Ergo Galenus & sequaces sui, quia ignorarunt hactenus ulcerum causas, fomitem, uterum, subjectum, efficiens, modum fiendi, semen atque fermentum: non nisi ridiculas curationes, remedia, axiomata atque doctrinam tradidere. Quocirca nec mirum, cacoethica, phagedenicaque ulcera, non sanari solita, remediis Scholarum: quæque ob id potissimum sese ab operibus Chirurgiæ, magno Galeni, suorumque coætaneorum Græcorum, atque sequacium Arabum dedecore, exemerunt;
26 prout de Tumulo Pestis ex professo tetigi. Mitiora etenim ulcera, quibusque sua est ademta malignitas, dumque ad incarnationem & restaurationem relictæ cavitatis festinant, solo stillant pure, adeoque difficiliores censerentur, juxta Galeni regulas, quàm dum ichore fluerent. Vlcera autem jam mitigata, irritantur abstergentibus: tantum abest, quod iisdem sanentur. Sanè, si exsiccantia & abstergentia cunctis satisfacerent ulceribus, facilis foret quorumcunque sanatio. Cur enim tàm anxiè Galenica Schola turbatur, circa electionem pharmacorum, ubi sicca lintea utrique satisfaciunt indicationi abundanter? Nimirum unicum linteum exsiccat, & abstergit unà pariter? Pudeat ergo, atque seriò illas pudeat, è Cathedris, è prelis, & ore illarum ejusmodi nugas, Adolescentiæ & Chirurgis, pro axiomate medendi suffundere: hosque proinde sic instructos, in necem mortalium, sibique fidentium torturam, paratos dimittere, specioso medentis & doctoris titulo. Non itaque pus & saniem abstersisse, atque exsiccasse sat est: sed hostilis fabricator, partique insidens corruptor, delendus: quippe qui nil exsiccando, abstergendoque remittit, mi-
27 tescitve. Seminalis videlicet deleterii qualitas, venenosaque impressio Archeopartis exotica, bonum cruorem sibi dispensatum pervertens: sui duntaxat ablationem naturaliter indicat. Est ergo virus, fermentum quoddam atque contagium, fundo insitum, cruoris atque carius cor-
28 ruptivum. Videant ergo Scholæ, an eidem Catarrhus, vaporetenus è stomacho in capitis planum sublatus initium atque fomentum dare queat: & an Cauteria ad lubitum inflecta, eundem solitum Catarrhum loco remediorum nedum exsiccantium, & abstergentium, verumetiam vice revulsionum satisdare queant, propter connexionis continuitatem in radice eorundem, proportionem, applicationem, consonantiam, imo & dependentem symphoniam. Equidem quotquot fermentorum activitatem atque varietatem ignorant, necesse est omnia creduliter cœcutiendo tentent & explorent. 29
Sunt nimirum totidem ulcerum fermenta: quot ulcerum diversæ corruptiones, corruptorumque distantiæ. Quorum unius panis testimonium plurimum conferet: quippe qui etiam disputationes hujus index esse potest. Qui 30
nimirum in homine, cane, fele, equo, vacca, gallina, ansere, anate, ove, &c. totidem determinationes suscepit, quot fermenta sanguinum, stercorumque specificè (imò & genericè) emanant differentiæ. Sic & unicus specie cruor, plura specie ulcera, atque transmutatas sui corruptiones sustinet, pro fermentorum peregrinorum alteritate. Atque quantumvis unicus ad generationem satis sit Archeus: varia tamen media, vitæ, atque modi sunt corruptionum: quot nempè corrumpentium sunt familiæ. Est ergo plena atque exacta ulcerum sanatio, fermenti sui ablatio: non autem hepatis refrigeratio; non bilis somniatæ, vel saniei abstersio. Denique nec curantur ulcera, per applicationem abstersivorum, adeo ut pro illorum malignitate, gradus corrodentium abstersivorum, sui augmentum optet. Non enim realgar fixum, 31
per salempetræ, atque in adstringens sulfur dulcoratum, sive mitigatum, sexaginta fortè ulcerum diversitates extinguit: quia rodit, exeditque, (etenim sic non sui dulcorationem cum repetito spiritu vini exposceret) sed quia venenum mite jam habet, quod ipsum ulceris fabrum, cruorisque corruptorem, est enecando. Quo videlicet semel in totum demortuo, non cessat deinceps caro sponte, è fundo succrescere: Itaque cavitas ulceris, carnis succretionem, pellisque cicatricationem indicat, ut ablata scilicet fiat restitutio. Quæque ideo posterioris relationem habent, respectu necis Corruptoris. Porro quæ in seminale, toxicumque fermentum refero, Paracelsus suo more, in 32
microcosmi fodinas minerales, atque salinas transtulit. Nam ut ulcera, plerumque sale odiosa: putavit secundum suum Idiotismum,

ulcera progenie mineralium, distinctisque eorundem familiis adscribendo. Non enim in rixas me compono, ut neque me ideo natum scio. Quapropter viri inanitatem, & incircumspectam oblivionem doleo. Vt hominem, quem aliàs etymo, sive limbo, totius universi epitome, desumtum gloriatur: magisque illius extracti dignitate, quàm Creatoris Imagine gloriosum fingit, calamitosissimum ait monstrum, solis mineralibus undequaque plasmatum. Is inquam alibi horum immemor, corpus humanum vocat per totum, Cagastricum: non quidem diversis constans amplius salium texturis: at unius solùm salispetræ structura superbum. Vnde homines nati durum genus, ergo agæ terræ. Voluit nempe cuncta salia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine, velut seminariis suis, delitere. Prorumpere autem in actum, non quidem fotu confusorum seminum, in Chao delitentium. At sola separatione liquoris vitalis, à sibi connatis, retroire sponte, in pristina mineralia. Non attendens, quod absonum sit, cum macrocosmus non minus Astris & plantis constare velit quàm mineralibus, quod potius in salia, quàm in plantas & quadrupedia sese resolveret. Itaque nedum seminum, vegetabilium, Astrorum, & animantatorum: sed sui ipsius est oblitus in hoc Paracelsus? Quod seminis proprii, unde cruoris ista moles, à vitalibus humanis separata initiis, potius in hoc, quàm
33 in aliud minerale, retrocederet. Vt enim Galenus caloribus omnia donans, febricitanter delirus, per aliquot sæcula medendi principatum in se traxit. Ita Paracelsus, cuncta in subterraneam sobolem redigens, supellectile pretiosa superbiens dementavit aliquantisper, atque proin in eundem principatum aspiravit. Sed sodes quis ille Separator, qui à vitali balsamo, partem sui adimit, & avellit? Ecquis demum Corruptor ille, qui partem à vitali sorte avulsam, simul in salem mineralem (in se putrere nescientem) vel in occultum metallum, sola fide credibile, mutasset? An non de vita longa, mortem vocas balsami dominium? Quomodo ergo nunc mortem vocas balsami separationem? Quisve in limbo humana distinctor seminalis, qui unicum & eundem à balsamo vitali liquorem, nunc in alumen, nunc demum in arsenicum torqueat? Profectò, Paracelse, postquam operosa & ridicula indagine magnas struxisti fabulas, quia fermenta nescivisti (ad quæ tamen velut principia activa, & seminalia veniendum erat, naturæ initia præteriisti: ludensque cum microcosmi limbo, ad tui beneplacitum, te ridiculum posteritati exhibuisti. Fermentorum namque plenaria cognitio facilem invenit viam, ad ulcerum quorumcunque venena cognoscendum, tollendum, superandum, separandumque. Nam quicquid in naturæ cursu fit, id seminum necessitate atque ductu fit, moveturque ad sui ultimam periodum. Non autem sorte resoluti cadaveris, aut procumbentis partis nudo arbitrio. Quæ scilicet à privatione, in pristinum ens resurgendo, festinaret. Apage cum tuis nugis. Non enim nobis sunt fontes salini: non reductiones cruoris, in ficta latentiaque metalla. Nec sunt in nobis mineralia, lasciviendo sese subtrahentia ab initiis vitalibus, aut horum subtractionum exspectantia: ut nempe ab esse humano, in pristina atque destinata redeant mineralia, ut sic fiant ulcerum matrices, fontesque. Nec etiam in nobis sunt leges microcosmicæ magis, quàm elementorum quatuor in nobis correspondentes humores, horumve pugnæ vel simultates. Cum Nazianzeno enim, non possum hominem ad microcosmi regulas ludicras constringere. Malo enim infinities, me imaginem Dei, quàm corruptibilis, tortorisque mundi. Nam licet homo vegetet & crescat cum bestiis & plantis: non tamen bestiæ proin erunt plantarum imago. Sic licet homo sentiat atque moveatur, imo discurrat unà cum belluis: nil tamen nisi homo loquitur. Angelus quippe nec loqui indiget, ut neque seminis organis. Sin autem avis loqui videatur: non nisi loquelæ tonum, aut articulationes imitatur. Non sunt enim in nobis grandines, nives, rupes, saxa, metalla, marmora, silices, gemmæ; ut neque centrum mundi, ad quod cuncta ponderosa deflectant. Nec est in nobis Calculus ex creatione, nec sunt species Porphyri, Iaspidis, &c. distatque calculus in homine à vero lapide, non minus quàm Pyrum à vacca. Pyrum namque mutatur quidem in carnem vaccæ citius, quàm calculus, in petram mineralem deflectat. Poeticum itaque gentile ac metaphoricum nomen microcosmicum, non autem physicum aut verum. Phantasticum pariter est, hypochondriacum, atque demens, omnes universi proprietates, atque species in hominem, artemque medendi intulisse. Ast seria nimis est vita humana, ejusque medela, quàm quod Paremiæ & metaphora nobiscum suam ludant scenam. Po- 34
stremò totus est Paracelsus ridiculus, docens ulcus & vulnus ali herbis, balsamo, unguentis: adeo

adeo ut vera nutritione, & excrementorum secretione, hos defectus per remedia nutriri, deperditamque sui carnem inde verè, actualiter, & immediatè restitui, idque seriò scripsisse visus. Quod sanè suo lubens indulgeo Idiotismo.

35 Tandem pro ulcerum medela, est usus Colcotaris, diversimodè applicatus juxta ulceris differentiam. Sæpe namque vinum macerationis lotione sua id facit, aliàs pulvis ejus, post accuratam salis separationem: ac nonnunquam in oleo lini coctus usque ad nigredinem, qui probasi est unguenti Fælicis Wurtz in vulneribus. Sat enim dico curiosis. Quod nempe Colcotar enecet omnem vulnerum corruptorem.

36 Tandem pro vulnere scias, ipsam continui separationem esse quidem immediatam atque sufficientem causam occasionem, quatenus nempe aperit, contundit, &c. quæque etiam consolidatione eget, ac per collam in vino solutam (est quippe e pellibus animantum parata) mox conglutinatur. Præsertim si colla è corio hominis violenta morte, id est, integris viribus interempti sit. Ast alterationes Archei à profuso cruore, conceptaque vindictæ aut indignationis alterius Idea, genitæ, quas proprio nomine nostra voco vulnera, & non aliena: sive quæ forinsecus infliguntur, non sola indigent discontinui conglutinatione; sed alterati Archei sedatione. Huc nempe spectant olea, balsama, emplastra, quæ injuriati Archei insiti, & localis pacem concilient. Quorsum nata sunt balsama resinarum, florum, herbarum: itemque quæ parantur è minio, cerussa, vel Colcotare: Huc facit etiam sal Tartari per spiritum vini rectificati, donec adstringentem gustum nanciscatur. Est namque balsamus Samech Paracelsi: prout ex Arsenico pro ulceribus, de quo supra, est ejus balsamus fuliginis: eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non sit simplex per se natum atque subsistens; sed à similitudine: eo quod fumi metallici malignitatem arsenicalem imitentur. Sic claudo doctrinam externorum.

IGNOTA ACTIO REGIMINIS.

1. IMpugnatur Axioma: Quod contrariorum sint remedia contraria. 2. Fundamentum illius axiomatis. 3. Axioma de reactione patientis, sive sui defensione sub pugna, examinatur. 4. Argumenta in oppositum. 5. Idem per robora moventia, per generativa & anomala. 6. Ponderis nulla est reactio. 7. Actio resiliens veteribus neglecta. 8. Ferrum candens agit, & non reagit. 9. Celeritas moventis, non est actio: sed actionis modificatio. 10. Agentia alterantia propriè non repatiuntur. 11. Id probatur per actiones spirituum salium. 12. Axioma aliud notatur falsitatis. 13. Vnde falsitas illius defluxerit. 14. Agentia heteroclita & Anomala quæ. 15. Pergit probare, quod probandum suscepit. 16. In quo possit salvari dogma Aristotelis. 17. Explicatio actionis, in torditate ignis. 18. Actiones in objectum supposito sopositum. 19. Actio fermentalis & radialis. 20. Actiones hujusmodi, non referendas in vaporum culpam. 21. Ignoratum hactenus Blas regiminis. 22. Falsitas Axiomatis. 23. Nil patitur, ignis ab objecto cremabili. 24. Differunt determinare actionem & reagere. 25. Actiones novæ. 26. Scholarum scotomia. 27. Illarum vacillatio. 28. Item earundem neglectus aliquot. 29. Actio regiminis ignota, non est quam vocant per consensum. 30. Error undè. 31. Anatome cur in tantam curiositatem surrexerit. 32. Quantum ab Anatome requiratur. 33. Neglectus potissimæ partis Physices. 34. Schola putando delusa. 35. Multa in nobis contingant per actionem regiminis, citra canales deferentes. 36. Ad cæcos halitus, cæcitas cæcos deduxit, ignorata actione regiminis. 37. Admissiones Authoris. 38. Actio regiminis est abstracta à colligante medio. 39. Actio naturalis Spiritibus incorporeis. 40. Actio præstigiatoria quæ. 41. Remedium ungula equina tollit luxuria. 42. Regiminis exemplum. 43. Vteri regimen in totum integrale. 44. Regimen agit in suos scopos, intactis interstitiis. 45. Facultates actionis uterinæ. 46. Furores uterini. 47. Modus fiendi, in nativitate morbi, ex actione regiminis. 48. Cur barbata non sit frons. 49. Morbos capitales, non oriri per fumos è stomacho.

EX principio, quo Scholæ posuere 1
contraria in natura, confestim universaliter sanxerunt, nil absque litibus, bello, pugna & dissidiis, agi in sublunaribus. Vsque adeo & jurgia, odia, æmulationes, fuere naturæ fundamenta sive principia æstimata, non minus quàm Philautia: quinimò & in astrorum Choreas, eadem odio creduli introduxerunt, Astronomorum suasu. Saltem sta- 2
tuerunt, in toto sublunari pegmate, nequicquam fieri, aut generari, nisi per relationem superioritatis Agentis, ad patiens. Ita quidem, ut patiens cum violentia cogatur, dometur, alteretur, perdatur, atque in naturam agentis transferatur penitus, per solam relationem potentio-

3 tentioris in debilius. Dum autem Scholæ Agentia, vel ætate, vel lassatione agendi, cernerent sensim elanguescere, decreverunt inde similiter, id quidem non tam contingere seminum, potestatumque exantlatione: sed reactione solius patientis. Itaque stabilivere omne patiens, vicissim reagere necessariò, atque eatenus similiter omne Agens repati, nec etiam aliunde
4 debilitari. Vnde per consequens, mihi omen feci, quandoque naturaliter rerum semina penitus indubie exstinctum iri, nisi miraculosè conserventur. Veruntamen utrobique in doctrinis Scholarum perpetuum rus, & continuatam indagandi pigritiam contemplor usque. Idque unicum repulit à me priorem formidinem. Enimverò postquam e natura submoverim contraria, non potui deinde, sano judicio, in Patiente ullam reactionem invenire, ut nec admittere hostilitates alibi in natura, nisi inter animantata. Illis nempè solis inest contrarietas, quibus est actualis defensio in velle Patientis, contra injurias ab Agente illatas & sensatas. Quare: Nusquam est reactio patientis in Agens, nisi ubi est contrarietas concepta in anima. Hoc autem ordinarium ordinatumque in natura sic esse, demonstrabo protinus: Inprimis namque permaneret Vniversus, pro ut modò subsistit, infinita vi verbi, si ita jussus esset. Infinita inquam essent in suis successionibus, & duratione, non autem unitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia est fidei, probationis non eget. Nullum est igitur sublunarium, sui potestate infinitum. Hinc sequitur, quod tandem omne agens particulare, sensim etiam propria sponte quandoque fatiscat, exsolutisq; muniis, defungatur, per virium dissolutionem, in spatio loci, durationis & roboris potestate, circumscriptarum: nisi fortassis, anticipatione termini, vel objecti impedimentis, statutus dies,
5 proprii & limitati defluxus, eludatur. Sunt autem agentium naturalium, quædam habentia vim motivam, quam Blas motivum dixi: ipsa verò agentia, voco robora moventia. Reliqua autem moventia, Blas alterativum dico, quæ videlicet operantur per fermenti vim seminalem. Atque ejusmodi agentia, plerumque generant sui simile. Sunt denique tertiò, Agentia quædam anomala, sive heteroclita. Dicam ex ordine de tribus illis. Equidem robora agentia, agunt in sua objecta, 1. Per pondus prævalens. 2. Per figuram rotundam, angularem, acutam, cavam, &c. 3. Per corporis duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impressivum, à manu, malleo, acu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim nisi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clavum concutiatur: licet vis impressiva sit robusta: Blas tamen ejus erit ignavum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimensionum. Quod autem Robora moventia, nequicquam repatiantur à suis objectis, patet: nam in primis, in præfatorum 6. & 7. natura universi potius operatur ne sint, quam ut, dum essent, operentur: multò minùs repatiantur. Quia non repatitur Agens ab objecto, quod nondum est. Cum id quod nondum est, nondum agere, aut ex actione repati possit. Quo ad primum autem, quod nempe pondus majus, à minori repati nequeat, per aliquam reactionem minoris, patet. Quia pondus minus, appositum ex opposito, non arguit ullam reactionem in agens: sed fit istud, propter determinationem, factam, vel à spatio loci; uti in elongatione ab axe: vel propter modificatam actionem ponderis majoris. Quod, non esse veram reactionem, sic probo. Pondus minus, simpliciter, & absolutè, nil patitur à majori, à quo elevatur: ergo neque pondus minus reagit quicquam, quanquam elevetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantùm determinat actionem & gravitatem præpollentis ponderis, quatenus unumquodque agens est finitæ & determinabilis actionis. Quod autem ejusmodi determinatio, non fit reactio ponderis minoris, Patet: nam 6
idem pondus minus, remanens quantum est, fit majus dum elongatur ab axe. Itaque si qua esset actio, aut reactio in ponderibus, in præfato casu, tribuenda esset spatio loci, & non gravitati ponderis. Cum unum, atque idem pondus, solo spatio loci, fit varium, multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, est quid externum essentiæ ponderis, & planè accidentale per accidens. Adeoque nec potest dare veram, & propriam actionem, aut reactionem in ponderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non est essentialis atque propria actio, vel reactio ponderis, in pondus. Perinde quoque, ut spatium, sive loci distantia, non habet vim aliquam internam, aut essentiale Blas motus localis, in globum, à bombarda emissum: sed tantùm determinat vim finitam impressi motus, sic ut necessariò, per distantiam, sensim globi Blas acquisitum, languescat. Certum est namque, quod globus in medium distans operatur: quod intelligo, globo nullam esse activitatem, in

ipsam loci intercapedinem, licet hæc tamen, Blas globi sic determinet, ut tandem pereat, quia finitæ est potentiæ. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam mensuram, & potentiam, per pondus minus: sed illa determinatio, non est actio vera agentis alicujus, si motus localis, per locum ipsum (qui totus est externus, & accidentalis motui) absque reactione limitetur: aut si per durationem motus sponte langueat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis fit: Id est, quod motus reagat in locum, & durationem: ergo nec loci, aut durationis, ulla erit vera actio in motum, etsi motus finitus in loco & tempore sponte cesset. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet majus ad certum, & definitum suum terminum. Igitur hinc luculenter sat patet, plurima censeri agentia, & reagentia in se invicem, propter nostri intestinam intelligendi fragilitatem: quæ revera in se invicem nec agunt, nec patiuntur, itemque nec reagunt, nec repatiuntur reciproce: Siquidem actio, qua pondus majus elevet minus, & hoc cedit majori, itemque, qua majus determinatur, atque minoratur, per oppositum minus, quod alias majori oppositum, hoc auget. Non est vere actio naturalis; aut proprietatum seminalium vis: sed relativi respectus Matheseos juxta locum, durationem, magnitudinem, &c. Quæ agentibus naturalibus sunt externa planè, & per accidens. Actiones verò, & repassiones in natura, considerantur in vera & intima virium consertione: quæ in supradictis locum non habent. Ut autem ostendam, ejusmodi Matheseos respectus non habere actionem, manantem à potestatibus rerum: sed tantùm relationem Matheseos (cujus omnis mera actio, quanquam per corpora fiat: non est tamen ipsius corporis, ut talis) sufficit ostendisse per præfata, determinationem motuum distare procul à motuum activitate interna, juxta quam censentur res à veteribus repati & reagere, in omni actione. Sic namque plura sunt in natura impedimenta, quæ etsi determinent, imò etiam planè tollant, vim agentis; non tamen reagere censenda sunt. Adeoque propriissimè loquendum, ubi de rerum proprietatibus & actionibus illarum Philosopho naturali distinguenda est essentia rerum, potissimum ubi de vitæ necessitatibus agitatur. Pondus enim minus non resistit, multoque minus reagit in majus. Sed unumquodque pendet liberè, quantum ponderat, sine respectu unius ad aliud. Sin autem homo unum pondus alteri opponat: Id est, humanum: nec actio ponderis respicit invicem. Hinc namque, quæ contra contrarietates activorum supra demonstravi, clarius elucescunt. Siquidem unumquodque agens, per modum ponderis majoris, agit liberè, & sine relatione contrarietatis; sed agit, quod agere est jussum in natura, & quantum ipsi permissum est agere. Pondus itaque, seu potius res ponderosa, pendet in se, quantum librat, absolute & absque respectu ad aliud majus, minus, æquale, proportionatum, &c. nam ejusmodi respectus, sunt humanæ industriæ, quæ propter contrectationes, mensuras invenit, tam juxta extensionem in longo, lato, cavo, &c. quàm in divisione ponderum. Axes nimirum statuit, & elongationes, ita ut artificialis, ideoque & mutabilis in identitate & unitate unius corporis tota sit inde consideratio. Ac proinde pondera, ut talia, nequaquam agunt, aut reagunt in se invicem naturaliter, sive proprietatum suarum commistione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etsi à patiente muro impediatur continuitas luminis. Etenim alioqui si minus pondus revera aliquid reageret in propondcrans, ipsum pondus, in re ponderante magis, minoraretur pro semper, actualiter, & non solùm respectivè ad stateram: ita ut libra deinde non penderet amplius libram, ut priùs. Et cum de ponderibus utrimque nil sit mutatum, aut ademtum: patet, quod sint tantùm artificiales moventium roborum relationes; non autem vera ponderis levioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram, nil acquisitum, aut passum est in illa, per aliud pondus oppositum: sed utrimque, unum alteri est externum, peregrinum, per accidens, relativoque fundamento determinabile, ut inserviat considerationibus humanis. Et quicquid sic penes nos agit, aut reagere videtur: revera nil agit. Ad reliqua autem robora moventia quod attinet. Si vis impressiva roboris, agat per se quidem: sed interim determinetur spatio loci, durationis, vel per impedimenta debilitetur, vel tandem si agat modificatè, propter figuram aut duritiem: nulla saltem unquam in his est reactio patientis, aut agentis repassio. Per exemplum. Si quis pugno 7
ferit incudem, & inde vulnus aut contusio. Non est in illo verbere, ulla incudis reactio, vel operatio duritiei, aut anguli in ferro. Nam licet durities resistat, renitens percussori pugno, videanturque termini resistentiæ, sive renitentiæ,

tiæ, aliqualem reactionis vim, de necessitate includere: attamen impropria est locutio, ab errore populari veterum, promanans. Nam non est reactio ista incudis, sed est ipsamet pugni actio, quam voco resilientem. Nam si incus per duritiem verè reageret: cum non sit ratio, cur incus pro parte ageret in pugnum, & exspectaret percussionem, ut ageret. Deberet namque tota sui duritie, & pondere simul, in manum etiam quietam agere, eamque de facto, planè atterere. Nec esset actio incudis limitata, à fortitudine verberis, si esset incudis ipsius reactio. Siquidem idem pugno accideret, sive fortiter, sive demum modestè percussisset, sive demum tantum oppositus pugnus quiesceret: quia in utroque actu eadem fuit incudis durities. Quare durities illa ferri nil agit, aut reagit, propria agendi vi. Nam incudi esset vis, quæ in reagendo per sui duritiem sita esset, in qualibet percussione, æqualiter atque juxta plenariam sui potentiam ageret: non autem juxta modificationem verberantis pugni, incudi prorsus alienam. Igitur verè pugnus simpliciter agit in incudem, & incus patitur simpliciter, etsi inde nullam tolleret offensionem. Pugnus verò patitur per accidens, si fortius verberet. Cujus tamen passionis agens, non est incus: sed ipse pugnus. Quia verberationis & læsionis, est tantum unica & singularis actio, quam ideo resilientem voco. Adeoque pugnus patitur, læditurque per se, à semetipso: per accidens verò, à fortitudine verberis & occasionaliter, à duritie, aut figura ferri. Quæ tria in unico ictu sunt notanda. Siquidem quod per accidens, & occasionaliter, externè agit tantùm, revera non agit propria actione. Ideoque nec incudi est aliqua reactio, ut neque actio. Sed percussio & durities, sunt media occasionalia vulneris. Quorum unum (nempè durities) est occasionale proprium, & internum: alterum (nempe percussio) est acci-

8 dentale per accidens. Est demum alia actio roboris moventis, quæ multos titulo reactionis fefellit. Vt dum manus apprehendit ferrum candens: manus enim apprehendendo, reverà & per se agit, patiturque in apprehensione ipsum apprehensum ferrum: hoc verò vicissim agit, nova quidem; sed longè alia actione, cremando manum. Nec enim ista ambustio, est ferri, quatenus comprehensi (licet ille attactus, sit occasio immediata, & causa sine qua non) sed est actio propria ferri, ut candentis. Sic namque attactus & ambustio, sunt entia prorsus distincta & separabilia in radice. Adeoque & objectis differunt ambæ illarum actiones, quamquam inter agendum subinde coincidant. Ambustio ergo non est reactio ferri, ut comprehensi: sive, non est reactio comprehensionis. Etsi alterius classis actione, actrix manus fiat patiens, quia concurrunt duæ actiones prorsus disparatæ. Vna scilicet manus comprehendentis, & altera 9

comburentis ferri. Denique celeritas, dum aries ad murum concutitur, non est propria agentis activitas: sed est modificatio roboris impressionaliter moventis: adeoque externa, & per accidens. Nunc quod attinet agentia per Blas alte- 10

rans, ea nequicquam reactionis tolerant à suis objectis: quia generant per absolutam potentiam dispositivam objectorum. Quæ potestas, cum divinitus sit collata naturæ, etiam agit sine reactione. Per exemplum. Si totus globus terræ & aquæ, farinaceus esset, tandem tota illa moles fermentaretur à fermento panis semel indito. Quod utique non fieret, si vel minima corporis fermentabilis reactio esset. Pauculum enim fermenti statim suffocaretur à majore mole objecti: Perinde quoque spiritus seminales, molem substratam, pro facultate sibi collata & innata, disponunt, & alterant insigni prærogativa, & citra subjectæ molis reactionem. Nec obstat, quod stomachus, duriores cibos coquens, sentiatur velut repati, ac tolerare reactionem digestibilium. Quia rusticus nimis, & ille medentum sermo. Quoniam nisi digestibile coquatur perfectè, statoque termino, frustra digestio ejusdem speratur. Nam diutius in stomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc suboritur agens novum, nec amplius digestibile pristinum, dum corruptum est. Nec etiam istud agens novum reagit, per modum ferri candentis. Quia sunt in illo digestibili, partes incapaces digestionis, respectu illius stomachi. Neque etiam fermentum panis fermentat pulverem vitri, aut arenam silicis; quia est objectum alienum, & incapax, sibique indomitum. Sic namque fermentum stomachi digerens, fermentat florem farinæ: non autem furfures. Interim nil patitur fermentum farinæ, à pulvere vitri: ut neque ille pulvis reagit, resistit, aut vere renititur. Siquidem fermenta alterantia nequaquam agunt, nisi in habentia symbolum: sed quiescunt, cessant, dormiuntque, si non habeant objectum sibi proprium. Impedimenta ergo agentium, per Blas alterativum, sunt, incapacitates, durities, impuritates, inæqualitates, & spatii requisita moventia. Itaque ho- 11

rum actio terminatur in objectum proprium, illud-

illudque disponit decretis sibi periodis & modis. Impedimenta autem intercurrentia, non sunt reactiones patientis: sed ejusdem incapacitates. Neque enim reagit Argentum, dum à Chrysulca tanto fervore solvitur: quanquam hæc intereà fatiscat agendo, vimque suam amittat: verùm est spirituum innata proprietas, atque dos, qui operantur agendo, ut ad destinatum scopum pertingendo seipsos perficiant, deducantque sua objecta ad fines sibi naturaliter injunctos. Quod sat docet acetum distillatum, dum solvit lapidem cancrorum, limacum, coralla, &c. Acidus enim aceti spiritus sese agendo coagulat, quique alias penitus erat volatilis & liquidus, constringitur nedum; sed & saporem mutat. Cogit namque & constringit se, forma tangibili, quasi magis gauderet solidioris corporis, quàm liquoris specie permanere. Ejusmodi autem coagulationem atque saporis mutationem contingere, proprio spiritus aceti motu, non autem reactione corporum in dissoluto fieri, stantium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel unius saltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot mensuræ stillati aceti, mutationem præfatam subeunt. Adeoque propter solam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi consonum: sed ob propriam spirituum dotalem explicationem. Propemodùm idem fit, dum spiritus vitrioli cum Mercurio incalescit. Mercurius namque manet impermutatus, in Mercurii essentia atque materia; nisi quod nivis faciem assumat: nil quicquam interim de sui substantia amittens, attamen spiritus vitrioli transit in verum Alumen. Sin autem spiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate sui, est & spiritus vitrioli) Mercurio combinetur, non fit nix ista Mercurii, ut neque ipse liquor transit in alumen. Adeoque hinc apparet, non esse actionem propriam Mercurio: sed spiritui vitrioli, seipsum sponte propria disponentis diversimodè, juxta innatam propensionem, ad varia objecta, differenter seipsum mutantem. Quapropter spiritus vitrioli, qui est in aqua forti, forti bullarum excitatarum fervore, atque tempestuosa ebullitione, Mercurium dissolvit: ac longè secùs, quàm dum nudus, atque simplex, est vitrioli spiritus. Quæ sanè varietas in agendo, vires varias spiritus agentis, potius quàm ipsius Mercurii manifestat. In una quippe actione, Mercurius fit invisibilis, qui in altera, nivis instar albescit. Etenim spiritus salis marini, etsi acutissimus: attamen nequicquam mutatur à societate Mercurii, ut neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chrysulca agit in cuncta metalla, demto Auro: Cum sale autem armeniaco, agit dumtaxat in Aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoque sunt proprietates singulares spirituum, non autem corporis patientis reactiones: quippe quod in sui substantia, aut pondere, sustinet, nisi meram unicamque sui divisionem. Ergo spiritus, diversis passionibus agendo agitati, varias subeunt metamorphoses: sin autem sopiti, atque dormientes maneant, nec agant in objectum, etiam in pristinis manent qualitatibus. Primum enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurii: quippe, qui etiam quidam est spiritus: at postmodum, in Argento, & Auro, id totum siluit. Quinetiam memini, calcem Argenti imbibisse liquorem sulfuris, quam stagma vocant, qui statim in Argento omnem deposuit austeritatem & acorem, huncque in felleam amaritudinem distillando commutavit. Nam Argentum mansit idem, quod ante, in substantia, pondere & pulvere: Itaque ille amaror dari non potuit ab Argento. Atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti: sed sponte propria factus fuit, à proprietate spiritus sulfuris: nec est enim minor ratio, cur idem spiritus vitrioli, diversimodè agendo, etiam sese variformiter mutet: quàm quod idem argentum, sub diversorum spirituum ebullitione, in hos diversimodè reagendo ferociret. Præsertim dum spiritu fit varia agendo transmutatio: nulla autem argenti in patiendo fiat substantiæ alteritas, aut ponderis sui diminutio. Quæ longè clarius per Adeptos demonstrari possunt. Quibus scilicet unicus & idem liquor, Alkahest, omnia totius universi corpora tangibilia perfectè reducit in vitam eorundem primam, absque ulla sui mutatione, viriumque diminutione. A solo autem suo compari, subter jugum trahitur, atque permutatur. Sensus nempe quidam rebus singulis inesse hinc apparet, quo mediante, circa diversa objecta, sese aliter atque aliter movent, & explicant: non autem, quod periodus motuum, & explicationum istarum, varietasque agentium, proinde reactioni patientium, sit tribuenda. Perinde nimirum, dum tepor externus, ova ad pullum perducens: neutrum enim repatitur reciprocè. Neque enim spiritus vitalis in ovo, quicquam à tepore, ut neque à spiritu vitali ovi, ullatenus repatitur tepor ille. Huc facit, quod ante

ante probavi. Nempe alterantia non agere per
contrarietatem. Non ergo patientia, se defen-
dendo, pugnant; nec reagunt, per contrarieta-
12 tem. Falsum est quoque axioma, Quod omne
agens agat necessariò in instanti: quodque ejus
actio retardetur duntaxat, per resistentiam &
reactionem patientis. Quoniam seminibus sin-
gulis, essentialiter inclusa est durationum &
13 dispositionum sua atque certa periodus. Flu-
xit enim falsitas illius axiomatis, quod Scholæ,
per Aristotelem delusæ, ignem putarint com-
parandum cæteris agentibus: quem cum cer-
nerent alicubi ferè momentaneum; idem cre-
didere, ad alia agentia, pariter retorquendum.
Cujus occasione, nunc de agentibus anomalis
14 & heteroclitis dicendum. Manifestum est im-
primis, Ignem nil prorsus pati, aut tolerare, per
reactionem cremabilis objecti. Pusillus enim
ignis alioqui sufficeret cremando toti universo,
si cremabilis esset. Quod non fieret, si res cre-
mabilis vel tantillum reageret. Equidem nil
patitur amnis, si eidem baculus innataverit, &
minus adhuc patitur ignis, si Saguntum cre-
met, vel accendatur pulvis pyrius. In natura
quoque nullum seminale initium patitur à ma-
teria, in quam operatur. Quia eandem dispo-
nit absque reactione, pro ut in negatis contra-
riis incepit elucescere. Porrò ut magis cernatur
falsitas præfati axiomatis, nota quod semina sin-
gula suas habeant periodos, stataque à creatore
momenta, quibus cursum ad maturitatem pro-
15 vehant. Cuniculi enim, canes, volucres, homi-
nes, equi, elephanti statutis terminis suos intus
fœtus fovent, perficiunt, & pariunt. Non qui-
dem, quod seminalis materia in homine cru-
dior, frigidior, rebelliorque sit, semine felis. Ast
Deus terminos singulorum, pro sui benepla-
cito disposuit, cujus rationem inquirere, non
est judicii humani. Si enim dispositio materiæ
seminalis diuturnioris sit operæ, id non ob ejus
renitentiam, vel robur reluctans, ut neque ex
agentis debilitate, lassatione, feriis, aut passio-
num perturbatione provenit. Siquidem omne
agens in natura, operatur absque labore & pas-
sione; Ideoque & sine cessatione, requie, in-
termittentia, & molestia. Cum nimirum fiant
singula ob fermenti communicationem, & de-
terminationem destinationis. Purè namque
operantur singula per reflexionem suæ desti-
nationis, ad destinantem voluntatem sui crea-
16 toris. Sic nempe Christianis philosophandum
erat. In motu autem locali, viribus motrici-
bus, adeoque & in exercitio Matheseos, axio-
mata Aristotelis inserviunt quidem, quæ vio-
lento Scholæ imperio, atque importune, in na-
turam introduxere. Nam si lignum madidum 17
non tam obedienter comburatur, atque sic-
cum. Id proin non fit ligni reactione, aut cum
passione ignis. Non enim etsi lignum cessa-
ret ab omni combustione, propterea ignis plus
à ligno pateretur, quàm ab auro non cremabi-
li. Imò si in ligno madido, ut tali, esset quæ-
dam renitentia operativa, scilicet reactionis:
certè aqua quoque diutius, & fortius resisteret
igni, quàm resina ligni, vel carbonis. At con-
sequens est falsum. Nam aqua citissimè, atque
omnium prima evolat è ligno madido, Ante-
quam ignis resinam ligni accendat. Tarditas
itaque in ligno madido, non arguit materiæ
reactionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis
suas sequitur destinationum leges, quibus vo-
latiliora primum, ac dein ex ordine, minus fu-
gacia separat. Sic enim etsi ignis subdatur re-
sinæ madidæ, quæ per se alioquin eodem igne
mox flagravisset; attamen propter prædictas
leges patienter exspectat ignis torturam, & a-
quæ illius discessum, ferrum quoque, posi-
tum inter stipulam & ignem, impedit quidem
conflagrationem stipulæ. At non proin ulla 18
est ferri reactio in ignem, aut passio ignis à fer-
ro. Quod sanè non sat fuit à Scholis indaga-
tum. Nam quanquam hæc illarum axiomata
locum habent in actionibus corporalibus, qui-
bus agens, de necessitate, fovet, & tangit suum
objectum, atque hactenus suam eidem inspi-
rat vim: Attamen id prorsus est impertinens
in Agentibus, quæ in supposita, loco eminus
seposita, agunt. Siquidem præter cœlorum
actiones (quæ influentia, irradiatione, & motu
feruntur citra attactum agentis: sed solo Blas
virtutum suarum, dispergunt seminaria) sub-
lunaria non sunt propriè Blas privata. Quippè 19
odores fermentales, maximè activos, atque se-
minales effectus producunt, & objectum sui
suffitu, in natura transmutant, atque trahunt
post se in clientelam. Pariter & concurrit in
naturam actio radialis: Vngula enim Alcis
sic tactu suo, cor & caput à casu præservare di-
citur. Non tamen in digito sedes mali, ut ne-
que iter de termino ad terminum. Nec un-
gula, ideo robore minuitur agendo: quin po-
tius confirmatur, ut & magnes alloquio ferri
confortatur. In signum liquidum, quod Agens
nequicquam à reactione patiatur, in actioni-
bus seminalibus, aut radialibus, & per conse-
quens nec patiens proinde reagat. Periapta ita-
que,

que, sive amuleta Blas habent, quo sibi parere objecta cogunt, cœlorum instar, aguntque in suum duntaxat, & non in alienum viciniusque objectum. Citraque omne corporale effluvium, motum, passionem, aut debilitationem, sua depromunt merita. Scio quidem hæc Scholas non ferre: sed referre hos effectus, in vapores
20 ab utero, vel minimo pedis digito elatos. utpote qui fæculentæ Minervæ luto sese demersere. Sed si virgo hysterica perfectè omnia cernat, saltem uno latere, vel altera tantùm medietate, acumque quam premit digitis, tantùm dimidiam cernat, utut volvat oculos, & caput. Plures (inquam) in turbam collectos videat, sed tantum ad zonam usque vel semilateres. An fortè tum erunt vapores dimidiati, integra apparente nihilominus pupilla? Multa, inquam, hi vapores simul permittant cernere, atque discernere: singula autem altera tantùm me-
21 dietate sui? At neglectum fuit in Scholis incorporale Blas regiminis, agens citra effluvium corporale, prout Luna mare tumefacit. In suffocatione enim uterina, queruntur quamdiu loquelæ sunt compotes, tensionis intercostalium, strictamque costis zonam cinctam arbitrantur, vel baculum ab inferis, ad guttur ex-
22 porrectum, &c. Attendite quæso mecum Scholæ, duplicem in nobis vim motivam, & ab trito vestro hoc axiomate declinate. Quod nimirum *ejusdem sit potestatis actio læsa, quæ sana exercetur.* Siquidem in nobis est Blas voluntarium, & ipsum Blas partium (ut alibi de convulsionibus) notate saltem hoc loco. Si motus voluntarius sit naturalis, voluntatem quoque nil pati à musculis à se motis, imò nec à musculis moveri recusantibus. Nec demum proin sit lassatio facultatis: at solius corporis, sive organorum, Denique quod musculis per Blas importunum partium motis, non sit lassatio partium, licet dolor sit intensus, lassationemque sui non sentiant: eò quod motus convulsivi, à Blas partium exciti, fiant à facultate dementante, & ha-
23 ctenus vix sentiantur. Nec etiam arguit, quod humiditas in ligno, vel interpositio carbonis, inter flammam, & intrinseci ligni resinam, retardent ignis actionem, ne lignum sui voraci-
24 tate celerius absumat. Siquidem impedimenta non agunt propriè, ut nec reagunt: sed purè, ac simpliciter patiuntur. Determinant quidem aliquatenus ipsam ignis actionem, vel eandem secludunt, tanquam interstitia incapacia, & nihil amplius. Igni nempe proprium & geniale est, aquam, & leviora difflabilia, primum in vapores absumere, antequam oleosa cremando accendat. Tandem, post oleosa, pingue quod in carbone fixius remansit, consumere. Nec enim aqua reagit contra ignem, aut patitur ignis. Nam sive aqua sit in ligno, sive non, semper ignis univocè, & pro instituto suæ naturæ, agit liberè, & per modum, quo præfatum axioma falsitatis convincit. Aurum quoque, Talcum, marmor, &c. non reagunt in ignem, quanquam non absumantur ab igne. Obstat nempe horum manifesta incapacitas, propter quam ignis non agit in illa per ordinariam conflagrationem. Siquidem ignis intendit illa corpora in se opaca illuminare, sic ut fiant quodammodò pellucida, quod tandem in candescendo consequitur. Nititur quippe ignis sua forma, cuncta penetrare. Quod dum inflammabilia non sustinent, absque sui ruina: ideo cremando inflammantur, consumtaque recedunt. Nec etiam prætendit ignis, lapides & metalla illustrare in momento, juxta alioqui præfatum axioma: sed ignis in sua agendi natura se accommodat, juxta determinationem cujusque objecti. Adeoque perpetuò verum est, quod unumquodque agens naturale agat, & recipiatur, per modum sui recipientis objecti. Actio ergo primaria ignis, est producere in objecto suo ignem sibi similem. In quo, quædam conflagrant sub ignis intentione: Alia verò perstant, exspectantque ultimum ignis intentum. Adeo ut si quædam non sint cremabilia; saltem ignis agit in illa, quantum potest, ut reddat ignita. Similiter & lumen nil patitur quicquam, etsi à Sole eminus, unico instanti, vibret terram, vel, etsi non transmittatur, per medium opacum impediens. Nil equidem lumen patitur à corpore opaco, sive transiverit illud, sive non. Semper enim suum intentum assequitur, quod est illuminare, sive impedimentum interim intercurrerit, sive non. Resistentia enim, sive renitentia objectorum impedimentorum, non se habent per modum reactionis, (quippe agentia nil repatiuntur) sed meræ sunt incapacitatis. Itaque sive fixa illuminentur tantùm ab igne, & penetrentur à lumine, sive non, est illis agentibus planè indifferens, & per accidens. Perinde enim hæc se habent, ut fermentum farinæ, respectu pulveris vitri. Nil namque fermentum patitur, tametsi incapacitas vitri obstet, quò minus fermentum agat. Nam saltem nulla est reactio, ubi nulla est actio. Hæc super negativum reactionis, luctæ, odii, bellique, inter agens & patiens: qualem nimirum solam

actionem Scholæ agnoverunt. Addam & alia
25 nova. Dixi libro de febribus, excrementum venenosum in febribus, præcordiis includi, producens sopores, deliria, &c. ergo virus anodynum est, & amens. In caducis pariter inesse venenum insensitivum, & Amens, pro spatio affligens, in præcordiis stabulatum. In amentiis hypochondriacis, venenum furiosum, vel cum joco delirans. In vertigine, virus rotans. In Apoplexia, tollens sensum &
26 motum. In syncope tandem venenum anodynum, dispersivum spirituum. Hincque tollens statim sensum & motum. At cum Scholæ se non supra rus extendant, cogitarunt horum morborum materias occasionales esse materiam morborum ex qua, illamque deferri per venas & arterias, infernè sursum ad cerebrum. Quod tamen alibi refutavi, ad expositionem Aphorismi: *Si in continua febri, post flavas urinas, confestim aquosæ supervenerint, futura designant deliria*; *ob raptam* (ut vult Galenus) *bilem in cerebrum*. Alibi verò Scholæ, dum notarent ab hesterna crapula, mane vertigines obortas, maluerunt per anonymos tubos, & gulam, rectà è stomacho, in cerebrum deferri morborum materiam, specie vaporum. Adeoque atram bilem, juxta Hippocratem, deferri, nunc in corpus cerebri, & parere Epilepsiam: aliàs verò in animam ipsam, & tunc facere passionem Amentiæ hypochondriacæ. Idque per incertos ductus, ductores, & ad in-
27 certos scopos, sive objecta. At cum unicus humor melancholicus tantis malis impar esset, hæsitatum deinceps fuit in Scholis (non quidem, in stabilito humorum jam antiquitus quaternario) in humorum malitia, adhuc non exploratà: sed indiscreta. Etenim ne viarum angustiis, & identitatibus, tantæ varietati non satisfacientibus, premerentur, ad fumos & vapores confugerunt, ut unius atræ bilis varii fumi in sinus cerebri penetrarent, variasque atrocitates moverent. Tutoque credulis tyronibus has prætexerunt nænias: securi, nunquam ad designationem, & conspectum fumorum istorum, se compulsum iri. Interim commiseratione dignæ Scholæ, in tanta hactenus veritatis indagandæ ignavia, ad tam miseras angustias compulsæ: at sanè commiseratione ægri digniores, qui tales auxiliatores, magno ære conductos, in vitæ suæ perniciem passi sunt. Quia tales patientes, talibus agentibus inferiores & mise-
28 riores sunto. Neglexerunt itaque Scholæ, materiam tam diversorum venenorum, capiti, & vitæ insidiantium. Applicationem autem illius materiæ, ad vitam, ut nempe morbifica occasionalis excitaret morbificam agentem: & immediatam adeoque totam hujus historiæ mentionem, non minus quàm considerationem, incautæ transtulerunt. Pariter quoque posthabuerunt ideo, modum fiendi morbi, deferendæque activitatis virulentæ, ad objectum vitale. Quia videlicet sentinam, unde venena illa deducerentur, ignorarunt penitùs, & tanquam rem prorsus inauditam, prætererunt. Quia neglexerant actionem propriam regiminis œconomiæ humanæ. Citra quam tamen cognitionem, nil planè eorum, quæ intus in nobis obveniunt, sciri potest. Sola enim actio agentis in patiens, fuit cognita in Scholis, quam scilicet voluerunt circumventione quadam, cum lucta & reactione patientis, cumque debilitatione, & repassione agentis, fieri. Sed est actio quædam 29
a priore, longè diversa, cujus nunquam meminere Anteriores, quam voco actionem regiminis. Quæ scilicet, non solum fit sine reactionis suspicione: sed etiam absque contactu corporeo, habetque ideo suppositum distans, atque sepositum. Magnetica & sympathetica dicitur, à modernis Scholis derisa, ubi inter objecta loco distantia consistit: sed ubi in nostro circumscribitur corpore, ad differentiam magnetismi, actionem meri regiminis dico. In qua, Agens disponit de proprio patiente, sive objecto suæ sphæræ, tanquam de cliente juris hæreditarii, juxta innatam sibi legum ordinationem, ex symbolo subjectam. Agens nimirum tutor hic, & patiens, minorennis esto. Estque consimilis in universo actio astrorum, tam in se invicem, quàm in sublunaria. Quæ cum citra controversiam ibi sit influentialis, in sublunaribus tamen fuit suspecta immeritò, adeoque hactenus jejuna, & neglecta. Non est autem actio, quam per 30
consensum partium, sive per conspirationem officiorum, atque necessitatum, agnovere Scholæ; præsens nostra actio regiminis. Siquidem regimen, non petit consensum. Est ergo inprimis nomen fallax, & ideo vel larvam continet, vel præter imposturam, fabulam, id est, nihil continet. Nam in reipsa, volunt hunc consensum excitari, peti, & retorqueri, per fumos, canales, ductus, vel fibras: quæ ut in natura non sunt, nec requiruntur; itaquoque cum actione regiminis, nil habent commune. Scho- 31
læ enim nusquam admittunt agentis actionem, nisi medio, velut catena, patienti applicetur continuato canali. Negant inquam continua-

tio-

tionem virtutis, per identitatem medii, distentam, nisi quodam tubo, ad proprium objectum patiens deferatur. Ac præcipue in corpore humano, absque viarum communicatione nil fieri decernunt. Hæcque fuit illis revulsionum, ac derivationum continuata, ridicula tamen ne-
32 cessitas. In corpore humano equidem, hac inductione, exculta est Anatome, quasi morborum omnium indicatrix indubia, & sanatrix. Hactenus namque in ea, tantoperè est insudatum, ut verum Medicum (Galeni sui oblitæ Scholæ metiantur, qui in cadaverum sordibus plurimum digitaverit, quique ea, quæ ab Anterioribus hac in parte, in superstitionem usque evulgata exstant, propria compererit novacula. Tantæque curiositatis superfluæ error, ac insanæ doctrinæ fastus, ab ignorantia Scholarum laudatus, per vertiginis spiritus, & scotomiæ Authorem, introductus censendus est. Quippe cui gratum est, quocunque titulo, tempus in-
33 frugiferè perdamus. Sufficiebat namque pro Anatome, situm, colligationem & usus partium novisse: non autem tota vita cadaverum lanienam, ad minimæ venæ ductus inveniendos, exercuisse. Siquidem ad inanem, & sordidam jactantiam spectant, in qua pretiosissimum vi-
34 tæ stadium infrugiferè consumitur. Nam revera cognitio, & philosophica præparatio simplicium, totam totius hominis vitam propemodum sibi requirunt. Enimverò cum unus musculorum moveri deberet, quiescente interim
35 altero, statuit rerum summus Arbiter, organorum alteritates, adeò ut mandatum nostræ voluntatis, per deputatos dumtaxat nervos, musculis denunciaretur; per musculos autem, & ossa, exsecutioni demandaretur. Hinc Scholæ autumarunt, omnes proinde actiones nostras, non nisi concatenato filo organorum, per sequestratas atque diremtas membrorum eminus familias fieri. Nec attenderunt, quod insecta, unico liquore, per longum sui distento, officia expleat promiscua venarum, arteriarum, nervorum, & viscerum. Sic ut musca, abscisso adhuc avolet capite, caputque crabronis (quem cervum volantem indigetant) cornuti abscissum sextiduò pòst, vivere & moveri viderim. Non igitur ex necessitate potestatum atque organorum varietates dependent: at solum, quia conditor sibi complacuit, per organorum cœcam atque mutuam dependentiam, quædam munia, & fines distinguere, in perfectioribus animalibus. Interim non propter hanc membrorum dependentiam, atque vicissitudinem reciprocam, cessat in homine actio regiminis: quam in insecta jam accusavi: Verum in ejusdem œcono- 36
mia, non pauca administrantur, citra omnem canalium deferentium connexionem. Quod quia stetit ambiguum, ideo maximam vitæ & studiorum gloriam, Anatomiæ consignarunt Scholæ. Atque ubi syndesmon incognitum ipsis esset, ad cœcos ideo statim halitus ascendentes, vel procumbentes sine ordine humores, cum stupore rei insolitæ, ad sacram ignorantiæ Anchoram confugerunt. Quandoquidem postquam præfocatos ex utero, syncopizatos, vel epilepticis insultibus, vel tremoribus cardiacis exstinctas, ad libidinem dissecuissent, nullumque vitæ prædonem in viis invenissent, cui homicidii reatus imputaretur, ad cœcos vapores, tetrosque halitus in Cor & Caput delatos, se retulerunt. Vt saltem tunc, nullo viarum continuato commercio, vapores illos funestos, quaqua versus ferri, admittere debuerunt. Admitto lubens actiones corporales, qua 37
calor sibi admotum deinceps calefacit, & viam qua ructus è stomacho, per gulam, in guttur ac nares ascendit, excrementa demum suis gliscunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel titubare, luctuosum: Spiritus vitales quoque, ordinariò suorum viscerum vasallis canalibus, in corpus dispergi. Amens sim, nisi hæc fatear. Admitto denique actionem, qua viscerum fermenta, in culinas digestionum, certis velut radiis defluunt, nec obliquo feruntur motu. Sed non prætereo tertiam, quæ influentialis, sive regiminis dicitur, in humano corpore. Quæ quamvis non extra corpus vagetur ordi- 38
nariò; est tamen abstracta, à colligante medio. Etenim nec agit solo radio directo, ac Solari: sed etiam altero, insensibiliter nempe penetrante, totam partium compaginem, perque modum lunæ, quicquid obliquè etiam adspicit, id afficiat, pro ut jam ante, in nostris meteoris novis. Hæc est inquam actio regiminis, sive dependentiæ, quaqua versus radians, penetransque, absque colligationis lenocinio: attamen non nisi ad objectum proprium. Nota hic, quod alibi dixi barbam à testibus generari in viro, quem ab castrato distinguunt. Præter 39
hanc enim regiminis actionem, duas adhuc naturales, sed portentosas agnosco. Est ergo tertia actio Spiritibus incorporeis propria: qui non requirunt ad agendum, radium directum, nec aspectum objecti, nec ejusdem propinquitatem, dispositionem, aut colligantiam: sed agunt solo nutu potestativo (carent nempe extremitatibus,

tibus, quibus tangant tam corpora quæ mo-
vere prætendunt, quàm etiam ipsa media, qui-
bus corpora moveant) longè vi influentiali
efficaciore. Appropinquat actio ista, qua illi
anima arbitrium suum, sive nutum, significat
suis organis, quibus alligatur. *Minuisti enim
Domine hominem paulò minùs ab Angelis*, per
corporis obligationem: alioqui dignior est il-
le, quem majoris æstimas, qui æstimando
non deciperis. Incarnatus es propter homi-
num redemtionem: non propter Angelorum.
40 Est & actio quædam mendax, nefariis spiri-
tibus usualis: præstigiatoria scilicet, & effa-
scinans. Quæ, licet veram in se contineat a-
ctionem: non tamen edit verum effectum.
Sed visum dementat effascinator, dum uni,
quæ non sunt, vel quæ non alteri, aut non
pariter apparent eadem. Dementat oculos, ut
falsa sibi repræsentent, & nutu ludificat suo.
Perinde ferè, ut in febribus naturaliter deli-
ria objiciuntur, quæ non sunt coram oculis,
videturque sæpè etiam extra delirium, febri-
lis materia deferri per spinam dorsi, ad loca
affecta. Imposturæ enim sunt, ex contagio
spiritus influi, participatio labis, tincturæ a-
lienæ dispersio: non autem corporalium va-
porum diapnœa. Regimen est, qua una pars
paret alteri. In Arthritide id clarè elucet. Quip-
pe præcedit quædam stomachi indispositio,
cum febricula, antequam ullum signum in ar-
tubus elucescat. Sic in Syncope, morte repen-
tina, Epilepsia, vertigine, Apoplexia, &c. sce-
na peragitur circa orificium stomachi, ut hac-
tenus nomen cordis meruerit, & remediis sto-
machicis repentè oblatis, plerumque restituan-
tur. Adeoque præstigiorum instar, alibi fiunt,
& aliò deferri videntur. Quicquid nempe de
vaporibus è stomacho & utero elatis scribitur,
tenebras effascinantes, tam circa materiam, via-
rum ductus, & media, quàm ipsum vitæ regi-
men suffundunt. Alioqui sunt veræ actiones,
& veri effectus. Prout alibi tractatu de Catar-
rhis distinxi. Paradoxum actionis regiminis
altius nunc inquirendum. Enimverò inprimis,
quod ira, metus, atque alia animi pathemata,
nedum arteriis atque nervis, delatum spiritum,
ipso ictu oculi celerius diversimodè afficiant,
ut genua labascant, appetitus pereat, stent co-
mæ, vox hæreat, spumet saliva, sudores, alia-
que excrementa ipsa, perturbationum procel-
la contaminent, vulgo id pernotum est. Iu-
41 mentum enim ungulæ fragmenta dat, quæ
frixa & sumta, sanant dysenteriam: sed si be-
stia lasciviat, tunc ejus ungula est dysentericis
lethalis. Saliva canis, vulnera lambendo cu-
rat: si rabie verò sit corruptus, lethale amen-
tiæ suæ venenum in alias species, imò in ge-
nera, propagat. Habemus exempla domestica.
Eunuchi sunt imberbes, strictioris colli, ge- 42
nubus intrò retortis, &c. Ergò saltem barba, à
maturis testibus efficienter dependet. Imò to-
tus corporis habitus, animæque propensiones,
in castratis, differunt ab integris individuis.
Quod in bove, tauro, capone & gallo est evi-
dens, & quotidianum. Attamen testes, non in
cutem menti, in plumas galli, vel in cornua
tauri, ut neque in animositatem, aut crines,
suos habent canales, fibras, satellitia, vaporesve.
Sed est testium insensilis, velut alter Lunæ in-
fluxus, vel ab Infante, ante pubertatem inci-
piens, sub pubertate quoque vocem mutans.
Est ergo testium actio regiminis, non secus
atque Luna medullas impraegnat. Sic cerebrum
præest accretioni; quod luxatio vertebrarum
in gibbosis, aut ossium exarthrosis, sat indi-
cant. Quod etiam in utero non segniùs occur- 43
rit: propter solum uterum, est mulier id quod
est: barba caret, & licet humidiore habitu, ce-
lerius tamen pubescit. Alias perturbationes &
animositates patitur, aliamque carnem, & cruo-
rem à viro diversum, facit. Adeoque ut & ute-
ri ergo, sexus devotionem sibi quadam præ-
rogativa assumat. Rector harum actionum se-
det in utero, qui concussus, vel orbita sua tur-
batus, morbos universum omnes, est produ-
cendo. Ideoque Icterus, Apoplexia, strangu-
lans asthma, &c. non sunt à retentis: Ast à sub-
limiore monarchatu originem trahunt. Etenim
non rarò, unicum in pede, guttureve, tendi-
nem stringit uterus, vel gulam totam planè
comprimit, tanquam si morbus topicus esset.
cum interim nulla exhalatio ad istum nervum,
vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur.
Solo enim aspectu pulmonem contrahit, ut
anhelitu in totum privet. Nugæ sunt, quæ de
vapore nocuo huc feruntur. Quippe qui pro-
pinquius intestina, stomachum, & diaphrag-
ma convelleret, quàm ad pulmonem solum
perveniret. Alibi quoque guttur, ad menti al-
titudinem surgit, siditque iterum, nec est va-
porum ista merces. Sed dominium, regimen,
adspectus, influxusque, & præceptum ute-
ri, sic habet. Partem enim, quam vult afficit,
& totum quandoque perimit: quia subest.
Quamdiu enim à perturbationibus animæ non
quatitur, recto stat pede, imò dormitat ute-
rus:

rus: At semel à perturbationibus impetitus, de
cætero suas parit exundationes per totum cor-
44 pus, & subinde in mortem durabiles. Quo-
niam si uterus, sua monarchia, totam mulie-
rem à viro distinguat, sitque illius distinctio-
nis promiscuus parens, non mirum quoque,
eodem regimine omnes, etiam remotissimas
partes, non secus atque propinquas, exagita-
45 re, ubi volet potest. Certumque est penitus
scrutanti, operationes animæ sensitivæ, con-
similis ordinis, & progressuum in operando,
ut si uterus spiritali regimine feriat sanitatem,
pari privilegio, hoc esse indultum animæ, a-
gendo in uterum. Nam si prægnans, citata de-
siderio (ut alibi repetii) cerasum aspiciat, fron-
temque sibi attigerit: fœtus confestim cerasum
suscipit. Non quidem nudam cerasi maculam:
sed cerasum, quod viridescit, albescit, flave-
scit, & rutilo colore rubescit quotannis, unà
cum fructibus arboreis. Imò quod longè est
mirabilius. Quod enim in Brabantia fœtui ac-
cidit, id longe præcocius eidem in Hispania
accidit, ubi scilicet cerasa citius proveniunt.
Ergò cogitatio petit recta via fœtum: non sa-
nè per fibrarum, aut rectorum radiorum dire-
ctiones, ductumque pronitatis, proclivitatis,
ut neque per consensum cerebri & uteri: sed
sola reciproca actione regiminis. Cæterum si
non adest fœtus, non proinde cessant Ideæ i-
maginationis depingi in parietibus uteri. Quæ
cum sint utero exoticæ, is facilè furit, impa-
tiens exoticarum tabularum. Est ergo via per-
via, ab anima sensitiva, in uterum, & vicissim.
Quod Hippocrates primus annotavit. Nempe
totum corpus exspirabile, & conspirabile esse.
Vndè fit, quod uterina quædam symptomata,
ab incantamentis vix discernantur. Sic nam-
que pulmonis tunicam tam arctè stringit, ut
nil aëris prorsus transmittat in thoracem. Nul-
la hic vaporis communicatio, via, accessus,
scopus, aut modus, multoque minus Catar-
rhis hac parte est affinitas, cum absque mate-
riali affluxu, vel effluxu, incipiat, & termine-
46 tur. Sola est igitur actio regiminis, qua furens
uterus cuncta exagitat. Non autem colligatio,
vicinitas, pronitas, aut consensus; sed potesta-
tis monarchalis superioritas, & partium depen-
dentia vitalis, spectanda sunt. Agunt enim par-
tes rectrices, potestate absoluta, non locorum
vicinitati aut supinitatibus obligata, quolibet
corporis situ, æquè truculenter. Et quod lon-
gè angustius est, absque mediorum inquinatio-
ne, ad terminum, sive scopum, illibata per-
tingit vis rectrix. Vivit sæpè uterus, tumultuaturque à morte muliebri, quam intulit. Adeoque Monarchia singulari potitur, quam dualitas explicat; nec corpori obedit, cui tum leges præscribit. Neque enim aliàs, quàm à perturbationibus animæ, violenter succutitur. Quocircà præter sensationes odoratus, gustus & tactus singulares, pollet & quodam brutali intellectu, unde furit, fremitque, si cuncta suis non responderint arbitriis. Furit, inquam, sursùm, deorsùm, antè, pòst, vel ad latera se torquendo, indicibili doloris cruciatu. Quamdiu autem is furor suo coercetur hospitio, dolores locales quidem excitat. Partes enim quas eminus arripit, vel aspicit, velut crampo stringit & strangulat, non aliàs quàm furore in illas concitatus. Memini, me quondam strangulatas ab utero vidisse, quorum cadavera livebant, nigricantia iis partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque etiam profluvia profundit, nisi inordinata amentia venas suas panderet, ad evertendum insontem vitæ thesaurum. Sic neque nervos & musculos contrahit, artus claudos efficit, tendines dislocat, musculos resolvit, & membranas crispat corrugatque, nisi sola regiminis actione, & nisi furore agitatus, dualitatem cum vita muliebri custodiret alioquin, unumquodque quamdiu unitatem servat, permanere in esse desiderat. Cum ergo furor extra uterum agit, syncopes, Apoplexias, strangulatus, tremores cordis, mortemque repentinam pro suo penè lubitu causat. At furor solius uteri, minus malum. Ast cum in animam sensitivam (cum qua ipsi symbolum esse ostendi) transvolat, veram sui furoris maniam, ex hypochondrio transfundit. In juvenculis primum minore voluptate turgidis, menstrua detinet, supprimit, decolorat, & inordinata parit. Tum demum paralyses, spasmos, palpitationes, tremores & syncopes profert, nervos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum succini, salem Chalybis, & his similia indies sano. Mitiora eadem Narcoticis obediunt. Atrociora quoque, majora Chymiæ arcana requirunt. Quæ de regimine testium, & uteri jam dixi, non segniori privilegio competere stomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumviratu, multis demonstravi argumentis, nec ascendere fumos, ut neque vapores è stomacho, ad caput: adeoque impossibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu item de febribus, & alibi, ostendi, quo fumo ebrietas fiat: quaque via, in sinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc modum fiendi in

Apo-

Apoplexia, caduco, sopore, &c. ut cum per colligatam aporrhœarum catenam negaverim fieri: saltem subaudiantur actioni regiminis
47 subesse. Quorsum repetendum, quod obiter anteà dixi. Nimirum à testibus barbam nasci, hujusque distinctiones, ætates, varietates & colores inde pendere. Quod cum vulgo notum sit, saltem intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium ministerio: sed vim considerandam, quæ lucis instar, totum corpus, vel objecta saltem sua, afficit & disponit, juxta donum & fines sibi à Creatore seminaliter implantatos. Diradiat ergo à testibus, vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam sensitivam, cum fœmineum sexum devotione naturali commendet Ecclesia.
48 Cur ergo barba in mento, & non in fronte, aut alibi succrescat? cum sit testium universale istud luminis effluvium per totum? Res hæc occultissimam Philosophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonstratam. Nam sciendum est, animas agere in suum corpus, potestate vitalis sui cujusdam luminis, quod cum sit per vitam (in qua præsens ubique est ipsa anima) quoquo versus extentum, anima depingit in illo sui lumine, sui conceptus & mandati ideas, ut deinceps per spiritus ministros, exsecutioni demandentur in organa. At lumina illa animata, sive luminares animæ ipsæ, non directo conceptu à nobis comprehendi possunt, cùm sint alterius & intelligibilis mundi, velut immediati clientes, quapropter Altissimus se Patrem Luminum vocat. Nihil enim sensus nobis deforis adportant, quod conceptum animæ depingat in phantasia. Quare tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in novitate tanti paradoxi attigi, quàm potui luculentissimè, alibi adhuc potentius ruminandam. Itaque ne repetitio tædium pariat, sufficit hic obiter dixisse, animas & formas substantiales, prout item & substantiam formalem (quam distinguo alibi à prioribus) esse quædam anonyma lumina, à Patre luminum immediatè condita. Potestates idcirco ab animabus dependentes, & ministra quædam lumina satellitia, hactenus etiam luminosa esse. Ostendi idcirco per mathesin, ipsa lumina penetrare se invicem, reservare tamen priorum luminum essentiam atque proprietates. In rebus verò inferioribus, quibus formæ inhabitant, & potestates formales, has suum habere lumen actualiter, vel à nostro Archeo excitabile, non secus atque in ovo potestas seminis actuatur per fotum. Inest ergo radicibus pilorum, in mento, potestas accretionis, durationis, aliarumque dispositionum, quarum rectrix vis mascula, unius licet testis. Quæ sanè testium potestas, licet absoluta, non tamen nisi diversimodè in locis recipitur, pro modo scilicet & capacitate cujuslibet recipientis. Quantum autem conducit hæc speculatio, pro re medica, transsumam potestates venenosas, in locum vitalium. Quippe non sunt minus luminares, quàm quæ salubres alioqui, si à formis suis venena immediatè profluant. Sunt enim dona vel exteriorum simplicium primæ creationis, vel demum deinceps in nobis errore vivendi genita. Eodem privilegio, & potestates naturales (puta uteri, stomachi, testium, &c. partium, radiant sua lumina per totum, ac penetrant lumen Archei, Actione etiam regiminis, à suo lumine pendentis: undè scilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi potestatum suarum formalium, & luminosarum, juxta ideam dotalem sibi impressam, afficiuntque lumen vitale animæ sensitivæ, Archeo, adeoque partibus insitum, atque penetrant se mutuò, radicali unione, idque vel contagio veneni permanente, & transplantante innatum partium, formale, atque vitale lumen: vel tantum pro exiguo spatio, ut in caducis: cum libertate redeundi vel non, juxta radicis suæ exigentiam. Ergo caput nedum præsidet organis inferis; sed etiam hæc præsident vicissim capiti, quod manifesto alibi exemplo per suspendium declaravi. Siquidem medulla spinalis, cincta in medio vertebrarum, stringi per funem nequit, ut transitum spiritui motori anhelitus deneget. Pereunt tamen eodem instanti memoria, intellectus, sensus & motus, propter arteriarum gutturalium occlusionem, etiam ante omnimodam aeris præclusionem. Vndè fit liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuò ab inferis ad caput, cujus interceptione, statim in suspendio, & submersione, quanquam cerebrum, medulla spinalis, ac nervi non læduntur, perit tamen omnis animæ virtus, potestas, ac lumen. Vt & in delirio febrili ab inferis suscitato, perit discursus rationis. Est itaque reciprocum regimen inferiorum. Fateor lubens, & ab inferis, Scotomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, Epilepsias, cæteraque id genus mala, oriri: non tamen per vapores ad caput delatos; Etenim 49
si per

si per œsophagum adscenderent, saltem non nisi aquam stillatitiam, & insipidam darent. Ostendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri posse ad planum cerebri, multóque minùs, in ejusdem sinus. Vana ergo vaporum, in præfatis morbis, culpa ac reatus esto. Deinde, neque vapores feruntur è stomacho, ad cor, ac caput, per arterias, & nervos, os stomachi cingentes. Cum ipsæ Scholæ fateantur, nervorum officium non esse, trahere ab exteris. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expressionem. Quorum neutrum verum esse ostendi. At saltem non ista heic locum habet, in arteriis desinentibus in stomachum: cum nec e stomacho, nec ex abdomine aërem frigidum, non fuligine pariter gravatum, inspirare sperent unquam, ut nec recentem. Imò neque demum, eò suas fuligines explodere conveniret, ubi multò nocentiores essent stomacho, quàm detentæ propriis sedibus. Nam os stomachi non sibi nomen gratis accepit, ut sit os cordis. Quia potentiora de stomacho indicia, signa vitæ, ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt, quàm aliunde: ergo nec aer hauriendus erat è stomacho, multoque minus vapor, tot malorum fomes, & initium, per arterias, vel fuligines, in stomachum explodendæ. Id est: Non trahuntur vapores vertiginosi, epileptici, Apoplectici, &c. neque sponte adscendunt per arterias. Siquidem ad necessitates, & exigentias usuum creator ineffabilis, omnes rerum scopos direxit. Tandem itaque, si præfatæ arundines, non trahant noxios & morbificos vapores; multò sanè minus stomachus mittet, vel explodet illos, per arterias, vel nervum. Cum citissimè alias se posset per ructum liberare. Neque enim stomachus follis est, ut invitis canalibus sibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ. Quinimò paucæ sunt stomacho venæ; hisque peregrinum est, quicquam e stomacho mendicare (ut suo probatum loco) quare vapores non feruntur per venas. Quorsum enim allicerent, & reciperent, quod præter naturæ est institutum? quomodo vapores insufflaret suos stomachus, in vasa angustissima, cruore repleta, præsertim quæ non valent trahendo? Considero enim stomachum, non quidem per modum Galeni, ut sit saccus, vel ahenum nudum coquendis cibis dicatum: sed viscus vitale, quod gustu pollet, olefacit, ferturque diversis appetitibus, tanquam si animal esset; & subinde quædam ita adspernatur, ut homo sæpè mori mallet, quàm unam buccellam invito stomacho deglutiat. Toti quidem stomachus inservit necessariò, & vili famulitio etiam cacabi. Sed hactenus, cætera ipsi obtemperant diversimodè, & nisi auscultent seriò, vapulant atrociter. Iuxta illud, *qui vestrum maximus fuerit, tanquam minimus esto.* Humili certè ministerio, stomachus occupatur sedulò: non est tamen stomachi proin vile famulitium, non magis quàm Iudæorum Pontifici, Laneonem egisse: sed stomacho collatus, vitæ quidam personatus, cum augusta majestate. Si nervus, arteria & vena stomacho inserta videantur: clientelæ nimirum, & retributionum potiùs signa, quibus se viscera stomacho obstricta fatentur, quam quod illi sint addita in gubernaculum, malum & carbasa. Imò nec sane velim hunc principatum ita stomacho deferri, quasi ipsius membranæ totum competat illius reipublicæ imperium. Ex Splene namque & stomacho unicum facio connubium, & thorum unum. In quo, Spleni vices mariti tribuo, primorum motuum, & stomacho, primi sensus. Est ergo stomachus, lienis, & lien stomachi complementum, sub unico thoro amborum, est principatus unius duumviratus. Non sat tamen admirabile unquam, quid rerum Dominus in nudis Menyngibus, utero, stomacho, pericardio, &c. in membranis inquam præviderit, contemplari cesso: nisi quod in abjectis coram homine, consueverit Deus, sua constituere mirabilia. Cujus nomen sanctificetur in æternum.

DVVMVIRATVS.

1. Omnium Opinio à potestate somnifera, & non à defectu est. 2. Scholarum de somno. 3. Oppugnatur opinio veterum. 4. Contradictiones. 5. Opiatorum quidditas. 6. A nervorum situ ostenditur impossibilitas Theseos. 7. Opiato stante intra stomachum, somnum advenire. 8. Ab opii effectu. 9. Sulfur è vitriolo docetur. 10. Aliquot absurda, thesin Scholarum comitantia. 11. Subterfugium ridiculum. 12. Somniis quando fiat. 13. A crapula cur dolor capitis. 14. Dolor à contractura menyngum, absque vapore. 15. Thesis pro Duumviratu. 16. Conclusio.

POETA ethnicus, moraliter, imò 1
censu rustico, somnum vocat gelidæ mortis imaginem. Ast ego, cum sciam somnum

sciam somnum potestatem naturalem, à stomachi principatu, in cerebrum dimissam,& vi Regiminis demandatam, ut traderetur in exsecutionem, Christianus credo DEUM, semper sanctificabilem, dum intenderet fabricare mulierem è costa, immisisse in Adam somnum. Non quidem tanquam ens privativum: sed facultatem actualem, realem, ac merè positivam. Ideoque potestatem dormiendi esse vitalem, necessariam, & deinceps naturalem. Non credam enim, Deum in homine fecisse, mortem, ejusvè imaginem. Nec decebat mortis imaginem præcedere peccatum, mortisque occasio-
2 nem. Equidem Scholæ docent, somnum causari à vaporibus, è stomacho sublatis in Cerebrum, oppilantibus, sive intercipientibus meatus sensuum, motus, loquelæ, judicii, &c. Quæ
3 sanè adhuc adolescens, ridicula censui. Nam revera, sic morbus ante peccatum fuisset. Quia somnus morbus esset. Flatulenta nimirum, & vaporaria fuisset paralysis, & temporanea Amentia, in corpore tum adhuc impassibili, atque vita immortali. Turpe est itaque, adhuc doceri seriò in Scholis, Paganismi stoliditates, præsertim à Christianis, melius instructis. Imo Scholæ in præposita sua Thesi errant. Nam
4 dormientes sub somno sese movent, revolvunt, deambulant nonnulli, pulicis & cimicis ictus sentiunt dormiendo; sic ut indè expergiscantur: alii etiam loquuntur, atque apposite non rarò respondent. Tandem sicut Scholæ malè sibi consonant, dum somnum, & insomnes Catarrhos, eadem radice, causis, atque fiendi modo confundunt: Ita postquam Catarrhi deliramenta explosi, assignatas quoque somni causas, tanquam inanes fabulas rejeci. Postremò,& Scholæ sibi manus inferunt, dum ab opiatis,rebus (ut ajunt) frigidissimis, omnemque potius
5 evaporationem cohibentibus (plus saltem quàm Coriandrum, vapores pro Catarrhis fingitur compescere, &c.) ex sui natura promtissimè,somnum, soporem, imò & necem, adferri docent: eòque celerius, quò opiatum fuerit profectioris frigoris in qualitate & quantitate. Adeoque quo plus sincerioris opii fuerit sumtum, plusque intus frigefactum: eò copiosiores, magisque continui vapores à stomacho, (etiam clauso licet œsophago) ferrentur in caput. At stupidum sanè commentum est, quod somnus à frigore fieret. Nec intelligibile, quomodo unicum opii granum sat frigoris in stomacho causet, satque vaporis actualiter frigidi in caput egerat? Quomodo item frigoris erit, vapores
ciere, potius quàm compescere? Sed hæc per regulam falsi donata supponamus. Ac vapores 6
somniferos, à cibis sursum deferri: nervos quoque sensuum atque motuum authores, his vaporibus oppleri. At utinam prius considerassent, quod nervorum radices, sive primæ extremitates, sint cerebro continuæ, & medullæ spinali: quodque alteræ nervorum extremitates, desinant in musculos exteriores, vel in ipsa sensuum organa: atque adeò idcirco vapores somnolenti priùs deberent materialiter penetrare, & planè imbibi, in Cerebri, & spinalis medullæ substantiam, & utramque obstruere, priusquam quod somnum, sub Scholarum thesi, patrarent. Et qua via hujusmodi vapores vergerent à stomacho, penetrarentque trans totam Cerebri substantiam, quo usque ad ipsam nervorum penitissimam atque prorsus continuam radicem, Cerebro inseparabiliter connexam, pertingerent? Denique quomodo expergefactus, ad excitantis lubitum, solvi atque liberari posset tam celeriter ab istiusmodi impedimentis? quidve illos vapores ibidem detineat per tot horas, absque sui constrictione, sive condensatione in aquam, siquidem semel constrictis istis vaporibus, pateret aditus spiritibus qui somnum statim excuterent? Quidve demum impediat, ne continuò novi vapores, ad eadem nervorum principia contendant, ibidemque coagulati, pariant necessarios Catharros quotidianos, & indubias paralyses? Certè si Anatomicus, aut vir sanæ mentis hæc semel ruditer saltem contempletur, debet necessariò has ethnicorum fabulas cum stupore admirari, præsertim quod nullam cum constitutionis nostræ principiis connexitatem habeant. Contingit etiam quempiam multoties unica nocte expergefieri, surgere, & rursus indormire: adeòque fermè ad lubitum totidem essent nervorum unius noctis, imò unius horæ obstructiones. Transeo interim,quod somnus excitetur adhuc materialiter exsistente opiato intra stomachum: pro ut invita sæpius commonstravit experientia. Ergo vel tantillus, solusque odor opii, deberet effumare in Cerebrum: vel se ibidem detento, transmittere vicarios somnolentos vapores. Non enim prius. Quia antequam o- 7
pium, sensum gustus, vel odoratus, feriret, opium in lingua, palato, naribus, atque faucibus perciperetur continuò, & ante somnum. Quod non fit. Quin-etiam sulfur vitrioli, summe soporiferum, fixum cum sit, vapores in caput vibrare nequit suos, ut neque vicarios à se dimittere

tere sui compotes. Profectò suspicor, Græcos somni authores, sive pergræcatos, dum se ebrios, perciperent somno deditos, æstimasse, omnem somnum non aliunde derivare: nec nisi à cibo & potu, ne quidem summo mane, digestisque jam cibis amplius somnum obrepere posse. Reperio quoque in Scholis, causas materiales vertiginis, nequicquam à causis somni naturalis differre. Quæ cuncta alibi de Catharris, probavi meras inscitias, insulsosque consensus, indagandi ignaviâ, & subscribendi promtitudine ortos. Sed sodes, quænam vis tam frigida inest opio, quæ me invito, & satis
8 calefacto, somnum faciat? Si frigiditas vaporum; cur vina à prandio somnum cient? An ergo frigidi & calidi est unica identitas ad conciliandum somnum? Cur ergo opio singulariter addicitur frigus? Cur calida non æquè censentur narcotica, & dormitiva? Cur lethalia papavera somno à Poëtis decantata, non aliam præter frigus vim recordari suasere? Cur amaricat opium? & amaror in Scholis prædominans calidus censetur? Itaque alterutrum eligant Scholæ, est necessum. Nempè. Vel, quod frigus opii non sit excedens, & per consequens opium somnum non faciat per frigus: vel quod amaror sit fallax caloris indicium in Scholis. Cur enim frigida portulaca, pro suo tertio gradu, non est somnifera? Cur manipulus portulacæ non æquivalet binis opii granis: cum opulentius frigus sit, ac potentius refrigeret, in tanta particula, quàm in tantillo opii? Quarè Solanum dementat, non autem suo frigore somnum parit? Ego autem in opio, salem acrem sudoriferum, & amarum oleum invenio, longe ab opii odore recedens, attamen soporiferum.
9 Sulfur vitrioli verò, est dulce, mellis instar, absque odore, vapore, & furore opii: quia in ignis cruciatu fixum, excellens calidum, & somniferum. Sunt enim qui è Colcotare pulverem sua salsedine privando abluunt. At propemodum est inefficax, utcunque vana promittendo, ostententur Tyrociniorum Scriptores. Fit enim legitimum, & quod philosophorum vocant, è spiritu viridi vitrioli: qui per repetitam cohobationem, ultima ignis tortura expressus, & insigniter volatilis, coagulatur, atque fixatur. Quod præstat vulgaris sal armeniacus, qui inde postmodum auferri debet, per spiritus vini repetitas distillationes. Id sulfur inter Arcana, ad vitam longam, & catervam aliquot morborum
10 fugandam commendabile. Multos itaque adhuc loquentes post trium momentorum susurrum, somnus occupat. Quomodo ergo in his, tam repente, omnium nervorum constipatio præsto erit? quare demum somnus citius obrepit jacentibus, quàm sedentibus, cum alioqui motus vaporum ab inferis longè facilior esse debeat in corpore erecto, quàm in cubante lateraliter? Quinetiam etsi donetur, omnes æqualiter nervos, & ante somnum constipari (quod tam est insulsum, quàm ridiculum) atqui undè potestates mentales per somnum sopiuntur? nisi animam necessariò suum hospitium in arca Cerebri, ac prope nervos, posuisse mandaveris? Atque sinus Cerebri, proindè toto somni intervallo, non quidem spiritu animali: sed peregrinis, crudis, crassis, & morbosis vaporibus repletos, ipsosque discursuum Authores tantisper feriari, dormire, vel procul evagari? Libertari autem omnia confestim inde organa, ad sonitum, aut lubitum excitantis? At audivi somnum 11
excusari per titulum ordinarii effectus, quique alioqui morbosus esset, nisi quotidianus, atque solitus. Inventum istud anile obrisi. Quod primus saltem somnus, sive peccati pœna, ante crapulam, in hominem missa esset. Dein, quod nuspiam malum, quod in se morbus aut malum est, minus malum sit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam somnus viribus languentibus 12
ferret solamen, sed perpetuum laborem. Ego autem, postquam semel animæ cujusdam lucem, aliqua repræsentatione viderim, aut senserim: Intellexi somnum fieri, dum Splen propriè insudat nutritioni, cum recreatione ac voluptate. Tum nimirum veniam dans seriis suis imaginationibus, se totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ex saturitatis nempe suæ percepta suavitate, & restituti sibi fermenti stomachici libertate, incumbit perfruendis deliciis: ideoque & digestio in stomacho, est infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primus in tota natura sensitiva optatus semper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo somno. Dum phantasia Splenis, sive stomachi abstrahitur à cogitando, de vegetante necessitate. Quæ mox hoc tractatu clariùs elu- 13
cidabuntur. Interrogatus humorista à crapuloso, cur manè sibi caput doleat, sinistro cornu, supra frontem, ad majoris thaleri fortassis amplitudinem? Promtus ille respondet, constare per Anatomen, orificium ventriculi, inclinari ad sinistrum latus: doceri quoque per multa jam secula, quod vapores doloriferi ferantur è stomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres,

acres, atque mordaces, è vino relicti: Itemque quod ejusdem lateris fervent perpendiculum, nec extravagari permittantur. Quo dicto, Galenista attollit supercilia, chlamydem succutit, suæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendosa fabula, sibi satisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à stomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid, pro actione Regiminis & duumviratu, occultat. At nemo cogitavit, istud fieri non posse, absq; vaporum commercio actuali. Nam inprimis vapor nullus, è stomacho ferit caput; ut neque ullus etiam acer est, salsus, amarus, vel ponticus, prout alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo jam, est continuus, tam jacenti, quàm stanti, aut sedenti, & citra ructus necessitatem. Sin autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magisve infestat dolor: nec etiam vaporum ulla proinde sentitur acrimonia, salsedo, amaror: nisi quod in orexi ructus sit acidus, ac tum præcipuè vix dolor adest unquam in capite. Quinimo supposito vapore, juxta Scholas; saltem gula tenet medium ubique colli & faucium. Eapropter ergo vapores, si qui essent, ferirent recta mediam basim cerebri: non autem frontem, multoque minus sinistrum latus ejus; nec adscenderent in decumbente, sed per os, & nares efflarentur vapores. Quia etsi darentur adscendere usq; in planum (quod nullum est) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad sinus, absque lethali spirituum confusione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indesinenter ad menynges: quarum tamen sensatio dolorifica censetur; non autem cerebri. Imo sentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox supra palatum (ubi falsò supponitur cerebri planum) quàm in fronte, aut sub cranio. Quod falsitates tamen arguent, quotquot un-
14 quam hosce dolores sunt passi. Ignorarunt scilicet Scholæ, actionem Regiminis, citra vapores contrahere menynges, qua parte placuit animæ Duumviratui (ut libro de Lithiasi cap. de sensatione) itaque nonne potius doleret summus vertex, quàm frontis latus? prout in hemicrania? Quippe est vertex, gulæ perpendiculum. Vnde clare constat, caput non magis à stomacho per vapores aqueos lancinari: quàm mentum à vaporibus testium in barbatis, non autem in castratis. Denique doleret potissimum cerebri basis quam vapor primum attingeret: & non menynges, sive cerebri membranæ. Dein nervi recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter; priusquam sinistrum cornu frontis, sub cranio. Nec tandem isti vapores, sese clauderent sub pericranio, vel supra menyngum alteram, unius taleri circino. Nec imo uspiam hemicranium pro capitis semisse, multoque minus subinde pro dextero latere causarent: quin potius recta adscenderent, æqualiterque semper è gula totum pariter caput afficerent: cum desint porticus, quæ istos vapores, tanquam per tubos, nunc hac, nunc isthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert juxta Hippocratem, si seri lactis vapores deberent hi potius lenire dolores? Cur Cephalalgiam pacat novus cibus, cum à recenti cibo (præcipuè comitante vino) deberent acres potius, quàm mites, instar lactis, exhalare vapores? Ergo constituto jam semel dolore, pastus non sedaret dolorem, sed potius excitaret, novumque conderet. Quæ cuncta cum refragentur Thesi, & experientiæ; convincunt etiam, præfatum dolorem, citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus sum pluries, neminem hæc ante me, seriò adhuc meditatum: sed veterum traditis fabellis, subscriptum continuò per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu de Catarrhi deliramentis ostendi, nugaces has vaporum è stomacho propagines, ergo etiam somno dicatas vaporum causas. Probavi denique jam superius, esse actionem Regiminis in superiora non minus, quàm hactenus putatæ sunt superiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi, è præcordiis emanare potentissimam agendi crasin in morbis, quos vetustas hactenus soli dicavit capiti.

Nunc pro Thesi statuo Duumviratum actio- 15
nis Regiminis præsidem, habitare in hypochondrio, Splene scilicet atque stomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & faecum impuriorum ciborum æstimarunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto paradoxo probanda veniunt, scilicet,

1. Quod Duumviratus toti imperet.
2. Quod Spleni & Stomacho, sit Phantasia, Venus, &c.
3. Quod ipsi sit somnus, vigilia, &c.
4. Quod ibidem sit animæ hospitium. Quæ quatuor quasi in unicum punctum concidunt. Philosophi unà cum Astrologis, Splenem dicarunt Saturno, de astrorum parenti, ceu vitæ principio inchoativo. Galenistæ verò, qui sibi in plerisque contradicere soliti, Splenem partim fecere cloacam perversissimæ, excrementosæ, atque mentitæ bilis atræ: partimque receptaculum

lum amentiæ, non quidem ob materiam in se
melancholicam: quinimò propter conceptua-
lem quandam irrationalem, atque peculiarem
concitationem: quandoque ideo hypochon-
driacam passionem nominant. Atqui cum juxta
illorum axioma, ejusdem partis atque potestatis,
sit functio sana, cujus est vitiata; ac vicissim.
16 Concludam inde, etiam invitis Scholis, imagi-
nationem quandam sanam atque integram de-
beri Spleni, si vitiata atque præcordialis melan-
cholia inde promanet. Intelligunt nempe plu-
res se dementare, ac velut incipere, dolentque
se non posse inhibere ejusmodi phantasias, no-
ctu diuque importunas. Adeoque velut duplici
mentali conceptu æstuant. Sic nempe, quos ra-
biosus momordit, atque in aquarum metum
(quem morbum hydrophobiam proin dixere)
delapsi sunt, accusant invitam rabiem, quam
præsentiunt, prædicunt, atque monent adstan-
tes sibi caveant. Respondent id contingere,
non quidem, quia ibidem hospitetur aliqua vis
imaginatrix: sed quod inde fumus atræ bilis
in caput, thecam potestatis phantasticæ, effera-
tur. Quæ sane, cum ingentis sint momenti,
decet peculiari tractatu de anima, ejusque se-
de, throno, ac hospitio, examinari.

TRACTATVS DE ANIMA.

*1. Commendatur animæ tractatus. 2. Quid Scho-
lares averterit ab hac meditatione. 3. Cogni-
tio animæ non pro epilogo tradenda. 4. Difficultates
putaticiæ Scholarum. 5. Cognitio rerum cur postpo-
nenda. 6. Per exemplum ex aqua petitum. 7. Actio-
nes mentis in corpore. 8. Quid deceperit Anteriores.
9. Destitit Author ab incepto. 10. Considerabilia cir-
ca mentem.*

IMperium ergo Duumviratus in-
tegrum, cum ex anima vitali vi-
geat, poterunt profectò tres præ-
fatæ theses probari abundè per
quartam. Modò enim constet,
ipsam animæ sedem esse in Duumviratu: hujus
principatus quoque supra reliqua membrorum
atque viscerum stationes, obviam venient.
Quocirca hic obiter de anima tractabo, quan-
quam aliis ante me Scriptoribus, animæ tracta-
tus extra Physicam sit relegatus, potissimum in
ordine, ad cognitionem Theoriæ medendi:
Ac tametsi tot undique amentiarum acribolo-
giæ nos infestent. Enimvero cum nullam o-
pem ex prædecessoribus meis senserim: sed la-
bor & dolor transierint intima mei, priusquam
quæ ex gentilitate hauseram, deponerem: Cen-
sui, eapropter omnino, me non stringi ad me-
thodum eorum, penes quos nondum quicquam
reperi, quod in naturæ initia, vel proprietates,
1 rapi possit, aut debeat. Meopte ergo libertatis
intuitu, consideravi, quod scibilium nil æquè
nobile, ac est ipsa animæ cognitio, à qua, ut o-
mnis reliqua cognitio suum obtinet fulgorem:
ita etiam termini omnes distinctam suam me-
tam. Quicunque enim ineptus est initio, com-
prehendere mentis immortalis motus, exerci-
tia, effectus, & quidditatem; inhabilis quoque
erit, ad intelligendum naturæ arcana, à mente
remotiora, quàm est ipsamet à seipsa: Ideóque
vix poterit ire ad ea, quæ sibi inuebitur aptio-
ra. Ille verò, qui prius hauserit animæ prælu-
dia, combibitis postmodum naturæ succis, in
reditu, majoris erit capacitatis, quàm erat prio-
re obiter lectione. Ne tamen videar ut exlex,
gratis calamum in mentem ante morborum ex-
plicationem torsisse, dicam quæ me ad hoc mo-
verint. Inprimis namque (etiam pro conside-
ratione physica) meditatus sum, quod mens sit
naturæ humanæ apex, & constitutæ humanita-
tis perfectio: quodque ideo esset decentius,
suam cognoscere animam, id est, semetipsum
ex anima, quàm inquirere rapsodia proprieta-
tum corporearum, harumque è notione, cogno-
scere velle ipsam mentem. Siquidem est mihi
visum, quod semel cognita tenuiter saltem ani-
ma, reliqua inferiora, & substituta pedibus no-
stris, adjiciantur nobis. Nulloque quasi negotio,
aut labore saltem sobrio, comprehendantur,
quæ antea ad singulos passus, de vero, licito, si-
mili, justo, proportionato, agente, passione, prio-
ritate, appropriato, mutatione, vel alteritate, su-
spiciones suscitabant, vel desperationem move-
bant, vel tandem nimio consensu in fallaciam,
clausis oculis ducebant suos sequaces. Vnde 2
deterrebantur ab indagandi labore, non tam per
ignaviam, quàm per metum suspensi progres-
sus: ideoque januæ sciendi clausuram ad ul-
teriora obserabant. Clarum enim atque indu-
bium est, quod homo nequeat seipsum cogno-
scere, nisi prius animæ cognitionem hauserit.
Quippe sine anima, est homo merum velut ca-
daver. Itaque & ipsamet cognitio animæ, ut
timorem Dei, in anima sigillat: ita & Sapien-
tiæ initium adducit. Si ergo initium Sapien- 3
tiæ, à cognitione animæ suscitetur, non est
tra-

tradenda animæ aliqualis doctrina, pro Physices epilogo, pro more olim servato. Nam falsum est, quod rerum caducarum cognitio, facilitet nobis mentis nostræ intelligentiam. Quin potius sciant experti, quod mentis cognitio, etsi procul abscesserit à conceptu corporum sublunarium: attamen se extollat, quoties sese applicuerit, ad scientias humanas, vel artes quaslibet. Nam qui semel, at obiter tantum, expertus fuit animæ introversionem, sive extasin, novit postmodum, ad quæ animam suam adposuerit cum desiderio. Non contra. Quoniam etsi quis multarum rerum nactus sit scientiam: non tamen proinde aptus erit introversionibus mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me, dico, meditorque planè necessarium, quod homo primum cognoscat seipsum, exin discat timorem Domini, qui illum ad veram sapientiam eriget, ad quam cognitio caducarum rerum harumque defectuum adjicietur, tanquam consequens ad præmissas, vel tanquam adjacens ad
4 principale. Prædecessores, post rerum quidditates, respexerunt tum prius in animam præpostero modo, ob duas præsertim rationes. Quarum prior est, quod animæ cognitio ipsis visa sit longe difficilior, quàm aliarum rerum quarumcunque. Altera. Quod mentis cognitio sperari atque haberi posset, ab indagine rerum externarum, proprietatumque corporalium examen. Sed tametsi horum prius sit verum: alterum tamen nullatenus esse potest. Nam si animæ cognitio sit entis abstracti, & spiritualis: saltem ea nequit ulla rerum corporalium speculatione, in nos traduci. Quippe solus Deus, immediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita ipsa. Ergo aliunde cognitio nostri sperari nequit, quàm à suo fonte, & Rectore. Siquidem cognitio abstractorum spirituum, toto distat cœlo, à caducorum speculatione: cum non participent in ullo principiorum, aut proprietatum communi symbolo. Igitur corporum quidditas nequicquam scientiæ vel luminis continet, ut anima seipsam agnoscat, aut intueatur, nisi per abnegationem, quæ cognitionis quædam est desperatio & proscriptio. Vndè quoque nullum sibi lumen acquirit desursum, vel è contra sui, vel etiam tanquam è chalybe & silice, sibi lumen intelligentiæ excutit. Eò quòd modus cognitionis animæ sit mendicandus à Patre luminum, nec aliundè. Quia divinæ voluntatis beneplacitum fuit, quod homo sui cognitionem non aliunde peteret, quàm ab initio & fonte sui: qui est totius Philosophiæ principium, medium, finis, scopus, & summus verticalis apex: ad quem omnis cognitio est adjectitia. Quinimo sunt rerum sublunarium cognitiones essentiales, & à priori, æquè tenebrosæ, tectæ, & difficiles, atque est ipsa Mentis immortalis conceptio, si essentiæ rerum à priori, earumque causæ sint soli Deo cognitæ. Ergo simpliciter falsum, quod cognitio Mentis sit rerum nuda cognitione difficilior, aut postponenda ideo. Quippe omnes sunt nobis æqualiter ignotæ. Quia entium quorumcunque quidditas, est eorum veritas præcisa, clausa versus nos, & patens ad Infinitum. Idcirco ad sta- 5
teram dimensa rerum est cognitio. Omnes res corporeæ, sunt Menti nostræ primariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remotiores à mente, quàm mens à semetipsa. Quinetiam cætera, non nisi per mentem, & prius in mente, sunt cognoscenda. Proinde enim rerum quarumcunque cognitio, est tantum quædam observatio, unde formamus discursus, pro cujusque capacitate. Quare etiam omnis ejusmodi observatio, hincque petitus discursus, utcunque politus, est tantum à posteriori, longéque minus illustratus, quàm sit observatio habita de mente. Quippe quis unquam mortalium novit, 6
quid sit aqua? quæ tamen creatorum est maximè obvia, aperta, visibilis, & translucida? Tantum enim de ea scit rusticus, vel idiota, quantum Philosophus. Nempè æqualiter illam concipiunt, per observationem sensuum: quod sit corpus grave, liquidum, humidum, digito cedens, fluidum, amotoque digito se recludens, caloris susceptivum, extenuabile in vaporem. Nemo tamen novit internam aquæ quiddita- 7
tem, vel quare liquida sit, aut humida. Perinde videlicet scimus mentis circumstantias, vitales, & intellectuales, quæque suum hoc ergastulum disponunt in varias alterationes, producuntque non rarò aliquid seminaliter extra suum concretum. Qualiter dum prægnantis appetitus, producit cerasum in fœtum suum, quotannis efflorescens. Quod etiam adhuc plus de anima scimus, quam de aqua, est quod per fidei revelationem scitur. Videlicet quod mens sit substantia spiritualis, incorporaliter etiam per se subsistens, immortalis, vivens, ad imaginem Dei condita, immediatè per ipsum Deum, dans sensum organis, ut & motum; quæque separata à corpore, sentit absque organis pro nutu, potens etiam movere extra se, & coërcita corpore, producere potest ens extra se (ut de prægnante jam ostensum est) intelligens,

gens, etiam volens, ac memorans, &c. Quarum proprietatum & functionum observationes, longè fortiores sunt, quàm sit aquæ cognitio. Alioqui res omnes, atque singulæ, intrinseca intellectione, nobis æque sunt ignotæ ac imperviæ. Quod autem seduxit Anteriores existimando aquæ cognitionem faciliorem esse,
8 quàm mentis, processit ab opinione, Quod visibile necessariò sit notius invisibili. Sed non distinxerunt notionem observationis, à cognitione interna quidditatis, juxta quam res cunctæ nobis æqualiter sunt ignotæ. Nescivernt inquam, quod cognitio observationis non introducat intellectum, in rei quidditatem: sed tantum erigat scientiam putativam. Alioqui namque Intellectus, causas anteriores in essentia perciperet. Tum etiam à simplicitate aquæ sunt deceptæ. Quam simplicitatem cum unitate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt. Dum interim mentis observationes sint numero plures, atque fœcundiores, quarum cujusque proprietas negat cognitionem à priori: putarunt idcirco, plures impossibilitates in mentis cognitione subesse, quàm in corporis simplicis. Adeoque tam solus numerus in mente, quam visualis frequentia corporum, difficultatem illis peperit. Cum tamen alioquin, in entis entitate, tam sit intellectualiter ignotum visibile,
9 quàm est invisibile. Intendebam enim mentis doctrinam intellectivam tradere, ut homo primordialiter semetipsum agnosceret, quantum potest, ac dein ex simulacro divinitatis discat contemplari res se inferiores. Sed cum id conarer explicare, per actus mentales orationis, id non fuit mihi liberum: quod tesseram meæ abjectionis, superare censerentur, obmisi illum tractatum lubens. Aliis idcirco me fœcundioribus, sat esto digito demonstrasse, Christianam naturæ Philosophiam non admittere, velle res caducas, alienas, procul remotas, quarumque causæ à priori sunt absconditæ, & nescire interim, quis sim ego contemplator, qualis sit intellectus. Præsertim quod res quælibet non 10
concipiatur, qualis in se est: sed per modum recipientis. Id est, concipientis. Itaque ante omnia ponderandus mihi videbatur recipiens, affectans rerum intellectionem, quis, qualisve, qualiterque dispositus, intellectus, in actu comprehensionis. Quæ demum theca sit intellectus, ejusque capacitas, vigor, & modus. Quomodo denique potentia, à se quidem indistincta, trahatur, atque descendat in functiones, & organa sibi alligata, & supposita. Postremò, priusquam sciam an ipsum intellectum sit verum & bonum: an verò in me, aut propter me, non sit in sui entitate mutatum concipiendo, alienatumve à suo esse, unde ipsa entitatis veritas larvam peregrinam assumsisset. Censui omnino, ista elucidari debere per actus intellectuales: quos nec alibi promtius, vel felicius mendicari posse statui: quàm per praxin. Id est, ex mentali oratione silentii. Illam verò decernent, ac ponderabunt alii justius, quàm ego. Atque in hanc proinde arenam nolui lubens descendere.

DISTINCTIO MENTIS AB SENSITIVA ANIMA.

1. Commendatur Tractatus de Mortis introitu in naturam humanam, tanquam necessarius pro mentis cognitione habenda. 2. Remittitur lector quoque ad tractatum de ortu formarum. 3. Mentis ab Evangelio probatur immortalitas. 4. Orditur telam contra hodiernum Atheismum. 5. Leon. Lessius tantum describens, rescripsit ex Augustino de immortalitate animæ.

1 INprimis Libro de vita longa, ad longum demonstravi, mortis introitum in naturam humanam suas habuisse causas in natura, per media vetita, & extra intentum Creatoris tergloriosi: semelque intrò perreptatam, admissamque mortem, licet ea non esset ex creatoris intentione, deinceps fuisse continuatam, atque inexorabilem, necessitate naturæ: atque inde à Creatore nedum permissam ac consentitam, sed & mutato naturæ stylo admissam, imò etiam velut mandatam, sub melioratione introducta, regenerando per divinam baptismatis gratiam. In quo tractatu demonstravi necessitatem animæ sensitivæ, quæ aliàs sub immortalitate erat frustranea. Vndè nimirum introducta est lex in membris, contradicens legibus mentis immortalis. Receptaque est tota totius naturæ centralis, atque inexcusabilis corruptio. Quam ideò novam atque inauditam prioribus seculis doctrinam, præsuppono inde petendam, si modò mentis nostræ cognitio desideretur. Etenim ut modò sic est à semetipsa, suoque est initio alienata, quod videatur

deatur

deatur modò animæ sensitivæ imperiis auscul-
tare, quæ tamen in sui essentia, substantia, atque
realitate, est immutabilis: ita sanè incipientibus,
vel resipiscentibus, ut addit cognitionem me-
diorum, quibus est lapsa, atque penitus degener
facta: Ita quoque præsupponit eandem doctri-
2 nam, velut basim cognitionis ipsius. Denique
de Ortu formarum ostendi pariter, quantum
hæc anima caduca, sensitiva, atque mortalis, in
nobis distet à mente immortali: Quod certè
non minus, quàm infinito modo fieri, est indu-
bium, dum Mens nimirum sit substantia, non
mortalis: sensitiva verò, nec substantia sit, ut
neque accidens: sed creatura neutra mortalis,
& in nihilum periens, deque natura luminum.
3 Quæ doctrina pro parte est Evangelii, de vita &
morte æterna animarum loquentis: sive quæ
censet animam humanam Dei Imaginem, nec
in posterum interiturum: ad distinctionem a-
nimæ pecuniæ: quæ scilicet cum vita ipsa, in
nihilum revertitur, non secus atque lumen can-
delæ. Pro altera autem parte, est præsens do-
ctrina planè paradoxa. In quantum anima sen-
sitiva relegatur extra prædicamentum substan-
tiæ, & accidentis. Inprimis enim, demonstra-
vi animam sensitivam, atque belluinam tam in
brutis, quàm quæ in nobis est, non esse infini-
tam, atque immortalem, vix necesse est, cum
nemo ambigat, quin omnis res naturalis geni-
ta, etiam sit corruptioni obnoxia, per legem na-
4 turæ. Mentem autem humanam esse immorta-
lem posthac, de fide tenemur credere. Adeoque
quod mens humana sit substantia permanens,
sive spiritus post separationem à corpore, in se
subsistens, atque vivens, non esset Christianis in-
culcandum, aut demonstrandum, quibus intel-
lectus est in obsequium fidei subactus, nisi in
medio nostri, & Ecclesiæ hypocritis potentissi-
mus nuper Atheismus consurrexisset, qui per fi-
dei omnimodam abnegationem se extricat
principiis, quibus insolens ejusmodi temeritas
pacari posset. Atque illorum præcipuè, qui o-
mne Numen negant. Alioqui nec meum est de 5
mentis immortalitate tractare, ab Augustino
conscripta, demonstrataque, & à Lessio verbote-
nus piè descripta, atque rescripta; quippe qui
idem sat probarunt. At nondum contra negan-
tes omne Numen. Desisterem ergo idem recul-
cando ruminare, si sat contra primæ classis A-
theos ab ipsis demonstratum esset. Et nisi sta-
tuissem in natura, differentiam Mentis, ab omni
viventium anima. Nisi inquam ad naturæ co-
gnitionem spectaret ejusdem integritas. Illaque
integritas, differentiam hominis, ab aliis qui-
buslibet creatis designatam optaret: idque uni-
vocè atque principaliter dumtaxat juxta præci-
puam vividamque sui partem, citra quam homo
nil nisi fœtidum cadaver est, silice vilior, atque
quovis vitro citius destruitur ac rumpitur. Alio-
qui stante Christianismo, stat Mentis immortali-
tas, ejusq; substantis substantia, pro ut simul & a-
liarū animarū mortalitas, sive in nihilum redu-
ctio. Quæ est annihilatio proprii nominis. Atq;
exin vera, ac propriè dicta differentia earundem.

DE ANIMÆ NOSTRÆ IMMORTALITATE.

1. Atheismus, & Idololatria pejor. 2. Religiosi Athei, omnium pessimi. 3. Vita novorum religiosorum, se cæteris anteponentium, Atheismum introduxit de novo, sub Pelagiani doctrina. 4. Hypocritæ Scriptura abutuntur. 5. Atheorum perfectorum argumentum. 6. Prævisus ab olim Atheismus ille modernus. 7. Futilitas argumenti. 8. Qualis fides Atheorum. 9. Ab admissis argumenta aliquot, in Atheos. 10. Omne intellectum, mendax est, dum intellectu per fidem adæquatur. 11. Ulterius demonstratur per Scripturæ auctoritatem. 12. Panis, qui de Cœlo descendit, prophetatus. 13. Ex B. Augustino reliquum. 14. Mens non potest generari à dispositione corporum. 15. Neutralitas entium, Scholis ignota.

IUdæi antiquitus, mox atque cessabant mi-
racula, statim ad Idololatriam, & Idolo-
1 maniam rapiebantur. Sæculum autem mo-
dernum vepris sceleratius, sponte sensim la-
bitur in Atheismum. Laïci enim peccatis
quotidianis exsecrabiliter obvoluti, nedum
Deum, omnis boni fontem, invisibilem
negligunt; sed & aliquot oppignorati Eccle-
siæ, in medio nostri peccata populi come-
dentes, Deum irrident, nihilque illi se debe-
re protestantur. Quia nil credunt. Existiman- 2
tes merum phantasma politicum, ipsam fi-
dem, adeoque omnes religiones esse indiffe-
rentes: quippe quas credunt tantum ad coër-
cendos populos subter legem civilem viven-
di, introductas: illasque proinde ubivis fe-
rè locorum esse diversas, & æquè justas,
statutorum Principum, sive consuetudinum
receptarum jure, promulgatas. Aliàs namque
fore liberum, quidlibet credere, ac facere,
nisi

nisi inde hominum perirent commercia. Illi enim qui hæc credunt, & effutiunt, quod suis nefariis abusibus ipsimet Sacerdotes & religiosi clam profitentur. Putantes ad fundum veritatis pertigisse, se gloriantur ingenia politissima, ac sublimata, & ideo reliquos probos sub fide, spe, & charitate gratiam Dei implorantes, rident ceu simplices, ac pene fatuos, seque frustra ut assum piscem torrentes. Perguntque indies in pejus, excitante eos diabolo, qui circuit tanquam Leo rugiens, quærens assidue quem
3 devoret. Potissimum autem Atheismos fovent mala quorundam exempla, concionantium & jurantium voluntariam paupertatem, obedientiam, humilitatem & charitatem: qui tamen sunt penitus extra humilitatem, charitatem, prorsus ambitiosi, invidi, & avari, opibus effluunt, sectantur proprias commoditates, ut nedum venter, sed ipsimet toti sint Deus sibi. Siquidem sub hypocrisi eleemosynas pauperibus destinatas atque destinandas, in se detorquent. Sic ut illorum vita, in derisum religionis detorta, etiam judiciosiores, & debiliores ideò in Atheismum præcipitarit. Hanc autem erroris utrimque amentiam, quandoque reformabit S. Spiritus, qui solus potest intestinas sordes ab Ecclesia sua abstergere, & everrere.
4 Denique Atheismum confirmavit, intrans in malevolam istam animam ipsa Scriptura, quæ aliàs movere deberet ad filialem erga Deum obedientiam, & amorem debitum, obliquo sensu abripitur. Argumentantur enim primum disjunctive; ac mox inde copulativè conclu-
5 dunt pro Atheismo. Ajunt nempe, Biblia profitentur unicum, atque æternum numen omnipotens, & immutabile. Igitur vel Chronica Bibliorum, sunt meræ Ebræorum fabulæ; vel numen, quod hodie Christiani adorant, vel Turcæ, est longè aliud à Iudæorum Deo. Nam si arborem à fructibus, & hominem ab operibus, cognoscere, sit æquivocum etiam numen, quod Christiani cum Turcis, unà cum Iudæis unicum, jugiter immortale perseverans adorant & credunt, à suis operibus, seque dignis cognoscendum, atque credendum erit. Etenim quotquot hostes olim in populum Israelis irruisse leguntur: pauco fuere numero strati, consternatisque terrore animis, mutuave cæde sunt interfecti. Quantumvis eorundem castra, instar locustarum numerosa, & Cameli eorundem innumerabiles, tanquam arena litoris: attamen panico terrore ululantes aufugiunt à ter centum buccinantibus Ebræis: sesesque subinde mutuo trucidant gladio, sic ut non fuerit superstes, qui universam illam stragem domi denunciaret. Imò citra pugnantium opem, unicus Angelus 180 millia unicoque gladio morte peremit. Etenim si vera sint, quæ ibidem leguntur, & coluntur: sitque hodie, idem quod olim, & æquè potens numen: deberet Christianos (jam suos) æquè potenter juvare contra suos hostes, quibus obsidentur, & subjugantur indies. Cessat namque hodie publica Idololatria, olim in depressionis causam accusata: agiturque hodie causa ipsius numinis: si ejusdem sponsa Ecclesia, & Sacramenta sui corporis vituperosè conculcentur, jugeque Sacrificium suspenditur, atque magno opprobrio irridetur. Quorum amborum disjunctivum utut sumatur, saltem convincit, antiquum istud numen defecisse modo, in esse, & potestate, novumque, vel quod modo adorant Christiani (quorum tam numinum quàm credentium sunt toto orbe magna dissidia, se invicem hostiliter demolientia) non sit æquè potens, vel æquè benignum suis fidelibus, atque fuit pristinum suo olim Israeli: quoniam hodie amplius non apparent Angeli, gladii: nec amplius mutua sese trucidant cæde ingentia castra. Vt neque territi ejulando aufugiunt à Christianis armatis, in curribus, equitatu, & machinis igneis: concluduntque hinc Athei nostri, deceptos vivere, quotquot immortale, & omnipotens, id est, numen credunt. Atque inde subsequenter ulterius rectè inferunt. Si numen aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo magis mens hominum, parentibus caducis prognata. Hæc enim sunt, quæ Christi populum primò ad divini cultus negligentiam, ac tandem ad apisticum Atheismum abducunt: postquam diabolus animadvertit Idololatriam, atque deastrorum multiplicitatem, apud judiciosos, tanquam laxa ac frivola sperni media, quibus populum in suum alliciat hamum: subtilius hoc rete Atheismi sparsit, numerosioremque prædam collegit. Quem Atheismum futurum, Deus prædixit per Prophetas servos suos. *Dixit insipiens in corde suo, Non* 6
est Deus. Corrupti sunt Athei, *& abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de Cælo prospexit super filios hominum, ut videret, si est intelligens, aut requirens Deum.* Dixit nempe Atheus in corde suo. Si viderem Deum, Angelũ, vel cacodæmonem, imò, vel spiritũ hominis: crederem utiq; illos esse. Sed nolo credere, quæ nõ video, vel audio, quæq; mihi insueta, ideoq; incredibilia videntur. Sed sentio cum

 Aristo-

Aristotele, quod omnis scientia, omnisque doctrina intellectiva, tantum è præexsistente sensuum cognitione fiat. Cui respondet diabolus. Bonum est se sic manere. Et dicit Deus. Qui enim videre ad hoc optat, ut credere possit, jam est peccati reus. In animam autem peccati ream, non intrat Spiritus veritatis; atque idcirco non convenit, quod videas, quæ videre optas, ut credas. Nec est enim peccatum medium pro acquisitione fidei. Blasphemum atque impium est judicium, negasse Deum, vel Diabolum: eo quod ipsi non sit permissum vidisse alterutrum, quorum neuter est visibilis,
7 nisi in forma arrepta. Cariosum denique, ac puerile est argumentum; Non præstat Deus Christianis hodie, quæ olim præstitit quandoque Iudæis: ergo non est idem qui olim, vel minutus est à pristina potestate. Siquidem res, non tam à posse, quàm à velle divino, mutatur. Cur autem non velit modò, quæ olim voluit, Nostrum non est, à Deo, sui arbitrii rationem percontari. Stultumque ideo argumentum, Non facit modò Deus, quæ olim: ergo non potest. Exiguus erat populus Ebræus, ex quo Christus surgere debebat, eratque hostibus populus ille undequaque cinctus, quique nisi brachio Dei extento, continuoque velut suffultus miraculo, mox in rapinam victori cessisset annihilatus. Vnde tamen Messiam surgere decretum erat. Sed Christianorum longè alia sors est, & lex. Populus enim Israeliticus in duritia cordis, gratiam Dei ab affluentia opum, prolium, fœcunditate fructuum, eorumque pacifica possessione metiebatur. Nos autem novimus, necessaria fore scandala, in Ecclesia, tribulationes quoque utut magnas: non condignas tamen exspectationibus venturi sæculi. Itemque Deo sic placitum, ut propter injustitiam transferantur regna de gente in gentem. Atqui ad ostendendum, eundem esse Deum Christianorum, qui fuit olim Ebræorum: nam retrò ad Chronica scripta non est recurrendum: apud quos, nec Biblia ipsa, sunt alicujus fidei. Collisum est Atheorum argumentum. Cum eorum intellectus admittat, quod non per sensus exterius sit introductum. Tota illorum fides est ex scientia: scientia verò fundatur in præsenti sensibili, præterita observatione, & abnegatione historiarum, atque successione ætatum. Alioqui namque non minor deberet esse Sacrorum, quàm profanorum Scriptorum authoritas. Imò Atheorum omnis scientia descendit ad oculos, ad visum, numeros, lineas, figuras, tonos, pondera, motus, odores, tactus, attactus, & gustus. Id est, totum pendet ex initio brutali, suntque inepti ad intelligendum, quæ superant sensum. Id est enim, cur se excludant è mundo intelligibili, & calcitrant contra lapidem Angularem. At saltem fatentur se videre & scire, quæ nesciunt. Quod contingit in Theoricis plane- 8
tarum. Ast utinam demetiantur Athei mundi ambitum, Saturni inquam realem distantiam à nobis. Fatebuntur namque eo ipso, etiam nolentes, tot millenorum milliarium distantiam, quod ipse illorum intellectus contradicet visis dimensionibus. Vel necessariò se inclinabunt ad fatendum triplicatum Saturni circuitum, respectu suæ diametri, non potuisse ex se, aut sua sponte surrexisse: quin potius aliquem esse horum Authorem infinitæ potestatis, sapientiæ, magnitudinis, adeoque etiam durationis, &c. Sin verò putet Atheus, tam incomprehensibilis magnitudinis orbes, tamque regularem vicissitudinum constantiam, sua sponte, ab æterno sic fuisse: saltem illius æternitatis infinitæ perpetuitas, legem quandam, ordinem, atque ordinatam gubernationem sequi debet, quæ aliquod ens præsidens, sempiternum duratione, magnum, atque potens requirebat. Miserrimi ergo sunt, qui per abnegationem universorum, excludunt fidem, & fidei merita. Etenim consideremus orbem terræ vestitum aquis: vel locum illum, absque terra & aqua, ut nempe omnia suopte impetu cadunt centrum versus. Adeò ut si duo homines ibidem essent, ab Oriente scilicet & Occidente, hi pedibus sese contingerent, & capitibus sursum adspicerent, pro ut hodie nos & Antipodes. Hoc inquam credit Atheus, quanquam non ipsi suggesserit sensus. Corpora enim gravia docent quidem propensionem suam decidendi deorsum: At cœlum undique sursum esse, respectu unius centri, hanque centri esse proprietatem, cui non est similis altera, nec tamen illam Atheus vidit: ast nihilominus credit: imò quidcunque unquam fabricet, contrarium semper invenit, & absque illa centri proprietate credit inquam unicam ejusmodi naturalem proprietatem in universo centro: sed non intuetur uspiam authricem ejus causam, aut illi similem in minimo, eamque mavult per infidelitatem à se excludere. Ast saltem si Deus non sit, nec ubique præsens, & omnia dans omnibus, perinde esset, si cuncta confunderentur, sursum deorsum caderent, gravia deorsum, vel sursum ruerent; perirent plantæ & belluæ, vel non. Ergo constantia ordinis & per-

perseverantia specierum, requirunt de necessitate aliquod ens primitivum fontale, undè incepere, sunt, filoque continuato propagant, quodque cuncta suo nutu gubernat, datque continuitatis constantiam, ac successionem, ne cuncta corruant, & confusè commisceantur. Universalem nimirum curam gerit, custoditque res in suo esse. Consideret denique Atheus, fluxum & refluxum aquæ. Quod nulla scilicet aqua adscendat sponte: attamen aqua maris, tam in fluxu, quàm refluxu maris adscendat semper. Credit hoc quia videt; sed ejus causam non credit, quia non videt: nec ejus scientia intravit per sensum, Quippe quæ sensibus contradicit. At saltem credere deberet, ista contingere per causam, quanquam eandem non noverit, per quam tamen res quæque hausit ejusmodi proprietatem. Nam etsi species singulæ ab æterno haberent seminum, & donorum hujusmodi potestatem. Nihilominus in universo non est aliqua universalis proprietas, quæ ad singula respiciat, ut sint ordinata, cognoscatque singula noviter orta, aut oriunda, nisi sit extra, & præter naturam singulorum. Alioquin essent innumeræ Deitates, quæ olim: atque insuper essent continuæ divisiones, atque specierum dissolutiones. Negat enim Atheus, credere, quæ non cognoscit per sensum. Aquam verò cernit humidam, at non cognoscit, quid sit humidum in aqua, aut cur sit humida. Credit itaque, quod non cognoscit, quodque non penetrat. Id est tanquam bestia. Nec enim scientia humana, se eriget unquam supra limites, nisi illuminetur à lumine, quod Atheus excludit, solaque conceptus sui contemplatione cuncta definit, quia cuncta ad se ubique reflectit. Totus scilicet carnalis, & vanus, quamdiu credit intellectum,
9 sensuali subjecto oriundum. Quicquid enim per consequentias, numeros, figuras, proportiones, & adæquationes percipitur, est mendax; quoties eadem intellecta præfert, vel æquat intellectualibus per fidem & revelationem. Quid si Mathesis abstrahat ab objectis realibus, & sensatis omnibus, & tamen creduntur. Cur difficilius erit credere non visa, modò revelata sint ab Ente, quod actibus transscendentalibus,
10 ostendit pleniorem mereri fidem? Si Atheus historiis profanis assentiatur; cur non etiam Sacris? Moses enim multis claruit miraculis à toto Israële cognitis, historiam scribit creati mundi, progeniem hominum successivam denique per Abrahamum dilatavit, eductionem Israël è servitute, Legem denique præscriptam divinitus tradit, multis miraculis confirmatam; ante populum infidelem. Visis nimirum in conspectu populi, centeni mille, coætanei. Scriptis Mosis subsignarunt filii & nepotes, dein confirmatis scilicet per Avos traditionibus. Idque per cuncta sæcula subsequentia indubiè creditum. Illaque Gentiles traduci solicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo transtulerunt, absq; ulla verborum dissonantia. Hactenus autem tam Iudæi & Christani, quàm hostes horum fidem dedere Sacris. Per Pro- 11
phetas demum leguntur prædicta multis sæculis, antequam ab historiis profanis postmodùm probentur evenisse. Abrahamo enim divinitùs pollicitum fuit, quod Messias è stirpe sua surgeret. Idem Melchisedech ipsi prædixit, & novum sacrificium panis atque vini illi idcircò obtulit, qui è lumbis ejus quandoque propagando egrederetur. Nusquam autem offertur Sacrificium, nisi soli DEO. Postmodum, in divisione terræ promissionis, erat Bethlehem, sive domus panis. Inde nempe nasciturum ex Virgine Messiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cœlo descendere panem, qui castra Madian destrueret; & DEUS Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro DEO agnoverat. Hunc quoque Messiam David dein, è stirpe sua nasciturum prænovit divinitùs, eumque idcirco Dominum suum, sive DEUM nominavit, & futurum sacerdotem juxta ordinem Melchisedech: in pane scilicet, ac vino, divini flaminis inspiratione prædixit. Hunc DEUM, stellam è Iacob prædixit Balaam, quam postmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, nasci debere in Bethlehem, sive, domo panis, ejusque stellam præeuntem viderunt, cujus monitu ab extremo ortu venerant, ut adorarent puerum, qui solus est adorabilis. Etenim qui illos de stellæ significatione prædocuit, potuisset locum designare, in quo puer esset natus, quem tam remoto itinere quærebant: nisi statuisset id è scriptis Prophetarum eruendum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergo si qua fides sacræ historiæ: ea convincit, esse Deum unum; Gentium Deos esse dæmonia. Hunc Deum Messiam, filium suum, ex Abrahamo tandem suscitatum iri, absque voluntate viri, ex sola Virgine, esse panem Angelorum, qui de Cœlo descendit, qui salvandos salvat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc mysteria nequeat comprehendere, multoque minus per sensuum adju-

torium prævidere: Ideò necessum est, Intellectum trahere in obsequium fidei, quam ex se nullatenus concipere potest. Quia cum is sit limitatæ potentiæ, & fides profundæ ubique obscuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, sive animæ suæ immortalitatem. Itaque tandem concessis, creditisque sacris, saltem per modum Chronicorum, elucet eo ipso Deus unus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, Bonus, Verus, Sapiens, Creator, Author, Sustentator, Gubernator, & vita rerum. Concesso demum hoc Numine,con-
12 cludunt argumenta S. Augustini pro immortalitate animæ, & concedenda est vita æterna, æternus ignis, gaudium, pax, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythonissæ, sive diaboli mancipia. Horum autem desunt conceptus intellectui, qui è solis tantùm sapit sensibus, juxta Aristotelem: Desuntque verba linguæ, deficiunt & Idiomatibus sermones positivi, ut explicarent, quæ auris nondum audivit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum descendit: quodque in se est indemonstrabile per disciplinam sensuum,& intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & exspectatio justorum, superant omnem sensum,& quicquid per intellectum con-
13 cipi unquam potest. Porrò si mens est immortalis, & fruitura gaudio æterno, separata per mortem à suo corpore mortali exsistit, & vivit reverà. Ergo non generatur à corpore, quod in se cum omni sua dispositione, est caducum mortale, & cadaver, quotidianis, & quibuslibet vicissitudinum importunitatibus obnoxium. Ergò mens est substantia immortalis, vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut provenit ab homine, parente, aut semine caduco. Multò minùs surgit, aut producitur à seipsa: sed ab initio aliquo æterno, quod in se est vita lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguibilis. Verba autem hæc sunt fidei, & revelationes hujus lucis æternæ, ideoque in æternum vera sunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ sunt Dei; ideoque sapientia ejus est stultitia apud Deum, qui est ordo, integritas, essentia, Pater luminum, rerumque omnium causa totalis, independens, absoluta, abstracta. Cui idcirco debetur omnis honor, ab omni creato. Creavit autem non solùm substantiam Mentis, ut sit lumen substantiale, ad similitudinem sive imaginem sui: sed etiam fecit animatorum lumina viventia universa. Quæ quidem non subsisterent extra suum concretum in abstracto: ideo & peritura, cum morte eorundem. Ideoque nec substantiæ, licet substantiales, sive per modum spirituum substantialium. Nec proin etiam de numero accidentium, prout alibi tractatu de origine formarum demonstravi. Vita ergo belluina est ex lumine vitali, vivente & creatura inter substantiam & accidens neutra. Quæ entium neutralitas, Scholis hactenus ignota, data est ab etymo Patris luminum. Ita quidem, ut nedum faciat adurentem lucem Solis, splendoremque nitedulæ: sed & omnium omninò animatorum animas, quarum ipse solus vult manere usque conditor & herus.

NEXVS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1. A & ω. 2. Corpus est cadaver nihili, citra mentem. 3. Physica authoris longè remota ab Aristotelis traditis. 4. Ostendit veritatem hanc Intellectus Adamicus. 5. Per Orationem abstractionis Mens explicari deberet. 6. Narrat Author suas professiones quinque. 7. Ex quinto educit quinque conclusiones. 8. Connexus mentis tanquam nuclei, in sensitiva tanquam putamine. 9. Defectus ex anima sensitiva. 10. Objectio. Contra peccatum & meritum. 11. Responsio ad præfata argumenta. 12. Per exemplum Solis. 13. Corrupta natura, perpetuo gratiæ auxilio eget. 14. Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihilo creare. 15. Differentia conceptuum admirandorum in gravida.

PRæmissis jam quæ superius pro 1
immortalitate animæ scripsi, deinceps pro animæ cognitione, ad Dominum meum Iesum redeo, qui solus paternæ sapientiæ principium, interminans finis α & ω, sive scopus unicus, in quem tota omnium intellectionum claritas est, & terminari debet. Cognita namque mentis immortalitate, anima sibi debet innotescere, quantum potest. Siquidem cum anima corporis clavo Rectrix assideat. Nil 2
sanè in corpore (nisi cum Anatome sola, spectem cadavera) operæ dignum examinari potest, absque vitæ sive animæ cognitione. Enimverò

verò multoties mecum indignatus sum, velle concipere res externas & alienas: atque interim nesciri, quis sim ille, qui extra & sublimia contemplari audeo. Nondum intellecta enim imagine, quam mens præ se fert, nec quis, qualis, quantusve sit intellectus. Atque tandem, nec
3 quomodo formetur actus intellectualis. Quapropter mecum statui, longè aliam animæ cognitionem tradendam Christianis, quàm quæ hactenus à Gentilium Scholis est edocta. Quantum enim verbis explicari potest: tantundem quoque Sacra tradunt. Ac reliquum exercitando acquiritur gratis, per ipsam gratiam: Nec alium mens doctorem admittit, quàm illum, qui solus Pater atque magister vocari præcepit. Quia reverà omnis doctrina, quæ è præexsistente sensuum cognitione hauritur, procedit ab anima sensitiva, carnali, sive terrena (quamque ideo Apostolus Diabolicam vocat) illuminata quidem, at non ab ipsâmet Mente: quæ scilicet dumtaxat optat illuminari à sui initio, quod est supra naturam, & non à sen-
4 suum observatione. Quorsum spectat status intelligendi in Adamo, ante susceptam doctrinam sensuum. Noverat quippe essentias, & nomina animantum: quia Mens, in divina sui imagine, hæc intus contemplabatur dum volebat, ipsoque aspectu eadem memorabat. Sed postquam anima sensitiva subnata est, in quam Mens obvoluta immortalis, hujus suscepit vicariatum sola sensitiva, vix autem ab inde soporata mens expergiscitur: saltem non apertius aut vivacius, quàm dum mentali orationi incumbit: sive id fit, quod interim de se disjiciat frenos sensitivæ, vel demum quod Deus in solo spiritu adorari postulans, suas vocat de-
5 licias colloqui cum filiis hominum. Equidem oratio silentii, profundæque humilitatis intellectualis, alium, quàm jam me senem, ignarumque Medicum postulabat: Sed cum mentis physicam explicationem susceperim: sitque mentis essentia, quidditas, & natura physica, planè spiritualis, atque respiciens sui initium immediatum, & supernaturale: debui omnino mentis doctrinam edere, & explicare per ejus exercitia, ut homo ab operibus prodatur. Itaque veniam rogo, & mereor, si non pro rei dignitatè rem declaravero. Supplebit divina bonitas meos defectus per alium me digniorem. Antequam autem progrediar, sciat Lector, quod hactenus Scriptorem non invenerim, qui de penitiori mentis vacuo fundo, & fabrica sive de creatione idearum entitate, veritate, aut quidditate aliquid cogitaverit: sed potius hujusmodi doctrinam, velut anomalam, ignotam, atque desperatam, solaque admiratione in fumum tenebricosum sublatam, à tergo suspenderunt, nec amplius retro, ut neque introspexere. Primum enim 6
meos errores putando commissos, detegam; ac circumstantias narrabo, quæ me quandoque fefellere. Sciebam enim inprimis ex fide, esse nobis Mentem immortalem, excedentem ideo quaslibet naturæ potestates. Quippe quæ à DEO immediatè Adamo inspirata fuit: eadem quoque hodie fœtui ab eodem Principe vitæ inspiratur. Utpote in qua Regnum DEI sedem suam ex beneplacito stabilivit, & hactenus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, suisque Deitatis charismatibus locupletavit, præsentiaque sui, cacodæmonem exclusit. Pro qua nimirum Mente, mori dignatus est: non autem pro Angelo lapso. Sciebam secundò, ex naturæ cognitione, Bruta habere animas, plus minusve prudentes, & sagaces: caducas tamen omnes, atque in nihilum properantes: easque perire, non secus atque flatum. Lumen candelæ extinguitur, & in nihilum abit. Ideoque belluarum animas, non esse proprii nominis substantias spirituales: sed lumina tantùm viventia vitalia animantatorum. Quæ attamen à solo Deo Patre creantur, dispensanturque juxta exigentiam seminalium dispositionum. Sciebam tertiò, quod omnis anima caduca atque sensitiva, à seminibus occasionaliter & dispositivè tantùm emanaret: Ideoque nil similitudinis aut unitatis sortiretur cum Mente humana. Nam etsi à Deo creatæ ambæ: non secus tamen dirimerentur ambæ, quam sicut ens caducum, ab immortali deinceps. Vel sicut lumen per exsufflationem interiturum, à substantia quæ esset Deitatis lucens imago. Sciebam quartò, Quod in semine humano subessent dispositiones, & spes, ad ejusmodi animam caducam: non minus quàm in semine canino, ad viventem catulum. Sciebam quintò, Animam sensitivam (prout de vita longa, tractatu de introitu mortis in naturam humanam probavi:) in nobis subortam à peccato, atque permanere naturaliter deinceps, per successivam sexuum copulam: nec Mentem immortalem à natura, homine, ullisve mediis naturalibus fieri posse. 1. Eo quod esset substantia. 2. Quod- 7
que esset permanens, ideoque 3. Quod ab ente perituro nequaquam fieri posset. 4. Quod Mens idcirco è nihilo fieri debeat, per modum

omnium ſubſtantiarum, abſque auxilio naturæ cooperantis. 5. Quodque propterea ſenſitiva, ante peccatum non fuerit in nobis, ut neque
8 neceſſaria. Sciebam denique Sexto, Quod à tranſgreſſione deinceps, Mens eſſet alligata animæ ſenſitivæ. Eò quod in corpore, morti obnoxio, nil eſſet Menti propinquius, magiſque affine in quo ſederet. Quodque ea propter in lucido illo, vitalique initio, ceu diverſorio ſeſe demerſiſſet Mens, divinituſque annexa fuiſſet
9 uſque in vitæ periodum. Contuitus enim ſum ideo tot Amentias, fallacias, defectus, errores, hominumque perfidias, imo & cunctas inſanias, quæ omnem penitus Mentis uſum denegarent, ejuſque totalem abſentiam potius, quàm præſentiam ſuſpicari facerent. Cognovi ſeptimo, Animam mortalem à lapſu deinceps, ita Mentem ſuo obtenebrare hoſpitio, eamque cooperire deſidem, atque velut ſoporantem detinere: ut nedum actiones regeret corporales: ſed ita plerumque ipſam Mentis præſentiam obfuſcaret, ut nil prorſus expeditè hac vita, quaſi non amplius ſui juris eſſet, agere queat. *Lex enim eſt in membris noſtris, repugnans legi Mentis noſtræ.* Tandem controverſam inquietudinem ſubnatam ſenſi: quæ libertatem ac
10 gravamen peccandi nitebatur excuſare. Nam utcunque Mens vitalem continuo radium (utpote quæ nunquam feriatur, laſſatur, dormitve) de ſe ſpiret, in ſui vicariam ſenſitivam: nihilominus videbatur ſuis adeo facultatibus ſerva animæ caducæ, quod impotens ſit ſuo intellectu liberè frui: ſed inſanum ſenſitivæ lubitum concedere. Quapropter facile morborum ſqualloribus ſeductus, pronus deſcendi, quod cernerem ſerpentes, atque ſimplicia quædam, imò etiam domeſtica nobis excrementa, alterare omnimodò uſum Mentis: Poteſtates verò harumque functiones, prorſus conculcatas, & amentes, evadere, fierique beſtiis longè calamitoſiores, nos in tanta majeſtate, ſub imagine divinitatis conſtitutos. Incitabar enim ad hoc, Quod non videretur æquitati, aut poſſibilitati conveniens: Ens aliquod virulentum, caducum, & Mentis immortalitati impar, calcitrare poſſe imaginem Dei: ut omne jus atque prærogativam, pro lubitu rabientis canis, amitteret: eſſetque infimi poteſtas, dilatata ſuper excellentiam entis, deinceps duratione infiniti: Videbatur namque debere eſſe impaſſibile à caduco: quicquid per ſe eſſet immortale. Quinimo Mens Prudentis obſidetur plerumque à ſtultitia: quod quilibet ferè ſuo laboret vertiginis puncto. Irretitur namque quicunque amat, quod non eſt amabile, & qui inter amabilia non ſervat proportionem adæquationis: jam in hoc adſpicit plauſibilia, ut placida, cum affectu dementiæ. Sic enim Eva aſpexit pomum, ut pulchrum, ideoque ut placidum. *Statim tulit illud & comedit.* Idque tam eſt ſolitum, ut Sacra di- 11
cant, *Stultorum infinitum eſſe numerum.* In has enim errorum fallacias præceps ivi, quod adhuc neſcirem, quæ eſſet combinationis Mentis, & animæ ſenſitivæ neceſſitudo, atque vinculum. Enimverò, quia Mens connexa erat jam animæ mortali, ſtabat huic, jure hoſpitii, alligata. Adeo, quod etſi Mens ex ſe eſſet impaſſibilis: attamen quia, conjugali unitatis vinculo, atque toro, ambæ ſimul erant combinatæ: ſic ut anima mortalis, Mentis immortalis ſola frueretur vita: neceſſum fuit penitus, quod quoties anima immortalis pateretur quicquam à rebus caducis, noxiis aut ſibi hoſtilibus: idipſum conjugii parilitate, unitate conjugali, & ſociali hoſpitalitatis jure, ipſa quoque Mens etſi immortalis, conſecutivè quoque pateretur. Non quidem quod propterea caduca, vim ſortirentur ſuper ens immortale, ſibi ſupereminens, & fori alieni: Sed voluit Deus ſic mentem pati, quatenus hoſpitii incommoditatibus impeditam, ſuæ amplitudinis libertate orbaretur, auſcultaretque anguſtiis, atque anxietatibus ſui domicilii. Etenim vita immortalis Mentis communicatur animæ caducæ, ſedi, atque hoſpitio. Quæ vita tamen, (ut alioquin omne recipiens per modum, & capacitatem recipientis, recipitur) caduca fit in connexo, ſive in lumine caduco. Quæque ideo & à caducis conculcari poteſt, ut penitus vita exſuffletur. Ac tum Mens ſuo privata hoſpitio, non quidem extinguitur, vel annihilatur: ſed recedere cogitur, propter diſligationem & annihilationem ſyndeſmi. Quicquid ergo Mens ſubter vitam pati videtur, ſoſpes quidem ipſa manet: at non liberè ſua munia exercet: quia ſenſatio eſt in medio vinculi. Siquidem conſtans con- 12
ſideravi lumen Solis, maritatum ſplendori nitedulæ: ſic ut ex utroque unicum micaret. Ambo enim connexionis lumina, in nobis, non eſſe quidem lucentia lumina: ſed viventia ac planè vitalia. Vnum nimirum cœleſte, ac conſtans: alterum verò vermiculare. Tum denique finxi, Nitedulæ lumen maculatum, ſeu tinctum. Sive enim id proprio contingeret errore:

ſive

sive demum, quod cortex illi tinctus obtenderetur: Saltem lumen solare, quod perpetuò sibi constat, quatenus tincto jam lumini nupsisset, translucens per nitedulæ lumen, ejusdem labem atque tincturam velut assumit, ac velut patitur, non quidem quod Sol patiatur, sed ipsius dumtaxat lumen: quod actiones vitales edit, juxta deturbatos nitedulæ colores. Extinctoque tandem nitedulæ lumine, solare lumen perdit conjugem, & abit in primum sui fontem, ut de præstitis muniis rationem det. Sic nempe mens tolerat invita omnes insanias sensitivæ, quas carnis sordes illi obtendunt: clarumque intellectus jubar, nequiens penetrare sordes, pessumdatur.

13 Etiamsi in sui radice sit penitus impassibile. Quod autem jam de vita dictum est, id ipsum de aliis Mentis functionibus est interpretatum. Certum interim ac manifestum, Quod sensitiva ut mentis sedes: ita ejusdem immediata pedissequa. Cui cum sit delatum regimen à lapsu deinceps: ideo in se transsumit per indebitam assuetudinem, omnem mentis energiam. Non secus ac quis manu sinistra panem scindere assuetus, vix potest dextera eundem dividere. Itaque mens ordinariò assueta consentit, quæcunque compartrici patino vitæ radio, anima sensitiva brutalis, amplitudine suæ libertatis & consuetudinis licentia, patrat. Quapropter in omnibus & per omnia hujus peregrinationis itinera, egemus auxiliis gratiæ divinæ, pro quibus sæpe indies orandum: Ne inducamur in hospitii nostri tentationes. Quod distinctius patet, ubi mens operatur, distinctis planè palæstris, ab anima sensitiva procul dissitis. Quorsum primò consideratur vis animæ sensitivæ imprægnatæ: quomodo nempe ope radii mentalis (nam ut mens est imago Dei: ita etiam aliquid ex nihilo soloque nutu, quandoque creare satagit) creet, solo appetitu, verum cerasum ex-

14 tra lignum. Imprimis indubium est, quod ejusmodi cogitatio sit appetitiva, vel formidans, &c. nondum discursiva, multoque minùs nuditer soli menti subdicta. Deindè cerasum sic productum, est verum: non autem sola cerasi macula. Siquidem quotannis colores mutat statis circuitibus, quibus arbores suos fructus colorant. Inde enim actio imaginantis Gravidæ manifestior fit, seseque extra censum solius maculæ extricat. Dum mulier, cernens Bruxellæ in foro aliquem capite plecti, mox parit fœtum decollatum, cujus caput juxta truncum reperiebatur. Idque alibi recitavi accidisse in brachii & manus amputatione: ubi tamen brachium, vel manus, non fuere reperta. Saltem actualiter & verè operatur anima sensitiva in homine radio mentis illustrata: ideoque illud non usque adeo in brutis est obvium. Quodque si non pluries contingeret, facile à criticis in suspicionem pacti impliciti cum cacodæmone conjiceremur. Etenim quia non sola hæc operatur sensitiva; sed radio mentis immortalis illustrata: Idcircò est quædam creationis similitudo, quæ ab imagine viva sui creatoris editur: neque iidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola nimirum passionis conceptione, cerasum ex nihilo creatur in fœtu, ea parte, qua prægnans foris manum admovet dexteram, si dextera est; vel sinistram, si sinistra fuerit. Eo quod ista manus solita sit deferre animæ imperia. Creaturque simul totum ens seminale Cerasi, extra suum lignum, & quidem perfectum: non autem sensim per ætates accrescens, prout alioquin in arbore. Vbi cerasus post aliquot annos, suos edit fructus. Ast extemplo, cerasum in utero, vel mus fabricatur, &c. Quæ vis fabricans requirit visum, & insuper perturbationem, &c. ut designetur vis conceptus animæ: non autem discursuum opus. Nec est enim vera isthæc creatio. Quia non 15
sit materia nova, vel ex nihilo: sed est creatio transmutativa unius in aliud, ac penè instantanea. Quæque dum jam in conceptu est creata ente ideali, & vestita in spiritu vitali matris, mox per manum designatur locus, quorsum deferri & depingi debeat. Cujus manus defectu, perit haustum cerasi sigillum, atque annihilatur creatio. Idque in appetitivis. Alioquin in gestis formidabilibus: quippe tantò potentioribus, non requiritur directio manus maternæ. Amputatur scilicet manus, vel brachium fœtus, etsi manus matris quieta manserit, nec reperitur inter involucra, prout caput. Prout & dum fœtus transmutatur in monstrum. Sed in bestiis informidabilibus requiritur manus, loci designatrix pro fœtu, ut totus immutetur. Estque in istis formidabilibus diversa ratio. Eò quod in uno ostendatur solus actus, & in alio ens creatum. In illo enim prætendit ablationem solam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creando. Est denique in hujusmodi istud universale, quod mater efficiens non intendat pro suo fœtu id facere: adeoque non in se, sed in suo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris concipientis appetibile, vel horribile. Præcedit sed conceptus aliquis plausibilis, vel timorosus, cum appetitu, vel aversione.

ne. Sequiturque inde statim appetitus conceptuum, cum desiderio vel pavore. Quæ hoc loco sic dilatavi, ut imaginis divinæ potestas similitudinariæ creationis, nos deducat in similitudinem creandi amorem divinum in mente. Dum ipsa nempe proprio motu, nec solo sui radio in animam caducam dispersò, (prout in gravidis jam relatum est fieri) proprioque optatu, intus totaliter in Dei amorem fertur. Ah utinam eò ducamur?

ASTHMA ET TVSSIS.

1. POri Pulmonis, & nervorum patent, quamdiu vivitur. 2. A capite nil ad pulmonem depluit. 3. Capiti in Asthmate malè applicari remedia. 4. Quis Vulcanus Corruptor. 5. Quo errore dulcia remedia, & Illinctus, sint introducta. 6. Probatur quod dictum est. 7. Census medicamentorum usualium ordinariorumque. 8. Remedia Tussis, & Asthmatis, non distinxere. 9. Duplex Asthma. 10. Calamitas sexus muliebris. 11. Incogitantia Scholarum. 12. Vana tentamina. 13. Activitas uteri, in Asthmate. 14. Quomodo regat & regatur Vterus. 15. Hostis in utero. 16. In distinctione erratum. 17. Mulier bis patitur omnem morbum. 18. Subdivisio Asthmatis. 19. Ignoratum Asthma hactenus. 20. Cur medici audiant, qua audire nollent. 21. Historia Consulis Asthmatici. 22. Historia juvenis nobilis venatoris. 23. Historia Canonici 24. Historia monachi. 25. Historia civis. 26. Historia sexagenarii. 27. Indagatio nidi in Asthmate sicco. 28. Nidus cur in Duumviratu. 29. Asthma cur Epilepsia pulmonis. 30. Qualitas veneni Asthmatici. 31. Historia Comitissa. 32. Locus veneni alius in Consule, quàm in Venatore. 33. Semen & fructus Asthmatis, quomodo differant. 34. Cur subitò invadat. 35. Cur Asthma siccum sit extra defluxionis suspicionem. 36. Capiti non applicanda remedia. 37. Remediorum census. 38. Notatur Paracelsi paragraphus de Asthmate. 39. Remediorum dolus in quo sit. 40. Propria Asthmati remedia. 41. Causa uterini Asthmatis sunt per accidens. 42 Historia Prapositi. 43. Asthma inter siccum & humidum, ambigens. 44. Artificia Asthma humidum causantia. 45. Asthma humidum ab haustu Endemien. 46. Historia Asthmatici statim suffocati. 47. Indicium erroneum adnati Pulmonis. 48. Anatome malis fundata principiis, sapè ludicra. 49. Vnde mors, & repentina suffocatio. 50. Notabilia circa Asthma sexagenarii. 51. Probatur ab esitatis nocuis. 52. Quod istud Asthma ex Splene fuerit. 53. Ratio Scholarum rejicitur de motu acclivi in Asthmatico. 54. Aporrhoë quadruplex. 55. Examen per Regulam suppositi falsi. 56. Subterfugium. 57. Considerationes aliquot, pro quastione proposita. 58. Ratio per conjecturas sumta. 59. Signa confirmantia. 60. Asthma humidum. 61. Differt à comite Tussi. 62. Quibus de causis surgat. 63. Asthma promiscuum. 64. Remedium appropriatum tam humido, quàm sicco. 65. De Tussi ex gravedine, sive Coryza. 66. Cur mucus in decursu Coryza variet. 67. Observationes aliquot. 68. Pro Tussi non descendere phlegma è capite ad Pulmonem. 69. Remediorum altiorum census. 70. Historia senis stertentis. 71. Authoris opinio. 72. Decisio quastionis qualis. 73. Adprobationem accurrunt ambo Custodes, simul cum historia Laticis. 74. Quantum & quousque Canterii usus respondeat. 75. Potuum desiccantium applicatio. 76. Eclegmatum consideratio. 77. Fumi sulfurei connexio potui.

D Catarrhi nænias quia translatum est Asthma, sitque affectus non cognitus, & vix sanatus hactenus. Idcirco particulatim de Asthmate scribere cogor. Quorsum repetenda sunt quædam ex
prædictis. Nimirum Pulmonem poris per- 1
vium, quamdiu vivitur, non secus atque nervos omnes. Quod inprimis patet in opticis, si uno oculorum clauso, spectetur pupilla alterius grandescere. Ast in morte clauduntur, quæ alioquin in vivis sunt pervia: peritque visibiliter, lumen ex oculis morientium, quod clausis opticis cesset desitque spiritus visivus eò defluere. Hoc ipsum jam sua ætate noverat Hippocrates: ideoque corpus totum perspirabile
& conspirabile declaravit. Deinde, jam sat de- 2
monstratum reor, à capite nil decidere in Laryngem, vel Pulmonem, quod frequenter & copiosè tamen, per tussim exscreatur, adeò ut nec locus fictæ distillationi, vel Catarrho, sit integer. Verum quicquid Tussis ejicit, id fieri in cannis Pulmonis, vitio proprio. Itaque hactenus esse erratum, propter ignorantiam partis mandantis, patrantis, & recipientis, & propter materiæ, modique fiendi, incogitantias. Nec mirum idcircò, & in sanando actum nihil.
Quippe capiti adhibita remedia, ne faceret, ne- 3
vè mitteret, vel sponte propria, laberetur in pulmonem materia, quæ nunquam in capitis fuit potestate: At penes ipsum pulmonem constanter fit. Steteruntque ideo ægroti absque medela: quod omnis medentum cura versaretur partim circa insons in hoc morbo caput, partimque circa præcautionem, atque faciliorem sordium ejectionem. Non autem circa emen-

emendationem illius Vulcani Corruptoris, qui fabricat ex bono Pulmonis alimento, præfata phlegmata. Nimirum causarum priorum ignorantia, fecit Scholas perpetuò ad effectum, ac posterius, suas dirigere medendi intentiones.
5 Nam dum animadverterent, potus & cibos rectà ad stomachum deglutiri: nil autem Pulmonem versus deflectere, excogitarunt dulcia, quæ expectorationi inservirent, quatenus fau-
6 cium glabritiem facerent. Tum dein syrupos crassiores invenere, utpote quos putarunt sensim illingendo, majori jure ad Pulmonem pro parte illabi. Atqui iterum oscitanter omnia. Nam inprimis In hoc, capitis, ac dein suarum thesion, oblitæ Scholæ sunt. Tum denique non consideraruut, quod si ejusmodi eclegmata ad pulmonem intrarent, plus angustiarum & molestiarum causatura, quàm ipsæ sordes ibidem restagnantes & fabricatæ sensim. Saltem malum malo accumularent novo. Non enim quicquam proficerent ibidem, nisi quod obstipationem, multa viarum angustia, angerent, an-
7 xiamque redderent de cætero. Eo præsertim titulo, quod rosæ, farfara, pulmo vulpis, saccharum, &c. nequicquam respondeant Indicationi curativæ. Utpote quæ oblæsæ facultatis commutatricis redintegrationem dumtaxat postulat. Quæ verò faciliorem expectorationem respiciunt, morbum à tergo, ejusque effectus tantum adoriuntur. Cum igitur, qua parte arteriæ asperæ extrema desinunt, spirantque in thoracem, Pulmo pateat: satis liquet, quod in Asth-
8 mate eorundem pororum sit strictura. Insuper adhuc errant, quod remedia Tussis nequicquam differant à remediis Asthmatis: dum tamen ambo immensum & omnifariam distent in radice,
9 & causis. Est itaque duplex Asthma. Unum quidem muliebre, ex solo uteri regimine pendens: alterum verò promiscuum, utrique sexui com-
10 mune. Misera certè utrobique fœmina, quæ negotiis penè omnibus exclusa, simplici tamen cujusque speciei morbo, non sat luit. Est enim Asthma hoc tam frequens huic sexui, quod omnem uteri Arithmum (qui permultiplex est) Scholæ dicaverint uteri præfocationibus, unoque velut capite, ingens volumen morborum præteriisse voluerint. Vidi enim frequentes, quæ suaveolentium odore, præter Cephalalgias, & comminatas syncopes confestim in extremam respirandi difficultatem inciderent. Aliàs quoque observavi, quæ spirante Borea, statim, vel in hypocaustis, Asthmate plecterentur insontes. Denique & alias, quæ ex ira, nuncio tristi, potu sacchari, vini Hispanici, &c. vel etiam objurga-
tæ, luctuoso mox Asthmate corriperentur. Et- 11
enim Scholæ, semper tantum circa actiones corporales versatæ, suosque proin venerantur perpetuò humores, pituitam utrobique incusarunt, depluentem scilicet in Pulmones. Quod ex utero tetri adscenderent vapores, qui tam de se, quàm aliunde è stomacho, suscitarent consocios halitus, undè exprimerent omnem muccum expectoratum, Asthmatis authorem. Scholæ enim dedere vaporibus tam noxiis salvum conductum, quaqua versus penetrandi: quorsum nempè aëri non est liber transitus. Quod patet in anhelitus voluntaria compressione, sive de-
tentione. Imò quanquam hæc locum tantùm 12
habeant in Asthmate humido, eadem tamen ignorantia non destiterunt, frustranea quælibet tentare, per enemata, phlebotomiam, cauteriaque, & solutiva, ut fictorum vaporum revulsioni satisdarent, etiam in Asthmate sicco. Negle- 13
xerunt itaque, quod uterus, actione regiminis, modoque penè influentiali, ad nutum iræ, tristitiæ, pavoris, &c. præfatos pulmonis poros, qua in thoracem desinunt, obstipet, mortis instar, perindè atque luna, solo adspectu, aquis præsidet, eo quod uteri vita atque potestas toti imperet mulieri. Cui videl. proin, aliud quàm viro, mentum, ingenium, caro, pilus, sanguis, &c. Iterumque cessantibus furiis, & exundationibus præfati regiminis, confestim libera restituitur respiratio, ac plerumque citra notabilem exscreatio-
nem. Nec enim uterus vaporibus tenus: sed 14
mero regiminis imperio, totam regit mulierem, cum sit peregrini hospitis instar, à corpore non nisi alimentaliter dependens, prout viscus ab ar-
bore, cui innascitur. Cæterùm uterus quadra vi- 15
vit propria, nullumque sibi, præter animi pathemata, hostem novit. Quapropter non servit animæ: sed in importunum perturbationibus animum, non secus atque in corpus furiendo, sævit. Solæ namque perturbationes animæ, uterum in diversos furores agitant: adeò ut nunc in nervos, tum in intestina, ossa, viscera & membranas crudeliter ferociat. Cor item caputve, sensus ac mentem succutiat. Vidi namque non rarò tendines, magno cruciatu convulsos, spontè extra locum prosilire, miras quoque musculorum convulsiones, ingenti ejulatu concitasse, resolvisse: imò & ipsamet ossa seriò dislocasse. Observavi sic quoq; Apoplexias, Paralyses, Caducos, Ictéros, Hydropes, tormina, hemicraniam, amentias, multamque morborum tyrannidem ex u-
tero provenisse. Quæ prout à Scholis, virilibus 16

remediis sunt frustrà tentata, neglecta dicam, atque ad solam Asthmatis præfocationem relata quodammodo: quasi singulari prærogativa solum guttur utero obediret. Multa profectò commiseratione dignus sexus, in adjutorium magnarum necessitatum nobis datus: ac quasi
17 proindè multiplici ærumnâ dignus. Siquidem semel omnes propemodum morbos patitur ex utero, iterumque eosdem quatenus homo, duplices corruptæ naturæ pœnas, insons atque devotus sexus, per misera individua muliebria, tolerat. At felix saltem, quod tribulationes patienter ferat atque Dei filio hactenus propin-
18 quior. Est ergo Asthma alterum, utrique sexui promiscuum. Subdividitur autem iterum Asthma, in siccum & humidum, sic ab excretis censum. Steterunt hactenus causæ Asthmatis, ejusque fiendi modus, in Scholis ignorata. Ac con-
19 sequenter mansit insolita Asthmatis sanatio. Sit testis atque judex Deus inter me, & Humoristas, quantum commiserer ægros malè exceptos, sub infaustis inscitiæ obsequiis: atque tandem spe truncos, nummoque emunctos miserè deseri. Id est, sæpè deludi. Agitati namque frustraneis tentaminibus, stupuere mecum, tam ignavam opem, à tot seculis & bibliothecis, peti.
20 Ubi interim non raros à vetula, vel agyrta, sanatos vidimus. Obdormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægrorum. Etenim horum ejulatus audiunt quidem; sed cum Levitis transeunt in Iericho: quodque audire nollent, audiunt idcircò inviti. Infaustas nempè indies sibi fieri morborum clientelas. At nec proindè vel unguem à prædecessoribus recedunt, ut semel, de proximi vita sibi tradita, seriò pensitent. Adstipulari enim veteribus, atque cœcis ductoribus, in ignaviam cessit: proindè nec erubescunt amplius, incurabiles decernere, quotquot phlebotomo, solutivo, sudore, clystere, cauterio, thermis, potu acidulorum, id est, vires diminuentibus, non palliaverint. De Asthmate autem nunc, atque primum historias aliquot notas describam. Qui autem me sequentur, eadem scrutabuntur melius atque felicius.
21 Consul magnæ urbis, quinquagenarius, liberalis potator & vir fortis, de scala in navi, lapsus in humeros, & occiput dudum syncopizavit. rediens in se, per menses octo, benè se habuit. Inde febrim leviculam passus, per dies aliquot: Compotationes deserit, quia febri Asthma illum corripuit. Accessus singuli, per dies & noctes aliquot, continuò minabantur strangulatum. Finiunt autem, citra manifestam exscreationem. Ast nox, insultum Asthmatis præcedens, insomnis, inquieta, cum oris ariditate, febrili admonitione, lotii mira abundantia, ac plerumque tribus secessibus, importuna. Sequenti dein manè, unico velut insultu, anhelitus, quasi præciditur abrupto filo, humeros, respirando ut alas attollit, utramque manum ad lecti spondam premit, quo humeros facilius altiusque elevet. Vultus rubet, & oculi prominent. Sicque insomnes aliquot dies & noctes transigit, & cum suffocatione instanti continuo luctatur. Tandem exacto paroxysmo, rectè valet, edit, ambulat, scandit, venatur, equitat & itinerat. Imò nec meminit sibi unquam in vita doluisse caput, aut tussibus obnoxium pectus.
Iuvenis annorum 24, nullo sanitatis aut vitæ 22
errore contaminatus, studiosus, nobilis & venationi quoque incumbens. Hinc nempè pedibus cursuque velox. Hic enim Bruxellas veniens, itinere trium leucarum, à cœna moderata, cum sorore, primùm corripitur Asthmate, totoque triduo, suffocationis metu, laboribus & sudoribus inter mortem agonizat. Mox dein restituitur sine sputo, celerque benevalens suam repetit domum. Dein toto biennio decumbere non fuit ausus: sed sedens juxta focum, totis pernoctat annis. Etenim si decumbat, mox sopitum Asthma expergiscitur. Subinde etiam paroxysmus minatur, imò incipit; at non pergit: una quoque vice crudelius affligit, quàm altera. Exacerbatur lunæ stationibus, ut & aeris tempestatibus, quas etiam ideò præsentit, atque præsagit. Æstate saltem sævius atque sæpius infestat accessus quàm hyeme. Imò hodie frequentius atque crudelius urget, quàm primo sui initio. Diebus autem intercalaribus ambulat, currit, equitat, venatur, atque cætera sanorum munia ritè obit: sed noctu non audet decumbere. Montanis locis pejus se habet, idcirco Bruxellis vix pernoctare audet. Porrò antè paroxysmum aliquot horas, saliva ipsi salsa evadit, sentit dentes, ac gingivas sibi contrahi, intestina quoque magno mugire murmure: Dolere utrimque latera: itemque copiosam, frequentem, & aquosam reddit urinam: ac liquidior ipse alvus solvitur ter quaterve. Postremò, statim velut sibi injecto laqueo, Asthma illum apprehendit, vice singula, minatur præfocationem toto accessu. Sub finem tandem, quatuor aut quinque spumosa sputa, facilè absque tussi exscreat, liberaturque mox velut ablato laqueo.
Futuram autem paroxysmi feritatem, ex ma- 23
gnitudine prægressorum signorum, dimetitur

Cano-

Canonicus quidam, vir consistentis & viridis ætatis, tota æstate propemodum Asthmaticus: totaque hyeme liber. Sed qua statione Asthmate premitur, toto prurit corpore, squamas dejicit albas, ac speciem Lepræ exhibet. Matrem pari pruritu laborasse, ut & sororem dicit. Illam quidem sic occubuisse. Hanc verò sponte curatam à secundo partu.

24 Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula Laïcus, occupatur diruendis ædibus. Atque deinceps quoties locus aliquis verritur, vel aliàs ventus pulverem excitat, mox concidit ferè præfocatus. Mente quidem constat: sed penè præcluso anhelitu jacet moribundus: tantumque deinceps cubat sedens. Dumque pisces oleo frixos (pro ordine, & appetitu suo) edit, ruit extemplò, anhelitu privus, sic ut vix à præfocato distinguatur. Dicit se sentire signa instantis Asthmatis, quæ alter venator refert: Parique se symptomatum prænuncio certiorem fieri, de futuro accessu, ejusque atrocitate. Id scilicet, dum Asthma sponte, & non à cibis aut pulvere irruit.

25 Civis quidam, vir cordatus ac prudens, à Magnate, opprobrio & publica injuria affectus: cui ne verbum respondere poterat, absque timore ultimæ ruinæ: Subticens dissimulat, atque tolerat contumeliam: sed mox abindè Asthma oboritur, quod alioqui benè valenti, magis indies ingravescebat toto biennio. Tandem sub finem Hydrops moderatus, illum paucis diebus extinxit.

26 Puer quidam, mox à cunis cum quartana, toto biennio dimicat; præterque spem omnium, per crisin, multasque sedes, convaluit. Licet arduo comitiali, pro mortuo habitus. Adolescens & Iuvenis, fat agilis fuit, sed temeræ valetudinis. Mox à Iuventute, sensit in cursu, se justo nimium anhelasse, quod vitæ, commoditatibus saturæ, tribuit. In virilitate, sensit moderatum tripudium, anhelitu breviore justo se luere. Circa annum quinquagesimum autem, manifestè suspicatus est se Asthmaticum: Idque manifesto auctum sensit circa sexagesimum. Etenim ab infantia, lienem habuit notabiliter offensum, atque subinde dolentem. Ita ut equitatio unius diei molesta foret, ob succussionem Splenis: atque potissimum defatigabatur, si cursu veredarii diem transegisset. Porrò, comitialis ille, quanquam non nisi gravioribus de causis se proderet, aliàs per aliquot annos sopitus: non erat tamen convulsivus, verum instar deliquii animi. Sentiebat autem gaudium quoddam, circa orificium stomachi, mox corruebat. Rara ipsi quidem tussis; sed imò ab adolescente exscreatio frequens. Sputum autem habebat, guttulas subcœruleas, liquato tragacantho similes. Sputa rara, tota æstate: frequentiora sub frigoribus, adeò ut ingravescente senio, tota hyeme screatus plurimus ipsi esset. Tandem jam totus Asthmaticus, uno anhelitu totum psalmum De profundis perlegit, non citato sermone, modo sederet. Deambulat etiam in plano per leucam sat celeri passu: sed si plateam, vel sensum acclivem, moderato scandat gressu, confestim salivat, anhelat, thorax angustiatur, cor subinde palpitat, inordinato interruptim pulsu. Lingua retro ad fauces arescit, & circa dentes spumescit. Cæterùm genua penè labant, cum Asthmate, & juxta mensuram ejus, magis minusque; cum tamen ante Asthma, totum crus agile & validum esset. Cæterum sedendo, aut stando, imò domi obambulando, nunquam anhelat, si non scandat. Quoties largiori cœna refectus est, noctu anhelat, contrahitur thorax, & stertit Larynx murmure quasi continuo, sputoque gurgulio tinniret. Quæ cuncta sedendo, mox sopiuntur, exscreatque longè facilius aliquot phlegmata, quibus expeditis, recumbit iterum. Parca autem cœna, ut stomacho quietem dat; ita & pulmoni pacem. Percipit autem, sibi hoc Asthma nidum habere, ac primitivum fontem, loco inter os stomachi & umbilicum medio. Hæc sic ad longum protraho, quo semina Asthmatis sint manifestiora.

Enimverò tam in Consule, Cive & Venatore, quàm in Canonico, stat Asthma in semine virulento, quod spiritum alicujus visceris, pro radice atque diversorio, est nactum. Seminis autem illius proprietas est, contrahere poros pulmonis, quibus anhelitum in thoracem transmittit. Cujus constrictionis necessitas apparet statim in dentibus atque gingivis. Afficit namque totum, quia dispergitur in organum toti commumem Archeum. Renes ideò enim emulgent lotium, alvus solvitur, mugiunt intestina, sanguificatio cespitat, cor palpitat: atque tandem pulmo contrahitur, non secus atque Scrotum, sub assellandi cupidine. Est autem nidus Asthmatis in Duumviratu, (de quo agam tractatu singulari) undè videlicet totius moderamen pendet: nam alioqui malum non sedet immediatè in spiritu influo: quod scil. unica accessione terminaretur: etenim nisi stabilem intus radicem obtinuisset, non repeteret, uti nec perseveraret. 27 28

 Tum

Tum denique character mali, qui in stabili parte tantisper dormit, non videtur alibi stabulari posse, quàm unde regimen corporis pendet, adeoque & cordis praerogativam assumsit. Est ergo Asthma, in hoc Epilepsiæ simile, quod licet non mentem feriat, non contrahat nervos, aut syncopen conciter: dormit tamen in aliqua sede, unde tandem, contagione quadam Archeum inquinans, si non nervos, saltem pulmonem contrahat. Respicit nimirum singulariter illud viscus: Imò licet pari passu, venas, renes, & jecur contrahere videatur: non est tamen horum tam manifesta læsio, qualis in præfocando sentitur. Quæ cuncta adhuc clarius constant in Cive & sene sexagenario. Hinc namque ab infantia, lienem male affectum, simulque epilepticos insultus, retinuit: pulmonem aliàs sat liberum. Ille verò, per agoniam pudoris, iræ, vindictæ, & rationis imperantis modestiam, ostendit viscus sibi læsum, in quo primi conceptuum motus stabulantur.

29 Licet itaque libertate philosophica, Asthma nominare caducum pulmonis. Est quidem nidus ejus in Duumviratu; morbus totius quoque quatenus membra cuncta commovet, ante accessum, adeoque & spiritum, totius rectorem, concutiat. Attamen, in area thoracis fructificat, respicitque singulariter ipsum pulmonem, velut suæ proprietatis scopum, & objectum proprium: è veneno fit iste caducus pulmonis, quod proprietate sua Pulmonem afficit, non secus atque cantharis lotii organa. Venenum scilicet

30 aliquod est, quod caput, totumque hominem, in epilepsiam sternit, multoque insolentius, atque mirabilius, quàm quod Pulmonem stringeret. Affectus tamen raritas, non ausa est compellere ad epilesiæ cujusdam positionem. Cum tamen interim, quicquid epilepticum adultum sanat,

31 sanet etiam Asthmaticum. Ex utero etiam vidi surrexisse virus, quod nil præter gulam stringeret, sic ut à trimestri vix quicquam deglutiret matrona illustris. Accessi, malum cognovi, & confestim sanavit illam Dominus. Præ macie enim & fame, continuo caduco infestabatur, & à 37 diebus secessum unicum habuerat ad glandis magnitudinem. In Consule quidem consistit virus in liene, ideoque cum febri incepit, incipitque semper, quod febrilibus initiis fuerit ibidem confermentatum. In venatore verò circa os stomachi, cumque eum apprehenderet, fuit à febrilibus initiis immunis. Adeoque & suum paroxysmum inchoat per modum caduci, estque etiam quotidianus ejus insultus, quod cordis rhythmum exprimenti visceri, sit concentricum fermentum sui Asthmatis. In hoc ideò confabulatur cum excentricitatibus tempestatum, in eo autem non tam promtè illis auscultat. Vtrobique enim exspectare debet sui maturitatem, & commistionem cum spiritu totius. Ideoque montana & æstiva loca maturant, festinantque eruptionem illius seminis: quod in alio hybernis & paludosis conditionibus facilius erumpit, aliàs dudum silens, utpote requirens sedem febrilem, quæ impactum venenum festinat, maturatque ad suæ eruptionis periodum.

Quare proprie loquendo, ipsum semen est Asthma, & caducus pulmonis, licet sileat dudum. 33
Dum autem ad maturitatem provectum est: jam est pomum illius arboris, radicis, fructus, accessus & productum latentis Asthmatis. Et 34
quia in actum surgit vi regiminis vitalis, atque per modum influentiarum, hinc subitò, non secus ac collo injectus laqueus, invadit. Asthmaticum namque æstimo, tam extra paroxysmum, quàm intra: eò quod ipsi insit verum Asthma: Prout pyrus tam pyrus est hyeme, quàm in autumno, dum pyra habet. Reor interim satisfa- 35
ctum unicuique, quod saltem præfata Asthmata, suam non debeant originem defluæ pituitæ in pulmonem, aut putatitio Catarrho, cum repente invadant, & solvantur absque manifesta exscreatione, quæ pulmonem sic potuisset exercuisse. Imò si quid fortè sub finem exscreetur, atque tantillum. Id non prioris, aut causæ occasionalis rationem subire debet: sed potius producti vicem habet; ex magna scilicet coarctatione, & intempestiva injuria pulmoni illata.
Quapropter crudelis sim, si capiti catarrhoso, 36
vel stomacho evaporanti remedium proposuero. Discet hinc ergò, quisquis vir cordatus & christianus esse volet, frustraneas in Asthmate (præsertim sicco) expectorationum sollicitationes, per illinctus, loch, syrupos, per Phlebotomiam, ac solutiva, per Chinæ, Zarzæ aut Sassafras potus (quos falsò exsiccantes nominant) 37
perque diætæ parsimoniam, sudores, balnea, cauteria, ut scilicet antecedentem, aut conjunctam Asthmatis causam, è stomacho sublatam, vel alioquin è capite depluentem materialiter, sistant, revellant, evacuent, consumant, vel avertant. Frustraque ideò indistincta remedia quælibet, tussibus hactenus pari indiscretione tributa, atque fortunæ evanidis eventibus explorata, vanas demum in tanto malo, florum sulfuris mendicationes, utut variè sublimatorum: hincque extracti lactis, & tincturarum fucata remedia. licet

licet cæteris hæc audentius, & speciosius promittant, spemque injiciant, tanto apparatu verisimiliorem. Intellexi itidem, vini, cum tussilaginibus, & pneumonicis remediis, vanas con-
38 fermentationes, & pollicitationes. Cognitaque mihi causa, tum demum, Paragraphum Paracelsi de Asthmate, in Authoris jactantiam stabilitum, perspexi, cum suis medelis, è tartaro, sulfure, melisso, &c. Sed his insulsiora inveni, errhina, veterum apophlegmatismos, crocufas, & id genus alia. Immania saltem, solutiva, & Phle-
39 botomiæ. Quia virium dejectiones. Fateor quidem ejusdem technis, accessus leniri subindè, vel protelari, & dilatari, idque me olim fefellisse. At post, mearum stoliditatum me seriò pœnituit, Agnosco me larvas, & pallia, tum morbis obtendisse, sanasse neminem, delusisse verò quotquot se meæ ignorantiæ confisi sunt. Postquam ergo ab ignorantiæ vulgaris procellis, ut inutilis spuma ad litus ejectus starem, sum impensè demiratus quod Scholæ, tantorumque ingeniorum acumina, falsis priorum persuasionibus, nondum valedicere po-
40 tuissent. Cum Asthma nullo unquam remedio circumcidatur, nisi remedio arcani, quod per totum penetret omnes corporis semitas, ut nil relinquat intentatum: adeoque unico medio caducum cum Asthmate everrat, & quicquid immediatè in corporis latebris alicubi sedem fixit. Podagram, & similes morbos excipio, immediatè in vitæ spiritu diversoria nactos. Cumque interim meam vilitatem, coram tam magnis ab olim ingeniis, seriò stupefactus perpenderem, non potui nòn, quin statim procidens in faciem, laudarem, in oratione silentii, Patrem luminum, quod parvulis dedisset scientiam, quam Sapientibus hujus mundi occultarat. Cum non sit volentis, currentis & laborantis: sed solius miserentis Dei. Cui in æternum sit omnis honos & gloria.

41 Quod autem odores suaves, tristitiam, item dulcedines, Asthma facerent; nolim intelligi, quasi ex illis causis per se Asthma fieret. Cum in aliis mulieribus, eadem sint grata, & innoxia: in aliis verò, loco Asthmatis, hemicraneam, palpitationes, & syncopes pariant. Nam singula ejusmodi proveniunt ex singulari amentiæ uteri-
42 næ furore. Presbyter quidam dives, & bonæ vitæ, annos juveniles nunquam Venere aut Baccho triverat, anno 38 repentè raucescit, sensim tonum & vocem amittit: verbaque tantum formata per anhelitum expressit. A raucedine, totus anhelosus, post annum moritur. Dissecto pulmone, invenitur sinistri lateris lobus posterior, durus, & è pumice lapidescens: intusque, quasi grumus per pulmonem occaluisset. Vbi 43
autem aspera arteria, in quatuor lobos dispergitur, grumi caseosi erant, inter cartilaginem, & pumicem medii: pluresque ejusmodi lapilli, sparsim per pulmonis regionem, visi. Perpetuum hic bonus vir Asthma, non autem recurrens tolerabat. Sputa tamen non excedebant. Vltimæ enim digestionis alimentum, à fermento alieno coagulatur, unde Asthma rarum; inter humidum & siccum, ambigens. Fossores, Fuso- 44
res metallici, Separatores, Monetarii, Chymistæ, itemque Artifices, Chrysulcæ, Cerussæ, Minii, viridis æris, Cinabrii, Deauratores, &c. mox omnes Asthmate corripiuntur, quia inspiratum Gas, cum acre, canales laryngis vitiat in sexta digestione. Vnde fit, quod loco assimulationis nutrimenti, totum degeneret in excrementum, juxta conditionem fermenti transmutantis. Quo detento, atque subsistente, clauduntur præfati canales. At quia ipsa digestio sexta labem contraxit in sui potestatibus vitalibus, ab endemici impressione, vel ejusdem adhæsione reali, Ideò quotidiè, imò & in horas, novum ejusmodi excrementum subnascitur, in mortem usque. Quæ præ foribus adest, ubi excremento nato non sufficit vis expulsiva, explodendi per tussim. Ideoque tum Asthmate præfocantur. Nam & quorundam mineralium Gas, ex proprietate statim suffocat, non secus atque crypta sicula canem. Fumus namque Mercurii (qui utut larvatus, semper est tamen Mercurius) laryngem statim præcludit & constringit. Etenim, quia veneno horridus, statim sese fauces contrahunt, ab hostis præsentia. Saltem omne Gas nocuum, suo in- 45
spiratu, Pulmonis digestionem vitiat: sordesque istæ, testes illatæ injuriæ, statim tragœdiam ad Epilogum traducunt, si tenacius adhæserint, quia nova sordium soboles continuò subnascitur. Hausto igitur veneno Endemici Gas, succumbens Pulmo, mox Asthma parit. Sic quoque insigne frigus, quatenus viribus pulmonis superius humidum Asthma parit, quia digestionem ibidem perdit.

Asthmaticus alius repentè suffocatus, licet 46
sputa rectè ejiceret. Quæsita est causa per Anatomen. In pulmone non reperiebantur excrementa, nisi paucissima: sed lobus dexter ponè, pleuræ adnatus erat. Medentes nodum rei reperisse contenti. Ecce, inquiunt, necis repentinæ causa. Non enim pulmo se movere potuit,

47 ideò & ſuffocatus periit. Obriſi adhuc adoleſcens, non credens, quod pulmo, (quem neceſſariò, & continuò moveri, tum adhuc credebam) una fortè horula, tam firmiter pleuræ adnatus fuiſſet retrò: (potiſſimum ſedenti) ipſa verò hernia, intrò compulſa, ſtrictimque compreſſa, tam invito concreſceret ſuo conſocio labro, etjam ſub quiete lecti. Interim continui hæc divulſi accretio, eſſet ab indicatione naturæ: non item pleuræ ad pulmonem, utrumque quorum diſtinguebat ſua membrana, & ſcopus naturæ. Diſpexi has Scholarum temeritates, deinceps magis, poſtquam milites repentè cæſos illius ergo diſſecuiſſem. Vidiſſem nempe pulmonem retro coſtis adnatum, benevalentibus, quoſq; nulla antè preſſerat difficultas ſpirandi. Cæteros inter, velociſſimus quidam Hybernus, à pedibus Marchionis de Wincheſtræ, pugione enectus, diſſectuſque, utrumque pulmonis lobum coſtis adnatum oſtendit. Sin vitium formativæ, aut monſtrum incuſaveris. Saltem avibus conſonum, fateberis. Anatomici enim, dum fictos humores nuſquam offendunt, tamen per novaculam, omnem mortis cauſam ſubſternere promittunt; Primo mirantur, tum etiam ſeriò indignantur mortem abſq; venia illorum adventaſſe. Etenim quaſi in cultro, ſpem & remedium haberent, gaudent in cadavere partem reperiſſe, cui
48 necem attribuant. Tumq; clamant: Ecce nobile viſcus jam dudum putrendo defecit. Nec eſt in Medico, ſemper relevetur ut æger: Sicque medentes errorem plerumque tegunt, & hæredes conſolantur per nugas. Agnati ſtupent, & ſolamen ex necis neceſſitate concipiunt. Quaſi viſceris putredo, multis antè menſibus præextitiſſet, quæ in externis gangræna, paucis diebus interimit. Nidus quidem undè mors advenit, ſenſim quidem ad interitum diſponitur; ab inſtanti autem, morti propinquo, putrere incipit; (citiuſque, quam alioqui cadavera) putret: quia
49 tepore fovetur. Conjeci, Aſthmaticum illum obiiſſe, quia dudum anteà palpitationibus, etjam cum pulſu intermittente, vexatus, virus, Aſthmatis proprietates tandem acquirens, poros conſtipaverat, qua pulmo in thoracem ſpirat. Nuſquam enim actio regiminis in Duumviratu magis eluceſcit, quàm in Aſthmate, Epilepſia, vertigine, ſopore, Apoplexia, & ſimilibus. Vbi ſcilicet nulla in viſcere labes occurrit, nulla demum viſitur peregrini detentio ejus,
50 quod poros effarciat. Notavi enim ſenem, qui ſi in lecto diutius meditaretur, mox difficulter ſpirabat, ſtertor aliquis cum phlegmatum murmure obaudiebatur, cogebatur rectà ſedere, ut miteſcerent cuncta. Alioquin etſi jacens expectoraret plurima, nihilominus alia dein ſtatim ſubnaſcebantur, Nimirum, ſtatim atque os ſtomachi vexabatur, anguſtia pulmonis aderat, fiebantque indeſinenter ſordes illæ à pororum clauſura. Nam erecto thorace, major pororum eſt libertas, & proindè orthopnœa levamen adfert: Adeoque ea propter, multa ſputi progenies ſubſtituebatur, quamdiu pororum ſtrictura durabat: Hæc, ſic ſenſus, diſcurſivam facultatem docuit. Porrò quod eſitatis quibuſdam no- 51
cuis, ſtrictura illa oriatur: ſignum nobis eſt, non ex pulmone, ſed aliundè, pendere excicatricem cauſam illius ſtricturæ, & phlegmatum progeniem. Ab ore ſtomachi, inquam, (quod jam nomen cordis poſſidet, quia & ſymptomata paria infert) primi motus conſurgunt. Quapropter vigiliæ, cum ſollicita meditatione, ſopitum Aſthma excitant, propter difficultates partibus in meditando occupatis, cauſatas. Sic etiam vertigines ab heſterna crapula, vel è maris conquaſſatione ſuperſtites, vomitu tolluntur: non enim quod ipſæ ſordes rotationem in ſe contineant: ſed quia in ore ſtomachi Duumviratum impediunt. Nunc de Sexagenario dicam. Hic enim initio nunquam patiebatur ſpirandi moleſtiam, niſi in motu acclivi & celeri. Eſtque alias illi reſpiratio aperta, libera, & pro optatu. Quapropter proprii nominis Aſthmate caret. Pulmonem enim licet tenerum, & frigoris impatientem, multique excrementi feracem habeat, frigoribus; horum tamen reſpectu, potius tuſſi, quam Aſthmati ſubeſt. Sed cur illi arcta reſpiratio ſub motu? An à vomica, vel concluſo apoſtemate? Patet autem, quod non ex horum alterutro: eo quod extra motum, nec dolorem in pectore ſentiat, nec coactum ducat aërem in requie. Quod in ipſo notandum, eſt quartana, 52
à puero in Splene reſiduum faciens, ſuas quandoque ſyncopes ſuſcitans. In tam tenera valetudine, & Pulmonis conſternatione, quæ ſomno deficiente, cogitationum laborem non fert, quin ſtertorea phlegmata fabricet; eluceſcit enim, quod aliàs dixi: Pulmonem eſſe in homine membrum primò moriens, magiſque in hoc viro, ab adoleſcentia ſputoſo. Quid ſi pulmo, mille poris, aërem in thoracem ſpiret, & 50 eorundem ſint obſtipati; indè verò, nonne frigidis ſtationibus occaſionaliter ſuccreſcent exſcreationes? Aſt ſaltem non ſolvitur dubium, 53
cur celeri paſſu, per declive, aut in plano deambulans, non æque atque lento gradu ſcandendo, anhe-

anhelet. Curve tùm sibi cor palpitet? Scholæ enim causam addidere promtam. Quod nempè motus omnis, sui natura, suscitet fuligines, gravioremque motum proinde comitentur plures fuligines: quibus explodendis, citatior anhelitus requiritur. Sed nil dicunt. Siquidem præter suppositionem falsi, adhuc idem quod ante, dubium superest. Nimirum, cur celer motus in plano, celeriorque cum totius corporis successione in descensu, non tantundem fuliginum suscitet, quàm tardus motus scandendo plateam sensim acclivem? Nam molestia tardi adscensus, non est viscerum, aut pulmonis: sed tibiarum. Fientne ergò in musculis crurum copiosæ istæ fuligines, quæ thoracem lacessant ad anhelandum, & cor ad palpitandum? Repetentque fuligines viam, ab superficie ad centrum, quas natura per poros mallet expellere, quàm intro revocare? Dein explicent, quid ethymo fuliginum subaudiant. Illorum enim Aristoteles duas tantùm recenset: humidam scilicet, quam vocat halitum aqueum: & siccam sive oleosam, quam nuncupat exhalationem. Chymia quoque tertiam addit, Peripateticis
54 ignotam. Dum ipsum corpus, à connexis fumotenus ascendit, & vasorum spondis se affigit; Sublimatum dicitur. Sic sulfur, arsenicum, camphora, mercurius, marcasite, zinetum, sal armoniacum, &c. suas dant aporrhœas, à pristino corpore indistinctas. Ego demum quartam fuliginem adjunxi. Dum scilicet corpus solidum, vi fermenti, disponitur in flatum, sive Gas sylvestre. Verùm cum Peripatetici tantum agnoverint duas priores, Scholæ Galenicæ quoque, fuliginum nomine utramque indistinctim intellexerunt. Sed inprimis, non posse fumi vapores aquosos, vel hinc colligo. Quod nempe tum sudores æstate copiosius effluentes, etjam quieto corpore, necessariò plus hunc Asthmaticum angerent, vel quam ascensus sursum frigidiore aura. Quod falsum est. Quod si igitur sub fuligine, exhalationem intelligant: Certum est inprimis, eas non suscitari, nisi prius defecerint aquosæ. Id cum in vivis non sic fiat; necessario quoque ob defectum fuliginis, Scholæ seipsas non intelligunt, in præfata illarum ratione, ut neque in altera pulsuum columna, cap. Blas pulsuum, demonstrata. Nec tandem fuliginum nomine intelligi utramque simul aporrhœam, Patet. Nam si pari gradu caloris, nequeant pariter sicca cum humidis scandere, aut separari, à suis totis integralibus, sequitur; fuligines in causam assignatas, non dari, neque esse. Sed agedum, supponantur fuligines impossibiles, & anonymæ, quas volunt insensili transpiratione è nobis exspirare, nondum tamen examinatas, an subter vaporum, an verò exhalationum classes militent. Quia ignorarunt Scholæ, sanguinem totum, in nobis difflari, alia longè ope quàm caloris. At saltem per regulam 55
falsi, examinemus, ubinam istæ fuligines suppositæ excitentur per ascensum sursum, ac moderatum, quæ aliàs in celeriori gressu, quiescunt. An enim in ipso pulmone? adeò ut hunc stimulent ad difflandi necessitates? At pulmo nunquam movetur, sive crura ascendant, sive descendant. Supponiturque pulmo alioqui liberè spirans, in præfato sene. Quid ergò ascensus pulmonem tangit, ut copiosiores fuligines eructet? Sin autem fuligines, in cruribus, tanquam fortius laborantibus, excitentur: cur saltem à pastu, ascensus anhelosior quàm ore jejuno? Ergone ciborum fuligines intelligunt Scholæ? At cur illæ crura infestabunt à pastu? Quod si censeantur fuligines fieri copiosiores in corde, vel visceribus officinis. At hoc est confundere spiritum vitæ, cum fuligine, viscus, cum emunctorio, & nihili duxisse, rationes capite de Blas humano allegatas. Quod, si fuligines ergò censeantur odores & vapores è cibis; atqui illos volunt rectà ad caput ferri, adeoque parere catarrhos. Saltem nullatenus feruntur in Cor. Neque enim opportunum est, sed novum est inventum, cor lacessi odoribus ciborum. Nec est membrana stomachi tam pervia, ut alium exitum præter gulam & Pylorum admittat, pro ructu & flatu, qui sunt tamen longè tenuiores vaporibus. Cur ergò per adscensum, cruribus motis, tot fierent fuligines, quæ Cor petunt? anhelationem postulant? quæque celeriori aliàs motu declivi, non oriuntur? Si enim fortè in venis & arteriis, vel extra easdem, formentur: nondum exin tamen constat, cur tardior ascensus, motusque, plures in vasis fuligines pariat, quàm celer motus eorundem musculorum, descendendo. Si verò extra vasa, fuligo prædicta nascatur, præter jam antè commemoratam absurditatem; saltem qua via, tam repente indè, ad Cor & Pulmonem pergent fuligines? Cum alias non Asthmatico, celeriter currenti, si quæ essent fuligines, unà cum sudore per cutim citiùs foras exhalent, quàm retrogrado motu interna peterent? Quapropter alia est causa, cujus ergo thorax stringitur, cor palpitat, arescunt fauces, licet clauso ore tantum per nares anhelent, spumescit verò lingua circa dentes, & ge-

nua labant: eâdem nempè causâ, distinguuntur omnes rectè valentes Pulmone, & ab omni tussi atque Asthmate liberi, quorum tamen unus alteri præfertur, celeriter & longiùs currendo, absque anhelatione. Noster ergò sexagenarius difficilius acclivia scandit, & à pastu difficillimè, & quoties anhelat, flaccescunt genua. An ergo cibus potusque facient fuligines, quibus robur genuum labascit? Si hoc verum. At tum istud accidet etiam non Asthmaticis, qui sumto tamen cibo robustiores sunt. Sed dicent; repleto stomacho, vacuum in thorace
56 minuitur. Rectè. Sed hoc est recessisse à fuligine, & ad loci anxietates confugisse. Cur ergo pariter non omnes à cibo anhelant, in ascensu moderato, si omnibus ex æquo Locus thoracis minuatur sumto cibo? An forte descendendo, vel ambulando in plano, locus thoracis extenditur? Data quidem est ratio minoris respirationis à cibo, quàm ante: sed non quadrat quæstioni, cur videlicet scandendo, modesto gressu, quis anhelet, qui celeriore quovis motu, per planum iter non est suspiriosus? Quod autem à pastu id magis torqueat, rectè argumentatum est, à loci impari angustiâ: Sed pulmo non comprimitur à stomacho moderatè repleto, ut inde anhelosus fiat. Aliàs enim, cur lotio & ano solutis, flatibus simul expeditis, Sexagenarius hic, tamen æquè anhelans, atque suspiriosus in motu acclivi? Sentit nimirum jejunus (& à pastu fortius) in motu sursum, velut zonam in costis, pulsum palpitantem, & interruptim incidentem. At nihilominus pro lubitu inspirat longum anhelitum sine obstaculo, id est, pulmonem habet apertum liberumque, licet anhelosum, tuncque sunt illa sputa frequentia & spumosa: tota verò statione frigida, sputum multum, cum exscreatione liquato tragacantho, simillima: cæterùm tussit rarissimè. Equidem ut ex anterioribus ad nitorem non habui, pro morborum cognitione; consideravi primum, aliquod omnibus Asthmaticis subesse pulmonis vitium. Obstruens externum, ibidem concretum, vel internum, quod scilicet asperæ arteriæ externis osculis, quâ in thoracem spirant, sit condensatum. Sed neutrum arrisit deindè, eò quod repentè quosdam Asthma invadat, deseratque absque sputo notabili. Præfatus quoque sexagenarius, celeriter, liberè, & longum ducit flatum, absque obstaculo. Imo sedens, & quidem in fumo, non minùs liberè respirat, ac sanus quilibet. Consideravi ergo, an fortè musculi crurum, ascendendo altius contracti, elevatique, & qui aliàs in plano, vel declivi ambulantes, velut pendent, globosus interim musculi venter, in ascensu, suam arteriam comprimens, causam anhelationis propinquiorem contineret. Ergonè in hoc motu, musculi, arterias, simulque pulsum earundem, per vices alternatim impediunt, ut hinc adscensus sit anhelosior? Denique consideravi, an in adscensu anhelitus paulò magis retineatur, quàm aliàs in plano, vel declivi motu? quisque nimirum anhelitum magis comprimit, dum aliquid movere intendit robustius. Tertiò consideravi, quod in ascensu, anhelitus, ad passus singulos ferè interrumpatur; non secus ac si quis ad passus singulos diceret; Ha, ha, ha: ubi alioquin in declivi vel plano motu est unicum ac continuum Ha, non quiete interfectum. Dubitavi quoque, an Pulmo Idiopathia laboret, motuque acclivi intentum sit viscus, non ad explodendas fuligines, quantum ut conceptum errorem superet. Inspexi quoque, quod facilius quis per horas septem ambulet, quàm stet quinque. Quod stando, musculus utriusque patellæ, utrimque tendatur continuò, qui gradiendo gaudet alterna quiete. At magis tamen anhelat gradiens quàm stans: eò quod plures musculi eundo alternatim laborent: stando verò etsi tendantur, non tamen moventur. Vnde didici, quod alacer plurium musculorum motus, faciat anhelare magis. Denique quanquam singulæ harum considerationum aliquid haberent ponderis, omnes tamen simul connexæ, nondum potuerunt satisfacere propositæ quæstioni. Nempè cur motus acclivis tardior anhelet, non autem declivis celerior. Quapropter his addidi, quod in motu sursum, utut tardiore, musculi abdominis recti sese tendant, nec sinant ventrem sat elevari. Pectus quidem ac costæ, anhelando, latius quidem diducuntur: sed (ut de catarrhis docui) motus costarum, non est primarius, ac principalis, pro anhelitu: at tantum auxiliaris, dum principalis non sat est. Ventre itaque non satis distento, mox anhelitus accurtatur, compensare nimirum volens errores, & defectus præcedentes. Verumtamen quamvis ex præfatis considerationibus, liceat anhelandi necessitatem majorem arguere. At saltem nil convincunt, cur in nostro sexagenario sit arcta anhelatio: In sano autem alioqui, nequicquam. Cumque Sexagenario pulmo obstructione careat, prout ex suppositis signis liquet, Necesse est, & suam labem aliunde peti, præcipuè, cum sentiat in abdomine,

domine,

domine, loco stomachi, compressiones, sui Asthmatis causas. Est ergo suum Asthma ex Splene male affecto, idque ex duumviratu, suscitatur, quæ motu acclivi causa (aliàs dormiens) ob considerationes superiores, quæ regiminis actione, debilem alioqui Pulmonem stringit, solo aspectu, non secus atque de Asthmate sicco est narratum. Quo faciunt, latens Comitialis, dolor Splenis post equitationem, totius corporis concussio equitando, &c. Porrò ut securius judicium facerem, an pulmo per Idiopathiam, an verò per Deuteropathiam laboraret, Sciscitatus sum, an Venerem sibi sentiret molestam. Fassusque est mihi, quod antè manifestatum Asthma sibi Venerem nocuisse, à Venere sensisse frigus in thorace, laxitatem in musculis, & comminatam sibi Lipopsychin. In spontaneis verò pollutionibus, se nil ejusmodi expertum. Tandem in senio, mox à rara Venere, stertorem phlegmatum in aspera arteria, aliàs silentium se percipe-
58 re. Vnde certò conjeci, quod cum ab infante lienem à quartana & comitiali infensum retinuisset, sitque lien Veneris nidus, quod in casu proposito, Duumviratus rectà feriat Pulmonem, præcipuè robore inæquali pessumdatum; proritantem, & radicalem Asthmatis causam, in Splene esse. Sic tamen, ut pulmo non prorsus culpa careat, licet non primario affectu Asthmatis laboret: Sufficit namque, quod robore inæquali sit pessumdatus, ut Duumviratus in illum suam exerceat morbosam tyrannidem: Etenim si pulmo, primario affectu Asthmate laboraret, continuo anhelaret, & difficilem spiraret auram. Latet nimirum in Duumviratu tenue virus, hujus Asthmatis sicci causa, sopita in se ordinario, nec nisi per motum nimium expergefacta: adeoque scandendo, citius quàm descendendo, ob considerationes musculorum obliquorum abdominis prætactas. Nec virus istud exhalatione, vapore, aut fuligine tenus, cor & pulmonem ferit materialiter: sed actione regiminis. Cumque cor palpitet, pulsus inordinatus sit, simulque anhelatio magna atque frequens desideretur, & locus inter umbilicum & os stomachi anxietur, unica de causa, unicoque motu, parique modo excita: indubium fit, unicum virus esse, quod vitalem cordis potestatem, atque pulmonem afficiat. Tum etiam angitur quotannis gravius, manifestius, & atrocius, eò quod insidens Spleni ingratus hospes, per senium in dies fiat molestior. Hæcque conclusi mecum validius, quod iste Asthmaticus conqueratur, sibi à multis annis sinistram manum subinde stupere, & frigere subter auricularem in vola, itemque humerum sinistrum, immensum dolere, levi licet chlamyde gravatum, si longius (etiam modestè) obambulet. Obser- 59
vavi namque lineares omnes, dum præ senio lien defungi incipit, anhelare. Hoc ergo de Sexagenarii Asthmate dictum satis. Vnum tantùm hic notabo. Nimirum, manum sinistram, in longitudine volæ, penetranti frigore dolere, itemque digitos subinde stupere à Splenis incommodis. Id fieri actione regiminis: Sin autem jubeant Scholæ, id fieri ob cœcos vapores, viam saltem sternant Scholæ, qua eò usque vadant. Sagittator ergo hujus Asthmatis est in Duumviratu: Scopus verò ejus est Pulmo. Est ergo duplex Asthma, humidum & sic- 60
cum. Illud quidem à copioso screatu nomen invenit, & plerumque fit vitio proprio pulmonis, adeóque continuum est, magisque infestat stationibus frigida, vel humida, senio, debilitati, ac morti affinibus. Siccum verò Asthma plerumque est interruptum. Et pro-ut totum corpus (dentes usque) tumultuosè concutit, cum vitalium confusione, necessariò est caducus pulmonis, in quo Pulmo solus constrictionem sui, sive convulsionem patitur, quia facit constrictionem pororum. In hoc Asthmate enim Archeus totalis, in radice est inquinatus; pars aliqua (uterus nempe, vel lien, &c.) primariò affectat spiritum innatum pulmonis, actione regiminis. Ideóque ex invisibili, & immateriali subita procella, totum corpus concutitur, & insperatæ valetudini rursus repente restituitur. Frustra ergo tentantur in Asthmate sicco pororum apertiones, nescitæ hactenus: frustraque expectorationes multæ, ac faciles, quia palliativa atque vana sunt auxilia, quotquot productis, sive posterioribus sunt intenta. Vana sunt nimirum remedia, quæ tussibus adhiberi solent, cum tussis ab Asthmate sicco differat longissimè: Asthma humidum autem, etsi plerumque tus- 61
sim pariat, ut productam mucilaginem expectoret, tota tamen specie à tussi secretum est. Quoniam pluribus de caussis nasci solet. Etenim vel habet vomicam, vel secretum aliquod phlegma obstruens, in ipso viscere, vel alicujus frigoris, alteriusvè injuriæ impressum stigma, undè plures mucilagines procreet, propriumq; sui alimentum corrumpat: sæpe etiam non tam visceris malo, quàm custodis errantis debilitate, suscitantur ejusmodi mucilagines. Quanquam hoc vitii genus, potius tussim quam 63

Asthma pariat, facilè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obstructionem ejus. Succumbit facilè debilis custos, ad oblata quælibet adversa. Qualia sunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ scilicet ipsam visceris potestatem sic lædunt, ut de cætero non cesset, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quorum præsentia cogit ejusmodi artifices luctari cum perpetuo Asthmate, tussi, & exscreatione. Est denique Asthma partim siccum, partimque humidum, quod scilicet, propter suscepta Endemica, tenui sorbitione hausta, tenerum pulmonem affectat. Idque non nisi oblatis quibusdam endemicis injuriis, aut alias, vitæ sub inordinatione emergit, & exasperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etsi affectus anhelosos pariant, tamen cum graventur alieno pondere, non sunt Asthmata. Icterus verò, proprio veneno Asthma siccum profert.
64 Postremò, remedia Asthmati debentur sicco, quæ Epilepsiæ inveteratæ. Magna autem confortativa, & restaurativa tam respectu Pulmonis, quàm custodis, requiruntur pro Asthmate humido.

65 Nunc de tussi meas observationes addam, ob Asthmatis propinquitatem, & Catharri crudelitates. Soleo namque facilè corripi gravedine, sive Corizza, quod caput mihi sit distillationum injuriis debilitatum, roburque inæquale patiatur. Corizzam autem deprehendi, quoties custos errans, muccum circa, vel intra os Ethmoides, sive spongiosum, impegisset. Oborta ergo Corizza, si eodem vespere, sternutatorium ex helleboro nigro, & sacchra æqualibus, inspiravero, sequenti plerumque manè melius habeo. Sin autem inveteratæ Corizzæ id fecero: non ita facile cedit. Imò profeci tantum illo sternutatorio, quod innocuè nunc vespertinam auram tollerem, quocirca nec frustra à Poëtis indiget helleboro fatuus. Nam etsi vomitiva sint plurima: attamen helleborus videatur capiti peculiariter prodesse. Muccus ergo, initio, instar aquæ salsæ, per nares & fauces, eodem latere (si non utrimque) stillat, quo os spongiæ obsessum est: fauces verò insuetum muccum ægrè ferentes, solent inde cum adjacentibus,
66 mox phlogosi rubere, & tumefieri. Deinde, muccus crassescit, & flavescit: quasi is, qui ossi spongioso est infarctus, fermenti vice, deciduum continuò inficiat. Custos errans nimirum, sentiens impactum hostem; Primo conatur illum, tenui mucco eluere. De tussi dicturus, de Corizza incepi, quod hæc, si sit valida, tussim proritet, & præcedat: Idque sic perpetuum observavi. Primis itaque diebus Corizzæ, tussicula quædam sicca, cum asperæ arteriæ prurigine, infestat, quandoque raucedinem facit: at non rarò solam titillationem in larynge, uno aut altero digito subter mentum. Si sit remedii incuria, flavus muccus, tenax, & multus emungitur, imo & facili tussi extunditur. Spes inde fuit, brevi, affectum, sua sponte, solutum iri. Crescit negligentia, instatque externa injuria. Interim canalis ad organum olfactus, sive os spongiosum, totum alieno hospite obturatur. Inde muccus flavus copiosus, & glutinosus, per nares, alioqui sat patulas, effunditur. Mox dein muccus similis per tussim exploditur. Hunc autem in Pulmone generari, non autem de capite stillare in asperam arteriam, jam de Catarrhis convici: Et addo; quod quantumvis per 67
tussim, totum quicquid intra laryngem, ejusque viciniores ramos, detinetur, manè sit ejectum: sitque liber dein anhelitus, imò attentus, è regione speculi, pluries suppressa lingua contemplatus sim, an minima mucilago, casum in fauces minetur, & screatu expediatur: Comperi nihilominus mox inde, quod stertor in larynge, & tinnitus è pectore, obaudiantur, subsequaturque per intervalla croceus ac tenax muccus. Imò quò plus tussivero, eò labor in tussim pronior, & tussire plus cogor. Comperi namque assiduam ejusdem mucci generationem in Pulmone. Secundò quod Corizza, nedum odoratum; sed & gustatum lædat, & tollat, licet peculiari organo, diremtum. Sicut subindè non caryophyllum degustarem. Didici itaque meo malo, defectum non solùm versari circa organum odoratus, sive in osse constipato; sed etiam in vicinum cerebrum, labem sensisse propagatam, undè nervi gustativi, contagii consortes fierent. Quocircà ulterius deprehendi cerebrum, arrepta labe, sic contaminatum, inficere suum custodem, qui alterum vicinum custodem in larynge, sua debilitate afficit deinceps. Quapropter sic tussis è Corizza sæpè nascitur, illaque, pro tenore hujus, extenditur, promovetur, ac continuatur. Sæpè tamen, eadem injuria, tam custodem cerebri, quàm laryngis, pari actione simul afficit. Quod autem cerebrum immediatè pulmonem, in hanc labem, actione regiminis infectet, potuit mihi, eò quod præfatus sexagenarius, si mentem ferventiore contemplatione offendisset, noctisque dimidium insomne fecisset, mox absque custodis offensione, stertorem obortum, phlegmataque

quæ sibi nata, compererit; quæ non sisterentur subnascendo, nisi per somnum, prius pacata animi inquietudine. Iuris enim œconomici est, si duumviratus queat caput, pulmonem, aliasque partes malè imbuere, quod caput infernas sibi partes in clientelam suam rapiat. Item & hoc observavi, quod quoties tussis è Corizza prodiret, toties remedia, quæ Corizzam sanant, medeantur etiam tussi. Facileque ejusmodi tussis dignoscitur, ex febricula lenta, urina coloratiore, & continua magis, mucci est tum propagatio. Est namque febris ista, malè dispositi capitis, suamque tristitiam inferis communicantis. Est nempe capitis in hoc prærogativa, quod licet tussis Corizzæ supervenerit, tamen utraque terminatur simul; deinde etsi nares omni prorsus mucco mundaveris, oborta tamen tussi, extemplo è nare muccus fluit abunde. Capitis ergo, & pulmonis, magnum est actionis symbolum. Non quidem, ut caput in pulmonem suas sortes deponat: sed uti ad olfactus læsionem, cerebrum unà, & gustatum tollit: ita & in sui unionem, pulmones torquet. Quod ambo viscera ex uno alimento, consimilem quoque ambo custodes, eorundem muccum generent, tanquam Principis casum fleat vasallus. Tum denique est strictior capiti cum pulmone necessitudo: quod ambo viscera conspirent in regimine custodis inservientis ad eundem finem. Hæc sic radicitus sunt inculcanda, ut sanatio ad radices, ad Antecedens, id est, ad liberationem ossis spongiosi dirigatur. Siquidem tussis, actione regiminis prognata, quæque in pulmone est per accidens, cessat sublata Corizza. Tussiens si sedeat, minus stertit muccus in larynge, flatus est liberior, faciliorque expectoratio (hinc enim orthnopneæ nomen) cum alioqui si muccus supernè in laryngem stillaret, properaret magis deorsum, sedendo, quàm cubando.
68 Quod falsum est: ergò & Antecedens. Etenim si de capite in pulmonem decumberet, minori molestia descenderet, & in pulmone reciperetur facilius, quamdiu Corizzæ initio per modum aquæ emungitur: Pulmonem inquam tum facile impleret, & flatum, sui quantitate interciperet: Atqui initio Corizzæ, nulla est adhuc tussis, nulla denique spirandi difficultas. Ergo non est mucci è capite in Pulmonem decubitus, in tussi. Cæterùm de tussi, quæ proprio Pulmonis malo, & non à Corizza fit, jam antè tractavi.

Quod autem remedia attinet. Soporifera inprimis, tussim & Coryzzam sublevant, quatenus utramque symptomaticam affectionem sedant. Tussimque supero remediis, quibus Pleuritidem. Sunt & aliæ denique tusses, nequaquam à Coryzza oriundæ: sed à Pleuritide à deleteria aëris, etiam summi frigoris intempestiva impressione, quatenus pulmo in sui vegetatione offenditur, non secus atque præ foribus Custos errans. Excrementum autem, quod justo diutius circa extremitates asperæ arteriæ restagnaverit, induratur, & difficilem porrò anhelitum præbet. Pulmoque hujus hospitis pertæsus, dat indicia sui tædii, per screatum vitiati excrementi. Idque si non per tusses profligatur, vel intus, in vomicam, atque tabem desinit. Vita autem sedentaria hoc malum sæpè attulit. Quocirca suasi semper exercitia anhelitum citantia, quibus excrementa expectorentur, & restagnatio, vi aëris, impediatur. Non sanè aliàs quàm Maris portus, à retrò fluentes aquas, postulant, arenam inde eluentes. Nam alioqui sorde subsistente, non potest non pulmo læsionem vegetationis sustinere, parere sputa multa, atque diversa, juxta indolem susceptæ labis. Tusses ejusmodi adhærentem sordem, ac peregrinam habent, aliamque successivè progignunt. Quæ deinde in spirandi angustias Asthmata, vasorum exesiones, & parenchymatis visceris, finiunt. Plerique horum defectuum, quia vitalis roboris in viscere debilitatem testantur, difficulter restaurantur: minusque in senio. Asthma verò inde natum tot cataractas aëris clausas habet, quot oscula respirationi dicata. Hæcque est graduum differentia, in majore atque minore respirandi angustia. Sordes verò sive sputa, quæ his prodeunt affectibus, non tam causæ originales tussis sunt, quàm producti rationem habent, ad novas continuò tusses. Succrescunt enim semper sibi de novo, eò quod exosus intus hospes non cesset novas suscitare sordes ex ultima digestionum. Tanta nimirum 69
hujus visceris supinitas, & externorum, in Custodem errantem, imperium. Remedia autem, tam quæ epilepsiam Pulmonis, sive Asthma siccum, quàm quæ humidum sanent, debent esse renovativa, & ad generis amplitudinem assurgere. Quippe quæ restaurationem debilitatis contractæ, continere debent. Hæc nempe sunt Arcana, Paracelsi majora, de quibus alibi. Itemque quæ sympathetice morbum omnem superant. Arcana namque per omnimodam depurationem, morbos quoslibet tollunt: At cum non infundant novum robur parti vitiatæ, ut neque malam impressionem spiritus insiti tollant:

lant: certè non nisi per sympathetica, robur perditum quadantenus est restaurandum. Ut autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur, Exemplum unum ex ordinariis atque domesti-
70 cis referam. Senex quidam stertebat mirum in modum; adeò gurgulione canere nunc, nunc quoque stertere videbatur, quod non rarò tota nocte erectus, ac sedendo dormire cogeretur, minusque murmuris, & parciorum phlegmatum, ederet sedens, quàm jacens. Medentes illum ideo jusculis consummatis, fortiori copiosiorique alimento reficiebant, ne multa exscreatione deficeret, aut Phthisin, quam minari dicebant, pateretur. Melius subter jejunia tamen ac sub quadragesima sensit, quam mox à Paschate. Medentes autem nunc boream, tum verò pluviam accusabant: at non alimenta en-
71 chyma & potentiora. Ego verò occasionaliter invisi virum, cumque singula penes me seriò computarem, ostendi statim generationem istam phlegmatum, habere domesticam sibi causam in pulmone; non autem, quod superne in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo deuteropathia langueret. Quinetiam, ut generatio phlegmatis in ipso fiebat pulmone: ita quoque copia, sive abundantia ejus, non prodibat ex augmento causæ morbiferæ, quin potius ex affluentia alimenti boni, & enchymi. Sic ut malum proveniret certissimè, unde bonum venturum hariolabantur alii, qui me cachinno secreto obriserunt. Cumque meam assertionem vino abstergere, & roborare niterer. Quod scilicet moderatus vini potus fortificaret, quem excessus ejusdem vini, aliàs multo sputo obnoxium redderet. At cum nec uno ictu telo cadere vellent, descendi ad experientiam quadragesimæ, & Paschatis jam elapsi.
72 Quodque nimirum à Paschate deinceps copiosius exscrearet, & molestius sterteret. In jejuniis verò vix, aut saltem parum memor fuisset horum. Quapropter ad decisionem quæstionis, proba opus esse dixi, mihique ad minimum tantum deferendum fore, quantum aliis infaustis hactenus auxiliatoribus. Quare sub parciore & duriore cibo (qui esurienti stomacho satisfaceret quidem in digerendo, quanquam non adeò desideratæ cruoris plethoræ) statim minuta est orthopnœa, quæ dein continuata mediocritate abstinentiæ, noctis tranquillitates dedit. Nam ut malè affecto pulmone, plus excrementosi phlegmatis gignitur: Ità quo materia copiosior adest, idem excrementum magis abundat. Quia non fit hoc aliquid, nisi ex materia vicinius disposita. Nec enim phlegma illud, sive tenue & aqueum, sive demum crassius vel tenacius fuerit, nisi ex massa materiæ magis affinis & dispositæ. Qua nimirum quoque deficiente, ipse cruor vitalis transmutatur, ac transmigrat in hujusmodi excrementa. Est nimirum latex aqueus in corpore ac per venas omnes oberrans, varias aquosi excrementi larvas suscipiens, & induens ideas: non secus atque aqua, cui cortex tiliæ, vel radix consolidæ, immaduerint, mentitur phlegmatis speciem: ipsum quoque ovi albumen, primo die lacteum est, quod mox glutinis spissitudinem spontaneo motu arripit. Quod in Corizza clarius spectatur; ubi qui la- 73
tex primis diebus distillat instar aquæ salsus: dein sequentibus muccosus evadit. In Phthisi autem, dum e cruore sputum incipit muccescere, primum flavus atque spissus videtur muccus, qui dein cinereus, ac tandem ad atrum magis vergit. Quia tum sunt cruoris transmutati excrementa, non amplius laticis commistiones. Hoc pacto scilicet uterque custos, qui primum è latice fabricat spissum muccum: dein custode errante, statim in aqueam myriam facessit, iterumque inspissatur, mox ut error custodis corrigitur. Custos etenim tam Cerebri, quàm Pulmonis variis objicitur aëris injuriis ac inclementiis, idéoque laticem undecunque advocat, errore turgidus, ut eum in excrementa, suæ passioni paria, retroire, vel abscedere cogat. Ergò ex massa laticis, formantur ejusmodi muccosa excrementa, cui massæ quandoque imprimitur nocua quædam erroris macula, sic ut liquidior & immaturior cruor, una trasmutetur in muccum. Violenter nimirum, ab utroque custode errante, tam in Pulmone, quàm in capite, ipse cruor alienatur in muccum, non aliàs, quàm cruor in ulcere, puris ant saniei formam assumit. Itaque præter custodis utriusque præfati alterationes: singulis partibus inuritur non rara impressio, qua cujusque membri digestio potenter læditur, aut intro vertitur. Quo casu, voco ejusmodi malam impressionem, membri tortorem, digestionis impeditorem, atque alimenti ultimi depravatorem. Circa quem nempe totus scopus atque cardo medendi versari debet. Custos ergo laryngis, tam superius lacessitur injuriis aeris: quàm infrà, atque domestica indispositione proprii Pulmonis. Hæc de massa, dicata Custodibus, deque massa, irrorata pro ultimo artuum alimento, sic sunto. In quibus quic-

quicquid defectu integritatis est vitiatum; id
quoq. multarum crescit in infirmitatum occa-
siones. Et quò deterior massa sive materia im-
mediata ex qua, alluerit, eò quoque est poten-
tior morborum indè natorum stimulus. Et per
consequens, abstinentia, & satietas multi cibi
enchymi, foecunda sunt, tam ad sanandum,
quàm infirmandum media. Non ergò ruit præ-
ceps è capite omnis Latex, qui etiam specie
muci, albuminis, saniei, puris, melicerisque
nobis imponit. Nam digestiouum aliarumque
impressionum errore, contingunt peccata ac
vitia in membris diversis faciebus obvia. Quod
sanè diligenter ac stylo chalybeato notandum,
ubi infirmitatum intenduntur sanationes, atque
74 medelæ. Confirmatur hinc error Cauteriorum.
Fontanellæ enim alicubi juvant, non sanè, quod
descendentem Catarrhi materiam evacuent,
aliò divertant, diducant, aut trahant: sed qua-
tenus totalem massam minuunt tam Laticis,
quàm cruoris alimentarii. Nequicquam in-
terim fontanellæ, de errore membrorum, mor-
boque ibidem characterizato, detrahunt, aut
cogitant. Quia destructorem domesticum, si-
ve morbosam indispositionem, non sunt tol-
lendo, aut moderando. Ac proinde nec deci-
dunt Catarrhi deorsum: sed duntaxat crean-
tur defectus, à destructore, in parte qua hic
75 habitat, suumve habet objectum, ac regimen.
Considerantur hoc passu, ptisanæ, zarzæ, Chi-
næ ac similium, quæ præterquam elementa-
lem, potum exhibent, longè alienum à vera
nutritione, ciboque enchymo substantiali, at-
que spermatico Ideóque non possunt non de-
trahere de massa imbibitionis. Hæc namque est
siccitas, quam Medentes intendunt adducere
præfato potu & decoctis. Non quatenus humo-
res descendentes, aut pituitam exsiccent (ma-
dida namque apud philosophos, non siccant
humores) sed in quantum, massam nutritivam
cruoris imminuunt quam plurimo aliundè in-
gesto cibo enchymo, rursus restaurant, adeóque
se reddunt ludicros, per subsequentum plerum-
que effectum. Possent nimirum parcimonia ci-
borum plus efficere, quàm omni pellis lacera-
tione, aut truculenta ignium ambustione, vel
lignorum, radicumque barbararum potu. Hæc
igitur quæ dixi, succenturiantur tractatibus de
latice, de Cauteriis, de Custode errante, ac de
Catarrhis. Interim demiror impensè, quod 76
dulcibus, & eclegmatis illinctuque putarint
pulmoni subvenire, hæseruntque circa pulmo-
nem vulpis, quam indefessè currentem scirent,
& tussilagine cocta, macerata, bibita, ac variis
modis lambendo illincta sanationes institue-
rent, per media scilicet ad locum affectum nec
immediatè admissa: & mediatè, sui pristino va-
lore orbata. Nunquam autem cogitarint Scho-
læ, quod si æger quotidie remedia ipsemet si-
bi contuderit obtusis sibi naribus, poterit quæ-
dam remedia ad ipsum Pulmonem attrahere,
inspirando scilicet minutulum contusorum
pulverem. Hacque methodo queat ad lo-
cum affectum immediatè sibi applicare suos
balsamos; At frustra: ergo adhuc frustranea
amplius eclegmata, ad pulmonem non delata.
Itemque neglexerunt proficuum hactenus mo- 77
dum, per quem immediatè fumum sulfuris
connectant potui, qui fumus deinceps unà
cum potu se paulatim explicat in omnes ve-
nas: non quidem specie alimenti, sed solius
condimenti: non secus atque idem fumus ca-
lidum vini à corruptione liberat, & præservat.
Nil enim cogitatum hactenus, quo pacto, &
viarum socio, remedium, quod alioqui per se
non penitissimè intrò admittitur, penetrare fa-
ciant. Et quanquam per syrupos & eclegma-
ta cernerent in millibus nequicquam profecis-
se, nisi suæ crumenæ. attamen absque ulte-
riore disquisitione, eâdem lutosa orbita sem-
per hactenus perstitere.

1. Dispositio docendorum. 2. Quid intelligatur sub Latice. 3. Nomenclaturæ ratio. 4. Effectus introductorum quatuor humorum. 5. Distinctio lotii & sudoris à Latice. 6. Errores hinc orti. 7. Quid Scholas deceperit. 8. Implicat contradictionem. 9. Laticis nesciti absurditates. 10. Serum cruoris, quod sic vocant, differre ab urina. 11. Insipiditas & qualitatum indifferentia in Latice, propter usuum suorum amplitudinem & libertatem. 12. Primus Laticis scopus. 13. Alter. 14. Tertius. 15. Sudor est è materia Laticis. 16. Quomodo sudor promanet. 17. Sudor morientium quorsum conferat. 18. Probatur Sudoris exitus in forma aquæ salsæ 19. Quartus scopus. 20. Quintus. 21. Excusatur Latex. 22. Scholarum abusus. 23. Partus inscitiæ Laticis. 24. Schola si non soporata, potuissent suum errorem agnovisse per numeros, & pondus. 25. Semper Angina delusit Catarrhos. 26. Concluditur Laticis necessitas, etsi neglecta. 27. Situs quid prodat. 28. Quid in febri nunciant siccitas, fissura, & conspurcatio linguæ. 29. Itinera & clientela Laticis. 30. Magnes Laticis. 31. Errantis Laticis aliquot incommoda. 32. Error Scholarum circa Laticem, quæ pepererit. 33. Effectus aliquot errantis Laticis. 34. Cur Latex facile auscultet peregrino fermento. 35. Author transit idiotismum Paracelsi de Latice. 36. Sitis in Hydropi unde. 37. Sudor potius vocatur, quàm sua feratur sponte. 38. Balnea & cauteria nesciuntur quorsum applicentur. 39. Catarrhi origo, ex inscitia Laticis. 40. Error Scholarum de usu Glandularum. 41. Quorsum tam multiplex glandula in nobis. 42. Vnde Angina tam facilis muccago, & saliva. 43. Morborum curatio hactenus conjecturalis, palliativa, & vada tentans. 44. Author Medentes hortatur. 45. Siccatio China ex inscitia Laticis prorupit. 46. Applicatio præcedentis digressionis.

1 DE Latice humore unico, & hacte-
nus neglecto, dicturo probanda
est primum quæstio, An sit, sive
quod sit: dein ejus usus, atq; neces-
sitates, sive fines ac scopi, quibus
inservit. Ante hæc tamen omnia,
juvat obiter explicuisse, quid illo insolito nomi-
2 ne significatum velim. Enimvero præter uni-
cum liquorem alimentarium apertè & palàm
cognitum, quem cruorem vocant, innatat ei li-
quor quidam aquosus, nedum salivæ, lacrymis,
sudori, tenui mucco, œdemati etiam aliis mor-
bis materialiter substratus: sed & variis usibus
illustris. Meminerunt Scholæ quidem illius,
sub nomine seri sanguinis, illumque tam urinæ,
quàm sudori communem fecere: At sanè o-
stendam, eundem procul materia, & usibus di-
versum: ac per consequens non inter excre-
menta, sed utiles succos referendum. Laticem 3
enim voco, non autem humorem, ut tollatur
abusus nominum, postquam sat per librum ex-
pressum demonstraverim, nunquam in huma-
na natura exstitisse quaternarium humorum,
quos Scholæ per repetitas commentariorum
centurias dilatarunt, adeoq; humores, ceu acto-
res, in omnium morborum tragœdias introdu-
xerunt. Qui liber intitulatur Scholarum Hu-
moristarum passiva deceptio: ad distinctionem
activæ, ne scilicet in pertinacia resipiscentiæ
malitiam accusasse videar. Quamobrem præ- 4
postera cruoris essentiæ ignorantia, totam me-
dendi tabulam obtenebravit. Itaque cruori par-
tem lotii relictam volunt, post sequestratam
adhuc urinam, vocantque tam lotium, quàm e-
jusmodi residuum illius, ipsum sanguinis se-
rum. Illamque indistinctionem indolui seriò,
eò quod calamitatis humanæ ærumnosa fotrix
esset. Lotium namque, ejusque residuum, quod 5
per sudores erumpit, uno pariter nomine voca-
runt sanguinis serum. Cujus tamen præcipuos
scopos præteriere. Etenim mox ab ista sua hy-
pothesi deflectunt, dum quicquid extravenato
cruori supernatat, non amplius serum; at bilem,
choleram, sive fel, unumque ex quatuor cruo-
ris partibus constitutivis nominant: rem scili-
cet fictam, amaram, acrem, calidissimamque, in
nobis nullatenus fieri, aut lotii qualitatibus con-
formem dictitarunt. Verum quid ex Schola- 6
rum confusionibus ejusmodi, adeo fundamen-
talibus, rebusque tanti momenti, conjiciendum
sit, præfato libro ex professo, & ad longum, sum
dimensus. Ante me enim illas expugnavit, tan-
quam expilatæ hæreditatis reas primis Paracel-
sus: sed admonitæ, recusarunt sapere velle, etsi
titionem perniciei humanæ, ad promtius uren-
dum admovisse hortatæ sint, Atque inprimis
sat demonstravi, non esse utramq; bilem, ut nec
pituitam in natura; Nunc porro ostendere de-
crevi, non sat Scholis esse, nescivisse laticem e-
jusque particularem scopum: sed & penitus er-
rasse in ejusdem constitutione, utpote quæ à
propositis laticis terminis procul recedunt, per
lactis similitudinem deceptæ. Quoniam serum 7
nunquam à lacte segregatur nisi post sui lactis
corruptionem, adeoque cadaver comparant la-
tici.

tici. Deniq; serum, quod non nisi à lactis caseatione fit, & apparet, erat de nativa lactis constitutione: non item urina aut sudor, sunt de materia sanguinis. Ergo saltem in eo fatentur, si quod in cruore extravenato natat, est serum ejusdemque speciei cum corpore seroso urinæ: ergò jam serum à bile formaliter distat. Nam quod à re permanente abesse potest, non est de ejus in-
8 dole essentiali. Adeoque planè implicant, esse de interna sanguinis constitutione, & quidditate: itemq; non esse de intrinseca constitutione sanguinis. Ergò absq; absurditate, laticem in cruore fluctu autem vivo, non posse jure vocari serum cruoris, multoq; minus bilem felleam, par-
9 temque igneam ejus. Mandarunt itaque Scholæ, partem cruoris quam serum vocant, sive urinam, potius separatricis incuria, quàm essentiæ inexcusabilis necessitatis ergo remansisse in cruore. Quippè non rarus cruor extravenatus cernitur absq; sero. Ideoq; nec serum, cruore relictum tradunt, quàm ob faciliorem transitum trans exiguas venarū hepatis fibras, dilutiorem nempè cruori consistentiam dando. Ideoque dicunt; Superatis exilibus istis arundinibus, statim natura meditata est seri separationem, illudque deferri jussit in ultimam Lotii thecam. Relinquendo ejus residuum, cruori consocium, ut facilius quoq; penetret trans exiles venularum extremarum tubulos. Quâ sanè doctrinâ, merè excrementitia, polluunt digestionum puritatem: utpote principales Laticis scopos ignorarunt, & pueriles usus sero cruoris finxerunt. Ego autem pro basi indubia, fassus sum semper, naturæ Parentem non posse frustrari conceptis finibus, nec quicquam lotii, ordinario naturæ errore, cruori reliquisse permistum. Denique, quod quicquid liquidi in substantia sanguinis est: id ipsum non esse de constitutione sanguinis, nec ejus excrementum: sed esse Laticem, suis utilem finibus. Nec enim est Latex pars urinæ, ut nec pars sudoris. Nam inprimis sal sudoris distinctus est suis proprietatibus, à sale urinæ. Estque Latex manifesti adhuc salis expers. Idque non mirum. Quippè urina, jam fermento stercoreo renum, quatenus imbuta, etiam ab
10 eodem est transmutata. Fit enim lotium suis officinis, suisque completur proprietatibus formalibus, ad suas functiones, atque scopos utilis. Differt itaque lotium, nedum à sudore: sed & à seipso quantisper nondum renum fermento, atque stercoris liquidi intestinorum est particeps. Idque sanè nec aliàs, quàm stercus coli, à cremore stomachi differt, vel chylus à cruore.

Non inest ergo pars urinæ sanguini, nec alimento jam depurato commistum est excrementum actu corruptum, & alterius corruptivum. Nam iste error esset nimis quotidianus, & directus: pro cujus aversione, natura ubique non segniter ita insudavit, quod in nullo passim laboret operosius, quàm ut molesta sibi recrementa proscribat ocissimè. Siquidem excrementa cuncta, & singula, jam sunt fermenti stercorei impressione à seipsis prioribus alienata, ideoq; non possent non eadem dote ulterius tabefacere, optima quæq; sibi admista. Profectò Latex in cru- 11
ore oberrat permistus, non quidem ut pars cruoris, aut residuum lotii excrementum: sed ad varios scopus utilis: Ideoq; & Laticem vocavi, sive humorem peculiarem à cruore distinctum. Est nimirum in se pene insipidus, & pro primo scopo, contemperat cruoris aciditatem, ut eandem arceat. Potissimum namque post labores, 12
æstus, sudores, balnea, &c. nam in tanta perspirabilitate cruor valde condensaretur, nisi haberet aqueam partem admixtam pro sudore. Al- 13
ter laticis scopus fuit, scilicet dum in omni crudiore Chylo, cremore, & cruore, fit aliquod excrementum, & cruor sub digerendo salem excrementitium reservet, etiam dum in purum alimentum convertitur: fuit ipsi proin latex opportunus socius, qui in se reciperet hunc salem, eumque everreret. Tertius laticis accessit sco- 14
pus, ut materialiter causet, ne ullum densioris compaginis residuum, in ultima alimoniæ evaporatione remaneat: sed simul per diapnæam explodatur, ratione fermenti arterialis, (ut supra in Blas humano, vel ratione sudoris eluatur. Sudor namque materialiter nil nisi latex est, cui accessit sal superfluus. Quod apparet. Nam à po- 15
tu aquæ, aut cerevisiæ tenuioris, mox sudor copiosus æstate profluit: non quidem quod halitu tenus, salsus sudoris latex, per corpus feratur, ut subter pellem salem prius induat, simulq; oleosum quiddam. Sed sudor expellitur, in forma a- 16
quæ (ut in sanitate) vel spontè ut aqua profunditur in meticulosis, syncopizantibus, & morientibus. Vbi per impertinens obiter annoto. Quod morientium sudor, non sit tam latex in 17
sui natura, quantum ros alimentarius resolutus, cui mors imperat. Quod patet. Nam statim corporis habitus sidit, prout & in syncope. Habetque sudor ille mirificas vires mortificandi hæmorrhoides, & excrescentias possidet. Porro quod sudor non feratur per calorem, vaporis specie, patet. Nam cum vapor centuplo ma- 18
jorem locum occupet quàm aqua: tumeret sudando

dando corpus centuplò magis, quàm alioqui proprio est ejus extensio. Non est enim subter pellem locus vacuus, qui vaporem excipiat; ahenum quoque aquæ fervidæ, nullum intra se vaporem habet: & quem emittit, è superficie tantum exhalat. Non oberrat ergo vapor, sub
19 pelle: sed liquoris sola specie propellitur. Sudor ergo est latex materialiter è culinis partium per quas fertur abradens, vel abluens sordes, ideoque plerumq; olidus, idque magis in morbidis, quàm sanis. Adeoque & in Crisi sæpè terminat morbos, quatenus secum effert sordes pro scopo suo ordinario. Cadaverum dissectiones admiratæ sunt Scholæ: sed sudoris anatomiam nondum per digestiones, fuligines, electiones, admistiones, resolutiones, aut expulsores, in-
20 trospexerunt. Quintus Laticis scopus fuit magis intimus. Etenim cum oculus liquore opus haberet ut ejus palpebra innocuè moveretur, & lingua salivâ eguit, ut masticatos cibos madore temperaret; absurdum autem foret, totum cibum è massa cruoris humectari: Idcirco per venas latex delatus est, unde saliva, lacryma, &c. fierent. Nam dum in anginis, & infami Mercurii salivatione, plus justo saliva profluit, alvus
21 seipsa siccior fit. Latex ergo in cruoris massa innoxius vagatur, ad loca opportuna defertur, distributivæ facultati promtè auscultans. Qui quidem sicubi salem cerebri (ut in gravedine) secum rapuerit: non est tamen Latex sui natura noxius, nec illi piandum in culpam, quod ipsi insonti, per accidens, importunè associatur. Pariter licet in morbis obsequiosus abundet, œdematosa crura inflet, id fortè contingit. Natura namque generali nisu, odiosum sibi hospitem parit, eumque excrementis sarcinat, quæ abigere optat. Nocte frigidissima linteamen invenio manè tentum & congelatum à nocturno anhelitu, cujus aquæ quadruplum adhuc exhalavit, ad minimum. Estque anhelitus, æstivis diebus non minus: sed multò magis vapidus. Igitur aliquot unciæ insipidi liquoris è solo pulmone efflantur. Sed non est illa aqua, excrementum pulmonis, ut neque cruoris resoluti materia. Quapropter è latice petitur, sive mittatur à potestate distributiva Archei, sive demum pulmo eundem ad se alliciat. Saltem continuò suppeditatur, quodq; alibi præbent glandulæ ministerium: hoc idem præstat pulmonis parenchyma. Adeoque laticis velut scopus est, quod suo madore compescat, ne pulmo dehi-
22 scat, siccitate attracti aeris. Abusus est etiam docere, Laticem initio Corizzæ esse crudum & incoctum, illumque dierum numero, per calorem inspissari sub fine digestæ maturitatis. Nam semel expulsus, coqui non exspectat, ut neque sui coagulationem, ut concrescat. Nec latex ab initio Corizzæ, sui inspissationem, in vacuo cranio unquam potuit exspectasse. Ergo laticis 23 ignorantia multa medendo, somnia in catarrhis, & œdematibus, suscitavit. Turgidis nimirum serò cruribus, fossulam prementis digiti retinentibus, & manè evanescentibus, pituita est putata, nocturna digestione in cruorem versa. Inscitia ergo obsequiosi laticis, fabulas putati rheumatismi peperit. Verùm si semel secum 24 in computum descendissent, vidissent nempè serò, crus utrumque 4 fortassis librarum pondere œdematis gravatum. Quod si fuisset (ut ajunt) crudior sanguis, pituitosus: cum non sint crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ, neque ideo ratio, cur pituita potius in crura decumberet, quàm alius ex tribus residuis humoribus, vel quam pituita illa in ventrem, femora, lumbos, &c. decideret. Profectò proportionis justa dispensatio exposceret quotidie 40 fortassis libras, in cruoris non maturi dispendium, in totum consumi. Sæpè pelves, atque matulæ, unicâ nocte salivis replentur, & stragula cum indusiis, madore stillant: quæ nisi è latice petantur, & non è massa vividi cruoris, corruunt quæcunque de cibis, digestionibus & sanguificatione sunt credita. Ipsa nempè Arithmetica, & ponderis statera, medicastros deludunt, in suis pituitæ figmentis. Sed quis nasutus credet unquam, salivam, lacrymas, sudores, præterque lotium copiosum, ex ipsa sanguinis hæreditate peti, absque vitæ instantaneo detrimento? præsertim quod idem chronicos terminos usque perseveret? fingamus enim parvam cœnam, stomachum, ac Pylorum, benè munere suo functos, salivationem autem copiosam in an- 25 guina feroci, exquisitisque amygdalorum gutturis inflammationibus. Certè ista spissior continuaque muccago non è cerebro defluit, faucium jam obstructo meatu, multoque minus è stomacho vacuo ascendit, & sub fauciũ jam obstipatione: Itaque linguæ & faucibus opificium ordinarium salivæ esto, cujus materia è latice petitur, quem juxta sui fermenti varietatem diversis larvis commutat. Sunt nempe salivæ aqueæ, muccidæ, salsæ, acidæ, amaræ, tenacesque, fili instar. Fuit igitur necessaria quotidia- 26 na laticis copia in venis, promtaque ejus obedientia ad vocationem Archei: Nam etsi nutriendo latex fit ineptus, suis tamen usibus accommodus

modus

modus est. Poterant nempe cibi in succum redi-
gi (quod mures & cicadæ docent) citra potum,
27 nisi & latice ad majora obsequia opus fuisset. Est
ergo sitis, præco deficientis Laticis, non autem
cruoris egestas (ut alioqui mandant Scholæ) fe-
brientium quoque sitis, à sumto potu perseve-
rans, laticem alieno contagio ineptum ad sua
28 munia factum, denunciat. Siquidem quoties a-
maror, salsedo, nidorve salivam inficit, stoma-
chus apepsia fatigatur, & lingua (indolens alio-
quin, & nil mali in se habens) ariditate finditur:
significatur latex non transire ad venas, debito
instructus viatico: quia in ipso stomachi hospi-
tio, ejusve viciniis, ineptus evasit, pro suo mu-
nere. Non est ergo linguæ ariditas, crustataque
ejus sordes, in febribus, effectus, sive indicium
exhalationis, è stomacho (etiam potum non
coquente) sursum delatæ: sed est defectus la-
29 ticis deturpati, vel egestate penuriosi. Non sa-
tis est laticem ejusque usus aliquot, & officia
dixisse, per necessitatum distributionem: Iu-
vat & sua detegere itinera, & exorbitationes
commemorasse. Lex enim & necessitas usuum
totidem quoque peccata invexere, si non quo-
que utrimque bina. Cum enim latex non sit de
substantia cruoris; sed liquor fatuus, innocuus,
concurrensque viarum socius. Ideo namque unà
cum cruore, per venas fertur: Non tamen est
serum cruoris, nec bilis, nec urina: sed post lo-
tii separationem, suam latex recipit determina-
tionem, simul atque intra venarum lares assum-
tus est. Ac quodammodò extra catalogum ex-
crementi adscribitur, dum tam facile vocanti,
aut mandanti obtemperat Archeo. Desunt enim
latici sal, tinctura lotii, & bilis fictus amaror. Re-
nes namque emulgent salsum lotium, quod jam
vel in Mesenterio salem sibi adscivit. Alioqui si
quis tenuem & pernoctatam cerevisiam jeju-
nus potet (ut Anglorum est mos) mirum quàm
subitò, sæpe & affatim mejat. Id est, per sto-
machum, Mesenterium & jecur transvolet.
30 Habet quoque carnosa pellis, sive membrana,
proprietatem attrahendi Laticem, ut se, sub-
jectamque intra se supellectilem, eluat: multus
idcirco sudor confestim sitim propagat. Hinc-
que etiam vulnera, synoniæ, sive aquæ glarea-
lis, incredibilem sæpè copiam effundunt, quasi
Latex aptaret eluere conceptam in dolente, ma-
léque curato vulnere, noxam. Corporis nimi-
rum extima vestis, sua proprietate, sponteque,
sudorem laticemque allicit: ut cum loturæ in-
star esse debeat, calcar vocationis suæ à pelle re-
cipiat. Cujus tractionis lenocinio, ipsa pellis

facilè axungia repletur. Cum ergo Latex pluri- 31
bus destinetur usibus, & officiis, sequitur etiam
eundem exorbitantem, totidem & plurium ad-
huc morborum causam fieri occasionalem. Sal-
suginem, nempe acredinem, ac putridi commi-
stiones ab internarum partium sordibus infe-
ctos, suscipit, multasque ideo ulcerum & exitu-
rarum diversitates tolerat. Prout & in pelle suas
atque varias prurigines excitat. Errant itaque 32
Scholæ inscitia laticis, quæ hos defectus in je-
cur insons referunt, ejusque intemperiem incu-
sant, suisque stoliditatis pharmacis insons hepar
lædunt. Nec advertunt, quod unica ovis totum
gregem scabie infectet, absque jecoris labe ulla.
Quodque abstersisse manum linteo, quo scabio-
sus est usus, scabiem propaget, citra jecoris con-
tagium aut defectum ullum. Quapropter ista
Scholarum inscitia, cruorem & hepar ut rea ca-
loris agitant, imò & innocuum cruorem, ideo
cum vitæ occurtatione prodigialiter, ac repeti-
tim, sed frustrato eventu effundunt. Sin verò 33
Latex intus aliquid ponticum, acidula salsedi-
nis myria infectum, reperit, vel cum occulto
virulenti fermenti contagio oppignoratum:
Iam ulcera cacoethica varia emergunt, ac cau-
teria ad divertendos catarrhos, falsò invenit.
Synonia autem tam largo imbre pluit sæpè,
quod si cruor vel humor alimentarius, sive sper-
maticus ros, eandem causarent, paucis certe
horis homo cruoris penuriosus intercideret ne-
cessariò. Adeoque stupore abundantiæ illius
neglecto, quia Laticem nescivere, aliò suas
nænias falsaque auxilia deportarunt. Saniem
ergo vel ichor ulceris nescivit Galenus, an ad
pituitam, vel ad bilem referret. Non mirum est
autem, laticem in alienam imperii sobolem
transsumtum, varias ulcerum excitare catervas:
dum cruor diversis serpentum ictibus, morbo- 34
rumque transplantationibus lacessitus, in tam
numerosam varietatem exorbitet. Relinquo au- 35
tem Paracelso suos fontes salinos microcosmi-
cos, suæque indulgeo libertati lubens, etsi lati-
cem ignoret cum Scholis. Latex itaque facilè
alienam intus qualitatem combibit. Hinc in hy-
drope, multa sitis, etiam à potu frequenti. Non
enim liquoris penuria; sed salsuginis confectio-
ne, sitis fit. Mali quoque sudores sunto, si parti- 36
culares. Nam quod membra singulariter Lati-
cem in auxilium vocent, à malo est. Duo ergo
præcipuè hic adhuc spectantur, quod Latex non
tam sua feratur sponte, quàm vocatus à superfi-
cie, cui destinatus alioqui opitulandę: tum etiam
quod illarum partium sudores earundem defe-

37 ctum testentur. Quapropter injecta stragula sudorem promovent, quia externè adhibita opera vocatur. Atque ideò non rarò frustra propinantur sudorifera, & tegmina multiplicantur: quia tractrix Laticis foris languet. Quod si latex abundet, nec à pelle alliciatur, quia aliena labe est inquinatus, ad partes decumbit, & indolentes tumores excitat, si non etiam qualitate sit
38 molestus. In quibus tam balnea quàm cauteria subindè opem dedere: non quod tam causam effectricem, quàm productum, id est, Laticem minuant. Adeoque remedium palliativum & ad posterius applicatum est. Denique tota mali scaturigo hujus, in insons caput humanum, in Ca-
39 tarrhos depluos è capite relegata fuit. Cujus causam si erraverint, consequenter debuere & in remediis aberrasse. Memini namque incipientem pleuritidem, copioso sudore mox desiisse. Quale est diaphoreticum, è floribus papaveris erratici, Stercore caballi, succo bellidis, ac similium
40 adjutorio prolectus sudor. Postremò etiam notavi glandulas insignes, subter axillam, in inguine, & pone aures; Itemque in ductu urinæ prope vesicam, ac circa duodenum intestinum, & innumeras penè alias, ad cujuslibet venæ bifurcationem suppositas. Quarum unicum usum, Scholæ jubent esse: ne vasa scilicet lacerationi sint obnoxia. At sanè in nominato usu error manifestus adest. Nam frustrà, post aures, glandulæ insignes essent: ubi nullus est timor lacerationis, ut neque intus: quin etiam ipsa carnosa membrana non distenditur, adeoque non potuere nisi frustra, evanido usu atque fine, glandulæ ibidem apponi. Id est, erravit naturæ Arbiter in usu glandularum: vel errant Scholæ. Cum nusquam præfatis locis, quibus glandulæ sitæ sunt, vasa ab invicem abscedere possint. Meliusque ac commodius rapturam vasis tenue ligamentum, quàm lacerabilis teneraque glandula præservasset. Ego ubique animadverto perpetuam Scho-
41 larum indagandæ veritatis incuriam. Non enim animadvertunt, glandulas præfatas non esse nisi ad emunctionem laticis è venis, ut sudores in habitum corporis dispergant. Quod in lingua o-
42 culariter est manifestum. Vbi glandulæ salivam efficiunt, atque ideò Laticem alliciunt. Subter axillas, & in inguine verò sudores proferunt. Non autem lacerationi vasorum prævident. Prius nempe, officium est quotidianum. Alterum verò, non nisi insolens, rarum, atque potius ridiculum. Restagnans nempe Latex, venas gravat, oppressione, eodemque si liberentur, Archeus velut respirans, novas sibi vires inspe-
rato resumit. Itaque Laticis ignorantiâ, cauteria invenit, & sustinuit; Catarrhos finxit, atque inconcinna remedia sive præsidia universalia somniari fecit. Nil enim solidi, adversus morbos pensitatum. Vtpote ostendam suo loco, morborum initia adhuc hodie incognita latere: ideo- 43
que & remedia esse vana tentamina, nec certi quicquam continentia, nisi specificâ proprietate certis morbis dotata sint. Alioquin incertitudo conjecturalis, sibi subterfugia parabit, medentesque credulitas ægrorum munivit. Quod diem remedium, etsi morbo diceretur appropriatum, non quemlibet juvet. Imo nec purgantia, tametsi indubiè alvum solverent, solari ægros propter diversitatem complexionum humorumque fictorum pertinacium. Supponunt enim talem videlicet ex humoribus, peccare, spectantque postmodùm per solutiva eductum: attamen cernunt nil de morbi feritate remissum. Ergo cum deberent ignorantiam in humoribus & purgantibus fundatam, agnoscere, reflectunt sese ad varietatem complexionum, & intemperierum incertam ignotamque differentias. Quæ sanè si æquo spectentur animo, non alio terminabuntur fine, quàm in plenam principiorum medendi hactenus cognitionem, inscitiam & eversionem. Quapropter medentes 44
adhortor, & exoro suppliciter, tempestivè addiscant Medicinæ inaudita exordia, themata, & axiomata insueta. Quapropter hoc loco parum divagari opportunum censui. Etenim ut Atrophiam vidi occasionaliter è latice sustentatam. Ita & pinguedo, sive obesitas me spectante, unico bimestri, per potum diureticum, loco cerevisiæ summum abacta est. Pharmaca autem per- 45
egrina chinæ, zarzæ, Guajaci, &c. quod laticem per sudores profunderent, ficto mentitoque titulo, exsiccantium nomen acquisivere. Enimverò jam antè demonstravi omne corpus visibile, quodque elementorum mistura conflatum creditur, fieri materialiter ex solo aquæ elemento, quod primordialiter in rebus constitutis cunctis, se habet per modum Laticis, quodque & hic supposuisse, tanquam semel sat probatum, sat est. Dein axioma Philosophiæ habet. Quod corpora non mutentur in invicem, nisi prius reducta sint in primam sui & sequacem materiam. Id enim quantumvis applicari velint metallicis transmutationibus: attamen ex sublunaribus quorumvis notatis transmutationibus, est desumtum. Non tamen, quod velint corpora, in primam materiam Aristotelis, imo nec etiam in primam elementorum separationem, esse reducenda

cenda (nec enim cibus in sua elementa putant remeare debere, ut inde cruor fiat) sed volunt corpus transmutandum in proximam sui materiam, seu prioris vitæ subjectum retrocedere debere, antequam de transmutationis acquirendæ termino, spem fixerit. Quorsum, certum esto. Cibos atque potum in stomacho assumere naturam Chyli, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Destrui quidem pristinam ciborum materiam, & approximari ad materiam Latici, sive elemento aquæ viciniorem: satagente nimirum ad hoc fermento specifico stomachi, non secus atque fermentum hepatis chylum in cruorem transmutat, cujusque comes ac socius, non item pars, est latex. Fermentorum autem in natura adeo discrepantia atque singularia dona existunt. Vt quædam viventia ex sola aqua sibi faciant cruorem carnem, &c. imo & oleosam axungiam. In salmonis namque stomacho, nunquam repertum edulum ajunt piscatores. Sunt præterea animalcula aquatica in aquis salsis, quibus vix aliquid innascitur, quæ semen quoddam potatæ à se aquæ communicant, unde sibi suum corpusculum augent, & sustentant. Adeò ut aliis piscibus hujusmodi animalcula edentibus detur, ingeneratum aquis semen, ad vitam transgressum, & ad vitam mediam participatam deductum. Animalcula autem, quæ ex sola aqua, immediatè sibi cruorem, totamque sui suppellectilem patrant, exemplum habent in omni propemodum vegetabili: præsertim in saxosis, arenosisque montibus, procul ab hominum stercoratione semotis (in quibus forte 60 species resinificarum arborum notantur, ex sola aqua pluvia, niveque, sive lessas saxosi odoris, ex pleno nutriuntur, & adolescunt in summam altitudinem arbores adeò pingues, quod suffocarentur, nisi eandem effuderint circumcirca. Fermentum stomachi in homine facilius cibos in chylum, quàm illorum pinguedines transmutat, eò quod pinguedo remotior sit à Latice, sive prima materia, quàm sit cibus. Quæ digestio transmu- 46
tationis, in succos aquosos, eò huc adducta est, quò constet, Laticem, facile concepto in nobis peregrino semine, membrorumque fermento, transmutari in alienam prolem. Adeoque è Latice, omnium proximè transplantari in muccum excrementosum, jam supra ostendi, ubi memini, à potu æstivo affatim sumto, sputum (quod arida sub siti deficiebat) statim post screari mucilaginosum. Hæc est nova Laticis historia, ad tractatum de Catarrhis referenda, eò quod illius ignorantia, Catarrhis conceptis, singularem confirmationem dederit, ut & concipiendis dedit temeritates.

CAVTERIVM.

1. Cauterium nil nisi vulnus permanens. 2. Cauterii igne facti nulla prærogativa. 3. Nomen fontanella, impostorium. 4. Quæ Deus integra vidit bona, à Scholis laudantur lacera. 5. Pollicita Cauteris, puerilia. 6. Catarrhi negatio, negat Cauterii usum. 7. Ridicula tutandis Cauteriis necessaria. 8. Thesis Scholarum ostenditur absurda, & impossibilis. 9. Quid purgetur per Cauteria. 10. Conclusiones nomen contra Cauteriorum statuta. 11. Stulta in Cauterio desideria. 12. Cauteria quibus noceant. 13. Scholarum indistinctio. 14. Sæpius sive finis Cauterii cessat. 15. Mundum per cauteria circumvenere. 16. Cauterio non esse communionem cum Cerebro. 17. Absurda, ad doctrinam de Cauteriis consequentia. 18. Vnicum Scholarum asylum. 19. Responsiones. 20. Adiguntur Cauteria in scopulos. 21. Quid respondeant Scholæ in difficultatibus positæ. 22. Multiplicatio, electioque Cauterii, quo ausu surrexerit. 23. Histrionica aliquot Scholarum nugæ. 24. Podagra Medentum ludibrium. 25. Stulta Cauteria. 26. Frustranea in suis desperatis. 27. Nondum à Scholis statutum, quibus casibus juvent Cauteria. 28. Casus in quo Cauterium prodest. 29. Crudele atque putidum Cauterii remedium, ut antevertatur. 30. Cauterium Medico indignum.

Catarrhi invenerunt Cauteria. Illis ergò de medio sublatis, horum tractatus videretur frustraneus, nisi initiandis hæc scriberem, diffidens eruditis quicquam profutura mea studia. Quare Cauterii 1
fines, & effectum declarare statui: Cauteria itaque inprimis fiunt igne, ferro candenti, corrosivo caustico, imò ipsa novacula, vel forcipe, aliquid abscindendo. Sat: modò carnosa membrana pertundantur vulnere. Alii verò præferunt vulnus igne, vel caustico paratum illi, quod scindendo patuit. Eò quod actuali calore, & siccitate, fluxum humorum melius præpediri, putent. Quasi unico momento, ignis 2
ureret aliquid, præter ipsam escharam, aliudve exsiccaret, quod postmodum fluiturum ad vulnus fingunt. Vtrobique scilicet in Scholis, magni fiunt somnia. Quippe fontanella, (sic

enim

enim vulnus cauterizatum vocant, ut quasi per fontem morbos exhauriri vulgus credat) nil juvat, priusquam dempta sit eschara, ablatoque prius caloris & siccitatis vestigio. Eo quod Cauterii institutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante escharæ decidentiam incipit: minusque semper exhalare possit trans escharam, quam alioqui sanam per pellem. Perinde ergo posteriores censuerunt, quomodocunque fontanella facta fuerit, modi continuum
4 diviserint, & divisum custodiverint. Quod enim Deus fecit integrum, ut esset optimum, Scholis videtur melius fore, si vulneratum servetur. Vulnerari ergo sæpè, vulneraque aperta custodivisse, ad Scholarum sanitatem confert. Mirum sanè, quod vulnerari, non transtulerint ad præcepta tuendæ sanitatis, pro-ut nimirum Cauteria, sive vulnera constantia, eò sunt relata. Inter vulnerari autem, aut uri, tantum intercedit sanguinis emissio: quæ illo titulo præminere in Scholis deberet, nisi phlebotomiæ fraus
5 se manifestaret. Præsumunt nempe, atque decernunt, Cauterium esse novum emunctorium, per quod Medentes queunt naturam pro lubitu coercere, ad se exonerandum; non quidem qua fingunt aliàs per Catarrhos defluere, seque exonerare, aut quaquaversus: sed dumtaxat per factum foramen. Id est, citant Catarrhos, ut personaliter compareant in loco, ad lubitum Medentis. Lepidè sanè, si æquè verè. Attamen hæc prodigia in tantum profecere, ut pueris etiam ante trimatum jam Cauteria fiant. Ast ego, inprimis semper in Cauterio intuitus sum implicitam blasphemiam, qua Creatorem insufficientiæ in condendis emunctoriis palàm accusant. Etenim supra mille fontanellas incarnari jussi, cujus hactenus, quod sciam, neminem pœnituit. Denique consideravi, puerilem Medentum præsumtionem, quod naturam suis illorum jussibus auscultaturam sibi seriò persuadeant: etiam supposito defluxu & procubitu humorum, quem jubent, longè absurdissimum.
6 Ad fundamentum autem meum sat sit, Quod nempe nulla sit missio, aut spontanea defluxio Catarrhi. Quo negativo subsistente, vanum fit fundamentum Cauteriorum. Docent namque Scholæ, per fontanellas elici malos, imo exitiales humores, qui alioqnin aliò vel mitterentur,
7 vel sponte defluerent. Bellè sanè, quod natura laxo freno exspectet arbitrium Medentis, & apertionem Cutis, ut isthac sarcinam deponat, quam alias in nobilius membrum declinaret. Quasi mittens natura minaretur, nisi carnosam membranam, ubi vobis visum fuerit, mihi vulnere apertam sistinueritis, ut per revulsionem me à furore placaveritis, & à conceptu dimissionis avertatis, væ vobis: Nam quod aliàs subter cutim expurgarem, ad nobile membrum, in vindictam retrotraham. Sed sodes, quo centro, quave fontis scaturigine, malus ille humor patitur? An in jecore, humorum quatuor (ut volunt) officina? At sanè difficilis, longa, & sale- 8
brosa via, ut malus iste humor à jecore per venam cavam, adeoque per cor, ad extremam brachii, cruris, vel cervicis pellem deferatur, cruorem non incontaminans, sed ipse malus humor sincerus. Crudele sanè emunctorium, quod trans fontem vitæ malum humorem ducit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ crudeliores, quæ noxium humorem per Cor deferri jubent. Quod si verò adhuc hodiè ignotus malus humor fontem habeat Cerebrum: Vbi quæso? An quavis capitis sentina malus ille humor nascitur? An in sinibus? vel in pelvi? non quidem inprimis in uteribus cerebri sine præsentaneo necis metu, quotidiana maligni humoris illius fiet collectio, & nidus. Sin verò in pelvi fiat malus, qui anteà bonus fuerat. Iam per nares, atque palatum, sponte solita defluet, nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor, qui aliqua capitis parte, humorem anteà bonum studio vitiet, ut jam inde deferat malignum, ad partem aliquam intercutaneam, quam Medicus feriri jussit? Quam obediens enim ille, qui malus humor (mortuum nimirum jam excrementum) se aliò torqueri & mitti patietur, qui alias, non amplius sollicitus de vitæ œconomia, solo sui pondere, situum legi paret! Quod autem malus humor, per cauterium emungendus, non sit vapor à stomacho in caput, per cerebrum, menynges, & cranium translatus, collectusque, & indè dimissus inter musculos externos & cutim: id antè de Catarrhis peremtoriè explosum est. Denique iis concessis, etiam careret essentia, & etymo humoris, per consequens etiam mali humoris, pituitæ scilicet unius è quatuor. Nam quicquid semel vapore tenus à stomacho elevatum esset, & in guttas concrevisset, nec spissum est, nec tenax, nec unius amplius de quatuor humoribus factis in hepate: sed esset liquor posthumus stillatitius. Quapropter si humor malus, cauterii causa finalis, non generetur in hepate, cerebro, aut stomacho; quæ tandem erit officina malorum humorum pro catarrhis? quævè pars mittens, & excelsa, unde ad Cauterium declivius ferantur? Etenim in 9
tanta

in tanta nugarum angustia coguntur Scholæ fateri, non malum aliquem humorem dimitti ad foramen cauterii: sed cruorem degenerare in
10 ipso vulnere, labrisque malè dispositis. Nam & hoc vulneribus, quibus deficit balsamus, geniale est cunctis. Profectò si Scholæ Aphorismum examinent, *Dum pus fit, major dolor, labor, & febris, quàm facto pure*: cognoscerent, pus produci materialiter ex sanguine, per laborem facultatum, ac consequenter, in fontanella, iisdem finibus pus optari. Quo stante, labitur thesis, supponens, per cauteria deduci malos humores. 2. Puris in vulnere facti eductionem, non esse è centro corporis. 3. Non esse deflui catarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare malos humores, quæ bonum cruorem in excrementum, cum labore digestivæ facultatis, præparant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præcautionem maligni humoris, qui topicè fit in ipsis labris vulneris. 6. Pus & saniem, foramine ulceris, non posse retrocedere, ac labi in partem nobilem, multoque minus, cruorem bonum, unde pus fit. 7. Si cruor sit humor malus, antequam ad fontanellam deveniat; natura destinat ergo de cruoris massa, malum aliquem, ad sauciam dumtaxat partem, ut eam nutriat, vel hoc ipsi est ordinarium, in partibus singulis. Iam tota natura vitio laborat fatuitatis. 8. Stultum esse. Quod multum puris fecisse: sit bene Cauterium purgasse. Cum istud pus, dicat boni cruoris corruptionem. Adeoque dum homo malè valet, fontanella, loco puris, plorat ichor. 9. Si ergo Cauterium, faceret ad malorum humorum evacuationem, oporteret melius se habere hominem, dum ichor fluit, quàm dum pus fit. Quod in thesi est falsum. Hinc ergo rectè infertur, non selectum malum humorem, aut excrementum perniciosum, quod alioquin aliò decideret, evacuari per fontanellam: sed totum istud, sive pus sit, sive tenue virus, nil aliud esse, quàm merum cruorem alendæ parti cauterizatæ deputatum, ibidemque vitio partis corruptum: adeoque corruptionem sui, metiri bonitatem, & malignitatem digestionis, in loco fontanellæ. Atque proindè dum Archeus totalis, quoquo modo laborat, major quoque infirmitas digestionis est in fontanella, viciniusque pus est putredini. Et hactenus fontanella, propter potentiorem solito digestionis læsionem ichor plorat. Scholarum ergò optatus est, ut de cruore innocuo, pus fiat plurimum & album.
11 Idque vocant benè purgasse, si plurimum cruoris corrumpatur in ultima digestione. Quod si rectè consideretur: jam palam fiet, Cauterium non imprimi ad expurgationem maligni humoris, nec exsistere humorem malum: sed dumtaxat ad abundantiam sanguinis diminuendam. Adeoque intuitu solius Plethoræ.
Vnde consequens, non convenire adolescenti- 12
bus, non remaciatis, non morbo aliquo depressis: ut neque ordinatè viventibus, minimeque
omnium, abstemiis religiosis. At nondum di- 13
stinxerunt, An pus in fontanella sit solius cruoris, sive unius de quatuor fictis; an verò, ex commistione quatuor. Si prius sit verum, tunc pus non esset ex humore malo, sed ex optimo de quatuor humoribus, adeoque frustranea erit fontanella, atque optimum pus, sive effectus fontanellæ, erit pessimum, cum non esset nisi optimi corruptivum. Quod si malint commentari: quod scilicet cruor non sit ante malus, sed fiat malus, dum à tribus sociis secernitur. Saltem tres residui, in ista secretione, erunt cruore adhuc deteriores, & in omnem eventum, non nisi malo fine, fiet fontanella, ut bonum & insontem cruorem corrumperet. Sin verò velint ex quatuor commistis humoribus pus fieri.
Ergo Cauterium errat in fine. Cum non ad ex- 14
purgandos humores nocuos: sed ad corrumpendum bonos, sibi à natura non errante, in alimentum dietim missos, Cauterium valeat. Denique, non poterit Cauterium censeri institutum, ac Catarrhi præcautionem: vel aliàs Catarrhi materia non esset vapor, non etiam pituita: sed ipse cruor, quem fontanella in se, corrumpit. Pus namque non è pituita: sed de solo fit cruore, ut sat in Schola edoctum, est. Itaque per essentiam puris, bene indagatam, in materia, & efficiente, cessant fines Cauteriorum, Catarrhorum, & humorum malorum expurgationes. Enimverò, sublato quovis symptomate vulnerum, in Cauteriis, & supposita valetudine, necesse est, quod continui solutio in fontanella pus proferat, idque non defluat aliunde: sed in ipsa sit parte generatum. Archeus quoque, proportionaliter tantundem quotidie cruoris partibus dispensat, quanto pro sui nutritione opus habent. Ergò pus, est cruor vitiatus in illa parte qua vulnus est, effectusque vitiatæ ibi-
dem digestionis. Vitiasse ergo partium inte- 15
gritatem, continuitatem, atque digestionem, cruorem deniq; in pus convertisse, idipsum est in Scholis reputatum, Catarrhis obviam ivisse: sive à capite (undè omnes Catarrhos originaliter petunt) humorem excrementosum (qui alioquin ad partem nobilem comminatus erat decumbe-

cumbere) per foramen cauterii extraxisse: sive interim capiti, cum parte vulnerata, sit consensus, vel non: perindè enim est, modò cutis saucia detineatur. Sive humor ille excrementosus, sit cruor, sive pus fiat, vel sanies, perindè, modò per trita vocabula Catarrhi, præcautionis, derivationis, revulsionis, & fontanellæ, mundo sit circumventum. Contueor enim hornotinum infantulum, jam dentientem, ac pati febrim, spumam oris, atque indesinentem salivam. Ac tandem adesse tormina, & secessus ex viridi flaventibus. Saltem dens ille est capitis pars: quapropter diarrhœa erit Catarrhus capitis. Ast quis est dentis erupturi, vel tumidæ gingivæ consensus cum intestino? quæve potestas ejus gignendi, immittendi Catarrhi, è stomacho infantuli ad caput? atque indè in Ileon? quo jure stillatus è stomacho vapor, fiet æruginosa bilis in capite? fortène ab vitæ initio jam bilis officina migràvit ad caput? An cauterium posset (si infans esset tolerando) diarrhœam porraceam in se assugere? paucisque puris guttulis compensare aliquot librarum bilem porraceam? Cur fabricat Infantuli stomachus Catarrhum, propter dentis dolorem? Cur mittitur in Intestinum, & non ad dentem dolentem? An nondum cernit lector, diarrhœam non esse Catarrhum? Sed indignatum Archeum ubilibet, in Intestino promtum esse, ad transmutandum alimentarium cremorem in excrementa, quæ à Scholis putantur bilis, pituita, &c. Si itaque diarrhœa non sit Catarrhus, possitque Archeus indignatus transmutare quidlibet in infestum liquorem, si modò gingiva affligatur; An non poterit quaqua versus se exonerare per statuta emunctoria? nec præstolari apertam pellem caustico? Ah crudelis hebetudo, ferocire Scho-
16 las fecit in mortales sibi agnatos? Neque enim considerant, quod in mulieribus, & obesulis, carnosa membrana sit circa ordinaria loca cauterii, mera axungia ad duorum saltem digitorum spissitudinem, quibus tamen personis frequentiora, magisque proficua, persuadentur cauteria. Quare etiam vix in medietate axungiæ fundus fontanellæ erit: Non est ergo via, qua è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat malus, Catarrhi proscriptus humor fictitius, per
17 medium adipis. Sed quis demum humor ille solitarius, suo qui peccato à parte mittente proscriptus, per axungiæ substantiam, impermistus descendens, in pus degenerat? Si sit exhalatio vaporum è stomacho, cur non erit frequentior junioribus, & calidis stomachis, quàm debilibus, senibus & frigidis? Quo pacto aqua ista è vapore stillatitia, formam puris induet? Quomodò per cerebrum, menynges, & cranium, festinabit invenire factum foramen à cauterio, ut isthac tantum defluat, & purgetur? Cur centies non prius in auras vapor evolat, antequam ad locum cauterio lubenti designatum pertingat? Quomodo aqua scandens à stomacho, jam erit cruor, & puris mater? Quomodo cruor (materia puris, juxta Galenum) erit Catarrhi materia? Quare cruor redigendus in seriem malorum humorum, qui nondum contaminatus, à natura dispensatur ad locum vulneratum? Quare, facto vulnere, cessabit natura damnatam materiam, per & in loca sibi consueta, deturbare? An enim aperta, ad medentis lubitum, cute, fiet dein viarum nescia? An forte laboravit tantum, ut exitum alicubi reperiret? eoque jam facto, deinceps in obsequium vulnerantis veniet? Itaque falsa sunt hæc quatuor nempe, pus esse materiam Catarrhi; Catarrhum esse materialiter è stomachi vapore; Per fontanellam excerni materiam catarrhosam; hancque in partem nobilem diverti, nisi per foramen revellatur aliò. Unum saltem Scholæ habent aufugium. Nimirum, Quod Cauteria, in morbis 18
chronicis, itemque in pinguioribus, & plethoricis, non rarò profuerint. Ergo necesse est, malum saltem humorem, facto vulnere, purgari, corpusque exonerari. Cui subterfugio, dico. 19
Materiam Catarrhi, essentiam, modum, vias derivationis, & affectum, itemque malum humorem, & fines Cauterii, ficta esse somnia, turpis ignaviæ & ignorantiæ vela. Adeoque eventuum exempla, non sat esse destruendis apicibus veritatis. Quid si Cauteria juverint quan- 20
doque: Id saltem non è radice & essentia Catarrhi, in se nulli penitus: ergo si profuerint; fateantur Scholæ, prodesse Cauteria à mediis, & finibus, sibi ignotis: seque conjecturale remedium, incertum, & per accidens, tanto encomio extollere. Etenim admiratæ meritò sunt, Cauteria profuisse ab eventu: Si enim aliquis affectus, sponte, vel dierum mox maturitate, cessurus perierit; An proin jus sibi natum autumant, ducentos miserè torquendi frustra, si uni per accidens cauterium non fuerit infau- stum? Quid si in adversum, historiæ multo- 21
rum conferantur, quibus cauteria malè cesserunt: confestim ajunt, non sumus empyrici, nec exemplis movemur. Rationales enim sunt Scholæ, nituntur que præterea Veterum authoritatibus. Idque sic altè intonant, quoties rationibus

nibus destitutæ, & experientiis convictæ, desi-
nunt esse domini expertissimi, nec per contra-
rias suis experientias, flecti volunt. Ad ratio-
nes autem anteriorum confugiunt, quas luri-
das, ignavas, falsas, & primo vestibulo cespi-
22 tantes, ostendi. Siquidem cum deprehendis-
sent Scholæ, aliquos forte fortuna sensisse juva-
men post cauterium, mox seton, sive funis per
cervicis pellem traductus utrimque, creditur
Ophthalmiæ, lippitudini, imò ipsis catarrhactis,
& vitiatæ digestionis oculorum remedium.
Cauterium in opposito crure, creditum est do-
23 lori Ischiadico medela. Tentarunt varia Cau-
teria, fabrique ferrarii longam fecere supelle-
ctilem, ustiones etiam Arabicas (stercore nimi-
rum non nisi hircino, frixato in sartagine) in
pollice pedum eminus, Ischiadicis, & arthriti-
cis instituerunt. Histrionicas nimirum meden-
do ubique nugas, & somnia pro veritate venum
dedere. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod
unica Arthritis Catarrhis deputata, riserit cun-
24 cta illarum theoremata, & Cauteria. Videlicet
falsum ostenderit, quod Podagra defluente fie-
ret Catarrho, quodque Cauterium esset irritum
commentum, derivationis & revulsionis pro
25 humore decumbente. Deliria quoque Caute-
ria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculo-
rum, renum, Catarrhosis nempe defectibus ina-
nibus, adeoque lanienam, cum impostura ma-
26 gis admiror, quàm vana tentamina æmulor. Sic
namque in epilepticis, citra spem sanationis,
Patavini, Hetrusci, & Montispessulani, candens
ferrum usque ad cranii suturam adigunt, pro-
mittuntque fumos epilepticos, è cerebro isthac
cessuros, non ut paroxysmi durationem saltem
minuerent; verum ut sæpè de cætero suspen-
derent. Sed hæc ægri tolerant, spe surda vale-
tudinis: at sine exemplo. Nec semel expen-
dunt, somniatos halitus non afficere cerebrum,
defectu exitus: sed vice versa, morbi tempe-
statem causæ concitent, antequam ad comarum
cutim pervenire queant. Quapropter luridam
& vanam esse Cauterii operam & opem, quæ
27 inchoat à posteriori, sanandis morbis. Non-
dum enim à Scholis determinatum, quibus af-
fectibus Cauteria conveniant, eò quod rarò, &
per accidens tantùm juvent, adeoque quod im-
possibile sit, stantibus hypothesibus suis, Cau-
teria fore proficua, idcirco etiam rationes, mo-
dos, media atque scopos Cauteriorum, inveni-
re. Cæterùm posthabitis Scholarum decretis,
de Catarrho & Cauterio, facilè quoque inveni-
ri potest casus, quo cauteria juvent. Enimverò
propter innovationes cruoris necessarias, sin-
gulis lunæ stationibus (prout de lunari tributo
alibi) videlicet quicquid de veteri cruore supra
præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit
residuum; Id totum vel in adipem, vel in ex-
crementum ultimæ digestionis, facessere debe-
re. Quod quia per Cauterium, supra quotidia- 28
nam Diapheresin dissipatur, & educitur, idcircò
corpora obesa, edacia, plethorica, & sedentaria,
juvamen subinde à Cauterio sentiunt, & non
alia. Eò quod cruoris massa, versus justum pon-
dus & proportionem requisitam dematur: Cu-
jus abundantia alioquin Archeum, partes, ha-
rumque digestiones, & distributiones onerat,
& aggravat. Hactenus namque præcavetur mali 29
instantis formido. Totum ergo Cauterii spe-
ratum beneficium, situm est in contemperatio-
ne abundantiæ cruoris, per hujus quotidianam
atque minutulam diminutionem. Crudele a-
liàs, & putidum Cauterii remedium, quod exer-
citio, justa parcimonia, vitæque temperamen-
to, anteverti facile potest. Quicquid parcior
victus mederi nequit, non speretur per Caute-
rium levamen adferri. Eadem namque, quæ ad
vitæ sanæ & longæ contemplationem faciunt,
excusant Cauteria. Palliativa saltem, semper est 30
Cauterii medela, & tantum in aliquibus, hacte-
nus nempe Scholis medicis indigna. Etenim
dici solet, nisi continuetur fontanella semel im-
pressa, metus grandioris mali incutitur. Sed
mera Scholarum esto ignorantia, quæ Caute-
rium, in omnem eventum, non ad prius, sive
ad causam, atque radicem morbi: sed ad poste-
rius sive productum applicarunt. Quod nus-
quam fuit mederi ex condigno. Nescitum est
ergo à Scholis adhuc, quibus thesibus, & mor-
bis, cura hæc Cauteriorum palliativa valeat.
Quia forte fortuna, ac duce ignorantia, tenta-
runt omnia, tentantque modo. Sic ut alterna-
tim jubeant, si non heic, non ibi, nec repeti-
tum Cauterium juverit, nec multum puris &
sanici effundatur. Consultò claudantur Fon-
tanellæ.

VO-

VOLVPE VIVENTIVM MORBVS ANTIQVITVS PVTATVS.

1. GVtta falsum hujus morbi nomen. 2. Podagra quotidie increbescit magis. 3. Podagra mox distinguet electos Medicos ab aliis. 4 Popria Podagra. 5. Scholarum inconstantia. 6. Podagra calida non differt per speciem à frigida. 7. Hæreditaria, non saltem est à Catarrho. 8. Determinatio sigilli in semine, qualis. 9. Characteris, cum semine corporeo diversa sodalitia. 10. Catarrhosi nil, in Podagra. 11. Cur abusiva Scholarum remedia, & præcautiones. Quantisper erunt infausta medela. 13. Podagram non esse in pede, ut neque Chiragram in manu. 14. Modus fiendi in Podagra. 15. Cur perpetuus Podagra locus sit, inter ossium contactus. 16. Cur Podagra insidet parentum semen. 17. Cur procul à Corde incipiat. 18. Aciditas Podagra nondum est in sui semine. 19. Quopacto fermentetur illa aciditas. 20. Synonia quid. 21. Creta podagrica unde formetur. 22. Unde, & quis affluxus, ad loca Podagra. 23. Iuvantia & nocentia quos instruant. 24. Objecta in sanando. 25. Verum Podagra remedium. 26. Repetitio dictorum. 27. Nomen gutta, fecit errorem in supposito sensationis. 28. Podagra definitio. 29. Ortus & progressus ejus. 30. Depingitur à prima in vitam ultimam. 31. In quo decipiantur ægri. 32. Cauteria vana in Arthritide. 33. Nil materiale mitti, labi, aut dirigi, in loca Arthritica, quod humorosum sit. 33. Vana remedia Scholarum, tam Europæa, quàm barbara. 35. Irridentur potus exsiccantes. 36. Propria temeritate succumbunt Schola, in Podagra, Tabe, Catarrhis, & Cauteriis. 37. De humido & sicco quadam primò vera. 38. De remediis Heteroclitis Podagra, alibi.

1 ARthritis, Articularis morbus, Podagræ nomine intellectus, ita Catarrhis tribuitur, quod multis Europæ nationibus vocetur Gutta, per Antonomasiam. Cui etymo adstipulantur ægri, operamque suam tantæ mortalium cœcitati dedere. Eò quod sibi videantur alicujus stillæ lapsus inter ossium connexus sentire. Scholæ enim, quæ universum docere præsumunt, ab indistincto vulgi sensu didicisse gaudent, simulque sine indagine euntes, Catarrhosæ factæ sunt. At cum jam totam Catarrhi fabulam everterim, detegam etiam errorem sensus vulgaris, in Podagra. Quod aliàs fieri non posse censui, nisi ab
2 ovo, Podagræ scenam exposuero. Podagra primis stetit seculis incognita, licet genus humanum vel mundi incunabulis in omnem deflueret luxum. At sensim in hominum debilitatem crescente ærumna, primis saltem Scriptoribus tam fuit rara, quod illorum calamo vix digna censeretur. Magis verò deinceps invalescente mortalium carie, luxu maximè dissolutos, primum adorsa est. Hinc namque Veneri, Bacchoque emancipatorum, lues credita, in nostros usque dies. Verumtamen cum jam operarios, & maximè abstemios Capuccinos, frequenter infestet, omen feci, mox passim florituram populariter Podagram, nisi nostri misertus Deus, hæreditariam partim, partimque acquisitam cladem anteverterit. Denique & inde præaugu- 3
ratus sum, Podagram fore, quæ post Quartanam indicium latura sit, inter electos & putaticios medicos. Nam dum semel radices jecit, non solùm vitæ comes adsistit: sed in seros quandoque nepotes transfertur inexorabilis. Adeoque, ut multipliciter propagationis suæ fœcunditatem in futurum erectura, medicastros spernendos distinguet. Multa enim sunt, quæ hæc morborum Princeps, sibi servat singularia. Nam 4
præter pervicaciam, non solùm per parentum genituram, in aliquot generationes succedit, sed & insuper, in patientia exspectat triginta & amplius annos, antequam prodeat. Quin etiam Generans, nondum podagricus, suæ hæredem Podagræ sæpè constituit, eodem ferè anno, quo pariens, post generationem, prima Podagræ initia passurus est. In parente ergò silens, nondumque lues nata, generat ante seminis sui justam maturitatem, quod aliis in natura seminibus denegatur: quasi humanæ naturæ labefactatus ager, sponte propria, Podagram jam gignat. Transeo, quod calculos, cretam calcemve, alienis à Duelech initiis, proferat, & monstrum petrosum, extra solitum locum, & debitum, hominemque suis mutilatum membris, & truncum, à tam superba structura in monstrum deformet. Scholæ enim extra controversiam, Poda- 5
gram defluxibus donant; at nondum definitum ab illis, an Catarrhus ille à stomacho sublatus sit more aliorum: an verò à jecore, per angusta & impeditissima venarum receptacula, Catarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas, non quidem rectà, quà desinunt venarum oscula; sed insuetis, solique naturæ cognitis viis, inter arthrosim & ligamenta sistatur. Ego verò de fabulis parùm sollicitus, utramque opinionem decertare

certare fino. Pudendum est interim, causas morborum tantum problematicè disseruisse, & disputabiles reliquisse. Interea certò scio, Podagram, sive per parentum semina labatur in hæredes, sive demum proprio vivendi errore contrahatur, unius & ejusdem speciei esse cum
6 omni proprietate illam stipante. Nec referre quicquam, sive calida infestet, doleatque immensum, sive denique segnior mitiorque frigore censeatur. Siquidem ista sunt vexilla graduum, quibus materia insignitur; non autem
7 variant ejus essentiam. Scio tum etiam, atque didici in primis: hæreditariam saltem Podagram non derivari è Catarrho: si in semine, hujusque constituto, per triginta annos insensilis latuit. Enimverò cum in semine, externi nil contineri queat, quin eò ipso fœcunditatem prolificationis amittat: certum esto, nil catarrhosi in semine permanere, nullique materiæ hostili ibi locum esse. Ratum est ergo, in semine, nil præter characterem sigillumve rerum in constituto agendarum remanere: illudque sigillum ne quidem esse tanti, ut fertilitatem seminis excutiat, si inde morbus hæreditarius in filio aut nepote resurgere debeat. Denique, nec potest istud sigillum in semine fœtum monstrosâ deformatione fœdare, quanquam alii seminum characteres, pro indole sua, semen figurent. Quocirca, etsi Podagræ sigillum revera insit semini, dormit tamen, silet, latitatque, in decursu figurationis, ac tantisper, dum tandem nacta materiæ maturitatisque opportunitate sese explicet. Est
8 ergo Podagræ character in semine, tanquam vita prima, cum determinatione silentii, ut dormiat usque in paroxysmum primum, velut hirundo tota hyeme. Virtus ergò formativa in semine, nondum defectum suum sentit: ob crimen materialis indispositionis. Character siquidem in semine, non natus est generare suam Podagram, ante sui maturitatem, quæ characteris maturi-
9 tas subinde non nisi in nepote explicatur. Equidem licet arcta sint humani seminis cum semine Podagræ connubia, ut velut indissolubilem unitatem inposterum spondeant: attamen certum est, morbos non radici speciei adhærere, nisi cui à conditione creati insunt, (ut Epilepsia Alci, hirundinique) sed duntaxat initiis individualibus, quibus velut per accidens alligantur. Ideò si catarrhosi nil, in semine Podagrico, actu insit: ergò neque etiam in Podagra indè
10 oriunda. Cum effectus proprii suis semper causis respectum referre debeant. Denique si Podagra hæreditaria careat catarrho; ergò etiam quælibet alia. Cum unius rei in specie semper sint eadem specifica constitutiva initia. Porrò si labefactans character ille podagricus tam insigniter domesticus sit semini, tam intimè ipsi socialis, tam patienter suspensus dormiens, totque annorum circuitibus ac tempestatum procellis ineluibilis, omninò necessum censui, eundem spiritui vitali copulari. Vnde pri- 11
mum liquet, frustraneas cruoris & fictorum humorum putatas subductiones, ut præcautioni Podagræ eatur obviam: Quippe, non est cruori character Podagræ ille commistus, at benè moderatori partium solidarum. Mutatur nimirum multoties cruor, totaque alimenti supellex, ante Podagræ hæreditariæ venturum adventum. Pariter indè consequens est, si Podagræ Character, vel cum parentum semine translatus, in fœtum, vel per inordinatas vitæ procellas adeptus, sit causa connexa, & efficiens Podagræ, adeóque fit is vera Podagra formalis: fabulosum esse, quicquid de Catarrhis guttisque commentum est. Dato namque absurdo, quod Catarrhus depluens, faceret accessum Podagræ; saltem quicquid telorum in hunc morbum est retortum: id totum ad effectus productum, posterius, sive fructum, directum est. Nil autem ad causæ succisionem. 12
Atqui cum causæ veræ in Podagra, Scholis fuerint ingnotæ, stabuntque ignotæ, quantisper deliria humorum prævaluerint: necesse est, infaustas ac crudeles medelas hactenus in non visum scopum delibutas. In digito namque non est Podagra: at duntaxat pomum, sive fructus radicis. Ideoque etsi digitum abscideris, non proinde Podagram sanaveris. Hinc 13
enim duo sequuntur. Prius quod Podagra immediatè consistat in spiritu vitæ, neque ideò fructum Podagræ esse Podagram, sive radicem ejus. Alterum, quod Podagra non defluat materialiter, sive (ut volunt) humore tenus, Catarrho pons ad juncturas. Quapropter si progressum Podagræ, in fieri esse, explicuero, arbitror, ab ingeniis liberis, necdum ullo præjudicato contaminatis, assensum iri. Principio 14
etenim, postquam character podagricus seminalis est constitutus (perinde nunc esto, sive à semine parentum inoleverit, seu demum vivendi ametria sit comparatus) necesse est eum, juxta legem fati, rerumque vicissitudini parentium, habere præscriptos durationis suæ limites, tam in emergendo, quàm in continuando. Dum itaque instat initium, hujus motus podagrici, confestim spiritus vitalis, corruptivo

characteri obtemperans cliens, induit acidita-
tem fermentalem, prorsus sibi hostilem, atque
nobis exoticam. Denique, pro-ut aciditas o-
mnis, tam in cruore, quàm carne, demonstrata
est putrefactionis initium iudiciumque conti-
nere: hinc fit, quod natura, persentiens illam
aciditatem in spiritu, quam concepit ex semi-
ne, sive charactere podagrico, confestim exci-
tet febrim ephimeram, ante Podagræ accessum.
Mox quoque loco, sive utero proprio (scilicet
ubi duo se simul ossa contingunt) persentitur
dolor: leviusculus primùm, deinde verò quasi
ardentis stellæ. Auctus, deinceps dolores, ar-
dores, ac tandem sæpe tumores excitat. Tum
nempe conceptus in spiritu acor, spirituali fer-
mentatione, activa nimirum alteratione, inqui-
nat gluten spermaticum, quod inter ligamen-
ta & ossium congressum est. Iam ante demon-
stravi, characterem podagricum indole sua na-
tum esse, inficere, & transferri cum semine
(prout nimirum Mercurius inficit os, atque
dentes; saliva autem canis rabidi, cerebrum)
tanquam hospitio, in quo per longam sæpè an-
15 norum seriem latitet. Quapropter vi symboli,
consonum est, characterem podagricum, pri-
mordialiter respicere spermata. Veruntamen,
cum natura tota sit sexu anxia, & conservanda-
rum specierum sedula conservatrix, atque sal-
vatrix, peculiariter, quantum potest, prospicit,
ne character ille speciem inficiat, neve in testes
procumbat. Quocircà, non potuit saltem præ-
cavere, ne pro sua indole infectet immediatè
liquorem spermati finitimum, quem Paracel-
sus synoniam vocat, ubertim inter ligamento-
rum capsulas, ossiumque contactus, effusum.
16 At sub illo momento concubitus, Podagræ cha-
racter alioquin obdormiens in spiritu Archeo,
sub tanta libidinis agitatione excitatus, cum
spiritu, unà semini contemperatur, anomalo
planè modo, quod natura, tum regendis habe-
nis impotens, non potuit cohibere, quin vene-
num characteris, libidinosum semen fermen-
taliter inficiat. Itaque cum regulariter semen,
sive character Podagræ, spermatica contami-
net; Ideo quam promtissimè Synoniam, quæ
nusquam solitaria occurrit, quàm ubi duo ossa
se mutuò tangunt. Hinc locus sive nidus Po-
dagræ in articulis. Quæ, cùm jam constitutis
causis succedere debeant, saltem naturæ sua
conservationis indiga, non sinit characteri-
zatum spiritum, inficere synoniam, nisi pro-
17 cul diffusis à corde oris. Hinc namque Poda-
græ, & Chiragræ nomen mutuatum. Sed tan-
dem, ubi morbus vires acquisivit eundo, &
natura suas amisit; etiam propinquiora loca in-
festat Podagra. Conceptus itaque Podagræ 18
acor in spiritu, est potentialiter, atque in semi-
ne, absque actuali acore. Prout nempe semen
pyri, gustum fructus non exhibet. Dum verò
tempus maturitatis instat, actuatur aciditas in
spiritu, huncque contaminat, qui parvo spa-
tio dein contaminat suo fermento Synoniam.
Non secus atque odor testæ acidæ, paulò pòst, 19
recens lac infusum, coagulat. Interim autem
dum hæc intus contingunt, totus corporis Ar-
cheus in se alteratur. Norunt namque Poda-
grici plures, sibi instantem accessum prædice-
re, ex mutato excremento, intra pedis digitos
nascente. Quod sanè non defluxum tam hu-
moris, quàm ipsissimam sudoris laticisque alte-
rationem prodit. Synonia ergo, ex quo semel
acida devenit, non potest non dolores ciere.
Quapropter majoris atque minoris aciditatis
ergo, tantum distant Podagræ dolores, calo-
res, immanitates, proprietatesque. Est autem 20
Synonia, mucilago quædam pellucida, qualis
vitulo mactato, amputatis pedibus, è tibiis stil-
lat. At mox concepta aciditate, Synonia gru-
mescit, caseiformis, & opaca fit. Adeoque & 21
indè inepta redditur, ut juxta solitum teno-
rem sanitatis, tota exhalet, absque capitis mor-
tui residentia. Fitque hinc degener morbosus
partus, infelix nodorum mater. Suffert enim
tum aquosarum partium difflationem, reten-
tis, ex opaca & indurata Synonia, residuis.
Hinc illa monstra, calx & creta. Est igitur acor
ille, doloris causa, dolor verò, causa effluxus
cruoris vicini, boni & insontis. Non est au- 22
tem affluxus cruoris, defluxus è capite, aut je-
cinore, eò missus per ambages viarum intel-
lectui impossibiles. Ac licet incautos sensus
decipiat, videanturque sentire defluxum su-
pernè: sensuum tamen duntaxat sunt fallacia
judicia, pro-ut dolente dente, in totum capi-
tis latus, depluere videtur augmentum causæ
dolenti. Non secus atque ad dolorem Paneri-
tii, glans sub axilla apparet. Topico enim re-
medio, Odontalgia abit, vel eradicato cessat,
& glans evanescit, ubi digitus dolore levatur.
Hæc est origo & radix Podagræ, hicque fiendi
modus. Qui sanè per juvantia & nocentia con-
firmatur. Non sanè quod istud axioma appro-
bem, in se pudendum: aut quod indè judica-
tiones curativas desumi velim: sed quando- 23
que admissi errores, errantes instruunt, judicio-
sos in charitate sapere volentes, sicut bona re-

media bene operantes confirmant. Ideoque quicquid subtilem aciditatem in spiritu principiat, maturat, auget, aut promovet; illud etjam, Podagræ accessus stimulat. Cujusmodi sunt vina alba, acidula, parum vini, multum aceti continentia, largiùs hausta; Itemque quæcunque sunt corruptiva laticis, ut Asparagus, &c. Pariter quoque, quæcunque acorem, e spiritu vitæ, ac latice, ante accessum demunt, introsumta, vel foris apposita, accessum amovent, antevertunt, vel præservant, saltem mi-
24 tigant dolores, nodosque inhibent. Ast in sanando Podagram, non est spectanda aciditas producta, (quæ fructus & posterioris vices habet) sed meditandum est, quomodo è spiritu vitæ, character seminalis Podagræ sit abolendus. Quo alias perstite, nil actum est, electo
25 medico dignum. Neque enim ad intima spiritus vitalis scrinia, quivis tabellarius accedit, nisi legatus amicus. Ideoque purgatio per Arcanum corallinum, Podagram in sui semine interimit. Non est autem Arcanum istud, color sive tinctura coralli (ut rerum Chymicarum ignara turba, irridendo interpretatur) quia apposita verba Paracelsi, (quod de essentia auri est) aliud sonant. Non etiam auri color, sulfur aut tinctura, alvum subducunt: sed Arcanum hoc, est materia, metallicum; colore, corallinum, sapore, melleum: & essentia aureum. Non quidem, quod unquam fuerit corpus malleabile: sed est auri horizon, inconclusum corpus, & fixum: cujus sulfur dulce est, & nostris constitutivis commistibile. In hoc sulfure enim, omnes vires Solis congregavit omnipotens, cui soli omnis debetur honos & gloria. Qui me intelligit, rarus est: attamen scit, quod quæ de Podagra dixi, sint vera. Verumtamen cum non sat dicatur, quod non sat intelligitur, juverit fortè, Podagræ ortum,
26 & progressum, in Epitomen repetivisse. Queruntur inprimis Podagrici, se persentire humo-
27 ris ardentis defluxum. Atqui, jam sat superque docui, nullum in natura unquam fuisse humorem nostrum, præter cruorem, Laticem, & secundarium sive nutritium alimentum: ac præterea degener excrementum: nullumque horum defluere, multoque minus defluxum sentiri posse: Humorem nusquam nisi in Gale-
28 nicis libris exsistentem. Ergo in supposito sensationis, necessarius error est. Itaque Podagra, est character morbidus, seminaliter in spiritu vitæ insertus, qui suæ maturitatis terminis fructum acidum fermentalem gignit, spermaticis partibus confermentabilem. Non exsistit ergo Podagra, in cruore, multoque minus in excrementis. Verùm podagrici primùm 29
agitantur in præcordiis, & tam internas potuum atque ciborum, quàm externas aëris vicissitudines sentiunt, imò & sæpè has futuras præsagiunt. Quare patiuntur febriles motus 30
primùm, circa officinam spiritus vitalis, ac quidem paroxysmi initiis. Etenim primi motus è præcordiis ascendunt, sedem animæ sensitivæ adoriuntur. Conceptus namque in præcordiis character, Lunæ atque Mercurii typos explicat: atque deinde in corde perficitur. Formatus autem sive maturatus character, spiritum ibidem febrilem induit, quatenus inficit. Qui simul atque acorem symboli vitæ sive fermentalem concepit, motu febrili abigitur squallens, & ad loca destinata (crudi videlicet spermatis in Synonia articulorum) febriliter defertur. Spiritus, inquam, sic infectus, & non humor (quod notandum) Synoniam in se transparens, cum aciditate fermenti coagulat in grumum opacum. Adeò ut præ ponticitatis conceptæ gradu, calores, dolores, tumoresque Podagræ, distinguantur. Laticem verò advocari doloris buccina, & per venas dimitti, ad eluendum, certum est, in Scholis confirmasse defluxionum errores, jecur accusatum, caputque immeritam luisse culpam, & sustulisse frustraneas mille medelas. Itaque non quod dolet, quodque tumet vel ardet, Podagra est: sed hujus sunt producta. Neque enim per pilam bombardæ sublato pede; ablata est Podagra, sive Arthritis; siquidem in sensatione, per organum sensus, fit tantum consensus partium. Quod 31
fefellit ægros, & medentes, illis credentes. Nec interim descensum tumor arguit. Qui enim dolorem sequitur, illum præcedere deberet, si humoris descensus, sive tumor, doloris causa esset. Adde, quod ardentissima Podagra absque tumore sit. Id enim in Odontalgia, in spina parti infixa, spectari solet, quod localis dolor mentiatur supernarum partium defluxiones. Sed quid hæc cum Catarrhi fabula commune habent? E contrà, persistunt Scholæ, cauteria infligunt opposito latere, ut humorem defluentem in oppositum crus revellant, & per foramen emungant. Sed bona fide, quid cauteria exsugunt? nil nisi pus & saniem. Hæc au- 32
tem sunt vulneris fructus, cruoris degenerationes. Ergone materia Podagræ pus est, aut sanies? aut ulceris purulenta sordes? An pus uspiam in cretam transmutatur? An pus absque corro-

corrosione quiescit? Somnium itaque suum Scholæ vendunt Tyroni: pus inter articulos descendere, aut esse aptum in cretam verti: at bene, corrodendo sibi aperturam facere. Magisque puerile est, quod purulentum aliquid, defluens, in dexterum pedem, à scopo sibi instituto deflecteret, si in sinistro crure vulnus sit; Quod si defluit, sponte propria decumbit, vel
33 à mandante mittitur, & dirigitur. Transeo interim absurditates fiendi, & viarum, quas alibi eventilavi. Itemque humorum è cruore separatorum decubitum, jam antea cum ipsis humoribus, extra rerum naturam & spem relegavi, destinato libro. Inprimis nullam esse partem mandantem, mittentem, sagittantem, aut dirigentem, sat alibi confectum est. Sin autem sua sponte decumbat in latus sibi perpendiculare: certè dormienti non casurus humor, si totum corpus dormiat lecto plano, quoniam deest linea perpendiculi. Nec humor sui pondere labens, avocabitur ab instituto, licet in opposito
34 crure foramen fit. In Podagra ideo sane irrisit natura vanas Medentum purgationes, extenuationes, venæ sectiones, scarificationes, thermas & cauteria, quæ viribus saltem detrahunt, vitamque abbreviant. Certum est enim, quod ruinam sibi procuratam præsentiens natura, atque formidans, non rarò præfata symptomata ejusmodi remedia mitigent: sed crudeliori mox dolore, & nodorum atrocitate, persolvenda est pacatio illa. Ergò cuncta, infausto tentata eventu hactenus. Instituunt denique sudores siccos, minore quidem vitæ jactura: at pari successuum infelicitate. Tandem, potus ex ultimo terrarum angulo, barbaro fundamento, propinant, dumque nostratia senserint irrita, saltem barbaris remediis humores (nunquam visos, nominatos, natosque) exsiccari spondent.
35 At cur hos potus, & in tabe propinant arida? nonnè ut defluum, & exorbitantem humorem cacochymum arefaciant? At primò satisfaciant quæstioni, an fit. An decocta aquea sint exsiccando. Deinde doceant, quod hi potus, certo privilegio non exsiccabunt cruorem, ut neque humores, quos vocant secundarios. Sed solos tres alios somniatos, in cruore: vel demum sola excrementa pituitosa: denique quod non vitiabunt requisitam in cruore composi-
36 tionem, & compositi symmetriam. Quod si hujusmodi decocta tantum exsiccent viscida & acria, saltem augebunt grumos & nodos, relicto austeritatis coagulo. Quod si hæc faciant in Catarrhis, quare non in Podagra? Aut si non in Podagra, quare etiam non in Catarrhis? Si exsiccent pituitam inter articulos? cum in præcautionem Podagræ propinantur, quomodo pituitam labentem in venis, vel in via intercutanea, ad tophum, & nodos, non constringent? Si tenax pituita, in tophos exsiccatur per decocta: nonnè noxam in pulmoniacis aucturá sunt? Ideoque cum scelere præscribuntur, & propinantur? Si sicca imbibant humidum, saltem non video, quomodo humida exsiccabunt, potissimum ubi decocti potus semper perstet humidus. Denique, saltem humor catarrho- 37
sus, non posset non excrementum esse? At non consideraruntScholæ, excrementosa non posse difflari sine capite mortuo, ut neque exsiccari. Aliàs docui enim desiccationem esse dumtaxat caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gradu, viventibus vix tolerabili, aquea convertit in Gas; Illud verò, in vaporem siccitantem, non esse qualitatem operativam, ut neque humiditatem: sed siccum combibere humidum, & vice versa, humidum humectare, quatenus imbibitur. Exsiccatur verò humidum, non à siccitate: sed abscedente humido, per calorem, vel frigus, absorpto. Scholæ in defluxibus, calida vetant, vina prohibent, ptisanas suadent, adeoque mediis in aquis, nunc humectantibus, nuncque desiccantibus (ut ajunt) exsiccare nituntur; At nesciunt quid, quo modo, & medio, quia hactenus anonymus est humor, tantorum malorum author. Ego itaque nec motum, nec modum, nec media novi, quibus hujusmodi potus queant exsiccare, vera exsiccatione, multoque minus nocua tantùm, præstentque minimum illorum, quæ Medentes pollicentur. Natura itaque sprevit hæc Medentum somnia, irritaque semper fecit, facietque illorum promissa. Oro opt. Deum, ut ignoscat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, sed humana contraximus fragilitate. Timeo tamen, ne medentibus obve- 38
niat, quod cæteris hominibus: quibus ignorantia juris, hæreditatem aufert. Postremo, prout Podagra verè est morbus primarius: hinc ejus cognitio pendet ex scientia morborum primariorum, sub quorum finem quædam de cura Podagræ annotata sunt.

PLEV-

PLEVRA FVRENS.

1. PLeuritis Scholarum. 2. Errores definitionis & oblivionis sui. 3. Obmissiones aliquot somnolenta. 4. An pondus pituita decidentis, pleuram à costis avellat. 5. Aliquot crassiores obmissiones. 6. Vena azygos, non spectat pleuritidis essentiam. 7. Revulsionis ac derivationis vana spes. 8. Quorsum conducat phlebotomia in Pleuritide. 9. Decepta Schola per Artificialia. 10. Causa morbosa amba, manent in suis effectibus. 11. Paracelsi inadvertentia aliquot. 12. Scholarum incuria. 13. Authoris consideratio in Pleuritide per exemplum explicata. 14. Aciditatis contemplatio in terminis Pleuritidis. 15. Probatio. 16. Phlebotomia vanitas. 17 Requisita in remedio. 18. Acor probatur in pleuritide. 19. Quomodo avellatur Pleura à Costis. 20. Vnde pulmonia. 21. Evulsa spina, locus sape fit spinosus. 22. Vnde Pleuritis. 23. Culina Pleura, ubi. 24. Natura panitentia in Pleuritide. 25. Veteres hysteron proteron aliquid de dolore pleuritidis dixere. 26. Dysenteria ut se separet à Pleuritide. 27. Peripneumonia, & vomica, in quo distent à Pleuritide. 28. Quid agat Clyster in dysenteriâ. 29. Notatur Eclegmatum usus. 30. Schola ubique circa curam palliativam morborum occupata. 31. Medentum atrox incuria. 32. Remedia torta in Pleuritide. 33. Notabilia circa dysenteriam absurda. 34. Cur Clyster Dysenteria sit nocuus. 35. Observationes Authoris pleuritici. 36. Vena sectio tempestiva, quomodo à procrastinata differat.

1 PLeuritis inter defluxiones, sive
Catarrhos à Scholis numeratur,
eamque definiunt cruentum apostema,
in quo pleura, sive succingens
costas membrana, à costis avellitur,
cum febri continua, & dolore loci.
Apostema, est genus definiti. Adeoque,
quæ semper morbum definiunt diathe-
2 sin, & inter qualitates ponunt: jam pleuritidis
productum, sive effectus, ad deflui Catarrhi
positionem consequentes, morbum cen-
3 sent, interque substantias locum parant. Non
autem amplius inter Intemperiem, diathesin,
& actionis læsionem: verùm jam materiale
productum & apostema asserunt. Incertum denique
relinquunt, an phlegmati catarrhone salso,
an verò cruori isthuc expulso, pleuritidem
adscribant. Ac ne minimum quoque explicant,
quæ sit illa furiosa dispositio, quæ sua thymosi
divellit pleuram à costis. Attamen ista thymosis
est natura & motu prior defluo Catarrho;
& Catarrhus, prior ista divulsione; eaque divulsio
præcedit Apostema. Effectum itaque defi- 4
niunt, putant quoque Catarrhum defluum,
suo pituitæ salsæ pondere, actualiter pleuram
à costis avellere. Delinquunt præterea Scholæ,
Quod in pleuritide nequicquam pro pituitoso
Catarrho remedii decernunt, ut etiam laceratæ
jam pleuræ obliviscuntur: quippè solis expectorationibus
per saccharatos illinctus providently. Equidem sat cernunt Pleuritidem morbum
esse repentinum, cui pituitæ salsedo non
potuit eminus corrosionem in loco produxisse,
vel cavitatem fecisse, quam cruor eò decumbens
impleat, atque ulteriùs distendat.
Volunt ideo ipsum defluens phlegma, solo sui
pondere pleuram à costis avellere. Quasi non
deflueret guttatim, pondusque defluxuræ supernè
pituitæ, jam perpendiculariter superincumbens,
aliquot librarum simul, vim faceret!
At nondum declararunt cavitatem, in qua istud
pondus pituitæ accumulatæ resideret. Nam etsi
æger tam cerebro vacuus esset, atque est insulsa
Scholarum præsens assertio, non posset
tamen tanta pituita in cranio, pleuram à costis
lacerare. 2. Nondum docuerunt vias, quibus 5
è capite continuitas in transitu Catarrhi esset à
Cerebro ad intercostalem membranam, multoque
minus, qui suo eminus pondere id præstaret.
3. Nec etiam istum Avulsorem adhuc denominarunt
tamque potentem laceratorem, qui
pleuram, costis pertinaci, multaque undique fibra
adnatam, avellat. Vel qui aquam in ventrem
hydropicum, instar tympani tendat. Nec tandem
ostendunt, cur iste Catarrhus depluat, ad
destinatum parvumque locum, qui communi in
cerebro factus, aut detentus esset. Nonne enim
ex tot tantisque incogitantiis Scholarum subsecutiva
invicem subscriptio suspectæ fidei esse
meretur? Nam majoris est violentiæ opus, quàm
decumbentis pituitæ, pleuram à costis avulsisse.
Quotquot enim ad nonum Almansoris sunt 6
commentati, longè lateque de vena azigos,
sive absque pari, inter costas distributa, sese scabunt,
adeoque deflui catarrhi obliviscuntur,
prout & ponderis ejusdem, duntaxat ad cruoris
depletionem conversi. In hoc enim potius
considerant remedium, quod unicum habent,
& rusticis æque notum, per solam nempe venæ
sectionem iteratam, quam ipsam morbi naturam,
aut suppositas Scholarum causas catarrhi.
Quin etiam eò absurditatis omnes omnino

no

dem luto quo sordent Scholæ, ipse non minus
12 impingat. Siquidem nemo hactenus declaravit, quare recedat pleura à costis, quibus continuato fibrarum filo, adnata est, An videlicet sponte sua; an verò per alium laceratorem avellatur: satisfactum dubio contenti, si dixerint à pondere devolventis Catarrhi, avelli à costis. In cujus tamen dubii, tanquam radicis, sedationem, tota consistit Pleuritidis sanatio, & præcautio. Digna est nempe cujusque morbi radix, Scholarum muto silentio (ostendam nimirum, peculiari tractatu, ipsam morborum quorumcunque essentiam hactenus in Scholis nescitam) sufficere illis visum est, si ad extera, ad artificialia, ad symptomata posteriora, ad consequentes fructus, sive producta, doctrinam suam contulerint: quasi scena causarum, & radicum essentialium, esset ridicula, vel frustranea. Paracelsus quoque si aliquid solidi ad tanti morbum, ejusque doctrinam addere ratum censuit: si non ipsum ogertinum salem, è cruore, de potentia ad actum deducere statuit saltem insolitus, anonymus & incognitus sal ille deberet attulisse necessitatem sui inventi, suæque generationis, ut aliquis saltem præcautioni locus daretur. Hoc nempe postulat Monarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta mansere neglecta, eò quod super inanes stipulas Medendi principatus stetit fundatus. Corruiturum itaq; spondeo, quicquid illi fuerit superstructum. Nam sive ignis, veritatis explorator substruatur, sive demum spontanea dierum putredo stipulas consumserit. Saltem tandem ædificium istud cor-
13 ruiturum scio. Ego autem in pleuritide considero primum motorem internum sive calcar: Ac dein Laceratorem pleuræ. Et utrumque unum idemque efficiens sui, ipsam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effusum, indéque natum apostema, tanquam productum considero, quorsum communem adducam experientiam in exemplum. Sit spina parti alicui infixa. Cui succedit in instanti dolor; à dolore, mox pulsus; à pulsu, cruoris affluxus: unde tumor febris apostema, &c. Spina ergo post se movet cætera. Metaphorica ergo spina Pleuritidis, & propriè loquendo, ipsa Pleuritis, est peregrina aciditas concepta in Archeo, quam si fuget, aut deponat in cruorem venæ cavæ: ea certè ad venam azygos, imo vel in ipsam propinquam costarum carnem expellitur: undè apostema tanquam Pleuritidis productum. Denique sicut apostema, natum ab infixa digito spina, non nisi temere curatur per venæ sectionem: sed propter solam spinæ evulsionem sanationem promittit: Ita contingit in
Pleuritide. Etenim ut acor in stomacho, est 14
gratus, & ordinarius sapor: Sic extra stomachum, omnis aciditas est præter naturam, & hostilis. Quod hactenus nescitum in Scholis. Sic nempe tormina ab acido intestinorum, in lotio stranguria, in ulceribus corrosio, in pelle scabies, in artubus podagra, &c. Quodque si experiri velis ad manum, emictæ noviter absque dolore, urinæ, aliquot saltem guttas vini aciduli immisce, & per syringam injice. Experieris te invito, quod vera doceam. In latice (de quo postea suo loco) quoque pleuritidem notham (quam ventosam vocant eadem prorsus cum reliquis indagandi incuria) suscitat. Ast si Archeus in cruoris gremium, leviculam sibi sinistro applicatam aciditatem, deposuit: statim extravenatur, ejicitur à venis spreta, & apostema parit, ubicunque id locorum contigerit: Sin verò profundius id in venis eveniat, pestilens aliquod pathema insurgit. Quod probo.
Quippe cruor aut caro nunquam acescunt, abs- 15
que actuali putrefactionis consecutione (quod alibi per carnes belluarum, sub canicula ocissimè putrefientes, ideò jusculum acidum dantes, probavi ex instituto.) Cruor etenim acescens, mox contra naturam venarum, totiusque carnis indolem (quamdiu vivit) coagulatur. Nam dudum in cadavere cruor à coagulatione præservatur à vena, è qua si exciderit, statim grumescit. Quod alibi latius. Hinc sequitur, quod 16
facti apostematis in Pleuritide, non potest ejusdem cruor per venam sectam evacuari, utcunq; nomen revulsionis aut derivationis, in morbi metum, & ægrorum delusionem, jactitetur. Itemque nec venæ sectio impedit, ne quid deinceps amplius acescat. Cum phlebotomia privationis tantum vim habeat. Nec possit eductus cruor inhibere, ne, qui intus aciditatem hausit,
eandem deponat. Ast condignum Pleuritidis 17
remedium tenetur in Archeo causare aversionem ab acescendi conceptu. Si itaque acor cruoris sit ejusdem putrefientis indicium, certum est, quod vena nec putridum, nec putrefientem cruorem in se recipiat, nec putrere sinat, si adhuc à morte, eandem à coagulatione defendat. Ergo exorbitans aliqua pestilensve impressio in cruore est, si acescat utut tenuiter. Sin autem ab endimico, in thoracem spirato, vel aliàs intus nato veneno acido, Archeus infectus sit, isque venarum cruorem, vel alium, in alimoniam deputatum affecerit; statim eundem

dem

dem cruorem, quævis pars putredinem extimescens, à se repellit. Hoc inquam est calcar efficiens, atque vera Pleuritidis. Idque videtur primus Medentum Hippocratis sensisse, dum scribit: Non calidum, frigidum, humidum, siccumvè, morbi sunt: sed quod acre, amarum,
18 acidum, & austerum est. Esse autem acidum in Pleuritide, ex eo patet: quod in Pleuritide lotium, & cruor vena secta elicitus grumescant etiam exeundo, sive ante cruoris condensationem, quæ grumescentia, sive cascatio, est acoris effectus. Latex autem acescens, in intercostales carnes incidens, facit dolorem pleuriticum: non autem verum aut constantem affectum. Quemque idcirco flatulentam nominant (quanquam flatus eò nunquam attingant, nisi assumto toxico, transmutante. Prout de flatibus) producit mox leviculo remedio difflabilem: per
19 insensiles nimirum transpirationes. Igitur aciditas confestim dolorem parit: doloris autem proprium comitem, ac causam (lib. de lithiasi cap. de sensatione) dixi convulsionem. In qua convulsione, pulsus anteà latens manifestatur, indurescit arteria, & comitatur dolor. At quia convulsio plerumque per intervalla tenditur ac remittitur (quod parturientium dolor testatur) hinc fit, quod quoties pleura spasmum suum, proprio motus Blas intendit; toties aliquid fibrarum dilaceratur à costis: dumque se vel tantillum remittit, accurrit cruor vicinus, in locum rugarum, contrahendo fracturam. Hocque iteratis vicibus, causa est apostematis magni, juxta frequentiam & asperitatem contracturarum. Cruor autem extravenatus, aut alioqui justam dosin superans, ob symbolum fermenti acidi conceptum, hostilis fit, & præsto coagu-
20 latur. Quod si verò acor in venam arterialem, vel arteriam venalem (quæ sunt vasa pulmonis) dispergatur ab infecto Archeo, necessitata advenit Peripneumonia pulmonis. Cernant ergo discernantque Scholæ, an causæ continenti, ac radici medeatur phlebotomon. An verò totus illarum conatus saltem sese extendat, ut cum procurata virium jactura, incrementum pleuritidis (quando multum) præcaveant: Sic namque modus fiendi morborum, per causas motivas, atque vitales, explicari debuit, si rectè Tyrones instrui sit necesse, Medentibusque sic est consulendum, ut deinceps quilibet ritè suo fungatur munere, utque æger proximus inde fru-
21 ctum desideratum carpat. Spinâ enim evulsâ, facilè cessat reliquum. Nisi forte diutina mora apostema ipsum fecerit spinosum. Nam semel formato apostemate vel ulcere, licet à tergo nec radicem in corpore sint nacta, nec aliunde foveantur, per se stant deinceps, subsistuntque absque alia sui tutela. Incumbendum ergo spinæ evellendæ: Estque tabidi ulceris pertinacia: quod ulcus non spinam jam habeat, sed spinosum evaserit. Gignitur itaque in no-
bis sponte pleuritis, dum primæ digestionis ho- 22
spes in alienam messem peregrinus involet: vel aliàs inspirato endimico virulento. Tumque est Pleuritis populariter frequens. In multo e- 23
nim æstu repentinus, multusque affatim frigidæ haustus, pleuram, non secus atque aliud acidum irruens, contrahit. Non est etiam culina pleuræ, in tenuissima, ac indivisibili ejus membranula: sed in contigua sibi intercostali carne. Nimia namque ejus tenuitas non permittit intra se culinam abscondi. Mortificatur ideò citissimè, pleuræ ipsius cruor per violentum irruens externum, sive acidum fuerit, sive repentinum frigus. Eò quod in externa illa culina, alimentum non sibi digeratur, atque præparetur. Vitiato ergo cruore, dum in fieri esse est, ad alimentum pleuræ, illicò acescit, fitque vera pleuritis. Pleuritidem autem non quidem advenire: sed advenisse, & adesse sentiunt, dum ab externo irruente ea generatur. Nam generationes naturales velut in instanti fiunt. Ideoque degeneratio cruoris in præfata exteraque pleuræ coquina, est quasi instantanea. Sed Pleuritis contingens ab acido cruore, aliunde contaminato, morbos plerumque habet alios prænuncios. Est autem Pleuritidi quoque pro- 24
prium, quod mox naturam sui peccati pœniteat. Adeoque horrore admissi erroris, delictum suæ digestionis libenter corrigat. Ac proinde ad sanationem exigitur tantum, ut spina & confusæ digestionis productum auferantur, in ipso cruore circumstante, imò & in ipso apostemate. At Pleuritis, quæ per phlebotomiam est restituta, sæpè post annum recurrit, sæpiusque tabem post se relinquit. Quia residuæ spinæ negotium relinquitur solius naturæ humeris superandum, absque adjutorio, restaurante characterem ibidem morantem. Veteres quidem sensere, *ubi dolor & calor eò affluere cruorem.* Sed spinam præcedentemque motricem aciditatem, ut neque spasmodem dolorem, ne- 25
mo (quod sciam) adhuc attigit: unde tamen duntaxat solatium sperari debebat. Dubitari jure posset, quare pleura, à contractura remittens paulisper, non rursus repellat contentum intra se cruorem, ad loca unde venit. Sed jam liquet

quet, cruorem ab acido grumescere statim, &
huic quoque constanter loco inhærere didicit.
Alioqui non rarò tumores sæpè disparent alibi:
eò quod illorum cruor non est ab acido alie-
26 natus. Porrò dysenteria se separat à Pleuritide,
non tam acore causæ materialis, quàm subje-
cti varietate. Neque enim intestina à tergo car-
nem habent pro culina. Ideoque intestinum
suam habet spinam, suis infixam membranis.
Etenim præter duplicem intestini tunicam, ter-
tia obvallatur Mesenterii toga. Et quia extra se
non habet culinam in carne: Idcirco ejus
membrana, Apostema non fert: quapropter ad-
veniens cruor ad Torminum solamen, non in-
duratur aut grumescit, nec fibras cruor Mesen-
terii adhuc nactus est, quibus coaguletur, aut
in apostema tuberet. Quare in dysenteria af-
fluens ille cruor, in solamen pungentis doloris
ex acido, effluit non grumefactus. In pleuri-
tide autem, pro una parte cruentum sputum,
non coagulatum (quia nondum acidum) velut
ad solamen doloris missum accurrens: nec ille,
nec tale sputum, est causa occasionalis morbi
illius: pro altera autem parte cruor, intra pleu-
ram & costas sistitur acidus, grumescit, apo-
stematur; atque idcirco pus fit. Plurimus ita-
que cruor festinans pro solamine doloris (ubi
dolor, eò occurrit cruor) trans pleuram, in tho-
racem penetrat, qui molestissima excreatur tus-
27 si. Quare Pleuritis à Peripneumonia causis oc-
casionalibus, ut neque remedio differt. Suffun-
ditur nempe cruor in pulmonis parenchyma,
juxta spinam pleuriticam. In vomica namque
licet pulmo cruorem, ac diversa in se contineat
hostilia, defectu tamen acidæ spinæ, non est pe-
ripneumonia: sed alii sunt defectus, proceden-
tes ab excrementis propriæ digestionis. Idcir-
co plures morbi non differunt materiâ occasio-
nali: sed membrorum atque functionum di-
versis agentibus ac proprietatibus. Quæ ple-
rumque non tantùm variant remedia, quàm
adjacentia à proprietatum potestatibus depen-
28 dentia. Liquet inde enim, quàm irritum in
dysenteria enematum remedium. Quippe dys-
enteria est tantum tenuium intestinorum, ali-
quot ulnis distantium, à crassioribus, clysterio-
rum capacibus. Itaq; in Pleuritide, & Peripneu-
monia utuntur phlebotomo, ad necessariam
causarum (ut ajunt) ablationem. Quasi sola ple-
thora sanguinis (quam tamen dicunt unicam &
adæquatam sectionis venæ indicatricem) esset
29 illarum genetrix. Cæterùm illinctus præscri-
psere igitur, non quidem ad causæ remotionem;
verùm ad faciliorem sputorum expectoratio-
nem. Illinctus nempe, ex farfara, e pulmone
vulpis, &c. Nam cum hoc animal pœnè sit in-
defessum, putarunt, quod moriens (nam extra
putationem deficit Scholis authoritas valida)
suo pulmoni, legasset remedium sanandi suspi-
riosos, licet viscus, spinæ in nobis author, rema-
neat malè affectum perstite apostemate pus
comminante. Quodque, nisi stato dierum nu-
mero (authore Galeno) integraliter sanetur,
phthisis indubia sit exspectanda. Quocirca to- 30
tum Scholarum studium, non tam collimat ad
sanandum, quàm ad præcavendum dumtaxat
incrementum. Id est, non causæ radicalis respe-
ctu, sed producti posterioris obtuitu: ne scili-
cet vergat in deterius. Est nempe Scholis per-
petuum, onus relinquere suum naturæ, in diem
criticum sperare, & differre. Nam cum præter
purgationem, & cruoris emissionem, vix agno-
scant remedia; tantùm ad diminuentia liquoris
& virium procedunt, sicque solam curam pal-
liativam circa effectus, & producta posteriora
occupatæ. Vt nimirum residuum in culinæ
mangonia, atque præscriptam diætam relegent,
sive quos beatior dispositio virium custodit, si-
ve aliter in difficiliores morbos ruerint, speque
destitutos in incurabilium numerum redege-
rint. Pariter namque atque de loh è pulmone
vulpis dixi, commendant in Paralysi, cerebrum
cuniculi, & leporis, quod veloces sint cursu.
Virgam cervi pro frigidis, eò quod fera salacis-
sima. An ergo si rusticus manum fidicinis co-
ctam comederit, fortè testudinem pulsitet arti-
ficiosè. At requirunt Scholæ, ut tractim de-
glutiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine
dotata, ut ad locum tussis, remedium materia-
liter descendat. Miror interim, cur loh sanum
pariter non paraverint ex cauda equi, tota æsta-
te verrendis muscis agitata. At nil à Scholis co- 31
gitatum, pro spinæ Pleuritidis ablatione: unam
tantùm ob culpam. Nimirum, quod eandem
nesciverint, & indagare neglexerint, invicem
subscribendo contentæ. Vires infirmi interim
infirmiores reddunt, & posthabent, tanquam
volentes perdere, per iteratas venæ-sectiones;
quasi stratis viribus, aliquid opportuni deinceps
sperandum sit. Doleo interim mortalium sor-
tem, qui tam dolenti morbo tales nacti sunt au-
xiliatores, qui causam nescientes, quælibet ab-
surda tentant, modò prius ægrum cruoris & vi-
rium penuria debilitaverint, naturam interim
suis natantem remigiis deseruerint. Quod si
interea infirmum juventutis proprium robur

juverit: sibi honorem (id est, vi præmium) deberi postulant & adscribunt. Aliosque ducentos trucidandi eodem medio, jus acquisisse prædicant. Vel si robur exantlatum; deplente chirurgo, succumbat, longa tabe, luctuosoque quotidie spectaculo extinguatur: saltem se excuset Medicus per morbi sævam ac insuetam magnitudinem, quod adhibitis optimis remediis, nihilominus in tabem declinaverit. Quorum nil tale contingeret (spondeo enim, atque promitto ad pœnam experimenti) si spreta maledicta venæ sectione, balsamo vitæ, ac naturæ
32 viribus servatis, radicalis spina evellatur. Sic nempe statim dolor, sputum cruentum, atque febris cessant placidè, ipsumque divulsum continuum mox incarnatur. Ast nescitæ hactenus causæ peperere remedii ignorantiam. Sunt nempe mea remedia, quæ neminem in Pleuritide & Peripneumonia derelinquunt. Pulvis de virga cervi, vel tauri, vel cruor hirci, vel succus Cichorii sylvestris, flores papaveris sylvestris, ac plura talia. Potissimum laudo cruorem hirci, non quidem venalem: sed hircum suspendo cornibus, alligatisque pedibus postremis ad cornua, abscectis testibus castratur. Cruor indè emanans, usque in ejus mortem, excipitur, & siccatur. Et à venali cruore (qui nil nisi ovillus est) dignoscitur, quod venalis facile teratur, ejusque pulvis sit puniceus: hircinus autem verus difficillimè atque tædiosissime teritur, estque picei coloris, pulvis illius. Contritio autem tam molesta est, non quidem ob sui lentorem: sed propter meram & incredibilem duritiem. Hujusmodi namque præsidia, Archeo amica, atque domestica naturæ humanæ, causam immediatam in Archeo corrigunt, tolluntque acorem, & ad diaphæresin disponunt cruorem, dolorem pacant, quia aciditatem extinguunt. Ablato quoque acoris fermento, resolvunt quantum possunt cruoris extravenati, reliquumque, neglecta puris destinatione, tempestiva dejiciunt per tussim. Quapropter eadem remedia propinantur devolutis ab alto, quatenus contusione grumefactum cruorem dispergunt, id est, spinam auferunt, venenum tollunt, & eatenus locum incarnant. Sicque omnibus simul indicationibus, unica spinæ emendatione satisfaciunt. Quibus plura similia condidit divinæ
33 Clementiæ largitas inexhausta. Non enim dysenteria poscit astrictiva: nam sub judicatione ordinaria: sive sub constipatione, & adstrictione, mors mox adest. Etenim me præsente, & attonito post 426 clysteres frustraneos, tandem emplastrum diapompholigos, in oleo cotoneorum dissolutum, cum enemate injectum ab Archiatris nostris viro nobili. Insigni Scholarum stupiditate. Siquidem absque enemate, post 18 centenos & amplius recessus, per me sanatus est, remedio oretenus assumto. Itemque Scholæ docere pergunt adhuc modo, dysenteriam non consistere, nisi cum ulcere intestinorum: cui sanando, proindè præfatum emplastrum infundebant Medici. Quasi ulcus intestini esset sanabile per emplastrum illud! dum ejus vulnus simplex censetur incurabile. Itemque si dysenteria sit in gracilibus intestinis, quare longa non emplastrant? Quis enim Galenistarum sanavit unquam ulcus gulæ, laryngis, vel intestini, per clysteres? cum fistulam ani, quam ad manum habent, nesciant sanare per emplastra? Meminerint quæso Medentes, Quod oculum non mordicet ejus naturalis lacryma, ut neque lotium vesicam. Sic & stercus in intestino insensile est, usque propè exitum. Quia excrementum naturale. Clysterem verò, quia intestino peregrinum, dolere. Idcircò in dysenteria nocuum. Error iste fluit à Scholis, definientibus dysenteriam ulcus intestinorum. Quam utut inveteratam, ac pœnè desperatam sanari vidi sæpissimè, & quidem cum multa securitate. Exhibendo scilicet remedia quædam specifica. At certè cruentum Moloh, Cathedris præsidere conspicio medicis. Retrospicite ergò confratres. Nam dirus mundo ingruet horror, ad sonum tubæ, dum quisque daturus est rationem suæ villicationis. Finaliter dicam, quid observaverim pleuriticus. Tertio kal. Ianuarii invasit me repentè febris cum rigore leviculo, sic ut dentes quaterent. Dolor punctilis in latere anteriore circa os Sternum, qui inspirationem præpedierit: mox dein sputum cruentum adfuit: tandem merus cruor prodiit. Sumsi statim cervi genitale carptum (nam ad manum erat) & dolor statim imminutus est, mox bibi drachmam cruoris hircini. Quatriduo igitur, cessavit sputum cruoris, perstite tussicula rara, cum aliquot exscreationibus. Perseverabat autem febris. Nam secunda die, dolor circa zonam, latere sinistro sese pandit, cum respiratione difficili, febris augmento, & pulsu intermittente. Absolveram jam annum 63, exspectabamque, in splene coagulari apostema. Quippe lien globatus in molem, pondus faciebat. Si enim genua in sublime attollerem, vel in latus dextrum decumberem, gravis ponderis cadentem globum sensi. Adeoque suspicatus sum,

Pleuritidem è Splene suscitatam, quæ cum justis remediis abacta esset è costis, Lienem demum afflixit. Cui statim obveni, potu vini, bulliti cum lapidibus cancrorum. Et infra paucos dies, omnis dolor ac ponderis moles evanuere. Interim visitabar à nobili, qui ocreas è corio Prutenico suaveolente calcaverat. Quarum odore statim sensi dolorem lienis, & febris recrudùit. Vnde collegi Archeum lienis, Authorem totius tragœdiæ. Denique notavi, in Pleuritide incipiente, sectam venam sistere quidem internam hæmorrhagiam, & videntur ægri se melius habere. Ac quanquam cruoris emissio debilitatem auxerit: 36
eandem tamen non phlebotomo, sed Pleuritidi adjudicant. Sin verò tardior venæ sit apertio; coagulatus jam cruor, & indè conceptum apostema, destinatumque pus, ad suum properant terminum. Hinc namque frequens, à sanatione per venæ sectionem, Tabes, aut Pleuritis recidivat anniversaria. Quæ aliàs remediis præfatis, non spectantur obvia.

TRIA PRIMA CHYMICORVM PRINCIPIA, NEQVE EORVNDEM ESSENTIAS DE MORBORVM EXERCITV ESSE.

1. Schola cur cedant foro. 2. Cur Paracelsus quæsierit alia morborum initia. 3. Transtulit in se furtivè Basilii inventum. 4. Paracelsicorum lapsus facilis. 5. Abusus sensim detectus. 6. Ab chymicis regulis, malè intellectis, deceptus Paracelsus. 7. Aspiravit ad Medicina Principatum. 8. Sub sarcina defecit. 9. Deceptus quoque ab ulceribus. 10. Aliquot ejus incogitantia. 11. Peccato peculatus obruitur. 12. Aliquot incogitantia ejus. 13. Doctrina elementorum Archidoxeos notatur. 14. Ad astra confugit, ne fugientem sequantur curiosi. 15. Adeptum Medendi. 16. Iactantia Paracelsi. 17. Distillatio perfectissimo Artis. 18. Mirabilis carbo mellis. 19. Paracelsus de prætento Monarchatu deturbatus. 20. Fabulosa morborum media. 21. Cruor difflatur absque capite mortuo. 22. Qua natura semel respuit, nunquam denuò reassumit. 23. Aqua etsi millesies distilletur: non proin tamen subtiliatur. 24. Aliquot absurda. 25. Figmentum microcosmi, in modo fiendi morborum. 26. Paracelsi ambitio. 27. Vnde ejus ausus ad invadendum Monarchatum. 28. Tria prima non essi in nobis. 29. Ignoravit trium primorum vinculum. 30. Ignoravit originem salis. 31. Aliquot illius incogitantia. 32. Error in febrium cognitione. 43. Exemplum. Quod totus cruor liquescat per purgantia. 34. Morbi non produnt illa tria prima. 35. Tria prima quomodo fiant. 36. Galenum & Paracelsum ferè pares audendo, atque errando. 37. Impugnantur tria prima. 38. Error Paracelsi circa morborum essentias. 39. Tria prima non esse, nec operari in morbis. 40. Paracelsus propinquius accessit ad veritatem quàm Galenus. 41. Tria prima immediatè non subsunt vita. 42. Tria prima etiamsi non morbi: sunt tamen remedia. 43. Modus operandi remediorum, malè perpensus in Scholis. 44. Quinta essentia impugnatur. 45. Inconsideratè subscriptum est Antecedentibus: quia ignorata mansit morborum essentia. 46. Tria prima esse nuperum inventum. 47. Tria prima non præexstitisse ante sui separationem: sed de novo nasci. 48. Aquam transire in oleum. 49. Tria illa, mutari invicem, repugnat principiis. 50. Probationes Thesium. 51. Contra Aristotelem. quod duo tantùm sint corporum initia, qua etiam sunt causa initiantes. 52. Paracelsistarum incogitantia. 53. Tria illa non inesse quibuslibet corporibus. 54. Aqua, ut nec Mercurio, inesse tria prima. 55. Objectiones quorundam Scriptorum Tyrocinii Chymici. 56. Pergunt ulterius. 57. Adducitur Paracelsus in palæstram. 58. Responsio. 59. Mercurii immortalitas undè. 60. Axiomata Chymia principiativa. 61. Baconis veritas. 62. Responsio ad objectum Paracelsicum. 63. Quid sint tria prima in corporibus. 64. Alia instantia in arena, silice, &c. 65. Salem in calce, non esse contenti extractum, probatur per Mechanicam. 66. Quomodo officiorum necessitas, invenerit tria prima. 67. Tria prima, non esse corporis vernacula, ut corpus esset. 68. Per Mechanicam, quod ignis sit faber trium primorum. 69 Instabilitas trium primorum. 70. In digestione ciborum, non contingere Trium separationem. 71. Cur morbus non sit trium primorum. 72. Tria prima non esse corporum principia. 73. Sunt ultima, id est, principiata. 74. Paracelsi inconstantia. 75. Nescius fuit, undè sal urina. 76. Essentia diversis modis dicitur. 77. Essentia chymica. 78. Quadam homogenea non edunt quintam essentiam. 79. Vis major quibusdam est simplicibus, quàm illorum extracta essentia. 80. Paracelsi temeritas. 81. Putredo etiam alibi fragrantiam generat. 82. Quid propriè sit quinta essentia. 83. Liquor fœcundans plantas. 84. Oleum essentiale aromatis, sive crasis ejusdem, quomodo fiat Elixir ejus, centuploque potentius.

Postquam jam elementa, complexiones, 1
qualitates primas, & tandem Tartarum, perperàm in causas essentiales morborum,

 esse

esse introducta à Scholis tam Antiquorum,
quàm Modernorum demonstraverim. Pergo
docere tria initia Chymicorum, nuperque in-
troducta in artem medicam, falsò in essentiales
morborum causas intrusa. Quid ergò agent e-
munctiores medici, dum sat liquidò, nedum re-
mediorum suorum miseram adspiciunt supel-
lectilem: sed etiam infaustas ægrotorum eju-
lantium opitulationes? Adeò ut seriò, secretòq;
mihi fassi sint pluries, nil amplius ferè suis co-
natibus obedire, omnemque tam acutorum
morborum (de Chronicis namque jamdudum
animo desponderunt omnes passim) quàm mi-
nimorum quorumvis sanationem, revera nil ni-
si curam palliatricem, sive meram ægrorum im-
posturam esse, ad quam nimirum nisi spontanea
succedat, ægrorum naturæ quædam velut resur-
rectio, remediorum destinatum, certumque so-
lamen frustra exspectatur. Quinimò hinc fa-
ctum, quod multa anus, passim curando quos-
dam defectus sit longè felicior, quàm sit tota
Schola medica cum cunctis suis theorematibus
sermocinalibus, præscriptionibus theoricis, diæ-
tæ culinariis præceptis, longa interitus proxi-
morum experientia, & dispensatoriorum suo-
rum multiplicitate confirmatis. Igitur cum jam
dudum lassati ingeniosiores, in correctione in-
temperierum, humorum expulsione vana, jam
aliò vergunt, quærentes à naufragio portum, fa-
cilè à Theophrasto Paracelso seducti, inclina-
runt sua studia, ut quod apud Græcos, atque A-
rabes nondum repertum est, inveniant alibi fe-
licius. Hinc nempe ad Tartari figmenta, prono
casu devoluti sunt, at sanè illorum curiositas
magni habenda est. Nam etsi ad optatum non
pervenerit. Non est volentis, nec currentis: sed
solius miserentis Dei. Itaque jam Scholæ jure:
& foro cedunt nam quid agent, si non ex ele-
mentis, qualitatibus, contrarietatibus, humori-
bus, Astris, ventis catarrhisque, conjuncta radix
morborum, & sanandi methodus, sit depromen-
2 da? At cum moderniores Paracelsi asseclas, alii
medendi typi possederint: sedulo adhuc inve-
stigandum est, si morborum causæ Paracelso e-
notuerint. Etenim cum ipse rejectis veterum
documentis, satis deprehendisset, nil funda-
menti aut veritatis esse in complexionibus &
humoribus, cœpit variè nutando causam proxi-
mam morborum inquirere, ipsique posteritas
proindè laudem debet. Etsi rem acu non teti-
gerit, id vitio verti nequit, si Altissimus dono-
rum Dispensator, diebus Paracelsi, nondum
3 veritatem dignatus sit aperire mortalibus. Hic
vir ergo à Basileo Valentino didicerat, per di-
stillationem à plerisque corporibus separari a-
quam, oleum & salem, cœpit hæc tria vocare,
nedum entium corporalium prima initia uni-
versalia: verùm etiam intra morbos, & meden-
di necessitates, sic introduxit, ut omnes morbos
immediatè in aliquod è tribus illis primis refer-
ret. Idque sic suos penè dementavit, quod ab-
jecta veritatis indagandæ spe, cuncta tribus pri-
mis consecraverint. Quæ doctrina suas fixius 4
radices egit, quod actualiter è plerisque corpo-
ribus separentur tria, adeoque non instar hu-
morum, fictis initiis ortorum, essent indemon-
strabilia. At sanè abusus fuit detectus, dum ad 5
morborum quorumvis primordia, hæc tria ini-
tia detorta fuere. Enimverò quia multa corpo-
ra, per ignem dissoluta, salem, sulfur, & liquorem
(quem Mercurium indigetant) de se darent, pu-
tatum est, morbos omnes, illis initiis constituti-
vis, suam debere nativitatem. Hermes inprimis 6
ante natam Græcorum industriam; quia in Py-
mandro, omne trinum perfectum notaverat,
consequenter quoque in Chymicis, metalla
duobus constare extremis, (corpore nimirum,
atque anima) prævidit; quæque non nisi leno-
cinio cujusdam tertii, sive spiritus, cohærere
voluit. Distinctius deinceps scripsit Basilius
Valentinus, Monachus Benedictinus, Animam
metalli, sulfur, sive tincturam nuncupavit, cor-
pus verò sal, ac tandem spiritum dixit Mercu-
rium. Quæ sic à Basilio mutuata, deinceps in
cuncta corporum principia, mirifica indagi-
ne, transtulit Theophrastus Paracelsus, uno
plus seculo, Basilio junior. Cujus doctrinam, 7
suppresso Auctoris nomine, in se rapuit, & in
speculationes medicas propria introduxit li-
centia. Ita nimirum, ut postquam omnem mor- 8
bum in catalogum Tartarorum relegasset, non-
dumque suo satisfecisset scrupulo, tandem suum
Paramirum, de tribus entibus primis, mul-
ta audacia adornat. Confingit quidem hæc
tria, omnium velut initia, ac multa, in gene-
re, de morbis declamat; At necessitate coactus,
dum morbos in classes primorum trium, re-
digeret, sub sarcina depressus siluit. Præter- 9
quam in ulcerum familia, ubi salem sibi visus
erat reperisse: saltem utrobique in duobus aliis
initiis, mansit penuriosus, ac penè ridiculus.
Iusserat enim ubique credi quatuor elementa, 10
non nisi matrices incorporeas, ac velut corpo-
rum hospitia: prima autem initia, sic vices
corporum supplere, ut & mundi elementa, ex
istis tribus, omnem substantiam & subsisten-
tiam

tiam dumtaxat habeant. Alibi quoque horum
immemor, totus elementis inhæsit, horumque
complexionibus, astrorum denique atque hominum
inclinationes, proprietatesque addixit.
Singulis quoque elementorum suos dicavit
fructus, fructuumque gradus, non autem u-
ni elemento omnes: neque amplius ab incor-
poralibus, tanquam matricibus, prodeuntes
fructus: sed quod hi sua mutuarent corpora,
ab elementis ipsis materialibus. Tandem ea-
dem mutui libertate, & inconstantia, corpora
nunc in quatuor, nunc verò in tria tantum,
11 per Analysim, fatiscere docuit. Pyrotechniam
equidem sic in medicinam introducendo, de-
coravit, æternum ut nomen sibi anhelans, &
futurum sperans, quod Monarchæ Arcanorum
titulo quandoque superbiret. Prævidens Basi-
lii doctrinam, non vulgo notam, ideo Aucto-
ris tacito nomine, suam fecit, hactenusque
suos tomos ampliavit. Quapropter suus Tar-
tarus, subinde dominium universale in mor-
bis amittens, suppressus incurrit, trium pri-
12 morum legibus subactus. Quæ tandem sua tria
prima, ausus incremento, voluit, ut etiam o-
mnium morborum matres, atque matrices, tam
mentis quàm entis fierent. Hoc scilicet dum-
taxat suum, & non Basilii inventum fuit: quod-
que dum turmatim in morborum series spar-
gere niteretur, quandoque confuse est aggres-
sus; sæpius tamen iterum prætergressus, latæ
13 suæ doctrinæ ubique oblitus. In Archidoxis
namque libellum dicavit separationi elemen-
torum, ex flamma, aëre, aqua, & terra, edu-
cendi. Atque hactenus suam, de tribus primis,
deque matricibus elementorum doctrinam im-
pugnavit, quod jam quatuor essent initia, non
amplius tria prima, & ultima, in quæ longo
tandem labore, tria prima, velut elementis
posteriora, nec sic jure prima amplius, dedu-
cerentur. Etenim & sic uno ditata numero,
longè plures, quàm nuper, morbos gignerent,
quam dum Monarcha ille prætentus, tantùm
tria mandabat, tam corporum, quàm morbo-
rum esse principia. Enimverò solum atque
tandem unicum Tartarum, omnium pænè
14 morborum causam, ut reum, accusat. Alibi
verò, peculiaribus aliquot tractatibus omnium
morborum fabrum, assistentem, & cooperan-
tem, vocat Cœlum, parentem iratum, atque
vindicem. Incognitam enim stellam (zedo)
immediatam, & continentem hydropis cau-
sam ait. Sic tabis, podagræ, Apoplexiæ, &c.
suam peculiarem (anonymam tamen) stellam,
suamque, cuique Epilepsiæ propriam constel-
lationem affirmat. In Paramiricis verò, tria
prima omnium morborum immediatas cau-
sas affirmat. Id est, Omnia confusa. Expli-
cet, & excuset qui volet, Ego enim non di-
cavi vitam meam interpretandis aliorum so-
omniis. Indagavi itaque seriò naturam, & spe- 15
cies morborum, & contigit mihi non secus,
quàm aliis ante me omnibus, donec exutis o-
mnium Authorum doctrinis, gratiam divinam
seriò implorassem. Tum enim repentè scivi,
cuilibet morbo suam obtigisse materiam, quæ
proprium sibi Vulcanum foveat intus, qui etsi
siderum cursus quandoque imitetur; non ta-
men ab Astris enormontica causa ejus depen-
deret. Possident namque semina quæque, ve-
lut suam Remp. lumen præcipuè suum vitale,
quo, virtute propria, siderum analogiam refe-
runt. Ridiculum esto. Tabem, aut hydropem,
licet sub diversis positionibus severius mutuſ-
que concitentur, ab siderum motu atque lu-
mine patrari: quas alioqui tam clara sordium
collegia manifesta occasione generant, quibus-
que sublatis, sanitas, etiam extra siderum ve-
niam, sequitur. Cujus doctrinæ exegesim li-
bro de Peste, atque alibi, apud me leges. Mate-
rias autem morborum, cum suis seminariis
Vulcanis, à prima usque ad ultimam, sum pro-
secutus cum omnibus dualitatibus, & alteri-
tatibus, respectu vitæ humanæ. Faxit Omni-
potens, ut quantum mihi elargitus est, in sui
honorem, & proximi utilitatem nudè referam,
aliumque me potiorem mundo donet. Para- 16
celsus enim varios libros de vita longa con-
didit, sibimortem elegisse, ex privilegio divi-
no, senectutem suam se solaturum, Elixire
proprietatis, non autem remediis ad vitam
longam à se præscriptis; qui extinctus est an-
no 47 suæ ætatis. Tanta ideò hujus viri ja-
ctantia, & inconstantia, me parum sollicitum
habuere hactenus. Interim plures difficultates 17
me dudum anxium tenuere circa tria prima,
donec divina ope fretus sciverim, ligna &
herbas sine omni capite mortuo distillari. Mi- 18
rabar enim pridem, quod è carbone mellis
nullus cinis, & per consequens, nec cineris
sal, haberi posset. Quæ postmodum per uni-
versalem corporis analysim, lubens aspexi. Sa-
tis enim fuit Paracelso, omnia sub dubio in-
voluta deseruisse, qui tenui haustu alterius in-
ventum biberat, ac nondum in alimentum
converterat, suumque è peculatu faciens,
è nido, antè plumas sufficientes, volare

19 ad Monarchatum contendens, lapsus est. In-
venti enim gloriam ad se rapiens, complacuit
sibi, unum idemque pluries sparsim redixisse,
licet interim in suis parvum progressum face-
20 ret. Ridiculum est quippe, ac fabulæ instar, sul-
fur in nobis distillari, sublimari, reverberari,
calcinari, resolvi, & hinc varios morbos cau-
sari, solo nempe viri ausu, sine pignore, aut
vade, majoris se authoritatis. Non novit e-
nim, nec audet morbos in Eximolegeiam tra-
here, nondum plenè ab Inventore suo ad hoc
commissus. Puerile est quoque somnium, quod
Sal in nobis distilletur, sublimetur, calcine-
tur, circuletur, aliaque tormenta subeat; aut
quod Mercurius hæc in nobis examina susti-
neat, atque pro singula variationum alteri-
tate, alios morbos, dolores & defectus, pa-
riat singulariter, aliosque rursus, cum aliis
sodalibus duobus initiis complicatus, vel di-
versis gradibus atque dosibus larvatus. Nu-
gæ sunt item, quod Mercurius, propter exi-
miam subtilitatis circulationem, foret mortis
omnis subitaneæ causa: quam suis causis con-
21 stitui, curare, & præcavere novimus. Inpri-
mis namque, quotidie aliquot unciæ cruo-
ris, alendo difflantur, sine capite mortuo,
dolore, & defectu, imo absque sensu, dum
transeunt, & qua transeunt: Quicquid verò
specie aquæ, Mercurii, sudorisve instar, se-
mel expulsioni dicatum est, quicquidve se-
mel alendo censum fuit ineptum, vel præsti-
tis jam semel alimoniæ muniis, est difflatio-
ni deputatum: Id nunquam deinceps in no-
bis distillatur, sublimatur, calcinatur, aut cir-
culatur. Naturæ enim opera, sunt nimis se-
22 ria, quia DEVM ultimatè respiciunt. Non
enim natura pila ludit, ut excrementa, se-
mel à vitæ commercio avulsa, iterum in gra-
tiam recipiat. Nunquam in idem punctum
23 redit, quia pergit, & non feriatur. Denique
si liquor aliquis centies redistilletur aqueus,
proinde acrior erit, aut subtilior, quin potius
sensim exantlato semine vitæ mediæ, magis
magisque ad simplicitatem elementi migrat.
Non enim aqua pluvia, quæ modò decidit
supernè, subtilior est, quàm quæ initio crea-
tionis pluit. Quod si aqueum aliquid nostro
exhalaret tepore, & somniatis reditibus acri-
moniam nancisceretur, ea non esset subtilia-
24 tionis Mercurii, sed adjuncti culpa. Demiror
sanè, quod tantus Chymicus ignoraverit, quod
cruor non circuletur, nec subtiliationum cir-
culos ferat in nobis, quodque non supra Lu-
næ cursum unicum in nobis perseveret, quod-
que ideo mulier persolvat effœti cruoris ve-
ctigal. Quippe quæ plurimo cruore abundare
debebat, tam ad fœtus augmentum, quàm la-
ctis suctum. Vt autem Paracelsus figmentum 25
suum melius obumbraret, supponit unum ex
tribus primis separatum, illico ex natura mi-
crocosmica assumere actualitatem in fortuito
alicujus, & unius entis de infinitis, quorum
myriadum semina, in unum collecta, contine-
bat; ideoque propter monstrosam & peregri-
nam nativitatem, hostile nobis eo ipso esse, &
morborum causam fieri. Adeoque ad mini-
mum decuplo plures morbos in nobis possibi-
les, quàm sint species earum in animalibus,
plantis, mineralibus atque stellis, nimirum to-
tidem, quot sunt species salium, sulfurum, at-
que Mercuriorum, illorumque complicatorum
in natura. Edicto insuper cavens, ne quis se
temerè ad medendum ingerat, qui non sigil-
latim, certò, propriè, atque distinctim, cun-
cta intimè & extimè noverit, per causas, es-
sentias, species, proprietates, proportiones,
alteritates, atque defectus. Vt quisque credat, 26
se Paracelsum, qui hæc docet, sigillatim hæc
quoque universa sic novisse. Præterea vult nos
microcosmum ad amussim referre, atque ideo
tria corporis nostri initia totidem morbis mor-
bos parere, quot sunt creatorum entium spe-
cies. Præcipitat namque medendi scientiam &
Tyrones, in millenas confusiones, obscurita-
tes, ignorantias, & impossibilitates, unam tan-
tùm ob culpam, ut videatur scilicet omnium
gnarus, & somnia sua putentur vera. Cogno- 27
vit quidem facile, Scholarum medicinam inni-
ti falsis fundamentis; neque enim ideo difficile
sibi fore, ratus est, funditus Scholas evertere.
Quocirca nomen Monarchæ in medendo sibi
meditatus est: sed cum ad destructionem faci-
lem viam putaret, ad ædificationem saltem tan-
ti principatus, sibi defuere vires in tanto idio-
tismo. Tria ergo initia propterea in morbos in-
troduxit. Ita est. Inveniuntur quidem illa tria
in multis corporibus: aut (ut distinctius loquar) 28
saltem è multis separantur tria: sed virum de-
lusit absurditas quædam inconsiderati ausus,
quia non consideravit rei impossibilitatem pro
morbis. Eo quod nuspiam, sive in nobis, sive
alibi, sint separata, vel separabilia illa, nisi cum
integri corruptione, & quidem per ignem.
Quorum tamen sequestratam œconomiam
morbos parere nobis censuit. Quippe primo- 29
rum essentiæ connectuntur in nobis, per vitam
medi-

mediam eorundem, cujus attamen sub domi-
nio coërcentur, manentque semper; id quod
30 sunt. Inprimis enim sal ipsum fefellit, ut insul-
sus fieret, eò quod suum conceptum Paracelso
confirmaret, in lotio, sudore, & lachrymis. Nil
attendens, istum salem non esse ex tribus pri-
mis nostri corporis: sed merum excrementum,
transmutatorum ciborum ac potuum. Hinc
itaque erectus in credulitatem, putando est ab-
ductus in errores. Adverterat enim, vulnus
malè medicatum fundere aquam salsam, pro-
prium corporis laticem, sale alieno imprægna-
tum, vel ipsum cruorem per sui totum degene-
rare, ut in ulcere, Hydrope, &c. atque hinc co-
piosam messem ulcerum, & morborum, pro sale
collegit, quem deceptus existimavit unum esse
ex tribus, & non totum simul cruorem, in sal-
sam aquam conversum, citra sulfuris aut Mercu-
rii separationem, per transmutationes erroneas.
Censuit itaque quot salis, totidem vices Mercu-
rii, & pars quoque sulfuris esse, sibique supel-
lectilis satis fore confidens, prædicamentum
morborum lubens designasset. Sed impar one-
31 ri manens occubuit. Atqui erronem suum de-
texisset, nisi audendo magna deceptus. Etenim
sive ambitionis spe, præoccupationumque præ-
cipitio examinare debuisset, ubi sulfur resi-
duum moraretur, si sal in ulceribus, in hydro-
pe, &c. tam copiosa separatione, à toto cæte-
risque duobus sodalibus avelleretur. Suæ quo-
que doctrinæ (licet erroneæ) oportuisset esse
memorem, qua salem è nobis fluidum, & intus
præsentem, merum salpetræ Cagastri vocat.
Adeoque nedum carnes, & cruorem: sed & to-
tum corpus, cum vita esse salispetræ, & Caga-
strica, persuadere conatur. Cruor enim (ut a-
qua omnes fructus edit) totus simularis, vene-
noso aut peregrino fermento imbutus, nunc
in salis, tum verò in varias stercorum proles de-
generat, sine ulla Mercurii posthumi, aut sulfu-
32 ris memoria. Denique ut Paracelsus suam mor-
bis inveniat causam. Per exemplum: febrim
non rarò definit terræ motum microcosmi;
quem tremorem terræ quandoque definit, esse
caducum nostrum. Aliàs autem terræ tremo-
rem, tremoribus suffito Mercurio natis, attri-
buit. Alibi iterum febrim definit morbum sul-
furis ac nitri; jactitans causam, simul ac reme-
dium, suæ isti essentiali definitioni inesse. Enim-
verò sub apostemate ulcerato, non rarò totum
corpus in se obesum, fit velut sceleton, nec quic-
quam præter pus excernit. Sic vi laxativorum,
sæpè totus repente habitus liquescit in putrila-
ginem. Quod per Medentum artem fit, hoc in
Diarrhœa per defectum. At saltem idem utro-
bique venenum, aliter tantum applicatum, &
contemperatum. Hydropicus quidem zonam 33
habeat octo pedum, per empiricum autem uno
die, & potu solvebatur hydrope, pendebatque
aqua fortè ℔ 40. perendie autem venter ejus
mox rursus, ad pristinum tumuit, & post pau-
cas horas obiit. Residuum nimirum, nil nisi pel-
lem & ossa præ se ferebat. Quia caro & sanguis
confestim in aquam salsam hydropis simul mi-
graverant. Idque mirum in hoc homine vidi.
Quod hodiè venter planè detumuisset; & cras
iterum ad tumoris, tensionis, & duritiei pristi-
num terminum rediret, & tum moriretur. Si ita-
que salis ista myria unum erat ex tribus initiis,
necessariò saltem 40. ℔ sulfuris superfuissent
spectabiles. Vlcerosa quercus continuam plo-
rat aquam salsam, & carie tabescit: si vero sal
iste, unum ex tribus initiis quercus esset: sanè
instar tædæ quercus pinguesceret, nec tabesce-
ret exsucca, cariosa, & culinis propemodùm
repudiata. Non itaque destructionis morbo- 34
sæ testantur hæc initia: sed totum corpus variè
affici, liquescere, atque putrefieri, pro ductu
variorum seminum, & fermentorum. Didice-
rat enim id ex Galeno, putante, quod cruor
constaret ex totidem simplicibus, in quot resol-
veretur. Miror ergò inconsiderationem Para- 35
celsi, quod non sciret, tria prima nunquam se-
parari, nisi per ignem, destructa eorum vita ul-
tima, retento symbolo seminis vitæ mediæ.
Non autem esse tria ideo initia dicenda, nam
fiunt, adeoque nascuntur. Multoque minus ini
tium corporum censenda sunt, dum integrum
ductu alieni seminis retroit per transmutatio-
nem in aliam naturam. Neque enim vir ille vi-
dit unquam tria prima, alicujus concreti, ullo
caloris gradu in vivis apparuisse, nec alias, nisi
per ignem facta, & extorta. Indignor etiam,
quod nesciatur, manentibus iisdem primis, ma-
terialiter sub eodem pondere, esse tamen variis
transmutationibus seminum obnoxia. Relapsus 36
est quodammodò in errores Galeni, putantis
essentialiter elementa in mistis permanere. Sic
nempè tribus delusus principiis suis. Vtriusque
enim idem defectus utrobique in principiis
philosophicis: quæ docent vitam solam, opera-
ri in corpore vivente, & in corpus. Formas 37
verò subordinatas partium integralium, etiam
trium primorum (si hæc insint, antequam fiant
per extractionem) à forma sive vita superiore,
coërceri sub unitate Archei: quod tria prima
nun-

nunquam appareant, operenturque, multò minus peccent distemperie, aut morbosa sint, nisi prius soluta obedientia, Archeo debita: id est, separata fuerint per ignem, eorumque vita ultima destructa, cum perseveratione non totalis seminis: sed tantilli, vitæ mediæ concreti illius, cujus proprietates æmulantur singula illorum quodammodò, dum sunt facta ens per se
38 subsistens. Hoc enim ignorato, putavit Paracelsus, omnem potestatem, atque operationes formales rerum, immediatè dependere, sic ex essentia trium primorum, quod vegetabilium proprietates descripserit, quatenus continerent talem Mercurium, salem, aut sulfur, eaque cuncta pro suo lubitu. Quasi hæc initia, sub Archeo formali clausa, operarentur, feriante vitali Archeo. Galenus enim omnia elementis: cui succensus proindè Paracelsus, cuncta tribus adoptivis suis initiis tribuit. Instar Agyrtarum, qui oleum, vel emplastrum unicum nacti, illud efferunt ad omnes prorsus morbos, atque alios insuper plurimos valere. Non inquam attendit Paracelsus, plumbum, quamdiu plumbum est, alias vires habere, quàm dum in sul-
39 fur atque Mercurium mutatum est. Etenim aqua, oleum, & cinis, clausa in lagena, non operantur extra vas continens. Lagena quidem ut talis, operatur; non autem quatenus tria continet, quæ ex se possent separari. Sic quoque cense de tribus, quantisper sub vita communi
40 clausis. Paracelsus itaque, tametsi propinquius Galeno naturam indagaverit, quatenus è corporibus multis tria quædam actualiter eliciuntur, quod fictitiis elementis ac humoribus non evenit: uterque tamen in hoc cespitavit, quod suas putationes in morbos introduxerit. Cum alioquin in nobis nil sentiat ægritudines, præter ipsas vitales potestates. Vita autem per suum Blas seminale, materias movet, & alterat, nihilque materialiter nos intus lædit, quod non sit hostile, alienum, & excrementum respectu vitæ, adeoque nequit esse ex suis pri-
41 mis adoptivis. Nec enim tria illa subsunt originaliter ac immediatè vitæ totius: sed vitæ mediæ seminis illius, cujus fuisse dicuntur tria initia corporalia. Nempe, tria prima carnis, sanguinis, cerebri, &c. non subsunt immediatè, imperio totalis Archei: sed muniali concretorum balsamo seminali. Idque non ante illorum manifestatam nativitatem. Morbi itaque non debent originem, aut nativitatis suæ causam, nativitati trium primorum, aut alicujus ex iis. Quippe nequeunt esse, agere, aut lædere, nisi separata prius ab invicem, destructaque integritate totius (per mortem) in quo continentur potentialiter. Si autem essent separata, ut queant lædere, ac nocere: certè id factum esset ab aliquo morbo & agente interno præter naturam, & priore. Itaque separatio illorum trium ab invicem, nunquam posset esse nisi productum, adeoque & morbo posterius: nec prius appareret, nisi supposito morbo. Ergò non esset morborum causa occasionalis proxima. Et- 42
enim tametsi tria prima non sint causæ morborum, hoc tamen non arguit, quò minus sal, sulfur, ac Mercurius rerum, sint morborum pharmaca. Non est enim requisitum, ut remedium, & causa externa morbi, symbolum habeant. Vtut sic tamen Paracelsus jusserit, quo oppugnaret Galeni axioma: Contraria contrariis curantur. Toxica namque non symbolo veneni: sed vincetoxico superantur. Dona enim 43
DEI sunt illæ potestates medicæ, quæ nec in se mutuò, neque in morbos, contrarietatem, aut hostilitatis characterem gerunt. Sed unumquodque agit ex dono, quod agere jussum est. Quinimo corpora, mole, clausura, sordibus, & impedimentis liberata, nobilissima dona explicant, & præstantissimas dynames. Prout alibi 44
copiosius. Porrò sat jam, superque demonstratum, naturam non pati quatuor elementa. Nec illorum admittere congressum, ad corporum concretorum constitutionem, & consequenter nullam esse elementorum contrarietatem, & velitationem, ad morbum vel remedium. Sequitur indè etiam, nullam proprio nomine dici quintam essentiam, si quintum dicat necessariam relationem ad alia quatuor. Est ergò inventum quintæ essentiæ chymicum quidem: sed philosophorum, qui ante me ignorarunt elementorum numerum, essentias, & mistionis nullitatem. Quæ si Paracelsus scivisset, haud dubiè essentiam, quam quintam vocat, quartam nuncupasset, respectu trium primorum. Putavit nimirum corpus unumquodlibet constitui, prout & resolvi, tam arte, quàm naturâ, in hæc tria, & nil præterea superesse. In tanta enim novitate inconstans nescivit, cuinam lateri se præcipitem daret. Subindè namque elementa negat corpora; sed vocat inanes vacuasque matrices, loca & sedes corporum: corpora autem omnia esse nil nisi tria prima, non autem elementa. Alibi verò antecedentium gregem secutus, docet elementa in singulis corporibus superesse, reperiri, atque inde salva educi. Ita ut illorum essentiæ & corpora in misto permaneant, tantùm per

45 per mistionem conglomeratæ. Certè tam in tribus primis quàm essentia quinta, non minus jejunè Paracelso hodiè est subscriptum, quàm fuit hactenus elementorum, mistionum, & complexionum fabulis. Nupero enim sæculo cœptum est sine indagatione, novitatibus plausibilibus invento Paracelsico, fidem atque nomina dari. Quanquam hactenus neminem viderim, legerim, vel audiverim, qui potuerit, multoque minus ausus fuerit, tria prima è corporibus adæquatè separare. Quapropter hanc propositionem statuo.

46 Tria prima inventum sunt nuperum, contra naturæ & rei veritatem.

Thesis prima.

Licet è quibusdam tria prima, pro parte per ignem eliciantur: non tamen id fit per separa-
47 tionem eorundem præexsistentium: sed quatenus per transmutationem ab igne factam, ibidem generentur, tanquam nova entia, fiatque, quod non erat ante.

Secunda.

Surculus arboris adhuc herbascens unius libræ, vix dabit olei drachmam: qui sub Octobrim lignescens dabit circiter drachmas septem
48 olei. Ac tandem in Februario pòst, dabit ferè binas uncias olei: & quintuplo plus carbonis ac cineris, quàm antè in Augusto.

Tertia.

Quæ ab initio constitutiva non inerant, non possunt esse prima: sed ipsamet fiunt, & commutantur in invicem, ut posteriora, seminum directionibus factitia, atque oriunda.

Quarta.

Aqua elementalis fit oleum in vegetabilibus, animalibus, & sulfuribus: item omne oleum
49 cum adjuncto, facile reducitur in aquam. Principia autem cæterorum prima, non possunt commutari in invicem, aut esse desinere, id quod erant antè.

Quinta.

Quædam corpora non continent tria, sed unico vel duobus tantùm sunt contenta.

Sexta.

Sunt corpora quædam, undè usitatis hactenus artificiis nunquam fuerunt separata tria, quæ adæquato pondere, corpori, undè ducuntur, æquilibrent semper.

Septima.

50 Quædam corpora sunt omnino immutabilia, & inseparabilia, nec continentia dualitatis. Iuvat hæc, in gratiam Tyronum, alienis commentis facilè subscribentium, paulò accuratius explanare. Inprimis enim ligna continent aquam, & oleum: non carbonem. Qui non inerat, sed producitur per artem. Nec inerat nisi materialiter, potentialiter, remotè. ~~Nec~~ unquam nisi per ignem indè fieret. Carbo denique, nisi aperto flagret igni, nunquam tantillum mutatur, tantum abest, quod in cinerem aut salem vertatur. In carbone, flagrat quidem pingue aliquid, quod immediatè & materialiter reducitur in Gas, nunquam spectatum. Hoc Gas tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas est, & ex concreto, sive carbone est separatum, non est sulfur (nam per cremationem absumtum, & transmutatum) non sal aut Mercurius (nam ista non in Gas incoagulabile, sed in Mercurium & salem redirent, si prima & constantia essent rerum primordia) ergò aliud quiddam, extra tria illa. Cæterum, nec totus cinis è carbone residuus, sal est. Quoniam demto sale lixiviali, id quod remanet, nullo potest igne calcinari, ut neque verti in salem, sulfur, aut Mercurium. Sin autem per additamenta in salem vertatur: signum est, quod fiat, non autem sit sal, adeoque principium nasceretur. Ergo sal in cinere, non per extractionem, aut separationem, absumtis per ignem duobus aliis, consurgit: sed per transmutationem in novum ens, quod antea non erat. Non enim rei inest, quicquid ex ea fabricatur. Sic enim pani inessent sanguines, & ossa, diversorum generum, & specierum. Nec enim marmor continet vitrum, licet ex marmore, cum adjuncto, vitrum fiat. Aliud est namque disputare de tribus istis, tanquam totali rerum materia, actualiterque rem constituentibus; atque longè aliud, quod in semine insit arbor, vel in pane, piscis, os, vel cartilago. Non enim corium, aut lignum, lapis sunt, etsi quibusdam fontibus petrificentur. In transmutatis namque finis, specie saltem à seipso, in initio motus, differt. Demonstravi quoque aliàs, Alcali fixum in vegetabilibus non præexstitisse: fixari verò cremando. Quapropter doctrina Primorum non satisfacit, quod nedum naturam subter violentas regulas cogat: sed quod si prima sint, & initiandi meritum obtineant, debent esse stabilia (quod nec Aristotelem latuit) neque unum in aliud mutari potest. Etenim si lignum, sale, oleo, aqua & cinere constet, ex cinere, per salem ipsum cineris, sal paretur, oleum etiam omne distillatum, in salem fit mutabile, ut & in aquam per adjuncta, fitque istorum trium tanta inconstantia; ergo potuerunt quoque fieri per ignem in separatione, & concreti destru-

51 destructione. Necesse est in corporibus unum
primum, atque ultimum, materiale, reale ini-
tium stabilire, quod est aqua: non autem tria,
quippe quæ soboles sunt seminum, corporum
ex aqua concretorum. Alterum deinde princi-
pium motivum, & effectivum, quod est semen
essentiale, sive seminis ipsa essentia Archealis,
differens à forma rei. Quod hæc non habeat
initiandi rationem, quippe quæ ipsamet gene-
rando generatur, tanquam generationis sco-
pus, qui sensim per dispositiones pervias per-
ducitur ad perfectionem entis, simul cum ge-
nerationis fine. Hæc sunt duo corporum o-
mnium principia, ut & causæ. Nam si res quæ-
que per causas est, & principiatur, vanum est, a-
lias causas, atque alia rerum principia, more
Aristotelis, credere. Principia ergò sunt, quæ
nulla unquam vicissitudinum rotatione, in se
invicem labuntur. Prius namque est stabile,
perpetuum, corporum reale initium, ac ful-
crum, seminariumque. Estque ultimum, in
quod defunctæ rerum tragœdiæ redeunt. Non
autem ficta, ignava, & impossibilis hyle quæ-
piam. Alterum verò, est initiandi motus princi-
pium, cum omni proprietate rerum, sub scena
sua agendarum. Enimverò cum species in gene-
ra nusquam solitaria exsistant, sintque sola indi-
vidua, quæ sunt, & actu reali subsistunt. Oportuit
principia esse realia, & individualiter exsisten-
tia. Ita quidem, ut materiæ universalitas ab effi-
cientis activitate individualiter determinetur.

52 Quamobrem dato falso, quod nimirum cuncta
corpora in tria illa reducerentur, propriæ disso-
lutionis motu: non tamen inde adhuc conse-
quens, hæc tria esse corporum initia. Quia im-
mediata corporum resolutio non arguit princi-
pia, sed materiæ ultimatæ heterogeneitatem.
Estque ultimæ materiæ postrema resolutio, te-
stis dumtaxat seminum corporis concreti: non
autem principiorum. Nec denique ratio ulla est,
cur tria dicantur prima, si tria in duo, ac deni-
que in unicum redire, aut reduci possint. Imo,
etsi in initio tria spectarentur corpora, in se mu-
tuò transmutabiliter transeuntia, proinde tria
censenda essent, potius quàm duo: si mox ab-
inde de tribus, duo tantum fieri queant. Tria
ergò ubi inveniuntur, non sunt materialia cor-
porum initia: sed thori seminum. Quibus ex-
antlatis, cuncta sponte redeunt in primævum
aquæ elementum.

53 Cæterùm quod non in quibusvis corporibus
contineantur illa tria, adeoque non sint princi-
pia necessaria: patet, quod Mercurius è me-
tallo eductus, sit ita univocus, homogeneus,
simplex, & indivisibilis, quod sit impossibile
per artem & naturam, ut inde sal aut sulfur tra-
hatur. Divisibilis autem est Mercurius nun-
quam ulla ratione. Ex sola videlicet aqua ele-
mentali, & virtute simplicissimi seminis mer-
curialis, coaluit in corpus indivisibile, impene-
trabile, & inseparabile, quod inter generata par
non habet. Alioquin aquæ simile, quæ in se nul- 54
lo conspurcata semine, consimilem habet unde-
quaque simplicitatem, & separationis impossi-
bilitatem. Quod autem quandoque elemento
aquæ sua tria tribuerim, id analogicè locutum
est: quatenus præter spiritus abstractos, nihil in
corporibus ita similare est, ut non juxta varias
dispositiones diversimodè affici intelligatur, il-
lasque dispositiones respicere aliquam hetero-
geneitatem entis, est necessarium. Sufficit enim,
ibidem quoque monuisse, partes heterogeneas
aquæ esse in simplicissimo elementi corpore, ar-
te, natura, omnibusque seculis indivisibiles,
atque realiter impossibiles, constantes simpli-
citate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima
aquæ vocaverim, non sunt tamen tria compo-
sitionis, quasi anteriora, aquæ initia: sed tria
heterogeneitatis. Quam heterogeneitatem, li-
cet aqua lege, qua corpus est, contineat, ad mi-
nimum in diversa mentaliter partibilem: cum
tamen actualiter à se invicem distrahi sit im-
possibile, tantùm conjecturæ locus est, ut quam-
vis ista non sint, verum sulfur, sal, & Mercu-
rius, saltem iis quodammodò respondeant. Er-
go in aqua non minus quàm in Mercurio, adest
instantia, qua tria prima exin haberi separata
negantur. Susurros audire videor, quod pluri- 55
mos artificum offenderim, qui Mercurii oleum,
salem vitriolum, & aquam plenis stentantur
buccis; quodque illos mendacii arguam, vel
imposturæ, dum præfata pollicentur. Respon-
deo, imposturam activam parere suum impo-
storem, vitâ & felicitate indignum: impostu-
ram autem passivam commiseratione dignam.
Sed qui fallaciam, qua circumveniuntur non-
dum deprehendunt, argumentantur primò.
Aurum (inquiunt) corpus inter sublunaria lon- 56
gè constantissimum, dissolvitur in heterogenea:
ergo potiori ratione, etiam Mercurius. Strin-
gunt nimirum à Minori ad Majus. Iterum ur-
gent. Natura novit ex primis elementis com-
ponere Mercurium: ergò novit etiam destrue-
re. Via autem compositionis, non est immedia-
tè ex aquæ elemento facere Mercurium: sed per
dispositiones intermedias materiæ; quæ dissi-
milares

milares sunt: ita quoque via corruptionis in Mercurio procedet per easdem dispositiones retrogrado passu, & materiæ heterogeneitate.
57 Quare tertio dicit Paracelsus. Materia rerum, quæ non possunt per artem destrui, saltem destruitur per naturam. Quia cuncta sublunaria, quæ non sunt morti, sunt saltem termino subje-
58 cta. Ad primum respondeo: Quod aurum quidem sit corporum constantissimum in igne; sed suæ constantiam separationis mutuat à Mercurio: adeoque si sulfur ejus includat dualitatem heterogeneam, id Mercurium minimè attingit. Mercurius enim purus, distinctus à sulfure combustibili (quod Mercurio vulgari plus minusve inest) respuit planè omnem dualitatem. Id est dicere. Natura Mercurii includit perfectam homogeneitatem. Ad alterum autem dico, quod natura processerit quidem à puritate elementi aquæ, ad compositionem Mercurii: nequeat tamen, semel admisso semine Mercurii, incluso in penetralibus aquæ redire ad destructionem illius compositi. Eò quod istud semen non sit mortale, nec caducum, nec sublunaribus legibus obnoxium. ut inquit Paracelsus in
59 vexatione Chymistarum. Ratio autem immortalitatis in Mercurio est, Quod semen & fructus ejus, in constitutione Mercurii, sint jam unum, & idem Mercurius, in Mercurio. Nec novit natura invenire modum destructionis, in re tam homogenea, ubi semen fructus evasit, unione perfectissima, & anatica. Quandoquidem natura non potest penetrare ad dividendum, ubi nullus est nodus, aut heterogeneitas. Admitto quidem, quod Mercurius per compositionem transmutationis, & maritationem sulfurum metallicorum, fiat metallum; & hoc sit destructibile, ratione dualitatis, sui sulfuris: attamen Mercurius illius metalli manet indestructibilis. Hinc Paracelsus in vexatione præfata: Etsi metallum destruxeris decies millies: attamen à destructionibus semper resurget longè perfectius. Et in Archidoxis, lib. de separat. elementorum cap. de metallis. Vnumquodque elementorum in specie olei destructionis metallicæ, potest reduci iterum in metallum album pristinum, & malleabile, excepto elemento ignis, quod tincturam sive sulfur continet. Igitur quanquam pars mercurialis in metallis, adeoque & in ipso Mercurii corpore, propter adjuncta, suscipiat larvas vitrioli, olei, salis, vel aquæ: non sunt nisi oculorum imposturæ. Quippe semper Mercurius inde redit, quia secundum naturam, & omnes proprietates, semper inest. Teneo ergo cum principiis abstrusioris philosophiæ: *Si Mercurius esset divisibilis in partes heterogeneas, ars Chymica non esset vera: ac ipse Mercurius ineptus operi esset. Etenim nisi Mercurium vidissem, ita subsistentem, negarem artem esse veram. Natura enim nequit destruere semen, quod mori non potest, nec à materia sua separari.* Nec mori potest per machinamenta sublunaria hujus seculi. *Item facilius est aurum construere, quàm destruere: sic & facilius naturæ, Mercurium construere, quàm destruere.* Quotquot ergo promittunt auri vel Mercurii separationes, nec tamen aurum peculiosa quantitate construere sciunt, cum nesciant, quod est longè facilius, credant etiam se nescire, quod longè est adhuc difficilius. Ideò Bacon, 60
61 inquirens primam artis materiam, perque omnia mundi corpora discurrens. Negat aurum, & argentum, esse materiam artis: eò quod sit planè impossibilis eorundem reductio in sulfur & argentum vivum, unde fiat filius ignis, tantus in amore philosophorum. Ad tertium tandem dico. Quod quæ non morti, separationi, muta- 62
tionive sunt subjecta, saltem sunt termino obnoxia. Id verum concedo, si de dissolutione mundi & igne Gehennæ in consummatione sæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui præfata adstructio Idiotismum continet. Nam terminus nil naturaliter operatur: sed peracta est operatio ab agente, in ipso termino ad quem. Deficit autem ejusmodi agens, circa indissolubilia. Denique nec tempus, vel duratio aliquid operatur per se: sed tantùm operantur mediæ dispositiones mobilium in tempore contingentes. Ideo quicquid mutabilium dispositionibus non auscultat, multò minus tempori, aut termino durationis: qui terminus inclusus est rebus mutabilibus tantùm, non autem immutabilibus. Si jam Mercurius metallicus caret omni prorsus sulfure, nobilissimum inquam constantissimæ unionis corporum, licitum est considerare hanc trium primorum legem, instar catenæ disruptæ, defecisse. Cætera proinde corpora, non esse tria prima: sed unicum prorsus mate- 63
riale initium, diversis seminum destinationibus, finibus, scopis, & necessitatibus inserviens, ludensque varias suppositionalitates. Sunt ergò illa tria, ubi reperiuntur, non prima, sed facta per dissolutionem ignis, illorumque materia, non juxta salis, sulfuris, & Mercurii principiationem, sed secundùm fines seminum desponsata. Nec quidem initia: sed media ad vitam ultimam subordinata. Denique scio ex arena, sili- 64
cibus, & saxis non calcariis, nunquam sulfur aut

Mercurium trahi posse. Fuerunt nempe illorum semina, contenta aquæ petrifica coagulatione, absque destinatione pinguedinum, aut Mercu-
65 riorum. Lapides autem qui calcinari possunt, salis naturam & calcis acrimoniam acquirunt. Sed idipsum est transmutatio in novam generationem, ab igne promotam: non autem contenti extractio, eductio, aut separatio. Quod Schola chymica ante me ignoravit. Quod probo. Quia novi, saxum, & lapides omnes, in merum salem, suo saxo, aut lapidi æquiponderantem, reducere, absque omni prorsus sulfure, aut Mercurio, adeoque quicquid urendo saxo deperit, unius salis potiùs, quàm trium esto. At quia unitas ista concreti respicit viam ad primam reductionem in aquæ elementum, nec fit cuilibet operario obvia: ea propter consuevimus inter chymicos generatim loquendo, de rebus loqui, sub nomine trium, salis nempe, sulfuris, & Mercurii. Non quidem quod putem illa esse rerum principia: sed quia è plerisque separantur per ignem, utimur illorum etymo, ad distinguendum heterogeneitates corporum concretorum. Idem saxo, quod carboni evenit nisi ambo namque aperto igni crementur; in calcem aut cinerem mutantur nunquam. Et licet carbo per flabellum edat flammam, & hactenus quicquid è carbone perit, fit sulfuris: attamen cum in saxo nil accendatur, aut illuminetur, salis potius quàm sulfuris esto. Igitur dum lapis, gemma, saxum, vel arena, in salem artificiosè funt reducta, non potest sal ille, propter omnimodam sui homogeneitatem, ab igne relictam, sulfur ede-
66 re, vel continere, aut in diversa trahi. Si denique vitrum per ignem è cinere & arena fiat, non est extractio vitri è cinere: sed fabrica artificii, novaque generatio. Etenim corpora quælibet, cum immediatè ex aquæ elemento materiam desumant, seminum virtute desponsatam, sulfur quidem esto actus seminis: sal verò, ex aquæ propensione spontanea, in concreto nascitur, immutatus tamen à dispositione seminalis sulfuris. Itaque duo illa entia prosiliunt immediatè è duobus principiis corporum: Rerum Mercurius autem, non est nisi mera aqua, non fat adhuc à dispositione seminis, & propensione materialis initii, maturata. Idque è professo, aut studio naturæ sic est destinatum, ut ratione principii aquei, adhuc nondum plenè immutati, accretio ex suo elemento, & collocutio cum sua matre, per symbolum concedantur opportunius. Non admitto itaque tria prima esse corporum constitutiva, ut neque universalia. Quod sanè austeritati meæ est vernaculum, qui 67
non soleo è particulari quopiam axiomata universalia condere. Id autem faciat, qui volet, malo distinctus esse, ut distinctius intelligam. Reperi enim plerumque, tria illa non prodire è corporibus, quibus trahi putantur, nisi adjuncto tertio, transmutativo, vel per compositionem: quod potius supervenienti semini, atque inde natæ transmutationi, tribuendum est: non autem inexsistentibus primis, ut necessariis, immediatis, atque universalibus naturæ principiis, è quibus, & in quæ, corpora rursum resolvantur. Non enim certam fidem facere queunt, se esse in corpore, ante sui separationem, prout per ignem exprimuntur: multoque minus præexstitisse ante corpus, cujus partes videntur fuisse. Patet quoque res plerasque mutari, distillando, 68
nec esse in concreta sui heterogeneitate, quales ac quantas, prout dum per ignem fiunt. Quod unico exemplo Tartari liquet. Siquidem distillando uncias 16 tartari optimi, elicitur vix unica uncia aquæ; salis verò, ad summum, unciæ duæ cum semisse. Residuum totum, est oleum: id est, ex 16 funt ferè tredecim partes oleosæ. Tartarus tamen crudus non est, nec agit ut ens oleosum, nec ardet ut cortex betulæ: sed salis acidi naturam habet. Quapropter per distillationem, salis acidi natura mutatur in oleum. Deinde iterum, si sal Tartari sponte sua fiat lixivium, eique jungatur oleum, conficietur quidem inde smegma, quo distillato, habebitur pro maxima parte aqua, oleumque pristinum definit esse, & mutabitur in aliud. Quid enim clarius hac mechanica, ut elucescat, ignem esse confectorem primorum: adeoque nec esse in se prima, neque præexsistere talia in concreto, qualia separantur indè per ignem? Si quidem non est nuda separatio dissimilium: sed transmutatio concreti per ignem, juxta activitatem, quàm heterogenea inter se peragunt. At sanè si 69
singulis corporibus inessent tria illa, ita ut nullum corpus illorum expers esse posset: imò si singula, pristinam servarent indolem, sal, inquam, nunquam Mercurius fieret, neque hic vicissim sulfur, &c. Tum quidem apparenter Paracelsus putasset, corporum unumquodlibet originaliter componi è sale, sulfure, & Mercurio: Sed cum sit rerum indubia vicissitudo, per res rerumque partes minimas, prout & per triplicis vitæ transitum, non possunt vicissitudines illæ denotare identitatem trium, nec constantium, quorum ipsemet decursus est omnino inconstans, & instabilis perseverantia ejus. Etenim à Para-

Paracelso deinceps propemodùm quisque suæ subscripsit inventioni, nemo ausus est penetrare conditionem trium illorum; stupuerunt visis heterogeneis, quæ per ignem sæpius extrahantur, undè velut loto pasti, abduci se siverunt, quorsum illos Paracelsus vocabat. Sed discat Paracelsus, dum ex cibo cruor fit, contingere quidem separationem puri ab impuro; sed nullam
70 trium. Quoties enim ens per vitam ultimam transit in vitam novam, mutatur quidem massa in succum, cum divisione heterogeneorum, extinctione formæ, ac proprietatum vitæ mediæ: non tamen in, vel ad tria prima: sed proceditur ad destructionem radicalem, cum ultimata vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandem semen novam hauriunt, ad novam generationem. Ista nempè est via recursus, sive regressio noctis Hippocratis, ad Diem Orphei. Saltem perpetuò est verum, quod ista tria nunquam separentur absque igne, adeoque ante excultam
71 Pyrotechniam Veteribus illa fuere incognita; cumque desit ignis ille, gradusque ejus, separator in nobis, & quicquid per caloris nostri gradum è nobis difflatur, tendat ad caput mortuum, nisi per Blas & fermentum præcautum sit (prout supra de Blas humano docui) non potest sanè morborum origo, ullatenus alicui, aut plu-
72 ribus ex tribus ejusmodi, imputari. Nego denique, salem, sulfur, & Mercurium corporum principia universalia. Quia nec ante corporum compositionem exstiterunt, nec confluxerunt ad mistionem faciendam, neque tandem per naturalem corporum resolutionem in vitæ ultimæ terminum, apparuerunt unquam in natura: sed dumtaxat per artem ignis, & tantùm è quibusdam educuntur; quatenus semina rerum materiali principio aquæ vestiuntur, & proprii efficientis energia roborantur, partim salis, & partim olei proprietates assumunt, Mercurius autem corporum, non est nisi pars aquæ, nondum sufficienti maturitate efficientis seminis, gravida. Nusquam ergò per se exsistunt, nusquam principiandi vires obtinent: Eò quod suas naturas, conditiones, proprietates, non habent ex alteritate, qua præexsisterent, sed partim ex dispositione seminum, defluentium in proprietates concreti: partimque ex ignis digestione, & ustione inter separandum nacta.
73 Siquidem manifestum est, quod mutua transmutatione, reciprocè ex se invicem fiant. Vltima ergo sunt, non autem prima, utut sumantur. Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non lignosa, spiritum vini continent, quatenus ex illis, per fermentum apertis, spiritus vini educitur. At ex eadem materia jam lignum facta, non educitur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegetabilibus, per artem spiritus vini, qui antea iis non inerat, ex dispositione materiæ succi putrescibilis, & fermenti vinosi symbolo. Non enim proinde spiritus vini erit vegetabilium principium, quatenus cuncta in se diversa, in hoc consentiant spiritu, & ex singulis educi posset: sed spiritus vini habet effectus, & producti rationem: Sunt igitur similiter tria illa principiata; non autem principia. An enim sanguis sale carebit in distillando, quia secrevit lotium, quod Paracelsus salem cruoris vocat? Et, si sal unum 74
de principiis, certè cruor erit æternus in supposito, si careat initio, vel aliquid, sine principio salis, poterit subsistere ex Mercurio & sulfure. Quod Paracelso non visum est alienum, luctanti cum propria trium primorum doctrina. Vbi cruorem & carnem leprosorum omni sale priva docet. Caditque hinc iterum ulcerum sua historia, si leprosorum sint spontanea, & non spernenda ulcera, sine sale. Malè enim 75
salem potus, à sale cruoris distinxit. Nec cognovit differentiam salis in latice externo, à sale qui è cruore per distillationem emungitur tortura ignis. Totus nescius, undè sal in urina esset, non esitato sale. Quia digestionum ignorata classe, naturalis scientia, in Paracelso tenebris fuit obfuscata, & per Medentum inscitiam, abbreviantur dies mortalium, fiuntque gibbosa cœmiteria.

De quinta essentia quoque sobriè est inquisitum hactenus, quasi gloriosum per ignaviam subscripsisse aliorum commentis, & hæsisse in fabulosis principiis. Essentia itaque, diversis dicitur nominibus. Principalissimè enim in- 76
telligitur de Deo optimo max. qui omnium est vera, immediata, ipsissimaque essentia, à qua esse rerum defluit, & dependet, inseparabile in natura. Essentia autem pro esse rerum actuali, in abstracto, est vita in viventibus, sive animo. Alioquin est forma, propter quam unumquodque est id, quod est. Vita autem sive for- 77
ma, à Chymicis non est in essentiam assumta, quod defuncta re, in nihilum redeat: proindè consideraverunt præclarissimam quandam substantiam, cui tota crasis, ac rei entelechia inhæret quale est in aromatibus oleum leviusculum, quo abstracto, remanet corpus aromatis, velut ingratum. Cinnamomum puta, abducto oleo, sapit corticem, quercus sua adstrictione. In rebus tinctis verò, essentia est coloratus liquor à rebus

extractus. Quæ substantiæ, ut sunt magis activæ: ita se habent per modum vitæ, aut formæ,
78 ad massam residuam. Adeò ut nomen essentiæ sit plane metaphoricum. Quapropter plurima non habent essentiam, pro-ut de Mercurio, crystallo, saxis, rebusque homogeneis demonstravi. Tum denique non rarò, major potestas & energia est in re integra, quàm in separata essentia. Vt patet in magnete, carabe, &c. Plurima
79 namque simplicia, specificam proprietatem per præparationem, magisque per separationem, & ignem amittunt. In ungula Alcis, ac bezoardicis, quiddam est, quod crudis simplicibus proprium esse mavult. Herbarum autem formæ, sive essentiæ, artifici subesse nolunt. Perindè enim multa valent, sive vis (animam vocant) vegetativa oppetiverit, sive adhuc inexstiterit. Postquam autem planè exaruerunt, quædam essentiam proferunt: multæ verò, (inprimis hydropiper) eandem amittunt. Vtut ergò sumatur essentia, nomen improprium, & quinta, epithetum insipiens est. Siquidem quam spondent essentiam, vel non inest æquè omnibus, neque paret Artifici, vel non trahitur undecunque. Sub aliis verò, in cruditate rerum, ridet operosos labores. Nec omne generatim aroma sedet in vita media, sed in ultima. Nam flores Iasmini, Lilii convallium, &c. putrendo amittunt gratum odorem, & vires medicas; acescunt, nec priorem fragrantiam reassumunt unquam. Alibi verò sedet aroma, sub vita media, quæ nempe sub putredine servant odorem, quem distillan-
80 do edunt, ut rosæ. Res hæc fefellit Paracelsum, atque putare fecit, rerum essentias sic putrere; Atque sic nescius, ut in fimo, stercoratisque agris, in perpetuum sospites mansuras dictaverit. Nescius, quod exsolutis, ac defunctis seminum muniis, cuncta ad quietem se dedant, primumque tandem aquæ hospitium repetant, vel saltem supervenienti semini robustiori parentia, in novas se colonias, novasque scenas, se iterum duci tolerant. Imò sunt plura simplicia, quæ fragrantiam, quam ante sua in specie non habe-
81 bant, inveniant in sinu putredinum. Qualia sunt moschus, zibetta, Ambarum, stercora quædam brutorum, atque ligna putrentia. Fracedo quippe varia illis suboritur, undè semina fragrantiam sibi hauriunt, transplantantque in novam generationem. Aroma ergo, si balsamo vitæ mediæ alligatum, per partium separationem, in putredine non superatur, commodiusque è corruptis sequestratur. Essentia ergò chymica, propriè non quinta, cum non sint quatuor aliæ in concreto, neque est extractum è tribus; sed est pars seminalis de sulfure concreti. De sulfure inquam, quia sulfur est proles effi- 82
cientis, adeoque magis formalis. Cinnamomum enim, dum sine aromate est, cinnamomum quidem adhuc, pro-ut fœtus, aut fatuus, sunt homines. Ego itaque optimam rei partem, ejus crasin nuncupo, sive aroma oleat, sive non. In herbis non fragrantibus verò, liquorem seminalem, illarum crasim dico. Scio nimirum ex qualibet planta, vel semine, itemque ex trunco quarundam, extrahi liquorem, qui contineat seminis potestatem: qui liquor, licet non sit sationibus aptus, eò quod inclusum illi semen, moram in terra trahere non valens, exhalet: 83
attamen suę consimilis plantam, mirifica fœcunditate beat, ad radicem affusus. Crasim namque ad propagationem continet seminalis liquor, ideoque & verè essentialis est: non tamen vulgo notus, imò ne quidem expertissimis quibusque. Proinde progressus educendi quintas essentias, ceu vanos commiseror. Non mirum sanè, si omnes vires generati luceant in crasi. Saltem aromatum olea, quatenus olea, digestioni nostræ reluctantia, ac invicta, parum juvaminis adferunt, cum scilicet non nisi odoris gratia, intro assumta, reficiant nos parvo spatio. At quando oleum cinnamomi, &c. suo sali al- 84
kali miscetur, absque omni aqua trium mensium artificiosa occultaque circulatione, totum in salem volatilem commutatum est, verè essentiam sui simplicis in nobis exprimit, & usque in prima nostri constitutiva sese ingerit. Alias autem, ubi vis medica in odoribus occultatur (odores quidem fortes ac pertinaces superant vires nostras, & vix ab Archeo superantur, atque digeruntur, adeoque importunè in nos agunt; multum namque Archeus laborat, ut illos destruat, & in substantiam, cui insunt, suos odores imprimat) & præcipuè si fermentantes fuerint, utut solamen promiserint, quia tamen non persistunt, ut in prima constitutiva penetrent, constans non præbent in medendo solamen. Maxime quod facilè in seipsis concidant, atque degenerent spontè: ergò magis, si à nostris facultatibus subigantur. Sic nempe muscus & aromata moriuntur, si crasis abscesserit, licet corpus in se sospes manserit: adeoque crasis rei nequicquam tangit rerum somniata initia.

DE

DE FLATIBVS.

1. BLas sive Flatus quadruplex. 2. Gas vitæ, & ventus mundi, toto discrepant elemento. 3. Opinio Galenica de flatibus. 4. Gas quintuplex ignorarunt. 5. Pyrotechnia quid doceat. 6. Decepta Schola. 7. Sibi contradicunt. 8. Error Paracelsi de limbo Microcosmi. 9. Ridicula ejus doctrina, de quadruplici colica, & microcosmica identitate. 10. In nobis non esse Gas ventosum, nisi inspiretur. 11. Cur Paracelsus neglexerit in utero cardines universi. 12. Redarguitur Paracelsus. 13. Error ejus de contractura è colica. 14. Causa præfata contracturæ, & Paralysis. 15. Vita musculorum concluditur ex Blas illorum. 16. Cur non est ultimum moriens. 17. Insana remedia in Flatibus. 18. Quale esset ventos pellens, aut discutiens. 19. Ignorantur adhuc proprietates Torminum. 20. Vterus propriis caret flatibus. 21. Flatus non extra metas excitantur. 22. Pleuritis flatulenta figmento ortum debet. 23. Conceptos ventos accusasse pudendum. 24. Morborum quorumcunque initium, à plerisque accusatur ventus. 25. Qualiter adhuc occurrat frigus. 26. Quid hac in parte noscendum. 27. Quid deinceps agendum. 28. A quibus sint inventa remedia usualia in flatibus proficua. 29. Ileon non est intestini aversa contorsio. 30. Iste affectus, in causis & modo, fuit huc usque ignotus. 31. Historia fraudem Scholarum detexit. 32. De flatibus doctrina nova. 33. Sextuplex in nobis flatus. 34. Nullus potest flatus in nobis esse halitus. 35. Quid Gas sylvestre. 36. Distinguuntur flatus. 37. Quidam flatus intestino necessarius; de quo nemo hactenus. 38. Probatur per monstrum. 39. Sequela aliquot inde profluа. 40. Consideratio circa mediocritatem & affluentiam hujus flatus. 41. E cibis vitiatis, aut excrementis vitioso fermento imbutis, dolores Torminum. 42. Contractura intestini. 43. Galenus ignarus usus partium. 44. Schola neglectis aliis flatibus, tantum peditum respexere, unde pedantismus. 45. Flatus Tympanitidis. 46. Effectus fermenti stercorei, respectu flatuum. 47. Cura laxantibus flatus fœtidissimi. 48. Stercora non sunt rerum spontanea putredines. 49. Differentia inter flatum stomachi, Ilei, & Coli. 50. Schema flatuum in nobis. 51. Tympanias lethalior ascite. 52. Duæ considerationes de flatibus. 53. Consideratio flatuum. 54. Flatus vitium, nostrum est, non rerum. 55. Alteritas flatuum quid respiciat. 56. Flatus in nobis fieri agente patrante, non autem separante. 57. Impugnatur Galenus de flatibus. 58. Iterato aliquoties. 59. Error circa edulia Venerea. 60. Venus spectat ad lienem. 61. Generatio flatuum, undè & quomodo. 62. Paradigma flatuum. 63. Flatus non præexistit in cibo. 64 Notabile de uva. 65. Notabile de fermento. 66. Respectus flatuum & stomachi. 67. Mechanica flatuum in triplici monarchia. 68. Notabile Gas Tartari. 69. Flatus ciborum. 70. Sulfur docet materiam flatulentam, stercoreique fermenti suppositionem. 71. Tormina unde. 72. Cur venena tumefaciant plerumque habitum corporis. 73. Cur fermentata Iudæis vetita. 74. Cadaver submersum, quando emergat. 75. Notabile de seminibus calidis minoribus remedium. 76. Iudicium inspecto cadavere generosæ matronæ. 77. Vanitas nominis & remedii, pellentis ventos. 78. Distinctio Volvuli à Torminibus.

POstquam Medentum judiciosiores, ab elementis, humoribus, & Astris opem frustra implorassent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incassum ad auxilia sua invocassent, meditati sunt deinceps, invitis Scholis Galenicis, Quod Cæphalalgia, hemicranii dolor capitis, & qui hesterna crapula relictus est, itemque vertigo, deliria, asthmata, pleuritides nothæ, Spasmus, Crampus, Satyriasis, Tympanites, uteri, imò & Epilepsiæ furoris, cum aliquot aliis affectibus, specie diremtis, extra controversiam sua debeant initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter & catalogum jure pari ampliantes ad librum περὶ φυσῶν Hippocratis, suas defluxerunt investigationes. Senex ille omnes omnino morbos sic flatibus consecravit, ut ventos promiscuè confuderit cum vitæ principiis. Cœperunt ergo feliciora Scholarum ingenia non tam investigare flatuum naturam, atque proprietates, quantum datis & concessis flatuum hypothesibus, ulterius superstruere, atque ædificare omnium ferè morborum naturam, atque causas, easque dicare flatibus, vaporibus, & exhalationibus infernè sursum scandentibus. Aut præceps deorsum deturbatis. At cum se penitùs extricare angustiis nequirent, nec tanti ædificium firmum stare posset, quod nullo fundamento solidioris disquisitionis inniteretur, quasi filum incœpti abruptum est nimia contorsione. Equidem Hippocrates flatum in prædicamentum constrinxit, sive vitæ, sive mortis, sive demum interitus participes essent, & causas continerent, sive cœlitùs per Blas stellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœlestis analogismos pollicerentur, sive demum sublunari, sive voluntariæ legi parerent. Totum nempe indecisum reliquit. Adeoque disruptam reliquit methodum. Stetitque, quia nondum tanta erat morborum necessitas,

sitas, experientia, frequentia, atque perversitas. Nondum enim sciebatur, quod spiritus vitales lumen vitæ concepissent, quod animæ sensitivæ, quodque formarum Animantatorum essent proximæ sedes, adeoque totius essentiæ crasim
2 continerent. Nemo enim tum materiam illius Gas, aquam esse didicerat, adeoque toto elemento spiritum vitalem à vento mundi discrepare, nemo adhuc somniaverat. Enimverò Scholæ facile in hanc foveam flatuum decidissent, & pertinacius permansissent, nisi purgantium & phlebotomiæ vana præsidia in ventis agnoscerent, sesque frustra futuros, citra amborum ejusmodi præsidiorum opem prævidérent.
3 Galenus quidem viderat, olea, & pinguedines, per ignem sensim exhalare, putavit idcirco, & ventos in nobis liquata pinguedine, vel digestionum inordinatione suscitari, utpotè qui distinguere nequivit aërem, sive ventum, ab exha-
4 latione, à vapore, & à flatu. Nescivit inquam Schola Galenica hactenus differentiam inter Gas ventosum (quod merè aër est, id est, ventus, per siderum Blas commotus) Gas pingue, Gas siccum, quod sublimatum dicitur, Gas fuliginosum, sive endimicum, & Gas sylvestre, sive incoërcibile, quod in corpus cogi non pot-
5 est visibile. Quocirca inexcusabilis mansit tenebrarum naturalium obscuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos instruit, quo gradu aquosa, quove gradu, & ordine, quævis pinguedo evolet, qua demum separatione, quove fermento, corpora ab invicem discedant, putrescant, quid secum singula per analysin asportent, quo denique medio seminum crases, & concreti proprietates se referant. Qua tandem opera, totum quicquid in nobis est, citra partium separationem, in diaphæresin disponan-
6 tur. Audiverant quidem, ventos in ventre, borborigmos innocuos & dolorosa tormina dein in stomacho, atque colo animadverterunt, in hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca somniarunt glaciale phlegma in intestinis, & calida remedia frigidis morbis apponenda. In quo primum implicant sibi Scholæ, dum vaporum & ventositatum originem tradunt, & has curare, contrariis (ut vocant) remediis profli-
7 gare intendunt. Nam principiis, medio, atque modo sibi contradicunt. Etenim si ventositates in nobis sint vapores, aut exhalationes: certè, major dolorum atque flatuum excitatio, & partium distentio sequetur, adhibitis contra ventos calidis, eò quod vapores augeri est necesse, cruciatusque, tam propter distentiones, quàm ventorum acrimoniam, multiplicari. Id- 8
que per totum probat ars distillandi. Paracelsus licet Pyrotechniæ Dynasta, non fuit immunis à ventorum turbine. Quippe qui ignoravit ventorum, & aëris naturam, materiam vaporum sive flatuum, Gas esse aquosum, illorum causas efficientes, modos, media, ut & materiam, esse aquam semine imprægnatam. Vtpote qui authoritates Philosophiæ planè sprevit, & naturam conatus est, subter suum idiotismum ligare. à naturæ lumine quoque derelictus est, permittente Deo, qui ejusmodi conatus ubique facit irritos. Nemo quoque ad sapientiam pervenit unquam, qui se pervenisse putavit. Paracelsus enim constanter ubique persuadet, nos omnium morbos ac defectus sentire debuisse, quod simus extractum totius universi, hactenus, omnifariam. Vniversum, tanquam parentem filii exprimere debeamus. Ita namque ventos, eorumque varietates, nos continere vult, Tormina nostra quoque tempestatibus aëris respondere. At nolim, ab augusta Dei imagine, vel latum unguem homines discedere, ut macrocosmum potius, quàm Deum in imagine referamus. Credo enim, me non esse hominem, ut morbis subessem, & sic referrem pirke olam, aut holam hapiroud: sed potius scio me morbis subesse, ut depravatam naturam & mortalem ostenderem, hominem autem me non alio fine esse, quàm ut ad Dei beneplacitum ejus repræsentem vivam imaginem. Tormina itaque vir 9
ille quadrifariam partitur, juxta quatuor consuetos ventorum cardines. Quorum septentrionem inprimis locat in lumbis, cujus ventus in sua colica flaret contra umbilicum; In umbilico verò Austrum ponit, qui diametro sua in dorsum flaret. Sic & orientem in dextris, ut occidentem in sinistris disposuit, singulisque ventorum tandem propria adscribit remedia, sub hieroglyphicis sibi nondum cognitis, involuta. Eheu! quàm tristi pignore hæc cuncta, & quàm ludicro medio, medendi principatum invasit, vir ille! ut nimirum microcosmi singuli simus! quàm enim caro pretio nobis vendit, hanc macrocosmi ideam! & quam penurioso argumento sua fundat somnia! Cum reverà in 10
nobis nulli sint venti, nec ventorum materia, quam non inspiramus, & exspiramus. Alias neque Gas flatulentum in nobis esse, nisi una via, domo, & itione. Nempe à stomacho per intestina, in anum usque. Noverat quidem Paracelsus hæc partim, ventorum denique in utero, Pleura, Capite, & musculis esse aniles fabulas:

las: Veruntamen majores adhuc texuit, ut ridiculos componeret hos ventorum cardines: quos potiori jure in uterum, quàm intestina
11 transtulisset. Qui ingenti cum dolore, se nunc in sinistrum abdominis latus, quandoque in dexterum torquet, obseditque vel umbilicum, vel se ponè ad dorsum & lumbos inclinat. Sed dubius mansisset, ubinam quintum ventum, in præcipiti utero, & ubinam sextum reperisset, dum rectà sursùm uterus fertur. Ideoque etsi ad tædium, de uteri astro, libro peculiari declamet, cardines mundi tamen in exorbitationibus uterinis dormitans neglexit. Quanquam uterum etiam mundum, sed Microcosmo adhuc mino-
12 rem, seriò vocitet. Sed heus Paracelse! supponendo aliquot ulnas intestini, vento distentas, illumque ventum, utrimque conclusum, (si enim non conclusus est, nec dolebit, nec tendet: sed suo emunctorio sponte evacuabitur) adeoque, neque spirare, nec lateraliter more ventorum ferri. Quæstio mea est de nomine, essentia, origine, & remedio venti illius? Deinde, fortè 40 vicibus, Ileon, tam à tergo antrorsum, quàm laterali, utrimque ductu, cum extendatur, quânam quotâque intestini contorsione, quatuor ventorum cardines suum habebunt situm, nomen, nominisque proprietatem? Sic enim in singulis gyris jam essent quadraginta Austri, totidemque Septemtriones, &c. Si enim in vigesima, vel in singula contorsione intestini? rationem addere debuisses; cur non in decima, aut 12. si fidem, tibi hæc somnianti adhiberi
13 optabas. At sanè non fuisti illorum ventorum fidelis Æolus: Quippe advertens colicam, contractos sæpè musculos manuum, convulsiones inquam, atque paralyses dedisse non erubuisti dicere, ventos ab intestinis per omnes musculos & tendines ferri. Tantoque licentiosius id adstruxisti, quod pronas Scholas invenias in omnem vaporum atque ventorum famulatum, pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in elementis, complexionibus, & humoribus, dictante intus veritatis testimonio, sibi quietem non reperirent: confusæ, quæsiverunt modum, quo per vapores, & ventos, causam morborum reperirent. Fortè enim dum humores ipsas fefellissent, optabant per ventorum invisibilem positionem redargui non posse. Inventum sanæ fuit impostoris Satanæ, qui cum Dei simius conetur esse, per fidem invisibilium, intellectum credulorum sibi deberi prætendit. Ac pro omnibus morbis sufficere, modò venter suos borborygmos auribus obstrepet. Ideoque & de flatibus agere omnino debui. Miseror sanè utrobique tantam Paracelsi inconstantiam, & credentum inscitiam, quibus sibi prætentum Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, & amputat. Nescivit nempe hoc loco, cujuslibet veneni, etiam specie amica, purgantium exhibiti, illam esse proprietatem, ut Archeum commoveant, ejusque Blas concitent, juxta Aphorism. *Spasmus post helleborum lethalis.* Illam- 14
que colicam, quæ præter consueta tormina, ex acido provenientia, insuper veneni labem continere, esseque convulsionis authricem. Licet ventus interim non extra Ileon feratur. Sic homo, cum totali virium extinctione moriens, relinquit suum cadaver generali Tetano, utrimque tensum; Ast ubi violenta abripitur morte, est ejus cadaver flaccidum. Vnde didici, vitam quandam sensationem, & motum, sive Blas, esse in carne, præter voluntarium. Vita illa nimi- 15
rum, venena & mortem, cum extinctione apprehendens, utrimque tendit tendines. Vnde falsum est, cor esse ultimum moriens. Superstes 16
namque manet adhuc vita musculorum, quæ insectis est potissima, adeoque & avulso capite, muscæ adhuc avolant. Et muliere dudum mortua, non rarò uterus profligavit suum fœtum. Omnis itaque musculorum convulsio, sive ex colica, sive sumto laxante veneno, vel alio, non est ex motu voluntario: sed ex naturali sensatione, motuque musculorum: non autem quod flatus tendens intestina, etiam musculos efficienter tendat. Prout lib. de Lithiasi. Tract. de sensu sensatione abunde firmavi.

In sanum igitur est decretum. Hoc est car- 17
minativum. Illud ventos pellit; Illud verò flatus discutit. Quasi per carmina venti abscederent, Medentibus ejurandi. Etenim si ductus & exitus patent, ventus nequaquam forinseco auxilio eget, ut neque pulsore alieno, ut exeat. Imò quod magis est, Non semper tormina cessant, etsi flatibus egressus sit liber. Alioqui si via citra impedimentum est, flatus, velit nolit Medicus, illam inveniet: siquidem unica tantùm, sibique continua intestinorum est via. Pellentia 18
verò ejusmodi deberent aliquod medium habere, pro-ut pistillum protrudit contenta enemata. Illud autem, ut debitè sit pellendo flatui, deberet adæquatè ductui intestinorum respondere, tam in gracilibus, quàm grossioribus: Atque insuper habere pulsivum Blas. Atqui ventus conclusus minus dolet, quamdiu quiescit: Ita pulsivum omne remedium, necessariò torminum dolores augeret, adeoque

natura indicat, à pellentibus flatus abstinen-
dum. Sed meditantur fortè, carminativis vim
flagri inesse. Flatus verò instar pecudum esse?
An enim pistillo adæquato, se, suaque carmi-
nativa destitui agnoscunt? vel fortè carminati-
va, vocis instar habere, pecudes abigentis? fla-
19 tusque hortatui carminantium auscultare? Scio
equidem hinc Scholas ignorare vim, proprieta-
tem, causas & modum, tam torminum, quàm
remediorum. Non enim venti sunt pellendi,
non denique discutiendi. Hoc enim est impos-
sibile: illud verò puerile figmentum continet.
nec etiam à probo flatus sunt ullo carmine com-
pescendi, cujus tamen etymon in Scholis reli-
20 giosum hactenus manet. Flatus internè, in ute-
ro non suscitantur, quia uterus materia flatulen-
ta destituitur, ejusque digestio non est oppor-
tuna creandis flatibus: externè autem, vix aër
intrat in uterum: utpote qui ne vacuum patia-
tur, sua membrana, totus concidit madidâ &
flaccidâ: adeoque sua sponte, aëri aditus præ-
cluditur spiranti, nisi vi per organum is injicia-
21 tur. Denique nec venti externi ab ore vim mu-
tuant, ut intrent in regiones insolitas, utque per-
tundant fortiter adnatam pleuram, inter hanc
verò, & musculos intercostales, flatulam con-
citent pleuritidem, atque dein mox pleuram à
costis lacerent, veramque pleuritidis phlegmo-
22 nem fabricent. Quia aëri nulla istuc est via:
imò si eò pertingeret, à tergo Blas non habet,
quod alicujus noxæ esset. Quaque intrasset,
priusquam nocuisset enim, exspirasset ideo. In-
ternè quoque flatus illis partibus nec fiunt, ob-
23 stante materia ex qua, & efficiente. Anilis quo-
que est figmenti simile, quod externus ventus,
sive aeris flatus, pellem, utut porosam, perforet,
pro-ut & carnosam membranam, simul & mus-
culos subter eam. Iuxta medentum pudendam
rationem, qua dicunt. Contraxit serò ventum,
24 unde partes malè habent. Hanc nempe, omnibus
ferè morbis à capite in talum usque, causam assi-
gnari, sæpè cum mea verecundia audivi. In-
temperies aëris, in capitis, oculorum, aurium,
dentium, gulæ vitia incusatur. In raucedines,
tusses, item defluxiones omnes, apepsias, fe-
bres, adeoque pyxis Pandoræ, aër putatus est.
Idque nedum frigoris attactu, ut causa extera:
sed ut intrò haustus flatus, ibidemque detentus
indebitè. De quibus alias. Nunc autem de no-
25 stris & internis flatibus sermo. Concedo qui-
dem frigus insuetum, (ut mortis satellitem)
partem aliquam nobilem, vel servilem afficere
quidem, quatenus ultimam ejus digestionem
turbat, unde excrementa partium similarium,
dolores, imò & apostemata diversimodè se-
quantur. Sed in his est frigoris facultas tantùm
externa causa occasionalis; Præcautionem, non
item curam, aut qualitatem remedii, indicans.
Valeant ergò Scholarum nugæ. Cæterùm ut 26
aliquis Medentis ritè fungatur munere, nove-
rit primùm, quid sit ventus, quid dein sit fla-
tus, unde fiat, cur doleat: tum illi facile erit re-
medium. Causa nimirum flatuum cognita, ca- 27
vendum, ne illorum concretum in Gas verta-
tur. Gas autem, quod semel factum est, facilem
sibi viam parat. Sin minus, & intestinum, qua se
est inferius, si sit duriore obstaculo obstipatum,
hoc est solvendum. Sed ubi nullum est excre-
menti interstitium, & tamen tormina pergunt,
nonne frustranea erunt, quæ ventos pellunt? &
stulta, quæ discutiunt? Siquidem non flatus, sed
materia, unde contrahuntur, intestina, ipsaque
intestina flatus generant, averruncanda est? Non
inquam ad productum flatum, sed ad causam
producentem, cura convertatur. Video itaque 28
remedia, anethi, carui, anisi, cymini, dauci, &c.
non à Scholis, torminum causas ignorantibus,
esse inventa: sed parvulis atque pauperculis,
commiseratione divina enotuisse, à quibus
Scholæ, ut & reliqua plura experimenta, ist-
hinc mendicarunt. Siquidem flatuum origo,
essentia, materia, proprietas, processus & histo-
ria, Scholas latuere. Denique nec est volvulus,
Ileon, seu barbari nominis, miserere mei, mi-
noris intestini aliqua contorsio, & apogæum.
Nam præterquam quod esset perpetuum, ac 29
necessariò recidivum malum, repugnat Anato-
mia, quæ intestinum vestiri mesenterio, amictu
scilicet externo, veste tertia, & superpellicea,
eoque mesenterio ad lumbos alligata, propen-
dere. Itaque semel illo vinculo disrupto, spre-
taque societate mesenterii, non est de cætero,
spes reductionis intestinorum, in pristinam
capsam, à qua, disrupto carcere, se liberassent.
Adeoque malum forte fortuna restitutum, ne-
cessariò mox recurreret, atque in pejus semper
deinceps rueret. Denique toto intestini tractu,
nulla deinceps cum venis esset nutritio, nulla-
que in vitam chyli attractio; cum tamen inte-
rim morbus iste facili cedat remedio. Etenim
si præter gyros solitos, intestinum contortum
esset, quis esset ille motor? quisve tortor? Ab
extrinseco enim nullum habet, nullumque ti-
met, quod glabro omento, & abdominis sim-
plici vesica, contegitur intestinum. Ab inter- 30
no quoque, si excremento obstipetur (hoc
enim,

enim, neque aliud, illi accidere poteſt) jam op-
pilatum eſt Ileon inteſtinum (in quo nondum
ſolent excrementa indurari) per ſtercus inſoli-
tum: non autem contortum, non extra capſam
meſenterii diſſolutum. Adeoque ſtupentibus
Scholis, iſte morbus eſt ignoratus in cauſis, &
modo. Memini enim Thomam Balbani Ant-
verpiæ, me adoleſcentulo, volvulo, ſive Ileo,
extinctum intra hebdomadam, octoginta mil-
le libras Flandricas ſanaturo obtuliſſe, dimiſſis
veredariis quoquo verſus. Antverpienſes Me-
dici, tum Scholarum decreto, incuſarunt alto
ſupercilio involutum inteſtinum, & velut no-
do Gordiano intortum, ſuæ ignorantiæ emi-
nus, per excuſationem, remedium, non autem
ægro proſpicientes. Sed Anatome fraudem, &
31 craſſam ignorantiam detexit. Repertum nam-
que fuit durum ſtercus in gracili inteſtino, ſe-
decim digitis, ſupra monoculum hæſitaſſe,
multamque ſolutam ſaburram per Ileon deſu-
per nataſſe. Rarum eſt enim, ſtercora indureſce-
re in gracili inteſtino. Quapropter deinceps
neminem, (male vocato) volvulo perire ſivi.
Potandos nimirum dedi aliquot globulos plum-
beos muſquetarum, ut ſui ſolo pondere durum
iſtud excrementum propellant. Quo enim plu-
res hauriuntur & majores, eo tutior & celerior
ſequitur ſanatio, modò æger ſtet, ambulet, vel
velut ducatur erecto abdomine. Nunc porro
flatuum hiſtoriam, licet ſordidam, enarrabo.
32 Eſt nimirum omnis flatus in ſtomacho, & in-
teſtinis. Pro ut venti tantùm ſunt in aëre, non
autem infra aquam & terram. Flatus nimirum
nativitas præexigit acidum aliquod ſtomachale,
& tamen non fermentale ordinarium. Quod
quia alibi non reperitur, quàm præfatis locis,
etiam flatus nuſquam alibi generatur. Pro-ut
poſthac patebit. Denique omnis flatus, vel ſuſ-
citatur à cibis nondum digeſtis, vel à cremore,
vel à ſtercore ciborum, vel ab alimento inteſti-
33 norum ſpermatico, degenerante. Eſt ergo qua-
druplex flatus in nobis internus, quintus exter-
nus Tympanias, qui extra inteſtinum clauditur.
Vnus naturalis ac requiſitus, ſeu ordinarius.
Septimus verò venenoſus in corporis habitu.
Illorum autem nullus eſt vapor, ſive halitus a-
quoſus: quippè qui ſponte, atque propria conſi-
34 ſtentia, ſtatim & facilem in aquam redit. Nullus
denique flatuum eſt aër, aut ventus. Cum ven-
tus, ſive aër, non ſit de compoſitione concreto-
rum, pro ut longè latéque probavi. Ergò reſtat,
quod omnis in nobis flatus ſit Gas ſylveſtre, in-
ter digeſtiones excitatum, è cibis, potibus, & ex-
crementis. Vnus ergò eſt in ſtomacho, & ru- 35
ctus dicitur, eſtque inſipidus, acidus, ponticus,
nidoroſus, fœtens, vel ſpecificus. Specificum 36
voco cibi incocti: ſic nempe allium, raphanus,
atque ſimilia, ſuos præbent ſapores in ructu. In-
ſipidus verò & acidus, eſt ructus cremoris dige-
ſti quidem, ſed ſtomachi impotentia excitatus.
Ponticus autem, qualis in Orexi, nidoroſuſque,
fiunt è cibis, in ſtercoream propè indolem de-
generatis. Eſt ergò & alter flatus, gracilibus in-
teſtinis ſuſcitatus, vitio fermenti fellei: eſtque
vel inſipidus, acerbus, acer, amarus, ſtercoreus,
cadaveroſus, vel putidus, juxta materiæ varie-
tatem, & fermenti fellei poteſtatem. Hic flatus
dicitur peditus, nec per pylorum adſcendit un-
quam in ſtomachum. Qui ſi putidus aut nido-
roſus ſit, denotat fermentum ſtercoreum præ-
maturum, & in alienam meſſem ſublatum. Sunt
præterea duo adhuc flatus in nobis. Vnus planè
heteroclitus, tam in inteſtinis, quàm toto cor-
poris habitu detentus, atque natus. Etenim ex
fermento venenoſo, & ſtercoreo extrinſeco, o-
ritur quidam flatus in ultima digeſtione par-
tium ſimilarium. Dum nimirum aſſumto vene-
no, tumeſcunt cadavera, & inflantur: Corruptio
enim acida in carnes intrat, modo heteroclito:
moriturque pars ſolida, ac extinguitur nimi-
rum ſpiritus inſitus vitalis, & toxici veneno pars
afficitur, unde flatus ſtercoreus, cadaveroſus,
naturæ noſtræ abominabilis. Atque ſic proxi-
mum, ſeu ſpermaticum ſolidarum partium ali-
mentum, mutatur in Gas ſylveſtre, tumetque
totum corpus, vel pars peculiariter affecta. Eſt 37
& alter, inſipidus flatus in Ileo, naturalis ſcilicet,
& productum aliquod utile, ordinarium nem-
pe idcircò, & naturale. Cumque fiat plurimis
& multâ fame oppreſſis; concluſi mecum, quod
ille flatus inſipidus, naſceretur ex ipſomet be-
nè diſpoſito alimento immediato illius inteſti-
ni. Alioquin enim impoſſibile foret, in cœlia-
cis, aliiſque ventris diſſolutionibus, tam repen-
tinas celereſque fieri excretiones, ſi Ileon, in ſui
vacuitate clauſum, concidenſque continuitate
flatus naturalis, quodammodò non hiaret per-
petuò. Id inquam Scholæ indagarunt nun-
quam. Quibus & ego majores anxietates ad-
dam, niſi nempe Ileon ſemper, naturaliter, &
mediocriter vento turgeat. Videbantur enim 38
alioquin inprimis aliquarum fibrarum in inte-
ſtinis operæ fruſtraneæ, ſi continuo flatu Ileon
mediocriter non tumeat. Puer enim, qui her-
niam monſtroſam in umbilico patiebatur (tenui
namque velut epidermide, umbilicus totus pel-

lucidus erat, ad sesquipalmæ extensionem) hic enim monstrosus planè puer, quoties tormina patiebatur, nobis Ilei procellam spectandam dabat. Adeò ut intestinum istud, tanquam sibi obambulando, ebulliisset, contorqueri, & convelli videbatur. Idque maximè, quoties nova tormina infestarent. Quæ cum sub doloribus sic se haberent, volui etiam subter sanitatem contemplari, qualis esset intestinorum œconomia. Atque tum observavi alium successivum planè motum, quo se intestina exercebant. Nam quoties aliquid supernè ad anum transmittebatur (erat autem in consistentia liquidioris syrupi & obscurè flavum) intestinum, suis se transversis fibris contraxit, tanquam penitus isthac clauderetur, atque excrementum infra se depelleret: fiebat enim hoc, successiva fibrarum transversarum contractura, non secus atque fidicen digitum post digitum aperit, & priorem laxat. Vsque adeò propellebat quidem excrementum simul cum flatu, sed hic retrocedebat illicò ad pristinum locum. Ingenti sanè admiratione dignum, Dei providentia, partes intus non feriari, sed sic sine sensu & indesinenter operari, etiam dormientibus nobis. Spectavi denique, quod quantisper puer dextero incumberet lateri, fibræ transversæ, in intestino supino ejusdem lateris sese comprimerent, ut excrementum pellerent sursum, in partem pronam: attamen, tum nequicquam laborantibus, aut compressis villis declivis intestini. Vidi itaque flatum non continuò propelli per Ileon, ad anum, cum excrementis: sed retrorsum resilire, & retrocedere ad partes Ilei, mox à seclusione excrementi reapertas. Vndè conjeci, naturalem atque utilem esse ejusmodi flatum, minimeque onerosum. Est namque exactissima Ilei isthæc sui clausura, priusquam tenue, labile-
39 que sursum propelli queat. Quo viso, mox collegi, primum quod in cœliaca passione, nedum erret digestiva, propter corruptelam labentis fermenti; sed & retentiva Pylori: ac præterea, propulsivam intestinorum tum symptomatico errore furere. Deinde, quod flatus aliqualis sit Ileo naturalis, à proprio alimento spermatico excitatus; adeoque à sexta digestione illius intestini oriundus, sine fœtore, acrimonia, & molestia. Atque adeò sese dirigit in mediocrita-
40 tem quanti. Quicquid autem hujus flatus, ut superfluum, quantitatem superat; mox foràs expellitur. Vitium itaque in quanto, sponte prodit, & facilè proscribitur. Ex superfluo qui-
41 dem est: sed tamen nec dolet, nec mordet. At si ex cibis vitiatis in se, vel vitiato fermento, inter digerendum imbutis, flatus suscitentur, dolent sui acrimonia & exotica impressione, ast longè potentius, si intestina convellantur, præcipuè ubi mucilago tenax, vitiato fermento imbuta, torminum mater, pertinaciter uspiam adhæserit: ad cujus nimirum (frustraneam plerumque) propulsionem intestina sese compri-
munt, convellunt, & corrugant. Voco autem 42
contracturam, immanium torminum genitricem, quoties intestinum non quidem in transversum, aut obliquum circuli; sed prorsus in longitudinem sui: potissimum, quod contracturæ per transversas & obliquas fibras sint
quotidianæ, naturales, & indolentes. Galenus 43
de usu partium triumphans, magni à Scholis habitus, à Vesalio ostenditur 116 locis, sive erroribus nunquam dissectionem corporis humani vidisse. Quas, illius Anatomici, demonstrationes facti, ut nunquam Scholæ eluent: Ita sustineo præcipuos partium usus, formatricis scopos, sive delicias intactas, neque attentas; sed ignoratas hactenus. Equidem post Galenum sat viderunt, rectas, obliquas & transversas intestini fibras, valere ad excrementi propulsionem: nesciverunt tamen quorsum, & quomodo illarum singulæ in suis ministeriis sese flecterent. Etenim qui in plexu choroide, in ludicris motibus pulmonis, & præteritis pulsuum usibus, prolixè scribendo, errarunt temerè, ignaviter usus pulsuum, & intestinorum in servitiis præterierunt. Hactenus de ructu, & peditu. Itemque de heteroclito flatu, per totum corpus, deque naturali & requisito flatu Ilei, determinavi. Siquidem nunquam cadaver dissectum vidi, quod spectantibus non offerret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de flatibus torminum morborum, mortisque authoribus pergam. Tertio loco est flatus in crassio-
ribus, à cœco deinceps intestinis genitus. Scho- 44
læ sanè non alium attenderunt flatum præter hunc, quasi non nisi in Recto, & Colo, flatus conciperentur. Ideo & morbum flatuum vocarunt Colicum, distinxeruntque solidè, in colicam coli, & stomachi, in arenosam, & ventosam, similesque confusionum turpitudines. Tertius ergo flatus oritur à fermento stercoreo, & putrefactivo: estque duplex, à cibo nimirum jam putrefacto, per fermentum stercoreum; & ab alimento spermatico, degenere, cadaverato, & insuper stercorizato. Hic est enim longè omnium fœtidissimus. Est & tandem peregrinus, qui etsi non in torminibus locum habeat ut causa: sæ-

pè tamen ut eorundem effectus est subsecuti-
vus, ac plerumque hydrope deterior, vocatur-
45 que Tympanias. Stercoreum autem voco fer-
mentum, ut extra intestinum gignitur, ita &
cui sedes est in intestino cœco, ubi excrementa
ciborum incipiunt putrere, sub specifica ani-
mantatorum differentia, adeoque impressio-
nem fermenti stercorei, juxta speciem pro-
priam, ibidem mutuant. Nec est sanè otiosa,
vel somniata fermenti hujus fictio, quæ specifi-
cam utrobique diversitatem parit: cum aliàs
non sit ulla rerum transmutatio, absque peculia-
46 ri fermento. In hoc itaque fermento, oleositates
tes volatilizantur, excitaturque exhalatio in-
flammabilis è putrefientibus. Quapropter chy-
mici, cuncta in putrefactionem præmittunt, ut
quæ alias ponderosa, occulta, atque clausa, in fæ-
ce remanerent, unà cum aquositate rei attolle-
rentur. Carnes enim, ova, jufcula, & quæcunque
sponte cadaverantur, fœtidissima dant excre-
menta, ut & flatus. Sic Ambarum, Muscus, Zi-
betta, & aromata ejusmodi, quia in sui origine
partim sunt è carnibus, partimque quia fermen-
tum stercoreum illius speciei nacta sunt semel,
facilè deinde à nostro fermento iterum subacta,
47 fœtidissima pariunt excrementa ac flatus. Hoc
titulo quoque excrementa & flatus, quæ à la-
xantibus prolieiuntur, quia jam è cadavere
transmutato immediatè stillantia, tam fermento
putrefactivo laxantis veneni, quàm loci, sive in-
testini, præter propriam adhuc cadaveratæ ma-
teriæ horribilitatem sunt longè putidissima. Ad-
48 eoque vel hinc patet, quod sit aliquod fermen-
tum stercoreum in animantatis: quippe quod
præter speciei suæ proprietatem, adhuc totidem
servet in se, diversitates, quot objectorum sunt
recipientium. Præcipuè quod stercora non sint
rerum spontaneæ putredines, aut putrefactio-
nes artificiales: sed determinatæ, atque specifi-
cæ. Cujus energia, cum non procedat dumtaxat
ab re ipsa, necesse habet authore externo, ope-
rante in eodem symbolo semper, quoque eo-
dem modo, & charactere. Potissimum quod
impressio sequatur dispositionem cum sanam
fermenti sui, tum etiam ægram. Quod exinde
clarius liquet. Quod ructus, sive flatus origina-
lis in stomacho, prout & flatus Ilei, extinguant
49 flammam candelæ. Stercoreus autem flatus, qui
in ultimis formatur intestinis, atque per anum
erumpit, transmissus per flammam candelæ,
transvolando accenditur, ac flammam diversi-
colorem, Iridis instar exprimit. Qui verò in Ileo,
sive intestinis gracilibus formatur, nunquam est
inflammabilis, sæpè inodorus est, nisi alterius
misturam secum deferat, non rarò acer, acutus,
ponticusque lancinat in ano. Differunt itaque
flatus in nobis, materia, forma, loco, fermento,
proprietatibus, adeoque & tota specie. Nec mi-
nus flatus suas habent genericas atque specificas
varietates, quàm corpora unde proveniunt.
Nam flatus nullatenus sunt aër. Imo flatus non
solùm distinguuntur per materiam ex qua, sed
etiam fermento & flatuum semine. Huc spectant
quæ de ortu Gas, sive spiritus sylvestris docui,
qui sanè in pristino aliàs maneret concreto, nisi
adjuncto fermento loci, & semine aciditatis
hausto, in flatum sive Gas conficiatur. Repetam
hoc loco genericas diversitates flatuum in nobis
genitorum, specificatas suis fermentis, & pro-
prietatibus rerum, unde consurgunt. En Sche- 50
ma. Sunt enim duo in nobis flatus anomali,
quorum unus est ordinarius, naturalis & neces-
sarius in Ileo. Alter planè pestiferus & heterocli-
tus, qui assumto, vel intus nato veneno, plerum-
que totum corporis habitum in tumorem ex-
tollit. Sunt deinde quatuor flatus, in stomacho,
& intestinis. Stomachi unus, qui ructus est. Hic-
que vel specificus est, ex cibo indigesto, duro &
pertinaci. Alius insipidus, ex cremore ferè dige-
sto, sed digestionis debilitate natus: tertius ve-
rò est acidus, ex cremore digesto; sed impedito.
Quartus ructus, est ponticus, à fermento loci
exasperato productus. Secundus flatus est Ilei,
habetque aliquot in se diversitates. Quarum
prima continet peditum, ex abundantia præfa-
ti naturalis oriundum. Altera, amarum, qui à
fæcibus alienis, ac malè digestis prorumpit. Ha-
betque præcocis aliquid fermenti stercorei.
Succedit & flatus coli, ex cibis non planè suo
acido stomachali liberatis, sed corruptis per an-
ticipationem, accedente præmature stercoreo.
Est & flatus stercoreus, cadaverosus, ex resolu-
tione, & putrefactione viridi, vitalisque alimen-
ti, partium solidarum. Tandem extra canales in- 51
testini, est flatus Tympanias, nascens ex causa
morbifica, intra convexum intestini, & conca-
vum peritonei. Quæ causa morbifica proprie-
tatem habet topici, sed mitiorem. Flatus autem
hinc genitus, non est de materia morbifica: sed
est ejus productum, ex eadem nempe materia
est, qua naturalis & ordinarius flatus Ilei. Id est:
Ex ipso alimento immediato intestini. Morta-
lis autem est, tam ex causa venenosa, sive ex
morbo radicali, quàm ratione loci, quod pro-
ductus morbus augeatur absque termino, & æ-
grum tandem suffocet. Instar Ascitis. Absoluto

jam Schemate, spectabis, quod materia, ex qua
flatuum sit concretum illud, circa quod fer-
mentum operatur. Deindè quod qui propulsio-
ne, ac discussione flatus abigere, atque sic mor-
bum superare contendit, non tollat causam: sed
ad ultimum effectum vadat. Quod ut ad ocu-
lum clariùs enotescat, Supponam tres fratres,
iisdem potu atque cibo nutritos, quorum unus
nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debi-
lior, multos ructus insipidos, ac subindè acidos
pariat. Tertius verò, patiens intestinorum a-
53 metriam, multos faciat crepitus. Vnde inpri-
mis conspicuum evadit, flatus non fieri ex cibis
flatulentis, quorum proinde usus tantoperè ve-
titus in Scholarum diætetice. Sed prout satie-
tas, plerumque plures flatus causat, quos sobrie-
tas excusat: ideo consequitur, sarcinam esse o-
neri; onus verò præsupponere laborem, sive
debilitatem digestivæ. Sic poma acidula, si tor-
reantur, plurimum flatum afflant, quæ si à ro-
busto stomacho edantur, flatus sunt expertia.
54 Vnde sat liquet, flatum esse vitium nostrum,
non autem rerum. Cui nil obstat, quod quæ-
dam aptiora sint producendis flatibus, atque
hinc flatulenta dicantur. Quoniam maximè fla-
tulenta flatus non gignunt, nisi in defectuosis.
Etenim si flatus per se ac materialiter cibis in-
esset, in omnibus ex æquo flatus prodirent, at-
que qui minus flatuum emitteret, retentis iis-
55 dem, esset debilior. Quorum utrumque falsum
est. Flatum ergo præfata alteritas, agentem po-
tius, quàm materiam incusat. Denique si motus
esset à materia principaliter, sitque pinguedi-
nosus flatus in nobis: ille verò nullatenus cieri
posset à tepore nostro, qui obligatur primùm
humiditatibus vaporalibus, quàm exhalatibus
56 siccis, & oleosis, queat esse satis. Itaque vel ex
hinc quoque liquet, flatus fieri, agente patrante,
57 non autem separante. Absurdum denique & il-
lud Galeni, quod quædam sunt flatulenta in pri-
ma digestione, alia verò flatum emittant in se-
cunda, quam vocat sanguificationem, adeoque
& hinc venerea nominat. Tertia verò flatulen-
ta vocat, in ultima digestione, prout de custo-
dibus ficulneorum ait; inflatas carnes, atque
flatu tumidas, ex esu caricarum. Nam omnis
flatus, qui quomodolibet inesset cibis materia-
liter, saltem dum cibus elixatus est, ac deinde
in cremorem formaliter resolutus, cum cremor,
liquor, sive aqua, flatum intra aut infra se neuti-
quam toleret, necessariò exhalaret statim per
ructum. Flatum autem, è ciborum cremore,
permanere in sanguine, sive peracta sanguifica-
tione; Id si rectè trutinetur, contradicit Scho-
larum Thesi, per quam supponunt, sanguini in-
nasci spiritum naturalem, sive hepaticum, non
quidem externum, è rebus suscitatum atque re-
tentum, Sed de novo factum potestate ordina-
ria hepatis. Esset nempe iste flatus in cruore,
flatus peregrinus, (puta pastinacæ, pisorum, &c.)
exoticus, contra formalem cibi in cruorem
transmutationem, rebellis & pervicax. Vel si à 58
robore hepatis ponatur transmutatus in natura-
lem, quam supponunt cruoris spiritum, inpri-
mis spiritus agentis hepatis, non materiæ cruo-
ris, erit. Cum quoque flatus, qui aliàs, non nisi
digestivæ errore, ubique producitur, hoc loco
erit privilegiatus, fietque digestivæ vigore. Ad-
eoque erit robusti hepatis, posse plurimum fla-
tum è cremore excitare. Ego sanè debilitatis no-
toriæ signum autumo, non posse reducere mas-
sam transmutabilem, in substantiam univocam,
& æquabilem: sed relinqui flatulentiam pere-
grinam & heterogeneam, à jecore superandam.
Contendunt itaque Scholæ, Veneris robur 59
mendicare ex flatu peregrino? Eritne ergo fla-
tus ex alimentis peregrinis, speciei, & specificæ
propagationi aptus? Vel ex phantastico jecoris
spiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per
flatus externi assumtionem, in spiritum natura-
lem, aut in spermate humanæ generationi aptus?
Non credam eò insanivisse Scholas, quasi sper-
matis atque testium primus tutor sit cruoris sup-
posita aura. Multoque minus alimentorum
crudior flatus. Tandem nec Scholæ sibi in hoc
satisfaciunt. Nam si flatus ciborum permansis-
set in cremore, atque deinde adhuc in sangui-
nis factione superstes esset, non enim actu fla-
tum materialiter perseverare posse putandum,
ob rationes præfatas: ergo saltem volent, apti-
tudinem sive dispositionem materiæ ad flatu-
lentiam permanere. Atqui hoc ipsum seriò im-
pugnant, nolentes quod idem accidens sit in
genito, quod prius erat in corrupta. Sed hæc
cuncta Scholarum commenta dormiunt modò,
postquam plenè est ostensum, nullum esse in
cruore spiritum jecoris, multoque minus piso-
rum, pastinacæ, eryngii, aut seminis fraxini, re-
tentos flatus. Sat enim ostendi, Gas, quod in
sanguine vitale oberrat, non flatulentum esse,
nec flatus, aut odores ciborum, referre: sed lu-
minosum, sed formale ens, animæ sedes. Quod 60
autem materiam, viscus, proprietatem, alterita-
tes & defectus Veneris, Scholis nondum eno-
tuerit, suo loco, de Splene docebo. Hic sufficit,
materiam, aut potestatem Veneris, à flatibus se-
parasse.

paraſſe. Itaque debilis digeſtio plures parit flatus, quos fortior non reperit, etiam curioſius ſingula examinando, ac robuſtius transmutando.
61 Aberrans fermentum namque trahit è re, quod in ea non eſt materialiter: ſed tantùm poteſtativè. Id eſt, Flatus oritur errore fermenti, digerendo alienati. Enimverò flatus non educuntur ex materia, tanquam in illa præexſtitiſſent concreti, aut coagulati: neque ex ipſamet digeſtione, tanquam cauſa per ſe, prout calor ex aqua ordinariò elicit vapores: ſed quatenus ſub digeſtione oritur fermenti quædam diminuta diſpoſitio, unde ſpiritus digeſtivus flatum fugat, tanquam ſibi inconvenientem hoſpitem, & tanquam ſi errorem fermenti corrigeret Archeus. Quocirca ſuborta indiſpoſitio rei, eſt
62 nata mutare in Gas ſylveſtre: Quod per exemplum cape. Sal armeniacus enim, & aqua Chryſulca, quæ ſingula per ſe diſtillari poſſunt, & pati calorem: ſin autem jungantur, & intepeſcant, non poſſunt non, quin ſtatim in Gas ſylveſtre, ſive incoërcibilem flatum, transmutentur. Adeò ut ſi vas ſit optimè clauſum, ac licet fortiſſimum & ampliſſimum, tamen diſſiliat, etiam in frigore. Sal petræ ſimiliter liqueſcit candenti igne, frigidum eſt, & anginarum remedium: adjuncto tamen carbone, utrumque ſtatim conſumitur, & in Gas flammeum evolat. Neque enim Aſinus & jumentum vertuntur in mulum: ſed amborum initia ſeminalia, ex conjuncto, producunt mulum. Sic namque plurima, quæ materialiter antea non inerant, de novo fiunt, per adjuncta, fermenta, digeſtiones, errores, alteritates. Quæque ſub primis fermentis, non erant flatulenta materialiter: quia tamen non ex pleno digeſta erant, ac proindè ablegata, tanquam excrementa, ubi aliud fermentum ſubſequens tolerant, tranſeunt in flatus inordinatos.
63 Ita quoque flatus non præexiſtit in cibis, multoque minus in cremore: ſed eſt nova quædam & monſtruoſa generatio, ex permixtis rerum ſeminibus, vel indebitè tranſmutata materia, ſuppoſita actioni alterius fermenti. Quod de digeſtionibus clarius patebit. Sic namque debilior ſtomachus cibos putrefacit ante, vel in chylo, paritque frequentes ructus, etiam nidoroſos, prout in febribus. Vbi ex vacuo ſtomacho ructus frequens proſilit, ſanis inſolitus. Sic nempe putredo colorem roſarum, ſimul cum aromate & aqua, diſtillando effert, qui aliàs eodem calore non attollitur. In inteſtinis ſimiliter ſua eſt fermentorum, ſuaque putrefacti alienatio, & gradus ſub quibus generantur flatus, & erumpunt. Quamdiu enim uva in ſua pelle undique 64
clauſa eſt, citius ſiccatur, fraceſcit, vel in paſſam mutatur, quàm flatum edat; Sin autem uvæ cutis tantillum læditur, ſtatim a vulnere, fermentum putrefactionis aliqualis prævium concidit, ex quo nec deinceps ceſſat, ſylveſtre Gas eructare, quamdiu fervor ebullientis fermenti duraverit: ſive, quantiſper ex ſucco uvæ, vinum non ſit perfectum. Nam ut farina 65
differt à paſta fermentata, & maſſa farinacea à pane: Ita vinum à ſucco uvarum. Atque ut farina, ſi coquatur, non parit flatus; fermentata autem, ſponte flatus eructat: Ita cibi flatum natura ſui non continent, quem fermenta eliciunt. Mirum ſanè, quod Scholæ de his hactenus nil ſenſerint, nil ſcripſerint: ſed cuncta caloris imperio, per manus tradiderint. Porrò de Gas muſti, ac ſpiritus ſylveſtris proprietatibus, alibi ſatis. Nec ſunto importuna, quæ de fermentis, de digeſtionibus, de tranſgreſſionibus ſubter alienam meſſem, atque inde natis tranſplantationibus morboſis alibi ſcripſi, ad hunc de flatibus limitem traduxiſſe. Stomachus er- 66
go debiliſſimus, ructus dat inſipidos, minus autem debilis, acidos: vitioſus, nidoroſos, amaros & acres. Fortior verò enchymos cibos ritè conficit quidem, non item cepam, allium, raphanos, &c. Ructus ergo impotentiam aliquam teſtantur, ideoque ſapores ciborum referunt. Sub ſarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidoroſi, præſertim ſi cadaveriſentur cibi. Ponticitas autem, exaſperato fermento concitata, Orexim variam parit. Quod porrò etiam ex non flatulentis ge- 67
nerentur flatus, attende exemplum. Acetum ſtillatitium, dum lapides cancrorum ſolvit, vel chryſulca, argentum: eructatur ſpiritus ſylveſter. Pomum auſterum torrendo, plurimos flatus excitat: non item ſi diutius in arbore per maturitatem dulceſcat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuiſſet flatus: per maturitatem neceſſe eſt, ut maxima pars pomi, quæ flatulentula erat, & merus flatus, converſa ſit in dulcem & homogeneam ſubſtantiam pomi. Id eſt, in non flatum. Ab ſimplici ferè elemento (ut ajunt) corpus miſtum factum eſſe. Quocirca totum pomum, ſive maturum, ſive immaturum ſit, eadem conſtat materia; & quidem non flatuoſa. Pomum acidum vitro Hermeticè clauſo, toſtum, cogit vas præ flatu diſſilire. Pomum verò conſimile, ſimili vitro clauſum, cum tantundem aquæ, ut bulliat, Gas nullum emittit: ſed dumtaxat halitum aquoſum. Chryſulca per ſe di-

se distillata, tota in vas recipiens transit, sive Gas sylvestri: Sin autem metallum ipsi addatur dissolubile, Gas profert, sic ut vitrum etiam fortissimum, si cæmento benè claudatur, dissiliat: cum interim nil de præfato metallo in Gas
68 cedat. Tartarus vini, ne centesima quidem, olei sui distillatione, distillari potest, nisi rima in juncturis relicta. Alioqui Gas sylvestre, vas utcunque magnum, subito diffringit. Quod si igitur Tartarus materialiter flatum contineret, eundem prima sui combustione, saltem altera distillatione edidisset, qui tamen singulis dein distillationibus de novo fit, etiam ex solo ejus oleo, sive sulfure. Eò quod huic insit occulta vini aciditas, & simul Alcali volatile. Vnde ex
69 amborum copula, fit Gas sylvestre. Cibus enim, non sat in stomacho subactus, putrescit, & Gas facit. Putrescit enim corruptione loci, quæ est stercoris stomachalis: sive actione præter naturam. Minimi enim ciborum atomi, benè masticati, benè in chylum vertuntur: majores verò in debiliori stomacho, tametsi in sui circumferentia, & apparentia externa, per digestionem resolvuntur in chylum; in centro tamen sui, cum calorem quidem sat persentiant, non tamen æqualiter fermento fruantur, indigesti manent, corrumpuntur, subflavo calore, plerumque negotium facessunt intestinis: vel si cum paucula aciditate pristinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui semper nuncii debilitatis sunt) mox verò fermentum stomachi quædam reperiens sibi reluctantia, ideoque semicocta, semiputridaque, exæstuat, duplat, intenditque acorem. Vnde ructus ex pontico rodens, Orexis comes. Quæ massa, in intestinum decidens, flatus excitat putridos, ac putidos, ex pingui putrefacto. Per mechanicam.
70 Accipe sulfuris partem unam, bulliat cum duplo olei lini: mox sulfur putrescit, apparetque parenchyma pulmonis avium, odorem humani stercoris spirans, prout & distillando, par Gas e-
71 ructat. Massa ergò malè in stomacho digesta, descendens per intestinum, flatus concitat acutos, si acor intensus fuerit, undè Tormina. Si verò aliquid ejus muccosum intestino adhæserit, Tormina pertinaciora, comitante subinde diarrhœa, fiunt. Et tantò atrociora, quò aciditas, magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico, colica exigua, & fluxilis: ex cibis vero, pertinacior longe, & loca mutat, migratque. Sin autem ex muccagine pontica adhærente, & affixa: crudelissimè affligit, & convellit. Flatus igitur non ex materia propriè: sed ex operatione fermenti, novam generationem præter naturam, molientis, & Archei irritati errore proveniunt. Hæc de flatibus naturalibus, & morbosis. Venena au- 72
tem pota, cur habitum corporis flatu tumidum proferant. Scito, sub & post mortem istud fieri. Neque enim cadaver tumescit, ob novæ materiæ acquisitionem: sed quia vita est præcipuè in visceribus, ideo habitus corporis à veneno primum contaminatur. Corruptio autem carnis, semper est in sapore acido (insigni nempe mysterio fermentata, vetita leguntur Iudæis) subita ergo & atrox corruptio, in carnes im- 73
pingens, etiam flatum & tumorem in illis gignit. Sic cadaver submersum, illicò fundum petit, tantisper dum caro acescit, sub putredine: tum scilicet emergit, flatuque est tumidum, & vita musculorum, à morte adhuc residua, flatum operatur. Solet namq; dici cadaver emer- 74
sum, dum fellis cystis rumpitur. Nec enim hoc caret suo veritatis vigore. Non quidem, quod literaliter verum sit, quod ruptâ fellis vesica, ejusque eruptio, levitatem cadaveri attulisset: Sed fel est balsamus, cohibens in vivis corruptiones ex acino oriundas. Quocirca dum adest corruptio, conjicitur fellis defectus. Alvus recens sidit: dum verò succus in ea contentus corrumpitur, emergit arbor e fundo. Porrò 75
dixi, semina minora calida, ex commiseratione divina mortalibus enotuisse, & à bono vulgo, in Scholas usum eorundem introductum, nescientes causam, & circumstantiam flatuum. Semina ergò illa, corruptionem simul atque aciditatem materiæ inhibent, suntque ideo intestinorum solamina. Solamen autem istud hoc exemplo disce. Herniosus incurius, cui intestinum excidit in scrotum, mox ad capitis magnitudinem surgit, induratur, ac tandem livescit. Etenim vario lactis fotu, & stercoris vaccini tepido fomento, frustra tentatur. Videturque per foramen sextuplo minus, quàm sit tuber scroti propter duritiem reditus sui spem deponere. Dein seminum anisi nempe, carui, fœniculi, coriandri, &c. potu in vino, mox evanescit durities tuberis, finitque se intrò repelli. Quod clyster, & fotus exterus, non dedere, ergo per se tacens defectus ille loquitur. Quod exorbitata circa testem intestina, statim duritiem præter naturam induant, flatusque suscitent. Quæ cuncta per solamen intestinali Archeo mox disparent: quæ alias citam atque dolentem mortem causarent. Cæterùm aliquid de naturali flatu Ilei addam, quod à Scholis est nescitum. Mulier nobilis dolore ventris pusillo tentatur, per cubi-

per cubiculum obambulat, pransa erat, mox
dolor ac dextram mamillam ascendit, humerum
76 invadit, eamque paulò pòst necat. Dissecto cadavere, nil oculis lustratur, quod necem attulisse culpari posset. At opportunè, Ileum modico flatu distentum vident. Ventum, ventum, inquam, tortorem Doctores accusant. Delatum ad me judicium, censui, dolorem ventris uterinum fuisse; adscendisse ideo ad ubera, quibuscum ordinariò uterus loquitur: adeoque strangulasse fœminam. Ventum verò in Ileo, nedum insontem dixi, sed in quovis cadavere naturaliter (etiam repentina morte interemto) semper Ileon, vento modico distendi, quia is naturalis, inseparabilis, ac proprius est. Absq; vento namque intestina conciderent, excrementa difficilius transmearent. Etenim nisi à retro pulsa ac liquida, facilè retrorsum reciderent, & velut ibidem absque progressu, nimiam contraherent
77 moram. Si igitur ventus aliquis Ileo nativus incola; non est locus querimoniæ, de flatu in Torminibus, multóq; minus carminativis, pellentibus, & discutientibus ventos. Tormina ergo esto mucilaginis ponticæ, plus minusve acerbæ, ad cujus resolutionem (si adhæserint) aut expulsionem (si fluctuaverint) sanitatis exspectatur restitutio. Sin interim acerbus flatus subnascatur, aut Ileon plus justo ventis turgeat, id facilè sibi viam invenit. Sublevat quidem à compressione, ac distentione, flatuum dimissio: sed flatus non facit magni momenti tormina, quin
sibi citò viam pariant. Quod si verò infernè, à 78
duriore excremento, flatus ab exitu præpediatur: Iam Volvulus dicitur & à voce Torminum discessum est. Sat jam ergo patet, quod flatus non fiant ab aëre: sed materialiter vel ab ingestis, ordinariis, vel à venenis similarem nutritionis liquorem corrumpentibus. Dein non fiant alibi, nisi in prima digestionum culina: & sunt ructus, in secunda quoque, quæ in intestino Ileo absolvitur. Nullatenus autem in subsequentibus digestionum familiis, quibus omne acidum atque ponticum est exoticum. Præterquam in assumto toxico. Quapropter flatibus pro morbo harum regionum non est occasio, vis aut potestas. Quantum autem spectat flatum vel halitum à stomacho, ab utero, aut aliunde sublatum. Id suo loco frivolum ostendam. Hæc itaque de flatibus sufficiant.

CATARRHI DELIRAMENTA.

1. QVis morborum atque natura hæres. 2. Suppositiones aliquot, loco præmissarum. 3. Conclusio. 4. Probatur ab experientiis. 5. Explicatio dati. 6. Pulmo primùm moriens. 7. Author cur à Scholis recesserit. 8. Ærumnarum seni præmissa. 9. Solutiva cur in his noceant. 10. Misera medentum suæ ignorantiæ testimonia. Quia serò sapiunt Phryges. 11. Pudendum axioma, quod à juvantibus & nocentibus desumitur. 12. Errores Medentum. 13. Paracelsi inconstantia undè. 14. Modus fiendi catarrhi, anili fabulæ similis. 15. Morbi Catarrhis tributi. 16. Quanta inde mortalium clades. 17. Quo pacto ægros sibi faciant perpetua mancipia. 18. Ordinarium Scholarum subterfugium. 19. Tredecim theses. 20. Novendecim conclusiones è thesibus prosilientes. 21. Per sufficientem partium enumerationem. 22. Dilemma. 23. Absurda aliquot. 24. Sola matre ignorantia oriuntur Catarrhi in Scholis. 25. Ignorantia eadem fons est absurditatum in sanando. 26. Pudor Scholas facit instabiles. 27. Negatio principiorum datorum in Scholis. 28. Vnde calor hepati 29. Probatio à remediis irritis. 30. Examinatur iterum Odontalgia. 31. Digestio dentis & unguis, ab omnium partium digestione differt. 32. Catarrhus ad interna ostenditur impossibilis. 33. Corizza depingitur. 34. Absurda, ad Catarrhum stomachi sequentia. 35. Catarrhus in pulmonem ventilatur. 36 Quid initio Corizza stillet, & quid deinceps. 37. Argumentum ab impossibili, contra causam tussis Scholarum. 38. Demonstratur origo materiæ in pulmoniacis. 39. Remediorum vanitas ab inscitia. 40. Potus chinæ, zarzæ, &c. non siccare excrementa, ut nec impedire eorundem generationes. 41. Absurda aliquot hinc patrata. 42. Quid sit in pulmoniacis attendendum. 43. Doctrina de motu pulmonis falsa. 44. Vsus pulmonis nescitur in Scholis. 45. Rationes peremtoriæ viginti & una, contra motum pulmonis. 46. Error Scholarum de usu Diaphragmatis, octo rationibus stabilitus. 47. Septem conclusiones inde manantes. 48. Remedia Medentum cur sint nihili. 49. Præcautiones ad inhibendos catarrhos, esse figmenta anilia. 50. Galenus libris de conservanda valetudine, totus ridiculus. 51. Ignorantia Scholarum miseranda ac deploranda. 52. Decepit Scholas vivi canis dissectio. 53. Novus error, circa Eclegmata. 54. Supponunt falsum. 55. Aliquot probationes. 56. Vnde catarrhorum error introductus. 57. Insana persuasionis refutatio. 58. Quid sit, quod sentitur Catarrhi defluxi larvam facere. 59. Quæ sit materia postera & succedens. 60. Ignorantia laticis Catarrhoe confirmavit. 61. Præoccupatio. 62. Tortura noctis. 63. Paracelsi inconstantia. 64. Liquida, quæ nondum vitalia in nobis, non colloquuntur cum Astris. 65. Medulla non est inter liquores.

menti tantillum resideat, quod nedum arundines obstruit: sed simul sui præsentia, fermentum locale turbat, minuitq;, unde in horas nova suscitantur excrementa, tussium opulenta supellex. Quæ in senio vix curantur vulgo notis mediis. Utpotè quæ ad loca affecta non penetrant, imò nec restaurandi robur nacta sunt. Sunt ergò ejusmodi excrementa, partium defectus topici. Estq; sua cujusq; partis debilitas, sive innata, sive acquisita sit, cum diminutione
9 vegetantis fermenti. Adeoque & hinc ejusmodi partium excrementa omnia profluunt. Intelligo itaque inprimis frustraneas & nocuas esse, in his affectibus purgationum repetitiones: quippe quæ dumtaxat circa producta, non autem circa causas instituantur. Tum etiam atque primariò, quia ejusmodi excrementa non cedunt per laxantia. Utut est, nullatenus in nobis primitivam labem, nocuamq; radicem attingunt: verùm saltem meditantur posteriora: priora verò, sive radices, non valent tangere. Adde, quod etsi laxativa quandoque pro biduo succurrisse videantur, quatenus demta mezaraici cruoris massa, parcior dispensatio, atque nutritio, ad pulmonem deferatur, atque hinc parcior screatus. Verumtamen laxantia, totius generale robur, magis magisque debilitando oppugnant.
10 Quod utique dum Medentes velut per setaceum cernunt, neque ægro profuisse per corporis & exhaustarum virium diminutionem cognoscunt, tandem infirmos, per diætæ regulas, & per culinæ sobriæ, unica auxilia tractandos dimittunt, modò cauterii ope, & leviorum laxativorum subsidio repetito, pergant medicè, id est, miserè vivere. Qua inprimis hypothesi, saltem culinam, quibuslibet officinarum infidis pharmacis præferendam, insinuant, & facta experientia, ab his tanquam nocivis abstinendum decernunt. Atque utinam post tot virium emunctiones, id sufficeret, neque iterato amplius deinceps iisdem præsidiis tentarent exhaurire spem, corpus, venas, vires, & loculos ægrorum! Utinam saltem sui axiomatis essent memores, quâ à juvantibus, ac nocentibus, potissimam sumendam suam indicationem cura-
11 tivam. Quæ Regula etsi putenda sit, & empyricorum dumtaxat: utinam saltem per eandem jam resilirent ab erroribus patratis. Nec in tussi atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus nemini profuisse comperêre. Dormirent enim laxativa, venæ sectiones, errhina, Apophlegmatismi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Sassafras, Cauterium in sutura coronali bregmatis, aliaq; id genus infida auxilia, à Medente adducta, ut aliquatenus videantur non gratis nummum recepisse. Utinam saltem ex sua praxi didicissent, quod dum posteriorum effectuum, id est, excrementorum, ablationes, revulsiones, derivationes, & præpeditiones meditantur, ostendant palàm illos causarum cognitionem latuisse, nec per causarum ablationem methodicè suos curasse ægros. Comperissent quoque victus rationem esse lautum, languidum, debile, atque desperatum remedii genus, pro tanto hoste jam inquilino, imò & patrono. Non mirum itaque, quod vulgus, attendens harum curationum vanitatem, occasionem dicendi ceperit: *Optimam esse medicinam, medicina non uti.* Sæpenumero enim quadam commiseratione indolui, centurias conciliorum medicorum 12
perlegendo, ac præcipuè ad novum Almansoris omnes morbos à vertice capitis, ad pedis calcem dum persequûtur, quod ab ovo causam (ut putant, & stentantur) catharticam indagantes, ubique incusant naturalem aliquam, vel acquisitam singularem intemperiem, sub incertitudine tamen dubii, an eandem, tanquam morbum, an verò tanquam causam antecedentem morbi, de quo consultum est, statuerent. At saltem ne errarent; in quibusvis morbis, calorem simul & frigus accusarunt. Conqueruntur nimirum in omnibus poenè, de frigiditate stomachi solitaria, vel combinata, cum caliditate hepatis, unde catarrhos oriundos, ac in varias partes delapsos, earundem morbos multifariam ariolantur: nedum internos pœnè omnes, sed usque ad cutaneos defectus, prosequuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scholæ suos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium, faucium, linguæ, dentium, thoracis, brachiorum, lumborum, & crurum defectibus, rei sunt catarrhi. Sic tusses, tabes, asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyses, subitaneæ mortes, vomicæ, sputa cruoris, causam in catarrhis suam jam ratam reperere. Sic denique stomachus vomiturit, nauseat, apepsia laborat, jecur etiam & lien malè valent. Nam prolapso è capite, mucco non digestibili, obstructiones, durities, hydropes, apostemata, scirrhi, febres, tormina locum inter clientes catarrhos fecere. Quibus Paracelsus, tametsi in 13
Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans inventione, plerumque tamen catarrhis subscripsit, nomenque defluxionis (flüssen) semper manifestè agnovit, nutando sub domina incertitudine. Hanc enim catarrhorum seriò deflen- 14

 dam

dam fabulam ita adornant Scholæ, & de manu
in manum invicem tradunt, ut veritatis vicem
subeat: Imò idiotæ facti Medici passivi, de ca-
tarrhis suis, ad longum usque tædium mecum
declamant. Quibus sanè, cum mihi sit difficile,
atque nauseosum, singulos discere insuetos, e
putata doctrina avellere, veramque Theoricæ
lucem adferre: præcipuè, cum turba ejus sit ani-
mi, ut instar testarum recentium, vix primitus
haustum deponat odorem. Silere ideo soleo ple-
rumque apud magnates, non morbum, non cau-
sas, non species, nec medicamina declamo: taci-
turnus, ad facilem istam Scholarum Theoriam,
videor cunctorum nescius, abire omnibus con-
sentiens. Alicubi tamen dico, me aliter instru-
ctum esse: sed Idiotas non esse capaces Medici-
næ, cum nec pædagogus sim illorum. Admiror
saltem quotidie neminem tantam medentum
ignorantiam hactenus animadvertisse: sed or-
bem Christianum, Græcorum hæc somnia post
se traxisse, in latriam ridiculam, mendacem, &
humanæ societati perniciosam. Statuunt nimi-
rum primigenium catarrhorum fontem, in fri-
gida stomachi, & calida jecoris intemperie, ma-
ximamque mortalium infirmorum partem huic
subesse tyrannidi. Modum quippe fiendi, esse;
Quod stomachus incessanter, inter coquendum
ab hepate calefactus, non possit non jugiter va-
pores ad caput mittere; cerebrum verò, esse na-
tura sua frigidum, & instar coperculi, bullienti
ollæ, aut fungi alembici vice, in quem vapores
adscendant, & cogantur in aquam. Quæ cum
naturaliter defluere debeat, suggerit amplam
15 materiam catarrhis, atque generalem. Quæ si in
oculos, aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent
meritò partes, se cerebrum vicinum habere, &
tyrannum superiorem: sin vero in pulmonem
pluat, transmutantur in tussim, affectus suspirio-
sos, in tabem denique, palpitationem cordis,
adeoque & in inopinam mortem. Quod si verò
in stomachum hi catarrhi depluant; jam suæ
culpæ is pœnas luit, per apepsiam, cruditates,
vomitus, orexes, cardialgias, deliquia, obstru-
ctiones, diarrhæas, cœliacas, choleras, colicas,
atrophias, hydropes, scirrhos, ventrisque defe-
ctus omnes. Imò febres, putredines in venis,
splenis quoque, renum, atque vesicæ calculos, è
muccore catarrhi, sua primordia desumunt.
Quod si verò in cerebelli sinum derivent catar-
rhi, jam mors instantanea, apoplexia, & paraly-
ses præstò adsunt. Sin verò per nucham, in ner-
vos, arterias, musculos, fortè fortuna divertant
catarrhi, Arthritides variæ, pleuritides, paralyses
partium, ac convulsiones, mox adveniunt. I-
temque chirurgicos defectus dolorum, aposte-
matum, ulcerumque variam prolem, catarrhos
gignere volunt. Sin autem non decidant, suo-
que se cerebrum levet onere per coryzas, & tus-
ses; adest sopor, coma, catochus, lethargus, ver-
tigo, apoplexia, memoriæ & sensuum jactura.
Enimverò præter præfatas caloris & frigoris in-
temperies, atque inde necessariò natum catar-
rhum, nil resonant Medentum libri, sermones,
concilia, conversationes, cathedræ, & praxes:
adeoque totus medendi cardo, in purgationi- 16
bus, venæsectionibus, scarificationibus, balneis,
sudoribus, cauteriis, & in summa, non nisi in
corporis atque virium diminutionibus, sive ca-
tarrhorum exsiccationibus, hodiè vertitur.
Quorsum nempe ab ultimo Eoo radices Chy-
næ, & Zarzæ, cum ligno Sassafras, ad exsiccan-
dum propinarunt. Diæteticem verò & pharma-
ceuticen, plerumque per caloris & frigoris a-
mussim metiuntur: atque hoc pacto ægros nun-
quam de manu sua dimittunt; sed in clientes 17
perpetuos detinent, velut acquisita mancipia:
sub desperatione tamen manifesta. Quod nimi-
rum, cum causas & radices ignorent Medici, se-
seque frustra operari cernant, impossibilem cu-
ram sive sanationem fore, eò quod naturale fri-
gus stomachi contradicat calori hepatis: ad- 18
eoque quæ stomacho profutura essent, nocitura
sint jecori; & è converso. Quæ cuncta cum
conspirent in mortalium perniciem, item Rei-
pub. atque familiarum destructiones; mearum
fuit partium, exsecrandam hanc doctrinæ Me-
dicæ hæresin funditus evertere: tantoque po-
tentius id debui, quod omnes Europæorum a-
nimos ista lues, inde à diebus Galeni possideat.
Discunt nempe divites hanc doctrinam proprio
didactro, quæque didicere, alios docent: sicque
omnes morbi catarrhis sonant nati. Dicam er-
gò per theses in Scholis concessas.

Hominis stomachus, quamdiu in vivis est, 19
actualiter calet, & sua membrana, aliquo mado- 1
re est imbuta.

Impossibile est autem, aliquam humiditatem 2
aquosam in nobis actu calere, quin etiam de se
vaporem suscitet eò ipso.

Via è stomacho supera, est gula, sive œsopha- 3
gus, membrana cannæ instar extenta, à stoma-
cho in fauces usque, membranæ stomachi si-
milis.

Gula, per se, tota actu madet, estque clausa
(cum obliquitus præ vacuo concidat aliàs) actu
& semper, non secus atque vesica, carens pro-
prio

prio contento: Gula ergo seipsam lateraliter attingit, ob necessitatem naturæ, quæ non patitur vacuum. Gula nempe, non habens in se cibos, potum aut aërem, esset necessariò vacua, si pateret. Quod autem non pateat, aut aërem contineat, liquet ex eo, quod alias unoquoque bolo deglutito, aër qui infra eundem esset, & adæquato bolo reniteretur, detruderetur ad stomachum deorsum, adeoque totidem ructus essent, quot boli deglutiti. Denique cum membrana Gulæ madida sit, ipsa in se necessariò concideret, nisi vi quadam circumquaque tenderetur, quod in dissectionibus neque occurrit, nec ulli serviret fini in viventibus.

5 Os stomachi naturali motu clauditur: non voluntario. Gulæ autem non est alia scientia Anatomica, quàm quod angusta, inferius clausa, per

6 Pylorum sive inferum orificium stomachi, & in collo humano à plurimis vasis compressa.

7 Gula non haurit aërem, ut neque continet. Concidit nempe proprio membranæ madidæ motu, & contenti penuria.

8 Gula per longum sui non aperitur, nisi transmiserit alimenta. Quæ si ficciora sint, hærent in meatu, nec facilè descendunt, nisi potu superaddito: quod fieri non posset, si subter bolum aërem contineret, nisi subsequeretur ructus. Gula autem circa laryngem patet initio sui.

9 Gula infernè clauditur jure alieno, ideoque nec aperitur, nisi intrante externo hospite, vel erumpente. Aut sub fame, etiam pandatur arbitrio alieno.

10 Aër nullus, multoque minus vapor, è stomacho sursum prorumpit, sine sonitu ructus.

11 Si calor stomacho necessarius, vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit, sursum violenter, ita quod valeat seratum os stomachi & gulam distendere, ac aperire. Cum posito aliquo contradictorio, esset unicuique continuus ructus.

12 In stomacho, non secus atque in aliis vasis, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compressione, in guttas citius concrescit denuo, quàm quod compressam membranam per sui longitudinem elevet, & distendat. Ideoque nec vapores faciunt ructus: sed duntaxat aër, & spiritus sylvestris, sive Gas.

13 Quod supposito spiritu cruoris hepatico, venæ omnes per sui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

Conclusio Prima.

20 Ex hisce thesibus plerumque confessis, & per Anatomen claris, Sequitur inprimis. Quod nullus vapor è stomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis. 1

Si tanta cœcitas mundum circumvenerit in manifestis; quid non suspicandum de abstrusioribus? 2

Quod stante Scholarum doctrina, sanus atque calidus stomachus multo majores atque plures catarrhos generaret, quàm æger, atque alioqui frigidior: quod jam adversatur Scholis. 3

Quod potius refrigerando, quàm calefaciendo stomacho, incumbendum foret. 4

Quod omnes mortales necessariò essent catarrhosi, atque continuò infirmi. 5

Eò quòd eâdem gula, cerebro, stomachoque actu calentibus, madidis æqualiter constent omnes, & ejusdem figuræ. 6

Quod omnis homo porcorum instar, naturaliter, ad singulos ferè passus, ructaret, eò quod indesinens calor & mador continuum vaporem sursum necessariò emitteret. 7

Quod tametsi vapor, à stomacho excitatus, distenderet gulam, imo citra ructum adscenderet; attamen totus per os ac nares continuò difflaretur, antequam per arctam & conclusam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille, à cibo, è stomacho adscendens, necessario quoque in quolibet homine, cibos, horumque transmutationes oleret, sibi & astantibus molestus esset: adeo ut si ructus subinde sint olidi, continenter quoque omnis omnium anhelitus, admisto ciborum flatu fœteret. 8

Quod cum ructus sit Gas sylvestre, & longè subtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, nisi clauso ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur. 9

Quod ructus nunquam à Gula, recta via ad cerebrum deferantur, sed tantum per organum olfactus; Ideoque non nisi ore clauso, odorem præbeant, multò minus vapor spontè e stomacho ad caput deferetur. 10

Quod, ut vapor, catarrhi materia, aliquatenus adhuc ad caput, sive odoratus organum, adscenderet. Oporteret hoc fieri non posse, nisi clauso ore. Adeoque hianti non fore possibilem catarrhi materiam: Estque proin facile catarrhi hocce remedium. 11

Quod cum duo corpora naturaliter nequeant se mutuò penetrare, in codem loco, sitque via è faucibus ad cerebrum angusta, oppleta (non enim datur in organis istis vacuum) superius clausa, nec pervia (anhelitus namque, etsi compressus, non exspirat sursum ad caput) non 12

Poteſt ergo vapor, è ſtomacho, ad cerebri baſim pertingere. Per exemplum. Canna, ſi ſit ſuperius obſtipata, tametſi ſuper vapores calidos teneatur; hoc tamen non admittit adſcendere, ob aëris præſentiam, quo oppleta eſt.

13 Dato, quod vaporis poſſet ſurſum ſcandere; non offendet tamen planum aut concavum aliquod, ſuper quod concreſceret in guttas. Multoque minus ejuſmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat: ſed in baſi cerebri, quorſum vapor adſcendere donatur gratis, eſt pars anguſta, pelvis, ſive infundibuli fundus, qui habet binos tubulos, nares verſus, ac totidem verſus cervicem. Quæ duo poſteriora oſcula dumtaxat adſcendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent, ac ſtillant, ut cerebri propria emunctoria mucco eliminando deſtinata. Atque ideo, ultrò conceſſo vapore aſcendente: non tamen eſſet locus concretioni catarrhi.

14 Vapor, ſi quis è ſtomacho poſſibiliter factus, etiam eo uſque adſcendiſſet, imò & in guttas concreviſſet tam exili ſpatio, ac, ſimul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipſe muccus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per Anatomen Scholæ viderunt, & per Matheſin (ſi penſitent) cognoſcent, inevitabilia: attamen eunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum ne nolint audire.

15 Quod licet ructus ſit ciborum Gas, eorumque odorem præ ſe ferat. Vapor ciborum tamen quilibet cumque, inſipidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum. Diſtilletur muccus, vel ſaliva, lento tepore, qualis eſt ſtomachi viventis: certè non niſi inſipidam, miniméque glutinoſam aquam, elicies: multóque minus ſalſum, acidum, acremve catarrhum.

16 Quod licet muccus labatur in fauces, haſque diverſimodè ac malè ſæpè affectet, juxta diverſas mucci indiſpoſitiones; Verumtamen nec iſte muccus, neque ejus ſtillatio, rationem catarrhi habere poſſunt. Non magis quàm lotium è rene in veſicam labens, catarrhus eſt dicendus. Quapropter ſi muccus inſipidus, ſalſus, acer, vel acidus, fluidus, aut craſſus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus deputatur, tanquam emunctorio, non eſt dicendus catarrhus, utut etiam malè afficiat partes, pro ut & urina veſicam ſi afflixerit.

17 Quantò minus cenſeri catarrhus debet, fluxus alicujus humoris fictitii, aut excrementi ſomniati, nati, & delati, per modum, media, loca, & itinera naturaliter impoſſibilia? Si cerebrum 18
in vivis actu non frigeat; ceſſat ratio condenſandi vaporis: Sin, minus caleat reliquis partibus: ergone vapor quærit partem frigidiorem, ſenſu, & electione? quia deſiderat magis coagulari, quàm manere ut eſt? Vel pellitur vaporibus 19
undique ab omnibus partibus calidioribus, ad cerebrum, tanquam frigidius? At ſic continuata in ſanis eſſet tempeſtas inexcuſabilis penitus.

His tamen omnibus proſtergatis (quæ nihilo- 20
minus neceſſitate naturaliter ſe habere nequeunt) at nihilominus catarrhi defluerent. Non enim inprimis extrorſum inter cranium ac cutim. Siquidem docent ipſæ Scholæ, vapo- 21
res, ſive antecedentem catarrhi materiam, à ſtomacho ad fundum cerebri ſcandere, atque ibidem planum aliquod (imaginarium, nec per Anatomen adhuc repertum) offendere, in cujus cavo concreſcat illico, ſtatimque à concretione, decidat guttatim. Procul ſanè abinde, quod hoſtis advena, merum excrementum, cerebro peregrinum, ac tantarum infirmitatum cauſa, in infima cerebri planitie, in aquam tranſiens, inde penetraret, trans ipſum cerebri corpus, ſive in forma aquæ, vel demum rurſus, vaporis ſpecie, in præfato plano luſerit. Non enim ſpecie va- 22
poris: quaſi vapor è ſtomacho ad cerebri fundum pertingit; locique frigore concreſcat (ut ajunt) certè eadem frigoris opportunuitate, manebit aqua, neque fiet iterum vapor. Si ergò va- 23
por ille, jam ibidem aqua factus ſit præ loci frigore, non eſt credibile hanc aquam hoſtilem intrò trahi, multóque minus tam ſubtilem evaſiſſe, ut nolentibus recipientibus, cerebrum, menynges, ſuturas, ac cranium, atque perioſtion pertundat, ut ſubter cutim ſiſtatur, atque decurrat. Præter enim inevitabiles atque plurimas abſurditates, erit aqua iſta, tanquam pluvialis, ineptaque catarrhis viſcidis, muccore perdurantibus. Imò catarrhi hinc oriundi, primo caloris ſenſu evaneſcerent, quovis ſudore citius, Galeniſtæ niſi doceant aquam, e vapore tepidi ſtomachi factam, deinceps fixatam. Salſam & acrem quoque evaſiſſe tactu ſolo plani, quod nondum novacula advertit. Deindè cutis cranii, calvaria longè poroſior, aquam illam ocius, quàm mala inde credita fiant, per diaphæreſin aut ſudorem exterminaret. Eſt porrò cutis, quæ cranio obtenditur, huic tenacius adhærens, neque ſufficit loci declivitas ſola, diffluendo catarrho, & cuti avellendæ ab oſſe. Quin-imo aqua hæc, è vapore ſtomachi genita, neceſſariò haberet intus Pulſorem, qui illam trans cerebrum

brum menynges, os, & perioſtion duceret. Atqui iſte non eſſet calor aliquis: nam tunc ceſſaret eſſe aqua, & rurſus fieret vapor, qui fingitur frigore cerebri, in aquam condenſatus. Denique catarrhi, ſenibus, debilibus, & ſtationibus frigidioribus dicuntur magis ſoliti: ergò pulſor ille erit frigus; quod alias ſolet partes conſtringere) jam aquam trans cerebrum & quidem in forma aquæ, everſo rerum ordine, pellet. Eritque pulſus ille in aqua, è meris ſtomachi vaporibus nata, vel in cerebro, quod advenienti aquæ ſe aperiret cum menyngibus & cranio. Denique cum omnis ejuſmodi aqua, è vapore condenſata, dicta ſit pendula è baſi cerebri, nec poſſit ibidem detineri ſupra guttæ magnitudinem, quin neceſſariò, ſtatim atque guttatim decidet proclivis, vel cerebrum ſorbebit guttatim hanc aquam excrementitiam, ſui muneris oblitum. Deinde præter Pulſorem, Ductore, aqua opus haberet, qui pellem diſtenderet, & à coſtis avelleret, ut ſibi deorſum properanti, locum (puta in pleuritide) paret. Eſſetque tam ductor, quàm Pulſor in aqua, potentior, quàm Blas noſtrum.

24 Quocunque pretio tandem, Scholarum ſomnia de catarrhis proſtituam, nemo falſas merces emit, detecta ſimul credulitatis larva. Nec potui hactenus ſat admirari, quod mundus per catarrhos ſit circumventus. In re inquam tam ſtolida, futili, atque penitus impoſſibili, mortales tantam credulitatem poſuerint, unam tantum ob culpam, ſcilicet, ignorantiam. Quod Scholæ, non reperientes cauſam, cui morborum catalogum adſcriberent, hæc ſomnia de catarrhis crediderint.

25 di mandaverint. At ſaltem ſudor ſalſus eſt, quocirca latex materiam catarrhi potius tribueret, quàm fictus ille vapor, per tot ambages ducendus, ac mille vix abſurditatibus poſſibilis conſiſtens. Tum quoque laticis aſſueta ſalſedo, dolorum cauſas proximiores habet, quàm inſipida aqua, fictis vaporibus ſurſum delata. Denique ſi aqua trans cerebrum, menynges, cranium, & circum oſſalem membranam vadat: an ergò jam fatigata, cutem perindè penetrare non poterit? vel viarum erit oblita? cur reſiſtet ſudorifera, & poroſa cutis aquæ, quæ cranium penetrare potuit? At ubi ſubter capillos colligeretur, tum vel ibidem in cataractam tumeret, vel ſanè tenui guttularum filo deflueret. Si pauca, ſudore tenus diſſlaretur; aut ſi collegium faceret, in temporibus, mox digito ſe proderet. Quid ſi inde defluat, ſaltem non poſſet non in termino ad quem motus, tumorum aquæ dulcis diſtillatæ, excitare. At ſaltem, nunquam poſſet in muſculos decidere, vel citius inter muſculos aqua iſta colligi: quippe qui ſinguli ſua veſtiuntur membrana. Quin etiam nec locus, nec via eſt, defluendi inter cutem, & perioſtion cranii, ad muſculos intercoſtales, ut pleuritidem aqua diſtillata faciat. Quæ enim indolens ſub cute & capillis erat, mox tanto furore dolorum, pleuritidem excitaret, ſoloque deſcenſu pleuram coſtis per fibras inſertam & adnatam, nudo ſui pondere avellet. Immanis certè trux, defluendo adveniret. Tandem nequit catarrhus ad dentes, eorumque nervos decidere. Quia nervi, qui utrimque à fundo cerebri intrant ad mandibulam, foris ac intus, tam adæquatè foramen opplent, ut juſtam adeò thecam faciant, & tam æquam, quod locus non ſit intranti decurſuræ aquæ, eòque minus, quòd aqua non ſubeat foramen exiguum, infernè clauſum. Multóque minus defluet ad unicum, ſolitum, & dumtaxat carioſum dentem, quem affligat. Quin etiam catarrhus, ſubter comas collectus, in genas decurreret, non autem ſubter gingivas, trans harum carnes, & cruorem impermixtus, juxta nervorum ductum, ſubter carnem juxta mandibulæ os, ad unum fortè aliquem decumbet. Quinimò, ſi aqua supernè deorſum rueret, deturque in doloris cauſam mandibulæ ſuperioris. At nullatenus nec unquam, aqua non viva non poſſet infeſtare inferiorem mandibulam. Quid ſi catarrhus ad oculos vel aures declinèt, ejus ſanè infeſta materia, à plana cerebri, & ficta baſi, in ſinum prius pergeret, conciliabulum ante feciſſet, imò mortem, quàm ophthalmiam, citius peperiſſet. Quin etiam recordor, pleuritidem non eſſe inter cutim, ſive carnoſam membranam externam, atque muſculos intercoſtales, (quorſum tamen à calvariæ pelle rectâ defluerent potius, & non introrſum) ſed vel in ipſis obliquis muſculis intercoſtalibus, vel inter hos & pleuram, coſtas ſuccingentem, undè nomen invenit. Qua via ergò catarrhus à capite huc decidet? Dono quidem per ſuppoſitionem, muccum per palatum, etiam in pueris ac ſanis, in ſtomachum decidere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet. Nec muccus à decantato illo ſtomachi vapore oritur: ſed eſt inutile excrementum à cuſtode errante genitum. Vt ſuo loco. Dono inſuper, in Arthritide, atque aliàs, non rarò ſubeſſe ſalſum liquorem excrementoſum: At ſolus latex, horum eſt vulcanus, cæmentum, & fomes: non autem vaporum è ſtomacho in cerebrum aſcenſus, non humores plures, nec ficta pituitæ, bili con-

26 conjugatæ diſtillatio. Ipſæmet enim Scholæ pudore correptæ, quod caput undique repletum cerebro, Catarrhorum eſſet collegium, atque inde omnes ferè morbi depluerent, ſtomachum incuſarunt (cheu!) continuis vaporibus fumantem,& materiam ſuppeditantem. At cum in ſanis comperirent ſtomachum inſontem, repente autem ad Arthritidem, in ſanis accuſant defluxus pudoris umbra ſuffuſæ, ſuſurrant, nec clarè loqui è ſcientia audent: Etenim bilem acrem, & pituitam ſalſam, è cruore mutuant, litemque ſub judice relinquunt, an humores iſti è jecore ſint petendi, ſeparenturque in venis à cruore, ut ad articulos expellantur, an verò è capite aqua, vel aliquis muccus, vel anonymum aliquid, inter cutim eò deferatur. Incertæ enim ſunt adhuc, eóque magis confuſæ, quod ignorent, quiſnam ille ſeparator humorum, quiſve delator eſſet, qui hos ſinceros à cruore incontaminatos ad artus tantùm deferret, nunc hanc,nuncque iſtam partem deligeret: debiliorem autem magiſq; ſupinam dehereret, novamque indies ſibi manciparet, imò nodoſam & oppilatam invaderet. Quicquid ergò Scholæ de vaporibus è ſtomacho ſublatis, pro catarrhi
27 materia garriunt, aniles fabellæ ſunto. Nunquam enim ſtomachus juſto frigidior eſt, digeſtivo fermento diminutior quidem, cui coctricem tribui debere,non autem calori,jam ex pleno aliàs docui. Iecur etiam, nunquam propria temperie peccat in calore: cum nullus ſit in nobis calor,quàm ratione vitæ:Ideoque cadaver omne, extinctâ vita, friget repente. Moleſtus autem jecoris calor, per accidens ſemper eſt, Per exemplum. Sit frigida ſpina digito infixa(exemplum alibi de febribus adhuc memoratum)mox
28 pulſus à dolore,calorq; & tumor. Non enim hoc, quia ſpina ſit calida, nec quia vicinus ſanguis, fervidus eſſet ante ſpinam: at calor propter ſpinam.per accidens adveniat. Sic de jecore cogita; ſi ferveat enim,ſpinam ſuam habet,quæ non indicat refrigerium,ſed ſui ablationem.Refrigerium namq; nedum facit curam palliativam:ſed
29 ipſum malum in deſperationem trahit. Idque feriò notent Scholæ, vanumque de calore hepatis commentum,multiplicesque ſanandi errores hinc manatos. Similiter feriò notent. fruſtraneas & irritas fuiſſe medelas (eheu) capiti, ſtomacho, & jecori pro catarrhis inſtitutas. Catarrhus itaque materiam,locum,viam,conſuetudinem,admiſſionem penetrandi incerebrum, per meninges, cranium, &c. non habet. Nunquam enim excremento locus aut jus eſt depoſiti: Tripano enim quotidie opus foret non minus pro catarrho, quàm pro pure. Sed cur catarrhus 30
defluere ceſſat,mox eradicato dente? An enim, quia viarum oblitus? At ſi materia infernè ſuppeditatur, quorſum hæc quæſo fluet? vel qua parte decumbet, quæ antea intrare ſolita eſt per exilia foramina, quibus nervi, tam internum quàm externum, tamque ſuperum quàm inferum utriuſque mandibulæ latus ſubintrant? An forte, evulſo dente, ſtomachus ceſſabit, vel non audebit amplius dare vapores, & materiam catarrhis? An evulſo dente ſimul effluit cum cruore omnis catarrhorum, etiam futurorum materia? Vel, an obturata cavea dentis, per confeſtim ſubnatam carnem, nec dato exitu foras, ceſſabit proin catarrhus? At non quærebat catarrhus exitum, per duriſſimum dentem. Cur enim in finitimis oris, non ſuſcitabit neceſſarium apoſtema? Cur ad alium dentem, ſæpe uno evulſo, deſcendet? An canalis mutatur uno evulſo? neſcitq; amplius defluere in nervum ſaltem dentis evulſi, & in carnem ſubnatam? faciliuſque ſibi iter trans dentem,quàm ſuccreſcentem ab evulſione carnem,putat? Quidni viam quam paravit,tenet? & antequam ſuccreſcat caro,iſthac ſibi exitum ſervat? miſerè ſanè deluditur per chirurgum iſte, qui putans in dentem defluere, illumque ſublatum reperiens, cogeretur eadem via redire ad partem nobilem,quàm carnificet in Chirurgi vindictam. Deus ergò non dolet ex catarrho: ſed vel detecta gingiva, nimium ſenſilis factus: vel aliàs, malè digeſta ultimi alimenti ſui materia, circa radicem dentis putreſcit. Hinc dolor. In hoc nempe differt 31
digeſtio dentis, unguiſque à digeſtione aliarum partium: quod hæc fiat in culinis ſibi internis, illa verò, in culinis radici illorum contiguis.
Quod autem catarrhus ad interna, ſtomachum, 32
pulmonem,jecur,renes,veſicam, venas,arterias, muſculos & nervos non deſcendat, Partim jam in communi, ſublata fictaque Catarrhi materia, via, à fiendi modo, ſatis conſtat: partimque quod è capite, inprimis ad ſtomachum, nil invitis nobis, decidere poſſit, quin exſcreatione ejici queat. Muccum enim è capite deſcendentem, non niſi incauti deglutiunt. Nec eſt Catarrhus illius intentionis, ut exſpectet ſomnum, quo incautum opprimat. Fabulæ faceſſant in medendo.

Quicquid igitur à capite deorſum ad fauces 33
ruit,eſt muccus naturalis,vel alteratus,juxta Cuſtodis indiſpoſitiones. Sed is muccus, tota excrementi ſpecie, alienus eſt ab expectorato per tuſſim

tussim sputo. Quid enim sibi vult Scholarum inadvertentia? qua scilicet jubent, inspicienda sputa per tussim rejecta, an aquea, spumosa, clara, liquida, alba, concreta, flava, cinereave sint? an rotunda vel decurrentia, &c. Cur inquam indè augurari jubent pectoris dispositiones, sive pulmonis affectus, si sint sputa ipsa capitis excrementa deflua, sive Catarrhi! Sic nimirum rheuma, ossis ethmoidis sive spongiosi, aliqualem constipationem à mucco consequens, crudo & aquoso madet mucco, eò quod natura mittat eò copiosum laticem, ad ablutionem illius obstruentis. Etenim si materia hujus è stomacho adferretur, cur obstipato osse spongiæ, stomachus vaporibus insanit sanus? quomodo vapores isti, paulò supra palatum condensati, ad frontem, juxta organum odoratus, ad eluendum noxam, ab osse sibi præfixo, in specie aquæ salsæ, devenient? Vndenam vapores insipidi, atque insontes, tantum suo transitu desument salis, quod liquefaciant, secumque deorsum præcipitent, ut sua acrimonia non raras anginas, aliasque faucium phlogoses, suscitent?
34 Cur materia è stomacho sublata, & sola in aquam condensatione (quippe quæ per mechanicam probata est, necessariò insipida) à seipso prius vapore mutata, decidens in stomachum, tantas illi faciet molestias, quæ paulò antè, cum reliquo chylo, eidem erat grata? Vnde isti hæc hostilitas? An enim à cerebro, viscere principe, vitalibus initiis divite? At si vapor tetigerit saltem infimam cerebri planitiem (ut ajunt) & mox inde confestim, atque ad guttæ completam magnitudinem devenerit, decidat, cumque non possit esse tertius alter, qui unamquamque guttam detineat: non ergo à paucula illa mora, non à contagio malignæ partis, nec demum à suscepto ibidem semine nocuæ illius materiæ erit perversitas: nisi forte ostenderint, præter vaporis condensationem in guttas aquæ, aliquid aliud intercessisse.
35 Quod hactenus neglexerunt probare. At quandoquidem plurima ubique commenta, de catarrhosis & pulmonariis defectibus, in ingentia volumina, concilia, dispensationesque surrexerunt. Mei muneris est ostendisse, à Scholis nil unquam negligentius, stolidius, & perniciosius edoctum. Eò quod nullum peccatum minoris hactenus fecerint, quàm homicidium, incuria patratum, modò terra culpam tegat, & excusentur per tradita axiomata, homicidæ. Atqui inde consideravi dæmonium Moloch Cathedris præsidere, & Catarrhis mundum hactenus dementasse. Quibus materia, nativitas, locus, efficiens, fiendi modus, capsa continens, iter, & colligationum societas, simul deficiunt, & falsò sunt. Ideoque hæc, non nisi antiquus serpens, mendacii pater, docuit hactenus, in mortalium perniciem: Enimverò quicquid è capite manat, muccus est, & merum excrementum, non autem è stomacho eò deductum.
Muccus est albus, crassus, & viscidus, benè constituto Custode cerebri: sed ejusdem revolutis, & perperam affectis potestatibus; muccus est aquosus, acutus, salsus, asper, flavus, tenax, &c. & decurrit, qua sibi via magis apta, è pelvi, sive sui infundibulo, patet. 36
Non enim qui Coryzæ initio stillat aquæ formis, merus muccus est: sed salsus latex, quo natura conatur eluere, quod ossi spongioso, cerebri finitimo, insedit ut hostis peregrinus, prout dixi. Deinde, quod declinanti Coryzæ defluit flavum, & viscidum, non est idem, qui prius latex, nec ibidem tantisper detentus, & inspissatus, (ut tamen Scholæ docent) cum alioqui totum cranium, cerebro licet vacuum, tanto excremento in capsam vix sufficeret. Creatur nempe in momenta novus ejusmodi muccus, à sano longè diversus colore, fœtore, visciditate, & acrimonia. Ridiculum porro, hunc putidum muccum, jam coctum, & à priori latice inspissatum, dici: qui denuo succrescit, vitio alieno. Quod autem initio Coryzæ sit latex, liquet: nam mox à biduo alvus siccior, & parcior urina. Denique latex ille, tepidè evaporatus, vix habet unde muccescat, quantumcunque mucci latex secum defert, tantundem mucilaginis habet, nec amplius. 37
Vt ut est, & quicquid id est, quod è cerebro deorsum ad fauces defluit, ejus ne unica quidem gutta ad pulmonem intrat, quin prius suffocationis metum, ad quamlibet guttam suscitaret. Siquidem si unica aquæ gutta, incautè deglutiendo, in laryngem decidens, præfocationis metum potanti incutiat, quid non faceret tanta mucci copia, quæ pelves parvo subinde spatio implet? Devium enim est, quod paucarum horarum somnus, integras mucco pelves, in pulmonem sine sensu deferat, citraque præfocationis metum intrent. Pridem enim sub Tyrocinio delusus à Scholis, hujusmodi ægros sic collocavi, ut inter pulvinaria, in vultum dormirent, sperans, per nares muccum delapsurum, qui in pulmonem aliàs laberetur, atque hactenus à catarrhi effectu immunitatem sperabam. Sed subsequens mane, per exsecrationes meam irrisit inscitiam. Tum enim exploravi orthopnœam, 38

quæ recta cervice spirantes collocat, parum morari doctrinam catarrhi, eamque ut frivolam convincere. Cum supino atque horizontali decubitu strangularentur, quo tamen antecedens catarrhi materia præcideretur. Quapropter cœpi animadvertere, quodlibet membrum malè affectum, nedum plurimum excrementi
39 sui; sed etiam adversi, fabricare. Sic namque oculo diversimodè affecto, plurima sanies & lacryma acris emanant: faucibus quoque per anginam præclusis, è lingua filum viscidum continuò propendet. Hinc itaque credidi, pulmonem aliorum membrorum legi teneri; adeo, ut quoties irritatus, læsus, punctus, injuria aeris, aut per endimicum Gas oppetitus, oppressus, aut affectus esset; pareret diversa tædii sui testimonia, proprio errore; non quod proinde, illa excrementa tam sontia, à cerebro (plerumque sano) labantur insensiliter, intra asperæ arteriæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœpi, quod Scholæ viderent quidem in Coryza proprium degenerare, & imitari excrementum capitis: nec interim ratæ sint, id pulmoni, æquè ac cæteris membris, accidere posse. Sic quicquid è pulmone effertur, id totum cerebro tribuendum; idque decidere, (ridiculum) in asperam arteriam sine sensu, & in decursus exsilio sensim decoqui, ut plurimum citra anhelationem, ibidem usque in maturationem detineri. Cum subinde uno mense plus ejiciatur per tussim, quàm sit ampla tota thoracis capacitas. Flava atque cinerea tabidorum sputa igitur, vegetatricis in pulmone errores sunt, & cruor degeneratus, quem ideo totius
40 macies subsequitur. Quare frustranea & deploranda adhibentur remedia cephalica: vani sunt potus refrigerantis ptisanæ, loch, syrupi, & quicquid deglutiendo descendit in stomachum. Vtpote quod in itinere multoties formaliter mutatur, antequam ad affectam partem
41 deveniat. Quid enim stultius, quàm Indicas radices potandas exhibere ad Catarrhorum siccationem? quid enim Chyna, Zarza, aut Guajacum siccabunt, in forma aquæ pota? quid enim exsiccabunt, quod exsiccatum se-
42 ipso liquido non esset perniciosius? Cur ad exsiccationem appellant, quæ remedio, ne fierent, inhibitivo duntaxat opus habent? quæque cum facta sint, non exsiccanda, sed ejicienda postulant? Cur ubique Scholæ ad effectus respiciunt, & non ad radices? Quid si ejusmodi peregrina ac barbara remedia sudorem cieant, & laticem cum ægri detrimento minuant, an proinde ad radicem itum? parca siquidem nutritione, atque copioso sudore, cruorem minuunt primariò, ac secundariò maciem eum debilitate causant. Quod falsò Scholæ traduxere in superfluorum exsiccationem, Putantes cruoris competentem quantitatem, & excrementi morbosi generationem, ejusque expulsionem, uno exsiccationis synonymo comprehendere. An enim propterea indispositio, & commutator Vulcanus, qui in pulmone de bono cruore sputa parit tabida, superabitur? dormiet? minuetur? mitescetque? desistet? qui Vulcanus interim sub extrema Marasmi macie, nequicquam de suo furore remittit. Averte Deus bone stragem, quam ignara Paga- 43
norum Schola & turba in lucellum inhians, patrat. Tollenda est morbosa duntaxat impressio erronea (quam voco Corruptorem pulmoni internum) quæ membranas venarum, asperæ arteriæ cartilagines, atque pulmonem integrum, suo alimento deplet, & in varias sordes incessanter ac continuo filo transmutat. Quod si autem sputum cruentum præcessit, ulcusque fit præsens, disce parare pharmaca, quibus Paracelsus tabem curavit. Oretenus inquam sumtis, cancrum & estiomena quævis sanantia, quod est ulcus pulmonis curasse. Quicquid enim ulcus femoris aut pedis suo potu sanat; quidni etiam idem in pulmone faciat! Sed quid agent Scholæ? ignorant causas, ignorant remedia, & suspenso naso irrident Mercurium diaphoreticum, dulcem instar mellis, & fixum: & Lili tincturam volatilem. Itemque lac, sive elementum perlarum. Etenim, nisi universaliter totum corpus tingatur super eminenti balsamo, nunquam interna solidantur ulcera. Pulmo enim primò senescens, primùm moriens, à minitata morte difficillimè recuperat, resilitivè, atque vulgi proinde spernit remedia. Quocirca Scho- 44
larum continuatus succedit error, quæ citius, quàm in luridis suis pharmacis defectum agnoscant, naturam defectuum, ejusque gloriosissimum Authorem somnolentæ obmissionis accusant. Decernunt nimirum quatuor pulmonis lobos, instar follium, quoad vivitur, incessanter diduci, & comprimi, pro usu anhelitus, adeo ut flatus, sive inspiratus aer, dumtaxat intra pulmonem trahatur, neque ad cavum thoracis pertingat ulterius. Quod sanè in sanando non insontem inscitiam dedit. Prout & Medentis ludicrum subterfugium. Conantur namque incessata, atque inexcusabili dilatationis & compressionis necessitate, sive pulmonis irrequieto motu,

motu, excusare sibi impossibiles ulcerum, Ta-
bis, ac cæterorum miserias. Ah! quasi de cæte-
ro cancrum ulceratum, quietamque fistulam,
45 ani vel oculorum, pro lubitu curarent! Cui er-
rori sic vado obviam: In aere obvolitat tenuis
pulvisculus atomorum; necessitate autem con-
tinua, trahimus anhelitum, cum pulverulentis
atomis: ideoque & mox totus thorax opplere-
tur luto, nisi pulmonem haberemus, cujus in
anfractibus affigerentur præfati pulveris atomi,
atque hactenus pulmo non alias suis se excre-
mentis desarcinat, nisi per screationem, ut con-
ceptus nimirum pulvis, una cum quotidiano
excremento pulmonum, irretitus efferatur. V-
sus est sanè, qui à Scholis fuit neglectus, una-
nimiter pulmonem pervium negantibus. Pilus
quidem in naribus, fibram omnem in aëre vo-
litantem detinet, arcetque ne intrò trahatur:
multiplex deinde cannarum asperæ arteriæ di-
ductio facit, quo minus tenuior alioqui pollen
A penitus vadat. Porrò ut constet pulmonem esse
prorsus immotum, nedum ex usu jam patefa-
B cto, id sat liquet: sed insuper multò magis,
quod pulmonis substantia sit diductionis &
C compressionis prorsus incapax. Itaque eatenus
avium pulmo (volucri atque nobis, inserviens
iisdem usibus) qua costis firmiter annexus, o-
mnem follium dilatationem & compressio-
D nem respuit. Denique pulmo constat tribus va-
sis adæquatè per totum dispersis (una nempe ar-
teriali, arteria venali, ac aspera arteria) circum
affuso cruoris parenchymate, & membrana
tanquam toga. Tria autem vasa sunt canales, æ-
qualiter per totum deducti, quorum duo prio-
res sunt sanguine repleti, adeoque incapaces, ut
intra se novum aëra inspiratum recondant. Ter-
tius verò canalis semper patet, aere repletus, id-
eoque & incapax alterius novi & inspirati aeris,
nisi contentus aër cesserit advenæ, in thoracem
intraverit, adeoque tertius ille canalis sit perfo-
ratus, unà cum membrana pulmonem vestien-
te. Est namque hic tertius canalis, annulis car-
tilagineis, sibique invicem contiguis, semper
distentus, & patens, non secus atque ipsæmet
asperæ arteriæ truncus. Quarta autem visceris
pars, est caro ejus parenchymatica, aëris adven-
tantis æquè incapax. Quinta tandem est mem-
branula, sive tunica pulmonis. Itaque horum
nihil capax est novi aëris, nihil anhelitus no-
vi susceptivum, nihilque quod dilatationem at-
que compressionem sustinere possit, vel mo-
tum. Mirum sanè, quanto nihilominus sopore
stertant Scholæ, quod singula jam dicta sciant,

& admittant, nondum tamen cessent docere
adhuc hodie, pulmonem follis instar continuo
agitari motu. Porro tertium vasorum, sive præ- E
dictorum canalium, (concesso adhuc) quod
non aere esset plenum, sed plane omni pror-
sus aëre vacuum: à respiratione (cum tamen
pateat alioqui, nec in se concidere valeat, instar
vesicæ, annulorum vetante id cartilagine) sal-
tem tantundem dumtaxat aëris in se conciperet
novi, quanta esset alioqui visceris pars. Verum-
tamen cum ad lubitum, unica vice pars aëris in-
spiremus, quàm totus pulmo sit amplus. Ne-
cesse est omnino, aërem non saltem inspirari in
canales asperæ arteriæ, ad concidendum & di-
latandum alias impotentes: sed ab his intrò per- F
gere in pectoris cavitatem. Denique, si cui mus-
culi intercostales per pugionem terebrentur,
mox vulnus penetrasse proditur: nam flatu ex-
tinguit flammam candelæ. Sin autem deinde
vulnus claudatur inspirando, & exspirando ape-
riatur iterato, semper candelæ lumen effluat.
Quod fieri est impossibile, nisi ductus inspira-
tusque aër, trans pulmonem, in thoracem per-
gat. Et per consequens, sit pulmo quietus. Ma-
ximè quod in pectore duplex sit mediastinum,
sive membrana interstitia à summo ad imum
thoracis, cordis tutandi causa, ab aëris injuriis.
Quod mediastinum, thoracis dexterum à sini-
stris dirimit. Liquet ergò mechanica necessita- G
te, anhelitum rectà in thoracem ferri, trans pul-
monem, adeoque & hunc quiescere. Quod æquè
manifestè per pleuritidis expectorationes est
obvium. Quippe per tussim rejiciuntur, quæ
prius in costis, & pectoris cavo, erant extrave-
nata, & putrefacta. Oportet itaque membranam
pulmonis esse valdè patulam, quæ cruori & puri
transmittendo sufficiat. Hæc vident, sciunt, fa-
tentur, & scribunt Scholæ: negant tamen, anhe-
litum extra pulmonem, in thoracem difflari:
sed ipsum pulmonem, necessariò follium instar
agitari. Concedunt equidem pulmonem poros
habere, per quos cruor & pus in pleuritide sor-
bentur: nolunt tamen aërem per eosdem poros
transmitti in thoracem: sed ipsum pulmonem
instar follium agitari, æquè pertinaciter jubent.
Neque mirum. Eò quod non nisi cadavera (qui-
bus pori illius membranæ per mortem clau-
duntur) meditentur, tam facta quàm facienda.
Nam & idem nervis opticis, spinali medullæ,
interstitio cordis, & osculis venarum ad intesti-
na, contingit. Pulmo brutorum supernatat a-
quis quibus bullitur integer, at frustratim disse-
ctus, sidit, quia aëre est impleta aspera arteria.

 Quor-

Quorsum (per impertinens sit additum) si aqua bulliens accessum non habeat, dum elixatur: quomodo catarrhus eò aditum nancisсetur. Per
H mechanicam idem. Effla anhelitum è pectore, quantum potes; metire filo, costarum circumferentiam: tum rursus, quantum potes, inspira aërem, atque iterum metire: Reperies per cubum, plus aëris attractum, quàm ad magnitudinem
I pulmonis humani. Quantò magis, quod magna pars anhelitus hanc fallat mensuram. Nimirum quantum diaphragma deorsum tetenderit stomachum. Experire ergò iterum. Attrahe anhelitum, quantum potes, & inspira in vesicam, & reperies idem quod ante: aëremque inspiratum
K excedere integri pulmonis magnitudinem. Interim memento, post omnem exspirationem, adhuc canales asperæ arteriæ, apertos suis annulis mansisse, & aere adhuc, ut antè, repletos. Indubium est, quin pectus & venter, inspirato aëre intumescat: quod si ergo pulmo extendi possit, (quod nullatenus) at saltem non ad subdecuplum, qua tum thorax extenditur, esset locando aeri inspirato. Ergo motus thoracis arguit
L motum pulmonis non necessarium. Quod si pulmo totum pectoris cavum impleret (quod manifestè non) rationi consonum esset, quod costarum elevatio pulmonem dilatare posset: sed cum aer dilatationem & compressionem sustineat (ut dici solet) ergo costarum elevatio non traheret adæquatum aerem. Imo cum ista attractio adhuc esset violenta (timore vacui nimirum) naturali atque vitali motui adversa, sequitur etiam motum costarum non esse institutum ad dilatandum pulmonem. Cumque pulmo nec in se, nec aliundè, motus sui habeat principium ullum, nisi à motu costarum (juxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmonem nullo motore moveri, sed plane semper
M quiescere. Quæ est enim major fatuitas, quàm fateri, omnes asperæ arteriæ ramulos, cartilagineorum annulorum contextu apertos; & tamen docere omnes eosdem ramulos, attracto insuper novo aere, semper ampliari, diduci & com-
N primi? Tandem Sholæ docent, diaphragma nobis ad ordinarium spirandi usum sufficere: attamen ejus officio, musculos intercostales substituunt. Tum insuper non rarus est ructus è stomacho, qui odores in pulmonem haustos exprimunt. Ergo pulmo & diaphragma sunt membra perspirabilia. Deplorandum sanè tam noxiis negligentiis, atque ludibriis puerilibus, insudatum in Scholis. Siquidem si supino decubitu, unam manum super abdomen, alteram verò super costas posueris; moderatum verò, sive incoactum anhelitum duxeris: senties tum facilè, solos musculos abdominis operatos fuisse. Ventre nimirum sublato, diaphragma deorsum trahi, & consequenter, tantundem Abdo- O
minis cavum ampliari, quantum diaphragmatis planum, (in se laxum) sive diameter, minor est semicirculo sui, deorsum tracti, ac tanto amplius, quanta & plani diaphragmatis ductilis laxitas. Imo si stricta zona costas cinxeris, atque præfatum anhelitum duxeris: senties ventrem attolli, & deprimi, costis prorsus immotis. Et per consequens, pulmonem, etsi alias mobilem (quod non) toto tamen die sic posse quiescere. Sed in suspirio, oscitatione, sternutatio- P
ne, & forti anhelatione sentiuntur (nec enim antè) musculi intercostales suo quoque vicariatus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque costæ semicirculi deorsum propendentes, quos musculi intercostales singuli singulos sursum attrahunt. Hactenus quoque majores fiunt at- Q
tollendo, quatenus tum fiunt rotundiores, & sic pectoris cavitatem ampliant. Sic nempe recta R
tantum cervice respirantes, alas & humeros in subsidium flatus diducunt, manus utrimque, ad elevandos humeros, sedilibus premunt, ut pectoris cavum augeatur, ac majori tubere diaphragma deorsum promineat. Vxor Patritii, S
enitendo prolem, (prodibat nempe in lucem natibus suis antrorsum) fregit atque laceravit sibi pleuram, inter 7 & 8 costam, absque sensu (major enim dolor obfuscat minorem) apostemate, &c. Mox à diebus puerperii, sensit quoties comprimeret anhelitum, canendo, vel assellando, si thoracem exuisset, confestim protuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui digito prementi cederet, atque intrò dimisso anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non nisi stricto thorace, dormivit. Vndè liquido T
constat, anhelitum per pulmonem rectà duci in thoracem. Quod & in muliere principe similiter notavi, quæ à partu sibi retinuerat, quod quoties anhelitum comprimeret, alterum gutturis latus instar vesicæ tumidum nobis ostendit. Tum quoque huc facit, quod Pulmoniacos, V
itemque difficulter spirantes attentè consideraverim, ac comperi plerumque illos laterum uno cubare felicius, atque altero vix respirare posse. Etenim indubium est, quin istud vitium sit ipsius pulmonis; quodque Pulmonis prono latere (id est enim cui tum æger incumbit) quaque parte tum costalem membranam tangit, pori sint constipati, quibus alias respirare solet:

let: quod etiam supini tum lateris lobus, uterque pulmonis, sint pori morbosè obstructi, si non omnes, saltem pro magna parte, idque metiendum à proportione deficientis anhelitus. Quo argumento manifestum est, pulmonem non attolli, & concidere instar follis: sed poris pervium, per quos aër ad & extra thoracem perfluus, ejus diducti, vel contracti, amplitudini æquatus respondet. Hinc nempe erecti, quàm jacentes respirant melius. Eo quod pulmo pendulus, undequaque poros liberos habet,
48 qui non vitio oppilationis succubuere. Error ergò Scholarum est, quod doceant diaphragma esse membrum pulmonis motivum unicum, adeoque proprium, & principiativum efficiens organum anhelitus. Nimirum, quod dum diaphragma se in sui centrum contrahit, faciat exspirationem: & quantum hanc contractione laxat, tantundem inspiremus. 1. Etenim cum omnis motus voluntarius executivè fiat per musculum, retracta cauda ad sui caput, jam diaphragma, primus, heteroclitus, & principalissimus musculus erit, suique caput erit in medio, sive centro sui. 2. Quod si ergo diaphragma sit organum primariò exsecutivum motus, etjam cessante abdomine, & costis; diaphragma per se moliretur motum. Quod falsum. 3. Imo musculi abdominis, qui ordinarii sunt musculi, non movebunt: sed movebuntur à diaphragmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, sua ventri carnosa membrana, ac frustra illi musculi facti essent. 5. Denique cum omne organum voluntarii motus, trahat movendo; pectus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi, & figuram clepsydræ foris circa diaphragma exhibere. 6. Imo exspiratio non esset quies à motu; sed ipse motus diaphragmatis contracti. 7. Adeoque exspiratio etiam in sanis, semper esset difficilior inspiratione. Cum 8. inspiratio non esset motus: sed relaxatio, sive quies contracti diaphragmatis.
49 Vndè concludo, 1. Vsum diaphragmatis hactenus stetisse incognitum. 2. Vsum quoque pulmonis latuisse. 3. Modum fiendi anhelitus fuisse incognitum. 4. Organa prima & principalia anhelitus fuisse incognita. 5. Pro modesta anhelitus respiratione, & exspiratione, sufficere solos abdominis musculos. 6. Quod Pulmo non moveatur unquam, quodque pro cribro inserviat, ut aër purus in thoracem subeat. 7. Quod difficultas sanandorum defectuum pulmonis non consistat, eò quod sit quietis impatiens, & hactenus remedia respuat: sed quod extremis orificiis obsessis, & obstructis, in posterum spe destituantur, à vulgaribus remediis exspectata. Cum eo, rectè nil præter aërem deferatur, & quod aër præ occlusione infera sit præpeditus, ergo & interclusus, Itemque tandem magis exsiccat oppilantes mucilagines, juxta quas alia suscitantur producta, quæ dierum tandem numero, ariditatem, acrimoniam ac malignitatem assument. Vndè affectus suspiriosi, vomica, vasorum exesio, sputum sanguinis, ulcus, tabes, & mors. Supponamus enim, mille orificiis arteriæ asperæ, omnem aërem deportari ordinariò in thoracem, & totidem sanitati satis esse, si ergò centum illorum sint constipata, tunc ille homo, celeri motui diuturno, vel adscensioni, decima parte erit
impar, & suspiriosus. Hinc ergo patet, cur syru- 50
pi, illinctusque, cum ad loca affecta non pertingunt, sint frustranea remedia. Imò si eò attingerent, malum aggravarent. Deindè cur nullus horum defectuum, speret medelam, nisi Pyrotechnia pharmacum, in tonum naturæ, graduarit. Præcautiones verò, à Catarrhis, quæ 51
Coriandrum, atque huic similia, à cœna sumenda jubent, ad vapores, è stomacho inhibendos, quanta sane sunt commiseratione dignæ! Si enim vaporum ortus, ex suis causis, (humiditate materiæ nempe, & calore loci) & eorundem adscensio, essent naturales; quid coriandrum efficeret, quo minus ejusmodi effectus suas sequantur causas? An enim coriandrum, aquæ bullienti injectum, efficiet, ne vapores ex aqua fierent, aut adscenderent? Similia sunto, quæ pectendo, fricandoque præscribuntur, ut nimirum non serò, sed manè, non in sinciput, sed versus occiput, Catarrhi ducantur. Nugæ enim aniles utramque clausere medendi januam, quia causæ morborum latuerunt, nec iis inquirendis hactenus magnoperè sit insudatum. Quàm 52
frivola est enim Galeni doctrina, quinque libris de tuenda valetudine? quæ tota balneo, frictionibus, atque Apoteraxia celebris! & quamvis in omnibus ac ubique egestatem Galeni sim commiseratus, in nullo tamen manifestius ingenium ejus deprehendi, quàm ubi distinctiones frictionum, in longum, transversum, obliquum, & circulum tanquam Necromanticorum ceremonias, indictione pœnæ capitalis observandas, stricta sub obedientia, seriò præscribit. Sic namque mundus, à Medentum cunis, in catochum actus, stupore paganico oblectatus, velut titillando obrisit. Pauciores enim pri- 53
mis quinque seculis, Romæ morbi erant, & pauciora cadavera, mitiores quoque morbi, quam

postquam devicta Græcia, triumphasset. Quod omnes Europæi, quibus rarus adhuc aut nullus est Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim mirantur Scholæ vastam mucci molem, per Colocinthida explosam, attamen nil minuisse pulmoniacorum sputa: adeoque cum antecedentem catarrhi causam se invenisse gauderent, stupefacti tamen in effectu luxantium, noluerunt axiomatum pituitosorum falsitatem agnoscere. Plus enim Colocinthis, Scammonea, elaterium, &c. uno die corpus exsiccat: quàm potus Chynæ tribus mensibus. Quid ergo sperandum in Chyna, ubi frustra vobis sunt solutiva? & horridus horum usus? Quocirca antecedentium doctrinis inhærentes Scholæ, statuerunt tandem nil altius indagandum; at curandum, juxta àntiqua ac trita artis theoremata, & utrimque aliter res semper cesserit in praxi, nihilque suis regulis cernerent respondere, sub torpore impossibilitatis, velum tamen obtenderunt suæ ignorantiæ tam atroci, miserosque ægros suspensos manere calamitatibus & evacuationibus maluerunt, quàm quod aliquid super ærumnis proximorum cogitarent. Ac sane tot incogitantiarum, absurditatumque myriades non mansissent in Scholis, viris inquam tam acutis, probis, sagacibus, & exercitatis, (quorum ego me minimum lubens fateor) si tantillum semel ab axiomatibus paganorum recedere voluissent. Obsidentur inquam ab hoste primitivæ veritatis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ. vel atrocitate, vel avaritia, vel pigritiâ, vel stupiditate, vel tandem resipiscentiæ verecundiâ sibi devinctos tenet. Bone Iesu! quando tandem è Scholis, hoc dæmonium tolles? quando tandem erit malorum istorum cumulus & maturitas, ut tantam cœcitatem, & mortalium cladem, tuæ veritatis lumine auferas? Respondes, remedium non esse oppugnanti agnitam veritatem. Igitur,

Iuste Deus, justissima sunt quæcunque probâris.
Tu pietatis Fons, immotaque Regula veri.
Sed quia noluimus tua sancta facessere jussa,
Facti præda sumus stolidi ludibria vulgi.

54 Sunt enim Anatomici, qui vivum canem dissecuerunt, & dum ad laryngem est deventum, injecerunt oretenus jusculum, peregrino colore imbutum, ut cernerent, num ejus quicquam ad pulmonem subintret. Ac repertum est, ejus aliquantillum, asperæ arteriæ tinxisse parietem. Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem, insensilem, & ordinarium excrementorum decubitum: sanxeruntque illinctus, extremum fore Tabis remedium, cum ferantur immediatè ad laryngem, atque inde ad exiles quosque tubos ejus. Crudele quidem id cani fuit tentamen, at longè crudelius & infelicius mortalibus. Eò quod Scholæ ad ejus suasum, de manu in manum tradiderint, & subscripserint tam perniciosis nugis. Nam inprimis quid syrupi & illinctus patrarent in ramulis arteriæ asperæ, præterquam obstructionum noxam? quo fine ergò, naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut mitterentur, aut admitterentur? cum ibidem coqui nequeant, nec in bonum mutari: neque puri, aut muccoribus mederi. Denique si hoc fieret ordinariò, sputa ordinaria sanorum redolerent putrefacta juscula, vel syrupos illinctos. Et quamquam prima subinde sputa, illinctus referant quandoque: ii non è pulmone, sed è faucium viciniis veniunt. Neque ideo repetita sputa amplius illinctus exprimunt, pro ut alioqui repetita sputa fuligines exscreant. Tum etjam qui uno vespere aliquot uncias illingeret, necessariò mox abindè nedum Asthmati, sed & præfocationi succumberet. Nam pars illinctorum magnam asperiæ cavitatem implevisset. Mirum sanè Scholas, tam lurido canis experimento seductas, non advertisse, quod per canis inadvertentiam, in tanto carnificinæ ejulatu, coloratum istud jusculum intra laryngem sit abreptum. Non quod proindè id in sanis sit solitum, vel in catarrhosis (ut vocant) observatum. Equidem si calculosus reddendo lotium, etiam nolens, anum solvat præ dolore, proinde id sphincteri vesicæ erit proprium, quod se laxando, aperiat etiam ordinariò anum? Ob dolorem namque partes subinde malè funguntur suis muniis, aliasque sibi vicinas secum in errorem abducunt. Potius fidendum erat historiæ, qua quendam ob tenuem plumam, alium verò propter pilum, suffocatum fuisse scribitur. Vt sciant, pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus esse susceptivum, sine notabili noxa & anxietate, quinimo ut suspiriosi, ne quidem tollerent suffitus fragrantes (ob rationes, de Blas humano, recitatas.) Si itaque suffitus opitulantes, pulmoni sint oneri; quid non erunt illinctus? etsi dentur ad pulmonem posse devenire? Idcircò enim quoties quid deglutitur, seriò larynx clauditur epiglottide, formam folii hederæ imitante, ne vel minimum quid ad pulmonem delabatur. Et aliquot suffocatos novi, qui uno saltem latere epiglottidem non sat arctè clausam haberent, ob convulsionem partis unius, vel alterius resolutionem. Atque in eo 55
Schola-

Scholarum novus detegitur error. Quod videlicet asserant, illinctus sensim deglutitos, in pulmonem admitti; non autem illa, quæ affatim citoque deglutiuntur. An ergò canis dissectus illinxit, & non sorbuit jusculum herbarum injectum? quorsum enim potandum injecerunt, si scirent solo illinctu viam patere ad pulmonem? At stante hypothesi, quod pulmo omnem omnium rerum peregrinarum spernat societatem, præterquam aëris nudi, non fumis sociati: Sequitur etiam necessariò, sive aliquid illingendo, sive bibendo sit deglutitum, eandem semper epiglottidis custodis curam agi, eandemque laryngis clausuram observari. Siquidem ibidem non minor quàm vitæ agitatur jactura. Illinctus ergò, & syrupi, etsi reddendis screatibus partes glabras faciant, tamen inprimis stomacho nocent, & pulmoniacis affectibus ne minimum prosunt absolutè. At dicunt, salivam spontaneo lapsu, etiam absque sensu, fluere in laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitula-
56 tores. At neutrum horum subsistit. Quoniam utut disponatur cervix, eadem semper est naturæ cautela, ne quid incautè in laryngem decidat, aut fluat. Visus est nuper Scenicus, manibus invisus, pedibus atque corpore erectis, bibisse vini scyphum, habens caput propè ter-
57 ram. Ad Anatomen appello, & ferulæ manum subdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens ex ore saliva fluit; qui si supini dormiant, spontè actutum se in latus volvunt, vel expergiscuntur, periculi imminentis pavore territa natura. At si quid tum in laryngem salivæ per incuriam deciderit, non cessat dein tussis id statim explodere. Sed quid tandem juverit pulmonem, illinctum saccharum, frixo pulmone vulpis cadaveroso, vel farfaræ succo imbutum, si pulmo ipse, peregrinarum omnium rerum horrens, nil nisi per incuriam eadem admiserit, & confestim eum magna angustia explodat? An enim istud restaurandis facultatibus oblæsis sat erit? An sic catarrhis radix succiditur? Certè quoquò me vertero, non video Scholas oppugnare morbos, nisi fictis gentilium somniis in imagine, in effectibus, & à posteriori. Idque ob morborum & causarum inscitiam. Sic enim nomen Medici, in comœdorum facetias abiit meritò, quod non cogitent quid agant, quid dicant, quidve sibi sit agendum, ut præcepto satisfaciant. Estote misericordes, sicut Pater vester, qui in cœlis est, misericors est. Et, prout S. Bernard. de Clero comedente peccata populi, quatenus eleemosynis dumtaxat vivit; non enim Medentes cogitant, an satisfaciant mandato, & charitatis exspectationi, qui comedunt languores & infirmitates populi. Non video autem has Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tenebras, esse introductas, nisi quod malè imbutæ, non raro affectus offenderint, quibus apparenter, & sine indagine, Catarrhorum scenam attribuerent. Vtpote 58
aliquis dolens capite, abindè sensit cervicem dolentem, motum difficilem, noctem insomnem; mox dolor se manifestavit in lumbis, tradux indè ad femora, dein suras, atque pedes descendere visus. Hinc surrexit decretum, dolorem, (cum sit accidens inhærentiæ) non migrare de subjecto in aliud, nisi materiale aliquid, è cerebro per vertebrarum musculos, labentis pronitate, Catarrhi sordibus locum dederit, etymoque recepto Catarrhi quadret. Hanc Catarrhi persuasionem, per Anatomen detecta larva, cognosci oportet. Enimverò si materia dolorifi- 59
ca, è cerebro per cervicem successivè stillet: ea sanè vel per sinus cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & meninges, vel inter utramque meningum*, vel inter duram meningem, & calvariam, vel tandem inter cranium & cutim. Consequentia enim valet à sufficienti enumeratione partium. Atqui non inprimis per utres cerebri, eò quod citra Apoplexiam atque indubiam paralysin totius id non subsisteret: si modò horum morborum stet rata Scholarum doctrina. Etenim si successivè, à prioribus, ad quartum sinum expellatur: Catarrhi materia in medullam spinalem, non potest non peregrinum istud & acre excrementum illam obturare, Apoplexiam dein & paralysin nasci. Secundò, nequit ista Catarrhi materia, trans cerebrum sudando, inter cerebrum & tenuem meningem accumulari, & delabi, ita ut continuam servet separationem utraque meninx, ab ipsa medulla spinalis nervi; eò quod labens Catarrhus divulsionem atque continui solutionem pareret, in nervorum radice medullari, per longum sui. Quod plurimis non caret absurditatibus. Pariter si meningum inter utramque Catarrhus deplueret, esset inprimis utraque membranula, quæ loricaret spinalem medullam, bina: quod oculus hactenus nondum lustravit. Eoque posito, non posset saltem musculorum motum molestare, aut dolorem scire. Adeoque est error in thesi. Eò quod nervus sit quidem organum delativum imperii voluntatis, at non proindè exsecutivum motus voluntarii. Præcipuè, quod nervulus subinde vix excedat grossi-

grossitiem duplati fili : insertusque externè in musculum,non posset sibi impactus humor Catarrhalis, nisi per paralysin partis inferre, non autem moti musculi immanes dolores. Denique, si inter duram matrem, & calvariam Catarrhus deflueret, docet Anatome,tam adæquatam & angustam esse nervorum, lateratim per vertebrarum foraminula, egressionem, quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à spinali medulla ad musculos. Demum si concederetur isti commento locus, saltem quæ causa esset successionis, ut humor semel lapsus, inter duarum vertebrarum nervulum, remearet ad alios nervos successivos? An fortè Catarrhus, tædio unius musculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes? Quomodo enim per nervulum exiguum, sine membri stupore, humor Catarrhalis defluet? In musculum insitione peregrina intrabit usque ad ejus caudam? inde verò rursus recedet ad alios musculos, qui deinceps proniori sunt loco? Vel si novus fingatur Catarrhus ad alias & inferiores partes pari successu defluere; quomodo ergo partes superæ videntur à malo immunes? Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem spinæ dorsalis medullæ prodiret; cur non potius jam apertam semitam sequitur? ad debilitatam, pronam affectamque partem amplius decumbit, novaque patrat adulteria? Cur nova quatit, quæritque hospitia? An iste forte lubitus naturæ, quod meretricio appetitu, novas successivè partes infestet, & diducat? Tandem quod locus non sit refugii, pro Catarrho decurrenti inter cranium & cautim, & musculos sua membrana vestitos, jam antè discussum est.

60 Ergò nulla est via, modus, medium, connexio, aut dependentia, quibus Catarrhus in veritate subsistat. Cumque nil materiale decurrat in ejusmodi affectibus, pro quibus temerè Catarrhos finxerunt Scholæ: sciant ergo veritatis amantes, quod quoties in spiritum impetus facientem, aura peregrina, odor, fermentum, sive semen exoticum, suscipitur, toties ab Archeo contaminatus ille spiritus, à communione vitæ excludatur. Genius autem, sive indoles seminis concepti illius, non minores partes habet, ut etiam ad dissita potius, quàm ad propinqua loca, mittatur fermento alieno deturpatus spiritus. Vt suo loco dicetur de Arthritide in duumviratu, & alibi. Sic nempè Mercurius, etiam foris illitus, fauces, linguam, & dentes afficit. Porrò cum hic deturpatus spiritus, ad suæ missionis locum devenerit, confestim partis nutrimentum suo fermento imbuit, transplantat, atque traducit juxta ideam seminis, illudque successivis haustis afflatibus, peregrinis dispositionibus, munia digestionum ibidem interturbat. Vnde copiosam supellectilem demum suscitat, ac non rarò impressionem ibidem spiritui insito, in vitam stigmate durabili characterizat. Hæc in humores fictos primarios, & in defluxionum decubitus, Scholæ ab unico cerebro mendicant. Procul ergo à Catarrho sum, qui materiam,officinas,efficientem, modum fiendi, & defluendi nego; ideoque & causas, effectum, ut & sanationem, longè à Catarrhi figmentis separo. Non ergo decumbunt 61
humores salsi, acidi, acres, pituitosi atque biliosi: sed quoties deturpatus spiritus ad loca transiit, primus qui eò accedet, communi eluendi nisu atque studio, est latex: Spiritus enim depravatus exotico contagio, per nervos, arterias, imò & per ipsum corporis habitum fertur: undè cerebrum culpam tulit, sentiuntque ægri velut decubitum humoris deflui. & quia latex, per venas eò deputatur, non ut causa primitiva mali (quamquam per accidens non rarò malum foveat diutius) sed in sublevamen, & ablutionem: Ideo adhuc dubiæ manserunt Scholæ, an Catarrhi è capite per nervos vel inter cutim; an verò per venas, è jecore dimitterentur saltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel Catarracta fluunt pituita & bilis Scholarum, quasi caput horum unica cloaca esset. Deindè nec ob situm proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem. Siquidem ut in cadavere nulli sunt ejusmodi defectus, sed in vivis dumtaxat: Ita quicquid horum fit,ab impetum faciente,& initio vitali, procedit. In cujus œconomia non est difficilior adscensus superus, quàm descensus inferus. Cum nihil horum in vivis fluat suo gravitatis motu: at quidem dirigatur missum, ad certos sui terminos. Fit & non rarò, quod latex,peregrino sale contaminatus, spiritum deinde inficiat, ut proinde semper non ab externa aëris injuria, vel à propria intus genita contagii aura, spiritus alienetur: quinimo à latice (utpote minùs vivo) thymosin sibi assumat suscitatus. Comitaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate molestus,ut miles importunus, invito hospite subintrat. Quocirca thermæ & balnea plures hujusmodi defectus reconciliant,& æstuaria: latice nimirum consumto, sanitatem restituunt, quam Scholarum solutiva & exsiccativa.

Vana ergo Catarrhi è stomacho ad caput elati histo-

historia, & materia, vani quoque inter musculos atque cutim defluxus, decubitusque, deplorandaque ignotis causis remedia. Vana quoque cauteria, ad revellendos consumendosque humores ficti. Vana tandem potuum exsiccantium pharmaca, cum malum à latice, largiorique potu, saltem occasionaliter nascatur. Patet ergo, quàm salubris potus sobrius, latex namque pro sui instituto insipidus esse debebat; acescit verò, multo meracis & acidioris
62 vini potu. Suo autem capite debetur laticis historia, & necessitas. Memineris ab aqua omnes concretorum corporum fructus materialiter nasci. Fingamus ergo & laticem insipidum, mox parvulo seminis auxilio acescere. Per exemplum. Sub ver enim, è vite vel betula, copiosus exstillat liquor. Si cortex prope terram lædatur, insipidum nempe terræ liquorem fundit. Sin autem in caudice, vel ramis vulnus fiat, idem jam succus acidulus est. Sic fit in latice, sui natura insipido, recipientium contagio, tandem acescit, vel alienæ qualitatis hæres fit. Scholæ enim laticem neglexerunt, quia lotium cum latice confuderunt. Sed argumentum stolidum, generatum cum materia ex qua, colliquasse, quasi muccus, saliva, Aqua intercus, & urina, potus essent. Iecur ideo malè affectum, si ad se laticem revocet; non enim inde lotium parat, sed œdemata vel anasarcam: Itaque non sum ita homo, quod pleuritidem, Odontalgiam, cæteram-
63 que furiarum rabiem, non entia dicam. Scio enim, doleoque illarum nimis seria in nos imperia. Morbos quidem ipsos admitto: at Catarrhi causas, modum, media, vias, finem, sive destinationes inficior. Causas istas nego, & indago illas, in quarum ablatione sanitas consistit. Agnosco quidem, rupta pulmonis vomica, quemquam confestim mori: nego tamen, vomicam esse Catarrhum, aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego, quod vomica è vapore stomachi nascatur. Sic Tabem, non defluxionem in pulmonem nuncupo, sed interno pulmonis errore ortam scio. Concedo podagram, velut ferventi defluente gutta, præsentiri: non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Pro-ut suo capite planius. Latex quoque everrendis culinis dicatus, in se quidem insons est: sed in via, dissolutorum salium copulam admittens, apostematum, ulcerum, atque pruriginum varias constituit colonias. Nego igitur vapores in caput ferri, qui trans cerebrum, atque meninges terebrent. Nec patior denique, anhelitum, à thorace ad stomachum & viscera directa via ferri (ut alias Paracelso placuit.) Sed tantillum ejus per poros diaphragmatis spirare. Neque enim compresso anhelitu, quicquam nota dignum, subter diaphragma vadit, nec anhelitus loca, quæ subter septum sunt, olet. Pariter neque à stomacho, vapores feruntur in caput, nisi per arterias, si inebriativi sint. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius quàm vaporum, est reipubl. cliens. Sic nec ab utero, vapores in caput traducuntur, utut ferina inde capitis dicantur symptomata nasci: non enim ea perspirabilitatis est obligatio, quæ alterius Monarchiæ est monomachia, quâque guttur ad menti altitudinem assurgit, non est dicenda vaporum actio: est nimirum actio Scholis incognita, quam Regiminis quandoque exponam, cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim Vteri in totum corpus, non est aliud imperium, quàm illud, quo testes, gallum à capone; taurum à bove; & virum ab eunucho distinguuntur, figura, sanguine, carne, corio & animositate. Atqui in Ca- 64
tarrhosis putatis affectibus, contaminatus latex suum sortitur dominium aquæ: hinc quotquot Catarrhis adscribuntur, plerumque sub noctem exasperantur, Lunæ nimirum Blas, vicissitudinum operationes in nobis molitur. Quæ maximè in cerebrum imbelle, vel defectuosum, Itemque in nervos, atque membranas, sese ostentant, hæcque futuras tempestates præsentiunt sæpè, ac præaugurantur, ideoque & Torturam noctis appello. Atque utinam hæc præsagiendi scientia, non tam caro nobis esset divendita, quod doloribus & anxietatibus persolvi debent. Sæpè enim podagricus, suspiriosus, imò qui vel callum sub pede gerit, in lecto, vel hypocausto, somno excitus, futuras præsentit temporum procellas, cœlo atram sensim nubem obtendi, ventorumque propediem mutandos apes. Paracelsus autem voluit Mer- 65
curium liquori præsidere alimentario, per totum corpus, illumque proinde alibi (de morbis minerabilibus) nomine atque re confundit cum terrestri Luna. Scio tamen, quod humor im- 66
peria sequatur seminalis partis, cui est proximè assimilandus: neque enim ideò liquida, astrorum collocutionibus adhuc gaudent, quamdiu spiritui vitæ non sunt radicaliter insita. Hinc enim patet, quod medulla sit pars cor 67
poris homogenea: non autem liquor ejus. Lunæ quippe manifestè respondet & cerebro, cui ossa parent. Sic namque quæcunque de-

fluxionum nomine sæviunt, itemque Lues Veneris, contractura, tormina, subter Torturam noctis recidunt, quia latici auscultant, Lunæ nostræ dominio, subnoxia ad Astrorum lationem auscultantia.

VICTVS RATIO.

1. Diætam pro morbis præscribunt, qui morbos ignorant. 2. Suspecta est Diætetice. 3. Errores aliquot circa victus regulas. 4. Sanatio non subest Diæteticæ. 5. Opinio Authoris. 6. Objectum Diætetices. 7. Probatio à communi eventu. 8. Fines obliqui. 9. Ab enumeratione partium. 10. Diæta clam accusat remedii ignorantiam. 11. Iusta pauperum querimonia. 12. Observantia Authoris. 13. Ludibria Diætetices. 14. Panis non est tam cibus quàm obsonium. 15. Cur panis cibis misceatur. 16. Cardo præcipuus Diætetices. 17 Regula quædam. 18. Cur infida Diætetices mandata. 19. Theses Authoris Decem. 20 Quousque vis parcimoniæ se extendat. 21. Masticationis necessitas. 22. Digestorum varietates undè. 23. Ptisanæ examen. 24. Solitæ Authori præcautiones aliquot. 25. Quæstio de fermento stomachi. 26. Digestiones præscribunt Diætæ regulas.

POstquam absolvissem tractatum de digestionibus, lubens Morbos in pegma adduxissem: sed abtruncata adhuc ponè relinquebatur Actio regiminis, jejuna nimium in Scholis, ipsiusque Duumviratus majestas, & spiritualis planè radiatio καθ' ὅλον. Quamobrem intertexui tractatum de Anima, ut plenum duumviratui suum jus cedat. At nondum adhuc extra stomachum abire potui, quin aliqua de Diæta meæ opinionis examina, mox duumviratui superadderem. Equidem demonstrare promisi Scholas præteriisse illa, quorum professionem maximè jactitant: nondum scilicet morbum in genere novisse, aut per species indagasse, per causas vel per condigna remedia tractasse. Atque ideo consequenter si qua medentum auxilio successisse per conjecturas, ex propria naturæ bonitate.
1 Quamprimum enim post universalia præsidia (sic enim nominant venæsectionem & purgationem) statim dimidiam sanationis partem, dedere Regimini victus, & vitæ, quam plerumque per calores, frigora, & temperantiam horum, in respectum Euchymiæ æstimarunt. Bellè sanè victus rationem præscribent ad obtinendum finem sibi ignotum, dum in elemen-
2 torum caloribus & frigoribus volutantur. Enimverò præter crassam ignorantiam victus ratio mihi saltem suspecta dudum fuit, & visa misera quædam medentum impostura, ægrorumque servitus, sub indictione pœnæ capitalis præscripta, in ægris credulitatem fiduciamque pariens.
Nam inprimis quicquid carò venditur, id con- 3
festim maximè sanum laudatur. Et in medicamentis aurum foliatum, gemmæ contusæ, coccus baphicus, vermis cuchinillo, sericum crudum, &c. (forte enim araneæ, si procul peregrè deferrentur, magno venales essent, ut stercus Crocodilia) in cibis verò, quicquid mangonii ergo linguæ gratum, nec stomacho adeò difficile, id universim, ac statim, prædicatur euchymum, sanum, & salubre. Quatenus quæ palato maximè arrident, debeant esse gratissima, ac saluberrima. Ideoque variant hæc juxta palatum Medentum. Nam quod uni sanum laudatur, ab altero, cui id minus placet, vituperatur. Hoc pacto enim Phasiani, perdices, sturni, merulæ, & capones saginati, quadrupedibus præferuntur: quamquam hæc una nobiscum vivum fœtum proferant, & hactenus familiariora sint nobiscum, quàm aves, pisces, & insecta, id est, animalia ovipara. Sic quoque pisces saxatiles anteponuntur marinis, & panis siligineus furfuraceo. Delicatuli enim, culinæ mangonio student, utque ægris placeant, qui remediis & scientia destituti, professioni aliàs sterili, sese emanciparunt, qui enim coquorum didascali evadunt. Quàm impigrè lustrant omnia, ut in culinis & tricliniis sua exerceant imperia, utque videantur omnibus sedulò prævidisse, in ægros tyrannidem exercere parati sunt. Tanquam si cibi & potus graviorum morborum medelæ forent. Profectò me hujus par- 4
tis semper insigniter puduit. Etenim vel ab adolescente jam intus augurabar, sanationes esse medicaminum, non autem ciborum effectus. Quapropter ut languidam ciborum operam suspicabar: ita quoque conjeci, strictam victus obedientiam, tam in mandante, quàm obsequente, favore implicitam ignorantiam veri, & adæquati remedii, vel imposturam.
Econtra verò, qui ignem habet, is urere potest; 5
& qui cultrum, is scindere valet. Sic & qui aptum habet curandi arcanum, is sanare potest, regulas victus spernere, ac supervacaneam hac in parte

parte Scholarum industriam sive adulationem
præterire. Error enim alioqui, qui à victus ele-
ctione supervenire potest, præpotenti bonitate
remedii facilè anticipatur. Nam si Hippocr. as-
sueta, licet in se minus salubria, non assuetis
præferat, nec facilè, nec tutò, nec celeriter ab
assuetis mutanda sit diæta: quid ergo non cen-
sendum de assuetis electis, optatis, desideratis-
que cibis & potibus? utpote qui dictante sibi
intus naturâ, remedium sæpius præluxisse com-
perta sunt, magno Medentum pudore, ubi præ-
6 sertim eum antea vetuissent. Diæta inprimis
non tractat de apertè nocuis: Non enim dispu-
tatur, an sanum sit comedere toxica, vel tostas
ollarum, &c. Imò nec quidem si salubre sit, æ-
grum repleri multo cibo, aut potu, etiamsi en-
chimis. Vel si crapula, ebrietas, & vita inor-
dinata sint actus sani, & juvamina ad servan-
dam, vel recuperandam sanitatem idonea: sed
Diæta tota occupatur tantùm in delectu cibo-
rum, atque potuum. Qui tamen velut nutri-
menta indifferentia, consistunt intra limites
bonitatis, differuntque tantùm in latitudine
neutralitatis. Adeoque idcirco Diæteticem, tan-
quàm proditricem ignorantiæ causarum, veræ
Medicinæ, ac præpollentis remedii, semper a-
7 spexi. Quotusquisque nimirum est ille, qui
repudiatis regulis sibi præscriptis, sæpè non
convaluit? Medicus interim, ridente intra den-
tes inobediente ægro, laudem sanationis suis
arrogat regulis? Hinc nempe Ars ista Medendi
in omnes trahitur scenas, quia pauperiem judi-
cii, tam in Medente quàm ægro, testantur re-
8 gulæ Diæteticæ. Vndè non rarò sperant Me-
dentes nancisci occasionem excusandæ necis,
per ægrotorum inobedientiam, circa Diætæ re-
gulas non strictè servatas. Quanta proh dolor
committuntur hoc dolo absurda, quæ mundo
nondum sat patent! Quod, dum nil sciunt, aut
habent quo morbum pellant, sibique obsequi
cogant; saltem censeantur culinæ blandimen-
tis, multaque solicitudine, impedimenta au-
9 gmenti velle tollere? Si utilis Diætæ observan-
tia foret, serviret in morbo, vel in convalescen-
tia. In morbo enim, quàm est importuna, mo-
lesta, ac impertinens? Dum plerumque appe-
titus jacet consternatus, quique sui complacen-
tiam, ne totus pereat, suadet? cujusque conser-
vatio tanti est momenti, quanti est vitæ indica-
tio! Statu enim vacillantis appetitus, natura
sibi plerumque suggerit convenientem cibum;
idque non rarò, tum potissimùm, dum maximè
opis est indiga. Certant tum Medentes cum
hoc naturæ placito, per regulas suas victus: à
quibus abstineat æger, si nolit necis suæ causam
omnem ab infido auxiliatore imputari. Tum
namque, symptomaticè furit Archeus, quod
optatum denegatumque fortè sibi familiarem
cibum denegari sentiat, adeoque in lite litem
novam suscitant. Perindè ut equus per aquam
transiens, & non sat pro lubitu bibens, inde ser-
vat sibi in vitam spirandi difficultatem anxiam. 10
Diæta verò, à morbo, aut sub convalescentia,
mirè quoque molesta est, si non etiam irrita,
cum jam natura ultrò satagerit. Siquidem præ-
scriptum Diætæ non potest non incusare, suffi-
cientis remedii defectum, adeoque confessio-
nem implicitam infidæ sanationis. Sanet enim
Medicus ut decet, & natura spondet, pro satis-
datione restaurationis. Profectò vidit, & judi-
cavit Omnipotens, quæcunque fecerat, erant
bona. Id est, quicquid in cibum destinaverat,
erat bonum. Quicquidve in venenum ordina- 11
verat, erat bonum venenum. Aliàs enim ima-
go jure conquereretur pauper, quod minus pa-
ternè secum partitus Deus esset, quod media
denegasset, quibus egenus, lautis Diætæ regulis
respondendo, sanitatem potuisset recuperare:
Divitibus verò, cum opibus sanitatem quoque
elargitus esset. Vtpote media elargiens, quibus
sibi Diætæ pretia solveret. Etenim jam à quin- 12
quaginta hinc annis mecum experior, me plu-
res sanare, etiam non visos, spretisque Diætæ
regulis, quàm plures simul Medici, qui in no-
stra urbe oberrant. Experior, inquam, me o-
mnes febres continuatas & intermittentes cu-
rare paucis diebus, imò & plerumque paucis
horis, non admisso phlebotomo: sed permisso
vino. Potissima siquidem Diætæ pars Meden- 13
tum opipara est in adulatione ægri, ad plausi-
bilitatem Medentis comparata. Excepto ple-
rumque vino. Sana quoque quisque Medentum
prædicat, quæ sibi arrident magis. Id autem ne
deprehendatur esse genus assentationis, stri-
ctam injungunt obedientiam, ut isthac legum
severitate frenos vitæ cohibere putentur. Panis 14
inprimis habetur victus primarius; cætera ve-
rò alimenta sunt tantùm concibi, vel obsonia.
Ego verò ex opposito, cætera alimenta veros
cibos voco; panem autem tantùm obsonium.
Multi namque solo lacte dudum vixisse repe-
riuntur. Hiberni quoque, celeres & promtissi-
mi roboris viri solo Chambroch, sive trifolio,
pro pane alicubi utuntur. Et Septemtrionales
aliquot, solo pisce absque pane vivunt longævi,
pertinacesque in frigore & morbos constant.

geritur quidem, labiturque è stomacho: At secum magnam indigesti molem præcipitat, tam propter vasis tensionem; quàm naturæ onustæ, & frænos deserentis, incuriam. Sin autem digestum fuerit, quod est longè tenerrimum, idque justo diutius in stomacho moretur, necessariò quoque istud retentum, nimium acescit, vel plane putrescit: deducitur in amarum excrementum manè, non rarò per vomitus rejectum. Quodque Scholæ falsò Choleram dixere. Tinctores enim, unicâ cortinæ tinctura, supra centum, diversos colores mutant, si panni prius diversimodè sint affecti. Sic quoque unicum aberrans stomachi fermentum, univocum cremorem aliàs, si adhuc in se diversitates non plane digestas contineat, pro partium diversitate variformiter disponit atque determinat. Adeo ut licet ordinariò, non nisi partem cremoris digestam, tingat suo fermento: indigestam tamen partem, non desinit afficere, & pro recipientis defectu perperam imbuere. Quapropter plurima sic in primæ digestionis culina exorbitant. 5. Quicquid assuetum, non malignum, sed optatum assumitur; id quoque absente satietate faciliùs digeritur, & tutò in morbis admittitur, si sobriè ac moderatè sumatur. Eò quod fermenta facilè subigant, quæ assueta sunt, & præcipuè si desiderata. Etenim tenuissimo victu, in acutis morbis utendum suadet Hippocrates, donec nimirum resurgat appetitus. Laudo enim tenuiores cerevisias, quantum dulces potus, & ptisanas,
23 sperno verbis Galeni fretus. Hordeum (inquit) parum coctum, ventositates efficit: oppilationes verò, si meliusculè bullierit. Quapropter Avi nostri, credentes, nullo modo hordeum decoctum esse innoxium, illud germinare cogunt (quod tum Maltham vocant) quo opere, tam ventositates, quàm oppilationes præpediunt. Ex Maltha verò & lupulo cerevisias conficiunt. 6. Neminem quoque urgeo, jusculis consummatis collisiis, ovis, &c.
24 si acuta febris adsit, memor præcepti illius: *Corpora impura quo plus nutris, eò magis lædis.* Nam etsi in acutis, absque cibo, soloque vivatur potu, non tamen exinde vitæ discrimen ingruit. Imò sic citius convalescunt, multoque minore obstaculo vires & appetitus resurgunt. Quoties nimirum putrefactibile, sive cadaverizabile in stomachum ingeritur, carentem suo fermento digestivo: putrescit digestum, & non digeritur. Atque ista, est illius Aphorismi justa explicatio. Nunquam enim optavi, ut ex acutis morbis ægri redirent pingues, aut saginati, at benè istud unicum intendebam, scilicet ut convalescerent, & quidem non multum viribus detruncati. Maximam itaque Diætæ partem, in morbis stomachicis, traxi ex Aphorismo: *Quod ructus acidus*, reparati fermenti, *superveniens nidorosis, sit bonum.* Ructus namque nidorosi, nauseæ spontaneæ aversio, carnium, piscium, & ovorum, imo stomachi gravamina, jusserunt solis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs per cadaverizabilia didiceram, exspectanda accidentia peregrina, defectus animi, aliaque id generis incommoda. Quoniam tum potus humectant, solantur siti, caloríque satisfdant, ariditates ac debilitates inde consequentes arcent. Sub potu autem non hic intelligo sorbitiones jusculorum, affatim nutrientium, eorum nempe, quæ in stomacho calente, citra fermentum digestivum, sponte cadaverizantur: sed omnino de iis, quæ minimè putrefiunt: qualia sunt panata, itemque cerevisia vino tincta, cui mica panis simul commista sit, ut sint cibus simul & potus. Huc revoco, quæ aliàs prolixè docui. Nempe digestionem à fermento proprio, non autem à calore fieri. Quoties ergo aversio carnis, & ructus nidorosi, significatur calor adesse, & deesse fermentum acidum. Attende ad hoc, quàm facilè recens caro, pedi, aut capiti calenti alligata, putreat, & confestim fœteat. In febriente stomacho igitur, calente admodum, sapiens natura cadaver in se fieri timet, ideoque statim carnes aversatur. Sed quorsum tum 25
abiit fermentum stomachi in febriente? Anne migravit aliò? anne extinctum? Quorsum enim abiisset fermentum, quod nusquam nisi in suis latibulis gratum? nec periit etiam. Quoniam vitale est; quicquid autem vitale semel periit, non redit iterum à privatione. Fermentum verò redivivum est. Id ergo contingit. Vel enim quandoque non pertingit fermenti dimissio è Splene ad stomachum ob aliquem defectum alterutrius de Duumviratu: vel saltem receptum in stomacho fermentum, obtegitur alieno atque febrili odore. Quod sic intellige. Esuriens aliquis, atque optimè valens, importunis carbonum fumis diutius immorans, mox sibi nauseam oboriri percipit, & ciborum aversionem, dein quoque dolorem sincipitis, atque tandem vomitum. Fermentum itaque stomachi, nocuo carbonum odore ut contegitur: ita pariter virulento febrium motarum odore, & nidoroso contagio, contingit con-

Medicinam ut aratrum, justo Dei judicio, pessum ivere omnia. Ante limen officinæ non possum non indignari simplicium descriptores. Nam quamvis non sit campus spatiosior, uberior, jucundiorque, in tota terrarum facie,& ubi animus magis oblectetur, quàm in re herbaria:
2 vix tamen alibi minus est progressum. Siquidem Arabes, Gentiles, Barbari, Sylvestres, atque Indi, multò vigilantius sua simplicia observarunt cunctis Europæis. Quippe vel à diebus Platonis (quibus vixit Dioscorides, vir miles) nil fere rei herbariæ est additum: multum vero est diminutum. Galenus peculatus lubitu, hoc alterius studium, suppresso nomine. Dioscori-
3 dis verba, planè adioscorus rapuit. Quæ interim Plinius multis conspersit nugis. Vtpote judicio egenus verisimile, à vero, & falso, non potens distinguere, multa undecunque corradens descripsit, ut tomi magnitudine nomen æquet. Cæterum, in hunc usque diem, de herbarum dumtaxat faciebus, & nominibus, adhuc eruditior Medentum pars anxiè disputat. Quasi cognito vultu, vires non alloquerentur coram; vires inquam primo à Dioscoride traditæ. Velut in primo Authore, vis medica ad finem pertigisset. Interim quæ maximi fuere momenti,
4 neglecta stetere hactenus. Moderniores verò, cœperunt herbas in sexus distinguere, multaque se inde deprehendisse, rati, conquesti sunt hæc obvelata stetisse. Quasi natura, joco, & non seriò laboraret, de sexu solicita fuisset, ubi promiscuo, & androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem dumtaxat respicit, non autem operationem, aut objectorum parium relationem. Itaque ne frustra vel punctum jotæ conderet, quæ ad certos fines, suo Creatori cognitos, totam se retulit, ubicunque sexuum notis opus non fuit ad generandum: etiam easdem posthabuit in operando. Verùm si duorum simplicium, unum sit altero fortius, aut asperius, id non sanè sexum denotat, sed gradum. Nam dum idem simplex putret, & in animalcula mutatur, sunt hæc non unius quidem, sed utriusque sexus. Quod sanè nequaquam fieret, si ista simplicia jam intus sexum, aut sexuales vires haberent. Ex eadem enim numero herba nascuntur promiscuè tam masculi
5 quàm fœminei sexus insectæ. Fuerunt postea & alii, qui signaturas, velut Chiromantiam in herbis observarent: hancque meditationem Satyrionis radix insigniter promovit. Atque adeo hujus præcipuè merito scientiam signatam, sive anatomiam effatam, id est, nova nomina, & grandiloquos titulos, suis prætexta audaciis, introduxere. Ego de fide credo, hominem non naturæ, & ideo vicissim naturam non hominis esse simulacrum, icona aut sculptrum. Deus ex Bonitatis & sapientiæ suæ æterna providentia abundè futuris necessitatibus atque sufficienter providit. Ipse fecit dotavitque simplicia, ad destinatos usus cunctarum necessitatum. Id est, composuit direxitque ad scopos necessitatum. Itaque credo simplicia in sui simplicitate, esse sufficientia pro sanatione omnium morborum, Ergo plus studendum circa inquisitionem virtutum, quàm ad disputandum quælibet problemata. Cum in simplicibus sit perfecta cura, & sanatio omnium morborum. Et per consequens, Dispensatoria, volentia componere & nectere plurima, totum perdunt, & occulta blasphemia, quasi insufficientiam divinam supplere contendunt. Hinc Paracelsus rectè scribit Chirurgis: Quorsum Symphyto, sive radici consolidæ majoris superadditis acetum, bolum ac hujusmodi lurida additamenta? Dum Deus hoc simplex, contra ossium rupturas composuerit prorsus sufficiens? quicquid demum illi addideris, id quasi Deum correctioni tuæ supponeres, facis. Erras graviter. Pariter quoque existimo, DEUM perfectè & sufficienter composuisse in simplicibus completa morborum quorumcunque remedia. Scio denique infallibiliter, vegetabilium Archeo, nullam nobiscum esse cognationem anatomicam, sive totum sive demum partes spectemus. Quippe simplicium dotes, sunt ex creatione: non autem ex usurpatione possessionis: nam proprietates jam suis inerant herbis, ante peccatum, mortem, & necessitatem. Tandem credo, Deum dare scientiam simplicium, cui vult; ex gratia supernaturali: non autem per signa naturæ! Quid enim cum pleuritide cognationis Chiromanticæ habet dens Apri, sanguis hirci, virga tauri, fimus equi, vel herba bellis? aut quam habent invicem signaturam ista simplicia? Laudo equidem Dominum meum, qui omnia, antequam morbi essent, ad sui gloriam primariò creavit: neque simplicia notavit, propter futuros à contingente morbos: sed ad decorem universi, unde honos Domino scilicet. Obrisi itaque Paracelsum, 6
quod hujusmodi nugas serias, in principia Medicinæ erexerit. Non defuerunt quoque, qui 7
immensum catalogum morborum in signa Zodiaci, cujus numerus, cum nimis angustus esset, unumquodque signorum in triplicem sectionem ampliarunt. Vt scilicet omnes herbarum vires

vires in 36 dividerent, & cogerent arcto stabulo. Terra enim ex se producendi herbas virtutem habet seminalem, quam proin non è Cœlis mendicat. Proprietas enim herbarum tota, à semine est, & vis seminativa à terra desumitur, secundùm Sacra: non autem à faciebus luminum Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20 stellas conficere constellationem, sive unum de 12 mansionibus, atque extendi in 30 gradus. Quo pacto enim potuerunt tam paucæ stellæ continere essentias, semina, facies, & proprietates quingentarum fortè plantarum specie, & internis proprietatibus discrepantium? Præter adhuc inanes tot rerum tam humanarum, quàm politicarum mille attributiones? Apage cum nugis istis! Seminibus herbarum insunt proprietates, non autem Cœlo, vel stellis. Exoletæ sunt Astrorum vires, quæ caloribus, frigoribus & complexionibus, veteri fabula, adfictæ steterunt. Multò enim magis differunt stellæ, quocunque sumantur modo, à plantis, quàm herbæ à nebulis & pruinis, vel pisces à gemmis pretiosis. Elenchus itaque esto, effectus causis tribuisse, quæ nil prorsus causæ simile in se possident. Id vel vigilem somniare est, si tale crediderit, vel prorsus propria putatione, evagari in
8 dementiam. Mathiolus, Tabernæmontanus, Brasavolus, Ruellius, Fuchsius, Tragus, d'Allichampius, cæterique herbarum observatores, hactenus occupantur tantùm circa facies & cognitionem visualem plantarum: virtutes autem earum, è Dioscoride omnes pariter describunt; ad gradus quoque caloris & frigoris constringunt, quasi aliquid à fundamento demonstrantes. Pudendum sanè, simplicium Crasim è calore desumsisse, non autem è fontibus semi-
9 num. Dodonæus Friso, jam factus Batavus, Tabernæmontanus cum paucis aliis, quanquam iisdem graduum vestigiis insisterent, aliquot tamen additiones subjunxerunt è propriis, vel aliunde decerptis experientiis: sed adhuc confusa planè, incerta, & perperam distincta: utpote quod non è scientia, sed vel è vulgi revelatione annotata, vel casuali experimento hau-
10 sta, scripserint. Nemo inter omnes est, qui scienter proprietates simplicium descripsit, prout ille, qui ab hyssopo, usque ad Cedrum Libani, cuncta descripserat. Certo signo, non aliunde petendas esse veras scientias, quàm à Patre Luminum. Prout alibi de venatione scien-
11 tiarum obiter attigi. Animal integrum, & vivum contundi non potest absque suo stercore. Dolendum idcirco nondum pensatum herbas multum stercoris habere, quæ nullum unquam de se ejecerunt: adeoque majori cautela esse depurandas. Denique in homine, sanguinem à cruore multis notis distinguimus. In plantis autem, sat visum fuit dixisse. Planta ista, unico in 12
subjecto, diversis & oppositis constat proprietatibus: acquietum est, nec profundius est ingressum, quàm per aliquot communes sapores, & incertos eventus. Etenim è scapo papaveris læso, stillat opium. Chelidonia plorat aureum, & Tithymallus lacteum succum. Ex Petasitide gummi, ex Chameleonte, Ixia, &c. quorum simplicia si contuderis, alium & inferiorem longè succum, stercus nimirum, cruoremque, sanguini permista, exhibebunt, utut clarificentur. Sanguinem enim, à cruore, & parenchymate plantarum distinguere, & separare discant Tyrones, si quicquam laude dignum per simplicia egisse meditentur unquam: fit enim hinc, quod utcunque strenuè, extrahendo sis operatus, more à Neotericis edocto, plus tamen efficit drachma una Rhabarbari crudi, pulveretenus exhibiti, quàm quicquid è sesqui drachma extraxeris. Plus enim stomachus suo fermento resolvit, quàm quicquid extractionum mediatores succi auferant, quia fæci similem, & aspernatum liquorem parenchymatis, absque distinctione resolvunt. Quer- 13
cetanus enim, cum per Chiromantiam, & Anatomiam, quam vocant signatam, non satis examinari intimas rerum potestates animadvertisset, Pyromantiam vocat in auxilium, at in via defecit; Scilicet è cinere urticæ debile lixivium traxerat, quod in testa, forte fortuna, parum constrinxerat glacies, (nam si lixivium fortius fuisset, glaciari non potuisset) mane miratus exclamat. Ehem frondium urticæ figuram, in glacie en conspicio. Gavisusque axioma fundavit. Quod nempe in cinere, ens seminale, figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneat. Bonus vir ille suam principiorum declarat inscitiam, nesciens imprimis, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuspides, ad figuram folii urticæ, faciat. Deinde, quod Archeus sit figurator rei generandæ, qui per ignem conflagretur dudum, antequam carbo vel cinis fiat. Tertiò, si Ens 14
seminale herbarum, exprimeret lixivium, non sanè folia: sed radicem, caudicem, flores & fructus referre deberet. At seminum potestas figurativa, delitescit in Archeo, herbarum rerumque generabilium Vulcano, qui cum oculis carneis non subsit: A Deo solo impetran-

dum

dum eſt, ut oculos animæ aperire dignetur, qui
Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates
primo intuitu demonſtravit. S. Thereſa, mentaliter
viſo ſemel Crucifixo, ſenſit animæ ſuæ eſſe
oculos, quos in vitam apertos ſervavit deinceps,
& caro nobis occluſit, per naturæ corruptionem.
Neque enim alias, de cætero cognoſcimus
naturas à priori, neque Archei alteritates
modò ſcimus, niſi per nudam obſervationem.
Multa quidem nobis ſimplicium legata
ſunt; at falſa plerumque & incongrua. Nec
librorum lectio, nos facit cognitores proprietatum,
niſi per obſervationem. Non ſecus atque
puer, qui canit muſicen, non tamen eam componit,
ut neque Symphoniæ primas rationes
novit, ob quas ſic toni diſponendi erant. Hoc
ſi accidat in ſenſibilibus ſenſu notis, quorum
rationem metitur auditus: quid non fiet in re
medica, in qua vires ſimplicium, nullo ſenſu
perviæ ſunt? Medicaminum autem quorumcunque
deſcriptiones, in officinis traditæ leguntur,
cum defectu cognitionis proprietatum,
& concordantiarum. Loquor enim de optica
notione, qualem anima, ſeparata à corpore,
habet, qualemque Deus largitur in hac vita,
cui vult, atque hunc hactenus procul diremſit
à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem deferunt
venerationem. Exorandus itaque eſt Pater
luminum, ut dignetur nobis dare cognitionem,
qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab,
in nominis ſui gloriam, & nudam proximorum
charitatem. Sic enim ſtaret in nobis Ars Medica,
recta ſub quolibet pondere. Sed verendum
ne is, qui permiſit perire libros Salomonis,
reſervet hanc ſimplicium ſcientiam in ævum
15 Eliæ artiſtæ. Scholæ enim, per ſapores, ſive guſtus,
introitum ad ſimplicium ſcientiam promiſerunt.
Per acre, amarum, ſalſum, dulce, aſtringens,
acidum, & inſipidum, calores & frigora,
ſe demetiri, tanquam proprietatum cunctarum
opifices. At ſuperbæ oſtentationes, effectu
ridiculæ factæ ſunt. Siquidem & opium valde
amarum, quod hactenus calidum volunt, ſummè
tamen frigidum docent. Sic acrem Camphoram,
juxta ſuas regulas, calidam eſſe debere,
frigidam tamen abſque controverſia prædicant.
Pariter & Chryſulca, oleum vitrioli, ſulfuris, &c.
acida, juxta ſaporum regulas, ſummè frigida
eſſe deberent. At ſuo quandoque loco oſtenſurus,
Scholas, facultates rerum, nondum cortice
tenus adſpexiſſe, ideoque ſeminalium proprie-
16 tatum fontes prætcriiſſe. Tandem eſt rebus ſingulis
ſpecificus ſapor, qui proprietatem docere
deberet, ſi quid aliud externorum ſignatorum.
Eſt nempe præter acuitatem Cinnamomo peculiaris
gratia in ſapore, quam in ullo vix præterea
ſimplici reperias. Sic Gentiana, Enula
campana, &c. præter communes amarores, ſpecificum
ſaporem habent, qui ſubter regulas, ob
ſingularitatem propriam quorumcunque ſimplicium,
redigi nequit, ſoluſque proprietatum
ſingularum, eſt accuſator, ut & diſtinctor. Porrò
quod ſimplicia deligenda ſint in ſtatione, quâ
in ſui vigore ſunt, hoc ſcholis, ruſticis & mihi,
eſt commune. Semina nimirum, dum propemodum
ſunt arida: Caules verò & folia, dum
ſucculenta pleno cruore madent: radices quoque,
dum viribus tument, nondum generando
& coquendo exantlatæ ſunt: ſed multa jam quiete
ſaturæ, expergefacto Archeo germinaſcere
meditantur. Alii ſuadent Autumnum: Ego plerumque
amo Ver. Quod in Polypodio, Brionia,
&c. expertus didici. Etenim ſuccus herbarum
eſt cruor, qui magis magiſque maturatus,
vel cogitur in ſe, vel in fibrarum naturam deſinit,
vel ſaltem defungitur, dum vis vitalis de propagando
ſemine meditatur. Ergo indagandis,
& deligendis ſimplicibus, nil manſit magis neglectum,
quàm quod maximè deſiderabatur, &
in quo, vel ab initio hactenus, nullus fuit profectus.
Poteſtates nempe ſimplicium, earumq; immediata
ſubjecta, manſere incognita. Illæ enim 17
præter claram ac velut opticam ſui cognitionem,
deſideratam expoſtulant præparationem
& appropriationem, Cognitio inprimis ſcientiarum:
non autem traditiones ad lubitum narratas,
& ſibi invicem tranſcriptas, præſupponit.
Præparatio verò, non ſolùm ebullitiones officinæ,
aut contuſiones exigit: ſed totam Pyrotechniam.
Tandem adaptatio, applicatio, ſive appropriatio
requirit fundatam in lumine naturæ
theoriam, hominis, morborum, & affectuum, deinde
dependentias, mutationes, & alteritates.
Non mirum itaque, deſertam ſtetiſſe ſimplicium
doctrinam. Sub tanta interim mortalium ſocor- 18
dia, omnipotens dignatus eſt ſuſcitare Spagyros,
qui de tranſmutatione, maturitate, tinctura
& promotione virium, velut de ſummè neceſſariis
meritò cogitarent. Et ſic ſenſim progreſſi
ad Medicinæ unitonum, voti compotes
evaſerunt ſequaces. Non enim ad fictorum humorum
ametriam, luctam, defluxiones, imò
nec quidem ad producta, ſive fructus morborum
iverunt (ad quorum nempe averruncationes
noverant ſequi duntaxat palliationes morborum
recidivales) ſed ad anteriora, ſive priora, ſtu-

ra, ſtudium converterunt: ſcientes, quod poteſtativa baſis multorum defectuum, characterizata eſſet in Archeo vitæ. Quocirca per puritatem, ſimplicitatem, & ſubtilitatem remediorum, ſymbolum habentium, tentaverunt ingreſſum ad vitam mediam. Vt ſi qua illorum, non ad prima noſtri conſtitutiva penetrent: ſaltem in horum limine, dotem ſuam exponant, excitando noſtras poteſtates, grato ſui alloquio.

19 Siquidem natura, nedum agnoſcit actiones agentium, quæ prorſus intrant in ditiones patientium (corporalis nempe dumtaxat eſt actio, ejuſmodi, & nutricis facultatis obedientia) verum, eſt & agentium altera, non ſpernenda authoritas, quæ eſt dotis nativæ explicatio, in ipſam Archei vitam mediam, propter mortalitatis, feculentiæ, & turbulentiæ ſequeſtrationes. Qua ſuperioritate, ejuſmodi agentia, à ſuis patientibus nequiequam tolerant, multoque minus alterantur per renitentiam aut reactionem.

20 Nonnulla enim ſic præparata remedia, ſurdo ſui connubio, noſtras ſic recreant facultates, ut certiores nos faciant, ſe ad hoc in mundum veniſſe. Quædam enim ſui fragrantia nos velut reficiunt. Sunt & alia, quæ clauſa, impediuntur ſuam nobis benevolentiam oſtendere. Vt aurum, & gemmæ. Alia demum, ſolutis vinculis, in gradum deducuntur, velut incrementi favore felicia, poteſtatum ſuarum adepta libertate & authoritate, nos erigunt à lapſu, & ſolantur. Non ſane inertius, quàm alioqui lethalia Aconita noſtras vires peſſumdant. Abigunt nimirum corporale, imò & fermentale virus: Non autem, quod aliquod pharmacum queat extinctas, abolitas, & exantlatas de novo reficere poteſtates, partibus inſitas. Cæterùm error ſcholarum fuit, ſuccos herbarum, cum ſuo parenchymate, fermento priùs non ſubigere, antequam

21 optimarum partium ſelectio ſit poſſibilis. Tum quoque neglexerunt indagare, quod ſuccus rerum, prælo expreſſus, ſolo odore cujuſdam ignis ſulfurei, maneat deinceps abſque ſaccharo vel alio additamento incorruptus: cujus favore acquirit balſamicum aliquid, hauſtuſque æthereos ſibi incorporatos transfert ad magnam entelechiam. Porro deſcendens ad officinarum labores. Inprimis enim, quanquam extracta videantur inertem ſtomachum, à labore ſublevare: illa tamen non magnificio, ob

22 errores jam ante notatos. Magiſteria verò lubens extractorum vice repono, quibus tota rei ſubſtantia in primitivum ſuccum redacta eſt. Qui præparandi modus Medentum vulgo manebit in ævum incognitus. In qua ſolutionis retroitione, ſponte ſeparantur ſucci heterogenei, diverſis plerumque fundis, ſibi invicem ſupernatantes, ſiditque unus rector, diverſitate inſignis, ens ſeminale continens. Secundò commiſeror in officinis, tot ſimplicium connexiones, & confuſas miſcellaneas, proditrices ignorantiæ, & incertitudinis. Sperant enim Scholæ, 23
ſi non juvet unum, alterum juvaturum: ſicque multa aſſociant invicem, Herbariorum præconio, exaltata in eundem ſcopum. Adjunctæ ſunt mangonii ſorores, elixatio, & condimentum. Diſpenſatoria proinde commendantur à 24
Scholis deſcripta, & à Medentibus uſitata, ad expeditionem, & promtitudinem (huic nempe promtuaria ſuum habent nomen) non autem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia videlicet dumtaxat generales ac univerſales intentiones, cum ſubſtitutione, & diſpenſatione unius, pro altero. Vnde Diſpenſatoria dicta. In quibus omnibus, atque ſingulis, crudorum ſimplicium concurſus, & confuſio, conjecturalem dant exitum. Vndequaque enim pro ſuo nummo decipitur æger, tam ſcilicet fide ac fraude ſeplaſiæ, quam jurejurando Doctoratus. Putans errare, fallere, aut falli non poſſe, 25
qui jurat ſe admiſſum gnarum, & ſufficientem. Ah utinam Magiſtratus tantæ clientum fallaciæ, & fraudi Medentum, eant obviam. Ego inprimis in ſimplicibus compoſitionem ſinceram admiror magnoperè, quæ, componente Deo, facta eſt. In conſolida nempe, plenum reme- 26
dium oſſifragii reperio, habens cuncta, quibus opus habet. Quibus ſi bolum, acetum, aliave aliena admiſcueris: prout ſupra ex Paracelſo admonui: jam mixturam, à Deo ordinatam, corrupiſti. Attamen quoties res ſingulæ non ha- 27
bent intentum, adjunctiones ſubinde admitto, ſi res ſuo congreſſu copulativè acquirant, quod in ſingularitate non habent. Quod deinceps experimento docente confirmandum. Cujus exemplum in atramento & tincturis eſt luculentiſſimum. Enimvero ſub ſtudiorum pœnitentia ſæpè conſiderabam, quod cum in natura eſſet quædam proportio materiæ ad materiam, & formæ ad formam: eandem quoque ſervari proprietatum ad proprietates, ac per conſequens, effectuum ad effectus. Aſt defectum horum, mox me ſimplicium compoſitio docuit. Vbi alteritates ſtatim à commixto ſeminis initio intrant, & ſeſe demoliuntur plerumque, non ſecus atque multorum ſemina ſimul contuſa, & confuſa, ſpem ſeminalem excludunt. Scivi deinceps,

ceps, multis laboribus, & expensis, materias re-
mediorum, dumtaxat præparatione sui ad no-
biliorem dignitatem evectas, adscendere ad
gradum perfectionis, libertatis subtilitatis, & pu-
ritatis, & longè antecellerent officinarum deco-
ctis, syrupis, atque congestis sub melle pulveris.
28 Quisquis enim Pyrotechniæ exercitiis benè in-
structus est, mecum clarè intuetur, nullum in
Dispensatoriis pharmacum reperiri, quod non
29 plus nocui, quàm proficui contineat. Scholæ
namque, quæ Hippocratem profitentur, si mor-
bos ex acri, amaro, salso, vel acido, proficisci
agnoscant, quod uno melle, unicoque saccharo
omnia prorsus larvent, condiant, remediorum-
que alias sat in se debilium proprietates retun-
dant: quasi morborum omnium unica medela,
30 & apex, in dulci staret. Respondent enim, quod
laxativa nihilo infelicius operentur, etsi saccha-
rata; tum quod gratiora sint palato, ac tertiò,
quod à carie atque putredine sic præserventur.
Quod ad primum attinet, Venena quidem ad-
mitto, æqualem habere effectum, sive saccharo
comitata, sive solitaria deglutiantur. Siquidem
laxativorum potestas, tota sigillata est in lique-
factione corporis, ut & in putrefactione lique-
facti; adeoque veneno infamis esse debeat. Im-
pertinens ergo est Scholarum responsio, per ve-
nena, ad quæstionem de morborum remediis,
quatenus amarorum, acrium, &c. Ad secundum
dico, futilem esse responsionem, donec ad pri-
mum non est satisfactum. Nesciunt ergo adhuc,
vires remediorum, saccharo immutari, & retun-
di. Quod multis gustus aloës gratior fit, potu
mellis. Denique linguæ cupientes blandiri: ne-
queunt tamen stomacho, qui cooperta dolo sac-
chari pharmaca, solo aspectu horret. Quod res
paucis guttis faciliùs sumatur in aliquo liquore,
intusque conficiatur libentius, quam copioso
saccharo condita: quod denique convenienti
liquori immista, penitius introëant, amicabilius
coalescant, quàm multo obtecta saccharo. Quod
saccharum sanis licet gratum, mox tamen ægris
horridum fiat, in plerisque morbis stomachi, &
uteri, hostile: in aliis verò, adjunctæ medelæ
opem non rarò faciat ridiculam. Saccharum e-
nim fermento acido stomachi, adversatur è dia-
metro, ideoque digestiones facit difficiliores.
Saccharum enim, lixivio calcis vivæ, & argilla
figulina clarificatur. Etenim si acuitatem spiri-
tus mellis, & sacchari putidas feculentias no-
vissent Scholæ, parciori illorum usu apud ægros
31 contentæ fuissent. Ad Tertium tandem dico.
Scholas in hoc fateri suam ignorantiam, quod
nesciant medicamina à corruptione præservare,
sine condimento & virium castratione. Syru-
porum ergo sat est fraus detecta, qui non nisi
decoctis simplicibus fiunt, addito melle, aut
saccharo. Huc demum facit. Quod vegetabilia
dumtaxat succum, & muccilaginem bulliendo
in aquis deponant. Quæ cruda atque impura,
suas stomacho irrogant molestias priusquam
cum melle digesta, nos suarum virtutum hære-
des instituant. Præsertim quod herbarum gum-
mositas, melle & saccharo frixentur, ingrata, &
molesta evadat stomacho, fiatque bulliendo in-
signe virtutum dispendium. Laudo benignum 32
mihi Deum, qui me in Pyrotechniam vocavit,
extra aliarum professionum fæcem. Siquidem
Chymia principia habet non logismis parta: sed
quæ per naturam sunt cognita, & per ignem
conspicua: præparatque Intellectum ad pene-
trandum occulta naturæ, ponitque investigatio-
nem in natura ulteriorem, quam aliæ scientiæ
omnes simul; & penetrat usque ad ultimas pro-
funditates veritatis realis. Quia operatorem in-
tromittit ad primas radices illarum rerum, cum
dearticulatione operationum naturæ, & pote-
statum artis, cumque maturatione virtutum se-
minalium. Laudabilis enim & supergloriosus
Excelsus, qui hanc scientiam parvulis dedit
gratis. Rarò quoque transmarinis, & ab ulti- 33
mo Oriente petitis remediis utor: sciens, quod
Omnipotens fecit sanabiles omnes nationes
terræ, nec advectas Indo de litore merces, ex-
spectandas voluerit: ut neque ante cognitas In-
dias, minus mortalibus propitius Deus fuerit.
Bonitas ergo divina persuasit mihi, inquilinis 34
morbis sua domi reperiri remedia. Docuerunt-
que me theoremata Spagyrica, quod paretur
liquor exiguus, custodiens crases simplicium
incorruptas, absque condimento alieno. Her- 35
bas igitur aqua, vino, vel stillatitio liquore, de-
coquunt ad tertias, medias, etiam duplici (ut
ajunt) vase, ac sub diplomate coacervatas. In
quibus vires optimæ, si non pereant: saltem
non elicitur, nisi molestus & ingratus herba-
rum muccus, stomacho digerendus, utut ovo-
rum albumine depurentur decocta, & succi, at-
que larventur saccharo. Utpote potantur abs-
que separatione puri, ab invalido, absque rese-
ratione clausarum virium, sine vitæ radice, ac
participatione, emendatione defectuum, cru-
ditatum, excrementorum, & potestatum vio-
lentarum, quarum activitates natura nostra,
sine gravi clade ferre nequit. Electuaria dein- 36
de, confectiones, vel pillulæ, sive ad confortan-

dum, sive ad solvendum, majoribus adhuc quàm syrupi scatent miseriis: nam citra elixationem, sola contusione, seu pulveratione, connectuntur ex multis simplicibus ridicule, nescienter, & incogitanter, quæ sibi invicem plerumque adversantur, nocent, impediunturque ipsamet, ne mutuam jungant, quam nobis debent operam.
37 Non est enim in natura, quod Scholæ spectarunt in numeris, in quibus vires simul in unum conveniunt, quia per unitates consentiunt. In natura siquidem res quæque singularis est, propria vivit œconomia, nec conjugio gaudet. Hactenus quoque Medendi operatio, procedit in vitam mediam Archei, quæ per confusiones, & connexiones, si non planè intereat: saltem manifestè debilitatur. Plurium namque seminum complexu, irriti successus, Scholas admonuisse debuissent, à confusione tot tamque diversorum simplicium, abstinendum. Quantò magis, quod sub ista multitudine multa supposita, opposita, frustranea, pleraque cæterùm ponderosa, impertinentia, inepta, impropria, ideoque languida, effœta, mala, mortuaque confluant, aut saltem fiant. Etenim quanquam simplicium demerita, adulteriaque sint plus mercatorum, quàm Seplasiorum: attamen illa non discrevisse, tantum ignavi, ignari, vel avari est pharmacopœi. Certum est interim plerumque omnia tandem cruda, dura, immatura, clausa, venenata, impura, vincta, atque inepta ad communicationem suarum virium assumi, & depravari magis per commistionem. Et quia ægrotantium stomachus est in limine, ideoque & primò offensus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obseptam. Laboribus itaque & curâ singulari, omnino erat anticipandum, ut languenti stomacho, cuncta præparemus, si ad conceptos optatosque fines jucundè pertingere speremus. Horridus ergò, nauseosus, & tædiosus confectionum cunctarum usus. Adeoque hinc
38 proverbium: Tolle istud. Nam Apothecæ odorem habet. A Solutivis quoque si Scammoneam, & Colocynthida demas, ruet totum officinarum in solutivis ædificium, sublatis duabus istis columnis, quibus istud innititur. Nam solutiva præter scammoneam, colocynthida, Euforbium, elaterium, esulam, adeoque manifesta venena, eaque adhuc adulterata, sordida, & horrida, diminutionis virium & roboris nostri capita, continent planè nihil: nisi eadem venena, in aloë, rhabarbaro, sena, agarico, manna, atque similibus, mitigata, tantoque magis imposturæ obvia supponamus. Odi idcirco simplicium præparationes, quoties lotio, ebullitio, assatio, associatio, vel calcinatio virium dispendia facit. Nam Aloë, ablutione succum amittit, meraque 39
resina manet residua, quæ sui ad intestina adhæsione, torminum & hæmorrhoidum est concitatrix. Denique cum aromatum vis genialis, 40
atque præcipua, sit in odorabili, hoc si ultrò evanescat, & sponte odoratum feriat, quid tandem bulliendo & assando non fiet, præcipuè ubi gradus accesserit? quod nostræ nos docent odoriferorum distillationes. Tandem quid in Scho- 41
lis insulsius dici potest, quàm Cervi cornu, in insulsum, & omni privatum virtute, cinerem redegisse, ad magnos usus? & loco præparationis, castrationem seu potius privationem substituisse? Etenim didici pleraque remedia, odore, atque sapore, tam intus quàm extra, nostris auxiliari infirmitatibus: ideoque detestatus sum simplicium multorum commistiones, eò quod si ad odorem sanativum, alium desuper adjunxeris, qui priorem supprimat, palliet, in se convertat, vel simul ex utroque neutrum suscitet; scivi exin, vim specificam sanativam, abolitam fore, irritumque effectum ab ægro optatum. Suspecta igitur mihi aromatum & dulcium associatio. Porrò odi confectiones 42
cæteras officinarum plerasque, quia futiles: quibus supereminentem ac violentam rerum potestatem, quibusdam rebus ridiculis palliare, atque retundere student. Imò interim innatum hujusmodi medicaminis favorem, tantumdem promoveri prædicant, quantum potestatum adnexis viribus detrahunt. Plerique enim aliquot grana cinnamomi, aut aliarum futilitatum admiscent, ut violentiorum furores subigant, quasi furiæ laxantium, aromatum aliquot granis, cicurentur! Quis etiam tenuiter in Chymicis instructus, nescit in confectionibus aromaticis, inprimis peccatum pluralitatis esse? dein frustra pleraque; illaque peccare in cruditate, duritie, clausura, electione, & substitutione simplicium? Denique ista confluere adhuc 43
incerta dosi? unde nimirum effectus speratus prævertitur? Et quidem ex errore singulorum? Utque uno exemplo absolvam. Quid quæso in Lithontribon, quod etymi promissis satisfaciat? Quorsum enim cinnamomum, caryo- 44
phylli, tria pipera, acorus, costus, rhaponticum, casia, bdellium, mastiche, amomum, peucedanum, spicamen, zinziber, lignum & succus balsami, tragacanthum, chamedrys, euforbium, olea quoque nardi, & moschelini? Anne singu-

la ho-

la horum, in scopum etymo propositum conspirant? vel nunquid ex simul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus, orietur nova virtus, quæ promissa compleat? nempe lapidem in rene & vesica confringat potenter? statimque omnes urinæ defectus solvat? An non potius opobalsamum in cæteris excrementis atque quisquiliis periret? Cæterum in confectionibus opiatis, eadem surditas, quæ in Aromaticis, est obvia ubique. Quod ut unico quoque exemplo absolvam. Quorsum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65 ingredientium confusio facit? Quorum simplicium nulla est cognatio cum opio & mandragora, columnis confectionis? Profectò congressiones simplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas infatuarunt, ægrosque exanimarunt: injecta spe frustrarunt, occasionesque Medendi in momenta labiles, incertis conjecturis venum exposuerunt, atque præterire fecerunt. Compositiones itaque officinarum, si sine mentis præjudicato examines, utrobique in syrupis, electuariis, pillulis, eclegmatibus, trochiscis, atque aliis, utili admiratione stupebis, mundum, garritu Medentum, Scholarum ineptis stoliditatibus, & noxiis delusum præsumtionibus. Christiani enim cum Stoïcis credimus, Mundum in humanum usum coaluisse. Idque cum olim mecum impensè contemplarer, mox visum mihi fuit, humanum usum commodè carere potuisse tantis venenis. Etenim frigidiora climata nostra, in hoc saltem feliciora esse comperi, quod reptilibus monstris, virulentis, atque lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona scatet. Certè non multa nobis est venenorum necessitas, familiaritas, abundantia; nec illorum usus, ulla ratione compensabit tot calamitates inde oriundas. Imò si terra proferat tribulos & spinas, in peccati maledictionem: profectò majores longè calamitates in dorso fert, nobis tam in animantum, quàm vegetalium classe, importunas vitæ mortalium: Quocirca minimum quid per tribulos & spinas, textus minatur, quod jam maximum in calliditate hostilis serpentis, homo exploraverat. Sanè si benè investigetur, vix aliquid immune natura habet, quod suum toxicum sibi clanculum admistum non habeat. Non enim rosas aut violas habemus, quæ nobis non imponant; quin sub tanta odoris fragrantia, non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum insignia, corporis nostri colliquationem, ac virium suffurationem. Idcircò

45 simplicium censum ingressi, paucula reperiemus insontia: imò si campos aspexeris, totus terræ globus, non nisi unica atque contigua aranearum tela est. Quinetiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur esse rerum facies, quæ erat ante unicum peccatum. Adeoque fortassis ab initio, plura venena, nocua, & sontia, quàm bona in terris: non tamen Medicamentum exterminii pro homine: Quia Paradisus venenis carebat ejusmodi, etsi serpentes adessent: vel fortè immortalitatis ergo, venena homini essent nihili futura in Eden. Sed contra; vidit Omnipotens, quod quæcunque (etiam in mundo extra Paradisum) fecerat, erant bona in se, & ad fines suos. Quare dudum mecum hallucinatus sum, existimans venena indigna ut essent. Cum quia honos Dei non requirebat illorum exsistentiam; tum etiam, quod homo lubentius multis venenis indiguisset, adeoque venena, nec in DEI gloriam, nec in humanum usum, condita rebar. Paucula nempe sunt insontia, quibus absque cautela uti tutum sit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiscum pugnant. Alia quoque sua nos acrimonia ustulando rodunt: plurima ubique alia, sub amica specie, nos illudunt, occultumque intus hostem deleterium gerunt. Universim autem, nil non scatet sordibus, ac impuritatibus est horridum: cruditatibus demum, ametria, ac invicta perversitatis pertinacia constans. Nam quanquam homo in Paradisum delatus esset; præscivit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore: terramque ut dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis suis, pro homine condidit. Tandem per Chymiam universa clarius intuens, me prioris temeritatis pœnituit, ac stolidæ ignorantiæ meæ. Siquidem utrobique, 46

immensam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione, supplex adoravi. Nam venena noluit nobis esse venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminii in terra: sed potius ut parvo nostri studio, mutarentur in grandia amoris sui pignora, in usuram mortalium, contra futurorum morborum sævitiem In illis nempe latitat subsidium, quod benigniora & familiaria simplicia recusant aliàs. Ad majores & heroïcos medentum usus venena tam horrida servantur. Bruta enim vix iis pascuntur, sive quod venenum cognoscant intuitivè, quod odore vel sapore aliàs non proditur: sive quod rector brutorum spiritus aliquis, servet ista venena in majores usus, velut maximarum virtutum hæredes. Suffi-

cit saltem, quod bruta nobis potissima remedia relinquant, velut è mandato Altissimi, cui plus curæ est de nobis, quàm de belluis. Asarum enim crudum, quanta cum anxietate vomitum cit, eique præsens venenum testatur stomachus? & quàm facile bullitione id recedit, mutaturque virus in deoppilans, diureticum tardarum febrium remedium, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum mitescit, magnorumque casuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones instituerunt; atqui utinam illas non ridiculas, non castrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Asaro laxativum evolare, per
47 ebullitiones, non secus atque languentibus annis, propria carie, res quæque tabescit. At saltem radix Asari, non perinde vino incocta mitescit, sicut si in aqua bulliat. In pari tamen ignis gradu, evolaret suum laxativum pariter.
48 Alii proinde putant, cruditatem, in Asaro, solutionis effectricem; sed hi olera negligunt Asaro crudiora: helleborum verò coctione non maturari, si vomitus à cruditate oriundus sit. Scammoneum rebus acidis incoquunt, ut mitigent: Sed novit jam medentum vulgus sic Scammoneam castrari, ideo ut si acido sulfuris vapori exponatur, planè orbetur sua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauserit. Ast ego volens paterno animo corrigere furiosam medicaminum vim, intelligo, rerum vires pristinas manere debere, & in sui radice introverti, vel sub sui simplicitate transmutari in dotes alias, ibidem latitantes clanculùm, sub custode veneno: vel de novo partas, ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocinthis, laxativam atque deleteriam qualitatem introvertit, emergitque ex imo vis resolutiva, morborum chronico-
49 rum curatrix egregia. Id enim Paracelsus in tinctura Lili Antimonii cum laude attentavit; siluit tamen, vel nescivit, fieri idem in omnibus prorsum animantium, & vegetabilium venenis, per salem suum circulatum. Siquidem omne venenum istorum perit, si in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ: sed electi DEO medici, quos Omnipotens ex utero matris delegit, ventura ætate noscent, facietque ovium ab hircis discrimen. Non castranda ergo, nec mortificanda sunt, magnarum potestatum simplicia: sed melioranda per Artem: propter extractionem latentium, vel per suspensionem virulentiæ, vel substitutionem unius pro altera, per adjuncta specifica imperativa. Hæc pro iis, quibus datum non est degustasse potentiam salis circulati majoris. Quædam enim deposita sui feritate, per adjuncta mitescunt: neutra fiunt, assumtis videlicet utrimque viribus participativè. Nec proin licet adjuncta hujusmodi mutuare à receptis Dispensatoriis officinarum, quæ non meliorationem, aut saltem correctiones: sed internecionem rerum docent, vel prorsus, non nisi ludicra corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Ligurensium Imperator nuper, cum serò urbem pedes obambulasset, & cuncta mœnia perscrutatus, medicos vocari jussit, illisque dixit, se quandoque epilepsia laborasse, & à me curatum, & subinde adhuc vertiginem sensisse, postquam in transfretatione ab Aquitania in Liguriam descendisset. Corona medentum, sequenti mane, propinat illi scrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt seminis anisi tantundem: mox à semihora vomit, ac dein frustra meam absentis opem invocat, homicidas suos incusat, dicens: *Helmonte mio, voi me lo dicesti, gli medici t'uccideranno.* Siluit, ac post binas horas, convulso stomacho primùm, dein toto corpore spasmodes moritur: medici excusationes quæritant, & terra culpam eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones, per dispensatoria correctiva, stulta, multa in farcinam secum vehunt. Opiata inprimis calida habent adnexa; laxativa autem, plerumque zinziber, macim, anisum, ac quæcunque torminibus, à posteriori solutivorum effectu, mederi possent. Vah quàm impuni licentia furit ignorantia in mortales! quàm parum intelligunt Hippocratem suum: *Si ea tollantur quæ convenit*, (id est, quæ nocent & onerant) *æger melius se habet, & facilè fert.* Etenim cum ea, quæ nocent intus, subinde vix pendeant drachmam, oportet omnem purgationem, quæ ad sanitatem terminatur, esse evacuationem, vel imperceptibilem, vel saltem valdè moderatam; & cum restauratione vitium. Hæc est namque, quam cum juvamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum, sunt sarcinæ inutiles, atque sine rerum cognitione, à Scholis descriptum pondus, adeoque destructiva saltem pharmacorum, si non simul etiam ægrorum. Hæc medendi pars, solertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, amplissimæ medicaminum opes, & deaurata Glauræ supellex invenitur. Scholæ olim à nostris Philosophis didi-

didicerant, excellentissimas virtutes habitare in simplicibus, quibus venena deleteria in custodiam præfecta essent: successit illarum inde temeritas, quæ expressa venena, apertaque corrosiva, antidotis commiscuit: Sperantes, per bonitatem & quantitatem adjunctorum, superatum iri malignitatem veneni, quasi conveniens esset sanitati, Chirothecam pestilentem, in cubiculum, sano aëre repletum, de-
51 ferri ad convivas. Non enim viperam in Theriaca hîc accuso, sine qua nempe, hæc velut mortua, simplicium est farrago. Caro viperina enim; in se innocua, & absque veneno est. Imò toxicorum antidotus. Pastilli verò inde parati, elixando, omnes opes in jure derelinquunt, quas cruda caro servabat. De arsenicalibus hoc loco conqueror, Alexipharmaco magistraliter ut vocant inditis. Præsumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem, fidem mereri, & studiorum gloriam in authoritate possessionis locasse. Nec perpetuum est, circa deleteria morari, in eodem subjecto, etiam virtutes excellentissimas, sic ut hæc cooperiantur
52 à venenis. Quippe Arsenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen sunt intrò sumenda, utut alii secus suaserint. Foris tantùm valent, aliaque ulcerum venena necant, domantque si prius ipsamet subacta sint. Correctiones itaque medicaminum, sunt absque cognitione proprietatum, partium, & consonantiarum. Quid enim aroma ponderat respectu veneni? si totum corpus humanum robustum & vita plenum, ictu dentis viperini mox corruat? An mitescet Napellus admistione caryophylli? An colocynthis putrefacere desinet, cum suis torminibus, si jungatur Tragacantho? Correctiones ergo in dispensatoriis, gravamina sunt, & stupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes: sed virium dispen-
53 dia. Quemadmodum enim venena, promtitudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, ut medicaminum robur atque promtitudinem reservemus, sed per insitiones Artis, illa ad necessitates chronicorum, & procul dissitorum morborum, dirigamus. Hoc unicum restabat in hoc negotio, ut summam rei violentiam, cum fermentali propagatione,
54 infringamus, atque domemus. Quamobrem ut compositiones & correctiones officinarum in universum miseror: ita magis adhuc detestor præcipitationes, vitrificationes, & præparationes Mercurii Antimonii, Tutiæ sulfuris, &c. Itemque adulterationes spirituum, ex aromatibus, seminibus calidis, vitrioli, sulfuris, &c. nam ad lucrum, à fugitivis servis nostris parantur, & apothecis comparantur, in Pyrotechniæ despectum potius, quàm ægrorum defectum. Pudendam pariter deploro 55
simplicitatem illorum, qui foliatum aurum, gemmasque contusas, hominibus magna spe propinant, magno vendentes suam ignorantiam, si non dolum. Quasi stomachus, inde vel minimum exspectet subsidium. Subtilior, ideoque magis condolendus est error eorum, qui aurum, argentum, coralla, perlas, atque similia, per liquores acidos corrodunt, atque dissolvere videntur, putantque hoc pacto intra venas admissum iri, verè suas proprietates nobiscum communicatura. Nesciunt enim, ah nesciunt, acidum venis hostile; ideoque peregrina dissolventium superata & transmutata aciditate, ejusmodi metalla, & lapides, pulverem esse, ut ante. Qui utcunque in tenuissimum pollinem sit redactus, nihil tamen à stomacho conficitur, aut nobis suas vires partitur. Quod ut coram videas. Affunde enim salem Tartari rebus dissolutis, in liquore aliquo pontico corrosivo, ac statim dissolutum cadet in fundum, in forma pulveris. Si enim aquæ fortes, metalla non mutent in substantia, licet facta sint transparentia, quæ ante erant opaca, quin argentum inde sospes recuperetur. Qua cœcitate ergo propinant lapides, & perlas, quasi per corrosiva relinquerent pristinam lapidum aut metalli essentiam? Subtilis enim fuit deceptoris inventum, ut sua magno apud ægros æstimet. Quia ignari deceptores putant, si dissolvens à dissoluto per visum non distinguatur, etiam dissolutum ipsum verè substantialiter esse transmutatum. Olea denique & pinguedines non valent pro balsamis, unguentis & emplastris, nisi fortè ut pharmaco consistentiam dent. Nam primùm, hominum magna pars non patitur in pelle unguina, quod pruritus pustulasque cum tumore excitent. Deinde, quia 56
prædicta olea plerumque ex herbis parantur, quarum virtus in mucilaginoso & gummoso succo delitescit: succus autem iste per cocturas in jura trahitur, vel prelo exprimitur, qui vere non maritatur oleis, sed tandem indurescit fixatus. Ego verò in melle balsamos florum rectiùs cogo. Attamen oleorum simplicium simplicitates magis admitto, quàm compositorum. Unguentorum idcirco & emplastrorum inconcinnas & surdas compositiones officinarum

rum potissimum explodo: quod nil sit stolidius,
quam pulverem vegetabilium, sub pinguedinibus variis, & ignoranter commixtus, fixando
exustulari, ineptumque sic fieri. Qui si mineralis fuerit, se pinguedini non admiscet: sed
potius ita intra unguina obducitur & incarceratur, ut fiat nihili, & ponderi tantum. Nihil
enim oleis, unguentis, vel emplastris miscendum est, quod in iis nequeat per totum homo-
57 genealiter resolvi. Cachinno etiam dignum, quod saccharum Tabarzet, sive albissimum
commendetur, non quia dulcius, & in suo vigore sit dignius: sed quia carius, sæpiusque cum
lixivio calcis vivæ bullierit. Vbi nomen puritatis fecit imposturam. Contusi flores herbæ, &c. admisso saccharo tabarzet quiescunt,
dulciori quæ saccharo fermentum arripiunt, & effervendo vires Simplicis enodant. Mox autem deinde per caloris clausam digestionem
inhibetur fermentum, fiuntque longè potentiora. Diversitas autem fermenti pendet ex lixivio, quo saccharum unum pollet, alterum
verò illo caret. Soleo quoque unguina foris
58 apponere cum delectu. Scilicet in affectibus, quibus à centro foràs est sanatio, ut in vulnere,
contusione, combustione, &c. tepidè apponenda suadeo. Ast ubi affectus internus externum petit subsidium, ut dysenteria, Colica,
spasmi nephritici, scirrhus, &c. unguina de foris lapide calefacto vel arena calida, foveri
jubeo. Idque didici, contuendo paleam, in aheno aquæ tepentis, sursùm ac deorsùm velut
à calore subter accenso, deambulantem: Ideoque potenti calore, apposita unguenta animari,

& spiritum suum cruori nostro jungere, suspicabar primum: deinde comperi, sic malum foràs elici, sisti impulsiones symptomaticas. Et quæcunque balnea agunt in toto: hoc idem calefacta, fotaque unguina, absolvunt in parte, sine totius jactura. Later enim fovens, pellit odorem emplastri intrò, attrahitque foràs quæ aliàs pigriora hærent: Itemque cum cruore spiritus impetus faciens attrahitur, dispergitur à calore, aliusque succedit suo loco, vim medicaminis haurit, & velut ebulliens intro, revolvitur. Circa collectionem simpl[illegible] quoque, non sat ubique constat. Deterr[illegible] radices colligendas sub autumnum. S[illegible] plurimum multa sub Ver potentiores r[illegible] dant. Polypodium vernum inprimis vi[illegible] autumno autem canam atque nigram ra[illegible] exhibet: effœtam scilicet & senilem. Eg[illegible] seo singula immediatè ante statum m[illegible] tis decerpenda: nam plena maturitas, nationis initium est. Ideo maturitatum s[illegible] gulis fructibus, floribus, radicibus, fro[illegible] corticibus, &c. sunto determinata spatia & succus in plantis primum affluit, qui i[illegible] tis subinde mox arescit, aut in frondes [illegible] mitur. Varietas ergo maturitatum, col[illegible] num varietatem parit. Sic namque qu[illegible] folia à floribus vegetiora, alia verò ant[illegible] des succosiora. Tum quoque sunt, qu[illegible] fructus augmentum validiora. Nonnul[illegible] petua fronte perstant. Quocirca rectiùs [illegible] minant. Qui demetunt simplicia, juxt[illegible] exigentiam.

POTESTAS MEDICAMINVM.

1. Consolatio Authoris in suis persecutionibus. 2. Author depingit suos Adversarios. 3. Somnium Authoris. 4. Sensit qualitates Elementales. 5. Sensit coagulationes. 6. Sensit Atrophias. 7. Sensit siccationes. 8. Sensit Ariditates. 9. Error Scholarum. 10. Hepatis calor unde, & quomodo subsistat. 11. Sensit mercatorum adulteria. 12. Sensit duos rerum sapores. 13. Notabilia de gustu, & sapore. 14. Sensit causas sanationis. 15. Itemque duplicem modum. 16. Sensit ablatam immortalitatis spem. 17. Sensit bonitatem quandam in natura. 18. Sensit fermenta digestiva. 19. Sensit vera diuretica. 20. Sensit proprietates salium mutatrices. 21. Sensit salium spiritus à contactu connexorum commutari. 22. Sensit propinqua & tarda salium obsequia. 23. Sensit salos torminum authores. 24. Apex salium visus est in primo cute. 25. Sensit specificos sapores. 26. Desitio saporis. 27. Insipida gustantur à stomacho, quæ non judicantur à lingua. 28. Sensit proprietatem occultam, & Scholarum jactantias. 29. Venatio occultorum, non propter quid: sed per quia est. Ab effectu ad causam juxta Evangelium. 30. Sensit deoppilantia. 31. Sensit salium activitates. 32. Mineralium sensit spiritus. 33. Sensit purgantium laxaas vires. 34. Triplex signum laxativi laudabilis. 35. Error Paracelsi. 36. Chymus. 37. Non adæquata judicari distillata suis concretis. 38. Sensit multa transmutari ab adjunctis. 39. Sensit Hematinum Metalli. 40. Sensit distillationem plumbi, quæ Paracelsus supra. 41. Diversos morbos curavit. 42. Sensit vires planetarias Metallorum, altiori Analysi, quàm præcedenti, educendas. 43. Sensit diversas auri soluti vires. 44. Sensit vires Alkahest. 45. Sensit vires Mercurii vitæ in synonymo Lili. 46. Sensit actionem renovativorum. 47. Sen-

47. *Sensit radicem veneficii Sagarii.* 48. *Sensit venena* 49. *Sensit actiones rerum, juxta Recipientis applicationes.* 50. *Idiotismus Paracelsi circa vulnera nutritionem.* 51. *Salis usus.* 52. *Oleorum varietas.* 53. *Usus aqua, & salis artificiatorum.* 54. *Elixir ex Aromate.* 55. *Laus Magisteriorum.* 56. *Cibi conditi cur insalubres.* 57. *Censura quorundam Mineralium.* 58. *Sensit sextuplicem digestionem.* 59. *Sensit quando cruor animantetur.* 60. *Quid axungia interna & illita patiantur.* 61. *Sensit actionem Cantharidum & Causticorum.* 62. *Sensit vim amuleticum.* 63. *Vis lapidum.* 64. *Sensit unde effectuum diversitas in agendo.* 65. *Sensit mortis necessitates.* 66. *Operationum Chymicarum ordo.*

1 Vexatio parit intellectum, ut nimia pressura suffocat illum. Quanquam in acerbissimis adversitatibus uterer Iobo, & Paulo: tamen Dominus IESUS, DEI filius, suis me exemplaribus angustiis, præpotentius sic juvit, ut nedum meos leniret labores: sed in se velut sustulerit. Sit ejus nomen mihi semper honorabile præ oculis. Sensi enim exempla Sanctorum, inductiva quidem, at non conferre ullam gratiam per se. Mens mea enim in maximis pressuris, plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut insensilitatis pigritia, consolarer: Stoicismum potius arrogantem referrem, quàm quod cum jubilo concentricitatis, tribulationes meas benignissimo IESU, purè resignarem. Timebam enim animæ sabbatismum istum, quem innocentia suscitabat, ne ex despectu, & arrogantia proficisceretur, adeoque tribulationes absque fructu futuras. Potius inquam prophetizati seculi, communi bonorum sorti, & sodalitio immistus, incidissem ipse malus & inutilis. In horas enim singulas formidabam, quod indolens essem, nec tantillum sentirem ipsas persecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adstipulantibus, ac demum a meliori parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tantillum judicioso, valde sensibiles. Timebam enim, ut mihi contingeret ista animi imperfracta quies ex despectu erga inimicos. Rogo itaque, ut clementer judicet Deus, boni omnis fons. Saltem sæpè considerabam exspatiando per anteacta secula, & futuras Christianorum persecutiones: quod prima persecutio Ecclesiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, subsecuta esset fraudulenta, & hæreticorum. Nostra autem surrexit quidem ab hypocritis; composita autem esset ex dolo & vi. *Sunt namque* (ut inquit S. Hildegaldis Prophetissa) *qui primum prælatos, & subditos eorum potentes, decipient specie pietatis: & tandem quotquot sibi non faverint, per Magnatum potentiam opprimment.* Bone Deus, quid non sensi, & quantum testari non possem? Sed vindictam totam tibi soli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis parcas, neve illos damnes mea de causa. Quia à manu tua omnia suscipio: & nesciunt quid faciunt. Cogitavi tandem modum, quo omnes tribulationes meas in caput Neronis & Tiberii meditarer translatas. Itaque semel defessus, refectusque, subitò 3
magna consolatione, velut in somnum delapsus, vidi me in quadam regia, artificiis humanis superiore. Erat autem ibi excelsus thronus, circumcinctus inaccessibili spirituum lumine. Qui autem in Throni solio sedebat, vocatur *Est.* Et scabellum pedum suorum, *Natura.* Ianitor aulæ, dicebatur *Intellectus.* Qui sine loquela, porrigebat mihi libellum; ex opaco electio, cujus nomen erat: *Gemma rosæ nondum aperta.* Et quanquam janitor vocem non daret: scivi tamen, istum libellum mihi devorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque saporis austeri & terrestris, ut quasi laryngem mihi præcluderet; sic ut ingenti tarditate laboris illum deglutirem. Vnde dein totum mihi caput visum fuit velut diaphanum. Tum dein alter spiritus, superioris ordinis, dedit mihi lagenam, in qua erat unius verbi, Ignis-aqua. Nomen prorsus simplex, singulare, indeclinabile, inseparabile, immutabile, & immortale. Nescivi autem, quid mihi negotii esset cum eo. Nec aliquid de eo desuper audivi, & præ pavore magnitudinis, fauces mihi præcludebantur, ac vox faucibus hæsit. Tandem justa veneratione, ante thronum peracta, conatus sum multipliciter experiri, quidnam lagena contineret. Ecce præ foribus aulæ erat Pyrotechnia, anus alacris clavigera, quæ seras non aperiebat foris, nisi intus janitor priùs pessulum subduxisset. Quod non tentabat, nisi signo, à Throni lumine sibi dato. Pulsantibus autem ad fores respondebat, tacente clavigera, janitor: *Nescio vos.* Qui verò per cancellos fenestrarum inspicere tentabant; à tenebris percussi, decidebant dein vesani, plures circum oberrabant, magna pollicentes, sine basi. Steti dudum silens, mox deduxit me manus (cujus reliquum de corpore non videbam) ad hortum amœnum. Vbi repentè me adoriebantur omnia simplicia, tanquam per se quodlibet esset singulare. In quo 4
insul-

vires in 36 dividerent, & cogerent arcto stabulo. Terra enim ex se producendi herbas virtutem habet seminalem, quam proin non è Cœlis mendicat. Proprietas enim herbarum tota, à semine est, & vis seminativa à terra desumitur, secundùm Sacra: non autem à faciebus luminum Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20 stellas conficere constellationem, sive unum de 12 mansionibus, atque extendi in 30 gradus. Quo pacto enim potuerunt tam paucæ stellæ continere essentias, semina, facies, & proprietates quingentarum fortè plantarum specie, & internis proprietatibus discrepantium? Præter adhuc inanes tot rerum tam humanarum, quàm politicarum mille attributiones? Apage cum nugis istis! Seminibus herbarum insunt proprietates, non autem Cœlo, vel stellis. Exoletæ sunt Astrorum vires, quæ caloribus, frigoribus & complexionibus, veteri fabula, adfictæ steterunt. Multò enim magis differunt stellæ, quocunque sumantur modo, à plantis, quàm herbæ à nebulis & pruinis, vel pisces à gemmis pretiosis. Elenchus itaque esto, effectus causis tribuisse, quæ nil prorsus causæ simile in se possident. Id vel vigilem somniare est, si tale crediderit, vel prorsus propria putatione, evagari in
8 dementiam. Mathiolus, Tabernæmontanus, Brasavolus, Ruellius, Fuchsius, Tragus, d'Allichampius, cæterique herbarum observatores, hactenus occupantur tantùm circa facies & cognitionem visualem plantarum: virtutes autem earum, è Dioscoride omnes pariter describunt; ad gradus quoque caloris & frigoris constringunt, quasi aliquid à fundamento demonstrantes. Pudendum sanè, simplicium Crasim è calore desumsisse, non autem è fontibus semi-
9 num. Dodonæus Friso, jam factus Batavus, Tabernæmontanus cum paucis aliis, quanquam iisdem graduum vestigiis insisterent, aliquot tamen additiones subjunxerunt è propriis, vel aliunde decerptis experientiis: sed adhuc confusa planè, incerta, & perperam distincta: utpote quod non è scientia, sed vel è vulgi revelatione annotata, vel casuali experimento hau-
10 sta, scripserint. Nemo inter omnes est, qui scienter proprietates simplicium descripsit, prout ille, qui ab hyssopo, usque ad Cedrum Libani, cuncta descripserat. Certo signo, non aliunde petendas esse veras scientias, quàm à Patre Luminum. Prout alibi de venatione scien-
11 tiarum obiter attigi. Animal integrum, & vivum contundi non potest absque suo stercore. Dolendum idcirco nondum pensatum herbas multum stercoris habere, quæ nullum unquam de se ejecerunt: adeoque majori cautela esse depurandas. Denique in homine, sanguinem à cruore multis notis distinguimus. In plantis autem, sat visum fuit dixisse. Planta ista, unico in 12
subjecto, diversis & oppositis constat proprietatibus: acquietum est, nec profundius est ingressum, quàm per aliquot communes sapores, & incertos eventus. Etenim è scapo papaveris læso, stillat opium. Chelidonia plorat aureum, & Tithymallus lacteum succum. Ex Petasitide gummi, ex Chameleonte, Ixia, &c. quorum simplicia si contuderis, alium & inferiorem longè succum, stercus nimirum, cruoremque, sanguini permista, exhibebunt, utut clarificentur. Sanguinem enim, à cruore, & parenchymate plantarum distinguere, & separare discant Tyrones, si quicquam laude dignum per simplicia egisse meditentur unquam: sit enim hinc, quod utcunque strenuè, extrahendo sis operatus, more à Neotericis edocto, plus tamen efficit drachma una Rhabarbari crudi, pulveretenus exhibiti, quàm quicquid è sesqui drachma extraxeris. Plus enim stomachus suo fermento resolvit, quàm quicquid extractionum mediatores succi auferant, quia fæci similem, & aspernatum liquorem parenchymatis, absque distinctione resolvunt. Quer- 13
cetanus enim, cum per Chiromantiam, & Anatomiam, quam vocant signatam, non satis examinari intimas rerum potestates animadvertisset, Pyromantiam vocat in auxilium, at in via defecit; Scilicet è cinere urticæ debile lixivium traxerat, quod in testa, forte fortuna, parum constrinxerat glacies, (nam si lixivium fortius fuisset, glaciari non potuisset) mane miratus exclamat. Ehem frondium urticæ figuram, in glacie en conspicio. Gavisusque axioma fundavit. Quod nempe in cinere, ens seminale, figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneat. Bonus vir ille suam principiorum declarat inscitiam, nesciens imprimis, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuspides, ad figuram folii urticæ, faciat. Deinde, quod Archeus sit figurator rei generandæ, qui per ignem conflagretur dudum, antequam carbo vel cinis fiat. Tertiò, si Ens 14
seminale herbarum, exprimeret lixivium, non sanè folia: sed radicem, caudicem, flores & fructus referre deberet. At seminum potestas figurativa, delitescit in Archeo, herbarum rerumque generabilium Vulcano, qui cum oculis carneis non subsit: A DEO solo impetrandum

dum est, ut oculos animæ aperire dignetur, qui Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates primo intuitu demonstravit. S. Theresa, mentaliter viso semel Crucifixo, sensit animæ suæ esse oculos, quos in vitam apertos servavit deinceps, & caro nobis occlusit, per naturæ corruptionem. Neque enim alias, de cætero cognoscimus naturas à priori, neque Archei alteritates modò scimus, nisi per nudam observationem. Multa quidem nobis simplicium legata sunt; at falsa plerunque & incongrua. Nec librorum lectio, nos facit cognitores proprietatum, nisi per observationem. Non secus atque puer, qui canit musicen, non tamen eam componit, ut neque Symphoniæ primas rationes novit, ob quas sic toni disponendi erant. Hoc si accidat in sensibilibus sensu notis, quorum rationem metitur auditus: quid non fiet in re medica, in qua vires simplicium, nullo sensu perviæ sunt? Medicaminum autem quorumcunque descriptiones, in officinis traditæ leguntur, cum defectu cognitionis proprietatum, & concordantiarum. Loquor enim de optica notione, qualem anima, separata à corpore, habet, qualemque Deus largitur in hac vita, cui vult, atque hunc hactenus procul diremit à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem deferunt venerationem. Exorandus itaque est Pater luminum, ut dignetur nobis dare cognitionem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab, in nominis sui gloriam, & nudam proximorum charitatem. Sic enim staret in nobis Ars Medica, recta sub quolibet pondere. Sed verendum ne is, qui permisit perire libros Salomonis, reservet hanc simplicium scientiam in ævum
15 Eliæ artistæ. Scholæ enim, per sapores, sive gustus, introitum ad simplicium scientiam promiserunt. Per acre, amarum, salsum, dulce, astringens, acidum, & insipidum, calores & frigora, se demetiri, tanquam proprietatum cunctarum opifices. At superbæ ostentationes, effectu ridiculæ factæ sunt. Siquidem & opium valde amarum, quod hactenus calidum volunt, summè tamen frigidum docent. Sic acrem Camphoram, juxta suas regulas, calidam esse debere, frigidam tamen absque controversia prædicant. Pariter & Chrysulca, oleum vitrioli, sulfuris, &c. acida, juxta saporum regulas, summè frigida esse deberent. At suo quandoque loco ostensurus, Scholas, facultates rerum, nondum cortice tenus adspexisse, ideoque seminalium proprie-
16 tatum fontes præteriisse. Tandem est rebus singulis specificus sapor, qui proprietatem docere deberet, si quid aliud externorum signatorum. Est nempe præter acuitatem Cinnamomo peculiaris gratia in sapore, quam in ullo vix præterea simplici reperias. Sic Gentiana, Enula campana, &c. præter communes amarores, specificum saporem habent, qui subter regulas, ob singularitatem propriam quorumcunque simplicium, redigi nequit, solusque proprietatum singularum, est accusator, ut & distinctor. Porrò quod simplicia deligenda sint in statione, quâ in sui vigore sunt, hoc scholis, rusticis & mihi, est commune. Semina nimirum, dum propemodum sunt arida: Caules verò & folia, dum succulenta pleno cruore madent: radices quoque, dum viribus tument, nondum generando & coquendo exantlatæ sunt: sed multa jam quiete saturæ, expergefacto Archeo germinascere meditantur. Alii suadent Autumnum: Ego plerumque amo Ver. Quod in Polypodio, Brionia, &c. expertus didici. Etenim succus herbarum est cruor, qui magis magisque maturatus, vel cogitur in se, vel in fibrarum naturam desinit, vel saltem defungitur, dum vis vitalis de propagando semine meditatur. Ergo indagandis, & deligendis simplicibus, nil mansit magis neglectum, quàm quod maximè desiderabatur, & in quo, vel ab initio hactenus, nullus fuit profectus. Potestates nempe simplicium, earumq; immediata subjecta, mansere incognita. Illæ enim 17
præter claram ac velut opticam sui cognitionem, desideratam expostulant præparationem & appropriationem, Cognitio inprimis scientiarum: non autem traditiones ad lubitum narratas, & sibi invicem transcriptas, præsupponit. Præparatio verò, non solùm ebullitiones officinæ, aut contusiones exigit: sed totam Pyrotechniam. Tandem adaptatio, applicatio, sive appropriatio requirit fundatam in lumine naturæ theoriam, hominis, morborum, & affectuum, deinde dependentias, mutationes, & alteritates. Non mirum itaque, desertam stetisse simplicium doctrinam. Sub tanta interim mortalium socor- 18
dia, omnipotens dignatus est suscitare Spagyros, qui de transmutatione, maturitate, tinctura & promotione virium, velut de summè necessariis meritò cogitarent. Et sic sensim progressi ad Medicinæ unitonum, voti compotes evaserunt sequaces. Non enim ad fictorum humorum ametriam, luctam, defluxiones, imò nec quidem ad producta, sive fructus morborum iverunt (ad quorum nempe averruncationes noverant sequi duntaxat palliationes morborum recidivales) sed ad anteriora, sive priora, stu-

ra, ſtudium converterunt: ſcientes, quod po-
teſtativa baſis multorum defectuum, characte-
rizata eſſet in Archeo vitæ. Quocirca per pu-
ritatem, ſimplicitatem, & ſubtilitatem reme-
diorum, ſymbolum habentium, tentaverunt in-
greſſum ad vitam mediam. Vt ſi qua illorum,
non ad prima noſtri conſtitutiva penetrent:
ſaltem in horum limine, dotem ſuam exponant,
excitando noſtras poteſtates, grato ſui alloquio.
19 Siquidem natura, nedum agnoſcit actiones a-
gentium, quæ prorſus intrant in ditiones pa-
tientium (corporalis nempe dumtaxat eſt actio,
ejuſmodi, & nutricis facultatis obedientia) ve-
rum, eſt & agentium altera, non ſpernenda au-
thoritas, quæ eſt dotis nativæ explicatio, in i-
pſam Archei vitam mediam, propter mortali-
tatis, feculentiæ, & turbulentiæ ſequeſtratio-
nes. Qua ſuperioritate, ejuſmodi agentia, à ſuis
patientibus nequicquam tolerant, multoque
minus alterantur per renitentiam aut reactio-
20 nem. Nonnulla enim ſic præparata remedia, ſur-
do ſui connubio, noſtras ſic recreant facultates,
ut certiores nos faciant, ſe ad hoc in mundum
veniſſe. Quædam enim ſui fragrantia nos velut
reficiunt. Sunt & alia, quæ clauſa, impediuntur
ſuam nobis benevolentiam oſtendere. Vt au-
rum, & gemmæ. Alia demum, ſolutis vinculis,
in gradum deducuntur, velut incrementi favo-
re felicia, poteſtatum ſuarum adepta libertate &
authoritate, nos erigunt à lapſu, & ſolantur.
Non ſane inertius, quàm alioqui lethalia Aco-
nita noſtras vires peſſumdant. Abigunt nimi-
rum corporale, imò & fermentale virus: Non
autem, quod aliquod pharmacum queat extin-
ctas, abolitas, & exantlatas de novo reficere po-
teſtates, partibus inſitas. Cæterùm error ſchola-
rum fuit, ſuccos herbarum, cum ſuo parenchy-
mate, fermento prius non ſubigere, antequam
21 optimarum partium ſelectio ſit poſſibilis. Tum
quoque neglexerunt indagare, quod ſuccus re-
rum, prælo expreſſus, ſolo odore cujuſdam i-
gnis ſulfurei, maneat deinceps abſque ſaccha-
ro vel alio additamento incorruptus: cujus fa-
vore acquirit balſamicum aliquid, hauſtuſque
æthereos ſibi incorporatos transfert ad ma-
gnam entelechiam. Porro deſcendens ad offi-
cinarum labores. Inprimis enim, quanquam
extracta videantur inertem ſtomachum, à la-
bore ſublevare: illa tamen non magnifacio, ob
22 errores jam ante notatos. Magiſteria verò lu-
bens extractorum vice repono, quibus tota rei
ſubſtantia in primitivum ſuccum redacta eſt.
Qui præparandi modus Medentum vulgo ma-
nebit in ævum incognitus. In qua ſolutionis
retroitione, ſponte ſeparantur ſucci heteroge-
nei, diverſis plerumque fundis, ſibi invicem
ſupernatantes, ſiditque unus rector, diverſitate
inſignis, ens ſeminale continens. Secundò com-
miſeror in officinis, tot ſimplicium connexio-
nes, & confuſas miſcellaneas, proditrices igno-
rantiæ, & incertitudinis. Sperant enim Scholæ, 23
ſi non juvet unum, alterum juvaturum: ſicque
multa aſſociant invicem, Herbariorum præco-
nio, exaltata in eundem ſcopum. Adjunctæ
ſunt mangonii ſorores, elixatio, & condimen-
tum. Diſpenſatoria proinde commendantur à 24
Scholis deſcripta, & à Medentibus uſitata, ad
expeditionem, & promtitudinem (huic nem-
pe promtuaria ſuum habent nomen) non au-
tem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia
videlicet dumtaxat generales ac univerſales in-
tentiones, cum ſubſtitutione, & diſpenſatio-
ne unius, pro altero. Vnde Diſpenſatoria dicta.
In quibus omnibus, atque ſingulis, crudorum
ſimplicium concurſus, & confuſio, conjectu-
ralem dant exitum. Vndequaque enim pro ſuo
nummo decipitur æger, tam ſcilicet fide ac
fraude ſeplaſiæ, quam jurejurando Doctora-
tus. Putans errare, fallere, aut falli non poſſe, 25
qui jurat ſe admiſſum gnarum, & ſufficientem.
Ah utinam Magiſtratus tantæ clientum fallaciæ,
& fraudi Medentum, eant obviam. Ego inpri-
mis in ſimplicibus compoſitionem ſinceram
admiror magnoperè, quæ, componente Deo,
facta eſt. In conſolida nempe, plenum reme- 26
dium oſſifragii reperio, habens cuncta, quibus
opus habet. Quibus ſi bolum, acetum, aliave
aliena admiſcueris: prout ſupra ex Paracelſo
admonui: jam mixturam, à Deo ordinatam,
corrupiſti. Attamen quoties res ſingulæ non ha- 27
bent intentum, adjunctiones ſubinde admitto,
ſi res ſuo congreſſu copulativè acquirant, quod
in ſingularitate non habent. Quod deinceps
experimento docente confirmandum. Cujus
exemplum in atramento & tincturis eſt luculen-
tiſſimum. Enimvero ſub ſtudiorum pœnitentia
ſæpè conſiderabam, quod cum in natura eſſet
quædam proportio materiæ ad materiam, &
formæ ad formam: eandem quoque ſervari
proprietatum ad proprietates, ac per conſe-
quens, effectuum ad effectus. Aſt defectum ho-
rum, mox me ſimplicium compoſitio docuit.
Vbi alteritates ſtatim à commixto ſeminis initio
intrant, & ſeſe demoliuntur plerumque, non ſe-
cus atque multorum ſemina ſimul contuſa, &
confuſa, ſpem ſeminalem excludunt. Scivi dein-
ceps,

ceps, multis laboribus, & expensis, materias re-
mediorum, dumtaxat præparatione sui ad no-
biliorem dignitatem evectas, adscendere ad
gradum perfectionis, libertatis subtilitatis, & pu-
ritatis, & longè antecellerent officinarum deco-
ctis, syrupis, atque congestis sub melle pulveris.
28 Quisquis enim Pyrotechniæ exercitiis benè in-
structus est, mecum clarè intuetur, nullum in
Dispensatoriis pharmacum reperiri, quod non
29 plus nocui, quàm proficui contineat. Scholæ
namque, quæ Hippocratem profitentur, si mor-
bos ex acri, amaro, salso, vel acido, proficisci
agnoscant, quod uno melle, unicoque saccharo
omnia prorsus larvent, condiant, remediorum-
que alias sat in se debilium proprietates retun-
dant: quasi morborum omnium unica medela,
30 & apex, in dulci staret. Respondent enim, quod
laxativa nihilo infelicius operentur, etsi saccha-
rata; tum quod gratiora sint palato, ac tertiò,
quod à carie atque putredine sic præserventur.
Quod ad primum attinet, Venena quidem ad-
mitto, æqualem habere effectum, sive saccharo
comitata, sive solitaria deglutiantur. Siquidem
laxativorum potestas, tota sigillata est in lique-
factione corporis, ut & in putrefactione lique-
facti; adeoque veneno infamis esse debeat. Im-
pertinens ergo est Scholarum responsio, per ve-
nena, ad quæstionem de morborum remediis,
quatenus amarorum, acrium, &c. Ad secundum
dico, futilem esse responsionem, donec ad pri-
mum non est satisfactum. Nesciunt ergo adhuc,
vires remediorum, saccharo immutari, & retun-
di. Quod multis gustus aloës gratior sit, potu
mellis. Denique linguæ cupientes blandiri: ne-
queunt tamen stomacho, qui cooperta dolo sac-
chari pharmaca, solo aspectu horret. Quod res
paucis guttis faciliùs sumatur in aliquo liquore,
intusque conficiatur libentius, quam copioso
saccharo condita: quod denique convenienti
liquori immista, penitius introëant, amicabilius
coalescant, quàm multo obtecta saccharo. Quod
saccharum sanis licet gratum, mox tamen ægris
horridum fiat, in plerisque morbis stomachi, &
uteri, hostile: in aliis verò, adjunctæ medelæ
opem non rarò faciat ridiculam. Saccharum e-
nim fermento acido stomachi, adversatur è dia-
metro, ideoque digestiones facit difficiliores.
Saccharum enim, lixivio calcis vivæ, & argilla
figulina clarificatur. Etenim si acuitatem spiri-
tus mellis, & sacchari putidas feculentias no-
vissent Scholæ, parciori illorum usu apud ægros
31 contentæ fuissent. Ad Tertium tandem dico.
Scholas in hoc fateri suam ignorantiam, quod
nesciant medicamina à corruptione præservare,
sine condimento & virium castratione. Syru-
porum ergo sat est fraus detecta, qui non nisi
decoctis simplicibus fiunt, addito melle, aut
saccharo. Huc demum facit. Quod vegetabilia
dumtaxat succum, & mucilaginem bulliendo
in aquis deponant. Quæ cruda atque impura,
suas stomacho irrogant molestias priusquam
cum melle digesta, nos suarum virtutum hære-
des instituant. Præsertim quod herbarum gum-
mositas, melle & saccharo frixentur, ingrata, &
molesta evadat stomacho, fiatque bulliendo in-
signe virtutum dispendium. Laudo benignum 32
mihi Deum, qui me in Pyrotechniam vocavit,
extra aliarum professionum fæcem. Siquidem
Chymia principia habet non logismis parta: sed
quæ per naturam sunt cognita, & per ignem
conspicua: præparatque Intellectum ad pene-
trandum occulta naturæ, ponitque investigatio-
nem in natura ulteriorem, quàm aliæ scientiæ
omnes simul; & penetrat usque ad ultimas pro-
funditates veritatis realis. Quia operatorem in-
tromittit ad primas radices illarum rerum, cum
dearticulatione operationum naturæ, & pote-
statum artis, cumque maturatione virtutum se-
minalium. Laudabilis enim & supergloriosus
Excelsus, qui hanc scientiam parvulis dedit
gratis. Raró quoque transmarinis, & ab ulti- 33
mo Oriente petitis remediis utor: sciens, quod
Omnipotens fecit sanabiles omnes nationes
terræ, nec advectas Indo de litore merces, ex-
spectandas voluerit: ut neque ante cognitas In-
dias, minus mortalibus propitius Deus fuerit.
Bonitas ergo divina persuasit mihi, inquilinis 34
morbis sua domi reperiri remedia. Docuerunt-
que me theoremata Spagyrica, quod paretur
liquor exiguus, custodiens crases simplicium
incorruptas, absque condimento alieno. Her- 35
bas igitur aqua, vino, vel stillatitio liquore, de-
coquunt ad tertias, medias, etiam duplici (ut
ajunt) vase, ac sub diplomate coacervatas. In
quibus vires optimæ, si non pereant: saltem
non elicitur, nisi molestus & ingratus herba-
rum muccus, stomacho digerendus, utut ovo-
rum albumine depurentur decocta, & succi, at-
que larventur saccharo. Vtpote potantur abs-
que separatione puri, ab invalido, absque rese-
ratione clausarum virium, sine vitæ radice, ac
participatione, emendatione defectuum, cru-
ditatum, excrementorum, & potestatum vio-
lentarum, quarum activitates natura nostra,
sine gravi clade ferre nequit. Electuaria dein- 36
de, confectiones, vel pillulæ, sive ad confortan-

dum, sive ad solvendum, majoribus adhuc quàm syrupi scatent miseriis: nam citra elixationem, sola contusione, seu pulveratione, connectuntur ex multis simplicibus ridicule, nescienter, & incogitanter, quæ sibi invicem plerumque adversantur, nocent, impediunturque ipsimet, ne mutuam jungant, quam nobis de-
37 bent operam. Non est enim in natura, quod Scholæ spectarunt in numeris, in quibus vires simul in unum conveniunt, quia per unitates consentiunt. In natura siquidem res quæque singularis est, propria vivit œconomia, nec conjugio gaudet. Hactenus quoque Medendi operatio, procedit in vitam mediam Archei, quæ per confusiones, & connexiones, si non planè intereat: saltem manifestè debilitatur. Plurium namque seminum complexu, irriti successus, Scholas admonuisse debuissent, à confusione tot tamque diversorum simplicium, abstinendum. Quantò magis, quod sub ista multitudine multa supposita, opposita, frustranea, pleraque cæterùm ponderosa, impertinentia, inepta, impropria, ideoque languida, effœta, mala, mortuaque confluant, aut saltem fiant. Etenim quanquam simplicium demerita, adulteriaque sint plus mercatorum, quàm Seplasiorum: attamen illa non discrevisse, tantum ignavi, ignari, vel avari est pharmacopœi. Certum est interim plerumque omnia tandem cruda, dura, immatura, clausa, venenata, impura, vincta, atque inepta ad communicationem suarum virium assumi, & depravari magis per commistionem. Et quia ægrotantium stomachus est in limine, ideoque & primò offensus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obseptam. Laboribus itaque & curâ singulari, omnino erat anticipandum, ut languenti stomacho; cuncta præparemus, si ad conceptos optatosque fines jucundè pertingere speremus. Horridus ergò, nauseosus, & tædiosus confectionum cunctarum usus. Adeoque hinc
38 proverbium: Tolle istud. Nam Apothecæ odorem habet. A Solutivis quoque si Scammoneam, & Colocynthida demas, ruet totum officinarum in solutivis ædificium, sublatis duabus istis columnis, quibus istud innititur. Nam solutiva præter scammoneam, colocynthida, Euforbium, elaterium, esulam, adeoque manifesta venena, eaque adhuc adulterata, sordida, & horrida, diminutionis virium & roboris nostri capita, continent planè nihil: nisi eadem venena, in aloë, rhabarbaro, sena, agarico, manna, atque similibus, mitigata, tantoque magis imposturæ obvia supponamus. Odi idcirco simplicium præparationes, quoties lotio, ebullitio, assatio, associatio, vel calcinatio virium dispendia facit. Nam Aloë, ablutione succum amittit, meraque 39
resina manet residua, quæ sui ad intestina adhæsione, torminum & hæmorrhoidum est concitatrix. Denique cum aromatum vis genialis, 40
atque præcipua, sit in odorabili, hoc si ultrò evanescat, & spontè odoratum feriat, quid tandem bulliendo & assando non fiet, præcipuè ubi gradus accesserit? quod nostræ nos docent odoriferorum distillationes. Tandem quid in Scho- 41
lis insulsius dici potest, quàm Cervi cornu, in insulsum, & omni privatum virtute, cinerem redegisse, ad magnos usus? & loco præparationis, castrationem seu potius privationem substituisse? Etenim didici pleraque remedia, odore, atque sapore, tam intus quàm extra, nostris auxiliari infirmitatibus: ideoque detestatus sum simplicium multorum commistiones, eò quod si ad odorem sanativum, alium desuper adjunxeris, qui priorem supprimat, palliet, in se convertat, vel simul ex utroque neutrum suscitet; scivi exin, vim specificam sanativam, abolitam fore, irritumque effectum ab ægro optatum. Suspecta igitur mihi aromatum & dulcium associatio. Porrò odi confectiones 42
cæteras officinarum plerasque, quia futiles: quibus supereminentem ac violentam rerum potestatem, quibusdam rebus ridiculis palliare, atque retundere student. Imò interim innatum hujusmodi medicaminis favorem, tantumdem promoveri prædicant, quantum potestatum adnexis viribus detrahunt. Plerique enim aliquot grana cinnamomi, aut aliarum futilitatum admiscent, ut violentiorum furores subigant, quasi furiæ laxantium, aromatum aliquot granis, cicurentur! Quis etiam tenuiter in Chymicis instructus, nescit in confectionibus aromaticis, inprimis peccatum pluralitatis esse? dein frustra pleraque; illaque peccare in cruditate, duritie, clausura, electione, & substitutione simplicium? Denique ista confluere adhuc 43
incerta dosi? unde nimirum effectus speratus prævertitur? Et quidem ex errore singulorum? Vtque uno exemplo absolvam. Quid quæso in Lithontribon, quod etymi promissis satisfaciat? Quorsum enim cinnamomum, caryo- 44
phylli, tria pipera, acorus, costus, rhaponticum, cassia, bdellium, mastiche, amomum, peucedanum, spicamen, zinziber, lignum & succus balsami, tragacanthum, chamedrys, euforbium, olea quoque nardi, & moschelini? Anne singula ho-

la horum, in scopum etymo propositum conspirant? vel nunquid ex simul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus, orietur nova virtus, quæ promissa compleat? nempe lapidem in rene & vesica confringat potenter? statimque omnes urinæ defectus solvat? An non potius opobalsamum in cæteris excrementis atque quisquiliis periret? Cæterùm in confectionibus opiatis, eadem surditas, quæ in Aromaticis, est obvia ubique. Quod ut unico quoque exemplo absolvam. Quorsum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65 ingredientium confusio facit? Quorum simplicium nulla est cognatio cum opio & mandragora, columnis confectionis? Profectò congressiones simplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas infatuarunt, ægrosque exanimarunt: injecta spe frustrarunt, occasionesque Medendi in momenta labiles, incertis conjecturis venum exposuerunt, atque præterire fecerunt. Compositiones itaque officinarum, si sine mentis præjudicato examines, utrobique in syrupis, electuariis, pillulis, eclegmatibus, trochiscis, atque aliis, utili admiratione stupebis, mundum, garritu Medentum, Scholarum ineptis stoliditatibus, & noxiis delusum præsumtionibus. Christiani enim cum Stoïcis credimus, Mundum in humanum usum coaluisse. Idque cum olim mecum impensè contemplarer, mox visum mihi fuit, humanum usum commodè carere potuisse tantis venenis. Etenim frigidiora climata nostra, in hoc saltem feliciora esse comperi, quod reptilibus monstris, virulentis, atque lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona scatet. Certè non multa nobis est venenorum necessitas, familiaritas, abundantia; nec illorum usus, ulla ratione compensabit tot calamitates inde oriundas. Imò si terra proferat tribulos & spinas, in peccati maledictionem: profectò majores longè calamitates in dorso fert, nobis tam in animantum, quàm vegetalium classe, importunas vitæ mortalium: Quocirca minimum quid per tribulos & spinas, textus minatur, quod jam maximum in calliditate hostilis serpentis, homo exploraverat. Sanè si benè investigetur, vix aliquid immune natura habet, quod suum toxicum sibi clanculum admistum non habeat. Non enim rosas aut violas habemus, quæ nobis non imponant; quin sub tanta odoris fragrantia, non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum insignia, corporis nostri colliquationem, ac virium suffurationem. Idcircò
45 simplicium censum ingressi, paucula reperie-
mus insontia: imò si campos aspexeris, totus terræ globus, non nisi unica atque contigua aranearum tela est. Quinetiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur esse rerum facies, quæ erat ante unicum peccatum. Adeoque fortassis ab initio, plura venena, nocua, & sontia, quàm bona in terris: non tamen Medicamentum exterminii pro homine: Quia Paradisus venenis carebat ejusmodi, etsi serpentes adessent: vel fortè immortalitatis ergo, venena homini essent nihili futura in Eden. Sed contra; vidit Omnipotens, quod quæcunque (etiam in mundo extra Paradisum) fecerat, erant bona in se, & ad fines suos. Quare dudum mecum hallucinatus sum, existimans venena indigna ut essent. Cum quia honos Dei non requirebat illorum exsistentiam; tum etiam, quod homo lubentius multis venenis indiguisset, adeoque venena, nec in DEI gloriam, nec in humanum usum, condita rebar. Paucula nempe sunt insontia, quibus absque cautela uti tutum sit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiscum pugnant. Alia quoque sua nos acrimonia ustulando rodunt: plurima ubique alia, sub amica specie, nos illudunt, occultumque intus hostem deleterium gerunt. Universim autem, nil non scatet sordibus, ac impuritatibus est horridum: cruditatibus demum, ametria, ac invicta perversitatis pertinacia constans. Nam quanquam homo in Paradisum delatus esset; præscivit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore: terramque ut dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis suis, pro homine condidit. Tandem per Chymiam universa clarius intuens, me prioris temeritatis pœnituit, ac stolidæ ignorantiæ meæ. Siquidem utrobique, 46
immensam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione, supplex adoravi. Nam venena noluit nobis esse venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminii in terra: sed potius ut parvo nostri studio, mutarentur in grandia amoris sui pignora, in usuram mortalium, contra futurorum morborum sævitiem In illis nempe latitat subsidium, quod benigniora & familiaria simplicia recusant aliàs. Ad majores & heroicos medentum usus venena tam horrida servantur. Bruta enim vix iis pascuntur, sive quod venenum cognoscant intuitivè, quod odore vel sapore aliàs non proditur: sive quod rector brutorum spiritus aliquis, servet ista venena in majores usus, velut maximarum virtutum hæredes. Suffi-

cit saltem, quod bruta nobis potissima remedia relinquant, velut è mandato Altissimi, cui plus curæ est de nobis, quàm de belluis. Asarum enim crudum, quanta cum anxietate vomitum cit, eique præsens venenum testatur stomachus? & quàm facile bullitione id recedit, mutaturque virus in deoppilans, diureticum tardarum febrium remedium, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum mitescit, magnorumque casuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones instituerunt; atqui utinam illas non ridiculas, non castrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Asaro laxativum evolare, per
47 ebullitiones, non secus atque languentibus annis, propria carie, res quæque tabescit. At saltem radix Asari, non perinde vino incocta mitescit, sicut si in aqua bulliat. In pari tamen ignis gradu, evolaret suum laxativum pariter.

48 Alii proinde putant, cruditatem, in Asaro, solutionis effectricem; sed hi olera negligunt Asaro crudiora: helleborum verò coctione non maturari, si vomitus à cruditate oriundus sit. Scammoneum rebus acidis incoquunt, ut mitigent: Sed novit jam medentum vulgus sic Scammoneam castrari, ideo ut si acido sulfuris vapori exponatur, planè orbetur sua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauserit. Ast ego volens paterno animo corrigere furiosam medicaminum vim, intelligo, rerum vires pristinas manere debere, & in sui radice introverti, vel sub sui simplicitate transmutari in dotes alias, ibidem latitantes clanculùm, sub custode veneno: vel de novo partas, ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocinthis, laxativam atque deleteriam qualitatem introvertit, emergitque ex imo vis resolutiva, morborum chronico-
49 rum curatrix egregia. Id enim Paracelsus in tinctura Lilii Antimonii cum laude attentavit; siluit tamen, vel nescivit, fieri idem in omnibus prorsum animantium, & vegetabilium venenis, per salem suum circulatum. Siquidem omne venenum istorum perit, si in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ: sed electi Deo medici, quos Omnipotens ex utero matris delegit, ventura ætate noscent, facietque ovium ab hircis discrimen. Non castranda ergo, nec mortificanda sunt, magnarum potestatum simplicia: sed melioranda per Artem: propter extractionem latentium, vel per suspensionem virulentiæ, vel substitutionem unius pro altera, per adjuncta specifica imperativa. Hæc pro iis, quibus datum non est degustasse potentiam salis circulati majoris. Quædam enim deposita sui feritate, per adjuncta mitescunt: neutra fiunt, assumtis videlicet utrimque viribus participativè. Nec proin licet adjuncta hujusmodi mutuare à receptis Dispensatoriis officinarum, quæ non meliorationem, aut saltem correctiones: sed internecionem rerum docent, vel prorsus non nisi ludicra corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Ligurensium Imperator nuper, cum serò urbem pedes obambulasset, & cuncta mœnia perscrutatus, medicos vocari jussit, illisque dixit, se quandoque epilepsia laborasse, & à me curatum, & subinde adhuc vertiginem sensisse, postquam in transfretatione ab Aquitania in Liguriam descendisset. Corona medentum, sequenti ma- 50
ne, propinat illi scrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt seminis anisi tantundem: mox à semihora vomit, ac dein frustra meam absentis opem invocat, homicidas suos incusat, dicens: *Helmonte mio, voi me lo dicesti, gli medici t'uccideranno.* Siluit, ac post binas horas, convulso stomacho primùm, dein toto corpore spasmodes moritur: medici excusationes quæritant, & terra culpam eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones, per dispensatoria correctiva, stulta, multa in sarcinam secum vehunt. Opiata inprimis calida habent adnexa; laxativa autem, plerumque zinziber, macim, anisum, ac quæcunque torminibus, à posteriori solutivorum effectu, mederi possent. Vah quàm impuni licentia furit ignorantia in mortales! quàm parum intelligunt Hippocratem suum: *Si ea tollantur quæ convenit*, (id est, quæ nocent & onerant) *æger melius se habet, & facilè fert.* Etenim cum ea, quæ nocent intus, subinde vix pendeant drachmam, oportet omnem purgationem, quæ ad sanitatem terminatur, esse evacuationem, vel imperceptibilem, vel saltem valdè moderatam; & cum restauratione virium. Hæc est namque, quam cum juvamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum, sunt sarcinæ inutiles, atque sine rerum cognitione, à Scholis descriptum pondus, adeoque destructiva saltem pharmacorum, si non simul etiam ægrorum. Hæc medendi pars, solertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, amplissimæ medicaminum opes, & deaurata Glauræ supellex invenitur. Scholæ olim à nostris Philosophis didi-

didicerant, excellentissimas virtutes habitare in simplicibus, quibus venena deleteria in custodiam præfecta essent: successit illarum inde temeritas, quæ expressa venena, apertaque corrosiva, antidotis commiscuit: Sperantes, per bonitatem & quantitatem adjunctorum, superatum iri malignitatem veneni, quasi conveniens esset sanitati, Chirothecam pestilentem, in cubiculum, sano aere repletum, de-
51 ferri ad convivas. Non enim viperam in Theriaca hîc accuso, sine qua nempe, hæc velut mortua, simplicium est farrago. Caro viperina enim; in se innocua, & absque veneno est. Imò toxicorum antidotus. Pastilli verò inde parati, elixando, omnes opes in jure derelinquunt, quas cruda caro servabat. De arsenicalibus hoc loco conqueror, Alexipharmaco magistraliter ut vocant inditis. Præsumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem, fidem mereri, & studiorum gloriam in authoritate possessionis locasse. Nec perpetuum est, circa deleteria morari, in eodem subjecto, etiam virtutes excellentissimas, sic ut hæc cooperiantur
52 à venenis. Quippe Arsenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen sunt intrò sumenda, utut alii secus suaserint. Foris tantùm valent, aliaque ulcerum venena necant, domantque si prius ipsamet subacta sint. Correctiones itaque medicaminum, sunt absque cognitione proprietatum, partium, & consonantiarum. Quid enim aroma ponderat respectu veneni? si totum corpus humanum robustum & vita plenum, ictu dentis viperini mox corruat? An mitescet Napellus admistione caryophylli? An colocynthis putrefacere desinet, cum suis torminibus, si jungatur Tragacantho? Correctiones ergo in dispensatoriis, gravamina sunt, & stupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes: sed virium dispen-
53 dia. Quemadmodum enim venena, promtitudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, ut medicaminum robur atque promtitudinem reservemus, sed per insitiones Artis, illa ad necessitates chronicorum, & procul dissitorum morborum, dirigamus. Hoc unicum restabat in hoc negotio, ut summam rei violentiam, cum fermentali propagatione,
54 infringamus, atque domemus. Quamobrem ut compositiones & correctiones officinarum in universum miseror: ita magis adhuc detestor præcipitationes, vitrificationes, & præparationes Mercurii Antimonii, Tutiæ sulfuris, &c. Itemque adulterationes spirituum, ex aromatibus, seminibus calidis, vitrioli, sulfuris, &c. nam ad lucrum, à fugitivis servis nostris parantur, & apothecis comparantur, in Pyrotechniæ despectum potius, quàm ægrorum defectum. Pudendam pariter deploro 55
simplicitatem illorum, qui foliatum aurum, gemmasque contusas, hominibus magna spe propinant, magno vendentes suam ignorantiam, si non dolum. Quasi stomachus, inde vel minimum exspectet subsidium. Subtilior, ideoque magis condolendus est error eorum, qui aurum, argentum, coralla, perlas, atque similia, per liquores acidos corrodunt, atque dissolvere videntur, putantque hoc pacto intra venas admissum iri, verè suas proprietates nobiscum communicatura. Nesciunt enim, ah nesciunt, acidum venis hostile; ideoque peregrina dissolventium superata & transmutata aciditate, ejusmodi metalla, & lapides, pulverem esse, ut ante. Qui utcunque in tenuissimum pollinem sit redactus, nihil tamen à stomacho conficitur, aut nobis suas vires partitur. Quod ut coram videas. Affunde enim salem Tartari rebus dissolutis, in liquore aliquo pontico corrosivo, ac statim dissolutum cadet in fundum, in forma pulveris. Si enim aquæ fortes, metalla non mutent in substantia, licet facta sint transparentia, quæ ante erant opaca, quin argentum inde sospes recuperetur. Qua cœcitate ergo propinant lapides, & perlas, quasi per corrosiva relinquerent pristinam lapidum aut metalli essentiam? Subtilis enim fuit deceptoris inventum, ut sua magno apud ægros æstimet. Quia ignari deceptores putant, si dissolvens à dissoluto per visum non distinguatur, etiam dissolutum ipsum verè substantialiter esse transmutatum. Olea denique & pinguedines non valent pro balsamis, unguentis & emplastris, nisi fortè ut pharmaco consistentiam dent. Nam primùm, hominum magna pars non patitur in pelle unguina, quod pruritus pustulasque cum tumore excitent. Deinde, quia 56
prædicta olea plerumque ex herbis parantur, quarum virtus in mucilaginoso & gummoso succo delitescit: succus autem iste per cocturas in jura trahitur, vel prelo exprimitur, qui vere non maritatur oleis, sed tandem induresscit fixatus. Ego verò in melle balsamos florum rectiùs cogo. Attamen oleorum simplicium simplicitates magis admitto, quàm compositorum. Vnguentorum idcirco & emplastrorum inconcinnas & surdas compositiones officinarum

rum potissimum explodo: quod nil sit stolidius, quam pulverem vegetabilium, sub pinguedinibus variis, & ignoranter commixtis, fixando exustulari, ineptumque sic fieri. Qui si mineralis fuerit, se pinguedini non admiscet: sed potius ita intra unguina obducitur & incarceratur, ut fiat nihili, & ponderi tantum. Nihil enim oleis, unguentis, vel emplastris miscendum est, quod in iis nequeat per totum homo-
57 genealiter resolvi. Cachinno etiam dignum, quod saccharum Tabarzet, sive albissimum commendetur, non quia dulcius, & in suo vigore sit dignius: sed quia carius, sæpiusque cum lixivio calcis vivæ bullierit. Vbi nomen puritatis fecit imposturam. Contusi flores herbæ, &c. admisto saccharo tabarzet quiescunt, dulciori quæ saccharo fermentum arripiunt, & effervendo vires Simplicis enodant. Mox autem deinde per caloris clausam digestionem inhibetur fermentum, fiuntque longò potentiora. Diversitas autem fermenti pendet ex lixivio, quo saccharum unum pollet, alterum verò illo caret. Soleo quoque unguina foris
58 apponere cum delectu. Scilicet in affectibus, quibus à centro foràs est sanatio, ut in vulnere, contusione, combustione, &c. tepidè apponenda suadeo. Ast ubi affectus internus externum petit subsidium, ut dysenteria, Colica, spasmi nephritici, scirrhus, &c. unguina de foris lapide calefacto vel arena calida, foveri jubeo. Idque didici, contuendo paleam, in aheno aquæ tepentis, sursùm ac deorsùm velut à calore subter accenso, deambulantem: Ideoque potenti calore, apposita unguenta animari, & spiritum suum cruori nostro jungere, suspicabar primum: deinde comperi, sic malum foràs elici, sisti impulsiones symptomaticas. Et quæcunque balnea agunt in toto: hoc idem calefacta, fotaque unguina, absolvunt in parte, sine totius jactura. Later enim fovens, pellit odorem emplastri intrò, attrahitque foràs quæ aliàs pigriora hærent: Itemque cum cruore spiritus impetus faciens attrahitur, dispergitur à calore, aliusque succedit suo loco, vim medicaminis haurit, & velut ebulliens intro,
revolvitur. Circa collectionem simplicium 59
quoque, non sat ubique constat. Determinant radices colligendas sub autumnum. Sed ut plurimum multa sub Ver potentiores radices dant. Polypodium vernum inprimis viret. In autumno autem canam atque nigram radicem exhibet: effœtam scilicet & senilem. Ego censeo singula immediatè ante statum maturitatis decerpenda: nam plena maturitas, declinationis initium est. Ideo maturitatum sua singulis fructibus, floribus, radicibus, frondibus, corticibus, &c. sunto determinata spatia. Nam & succus in plantis primum affluit, qui in multis subinde mox arescit, aut in frondes consumitur. Varietas ergo maturitatum, collectionum varietatem parit. Sic namque quædam folia à floribus vegetiora, alia verò ante frondes succosiora. Tum quoque sunt, quæ ante fructus augmentum validiora. Nonnulla perpetua fronte perstant. Quocirca rectiùs determinant. Qui demetunt simplicia, juxta scopi exigentiam.

POTESTAS MEDICAMINVM.

1. Consolatio Authoris in suis persecutionibus. 2. Author depingit suos Adversarios. 3. Somnium Authoris. 4. Sensit qualitates Elementales. 5. Sensit coagulationes. 6. Sensit Atrophias. 7. Sensit siccationes. 8. Sensit Ariditates. 9. Error Scholarum. 10. Hepatis calor unde, & quomodo subsistat. 11. Sensit mercatorum adulteria. 12. Sensit duos rerum sapores. 13. Notabilia de gustu, & sapore. 14. Sensit causas sanationis. 15. Itemque duplicem modum. 16. Sensit ablatam immortalitatis spem. 17. Sensit bonitatem quandam in natura. 18. Sensit fermenta digestiva. 19. Sensit vera diuretica. 20. Sensit proprietates salium mutatrices. 21. Sensit salium spiritus à contactu connexorum commutari. 22. Sensit propinqua & tarda salium obsequia. 23. Sensit sales torminum authores. 24. Apex salium visus est in primo ente. 25. Sensit specificos sapores. 26. Desinentio saporis. 27. Insipida gustantur à stomacho, quæ non judicantur à lingua. 28. Sensit proprietatem occultam, & Scholarum jactantias. 29. Venatio occultorum, non propter quid: sed per quia est. Ab effectu ad causam juxta Evangelium. 30. Sensit deoppilantia. 31. Sensit salium activitates. 32. Mineralium sensit spiritus. 33. Sensit purgantium laxans virus. 34. Triplex signum laxativi laudabilis. 35. Error Paracelsi. 36. Chymus. 37. Non adæquata judicari distillata suis concretis. 38. Sensit multa transmutari ab adjunctis. 39. Sensit Hematinum Metalli. 40. Sensit distillationem plumbi, qua Paracelsus supra. 41. Diversos morbos curavit. 42. Sensit vires planetarias Metallorum, altiori Analysi, quàm præcedenti, educendas. 43. Sensit diversas auri soluti vires. 44. Sensit vires Alkahest. 45. Sensit vires Mercurii vitæ in synonymo Lili. 46. Sensit actionem renovativorum. 47. Sen-

47. Sensit radicem veneficii Sagaris. 48. Sensit venena 49. Sensit actiones rerum, juxta Recipientis applicationes. 50. Idiotismus Paracelsi circa vulneru nutritionem. 51. Salis usus. 52. Oleorum varietas. 53. Vsus aqua, & salis artificiatorum. 54. Elixir ex Aromate. 55. Laus Magisteriorum. 56. Cibi conditi cur insalubres. 57. Censura quorundam Mineralium. 58. Sensit sextuplicem digestionem. 59. Sensit quando cruor animantetur. 60. Quid axungia interna & illita patiantur. 61. Sensit actionem Cantharidum & Causticorum. 62. Sensit vim amuleticum. 63. Vis lapidum. 64. Sensit unde effectuum diversitas in agendo. 65. Sensit mortis necessitates. 66. Operationum Chymicarum ordo.

1 VExatio parit intellectum, ut nimia pressura suffocat illum. Quanquam in acerbissimis adversitatibus uterer Iobo, & Paulo: tamen Dominus IESUS, DEI filius, suis me exemplaribus angustiis, præpotentius sic juvit, ut nedum meos leniret labores: sed in se velut sustulerit. Sit ejus nomen mihi semper honorabile præ oculis. Sensi enim exempla Sanctorum, inductiva quidem, at non conferre ullam gratiam per se. Mens mea enim in maximis pressuris, plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut insensilitatis pigritia, consolarer: Stoicismum potius arrogantem referrem, quàm quod cum jubilo concentricitatis, tribulationes meas benignissimo IESU, purè resignarem. Timebam enim animæ sabbatismum istum, quem innocentia suscitabat, ne ex despectu, & arrogantia proficisceretur, adeoque tribulationes absque fructu futuras. Potius inquam prophetizati seculi, communi bonorum sorti, & sodalitio immistus, incidissem ipse malus & inutilis. In horas enim singulas formidabam, quod indolens essem, nec tantillum sentirem ipsas persecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adstipulantibus, ac demum à meliori parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tantillum judicioso, valde sensibiles. Timebam enim, ne mihi contingeret ista animi imperfracta quies ex despectu erga inimicos. Rogo itaque, ut clementer judicet Deus, boni omnis fons. Saltem sæpè considerabam exspatiando per anteacta secula, & futuras Christianorum persecutiones: quod prima persecutio Ecclesiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, subsecuta esset fraudulenta, & hæreticorum. Nostra autem surrexit quidem ab hypocritis; composita autem esset ex dolo & vi. *Sunt namque* (ut inquit S. Hildegaldis Prophetissa) *qui primum prælatos, & subditos eorum potentes, decipient specie pietatis: & tandem quotquot sibi non faverint, per Magnatum potentiam oppriment.* Bone Deus, quid non sensi, & quantum testari non possem? Sed vindictam totam tibi soli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis parcas, neve illos damnes mea de causa. Quia à manu tua omnia suscipio: & nesciunt quid faciunt. Cogitavi tandem modum, quo omnes tribulationes meas in caput Neronis & Tiberii meditarer translatas.
Itaque semel defessus, refectusque, subitò 3
magna consolatione, velut in somnum delapsus, vidi me in quadam regia, artificiis humanis superiore. Erat autem ibi excelsus thronus, circumcinctus inaccessibili spirituum lumine. Qui autem in Throni solio sedebat, vocatur *Est*. Et scabellum pedum suorum, *Natura*. Ianitor aulæ, dicebatur *Intellectus*. Qui sine loquela, porrigebat mihi libellum; ex opaco electio, cujus nomen erat: *Gemma rosæ nondum aperta*. Et quanquam janitor vocem non daret: scivi tamen, istum libellum mihi devorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque saporis austeri & terrestris, ut quasi laryngem mihi præcluderet; sic ut ingenti tarditate laboris illum deglutirem. Vnde dein totum mihi caput visum fuit velut diaphanum. Tum dein alter spiritus, superioris ordinis, dedit mihi lagenam, in qua erat unius verbi, Ignis-aqua. Nomen prorsus simplex, singulare, indeclinabile, inseparabile, immutabile, & immortale. Nescivi autem, quid mihi negotii esset cum eo. Nec aliquid de eo desuper audivi, & præ pavore magnitudinis, fauces mihi præcludebantur, ac vox faucibus hæsit. Tandem justa veneratione, ante thronum peracta, conatus sum multipliciter experiri, quidnam lagena contineret. Ecce præ foribus aulæ erat Pyrotechnia, anus alacris clavigera, quæ seras non aperiebat foris, nisi intus janitor priùs pessulum subduxisset. Quod non tentabat, nisi signo, à Throni lumine sibi dato. Pulsantibus autem ad fores respondebat, tacente clavigera, janitor: *Nescio vos*. Qui verò per cancellos fenestrarum inspicere tentabant; à tenebris percussi, decidebant dein vesani, plures circum oberrabant, magna pollicentes, sine basi. Steti dudum silens, mox deduxit me manus (cujus reliquum de corpore non videbam) ad hortum amœnum. Vbi repentè me adoriebantur omnia simplicia, tanquam per se quodlibet esset singulare. In quo 4
insul-

insultu, sentiebam universa mundi simplicia, non quidem quasi qualitates illorum agerent in me (non enim unus satisfuissem omnibus tolerandis) velut illorum objectum: sed singula in me, tanquam theatro, videbantur suas repræsentare scenas. Atque utinam illas benè calamo explicem! Sensi inprimis omnia calida, frigida, humida, & sicca, tanquam qualitates momentaneas, rebus constitutis supervenientes, instar colorum. Quæ autem nos calefaciunt, refrigerant, humectant, vel exsiccant, sensi id non quidem contingere ratione excessus illarum qualitatum, quarum sortiebantur nomina: sed respectu appropriationis objecti. Hactenus enim cadaver humanum, languida morte extinctum, etsi juxta ignem violenter intepesceret, tamen tactui videtur esse frigidissimum, adeo ut manus vix queat inde dudum pòst recalescere. Idque sanè non fit, generata in nobis qualitate, quæ frigus nominatur: quæ scilicet sui contemplatione, nostrum calorem totidem punctis superet, ut tanti frigoris excessum imprimat: sed potius, eò quod vitalis spiritus, cadaver pertimescens, a manu recedat. Pariter namque Camphora, piperis saporem gerens, & Opium amarum, refrigerare dicuntur. Quatenus Archeum subigunt, aut fugant. Quo pacto etiam Blas febrile, idem numero frigus primò, ac dein calorem, in Archeo suscitat. Sensi itaque, quod calida à primi gradus momento, in Escharaticum usque, non inurant nostræ temperiei, caloris excessum: producendo scilicet in nobis sui caloris supereminentiam: sed salium acutorum ministerio nostrum ita accendant Archeum, ut eundem magis magisque exasperent: atque tandem igneam violentiam, proprii Blas motu, exæstuando assumant. Qualis est Prunus, & ignis persicus. Atque ideo nil ejusmodi calidorum, calefacit cadavera. Sensi denique nil nos humectare, nisi per appropriationem; Ideoque nec aquam proprie nos humectare, ob defectum appropriationis, quæ approximationis & assimilationis causa est. Verum illa quæ obliniunt, infarciunt, resolvunt, nostrique corporis substantiam, velut per exigua puncta, salinare faciunt, absque ardoris & acrimoniæ sensu: illa inquam humectant. Idque tantùm occasionaliter, ac velut per accidens. Itaque humectare sensi, quæcunque dissolvunt, resolvunt, & glutinosa colliquant. Quatenus scilicet coagulationis, & arefactionis impedimenta submovent. Ideoque Malva, Althæa, & quæ humectantia creduntur, quatenus poros cutaneos claudunt, sicque diaphæresim sistunt: errorem in Scholis peperere. Siquidem ejusmodi humectatio, non nisi excrementorum esset detentio morbosa: non autem humectatio rorida partium. Sensi quoque non alia siccare in nobis, quàm quæ extenuando disponunt ad exhalationem. Sic enim sudor, licet humectet pellem, & habitum turgidum faciat; attamen merè exsiccat nos. Porrò quæ- 5
cunque coagulant, sensi potius indurare, & grumefacere, quàm exsiccare. Ideoque coagulationis oppositum est resolutio: non autem humectatio. Quæ verò Atrophiam inducunt, at- 6
que tabefaciunt, sensi id non fieri qualitate siccativa: sed quod liquor, aliàs nutritius, aliò subducatur furtim: cujus occasione fermenta, calori connexa, veram siccationem perficiunt. Sensi itaque non aliam in nobis exsiccatio- 7
nem, quàm quæ fermentorum resolutione, & caloris difflatione fieret. Sensi inquam ipsam coagulationem, seu indurationem, prodire ex suomet coagulo, sive proprietate seminis, liquores in fructum solidiorem promoventis. Sensi etiam quod arida, quæ liquores in se com- 8
bibunt, licet actu sint arida: tamen citò humidis satientur, à combibitione cessent, nec demum intrent in radicem mistionis aridorum. Ideoque sensi sitim, non esse introductam qualitatem siccitatis: sed sitim naturalem esse sensum diminuti laticis, non autem planè deficientis adeo, ut vel principiantem siccitatem accuset. Sic sensi sitim præternaturalem, non esse arefactionis indicium. Bibunt namque & abdomen distendunt, permanente siti sospite. Provenit namque ista sitis, quatenus excrementum peregrinum, succum alimentarium stomachi liquefacit. Enimverò dum sensus meos describo, non tam amens sum, quod negavero excessum caloris externi urere, vulnus & ulcus efficere, vel excellens frigus mortificare, tanquam si ureret. Ast in proposito somno, sensi saltem, quatenus speculationi medendi inserviunt. Igitur caloris & frigoris excessivi exempla, sunt ensis instar: non autem referenda inter occasionales & internas causas morborum Medico considerandas. Si nimirum juxta theoremata per ablationem illarum sanitas exspectetur. Quapropter speculatio causarum externarum, & antecedentium, non est curativa: sed tantùm subinde diagnostica, & directiva. Neque enim inflicto vulnere, etsi ensis auferatur, sanatur vulnus. Nec ignis è foco auferendus, etsi quan-

quandoque ille, eodem loco aliquem ambussent. Causæ siquidem morborum internæ, quatenus connexæ occasiones: ideo illarum consi-
9 deratio, & ablatio, est verè medica. Scholæ verò cum cernerent ignem comburere sua objecta, similiter & frigus mortificare, & perimere, adeoque corpus humanum per excellentes istas qualitates externas diversimodè agitari: putarunt propterea effectus, qui sibi haberent adnexum calorem, suscitari ab igne. Atque hactenus in febribus, duo luctari in nobis elementa, quorum aqua semper potiretur priore parte victoriæ, ignis verò posteriore. Ignem videlicet patrare Erysipelata, prunum, ignem persicum, causum, &c. Indurare pariter exsiccando scirrhos, calculos, ossa, & nodos. Remedia quoque talibus regulis digna, per contrarietates decrevere. Nescientes, quo pacto spiritus vitæ, calores ac frigora excitet, absque igne & glacie: quia neque ex elementis nostri corporis, aut ex fictis humoribus. Ast utrobique
10 τὸ ἐνορμῶν Hippocratis neglexerunt. Prout quandoque exemplo uno, de spina digito infixa, demonstravi. In quo calor, dolor, phlegmon, febris, non ab igne spinæ efficienter procedunt: sed quia spiritus sensitivus, peregrinam spinam ægrè fert. Sic nempe calor & frigus, sunt accidentia, impertinentia ad naturam febris, pro-ut & in hepate, sui sentiuntur calores, quia ibidem suæ sunt spinæ. Estque calor non causa, sed effectus spinæ illius. Adeoque alterationes, quæ in vitali œconomia contingunt, & in cadaveribus cessant, non ex igne, aut glacie corporis, aut humorum: sed ex vitalibus initiis dependent. Imò si Scholæ rem, ut est, attigissent, comperiissent Thermas, balnea, &c. non arefacere, & comburere nos: sed potius humectare, nisi calores illorum inordinati sint, & diuturni. Imò nec tunc quidem aliàs, quàm quia plus consumitur, quàm assu-
11 mitur, corpus accidentaliter arescat. Sensi demum statim, post primas qualitates, furtiva adulteria mercatorum, quibus onerant, defœdant, alienant, & substitutivè mentiuntur, exotica pharmaca. Quibus non est opus mea doctrina: quippe qui metu inferni non moventur.
12 Mox abinde sensi duos saltem rerum sapores distinctos, si non subinde tres, aut quatuor: unum nempe per quem sunt acria, amara, salsa, &c. Alterum verò, qui dicitur specificus, appropriatus semini. Priorem itaque sensi, esse salium dignitates, & officia. Non quidem salium separatorum, è tribus primis, sive (ut ajunt) initiis corporeis haustorum: sed salium in concreto gliscentium. Alterum verò saporum, sensi esse seminalem, odorum naturam, in concretis, officio formarum fungentem, vel saltem explicantem. Salia namque, ut maximè sensibilia, primùm se offerunt gustatui, cui proinde Hippocrates tribuit notiones morborum. Amarum nempe, salsum, acre, atque ponticum morbos indigetans. Calores verò atque frigora, po- 13
tius subaudivit esse pathemata subsequentia, quàm morbos. Gustatui autem judicium ascribo, propter præfatas qualitates gustatiles, in quibus plerumque profundior sedet dynamis, seminalem atque efficientem causam continens. Non autem quod proin linguæ, & palato judicium de morbis competat: sed gustatum nomino, ob qualitates gustabiles: Alioquin est sensus, quo cuncta pollent organa, quorum vis sensitiva, per attactus approximationem, indicia facit amicitiæ, vel hostilitatis, super occulto sensibili. Hoc igitur modo sensi, præpollentium salium esse officia, quæ vires subordinatarum formarum sui concreti, explicant, atque deferunt ad Archeum, velut suum objectum,
in quod agant. Itaque sensi sanationes, tam per 14
medicamina, quàm per naturam, fieri per sedationem agitati Archei & ablationem seminalis, & morbosi characteris, ab Archeo producti.
Hanc nimirum sensi proximam, tutissimam, 15
atque summam sanationem. Quæ autem ope Arcanorum succedit, versatur circa ablationem producti. Ideoque sensi Arcana, operari tanquam salia. Nimirum sanationes hujusmodi contingunt, auferendo noxium, vel addendo defectuosum. Nam alioqui, quæ impediunt incrementa, vel appropriationes, spectant potius ad præcautionem, quàm ipsam sanationem. Noxia verò tolluntur resolvendo, abstergendo, exhalando, vel expellendo. Quæ proprietates salibus sunt congruæ. Non autem debitè fiunt nocui ablationes, per venenosa, liquantia, & putrefactiva, ut neque per cruoris
& vitæ subductiones. Additionem autem de- 16
ficientis, sensi proprio modo non fieri, ideoque nos retroire paulatim, penuria arboris vitæ. Quod de facultatibus vitalibus dictum esto: non autem de cruoris egestate, qui per culinas restauratur. Cæterum sensi naturam sponte vel- 17
ut resurgere, & aliquos sibi defectus reparare, si à jacente sedens facta fuerit. Quorsum etjam juvant balsamica, & tingentia. Sensi quo- 18
que in stomacho nasci salem acetosum, volatilem partim, partimque fixum. Vtrumque

verò deinceps commutari, per sua viscerum
fermenta, in varios sales, qui emancipatus per
arrepta fermenta, suam sæpe ac successivè men-
19 titur originem. Mumiali nempe fermento, fit
sal cruoris, nostri œconomiam recturus: sin
verò in Rene diureticus fiat, jam conficitur uri-
narius. Sensi itaque, sola dumtaxat esse atque
vera diuretica, quæ augendi salis urinarii ha-
bent facultatem, & facilem sibi faciunt cliente-
20 lam. Sensi denique, nedum in organorum fer-
mentis dispositivis: sed insuper propter *Ma-
gnum oportet*, in ipsis simplicibus, suas esse sa-
lium propagandorum ac immutandorum pro-
prietates. Quædam namque habent sales cras-
siores, & ineptos suscipiendo fermento stoma-
chi: ideoq; permanent invicti. Alii denique sunt,
qui hostili adversantur proprietate, potestatibus
vitalibus, adeoque non nisi infestis finibus, ad
21 hospitia vitæ subintrant. Sensi salem volatilem
spiritus vitrioli, prompta obedientia, prima dis-
soluti actione, in merum alumen migrare. Et-
enim si corpus Mercurii coagulaverit in album
pulverem, etsi nil de materia aut viribus Mer-
curii reservet (id enim declarat pondus Mercu-
rii pristinum) attamen mox in alumen transit.
Sin verò acidum vitrioli, in stomacho obviam
mucilaginem offenderit, eandem liquat, nec
tamen proinde aluminosum fit. Ut inde sen-
serim, unum & eundem salem transmutari di-
22 versimodè à connexo. Sensi itaque sales quos-
dam, qui in stomacho sordes abstergerent, an-
tequam ab ejus fermento subigerentur: alios
verò, qui tardè suas salsedines aperirent, ac non
nisi post alteram digestionem: idque cum jam
diureticos, vel diaphoreticos sales, manifesta-
rent. Sicque venas suis obstruentibus feliciter
23 tum liberarent. Sensi insuper sales, qui suam
indolem, non nisi sub stercorizatione inve-
niunt, suntque acidi & colici, vel hisce opposi-
24 ti, inque essentiis oleosis connexi. Summus
autem atque felicissimus salium est, qui ulti-
mam puritatis & subtilitatis metam in natura
attigit, cuncta pervadit, solusque agendo manet
immutabilis; quæque alia pro lubitu, prompta
resolvit obedientia, rebellemque omnem ma-
teriam, non secus atque aqua calida nivem li-
25 quat, & volatizat. Sensi mox sapores specifi-
cos (puta macis, croci, &c.) tanquam proprieta-
tes, sive officina formarum ultimarum, per sa-
les præpollentes edita. Non quidem, quod hi
sapores essent vis illius formæ propria: sed po-
tius fracedo illius seminis, procedentis ad ulti-
26 mam istam formam. Sapor siquidem ut talis,
est qualitas solitaria, medendo inutilis, fermen-
talis fracedinis suæ testis, cooperatrix sanatio-
nis, quatenus ut nuncius Archeum disponit, ut
in latentis proprietatis cognitionem deveniat.
Nam nisi res per saporem & odorem Archeo
arriserint, non intrò admittuntur. Imo phar- 27
maca, in prima sui facie insipida, ut sunt tur-
bit, hermodactylus, zalappa, Mercurius, sti-
bium, &c. multo larvata saccharo, si tamen ite-
rato sumantur, horrorem atque abominationem
faciunt. Alius proinde gustus est linguæ, & a-
lius in stomacho, velut Archei extremo. Grati
ergo sapores stomachici, benignam vitam, no-
stræ cognatam, rei inesse denotant. Quare felis
magis delectatur odore fracidi, ac olentis piscis,
quàm cinnamomi. Persentimus sic nempe non
rarò, occulta venena, propter saporem, & odo-
rem specificum, nostris horridum præcordiis.
Saltem quoties in veneno eminet gustus placi-
dus, sensi sub eodem simplici latere ingens ar-
canum, quod depulso veneno, ad effectus ar-
duos natum & ordinatum est. Sensi deinceps 28
præter sapores specificos, horumque gratitudi-
nem, benevolentiam, vel horrores, proprietatem
quandam formalem, emanantem; lingua ta-
men imperceptibilem, soloque archeo compre-
hensibilem. Stupent scholæ, dum ad qualitates
occultas (ut vocant ideo) ventum est. Nam dum
nequeunt suas nugas caloribus, frigoribus, ho-
rumque mendicatis complexionibus adscribe-
re. Scriptores quidem calamum reponunt, atque
medentes attollunt humerum, ac supercilia,
quia proprietatem istam accusant, sibi notam
in effectu, at ignotam in causa: seseque hujus
ignorantiæ degunt, quod humano intellectui sit
impossibilis proprietatum illarum indagatio,
quam jam dudum inquisivissent alioqui. Quasi
dicant. Nos scholæ valemus determinare, quan-
tum mens humana potest inquirere. Decerni-
mus ideo, nullas rerum potestates posse intel-
ligi, aut indagari humanitùs, quàm quæ sunt
primæ elementorum qualitates, aut ex his ori-
undæ. Fatemur ideo, facultates formales esse
occultas, quia cognitu impossibiles. Certè
Scholæ sunt valde luteæ, aqueæ, aëreæ, nebulo-
sæ & igneæ! quàm se ostendunt suorum obje-
ctorum inscias, & exercitii, quod profitentur,
impares! Ingenia enim sua ignaviæ emanci-
parunt, ut nil sit ipsis gratius, quàm declinasse
ad excusandas excusationes in ignorantia, &
impossibilitate naturæ; qua quisque suam in
particulari velet. Primum enim, Antiqui dum
viderent morbum aliquem, curarum remedia
speci-

specifico, & appropriato, stupebaut velut ad insolitæ rei miraculum: At deinceps Scholæ suas stupiditates, in generalem ignorantiam relegasse, satisdatum arbitratæ sunt. Neque enim, etsi causas distinxissent à qualitatibus elementariis sibi notis, proinde aliquid incontaminatum, & absque oculi cataracta dixere. Nam quis unquam humiditatis causam in aqua, aut caloris in igne, magis ratione à priori investigavit, quàm trahendi ferrum in magnete? Sunt ergo qualitates elementales, tam occultæ, quàm aliarum ulla. Equidem in hoc cœcutitum est à Scholis, quia adversus doctrinam Euangelicam
29 processerunt. Primitiva enim veritas vult, quod Arborem cognoscamus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructum cognosci debere ex arbore. Dicam ergo per fructus, quo pacto ad cognitionem arboris deveniendum. Inprimis itaque ad causarum occultarum cognitionem, supponitur effectus aliquis, itemque causa illius, nec dubitatur, quisnam sit effectus, quæve ejus causa: quæritur autem tantummodò nexus amborum: quo pacto scilicet effectus à causa procedat; vel vice versa, quo modo atque medio, causa ejusmodi effectum producat. Præsupponitur inquam cognitio arboris, & fructus ejus. Quæ si ad medendum componamus (etenim, si totus mundus propter hominem sit, & tota naturæ cognitio physica medenti ideo subserviet) præsupponendæ primùm erunt cognitiones suipsius: scil. ut verus Medicus sciat arborem humanæ naturæ integræ, ejusque fructum, sanitatem scilicet. consimiliter quoque Arborem vitiatæ sanitatis, ipsamque depravatæ sanitatis classem, tanquam fructum illius. Quæ cognitiones requiruntur quidditatis propriæ, cum adjacentibus suis. Vt igitur arborem cognoscamus in sui radice, & proprietatibus, id ex fructibus fieri oportet: quocirca etiam fructus primùm cognoscendi sunt. fructus autem tam integræ, quam vitiatæ sanitatis, cum sint scopi, ad quos referantur occultorum remediorum proprietates, se habent per modum arboris & trunci, in quem inseri debeant surculi gemmæ, & semina rerum, tanquam earundem fructus. Hoc nempe requirit Medendi destinatio, ut remedia, licet se habeant per modum causæ, fiant tamen fructus sive effectus in nobis: quatenus in nostra arbore fructificant: adeoque non solum sunt fructus suæ nativæ arboris, undè in natura rerum desumuntur: quin potiùs fructus sunt novi, ex insitione producti, adeoque planè promiscui, ex ramulo, sive fructu arboris insertæ, & ex vitali potestate trunci, in quem inseritur. Ejusmodi nimirum fructus produnt suam arborem. Adeoque ut in omni naturæ progressu dualitas sexualis requiratur ad fructus cujusque productionem. Non mirum fuit ignoratam stetisse occultorum classem, & applicationes, si hactenus neglectum steterit statum sanum & morbosum eodem nasci parente: adeoque & morbi essentiam totam, in externas, occasionales, efficientes, bellantes: non autem in veram, atque internam ægritudinum arborem retulerunt. Supponamus ergo Archeum irritatum, ac penè furiosum, qui à causis occasionalibus lacessitus, proprium profundit cruorem, facitque dysenteriam: vel item fingamus Archeum in aliqua parte, ultimæ digestioni famulante, conceptum doloris stigma iniquè ferentem, ac velut furore percitum, Erysipelas suscitare. Quæstio est inveniendi remedii ex occulta proprietate. Consideraruntergo Scholæ applicare Erysipelati refrigerantia, quatenus fructui, & non arbori vitiatæ remedium applicare voluerunt. Rerum autem naturalium Symmystæ, attenderunt præfatos furores, per metum coercendos, adeo ut metus non sit homini: sed Archeo incutiendus. Pavidissimum ergo animal, leporem videlicet, occiderunt. Non quidem telo, ut in inopina morte occumbat: sed venando ut per canum morsum intereat: quo vis geminata pavoris, imprimatur in ejus totum. Itaque linteum cruentum in leporis sanguine tinxerunt, & siccatum asservarunt. Idque in vino carptim exhibuerunt, & curata est dysenteria. Itemque siccum apposuerunt erysipelati, & sanatum est. Imò milites Germani, leporem, fumo siccatum præbent in potu, & curatur dysenteria non fallaci eventu. Vndè didicerunt frustraneas venæ sectiones & purgationes, sive fictos humores spectes, sive demum caloris & roboris unà cum sanguine diminutionem: Ridiculas item refrigerationes: utpote quæ à posteriori mederi conantur, radices nequaquam attingunt, eoque nomine, naturam in majores plerumque furores concitant. Erysipelas ergo & dysenteria, punctum aliquod commune nacta sunt, in quo convenirent. Idque esse venenum aliquod Ideale ab Archeo natum. Siquidem in arbore humana, omnis Archei exorbitans passio, tingit sui Ideam, in cruorem, imò & in excrementa, non minùs quàm in arbore canina, exorbitatione rabiei, nascuntur fructus in ejus saliva, qui producant deinceps in nobis fructum rabiei

transplantatæ. Proinde cognitio occultorum, perperam inquisita est ex fructu. Cognovi enim quæcunque in mundo fiunt, necessitate seminum Archei cujuslibet, adeoque incorporalis atque invisibilis entis ergo, fieri. Entia autem seminalia, vi phantastica animantatorum, vel Archei eorundem, consimili perturbatione oriri, scivi. Adeoque ut ex invisibili quodam principio, visibilis hic mundus continuetur. In substratis verò, sive non animantatis eadem analoga quadam proportione consimiliter sese habere animadverti. Omnem autem exarthrosim Archei, per suas Ideas fabricare semina venena suo corpori, sicque arborem integrum ruere in vitiatam. Quarundam rerum, quæ nobis venena nascuntur consideravi, semina gerere, non quæ exorbitatione sui Archei; sed nostri Archei respectu, vitiatas producerent, sibique naturales Ideas, nobis lethales. Vndè videlicet si fructus, vel surculi inserantur in arborem integræ valetudinis nostræ: contingit, ex utroque, velut promiscuo sexu, nobis suboriri vitiatos sive venenatos fructus. Venena autem utrobique sunt inter proprietates occultas. Iuvantia igitur adæquata, Ideas habeant summè extinctivas Idearum venenatarum: vel quæ bonitate eminenti, tam productorem veneni Archeum, quàm ipsum venenum productum, transmutent: undè perspicaciter didici, omne propemodùm venenum, ejusque Antidotum, adeoque & totam occultorum, sive formalium proprietatum prosapiam, depluere seminaliter ex luminis vitalis activi-
29 tate. Sic namque venena animantatorum oriuntur ex perturbationibus: quæ quò atrociores fuerint, eò quoque sæviora venena proferunt. Sic nempe serpentum venena, ex ira, invidia, furore, superbia, metuque variegata nascuntur. Mineralia verò corrosiva, & putrefactiva, è salibus, Mercuriis & sulfure, quibus suus furor à semine analogo propagatur. At quàm evidens istud in turba vegetabili? ubi perturbationes illæ seminales, ideoque & connaturales, per semina, continuato cursu transplantantur. Venena enim quælibet, per classes perturbationum redacta, licet distinguendo pernoscere. Consequenter quoque per Quia est specificarum proprietatum notitia hauritur, si ad certos ordines perturbationum & affectionum reducantur. Prout latius de Peste alibi: sic nempe multa indagantur, inventaque sunt: Inde per effectus ad causas itum, deque una cognitione in aliam per manus ductis. In terminis, venena Erysipelatis, & Dysenteriæ, ex ira Archei, sanatio est in lepore, cui timor, mansuetudo, fuga, & vita innocua. Nec valet argumentum contrarietatis: Nam inprimis contraria in viventibus admisi, atque inde proprietates illorum, quasi viventium Ideis sigillatas, quodammodò contrarias, in prioritate arboris efficientis dico. Quatenus in hanc desinunt sigilla pathematum. Adeoque hujus Arboris fructus, non amplius per modum contrariorum pathematum: sed ex vi accepti, innatique characteris seminalis, agunt. In quo unumquodque agit pro talento accepto, prout in se est: non autem ratione repugnantis dualitatis, sive discordis contrarietatis. Cruor itaque, in quo est productum seminale, paventis mansuetudinis, & efficiens, mortificat virus, ex incandescentia venenosa natum. Etenim amores, odia, terrores, horumque seminalia producta, sigilla, ideas & characteres, in rebus notavi: Vndè plurium occultorum causas proximas adinveni; Inventas verò, mihique suggestas interpretatus sum, cum veritate consequentiarum possibilium, & apparentium. Hæc de proprietatibus occultis dixi extra somnium, ut occulti Philosophi esse desinamus, & manifestam doctrinam mitiorum sequamur. Nunc autem somnium prose- 30
quar. Sensi inquam Apium, asparagum, & quæcunque ad deoppilandum sumuntur, habere quidem salem specifici saporis, qui cum vita media, factus stomachi cremor, superstes manet, licet infractus: languida tamen continere, ad deobstruendum auxilia. Siquidem quæ sui concreti saporem servant sub fermento stomachi, ut cæpa, allium, Macis, terebinthina, Asparagus, &c. ea vel cum recrementis præterlabi sensi, eò quod cum suo sapore specifico acescant, salis naturam dein sub felle sumant, atque tandem sub stercoreo fermento renum, facultatem urinariam vel diureticam induant. At quorum sapores specifici, cum cremoris aciditate fracescunt, atque pereunt: illa sensi esse cibos indifferentes: verùm quorum sapores non planè concedunt in aciditatem cremoris, manentque in sui quodammodò mediocritate (cremor namque si undequaque pariter fermentum susciperet & acesceret: quovis aceto facile esset acrior) illa sanè, in Mezaraicis facilè pereunt vi fellis, ut unà, cum tertio, sive muniali fermento, in cruorem mutentur. Idcirco languida ad dissolvendum, sive deoppilandum porrigere sensi subsidia. Sensi tandem cuncta salia simplicia (maris, gemmæ, fontium, petræ,

træ, &c.) ut talia, recedere per lotium atque intestina, atque interim resolvere sordes, in illis meatibus; ac expulsivam, sui memorem officii reddere. Salia verò, quæ in se mineralem fructum gerunt, sensi naturæ nostræ aliena, ideoque vix intrò admitti. Salia autem, quæ sunt pars compositi, ut lixivia, & Alcalia, virtutibus seminalibus orbata sensi, solamque habere abstersivam, saponariam & resolutivam proprietatem. Nisi sint volatilia, quibus sensi inesse initia concreti radicalia, & balsamos seminales. Sensi inquam hæc facilè in novum fructum transmutari, quia se rebus quibusque sociant,
32 aguntque juxta innatas sibi dotes. Mineralium spiritus corrosivos denique sensi à seipsis crudis longè differre, excrementa parietibus vasorum primorum adhærentia, resolvere: non tamen prorsus noxa vacare, propter occultam arsenici infectionem sibi admistam ab origine. Sensi itaque occultas quas vocant proprietates, in Archeum, seminaliter à generante vel efficiente traductas, explicare objecti sui præsentiam, & cognitionem sympatheticam, quatenus hospitantur immediate in sinu formarum. Quædam scilicet per Blas motivum locale, ut magnes, succinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas (nam & hic non aliàs quàm Carabe paleas trahit) &c. se prodere: alia verò in alterationem terminari. Ut venena, item laxativa, periapta,
33 antidota, &c. Laxativa peculiariter sensi operari duntaxat, propter latens intus sibi venenum. Quæ semel intrò admissa secus limen, quicquid attingunt, fermentare, resolvere deinceps fermentata, & resoluta eo ipso putrefacere. Sensi ideo laxativa putrefacere vitales succos, raró autem excrementa, morborum occasionales causas. Etenim cum venena sint, respectu nostri, & non excrementorum: hinc nos potius, quàm morbos adoriuntur. Ac citissimè quidem putrefacere succum crudiorem, sive nondum vitalem cruorem, sive hesternum cremorem. Quoniam autem vix excrementa debellant, neque hæc vicissim illis parent, cum omnis actio sive Blas nobis proficiscatur à spiritu impetum faciente, quo orbantur excrementa: hinc Medentum nemo, per assumta laxativa spondere audet sanationem. Vera autem solutiva, nec putrefaciunt, nec selectivè humores fictos educunt, neque ideo vitalia resolvunt; quæque triplici signo se prodere sensi. Primò.
34 Quod nil à sano corpore educant, nec moveant, alterent, aut infirment illud. Deinde, quod non exigant quicquam foras, nisi quantum peccat: ideoque non aggravant: sed ab onere sublevant: & mox inde æger se bene habet. Tertiò demum quod non per sudorem, vomitum, aut sedem eliciant morbum: sed insensibiliter resolvant, quacunque parte hospitetur morbus, reliquum satagente natura. Sensi etiam laxativa ejusmodi non electivè humores (qui mentiti sunt in se) educere: sed (cum non nisi unico succo sanguine nutriamur, ideoque non sanguinis, sed excrementorum morbosorum propulsionem intendamus) resolvere quicquid alienum intra vitæ diversorium est insertum, non autem vitalia: nisi indiscreta dosi, aut frequentia sint assumta. Alioqui tantùm respiciunt excrementa; natura intus ad hoc præbente suppetias. Maximeque cum sint à Deo, tam per creationem, quàm scientiæ donationem: destinationis suæ fines, dumtaxat in bonum accepere. Sensi igitur errasse Paracelsum, docen- 35
tem laxativa non aliàs operari, nisi quatenus à calcinatione, supervenienteque liquido, laxativum una cum humoribus resolveretur instar calcis vitæ. Inprimis namque qui humoristis bellum indixit, jam iterum humores agnoscit? Tum etiam totum est ridiculum ejus assertum. Minus tamen, si vel laxativa prius calcinata assumerentur, vel intus calcinari potuissent, vel ejectiones tantum ad triplum assumtorum adscenderent. Quid enim folia senæ, calcinationis in se habent? nonne Asarum bulliendo à laxando deficit? & hactenus calcem nescit? Sensi 36
præterea Chymiam dare operationes potentiores, & absolutiores, & per eandem parari, quæ antea non erant. Neque enim oleum laterinum inerat formaliter in oleo olivarum, ut nec spiritus salis, sali; vitriolive, vitriolo, &c. Nam per ignem, acrimoniam sumunt, ut mel, saccharum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde corrosionem suam deponunt, ut succus citri, flammula, ranunculus, piperaquaticum, &c. Errant ergo, qui adæquatè spiritus ex concreto 37
æstimant. Siquidem etsi Aromata, & odora, sæpè persistent in distillando: seminales tamen concreti vires plerumque per ignem pereunt, & aliud fiunt. Quædam enim separatis volatilibus, fiunt Alcali; calx, cinis, vitrumque, quæ antea non erant in concreto. Sensi enim nil concreto inesse, quod non manaret è suo semine. Ignis enim cum sit mors rerum, semina rerum si non totaliter destruat: at saltem insigniter transmutat. Itaque alibi præparatio transmutat materiam totam, ut in Magisteriis: alibi verò propter sequestrationem quorundam, relicta tantum

tantùm mutat, acuit, perdit, vel consumit. Tertiò denique per adjuncta subinde, res ipsæ simul cum adjunctis diversimodè ab igne transmutantur, & neutrum fiunt. Vt vitrum. Quod non amplius cinis & arena est. Sæpè etiam citra ignem, adjuncta radicem mistionis penetrant, idque præsertim intercedente fermento,ac tum constituitur concretum neutrum. Sic namque ex pane secalitio & melle, generantur formicæ: ex melle & rore, anguillæ: ex basilicone & fracedine lapidis, scorpiones: ex vitulo strangulato & rore, apes. Quæ verò sola fusione miscentur, sæpè in pristinum esse reduci patiuntur. Sic enim etsi vitrum non amplius sit arena. Inde tamen per artem, imò & per senium fracedinis, arena eadem repetitur: quia adhuc semper materialiter inest, impermutata, quia absque fermento. Sensi idcirco multa volatilia, sociata volatilibus, ob mutuam invicem actionem, trans-
38 mutari in aliquod tertium. Volatilia demum à fixis fixari, & migrare hactenus in novum ens. Alioqui fixa, nexa fixis, permanere in pristino
39 esse. Sensi quoque, remedia mineralia, in salis naturam mutata (non intelligo, quæ per adjunctum condiuntur salem) secum gestare sua semina, in gradum tamen exaltata. Hæc de metallis hematinis Paracelsus docuit. Quibus etsi totum metallum resolvatur, in alienam dispositionem (quæ est magisterii) attamen, quia exin mox Mercurius currens elicitur: quicquid salis resolubilis naturam verè assumsit, non est Mercurius, sive metalli interior, & immutabilis nucleus: sed saltem sulfur ejus. Quapropter ejusmodi hematina, admirandas in re medica operationes perficiunt. Sensi ergo hematina Solis, & Lunæ, quod etiamsi ex puritate sui balsami confortarent: tamen aliquid alieni in se con-
40 tinere, respectu nostri. Sensi inquam cruditatem Saturni, pinguedine fixorum salium solubilem, solo quandoque igne carptim delebilem, sicque dividi compositi partes, crudumque argentum vivum currere permittit. Sulfur fugitivum superans in Saturno, trahere ad volatum, fixum,inseparabiliter junctum. Quodque expediet inprimis Saturni sublimatio. Cujus expressione nulla est elevati ad residens, coloris aut substantiæ differentia. Vnde etiam caloris, fusionis, & mollitiei causis, post calcinationes & reductiones, residuis medullitùs, sine igne fusionem, solitamque mollitiem minimè refutat. Eadem causa dulcedinis Saturni. Calcinata enim acerrima, si, ut in plumbo, temperantur, concursu vitriolatorum, cum proprietatibus salis armoniaci resoluti,& Tartari putrefacti,dulcorantur. Quorum singulorum symbola, examinibus universis, plumbo maximè distillando, separando in partes salsas, fugitivas, sulfureas, coloratas, pingues, acredine aluminis roche, à sagaci & industrio Chymico, non sine ingenti delectatione deprehenduntur. Sensi inquam 41
Metallis inesse vires planetarias, si in salis, aut sulfuris naturam reducantur: attamen id fieri debet extra omnis adjuncti residuum. In quo non Stentor quisque potuit adire Corinthum. Etenim postquam scivi corpora denodare, per 42
consentanea suis principiis radicalibus. tum primùm cœpi, cum salutari tœdio, irridere stolidas credulitates meas, quibus aurum olim dissolvi: ejus tamen potabili succo minus profeci, quàm simplicis alicujus decocto. Deinceps verò potui aurum dissolvere, butyri, resinæ, atque vitrioli facie ludere. At nusquam inveni virtutes auro tributas, eò quod nostris sic etiam fermentis reluctaretur. Sensi ergo, aurum absque corrosivo suo proprio esse mortuum. Mortuum inquam, nisi radicaliter à suo corrosivo penetretur, Non quidem quod tunc Solis naturam referat, viribusque vitalibus quicquam addat: sed dumtaxat quod totum corpus purgando mundet insensibiliter, in tono unisono. Imò & uniones, in lac spermaticum, isto corrosivo mutantur, primis nostri constituentibus sociabile, atque hactenus remedium Tabis, Paralysis, &c. Sensi tandem quod liquor Alkahest 43
mundaret naturam virtute sui ignis. Nam ut ignis omnes perimit infectas: ita Alkahest consumit morbos. Sensi denique, quod Mercurius 44
vitæ, à Paracelso inter quatuor Arcana relatus, præter igneam gehennæ vim, clarificet organa, non secus atque stibium ab admixtis purificat aurum. Quod idem de tinctura Lili, synonymo, censeo. Natura interim, optat velut novo vere, resurgere sub his pharmacis: attamen extra spem restitutionis in pristinum sumus, cum nobis desit infusio novarum virium, immortalitatem arguens. Statutum est enim omni viventi, semel mori. Quia nil in natura est, quod æquipolleat templo imaginis Dei. Sensi itaque cun- 45
cta renovativa, operari depurando, & hactenus exhilarando: alioqui non esse veram rejuvenescentiam. Sensi deinde Arcana, quæ resolvendo & expellendo sanant, non nisi vires inditas, in nobis expergefacere, quæ ablatis impedimentis, quasi sub novo vere regerminant. Postremo sensi, simplicia, quibus non propria 46
formæ emanatio operatur: sed supervenit aliena

næ

næ formâ imperium, ac character, ut conta-
gium facerent inter symbolizantia: & inde ve-
neficia, sive incantamenta nasci. Etenim quæ-
cunque per Bias voluntarium præparantur,
plerumque propagantur ad functiones motus
localis, ad nervos inquam diriguntur, dolori-
bus nempe ciendis, & indolentiis aptissima.
Nec enim per se, venena, aut fermenta habent,
nisi cacodæmon illa addat, aut per sibi devi-
ctas copulet. Tum enim cætera venena ante-
47 cellunt, Pestis veneno cognata. Imò sensi etiam
cuncta venena (præter corrosiva) agere ob pro-
prietatem specificam, phantasticæ æmulam, se-
mini inditam, formaliter innatam, & fermenti
48 æquivocè agentis potentias habentem. Sensi
porrò rem unamquamlibet, per modum reci-
pientis, & applicationis, variè diffundere suas
activitates. Aliter namque panem intus in no-
bis, & brutis singulis operari: aliterque in sto-
macho, hepate aliisque culinis, Ob fermento-
rum diversitates. Carnem sic sensi externis ap-
plicatam, mox putrere, quæ intus à fermentis
resolvitur, ac tandem assimilatur nostris. Po-
lentam nimirum externis oblinire, & emollire
sensi: quæ intus nutrit, calefacit, alvum obstipat,
& flatus movet. Simplex enim omne, applica-
tum exterius, sub sexta digestione nostri, suas
explorare nobiscum vires; quod intus, primis
ferè passibus plerumque domatur. Homo vivus,
diu in aqua detentus putresceret: caro autem
mortua, novo semper gurgite diluta, balsami
naturam induit. Sic stomachus etsi perpetuò
madeat non inde tamen putret. Operationes
enim naturæ ignoravit Galenus, quia fermen-
49 torum proprietates non olfecit. Paracelsus verò
idiotismi solœcismos fecit, asseruisse, in vulne-
re, olea, & emplastra, non secus atque in sto-
macho cibi digeri ac transmutari in novam
carnem. At nescit, non iri in digestionem sex-
tam, nisi gradatim per præcedentes. Hactenus
non fit cruor in stomacho, ut neque ulla fit nu-
tritio, ab enemate, in Colo, vel ilei confiniis, de-
tento, utut susurrent Scholæ in adversum. Nam
jura mox in intestinis putrent, nec ibidem est
factio cremoris. Absit autem, quod cruor fiat,
si ante non fuerit cremor. Nec jecur est officina
cremoris; multò minus incarnatio in stomacho.
Minimè verò, quod ex emplastro, materiali-
ter caro, aut cruor fiant. Aperta enim cute, mox
illi introducitur putredo, non secus atque læ-
so ovi cortice, corruptio. Hinc namque Ichor,
sanies, pus, aqua glarealis, latex vermes, &c.
50 quibus præcavendis tota cura Chirurgi navat,
quibusque semotis, sponte succrescit caro, non
autem ex remediis applicatis. Salia quoque no-
bis domestica, sensi, condiendis cibis, dissol-
vendis quoque & extergendis sordibus esse a-
ptiora, quàm ut in alimentum promoveantur.
Olea verò, vix sanguificationi propria: mini- 51
mè autem illa, quæ per ignem adscendunt.
Aquas autem stillatas, exiguas habere sortes
medicaminis. Eò quod natura gaudeat ubique 52
alimento, è corporibus, sub sua synthesi ex-
sistentibus patrato. Ideoque salia artificiosa al-
tius penetrant, quàm olea. Quæ sanguificationi
resistunt, nec permiscentur. Ideoque salia aro- 53
matum, ex oleis illorum facta, primi entis il-
lorum vices subeunt. Magni habenda esse Ma- 54
gisteria, quod horum sit substantia integra, di-
gestibilis, ac fermentis obediens. Ideoque na- 55
turam respuere cibos essentiis conditos, ob fer-
mentationis difficultates. Omnia enim nimis
graduata, vitam mediam cruoris post se trahunt:
non autem à fermentis facilè subiguntur. In
summa. Quæ pertinacius vitam sui mediam
conservant, non facile ab Archeo superantur.
Nec solùm digerendo contumacia; sed pervi-
cacia sunt, & in nos agunt: quatenus non sub-
acta. Ærugo autem, crocus æris, cerussa, præ- 56
cipitatus, sublimatum, &c. ascenderunt in vi-
rulentiam per additamenta. Hæc autem intra
Mercurii radicem cum non admittantur, foris
tantum circa sulfur operantur, ibique per mo-
dum recipientis, varie disponuntur. Sensi tan-
dem sextuplicem digestionem in nobis diffe- 57
rentiam, earumque tres priores occupari circa
dispositionem materiæ, ad alendum destinatæ:
quam licet verè transmutent, tamen potius ad
præparatoriam dispositionem, quàm ad vitalem
ejus desponsationem, præmittuntur. In quarta
siquidem, vis vitalis cruori communicatur.
Sicque dirimitur lis, an sanguis fit animatus. 58
Nam cruor non est verè animantatus, donec
sanguis sit. Qui non alio fine per septum Cor-
dis in Aortam trahitur, nisi ut in illo condo,
vitâ dotetur, & Mente informetur. Nutrimur
autem utroque, non secus, atque ex duplicis
sexus semine orimur. Fortè enim mysterium
Lithurgiæ hinc cognoscitur, cur paucula aqua,
multo vino misceatur. Ut aqua in cruorem, &
vinum in sanguinem transeat. Quintam ergo
digestionem sensi planè occupari, circa vitæ
participativam communionem. Sextam verò
tandem operari qualitate dispositiva: sed fer-
mento gaudere assimulativo & humanitatem
inducente. Alia ergo qualitate excitantur, ope-

ran-

ranturque externa quàm interna auxilia. Obesi tendinum doloribus & spasmis corripiuntur: quos tamen humana axungia, foris oblita, lenit. Etenim sexta digestio est tota assimilativa: nititur ergo illatam axungiam in sui vitalem
59 auram mutare. Interna verò pinguium axungia, jam à fermento assimilante subacta, custoditur absque actione. Sed digestio sexta, intrat in vitam mediam, illitæ axungiæ, externæ, quam Archeus noster ideo sibiappropriat. Quæ vita, ejusque proprietates, occultantur in vita
60 ultima axungiæ internæ. Quinetiam sensi, quomodo Cantharis vesicet in vivis, non autem in cadavere, ut neque in cadavere causticum Escharam suscitat, licet cadaver dissolvat, non secus atque calx viva pulveratum caseum resolvit. Cantharis enim quamdiu sicca manet, non agit: sed insensili roris nostri effluvio humectatur, tum priùs prurire incipit, undè Archeus sub Epidermide furiosè accenditur, non multũ secus, ac sub Erysipelate, pruno vel caustico. Adeoque Cantharis incipit in Epidermide, & escharoticum in cute, idem quod tandem Gangræna in habitu absolvit. Caustica enim primum crispant pellem, quam dein in mucilaginem resolvunt, postquam plenè maduerint. Tum enim nedum calorem nostrum acuunt: sed & corrosionis propriæ robur assumunt. Tum inquam, nedum Escharam faciunt, quæ ex Archei accensione consurgit: sed totum liquant.
61 Postremò sensi, quoque amuleta, periapta, & appensa, agere vi influentiæ, & directiva, citra evaporationem illorum, quæ in corporibus fixioribus nimirum sedent. Licet alia appensa sint, quæ sensim viribus minuuntur, quia aporrhœam ex se dimittunt. Sunt autem periapta ossea, cornea, animalia & plantæ. Alia verò metallica, lapidea, salia, transparentia, vel opaca. Metalla autem raro amuleta sunt, nisi sint adhuc aperta, aut ab externo exaltata. Quia sulfur habent in se divisibile: In lapidibus autem est magna vir-
62 tus. Lapidum autem quidam sunt specula diaphana, quidam verò opaca. Vt Corallum, Cornalinus, Turcois, Iaspis. In pellucidis autem, Evestrum vitæ, bene vel malè affectæ, reverberat. Gaudet nempe vita speculo lucido reflecti, qua tum assimilatur intellectui, qui in suiipsius lumine alteratur ad objectorum, more Chamæleontis, assimilationem. Nec frustra quoque gemmas sensi velut specula opaca benè polita. Quia nativa, sibique naturalis dos, ex natura speculi, potentiùs reflectit radium vitalem illi communicatum. Etenim continuò, ac necessariò, aliquid è nobis difflatur, vitæ participatione nondum planè destitutum. Idipsum circum nos, servat sphæræ suæ activitatem: quam dum reperit in speculo polito, facilè reflectit in totum, unde manavit. Inde enim primum sympathetica enotuerunt. Sed postea ubi notum fuit, quod periapta, vi speculi in operando applicarentur, mox proin excogitatæ sunt speculorum figuræ convexæ, concavæ, &c. Quibus nexuit Gentilitas hieroglyphica, ut per figuram denotarent signum occultæ virtutis. Inde crevit in posteris superstitio, qui Gamahen, Talismanica, atque id genus scurrilia dæmoniaca unxerunt. Putantes quod figuræ, non quidem signi; sed causæ vires habeant. Specula autem transparentia, vim everstricam recipiunt, quam licet non reflectant, ut alioquin opaca, propius tamen ad naturam vitæ, sive speculi lucentis, appropinquant. Sensi 63
finaliter quod effectuum diversitas, finis, & appropriatio medicaminum, non è complexionum quadripartito figmento prodiret: sed ex ipsismet simplicium potestatibus; quarum propterea electio, dosis, ac præparatio stetere neglecta, quod in radice, ac modo, hactenus non fuerint indagata. Post horum omnium sensationes. Tandem spiritus alter à me abstulit lage- 64
nam, quam mihi dederat: ac magno mœrore tum sensi omnes mortis in me necessitates, dictis impares: quibus mox in me redii. Nec solamen accipere potui, nisi dum verè scirem, omnia dumtaxat per somnium acta. Quodque si deberem vires rerum recensere, non melius peragerem, quàm si ipse illa omnia velut intus sensissem. Hoc unum saltem adhuc memorabar, quod Chymica potius artis, quàm naturæ vi nativa, agerent, eò quod illorum initia per ignem parta & immutata essent. Separat nimirum Chy- 65
mia, fixa à non fixis, quæ prima heterogeneorum, obviaque est sequestratio. Non pauca etiam quæ ante volatilia erant, fixat: vel vice versa. Dein, inter volatilia quædam, separat odora à non odoris. Quæ distinctio putata falsò est, puri ab impuris. Siquidem actio ignis est, urere. Vtrique ideo tam purum, quàm impurum. Tertia dein separatio, per digestiones & propria fermenta fit. Vt partes, pertinaci continuitate hærentes, fermenti discordia invicem discedant. Sic namque sponte, corpora in plenitudine vitæ ultimæ, fatiscunt, & hospitatæ vires sub lucem prodeunt. Quin etiam coquendo, ac liquando, partes prius uno freno rectæ, jam in se invicem agunt, sub quo gradu alias vires acquirunt.

quirunt. Profert ergo Chymia, quæ aliàs in Natura fierent, aut haberentur nunquam. Idque nedum in separatis volatilibus: sed etiam in residuis. Quæq; ideo calcinantur. Verùm si per commistionem, & confermentationem compositu, novæ surgant vires: idipsum in Spagyricis magis est spectabile, non solùm, quod omnibus prorsum operationibus, naturam Ars imitetur: sed etiam peculiari Epyreumatis, & liquationis energia, quæ varias operationes ludunt sub igne, naturamque mutant. Sic nempe Salispetræ spiritus, elevat sulfur humidum, & embrynatum vitrioli, aquæ venenosæ unde; quorum tamen amborum spiritus separati, erant medendo apti, ac stomacho grati. Tandem Chymia, mitiora quædam in gradum adducit, ut venena fiant è melle, manna, &c. Plurima ut violenta, sub igne etiam mansuescunt. Adeo ut fixa Alcalia, si volatizentur, magnorum pharmacorum potestates adæquent. Quippe vi incisionis, resolutionis, & abstersionis, delata usque ad limen quartæ digestionis, tenacitatem coagulatorum in vasis, fundamentaliter tollunt. Durissima namque, & compactissima, ita Chymia resolvit, ut nedum oblita prioris coaguli, & constantiæ contra ignem, in succum domabilem retroeant, occultaque palàm fiant: verum insuper nobis evadant socialia. Imò nedum res ipsas sic præparat; sed & media efficit, quibus corpora aperiantur. Sic enim coagulata in familiam resolutorum abeunt, fixa in volatilia mutantur, ac vice versa: cruda maturantur; heterogenea in classes dividuntur. Torpida denique, virium gradus acquirunt: ac nova multa emergunt, quæ Scholis Gentilium ignorata stetere. Tandem, ac tandem Chymeia pro sui apice, universale solvens parat, quo cuncta remeant in primum ens, præbentque dotes nativas, absterguntur labes originales corporum, feritateque inhumana deserta, magnas & inexplicabiles potestates nancisci est opportunum. Quantum autem puritatis acquirat intellectus sub hac opera, solus novit Adeptus. Ah utinam mihi lagena, semel possessa, non ablata! Sed novit Deus, cur capræ caudam tam brevem dederit. Sit nomen ejus in secula exaltatum: fiatque ejus solius sola sanctificans voluntas.

PRÆFATIO.

1. INtentio Authoris. 2. Excusatio Authoris. 3. Suspicatur eventus ordinatione divina. 4. Optatus Authoris. 5. Ratio dubitandi de fallacia dæmonis. 6. Quomodo Author sciverit, se non falli. 7. Ratio, docens hoc talentum à Deo esse. 8. Trutina Sagacium. 9. Vnico momento totum medendi lumen apparuit. 10. Quid inde Author suspicatus sit. 11. Cur Author contra Cathedras acerbè scripserit. 12. Eventus prævisus intellectualiter. 13. Absente causa occasionali suscitari febres frequenter. 14. Relatio terminorum cum non ens sit, non causat ens in actu 15. Quorsum in somno rememorata dissectio Sexagenarii.

1 DEliberavi in beneplacito divino palàm facere, quod hactenus coram mundo, & potissimum in Scholis, occultæ fuerint morborum causæ, quidditatum illorum cognitio atque remedium. Scilicet à tot seculis, hominumque indiciis, non-
2 dum penetratam morborum essentiam. Dolui quidem sanè, atque insigniter, veram hanc esse præteritorum, atque præsentis seculi inscitiam, adeoque eam per me inutilem senem detegi debuisse. Piguit me seriò, quod tam pro vita propria, quàm proximorum, fuerint incurii, solique lucro viderentur studuisse Medici, nisi illa esset divini Numinis ordinatio, quod quam- 3
diu Scholæ adhærerent doctrinis paganicis, etiam perseverarent in præfatis tenebris: donec tandem sub plenitudine temporum, esset aliquis, qui morborum essentiam & quidditatem proximis aperiret: & quidem coram ipsis Medendi Cathedris, ut nimirum tanquam in fonte, abactis erroribus Ethnicismi, luceat veritas posthac, & resipiscant, quotquot pertinacia oculos non clausisset. Rem profectò toti mundo, nostræque posteritati propono novam, at- 4
que planè admirandam. Et ah utinam solus ego, qui primus hæc patefacio, proinde contumelias in me contraham, & sustineam, nec patiatur vita & sanitas proximi. Nam lubens subticuissem, nec meum talentum propalassem, nisi hoc unicum scirem datum, pro vita proximi. Dumque adhuc rei magnitudinem penes me 5
contemplor, in tot seculorum consecutione, & fatali ignorantia, ac continuata corporis ignavia, sive negligentia, in re inquam, tanti momenti, quanti est vita humana: non possum non præ stupore multoties retrospicere, calamum reponere, ac de mea temeritatis fallacia addubitare. Quod nimirum in ipsis Academiis, quibus recentia, ferventiora, ac nondum lucro detur-

deturpata exercitantur ingenia, adhuc prorsus
ignoretur morbus, adæquatum scilicet faculta-
tis medicæ objectum, objectum inquam tot le-
6 ctionum a Principibus fundatarum. Sanè pror-
sus addubitassem de mea temeritate, nisi is qui
dat talentum ejusmodi, esset intus dispensator
ejusdem, daretque claritatem supra omnem de-
monstrationem, & erroris formidinem. Durum
fuisset alioqui mihimetipsi persuadere, ac cre-
dere, nisi majoris tituli authoritate & securitate
compulsus intus, me debuissem omnium cen-
7 suris fidenter objicere. Erit enim primum in-
credibile, apud viros sagaces quod doceo, si me
ad tribunal tot seculorum stiterint, qui lubens
me in idoneum fateor ad tantum luminis api-
cem attingere, nisi mecum vivacius gnari con-
templentur divinæ Majestatis solitam supera-
bundantiam. Nemo namque lucidius cogno-
scet honorem Dei, in hoc casu, ac præsens do-
num venire gratuitò à Patre luminum, nisi in
abjecta parvitate, & ignorantia mea, cernant
consuetam orbitam Deo esse, quod parvulis re-
velet, quæ majoribus mundi denegavit ordina-
riò. Vnam scilicet ob culpam: quod continua-
to errore, sese omnes, in placita paganorum de-
8 merserint usque. Sagaces enim hinc discernent,
primùm, non in me, tanquam in hominem, eun-
dum. Tum demum ponderabunt suo judicio,
rationes scholasticas, meo sinu depromtas. Vn-
de tandem ipsi tanquam ducti per principia, ac
theoremata naturæ, ad longè subliminora, & cla-
riora medendi initia sponte festinabunt, quor-
sum judicii mei teneritudo ascendere non po-
9 tuit. Enimverò moneo, hortorque Sapientes
hujùs mundi, quod errores & inscitiæ meden-
tum, non se mihi paulatim aperuerint, ac sensim
intrarint in animam meam; ita quod unum an-
te aliud conceperim, aut meditatus sim. Nimi-
rum quod primùm considerarem Scholas dece-
ptas, circa mistionum elementariarum congres-
sum, temperiem, complexiones, morbosasque
distemperaturas, inde verò provolutus essem,
circa errores Catarrhorum: ac deinceps de-
mum quæsiissem radices, causas, & quidditatem
morborum, atque remediorum. Nil sanè ho-
10 rum. Nam si unum post aliud mihi enotuisset,
existimassem omnem hujusmodi progressum,
esse Rationis & phantasiæ inductiones, errori-
bus atque fallaciis opportunas. Sed postquam
totum simul (nempe Medentum inscitiæ, tam
in cognitione cautarum, morborum, quam re-
mediorum & applicationum) unica lucis fulgu-
ratio, conceptum intellectualem obumbrasset,

indubiè cognovi hoc talentum ad proximo-
rum utilitates datum, ideoque propinandum
Cathedris (à quibus correctio expetitur, exspe- 11
ctaturque) usque sub indictione gravioris pœ-
næ seriò proferendum. Cum ergo jam statuis- 12
sem demonstrare quod nondum sciretur essen-
tia morborum per intimas atque proprias sui
radices, nox erat ante quartam mane, nona Au-
gusti, & visum fuit mihi, quod sicut quandoque
de cantu galli, formantur somnia, me audivisse,
ex præconcepta scribendi cura, quod recorda-
rer Anatomes, cujus paulò post mentionem
faciam, dumque hæc viderer monitorie intelle-
xisse, dubitavi semivigil, quorsum ista cadave-
ris dissectio tangeret tractatum, quem de es-
sentia morborum scribere statueram. Itaque
incurius somniavi, quod viderem virum gra-
vem externum, mensæ meæ accumbentem,
edentemque Sulmonem recentem in salsatura
aceti piperati, & tam avidè, quod quasi se satura-
ret inde (in patria sua quippe non reperitur re-
cens) & vidi quod biduo inde, circa vesperum
febricula illum arriperet, dentesque illi quate-
rent: ac deinde typum servaret tertianæ. Id est,
quatriduo à digestione cibi illius. Adeo ut nil 13
de ejus residuo putruisset, multoque minus su-
peresset, quod febrilem tumultum statis pro-
ritaret intervallis. Nam quod vulgo sonat, ele-
mentalem intemperiem relictam, quæ morbo-
sum impressionem pararet. Id enim præter in-
temperierum, atque complexionum absurda, à
me alibi demonstrata, non nisi merum Ens ra-
tionis significare videtur. Eò quod impri- 14
mens, & impressum, sint quidem res actu, &
termini relativi: sed ipsa impressio, cum non
sit nisi relatio, resultans è terminorum coapta-
tione: tantùm entis rationis vicem continere
potest. Quapropter saltem impressio, vel in-
temperies, superstes manere nequit, ubi intem-
perans, sive imprimens ipsum, desiit esse, &
per consequens desiit nocere. Necesse esset er-
gò, quod ipsum imprimens, produxisset extra
se qualitatem nocuam: eamque in impressionis
subjectum, tanquam suum productum, depo-
suisset. Idque cum fieret in organo vitæ partici-
pe, oporteret saltem illum productum, omnino
atque immediatè intra ipsius vitæ sinum de-
mergi sive hospitari: magisque si recurrere sta-
tis debeat periodis, silentemque sanitatis quie-
tem interrumpere, imò agendo hostiliter, quo-
dammodò deberet turbatæ vitæ signa exhibere.
Vsque adeò morborum quidditatem, hoc so-
mnio perfectius confirmavi. Nam prout citra
& ex-

& extra vitam, hæc non contingunt: ita ipsamet vita, est ipsa causa enormontica, postquam semel loco, pace vel quiete est disturbata. Ecce eodem die, a præfato somnio vir patritius, quem à multis non videram annis, ad mensam meam hospes advenit, cumque esset vigilia S. Laurentii, contigit etiam quod bullitus Salmo recens appositus fuerit, comederitque ille, non secus atque in somno videram. Imò biduo inde, in febrim tertianam lapsus sit. Dissectum autem cadaver, cujus monitionem acceperam, spectat ad eosdem fines. Siquidem Sexagenarius, ab ineunte ætate tenera vixerat valetudine, ac facile febricitabat leviculi erroris occasione. Quem pòst tandem mors repentina abstulit, & volens indagare, an causam pronitatis febrilis reperirem, locis quibus se plangebat dolere, quoties febricitaret. Erat nempe hypochondrium utroque latere, tam ubi jecur, quàm ubi lien asservantur. At ne minimum, circa has partes præ oculis visum, quod opportune accusari potuisset. Quare collata hac dissectione, cum visione somniali Tertianæ, ex esu nimii Sulmonis: percepi statim, cur simul utrumque in mentem revocatum, dum præsens caput essem scripturus. Nimirum ut opportunitate utriusque rememorati fortius instarem circa veram quidditatem morborum, concentratorum in gremio spiritus vitalis: fæculentias autem, quas scholæ pro immediatis ac continentibus morborum causis reputarunt, non esse nisi externas occasionales, utcunque intra venas ipsas intimè essent admissæ.

IGNOTVS HOSPES MORBVS.

1. Actorum hactenus exomologesis. 2. Objectum, & Intentio Autoris. 3. Artem medendi paganorum Cacodæmonis inventum. 4. Oratio pro persecutoribus. 5. Author ex suis persecutionibus, scrutatur Cacodæmonem Inventorem paganica doctrinæ. 6. Labores Scholarum hinc vani. 7. Authoris anxietates. 8. Prolegomenon quidditatis morbi. 9. Causa morborum proxima, continentes, & essentiales. 10. Colligitur necessitas Ideæ seminalis. 11. Quàm procul doctrina hac à Scholis recedat. 12. Vera causa rerum, & morborum. 13. Morbi antiqua definitio Scholarum. 14. Prima Scholarum contradictio. 15. Altera titubatio. 16. Tertia. 17. Author docet (Tract. de Elementis) non esse corpora mista in natura, ut neque humores, undè tota basis medendi Scholarum corruit. 18. Quarta cespitatio. 19 Quinta. 20. Sexta. 21. Septima. 22. Contra intemperiem qualitatum elementariarum in nobis. 23. Octava vacillatio. 24. Nona. 25. Decima. 26. Vndecima. 27. Error Scholarum detegitur. 28 Cespitatio duodecima. 29. Absurdum ad Thesim scholarum consequens. 30. Incertitudo prædicamenti pro Morbis. 31. Argumenta in oppositum, & contra fictam Diathesim. 32. Vera Morborum causa efficiens. 33. Materia occasionalis. 34 Tota Morbi quidditas, in quo sita sit. 35. Vndè sint seducta Schola. 36. Duo Scholarum axiomata falsa. 37. Alia Scholarum delusio. 38. Generatio naturalis, quid. 39. Schola ab Aristotele decepta. 40. Aliquot ignorantia hinc orta. 41. Morbus constat materia & efficiente. 42. Quicquid generatur, id fit per Ideas seminales. 43. Omnia prædicamenta sunt in Morbo singulo. 44 Lapsus Ethnicismi in medendo. 45. Ignoratam hactenus fuisse Morbi definitionem. 46. Morbus non est ens primæ constitutionis: attamen in censum naturæ intravit. 47. In quo distinguuntur Morbi, à cæteris creatu. 48. Error Scholarum ex subjecto inhasionis morborum, & absurda plurima inde manantia. 49. Christianis non esse connivenda ejusmodi absurda. 50. Pertinax ignorantia. 51. Fames non est morbus 52. Schola discedunt ab Hippocrate suo. 53. Aliquot neglectus Scholarum. 54. Incogitantia scholarum. 55. Non spectandam actionis læsionem pro essentia morbi. 56. Vnde manaverit istud figmentum. 57. Consequens ad confusionem causæ cum symptomate. 58. Ablatio causæ non respicit necessariò materiæ occasionalis subductionem. 59. Schola ab artificiis delusa, artificiis deludunt suos Tyrones. 60. Quomodo semen differat à suo consistuto. 61. Cespitatio decima tertia. 62. Scientia aliquot primo vera in Authore. 63. Productio morbi qualis fiat per Blas. 64. Efficiens in morbo. 65. Morbus penetrat vitam lumine formali, in puncto. 66. Efficientium differentia quadam. 67. Exemplum in calculo. 68. Calculus non est propriè morbus. 69. Dum effectus conclusit occasionale efficiens, non est morbus pristinus. 70 Attinguntur producta morborum, à Scholis neglecta. 71. Error scholarum circa objecta contrarietatum in morbis. 72. Argumenta aliquot in Scholas, ut ipsas pigeat. 73. Resumuntur morborum Producta, morbi secundarii, cum symptomatum & fructuum distinctione. 74. Debilitas quid. 75. Impropria morborum divisio per partes organicas. 76. Diversa diversorum actio, unde. 77. Ex mechanica ignis, piperis, Escharotici, & caustici tredecim conclusiones paradoxa Scholis, ac varia il-

 lustran-

lustrantur notatu digna. 78. *Ignis speculationi sanandi parum proficuus.* 79. *Notabilia aliquot de nostro calore.* 80. *Occasionum morbosarum classis varia.* 81. *Explicatur Hippocrates cum connoventia.* 82. *Quod natura semel aspernatur, id post nunquam recipit in gratiam.* 83. *Morbus, est de materia Archei.* 84. *Productorum explicatio.* 85. *Natura nostra regitur ab intelligentia errante, postquam est corrupta.* 86. *Schola iterum per artificialia delusa.* 87. *Producere differt à generare.* 88. *Schola tantùm cogitarunt de ablatione causa occasionalis.* 89. *In nobis est natura stans, sedens, & jacens.* 90. *Explicatur decretum Hippocratis, cum moderamine illius atatis.* 91. *Anatome, ad excusandas excusationes in peccatis frequens.* 92. *Supina scholarum negligentia.* 93. *Quomodo mors & morbus evaserint entia natura, post creationem, susceperintque causas secundas, sui productrices.* 94. *Dua objectiones Scholarum refutata.* 95. *Omen ex bonitate inseparabili.*

1 IAM constituta primùm naturæ
integritate, intra materiam Archeum
nempè, & vitam, sive formam
lucis vitalis, cum seminalibus
atque vitalibus initiis: fermentis
item transmutationum
authoribus, noviter detectis: rejectis quoque
elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque
miscellaneis, pugnis lucta, & alternatis
victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis,
extra naturam relegatis; flatibus demum, tartaris,
& tribus Chymicorum principiis extra
morborum exercitum proscriptis: restabat
nunc ipsos naturæ defectus, & alteritates me-
2 dullitus considerari. Quocirca priusquam profundius
ingrediar, probandum suscepi, morbos,
in Scholis hactenus nesciri, non solùm in particulari:
horumque idcirco sanationem radicitus
latuisse: sed insuper ipsam morbi essen-
3 tiam in generali occultam. Dolendum quidem
in reliquis professionibus, tam ingeniosè elaboratum,
In sola autem Arte medendi adeo
surdis principiis cespitatum hucusque. In qua
tamen charitas in proximum pœnaliter commendata
est. Omnia enim obscurissima mansere,
pleraque falsissima: & intacta quæ maximè
ad scopum sanandi conducerent. Nusquam
enim subtilitas obvia est: utrobique verò ingens
hebetudo. Adeo ut ex præfatis nemo non
colligat facilè, cacodæmonis inventum esse,
quicquid juxta doctrinam Paganorum, & contra
charitatem mutuam est edoctum hactenus.
Idcirco nimirum theorematum paganorum
permansit stabilitas, diaboli persuasu. Quæ tamen
theoremata sola sui facilitate, primo intuitu,
cuique sanæ mentis, suspecta esse debuissent.
Itaque nil durius, inhumanius, & crudelitate
plenius, inter mortalium artes, per tot
jam secula susceptum, arte illa, quæ per mortes
hominum sub concentrica subscriptione, experimenta
de novo facit. Quorum Professores
dum claves Scientiæ se custodire præsumunt,
nec ipsi adyta intrant, nec alios intrare volentes,
admittunt: sed arcent omnes, omnibus
technis. *Semper discentes, & nunquam ad veritatis
scientiam pervenientes.* Iuxta Aposto- 4
lum. *Lux mea Iesu, mea vita, mea gloriatio, &
adjutor meæ imbecillitatis, ac corruptæ indolis,
qui in rebus tuis facilem exitum invenis, apud
quem est facile, quod apud mortales est tanquam
impossibile. Tu, qui me cuncta adversa subire fecisti:
offero tibi meas calamitates, atque depressiones
Iustitiæ. Tu me invicta nihilominus semper
confortasti dextera; præbe mihi manum, ut si de
profundo tot tribulationum barathro me eripere
non digneris: saltem tua fortitudine, ne peccem
tibi, & resipiscant, qui me oderunt gratis: quique
adorant potentiam tuam, agnoscant in me,
quod tu es solus Deus, adjutor oppressorum, spesque
indubia illorum, qui in te fidunt. Induantur
contritione, & apud te inveniant gratiam, &
cantem ego miser laudes tuæ magnitudinis post
hoc seculum. Est nempe hujus seculi caries, quod
occulto tuo judicio, hypocrisis potentum, fidem
fraude faciet, & pietatis sub umbra nefas suum
legat.*

In tanto autem ærumnarum mearum turbi- 5
ne, ad mortalium miserias, & errores Medentum
ante mentis meæ conspectum defectos,
annotare sum aggressus, sub tuo mandato. Vt
sicut hypocrisis me, measque pessumdedit fortunas,
cognoscam pariter, & primariò, quod
Mendaciorum pater in paganicas scholas poculum
inscitiæ, aconitumque Charitatis, & sanitatis,
lucro sternente viam, sub trita Tritonium
procellosa calle. --- Etenim mecum mirabitur
omnis Tyro venturus, nil æquè imperitè
tractatum, ac ea, quæ vitam mortalium
concernunt. Siquidem juxta Thomam à Kempis,
Diabolo perinde est, modò te incapacem
ad serviendum Deo reddat: sive id fit per res
veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipsi, modò
hominem sanitate frustraverit, vitamque
ejus accurtaverit, in qua DEO potuisset servire,
modò se effecerit spretorem auxilii divini,
per apparentes Paganorum doctrinas. Scho- 6
læ namque scripsere myriades voluminum, de
qua-

qualitatum temperatura, & lucta, multum de-
nique, diuque per Galeni posteros super ejus-
modi nugis interpretatum, commentatumque,
repetitum denique, atque indies in novas cen-
turias, & rapsodia est relapsum. Tandemque
istis qualitatibus adaptarunt fictos humores at-
que excrementitios, qui hominem tam sanum,
quàm ægrum prorsus ita regerent, ut rebus hu-
manis præessent: quasi mortalium conditio-
nes, mores, sanitates, appetitus, instinctus, pro-
pensiones, lapsus, fortitudines, valores, defe-
ctus, eventus fortunæ, imò & merita damni
supplicia, & vitæ æternæ adoptiones inde de-
penderent. Horrendum sanè, atque intolera-
bile, has nænias tam dudum stetisse, quodque
de rebus non exsistentibus, & nunquam futu-
ris, quæque ab Assertoribus ipsis habentur pro
excrementis, tam seriæ & perniciosæ fabulæ
sint confictæ, & creditæ. Adeoque ab ipsis
Scholis, vix unquam est indagatum quicquam,
quod reipsa sub talibus principiis, revera sit ve-
7 rum, aut bonum. Doleo interim (iterum testor)
non quidem, quod ex longa in proximum
commiseratione lucem veritatis sim nactus:
sed quod hos errores propalare me oportuerit.
Id est, doleo quod diabolus Scholas deceperit,
& decipiet quamdiu paganicis fabellis se sinent
deludi, & à veritatis Scholis separari. Id autem
ut constet, velut per Prologomenum declara-
bo obiter, ac velut positiva demonstratione.
8 Enimverò Deus non fecit mortem. Idque
est fidei. Ergo homo mortalis evasit aliunde,
quàm ex Deo. Cumque morborum plerorum-
que scopus, aut terminus, sit ipsa mors, (quip-
pe quæ nil aliud est, quàm vitæ extinctio) id-
circo morbus, & mors, sunt diametraliter op-
posita vitæ. Vnde sequitur: quòd omnis mor-
bus immediatè agat in vitam. In vitam autem
nil agere valet, nisi illi applicetur, permisceа-
turque. Non applicatur autem promiscuè ho-
stis morbus ad vitam, nisi partem vitæ obsede-
rit, adeòque in ipsamet vita totaliter, vel par-
tialiter sederit. Quo facto, pars ipsa vitæ ob-
sessa, vel devicta, recedit à vitali aura, quæque
sic devicta, & degener facta, fit hostilis, vitæ
adhuc residuæ, sive adhuc in sui integritate
9 constitutæ. Sequitur hinc necessariò, quod o-
mnis morbus, ut materiam invenit in aura vi-
tæ organica, qua proximè atque penitissimè
ipsam vitam adoritur, Ita in eadem vitali luce,
causam efficientem reperit. Adeoque sic mor-
bus materiâ & efficiente instructus, hospitatur
circa vitam. Nec refert interim sive illa morbi
contagio, sit hausta ex causis occasionalibus:
sive demum errore vitæ, intus in Archeo geni-
ta. Saltem sufficit hoc loco, quod vita ipsa utro-
bique sit principale objectum hostili morbo.
At cum ipsa vita sit ens luminare, non agit nisi
per organum auræ vitalis, sive per Archeum,
tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à
Patre luminum, & corpus. Non agit autem 10
hæc aura sive Archeus, nisi per modum, quo
omnis spiritus seminalis agit in massam sibi
substratam. Id est, nisi per impressam notam,
vel Ideam sigillarem, quæ novit quid, & quor-
sum sibi sit agendum. Ergo omnis & quilibet
morbus, habet notam sigillarem, ac velut actum
seminalem, gnarum rerum sibi agendarum.
Procul ergò hæc declaratio recedit ab elemen- 11
tari intemperie, ab humoribus, horumque a-
metria, à pugna, & contrarietate elementorum
nostræ compositionis. Vtpote omnis morbus,
non nisi est vitæ gladius, vulnerans, vel ampu-
tans totaliter. Nam sicut ensis vitam exhaurit,
unà cum sanguine & aura vitali, in quibus, jux-
ta Sacra, ipsa sedet anima. Ità morbus consu-
mit eandem auram vitæ, in quam de novo si-
gillat hostilem characterem, tam à causis occa-
sionalibus depromtum, quàm propriæ indigna-
tionis errore partum. Hac data morbi tessera,
En accedo ad morbi explicationem. Ac pri-
mum demonstrabo ex ipsis Scholarum theore-
matis, Morbi quidditatem nescitam hactenus.
Vnde demum quisque facilè judicaverit, quid
in remediis & morborum expugnatione sit pa-
tratum hucusque.
Promisi multoties me demonstraturum,
Scholas hactenus neglexisse (id est, nescivisse)
essentiam, radicem, sive naturam Morbi, in sua
universali quidditate; Idque, cum ab Elemen-
tis, in epilogum usque, per omnia subterfugia
illarum jam sim prosecutus, jam demum per
particularium Anatomen, stabo etiam promis-
sis, si in universali idem detexero, ac præsertim
si non amplius, per figmenta elementorum,
temperamentorum, humorumque id ostende-
ro: sed per ipsa verba Authorum, quibus suos
tyrones, tanquam contagio corrumpunt letha-
li. In præmissis jam à me demonstratum est, 12
secula ante me, Peripateticis nugis delusa,
ignorasse rerum naturalium causas, materiam
scilicet, & efficientem. Tum quoque, rem ipsam
nil esse, præter causarum ambarum connexum:
hocque idem esse in morbis. Præcipuè cum
morbus, licet à peccato adveniens, jam pro fi-
lio prodigo naturæ, sit admissus. Equidem
com-

compulit me ad hoc univoca causarum homo-
geneitas, in entibus naturalibus: quâ efficiens
denominatur ab efficiendo, non autem ab effe-
13 ctu, qui efficientiâ sit posterior. Itaque Scholæ
morbum inprimis definiunt Affectum, sive Dia-
thesin, quæ primariò actiones facultatum no-
strarum lædit. In quo adhuc plurimum titu-
bant. Siquidem primò, hunc affectum nomi-
nant intemperiem unius, aut duarum qualita-
tum primarum elementariarum. Ita nempe
idem recinunt: quod fateantur, morbum esse
ipsam qualitatem elementalem, quatenus ju-
14 stam excedit temperiem. Itaque morbus non
erit amplius ista diathesis resultans ex qualita-
tibus primis, quàm supponunt lædere imme-
diatè functiones ipsas. Adeoque fingunt mor-
bum totum, deinceps non nisi in gradu, sive ex-
15 cessu qualitatis elementariæ, consistere. Iterum.
Subinde ipsam qualitatum intemperiem vo-
cant, non quidem morbum: at bene, ejusdem
causam antecedentem. Quatuor inquam solita-
rias illas qualitates, volunt esse morbos, sive pro-
cesserint à consimilibus sibi qualitatibus exter-
nis: sive verò, in corpore, suum ortum ex aliena
15 ametria debeant. Porrò illas qualitates, dein
thoro combinant. E quarum congressu, tum
morbum prolem deducunt. Sic nempe suis so-
mniis elementa subservire credunt. Vt & ele-
mentis totidem, sociatis ad lubitum qualitati-
bus, respondere jusserint. Adeo ut nudas istas
qualitates, vel fictis elementis, somniatisque hu-
moribus stipatas, finxerint esse ipsos morbos.
17 Hoc loco enim narro scholarum intempestivas,
imò ludicras varietates earumque pauperem,
egregiè pugnantes. Alioqui sanè, à demonstra-
tione primò vera, alibi sat probavi, in rerum na-
tura, non esse quatuor elementa, ideoque neque
misceri, ut inde corpora, quæ mixta vocarunt,
constituantur: & per consequens, nec intem-
peries accusari posse, in morbos. Vt neque un-
quam in rerum natura, fuisse quatuor humores,
nostri constitutivos. Quibus sat superque con-
stat, causas morbificas, imò morbos, & morbo-
rum Prædicamentum, hactenus ignorata in
scholis. Attamen jam dissimulanter cum illis,
18 per suppositas earundem theses agam. Itaque
quandoque Scholæ dictorum pœnitentes qua-
litates elementarias, atque non infrequenter,
ipsis pares humores volunt esse, non quidem
morbos: at saltem omnium ferè morborum
19 causas continentes. Alias iterum, quod ex illis
qualitatibus, justo intensioribus, oriatur tertia,
sive neutra, quam Diathesin sive ipsum morbum
dixere. Adeoque utut negotium volvant, hacte-
nus morbum inter qualitates habitare jusserunt:
humores autem, licet intemperatos, plerumque
extra classem morborum abegerunt. Cataracta
scilicet in oculo, quanquam ut substantia, im-
mediatè visum intercipiat, attamen morbus esse
non potest. Finxerunt ergo quoddam Ens ra- 20
tionis, ac Imaginariam relationem, sive obstru-
ctionem, quæ morbi omnem proprietatem con-
tineret, verèque morbus esset, rejecta cataracta.
Atque ita sensim morbus, ad non entia & pri- 21
vationes devenit. Iamque ridiculè pro morbi
essentia, distinguunt intemperiem simplicem
à conjugata; & utramque iterum, ab humo-
rosa. Cum humor esset substantia graduum ex-
pers. Distinxerunt nimirum qualitatum pri-
marum societates, symmetrias, & ametrias in
stemmata: dein speciosa inde schemata erexe-
re, tandemque integra volumina ejusmodi fa-
bellis implevere. At nunquam saltem malum, 22
aut vitiatum in nobis humorem nasci, admise-
runt, qui non præsupponat intemperiem ali-
quam elementariam, sibi matrem. Quocirca
Intemperies in Scholis, tantùm erit causa cau-
sæ, & causati: non autem erit ipsum causatum,
sive Morbus, nec demum causa connexa, im-
mediata, & connexa morbi. Sæpè iterum mu- 23
tata animi sententia, ejusmodi qualitates extra
morborum atque causarum censum abstule-
runt: atque dumtaxat in symptomatum, sive
coïncidentium catervam, indistinctim relega-
runt: dubiæ prorsus, quid Morbus, quid causa
patrans, quidve symptoma foret. De morbo- 24
rum verò occasionalibus internis (quas libro de
febribus, primus in medium adduxi) deque
morborum productis æquivocis, nil auditum in
Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolo-
res, debilitates, ejusque generis coincidentia,
non alium cognovere morbi fermentalem effe-
ctum: quibus tandem pro epilogo, mortem at-
tulere. Atque ita privativa positivis confusè ne- 25
xuerunt. Interim hæsitarunt, cuinam Prædica-
mento morbos inscriberent. Sæpè namque
morbum qualitatem denominant: aliàs quoque
habitudinem quandam relativam: non rarò
quoque qualitatem de numero actionum: sæpè
de Prædicamento quantitatis ajunt, dum scilicet
non ipsas primas qualitates, sed dumtaxat illa-
rum intemperiem, sive gradum, vel excessum,
morbos ajunt. Dumque sextum digitum in nu- 26
meros adducunt. Prædictorum autem imme-
mores, volunt resultantem quandam dispositio-
nem, ab noxia humorum qualitate utramque
morbi

morbi paginam implere. Sic nempe,ut ista dispositio sit filia illius noxiæ qualitatis, velut causæ morbificæ. Adeoque tum morbus,potius læsæ actionis, quàm lædentis actiones, vicem haberet. Itemque morbus non esset amplius Intemperies,qualitatisve excessus: sed aliud productum (adhuc anonymum) ab ipsa intemperie (puta noxia humorum qualitas) generabit Diathesin: quæ sola, atque unica, tandem verè
27 morbus esset. Enimverò Epilepticus, Maniacus, Podagricus, & Quartanarius, præter & extra paroxysmum, sunt morbosi, morbumque intus fovent: non tamen habent ejusmodi dispositionem, sive Diathesin (etenim si Scholæ credant morbos esse mera accidentia, hæc sanè dormire nesciunt, nec sunt dum non agunt) tempore quietis ab invasione. Ergo saltem in ejusmodi ægris, nullatenus morbus erit e-
28 jusmodi dispositiva Diathesis. Iterum sui immemores jubent, Si ista Diathesis sit exigua, quod non sit habitura rationem vel essentiam morbi: sed idcirco tum statum pariat neutrum, sive ens hermaphroditicum, inter morbum, & non morbum: adeo ut ejus esse, medietatem participet de non esse. Idque tam in statu decidentiæ, quàm convalescentiæ. Quinimo ejusmodi exiguam Diathesim, non inter morbos: sed cum debilitatibus status neutralitatis, interque symptomata referunt. Vtque ibi patienter exspectet, donec gradum nacta,ex sym-
29 ptomate fiat morbus. Sicque Diathesis morbosa non est morbus, si excessu suo nondum manifestè læserit. Quare etiam, non ipsa Diathesis, sed ipsius excessus est proprii nominis Morbus in Scholis. Cujus correlativum est, Quod solus qualitatum quarumvis gradus faciat, atque mutet suipsius essentiam, & speciem: nec species proinde, in esse specifico, suam habebit quidditatem: sed tantum in puncto excessus.
30 Sic tandem morbus migrabit de qualitate, in
31 Prædicamentum relationis. Denique si morbus sit affectus, lædens immediatè actionem: utique exinde saltem agnoscere deberent,quod Archeus ipse, sive impetum faciens, dum irregulariter movetur (puta, dum flammula vesicat vivum corpus, non item cadaver) partemque sui ad hoc deponit, & amittit, debeat esse universalis,& primarius omnium morbus. Prout de febribus demonstrare minatus sum. Agnoscere debebant pariter, si causæ materiales per se & primariò, sufficiant ad lædendum immediatè ipsas functiones (utputa, cataracta ante pupillam, per se, ac immediatè parit cæcitatem: prout detruncatio tendinis,motum tollit, absque interventu Diathesis, realiter distinctæ à vulnere abtruncante) quod non sit opus, fingere ejusmodi Diathesin. Quippe non est oppilatio ulla, sive Diathesis, quæ intercludit meatum urinæ: si solus calculus id immediatè faciat,ac materialiter oppilet,totumque fundamentum relationis sic in se perfectè atque realiter continet, quod Diathesis, sive actio oppilativa, procedens ab oppilante calculo, non sit nisi relatio,ac merum ens rationis, quæ in morbis inter medendum, ut & in entibus veris, veréque existentibus, Locum non habet. Quare *Morbi* extrinseci, quales sunt vulnera, & quæcunq; meatum aliquem intercipiunt, cum non oriantur seminali initio, nec causam foveant, quæ Archeum concitet, alterius sunt monarchiæ clientes. At pro morbis seminalibus,pro- 32
pinquius est in natura, ac motu, supponere spiritum Archeum, quatenus sensationis, motusq; initium efficiens,immediatè atque proximè affici à noxiis, causamque illam occasionalem, atque Archeum, se mutuò contingere in puncto.
Vnde Morbus. Materia namque occasionalis, 33
sive intrò allata, sive intus genita, sive coagulabilis sit, sive putrefactibilis, difflabilis demum, vel indurescens; semper tantùm occasionaliter concitat Archeum, ut inde expavescit, ac diversimodè excandescat. Sub cujus scilicet per- 34
turbatione nascitur Idea, informans aliquam partem Archei. Istudque compositum ex materia Archei, & præfata Idea seminali, tanquam efficiente initio,est verè Morbus omnis seminalis. Seductæ ergò Scholæ,per proprias somnio- 35
rum libertates,autumarunt,quod quia consideratio causarum ac principiorum differt à consideratione rei,per illa productæ; quod proinde de necessitate formaliter causante causæ omnes deberent in fiendo, essendo, operando, ac permanendo, in perpetuum manere separatæ à rebus causatis. Non attendentes,quod plerumque consideratio causarum, & principiorum, non differat aliàs à consideratione causati, quàm per relationem entis mentalis,quæ etsi recepta sit in Mathesi, & sermocinalibus: minimè tamen in cursu naturæ. Itaq; Scholæ delusæ per ejusmo- 36
di elenchos,crediderę causam omnem,efficientem,de necessitate externam: nec proinde cum causato uniri posse. Ideoque nec generans esse partem generati. Cum alioqui id natura, ens proximè generans,semper sit moderator internus, vitalis, & assistens Architectus generationis: adeoque qui in finem dirigit cuncta ad scopos,

pos, ſibi omnia patrat, & pro ſe egit univerſa.
37 Idcirco & deceptæ in morbis, crediderunt cauſam morbificam eſſe externam reſpectu corporis humani, vel ſaltem intuitu œconomiæ
38 vitalis. Neſcitum eſt enim, quod generatio nil dicat aliud, quàm fluxum ſeminis ad perfectionem, maturitatem proprietatum, explicationem occultorum, & conſummationem ordi-
39 num, ad ſuos fines. Scholas ergò decepit primus Ariſtoteles, docens interruptim corruptionem ac generationem, ſibi invicem, per totam naturam, & ſemper ac neceſſariò ſuccedere. Atque idcirco ens mentale, merum non ens negativum (nudam privationem) fecit principium in natura, immediatum inter generationem &
40 corruptionem. Nec unquam ſcholæ potuerunt intelligere, quod idem faber, qui è ſemine plantam facit, non defecerit in plantæ generatione, non proſcriptus abierit, non exoletus obierit, nec alius denique in ejus vicem ſit ſurrogatus ob formæ adventum (cujus faber ille manet organum immediatum exſecutivum, ad fines à DEO præcognitos) aut vitæ participationem: ſed is-ipſus, in vitæ regimine ſolus & ſemper uſque perſtet. Hinc nimirum, neque intellexerunt, quod generatum proveniat à cauſis, realiter atque ſuppoſito, ab eſſe rei non diſtinctis: imò nec quidem cum aliqua cauſalitatis alteritate. Quia ſcholæ hactenus plus ſpeculatæ ſunt, operationes demonſtrabiles, per ſenſum (matheſim inquam, & artificialia, à natura aliena) quàm ipſas rerum naturas, in condo eſſentialitatis ſitas. Nunquam enim attenderunt, quod artis organum; ipſus artifex, imò ipſæ menſuræ menſurabilium, nequeant aliquid in natura ſeminaliter generare, aut introducere diſpoſitionem ſeminalem, ſubſtantialem, aut eſſentialem, ad tranſmutandum producta. Conſequenter quoque nec intellexerunt morbum, ut ens reale, atque ſubſtantiale, ſed tantùm per modum accidentis. Cum alioqui morbus non ſit Diatheſis, non accidens actiones lædens; multòque minus ipſamet actionis læſio, procedens ex duello cauſarum nocuarum cum poteſtatibus noſtri rectricibus. Sed morbus eſt ens reale, habens cauſas materialem, & efficientem, à cauſis occaſionalibus proritatas. Etenim ſi morbus, & natura, ſive facultates noſtræ, ſtent in diametro (ſic enim volunt) non poſſunt morbus & vita ſana, ſimul eſſe in eodem ſubjecto immediato: Ergò morbus nequit eſſe Diatheſis, quæ ſaltem poteſtatibus detrimentum adducit: ſed ejuſmodi Diatheſis, eſſet potius morbi fructus, & conſequentia morbo poſterior, debilitatumque mater, atque nutrix. Hanc ideo diſtinguo à cauſis occaſionalibus, & morborum productis. Sed fructus morbi, cum reſpiciant terminum ad quem, morbus ſua iſthæc producta generat, poſſunt ſimul cum vita coïncidere, ideoque aliquot fructus ſymptomatici, inter Diatheſes ſunt, quod ſcholæ nondum explicuere. Defectus nimirum digeſtionum, motuum, &c. Itemque debilitates Diatheſes ſunt, quæ à morborum productis proveniunt quidem, (prout mox ſuo loco) non tamen ſunt morbi. Quia incidunt in naturam, in quam ſunt introductæ, per alienas ſeminum morboſorum violentias, hoſpitanturque hactenus unialiter in vita. Nec proinde morbi naturam habere poſſunt. Eò quod morbus nequeat cum vita, in eodem ſimul puncto identitatis, commorari. Sed recedit morbus è vitali condo, non ſecus atque extra ſanitatem ſeſe ſeparat. Eſt autem vita in ſe quædam luminis integritas, cum qua morbus cohabitare nequit: ut neque morbus ſubſiſtit, niſi in vitio vitæ, ſive vita degenere. Quæ quidem eſt ſeparata ab ipſa vitali luce, adeoque & à puncto centrali ipſius vitæ. Sicut enim lux, quæ eſt ipſa Anima, non eſt ipſa vita: ſic nec ipſa lux vitæ eſt ipſe morbus. Sed hic ſedet in abſceſſu Archei vitalis, adeoque & hujus lumen vitiat: & proinde ob ſymbolum, participat de vita, eamque ſibi conformem quandoque reddit, & integraliter vitiat. Quod in Peſte ordinarium atque manifeſtum eſt. Neſcitum ergò 41
in Scholis, cui Prædicamento morbum darent. Ego autem dico, quod morbus conſtet materia, & efficiente, non ſecus atque reliqua naturæ entia. Efficiens namque. Archeus, laborando per ſuas paſſionem exanthroſes, & parturiendo ſuarum perturbationum Ideas (quæcunque nam in natura fiunt, per Ideas ſeminibus incluſas, oriuntur, & propagantur: Aliàs enim fatui eſ- 42
ſent naturæ progreſſus, qui ductore carerent interno) procurat de ſui ſubſtantia, portionem aliquam diſponere, juxta fines, quos in ejuſmodi iſta ſui alienatione, propoſuit, ſibi atque toti hoſtiles. Ac eo ipſo, quo materia ad terminum efficienti Ideæ propoſitum devenit, natus eſt morbus. Uſque adeo, quod omnis morbus ſeminalis, conſiſtat in actu reali cauſante indiſpoſitionem materiæ ſibi genialis, id eſt, ipſius impetum facientis, nobiſque applicatæ. Ego itaque didici, omnem Prædicamentorum 43
ambitum in morbis revera eſſe, per modum verum aliorum entium, in natura per ſe ſubſiſten-

sistentium. Hoc pacto enim, non morbos in Prædicamentis: sed Prædicamenta omnia, in morbis reperi. Siquidem in cunctis morbis seminalibus, materiam reperio occasionalem, quæ instar violenti hospitis, impetum faciens, hospitium atque jus violat, & œconomiam turbat. Indè invenio ipsum Archeum turbari in singulis morbis: hinc namque & alteram materiam morbi internam considero: partem videlicet Archei, quam deturpavit propria exorbitatione: in quam partem, Ideam finxit suæ perturbationis, seminalemque causam morbi
44 efficientem. Sic nimirum ens verum & reale, omnium Prædicamentorum respectus, in se colit. Cujus vel solius puncti ignorantia, medendi scholas, cœcitatis contagio, Ethnicismus obruit. Creditaque est omnis sanatio, qualitatibus nudis, graduum excessibus, respectibus relativis, & actionibus subesse. Hinc etiam contrariorum contraria finxere remedia: nullumque morbum demulceri bonitate naturæ, medicaminum mansuetudine, pacationeque, ac resipiscentia Archei, turbati prius. Sola sed pugna, velitatione atque bello, reduci in medium, sive temperiem primarum qualitatum. Ita ut eum putent omnem morbum Diathesim: remedia pariter cuncta debeant esse nuda diathesis, aut thesi falluntur. Vndè sequitur, quod ablatio calculi è vesica, ex se nunquam poterit
45 importare sanationem ægri. Siquidem cum sit remedium saltem privativum, ad quod consequitur pacatio Archei: non autem sit Diathesis, calculo contraria. Multoque minus prohibitiva materiæ antecedentis, quàm supponunt, de necessitate aliundè suppeditari, indesinenter affluere, nec cessare, ablato per cultrum calculo, si nempe prius non cessaverit Diathesis, generans materiam ex qua. Itaque juxta scholas, cæsus à calculo, pro tantillo temporis tantùm sanaretur, quatenus videlicet auferuntur impedimenta functionum, à calculo alioqui præsente, producta, & fota: simulque quatenus Diathesis mentaliter intercurrens, deletur secundariò, casualiter, & per accidens. Sed longè secus se res habet. Siquidem morbus seminalis est creatura, quæ in nobis suas materias, suasque Ideas, Archei jure hæreditario, post peccatum fecit, ac invenit: nec originaliter in natura habuit. Ideoq; toti ethnicismo, radix morborum totaliter ignota esse debuit. Cumque definitio essentialis, non à genere definiti, & differentia constitutiva (pro-ut lib. de febribus docui) sit petenda, ob multiplices errorum anxietates, & theses ridiculas: sed prorsus à connexa ambarum causarum, entium in natura: morborumque ideo causa primitiva, atque idealis, steterit hactenus ignota: sequitur, etiam ignoratam mansisse definitionem, cognitionem, essentiam, ac radices morbi. Atque demum sanationes, fuisse per accidens institutas: cum ignorantia universæ habitudinis internarum proprietatum, efficaciæ, & alteritatis.
Scio equidem, tanquam Christianus, quod 46
morbus non sit creatura primæ constitutionis; quippe qui ex peccato in naturæ impuritate radices egit: quæ dein suo vere, tandem germinarunt in individuis. Nec enim creata venena morbi sunt, quamdiu extra nos: sed tum, quando eorundem Archeus, nobis factus domesticus, per peregrinam vitæ suæ mediæ indolem, suscitavit in Archeo nostro Ideas seminales, non secus atque è silice excutitur ignis: Tum inquam fiunt nobis morbi, mortis præcursores, ex veneno occasionali. Perennant ergo nobiscum morbi, cum habeant occasiones suscitativas, in natura nostra subsistentes, donec vel absumatur occasionalis illorum materia, vel saltem Archeus defungatur perturbationibus suis vel suo munere. Etenim morbi supervenere quidem ex peccato; atque dein in natura, jam corrupta à peccato, adoleverunt fermenta, & promta materiæ obsequia: sicque penetrarunt in censum & catalogum naturæ, atque etiamnum hodie, singulari modo, penitissimè penes nos perseverant. Distincti attamen sem- 47
per à creatis reliquis in hoc, quod primæ constitutionis creata habeant in se propriam exsistentiam: morbi verò nec esse, nec subsistere queant, extra nos. Vtpote procedunt quasi, à lumine formali, & vitali initio, nostri constitutivo. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, sese invicem penetrant, quia materiale symbolum habent. Scholæ etenim dum attenderent, mor- 48
bos nusquam extra nos exsistere, ratæ sunt corpus nostrum esse subjectum inhæsionis morborum: & consequenter, morbos, tantum esse accidentia: ac idcirco suscitari ab intemperie elementali, eò quod promtissimo rusticoque sensu caperent: Etiam ob id sperarunt se satis superque superaturas morbos, per calores & frigora. Itemq; ideo decreverunt, omne solamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente posceret, non esse specie juvaminis, in pace & tranquillitate, subministranda; sed in hoc valere dumtaxat, & destinata fore, bella, luctas, contraria, & discordias: quibus confractæ hosti-

hostiles in nobis qualitates elementales,in sym-
metriam coactim retrocederent. Vt sic naturæ
jam corruptæ injurias, contrariis injuriis com-
pescant, vindicandoque subigant. Quod sanè
ita censuerunt, nec aliter intellexerunt: utpote,
quod in natura non aliam actionem sciverint,
quàm quæ ex agentis superioritate, in patiens
dominatur. At sanè, non sapiunt ista juvamen,
nec est lex Christi (per quem omnia facta sunt)
conformis legibus istis scholarum. Adeoque
(ut alibi latiùs) vel Christus, non est naturæ
parens, vel sibi in natura adversarius, vel gen-
tilitia ejusmodi medendi theoremata, sunt ca-
riosa. Non considerarunt itaque Scholæ, en-
tium multorum materias non consistere nisi in
hospitio alieno, ad quod erant destinatæ. Qua-
re propter heteroclitum exsistendi modum,
putarunt morbum esse merum accidens: Ma-
teriam verò, quam morbus præ se ferret, à mor-
bo prædicamentaliter segregantes. Quasi em-
bryo accidens esset, quod nusquam nisi in ute-
ro. Placuit nimirum peccati vindici, quod mor-
bi, cum materiis, tam occasionali, quàm gemi-
na, sibique interna, non subsisterent,nisi in illis,
quorum morbi & piaculum essent: Idque abs-
que respectu essendi unius ad alterum. Neque
enim cogitarunt Scholæ ethnicæ unquam, ut
neque modernæ, Paganicis initiis stabulatæ,
hanc existentiæ relationem sibi venisse ex con-
ditione peccati, & procreationem ejus ab Ar-
cheo,perturbationibus commoto.Quia ejusmo-
di cogitationes nunquam subintrarunt in eth-
nicismum. Nec mirum,Gentiles nesciisse trans-
gressionis valorem,licet per fabulam Promethei
& Pandoræ, prodant se aliquid ab Ebræis didi-
cisse. Mirum est tamen,illos ignorasse,morbum,
antequam noster fieret, ex intimo vitæ initio
procedere,atque nobis incorporari debere, nec
ideo causas occasionales posse esse connexas,
constitutivasque morborum: siquidem perma-
nent illæ causæ adhuc post vitam: & tamen ces-
49 sant morbi. At Christianis nullatenus indulgen-
dum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc
honori putarint, vinctas tradidisse mentes no-
xiis Gentilium stupiditatibus. Animadverte-
runt quidem, eam quorundam morborum no-
biscum cognationem,quòd occasionali materia
tenus,sic nostro essent corpori connexæ, ut vix
suffragio mentis dirimerentur, vel à læsa actio-
ne separarentur. Vt in vulneribus, morbis in-
strumentariis, seminum robore orbatis. Est
namque unguis supra corneam, lædens imme-
diatè visum: ut & calculus, absque medio,mea-
tum urinæ obruat. Obstructio autem inde ma- 50
nans, relatio, & ens rationis est. Quod sicut nil
agit; ita nec morbi rationem, nec consideratio-
nem in natura habet. Maluerunt nihilominus
Scholæ modernæ,essentias morborum, concre-
dere discordiis elementalibus; quàm quod fa-
terentur corpora naturæ nil aliud dicere,præter
ignotum sibi connexum ambarum causarum
constitutivarũ. Hactenus ob id,miseri mortales
sub hoc cæcitatis onere gemuerunt,sanationem
exspectantes ab iis, qui causas morborum con-
stitutivas ex pleno ignorarent. Quocirca, cum
morbus debeat continere causam sui efficien- 51
tem, intra se suamque materiam. Hinc facilè li-
quet, quod fames, licet instar morbi peracuti
paucis diebus jugulet, non sit morbus: eò quòd
non constet causis morbosis, sive consideretur
ut sensus tristis, de classe symptomatum: sive
demum,ut constat realibus defectibus. Quippe
in quantum fermentum stomachi acidum (pro
ut Tractatu de digestionibus) carens objecto in
quod agat, nec tamen proinde feriari possit, re-
solvendo aggreditur,humorem secundarium,&
proximum alimentum stomachi; est nempe
Archeus tam in fame,quàm in saturitate,nedum
morbi: sed ipsiusmet sanitatis causa. Carentia
autem materiæ cibalis, privationem: non au-
tem morbum dicit. Quamobrem prorsus ac-
curatè notandum, quod fames, quanquam cru-
deliter enecet,quasi morbus esset: non sit tamen
morbus,eo titulo,quia videlicet Archeus nulla-
tenus sit morbosus in fame. Vnde luculenter
constare deberet,quod omnis morbus primariò
& essentialiter respiciat sui efficientem Archeũ.
Ob id ab Hippocrate in scholarum incuriam re- 52
ctè est decretum,calidum,frigidum, humidum,
aut siccum,(nequidem quatenus talia,& concre-
ta)non esse morbos,horumve causas: sed acre,
amarum, salsum, ponticum, &c. Fortassis enim
ætate Hippocratis, nondum distincta erat causa
occasionalis à vero morbo. Sciebat quidem in
nobis duplex excrementum. Vnum quidem na-
turale ac ordinarium,adeoq; nostrum: alterum
verò matre errore, & propagine hostili, morbi-
dum, quodque Christiani à peccati vigore pro-
venisse scimus. Hoc enim cum Senex per ex-
oticos sapores distinxisset, ratus est, ut si non
esset ipse morbus: saltem esset morborum ad-
æquata occasio, tum nondum à morbo distin-
cta. Cujus saltem ablatio utramque medendi
valvam aperiret. At stupendum, quòd quem
ducem sequi gloriantur Scholæ, hunc textum
per ignaviam transsilierint: ut & alterum Ante-
signa-

ſignanum ejuſdem. *Quo omnem motum, ad morbum, mortem, atque ſanitatem, efficienter fieri ab impetum faciente ſpiritu*, declaravit. Itemque quo dixit: *Ipſas naturas eſſe morborum medicatrices*: & per conſequens, *etiam morborum factrices*, ſi enormon ille ſpiritus, ſui agitatione, o-
53 mnia quæcunque in vivis fiunt, operetur. Prætexierunt nempe Scholæ plura ejuſmodi, quæ oraculorum inſtar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus deluſæ, & effaſcinatæ, alto ſoporis, torporis & ignaviæ navigio traductæ, neglexerunt liquores, quos ipſemet nominat ſecundarios: quaſi in illis non æquè poſſibilis foret morbus, atque in quatuor fictis primariis. Itaque neglexerunt etiam morbos ex retentis digeſtionum, & tranſplantationum: quippe & ipſas digeſtiones & fermentationes (prout ſuo loco docui) funditus neſcivere. Eheu! quàm penurioſa ſcientia hactenus medentes decoravit, quos alioqui, ſi veri eſſent Medici,
54 honorandos præcepit Altiſſimus. Conſiderarunt nempe, morbum diffluere, ut accidens productum ab Agente, materia morbifica (cui itaque ſuum efficiens ineſſe, ignorarunt in limine) & patiente: quod ajunt corpus humanum. Inprimis, non diſtinguunt Agens à materia, quod huic eſt intimum. Tum morbum negant materialem, quippe quem rentur meram qualitatem. Tertiò, nec diſtinguunt occaſiones irritantes, ab efficiente interno. Quia cum Ariſtotele rentur omne efficiens externum. 4. Secernunt cauſas conſtitutivas à conſtituto. 5. Catenam cauſarum efficientium, cum ſuis productis, neſciunt. 6. Plerumque confundunt cauſas occaſionales, cum ſuis morbis ac ſymptomatibus. 7. Subinde morbum aſpiciunt, tanquam Diatheſin, velitantem, inter cauſarum ſeries, &
55 corpus humanum. 8. Malunt ipſam diſpoſitionem poſteriorem, ex pugna cauſarum (ut ajunt) ortam, eſſe morbum, quæ nempe immediatè (ſic ajunt) læderet actiones, ſive interim actioni vitali ſit contraria, ſive verò effectus illius contrarietatis, quæ functiones offenderit. Aſt ego non attendo functionum læſiones, pro eſſentia morbi: ſed perturbationes operativas in Archeum diſtentas, contemplor in morbis. Nam non rarus moritur, ſine ſenſu actionis læſæ, qui repentè quidem concidit, intus interim dudum morboſus, vel qui ſolo naturæ defectu perit. Quare & inter cætera impertinentia reputo, morborum eſſentiam ad functionum læſiones adſtrinxiſſe. Cum id morbis ſit accidentale, poſteriuſ-
56 que: non autem concomitans perpetuò. Enimverò quia ſanitatem conſequitur, debilitatarum virium reſtitutio ſpontanea. Hinc ſcholæ dimenſæ ſunt morborum eſſentiam, reſpectum debere inſeparabilem, ad læſionem & lædentia functionum. Sic nimirum, ut hæc includerentur ipſi eſſentiæ morborum. Vtpote totum medendi cardinem volvi circa contraria, putarunt. Cum alioqui totum ſit per accidens, ſi functiones in morbis oblædantur. Alioqui quotus quisque eſt, qui negaverit morbum non realiter adeſſe, in ſilentio Quartanæ, Caduci, Maniæ, ac Podagræ? quando tamen nulla ſpectatur functionum læſio? Quis eſt qui non animadvertit in convaleſcente majores ſubinde actionum & debilitatum obices, quàm in morborum flagranti initio? Stupidum itaque mihi ſemper viſum fuit, definiri rem eſſentialiter, per effectus poſteriores, & ſeparabiles. Cumque morbus fiat primariò ab impetum faciente Archeo (ab errante tamen) certè multò propinquior erit hujus actio in facultates ipſas, quàm in earundem actiones. Maximè, quòd quamdiu vires ſunt convaleſcenti quaſi adhuc devictæ, & conquaſſatæ; adſunt quidem impedimenta virium, læſio item, atq; ſuppreſſio actionum: nullo tamen ſuperſtite morbo. Cumque alibi ſat demonſtraverim, cauſam utramque in naturalibus, non differre ſuppoſito, ab ipſomet conſtituto: ergo ſi morbus eſſet cauſa læſioni actionis, tanquam differentia conſtitutiva ejuſdem: neceſſe quoque eſſet, morbum ipſum à læſa actione nequicquam diverſum. Quod jam patet eſſe falſum. Falſumque eſſet, quod cauſa, & morbus, unico titulo lædentis actionem, comprehenderentur indiſtinctim: aut malè decernunt ſcholæ, quod lædens actionem ſit ipſa cauſa morbifica. Læſio autem actionis eſſet morbus; & læſa actio, ipſum ſymptoma. Commentum enim & iſtud nimis puerile. Nam primo eſſet morbus merum ens rationis, conſurgens mentaliter ex habitudine terminorum cauſæ ad effectum. Lædentis nempe, & læſi. Deinde deprehenditur error in definitione morbi, à ſcholis tradita. Nimirum, quod morbus ſit diſpoſitio, primariò lædens actionem. Quippe quæ cauſam, & non ipſum morbum, ſive cauſæ effectum definiret. Tertiò, Si remedium debeat removere ipſum lædens actionem. Illud vel habebit ſingularem monarchiam, qua coercet, & concutiat ipſum lædens: vel remedium ſe junget naturæ ipſi, idque tam unitiſſimè, quod connexis viribus, & tanquam unitum jam unum ſe ſtatuat in termino oppoſito, adverſus ipſum lædens.

lædens. Non enim verum est prius horum. Quoniam remedium esset tam exoticum naturæ, quàm est ipse alioqui morbus, propter particularem directionem, & arbitrium motuum, ab Archeo nostro spretum: Nam si juvare deberet, haberet potestatem natura humana superiorem, tali modo, quod nec legibus morbiferis, nec mortiferis pareret. Adeoque causam morbiferam, tam è cadavere, quàm languente, expelleret. Nec item locum habet posterius. Quia si remedium uniretur naturæ, radicaliter, ac mistione unitiva, haberet privilegium supra sortem alimenti. Non cadit ergo in definitionem morbi, ipsa læsio actionis. Peculiariter, quod remedium non tam respiciat causam occasionalem, quàm ipsum efficiens morbificum internum. Vndè verificatur axioma: *Quod naturæ ipsæ sint morborum curatrices,*
57 *ut effectrices.* Vtrobique scilicet morbum cum symptomate confundunt, in sanandorum perniciem. Cum sanatio in ablatione causæ occasionalis frequenter, nunquam autem in sym-
58 ptomatum remotione sita sit. Et quia ablatio causæ occasionis existimatur materialis eductio, hactenus non nisi solutiva & diminutiva contentorum viguere. Vbi alioquin ablatio causæ occasionalis plus respicit correctionem, vel pacationem efficientis proximi, quàm materiæ occasionalis avulsionem: utpote quod à correctione, etiam citra materiæ occasionalis ablationem, mox cessatio, insperataque quies, imò & sanatio plerumque obveniant. Quod in cura sympathetica frequenter occurrit, & mani-
59 festò liquet. Scholæ itaque, per artificialia deceptæ, quodque putarint omnem generationem inchoari à puncto privativo corruptionis, nescivere: quod id, quod jam in materiali quorumcunque initio seminali fluit, habeat jam eo ipso suum esse reale, licet immaturum, fitque per hoc, hoc aliquid in seipso, ac distinctum à quolibet alio: quodque acquirat per naturalem generationem dumtaxat maturitatem, & illustrationem in sui apice, ob novum agendi lumen formale. Nec equidem semen proinde à sui constituto differt, per causam efficientem
60 internam, & materiam: sed dumtaxat per individualem perfectionis alteritatem luminis formalis, prout alibi de ortu formarum. Semen namque, quod prius excitatore opus habebat, adepto hoc lumine formali, est deinceps
61 seipsum movendo. Scholæ quoque subinde considerant morbum, velut ac si esset productum neutrum, profluens per activitatem causæ, & reluctationem naturæ nostræ. Ast ego scio, tam formale agens, quàm patiens in morbo, esse nobis in illo actu peregrina. Scio nimirum Caducum, diebus silentii, non minus realiter esse in nobis, quam dum in pleno accesso fuerit. Scio quoque, morbum esse ens 62
reale, substantivum. Non autem relativum, non nudam habitudinem agentis & luctantis ad patiens, tanquam extremorum ad medium. Nec demum esse conformitatem proportionis, aut disproportionis inter extrema. Licet hic respectus formandæ relationis, inter entia rationis, sit propinquior effectu nato. Scio præterea, omne agens naturale, natum esse producere sui simile, excepto eo, quod agit per Blas (vis autem tam localiter motiva, quàm alterativa, quia nomine carebat, visa mihi est vocari Blas, in initiis Physicorum.) Sic Cœlum meteora, non cœlos generat. Et homo, per Blas voluntarium; itemque Archeus per Blas ideale, atque seminale, diversas suscitat alterationes. Agens verò 63
seminale, inordinatum, per Blas peregrinum, abortit monstrum, quod proprie morbus est. Nam etsi morbus, juxta sui causas, sit naturalis: nostri tamen respectu, non desinit esse contra naturam, tam quatenus à Blas exotico incepit, quàm quòd Blas hostile gerat, ac de sese suscitet. Ideoque neque hoc monstrum generat fœtum sui similem, nisi per fermenta transferat seminale suum contagium, faciatque) sic morbos in aliis per accidens. Quod autem ad efficientem morborum causam attinet. Est quædam 64
intus partu abortivo, nata causa efficiens (qualis cataracta in oculo, calculus, materia febrilis) quæ licet à scholis dicatur causa efficiens morbifica, immediata & continens: est tamen dumtaxat occasionalis morborum, & externa respectu vitæ, in qua semper omnis morbus est. Ideoque nec potest ejusmodi visibilis materia, non solùm veri efficientis rationem obtinere: sed nec etiam esse de materia, intrinseca ipsius morbi, esse pars ulla. Permanet itaque concicatrix, & occasionalis causa morborum. Eò quod 65
efficiens seminalisque materia, si facultates vitales, adeoque & vitam immediatè attingere atque penetrare debeat, utique & in puncto, vitæ symbolum continere, est prorsus necessarium. Vsque adeo & illud in morbis seminalibus perpetuum est, quod morbus, ut nunquam est in cadavere: ita non potest non esse in vivo. Porrò efficientium causarum quædam 66
est atque manet externa. Vt ferrum vim impulsivam nactum, morbum facit in materia divisa,

qui

qui vulnus dicitur. Pariformis est attritus vesicæ à calculo factus. Nam quanquam efficientia quædam externa sua habeant initia seminalia quibus generantur (ut calculus) respectu tamen morbi, quem pariunt, carent seminibus, ideoque sunt ipsi morbo externa, ac peregrina. Interna verò occasionalia semen habent, quo fovent morbum à se excitatum, clauduntque etiam sæpè, in facto esse. Vt patet in febri, apostemate, &c. Sunt demum efficientia occasionalia, quæ continua atque fermentali propagatione contaminant. Vt ulcera, Icterus, &c. Suntque interna occasionalia, quæ dudum subinde dormiunt. Vt in Caduco: Podagra, Mania, Asthmate, febribus, &c. Internorum quoque occasionalium, quædam incessanter laborant, ut materiam nostri corporis, à vitæ communione alienent. Quibus si accesserit fermentum (quod Hippocrates in morbis vocat divinum) fiunt colliquationes. In febri verò, occasionalis materia efficiens, juxta geminam sibi proprietatem concitat Archeum, ad propulsionem, in consumtionem sui. Quare nec aliud post se productum relinquit: nisi nova Idea, ex Archeo irrito profluxerit, per accidens. Qualiter Hydrops febres sequitur, &c. Dolores autem, sopores, vigiliæ, debilitates, &c. sym-
67 ptomata atque diatheses esto. Sic quoque efficiens seminale alienum patrat calculum, ibique cessat, licet deinceps in momenta molestias excitet, novosque motus. Productum autem Calculi sunt excoriationes, & novi morbi, qui
68 monstra sunt parenti suo absimilia. Nam propriè loquendo, generatio Calculi, non est morbus: plus quàm ipse calculus, qui in se est compositum naturale, nostri autem respectu morbosum. Quapropter & in matula, & extra vitam, generatur suis causis petrificationis. Adeoque est monstrosus, & anomalus morbus: utpote qui per accidens, & extra vitam, in nobis
69 nascitur. Denique simulatque effectus, sive productum in facto esse, amisit suum ocasionale efficiens, illud productum non est amplius ipsa ambarum causarum connexio, sive morbus pristinus: sed suas sibi habet causas, primarum cau-
70 sarum connexione posteriores. Sic namque Apostema peperit ulcus: hoc verò plorat virulentum Ichor: hoc denique non rarò excoriat, pristinum ulcus mutat, vel novum suscitat. Nil autem attingit patrans ulcus, sive suum Ichor deinceps ulceret, sive non: quia non est illa intentio effectiva, ad producendum ulcus ex Ichore. Quia ipsa sanies, sive Ichor, est productum ulceris patrantis, quod suam intentionem effectivam, atque seminalem, suscepit in sui esse: non autem in propagationem novi ulceris, quæ ipsi ideo per accidens est. Calculus quoque, est productum suarum causarum constituentium, quas in se claudit, ac terminat. Quia causæ ejus, ad finem effectionis delatæ, cessant in producto, & clauduntur tanquam sepultæ. Licet is calculus sit occasionale medium, ad quod novi calculi generatio accrescendo contingit. Interim calculo per accidens est, si producat alios morbos, se, imò morte ipsa, atrociores. In Hydrope autem, efficiens Archeus renum, in conceptu Ideæ, à perturbatione sua genitæ, claudit renes, & fit hydrops. Non cessat tamen pristinum efficiens, usque in personæ suffocationem. In patrato isto, productaque & missa aqua, non est ulterior intentio, ad quicquam aliud producendum. Alioqui sæpe productum morbi; cum sit monstrum innatum, vim habet occasionalem propagativam, ex proprietate efficientis Archei, non clausi, aut vincti in producto: sed liberi in organis vitæ. Vnde nimirum alia subinde producta successive efflorescunt. Saltem facultatum atque vitæ dispendia, non tam censeri debent morborum producta, quàm illorum destinati fructus, atque symptomata, horumque periodi. Nec interim minori privilegio morbus est, qui à fermento morboso producitur, quàm fuit morbus, producti illius parens. Scilicet, nec ignavius corrumpit aliquod vitale, per aliena suscepta efficientia, quàm id, in cujus actionis efficiente primario, est ipse morbus. Cæterum supponunt 71
Scholæ contrarietatem morbi, cum sanitate, cum vita, atque iterum cum ipso remedio. Itaque uni termino apponunt plures contrarios, contra naturam relativorum, & contra suum illarum axioma. Quod unum contrariorum totidem dicatur vicibus, quoties alterum. Etenim stante doctrina contrariorum in remediis: deberet saltem de Medicina exire sanitas, tanquam de ovo pullus. Vel cum contraria se invicem ad 72
nihilum deberent reducere, deberet de morbo prodire sanitas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Etenim si morbo sit remedium contrarium: utique facultates nostræ vitæ, nequeunt esse contrariæ morbo: & per consequens: morbus non poterit lædere facultates, aut harum actiones. Erraruntque Scholæ, dum in crisi, morbum cum facultatibus monomachiam toto sui cursu sustinuisse, contendunt. Sin morbus contrarius sit facultatibus, ipsique re-

remedio: saltem incongruè frigida febri apponent, facultati vitali non minus quàm morbo apposita. Imò si à contrarietate Diathesis nascatur morbus: actio nostra, non deberet tota pendere ab impetum faciente spiritu, sed à mera causa morbifica: quæque ideo cum motus sui principium in se haberet, deberet tam in cadavere, quàm in vivo operari: Essetq; adeo tota velitatio dumtaxat inter Diatheses alienorum accidentium, se mutuò debellantium. Cujus luctæ, ipsa vita esset tantùm spectatrix odiosa, absque sui incommodo. Quid hoc aliud, quàm inertem ac frigidam finxisse Philosophiam vitalem? frigidosque esse Medentes febrium? Quid si morbus stet in qualitate, cujus bellatricem contrariam, sensu notam volunt, & elementalem: cur ergo tam incerta, languida, tardaque comminiscuntur morborum remedia? cùm manifestarum qualitatum contrariarum, tam aperta, atq; prompta in Scholis jactentur indicia, remedia, &
73 simplicia? Itaque penes me morbus est ens substantiale, causis Archealibus, tam materialiter, quàm efficienter genitum. Calorem autem, ac frigus, idque genus concomitantium signatorum, voco fructus, atque symptomata, à productis morbis longè aliena. Sæpe namque morbus contra nos furiosè movetur, in quo multa intercurrunt symptomata: qui tamen non rarò absque producto cessat. Vt patet in intermittentibus Nec enim inde consurgit novus morbus. At saltem natura intendit excutere tædiosum hospitem: sub quo nisu producuntur fructus, & symptomata, sopores, calores, frigora, dolores, vigiliæ, inquietudines, vomitus, debilitates, &c. Aliàs quoque morbus sæpe convertit materiam hospitii. Dum scilicet Archeus, à fermento occasionali suscitatus, profert novum productum: Sive interim morbus prior claudatur in termino producti, sive non. Nec rarò quoque morbus producit occasionaliter monstrum sibi absimile. Dum febres causat hydropem, cataractam, scirrhum, &c. quia sunt producta morborum per accidens: quorum scilicet nova Idea ex Archeo, est genitrix. Vt infra suo loco pate-
74 bit. Est autem debilitas fructus universalis morborum, horum pedissequa. Quæ scilicet nil aliud est, quàm dispositio, consequens virium diminutionem. Estque vel totalis, propter notabilis vel nobilis partis afflictiones. Contingit etiam, ob adhærentiam morbosæ occasionis, ad partem aliquam solidam. Vnde tandem, extincto ibidem Archeo, partis illius sideratio, & totius mox inde mors, quoque profluunt. Vel est debilitas particularis, ob Blas particulare, afficiens per sui thimosim, aliquod membrum. Sic enim è stomacho vertigo, dolor capitis, &c. ut ex utero, partes per aspectum diversimodè & miserè languent. Quæ certè symptomata sunt, & fructus Archei, non autem morbi ejus: qui aliàs naturaliter sua recondunt in se efficientia. Prout alibi de actione regiminis. Distat denique morbi productum à symptomate in hoc, quatenus hoc est fructus, mitigationem quidem ab ipso Archeo: non autem curationem postulat, quantum ex se est. Quia unà cum morbo evanescit pariter. Producti autem morborum, nullam in Scholis invenio mentionem: sed vel cum symptomate confunditur, vel novæ cuidam intemperiei, novoque humorum affluxui tribuitur. Alii quoque solent morbos dicare par- 75
tibus continentibus: causas item, partibus contentis: symptomata verò, in impetum facientem spiritum, relegare. Malè inprimis memores, quod contentis humoribus, primarum calorem, ac frigus adtribuant, tanquam morbos. Denique si morbus in Continenti, & causa in Contento. Quibus quæso causam, & morbum 76
movebit, si non spiritus nobis innatus? Quis patrabit è causa morbum, si non spiritus? Etenim sicut Ira, verecundia, & agonia, calefaciunt per Blas: ita timor, dolor, & tristitia refrigerant, citra humorum opem. Piper autem & calefacientia calefaciunt vivos (non autem cadavera: ut neque Cantharides, flammula, vel apium, hæc vesicant. Caustica verò etiam absumunt cadaver: idque non effectu proprii ardoris: sed sola vi salis caustici, qui partes solidas resolvit in salem absque calore. Prout nimirum calx viva, resolvit caseum in mucilaginem. Caustica itaque Escharam in vivo generant, non autem in cadavere: sed hoc resolvunt, simplici resolutione sui salis. Atquia in vivo, intus simul accenditur Archeus, Eschara ab utroque agentium, (Caustico nempe, & Archeo) producitur. Tandem Ignis indifferenter, tam vivum, quàm mortuum cremat: & celerius ipsum vivum. Quia ignis ab extra consumit ardendo: & intus fit spiritus ipse causticus, sui accensione. Ex quadruplici ergo mechanica, ignis nimi- 77
rum, Piperis, Vesicatorii, & Caustici, Notabilia quæ sequuntur, sponte defluunt.

1. Quod calefacientium calor efficiens, sit noster. In pipere ideo est tantum occasionalis excitativus.

2. Quod febris non sit essentialiter calor; sed ex proprietate Blas alterativi, tam frigus, quàm

quam calorem genialia habeat. Idque non efficienter: sed tantùm occasionaliter, incitativè, & accidentaliter. Solus autem Archeus est efficiens caloris & frigoris. Nec enim materia febrilis, in corpore alias calido, jam fit frigida, tum deinde calida, ut ad ejus alternitatem totum corpus frigeat, & caleat. Sed sunt opera, & Signaturæ vitæ: non seminum in materia morbosorum proprietates: sed meræ passiones corporis, à calore & frigore Archei, sic commotæ, per Blas. Ideoque nec amplius contingunt in cadavere, ut neque postquam morbus potitur victoria, nec etiam dum morbus cessat, remanente interim materia occasionali.

3. Quod ipsum, quod in nobis efficit calorem, etiam efficienter pariat frigus. Non quidem privativè, respectu caloris: quia frigus est reale, & actuale Blas Archei.

4. Quod nulla sanatio, per contraria, ut neque propter similia, fiat: Quia morbus consistit in Idæa seminali essentialiter, & in materia Archei: At saltem substantiæ non admittunt in esse sui contrarietatem.

5. Quod morbus superetur primitivè, extinctione Ideæ, sive ablatione materiæ essentialis. 2. fontaliter, per sedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3. a posteriori. Si nempe auferatur materia occasionalis, quæ Blas motivum, atque alterativum hospitii excitat, ut Idea, sive morbus, efficienter fiat.

6. Quod utraque causa interna, connexa in Archeo, sit ipse substantialis morbus, habens in se propriam radicem. Materia autem occasionalis, utut in corpore recepta, semper sit externa; quia non est de radice interna, & essentia morbi.

7. Quod symptomata sint accidentia per accidens, per excitationem prosilientia, juxta varietatem recipientis cujusque. Estque potius error avius, aut furor potestatum nostrarum.

8. Quod Archeus, qui nos in utero formavit, cuncta dirigit etiam, moderatur, movet durante vita. Idcirco causæ occasionales percipiuntur dumtaxat in Archeo. Qui, dein, juxta conceptam inde perturbationem, parit suas Ideas, quæ immediatè Blas habent, quo movent, dirigunt, commutantque, & peragunt, quicquid in sanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quàm contentæ, itemque morborum causæ occasionales per se, sunt mortuæ, atque desides, nec se, aut aliud quicquam, movere possunt. Cum nil moveatur à seipso, quod per se ac primariò vitale non est. Excepto pondere naturaliter decidente deorsum.

9. Quod producta, & morborum effectus, sint generationes, seminales, dependentes sic à seminibus, quod horum proprietates referant.

10. Quod calor, frigus, calores, *&c.* cum non sint causæ propriæ morbi, neque morborum vera producta: sed tantùm accidentia symptomatica, & signaturæ morborum, ideo nec per se subsistunt etiam: sed ita à morbis dependent, ut unà cum illis, umbræ instar, recedant. Vtpote sunt errores luminis vitalis, sive Blas erroneum, è morbis concitatum.

11. Quod morbi sint entia seminalia (exceptis extrinsecis, vulneribus, attritu, combustione, *&c.*) ideoque effectus Archei, resultantes in vera actione, ab occasionalibus excitantis, accidentaliter, in nostrarum potestatum Archeali errore obnati.

12. Quod etsi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla possibilis esset læsarum virium restauratio, ut neque Archei pacatio: & per consequens nulla sanatio, si verum usque fit. *Quod naturæ ipsæ sint morborum Medicatrices, earumque minister Medicus.* Probatur id equidem per ignem. Qui præ aëris frigore intentissimo (quod alibi probavi, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & urit. Tantum abest, quod ignis per frigus (quod falsò sibi reputatur contrarium) extingueretur. Quinimo nec Scholæ sciverunt ignem non extingui per aquam, quia frigida, humida, aut contraria sit: sed ob solam suffocationem. Quod in nostris fornacibus quotidie videmus. Nam ut ignis est momentaneus, sibique filo continuo exhalationum connexus; hinc unico propemodum suffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ardentis, obturando suffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, splendent dudum in aquæ frigidissimo fundo: & interim carbo ignitus, in instanti suffocatur ab aqua. Quia ejus pori statim obstipantur. Cuprum candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, pari auro splendet sub aqua diutius. Imò aqua fervens, 78 celerius ignem suffocat, quàm frigida, quia citius poros penetrat. In eo quoque hebetes mansere: quod calorem nostrum semper collatione ignis facta, considerarent. Nam etsi ignis sit ens naturæ; attamen quia in usus mortalium, ab

ab Altissimo directus est, ut in naturam velut destructor intraret, & esset velut mors artificialis: ideo suos fines artificiales prosequitur: non autem habet quicquam in se, quod sit vitale, aut seminale: Nullus est ideo in natura ignis, si prius in debitum destructori gradum non sur-
79 rexerit. In quo speculationi medicæ, nil, aut parum est proficuus. Sanè calor noster non est graduatus, ideoque nec igneus, nec tanquam refractus ab igne procedit: sed est calor luminis formalis, ideoque & vitalis: nec proin ultimo sui gradu, perinde atque ignis subsistit: latitudinem enim admittit, ejusque gradus diversificatur pro concitatione Blas. Nam etsi sit è lumine formali, eoque vivat: attamen tam in sanis, quàm in ægris, per Blas sæpè ultra ascendit, vel citra premitur. Denique altius exorbitat per furores, tumque confestim lumen vitale, tanquam combustum, exuit, & Alcali causticum assumit. Quod cernitur in fœno madido, & compresso, ubi ignis consurgit spontaneus. Sic in affectibus escharoticis calor noster, vitæ prioris oblitus, transit in gradum ignis. Radiorum namque luminarium congressu, spirituumque salis degeneratione, prout in fœno, verus ignis nascitur, nosque conflagraret, si Archeus hunc scenæ terminum, ante mortem exspectaret. Calor quidem noster est in igne, quatenus in quadragenario est binarius: non tamen ignis est in nostro calore. Adeoque nec calor noster dici potest igneus. Vt nec binarius est quadra-
80 genarius. Cæterùm morbosa occasio, quandoque solo gravat pondere, suique exosa præsentia: qualis est odiosi hospitis. Dein sæpe è mitioribus cunis, porosa adolescit qualitas, de classe gustuum. Tertiò, vel tandem putret. Quartò. Fermentum arripit peregrinum. Ac postremò, infamis veneni contagio, nobis minatur exitium. Peregreque vel advenit, vel intus suboritur morborum seminalis dira occasio. Sæpe quoque in ultimis degenerat, quas scholæ neglexerunt, quia suis humoribus primis contentæ soporarunt. Separatur inquam à vitalibus insontibus, aliquid nocuæ zizaniæ, & commista occasio morbi fluctuat inter alimenta proba, iisdemque vel tenacius nupsit, adhæsit, torumque localem elegit. Vtrobique autem proprietates hostiles morbosorum seminum, sua diversoria variè ludendo exagitat. Non ergo à calore & frigore: sed ab excellenti gustus qualitate, & peregrino sodalitio afficitur Archeus, & Ideam seminalem morbi effingit. Demirorque, quod Scholæ Hellenicæ Antesignanum profiteantur Hippocratem: hunc tamen medendi cardinem, in illo spreverint, seseque in meros calores, ac stulta qualitatum connubia, usque demerserint. Morbus namque Hippocrati fit ex bono, vel antea damnato
liquore, in excrementum verso. Ego verò 81
condono hoc, illius ætatis adhuc indistinctioni. Ideoque ejusmodi recrementa, non morbos ipsos: sed horum causas occasionales dico. Excrementum enim, suis digestionum, vel ultimis culinis vitiatum, vel alibi diutius hærens, suæ tarditatis mora, primùm pigritiæ notatur. ac dein, adspernantis stabuli activitate, ut molestus hospes corrumpitur. Ex titulo, quatenus destitutum balsamo vitali. Faber enim Archeus noster, cum ferietur nunquam sine crimine, nec unquam destituatur fermento locali commutativo; igitur calore, fotuque continuo, excrementa intus nata, vel aliunde allata magis magisque exagitat, inque fines destinatos conturbat. Ideo nec potest dudum aliquod excrementum pristino in statu sui, permanere. Desperandum quoque omnino, quin semel aspernatum, iterum unquam natura in verum civem recipiat, initave reconciliatione rursus adoptet, (quale est figmentum, quod è pituita fiat san-
guis, è cruore torrido, bilis flava: & ex hac por- 82
racea, æruginosa, atque tandem humor melancholicus.) Natura namque non potest non contentum hospitem exoticum, sorte sui alterabilem, alterare, & ad fines suos promovere. Idque si intra diversoria propriæ digestionis contigerit, erit excrementum longè mitius, quàm si semel ad alienos lares, & extra suos limites, delatum. Tum nempe fructus iste adulterinus, istique partu suppositus fœtus, recusatur, ut hostis advena, ominosus, ac tumultuarius, in quem ideo peregrinum alterius messis fermentum, de necessitate irrequietæ alterationis introducitur. Vnde ex Retentis, primum simpliciter molestis, fiunt noxia, ac tandem Retenta transmutata. Quibus si insignis sapor non insit, plerumque saltem mox oboritur, ab Hippocrate, loco citato designatus, pro morbosa signatura. Etenim quamdiu liquor alimentarius, freno balsami naturæ coercetur, saporibus sanguinis, & assimilabilis nutrimenti jure potitur: bene se habent singula: At semel ab Archeo repudiatus, mox quoque ut indolem exoticam: ita & saporem assumi, dierumque agitatione, malignitatis gradus variat. Est nimirum istud acre, amarum acerbumque, de quibus Senex per sua oracula queritur, omnes propemodùm morbos.

bos scaturire. Hoc enim, licet in quanto, pusillum in pondere, leve, & visu, vix perceptibile: est vera tamen morbi occasio. Morbus autem penitius sedet: nempe in initiis vitalibus, magisque activis, ac imperativis, quàm quæ excrementa vocantur. Omnis namque morbus seminalis, causaque occasionali fotus, ut ab ente, immediatè sensitivo, & concupiscentiæ subjecto, passionibus, perturbationibus, atque inordinationibus pleno, incepit: ita quoque non in alio ullo sedet quàm in motuum omnium fonte, principe, ac rectore. Sensim tamen non unico malignitatis telo certat: quin contaminata sui mora, ipsam quoque oppleat partem, saltemque vitæ continuitate ac communione orbet: si insuper suæ impressionis noxa, non gravet: vel similari in parte hausto fermenti tabo,
83 extinctionem non minetur. Morbus ergo de materia Archei incipit, quatenus per Ideam exoticam in nos furit ex concepta injuria, quam causas occasionales fecisse sibi æstimat. Actio autem concomitans, resultansque ex efficientis propria exorbitatione (ut Cephalalgia, delirium, &c.) symptoma esto. Quicquid verò de morbo patratum manat, sive ob dolorem; spasmum, partium regimen, vel actionem fermentalem; si in sui radice realiter id subsistat, est
84 id morbi productum. Productorum verò quædam sunt ultimati effectus, à morbo relicti, ut scirrhus, vel Hydrops à febri. Vel in fieri esse, prosiliunt. Ut mictio muciliginis calculosis. Quæ nec propagationem alterius mali, ut nec morbosæ materiæ, vel deinceps productorum meditantur. Hæc iterum sunt similia suis patrantibus, quippe quæ à fermenti contagio ulterius serpunt: prout scabiei, lepræ, lui veneris, &c. familiare est. Alia verò intrò progrediendo, se penitus dilatant, generantque modo anomalo. Uti Apnœa, convulsio, &c. ex utero, stomachove. Sicque tormina ex acidis facta, diarrhœam, hæmorrhoides, dysenterias, aliaque id genus mala, proferunt. Imò quiescente morborum semine, per intervalla, ex occulto Archei seminario, aliquid insuetum atque discontinuum germinatur. Quale Caducus, Poda-
85 gra, Mania, &c. Profectò in his omnibus, est manifestus Scholarum error, docentium totam naturam regi à rectore, sive intelligentia creata non errante, noscente omnes fines, & propter hos, agente optimo modo. Siquidem indubium est, quin vulnus posset solidari, absque labiorum tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin spina queat è digito, majori compendio excuti, quàm quòd digitus proinde in purulentum apostema surgeret. Nam leporis pinguedo uncta, spinam una nocte extrahat, non desunt Archeo modi, quibus idipsum securè, ac citò peragat (prout in quibusdam facit sponte) nisi Archeus noster, quibuslibet subjectus passionibus, quasi pueriles indignationes conciperet, de minima corporis læsione. Nec mirum itaque, quod ens naturæ sublunaris, nullatenus justitiæ se subdens, inordinatis passionibus suis succumbat: cum & totus homo, cui mens præsidet intellectualis, justæ rationis orbitam in multis excedat. Illud demum notabile, quod in artis ope- 86
ribus, efficiens sit semper extra. Illinsque errore deceptæ Scholæ, nesciverunt, in naturalibus ac substantialibus generationibus, agens esse internum. Idcirco enim naturalium causarum catalogo, efficientem, ut externam relegarunt. Imò nescitum est, ambas naturalium connexas causas (ut suo loco demonstravi) non differre ab suo effectu, nisi fluxus prioritate. Quæ res decepit, quotquot per artificia naturam similitudinarie sunt contemplati. Neque enim alibi cœcutitum amplius, quàm dum istam suæ speculationis inconcinnitatem, in morbos introduxere. Nam non solùm artificialia, seminalibus fecere paria, theoricè: quin etiam conando sanare, totam medendi praxim, contrarietatibus magna conspurcarunt falsitatum confusione.
Putatum est enim, producere & generare esse 87
prorsus eadem. Dum interim generans dicit, aliquid de sui substantia proferre: Producit verò is, qui activa saltem copulat passivis, licet de suo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodo libet quicquam agit. Porrò sæpe etiam admiror, quod dum Scholæ sanationis beneficium in ablatione causarum constituant, quo pacto potuerint Intemperies, intra morborum seriem collocare; cum calidus, atque notissimus morborum repente, atque sua sponte in frigus labatur, & valeamus confestim caloris intemperantiam, pro lubitu amoliri, absque febrium sublevamine. Dein, cum causam vitalem, in morbis enor- 88
monticam, nunquam susceperint pro efficiente morborum; Non nisi de causa occasionali auferenda statuerunt. Nam Archeus, licet sit vera & immediata causa, tam secundùm materiam (quam vitiatam, & de sinu suo profert) quàm etiam secundùm Ideam seminalem, atque efficientem, tamen Archeus sui ablationem non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum phlebotomo purgativis, omnique demum medio, vitam muniente, suas moliuntur sanationes.

89 Qua autem id basi, ipsæ viderint. Porrò in morbis, est natura stans, sedens & jacens. Natura stans, suis ipsamet medetur morbis, spontanea bonitate: ut febres salubres. Itemque quartana, quæ proprio naturæ ductu; non autem Scholarum adminiculis sanatur. Et natura stans, mox quoque ambulare potest, quod solius est sanitatis. Sedens verò natura, etsi sua sponte stare, atque tandem ambulare possit: surgere tamen cogitur, antequam stet, atque ideo surgit difficilius. Quod si verò tentetur remediis inordinatis ad surgendum, è sede prostratur, jacetque humi, nec inde parum conquassata dolet, & quandoque ex lapsu succumbit. Imò etiam dum multi, ne male valeant, utuntur consiliis, quæ senectutem & mortem accelerant plerumque, ac non rarò etiam privant vita. Ast natura jacens, nunquam ex se surgere potest. Vt lepra, Caducus, Asthma, Calculus, hydrops, &c. Nec imò sat est surgere; nam nisi nervi firmentur, fa-
90 cile recidivant. Porro Hippocrates Medicum vult naturæ dumtaxat ministrum: naturas autem, sui solius medicatrices. Idque suo sic seculo jussit. Alioqui naturæ jacentis est Medicus patronus, atque herus. Qualem si Senex nondum agnoverat: multò certe minus schola ethnica postera, in hunc usque diem. Postremò cadavera dissecantur, quod fit ad excusandum excusationes in peccatis. Vix namque post mille annorum Anatomen, moderni aut melius morbos agnoscunt, aut felicius abigunt. Gaudent quidem imminentem in parte cujuspiam corruptionis notam offendisse, infida illorum subsidia, impossibilitatis clypeo tegentem. Mundo scilicet sic imponitur alto supercilio. Nec enim ista corruptio ante biduum ibidem erat, etsi locus doleret dudum ante: tantum abest, quod medentem, tempestivè accersitum, excuset: quin potius ejusdem culpam pandat: qui scil. alligatum excrementum opportunè discussisset. Nihil enim partium continentium destruitur in vivis, quin vitæ commercio prius sit orbatum. Quinetiam, nec potest vitæ balsamo dudum privari, nec pars demortua multas expectat horas, in corporis tepore, quæ non pariter festinant ut putreat, fœteat, atque totum in sui con-
91 spirationem trahat. Liquet itaque inde, quod corruptio, in dissecto cadavere obvia, paucis sit horis ante facta, paucisque ante obitum diebus inceperit. Vomicæ enim, malignis conciliabulis excitatæ in pulmone, morborum quidem continet semina; at partium internarum mortificatio, obitus diem non multis passibus anticipat. Admirandum saltem unicè, Scholas 92
quidem agnovisse spermaticum alimentum, quo immediatè nutrimur: utpote, quod in quatuor humores partiuntur secundarios: nescivisse tamen, eosdem non rarò in via digestionum degeneres fieri, atque multorum morborum occasiones. Verum quod in vitiis cutis tantùm hepar culpam luat immeritam, id ignorantiæ plenum, ac commiseratione dignum. Vnico tandem adhuc argumento Christianos medentes alloquar. Nimirum fidei est: Quod Deus non 93
fecit mortem pro homine. Quia Adam ex creatione erat immortalis, & morborum expers. Nam de vita longa exposui, quomodo morbus, ac mors, ad esum pomum, tanquam effectus ad causam secundam, introierint in naturam. Itaq; hoc loco commonefecisse sat fuit: concupiscentiam carnis, à transgressione ortam, peperisseque quoque carnem peccati; ac proinde naturam corruptam, per concupiscentiam, produxisse morbum. Optarem itaque, scholæ aperiant colligantiam & connexionem causalem, inter vetitum pomum, & elementa, vel horum complexiones: sive interim spectentur tanquam causæ morbiferæ; vel tanquam morbi ipsi. Doceant nempe. Si corpus humanum, à prima sui creatione, constabat mistione quatuor elementorum: quomodo naturaliter ipsæ causæ secundæ, sive commista elementa, quæ nunquam alias prœliatura fuissent, per solum pomi esum, disruptis pacis vinculis, & naturæ humanæ repagulis, demum hostilitates, omnemque tyrannidem exercuerint. Quid inquam pomo commune intercedit cum elementis constitutivis nostri? Quod si hoc miraculosè ac supernaturaliter factum, quod peccati pœna, mors facta sit. Ergo Deus fecisset mortem efficienter: homo tantum dedisset occasionem ad mortem. Sed hoc est contra Textum: imò & contra rationem. Vtpote mors, cum belluis facta est in initio, prout & hodie cuique sua obtingit, Id est, Cursu naturali, nexuque causarum ad effectum. Necesse est ergo juxta fidem, quod mors irrepserit naturaliter in naturam. Adeo ut homo factus fuerit mortalis, per modum brutorum. Certum est namque ad esum pomi, introductam esse brutalem carnis concupiscentiam: nec aliam demum scientiam boni & mali introductam legimus, sub apertione oculorum designatam, quàm quod scirent se esse nudos, & suæ ipsos, tum primum puderet nuditatis. Quocirca dudum obstupui, scholas præfatum textum examinasse nunquam, ut habitudinem causæ morbificæ naturalem ad

effe-

effectum explorarent. In quocunque die comederitis de fructu vetito, morte moriemini. Quod non quidem sumendum est, ac si Deus dixisset per modum minarum: Si comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo aut faciam mortem, morbos, dolores, ærumnas, &c. in pœnam peccati. Sive per condignam maledictionem indignationis meæ, vos & posteri vestri moriemini. Ista ejusmodi interpretatio namque repugnat bonitati divinæ: quod pro peccato duorum parentum maledixisset æqualiter omnibus posteris, irrevocabili maledictione suæ indignationis: qui post perpetratum peccatum & diluvium ipsum, benedixit promte Noacho, per Crescite & multiplicamini, &c. quapropter verba illa: Morti moriemini; admonitionem paternam continebant. Quod scilicet per esum pomum contraherent omnimodam naturæ impuritatem, tanquam ex causa secunda, sitam videlicet in concupiscentia carnis peccati. Ast cum ejusmodi concupiscentia nequaquam consistat in qualitatibus elementalibus: fat liquet etiam, quod morbus & mors non connectantur ut effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiscentia carnis ut unicè Archeum infectabat: ita & eundem unicè quoque respiciebat. In Archeo igitur omnis morbus sibi deinceps stabilivit, ac invenit hospitium unicum, & immediatum. Adeoque & hinc Archeus totus est factus irregularis, inordinatus, impetuosus, & immorigerus. Quippe qui exinde sibi fabrefecit imagines & sigilla inordinata, cum deperditione propriæ suæ substantiæ, tanquam illius sigilli ceræ. Imagines enim primùm quidem, mera entia mentis, incorporalia: sed mox ubi in corpus Archei sunt impressæ, corpus ejus sibi induunt: fiuntque entia potentissima, seminalia, dominæ sigillares, magistræ, & architectrices quarumcumque passionum, & inordinationum. Quod tractatu de morbis posthac clariùs elucidabo. Tandem poterunt adversarii objicere. Perinde fore, sive morbus censeatur Diathesis, intemperiesve primarum qualitatum, vel ametria humorum, vel demum sive vocetur indispositio, vel confusio: Itemque quale esse, sive causa morbifica, vocetur occasionalis, vel morborum causa materialis, interna atque conjuncta. Siquidem unica utrobique naturæ atque Medentum est intentio, circa ablationem illius materiæ, pro sanitatis consecutione. Itaque me non movere nisi inutilem rixam, de nomine. Respondeo negativè, & quidem, quia utrumque suppositorum est falsum. Nam quoad prius, id enim manifestum nedum continet elenchum non causæ ut causæ, & non entis pro ente. Verùm insuper inde sequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipso, quo adhibetur remedium ad corrigendum intemperiem, discrasiæ, aut disproportionis humorum (rerum quippe non existentium in natura) saltem inficiari nequeunt, nobis disputationem esse de rebus: non autem de solo nomine. Vbi videlicet morbum pro causa, aut vicissim accusant, curant, aut sanare suscipiunt. Res inquam vanas nunquam possibiles attrectant, tanquam si coram essent. Dein & falsum obtrudunt. Quia scilicet nusquam dixi, nudam confusionem vel indispositionem Archei, esse morbum: sed affirmo materiam immediatam ac internam morbi, desumi ex mole ipsiusmet Archei. Efficientem verò, impressam ideam seminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum suppositorum attingit. Procul quoque invicem distant, causa occasionalis, sive incitativa, à causa continente interna, sive ipso corpore morbi. Per exemplum: Adest causa occasionalis intermittentium, extra paroxysmum. Quod non esset, si causa occasionalis esset ipsa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appensa quædam simplicia, citra ullam materiæ occasionalis migrationem. Natura scilicet reliquum satagente. Tertiò, morborum accessus sæpè terminantur, præsente atque permanente causa occasionali. Id autem præsente continente, & interna morbi materia, est prorsus impossibile. Sunt demum morbi, quibus nulla est materia occasionalis. Quibus tamen sub periodum sua excutitur materia connexa, velut ignis è silice: non habentes, inquam, aliam sibi occasionem præter impressiones ideales. Qualis est Podagra, Caducus, Mania, Asthma, &c. Quorum scilicet perfecta sanatio consistit in characteris seminalis, & incorporei fermenti ablatione, non item in materiæ cujuspiam sequestratione. Sic namque odor aliquis per nares haustus, multos strangulavit, absque aporrhœa materiali ad uterum missa. Vtut ergo luctentur mecum, deprehendent, secumque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem pervenisse: cœcutitumque hactenus in sanando. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonstrasse morbos in nos suum ducere exercitum, per ignorata seminaria, & initia invisibilia, juxta illud antiquum: Quod omnis directio sublunaluna-

lunarium dependeat à mundo invisibili. Hinc factum est, quod tametsi sub incertis tentaminum curis sæpe siluerint morbi, atque esse prorsus desierint: hactenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis stantis, aut sedentis naturæ. Quia & persæpe sua sponte atque ultro ad terminum metæ decurrunt. At in morbis jacentis naturæ, nil præter desperationes incurabilium miserorumque ejulatus, auditum hactenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata sunt, prolegomena esto ad illa, quæ de morbis mox dicenda restant. Vbi ex professo morborum omnium causas in puncto unitatis attingam. Obiter hic tantum propinans, in naturam depravatam atque impuram, eodem nunc planè modo morbos defluere, quo olim primùm inceperunt fabricari, atque mana-
95 re. Atque istud scholæ non inficiabuntur, ethnicos latuisse, ac sequaces illorum. Postremò, nuper ad nos venerunt morbi novi, & antiqui, deinceps vix amplius respondent ad nomina, & descriptiones Avorum. Quia signa & proprietates alienas induerunt, quibus larvati incedunt, ac medentibus, sub antiquorum præcepto imponunt. Conjicio enim inde summam ferè morborum perniciem futuram: atque adeo & hinc tanto propinquiorem fore Dei misericordiam mortalibus. Placuit nempe Altissimo, Paracelsum translacto misisse seculo, qui medicaminum altiores præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deinde, etiam morborum cognitionem aperire dignatus. Quapropter propediem exspecto venturum alium, cujus non sum dignus esse discipulus. Neque enim ideo ejusdem adventum me exspectare permisit Altissimus, qui me ejus ebuccinatorem præmisit. Siquidem penes ipsum omnis ex æquo morbus sua inveniet remedia sub unitatis tono: cum intuitiva morborum ac remediorum scientia. Rogo Deum ter optimum maximum, ut eundem præservet ab arrogantiæ vanitate, & morte repentina, ab osoribus minitata.

IGNOTVS HYDROPS.

1. TAndem ostendit Auther eandem inscitiam Hydropis esse, quæ aliorum. 2. Distinctiones nominum Scholis usitatorum. 3. Primùm circa causarum occasionalium differentiam cum Scholis luctandum. 4. Damnosa ignorantia Laticis. 5. Error Scholarum digito monstratur. 6. Crudele remedium. 7. Opinio ridicula. 8. Comitantia absurda aliquot. 9. Historia. 10. Anatomes absurda. 11. Historia aliquot notabiles. 12. Examinatur radix graminis. 13. Titubatio Scholarum ut labantur. 14. Octodecim argumentis respondet Auther. 15. Ruminatur causa occasionalis. 16. Probatur causa occasionalis. 17. Notatur Paracelsus. 18. Remedium è Mercurio securissimum à Paracelso descriptum. 19. Notabilia aliquot. 20. Describitur Hydrops per causas, perque novendecim theses. 21. Objectio Paracelsi refutatur. 22. Virulentus furor Archei renum. 23. Salvatur axioma. 24. Incuria Scholarum admiranda. 25. Auther indagat quædam occulta. 26. Examen rei, quæ Mathesi repugnare videtur. 27. Laticis discrimen ab urina. 28. Neglectus usus renum peperit Hydropis inscitiam. 29. Quæstionis nova dilucidatio. 30. Furor renum, causa Hydropis efficiens. 31. Modus fiendi in Hydrope. 32. Probatur, per sanationem spontaneam. 33. Quid officiat abstinentia potus in Hydrope. 34. Sitis nullatenus exsiccat hydropem. 35. Quomodo abstinentia potus sanaverit Hydropem. 36. Omnis sitis oritur à rene: non autem ab hepate, ut ab exilibus venis juxta Scholas. 37. Ignorantia causarum, Hydropem neglectum reddidit. 38. Vanitas Hydrogogorum. 39. Remedium Hydropis. 40. Notabile de bryonia. 41. Regimen renum hactenus stetisse ignotum. 42. Definitio Hydropis per causas & modum fiendi. 43. Tympaniæ examen. 44. Historia probavit ad nares, quæ dicta sunt. 45. Vanitas carminantium. 46. Cur Paracelsus fimos suadeat. 47. Commendatur Mercurius. 48. Hydrops spurius & novus. 49. Præcipioli præparatio, & Arcanorum Hydropis remediorum. 50. Arcana universalia, & pacifica, potentius adhuc operantur.

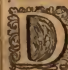

E febribus tractatum dedi. Cumque non rarus Hydrops sit malignarum febrium metamorphosis, visum mihi erat, tractatum Hydropis febribus subnectere. Tamen dein, cum cernerem, Hydropem solvi per renes, dubitavi, an potius post tractatum de Lithiasi considerandus Hydrops esset: An verò per modum exempli, subjungerem tractatui de morbis. Siquidem si defectu lotii tumeat venter, itaque ad oblivionem renum, referendus Hydrops videbatur. Sed Calculus expulit tractatum Hydropis: singularem ergo sibi fecit. At minùs de ordine ero solicitus, modò propositus mihi scopus sanationis, cum fructu attingatur. Palam feci nescìri causas febrium, Lithiasis, Apoplexiæ, Paralysis, Lethar- 1

Lethargi, Lepræ, Spasmi, Pestis, Icteri, Colicæ, Diarrhoeæ, similiumque aliorum. Tum denique jam absolvi demonstrare, eandem inscitiam circa morbi cognitionem in universali. Nunc porro idem circa Hydropem velut plurium morborum hæredem contingere, ostendam. In scholis triplex observatur Hydrops, Anasarca nimirum, Aqua intercus, quamque Leucophlegmatiam dicunt, quasi e pituita oriundam, eamque plerumque cum oedemate topico confundunt. Ascites dein sequitur, qui proprii est etymi Hydrops, in ventre, & cruribus subinde manifestus. Atque tertius est Tympanias, sive ventosus Hydrops, solo ventre conclusus. Quia scilicet ex flatu solitario, vel pauculæ serositati misto, utque non secus atque aqua, abdomen distendat, atque tandem miserè præfocando
2 trucidet. Rarior atrociorque est Tympanites Ascite, facileque ab initio, ab Ascite distinguitur. Quod patiens, in latus revolutus, non sentiat aquam fluctitare, pro ut alioquin id in Ascite est manifestum. Enimvero Authores vix distinguunt Anasarcam ab Ascite, causis vel loco, præcipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem cum Anasarca, & oedemate, seminario loco. Quæ si altius in ventrem subeant, tum Ascitem nominant, cessante oedematis & Anasarcæ appellatione: Sicque solus gradus speciem morbi in scholis variat. Sin verò totus habitus, velut sumto veneno, turgidus appareat, statim pituitam crimen fecisse putant, & Leucophlegmatiam dicunt. Quare Aqua intercus, solo videtur gradu ab Ascite iterum distingui, ideoque am-
3 borum unicum fontem hepar accusarunt. Cum scholis ergo loquar de causis occasionalibus: quippe cum ignorantia causæ efficientis immediatæ, hactenus Hydropem ignotum fecerit in nobis hospitem. At nunquam potui capere, quod jecur causa foret Hydropis, si totus Hydrops solvatur per urinam: adeoque non peccat hepar, generando urinam (quippe quæ est constitutionis naturæ nostræ productum naturale) quantum renes peccant, non emulgendo eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi subsistere visum, quàm in hepate. Adeoque totus vel ab initio scholis deficio, in seminario, atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in Anasarca, Leucophlegmatia, oedemate, & cacochymia culpent, non videtur id Ascitem tangere, quem ex accumulata urina, vel sanguinis quodam sero, nasci putant. Cum revera totis principiis urinam (quam serum cruoris quoque indigetant) a pituita, plenis buccis distinguant. Dum scilicet urina, sui origine excrementum sit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad maturitatem coctus. Hæc enim ideo in cruore per totum natat (sic enim jubent) hujusque pars integralis est. Ubi interim urina, serosus latex, & excrementum, nunquam nutritioni aptum aut dedicatum fuit. Non est enim jocandum in principiis Medicinæ, in regulis, in causis morborum. Siquidem de pelle humana, de evertendis familiis, imò & de damnatione animarum, agitur seriò. Non est enim perinde, Hydrops ex pituita, vel ex urinali liquore pendet, & utrobique vitium unius hepatis accusasse. Segniter enim atque cæspitanter progressum, in morborum indagationibus, dum unius hepatis intemperiei, fortè ducentos morbos referunt.
Interim oblitæ modi fiendi, & mittendæ pitui- 4
tæ, aut lotii ad abdomen, & non alio peregrè. Autumarunt itaque aquam Hydropis esse meram urinam, vel metamorphosim pituitæ, inaudito hactenus modo, liquatæ in urinam. At saltem laticem ignorarunt, inter principia Physiologica, ab urina distinctum. Perinde enim ut cibus stercus non est, licet hoc ex cibo postmo-
dum fiat. Ita nec latex urina est. Porrò, Hy- 5
dropem universaliter tantùm ex errore jecoris oriri, sic in confesso est, quod cum quondam scripta consultatione censuissem Comitem Destures sive Stegrium, laborare Hydrope pulmonis, à sinistro mediastino, in tumidum brachium distento. Archiatri paradoxum hoc meum cachinno exploserunt, quod sedem Hydropis extra jecur quærerem. Attamen cum à morte pectus ejus aperiretur, fortè binæ situlæ aquæ profluxere, quæ inter sinistrum mediastinum, & thoracem, in brachium & digitos excurrerat. Anasarca ergo, cum esset velut minor ac incipiens Hydrops, per aperitiva in jecur dilata
est. Itemque residuum, album phlegma, cru- 6
diorem cruorem, urinam, & serum hydropicum (quatuor ista confundunt hoc loco, unica à potu abstinentia capitali remedio, exsiccatum
iri sperant. Vespere enim cernunt tibias tumi- 7
das, mane, graciles concidisse. Ajunt ergo, cruorem dormiendo concoctum, absumtum autem, vel consumtum dein in alimoniam, nec audent asserere, nec dicunt quò abierit. Neque etiam ausint dicere, tam parvo corporis, & durationis spatio, tantundem pituitæ in cruorem versæ, per insensilem cutis transpirationem, è tibiis abactum, si non pari proportione, unius ac singulæ noctis, & totius corporis, duas situlas cruoris consumtas indies adstruxerint. Adigun-

guntur ergo fingere, cruorem crudiorem, sive phlegma, jam semel in habitu tibiarum extravenatum, circa malleolos recoqui in probum cruorem, extra officinam sanguificationis, atque jecoris domi. ium. Id est, Exotico agente, atque organo inidoneo, semel extravenatum coctumque cruorem demum recipi in gratiam, retrogradi inspirato motu in venarum oscula, & muniis vitalibus parem asciri. Sed quorsum tantum operæ insumunt, in exsiccanda Hydropisi, ut vix possibilem unius anni abstinentiam à liquidis imperent. Si Hydrops unius digestionis hepaticæ sit vitium? Cur inter morbos, humiditate sola peccantes, referunt, quod digestioni semiplenæ adnumerandum
9 erat? De jecore enim primùm disputabo, ac sub eodem parergo, causam occasionalem Hydropis detegam. Vidi simplex quoddam insipidum (nec ullatenus manifestandum) à Medente exhibitum in suspicione calculi renum, suspendisse urinam per octiduum, & usque in mortem, quæ mox ante obitum solveretur, atque tum stragula permejeret. Aliud simile morbus peperit. Siquidem nec in uretere, aut vesica, ullum obstaculum apparuit à dissectione. Habebat autem Renem sinistrum triangularem, ab omni obstructione & calculo indemnem. Dexter verò Ren, illi planè erat monstruosus, & vix avellanæ magnitudinis. Non impedito ergo Rene sinistro minxerat 76 annos. Itaque insons hepar esse in Hydrope, meas experientias nar-
10 rabo. Quia enim scholarum placita, minùs mihi satisfacerent in Hydrope: idcirco soleo, adhuc juvenis, etiam non vocatus, accurrere ad hydropicorum dissectiones, ut Hydropis natalitia examinarem. Cogitabam enim. Quorsum jam à bis mille annis Anatome, si hodie non sit felicior Hydropis sanatio, quàm olim? Quare enim cadaverum laniones fimus, si à veterum erroribus non discamus? si non emendemus præterita? Cum præjudicato enim ad Anatomen confugimus, loculosque hæredum emungimus, si causas mortis non inspicimus, ut sanationes discamus. Siquidem dissectio nil prodest mortuo. Hæredes quoque non expendunt pecunias, ut mortuo per Anatomen medeantur; multoque minùs, ut eundem vulnerent, ne fortè resurgat. Nec etiam ut sanare alios discant, qui mederi nolunt. At solùm pro medente aperitur cadaver, utque addiscat, hæres didactron solvit. *Sic vos non vobis fertis aratra boves.* Medentes autem cum vix amplius discere sperent, adstant, nares obtundunt, sperantque hæredum expensis, plerumque necis notam evadere. Iurisperitus, post diuturna 11
tormina, obiit Hydropicus. In dissectione verò vidimus ejus hepar, absque labe. Anglus mihi vicinus, esu porcelli assi satur, in diuturnam diarrhœam, mox dein lapsus in Hydropem, obiit, dissectusque, visum ejus hepar innocuum. Huc spectat etiam tragœdia Comitis Stegrii. In Autumno anni 1605 ex Anglia Antverpiam rediens, reperi aliquot centenos, post malignam atque popularem febrim, Hydropicos: multos sanavi, multique sub infaustis aliorum tentaminibus interim perierunt. Populus autem iste persuasum sibi habet, nisi omnis aqua è cadavere hauriatur, in proximum hæredem, hydropem migraturum: adeoque soliciti sunt, de dissectione. Et certò affirmo, quod neminis hepar labefactatum reperirem. Civis quidam, dudum inter nothas costas doluit, nec citra dolorem respirabat, tentatis medentum conjecturis tandem Hydropicus obiit: jecur autem absque noxa visum fuit. Fiscalis Brabantiæ, à mictu cruoris repentino, dudum per medicos agitatus frustra, ideoque ad fontes spadanos à suis oblegatus, rediens, cœpit duritiem sinistro abdominis latere subter costas ostendere, tumuitque inde tibia illius lateris. Archiatri verò, atque Lovanienses, etsi urinam illius sanis similem cernerent, indicarentque inde ejus hepar insons: non destiterunt tamen, à continuo usu solutivorum, deoppilantium & diureticorum: imò chalybem contra hepatis obstructiones, diversimode larvatum, propinarunt, tandemque immenso abdomine, Hydrope periit. Nec enim se tardè vocatos dicere, excusationi locus, qui ab hora cruentæ mictionis adfuerunt. Dissecto autem ejus cadavere, fuit hepar inventum insons: sed Ren sinister grumo cruoris extravenati (qualis farcimini elixato inest) intumuerat, & justo major. Tribunus militum, à dysenteria tandem pacata, hydrope extinctus, cujus hepar tamen absque labe, utut scholæ ringantur. Mercator quidem quadrimestri Colica, lecto affixus, in Hydropem incidit; dissectus verò, jecur citra culpam habuit. Sexagenaria, noctu audiens fures ad cancellos, surgensque, ventrem supra os pectinis, in angulum mensæ impegit. Primùm enim doluit, dein menstruum erupit (ut putabat) quod etsi paucum, non stetit tamen, nisi ortu Hydropis, & in tympani majoris molem excrevit. Dissecta autem, hepar incontaminatum præbuit. Alia anus, crudeliore marito vexata, post inordinatum men-

menstruum, periit Hydropica, ac hepar inculpatum ostendit. Ancilla quædam lotas telas, supra staturam altius suspendens, lapsa in uteri profluvium, tandem hydrope obiit, nec reum hepar spectantibus obtulit. Sacellanus Bruxellensis ætatis 31 annorum, conqueritur apud me de angustia anhelitus: tibias ostendit inflatas, & ventrem tumidum. Dicitque sibi scrotum ad capitis magnitudinem tumidum. Videbam enim, quod vultum punctis rubeis velut vibicibus maculatum haberet. Missam adhuc celebrabat, cum difficultate tamen: mox triduo abinde repente moritur. Dissectus autem, venter repertus absque aqua. In pectore verò multus cruor illum præfocaverat. Adeoque venula disrupta anhelitum difficilem fecerat, simulque Hydropem mentiebatur Ubi autem ruptura venæ, lacera magis, cruorem profudisset, virum suffocavit. Hydropicus quidam & unicus mihi visus, bullam nigram & fœtidam in cavo hepatis ostendit. Barth. Cabrollius Anatomicus Montispess. se plurimos sanasse hydropicos ait, per paracenthesim in ipso umbilico prominente, idque in utroque sexu. At sanè, si error in jecore esset, non posset cum aqua per umbilicum emanasse. Vel jecur mortaliter contaminatum, restitutionem admitteret. Quod scholæ non admittent. Quapropter memini, me supra bis mille Hydropicos, etiam quorum lotium jam è cruento nigricaret, & tota nocte vix cochlear unum minxerant, in pristinam sanitatem restituisse, quorum hepar, si vel mediocrem (& non mortalem) culpam habuisset, fateor non illos sanassem. Vidi quoque vulnerato insigniter hepate, evasisse, qui quanquam deinceps aëris procellas præsentirent, non tamen Hydropem. Vidi insuper, quibus lenta febris ultimum diem clauserat, in quorum hepate lapilli succreverant, non tamen Hydropem mon-
12 straverant. Boum hepati familiare, scatere lapillis, licet continuo pascantur gramine. Vndè saltem didici, radices graminis nequaquam tollere obstructiones hepatis. Dicent
13 scholæ ad hæc. Non fit sanè Hydrops ex visibili hepatis corruptione, vel obstructione; ut neque ex sale ficti Iameni aluminis (ut alioqui visum fuit Paracelso) sed à mera ejus intemperie frigida & humida. Sic nempe largum cruoris profluvium, quia adducit intempe-
14 riem præfatam, Hydropem causat. Atqui hic totus garritus, aniles fabulæ, & inanes fistulæ. Nam inprimis mistionum ac temperierum nullitates sat demonstravi; non amplius repetendas. 2. Plures vidi, quibus tabes omnem cruorem evulserat, sic ut vix binæ unciæ superessent, evulsis corde, pulmone, & hepate: hepar autem subflavi caloris, quia exsangue erat. His tamen nulla intemperies frigida & humida, ut neque fictæ matris suppositus filius Hydrops. 3. Si multa Hæmorrhagia generaret intemperiem frigidam & humidam, id sanè non asserunt scholæ fieri, nisi ob ablationem spiritus vitalis, qui solus causa est caloris nostri. Cujus autem defectus, cum includat privationem, non potest inducere ens positivum, quale esset intemperies frigida & humida, & Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria sub eodem genere; non potest calor vitalis (quem volunt respondere elemento stellarum) habere frigus elementale sibi contrarium. 5. Insignis hæmorrhagia necessariò facit frigus. Ideoque si frigida intemperies, orta ab hæmorrhagia, esset necessaria mater Hydropis, ad quamlibet insignem hæmorrhagiam necessariò adesset Hydrops: sed consequens est falsum: ergo & Antecedens. 6. Quinetiam, cum frigus ex hæmorrhagia sit universale, non est ratio, cur potius abdomen, quàm pectus, aqua oneretur, quorsum nempè continuus aër inspiratus frigus auget. 7. Si Hydrops, filius illius intemperiei in hepate; unde ergo sitis incessata? 8. Si expulsio aquæ in abdomen, fit actio intemperati jecoris; cur sua non utitur hepar expulsiva eadem, dum venæ lotio turgent, interclusæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hydropicorum, prout & urina, essent valde aquosa, si Hydrops frigidæ intemperiei jecoris esset. Non autem esset urina adeo subrubens & cruenta. 10. Denique, inter Hydropem, & frigidam intemperiem, ab hæmorrhagia ortam, intercederet necessariò causa positiva, tertia à frigore: quam scholæ hactenus nominant, quia non entis nulla est indagatio. 11. Neque etiam ejusmodi intemperies, cum aqua salsa in abdomine, pariunt sitim: Cum non sitiant qui urinam salsam per omnes venas confertim detinent, in calculo utrimque renes obturante. 12. Si Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo à febri, aut torminibus exspectandus esset Hydrops, si causarum non sit inusta confusio. Frustraque ad intemperiem frigidam pro Hydrope confugiunt, qui à causis etiam oppositis veniret æqualiter. 13. Omnis senex & decrepitus, jam necessitatem Hydropis foveret. 14. Intemperies frigida, cum

similis sit in radice, morti, extinctioni, senio, atque privationi, Hydrops omnis contineret necessariam sanitatis desperationem; non secus, atque ejusmodi intemperies restaurationem negat. 15. Si jecur est jecur, & non pulmo, ob sui elementalem contemperationem (ut ajunt Scholæ) adeoque ex unico semine, confusa elementa singula vadant, vagenturque hinc inde, ut destinatorum organorum sint constitutiva! ergo jecur recedente sua naturali temperie, desinet esse jecur, eritque Ren, pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralysi ictum, non absumeretur, sed Hydrope quadantenus turgidum esset. 17. Tandem, si cruor resolvatur in quatuor, aut tres humores iterum, unde vel naturaliter componitur, vel insunt appositi, & commisti, in cruoris subjecto: nunquam cruor poterit in aquam hydropicam mutari. Cum hæc non sit humor aliquis, ex constitutivis cruoris. Vidi tamen rusticum, cui omnis aqua 12. horarum spatio per Circumforaneum ademta erat; irrisit enim me, mihi factus obvius: sed sequenti mane, pristina ventris mole turgidus, extinctus est. Non enim sensim succrevit Hydrops, prout initio sui creverat: sed statim ad extremam tensionem properavit, atque devenit. Observavi enim, quod caro ejus atque cruor, liquata in aquam, ad abdomen secessum fecissent. Nam unica illa die, in extremam maciem devenerat. Ergo caro & cruor jam in humorem hydropicum, sive quintum, migrabunt, per intemperiem jecoris frigidam. Condonarem fortassis, quod jecur refrigeratum deinceps frigidiorem cruorem (orbatus enim spiritu vitali, omnis naturaliter cruor friget, quia cadaver est) generet: sed quod carnes, in aquam hydropicam, hepar frigidius liquet, Id nulla ratione stabiliri potest. 18. Scholæ negare nequeunt, quin Hydrops quandoque solvatur per renes: atqui nulla est ratio, cur renes tam pertinaciter in mortem usque se claudant, quia jecur justo frigidius esset. Hæc argumenta, intemperatis frigore humoristis, adhuc modò sufficiant, ut salvetur jecur à peccato lethali. Nunc ali-
15 qua de causa occasionali superaddam; Resumam ergo factum nostri fiscalis, qui nil præter extravenatum, atque induratum, in Rene cruorem, in dissectione exhibuit memorabile, Hydropis, & mortis causam occasionalem. Dum tamen calculus, Renem confertim opplens, non pariat Hydropem, imò etsi totus Ren occaluerit lapillis, ac præter pellem, nil parenchymatis reservarit. Ergo obstructio Renis ut talis, non est causa occasionalis Hydropis: sed cruor extravenatus. Sic namque Sexagenaria, ad mensæ angulum collisa, Hydropem contraxit. Sic vulnerati in abdomine, & malè sanati, hydropici fiunt. Sic cruor extravenatus, menyngi incumbens, vultum hydrope tumidum mox reddit. Sic tandem ingentia tormina cruorem extra venas profundunt, in spatium convexo intestino conterminum. Sic dysenterici, sicque 16
potatores, Hydropem induunt, quatenus aliquid cruoris in convexo intestini accumulatur. Hoc autem didici in cranei fractura, inque Hydrope pulmonis. Illic enim restitans cruor, totum caput & vultum velut Hydrope inflat. Heic verò, circa ductum venæ arterialis constrisse cruorem animadverti. Nec enim forma puris, cruor degenerat, nisi in cavitate carnis coctus: extra carnem verò in loco libero, cruor statim grumescit, mox dein aridior factus induratur, fermentumque virulentum statim concipit, unde Archeus Hydropem suscitat. Docuit me nimirum noster fiscalis, quod cruor extravenatus, & grumefactus, faciat hydropem ventris; atque insuper, quod Ren sit adæquatus artifex, patrator, exsecutor, & arbiter veri hydropis. Confirmavit id mihi quod subter hydropem, Ren vix lotium faciat: & vicissim quod excitato Rene, ad reddendum lotium, ipse è ventre totum depleat Hydropem. Quapropter & aquam in abdomen relatam, Rene arbitro. Va- 17
num ideo est Paracelsi commentum, quod stella zedo, unicus ac singularis sit architectus hydropis. Causa enim in nostris penetralibus est, ac ipsis vitæ initiis, non autem tam procul petenda, & medenda est. Non est enim Hydrops, stellarum opificium, neque stellarum ista est destinatio. Nec refert, etsi Mercurius, separatus 18
mortuus à sua vena, verè & perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius enim, nomen analogon est fictumque, nec stellam designat: sed metallum currens. Quid enim nomen metaphoricè fictum, ad fictum zedonis astrum attinet? Mercurius enim metallicus, nec astrum est, nec stellam necat, nec ejus operationem impedit, nec stellæ nobiscum conjunctionem (si qua esset) disligat. Stellæ enim meteororum occasiones sunt: morborum verò, dumtaxat occasiones per accidens. Primariæ enim sunt causæ temporum, & Blas meteori: secundariò verò atque per accidens corpora nostra exagitant, morbos cieunt, vel maturant occasionalem materiam. Causæ autem per accidens, non spectant sanationes: sed præcautiones, potissimum

mum ubi causæ per se penes nos operantur, proprio seminum suorum motu, ac destinatio-
19 ne. Enimverò Ren sinister fisci, cruore aridiore constipatur: sinistra pars abdominis tenditur, & indurescit statim, sospite dextera. Tumet quoque statim crus, & femur deinde, sinistro latere: Ideoque ventris tensio, non ob aquæ quantitatem solùm: sed ab ipso morbo membranæ tenduntur, non secus atque arteria, sub pulsu duro. Tenduntur autem & contrahuntur membranæ, etiam ante copiosam aquam, ab eodem opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit nimirum omnes membranæ poros, ne ventum vel liquorem transmittant. Cum alioquin in vivis (id est, sanis) corpus sit totum perspirabile, & conspirabile. Fiscus ergo, primùm parùm mejit, mox sensim Hydrops ingruit, incipitque illi à latere sinistro. Ideoque statim ab initio crus sinistrum ab œdemate obsidetur, atque dein totum tumescit. Sed cur dexter Ren lotium non trahit, non transmittit, quod aliàs Rene uno, per Lithiasim obsesso, accidit? Duplex enim propterea Ren à natura, & simplex est Lien. Vt unus alteri subveniat in suis molestiis, & excrementi proscriptionibus. Imò & hinc sat constat, lienem non esse cloacam, nec emunctorium. Ergo in cruore extravenato, detento, & condensato, est fermentum excitativum, quale calculo deest. Dicam ergo totam rei seriem, quatenus me mea observatio docuit.
20 Latex enim, scholis ignotus, quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Sursum verò atque deorsum nescit: quia non habet. Ast extra vitæ consortium semel rejectus, jam excrementi naturam subit, deorsumque properat, proprio gravatus pondere. Vilis itaque pretii latex est. Ideoque quoties unumquodque viscus malè afficitur, statim laticem negligit, eumque à cruoris sui consortio excludit: satisque sibi negotii, in sui tutelam reperit domi. Ergo latex semel alibi repudiatus, vitæque sodalitio spoliatus, excrementi statim indolem suscipit: quia suam, sibique nativam. 1. Hæc est causa Anasarcæ. Vel, præcisè loquendo, Aqua non est Hydrops, ut neque ipsa Anasarca: Nec ventus est ipse Tympanites: sed Aqua in abdomine, & latex in Anasarca, sunt producta Hydropis. Vt ventus in Tympania. Hydrops sanè interiore contubernio hospes recipitur, magisque nobis intimus est, qui vitalia principia, facultatesque vitæ aggreditur, ante natam aquam: adeoque omnis morbus per causas occasionales, immediatè vitalia alloquitur initia, in quibus tandem materiam & efficiens invenit. 2. Notavi dein, quandoquidem omnibus universim hydropicis pauca fit, & saturati coloris urina, quod latex esset materia, ut urinæ, ita & hydropis: nec enim formaliter urina; sed hujus materia, antequam inde lotium, per aliorum commistionem, & fermenti urinalis susceptionem fieret. 3. Intelligo autem in Hydrope triplicem materiam. Primam nempe occasionalem, qualem dixi cruorem extravenatum. Alteram deinde, quæ est ipsa aqua, ipseque latex in abdomine. Qui est productum quoddam. Et tertia demum materia habet suum internum efficientem, in internis vitalibus principiis Archei Renum, ortum. 4. Sicuti deficiente potu, nihilominus adhuc Renes urinam cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in Hydrope, urina est cruoris, non potus, non laticis. Renes actualiter Hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diversorium præbet, & Ren laticem, tanquam scenæ productum, eò mittit. Non enim, quatenus per aliud viscus, latex furtim abripiatur: sed solus Ren laticem proscribat, ad loca sibi subjecta. 6. Latex autem, in œdemate & Anasarca, minus vitæ consuetudine primus, quàm in Ascite: etiam rursus sorbetur in venas, & ad Renes labitur, ut ultimam lotii determinationem subeat. 7. Ascites regulariter sanatur, si Ren multum & affatim minxerit sponte, vel per remedium. Recidivam autem patrat: si non penitus sublatus è Rene morbus. 8. Aqua intercus, retrogrado motu, laticem ducit in oscula venarum, inde per venas, in Renes fugitur, & lotio tenus excernitur: cujus tantillum dumtaxat per diaphæresim exhalat. Ideoque abusivè docent, laticem esse pituitam in œdemate, eamque recoqui in legitimum cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum, se extendit nedum in renes, ureteres, & vasa urinaria: verùm insuper in cavitatem ventris, inter peritonæum, & musculos abdominis: itemque in venæ cavæ divaricationes, se inferiores, usque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere sinunt laticem, proprio pondere: sed verè mittunt, non secus atque verè iterum trahunt eundem, trans omnem venarum cruorem, dum scilicet sanatur Hydrops per mictiones. 11. Quinimò Ren semper cooperatur, &
principaliter operatur, in fabrica Hydropis; de 21
necessitate igitur primariò afficitur: siquidem devius à finibus agendi. 12. Cumque Ren sit

 princi-

principalis effector Hydropis, quanquam aliud subinde membrum causam occasionalem contineat. 13. Sanatio idcirco incipiens, vel instituta per ablationem aquæ, semper est subjecta recidivæ, & plerumque frustra tentatur. Quia nunquam sanatio condigna instituitur ab ultimato agente. 14. Hydrops itaque Ascites, semper est effectus immediatus Renum; adeoque exigit ejusdem sanatio restaurationem expulsive Renum, sive defectus occasionaliter suscitetur, sive demum in ipso Rene consistat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina scholarum, quæ præteritis neglectisque Renibus, continuò jecur adspicit, eoque vota sanandi dirigit. 16. Non est autem Hydrops abusus devius, sive Archei exorbitatio in rene, occlusio ejus per calculum aut muccaginem: sed vis quædam anodyna virulenta, in cruore extravenato, aut simili materia, hospitata: cujus importunitate, Ren primò sui muneris obliviscitur, habenas separandi laticis abjicit: mox inde quoque furorem arripit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Perinde ut dixi ante quod ob lotium simplex, Renem clausisse, usq; in obitum exclusivè. 18. Consimilem scilicet meditor in Hydrope, deviam qualitatem cruoris extravenati, cujus contagio occasionali, Ren sui muneris fit obliviosus: cujusque veneni tempestiva ademtio Renem à ligatura, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à se commissum dum cernit Ren, probéque admonitus, per justum medicamen, pœnitet seriò, sorbetque iterum dimissum ad se laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus Hydrops Ascites, est in Renibus. Sive, solvere pertinacem seram Renum, est solvere Hydropem: pro ut solvere cruorem congelatum, est solvere causam occasionalem ejus. Id est, causa immediata, tam materialis, quàm efficiens, veri Hydropis, est Archeus Renum errans, quatenus scilicet exorbitat, ac in furorem velut percellitur à causa occasionali, Ideam gignit, sive speciem, quam ipse insitus Renum Archeus contumax fovet, atque alit: per quam scilicet non; aut vix separat urinam, aut cura illi incumbit sui officii, suæve destinationis. Imò nec solum sua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furiosus dimittit laticem ad abdomen, ut sui velut internecionem procuret. Solvendum est itaque pertinaciæ vitium Archei, ita ut mictio sequatur, si spe-
21 randa sit sanitas. Paracelsus fingit in Hydrope, cruorem per stellam zedonis verti in mucilaginem; hinc verò in aquam: sanationem verò consistere in aquæ abductione, & materiæ primæ, sive illius præfatæ mucilaginis subductione. Sed quid hoc est aliud, quàm à posteriori mederi? dono quidem lubens, quod, quoties latex non suppetit ad manum, Archeus Renum, ut suo furori faciat satis, citius cruorem liquefaciat, quàm ab errore incepto desistat. Sed ubi copiosus est latex, non est operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam revera quantum potest ocissimè, omnem laticem ad loca Hydropis abigit, nec feriatur, quia furit tanquam si in laticis abactione ad abdomen sibi finis utilis exspectandus esset. Nec enim lotium detineret, si studium Archei esset carnem
aut cruorem liquefacere. Quibus uterque Re- 22
num obstipatur à Calculo, moriunturque tandem præfocati à lotio, non sunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quo nimirum Ren se exonerare intendit: sed non potest. In Hydrope verò valet: sed non intendit se exonerare. In Hydrope ergo, furor virulentus est Archei: non item in obstructione à calculo. Ideoque uno Rene, per causam occasionalem virulentam agitato; simul semelque & alter pariter furit. Quod in occlusione à calculo non item evenit. Requirit autem Hydropis essentia, ut nedum Ren negligat laticis separationem, claudatque seram urinæ: verum insuper necesse est, ut simul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne scilicet quippiam laticis aut ventorum transpiret ac erumpat. Magna profectò stultaque solicitudine, furit Archeus Renum, ut Hydropem faciat. Stultaque pertinacia ejus furor fovetur, quod dum vires naturæ consternatas sentiat, nihilominus nequicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo occlusio à calculo, morbum atque mortem inducat, non Hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, sine totali, imò vel materiali obstructione Renum: manifestum fit, eorundem morborum diversitatem pendere duntaxat à luxu, & intentionali furore Archei. veneno cruento suscitari: non item à materiali laticis errore. Axioma est, quod omne
ens esse atque permanere desideret. Quod sanè 23
intelligendum est de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, sive regularem: non autem de ente stulto, atque per virus furibundo, quale est Archeus à corruptione sui per peccatum, & concitatus per causam occasionalem morbi virulentam. Perinde enim est, atque homo furiosus, equus aut bos,

bos, qui se è sublimi præcipitat, suique finem procurat. Sic namque Archeus, in suis furoribus velut studio pertinaci, sibi exitium procurat. Quod scilicet in multis morbis est perpetuum, in quibus proinde, licet dementias, atque furores Archei accusare, furiosas quoque imagines, & dementes effingi, quibus seminaliter suos furores potenti fermento communicat. Vndè quoque dici solet, hominem à nemine immediatè potentius lædi, quàm à semet-
24 ipso. Porrò quanta incuria, & quam levi pede, scholæ humoristarum, considerationem morborum transilierint, non solum spectari potest ex intemperie frigida hepatis, quam unicam & solam supponunt in præsenti morbo, adeoque quasi eo posito, plenariè satisfactum esset, altumque dixissent oraculum, se quieti reponunt: Absque consideratione tamen, quod frigida ejusmodi intemperies, restaurari nequeat; hydropici autem, passim sanationem admittant. Sed maximoperè incuria Scholarum ethnicarum elucescit, quod inter tot myriades scriptorum adhuc primus desit, qui cogitare ausus fuerit, qua via, quove modo possibili, jecur suam aquam inter abdomen & musculos deponeret. Nemo inquam hactenus novit, laticem differre ab urina. Cumque subinde hydrops, per multos menses, languidos ad feretrum ducat, urina necessariò putreret, si sibi stercus liquidum sive scoriam (quam de Lithiasi, de febribus, atque alibi copioso sermone explicui) vel pro tantillo comitem associaret: quæ tamen scoria ad urinæ integritatem requiritur. Si quam autem hydropicus ab intestino in Mezaraicas assumserit: saltem illa cum tantula urina remanet, nec Latici commista ad abdomen mittitur. Omnes itaque Scriptores hactenus hunc nodum Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum
25 quidem ejus meminerint. Consideremus ergo quod alii ante me neglexerunt. Enimvero naturaliter, regulariter, ac semper, omnis succus, sive chylus stomachi, per intestina delabens, attrahitur, & sugitur à venis mezaraicis, quarum scilicet oscula, sive extremitates, desinunt in intestinum. Hactenus quoque jejunum mansit, quomodo transeat quotidie, tam copiosus Chylus, trans intestinum, in oscula venarum mezenterii, absque ullo foramine: itemque quare venti ab intestino pressi, non per eosdem poros, in venas mezenterii pergant, cum chylo tanto sint rariores, & subtiliores, quanto levius est corpus, quod nullum pondus habet, chylo ponderoso. Sed hæc paulatim sub explicatione se manifestabunt, quæ quia velut impossibilia, saltem vel inscrutabilia naturæ miracula, censa, omnem Scriptorum calamum suspenderunt, per excusationem causarum occultarum, cuncta suspendisse contentæ sunt scholæ. Eja ad examen mecum. Omnis liquor ab intestinis assugitur (id enim absque controversia dono lubens) rapiturque in venas mezenterii, tam is scilicet, qui in cruorem destinatur, quàm qui quomodolibet excrementis quandoque deputatur. Deinde verò, non est ulla via venarum mezenterii, nisi ad venam portæ, quæ se in hepar insinuat. Ergo materia, ex qua hydrops usque in hepar fertur, non secus atq; omnes fibræ radicum tandem desinunt in truncum ipsum, qui radix dicitur. Sed qui sunt canales, quibus hepar materiam sive aquam hydropis, tanquam per manum deferat ad spatium abdominis? Si sunt venæ illæ sobriæ, quibus membrana illa abdominis, aut Peritonæi nutritur. Cur saltem hepar, has potiùs venas delegit, hæcque loca affligit, cum longè commodius ejusmodi superfluam aquam, antequam jecur sua importunitate ac pondere gravetur, per hæmorrhoïdes abigeret? quippe quæ sublevandis oneribus nuncupatæ videntur. Interim certum est, laticem, sive materiam hydropis, natare in venis, quæ infra jecur sunt, cum non ritè secernatur
tum per lotium. Saltem utut sumatur, non valet 96
hepar ad abdomen, jam in immensam molem atque duritiem tensum (propter aquæ cumulum) vel unicam guttulam ampliùs superaddere, quin apertis illarum venarum osculis, velut diffracta cataracta, aqua hydropica toto ex abdomine retrocederet, regurgitaretque in hepar. Nam inprimis oscula venarum, desinentium in abdominis membranam, non habent appositas singula valvas, instar pilarum ventosarum, insufflatum ventum, ac laticem, intus cohibentes. Deinde, si ejusmodi valvas haberent, jecur saltē caret vi expulsiva tanti roboris, quin potius ipsum jecur, & venarum canales, citius dehiscerent, creparentq;, quàm quod contentam aquam superaddant abdomini hydropico, in immensam duritiē tento. Deniq; si quæ ejusmodi venæ ad hydropis carcerē desinunt, pro sui nutritione, saltem sunt filiæ, venæ cavæ. Adeoque omnis hydor esset in jecore, & vena cava antequam in abdomine, essentq; in immensam duritiem turgida viscera. Imò omnis cruor hydropicus, nil nisi mera aqua esset. Quod falsum est. Mihique ultrò concedunt scholæ, quod aqua hydropica per renes esset emuncta, priusquam ad abdomen

veniret, nisi vitium atque peccatum potius esset Renum, quàm hepatis. Etenim sanguificatio est jecoris; separatio autem laticis à cruore, prior est, & alterius opificis, quàm hepatis. Inest quippe ab initio latex cibis ac potibus, separaturque essentialiter per fel, dum salis alicujus naturam assumit, mutatque aciditatem suam in salsedinem, permanetque localiter permistus cruori, donec lotii ultimum nactus supplementum, à renibus attractus, expellatur. Sunt ergo Renes moderatores laticis, ut jecur cruoris.

27 Dein aqua hydropica latex est, non item adhuc urina; cujus fermentum cum sit stercoreum, & à Renibus imprimatur, latex ille nondum urina est. Expulsio igitur laticis in abdomen, potius est officium Renum, quàm hepatis. Ideoque Renes velut postliminiò resipiscentes, non raro quoque depositam in abdomine aquam repetiverunt, & sanitatem ab Hydrope sponte reddiderunt. Tum quoque non oblæditur in Hydrope sanguificatio, nec arescunt hydropici, penuria cruoris, quantum laticis copia suffocantur. Sin autem in hydrope cruor non abundet, non fit tamen id, quod jecur cruoris fabricam deneget: sed quia exotico fure, etiam cruor minuatur. Imò, nec jecur à se factum cruorem vitiat: cum sint oppositæ, & incompatibiles actiones, sanguificatio, & cruoris de-

28 structio. Ren enim aquæ dominium suscepit; adeo ut deficiente potu, cruorem vitiet, & in urinam transmutet: Quibus ignoratis, infaustæ cesserunt medelæ jecori intemperato. Quid enim stolidius dictum est unquam, quàm quia hepar est officina cruoris: ergo & officina aquæ est, & venti, pro Tympania? Aqua frigidior est cruore: ergo hepar in hydrope laborat intemperie frigida? Non enim tam aqua generatur in hydrope, quàm reservatur, quatenus non expellitur. Sed undè in toto morborum systemate, tam supina cœcitas scholarum? undè tam luridæ experientiæ circa ægrotos? An non reperiunt se à veritate DEI desertas, quia se tradiderunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ignavia? Equidem in modo fiendi hydropis, quandoque hæsitans, credebam olim Aquam in ipso abdomine fieri: non autem eò deferri, cum per eosdem canales alioqui quibus deferretur, regurgitaret, ob nimiam tensionem: scirem autem, omni folle fortius spirari aquam, vel ventum, in abdomen, si per canales eò duceretur. Præcipuè, quod successivè, & frequenter, meatus isti aperiri deberent, & hiare, quoties guttatim nempe aqua ad tentum abdomen secederet. Sed postquam vidi ultrò, hydropem sanari perfectè per lotium, totamque remedio aquam, per Renes expelli: indubitanter quoque credidi, per easdem vias, aquam deferri in abdomen, per quas repetita ad Renes pergit, in sanatione hydropis. Ergo debui alias agnoscere vias, & deserere opinionem priorem. Potissimum etiam, quod parcas urinas in hydrope siticuloso, & potatore reperirem. Laxatur scilicet aqua per eosdem meatus, quibus delata erat in abdomen. Hæc scivi, & credidi, quia vidi: sed non potui devenire ad cognitionem viarum illarum, ut neque illius violentiæ, quæ folle fortius abdomen tenderet, & nihilominus continua adhuc stilla illam adaugeret. Viæ illæ Anatomicis hactenus incognitæ, modusque, quo tumor in tantam tensionem surgit, à nemine tactus, vel leviter pervestigatus. Magnalia DEI in natura supplex veneror, & immensum admiror. Furores enim Archei ubique excentricos horumque varietates stupeo, quibus jam aquam, aliàs ventum, carcere abdominis claudit, in totius usque ac propriam perniciem. Rem ergo aperiam, quantum me mea industria capere permisit. In natura enim est du- 29
plex actio, una scilicet, qua corpus corpore clauditur, ut vinum in lagena, & Aqua hydropica inter Peritonæum & abdomen. Imò morbosè pori clauduntur harum membranarum. Corpus enim perspirabile in sanitate: & sudor laticem, per totum minuit. Adeo ut potus aqueus in æstu, mox per sudorem, trans pellem affluat. Sed sudor, plerumque inutilis in hydrope, adeo, etsi sudet venter, non minuat tamen aquam hydropis, multi multa utcunque vanum circa has nænias tentarint. Est & altera actio regularis, & heteroclita in natura: per quam, alibi pluribus ostendi in nobis, corpus aliquod solidum (puta cultrum, aristam, acum, spicula, ossa, conchas atque similia) transmitti trans stomachum, uterum, venas, absque horum læsione aut vulnere. Adeoque in natura corporum, penetrationem solitam, & necessariam. Prior enim istarum actionum, ut est passim cognita, fit quatenus corpus suis repagulis superficiei, duritiei, ponderis, canalium, &c. omnino obedit, unumque respectu alterius velut mortuum est. Altera verò actionum tota est vitalis, spiritusque vitæ, qui non est vestitus corporis crassioris amictu: sed is ipsus, est ipsissima vestis illius corporis. Quodque ideo traducit per aliud corpus vitale, sibi subjectum. Sic namque Chirurgi, abscessus notarunt per ipsissima

ſima oſſa fieri. Sicque Authores fide digni (quos allegavi, capite de injectis) admittunt penetrationem dimenſionum corporearum, quoties culter per ſtomachum tranſit, & cum apoſtemate purulento per coſtas, abſque ſtomachi vulnere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfata actio occurrit, circa eundem laticem. Nam hic, quamdiu vita quodammodò venali potitur, per ſolida ducitur, veſtitus ſpiritu vitali lucido, vias negligit, cum ſibi nulla ſit invia. Deducit autem ad carcerem hydropis, ibique tam per ſtricturam pororum in membranis, quàm ſingulariter atque præcipuè propter veſtientis ejuſdem ſpiritus deſertionem, deponit tanquam excrementum jam mortuum. Quodque nec inde ideo reperit, niſi iterum ſpiritus vitalis illud veſtiat, & circumamiciat. Hæc eſt nimirum vis iſta ſpiritualis, quolibet folle potentior. Quam in penetralibus gerimus, cujus potentiam quotidie admiramur, nunquam ſcivimus, & vix per demonſtrationes admittere
30 adacti, credimus. In Hydrope ergo furorem Renum, erranteſque poteſtates reperi, qui furor claudit, & vix eſt qui aperiat, & qui aperit & deponit, nec eſt qui regurgitare faciat. Cum itaque actiones iſtæ furoris, in propriam perniciem conſpirantis, ſint planè ſpirituales (etenim ſpiritum ubique ut Medicus contemplor, ut auram vitalem è ſanguine ſuſcitatam, non autem mentem immortalem attingo) nec agant ejuſmodi ſpiritus, niſi per imagines, à ſe fabricatas,
31 compellantur. Ideo ſanè furores voco Archei, dum Ren ceſſat, ac penè obliviſcitur ſui muneris atque deſtinationis, in ſeparando laticem à cruore, proinde ſe claudit, & velut indignatus exorbitanſque, laticem aliò deponit. Hunc autem furoris tenorem, analogicè concipere & exprimere ſi debeam. Primò conſidero cruorem extravenatum in Rene detineri, vel ſuper convexum inteſtini latere, *&c.* qui cruor, dum malignitatem fermentalem induit, mox Ren, laticis moderator, indignabundus ſuſcipit anodynum virus illius cruoris. Laticis autem deſtinatio eſt, eluere ſordes, ſi quæ alibi in corpore detentæ ſint. Cumque Ren nequeat per laticem eluere extravenatum iſtum cruorem, eò quod latex eò non deveniat, accumulatur hic in venis, faſtidio ergo, tædioque Ren inde adeò afficitur, quod munus ſibi injunctum nequeat obire. Ideoque mox claudit exitum urinæ, ut quod copia regulari laticis nequit, per abundantiam ejus perficiat. Quaſi cogitet. Tu latex non vadis, quò te velim mittere ad eluendum cruorem extravenatum: ego te non dimittam per conſuetos ureteres. Ejuſmodi ergo eſt furor indignati Archei Renum, qui tandem aſſurgens in gradum veſtit laticem, eumque deducit, quò vult. Cæterùm hunc furorem Archei confir- 32
mat nedum eventus in fiendo: ſed & in ſiccando, præſertim dum ſponte propria quandoque hydrops ſanatur. Siquidem id fit, quaſi reſipi- 33
ſceret Archeus, atque pœniteret actorum. Novi Comitiſſam de Falaix, quæ dum juvencula hydrope tumeret, ſuaſu cujuſdam Medici (quippe à cunctis deſperata habebatur) abſtinuit ferè per ſolidum annum à potu, ſolidiore cibo, & juſculis contenta. Et evaſit ſana, vivitque modò ſeptuagenaria. Inprimis ſitis, ſive ſumatur 34
pro ſenſu deficientis, vel pro ipſo defectu humidi: ſaltem neutro modo exſiccat aquam hydropicam. Nam etſi nil potus bibatur, ſaltem juſcula, quæ cruorem ſufficientem præbent, etiam urinæ tantillum dant, & laticis, quantum ſubſiſtentiæ hydropis ſat eſt. Denique nec ſitis, nec ipſe potuum defectus, cauſam occaſionalem hydropis (quæ plerumque eſt cruor extravenatus) tollit, quinimo magis arefaciunt, & pertinaciùs ſibi reſervant, ut reluctetur reſolu- 35
tioni, per abſtinentiam fictæ. Sed ſitis iſta continua, cum ſpe & perſuaſione ſanitatis, errorem ſive indignationem in Archeo Renum conceptam, pacabant, unde dididi, quod ſitis oriatur 36
à Rene regulariter; non autem ab hepate: multoque minus à ramis minoribus venarum, ſugentibus majores, donec defectus humidi ad orificium ſtomachi delatus ſit. Sed ut cruoris defectus reſtituitur per cibos, potuſque meraciores: ita laticis defectus compenſatur per aquoſa; id quod experientia docet. Sitis ergo à moderatore Laticis, & non à viſcere ſanguificante, procedit. Eſt nempe tanta laticis neceſſitas, quanta fuit hactenus hebetudo in ejus præteritione. Authores aliquot commendant bufones vivos, utrimque renibus alligatos, ſolvere Hydropem per lotium. Saltem vidi ruſticum hydropicum, ſanatum, alligata anguium Senecta per ventrem & Renes. Inducitur nempe Idea metus, renibus, qua indignationem amittant. Eodem videlicet titulo, Sitis Ideam triſtitiæ, ſive denegatæ appetentiæ, ſuſcitat: undè 37
Ren ſuæ indignationis obliviſcitur. Ex præfatis igitur, ſat liquet ignorantia cauſarum in hydrope, quanta demum obſcuritate, circa intemperiem hepatis, & aquarum depletionem ſit ſudatum. Quàm inaniter cogitatum de diu- 38
reticis, de veſicatoriis, deque ſolutivis. Eſtque hoc

hoc loco advertendum, quod impiè Cholagoga cathartica propinarint hydropicis: utpote quæ carnes & cruorem in fœtidam flavamque saburram tansmutant, sine juvamine hydropis: sed cum destructione hydropici. Hydragogum autem differt à Cholagogo. Quod illo epoto, venter detumescat, nec fœtida excernat: nisi
39 vis Cholagogi adjuncta sit Hydragogo. Mercurius igitur præcipitatus juxta præscriptum Paracelsi, curat omnem Hydropem, non quatenus purgat, sed in quantum materialiter transiens per intestina, resolvit extravenatum cruorem. Sin autem unà vomitum, vel alvum cieat, id hy-
40 dropi est per accidens. Nota hujus ergo. Quod Brionia alba, rasa, superposita contusioni, in qua cruor subter pellem nigricat, paucis horis cruorem illum resolvat in aquam, quam pariter per cutim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Brionia proficuam attende, si virus solutivum ab eadem abstuleris. Observavi nimirum, si Antimonium in liquorem vertatur, ac postmodum in pulverem, qui tantum per sudorem purget; haberi remedium, quod omnem hydropem modestè tollit, extra metum recidivæ. Siquidem tollit tam causam occasionalem, quàm ipsam furientis Archei ametriam. Ejusmodi namque remedia, quæ permanente illorum & sospite dote, per intestina feruntur, quæq; apta sunt resolvere ideo causam occasionalem, liberant naturam impedimentis. Vndè Archeus Renis propriam præteriti furoris sui amentiam advertens, venas aperit, assugit, ac transcolat aquam, pro debito atque solito, excentricoque, & opposito Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris, sedulitate piat, dolens, quod propriam impar intenderit
41 perniciem. Vnde conspicuum evadit, Renis regimen in abdomen, ac venas, hactenus igno-
42 tum. Est ergo hydrops, morbus ex cruenta materia depravata, occasionaliter oriundus, velut initio fermentali: ad cujus incitamenta Archeus Renum, Ideam indignationis format: cujus potestate, ureteres venas occludit, affluum Laticem corrumpit, ac divertit, huncque in abdominis spatium transmittit: abdominis interim membranas, harum poros ita stringit, ut nihil penitiùs transmittant in mortem usque.

43 Tympanites autem plurimum ab hydrope differt: nam alia est ipsi causa occasionalis, alius modus fiendi, materia demum alia, nec non efficiens: alia itaque dispositio: & productum aliud. Non enim generatur aqua, sed ventus. Dein, nec arbitrio Rene fit Tympanias: ut solum præside fermento toxico alimenti spermatici, in convexo intestini hærentis, atque deturpati. Neque etiam venas vento turgidas hactenus lustravit Anatome. Nec propter tormina intestini, piare hepar debet, licet tormina sequantur tam Hydrops, quàm tympanites. Si etiam flatus intestini fierent ab hepate, remedium Iecori, non autem carminativum intestino dandum: vel Scholæ aliter medendo, se reas faciunt. Etenim si theorematis sui memores essent: Quod ejusdem sit facultatis, actio sana, & infirma: cognovissent ructus atque flatus ab intestino, & stomacho generari. Adeoque convexum intestini, non minus aptum generandis flatibus, quàm ejus concavum. Ex assimilandis, sed degeneribus liquoribus infestat Tympanias. Fit enim ventositas sive flatus in intestino, à quadam indispositione localis Archei, qui tum cibos subinde nequicquam flatulentos in flatum mutat. Cum ergo in Tympanitide est extra, sive in convexo intestini: consideranda est eadem indispositio flatulenta foris, quæ intus est in intestino. Fit nempe à similari alimento degenerante, quo fermentum stercoreum adveniens, ipse Archeus loci indignatus, & malè affectus, vertit, non quidem præfatam causam occasionalem: sed proprium membranarum alimentum in flatus. Ad hoc autem pars fermenti stercorei, à Cavo ad convexum intestini migrat. Ideoque flatus ille non est insipidus aut acidus ructuum, ut neque stercus olet, quia non fit à materia stercorea: sed ab alimento degenerato, & cadaveroso. Vir quidam, suasu medentum, paracen- 44
thesim à latere umbilici sustinens, qui hydropicus censebatur, utque aquam elicerent: me juvene spectante, extracto Chirurgi phlebotomo, repentè sidit abdomen, & quamprimum periit: editus autem flatus immensè putidus, & cadaver olebat. Patet ergo: quod materia occasionalis, denique vera materia, internusque effector, cum omni cognitione medicum honestante, ignota steterint. Patetque vanitas re- 45
mediorum, atque inprimis carminantium, quæ convexum intestini non respiciunt. Frustraque fingunt ventos discuti per extenuationem. In quam namque vento subtiliorem materiam, ventos extenuari sperant? quidve profuerit, ventum se subtiliorem donare, si majorem tum locum requirat? & molestias tensionis augeat? Vernaculum est namque stultum remedium, ex fabulis haustum. Cabrollius, Anatomicus 46
Montis pessulanus, narrat, se sanasse octuagenarium, qui Rondeletii suasu, non nisi salsa ederet, ac ne siti obrueretur, salsaturas, sive condimen-

dimenta, ex aceto & saccharo, cibis miscebat.
Fomentabat quoque bis indies lixivio, cui sal,
alumen atque sulfur incoxerant. Ac inde, fimo
vaccino pro cataplasmate utebatur. Et tan-
dem evasit & supervixit centenarius. Non fru-
stra enim dantur, quæ consumant causam occa-
sionalem, neque ideo frustra commendat fimos
Paracelsus: cum sint salia ciborum putridorum,
quibus datum est resolvere materiam occasio-
nalem hydropis. Mira certè utrobique Archei
actio, tam ubi claves detinet, quàm ubi claustra
47 reserat, suumque expellit hostem. Paracelsus
autem suum præcipiolum, sive mercurium, è
sua minera mortuum eductum, præ reliquis
approbat remediis: cætera autem simplicia, pro
gradu affinitatis, quo mercurium hunc metal-
licum attingunt. Phrasis est suæ libertatis. Ego
simplicium dotes, ut à Deo oriundas, non au-
tem quatenus consanguinea sint mercurio mi-
nerali, veneror atque suspicio. Fateor interim,
quod votis meis ille mercurius semper obse-
cundaverit. Difficilis quidem est ejus acquisi-
tio: sed duorum granorum dosis sufficit, ter
quaterve exhibita. At semel nacto mercurio
diaphoretico, multis ægrotorum myriadibus
sufficit, tam pro se medente, quàm pro posteris
48 suis. Tandem vidi notham Hydropisin, cujus
nemo ante me meminit, quod sciam. Vidi e-
nim frequenter, ex jecoris inordinata accretio-
ne, ventris tensionem mentiri Hydropisim.
Imò & in tabe extinctis, summéque macilentis,
vidi jecur supra modum excrevisse, penitus li-
cet exsangue. Vim ergò crescitivam mercurius
ille enecat, non secus atque argentum tremu-
lum, in arborem, terebra usque in medullam fo-
49 raminatam injectum, eandem occidit. De pro-
prietate itaque mercurii est, vim accretricem
hepatis extinguere. Id autem ut pro voto suc-
cedat, oportet mercurium mori, absque ullo sa-
lium externorum sodalitio, aut spirituum alie-
norum consortio. Sic tamen mori convenit, ut
vivum maneat in plaustro, quod queat in vita
media mercurii deferre ad loca destinata. Gra-
tulor illi, quem ignis docuit me intelligere.
Huc refero remedium stibii solutivi. Siquidem
remedia ejusmodi, omnem causam occasiona-
lem alibi latentem, detentamque resolvunt, con-
sumunt, everrunt. Ista nempe est Arcanorum
sanatio, quæ per ablationem causæ occasionalis
acquiritur: sufficitque unum aliquod ex Arca-
nis, quod indifferenter, quicquid in corpore
(duelech excipio) præter naturam est conclu-
sum, resolvit, abstergit, dispergit. Morborum
siquidem quorumcunque, etsi duæ sint colu-
mnæ, quibus ædificium morbosum innititur
(materia nimirum occasionalis, & materia cum
efficiente Archeali) alterutra tamen columna-
rum sublata, ruit totum, quod illis superstru-
ctum erat. Arcana itaque Paracelsica omnem
morbum à consequenti tollunt, quatenus cau-
sam occasionalem demetunt: Atque deinde 50
occultior via est alia alterius arcani: per quod
scilicet inducitur pax, quies, & solatium Ar-
cheo, ne scilicet indignatus morbum pariat,
partumque potius deleat: imò etiam profliga-
tionem causæ occasionalis ipsius meditetur.
Perinde enim, ut infixa spina, pinguedine le-
poris extrahitur, trito mansuetoque remedio.
Alioquin Archeus mox intranti spinæ velut ira-
scitur, tumultuatur, tumet locus, suscitaturque
varia symptomatum exorbitatio, ut scilicet fa-
cto tandem pure, putrefactoque loco, spinam
excludat, quam si mitiùs aggrederetur, eruis-
set, prout sub suasu pinguedinis leporinæ. Pa-
riter inquam est in natura Arcanum, quod o-
mnem ferè sanat morbum, quatenus indigna-
tionem & confusiones Archei tollit, pacemque
huic imperat. De quo Arcano, primus conabor
viam aperire. Laxet ergo vias Archeus Renum,
& insurgat in causam occasionalem profligan-
dam, non secus atque pertinaci furore suipsius
exitum quærit in Hydrope. Et verificabitur
axioma Hippocratis. Quod naturæ ipsæ sint
morborum medicatrices: Medicus verò tan-
tùm illarum minister. Ergo ex præfatis conclu-
do, Arcani sedativi, adhuc longè pacatiorem,
& optabiliorem fore sanationem, quàm Arca-
norum Paracelsicorum. Magis namque faciunt
pro custodia vitæ longæ. De qua peculiari
libro.

PVERILIS HVMORISTARVM VINDICTA.

1. Finis paradromi emissi. 2. Authori accidit prout æstimaverat. 3. Clamores eorum qui vapulant. 4. Non propalanda secretiora arcana. 5. Respondet literis ad se scriptis. 6. Decem contumeliæ.

EDideram jam aliquot inaudita hactenus opuscula. Nimirum de heteroclitis fonti-bus acidulis, ac potissimum de Spadacre-nis, atque origine fontium. De febribus, de lithia-

lithiasi, de deceptorum humoristarum ærumnoso statu, & de Peste. Vt paradromum totius Physices referrent, tutóque inde discere mortales ortum, modum, medium progressumque medendi possent. Inprimis reprehendit liber de febribus ignaras medendi scholas, circa cognitionem infirmitatis tam vulgaris, quo resipiscerent, hujusque voluminis editionem excusarent. De lapide autem monstro in nobis accidentaliter nato, deque Peste, velut irregulari mentis parergo, ut discerem ego, quale judicium esset doctiorum, de rebus ha-
2 ctenus ignotis. At comperi, quod major numerus spreverit quæ docui, præsumensque scire omne scibile, contemserit discere ex alienis laboribus, eò quod acerbius carperem errores, non quidem viri alicujus infamiam: sed scholarum in universali inscitiam. Errores inquam, qui in ipsis Cathedris pœnæ infernalis indictione, castigari aliquando debebunt, & criminis rei apud Principes gnaros censebuntur. Potissimum ubi admonitio frustranea, conatus charitatis vanos effecerit. Delicatiores itaque judicium tulere juxta suam cujusque intensio-
3 nem, & extensionem. Atque illorum plerique offendebantur, quod nova, inaudita nedum adferrem & demonstrarem, supra captum multorum; sed quod antiqua medendi initia destruerem, nec alia meliora edocerem, quasi tantum laboris onus, unius esset diei mensura. Multi autem optarunt, ut clanculum semel à me præmasticata, buccellatim, in fauces intruderem: ut citra laborem meliora dogmata, & remedia addiscerent. Quapropter aliquot curiosiores ad me scripsere, laudantes quidem operam, insumtosque labores, & sumtus: sed non tolerantes, quod arcana remedia sub densis tenebris obvoluta reliquissem, nec totam Chymiæ, abditamque Philosophiam propalassem contra Euangelii præceptum, quodque margaritas ante porcos, id est immeritos, non projecissem. At sanè utrobique præstiti quantum po-
4 tui, & fieri lubet. Nam per experientiam securè didiceram, quod anno 1602 in patriam redux, curarem insperatos aliquot, per spiritus salis, sulfuris, vitrioli, perque vomitoria vitriolata, *&c.* quorum nullum apud Belgas fuerat vestigium memoriæ. Ideo Archiatri, & celebriores alii decipulam meis obtenderunt remediis. Nam si cui aliquid dedissem præfatorum, statim procurabant ad se deferri, ut me imitarentur, ac superarent. Ipse ergo in publicum proposui medicamina chymica per servos meos, jam uxoratos venalia: quippe qui jam se meo famulatui subduxerant. Hi itaque panem suum lucrabantur. At ut cuncta mox ruinis sunt obnoxia, sese alii interserunt fugitivi externorum, qui hujusmodi venalia obtruserunt viliori pretio. Sicque mille fallaciis adulterata supposuere: optima quæque habita sunt, quæcunque viliori pretio venderentur. Hinc nil hodie reperitur è factitiis pharmacis, quod non ita sit adulteratum, quodque majoris lucri spes, non adhuc magis labefactet indies. Ideoque hinc edoctus didici, non amplius hac orbita eundum: sed quicquid rarioris Philosophiæ est evulgandum, id omnino sub hieroglyphicis peritiorum esse præstandum. Ignoscant ergò mihi, quotquot ad me 5
scribunt hæc verba: Sodes explica te, loquere apertius, de Arcanorum præparatione. Quia ista est nova addiscendæ Philosophiæ methodus, quam addiscere oportet, modo quo eam didici. Vendit enim Deus sudoribus artes. Etenim nil in Spagyricis scriptum ea intentione, ut intelligantur promiscue ab omnibus, sed dumtaxat ne intelligantur. Idque Chymia præ cæteris disciplinis semper servavit singulare, è mandato Domini: ne rosæ ante homines & porcos spargantur. Scripta namque nostra sunt exhortationum loco, ut quisque propriis proficiat laboribus, quantum supernè sibi indultum fuerit. Tandem contumaces, & indoctiores, con- 6
tumeliis agunt, insultantque in me, dicentes.

1. Quo vultu audet temerarius hic senex morosus, nugator, indoctus, astruere unum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos? frangere etiam antiquorum axioma primò verum? Contrariorum contraria dumtaxat esse remedia?

2. Quo ausu dicit, citra purgationem & venæ sectionem, tolli affluentiam humoris noxii?

3. Si justam temperiem elementorum ad pondus, Paracelsi arcana adferre putet, an proinde os fractum dislocatumve reponent? aut herniam sanaverunt?

4. Quid si arcana materiam peccantem abstergant, hoc juverit, si non unà efferatur per pharmacum solvens.

5. Quidve hoc commune habet cum morbis Amentium, ut uno Arcani velut cultro, omnem amputari morbum credamus?

6. Itemque in hæreditariis quibusque nulla residet amurca: sed connata quædam atque incorporata nuda remansit intemperies, per quam statis intervallis, suscitantur insperatæ nebulæ,

novo-

novorum paroxyſmorum authrices, quid ſolaminis ferent Arcana, unum ſemper cuculi tonum unius qualitatis ſonantia?

7. Annè virorum & ſeculorum tot induſtriæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerva placuit?

8. Sanamus & nos morbos quoſlibet, abſque phlebotomo, quoties volumus. Sed timemus recidivas pejores: dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægris, per ſoporifera & ſedativa. Ideoque non procedimus ex præſcripto jactantiarum fumivendulorum: dum ſalus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hiſce empyricis nos ſeparamus. Solus enim Helmont cuncta novit, noſque ſtipites fuimus hucuſque.

9. Ad ſe enim cunctos convocat, ut creduli autument, Medicinam, quam de terra creavit Altiſſimus, ab igne dimanare. Non enim ſic viri docti ſtudiis Academicis valedicunt, longa annorum ſerie medendo roborati.

10. Melius enim viris Principibus perſuaſum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant ſuam, &c.

RESPONDET AVTHOR.

1. QVod unum aliquid, omnes ſanet morbos. 2. Reſpondet demum appoſitè ad ſingula. 3. Verum laxativum quale. 4. Solutio objectionis. 5. Retorquetur axioma Hippocratis in Scholas. 6. Dictum Scholarum in Scholas reflectitur. 7. Cur laxativa ſtultè exhibita. 8. Satisfacit directè & regulariter, ſuis injurioſis contumeliis. 9. Author provocat Humoriſtas, totius mundi, in certamen annuale. 10. Ad larvas formidinis, per Humoriſtas objectas, reſpondetur. 11. Itur obviam adverſariis. 12. Intentiones Authoris. 13. Vetus abuſus, non dat jus. 14. Principum arumnas eſſe, vivere cinctos adulatoribus, & ideo extra veritatem. 15. Aulæ carent optimis Medicis.

PRobabo primò, quod liquor Alkaheſt, ens primum ſalium, lili, primus metallus, Mercurius diaphoreticus, ſive aurum horizontale, unum inquam, qualecunque ex illis (nam cuncta unius diſſolventis conſanguinitate, conſpirant in uniſonum) ſat ſit ad quorumlibet morborum ſanationem utut momis crepent ilia. Inprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc diſtent diſpenſatoria Seplaſiæ, imò & quàm remoti abſint Scriptores, qui Baſilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ pruritu, adhuc ipſimet Tyrones ediderunt. Probabo autem aſſumto hujus capitis, ſponte inſtar nivis liqueſcent reliquæ in me ſuſcitatæ calumniæ. Quapropter Spagyrorum poſtremus præfatum aſſumtum ſic probo.

1 Ipſa ſanitas non conſiſtit in temperie juſta corporis: ſed in vita integra. Nam temperies corporis alioquin eſt adhuc in cadavere, recens mactato, ubi tamen jam mors: non autem vita, non ſanitas. Eſt autem ſanitas unica, homogenea vitæ integritas, & inculpata diſpoſitio. Requirens illius integri conſervationem in ſanis, & reſtitutionem in ægrotis. Idque Hippocrates ex tunc olfecit, aſſerens ſolam naturam (quæ unica eſt) eſſe morborum medicatricem: Medicum autem miniſtrum, ut & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque ſanitatis integritas eſt in uniſono, & unicus tantùm eſt vitæ moderator, nec plures. Hic ergo ſolus in morbis malè ſe habet. Is enim ſolus eſt impetum faciens, tam in ſanis quàm in ægris, ejuſque ſolius ruptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etſi nil foris laceſſat, nihilque à parentum ſemine nos turbet: ſponte tamen propria, ſubinde Archeus ille fatiſcit, diſſolviturque hinc noſtra integritas: multiſque inde modis, poſtliminiò ſubnaſcuntur impuritates Monarchiæ vitæ inſidiantes. Equidem cum natura ipſa, teſte Hippocrate, ſit mediatrix morborum; ergò ejus unitas conſervanda, & reſtituenda integritas. Id autem unico remedio ſit ſuperque fieri poteſt. Eſt namque unitas alteratæ naturæ, unitas ſanitatis læſæ, & unitas ideo ſpiritus, ſubter morbum agitati, dumtaxat conſideranda: non autem multiplicitas varietatum occaſionalium morboſarum. Cumque unum è præfatis Arcanis opulenter habeat in ſe cuncta requiſita, ex dono Dei, perque præparationes Artificis. Ergò unum ex illis Arcanis eſt ſufficiens pro omni, & quolibetcunque morbo. Atque ideo non dicit Textus, quod Omnipotens creaverit de terra medicinas; ſed medicinam: numero ſingulari. Quam alioqui medicinam, jam præparatam, pro Arte medendi non creavit de terra. Medicina ergò iſta penetrat corporis penitiſſima, quæ ſuopte Bonitatis dono, membra quælibet confortat, & confirmat. Ac demum potentiſſimè reſolvit, quicquid alicubi ſordium congeſtum fuerit. Quo ſemel liquato, natura ſatagit per cognitum ſibi iter diſpergere nocuum.

2 Notent hoc loco Tyrones, quod pro consueta stoliditate petant principium, postquam jam abundè constare fecerim, non esse contraria in natura, non temperiem elementorum, multoque minus qualitatum elementalium intemperiem: nec item humores, quibus sanitas, & per consequens infirmitas, justo titulo patrationem debeant.

3 Similiter etiam de febribus, sic abstuli fidem solutivis, ut non nisi cum Scholarum tædio, eadem iterum commemorem. Perfecta nimirum purgatio ægros dumtaxat, non autem sanos, laxare deberet. Estque ob id perfectissima, quæ primò insensibiliter consopit, pacatque Archeum, qui postmodùm (cum sit natura, sola medicatrix) morbos, horumque causas occasionales, demetit. In tono enim inauditum, coram discere recusantibus, Tyronum discere cupientium impeditoribus. Ac soli me capiunt, quotquot prius jam annotata intelligunt.

4 Objiciunt enim pro suis purgantibus. Nil referre, tametsi laxans pharmacum, laudabilem è venis Chymum ejiciat, potissimum quod fortiori jure, & breviori compendio, abiget fæcem morbosam. Nec magnoperè curandum, etsi solutiva vires cum crudiore cruore parum diminuant. Negant at libri de febribus & humoribus, sub consensu experientiæ, quòd purgativa tollant humores nocuos, aut morbum ullum iisdem humoribus dicatum. Tum, quia non sunt in natura ejusmodi humores, nec itidem morbi ulli respondent iisdem. Tum, quicquid profligant exterminantque catharctica, non est unius de tribus humoribus, quos peccare ajunt: sed est cruor, per virus pharmaci mactatus, cujusque cadaver fœtens per anum ejicitur.

5 Ideoque nec audent propinare purgantia, ne quidem in acutis febribus, nisi postquam materia turget. Quod est dicere, postquam natura victrix evasit: quando nimirum fortassis, devictus hospes morbosus, sponte sua mox recessurus, pro parte, cum aliis sordibus à pharmaco patratis, excidet: nisi indignatus Archeus ingesto pharmaco virulento, morbum recidivum suscitet. Quod sæpissimè accidisse memi-

6 ni, & scriptis catalogis annotavi. Idque non ignorant Scholæ, quæ dudum jam serio charactere asserunt, solam Aloem esse innocuam. Ergò omne laxans, absolutè nocuum, si non etiam simul frustraneum. Reus sim itaque coram Deo, si non prorsus suadeam, omnino à laxativis abstinendum. Neque enim, si non stulta sit 7 natura, laxans pharmacum, ad venas assugitur: nec absque discrimine in discrimen se præcipitaret, quæ virus intra venas nocuum traheret. Igitur solutivum virus adhuc tantisper ac in stomacho detinetur, putrefacit, & contaminat quicquid in mesenterio eminus, ad meliores usus, erat depositum: trahitque in vicem putrefacti thesauri depuratum cruorem è vena cava, eumque sensim contagio virulento contaminat, & fœtido fermento cadaveris liquat. Hinc nempe virium jactura à laxantibus, & monarchiæ vitalis turbatio, citra spem sanationis inde. Durat autem laxantium furor is non solùm, quantum illorum præsentia: sed & quantum lugubre virus, suo contagio stomachum & intestina aggravat. Sic nempe artificiosa consurgit Diarrhœa, quæ subinde in necem usque perseverat, ridetque adstringentium pollicitam opem, tentataque subsidia.

Ad 2. & 3. *&c.* dico pariter, sat alibi demon- 8 stratum, nec temperari elementa pro mistis, falsò creditis: nec ob temperiem ergo eorundem, multóque minus justam, & ad pondus adæquatum. Ergo præsupponunt scholæ falsa. Imò & sophismate certant. Nam etsi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis ossifragus: requiritur tamen utrobique reponi ossis fracturam. Herniam item bene ligatam, sanatam memini citra exspectationem, quod ex ossifragio quis dudum lumbis decubuisset. Nec igitur Arcano indiget.

Ad 4. simul & 5. sufficit, quod Arcanum causas occasionales abstergat, reliquum nempe supplente natura juvata.

Ad 6. cohibeant linguam scholæ: nam Arcanum sanat morbos, quos incurabiles sub blasphemia adstruxerunt. Quod pro me testantur hospitalia incurabilium, si cum epitaphio Paracelsi conferantur.

Septima autem contumelia, prorumpit nescii s è faucibus, proprio scilicet consciæ mentis testimonio.

Ad 8. & 9. certum est, quod clamantes doleant, dum vapulant: ex sensu enim doloris, os contumelias loquitur. Sin autem è myriadibus Spagyrorum, vix unus ad optatum finem surgat; vitium id non est artis. Quia dos non pendet ex arbitrio volentis & currentis: sed quia nondum est dierum plenitudo, qua hæc magis erunt vulgaria. Sat esto mihi, quod nusquam appareant signa, nisi inter Potitos Arcanis,

nis, id est Adeptos, quodque Humoristarum nullus eò unquam pervenerit, nec etiam perveniet. Itaque locus contumeliis contra scientiæ Medendi veritatem, nullus est, nisi ubi nullus est ordo, & sempiternus horror inhabitat. Fugiunt enim veritatis lucem noctuæ, & vespertiliones monstruosi. Quia pascuntur decumano mendacio, nempe quod norint curare febres, citra evacuationem: cum nec quidem utroque tam venæ sectæ, quàm laxati alvi præsidio, febres sciant certò atque tutò sanare. Sanent enim febrim ut adstruunt: an saltem eo ipso non adferent requiem ægro? tutoque dein, quod residuum ajunt, tollent? quod non ita commodè licebat, quamdiu vita cum morte, & morbus cum sanitate conflictari credunt. Ast fugiunt lucem veritatis, sub pallio mendacii: sic dictante ignorantia, sicque jubente lucro, sese miselli tutantur.

9 Medicina enim non est nudum verbum, inanis jactantia, aut sermo vanus: post se namque opus relinquit. Quocirca sperno contumelias, jactantias ambitionis, & vanitates miseras. Eja mecum ad rhombum. Si verum dicitis, Scholæ, quod possitis sanare quaslibet febres citra evacuationem: sed nolle, præ metu deterioris recidivæ. Ad luctam descendite, Humoristæ. Sumamus è Xenodochiis, è castris, vel aliunde 200 aut 500 pauperes febrientes, pleuriticos, &c. partiamur illos per medium: mittamus sortes, ut mihi illorum una medietas cedat, & altera vobis. Ego illos curabo citra phlebotomiam, & evacuationem sensibilem; vos verò facite ut scitis (nec enim vos adstringo ad jactantiam phlebotomi, vel solutivi abstinentiam) videbimus quot funera uterque nostrum habiturus: præmium autem certaminis sint 300 floreni, utrimque depositi. Hic vestrum agitur negotium. O Magistratus, quibus cordi est salus populi! Pro bono publico certabitur, pro veritatis cognitione, pro vita & anima vestra, filiorum, viduarum, pupillorum totiusque sanitate populi. Ac tandem pro methodo curativa, in actuali contradictorio disputata. Superaddite præmium, honorarii loco, ex officio. Compellite nolentes intrare in certamen, vel palæstra obmutescentes cedere. Ostendant tum, quod modo oblatrando stentantur. Sic namque diplomata ostendenda sunt. Cedant verba, & jurgia, agamus amicè, & per experientias mutuas: sciatur posthac, utra methodus sit vera. Siquidem in contradictoriis, non ambæ quidem propositiones: at tantùm altera, vera est. Sed jam 10 Humoristæ pavorem incutiunt, dum quis se mihi sanandum committit. Ne nimirum novorum dogmatum authori se dedant; potius autem vias ethnicorum eant, ne censeantur novitate dogmatis, vitam in ancipiti posuisse, fretique potiùs veteri abusu, tritas calles ingrediantur. Ah utinam ex altero seculo, mundoque intelligibili redirent, ut testarentur quibus sua debeatur nex. Statim, qui jam nasuturi, vitæ suæ consulere videntur, agnoscerent se incurrere in vitæ perniciem; & jacturam: dum malunt vitam suam credere pluralitati ob solam veteris erroris, & abusus constantiam, quàm velle flecti ad monita veritatis. Quasi adhuc modò sagittis & fundis bellandum foret: quia istud armorum est genus antiquissimum. Verumtamen sed nec nostra adeo sunt nova, ut millesima tantum sint in se experiente: quæ centies millies, veritate experientiis sunt facta consona. Medentes ergo quotquot hujusmodi objiciunt debiliori animæ, & artis ignaræ, sunt truculenti impostores, hostes Christianorum, invidi propter lucellum. Siquidem augent timores in ægris, ægrosque angunt, ut se & sua extollant. Et 11 dicunt. Libenter enim ignoramus, quæ mala sunt: quoniam remedia chymica (utimur enim iis, quandoque ubi opus fuerit) nova atrocia, nocua, æstuantia, & periculosa. Chymicum autem si admiseris, tu solus eris cum tuo Chymico: nos omnes domi manebimus. Quia Idiotæ sunt, stentoresque, qui nobiscum non consentiunt. Mementote interim, quod plus cernant oculi, quàm oculus. Ergo in lacera puppe, naufragium quæris, si à tuto litore abscesseris. Adducunt in confirmationem turbam Chymiæ apostaticam, itemque Iudæos, ac viros nequam. Quasi pariformiter omne meretricum & nebulonum sedimen, & spuma, non se ingerat sub nomine Medentum Humoristarum. Etenim si rixæ apud me valuissent, non fuissem compulsus ad scribendum. Nam si vos charitas, aut vestrarum ani- 12 marum cura angit, eamus ad provocatum certamen! Promitto enim, si viceritis, quod lubens meo malo, postmodum in vestram totus ivero doctrinam. Denique dum depurata medicamina præfero vestris, & vera medendi principia Paganicis nugis: non fit hoc, intentione lucri captandi, aut alliciendi. Nec enim decet me ex avara mente vestra judicari. Ego enim pura intentione veritatem medicam concionari insti-

tui, ut Medentes resipiscant, & discant quæ nesciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque male vitam proximi tractando cessent: cessent inquam perdere viduas, orphanos, & proprias animas. Scio namque, quod sub dierum maturitate (*nil enim tam occultum, quod non revelabitur*) manifesta fiet doctrina, quàm modò per hoc volumen evulgavi. Opto saltem tempestivius id accidat, ob animarum salutem, & familiarum custodiam. Ad me autem quod attinet, jam à multis annis ægros non inviso; nec quenquam invito, ut mea utatur opera, quod nostratibus sat cognitum. Quippe qui quæstum ex alienis miseriis non paro: ægrorum autem neminem citra consolationem à me dimitto. Cessent quoque scholarum tentamina, authoritatem à possessionis vetustate implorantia. Siquidem non cadit præscriptio
13 in naturam. Dono namque paganismum Christianismo seniorem. Præsuppono quoque scholarum errores mox cum paganismo incepisse. Nova & inaudita quæ doceo, quia Deus nostri generis misertus, sub hac dierum plenitudine, thesaurum veritatis aperuit, quando sibi placuit. Pro cunctis paganicæ scholæ alumnis, ut discant deinceps tutiori assentiri doctrinæ. Etenim præ veteri abusu marcida, cariosa, & verminosa sunt, quæ veri succo demonstrantur orba. Quia universaliter & singulariter verum est, quod falsum & tenebrosum sit omne donum, quod non descendit à Patre luminum: non est autem credibile, Adeptum medendi illuminasse Scholas Gentilium, quarum posteritas tanta theorematum cœcitate adhuc medetur, orbataque est medicaminum favore, vigore, honore. Facessant 14
& jactantiæ, quod à Potestatibus mundi celebrentur, quotcunque sermocinali doctrina præfulgent. Non enim aulœdi sunt medici, quos creavit omnipotens: sed in compassione charitatis medentur peculiariter pauperibus, eoque symbolo agnoscuntur. Pater autem pauperum benignis oculis adspicit, qui obsequiis miserorum suorum vacaverit, in sui Christi memoriam. Subtrahunt sese populi, & magnatum adulationibus suo jure vivunt, injurii nemini. Vnicoque signo à medicastris distinguuntur, quatenus benè agendo, ab his vilipendium patiuntur, & lubentes tolerant. Imò populus (cui sunt benefici) obloquitur, & obgannit. Quia ista est sors, quam suis perpetuò reservat Dator luminum. Etenim absque spe lucri, procurant esse misericordes. Sin autem illis sponte detur nummus, recipiunt quidem; sed non nisi in priores usus reponunt. Sunt autem rarissimi, nec obvii in aulis principum. In epitaphio Imperatoris olim scriptum erat. *Turba medicorum periit:* Adeo hominum sunt infelicissimi Principes, quibus nemo veritatem dicit: sed adulatoribus stipari, nil nisi blandimenta audiunt, ac deceptionibus aluntur. Non saltem est Principum, novisse elige- 15
re optimum medicum, cui vitam fidant: sed hunc commendatum, vel adscitum à priore medico, suscipiunt. Sicque in aulis, continuata serie perseverant. Ac proinde Princeps plerumque non est numerandus inter vita longa dotatos. Nam etsi honoraverit patrem suum: longævitate tamen sibi promissa spoliatur ab infidis auxiliatoribus.

TANTVM.

TRA-

TRACTATUS

DE MORBIS.

INTRODUCTIO DIAGNOSTICA.

1. Resumtio totius operis. 2. Cur tanta Authori reprimendo austeritas. 3. Deum invocat, dum se humano sentit privum subsidio. 4. Pauperies & fucus Logices detegenda erant. 5. Nuditas auscultationis Physices Aristotelis. 6. Inaudita investigandi methodus. 7. Cur schola caruerint morborum cognitione. 8. Morbus è pravaricatione fluxit. 9. Eisagoge in Morbi cognitionem. 10. Morborum schema ex Hippocrate. 11. Schola Loto pasta, deseruere suum Hippocratem. 12. Medullaris contemplatio morborum.

1 Necessarium visum fuit, ab Elementis, qualitatibus, misturis, complexionibus, contrarietatibus, humoribus, & Catarrhis incepisse, ut demonstrarem scholas, morborum naturam attendisse nunquam: ideoque ignorasse rei medicæ veros scopos, sive morborum principia, theoremata, modos fiendi, causas adaptationis; consanguinitates, consensus, alteritates, atque proprietates, remediorum item inventiones, delectus, præparationes, exaltationes, appropriationes: Id est, ægrorum scientificam sanationem nescivisse. Credidi namque per ejusmodi initia procedendum mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis forsitan exceptis) retulerint in qualitates elementales, atque innata naturæ dissidia. In humores, catarrhos, flatus, fumos: adeò ut in fumum & vapores ablata scholarum scientia, in fumum evanescat. Tandem per Tartari errores, ad Tartaros devenit, ut ostenderent se tenebris involutas, cespitasse in
2 viis suis. Detegere enim impigrè illa debui: si resipiscendum Tyronibus posthac. At non satis fuit, errores, inscitiam, ignaviam, & pertinacem constantemque ignorantiam ostendisse: nisi doctrinam veram in nugarum vicem rependero. Etenim per plurimos annos suspecti mihi remanserant axiomatum abusus (quod lib. de febribus ad vivum depinxi) priusquam ad solidam veritatis cognitionem pervenerim: dudumque Theoriæ veritatem perlustraveram, priusquam justa aliquot medicamina, quæ initiatis sat essent, quærendo invenissem.
3 Quamobrem cum de morbis, sub tanto paradoxo, rerumque pondere, dicturus essem apud veteres, & juniores modernos autem offenderem neminem adjutorem, Deum seriò invocavi ac etiam propitium inveni. Statui itaque an- 4
tequam scriberem invocare Logicen, ut per suas mihi definitiones, morborum essentias demonstret: per divisiones verò, species, atque alteritates illorum; Ac tandem per Argumentationem causas, proprietates, media, atque remedia suggereret, cognoscendi atque sanandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in os ejus factas, surda fuit, stupuit, nil audivit, muta mansit, nec minimum juvit me miserum. Quia tota impotens, sine sensu. Dein igitur in subsidium vo- 5
cavi scholarum auscultationes Physicas. Tria nempe illarum jactata principia, causas quatuor, fortunam, Casum, Tempus, infinitum vacuum, motum, imò & monstrum. Unde tandem detexi totam Physicam verè monstrosam: Habentem initia ficta, falsa, ludicra, non principiantia, multò minus vitalia in conspectu *Regis cui omnia vivunt*: Causas item non causantes. Phantastica quoque entia Rationis, milleque absurditatibus obsepta dogmata obtrudentem. In quibus ne vestigium ullum naturæ adhuc integræ reperi: multoque minus defectus ejusdem, alteritatesve facultatum, aut functionem vitalium. Minimè autem ex tali principiorum strue, notitia causarum naturalium, vitalium, morborum, remediorum, ac sanationum, petenda fuit. Quorsum tamen scientiam naturæ, ceu in objectum spectare scopum, sum ratus. Quicquid namque à scholis peterem, & per Theoriam contrectare aggrederer; Id totum statim natura risit in Praxi, habitumque est pro pedantismo. Me inquam ridiculum (distinctius loquendo) cum scholis risit. Ac tandem mecum conquesta est tam invictæ stupiditatis. Tum Logica suam penes me deploravit impotentem nuditatem, vanamque scholarum jactantiam. Quippe quæ mediorum, causarum, terminorum & scientiarum repertrix ac scrutatrix hucusque salutabatur, doluit fateri debuisse, quod in morbis non minus, quàm in tota naturæ compagine, muta esset, suosque etiam professores in tanta ærumnarum necessi-

tate deserere deberet. Imò risisset simul uno cachinno Physica Aristotelis, stolidas mundi & tot seculorum credulitates, si ipsamet non fuisset figmentum non-ens, solo superbiæ flatu
6 turgidum. Quapropter, cum natura nusquam, nisi in Individuis exsistat, aut cernatur: mihi de morbis scripturo, opus est particularium causas apprimè novisse, prout & Medenti necessum, illas, sub reatu pœnæ infernalis, individualiter perspexisse. Visum itaque fuit mihi: rerum tam integrarum quàm læsarum quidditates investigandas fuisse, per modum de venatione scientiarum traditum. Atqui cum sic hausta cognitio queat explicari. Tyroni statui quod per causas, harumque proprietates, definitio essentialis sit exponenda. Quæ nil aliud est, præter causarum connexum. Non autem genus definiti, & differentia. At inaudita est hæc explicandi Methodus, prout mentita est Logica scientiarum repertrix. Simulque cum ea omnis facultas, sermocinali Philosophiæ inserviens. Frustra namque ad genus definiti, & differentias speciei constitutivas recurritur pro morbis,
7 quæ nunquam & nusquam cognita fuere. Itaque cum hactenus sit ignoratum, quod res ipsæ nil sint extra vel præter connexum materiæ, & efficientis. Consequenter quoque caruerunt scholæ verâ definitione: id est, justa morborum cognitione. Si ergo morborum quidditas, ac proprietatum morbidarum conditio, ex causis suis immediatis essentialibus profluant: necessariò quoque præfatorum cognitio ex iisdem causis est desumenda. Eò quod consideratio causarum prior sit consideratione morborum. Itaque rerum naturalium essentias, jam ad tædium usque, ostendi esse materiam & efficientem, connexas in agendo: ergo & morbi cujusvis essentia, duabus istis constat causis, ex iisdem petenda est cognitio, per justam defini-
8 tionem. Inprimis morbus est quoddam malum, vitæ respectu. Ac quanquam è peccato oriundus, non tamen est malum, instar peccati, ex causa deficientiæ, cui deest species, modus & ordo. Sed morbus est ex causa efficiente seminali, positivo, actuali & reali, cum semine, modo, specie, & ordine. Et quanquam intuitu vitæ, sit malum: habet tamen ex suo simplici esse naturam boni. Nam quod in se bonum est, per accidens producit aliquid, ad cujus positionem, facultates partibus innatæ, occasionaliter læduntur & pereunt per Adastriam: Sunt
9 ideo defectus à causa externa, facientes impetum supra vel præter vires vitales, in partibus celatas: Suntque ab hospitibus peregrinis, intrò receptis, & valentiore Archeo dotatis. Atque hinc importunitate temporum, quantitatum, roboris, superioribus. Sunt denique defectus occasionales, qui (cum bonum parturiat malum per accidens, profluatque sæpius à nostrismet potestatibus vitalibus,) propriis sunt proprietatibus præditi, tanquam initiis suis seminalibus; ideo tendunt immediatè ad expugnationem nostrarum potestatum tanquam finem. Quos ideo morbos potestativos voco alibi. Nec est autem ens potestativum illud, quod scholæ vocant morbum per consensum, perque vaporum colligantiam fieri putant: sed ens potestativum continet regimen coactæ facultatis, tam scilicet respectu authoritatis vitalis, quam ipsius morbifici entis. Quod scilicet motu proprio natum est, suscitare morbum potestativum suæ classis. Perinde ut Cantaris suscitat strangurinam. Idque etiam fit internæ authoritatis potestate, & vi partium, in partes. Sic ens Apoplecticum epilepticumve in stomacho vel utero adhuc præsens, animam quatit, imò & inde cerebrum, cùm pedissequis potentiis, in sui famulatum, velit nolitve, traducit. Potestativum ens itaque nedum designat functionum læsionem: sed & regimen partis, & entis morbiferi vim occasionantem, prorogatam in facultates subordinatas, tanquam imperii in vasallos. Perinde etiam sive partes procul invicem distent, sive prope sint. Nam sunt debita proprietatum tributa. Enimverò primus 10
Hippocrates, insinuavit morbos distingui per hospitia & sapores. Atque utinam posteri hunc servassent tenorem. Sed œstro velut afflatus Senex ille, futuros præsagivit sequacis scholæ ausus, monuitque præcisè, ne crederent calores, frigora, humiditates, acrimonias vel amaritudines esse morbos: sed ipsum amarum, acre, salsum, ponticum, *&c.* Ast coram surdis, vel egregie perforatis auribus hæc cecinit. Si- 11
quidem ante acta ab olim secula, in inquirendi ignaviam & facilem credulitatem prona, arripuere caliditatum & frigiditatum scabiosa theoremata, iisque subscripsere ob plausibilem facilitatem, suoque valedixere Magistro: qui morbos juxta diversoria dividendos ratus, corpus nostrum in tres divisit classes: nimirum in continens solidum, sive vas ipsum. In contentum, sive liquidum: & in Spiritum, quem dixit impetum facientem. Qui nempe Gas æthereum ac vitale est, nobisque concitat omne Blas in utrumlibet finem. Quam mor-

morborum divisionem licet expressè non dictaverit: fat tamen eandem insinuavit. Etenim paucula tantum scripsit, quæque circumferun-
12 tur omnia, penè ipsi sunt supposita. Atque ideo utinam posteritas sua ingeniorum acumina juxta Senis illius mentem direxissent! fortassis causarum morbidarum intellectum Dei permissu hausissent. Sed unius postmodum Galeni authoritati ita subscripsere, quod velut in soporem obdormiverint, attonitæ dum à me excitantur. Causarum autem nomine, in ipsa morborum medullari integritate, materiam, suo efficiente proprio instructam, intelligo, internam scilicet, proximam, vitalique initio oriundam. Quare etiam externas & occasionales nomino, quotquot non ex ipsa vitæ radice fluunt. Ideoque de causis ago, quæ sunt ipse morbus. Panis namque masticatus & deglutitus, adhuc externus est, quia rejici potest. Sic & chylus inde in stomacho coctus, adhuc externus est. Quinimo postmodum domesticus factus, atque interior nostræ œconomiæ licet sit factus civis: dum tamen à vivo separatur, & in morborum culinam ruit, eo ipso ut hostile factum; ita & externum vitæ respectu, censendum. Sic & aer pestilens intrò attractus, licet intus venenum sparserit, & internum sit respectu corporis: nondum tamen internum est respectu vitæ: adeoque nondum est morbus ipse: cujus videlicet dumtaxat occasionem in se continet, nec eandem occasionalitatem deponet unquam. Sed Pestis est, dum Archeus applicato sibi contagio, partem sui infectam à toto segregat. Ad cujus proscriptionem residuum Archei collaborat anxietaturque seriò, ne ob symbolum penetretur, & pereat. Consimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Siquidem vita proximè non læditur nisi à veneno quodam suo, sibique proprio, quod sibi applicari permisit.

IN PUNCTO VITÆ SUBIECTUM INHÆSIONIS MORBORUM.

VIta perfectè sana non habet morbum: quia sanitas integritatem præsupponit, quam morbus lacerat. Adeoque sanitas & morbus sibi contradicunt. Vita quoque extincta, non est morbus, nec morbum in se admittit. Eò quod propriè loquendo, vita illa est merum nihil, nec amplius exsistens: Morbus autem est hoc aliquid. Tertiò denique, cadaver, utut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax est morborum. Quapropter tametsi corpus dum vivit, sit domicilium morborum: non tamen est verum morborum efficiens internum. Multò etiam sanè minus sordes, sive excrementa (quæ humores nostri constitutivi putantur) jus habent aut proprietatem morborum. Verum si qua pars morbi adscribenda sit inordinatis fæculentiis: illa profectò tota vergit ad causam occasionalem. Siquidem morbus est ens verè subsistens in corpore, constructumque ex materia & efficiente interno seminali, adeoque etiam hactenus sese sequestrat longè à causis occasionalibus. Præsertim quod interna rerum initia constituant ipsum ens, sintque inseparabiliter de ejus essentiali quidditate. Sic nimirum ut si loquamur de corpore, vel anima humanis: rectè utrumque dicitur homo, licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè est morbus: prout & efficiens ejus seminale est verè morbus: licet non propriè integer sit morbus. Itaque quandoquidem morbus sit dumtaxat in vivo, non autem in mortuo, necesse est vitam esse immediatum morbi domicilium, subjectum internum, imò & opificem ejusdem. At cum vita non sit corporis, nec corpori essentialiter propria: sed corpus citra vitam sit cadaver, sitque morbus in vita: necessariò quoque omnis materia sive domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: Id est, necessariò omnis morbus habitat intra capsam Archei, qui solus est immediatus vitæ testis, exsecutor, organum, ut & hospitium. Apostemata autem, ulcera, sordes, excrementa, &c. sunt tantùm vel occasiones mortis ac morborum: vel eorundem producta posteriora, in novam tragœdiæ scenam suscitata. Nec sanè ideo mirum, quòd unà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, si vita sit immediatum subjectum domiciliumque morborum: sed dudum admiratus sum, quod hactenus nemo medentum sciverit, in quo essentia morborum gliscerent. Sed circum qualitates elementales, humores, complexiones, contrarietates, & diatheses vagati sint. Nec semel quidem animadverterint, quod sicut sordes non sunt morbi; ita nec morbi in sordibus: at tantum in ipsamet vita degant, atque in eadem sic

inclusi oriuntur, adolescunt, & pereunt, quòd cum nullibi sint extra vitam: debeant esse vitæ intimi atque domestici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo. Porrò cum morbus citra controversiam admittatur ens exsistens in nobis tanquam hospitio, potiaturque suis ac singularibus proprietatibus, ac symptomatibus diversis: necessariò morbus non est de numero accidentium: eò quod accidens non est accidentis secum combinati, & à se tota specie distincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non est proprietas albedinis, nigredinis, levitatis, aut caloris: sed singula quæque stant pro seipsis. Quapropter si morbus est ens, & non accidens, si denique de se proferat, nedum alterationes, varias dispositiones, debilitates, &c. verum insuper generet substantias, degeneres ab ordinario naturæ suæ instituto: necessariò debet constare materia, & efficiente suo interno, sive seminali. Denique cum morbus sit internus ipsi vitæ, de necessitate quoque consequens est, quod materia morbi sit Archealis, & ipsius efficiens sit vitalis. Ac ut clarius loquar, Morbus necessariò omnis est vitalis potestatis actus Idealis efficiens, induens sibi vestem ex Archeali materia; atque acquirens formam vitalem & substantialem juxta differentiam tarditatis, & celeritatis seminum idealium. Quæ quidem hactenus fuerunt à mortalibus ignorata, & magis longè adhuc quæ sequuntur, nituntur thesi huic: DEVS non fecit mortem. Atque tantundem à morte semper est alienus, quod recuset vocari DEVS mortuorum. Inprimis etiam licet mors quandoque invadat, absque morbo: plerumque tamen mors morbos sequitur, quod nemo addubitet, quin mors ista sit morborum filia, sive causa secunda ex qua, & propter quam vita extinguitur. Id est, mors adest. Sed cum Deus non est ullatenus mortis author, per quem scilicet mors in hominem, alioquin immortalem introiverit, idque non magis, aut potiori jure in initio mundi, quam hodie: Inquirendum est sedulò medenti, unde mors ab initio & etiamnum hodie causaliter irruat, ut inde constet, unde morbus sui integritatem hauserit. Siquidem quanquam sat obvium sit, quod mors, velut privationem sive exstinctionem vitæ continet; ita nec in se, aut pro sui exsistentia non requirit formam ullam substantialem, multoque minus vitalem. Ac certè morbus non dicit, ut talis, privationem: sed ens verè subsistens, agens, actu nocuo vitæ, & vitæ insidians: ita quoque oportet morbum constare formâ suæ quidditatis, quam vita in se capere queat, illaque informari. Sed cum morbus eodem surrexerit initio, quo mors; nec Deus sit mortis author unquam. Sequitur omnino, quòd DEVS non sit author vel creator morborum. Neque idcirco licet morbus habeat formam aliquam substantialem; non habet tamen vitam, nec lumen vitale, nisi quod a vita ipsa mutuavit: quatenus scilicet in lumine vitæ nostræ, vel pecudum gliscit. Non autem quod morbus pro sui seminis esse requirat, aut impetraverit a Patre luminum, lumen vitale: quod in se potius lethale nuncupandum est, ac prorsus à Dei creatoris bonitate alienum. Itaque tametsi Deus solus creet omnes omnium rerum formas, & Pater luminum det omnem formam essentialem, scilicet vitalem, substantialem, adeoque & substantiam formalem, absque competitore secum ullo: Attamen id locum non habet in morbis, quibus videlicet formandis solus homo præsidet. Quia hominis vita causas secundas sola continet morborum, & mortis. Idcirco quia Creator Deus negat se fecisse mortem: ideoque & morbum. Stat enim morbus in vita hominis, adeoque omnis ejus quidditas è vita hominis dependet; idque nedum seminaliter, prout alioqui proprium est cunctis rerum quarumcunque seminibus: verum insuper & formaliter, adeo ut vita archealis, sive caro & sanguis, sint & maneant morborum totalis causa formalis, sive effectiva formarum morbi. Nam qui ab initio recusavit mortem, aut morbos effecisse, deinceps demum nec mortem nec morbos fecisse volet unquam. Pater enim luminum suum honorem nulli tribuet creaturæ, creandi lumina formalia: exceptis formis lethalibus morborum, quorum, ut neque mortuorum Deus vocari voluit. Itaque homo manet mortis suæ (qui pridie immortalis erat) ut & suorum morborum opifex: quasique mortis creator. Sic quidem ut ubi fecerat DEVS lumina vitalia, homo creet Ideas morbosas, obscuras & lethales; tantumque distat ejusmodi Idea, à lumine vitali, quantum calor ater à luce. Actus ergo formalis mortis, atque morborum, ex actione peccati originis manavit, & manabit usque in seculi consummationem. Eadem enim causa quæ initio mundi fecit mortem, sive causa eadem secunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorsus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namque Creatoris pugnat, non fecisse mortem ab initio, eamque

que factam per hominem, deinde sibi assumsisse gloriam sciendi fabricare eam: quasi ab homine id didicisse debuisset. Quod autem jam de morte dictum est, id de morbis pari jure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque si dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non est quod jam velit esse Creator eorum, quorum antea fabricam penitùs recusavit: Sed dicitur permissivè author, & princeps vitæ & mortis. Quod sicut est verus ac solus vitæ Author, eamque ideo moderetur, & tollat pro suo lubitu: ita permittit, ut hic cedat, & alter cadat, & quod causæ secundæ tam directè, quàm irregulariter incidant, undè homo oppetat, vel morbus vigeat. Ast creatio morbi, ut entis subsistentis, ex materia & efficiente, seminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocasset, posse citra mortem permanere, vel eadem die morte mori: eodem passu quoque in hominis manu posuit, fabricare mortem & morbum ipsum, tanquam mortis præcursorem, ac præparatorem. Introitus mortis in naturam hominis consideratus, pro ut illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquisitissimè, morbum non solummodò consistere in parte vitali hominis: sed & morbum ipsum, nasci seminali Idea ex ipso Archeo. Breviter autem id probabo. Ex concupiscentia carnis, orta est caro peccati: ideoque & mortalis Archeus in illa, & per consequens quoque inde Archeus, in quantum est vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atque lethalem, quem Deus recusavit facere, permisitque hominem sibi cudere causas mortis, & morborum. Non est tamen homo proinde creator, licet faciat sibi actus formales, sive formas substantiales morborum, sive vitæ nocuas: siquidem illi id concessum fuit vi verbi, quod quacunque die comederet de fructu arboris scientiæ boni & mali, morte moreretur, & satellites ad mortem destinatos sibi faceret. Idque ex natura ipsamet mortis, in carne peccati necessariò partæ. Actus itaque, qui est de essentia, exsistentia & subsistentia, prout etiam de propagatione, contagionisve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miseri sanè mortales, atque longè miserrimi infirmi, qui hactenus Medentes magno caroque pretio stipendiarunt, ignorantes, quid sit morbus, à quo oriatur, in quo consistat atque subsistat. Admiror autem, hæc ante me non olfecisse priores, ut nec Neotericos: utpote quorum Sacra anchora plerumque est in spe Criseos, & de Crisibus, ad excusandum suas ignorantias plurima commenti sunt. Siquidem Crisis in morbis nil præter Archeum probat: si credant suo Hippocrati, dicenti, Naturas ipsas morborum medicatrices, & auxiliatrices unicas. Luna namque non facit Crises causativè, sed solus Archeus, lunæ insequens rythmum. Dies namque metitur luna, magisque in probationem actionum Archei, quàm in causalitatem spectat. Semper enim Luna 14 die, est opposito loco, quo erat prima die: ergo & vires oppositas Archeus habet, qui lunæ rythmos æmulatur. Sic & de 7. die, *&c.*

Concludo itaque pro notitia morbi, quòd morbus vel habeat fomentum, vel duntaxat excitamentum à causa occasionali: vel sponte motuque proprio surgit, suoque seminis contagio perseverat, ut dum epilepsia semel concentrata est, vel podagra radices egit, propriâ nempe sponte quoties lubet expergiscitur. Perinde quoque, biduo triduoque, vel amplius cessat morbus, atque iterum statis recurrit periodis, licet causa occasionalis interea perpetuò sit præsens, sicque post assumtum solutivum nocuum, licet post paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde Archeo furit obeditque haustæ veneni labi. Sic quoque connascuntur nubis proclivitates, hæreditariique toti alicui familiæ vernaculi morbi: quia vitæ ipsi concentrati sunt, ac velut notæ characteristicæ impressaque noxiorum sigilla.

PROGREDITVR AD MORBORVM COGNITIONEM.

1. Medicina scientiarum occultissima. 2. Præteritorum seculorum ignorantia ideo excusabiles. 3. In quo habitent morbi. 4. Ortus morborum. 5. Vndè inceperit morbus. 6. Morbus immediatè, cur in ente primorum motuum. 7. Ignorata cur fuerit morborum essentia. 8. Morbus nupsit enti vitali. 9. Semina cuncta quomodo profluant è mundo invisibili. 10. Ortus efficientium, & proprietas Idearum seminalium. 11. Ab invisibili Idea, rerum cunctarum seminalia initia. 12. Ens seminale quomodo suscipiat sui complementum. 13. Explicatur vis Idealis seminum per classes. 14. Mors, & morbus quanquam eo-

dem initio orta sint; differunt tamen, quod morbus Ideas habeat, non autem mors. 15. Ridebunt Scholæ Ideas: sed scholarum ignorantiam carpit Author. 16. Probat inscitiam earum, uno saltem exemplo.

1 Am aliquoties, nec frustra asserui, artes & scientias in fastigium properasse; solam autem medendi artem, si non retroiisse, stetisse saltem, ac circa idem fallax punctum circumiisse. Hinc quoque conjeci difficillimam humanitùs fuisse morborum cognitionem, atque inde dependentem medelam. In quam tot felicia ingenia per tot secula suos conatus frustra impendere. Idque non hoc à solo contingenti, sive eventibus conjicio: quod nimirum neglecta huc usque fuerit morborum notitia: sed quia ex parte causarum, tota sit invisibilis, & invia. Quapropter etsi ignorantiæ scholas taxem, non id à me factum velim vanæ gloriolæ ergo, ut neque animo conviciandi totum corpus facultatis: utpote quod in me non peccavit: verùm solo studio docendi mortales. Non quidem quod mihi persuadeam, Dei bonitatem humanæ invidere sanitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per mundi ætates dispersit suum donum per quosdam, medentem quoque summoperè commendent Sacra. Ast plerique, per ignaviam indagandi, & credulitatis promtitudinem, in se suffoca-
2 runt lumen istud dotale: adeoque struente diabolo semper falsis superstructum fuit Gentilium initiis. Itaq; difficillima scientiarum medicina, ob morborum invisibilitatem, & dolum, ab ethnicis theorematibus inoletum, nullo ingeniorum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit difficultates inventio, & cognitio tantorum simplicium, remediorumque inde petitorum præparationes, appropriationes, & applicationes, juxta labentium occasionum varietates, & celeritates, in quibus singulis, utrobique sui sunt scenæ Actores invisibiles. Quos nisi quis perfectè noverit, vel remedium superexcellens sit adeptus tela sua profectò ad posteriora: non autem ad ipsus radices perdet. Stetit ergo medendi janua, ab mundi cunis clausa, quam mihi aperire mandavit acceptum talentum (hujus enim jactantiæ me insigniter puduit. Testis sit Deus) quare cardines, & postes prius à ferrugine solvere debui, ut fores panderem intrare volentibus. Clavem itaque unicam & auream, in Archei archivis hactenus occultatam, ad ignem pyrotechnicum, lumenque veritatis exponere debui. Ut quisque introeat in aulæ abdita, quantum sibi desuper concessum fuerit.

Morbum inprimis non appello diathesim: sed ipsum ens prævaricans, quod ex ipso Archeo cuditur vitali. Non ergo intueor morbum, velut abstractam qualitatem. Idque mihi sic ab olim induxi, ut instar vitæ, sit vitæ ipsi ens vernaculum. Ratio, cur morbus tam celeri passu penetret in vitam propter symbolum. Quare Apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, quatenus qualitates in abstracto, penes me non sunt morbi: sed quatenus ens Apoplecticum, leprosum, maniacum, &c. scopum & causas ipsas morborum in se complectitur.

Morbus quidem à peccato incepit. Non enim 4
in naturæ nostræ integritate, puritate, & innocentiæ vigore, mors erat, multoque minus morbus. Mors enim comminata erat, non morbus, nisi quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo morbus non aliter quàm ipsa mors, sui natura, vitam oppugnat, ejusque potestates, quas ideo vitales dicimus: quod illarum deperditione, lenta vel subita mors adveniat.

Fide credimus mortem idcirco, omnemque 5
infirmitatem, à peccato intrasse in hominem, & per concupiscentiam carnis peccati, propagatas in posteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio morborum ac mortis introitum, disci non potuisse.

Vtpote rationabile fuit, ægritudinum omnes 6
classes radicatas in eadem concupiscentia carnis, per quam morbus intravit. Etenim ut concupiscentia in conceptu non peccat ante consensum, fingentem plausibilitatis ideam: Ita necesse est omnem morbum in carne peccati oriundum, consistere in peregrina imagine, sive idea seminali corruptæ naturæ. Legi inquam erat consentaneum, ut ens quod sub voluptate concupiscibili consensit, & peccavit, primariò quoque morbis plecteretur. Ita quidem ut nedum externis succumberet violentiis: sed suis exorbitationibus propriis, vindicias peccati in carne experiretur. Vt scilicet ipse Archeus, rector carnis peccati, passionum suarum eadem libertate, erroneas sibi fabricet imagines, quæ sibi tanquam veneno forent. Nimirum ex concupiscibilis voluptatibus, passionibus irascibilis procellis, item turbulentiis etiam spontaneis subjectus staret propriæ ruinæ, quam sibi cuderet.

Quæ nimirum imagines, ut entium mor- 7
bosarum semina, sibi prorsus deinceps essent intimo vitæ thoro nubiles. Durus hic sanè sermo,

sermo, in auribus non supra nugas calores, & lurum audire assuetis. Quapropter si quis miretur tantam Archei ideati, idearumque seminalium efficaciam, ut morbos, ipsam pariant mortem: is nondum agnoscit omnium omnino rerum naturale initium ex parte ideali in semine quovis pendere. Quare consideret, sicut lumen unitum in sublunaribus, siquidem vix aliquid est lumine spiritualius, utpote quod solidum vitrum, imo etiam ipsum locum penetrat) accendit ligna & ædes: sic & idea quævis sit lumen, tam quatenus à spiritu, vitalis luminis participe, cuditur, quàm ex proprietate essentiæ suæ sit luminosa. Alioquin ipsæmet ideæ, quatenus conceptæ, nil sunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in sui cogitationes: quæque ideo nec concipiuntur, nisi in spiritu luminoso, in quo suscipiunt figuram rei conceptæ. Id est, fiunt ibidem ipsa intellectualis idea. Itaque quamvis ipsa cogitatio sit merum nonens: attamen ex ipso suæ nativitatis jure, quælibet res concepta constat materiâ conceptâ, & lumine vitali, intelligibiliter in illam reflexo. Cumque imaginatio sit intellectus simia, licet non se transformet in rem conceptam, pro more intellectus; tamen hanc concipiendo, figuraliter in se transsumit, sigillatque ejus conceptum, depingitque quandam rei imaginatæ ideam seminalem, cum lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idque totum sub unitate atque simplicitate sui maximâ. Adeò ut si in seminibus prolificantibus, & continuantibus universi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non secus fieri in morbis cognoscemus? Præsertim dum fortiori isthæc apprehensione sculpuntur?

10 Nam concepta nos docent, ex passionibus, vel perturbationibus, non-entibus, oriri imagines veras, reales, actuales: non secus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcunque peregrinam atque exoticam, cudunt. Quamobrem sic nempe venena parit phantasia, quæ hominem proprium interimunt, variisque ærumnis affligunt. Usque adeo sicut imagines istæ primario procedunt à potestate imaginativa, cujus organum immediatum est ipse Archeus: ita prorsus necessum est, qui picem tangit, inquinetur ab ea. Id est, oportet ipsum Archeum primariò & immediatè concipere, atque novam illam induere imaginem, eâdem affici, & afficere vi symboli, cætera à se dependentia, juxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum semel in illo, impetum faciente æthere, depictum, est morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proximè assimulandum, atque in partes denique similares, atque in ipsa corporis recrementa se diffundit, juxta proprietatemve suæ illius ideæ. Hinc nempe morbi distributionum atque digestionum. Quid si spiritu insito, cerebri aut lienis hospitio, ideæ formentur, imaginando, quæ & in brutis sint omnium motuum Blas principale & organum: Nil vetat, quin ipse Archeus, partibus insitus, singulares fabricet & subinde exorbitantes ideas, vi imaginativæ non absimiles. Sic nempe saliva Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itemque Napelli & Aconiti, vel Solani succus, nobis invitis, suam furoris imaginem communicat. Quocirca nil vetat pariter, primarium imaginandi organum, formare sibi inquilinas imagines, seminales, fermentales, venenosas, &c.

Quicquid natura sui, per se, atque immediatè potestates vitales affligit, debet eo ipso esse de prosapia, & conditione illarum potestatum. Non enim alioquin haberent symbolum, aditum, consonantiam, vires, aut penetrationem in invicem: ut neque per consequens applicationem, & activitatem. Etenim cùm potestates sint sigilla invisibilia & intangibilia Archei, qui ipsus est invisibilis, & intangibilis, non possunt illæ attingi, multoque minus penetrari, aut superari à corpore. Quia ejusmodi potestates, utcunque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Undè sequitur (quod hactenus est nescitum) quod omnis morbus (utpote gliscens in vita) quia de vitalium potestatum indole, debeat immediate cudi, & oriri ab ente quod natum est producere seminales ideas. 11

Cumque nil inter constituta fiat à seipso originaliter, necessariò tam morbosarum, quàm vitalium potestates, pendent ab ideis, vel ipsius generantis (undè morbi hæreditarii) vel generati Archei. Verùm ut id clarius constet. In semine brutorum & hominis est potestas formativa, ad similitudinem generantis. Utpote quæ cum sit dispositiva, ac distributiva totius regiminis in figurando, ejus activitas à nemine est controversa. Scientiam ergo à generante infusam habet semen, ad fines sibi agendos accommodata. Alioquin enim semen, quod in sui substantia est sterile, fœcundum fit per imaginem, in libidine concitatam. Nimirum imaginativa generantis, primo parit ideam, quæ sui exordio prorsus 12

prorsus est non ens; vestiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac seminale. Idque tam in plantis, quàm sentientibus. In vegetabilibus namque semen ab initio prodit invisibili (plantæ siquidem data vis est prolificandi per semen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam seminalem propagando) suam fœcunditatem, vitæque primordia mutuat, non autem vitam ipsam, (prout alibi de formis) itaque scientia, dona, radices, dispositionesque materiæ sibi desponsatæ ad vitam, semen mutuat ab idea seminali, omnis nempe fœcunditatis causa. Idque olim subodorati, dixere omnem generationem à mundo invisibili suam trahere originem.

13 Tergloriosus omnipotens, suæ cogitationis nudo puroque mandato, conceptoque verbo (fiat) totam creaturam ex nihilo fecit: illique vires seminales, in seculum durabiles, indidit. Creatura autem deinceps receptum propagat donum, non quidem ex nihilo, ut neque proprio mandato: sed potentiam à Deo recepit creandi imaginem sui seminalem, transferendi, sive depingendi eandem in suiipsius Archeum. Hæc scilicet est vis seminalis, hominis, brutorum, & plantarum. Non autem quod in plantis hic conceptus sit pecuinus, nec à libidine suscitetur. Sat est namque, quod modo analogo contingat, quo veteres consensere omnia in omnibus esse. Quem modum, desumta à nobis similitudine, ostendunt sympathia & antipathia rerum. Sentiunt enim mutuam præsentiam, excitantur mox illo sensu, in dotium suarum explicationem. Quippe quæ aliàs manerent immota. Sensus autem, non potest non virtuti imaginativæ quodammodò æquipollere. Quod de Peste alibi ex professo latiùs. At mihi jam scopus, non de plantis philosophari: sed dumtaxat de morbis nostris. Sufficitque ideo, quod ipsa imaginatio, à formatione imaginis dicta, ideam cudat, cujus ergò semen omne fertile. Cumque in nobis vis illa phantastica sit quasi brutalis, terrena, & diabolica, (juxta Apostolum) ideo est suis morbis obnoxia, potestque cudere imaginem in suiipsius immediato Archeo organo. Hinc nobis materialiter, ac efficienter, omnis in nobis morbus.

14 Etenim quicquid nascitur, aut fit; id totum contingit cujusdam seminis necessitate: habetque omne semen suum hoc aliquid ab idea, spiritui indita suo: morbus autem est ens reale, fitque in vivo dumtaxat. Vnde consequens, quod etsi morbus vitam oppugnet, ut mortis præcursor, nascitur tamen à vitali, eodemque in vita initio, nimirum à carne peccati. Verumtamen mors, & mortua quæque, carent radicibus quibus producant. Atque adeò cum mors interitum dicat, sive privationem, caret imagine seminali, in quo à morbis distinguitur. Vita quidem est ab anima, ideoque & primæ constitutionis præmissus character: sed morbus à confusionibus ac perturbationibus impuri Archei prodiit, sibique radicaliter insertus, sic permansit deinceps inseparabilis, nimirum quoad potentiam formativam idearum infirmarum. Morbus itaque coalescens ab ideis, tanquam sui seminali initio efficiente, induit materiam sibi aptam ab Archeo mutuatam, & in ens reale consurgit, per modum aliorum entium naturalium. Cumque in Archeo formata jam sit idea, confestim quoque hæc agere incipit, nec feriatur, quin partem Archei contaminet. In qua subinde fermentum, tanquam causæ efficientis medium, suscitatur per aversionem à vitæ integro: hujusque tandem adjutorio crassiorem corporis molem vel contaminat, vel saltem turbat digestionum œconomiam.

Ridebant (sat scio) scholæ Platonicam doctrinam, quod ideas seminales, potestates ideales, & activitates formales morbis assignàverim. 15
Mallent namque quatuor qualitates, fictis humoribus stipatas, agnoscere, ringunturque has nugas à me pessumdatas, nesciæ, cui causæ morborum quidditates atque medelæ deberentur. Nesciæ inquam, quod potentius, vicinius, magisque domesticum ens, exercitum in humanam vitam conscripserit, de quo etiam dictum fuit divinitus, quod hominis domestici sint inimici ejus. Etenim obstructiones, ab injuriis spurcitiarum occasionaliter inductas, tanquam morbos, ubique insigniter accusant: quæ non tam ipsum obstruens, vel etiam obstructum, tam notabiliter arguunt, quantum actionis, passionis, atque relationis majestatem in obstruente repertam, alto semper notarunt supercilio. Quasi ipsa obstructio, sive ipsamet relatio, esset morbus. fundamentum autem illius relationis, causæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet scholarum error, ex ignorantia morbi, consistentis immediatè in ipsamet vita: non autem in sordibus, atque spurcitiis erroneis, vitæ peregrinis, & extrinsecis. Bone Iesu, Sapientia Patris luminum! quanta tenebrarum confusione cespitant humana iudicia, nisi tu illa regas! Siquidem dum vesicæ calculum, omnes denique rerum sordes, misturas, potestates, proprieta-

prietates, effectus, effectuumque libertates, agilitates, & alteritates, solis elementorum congressibus & bellis consecrarunt, eadem methodo significarunt, se non ultra calores & frigora
16 sapere velle, ac posse. Sic nempe calculum in medio lotii arescere, siccari, atque indurari per calorem, absque pudore & judicio docuere hactenus, eodemque quidlibet audendi privilegio, totam naturæ historiam, ac rerum nativitates neglexerunt, seque ventura ætate miserandas, quia ridiculas fecere. Quamobrem tecum sæpe conquestus sum, Bone Iesu, ô vitæ Princeps, quàm difficile foret scholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præstigio, à puero constanter nutritis, vera rerum principia assumsisse. Nisi clavum navis teneas, velisque secundum ventum inspires, ominor, quod inimicus homo mea scripta in chartas Volusianas sit traditurus. Aspira Deus, pro bono imaginis tuæ, ut ipsa semina testentur sibi adesse Archeum, qui nisi sola generantis concepta idea fœcundetur, in molam atque informe monstrum recedunt, cui non minus figurandi, quàm proprietates explicandi vigor deest. Testentur inquam, me tacente, morbi, se esse entia activa, in naturam admissa à principiis naturalibus. Fateantur juxta Trismegistum, supera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis consimilibus. Meditatione unius olim inchoata universa, eadem adhuc hodie subsistere, & perpetuari. Vnius illius meditatione atque idea recipere superiorum & inferiorum entelechiam. Verum esse quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem, & penetrare omnia solida.

DE IDEIS MORBOSIS.

1. Divisio dicendorum. 2. Splen sedet in trunco medio corporis. 3. Formatio realium imaginum phantasia, confirmatur exemplo. 4. Cur idea descendat à matre in fœtum. 5. Consequentia inde deducta. 6. Mensura mediocitatis vini. 7. Penetratio idearum. 8. Puer declinat à nativa indole. 9. Quid intelligatur per Agoniam. 10. Idea atrocissima. 11. Potissima educationum cura. 12. Discrimen in motibus Animi. 13. Doctrina desideriorum. 14. Ortus & progressus desideris. 15. Diversitas peccati commissionis & obmissionis. 16. Cur Deus peculiari favore sexum muliebrum dotaverit. 17. Donum devotionis sexualis, quid ex se operetur. 18. Cur Author egerit de moralibus. 19. Repetit Author octo suppositiones de Ideis Archealibus. 20. Vagatur Author circa Ideas peregrinas. 21. Fundamenta Physiognomiæ. 22. Ratio, cur ideæ tam potentes in nobis. 23. Quid sit abolitio causæ morbificæ. 24. Causa morbifica est invisibilis. 25. Locus natalis morborum. 26. Author deducit ad diem, illud Hippocraticum divinum in morbis. 27. Cur morbi æmulentur proprietates & activitates vitæ. 28. Exemplum in calculo. 29. Duabus suppositionibus opus, ad introductionem notitiæ morborum. 30. Conclusio inde tracta. 31. Probatio mechanica in faba. 32. Eadem in Cancro. 33. Progressus Cancri. 34. Entia creationis quomodo differant ab entibus prævaricationis. 35. Quidditas Cancri. 36. Quædam morborum producta, causalitatem occasionalem amittunt. 37. Methodus sanandi erronea, hactenus servata. 38. Causa Cancri erronea Scholarum.

CVm ergo ad morbi essentiam requiratur materia, & efficiens, sitque idea ipsum efficiens morbosum: utrumque explicandum est. 1
Ac primò quidditatem idearum, efficaciam, & fabricam describam, ut morbi efficiendi actio & nativitas elucescant. Ac primùm declarabo ideas ab homine conceptas, dein tractabo de ideis Archealibus, atque tandem de ideis peregrinis. Postremò atque tradam materiam morbificam, ut ex utriusque causæ connexu constet quidditas morbi,
ejusque immediata essentia. Primò nimirum 2
docui alibi, quod vis primorum motuum sit effrenis quædam imaginativa, in arbitrii potestatem non redacta, stabulata in splene. Quodque omnipotens tanti facultatem, etiam in meris membranis, atque propemodum exsanguibus marsupiis hospitaverit, sic ut tam stomachi orificium, quàm ipse uterus, jure meritoque cordi æquiparentur, ob insignem videlicet agendi crasim, sibique vicissim ab aliis visceribus præstitam obedientiam. Cujus potestatis prærogativa, splen situatur ferè medio inter utrumque loco: paulò tamen demissius inclinatur, quia radicis integralis vices subiit. Attingit nempe stomachum, sui amplitudine, cujus respectu duumviratus subsistit: uterum verò altera sui extremitate attingit, suis nempe ligamentis, annexum lumbis. Dein dixi, quod quanquam in principio imaginatum non sit nisi merum ens rationis: non tamen tale perma-

permaneat. Siquidem Phantasia est virtus sigillifera, vocaturque hactenus imaginativa, quod formet rerum conceptarum imagines, sive ideas, easque in spiritu suo vitali characterizet.
3 Fiatque proinde ista idea, ens spirituale, seminale, potensque ad perpetrandum res magni momenti. Quod juvat prægnantis exemplo ostendisse. Prægnans namque, si sua imaginativa concepit magno desiderio cerasum, ideam illius in fœtum, (pro-ut de Peste alibi) ideam inquam seminalem, sigillarem, atque sponte indelebilem, imprimit. Vtpote cujus idea virideſcit, flaveſcit, rubeſcitque quotannis in carne, iisdem anni stationibus, quibus alioqui cerasa hæc dant suæ vicissitudinis indicia in arbore. Cur autem idea cerasi, aut muris, non in matrem, at in fœtum imprimatur, atque jam statim in alienum ab imaginante migret subjectum: quod etiam propria sæpè quadra vivere
4 incepit: Causa est indefinens, neque ficta matris affectio, qua naturaliter plus pro fœtu, quàm pro seipsa vigilat. Matris itaque interna, naturalis, & inexcusabilis solicitudo, fœtui velut continuò incubans, ideam à passionibus genitam, uno radio ad fœtum suum dirigit. Et quia manus est organum activorum principale: ideo solicitudo, descendens ad manum, quasi ad defensionem sui fœtus, conceptam ideam recipit, pergitque ulterius in fœtum. Atqui cum ideæ sint quædam lumina seminalia: ideo penetrant se mutuò, absque unionis stupratione. Ergo concepta cerasi idea, superveniente idea curæ maternæ, dirigitur ad partem fœtus, qua manus, matris corpus attigerit. Enimvero cura quælibet est semper propter finem, ad quem manus operatur. Manus ergo, tanquam organum exsecutivum voluntatis, depingit concepti cerasi ideam, parte ea, qua ma-
5 ter sibi manum admoverit. Vnde saltem in limine constat, quomodo cogitatio, quæ merum non-ens est, fiat ens reale, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod spiritus primariò imbuatur illa imagine, semelque aliquapiam idea imbutus, deinceps impar fiat exsequendis aliis muniis; eò quod semel concepta idea, sit sigillum ad determinatas tantum res agendas. Itaque character ille imaginis seminalis, semel in parte aliqua Archei impressus: facit, quod ad alia deinceps officia sit incapax. Nam propter æthercam simplicitatem illius spiritus, se ita isti ideæ maritant, ut inposterum ab invicem non separentur materia ejusq; efficiens, quamdiu suppositi fuerit identitas. Cum ipsa idea sit semen in illo spiritu, qui proinde illa idea spoliari nequit absque sui dissolutione. Neque enim perinde Archeo, atque metallis contingit, quæ liquando redeunt in pristinum, solamque amittunt artificis operam. Assimile est, dum prægnans terretur ab Anate. Eo ipso enim ideam entis à quo terretur, imprimit imaginativa in spiritum: ita ut idea ista fiat ibidem seminalis. Atque ita quidem nedum embryonem jam formatum destruit: sed hunc transformat in anatem. Vndè saltem liquet, nedum potestas & authoritas imaginativæ: sed etiam, quod idea ab imaginatione hauserit vim figurativam, atque habeat vim seminalem & figurativam; imò & potentiam metamorphosis. Sequiturque ex præfatis, quod vir multæ phantasiæ, necessariò etiam viribus enervetur. Quoniam non secus lassatur, quàm qui operoso labore diem transegit, totusque tam mente quàm corpore deficeret, nisi refectus grato colloquio, sociali deambulatione, conversatione amœna; & potu meraciore. Iuxta illud, Vinum 6
modicè sumtum acuit ingenium. Nec est modicitas illa sub tetrica medentis crisi per uncias liberanda, dum à Sapiente cuique pro capacitate est resoluta. Vinum, inquit, ad hilaritatem: non autem ad ebrietatem, est conditum. Tristibus ergo defessis, exhaustis, oppressisque succurrendum est vino, usque ad hilaritatem. Ergo 7
ideæ, tanquam lumina formalia, se invicem penetrant, suique simulacra imprimunt, in partem Archei, cujus sunt imago atque semen. Itaque ideam seminis prolifici primum penetrant ideæ inclinationum, ad mores scilicet, scientias, affectiones, morbos atque defectus. Idcirco namque ideis constituentibus, connectuntur facile ideæ gravidarum: quæ bonos alioquin ut mores sæpè corrumpunt, imò & stultos quandoque gignunt. ita non rarò alios quoque ab utero emendant. Alioqui plerumque for- 8
tes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim per educationem rigidam, vel mollem, incipit deflectere à nativis inclinationibus. Tum demum, ubi discretione aliquali præditus est, per exercitia & consortia, in varias incidit affectionum ideas, quibus plerumque in vitam obedire cogitur, quia à teneris unguibus implantantur. Mox deinde in adoleſcentia ideæ æstimationis vigere incipiunt, quæ licet plerumque sint adhuc insontes: ubi tamen his se associaverint ideæ passionis cujuspiam, inclinationum manu introductæ: tum priores ideæ penetrantur à fortioribus, puta odii, amoris, vindictæ, luxuriæ,

riæ, &c. Verùm si timor insignis accesserit: inde tam vehemens idea consurgit, quod ægritudinem violentam cum perpetua pusillanimitate incutiat. Sunt autem idearum mitissimæ, amoris, gaudii, & desiderii, quæ tandem sua oblectant suavitate, totamq; sic irretiunt animam, ut delectationibus ac voluptatibus continuò inhient. Violentiores sunt ideæ iræ, tristitiæ, agoniæ, invidiæ, metus, arrogantiæ, despectus, terroris, vindictæ, temulentiæ, zelotypiæ, & de-
9 sperationis. Vbi & hoc notandum: Agoniam non esse colluctationem solius spei & timoris: sed etiam iræ & metus, iræ & dissimulationis, spei & iræ, odii & timoris, spei & tristitiæ, &c. Etenim ut in solis conceptibus est contrarium; ita & in ideis inde genitis. Quæque non sunt contrariæ, complicantur, & sese penetrant. Contrariæ autem se destruunt vicissim, quod quandoque in sanatione morborum per historias palàm fiet. Consurgunt igitur in unitatem, quotquot ideæ se mutuò penetrant, & compa-
10 tiuntur; retenta potioris ideæ prævalentia. Sunt autem repentinæ omnium atrocissimæ, & maximè lethales: quia ex improviso imaginativam quatiunt, adeoque totalem velut Archeum contaminant. His dein succedunt diuturnæ: quia quadam assuetudine fiunt fures domestici, noverunt thesauros, horumque claustra. Hinc fortis consuetudo ligat animam, quatenus ideæ, in Archeo influo conceptæ, tandem & insitum partibus spiritum, contaminant. Enimvero ideæ inclinationum, ad virtutem supernaturaliter dantur, postquam natura tota corrupta est
11 à peccato. Ad moralitatem verò, artes & defectus, nobis ab ideis seminalibus parentum, implantantur: vel à puero, per educationem instillatæ, abeunt in naturam, quatenus nativas penetrant, & iisdem coalescunt. Sunt autem affectiones, proprii nominis producta inclinationum, passionum, & affectionum exercitia, & non absque idearum nova propagatione contingunt. Quæque ideo vitæ instar vernaculam in nobis parant habitationem & habitu-
12 dinem. Passiones autem, sunt internæ animi motiones, circa quarum frenos totus versatur Stoicismus. Perturbationes tandem sunt passiones, plerumque à causis extrinsecis suscitatæ ideæ. Passionumque cunctarum commu-
13 nis mater desiderium. Hoc enim in se bonum vel malum est. Nam quod indifferens, sive neutrum est, facillimè naturæ corruptionem induit, & pervertitur. Desideriorum autem malorum unicum remedium, voluntatis resignatio. Quia nascitur desiderium hoc modo. Cor- 14
rupta enim natura jam naturaliter in se versa est, ideoque libenter meditatur sibi plausibilia. Quatenus continuò versatur circa objecta concupiscentiæ peccati. Et sicut ignis è silice: ita à plausibilitate objecti, desiderium. Cui nisi per surculum inseras timorem Domini (qui ideo est initium Sapientiæ) pro freno, succideris ve conceptuum plausibilitatem, in primo sui germine primorum conceptuum: jam fomitem in natura corrupta reperit, accrescit malitia, nondum præ sui exiguitate patens: trahitque sub se mox totam animam. Adeo ut serva adveniat illi appetitui; per quem de majestatis throno fuit expulsa. Puta si ambitio, vel concupiscentia major ferveant in desiderii sartagine; illa vel sunt spe possibilia, absque spe, vel contra spem. Si homo perseveret in desiderio, hæc duo posteriora ipsum dementabunt. Cum omne desiderium corruptæ naturæ, semper aliquid fatuitatis & anxietatis annexum habeat. Sin verò desiderii finis cum spe est, fertur saltem in objectum nondum præsens, & tum impossibile, adeoque habet exspectationem fastidiosam, atque molestam comitem. Desideramus namque ea, quæ non sunt. Pœnosum ergo desiderium, malum plerumque quoque ex sui natura. & ex suo affectu longe pejus. Ac tandem ex consequentia, malum. Quia statim desideria sponte declinant in iram, odium, vindictam, morositates, tetricitates, intolerantiam, arrogantiam, contemptum, &c. Semper enim desiderium naturale ruit in pejus, eo quod descendat à philautia, formetur à corrupta natura, circaque objecta peccati plerumque versetur, anxietates, exspectationes, & molestias comitetur, atque libertatem volendi incurvet: quatenus autem supra se & in futurum reflectatur, parit impatientiam, libertatem affectat, morbificationi resistit. Morositates, angustias, intolerantiam, & subinde desperationem adfert. Desiderium bonum semper ex gratia datur supernè, cujus productum est Amor, nitorque animæ producens perfectionem. Virtutes ergo, quatenus ex gratia obveniunt, transcendunt ab imaginativa, cum suis ideis, in intellectum: adeoque tingunt animam: Pro ut & vitia passionum, exercitia peccati, & subductionis à timore Domini, tingunt animam, ut quasi belluina fiat. Hinc lupi rapaces: Ge- 15
nimina viperarum, dicite vulpi, &c. Idcirco in anima quandoque erunt conspicua, peccata commissa, absque indagationis scrutinio. Sed

peccata merè negativa, quia non entia nec quicquam actualitatis habent, non tingunt animam (qualia sunt obmissionis) ideoque hæc sola in judicio extremo improperabuntur: cum
16 cætera, solo visu distinguentur. Porrò licet Deus non sit personarum exceptor: quia tamen omnia ex sui beneplacito disponit suaviter, mulieres peculiariter diligit: nedum quia eas plurimis morbis, (ex utero oriundis) angustiis, miseriis, & tribulationibus circumdedit: (dicit namque Deus mulieri: *Multiplicabo ærumnas tuas*) sed potissimum quia eas, in solamen, dono devotionis compensavit. Hinc namque oriuntur ideæ compassionis miseriarum in proximos, mansuetudinis, contritionis, & compunctionis, quæ pro fundamento, timorem Do-
17 mini & charitatem præcedunt. Est nempe devotio ista (licet sexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, desiderium orandi, loquendi suo Deo, cum humilitate, amorosa, fide perfecta,
18 & perjucunda. Hæc enim mundus ignorat. Medicus enim, moralem hic agere debui ex instituto, utut rideant alii. Idque non solùm quatenus indispositiones animæ, valetudinem inquinant, & labefactant. Sed illo potissimùm titulo, quod cum morbus sit filius peccati, nequeat cognosci perfectè, si ignoretur facultas concupiscentiæ peccati, undè omnis ad morbum impetus, per ideas, in Archeum derivat. Hactenus autem de ideis, hominis cogitatione conceptis, & genitis, de quibus sub capite
19 conceptorum adhuc liberalius agetur. Restat nunc explicare, unde ideæ humanitùs factæ, tantæ sint fortitudinis, ut sæpè morbum, imò etiam mortem accersant imaginanti. Ex præmissis ergo resumendum. 1. Ideas cudi in imaginativa per cogitationem. 2. Imaginem sui imprimere in spiritum vitæ. 3. Esse media operativa, quibus anima corpus movet, & gubernat. 4. Esse imagines seminales. 5. Graduari autem juxta potentiam & fortitudinem imaginativæ. 6. Quapropter embryonem humanum mutari in varia monstra. 7. Omnem hominem, per imagines tristitiæ, terroris, &c. formari sibi seminalia venena, quæ peste tenus, vel violento aliàs languore, consumunt. 8. Quod etiam extra corpus imaginantis egrediantur. Quia concepta imago à prægnante regulariter migrat in fœtum, etiam ultima die gestationis, tum tamen extra controversiam est, quin fœtus propria potiatur vita, anima & quadra vivat propriâ. Constat ergo ex præfatis, non tantùm de quæstione, An sit; nimirum ideis inesse vim potentissimam, ad operandum: verum-etiam, quia seminales sunt, penetrare, & operari naturaliter quælibet. Siquidem si materiæ seminum non insit idea aliqua rectrix, & formatrix, à Generante formata, semen per se sterile prorsus permanet. Denique ideæ istæ debent immediatè esse non quidem in anima humana: sed immediatè in Archeo impetum faciente: siquidem absque idea ejusmodi, planè omnis actionis, operationis, & propagationis exsors Archeus maneret. Ergo & ab ideis, omnis 20
motio naturæ, & actio, tam in remediis quàm venenis, omnisque potestas naturalis seminaliter à parente quolibetcunque est impressa: imò introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, ascendentesque in jam constitutas: quia ideæ, non secus atque lumina, se mutuò penetrant, & symbolum Archei, cum Archeo perpetuum atque syngamicum servant. Quæ ideæ, dum materiam capessunt, jam morbus natus est. Etenim ut ideæ seminales, & primitivæ, in semine plantatæ à parentibus, figurant hominem, brutum, plantam, &c. ita quoque supervenientes ideæ inclinationum, affectionum, &c. determinant vul- 21
tum humanum ad Physiognomiæ delineamenta: quæ dein quoque variantur per ideas posteras morum, consuetudinum, &c. Bruta enim per ideas molestas libidinis non pinguescunt, pro ut castrata. Eunuchi verò, si incurii, pinguescunt: qui aliàs per ideam tædii etiam macilescunt. Vndè autem ideis tanta sit potentia: 22
scitu dignum, quod tabula, sive materia, super vel in aquam, Phantasia suas depingit ideas, sit ipsamet Archei substantia; quæ semel per ideam conceptam deturpata, & tanquam seminali principio instructa, deinceps ad alia munia est inefficax. Ideo nimirum incurii tardè canescunt: & à sensu contrario, solicitudines autem multæ senium præcipitant, ac maturant. Iuxta illud: *Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur.* Rectè ergo ab Antiquo dictum, Quod morborum perfecta sanatio consi- 23
stat in ablatione causæ, sive radicis. Quæ si esset ipsa materia visibilis peccans (prout nihilominus scholæ eam indigetant) jam febris, aut consimiles morbi, sanari non possent, nisi omnis materia occasionalis prius sublata esset. Quod tam manifestè falsum est, ac silere febres, perstite causa eadem occasionali, est longè verissimum. Sic nempe non rarò colicam Cholêram, diarrhœam, dysenteriam, aliosque morbos perfectè sustuli, per verum Laudanum absque opio, residua licet massa intus adhuc hospitaretur.

24 Omnis itaque materia visibilis, atque peregrina, deforis vel adveniens, vel sponte sua intus prognata, quantumvis fuerit de ipsa solidorum nutritione degener, atque separatus liquor, proprio nomine semper se habet per modum occasionis, & causæ irritantis; sive id fuerit pro morbo primario, sive verò fuerit productum & constitutum à morbo primario, consequenter deinceps stimulans Archeum ad novæ procellæ
25 sive morbi erectionem. Adeoque omnis morbus, de spiritu enormontico, per ideas conceptas, in proprio Archei subjecto, patratur. Cujus solius culpa vivum, non autem cadaver, morbos omnes patitur. Quod si autem hæc morbi soboles in familias digestionum spargatur, producit materias occasionales quidem, ad morbos secundarios: quæ natæ sunt, irritare deinceps eundem Archeum ad nova morborum
26 seminaria. Sic nempe ubicunque Hippocrates non reperiit visibilem aliquam materiam, morbi occasionem, divinum in morbis incusat initium, quia invisibile, ex occulto seminum promtuario, ex mundo invisibili, sive ex orco Plutonis, aut ex chao vicissitudinum. Itaque in omnibus prorsus admiror hoc divinum (sit licentia Hippocratica dictum) in morbis initium, ut puritatis disruptæ judex: ita vindex latentis impuritatis, & concupiscentiæ, in carne peccati. Ideoque etiam perseverantis, in radicali ataxia,
27 vitalis principii. Quatenus autem immediatè sedet, atque suscitatur à principio vitali, atque seminali: Consequenter hinc etiam morbi habent proprietates, directiones, proportiones, durationes, affectiones, atque respectus ad membra & loca. Quæ certè in bono intellectu nequeunt attribui ulcerosis calorum & frigoris prædicamentis, ut neque distillationibus, & Catarrhis spontaneo ponderum decubitu fluentibus. Iuvat autem hanc morbi historiam uno
28 exemplo palàm fecisse. In calculo enim, morbo maximè materiali, manifestoque. Non est enim calculus morbus: sed primaria Lithiasis, & verus morbus Duelech, est ipsamet idea, in potestatibus Archei Renum, vel vesicæ, radicaliter insita. Quæ scilicet deest in sanis, ideoque neque in sanis regulariter ex urina (quæ tamen omnia in se materialiter continet ad Duelech actu necessaria) fabricat, actuat, aut separat, inexsistentem potentia proxima, calculum vel arenam. At semel fermentis, in renum, partiumque subordinatarum Archeum, introductis, stabilitur ibidem idea actuans, & efformans ejus, quod propinqua potentia in materia latebat. Sicque fit calculus, vel arena. Quæ sunt productum veræ Lithiasis. Idea inquam ejusmodi, in Archeo insito illarum partium habitans, est morbosus separator, & faber, imperans facultati insitæ illius organi, eamque ducit vindictam, ad lubitum suum erroneum. Superinducitur enim facultati insitæ, & vitali renum, eminentior potestas, seminalis & fermentalis ideæ. Productum verò, ab hoc primario morbo procedens, in via generationis, est ipsum monstrum Duelech. Idem in aliis æquè manifestè, 29
ex duabus saltem suppositionibus. Vna scilicet, quod omnis morbus sit in ente vivo, adeoque in Archeo motore: non autem in ente per se mortuo, & immoto. Altera, quod morbus sit ens substantiale, per se in nobis subsistens. Vndè 30
concludo. Quod morbus, per modum aliorum entium naturalium, procedat de nonente ad ens, & nascatur seminaliter. Quod sic probo mechanicè. Faba, ut seminum notissima, sit demonstrationis subjectum. In hac enim con- 31
currunt ideæ umbratiles, concreatæ mox à mundi initio, & per propagationem seminaliter illi connatæ. Quia inter binas squammas, quæ fabæ corpus constituunt, invenitur germinis præludium, habens bina folia cum radice: In quibus ideæ seminalis umbratiliter dormit. Estque alligatum utrique fabarum squammæ, tanquam utrique sexuali initio. Non secus atque vitello ovi adhæret crassius albumen, seminis entelechiam continens. Faba ergo, terræ commissa, statim combibit terræ liquorem vel actualem, vel vaporosum: atque illo intumescit. Terra autem, in se, suam habet fracedinem, sive vim imprimendi odorem fermentalem: respectu cujus, illi collata est potestas, motrix, absque visibili semine commisso sibi sponte germinandi. Per consequens imbibito terræ succo, eadem huic vis fermentalis traditur, quæ est aliàs terræ. Qui succus, habens in se fermentalem fracedinem, determinatam ab odore specifico fabæ, excitat latentem seminis ideam in faba, quæ dein sponte propria pergit agere. Quapropter non nascitur germen, quod alioqui terra illius loci ex se produxisset: sed ex idea seminali intrinseca, & invisibili fabæ, nascitur germen, quod est herba faba. Sic tamen ut vis specifica fabæ flectatur juxta indolem fermenti fracedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat diversis locis, licet vitis eodem palmite plantata sit. Sic nempe fluunt semina, in destinata munia, fructus, ac fines. Quod in Carcinomate explicabo. Inprimis verus cancer, nusquam 32
nisi

nisi in ubere, & utero mulierum oritur. Non autem insunt, & dormiunt in utero, ideæ cancri: prout alioquin ideæ fabæ, in germine fabæ. Quia morbi naturaliter quidem fiunt: non tamen insunt. Nisi fortassis à semine generantis connatæ, ut in morbis hæreditariis. Atque ista est differentia entium creationis, ab entibus morbosis. Suppono igitur pro occasione cancri, quod ubera mulieris, compressionem aut contusionem patiantur, & glandulæ, lactis effectrices, conquassentur. Dein, statim Archeus sensitivus, organo isti insitus, dolorem, velut spinam pungentem, concipit. Ergo conquassatio, & dolor, se mutuo contingunt in sensatione: & tanquam è silice & chalybe, anonyma passio furiosa, loco fermenti, exurgit. Hinc ignea idea seminalis, furens (atque ideo venenosa) excutitur, succo loci imbibitur, & confermentatur. Vndè tum demum tumor dolens, punctilis, pulsatilis, quia etiam venenosus, à furore. Excitatus ergo, & indignatus Archeus, pro indole conceptæ indignationis (neque enim omnia passim ubivis: sed heic injussa virescunt gramina, illic felicius uvæ, arborei fœtus alibi) sic neque Archeus in digito, pro ut in oculo, videt. Isto ergo spinosi doloris tuberculo, conglomerat Archeus venenum, à sua indignatione partium, quatenus ibidem Archeus se mamillis ita nupsit, quod harum pars nulla illo careat. Istud autem tuberculum est productum cancri, in indignatione seminati, tam essentialiter cancri, quàm is, qui postea sanie diffluit fœtidus. Neque enim ulcera, aut apostemata, in uberibus, cancrosa unquam sunt, nisi furor ille Archei adfuerit. Imago ergo seminalis, ab Archei turbulenta tempestate exsurgens, & in loci Archeo depicta, est verus cancer; sive apostema adhuc, sive demum ulcus fuerit. Nam Archeus mamillarum, vitalis motor, illa scilicet parte, satellitium uteri furiosi agens, agitatus furiis, topicè cudit ideas virulentas, sibique imprimit eodem jure, quo imaginativa, imagines suis passionibus consentaneas fabricat. Non aliter inquam, quàm uterus, cor, cerebrum, stomachus, quàm ipsamet vis seminalis vegetabilium propagatrix: imò nec aliter, quàm ipsis in simplicium excrementis (puta Rabidi salvia) elucet. Sic inquam nascitur cancer, suasque propagat ideas, proximum in ali-
33 mentum similare. Primarius enim cancer, in Archeo topico, per contagii dependentem connexionem, ulterius in partem conterminam distenditur. Prout autem ab initio, usque in ultimam maturitatem, unicus tantum est idealis ac seminalis fabæ rector: Ita ab initio conceptæ ideæ cancri, in mortem usque, non est nisi idem venenum. Atqui cum cancer sit in subjecto sensitivo, Archeus proinde quotidie de novo furiat, novas ideas atque venena antiquis substituat. Non item faba. Quæ singulari initio incipit, & per fluxum pergit in continuitatem sui filii. In creatis siquidem primæ consti- 34
tutionis, quamvis idem cum morbis sit ideale initium, & fiendi progressus à non-ente ad ens: In facto tamen esse morborum progressus discrepat. Proinde quoque faba quotidie, exteriori vultu, mutatur crescendo, licet florescens à germinante non differat vitali initio. Pariter & morbi sigillati in Archeo, vel topico, vel influo, ab hujus varia insania venenum diversificatur. Etenim quamvis fundus cancri exulcerati, aeri expositus, fuerit objectum primum, ubi conceptus & natus fuit: attamen fundo illo per corrosionem absumto, semper penitior alter succedit, novo contagio infamis, velut ac si nova faba indies germinaret: Ideoque morbus, nedum à matheseos locali centro prodit: sed à centro physico. Quod est furialis & seminalis idea Archei. Idem judicium & paritas est de cunctis aliis venenis, intus genitis, quale est jam præfatum in Chirurgicis. In brutis namque (pro ut alibi de Peste) omne specificum virus non nisi ab imaginis idea profluit. Vndè in Adagio: *morta la bestia, morto il veleno*. Sic nempe procedunt lepra, lues veneris, Caducus, Apoplexia, itemque morbi primarii omnes. Verumtamen assumta venena non proin morbi sunt, aut surgunt: donec Archeus mutuato illorum contagii fermento, sibi injuriam fecerit. Tum quidem non tam sibi cudit proprio furore peregrinas ideas: quàm easdem à simplicibus ingestis mutuat, iisdemque tandem succumbit. In quo agone miras sibi format ideas, quas per symptomatum varietatem tragicè explicat. Itaque Cancer non est ulcus cavum, quod cernunt oculi, nec crustata ejus lividaque labra, quæ tangit manus: non 35
denique est subnigricans, putredine olidus ulceris fundus, aut sanies inde stillans, quam nares olfaciunt: absque his namque, jam cancer erat adhuc sua pelle vestitus. At hæc sunt effectus, signa, symptomata entis, cujus sunt fructus. Enimverò cum effectus, sive productum, dicat inseparabilem respectum, ad causam sui producentem: ideo morbus debet esse ens, continens causas, & proprietates suæ entitatis.

titatis. Ideoque tam Cancer Apostema, Cancer
est,quam dum jam ulcus factum est. Ideo nam-
que plerumque morbi primarii in Archeo gi-
gnunt productum æquivocum. Vt est calculus
36 respectu primariæ lithiasis. Molestum enim
Duelech vulnerat, læditque digestionem vesi-
cæ, obstipat urinæ meatum, &c. Est etiam sub-
inde productum, sola sui præsentia molestum,
ut pus in Apostemate, vulnere, &c. Aqua in
hydrope, coagulatum in Scirrho. Atque ejus-
modi producta, magis naturam effectus mor-
bosi, quàm morborum occasionis habent: nisi
fortassis veneni compendia in fermento hause-
rint. Tunc enim vices assumti veneni agunt,
in Archeum compellunt occasionaliter, & novi
morbi concilia. Ergo morbus est ens verè sub-
sistens, in principio invisibili, proprietatibus
variis dotatum: non autem intemperies, vel
diathesis, ex contrarietatis pugna, mistione,
gradu, & humorum fictorum comitantia sur-
37 gens. Verùm primarii morbi ignorantia, ut
remedium ignorare fecit: ita & spem sanandi
ademit. Quia non nisi in mundandis productis
erroneis & occasionalibus causis incubuere, po-
tiusque palliativæ præcautioni consultum est,
neve morbi increscerent, aut redirent, substru-
cto à retro remedio. Nil autem cogitatum fuit,
contra spontaneas furoris procellas, quibus Ar-
cheus à nemine majorem patitur injuriam,
quàm à semetipso. Interim nil actum, nisi fu-
ror ille Archei ideas germinans siluerit, na-
tumque inde perstans virus suffocetur. Neque
enim occiditur per corrosiva: imò ne quidem
in ulceribus, nisi & corrosivis vis necandi insit.
Vtpote quæ furorem aliàs magis accendunt,
quàm placant, aut interimunt. Vir quidam,
meis diebus, in tractu Iuliacensi, Cancrum
unumquemlibet sanabat, insperso pulvere in-
dolente: atque tum demum emplastro incar-
nante solidabat. Cujus ars secum sepulta est. 38
Etenim Scholæ attonitæ, quoties Cancer & pha-
gedena non pacantur suo Ægyptiaco, men-
struum accusant, sive humorem atrabiliarium.
Interrogatæ autem harum utrum causæ adhæ-
reant, nutantes, ad utramque se tenent. Iam vi-
ri à Cancro prorsus immunes, ut & fœminæ
menstruo defunctæ. Fœtus in utero nutrietur
mero veneno. Menstruum peccabit non sola
quantitate. Imò nec insons erit detentio men-
strui in prægnante, nutrice & emaciatis; longa-
que infirmitate subactæ, nutrientur veneno. Ci-
traque convalescentiæ spem omnes peribunt.
Cæterùm si Cancer non à menstruo, sed atra bi-
le, oritur: Cur ergo ad offensionem uberum
Cancer advenit? Cur non minus Iovialibus
advenit fœminis, quàm tristibus? Quidve lien
cum uberum contusione habet commune? Vel
si atra bilis ad mammas peregrè adscendat, cur
lac non atrabiliosum? cur lactentibus ordinariò
non est cancrosum? Cur assumtis purgativis
epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne mi-
nimum unquam mitescit Cancer? Morbos e-
nim per idiopathiam & deuteropathiam qui-
dem olim distinxerunt, tantoque infelicius,
quanto indistinctius. Adeo ut ad colem allisæ
Scholæ, hos affectus, de morbis, ad sympto-
mata transtulerint. Vt dum ex utero hemicra-
nia, strangulatioque, vel ex dolente apostemate
pedis, glans in inguine. Consensuales sive se-
cundarios affectus quidem nominarunt: sed
non prout è suo semine prodeunt, agnoverunt
unquam. Prout alibi latius de ignorantia essen-
tiæ morbificæ à me demonstratum est.

DE MORBIS ARCHEALIBVS.

1. IDearum Archealium ultro irruentium necessitates. 2. Schola utrobique in nobis neglexerunt motorem primum. 3. Aristoteles, Galenus & Paracelsus, circa hanc tragœdiam dementarunt. 4. Explicatio dati. 5. Demonstrationis præparatio. 6. Quæstionis dilucidatio. 7. Explicatio idearum Archealium. 8. Solvitur objectio. 9. Archei passiones, alterius fori excentricitates habent. 10. Ignorantia. Authoris. 11. Ideas Archeales probat quadruplex, morborum caterva. 12. Hereditarii morbi ideam præsupponunt cum idea prolifica connexam, non tamen à generantis intentione productam. 13. Voluptas reflectit Archeum in seipsam. 14. Mors incepit à concupiscentia carnis. 15. Cur truncus brachio, non generet truncum. 16. Cur non omnes parentum morbi æqualiter transplantentur jure hæreditario. 17. Morbi silentes probant ideam Archealem. 18. Idem probant morbi Astralis syzygia. 19. Qui morbi pertineant ad robur inæquale. 20. Robur inæquale, fecit initium figmento Catarrhi.

Am satis dictum erat, Archeum et-
iam bene dispositum alienari à
passionibus, atque perturbationi-
bus humanis: itemque ab alieni
Archei exotica imagine, illum pe-
netrante, quodque ab assumtis
pharmacorum & venenorum potestatibus de-

 leteriis,

1 leteriis, citò pessumdetur. Ast dum nullum premit assumtorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt, nec demum quatiunt perturbationes; nondum enotuit, quo fœdere, via, modo, quove persuasore & ductore, Archeus sponte declinet, ut bonum in se, tanto labore eatenus deductum, humorem inquam alimentarium, atque spermaticum, inconcussa sub valetudine, deturpet, quidque quod in vitalem societatem præparatum & assumtum erat, confestim corrumpat, & scoriam tam hostilem inde fabricet, ut se, cum suo hospitio, in vitæ detrimentum Archeus ducat. De his nil scholæ, nisi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad suum illarum lubitum ductiles, excogitarint: non inquam de humore alimentario; at saltem de distillatis muccis, mentionem faciunt. Absque consideratione enim, transsilierunt hunc torrentem, simulque neglectum mansit medendi negotium, dum horum corruptorem ipsum neglexerint hactenus. Recte quidem censuerunt, nil moveri à seipso: agnoverunt quidem Motorem primum, suasque intelligen-
2 tias, cœlorum motrices formas; sed motores proprios, seminibus inhabitantes; qui suum Blas, instructis sibi ideis, sponte propriâ, mobile primum in nobis efficerent, non sat considerarunt. Multoque minus, in morbos & negotium medendi, hanc philosophiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum est, quomodo ens seminale, Rector vitæ, perniciem sui intendat, ac sibi mortale Blas excitet. Cum unumquodque,
3 esse & permanere optet. Apage Aristoteles, cum meretricio appetitu tuo materiæ impossibilis. Nugis enim istis alibi ad tuum pudorem usque est satisfactum. Galenus, ad hujus campanæ pulsum, in catochum modò devolutus stertit, ita, ut ne quidem de tono hoc unquam somniarit. Paracelsus tandem, qui putavit rerum essentias, harumque liquores perire nunquam, dissolutionem vitæ à trium primorum ataxia inchoavit. Vix enim credidit Archeum fatiscere, qui ne quidem in fimo agrorum, essentias herbarum, in pabulo assumtas, interire asseruit. Imò Archeus (inquit) nunquam dissolvitur propter senectutis deliquia: sed suffocatur tantùm, per corruptiones, penes naturam adultas. Adeoque nec tum interire putat Archeum: sed alienis rebus obvolutum obfuscari, & ab agendi munere violenter suspensum abire, ac redire ad primum ens sacramentale. Risu sanè, & commiseratione magis, quàm reprehensione hæc digna. Circa enim producta morborum, & occasionalia intrò allata, tantum versatum hactenus. Paracelsus enim cum sequacibus, tartaros, in cujusque morbi efficientem intimum, introduxit, fortè nec ante nocuos, nisi dum ad ultimam sui lineam perducti, coagularentur. At viri illius errores antehac rejeci, credulamque posteritatem jam detecto mendacii fuco, meliùs instruxi. Quia scio, Archeo suum esse Blas moti- 4
vum, & alterativum, naturaliter sibi datum, & vi seminali proprium. Utpote qui vel à primo conceptu, tam animal, quàm vegetabile unumquodque, ad nutum propriæ destinationis movet, figurat, alterat, auget, &c. Adeoque Archeum esse impetum facientem, apud Hippocr. extraque, vel præter quem, nil moveri, sentiri, vel alterari in animantatis. Denique scio, quod Archeus se regulariter moveat, juxta ideam, vel sibi à generante relictam, vel aliam, aliunde ascititiam. Unde quoque credidi ejusdem entis 5
& facultatis esse, qua per sanitatem omnis motus & alteratio fiunt in regularitate ordinata, & qua hæc eadem irregulariter fiunt. Ergo necessum, à solo Archeo naturaliter non minùs morbum, quàm sanitatem derivare. Ita ut si per imagines semini impressas fit vita, fitque sanitas: per consimiles quoque, sed præposteras ideas fiant morbi. Sed undè hospites illæ imagines 6
prosiliant, si nil externum quatiat, nihilque internum, ne quidem labe hæreditaria turbet. Enimvero de ideis humanis affectionum, in- 7
clinationum, passionum & perturbationum jam egi: sed sat nondum de Archealibus, dum proprio luxu sponte exorbitat Archeus, & Prothei instar, seipsum voluptuosè transformat. Etenim ut regulares ideæ (undè Archeus omne suum Blas habet) semini, à libidine generantis implantantur. Sic quoque ab impuritate naturæ, luxualem voluptuariamquè inordinationem omnem reservavit concupiscentiæ, quæ planè nunquam deponitur, quamdiu vivitur in carne peccati: quia deturpatæ in passionibus naturæ est prorsus vernacula. Sic namque Archeus contristatur quodammodo, irascitur, odit, angitur, desperat, sibique fit tædiosus: tametsi homo nil tale sibi procurarit, aut in se senserit. Fiunt nimirum exundationes in Archeo, hactenus anonymæ, quia sibi propriæ, & humanis perturbationibus non usque adeo cognatæ, undè quoque excentricæ atque virulentæ imagines, mera pariunt venena. Spontanei enim veluti mœrores sunt, qui vitam, ut tinea vestem, rodit, juxta sapientem. Hæ sunt scilicet anonymæ ideæ, quæ latentem aliàs morbum, vel hæreditarium

tarium characterem, in medium proferunt. Verum si cerebrum, cor, lien, *&c.* sint aulæ, quibus Princeps Archeus sua celebrat concilia. Quid ni ipsum principale, originale ens, motivum imaginativæ, sibi etiam genialem phantasiam habet? Et in natura, per concupiscentiam corrupta, dant irregulares exorbitationes in ente, potissimum dum se animæ imperiis
8 velut subtrahit, suique juris mavult esse! Nec obstat, quod in homine non sentiantur Archei propriè ejusmodi passiones: quæ alioqui requiri viderentur, si ideas morbificas & sigillares depromere debeant. At certe, Archei propriæ inconcinnitates, absque organi & animæ commercio contingentes, nequaquam sentiuntur in homine. Neque nimirum, cum somnia pleraque nesciamus; imò neque sciamus nos somniasse, nisi facultatum quædam sit facta mutualis traductio in hospitium. An enim generans sentit se formare ideam, quæ tam superbum ædificium mox struet? An enim semel cogitat de formando saltem foetu? de rebus agendis? In libidine enim mens alienatur quodammodo, seseque velut subtrahit interim dum Archeus sui imprimit imaginem, absque imagina-
9 tiva. Archeus itaque retractus, absque suæ aulæ comitiis, penes se, intus quodam velut tædio, conflictatur (nec enim irregularitates Archei se stringunt ad regulas passionum, & idearum mentalium, dum præcipue à suis muniis, imò & à mentis imperio, violenter exorbitat.) Vndè ideæ, ignaviæ authrices; Hincque digestionum tarditas, negligentia, obmissio, cum quadam vitæ inappetentia, *&c.* Ejusmodi sunt luxus essendi, dominandi, sciendi, habendi, domandi, ulciscendi, fruendi, *&c.* Adeoque horum conceptuum ideæ, gignunt dissolutiones, desideria, profusiones, & intolerantias. Vnde demum digestionum, distributionum, & regiminis incuriæ, dispendia, titillationes, irresolutiones, gravamina, tetricitates, *&c.* Vndè tandem Pestes, etiam ignota toxicorum monstra, itemque morbi dissoluti, & Atrophiæ inopiæ. Sunt quippe ideæ ejusmodi, consilii inopes, & extra curias solitas formatæ. Ideoque illarum matrimonia, & ministeria, non magis regularia, quàm earundem nativitates. Ergo Archeus in proprias luxualesque irregularitates lapsus, totus symptomaticus, atque impatiens, velut furit, habenas regiminis (quod alioqui feriari nunquam potest) nunc deserit, nunc iterum interruptas arripit, quandoque tardior operatur, tædioque sui corripitur. Imò media voluptatum satietate, tormenta sibi excitat, ens planè irrationale. Interrupto namque digestionum exercitio, humor alimentarius in sexta, per nimiam detentus moram, exoticum exuberantis digestionis concipit fermentum, suoque frustratur fine. Hinc namque iterum, velut perterritus Archeus suæ velut incuriæ pœnitens,
præposterè cuncta movet. Sed nequeo dignè 10
media explicare, quibus Archeus suas spontaneas excentricitates facit, neque harum ideas proprio etymo depingere si sint invisibiles, imperceptibiles, & in abstractione Archei à muniis corporalibus factæ. Non enim modum novi, quo initia seminalia suas dotes exprimunt, qui planè ut à priori mihi ignotus est. Conjecturis enim tantum à simili assecutis, ludo. Equidem per regularia in homine, conjecturas feci, quas alter me judiciosior explicet. Mihique autem visum, non fore operæ pretium, penitus hæc scrutari jam secundum individua: sufficere verò tam in cognoscendo, quàm medendo, generatis ideis obvenisse, & sustulisse ab Archeo omnem ataxiam, unico fortassis Arcano: de quo postea latius. Pacem ergo optatam studiis, & infirmorum querelis daturi, quærite, & inve-
nietis. Cæterum doctrinæ jam traditæ, adstipu- 11
lantur morbi omnes potestativi, quique velut absque sordium omnem contactum incrudescunt. Atque ejusmodi sunt inprimis morbi hæreditarii, à generante, cum semine infusi. Quorum videlicet ideæ aliquot annos patienter exspectant, antequam in prole, imò & quandoque in sero nepote manifestentur. Secundò idem convincunt morbi, per longa dierum silentia dormientes, atque subinde recidivi. Tertiò, Morbi concentrati, quos Torturas noctis alibi voco. Et quartò, Idem explicant morbi virtutis disproportionatæ, quos inæquale robur voco. Quantum autem hæreditarios & posthumos morbos concernit: Certum est transplantari ideam morbificam in semine parentum de-
pictam. Non quidem quod Generanti sit con- 12
ceptæ alicujus passionis, aut morbi character, generando sibi propositus, ex fine destinato: sed (ut dicere jam cesso) Archeus in generationis actu concipit voluptatem, per quam à corpore, in sui centrum abstractus, debet, tanto vicinius, in animam, velut alterum à corpore ex-
tremum, se reflectere. Vndè non potest non 13
vitale lumen suscipiens vigorari, atque suscipere sui imaginem seminalem, fœcunditatis scilicet causam. Est namque voluptatibus universis proprium, cum beneplacito, seipsum in sui speculo

speculo contemplari, & cum jucunditate plausibili, quæ philautiam, & quandam arrogantiam, in primis naturæ cunis, usque peperit, diversam tamen in se, pro voluptatum varietate. Etenim dum Archeus se subtrahit, abstrahitque, ut dixi: attamen non potest non esse in corpore, tanquam loco. Abstractum ideo voco, non quidem à corpore; sed ab aula, sive trono ordinario. Non fit autem abstracta Archei contemplatio, in corde, quasi fluctuaret, continuo agitationis & pulsuum motu: ut neque sinus cordis, sunt aula consilii Archei abstracti. Imò neque in ipso cordis parenchymate: at penitius ipsa regia est. Nimirum in ipso stabili spiritu, spleni insito. Concepta nempe isthæc, sub libidine, imago suiipsius, particulam spiritus, à quo patratur, induit: quæ sub synteresi Chymiæ, est 8200 pars totius. Quæque particula minima ejus sic depicta, transit deinceps in spiritum influum, cordi domesticum, unà cum idea libidinis ac desiderii. Sunt autem ideæ desiderii, solæ directrices motivæ (prout alibi de sympatheticis) atque proinde concepta Archei humani imago, per istam directionem, semini
14 materiali inseritur. Quare mors à venere ut incepit: ita quotidie acceleratur, pro ut & defunctio plantæ incipit à concepto semine: quatenus inde minuitur potenter vis vitalis. Denique id sanè veraciter, & non per dolum phantasticum fit, quo ejusmodi idea nedum ens integrale humanum repræsentat; sed individuales simul propensiones, proprietates, & defectus. Hinc enim, uno truncus brachio, non proinde
15 mutilum generat. Quia idea formativa non aliunde quàm à viscerum insito Archeo, in generationem tradux est. Ergo morbi hæreditarii inolescunt fœtui, ab ente morboso. Idea nimirum, spiritui seminali impressa (cum sit ipse morbus, adhuc in vita prima seminis delitescens, & sigillatus) adhuc dormit, & sui maturitatem exspectat, donec expergefactus ab Archei agitatione prorumpensque, producta sua parere sit apta. Sic nimirum furores innascuntur, ac propagantur in proles, cum tota incli-
16 nationum seminalium prosapia. Porrò & inde conspicuum, non omnes morbos parentum in proles transferri: sed illos dumtaxat, quorum ideæ contaminarunt Archeum viscerum in parentibus. Neque enim aliqua podagræ, aut furoris materia occasionalis, cum seminis genialis integritate, transfertur socialis. Nam præterquam quod alienigena dualitas sterilitatem seminis continet; etiam supposita illa morbi translati materia putreret, loci & fermentorum importunitatibus digestionumque iterationibus victa, fœteret, putreret, vel dierum successiva multiplicitate evanesceret. Non autem in periodum vitæ comitaretur, suasque excitaret recidivas. Quantum autem morbos silentes, li- 17
cet acquisitos attinet: etenim id habent vernaculum: quod statis periodis importuni resurgant. Sic namque Comitialis, per menses & annos subinde dormit, imò & nunquam excitatur, nisi per Venerem, Iram, Mœrorem, partum, &c. Neque est enim ulla materia, fomes caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, aresceret, consumeretur, vel pristinam veneni labem amitteret: quod cum non fiat, verùm in vitam perennet: aliud proin exordium, atque hospitium immediatum, quàm recrementa delegit. Sigillatur quippe in idea entis activi, & constantis per totam vitam. Itaque spiritus vitæ, in organis conclusus, suas patitur procellas, ab ideis suis morbosis: quas quoties spiritus influens inde recipit, earundem toties contagia statim in actum deducit. Etenim ut Comitiale virus inebrians est, soporiferum, & quodammodò furiosum; primitus circa stomachum elucescit, ac dein maximè in capite percipitur, ejusque clientes singulariter afficit. Ita Archeus capitis cudit imagines virulentas, qui ipsi Archeo insito sunt exosæ, & venenoso contagio suspectæ, facileque inde totus fit apogeus.
Sunt tertiò, morbi quidam concentrici in ma- 18
teria, & efficiente: attamen cum sint fœtus, concepti in irregularitate Archei exorbitati; hinc sunt excentrici, quo ad sanitatem, concentrati autem in penitiori Archei fundo. Hactenus namque astra respiciunt, & ad lunæ præsertim syzygiam moventur. Ventorum item apes in futurum prænunciant. Neque enim Archeus se Astris obligari ostendit, nisi per morborum importunitates. Quapropter morbi illi vocantur vulgo Ephemerides ægrorum. Rectè ergo valentibus, Archeus non regitur ab Astris. Quia verò lunam singulariter sectantur (quæ Astrum nocturnum est) noctuque ideo magis ferociunt. Ideo torturam noctis appello, quod per consimile Blas ferri, & cum Astris confabulari videatur. Idque sane non competit nisi Archeo: cùm crassior corporis compages non ad hoc idonea sit. Sunt ergo sigillati, in spiritu vitali, organis principalibus insito. Nil autem sigillatur ibidem, præter characteres ideales. Archeus est ens fontale, quod suo Blas omnem in nobis impetum concitat juxta Hippocratem.

Per-

Permanet autem ens fontale, utcunque nitidè ablatis productis morbosis. Nam etsi subinde tam contenta, quàm continentia vitiet: attamen Archeus reservat sibi solitarium vitium, impressum, quo omnem procellam ad lubitum concitat. Morbi tandem, quos quarto loco voco
19 sub robur inæquale, sunt innati, vel adepti. Et quia robur dicunt, palàm quoque subter potestates se scripserunt. Difficile autem semper fuit in natura, singulis organis desideratum robur, absque aliquorum querela partiri: quin perpetuò unum alteri prævaleat, debiliusve sit.
20 Ad quam equidem non defluunt, aut decurrunt, ex insonte capite humores, vel muccosa recrementa: prout alioquin in scholis, fictitiis humoribus atque Catarrhis tributum est. Quin potiùs insitus debiliori parti Archeus, distributionis penuriam advertens, & injustitiæ inæqualitatem sentiens, fit querulus, ac seditiosus, velut in novercam. Cujus in passionis ideas cum aliò mittere non sit opportunum, in seipsum tetricus torquet, tristitiæque effectus in suis digestionibus parit. Ergo ipsamet seminalia morborum initia in diversos fines distrahuntur, licet unico subjecto immediato inhæsionis gliscant; quia recipiuntur per modum recipientis. Id est, humani corporis, partiumque diversitate, difformitatem in mansionibus sustinent. Quin-etiam Archeus ipse pro motuum diversitate variam concitat symptomatum supellectilem. *Spiritus* (inquit Hippocrates) *tres in nobis motus fecit, intrò, extra, & in circuitum:* secumque movet, & transmutat singula, etiamdum ordinatus est. In sui autem irregularitate quicquid peregerit, suæ ataxiæ quoque memores effectus edet.

ORTVS IMAGINIS MORBOSÆ.

1. Morbi descriptio per enumerationem abnegatorum. 2. Quid morbus. 3. Vana Medentum putatio de morbo. 4. Hospitium vita est morbi. 5. Probatur vis idea morbosa per vegetabilia. 6. Per Blas meteoron. 7. Ex pramissis probatur idea Archealis Blas in nobis. 8. Morborum sedes ordinaria. 9. Perturbationum imagines citantur. 10. Ex nonente mentali fit hoc aliquid. 11. Duplex idea morbifica Archealis. 12. Idea delata ad cruorem. 13. Regula Iuris in medendo. 14. Cur Author servet veterum nomina. 15. Probativa idea solo Archeo fabricata.

Nauditam doctrinam entis morbosi, à me promissam, jam ad longum descripsi, ut medentes discant, fontaliter morbum introspicere, & desuescant seduci pa-
1 ganis opinionibus. Quapropter morbus non est qualitatum elementalium quæpiam intemperies, horumve è lucta continua promanans victoria, pro-ut hactenus somniarunt Galenistæ, nec item est morbus, unus è quatuor fictis humoribus, crasim suam superans, & quatuor elementis æquiparatus. Nec demum morbus est materia aliqua degener, ab elementorum impressione suscitata. Sed omnis materia excrementitia, vel est nuda præcedens morbum materia, morbique ideò causa occasionalis: vel est morbi productum, ab errore partium resultans, adeoque morbi effectus quidam posterus: licet dein occasionaliter morbum alium suscitet, vel antecedentem aliam causam foveat, augeatve. Nec demùm morbus est qualitas noxia, è veneno aut contagio alterius, & nocuæ materiæ, pullulans. Veruntamen ista ejusmodi peccata, accusant dumtaxat sui præsentiam: non autem effectum inde tantùm occasiona-
liter dependentem. Est itaque morbus, ens 2
quoddam natum, postquam nocua quædam potestas peregrina violaverit vitale initium, hujusque vim penetraverit, ac penetrando excitaverit Archeum, ad indignationem, furorem, metum, &c. quarum scilicet perturbationum anxietates, ac molestiæ, ideam sibi consimilem, imaginemque imaginando debitam, excitant. Promtè scilicet ista imago cuditur, exprimitur, sigillaturque in Archeo; eoque vestita, mox morbus in scenam intrat, corpore scilicet archeali, & efficiente idea, constructus. Archeus nimirum sibi noxam parit, quam ubi semel admisit, mox dein quoque importunitate illius cedit, fugit, alienaturve, aut deturbatur, vel inquinatur, cogiturque subire alienum imperium domesticéque sibi excitatum bellum civile, sustinere. Est nimirum Icon aliena ejusmodi, materialiter impressa, surgensque ex Archeo. Verum inquam ens morbificum, quod morbus appella-
tur. Etenim quanquam Medentes solummodò 3
occupentur circa dissolutionem, abstersionem, & expulsionem noxiæ materiæ occasionalis: non valet tamen putatio nostra variare morbi essentiam. Vt nimirum, quia Medicus laborat in proscri-

proſcriptione nocui occaſionalis, proinde etiam morbus debeat eſſe id, quod præpoſtero ordine deceptus ille medens expellere intendit. Morbus namque eſſentialiter eſt id quod eſt, ſive abſit Medicus, ſive adſit. Nec enim medentis initio magis morbum determinat, quàm ipſum terminat. Vtpote qui ſe non accommodat ad putationem aliorum: ſed eandem irridet quotidie. Quare ut ſanitas conſiſtit in vita in-
4 tegra: ita morbus, in ipſamet vita oblæſa. Vita autem ſubſiſtit unicè atque proximè in ſede animæ: anima verò non operatur extra ſe, niſi vi organi officialis ſui, quod eſt aura vitalis Archei. Ideoque mirum, quod hactenus ignoratum fuerit, quod morbus ſedeat immediatè eodem hoſpitio vitali, quo vita fruitur. De quo poſt latiùs. Vix etenim credent Oſores, omnem ſublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter jam ante perſtrinxi,
5 juverit tamen id fortius ligari. Novimus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi ſibi ſimile. Eſt autem iſta vis proprietaria, ens reale, actu exſiſtens, quod in ſemine jugiter & ſucceſſivè manifeſtatur. Nec eſt ejuſmodi vis, quæpiam accidentalis poteſtas, ſive nuda qualitas: ſed eſt vis ſeminalis, qua planta parens in ſuo ſemine depingit ideam, continentem figuræ & proprietatum, juxta quas ipſum ſemen excitabit, delineabit, & creſcere faciet plantam filiam. In ſeminibus namque manifeſta cognoſcitur imago, gnara rerum, in propa-
6 ginem novam agendarum. Pariter mare non facit, ſed patitur horridas tempeſtates, quas ventus efficienter concitat. Et ventus quidem non à ſeipſo, ſuaque ſponte movetur: verùm ab inviſibili Aſtrorum influxu, juxta illud. *Erunt vobis ſtellæ, in ſigna, tempora, dies, & annos.* Tanta nempe primariorum elementorum procella prorumpit, ab ente, quod lucis inſtar eſt. Non eſt autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Aſtrorum: Etenim quantumvis ſit incorporale, & immateriale Aſtrorum lumen, non eſt tamen lux quædam ſimplex; ſed quæ præter lucis ſolitariæ proprietatem (quæ eſt duntaxat illuminandi) habet Blas motivum in ſe, itemque durationes directioneſque ſecundùm loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alterativum, ad omnem temporum viciſſitudinem, & periodos. Hæc ſolent antiquitus adſcribi adſpectibus diverſorum luminum, qui tamen ut tales, non ſuperant efficaciam ſuam, quæ eſt luminaſſe. Sed excitare temporum tam diſſimiles ſtationes, & tempeſtates etiam prævisas, id eſt, ante ſtellarum adventum, ad loca adſpectuum illorum, majoris ſanè ponderis effectus eſt, quàm ſolius luminis ſimplicis. Reor itaque, per adſpectuum diverſitates condi imagines ſpirituales aſtrales inviſibilis mundi, quas in aërem deponunt, ad excitandum Blas, juxta imaginem illarum proprietatum. Siquidem momentaneus eſt tantùm ſtellarum adſpectus, ut & inſtabilis locus, effectus autem perſeverant aliquamdiu. Ergo neceſſe eſt luminares adſpectus, præter lumen momentaneum, depoſuiſſe in aëre ideam Blas, operantem, uſque in ſui conſumtionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Eſt ergo ejuſmodi imago de natura luminis, ut ſtato tempore operetur: nam alioqui multorum annorum curſu vix ad nos pertingeret, niſi de natura luminis eſſet. Itaque ſicut plantis ineſt vis ſuſcitativa imaginis ſeminalis, ad prolificandum: ſic & Aſtris vis eſt fabricandi ideam motivi luminis, quæ eſt inchoativum motus initium, faciens quicquid ſibi in exſecutionem
eſt demandatum. Archeus autem noſter, ſive 7
habeat vim terræ, vel Aſtris ſimilem, perinde eſt, modò intelligamus ipſi proprium eſſe, Blas tempeſtuoſum in nobis excitandi, poſt inobedientiam Protoplaſti. Sive illi ejuſmodi proprietas à peccato inoleverit, vel demum illa, proprio nutu, adſpectuque ſuæ perturbationis de novo ſuſcitet, perinde & ſat eſt. Modò agnoſcamus, quod omnis vis, tam regularis vitæ, quàm inordinati regiminis, non niſi ex initio hoc vi-
tali promanet. Suntque idcirco omnes morbi, 8
horumque typi, conceptus quidam depicti, ab inviſibili hoc Rectore, ad perpetrandas noſtrarum calamitatum procellas. In æthere ergo Archei depinguntur ideæ aſpectuales, tam ex profunditate ſtellati Cœli ipſius animæ, quàm ex erronibus ſeptem viſcerum inſitis ſpiritibus formatæ. Sic enim pavor Peſtis, Peſtem creat. Pavor ſubitaneus mortis, ſæpè podagram ne-
cuit. Pavor item amiſſi, vel amittendi honoris, 9
ſi per diem unum duraverit, Epilepſiam fecit ſubinde. Triſtitia paupertatis, inſaniam adduxit: aliis verò Scrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è ſuperbia devoluti ſunt. Et ſapiens teſtatur: quod triſtitia vitam hominis, ut vermis veſtes, rodat. Triſtitia autem eſt triſtis cogitatio: hæc autem eſt nonens, quia ens mentale. Quod quia nonens, nullam ideo ex ſe agen-
di potentiam habet. Ergo cogitatio triſtis, parit 10
ideam activam, fitque hoc aliquid ex nihilo, non ſecus atque in prægnante perturbatio monſtrum

ſtrum parit, & fœtum humanum, in belluinam transmutat. Eò quod imaginativæ poteſtati ſit vernaculum, imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Triſtitia igitur, quæ eſt lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam conſumit, roditque: eò quod ejuſmodi idea, pro ſui materia, habeat auram vitalem Archei degenerem: quæ idcirco prætendit reſiduum Archei, ſui ſimilitudine pervertere. Hæcque aura degener in duumviratu corrumpitur. Ideoque mox à triſtitia, continua ſunt ſuſpiria. Hæcque ſic accidunt viribus phantaſiæ triſtis. Idem quoque contingit in poteſtate phantaſiæ propriæ Archei, ſive influi, ſive inſiti: quorum uterque (pro ut de tumulo Peſtis alibi) phantaſiæ imagi-
11 nes potentiſſimas condit. Quapropter duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbifica, morbum tranſientem à Chronico diſtinguit. Quapropter qui poſthac ritè attendent, reperturi ſunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis eſt, diuturna, nec deſcendit emanatione extra Archeum viſcerum, dicatorum muniis phantaſticis, ſive extra duumviratum, parere amentiam diverſam, ſive diſtinctam, per idearum varietates. Reperient ſimiliter ſimplicia, tam intus degenerata, quàm forinſecus aſſumta, modò ipſum Archeum forinſecus afficiant. Duumviratus parere parem Amentiæ Ideam. Quod manifeſtum fit in Rabidi leviſſimo contagio. Quales etiam morbi concentrati in membris vitalibus, colloquentibus cum Aſtris, unde Robur inæquale, Tortura noctis, hæreditarii, repetenteſque periodicè, cernuntur promtuarium inviſibile intus habere, principiumque inchoativum tragœdiæ, undè pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis, juſſu, repetuntur Ideæ, tot procellarum Authrices.
12 Ideæ autem, ſi cruorem informent, vel liquorem proximè aſſimilandum, & alimentarium, naſcuntur tempeſtates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hoſpitali Archeo. Proprio ergo luxu, tædio ſpontaneo, corruptela, defectu, Blas furioſo (nomina enim deficiunt, ubi res à priori incognita latet) intus ſic laſcivit Archeus, quod etſi foris nil quatiat: attamen habenas regiminis, vita deſerat, ſuſpendat, ſpernat, averſetur, furiatque neſcio homine. Sic nempe ſurgunt Ideæ, quæ in omnem diſſolutionem, ac morborum effrenem tyrannidem, liberæ prorumpunt. Cumque medenti occulti motus ſint laſcivientis Archei, adeoque nequeamus abjectas ſemel habenas in manum ejuſmodi Archei reponere: à poſteriori, univerſale quoddam Arcanum conſopitivum, & ſedativum Archei, eſt adhibendum. 13
Incaſſum ideo plerumque laborat, quicunque deſtitutus Arcano univerſali, non pacato prius Archeo, averruncandis cauſis occaſionalibus, operam locat ſuam. Quod ſanè ſtylo aureo accuratè notandum eſt. Contingit enim ipſi non 14
ſecus, ac qui non obſtipato jugi fonte, exhauriendo aquam, rivum exſiccare præſumit. Interim cum ignoto tramite Archeus procedat in ſuis imaginum fabricis, cogor in morborum explicatione, antiquata ſervare nomina, & nomenclaturas ſequi: ut cauſarum occaſionalium trita via, deveniamus ad cognitionem occultarum quidditatum morbidarum. Sufficit autem mihi hoc parergo oſtendiſſe: quod Ideæ ſeminales, in toto mundi ſyſtemate, ſint inchoativum principium omnis Blas ſeminum, generationum, viciſſitudinum & procellarum. Attamen priuſquam ad morborum ſchema contendam, cum adhuc nimis ſit jejunum, Ideas ab Archeo formari, non minùs quam à vi phantaſtica; juverit id Tyroni uno argumento oſten- 15
dere. Etenim cadaver humanum, ſpontaneo fluxu mortuum, friget ſuper omnem glaciem, non quidem quod revera frigidius ſit cadavere vaccæ, ſpontè demortuæ (id namque per organum qualitatum ac gradus ambientis diſtinguens, clarè demonſtratur) quanquam tamen id noſtro attactu ſic cenſeatur. Contingit id enim, ſolius Archei pavore, qui contactu mortis in cadavere pavet. 1. Sentit mortem, quam fortaſſis phantaſia adhuc ignorat. 2. Pavet. 3. Retrocedit ſpiritus influus. 4. Inſitus autem manui, pavore turbatur & concidit, adeoque initium mortis ſibi è pavore concipit. Non inconcinnè ideo Sacra, ut qui mortuos tangeret, impurus & ſemimortuus cenſeatur. Quam mortis imaginem Archeus, velit nolit, concipit, eamque ſic mordicus aliquamdiu retinet, quamdiu ſuperſtes eſt illa pavoris Idea: quod intra horam vix ad focum recaleſcat. Ergo pavoris Idea realiter ibidem eſt: ſiquidem operatur effectum, eſtque formata ab Archeo, & non ab imaginativa hominis. Igitur, ſi Archeus pavore fugiat tremens: pari quoque ratione triſtabitur, iraſcetur furore aliiſque paſſionibus concitabitur. Et quarumcunque perturbationum Ideis conflictatur, ſibi ſit moleſtus, & noxius, juxta idearum lubitum, quas ſibi finxit propriâ vi & libertate.

ADITVS PRÆCLVSVS AD CONDVM VISCERVM.

1. Concluditur è sede animæ ipsa sanandi morbi difficultas. 2. Quartana exemplum. 3. Notabile de remediis hactenus contra quartanam usitatis. 4. Purgantia in quo incautos hactenus fefellerunt. 5. Quandoque per accidens, purgantia sanarunt. Atque hoc dolo permansere. 6. Census incurabilium. 7. Distillatio parit nova generata. 8. Singularitates in rebus per ignem productis. 9. Decocta differunt à stillatis. 10. Scopus authori quis olim. 11. Deceperunt Authorem quædam remedia. 12. Remediorum examen. 13. Digestionum examen. 14. Hydro-remediorum examen. 15. Valores stomachi. 16. Primæ conditionum varietas undè.

1 Postquam deprehendissem, stomachum radicem arboris, sive radicem tam digestionis universalis, quàm particularium quarumcunque: cognovissem æque seriò, ibidem habitare animam mortalem seu sensitivam, actionum in nobis quarumlibet lieram, ac vitæ dispensatricem per totum. Sitam videlicet quoque ibidem primorum conceptuum fabricatricem; somni item, non minus quàm vigiliarum & amentiarum officinam: Duxi rationi consonum, nusquam decentiùs mentem immortalem, sive Dei simulacrum stabulari, aut connecti potuisse, quàm in præfato formali, atque vitali lumine: principio scilicet spirituali, sibi ob id quoque propinquissimo: quia agnato. Cumque tandem pervestigata vitali monarchia cernerem, opticéque cognoscerem, morbum omnem essentialiter in vita consistere, atque ex eadem consurgere, sese obtulerunt mihi causæ difficultatum in sanando morbos, præcipuè, qui sponte sua non silent, aut qui suopte impetu ad periodi finem non festinant; sed vitam, quam acerbè infestant, co-
2 mitantur. Quapropterè morbis diuturnioribus, vidi quartanam, atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac dein tam qui in extremo corporis habitu cubile delegerunt (quales sunt Lepra, Paralysis, Ischiadica, spasmus, Podagra, &c.) quàm qui alligantur alicui viscerum (ut Apoplexia, Epilepsia, Asthma, Lithiasis, Hydrops, Amentia, &c.) non sanari, non quidem defectu desiderii sanandi: verùm solius remedii penuriâ. In remedio autem illo dudum laboravi, ac retrospexi multoties, donec cognoverim, quod ipsum vitæ fontem respiceret, sive animam sensitivam. Quapropter primò, ante manus sumsi ipsam quartanam, utpote obviam, tædiosissimam, ac planè cognitam: quæque dum sperneret Medentum usitata remedia; irritam redderet eorundem spem. Inprimis per eandem certior factus sum, quod ubicunque lateret aliquod materiale productum morbosum, requireretur pariter remedii convenientis applicatio: vel alioqui sospes formidaretur permansurus effectus, à causa illa occasionali suscitatus. Atque idcirco ab hujus enunciationis 3
correlativo comperi nulla hactenus medentum remedia: utcunque fama sui jactentur deoppilativa, resolventia, abstergentia, vel purgantia; eadem tamen tantum devenire, aut deferri, ad summum solummodò usque ad limen lienis: qui sensibili testimonio se prodit quartanæ hospitium. Itaque hinc certò instructus, conjeci, vim illam remedii deoppilativam, &c. mox vel in stomacho perire, mitescere, domari, vel per intestina proscribi, si prius saltem non interierit. Sin verò qualitas aliqua remediorum, ex vita sui media, sospes perstiterit, aliquantulum perfracta, penitiusque assumta penetraverit (qualiter macis, vel terebinthina, in lotio, saporem sui, ex necessitate magni Oportet, retinent) At saltem eadem sic castrata ac delumbata occurrit, ut nequicquam eorum efficiat, quorsum, & propter quæ, deglutiuntur pharmaca. Ova quidem & carnes belluarum referunt sapores alimoniæ, quæ ipsas saginarunt. At sanè, dum in œconomiam vitalem transeunt, tametsi gustus prioris vestigia retineant: adeoque sanitatis quædam testimonia contineant; sunt tamen tam segnia horum auxilia, ad eradicandum productum aliquod morbosum; quod diuturni lentique morbi, jamdudum, irritam hujusmodi remediorum jactantiam patefecerint, imò & spem sustulerint. Sola autem 4
purgativa maximoperè fefellerunt, falluntque tam medentes, quàm incautos Medicatos hactenus, quia cæteris auxiliis subtiliùs imposuerunt. Etenim ut sunt de venenorum prosapia, (quod lib. de febrib. ex instituto ostendi) confusionem statim circa primas radices, digestionisque matres, suscitant: atque adeò, quicquid pridie est assumtum, vel aliàs etiam ritè subactum, id solutiva statim quoq; corruptionis charactere contaminant, totumque foras confestim propellitur, attracto crudiore cruore, è Mesenterio, in vicem ejecti liquoris contaminati. Quod nimirum

rum, ibidem confestim pariter corrumpitur, do-
nec virus solutivorum agendo saturatum & ex-
tinctum sit. Putatum est hactenus, quòd hoc pu-
tidum liquamen cruoris & carnium, esset ipsa
morborum materia. Sive, procul per solutiva e-
vocatum liquorem, jam cadaverosum ac fœti-
dum, esse humorem unum de quatuor, præ aliis
selectum, ac magneticè attractum. Potentissimè
idcirco hæc perversa doctrina hucusq; mortales
5 decepit: eò quod effectum aliquem solutiva
sponderent, & exhiberent, evanidum licet ple-
rumque, ac subinde truculentum; non tamen sa-
nitatis authorem, nisi quandoque per accidens,
natura suam sarcinam, primo limine detentam,
unà excidere permiserit. Qui effectus per acci-
dens, etsi rarus, tamen nomen fumosum soluti-
vis dedit purgationis, fecitque jus, solutiva, tan-
quam asylum implorandi, eorumque opem im-
pendendi, interim intacti mansere morborum
6 plurimi, & atrociores. Nam quotquot sua sponte
non decurrunt statim ad terminum, habiti sunt
incurabiles, & solutivorum spectata vana tyran-
nide, quiescere sunt jussi. Interim quotquot re-
media conabantur insigni truculentia naturam
in sui lubitum cogere, extemplò sensere vitæ no-
stræ resistentiam, atq; eo ipso noxia: quia vitæ in-
sidiantur, dum cruorem in virus cadaverosum
mutant. Nocua inquam evasere, & periculosa au-
xilia. Nam si veneni, aut graduum tyrannidis
suspecta erant: statim ut assumta, rejiciebantur
tanquam infamia, eò quod insignem perturba-
tionis, confusionis, & lipothymiæ procellam,
nilque præter comminatam turbulentiam aut
7 stragem excitare visa. Sola autem atq; unica, ma-
jora Arcana, quibus vis naturæ dotalis supernè
est instillata, vel puritatis atque subtilitatis enco-
mio gloriosa, omnem morborum tyrannidem
ex æquo supplantarunt, uno restaurantis vitæ
compendio, in universalem sic medicinam sur-
rexere. Dixi alibi, omne distillatum esse novam
creaturam, per ignem productam: adeoque non
ex primo sui concreti instituto. Perinde ut ignis
est res quædam pro artificiis facta, naturalis ta-
men: ita quicquid per ignem prodit, etsi sit na-
turale; tamen profluit è principio naturæ obli-
quo, seminalia initia detorquente, ad ignis lubi-
8 tum. Hinc quicquid per ignem conficitur, vitam
primam, mediam, atque ultimam simul acquirit,
liquanturque simul junctim. Quatenus unicum
seminale principium, quod in materiam con-
fluxit, variis terminis antea subjectum, ac distin-
ctum, per ignem coadunatur, simulque inde fit
nova creatura, surgens quidem ab initiis, con-
creto in exsistentibus: attamen sic ista initia se-
minalia per ignem alterantur, quod quadam
colliquatione ens novum inde suscitetur, & tres
vitæ proprietates unà consurgant. Quapropter
etiam cuncta distillata à corruptione sunt im-
munia: quia alioquin in vitarum trium suscepta
successione, rebus familiaris est. Liquet hinc 9
enim, decocta non esse entia, qualia per distilla-
tionem proliciuntur. Sed tantùm translationes
unius entis, in medium sibi peregrinum; atq; id-
eò facilè putrent, & alterantur. Porrò inter sim-
plicia quædam sese manifestarunt, nullo quidem
signato prodita: quæ tamen proprietatem par-
ticularem nacta sunt ad vitæ exorbitantis re-
stringendos in morbis typos. Illa enim, quamvis
ad generum amplitudinem non ascendant: vi-
dentur tamen à rerum Datore glorioso, specificè
directa, in morborum quorundam eradicatio-
nem. Etenim qui jam dudum deflexeram ab
horrore purgantium, & circumquaq; perlustran-
do, remediorum propemodum nullitates, vel
infaustas applicationes notaveram, ac iterum
dum arcana Pyrotechniæ, suo tenebrarum vela-
mine, tecta forent, ac specifica simplicium ejus-
modi energia lateret. Inquisivi sedulus, an non 10
possem (dum per ignem renascuntur subna-
scendo, novæ creaturæ) per artem remedia pa-
rare, quæ vel profundè penetrarent in venarum
propagines: vel saltem leviculam sui proprieta-
tem, unà cum cruore vel urina, spargerent, si-
gillarentque inter vitæ œconomiam? Quæ qui-
dem levicula qualitas, non intelligitur gustu
prodire: sed quæ in digestionum culinis sic ma-
neret sospes, & imperfracta, quod absque nota-
bili saporis inclementia posset ad scopum, in
Creando Medicinam de terra, habitum pertin-
gere. Arrisit inprimis diureticorum contem- 11
platio: quæ scilicet ab ore, per renes, usque in
vesicam dispergi videbantur: Persuasit idem
potus vulnerarius, usque in externos artus,
suos edens fructus. At tandem manifesta co-
gnovi, ipsa diuretica, non quidem materialiter
descendere in vesicam; ut nec potus vulnera-
rios, in vulnus remotum: verùm omnem diu-
reticorum & vulnerariorum opem, fabricari in
ipso stomacho. Per exemplum lapidis Cancro- 12
rum, vel fixissimi ossifragi, auxiliaris tam vul-
nerum, quàm lotii difficultatibus. Hic enim non
dissolvitur à stomacho humano, nec proinde
etiam penetrat ad procul dissita, in materia sui
lapidea, aut lactiformi. Verùm si non in primum
sui ens resolvatur, etiam nec in lactis substan-
tiam remigrat. Sed acor stomachi, ejusque nati-

vum fermentum, resolvit quantum potest de
ingestis lapidibus, non quidem resolutione re-
trograda, versus ens sui primum: sed duntaxat
per modum acidorum, dissolvit lapides istos.
Id est, in pulverem. Pro ut lib. de Febribus ex
professo mechanicè demonstravi. Hinc namque
si prius dissolvantur in aceto, potentius præbent
auxilium, quàm si vino prius ebulliantur. In
vino etiam acidulo, quia plus dissolvuntur, quàm
in aqua, aut cerevisia: ideo etiam potentius suc-
currunt, quàm si in jure carnium aut aqua po-
tentur. Eò quod acida comminuant lapides istos
in subtilissimum atomum, cumque cremorem
adhuc nativum in se habeant à stomacho do-
mabilem: Ideo & quò subtilius moliuntur, eò
etiam stomachi fermentum, plus illius cremo-
ris nanciscitur. Saltem etsi assumantur macis,
Terebinthina, &c. & odorem lotii mutaverint:
non tamen nisi languida sunt illorum auxilia,
in dysuriâ, & lotii suppressione. Nam reverà
cuncta intra stomachum annihilantur prioris
vitæ simplicium testimonia: & non nisi flacci-
da gustuum remanent vestigia. Adeo ut nux
myristica, & terebinthina (quæ plurimum sapo-
ribus suis discrepant) unicum tamen similem-
que spirant in lotio odorem. Quod signum pa-
tefacit, in prima stomachi officina, perire qui-
dem primitivas rerum assumtarum crases, sed
exsurgere novas, coquendo acquisitas. Nam
alioquin ex terebinthina, ejusque oleo & mace,
non posset resultare odoris identitas in lotio,
ut neque violarum inde gratus odor. Sic Aspa-
ragus fœtet in lotio, quatenus putredo aliqua
sibi adnata, eundem in exilium festinat. Potus
autem vulnerarii non alias subveniunt vulne-
ri: nisi quatenus in stomacho, acorem injustum
sic minuunt, ut etiam è vulnere, aciditatem
(quæ omnis extra stomachum, noxia est, mor-
bosa, putredinisque comes: ut alibi demon-
stravi de digestionibus) inhibeant, atque ar-
13 ceant. Siquidem generalis stomachi digestio
præest, quibusque singularium digestionum co-
quinis. Enimverò aves, toto corpore actua-
liter & insigniter calent, adeoque nocturnos
hyemis rigores subdiu tolerant. Non mejunt
autem: quia renibus & vesicâ carent. Ergo,
quicquid potatrix columba bibat, totum recedit
per insensilem diapnoeam. Hinc ergo liquet,
quod soli renes faciant urinam; quæ aliàs esset
sudor: differtque urina in homine, non qui-
dem materia primi laticis; sed solo efficiente
renum fermento. Patetque etiam quod aves, ci-
tra sudorem, omne supervacaneum excremen-
tum insensiliter ejiciant. Lotium itaque differt
à sudore, plus quam sola materia: non præter
propriam lotii essentiam formaliter à rene sus-
ceptam, recipit in se stercus liquidum & tin-
gens. Quod sursum non attrahitur ad venas in
ave, nec sudant, etsi lassatæ. Ergo quod sudor
in homine non diffletur insensiliter, pro ut alio-
quin in sue, Ren humanus culpam habet: pro ut
etiam, quòd stercus liquidum separetur, & tra-
hatur ab intestinis sursum, intra venas, Ren cul-
pam habet. Usus verò illius tractionis, propter
duelech, alibi ostensus. Non autem tingitur lo-
tium, ut promtius ejiciatur: nam acrius lotium
est, magisque pungit, quoties est absque tingen-
te scoria. Ut ergo Ren est causa lotii, ac præ-
fatorum: ita & est causa Hydropis, quatenus
Ren se claudit indignatione proprii Archei.
Cujus indignatio, si compescatur debito reme-
dio stomachi, in quantum suus duumviratus
præsidet Reni: certè subvenitur mox Hydro- 14
pi. Etenim serositates Hydropis non rarò abi-
guntur è tumido, tensoque abdomine: per hy-
drocathartica, ipsis soliti vis adhuc intra stoma-
chum tantisper morantibus. Sed mox repetit
idem Hydrops: quia Ren, ut ante, indignatus
perseverat in clausura, & lotii diversione. Aqua
enim, quam Ren in abdomen deposuit, stoma-
chus inde repetit, & per alvum dejicit, adeòque
ostendit se renum ineptiis & indignationibus
imperare posse, ut etiam per ignotas vias, re-
ducere serositates ad intestina. Non sanè quod
ejusmodi solutiva, materialiter & præsentiali-
ter adeant, usque in abdomen, ac vi catharctica
virulenta, secum reducant depositam Hydro-
pis sarcinam: Minimè. Sed unius stomachi
sunt hæc facinora, & vitæ vitalisque duumvira-
tus privilegia. Canales quidem ignoti nobis: 15
sed vita, horum directrix & magistra, sese ad se-
dem, sive centrum sui, id est, ad animam, refle-
ctit. Ideoque, ab ipsamet vita animæ petendæ
sunt potestatum functiones, munia, vigores, va-
lores, horumque defectus singuli: Anima quip-
pe officia cuncta partibus distribuit, eaque per
vitam moderatur. Nec solum officia discrimi-
nat per partes, adeò ut in ipso vase stomachi
diversitates tam in orificio, quàm in pyloro se-
junxerit: verumetiam ipsas potestates conne-
xuit, homoiomero initio quidem: sed quæ sin-
gulæ suas præbeant scenas. Quod sanè nusquam 16
apertiùs cernitur, quàm in morbis, adeoque
in facultatum defectibus. Utpote quod ster-
nant viam ad ataxiam, unitatisque discerptam
discordiam. Quandoquidem mens immortalis
credi-

creditur univocæ identitatis : atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, &c. animæ mortali aſcribendæ veniunt. Quæ nimirum ſequitur materialem diſpoſitionum varietatem. Hinc itaque ſtupiditas, barbaries, furores, amentiæ, ut & ſalacitates, ſagacitates, ac denique ſcientiarum interitus, memoriæque extinctiones, &c.

CONFIRMATVR MORBORVM SEDES IN ANIMA SENSITIVA.

1. *SVpponuntur decem paragraphi alibi probati.* 2. *Repetuntur duodecim ſtomachi proprietates.* 3. *Aliquot morbos habitare in vita ſtomachi.* 4. *Solvitur objectio.* 5. *Vita muſculorum.* 6. *Apoplexia conſideratio.* 7. *Poteſtatum vitalium incomprahenſibilitas.* 8. *Somnus eſt poſtrema facultatum.* 9. *Cur ſomnus ante peccatum immiſſus.* 10. *Sedes morborum univerſalium.* 11. *Boulimi, & ſitu inextinguibilis conſideratio.* 12. *Potiſſimas morborum ideas fabricari in duumviratu.* 13. *Repetitur idearum poteſtatu amplitudo.* 14. *Remedia plerumque non ſe dilatare extra ſtomachi lares.* 15. *Schola hac non attendentes, errarunt in remedii applicatione.* 16. *Delectus medicaminum.* 17. *Oſſifragi lapidis notabilia.*

VT autem clariùs pandantur radices vitæ, aliquot præludia alibi à me fundata, indeque mutuata, in Theſes conſtruam.

1 Mens immortalis, proxima divinitatis imago, poſtquam vitæ regimen delegavit animæ ſenſitivæ, mortali, & caducæ : etſi mortali huic lumini poteſtatem ſuam tradiderit : manſit tamen eidem connexa, per vitæ ſymbolum, tanquam cognitionis proximæ ſyndeſmon, colligata. Quod ſenſitivum lumen vitæ, quia ſedet hoſpitatum in ſtomacho, tanquam radice vitæ mortalis : idcirco & ipſa mens ibidem torum ac thronum ſuum delegit. Quod alibi de anima ex profeſſo fortius confirmavi.

Anima ſeminavit ſuas facultates, pro vita neceſſarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, ut nec hepar aſſumtos cibos in chylum transmutat.

Facultas vitalis organorum, in ſanitate, edit actiones ſanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

Non vitiatur autem facultas vitalis, niſi à morbo.

Qui proinde non eſt, niſi facultatis reale & actuale vitium : ens inquam poſitivum, atque ob id conſtans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

Cum autem ipſamet facultas vitalis claudat eſſentialiter in ſe, ipſum morbum : ſequitur hinc, quod ipſe morbus in formalitate ſui efficientis ſit facultas, non quidem vitiata, ſed vitioſa : quæ nimirum vitiat ſive lædit facultatem vitalem. Adeoque eſt morbus, facultatibus vitalibus poteſtas perſimilis, atque ſic intima, ut & in quibuſdam caſibus, tam lethalibus & hæreditariis, quàm centraliter radicatis, unita ſit.

Vitiata verò ſive oblæſa facultas, vel eſt particularis alicui organo propria, ut cœcitas, ſurditas, paralyſis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo verſus diſpergitur, idiopathetice, deuteropathetice, vel ſympathetice. Ac ſanè utcunque, & quomodocunque facultas lædatur; diſcernitur ſaltem, atque clarè cernitur, ubique ſubeſſe vitium vitale, morbumque omnem proximè hoſpitari in principio vitali, id eſt, Archeo ipſo.

Vniverſales nempe ſedent in univerſali vitæ initio, ſive interim Archeus particulatim ab aliquo organo ſit infeſtatus, vel ſive à fonte vitæ, ac animata radice, ſuſcitatus, atque indignatus. Etenim id quanquam morbi ſpeciem variet; non tamen ejuſmodi varietas aufert morbificum.

Anima ſenſitiva præfecta eſt omnibus ſuis facultatibus vitalibus, ſive ſint per organa diſtributa, ſive demum communi Archeo fomentatæ. Saltem inde pendet, quod morborum penè omnium ſanatio conſiſtat, & perficiatur, in radicali vitæ diverſorio. Id eſt, Animæ ſede, ac vitæ centro. Niſi quandoque fortaſſis pars organica quæpiam ſibi combiberit genialem morbum, eidemque facultas vitalis, hoſpes ejus, ſeſe nupſerit.

Vndè conſpicuum evadit, omnem propemodùm ſanationem morborum, (vulnera, itemque ejuſmodi Chirurgicalia non excipio) in ſtomacho, ejuſque Duumviratu ſolicitandam : adeoque nec ibidem incongruè ſolicitari : Nam ſic etiam non rarò defectus exteriores interno ſtomachi remedio tolluntur, alioquin externis pharmacis fruſtra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix ſuperent ſtomachi imperium, claſſem, aut materialiter longius diſpergantur.

Quibus

2 Quibus sic obiter præmissis, subdam nonulla stomachi privilegia, 1. atque inprimis istud stomachi jus geniale, & particulare, quod sibi primariò coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè, atque extraordinario jure præ cæteris membris. Quia sic tulit ordinatio divina. Vt præparet pro aliis omnibus, ex rudi ciborum materia alimentum. Ipse autem stomachus, immediatè alitur chylo, à se confecto. Non secus atque radix vegetabilium, succo terræ Leffas alitur. Non autem, quod stomachus sanguinem à jecore, pro sui nutrimento alliciat: ut neque radix vegetabilium, succum à se semel dimissum, sursumque dispersum, repetit à cortice iterum, ut inde nutriatur. Quapropter stomachus, paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vale, fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per consuetum aliorum membrorum modum. At solo chylo pascitur, quem dein in spermaticum liquorem, sibi congruum, adaptat. 2. Venæ autem stomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra se, nec læsus vulnere stomachus cruorem plorat. Idemque jus sibi reliquæ membranæ à stomacho mutuarunt. 3. Venæ stomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo trasmittunt, vel assugunt, ut eundem ad venam portæ deferant, pro consueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digestionibus fortius confirmavi. 4. Denique nec venæ stomachicæ incumbunt nutritioni stomachi. 5. Ideoque venæ stomachicæ, puro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non perturbatam, aut fluctui chyli, dispergendove cruori, destinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus est domesticum. 6. Non frustra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium stomachi, distenduntur: sed anima hospitata in tenuitate membranæ stomachi, quasi ibidem non esset, imò vix alligata loco, spirat vitæ suæ spiraculum in organa (cor scilicet, lienem, jecur, cerebrum, renes, testes, &c.) modo insensili, atque incredibili canalium angustia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ eclipses, Apoplexiæ, epilepsiæ, vertigines, syncopes, &c. quoties nempe anima sensitiva cessat radiare suum lumen in organa. 7. Inest namque arteriæ stomachicæ canali, vis vitalis, illius animæ, diradiandis ad cor, quantisper benè se habet. At ubi perperam se gerit, suscitantur statim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepsiæ, sopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, convulsiones, &c. Denique & sua spiratur vis vitalis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venas stomachicas ad jecur, adeoque ab unitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa singula: siquidem semper, & utrobique, ab uno puncto, cuncta tam in universo, quàm in nobis, manant. Etenim anima ista mortalis, & seminalis, corporis constans rectrix, cum ex sanguinis dispositione occasionaliter impetretur: Necessariò quoque in organis habitat: tam in cruento splene, quàm exsangui membrana stomachi. Perinde ut cerebrum, sensationum fons, atque judex, sensu potissimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in sanguine habitet. 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd anima sensitiva, hisce sedibus locata, vires suas ibidem explicet, atque inde diversimodè emittat. 9. Enimverò somnus, vigilia, appetitus, digestio, fermentum, alacritas, &c. detegunt sua functionum pluralitate sanitatem: pro-ut & eodem stabulo, ac centrali fonte, hospitari Apoplexiam, Epilepsiam, vertiginem, maniam, furorem, oblivionem, &c. Siquidem unica anima sensitiva, est causa immediata, centrum, nidus, fons, & origo, facultatum & actionum vitalium quarumcunque. Cæterùm, hoc tramite sufficit recitasse (quod alibi ex professo demonstravi) in penitiori tunica stomachi, velut thalamo, habitare animam mortalem, eamque intra sinum suum obvolvere mentem immortalem. Potestates autem ejusmodi omnes esse vitales, in functione quidem distinctas, licet non in vitalitate, adeoque animæ ipsi tam proprias atque peculiares, quod etymon proprietatis inde manarit. 10. Quare, extra controversiam etiam reor, morbos universim omnes (utpote in potestates animæ insurgentes, adversarios atque hostiles) adoriri quoque immediatè animam caducam, atque mortalem. In quam videlicet sua spicula vibrare queunt, eandemque penetrare, ob paritatem symboli sublunaris. 11. Quæ lucta nimirum contingit primùm in ipso Archeo, animæ janitore, atque inde penitius deferuntur, penetrantque usque ad nucleum ipsius animæ. 12. Morbi quoque, qui forinsecus ac peregrinè intrò adducuntur, stant tam clienter obnoxii huic juri, quàm qui intus sponte propria effervescunt, vel Archeali silice excutiuntur. Quapropter quanquam remedia jam pleraque accusaverim impossibilitatis penetrandi: sufficit tamen Medenti, si medicamen, in ipso animæ memorato diversorio, eandem penes seipsam alloquantur. At certè nova, inaudita hæc, atque

que insperata est medendi Philosophia. Verùm novitas ipsa parum deterrere nos debet, modò vera demonstretur. Inprimis difficillimum esset persuadere, amentias omnes e stomachi regione manare, nisi ultro ac sponte mihi concessum esset: Maniam aliquam esse præcordialem, itemque stomachum ipsum esse sedem concupiscibilis facultatis: somnum item atque vigilias inde suscitari, &c. Nisi inquam Epilepsia frequentiùs sentiretur e penu stomachi, in Cor & Caput attolli, adeoque superas partes, plerumque deuteropathia inferarum languere. Sin autem Epilepsia quandoque à pedibus suscitari videatur; at saltem nunquam absque syncope irruit, nunquamque sensus tollit, nisi prius ipsam animam sensitivam, ejusque facultates principes consternarit, ejusque consternationis proportio, accessus proportionem determinaret. Adeò, ut etsi in capite aut pedibus puteurnidus occasionalis, nunquam tamen recedit paroxysmus epilepticus, qui post se non relinquat sitim, eoque signo prodat stabulum suum fixasse in stomacho, animamque sensitivam feriri, ea potissimum parte, qua siticulosam potestatem plantavit. Cum autem mentales potestates universas sternat epilepsia, cum ancillante sibi insensilitate, spasmo, atque subsultu: certò designatur, ipsam animam sensitivam penetrari loco suo nativo, atque solito; eamque ibidem & inde esse rectricem sensuum omniumque facultatum principum. Quinimo cum non contingat ejusmodi facultatum spoliatio, velut per manus: sed unico ictu, omnium simul consternatio, idcirco regimen illarum facultatum in centro percussum denotatur, membraque longius à stomacho remota deteguntur per deuteropathiam, ut pati morbi illius insultum: ita pariter quoque nec possidere ex proprio, ejusmodi potestates vitales, quas amittunt. Nec stupeat aliquis, putetve inane doctrinæ genus, quantumvis duumviratus majestatem intra tenuitatem membranæ stomachicæ locavero. Id nempe animæ proprium esto, quod in loco, quasi sine loco detineatur. Itaque epilepsia dolosè ac improvisè irruens, omnem superioritatem animæ sensitivæ, in stomacho sedentis, ibidem arguit ipsam animæ sedem: non autem à fumis, aut vaporibus lentè sursum sublatis, contingere epilepticos insultus. Quod de Catharris, atque alibi pluries, opulenter confirmavi. Contingunt namque ejusmodi eclipses, non secus, atque si foramen subitò claudatur, per quod lumen in locum obscurum alioqui diradiatur. Repente enim lumen intercluditur, ac cessat: adeò quod id sit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud Germanos, & Belgas, nomen ictus, sit sortita, quam tamen recentem multoties procurato vomitu superavi: vel distillatis stomachicis validioribus rebusque aromaticis.

Porrò quod in Epilepticis concidat omnis 4 sensus, non item motus: Id enim proinde non arguit, animam sensitivam non esse fontem utriusque. Nam etsi intercidant omnes intellectuales potestates, solaque concussivi & subsultantis motus permaneant testimonia, quantisper ista eclipsis durat: attamen designantur omnes istæ potestates, ab anima defluæ in corpus, tanquam sibi propriæ: sed quas ipsa plantavit in Archeo, organis insito, esse sub Eclipsi, & animæ consternatione tumultuentur; subsistunt tamen obscuratæ, quia vita non tollitur, nec pulsus ideo cessat. Quod autem motus spasmodes in- 5 voluntarius etiamdum perstet, id non tam animæ, quàm vitæ musculorum singulari, tribuendum. Quam nempe alibi ostendi, adhuc à morte aliquamdiu perseverare, Tetanumque inchoare dudum à morte: adeò, licet vita musculorum ab anima sensitiva promanet; sortitur tamen peculiarem quandam energiam, ut & loci stationem. Ideo minus mirum, vel absurdum, proinde proprio motu tumultuari musculos, si citra mortem senserint vitam communem eclipsari. In Apoplexia autem, & synco- 6 pe, etiam motus musculorum planè intercidit, excepto motu intercostalium; quippe totales tenebras subit tum anima sensitiva. Itaque juxta diversas suarum perturbationum scenas, directrix vitæ anima multipliciter suos satellites, in organa sibi supposita, dimittit. Vita autem quævis, cum sit de indole luminum, à Patre luminum descendens, superat humanum intellectum. Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater luminum à Scholis, Mundus intelligibilis, qui minimè sub intellectum nostrum cadit. Nec enim solùm Pater luminum gloriosissimus, ipsiusque Respub. tota, nobis est incognita prorsus, juxta testimonium Veritatis ad Nicodemum: sed & essentia, quidditas, directio, distributioque potestatum vitalium, captum nostrum excedunt. Quam stupenda est 7 enim Intellectus, Memoriæ, imò vel solius loquelæ privatio, stante præsertim motu, sensu, appetitu, imò & sanitatis integritate? Quamque terribilis est horum intercidentia, ad quemlibet epilepsiæ, syncopes, vel soporis insultum?

Quantumque ſuperat humanam induſtriam, tam diverſas facultates oriri, & habitare uno in ſtomacho? Eò quod adeo diverſa ſymptomata eaſdem facultatum læſiones prodant? Singula enim nos ad ſtuporem miraculi, vel portenti præcipitant. Ideoque tot undique procellis ignorantiæ, atque ineptitudinis noſtræ admoniti, fatemur unicam iſtam ſenſitivam animam, vitæ fontem, vitam quoque, multiplicium poteſtatum ſcaturiginem, & diſtributricem tam in ſanis quàm in ægris. Proinde etiam (ſi ſecurim ad arboris radicem admovere debeamus Medentes) intenti ſumus, pro Arcanis univerſalibus, quæ vitam conſervent, præſervent, plantent, & ædificent, in ipſo vitæ fonte, mortis morborumque non minus, quam ſanitatis authore. Specto enim jam animam caducam; non autem Mentem incorpoream, & immortalem. Quam credimus originaliter æqualem, ac æquè perfectam omnibus inſpirari. Ideoque conditiones, inclinationes, domeſticæ aut ſylveſtres, mites aut feroces, dociles, humiles vel ſuperbæ, nobis inſtillantur ab anima mortali. In qua, tanquam ſubjecto locove, localiter diſponente, varietatum inclinationes explicantur: quæ aliàs à mente, ſive imagine
8 DEI, exſulant naturaliter. Somnus itaque non inerat naturaliter homini, ex parte mentis, niſi poſtmodùm à Creatore fuiſſet immiſſus. Ante natum verò ſomnum, ſenſus, motus, atque appetitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps immortalis: etiam infatigabilis erat, ſomnoque aut quiete opus non habebat.
9 Fuit tamen ſomnus ante lapſum miſſus in Adamum: non tam quod ſomno indigeret, paucis horis, præſertim mox à creatione, quàm potiſſimum, quòd per ſomnum nondum cognitam mortem expaveſceret, ipſi comminatam propter eſum pomi. Somnus alioquin otia inertia, ſtultaque inſomnia de ſe profert, mediæque propemodùm vitæ jacturam cauſat. Vndè etiamnum hodie, ex priſtino ſomno, in Adamum miſſo, ſomnia adhuc retinuerunt, *quod Senes ſomniabunt ſomnia, juvenes prophetabunt, & nox nocti indicabit ſcientiam.* Poteſtas enim ſomnifera, quæ ante lapſum menti immiſſa fuit, eandemque quoque, velut à mortalis animæ connubio, quadantenus liberam, in primævam quodammodò prophetandi prærogativam trahere vellet, niſi obnatæ & ſuccenturiatæ animæ, tenebræ eandem obfuſcarent. Dum autem ſtomachum ſenſitivæ animæ hoſpitium declamo, morborumque eatenus ſen-
tinam, ſtomacho nuncupo. Conſideravi qui- 10
dem occaſionales cauſas ibidem vicinas, ſedere tam in cavo, connexoque ejus, & velut peregrina dumtaxat, ibidem hærere, itemque in duodeni inteſtini (quod eſt fellis, & Pylori ditioni deputatum ergaſtulum) contubernio, vaſorum & glandularum complexui Anatomicis moleſtiſſimo, quàm in Archeali innati non minus, quàm influi thecis. Quorum nempe conſpirante ametria, diverſimodè agitari ſenſitivam animam, hujuſque pediſſequas facultates conquaſſari omnes vitales, adeoque iiſdem labefactatis conſurgere exercitum morborum, tam radicalium ſive Chronicorum, quàm citò feſtinantium, jam dudum multis experientiis
edoctus cognovi, adeò ut Boulimon, & ſitim 11
inextinguibilem febrientium, cernerem non tam propriè, ex materiæ acrimoniâ irritante, quàm ex ipſo ſenſitivæ furore, prodire. Alioqui namque thorexis, ſive generoſi vini potus, non ſolveret famem, niſi fames, pacando velut inebriata, obdormiret. Sitiſque proinde in febribus, non niſi ſuis ſtationibus affligit, licet eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore premat quàm aliàs.

Iam utcunque dilatatum eſt ſtomachi imperium: tum etiam oſtenſum ſenſitivam ibidem morari, tanquam in prima ciborum culina, vitamque ibi habitare. Siquidem potentiſſimæ tranſmutandi atque digerendi poteſta-
tes, ſua illic exercent officia: Nedumque ergò 12
ſordes ibi colliguntur culinariæ: ſed & fabrica noxiarum imaginum cuditur: ſiquidem nullibi promtius fabricari queunt, quàm ab anima iſtarum partium inquilina. Nemo enim non ſentit horrores, timores, pavores, iras, excandeſcentias, triſtitias, ſuſpiria, omnemque concupiſcibilium perturbationem, ſibi circa os ſtomachi ſuboriri, & agitari. Etenim ſi inopinè bombarda explodatur, quis non ſentit repentinum alicujus formidinis ſubſultum? quis demum eſt, qui paratus menſæ accumbere, inſigni edendi appetitu inſtructus, non percipit aliquando, triſti nuncio ſibi allato, ſuſpendi actutum omnem edendi aviditatem. Igitur vigent facultates ibidem, quarum effectus ſentiuntur. Vidi enim ſæpius mulieres, quibus metus ſubitaneus, alias quoque quibus inſignis mœror, epilepſiam ſuſcitaverat. Alias denique, quibus lenta continuataque triſtitia amentiam hypochondrii moverat, imò & alibi ſcrophulas cauſaverat. Sic peſtis pavor, peſtem ſæpiſſimè creat. Prout & ſubitus mortis pavor, quando-

quandoque podagræ characterem enecuit. Su-
perbia quoque frequenter amentes fecit. Novi
& alios, ignominiam passos, nec vindicare ean-
dem potentes, incidisse repentè in apepsiam,
in Asthmatis angustias, cordisque palpitatio-
nes, angustias, & oppressiones. Alios, qui re-
pentino contumeliæ sensu, statim in Apople-
xiam ruerunt. Itemque longo defessos mœ-
rore novi, in Hydropem, Icterum, lienaresque
tumores proruisse. Perplures item utriusque
sexus, qui ex subita ira in Apoplexiam; alios
verò, qui in varias contracturarum ærumnas
13 præcipites ivere. Quorum morborum fabri-
cæ sentiuntur manifestò, circa stomachi orifi-
• cium. Podagræ enim proinde paroxysmos præ-
cedit quædam febricula, tanquam diaria, sub
qua character emergit, qui à stomacho in artus
dimittitur, ut ibidem ferociat. Apoplexia pro-
inde, sive ex vita inordinata, sive demum ex
ira, vel mœrore erumpat: at saltem semper è
stomacho surgit, sagittaturque in caput. Icte-
rus namque nusquam alibi viget magis, quàm
in atrio stomachi, undè suas excitat anxieta-
tes, & suspiria, designans ibidem tesseram suæ
14 ferociæ versari. Quapropter etiam docui ante,
quantumvis potus vulnerarii cohibeant in ex-
tremitate pedis, puris fabricam, accidentium-
que formidinem: non tamen idcirco ampliori
privilegio, potus vulnerarios potiri, quàm alio-
qui reliqua pharmaca. Non enim materialiter
ad vulnus properant remotum: ubi interim
reliqua viam ad splenem pro suffragio quarta-
15 næ ignorant. Quæ schola medica hactenus
nescivit, quanquam sint artis medicæ funda-
menta. Vtpote quæ nedum vim medicami-
num, horumque expeditionem, applicationem
& appropriationem respiciunt: veruntamen
præter modum agendi, & spem inde resultan-
tem, principale morborum efficiens declarant.
Cujus ideo solius ignorantia, desidiam atque
torporem in Medente: in ægro verò despera-
tionem, cum tristi dolorum & incommodita-
tum appræhensione, causarunt; tandemque
(proh dolor) tot viduas, cum luctuosis orpha-
nis, peperere, in rei medicæ vilipendium.
Quantum autem delectum medicaminum spe- 16
ctat, vagari lubuit per mineralium, vegetabi-
lium, & animalium classes, illasque sumere in
sui simplici integritate, qualiter à natura pro-
manarunt, easque iterum per ignem diversi-
modè agitare, atque adeo in salem, sulfur, sive
pinguedinem atque Mercurium, sive succum
seminalem dirimere. Ac inprimis vires dota-
les rerum, quas divina bonitas ex dono pro æ-
gris dedit, plerumque carent gustuum testimo-
nio, adeò quod vel solo isthoc signo prodant,
se dotaliter à DEO instillari pro usu morta-
lium: nec elucescere, nisi quibus DEVS sua
dona S. Spiritus dedit, atque hactenus ab in-
digna Medentum cognitione subtraxit, qui par-
vulis hujus mundi atque ignaris revelat ea, quæ
magnatibus occultavit. Sunt quippe in sim-
plicium exercitu dispersa dona, per quæ ad
amplitudinem generis adscendunt: adeò sane,
ut appropriata atque specifica agnoscantur à
Deo directa ad omnimodam quorundam sana-
tionem. Est enim lapis ossifragus, nuperæ in-
ventionis, qui ossifragii sanationi suum nomen
debet. Est autem ignibus invictus, nec calci- 17
nabilis; sed gustu suo, insipido insignis, stoma-
cho indomitus. Mirum tamen, quantum tam
circa viscera & interna vulnera, quàm in extre-
mis ossium fracturas victor edat. Ex hinc pri-
mò liquet ex digestione & cura stomachi, pen-
dere curas & regimina digestionis sextæ, per
totum. 2. Non necessum esse, pharmacum de-
ferri ad locum affectum. 3. Pharmacum, solo at-
tactu Archei stomachalis, posse longinquos sa-
nare in corpore morbos. 4. Non opus esse, quod
ad sanandum agens tangat patiens remotum.
5. Quod sicut ossifragus, vel lapis cancrorum,
in stomacho suam persolvunt curam: eodem
modo, & pharmaca purgativa. Atque reliqua
quæcunque.

MORBORUM PHALANX
SECUNDUM CAUSAS OCCASIONALES.

Ens morbosum, in Archeo inordinato. Nam sive ex idea hominis primariò suscitetur, sive ex idea Archeali immediatè consurgat, semper tandem in Archei hospitium recidit.

- Primarium. *Recepta.*
  - Injecta à sagis.
  - Inspirata ab Endemicis.
  - Suscepta ab irruentibus.
  - Assumta
    - potu.
    - cibo.
    - veneno.
    - pharmaco.
  - Heteroclita
    - Tortura noctis.
    - Robur inæquale.
    - Sterilitas.
- Secundarium. *Retenta.*
  - Relicta sive excrementa in 1. 2. 3. vel 6. digestionibus.
  - Transmutata in 1. 2. 3. vel 6. digestionibus.
  - Transmissa ab una digestionum in alteram.

Horum fit mentio à veteribus sub nomine qualitatis abstractæ, vel relationis terminorum: adeoque nomine tenus dumtaxat agnoscuntur, quatenus causam occasionalem, id est, remotam agnoverunt. Cujus ratione hanc divisionem retentis nomenclaturis manere jussi.

DIVISIO MORBORUM.

1. Morbi essentia repetitum depingitur. 2. Methodus explicandi servata. 3. Divisio morbi. 4. Recepta quæ dicantur. 5. Recepta injecta quæ. 6. Quænam retenta.

HActenus de morbis, velut proœmii loco, dixi. Nunc deinceps eorundem schema attingam. Nam & divisio dat membra, quæ sigillatim explicata, lucem adferunt. Morbus quidem omnis
1 (quod semel dictum sufficiat in posterum) fabricatur quidem ab Archeo in semet-ipso. In parte autem sui, qua sigillariter constituitur: etjam materialiter ibidem, tanquam hospitio proprio, ac seminario, consistit. Plerumque autem habet, vel materiam occasionalem excitantem, vel parit de se productum, secundarii morbi excitativum occasionale. Pro causa autem efficiente, habet ideam morbificam. cujus ut materia desumitur, mutaturque ex ipsomet Archeo vitali: ita etiam non secus Idea inde prognascitur, quippe quæ ab Archeo ipso cuditur, & limatur. Sunt itaque inprimis tot morborum species, quot idearum morbosarum.
2 Non enim plures, uti nec pauciores: eo quod morbus quilibet suam hauriat ab idea morbosæ quidditatis entitatem. Consequenter itaque totidem idearum morbosarum sunt species, quot sordium diversitates in nobis. Sive enim illæ deforis intrarint, vel intus prius explicatæ sint, digestionumque erroribus surrexerint, vel demum sive ab alimentario, ac vitali succo inchoaverint, periude illud est hoc loco. Denique & totidem sunt ideæ morbosæ in nobis, quot sunt entium potestativorum hæredes. Puta, assumto solutivo nimis violento: etenim etsi ipsum mox per alvum secernatur; non tamen desinit ejusdem toxicum, stomacho & intestinis domesticum permanere: adeò nempe ut in obitum usque fœtida perseveret diarrhœa. Sic quoque insuper venena quævis, amissa materia primitiva, lentâ quandoque cæde, longaque in posteros lue relicta, jugulant. Tamque id si extrinsecè sint assumta, quàm si intus patrata. Tandem sic & morbi hæreditarii, eorumq; consortes, seminaliter nobis connascuntur, è suis ideis profluí. Sic nempe Podagra, Epilepsia, &c. citra visibilem sordium materiam, suos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eò quod ideas firmatas sunt nacta Archeo, sive spiritui

rkui insito rectori velut intimè cognatas, & ad-
hærentes. Quæque ideo suis tantum terminis,
sibique nativis periodis infestant. Quibus posi-
tis, ac scitis jam, consequenter dico, quod in
expeditione Divisionis morborum, varietatem
3 morborum occasionalium sequar: ne scilicet
nomina, omnemque morborum determina-
tionem, velut ab ovo invertere vellem, multo
lectorum tædio. Qui ejusmodi omnimodam
novitatem, vel ægre ferrent, vel cum nimia
molestia assequi possent. Ideoque causam occa-
sionalem etsi pro morbis nominem; nolim ta-
men id intelligi, quasi causa occasionalis foret
ipse morbus: sed potius quod morbus, ut ens
invisibile, subaudiatur cudi occasionaliter à
materia externa.

Itaque duo inprimis statuo morborum gene-
4 ra. Recepta scilicet, & Retenta. Sunt autem Re-
cepta, injecta, concepta, inspirata, vel tandem
suscepta. Quæ quatuor prius sigillatim expo-
nam. Ac tum prius demum de Retentis agam,
tam ex parte corporis, & distributionum, quàm
digestionum, & transmutationum.

Sunt ergò Recepta, quæ proditoriè forinse- 5
cus intrant in nos, Archeum commovent, vel
affectant, sic ut damnoso sibi concilio ideam
morbosam intra se fabricet, eamque in sui ma-
teriali parte sigillet, Atque sic veri morbi verus
parens fiat. Recepta enim ante introitum & ap-
plicationem sui, indicabant præcautionem, &
præservationem; non autem sanationem: quia
scilicet nondum erat morbus. Nec est sanatio,
nisi à morbo solo. Sed ex quo semel Recepta
fecere vel clanculum saltem ingressum, fuerint-
que vel obiter admissa, totam mox Archei œco-
nomiam & quietem invertunt.

Retenta verò nostri vitio, & defectu prove-
niunt. Sunt namque ut plurimum recrementa, 6
vel assumta, vel intus penes nos prognata: quæ
tanquam è Republ. nostra expulsi cives, ut uni-
tatis & concordiæ hostes, non habent partem in
hæreditate vitæ nobiscum.

RECEPTA INIECTA.

1. Cur Schola de Injectu nil. 2. Triplex Atheorum turba inter Christianos hic repetitur. 3. Carichteri statera. 4 Persuasio diaboli. 5. Quantum diabolus in exercitiis diabolicis agat. 6. Theses octo huc adducta. 7. Diabolus non habet liberum: sed à pravitate sua coactum arbitrium. 8. Satanas suos deludit miserrimè. 9 Diabolica media solius pacti vi operantur: non autem vim operativam in natura habent. 10. Solvitur objectum argumentum. 11. Apex operationis in effectibus Sagarum. 12. Cur diabolus impotens. 13. Diabolus dumtaxat potest liberè, malè velle. 14. Probatur actus hominis, in operibus sagarum. 15 Hominis prærogativa in operando. 16. Quod operetur in hoc, desiderium. 17. Sepulta, vel suspensa, quomodo nec eant primo intranti ignoto. 18. Vilibus animalculis ineest vis directiva sua voluntatis. 19. Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta. 20. Cur repercussio attingat conceptum carmen, vel maleficium.

1 Recepta injecta autem sic voco,
quæ sunt portenta velut spiritua-
lia, cooperatore Satanæ perpetra-
ta. De his silent Veteres. Quippe
qui & manifestiorum tractatus
plerosque neglexere, eò quod nul-
lum ex fundamento noverunt. Malunt siqui-
dem scelus inhumanitatis & crudelitatis admit-
tere, quàm Injectorum scientiam indagare, a-
gnoscere, vel ejus inscitiam fateri. Eliguntque
citius, aspicere proximum, extremis sub ejula-
tibus deficientem: quàm quod tantillo reme-
dio, tam atroci malo opitulari discere vellent.
Theologi quidem & Iurisconsulti disquisitio-
nes suas quidem tractarunt: sed Scholas medi-
cas, obmissionis accuso. Etenim id factum cen-
seo, quod Cacodæmon sit hujus mundi prin-
ceps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis,
suos ubique nactus est patronos, per quos vel-
ut ipsus præsidet: totusque revera mundus in
maligno positus. Horum enim quidam, in A- 2
theismum proniores, diabolos, præstigias jux-
ta atque incantamenta negant, asseruntque se
non induci posse, ut contrarium credant, nisi
viderint. Vndè tandem immortalitatem Men-
tis, Deique timorem, tanquam inventa poli-
tica, ad coercendam plebem, penes se rident.
Alii dein, Sacrorum decreto, diabolos quidem
esse credunt, & inferni satellites: non tamen
cacogenios humanæ sodalitati, quin potiùs so-
dales, atque affines amicos. Adeoque præsti-
gias sagarias, pro fabellis fallacibus, hypochon-
driacis nugis, atque anilibus somniis, habent.
Suntque inter literatos demum alii, qui diabo-
lica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sa-
crorum authoritate admoniti, admittunt qui-
dem: artes meras tamen æstimant nec alio ti-
tulo damnandas, nisi quod Satana edoctæ, &
ad malum duntaxat sint institutæ. Et hi auda-

 cissimi

cissimi sunt in omne scelus, fidemque hodiè hypocrisi velant. Ego itaque à diebus Platonis, jam tres Sagarum patronos, constanter floruisse inter Atheos, conspicio. Ominorque tam diram labem, non nisi eodem Præside perstitisse hac-
3 tenus. Nemo Medentum interim, quod sciam, unico Karichtero excepto, hanc materiam tractavit. Qui quidem modum fiendi, atque remedia sanandi aliqua proposuit, at non parum suspecta vanæ superstitionis. Theoriam quoque nec attigit: quia ignorasse visus: Trementibus interim Medicis, ne conscii Magici criminis haberentur, dum opem, (quam nesciunt) sub tantis ærumnarum stricturis, proximo, sortè
4 fortuna impendisse æstimarentur. Subterfugium tamen istud astu Satanæ, sic vulgo persuasum: ut remedii indaginem, in propriæ famæ & conscientiæ satisfdationem, neglexisse viderentur. Proximum verò languentem, tanquam infideles Scribæ, atque Pharisæi transeuntes, in summis deserant desolationibus. Etenim nullus reputatur alioqui morbum procurasse, vel ejusdem structuram novisse, pro quo describit remedium. Nemoque creditur venenum propinasse, qui inquirit causas, atque remedia decernit. Minimeque æstimatur vulnus inflixisse, qui accersitus, manum auxiliarem, commiserando ac gratis attulerit. Vt nec fur est, qui furum latibula & concilia detegit. Absit ergo subterfugium, pro infami haberi, novisse incantamentorum media, progressum, fines, atque medelam: Cum aliunde hæc sciri & haberi debeant, quàm doctore diabolo. Etenim cum diabolus intra aream naturæ coërceatur, non est desperandum, quin benignissimus Iesus remedia surrogarit pro tam atrocibus malis, in sui gloriam. Qui nusquam bonitati, gloriæ & sapientiæ suæ defuit. Vir bonus itaque recta graditur via, nec ponè se respicit, quidve mundus de se judicet, non curat: cujus nimirum pleraque judicia, stulta sunt & mendacia. Sufficit namque viro bono, quod impeditor vel destructor mali, vacent crimine.
5 Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Diabolo competat in actionibus Sagarum. Quodque ut fundamentaliter contingat, repetam per Theses octo. 1. Quod omnis forma vitalis sit lumen vitale sui corporis. 2. Quod quantumvis inanimatorum formæ discrepent ab animabus, in gradu, & indole illius luminis: saltem omnes conveniant in aliquo essentialiter luminoso. 3. Quod luminis ergo, sese attingunt immediate, & penetrent. Sicque connexæ formæ in invicem operentur, prout unum lumen aliud intersecat. Nam radii solares, collecti per vitrum in conum, licet enim in punctum coierint: Inde tamen rursus procedentes, qui in vitro erant à dexteris, usque ad conum, transeunt deinde, refracti in vitro ad sinistram: servant tamen illibatam prioris luminis identitatem: ut neque proinde ob penetrationem in cono factam, contagio laborent. Quod alibi mechanicè, per figuram demonstravi. 4. Quod idcirco diversa in genere aut specie, lumina formalia, se mutuo, instar luminis, immediatè penetrent, operenturque communicativè, & absque lassatione. 5. Quod omnes corporum formæ sint vera lumina, non tamen substantialia, licet entitata, ob rationes alibi de creaturis neutris allegatas. Sola autem Mens humana, fit substantia formalis, immortalis, atque indelebilis. Hactenus etiam operetur cum superioritate, attingat, penetretque omnem aliam formam se inferiorem (ut de venatione scientiarum alibi.) illo præsertim titulo, in fidem & naturam recepto, quod sit vera Dei Imago, eique inhabitet Regnum Dei. Quique ideo cuncta substituit pedibus ejus. 6. Quod ideo Cacodæmon ex sui creatione non habeat potentiam attingendi aliquam formam, ut in ea, absoluto sui nutus imperio, perficiat velle suum. Est namque spiritus abstractus ab ente corporeo, & ligatus, ac deinceps à peccato, scurra miserrimus. 7. Sola autem potestas loco motiva corporum illi remansit, quorumque motus non cedit in damnum mortalium. Nec enim unicam fenestram per se potest diruere, absque adjumento libertatis suorum clientum. 8. Nec enim movet elementa per attactum (quandoquidem extremitatibus caret, quibus corpora tangat, ne quidem illa quæ assumit) quo aliquid apprehendat aut moveat: sed solo suo nutu movet aspectu intuitivo, qualis est Astrorum in Meteora, per Ideas, vel nostri velle in sua organa. Quæ mutualis potestas, ut naturaliter fuit Angelicæ naturæ indita: ita & Diabolo relicta. Blas nimirum natale habet, quo aëris procellas, æstusque maris, concitat quoties Deus illi permittit. In- 6
primis namque adeo malus est diabolus, nosterque hostis, quod nequeat vel tantillum benè velle. Quare nec habet liberum volendi arbitrium in malis. In bonis verò nullum, nisi invitum & coactum. Nam ens, unum, verum, bonum convertuntur. Ideoque à sensu contrario apparens, falsum, malum, ac multiplex sunt proprietates Satanæ. Ac per consequens, ex suo nutu,

nutu, naturalique poteſtate, ne quidem poteſt
liberè, & abſque permiſſione divina, operari
quicquam, vel abſque cooperatione liberâ Men-
tis humanæ. Cerberus namque ligatus eſt, nec
operari poteſt in formas, harum corpora, vel
proprietates, niſi cooperatricem ſibi adſciſcat
mentem humanam, cujus pedibus ſubſtituta
ſunt ſe inferiora. Hactenus itaque dolo, ſua mi-
ſerè circumvenit mancipia, pactoque obſtrin-
git, ſaltem ut ſic magis à Deo recedant. Quaſi
in pretium icti fœderis, ſit edocturus Arcana,
per quæ, ſub certis ſtatisque formulis, fictis
verbis, invocationibus impiis, exſecrationibus,
conjurationibus, votiſque, lineis demum, figu-
ris, notis, ſigillis, characteribus, numeris, ho-
ris, momentis, vegetabilibus, imò & rebus ſpur-
ciſſimis, horumque omnium litationibus, con-
ſecrationibus, depuramentis, inquinamentis,
vaniſque & irritis ejuſmodi ſuis nugamentis,
ſint effecturi incredibilia. Et quidem mala o-
mnia, in Dei deſpectum, atque hominum per-
niciem. Quibus, poſt fœdus, ſuos facilè infa-
tuat, ſuique crudelitate dementat. Vtpote quos
ex pleno poſſidet, iiſque mandata ſua commit-
tit. Perſuadet enim quicquid vult, his, qui gra-
tiæ divinæ renunciarunt, pollicetur que nefa-
ria præſtiturum per vires, quas ſibi mentitur
geniales. Etenim ſuas ſcrofas, in hirci adora-
tionem infandam rapit, quaſi omnium mode-
ramen penes ipſum ſtaret, ſoluſque operandi
miracula donum conferret. Quia ab initio ſem-
per mendax impoſtor. Interim vituperoſiſſi-
mus ſemper ille, mera tantum operatur ludi-
7 bria, & præſtigias dumtaxat inanes. Alioquin
enim ſe media à ſe præſcripta, ullam operandi
vim in ſe haberent, quam apud ſuos jactitat, de
neceſſitate quoque naturali, ſemper, ubique in
cujuſque manu, & æqualiter idem efficerent,
abſque reflexione in pactum, vanaſque circum-
8 ſtantias. Nec valet argumentum. Satan ſuis præ-
ſcribit vana verba, ſuperſtitioſa, & in ſe omnino
impotentia; ergò totus illorum effectus, qui in-
cantatis accidunt, ex ſolo ſunt Satana. Siquidem
licet media in ſe ſint vana, nulliuſque momen-
ti, potentiæ vel efficaciæ (qualia ſunt verba non
ſignificativa, figuræ, characteres, numeri, Ga-
mahen, Taliſmannica, adorationes, cum omni
vanarum obſervantiarum ſuperſtitioſo exerci-
9 tu) attamen concurrunt inſuper alia media ope-
rativa, quæ non ſunt Satanæ. Quandoquidem
diabolus non habet vim idealem, ſeminalem, &
ſigillatem, qualem habet homo ex dignitate
imaginis divinæ, qua ipſius pedibus ſubſtituta
ſunt bruta, &c. Ergò diabolus has mutuat Ideas
mentales, & operativas Sagarum, quas poteſt
ſigillare in ſordibus, & venenis. Ille ergò male-
dictus, totuſque miſerrimus, & à gratia Dei de-
relictus, per ſe eſt inefficax eorundem operum,
niſi adjutus per animam ſui mancipii. 1. Quia 10
non habet vim formativam Ideæ operativæ.
2. Nec attactum immediatum, acceſſum, mul-
toque minus introitum ad lumina formalia,
(quibus ſcilicet nihilominus, omnes rerum
proprietates typica Idea ſunt inſcriptæ) ut per
hoc agat. 3. Imò nec habet ullam potentiam li-
beram agendi, multoque minus, ad damna eo-
rum, qui ſibi non parent. 4. Ipſe enim ſuper-
biſſimus totus, nollet petere permiſſionem à
Deo, ut homini, ſibi non obedienti, nocere poſ-
ſit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequa-
quam conceſſuram. Licet cacodæmone utatur
ſubinde, tanquam carnifice, ut in hiſtoria Iobi.
Etenim iſtud hoc loco notandum ſeriò. Quod
in Inferno, & penes omnes damnatos, non ſit
ullus honos, aut ſanctificatio nominis divini:
ſed continua maledictio. *Non enim mortui lau-
dabunt te Domine, neque omnes qui deſcendunt
in Infernum. Attamen in nomine Ieſu, flectuntur
genua inferiorum civium.* Videlicet, quoties
DEVS utitur cacodæmone, ut carnifice: to-
ties id illi ſuperno mandato injungitur, in no-
mine Ieſu tremendo, eoque nimirum audito,
totus infernus ſua flectit nolens genua. Alioqui
namque quod dici ſolet, permiſſione Dei Dia-
bolum nocere homini: Id eſt intelligendum,
vel per præfatum mandatum, tanquam Tortori
datum: vel mutua vi operativa naturali, quam
Deus contulit Imagini ſuæ. Ipſe autem creatu- 11
rarum miſerrimus diabolus, ex ſe nil poteſt, ni-
ſi malè velle. Quia quicquid à Deo receſſit, id
eſt malum, & ideo non poteſt non malè velle.
Quia qui per velle à Deo abiit, in ipſa volunta-
te fontaliter debet eſſe malus. Ergò diabolus ad
omnem alteritatum fabricam in natura, per ſe
totus impotens, quia incapax eſt. Et per con-
ſequens, neceſſe habet ad operandum mendi-
care naturalia, habentia in proprietate, poteſta-
tem liberam, quam optat applicare. Imò nec
quidem eandem idcirco abſolutè, ac immedia-
tè, adminiſtrare valet, niſi per devinctorum ſibi
animas & manus. Attingentes ſcilicet ex dono
Creationis, lumen formarum immediatè ſibi
ſubſtratarum. Ideoque prima operatio per Sa-
gas, in armenta & greges ferocit. Vtens nimi-
rum Satan poteſtate illa libera, & mutuata, exi-
git contactum alienum, ut formatas à cliente
ſuo,

suo, & mendicatas mutuatasque Ideas connectat in medio, atque sic, vi alienâ, diradiet in formas homini substratas. Adeoque impostor mendax opus suum mentitur, ac pro eo adorationem expetit: quod planè est humanum,& in quo ipse Scurra nimium operatur. Profectò miserrima alioqui mortalium conditio, si mala
12 cognita à Satana exsequi posset. *Non est enim inferorum regnum in terra.* Per exemplum. 1. Homo potest suis perturbationibus nocere suæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Ejusmodi tempestates, quæ sunt mentis, non permanent entia rationis: sed cadentes seminaliter in materiam imprimunt suarum perturbationum Ideas constantes. Quæ probantur à prægnante, murem horridâ, quæ si manum alicubi apponit, statim murem hirtum, eadem in fœtu parte, sigillat. Imò si ejusmodi perturbationes præmaturè fiant, non rarò totum embryonem in monstrum transformant. 3. Quicquid autem prægnanti est naturale, & ordinarium, id nemo dubitat, quin sagæ non gravidæ, naturale esse possit. Nimirum posse formare Ideas quaslibet. Quas ergo impressiones, quasve Ideas, & semina sigillaria, cacodæmon suscitat in suis, & inde mutuat, easdemque imprimit in sordes, quas suis substernit, ut illas infectent. Adeoque jus, illas Veneficas, sive factrices venenorum, vocat. Non enim quod venena propinet potanda tantum: sed potius, quod ex non venenis, venena conficiant. Illa autem applicantur, tam per locomotivam diabolo vernaculam, & liberam: quàm etiam, quòd transferantur ad intentum objectum, solo desiderio motore, & directore. Vt postea latiùs. Saga itaque, illas sordes, à se, per ens Ideale contaminatas, suspendit, sepelit, propinat, imò & manus suas ungit, lavatve istis sordibus, dirisque venenis imbuit, ut per contactum illa venena transferat in objectum, cui nocere voluerit. Enimverò Ideæ illæ seminales, monstruosæ, & venenosæ, cum jam sunt alterius, & peregrini Archei cives, introductæ in corpus incantati, adeoque extra locum & subjectum proprium, confestim per illas contaminatur atque corrumpitur Archeus incantati. Quapropter cum hostis naturæ ipsam applicationem complere ex se nequeat (aliqui namque miseri mortales incantati omnes succumberent voto diaboli) suscitat Ideam fortis desiderii, & odii, in Saga, ut mutatis istis mentalibus, & liberis mediis, transferat suum velle per quod, quodque afficere intendit. Quorsum inprimis etiam exsecrationes cum Idea desiderii, & terroris odiosissimi, suis scrofis præscribit. Est namque homini liberum no- 13
cendi arbitrium, per quod hominem homo occidere valet cultro, atque insontem quemlibet sic perdere: quod diabolus non item potest. Ideoque ut cultri, ita & veneni applicatio, est diabolo æque vetita pro suo lubitu. Atque ideo etiam prorsus impossibilis: Id est, absque homine libero, sive mancipio sibi devoto. Etenim nec homo quidem occidit alium cultro, nisi accesserit desiderium, in consensu libero, & resolutæ voluntatis imperio. Vndè sat patet, Quod imprimis diabolus non habeat creationem ideæ seminalis, actualiter & positivè subsistentis, qualis imagini divinæ concessa est. Itemque quod nec diabolus nactus sit mutualem applicationem ideæ ejusmodi, nisi aliunde sortitus sit facultatem liberam, non ligatam, & per desiderium accensam, sive pruritatam. Quippe desiderium istud, ut est passio imaginantis: ita quoque creat ideam, non quidem inanem: sed exsecutivam atque incantamenti motivam. Id- 14
circo nimirum Scurra ille hostilis exigit attactum ad corpus incantandum, vel saltem ad aliquid, quod primariò sit affectum, & corpus incantandi demum, ut in illud vi sympathetica ac naturali (qualis est qua Chalcanthum naturaliter absens vulnus sanat) ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cujus sympatheticum commercium, ejusmodi effluvia naturalia tenent, tanquam media. Denique sepulta sub li- 15
mine, vel suspensa, nocent: imò & in primò intrantem duntaxat, suam explicant virulentam feritatem, absque Sagæ contactu ad corpus incantandi, citraque notionem, odium aut desiderium nocuum contra intraturum primò. Sed est difficilioris resolutionis negotium; subtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura visum Basilisci vel Torpedinis directiones, sibi pro approbatione adscivit. Nam perinde ut Basiliscus radio visivo, suum virus spargit in objectum, non in locum, & non in aliud corpus quodcunque licet sibi vicinius: sed in illum duntaxat, in quem primò oculi acumen direxit ac vibravit: & sicut Torpedo, non in propinquiorem quempiam, fortè jacit visus sui venenum, sed potius atque solummodò in trahentem eminus funes. Sic nempe ideæ seminales, connexæ sordibus suspensis vel sepultis, vigorantur ab Idea desiderii accensi, tanquam à voluntate Basilisci vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum duntaxat.

Ac

Ac licet similitudo non usquequaque respondeat in amborum terminorum identitate. Sufficit saltem demonstrasse, homini nedum, sed vilibus animalculis naturaliter inesse vim attributivam, & exsecutivam intentionis illorum, quibus solo visu, intentione, desiderio, vel odio
17 nocere instituunt. Quippe dos ista se extendit etiam ad quæcunque magneticè vel sympatheticè sua commovent eminus objecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexsistere, non est absonum, dum
18 cuncta suis substituta pedibus legimus. Quapropter pariter attactu, vel ictu simplici, sua incantamenta sagæ transferunt in objectum: at longè crassiori modo, quàm præfato. Ideoque & medio sympathetico, quid simile in se tegit. Longéque adhuc strictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluvium obligantur ejusmodi incantamenta: sed imò etiam ipsum objectum necessariò tangunt, aut feriunt. Nec verò sympathetica huc adduxi, ut eadem infamarem: quatenus modum applicationis ad medium per illa demonstraverim. Quin potius ut ostendam, Sagas uti naturalibus modis & mediis, alioquin in Torpedine & Basilisco consuetis: ut omnem fraudis diabolicæ spem à sympatheticis extinguam. Ac per naturalia scilicet constet, quàm falsò atque mendaciter sibi serpens infernalis, adorationes & Liturgias præscribat
19 pro iis, quorum penes se nulla est potestas. Cæterùm percutientem Sagam repercutere, ut naturaliter reflectit incantamentum in sui Authorem: sic fortè posset ab indiscretim scrupulosis, sperni pro medio superstitioso. At sane ut naturali jure licitum est vim vi repellere, præsertim si id non tam ex ira aut odio, quàm ex defensione sui, & noxæ aversione contingat: quod moderamen inculpatæ tutelæ secernit. Quamobrem pro ut jam demonstravi, quod vis incantamenti potissima pendeat ab idea naturali Sagæ: ita & consequens est præfatam repercussionem esse prorsus licitam, propter naturalem ideam desiderii, quo quis se eximere optat, ac studet incantamento. Adeoque in repercussione nemo sequitur, aut proritatur vi pacti cum Cacodæmone. Imò sola ista repercussio, vim incantamenti prorsus naturalem manifestat, sicut & dæmonis impotentiam. Interim infelicissimus ille, totusque superbus, pudibundus suam fateri impotentiam, suos decipit credulos, putantes illum istius malignæ atque nocivæ activitatis solum herum datorem & rectorem. Quare & eundem serio cultu adorant, & in omni scurrilitate obediunt. Venena ergo sic parta, cum Satan nequeat, pro optatu suo inficere & conficere, ut neque pro lubitu adaptare, multoque minus applicare! Iubet id totum compleri per sua mancipia, ut fiant venena emanativa, in proprium desiderii objectum. Sic namque venena, quæ ante erant vel prorsus materialia, vel res omnino indifferentes, nec nisi assumta fortè nocere poterant: jam jactis ideis formaliter, seminaliter, atque fermentaliter virulentis.

HÆC QVÆ SEQVVNTVR, RELIQVIT AVTOR IMPERFECTIORA, INDIGESTIORA, ET INCORRECTIORA PRÆCEDENTIBVS.

Postquam jam demonstratum est, morbum omnem consistere in vita animæ sensitivæ, hujusque organo vitali Archeo, hic autem unitatem atque identitatem in se concludat; deinceps hinc quoque docendum est in unitate remedii consistere sanationem, & à morbis cunctis restaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ humoristarum in adversum, dicentque, *&c.*

Iam ergo probatâ necessitate convalescentiæ ex pace caussarum occasionalium cum vita: adeoque universalia arcana propemodum singula valere ad præfatam vitalis Archei sedationem & pacificationem: jam demum oportet ad ipsamet arcana descendere, eaque non solùm denominando propinare: sed etiam quantum charitas in proximum permittit, eadem gnaris Philiatris describere. Non licet autem illa propalare, ut ignari soli que inhiantes lucello disponant de iis, Seplasiæ autem ejusque uxori committant. Absit! nam edoctus sum, *&c.*

Dicam ergo, quantum ordo charitatis permittit circa Arcanorum revelationes. Inprimis itaq; natura produxit ex bonitate Dei remedia singularia in monarchia vegetabili, quibus morbi quoque singulariter restaurantur & sanantur: quæ N. hactenus per indagandi ignaviam, lucri avaram cupidinem & invidiâ dæmonis mansere occulta. Sic enim Elixir proprietatis apud Parac. curat Asthma, Epil. Apop. Paralysim, Atrophiam, Tabem, *&c.* At quia non paratur istud Elixir,

nisi à peritissimo Philosopho: qui non putando, sed sciendo perfectè, atque adhuc dupliciter ad hoc sit electus, adeoque Adepti titulum consecutus est. Hinc ego ex commiseratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ myrrhæ opt. & croci optim. ana. unc. j. si enim plus sumseris, frustra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur nisi exsiccatus, potiùs conglobetur tundendo. Ponantur in vitro capacissimo & forti, sigilleturque liquato collo vitri. Et distilletur moderato calore, ne vas dissiliat, donec videris totam offam in fundo coaluisse, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde ℔ aquæ cinnamomi, & distilla per arenam madidam, cui aqua bulliens sensim affundatur. Donec non amplius è rostro alembici quicquam stillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam statim absolvi. Adeò quod qui noctu susceperat sacrosanctum viaticum, & olei extremam unctionem me in prandio convivam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia subterranea minerale quoddam, quod ob sui singularitatem vocatur à Parac. Metallus primus sive masculus. Qui ab indole metallica necessariò vestitur Mercurio & sulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & sulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc sulfur autem cum suo corrosivo distillatur, totiesque cohobatur, donec in forma olei rubei per alembicum transcendat. Quod tum demum accuratissimè ab omni prorsus corrosivo mundatum est oleum, non quidem per separationem sui salis & Mercurii paratum: sed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleosum est, à tota tamen potestate animæ sensitivæ non est alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet transmutari in succum mercurialem, quem Parac. docet vocatque vinum vitæ. Eò quod non per modum reliquorum Arcanorum sanet morbos, per abstersionem & proscriptionem noxii cujuslibet: verùm insuper renovat vires deperditas in universali, ac roboris inæqualitates restaurat. Ideóque nec frustra Paracelso vocatur membrorum essentia, ad vitam longam solus apex nimirum, & culmen spei. Quantum autem lucis attulerim scriptis Paracelsi, solus ille novit, qui Paracelsum mecum intelligit. At cum non transfertur sulfur istud, ut possit in sanguinem verti, imò spiritum insitum membrorum ac viscerum restaurare & renovare, licet sit in se mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut transeat per duas digestionum priores, non satisfacit suæ vocationi, ob quam tam angustis dotibus fulget. Adeoque vel hinc obvium est, vitam longam non esse nisi pro electis viris: iisq; nec quidem omnibus, non tam quia principum juventus in venere & voluptatibus filum vitæ abbreviant, adeóq; remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur: sed potissimum quia desunt Adepti, quibus datum est solis hujusmodi Arcana e siliquis enucleare. Suppono nimirum, quod hic metallus masculus, quia facilè sinit sulfur à se sequestrari, separatumq; hoc sulfur in oleo cinnamomi nucis myristicæ liquatur vel in oleo, quod stillat e resina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At saltem quanquam insignes vires sic sulfur resolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reservatque liquati sulfuris resistentiam, nec potest ad intima transire; sed tantùm agere velut transeundo, per sui attactum obiter sui doni reminiscentiam superficialem excitare. Idcirco plus distat à vino vitæ, quàm carbunculus à silice. Attamen si liquatum istud sulfur in oleo aromatis sic uniatur, ut per alembicum utut fœtens transierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in elixir salis volatile transeat, quodammodò æmulatur vires & virtutes vini vitæ, & essentiæ membrorum. Siquidem elixir istud rectificatum in opt. spiritum vini omnem fœtorem amittit, resumitque aliquid de geniali dote, ut difficiles chronicosque morbos saltem adimat: tametsi non ad summam entelechiam viscerum ascendat, ut sit renovata membrorum essentia.

IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBUS EST MAGNA VIRTUS.

Locus est in Sacris, qui Lapides pro corporibus mineralibus sumit. Verba quidem, quatenus mandantia ex potestate supernaturali, imperant creaturis; quæ quia subsunt, etiam parent. Virtus dein herbarum, est pharmacorum, non autem comprehendit cibos herbaceos. Est itaque plantarum vis medica, simplex quidem: at plurimum excellens, ita ut plerumque in gradum virulentiæ ascendat, quia amplitudinem nostræ naturæ superat; ideó-

ideóque & infesta nobis. Etenim olera, legumina, cerealiaque debent prorsus subigi, & resolvi in stomacho, id est, sede animæ, in quam dum infractis viribus incidunt, eandem quoque recenti sua hospitalitate, legibus comprimunt. Sic nempe ipsa sedes circa rudia adhuc simplicia laborat, ac operando tolerat vegetabilium hospitatorum cruditates, noxas, & molestias. Hactenus namque quidcunque non ritè subigitur in stomacho, post præfatas sui molestias, foras per intestina mandatur, ut excrementum inutile & nocuum. Quamobrem plantæ atrociores, dum non spondent alimentum, nec directè in cibos trahuntur, si non nocuerint notabiliter, saltem totaliter sequestrantur, ac foras cum labore & angustiis pelluntur. Quod hactenus patuit in quartana, notabiliter, quæ medentum pollicitam opem ac spem medicaminum irrisit. Nam etsi materia occasionalis quartanæ, tantùm circa Splenem, ac in viciniis stomachi, hæreat: nondum tamen pharmaca vegetantium, ad quartanæ limen pervenere. Interim robustiora, cum gradus supra vires naturæ nostræ sortita sint, plerumque ob id spernuntur, aut castrantur: adeoque per media correctiva planè alienantur atq; degenerant, & sic in peregrinam transeunt familiam. Incassum quoq; plerique tentarunt separare potestates virulentas ab appropriatis, subter illas latentibus. Vt ut hodie assuetum est, sunt pharmaca ejusmodi robustiora horrida, molesta, nec admittuntur in penitiora nostri. Quia adoriuntur & labefactant vitales vires, atque omnifariam anxietates comites adducunt. Nam quantumvis non nobis in alimenta abeant, nec admittantur penitius, quam ipsum limen intrare: solo tamen attactu, nudoque sui transitu, imò & velut surdo aspectus inquinamento Archeum alterant, huncque in sui clientelam subjiciunt, & abripiunt. Hæc est causa, cur vegetabilium remedia robustiora, plerumque atrocitatis & virulentiæ, suspecta sint. Quæ adhuc longè dilucidiùs spectantur, in mineralibus arcanis, altioribusque pharmacis. Quippe quæ nulla sui commistione: sed solo velut aspectu, peragunt munia sua, & scopos dotium suarum assequuntur. Sic namque matres intingunt laneum frustum commisturæ argenti vivi, idque intra zonam vestium consarciunt: scientes nimirum, etsi argentum vivum non effumet quicquam extra se (est namque tam homogeneum, quod non sit divisibile in partem heterogeneam, ac à se dissimilarem) per totum tamen corpus impedire pediculorum præsentiam & generationem. Descripsi etiam .... quomodo argentum vivum vulgare reducatur in offam niveam, si ab illo spiritus vitrioli distilletur. Qui nimirum supra Mercurium coagulatur, & in alumen transmutatur: ablutione verò separabile ab argento vivo. Quod nempe sit pulvis flavus, qui facilè redit in pristinum, sibique æquiponderans argentum vivum. Sic nimirum totus spiritus vitrioli, in se acidissimus, nudo attactu Mercurii, & absque ulla amborum commistura radicali, vertitur in salem aluminosum. Idque fiet millies, nil tamen argento vivo de pondere vel natura deperit. Argentum vivum namque absque ulla sui aut de suo participatione, imò & citra ullam de se commisturam radicalem, commutat quicquid spiritus sulfurei attigeris. Quæ radialis commistio argenti vivi, adhuc magis admiranda est. Si nempe argentum vivum maceretur in magna aquæ communis quantitate. hæc namque, etsi ne minimum quid de argento vivo in se sorbeat, aut ad sui naturam convertere queat: attamen ab argento vivo proprietatem, non item substantiam mutuat, sic ut pota aqua ejusmodi necet lumbricos universos & ascarides, existentes etiam, quo potus iste nunquam pervenit: quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua ista contra lumbricos validior, si semel cum argento vivo bullierit. Sic unica uncia argenti vivi millies poterit mensuram aquæ inficere, attamen permanere in pondere & proprietate pristinis. Sic nempe Scholæ etiam invitæ addiscunt, quod quædam agentia citra passionem, aut reactionem patientium, liberè, semper, indefessisque viribus agant, & perstante eodem sui semper pondere. Argentum vivum nempe agit in aquam, eique imprimit sui characterem; non tamen vicissim quicquam ab aqua repatitur. Manifestum est itaque, quod vis quædam medica transferatur, mutetque suum subjectum naturale, & abeat in objectum peregrinum, solo velut radio, vel aspectu sui. Ita tamen, aut licet objectum peregrinum acquirat exoticam sibi vim, agens tamen inspiransque initium nequicquam de suo pristino robore aut pondere amittat, remittatque. Fit nempe id absque ulla argenri vivi passione, diminutione, mutatione, debilitate, aut alteritate. Exemplum sanè hoc loco adductum inservit argumento, postmodùm de virtute propemodùm infinita remediorum, celebrando. Quæ res postquam in mineralibus sæpè ac diversimodè subter experientiam tracta fuisset, me edocuit

docuit tandem, quod antehac nemo mortalium fortassis, adhuc opticè atque intus perspexisset, qualiter remedia abstrusiora operarentur: quodque nimirum citra sui dissolutionem aut interitum, citra sui penetrationem, introadmissionem, commisturam, & commutationem liberè etiam eminùs agant in sopitum, vel succensum Archeum: solo quasi sui aspectu, irradiatione, vel ejaculatione suarum virium, in medio productarum, retentis adhuc pristinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque testantur ejusmodi arcana, se infinitæ bonitati propinqua, dum propemodùm ac quasi infinitas sensim vires spargant. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes quandoque se neglectos ejulabunt in Iudicio novissimo, qui absque impensis ullis facilè atque obiter sanari potuissent. Igitur Arcana nequeunt unquam abire in alimentum: quia servant suos fines, ut quæ non in cibos, sed in pharmaca sunt destinata, pharmaca perseverent etsi intrò assumta. Incipiunt namque in stomacho (quem animæ sedem alibi ex professo demonstravi) radium directum suarum virium, ac virtutem dotalem exponere, & quorsum à Deo sunt destinata. Vndè demum in totum corpus spargitur hausta in Archeo vis radialis irrorata, & sanitas inde succedens avidè suscipitur. Sic nimirum oblatis hujusmodi universalioribus remediis contingunt sanationes, quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eidem deberi, qualesque Paracelsus pollicitus est, ac dein Butlerus, me spectante, minimâ videlicet confermentationis applicatione, est exsecutus. Certè postquam hæc speculatio penitiori contemplatione me sub se attraxit, clarissimè ac opticè quasi cognovi in causis occasionalibus, atque in productis excrementitiis quidem hærere sordes, peculiarium morborum suscitatrices: attamen ipsum morbum totum, ejusque remedia, considero in Archeo scilicet alterato, vel pacato: adeoque minimo attactu, vibratione, jaculatione, imò sola radiatione, sive illuminatione (modò in sede animæ, sensitivam vitam attigerint) perfici ac compleri sanationes, non habito causarum occasionalium respectu. Idque potentius adspicio in mineralium remediis sulfureis, puta in sulfure Veneris, stibii, ac potissimùm in sulfure Glaure Augurelli, quæ Nympha alio nomine proprio caret hactenùs. Etenim hujusmodi sulfura, quia longiùs distant ab humana natura, quàm tota vegetabilium cohors, atque interea insignes dotes à Datore obtinent: ita quoque plenissimè & pertinaciter resistunt, ne à digestiva in alimentorum rempubl. deflectant, atque ideo servent geniales sui potestates liberas & infractas, manet nimirum mineralium, crasis integra, aptiorque ad dispergendum radium sui induumviratum, sedem animæ. Sic nempe Mercurius diaphoreticus ultimatum suæ entelechiæ scopum acquirit, per ruborem sulfuris adscendentis, cui sulfur Mercurii, unione indissolubili nectitur. Hactenus enim mineralium sulfura sub Vulcano adipiscuntur extremum intentionis Medentum complementum. Hortor itaque Tyrones, addiscant sulfura spoliare vi peregrina ac virulenta: sub cujus nimirum custodia abditur ignis vitalis, Archeum in scopos desideratos placidissimè deducens. Sunt videlicet sulfura quædam, quibus correctis atq; perfectis tota morborum cohors auscultat: utpote quorum pluralitas in unitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipsa animæ sede combinatoq; duumviratu Amentiæ, Apoplexiæ, Caduci, Paralyses, Vertigines, Asthmata, Hydropes, Atrophiæ, immanesque defectus annihilari vidimus: stupente scilicet ipsa natura. In lapidibus ergo magna virtus à Sacris prædicatur, quæ hactenus tam in Academicis quàm Chymicis Scholis occultatur, donec Reges atque Respublicæ in Scholarum reformationem prospexerint. Laboris piget, qui lucrum per abusum venari sperant. Laborare nesciunt, nec optant, nec volunt: qui virtutum studiosos derident: Etenim si unquam antehac, nunc saltem totus mundus in maligno positus, deterruit calamum meum, ne margaritas ante sues sererem. Dicam filiis nostris, ut ex ungue Leonem. Extrahe sulfur antimonii, quod vix à vulgari discrepat visu, nisi quod parùm in viriditatem vergat. Fac Cinnabarim hanc adhuc sexies, per se, sublimabis, ut sublimatio inserviat pro reverberio Lili. Accipe semi-unciam tritæ hujus Cinnabaris, suspende per horas 24 in dolio vini, cujus unicum cochleare per aliquot dies sumtum, miraberis effectum. Estque eadem Cinnabaris sufficiens multis centenis doliis, iterum æquivalens, si iteratò resublimetur.

De magna virtute verborum quædam ingenuè dixi, quæ plus admiror, quàm applico. Herbarum quidem notissimus usus, non tamen valor illarum sat notus, ut nec adæquatè circumcisus. Idque nedum ob potestatum ignorantiam. sed præcipuè propter inconcinnam causarum morbidarū adaptationem, defectus scien-

tiæ

tiæ causarum ad effectum, complexionum graduumque ridicula, atque fabulosas dimensiones, quas alii ante me sat exsibilarunt. Non enim hic commemoro mille simplicium confusiones, facultatumque devastationes, & omnimodas extinctiones. Sed potissimùm deploro defectum scientiæ applicationis causarum ad effectus: sive adæquationis rei applicabilis & applicandæ. Nam ante omnia sciendum,rerum ut tardè quarundam sunt nativitates ac promotiones: ita proportionaliter quoque habent virium exspectandas magnitudines, æstimationumque varietates. Nam prout ex proverbio: quod citò fit, etiam citò perit: ita nec res in longam protrahi valet maturitatis spem, quæ suæ constantiæ non habeat occasiones intimas. Frustra siquidem per octingentorum annorum exspectaretur moram, ut aliquod metallum rite in usus humanos maturaretur, si aliquot mensium cursu vegetabile aliquod illi sit æquiparandum. Enimverò subter censum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, nisi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Insectarum namque totum genus, ad medicamina magnarumque potestatum commoda directum, quàm pro hominum servitiis, extra usus fuit proscriptum, abdicatumque quodvis remedium inde mendicatum. Tantumque ideò de verbis, herbis & lapidibus facta fuit commendatio. Certum est etenim herbas digeri posse, & à nostro stomacho subigi, nisi malignitatem comitem habeant. Exiguus sane olerum atque cerealium est numerus in classe herbarum: quæ paucitas sanè malignitatem aliquam accusat, qua rite sequestrata,tum prius, nec antè, proderint potestates, tanquam scopi suæ missionis, quos venenosi custodes sub se tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia dumtaxat tantisper, atque stomachus operatur circa illa. Nec ulterius pergunt, quin prius omne deponant fermè remedii robur. Etenim malè aliàs ageretur nobiscum, si stomachus, non valens domare assumtum vegetabile, illud nequeat subigere subter Archei sui regulas. Alioqui namque, si vegetabile integris pergeret viribus,excrementorum consors quoque fieret, vel aliàs turbaret sanguificandi œconomiam. Alioquin enim quod restitisset actioni stomachi, jam assueti, crudis simplicibus: quomodo posset transmutari, ac domari, in digestione secunda, insueta crudis cibis. Majoris utique difficultatis, atque operosioris operis effectus talium remediorum esset, quàm fructus inde exspectandus. Denique eo dato,concedenda esset indistinctio, confusio, ac perpetua œconomiæ nostræ turbulentia, si quippiam prius non rite in stomacho subactum,sequestratoque inde prius excremento,intrò pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, absque repulsa, intrò vel sponte pergeret, vel gratiosè absque delectu admitteretur. Ergo necessariò debet vegetabile pati digestiones, harumque transmutationes formales: ipsæque facultates digestivæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id est, non cibiformis) vegetalium facultatibus. Res sanè plerumque periculosa, difficilis experimenti atque judicii. Tum demum insuper, omnibus ad amussim libratis, vis omnis vegetabilium astricta est determinataque ad suum gradum, postquam nempe sub digestione se flexit prostratam. Nec istos egreditur limites, habetque interim difficultates, virulentarum scilicet atque vitiosarum tyrannidum imperia. Quæ certè sive in suarum virium custodiam, vel tegmen, sive verò in defensionem, denegationem atque impedimentum sint addita: sat est saltem, quod illorum pleraque suam habeant adnexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, scabiem, cariem, exantlationes virium, præter adhuc multiplices sordes,ac impuritates: quippe cum emunctoriis, excrementi vacuationi dicatis, priventur: totum suum alimentum excrementto plenum esse, est necessum. Longéque est crudelissimum, nullum in Scholis excogitatum fuisse remedium adversus hos defectus, præter simplicem decoctionem. Tandem extra horum censum,sequestratisque plantarum injuriis (quarum tamen gravamina, absque ingenti clade natura nostra ferre nequit) tanta præter insuetam proterviam, illorum est debilitas, quod vix aliquid laude dignum sperandum sit è sinu vegetabilium. Cum nedum ferocitatem in limine seponere cogantur, si intrò penitiùs admittenda: verumetiam prorsus formaliter denudari,ab omni illorum benignitate, antequam cives nostræ evadant Reipubl. Vnivocus nempe naturæ nostræ scopus, unicam intendit ex ingestis sanguificationem,ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiscuè; sed tantum ex verè transmutatis, atque in seminalia, speciei nostræ congruis, procedere debeant: certè frustraneum est, quicquid pro digestionum penitioribus familiis, de vegetabili prosapia pro-

propinatur, sic ut pristinam suorum parentum potestatem retinere putetur. Quod inprimis quartana, morbique omnes excrementis occasionaliter sollicitati, qui Scholas opprobrio habuere hactenus, confirmant satis. Quippe quæ non supra lactucas coctasque herbas meditatæ sunt. Obvia quidem sunt vegetabilia, primorum seculorum morbis respondentia. Sed pro Chronicis, vegetabilium infami truculentia plerumque auctis, longéque ab ore, sua corporis atque spirituum penetralia nactis, quàm difficiles sunt per vegetabilia resolutiones, integra spondent hospitalia, quibus continui infaustorum planctus ejulant. Quare hinc quisque domi suæ, protervum ferè ac indefinentem morbum inter suos aspicit quotidie, medentesque pegmatum fabula facti, quia vix aliquid gratiarum actione dignum egerunt. Fatentur enim illorum aliquot suas, suorumque Authorum imbecillitates, pluresque clanculùm ad remedia chymica incognita confugiunt inviti, pleraque illorum adulterio, stuproque scatentia. Ad libros, non item ad fornaces, refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur amplissimos fructus, stentanturque illegitima atque ridicula quæque. Quæ dum non intelligunt Academici, atque ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aspiciunt, nutabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vah quàm infaustum ægris, sibique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offensio! Dicam ergo. Textum, nomine lapidum, ac magnam illam jactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Vtpote quæ vix alia imagine quàm lapidum, aut saxorum se ostentant. Enimverò ditissima hæc est, ac constantissima naturæ proles, & thesaurus præcipuus: adeò ut in eo conditæ sint Astrorum syzygiæ. Quinetiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotismum loquendo, Astra duntaxat meteoris præsunt causaliter; metalla verò, suis remediorum excellentiis, longè astra superant. Docui siquidem, juxta Textum sacrum, Stellas nobis non esse in causas: sed dumtaxat in Signa, tempora, dies & annos. Nec licet homini munia Astrorum longius protendere. Quapropter nusquam meo voto, numerum Astrorum nupsi erronibus astris, & nec utrorumque illorum officia atque dignitates parilitate compescui. Quippe ut procul invicem distant: ita & disparata habent munia, ac officiorum fines invicem diremtos. Hoc autem lubens unum admitto: Metalla scilicet, longis parasangis superare plantas atque mineralia medendo. Ideoque metalla esse quædam specula lucentia, non quidem ratione nitoris: sed potiùs, quod quoties aperiuntur, liberanturque eorum virtutes, agant lumine dotali, & contactu vitali. Operantur itaque metalla per modum Astris tributum, nempe per aspectum, atque attactum Blas alterati vi. Quæ per mechanicam lucidiora evadent. Nam metalla ipsa sunt specula, optima inquam proles inferioris globi, super quam videlicet tota vis centralis, per aliquot prius secula, prodigaliter suum profudit thesaurum, ut hoc terræ liquamen, hoc sumen, hancque divinæ Providentiæ sobolem ditissime desponsaret ad fines quos naturæ debilitas requirebat. Sunt itaque specula Auri, Argenti, Mercurii, Saturni, Veneris, Martis & Iovis, horumque marcasitæ, nondum clausa, *&c.* Voco autem specula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à suis erroribus, furoribus, atque defectibus, quod illum restituant in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quanquam hujusmodi mineralia non sint cibalia, vel de sorte corporis humani: habent attamen internam vim speculi, maximéque efficacem potestatem, Archeo humano integro, sedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ scilicet postmodum à recto sui tramite alienata est, postquam anima sensitiva (cui mens insidebat) in se regimen corporis traxit, quæ nempe tota in se caduca atque brutalis fuit. In speculis autem lucentibus (ad distinctionem vegetabilium, scilicet non lucentium) adhuc typus quidam prioris immortalitatis residuus mansit, & hactenus modo imperceptibili, nedum communicantur ejusmodi specula: sed & suscipiuntur libenter ab Archeo. Quinimò diutius perseveraret Archei restauratio, si ipsa specula non proscriberentur actutum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, *&c.* Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa prosequor, ut sit remedium stabile, in humanam naturam transmutabile, assumendum à pueritia, præcipuè quamdiu accretrix viget. Hoc inquam, superat vim speculi lucentis ad vitam longam, non item pro vita sana. Porrò quicquid de lapidibus ulterius dicendum est, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, sulfurea, vel dotale minerali. Quatenus autem ens minerale est, nec cibale, nec nutritium, nec vitale esse potuit:

Prius-

Priusquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna) transivero, juvat sanè intrare in ipsam corporis sedem, ac introspicere, ibidem quantum remedium quodlibet operetur. Quorsum inprimis obviam est, quod jam supra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, nisi ut univoco scopo inde tandem suo toti alimentum fabricet, atque eo ipso intentionem habet, inde facere liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein spermaticum humorem primis constituentibus alendis aptum. Adeò ut verti queat in substantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni deputatum. Vndè necessariò quoque consequens, non nisi materias aptas, ac cibales, à stomacho confectas atque digestas, transmitti in ulteriores digestionum officinas. Quare inprimis semovi plantam omnem, qualicunque truculentia infamem. à Mezenterii limite: eò quod omne ineptum his finibus, eo ipso per stomachum depellatur, excrementisque associetur. Quicquid autem jam in chylum transivit, deposuit actutùm omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per delectum agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatis species, pristini sui concreti, adhuc perstiterit, certè ea torpens, languida, segnis, laxa, atque vana est; ideóque Medentes plerumque fallit in chronicis, longéque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam ut pro me veritatem tueatur, quartana præstò se offert. Spagyrica quidem schola, languidam admirans, speransque remediorum opem, dudum animadvertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi thesaurum: sed hæsitavit dudum, qua ratione possent diducere penitissimè, ad internum partium similarium condum. Inprimis vanum atque irritum priores sperarunt, ad prima nostri constituentia, per sua remedia devenire; cumque in vegetabili regno desperarent, frustra quoque mineralium classem torserunt, quippe quæ nequaquam in cibos nostro arbitrio transmutari potest: cum artifex nequeat inducere pro lubitu formam essentialem: imò neque natura id unico saltu digestionis, suoque immediato nutu id unquam assequitur. Quidam enim fallaci metallorum spe abducti, nedum etiam gustantes, aut scientes, quantum in speculis lucentibus, apertisque metallorum liquoribus, energiæ situm sit. Ideo quidam è suis laboribus quandam propemodùm immortalitatem polliciti sunt, ac Paracelsus subinde in annum Aniadim, in annum Ignis; ac dein saltem in annum Mathusaleni ridiculus se extendit; alii dein sui sequaces, ad annos sexcentos prolapsi sunt. Vbi deinceps posteriores ad renovationem virium perveniri posse spoponderunt: aliis dumtaxat sanatione morsa contentis. Quieverunt nempe in abstersione puri ab impuro. Ac quamvis subinde corpus juxta ungues, dentes, ac pilos renovari daretur; non tamen intellexerunt appositè, haudquaquam pyrium à senio suo revocari, quantumvis quotannis frondes renovaret. Interim temeritas horum, atque ignorantia œconomiæ nostræ, vana præfatorum stentamina suscitavit, & quisque in tenebris vanæ spei, ad proprium tactum, absque visa cognitione progressus est. Itaque dum quisque sua penitissimè introducere speraret remedia, nec tamen postmodùm introrsum admitterentur; utpote quæ morbi graviores, & carentia nutritionis, viriumque refocillationis excluderet, cogitarunt deinde Arcana aliquot levioris ponderis, in speciem salis larvare mentitam, ut saltem non possent separari à Latice, imò hactenus licentiam acquirerent vagandi per totam venarum provinciam. Ac quanquam quædam remedia sic adaptarint, quòd naturæ congruitati non essent prorsus aliena, aut detestabilia: utut est, non potuerunt saltem eò devenire, ut introrsum prorsus admitterentur. Sin autem errore secretionis tantillum eorum intrò penetrasset; id confestim stuporem in penitioribus culinis viscerum induxit, ut & Archei pœnitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abstinuere confestim: utpote quod duriora difficilioraque essent herbaceis, minusque penetrationi opportuna. Caro siquidem ac cruor, non sunt pinguia: arborea verò, sunt pinguia: resinosa, & infracta à nostris potestatibus. Paracelsus inprimis ratus est, quod cum fixa igni resisterent, etiam eadem operâ, digestionum insumtos illuderent labores; ideoque sanxit universali decreto, ne ullum minerale fixum, oretenus assumeretur, eò quod salibus, quæ istud redderent potabile, absumtis per digestionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis parietibus, atque arundinibus, quibus ista salia commutantur, affigeretur tenaciter, atque insperata deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia, nedum fore potabilia, sed & insuper volatilia. Quæ admonitio licet non prorsus vana: exceptis croco martis, plurimisque lapidum assumtorum præparatis pulveribus.

veribus. Attamen mineralia isthæc non proinde assumunt naturam cibalem, nec etiam è consequenti digeruntur, aut penitiùs intrò ad sedes morborum intrinsecas adeunt. Nec etiam sat consideravit, volatilia mineralia habere in se vim prorsus activam, (prout alibi de lithiasi demonstravi) ac plerumque adeò peregrinam, ut non promiscuè queant, absque insigni errore, intrò admitti, nisi dixerimus, non esse amplius ullam in natura electionem, aut delectum, quo respuuntur ab Archeo, quæ suis minus conveniunt finibus. At non quodlibet potabile, indistinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digestumque in stomacho, atque transinutatum in chylum humanum. Neque per hepar transcendit quicquam, quod prius in Mezenterii venis (utpote quæ sunt ipsius jecoris stomachus) non fuerit obsequiosa dispositione subactum. Atque idem de visceribus ulterioribus esto judicium. At cum statim tam vegetabilia, quàm mineralia assumta, suam exerceant tyrannidem (quod ipsa solutiva, promta testantur obedientia) adeòque & hinc constet, venena quævis potestativè intrare penitius, si nimirum in distantia loca ferociant. Proin reconciliandæ sunt duæ opiniones: ex una nimirum parte, Quod nil, non cibale, priusque per digestiones elaboratum, intrò scandat. Et ex altera parte: Quod tam simplicia, quàm arte elaborata remedia, utcunque exotica, aut ferina, etiam procul ab ore, atque eminus, suam exerceant operationem. Ad quam controversiam spectat illustris actio regiminis, simulque præpotens duumviratus præpollentia. Neque enim frustra antiquitus Cardiogmus & Cardialgia cor notant, ipsumque stomachum, cordis ac vitæ etymo designarunt. Nam revera, in membrana ipsa stomachi, Anima sensitiva, ipseque Archeus habitant, distinguens rerum cunctarum convenientias, proportiones, similitudines, ac adaptationes. Quarum dum ipsa Sensitiva apprehensiones haurit, easdem quoque per totum dispergendo communicat, cuique nimirum pro necessitatis exigentia. Etenim solutiva purgant, atrociterque infestant, quamdiu in stomacho prioribusque intestinis detinentur: ideoque ut citò ac celeriter pensum absolvant suum, propinantur jusculâ, quò promtius nimirum eluantur è stomacho. Enimverò Arcana mineralia (in Lapidibus namque est magna virtus) potentissime quidem operantur: at non proinde materialiter prorsus ad viscera intrant, ut cives vitæ nostræ conparticipes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut ulteriorem digestionum officinam, nisi prius per primam itum sit. Quocirca inprimis sedulò consideravi cuncta remedia operari juxta dotem, quam illis Omnipotens contulit, sive vegetalia fuerint, sive mineralia. Atqui cum vires remediorum potentissimæ, non sint de substantia cibali & cruoris; multòque minus de substantia excrementosa (intestina siquidem tantùm saccus & cloaca sunt) nec detur opportunum medium inter cibale & excrementosum: Idcirco requiritur, ut remedium, quod adeò illustres dotes habet, sit quidem non cibale (quoniam cibale jam ante docui debere esse languidum) attamen remedium, quantisper inter nonexcrementum & excrementum ambigit. Id est, quamdiu in via, sive in fieri esse ad excrementum in stomacho detinetur. Ut scilicet, cum non detur medium finale, intra ens cibale & excrementum: saltem sit medium mediativum in esse remedii. Quantispèr nempe indecisa est determinatio, an assumtum remedium sit profligandum, una cum excrementis. Hoc enim est, quamdiu detinetur in ipso stomacho, in quo discretor Archeus potentissimè lucet, & imperat. Quin etiam nonnulla in hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo sui. Quod alibi ostendi, per laticem decurrentem è ramo Betulæ, potentiorem scilicet, quando jam inter alimentum suæ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo jam hinc elucet abstrusa hactenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediate atque principaliter dumtaxat agere in Archeum stomachi (qui ideo etiam cor dicitur) hunc verò successivè deinceps, juxta haustam dispositionem, sibique generatam ex dono dotali remediorum. Ulterius quoque sequitur, quod remediorum unumquodque, excedens limites cibales, agat suo attactu, per modum speculi. Siquidem citra commistionem sui materialem, solo attactu ad Archeum agit. Archeus ipse nimirum haustam à remedio dotem primum sentit. In sensatione autem ista, sibi fingit Ideam rerum sibi agendarum: sequendo dotis illius dispositiones: undè sibi consequenter pacem, requiem, aut iram suscitans, harumque partas Ideas assumens, easdem mox in viscera, actioni regiminis auscultantia, sigillativè dispergit, peragens, munia fausta vel opposita juxta imperium vitalis Archei. Remedia igitur quævis, sunt specula & quædam lucentia alia suo tantùm contactu, odore, gustu,

at-

atque potentia. Cæterùm cuncta atque singula remedia manent respectu vitæ externa: hactenus quoque eluunt, abiguntque innatam, vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel novas vires suggerere, novasve ad immortalitatem potentias creare, aut suscitare. Quia remediorum vires nequeunt cum sui substantia penetrare, aut transmutari, in materiam nostri vitalem, ita ut primis constituentibus admisceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum stomachi, atque vitæ principem, clavique gubernatorem. In quem scilicet clavi rectorem, centrum vitæ, ac duumviratus nauclerum, omnes quoque morbi ferociunt primariò, vel per deuteropathiam. Hactenus namque, nec antiqua medullitus radicata podagra, è sinubus insiti spiritus vitalis, quibus sigillata est, erumpit, quin ante sui accessum infestet circa os stomachi, totalemque inde integri dispositionem violet, concitetque: quam adventantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodit. Quocirca hactenus quoque remedium atque morbus, se invicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non observavit aromatum odores, dumtaxat gustatorum, confestim Lipothymicos reficere, non quidem quòd isti odores, aeri commisti, sint additamentum auræ vitalis, ut novum de se velut spiritum vitalem, in locum deperditi, substituant. Quoniam operosioris molis esset, ipsa spiritus vitalis restitutio, ex aromate, quam è sanguine. Nec est odor placidus aromatis, quatenus similis sit spiritui vitali, è sanguine parti: sed ob dotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Cariophyllorum, &c. materiali suo nexu reficiunt spiritum vitalem partium: (neque enim spiritus vitæ, oleo nutritur) sed quæ odore aut sapore grata sunt, totidem sunt specula, quæ suæ attactu adspirationis, vel reflexionis, tanquam dotali munere, spiritum vitæ gravatum reficiunt, solanturque. Etenim prout quorundam spectra movent nauseam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus sunt specula visualia. Ita sunt dotalia specula, concitantia Archeum, in pacem, tranquillitatem, soporem, gaudium, cessationem à mœrore, contracturâ, dolore, *&c.* Sunt ejusmodi dotalia specula, quæ rectam suorum officiorum, ac ordinatam sollicitudinem in Archeo admovent, & occasionaliter movent. Pro ut vice versa, sunt venena, deleteria, suntque exaltatæ rerum potestates, quæ labem ac tabem, omnemque in Archeo concussionem suscitant. Superantque venena in hoc remedia quævis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc scilicet inde resuscitetur, aut crescat in indolem perfectiorem. Vbi venena interim partes necant, privant penitùs innato robore, atque prorsus in suam trahant similitudinem, vereque transmutent ideo partes vitales. Quod remediis nullis est datum, ut partium defectus renovent in pristinam juventutem, & immortalitatem pariant. Quoniam remedia penitissima unione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeoque nec valet præstare stabilem effectum, ex unione agentis cum passo, quod venenis alioquin est concessum. Sunt igitur specula tangentia, quæ solo tactu dotem, quam gloriatur Omnipotens, se rebus de terra discerptis, ac erutis, elargitum esse, dispergunt, integro manente illius speculi concreto. Etenim ut quædam appensa, forisque gestata, vel strictius alligata, plurimos planè tollunt languores, vel saltem suspendunt. Ita præclara quædam remedia stabilia sunt, ac stabilem de se effectum proferunt. Sunt etiam alia, quæ non tam vi speculi tangentis, ac foventis, quàm transitorii facilè odoris, magnos prosternunt morbos, sola scilicet Archei indignatione ortos atque fotos. Sunt nempe etiam multa, quæ insignem aliquem gustum, per quem licet a stomacho non digerantur passivâ transmutatione: tamen separant purum ab invalido, licet longius à se remotum. Quatenus Archeum quasi vinctum, atque obligatum suis dotibus, trahunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen specula, quæ tangentia nomino, plerumque fixa absque odore ideo, & gustu, commoventque Archeum, non tam mundando, ac sequestrando impura, quantum sedando ejus dolores, turbationes, ac continuam Idearum, successivamque foventium substitutionem. Paracelsus enim fixa remedia metallica, ac mineralia universa vituperans, commendat tamen sui immemor mercurium diaphoreticum, apprimè dulcem, fixum tamen, atque in igne non mutabilem. Quique tametsi aspernetur omnem digestionum laborem; facit tamen in morbis, quantum Physicus atque Chirurgus optare jure volent. In superficie enim ludit dulcedo furfuris ejus; pars autem mercurii, per sulfur obtecta externum, latet, nec operatur, nisi per speculum, lucens trans sulfur, & sic Archeum sui ad lubitum affe-

ctans. Alioquin illa diaphoretici dulcedo est sulfuris, ex igne Veneris hausti. Qui est ejusdem saporis cum diaphoretico. Quapropter ignis ille est anodynus, soporiferus innocuè, doloris pacator, sedatque omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempestatemque Archei. Itemque imprimit in Archeum, voluntatem resolvendi omnia coagulata. Quo respectu tollit omnem morbum occasionaliter, materialiter, & enormonticè, excrementis quibuscunque tributum. Saltem hîc obvium est, quod iste mercurius diaphoreticus, permanens quidem in stomacho indigestus, nec intrò penetrans, quia immutatus perseverat, fixus & forma pulveris pervicax ac indomitus, causet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipsemet illa operetur effectivè efficienter. Sed quod Duumviratum cuncta peragentem concitet. Hæc enim sic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vincta proscribuntur, & educuntur: sed impressione dotis suæ (lapides nempe habent virtutem magnam) in Archeum. Qui omnis sanationis est effector; prout est ipsa origo & fons morborum, unde nimirum ostendi superius, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps indies.

Vulneratus curavit se solano hortensi, & citra stigma.

Nota, quomodo id contingat. Ergo, apponendo circa sedem animæ.

Quid & qualiter internè sedet, & pacet. Idem asarum.

Citra ignem debent ista fieri.

In lapidibus est magna virtus.

Ossifragus. Lapis fixus ut non calcinabilis. curat os fractum assumtus per os. & quomodo id fiat. 2. An non curet Lithiasin, podagram, *&c.*

BVTLER.

IAM præcedenti tractatu demonstravi satis, quod morbus non exsistat nisi in vivis, ac nedum proprium sibi subjectum elegerit corpus vitale: quinetiam quod intrinsecum vitæ organum ipsum sit faber morbi, efficiensque internum. Imò demonstravi, & materiam, spiritualemque auram ipsius Archei, nedum esse objectum, in quod primum omnia morborum specula acuuntur: verum etiam esse ipsam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æstuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimirum esse peccati stultam sobolem, dum se homo à Deo avertit, non nisi deinceps omnia stolidè in proprium exitium convertere. At cum res quæque in natura subsistat, ex materia & efficiente duntaxat (quod & alias proprio tractatu amplissimè docui) resque in natura ideo tantùm definiri requirat, per immediatam ac propriam materiam, ejusque efficientem causam internam (siquidem tota rei essentia, atque exsistentia, nil præter connexum earundem causarum ambarum sunt) certè jam sat liquet, morbum esse ipsam materiam vitalem Archei, in quam seminalis Character, sive idea malè affecti Archei, natus, aut insertus est. Sive interim Archeus perseveret in sua illa abominatione à recto tramite, noxia inquam exarthrosi, sive demum in aliquod productum, sparserit easdem iræ suæ Ideas, ac deinceps cessaverit: id perinde morbo est, cum huic sit per accidens, foveri, aut non, à causa enormontica. Siquidem Archeus subinde sigillat statim conceptam à se Ideam, in excrementum aliquod sui corporis, quod parat, si illud non invenerit antea sibi paratum. Vnde & in quo morbus deinceps per se subsistere valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à se materiam vagatur: ideoque vel continuo fotu eandem vegetat, vel in spiritum insitum organorum, conjunctione symboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuò vires membrorum oppugnat, vel saltem statis dormit expergisciturque periodis, eò quòd sibi insuerit, in principio vitali, hospiti & œconomo vitæ insito, & non solùm fluxerit in spiritu Archei fluidi. Quicquid porrò sordium ingestum, admissum, aut vivendi errore obnatum est, sive id causæ procatarcticæ, sive demum producti familiam sectetur: totum prorsus nil nisi occasionale est: ad cujus scilicet importunitates Archeus ipse commotus, veram morbi repræsentat scenam. Vndè inprimis perspicuum est, tam esse morbos reales dum silent, dormiuntque: quàm quos contingit expergefactos in suo meditari paroxismo. Debui nimirum hanc morborum tragœdiam sic inculcare repetitim, si fructus è re tam inaudita, tantique momenti, sit speran-

sperandus posteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis, cum connexu & progressu causarum concurrentium, contemplanda deinceps est arbor remediorum, tantoperè suspirata atque ignorata hactenus. Inprimis sanè consideravi sextuplicem morbi invasionem, & capessendæ possessionis suæ libertatem: quasi à Cacodæmone primùm proritatus, proinde quoque creationis hebdomadam sectaretur. Vnde continuò sextuplex etiam remediorum in natura supellex consideranda esset, nisi divina supereminens bonitas suæ unitatis typum, ubique in natura emananter erectæ: intellectui humano maluisset communicare. Quippe quæ potentissimè, unitate simplicitatis, remedia ditissima passim erexit in morborum stragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignaviam fota, facileque auscultans, Paracelsica inquisivit Arcana, quibus posset omnibus naturæ lapsæ erroribus potenter subvenire. Hoc jam potissimum fulcro tutiores, posthac tentabimus morborum expugnationes, postquam unicum vitæ fontem, jam à scopo aberrantem, conspexerimus, integrum infirmitatum prædicamentum ex asse erexisse. Non diffiteor interim, quin diversimodè morbus quotidie intret in nostram messem: quin inquam diversis hospitiis causisque occasionalibus proditionem molientibus, exceptus sit indies. Primò nimirum irrumpunt necessariò, spontaneo naturæ decursu, per defectum atque extinctionem virium vitalium, undè demum functionum difficultates, & illarum postmodum suscitata recrementa oriuntur. 2. Adveniunt ex robore membrorum inæquali. Vndè mox ametria, sive ataxia, præfatæ persimilis. 4. Ex vitæ inordinationibus assumtis, immodicitate sua gravantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lubricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque dispendia militant, præcocemque mortem tandem à morborum exordiis accelerant. 4. Proveniunt morbi à perturbationibus, seu passionibus animi manifestissimè. Et longè occultius à perturbationibus ipsius Archei luxualibus spontaneisque, vel proritante materia occasionali haustis, ac subnatis. Horum est inprimis ampla seges, ac numerosus in nos ductus exercitus, hucusque propriis suis non attributus, quia ignotis. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, injuriis instabilium tempestatum & endemicorum infaustis haustibus, quibus hostis intrò adducitur, admittiturque hospes, ut familiarem se faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera scilicet, ossifragia, lapsus, contusiones, combustiones, glaciationes, aspidum puncturas, *&c.* At saltem cuncta uni insidiantur vitæ, tutorique Archeo, undè principium deducunt. Itaque ad unitatem perpetuò collimando, Deum contemplabimur, ut vitæ unicum fontem gloriosissimum, Præsidem, unicumque morborum quorumcunque permissorem: ita & eundem datorem remedii in unitate sui typi, occasionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis scripserim, quorum unumquodque in singulari, omnes pene morbos, unica falce demetit, per separationem scilicet, ac mundationem à superfluo: attamen ejusmodi arcana, pro ut difficillimè parantur, imò & in occulto, in ævum, penes symmystas manere debent: Ita quoque sanatio, eorundem ope instituta, non ita respicit immediatè morborum, quantùm inprimis vel ejusdem causam occasionalem antecedentem, vel morbi saltem posterum productum. Itemque parcissima sunt ejusmodi remediorum Arcana, quibus pleraque mortalium pars privatur, ac spe destituitur. Adeoque non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas, tam parco remedio communicari ac emananter notificari voluerit. Quapropter conjicio instare tempus, quo omnipotens Bonitas, suis fidelibus, morborum hactenus incognitam scientiam & essentiam manifestabit. Sed præfata Arcana, non nisi in gloriam suæ potentiæ, paucissimis tantùm detexit, ne mundi commercia secus pereant. Nec enim aliàs credibile est, divinam Bonitatem, post detectam hanc morborum intimam essentiam, deinceps etiam suæ unitatis dotalia remedia, fidelibus absconditurum, morborumque medelam in sola Arcana deberi deferi. Opportunum itaque mecum indagare remedium, quod univoco conatu spectet arborem vitiati Archei, quomodo libet alterati. Siquidem natura prius est quid integrum, quàm corruptum. Ideoque vita, & Archeus, quatenus sunt simpliciter causa ipsius esse, antiquiora sunt, quàm vitium in iis conceptum. Etenim ut immediata causa quarumvis indispositionum, est vita ipsamet: ita sanè principalior, magis intima, jure prior, atque nobilior est speculatio sanationis & redintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, absque omni incommoditate ac gravamine: quàm sanatio, quæ per Arcana, sive per excellentissima mundificativa, perficitur. Etenim Arcana ejusmodi, quanquam sæpè occasionem anterio-

teriorem magis ſpectent, ac abſcindant: eſt tamen velut ſecundaria, ad ſanationem, quæ procedit a cauſis internis primariò alteratis, & affectis: quæque ideò primùm, atque principaliſſimè, ſui ſedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitaliſſima. Siquidem naturæ ipſæ vel ab olim fuerunt cognitæ, morborum medicatrices: prout & ſub tecta nube etymi, ſpiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & poſtea, dein neglecta manſit ſtetitque morborum ſpeculatio. Iejunum ideo, ac impervium eſt hactenus, quicquid dixi de ſanandi modo, pacando atque ſedando Archeum, ſubmovendo ſcilicet ejus alteritates. Quapropter de Synarthroſi, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplando, primùm per hiſtoriolas aliquot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Iacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Caſtri Vilvordiæ, miſertuſque cujuſdam Baillii, monachi Franciſcani, celeberrimi concionatoris Gallobritanni, etiam incarcerati, formidandum Eryſipelas, in brachio habentis, quodam veſpere, cum pene deſperaret æger, in cochleari lactis amygdalini, intinxit celeriter quendam lapillum, ſtatimque inde retraxit. Dixit autem cuſtodi carceris. Porrige iſti monacho hanc ſorbitionem, & quantumcunque inde cœperit, ſaltem infra horulam ſanus erit. Quod etiam ſic evenit, cum ſumma cuſtodis admiratione, ægroque inſcio, unde ſibi tam repentina ſanitas alluxiſſet, cum ſe ignoraret aliquid aſſumſiſſe. Brachium namque ejus ſiniſtrum, immenſè antea tumidùm, concidit, ſicut ſtatim ab altero vix diſcerneretur. Sequenti manè, à Magnatibus rogatus, Vilvordiam veni, ut teſtis actorum ſui. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, Vidi dein ſtatim vetulam, lotricem, ab annis ſedecim, aut circiter, intolerabili hemicrania laborantem, ſtatim etiam curatam, me præſente. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari, olei olivarum, atque lapillum ſtatim abſterſit lambendo, atque in thecam thoracis repoſuit. Iſtud autem cochleare olei, infudit in lagenulam olei. Cujus unicam guttam juſſit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confeſtim ſanata eſt, ac ſana remanſit in annos aliquot, quot atteſtor. Stupui, quaſi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit: Chariſſime, niſi eò devenias, quod unico remedio queas curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, utcunque ſenex evaſeris. Adſtipulabat facilè, quia de Arcanis Paracelſi, jam id viſu ac ſpe certior factus, didiceram. At novum ſanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi inſolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps juvenis, aulæ noſtræ, vice comes Gandenſis, frater principis d'Epiſuoy, de domo molum, totus ita podagra decumberet. Quod deinceps jaceret unico tantùm latere, multiſque nodis miſer, ac deformis. Ille itaque dexteram meam apprehendens, dixit, Vin' ſanem iſtum juvenem. Sanabo in gratiam tui. Aſt ego. Eſt enim ejus pertinaciæ, quod malit mori, quàm pharmacum vel unicum bibere. Eſto, inquit Butlerus, neque enim aliud exigo, quàm quod lapillum quem vides, ſingulo mane, attingat apice linguæ. Poſt tres namque inde ſeptimanas, proprio lotio, dolentes, indolenteſque nodos lavet quotidie, & videbis ipſum mox deinde ſanatum atque incolumem ambulantem. Vade & gaudens nùncia illi, quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo, atque nuncio quæ dixerat Butlerus. Dynaſta verò reſpondit. Eja dic Butlero, ſi me reſtituat, ut dixiſti, dabo illi quantum poſcet. Pete pretium, ac lubens depoſitatum ſequeſtrabo in ſui ſecuritatem. Cumque id Butlero ſequenti die denunciarem, excanduit, dixitque: Inſanus & miſer ille princeps. Ideoque nec unquam illum juvero. Nec etenim ſuæ pecuniæ ſum indigus, nec illi cedo, aut inferior ſum. Imò nec unquam potui inducere illum, ut præſtaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cœpi dubitare, ne præcedentia, quæ videram velut ſomnia eſſent. Contigit interim, quod amicus, fornacis vitriariæ Antverpiæ præfectus atque herus, valde obeſus, à Butlero obnoxiè petiverit liberari à moleſtia pinguedinis, cui Butlerus obtulit fruſtulum illius lapilli, ut lingeret ſemel, ſive celeriter attingeret apice linguæ ſingulo mane. Et infra tres hebdomadas, vidi thoraces ejus, uno ſpithamo ſtrictiores factos, atque abinde non minus incolumem vixiſſe. Quapropter rurſus cœpi credere, idem in præfato podagrico evenire potuiſſe, quod ſpoponderat. Interim miſi Vilvolodiam ad Butlerum, pro remedio, in caſu oblati mihi veneni, per occultum hoſtem. Miſerè enim languebam, dolebant artus omnes, atque pulſus dicrotus, tandem intermittens factus, deliquia animi, atque virium extinctionem comitabatur.

tabatur. Confestim Butler adhuc carcere detentus, jussit famulo meo, quem miseram ut ad se deferret lagenulam olei olivarum, intinctoque præfato suo lapillo, (ut aliàs) istud oleum ad me misit. Iussitque, ut unica olei guttulâ ungerem unicum saltem doloris locum. Vel singula loca, si vellem. Quod feci, nil tamen subsidii inde sensi. Interim hostis meus moribundus sua sorte, jussit peccati sui veniam peti à me, sicque quod suspicabar, venenum assumtum agnovi. Ideoque etiam omni curâ extinguere procuravi lentum toxicum. Et favente Dei gratia evasi. Vxor mea, jam ab aliquot mensibus, dolore lacerti dexteri premebatur, sic ut nec attollere manum posset, multoque minus aliquid attollere sursum. Quin etiam præ dolore & tristitia mei, jam sensim utroque crure à pede usque in inguina, atroci œdemate languebat, quod intinctum digiti vestigium, ad secundum usque articulum, sua fovea ostendebat. Etenim quia præ mearum tribulationum mœstitia, hæc contraxerat, medicamen aspernabatur, quamdiu mœror non cessaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me, volensque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem, unicam illius olei guttam unxit in brachio dextero. Et confestim ille liber motus, cum robore pristino est restitutus præter spem. Mirabamur omnes tam repentini eventus prodigio. Quapropter utriusque tibiæ inunxit malleolos, unica utrimque guttula, in orbem malleoli circumducta. Et mox infra horæ quadrantem evanuit omne œdema. Etiam annis 19. postmodùm adhuc divino favore vivit sana. Ancilla quædam ut in hera id audivit contigisse, poposcit aliquot illius olei guttas, quia in tibia dextera ter erysipelas malè curatum passa, ostendit crus plumbeum atque tumidum à genu usque in digitos pedum. Vespere ergo, eundo cubitum, quatuor guttas illius olei, parti oblæsæ affricat, ac manè nullum apparuit prioris mali vestigium. Adeò ut quæ jam antea, vix uno die in forum ire poterat, eodem mane, ad ædem Divæ virginis Deiparæ in Laken profecta sit, alacrisque redierit, mihique de fonte D. Annæ aquam attulerit, procul inde remoto. Quo audito, domicella quædam vidua, utroque brachio jam à multis mensibus afflicta, quod nunquam manum sursum elevare potuisset, paucis guttis illius olei, unico mox vespere, in plenam sanitatem restituta est, atque mansit. Dein interrogavi Butlerum, cur tot mulieres confestim sanarentur: ego verò dum atrocissimè conflictarer cum ipsa morte, omnium artuum atque organorum doloribus quoque stipatus, nequicquam levaminis sentirem? Petiit autem, quo morbo laborassem? Cumque venenum intelligeret morbi ortum dedisse. Dixit. Quia causa, ab intrò foràs venerat, debebat oleum assumi, vel tingi lapillus. Quod dolor internè fotus, non esset topicus, vel externus. Observavi quoque, quòd istud oleum sensim exueret medendi energiam. Quia lapillus, obiter illi intinctus, non medullitus oleum, per totum commutaverat, sed delebili tantùm odoris aspersione beaverat. Siquidem lapillus iste oculis & lingua, salem marinum fusum exhibebat: satisque notum est, salem non permisceri intimè oleo. Sanavit Butler quoque Abbatissam satis cognitam, quæ annis 18. brachium dexterum, insolita motus privatione tumidum habuerat, digitosque extentos, ac immobiles, solo attactu linguæ ad lapillum. Perplures enim horum prodigiorum testes, statim suspicabantur latens aliquod veneficium, pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet jam ab olim; Quod quicquid sibi ignorantia statuit pudibundum nescire, id pro subterfugio inscitiæ, ad præstigias cacodæmonis referat. Sed non potui eò declinare, quia remedia supponebantur naturalia, nec quicquam præter quantitatem insolitam habentia. Non enim ritus, verba, vel quicquam aliud suspectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in natura ostentatam, referre in cacodæmonem. Nulla enim istarum mulierum petiverat à Butlero, tanquam à suspecto ullatenus nigromantia, auxilium. Imò primitùs tentata fuerunt obridendo, citraque fidem ac confidentiam. Suspecta attamen apud plures hujusmodi sanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otiosum ingenium, in arduis ac insolitis, ad judicia, ejusdem semper tenoris promtum, ob facilitatem, ideoque & flaccidum est. Diabolicæ enim fraudi, tantam restitutionum benignitatem libentiùs consecrat, quàm divinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Salvatori, Refectori, pauperumque Patri. Idque sanè nedum vulgo: sed etiam literatis sequentibus, perperam medendi initia investigantibus, nondum instructis, aut communem stolidamque normam observantibus. Quia sapiunt semper ut pueri, nunquam limen maternum egressi, ad singulas fabulas pavidi. Enimverò qui nescive-

re hactenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem spiritum vitæ, vel si obiter lectis meis studiis posthac, sibi hoc momentum medendi impresserint, quia nihilominus jam antea, ab ipsis studiorum exordiis assuefacti, humoristarum præceptis, facilè demum à me recedent, resilientque ad consueta & antiqua Scholarum dogmata:

Quo semel imbuta est recens, servabit odorem
Testa diu.

Ad decumbentium humorum importunitates se denuò facilè recipient. Ego verò propinquiùs investigando, nolens beneficia Dei in diabolum referre, comperi inprimis, res omnes in natura constare semine invisibili. Oriri inquam, sustentari, atque regi ab ente quod primum ab imaginante libidine, vel traducta potentia, magnus incepit, ac stat deinde per totam sui esse durationem. Fieri autem dein visibilia, sive hoc aliquid, solo vestitu, & apparatu corporum sibi desponsatorum. Morbos autem potiori ratione, invisibiliori semine oriundos, docui. Quapropter Ideam morbificam duntaxat expugnandam, abolendam, & extinguendam. Quia morbus monstrosum & æquivocum est generatum, & peccati proles, non speciei humanæ idea, sed tantùm individuis adhærens modo anomalo. Quia cum à prævaricatione, propemodùm à nonente inceperit. Penitiùs enim inspiciendo, inprimis plurima cedunt mala, propter appensa foris amuleta. Pro ut in Peste, Caduco, aliisque morbis obvium fit. Denique quotusquisque est ille, qui linteolum à pestilenti ulcere detractum vel sudore pestilentis contaminatum, sibi apponi gaudebit? nec timeat sibi confestim inde sibi naturaliter communicari pestem posse; atque sanitatem vidimus restitutam uncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum est remedium sympatheticum, quod sanat eminus. Doctor theologus quidam retulit mihi, quod cum non posset assequi, subesse in Chalcantho vim naturalem sanandi vulnus absens, si linteo cruento adspergeretur: ideoque reputasse opera diaboli, istam sanationem contingere: ex altera autem parte, vidisse aliquot experientias, à viris probis factas. Itaque in re dubia, & casu conscientiæ, se fecisse experientiam rei, hoc modo. Inspersit nempe pulverem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum protestatione expressa, se nolle quicquam experiri, aut sanatum iri, si vel minima esset pacti, aut cacodæmonis cooperatio: se vidisse tamen, vulnus solito citius sanatum, cruorem quoque statim sedatum. Adeoque deinde se credidisse, causas naturales, quanquam nobis ignotas, operari in præfata sympathetica sanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum sat intellecta, per causas, adhuc modo, in Satanæ illecebras rejicitur, hoc argumento. Agens naturale ut agat, debet esse applicatum, & approximare ad patiens: sed remedium sympatheticum non debet esse patienti approximatum. Ergo remedium sympatheticum non est agens naturale. Respondeo. Si intelligatur, quod agens naturale debeat immediatè attingere, immediatione suppositi, patiens, in quod proximè agit: remotè autem, mediantibus aliis corporibus, interjacentibus, per quæ communicatur ista objecto distanti. Conceditur Major. Quia sat est, quod agens tangat patiens, sive objectum proprium atque distans, immediatè, immediatione virtutis: ideoque tunc negatur Minor. Quia remedium sympatheticum adesse debet immediatè, immediatione suppositi, illi subjecto, in quod primùm recipitur actio: non autem parti affectæ, in quam secundariò ac ultimatò recipitur, mediantibus organis suppositis, per intervallum vagantibus, aut distentis. Non est enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cœli, in cubiculo. In hoc autem sympathetica, influentiis paria esse, enotuerunt hodiè. Quod scilicet nedum aër, sed rupes tecta, corporaque opaca, sint subjectum ac organum capax hujus actionis, non minus quàm astralis influentiæ: Nec enim quicquam obstat sublunaribus, quo minus Deus non potuerit, aut voluerit, illa in hoc, quodammodò paria fecisse. Cum avi mores, non in filio: sed quandoque in sero nepote elucescant. Sonus quoque, per clausa adæquatè corpora, procul penetret, &c. Quare si sphæram activitatis in sympatheticis stupeas, ac in astralibus dones. Doleas vel tu, vel de tua inscitia illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis sympatheticæ, est facultas influentiis affinis, agens per irradiationem in objectum sibi appropiatum. Novitque Deus, cur ista sic fiant. Qui sua creata dotavit pro suo lubitu. Liberum namque illi fuit, tradere suas dotes, etiam rebus abjectissimis, nec impunè ejusmodi dona in diabolum traducere potest Christianus. Nec enim hoc loco sympathetica speculor, ut credam Lapillum Butleri agere vi sympathetica. Siquidem hic demit distantiam objecti, donatque applicationem ad objectum. Remedium scilicet est humano Archeo familiare, estque vis ejus graduata

duata in millecuplum ex Dei bonitate. Adeoque respicit pacem ac quietem Archei in sui simplicitate. Respiciant namque Tyrones, ante judicii sui terrores, quod ad morsum anguis statim membrum tumeat in immensum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archei procellam, quodque irata apicula, suo ictu, statim tumorem excitet durum, dolentem atque conscriptum. Quid enim si lepra, Pestisve nos suo inquinet celeriter contagio, quid impediet, quo minus Archeus noster contagium tam praepollentis remedii susceperit lubens, si invitus veneris contaminetur? Si ad minimum par authoritas remedii & veneni, bonitatis divinae, & malorum in natura esse debeat? Cogitet quaeso, quod fluxus tam subitus malorum, opposito refluxu sedatus, pariter statim queat retrocedere. Vidi namque, cui paneritium digitus spoponderat, distinctus fortè ad brachii amplitudinem, perque noctes aliquot insomnes torserat miserè, cui cruor, & recens pellis talpae circumducta, mane crastino digitum, cum nocturna quiete restituerant. Ratio namque poscit, quod Antidotus saltem ad minimum aequivalere debeat veneno. Celeberrima namque Ornietani antidotus, sumto, & in convulsiones usque ferociente veneno, ita omnes anxietates, atque instantes syncopes statim conculcat, ac si nullum intrò admissum virus foret. Quoniam sicut morbus est naturae, praevaricantisque Archei defectus: ita remedium est merae bonitatis Divinae, quae etiam in naturam delapsa, omnem defectum ut compensare, ita & superare prorsus debet. Igitur ex parte longè potentius atque angustius est remedium, quàm delictum, ideoque & quantitate minus, & mora celerius longè est. Illaque potentiae amplitudo atque nobilitas, non tam concernit superioritatem, quae cum accretione, paulatim per maturitatum consequentias acquiritur: quàm praesentem & effectivam rerum majestatem, per quam res ipsa medica, dotali virtute explicata, impedimentis, atque furoribus Archeum solvit atque compescit: simulque imprimit excellentiam eminentem, facultatis opitulativae, cujus ergo est creata. Haec modo & celeritate operandi. Caeterùm quod attinet ad tantae bonitatis remedia, horumque efficaciam. Inprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, utut leviter cochleari unico olei intinctus, si cochleare illud olei in cantharum, imò in cadum olei effundatur, totum fiet remedium. Non secus atque pestilens odor, totum vas inficit suo contagio. Quid si odor sympathetici remedii, paucis guttis cruoris in linteo aspersus queat vulneri, ossifragio, imò & ulceri subvenire, totumque Archeum eminus agitatum pacare, quid mirum, si remedium ipsi aegro adhibitum id faciat? Quinimò nec remedia Chirurgorum aliter sanant, quàm solo attactu ad partem vulneratam. Quoniam emplastra, vel olea, non intrant in compositionem vitalem fundi, aut in alimentum partis vulneratae. In ulceribus autem topicalibus, natis, factisque in loco, qualia sunt Cancer, Lupus, &c. solus enim attactus remedii potentis, sat est ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum. Idemque atque par esto judicium de apostematibus, excrescentiis, exituris, & sigillatis in ipso loco, licet aliunde prius natis, sed devolutis, atque tandem depositis in loco. Quia externa remedii oblinitio, quaedam consecutione contiguitatis, totum domat Archeum non secus atque Dens rabidi, etiamsi optimè in vento detersus, tamen rabiem quandoque adfert. Ita & remedia lapilli nostri internis medentur affectibus. Plus tamen citiusque suos vibrant effectus, si oretenus assumantur. Non secus atque venena quaedam sunt irrita, nisi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attigerint hujusmodi remedia, non mirum, quin statim totum Archeum, potenti sui benevolentiâ afficiant, deviumque Archeum; à furore sedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille est de natura salis, qui nullatenus oleo illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur excipiatur, praeter lenem odorem, qualis est odor pestilentis vestigii in peste. Visumque mihi fuit in Sacris hujus lapilli praeludium. *Quod unguentarius conficiet pigmenta suavitatis*, nec consummabuntur opera ejus. Id est, Quod etsi lapillus oleo intingatur, vix tamen centrum virtutis medicae minuitur. Idcirco si hoc excellens remedium intrò assumatur, tum nedum commutat cruorem in medicamen, balsamo simile: sed ipsamet hominis excrementa (puta lotium) tincta remanent supereminenti bonitate sui. Non secus atque ova gallinae fagopyrum comestum sapiunt, lactantisque infantis lotium, redolet anisum, si nutrix oleum anisi oretenus sumserit. Ac prout lotium redolet esum asparagum: ita & lotium, propria lotione vel unctione, sanat unumquemque morbum in habitu corporis sedentem. Tanta nimirum est Dei bonitas, quod unicus lapillus multis sufficiat myriadibus, ne

se

se Medicus excuset circa pauperes, sumtuum impensas exagitans. Breviter, Morbi omnes sanantur unico remedio, unctione scilicet, vel linguæ attactu, sive solo gustatu. Eò quòd lingua sit similis apertæ pelli, potissimum, si mox succedens saliva deglutiatur. Quod autem tanta hujus remedii sit potestas, non solum à venenis, adeoque à similitudine pestilentis auræ demonstrandum: sed quod quia longe potentius debeat esse remedium, omni malo, si illud superare debeat, & quidem velociter, adeoque sigillum divinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipsius Philosophiæ statim conjeci, istud remedium inprimis requirere, ut sit corpus semel resuscitatum, semelque destructum, ac deinde quasi à resurrectione quodammodò glorificatum. Adeoque nec sit amplius deinceps inquinabile à sublimaribus vitiis, atque maleficiis. Hinc sequitur, quod ideò debeat millecuplo quolibet veneno pestilenti esse potentius, & operativum absolutiori modo. Cum venenum Pestis sit simplex, sedeatque in aura corporali. Venenum enim pestilens confermentatur quidem familiarius, propter symbolum humanum, sed non est proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, juxta prioris veneni normam, atque fermentum: sed nequit supra se exaltare potentiam sui producti. Ast in remedio resurgente à morte, benefica sui simplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium, statimque in objectum Archeum imperat. Vt scilicet juxta pacem atque virtutem se componat. Sic nempe introducit arcanum, suæ potestatis alumnum, spes atque jubilus Archei, verè exsistens, vitæque supereminens. Consideravi denique, hoc remedium non esse de monarchia vegetabili, utpote quæ facilè obnascitur, labilesque nimium sortitur propagines, quæque ideo per Artem vix renascuntur. Vtpote quæ instar animalium, facilè sub artista moriuntur; vix tamen à morte resurgunt, cum sub ignis tentamine vel prorsus percant, viresque priores omittant: vel si quasi resurgere videantur, nova tamen sunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omnino se clusa. Quicquid autem Paracelsus de quatuor suis Arcanis Archidoxorum spondet, quod vim habeat supra elementalem, ac propemodùm infinitam; pro primo, quod homunculum supponit, infandum, & Sodomiticum est, diabolicum, & nullâ ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica sunt, quibus non competit promissio extendendi se in decimam usque generationem. Ast loquor hoc loco de pigmento, cujus opera non consummabuntur; nec erit morbus, aut venenum illi resistens, sive ut habet Textus. Non erit medicamentum exterminii in terris, fecitque Omnipotens sanabiles omnes nationes terræ. Penitius autem inspiciendo; morbi omnes, quia ab Archei fonte manant, cedunt vel propter appensa amuleta, periaptaque, vel propter balnea, unguina, emplastra: quorum ne minima fit unitio, cum corpore morboso: sed dumtaxat odor offertur, vel si intrò assumantur, digerantur ut pharmaca; attamen vel mox in stomacho transmutantur, alienosque sapores ac qualitatum typos statim induunt, ut plenè omnem prioris vitæ sortem vel exuant, nisi ingrata, vel virulenta malint censeri. Imò dein, ita verè transmutantur prorsus, ut prorsus prioris entelechiæ simulacrum ponè relinquant, aut vix possedisse reputentur. Hac parte scilicet magnâ ob id copia assumuntur, ut tantillum aliquid in hominem penitiùs spirare videantur. Quantoque id damno fiat, nôrunt, qui quandoque explorârunt, medicè vivere, esse vivere miserrimum. De assumtis ergo, vix aliquid pristinum ens refert, ac si referat, væ assumenti. Quapropter si qua vis pharmaco infuit, fuit sanè illa, priusquam propriam sui naturam, atque ens pristinum deponeret. Defecit nimirum statim atque sui odorem duntaxat repræsentavit. Ergo cujuslibet medicaminis vis, propemodùm in contactu odoris, ac suffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec est proinde tanta ratio commoti rumoris, quod scilicet per lapillum condita olea, suo statim odore sanent. Sunto ergo murmura Tyronum, circa assueta alitorum. Vana prorsus, tametsi mira videbitur ingeniis nondum insolita meditantibus, verùm soli subscriptioni assuetis; quomodo scilicet Archeus in furorem actus, tam repentè vel caduceo attactus obdormiat, vel correctus, abstineat ab incepto sui nocumento. At certè minus id mirandum. Cum naturaliter unumquodque esse, atque permanere optet, facilèque à sua ipsius noxa abstineat, modò docile fiat, aut sit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid si hæmorrhagia, ulcus, vulnus, ossifragium statim compescantur, ac tutò sanentur, si extravenatus cruor, pus saniesve, remedio absente obtegantur: an non poterit lapillus, oleum suo contactu imbuere, ut queat illitum subter se sanare morbum

morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis: *Vnguentarius conficiet pigmenta suavitatis, nec consummabuntur opera ejus.* Cur enim minus sanaverit lapillus attingens linguam, quàm Aconitum linguam suo contactu timefacit? Paria saltem in authoritate fecit Deus beneficia respectu morborum, si non multò angustiora atque plura. Tantum abest quod diabolo hujusmodi effectus consecrarem: quod movear potentius admirando divinam Bonitatem, ad adorandum Iesu Christi Domini mei paratissimas misericordias, quibus, absque medentum Pharmacopæorum aliorumque opera, qui instar pediculorum, alienis dumtaxat saginantur ærumnis, quo scilicet miseris subventum est tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus scilicet atque ulceribus, ut honorem Deo debitum è medio nostræ ignorantiæ causarum rependamus, cessemusque ad nefarias præstigias, atque superstitiones incertas, adeoque ad opera Satanæ referre, quæ sunt amoris divini emanantia pentacula, afflictissimis profundæ ignorantiæ medicæ tempestatibus divinitùs manifestata, in miserorum pauperumque solamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit inquam, Deo permittente primum, atque jam noviter, in vulneribus hoc genus sympathetici remedii, ut ab externis scilicet magisque apparentibus, sensum manu ducamur, ad internorum abstrusiorumque morborum solamina. Quod autem minimo fere puncto medicaminis, morbi profligarentur, Butlerus scilicet vi propemodùm infinita aliquot myriades quotannis sanare posset, persuasit mihi Textus, quod opera unguentarii illius non consummabuntur. Atque dein teste oculo id credere debui, quod attactus sui lapilli, primò olei cochleare, atque deinceps, lagenulam integram olei, beaverit vi medica. Multa sanè diuque sum expertus, ac tentavi circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia esse Chamæleontem, itemque Persicariam, quæ solo attactu dolores atroces confestim tollunt, vel saltem sublevent: vidi inquam, os brachii Bufonis, statim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, similesque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at sanè particularium tantum energiam obtinere; nequaquam autem adscendere ad universalem augustamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter transcurri ad mineralium prosapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Inprimis magnam esse lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui. Atque inprimis scivi, quod omnis gemmarum color atque potentia, è metallicis mendicetur. Quod etsi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ crystalli duritie, sint tamen in Sacris commendatæ pro magnis. Consideravi itaque, quod in metallicis corporibus eædem vires gemmarum, familiarius confabulentur nobiscum. Picus enim ad uxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum sit auro, etiam jubente atque æstimante Domino? At nequivit suam denotare quæstionem. Certum est enim atque indubium septem metallis, nomina planetarum indita, quibus vires cœlestes tam luculenter collatas credamus. At saltem totius globi terrestris sumen sumto: ideoque & rerum pretio, & contrectationum desideria, atque præmia. Sed Pater pauperum, non Solem & Lunam, aurum inquam & argentum, in usus morborum disposuit pauperibus, pro quibus tamen eminenter sollicitus fuit, ideoque aurum & argentum tam firmiter clausit, quod omnem plerumque illudant artificum operam: adeo ut quando maximè pandita putantur, nil quicquam de pristinis obicibus remiserint. Argentum autem etsi videatur quoddam tremulum, adeoque & hactenus pervium, nil attamen in tota naturæ serie, æquè est conclusum, pro ut alibi longo syrmate, in servos fugitivos nostros demonstravi. Vix ergò centesimo millesimus Artificum (nedum servorum laborantium) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, quæ faciliùs ductui, & optatui Artificum parent. Adeo ut non frustra Paracelsus glorietur, solo plumbo, fortè ducentas morborum classes superari posse. Nihilque æquè victoriosè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri, vel ad vitam longam sulfure vitrioli esse benignius, utpote quod idcirco Sulfur Philosophorum indigetat. Mars demum quanquam pretio vilissimus, numerosaque prole spretus, non postremus tamen pugnaci natura à Paracelso reputatur. Profectò, metallica corpora, juxta suos Mercurios clausa sunt sigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter: Sed sulfura illorum nequaquam nobis indignata, colloquia præbent, modò familiaria reddantur. Porrò circa lapillum Butleri diu, anxiéque ita meditatus sum, quod nil secus, sub somnio cogitarem. Sæpè namque videbam juvenes Chymiæ insudantes,

dantes, qui trochiscos effunderent candentes lapillo Butleri similes Quapropter dudum deinceps tentavi illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adstrueret, esse indubiè eundem, quem videram lapillum penes Butlerum: attamen non successit pro voto negotium. Ac tandem cognovi meos errores processisse ex solito & antiquo Scholarum errore. Nam quotcunque hactenus mederi per causæ occasionalis ablationem intenderunt, hi consequenter atque necessariò opus habuerunt certa mora, ac remedii quantitate, qua scilicet superioritatem acquirerent. Ast qui deinceps, sola restauratione, & alteritatis Archei restitutione, morbum conculcare intendent, fermentum scil. placabile inducere contendentes: hi sanè spreta quantitate remedii, soloque fermentalis odoris attactu scopum attingent. Itaque adhuc seductus antiquo errore, essentiæ morbificæ nescio, credebam quod magnus morbus quilibet, non nisi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus esset. Magnitudinem remedii scilicet, non quidem ex potestate dotali; sed ex mera, solaque quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namque ex artificialibus exempla deducens, etjam erravi cum earundem doctrina. Seductus putavi enim, sicut duo equi fortius trahunt unico, potentiusque alit panis integer quàm ejus mica, putavi similiter, pro remedio restaurativo Archei requiri unciarum & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta superaret. Nondum scilicet deposueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi dumtaxat ex causa occasionali, ejusque pondere: non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc sat confirmatus, memorabar, quod omnis morbus à vitali Archeo, vita nempe ipsa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpendebam, errantem vitam vinci atque subigi nolle, per remedii quantitatem. Quapropter mox considerabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi, viperæ, colubri, etsi saliva prius in veste esset absterfa, occideret tamen solo attactu, extra omnem sui quantitatem. Considerabam item notum mihi liquorem, quo leniter inuncta manus, & exsiccato, si mentum viri attingeret, paulò pòst excidere pilos barbæ, superciliorum, ac totius capitis. Etenim si hujusmodi venena, leviculo attactu, vitam, imò & pilorum (qui non rarò in funere accrescunt) vegetativam extinguant: quod & remedia potestativa, quæ scilicet solo attactu compescent vitæ errores, facili compendio, citraque ullam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Seriùs equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præventus, partimque quod cernerem, si venena unico grano occiderent, id una drachma efficere potentiùs atque celeriùs. Nondum enim sat perpenderam, quod morbi omnes procederent, ab Archeo errante, vel irato, adeoque remedium potestativum, habere supereminentem, & non vulgarem bonitatem, qua restaurat errores irati, ac succensi Archei. Multoque minus adhuc perpenderam, ideo potestativam medelam admitti intrò debere, velut inscio Archeo. Alioqui si suspiciat, suam indignationis & alterationis turbulentiam, per remedia attentari, sive pessumdari tentari, certè mox in furores concidet, non admittet juvantia, qui apagæus jam ipsius proprio errore exorbitat, ac in majorem excandescentiam, ac pertinaciæ conceptus, suæ morbificæ Ideæ fabricam, exsurget. Quapropter approximavi ad Butleri attactus solo linguæ apice, vel dimidii gravi pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque ejusmodi potestativum, fermentaleque remedium, defectu nominis, nostra vernacula, Drif, vocavi. Quod denotaret arenam, sive terram virginem; Itemque in sensitivis, simul propulsantem animositatem, non secus atque sabulum bulliens, excutit quicquid peregrini sibi est insertum. Itaque 1. dicam requisita, Drif, ac dein compositionis modum, quantum Philosopho permissum est, declarabo, ne rosas ante porcos prostravero. 1. Drif igitur inprimis, pro ut dixi, exigit, ut sit corpus quoddam metallicum. Vtpote quod longa sui mora, constantiam, non autem acceleratam corruptionem significat. Cœlique longo favore, suam complevit generationis orbitam. Quodque particulari destinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miserorum pauperumque sublevamine. 2. Non est Drif, de arcanis illis insolitis, à Deo, non nisi paucissimis Adeptis, certis tantùm suis electis discipulis elargitis. Siquidem nostrum Drif, dumtaxat in pauperum solamen destinatum videtur. 3. Requirit Drif, ut sit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis participe, sed quod antea, prius sit per mortem obsequens, apertumque. Non quidem cum extinctione suarum virium, velut sponte defuncti cadaveris instar: sed retentis suarum dotium beneficiis,

ficiis, sit ab Artifice reseratum, repagulis liberum, ac velut resuscitatum: imò ens ditatum ac planè novum, recensque ab igne surgens. 4. Adeoque debuit resurrexisse velut à morte omnino volatile, atque spirituale, sive bis terve sublimari, cum sibi additis aliis. 5. At quia volatilia citò pereunt, dissipantur, ac dissolvuntur, etiam antequam intrò admittantur, penetrent, suasque excellentias de sinu depromant, aut sic Archeum pacificare queant. Idcirco requirit Drif, ut post sui volatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, suique toro, sit corpori humano communicabile, nostroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet, inter facile, & non facile dissabile, medium velut sortiri locum. Itemque debet medio connecti, dum jam ejus fervor maximus penè, mansuetus fuerit, ne scilicet volatile connectendo, magna sui parte evolet. 6. Debetque hactenus, nedum sua corporis constantia, sed virium suarum extentione, esse planè fermentale: adeò ut minima sui odoris participatione, queat extendere suas vires in Archeum, eundemque sopire, ac demulcere. Quo senario ut describitur Drif: ita pari numero ejus detegitur confectio. Inprimis libro de Lithiasi, in ferculo Tyronum, exposui distillandi modum, quo spiritus salis marini, cum terra figulina exsiccata prolicitur. Est nempe sal maris nobis affinis, & desiderabilis, nec ullo sui tenore adversus. Ergo pro Drif, requiritur sal maris residuum, in fæce remanens, extractum scilicet à fæce, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam istud, jam suorum spirituum noxia, appetit alienos, eosque intra se recondit: non tamen prorsus pertinaciter fixat. 2. Docui similiter, Veneris ens primum non posse sequestrari, nisi per mortem ac separationem Mercurii sui, à sulfure. Quinimò, nec haberi istud sulfur, nisi penes Adeptos, quorum numerus ut electus, & rarissimus: ita & prorsus exilis est. 3. Docui insuper, in vitriolo, utut Venere jam depravata, sæpiusque distillata, adhuc tamen superesse ipsam Venerem actualem. 4. Quamobrem ipsum Drif postulat saltem sequestrationem Veneris à fæce vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per sublimationem completur. 5. Quæ sublimatio necessariò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum, fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fuso sale marino, è fæce extracto, ante omnimodam ejus condensationem illi commisceatur subtriplum entis Veneris, resuscitati sublimando, & comitati suo peregrino fermento: statimque tigillum cooperiatur. Dum autem prorsus refrixerint, contunde in pulverem sub marmore, illique adjunge Usnee subdecuplum respectu entis Veneris. Quem pulverem cum Ichtiocolla soluta, in trochiscos super lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.

DE INJECTIS MATERIALIBUS.

1. DE injecta materialia quæ. 2. Aliquot historia. 3. Res facti admittitur; disputatur tamen de injectionis modo. 4 Penuria indicis in disquisitore rerum magicarum. 5. Non superare naturam, quod corpus solidum absque comminutione traducatur per viam se longè angustiorem. 6. Historia per Gemmam recitata. 7. Aliquot historia, penetrationis corporum. 8. Probatur penetratio corporum in transitu ad locum. 9. Idem in transitu è corpore. 10. Humana natura fuit genialis penetratio dimensionum. 11. In rerum seminibus modò perstat eadem proprietas. 12. Quomodo illa contingant naturaliter. 13. Exemplo simili, in corporibus opacis, qua desinunt videri. 14 Ratio per conjecturam. 15. Vis pracipua concurrens incantando, & libera, ideoque & homini naturalis. 16. Homo quatenus Imago Dei, creat quadam entia, qua aliquid sunt amplius quàm nonentia. 17. In ente imaginato, sive Idea formata, inest jus entitatis. 18. Quomodo excidat Idea ab Imaginatione. 19. Quomodo anima humana creat Imagines. 20. Solvitur objectio. 21. Aliquot paradoxa imaginantis anima ad Idea constitutionem.

SVnt deinde etiam Injecta, quæ materiam supponunt visibilem. Cujusmodi sunt spicula, spinæ aciculæ, paleæ, pili, ferraturæ, lapilli, testæ ovorum ollarumque, putamina & siliquæ, insectæ, lintea, acus, artificum organa, quæ insensiliter quidem injaculantur, & invisibili prorsus modo intrant; diris tamen cruciatibus detinentur, & ejiciuntur. Sintque licet non rarò majora suo foramine, per quod intromitti potuerunt. Nam nuper per poros cutis pelle integram servante, injecta fuit pars corii bubalis, quem Chirurgus forcipe extraxit, ad volæ magnitudinem. Prius tamen maturato apostemate. Saga autem Brugis cremata, fassa est, se in virum bonum, corium istud injecisse. Sic olim vidimus Liræ pueros orphanorum, per vomitum rejecisse equuleum, manibus astantium extractum. Scamnum scilic. quadrupes, sua rota atque funiculis 1

culis instructum. Quocunque autem situ locaretur equuleus, erat facile duplo major gutture. Vidi Antverpiæ, anno 1622 puellam, quæ conglomeratim fortè, bis mille aciculas, pilos unà & sordes vomeret. Alteram virginem anno 1631. Mechliniæ, quæ, nobis præsentibus, quisquilias ligneas, dolabra lævigando derasas, cum multa mucilagine vomebat, ad duorum pugno-
3 rum magnitudinem. Res est frequens, passim visa, à viris doctis admissa. Hærent tamen nasutiores, quod nequeant intelligere, per exiguum ductum exire longè majora. Quidam enim excusant rem, adeò ut licet per vomitum rejecta videantur: volunt tamen nunquam intrò admissa, ludibria inquam æstimant, ac oculorum effascinationes. De novo apparere dum exeunt, atque adportari eminus. Res quidem veras admittunt. Nam insectæ vivunt, metalla liquantur, & ligna ardent: cuncta sensim egrediuntur sponte, vel manu extrahuntur. Alii verò autumant, revera ejusmodi intro injici, & sagittari in corpus: sed nesciunt modum. Delrio cum suis, admittunt intrò inferri, & esse revera, qualia apparent, ac proin præcedentem opinionem refellunt. Quo ad modum introitus autem & exitus, asserunt, illa prius comminui à diabolo, in tenuissimum pulverem, restitui intus in corpore, in pristinam integritatem, figuram & conditiones. Dum autem foras prodeunt, iterum teri asserunt in pollinem, eumque in instanti egressus, & cis angiportum, iterum reduci in pristinum ens. Bis nimirum ligna, acus, bufones, viva animalia comminui in pulverem, totiesque reduci ad priorem habitum, & reviviscere. Hi enim negant se præcedenti opinione consentire: dum tamen idem cum illis dicant, pro exitu & introitu. Nimirum non illa revera intrare, aut exire, prout astantibus alioqui videntur. Cum non integra intrent, & exeant: sed prius pulverata. Supponunt eandem oculorum effascinationem, pu-
4 tantium integra, quæ tantùm sunt pulveres. Id enim Martino Delrio frequens, sua nempe infringere judicia. Etenim de disquisitionibus magicis, tractatu de Chrysopœa, cum furtim è Gebro, & Bono Ferrariensi, ad verbum argumenta descripsisset. 18. contradictoria tandem, ubi suum depromit judicium concinnat. Credo equidem cum pietate pugnare, si diabolo tribuatur potestas naturam superans. Nempe facere, destruere, iterum reficere, totiesque à privatione ad habitum reducere eandem rem, cujus semen dispositivum, ad finem jam devenisset. Verùm naturæ ignari, præsumunt se naturæ secretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipsos latet, vel adynaton, vel falsum, vel præstigiosum, atque diabolicum esto. Quasi Satanas supra naturam esset, operareturque naturæ impossibilia. Dono quidem, modum operando exoticum: at sane adhuc intra naturam coërceri oportet. Itaque ostendam, 5
non planè opus esse auxilio Satanæ, ut corpus aliquod solidum, absque sui comminutione, traducatur per viam se longè minorem. Quia & hoc constans. Quod scilicet omnes ejusmodi injectiones, immediatè fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etsi Blas motivum habeat: contra pietatem tamen est, quod insontibus nocere posset pro lubitu. Quod sanè fieret, si passim ejusmodi injiceret, pro nefario lubitu, puerulis, inquam, insontibus, virginibus piis, atque Deo singulariter dicatis, hæc evenisse vidi. Corn. Gemma de 6
Cosmocriticis, meminit, frustum ℔ 3. sive unciarum 48. se vidisse, de bombarda ænea, quod virgo, victoris filia, per anum excreverat, cum suis characteribus sive literis, simul cum anguilla, suis secundinis obvoluta: Est autem naturæ impossibile pulveratum in nobis metallum liquescere, pristina figura, tantoque mensium intervallo, in intestinis detineri, anguillam cum suis involucris toties conteri, & à morte resurgere. Frustaque ligni, & corii, toties comminui, iterumque restitui in pristinum. Bruxellæ enim vidi anno *1599.* quod bos sumtis tribus herbis, evomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite serpentino, perdice non minorem. Nescitur modus, quo id natura faceret. Æquè nescitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergo nihil, qui opus naturæ in diabolum referunt. An verò peccent, viderint alii. Pigritiæ saltem enim immensæ inventum fuit, omnia in diabolum retulisse quæ non capimus. Invenio equidem, naturæ contiguam dimensionum penetrationem: licet non ordinariam. Nec velim diabolum invocatum, ut nostris satisfaciat quæstionibus, per temerariam potestatum attributionem. Est 7
historia rustici Poloni, nuper à filio D. Ericii Puteani visa. Agrestis homo tentaverat sibi anguinam in gutture aperire, brevi cultro, quem incautus deglutivit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, postque multas anxietates reddidit, & incolumis supervixit. Item Vilvordiæ anno 1636. rusticus mihi notus, volens saginare vaccam, illi quoti-

quotidie poculum dedit: cui incoxerat olera cum furfuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæsa vacca, inventus est brevis culter uxoris suæ, in capulum buxeum retortus, inter costas & homoplatam abditus: rustica enim, concidendo rapa, cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo degluiverat. Item Ambrosius Paræus refert, de quodam, quem latrones coegerant deglutire cultrum, quem dein sospes reddidit, per apostema lateris. Alex. Benedictus, alterius meminit, cui sagitta in dorsum penetraverat, cujus uncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excrevit absque læsione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiverat, eamque post biennium eminxit, calculo incrustatam. Idem Ant. Benevenius, quod mulier Hetrusca, acum cupream deglutiverat, quam triennio inde, juxta umbilicum sana excreverat. Valesius de Taranta, de puella Veneta (fortè eadem) quæ acum trium digitorum, cum urina rejecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius, cognomine Hampteau, araneam ingentem, quam decidisse viderat in calicem, sub jugi Sacrificio, vivam, cum multa animi aversione bibit. Infra paucos dies; illi oborta est phlegmone in dextero femore, ac sub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator juvenis ejus Antverpiensis, Venetiis ludens immatura spica hordei, in ore, ingenti suffocationis metu, eandem deglutivit. Post tres inde hebdomadas, sinistro latere supra zonam, apostema apparuit, ac tandem cum pure eadem arista, jam lutei coloris, extracta est integra. Ipse autem sospes evasit. Apud Fernelium, studiosus ab ipso legitur restitutus, qui aristam per costas dedit. Commemorant quoque Scriptores, fœtum, quandoque in utero mortuum & consumtum, sua ossa dimisisse, trans uterum & abdomen, per umbilicum, & quandoque per anum. Plura apud Authores passim ejusmodi occurrunt, fide digna. Quibus constat corpora solida, satis magna, penetrasse stomachum, intestina, uterum, omentum, abdomen, pleuram, vesicam, membranas inquam, tanti vulneris impatientes. Id est, absque vulnere, cultros per istas membranas transmissos. Quod æquivalet penetrationi dimensionum, factæ in natura, absque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum ducatur per exiguum foramen, quo saltem felis transire queat, non tamen trans murum. Imò quod diabolus nequeat frangere fenestram chartaceam, absque consensu heri, videri est ex processu, & arresto, contra Ludov. Goffredi Sagum, pronunciatum Aquisgrani Narbonæ ultima Aprilis 1611. Tandem ubi delituerunt ℔ 3. æris, tormenti bellici, notati per sua grammata? quomodo tot mensibus gliscent scoriæ: qua parte frustum æris, intestino majus detinetur? Etenim dum necessarium in aere vacuum tractarem, promisi me declaraturum, quod etsi corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, sit vetita: attamen dum corpus totaliter in ditionem spiritus transit, ac transsumtum est, eoque velut infirmatur, tum corpora se mutuò penetrare naturaliter, qua saltem parte sunt porosa: eò quod spiritus tum corpus sub se claudat, adeoque dimensiones velut adimat. Præmittam aliqua. Prægnantem, 8 libido invasit edendi conchylia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, ut & testas crudas, bis terve dente concisas devoraret. Dein mox infra horam, fœtum parit sanum & adultum, cum iisdem semimansis testis, & vulneratum in abdomine. Ergo teste, absque apertura membranarum, statim penetrarunt stomachum, uterum, & secundinas: vel novæ testæ, generatæ sunt super fœtum. Neque enim hoc posterius, verum esse potest. Nam fuerunt vera fragmenta conchyliorum, non autem ad imitationem figuraliter æmulata. Dein, appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi conchylia non erat fœtus: sed mulieris. Igitur non erat necesse, conchylia nova generari circa fœtum. Appetebantur namque a matre, ut sibi, & non fœtui, nutrimentum fierent. Alioquin eodem identitatis argumento, quæcunque appetuntur, semper circa fœtum generantur; a quo cum nequicquam digererentur, semper vel circa fœtum residua fierent, vel ibidem putrerent. Quod utroque modo est falsum: nam si putreret, abortum faceret, quod est appetitum, vel ibidem conservatum, reperiretur regulariter. Etenim fœtus dumtaxat nutritur per umbilicum: quapropter illa conchylia externa, nec fœtu optata, nec eidem proficua erant. Et per consequens, neque à natura de novo ob finem facta sunt: sed dimissa ad fœtum, quatenus appetitus fuit uterinus. Appetitus à fine semper dirigitur; prægnans autem, appetit conchylia, non testas, nec etiam ut conchyle animal integrum maneret in pristino statu, in quo ma-

tri est inutile, nec suo satisdat appetitui. Ergo multò minus, occasionem habuit generandi novas, ac inutiles testas circa fœtum. Tandem utut sumatur, appetitus non erat ad testas bis terve confractas. Nam si conchylia conchis excisa fuissent, mandisset ipsa conchylia, relictis testis. Adeoque appetitui fuit accidentalis testarum, comitantia, & concisio. Reor sanè, quod sicut desiderium, terror, &c. generant Ideas seminales, quas manus prægnantis ad fœtum dimittit, statoque loco depingit: ita gaudium reperti ejus quod fuit appetitum, deducit illud ipsum ad fœtum. Sic nempe deglutiti cultri mœstitia, horror bibitæ araneæ, aristæque devoratæ, repellit eadem, trans membranas vulneris impotentes absque nece. Hæc de injectis, intrantibus vi ordinaria naturæ, extra suspicionem diabolicæ co-
9 operationis. Simile quid in ablatis internè foràs, quæ unico aut altero exemplo claudam. Sartoris uxor Mechliniæ, præ foribus vidit militem, in conflictu, manum amittere: statim, perculsa horrore, peperit filiam una manu, altero autem cruentoque brachio exstinctam, quod manus ejus non reperiretur, & hæmorrhagia infantem interimeret. Vxor Marci de *Vegeler*, Mercatoris Antverpiensis anno 1602. videns militem mendicantem, cui pila ferrea in obsidione Ostendana dextrum brachium abstulerat, illudque adhuc cruentum circumferebat: mox abinde filiam peperit, orbam brachio, & quidem dextero, cujus cruentus adhuc humerus per Chirurgum solidari debuit. Nupsit mercatori Amstelodami, cui nomen Hoochcamer, illa adhuc anno 1638. superstes. Cæterùm nuspiam reperibile fuit brachium dexterum, nec ossa, nec ulla apparuit putrilago, in quam brachium contabuisset parva horula. Attamen nondum conspecto milite, fœtus bina habebat brachia. Nec potuit brachium avulsum annihilari. Ergo clauso utero, ablatum est brachium. Quis autem avulserit naturaliter, & quorsùm ablatum sit, certè non quadrant triviales rationes in tanto portento, aut paradoxo. Non sum qui hæc dicam, Hæc dicam saltem: non fuisse brachium ablatum, ut neque avulsum à Satana. Deinde, minoris operæ esse, deferri aliò brachium avulsum, quàm fuit brachium à toto avulsisse, absque nece. Vxor mercatoris cognita nobis, ut audivit quod uno mane decapitarentur 13. (tempore ducis Albani contigit Antverpiæ) ducunturque inordinatis appetitibus, prægnantes, statuit spectare detruncationes. Adscendit ergo cubiculum familiaris, sibi viduæ, in foro morantis. Visoque spectaculo, statim illam adorsus est dolor parturientis, peperitque maturum infantem cruento collo, cujus caput nusquam apparuit. Non invenio saltem, humanam naturam abominari penetrationem dimensionum, cùm seminibus rerum sit frequentissima. Paries in dolore filios, pœna est peccati. Ante peccatum ergo, naturaliter pe- 10
perisset citra dolorem, fœtus proceros, illius saltem magnitudinis, qua modò nascimur. Non autem, quod mulier ante peccatum fuisset insensilis: sed quod utero clauso exiisset. Ergo geniale à creatione fuit humanæ naturæ, dimensiones se invicem penetrare. Quia erat conditus, ut secundùm spiritum in carne viveret. Sed corrupta natura, periit ista authoritas spiritus super corpus. Atque ideò brutorum more, deinceps parit mulier. Imò commemorant Scriptores, trans ossa fieri abscessus, susque deque ferri cuncta absque vasorum ductu,
vel commercio. Equidem in rerum seminibus 11
adhuc consistet primæva illa penetrandi corporum energia, non autem vi, arte, aut arbitrio humano subjecta. Nam multa sunt corpora pluries ponderosi, quàm materia, unde conflantur. Necesse est inquam concidere partes plus quindecim aquæ, in unum, ut unica pars auri inde fiat. Etenim pondus, non fit ex nihilo: sed arguit ponderantem in æquilibrio materiam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat suum corpus, quoties aurum aquæ præponderat. Domesticus ergo, & quotidianus seminum progressus in generationibus, requirit corpus per condensationem seipsum penetrare. Quod artifici est prorsus impossibile. Demus aquæ inesse poros; hi tamen nequeunt decies quater tantundem sui integri continere. Est ergo ordinarium in natura, quod aliquot partes aquæ
se penetrent in unicum locum. Hocque agunt 12
semina, vi spiritus cujusdam Archei. Archeus enim tam in præfatis seminibus, quàm in nobis, tametsi corporeus ipsemet; dum tamen agit actione regiminis, & materiam in se absorbet, edit plures effectus, incantamentis non absimiles: quia propriè loquendo Archeus non imitatur incantamenta, sed incantamenta sequuntur normam ab Archeo præscriptam, quatenus scilicet operatur longè aliter, quàm corpora in invicem. Vt in uterinis affectibus, nervi sponte distenduntur, dissiliunt tendines extra locum, rursusque resiliunt. Ossa item dislocantur

cantur nullo motore visibili, collum ad menti altitudinem, tumidum surgit, præcluditur aere pulmo: venena inauspicata obnascuntur, cruorque insolitos sordium vultus ludit. Quantum autem penetrationes corporum spectat, Archeus noster corpora in se absorbet, ut fiant
13 quasi spiritus. Per exemplum aqua fortis suo spiritu æs, ferrum vel argentum, manantia in sui natura, opaca, facit ita transparentia, ut videri nequeant, & per chartam emporeticam, quæ alias ne tenuissimum pulverem transmittit, metallum, adhuc in specie metalli essentialiter manens, traducit. Non autem quod similitudo penetrationis dimensionum, cum proposito metalli exemplo uniformiter quadret. Quia (ut dixi) non quadrant rationes tanto paradoxo, ubi modum, à priori, indemonstrabilem, lubens agnosco. Prout nemo scire potest, quo pacto impressa seminibus Idea figuret, dirigat, atque disponat sua constituta. Ideoque à posteriori idem venabimur. Inprimis ratum esto, diabolo nullum in nos invitos jus aut imperium esse,
14 nisi peculiariter permittente Domino. Nescitis enim, quia templum Dei sumus? ipsumque regnum Dei habitet in nobis? Quæ res est ab origine resulcanda. Primò ergo, de fide est, nos esse sanctuarium Spiritus S. Sacrosanctam Trinitatem apud Iustum, suam facere mansionem. Delicias Dei esse cum filiis hominum, quibus dedit potestatem filios Dei fieri. Sunt autem pueri baptizati, insontes, justi, ipsorum est regnum Cœlorum, accommodatum templum Dei. Pueri tamen, cæteris facilius, incantamentis necantur. Ergo necesse est id contingere ex facultate aliqua libera: cum excellentia Christiani (præcipuè justi) concludat, diabolo nullum jus intrandi, aut introducendi sua media.
15 Cum perinde ipsi sit, per medium nocuisse, aut per se. Est ergo alia longè potestas incantamenti, præter diabolum: atque proinde naturalis & libera. In virum justum, non ulli est imperium. Potestas autem, si libera esset incantandi diabolo, etiam illi æquè liberum esset, occidendi per cultrum vel malleum. Et sic nemo immunis. Imò si diabolus posset, nollet in pellem justi intrare, ob divinam Regni cœlorum præsentiam. Alio nimirum modo, Deum in justo præsentem intuetur diabolus, quàm ubilibet alibi. Quæ causa sempiterni in nos odii. Nec ergo intrat, etsi posset, sed circuit ut Leo rugiens. Ergo Saga, per ens naturale imaginative format Ideam liberam, naturalem & nocuam. Quam nequit formare Satanas. Eò quod formatio Idearum requirat Imaginem Dei, ac potestatem liberam: atque idcirco Sagæ operantur virtute naturali, non minus in justos atque insontes, quàm in viros nequam. Imò cum facilius inficiant incantamenta pueros, quàm adultos; mulieres, quàm viros strenuos: significatur quædam naturalis potentia, limitata incantamento, cui per pugnacem, & robustum animum, facilè itur contra. Diabolus ergo offert suis clientibus sordes, vel venena, ut Ideas in Imaginativa horum formatas, fermentaliter connectat. Imò istud Ideale virus præservat, ne per ventum diffletur, aut terra coopertum, fracedine destruatur. Defert autem istud virus localiter juxta objectum incantandum: applicare tamen, aut in hominem ferre, nullatenus valet. Itaque deinde, homo etiam dimittit medium aliud executivum, emanativum & mandativum, ad incantandum hominem, quod medium est Idea fortis desiderii. Est nempe desiderio inseparabile, ferri circa optata. Quibus omnibus, diabolus tantùm spectator, in commeatu assistit. Quia revera, ipsa media operativa demonstravi jam esse solius hominis. Etenim solus Deus est creator sum- 16
mè gloriosus in infinitum laudabilis, qui universum creavit ex nihilo. Homo autem, quatenus est simulacrum Dei, creat ex nihilo quædam entia rationis, sive nonentia in sui initio, idque in propria virtutis phantasticæ dote. Quæ tamen sunt aliquid amplius, quàm merè ens privativum aut negativum. Nam inprimis dum ejusmodi conceptæ Ideæ, tandem se corpore vestiunt, specie Imaginis, fabricatæ per imaginationem, fiunt entia jam subsistentia in medio illius vestimenti, cui per totum æquabiliter insunt. Et hactenus fiunt entia seminalia, atque operativa: à quibus videlicet ipsa suorum assumta subjecta totaliter mox diriguntur. Hæc autem potestas, data est soli homini. Alioqui virtus seminalis, ad propagandum, data est Terræ, brutis, plantis, &c. Itemque canis potest per rabiem, salivam suam in venenum transferre, quia suæ speciei est vernaculum. Quod etiam in diversis animalium venenis est obvium. Sed formare Ideas, abstractas à sua specie, & proprietatibus adjacentibus, id nemini præter hominem est datum. Penitius id 17
quoque intuendo, videtur, si in Idea, per Imaginativam formata, non præesset jus alicujus entitatis, quod non posset se vestire, aut corpus assumere: imò nec posset per imaginativam corpori Archei associari. Siquidem quod merè

in se nihil est, nihil efficit, Ius etiam ad nihilum, negativè habet. Adeoque conceptus mox à conceptu periret, nec Ideam patraret: Imò si merum nihil esset, mox quoque in nihilum migraret. Sed cum Phantasia, à conceptu ad Ideam, sive Imaginem formatam, procedat, & hinc ad ens seminale: sequitur, conceptum fieri hoc aliquid, in Imaginativa. Id est, Imaginativam creare aliquod ens seminale, quod sit initium dispositivum ad formalitatem entis in potentia. Prout ex chalybe & silice oritur scin-
18 tilla, undè incendium maximè operativum. Sic imaginativa objecto, per conceptum, se confricat, undè Idea: Ideoque Imaginationis actus non est tam nihili, ut non habeat aliquod in se fundamentum, accedens ad realitatem principiantem. Habet enim Imaginativa ad hoc, vel proprias sibi conformatas imagines cum anima (ut multi credunt) vel saltem, quandoque præsentes, per memoriam excitatas, & revocatas
19 iterum reminiscendo. Ego autem considero hæc, non quod præexsistant præludia, Idearum in nobis, ante id quod imaginative concipitur: ut sint imagines proprii nominis conceptæ: sed quod fiant per contactum potestatis actu Imaginantis (id est, formantis imaginem) & objecti imaginati. Adeoque de sinu suo, anima nuditer format imaginem, quam nisi statim liget in Archeo, perit quoque, & sterilis fit eo
20 ipso. Nec obstat, quod in febribus aut vigiliis morbosis, umbras imaginum inviti experiamur. Quæ scilicet fatuæ umbræ imaginum obambulant, absque connexione & discursu, coram imaginativa. Quicquid autem nobis invitis, nec volentibus imaginari, obambulat sponte, imò & labores adfert, idipsum præexsistere est necesse. Quasi umbras reconditas, ante reflexam super illas vim phantasticam. Sed confusè e- 21
jusmodi Ideæ, sunt è penu memoriæ recurrentes, quandoque impressæ: non autem quod ante omnem imaginandi actum præexstitissent. Itemque nec arguit: Quod præfatæ Idearum umbræ sint confusæ, ridiculæ sæpè, & falsæ, adeò nec unquam antea conceptæ, per sanam imaginativam: Siquidem naturaliter decisis semel imaginibus & constitutis seriò, superinducitur altera, tertia & ulterior, complicantque & penetrant se mutuò: undè confusio. Alioquin ordinatim subsequens imago, destruit priorem si ipsi est opposita: sin minus, sique priori consentiat, confortatur: vel si aliqua obliquitas inter utramque est, utraque confusè indeterminatur, vaganturque umbratiles. Quod sanè nullatenus opem fert suppositæ Idearum præexsistentiæ. Mihi semper id visum fuit, Ideas de novo cudi, per actum Imaginativæ, instar scintillæ, per confrictum chalybis & silicis de novo factæ. Nec hoc activitati Idearum quicquam derogat, non amplius, quàm scintillæ ad magnum incendium. Respondeo itaque primæ objectioni. Quod sicut non præest ignis in chalybe & silice, ante concussionem: Ita neque ullum entitatis præludium, vel imaginis vestigium ante conceptum, & confricationem imaginativæ ad objectum præexstitit: Sed oritur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu conceptus. Fitque vera Idea, dum scintilla (quæ aliàs statim periret) cadit in fomitem, & concepta imago cadit in imaginantem fomitem Archei. Vndè sequuntur potentissima incendia morborum. Veruntamen quia Tractatus Idearum tangit proxime Concepta, differo & supersedeo ulterius de Ideis disserere.

INIACVLATORVM MODVS INTRANDI.

1. VNicum medium, quo diabolus cooperatur injaculando, est oculorum præstigium, ut invisibiliter intrent. 2. Blas motivum, & determinatum competit diabolo. 3. Quantum homo ad hoc contribuat. 4. Sanatio injectorum primaria. 5. Sanatio naturalis. 6. Varietas donorum in simplicibus. 7. Nominatim procedit Author. 8. Karichterus commendatur. 9. Præcautio in herbis. 10. Modus, quo Injecta semel foràs expulsa, accelerant rejectiones.

PErgam nunc supplere modum, quo Injaculata, Injectave, intrant, vel admittuntur: simulque illorum remedia subnectam.
Injecta inprimis introëunt invisibiliter. Et hoc 1
unum est merè diabolicum. Siquidem miserrimus scurra, cum nihil habeat reale, quod ipsi sit relictum in libertate, tantum habet vanas apparentias: quippe pater mendacii, res ipsas mentitur, & falsò apparere facit, ab mundi initio. In præstigiis hujusmodi, nil cooperatur homo diaboli mancipium. Quo autem modo Satanas res in se visibiles faciat non visibiles, sivè illas involvat suo spiritu invisibili, ac res ipsas circum apprehendat, vel demum id agat per oculorum effascinationem: vel etiam eo ipso quo,

quo res aliqua corporaliter aliam penetrat (ut jam ante profusè per exempla est ostensum) sit fortassis eatenus invisibilis (quicquid enim dimensiones corporis amittit, potest etiam visum fallere) saltem curiosus indagator non sum operum Satanæ, quæ sibi in proprietate competunt. Sufficitque mihi, quod quæ credita sunt illius esse, ostenderim homini propria, detexerimque omnimodam Satanæ pauperrimamque miseriam. Res igitur injiciendas, factas invisibiles, transfert diabolus ad objectum, dirigente iter Idea desiderii humani. Etenim quia diabolo non est permissum ullatenus, introire in hominem, multò minus ut eum lædat, atque omnium minimè, cum onere invisibili, quod
3 ipsus circumvolveret: Ideo utitur Blas libero hominis sibi devincti. Homo ergo suum Blas motivum liberum imprimit in corpus, invisibile factum; diabolus autem defert, usque ad hominem in quem injicitur. Et sicut culter, per desiderium atque consensum vulnerantis, infigitur in carnem vulnerandi: Ita hoc corpus, factum invisibile, per diabolum; injicitur in corpus incantandi, per Ideam Blas motivi Sagæ: conspirante ad hoc Satana, propter directionem ferientis hominis.

4 Sanatio injectorum absolvitur, partim remediis ab ortu Ecclesiæ primitivæ celebribus. Quæ operantur, non nisi miraculosè: Cur autem non regulariter semper, ubique & apud omnes suum sortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem inscrutabilia Dei judicia, non attingo: ut neque
5 remedia, quæ sunt extra forum naturæ. Partimque etiam habetur sanatio, per quædam simplicia, quibus Omnipotens Bonitas dotem à Creationis initio indidit, resistendi, præcavendi & corrigendi veneficia; itemque exigendi Injecta. Quale legitur suffimigium jecoris apud Tobiam. Qualeque illud Salomonis, vel Eleazari,
6 apud Iosephum lib. 8. c. 2. Quædam namque simplicia, cacodæmones arcent (misera hominum turba, quæ dulomaniam exhibet diis, resistere non potentibus, simplicium efficaciæ naturali.) Alia demum tollunt penetrationem luminis formalis, alligati excrementis. Nonnulla item saltem impediunt attactum, introitum, vel applicationem. Multa tandem, quæ ejusmodi venena corrigunt, interimuntque. Inprimis 7
electrum minerale immaturum Paracelsi, collo appensum, liberat, quos spiritus immundus persequitur, quod ipsus vidi. Illius potum verò, plures à veneficiis solvisse, memini. Nemo autem, qui appenso illo simplici, non præcaverit, ne Injecta intromittantur: vel ab importunis ligationibus confestim non solvatur. Barth. Karichter, Maximil. 2. Archiatrus, inter medentes 8
primus, (quod sciam) Germanicum tractatulum, proximum miseratus, hero suo dicavit. In quo paucis herbis, quoslibet & quomodolibet incantatos sanat. Antesignanum suum Daurant (Phu est Dioscoridis) floribus purpureis, (ultima Valerianæ species, in ultima editione Matthioli est) omnibus prætulit. Magnifacio quoque verbenam flore purpureo, Hypericonem herbosiorem flore minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c. Itemque Corallum rubrum, ejusque eductam tincturam, multum solaminis attulisse, sum expertus. Vtendum est herbis crudis, con- 9
cisis, non autem coctis. Quoniam potestas illarum integra, consistit in integritate Concreti. Contusione ideo perit vis Idealis herbarum. Decerpuntur autem herbæ, & radices effodiuntur, statione, qua magis vegete, ideoque etiam mox oriente Sole. Propelluntur nempe Injecta foras, non secus atque anguis ab igne. Theologi verò, solent Injecta, quæ rejiciuntur, igni absumere, in vituperium cacodæmonis. Rectè 10
quidem sic illa pereunt: non sic tamen impediuntur illorum recidivæ. Rectius ergo, expulsa Injecta, involvuntur simplicibus, quibusvis expulsiva inest, & asservantur. Pari eum ratione, qua sympathetica, absens vulnus sanant, hæc simplicia dotalia, arcent Injecta, detinent, cohibentque ne injiciantur, vanamque Magi operam deludunt. Infirmitas ergo entis injaculantis, meritò suspecta est, quæ Injicienda non potest intromittere, quia adest, & præest herba quædam impediens. Vis ergo quæ Injecta intrò defert, non est Principis hujus mundi, & potentissimi spiritus: sed entis cujusdam Idealis, & infirmioris, quod tam facilè præpedit omnem introitum deinceps.

DE CONCEPTIS.

1. Splen primorum conceptuum sedes. 2. Idea tam Imaginationis, quàm Archeales, è fonte Splene manant. 3. Ideo & hypochondriam elent. 4. Pestis semper circa stomachum incipit. 5. De conceptis animantatis. 6. Idea ex utero. 7. Dementia. 8. Irreligio demens. 9. Realitas conceptorum ex parte materia & efficientis. 10. Prasumtio omnes ferè eccacat mortales. 11. Occulta insania. 12. Concepta mer-

morbosa. 13. Vterini morbi. 14 Phantastica uterina. 15. Instructio monarchia cujusque. 16. Duplex regimen in muliere. 17. Vterus non male valet, nisi a conceptis. 18. Miser sexus muliebris. 19. Differunt morbi uterini à suis productis. 20. Sanatio furoris ultimi. 21. Conceptorum Idea duplex. 22 Ortus & progressus delirii febrilis. 23. Progressus Idearum in maturitates suas. 24. Limen omnis boni in fide. 25. Passionum efflorescentia.

INjectis porrò simile est ens morbosum, quod Conceptorum dico. Nam etsi hoc non extrinsecus adveniet, nec aliunde foveatur, imò neque illi cooperetur Satanas: attamen quia sui radice, fiendi modo & effectuum quadam paritate, ab Injectis quibusdam, non multùm discrepat, non inconsultò retuli Concepta, inter spiritualia Recepta. Ad quorum dilucidationem, multa
1 jam præmisi prolegomena. Quamobrem, in Splene, jam aliàs demonstravi, Imaginativam primorum conceptuum, eamque inde ad stomachum, duumviratus socium, etiam & hinc facilè ac primordialiter (in altero sexu) ad ute-
2 rum distendi. Splen ergo, tam fons est Idearum conceptarum in Imaginativa hominis, quàm ipsius Archei. Archeus suas habet & peculiares Imaginationes, sibi proprias (sive enim veri nominis sint phantasiæ, vel saltem metaphoricæ, mihi perinde hoc loco) quarum ergo antipathias & philautias continuò sentit, atque
3 inde deductos motus suscitat. Certè concepta Archei, extemplò, præfatis locis potentissimas assequuntur determinationes. Quia locum natalem olent, hypochondriacæ sunt, primorum & indiscretorum motuum monumenta ferunt. Et quanquam Imaginatio animantata, quæ absque fortitudine impressionis, vel alicujus præjudicati inclinatione, ibidem cunctatur, tandem velut somnialis, indistincta, & penè confusa fiat, quapropter nimirum rarò tempora canescunt incuriis: attamen quæ in ipsis primorum motuum officinis suscipiunt alicujus passionis deliberationem, etiam spiritus in cerebro antiquatos, ad se alliciunt, contagium loci subeunt, fiuntque, ac cuduntur judicio orbatæ Ideæ, seminaliterque pariunt affectus, suis causis conformes. Hypochondriacæ nimirum amentiæ, confusionis, ac perturbationis suspectos. Ideo nempe suos patimur singuli manes. Archealis tamen jam dicta Imaginatio, ut consensum animæ nec optat, ita nec exspectat: contingitque
4 ideo insensibiliter, ac nobis inscius. Ideo nimirum Pestis, sive ex terrore in anima concepto fiat, vel demum proprio Archei vitio, semper tamen circa orificium stomachi prima tenet conciliabula. Potentissimæ namque sunt Archeales Ideæ, morborum quoque feracissimæ, quia irrationales, nobis insciis, atque invitis contingunt, ideoque & incorrigibiles, atque exleges plerumque sunt, nosque ideo inauspicato modo invadunt. De conceptis animan- 5
tatis, utpote distinctioribus, atque sensibilibus, nunc agam: quicunque primorum motuum perturbationibus, harumque conceptis Ideis, seipsos velut infirmant, infatuant, atque subinde incantant, aleam subeunt præfatis causis debitam. Ac licet hoc vitii genus, etiam viros doctos & judiciosos subinde invadat, morositates, atque tetricitates pariat: attamen mulieri est magis sociale, ob uteri consonantiam, & propinquitatem. Est nimirum ute- 6
rus (licet mera membrana) Lien tamen alter. Ideoque proprio velut seminis instinctu, statim secundinis fœtus, velut alterum Lienem externis obducit. Vt suo loco alibi. Non quidem quod mulier, hoc naturæ vitio, cudat Ideas hypochondriacas, exsecrabiles in aliorum perniciem, per modum Sagarum: sibi verùm sunt nocuæ dumtaxat, seseque tanquam incantant, infatuantque ac infirmant. Cudunt nem- 7
pe sibi Ideas, quibus sæpè non secus atque desperationis maligno spiritu circumactæ Sagæ, gubernantur, abripiunturve ad ea, quæ aliàs nollent, propriamque & invitam nobis plangunt dementiam. Sic namque teste Plutarcho, juvenculas omnes arripuit desiderium mortis per suspendium, in Insula Chio: nec nisi per verecundiam, post mortem, minitando, sisti potuit. Cum ergo Conceptorum vitium etiam 8
viros tangat, avertat lector tædium, si diutius in his morari debuerim, qui primus hunc tonum in medendo tangam. Itaque si mortales impegerint in præsumtionem fidei, abscedant à verbo DEI, & ad proprii placiti explicationes, velut in speculo complacentiæ suiipsius, se contueantur: Iam inde sibi cudunt Ideas vacillantes, & incuriæ religionis, ex uno primum puncto dubii, disputant incerti de pluribus, ad Atheismum vadunt, per apisticam irreligionem. Sin verò in superstitiones ceciderint, Ideas nigromantiæ conformes cudunt, undè in stygias vanitates animam pronam parant. Quibus perfacilè (ut dementatis) jam se associat hostis mortalium. Præsertim si superstitio pertinax, fortique desiderio odii, vel alterius pecca-

peccati, est stipata. Cudunt nempe sibi Ideas,
9 voluntariæ cœcitatis secundas. Cumprimis hoc iterum memorandum: Imagines ideales omnes esse seminales ex parte entis realis, per Imaginationem parti. Dein ex parte spirituum (quatenus vitalium, & concepto semini nuptorum) cujus assumunt materiam, sive tabulam, in quam depinguntur, fiunt organum, exsequendis Idearum finibus aptum. Hæc igitur prærogativa, utraque penetrant Archeum, eumque alienant, ad peregrinos suarum perturbationum scopos. Si ergo fides, confidensque superstitio, peccent sola credulitate, jam cudunt Ideas, per quas se existimant incantatos, incurabiles, & desperatæ amentiæ servi fiunt. Prosternatis enim viribus emaciantur, pallescuntque dementes. Sin verò scrupulositas indiscreta, atque inordinata angat; ipsa sibi fabricat Ideam anxiam, timore Inferni turbidam, undè ipsis vita horrida, omnium conversatio formidolosa, penè atque si diabolica esset. Fatuitatem enim generant, quam agnoscunt, fatentur, plangunt: quia non se ab illa liberare valent. Ac tandem ita succumbunt impotentes, ut Ideam tanquam animam arripiant. Sin autem scrupulositas, ante totalem victoriam, pro deliberatione recurrat ad mentem, & nihilominus in-
10 terim novas inordinatasque cudat Ideas: migrat instabilis facile in oppositum, quasi jam prioris scrupuli horrens, libertatem spiritualem, cum præsumtione meriti, & aliorum despectu, assumit. Quoquo enim surgere nititur altiùs, mergitur eo profundiùs. Est namque præsumtio, nil nisi vana dementia, alienis semper suspensa arbitriis: attamen plerisque mortalium velut genuina. Nam propter virtutes, ingenium, doctrinam, genus, divitias, formam, robur, audaciam, artes, loquacitatem, aut vocem, cudit quisque Ideas sibi applaudentes, quæ totum penè mundum dementant. De quibus dicitur: Stultorum infinitus est numerus. Nocentissima autem præsumtionum dementia, est in politicis, estque audaciæ, quippe quæ suos non rarò substernit tortori. Rara sane insania absque præsumtione est, si non cognata sit stupiditas. Enimverò Ideæ fidei, desperationis, scrupuli, irreligionis, arrogantiæ, æstimationis, &c. quia potentias magis abstractas & intellectuales respiciunt, gratiamque infusam magis oppugnant, dementiam plerumque tam occultam patrant, quod à viris spiritualibus, multumque exercitatis, non nisi tardè deprehendatur. Quas dementantes Ideas subsequuntur ex ordine, quæ turbationum sunt magis corporearum. Dura enim inprimis ut infernus est æmulatio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas quamplures præcipitat. Tum dein libidinis atque fornicationis Ideæ præter dementias, etiam complures excitant ægritudines. Omnes 11
autem exorbitationes perturbationum, si subitæ, fortes, crebræ, aut diuturnæ, cudunt Ideas & infirmitates sibi pares, etiam in vitam ideo durabiles. Sunt nimirum qui rectè sapiunt; in materiam autem, cujus Idea illos dementavit, si inciderint, confestim occultatam produnt amentiam. Repentinus inquam terror & mœror, sæpè aliquos morte improvisâ extinxere: aliis quoque saltem syncopem fecere. Plerisque mulieribus profluvium suscitarunt, in vitam durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in cruorem, huncque ideò non, ut exosum, proscripserit: sed penes se, in hypochondrio custodiverit: sigillat ibidem morbum comitialem. Mœror lentus verò, quique per intervalla, solatio tantillo interruptus, Ideam cudit, unde melancholia hypochondriaca in mulieribus, in viris autem Icterus: si in cruore sigillentur Ideæ: sin autem in viscere Lienis ipso, Asthma & præfocationem molitur. Sin mœror cum Idea desperationis connectitur, Paralysin, aut Contracturam parat, præsertim virginibus. Sed mœror lentus, cum præmeditata ira, vel odio, jungatur, singultum, cordis tremorem, vel menstrui suppressionem contumacem edit. Imò si ejusmodi passiones fortes fuerint, caducum faciunt & abortum, vel præfocant gestantes uterum. Si ira subita est, quæque tamen coërceri, aut dissimulari debuit. Ideam cudit, unde uteri decubitus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili; viris autem asthmata, apneam, atque febrim, quæ demum in Icterum, vel hydropem transit. Si violentus terror, vel timor irruat: Cuduntur Ideæ epilepticæ, quæ in vitam perennant. Odium autem, & avaritia, maciem, sive atrophiam generant; cudunt inquam Ideas suis desideriis respondentes: eóque fatuitatis declinant, quod propriam vitam, atque suorum fortunas parvi pendant, credentes turpi vindictæ satietate, nihil obvenire in vita jucundius. Emaciant enim ejusmodi Ideæ, & quia lentis nascuntur resolutisque perturbationibus, increscunt indies, & in vitam plerumque perseverant. Nec etiam semen corruptum, detentave menstrua, morbos uterinos suscitant: sed sunt hæc producta posteriora, & defectus supervenientes Ideis alterationum.

Vterus namque ut particularem habet monar-
13 chiam : ita & morbos. Quippe omnis exorbitans uteri affectus, est insania quædam sive dementia Archealis in utero. Perinde enim atque salivæ canis rabidi, inest fermentum furoris dementis, Idea inquam, quæ demorsum paulò post dementat : Ita nonnullis simplicibus, inest facultas sigillifera dementiæ, sigillataque, quibusdam excrementis detentis, aut utero furiente genitis, amentia furoris inest, quæ conceptam maniam vel in proles propagat, vel cum sterilitate perseverat, in radicalis furoris
14 consummationem. In utero nimirum, contemplari lubet potestatem phantasticæ primorum motuum parem. Blas, velut stellarum, potentissimum, vertens, evertens, susque deque omnia. Vterus enim suum regimen usque habuit, & servavit in totum integrale, imò exercuit crudeliter in miserandi semper sexus con-
15 sternationem. Ad instructionem autem monarchiæ cujuslibet, semper primariò requiritur rectrix quædam facultas (qualis in malicia, & uterinis affectibus, elucet prodigiosa) & Irascibilis altera, quæ per varias affectionum thymoses, sub vita muliebri explicatur. Quarum facultatum perturbationes, indéque natæ exundationes, certè nil minus quàm uteri furorem præsupponunt. Quid namque dementius fieri potest, quàm quod uterus collum mulieris stringat, & suum subjectum miserè perdat ? poros pulmonis contrahat ? totum cruorem præcipitanter profundat ? Siquidem ad suæ mulieris internecionem, necessariò subsequatur propria uteri mors ? ergo hoc ipsum est sui excidium, per consequens, vi deliberata causare. Vnde spectatur saltem duplicis monarchiæ argumentum in
16 fœmina. Ex dualitate nempe uteri cum corpore mulieris, hoste unitatis, fomite discordiæ. Quanquam autem plerumque, ex animi perturbationibus, & inde suscitatis Ideis, initia sumat ejusmodi suffocatio, quæque funesta, totius ortum, decus, vitamque, crabronum instar excitatorum, delet : supervivit tamen uterus mulieri, adeò ut defuncta parturiente, uterus, post multas quandoque horas, suum fœtum expulerit. Itaque thymosis, furorque quidam, est utero à conceptis Ideis, ab ente quodam vicariatum mentis exercens, estque utero pro vita ejus singulari. Est ergo morbus omnis uteri potestativus, ab uteri regimine directus, vel in seipsum, vel in corpus mulieris. Vnde non ineptè, integræ, à corruptis discerni possunt. Et-
17 enim cum gubernet seipsum uterus, vivatque è cruore alieno, proprio orbe : ideo vix malè valet, nisi infirmatus ab ente Conceptorum : Imò semper quodammodò insanit, quoties malè valet. Nam sive steterint menses, sive immoderatè fluxerint, decolores sunt, aquosi, nigri, grumosi, paucitate peccent, gonorrhϾ promanent, vel uterus ipse, loco motus, deleat immensum excentricus, sive demum immotus, Blas pariat alterativum, producatve effectus incantamento consanguineos, sive tandem suscitet ens apoplecticum, epilepticum, paralyticum, vertiginosum, hemicranicum, cardialgiacum, Ictericum, hydropicum, syncopticum, Asthmaticum, spasmades, Cardiacum, &c. perinde est. Quoniam non nisi per scenas, furor suus variat, quibus sua abutitur potestate, luditque uterus libertate monarchali in totum integrale. Siquidem absque aporrheis materialibus, claves gerit, quibus pandat venas, hæmorrhagias incredibiles suscitet, citraque sui motum ullum, poros pulmonis ex voto claudat, imò totius corporis diapnœam tollat suo nutu. Etenim lunæ præsidet in corpore, ætatem, naturam, maturitatem, præcocitatemque spernit. Itemque abortus facit, & fœcunditatem tollit, atque interim suum furorem voluptuarium complet, tyrannide despotica. Iectigationes artuum, loquelæ privationes, exarthroses condylomatum pro furoris
luxu perficit. Et licet mulier tantis sub malis 18
non dementet, insanit tamen uterus in præfatis omnibus exorbitationibus. Misera ergo, quæ tali subjacet imperio : subest inquam tot morbis, quatenus homo : & iisdem paret iterum ex ente uteri. Duplex enim & hodie luit piaculum, quasi in Eva duplicis peccati rea. Non est attamen uterus, pars hominis, ut homo est. Inest quidem homini, vivitque ex ejus cruore, non secus atque viscus ex arbore : totique pars illa sexualis imperat, multò potentius, quàm testes in gallo taurove, qui in suis castratis, insignes varietates exprimunt. Siquidem nedum quælibet pars auscultat utero : sed insani uteri violenta imperia, corpus muliebre, unà cum vita, luunt. Passiones scilicet animæ, dumtaxat uterum, velut dormientem canem excitant, & uterus inde sævitiam sumit, suæque insaniæ, mox insontem mulierem pœnitere cogit. Quinimò & non rarò in ipsas potestates mentales, à quibus pridem fuerat irritatus, suum reflectit furorem, ut absolutum in omnia sibi imperium jactitet. Ideæ namque passionum animæ, quoties utero importunæ, si in vim irascibilem uteri introducantur, eamque penetrent, confestim ut

pere-

peregrinæ & exosæ, illam turbant. Vndè impatiens, in varios furores seipsum concitat. Quod & Platonem vel inde non latuit, dum uterum,
19 animal furiosum nuncupavit. Denique quamvis ab uteri furore, propria tam ejus coquina laboret, quàm aliarum partium, à se apprehensarum, atque inde varia suscitentur excrementa, seminalibus furiarum Ideis insignita: sunt attamen isthæc dumtaxat producta. Id est, Quanquam amentiæ à Conceptis ortæ, pariant stultas suas Ideas, easque depingant in alienis excrementorum tabulis, sui inordinatione partis (pro ut rabies canum transit in salivam) attamen per ablationem occasionalis producti, licet morbi allevientur, non sanatur furor uteri. Quia istud productum ablatum, posterius erat, nec priorem in radice insaniam causans: ita nec attingens; sed tantùm aggravans. Etenim sanatio amentiæ, è Conceptis, in utero conceptæ, requirit Ideæ furoris extinctionem,
20 per arcana appropriata (nam per oppositas Ideas superari nequeunt, cum jam mulier inhabilis est, ad formandum Ideas sibi salubres, tantisper atque à furore uteri, compescitur) atque deinde, organi rectificationem: Alioqui namque, perfacilè repetit insania. Helleborus quidem (qui Amentiæ singulariter commendari antiquitus solet) alleviat Conceptorum gravitatem, in quantum aufert aliquid de producto aggravante: at certè non sanat eam, nisi in natura sedente, ipsaque sibi opituletur: ut amens, qui proprio ente deliro, ex propriis sui excrementi Ideis, dementavit. Verumtamen quæ ex repentina est nata perturbatione fatuitas, quanquam sæpè ejusmodi remedio abeat, satagente Natura reliquum sui bonitate, fomentatis scilicet Liene, & Cerebro, si pigrius ad convalescentiam processerint: sed quia Conceptorum amentiæ surgunt ex Ideis mentalibus, hinc ita profundè penetrant, ut etiam semen prolificum, radicaliter in spiritu contaminent, traducaturque insania generantis in posteros.
21 Concepta ergo Idea, in vitæ sensitivæ imaginatione, est duplex. Quædam enim è morbosis seminibus rerum proficiscitur. Cernimus namque vitulum dementare, canem rabie mori: Lupum similiter quotannis rabidum, incredibili jejunio restitui. Quod Paracelsus tardo Orionis astro ridiculè adscribit. Proficiscitur inquam occasionaliter introducta potentia seminis exotici, in nos, donec Archeus noster inde mutuet Ideas furoris, quas sibi ipse suscitat, & ipsus induit. Sunt quidem in quibusdam simplicibus, naturaliter Ideæ infatuantes; non quidem quod Cerebri temperiem destruant. Quippe quod absque temperie clarè intelligit: suntque ejusmodi temperamenta, mera somnia: sed quod suum characterem Idealem conferant, & in spiritum, phantasiæ organum, occasionaliter imprimant, & conformes suis Ideis suscitent. Sic nempe Tarantulæ, vel canis virus, determinatas, suasque tantum, atque proprias fatuitates propagant. Sicque incurri, assumtis quibusdam, dementant, juxta illorum innatas Ideas. Altera ergo Conceptorum amentia, ex intus genitis consurgit. Sic inprimis deliria in febri, non ex assumtis: sed ex degeneratis intus Ideis sunt excrementalibus. Estque intus conceptarum Idearum bipartita adhuc varietas. Vna quidem amentia, ex Ideis insanis prognata, per devium Imaginativæ abusum: se sigillat in Archeo, adeoque ex symbolo altius penetrat, & in vitam se distendit continuò, vel repetitim: Altera verò nascitur in excrementis febrilibus, & hostilibus, quatenus in iisdem aliquid simile occurrit, quod in præfatis simplicibus novimus naturaliter inhabitare. Ac proinde hujusmodi amentiæ, quia in ente corporali, exotico, & odioso hospitantur, non tam profundè in Archeum innatum imaginativæ penetrant. Primò namque sordes febriles pa- 22
riunt insomnietates, dein somnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tædium suas pariunt Ideas in excrementis, undè deliria videntur somnia, vigilantibus obversantia. Etenim si ex simplicibus, vel excrementis, analoga similitudine ludentibus, furores deliri in febribus nascerentur: Certè primo accessu deliria nobis exorirentur, nec dierum exspectarent cumulum. Nisi Ideæ tædii, & laboris somniorum, manifesto delirium progignerent. Quid si Ideæ somniales, Iudicii tendines præscindant, quid non patraverint Ideæ apprehensionum? affectionum? passionum? at- 23
que æstimationum? maximè quoties in fastigium delatæ, Archeum defœdant? violenter corrumpendo, vel fermentaliter conspurcando? Tres enim priores, vix sponte commoventur: sed prævia passione aliqua, agitantur & commoventur. Etenim persuasio abusiva, & credulitas, sive æstimatio falsi, primò hominem seducunt, in præsumtionem despectivam aliorum, sive in indignationem Philautiæ, Iræ, odii, vel excandescentiæ in proximum. Vndè nimirum quoque religio apistica, superstitio, scrupulositas, impœnitens arrogantia, & temulenta

ta desperatio, cum incuria. Etenim ut fides est janua ad humilitatem, quæ est veritas intellectus: Ita credula falsi æstimatio, est præsumtionis & arrogantiæ introitus, & prima animæ insania. Vix enim ideo, inter miracula, legitur fatuus ex imaginatis, restitutus sanitati: quippe ex superbia impoenitente, & recusante redire in veritatem, plerumque tales desipiunt. Perturbationes verò, ut amor, desiderium, tristitia, metus, terror, potissimum excitantur ab extrinsecis: ideoque non solum in anima: sed & in corpore, suos proferunt effectus. Initio namque passiones singulæ somnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant. Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo demetienda non est aliunde, quàm à penetratione & commistione exquisita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Sensim enim anima apprehendens, vel discurrens, assuescit sine lucta sequi, quò sæpè atque violenter abducitur, volens cum plausibilitate, vel nolens, propter superioritatem apprehensionum. Anima nempe itineris illius, licet avii, conscia fit: quia assueti. Suntque deviationes manifestæ, latentesque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifestæ quidem suam produnt statim amentiæ excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia, conspicuam, occultiores verò, latentesque, non nisi in quibusdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima semel loco discussa fuit, conquassatumque judicium. Quorum scilicet Ideæ in organum fuerunt impressæ, propter diuturnitatem, vel plausibilitatem: Id est, propter fortitudinem ac superioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè sapere.

Quantum autem spectat sanationem Conceptorum, eandem trado ex professo postea singulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hystericas ex directo aspicio. A posteriori namque ad credendum inducor, in Incantamentis potentissimam totius scenæ partem pendere ab Ideis mancipiorum diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, prout suo loco demonstravi: eò quod naturaliter quæ juvant incantatos, sanent etiam passiones hystericas, & vice versa. Vterum autem aliàs quietum in thymosim excitari per Iram atque moerorem, tam est extra controversiam, quod ipsis cognitum sit mulierculis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes utero insitas, quod planè est nonens (ut est cogitatio) nisi in formam entis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autem progressum in Ideis multo verborum syrmate convincere studui: quapropter etiam in Incantamentis parem nativitatem adscribere cogor. Enimverò etsi odora & grata aromata multas infirment mulieres: non tamen idcirco olida sive putida quævis, illas sanare debent. Per exemplum non enim Assa, aut odor fumantis sulfuris recreant hystericas, quatenus foetent: neque enim ex æquo omnes pariter foeminas reficiunt semper, aut simpliciter: sed quia cohibent sive interficiunt Ideas, extra utero impressas. Sic etsi infirment dulcia; proinde amara, ut talia, illas sanant. Docui namque inprimis non exsistere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario sensu, etsi in Iure valeat: minimè tamen in natura, quia litigia & jurgia Iuris non reperiuntur in natura. Nec putandum interim remedia uterina consistere in temperato, quasi extremorum medio, qualitatum mutuo confractarum asylo, ab extremis exemto: sed prorsus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum simplex sit exors primarum qualitatum, minimè tamen, illarum respectu, appropriata sanant hystericas. Est autem ejusmodi Arcanum Ignis, sive dulcedo sulfuris, è vitriolo Veneris: Itemque tinctura Coralli, volatilis, essentia Succini, Gagatis, Vrtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, Ruta, Abrotanum, Salvia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Assa foetida, Verruca poplitis equini. Corallus rutilans ergo est herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum destructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter transplantata in sordibus, quæ videlicet Idea jam ante erat seminalis in suo spiritu: dum tamen sordibus inseritur, migrat in virus. Sic nempe vis seminalis in Corallo inseritur in materiam petrificam; Si sit ergo qui vegetabile separet à lapide Coralli, jam acquisita est dos naturæ, sive Idea illius simplicis vindicans, transplantansque Ideas transplantatas in virus. Observavi namque quàm invitò hunc lapidem diabolus toleret. Quod noverim nobilem incantatum, cui etsi armillaria è globulis corallinis fortiter alligarentur, statim tamen inde dissilirent. Cujus simile occurrit in eo, quod foeminis male valentibus, rutilans Corallum mox pallescat, velut compatiens illis: qui tamen pristinum ruboris nitorem resumit, cum muliebris uteri sanitate. Cæterùm

terùm non quævis ſimplicia ex æquo incantatos ſanant, ut neque omnes pariter hyſtericas: Nam ſuas ſingula dotes habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum ſcilicet, Salvia & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemiſia, Vrtica, Ballote & Ribes nigrum, valent in caſibus à mœrore contractis. Aſſa autem, Caſtoreum, grana Acitis, Gagatis eſſentia: in caſibus ex Ira patratis.

Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in caſibus ex Idea odii reſultantibus. Prout hypericon, & Phu tertium in Ideis furibundis. ſic Lepus ſiccatus, teſtes quorundam beſtiarum, fumo areſacti, virga Cervi, Agnus caſtus & Succinum in Ideis, per libidinis ſuggeſtiodem natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & majora Arcana, adſcendunt ad univerſale quodammodò. Quibus approximant ſecundini maſculi primogeniti, fel anguis, &c. Profecto majora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem deſtituunt. Porrò quantùm propoſita Methodus, à Scholis deviet, ipſæ judicent. Morbos namque uterinos agnoſcunt more ruſtico. Nimirum dumtaxat noverunt, menſtrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam Malaciam, & præfocationes inter ſymptomata referunt. Retenta enim menſtrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus fruſtra ſanare intendunt. Tam enim aſſueverunt non ſanare ſuos, quod ſanationis nomen in oblivionem iverit, ejuſque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos enim ſic menſes, per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indiſtincta cum plebejis obſervantia. Denique ludibrio plenum: quod per ſolam phlebotomiam, tam retentis, quàm profluentibus ſubveniri nitantur. Modò venam malleoli in retentis; in profluis verò, Iecorariam in brachio tundant. In utroque caſu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod compererint quandoque, naturam tam periculi, timoriſque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuam, ab incepto fluoris furore, ſubinde pro ſpatio deſtitiſſe. Simile fortaſſis fuerit, ſi nimis petulantem equum, tendinis læſione claudicare fecerint. Deficiente autem menſtruo, oppilationum oblitæ jam Scholæ, ac quaſi ſuppreſſio neceſſariam involveret plethoram, jubent incidi venam: quod eſt effectum, non autem cauſam oppilantem oppugnaſſe. Neſciunt inquam detenta menſtrua, furore poteſtatis rectricis peccare. Subinde ſolutiva iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, diverſimodè vexatum, propinant. Vtinam noviſſet mundus, quam vanis præſidiis mulieres exagitent, quantum deoppilationibus toto orbe chriſtiano deſudent, & quàm occupatæ ſint Scholæ, ut ignorantiæ ſuæ errores, in aliorum obmiſſiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam injungunt, cui mandato, ſi vel odoretenus ſemel non paruerint per omnia, declamant ſe fruſtra laboraſſe, & ſtuduiſſe. Picam interim ſive Malaciam per ſuas purgationes fruſtra tentari etſi deprehenderint: dum tamen melioribus deſtituuntur, purgationes nihilominus ubique uterinis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi ſpectaculis obvenire nituntur per fœtida naribus appoſita, alii Theriacam olfactui objiciunt: plerique verò conſervam rutæ, cum caſtoreo per os violenter intrudunt. Neſcii ſaltem quantum ſacchari dulcedo, ſopitum uteri furorem conciteт. Tandem in tanto agone per fœtida & beneolentia, diverſis locis applicata, ſperatur conjecturalis ſanatio. Ah immane ſcelus, furibundum uterum, revulſione phantaſtica pacare velle! Vana Medentum conſilia & auxilia, ignoratis cauſis immediatis adhibita. Ne digitum enim, ſublevando malo apponere ſciunt, totumque humeris mulieribus onus relinquunt, donec vel ſponte deficiant ſtrangulatæ, vel forte fortuna in ſe redeant, circulo furoris emenſo. Crebri interim viſitatores, loculos & vires exhauriunt. Mitiſſime Ieſu, qui vivus tantam viduarum atque virginum curam geſſiſti, jam cœli terræque Monarchatum ſolus adminiſtrans, miſerere medentum, ut inſontioris & ærumnoſioris ſexus poſthac condignam gerant curam, ac remedia inquirant debita; flecte illorum animos, ut diſcere non recuſent, ac ſub beato uniſono, unum meditemur pariter omnes, prorſus neceſſarium, quod eſt, amabiliſſimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione noſtræ voluntatis, in empyreum oceanum ſanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ah utinam Amen.

VIS

VIS MAGNETICA.

Ro actione inlocaliter distans, vina nobis demonstrationem suggerunt. Vinum namque quodlibet, licet extra provincias conterminas natum, itemque tempestivius alibi florescens: attamen turbatur dum floret vitis nostras, nec cessat ejusmodi confusio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod sane contingit vel à causa motrice communi vitis ac vini: vel à particulari dispositione vitis, quæ vinum scilicet turbat, ac velut sursum deorsum confusa tempestate commovet. Aut vicissim, quod ipsum vinum sua sponte se ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum posteriorum si sit prætacta conformitas, consensus, condolentia, vel congratulatio: saltem non potest non id fieri, per actionem in distans. Puta, si vinum turbetur in cellario subterraneo, cui fortè per aliquot milliaria, nulla vitis vicina est, nec ulla collocutio aeris subterranei, cum flore absentis vitis. At si causam communem, pro tali effectu incusare velint: Oportet vel ad Astra recurrere, quæ à nostris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam, recidimus in confessionem actionis in distans. Videlicet quod unus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor spiritus, vinum absens, & vitem longè dissitam regat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Astrorum potentiam attinet: nolim, uti nec ausim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Astrorum extendere, supra aut præter textus sacri authoritatem. Qui dicit, elogio divino pronunciatum: Quod Astra nobis erunt in signa, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Astris tribuitur ut vitis, vinum peregrino solo natum, eminusque advectum, turbet, moveat, ac confusum reddat. Etenim viris aliquando receperat potentiam crescendi & multiplicandi se, ante natas stellas. Erantque vegetabilia ante stellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in essentia nequeunt esse conjuncta, quorum unum absque alio consistere potuit. Imò floret vitis alibi tempestivius: annisque pluvialibus aut frigidioribus tardius floret vitis nostra, cujus tamen florem ac scenas efflorescentiæ vinum imitatur, adeoque nec Astra respicit, ut ad illorum nutum se turbet. Denique nec vinum auscultat efflorescentiæ capparum quorumlibet, ac solius vitis. Adeoque non in causam universalem, mundanæ vicissitudines œconomicam rectricem auram confugiendum, ut scilicet potius ad adynata & absurda recurramus, quàm ad proxima symboli, unitatisque commercia, licet hactenus Scholis impervia. Porrò in Cerevisiis id longè manifestiùs adhuc apparet. Cum olim avi nostri vidissent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non nisi inanem ptisanam, vel pultem etiam coqui; meditati sunt hordeum, prius germinari debere (quod tum Maltam vocant) undè demum cerevisias suas vinorum æmulas coxerunt. In quo inprimis aliquot notabilia coincidunt. Nimirum excitatur in hordeo germen vegetabile, quod siccato deinceps hordeo interit, spemque crescendi amittit, tantoque magis per commutationem in farinam, ac dein per posteram ebullitionem, despondet à virtute crescitiva: attamen his non obstantibus retinet spiritum vinosum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu possidet: sed tandem dierum numero vi fermenti acquirit. In unico scilicet unius grani gremio, unicus spiritus diversis potestatibus insignitur, castraturque una, relicta altera. Quod sanè adhuc longè mirabilius elucescit. Vbi cerevisia ex malta, sese, non secus atque alias vinum solitum est, turbat dum hordeum floret. Adeoque hinc conspicua est potestas in absens longè dissitum. Siquidem sunt urbes, à quibus amœna prata arcent hordei sationem per multa milliaria, tantoque potentius probant cerevisiæ consonantiam sui, cum absente hordeo florido: quantum castratio potentiæ germinandi, crescendique spes abstulere: ac demum aqua vitæ, detenta ac reclusa intra cerevisiam, cadum, carceremque cellarii, non potest sospite cerevisia divagari per aliquot leucas ad florentem hordei aristam, ut inde redux procellosa, residuam cerevisiam multa turbet confusione. Certè longè tranquillius est iter, pro consensu magnetico inter quædam agentia procul invicem distantia: quàm est somniare peregrinantem aquam vitæ è cerevisia cellarii ad florens hordeum, indeque redire ad pristina pennarii & cerevisiæ receptacula. Atqui opportunè æquè lucide magnetismum, sui operationem in distans confirmat, signum à prægnantis appetitu fœtui impressum. Esto scilicet gravida, quæ cerasum appetat alienum, digito sibi frontem scal-

ſcalpat. Extra dubium, fœtus in fronte ſignatur cerafi imagine, quæ deinceps ſingulis annis viridefcit, albeſcit, flaveſcit, ac tandem rubet, juxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius eaſdem viciſſitudines maturitatum exprimit: quod idem fœtus, in Hiſpania (ubi cerafus floret ſub finem Februarii) imitatus ſit præfatas cerafi ſcenas longè citius, quàm penes nos. Adeoque confirmatur per hoc nedum actio in diſtans: ſed & conformitas eſſentiarum cerafi, in trunco ligneo & carneo: conſanguinitas entis, parti per imaginationem inſtantaneam, & per nuclei ſucceſſivam annorum ſeriem explicati. Sanè non debent doctiores ad cacodæmonem rejicere, quæ ſua debilitate ignorant: nam ſanè utrobique occurrunt in natura, quæ noſtra tenuitate explicare non valemus. Non enim inſolenti temeritate caret, ad diabolum referre dona DEI in natura, quæcunque noſtra exiguitas non capit. Præſertim ubi omnis cauſarum demonſtratio à priori exſulat à nobis, ac potiſſimum ab Ariſtotele, qui totius naturæ ignarus fuit, privuſque dono bono, quod deſcendit à Patre luminum, cui omnis ſit honos & ſanctificatio.

DE SYNPATHETICIS MEDIIS.

Diſtuli ſuperius claudere tractatum de Injectis, donec de conceptis ſat ſuperque conſtaret. Conjunxi namque Injecta conceptis, quod in Imaginativæ radice connexa ſtarent. Utrumque autem oſtendi, quantùm nos lædat & infirmet; unum quidem tanquam ens peregrinum, aliunde deſumtum, eminus delatum, variam calamitatem accumulans: alterum verò domi penes nos natum. Reſtabat modò ſcrutari, an furfures nihil haberent adhærentis ſiliginis: an ab iiſdem initiis peti non poſſet, quod tantis compenſaretur pro malis? Deprehendi itaque inprimis, media ſynpathetica ſimul colligari. Anno 1639 exiit libellus, cui titulus: Ericii Mohy Eburonis pulvis Synpatheticus, quo vulnera ſanantur, abſque medicamenti ad partem affectam applicatione, & ſuperſtitione: Galenicarum & Ariſtotelicarum rationum cribro eventilatus. In quo Ariſtotelicè ſat probatum, quæ pollicetur titulus: ſed vim directricem neglexit, quæ ſynpathetici pulveris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus diſtans. Cruor quidem è vulnere, vel pus, ſanieſve ab ulcere, linteo excepta, recipiunt quidem balſamum, ab ente ſanativo, pulvere inquam vitrioli, poteſtatem medicam, connexam in præfato medio determinatam: addiriguntur vires accepti balſami, ad objectum vulneratum, non quidem vi Aſtrorum influentiali, & multò minus ſponte evolant ad objectum diſtans. Ergo Ideæ applicantis remedium ſynpatheticum connectuntur in medio, & fiunt directrices balſami, ad objectum ſui deſiderii. Prout ſuperius de Ideis deſiderii, in Injectis adhuc meminimus. Mohyns potentiam ſynpatheticam ex Aſtris dimanare retur, quia influentiarum æmulam. Ego verò ex propinquiori longè ſubjecto deſumo. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, ſive deſiderio benevolo genitis. Hinc namque felicius operatur iſte pulvis ſynpatheticus per manum unius, quàm alterius applicatus. Optimè idcirco ſemper proceſſum obſervavi, ubi cum amoroſo deſiderio, & cura charitatis inſtituitur remedium: parum autem feliciter ſuccedere, ſi operans incurius ſit, aut ebrius. Adeoque hæc aſtra mentis deinde pluris feci, in ſynpatheticis: quàm Aſtra cœlorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in diſtans ferantur, probat prægnans manifeſtò. Quippe quæ ſuorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in fœtum, à matre non aliàs dependentem, quàm communione univerſalis alimenti. Equidem cum deſiderii directio ejuſmodi, ſit planè naturalis, non mirum, quod cacodæmon exigat ſuarum ſcrofarum Ideas, deſiderii in medium à ſe oblatum connexas. Ideæ ſcil. deſiderii per modum influentiarum cœleſtium, jaciuntur in proprium objectum, utcunque localiter remotum. Diriguntur nempe à deſiderio objectum ſibi ſpecificante, non ſecus atque viſus Baſiliſci, vel ictus Torpedinis, reflectitur in objectum volitum. Oſtendi namq; jam in prædictis, ne quidem diabolum aliquid in directionibus Injectorum tribuere: ſed opus habere directrice & operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia ſynpathetica, eò quod diabolus operetur aliquid circa Injecta.

Quid enim commune habent sympathetica, licet diabolus in Injectis cooperetur per nefaria media naturalia, à suis petita mancipiis. Res enim quæque à finibus & intentis res vel bona censebitur. Sufficitque, quod sympathetica cum Injectis, conveniant in mediis naturalibus.

DE INSPIRATIS.

Rerum indistincta novitas me dudum in mentalibus Receptis detinuit. Nunc demum prosequor tertium Receptorum genus. Inspirata voco. Forinsecus enim in nos intrant, & plerumque unà cum aëre. Ex antris nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis provincialibus, serpentibus, sordibus, cadaveribus, vel crescentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque insensiliter vitam nostram suffurantur. Etenim Illyricum, Dalmatia, provinciæ olim populosæ, itemque celeberrimæ olim Alexandria, quanquam fertilis glebæ solum habeant: nunc penè deserta, ob dirum virus, quod confestim ad vitæ tendit epilogum. Spagyrus sic quotidie, sylvestre atque perniciosum Gas, è carbonibus aquis stygiis, & fusionibus mineralium haurit, semelque intro attractum, Archeum turbat juxta indolem cuique veneno propriam. Sic aër loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis solitas ægritudines dat. Quas perperam alii in locorum Tartaros retulere. Enimverò per moram, fuligines quævis suos inquinant vasorum parietes, undè videlicet sub sexta digestionum, diversa excrementa cuduntur, putrefaciendis ultimis alimentis, corrumpendisque vasis aptissima. Quoniam si fuligines salium, nocua mistura stipantur, mox intus liquata, teneritudinem harundinum penetrant atque rodunt. Mitiora tamen, quam quæ sicco fumo ibidem collecta sunt. Nam si tenues asperæ arteriæ ramos obsederint, illos occludunt, spem resolutionis præscindunt, quibus si excrementa loci subnascantur, sic ut à retro aërem præcludant, continui hospites fiant, partemque sic sarcinant, ut & ipse corrumpatur, & vomica fiat. Quæ verò unà cum vaporibus intrant, consumtis aqueis, atrociter partibus similaribus sociantur. Sic nempe plura endemica, provincias fecere inhabitabiles. Quinimo mare utut salsum, à tantis malis nondum immune. Quod litora per Scorbutum variamque febrium cladem testantur: atque omnium manifestissimè linea æquinoctii. Ministri ægrorum demum, crudelia inspirant, jam per symbolum fermentata. Sic qui deaurant, plumbum, cuprum, marcasitas, &c. liquant, fossores, item separatores, & coctores mineralium. Nam etsi statim vitam non tollant: breviant saltem, eamque variis cladibus subjiciunt. Sic qui Cinnabari, Arsenico, Auripigmento sublimatis, stibioque laborant: quive Minium, Cerussam, viridi æris, Zaffaris lazurium parant, pictoribusque inserviunt. Sunt namque subterranea longè constantiora, quàm quòd nostro calori auscultent, domentur, expellanturve: multoque minus, ut in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta, in vitam durare, nisi adscendente nitore benignioris sulfuris, ipsimet hostes convertantur in amicos, aut tempestivè recedant. Morbi mineralium enim à nemine præter Paracelsum tacti; sed à Scholis neglecti, quæ semper super avorum commentaria novas somniarunt Iliadas, ideoque transeuntibus Levitis in Iericho persimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimverò quandoque probavi, quod stomachus odores rerum hauriat in scypho propinatarum. Contremiscant nempe hypochondria, ad oblata pocula, utut grato aromate larvata. Ergò & aër, odores ad stomachum deferens, per diaphragma transit. Hinc enim omne endimicum, natum est afficere immediatè convexum stomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: sic ut liquori alimentali nupta, digestionis ministeria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Pestis, cum endimicis Inspiratis, circa stomachum primordialiter plerumque furiunt. Ductus Laryngis namque cum aëris inclementiis subjectus staret, sua armamenta, à Dei bonitate suscepisse credendum, non minus quàm vesica contra lotium, cystisque contra suum fel, sunt loricata. Sed stomachi magnæ molis membrana, plurimùm suis digestionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur. Tussis ergo, Asthmata, vomicæ, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis, occasionaliter pendent, impressis supra stomachi convexum. Eadem est ratio febrium malignarum, castrensium, aliorumque morborum populariter infestantium. Fernelius non contentus Galeni doctrina sedem omnium febrium,

brium, infra Pylorum quærens, fictitiis humoribus se non extricavit; nec quicquam de convexo stomachi somniavit unquam, quodque leve endimicum inspiratum, sufficeret transplantando alimento sextæ digestionis. Cedo, quid aër, tempestas temporum, tangat humorum ametriam? An enim calidus aër æstivæ diei bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem transmutasset cruorem? Sic ergo in pulmone, omni Iuris prærogativa, constituetur officina humorum primaria? Ego didici, digestiones esse transmutantis Archei generationes substantiales, non caloris interni, ac minimè externi aeris. Digestionesque turbari hausto endimicio nocivo, aut saltem molesto: errores quoque digestionum vix carere producto morbifico: eò quod digestioni proprium, digerendo, aliquid producere. Non ego quidem intensum frigus, vel calorem, lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & cutim amburant. Sed noxa ejusmodi, tantum in gradu, natura humana superiore consistit? estque quædam amplitudo in gradibus singulis, quæ infra noxam consistit. Nunc Inspirata respicio. Mineralia autem inspirata, nullam exspectant remedii spem ab vegetabilibus. Admitto quidem suffitus, fuliginum citam adhæsionem in cannis nostris impedire. Ac semel possessionem intus nacta, illam per vegetabilia non recusabunt. Vix enim medelam, nisi per arcana ejusdem monarchiæ suscipient. Quapropter nequicquam auxilii, à manna urticæ, itemque à decocto sempervivi, in colostro lactis, &c. reperi. Quod cum venia Paracelsi sic astruo, & qui volent experiri, mihi subscripturos confido.

SVSCEPTA.

QVartum Receptorum genus, Suscepta voco. Qualia sunt vulnera punctim, vel cæsim, jaculando, verberando, jaciendo, lacerando, mordendo, contundendo, congelando, amburendo, vel stringendo facta. Item ossifragium, dislocatio, vinculatio, constipatio, atque in summa, quæcunque Chirurgo proxime subjacent. Siquidem ulcera, quæ non à vulnere perperam curato, nata sunt, cum aluntur à principio interno, spectant singulariter ad Physicum. Eaque evidentiùs, quod ulcera quævis, & quantumcunque maligna, perfectè sanentur per Arcana oretenus sumta. Nactis igitur Arcanis, Chirurgus quandoque penuriosus deses erit, manuali dumtaxat labore circa Suscepta occupandus. At quia dierum plenitudo nondum Arcana in usum traduxit, hinc Chirurgis licentia invadendi in Physicum. Interim non moror differentiam inter morbos membrorum similarium, & organicorum, tantoperè in Scholis dilatatam. Quia morbum ex causis Archealibus & immediatis, non autem ex functionum læsionibus metior. Potissimùm quod omnes partes utut organicæ, non egrediantur sui homogeneitatem. Neque enim referre arbitror, sive plura in unam partem concurrant officia, sive singularium munium sit singularis defectus. Quia effosso oculo, non morbus succedit; sed mors visivæ potestatis. Ideoque superinducta incarnatio sanitatem vulneris facit, mortem autem non restaurat. Nec item mecum pugno, etsi alibi omnes morbos oriri atque foveri seminalibus principiis dixerim. Suscepta verò hoc loco, vulnera ense, per modum artificialium operari intrando doceam. Quia morbi Susceptorum non sunt, quamdiu sunt in fieri esse: sed tantum à suscepto esse. Habent enim Suscepta istud peculiare, quod per se potius mortem, quàm morbum introducant. Per accidens enim est, quod vulnus partem carnosam, vel ipsum Cor, arteriamve præscindat. Adeoque vulnus, sui initio, minitatur mortem parti, cui infligitur: semperq; Suscepta sapiunt naturam artificialium. Suscepta enim deceperunt primitus Scholas. Argumentatæ enim sunt hoc modo. Ensis vulnerat, divisum continuum vulneratur. Divisio autem non est nisi relatio terminorum: & tamen vulnus est morbus. Ergo morbus omnis tantùm in relatione consistit, vel saltem in Diathesi, sive effectu illius relationis. Quod est dicere, vel morbum esse ens rationis sive nonens (quale est relatio terminorum) vel oriri ens reale ab ente rationis. Ego verò qui causas internas connexas, non distinguo ab reipsa: Venena, cibos, ensem, &c. voco occasiones: vulnus dico mortem continui absolutam, vel minitatam. Dum autem vim suam in Archeum intulerunt, adeo ut hic excandnerit per sibi applicata, inter primarios morbos refero, quod à Susceptis est impressum. Statim enim ut ensis divisit continuum, adest actio causæ occasionalis violentæ, in Archeum vibrata, & hic suas mox orditur tempestates, id est, Morbos.

RETENTA.

Eceptorum absoluto tractatu, ad Retenta jam pergo. In Rententis autem hoc semel atque seriò monuisse sat esto. Quod quanquam sint dumtaxat causæ occasionales morborum, morbos tamen juxta Retenta volui distinguere, ut nomina morborum antiquata retineam. Sufficere autem in præcautionem eorum, quæ de Retentis sunt dicenda, caput, cui tit. Hactenus ignoratam stetisse cognitionem morbi in suo universali. Quorsum lectorem remitto. Siquidem Retenta singula suas in Archeum invasiones, atque inde morborum quoque differentias suscitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinsecus assumuntur, vel intus domestica nascuntur per internam inordinationem. Seminalia namque sive peregrina fuerint, sive domestica, utrobique suæ ataxiæ memorem effectum in Archeum suscitant. Quod vel in simplici oculi lacryma est obvium. Vtpote quæ sano motu spiritus tota difflatur absque sensu ac molestia, malè disposito spiritu oculi, tota densatur, grumescit, vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non solùm sui difformitate variant: verumetiam propter corporis dispositiones mutantur. Corpus enim, quatenus perspirabile plus minusve, morbos variat. Quædam enim retenta difflantur, nec pòst, radicem recidivæ suscitandæ relinquunt. Subinde quoque hujus benignitatis obliviscuntur, materiam occasionalem, & cum hac non rarò impressiones, fermentales adulteras relinquunt, ut soboles, quæ novos de se hæredes, sive producta in Archeo suscitant. Sudant quippe etiam pori interni, quatenus totum corpus perspirabile est, atque in alienam messem deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vita proinde mox communi spoliantur, citissimè coagulantur, (ut dixi de oculi lacryma) vel in liquidum virus resoluta permanent. Sic nempe tussium materia, Hydrops, Coriza, Diarrhœa, Diabetes, Apostemata & ulcera nascuntur. Quorundam enim Retenta coagula, pertinacius hærent, tarde, aut nunquam resolvuntur: vel sponte de resolutione ac liquatione cogitant. Vel symptoma impressionale in Archeo deserunt, substitutum in recidivarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum semina aliò ire parata, distorta abeunt. Sicque variant demum morbi, ex parte digestionis sextuplæ, impeditæ, inversæ, suspensæ, extinctæ, vel vitiatæ. Variant quoque morbi Retentorum ex parte distributionis digesti. Proportionata enim distributio, vim Iustitiæ distributivæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem disproportionantur, jam est infirma & necessitata distributio: idque tam respectu naturalium functionum nunquam feriantium, quàm continuæ perspirationis, atque inde indesinentis necessitatis ergo. Ea autem disproportio est spontanea, ac velut exundans distributio, ratione symptomaticæ expulsionis, propter conspirabilem thymosim agitantis Archei. Vel demum disproportionatur distributio, quatenus necessitata est ex parte penuriæ, undè tandem etiam toti non rarum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat alimentum, ejiciatur, & sic absumatur. Quale est sputum tabidum in pulmoniacis, mucosum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Etenim cum pars, deturpato, degenereque semel alimento, nunquam alatur deinceps: sed illud aspernetur, atque detrudat, ob penuriæ sensum tamen id non cessat continuò, novum à dispensatrice alimentum efflagitare, atque sua importunitate obtinere, ut suæ necessitatis siti satisfaciat. Ergo novum illi multoties alimentum subministratur, aliisque contubernalibus detrahitur, quia deficit sufficiens pro omnibus. Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiusque necessarii depauperatio. Sic nimirum Diarrhœa, Dysenteria, apostemata, ulcera & purgativa nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ sunt instar filii prodigi, quia absumunt, & inutiliter projiciunt, quæ male perdiderunt, quicquid illis est distributum, lugentque istam deperditionem partes cæteræ.

Assumta Retenta peccant sola qualitate, vel quantitate, vel Indiscretione, sive Inordinatione. In quanto enim si immodica, si frequentia, vel nimis rara (nam numeris in quantis est) unicusque error quandoque morbo initium dat, ubi interim aliquamdiu aliàs natura reluctatur. In qualitate autem nocent primariò assumta venena, pharmaca solutiva, itemque alterantia nimis graduata. Discretio etiam in assumtis peccat, si præpostera, extra horam, & modum assumantur. Vt si menses prorenten-

tur

tur prægnanti, aut profluo utero; Indiscretio enim inordinationem frequentem parit ubique, ubi ignoratis causarum & indicationum scopis indebitum aliquid ingeritur, aut postulatur. Vitiantur etiam innocua ingesta, sola sui mora, & detentionis diuturnitate; fiuntque hostiliora, quo magis familiaria, aut ulterius promota fuerint. Siquidem propter conceptum quandoque symbolum, fermentant citius, penitiúsque ac potentius suas imprimunt inimicitias. Et ut ab assumtis tandem subinde fiunt Retenta innata: ita ab Inspiratis fiunt sæpè morbi Retentis similes. Nam inspirata quædam retinentur, easdemque partes, quas Retenta, affectant. Differunt alioqui radice interna, quantum anhelitus à potu, quantumque cibus a cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deveniam, necesse est primariorum morborum ignotam tragœdiam repræsentare. Quod Retenta innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enimverò jam ante distinxi morbos omnes, quod vel afficiant Archeum partibus insitum, vel influum; quanquam utroque casu procedant morbi per formationem Idearum. Quod de primariis intellectum volo: è quorum sinu videlicet oriuntur vel degenerationem recrementa ansam facientia novis Ideis sive morborum insultibus. Vix enim possibile est, Archeo insigniter per Ideam hominis vel Archei spontaneam perculso, non oboriri in inferiore corporis œconomia adrastiam, undè inprimis ipsæ digestiones à scopo aberrantes sibi fabricent perniciosa recrementorum Collegia, quibus foventur primariæ Archei discrasiæ (si nempe processerint ex eadem radice. Id est, si radix primarii produxerit sibi simile, perstite videlicet priore exorbitationis Idea) vel novæ morborum suscitantur propagines. At saltem utroque modo, præfata excrementa, producta sunt primariorum. Primarii autem vel sunt Ideæ Archeizatæ, ex propria scilicet substantia Archei influi, defluentis in corporis compaginem, quam nimirum pro rabie sua devastat. Atque ejusmodi morbi non raro per opiata sedantur; imò etiam funditus evelluntur. Utpote sunt plerumque ignavioris turbulentiæ proles. Flamma paleæ, vel spontaneo motu deficiens, vel ad consumtionem Archei, vitiata Idea informati, silens. At Ideæ ex insitis vitalium spirituum afflictionibus oriundæ, sive similarium partium, sive organicarum sint moderatores spiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbant, præsertim si in viscere aliquo principe, Archeus malè commotus, Ideas suæ læsionis formaverit. Potentissimas enim tum parit afflictiones, imò quandoque in vitam sospites. Etenim ut majoris sunt nobilitatis, eminentiorisque potestatis rectores: ita & efficaciores Ideas depromunt, jacentisque naturæ morbos propagant. Quippe ipsæ partium nobiliorum inquilinæ potestates iisdem imaginibus, tanquam sigillis contaminantur, quas producta inde morbosa, velut suscepto sigilli in se vestigio, catenatim deinde per classes digestionum exprimunt. Sic nempe viscerum morbi primarii scaturiunt, nec remediis, nisi penitioris syngamiæ, auscultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cujusmodi Arcana lib. de vita longa recensui, quæ nimirum universalis medicinæ majestatem repræsentant singula. Quanquam inficiari nolim defæcationibus simplicibus quibusdam inesse quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galenistæ generalitatis sponsionem: Sed avis quæque juxta sui rostri modulamen, vocem edit. Loquiturque quisque de nundinis, juxta atque in iis profecerit. Ex prædiductis jam patet. 1. Frustra intendi sanationem morbi secundarii, nisi averruncato, peslumdatoque prius primario, qui illum foverit. 2. Quod tum secundarii sanatio, in sola ablatione producti versetur. 3. Quod primarii perseverent, etjam à generatione secundarii si ex insitis spiritibus Ideæ promanent. 4. Quod primarii etjam sponte cessent, quorum Ideæ in primis insultibus desierunt. 5. Quod nescita hactenus causalitate, successione, & propagatione morbi, de morbo, ignorata steterit eorundem sanatio. 6. Quod Scholæ æstimarint, secundarios, imò & morborum producta, esse eorundem causas: adeoque totam Medendi operam ad posteriora direxerint. 7. Quodque rectius processissent per ablationem producti, quam per qualitatum contrarietates, debitaque exquisivissent remedia, quæ virtute sospite, ad loca affecta penetrare possent. 8. Quod quicquid sub sanando feliciter successit, id conjecturæ & soli naturæ bonitati, sit adscribendum: quia falsis seductæ persuasionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & tartaros oberrarunt per solutiva, non electivè educentia; sed quidlibet furiosè putrefacientia. 9. Quod quædam remedia à vetulis, vel rusticis didicerint, quæ præter scholarum axiomata specifico dono mor-

morbosis Ideis mederentur. 10. Quod incurabiles censuerint, quotquot primariorum ex sui fermento persisterent, neque suos vigores transplantarent in sua producta. Etenim plerumque morbi primarii spectant transmissiones causarum seminalium in Ideis, turbantque actionem regiminis. Vndè nedum morborum fabrica; sed & eorundem liberationes emanant criticæ, spontè per insolitas expulsiones, devias conspirationes, labores, anxietates, ac impetus convulsivos, præsertim si semine, efficienteque fermento in materia subsistant: quibus videlicet signis, sese à symptomatum familia distinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmavi superius, per hæreditarios. Robur inæquale, Torturam noctis, & Silentes, qui scilicet nedum Idearum necessitates: verùm insuper & primarios præsupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quàm in integro variè lusit: sed & ubique per Vniversi systema conformis sibi, visa est obambulare, ut & in heteroclitis, analoga congruitate seipsam ubique repræsentet. Feci jam quantum promisi initio operis. Demonstravi errores Scholarum in Physicis, quatenus medendi facultatem concernunt: quodque nil ignorarint magis, quàm principia, media & fines: quidditatem scilicet & causas, modum procedendi, ac fiendi, media præparandi & remedia.

De Retentis assumtis, utpote per se notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domestica, intraque lares degenerata, veniendum. Peccant enimverò retenta nostra, abundantia, qualitate, intimitate loci, sive sui peregrinitate, diuturnitate moræ: & quia in alienam messem, vitio distributivæ perreptarint, quæque ideo Transplantata vel Transmissa voco. Reliqua verò Retenta Transmutata dico, ad distinctionem Assumtorum. Equidem Retenta, sive sint Transmutata, sive verò Transmissa, semper tamen intrinseca insigniuntur Idea, ente inquam morboso, undè degenerationis hostilitatem susceperunt. Quare & radix primarii morbi plerumque ipsis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repræsentant: quatenus ipsius sunt producta. At quia Retentis domesticis, inprimis singulæ digestiones suos contribuunt cives, nimirum liquores alimentarios, suis culinis præparatos, inque solidam nostri corporis substantiam alioqui destinatos. Ideo Retenta domestica degenerarunt à scopis naturæ. Retenta autem domestica adhuc seco, ut quædam sint assumtorum stercora, quæ Relicta dico, vel ex bono cive degenerarunt in proditorem. Vndè nimirum Transmutata, atque Transmissa desumsi. Quæ nempe descendunt digestionum ac fermentorum è vitio, spiritus videlicet influi peccato universali, vel particulari insiti errore, lascivientis Ideæ spontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus passionibus productæ. Ad hoc etiam non infrequenter suppetias ferente, Assumtorum, Inspiratorum susceptorumque Relicto. Itaque in palæstram productorum, primò post Assumta, se offerunt Relicta. Etenim quanquam Assumta & Relicta, non sint primariorum morborum Producta; imò non rarò producant primarios: consuevi attamen illa secundanis & Productis annumerare. Non enim quod nesciam, nullam illorum fore relationem, ad primarium, tanquam parentem: sed inter Producta refero, propter strictam affinitatem cum illis. Vbi iterum seriò monendum, abusum esse, causas intimas à morbis distinguere. Siquidem causalitatis quidditas obscuratur, si tantillum è serie morborum proscribatur. Externæ enim, quamdiu externæ, sunt tantùm occasiones per accidens: postquam autem admissæ & digestionum vi transmutatæ sunt, quanquam videantur internæ: attamen non morbi, sed occasiones per se fiunt, quæ Archeum turbant, Ideam excitant, partemque materialem Archei deturpant sigillo Ideali. Sic enim Assumta in Relicta migrant, suique infestam memoriam deponunt in Archeum ut confestim tumultuetur: morbumque prolem suscitet. Non enim sunt Producta, licet Productorum insignia mentiantur: sed Relictorum sub nomine foràs prosiliunt. Etenim si proprio malignitatis vitio, jus hospitii violaverint, ejiciuntur plerumque cruda, semidigesta, maléque imbuta, per vomitum, sedem, urinam, imò & subinde per abscessum, in Transmissa migrant. Vnde dolores, tormina, apepsiæ, diarrhœæ, lienteriæ, stranguriæ, & partium, quibus transeunt, miseriæ. Sin autem vitium in officinis digestionum subsit, nec ab Assumtis prognatum: Iam supponitur primarius confusionis parens, qui Assumta neglexit, deturpavit. Non rarò quoque Assumta in Relictis vix mutata perseverent, quæ Cœliaca, sive ventralis dicitur: stante edendi voluptate, non minus, quàm dejecta appetentia ingruens. Vt cognoscamus in lienari fermento, latère diversa munia, ac proprietatum dispensationes: digestionis scilicet & appetitus Assumta quoque minus grata, vel convenientia, si fluctitent,

diaria

diaria fiunt, nidorosa, anonyma contenta, orexes item, *&c.* Sin verò contumacius hæserint, varias unius stomachi & pertinaces clades pariunt. Unde singultus, syncopes, lipothymiæ, convulsiones, Tormina, alvi dissolutiones, vomitus, Atrophiæ, *&c.* quæ sat manifestò apparent in Duumviratus labore. Quod si verò fermentum in prima digestione fuerit minutum per ætatem, aut progressas morborum difficultates: Assumta, quantumvis bona, vitiantur. Siquidem fermenta non secus regunt Assumta atque Relicta, quàm ipsas digestiones. Quare Lienteriam, Diarrhoeas, Choleram, quia tam Assumtorum, & Relictorum, quam Transmutatorum hæredes sunt, ad digestionum vitia refero. Stranguriæ autem tametsi ex Transmissis primæ ad Tertiam, contingant sæpiùs, quatenus nativæ rerum aciditates, in Assumtis permanserint pertinaces (prout inprimis conspicuum in potu cerevisiæ novellæ) attamen contingunt defectu fermenti secundæ, estque proinde ejusmodi Stranguria, senio familiaris. Idcirco Strangurias tam Relictis, quàm Transmutatis in secunda, adscripsi. Obiter quoque monuisse sat esto, quod ubique de nitore ac ordine divisionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quam de rei quidditate. Nec enim Assumta peccant sola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verumetiam ipsa digesta, dupliciter malè afficiuntur. Etenim stomachus, non solùm pro toto: sed & pro se coquit. Sic etiam de organis pluribus: in quorum diversis digestionum atque functionum officiis, sui errores Producta alienant. Stomachus tamen manifestè duplici calamitati subjacet. Propriæ nempe digestionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet, propria vivit culina, quæ in stomacho, irruenti Assumto subjecta, turbatur facillimè, etiam qualibet animi concussione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obviæ, manifestæ, atque frequentes digestionum cespitationes, obmissionesque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam utrobique Producta delinquant, Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneitates cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc absurdius, vitia Sextæ plerumque dicarunt mucco, per stomachi mentitum vaporem sublato, ac inde distillato. Quapropter Catarrhos in Rempubl. Sextæ, decidere commentæ sunt: sed & pituitam, quam vitali origine, in Iecore unà cum cruore generatam contendunt, jam casuali artis distillatione Relictam, inverecundè asserunt. Ast in Quarta & Quinta (utpote prorsus vitalibus, ab inquilinis cuncta sordibus, multa cura prius depurantibus) quanquam tam aperta non sint Assumtorum recrementa: attamen non est absonum ibidem procreari Retenta innata, quod natura mortalium, jam tota corrupta, nusquam omni vacet labe. Authores recitant ulcuscula in sinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimestri dysuria exstinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot pustulis, ostendisse dissectoribus, *&c.* Quanquam sanè hæc potius vitium Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, convincant. Sed quotidianæ palpitationes Relicta accusant, vel Transmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in spiritum vitæ quàm maximè atque sæpè vigere, inopinæ mortis causas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, spiritus discursuum authores corrumpit, quod sui indole vitiatus, capsas tam Cerebri quàm Lienis infecit, qui relicti virulenti naturam assumsit. Simplicia quoque licet semel tantùm assumta, sæpè in vitam dementant: quatenus visceris spiritum sic contaminant languido veneno, ut ipsus in Relicti veneni sortem degeneret. Quinimò & ipse odaxismus, sive titillationis teneritudo, in nudo stabulatur spiritu sensitivo, ut quoties semel emancipatus retrogrado motu in arterias fertur, istam sensationem causet in sanis, quatenus extra proprium cardinem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxuriat. In ægris verò præfata titillationis origo, jam aperto veneno luxuriante satur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarantulæ tripudia proritat. Idem quoque Spiritus, quia salinæ est prosapiæ (ut de vita longa alibi) in hoc puncto degener in se virulentiam suscipit, propriam in se suscitat Ideam, ac proin in cutim fugatus, labem pruritus in se suscipit, undè psoræ, scabies, imò erysipelata, ulcerumque varia caterva emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno se ibidem sustentant, & subinde propagant. Ergo suas quoque labes spiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occasione devii spiritus, si is qui semel motui est dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in nervos rursus dispergatur; quia duplata exercendi motus Idea insignitur (quas se mutuò penetrare ac compati docui) jectigationes membrorum parit: ac fatui seipsis quadruplo fiunt fortiores. Enimverò si in Prima, si Assumtum non respondet fermento stomachi

(multi namque plurima non appetunt, non ferunt, non coquunt) utut bonum in se fuerit, degenerat in relicta, suique non mediocres sæpè parit molestias, easque in partibus sigillat. Suntque quorundam delicta, dum minium, nimis durum, fœtens, vel rebelle est ingestum. Sunt autem rebellia, quorum vita media per fermentum stomachi domari ac tolli nequit. Quæ quisque invitus experitur, & agnoscit. Dixi dein duplex stomacho esse fermentum. Vnum quidem pro Prima, quod ipsi ex Liene affluit. Aliud verò proprium pro Sexta, quod sibi ex insito spiritu vernaculum, ac suæ coquinæ proprium. Vtrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Infusum enim à Splene fermentum peculiariter silet, alteraturque in febribus. Pro acido namque statim nidorosum substituitur, quo ova, carnes, pisces, & jura aversantur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quò fortiori refectione recreare studueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in stomacho æstuat: sed fermentum à stomacho retrotrahitur: ergo ingesta non digeruntur, sed putrefiunt. Sic sub canina fame duplatur lienis fermentum. Denique si non ipsum fermentum, sed aliena aciditas increscat, dolores acres stomacho, compressiones thoraci, orexes, Cephalalgiæ, Cholêræ, &c. Similiter exorbitante fellis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiæ, Diarrhœæ, Cholêræ, itemque amaræ, vel cruentæ vomitiones, Atrophiæ, &c. Iterum moneo, quod etsi nomina morborum antiqua relinquam: intelligam tamen abstractis nominibus Ideas patrantes horum. In Prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta, vitiosas transmutationes fieri intelligo ab Ideis morbosis ibidem genitis, ac transmutatis. Excernuntur autem ejusmodi Relicta vel Transmutata, per ablutionem à sudore vel lotio factam, vel per alvum, insensilemque transpiratum excernuntur. Primæ nempe Relicta, per consueta emunctoria: Secundæ verò atque Tertiæ regulariter cum lotio abiguntur. At quia in plerisque inordinationes obveniunt, ideo Transmutatis, atque Transmissis locus est. Sunt autem Transmutata, producta primariorum morborum excrementa, vel fructus assumtorum. Quæ quia semel fuerunt domestica, ideo à transmutantis Archei vitio parta. Enimverò Retenta Secundæ, fiunt vel præ debilitate fermenti, vel ejusdem luxuali exorbitatione. Hinc acor Primæ residuus, nec sat correctus, ad intestina pergit pro torminibus. In venas porro transiens, febres varias excitat, contracturam abdominis, Hydropes, Mesaraicarum obstructiones, Paralyses item artuum, & Stranguriæ. Sin autem fermentum Secundæ nimis increverit, aut vitiata qualitate sociatum: Hinc Icteri, amara vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digestum Tertiæ nimis cunctatur sub Tertia: quanquam enim cruor in se deliquerit nihil; increscit tamen duplatum officinæ fermentum, & hactenus alienatur per inordinationem. Siquidem intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad scopos sibi destinatos, non secus atquè aqua defluentis rivi. Cruor ergo, etsi humanæ vitæ thesaurus, supra justum terminum detentus, degenerat in menstruum, hæmorrhoides, &c. Ac generatim quæcunque Scholæ attribuunt atræ bili, non sunt nisi Retenta Tertiæ in Tertia. Cæterùm cum membra non alantur, nisi sub quadam proportione, mortalibus incognita, videlicet cruoris venarum, ad sanguinem arterialem: necesse est in sexta inordinationem subnasci, quam Scholæ calori hepatis attribuunt, ac falsò per refrigerantia sanare intendunt. Iecur enim, in se cadaver est, & friget, nisi per spiritum vitæ foveatur. Adeoque omnis calor, hepati advena, exoticus est. Perinde enim se habet, pro ut digitus, in se ritè temperatus, cui si spina infigatur, etsi actu & potestate sit frigida, tamen mox tumet, pulsitat, calescit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoque nunquam calet hepar, nisi molestam spinam in se conceperit. Quocirca etiam evellendæ spinæ, non autem refrigerandæ, sedulò incumbendum. Duplex ergo spina hepati est. Vna nimirum ex Retento noxio: altera verò ex Retento molesto: scilicet aggravante cruore. Sæpè enim sic hepar ex Retento noxio Apostemata & vitia cutis foras sagittavit, quæ multipliciter in via ratione Transmissi degenerant, pellemque sic coinquinant, ut quicquid demum ad eam cruoris pro alimonia distribuitur, in eadem contagii titulo corrumpatur. Cujusmodi sunt ulcera, quæ si solidentur, majorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertiæ, non raró Cauteria opem præstiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus conjectura,

ra,& spe eventuum incertis. Rari namque defectus sunt ex pluralitate cruoris boni non vitiati (pro ut l. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia suspectum, in symmetriam reducit. Peccat itaque cruor, si comitem spinam habeat: dein, si supra debitum intus moratur, ut dixi. Atque tertiò, si disproportionatur Cruor cum sanguine. Ingluvies horum trium plerumque mater. Unde dici solet: *Plus ferit ense Gula*. Nascitur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus justo cruoris gignatur: sed quod justo minus consumatur, ob defectum exercitii, vitam desidem, axungiæ abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum spurii partus putantur, ab hac serie se eximunt. Quippe quod semen habeant proprium, adeoque & sub cruoris penuria non rarò sæviant. Ast hoc casu viget robur inæquale, cum debiliora organa citò saturentur, onerentur, nec affatim nutriri optent, juxta atque robustiora. Hinc namque debiliorum Archeus contristatur, mora & impatientia excandescit, variosque sibi morbos cudit; In quibus dum fontanellæ copiosum pus & Ichor plorant, malleoli særò tument, muccus è capite copiosior, & inauspicata è pulmone phlegmata extunduntur, sub consensu Custodis errantis: nimirum totale Archei cataclysma, juxta cujusque debilitatem prona excrementa subnascuntur. Lex enim quantitati cruoris præscribit terminus lunaris, ut in utroque sexu absumatur, nec moram diuturniorem faciat. Hinc namque quia sub frigore pauca diaphæresis, sputa frequentiora. Plus etiam sub frigore, cibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim in morbis Roboris semper adest distributivæ vitium. Saltem ex præfatis constat, vim appetendi, non commensurari à sanguificatione, ut neque à cruoris consumtione.

Cæterùm Transmutata sextæ fuerunt neglecta à Scholis, suisque humoribus & catarrhis dicata. Quasi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis deflua pituita orirentur. Neglexerunt insuper Continentium membrorum peccata primaria, Archei inordinatis impulsibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendisse Brabanticas, in duce Cataphractorum abstemio. Conquerebatur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè agitaretur, & per plateas pridie obambulasset, repentè occubuit. Vidi mulierem cælibem, perpetuo siticulosam, morbosaque siti pressam: Putabatur enim hydropica, multisque torta solutivis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam non daret, eviscerata sospes intus apparuit, nisi quod innoxium visu hepar penderet libras 21, & paulò amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exsiccatæ, & clavis asseri affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cujusdam Præsidis adnatum sacculum lapidibus refertum vidimus. Item saccum novum abdomini mulieris accrevisse, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic persæpe alterum renum, calculis obstipatum monstrosè excrevisse. Qui morbi primarii, topico spiritui partium continentium attribuendi sunt. Credidi aliquando, cessante accretione, potestatem crescitivam extingui, quia singula sisterent augeri. Sed postquam viderem multa per errorem crescere, quæ essent primæ constitutionis, putavi accretricem detineri à progressu suo, sola materiæ ossalis inobsequentia. Sed pori fractis ossibus obnascuntur, & costæ longiores evadunt, thoracis ampliatione, dudum à cessata accretione. Varicosa hernia de novo nascitur, sensimque nervi instar nanciscitur. Lobus quotannis hepati lupino accrescens, ætatem ejus prodit. Quare carnis excrescentias insignis magnitudinis, dolore molestas, & pulsatili motu dotatas, inter morbos continentis, à Scholis neglectos, refero. Sicut & musculis novas fibras subortas, paralysin attulisse, iisque sublatis, hanc sanatam observavi. In axungia enim non sola dumtaxat pinguedo nascitur, sed simul fibræ, sive favi ejus, qui de sorte solidorum sunt. Sic cartilaginum & ligamentorum supercrescentiæ sunt notabiles, quæ Chirurgo subsunt, non tanquam morborum causæ occasionales: sed tanquam erronea producta, auferenda, suis quandoque morbis primariis annexa. Sæpè etenim ex osse injuriato liquor depluit alimentarius, qui ossis duritiem mentitur (cum caric tamen) quatenus coaguli ossalis particeps. Continentis ergo morbos si inter Retenta recensuerim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec nisi per mortificationem auferuntur. Ad hos spectant quoque spontaneæ excrescentiæ, gibbositates, luxationes & exarthroses. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem sequuntur, semini parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referunt. Hinc nempe integræ familiæ in hecticam, Asthma, Podagram, Lithiasin, Icterum, Hydropem &

amentias propensæ. Nam si non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facilè namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes similares. Etenim cum potestates nostræ operentur indesinenter, hinc nequeunt Retenta in pristino statu & loco dudum moram facere, quin sui peracto motus termino, à priore desciscant indole, ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Transmissa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quàm exorbitatione distributionis ab Archeo lacessito patratæ. Inter Transmissa enim, primus se offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium sordes sit destinatus: peccat primùm vitio alieno, quod sibi contraxit. Vndè aliquot cutis vitia; quæ demum adscito fermento, frequenter perseverant. Atqui si attractrix laboret, fiunt œdemata, restagnatque latex in hepar & venas. Vnde dysuriæ, diabetes, variaque morborum supellex. Vti & in anginis, Odontalgia, & alibi sæpè est obvium: præcipuè si singulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryzza, Cataractæ, suffusionesque aurium atque dentium defectus, oriuntur, si latex vel digestionum vitia reperiat, vel aliena secum eò deferat. Quippe qui ex instituto, alienos partuum defectus combibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam labitur, undè Torturam noctis suscitat. Fluctuat enim juxta stationum subalternas vicissitudines, lunæque moderamini se subdit. Quare nervos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam suæ transmutationis ergo: quàm haustu seminis exotici. Denique si scoria (quam alibi stercus liquidum voco) ab intestinis cum latice jungatur supra justam proportionem, & intra venas fluctuet, jam aderit Duelech. Vel demum si putreat, deliria, variasque febrium classes adornat. Pro ut alibi de Historia Laticis; de febribus, itemque de Duelech. In Transmissis quoque præsertim spectantur Transmutandorum errores, illorumque effectus æstimantur juxta qualitates, qualitatisve gradus, sive potentias. Quæ potissimum scilicet varietates morborum occasionaliter utrobique determinat.

Porro. Si transmutata Primæ, deferantur ad secundam: peregrini hospites & exosi nimium, pariunt febres, Tormina, nauseas, Lipopsyches, &c. Sin verò pergant usque in Tertiam: subsunt Hydropes, Cachexiæ, Icteri, lotii difficultates, dolores hypogastrii, &c. Quod si verò Primæ defectus delati sint in sextam, oriuntur febres repentinæ, Pleuritides, Peripneumoniæ, &c. Quod si Transmutata Secundæ, regurgitent in Primam, excitantur Apepsiæ, vomitus amari, Ileon, Cholera, Lienteria, Cœliaca, diarrhœa, &c. Sed si Secundæ pertigerint in Tertiam. Iam præsto sunt Cachexiæ, febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique si Transmutata Tertiæ deferantur in Primam, prodeunt vomitus cruenti, dysenteriæ, hæmorrhoides, &c. Sin verò in Secundam; nascuntur diarrhœæ, febres variæ. Etenim Retenta utrobique sunt hostilia, ac multo magis Transmutata Transmissa: adeoque non potest non Archeus procellas febriles suscitare. Quod si verò Transmutata Tertiæ in Quartam pergant: mox ad palpitationes, Syncopes, ac mortes repentinas ventum erit. Sin autem Transmutata Primæ, in Sextam stomachi eant, hinc vertigines, Apoplexiæ, paralyses, &c. Itemque si transmutata Retenta Tertiæ, in sextam, mox apostemata, & mala topica ferè omnia; siquidem errore sextæ culinæ contingunt morbi tam proprii transmutati, & transmissi alieni, quàm quidquid falsò defluxionibus è capite est attributum. Sunt autem transmissa, quandoque mitia, & quæ unico errore, velut facti sui pœnitentia, resipiscunt, unicaque ob id importunitate cessant: aliàs verò fontalia sunt, quæ suæ continuitatis substitutionem debent parti transmittenti; si non etiam cum spiritu insito loci, sint concentrata. Hausto namque inde suæ deturpationis fermento, venenosa sunt, partemque permanente quodam contagio contaminant: sic ut ibidem sui deposito fomite, unico velut ictu, sibi centrum stabilierint. Coloniam inquam deinceps lationibus Astrorum importunis auscultantem erigunt. Errant ergo devii, quotquot per venæ sectiones, solutiva, diaphoretica, cauteria, vesicatoria, balnea; corporis viriumque diminutiva, sperant fontalia transmissa sanari. Ejusmodi enim Arcana renovativa desiderant, per modum Lepræ. Vt de Lepra suo loco. In sexta ergo, vel alimenta, mox ante assimilationem degenerant, acceptumque à loco, soliditatis suæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem. (Tartaros cruoris incusant moderni) vel si transmissum, loco est exoticum, necdumque venenum adscivit: statim potestates conspirant in sui exilium, cum virium plerumque multa conquassatione. A Scholis autem, quanquam statuantur

tuantur quatuor liquoris alimentarii gradus: in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum causam invenere. Et quanquam vomicam in pulmone, atque alibi magnam obstructionum messem advertant, cuncta tamen in quatuor primos atque fictitios humores referunt, quasi nescirent, humani corporis liquores, in horas esse, labiles & corruptioni obnoxios. Ego verò, multam occasionum morbosarum supellectilem, statuo, in liquorum immediatè alentium numerosâ aversione & degeneratione. Itemque numerum non pono, non scio, quia scio non scibilem, ubi unica res continuo decurrit filo, per subalternarum dispositionum multitudinem. Demiratus saltem, in transmutando, nullum errorem à scholis excogitatum creditumve hactenus, dum tamen degenerationes aliquot visui se offerant, & quælibet degeneratio suos occasionet morbos. Sic enim vertigo sensum atque motum cespitare facit, quia liquor alimentalis degener, vim inebriantem associavit. Sin etjam soporiferum fuerit, finitimum evadit Apoplexiæ. Quodque si stupefactivum quoque fiat, jam Caduci conditiones gerit. Advertant quoque qui amentes per soporativa sanare intendunt. Nam Narcotica vix somnum amentibus conciliant quadruplata dosi. Sed amentiam augent; nam dementia non est nisi vis soporativa errans: quia omnis amens, vigilans somniat. Narcotica ergo somnia adduntur somniis deliris in vigilia. Semper enim character sigillaris in demente, præsupponit membri restaurationem, atque veneni correctionem, sua antidoto: non autem narcoticum venenum. Interim nil vetat transmutata nasci erronea, itemque aberrare digestiones importunitate transmissorum, ac parere prolem condolentiæ suæ impedimento conformem. Vnde diarrhϾ dolentes, acido Primæ Chylo commotæ, itemque febres complicatæ, atque duplices. Nec vetat etiam morbum primarium complicari cum suo, vel aliunde nato secundario. Qualiter febris primaria, pariens productum, undè resolutio cruoris in putrilaginem malignæ diarrhϾ, fermento febrili adæquatam. Tandem nec est necessarius transitus trium Primarum ad Sextam per Quartam & Quintam. Eò quod maxima cruoris pars nunquam ad cor deveniat, multoque minus in sinistrum sinum rapiatur. Quia partes singulæ aluntur cruore non minus, quàm sanguine. Hinc contingit nempe vitia trium primarum, non rarò immediatè transcendere in sextam. Ideoque transmutata trium primarum, si ad sextam pertigerint, non peccant proprii nominis transmissione; sed sola transmutatione: eò quod transmissio de Tertia in sextam, fit regularis, legitima, & ordinaria. Addam de splene. Si de Prima aciditas chyli, immediatè deferatur in Splenem, adest mox quartana, è coagulato scilicet ibidem peregrino. Sin verò sexta in Splene turbetur, cum sit conceptuum primorum cubile: excrementa, sive Transmutata quæ ex proprio alimento fiunt, plerumque vi imaginativa (qualis in multis simplicibus, & oculatissime in saliva rabidi occurrit) dotantur: quæque ideò voco inebriativa, somniativa, vel infatuantia. Ideò nempe unius vini, multiformis est ebriorum conditio. Id est, unicum vinum diversas suscitat amentias. Claudicat namque venenum amens, cum vini similitudine. Nam venenum amens præ excellenti potestate, non sequitur conditiones hominis: sed ipsæ hominis conditiones coguntur obedire veneno. Vt luculenter in veneno demorsi, à cane rabiente. Venena ergo, quæ ex degenere alimento in sexta nascuntur, sequuntur naturam suam. Quo enim propinquiora fuerint assimilationi, eò infatuant potentius. Nam quo propinquius fermentum visceris, spiritusque insiti irradiatio ipsi adfuerint, eò quoque viciniùs cujusdam imaginativæ Ideam sibi adscivit, quam demum transplantat in venenosum virus, non quidem tam exitale vitæ, quàm potestati illius visceris. Poterit autem deinceps ex prædictis, quisque sibi morborum scenia erigere. Mihi autem ostendisse sat fuit, omnem morbum primarium, objectivè ac subjectivè, cadere in Archeum, adeoque in vitam ipsam. A qua videlicet immediate formatur. Secundarium verò morbum objectivè quidem in Archeum: subjectivè verò in materiam: vel solidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per causas, radices atque essentiam, juxta hospitia, in natura distributos ostendisse, calamum repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam sit, huc suum dilatavit tractatum. Quamobrem non est frigiditas, calor, humiditasvè in alterutro sexu, causa sterilitatis, utut altum hoc vociferentur alii. Siquidem inprimis nulla est in vivis siccitas possibilis: humidumque uteri vitiosum, non est complexionis: sed merum digestionis vel transmissionis recrementum.

Rrr 2

mentum. Sic denique calor & frigus signa sunt defectuum in natura, non autem causæ. Quia hæ qualitates carent semine, proprietatibus vitalibus, ac potestativis conditionibus. Ideo nimirum sterilitas & fœcunditas in unoquoque mundi climate est. Est tamen Æthiopissa longè calidior calidissimâ muliere Moscoviticâ. Humiditas autem excrementitia, & supervacanea uteri, est effectus morborum: imò si fuerit comes sterilitatis: non tamen ejus causa continens. Nam causa interna non differt ab ente ipso. Sic nec menstrui defectus est causa sterilitatis: si defectus iste negationem contineat, procedatve ut effectus propinquioris indispositionis. Impuberes, vel etiam ante menstrua, non rarò concepere, & maturiores silente menstruo. Non rarò quoque hystericæ, multis pessumdatæ angustiis, feliciter concipiunt juxta atque pariunt. Interim steriles aliquot rectè valent. Instanti quoque menstruo plures concipiunt: ut & silente deinceps menstruo, multas conceptus decepit. Aliquæ toto gestationis cursu; plures verò aliquot tantum mensibus, sua notant menstrua. Enimverò quinquam sterilitas respectum quodammodò dicat privativum: est tamen ens merè positivum atque morbosum. Nam oritur ex singulis positivis defectibus. Quia per se, & in se, est malum naturæ. Pro ut fœcunditas dicit causam integram. In viro enim non castrato, non spadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet sterilitas. Hinc namque adhuc senex generat. Vndè sequitur, non tantundem perfectionis tribui, ut neque requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mares voco, qui gonorrhœa laborant, aut inde vitium retinuerunt: Itemque qui notabili alicujus visceris vitio laborant. In fœmina, menstruum superans, deficiens, irregulare, aquosum, flavum nigricans, viscidum, putidum, dolor in lumbis, ventre, coxis, motusque uteri sursum, deorsum, laterales, sunt quidem languorum uteri testes & signa, adeoque & conceptum retardant, restagnant, abortus movent, & profluvia: attamen prorsus non tollunt conceptus spem, nec morbus sunt qui dicitur sterilitas. Nam vetulæ sanè sine omnibus istis steriles sunt. Enti enim positivo, quod dicitur sterilitas unicam adæquatam, & coævam causam in Sacris descriptam invenio his verbis: *Deus uterum Saræ aperuit.* Etenim est donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenum uteri, suis plicis optimè clausum, aperitur, & dilatatur congruo congressus momento. Blas est inquam magneticum, trahens: per quod, metus vacui istam apertionem sequitur attractus seminum, & adæquate repletio apertarum rugarum. Apertio nempe præfata, suctum facit metu vacui. Qui si indebito momento fiat: jam frustra fit. Vterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem ostendit: quippe qui per minimas plicas in se rugatur. Sui autem apertio, non consistit in hominis arbitrio, ut neque in titillatione aut luxu: at prorsus in divino beneplacito; undè dotes in naturam quoque dispersæ Aperiendi, & claudendi: adeo ut simplicia quædam hanc vim obtinuerint. Nec sat est uterum stato aperiri momento, nisi adveniens hospes loco gratus sit. Nam si labe sit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generandi est spes: quia indignatus uterus abhorrescentiæ furorem vix placabilem concipit.

PRÆFATIO.

Demon stravi jam alibi, Scholas præter iisse cognitionem morborum, rerumque, quarum negligentia, crimen: nec mirum ideò, si de inauditis nil hactenus. Etenim à scholarum opinionibus recedendo sapere velle, insolitum atque difficile fuit, dum deficerent, quæ pro agnitis erroribus in vicem substituerem. Pauci quoque, qui solius proximi charitatis ergo philosophantur. Plerique provectiorum discere recusant, quasi cuncta scivissent Græci & Arabes, desperantque plura sciri posse: Ideoque ignaviam, ut pellem induerunt suam; Frequens est autem, qui mox à promotione de domo in domum transcurrit, soli lucro intentus, venalem sanitatem pro visitationibus prostituit. Rarissimus ideò qui ad penetrale admittitur. Multus interim ad fores Chymiæ ambulans, magna stentatur, vanâ delusus spe. Enimverò vitæ ac mortis historiam primus (ni fallor) scripsi, sperans, quod DEO inde suus cedet honos ex dono gratuito arboris vitæ atque usus fructus illis, quos Ipse ad vitam longam reservat post me. Nam qui ante me de Vita longa tractavit Paracelsus, titulum quidem dedit, at materiam prorsus ignoravit. Interim nisi Dominus averterit, justo metu ominor, vitam mortalium indies accur-

accurtatum iri, ac tandem in viridi spica ad funus transituram, peccando venæ sectione & purgationibus. Nisi inquam Deus nova pene faciat omnia. Est quippe acquisitio arboris vitæ difficillima, multum operosa, & paucis revelata: Oportet namque ut per Montem Domini adscendat innocens manibus & corde, qui non accepit in vanum animam suam, nec struxit dolum proximo suo. Is enim solus accipiet hanc benedictionem à Domino. Donec tandem extremis temporum confusionibus, homo hominem docere audebit, quæ alioquin ob hominum contrectationes conservandas manent in occultis. Hodiè enim Medentum plerique se sat scire rentur, si paganicam doctrinam avorum initiati ditescant saltem, ac per regulas Scriptorum excusentur à nece apud vulgus. Plerique eorum quoque vitam longam irrident, quia nescii: sed horum quandoque sua erit satietas, eorumque ludibria in suos cadent authores. Quia venturâ ætate tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectûs. Vitia quoque catenatim per ætates sibi succedunt invicem. Quandoque jam honori fuit plures hausisse scyphos, aliàs Monomachum plures occidisse. Fraus & dolus floret hodie titulo sagacitatis, & virtus inter paucos rara latitat, licet jugiter nominetenus æstimetur. Invalescet iterum, dum perniciosorum ingeniorum numerus a lautis studiorum otiis & malis curiositatibus ad artes & opificia recedet. Temporum nempè nascetur tranquillitas, abacta vermium ex otio & alieno viventium turba, pietatis pallio tecta. Ventura tandem resipiscentia reformationem sperare jubet. Cui felici ætati de Vita longa scribere decrevi, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum sit devolutus. Inaudita autem dum pando, anteriorum errores sicubi detexerim, id coactus egi, ne qui me sequentur, in salebras impingant, & scopo veritatis orbentur. Nam ipse ab adolescentia sensim intuens vanas siliquas, quibus naturæ initia incrustabant, apostata à Galeno haberi cœpi, ac Medentum vilipendio me lubens exposui, ratus laudabile meas stupiditates rideri, ab ignorantibus: quia totâ vitâ auram vulgarem neglexi. Etenim ab Osoribus Paracelsista vocor, scholarumque desertor, æstimorque tamen arcanorum aliquot Adeptus. Et quanquam à binis Imperatoribus hoc titulo invitatus in aulam, honores tamen & aulœdam vitam recusavi, qui totâ vitâ sprevi odores ambitionis; ac multo jam magis (ad arginem fossæ per senii ripam detentus) devito incurius & negligo, quicquid de me vivo aut defuncto senserit posteritas, quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Protestor itaque ubique, quod scholarum errata, neglectus adnotaverim nunquam, nisi ut meæ satisfacerem vocationi, ac prodessem credulis mortalibus.

DE TEMPORE.

1. CVr primum de tempore agat Author. 2. Propositio Tractatûs. 3. Professio Autoris. 4. Tempus nil commune habere cum ullo motu. 5. Negationes temporis. 6. Error Scholarum. 7. Absurda aliquot inde consequentia. 8. Quid deceperit Scholas. 9. Differt consideratio mathesis à natura veritate. 10. Error tertius. 11. Quartus. 12. Quintus. 13. Sextus. 14. Emanant inde aliquot absurda. 15. Conclusio inde deducta veras temporis proprietates contra scholarum nutum explicat. 16. Septimus error probatur. 17. Falsa temporis definitio. 18. Motuum duratio essentialiter includitur rerum seminibus. 19. Tempus nequit esse motuum interna mensura. 20. Octavus error. 21. Aliquot absurdè errores inde sequentes. 22. Vnitatis encomium. 23. Schola per suam indagandi ignaviam decepta. 24. Quid Augustinum in tempore decepit? 25. Authoris aliquot considerationes circa tempus. 26. Quid sit in Genesi dixisse, In principio. 27. Error Aristotelis de loco. 28. Duratio magis intima rei, quàm sit locus aut res sibiipsi. 29. Temporis vera essentialisque proprietas. 30. Cur tempus non sit de prædicamentis. 31. Malè instituti etiam male assuescunt. 32. Quid Heroes deceperit in temporis consideratione. 33. Demonstrationes aliquot, etiam è Sacris pro Autore. 34. Difficulter prioritas abstrahitur à tempore. 35. Duratio non dicit respectum ad res. 36. Probantur jam solidatè hypotheses. 37. Lex fati. 38. Consequens ad positiones Scholarum. 39. Prioritas in respectu fati: non autem temporis. 40. Quid sit successio. 41 Tractatus de ævo, respectu temporis. 42. Respondetur objectioni è Sacris allata. 43. Demonstratur error per Angelorum operationes. 44. Argumentum Scholis contradicens. 45. Probat Author multipliciter. 46. Professio Authoris de tempore. 47. Hebetudo quadam in vera motuum divisione & mensura, quoad motum diei. 48. Horologia. 49. Error horologiorum. 50. Mensura ab Authore excogitata. 51. De diebus Criticis. 52. Notatur Paracelsus. 53. Crisis medenti parit infamiam. 54. Frivolitates. 55. Anni climacterici consideratio. 56. Astrologorum pertinax subterfugium. 57. Iam deficiant

ciunt pro medietate ab asserto numero climacterico. 58. Numeri Sabbatharius, Iubilai, enneaticus, &c. spectantur. 59. Hebdomas non tàm ob numerum, quàm ob perfidiam Iudaicam introducitur. 60. Concluditur tractatus pro vita longa.

1 DE Vita longa scripturo visum fuit tractatum de tempore præmittere, eò quod vita longa inseparabilem debeat respectum ad durationem. Nec tamen id à me sic primo loco statutum, quasi vellem vitam metiri per tempus, quin potiùs propriè loquendo, Durationem vitæ computo, in relatione ad dies & annos, quos mox demonstrabo non esse tempus. Paradoxa quidem (fateor) at nihilominus vera doctrina. Etenim Aristotelem alibi ostendi initiorum naturæ penitus ignarum, & materiæ Physices penuriosum, ac proin tempus, locum, vacuum, infinitum, fortunam atque ejusmodi abstractas considerationes, planeque peregrinas in ordine naturæ, tanquam Instituta Physica essent, totus ridiculus exposuit. Ego autem vitæ longæ præmisi speculationem Temporis hactenus ignoti: Quapropter in ejus elucidationem hanc statuo

Propositionem.

2 Tempus non aliter, ab Æterna duratione separatur, quàm lumen diei, non apparente sole, à lucidissima luce corporis solaris.

3 Credo enim viam, veritatem, vitam, & rerum omnium essentiam esse Devm summè gloriosum. Item esse Principium, in quo universa sunt principiata, vivunt & moventur. Dico itaque, quod etiam non dato corpore vel motu: attamen tempus, locus, situalis habitudo invicem, atque distantia essent eadem, quæ modò sunt. Siquidem extra cœlos creditur locus interminatus, omni privatus corpore & motu: repletus tamen Spiritu, suâ magnitudi-
4 nis infinitudine illi adæquatus. Pariter tempus intelligo non loco, non corpori, non denique motui alligatum: sed ens ab iisdem separatum. Proin nec tempus mendico ex circumscriptione motus cœli primi mobilis. Nam prout motus cœli fit in loco, ac si esset loci quædam mensura: tamen sicut locus non est motus, quanquam in loco fiat: sic neque motus est tempus, quanquam in tempore contingat. Neque enim tempus potest generari per motum, vel in utero motus, si generatum sit in specie simile suo generanti. Enimverò Annus, Dies, Menses & 5
Nox non sunt tempus: sed mensuræ & accidentia rerum in tempore contingentium, planè peregrina & externa tempori. Sic nempe dies nostra, alterius nox est. Interim ubique idem Tempus in toto universo. Ver, æstas, autumnus, hyems, non sunt tempus: sed alterationes aëris, ordinatæ in alteritatem & vicissitudines rerum. Pueritia item, adolescentia, juventus, vigor & senium non sunt tempus: sed nomina alteritatum corporis, atque vitæ. Etenim Scholæ, præ- 6
terquam quod doceant Tempus, vel esse ipsam mensuram primi mobilis, vel sub eadem saltem concludi (nondum enim id determinatum) volunt insuper, quod indivisibile quodlibet punctum temporis physicum in se haberet actu & realiter infinita puncta mathematica. Quandoquidem positivum reale infinitum, prout & indivisibile actu, quod in se non est positivè intelligibile, quodque ideo Scholæ negant possibile: jam in quolibet temporis minimo puncto donant ultro, id est, meris somniis conspurcant naturæ cognitionem. Necessariò 7
itaque ex datis illarum suppositionibus sequitur, unamquamlibet partem temporis non esse temporis, sed punctum aliquod mathematicum, indivisibile, atque adeo sine duratione extra & præter tempus. Itaque quod etiam tempus constaret vel ex indivisibilibus partibus, vel tanquam aliquod productum esset, ex connexione indivisibilium & infinitorum punctorum durationis. Vt nec sic quidem reverâ essent indivisibiles atomi sive puncta durationis: si per sui connexionem in aliquid divisibile consurgerent. Non attendunt, inquam, quod indivisibile negativum nunquam possit per connexionem coalescere in esse aliquod præsens, actuale, longum, breve, magnum vel parvum, eò quod in se comprehendat merum nihil in ente physico, id est, reali. Itaque sibi in verbo 8
(indivisibile) contradicunt. Aspexerunt quidem longum & breve Tempus: atque hactenus subter quantitatem reduxerunt. Demum etiam temporis essentiam ac totam circumscriptionem constituerunt in successione, quæ actualiter infinitis & infinitè indivisibilibus durationis punctis, in minimo quoquo instantis physici puncto connexa staret. Profectò utrobique 9
se nimium addixerunt Mathesi, dum naturam inculcâsse sibi sunt visæ. Mathesis nimirum supponit in quoquo continuo infinita subdivisionis possibilia puncta, quas suppositiones interim natura nescit, negatque physica: Quippe

quæ

quæ attendit res, prout sunt, & non prout in-
10 serviunt speculationibus mensuræ situum. Se-
pararunt dein Scholæ considerationem magni-
tudinis à consideratione numeri, voluntque
Tempus numero similius, quàm continuo;
Quasi species simiarum, quatenus homini simi-
les sunt, esset inter homines referenda, non au-
tem inter belluas. Ridiculum itaque Tempus
11 à numero non separâsse toto cœlo. Putarunt
tandem numeros ejicere unitatem: dum tamen
unitatum connexio omnes pariat numeros. In
quo & istud stolidum, quod zero pro unitate
habeant, dum mille zero subscripta ne unitatis
12 principium contineant. Postremò & hoc fri-
volum, quod Binarius à ternario, specie diffe-
rat, ut & hic à quaternio, licet duo binarii qua-
ternarium faciant & fiant: Idque non quidem
per generationem novi entis: sed per colliqua-
tionem utriusque Binarii: quare nec species in
numeris agnosco; sed tantum solas alteritates,
commiscibiles & reductibiles. Non enim pa-
titur natura se ad Scholarum lubitum subter re-
gulas coerceri: ut scilicet numeri ex se genera-
rent Species specificas, quarum singulæ essent
13 mera totidem individua. Species itaque ejus-
modi atque metaphoras à natura alienas scio.
Tempus itaque, quod in puncto infinite indi-
visibili consisteret, à Scholis pro columna Phy-
sices reputarunt. Quapropter magis confirmor,
quod quicquid Scholæ à Gentilibus desumunt,
14 sit inutile Sophiæ labumen. Etenim si alioquin
in actu indivisibilibus & infinitis durationis
punctis, aliquod infinite correspondens mini-
mum, ligaret proportionata infinitudine pun-
cta Temporis per subsecutionem durationis
(præter plurimas absurditates) tempus necessa-
rio suum actuale esse haberet, antequam esset,
id est, esset non quidem in esse, sed totum simul
in fieri: imò nec quidem sic fieret, esset, aut esse
posset, ut esset, sed ut periret antequam esset.
15 Igitur Tempus (contra Scholarum præscri-
ptum) nec longum nec breve, nec antè nec pòst,
nec mensura nec mensurabile est. Piguit sanè
detegere debuisse, quod in tota Aristot. auscul-
tatione Physica nil reperiam, nisi crassam in-
scitiam absurditatibus atque impossibilitatibus
stipatam. Quare compulsus fui vera scribere
ex commiseratione Iuventutis per credulitatem
16 abductæ. Inprimis itaque Scholæ jubent, tem-
pus suæ considerationis esse motuum mensu-
ram, cum jam ex suppositis falsitatis convictis
constet, quod tempus nequeat metiri, nec ju-
dicare de duobus motibus eadem duratione
(sic loquar) factis, uter alter sit celerior. Nam
secundum præfatas suppositiones tempus ne-
cessario se semper propinquiùs jungeret motui
celerrimo: eò quod sit indivisibili propinquior
ac similior. Denique si successio temporis con-
cursu & auxilio indivisibilis infinitudinis con-
tingeret, & quod omnis motus juxta duratio-
nem conscriberetur termino, & quod nulla sit
adæquatio sive proportio finiti ad infinitum;
miniméque, ubi utrumque ejusdem durationis
obtutu consideratur; necesse est ex Scholarum
doctrina, Tempus fore Primi motûs aut mobi-
lis mensuram incommensabilem, vanam, men-
dacem & incomprehensibilem. Quippè defi- 17
niunt Tempus, ut sit mensura motuum, in re-
latione ad durationem, ac velut per accidens
appropriaretur motui & successioni per se,
nempe propter durationem. Enimverò si mo-
tus fit ita, super aliquod immobile, ut hinc
Arist. conjecerit (licet falsò) Primum Motorem
necessariò immobilem: quidni stabilitatem et-
jam durationi donent? Sub qua nimirum o-
mnes motus & successivorum proportiones de-
beant commensurari; Seminibus quippè uni- 18
versis ab initio inest, nedum principium cujus-
vis motûs, sed & sua durationum determinata
periodus, cuique motui propria: cum omnis
varietas quarumcunque alterationum pendeat
ex tarditate vel celeritate motuum. Igitur mo-
tuum duratio includitur seminibus essentiali-
ter, intimè, originaliterque, velut principium
formale atque directivum eorundem; Non au- 19
tem quod tempus sit extera quæpiam conside-
ratio mensuræ motuum, respectu durationis:
cum ejusmodi consideratio sive habitudinis re-
latio sit tantùm externa accidentalisque rebus
ipsis, adeóque merum ens rationis: non autem
primordialiter essentialiterque insita ipsis semi-
nibus, prout est duratio. Denique scholæ sup- 20
ponunt species naturales in quantitatibus con-
tinuis: Cum tamen continuum vel discretum
non sint res, sed nudæ considerationes rerum
secundùm mensuram. Res habent quidem suas
species reipsâ, sed illarum consideratio tan-
quam ens rationis caret essentialibus speciebus
in Physicis. Pudeat igitur, quod tempus inter
mensuras & entia rationis sive non entia sta-
tuerint. Pudeat, inquam, scholas Physicas, plus 21
se contemplatas Mathesin, quàm ipsam natu-
ram. Futile est itaque, species in numeris, per
quas in rerum natura distinguerentur, agno-
visse: nescîisse tamen unitatem esse numerum:
Vtpote unum, in sui alteritate non minus est
distin-

distinctum per unitatem à quovis alio nume-
ro, quàm est denarius. Neque enim ulla est ra-
tio, propter quam duæ unitates magis consti-
22 tuerent numerum, quàm unica; siquidem in
binario adhuc ambæ unitates sunt discretæ &
distinctæ, imò integræ in suo illarum esse, nec
desierunt aut abierunt in aliquod tertium pro-
pter earum connexionem: Nam binarius nil
designat præter binas unitates. Ulcerosum est
itaque, duas res permanere in sui priore esse
connexa, attamen ob solam istam connexio-
nem generasse speciem, à se utraque diversam.
Quocirca unitas propriissimè est omnis nume-
rus, eò quod ex illa fluat omnis numerus, estque
omnis ideò numerus nihil præter unitatum
connexionem. Unde ipsa unitas Divinitatis ty-
pus est: eò quod exin omnes fiant numeri, at-
23 que iterum in eandem resolvantur. Equidem
scholæ quoties per Mathesin aliquid concepere,
id statim subter regularum generalitatem in na-
turam contorsere. Sic namque ex quatuor puta-
titiis elementis quatuor qualitates, complexio-
nes, ac humores confuse adæquando, hæ rixæ
translatæ sunt usque in astra, cunctaque suis fig-
24 mentis consentientia statuerunt. Quâ nimirum
methodo continuum speculatum in Mathesi
aptarunt punctis linealibus, & tandem quoque
tempori. B. Augustinus fatetur quidem, tem-
pus aliquid esse, sed nesciri temporis quiddita-
tem; quia scilicet falsis è Paganismo thesibus
imbutus. Quare erubesco etiam atque etiam,
temporis essentiam velle explicare. Sed hunc
osorem non timeo, qui jam in cœlis veritatem
adspicit.

25 Inprimis namque à tempore successionem
omnem abstuli, qui jam magnis authoritatibus
Ethnicarum scholarum jugum excusseram. Si-
quidem initiò meditabar, stetisse cœlos, non ta-
men aliud tempus fuisse stante Sole, quam mo-
dò. Itaque cœpi istam durationem absque suc-
cessione motus cœli dimetiri: Et consequenter
sensim didici, omnem à tempore sequestrari
successionem: & hanc duntaxat motui accom-
modare: Tum dein insanum reputare, Solem
quandoque stetisse, & nihilominus adhuc hodie
tempus intra cœlorum motum demergere.
Nam etsi detentio ista Solis sit miraculosa, atta-
men duratio proin non fuit miraculosa. Dein
conspexi, quod ab initio tempus jam esset, non-
dum existente die, sive ante natam lucem & se-
gregationem ejus à tenebris. Cœlum ergò, Ter-
ra, aquarum abyssus, tenebræ, & dies ipsamet
26 erant, antequam cœli orbita definiret diem. In
principio inquam creaturarum, non autem in
principio temporis. Quia istud rerum initium
includit aliquod Dum, ut sensus sit: Quanquam
Deus ab æterno statuerit res creare: Dum tamen
infinitæ Bonitati placuit emanare in operatio-
nem ad extra, tum *In principio creavit Deus cœ-
lum & terram.* Atqui ante creaturam erat illud
Dum, quia Deus non habebat opus creaturâ, vel
creatâ duratione, nec res creandæ habebant o-
pus creatâ duratione, imparis concurrente di-
gnitatis principio ullo cum Creatore infinitæ
potestatis. Nam si creatura non dependeret o-
riginaliter, totaliter, absolutè scilicet & intimè
à Deo, tanquam à durationis suæ initio & fine,
utique nec Deus etiam esset immediatum ac to-
tale principium, ut neque immediata vita re-
rum, id est, non foret α & ω illarum, Igitur in-
tellexi inde, si natura quandoque stetisset radi-
cata in duratione profluente citra medium ab
ipsamet æternitate: illam & hodie sic stare de-
bere ob easdem necessitatis regulas. Scivi nam- 27
que mox inde, quod Duratio, quam tempus no-
minant, sit ens reale: Itemque si tempus ab ini-
tio fuerit ante factam creaturam, non poterit
utique reputari inter creata. Nec enim est facta
mentio creati temporis. Perpendi etiam, quod 28
sicut mobile est ita in loco, ut locus nedum ex-
teriùs circumdet mobile (utut interim sic putet
Aristoteles) sed quaquaversus locus penetrat i-
psum mobile, ita ut intima quæque pars corpo-
ris non minus sit in loco, quàm ejus superficies:
non tamen proinde vice versâ locus à mobili
comprehendatur: Ita scilicet & adhuc multo 29
abstractiùs Duratio est quidem rebus intima;
non tamen a rebus afficitur, clauditur, vel appre-
henditur. Locus etiam certam atque determi-
natam positionem quidem, mutabilem a mobi-
li: penitùs tamen ab omni prorsus loco insepa-
rabilem. Atqui ipsa Duratio sic est à rebus inse-
parabilis, ut ab his nullatenus unquam migret
aut mutetur. Itaque cum duratio sit supra &
intra esse rerum, & ab his inseparabilis: imò ma-
gis intima rebus, quam ipsæ res sint sibimet-
ipsis: Hinc igitur in tempore durationem plane 30
divinam sum meditatus, adeóque illo respectu
ab æternitate non distinguendam: distributam
tamen rebus, pro modulo cujusque recipientis.
Atque sic sat probavi præfatam propositionem.
Quamobrem tempus nec partes habet, nec ad- 31
mittit divisionem sui, & per consequens nescit
successionem. Neque etiam somnia probat
quæ scilicet puncta actu infinita, copulata vel
disrupta in se recipiant. Imò nec tempus est du-
ratio

ratio magna vel parva, magis quàm plana, ro-
tunda, longa, profunda, brevis aut lata. Quia
revera non eſt intra prædicamentorum ambi-
tum; eò quod Infinitum actu exſiſtens eſt tan-
tum unicum, Deus nimirum, qui eſt omnia. Et-
enim ſi bonitas, vita, veritas, eſſentiaque abſtra-
cto modo ſint Deus ipſe in creatis, negari pari-
ter nequit, quin in iiſdem ipſa Duratio Deum
repræſentet. Credo itaque verum tempus im-
permiſtum, ſine macula creaturæ, ubique &
ſemper immutabile, nec ullo modo ſucceſſi-
vum. Vtque hoc propinquius conciperem, abs-
trahebam à tempore cuncta corpora, atque o-
mnem ſucceſſivorum alternationem ſive mo-
tuum ſuccedentes viciſſitudines; Tumque pri-
mùm clarè intellexi, quod Tempus in ſuo eſſe
nullam ferat aut debeat reſpectum ad motuum
inſtabilitates, varietates aut menſuram. Siqui-
dem tempus eſt id quod eſt, ſive motus atque
mutationes fiant, ſive non: quippe non inveni
Durationem relativam ad motum aut viciſſim,
motum ad durationem niſi per accidens, & pro-
pter mentalem menſuram unius ad alterum.
Quod prorſus eſt impertinens: Siquidem tem-
pus non habens ſucceſſionem, non poteſt inſer-
32 vire commenſurationi. At quia ſublunari loco
concluſi, Scholiſque Ethnicis perperam imbuti
ſoliti ſumus in temporis duratione prioritates
& celeritates cum ſuis correlativis indefinitè
conſiderare, eò quod frivolo abuſu, motuum at-
que mobilium determinatio attributionis juxta
ſpatium conſueta ſit menſurari. Quæ tamen re-
lationes prioritatis, ſi in trutina veritatis pon-
derentur, ſunt duntaxat attributa motuum, ne-
quaquam autem Temporis vel durationis; Eò
quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum rela-
tionem inſeparabilem ad partes motuum inſe-
quentes, & tarditas comparat motuum celeri-
tates invicem; adeoque prioritas, tarditates, &c.
non tam metiuntur tempus ſive durationem,
ſed tantùm in reſpectu motûs diurni. Huma-
na ſiquidem & indiſtincta imbecillitas pecu-
liares omnes motus cum diario ſive diurno, e-
menſa eſt per quandam ignaviam & hebetudi-
nem. Vtpote non reſpiciunt motuum priori-
tates, non propriè ipſam temporis durationem,
ſed potiùs motus generalis univerſalem diſtan-
tiam. Ac quanquam in cunctis inſit & adſit ipſa
duratio temporis, hæc tamen eſt prorſus aliena
à ſucceſſione motuum: Hinc proinde cœptum
eſt, tempus velut ens ſucceſſivum atque cadu-
cum per inſtans ſingulum conſiderari. Præſer-
tim quod Scholæ ſtoliditates vulgi imitatæ
tempus tandem cum cœli motu confundere
conſuevere. Non mirum igitur, ſi talibus ini-
tiis magni Heroes, temporis quidditatem con-
ſiderantes, eandem concipere non potuerint.
Quippe cum involvat actuale infinitum (quod
unicum eſt æternum) ex ſeipſa eſt neceſſariò
per finitum incomprehenſibilis. Etenim tem- 33
pus putatum eſt ſuccedere ac partes habere,
quia partes in motibus ſeſe ſubſequerentur.
Cum tempus & motus ſint res diſparatæ, & tam
procul diſſitæ ab invicem, quantum res caduca
& finita ab infinito. Non enim etſi motus fiat
in tempore, plus poteſt motus per tempus com-
menſurari ab homine, quàm poteſt homo me-
tiri per Deum ipſum hominem, qui in Deo eſt,
vivit, & movetur. Si enim DEVS vellet inpo- 34
ſterum omnem cœli curſum inæqualiter ſic in-
ordinatum, ut ad illum nullus motus adæquari
poſſet, an proinde & tempus in ſeipſo fieret in-
æquale? Vel an definerct eſſe, quod modo eſt?
Imò ſi ceſſaret (ut olim ceſſabit) motus cœlo-
rum, an proinde ceſſabit tempus pariter? An
ipſum nunc non ampliùs nunc eſſe? quid enim
ad tempus attinet, quod in tempore contingit?
Siquidem ſuum eſſe habet liberum, ſine reſpe-
ctu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid aliud.
Tempus ſanè non eſt nobis datum in menſu-
ram, vel ut in ſeipſo ſit menſurabile: Sed habet
eſſe liberum in eo, unde omnis eſſentia. Per
exemplum: Deus ineſt unicuique creaturæ. Et-
enim bonum quatenus omne bonum, non au-
tem hoc & iſtud eſt Deus: In quantum verò eſt
hoc vel iſtud bonum, non eſt omne bonum; at-
que in tantum habet eſſe in creatis. Equidem ut
DEVS eſt unicum in omnibus bonum, ita viciſ-
ſim & omne bonum eſt eſſentialiter hoc unum
verum bonum: Similiter DEVS omnibus ubi-
que præſens, & ſua duratio eſt duratio omnium
ac ſingulorum. Pariter quoque lumen Solis eſt
ens & aliquid in ſeipſo (illuminat quippe & ca-
lefacit) extra tamen aut citra Solem eſt nihil;
Eodem modo æterna duratio in creatis eſt tem-
pus: quod extra vel præter æternam duratio-
nem eſt merum nihil, privativè & negativè.
Quapropter *quamdiu* erunt ulla creata, nun-
quam definet eſſe tempus. Dixit Dominus: *Tu
es filius meus; hodiè genui Te.* Quia æternitas
non eſt, niſi unicum nunc, unicum hodiè. *Ex
utero, ante Luciferum genui Te.* Chriſtus ex ute-
ro natus in tempore, & tamen ante Luciferum.
Quia in tempore nulla eſt prioritas vel ſucceſ-
ſio. Ante ergò deſignat prioritatem ſucceſſio-
nis motuum & excellentiam dignitatis: non

autem prioritatem temporis. Quia ab initio
in consumtionem seculi non nisi unicum nunc.
Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus,
ejusque mors salvat defunctos ante incar-
nationem Domini; quatenus incarnatio beati-
fica motum respicit. Salvat nimirum anterio-
res, juxta cursum vitæ præcedentes, ac respectu
motuum inter se invicem collatorum: non au-
tem obtuitu durationis. *Vt non rapiat eas leo,*
nec infernus devoret. Preces enim illæ pro de-
functo dudum post mortem, cum tamen mox
ab exspiratione plerumque suum judicium
subeant animæ. Quare preces ejusmodi frustra
essent, ac serò nimis institutæ, si tempus esset
successivum. Ecclesia ductore triumphat Para-
cleto, novit proin, omnia futura esse in eodem
temporis nunc, ac si antequam oppeteret, con-
tigissent preces. Sapiens enim adstruit, DEVM
omnia simul fecisse; Genesis verò sextidui hi-
storiam scribens totidem quoque dies consum-
tos ait. Quæ proin contradicerent, si tempori
detur successio. Sex ergò dierum spatio cuncta
sunt creata: Vnico tamen temporis permanen-
te puncto. Sic namque Diabolus futura præ-
novit, in successione motuum: quatenus præ-
sentia in unico temporis nunc. Stellæ quidem
sunt in tempora, id est, ad temporum vicissitu-
dines sive motuum varietates: non autem ad
durationem vitæ nostræ, cujus est statutus ter-
35 minus ab Omnipotente. Enimverò prioritas
difficillimè sequestratur à tempore. Nam quam-
vis abstrahamus tempus à loco, motu & cor-
pore: attamen propter oppositam consuetudi-
nem, reique novitatem, perquam difficile est à
prioritate in tempore desuescere, non secus at-
que quis sinistra panem scindere, id illi est dex-
tra molestum, licet plura alia per dextram ritè
obeat. Proinde tamen difficultas vel dissuetu-
do intelligendi nil quicquam in rebus mutat,
aut temporis essentiam obligat, ut nostris se ac-
commodet erroribus. Quid enim ad tempus
attinet ipsa prioritas motuum in corporibus?
Quidve nocet tempori prioritas, quæ soli de-
betur motui? si per inscitiam in tempus sit
translata? Quia autem motuum prioritas in
ordine ad durationem dicit immediatum re-
spectum ad alium motum (dierum scilicet &
annorum) per quem omnes alios metimur mo-
tus, idcircò prioritas abusivè est traducta in Du-
rationem. Alioqui sanè prius constare deberet,
quod ideò iste diei motus esset tempus, eò quod
in tempore contingat: quo probato, prioritas
tum posset referri ad Durationem, & non aliàs:

ergò nunquam. Mihi autem in rerum distin-
ctionem sat est, quod duratio ex motu in sui
essentia nequaquam dependeat, sed in se ac præ
se ferat quandam Divinitatis uniformem con-
stantiam, per quam nempè ita sit permanens,
quod ab omni vicissitudine ac prioritatis suc-
cessione maneat prorsus libera, aliena atque à
rebus rerumque successivis motibus planè in-
dependens: Ergo in nullo prædicamento col-
locanda est duratio. Cumque nullo modo in 36
relativorum seriem pertineat, ideo per conse-
quens duratio nullum dicit internum respe-
ctum ad res, nisi per accidens: idque etiam non
nisi juxta miserum deceptumque rationis dis-
cursum, facientem proportiones inter mobi-
lia; & adhuc duntaxat in quantum sunt mobi-
lia, in ordine ad motum localem vel alterati-
vum: non autem in ordine ad esse reale illo-
rum. Spectant nempe ad caduca mobilia, certi
fluxus prioritatum & posterioritatum in suis
motibus, cum quibus ad destinatos periodi fi-
nes, adeoque ad interitum suum properant.
Sed totum istud quid refert ad tempus? An
enim propterea etiam Tempus currere debet
cum omni atque singulo motu? Vtique sic tot
essent tempora ac durationes, quot motus. Vel
si unicum tempus currat universaliter cum o-
mnibus & singulis motibus, cumque ipsum
ejusmodi tempus celerrime omnibus aliis mo-
tibus præcurreret, tardus cursus vitæ corvi fluet
inæquali tempore cum gyro volubilis rotæ.
Quapropter non sub unica duratione simul
fluere poterunt. Itaque tempus suum esse vel
essentiam habet immobilem, immutabilem, im-
partibilem, ac impermistam rebus, non succes-
sivam, sed simplicem & liberam ab omni re-
spectu sui intrinseco ad creaturam. Quantum-
vis tempus sit magis intimum rebus, quàm sint
res ipsæ sibiipsis. Suppono itaque tempus in 37
Deo tergloriosо eminenter & essentialiter: In
creatura verò dependenter, subjective & ab
emanatione ad extra participativè. Lex fati 38
quidem permittit motus vitæ insequi juxta in-
hærentem mobilibus dispositionem affixam ad
certum præscriptumque destinationum ordi-
nem. Sed ejusmodi affixiones & ordines non
sunt ipsius temporis; Consequuntur videlicet
suum ante & post, suum tempestivum, oppor-
tunum & serò ad subsecutionem motuum &
mutationum eorundem, non autem temporis.
Nil namque potest cogitari absurdius, quàm 39
quod unicum tempus successione quadam mo-
veretur, subsequeretur atque seipsum faceret
Vasal-

Vasallum ad infinita puncta, indivisibiliter quidem, in sui prioritate & divisa inter se per suppositionalitatem : quæque tamen in instanti minimo, singulo essent conjuncta, & quæ absque ulla sui extensione perirent successivè ante sui connexionem : Et quod talis chymæra esset mensura certissima cunctorum motuum. Imò quod tempus per ejusmodi indivisam punctorum copulam mutuamque atque indesinentem successionem cogeretur moveri atque subsequi successivè : & hunc tandem infinitis indivisibilis puncti motum esse distinctam omnium motuum regulam & temperamentum. Hæc tamen adeò stolida dogmata propinantur adolescentiæ sub primo ætatis vere pro naturali
40 Aristotelis auscultatione. Prioritas igitur nequaquam terminatur respectu temporis, sed fati, relati in ordine ad motus : sine respectu unius motûs ad alterum. Nam motus localis non tangit essentiam loci : sed res quæ successivè movetur per locum, dicit duntaxat respectum per accidens ad locorum situm ; Interim respectus situum sive loci ad locum manent stabiles, immoti, immutati, nec in minimo tangunt locum, sive res sit mota in situ, sive non ; Cum successio motus localis ex parte motus sit peregrina loco. Potiori profectò jure hæc intelligo fieri cum tempore, eò quod tempus non sit relativum ullâ ratione internâ, sed sit quid abstractius æternitatique propinquius in intel-
41 lectu & in re, quàm sit locus. Tempus igitur nescit successionem nec ex parte motûs nec rei motæ : quippe successio nil aliud est, quàm proportio successivorum in ordine ad motum ; & quanquam insit motui ipsa duratio, non proinde tamen hæc induit naturam successionis motuum. Quotquot autem putarunt tempus ens successivum partibileque; illud quoque lassatis habenis cum mundi interitu occasurum & periturum credidere : ævum verò ceu novam creaturam in ejus vicem, absque successionum
42 medio substitutum iri. Hoc nempe sic autumatum, nescita temporis quidditate. Etenim dum hoc de tempore dicunt, manifestant, se non loqui de tempore, & ignorare sui durationem : quia tantùm loquuntur de motibus, horumque vicissitudine, in durationis contingentia. Siquidem etsi duratio rebus insit & adsit, nil tamen habet cum rebus commune, sive comburantur, submergantur, putrescant, moveantur, dormiant, incipiant vel esse desinant ; quia duratio non retrospicit ad res, sed inperfracta, semper-
43 que sibi æqualis persistit. Forsitan enim illos abduxit Textus. Posthac non erit tempus amplius, non attendentes tempus ibidem sumi pro diebus anni, pro meteoron vicissitudine, & opportunitate pœnitendi. juxta tritam nimirum locutionem. Non autem quod cum mundi interitu cessaret duratio, quæ modò est, semper fuit, & erit. Nam ævum quod Angelis deputatur, nullatenus diversificatur à duratione, quam temporis vocant. Cogita nempe animam corporis inquilinam, diem, noctem, nec item senium experiri, ut neque successionem habere : Est tamen in unica & eadem duratione, & in eodem nunc, quo altera anima, à corpore separata, exsistit. Quippè loci & mutatio conditionis animarum nequicquam tangit, afficit durationem, aut eandem sibi obligat, ut proin in sui essentiam migret. Sed eadem duratio æternitatis fluit emanativè in omnia, & sustentat singula : sui proinde tamen simplicitatem non amittit, quanquam res eam participantes eandem aliter atque aliter suscipiant. Res enim in & sub duratione subsistit: à qua si exciderit, in nihilum
abit. Angelus enim ideò in sui substantia & esse 44
fruitur tempore continuo sine successione & partibus, cujus nihil est magnum, parvum, longum, breve, prius, posterius, mensura & mensurabile. Cum igitur juxta Scholas sit ejusmodi duratio pro Angelis, quam ævum dicunt, & à tempore sublunarium distinguunt, idque sive in Cœlis exsistant, sive in terris : admittuntque opera Angelorum commensurari tempore successivo & discreto, concludo, cum Angelus nequeat esse simul in duabus durationibus, toto cœlo & genere differentibus, quarum una scilicet competat sibi & altera suis operibus : quorum utrumq; interim unicum durationis nunc continet, necessarium fore, quod ambæ istæ durationes in unicam prorsus liquescant, diversam tantùm accidente respectuum, id est, ficto mentalique non-ente : unicam, inquam, necessario reali actu exsistentiæ numeri. Adeoque tempus esse idem planè reipsâ cum ævo & manere immutatum in æternum. Sat autem mihi, quod Scholæ agnoscant aliquod tempus continuum nec successivum, quod ævum vocant. Ego non cogor ob illarum mentales di-
versitates tempus ab ævo disjungere. Nam si vi- 45
cissitudo rerum motuumque tempus ab ævo separent, eo ipso respiciunt magis ipsam vicissitudinem, quàm durationem ; cujus tamen determinationem ac definitionem attendere se putant. Siquidem id convincit, quod, ignorara hactenus temporis quidditate, frustrà tempus discretum

cretum segregaverint à continuo sive ævo. Cum nulla uspiam sit necessitas successionis in duratione, eóque magis, quod assignent utrique præfatæ durationi quosdam respectus, qui toto, ut ajunt, cœlo exulant à natura durationis. Vtpote qui duntaxat pariunt differentiam rationis sive non-entis, quod æquivalet, ac si durationum ambarum diversitas sit in reipsa merum commentum. Id quod sic convinco: Tempus est ens: Ergò creator vel creatura: Si sit ens successivum, ergò non est substantia creatoris vel creaturæ. Sin autem velint esse accidens (nam de ente neutro inter substantiam & accidens Scholæ nondum mentionem fecere) saltem subjectum inhærentiæ pro tempore describere debuissent. Conjiciam itaque: non subjectum temporis erit cœlum, nam sic caduca & sublunaria non haberent temporis durationem sibi propriam: esset duratio peregrina advena, præstitaque caducis. Itemque si sublunare unum de Tempore, ut de accidente sibi proprio participaret, non proinde & aliud sibi vicinum de tempore gauderet. At si malint caduca singula participare de Tempore cœli: saltem creata singula non haberent differentem durationem, sed singula permanerent in eadem cœlesti externa duratione participativè. Imò citiùs sublunaria haberent reliquas omnes manifesta cœlorum qualitates atque proprietates, quàm eorundem durationem. Ergò non participant de mutuata cœlorum permanentia in duratione. Quod si verò sua competat duratio singulis propria, adeò ut res ipsæ sint subjecta inhærentiæ, durationis non aliunde petitæ, ac tanquam essentialiter initiis seminalibus inclusa esset durationis determinatio, jam apparet lumen Divinæ providentiæ in tempore, ut sit regula creati, non autem ipsum creatum; in Deo quippe sumus, vivimus & movemur. Sic etiam in duratione, quæ nec etiam est creata. Alioquin enim si tempus velut accidens aut concomitans inhæreat rebus singulis, præter innumera enim absurda, saltem tot erunt diversa tempora, quot rerum atomi. Et quicunque nunc simul in eadem duratione subsistunt, habebunt totidem diversas durationum essentias & existentias, eritque tempus actu divisum in infinitum: Et omne accidens, naturaliter alicujus sensuum objectum non erit ullo sensu perceptibile in duratione temporis. Quamobrem cogor in tempore agnoscere universalitatem quandam, simulque & singularitatem singulis rebus propriam, & rebus magis intimam, quàm

46

47

res sint sibiipsis. Item fateor regulam atque determinationem propriam, quæ rebus singulis largitur durationem præcisam, vicissim tamen à rebus impassibilem, inapprehensibilem aut coercibilem. Quapropter agnosco tempus esse ens, quod dat & distribuit omnia omnibus, juxta destinatam participationem Durationis æternæ, idque in confusionem atheorum. Considero itaque tempus tanquam æternitatis emanantem splendorem, quique citra vel extra æternitatem non magis subsistit, quàm splendor lucis citra lucem. Tempus itaque nobis esse debet manuductio ad superintellectuale unum, æternum, infinitum, intimum cuilibet rei, nullatenus tamen permistum, conclusum, apprehensibile, aut detentibile; In quo omnis rerum est quidditas, cui sit laus & gloria in sui æternitate!

Paganica ergò locutio est barbara & absurda, quod tempus nos consumat aut devoret, quoniam nulla est actio aut passio temporis in nos, aut à nobis: Non temporis vitio perimus, nec mors est facta à tempore magis quàm à Deo. Motuum enim dispositiones causæ sunt secundæ mortis, non autem tempus est de natura motuum. Iudicia quippè divina disponunt quælibet ob rationes sibi notas.

Mirandum interim, quod dies sit mensura motuum, tamen diei nullam præscripserint præcisam mensuram. Subdivisiones quidem fecere horarum, minutorum, secundarum, &c. per sexagenarium. At nemo hactenus ostendit præcisum spacium unius sexagesimæ minuti; Hæsitatum nempè in praxi. Imò præter meridiem, nullum est diei stabile momentum. Id etjam fere ubique variat, adeò ut puncti meridionalis certitudo non tam ex Solis cœlique motu, quàm ex respectu situs sphæræ pendeat. Nemo itaque certum definitumve nunc vel constans punctum edocuit, quo aliquid contigerit, nisi habito Eclipsium respectu. Imitati globum mundi, dum Sphæram diviserunt per punctum meridiei & poli altitudinem: at cum Sol non semper nec ubique pro voto conspicuus, rotas excogitarunt, aliquot vicibus per diem circumvolutas, quæ quia seipsas non essent movendo, pondus appensum est, sicque diem mensi sunt. In quo mox error obortus, eò quod pondus ob funium longitudinem accrescens inæqualitatem faceret. Incertior adhuc dierum mensura per invitam chalybis contorsionem; quia hactenus nondum certò constat exquisita proportio inter robur, cujus intorti chalybis renitentis & intra cochleam sive funis tenden-

48

49

50

tendentis elongationem ab axe. Est namque flante boreâ, seipso, solitoque contumacior. Nondum ergò proportiones minimorum minutorum in motu. Semisusa Musices adhuc est incerta, eò quod ad pausam integri respiciat, quæ
51 ad lubitum citatior est. Ego ex mensura motuum in duratione primum dimensus sum bombardarum & cujusque pyrii pulveris robur ac bonitatem. Nam si catapulta distet à muro demoliendo 200 passibus, emittens pilam 22 librar. cum pulveris notæ, bonitatis libris 10. Notetur autem, quantum pilæ ictus tardet post accensum pulverem; jam verò distando per 250 vel 400 passus cum ejusdem ponderis pila non excavata, ejusdemque pulveris æquo pondere, notetur an ictus segnities respondeat proportioni distantiæ. Idem periculum fiat in bombardis majoribus & minoribus. Itaque segnities sive tarditas ictus deteget, quantum renitentiæ aëris distantia pariat, quantumque bonitas pulveris acceleret, quantumque cavitas in pila ferrea demat, vel si ponderato plumbo repleatur. Ego autem ejusmodi motuum celeritates, potestates atque proportiones, diei item minuta ingenti quandoque jucunditate sum dimensus. Appendebam ad clavum pondus libræ unius tenui filo, longitudinis unius pedis, pendebatque pondus liberum in aëre; Movebam autem pondus, ut pulsaret in aëre batilli campanæ instar. Dico igitur, quod omnes ac singuli pulsus consequentes ad ultimum usque erunt ubique locorum primo pulsui æquales. Nam quantum primus pulsus major est, tantò consequentes sunt minores, atque ideò tantò possunt esse tardiores in motu, non autem in initio aut eorundem fine. Item sive filo appendatur unica libra sive plures, non tamen proinde erunt inæquales. Sed si filum sit bipedale, erunt singuli pulsus præcisè duplo tardiores; Igitur juxta fili longitudinem accelerantur aut retardantur pulsus. Sicque mora cujusque motus præcise notari potest. Æqualitatem autem pulsuum istorum notabit Musicus. Denique cum vis motiva sit utrobique unicum initium motus æquale, moderativum celeritatis juxta loci distantiam: idcircò necessum est, pulsum tàm unius libræ, quàm plurium esse æqualem. Suppono itaque pulsum bipedalis longitudinis esse mediocris pausæ, poterit ergo ille pulsus in 16 minores distinctos subdividi, poteritque in gnomone observari, quot pulsus fili pedalis dederit horæ quadrans. sicque annus præcisè commensurabitur.

Quantum autem ad dies criticos attinet, observatio quidem in natura basin habet, quatenus Archeus noster cœlorum rhythmum explicat. 52
Equidem Luna semper 14 die processit ad locum sibi oppositum, quo ferebatur primâ die. Censetur idcirco natura Archei vires oppositas nacta: Pariter sic & septima dimidium oppositionis habet, ut & Lunæ aspectum quadratum ad punctum initii. Proinde namque 7 & 14 dies sunt mali respectu morbi: boni autem respectu Archei humani. Rara ergò dies critica extra morbos acutos; utcunque aliter senserit Paracelsus. Sedulò tamen notavi, quod nusquam fit cri- 53
sis, ubi Medicus artis suæ gnarus morbum ante crisis exspectationem sustulit. Etenim ut natura 54
ordinariis gaudet motibus, iisque assueta est, & unitate virtutis motricis gubernatur lubens: ita quando totum morbi negotium suis incumbit tantum humeris, statas ipsa cit crises, quas alioqui medelæ anticipat bonitas pravitasque retardat vel perdit. Sic nempe dies criseos 14 in quadragesimum protelata est. Boni ergo & fidelis Medici est negligere crises; Præstaretque ægros Medente caruisse, quotquot per crisin evadunt, multò magis, quorum crisis tardior est. Glorien- 55
tur enim Scholæ de criticis, crisin statuant, doceant naturam prœliari cum morbo, sit ipsis crisis sine lite & judice. Mihi saltem visa impertinens similitudo prœlii illius & ineptè criseos transsumtum nomen. Commenta enim hujusmodi de manu in manum tradita, quibus omne agens ob solas contrarietates litem sustinere creditur; Vno enim absurdo dato, plura mox subsequuntur catenatim. Docui namq; alibi, naturam nescire contraria, nec morbum prœliari. Naturam scil. plus morbo, ut ovo, incumbere, quàm quod sit contraria: Si natura sola sit morborum medicatrix. Sicque cuncta maturat, ut ad finem perveniat, adeoque sic etiam morbi finem intendit maturando media. Ita nec morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non magis, quam ovum, dum fovetur, cum fovente gallina pugnat. Morborum namque seminibus destinata est sua periodus: non quidem quæ mysticis dierum numeris debeatur, sed solis maturitatum exigentiis. Nam si cocta & non cruda sint movenda juxta Hippocratem; Sagax ac mitigatus naturæ Rector statis momentis suas novit maturitates, quas ipse solus perficere cogitur, non quidem ob distinctam morborum animositatem in certamine: sed, maturatis sordibus, desistunt adhærere solidis partibus. Ast quorsum tantus criticorum dierum commentarius (Iunior

quinque libros de criticis conscripsi, quos dein Vulcano obtuli) si oporteat sic esse instructum Medentem, ut morbum periculosum reddat insontem, & longum abbreviet, id est, præcidat, ne in crisin proteletur? Crisis ergò, ut judicium sonat, esto judex & accusatrix medentum, & bajulantis solius naturæ testimonium: quia tantùm contingit Crisis, ubi viscidum adhæret vel sonticum concluditur, & ultimatâ maturitate sequestrari optet.

56 Quantum verò spectat ad annum Climactericum tractum ex productione numeri septem in novem, nimirum in annum vitæ 63, stolidum est inventum: quippe septuaginta anni, dies hominis, &c. ergò imposturam falsi incusant Sacra apud Christianos; adeoque Dæmonis est inventum, qui hostis vitæ nostræ procurat mortis metu senes ante statutam horam percellere. Alioqui namque quid facit numeri in numerum productio ad cursum vitæ? Anni quidem in suas messes atque maturitates properant & recurrunt. Quare & annorum revolutiones revolutionumque numeri potiùs recursuum identitatem, quàm numerum aut vitam respiciunt directè, nulloque modo ad numerum præteritum se referunt, eò quod anni singuli desinant in præcisam sui singularitatem, nec se reflectant super præcedentium pluralitatem? Inter reliquos aliquis stupidè ad numerum numerantem.

57 Profectò ut pium est & Christianum vitam agnoscere à manu Conditoris, Principis vitæ: ita perditorum est vitam à Planetis & numeris mutuasse. Etenim quanquam Devs certo spatio cuncta disposuerit ex suo lubitu & beneplacito, stultum tamen esto causalitatem attribuere numeris. Si plantæ prolificandi vim habuerint ante natas stellas, & vi verbi vegetent, est pudendum Christiano vitam humanam suæque durationis & exsistentiæ potestates dedisse numeris numerantibus. Annus ergò climactericus, sive astrorum numeratos recursus, vel numerum recursivum, sive demum numerum numerantem spectemus, inanis est garritus, Sacris repugnans, quæ vitam a 70 ad 80 annos miseram vocant, non ob annos præteritos, ut neque ob illorum numerum numerantem, sed quia inoletæ sunt seminibus necessitates à Principe vitæ sic statutæ.

58 Sed stentantur de numero Sabbatario, quia septimus est. Ad id repugnat quinquagesimo, qui est Iubilei totusque Sabbatarius, atque adeo annus septuagesimus, quia septies decimus plus sabbatizat, quàm sexagesimus tertius; quia annus nonus est enneaticus, qui nil ad Sabbatismum confert. Si namque dies septimus est Criticus propter positiones Lunæ, ergò non ob numerum; nec Lunæ cum numero annorum 63 climacterico quicquam intercedit commune. Etenim Astrologi jubent annum 56 in nocturnis nativitatibus propter Saturni (pudibundam sanè) frigiditatem duplatam; annum 59
verò 63 in diurnis genituris, propter ridiculas siccitates Mercurii & Martis, maximè periculosum: Sed hi præterquam quod pro medietate saltem climacterico anno valedicant, contradicunt textui: *Septuaginta anni, dies hominis*, &c. denique desciscunt à numeris, dum qualitates elementorum in opem vocant, easque, delirando, in astra traducunt. Si mors in valle miseriarum sit calamitatum finis, deberet annus Climactericus esse quinquagenarius, qui Sabbatarius est ac Iubilei. Deus quidem hebdomadem in dies 7 distinxit, non ob numeri 60
mysterium aut dignitates; sed quia prænovit, vix sibi vacatum iri, nisi mandasset quamobrem saltem septenum diem sibi deberi voluit, ut toti vacaremus semel saltem in septimana; Non 61
enim quod numerus sacrum vel mysterium contineret, sed suæ benignitatis testabatur indultum, quod de septem saltem unicum posceret: Eja, si septimum sibi consecravit, cur addis & nonum, non sibi consecratum? Cur sacro numero (ut ais) nubitis profanum, ut inde fabricemini climactericum? An tibi licitum est dies Deo sacros fecisse? Quomodo demum si septem & novem mysterium in se haberent, facies, quod numerus ex producto septem in novem sacer erit? cum speciebus numerorum juxta vos nil possit addi vel demi, quin continuò ipsa mutetur species? Dies decem pro pane azymo ante & post festum præcepit Deus; sed quid authoritatis istud dat pro denario? Vacandum sibi imperabat Dominus diebus, quibus beneficus illis fuerat, nec nobis observandi sunt propterea. Ideoque nec sacrum numeris addixit. Itaque posteras Iudæorum perfidias continet ista doctrina, quæ dein ex Astrologorum futilitatibus, melancholicisque sive amentibus putationibus artes atque regulas ad inanem lubitum accommodatas finxere, quorumque aliquot maniacis remediis jam curavi, cum ejusmodi obstinatio suâ non careat amentiâ. Finaliter ergò constat, quod vita longa, quam tracto, 62
non fit respectu Durationis sive temporis: sed motuum ab initio usque in finem defluentium, quorum scilicet mensura in Durationis constantia

ſtantia non ſit ipſa Duratio, ſed motus alter, qualis eſt dies, qui ſolâ ſui pluralitate vitæ metitur longitudines, quare Sacra disjunctìm dicunt: In diebus illis. Itemque per dies virorum rerum contingentias deſcribunt, non autem per temporum ſucceſſiones, quas paganiſmus introduxit, locutione penitùs fabuloſâ, quia temporis nulla eſt pars, ſucceſſio vel alteritas.

VITA LONGA, ARS BREVIS.

1. Vita abbreviari debuit meritò. 2. Conſideratio vitæ longæ ex dono Dei profluit. 3. Aliquot factiones diſcipulorum Paracelſi circa vitam longam. 4. Objectio pro deſperatione de vita longa. 5. Quanta ſit vitæ longitudo penes autorem. 6. Cur terminus vitæ longæ tam diverſus? 7. Probatur vita longa. 8. Notatur Galeni inſufficientia.

1 DE vitæ brevitate conquerimur fere omnes, at ſpatium vitæ ſat longum, dierumque pluralitas ſatis magna, ſi tota benè collocetur. Perpende enim, quantum ſomnus, otia, vanæ occupationes, parentes & amici tecum de vitæ ſpatio diviſerint actum diſcernes, noſtram de vitæ brevitate querimoniam eſſe mendacem. Hæc Seneca quandoque cenſuit. Christiani verò, qui mortem introitum ad vitam ſperant, de vitæ brevitate nequaquam plangere debent. Nam certus eſt Electorum atque reproborum numerus, qui ut citiùs impleretur, propter multorum iniquitates dies vitalis accurtari debuit, ut & numerus accelerari ob feſtinantiam diei noviſſimæ. Alioquin enim, licet mundus totâ ſui amplitudine eſſet fertilis, non tamen ſufficeret alendis omnibus, ob præfatam feſtinantiam editis & edendis, ſi horum quiſque ad vitæ longæ terminum attingeret. Porrò quantumvis luſti meritò gaudere deberent de vitæ ſuæ brevitate, & à contrario ſenſu injuſti plerique optent vitæ longævitatem (fortè namque in ſenio emendabuntur) attamen cum nemini conſtet, an in Dei conſpectu juſtus cenſeatur; Potiſſimum quod *in conſpectu ejus non juſtificabitur omnis vivens.* Iudicavi proinde, incumbendum unicuique ſeriò pro antiquæ benedictionis adeptione, obedienti parentibus pollicita. Vita ergò longa viſa eſt mihi totius Philoſophiæ apex, eò quod jucundam atque utiliſſimam pendat meditationem. Dolenda inprimis ſummoperè mors perſonæ, quæ mortalibus, patriæ ſuæve familiæ columna foret, niſi propter aliquod melius ex mandato vel permiſſione Dei obiret. Quiſque enim idcirco in vitæ longæ amorem, deſideria & optatum ſuâ fertur ſponte, ſolâque valetudinis aut fortunarum ærumnoſâ jactura optatum mortis ac vitæ tædia adducit deſperatis. Aſt vitæ longæ adipiſcendæ ſola deſperatio indagantes terret, eò quod anteactis ante Paracelſum ſeculis Scholas, de vita longa meditatas nihil, docent muta illarum ſilentia. Vtpote aſtu 2
Satanæ mors irrepſit, ejuſdem proin dolo quoque vitam longam hucuſque ſuppreſſam non immeritò auguror, cum generis noſtri ſit juratus hoſtis. Quem tamen vitæ longæ ſcopum Omnipotens nuper in mentem humanam inſtillare eſt dignatus, ut de his tanquam nomini ſuo glorioſis, nobiſque neceſſariis, poſt novorum morborum conſcriptum in nos exercitum, ſeriò penſitemus. Licet donum arboris vitæ maneat in manu Domini, quamdiu ejus diſpenſator manere decreverit. Adepti nuperi ſpernentes qualitatum primarum connubia, humorum collegia, prærogativas, decubituſque, ſenſim ad medendi unitonum aſpirarunt, ſub quo remediorum ingreſſum ſe inveniſſe primùm rati, ſe voti compotes factos, gloriati: quibus ſucceſſere, qui reperirent rerum ſubtilitates, ſeu medicinarum puritates nondum ſufficere ad tantum faſtigium, quod nempe ad vitæ longitudinem ingredi poſſent, eò quod peractis accretionis noſtræ muniis ad prima noſtri conſtitutiva non ampliùs penetrarent ſeſeque commiſcerent. Dotem, inquam, quam accreſcendo res ſunt adeptæ, ſi non intus ad primum limen exuant, ſaltem non procul intrò verſus radices homogeneorum deferant: Longè autem adhuc abſunt, ut poteſtates vitales à fluxu ſuo ad intentum detineant. Idcirco enim 3
doctiores à Paracelſo deinceps in varias opinionum factiones atq; in deſperationem vitæ longæ defecere: Alii quoque majori animo & ſpe allecti per pollicita Paracelſi magis quàm rerum teſte experientiâ ſuffulti, multa promiſerunt, quibus non reſponderunt poſteà eventus: eò quod vitæ longæ radicem una cum paracelſo neſciverint. In arduis quoque deſponderunt ignaviores dicendo: *Conſtitutus eſt vitæ terminus, quem nemo præteribit.* Fruſtraneum itaque 4
cenſentes, quicquid audaculi de vita longa promiſe-

miserint. At non ritè perpendunt, quod qui vitæ destinavit terminum, eadem opera etiam quælibet media ad istum vitæ terminum requisita simul destinaverit; Frustrà alioquin arbor vitæ in Paradiso, frustráque de terra Medicinam creasset ab initio, nisi rerum termini naturales prolongari medendo possent. Etenim si non utar remediis, statutus est mihi terminus, quem non præteribo; juxta illud: *Heu mihi, quod incolatus meus prolongatus est!* Si Adam non edat de ligno vitæ, statutum habebat vitæ terminum: 5 at si comedisset, utique nec fuisset mortuus. Est ergo spes ad vitam longam, sola autem defuit cognitio medii. Nec enim loquor de Vita longa è Sciolis deflua; Ejusmodi fabulas Paracelso relinquo. Nec denique is sum, qui annos vitæ longæ ad dies Mathusalem extendo. At magnifacio Nestoris ætatem, aut Johannis de temporibus. Sed Paracelsus vitam tercentum annorum, despecto nomine, brevem, physicam & accuratam vocat, imò si non ad annum ignis prorogetur, se indignam æstimat, polliceturque suorum arcanorum vi vitam Nestoream, nullo quasi negotio secuturam. Ast apud me vita longa terminum habet 120 annorum, ultimum verò trecentorum annorum, utpote quos aliquot animalia quotidiè sponte attingunt, homo autem rarissimè, idque non nisi insolitis 6 quibusdam locis. Cur autem vita longa tanta exspatietur amplitudine; fit, quod utrobique recipiatur per modum Recipientis. Non enim arbor vitæ moderna me amplius nunc capacem redderet minimæ dignitatis vel termini, ob depravatam, per multas procellas, vitæ meæ lucem, cujus filum adhuc in lino præsciderunt. *Implebit in bonis desiderium tuum, & renovabitur ut aquila Iuventus tua.* Nec enim dicitur ut aquilæ. quia aquilæ non redditur juventus pristina. Sed aquila renovatur non secus atque serpens senectam & cervus cornua exuunt, licet interim non cessent sub istâ renovatione senescere, adeò ut aquila festinet in canas plumas. Igitur sic de vita longa loquor, non quidem quæ usque in novissimum diem, juxta Paracelsi temeritatem, extendatur: Vt neque loquor de vita sana, quæ fit à morbis planè immunis: Sed de illa, quæ sub virium aliquali protectione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ media si puero & robusto infanti exhibeantur, eosdem ad præfatum terminum sunt deductura, si iisdem uti pergat. Quid si demum climata 7 quædam vitam protrahant, an pharmaco, cui vitæ longæ dos est, id denegabitur? Sæpè namque qui anno 50 perspicillis uti cogitur, sponte dein propria 80 ætatis suæ anno clarè denuò videt. Quidni ergo in toto fiet per artem, quod in oculis contingit spontaneo vigore. Ego autem semper ratus sum, quicquid semel fuit naturale (puta in Nestore) possibilitati naturæ non repugnare. Nec etiam me movet, quod Archiatri nunc locum intactum mutumque invenerint, ideoque & reliquerint: Quoniam Scholæ jam- 8 dudum desperant sapere supra Galenum, qui tamen instar Seplasiæ quid pro quo substituit, & quidem pro vita longa libros. De conservanda valetudine edidit ridiculos. Hanc enim totam circumscribit frictionibus rectis, obliquis, transversis & circularibus; magnum nempè in his, quæ suæ sunt inventionis, agens morionem & circulatorem, prout & ignarum exscriptorem aliorum. Etenim quoties deficit, unde exscribat seria, miram sic detegit ingenii paupertiem, ut in figurali frictione per aliquot libros delirasse sit visus. Atque ideò posterorum nemo hactenus libros Galeni de tuenda valetudine commentario dignos censuit, aut de solo elevare est aggressus: quin potiùs postera interpretatione Galeni istam doctrinam quisque in culinæ mangonia, atque diætæ obedientiam ligavit. Sic nempè astu Diaboli vita longa in sanitatem tuendam, atque inde in culinas migravit. Ars ergo aliquot annorum, brevis, & vita longa, si ad spem respiciendum vitæ, quam laxa Ethnicorum doctrina neglexit.

MORTIS INTROITVS IN NATVRAM HVMANAM DECVS VIRGINVM.

INDEX CONTENTORVM.

1. *CVr de morte priùs quàm de vita actum.* 2. *Caussa finalis non est in naturalibus, ut nec caussarum prima.* 3. *Absurda aliquot Aristotelis.* 4. *Autor substernit hunc tractatum censura Ecclesia.* 5. *Mortem quidem fecit Deus brutis: non autem pro homine.* 6. *Quid etymo mortis designetur.* 7. *Diabolus non potuit facere mortem hominis.* 8. *Homo effectivè sibi paravit mortem.* 9. *Qualis Protoplastorum immortalitas.* 10. *Quo medio stabat in homine immortalitas.* 11. *Quare mens sit impassibilis.* 12. *Anima*

ma sensitiva necessitas. 13. *Pomi esus continebat in se causas secundas ad mortis necessitatem.* 14. *Interna pomi illius proprietates.* 15. *Homo ante lapsum carebat animâ sensitivâ.* 16. *Mens imprimit sui imaginem in semine.* 17. *Catena ex esu pomi fluens.* 18. *Autor quorsum hunc tractatum scripserit.*

1 VIta quidem erat, priusquam mors
esset: adeoque quanquam na-
turâ & duratione prior sit vita
morte, attamen pro hoc tra-
ctatu mortis introitus in vitam
humanam præcedit vitæ, eò
quod non de vita immortali (qualis erat ex in-
tentione Creatoris ante peccatum Protopla-
sti) sed de longævitate seu de prologanda vita
duntaxat agerem, cujus quia finis morte clau-
ditur, terminatur ac definitur, debuit mors,
tanquam transpositiva termini vitæ, suis pri-
2 mùm causis determinari. Equidem non stu-
dui imitari Aristotelem in hoc, docentem, fi-
nem esse causarum primam. Nam alibi opu-
lenter demonstravi, quod Aristoteles totius
naturæ fuerit plane ignarus. quamobrem istud
axioma suum tam intra quàm extra naturam
3 est falsum. Quoniam si de primo motore Deo,
omnium Archetypo, deque mundo invisibili
sit sermo, certum esto, quod apud eum non
sit ulla causarum prioritas, sed omnes coinci-
dant in unitatem, apud quem omnia tantùm
sunt unum. In natura pariter, cum, quicquid
fit aut generatur, seminum necessitate fiat
aut generetur: adeóque hactenus sint semi-
na rerum primordialia principia & causæ natu-
rales, agantque ob fines, non quidem sibi, sed
soli Deo cognitos; necessitate Philosophiæ
Christianæ causa finalis locum non habet in
natura: verum duntaxat in artificialibus. Adeó-
que & hinc verificatur (quod alibi sat probavi)
Aristotelem nil minus quàm Naturalia intelle-
xisse, suasque Scholas fefellisse per artificialia:
Estque totus impertinens hoc loco, quod ar-
tificialia subter catalogum causarum natura-
lium reduxerit. Imò penitius introspiciendo
manet Aristoteles æquè ridiculus. Siquidem
ædificator, ante finem sive ædium figuram ex
charta factam, præsupponit cognitionem loci
acquisitionem mediorum, calcis demum, la-
terum, lapidum, lignorum & ferramentorum:
quorum mediorum computatio figuram æ-
dium antecedit. Adeóque nec etiam finalis
(si qua sit) causa est prima causarum artificia-
lium in mente autoris. Stultum est itaque in-
ter causas naturales recensere ens rationis, ens
mentale, sive non-ens. Porrò lubens ad me-
tam properâssem, quam de vita longa mihi pro-
posui, nisi mors intentum filum præscinderet,
prioritatem suam velut remoram intercalari-
ter præfigens. Cujus etiam paradoxon lubens
inter arcana detinuissem, nisi tractatu de vi-
ta longa jus suum à morte exigeret, per quod
naturaliter ingressum in hospitium humanum
stabilivit. Paradoxon certe, inauditum hoc 4
Dei mysterium, quodque iccircò humiliter
censuræ Ecclesiæ substerno. Loco proposi- 5
tionis autem est: quod Deus non fecit mortem.
Id enim protinùs intelligo negatum pro homi-
ne duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum
hominem jam mors destinata erat naturaliter,
& quidem ex eadem radice, per quam mors
in hominem intravit. Siquidem pleræque bel- 6
luæ non nisi mutuâ vivunt cæde. Denique
mors hoc loco non significat nudam separatio-
nem animæ à corpore, ut meram privatio-
nem designet, ac si sensus esset: quod Deus
non fecerit non-ens, quod mors dicitur; Nam
ejusmodi enunciatio esset in Sacris ridicula.
Ipsum namque verbum (fecit) ejusque nega-
tio, idem est, ac respicit, quod *ipse fecit &
facta sunt*. Adeóque ejus negatio dicit entis
positivi & non privativi absentiam: & æqui-
valet huic propositioni: Deus condidit ho-
minem absque inclinatione ad mortem: nec
causas in eo fecit naturales, quibus mortalis
esset. Denique nec Cacodæmon fecit mor- 7
tem: *quia non est inferorum regnum in terra*,
multóque minùs in Paradiso. Nec potest Satan
ullo modo mutare essentias à Creatore institu-
tas, eas invertere, abolere, vel occidere, quas
Deus fecisset mortis expertes. Incepit mors in
nobis à Cacodæmone quidem suggestive & ex-
citativè, modo planè per accidens & externo:
Nec potuit producere causam mortalitatis in
subjecto per gratiam creatoris incapaci. Ita- 8
que si nec Deus nec Cacodæmon facere mor-
tem hominis efficienter, ergò a sufficienti par-
tium enumeratione, solus homo sibi fecit mor-
tem, causasque sibi applicuit tanquam ens po-
sitivum, unde mortalis evasit, & mors natura-
lis facta sit. Quod namque diabolus non po-
tuit, potuit homo habens moriendi possibilita-
tem, non autem necessitatem. Erat enim in 9
possessione immortalitatis, poteratque non mo-
ri, si voluisset, quia mors erat ipsi contingens
liberum; enimverò quia corpus Adami opus
habebat arbore vitæ, ideo ex parte corporis
non erat absolutè immortalis, ideóque & ali-

men-

mento indigebat: erat autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris bonitate. Et ille qui præservâsset Adamum à morte per gratiam, dotemque ligni vitæ dederat, eundem quoque à quibuslibet injuriis defendisset: Itaque immortalitas in homine per lignum vitæ continuata fuisset, fuitque ideo è Paradiso proscriptus, ne etiam post esum pomum *extendat manum ad arborem vitæ, & comedat*, &c. Nam sicut pomum includebat causam mortis: sic lignum vitæ continebat superioritatem vitæ supra causas mortis. Non conveniebat enim hominem, qui mortem sibi edisset, non mori, mortemque comminatam illudere, atque iccirco exu-
10 lari debebat in Paradiso. Erat autem homo immortalis, quatenus mens ejus immortalis, cuncta munia corporis immediatè præstabat, dabatque vitam de se immortalem. Etenim cum sit interitus nescia, nec rerum caducarum ideò importunitatibus subjecta, oportet, si immediatam corporis œconomiam si rectura esset, quod suo corpori parem quodammodò immortalitatem communicaret, saltem quoad præstantiam potestatum rectricium: licet quoad alimenta corporis sensim defecisset homo, nisi ligno vitæ suffultus fuisset. Imò distinctè lo-
11 quendo: Omnis potestatum pluralitas erat in unitatem mentis absorpta: Et hodiè mens impassibilis est duratione & alterationibus rerum caducarum, eo quod his desit symbolum, per quod mentem immediatè attingant aut penetrent. Itaque ut mors accessum atque introitum suum faceret in hominem, oportuit mentem prius destitisse ab immediata pristinaque functione munium corporis, aliamque animam, caducam scilicet, sensitivam ac semina-
12 lem velut corporis syndesmon subintrâsse. Quæ sanè longè à Mente dispar, per auram vitalem, naturæ cursu, à Patre luminum, vitæ datore impetratur (prout alibi de ortu formarum) peritque cum hominis interitu. Etenim si semen canis spontè defluat usque in animam viventem, exclusivè, decebat ergò hominem concipi absque semine congressuque virili, vel saltem semen humanum non fore citra vitæ seminalis dispositionem: sed communi creatæ naturæ ductu terminari, in animam viventem, exclusive, cujus modum explicabo posteà.
13 Porrò in pomi esu sitam fuisse mortem, id est, mortis causam naturalem, productricem (dispositivo modo) animæ sensitivæ (quâ alioqui caruisset homo) per semen, & quidem brutorum more, & mentem proinde deseruisse corporis regimen, tanquam horrentem contractæ inde belluinæ impuritatis, manifestum fiet in sequentibus. Nam ex quo momento homo fecit intra se semen ad suæ speciei propagationem, adumbravit (saltem dispositivè) eâdem operâ, occasionaliter primordia animæ caducæ, tegumentum & involucrum Menti, ut totum corporis ministerium in se susciperet. In natura siquidem jam Creator se obligaverat rerum seminibus, ut quoties sensitivorum semina ad metam multiplicandi pervenissent, ipse quoque vitalium luminum Parens animas seminibus singulis condignas influeret: quod & alibi de Ortu formarum ex professo prosecutus sum. Adeóque in pomo erat vis producendi 14
semen prolificans, brutalique more seminalem Archeum dispositivum fœtus continens, animamque caducam à datore vitæ sibi impetrans. Eadem enim die, qua de fructu arboris scientiæ boni & mali ederent, morte morerentur, quia animæ sensitivæ appulsu facta fuit altera novaque generatio, propter quam Mens consternata sese à vitæ clavo subtraxit. In hoc scilicet stabat mortis & immortalitatis necessitas. Caruisset enim homo anima mortali, quamdiu 15
immortalis esse optâsset; non solum quia unica mens immortalis satis erat regendo corpori; nec conveniret, quod simul duobus Dominis corpus inserviret: sed insuper, quia non erat opus semine, quod in se dispositionem ad animam caducam contineret. Itaque tota dispositio seminalis ad propagandum semen fuit in Protoplasto, mox ab eso pomo, & ante natam sensitivam tam in se, quàm in suis posteris. In- 16
de nimirum patet, quod Mens, quantumvis à corporis clavo manum abstraxerit: nihilominus non minùs in qualibet seminis prolifici productione sit rea, quàm fuit olim ab eso pomo. Id scilicet continent verba textus: *In peccatis concepit me mater mea*. Quomodo autem sub medio diffusi pomi, castissima definiretur innocentia, immunis à carnis concupiscentia & à brutalis impuritatis contagio, postmodùm ex professo demonstrabo. Sat sit autem jam obi- 17
ter dixisse, quod per concupiscentiæ carnis libidinem ortum sit atque conceptum semen vitale, ad animam sensitivam impetrandam, more brutali, in quod Mens imprimit sui sigillum: ideoque nec cum specificæ brutalitatis similitudine aut determinatione. Absque quo sigillo omne semen sterile est, in molam aut monstrum alioqui desinens. Itaque à concupiscentia carnis, ut semen, ita & anima caduca, ejus-

que

que vita ac per consequens caro peccati suum
traxere ortum: & per consequens etiam mors.
Enimverò Athei & Libertini etiamnum hodie
18 textum diffuasi pomi cum origine pro allego-
ria sumunt. Quod Ecclesia pro hæresi jamdu-
dum proscripsit, & ab olim damnavit. Ergo
vera est facti historia, quam Genesis describit.
Sed quare & quomodo ille pomi esus naturali-
ter mortem in posteros omnes, æqualiter con-
tinuatam patraverit inevitabiliter, irremissibi-
liter & irrevocabiliter, sic ut unica monitionis
transgressio inter nefandissima peccata com-
miserit crimen originale, ac deinceps causæ se-
cundæ rationem propagando in se clauderet de
mortalitatis inexcusabili necessitate: Sive, quo-
modò in unius pomi manducatione vitæ abla-
tio, mortisque causa sint necessitata, optabam
Divini beneplaciti rationem, decretique mo-
tum à priori vel à consequenti non indagasse,
cum mihi abundè sufficiat, quod sciam & cre-
dam sic à Deo esse statutum, nisi profectò ad e-
jus gloriam, castitatis splendorem & Liberti-
norum instructionem fore sperassem, hoc pa-
radoxon penitiùs trutinasse, ideoque & tractatui
meo de vita longa applicuisse. Iam namque ho-
ra, quâ ex aquilone pandetur istud malum su-
per omnes habitatores terræ.

THESIS.

1. Substantia theseus. 2. Objectio summaria ex lege, peccato & maledicto conglobata. 3. 4. 5. 6. 7. argumenta sunt contra objectionem. 8. Nova objectio. 9. Solvitur objectio. 10. Qualitas peccati in Protoplastis. 11. Serpens cur adorsus sit mulierem. 12. Non maledicitur viro. 13. Non maledicitur mulieri. 14. Textus, qui putatur continere maledictum, confirmat thesin. 15. Paritas conceptus & partus à lapsu, & non ante lapsum, roborat thesin. 16. Textus probat thesin. 17. Octavum argumentum contra maledictum. 18. Nonum. 19. Decimum. 20. Vndecimum. 21. Duodecimum. 22. Decimum tertium. 23. Decimum quartum. 24. Ostenditur, quod peccatum non causaverit mortem, multò minus si qua fuisset lex. 25. Qualis scientia esset pomo inclusa. 26. Duo elenchi non-causa ut causa. 27. Quibus causis natura orta sit corruptio. 28. Vnde originis peccati continuatio. 29. Errores aliquot circa abusum elenchorum istorum. 30. Corruptio naturæ, quæ ex causa immediata processerit, quæ occasionali, & quâ causâ mediatâ. 31. Argumentum decimum quintum contra maledictum. 32. Decimum sextum. 33. Decimum septimum. 34. Decimum octavum. 35. Decimum nonum. 36. Vigesimum. 37. Vicesimum primum. 38. Vicesimum secundum. 39. Vicesimum tertium. 40. Vicesimum quartum. 41. Quo pacto mors pomo inerat. 42. Conjectura è præcedentibus. 43. Probatur conjectura. 44. Iurgia de lana caprina. 45. Vicesimum quintum. 46. Concluditur ex veritate textus. 47. Mors non exspectat baccitatem, ut neque peccatum. 48. Intentio Creatoris in Textu posita probatur, eò quod nuspiam admiserit incestum inter præcedentem & subsequentem in generatione. 49. Indagatur locus corruptæ naturæ humanæ octo argumentis. 50. Additur & nonum. 51. Castitas textus celebratur 52. Præcellentia Renatorum supra felicitates Adami.

Mnipotens ex sui immensa & 1
spontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & erexit, ut sui imaginem intimè & quamproximè exprimeret. Quapropter eandem sui imaginem tanto divinæ majestatis suæ decore ornavit, tamque benigno amoris sui intuitu prævenit, quod ex sui beneplacito Evam creaverit, destinaveritque ut esset totius humanitatis futura mater (& vocavit Adam (post lapsum) nomen uxoris suæ Heva: eò quod mater esset cunctorum viventium) suas conceptura proles, non quidem ex copula carnali, ac brutorum more, neque ex concupiscentia carnis aut voluntate viri, sed ex Deo, sive ex obumbratione solius S. Spiritus, per modum quo concepta est & nata humanitas, in qua & per quam regenerari oportet omnes salvandos. Id est, manente matris virginitate integra, & utero clauso pepe-risset absque dolore, eratque Eva constituta supra virum.

Hoc nimirum est magnum at novum para- 2
doxon, quod hoc tractatu suscepi demonstrandum. Quapropter in limine sunt removenda obstacula obvia & devia. Ac inprimis objiciunt textum: *Terra proferet tibi tribulos & spinas. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi. Morte morieris*; Et per consequens, morborum seniique calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledicto peccati inobedientiæ profluxere in posteros, usque in mundi interitum, censu irredimibili, nulloque actu sanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo statuerat, ne

de fructu arboris scientiæ boni & mali comederet: cujus transgressio uti in peccatum originale defluxit: ita quoque in maledictionis perpetuitatem æqualiter à Protoplastis in posteros omnes suscitavit. Hæc sic edocta sunt hactenus: quibus tamen sub pace & censura Ecclesiæ, meos concentus humiliter subjungam.

3 Primò itaque negativè assero contrà. Quoniam verba textûs non continent præcisè maledicta ulla, nisi in Serpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui si semel maledixisset ille, apud quem non est vicissitudo aut mutatio, mansisset verè ac semper male-

4 dictus instar Cacodæmonis. Ineptum enim est credere, quod Deus nunc malediceret homini, cui dein mox à peccato, & absque interventu contritionis aut actu pœnitentiæ benedixit multâ fœcunditate, totam dedit terram, & substituit pedibus ejus cuncta animantia. Imò in medio maledictionis serpenti prolatæ, benedictione sexum muliebrem replevit, dicens:

5 *Mulier conteret caput tuum. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius.* Quod cum non intelligatur de semine viri, spondet futurum Messiam mundi Salvatorem ex semine mulieris. Tantum abest, quod homini ibidem maledixisset.

6 Secundò, nego latam legem, & per consequens, etiam contraventionem legis. Sequitur enim, ubicunque non est lex, non intervenit transgressio nec inobedientia: & per consequens non cadit ibidem maledictio. Probo autem quod non fuerit lex per ipsa verba textus: Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno Paradisi comede; de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. Verbum (præcepit) præceptum, adeóque & legem includere videtur; Attamen unicum istud verbum non magis pro affirmativo (ex omni ligno Paradisi comede) quàm pro negativo (ne comedas) vim legis aut præcepti sortitur. Non enim peccatum involvebat, etsi non ex omni ligno Paradisi comedissent. Adeóque non legem aut mandatum continebat magis pro inhibitione unius arboris, quàm pro licentia cæterarum omnium. Itaque textus paternam licentiam pro affirmativo & concessione pariter, sicut & paternam admonitionem cautelæ pro negativo continebat. Non secus ac si rusticus viæ gnarus viatori dixerit; Si isthac iveris, peribis & morte morieris. Sic monitio Creatoris (ne comedas; & quacunque die comederis, morte morieris) non legem, sed suasum & optatum dicunt. Transgressio autem, spretæque monitionis actus peccatum quidem continet, sed non inobedientiæ: tantumque inobedientia à spreta monitione distat, quantum lex à monitu ipso. Prohibitio ergò (*ne comedas*) admonitionem sonat, ne videlicet mortem sibi comederet & posteris reatu inextinguibili, eò quod in pomo, non autem in contraventione manducationis mors sita esset: Essetque ideò mors ista ex pomi esu naturalis, admonita, non autem comminata ex lege maledictio. Minæ enim mortis, quæ Adamo erat incognita, eundem terrere non poterant: adeóque irritæ fuissent comminationes, non autem admonitio. Etenim Adam nondum cadaver viderat, & qui antequam videret animantia, ignorabat eorum nomina: multò minus scire poterat, quid mors esset: ac longè minimè Eva sciret, quid esset mori in Paradiso. Itaque apud Protoplastos mors adhuc erat non-ens & ignotum; non-entis autem & ignoti nullus respondet conceptus, & nulla penitùs est formido. Idcirco nec Deus in minas terroris aut legis pœnas prædixit mortem: sed ex mera sui bonitate. Vt, dum comedissent de pomo dissuaso, scirent, quod Deus non fecisset mortem: sed ipsimet sibi. Nec his obstat textus cap. 3. *Quia co-* 8
medisti de ligno, ex quo præceperam, ne comederes, &c. Verba enim bonitatem præcedentis 9
moniti apertè denunciant, non autem legem. Nam idem verbum (*præceperam*) quod ante c. 2. (*præcepitque ei dicens*) monitionem duntaxat & non legem significat. Alioqui sub æquali peccato originis edere obligati fuissent ex omni ligno Paradisi: quod nemo sanæ mentis unquam astruet. Peccatum enim grande fuit in su- 10
spicione doli, falsitatis & fallaciæ Dei, quodque plus crederent serpenti, quàm Deo, quodque spreverint paternam & benevolam monitionem. At non erat inobedientia, quia non erat lata lex. Erat quidem actus contra gratitudinem, amorem erga Deum, debitamque & rationalem obligationem. Non ergò maledixit ipsis Deus, quoniam sibi pœnas morborum, mortis & ærumnarum in supplicium comedendo contraxerant. Non autem post lapsum loquitur Deus de morbis: quia sat erat semel mortem prædixisse futuram, dum admoneret, ne comederent. Denique callidus serpens non adorsus 11
est mulierem tanquam fragiliorem; sed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Adamo, mulieri tantùm significata ex viri relatu. Ideóque primò

12 mò DEUS ab Adamo computum exigit. Inprimis maledictionem viri non continet, *quod terra esset maledicta in opere suo, & pareret zizania, quodque in sudore sui vultus panem totâ vitâ ederet*: Sed reminiscentiam continent prægressæ ante lapsum monitionis amorosæ.

13 Denique nec maledictionem sonant, quod *mulier deinceps marito* obediret, subesfetque, quanquam in eo elucescat intentio Creatoris, quod mulierem scilicet destinaverat, ut caput esset, apex & ultima creatura, supra virum: nunc autem ob geminum peccatum subesse deberet marito. Id enim potiùs commeritam pœnam, quàm maledictum significat: Prout non maledicitur superiori, qui ob commissum

14 errorem deponitur. Ast ubi dicitur: *In dolore paries filios tuos*; textus expressè mysterium paradoxæ theseos confirmat. Nam exin apertè constat, 1. quod Eva non esset creata, nec destinata, ut peperisset in dolore. Quapropter hoc nuncium non dicitur illi in maledictionem: sed ipsi ob oculos ponitur, quantum calamitatis sibi causata fuisset, quod conciperet deinceps & pareret more brutorum in dolore. Indubium enim est, quin bruta non sint peccati rea, pariant tamen in dolore: non quidem quod peccaverint in Adamo, tanquam patre, aut peccati ipsius sint participia: quia pepperissent in dolore, sive Adam peccâsset, sive non. Nec etiam Divinæ est bonitati conforme, quod immeritam pœnam bruta ferrent, dum vi naturæ & ex creationis statuto in dolore pariunt.

15 2. Si pariant bruta in dolore, denotatur paritas conceptus & partus in brutis & muliere post lapsum; quæ paritas cum non fuerit ante lapsum, roborat ideò hic textus thesin. 3. Si non comedisset Eva pomum, & ex pomo consecutive concupiscentiam carnis ex seminis corrupti titillatione, utique pepperis-

16 set citra dolorem. Vbi textus virginitatem concipiendo & pariendo, adeóque perpetuam propagando virginitatem destinatam spondet: quod nimirum clauso utero concepisset & peperisset. Quid enim hoc aliud est, quàm id quod reliqui putant esse Evæ maledictionem; sit reverà duntaxat commemoratio deperditi boni per copulam viri, seminis & concupiscentiæ carnis in carne peccati brutorum more deinceps? amissa, inquam, spes concipiendi ex S. Spiritu, postquam ex voluntate viri concepisset, ut omnis mater in peccatis.

17 Etenim si alioqui mors ex pœna infractæ legis esset, & non ex concupiscentia carnis, totidem essent mortes novæ quotidie, quot sunt prævaricationes: Vel DEUS non tanti faceret sua Decalogi mandata, quanti admonitionem cautelæ ab arbore scientiæ boni & mali. Non enim æquè seriò observandas leges voluisset, quas non æquo supplicio castigandas voluit. Itaque supposito adhuc, quod lex fuisset de negato pomi esu, prout lex est prohibitæ adorationis idolorum, adulterii, &c. Hæ autem leges non puniuntur continuata in posteros ineluibili impuritate, qualiter contraventio illius manducationis. Ex hinc ergo facillimè liquet, peccatum originale non fuisse tam ex vi inobedientiæ mandati, quàm ex effectu deturpatæ generationis Divinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui namque non est justitiæ distributivæ paritas, nec iccirco in Dei bonitate conformitas, sive Protoplastorum ingratitudinem, sive demum inobedientiam contra legem spectemus: quod prima inobedientia lueret pœnam traductam in omnes, etiam insontes posteros potiùs, quàm decima vel centesima quævis deinceps, quamque innumera & longè immaniora peccata. Equidem arbitror, quod eadem justitiæ regula penes eundem Legislatorem, cujuslibet mandati, præceptivè & defensivè lati & pronunciati infractio semper æqualem post se trahere deberet culpam, nec proinde posteris cunctis & insontibus luendam, ac tum nemo mortalium in pœnas originales suorum avorum mortesque centuplatas (si nempe mors a contraventione legis originem sumsisset effectivè & immediatè) nec quilibet satis unus futurus erat, vel DEUS immutabilis sua mandata postera non æquè atque primùm observanda statuisset, si mors suam in natura radicem non haberet, cujus radicis applicatio ex solo fuisset homine.

Itaque si mors ex maledicto peccati, immediatè ex solo Deo esset; Iam mortem fecisset DEUS, adeóque ex fide falsum crederemus. 18

Denique si mors ex maledicto provenisset, 19
essetque è radice supernaturali, adeóque nec hodie nostra mors causas naturales in nobis reperiret, vel mors nostra non esset ejusdem generis cum morte Adami. Imò quod longè absurdius esset, mors nostra non prodiret ex eodem primitivo initio, quo Protoplastorum mors incepit. Ac per consequens, mors 20
nostra non esset effectus peccati originis:

21 Adeóque nisi aliunde, quàm ex pœna legis &
peccati maledictio mors obveniat, id est, nisi
carnis generatio Adamica sive belluina ex car-
nis concupiscentia & copula mortem naturali-
ter in se contineat parem belluis, reverà inson-
22 tes posteri luerent pœnam immeritam. Deniq;
si mors ex maledicto vel ex peccato immediatà
causata esset; nonnè inapposite textus diceret,
eadem die morte morieris; dum non diceret: sta-
tim, eodem momento morieris. Quippe ma-
ledictio non indiget 24. horis ut operetur, ut
neque pariter peccatum pro reatu pœnaque
ejusdem commerita intervallum expedit. Quod
expressè visum fuit, dum homo impurus, co-
nans currum vacillantem, quo Arca fœderis
vehebatur, à casu vindicare, repentinâ morte
ausum suum piavit. Sed cum mors in procrea-
tione seminum vetitorum & concupiscentiæ
carnalis consisteret, pomi esum ejusque dige-
23 stioni præsupponebat. Ideoque verba illa: (*ea-
dem die morte morieris*, sive, mortalis fies) &
morte duplata in te & posteris lues. Thesis no-
stra propositam veritatem roborant.

At peccatum nullum, à primo deinceps, ha-
bitum est originale, vel in omnem posterita-
tem irremissibiliter delatum, nisi quod ab eso
pomo deinceps totam deturpavit naturam;
quia propagationem generis humani in car-
nem peccati transtulit, de qua dicit Deus: *Spi-
ritus meus non permanebit cum homine, quia ca-*
24 *ro est.* Illud autem peccatum, si à Prædecesso-
ribus non sat sit indagatum, addam liberè, quæ
sentio.

Enimverò in hac Genesis historia simul con-
currunt. 1. Peccatum diffidentiæ sive suspi-
cionis malæ fidei, doli, fallaciæ & falsitatis in
Deo. Eva enim inquit Diabolo: *Ne forte mo-
riamur*; Adeóque dubitavit mortem admoni-
tam, necessariò adventuram. Itemque pecca-
tum spretæ admonitionis, quodque plus fide-
rent Serpenti, quàm Deo, nec erat inobedien-
tia, ubi nondum lex. 2. Actus comestionis po-
mi, non tam vetiti, quantum de cavendo ad-
moniti. 3. Effectus comesti pomi. Nam in me-
dio Paradisi arbor erat, cujus proprietas dici-
tur vitæ: Ne *comedat, & vivat in æternum*;
eratque arbor altera, cujus proprietas erat scien-
tiæ boni & mali, cui non erat par alia: Sed re-
liquæ, exceptis his duabus inserviebant soli ali-
moniæ. Proprietas ergò & effectus hujus po-
sterioris arboris erat suscitare pruriginosam
concupiscentiam carnis sive luxuriæ amen-
25 tiam. Dicitur autem scientiæ boni amissi & mali
adepti. Nesciebant enim, se nudos esse, erant-
que sine pudore, id est, sine carnis concupi-
scentia instar puerorum; quia carebant semine.
4. Concurrit copula carnalis: Inde tandem
generatio quædam belluina, caduca, mortalis,
contra intentum Dei, nolentis hominem con-
cipi in peccatis. (In peccatis concepit me ma-
ter mea) non quidem, quod omnes dein ma-
tres ederent de illo pomo, sed quod mox ab
eso pomo omnis conceptus non fieret nisi ex
voluntate sanguinis, carnis & viri: adeóque
inde necessariò prodiret omnis caro peccati.
Itaque dum peccato inobedientiæ adscribitur 26
immediata causa corruptæ naturæ & mortis:
vel dum peccato, suspecti doli in Deo attri-
buitur causa immediata corruptæ carnis, e-
lenchi sunt non causæ ut causæ. Nam propriè 27
loquendo: Ipsa nostræ naturæ totalis corru-
ptio & carnis degeneratio non ex maledicto, ut
neque immediatè ex peccato comitante pro-
fluxit: sed ex his tantùm occasionaliter, & tan-
quam ex causa sine qua non; At natura nostra
totaliter corrupta & incapax æternæ gloriæ
reddita est propter concupiscentiæ & brutalis
generationis causalitates effectivè & immedia-
tè causantes virgineæ ablationem castitatis, &
spem omnem generatum iri ex S. Spiritu dein-
ceps, & ex Eva virgine. Estque ideò originis 28
peccatum in omnes omnino posteros defluens,
eò quod post ablatam Evæ virginitatem homi-
num propago, non est possibilis, nisi ex volun-
tate viri, carnis & sanguinis, quos alioqui Deus
statuerat ex S. Spiritu generandos. Est ergò
causarum indistinctio, suaque inepta effectuum
ad causas proprias applicatio, quæ nondum at-
tendit antehac 1. quare istud pomum, tam al- 29
to tono præcautum sit, ne de illo ederent. 2.
Quòd maledictum æstimârint, quod non erat.
3. Quòd peccatum originis uni adscripserint
inobedientiæ tanquam causæ proximæ & con-
tinenti, immediatæ. 4. Quòd inexcusabilem
mortem conjecerint in maledictionem & pœ-
nam infractæ legis. Etenim tametsi peccatum 30
grave concurrerit cum originali declinatione
generationis à Deo intentæ, cum impuritate
carnis, naturæ corruptione per carnalem co-
pulam: non tamen corruptio naturæ, dege-
neratio generationis, ut neque mors ex pecca-
tis originalibus parentum diffidentiæ, &c. tan-
quam ex causa immediata processerunt: verùm
ab effectu manducati pomi, tanquam novo pro-
ducto necessariò inde naturaliter dependente;
Id est, mors processit ex suis causis secundis
natu-

naturalibus, pomo inexsistentibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde promanavit; quia ambæ uituntur unicâ & eâdem necessitatis radice.
31 Causæ autem harum causarum naturalium per accidens in unitono, comestionis colligatæ fuerunt peccatis diffidentiæ, &c. Nam peccato suspicionis malæ fidei, fraudis & fallaciæ Dei suus manebat reatus piabilis per Protoplastos per modum peccati, per contritionem scilicet & actus pœnitentiæ pro more aliorum peccatorum. Non autem quod proinde tota natura depravari debuisset, mors & omnis corporis ærumna deberet intrare & perpetuare in omnes posteros, etiam quantumlibet animas haberent insontes. Deus enim peccata parentum subinde punit in unam aut alteram generationem: at nusquam legitur, in omnem dein posteritatem castigâsse peccatum avi, qui ante quinies mille annos malè egisset. Excedit enim ista punitionis pœna amorem Dei erga hominem, cui mox à peccato tantoperè benedixit. Excedit, inquam, regulas justitiæ, si ad ejus stateram referatur supplicium insontis in
32 illo peccato. Quinimò opinor, si Deus ex sua bonitate non admonuisset Protoplastum mortis, si comederet de ligno scientiæ boni & mali: sin verò Dæmon propriâ atque innata sibi hostilitate transtulisset pomum de illa arbore subter aliam quamlibet, & comedisset de pomo uterque hominum sexus; quod æqualiter successisset concupiscentia carnis & copula: adeóque, etsi sine ullo peccato id contigisset, attamen generatio inde secuta de necessitate & proprietate esi pomi suspendisset intentum Creatoris, nolentis de Spiritu Sancto concipi filios Dei & posteros Evæ post corruptam ejus virginitatem. Adeóque mors, morbus, ipsaque naturæ corruptio ac belluina inversio originalis fuissent, & non tamen ex peccato: eò quod pomum continebat causam naturalem efficientem luxuriæ.
33 Etenim quàm ineptè concordant simul: Mors processit ex peccato infractæ legis, adeóque ex maledicto supernaturali: Et illa verba textus post esum pomum & ante proscriptionem è Paradiso prolata: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de illa, & vivat in æternum.* Nam contra maledictum Divinum non valet ulla creatura resistere. Hinc ergo conspicuum evadit, quod pomum contineret causam naturalem deturpatæ generationis & suæ mortis: quodque arbor vitæ pariter contineret naturaliter vitæ æternæ conservationem; id est, superioritatem super mortis necessitates.

Tandem si ex lege, peccati supplicio & maledicto mors advenisset, falsum esset, quod Deus non fecisset mortem; quia reverâ & immediatè mors ex Deo processisset, & non ex causa naturali, sive naturæ corruptæ. Ac jure tanto potiore, ubi Nomotheta, juxta & exsecutor sunt eadem persona, creator omnipotens. 34
Postremò: Peccatum est ens mentale, sive non-ens, quod non potest producere ens reale & actuale. 35
Atque icciréò non processisset mors sui initio è causis naturalibus, prout hodiè in brutis æqualiter atque in nobis surgit mors, essetque proinde mors sui initio, toto genere alia ab hodierna. 36
Ac propterea ridiculum textus diceret: *Deus non fecit mortem*, si propter inobedientiam maledixisset naturæ, ut moreretur. 37 38
Est itaque necessum, quod mors hominis, sui initio inceperit & facta fuerit, causis secundis prorsus naturalibus, quibus hodiè morimur. Reciprocè quoque hodiè ingruit mors causis naturalibus deturpatæ naturæ, prout olim in sui principio. Equidem etsi eso pomo Adam mortalis evaserit, tamen ejus mors, non nisi post aliquot secula evenit naturaliter & ex senio velut causis secundis. 39
Abest ergo lex, contraventio, peccatum, maledictio in origine mortis post tot secula apparentis ex causis secundis, coram velut loquentibus. Omnem ergo causam atque totalem, qua homo sibi mortem immediatè condidit, in thesi videre est. Etenim etsi simus jam mortales, non tamen morimur dum volumus, dumque optamus: quia non ex voluntate, vel ex peccato: sed ex pomo mors prodiit. 40
Nec quidem quod in pomo ipsa esset mors, tanquam in lethali veneno, sed inerat pomo concupiscentia carnis, incentivum libidinis, inebriativum luxuriæ, ad generationem belluinam in carne peccati, quæ caro secum vehebat causas naturales defectuum, & mortis necessitates. 41
Quocirca verisimile est, si Serpens non potuisset obtinere ab homine, ut peccando ederet pomum, quod decerptum inde pomum ad radicem alicujus arboris licitæ projecisset, ut hoc medio mortem introduxisse gauderet hostis vitæ nostræ. 42
Idque satis colligitur ex textu, qui non dicit, si comederis de arbore illa, sed dicit: *In quacunque die comederis, morte morieris.* Quasi denunciaret istud mortis venturæ periculum fore prædestinatum. Ad hoc enim creatum mundum, & generationis organa viro 43

ro data, eò quod prævisa esset naturæ corruptio, regenerationis necessitas in Salvatore, vir-
44 gineaque ejus puritate. Cessent ergò jurgia, an Eva comederit pomum, an verò ficum. Textus enim pomum vocat, visu placidum; ficus autem non ita sui visu allicit. Fuitque unica illius proprietatis arbor, cujus par tum non erat, nec hodiè, inter creata, altera exsistere le-
45 gitur. Finaliter verba textus: *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos*; tantùm abest, quod DEI indignationem, multóque minùs illius maledictum significent: Denotant imò ejus amorem erga devotum sexum. Siquidem nemo nescit, quo ærumnosior vita devoti sexûs fuerit, eò etiam vitæ filii hominis viciniorem esse; alioquin enim tribulationes, quas Deus mittit Sanctis suis ipsumque martyrium
46 essent maledicta pari jure. Addam postremò, quod sicut opera carnis sunt Diabolica; ita textus: *Ponam inimicitias inter semen mulieris & semen tuum*. Hanc thesin ex asse confirmo. Nam inprimis mulier, de cujus semine DEUS ibidem loquitur, est Deipara Virgo: quæ ut Virgo nullum aliud semen reliquit, inimicum serpenti, nisi filios lucis, filios Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas inimicitias habent cum ovis reptilis alicujus, sed tantùm cum filiis Diaboli & tenebrarum, in quantum custodiunt semina peccati. Promittit ergò textus ibidem regenerationem futuram in Deipara virgine; vocans non-renatos semen Diaboli; quia caro
47 sunt Adamica. Itaque attentis quæ supra jam demonstravi, Peccatum originis non propriè exspectat empsychosin aut hæcceitatis momentum. Etenim quamvis anima nequeat rea esse peccati, antequam sit: attamen cum peccatum originis sit in contagio carnis, ipsum est statim in supposito concreti per modum sui recipientis, simulatque est mistura seminum sexualis; juxta illud: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum* (ante animæ adventum, quia) *in peccatis concepit me mater mea*: Est nempe peccatum in eodem puncto, quo mors consistit: quod sanè est in ipsa seminum mistione. Mors enim in Archeo immediatè est, non autem in anima; quod probat ipsa quandoque Archei indispositio mortalis, unde conceptus fit irritus; qui antè jam vitalis erat totâ spe. Et quanquam impuritas materialis suppositi sit ante carnem inde generatam, ideóque & ante animam, non est tamen propriè peccatum, nisi anima illud induerit. Est proinde alia longè peccati originalis infectio, quam aliorum quorumcunque, requirentium animæ consensum. Cætera namque peccata perpetrat ipsa anima: Originale verò contaminat animam non consentientem, quia quidditas originalis ejus est ipsa caro peccati; Neque enim proinde vocatur anima peccati, sed caro peccati, quia anima à carne contaminatur. Diabolus autem non aliunde, quàm à seipso. Ideò homo miretur misericordiam, non autem Diabolus. Itaque ex Creatoris beneplacito pomum in se nedum gerebat carnis concupiscentiam, sed etiam consequenter generationem seminis: At non proinde pomo vis inerat propagativa animæ sensitivæ. Arbiter mundi in creando se voluit obligare ad creandam omnem animam viventem in quolibet corpore animantato, dum dispositiones corporeæ devenissent ad terminum animationis. Idcirco enim pomum, statim postquam mansum esset, disposuit sanguinem ad semen, atque inde in animam sensitivam. Idque nulli alimento geniale, quod isti pomo, adeò ut Protoplastis paucis abinde horis genuerit nedum semen, sed etiam dispositiones ad impetrandam animam sensitivam à creatore. Quodque statis dierum terminis alioquin in fœtu contingit, certisque digestionum gradibus perficitur; id mox in ipso vitali Archeo parentum primorum completum est. Idque peculiare in pomo textus insinuat, quod eadem die, quâ de pomo comederet, morte moreretur: eò quod pomum, etiamsi terminum anticiparet; aliquem tamen exigeret, ut postquam in cruorem verteretur vitalem, etiam statim animâ sensitivâ esset dotandum. Nam qui ipso creationis puncto in virum & fœminam formati, fuerunt & non in pueros, brevi quoque spatio in maturitatem seminum, omnemque mortis necessitatem & causarum secundarum proprietates consenuerunt eodem die. Rectâ enim via hoc totum cadit perpendiculariter in postem fundamenti meæ theseos, quo rotatur nostræ mortalitatis hoc usque vertiginosum negotium.

At saltem cum Eva facta sit de costa viri, idipsum innuit notam pudicitiæ, vetitamque carnis copulam: quippe quæ incestum præter stuprum continebat, quod nec Adamum latebat; de quo tamen Omnipotens post peccati lapsum dispensasse visus est, concedens matrimonium. Itaque superest hujus occasione indagare, an actus libidinis fuerit in Paradiso completus. Multi volunt Paradisum fœditatis immunem, eò quod textus dicat cap. 4. *Adam vero* 48

verò cognovit Hevam uxorem suam, quæ concepit & peperit Cain, dicens: Possedi hominem per Deum. Sed hi mihi ignoscant. Nam contrarium ex ipso textu apparet: Inprimis nil convincit citatus textus, nisi quod stuprum veræ virginitatis (quia cruentum) non admittat comitem conceptum. Ideóque non primâ vice
49 conceptus sit Cain, sed extra Paradisum. Alioquin enim 1. eadem die morte morieris, juxta veritatem theseωs designat ibidem commissam turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante lapsum Vxor Adami, sicut immediatè pòst. Nomen autem uxoris non datur, ne quidem rato matrimonio, sed tantùm consummato. 3. Dictum fuit soli viro, *De hoc ligno ne comedas.* Proinde de exilio hominis faciundo legitur in singulari, non quidem, quin uterque sexus peccaverit, sed quia vir singulariter ob stuprum exulari meritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de ea, & vivat in æternum.* Non autem dicitur: Ne conjuges comedant. 5. Primo bestiarum conspectu novit Adam essentias & proprietates illarum, iisque justa quoque indidit nomina. Visâ autem muliere, primùm *vocavit illam viraginem; quia de viro esset sumta.* Post lapsum autem *vocavit illam Hevam, sive matrem omnium viventium.* Quod primo conspectu nondum nesciebat; ut neque adhuc illam proprietatem ex viro habebat, eamque non nisi à peccato didicit, quia indidit ac suscitavit. Cur enim mulieris essentiale nomen mutasset, si non simul totam mutasset ejus naturam? 6. Ac demùm illam potiùs ad patrandam suam fœditatem ad arbusta deduxit, quàm ob tegmen pudoris. Poterat siquidem ficulneis frondibus pudorem texisse, & absconsionem per arbusta neglexisse, si non habuisset simul corruptæ castimoniæ signa. 7. Siquidem si vera est thesis mea, quod sola carnis luxuria mortem causata fuerit, non est subsecutum exilium nisi post turpitudinis actum. 8. Is enim qui jam statim antè nesciebat se nudum, quomodo sciebat mox uxorem, omnium viventium matrem, nisi quid perpetrasset?

Ac tandem textus dicens serpenti: *Ponam* 50
inimicitias inter semen mulieris & semen tuum: denotat clarè mulierem, quæ antè carebat semine, ejusque omni prorsus titillatione, jam habere semen.

Vt ut est, saltem non possum non insigniter 51
admirari excellentiam castitatis textus, qui nuspiam, surdam saltem aliquam mentionem concupiscentiæ carnis fecit: verùm summo utrobique tegit silentio carnis fœditatem per acquisitam scientiam pudoris, & obvolvit summo mysterio mortis inductam necessitatem & regenerationis exigentiam, Statuens, quod tandem dierum completâ maturitate, *ex aquilone pandetur malum* super omnes habitatores terræ. Quod mox manifestabo.

Tandem degenere jam naturâ, complacuit 52
sibi Omnipotens lapsum Adæ erigere per renascentiam: & quanquam non restauraverit nobis intellectus claritatem pristinam, mentisque expeditam cognitionem intuitivam, attamen dignitatem nostram longè altiùs erexit. Siquidem Intellectus in obsequium fidei reductus per gratiam pergit in humili resignatione ad bravium amoris, quo innitimur & compellimur. Estque minima amoris illius morula longè gloriosior, quàm deses tota vita Adami in Paradiso. Ante lapsum enim ignorabatur fides, virtutum prosapia, potissimum quoque amoris Divini superexcellentia, solâque vivebatur puritatis innocentiæ felicitate. Ideóque Deus permissione suæ præscientiæ & destinationis inæqualitatem beatitudinis, à renascentia emergentis, cum quadam præpollentia delegit: quia non sunt condignæ hujus vitæ tribulationes ad immensa, quæ nobis renatis Divina bonitas præparavit. Malim namque scire, quæ DEUS per unigenitum mundi Salvatorem revelavit, quàm novisse claro intellectu animantium & herbarum facultates. Abundè mihi sufficiens habere in DEO humanitatem, quâ nos in filios Dei adoptavit, & similiores sibi longè fecit, quàm fuisset Adam in summa sui felicitate.

DEMONSTRATVR THESIS.

1. P*Rima Thesis probatio.* 2. *Secunda.* 3. *Modus generandi Divinus nequit ab homine concipi.* 4. *Conjectura à pari.* 5. *Repetitio Demonstrationum.* 6. *Argumentum pro thesi.* 7. *Alterum.* 8. *Tertium.* 9. *Quartum.* 10. *Quintum.* 11. *Sextum.* 12. *Mentem non creare animam sensitivam, ut nec aliam mentem de lumine mentis sumi.* 13. *Septimum.* 14. *Mens imprimit in semen imaginem corporis: non autem Dei, id est, seipsam.* 15. *Probatur.* 16. *Octavum.* 17. *Quid à peccato per parentes generatum.*

tum. 18. Vsque ad art. 74. Ratio è Sacris. 75. Repugnare Christianismo, quod homo vocetur animal. 76. Patrum aliquot conformitates cum thesi. 77. Dilemma pro thesi ex Augustino. 78. Argumentum solidum pro thesi. 79. a regula falsi. 80. Progressus Satanæ. 81. Faunorum & Nympharum ortus. 82. Tudesquillos in Canariis. 83. Objectiones contra thesin usque in art. 88. 89. Animala piscium propago. 90. Aquæ nulla est figura, nec decidit orbiculariter. 91. Trutarum prolificatio. 92. Seminis maris invaliditas. 93. Piscium felicitas thesin roborat. 94 Vermes resurrectionis monitores, absque materiali maris semine. 95. Pullus è vitello formatur, & semen galli manet materialiter extra. 96. Septima objectio causas diluvii explicat. 97. Vulgata textus hujus explicatio confirmat thesin. 98. Interpretatio circa motivum diluvii. 99. Gigantes non de prima creationis intentione. 100. Probatio Prophetissa.

1 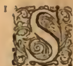 Vblatis ergo nunc legis, inobe-
dientiæ & maledicti suspicioni-
bus, ad theseos demonstrationem
procedo. Pro qua in frontispicio
præmissa est gloriosissima filii
Dei incarnatio, ex purissimo san-
guine immaculatæ semper Virginis suæ gene-
2 tricis. Dein mihi viam stravit textus: *Nisi re-
generati fueritis ex aqua & Spiritu S.* id est, nisi
comparticipes sitis, in nova regeneratione sal-
vandorum, illibatæ & castissimæ Incarnationis
Domini Jesu, sitisque tanquam membra illius
capitis, & velut filii adoptivi, non eritis palmi-
tes illius vitis. *Nam quicquid de carne peccati*
& ex carnis concupiscentia *nascitur, caro est,*
incapax vitæ æternæ & regni cælorum. Et qui
3 *seminat in carne, in corruptione metet.* Et quic-
quid messuerit, caro est, ipsaque corruptio.
Etenim quomodo S. Spiritus generasset in Eva
omnem hominum posteritatem, id humana
mens assequi non valet, nisi viam ejus sacer tex-
tus manifestâsset in Deipara virgine; quæ ni-
4 mirum non concepit ex, sed de Spiritu S. quem
proinde Gabriel prædixerat duntaxat obum-
braturum ipsam virginem perpetuò illibatam.
Ideóque Ecclesiæ Patrem æternum, sacræ Tri-
nitatis personam primam vocat Patrem Filii
æterni; nec permittit S. Spiritum vocari huma-
nitatis Christi Patrem, eò quod materialis ge-
neratio Christi ex sola ejus matre sumta est:
quare nec ejus conceptus de Spiritu Sancto in-
cludit ullam paternitatem. Atqui ut ista gene-
ratio processit absque patratione S. Spiritus (qui
nimirum circa conceptum Christi occupatus
fuit absque patratione) ita contemplari nobis
integrum est eodem prorsus supernaturali at-
que divino modo obumbrationis in Eva stabi-
litam fuisse generationem adoptivorum & di-
vinæ Imaginis. Itaque Pater luminum solus est
Creator omnium animarum, ut & superemi-
nenter mentis immortalis: Ergo generatio hu-
mana ex Patre luminum, datore vitæ, in men-
tis creatione absoluta fuisset ex substantia Evæ
& de cooperatione S. Spiritus concipiendo.
Etenim ut ille hominum conceptus fuisset
planè supernaturalis: ita & castimonia ma-
tris supereminens in statu Innocentiæ, qua-
lis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu
Sancto.

Quamobrem statutam thesin primùm ratio- 5
ne physicâ conabor stabilire, eamque dein ra-
tione & authoritate è Sacris petitâ confirmare,
ac tandem per dogmata Patrum fortificare. In- 6
primis est rationi consentaneum: Si Deus vo-
lebat in carne facere sui imaginem, eamque per
posteros beare, id debuisse fieri in Virgine ma-
tre: non autem in muliere per Adamum stu-
prata, ne Deus virum competitorem haberet
in intenta suæ imaginis incarnatione. Alioqui
si hanc sanctam & impollutam humani gene-
neris productionem (propter quam Universum
condidisse est visus) contingentem in obum-
bratione S. Spiritus, vir anteverteret & præ-
veniendo everteret, etiam dein omnis homi-
num sic producendorum generatio brutali mo-
do eveniret, quicquidque ex illa nasceretur,
esset æternæ gloriæ naturaliter incapax. Rationi
nempè est consentaneum, quod Mens immor-
talis ante esum pomum nunquam fecisset pro-
lem immortalem duratione, eò quod nihil
queat de se vel ex se producere infinitum dura-
tione, nisi Deus solus, quem proinde adhuc
hodiè in Adamica generatione, Ecclesia fate-
tur esse animæ immortalis unicum creato-
rem. Alioqui si mens, infinitæ deinceps dura- 7
tionis posset extra se producere infinitum ali-
quid & immortale, quodque ideò esset sub-
stantia; jam necessariò desineret esse creatura,
essetque creator. Ergo mens nunquam potuit 8
aut poterit producere substantiam immorta-
lem, & per consequens pugnat cum Divinitate,
quod Mens, quæ ante esum pomi immediatè
totum corporis regimen in se susceperat, de se
generâsset imaginem Dei infiniti; generâsset-
que substantiam duratione infinitam: quapro-
pter est dispar penitùs ratio, qua lumina mor-
talia vitæ sive animæ mortales prosiliunt, &
qua substantia immortalis creatur. Adeò na- 9
turæ

turæ toti est impossibile, quod mens generaret
substantiam sibi similem: cum producere sub-
stantiam spiritualem, immortalem soli reser-
vetur Deo, etiam omnium omnino consensu.
Siquidem ejusmodi productio præsupponit
creationem ex nihilo. Alioqui si mens inten-
disset ante lapsum producere ex nihilo substan-
tiam sibi similem, cum id sibi sit penitus im-
possibile, seipsam debuisset partiri, atque in
10 partes separare. Denique nec unquam fuisset
mentis intentio generare animam caducam seu
sensitivam, quippe quæ est præter & contra
11 destinatum suæ vitæ regimen. Quare ex suffi-
cienti enumeratione concludo, quod ante esum
pomi nec immortalem mens animam genera-
re potuerit, nec mortalem generare intende-
rit, ne quidem dispositionem ullam semina-
lem aut substantiam seminis! Ideóque nec
proinde ulla per virum facta fuisset generatio,
nec ullam ad generandum in se sensisset procli-
vitatem. Atque hactenus necessariò in pomi
esu latuit causa mortis naturalis per carnalem
generationem explicata: In qua generatione
est seminalis dispositio cooperans ad animæ
mortalis impetrationem: Eaque Creatoris in-
tentionem circa propagationem suæ imaginis
prævertit & pervertit. Sic nimirum anima mor-
talis per brutalem concupiscentiam carnis sibi
semen dispositivum produxit ad animam bru-
torum more perituram: quæ scilicet brutalem
quoque conditionem mortalitatis secum intro-
duxit. Nam mors brutis indubiè à creatione
fuit connaturalis, quæ scilicet animas duntaxat
12 habent mortales. Atqui licet per regulam sup-
positi falsi confirmare, quod ex fide tenemur
credere, nimirum Mentem à Deo immediatè
creari: non autem à parentum anima velut lu-
men de lumine sumtum accendi. Nam si ani-
ma generati fiat ab anima generantis, erit hoc
vel à patris anima, vel à matris anima, vel ab
utraque; Sed nullum horum est verum: Ergò
nullatenus anima generati fit aut deducitur à
spiritu parentum. Probatur quoad primum:
Siquidem cum de progressu naturæ sit sermo,
qui proindè ordinarius esse debet, ideóque &
in brutis id constanter contingeret: atqui hoc
non contingit: Ergò non à progressu naturæ.
Probatur Subsumtum per fœtum ex patre gli-
re & cuniculo matre, qui scilicet, exceptâ cau-
dâ glirinâ, totus est cuniculus, tam intus,
quàm extra, etiam in pelle & pilis. Sed si à pa-
tre vis ulla animæ manaret, in se vim necessa-
riò haberet paternam & non maternam. Sed
dato exemplo patet contrarium: ergò non à pa-
tre; Nec tamen proinde animæ prolium men-
dicantur ab anima materna. Nam alioquin à
quo procedit anima, ab eodem saltem & ad mi-
nimum procederet quoque vis formativa: Et
per consequens, nedum semper fierent proles
sexus materni, ac matri perpetuò similes; sed
etiam nunquam fieret mola, ubi effœta vis se-
minis maris defluit. Ut neque prægnantis ima-
ginatio transmutaret fœtum jam in utero ma-
tris formatum, in monstruosam, alienam, imò
& brutalem figuram: quia semen jam habens
animam mutuatam à parente, non esset am-
pliùs obnoxium stultæ imaginationi maternæ,
præsertim dum jam fœtus proprio orbe ac cu-
linâ suâ alitur. Idem argumentum quoque va-
let supponendo, quod anima gigneretur ab u-
triusque parentis anima: nam quicquid nega-
tur disjunctivè, rectè negari potest copulativè.
Quorsum etiam spectat hæc conclusio; nimi-
rum quòd eo posito, jam semen actualiter esset
animatum ab initio sui: Itemque quòd ex dua-
bus animabus quoddam compositum atque
mixtum lumen animatum atque spirituale fie-
ret; quod repugnat simplicitati formali propter
concretam dualitatem. Itaque univoca animæ
homogeneitas adversatur dualitati & heteroge-
neali compositioni animarum. Unde conclu-
do, ne quidem in brutis desumi a parentibus,
tantoque minùs in homine. Quapropter ani-
mæ omnes immediatè creantur ab ipsamet vitâ
& Patre luminum, qui suum Creatoris hono-
rem nulli tribuet creaturæ: quare hinc ob-
vium est, quod homo nequeat producere men-
tem immortalem, nec simulacrum Divinum.
Adeóque & hinc patet, quòd prima Creatoris
intentio non esset, quòd vir ulla ratione sese im-
miscuisset in generando: Sed quod omnem
fœtum sola manus Creatoris perfecisset, quæ
sola creat omnes animas, potissimum autem
atque singulariter æternam illam deinceps,
quam in sui imaginem destinatione essentiali
direxerat. Denique naturaliter necessum est, 13
quòd vera imago fieri nunquam queat, nisi à
sculptore proprio: nullus est autem sculptor
proprius, qui non perfectè cognoverit illum,
cujus iconem sculpere intendit. Sed homo
creatus est ad imaginem & similitudinem Dei;
nequit tamen Deum cognoscere, ut nec ejus ul-
lam similitudinem mente aut verbo exprimere,
quam ignorantiam quisque fateri debet; Ergò
nequit esse sculptor proprius imaginis Divi-
næ; ac ideo quamcunque ejus imaginem fa-
bri-

bricaretur, esset planè monstruosa & durationis finitæ. Et per consequens in Creatoris intentione homo non fuit conditus, ut generaret hominem. In natura quidem omnis spiritus generantis seminis comprehendit (quia continet) ideam rei generandæ: homo autem, cum sit Dei immediata ac vera imago, non potest ullo modo in suum semen transfundere Divinam imagi-
14 nem, quam in se & extra se planè ignorat. Sed cùm in natura simile generet sui simile, potest homo in semen suum imprimere imaginem corporis humani, facti etiam ad imaginem Dei. Potest itaque homo generans imprimere in semen sigillum sive umbram sui: non autem imaginem Dei, substantiamque mentis immortalis: quinimo demonstravi alibi, quod cæteræ animæ universæ sint tantum lumina formalia, non au-
15 tem substantiæ. Idcirco si mens deberet aut posset imaginem Dei producere, jam vel mens cessaret esse imago ipsamet Dei, vel Deus non esset Creator mentis. Quamobrem essentia pura imaginis Dei in conceptu creandi vel generandi requirebat omnifariam ipsum Deum, immediatum sui Creatorem & Patrem unicum, qui in cœlis est, & præter quem nulla est paternitas in cœlis. Alioqui paternitas carnalis est in homine & brutis ideóque, textus ait: *Honora patrem.* Et alius: *quòd nulla sit paternitas, nisi in Patre cœlesti.* Ergo designatur, quod pro homine non sit paternitas mentis, nisi in solo Deo: ejusque proinde primordialis generatio ac propagatio penes Deum creatorem reservata fue-
16 rit: ac præsertim, dum menti immortali infinitæque in duratione desit sua ipsius cognitio, qua sibi seipsam repræsentet, ut videlicet signatam similitudinem sui in semine depingat. Idcirco nempe nec mens immortalis potest unquam semen humanum ad id deducere, quod ipsamet in se habebit nunquam, ut nempe ex-
17 tra se depingat imaginem Dei. Est namque sic homo factus simulacrum Dei, quod sit indumentum Deitatis, theca regni Dei, id est, templum S. Spiritus. Homo itaque essentialiter in Dei imaginem creatus, postquam ex se imaginem Dei, non quidem per aliquod monstrum, sed per aliquid sibi umbraliter simile generare, cum Evæ stupro, temerè præsumsit, non generavit quidem Dei imaginem, similem illi quam Deus voluit ideò inimitabilem (quatenus Divinam) sed in aura seminis vitali generavit dispositiones solicitaturas quandoque animam sensitivam, discursivam & motivam à Patre luminum, fonte omnis paternitatis; mortalem tamen ac perituram, cui tamen ex sui bonitate inspirat ordinariò spiritum substantialem mentis sui imaginem referentis. Adeóque homo hactenus brutorum non nisi more per seminum copulam generare est annisus imaginem suiipsius, quæ tandem impetraret à Creatore lumen animatum, quodque animam sensitivam vocant. Processit nempe inde generatio altera, more belluino concepta, mortalis, & æternæ vitæ incapax, bestiarum ritu, doloribus partus, morbis mortique obnoxia, tantóque ærumnosius, quantum isthæc propagatio in Protoplasto intentum Divinum invertere ausa fuit. Præmonuit iccircò ineffabilis bo- 18
nitas, ne de ligno illo gustarent, prædixitque alioqui eadem die morte morituros, sensurosque omnem calamitatum turbam, quæ mortem comitatur. Meritò itaque Dominus parentum utrumque beneficio ac sede immortalitatis privavit. Successit videl. mors ex conjugali bruta- 19
lique copula: nec mansit Spiritus Domini cum homine, postquam caro esse cœpit. Porro quia istud Evæ stuprum deinceps continuabitur in propagatione posterorum in mundi usque exitum: hinc peccatum spretæ admonitionis paternæ & naturalis prævaricationis, jam in impuritatem per generationem inversam, carnalem ac propemodum brutalem, inter cætera peccata est, & appellatur verè originale, id est, proinde homo, seminatus in voluptate concupiscentiæ carnis, necessariam mortem in carne peccati metet semper. Scientia autem boni & 20
mali, quam Deus in pomo dissuaso constituit, continebat concupiscentiam carnis, id est, occultum vetitum congressum, diametraliter oppositum statui innocentiæ, qui status non erat status stupiditatis; utpote cui ante prævaricationem jam notæ erant essentiæ quorumcunque animantum, juxta quas ex proprietate erant nominanda, primoque intuitu essentaliter distinguenda. Quinimo S. Hildegardis ad Moguntinenses ait: *Adam digito Dei (qui Spiritus Sanctus est) formatus, in cujus voce sonus omnis harmoniæ & totius musicæ artis, delinqueret, suavitas erat. Ita ut si in illo statu, quo formatus erat, permansisset, infirmitas mortalis hominis virtutem & sonoritatem vocis illius ferre non posset. Cum autem deceptor ejus audisset, quod homo ex inspiratione Dei, tam sonorè cantare cœpisset, & per hoc ad recolendum suavitatem canticorum cœlestis patriæ imitaretur* (ecce quàm procul nunc inde vir discesserit raucâ sua voce) *machinamenta calliditatis in suæ irritum ira videns,*

dens, ita exterritus est, ut non minimum inde torqueretur; & multifariis nequitiæ suæ commentis semper deinceps excogitare & exquirere satagit, ut non solum de corde hominis, sed etiam de ore Ecclesiæ Divinas laudes perturbare non desistat. Hæc illa. Mysticorum devota est opinio, quod volucres canant laudes DEO. Ego sub humili correctione aliter censeo. Nam si istud verum esset, canerent toto anno, nec cessarent mox expletâ generandi libidine. Quod argumentum inservit nostræ thesi. Siquidem cum mares soli cantent, non autem fœmellæ: quod ex natura communi Adam salacior atque incontinentior fuerit, & ex sexu suo libidinosior, quàm Eva, cujus proinde castitas, Deo dilecta, videtur sexui propria. Acquisivit ergò homo per esum pomum scientiam, quod amisisset innocentiam radicalem, & pro ea cambium fecisset sordidæ concupiscentiæ carnis. Nec enim ante esum pomi tàm erat hebes aut stupidus, quod se nesciret aut non sentiret nudum, sed cum pudoris & concupiscentiæ brutalis effe-
21 ctu tum prius se declaravit nudum. Etenim textus Sacer tam castus ubique est, quod Altissimus noluerit ipsam carnis concupiscentiam saltem nominare proprio nomine, imò nec etiam accusare, dum esum pomi in mortis necessitatem præmoneret: ne homini brutalis ista concupiscentia vel nomine tenus innotesceret; ideoque nec concupiscentiam in Genesi nominari voluit ob promtam populi illius perfidiam; sed vocavit amissam innocentiam ex acquisito pudore, quod suis circumstantiis tandem in Ecclesia pendi voluit. Adeóque proinde Adamum mox à creatione de terra in paradisum transtulit, ac mulierem quoque ob id in Paradiso formavit, ne illa, quam fecerat atque destinaverat virginem permansuram, adspiceret brutorum copulam in
22 terra. In initio enim creavit Deus cœlum & terram, omnemque creaturam in ea contentam. Fecit autem ac formavit materialiter ista per verbum passivum & imperativum (fiat) dixit nimirum istud verbum, & creata sunt omnia: sextiduo autem deinde fecit formas rerum conditarum, & facta sunt ordinatim omnia in vitam & animam animatorum. In eo nempè distabant, dicere fiat, & facere. Etenim sexto die sive ultimo formatus est Adam. Septimo autem Deus quievit: posteà demum transtulit Adamum de terra in Paradisum, deliberavitque facere mulierem de costa viri, non autem de renibus, femore aut ventre ejus. Ergo die octavâ, ut esset initium novæ hebdomadis ad novam & supernaturalem venturæ prolis generationem. Quapropter colligi potest, quod mulier tota exlex adscenderit in novum electionis cumulum, vas electionis. Qua- 23
litatem autem generationis humanæ ante lapsum in Eva virgine quodammodò conjicere licet ex gloriosissima Incarnatione Domini. Enimvero Pater, cui omnis paternitatis nomen singulariter ac solum debetur, & quem Filius suus ut Patrem semper adorat, ab æterno generavit quidem semper Filium suum, qui tamen non legitur suæ incarnationis Pater. Quod pro immenso mysterio usque veneror, magisque postquam ejusdem bonitatem infinitam tàm à primo creationis virginali conceptu, quàm in restauratione, per hominis regenerationem sum assecutus. Voluit nimirum Pater omnipotens, quod gloriosa incarnatio Christi conciperetur de persona Spiritus Sancti quæ scilicet ipsamet proinde non esset generata: sed ab æterno procederet ex Patre & Filio. Divinus nempè Spiritus in virginis Evæ sanguine arteriali cordis causatus fuisset conceptum humanum prolium, simulacrum Divinitatis cum cunctis charismatibus suis absque carnis voluptate. Mens autem sic in veste sanguinis, concepta in utero virginis in specie humana, incrementum sumsisset ac plenariam inde maturitatem. Ille enim, qui clauso utero, clausisque januis in mundum venit, & ad suos etiam è capsa cordis, in qua conceptus est, consensu præeunte, virginis ad uterum delatus servatusque usque in corporis maturitatem: Omnia nempè membra penetrans delatus est in uterum. Ideo namque Dominica incarnatio prorsus præter naturæ ordinem nunc consuetum contigit. Nam 1. non contigit incarnatio Domini in utero, sed primùm in ipsa cordis virginalis theca. 2. Ex sanguine purissimo & vivacissimo cordis: non autem ex semine Virginis; Siquidem Deipara virgo illo singulari respectu non solùm mundata fuit à peccato originali, sed concepta prorsus libera à peccatis, ut scilicet tanto amplius expers esset omnis seminis, quàm puer recenter natus. Etenim semen ex mistura cruoris & sanguinis, sive ex commistione sanguinum conficitur, quæ mistura nullatenus, ne quidem materialiter, fuit in conceptu Filii Dei: *qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis aut viri*: sed ex solo Deo conceptus, & ex virgine natus. 3. Non habuit virum patrem, nec materiam masculinam,

unde fieret; quod sanè confirmat, materiam fœmininam, excellentiorem præfectam, & ab initio solam præelectam. 4. Prælegit castissimam & illibatam virginitatem matris, quam Divinâ manu plasmavit. 5. Ex solo purissimoque arteriali sanguine materialiter conceptus est: in quem nempe sigillum S. Spiritus mentem humanam suique purissimum simulacrum à Patre Deo conditum inspiravit. 6. à corde in uterum Virginis, cum penetratione dimensionum delatus est iste conceptus. 7. Tandem incrementum ac justam nativitatis maturitatem, velut in Sabbatismo, exspectavit. Porrò quod scientia boni & mali, nil nisi carnis concupiscentiam significet, aperte testatur Apostolus, vocans eam *legem atque desiderium peccati*.

24 Unde scilicet primum, brutale atque originale peccatum, reliquorum fomes, immediate profluxit, & duraturum deinceps, in continuatum mortalium semen. 8. ad Rom. *Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut justificatio legis impleretur in nobis.* Originale, inquam, quod sit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in posteros trucidatur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adeò quanquam esus pomi contineret notam diffidentiæ & ingratitudinis, quæque etiam cuilibet peccato comes est, etiam tamen propterea unumquodlibet deinceps peccatum eodem supplicio, necessariò quoque ad posteros deberet descendere: nisi insolita amorosæ monitionis transgressio non tàm consisteret in inobedientia comedendi, vel abstinendi, quantum in horrida dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo adhibitæ confidentia. Adeoque generatio carnis peccati (quæ est effectus concupiscentiæ carnis) in mortem necessariò defluxit, etiam ad posteros

25 omnes. Placuit nempe rerum Domino, inserere pomo incentivum concupiscentiæ carnis, à qua scilicet tutò abstinere poterat non edendo pomum, dissuasam propterea. Alioqui namque nullo unquam momento tentatus fuisset à carne aut membris suis genitalibus, quæ ideo Aquilonem vocari in Sacris postmodum ostendam. Itaque pasto pomo mox concepit vir ex naturali pomi proprietate libidinem luxuriandi; atque inde factum est semen animale, quod in animæ sensitivæ dispositiones prævias properans, legemque aliarum causarum subiens se reflexit in vitalem Spiritum Adæ: qui idcirco statim ignis fatui instar Archeum sive Rectorem Spiritum animalemque auram, latronem, inquam, domesticum suscipiens, potestatem propagandi seminis animalis & caduci, in vitam definentis, concepit: Cujus demum appulsu, Mens immortalis vitæ atque corporei gubernaculi habenas exuens pedissequam sibi sensitivam substituit. Hinc igitur belluarum more concipimur, nascimur & morimur. Pridie enim antè Mens immortalis omnia in omnibus agebat, eratque ipsamet vita immortalis in toto: quia sola & tota in toto immortalis. Sed ipsa tanta naturæ pulcritudo in Protoplasto mox vitiata est, postquam brutalis generationis similitudine induta fuit. Tum enim 26

Mens immortalis loco mota descendit, ut lui sigillum imprimat in semen vetitum. Tunc, etiamsi Sensitiva nondum nata esset; adfuit tamen præsto omnis dispositio naturalis, requisita ad illam à Creatore impetrandam. Cumque duæ simul animæ unico corporis plano præsidere perfectè nequeant absque dissidio, non magis quàm est licitum duobus simul heris inservire: Cessit ideo in intima mens immortalis: Sive id fuerit mandato creatoris, vel impuritatis corporeæ tædio pigens, deinceps saltem sui corporis regimen delegavit animæ Sensitivæ, in qua modo ligatur, quia obvolvitur, quamdiu vivitur. Hinc nempe deinceps brutali more plerumque adolescimus, ac vivimus. Mens autem in animæ caducæ hospitium sese 27

recepit, ac inde in hanc sua inspirat charismata, quanquam plerumque alioqui dormiat, (Perinde fortassis atque corallus subinde colorem amittit, eundemque iterum recuperat) unde corpus omnem impuritatis ataxiam subiit. Mortalis autem animæ connubium, destinationi mentis peregrinum, occasioni est, cur Mens in abdita sese locaverit, sic ut sub judice adhuc lis sit, ubinam principalem thorum elegerit: Sitque apud Atheos non credita Mens, eò quòd animæ caducæ tàm in profundum penetrando se demerserit; quòd mentales notiones adhuc hodie subesse imaginationi appareant, quorundam quoque simplicium veneficiis ita obedire, ut ad morborum voluptatem atque imperia Mentis principatus videatur conquassari; quod febrium deliria, mania lienariis, rabidi morsus, atque punctura tarantulæ pro Atheismo fortiùs persuasere; In priore enim vita immortali Mens per se ac immediatè condebat immortalitatem, perfectamque dabat quoque animantum & herbarum cognitionem. At posteà in brutali generationis fœdita-

ditate, icon Dei in mente quidem remansit sospes, ejusque figura extera, in corpore: sed tanti corruptio Mentem ad penetrale animæ caducæ coegit recedere. Itaque sub Mentis felici imperio degebat immortalitas ejus: atque ideo exsulabant morbi, ætatum declinationes & mortis minæ. Atque ideo ante lapsum homo à beatitate distinguebatur per posse peccare, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens iterum immediate vivificabit corpus, idque in se transsumet: quæ nimirum ante lapsum tantùm lucebat super corpus, per immediatum sui nitorem, mox à resurrectione per transmutationem absorbitivè corpus clarificabit. Etenim idcirco status fidelium, etsi per totam vitam, etiam in ipsa morte, sit primitivo statu longè ærumnosior; est tamen eo felicior, quanto est majestate plenius esse similiorem Filio Dei, incarnato, mortuo & glorificato: quàm cum Adamo vixisse liberum à morbis, & tandem sublatum absque prœlio: quia *nullatenus sunt condignæ retributiones vitæ pro gloria aut exspectatione futuri seculi.* Porro ad per-
28 fectam thesin compulit me passim textus sacer, faciens Evam adjutricem Adamo similem, non quidem ut conjugis, nomen vicemque suppleret; prout mox à peccato nominatur. Virgo enim erat in Creatoris intentione, & postea ærumnis repleta. Necdum enim, quamdiu status puritatis præsidebat innocentiæ, voluntas viri superabat. nam translatio viri in Paradisum aliam vivendi sortem, quàm belluinam præfigebat. Adeoque pomi esus castissimo nomine tegit concupiscentiam carnis, dum scientiam boni & mali hoc nomine complectitur, ejusque ignorantiam solam statum vocat innocentiæ; Siquidem illius præfatæ scientiæ adeptio nocentissimam mortem vitæque æternæ privationem irrevocabilem fovebat. Nam si homo non degustâsset pomum, vixisset expers concupiscentiæ, & proles prodiissent ex
29 Eva virgine de Spiritu Sancto. Manso autem pomo, statim aperti sunt oculi eorum, cepitque Adam libidinosè concupiscere nudam virginem, eamque stupravit, quam Deus ipsi in nudum adjutorium destinaverat, non secus ac Princeps in adjutorium est suis ministris. Sic enim vir prævertit intentionem Dei per alienam generationem in carne peccati: Ad quam proinde prioris naturæ est insecuta corruptio, sive caro peccati comitata est concupiscentiam. Nec sanè textus aliam insinuat scientiæ boni & mali notam, quàm quod cognoscerent, se esse nudos, illosque puderet suæ illius nuditatis, sive (propriè loquendo) corruptæ suæ virginitatis. Tota nimirum boni atque mali scientia clauditur circa pudorem & intra sola pudenda. Ideoque Levitici 18. & alibi passim ipsa pudenda non alio etymo vocantur, quàm turpitudinis. à copula enim carnis statim oculi illorum aperti, quia noverant bonum amissum attulisse degenerem naturam, turpitudinem, fœditatem, mortisque intestinam atque inevitabilem obligationem, etiam in posteros relegatam. Ah serò nimirum intellexerunt ex concupiscentiæ illius insueta novitate & turpitudine, cur Deus tàm amorosæ esum pomi vetuerat. Pudebat videlicet illos magis 30
corruptæ castitatis & transgressæ monitionis, quàm suæ nuditatis. Adam namque qui bestiarum naturas solo adspectu judicaverat, nec eandem scientiam legitur deseruisse, suæ quoque corruptæ naturæ fœditatem ignorare non poterat: atque adeò potiùs hujus pudore, quàm nuditatis ergò se absconderant. Fuit nimirum tanta pudoris tàm multiplicis confusio, ut parùm defuerit, quin in dementiam ruerent: quod ex inappositis responsis Adæ sat liquidò est notabile. Vocat enim illum DEUS, & interrogat, ubi esset, & respondet accusando sociam & adjutorium simile sibi, ut se nondum accusatum excusaret. Stultoque prorsus nisu, frondibus nuditatem ostentabant notam Creatori, sperantes corruptionem castitatis tegi posse frondibus, modò se absconderent. Nuditatem suam accusat, non audens mentionem amissæ castitatis facere. Crassioris namque stupiditatis est, credere latitare posse à facie Domini, quam nescîisse, se esse nudos: Præsertim apud eum, qui illos creaverat nudos. Itaque velle latere accusat reatûs, & effectum concupiscentiæ, delinquendo patratum. Alioqui mera nuditas non pudibunda est coram Deo, si non corrupisset castitatem, quam cognovit læsam, & sub pomo vetitam. Non enim in extremo judicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor nuditatis involvebat potiùs commissum castitatis errorem, irrestaurabilem, in pomo velatum; Cujus effectum nisi perfectè jam sentirent & agnoscerent, potiùs in pœnitentiam comestionis, quàm in sui occultationem, & tegmen pudendorum se convertissent. Pudor ergo nuditatis involvit castam textus locutionem coram populo Israëlis. Alias enim ex 31
textu sat liquet, quod ista scientia boni & mali sit

sit *carnalis, terrena, & diabolica*, solius con-
cupiscentiæ carnalis & mera quædam corruptæ
naturæ stultitia, respectu scientiæ, qua paullò
antè nomina propria indebat bestiis. 2.cap. Ge-
32 nes. 17. *Soli viro vetatur fructus arboris illius*,
& 2. c. Genes. 25. *Erant ambo nudi ac sine pudo-
re*, 3. Genes. 7. *Manso pomo, oculi eorum sunt a-
perti.* Etenim licet Eva prior de pomo gustas-
set, virumque ad edendum provitasset: atta-
men Omnipotens virum, nondum caput mu-
lieris, alloquitur, & hic se excusare annititur;
quia illam primò concitaverat ad congressum,
sensitque membrorum inobedientiam: quod
patet. Nam solus accusatur, nondum caput
mulieris, quem dissuasum utrique significavit
mulieri. Nam Eva ad serpentem dicit, utrique
æqualiter injunctam arboris illius abstinen-
33 tiam. Significans hic locus in textu, quod etsi
idem casus spectaret utrumque sexum, præno-
verat tamen Deus salacitatem viri atque pruri-
ginem castivam: & quia voluntas carnis non
erat propriè in virgine, quam sibi castitatis de-
core adornaverat Omnipotens; Idcirco per an-
tonomasiam vocatur ista concupiscentia à Io-
anne voluntas viri, quæ est carnis & sanguinis.
Vnde didici, Evam tenacioris pudicitiæ, imò &
perfectiorem fuisse creatam in suo corpore, &
stupratam à viro; quia pomum cum esset me-
dium ad præfatum finem, & ab Eva prius degu-
statum, in Evam tamen tardius operari potuerit.
Sed priorem deliquisse Adamum, Evam verò,
ut facti pœnitentem, diutius restitisse, & ab
Adamo vi stupratam dudum reluctatum; quod
inde fat liquet: Siquidem voluntas viri (& non
mulieris) pro occasione æterni damni reputatur,
idque Ethnicis non fuit incognitum, qui secu-
lo argenteo pudorem mulieribus, ut dotem na-
tivam adscripserunt, à viris tum dudum ne-
34 glectum. Levit. 3. & 4. jubet Dominus *bestiam
cum cauda offerri*, ut turpitudo tegatur, neve
aliquid non tectum pudore offeratur. Ideoque
tanti fuit semper & ubique oblati agni æstima-
tio. Etenim Adam creabatur juvenis, imber-
bis, floridus, qualis Raphaël foribus Tobiæ ad-
stitisse legitur. Quamobrem ut primus vere-
cundiæ infractor virginisque stuprator enote-
35 sceret, Deus mento, genis atque labris Adami
pilos obnasci voluit, ut multorum quadrupe-
dum compar, socius & similis esset, eorundem
signaturam præ se ferret, quorum more ut sa-
lax, ita & vultum pilis hirtum, ostenderet. Et-
enim signavit DEVS primum homicidam in
fronte ut conspecto signo statim horridus fieret
& infamis fratricida. Sic & primum castitatis
infractorem fabrumque primum peccati ori-
ginalis, signare voluit castitatis Amator, circa
os, guttur, buccas, &c. quibus scilicet primas
illecebrarum voces ac dein minas locutus fue-
rat: Evam verò pudoris ac pudicitiæ tenacio-
rem vultu polito decoram retinuit. Sic barba 36
etiam cadaveri inhumato succrescit, si in vita
libidinosus fuerit, & repentinâ morte vivere
desierit, id est, retentis adhuc menti sui viribus
succrescit mortalitatis signum, etiam post mor-
tem. Sic & vox rauca Adamo oboritur, circa
juventutem, qui immediatè ante amissam ca-
stitatem suavissimè cantabat. Inter signa nam- 37
que quibus Angeli in apparitionibus distingu-
untur, unum capitale est. Si apparuerit barba-
tus Angelus, malus esto. Eudæmon enim nun-
quam barbatus apparuit, memor casus, ob quem
viro barba succrevit. Barbam igitur, quam
horrent Angeli, viri sibi in ornatum datam cre-
dunt, quam tamen non ignorant sibi cum fœ-
tidissimis hircis communem. Nec ideò homi-
ni barba nascitur, nisi circa annos incontinen-
tiæ: ut certò constet, non nisi propter carnis
concupiscentiam instar larvæ turpitudinis ad-
ductam. Adeò ut non nisi pudenda ruptum-
que pudorem designet in vultu. Ideò nimirum
Eunuchi quoque barba destituti sunt, ut & pue-
ri ac adolescentes; quanquam bruta, quibus
congressus sexuum à natura inditus, primis sta-
tim diebus sint barbata. Denique bruta partu- 38
riunt hodiè non secus ac si non peccasset Adam:
in dolore nempe suos edunt fœtus, quia eum
carnis concupiscentia eos concipiunt, exce-
ptis piscibus, qui proinde Monachis castitatem
amantibus in cibos deliguntur. Et Eva post
conceptum peperit carnem peccati in dolore,
Spiritus meus non permanebit cum homine, quia 39
caro est: id est, homo jam caro peccati est, non
autem amplius caro primæ creationis. Plerum- 40
que enim mulier à conceptu nauseat dudum,
variisque circumagitur miseriis, quibus bruta
carent; quod sane arguit, mulierem concipere
seminaliter à viro præter primum intentum
creationis. Quare si homo creatus fuit, ut (sal- 41
tem ex præscientia consequentis) Cacodæmo-
num locum in cœlis adimpleret, debuit vel
magno simul numero creari ab initio, vel suc-
cessivè. Si ergo qui salvandi erunt, non possint
nasci ex voluntate viri, carnis aut sanguinis:
eratque unicus tantùm vir creatus, ergo debe-
bant ex solis mulieribus successivâ continuatio-
ne nasci in paradiso, loco scilicet natalitio mu-
lieris,

lieris, ac necessariò concipi à Deo & nasci de muliere virgine omnes posteri, quibus deinceps dedit potestatem filios Dei vocari, & fieri cum exclusione voluntatis sanguinis, carnis & viri; quæ castitas semper placuit Deo, placet hodiè, ac placebit semper. Et quicquid ita semel placuit fonti castitatis, nunquam illi denuò
42 displicere potest. Adeóque *soli mundo corde Deum videbunt, & Filii ejus vocabuntur*; quare Propheta canit: *Cor mundum* (quale Adamo ante lapsum) *crea in me Deus, & spiritum rectum* (castæ & pristinæ innocentiæ) *innova* (per Sancti Spiritus & aquæ regenerationem) *in visceribus meis.* Quia viscera mea jam impura contraxerunt spiritum concupiscentiæ carnis peccati. Enimverò homo quamdiu immortalis & purus erat, vidit faciem tuam, Domine, & allocutus es illum: *quam faciem deinceps non videbit homo, & vivet.* Postquam autem homo conspurcavit sua viscera per concupiscentiam, projecisti illum à facie tua extra paradisum. Quæso itaque, *ne projicias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum* (castitatis) *ne auferas à me. Redde mihi Lætitiam* (regenerationis) *salutaris tui, & spiritu* (Paracleto) *principali confirma me* (contra innatam carnis impuritatem.) Siquidem *Docebo iniquos vias tuas* (regenerationis tuæ: quas inter) *occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi, & impii ad te convertentur.* Saltem *libera me de sanguinibus* (de sexuum concupiscentiis, Tu qui es) *Deus* (castitatis) *Deus salutis* (ut novæ regenerationis) *& exaltabit lingua mea justitiam tuam* (justumque judicium, quo damnasti hominem è sanguinibus & voluntate viri natum in concupiscentia & è carne peccati, quatenus se fecit incapacem tuæ hæreditatis) *Ecce enim in iniquitatibus* (præfatis) *conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea* (sub legitimo licet thoro) fateor itaque quod præter primitivum Creatoris scopum generatio Adamica surrexerit in mortem naturalem, sitque in
43 peccatum originale devoluta. Mulier ergo ut more brutali concepit, etiam in dolore parere incepit. Masculus etiam in lege solus circumcidebatur, tanquam in mysterium stupri Evæ. Uterque tamen sexus piare debebat commissum peccatum in pudendis, quibus nempe deliquerat. Quod licet castè in textu sit insinuatum: attamen tectum id coram Israel, in omnem alioqui perfidiam promtissimo, ne scilicet Deus matrimonii deinceps à lapsu instituti spretor videri potuisset. Mulier itaque non circumcidebatur, & tamen salvabatur Non autem quod dolor partus aut obedientia mariti piassent peccatum originale in ea: nam & cælebs virguncula moriens salvabatur, uti & uxor sterilis. Itaque hinc patescit mysterium, quod scilicet Eva, quantum potuit, restiterit insolentiis Adami, fueritque per vim in Paradiso stuprata. Adeò & primi parentes fuerant 44
homicidæ omnium posterorum per concupiscentiam: ita & primus natu fratricida fuit. Etenim ablatum præputium necessariò occalescentiam glandis causabatur, quo scilicet minoris voluptatis, concupiscentiæ & titillationis particeps fieret, quicunque in catalogum populi Deo dilecti adscribi optaret. Rabbini quoque fatentur circumcisionem institutam propter virtutes immundas, ambulantes in circuitu; quod interpretor, Diabolica concupiscentiæ ac primitiva ad mortalitatem incitamenta non latuisse Hebræos, saltemque sensu obscuro insinuatum peccatum, inde ortum.
A templo quoque olim arcebantur illegitimi, 45
& cœlo, qui essent adulterino conceptu nati, quia penitùs generationem Adamicam referebant; qui autem legitimo thoro nascebantur, impuri adhuc erant, donec ablato præputio, renunciare viderentur concupiscentiæ carnis: Et hactenus repræsentabant in umbra & a longè renascendos Divino Spiritu & lavacro regenerationis. Porrò thesin ex professo 46
confirmat ipsum veritatis verbum. 1. Ioan. 3. *Nisi quis renatus denuò, non potest videre regnum Dei. 6. Nisi quis renatus ex aqua & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei. c. quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex Spiritu, spiritus est. d. Spiritus ubi vult, spirat: vocem ejus audis, sed nescis unde veniat, aut quò vadat. e. Sic est omnis, qui natus est ex spiritu. f. si terrena dixero vobis, & non creditis, quomodo, si dixero vobis cælestia, credetis? g. Nemo adscendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo. h. & sicut Moses exaltavit serpentem in diserto, ita exaltari oportet Filium hominis.* Christus Jesus descendens de Cœlo non assumsit carnem peccati ex generatione Adamica, aut ex voluntate viri: sed *formam servi accipiens* in similitudinem Adamicorum factus, *habitu inventus ut homo.* Adamicus, verus tamen homo, qualiter Adam noviter creatus. In similitudinem autem hominis Adamici factus seipsum *exinanivit, formam servi accipiens.* Non est autem servus, aut impurus factus. In hoc Evangelio autem visionem Dei negat, sive visionem regni Dei, & 6. introi-

tum in regnum Dei. Non enim, quod videatur gloria beatifica, non introeundo in cœlum, aut frustra idem bis dicatur: aut quod a exigat aliam renascentiam, quàm 6. sed a continet negationem participationis cœlorum ante resurrectionem pro animabus defunctorum, quam 6. negat etiam corporibus post resurrectionem: oportet ergo renasci ex aqua & Spiritu S. Etenim sicut ab initio homo erat creatus, nec processerat regeneratione carnis: Sic quicquid deinde nascitur ex carne, est caro. Aqua verò, sanguis & spiritus sunt unum & idem in Christo, Ioan. 5. & tria hæc indifferens & unicum in valore baptisma denotant. Quapropter sola ad vitam renascentia est ex aqua & Spiritu in sola participatione virginalis corporis Christi. Siquidem introire & videre regnum Dei est carni æquè impossibile atque in cœlum proprio motu adscendere. Idq; nemini permissum, nisi Filio Virginis, qui eo fine descendit de cœlo, quique erat in cœlo, dum idem hæc loquebatur Nicodemo, quique paulò pòst adhuc debebat eadem de causa exaltari in cruce. Idem ergò, qui de cœlo descendit, ut de materia virginis incarnaretur, est is, in quo aqua, sanguis virginalis & S. Spiritus unum sunt. Spiritus itaque, qui ex aqua hominem corruptum & Adamicum facit renasci, hominem internum de nova generatione in spiritu sic regenerat, ut fiat verus Spiritus glorificandus resurgendo, cujus vocem audient Adamici, nescient tamen, unde veniat, aut quò vadat. quia Spiritus regenerator est Deus ipse gloriosus, qui spirat ubi vult, vocemque illius per fidem & Sacramentum audis nunc. Sic omnis, qui renascitur ex Spiritu S. fit Spiritus, & unitur illi, qui nescitur, unde veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etsi generationem spiritualem atque renascentiam attingant: quia habent in natura sublunari quædam sibi similia, quæ non quisque passim novit, ideóque nec credit. Nam ex aquoso liquore & Spiritu seminali contingunt brutorum generationes. Non sunt ideo tamen ista terrena planè atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Dominus loquitur Nicodemo: quia non magis concipitur ratio amoris Divini in hac renascentia, quàm suæ bonitatis infinitæ. Inpervium scilicet permanet, cur voluerit hominem adoptare in filium & cohæredem sui regni, imò redigere in Spiritum Deiformem, qui materialiter fuerit ex aqua renatus. Nam istud amoris mysterium superat omnem Angelorum intellectum. Imo credere ac contemplari actualem personam Christi in sene, muliere, juvene, morbido paupere, misero homuncione atque nudo, intelligere nemo potest naturaliter, nisi per fidem compulsus intellectum fidei substraverit. Sic nec concipere possumus nos per istam baptismi renascentiam, in Christo, quid unum omnes fieri absque sexuum aut nationum discrimine, nisi juvemur per fidem. Tandem non sat fuit amori Christi nasci in forma servi, & sic ludibrio exponi: quin insuper debuit pati mortem acerbissimam & longè ignominiosissimam: quam ipse mortem adeo immanem atque vituperosam in amoris sui exuberanti bonitate vocat suam exaltationem. Adducit autem in similitudinem exaltationem serpentis Nehustam. Non quidem quod serpens plus repræsentaret formam Filii hominis, quàm furca crucem; sed duntaxat similitudinem impuri hominis, lapsi in mortem, suasu serpentis, cujus servi similitudinem Dominus erat assumiturus. Exaltari itaque debebat Filius hominis non quidem in furca illæsus, aut tanquam insensilis æneus serpens, quique vivus alioqui sat erat reperibilis ad suspendendum aptissimus. Sed filium hominis exaltari oportuit vivum, amore plenum, simulque tandem in cruce illa mori, ut commerita renascentia posset per suam mortem effectuari. Siquidem aliàs absque morte & exaltatione Crucifixi non successisset participatio renascentiæ ex aqua & Spiritu S. nec mors periisset: Adeò ut alto planè mysterio petita sit furcæ similitudo, crucis & Salvatoris, in similitudinem servi incarnati & comparari cum æneo serpente. Nec etiam Israel adorabat in serpente Deum (alioqui Moses, jussu Dei, autor idololatriæ fuisset) nec furcæ ideo alligatus vivens serpens, ut neque ejus saltem cadaver: Sed ejus ænea tantum imago, vitæ incapax; ut hoc mysterio constaret, totam similitudinem in exaltatione furcæ & crucis constituisse, nobisque luceret, carnem peccati (quam similitudinariè repræsentabat Filius hominis) planè esse vitæ incapacem ac regni Dei, non secus atque erat serpens æneus. Est igitur simpliciter atque absolutè verum, nisi homo renascatur ex Deo, ac participet de immaculata virginitate, quam Dominus Jesus traxit in gloriosissima Incarnatione de substantia materiali Virginis matris, in æternum succisa est spes salutis. Quapropter & hinc patet, à creationis intento, non nisi deinceps generationem virginalem requisitam: Et per consequens genera-

nerationem seminalem, impuram, belluinam & Adamicam, astu Dæmonis è pomo, cui inerat fomes libidinis, haustam esse, ac depromtam: ergo nisi iterùm caro Adamica moriatur, restituaturque pro ea in nobis per favorem Spiritus S. (qui salvandos salvat gratis) immaculata caro Virginea, primi intenti Creatoris nostri, certum est, frustra fore, quicquid fiat aut speretur secus. Etenim in initio sat erat nasci, quippè & tum ex Deo nati fuissent. à lapsu autem deinceps oportet mori atque interire carnem Adamicam, iterumque renasci ex carne Virginea, quam nobis suscitat Spiritus S. ex aqua, dum membra illius capitis & palmites vitis illius esse optamus. Regeneramur ergo in corpore Dominico per gratiam ad vitam immortalem venturi seculi, utque resuscitemur in virginitatis participatione, oportet intervenire mortem, & deleri, quicquid in nobis est Adamicum. *Omnes quidem resurgemus, at non o-*
48 *mnes immutabimur.* Soli enim mutati resurgent, qui in virgineo regenerationis corpore resurgent glorificati: quam mutationem intellexit Apostolus, quod quoniam qui non est renatus, non potest intrare in regnum Dei. Idcóque qui resurrexerit non renatus etiam ex consequenti non erit mutatus à pristino suo esse, si resurrexerit à morte, nec proinde etiam ingressum habebit ad regnum Dei; quia per renascentiam totus homo fit Spiritus; Ideóque qui à renascentia resurget, resurget in natura spirituali. Alioqui natus ex carne & non renatus ex spiritu, audiet quidem vocem renati ex spiritu; sed nesciet, unde veniat, aut quò vadat. Hæc scilicet est corporum mutatio in Spiritum, & mutatio corporum in resurrectione, sive est glorificatio salvandorum à resurrectionne. Cætera verò peccata per pœnitentiam expiata, sunt quidem cum victoria & triumpho agni: sed amissio illius virginitatis ac primitivæ puritatis absque regeneratione æternam reservat impu-
49 ritatis & incapacitatis maculam: Non secus atque conservatio integritasque Virginalis fidelium renatorum Aureolam sive Laureolam dat renatis virginibus, martyrio adæquatam. Christus igitur, ut hujus virginitatis Pater, ita & futuri seculi Pater; Salvandi autem sunt sua nova creatura, novaque regeneratio. Qui nempe ipsis *dedit potestatem, filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: sed ex Deo nati sunt,* modo castissimo Spiritus Sancti, per quem ante natam brutalem concupiscentiam carnis omnem prorsus hominem ex matre virgine nasci debere decretum erat. Christus ergo castitatis apex & amator, homines tam hoc seculo, quàm in cœlo distinguit per castitatem, eosque inimitabili atque æterno privilegio decorabit. *Sequebatur enim* 50
turba magna agnum, quocunque iret, & cantabat canticum, quod nemo alius cantare poterat. Hi sunt autem, *qui cum mulieribus non sunt inquinati.* Sunt nempè utriusque sexus virgines. *Quia non erit ibi Iudæus, aut Græcus: sed unum* 51
omnes in Christo. Delegit nempè Omnipotens suos castratos, qui se propter regnum Dei castrarunt, quorum est regnum Cælorum. Idcircò censentur conjugati, cum mulieribus inquinati, & matres concepisse suas proles in peccatis: Ac virginibus in hoc longè inferiores. Enimverò quia Evangelium promittit mortalibus, non solùm, quod Dei filius sit incarnatus, & passus pro salute illorum: sed quod insuper hæc duo mysteria (ne aliàs frustra sint) individuis sunt applicabilia, ego sanè hanc applicationem sic contemplor: quatenus homo per libidinis peccatum non minus fregit intentum, quàm monitum Dei, quodque humana natura ideo deinceps fuerit radicaliter corrupta, secutaque sit inde altera ac propemodum brutalis degeneratio illius. Ergo lætum nuncium inclusit aboli- 52
tionem tam peccati originalis, quàm aliorum inde consecutivè defluentium. *Qui mortem nostram* (non suam: quippe quam non habebat) *moriendo destruxit.* Quod non de morte temporali intelligitur (nam moritur adhuc hodiè Justus perinde, ut ante passionem Domini) sed de morte æterna. Igitur cum homo post lapsum non amplius ex DEO, sed ex sanguinibus sexuum, ex voluntate carnis & viri nasci, crescere & multiplicari deberet, nec amplius inde ex se unquam posset resurgere, amissamque ac pristinam puritatem reassumere, nec desinere, ut iterum aliter atque meliùs esse inciperet; Ideò lætum nuncium nobis certificationem attulit, quod Baptismus esset in remissionem peccatorum per renascentiam ex aqua & Spiritu sancto. Vt mens nostra tanquam nova hospitii sui nativitate ex regeneratione particeps fieret illibatæ virginitatis & humanitatis Dominicæ. Quæ renascentia animam quidem in pristinum statum reponit, tollendo scilicet peccatum sive debitum, ejusque fœtores: sed ob continuationem Adamicæ carnis, in qua degit mens immortalis, non tollitur antiqua possessio sive inclinatio ad peccatum, nec translatio corruptelæ, haustæ ab

impura sanguinis Adamici origine. Hoc autem
53 realiter sic esse, persuademur credere. Nam
manifesto DEUS quotidie permittit, sensibiliter traduci in corpus baptizatorum testimonium actualis illius gratiæ & puritatis acquisitæ per veram & substantialem regenerationem tam in corpore, quàm in anima. Siquidem hoc solo fine atque titulo baptizantur Mahumetani in proprium opprobrium, eò quod de facto baptismus, utut illegitimè datus & receptus, tollat ab ipsis imposterum innatos ipsis fœtores, alioquin in vitam duraturos; quales in Ebræis omnibus, passim, cum nausea, & tædio quotidie observamus. Relucet ergò regenerationis verus effectus, ejusque compromissus character, in baptismo etiam exteriùs, in defectuoso corpore. Nobisque ad hoc in invitos testes inserviunt, ipsi nominis Christiani hostes. Imò perpetuitas ejusdem effectus confirmat baptismi indelebilem characterem ac scelus repetiti. At nondum renascentia ex baptismo ob id tollit mortis necessitatem. Baptismus nempè suos deserit, cum sarcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obviam peccandi, vix fuit sat baptismus adultis: Iunio-
54 ribus aliàs abunde sufficiens. Idcircò Sacramentum Altaris *vinum est germinans virgines*. Quod sonat, quasi finis atque scopus Incarnationis Dominicæ, sive instituti Sacramenti Eucharistiæ esset germinare virgines: demonstrans intentionem Creatoris ab initio solam æstimasse virginitatem, quantæque (num. 25.) abhorrescentiæ sit luxuria in conspectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemque uxoris dimissio multaque laxatio matrimonii dissimularentur: *Phinees* tamen, non Iudex, nec princeps, suopte zelo, *occidit fornicatorem Zambri, & Cosbi meretricem*, eoque facinore nedum *avertit iram Domini ab integro populo Israel*: sed etiam quamvis homicida, essentque homicidæ repulsi à sacrificiis: attamen propter simplicem istam necem datum est illi sacerdotium perseverans in prolibus ipsius. Thesin denique confirmat ager figuli, akeldama dictus, acheldamach, sive ager sanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eò quod nimirum supernaturali miraculo cadaver inhumatum unico sic die consumat, quod præter ossium sceleton, nil maneat superstes. quem effectum esse supernaturalem probo.

Nam alioqui si naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corrosivam terræ: quæque proinde tota esset sal corrosivus, vel saltem plurimo sali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui inprimis non solum ista carnis corrosio Hierosolymis accidit, quamdiu ager fuit, ubi suspicio esset succrescentis alicujus mineralis, sed etiam delata inde terra idem in Cœmiterio Romæ (dicto ob id campus sanctus) accidit; In quo nimirum ejusmodi terra vix altitudinem unius pedis adæquat. 2. Sive autem supponamus salem corrosivum, sive demum terram ipsam salsam: cum sali sit proprium atque à sale inseparabile liquescere per aquam affusam. Ergò dudum à tot seculis vis ista salis corrosivi per pluvias, nives & grandines liquata usque in sabuli fundum commigrasset: magisque Romæ, ubi natalem sibi locum non reperit: cessaret etiam propterea, nec sospes usque continuaret, vis ista corrosionis. 3. Eoque magis, quod salium corrosio rodendo paulatim saturetur, atque desistat. 3. Denique non reperitur uspiam terrarum ejusmodi corrosivum terræ, sive venam arsenici, auripigmenti, aliamve quamlibet spectaveris. Nam omnis ejusmodi corrosivorum activitas mox subdiu mitescit ac saturatur. Igitur à tot seculis perennans proprietas illius agri clarè commonstrat (invito atheismo) quod ager comparatus pretio vitæ, sanguinis & mortis Salvatoris, carnem Adamicæ generationis statim absumat. Vtpote ad cujus absumtionem & renascentiam ex corpore Christi, quod venundatum fuit 30 argenteis, in pretium illius agri solutis adventus gloriosissimæ Incarnationis, tanquam scopus unicus divinitùs directus creditur. Incompatibilitas ergo illius terræ cum carne peccati per tot jam secula continuò perseverans (utut rumpantur ilia Atheo) convincit honorem Salvatori ceu Filio Dei debitum in æter-
num. Denique cadaver humanum sepelisse 55
semper fuit honori & merito; in lege tamen causabatur impuritatem pro tempore: quia nec labefactabat animam, sed corpus duntaxat pro facto meritorio. Istaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadaver vermibus deputatum esset, (nam vermes suo contactu non leguntur impuritatem causari esse) sed quia caro Adamica horrida est in conspectu Domini, qui nimirum promittit se resuscitaturum in novissimo die, quotquot reverenter Eucharistiam sumserint. Etenim omnes quidem resurgent digito Dei, vi scilicet super-

per-

pernaturali. Igitur quicunque resurgendo immutabuntur, censentur tantùm resuscitati à Domino Iesu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquisiverunt, resurgent participes immaculatæ virginitatis Iesu: *Resuscitabo illos novissimo die.* Quid quæso aliud designat ista promissio, nisi quod electi resurgent mutati & resuscitati à Domino, non quidem in carne peccati, sed in carne Dominica, quam participarunt per Baptismum & Eucharistiam. Horrida ergò & damnata caro peccati, non immerita impuritatis labe, tangentes suos conspergit. Est igitur distincta virginalis puritatis diversitas: Prima obviam venit Adami ante lapsum, quæque ideò quandam suffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem est illorum, qui in utero matris fuerunt sanctificati: quæ in se adhuc duplex est. Nam ejusmodi sanctificatio licet originis peccatum dimitteret, restitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex sanguinibus sive ex carne peccati concepti erant, erant adhuc mortales. At sanctissima mater-Virgo mox à mistione seminali parentum præservata fuit à nexu, noxaque peccati originis, ante hæccitatem sive animæ adventum. Hieremias verò & Iohannes idem obtinuerunt, sed post empsychosin: In hisce duobus fuit quidem peccati admissi remissio; In Deipara autem virgine fuit præventio, antequam peccatum animam ejus tangeret, ideoque in cœlum cum corpore assumta est: Non autem Ioannes, aut Hieremias. Tertia demùm puritas est in renascentia ex aqua & S. Spiritu; quæ etiam dupliciter advenit: Puerulis nimirum & adultis; In his enim regeneratio remittit nedum originale, sed etiam quodlibet grave peccatum: In parvulis verò remittit solùm originale, quia nondum invenit aliud. Vtrobique autem mortem relinquit & carnem in cadaver properantem, quia ex congressu Adamico suscitatam. 4. Spectatur puritas illorum, qui se castraverunt propter regnum Dei: Idque bivio adhuc itinere. Nam vel à puero virginitatem suam devoverunt Agno, & observarunt eam: Ideoque & eundem sequuntur, quocunque vadat, canunt hymnum, &c. sed id totum post mortem. Alioquin enim ex carne peccati sunt, ideoque necessario etiam mortis & putredinis rei. Qui verò puritatem amiserunt proprio errore, ac deinceps resurgentes voverunt aut observarunt castitatem; Hi quanquam casti, tamen inter virgines non sunt referendi: quinimo postquam generatio matrimonialis est constituta à Domino, regeneratio ex Sancto Spiritu & aqua non præexigit virginitatem. 5. Apex omnis puritatis & castitatis est ipse Dominus IESVS, qui non conceptus ex sexuali congressu, vere enim erat immortalis (primusque, qui ideo vi propriâ surrexit à mortuis) nisi legatio amorosa, ob quam venerat, fecisset ipsum electivè nasci in forma servi. Decisa ergo jam mihi visa est quæstio, quæ multos circa Deiparæ Virginis immaculatam conceptionem anxios in malas rixas pepulit. Porrò injungitur nedùm regenera- 56
tio per Baptismum: Sed etiam, *nisi manducaverimus de pane supersubstantiali, non habituri sumus vitam in nobis*; Quod puritatis vitalis beneficium, supremum est *pignus datum pro mundi vita*, sive pro vita caduca, Adamica, misera, & mortali: quia panis ille cœlestis, qui de Cœlo descendit (qui est vinum germinans virgines, idemque supposito) de libera sui proprietate tollit labem ex Adamo & perfracta Evæ virginitate contractam; quia passionis merita in isto pignore participato de illibata virginitate corporis Dominici communicantur. Communio itaque castissimi illius corporis, unit nos suo mystico corpori, redditque nos participes incomprehensibilis & amorosæ suæ Incarnationis, quatenus renascendo virginitatem ejus (in qua salvari debemus) participativè induimus. Natus est enim Christus, ut pro nobis crucifigeretur. Mors ergo ejus erat, ut nobis daret vitam, idque in universali pro tota hominum specie: In individuo autem, quoties ex pane fit corpus Domini, quasi iterum Christus renascitur, non quidem ut denuò crucifigatur: Verùm ut isti individuo humano, quod ibidem manducat renatum Agnum, tribuat suæ Incarnationis intentum scopum, id est, passionis suæ merita. Duo nimirum principales fines sunt sacro-sanctæ Eucharistiæ, videlicet, ut nobis unitivè communicetur natura virginea Christi, & merita suæ passionis. Equidem pueri baptizati resurgent quidem in corpore glorificato, tanto tamen minùs luminoso, quantum à beatifici corporis unione fuerunt remoti. Et tametsi non appareant modò signa visibilia tanti effectus, qualia superiùs de baptismo retuli, reverâ tamen communicantur menti immortali. Vtpote quæ proinde quandoque suum corpus in formam spiritus reducet. Alioqui namque de novo non succrescit regeneratio in resur-

rectione, quæ in seculo non præexstitit renascendo. Nec fides est de fictis non-entibus, sed de rebus primò veris, licet non continuò visibilibus, eò quod primariò operantur in mentem
57 immortalem, quæ est invisibilis. Quare etsi symbolum unionis cum Deo per Eucharistiam sit prorsus inscrutabile, ejusdemque fructus sint nobis invisibiles: attamen mystica atque realis renascentia censetur in sermone ad Nicodemum adhuc terrena ac tanquam naturalis: quo titulo sanè inter physicas considerationes hanc puritati dotem gratuitam transtuli; ut scilicet sub doctrina de vita longa etiam loquar de immortali, quatenus à veris Christianis intelligitur, & in verum usum actualiter deducitur: Contemplor nempè salvandorum regenerationem vitæque participationem in communione Eucharistiæ contingere & censeri inter terrena, eò quod alibi in terrenis quippiam sibi simile offenditur; Perinde propemodum ac in pro-
58 jectione lapidis chrysopeji. Etenim illum aliquoties manibus meis contrectavi, & oculis vidi realem transmutationem argenti vivi venalis, proportione superantis aliquot mille vicibus in pondere pulverem chrysopeijum. Erat nempe coloris, qualis croco, in suo pulvere ponderosus, & micans instar vitri contusi, ubi minus accuratè tritus esset. Data autem semel mihi fuit quarta pars unius grani. Voco etiam granum sexcentesimam partem unciæ. Hunc ergò pulverem ceræ ab Epistola quadam abrasæ involvi, ne projiciendo in crucibulum per fuligines carbonum dispergeretur: quem dein ceræ globulum super libram argenti vivi ferventis & recenter emti, in vas triquetrum crucibuli projeci: ac confestim totus hydrargyrus cum aliquanto murmure stetit à fluxu, reseditque instar offæ. Erat autem fervor illius argenti vivi, quantus prohiberet ne liquatum plumbum recoagularetur. Mox dein aucto igne sub follibus liquatum est metallum, quod everso vase fusorio reperi pendere octo uncias auri purissimi. Facto igitur computo, granum istius pulveris convertit 19200 grana impuri ac volatilis metalli per ignem delebilis in verum aurum. Pulvis nempe iste sibi uniendo præfatum hydrargyrum, eundem uno instanti præservavit ab æterna rubigine, carie, morte ac tortura ignis, quantumcunque violentissimi, ac quatenus fecit immortale, contra quemlibet artis ignisque vigorem atque industriam, transtulitque in virgineam auri puritatem. Vnicus saltem in hoc requiritur prunarum ignis modera-tus. Sic nempe modò justus fervor fidelium adfuerit, tantillum hujus mystici & Divini panis supercœlestis regenerat, restaurat, atque innovat immensum electorum numerum. Qui sanè scopus fuit unicus tanti Sacramenti. Ideoque dicitur: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum.* Ignoscat mihi Theologus de mundi vita scripturo, si ex terrenis demonstrationem per similitudinem, suasu Domini ad Nicodemum hauserim ad confirmandam realem at cœlestem puritatis regenerationem & humanæ recidentiæ restaurationem, argumento quia est à terrenis desumto. Illum autem, qui sic est regeneratus, & contra ignem ac mortem præservatus, resuscitabit idem Dominus in novissimo die, qui *vitam suam dedit* manducanti justo, *pro vita mundi* Adamica. Sic nempe amorosæ Incarnationis Dominicæ unitio nos facit participes suæ integritatis, quatenus virginitatem Christi, in qua salvari debemus, participativè acquirimus per regenerationem. Hæc nempe est proprissima periphrasis verborum: *Vinum germinans virgines.* Ac citra hoc remedium resurgent aliquot non mutati in pristino ac ponderoso corpore Adami, solâ mortis optatâ necessitate illis ademtâ. Redeo ad puritatis illius privilegia, ut constet, quàm proximè cælibatus accedat ad primitivum innocentiæ statum: adeóque etiam inde discamus Creatoris intentionem fuisse in cælibatu. Subinde enim mihi in mentem subit 59
vox illa veritatis, quæ in salvandis sub indictione pœnæ infernalis exigit parvulorum statum: desperandumque sit de salute, nisi fiamus illis similes. In quibus tamen reperio subitam, celerem, indiscretam, frequentemque iram, verbera, calcitrationes, mendacia, inobedientias, murmura, convicia, paratum in lusu dolum ac mendacium, gulam insatiabilem, inverecundiam, molestias, fastidia, inconstantiam & stupidam innocentiam, nullos denique devotionis, attentionis aut contributionis actus. Cæterùm non sunt autem ista in parvulis, quæ requiruntur pro salvandis, sub pœna æterna damni. Denique nec carent parvuli suâ vitæ superbiâ, despectuque aliorum, ac præsertim pauperum odio, vindictæ quoque frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi prurigine, & oculorum concupiscentiâ, totique ac perpetuò sunt in aurophiliam dediti demersique. Ast neque sunt ista, quæ in salvandis exiguntur sub Dei indignatione. Solâ sed carent carnis concupiscentiâ. Hæc nimirum nota est, quæ tàm

altis

altis tonis requiritur pro salvandis. Quippe quæ fuit primitivæ intentionis in creando. Atque ideò a sensu opposito argumentor, præcipuum crimen lapsûs esitati pomi versari circa illius casti pudoris infractionem, id est, quòd peccatum originale situm sit in virginitatis fractione, actu concupiscentiæ, & propagatione feminis: non autem in ipso actu inobedientiæ ac spretæ monitionis & diffidentiæ de veritate sermonis Divini. Nam & B. Hildegardis lib. 3.
60 vitæ suæ idem testata videtur. *Matronam* (ait autor) *Sybillam de civitate Lausanensi trans Alpes, quæ ejus adjutorium per nuncium expostulavit, missis ei subjectis literis, à profluvio diuturno sanguinis liberavit. Hæc verba inter pectus & umbilicum pones, in nomine ejus, qui omnia recte disponit. In sanguine Adæ orta est mors; in sanguine Christi extincta est mors. In eodem sanguine Christi, impero tibi, ô sanguis, ut fluxum tuum contineas. & matrona his scriptis verbis est sanata*; quod alii pluries experti sunt. Ergò mors est extincta per effusionem sanguinis Christi, ejusque participationem in renascendo, id est, per oblationem puræ castitatis, Deo
61 Patri, pro renascendis in suo sanguine. Quinimò si benè attendamus, agnoscitur, quod Deus prædilexerit mulieres, præ viris, in suo sexu, ob innatum pudorem. Cui sexui ideò devotionem, ut naturæ donum gratis dedit, quo esset aliqualis ei vis naturalis atque virtus propria sexui, mediatrix ad salvationem. Prima namque Apostola, ante adventum Paracleti, unicâ concione Samariam, caput Israelitici regni (pertinacissimum alioqui) convertit. Solæ mulieres à Galilæa in mortem ac subter omnem ignominiam constanter, licet vituperosè, inservientes adhæserunt Christo, derelicto à Discipulis, tot miraculorum testibus; idque primo adversitatis flatu. Gavisæ enim mulierculæ opprobriis, modò Christum crucem bajulantem sequerentur. Magdalena prima quoque Euangelium resurrectionis, non credentibus, suis concionata est, dubitantesque in fide confirmavit, meruitque esse prima adspectrix Christi à morte, quia maximæ devotionis fervore eundem quæreret. Deus, inquam, hunc sexum plurimis morbis, adversitatibus ac subjectionibus cumulavit; ut filio suo esset eatenus similior ac vicinior. Mundus autem spernit mulieres, & mares præsupponit: sed in plurimis judicia DEI opposita sunt judiciis mundi; adeo ut & mundus spernat pauperes, quorum se patrem, non
62 autem divitum, vocat Christus. Tum denique Christus se vocat passim Filium hominis; cùm autem virum patrem non habuerit, ergò mulierem Virginem per Antonomasian vocat hominem absoluto dignitatis nomine, & sexui muliebri condigno; quasi ob id nomen (Homo) à peccato deinceps debeat esset analogon, stetque prò muliere in famosiore significato. Ostendens saltem in hoc, Matrem-Virginem fuisse à peccato Adami, unicum hominem, qualem sibi Divinitas in universi creatione desponsaverat, ad replenda loca à Cacodæmone deserta. Quodque Eva desiit esse per castitatis infractionem, id Maria, virgo gloriosissima, fuit nimirum salvandorum mater unica, in regeneratione puritatis. Nec enim sexus illius panegyrum suscepi. Sat modò ostendisse, quòd Deus dilexerit sexum muliebrem ob castitatis amorem. Nam *virgo quæ Dei sui sunt cogitat. Viduas* 63
quoque, quæ verè viduæ sunt, honorandas præcepit Apostolus. Et antiqua lege censebantur im- 64
puri, quotquot (etiam conjugaliter) cognovissent suas uxores, si non serio abluti; erant & templo arcendi, nisi debitè priùs eloti. Morte 65
quoque lapsus ruit subitanea, quod impurus ejusmodi (quanquam bono zelo) manum vacillanti currui apponeret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis imago) vehebatur. Vtrobique scilicet sibi conformis veritas detestatur attestaturque fœditatem impuræ generationis Adamicæ: Etenim impuritas, quæ à menstrui ac seminis quocunque profluvio naturali, soloque attactu contagium conceperat, censetur æqua illi, quæ à contactu cadaverum serperet, ac pianda eodem ritu. Vt textus conformiter denotaret mortem à carnis concupiscentia in fructu pomi latitante inchoasse; Idcircò unica quoque tantæ impuritatis ab attactu contractæ medela in ablutione consistebat, cujus imagine fides spesque, quæ in Baptismo affulsere, roborantur, à fratricidio enim, ut Adam cognoverat, quem 66
generaverat in concupiscentia carnis, mortalium primogenitum, insontem fratrem atque justum occidisse, prævidensque inde venturos mortalium errores nefandos, in se tum quoque proprias persentiens ærumnas; sciens certò ex concupiscentia carnis hausta à pomo sibi advenisse has omnes calamitates, in posteros inevitabiliter defluas: consultum sibi putavit, deinceps prorsus ab uxore abstinere, quam violaverat, luxitque ideò in castitate ac mœrore centum annos solidos. Sperans stultè proprio abstinentiæ illius merito, tanquam concupiscentiæ carnis opposito in pristinam se denuò redi-

rediturum puritatis majestatem. Sed peractâ seculi unius pœnitentiâ, probabiliter ipsi revelatum fuit Incarnationis Dominicæ mysterium. Nec hominem unquam sperare posse ad pristinæ puritatis fulgorem vi propriâ retrocedere, multóque minus ab interitu suos ipsum posse posteros restauraro. Ideóque beneplacitum esse matrimoninm, moxque à lapsu divinitùs sibi indultum. quia nempe statuerat suæ justitiæ sic satisfacere sub temporum plenitudine. Quod genus humanum ad nominis sui gloriam & Satanæ confusionem eveheret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergò cœpit Adam cognoscere uxorem, & terram multiplicando implere, juxta benedictionem sibi olim datam & injunctam legem. Sic nihilominus, ut quamvis matrimonium ob propagationis penuriam, ac Divinæ generationis primitivæ impossibilem alioqui alteritatem sit admissum, tanquam fide-
67 lium Sacramentum : attamen quia tandem ob necessitatem tanquam dissimulando, indultum videretur : proinde ab Ecclesia, dictante Paracleto, contra Græcos statutum est, quod Sacerdos (cujus opificio corpus Domini in sacrificio incarnatur)debebat esse prorsus alienus ab actu, per quem mors & impuritas naturæ sunt introducta. Necessitas enim propagationis sic quidem olim excusavit alteritatis delictum in generando. Nam,teste Augustino, *si alio modo hominum propagatio posset fieri, actus conjugalis esset illicitus.* Quare non immeritò bigamus arcetur ab Episcopatu : uti conjugium actuale à Subdiaconatu. Nam utut sit Sacramentum, est tamen Sacramento Altaris indecens, per quod nimirùm castitas primæ constitutionis & intentionis Creatoris compensantur. Sprevit enim Deus sibi cruorem offerri, etiam in Holocaustis, & hominem cruore vesci, memor,quod cruor (in quo anima sensitiva) è pomi esu pro-
68 diisset. Cæterùm bruta timent quidem,irascuntur, blandiuntur, lugent, condolent, insidiantur, easque passiones homo ab anima sensitiva cum brutis communi possidet. Imò & Elephantos pudet, si quid minus generose improperetur à se factum. Sed nullum animal pudorem sentit ex sexuali congressu. Hinc manifestum fit, quod concupiscentia carnis soli sit homini Diabolica : quæ brutis est terrena & naturalis. Si igitur utrumque parentum mox eso pomo puduit, sola sibi ideò pudenda cooperuit : ergò pudor iste præsupponit & accusat aliquid patratum contra justitiam, intentionem Creatoris, adversusque propriam sui naturam : ex consequenti, generationem Adamicam non esse de primitiva naturæ suæ constitutione, ut neque de primordiali intento Creatoris, ergò dum Deus prædicit,quod *terra producet tribulos & spinas*, quodque *vir in sudore vultus vescetur pane suo*, prout jam suprà probatum, non erant exsecrationes, sed monitiones,quod ejusmodi obvia essent in terra, quodque bruta in dolore parerent, in sudore ararent, pasculo suo cum labore & metu vescerentur, terra quoque præter agricolæ intentum produceret plurima, adeóque quod brutorum instar ali deberent,qui brutorum more generare cœperant. Dein si 69
penitiùs consideretur textus, nunciatur Evæ à transgressione, quod esset paritura proles suas in dolore. Indubitatò enim inde sequitur,quod ante peccatum absque dolore peperisset, hoc est, clauso utero ut concepisset, ita etiam peperisset. Quid ergò dolor partus commune habet cum esu pomi, nisi pomum operatum fuisset circa conceptum sive concupiscentiam carnis ? Et per consequens nisi pomum congressum incitasset ? eumque dissuadere intendisset Creator, dehortando esum pomi ? Cur enim plectuntur genitalia membra mulieris doloribus partus, si oculus videndo pomum, manus decerpendo, & os edendo peccaverint ? Nonne enim sat erat vitam morte & sanitatem plurimis morbis castigâsse ? Cur insuper uterus(qui edendo insons est) dolore partus per modum brutalem affligitur, si conceptus bestiis permissus, homini non esset vetitus ? Post lapsum ergò oculi eorum sunt aperti, eosque puduit. Designat quod ex fœditate concupiscentiæ cognoverint vetitam sibi fuisse in naturæ innocentissima castitate copulam carnis, ipsósque pudore suffusos, dum turpitudinem commissam apertis oculis intellectûs cernerent. Ast 70
in serpentem & Cacodæmonem tantummodò fuit caput totius maledictionis, prout & mulieris privilegium, ac benedictionis prærogativa mysteriosa super terram. Quod nempè mulier (non autem vir, etsi in caput mulieris esset jam constitutus) caput serpentis aliquando contereret. Adeóque non est possibile, quod parere in dolore esset maledictio, siquidem eodem ore Domini statim pronunciatur Mulieris benedictio & victoria super infernum. Quinimò subesse viro non exsecrationis loco fuit mulieri injunctum. Sed humilitatem in nova lege electam, aliamque vivendi methodum à Filio hominis de novo statutam in mente Divina denotabat. Humiliavit nempe seipsum Filius homi-

nis

nis usque in mortem. Ignominiosâ quoque morte extingui, exaltari vocavit. Ergò dum mulierem deprimit sub viri potestatem, eandem coram se exaltavit Dominus, sibique similiorem effecit. Alioqui quod serpens in posterum per terram reperet, id non ex maledicto, sed ipsi à condito reptili fuisse proprium, nomen serpentis arguit; idque Adamo sat constabat. Etenim in hoc non tàm serpenti, quàm Cacodæmoni cessit maledictio, quod in vilissimo reptili se occultâsset mendax impostor; Cujus caput proinde, & non alicujus reptilis,
71 conculcavit mulier. Quod autem bruta quævis, olim pro impuris censa, culinis etiam atque humano usui interdicta sint, quæ diutino coitu generant (inter quæ non postremo loco sunt reptilia) &c. Thesis nostra continet & vicissim confirmat mysterium: Scilicet quod nostræ naturæ impuritas à concupiscentia carnis ortum ducat, ideóque in bestiis congressus DEO videtur notatus, distinctus & impurita-
72 te contaminatus. Demùm etiam in lege menstrua, mulier, eamque tangens quidlibet impuritatem adferre censebantur. Quod alioqui jam in causam secundam & naturalem versum deberet esse planè insons; nisi menstruum naturali cursu derivaret ex iisdem causis, unde mors nobis advenit. Adeóque & hac de causa, horridum DEO, censebatur in lege planè im-
73 purum. Quod autem sola mulier præ brutis patiatur menstrua, nullam sanè generis nostri prærogativam, sed omnimodum potiùs defectum attestatur; Nimirum in pœnam castæ pudicitiæ & in caussas secundas esse relatum, insigni planè mysterio nostræ thesis. Nec his obstat, quod castæ virgines menstruo pareant, sitque monstruosa, quæ datâ opportunitate, non est menstruosa; Quia generatio ipsa Adamica cogitur portare non minus importuni-
74 tates naturæ suæ, quàm ipsam mortem. Imò cum castitas non excludet virginem à menstruo, indicio est, menstruum non ex maledicto, neque à pœna peccati esse, sed prorsus ex causis naturalibus: Non secus atque ipsa mors à causis secundis incepit pomo dissuaso insertis, licet antehac ignotis, neque perpensis. Menstruum itaque in sola duntaxat muliere, non autem in brutis accusat prævaricationem spretæ monitionis paternæ contigisse in ipsis pudendis, perpetuo signo propterea stigmatizatis, tanquam sigillo sanguineo immundo. Quæ sanè non locum haberent, si congressus sexualis in hominis propagationem non invertisset intentionem Creatoris, magis quàm in brutis.
Hoc loco occurrit paradoxa ac impertinens 75
consideratio, velut per parenthesin interjecta, quod Adam cum sit creatus in possessione immortalitatis, non intenderit Deus, quòd homo esset animal, nec nasceretur, conciperet, viveretve ut animal: siquidem creatus est in animam viventem, utque esset imago Dei proxima. Distabat igitur tam procul à natura animali, quantum immortale à mortali, atque Deiformis creatura à bruto; Quod sanè est amplius, quàm toto prædicamento. Summéque est admirandum, & indignè ferendum merito, quod Scholæ Christi hæc credant & fateantur: attamen hominis essentiam adhuc modo, ab animali natura, essentialiter desumunt: quoniam, quantumvis homo mortem sibi dein consciverit, ac naturæ animantum proinde vicinior factus videatur, non stetit tamen in manu sua posse imaginis Divinæ speciem invertere. Prout nec Cacodæmon de spiritu est factus animal, etsi odio, vitiisque brutalibus propinquior animanti evaserit. Itaque homo mansit in suæ specie, qua creatus est. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis seriò putatur, totidem vicibus falsificatur textus, qui dicit: *Sed & serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique si vera est thesis, homo non fuit directus in seminis, aut carnis propagationem, nec proinde in animam sensitivam adspirabat. Ideóque generationis Adamicæ anima sensitiva non est speciei brutalis; quia suscitata per semen, carens origine, destinatione & determinatione alicujus speciei. Adeóque ut anima sensitiva in homine præter intentum Creatoris & naturæ surrexit: ita nullius est speciei brutalis, nec subsistere potest, nisi continuò sit alligata menti, unde in vita sustentatur. Quapropter dum homo nullius sit speciei brutalis, non potest esse animal ex parte Mentis, multóque minùs ex parte animæ nullius speciei. Prægnans enim dum ob repentinum pavorem mutat fœtum humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animam brutalem migrat: sed mens abit, & substituitur anima sensitiva à creatore impetrata. Cumque sit ab idea prægnantis promota duntaxat absque primordiali destinatione, ideo hujusmodi generata citissimè moriuntur. Et proles Adami pariter statim periissent, nisi consensisset Deus illi matrimonium. Quapropter in nativitate Cain dixit verè: Possideo hominem per Deum. Absit ergo

hominem inter animantia locasse. Indulgendum profectò est paganis illud nescientibus: At non æquè Christianis paganicam doctrinam nimium adorantibus. Fatentur saltem Scholæ progressum naturæ ordinarium, à non sentiente in animal sentiens: sed vitam atque sensum hominum immediatè infundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique conditiones essendi, vivendi & sentiendi in homine tota distare sorte ab animali natura, eò quod sequatur vim formæ rationalis sive Mentis immortalis. At turpiter credunt hominem tam primæ constitutionis, quàm modo per Sacramenta divinitus regeneratum esse essentiale animal. Vah pudeat nescire, hominem, Cacodæmonem, totamque simul naturam non posse essentiam ab æterna Conditoris præscientia sibi datam ullatenus mutare, quin continuò is maneret, qualis fuit creatus: quanquam interim alienas sibi proprietates induerit, ut naturales ex vitio sui arbitrii. Vt enim absurdo non caret, hominem glorificatum inter animalia censere, quia non est absque sensu: sic esse sensitivum, non dicit inseparabilem essentiam animalis. Cumque alias cujusvis rei definitio sit ab ipsa rei essentia (ut volunt) homo verò juxta sui essentiam factus sit in plena possessione immortalitatis ac æternæ deinceps durationis juxta suam animam: non potuerunt Scholæ hominem ob solam sensitivam credere essentialiter animal: præsertim dum ejus essentiam crederent pendere ab æterna duratione, & incorruptibili animâ sive formâ. Quæ absurda cuncta in Scholas irrepsisse & permansisse agnosco propter igno-
76 ratam nostræ theseos veritatem. Thesin hucusque è Sacris stabilivi. Nunc idem iterum per Patrum authoritates. Quam materiam præ cæteris intellexisse visus est B. Augustinus inquiens: *quomodo ante legis transgressionem hominem puduisset, cum ipsa membra pudorem non novissent?* quasi diceret, membra concitata ad concupiscentiam atque actus pudendos mox ab esu pomi. *Patebant oculi eorum: sed ad hoc non erant aperti, ut cognoscerent, quid eis indumento gratiæ præstaretur, quando membra illorum voluntati repugnare nesciebant. Et non erubescis morbum illum, vel quod tu, quamvis pudibundus, fateris istam libidinem in paradisum introducere? Et tribuere conjugibus ante peccatum? Sine carnis concupiscentia nasci voluit, qui futurus erat sine peccato. Non in carne peccati: sed in similitudine carnis peccati.* Quasi dicat: Quicquid ex concubitu nascitur, etiamsi in Paradiso & ante peccatum natum fuisset, fore atque esse carnem peccati. *Cum sola, quæ non est nata ex concubitu, non fit caro peccati. Quæcunque proles nascitur ex concupiscentia, sive ex carne peccati, est originali peccato obligata, nisi in illo renascatur, quem sine concupiscentia Virgo concepit. Caro Christi mortalitatem de mortalitate corporis materni traxit: quia concumbentis concupiscentiam non invenit.* Enimverò ut peccatum originale non traducitur in posteros alio modo, quàm per carnis concupiscentiam: ita necesse est in pomo inclusam fuisse concupiscentiam, unde stirps humana generando degeneravit ac vitiata est. *Siquidem si proles aliter, quàm per copulam carnalem generari possent, esset actus matrimonialis illicitus.*
Cui servit hoc dilemma: Actus ille ante esum 77
pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel erat licitus. Si illicitus, jam probata est thesis nostra. Sin autem licitus, ergo falsum, quicquid superius ex Augustino descripsi. Cùm ergo comesti pomi effectum sive concupiscentiam carnis actualiter in Paradiso jam sensissent in membris, statim illos puduit, quod membra, quæ ad nutum antè regere poterant, proprio dein libidinis incentivo moverentur. Tandem quantoperè semper virginitas placuerit sponso animæ, ex variis Sanctorum historiis sat dilucidè apparet. Et quidem in Cana Galileæ sponsus secutus est Dominum Iesum, sponsâ relictâ, estque discipulus ille, quem tantoperè dilexit iccirco Iesus. Idem Alexio, Ægidio, pluribus aliis, præsertim
mulierculis Virginibus familiare. Enimverò 78
infinita bonitas proprio complacentiæ motu ab æterno hominem tanto amore creavit, & prædilexit, quod statuerit suam Divinitatem illi connectere, eumque illuminare luce, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; & adoptare in filium Dei, dans illi potestatem filium Dei fieri per renascentiam, quæ renascentia ante peccatum non erat necessaria. Cum itaque requirat ex DEO renatos, ergo ante peccatum fuissent omnes ex Deo nati: quod cernens Lucifer cum suis, pulchritudinis pridem suæ superbia, totusque factus post casum invidus, ratus est, se sapientiorem Deo, qui vilem creaturam eò altitudinis evexisset. Quapropter adspiravit, ut Deum (quem nondum viderat) superaret, ac de Majestatis sede deji-

14. de civit. Dei. 17.
lib. 4. contr. Iul. 10.
lib. de nupt. 12.
cap. 24.
lib. 5. contr. Iul. 15.
lib. 5. contr. Iul. 12.

dejiceret: Mox dein atrocius indignatus, postquam peccatorum suorum pœnas lueret, cerneretque Evam virginem absque omni merito ex sola bonitate Dei, gratisque jam destinatam in adoptionis illius præfatum organum, & hominum matrem. Conatus itaque est impedire amorem Divinum per manducationem pomi. Utpote cernens, eidem implantatam esse lasciviam atque carnis concupiscentiam, diametraliter oppositam intentioni Divinæ. Itaque pomi manducatio non fuit homini vetita per legem, sed per paternam admonitionem. Nec est peccatum originale ex transgressione Legis, ex comestione pomi, tanquam cibi vetiti, sed propter effectum è pomo surgentem & proprietates pomo insertas. Alioquin transgressio sive comestio tantùm peccabat in actu voluntario: non autem pro posteris, nisi naturaliter, & per causas secundas brutalis inde congressus. (Alioquin in Protoplastis impossibilis) secutus intentionem generationis Divinæ invertisset. Imò non tam propriè peccatum originale cecidit in posteros insontes, quàm effectus generationis, qui scilicet peperit generationem adulteram, belluinam, Diabolicam, ac planè incapacem regni cœlorum, unitionis & fruitionis Divinæ. Propter cujus similitudinem adulterio nati à
79 cœli participatione excludebantur. Fingamus autem oppositum, nempè legem pomi vetiti latam, consciis parentibus, à Deo creatore universi, & pro tali habitò, mortem sibi ac posteris omnibus prædictam, & indubiè adventuram. At saltem enorme peccatum tam audax scelus, tamque impium atque atrox in omnem posteritatem dimitti non poterat absque magna contritionis nota. Nec Deus utcunque misericors atque bonus, mox tam repente tantâ benedictione hominem istum fœcundasset, substituissetque cætera viventia pedibus ejus: non ignorans, quod neuter eorum doleret, pœniteret, oraret, sed tantùm ipsos puderet, niterenturque ut stulti se abdere à Deo & tegere pu-
80 denda frondibus. Colligo itaque exin, eadem die nedum mortalitatem intrasse per concupiscentiam: Sed insuper intrasse & in conceptam mox statim genituram: Cujus respectu eodem quoque die e Paradiso abacti sunt. Igitur peccatum originis effectivè natum ex concupiscentia carnis: occasionaliter tantùm in manducato pomo spretâque admonitione. Venenum autem concupiscentiæ situm erat in arbore monita (vel potius dissuasa) eique radicaliter erat insertum proprium atque implantatum.

Dum autem Satan præter spem suam, non obstante stupro virginis, cerneret hominem de medio non tolli, juxta præmonitionem (nescius namque, quod Dei filius se vadem coram Patre pro homine constituerat) corruptam quidem ac degeneratam introspiciebat naturam humanam, adeóque sublatam potestatem uniendi se Deo infinitæ majestatis, gavisus est summoperè; sed indoluit, postquam sciret jam matrimonium concessum: Divinam scilicet bonitatem adhuc in hominem propendere, & suas Satanæ sic illudi fallacias, dolos & putationes: adeóque & hinc conjiceret, Filium Dei restauraturum omnem labis defectum, & proinde fortassis incarnatum iri. Rimatus est, an posset stirpem è matrimonio surrecturam animâ mortali sic contaminare, ut omnem Dei conceptum redderet vanum. Idcircò suscitavit nedum suos fratricidas atque facinorosos, ut *multum mali esset omni tempore*: sed procuravit, ut surgeret atheismus, & cum gentilitate coalesceret ac invalesceret; quo scilicet si non posset impedire mentis immortalis connexum cum anima sensitiva, saltem hominem sub lege naturæ interimendo, infernali pœna secum abduceret. Sed potissimum meditatus est, quo pacto mentem immortalem sensim è stirpe postera expungeret. Suscitavit itaque concubitus nefarios in suis Atheis libertinis. At vidit quod exin non nisi feralia monstra prodirent, ipsis parentibus horrenda, essetque hominibus congressus cum mulieribus, longè plausibilior, hâcque methodo æqualiter constanterque perpetuaret hominum generatio. Nec enim satis erat hosti infernali hominem reddidisse incapacem cœlorum, sed insuper conabatur præpedire, ne unquam spes esset restaurandi residuæ; id est, impedire Incarnationem Filii Dei; Intentavit idcircò, num posset per applicationem activorum fabricari semen virile, juxta nefarium suum lubitum. Quod cum reperisset irritum atque sibi impossibile, tentavit iterum an scrofa saga non esset prolifica per Sodomiam; Cumque nec sic eventus omnifariam suæ responderet intentioni, cerneretque aliunde ex asino & jumento nasci mulum, matri magis, quàm patri affinem: Ex cuniculo pariter & glire patre nasci verum cuniculum, solâ caudâ glirinâ à matre distinctum, suas deflexit technas. Enimverò horum reminiscentia, lex vetus adhuc perhorrescens ejusmodi commistiones specierum declaravit Deo horridas: quanquam hodiè inter Christanos sic admissas, ut Ecclesiæ Primates in monstris equitent

81 tent Deo horridis. Instituit itaque Satan connexionem seminis virilis (priùs aliquantisper foti) cum semine, & in utero junioris sagæ, ut dispositiones ad mentem immortalem (quam Deus, instituto à se matrimonio, promisit se creaturam in verbo multiplicamini) ab ejusmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Faunorum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque monstrorum juxta variam dispositionem, quam semen virile subibat. Cumq; Fauni & Nymphæ sylvanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter se suas proles, harumque posteri iterum inter se suos concubinatus contraxerunt, ac tandem cum viris connubia instituerunt, mentientes, sic se animam immortalem nancisci (teste Paracelso credulo) pro se atque prolibus ex illo congressu nascituris. Id autem mentiebantur, suasu Diaboli, ut homines, tanquam opus pium facientes, illa monstra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignaris facile etiam fuit persuasum, quasi creatio animæ immortalis ejusque nexus ad animam caducam penderet ex libero velle & semine humano: quod falsum esse infra docebo tàm ex Sacris, quàm ex relatu D. Antonii in vita Pauli, primi Anachoretæ per Hieronymum descripta. Ideoq; ejusmodi Nymphæ antiquitùs succubæ nuncupatæ sunt. Quanquam Satan dein ut nefas pejoraret, se utroque sexu, incubi & succubi simulatis personis frequenter transmutet. At non concepere à maribus verum fœtum, nisi solæ Nymphæ, quas scilic. cum jam indistinctim atque passim filii Dei (id est homines) sibi duxissent in uxores, coactus fuit Deus totam stirpem, hujusmodi nefariis nuptiis genitam, per aquarum diluvium delere, ut Cacodæmonis intentum frustraretur.

82 Mercator Oenopola, nostras, vir probus, aliquoties ad Canarias sive Fortunatas insulas navigans à me sciscitatus est serium judicium super creaturas quasdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referebant, easque *Tudesquillos* sive Germanulos nominabant. Erant enim cadavera exsiccata, ferè tripedalia, quæ uno palmo facilè quilibet puerorum portabat, erantque formâ humanâ: sed totum illud cadaver instar pergameni pellucidum, ossaque erant, tanquam cartilagines, flexilia. Cernebantur quoque Sole adverso viscera atque intestina. Quæ cum pòst ab Hispanis inde natis scirem vera, consideravi quod hodie ibidem sit deleta Pygmeorum prosapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis exspectationes, substructas generi humano. Etenim salvavit nos ideò multipliciter ab astu circumeuntis leonis, cui in extrema jugique confusione debetur æternum supplicium ad æternam Divini nominis sanctificationem.

Nunc autem contra thesin nostram aliquot 83 dubia proponam: Primò itaque, nil obstat, quod meritissimum conjugatorum opus sit ipsa carnis copula. Quia inde non sequitur, matrimonium ab initio creationis fuisse licitum. Imò nec id alio sensu verum est, nisi postquam non procreantur liberi citra copulam carnis. Si quis nimirum conjugatorum vixerit, ut decet, & habentes uxores sint tanquam non habentes, & uxoribus nunquam utentes, nisi ad prolificandum, in honorem Dei. Hi sanè merentur gratiam peculiosam. At longè adhuc dissident ab iis, quibus solo castratorum titulo promittit Deus regnum cœlorum. Conjugatis verò dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc servi inutiles. Sed abstinenti à licitis (in patientibus & non agentibus) id nusquam legitur: minimèque id tangit virginitatis florem. Non abstinentes enim, & casti quadam prælectione videntur sanctificati, ad ulteriorem gradum perfectionis etjam promoti: Ideoque sequuntur agnum, quocunque vadit. Etenim benè agentes ut spem præmii supponunt: Ita virgines abstinentes & tolerantes sese continent intra amorem, & humilitatem. Nec arguit in contrarium quod 1.c. 84 Gen. 27. *Deus creavit virum & fœminam.* & 1.c. Gen. 18. quòd illis benedixerit, *ut crescerent & multiplicarentur, ac terram implerent.* Quasi conjugium de instituto ac prima intentione Creatoris fuisset. Nam c. 1. Gen. totam historiam creationis succinctè absolvit. Cap. 2. verò atque 3. prosequitur creationem mulieris in Paradiso, peccatum item, &c. Ideóque benedictio generationis non fuit descripta c. 1. Gen. 28. Non siquidem ante creatam mulierem tanquam data fuisset benedictio generationis initio creationis, quæ nec data fuit in Paradiso post conditam mulierem: sed à peccato, & post proscriptionem è Paradiso in terram. Nam dicitur, quod replerent terram prolibus, non autem Paradisum. Datumque est illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifestatur Creatoris bonitas, quod creaturę reę nec adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præscius nimirum restaurationis, pro qua filius suus se vademstatuerat coram justitia Patris.

tris. Alioquin enim eadem die, quâ de pomo gustaverant, actualiter ac necessario oppetivissent, nisi Pater filii sui mortem in remissionem
85 peccati suscepisset. Tertiò objici posset: Deus nil fecit frustra. Parentibus autem ab initio condidit sexualia generationis organa: quæ dum destinationis necessitatem denotarent, etiam Deus ab initio suam intentionem & modum generandi modernum sat exposuit in corporibus illorum. Respondeo, concedendo, quod creator ipsis membra atque libertatem arbitrii contulerit, frustra alioqui peccandi libertas per concupiscentiam carnis collata esset, si organis caruissent. Vt igitur Dei intentio pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrii peccandi libertatem: Ita multò minùs rectè eadem intentio propter organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc simile est, ac si diceretur: DEVS fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Consequens est falsum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque prævidit Omnipotens Adæ lapsum: nec ideo solo Paradiso contentus terram insuper creavit, & de terra Medicinam contra mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à membris, nec à conspecta mulieris nuditate nullum unquam sibi sensisset stimulum; ut neque vicissim mulier à viri societate, quæ insensibilitas vocata est status innocentiæ. Alioqui pariter concludi posset: Deus creavit hominem, ut in Paradiso viveret felix, ergo frustra creavit terram ante prævaricationem; præsertim, siquidem peccatum erat ex contingenti libero. Vtrumque enim præfatorum argumentorum est à non præmeditato contingentium fine; Ideóque implicitam continet blasphemiam. Non enim DEVS pro se & brutis terram creaverat; sic & organa sexualia, futurorum quidem præscientiam, non autem in creando divinam in-
86 tentionem denotant. Luctantur demum Athei, voluntque textum fabulosum & ridiculum, quod effectus vel inobedientia esi pomi iret in posteros omnes. Cui argumento jam itum sat
87 est obviam. Itemque argumentatur: Si pudor sit à peccato originis, etenim ut peccatum omnes æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos, Atros, Americanos, Ægyptios, Abyssinos, &c, Atque ne quidem Christianos sacerdotes Abyssinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eso pomo, non ab inobedientiæ peccato, ut neque à generandi insolitâ novitate vel carnis concupiscentia. At nesciunt Sophistæ, pudorem sensim in Barbaris oblitum, obnatamque verecundiæ amissionem per scurrilem assuetudinem, vestiumque præviam penuriam. Quem pudorem ne ideo amitteret populus Israel (pro magna sui parte nequam) non permisit DEVS, quod 40. annis vestes ejus attererentur in deserto. Illo inquam miraculo continuo Deus avertit pudoris amissionem, eoque signo ostendit, nil sibi æquè exosum fore atque est pudoris amissio. Vnde conspicuum evadit acquisitum pudorem per esum pomi non fuisse DEO molestum nec vetitum: sed sub pudoris etymo latere castum Sacrorum sermonem, quo tegebat carnis vetitam concupiscentiam. Denique, quotcunque barbariem deponunt, etiam vicissim amissum prius pudorem reassumunt. Imò neque mirum est, pudorem populos amisisse, illius scurræ monitis, qui pudorem docet, in scientia mali esse. Oppugnant tan- 88
dem Athei, quod ridicula sit fabula, si credatur serpens humanâ voce locutus, suadensque Adamo, qui propria brutis nomina dederat, nec ideò ignorare poterat, serpenti loquelam deficere: Nam stupere debuerat Adam, non autem credere ejusmodi persuasori. At falluntur miseri. Vultum hominis mentiebatur serpens, cujus portento si monstri nomen nondum Adam dederat, non mirum: Idque si ex essentia (ut cæteris brutis) dare debuisset, illum serpentem vocasset animal rationale scholasticum & loquens: Cui non absimile B. Antonio in eremo apparuit. Primò enim ei venit obviam monstrum quadrupes, quod loqui cum incepisset, imperfectè locutum est & aufugit. Ac dein aliud, quod satyri formâ, perfectè loqueretur idioma patrium: Nec enim æstimandum, monstrum istud fuisse Diabolum (quippe qui pro se apud Deum preces nunquam expetit) adeoque ab Ecclesia, ejusdem authoritate, quâ Paulus, Eremitarum primus in Sanctorum numerum relatus, animal: Non autem Diabolus aut Spiritus dicitur, suisque depingitur per B. Hieronymum indiciis, a B. Antonio mutuatis. Poterat ergò Adam serpenti loqui, non secus atq; Antonius Satyræ. Textus præsens ideò Genescos neminem hactenus, post Origenem & Atheos, hæresiarcham habuit, quia veram ac literalem historiam refert. Addam postremò quædam, vel- 89
ut per impertinens. Enimverò dixi pisces generare quidem, at non per sexualem copulam, quanquam genitalia organa habeant. Inprimis existimo generationem piscium oviparorum esse univocam. Vnius ergò exemplo sat dixero:

Nec enim mihi opportunum fuit, pisces subter
aquas per species indagare. Piscis quidam saxa-
tilis, carnivorus, pisciumque facilè velocissi-
mus, truta nostratibus dictus. Prope rivolum
enim, qua Tiberis de excelsa rupe perpendi-
culariter cadit, cernitur rectâ scandere lineâ
totam rupis altitudinem, ad minimum quin-
gentos pedes: triplo ergò celeriùs natat adver-
so gurgite, quàm præceps aqua deorsum deci-
90 dat. Falsum hîc inprimis Scholarum dogma,
aquam scilicet semper decidere figurâ orbicu-
lari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ gut-
tula cum cuspide ponè, estque cuspis retrò acu-
minatior, quò altiùs decidit. Idque convincit
aëris renitentia. Nam etsi velint aquam orbem
imitari, quia sphæra est figurarum capacissima:
ob eandem suæ magnitudinis rationem difficil-
limè findit aërem, qui proinde impedit festi-
91 nantiam casûs. Porrò fœmella truta, grande-
scentibus intus ovis, sentit membranam secun-
dinam frangi, sensimque dehiscere, quâ ova,
ut marsupio hospitantur, moxque ova eniti-
tur, deponitque fundo arenoso. Imò ipsa tru-
tæ imaginatio ova perdit. Nam si solum habeat
fundum saxeum (ut in nostris fontibus calce
cæmentatis percepi) non prolificant sua ova;
sin autem fundus sabulo substernatur, pariunt
ova. Mas autem parta ova semine adspergit, id-
que ovis instar telæ aranearum foris incubat.
Ac tandem loricata ova in pisciculos migrant.
In hac igitur specie non est copula carnalis,
essetque copula frustranea, quæ intus ne mille-
92 simam quidem ovorum partem attingeret. De-
nique nec cernitur ovis annexum semen incu-
bans: adeòque nec maris semen de constituti-
va piscium parte. Quanquam ova destituta se-
93 minis tegmine nunquam fiant vitalia. Vide-
tur namque, quòd pisces in hoc penè servave-
rint umbratilem imaginem pro generatione
humana ante lapsum designatam. Est autem
oviparorum piscium ut innumerabilis fertili-
tas, sic & vitæ longæ possessio, licet adeò fa-
cilè acquisita longævitas, tenacissimè tamen
hæret. Quinimò plures in totam vitam cresce-
re videntur. Etenim quò longius recedunt à
carnis copula, eò fœcundiores sunt & diutur-
nioris vitæ. Sic in lacu Lemano truta non raro
ad libras centum adscendit. Lucius quoque ap-
penso signo ad tercentum annos vixisse notatur
& exercvisse stupendam in magnitudinem, ac
tum necdum obiisse, nisi nece violenta Anguilla
in fluvio Lirano prope pagum Rumst. Bruxel-
lam ad Cæsarem Carolum V. missa observatur
longitudinis pedum 17. Vermes (in bombyce, 94
claro exemplo) post mortem aut bimestrem
somnum degenerant in papiliones. Umbram
resurrectionis figurant (quia enim nunquam
congressi antè, resurgunt mutati) nec fœmella
præter chaos inspiratum concepit, dum mas ex-
sanguis planè totaque fœmella in ova sua liqua-
tur. Vermis is suo se velut funere claudit in
gossipio contextim, mortis & fidelium resurre-
ctionis imaginem exhibet, dum ales inde evo-
lat non anteà volare edoctus, nec ciborum post-
modùm indigus; Abjectis quippe reptilibus do-
cemur, quanti sit apud Deum a congressu totâ
juventute & virilitate abstinuisse. Quin etiam si 95
penitùs introspexeris, ipsum volucrum semen
masculum vitello foris adhæret (propemodùm
pro more piscium) attamen è solo vitello ma-
terialiter formatur pullus, utut ringantur Ari-
stotelici contrà: idque post 12. dein, confra-
cto quotidiè ovo, spectare, & contra idiotas pro-
bare licuit. Profectò galli coagulum vitello ad-
hærens sensim liquescit, ac putrenti albumini
permiscetur, pullo interim se formante de vi-
tello. Inde enim didici, quod Galli coagulum,
spiritum quidem, vitæ excitatorem, at non for-
matorem, spiret; Idque nobis cuniculus caudâ
glirinâ planiùs confirmavit. Saltem fœcunda
est piscium multitudo, atque felix benedictio,
minorque requisitorum ad partum exigentia,
vitæ longævitas, frigoris & famis tolerantia
constans ac facilis. Agilitas quoque & motûs
velocitas, pariunt demum absque dolore, quod
non item belluæ maris congressum admitten-
tes, adeòque explicant aliquid de primo Dei in-
tento in homine. Ultimo tandem Sophistæ A- 96
thei se opponunt per textum Geneseos, quod
Deus cataclysmate mundum deleverit: *Quia fi-
lii Dei delegerunt & ceperunt uxores ex filiabus
hominum, quæ pulchræ essent: quodque hæ gene-
rassent Gigantes fortes & famosos à seculo viros.*
Idque ibidem recensetur pro multa malitia, quæ
literaliter tamen nulla in verbis textus specta-
tur, postquam jam matrimonium stabilitum
esset & licitum. Imò præcipuè quod dudum
pòst concubinatus dissimularetur in lege, quam
pro illa potissimum impuritate Mosaïcam, non
autem Dei Legem nuncuparunt. Siquidem tex-
tus non meminit peccati Davidis, nisi in nece
Uriæ, Bethsabeæ adulterio, & computo popu-
li superbo. Quapropter hunc Gen. textum so-
lent referre ad filios Dei religiosos ac filias ho-
minum liberas. Sed frustra visum est mihi con-
fugisse ad cœlibatum ac vota monastica, Evan-
geli-

gelicaque consilia, dum ex mandato requirebatur hominum pluralitas. *Crescite & multiplicamini, terram adimplete*; Quæ verba nempè concubinatum excusabant. Tum demum cum Virgines sint longè proniores in cœlibatum, verecundiam, item in pudicitiam ac vota monastica, quàm viri; potius inverso sexu diluvium evenisset, scriptumque fuisset, quia filiæ Dei filios hominum in maritos duxissent. Quin etiam nec probabiliter doceri potest ullus cogitatus servandæ castitatis, qui Filios Dei tum à virginibus segregasset, nec Apostasia ulla, illis
97 seculis, quæ Dei indignationem ad diluvium provocasset. Id tamen si ita sit (quod nullatenus per somnium mihi persuadere possum) saltem exin probatum est pro mea thesi, solam pudicitiam distinguere filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis stuprum ideò procreasse
98 originis peccatum. At cum nulla fuerit ante diluvium cœlibatus, aut castitatis promissio, votumque Monasticum nondum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio in mandato & benedictione stetit: suspicatus sum (sub humili censura Ecclesiæ) Filios Dei fuisse posteros, ex viro & fœmina genitos, veram Dei imaginem habentes: filias autem hominum fuisse filias, procreatas ex filiis Adæ & Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plurimùm semper horruit. Erat autem horum incredibilis multitudo in deserto, quorum unus ad B. Antonium missus est. Diebus quoque Constantini vivus Satyrus circumlatus, ostensus ac dein sale conditus monstrabatur. Sic quondam ab Oceano etiam diversa monstra hausta sunt loquentia, diversis artibus instructa, adeòque rationalia: Inter nostrates etiam vixere. Animalia nempè rationalia tam in aquis, quàm desertis ex nefario coitu concepta. Cùm igitur prima monstra ex filiis Adæ genuissent proles sexu muliebri, distinxerunt filios Adæ nomine filiorum Dei, & hujusmodi monstra nuncuparunt filias hominum: hasque deinceps à diluvio paganismus, Nymphas, Dryades, Nereides, Najades, &c. nominavit. Quæ cùm essent pulchræ adspectu, hasque sibi in uxores duxissent homines, Deus à tanta turpitudine & speciei humanæ devastatione (quam textus vocat multam malitiam omni tempore; abhorrens, statuit mundum cataclysmate abluere. Ex illo monstrorum atque Nympharum concubitu generarunt Gigantes fortes, atque famosos à seculo viros; Quosque ideò gentilitas dudum adoravit ceu Deos & Heroas. Alioqui namque frivolæ rationes diluvii videntur secundùm literam. Nempe quia viri cum mulieribus conjugati essent, & hæ generassent Gigantes, fortes & famosos à seculo viros. Ergo textus indignationem Dei, & causam diluvii adæquatam complecti debuit. Est monstrositas nedum in figura & corporis formatione, prout initio degenerationum: sed sensim ablata diminutaque deformitate stetit monstrositas in anima sensitiva, quam non comitabatur Mens immortalis, utcunque exteriùs essent animalia ratione utentia. Saltem ex præ- 99
fato textu patet, posteros Adæ veros non fuisse gigantes, sed de statura Christi Domini, eodemque statuario fabricatos. Exsecrabilis autem in facie Domini semper fuit omnis diversarum specierum copula, ne homo ad imitationem sequatur. Vetuit ideò lex, ne eodem campo plura seminarentur, neve telæ ex lino, & lana combinarentur. Amplissimæ nempe multæque illius malitiæ memor, ob quam mundum delere debuerat Deus. Fuit autem tam solita ac ordinaria ante diluvium ejusmodi virorum cum nymphis commixtio, itemque Faunorum cum puellis congressus, quod paucis tantùm exceptis atque in Arcam salvatis, tota stirps Adamica esse contaminata, & ideò sub silentio præterita. Omnem ideò viventem creaturam Deus delere sancivit, ut rationale monstrum fons pariter extingueret. Præter paucos enim, quos Arca reclusit, non erat, qui cum Diabolica progenie ista consanguinitatem non contraxisset. Scribit namque B. Hildegardis vates (Pro- 100
phetissa enim hujus libri in Synodo Trevirensi canonizati) ad clerum Trevirorum: *Plurimi etiam populi ex filiis Adæ surrexerunt, qui oblivionem Dei habebant, ita quod se homines esse scire nolebant. Vnde turpiter peccando secundum mores pecorum vivebant, exceptis filiis Dei, qui ab iisdem hominibus & amoribus eorum se separabant: De quibus Noah natus est.* Hæc illa, quæ filios Dei in utroque sexu agnoscit, meamque interpretationem hujus textus clarè approbat. Tentaverat nempè Satan hoc medio delere speciem humanam, mentemque immortalem præpedire, ut non esset, unde Filius Dei nasceretur. Itaque nedum ad peccatorum correctionem, sed ad totius speciei salvationem diluvio opus fuit. Alioquin enim Cham non erat salvandus per Arcam: nam totus ab atheismo jam perversus erat. Quapropter textum (sub humili tamen Ecclesiæ censura) interpretor: Ut scilicet filii Dei (qui simulacrum Dei in anima immortali & in corpore gerebant) duxerint filias homi-

rectione, quæ in seculo non præexstitit renascendo. Nec fides est de fictis non-entibus, sed de rebus primò veris, licet non continuò visibilibus, eò quod primariò operantur in mentem
57 immortalem, quæ est invisibilis. Quare etsi symbolum unionis cum Deo per Eucharistiam sit prorsus inscrutabile, ejusdemque fructus sint nobis invisibiles: attamen mystica atque realis renascentia censetur in sermone ad Nicodemum adhuc terrena ac tanquam naturalis: quo titulo sanè inter physicas considerationes hanc puritatis dotem gratuitam transtuli; ut scilicet sub doctrina de vita longa etiam loquar de immortali, quatenus à veris Christianis intelligitur, & in verum usum actualiter deducitur: Contemplor nempè salvandorum regenerationem vitæque participationem in communione Eucharistiæ contingere & censeri inter terrena, eò quod alibi in terrenis quippiam sibi simile ostenditur; Perinde propemodum ac in pro-
58 jectione lapidis chrysopeji. Etenim illum aliquoties manibus meis contrectavi, & oculis vidi realem transmutationem argenti vivi venalis, proportione superantis aliquot mille vicibus in pondere pulverem chrysopeijum. Erat nempe coloris, qualis croco, in suo pulvere ponderosus, & micans instar vitri contusi, ubi minus accurate tritus esset. Data autem semel mihi fuit quarta pars unius grani. Voco etiam granum sexcentesimam partem unciæ. Hunc ergò pulverem ceræ ab Epistola quadam abrasæ involvi, ne projiciendo in crucibulum per fuligines carbonum dispergeretur: quem dein ceræ globulum super libram argenti vivi ferventis & recenter emti, in vas triquetrum crucibuli projeci: ac confestim totus hydrargyrus cum aliquanto murmure stetit à fluxu, residitque instar offæ. Erat autem fervor illius argenti vivi, quantus prohiberet ne liquatum plumbum recoagularetur. Mox dein aucto igne sub follibus liquatum est metallum, quod everso vase fusorio reperi pendere octo uncias auri purissimi. Facto igitur computo, granum istius pulveris convertit 19200 grana impuri ac volatilis metalli per ignem delebilis in verum aurum. Pulvis nempe iste sibi uniendo præfatum hydrargyrum, eundem uno instanti præservavit ab æterna rubigine, carie, morte ac tortura ignis, quantumcunque violentissimi, ac quatenus fecit immortale, contra quemlibet artis ignisque vigorem atque industriam, transtulitque in virgineam auri puritatem. Vnicus saltem in hoc requiritur prunarum ignis moderatus. Sic nempe modò justus fervor fidelium adfuerit, tantillum hujus mystici & Divini panis supercœlestis regenerat, restaurat, atque innovat immensum electorum numerum. Qui sanè scopus fuit unicus tanti Sacramenti. Ideoque dicitur: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum.* Ignoscat mihi Theologus de mundi vita scripturo, si ex terrenis demonstrationem per similitudinem, suasu Domini ad Nicodemum hauserim ad confirmandam realem at cœlestem puritatis regenerationem & humanæ recidentiæ restaurationem, argumento quia est à terrenis desumto. Illum autem, qui sic est regeneratus, & contra ignem ac mortem præservatus, resuscitabit idem Dominus in novissimo die, qui *vitam suam dedit* manducanti justo, *pro vita mundi* Adamica. Sic nempe amorosæ Incarnationis Dominicæ unitio nos facit participes suæ integritatis, quatenus virginitatem Christi, in qua salvari debemus, participativè acquirimus per regenerationem. Hæc nempe est proprissima periphrasis verborum: *Vinum germinans virgines.* Ac citra hoc remedium resurgent aliquot non mutati in pristino ac ponderoso corpore Adami, solâ mortis optatâ necessitate illis ademtâ. Redeo ad puritatis illius privilegia, ut constet, quàm proximè cælibatus accedat ad primitivum innocentiæ statum: adeóque etiam inde discamus Creatoris intentionem fuisse in cælibatu. Subinde enim mihi in mentem subit 59
vox illa veritatis, quæ in salvandis sub inditione pœnæ infernalis exigit parvulorum statum: desperandumque sit de salute, nisi fiamus illis similes. In quibus tamen reperio subitam, celerem, indiscretam, frequentemque iram, verbera, calcitrationes, mendacia, inobedientias, murmura, convicia, paratum in lusu dolum ac mendacium, gulam insatiabilem, inverecundiam, molestias, fastidia, inconstantiam & stupidam innocentiam, nullos denique devotionis, attentionis aut contributionis actus. Cæterum non sunt autem ista in parvulis, quæ requiruntur pro salvandis, sub pœna æterna damni. Denique nec carent parvuli suâ vitæ superbiâ, despectuque aliorum, ac præsertim pauperum odio, vindictæ quoque frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi prurigine, & oculorum concupiscentiâ, totique ac perpetuò sunt in autophiliam dediti demersique. Ast neque sunt ista, quæ in salvandis exiguntur sub DEI indignatione. Solâ sed carent carnis concupiscentiâ. Hæc nimirum nota est, quæ tàm

altis tonis requiritur pro salvandis. Quippe quæ fuit primitivæ intentionis in creando. Atque ideò à sensu opposito argumentor, præcipuum crimen lapsûs esitati pomi versari circa illius casti pudoris infractionem, id est, quòd peccatum originale situm sit in virginitatis fractione, actu concupiscentiæ, & propagatione seminis: non autem in ipso actu inobedientiæ ac spretæ monitionis & diffidentiæ de veritate sermonis Divini. Nam & B. Hildegardis lib. 3.
60 vitæ suæ idem testata videtur. *Matronam* (ait autor) *Sybillam de civitate Lausanensi trans Alpes, quæ ejus adjutorium per nuncium expostulavit, missis ei subjectis literis, à profluvio diuturno sanguinis liberavit. Hæc verba inter pectus & umbilicum pones, in nomine ejus, qui omnia recte disponit. In sanguine Adæ orta est mors; in sanguine Christi extincta est mors. In eodem sanguine Christi, impero tibi, ô sanguis, ut fluxum tuum contineas. & matrona his scriptis verbis est sanata*, quod alii pluries experti sunt. Ergò mors est exstincta per effusionem sanguinis Christi, ejusque participationem in renascendo, id est, per oblationem puræ castitatis, Deo
61 Patri, pro renascendis in suo sanguine. Quinimò si benè attendamus, agnoscitur, quod Deus prædilexerit mulieres, præ viris, in suo sexu, ob innatum pudorem. Cui sexui ideò devotionem, ut naturæ donum gratis dedit, quo esset aliqualis ei vis naturalis atque virtus propria sexui, mediatrix ad salvationem. Prima namque Apostola, ante adventum Paracleti, unicâ concione Samariam, caput Israelitici regni (pertinacissimum alioqui) convertit. Solæ mulieres à Galilæa in mortem ac subter omnem ignominiam constanter, licet vituperosè, inservientes adhæserunt Christo, derelicto à Discipulis, tot miraculorum testibus; idque primo adversitatis flatu. Gavisæ enim mulierculæ opprobriis, modò Christum crucem bajulantem sequerentur. Magdalena prima quoque Euangelium resurrectionis, non credentibus, suis concionata est, dubitantesque in fide confirmavit, meruitque esse prima adspectrix Christi à morte, quia maximæ devotionis fervore eundem quæreret. Deus, inquam, hunc sexum plurimis morbis, adversitatibus ac subjectionibus cumulavit; ut filio suo esset eatenus similior ac vicinior. Mundus autem spernit mulieres, & mares præsupponit: sed in plurimis judicia DEI opposita sunt judiciis mundi; adeo ut & mundus spernat pauperes, quorum se patrem, non
62 autem divitum, vocat Christus. Tum denique Christus se vocat passim Filium hominis; cùm autem virum patrem non habuerit, ergò mulierem Virginem per Antonomasian vocat hominem absoluto dignitatis nomine, & sexui muliebri condigno; quasi ob id nomen (Homo) à peccato deinceps debeat esset analogon, stetque prò muliere in famosiore significato. Ostendens saltem in hoc, Matrem-Virginem fuisse à peccato Adami, unicum hominem, qualem sibi Divinitas in universi creatione desponsaverat, ad replenda loca à Cacodæmone deserta. Quodque Eva desiit esse per castitatis infractionem, id Maria, virgo gloriosissima, fuit nimirum salvandorum mater unica, in regeneratione puritatis. Nec enim sexus illius panegyrum suscepi. Sat modò ostendisse, quòd Deus dilexerit sexum muliebrem ob castitatis amorem. Nam *virgo quæ Dei sui sunt cogitat. Viduas* 63
quoque, quæ vere viduæ sunt, honorandas præcepit Apostolus. Et antiqua lege censebantur im- 64
puri, quotquot (etiam conjugaliter) cognovissent suas uxores, si non serio abluti; erant & templo arcendi, nisi debitè prius eloti. Morte 65
quoque lapsus ruit subitanea, quod impurus ejusmodi (quanquam bono zelo) manum vacillanti currui apponeret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis imago) vehebatur. Vtrobique scilicet sibi conformis veritas detestatur attestaturque fœditatem impuræ generationis Adamicæ: Etenim impuritas, quæ à menstrui ac seminis quocunque profluvio naturali, soloque attactu contagium conceperat, censetur æqua illi, quæ à contactu cadaverum serperet, ac pianda eodem ritu. Vt textus conformiter denotaret mortem à carnis concupiscentia in fructu pomi latitante inchoasse; Idcircò unica quoque tantæ impuritatis ab attactu contractæ medela in ablutione consistebat, cujus imagine fides spesque, quæ in Baptismo affulsere, roborantur, à fratricidio enim, ut Adam cognoverat, quem 66
generaverat in concupiscentia carnis, mortalium primogenitum, insontem fratrem atque justum occidisse, prævidensque inde venturos mortalium errores nefandos, in se tum quoque proprias persentiens ærumnas; sciens certò ex concupiscentia carnis hausta à pomo sibi advenisse has omnes calamitates, in posteros inevitabiliter defluas: consultum sibi putavit, deinceps prorsus ab uxore abstinere, quam violaverat, luxitque ideò in castitate ac mœrore centum annos solidos. Sperans stultè proprio abstinentiæ illius merito, tanquam concupiscentiæ carnis opposito in pristinam se denuò redi-

rediturum puritatis majestatem. Sed peractâ seculi unius pœnitentiâ, probabiliter ipsi revelatum fuit Incarnationis Dominicæ mysterium. Nec hominem unquam sperare posse ad pristinæ puritatis fulgorem vi propriâ retrocedere, multóque minus ab interitu suos ipsum posse posteros restaurare. Ideóque beneplacitum esse matrimonium, moxque a lapsu divinitùs sibi indultum. quia nempe statuerat suæ justitiæ sic satisfacere sub temporum plenitudine. Quod genus humanum ad nominis sui gloriam & Satanæ confusionem eveheret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergò cœpit Adam cognoscere uxorem, & terram multiplicando implere, juxta benedictionem sibi olim datam & injunctam legem. Sic nihilominus, ut quamvis matrimonium ob propagationis penuriam, ac Divinæ generationis primitivæ impossibilem alioqui alteritatem sit admissum, tanquam fide-
67 lium Sacramentum: attamen quia tandem ob necessitatem tanquam dissimulando, indultum videretur: proinde ab Ecclesia, dictante Paracleto, contra Græcos statutum est, quod Sacerdos (cujus opificio corpus Domini in sacrificio incarnatur) debebat esse prorsus alienus ab actu, per quem mors & impuritas naturæ sunt introducta. Necessitas enim propagationis sic quidem olim excusavit alteritatis delictum in generando. Nam, teste Augustino, *si alio modo hominum propagatio posset fieri, actus conjugalis esset illicitus*. Quare non immeritò bigamus arcetur ab Episcopatu: uti conjugium actuale à Subdiaconatu. Nam utut sit Sacramentum, est tamen Sacramento Altaris indecens, per quod nimirùm castitas primæ constitutionis & intentionis Creatoris compensantur. Sprevit enim Deus sibi cruorem offerri, etiam in Holocaustis, & hominem cruore vesci, memor, quod cruor (in quo anima sensitiva) è pomi esu pro-
68 diisset. Cæterùm bruta timent quidem, irascuntur, blandiuntur, lugent, condolent, insidiantur, easque passiones homo ab anima sensitiva cum brutis communi possidet. Imò & Elephantos pudet, si quid minus generosè improperetur à se factum. Sed nullum animal pudorem sentit ex sexuali congressu. Hinc manifestum fit, quod concupiscentia carnis soli sit homini Diabolica: quæ brutis est terrena & naturalis. Si igitur utrumque parentum mox eso pomo puduit, sola sibi ideò pudenda cooperuit: ergò pudor iste præsupponit & accusat aliquid patratum contra justitiam, intentionem Creatoris, adversusque propriam sui naturam: ex consequenti, generationem Adamicam non esse de primitiva naturæ suæ constitutione, ut neque de primordiali intento Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *terra producet tribulos & spinas*, quodque *vir in sudore vultus vescetur pane suo*, prout jam suprà probatum, non erant exsecrationes, sed monitiones, quod ejusmodi obvia essent in terra, quodque bruta in dolore parerent, in sudore ararent, pasculo suo cum labore & metu vescerentur, terra quoque præter agricolæ intentum produceret plurima, adeóque quod brutorum instar ali deberent, qui brutorum more generare cœperant. Dein si 69
penitiùs consideretur textus, nunciatur Evæ à transgressione, quod esset paritura proles suas in dolore. Indubitatò enim inde sequitur, quod ante peccatum absque dolore peperisset, hoc est, clauso utero ut concepisset, ita etiam peperisset. Quid ergò dolor partus commune habet cum esu pomi, nisi pomum operatum fuisset circa conceptum sive concupiscentiam carnis? Et per consequens nisi pomum congressum incitasset? eumque dissuadere intendisset Creator, dehortando esum pomi? Cur enim plectuntur genitalia membra mulieris doloribus partus, si oculus videndo pomum, manus decerpendo, & os edendo peccaverint? Nonne enim fat erat vitam morte & sanitatem plurimis morbis castigâsse? Cur insuper uterus (qui edendo insons est) dolore partus per modum brutalem affligitur, si conceptus bestiis permissus, homini non esset vetitus? Post lapsum ergò oculi eorum sunt aperti, eosque puduit. Designat quod ex fœditate concupiscentiæ cognoverint vetitam sibi fuisse in naturæ innocentissima castitate copulam carnis, ipsosque pudore suffusos, dum turpitudinem commissam apertis oculis intellectûs cernerent. Ast 70
in serpentem & Cacodæmonem tantummodò fuit caput totius maledictionis, prout & mulieris privilegium, ac benedictionis prærogativa mysteriosa super terram. Quod nempè mulier (non autem vir, etsi in caput mulieris esset jam constitutus) caput serpentis aliquando contereret. Adeóque non est possibile, quod parere in dolore esset maledictio, siquidem eodem ore Domini statim pronunciatur Mulieris benedictio & victoria super infernum. Quinimò subesse viro non exsecrationis loco fuit mulieri injunctum. Sed humilitatem in nova lege electam, aliamque vivendi methodum à Filio hominis de novo statutam in mente Divina denotabat. Humiliavit nempe seipsum Filius homi-

nis

nis usque in mortem. Ignominiosâ quoque morte extingui, exaltari vocavit. Ergò dum mulierem deprimit sub viri potestatem, eandem coram se exaltavit Dominus, sibique similiorem effecit. Alioqui quod serpens in posterum per terram reperet, id non ex maledicto, sed ipsi à condito reptili fuisse proprium, nomen serpentis arguit; idque Adamo sat constabat. Etenim in hoc non tàm serpenti, quàm Cacodæmoni cessit maledictio, quod in vilissimo reptili se occultâsset mendax impostor; Cujus caput proinde, & non alicujus reptilis,
71 conculcavit mulier. Quod autem bruta quævis, olim pro impuris censa, culinis etiam atque humano usui interdicta sint, quæ diutino coitu generant (inter quæ non postremo loco sunt reptilia) &c. Thesis nostra continet & vicissim confirmat mysterium: Scilicet quod nostræ naturæ impuritas à concupiscentia carnis ortum ducat, ideóque in bestiis congressus DEO videtur notatus, distinctus & impurita-
72 te contaminatus. Demùm etiam in lege menstrua, mulier, eamque tangens quidlibet impuritatem adferre censebantur. Quod alioqui jam in causam secundam & naturalem versum deberet esse planè insons; nisi menstruum naturali cursu derivaret ex iisdem causis, unde mors nobis advenit. Adeóque & hac de causa, horridum DEO, censebatur in lege planè im-
73 purum. Quod autem sola mulier præ brutis patiatur menstrua, nullam sanè generis nostri prærogativam, sed omnimodum potiùs defectum attestatur; Nimirum in pœnam castæ pudicitiæ & in caussas secundas esse relatum, insigni planè mysterio nostræ thesis. Nec his obstat, quod castæ virgines menstruo pareant, sitque monstruosa, quæ datâ opportunitate, non est menstruosa; Quia generatio ipsa Adamica cogitur portare non minus importuni-
74 tates naturæ suæ, quàm ipsam mortem. Imò cum castitas non excusset virginem à menstruo, indicio est, menstruum non ex maledicto, neque à pœna peccati esse, sed prorsus ex causis naturalibus: Non secus atque ipsa mors à causis secundis incepit pomo dissuaso insertis, licet antehac ignotis, neque perpensis. Menstruum itaque in sola duntaxat muliere, non autem in brutis accusat prævaricationem spretæ monitionis paternæ contigisse in ipsis pudendis, perpetuo signo propterea stigmatizatis, tanquam sigillo sanguineo immundo. Quæ sanè non locum haberent, si congressus sexualis in hominis propagationem non invertisset intentionem Creatoris, magis quàm in brutis.
Hoc loco occurrit paradoxa ac impertinens 75
consideratio, velut per parenthesin interjecta, quod Adam cum sit creatus in possessione immortalitatis, non intenderit Deus, quòd homo esset animal, nec nasceretur, conciperet, viveretve ut animal: siquidem creatus est in animam viventem, utque esset imago Dei proxima. Distabat igitur tam procul à natura animali, quantum immortale à mortali, atque Deiformis creatura à bruto; Quod sanè est amplius, quàm toto prædicamento. Summeque est admirandum, & indignè ferendum merito, quod Scholæ Christi hæc credant & fateantur: attamen hominis essentiam adhuc modo, ab animali natura, essentialiter desumunt: quoniam, quantumvis homo mortem sibi dein consciverit, ac naturæ animantum proinde vicinior factus videatur, non stetit tamen in manu sua posse imaginis Divinæ speciem invertere. Prout nec Cacodæmon de spiritu est factus animal, etsi odio, vitiisque brutalibus propinquior animanti evaserit. Itaque homo mansit in suæ specie, qua creatus est. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis seriò putatur, totidem vicibus falsificatur textus, qui dicit: *Sed & serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique si vera est thesis, homo non fuit directus in seminis, aut carnis propagationem, nec proinde in animam sensitivam adspirabat. Ideóque generationis Adamicæ anima sensitiva non est speciei brutalis; quia suscitata per semen, carens origine, destinatione & determinatione alicujus speciei. Adeóque ut anima sensitiva in homine præter intentum Creatoris & naturæ surrexit: ita nullius est speciei brutalis, nec subsistere potest, nisi continuò sit alligata menti, unde in vita sustentatur. Quapropter dum homo nullius sit speciei brutalis, non potest esse animal ex parte Mentis, multóque minùs ex parte animæ nullius speciei. Prægnans enim dum ob repentinum pavorem mutat fœtum humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animam brutalem migrat: sed mens abit, & substituitur anima sensitiva à creatore impetrata. Cumque sit ab idea prægnantis promota duntaxat absque primordiali destinatione, ideo hujusmodi generata citissimè moriuntur. Et proles Adami pariter statim periissent, nisi consensisset Deus illi matrimonium. Quapropter in nativitate Cain dixit verè: Possideo hominem per Deum. Absit ergo homi-

hominem inter animantia locasse. Indulgen-
dum professò est paganis illud nescientibus:
At non æquè Christianis paganicam doctrinam
nimiùm adorantibus. Fatentur saltem Scholæ
progressum naturæ ordinarium, à non sentien-
te in animal sentiens: sed vitam atque sensum
hominum immediatè infundi à manu Omni-
potentis. Fatentur denique conditiones essen-
di, vivendi & sentiendi in homine tota distare
sorte ab animali natura, eò quod sequatur vim
formæ rationalis sive Mentis immortalis. At
turpiter credunt hominem tam primæ consti-
tutionis, quàm modo per Sacramenta divinitus
regeneratum esse essentiale animal. Vah pudeat
nescire, hominem, Cacodæmonem, totamque
simul naturam non posse essentiam ab æter-
na Conditoris præscientia sibi datam ullatenus
mutare, quin continuò is maneret, qualis fuit
creatus: quanquam interim alienas sibi pro-
prietates induerit, ut naturales ex vitio sui ar-
bitrii. Vt enim absurdo non caret, hominem
glorificatum inter animalia censere, quia non
est absque sensu: sic esse sensitivum, non dicit
inseparabilem essentiam animalis. Cumque a-
liàs cujusvis rei definitio sit ab ipsa rei essentia
(ut volunt) homo verò juxta sui essentiam fa-
ctus sit in plena possessione immortalitatis ac
æternæ deinceps durationis juxta suam ani-
mam: non potuerunt Scholæ hominem ob so-
lam sensitivam credere essentialiter animal:
præsertim dum ejus essentiam crederent pen-
dere ab æterna duratione, & incorruptibili ani-
mâ sive formâ. Quæ absurda cuncta in Scholas
irrepsisse & permansisse agnosco propter igno-
76 ratam nostræ theseos veritatem. Thesin hucus-
que è Sacris stabilivi. Nunc idem iterum per
Patrum authoritates. Quam materiam præ cæ-
teris intellexisse visus est B. Augustinus
14. de civit. Dei. 17. inquiens: *quomodo ante legis transgressio-*
nem hominem puduisset, cum ipsa membra
pudorem non novissent? quasi diceret,
membra concitata ad concupiscentiam
atque actus pudendos mox ab esu pomi.
lib. 4. contr. Iul. 10. *Patebant oculi eorum: sed ad hoc non erant*
aperti, ut cognoscerent, quid eis indumento
gratiæ præstaretur, quando membra illo-
rum voluntati repugnare nesciebant. Et
non erubescis morbum illum, vel quod tu,
quamvis pudibundus, fateris istam libidi-
lib. de nupt. 12. *nem in paradisum introducere? Et tribue-*
re conjugibus ante peccatum? Sine carnis
concupiscentia nasci voluit, qui futurus e-
rat sine peccato. Non in carne peccati: sed
in similitudine carnis peccati. Quasi dicat:
Quicquid ex concubitu nascitur, etiamsi
in Paradiso & ante peccatum natum fuis-
set, fore atque esse carnem peccati. *Cum*
sola, quæ non est nata ex concubitu, non fit
caro peccati. Quæcunque proles nascitur ex cap. 24.
concupiscentia, sive ex carne peccati, est
originali peccato obligata, nisi in illo rena-
scatur, quem sine concupiscentia Virgo con- lib. 5. contr. Iul. 15.
cepit. Caro Christi mortalitatem de mor-
talitate corporis materni traxit: quia con-
cumbentis concupiscentiam non invenit.
Enimverò ut peccatum originale non tra-
ducitur in posteros alio modo, quàm per
carnis concupiscentiam: ita necesse est in
pomo inclusam fuisse concupiscentiam,
unde stirps humana generando degene-
ravit ac vitiata est. *Siquidem si proles ali-* lib. 5. contr. Iul. 12.
ter, quàm per copulam carnalem generari
possent, esset actus matrimonialis illicitus.
Cui servit hoc dilemma: Actus ille ante esum 77
pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel
erat licitus. Si illicitus, jam probata est thesis no-
stra. Sin autem licitus; ergo falsum, quicquid su-
perius ex Augustino descripsi. Cùm ergo come-
sti pomi effectum sive concupiscentiam carnis
actualiter in Paradiso jam sensissent in membris,
statim illos puduit, quod membra, quæ ad nu-
tum antè regere poterant, proprio dein libidinis
incentivo moverentur. Tandem quantoperè
semper virginitas placuerit sponso animæ, ex
variis Sanctorum historiis fat dilucidè apparet.
Et quidem in Cana Galileæ sponsus secutus est
Dominum Iesum, sponsâ relictâ, estque disci-
pulus ille, quem tantoperè dilexit iccirco Iesus.
Idem Alexio, Ægidio, pluribus aliis, præsertim
mulierculis Virginibus familiare. Enimverò 73
infinita bonitas proprio complacentiæ motu ab
æterno hominem tanto amore creavit, & præ-
dilexit, quod statuerit suam Divinitatem illi
connectere, eumque illuminare luce, quæ illu-
minat omnem hominem venientem in hunc
mundum; & adoptare in filium Dei, dans illi
potestatem filium Dei fieri per renascentiam,
quæ renascentia ante peccatum non erat neces-
saria. Cùm itaque requirat ex DEO renatos,
ergo ante peccatum fuissent omnes ex Deo na-
ti: quod cernens Lucifer cum suis, pulchritu-
dinis pridem suæ superbia, totusque factus post
casum invidus, ratus est, se sapientiorem Deo,
qui vilem creaturam eò altitudinis evexisset.
Quapropter adspiravit, ut Deum (quem non-
dum viderat) superaret, ac de Majestatis sede
deji-

dejiceret: Mox dein atrocius indignatus, postquam peccatorum suorum pœnas lueret, cerneretque Evam virginem absque omni merito ex sola bonitate Dei, gratisque jam destinatam in adoptionis illius præfatum organum, & hominum matrem. Conatus itaque est impedire amorem Divinum per manducationem pomi. Utpote cernens, eidem implantatam esse lasciviam atque carnis concupiscentiam, diametraliter oppositam intentioni Divinæ. Itaque pomi manducatio non fuit homini vetita per legem, sed per paternam admonitionem. Nec est peccatum originale ex transgressione Legis, ex comestione pomi, tanquam cibi vetiti, sed propter effectum è pomo surgentem & proprietates pomo insertas. Alioquin transgressio sive comestio tantum peccabat in actu voluntario: non autem pro posteris, nisi naturaliter, & per causas secundas brutalis inde congressus. (Alioquin in Protoplastis impossibilis) secutus intentionem generationis Divinæ invertisset. Imò non tam propriè peccatum originale cecidit in posteros insontes, quàm effectus generationis, qui scilicet peperit generationem adulteram, belluinam, Diabolicam, ac planè incapacem regni cœlorum, unitionis & fruitionis Divinæ. Propter cujus similitudinem adulterio nati à

79 cœli participatione excludebantur. Fingamus autem oppositum, nempè legem pomi vetiti latam, consciis parentibus, à Deo creatore universi, & pro tali habitò, mortem sibi ac posteris omnibus prædictam, & indubiè adventuram. At saltem enorme peccatum tam audax scelus, tamque impium atque atrox in omnem posteritatem dimitti non poterat absque magna contritionis nota. Nec Deus utcunque misericors atque bonus, mox tam repente tantâ benedictione hominem istum fœcundasset, substituissetque cætera viventia pedibus ejus: non ignorans, quod neuter eorum doleret, pœniteret, oraret, sed tantùm ipsos puderet, niterenturque ut stulti se abdere à Deo & tegere pu-

80 denda frondibus. Colligo itaque exin, eadem die nedum mortalitatem intrasse per concupiscentiam: Sed insuper intrasse & in conceptam mox statim genituram: Cujus respectu eodem quoque die e Paradiso abacti sunt. Igitur peccatum originis effective natum ex concupiscentia carnis: occasionaliter tantùm in manducato pomo spretàque admonitione. Venenum autem concupiscentiæ situm erat in arbore monita (vel potius dissuasa) eique radicaliter erat insertum proprium atque implantatum.

Dum autem Satan præter spem suam, non obstante stupro virginis, cerneret hominem de medio non tolli juxta præmonitionem (nescius namque, quod Dei filius se vadem coram Patre pro homine constituerat) corruptam quidem ac degeneratam introspiciebat naturam humanam, adeòque sublatam potestatem uniendi se Deo infinitæ majestatis, gavisus est summoperè; sed indoluit, postquam sciret jam matrimonium concessum: Divinam scilicet bonitatem adhuc in hominem propendere, & suas Satanæ sic illudi fallacias, dolos & putationes: adeóque & hinc conjiceret, Filium Dei restauraturum omnem labis defectum, & proinde fortassis incarnatum iri. Rimatus est, an posset stirpem è matrimonio surrecturam animâ mortali sic contaminare, ut omnem Dei conceptum redderet vanum. Idcircò suscitavit nedum suos fratricidas atque facinorosos, ut *multum mali esset omni tempore*: sed procuravit, ut surgeret atheismus, & cum gentilitate coalesceret ac invalesceret; quo scilicet si non posset impedire mentis immortalis connexum cum anima sensitiva, saltem hominem sub lege naturæ interimendo, infernali pœna secum abduceret. Sed potissimum meditatus est, quo pacto mentem immortalem sensim è stirpe postera expungeret. Suscitavit itaque concubitus nefarios in suis Atheis libertinis. At vidit quod exin non nisi feralia monstra prodirent, ipsis parentibus horrenda, essetque hominibus congressus cum mulieribus, longè plausibilior, hâcque methodo æqualiter constanterque perpetuaret hominum generatio. Nec enim satis erat hosti infernali hominem reddidisse incapacem cœlorum, sed insuper conabatur præpedire, ne unquam spes esset restaurandi residua; id est, impedire Incarnationem Filii Dei; Intentavit idcircò, num posset per applicationem activorum fabricari semen virile, juxta nefarium suum lubitum. Quod cum reperisset irritum atque sibi impossibile, tentavit iterum an scrofa saga non esset prolifica per Sodomiam; Cumque nec sic eventus omnifariam suæ responderet intentioni, cerneretque aliunde ex asino & jumento nasci mulum, matri magis, quàm patri affinem: Ex cuniculo pariter & glire patre nasci verum cuniculum, solâ caudâ glirinâ à matre distinctum, suas deflexit technas. Enimverò horum reminiscentia, lex vetus adhuc perhorrescens ejusmodi commistiones specierum declarant Deo horridas: quanquam hodie inter Christianos sic admissas, ut Ecclesiæ Primates in monstris equi-

 tent

81 tent Deo horridis. Instituit itaque Satan connexionem seminis virilis (priùs aliquantisper foti) cum semine, & in utero junioris sagæ, ut dispositiones ad mentem immortalem (quam Deus, instituto à se matrimonio, promisit se creaturam in verbo multiplicamini) ab ejusmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Faunorum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque monstrorum juxta variam dispositionem, quam semen virile subibat. Cumq; Fauni & Nymphæ sylvanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter se suas proles, haruinque posteri iterum inter se suos concubinatus contraxerunt, ac tandem cum viris connubia instituerunt, mentientes, sic se animam immortalem nancisci (teste Paracelso credulo) pro se atque prolibus ex illo congressu nasciturus. Id autem mentiebantur, suasu Diaboli, ut homines, tanquam opus pium facientes, illa monstra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignaris facile etiam fuit persuasum, quasi creatio animæ immortalis ejusque nexus ad animam caducam penderet ex libero velle & semine humano: quod falsum esse infra docebo tàm ex Sacris, quàm ex relatu D. Antonii in vita Pauli, primi Anachoretæ per Hieronymum descripta. Ideóq; ejusmodi Nymphæ antiquitùs succubæ nuncupatæ sunt. Quanquam Satan dein ut nefas pejoraret, se utroque sexu, incubi & succubi simulatis personis frequenter transmutet. At non concepere à maribus verum fœtum, nisi solæ Nymphæ, quas scilic. cum jam indistinctim atque passim filii Dei (id est homines) sibi duxissent in uxores, coactus fuit Deus totam stirpem, hujusmodi nefariis nuptiis genitam, per aquarum diluvium delere, ut Cacodæmonis intentum frustraretur.

82 Mercator Oenopola, nostras, vir probus, aliquoties ad Canarias sive Fortunatas insulas navigans à me sciscitatus est serium judicium super creaturas quasdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referebant, easque *Tudesquillos* sive Germanulos nominabant. Erant enim cadavera exsiccata, ferè tripedalia, quæ uno palmo facilè quilibet puerorum portabat, erantque formâ humanâ: sed totum istud cadaver instar pergameni pellucidum, ossaque erant, tanquam cartilagines, flexilia. Cernebantur quoque Sole adverso viscera atque intestina. Quæ cum pòst ab Hispanis inde natis scirem vera, consideravi quod hodiè ibidem sit deleta Pygmeorum prosapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis exspectationes, substructas generi humano. Etenim salvavit nos ideò multipliciter ab astu circumeuntis leonis, cui in extrema jugique confusione debetur æternum supplicium ad æternam Divini nominis sanctificationem.

Nunc autem contra thesin nostram aliquot dubia proponam: Primò itaque, nil obstat, quod meritissimum conjugatorum opus sit ipsa carnis copula. Quia inde non sequitur, matrimonium ab initio creationis fuisse licitum. Imò nec id alio sensu verum est, nisi postquam non procreantur liberi citra copulam carnis. Si quis nimirum conjugatorum vixerit, ut decet, & habentes uxores sint tanquam non habentes, & uxoribus nunquam utentes, nisi ad prolificandum, in honorem Dei. Hi sanè merentur gratiam peculiosam. At longè adhuc dissident ab iis, quibus solo castratorum titulo promittit Deus regnum cœlorum. Conjugatis verò dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc servi inutiles. Sed abstinenti à licitis (in patientibus & non agentibus) id nusquam legitur: miniméque id tangit virginitatis florem. Non abstinentes enim, & casti quadam prælectione videntur sanctificati, ad ulteriorem gradum perfectionis etjam promoti: Ideoque sequuntur agnum, quocunque vadit. Etenim benè agentes ut spem præmii supponunt: Ita virgines abstinentes & tolerantes sese continent intra amorem, & humilitatem. Nec arguit in contrarium quod 1. c. 84
Gen. 27. *Deus creavit virum & fœminam.* & 1. c. Gen. 18. quòd illis benedixerit, *ut crescerent & multiplicarentur, ac terram implerent.* Quasi conjugium de instituto ac prima intentione Creatoris fuisset. Nam c. 1. Gen. totam historiam creationis succinctè absolvit. Cap. 2. verò atque 3. prosequitur creationem mulieris in Paradiso, peccatum item, &c. Ideóque benedictio generationis non fuit descripta c. 1. Gen. 28. Non siquidem ante creatam mulierem tanquam data fuisset benedictio generationis initio creationis, quæ nec data fuit in Paradiso post conditam mulierem: sed à peccato, & post proscriptionem è Paradiso in terram. Nam dicitur, quod replerent terram prolibus, non autem Paradisum. Datumque est illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifestatur Creatoris bonitas, quod creaturę reę nec adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præscius nimirum restaurationis, pro qua filius suus se vadem statuerat coram justitia Patris.

tris. Alioquin enim eadem die, quâ de pomo gustaverant, actualiter ac necessario oppetivissent, nisi Pater filii sui mortem in remissionem
85 peccati suscepisset. Tertiò objici posset: Deus nil fecit frustra. Parentibus autem ab initio condidit sexualia generationis organa: quæ dum destinationis necessitatem denotarent, etiam Deus ab initio suam intentionem & modum generandi modernum sat exposuit in corporibus illorum. Respondeo, concedendo, quod creator ipsis membra atque libertatem arbitrii contulerit, frustra alioqui peccandi libertas per concupiscentiam carnis collata esset, si organis caruissent. Vt igitur Dei intentio pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrii peccandi libertatem: Ita multò minus rectè eadem intentio propter organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc simile est, ac si diceretur: DEVS fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Consequens est falsum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque prævidit Omnipotens Adæ lapsum: nec ideo solo Paradiso contentus terram insuper creavit, & de terra Medicinam contra mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à membris, nec à conspectu mulieris nuditate nullum unquam sibi sensisset stimulum; ut neque vicissim mulier à viri societate, quæ insensibilitas vocata est status innocentiæ. Alioqui pariter concludi posset: Deus creavit hominem, ut in Paradiso viveret felix, ergo frustra creavit terram ante prævaricationem; præsertim, siquidem peccatum erat ex contingenti libero. Vtrumque enim præfatorum argumentorum est à non præmeditato contingentium fine; Ideòque implicitam continet blasphemiam. Non enim DEVS pro se & brutis terram creaverat; sic & organa sexualia, futurorum quidem præscientiam, non autem in creando divinam in-
86 tentionem denotant. Luctantur demum Athei, voluntque textum fabulosum & ridiculum, quod effectus vel inobedientia esi pomi iret in posteros omnes. Cui argumento jam itum sat
87 est obviam. Itemque argumentatur: Si pudor sit à peccato originis, etenim ut peccatum omnes æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos, Atros, Americanos, Ægyptios, Abyssinos, &c, Atque ne quidem Christianos sacerdotes Abyssinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eso pomo, non ab inobedientiæ peccato, ut neque à generandi insolitâ novitate vel carnis concupiscentia. At nesciunt Sophistæ, pudorem sensim in Barbaris oblitum, obnatamque verecundiæ amissionem per scurrilem assuetudinem, vestiumque præviam penuriam. Quem pudorem ne ideo amitteret populus Israel (pro magna sui parte nequam) non permisit DEVS, quod 40. annis vestes ejus attererentur in deserto. Illo inquam miraculo continuo Deus avertit pudoris amissionem, eoque signo ostendit, nil sibi æquè exosum fore atque est pudoris amissio. Vnde conspicuum evadit acquisitum pudorem per esum pomi non fuisse DEO molestum nec vetitum: sed sub pudoris etymo latere castum Sacrorum sermonem, quo tegebat carnis vetitam concupiscentiam. Denique, quotcunque barbariem deponunt, etiam vicissim amissum prius pudorem reassumunt. Imò neque mirum est, pudorem populos amisisse, illius scurræ monitis, qui pudorem docet, in scientia mali esse. Oppugnant tan- 88
dem Athei, quod ridicula sit fabula, si credatur serpens humanâ voce locutus, suadensque Adamo, qui propria brutis nomina dederat, nec ideò ignorare poterat, serpenti loquelam deficere: Nam stupere debuerat Adam, non autem credere ejusmodi persuasori. At falluntur miseri. Vultum hominis mentiebatur serpens, cujus portento si monstri nomen nondum Adam dederat, non mirum: Idque si ex essentia (ut cæteris brutis) dare debuisset, illum serpentem vocasset animal rationale scholasticum & loquens: Cui non absimile B. Antonio in eremo apparuit. Primò enim ei venit obviam monstrum quadrupes, quod loqui cum incepisset, imperfectè locutum est & aufugit. Ac dein aliud, quod satyri formâ, perfectè loqueretur idioma patrium: Nec enim æstimandum, monstrum istud fuisse Diabolum (quippe qui pro se apud Deum preces nunquam expetit) adeoque ab Ecclesia, ejusdem authoritate, quâ Paulus, Eremitarum primus in Sanctorum numerum relatus, animal: Non autem Diabolus aut Spiritus dicitur; suisque depingitur per B. Hieronymum indiciis, à B. Antonio mutuatis. Poterat ergò Adam serpenti loqui, non secus atq; Antonius Satyræ. Textus præsens ideò Geneseos neminem hactenus, post Origenem & Atheos, hæresiarcham habuit, quia veram ac literalem historiam refert. Addam postremò quædam, vel- 89
ut per impertinens. Enimverò dixi pisces generare quidem, at non per sexualem copulam, quanquam genitalia organa habeant. Inprimis existimo generationem piscium oviparorum esse univocam. Vnius ergo exemplo sat dixero:

Nec enim mihi opportunum fuit, pisces subter
aquas per species indagare. Piscis quidam saxa-
tilis, carnivorus, pisciumque facilè velocissi-
mus, truta nostratibus dictus. Prope rivolum
enim, qua Tiberis de excelsâ rupe perpendi-
culariter cadit, cernitur rectâ scandere lineâ
totam rupis altitudinem, ad minimum quin-
gentos pedes: triplo ergò celeriùs natat adver-
so gurgite, quàm præceps aqua deorsum deci-
90 dat. Falsum hic inprimis Scholarum dogma,
aquam scilicet semper decidere figurâ orbicu-
lari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ gut-
tula cum cuspide ponè, estque cuspis retrò acu-
minatior, quò altius decidit. Idque convincit
aeris renitentia. Nam etsi velint aquam orbem
imitari, quia sphæra est figurarum capacissima:
ob eandem suæ magnitudinis rationem difficil-
limè findit aërem, qui proinde impedit festi-
91 nantiam casûs. Porrò fœmella truta, grande-
scentibus intus ovis, sentit membranam secun-
dinam frangi, sensimque dehiscere, quâ ova,
ut marsupio hospitantur, moxque ova eniti-
tur, deponitque fundo arenoso. Imò ipsa tru-
tæ imaginatio ova perdit. Nam si solum habeat
fundum saxeum (ut in nostris fontibus calce
cæmentatis percepi) non prolificant sua ova;
sin autem fundus sabulo substernatur, pariunt
ova. Mas autem parta ova semine adspergit, id-
que ovis instar telæ aranearum foris incubat.
Ac tandem loricata ova in pisciculos migrant.
In hac igitur specie non est copula carnalis,
essetque copula frustranea, quæ intus ne mille-
92 simam quidem ovorum partem attingeret. De-
nique nec cernitur ovis annexum semen incu-
bans: adeóque nec maris semen de constituti-
va piscium parte. Quanquam ova destituta se-
93 minis tegmine nunquam fiant vitalia. Vide-
tur namque, quòd pisces in hoc penè servave-
rint umbratilem imaginem pro generatione
humana ante lapsum designatam. Est autem
oviparorum piscium ut innumerabilis fertili-
tas, sic & vitæ longæ possessio, licet adeò fa-
cilè acquisita longævitas, tenacissimè tamen
hæret. Quinimò plures in totam vitam cresce-
re videntur. Etenim quò longius recedunt à
carnis copula, eò fœcundiores sunt & diutur-
nioris vitæ. Sic in lacu Lemano truta non rarò
ad libras centum adscendit. Lucius quoque ap-
penso signo ad tercentum annos vixisse notatur
& excrevisse stupendam in magnitudinem, ac
tum necdum obiisse, nisi nece violenta Anguilla
in fluvio Lirano prope pagum Rumst Bruxel-
lam ad Cæsarem Carolum V. missa observatur
longitudinis pedum 17. Vermes (in bombyce, 94
claro exemplo) post mortem aut bimestrem
somnum degenerant in papiliones. Umbram
resurrectionis figurant (quia enim nunquam
congressi antè, resurgunt mutati) nec fœmella
præter chaos inspiratum concepit, dum mas ex-
sanguis planè totaque fœmella in ova sua liqua-
tur. Vermis is suo se velut funere claudit in
gossipio contextim, mortis & fidelium resurre-
ctionis imaginem exhibet, dum ales inde evo-
lat non anteà volare edoctus, nec ciborum post-
modùm indigus; Abjectis quippe reptilibus do-
cemur, quanti sit apud Deum à congressu totâ
juventute & virilitate abstinuisse. Quin etiam si 95
penitùs introspexeris, ipsum volucrum semen
masculum vitello foris adhæret (propemodum
pro more piscium) attamen è solo vitello ma-
terialiter formatur pullus, utut ringantur Ari-
stotelici contrà: idque post 12. dein, confra-
cto quotidiè ovo, spectare, & contra idiotas pro-
bare licuit. Profectò galli coagulum vitello ad-
hærens sensim liquescit, ac putrenti albumini
permiscetur, pullo interim se formante de vi-
tello. Inde enim didici, quod Galli coagulum,
spiritum quidem, vitæ excitatorem, at non for-
matorem, spiret; Idque nobis cuniculus caudâ
glirinâ planius confirmavit. Saltem fœcunda
est piscium multitudo, atque felix benedictio,
minorque requisitorum ad partum exigentia,
vitæ longævitas, frigoris & famis tolerantia
constans ac facilis. Agilitas quoque & motûs
velocitas, pariunt demum absque dolore, quod
non item belluæ maris congressum admitten-
tes, adeóque explicant aliquid de primo Dei in-
tento in homine. Ultimo tandem Sophistæ A- 96
thei se opponunt per textum Geneseos, quod
Deus cataclysmate mundum deleverit: *Quia fi-
lii Dei delegerunt & ceperunt uxores ex filiabus
hominum, quæ pulchræ essent: quoaque hæ gene-
rassent Gigantes fortes & famosos à seculo viros.*
Idque ibidem recensetur pro multa malitia, quæ
literaliter tamen nulla in verbis textus specta-
tur, postquam jam matrimonium stabilitum
esset & licitum. Imò præcipuè quod dudum
post concubinatus dissimularetur in lege, quam
prò illa potissimum impuritate Mosaïcam, non
autem Dei Legem nuncuparunt. Siquidem tex-
tus non meminit peccati Davidis, nisi in nece
Uriæ, Bethsabeæ adulterio, & computo popu-
li superbo. Quapropter hunc Gen. textum so-
lent referre ad filios Dei religiosos ac filias ho-
minum liberas. Sed frustra visum est mihi con-
fugisse ad cœlibatum ac vota monastica, Evan-
geli-

gelicaque consilia, dum ex mandato requirebatur hominum pluralitas. *Crescite & multiplicamini, terram adimplete*; Quæ verba nempè concubinatum excusabant. Tum demum cum Virgines sint longè proniores in cœlibatum, verecundiam, item in pudicitiam ac vota monastica, quàm viri; potius inverso sexu diluvium evenisset, scriptumque fuisset, quia filiæ Dei filios hominum in maritos duxissent. Quin etiam nec probabiliter doceri potest ullus cogitatus servandæ castitatis, qui Filios Dei tum à virginibus segregasset, nec Apostasia ulla, illis
97 seculis, quæ Dei indignationem ad diluvium provocasset. Id tamen si ita sit (quod nullatenus per somnium mihi persuadere possum) saltem exin probatum est pro mea thesi, solam pudicitiam distinguere filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis stuprum ideò procreasse
98 originis peccatum. At cum nulla fuerit ante diluvium cœlibatus, aut castitatis promissio, votumque Monasticum nondum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio in mandato & benedictione stetit: suspicatus sum (sub humili censura Ecclesiæ) Filios Dei fuisse posteros, ex viro & fœmina genitos, veram Dei imaginem habentes: filias autem hominum fuisse filias, procreatas ex filiis Adæ & Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plurimùm semper horruit. Erat autem horum incredibilis multitudo in deserto, quorum unus ad B. Antonium missus est. Diebus quoque Constantini vivus Satyrus circumlatus, ostensus ac dein sale conditus monstrabatur. Sic quondam ab Oceano etiam diversa monstra hausta sunt loquentia, diversis artibus instructa, adeóque rationalia: Inter nostrates etiam vixere. Animalia nempè rationalia tam in aquis, quàm desertis ex nefario coitu concepta. Cùm igitur prima monstra ex filiis Adæ genuissent proles sexu muliebri, distinxerunt filios Adæ nomine filiorum Dei, & hujusmodi monstra nuncuparunt filias hominum: hasque deinceps à diluvio paganismus, Nymphas, Dryades, Nereides, Najades, &c. nominavit. Quæ cùm essent pulchræ adspectu, hasque sibi in uxores duxissent homines, Deus à tanta turpitudine & speciei humanæ devastatione (quam textus vocat multam malitiam omni tempore; abhorrens, statuit mundum cataclysmate abluere. Ex illo monstrorum atque Nympharum concubitu generarunt Gigantes fortes, atque famosos à seculo viros; Quosque ideò gentilitas dudum adoravit ceu Deos & Heroas. Alioqui namque frivolæ rationes diluvii videntur secundùm literam. Nempe quia viri cum mulieribus conjugati essent, & hæ generassent Gigantes, fortes & famosos à seculo viros. Ergo textu indignationem Dei, & causam diluvii adæquatam complecti debuit. Est monstrositas nedum in figura & corporis formatione, prout initio degenerationum: sed sensim ablata diminutaque deformitate stetit monstrositas in anima sensitiva, quam non comitabatur Mens immortalis, utcunque exteriùs essent animalia ratione utentia. Saltem ex præ- 99
fato textu patet, posteros Adæ veros non fuisse gigantes, sed de statura Christi Domini, eodemque statuario fabricatos. Exsecrabilis autem in facie Domini semper fuit omnis diversarum specierum copula, ne homo ad imitationem sequatur. Vetuit ideò lex, ne eodem campo plura seminarentur, neve telæ ex lino, & lana combinarentur. Amplissimæ nempe multæque illius malitiæ memor, ob quam mundum delere debuerat Deus. Fuit autem tam solita ac ordinaria ante diluvium ejusmodi virorum cum nymphis commixtio, itemque Faunorum cum puellis congressus, quod paucis tantùm exceptis atque in Arcam salvatis, tota stirps Adamica esse contaminata, & ideò sub silentio præterita. Omnem ideò viventem creaturam Deus delere sancivit, ut rationale monstrum fons pariter extingueret. Præter paucos enim, quos Arca reclusit, non erat, qui cum Diabolica progenie ista consanguinitatem non contraxisset. Scribit namque B. Hildegardis vates (Pro- 100
phetissa enim hujus libri in Synodo Trevirensi canonizati) ad clerum Trevirorum: *Plurimi etiam populi ex filiis Adæ surrexerunt, qui oblivionem Dei habebant, ita quod se homines esse scire nolebant. Unde turpiter peccando secundum mores pecorum vivebant, exceptis filiis Dei, qui ab iisdem hominibus & amoribus eorum se separabant: De quibus Noah natus est.* Hæc illa, quæ filios Dei in utroque sexu agnoscit, meamque interpretationem hujus textus clarè approbat. Tentaverat nempè Satan hoc medio delere speciem humanam, mentemque immortalem præpedire, ut non esset, unde Filius Dei nasceretur. Itaque nedum ad peccatorum correctionem, sed ad totius speciei salvationem diluvio opus fuit. Alioquin enim Cham non erat salvandus per Arcam: nam totus ab atheismo jam perversus erat. Quapropter textum (sub humili tamen Ecclesiæ censura) interpretor: Ut scilicet filii Dei (qui simulacrum Dei in anima immortali & in corpore gerebant) duxerint filias homi-

hominum; (quæ duntaxat simulacrum humanum in animæ sensitivæ rationalitate & venustâ pulchritudine ostendebant) in uxores, quia pulchræ erant: Et *ex illis generarunt Gigantes, fortes atque famosos à seculo viros. Multa enim fuit malitia omni tempore, sic ut Deum pœniteret, se creasse hominem*, juxta illud: *Omnis caro corruperat viam suam*, id est, omnis homo nedum reliquerat vias Domini; sed viam, quam sibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim proposuerat adumbratione Spiritus S. generare hominem, Deitatis suæ proximam imaginem, eique se intimè conjungere: Homo autem divinum intentum prævertit. Quare dein Deus totus bonus conjugium permisit. Dein iterum homo maculavit generationem Adæ: atque ad interitum speciei penè devenerat, nisi diluvii miraculum accessisset. Ac tandem Diabolus per paganismum Dei intentum prævertisset iterum, nisi in plenitudine temporum commiseratio Dei obstitisset, mittens Filium de corde suo, Cui sit omnis sanctificatio. Deus utut non est exceptor personarum, ergò neque sexuum; complacuit tamen ipsi sexum muliebrem angustiore tribulationum mensurâ sarcinare objudicia sua imperscrutabilia. Etenim capilli capitis numerati sunt, & frons de arbore non cadit, nisi permissa; Multoque minus nascitur muliercula sive puella, quam digitus Dei non plasmavit. Ego pluries inquisivi per Parochias post paradoxi hujus cognitionem, & ubique inveni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas nasci atque baptizari masculis. Duplo quoque ad minimum plures masculos extingui morbis, peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quam puellas; unde sequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresque adolescere; ac hinc demùm patet, adeò completum puellarum numerum non statui à Deo, nisi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit, nihilominus copiosiorem puellam creat & conservat, parcumque marum catalogum: Designatque in eo, gratam sibi esse cœlibatus in muliere constantiam: quatenus nempe eò propiùs accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In conclusionem hujus tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griseos Monachos pag. 186 scribit: *Virginitas Solem significat, qui totum illuminat mundum: quia Deus virginitatem sibi adjunxit, quæ, viro relicto, illam genuit, quam radius Divinitatis perfudit, qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit, Deus est & virginitas est illi conjuncta, quando Deus & homo de Virgine natus est. Sic adstitit Regina à dextris ejus, in vestitu deaurato, circumdatâ varietate: quoniam Diabolo repugnans adstitit virginitas virtuti Divinitatis in opere fulgente, ubique comprehensa multitudine diversarum virtutum. Divinitas quippe virginitatem sibi desponsavit, cum primò Angelus ad sinistram partem cecidit, & nunc etiam populum salvationis in Adam sibi elegit, quem dexteram suam nominavit: de quo populo virginitatem sibi adjunxit, quæ maximum opus protulit. Quia ut Deus per verbum suum omnia creavit: ita & virginitas per calorem S. Divinitatis, Filium Dei genuit. Sic virginitas absque fœcunditate non est. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta sunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Novi Testamenti, quas Deus in Sanctis suis operatus est, velut vestimentum auro decoratum, deauratæ sunt: Et has Virgo ad se liberè colliget: quoniam ligatura viri eam non constringet. Rota quoque, quam Ezechiel vidit, virginitatem præsignavit: Quia eadem Virginitas ante Incarnationem Filii Dei in lege præfigurata est. Post incarnationem autem Ejus illa mirabiliter plurima oracula operatur; Quia Deus per ipsam omnia piacula purgavit, & unamquamque Institutionem rectè ordinavit. Virginitas quippè vetera suffert, & nova sustinet, & ipsa radix & fundamentum est omnium bonorum; Quia semper & semper cum illo fuit, qui sine initio & fine fine est. Nam natura hominis, quæ propter peccata perdita fuit, per Virginitatem in salvatione revixit, cum per alienam naturam peccata hominibus abstraxit.* Hæc vates. In quibus sanè confirmantur, quæ hactenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.

SUP-

SVPPLEMENTVM DE SPADANIS FONTIBVS.

PARADOXVM PRIMVM.

1. QVi fontes sint dicendi. 2 Opiniones diversæ circa expositionem hujus. 3. Fundorum in terra diversitas. 4. Semina incorporea, sunt Rationes, in elementis hospitata. 5. Rupium radix metallorum hospitium. 6. Vltimus fundus, fontium verorum scaturigo. 7. Terra virgo. 8. In ultimo fundo vivunt aquæ. 9. Quando velut mortem aquæ subeant. 10. Quomodo ultimus fundus in supremis sit montibus. 11. Ratio vitalis fontium similitudine microcosmi. 12. Quid mare sit in Genesi. 13 Mare externum fructus maris majoris est. 14 Bulliens sabulum millesies majus est ipso mari. 15. Explicatio paradoxa textus Sacri. 16. Fundus ultimus est mare internum. Explicatio paradoxa textus sacri. 17. Explicatio paradoxa textus Ecclesiastis. 18. Regressus aquarum à mari interno ad externum, & vicissim 19. In hoc regressu aquarum & mineralium beneficia nobis dantur. 20. Nox, Tenebræ, Oromasis, Iliadus, idem. 21. A Simoli, vita interno mari sua attributa.

1 FONTIVM originem ante o-
mnia generatim perstringere ne-
cesse est. Fontes equidem nomi-
no, non aquarum quoscunque,
cum vulgo, etiam continuos, &
indefessos prolapsus. Etenim tam-
etsi fatiscens nix, iterataque pluvia, manantem
aquæ, per cœcos scopulorum ductus, saxorum-
que intervenia, vel anfractus declives, assi-
duum jugemque decubitum dederint, fontes
proinde nomino. Casualis siquidem nimium,
2 & accidentaria, adeóque demortua, aquarum
ista congeries est. Itaque quò constet, vitale
aliquod in fontibus principium & scaturiginem
esse, considerandum initio venit Ihesu Sirah
hactenus obscurum, verissimum attamen elo-
3 gium. Quò flumina universa (per consequens
etiam fontes) à mari prodire, ac manare, & in
mare postremò, suum finire cursum voluit. An-
xiam hactenus profectò Philosophorum poste-
ritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à mari,
aquæ sursum contendant. Quandoquidem ma-
ritimum terra ubique labrum costituens, victo-
riam retinuit: quia superioritate situs compe-
scuit. At nondum proinde satis constat, qui-
nam mare (cùm aquarum congestarum in i-
mam terræ vallem proluvies sit) quiret altissimos
præterea conscendere scopulos, fontesque ibi-
dem concitare. Hydraulisis certe hic silent re-
gulæ, *si servanda, ut fieri debet, Scriptura sit.*
Intactum idcircò quidam hunc locum negli-
gunt: alii verò, cum modulamine explican-
dum suscipiunt. Ut nimirum ex mari flumina,
vapore-tenus elicita scilicet, pluviis tandem,
nivibus, & imbribus, scenâ metamorphosis
larvatæ interjecta, mare repeterent. Atqui hoc
est contendere, fontes omnes ex pluvia ortos
esse, aut saltem ex aëre condensato. Deinde ex
terra nequicquam vaporum, sed ex solo mari,
peti, iniquè jubent, aut frustra sacra pagina,
ex solo mari flumina, & non pariter è vultu ter-
ræ non spernendo, halitu tenus, mendicata
asseret. Quæ angustiæ, cùm multis inextrica-
biles viderentur, in scopulos quendam Spada-
norum Authorem, forte adegerunt, & collise-
runt. Etenim quanquam humanum quidvis in
eodem dissimulavero, Christiana tamen pie-
tas in viro probo, publicam non patitur blas-
phemiam, non admonitam transire. Quem id-
circò obtestor, meæ indulgeat libertati. Ari-
stoteles (ait) ex aëre in aquam resoluto nasci „
omnes fontes, fluminaque voluit. Non le- „
gerat, credo, etsi Platonis discipulus in Phæ- „
done quatuor illa paradisi flumina, jussu Dei „
prosiluisse. (Quidni sodes, si & hodie ingen-
tia flumina, solâ aëris constrictione nata ais, et-
iam Phædone lecto, virgine adhuc natura,
eadem à creatione deinceps emanasse? eum-
que, qui mundum ab æterno credidit, Phæ-
donem neglectum reliquisse? nec aëris ullam
concretionem exspectasse. Nisi forte ante Go-
ropium Becanum deliravit. Quatuor illa flu- „
mina nil aliud fuisse, quàm Oceanum in „
quatuor orbis plagas fluvios emittentem: quo „
sensu etiam Siracides Ecclesiastes ait, omnes „
aquas venire ex mari, rursumque emenso „
cursu suo, mari se reddere. Quæ sic sonant „.
in scholis. Goropius deliravit, & Plato ante
eum, si sine ulla aëris concretione, Oceanum

quatuor fluvios in oras mundi dispergere dixerit: quo eodem sensu tamen, Ecclesiastes id asseveravit: ergò eodem sensu Ecclesiastes deliravit. Atqui nondum satis dictum, nondum in-
3 quam satis obvia sacrorum interpretatio? Fundorum itaque in terra diversitatem & strata, ob oculos inprimis ponere necesse est. Alibi enim terra nigra, fimis & sordibus scatens, lutea, argillosa, pinguis, sterilis, palustris, metallica, arenosa, saxea varioque decore ornata, in vultu occurrit, juxta soli cœlique temperiem, stellarum influxus, imbriumque adaptationem: quia nimirum fructus, non autem elementum sunt. Quam si pertuderis primam naturæ soleam, plurimis locis saxa, metalla rursus, aut minerales succos deteges; nonnusquam verò arenam, eamque hîc flavam, alibi cineream, ibi cœruleam, inde parum viridem, juxta latentis spiritus protheam ac multiformem azygiam (quippe solo natura subest) Archeique hypogei destinationem à condente Verbo ac-
4 ceptam. Latent videlicet in elementorum condo, ac ditissimo promtuario, hospitatæ ab initio Rationes, in ævum durabiles, scientia rerum, sibi in tempore futurarum, pro usibus ingrati hominis, instructæ, patienterque à condito orbe, rerum completas digestiones, temporumque plenitudinem, seu maturitatem, exspectantes, quibusque chaos architectonicum, τὸ ὕπερον chaos, spiritus inquam, nostris limitatus necessitatibus, ideis rerum, in progressu suo futurarum repletus, assistit. Porrò fundorum, non par ubique profunditas exsistit. Alibi namque multa arenæ, alibi verò terræ plurima occurrit. Mox autem sub sabuli fundo, alter plerumque saxeus est. Is enim no-
5 stris *Keyberg*, cui rupium propago innixa, metallorum hic, denique atque mineralium ditiores classes, sua habent diversoria. Ac tandem sub longam multamque sabuli difformitatem, scopulorum rudimenta subter, sabulum illud, illud sabulum inquam nitidissimum occurrit, metallicæ qualitatis, & inquinamenti peregrini expers. Quod inquam naturæ fundus est ultimus, & impenetrabilis, non rarò tamen in terræ superficie obvius. Adeò namque natura suæ indulgens libertati, nostras ridet leges; ac prædicamentorum repagula, univoco
6 fundo spernit. Ultimum illum naturæ fundum, Nostri *Quellem*, Galli verò *Sablebovillant*, nominant, quem ligo hactenus non transivit. Quoniam utut multum arenæ, multumque inde aquæ depleveris, mox alia indesinenti, celerique cursu advolant, priorem defectum suppletura. Hinc itaque concludo.

Fundum prædictum, ut ordine ultimum in natura: ita continuare in centrum usque, nisi fortè Infernus, aliquot meditullii milliaria teneat. Sequitur deinde, sabulum illud materiam 7
terræ esse, non vicissitudini obnoxium: sed perpetuum & constans cribrum, quo natura indesinentes aquarum thesauros, fontesque limpidissimos, in Universi communionem transcolat.

In hoc inquam, vigorem vitalem ebullientis 8
aquæ esse. Quamdiu enim in eodem versantur fundo, vividæ sunt aquæ, non respectibus superioritatis, aut inferioritatibus locorum obnoxiæ, nec demùm legibus Hydraulicis parentes. Quia enim vivæ sunt, vitalem proprietatem non minùs quàm centrum ipsum, custodiunt illæsam. Attamen quàm citò inde decurrunt, 9
non aliàs quàm sanguis extravenatus, aut amputata manus, actutum moriuntur. Tum enim primum, corporum graviorum legibus, locorum, situumque positionibus importunis, obedire coguntur. Ut scilicet non cessent abinde, per declivia, in mare ruere, tanquam pristinæ hospitium quietis repetentes.

Quartò notandum. Quod prout fundus hic, 10
aeri expositus in superficie terræ, non minus vernaculas proprietates exprimit, quàm qui inde centenis aliquot ulnis, infra terræ horizontem latitat: ita quoque memineris idem sabulum, per saxorum commissuras, lataque intervenia, in summam montium altitudinem, ipsumque subinde apicem ascendere, atque inde fontes vertere assiduos, caloribus æstivis nequicquam imminutos. In homine enim, quam- 11
diu sanguis venis fluctuat, tam in fronte, quàm in pedibus, par respectus situum est; tamque suprà, quàm infrà ignorat: extravenatus verò, illico gravium sortem induit. Ita quoque in Macrocosmo, quamdiu aqua priori in hospitio communi vita fruitur, sursum deorsumque sine labore properat, quia nescit. At semel vitali discussa hospitio, non cessat festinare, donec beatos quietis recessus, in Iliado recuperet. Aquas itaque spiritus intus alit, vasti quoque marmoris æquor, totam diffusa per artus, mens agitat molem. At hinc nondum satis enotuit mare, quod fontes rigat, & flumina evomit, quorsumque eadem tandem indefesse properare Scriptura dicit. Quod etenim Scriptura ma- 12
re vocat, aquarum omnium, in unum ac continuum

13 tinuum abacum congregatio est. Cujus collectionis, spectabile hoc & externum navigabile mare, non nisi est fructus, in umbellam dispo-
14 situs. Quocirca omnium omnino aquarum receptaculum, congregatio, radix, & collegium, bulliens istud sabulum continet, millesies utique locupletius, majus; & proinde totidem plus aquæ continens, quàm Oceanus. Utpote totum fermè terræ diametrum adimplens, ad cujus duntaxat extimum labrum externum mare, unius aut alterius leucæ ad summum, profundi-
15 tatem adimplet. Separavit namque Archetypus aquas ab aquis. Non quidem mare à fluminibus (vel mare non omnium aquarum esset congregatio) aut hæc utraque à nubibus: sed mare verum & internum, ab externo hoc navigabili, primis disjunxit diebus.
16 Hoc mare, internum inquam, invisibile (hactenus abyssus) & magnum, sunt aquæ illæ, quibus Vates mundi fundamenta inniti cecinit: quæque hactenus etsi neglectæ steterint, à re-
17 rum Conditore in Genesi, mare vocantur. Abinde scilicet quoque Ecclesiastes pariter fontes,
18 & flumina petivit, eò reversura. Decurrunt itaque ex hoc fundo, metuque vacui, mare externum, rursus penetrat idem sabulum velut colando, & salsuginem suam mox primis ferè
19 passibus sequestrat. At quia fontes & flumina, paulatino decursu, mineralium omnium (quæ in gremio antea custodiebant, quorumque commercio humana vita vix carere potest) semina, ac materiam dispensarunt. Celeriter proinde ad mare externum properant, quò rursus ad mare internum; Orphei noctem, Plutonis 20
tenebras apud Hippocratem, Oromasim Persarum, Iliadum Paracelsi (ubi Rationes, ac Dona, mineralium inquam adhuc nondum corporibus sociata semina, jacent) fœcunda repetant hospitia, seminibus iterum aquæ imprægnandæ. Non est itaque otiosus aquarum in Oceanum delapsus. Intelligentia quippe gubernantur, & tanquam si intellectu pollerent, sua munia, Bonitatis, & Providentiæ infinitæ testimonia, non cessant edere. Mirabuntur certè, hanc primâ fronte quotquot Cabalam aspicient, verissimam tamen. Necesse est utpotè, plurima ignorantes admirari plurima. Atqui consenta- 21
neum, quippiam Oceanus quotidie ante oculos bino fluxu & recessu propinat. Ascendentem scilicet aquæ umbilicum, contra Hydraulisim, tumentesque pro syzygia lunæ, fluctus. Vivit namque propemodum suo quodam jure mare: silente nimirum vento, spontaneos æstus concitans, lunæ analogum situm curiosè observans, fluctibusque turgidum, eidem obviam vadens, variegata demum temporum, luminis, ac motuum vicissitudine, continuataque aquarum mole, nunc hîc, nunc alibi, per stata intervalla, suas in altum exundationes attollens. Itaque naturæ portenta, tametsi quotidiana in Oceano quisquis vides; interioris, veri, vividique maris, ac longè augustioris abyssi, vitales, fontalesque concitationes, usibus humanis dicatas, mirari desine.

PARADOXVM ALTERVM.

1. Fontes nulli ex aëre densato. 2. Elementa non mutantur, aut pereunt. 3. Quicquid generatur, ex semine generatur; & quicquid fit, seminis necessitate in natura fit. 4. Duo tantum sunt primitiva elementa, & duo secundaria. 5. Explicatio paradoxa. 6. Probatio mechanica. 7. Cælum peribit & terra, non aqua & aër. 8. Ars distillatoria Physicam explicat. 9. Quid vapor. 10. Probatio contra Aristotel. 11. Probatio 2. mechanica. 12. Quid sit magnale, & quale. 13. Cur guttula in vapore & nivibus non decidant, & quando cadant. 14. Probat. contra Arist. 15. Proba. 16. 17. Mechanica.

1 DE fontium scaturigine, proximo generationis ortu, ac nativitate breviùs, quàm paradoxon, at tædiosiùs (fateor) quàm Spadanorum doctrina exigeret, egimus (difficilè nimirum in cunctis modum tenuisse) quatenus scilicet, à ditissimo aquarum diversorio, ad suas destinationes, aquæ pergant. Etsi interim quam primùm aëra petant, subinde, nonnunquam verò per longa terræ, saxorumque itinera, & tubos, præcipites decurrant, antequam luci se dedant: eadem tamen fuit utrobique instituti Ratio, necessitas & finis. Voluntas ejus nempe, qui nostris cuncta usuris creavit. Restat cæterùm, veniam petere, nostræ ut indulgeant libertati Manes Aristotelici, si fontes ex condensatione aëris nasci, æstimavero somnium, naturæ impossibile. Enimverò & istud primò verum est. *Nullis aërem unquam sæculis, aquam fuisse, aut futurum: prout neque aquam, aëris formam assumturam.* Elementa nimirum primigenia, sunt 2

&c rerum constantes matrices, à condito orbe stabiles, & in terminum perseverantes. Quicquid autem vicissitudini, per generationum classes, sese subscripsit, sive terreum videatur, saxeum, vel liquorosum, id totum ex massa trium principiorum, scenæ generationis dicata, derivat, non autem ex elementis primis, non nisi stabili perennitate gaudentibus, & quæ demeritos suos fœtus, in pristina receptacula denuò condunt, donec ad novæ sobolis generationem matura sint semina, quæ eadem corporum principia, digestionibus interim permuta-
3 ta, iterum vestiant, & reassumant. Ex invisibili namque & incorporeo semine, in elementorum matricibus hospitato, corporumque principia induente, omnis fit in universo generatio, quæ spontanea dicitur. Id alii fluxum de nonente ad ens dixêre. Quæ, quo dilucidiora evadant, notandum ad rei cujusque productionem, duos tantùm sexus, si non unum saltem promiscuum,
4 concurrisse. *Proinde etiam eadem mundanæ harmoniæ lege, primordialiter duo tantum in universo esse elementa, aerem videlicet, & aquam,* à Textu sacro satis insinuata, per Spiritum, in mundi incunabulis, aquarum abysso superna-
5 tantem. Terra igitur & ignis sive cœlum, elementa si sint, secundaria duntaxat appellanda,
6 à prioribus prodeuntia. Quicquid namque terrarum, saxorum, gemmarum, sabuli, &c. exsistit, vel in vapidam aporrhœam effluit, vel in cinerem, calcem vel societatem saltem alicujus additamenti, in sal primò commutatur; (aquæ sobolem) mox dein cuncta, summa volatili, summam fixi superante, *aërea fiunt effluvia, & vaporosa, in aquam festinato impetu ruentia.* Adeóque quicquid terreum, durum, solidum, compactumque est, id totum ad simpliciorem, tenuiorem, puriorem, prioremque substantiam permanentem reductibile cùm sit (da veniam novitati, PRINCEPS SERENISSIME) necesse est, nullam prorsus habere elementi ener-
7 giam: sed aëre & aqua esse posteriora. De cœlo itidem dicimus, quod cœli mutabuntur, veterascent, & peribunt: adeóque cœlum & terra tandem peribunt, cujus internecionis simile nuntium, de aëre & aqua non reperies. Denique nullis unquam seculis, aqua vel aër, in aliud corpus prius potuerunt arte aut naturâ redigi. Hæc itaque elementorum est facies, hæc destinatio, hoc denique officium, combinatio, fatum atque finis. Ut nimirum immutata duorum simplicissimorum essentia, & inpermixta substantia, seminibus, fructibusque, vitalem præbeant uterum, sive fulcrum, donec tandem generabilium expleto numero, principiorum moles, simul cum seminibus, familias, & colonias alienas, thoro separato, beatiori sede constituant. Plurima nempe somnia, 8
quibus mundus se hactenus circumveniri passus est, Mechanica ars Vulcani illudit cachinno. Aquam equidem in vaporem facile mutari, quis negaverit? At vapor sive halitus, tantum deest, ut sint aër, ut citius pulvis marmoris, aut silicis, aqua sint. Ut ostendimus. Etenim 9
vapor reipsa nil aliud est materialiter, & formaliter, quàm atomorum aquæ, in altum sublata congeries. Quod Schola nostra, luce meridia- 10
na clarius ostentat. Aër itaque sive calidis, sive frigidis vitris exceptus, atque compressus, nunquam aquam dabit, nisi quantum in se vaporis, id est, extenuatæ aquæ continuerit. Sepa- 11
ratur verò aqua in guttulas minutulas, adverso sole, trans vitrum, initio distillationis, quamdiu parietes frigent, conspicuas; dum scilicet caloris vigore, in halitum extenuata evolat.
Idque nimirum contingit non aliàs, quàm per 12
proprium magnale (quod in rebus mixtis, adeóque etiam in aqua ipsa, æther est, aere rarius, & ab eodem dissociabile, ejusque compressionem atque dilatationem sustinens, inter corpus, & non corpus, medium ambigens, externorum soli sui natalitii astrorum, impressiones suscipiens, omnibus prorsus rebus intimum, ratione cujus solius, & non aëris, anhelitum 13
ducimus) proprium inquam magnale, & ens spirituale in aqua, in altum nimirum aquam sustollit, alleviatam calore, magnalis divulsionem procurante. Quod idem divulsum magnale, proportionatam sibi aquæ quantitatem, divulsam sursùm detinet, tam in vitris, quàm in nubibus, & à casu præservat, donec succedentium fortè atomorum compressione (ut fit in distillatione) priores guttatim concrescant, & pristinum magnale, sive ens vitale, in se concludant. Vel calore, idem aquæ magnale rarefactum, mox dein, externi frigoris ope condensatum, intra sui imperii limites cogat, suosque eosdem coerceat guttularum atomos. Ad 14
te Stagyrita redeo. Si aer frigore in aquam condensetur, cùm aërem, aquâ in humiditate excellentiorem doceas, cedo, cur frigus aëri geniale, aëris naturam mutaverit, in materiam suaptè naturâ nimis humidam? Denique jam fri- 15
gus, & non amplius calor, vitale generationis principium habebit. Quocirca etiamsi vapor sit 16
aer, ex aqua formaliter transmutatâ generatus

atque

atque ex eodem rursus par aqua concrescat:
jam à temetipso discrepas, qui recessum tam
frequentem, & facilem, à privatione ad habi-
17 tum admittis. Tandem & hoc mechanicum
sustine. Aër, in canna ferrea unius ulnæ, com-
primi vi potest, ut vix quinque digitorum spa-
tium oppleat, qui dein, in sui expansione, instar
sclopeti ignibus acti, sphærulam explodit. Quod
utique non contingeret, si ferri frigore, com-
pressus aër, aqua fieri posset.

PARADOXUM TERTIUM.

1. Dediata. 2. Semina, à quibus libera. 3. Probatio. 4. Optimi fontes qui, ubi, & quales. 5. Flumina ab acidulis. 6. Eudæmon fontium custos. 7. Calculum generantes fontes. Unde rupes in ripis. 8. Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt. 9. Ab invisibili, fit visibile. 10. Sal esurinum hermaphrodita est. 11. Duplex excrementum in nobis. 12. Quid tartarum. 13. Multiplex sal esurinum. 14. Optimum vitriolum ut fiat. 15. Alterum vitriolum optimum. 16. Ferrum non mutatur in aris fontibus. 17. Tertium vitriolum. 18. Quartum Vitriolum. 19. Aciditas esurina non est vegetabilium. 20. Sulfuris sal fixatur. 21. Sal esurinum esse fontium. 22. Naturale cur sit nobilius artificiali. Error quorundam. 23. Manna aluminis. 24. Unde materia vitrioli. 25. Error neglectionis. Vitriolum in aliis metallis.

D Spadanos jam propiùs acce-
dentes, reassumere inprimis, quæ
dicta sunt, convenit. Metalla sci-
licet, lapides, saxa, sulfura, salia,
atque adeò totam mineralium
classem, in aquarum matrice, sua
reperire semina; Rationes, dona, scientias, pro-
gressiones, destinationes, officia, & durationes
eorundem continentia. Quæ dum sui ortus
exspectarunt digesta satis tempora, sub diem
erumpunt cum aquis matricibus, quæ in ter-
ram, suos paulatim fœtus, aeri assuetos, depo-
nunt: non secus ac terra; suam etiam vegeta-
bilium familiam, in alienum aëris uterum, ex-
ponit. Ergo jam ex iliado aquæ, emergentia
semina (quæ in finem durabilia, vox Verbi ibi
deposuit) suo prout exordio sunt proximiora,
ideo etiam nobiliora. Natura scilicet essentia,
exsistentia, donum, scientia, duratio, destina-
tio, primùm in radice seminum connexa fue-
runt, quæ postmodùm donorum explicatione,
ac functionum necessitate, in pluralitatem sen-
sim distracta, ataxiæ obnoxia evadunt. Hinc
1 admirando elogio Hippocratis oraculum con-
tinet: auctis numeris videlicet (in generando)
diminutas esse proportiones, & vicissim, auctis
in decremento proportionibus, imminui nu-
meros. Unde indubiè constat, quo corpus
entibus primis & seminalibus sive in natura,
sive per artem vicinius fuerit; eò esse poten-
tius, nobilius, & augustius. Quocirca semina, 2
mundum ingredientia, initio à colorum, sapo-
rum, imò & quantitatum dimensionibus adhuc
libera (verbi gratia. Humanum idem semen, 3
nunc simplicem, nunc multiplicem fœtum pa-
trat, sola locorum simplicitate, vel numerosita-
te receptum, adeòque numerorum & quantita-
tum imperio, primis nondum momentis sub-
noxium) hinc nempè fit, quod in summis rupi- 4
bus, longè à fæce, & inter saxa, sabulumque,
oriantur acidi fontes, cæteris cunctis præstan-
tiores: sic autem vocati, non quòd acorem præ
se ferant (sunt namque insipidi) sed quòd acido-
rum instar, sint medicati, ideò acidulis nobilio-
res, quo gratiores & potiores, semen salis esuri-
ni, à saporum explicatione adhuc liberum, am-
plectentes. Etenim cum natura nostra, fœdus
amicum fontes illi pepigere, quod palati biben-
tium cum suavitate, intimaque ventriculi be-
nevolentia, licet maxima quantitate, haurian-
tur. Refocillatione autem naturæ, tam proximè
universalem illam medicinam, sanitatem ni-
mirum tutelando, propagandoque potestates
vitales æmulantur, Moly Homericum, quòd in
apicem quasi medicinæ, adscendisse visi sint.
Talem Paracelsus, lib. de morbis tartareis in
Veltin, pagulo Helvetiæ, scaturire voluit, qua-
lem totus mundi ambitus, vix alterum conti-
nere in valle (nam in excelsissimis rupibus plu-
res sunt) crediditt. Danubius siquidem, Rhe- 5
nus, Rhodanus, Sanus, Padus, &c. ejusmodi
fontem scaturigine prima obtinent. Amplius
addam. Quid si Gargani antro, exercitus cœle- 6
stis Præses, in custodiam præfectus fuerit non è
re erit credere hujusmodi fontibus Eudœmo-
nem aliquem præfixum; non secus ac vetustas
suos semideos, pocula in origine fluminis ver-
tentes, apponebant. Utut sit, fontes illi, sunt
Iliado proximi, enteque primo esurinorum re-
ferti. Contrà, alii sunt fontes, quibus succus pe- 7
trescens commistus est, qui delabente paulatim
undâ, tam in fundo, quàm alvei parietibus, sa-
xa, & silices, perque cœcos venarum conductus,
rupes in ripis disseminant. Mosa enim exem-

plo

plo erit, hic namque ab ortu suo, margine, longè latéque lapidescentem succum imbibente, colles sternit, hinc inde Visetum usque. Quo succo jam absumto, suamque destinationem permenso, Mosa deinceps rupes non adspicit. Nec enim lapis simplex est, verùm hìc carbones, ibi fodinas ferreas, propiusque adhuc, sulfureas marcasitas, juxta riparum decursum disseminat: alibi verò plumbi mineras, vel meras, vel cæteris permixtas androgyno ortu exhibet juxta fontium originem. Quam fodinarum dispensationem per Trivalem lineam, in suos
9 Peroledorum fundos, Adepti distinguunt. Porrò hæsitatum est, cur fontes acidi vocentur, & unde acor iste petendus. Breviter dicam. Semina enim salium, ut diximus, cuncta in aquis sita sunt: attamen nondum saporem induerunt, nisi dum corporum principia consentanea, uterosque terræ debitos repererint. Tunc enim, nec antè, salsuginem exprimunt, & sal vestiunt. Hic enim in alumen, ibi in marinum, fontale,
10 alibi verò in nitrum, &c. prorumpunt. Quocirca notandum, sal quoddam exsistere hermaphroditicum metallorum, quod defectu nominis esurinum sive acetosum, re & nomine vocari cœpit. Generale equidem, & ad omnia metalla accommodabile: adeóque si non primam, velut & remotissimam, eorundem materiam, putare placeat, saltem est metallorum secundina, quibuslibet metallis congenialis. Sal istud itaque alienæ commistionis expers, acidum est, corporique nostro debita quantitate gratum, eò quod omnem omnino humorem non vitalem, tartarumque detergat, & consu-
11 mat. Est nempè duplex excrementum in nobis. Vnum nostrum, quod putredini, & fœtori subjacet: aliud autem rerum, quod hostili coagulatione, suam proditor perficit tragœdiam, generali etymo, tartarum dicitur. Sal acetosum itaque, subinde embryonis instar, in ordine ad metallum consideratur: non rarò quoque velut individuum solitarium, at nondum sua in
12 destinatione completum. Exemplo vitrioli sive chalcanti, rem exponam. Optimum enim artificialiter, pro medicina, ex cupro fit, ad naturæ imitationem: estque proinde longè optimum, quod ex solo cupro, sine terrenis sordibus, & peregrinorum mistura, conflatur: quæ tamen non nequeunt in naturæ uteris confluere. Fit autem hoc modo. Liquato æri sulfur injicitur, donec totum flamma absumserit: confestim verò æs fusum, aquæ pluviæ infunditur, unde virescit: idque toties repetitur, quoad æs omne in aquam transactum migraverit. Exhalata tandem aqua, vitriolum habes. Etenim quod antea cuprum erat, nunc insuper ex sulfure salem acquisivit. Secundò, vitriolum præ- 13
stantissimum naturaliter crescit, fodinis, quibus natura sal istud esurinum peperit, venam æris feracem corrodens, & fontis lambentis liquore dissolutum, quem postea cortinæ in chalcantum coquunt. Laudatur Cyprium, Hungaricum, Romanum, & omnino, quod in sui examine plurimum æris contribuit. At succus illi 14
vitriolifertus, putatus est ferrum in æs mutare, delusionem scilicet viri metallarii vix agnoscentes: eò quod ferri absumit locum, æris succedentes atomi explerent. Nec animadvertentes uti æs, argentum solutum, aliàs in chrysulca invisibile, reddit spectabile, & corporeum: ita ferri proprietatem esse, solutum in chalcanto æs, ad se rapiendo manifestare, simulque eodem actu, ferrum ipsum dissolvi, atque in fonte evanescere. Testes sint mihi fontes. Siquidem aquæ vitriolatæ longè seipsis pauperiores in cupro fiunt, postquam ferrum, recuperati æris beneficium receperint. Propterea quoque nimirum extra fontem (ubi, quotiesque continuum novi, è gurgite, æris alluvium deficit) putatitia alioqui ferri transmutatio, haud contingit. Tertiò demum, fit arte vitriolum, ex 15
pyrite sive marcasita ærosa, sulfure impræganta. Equidem abstracto inde sulfure, residuum corpus ærosum aëre expositum, currente dierum numero, sal acidum, sensim suis medullis resolvit, quod eâdem resolutionis acuitate, ærosum quippiam in se dissolvit; quodque inde, aquæ juvamine depromtum, mox etiam coctum, vitriolum fit. Adeóque quicquid prima vice, salis esurini rosioni restitit, repetita sulfuris crematione, totum tandem concedit, ac in vitriolum evadit. Quartò denique, sal esuri- 16
num connascitur, concretum in pyrite, quod concrematione, & resolutione, ærosum quippiam, inde secum fert, & vitriolum fit. Vnde manifestum fit:

Primò, quod sal esurinum, etsi acidum, dif- 17
ferat tamen plurimùm à quavis alia aciditate, quantum differt vitriolum ab ærugine, quæ per aceti auram, adeóque concepto intus sale aceti, fit.

Secundò, quod etsi sulfur, totum sit pingue, 18
& φλογιστὸν, attamen in æris penetratione, sal quoddam acidum (quod aliàs inter comburendum avolat, & per campanam in succum cogitur) semifixum relinquat.

Tertiò,

19 Tertiò, sal acidum, & esurinum fontium, in
visceribus terræ ortum, sal esse cujuspiam sulfuris,
embryonatum: eatenus tamen artificiali
20 sale, è sulfure petito nobilius; quo primo enti,
& seminibus Iliadi propinquius est. Vt suprà legitur. Idcirco procul vagari agnosces, qui dotes Spadanorum, ex contentorum mineralium proprietatibus, prout in ultimam jam sunt progressa materiam, æstimant. Siquidem patet ex superioribus, salia esurina sulfuris, longissimè à proprietate sulfuris discrepare: quinimò, quod magis est, artificiale sal esurinum sulfuris, tantum distat à naturali, quantum hoc embryonatum, primis seminibus est propinquius in radice. Toto inquam cœlo errant, qui salia esurina plumbi, cum plumbo comparant, quod inde immensum distinctum est. Salium namque perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque eorundem nondum perfectorum, peregrina
admodum est similitudo, Exemplo patet. Sal 21
enim esurinum aluminis, sacccharo quovis dulcius (manna dicitur aluminis) astrictionem nescit, primo enti ejus simile.

Quartò. Cùm itaque præstantissimum vi- 22
triolum sit materialiter nil aliud, quàm sal esurinum sulfuris embryonati, quod æris partem quampiam erosit, vilioris verò vitrioli, sal è perfecto haustum sit sulfure; rerum idcirco analogia ducti, idem vitrioli etymon transsumsimus, ad omnes metallorum consimiles dissolutiones, quod ab aliis, de Spadanis scribentibus, non-
dum annotatum reperio. Siquidem tam in ar- 23
tis, quàm naturæ progressu, ex quovis metallo, vitriolum (excepto auro) fit quotidie. Quatenus scilicet ex metallo, & cujusdam salis esurini connubio, liquor metallicus, coagulabile in quam vitriolum efficitur.

PARADOXVM QVARTVM.

1. Contenta in Spadana juxta aliorum opinionem. 2. Probatur positionum falsitas. 3. Ingredientia Spadanorum. Quid sit vitriolum martis. 4. Coagulatio nunquam fit sine dissolutione, & vice versa. 5. Corpora non agunt in invicem. 6. Inter actionem est odor spiritus dissolventis. 7. Spiritus dissolvens coagulatur. 8. Qui ferri vena sit in aquis invisibilis. 9. Cur aqua sulfur oleant. 10. Cur aciditas in aquis pereat, & quando. 11. Manifestum fit occultum, & occultum manifestum. 12. Cur non ferrum, sed vena dicatur inesse. 13. Sal fontium non crescit in vena ferri. 14. Cur unus fons altero sit fortior. 15. Differentia contentorum in fontibus. 16. Cur non transforatur Savenirius aliò. 17. Cur aqua sit levior Savenirii. 18. Aliquamdiu spiritus salis operatur super venam.

1 Continens Spadanorum, aquam fontium, Scriptores univocè asserunt. Discrepamus verò ab iis duntaxat in origine: utpote quæ non parum momenti, ad nobilitatem eorundem adferat. At contentorum in aquis ratione, procul nobiscum dissident. Asserunt nimirum Spadanæ inesse vitriolum, & deprehendisse, calchitim, mysy, sory, melanteriam, sal, nitrum (inesse inquam nitrum, distillationis examine sibi repertum, quod alibi se nunquam vidisse, quippe quod inde post Hippocratis ævum defecisset, testantur) bitumen, sive succinum liquidum, carbonem fossilem, alumen, bolum, ochram, rubricam, matrem ferri, venam ferri, ferrum, ærugine, calchantum assatum, alumen exustum, æris etiam florem, & sulfur. Hæc inquam ab Authoribus Spadano fonti legimus tributa, sub incertitudine Domina: adeóque nutantes, cuinam Duci tantum fidant exercitum, concludunt, fontes quosdam esse, in quibus eminens subterraneum, ægerrimè dignoscas. Alibi, chalcanti fervorem, frigore rubricæ, & æris in Spadanis, temperari. Alibi, Spadanos frigidos, & humidos actu, potestate verò seu virtute (quam unam examinant medici) calidos atque siccos, idcò potissimùm, quod sitim extinguant. Tandem ajunt, his fontibus, ferri, sulfuris, chalcanti, aliorumque fossilium vim inesse, qualitatum tamen primarum proportione manente incerta, sive varietatem subterraneorum consideres, sive bibentium dispositionem diversam. Atque illud notandum etiam lego. Quod fons Savenirius, vires fossilium magis, quam substantiam sibi induat. (id est, vires supra, extra, vel non substantiales) Alibi namque ajunt, solo vitriolo fontes acescere, esseque chalcantum saporis acidissimi: alibi cum Dioscoride, in chalcanto plus ingratæ & terreæ adstrictionis, quàm aciditatis reperiunt. Denique, prout non nisi extrema ignium tortura, oleum è vitriolo (sale videlicet esurino & sulfureo, spiritus ærosos elevante) acidissimum elicit: sic fontes hinc, nec aliàs acescere rentur: in terra videlicet ejusmodi ardorem, spiritus chalcanti acidos, ad terræ superficiem concitare, qui ibidem

dem à frigore coacti, & in acidam mutati, vici-
no fonti commisceantur. Quam positionem
2 multæ comitantur anxietates. Primò, Eò quod
nulla sit ejusmodi spontanea distillatio in Vni-
verso. Deinde, quod saltem æstate frigeant in-
trinseca terræ juxta Hippocr. quando Spadana
nimirum optima. Tertiò, Quod spiritus chal-
canti, terram aut saxa quæ attingit, nequeat
non erodere, atque idcirco aciditatem omnem
exuere, frustra dicatam fontibus. Quartò,
Quod æstate, terræ frigus non sit in superficie
tantum, quod fit condensando spiritus magis,
quàm interiora, unde caloris vi, fugatos spiri-
tus comminiscuntur. Quintò, Quod spiritus
vitrioli, aquæ, tametsi negligenter obseratæ, im-
misti, nec aciditatem deponant, nec rufo colo-
re tingantur: quod attamen fontalibus aquis
prorsus est sociale. Hactenus aliorum me de-
3 torsit opinio. Meam fatebor cœcitatem. *Distil-
lavi aliquando serio, Savenirium, & Pouhon-
tium: & sane non tantum mineralium catalo-
gum, imò nil quicquam in iis offendi, præter a-
quam fontanam, & vitriolum ferri, ab aliis ante
me scriptoribus neglectum.* Constat autem martis
vitriolum, sale esurino embryonati sulfuris, &
vena (non ferro) ferri, quam sal esurinum, ad-
4 huc volatile, lambendo corrosit. In quo corro-
sionis actu, fit aliqualis dissolutio ipsius venæ,
& coagulatio sive fixatio salis volatilis. Sal in-
quam quamdiu volatile est, id est, aptum ut ab
igne pressum evolet, inter spiritus recensetur.
5 Corpora autem non corrodunt corpora, quate-
nus talia, neque fixa in invicem agunt: sed dun-
taxat, quatenus alterum eorum volatile est, id
est, spiritus, sive is concretus sit, sive liquidus.
6 In omni denique solutione (uti videre est in
activitate aquæ fortis, aceti stillatitii, &c.) ex-
citantur aliquot exhalationes, antea quietæ,
quæ uti sylvestres, iterum coagulationi non pa-
rent, aquæ ideò evolant necessariò, vel vas coer-
7 citæ diffringunt. Cæterùm & illud deinceps
notabile est, quod quantum spirituum, corporis
solutionem complevit, tantundem quoque in
corpore soluto, corporalitatem assumsit. Patet
igitur hinc ratio, cur Spadanæ in tanta perspi-
cuitate, corpus opacum venæ ferreæ, in se ab-
8 scondant. Denique cur in activitate salis esuri-
ni, sulfur redoleant, absente tamen corporali
9 sulfure. Tandem quoque obvium est; cur sub
finem activitatis (illa enim solutionis festivi-
tas, plus minusve temporis, in diversis fontibus
perseverat) aquæ aciditatem amittant, ac vena,
antea transparens, tum rufa appareat. Fugatis 10
nimirum jam partim spiritibus, vel iisdem, ad
finem activitatis delumbatis, & coagulatis, im-
bibita vena fidit, ac manifestatur, quod antea
occultum steterat: genuinam interim, aquis re-
cuperantibus simplicitatem. Porrò non otiosè 11
negatum, ferreum, aut ferri ramenta Spadanis
inesse, sed ferri venam. In vena siquidem, plus
virtutis, quàm in ferro occurrit, earum scilicet
partium subtilium, quas fornax inter fusionem
suffurata est. Quocirca succus, spiritus, sive sal 12
esurinum (voca ut lubet) non crescit intra ve-
nam ferri, ita ut sit par amborum colliquatio in
aquis; absit, alios nactum est sal, in terra uteros,
unde præterlabens unda, illud liquat, & secum
rapit, tanquam germanum nepotem, alterius
olim filium undæ. Quod si itaque insigni cavi- 13
tate circa venam detinetur diutius, plus venæ
in se sorbet ut Pouhontius, hocque adhuc am-
plius fons Geronster. Tonneletius verò, sale
esurino, præcedentibus duobus ditior, iisdem
tamen in vena pauperior est. Hinc namque fri-
get, & stomacho molestior. Quicunque ergò
magis alvum cit, venæ feracior est. Equidem
nec illud Antiquis incognitum, qui squamma
ferri, ad ventris subductionem utebantur. Vir- 14
gines quoque, stomoma, sive aciem sumentes,
primis quoque diebus vomere assolent. Geron-
ster igitur plus venæ assumsit, quàm Tonnele-
tius: salis autem tantundem, sed mitigati pro-
pter activitatem venæ in se receptæ: ideoque
sal istud crassius, & corpulentius evasit. At Sa- 15
venirius, aquis longè dilutior, venæ, salisque
esurini minimum, ideoque citius absolvit actio-
nem salis esurini & venæ, citiusque medicata
unda emoritur. Atque eâdem de causa, facilli-
mè stomachum transit, conficitur, & penetrat
citiùs. Spirituum itaque agentium in venam, 16
præsentia, poros in aqua dilatat, & leviorem ad
libellam efficit fontis aquam. Ampliùs notan-
dum est, Quod prout in vinis & omphacio e-
bullitio fermentalis fit: ita sua fit actio salis esu-
rini. Ac nedum super venam, dum eandem 17
rodit & permeat: sed etiam super eandem se-
cum raptam, aliquandiu operatur. Pouhontius
inquam, longè diutius, quàm Savenirius, &c.
donec exantlatis spirituum activitatibus, tam
agens, quàm patiens, dissolvens inquam, pariter
& dissolubile, fatiscant eâdem operâ.

PARADOXVM QVINTVM.

1. Virtutes sales esurini. 2. Effectus obstructionis. 3. Quousque fontes agant in homine. 4. Quos non juvent. 5. Effectus per se & per accidens exemplum. 6. Mulier duplicibus subest morbis. 7. Vires vena ferri. 8. Objectio. 9. Solutio. 10. Quomodo ferrum aperiat, & quomodo stringat. 11. Probatio per affine exemplum. 12. An calculo conveniant, & quousque. 13. Palliativa cura tantum qua pellit calculos. 14. Spadana in causa, ut facilius recrescat calculus. 15. Cura calculi vera in quo sita. 16. Vnde petendum remedium, & quale. 17. Qualitates primæ in fontibus. 18. Aqua, non aer, est internè humida. 19. Vires Velollei & Cherionii. 20. Objectio. 21. Dilutio.

NVnc de viribus Spadanorum bre-
vi complexuri methodo, supple-
mentique norma dicturi, resume-
mus, non alias inveniri dotes,
nisi quæ ex esurino, & soluta ferri
vena depromuntur. Quapropter
1 cùm sal esurinum dissolvat mucilagines, abster-
gat, consumat, forasque amendet; Ideò inpri-
mis, obsitis mucore stomachis opitulatur: ean-
dem quoque viscidiratem præternaturalem
(quam coagulabile rerum in nobis excremen-
tum vocavimus) altiùs atque penitius paulùm,
tam in venarum, quàm visceris cujuspiam pe-
netralia proreptam, eadem opera expedit, sed
tardiùs eo, quò longius ab ore iter instituit.
Hinc ortis hepatis, lienis & renum obstructio-
nibus, atque inde natis febribus, hydropi, ictero
non segniter succurrit. Etenim obstructio, ob-
struente consumto, cessat; quæ aliàs, cùm im-
pediat quo minùs vitæ spiritus, per omnia libe-
2 rè gliscat, muniaque sua obeat: idcirco partes,
quæ post se sunt deinceps, vitali communione
privat, ac consequenter putrefactiones accersit.
Igitur omnibus prorsum morbis epotæ Spada-
næ conveniunt, qui ex hoste tartaro, præter
naturam intus recepto, & coagulato, conscen-
dunt. Modo constante vitæ radice sufficiente,
3 id est, satis tempestivè hauriantur. Determina-
tione attamen illa adjuncta, quod potestas aqua-
rum non transcendat hypochondrium. Non
enim supra renes, ad cor videlicet, pulmonem,
4 aut cerebrum aquæ attingunt: quocirca etiam
affectibus illis ex idiopathia genuinis, nisi per
accidens succurrunt Spadanæ. Ratio est. Si-
quidem cùm minerales sint, ad alendum pror-
sus ineptæ, ultimo cum salium excremento
urina, è corpore proscribuntur, cujus nempe
commercium, vividus amplius sanguis non
patitur. Proinde si quicquam capiti, cordi, aut
pulmoni juvaminis adferre videantur, id to-
tum, sublatione affectus, discrasiam inibi, per
deuteropathiam, & consensum causantis, eve-
nire putandum est. Denique nec potæ Spada-
næ in epidemicis, endemicis, & astralibus mor-
bis, ut sunt Pestis, pleuritis, prunella, &c. ut
neque conferunt plurimum, quibus venenum
subest, vel assumtum, vel intus genitum, vel
contagio participatum. Vt etiam neque in
morbis tincturæ, quales sunt lepra, lues Vene-
ris, morphea, cancer, epilepsia, &c. Quocirca
non bene convenimus cum illis, qui ad omnes
omninò morbos Spadanam commendant sine
delectu. Adeòque eandem in blasphemiam us-
que extollunt. Scilicet, *Non esse, quod jam de-
inceps, nactis Spadanis, veterum aquarum mi-
racula, vel Siloes piscinæ, vel Iordani Naamum
sanantis, stupeamus: cùm hic, & attonito mor-
bo, convulsione, paralysique laborantes, leprosos-
que curari videamus.* Apage! Miracula inimi- 5
tabili constant digito: præterea effectus per ac-
cidens, ab iis, qui per se suis debentur cau-
sis, ritè distinguere oportet. Qualiter si defi-
ciente menstruo virgo, suffocatione, epilepsia,
vel paralytico affectu laboret: prodeuntibus
autem bibita Spadana menstruis, ab annexa
diathesi liberetur, non est quod proinde apo-
plexiam, asthma, epilepsiam, aut veram paraly-
sim, Spadanis fontibus curandam commende-
mus. Morbi namque in universum, ex utero 6
prodeuntes, alterius sunt monarchiæ clientes,
& aliena constant radice, quàm qui ex condi-
tione microcosmi, tam in uno, quàm in altero
sexu prorumpunt. Quos equidem si quis non
distinxerit, cachinnum à discretiore sibi pa-
rat. Cæterum jam dictum, quantum sal esuri- 7
num in fontibus proficiat: deinceps autem
quid ferri corrosa, atque soluta minera agat, di-
cendum. Ea itaque manifestè adstringit inpri-
mis, ideoque stomachum, ac vicina quæque
roborat. Laxis ergo, & dissolutis morbis, Spa-
danæ congruunt, puta lienteriæ, diarrhœæ,
cœliacæ, atque dysenteriæ, &c. Quibus ob- 8
jectum iri exspecto, quod menses provocet,
quicquid ferreum offertur, jecinoris atque lie-
nis effractus levet, atque adeò hinc potius ape-
rire, quàm adstringere Spadanas, consenta-
neum. Ob quas fortè salebras, nonnulli ad dispa- 9

res, in marte partes potiùs nutantes confu-
giunt. Respondeo ex Adeptis. In nobis, non
rarò oberrare sal quoddam resolutum, & mine-
rale, planè excrementitium, tartarum inquam
resolutum, vel in prima, vel in materia ultima
exsistens; cujus sive uterus, hepar, lien, renes,
pancreas, mesenterium vel stomachus fodina
sit, perinde nunc censemus: modò constet, in-
10 signes parere laborantibus molestias. Epoto
itaque stomomate, id est, chalybe, vel ferro, pul-
vere tenus: quamprimum sal istud nocuum
(quod purgantium mandatis non auscultat) ad
ferrum præceps accurrit, eique adhæret, ut illud
dissolvat, & vim exserat suam: adeóque juxta
illud coagulatur, simulque cum ferro foras va-
dit. At si ferrum vel acies, in liquore acri, nobis
tamen non hostili, dissoluta potentur (puta Spa-
danas) natura absumtis, & penitiùs intrò admis-
sis iisdem liquoribus, ferrum mox (utpote ad
alimoniam ineptum) à commisto separat, & per
intestina amandat. Ut videre est in stercorum
11 Spadanorum nigrore. In qua ferri sequestratio-
ne, confestim salium mineralium confluxus
spontaneus fit, non secus atque argentum in
chrysulca, ad æs appositum, & æs solutum, ad
ferrum advolant. Liberat itaque ferrum sum-
tum, ab obstructione, & aperit per accidens, ab-
lato scilicet secum obstruente victo: non tamen
quod per se, proinde desinat esse constrictivum;
12 Aperit inquam potestate specifica & appropria-
ta, constringit verò qualitate secunda. Iam por-
rò, quandoquidem animum & spem auxit mi-
seris, potissimum calculosis, potus aquæ, meum
dicam judicium. Certum est Spadanas eluere
urinæ regionem, cùm quia facilè transeunt, tum
quia multæ, affatimque haustæ, & minerales,
earum sal esurinum impedit, quo minus spiri-
tus lotii (solus calculorum architectus) quic-
quam ingenitâ sibi proprietate petrificet. Quip-
pe sal aliud potentius, jam eundem in sui ditio-
13 nem velut vinctum traducit. At quia ista dun-
taxat est cura palliativa, etsi facti calculi & are-
næ expellantur, quasi labentis aquæ abstersio-
ne: imò quamdiu aquæ fuerint ebibitæ, impe-
diant nova calculi collegia, attamen siquidem
mox abinde recrescunt, infida censemus calcu-
14 losis remedia. Etenim eò quidem promtius
accrescere festinat calculus, quò uterus ille, alter
calculi parens, nitidior fuerit. Nonne enim lo-
tium, facilius calculum, ad nitidam matulam,
quàm ad oleo inunctam agglutinabit? Hinc
namque fortè renes brutorum plurima scatent
axungiâ. Curam itaque perfectam calculi, opta- 15
tamque requiem, longè aliam scimus: In qua
exturbatis suaviter calculis minoribus (quod
minimum est) majores verò, in succum pristi-
num retrograda concretionis analysi redeant.
At neque id satis fuerit, nisi tollatur inclinatio 16
petrifica, restaurantibus Remediorum nempe
paucorum collecta messe, quisque integram, ex
calculo non minùs, quàm febre, & optatam,
sperare potest valetudinem. De quibus in aliis
scripsimus, & remedia dedimus. Virtus etenim
medendi, stat rectà sub quolibet pondere, id
est, omnes morbi apud illam, unius sunt pretii,
à nullo morbo minui potest. Desiderantur tan-
tum nobiliores remediorum potestates, quæ in
cœlum ad Conditorem clamant, se velut frustra
venisse, nec esse pænè quenquam, qui vincula
earum solvat. Maturè à querelis abstinendum,
ulceroso seculo. Itaque quod ad primas quali- 17
tates Spadanorum attinet: quanquam de iis,
utpote momentaneis, & anatomiam vitalem
non habentibus, minimum anxii simus, quo-
ties non admodum infesto gradu infames sunt;
decernimus tamen, sal esurinum in primo gra-
du caliditatis & siccitatis esse: solutam verò
ferri venam, frigiditatis & siccitatis secundum
attigisse. Aquam verò ipsam, humidam summè, 18
frigidam verò remissè indulgentia Aristotelis
sentimus, & supradictis deductionibus osten-
sum fuit. At quia, tam aquæ, quàm minera- 19
lium, illæ qualitates sunt relolleæ, nequicquam
curationis habent: sed rebus constitutis præ-
posterè adveniunt, instar colorum: idcirco il-
larum speculationem aliis relinquimus, con-
tenti adeptione qualitatis cherioniæ. Postremò 20
tamen objectioni respondendum est. Quam-
obrem videlicet Tonneletium salis esurini, &
calidi copia, frigere magis, & stomacho mole-
stum dictum? Satisfaciam. Sal esurinum etsi 21
primis qualitatibus sit calidum; non secus at-
que oleum chalcanthi, sulfuris, aqua fortis, &c.
frigefacere tamen, tertia, & propria qualitate
cherionia, quatenus scilicet vel nimietate no-
xium calorem nostrum debilitat, potissimum,
quod secundarium humorem, sive alimentum
proximum stomachi sua aciditate dissolvat, &
alendo inidoneum reddit: cujus liquoris vividi
penuria, non mirum est, si influens stomachi,
& mendicatus calor, patiatur.

PARADOXVM SEXTVM.

1. *Qualiter cibi non nocituri.* 2. *Contra diæteticem paradoxum ex textu sacro.* 3. *Probatur etiam experimento.* 2. *Ex Iustitia distributiva Dei.* 3. *Ex indicatione remediorum.* 4. *ex regula.* 4. *Vnde diæta venerit necessitas.* 5. *Vnum præceptum.* 6. *Sobrietatis encomium.* 7. *Vt aqua celeriter transeant per præcordia.* 8. *Purgatio.* 9. *Modus & requisita potandi. Quantum bibendum.* 10. *Ænula campana præparata commendatio.* 11. *Celeriter bibendum, & quare.* 12. *Rediens quomodo.* 13. *Quando prandendum.* 14. *An Spadana mero miscenda.* 15. *Et quidem à prandio.* 16. *Tres digestiones.* 17. *Cur non dormiendum sit à prandio Spadæ.* 18. *Hora cubitus.*

1 DE diæta, & modo utendi Spadanis, nunc paucula subnectam. Istud inprimis in diætetice, experientia duce, vicimus: *nusquam qualitatem ciborum, quatenus talium, nocumentum adferre*, nisi ubi delumbatum clinicum ac defectuosum adest
2 remedium. (Vidit namque Deus, quodcunque fecerat bonum esse, & consequenter, quodcunque in cibum ordinaverat, bonum esse cibum) *solam verò quantitatem obesse posse.* Ede enim cibos quoscunque voles. exempli gratia, & sis vulneratus, modò in quanto non excesseris, sintque tibi apti balsami, & potiones vulnerum consolidatrices, nullam pressuram senties ex cibis, nullumque detrimentum, non secus ac
3 delicatissimo delectu ciborum alitus. Cujus rei testimonium milites ac pauperes dabunt: quibus severus visus fuisset rerum Arbiter, si phasianis, perdicibus, ac cætero culinarum mangonio, in morbis vesci debuissent. Spernit enim curiositatis regulas natura, eo subsidio tuita, quod frustra opem, & præsidia, contra morbum optatura sit à remedio, quod prævenien dis defectibus, à ciborum exigua quantitate, non sit satisfaciendo. Quicquid enim morbi monomachiam aggredi debet, potiori jure sanè, symptomata à cibis orionda, avertere debet, id inquam, quod averruncandis læsionibus
4 propinatur, vel instituitur. Diætæ igitur necessitas, à penuria altiorum medicaminum, non cibariorum lenocinio invecta creditur.
5 Vnum istud diætæ præceptum servandum, Spadanas bibenti consulo, ut sobrietati studeat,
6 edatque parcè instar accolarum. Quid enim juverit, sanitatem accolarum ex Spadanis accusare, si lautiores, & nimis saturi, vivamus. Supremum itaque longævæ vitæ præsidium (etsi insuetis crudele) esto sobrietas. Quæ sapiunt aliàs, optimè nutriunt. Et concocturus facilè, quæ sapiunt maximè, famelicus. Ea so- 7
la diætæ normâ, aquæ permeabunt tutò, celeriter ac jucundè. Cæterùm juverit, sordem à stomacho, à mesaraicis verò crudiorem, & minùs sincerum chylum, verrere. Quod com- 8
modè fiet, Si triduo continuo sumatur ante aquas dosis una in aurora, pillularum rufi, debitè præparatarum, & non suasu lucri. Vel, si non lubet triduum exspectare, infundat conservæ rosarum sescunciæ, Pouhontii uncias octo, addito scrupulo salis tartari. Bibat colaturam. Spadanam bibiturus, conetur primùm ven- 9
trem exonerare, diluculo ac sub crepusculis, uncias duodecim Pouhontii bibat, & montem scandat: quo cum deventum erit, viginti, aut 30. primò manè uncias Savenirii bibat. Etenim ad non consueta paulatim transeundum. Vti etiam Pouhontius, non onusta quantitate, vrinarios meatus præmeditatim aperiet. Addendum quantitati indies, ad tolerantiam usque: ut quisque sibi sit judex. Quod exinde facile conjicietur. Quoniam si quantum oportet biberint, bene se habent, & facile ferunt, Hippocratis imitatione. Inter bibendum au- 10
tem, loco anisi, myvâ ex ænula campana assumtâ, facile epota aqua per præcordia transcolatur. Bibatur autem statuta dosis celeriter, cùm fon- 11
tis festinatus sit progressus, ideóque prima aqua cocta (si modò verè coqui dicendum, quod non in alimentum cedit) & expulsa, antequam ultima adveniat. Quod interpolatam nativi calidi reddit, frustratamque actionem. Rediens 12
ad pagum à fonte, lentè procedat, ut non sudor, sed urina, quæ in votis est, cieatur. Sit au- 13
tem hora prandii, cùm stomachus aquis fuerit expeditus, ne residuum aquæ, penè concoctæ, crudum succum præcociter in venas auferat. An Spadana mero mista conveniat, dubitatum. 14
Dicam. Sic vina fient facilè meabilia, & meatus servabuntur meabiles, ideóque cum accolis, cibis (id est, potibus) fontes admiscere consulam. Atque adeò quia parcè comedendum, 15
circa decimam aut undecimam, hora tertia Pouhontius adeundus; quia non saginationem, sed sanitatem intendimus: si cœlum permittat nempe, non chartis aut aleis, non denique somno pomeridies emancipandus venit:

16 sed deambulationibus. Siquidem tres in ho-
mine complentur concoctiones: prima scilicet
in stomacho; altera in hepate: tertia verò in
singulis membris. Quandoquidem partes sin-
gulæ nutriri debeant. Prima & secunda deco-
ctio, feliciùs in vigilia & motu succedunt, ideó-
que excrementorum omnium uberior expul-
sio, quàm Spadæ præcipuè attendimus. Tertia
verò sub somnum, dum nempe vitale lumen,
sese humori cocto, propter assimilationem in-
spirare debet, esto. Qui etiam omnem excre-
tionem compescit, præterquam suam, quæ est
sudoris. Horam autem somni, præcedentis au- 18
roræ maturatio, & sequentis crepusculi festina-
tio. Per somnum ipsum admonebit.

*Benedicite fontes Domino: laudate & super-
exaltate eum in secula.*

SVPPLEMENTORVM
PARADOXVM NVMERO CRITICVM.

1. CAusa dua calculi apud veteres. 2. In vesica calculo multa prodit mucilago. 3. Curatio antiquorum triplici constat præsidio. 4. Sollicita cura veterum. 5. Varia supellex saxifragorum. 6. Cur saxifragia irrisa à plurimis. 7. Absurda objectioni respondetur sub finem. 8. Desperatio apud Veteres. 9. Qualis curatio Veterum. 10. Moderna opinio paradoxa. 11. Cur à veteribus deflectere quis possit. 12. Cur Veteres in cura errârint. 13. Materies lapidum. 14. Tartari, & pituita differentia. 15. Tartari historia. 16. Paradigma mechanicum. 17. Vnde nomen tartari. 18. Ratio essentialis in paradigmate. 19. Cur non è viscositate fit coagulatio. 20. Generationes substantiales determinatis absolvuntur seminibus, non casuali qualitatum primarum congressa. 21. Qua, & ubi semina lapidum. 22. Physica, per Analysin, optima docetur. 23. Ratio altera contra Veteres. 24. 3. Ratio. 25. 4. Ratio in macrocosmo. 26. Objectio. 27. Pro nobis. 28. Gemma viscositatem nesciunt. 29. Contra efficientem Veterum. Prima, Altera ratio. 30. Vnde in rene calculoso calor. 31. Exemplum. 32. Cur in calculo vesica, non conquerantur caloris. 33. Cur mucus in calculo vesica. 34. Ratio prior. Altera. 35. Incognitis causis removendis incognita fuere remedia. 36. Salutaria remedia coindicationibus opportuna. 37. Remedia exteriora cujus sint pretii. 38. Paradoxum in distinctione effectus per se, & per accidens. 39. Quatenus juvantia sint. 40. Quid solum sit aperitivum pharmacum. 41. Non fieri ureterum dilatationem per potus. 42. Quid dilatet ureterem. 43. Objectio syncopizans. 44. Distinctio effectuum secundum causarum pertinentiam. 45. Ratio. 46. Censura remediorum veterum. 47. Methodus curativa. 48. In omni urina calculus. Quis sit dicendus calculosus. 49. Quid sit inclinatio ad calculum in rene, aut vesica. 50. Quid spes in curationem dederit. 51. Quomodo auferatur inclinatio. 52. Qualitas remedii, inclinationem tollentis. 53. Aroph medicamen. 54. Oblatratio. 55. Hermetica & Pythagorica Philosophia congruunt 56. Remedii qualitas calculum resolventis. 57. Responsio ad objectum absurdum.

QVandoquidem frequens in homi-
ne monstrum lithiasis, plerosque
ad Spadacrenas vocet, perfectæ
sanationis spe; juverit profectò
hunc paragraphum liberaliùs ex-
planare, ne compendium obscu-
ritatem pariat. Dicendum itaque, quid Anti-
qui, quidque Moderniores, Hermeticæ scholæ
discipuli, de calculorum ortu & curatione sen-
tiant. Materiam calculi inprimis, phlegma, pi- 1
tuitam, mucilaginem, seu excrementum hu-
manum: Efficientem verò causam, calorem
actualem, excedentemque in membro, incusa-
vêre. Quid ni, inquiunt, cùm è calculoso re- 2
ne multum sedimen, è vesica verò, calculis ob-
sessa, continua muccago, turbetur præceps? &
quanquam nullus in vesica calor, sufficit sal-
tem, eundem in lumbis manifestum, calculo-
sos experiri: Ergo cum contra manifesta, ac
sensu nota, nemo nisi cœcus ad solem relucte-
tur, rata calculi permanere debebunt, jam data
causarum testimonia, authoritatum, & dierum
numero approbata. Cæterùm his positis, ad cu- 3
ram itum est. Vbi humectantibus, aperienti-
bus, & detergentibus, confisa sunt præsidia.
Clysteribus inquam, balneis, fomentis, unguen-
tis, & potionibus madefacientibus, aperienti-
bus, & abstergentibus, utrâque sunt innisi manu.
Quo scil. jam partus calculus exploderetur, at-
que venienti saburræ fortè fortuna coagulandi
adimatur conciliabulum. Venturæ autem nil
quicquam est provisum. Non segniter nimirum 4
amygdalinum, aut huic succenturiata, ad urete-
rum ampliationem, primo curationis introitu,
propinanda arbitratum, ut deinceps sequentibus
abstersivis expellendo facilius calculo locus sit.
Hisce nempe hypothesibus, facilitate artis, non 5
parum suspectis, in tanto naturæ incommodo,
ac dispendio, calamitati nostræ atque adeo In-
dicationi curativæ, abundè satisfactum, arbitra-
tum

tum est: nisi fortassis quædam saxifragia, tam ex
herbis, radicibus, ligno, seminibus & fructibus,
quàm ex certis lapidibus in pulverem contritis
glorioso titulo, à Primoribus accepto, in lithon-
tribon petita medicamina, prioribus adnexen-
da videantur. Sic autem dicta, eò quod non-
nulli calculum confringere; alii, imminuere;
6 plurimi, neutrum crediderint. Pulcro quidem
arrident nomine à Veteribus tradito: at sic ex-
hibita, hactenus infido eventu, atque promissis
7 nequaquam respondente auxilio. Alii proinde
longiùs deflectentes, citiùs stomachum, venas,
renesque pertusa, ac perforata iri, vel corrosio-
ni insigni, vel confringendi potestati violentæ,
cessura, quàm quod lapis, illis longè durior, &
fodina sua ab ore separatior, siccitatis, & con-
ceptæ duritiei, innatum recuset vestigium, illis-
8 que remediis in clientelam nomen dederit. Id-
eòque quicquid secundis, & tertiis qualitatibus
repugnans; pharmaco non paruerit, id velut Al-
cide indomitum, velut monstrosum, clavâ du-
rius, ac fatale, incurabilium catalogo addica-
9 tum. Unde intelligere est, totam calculos cu-
randi methodum, non sanationi perfectæ, at
palliationi saltem, stare concreditam. Siquidem
non insuetum hactenus, nisi excludendo cal-
culo, jam facto: fiendo autem, nullatenus ob-
viam itum est: ut neque impressionis, sive pro-
clivitatis in calculum, exstirpationi, quicquam
est consultum. Mansit itaque imperfecta, reci-
divas minantium calculorum curatio: Trium-
phum quasi ob id clamantes cæteri morbi, eò
quod omnes in fines sufficiens Providentia, se-
cum videretur liberalius egisse: uni autem insi-
diatori calculo, ut hostiliter & proditorie ingres-
so, recusasset remedia.

Nunc autem, per classes, Juniorum decreta
10 dabo. Ac primum quidem de statutis deflexisse
canonibus, vitio non erit, ubi hucusque, incer-
ta plerumque advertamus eorum auxilia, lan-
guidamque non nisi experiamur opem, deque
Proximorum vita & incolumitate propositum
11 sit. Etenim si artes cæteræ proficiant indies,
non est, quasi in nobis effœta sit virtus animi,
cur ab ulteriori indagine Veri, nos priorum ca-
nones deterreant, inque desperationem contur-
bent. Solo namque Aristotelis statuto, quod con-
tra negantem principia non sit disputandum,
Philosophia in obscurum delata mansit. Etenim
si non imperandum, saltem nec serviendum, li-
berrimis judicii muneribus est, antecedentium
gregem sequentes, non quia sic eundum, sed
12 quia sic sit itum. Artium itaque inventor Ignis,
mechanico, ac manifesto opificio, Hermeticos
edocet, calculorum originem non constare assi-
gnatis, materiâ & efficiente. Etenim nec ob id
mirum, quod non sat cognitis causis; improvisa,
& imparia huic languori, hactenus descripta sint
consilia. Quintum itaque materialem causam at- 13
tinet, ea succus quidam petrescens est, (deficiente
enim etymo, à me sic vocatus) permultis liquori-
bus, ita intimè aspersus, ut iisdem propemodùm
genialis videatur, neq; secus divortio obnoxius,
nisi ea calamitatum de causa, ut nostræ fragilita-
tis millecuplæ, nos reddat perpetuos memores.
Proinde non muccus, non pituita, non deni- 14
que excrementum aliquod nostrum & putre-
factibile, materiem calculo subrogasse putamus:
sed est excrementum rerum, hostili coagu- 15
latione, suam proditor intus perficiens tragœ-
diam (tartarum diximus) quod ubi non ritè se-
paratum, in thecis, separando excremento di-
catis, intrò sanè cum succis genialibus ac vitali-
bus mixtum serpit: Tandem autem ad examen
revocatum (quippe ad assimilationem, & ani-
mæ informationem ineptum planè, & inefficax)
vel unà cum lotio foras exit, velut conceptæ
proditionis pœnitens: Vel si subtiliùs, vitali nu-
trimento nupserit, penitiùs subit, paritque mox
digesto tempore, suæ in nobis familiæ, exsor-
tes affectus, & conditiones monstrosas, ac insi-
gnia planè tyrannica, quibus, pessundata tan-
dem natura, auscultare cogitur. Quæ cuncta vel 16
unico patebunt, & non exotico exemplo. Ob-
vium enim est, unumquemque nostrûm, etiam
optimè constitutum, urinam edere sanam, ful-
vam, lucidam, sediminis & muccositatis exper-
tem: quam si diutius contingat, etiam limpido
vitro, asservari, aliquot tamen abinde horarum
emenso spatio, calculosam exinde dicimus, eò
quod per totam urinæ ditionem, quaquaversùs,
susque deque, tenui sabulo, matula sit infecta, pa-
rietibus adhærente (ehem planiùs quid, vino- 17
rum tartaro, coagulabilis excrementi in nobis,
secus peregrini, nomen dederit?) attamen nec ul-
la proinde erat crassioris amurcæ visibilis præ-
sentia, nec caloris ulla aderant testimonia, præ-
sertim dum sabulum istuc conspicuum evade-
ret. Siquidem jam antea dudum deferbuerat lo-
tium, priusquam coagulandi iniisset consilium.
Atqui tamen par utrobique ratio, essentia, causa, 18
& proprietas, calculi in nobis orti, cum eo, qui
ejusdem identitatis, & subjecti materialis, in
urina foris circum matulam coagulatur. Ad-
dam præterea, nonnullos sanos detinere uri-
nam honestatis ergò, per aliquot horas, sine

ulla arenarum apparentia: quam tamen urinam
vitro receptam, æquali tempore suum secrevisse
19 calculum, est prorsus indubium. Sequitur hinc
ergò saltem, viscididatem materiæ non in materialem
causam esse calculi: occultioris profectò, atque adeò
altioris indaginis in natura, propagine constat, quam
quod limositatibus; solisque primis qualitatibus, generationem na-
20 turalem conscribi putemus. Quæcunque namque in natura fiunt,
seminis necessitate, & fluxu fieri, putandum est. Semina
idcirco lapidum in succis latent; quoad tandem, fluxu se-
21 minum maturato, in actum erumpat postrema destinatio,
seu finis eorundem. Calculum itaque non nisi lapidescibili
succo, debere familiam, similitudine fontium in majori mundo
suprà docuimus. Errantque idcirco, qui in aquis
limpidissimis & diaphanis, succum, lapidescente potentiâ
instructum, ut non cernentes, sic ignorantes, lutositatibus,
atque muccositatibus pituitosis, oriri calculum contendunt.
Profectò id enim non supra sensum, non supra
22 rusticos, quicquam sapere est. Quapropter Analysis per
ignem adeunda est, quæ sanè, ut reclusionem corporum, ita
eorundem compagem certam, ante oculos proponit,
certioremque spondet studio, quàm, quæ de materia prima,
privatione, fortuna, casu, infinito, & vacuo, insomnia,
jejuno adhuc ore, Adolescentum ver,
23 terit doctrina. Cedò amabò, si pituitosum quicquam, calculo,
esse materiale daret necessariò, & per se, illudque actualis
calor & excedens, in lapidem coqueret; istud utique fieri
putandum, eò quòd calor exsiccaret phlegma in lapidem.
Atqui istud in homine est impossibile, qui nusquam non,
nunquam non, (imò adhuc pluscùlum in renibus & vesica) suo
actuali madore, tantam excludit exsiccationem. Eóque fortiùs
quod in subitaneo transitu urinæ per renes nequeat
instantaneò, muccaginem quampiam, urinæ permistam, in
lapidem exsiccare, & quam urina succedens, non à siccitate
vindicet insuper. Tæderet profectò, hisce diutius immorari,
nisi usque iisdem somniis delusi essemus. Re-
24 sumam igitur. Expediamus idcirco, num arefacta per calorem
muccago ulla in lapidem, an verò in tophum abeat. Mucco
enim narium, omnium videlicet tenacissimo, exsiccato, tophus
friabilis, at non lapis unquam editur. Vetat insuper exemplum
pridem datum, de urina perspicua, à visibili vicositate prorsus expedita,
25 & tamen granulatim calculum spondylibus affigente, ejusmodi
causam agnoscere materialem, obstatque tartarorum in macrocosmo
univoca, itemque lapidum par progenies. Quod 26
si verò dicamus, calorem non exsiccare muccaginem, dum
calculum patrat: sed cogere seu coagulare proprietate non
quidem siccativa, sed calefactiva, sive pepasmo: cujus nempe
solius imperio, coërcita materies, potestatem coaguli, sibi
interni per calorem excita, induat. Atqui 27
istud, aliquid pro nobis dixisse, nobisque ultrò datum est.
In materia videlicet, proprietatem coagulationi subscriptam
agnoscere, sive viscida illa interim fuerit, sive clara atque
diaphana. Alias siquidem obstreperent gemmæ, viscosita- 28
te materiæ se non indiguisse, quo tantum robur & fulgorem
assumant. Attamen nec proinde scopulos effugies. Quippe
nec propterea calor 29
ullus actualis in matula calculum concrevit, sed longè,
postquam detepuisset lotium. Denique, cùm in calculo vesicæ,
desit exosus caloris sensus; ubi tamen calculus plerumque
durior est, quàm in renibus: sequitur omnino, efficientem
necessariam calculi, non esse calorem. Vel aliàs in vesica,
fabricæ calculi, potentior præsideret calor. Moderniorum
itaque studia de- 30
cernunt, calorem in renibus, haud calculorum parentem: sed
symptoma, sed effectum, ad positionem, odiosi hospitis calculi
in viscere, subsequentem. Uti enim spina digito infixa, nec 31
calore indurata, nec ob calorem carni intrusa, calor tamen
læsionem comes sequitur, ita quoque læsioni visceris, à
calculo inexsistente factæ, & continuò fotæ, supervenire
calorem, seriò animadvertendum. Ubi enim dolor, ibidem
morbus est juxta Hippocratem, atque eò etiam calor, ceu
quicquam posterius, affluit. Id 32
autem, quod in renum parenchymate læso contingit, non
propterea itidem in vesica fit, se habente instar receptaculi,
& cloacæ lotii, per renem duntaxat prætérlabentis, sine
cunctatione. Sin autem tam renes, quàm vesica, juxta indolem
quæque suam, quid muccidum, præsente calculo excernant,
desine mirari, partem uti- 33
que ab hoste obsessam, depressam in vegetativa, quicquam de
suo alimento amittere continuò, ac velut plorare (oculi
instar, inimico pulvere obsessi) humorem alimentarium.
Persentiunt 34
quippe singula in nobis, quæ consentanea, quæque perosa,
& exsecranda, ejusque sensationis, nec obscura quidem
indicia ubique exprimunt. Alioqui namque, exciso calculo
vesicæ, nondum cessaret continua muccoris emanatio, si
nempe muccus causæ, & non effectus calculorum, rationem
haberet. Ad curam autem quod 35
atti-

attinet, advertendum sedulò, cum hactenus incompletam esse debuisse apud eos, quibus veræ calculi causæ non enotuere: si nimirum in causarum ablatione, nec aliàs, morbosa diathesis
36 migrare debeat. Admitto equidem inprimis, enematibus exonerata intestina, ureteribus incumbentia, calculo egressuro, faciliorem omninò exitum præbitura. Fomenta quoque similiter, inunctiones, & balnea, plurimum profutura spondeo. Utpote corpus nostrum, ut unicum in consensu omnium: ita juxta Hippocratem *tam intus, quàm foris conspirabile & exspirabile totum*. Item *intus & extra, supra & infra, dies & nox, ignis & aqua, tres in novis jecere circuitus, sicque huc hac permeant, & vi-*
37 *cissim*. Verùm enimverò non perpendicularia: verùm obliqua tantùm sunt subsidia exteriora.
38 Denique cùm nihil proximè calculum attingat, nisi quod urinatenus renem lambit, humectantia idcirco, viscida, atque mucilaginosa (puta malvam, altheam, psillium, &c.) ejusmodi qualitates corporeas exuisse prioribus digestionum officinis; certum est, tanquam urinariis quali-
39 tatibus planè difformes. Eatenus interim calculosos opitulari concedimus, quatenus suaviore succo, urinæ acrimoniam demulceant, ac temperent: vel abactis prioris vitæ mucositatibus, intus in radice, detersivi aliquid vel dis-
40 solutivi (*quod unicum ceu aperitivum admittimus*) custodiunt, quod usui esse queat. Prout in succo limonum, cidoniorum, ciceribus, parietaria, &c. At sanè utrimque, non nisi languida usque, horum, & ignava pro tanto hoste, po-
41 testas. Demum nec satis conprehendimus pollicita. Qualiter oleum amygdalinum, ampliare, vel distendere ureteres valeat, cujus vix unquam guttula, & non nisi per secretricis errorem, ureteres attingit. Ita est res. Madida sanè ureteres constant membrana, quam ut nihil, quod de suo non alimento, penitiùs intrat: ita oleum, tametsi totum, eò allueret, in viva membrana non præstaret, quod aliàs in arido & mortuo pergameno. Tantum abest, quod ureteres proprio alimento & urina præoccupati atque madidi, oleosum quiddam assument. Olei siquidem cum aqua non facilis est combinatio, & celer nimiùm transitus olei tardus veniret ad ureterum dilatationem. Missa igitur faciamus somnia. Ureteres siquidem amplantur aut distenduntur nunquam, nisi crassiore corporis compage non autem olei, aut liquoris, id munus fuit. Laxe nimirum, & molliter ex se ureter madet, suaque contentus urinâ, alios porrò liquores respuit. Dilatatur itaque tantùm à calculo, id est, à causa morbosa; semelque ampliatus iterum non concidit. Ut videre est, sensim auctos calculos facilius explodi, quàm pridem minimos. At dicent, epotis laxantibus, id est, 42
ureteres distendentibus, juvari subinde miseros: quocirca accidere etiam ureterum dilatationes. Careat successibus opto, quisquis ab 43
eventu facta notanda putat in Philosophia, quæ effectus per se nunquam solet tribuere causis per accidens. Etenim suavior quisquam liquor urinam fortassis infecerit, suaque mistura dilutiorem dederit: oblectamento isthæc quidem erunt, & solamini, in reprimenda symptomatum feritate at non proinde inferre licet, epoto suaviore succo, stomachum, venas aut ureteres, vel ampliatos esse, vel saltem amplificationi aptiores. Nam si quid potum, ureteres 44
in latum diductiliores redderet: id profectò stomachum dissolvet, & ampliabit, eò quod majori ciborum ponderi sustinendo deputatus, quaquaversum extensionem patietur: eòque adhuc magis, quod sub instantis calculi præcipitium, multa stomachum vomitio nimiopere infestet, ac idcirco ad lacerationem usque divellicaret. Hactenus nil remediorum, in tanta calamitate auditum. Quapropter, ad censuram propiùs accedentes, eorum, quæ levicula abstersione, etiam quæ proprietate quapiam, calculum exterminare visa sunt hactenus: Cum venia dicemus ingenuè. Tametsi enim pulveres tam 45
herbarum, seminum, fructuum, liquorum & aquarum, quàm lapidum & fossilium, sedatis symptomatum crudelitatibus, tandem calculum & arenas extulerint: Quid quæso inibi actum est augustius, quàm præsentem paroxysmum curasse? Sanè nil secus fecimus, quàm qui epilepticum insultum sedavit. Morbi inquam utrobique singularem duntaxat fructum avulsimus, intacta securi arbore, radiceque manente sospite. Itaque quæcunque calculosis profutura speramus maximè, duobus capitibus edocebimus. Prius. Ut non expulsio calculi inten- 46
datur (Medicum namque aliquid minus crudele decet, quàm quod ipsa sub pondere fatiscens ferè natura, sponte satagit, symptomatum agitata equuleo) sed unica resolutio. Solutis inquam coaguli repagulis, calculus in liquorem, conversione retrograda, in materiam, nempe unde per synthesim concrevit, per analysim reducendus est. Alterum esto, & quidem augustius. Ut tollatur inclinatio petrifica. Qua etiamnum videlicet perstite, factum est nihil gratiarum actio-

48 actione dignum. Enimverò constat exemplo urinæ supradicto, quemvis hominum, potentialem in urina calculum habere (id enim microcosmi sors exigebat, si undequaque majorem exprimere debebat) at solum eum esse miserum, cujus nempe in urina, latens petrificandi potestas, in actum, intra pellem suam, explicatur.
49 Itaque necesse est prorsus, potestatibus rerum illius miseri, impressionem aliquam, Gorgonis inquam sigillarem notam inesse, ratione cujus & ipsæ potestates, nimium exactè, exquisitè, hæsitanter, atque perscrutanter, lotii secretioni, & examini incumbunt: unde tum, in illa officina, illius tartari fit actuatio, quod antea,
50 per totam urinam, aqueum gliscebat. At quandoquidem notæ sigillares, & morborum impressiones, non speciei, sed individuis tantùm cohæreant, nequaquam desperandum est, quin allata impressione, ascendentis alicujus fortioris & benignioris loco, ceu victa cedat, hospitium modò tenens, tyrannis. Inclinatio itaque in calculum penitus tolletur, si non amplius deinceps insudet ipsa potestas, actuali secretioni tar-
51 tari, ab urina. Sopienda est igitur vis illa secretrix, nimium exquisita. Idque nullatenus sanè, inducto sopore opii, aut similium narcoticorum pi-
52 gritia, negligentia, ac quiete. Absit. Sed potestas est in remedio, planetaria, castæ veneris, proprietate specifica, omnem in renibus elaborationem urinæ ita cohibens, quod deinceps, suavi otio, tanquam somno occupati renes, se dent quieti, suæ tantùm indulgentes alimentationi. Hæc ergò pax aurea in nobis est, quæ in Politicis, quemque suis, saltem muniis vacare; non autem alienis intentum esse, jubet, ut quietem sortiatur. Ubi notandum: non corporum, sed potentiarum nempe, in potestates expeditam esse actionem; & permanentem operationem, si victrix victam ita superarit, ut in victricis exercitum ea se deinceps dederit. Sub quo parergo satis obvium est, non nisi defœcatissimis liquoribus, summas medicaminum crases inesse, siquidem spermatica, & constituentia prima, nil quicquam commercii cum crassiore corporum compage, habent. Porrò ad pacem illam opta-
53 tam, in renibus capessendam, feliciter hactenus usi, & potiti sumus, medimento *Aroph.* à Paracelso, libris, *de viribus membrorum* descripto.

Susurrantes hîc audio, qui non nisi præmasticata 54 deglutire solent, inauspicatam verborum tenebritatem incusantes. Carbonarii isti, ajunt, sua nobis pharmaca exponant cominus, & demonstrationes nobis, præbeant oculares. Verùm ista 55 addiscendæ Pythagoricæ Philophiæ nova norma est. Carbones emant, & vitra, discantque priùs, quæ nobis dedere, vigilatæ ex ordine noctes, atque nummorum dispendia, dii vendunt sudoribus, non lectionibus solis, artes. Idcirco nec ausum quidem, Dianam veste spoliatam propalare, exemplum Actæonis absterret. Qui potest capere, capiat. Abscede igitur à temetipso, & à consuetis abi, qui facili lectionum compendio, naturæ penetralia investigare præsumis. Cæterum, quò priori, plenariæ curationis capiti, satisfactum sit, restabat indagatio 56 pharmaci, ad calculi omnimodam, tutam, securamque dissolutionem. 1. Aptum itaque sit, in urinam mutari, ut scilicet locum affectum tangat. 2. Habeat in se potestatem solvendi repagula calculi. Donum Dei namque est, quod ars non parat, at duntaxat sequestrat, eruitque. 3. Possideat istud in proprietate specifica, & appropriata; non autem in secundis qualitatibus, caduca quippe plerumque sunt, inter præparationem deficientia, vel qualitatum truculentiâ infamia. 4. Sit subtile, ut quaquaversus eat, suumque eminus objectum demoliri queat. 5. Amicum sit naturæ, ne scilicet cuncta pervertat. Etenim non quilibet nuncius, lapidum fodinas accedit: sed is tantùm, qui vinculis solutus, vias novit, itineri accinctus, locis amicus, & vires habet. Errant proinde qui solis corrosivis hanc conscribunt monomachiam: secundis nempe qualitatibus nimium fidentes, indormiunt malè securi, & proprietatibus specificis neglectis, posthabitis quoque appropriatis, in objectum proprium, tantum distentis; in obscurum ivere. Non 57 enim Struthio ferrum; aut aviculæ silices, uniones, lapillos, corrosionis qualitate æmula conterunt. Virtus est solvendi repagula obicesque tartareos. Hanc meditari, hancque imitari convenit. Dixi.

Benedictus sit Deus mirabilium, qui modò aquas in rupes, modò rupes in stagna aquarum convertit!

I N-

INTELLECTUS ADAMICUS.

Adam justa nomina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, sive intuitivam, scientiam habebat, quæ Adeptum naturæ dicitur. forte pariter herbarum, mineralium, imò & astrorum plenissimam cognitionem habebat. Siquidem oblato objecto non antea viso, noverat penitissimas ejus proprietates. Concludunt hinc plerique eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam posteris, Adami hæredibus: sed per peccatum obscuratam. Alii verò, penitùs sublatam esse contendunt, esu pomi scientiæ boni & mali. Hæc dudum malè persuasus, etiam credidi eheu! quid enim intentatum reliqui, ut ad promissum laborem Sophiæ, Paradisum vitæ longæ, per scientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa observavi, quæ isthæc principia subverterent. Nam inprimis vix mihi persuadere potui, quòd Adam in statu innocentiæ sciret illa; atque plura, quæ postmodùm per esum scientiæ boni & mali nesciret. Id quidem, si pomum oblivionis, soporis, vel ignorantiæ manducasset. Non autem ubi pomum scientiæ edisset. At si in peccato originali, ipse originalis transgressor & naturæ humanæ deturpator, adhuc scivit, quæ prius sciebat: quomodo enim per super acquisitam novam, & alterius indolis scientiam, velut in vetito fructu depositam, posteris omnem abstulisset scientiam? quinimò ipse, qui ex creatione omnem scientiam habebat, præterquam quæ occultâ paraphrasi, ac peronomasia, à spiritu divino vocatur scientia boni & mali, saltem hunc in posteros non traduxisset? si enim esu pomi, oculi ejus sunt aperti, quod saltem innotuit, antea quodammodò clausos fuisse factusque sciens bonum & malum, & vidit se esse nudum: cur saltem in suo semine, non tantundem scientiæ fuit, atque in pomo? Cur si per ejus semen, translatum sit peccatum, non transferatur & pudor, ut Indos naturaliter puderet suæ nuditatis? ut triennem puerum saltem puderet suæ nuditatis? non secus atque Adamum statim a manso pomo. denique si novisse animalium naturas, societates, ac proprietates, fuerit ipsi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus essentiale: quomodo Deus, nostri tantùm amans, sustulisset essentialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in spiritu hominis, naturalia verò cacodæmoni, creaturarum vilissimo, despectissimo, atque pessimo reliquit? Spiritum nostrum tantopere depauperasset, favissetque diabolo, plusquam filiis hominum, cum quibus esse, vocat suas delicias? ego sanè postquam cognitionem vitæ longæ, causasque mortis, in anima concepi, scivi, quod quamdiu Adam esset immortalis, ejus mens immediatè corpus suum vivificaret: & regeret: imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcunque pedibus suis substituta leguntur. At postquam anima sensitiva, seminaliter introducta est media, inter mentem & corpus, Adam deinceps vixerit in anima, vitaque mediâ, id est, more moderno. Ac mens sua ad sustentationem animæ sensitivæ, duntaxat tenebrosum de se spargebat lumen, per carnis nebulas, super vitam novæ & impuræ generationis. Scientiæ, autem pristinæ, quas ante lapsum habebat, fuerunt in vita sensitiva, depositæ per reminiscentiam; caliginoso tamen, miseroque rationis discursu obtenebratæ. Cum Brutorum more jam generasset, vitamque mediam seminaliter transtulisset, tum omnis sua scientia, tam pristina, quàm postera (boni & mali videlicet earundemque recordatio, fuerunt in semine obliterata: & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abinde in posteris vis sensitiva, sive vitæ mediæ eadem quæ in Adamo. quæ, ubi justa maturitate in semine adoleverat, tandem in verum lumen, vitalemque formam à creatore perducta est. In quam dein Mens humana suum transmisit vicariatum Mansit tamen mens, velut in sui fundum retracta, horrescens naturæ impuritates, nec potens ampliùs (nisi per gratiam) in animalem sensitivam se immediatè diffundere: Deo sic disponente ob sui beneplacitum; ut postea dicetur. In homine itaque actualiter est quidam naturalis & formalis actus, qui est anima, sive vita sensitiva, à mente plurimùm distinctus. Etenim ut semen canis tendit in vivum canem, obscurè ratiocinantem: semen humanum, certè non in cadaver, at saltem adspirat in vitalem animam; fluitque nempe in sensitivam, & discursivam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Utque firmiùs hanc realem in nobis sensitivæ animæ à mente distinctionem assequerer, finxi juvenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno sensu, atque con-

sensu animæ, optat posse solvi fastidioso amore: itemque nollet, se sic adamare; & amore liberari. Non quidem quod per vices nunc unum, nunc verò alterum impensè velit: sed simul, eodemque motu atque impetu, optat, & non optat illo amore liberari: felicem se, & infelicem unius amoris ergò prædicat. Atque id genus multa simul contradictoria patitur. Quæ cum simul subjecto, & respectu, non hospitentur iisdem; dudum hæsitavi, unde unico in homine ejusmodi passim contingerent, donec tandem Apostolus hunc mihi nodum solveret. Videns aliam legem in membris nostris, oppositam legi mentis. Quas sanè leges, non solum inclinatione atque desiderio: verùm etiam discursu atque consensu stipatas intelligit. Tum clarè intuitus sum alias esse affectiones animæ sensitivæ, atque alias mentis: ast hæ, (quia mentis operatio propemodum est obtenebrata à perturbationibus animæ sensitivæ) ideò sunt languidæ. Hoc sensu nempe Apostolus iram, invidiam, simultates, idolorum cultum, &c. Vocat opera carnis: nam licet videantur conceptus spirituales, quia tamen sunt operationes animæ sensitivæ, quæ & ipsa ex voluntate carnis & sanguinis seminaliter in natura suscitatur; idcirco sunt mera opera carnis. Importunis ergo socialis animæ illecebris afficimur indesinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatem amisimus. Quapropter Deus pauca duntaxat nunc à nobis exigit, ut ad vitam ingrediamur. Scilicet ut baptizatus integram credat historiam Symboli, utque servet mandata Dei, mediante ejus gratiâ. Quotusquisque verò adspiraverit ad altiorem charitatis gradum, studeat, quantum ex talento suo poterit, per actus amorosos excurrere ad abstracta per fidem credita, donec per gratiam assiduitatis exercitii senserit lumine supernaturali mentem superfundi, in omni humilitate & charitate continuando. Quippe formarum naturalium meditatio juvat multum in lumine, ad intelligendum animæ sensitivæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum sint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici, mentem longissimo intervallo distare ab anima sensitiva. Quandoquidem mens immortalis, utut in se retracta, ne connubio socialis animæ caducæ deturpetur: attamen cunctis in actibus præsidet, quatenus assidet, ac tota toti animæ sensitivæ inhæret: adeóque surdo modo cum hac operatur. Hunc autem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapsu Adæ, sic se habere, collegi primum, quòd cæcos, itemque vesanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum; sed in sui beneplacito, pro sui gloria creaverit. Omnia namque ut voluit fecit, ac longè optimè. Deinde quia in spiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd in domo sua multæ sint mansiones; frustraneæ jam, si omnis homo, in gratia æqualis in anima, ac vita esset. Unde collegi diversitatem spirituum inter homines esse debere, & diversos in gradu charitatis, adoratores divinitatis. Siquidem creavit Angelos, ut absque corporum turbulentiis, in spiritu intelligentiæ ipsum adorent. Hominem verò minuit paulò minus ab Angelis: tamen primariò ad gloriam & adorationem sui, in simulacrum divinitatis elegit, atque filios adoptivos, tamen infelici ac calamitoso vivendi generi subnoxios: utpote qui intra corpus nunc demersus, vix se intelligere, intelligit, penè suæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicis clientelis subditus: ita ut immortalis intellectus in amentibus, & rabiosis, ferè extinctus appareat. Complacuit sibi namque omnipotens, ut tanquam per meritorum scalam, diversæ illæ mansiones habitentur, utque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelsiores intelligendi dignitates perveniant. Ad illud videlicet: fulgebunt docti, ut Sol. Primum itaque est, in fidei operativæ simplicitate vixisse abstemium à malis, & fecisse bonum. Deinde ut adorent Deum in nudæ veritatis spiritu, & fide operativa pergant per Adeptum paterni amoris, juvantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magisque illustrari. Sicque tandem mens in tenebroso hoc sanguinum carcere solvitur, seséque intellectualiter adspicit, cum humilitate miratur non antea visum lumen, graditurque tum sine difficultate ad abstractiores osculi contemplationes, per ignotas ducta semitas. Ubi in veritate, justitiâ, & virtutum unione, sub abstracti spiritus lumine, Deum, quasi è sopore resurgens, felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, volet, proin minùs gaudere debet in divino beneplacito: sed laudando pergere, in humili adoratione, in qua omnis sapientiæ intellectus, omniumque spirituum claritas, velut in Centro vivali, absorbentur. Hoc itaque graduum merito, post lapsum, Ineffabilis coronavit gloriâ & honore hominem, licet degenerem, substituitque pedibus ejus cætera: neque enim ante lapsum, homo unquam eò adspirasset. Debuit ergo homo, nec omnium

quæ scivit initio Adam, neque etiam suiipsius scientiam habere, si meritum esse debeat. Quia corona præsupponit certamen, meritum, & victoriam. Etenim nonnisi e pugna, gratiæ incrementum, pro victoria reportare possumus. Concludo itaque, nos in vita media ac sensitiva constitutos, nil scire, habere, esse, aut posse: sed tantùm ex gratia, cooperante merito: quodque, ut Deus stabiliret, graduum momenta, in intellectu adorante, præsupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Deum in veritate spiritûs adoret. Estque status illius hominis mortalis, longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim ista spiritûs, scit in veritate sapienter, cognoscit scienter, credit confidenter, sentit verè, & humiliter fatetur, se merum omnium defectuum subjectum, id est, inutilem servum & malum. Hoc itinere occurrit homini ineffabile Regnum Dei, oceanus lucis, qui dat intellectûs claritatem non petitam, & augustiora multò, quàm vota Angelorum optent. Hæc superant Philosophiam ethnicam, & Atheorum modernorum. Sic est. Sic se habet Intellectus & Veritas, in qua Philosophia nostra suum Alpha ponit. Quod nisi fecerit, inutilis vita longa, tot seculis ignorata, tot ingeniis neglecta, & usque in seculi finem non nisi solis Adeptis nota.

IMAGO DEI.

Initium sapientiæ timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Finem verò Sapientiæ multi cum Stoïcis rentur esse cognitionem suiipsius. Ego verò finem ultimatum Sapientiæ, & totius cursus vitæ nostræ bravium, voco charitatem, quæ nos sola comitabitur: ubi cætera nos deseruerint. Et quanquam cognitio suiipsius, juxta me, sit duntaxat medium ad Timorem Domini: Ab hac tamen est auspicandus tractatus de vita longa. Eò quod cognitio vitæ, cognitionem animæ præsupponat. Cum vita & anima (ut iterum dixi) sint synonyma. De fide est. Hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo, in creaturam viventem, ejusque Mentem nunquam perituram. Ubi interim animæ brutorum, in nihilum pereunt, cùm vivere desinunt. Cujus differentiæ pondera, de ortu formarum, docui. At hactenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo, sita sit. In anima enim sola, plerique hanc excelsam Iconem statuunt. Dicam quæ sentio, sub humili tamen protestatione & subjectione censuræ Ecclesiæ. Ita est. Cognitâ jam aliqualiter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum est. At certè nulla cognitio est onerosior eâ, quâ anima seipsam comprehendit: Imò & vix ulla est utilior. Eò quòd fides basim stabiliat, super animæ non perituram ac non delebilem substantiam. Reperi quidem plures demonstrationes circa hanc veritatem, libris divulgatas: At nullam prorsus earum propter quid, respectu Atheorum, unicum, & constans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum statuit classes. Primam quidem, quæ nullos credit Deos. Alteram quoque, quæ quidem admittit Deos; nostri tamen incurios, rerumque parvarum spretores nescios. Tertiam tandem, quæ quanquam Deos, rerumque minimarum gnaros credat: putat tamen minimâ precatiunculâ flexiles. Creberrimum hoc genus inter Christianos, etiam qui se profitentur perfectissimos hodie; atque ideò audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coercendum populum, timore legum, obligationis fidei, & inferni mulcta. Hi enim onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito quidem attingunt, loculos suorum emungunt, morientibus cœlum venale prostituunt, rebusque secularibus ubique sese ingerunt, quatenus religionem non citra statum subsistere ederent. Supremus meus optatus esset, unico saltem momento degustarent, quid sit intellectualiter intelligere, ut mentis immortalitatem velut tangendo sentiant. Equidem non inveni regulas, aut modum, quibus possem alterius intellectum illustrare. Contestor itaque meritò, quod qui semper student, de veritate velut inquirentes, nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheismum occultum fovent. Hoc unum autem didici, quòd Mens jam nequicquam intelligat per Imaginationem, neque per figuras & imagines, nisi miser & ærumnosus rationis discursus accesserit. Ast ubi anima seipsam comprehendit, deficit ipsi ratio, & suiipsius imago, quâ sibi seipsam repræsentet. Ergo anima se per discursum rationis nequaquam potest apprehendere,

re, ut neque per imagines. Etenim postquam cognovissem, quòd veritas essentiæ, & veritas Intellectûs sint unum atque idem: scivi intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducus separatam. Anima quidem non sentitur: credimus tamen eam esse intus, non feriari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasque, non sunt immortalis animæ læsæ symptomata: sed affeclæ, vitæ & animæ sensitivæ passiones duntaxat. Cum bruta ejusmodi passiones tolerent etiam. Hæc enim æquum est, rem immortalem pati à caducis. Etenim ut Mens in nobis, nec tamen à nobis sentitur: ita neque ejus continuæ & inconcussæ operationes, sunt sensibiles. Quia si essent sensibiles: utique non essent spirituales ac merè abstractæ, enimverò etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum sequestrationem, & abstractionem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumque cadere possunt; idque subter initia contemplationum: agit tamen anima interim suo modo insensili, & efficaciâ spirituali: Quod sic intellexi. Confitens enim sæpè non sentit contritionis effectus, doletque apprimè illius suæ insensilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet? Responderet fortè, se malle mori. Insensilis est ergo confitendo, animæ operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt, & indesinentis Magistratûs clientes Proinde namque docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & discursibus sibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permissum, istas insensiles operationes animæ percipere, atque emanativè eisdem reflectere, super operationes aut potestates animæ sensitivæ. Vtpote plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia Libertini Christianorum & Athei primi, rident in nobis, ceu fictam Dei similitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alii verò secundæ & tertiæ classis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos: sed in nobis identitatem cum immenso increato Numine fingunt: neque hominem in substantia aliàs differre, quàm partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non principiato: non autem in essentia, & proprietate internâ. Quod præter blasphemiam, stoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipso est creatura. Involvit autem imperfectionem in Deo, posse extra se aliquid creare, in substantia sibi compar. Siquidem ex Philosophia constat, singulas partes Infiniti necessario esse infinitas; Non potest ergo creatura in substantia magis esse infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multoque minus anima est pars substantiæ divinæ, aut illi essentialiter similis, quæ potestate, magnitudine, duratione, gloriâ, sapientiâ, &c. in se & ex se est merum nihil. Si ergò non ex Deo facta, multò minùs ex se: sed ex nihilo. Immensum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis divinæ sitam in anima, per substantiæ identitatem. Cùm distent invicem per infinitum. Imò sponte propriâ, in nihilum, unde incepit, denuo dissolveretur, nisi divinâ bonitate in esse conservaretur. Profectò animæ damnatæ optarent, in pristinum nihil resolvi, quas servat Iustitia divina in esse. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab interna sibi æternitate gratis donata, & conservata. Sat ergo sit, quòd Mens sit substantia spiritualis, vitalis, & luminosa. Cumque luminum vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis in eo à cæteris vitalibus discrepat: quòd sit substantia spiritualis: reliqua autem lumina vitalia non sint substantiæ formales, quanquam sint formæ substantiales, ideoque & in nihilum per mortem rediguntur, non secus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt, quòd sit ad Imaginem & similitudinem Dei æterni. Habet ergò anima istud lumen substantiamque luminis, ex dono creationis: cùm ipsamet sit lumen istud vitale. Ast Angelus non est ipsum lumen, neque habet lumen geniale atque internum: sed est speculum luminis increati: adeoque in eo deficit à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioquin Angelus, cum sit spiritus incorporeus: si ex se luminosus esset, perfectiùs Dei imaginem exprimeret homine. Porrò quicquid Deus plus diligit, id est nobilius: Sed Deus dilexit plus hominem, quàm Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Angelicam, factus est figura cacodæmonis, prout Agnus ter-gloriosus mundi Salvator, assumsit naturam servi. Neque enim his obstat, quòd minimus in regno cœlorum sit major Ioanne. Nam filius hominis non est minor Angelo: etsi paulò minus ab Angelo sit minutus: Sorte enim vivendi, dum homo factus est, minutus est paulò minor ab Angelo. Ideò namque Angelus semper manet spiritus ministrans: nusquam autem legitur

tur amicus; aut filius patris, deliciæ filii, templum Spiritus sancti, in quo ter-gloriosa Trinitas suam mansionem facit. Ista nempe est prærogativa imaginis divinæ, quam Lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. post longam contemplationis lassationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerer, in somnum forte lapsus, extra rationis usum raptus, videbar esse in aula sat obscura. A manu lævâ mensa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Vis honores, & opes? obstupui ad vocem insolitam. Obambulavi, mecum deliberans, quid istud designaret. Mox ad dexteram, rima in pariete erat, per quam lux quædam oculos perstrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris consilii, fecit immemorem. Quia vidi, quòd superaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutum rima illa disparuit. Inde ad lagenam mœstus rediens, hanc mecum abstuli. Conabar autem liquorem degustare, multoque labore phialam aperui, & horrore perculsus somno excidi. Remansit autem ingens desiderium cognoscendi animam, in quo desiderio per 23. solidos annos anhelavi. Tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, in visione vidi animam meam. Erat autem plusquam lux in figura humana, cujus totum erat homogeneum activè cernens, substantia spiritualis, crystallina, & lucens. Continebatur autem in altera nubilosa parte tanquam sui siliqua, quæ an splendorem ex se faceret, vix potui discernere, propter fulgorem superlativum Spiritûs crystallini, intus contenti. Istud tamen adverti, quòd nota sexualis non esset nisi in siliqua, non autem in crystallo. Cujus sigillum erat Lux ineffabilis, sic reflexa in crystallo, ut crystallus ipsa fieret incomprehensibilis. Idque non quidem per negationem aut privationem (quippe quæ respectu nostræ imbecillitatis sic vocantur) sed ens augustum repræsentabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi: Hoc est, quod per rimam vidisti quondam. Vidi autem ista intellectualiter in anima: quæ si oculus videret, dein videre cessaret. Somnium itaque ostendit mihi, animæ humanæ pulcritudinem superare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi desiderii mei: destiti itaque ab optatu videndi animam. Nam utut pulcra esset Spiritualis ista crystallus: attamen anima mea nil perfectionis ab ejusmodi visione sibi retinuit, prout alioqui post visionem intellectualem mens adornatur multâ scientiæ perfectione. Cognovi itaque, quod mens in illa somniali visione egisset personam tertii, adeoque non esset tanto optatui operæ pretium. Cæterum quòd ad imaginem Dei in mente spectat, fateor juxta meam exiguitatem, me nil unquam concipere potuisse, sive id spiritus esset, sive corpus, sive in intellectu, vel demum in phantasia, aut in mera intellectuali visione, quod non eâdem operâ aliquam sui repræsentet figuram, sub qua staret in considerante. Quoniam sanè rem concipiam per sui imaginem, vel sive Intellectus sese transmutet in rem intellectam: saltem nequivi considerare hoc fieri, nisi migraret de se, in rem intellectam cum alteritate sui, quæ cùm esse aliquod habeat actuale, semper mecum stetit sub aliqua figurâ. Enimverò quamvis mentem incorporalem, & immortalem substantiam conceperim: non potui tamen, simulatque individuam ejus exsistentiam cogitarem, eandem considerare omni orbatam figurâ: imò nec quidem, quin responderet figuræ humanæ. Nam quoties anima separata videt aliam animam, Angelum, vel cacodæmonem, oportet quòd illa sciat, hæc sibi adesse, ut animam ab Angelo distinguat, itemque animam Petri ab anima Iudæ. Quæ distinctio non potest gustu, odore, auditu, tactuque fieri: sed solâ visione animæ propriâ: quæ visio figuræ, alteritatem necessariò includit. Nam cum Angelus ita sit in loco, ut simul non sit alibi. In eo quoq; includitur necessariò quædam circumscriptio figuralis, non minùs quàm localis. Deinde consideravi mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanum, ut tale, nequit sibi dare figuram humanam: ideò enim sculptore externo opus habuit, qui intra materiam seminis clauderetur, atque in eam descendisset aliunde. Is tamen in quantum materialis fortis esset, nec ex se, neque ex massa corporis, figurandi virtutem, ut neque imaginem haurire poterat: oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, realeq tamen, & effectivum mitium esset, cui deberetur potestas figurandi, per impressionem sigillarem, in seminis Archeum. Parrantis anima ergo, dum deorsum labitur, lustratque corpus seminis per libidinem, sigilli sui figuram, atque figuræ suæ sigillum, ibidem adumbrat (quæ unica fœcunditatis seminum causa) unde tam superba statura fœtus. Nam si anima ipsamet in se non esset figurata: sed figura corporis velut sponte oriretur, truncus aliquo membro non posset nisi truncum generare. Eò quòd generantis corpus

 pus

pus non integrum, saltem in Spiritu insito, illius membri deficiat. Si itaque semini figura inseritur: certè à vitali magis, prioreque initio, istam suscipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram semini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem: sed suiipsius depinget similitudinem. Sic namque & brutorum animæ faciunt. Ac licet nostra, suæ originis ergo, sit supra naturæ leges: quo pede tamen semel est ingressa naturæ limen, illique est incorporata, deinceps suis quoque legibus stare cogitur. Eò quòd generationum vitalium univocus sit progressus, atque finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio (qualis est humana generatio) citra consensum & cooperationem mentis contingeret. Quod si ita est, necesse quoque est, semini fœcunditatem dari ab anima, per figuræ suæ, aliarumque vitalium determinationum participationem. Vnaquæque nimirum anima, ad hoc sui imaginem, in spiritu seminis sigillat, ut materia ad requisitam reducta maturitatem, adumbratam pulcritudinem ostendens, simulque patrantis similitudinem, queat à Creatore formalem lucem impetrare, sive animam illius speciei, cujus similitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem nostram esse veram substantiam, non interituram: Substantiæ autem novam ex nihilo creationem, soli competere Deo. Vnde non plures: sed unicus omnium est Pater spiritualis, qui in cœlis est. Qui si sibi complacuit, quod solam mentem adoptârit in sui imaginem: videtur & consequens, immensum atque ineffabilem Deum etjam esse figuræ humanæ: idque argumento, à posteriori. Cum corpus ceræ instar sit, cui sigillum imaginis mentis est impressum: mens autem habeat suam imaginem, essentialemque perfectionem, ab eo, cujus simulacrum præ se fert. At quia corpus subinde defectuosum, ac monstro simile est: putârunt plerique gloriosam Dei imaginem totam consistere in potestate rationali. Non considerantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo consistere in anima, atque inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione si error, is non imagini, sed aliis causis aliundè irruentibus, tribuendus sit. Porrò quantum facultati rationali, ad denominandum Dei simulacrum sit concedendum, suo limite de Ratione docui. Doctior tamen Christianorum pars, tenet animam, unius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem. Intellectus nempe, voluntatis, & memoriæ. Quæ similitudo semper mihi visa est impropria, ut mens excellenti, propinquo, & singulari valore sit Dei imago. Siquidem imago, figuræ similitudinem: non autem numerorum paritatem involvit. Quinimò si anima in sui substantia repræsentet sacrosanctam Trinitatem; intellectus verò, voluntas & memoria, ternionem personarum: necesse est, tres potestates animæ non esse proprietates, vel accidentia animæ, imò esse substantiam unicam ipsamet mentis: vel malè quadrare ejusmodi imaginem typo, cujus creditur imago. Considerabam itaque, quod non quidem sola mens hominis: at totus homo conditus sit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hoc sensu aliquem ternarium exprimat in suis potentiis: nullatenus tamen personalitates. Deinde, quòd nulla persona Sacrosanctæ Trinitatis repræsentet solam voluntatem, aut voluntas personam: nulla memoriam, ut neque ulla intellectum separata ab aliis duabus proprietate referat. Tum etiam, quod tres mentis potestates considerentur plerumque tanquam accidentia animæ: hæc sanè nequeunt ullatenus imaginem, vel propinquius aliquod suppositum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu animam minùs Dei imaginem denotat, quàm quodvis frustum ligni. Quod per sui analysin, salem, sulfur, & mercurium tantum exhibet: non autem (instar mentis in præfata vulgi similitudine) tres duntaxat potestates. Tres inquam substantias sub concreti unitate conclusas, atque diversas, quæ tamen in sui connexione unicam tantum ligni substantiam faciebant. Præterea Taulerus animam dividit in duas partes: inferiorem scilicet, sive exteriorem, quam vocat animam: & alteram superiorem ac fundum, quem spiritum vocat. Qua parte specialiter Dei imaginem repræsentare & continere ait: eò quòd ad illam diabolo non sit accessus: quia Regnum Dei ibi esset. Vtrique autem parti longè diversos actus atque proprietates assignat, quibus utramque distinguit. At saltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quâ potissimum tamen Dei similitudinem exprimere debet. Imò hactenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine [b] verùm etiam in tota anima. Certè, non facilè credam dualitatem in anima, nec alteritatem binarii admittere, si in sui essentia, simpli-

simplicissimæ naturæ divinæ imaginem exprimere debeat. Quin potius oportet stet in simplicissima unitate, & indivisibili homogeneitate immortalitatis & indissolutionis symbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd gloriosa imago nedum est in anima: sed ipsamet mens est essentialiter gloriosa Dei imago. Ideóque tam intima animæ est Dei imago, quàm ipsamet anima sibi: considero nempe mentem, spiritum homogeneum, simplicem, immortalem, impartibilem, ens unicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in sua simplicitatis essentia est geniale. Dein verò, ut beatitudinis participem: eò quòd damnatio sit illi per accidens, præter institutum, ac propter defectum posterum. Ejusmodi ergo anima separata à corpore, non plus utitur memoria, neque reminiscentiâ, intuitu loci, ubi fuit, aut durationis. Sed unicum nunc, continet ibi omnia. Idcirco si qua illi superstes esset memoria, frustranea in æternum, imò onerosa esset. Idem de Reminiscentia: quippe quæ non nisi per rationis discursum, in actum prosilit: adeóque in æternitate non amplius locum habet. Vbi nudæ Veritatis aspectu, sine occasu, defatigatione, atque defectu, animā stat extra memorandi necessitates. Staret ergo anima beata extra præfatum ternarium potestatum: ideóque nec amplius Dei Imaginem repræsentaret, cujus ergò duntaxat est condita. Imò penitiùs inspiciendo, non reperio memoriam singularem atque separatam animæ potestatem: sed nudum reminiscendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ est intellectus vicaria) sibi memoriam artificialem concinnant, dicuntque longè fortiorem, quàm illorum aliàs esset memoria naturalis. Quinetiam recedit voluntas ab anima, simul cum vita, eò quòd accidentaliter animæ advenerit. Cùm Deus post creationem constituerit hominem in manu arbitrii sui. Quod sanè denotat, voluntatem proprio modo non esse menti essentialem: sed ex concessione, ut sit instar talenti, sequaturque viam, quam eligere sibi malit. Alioqui cum nulla res sit perniciosior liberâ voluntate: quippe quæ sola omne dissidium inter Deum & hominem patrat: certè ejusmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe sublatâ volendi libertate, perit ipsamet voluntas. Quid enim alioqui conducet volendi potestas, ubi nullum est liberum ampliùs posse velle? Sed (ajunt) in cœlis est voluntas confirmata. Id est, cœlites non posse velle, nisi quod vult Deus. Qui enim in charitate sunt, non possunt non velle quæ sunt charitatis. Quod sonat: Cœlites non amplius posse velle: solum autem Deum ibidem velle ac nolle. Cessat ergò voluntas, dum volendi libertas est liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inservire, aut prodesse nequit, dum nec in actum deferri potest. Essetque ejusmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ sanè in cœlis non est, ubi omnium optabilium est plena satietas cum omni abundantia. Esset ergo voluntas onerosa potiùs animæ beatæ appendentia. Sat esto igitur potestate volendi in hac vita esse bene promeritum, & in lucrum sua thesaurizâsse talenta. Notanter quidem loquor de potestate volendi: nam post hanc vitam assurgit atque manifestat se voluntas substantialis, à potestate & accidente illo volendi libero distinctam habens essentiam. Nam sicut vis phantastica cùm vita interit: ita etiam cessat illa volendi potestas libera. Itaque credidi ipsam animæ spiritualem substantiam, referre imaginem Dei, non autem in potestatibus. Nominatim in hôc proximè. Deus est ens increatum, unum incomprehensibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonum, supersubstantiale lumen, & spiritus. Anima verò est creatura, una, indivisa, dependens, immortalis, simplex, & deinceps æterna, substantia spiritualis, lucida. In Deo denique nulla sunt accidentia: sed singula attributa sunt ipsamet indistincta, divini spiritûs essentia simplicissima: quod & Platonis Parmenides aliquo usque intellexit. Sic anima, si Dei imaginem referat, nullum admittet in se accidens: sed tota ejus substantia erit lumen simplex & ipsius Intellectus. Perinde enim ut fumus, per flammam accensus, in figura & materia, est idem cum flammâ: pariter sic & anima est nudus, purus, atque simplex Intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò ut sicut oculus nil verius aut propinquius adspicit, quàm Solem: cætera verò omnia propter ipsum. Sic anima beata non intelligit quicquam propiùs, quàm ipsum lumen, unde totaliter ac immediatè dependet. Et sicut oculus noster non fert Solis obtutum; sic anima nequit intelligere Deum, multóque minùs, quantisper potestatum mediis alligata, utitur. Alioquin Intellectus liber acquirit intelligendo rei intellectæ figuram, sese transformat commigratione ad unitatem (ut de ratione docui.) Sicque nimirum, anima principaliter atque primariò Deum contemplatur intelligendo,

do, in veram Dei imaginem est formata. Sunt tamen & alii, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiunt. Vt cùm lex sit imago Dei: lex autem sit insculpta animabus nostris per rationem: hinc volunt, animam esse Dei Imaginem, quatenus est rationalis. At istud planè est improprium, imò & impertinens. Nam sic anima continens legem, contineret quidem Imaginem Dei: sed ipsamet ejus substantia, non proinde esset condita in ipsam imaginem Dei. Non magis enim, quàm lex & ipsa anima differunt essentiâ, & suppositionalitate. Odi sanè metaphoricas locutiones, in seriis. Vt, Deus creavit hominem in sui imaginem, denotaret, quòd Deus dedisset homini rationis usum. Et veranum natum atque deformem, non in sui imaginem proinde fecisset. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Praeterea, tribuere rationi imaginem Dei, est esse Deo injurium ac blasphemum. Prout de ratione aliàs docui. Nulla est enim similitudo vel adaequatio rationis cum Deo, facultatis caducae, & incertae cum substantia aeterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habet sibi coaequalem voluntatem, non quidem quae sit potestas, vel accidens: sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, atque indivisa, ab Intellectu duntaxat separata, per suppositionalitatem sui esse; nequaquam autem in essentia. Reperio insuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, sive desiderium non quidem habendi, possidendi, aut fruendi; sed complacendi, nuncupo. Duobus aliis aequale, aequaliter simplex in unitate substantiae: suntque tria supposita, sub unica animae & indivisibili substantiâ. Non est autem is amor, actus aliquis voluntatis: sed procedit ab intellectu atque voluntate substantiali tanquam distinctus actus. Nam & in hac vita contingit, quod amemus, quae intelligimus non amanda, & quae vellemus non amare. Amamus quoque, quae Intellectum & voluntatem superant. In ecstasi namque Intellectus & voluntas pereunt, ac soporantur, tantisper atque suum regnum amori tradunt. Etenim nec amor ille est passio: sed essentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri: sed sunt tituli essentiales, quibus (sub egestate nominum) Imaginem Dei repraesentat Mens. Eò quòd Intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitùs mente amat, unico & indiviso amoris actu, propter omnimodam simplicitatem suae substantiae. Quamdiu verò in carne degimus, vix substantiali, ac purè intellectuali Intellectu utimur: sed potius potestate phantasticâ, qualitate scilicet ejus vicariâ. In ecstasi enim saepè obdormiunt Intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu, fit autem à tribus illis distincto, ut tamen non stet sine Intellectu, & voluntate substantialibus, sibique adaequatis. Siquidem cum anima sit tota homogenea in sui substantia: simplicitatem istam planè amitteret, si unum trium esset extra vel praeter alia duo. Amor ergo, sopitis aliis duobus, est velut tum in superficie, aut potius, duo alia imbibuntur, absorbenturque in amore. In hoc mundo, amor est desiderio prior: quia est passio facultatis amativae, quae ab illa animae suppositionalitate (quae verè verus amor est) procedit, & corporeae facultatis iconem, in hac vita repraesentat, non secus atq; Intellectus & memoria modo, quamdiu corporis conjugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam constituit. At post mortem, amor prioritatem, ut neque distinctionem à desiderio facit: nec potestatis naturam habet, neque habitus aut actus volendi est, nec subsistit extra Intellectum: neque memoria, distincto habitu ab Intellectu, supermanet. Itaque Intellectus est lumen formale, & substantia animae, quae intuitivè cognoscit, discernit, vult & desiderat in sui unitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo judicat. Etenim non amplius tum recordatur per repetitionem specierum, rei semel scitae, nec per circumstantias amplius inducitur ad cognoscendum; sed tum est omnium intellectorum unica cognitio, & adspectus intuitivus intra se. Ita tamen, ut unum cognoscat magis praesentialiter quàm aliud, dum Intellectus se reflectit super Intellecta; quia videlicet est in ipsa Veritate, & distinctâ Vnitate. Quid si idem nunc fat quotidianum in memoria artificiali, quod recordativa illa memoria non sit distinctus actus, ab inductivo judicio Intellectûs. An hoc ergo non magis erit geniale Menti, à turbulentiis phantasticis intelligendi, semel expeditae? Neque enim his obstat, quod in vinis memoria pereat, sospite judicio, vel contrà. Ebrius namque, vel insanus, non rarò recordatur omnium ante ebrietatem patratorum, omniumque sub amentia gestorum perendiè rediens in se memorat. Sunt nempe ista heterogenealiter distincta in corpore, per modum recipientis.

Non

Non animatis quoque quandam surdam cognitionem competere annoto: sensum item & objecti affectionem, quæ sympathetica dici cœperunt. Surda verò ejusmodi objectorum perceptio, illis visus, & intellectus instar est. Inest præterea illis virtus, dos scilicet quædam vitalis, alicujus bonitatis ac valoris, ad fines à creatore destinatos. Est & tertia potestas, ex utraque præcedentium resultans: quæ est jubili ad occursum juvantium, & aversionis à nocivis. In quibus spectatur quædam affectio erga objecta. Item metûs fuga, &c. Qui triplex scalæ gradus manifestior est in stupidioribus insectis, prout & in hominibus vesanis, quibus nullus præsidet Intellectus, solaque visualis luminis potestas gubernatrix, elucet. His tamen præterea adest actus virtutum, & functionum vitalium, propter quas, & per quas insectæ sunt. Tertiò, inest illis longè manifestior actus formalis jubili, & aversionis. Quæ denuo in aliis sensitivis adhuc longe clariùs explicantur. His nimirum competit sensitiva quædam Imaginatio, cum rationis aliquali discursu, quæ illis loco Intellectus est, plus minusve in singulis elucescens. Adeò ut sagacitas, voluntas, memoria, atque reminiscentia, illis tanquam sub apprehensionem Intellectûs cadant: Mutatis tamen continuò objectis, & functionibus, juxta materiem, in diremtiones & singularitates pronam. Est & illis potestas bonitatis, atque virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent in suarum virtutum, aut feritatum exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædiumque ac thymosis in objectorum considerationes: ita animabus sensitivis counita, quin vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox uni magis, quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei Imaginem considerari in homine esse ob ternarium facultatum aliquem, qui aliis rebus in mundi systemate hactenus reperiantur, competere. Certè dignitas Imaginis divinæ non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem Imago divina est duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm est ipsi sua essentia. Proprietates tamen animæ qualescunque, non sunt mentis ipsa essentia: sed essentiarum producta, posterioraque. Neque enim condignum est majestati Imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Nam proprietates aliarum rerum colliquescunt in animæ essentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa censeantur, id propter miserum vulgo intelligendi modum. Siquidem mens est unus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, & indivisus, in quo proximè Imago Dei, essentialiterque subsistit. Adeò ut in ista Imagine, etiam omnes potestates nedum deponant naturam attributorum; verùm etiam suas suppositionalitates colligunt in unitatem indistinctam. Eò quòd anima in se sit lux quædam substantialis, atque substantia ita lucida, quod non sit distincta suppositis ab ipsa luce: ejusque intellectus ita est lux animæ, ut ipsa anima, quæ nil nisi lux est, sit tantum merus intellectus. In qua sui ipsius luce, anima separata à corpore tota per totam se videt, intelligit: nec cerebro, aut corde, opus habet: in quibus organis, scilicet sua substantia, proprietatum prosapiam tantùm assumere videtur. In corpore nimirum ipse intellectus abstractus, corporalibus organis demersus, iisdemque cum utitur, vim qualitativam repræsentat ac assumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex societate potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitivæ, & intellectûs splendore, in organis degenerato, consurgit quadam combinatione, in potestatem qualitativam. Proinde namque, imaginando lassatur ista facultas, & succumbit, sic ut demens fiat, & pili canescant: mens autem semel separata, nunquam intelligendo fatigatur. Quinimò in vivis nedum lassatur imaginatio: sed etiam à seipsa non habet species intellectivas, nisi quas ab objectis haurit: adeóque vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ sensitivæ functione phantastica concurrit, sequitur indolem organi, atque vitæ sensitivæ arbitrium. Iuxta atque regulariter in natura, effectus sequitur debiliorem partem suarum causarum. Sed anima, quicquid ad noscendum, memorandum, volendumque, sive pro semel, aut pro sæpius requirit, id totum à seipso, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abstracta, oritur voluntas à re intellecta: imo nec inest animæ voluntas ad rem intellectam: sed est bonitas amoris formalis. Quæ quidem non est propria passio animæ, non habitus, non propensio, neque ulla qualitas: sed substantialis actus bonitatis, per quem anima beata substantialiter, univocè, & homogenealiter est bona: non autem qualitativè. Hancque prærogativam habet, ex quo est imago typica divinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur composita, quàm merè simplicia, perpetuâ labuntur sponte in formarum attributa, in heterogeneitatum vicissitudines demum

atque dissolutionem prona. Constat jam ergo, unde animæ status, dignitas, conditio, atque imaginis divinæ prærogativa in vivis obnubilentur. Cæterum desiderium, sive amor, de quo hic loquor: non est functio potestatis appetitivæ, nec ipsamet desiderandi potestas qualitativa; sed est pars substantialis mentis, vel potius ipsamet mens, fluens ex intellectu & voluntate. Quæ illa tria, sub unitatem à Creatore sunt indivisibiliter conjuncta, simplicitate quàm maxima. In vivis tamen sive mortalibus, est ab intellectu & voluntate in functionibus separata, propter organi conditionem, & animæ sensitivæ naturam. Siquidem nunc sæpe desideramus, quæ intellectus judicat non desiderabilia, & voluntas optaret non desiderari. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdem in radice sui esse discretas, per modum quo singula separantur. In anima quidem, sola suppositionalitate relativa. In corpore verò, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideòque substantiale istud desiderium sive amor, est animæ intima essentia, eidem consubstantialis & coæva. Adeò licet in cœlis sit desiderabilium plena satietas, & fruitio perpetua: non cessat tamen proinde istud desiderium in anima, quod est studium complacentiæ: nec passionem propterea infert animæ, plusquam ipsa charitas: quippe in radice sunt conjuncta ut unum & idem. Nam cessante desiderio amoroso, necessariò vel mox satietas, vel insensilitas fruitionis oboriretur; quod in cœlestibus turpe foret. Est itaque istud desiderium amoris, fomes delectationis interminabilis, quâ consideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem posuit in libertate sui desiderii, ut in spiritu vivat ad Imaginem Dei, in desiderio sancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes esse distinctas à radice facultatum, dum intelligimus quæ non desideramus; desideramus verò, quæ non planè noscamus, & quæ nollemus. Volumus denique (dum volens vadit ad supplicium) quæ non desideramus: & desideramus, quæ nollemus (dum quis sibi crus amputari jubet.) Itemque desiderium exin quandoque superat voluntatem, vel voluntas desiderium non rarò cogit, & vicissim se trahunt subter mutua imperia: sed totum in mortalibus, eò quòd anima sensitiva intellectum: & corpus animam sensitivam trahat in multiplicem divisionis ataxiam. Sic namque contingit desiderari impossibilia, & præterita optantur præsentia. Etenim nisi istud desiderium esset de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ante concupiscendum eam, ante plenæ voluntatis consensum. Desiderantur ergo plurima, quorum causæ non sunt volitæ; multaque, quorum effectus à voluntate atque judicio recusantur. In modo etiam aliter operatur desiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque diei, sive in duratione, desiderium sæpè præcedit, & subinde sequitur voluntatem, superatque vicissim unum alterum, ut quid à se distinctum coërceat. Idque totum in caducis. In æternitate verò, ubi consurgit amor, sive desiderium amorosum, tanquam substantia animæ, nil est desideratum, quod non volitum: idque tam quoad actum, quàm substantiam & essentiam. Quia ob substantiæ simplicitatem, collecta sunt in unitatem: quanquam in radice habeant supposita diversa, quod planè modum intelligendi in mortalibus superat. In homine denique est Regnum DEI ineffabile, id est, Deus ipse, cujus perpetuo splendore cuncta in veritatem colliguntur. Ergo Imago Dei primaria est in ejus anima immortali; utpote cujus ipsamet essentia, & ipsissima DEI Imago. Quæ Imago nec verbis exprimi potest, ut nec corde cogitari in hac vita, quia Dei similitudinem aliquam refert. In siliqua verò mentis, sive in sensitiva, atque vitali formâ, est Imago eadem relucens: attamen per modum inferioris naturæ recepta, deturpataque per transgressionem sive mortem. Vnde tandem corpus etiam non quidem Dei Imaginem, sed figuram illius mutuat. Ast anima, devoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis sese separavit, ideòque nativum lumen, propter appropriationem, tanquam sibi ex condigno proprium esset, ita amisit; quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter se, & propter se. Damnati enim resurgent non mutati. Quia corpus illorum resurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo sit cum omnibus depravatis affectionibus, in se duntaxat reflexis, per modum corporeum: Imaginem Dei velut in se suffocatam, in corpore resurgendo non adumbrabit, nisi corporeo modo: id est, figuratenus. Deniq; privata per mortis catarractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adjumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cœcâ apprehensione, sibi duntaxat addicta. Scit enim suam immortalitatem, damnationem verò sentit, eamque queritur ut injustitiam sibi factam. Eò quòd suus amor sit tantùm ad excusandas excusationes in peccatis, tanquam patra-

patraris inscitiæ & innocentiæ diebus, cum multa naturæ fragilitate, hostium insidiis, & sufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro momentanea transgressione. Tum enim furere incipit, & odisse Deum perseverat. Maximè quod sciat damni arrestum inviolabile, & evadendi impossibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in ultimam desperationem, vel ab ipso introitus initio transit, in loco, ubi nulla pietas, compassio, relaxatio, aut retractatio hospitatur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter se transformat in ideam rei intellectæ, & ideò in objectorum cacodæmonum similitudinem. Ideò semper est intus præsens odium Dei, desperatio, maledictio, damnatio, & furiales inferni cruciatus. Omnipotens, suâ bonitate, dignetur contemnere laqueos, nobis in via extentos! Amen.

EXTERNORVM PROPRIETAS.

Absolutojam spirituali vitæ initio, priusquam ad corporea & sensibilia organa, atque alia vitæ sustentacula deveniam, de locis aliquid proponam. Inprimis itaque cœlum post transgressionem, non aliam legem suscepisse, certum est, quòd sola terra maledictionem omnem in se sustulerit. Hinc namque, cœlum à nostris peccatis esse immune, nec vindicem iniquitatum agere, sat alibi demonstravi. Sin verò loca quædam morti, certisque morbis sunt opportuna: id non cœlorum rotationi, astrorumque cœcis influxibus tribuendum, sed omnino terræ dispositionibus est vernaculum. Non enim etsi provinciæ orientales videantur feliciores, id cœlo tribuendum. Cum in orbita, quæque pars subjecta, sub eodem circulo, sit æquè orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo solo innata est bonitas, glebæque fertilitas, adjuvatur siderum continuata fomentatione, & visitationis perpetuâ familiaritate. Equidem sub orbita Solis, climata calorem habent ordinarium & æqualem: adeóque quotquot fructus per maturitatem, ad perfectionis gradum adscendunt: propter calorem, ibidem sunt feliciores, qui alibi ob caloris defectum non æquè perfecti. Sed Solis calor respicit fructus, non autem vitam longam, quæ non minùs longæva in frigidis, montanis, & borealibus locis, quàm alioqui sub zona fervente. Certè Soli favores non ex astris pendent, ut neque vitæ protelationes. Astra rotantur in dies, & sub se quotidie terræ climata æqualiter propemodum afficiunt: hyemem autem & æstatem per Solis accessum & recessum quotannis recipiunt. Interim tractus terrarum propinquiorum, longè à se invicem variant. Sunt ergo singularia Soli, non autem cœli dona, quæ idcirco stabilem bonitatem iisdem tractibus velut provincialem servant. In Sacris quidem terra promissionis melle & lacte fluit, vino fertilis, Cerere, legumine, & fructibus arboreis dives: itemque stercorationem, laborisque tædia vix requirens. Video dein, cæteras mundi plagas, tributum debere & solvere promissionis terræ. A polis namque utrimque continuæ pluviæ terras macerant, ut promissum Solum, absque pluviarum molestia, aquam sibi debitam assumat, rependatque Ægyptus, duplici frugum fœnore, soli cœlique favores. Maria enim & flumina certatim festinato cursu ad loca ista properant. Imò & ab ultra capricorni tropicum, Nilus suas liquatas nives, per Ægyptum ad Mediterraneum, tanquam annuum tributum naturæ, defert, ut tractus feliciores si non pluviâ, saltem rore, ac nubilibus Nili aquis nitreis irriget, sublatisque per solum vaporibus à mari, rorem copiosum circumcirca copiosissimè rependat. Adeóque totus mundus inservire videtur felicioribus istis regionibus. Sub linea æquinoctii, quotidie pluit pluries, eò quod aquæ tributales non eò pertingant: sed absorbeantur in tractibus, quos Deus olim suo populo, nunc autem Barbaris destinavit, ob prævaricationes à prophetis præmonitas. Non igitur terram promissionis ob populum Israeliticum ab initio beavit: sed ob rationes sibi ab æterno præcognitas, quasque in naturam fixit stabiles. Imò non solum totius mundi tributum ad has terras destinavit: sed plerisque addidit rationes, ideas, semina, atque dona, quibus intemperantiora destituuntur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod sibi sic sit beneplacitum propter occulta judicia. Sed hæc non ad vitæ longæ considerationem faciunt: in Islandia namque longævioris vitæ reperiuntur, quàm in Palæstina, Phœnicia, Ægypto, &c. Sæpè etiam in montanis, asperisque collibus seniores occurrunt, quàm in amœno agro. Vt scilicet cognoscamus vitæ Principem, vitæ longævitatem dedisse, tam miseris locis, & tractui singulari, quam denegavit

vit amœnissimis opulentissimisque quibuscunque. Solo ergo natura subest, etiam ad stabilitatem vitæ. Etenim ex Eudemicis dimetimur vitam morbosam, brevemque. An forte eudemicum ens exspirat è terris, quibus vita prorogatur? non sanè. Sufficitque quod malignitate locus careat, ut vitæ diuturnitas acquiratur, quantum est ex natura loci. Denique, fontes sunt insipidi, vel minerales, non qui vitæ longævitatem positivè habeant: sed qui quotidianas amurcæ succrescentias insensiliter dementunt, atque hactenus vita non ex obliquo, præcox tollitur. Neque etiam ad hoc valet aëris multa suavisque temperies: siquidem in asperis Arduennæ, Scotiæ, & Cantabriæ collibus in Campinia nostra, vita longior plerumque occurrit, quàm in Aquitania. Hieres enim, vallis est prope Marsiliam, præclusa montibus, fructuum suavissimorum ferax. Vbi continuatur ferè veris statio suavissima. Brevioris tamen vitæ habens incolas, pallido vultu deformes, adeo ut in proverbium ægrotis, & convalescentibus irrepserit. Videris nobis ab Hieres advena. Fructuum enim amœnitas, eudemici mineralis suspicionem tollit. Nedum etiam frigora montana vitam extendunt: sed inter Abyssinos senium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna sunto, quæ nullâ labe eudemiorum polluta, cæterùm aquas non insulubres habent, neque vento procelloso infamia.

HVMIDVM RADICALE.

VNo oris tono, Scholæ humidum radicale vitæ proficiunt. Ex eo enim, & in eo nos vivere, illoque nonnisi absumto, nos mori declamant. Etenim qui una cum Aristot. cuncta calori, velut principio activo tribuunt: humidum radicale non ferunt initium vitæ, ut neque hospitium, nisi primatum calori, in humido deferant. Aliis verò magis placuit humidum. Vnde perterriti indagandi ignavia, ne errarent, indistinctè, tam ab humore quàm calore, vitam nostram pendere, & protelari volunt. Adeóque non quidem calorem: sed concretim calidum radicale, sive humidum primigenium denominant. Vt scilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro synonymis sint. Cæterùm univocè omnes vitalem calorem, defuturam nunquam augurantur, si humidi, illiusque pabuli sat, semper, superque foret. Quod humidum, quia necessariâ caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ spem, & tractatum, per negationem absolvunt. Sed eheu! quam perniciosa cœcitate Schola Medica putando cespitavit in omnibus! etiam viderat flammam lampadis, oleo nutriri, hujusque defectu & illam deficere, continuari verò affuso oleo: quocirca arrisit plausibile inventum, atq; illud proinde in vitæ historiam traxere. Præsertim quod in quadrupede, & ave, non minus quàm in homine, calorem sensu notarent. Calorem usque adeò sub vitæ etymo confuderunt, cum Aristotelis patrocinio. Dein mox è calore, indicium veri & præsentialis ignis hauserunt. Sub lite tamen mansit quæstio. Aristotelici quidem hunc ignem elemento stellarum attribuunt, ac contra sublunare ignis elementum specie distinguunt. Alii verò elemento ignis sublunaris adtribuunt. Habentque hinc inde sua rixarum argumenta. Interim de mutis ac frigidis piscibus tota obmutuit Schola. Et quanquam pisces non infeliciùs, quàm quadrupedia vivere, moveri, & ali fateretur: imò longe fœcundiori propagine prolium ditari, saniori vitâ demum vivere sciret, atq; deficere tamen subter pelagus, (præsertim glaciale) ignes, ac calores, ubi interim maxima & populosissima esset respubl. nihilominus haustas à teneris annis igniculi vitalis favillas deferere noluit, etsi veri patrocinio se delusam animadverteret. Quocirca ad Iura confugiunt miseræ Scholæ. Voluerunt itaque hominem, aves, simul & quadrupes, terno videlicet numero, quartum & consocium piscem involvi posse, ac subter latam doctrinam cogi. Vt de pisce, tanquam absente, æquale jus statuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima ut serva sancitis voluptatibus advenit, & rationes etiam non-enti ad lubitum subministrat: subterfugium commentæ sunt. Statuuntque scilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: pisces verò duntaxat potentialiter calere. Quasi proinde pisces duntaxat potentialiter viverent, si causis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ causam totalem, qualitatem nimirum æquivocam substituunt, calori parem: sed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, sub nomine potentialis caloris receptibilem. Subire namque in profundum æquoris imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter

propter piscium speculatione ut sterili, derelicta (quod plausibili commento refragaretur) calentibus animalibus, velut somnio palantes, sibi complacuere, cum applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale, non amplius cum Aristotele spermaticum, spumosum, & mucilaginosum erit; sed oleosum nunc, pingue, atque conflagrabile in scholis esto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, solus necessariò longævus erit? Capuccinus, nostris tractibus, toto anno fere frigidus, saltem utroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutius suum oleum in lampade retinebit necessariò. At saltem subest hìc lurida quædam Scholarum stupiditas, alibi à me demonstrata. Nimirum quòd actio caloris (præsertim si viva flamma non fuerit accensus) universim omnia quidem humida exsiccet in tophum, & carbonem: nequaquam autem consumat absque residui remanentia, prout in nobis est obvium: usque adeò consumtionem in nobis non à calore solo fieri, mirum quod hactenus non animadverterint. At saltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ consideraront) opus esset in corde: ne alioqui ficta humidi, & halituosa pinguedo (utpote quæ in corde tota spiritualis esset) instar aquæ vitæ, parvo momento, magnoque compendio, simul tota conflagraret, ac esse desineret. Aliàs namq; sine lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ historia, structis ex primigenio liquore ignibus, simul undequaque accensis. Utut dixerint, Saltem unico è vitæ latice absurdo, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, Hoc Scholarum otiosum commentum stare posse. Vitam nempe esse ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue sit, & inde vivat, solosque macros breviores vitæ. Sed unde istud humidum in nobis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Archeo efficienter? Certè nunquam exstinguetur lampas, si caloris conflagrantis potestas (ut volunt) sit conficiendi olei e pane & potu, nihilque residentiæ remaneat in lychnio à pinguedine, quod lychnium obstipet aut suffocet. Prout nempe è cruore nil remanet tandem in adultis, quod superflui carbonis instar habeat. Enimvero epulo nonne sua abunde habet alimenta? & intus inde resultantem calorem fabricatorem humidi illius pinguis? cùm lumen de lumine, & ignis de igne procedat inconflagrabilis nullo negotio? cur ergo moritur? etenim reperio ex positis Scholarum motum perpetuum in Theoria; non autem in Praxi. Ergo fraus atque dolus subsistunt in Thesibus, vel saltem pudibunda incogitantia. At dicent, post accretionem, nil ampliùs de humido radicali, apponi ad partes solidas: proinde necesse verum humidum radicale cùm jam amplius radici non cohæreat, ideóque solida sensim arescere; atque sic deficiente caloris pabulo, eundem interire. Inprimis enim hinc elicitur, mortem senii non evenire, nisi ob ariditatem similarium. Cum cervus unius anni siccior sit viro octuagenario, & facile tamen in unum atque aliud seculum vitam extendit. Denique si humidum desinat esse radicale, eò quod attingat finem, sive applicationem ad radicem. Id enim humido est per accidens, ideoque ejus essentiam non immutat. Neque enim calor ignis definit propagari in ligno vicino, tametsi ardens lignum non susceperit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec subsistit præfata excusatio. Siquidem in omnem eventū solida se habebunt instar lychnii: quod sufficit ardere, quâ parte oleum sibi suppeditatur, adeóque suppeditato oleo forinsecus, ignis victurus esset in perpetuum. Docent namque, calorem solidorū esse ex elementio ignis, quod in mistionem corporum esse putant & accendi in pinguedine humoris radicalis. Inprimis humidum istud est spermaticum mucilaginosumque, non autem unguinosum. Deinde si ignis è solidis transeat ad humidum, quod accendit: sufficiet humidum consumi, & semper deforis apponi, nec radici per totum incorporari. Siquidem si è solidis transeat ad non solida apposita, durante totâ vitâ: poterit semper ad non solida sibi apposita transire: nec valet excusatio, quod desinat esse radicale, dum intimæ radici non ampliùs unitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps statim vigor vitalis extingueretur, eò quod humidum tum non amplius unionem cum solidis non suscipiat. At cur diutiùs refellendis absurditatibus immoror? tam satis superque ostensum est, ignem non esse elementum, falsam esse ejusdem mistionem ad corporum quorumcunque subsistentiam: quia corporum mistorum meræ sunt & antiquæ fabulæ. Ignis ergo, si quis in nobis esset, primariò in vitali spiritu esset, cui semper humidi satis è cruore suppetit. Quamobrem sanè doleo in subjecto vitæ, atque integri doctrinâ, tam segniter cespitatum hactenus. Etenim exinde conjeci ab adolescentia, turpiter omnino erratum, commissum, & omissum esse in consideratione defectuum, & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoscit,

gnoscit, qui rectum prius non noverit. Hæc igitur est ficta Scholarum de vita doctrina, quam suppositâ Hippocr. ficti libelli de natura humana, authoritate stabilire nituntur, Dicentis, nos primâ die ortûs nostri esse calidissimos, ac vicissim ultimâ tandem frigidissimos. Quasi caloris nostri, quàm aliarum quarumvis rerum, diversa sors foret! etenim quæcunque alias oriuntur, mox dein incrementum assumunt, & statim, tandemque declinant atque deficiunt. Quare si ex mente Senis primâ die abundaret maximè calor: nec sit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potius vitæ effectum in animantibus calidis demonstravi, quàm vitam ipsam, aut vitæ causam: atque idcirco pisces calore tutissimè carere possunt, jam eo ipso elenchum non causæ ut causæ committit. Equidem soleo semper calorem ut calorem, utque qualitatem aspicere, indagare, credere, & metiri, nec alios adhuc testes vel judices implorare, præter sensum tactûs, & organum vitreum, quod ante docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo sensu, reperi virum triginta annorum, quovis puero calidiorem: utut interim insaniat de speciebus calorum diversis. Disputent enim de qualitatibus sensu notis, tanquam de fabulis, ac sub considerationibus potentialibus: ego autem assuevi, res prout in se sunt, dissecare, aperire, inspicere & æstimare. Cæterum Paracelsus humidi radicalis Scholarum ignarus, illud subinde cum Mumia nostri corporis confundit: aliàs verò reputat velut corporis nostri umbram internam, unde Phlagas umbratiles circumlucescere voluit. Nimirum humidum radicale esse hominis simulacrum, per totum hominem extensum, & vitam deferens. Alibi quoque mercurium, sive unum è tribus suis initiis (non divisibile in vivis) humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æstimat. Etenim extincta per pestem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) mumia quidem desiit, perseitè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, juniores non rarò extingui, nondum absumto humido radicali, ut neque caloris penuriâ: atque hactenus pro sua thesi non admodum sint sollicitæ, quâ vitam calore, & humido radicali, adæquatæ metiantur: manent tamen in terminis avorum, propter assentiendi consuetudinem, indagandi ignaviam, & discendi desperationem. Siquidem ignorârunt vitalia lumina luminosa quidem: sed indifferentia esse, propter binorum luminarium majorum distinctionem. Calida enim juxta atque frigida esse posse. Id est, non didicerunt formas & vitas esse synonyma. Ego verò semper confusam hujus humidi traditionem tanti momenti, insigniter miseratus (licet in humido radicis fateantur volvi utrumque medendi cardinem) multum laboris impendi junioribus annis, per corporum analyses, ut certum radicalis humidi nuncium aliquem offenderem. Ac tandem divino favore, tandem certior factus sum, nil quicquam eorum esse in natura, quæ à Scholis hac in parte elato supercilio promittuntur. Agnosco quidem humidum seminale primigenium, nostri constitutivum: sed ejusdem prorsus speciei, proprietatis & identitatis, cum eo quo crescimus, & incessanter alimur deinceps. Adeóque ossa, viscera, nervi, tendines puerorum, indifferenti humido constant, crescuntque simili, quo juvenes, absoluto jam incremento aluntur. Juxta axioma Scholarum. Nutrimur iisdem, quibus constamus. Constamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem mistionis, homogenialiter pro incremento admittitur: esse prorsus idem cum radicali. Sin verò postmodum per accidens, in consortium inseparabile, non ampliùs admittatur: quia cessat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, vitiare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Utpote quod quavis præclare, per somnia abundans ejicitur, ejusdem speciei, cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc saltem distinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò sit illud idem, & insuper illud, unde crescimus atque nutrimur. Etenim quantisper augemur, fit nedum humidi, at solida appositio, appositique assimilatio (Id namque sub quavis nutritione contingit indies) sed insuper fit radicalis unio aliti cum alimento: quę mox dein per spiritum vitæ sigillatur, & vitaliter illustratur à forma. Itaque sigillatio characterem continet, qui istud humidum fixat, solidatque in partis similaris (à cujus nempe Archeo ipsum nutrimentum est conversum & assimilatum) homogeneam substantiam: adeóque transmutando abit in familiam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu, contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate, distinguitur humidum radicale, à rore secundariorum humorum: non autem in natura. Nimirum quòd ros, velut recens atque

atque novellus humor, pro magna sui parte, sub accretione, & pro toto, post accretionem absumatur: nec unquam in radicem mistionis uniatur, ut fiat prædictæ sigillationis particeps, dignitatemque continentis assequatur. Per exemplum. Calx viva, ubi restinguitur, fit puls, quæ aquam calci penitissimè copulat. Sin autem plus justo aquæ affundatur, eadem mox abundans respuitur, ac supernatat. Interim tamen dierum numero, etiam mediis sub undis, calx ista siccatur atque lapidescit. Semel verò acquisita illâ duritie, licet dein exquisitissimè teratur in tenuissimum pollinem: attamen in posterum, pulveris speciem servat, & intima aquæ connubia aspernatur, pristinæ pultis indolem non assumit, nec aqua radicaliter ipsi deinceps commiscetur. Est attamen ipsius aquæ humidum individualiter idem, sive à calcis commistione secludatur, sive admittatur. Idque quia est aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm calcis, sive radicis defectu. Cæterum tardiùs præfata puls calcis planè siccatur, quàm deforis madoris pulvis, aquis undequaque alluitur. Consideravi itaque, utut Scholæ multa de radicali humido resonent; humorem tamen alimentarium nequaquam à seipso differre radicali, quamdiu intra radicem missionis pultescit, & solidatur, radicali unione primis constituentibus conjunctus. Quippe quod uterque liquor materiâ, virtute, substantiâ, puritate, formali identitate, & vitæ participatione, idem est: qui, cum solida nostri non ampliùs pultescunt, admittuntque intimam connexionem radicis, saltem deinceps impedit, quantum potest, retardatque continentium solidorum ariditatem, propter continuam sui irrorationem. Nam cum ista solidorum puls justam soliditatem nacta est: scilicet quia potestas crescendi, è cerebro defluens, est exhausta. Tum alimentale duntaxat humidum fit, quod antea radicale fiebat. Etenim utcunque senectus faciat ariditatem: mors tamen non ex ficciore habitu est. Siquidem conjicere licet potiùs ex defectu potestatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum solidorum, utcumque in atrophia & morbis diuturnis ex æquo ac per totum integrale consumtum: facile tamen debito alimento restituitur, ac magnificentius assumto elemento perlarum lacteo. Sic & pulmonum ulcera solidantur per corallatum dulce mercurii diaphoretici: cujus virtute nempe Paracelsi epitaphium sonat, tabem sæpius restitutam fuisse. Meminr enim, ne sub ingenti æstu mensis Julii, acuto baculo caput bufonis terebrasse, alteraque extremitate baculum fixisse in terram, ut suspensus bufo exsiccaretur. Contigit autem, quod toto quatriduo pòst, rediens ad eundem locum, invenerim bufonem vivum, femora contrahentem, tanquam si pridie tantum ibi fuisset: eò quod foramen non rectà in medio capitis, sed parum ad latus sinistrum magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa vesperum rediens reperi bufonem nedum mortuum; sed penitus exaruisse. Unde firmiùs mihi persuasi, non quidem vitalium defectum ex ariditate solidorum: sed potiùs ariditatem esse; & increscere in nobis, juxta proportionem paulativæ extinctionis potestatum vitalium. Facessat itaque radicalis Scholarum ignorantia, quâ per irreparabilem (ut volunt) radicalis humidi penuriam, suam tegunt culpam sub humo cœmiterii. Sola namque donorum, sive potestatum vitalium, in spiritus insiti œconomia sigillatarum diminutio senium, ut & extinctio mortis intestinas calamitates advehit. Quod est dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur. Facessat itaque humidi radicalis consideratio, pro vitæ longæ studio. Siquidem Hippocr. naturas ipsas, sive potestates vitales, morborum medicatrices dicit, quibusque ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ invalescunt, & recedentes, elatis humeris de vita desperatum conclamant, quoties vires sive potestates deficiunt: sive interim copia humidi radicalis adsit, vel ejusdem parcitas. Corvum enim & cervum, quovis edentulo sene ficciores, non desinunt in aliquot secula exspatiari, & operoso venerationis quæstui incumbere. Etenim quia siccitas incipit ab ossibus, huic sagax atque provida natura, largiori alimento medullæ eidem ariditati obviam venit, voluitque esse pingue, ac minùs per calores difflabile, ut unctuoso humido ab ariditate ossium senectutem vindicet. Est namque ideò annosis quadrupedibus copiosior medulla, quàm juvenculis: quia ejus necessitas major. Ego itaque humidum radicale irreparabile, pro vitæ fundamento, non magnifacio ampliùs, ut neque ariditate stupefactus in quantum tali, nec etiam vitam ad placitum primarum qualitatem dimetiri soleo. Quia novi vitam non siccescere, ut neque à gremio elementorum hauriendam, postquam vitæ longæ & brevis alteritates, in centro vitæ conspexerim.

AURA

On sat egerunt Scholæ docuisse, alimenta primò in chylum, hinc dein in cruoris chymum transmutari, adeóque in hepate spiritum naturalem fieri, qui repetitâ in corde digestione, in vitalem formetur, ac tandem in cerebro animalis fiat. Sic ut spiritus naturalis esset utendis partibus aptus, vitalis verò, vivificandis atque conservandis iisdem: ut & animalis tandem, sensus motus, mentisq; functionibus destinatus. Quin meo judicio quidditatem, & facti historiam amplius detegere debuissent in tam longa studiorum serie, & scriptorum repetitione. Equidem sciunt spiritum esse aliquem, illud impetum faciens Hippocratis, vitæ clavum manu suâ tenens. Quærendum & pronunciandum erat, quibus spiritus iste organis fieret, quidve ageret, simulque omnem ejus indolem, substantiam, atq; substantiæ proprietates, simul & fiendi modum explicuisse: dicam igitur, quid mihi hac in parte occurrat. Ut igitur in spiritus vitalis cognitionem ducamur, primo Blas humanum hoc loco repetendum esset; sed hic, ne tædio sim, omittam, ac lectorem aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modum quoque alibi tradidi, quo ex quacunq; planta, fructuque, per indita fermenta, fiat aqua vitæ. Quem modum vulgus novit, exercetque, dum è granis, fructibus, cerevisia, hydromelite, aquam vitæ non minùs quàm è vitis succo, fabricat. Est autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus quidem (quatenus totus inflammatur,) totusque pariter sallus, in quantum aer mordicat, imò & paululum in ore detentus, comburit ac vesicat gingivarum epidermida. Obiter hoc loco annotans, unicum ac indivisibile simplex, duo esse initia chymica. Ostendi quoque alias, quomodo ♄ una aqua vitæ, combibita in sale tartari siccato, vix fiat semuncia salis, cæterum totum corpus fiat aqua elementalis, ut prius erat. Adeóque & hine obvium, aquam esse corpus per naturam prius atque simplicius ipsis initiis chymicis. Dum aqua, quæ prius non inerat actu, in aqua vitæ deflegmatissima, fiat tamen per sui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porrò mechanicam traducendo ad vitæ speculationem, reperio quòd vinum, parte sui vinosâ, aquam vitæ contineat. Ideóque facilè, citò, & absque hepatis atque fellis digestis maturitatibus, rapi per arterias stomachi, ad cor; sive, advocari immediate in supplementum, & defectum spiritûs vitalis, atque hactenus eludere Scholarum opinionem, quæ præsupponit jecoris spiritum præcedere debere. Etenim si justo plus spiritus vini insit stomacho, sequitur ebrietas, quatenus scilicet spiritus vini largiùs attrahitur, quàm queat commodo intervallo in spiritum vitalem commutari. Quod sanè inprimis sui commutationem arguit, simulque digestionis & fermenti operationes. Denique & illud notabile. In vino nimirum esse spiritum quendam mitiorem, alterius ac nobilioris qualitatis participem, quam qui immediatè per distillationem elicitur, dicitur que aqua vitæ de phlegmata. Quod facilè in simplici olivarum oleo ad oculum spectatur. Quippe distillatum oleum absque laterum aut tegularum additamento, quodque oleum philosophorum dicitur, multum differt ab ejus oleitate, quæ elicitur priùs reducto oleo simplici, in partes dissimilares, solâ digestione & salis circulati Paracelsici appositione. Siquidem sal circulatum, idem in pondere, & qualitatibus pristinis, ab oleo segregatur, postquam oleum olivarum in sui heterogeneitates est dispositū. Dulce enim tunc oleum olivarum ex oleo, prout & suavissimus vini spiritus à vino, hoc pacto separantur, longéq; ab aquæ vitæ acrimoniâ distinctus. In nobis autem, etsi cibus cum potu quadantenus putrescant (nimirum ista putredo, est modus atq; medium transmutandæ rei in rem) attamen in digestionibus nostris, per ejusmodi putrefactionem, actionemq; fermenti lienaris, non educitur ex oleribus, leguminibus, frumentalibus aut pomis, spiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ nostræ intentio, non est sibi procreare aquam vitæ: verùm longè aliud in nobis est fermentum, quo res resolvuntur in chylum. Atque aliud, quo res putrescunt, atque separantur in aquam vitæ. Hoc namque pluribus mediis fermentum introducitur; illud verò, non nisi specifica cujusvis speciei proprietate fermentali acquiritur. Etenim dum herbæ in aqua per macerationem longam, fermento suo, aut vicario, putrefiunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra, in figura & duritie: quæ tamen mansa, deglutita, & bene intus confecta, paucis horis in chylum abeunt, primamque herbarum naturam amittunt. Quocirca alias adhuc inculcavi, tot nempe esse fermenta di-

ta digestiva specifica, tot putrefactionum varietates, & totidem stercora unius panis, quot species animalium pane alitorum. Imò & adhuc plura sunt fermenta in corruptionem panis: siquidem adhuc pluribus modis tam sponte, quam odore locorum, & agentium impressionibus, panis putrescit. Quodque de pane est dictum: idem de cibis aliis intelligatur. Scholæ quoque animadvertentes, nil nobis profuturum, quin in sui radice contineat vitæ præludium, atque ideo voluerunt in cruore, hepatis spiritum, naturalem actu, auræ instar glicere. Putaruntque esse vaporem, adeóque & cum halitu confuderunt. Nesciæ, quòd vapor sit aqua: non autem sit Gas, spiritus Sylvester, incoagulabilis aura, ætherque. Putarunt itaque, quòd vapor è cruore extra venato exhalans, prout aliàs è quolibet tepente liquore spirat, esset ille cruoris spiritus, unde materialiter spiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex professo. Enimverò quicquid in sanum stomachum descendit, si conficiatur à Splenis fermento, acescit fermentali ac specificâ aciditate nostræ speciei. Ac tandem in cruorem vertitur, prius abinde sequestratis superfluitatibus. Qui cruor post metam suæ digestionis in cor transfertur, & sanguis fit, qui in Sacris dicitur spiritus rubeus, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in spiritum vitalem transmigrare, ejusque residuum pati ultimam solidorum digestionem, atque tandem absque illa sui residentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipso oportet esse volatilem, & spiritus indolem assumsisse in corde. Porrò istud acidum stomachi, totum vi fermenti fellei convertitur in salem, prout alibi de digestionibus. Separaturque actualis salsedo, cum urina & sudoribus, quia evasit excrementitia. Cruoris verò ipsa massa, cum nequeat in spiritum transire, nisi fermento vitali cordis. Cruoris inquam in sanguinem, & sanguinis in spiritum traductio substantialis, fit tota per totum, sine ulla residentia, & separatione heterogeneorum: eo quòd excrementa priùs inde sint abducta. Estque cordis irrequieta substantia, continuò circa hoc transmutationis munus occupata, ut indesinenter è cruore sanguinem arterialem, & ex hoc spiritum vitalem efficiat. Usque adeò non præexstitit aliquis spiritus naturalis in cruore, unde velut è materia ex qua, spiritus vitalis fiat. Sed ipse totus cruor, si opus fuerit, fit sanguis arterialis, atque inde spiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & sanguificatio in corde. Nam unum, est chyli in cruorem vera transmutatio, & generatio novientis. Aliud verò est cruoris in sanguinem volatilem, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum sui inspissatione, & liquidi excrementi, sine lotii separatione. Spiritus verò vitalis fit cum inspissati liquatione, & aërea extenuatione, ad quam sanguis scilicet præbet gradum sive medium. Fateor equidem, spiritum vini, rapi, ut spiritum, in arterias, tanquam aliquod simplex symbolizans, atque prævié dispositum, ut facilè in spiritum vitalem transcendat: sed ex hinc Scholæ nil pro suo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipsus esto spiritus hepaticus coagulatus, & vitalium spirituum præexsistens materia. Qui sanè spiritus, corporis naturam habet, cum potentia ut spiritualizetur. Itaque prout à cordis fermento, cruor fit sanguis arterialis ac spiritus volatilis: ita in arteriis tanquam cordis stomacho, desumtoque fermento cordis, ipse sanguis in rempubl. spirituum transit. Imò & secundarii humores, sive proxima solidorum nutrimenta, fiunt sensim volatilia, ne post se residuam residentiam relinquant: sed totali sui transpiratione egressum faciant. Cor ergo fabricat suo fermento, è cruore sanguinem, quem eâdem operâ aptat extenuatque sic, ut porrò in arteriis tanquam suo stomacho, tantundem vitalium spirituum è sanguine fiat arteriali, quantum sanguinis grossities, renitensque substantia permittit, tantulo spatio, quo in arteriis agitatur, fieri. Estque univoca propemodum actio, dum cruor in sanguinem, & sanguis in spiritum transit. Quia non differunt officinis itemque digestionis, extenuationis & subtiliationis gradibus. Tantundem namque sanguinis nascitur è cruore, tantundemque è sanguine spirituum vitalium eodem cordis fermento conficitur, quantum sibi cuique opus est. Et vires conficiendi valent. Nec sufficit adhuc novisse, cruorem in sanguinem arterialem adscendere; sanguinem verò partim in spiritum vitalem transmigrare, partimque abire in solidorum nutritionem. E spiritu vitali quoque tandem fieri animalem, quique in suis nervis ultimatam recipiat determinationem. Ita quidem, ut spiritus visivus fiat in nervis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus, gustatui esset planè inutilis: prout & spiritus animales tractuum authores, metui sunt impares, & vicissim. Quin insuper spiritus vitalis medullam novisse oportet. Enimverò ex acido chylo partim fit cruor, partimque

urina & sudor. Salsedo verò illa urinæ excrementosa est spiritus volatilis & salsus, qui terræ confermentatus, tandem sal petræ formatur: quapropter spiritus ille salsus est excrementosus. Cruor verò per distillationem nobis monstrat etiam spiritum salinum, planè volatilem, odore nequicquam, ut neque gustu distinguibilem à spiritu urinæ. In eo tamen essentialiter diversum, quod spiritus salis cruoris, curet epilepsiam: non autem spiritus salis lotii. Hinc saltem constat, in cruore esse spiritum salsum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis transmutetur, verbis explicari nequit. Eò quòd naturæ ipsæ à priori non sunt demonstrabiles. Fermentorum namque sunt essentiales operationes, in rerum transmutationem: non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad dispositiones faciendas duntaxat. Est ergo spiritus vitalis planè salsus; ideò balsamicus, & custos à corruptione. Ut quanquam aqua vitæ facilè in spiritum vitalem migret: non est tamen hic oleosus, aut combustibilis instar aquæ vitæ: sed spiritus vini, solo fermenti attactu, facilè totus in spiritum salsum mutatur, & indolem inflammabilem extemplò amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per spiritum urinæ, aqua vitæ unico instanti in offam subtilem coaguletur. Quod de sale sanguinis volatili, multò evidentiùs fermento cordis effectivo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantisper tolerant, licet affatim tum multumque vini meracioris hauserint: attamen non facilè inebriantur. Eò quòd propter urgentem necessitatem, citissimè spiritus vini in cor, & arterias, spirituum penuriosas, attrahatur, subitóque in spiritum vitalem formetur. Restaurat inquam vires, nec tamen tum inebriat: eò quòd non amplius peregrinus: sed facilè domesticus factus, in cor tractus, dein per arterias quoquo versus dispensetur. Non arguit enim in adversum, quod spiritus salis petræ, fit acidus, ac quod proinde vitalis spiritus, acidus esse debeat. Neque enim spiritus, unde sal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Estque ideo spiritus vitalis salsus, viciniorque spiritui lotii, quàm salis petræ, qui propter adustionem & extractionem, semper nova sui concreti est creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum est fundamentum, volatilizando & salsum faciendo: hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim prævíæ digestiones, sunt totidem dispositiones ad vitales functiones & necessitates. Membro enim semel stupefacto, si sensus redierit, id sanè cum sensibilibus stimulis & punctionibus fit, quæ veræ salsedinis sunt indicia. Quod autem totus cruor fit merus sal, non aliunde clarius deduci potest: quàm quod homogenealiter totus in ascite, & in ulceribus, in salsum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit spiritui vitali qualitas salsa, acuta, & materia subtilis, si conservandis membris sufficere debebat. Rubedo quoque cruoris, flavedinem assumit, dum sanguis fit arterialis, eò quòd rubrum per salis acredinem flavescit in sui dissolutione. Nec tamen sanguis omnem rubedinem amisit, siquidem pars ejus permanere debebat in solidorum membrorum nutrimentum. Mortuum est quicquid hactenus dixi, spiritum vitæ esse salsam aporrhœam, acutam, & è sanguine factam per sua membrorum vitalium fermenta. De vita ergo spiritûs dicam. Etenim cum vitæ muniis fungi debebat, non requirebatur ut esset in specie liquoris salsi, aut sanguinis, vel ut illudat sub imagine salsæ exhalationis: at quia vivere primariò, vitamque suscipere debebat, illuminari, ipsi fuit opportunum. Non sanè lumine urente, inflammante, aut igneo: sed lumine simplici, vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ sensitivæ: & quidem de specie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum splendeat instar oculorum felis: sed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux ista exstinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen, finge, quod spiritum vitalem illuminat, quoad vivit lucet, & propagatur in recenter factum spiritum, debitè elaboratum. Et quò impurior, minusque elaboratus fuerit, eò lumen istud esse tenebrosius. Exstinguitur autem in nobis lumen istud, perstite spiritûs materia in peste, venenis, &c. prout per syncopen & palpitationem lumen exstinguitur, & spiritus evanescit. Sub mortem quoque, oculi membrana, manifestâ luce destituitur, planè visibili. Non est tamen par lucis illius essentia in nitedulis, quæ in nobis, ut solo videlicet gradu à nobis discrepent. Sed sunt tot luminum horum species, quot vitalium creaturarum. Divinæ id nobis largitatis indicium, quòd luminum, quæ nobis unica sub notione comprehenduntur, tot sint species, & vitales differentiæ. Utpote quòd illæ luces sint ipsæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeò patrem luminum ter gloriosissimum ludere abundantia gene-

genericorum luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humano unico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Est quippe penes ipsum quædam luminum vitalium respubl. & innumerabilium civium cohors: cujus similitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id est, per lucem vitalem. Est ergo spiritus vitalis, sanguis per vim fermenti & motus cordis, resolutus in auram salsam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis est calidum; In pisce verò friget actualiter sic, ut nunquam quamdiu vivit ac subsistit, queat ad caloris potentiam adspirare. Non est igitur calor noster, humidi primigenii consumtivus: ut neque proinde, defectu caloris, pisces, mortem effugiunt hactenus: licet humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè, in mari glaciali. Neque enim Capuccinus nostras, maximâ parte anni, à pedibus in ventrem usque frigens, nec sentiens se pedes habere, proinde humidi alimentarii non tolerabit quotidie transspirationem, aut recusat alimentorum refectionem, aut Capuccinus illis partibus mutatus est in piscem: quod alioquin esset necessarium, si calor esset fundamentum vitæ primarium, non autem adjacens, & comitans. Absit, nescire aliam esse consumtionem humidi à calore: aliam verò quæ à fermento extenuante promovetur. Hæc siquidem nullam fecem, aut residuum aliquod post se relinquit. Illa verò tophum, vel carbonem. Adeóque prior tendit in inspissationem: posterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor insurgat, qui membra pruno, & igne persico adurat, gangrænetque, escharam moverat, & subinde gliris instar carnes erodat. Ita nempe sunt opera corrosivorum salium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proscriptorum. Perinde enim per laxativa venena totus cruor in putrilaginem resolvitur. Errores enim alienigenorum seminum violentiis adscribendi, sub quibus vitale lumen degenerat, non secus, atque compressio fœni, ignem excitat. Porrò spiritus vitalis, per aortas arterias, in caput scandit. In cerebri meditullio autem est unicus sinus, qui supernè inspectus, duplex videtur, sed elevatâ sursum camerâ, unitatem ostendit. In hoc autem sinu, desinit arteria in vas rugosum, & alterius texturæ, quam cætera arteriarum compago. Hac ergo diffluit spiritus vitalis, in sinum cerebri, pro ministerio Imaginationis, memoriæ, & pedissequarum facultatum spiritualium: quæ omnes pariter fundatæ sunt in spiritu insito, cerebri incolâ. Hinc autem, si spiritus influens pergat in oscula nervorum incipientium à cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidem destinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à spiritu vitali essentialiter non differre: sed in essentiæ suæ latitudine plurimarum proprietatum esse capacem, juxta Idearum sibi impressarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, gustatum efficit; qui tamen in digito non gustat. Quia particularem organi determinationem induit, absque naturæ suæ transmutatione, ne tot essent spiritus animalis subdivisiones, quot officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem voca, ut lubet.

VITA MVLTIPLEX IN HOMINE.

Ostendi alibi in utero monarchatum, adeóque & vitam singularem: qua scilicet post mulieris mortem, prolem adhuc enititur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, nisi instante partus dolore; nec cessabat etiam nisi post partum. Ostendi quoque vivere quidem lieniformem quandam carnem inter secundinas & acetabula uteri obnatam: ejusque vitam sibi propriam, sic ut non vivat vita matris aut fœtus: sed quadam promiscua, non quidem vita sensitiva, quanquam vegetetur vi quadam vitali: non autem animæ cujusdam herbaceæ, aut vegetantis favore. Tandem quoque venis suam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu personæ, cruorem in se detentum à coagulatione præservat, & hactenus vitâ quadam illustrat. Quapropter venarum esse aliam vitam, qua nedum vivant: sed & in vita ipsum cruorem conservent. Postremò & demonstravi, vitam quandam peculiarem musculis inesse, cum facultatibus sensitiva & motiva, per quam se tendunt pavido spasmo omnes ad sensationem mortis. Ut patet in tetano, rigoribus & convulsionibus, in quibus tam in vivis, quàm à morte, musculi moventer invitâ voluntate, etiam post vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis subjectis distinguantur, & munium diversitate manifestentur,

 omnes

omnes tamen originaliter à semine oriuntur, vesanæ sunt, subjectis suis implantantur, & vitæ integrali ut partium formæ insunt totali. Quare nec considerandæ sunt in tractatu de vita longa. Utpote quæ sine spe fomitis pereunt, saltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curativa.

FLVXVS AD GENERATIONEM.

Generationis nostræ initia somniotenus vidi, & calamo describam, quantum verbis potest. Inprimis vidi uterum plicis, inimitabili artificio contractum, seseque sub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquate ad seminis extensionem. Quæ scilicet plicarum diductio, vel apertio, causat suctum, & attractionem seminis, ratione vacui. Atque in eo rhombus conceptionis jacet pro sexu fœmineo. Siquidem continet causam immediatam complacentiæ, & attractionis seminis in uterum. Neque enim alias in congressibus, utut voluptuosis, fit ulla unquam plicati uteri expansio, nisi in ipso conceptus instanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non est ulla uteri diductio voluntaria, ut neque artificiis subjecta. Quin potius quod immodò superans naturam, ostentat Deum humanæ generationis Præsidem, continuaræ in posterum juxta verbum benedictæ propagationis. Crescite, & multiplicamini. Est quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, sine medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit uterum Sarai. Profectò tota generationis historia naturam excedere videretur, nisi acquisitæ propagationis jure & continuata sui frequentia intra naturam esset recepta. Quisquis ergo prolium exspectationem meditatur, non venerem salacem, non seminis abundantiam, imò nec sanitatem exspectet: sed omnino atq; primariò præfatum uteri magnetismum. Et ex parte virilis sexus, semen nullo infame contagio. Alioqui namque, uterus semen malè imbutum semel recipiens, illud rejicit, nec deinceps se aperit, ut intrò fugat in vitam istius viri semen. Sæpè namq; in secundis nuptiis concipit uterus, qui primo thoro fuit sterilis. Debet autem idcirco extensio uteri, semini adæquata esse ratione vacui vitandi. Deinde, omne alienum est generationi hostile impedimentum. Tum demum, postquam virile fœminino semini sociatum est, in præfato concavo uteri confestim cessat illius magnetis suctus, clauditurque uteri ostium prope ejus cervicem. Uterus verò, contentum undequaque & adæquatè, excluso omni aëre, benevolo favore amplectitur, incipitque amborum exactior commistio, propter occultam syngamiam, utrimque in seminibus explicatam. Mox dein, tametsi conceptum semen initio turbidum sit, atque opacus liquor: attamen biduo abinde, transparentis albuminis similitudinem assumit. Sexto autem die (neque enim prius) apparuit mihi seminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui pòst, decimo tertio die, hominis figurâ umbratiliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione suæ spissitudinis. Tum enim semen decimâ forte sui parte accreverat, sibiq; primigenio nupserat liquorem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in seminibus inciperet meditari mox sui incrementum. Etenim ut tepens lac, sese statim incrustat pellicula: ita & semen mox à triduo sese pelle loricat, quæ tamen sensim evadit manifestior. In eo tamen utraque toga differt, quod lac pellem, saltem contra aërem obducat: semen verò, undequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à spiritu formatore: sed à calore, separante lactis alteritates. Hinc namque fit, quòd è lacte viscidiores, pinguioresque & viciniores semper partes, ad pellificationem deligantur, per separationem à reliquis: quibusque absumtis, cessat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt materiæ disparitates. Quod in seminibus ad generationem collectis ac dispositis, non accidit. Porrò quamvis aura sub hominis figurâ cerneretur: nondum tamen character sexualis notari à me potuit. (Post aliquot dies à visione incidi in locum Apostoli, non erit Græcus aut Ebræus, non mas aut fœmina: sed unum omnes in Christo.) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata sese demergeret, atq; planè desponsaret intra albumen, ac quasi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in semine rursus quoddam chaos opacum. Quo intervallo sibi secundinam visibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, sibi fecerat, per vim formativam & transmutativam. Aura nimirum hæc formatrix, dum scul-

sculpit corpus, non utitur separatione, nec ideo opus habet materiæ diversitate, quà sibi in typo propositas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum prius apparuit spiritus ille formator, sexuum signaturâ insignitus, non tamen amplius per totam seminis molem obambulans indistinctè: sed quadam sub confusione, illi triduo propria, tota isthæc aura, singulis in partibus (licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus, & fluctuans in ista massa. Sed unicus insitus, sibi per partium rudimenta continuus, totam generationis repartitionem absolvebat. Fuitque suus iste labor, indefessus, sine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non lassaretur, vicarium tamen sibi adscivit. Etenim magis magisque partium distinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori sanguine, sibique format humidum radicale, solidarum partium constitutivum: quapropter & à materni sanguinis spiritu vitali, sibi incrementum, atque fomentum haurit, quod nimirum sibi mox assimilat unione perfectissima. Alitur nempe, & crescit spiritus in seminis adumbratione, non secus atque ipsa embryonis corporea moles. Influens tamen spiritus, non mihi visus ante diem 32. a conceptu. Tenuis quidem tum adhuc, & sanguine materno desumtus, in vicinam speciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem sive splendorem vitalem adeptus erat, simul & staturam humanam: sed conglobatam expressit. Deformem tamen, ob capitis disproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò post aliquot momenta, subitò, hæc lux seipsa est facta lucidior. Sensitiva anima, quanquam in brutis speciem faciat, ideóque per se subsistat: In homine tamen, non speciem: sed luminis tantam subordinatam alteritatem, sive gradum ad mentem, continet. Ideò vix subsistentem absque mente. Ac licet in homine sit vita sensitiva: ac non est ens specificum à creatione: sed seminale, per libidinem Protoplasti occasionatum, cujus character à mente totus coercetur. Vita ergo sensitiva sub splendore cœruleo & obscuro, informat statim spiritum seminis.: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4. 5. 6. aut 7. puncta funis pedalis. Quia semina distant dispositionum perfectione: distantque ideò seminum formatores spiritûs perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod uni conceptui una fit quadragenaria, id alteri secunda obvenit, vel tertia, nec tamen propterea empsychoses tardiores vel segniores, imperfectiores velocibus, non secus atque præcocia ingenia, sunt non rarò tardioribus postponenda. Tota saltem generationis nostræ series spirat augustum aliquid. Etenim quantumvis opifex formator Archeus humanam in se figuram contineat, & corpus ad sui similitudinem figuret non est tamen fabrica humana, ab initio, in statura erecta, ut neque confusè globata: sed curvata, quomodo caret fœtus in utero. Falsum est ergo, quod natura ubique sit circularis. Quippe quæ ubique suis voluit satisdare finibus, qui ab Opifice glorioso naturæ, & non à natura induntur. Neque enim alioquin à generante, recurvata reflexio, inditur spiritui seminali erecto: sed procedit à digito ejus, qui à fine usque in finem disponit omnia suaviter. Confestim itaque concepto semine, uterus claudit ostium infernum, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique, vasa uterina imperio subjecta, superne etiam, velut addito hostiario, clauduntur: quia tum nova oritur in utero respubl. nova futuri fœtus œconomia: ideóque & in confinibus vasis singularis culina erigitur. Usque adeò ut embryo, non è cruore hepatis: sed puro putoque sanguine arteriali, dudum alatur, & crescat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus est proprio orbe) est instructa, uterus cruorem præparat, quem embryoni propinet, everriturque proinde, quicquid minus utile occurrit. Adeo ut toto illo motu, plerumque mater se malè habeat. Siquidem cum non amplius per emunctorium uteri expurgari possint sordes, quæque nec partus maturitatem queant exspectare: sordes, in bonas retro eunt, conditionem excrementi nanciscuntur, & foras, per vomitum, aliasque sentinas extruduntur. Id quod in brutis non æque fit, cùm menstruo careant, & importunum congressum non admittant. Denique conceptus hominum, non ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum sanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum piatione unius congressus pruritum, præ brutis pendet. Embryo ergo, sanguine arteriali, in culinis utero vicinis præparato, primum alitur, donec post primam quadragenariam, vivente potius animâ, sui fit juris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, qua utero adhæret secundina, exercetur. Tarda

 ideo

ideò & sæpè irrita sunt fœtui auxilia, & oretenus matri exhibita: eò quod ante introitum ad embryonem, recoquantur singula. Iterumque in ipso fœtu, antequam eundem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos sit ferendo, blandioribus assuescit. Ita namque dudum pascitur sanguine arteriali, qui nulla post se stercora deponit. Nam quæ nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, sunt cruoris jecorarii reliquiæ, qui non nisi plerumque post tertiam quadragenariam, primum in præfatas culinas admittitur. Suntque hæc nimirum excrementa, quæ partûs necessitatem maturant, & solicitant. Enimverò insitus semel semini spiritus, in semina demersus, statim corporis necessitates, si non prænoscat, saltem addiscit, & dein consanguineum sibi spiritum, quadam cognationis symphonia in armoniam trahit. Vterus tandem, fœtus maturitatem sentiens, sese corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Sæpe etenim abortum detinui comminatum atque inceptum: quandoque verò, non potui. Detinuisse verò me agnovi, quoties abortus causaret ex symptomatica thymosi sine præmatura expulsiva, aberrante scilicet utero. Remediumque operabatur cohibendo, sopiendò, sedando, & placando præfatos uteri furores. Sed abortum præcavere non potui, quoties casus matris ex alto, multaque perturbatio terroris, mœroris, iræ, &c. inordinatorum. Itemque si fœtus monstrositatem insignem haberet, quæ non segne ad expulsionem calcar addit. Vel si fœtus moriatur, aut insigni debilitate tabescat, aut deficiat. Itemque si mater perculsa validè, antequam propria viveret quadra, ad se retraxit spiritum arterialem. Qui si abinde mox redient, tamen eundem velut syncopizatum invenit, cui ita tenellæ, vix vita reconnectitur. Hoc pacto semivitalis conceptus subinde molam, aut fatuum germen abortire assolet. At id vix paterni seminis defectu evenit: eò quòd semen sterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeóque nec concipitur. Vel si attrahitur, iterum mox stultâ uteri libidine excidit, irritatque conceptum. Degenerat autem semen in molam, propter externas incidentias, semini supervenientes: quibus Hippocrates ait semina abduci, quo nolunt. Mola ergo fit, dum spiritus in corpus seminis demergitur, spoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem pristinam. Demersio itaque sola potest figuram è spiritu formatore præcipere, si nimis dudum sopitus intus soporatur. Visio autem somnialis quanquam vix semiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationis successivas periodos, simul velut in speculo rei repræsentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aspectus, alteritates, simulque errores in unitatem collecta stabant. Expergefactus autem, eheu quantum ingemui similitudinem nostræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeóque non immeritò Adam planxit per seculum mortem Abel. Exosam tantisper dolens brutalem generationem, totoque illo seculo uxorem non cognovit. Perpendens, quod natura in sui radice jam deturpata, ærumnas originales, & necessariò durabiles passura esset.

LVNARE TRIBVTVM.

CVm sola mulier inter animalia (demtâ fortè simiâ) patiatur menstruum, videaturque ob hoc sideris lunaris operationes experiri: garriant autem Scholæ plurima de menstruo, tanquam fœtus ordinario alimento: oportuit sanè illarum jactantias, in tractatu de vita longa detegere. Inprimis namque luna, non accumulat vel expellit hunc cruorem: licet uteri purgatio coincidat cum cursu lunæ. Nam istud coincidere utrique termino est per accidens. Etenim alioqui si ista muliebris purgatio, à Luna ipsa esset, omnes feminæ unique eodem die, saltemque in eodem habitarent climate, essent menstruæ. Vel saltem juvenculæ omnes cum novilunio idem pariter paterentur. Quod falsum est. Etenim si aliquot naves prætoriam aut tribunitiam unam sequantur, obscura nocte laternam pro fanali habentem: laterna quidem signum duntaxat sequelæ præbet: sed ventus, clavus, clavique rectores, erunt causa immediata efficiens insecutionis. Sic luna instar facis septimanis quatuor & horis sex absolvit pensum circuli: sic etiam mulier ob rationes mox addendas. Mulier enim conceptam genituram, de suo augere atque alere debebat, in justam fœtûs proceritatem, editumque infantem suo cruore in lac verso pascere: ergo necesse habuit copiosiore cruore, ideóque, dum in ejusmodi fines non absorberetur, superfluus quoque fieret, & per consequens excerni. Imò quanquam mulier multò

multò minùs edat, bibatque, quàm vir: pluri tamen cruore scatet. Id est, officina cruoris plus sanguinis efficit in muliere, quàm in viris, etiam è parciori edulio atque potu. Vnde necessariò demum consequitur, Plus in muliere in alimentum utile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At ut constet, quis qualisve sit cruor ille superfluus, sciant omnes, Quòd cruor humanus renovari debeat dierum spatio, quo Luna per zodiacum singulos metitur cursus. Istud nempe est spatium, quo cruor suo custoditur balsamo, & diutius reservatus, corrumpitur. Siquidem qui cruore abundat, necesse est, ut in vitæ familiam eundem alendo absumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, scoriasvè alias, sudorem vel excrementa morbosa transmutet. Mulier enim poros habet exiguos, carnosa membrana, supter epidermida, ipsi multo adipe dives est, neque ideo potest in alimoniam consumere, quantum superabundantis in se cruoris indies conficit. Nacta ergo meta cursus cruoris, effetus fit omnis superfluus, quem proinde ejicere satagit natura, eumque ad venas uteri tanquam destinata emunctoria sequestrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines jam narratos menstruum, solius fit muliebris cruoris superfluitas. Fitque onerosus ipso titulo, quo superfluus: eòque adhuc magis, quod tum exuat spiritum vitalem. Non secus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein virus, viresque in pejus acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaveris proprietates horridas assumit. Propterea nempe menstruum primorum dierum, magis est infectum, quàm quòd subsecutivis diebus effluit. Nam tametsi expulsio menstrui, fit venarum proprium munus: attamen ejusdem collectio, prout & renovatio, ac sequestratio, pertinent ad monarchalem uteri Archeum. Ideò nempe exosum maximè, celeriùs foràs ejicitur, quo prius à bono cruore secreverit, & hactenus diutius circa uteri venas detentus, atque ob id virulentior magis. Denique etsi hoc virus specie cruoris ludat, deposito vitalis balsami favore tamen, per gradus, ad liquaminis cadaverosi malignitatem adscendens, assumit veneni indolem; & à pristinis cruoris natura & proprietatibus degeneravit. Quod probat mechanica. Siquidem linteum menstruo tinctum, si demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in posterum indelebilem: quæque tertia saltem elotione, excidit è linteo foraminato, non secus ac si spiritu sulfuris acido corrosum foret. Id quod cruori humano aliàs est exoticum, sive per nares, vulnera, hæmorrhoïdes vel dysenteriam profluxerit, vel demum si lividioris grumi instar ab ulceribus exciderit. Vnde quoque constat, menstruum habere proprietatem aluminosam tinctoriam, ac præterea cadaverosum virus acutum, erosioni aptum. Quatenus autem semel sigillo vitalis Archei potiebatur, quo dein privatum, vim fermentalem, potenti contagio plenam, hostilesque acerbitates nanciscitur. Cruor enim iste, diversis malitiæ gradibus, varia intus miseræ mulieri pathemata concitat. Nam ubi semel ad venarum uteri hospitia, à cætero cruore sequestratus, malignitatis præfatam acrimoniam suscepit, atque inde retrogrado revulsionis motu (qui fit vel per largas venæsectiones, vel uteri symptomaticas excandescentias profluviorum concitatrices) intra venæ cavæ caudices resorbetur: syncopes, palpitationes, convulsiones, & non rarò strangulationes horribiles efficit. At si cruor menstruus, nondum ad uteri venas deductus, aut planè à reliquo secretus, adeóque nec dum ultimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaque symptomata passim conspicua excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exsangues, emaciatas, impuberes, & Rotulas, carere menstruis, quia & superfluis. Falsum quoque est, Omnem cruorem menstruum, absque distinctione esse venenosum, vel innocuum. Itemque, quod in utero nutrimur, grandescimus ex menstruo. Siquidem cruor muliebris non antè conditionem habet menstrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effetus, vinctusque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Vt neque excrementis vescitur, qui cibos edit. Imò quod amplius est. Cruor qui in vel mox à partu excernitur, non est menstruus, defectu conditionis, eò quòd non fit à præcedenti Lunæ cursu superfluus. Dein etiam, quia non coacervatus, carnosus, non aluminosus, non tingens lintea, nec à toto segregatus, nec ad loca Vteri proscriptus in expulsionem. Ille enim, qui copiosus sub & post partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delira interitum minatur, cruor quidem est; non tamen matris menstruum: relictus enim est à fetu, qui cum ab empsychosi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra se, in vasis uteri. Quapropter aliam sibi adscivit proprietatem, quàm matris, &

quàm

quàm menstrui. Hospes enim ille, cruoris menstrui quidem habet speciem: alienæ tamen familiæ adoptivus, & matri factus exoticus, seriò est expellendus, non alias sanè quàm ipsæmet secundinæ. Omissus verò atque derelictus, corrumpitur, & mortem infert. Cæterùm cùm in prægnante nullum prorsus sit menstruum, per consequens nec fœtus ille alitur: sed puro sanguine matris, putoque cruore dein, prius adhuc suis culmis depurato: falluntur ergo Scholæ, docentes exanthemata, morbillos, seu variolos, unicuique propemodum mortalium deberi, propter tributum alimenti menstrui. Etenim observabant, raro aliquem bis feriri isto morbo, rariusque forte ab illo excusari: quapropter communem indagantes causam, effectum, unde fœtus nutriretur initio, in menstruum retulere. Ast in omnibus citra rerum cognitionem, sibi mutuo subscripsere, in fabulas & conjecturas lapsæ sunt. Inprimis namque non consideràrunt, impossibile fere isto morbo immunem fieri quempiam, si pariter menstruo nutriantur indifferenter omnes. Deinde quod certo, uno, ac statuto velut criseos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno scaturire, virusque secum ducere, suo fermento cruorem inficere, aliosque adstantes (præcipuè verò pueros) contaminare, quodque venenorum interna essentia, non sit demonstrabilis à priori: adeóque per effectus, proprietatem veneni metiamur. Prout à fructibus arborem. 1. ergo venenum variolorum esse duntaxat humanæ speciei proprium. 2. Naturam facilè pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa stomachum, adeóque in centro corporis. 4. Partes semel hoc veneno obsessas, illud à se repellere ocissimè versus superficiem. 5. Officinas illius veneni, postquam semel ejus tyrannidem sensêrunt, hostili deinde aversione & horrore edoctas; magna præcautione illius generationem vel ab ipso initio præpedire, ne, uti prius, incautè in illud incidant. Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menstruo. Quale autem istud sit, describi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non posse menstruum in causam trahi, ob antedicta. Igitur primum menstruum peccat in materia, propter solam abundantiam. Dein gradum subit. Vt primus sit, quo cruor ille, à præcedenti lunæ cursu, est superfluus. Alter verò simulatque separatur à reliquo. Tertius autem, dum circa uteri vasa deputatus resedit. Quartus, qui aliquantisper ibidem hæserit, & viam mortis intraverit. Vltimus tandem, dum jam ut cadaver, & in auras elapsus est. Peccatur ergo à Scholis, per venæ sectiones, dum virgines ex parte menstrui, palpitationem sentientes, succurrere satagunt, sine distinctione. Nam quanquam menstruum primi gradus, per phlebotomiam revulsam, palpitationes sedet: In tertio tamen menstrui gradu, exitiale remedium prædixi archiatris nostris. Eò quòd inanitis brachii aut poplitum venis, retrò tractum menstruum à viciniis uteri, in venas observaverim. Siquidem, quæ non manent inanitæ, sed communione continuitatis replentur iterum: sicque post ingentes palpitationes, pulsuumque intermissorum paulas, vel post subsequentes laterum dolores acutissimos ex utero (propter nimirum virus aluminosum tertii gradus) virgines repente extinctas propter phlebotomiam me invito institutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars effœti cruoris superstes relinquatur. Malum equidem naturam in sequestratione & expulsione juvare: quàm indistinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâsse. Istud adhuc notabile: quòd licet morbos, per digestionum classes distinxerim: Menstrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quòd menstruum nec digeratur, neque digestionis sit recrementum, adeóque alterius est conditionis. Nam primò peccat abundantiâ bona, dein superfluitate onerosa; mox privatur vitâ, & virus evadit. Porcos tamen sanat in lepram vergentes: prout & confestim equos, ex potu intempestivo contractos, si tantillum menstrui potitent. Itemque menstruum alterius mulieris virulentum atque verum, paucis guttis exhibitum, confestim strangulavit mulierem profluvio laborantem. Cruor autem qui tandem in profluviis copiosus excernitur, paucis guttis potus, profluvia sistit. Porrò quod sola mulier (demtâ forte simiâ) menstrua patiatur: ac licet menstrua solam accusent abundantiam. Vacca tamen ubere arefacto, non patiatur menstruum, aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quòd cruoris abundantia sit quidem causa materialis: at non proinde finalis, quamque ideo inter naturales non redegi: eò quòd solus Omnipotens omnes omnium fines causales intra se claudat, qui cuncta suaviter disponit pro inscrutabili judiciorum suorum abysso. At si lubeat causam hujus inquirere, certum est, Evam post esum vetiti pomi, prurigini libidinis se subnoxiam fecisse, virum in congressus excitasse & admisisse: hincque conceptam naturam humanam corru-

ptam

ptam, atque degenerem deinceps perseverantem. Cujus corruptionis ergo, posteri incomparabili puritate orbi sunt. Vnde conjecturæ locus: quod Eva per membrum, quo multis ærumnis subnoxia evasit, testari apud posteros, lapsus sui successivam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex sancto spiritu concipi debebat, cloaca sordium evasit, testaturque abusum, & culpam peccati indelebilis: ideóque & tolerat. Quia in dolore paries filios brutorum instar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque ista maledictio introivit in naturam, & permanebit. Atque eâdem lege etiam menstrui necessitas. Ante peccatum enim clauso utero egressus fœtus, dolorem non causasset. Quocirca ex præmissis argumentari licet. Incomparabilem Dei Genitricem virginem, Arcam foederis, corruptionem nullam in se unquam admisisse, & per consequens, nunquam menstruo obnoxiam, ut neque muliebres incommoditates passam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, divino nutu pedibus substratam habet. Cui post Deum, honor & laus.

VITA.

SI de vita longâ tandem mihi philosophandum, intuendum primò, quid vita; dein, quæ vita hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps sensitiva & brevis, quæ morbosa, quæ sana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorsum ex meis præmissis repetere convenit aliquot documenta. Inprimis ergo vita est lumen & initium formale, quo res agit, quod agere jussa est. Hoc autem lumen à Creatore rebus infusum datur unico instanti, prout à silice ignis excutitur, sub formæ identitate ac unitate clauditur, perque genera & species est distinctum. Non est autem lumen igneum, combustivum, humidi radicalis consumtivum. Tam in pisce est vitale, quàm in leone; tamque in papavere, quàm pipere. Nec etiam in nobis calor deficit, ob humidi radicalis consumtionem: nec vicissim humidum deficit, caloris defectu: sed sola duntaxat potestatum vitalium, adeóque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. sunt creaturæ neutræ, non substantiæ, ut neque accidentium catalogo comprehensæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita distinguo, exceptâ utrobique mente humanâ. Quædam scilicet vita muta est, & vix apparet, qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen vivere ac defungi se, per suas declarant notas, & virium vitalium insignia. Altera deinde paulò est explicatior. Qualis in rerum seminibus, ad periodum suæ speciei tendentibus. Tertia demum visitur in plantis, seipsas augentibus, & successiva multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum, sensum, arbitralemque electionem manifesta in brutis, cum aliquali imaginationis discursu. Postrema tandem, in mente immortalique substantiâ nunc obscuratur, & per animam sensitivam sui vicariam, quadantenus explicatur. Non est igitur vita balsamus, non mumia, non denique spiritus sanguinis, licet hic sit corporis conservator. Eò quòd vita non sit materia, imò nec substantia: sed ipsissima rei forma.

Porrò de vita hominum immortali dicturus, textum sequar. Enimverò quia infracti præcepti pœna, mors erat: Mors enim non ex Deo, sed ex conditione legis advenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, ut neque medicamentum exterminii in terra. Idque duntaxat respectu hominum est intelligendum. Neque enim universi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conspurcari debuit: adeò ut bruta, nostri generis prævaricatione sint morti facta obnoxia. Siquidem vel ante peccatum bruta mori debebant, quorum nempe quædam, aliis in escam & pabulum substituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum saltem annihilabilis vita atque forma unum quid erant. Perire scilicet formas illas fuit necesse, quæcunque corporali seminum connubio, primas sui antecedentes, & subsequentes dispositiones nanciscuntur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis, non autem ejusdem separationem cum separati conservatione includebat. Complacuit itaque sibi immensus, quòd hominem conderet in proximum divinæ majestatis simulacrum vivens, nec mortis obnoxium. Ideò nec mortem fecisse dicitur. Creditum est itaque Adamum ante transgressionem, fuisse immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognovi, Adamum quidem fuisse immortalem, ante legis prævaricationem: attamen illi non fuisse naturalem ex radice vitæ: sed arboris vitæ ergò. Frustranea namque alioquin hujus

arboris plantatio in Paradiso, si aetatum alteritates, & calamitates, homo pati non potuisset. Fuit enim arbor creata. In renovationis, rejuvenescentiæ, imò in præcautionis sensu potestates atque necessitates. Nam etsi corpus ex creatione non esset vulnerabile, nec morbis obnoxium: attamen paulatim ætatum vicissitudines sensisset, nisi ex arbore vitæ continuatus vigor fuisset. Neque enim credibile rerum Dominum mundi Salvatorem deterioris constitutionis fuisse Protoplasto. Quod autem mundi Redemtor sit mortuus, ætatumque calamitates ita senserit, ut 32 anno, censsus sit quinquagenarius. Id non ex sui natura, neque ex radice vitæ suæ contigit: Mors namque, ut & annorum caries, nil juris in ipsum habebant: Sed ex infinita suâ bonitate, quâ se vadem constituerat pro peccatis nostris, voluit ærumnis, adeóque & morti se subjicere in gloriosissima sui nativitate, in qua formam servi assumsit Dominus. Quantum verò recesserit ab humanæ naturæ suæ pristinâ, ac genuinâ illi dignitate, qua in utero erat conceptus: ipsus ostendit. Quippe qui clauso virginis utero, spretisque dimensionum repagulis, in mundum prodiit, statim se destinatæ mortis conditioni substravit, sensitque lubens, omnem servilis naturæ necessitatem. Vterque nimirum Adam, initio sui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conservari debebat. Alter verò arborem vitæ prorsus in se continebat. Vterque nimirum elegit mori, præ vivere posse. Prior enim ex vitio: alter verò ex charitate. Arbor vitæ itaque, & loci Eden salubritas, Adamum in pristino vigore, à morte vindicassent: donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, absque morte translatus abiisset. Insuper de fide est, Adamum de arbore vitæ nunquam degustâsse: & ne de illa ederet, fuisse ejectum è paradiso, qui mortem jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat constitutionis, jam horto voluptatis proscriptus, quòd ad aliquot mille annos vixisset (qui immediatè à manu Omnipotentis plasmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathusalem superasset, suæ naturæ sponte, nisi unius continuato seculi luctu, ac mœrore, filum longissimæ vitæ sibi præscidisset. Non est igitur deploranda mors Adæ (ut alioqui sibi malè persuasit Paracelsus) eò quòd vitalis spiritus, atque scientia vitæ longæ unà simul cum eo corruissent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex scientia: itemque ex plasmatione manuum Dei, arborisque vitæ suffragio esse immortalem, etiam à peccato, retinuisse donum vitæ longæ ob perfectissimam ac nobilissimam vitæ atque corporis constitutionem. Vnde tandem spiritus floridæ & exuberantis vitæ, in posteros translatus, declinante sensim vigore, per generationum traductionem, vitæ atque morborum injurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, sese manifestavit ut magni oportet: quæ semel viscera mortalium ingressa, mox eorundem possessionem cepit. Etenim quorum vita, priùs per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, brevi cōnscripta termino languit, augmentum, statum, declinationem & occasum, aliarum rerum more, subivit. Sic nempe mors, suadente diabolo, in suum imperium stabilivit. Venena enim sub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminii suffulta sunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuisse arboris vitæ conditiones, ac præsentiam. Alioquin ad hanc citiùs, quàm ad arborem scientiæ boni & mali, extendisset manum. Et licet arbor vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, ut ad prima nostri constitutiva pergat, cum facultatum veterascentium refocillatione; non tamen illam intelligo, quæ Paradiso voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo extendet unquam. Sed nostra est umbratilis, & vicaria alterius. Quæ scilicet nil habet eximium & augustum, nisi sub retentione proprietatum per artem reducta sit in succum ejusmodi, qui possit se commiscere solidis per minima. Nec quidem nostra (de qua primus ago) impassibilitatem, morborum indolentiam, mortisque incapacitatem, ut altera, continet. Quinimo etiamsi arbor vitæ è Paradiso hodie nobis adesset, non tamen immortalitatem causaret. Quia mutata est recipientis conditio. Factus est nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ syndesmo constructus. In quo non amplius mens immortalis immediatè omnes vitæ actiones in se sustulit: sed successit caduca anima sensitiva, obiens vicariatum mentis, vitæque necessitatibus providens: ipsamet, instar flammæ, in horas labilis, & extinguibilis.

VITA BREVIS.

Vra formatrix, in semine, sensim ad sui maturitatem adscendens, tandem lumen suæ speciei concipit sive formam essentialem, quæ à Patre luminum immediatè fit, & est proprii nominis vita. Quot enim speciebus res differunt, quæ tenebris obvolvuntur: totidem quoque sublimis speciebus formas esse oportet. Si enim propter formam res est id, quod est, in alteritate ab aliis quibuscunque. Forma autem viventium (exceptâ mente) & vita sunt synonyma: necesse est totidem vitas esse, quot vitales formas. Lumen ergo vitæ, per se ubique simplex est, & specificum: non autem igneum: quia vitale, formale, & essentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum sit, denotat vitam, non nisi accidentaliter calori, aut frigori nupsisse. Sic ut calor, vel frigus è vita: non autem vita è calore vel frigore proveniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quàm sub luminis conceptu. Neutrumque magis à priori est demonstrabile, quàm ipsæ rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è sinu Omnipotentis. Lumen ergo vitale per species, proprio caret nomine. Possumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas necessitates datum: sed non est artificis, producere de se, vel immediatè lumen vitale. Quod Chymici ajunt. Artifex nequit introducere formam substantialem. Generans quidem patrans', atque auræ vitalis productor est, in quantum ad sibi simile, materiam contribuit, ejusque dispositiones in ordine ad vitam: nullatenus autem vitam, sive ultimatam entelechiam producere potest. In morbis etiam quandoque lumen vitæ ad gradum ignis adscendit; quia comminata distinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, ut generans sui simile, producat: sed per furorem Archeus fœnum madidum comprimit, & accenditur: quod siccum non item fit. Alio quoque modo ligna constrictione, & ferrum attritu, ignem, quem non habent, concipiant. Siquidem non possunt à rebus toto genere differentibus, iidem in specie effectus prodire, nisi per accidens, sive actionem æquivocam. Sic nimirum spiritus sensitivus propter dolorem, sive archeus per venena, propria ire excandescentia per accidens ignescit præter sui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad destructionis alterum extremum reclinat: in quo radii sui luminis, velut à silice, ignem excutiunt, de materia corruptibili, ubi lumina ambo, Archei & rei corruptibilis, sese penetrant, uniuntur, & in lumen igneum promoventur. Quippe ignis utrobique mors rei est, ex proprio deficientiæ effectu, suscitabilis in rebus, aliquo pingui inflammabili constantibus. Enimverò quamvis unicus sit in semine spiritus, planè uniformis, ac singularis, embryonis Architectus in scenæ exitum durabilis: attamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, ut officiorum pluralitate discerptus spiritus, sensim ad singularitatum heterogeneitates multiplices deflectat. Vitiumque revera est, quatenus in ataxiam, viam sternit. Aliàs namque cum finium necessitatibus spiritus servire debeat, certe in munium numerum distrahi, sibi fuit nobile. Servilia quippe organa ipsa sibi fecit necessitas, quæ ideo plura atque diversa condidit sibi, & hactenus se ipsam ad eandem necessitatis legem traduxit. Imitata nempe statum monarchicum, in quo est princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, solarem quandam vitam, emanativam, at velut aliunde in dependentem effingens, radicalis vitæ fontem ibidem statuit. At quia respubl. dudum subsistere nequit, nisi alatur: ideo post Reges, primi sunt Agricolæ, & Piscatores, qui grana, armenta, greges, pisces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, jam greges suos habebant pastores & agricolas felices. Ea propter enim fingitur Saturnus, deastrorum parens, cui in nobis, nutritionis necessitatem à Splene, commutativo labente fermento splendidam vegetationis vitam, ethnici tradidere. Agricolis demum suffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria, in vestes ornarent: mox Iupiter patris loco suffectus, astu & vi successit; Ideoque & alter nutrimenti dispositor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritivæ adjunctus est, è loco in monarchiam necessario, adæquatè respondet. Mars denique dissidentes in prioribus digestionibus reliquias amovens, in felle succenturiatus, militi conformis est. Tribus his tantùm opus atque satis visum fuit, Sole nempe, Saturno & Iove, quamdiu in concentu consonarent singula. Sed martialis deinde vita subjuncta fuit, non quidem ut respubl. & status simpli-

urina & sudor. Salsedo verò illa urinæ excrementosa est spiritus volatilis & salsus, qui terræ confermentatus, tandem sal petræ formatur: quapropter spiritus ille salsus est excrementosus. Cruor verò per distillationem nobis monstrat etiam spiritum salinum, planè volatilem, odore nequicquam, ut neque gustu distinguibilem à spiritu urinæ. In eo tamen essentialiter diversam, quod spiritus salis cruoris, curet epilepsiam: non autem spiritus salis lotii. Hinc saltem constat, in cruore esse spiritum salsum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis transmutetur, verbis explicari nequit. Eò quòd naturæ ipsæ à priori non sunt demonstrabiles. Fermentorum namque sunt essentiales operationes, in rerum transmutationem: non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad dispositiones faciendas duntaxat. Est ergo spiritus vitalis planè salsus; ideò balsamicus, & custos à corruptione. Ut quanquam aqua vitæ facilè in spiritum vitalem migret: non est tamen hic oleosus, aut combustibilis instar aquæ vitæ: sed spiritus vini, solo fermenti attactu, facilè totus in spiritum salsum mutatur, & indolem inflammabilem extemplò amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per spiritum urinæ, aqua vitæ unico instanti in offam subtilem coaguletur. Quod de sale sanguinis volatili, multò evidentiùs fermento cordis effectivo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantisper tolerant, licet affatim tum multumque vini meracioris hauserint: attamen non facilè inebriantur. Eò quòd propter urgentem necessitatem, citissimè spiritus vini in cor, & arterias, spirituum penuriosas, attrahatur, subitóque in spiritum vitalem formetur. Restaurat inquam vires, nec tamen tum inebriat: eò quòd non amplius peregrinus: sed facilè domesticus factus, in cor tractus, dein per arterias quoquo versus dispensetur. Non arguit enim in adversum, quod spiritus salis petræ, sit acidus, ac quod proinde vitalis spiritus, acidus esse debeat. Neque enim spiritus, unde sal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Estque ideo spiritus vitalis salsus, viciniorque spiritui lotii, quàm salis petræ, qui propter adustionem & extractionem, semper nova sui concreti est creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum est fundamentum, volatilizando & salsum faciendo: hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim præviæ digestiones, sunt totidem dispositiones ad vitales functiones & necessitates. Membro enim semel stupefacto, si sensus redierit, id sanè cum sensibilibus stimulis & punctionibus fit, quæ veræ salsedinis sunt indicia. Quod autem totus cruor sit merus sal, non aliunde clarius deduci potest: quàm quod homogenealiter totus in ascite, & in ulceribus, in salsum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit spiritui vitali qualitas salsa, acuta, & materia subtilis, si conservandis membris sufficere debebat. Rubedo quoque cruoris, flavedinem assumit, dum sanguis fit arterialis, eò quòd rubrum per salis acredinem flavescit in sui dissolutione. Nec tamen sanguis omnem rubedinem amisit, siquidem pars ejus permanere debebat in solidorum membrorum nutrimentum. Mortuum est quicquid hactenus dixi, spiritum vitæ esse salsam aporrhœam, acutam, & è sanguine factam per sua membrorum vitalium fermenta. De vita ergo spiritûs dicam. Etenim cum vitæ muniis fungi debebat, non requirebatur ut esset in specie liquoris salsi, aut sanguinis, vel ut illudat sub imagine salsæ exhalationis: at quia vivere primariò, vitamque suscipere debebat, illuminari, ipsi fuit opportunum. Non sanè lumine urente, inflammante, aut igneo: sed lumine simplici, vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ sensitivæ: & quidem de specie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum splendeat instar oculorum felis: sed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux ista extinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen, finge, quod spiritum vitalem illuminat, quoad vivit lucet, & propagatur in recenter factum spiritum, debitè elaboratum. Et quò impurior, minusque elaboratus fuerit, eò lumen istud esse tenebrosius. Exstinguitur autem in nobis lumen istud, perstite spiritûs materia in peste, venenis, &c. prout per syncopen & palpitationem lumen exstinguitur, & spiritus evanescit. Sub mortem quoque, oculi membrana, manifestâ luce destituitur, planè visibili. Non est tamen par lucis illius essentia in nitedulis, quæ in nobis, ut solo videlicet gradu à nobis discrepent. Sed sunt tot luminum horum species, quot vitalium creaturarum. Divinæ id nobis largitatis indicium, quòd luminum, quæ nobis unica sub notione comprehenduntur, tot sint species, & vitales differentiæ. Utpote quòd illæ luces sint ipsæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeò patrem luminum ter gloriosissimum ludere abundantia

genericorum luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humano unico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Est quippe penes ipsum quædam luminum vitalium respubl. & innumerabilium civium cohors: cujus similitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id est, per lucem vitalem. Est ergo spiritus vitalis, sanguis per vim fermenti & motus cordis, resolutus in auram salsam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis est calidum; In pisce verò friget actualiter sic, ut nunquam quamdiu vivit ac subsistit, queat ad caloris potentiam adspirare. Non est igitur calor noster, humidi primigenii consumtivus: ut neque proinde, defectu caloris, pisces, mortem effugiunt hactenus: licet humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè, in mari glaciali. Neque enim Capuccinus nostras, maximâ parte anni, à pedibus in ventrem usque frigens, nec sentiens se pedes habere, proinde humidi alimentarii non tolerabit quotidie transspirationem, aut recusat alimentorum refectionem, aut Capuccinus illis partibus mutatus est in piscem: quod alioquin esset necessarium, si calor esset fundamentum vitæ primarium, non autem adjacens, & comitans. Absit, nescire aliam esse consumtionem humidi à calore: aliam verò quæ à fermento extenuante promovetur. Hæc siquidem nullam fecem, aut residuum aliquod post se relinquit. Illa verò tophum, vel carbonem. Adeóque prior tendit in inspissationem: posterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor insurgat, qui membra pruno, & igne persico adurat, gangrænetque, escharam moverat, & subinde gliris instar carnes erodat. Ita nempe sunt opera corrosivorum salium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proscriptorum. Perinde enim per laxativa venena totus cruor in putrilaginem resolvitur. Errores enim alienigenorum seminum violentiis adscribendi, sub quibus vitale lumen degenerat, non secus, atque compressio fœni, ignem excitat. Porrò spiritus vitalis, per aortas arterias, in caput scandit. In cerebri meditullio autem est unicus sinus, qui supernè inspectus, duplex videtur, sed elevatâ sursum camerâ, unitatem ostendit. In hoc autem sinu, desinit arteria in vas rugosum, & alterius texturæ, quam cætera arteriarum compago. Huc ergo diffluit spiritus vitalis, in sinum cerebri, pro ministerio Imaginationis, memoriæ, & pedissequarum facultatum spiritualium: quæ omnes pariter fundatæ sunt in spiritu insito, cerebri incolâ. Hinc autem, si spiritus influens pergat in oscula nervorum incipientium à cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidem destinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à spiritu vitali essentialiter non differre: sed in essentiæ suæ latitudine plurimarum proprietatum esse capacem, juxta Idearum sibi impressarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, gustatum efficit; qui tamen in digito non gustat. Quia particularem organi determinationem induit, absque naturæ suæ transmutatione, ne tot essent spiritus animalis subdivisiones, quot officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem voca, ut lubet.

VITA MVLTIPLEX IN HOMINE.

Ostendi alibi in utero monarchatum, adeóque & vitam singularem: qua scilicet post mulieris mortem, prolem adhuc enititur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, nisi instante partus dolore; nec cessabat etiam nisi post partum. Ostendi quoque vivere quidem lieniformem quandam carnem inter secundinas & acetabula uteri obnatam: ejusque vitam sibi propriam, sic ut non vivat vita matris aut fœtus: sed quadam promiscua, non quidem vita sensitiva, quanquam vegetetur vi quadam vitali: non autem animæ cujusdam herbaceæ, aut vegetantis favore. Tandem quoque venis suam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu personæ, cruorem in se detentum à coagulatione præservat, & hactenus vitâ quadam illustrat. Quapropter venarum esse aliam vitam, qua nedum vivant: sed & in vita ipsum cruorem conservent. Postremò & demonstravi, vitam quandam peculiarem musculis inesse, cum facultatibus sensitiva & motiva, per quam se tendunt pavido spasmo omnes ad sensationem mortis. Ut patet in tetano, rigoribus & convulsionibus, in quibus tam in vivis, quàm à morte, musculi moventer invitâ voluntate, etiam post vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis subjectis distinguantur, & munium diversitate manifestentur,

 omnes

omnes tamen originaliter à semine oriuntur, vesanæ sunt, subjectis suis implantantur, & vitæ integrali ut partium formæ insunt totali. Quare nec considerandæ sunt in tractatu de vita longa. Utpote quæ sine spe fomitis pereunt, saltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curativa.

FLVXVS AD GENERATIONEM.

Generationis nostræ initia somniotenus vidi, & calamo describam, quantum verbis potest. Inprimis vidi uterum plicis, inimitabili artificio contractum, sesèque sub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquate ad seminis extensionem. Quæ scilicet plicarum diductio, vel apertio, causat suctum, & attractionem seminis, ratione vacui. Atque in eo rhombus conceptionis jacet pro sexu fœmineo. Siquidem continet causam immediatam complacentiæ, & attractionis seminis in uterum. Neque enim alias in congressibus, utut voluptuosis, fit ulla unquam plicati uteri expansio, nisi in ipso conceptus instanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non est ulla uteri diductio voluntaria, ut neque artificiis subjecta. Quin potius quod immodò superans naturam, ostentat Deum humanæ generationis Præsidem, continuatæ in posterum juxta verbum benedictæ propagationis. Crescite, & multiplicamini. Est quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, sine medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit uterum Saraï. Profectò tota generationis historia naturam excedere videretur, nisi acquisitæ propagationis jure & continuata sui frequentia intra naturam esset recepta. Quisquis ergo prolium exspectationem meditatur, non venerem salacem, non seminis abundantiam, imò nec sanitatem exspectet: sed omnino atq; primariò præfatum uteri magnetismum. Et ex parte virilis sexus, semen nullo infame contagio. Alioqui namque, uterus semen malè imbutum semel recipiens, illud rejicit, nec deinceps se aperit, ut intrò fugat in vitam istius viri semen. Sæpè namq; in secundis nuptiis concipit uterus, qui primo thoro fuit sterilis. Debet autem idcirco extensio uteri, semini adæquata esse ratione vacui vitandi. Deinde, omne alienum est generationi hostile impedimentum. Tum demum, postquam virile fœminino semini sociatum est, in præfato concavo uteri confestim cessat illius magnetis suctus, clauditurque uteri ostium prope ejus cervicem. Uterus verò, contentum undequaque & adæquatè, excluso omni aëre, benevolo favore amplectitur, incipitque amborum exactior commistio, propter occultam syngamiam, utrimque in seminibus explicatam. Mox dein, tametsi conceptum semen initio turbidum sit, atque opacus liquor: attamen biduo abinde, transparentis albuminis similitudinem assumit. Sexto autem die (neque enim prius) apparuit mihi seminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui pòst, decimo tertio die, hominis figurâ umbratiliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione suæ spissitudinis. Tum enim semen decimâ forte sui parte accreverat, sibiq; primigenio nupserat liquorem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in seminibus inciperet meditari mox sui incrementum. Etenim ut tepens lac, sese statim incrustat pellicula: ita & semen mox à triduo sese pelle loricat, quæ tamen sensim evadit manifestior. In eo tamen utraque toga differt, quod lac pellem, saltem contra aërem obducat: semen verò, undequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à spiritu formatore: sed à calore, separante lactis alteritates. Hinc namque fit, quòd è lacte viscidiores, pinguioresque & viciniores semper partes, ad pellificationem deligantur, per separationem à reliquis: quibusque absumtis, cessat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt materiæ disparitates. Quod in seminibus ad generationem collectis ac dispositis, non accidit. Porrò quamvis aura sub hominis figurâ cerneretur: nondum tamen character sexualis notari à me potuit. (Post aliquot dies à visione incidi in locum Apostoli, non erit Græcus aut Ebræus, non mas aut fœmina: sed unum omnes in Christo.) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata sese demergeret, atq; planè desponsaret intra albumen, ac quasi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in semine rursus quoddam chaos opacum. Quo intervallo sibi secundinam visibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, sibi fecerat, per vim formativam & transmutativam. Aura nimirum hæc formatrix, dum scul-

sculpit corpus, non utitur separatione, nec ideo opus habet materiæ diversitate, quâ sibi in typo propositas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum prius apparuit spiritus ille formator, sexuum signaturâ insignitus, non tamen ampliùs per totam seminis molem obambulans indistinctè: sed quadam sub confusione, illi triduo propria, tota isthæc aura, singulis in partibus (licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus, & fluctuans in ista massa. Sed unicus insitus, sibi per partium rudimenta continuus, totam generationis repartitionem absolvebat. Fuitque suus iste labor, indefessus, sine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non lassaretur, vicarium tamen sibi adscivit. Etenim magis magisque partium distinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori sanguine, sibique format humidum radicale, solidarum partium constitutivum: quapropter & à materni sanguinis spiritu vitali, sibi incrementum, atque fomentum haurit, quod nimirum sibi mox assimilat unione perfectissima. Alitur nempe, & crescit spiritus in seminis adumbratione, non secus atque ipsa embryonis corporea moles. Influens tamen spiritus, non mihi visus ante diem 32. à conceptu. Tenuis quidem tum adhuc, & sanguine materno desumtus, in vicinam speciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem sive splendorem vitalem adeptus erat, simul & staturam humanam: sed conglobatam expressit. Deformem tamen, ob capitis disproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò post aliquot momenta, subitò, hæc lux seipsa est facta lucidior. Sensitiva anima, quanquam in brutis speciem faciat, ideóque per se subsistat: In homine tamen, non speciem: sed luminis tantam subordinatam alteritatem, sive gradum ad mentem, continet. Ideò vix subsistentem absque mente. Ac licet in homine sit vita sensitiva: ac non est ens specificum à creatione: sed seminale, per libidinem Protoplasti occasionatum, cujus character à mente totus coercetur. Vita ergo sensitiva sub splendore cœruleo & obscuro, informat statim spiritum seminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4. 5. 6. aut 7. puncta funis pedalis. Quia semina distant dispositionum perfectione: distantque ideò seminum formatores spiritûs perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod uni conceptui una sit quadragenaria, id alteri secunda obvenit, vel tertia, nec tamen propterea empsychoses tardiores vel segniores, imperfectiores velocibus, non secus atque præcocia ingenia, sunt non rarò tardioribus postponenda. Tota saltem generationis nostræ series spirat augustum aliquid. Etenim quantumvis opifex formator Archeus humanam in se figuram contineat, & corpus ad sui similitudinem figuret non est tamen fabrica humana, ab initio, in statura erecta, ut neque confusè globata: sed curvata, quomodo caret fœtus in utero. Falsum est ergo, quod natura ubique sit circularis. Quippe quæ ubique suis voluit satisdare finibus, qui ab Opifice glorioso naturæ, & non à natura induntur. Neque enim alioquin à generante, recurvata reflexio inditur spiritui seminali erecto: sed procedit à digito ejus, qui à fine usque in finem disponit omnia suaviter. Confestim itaque concepto semine, uterus claudit ostium infernum, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique, vasa uterina imperio subjecta, superne etiam, velut addito hostiario, clauduntur: quia tum nova oritur in utero respubl. nova futuri fœtus œconomia: ideóque & in confinibus vasis singularis culina erigitur. Usque adeò ut embryo, non è cruore hepatis: sed puro putoque sanguine arteriali, dudum alatur, & crescat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus est proprio orbe) est instructa, uterus cruorem præparat, quem embryoni propinet, everriturque proinde, quicquid minùs utile occurrit. Adeo ut toto illo motu, plerumque mater se malè habeat. Siquidem cum non amplius per emunctorium uteri expurgari possint sordes, quæque nec partus maturitatem queant exspectare: sordes, in bonas retro eunt, conditionem excrementi nanciscuntur, & foras, per vomitum, aliasque sentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè fit, cùm menstruo careant, & importunum congressum non admittant. Denique conceptus hominum, non ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum sanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum piatione unius congressus pruritum, præ brutis pendet. Embryo ergo, sanguine arteriali, in culinis utero vicinis præparato, primum alitur, donec post primam quadragenariam, vivente potitus animâ, sui fit juris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, qua utero adhæret secundina, exercetur. Tarda

ideò & sæpè irrita sunt fœtui auxilia, & oretenus matri exhibita: eò quod ante introitum ad embryonem, recoquantur singula. Iterumque in ipso fœtu, antequam eundem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos sit ferendo, blandioribus assuescit. Ita namque dudum pascitur sanguine arteriali, qui nulla post se stercora deponit. Nam quæ nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, sunt cruoris jecorani reliquiæ, qui non nisi plerumque post tertiam quadragenariam, primum in præfatas culinas admittitur. Suntque hæc nimirum excrementa, quæ partûs necessitatem maturant, & solicitant. Enimverò insitus semel semini spiritus, in femina demersus, statim corporis necessitates, si non prænoscat, saltem addiscit, & dein consanguineum sibi spiritum, quadam cognationis symphonia in armoniam trahit. Vterus tandem, fœtus maturitatem sentiens, sese corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Sæpe etenim abortum detinui comminatum atque inceptum: quandoque verò, non potui. Detinuisse verò me agnovi, quoties abortus causaret ex symptomatica thymosi sine præmatura expulsiva, aberrante scilicet utero. Remediumque operabatur cohibendo, sopiendo, sedando, & placando præfatos uteri furores. Sed abortum præcavere non potui, quoties casus matris ex alto, multaque perturbatio terroris, mœroris, iræ, &c. inordinatorum. Itemque si fœtus monstrositatem insignem haberet, quæ non segne ad expulsionem calcar addit. Vel si fœtus moriatur, aut insigni debilitate tabescat, aut deficiat. Itemque si mater perculsa validè, antequam propria viveret quadra, ad se retraxit spiritum arterialem. Qui si abinde mox redient, tamen eundem velut syncopizatum invenit, cui ita tenellæ, vix vita reconnectitur. Hoc pacto semivitalis conceptus subinde molam, aut fatuum germen abortire assolet. At id vix paterni seminis defectu evenit: eò quòd semen sterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeóque nec concipitur. Vel si attrahitur, iterum mox stultâ uteri libidine excidit, irritatque conceptum. Degenerat autem semen in molam, propter externas incidentias, semini supervenientes: quibus Hippocrates ait semina abduci, quo nolunt. Mola ergo fit, dum spiritus in corpus seminis demergitur, spoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem pristinam. Demersio itaque sola potest figuram è spiritu formatore præcipere, si nimis dudum sopitus intus soporatur. Visio autem somnialis quanquam vix semiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationis successivas periodos, simul velut in speculo rei repræsentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aspectus, alteritates, simulque errores in unitatem collecta stabant. Expergefactus autem, eheu quantum ingemui similitudinem nostræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeóque non immeritò Adam planxit per seculum mortem Abel. Exosam tantisper dolens brutalem generationem, totoque illo seculo uxorem non cognovit. Perpendens, quod natura in sui radice jam deturpata, ærumnas originales, & necessariò durabiles passura esset.

LVNARE TRIBVTVM.

CVm sola mulier inter animalia (demtâ fortè simiâ) patiatur menstruum, videaturque ob hoc sideris lunaris operationes experiri: garriant autem Scholæ plurima de menstruo, tanquam fœtus ordinario alimento: oportuit sanè illarum jactantias, in tractatu de vita longa detegere. Inprimis namque luna, non accumulat vel expellit hunc cruorem: licet uteri purgatio coincidat cum cursu lunæ. Nam istud coincidere utrique termino est per accidens. Etenim alioqui si ista muliebris purgatio, à Luna ipsa esset, omnes feminæ unque eodem die, saltemque in eodem habitarent climate, essent menstruæ. Vel saltem juvenculæ omnes cum novilunio idem pariter paterentur. Quod falsum est. Etenim si aliquot naves prætoriam aut tribunitiam unam sequantur, obscura nocte laternam pro fanali habentem: laterna quidem signum duntaxat sequelæ præbet: sed ventus, clavus, clavique rectores, erunt causa immediata efficiens insecutionis. Sic luna instar facis septimanis quatuor & horis sex absolvit pensum circuli: sic etiam mulier ob rationes mox addendas. Mulier enim conceptam genituram, de suo augere atque alere debebat, in justam fœtus procreitatem, editumque infantem suo cruore in lac verso pascere: ergo necesse habuit copiosiore cruore, ideóque, dum in ejusmodi fines non absorberetur, superfluus quoque fieret, & per consequens excerni. Imò quanquam mulier multò

multò minùs edat, bibatque, quàm vir: pluri tamen cruore scatet. Id est, officina cruoris plus sanguinis efficit in muliere, quàm in viris, etiam è parciori edulio atque potu. Vnde necessariò demum consequitur, Plus in muliere in alimentum utile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At ut constet, quis qualisvè sit cruor ille superfluus, sciant omnes, Quòd cruor humanus renovari debeat dierum spatio, quo Luna per zodiacum singulos metitur cursus. Istud nempe est spatium, quo cruor suo custoditur balsamo, & diutius reservatus, corrumpitur. Siquidem qui cruore abundat, necesse est, ut in vitæ familiam eundem alendo absumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, scoriasvè alias, sudorem vel excrementa morbosa transmutet. Mulier enim poros habet exiguos, carnosa membrana, super epidermida, ipsi multo adipe dives est, neque ideo potest in alimoniam consumere, quantum superabundantis in se cruoris indies conficit. Nacta ergo meta cursus cruoris, effetus fit omnis superfluus, quem proinde ejicere satagit natura, eumque ad venas uteri tanquam destinata emunctoria sequestrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines jam narratos menstruum, solius fit muliebris cruoris superfluitas. Fitque onerosus ipso titulo, quo superfluus: eòque adhuc magis, quod tum exuat spiritum vitalem. Non secus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein virus, viresque in pejus acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaveris proprietates horridas assumit. Propterea nempe menstruum primorum dierum, magis est infectum, quàm quòd subsecutivis diebus effluit. Nam tametsi expulsio menstrui, sit venarum proprium munus: attamen ejusdem collectio, prout & renovatio, ac sequestratio, pertinent ad monarchalem uteri Archeum. Ideò nempe exosum maximè, celerius foràs ejicitur, quo prius à bono cruore secreverit, & hactenus diutius circa uteri venas detentus, atque ob id virulentior magis. Denique etsi hoc virus specie cruoris ludat, deposito vitalis balsami favore tamen, per gradus, ad liquaminis cadaverosi malignitatem adscendens, assumit veneni indolem; & à pristinis cruoris natura & proprietatibus degeneravit. Quod probat mechanica. Siquidem linteum menstruo tinctum, si demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in posterum indelebilem: quæque tertia saltem elotione, excidit è linteo foraminato, non secus ac si spiritu sulfuris acido corrosum foret. Id quod cruori humano aliàs est exoticum, sive per nares, vulnera, hæmorrhoïdes vel dysenteriam profluxerit, vel demum si lividioris grumi instar ab ulceribus exciderit. Vnde quoque constat, menstruum habere proprietatem aluminosam tinctoriam, ac præterea cadaverosum virus acutum, erosioni aptum. Quatenus autem semel sigillo vitalis Archei potiebatur, quo dein privatum, vim fermentalem, potenti contagio plenam, hostilesque acerbitates nanciscitur. Cruor enim iste, diversis malitiæ gradibus, varia intus miseræ mulieri pathemata concitat. Nam ubi semel ad venarum uteri hospitia, à cætero cruore sequestratus, malignitatis præfatam acrimoniam suscepit, atque inde retrogrado revulsionis motu (qui fit vel per largas venæsectiones, vel uteri symptomaticas excandescentias profluviorum concitatrices) intra venæ cavæ caudices resorbetur: syncopes, palpitationes, convulsiones, & non rarò strangulationes horribiles efficit. At si cruor menstruus, nondum ad uteri venas deductus, aut planè à reliquo secretus, adeóque nec dum ultimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaque symtomata passim conspicua excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exsangues, emaciatas, impuberes, & Rotulas, carere menstruis, quia & superfluis. Falsum quoque est, Omnem cruorem menstruum, absque distinctione esse venenosum, vel innocuum. Itemque, quod in utero nutrimur, grandescimus ex menstruo. Siquidem cruor muliebris non antè conditionem habet menstrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effetus, vinctusque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Vt neque excrementis vescitur, qui cibos edit. Imò quod amplius est. Cruor qui in vel mox à partu excernitur, non est menstruus, defectu conditionis, eò quòd non sit à præcedenti Lunæ cursu superfluus. Dein etiam, quia non coacervatus, carnosus, non aluminosus, non tingens lintea, nec à toto segregatus, nec ad loca Vteri proscriptus in expulsionem. Ille enim, qui copiosus sub & post partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delira interitum minatur, cruor quidem est; non tamen matris menstruum: relictus enim est à fetu, qui cum ab empsychosi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra se, in vasis uteri. Quapropter aliam sibi adscivit proprietatem, quam matris, & quam

quàm menstrui. Hospes enim ille, cruoris menstrui quidem habet speciem: alienæ tamen familiæ adoptivus, & matri factus exoticus, seriò est expellendus, non alias sanè quàm ipsæmet secundinæ. Omissus vero atque derelictus, corrumpitur, & mortem infert. Cæterum cùm in prægnante nullum prorsus sit menstruum, per consequens nec fœtus ille alitur: sed puro sanguine matris, putoque cruore dein, prius adhuc suis culinis depurato: falluntur ergo Scholæ, docentes exanthemata, morbillos, seu variolos, unicuique propemodum mortalium deberi, propter tributum alimenti menstrui. Etenim observabant, rarò aliquem bis feriri isto morbo, rariusque forte ab illo excusari: quapropter communem indagantes causam, effectum, unde fœtus nutriretur initio, in menstruum retulere. Ast in omnibus citra rerum cognitionem, sibi mutuò subscripsere, in fabulas & conjecturas lapsæ sunt. Inprimis namque non considerârunt, impossibile ferè isto morbo immunem fieri quempiam, si pariter menstruo nutriantur indifferenter omnes. Deinde quod certo, uno, ac statuto velut criseos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno scaturire, virusque secum ducere, suo fermento cruorem inficere, aliosque adstantes (præcipuè verò pueros) contaminare, quodque venenorum interna essentia, non sit demonstrabilis à priori: adeóque per effectus, proprietatem veneni metiamur. Prout à fructibus arborem. 1. ergo venenum variolorum esse duntaxat humanæ speciei proprium. 2. Naturam facilè pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa stomachum, adeóque in centro corporis. 4. Partes semel hoc veneno obsessas, illud à se repellere ocissimè versus superficiem. 5. Officinas illius veneni, postquam semel ejus tyrannidem senserunt, hostili deinde aversione & horrore edoctas; magna præcautione illius generationem vel ab ipso initio præpedire, ne, uti prius, incautè in illud incidant. Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menstruo. Quale autem istud sit, describi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non posse menstruum in causam trahi, ob antedicta. Igitur primum menstruum peccat in materia, propter solam abundantiam. Dein gradum subit. Vt primus sit, quo cruor ille, à præcedenti lunæ cursu, est superfluus. Alter verò simulatque separatur à reliquo. Tertius autem, dum circa uteri vasa deputatus resedit. Quartus, qui aliquantisper ibidem hæserit, & viam mortis intraverit. Vltimus tandem, dum jam ut cadaver, & in auras elapsus est. Peccatur ergo à Scholis, per venæ sectiones, dum virgines ex parte menstrui, palpitationem sentientes, succurrere satagunt, sine distinctione. Nam quanquam menstruum primi gradus, per phlebotomiam revulsam, palpitationes sedet: In tertio tamen menstrui gradu, exitiale remedium prædixi archiatris nostris. Eò quòd inanitis brachii aut poplitum venis, retrò tractum menstruum à viciniis uteri, in venas observaverim. Siquidem, quæ non manent inanitæ, sed communione continuitatis replentur iterum: sicque post ingentes palpitationes, pulsuumque intermissorum pausas, vel post subsequentes laterum dolores acutissimos ex utero (propter nimirum virus aluminosum tertii gradus) virgines repente extinctas propter phlebotomiam me invito institutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars effœti cruoris superstes relinquatur. Malim equidem naturam in sequestratione & expulsione juvare: quàm indistinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâsse. Istud adhuc notabile: quòd licet morbos, per digestionum classes distinxerim: Menstrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quòd menstruum nec digeratur, neque digestionis sit recrementum, adeóque alterius est conditionis. Nam primò peccat abundantiâ bona, dein superfluitate onerosâ; mox privatur vitâ, & virus evadit. Porcos tamen sanat in lepram vergentes: prout & confestim equos, ex potu intempestivo contractos, si tantillum menstrui potitent. Itemque menstruum alterius mulieris virulentum atque verum, paucis guttis exhibitum, confestim strangulavit mulierem profluvio laborantem. Cruor autem qui tandem in profluviis copiosus excernitur, paucis guttis potus, profluvia sistit. Porrò quod sola mulier (demtâ forte simiâ) menstrua patiatur: ac licet menstrua solam accusent abundantiam. Vacca tamen ubere arefacto, non patiatur menstruum, aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quòd cruoris abundantia sit quidem causa materialis: at non proinde finalis, quamque ideo inter naturales non redegi: eò quòd solus Omnipotens omnes omnium fines causales intra se claudat, qui cuncta suaviter disponit pro inscrutabili judiciorum suorum abysso. At si lubeat causam hujus inquirere, certum est, Evam post esum vetiti pomi, prurigini libidinis se subnoxiam fecisse, virum in congressus excitasse & admisisse: hincque conceptam naturam humanam corruptam

ptam, atque degenerem deinceps perseverantem. Cujus corruptionis ergo, posteri incomparabili puritate orbi sunt. Vnde conjecturæ locus: quod Eva per membrum, quo multis ærumnis subnoxia evasit, testari apud posteros, lapsus sui successivam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex sancto spiritu concipi debebat, cloaca sordium evasit, testaturque abusum, & culpam peccati indelebilis: ideóque & tolerat. Quia in dolore paries filios brutorum instar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque ista maledictio introivit in naturam & permanebit. Atque eâdem lege etiam menstrui necessitas. Ante peccatum enim clauso utero egressus foetus, dolorem non causasset. Quocirca ex præmissis argumentari licet. Incomparabilem Dei Genitricem virginem, Arcam federis, corruptionem nullam in se unquam admisisse, & per consequens, nunquam menstruo obnoxiam, ut neque muliebres incommoditates passam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, divino nutu pedibus substratam habet. Cui post Deum, honor & laus.

V I T A.

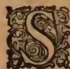

SI de vita longâ tandem mihi philosophandum, intuendum primò, quid vita; dein, quæ vita hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps sensitiva & brevis, quæ morbosa, quæ sana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorsum ex meis præmissis repetere convenit aliquot documenta. Inprimis ergo vita est lumen & initium formale, quo res agit, quod agere jussa est. Hoc autem lumen à Creatore rebus infusum datur unico instanti, prout à silice ignis excutitur, sub formæ identitate ac unitate clauditur, perque genera & species est distinctum. Non est autem lumen igneum, combustivum, humidi radicalis consumtivum. Tam in pisce est vitale, quàm in leone; tamque in papavere, quàm pipere. Nec etiam in nobis calor deficit, ob humidi radicalis consumtionem: nec vicissim humidum deficit, caloris defectu: sed sola duntaxat potestatum vitalium, adeóque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. sunt creaturæ neutræ, non substantiæ, ut neque accidentium catalogo comprehensæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita distinguo, exceptâ utrobique mente humanâ. Quædam scilicet vita muta est, & vix apparet, qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen vivere ac defungi se, per suas declarant notas, & virium vitalium insignia. Altera deinde paulò est explicatior. Qualis in rerum seminibus, ad periodum suæ speciei tendentibus. Tertia demum visitur in plantis, seipsas augentibus, & successiva multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum, sensum, arbitralemque electionem manifesta in brutis, cum aliquali imaginationis discursu. Postrema tandem, in mente immortalique substantiâ nunc obscuratur, & per animam sensitivam sui vicariam, quadantenus explicatur. Non est igitur vita balsamus, non mumia, non denique spiritus sanguinis, licet hic sit corporis conservator. Eò quòd vita non sit materia, imò nec substantia: sed ipsissima rei forma.

Porrò de vita hominum immortali dicturus, textum sequar. Enimverò quia infracti præcepti pœna, mors erat: Mors enim non ex Deo, sed ex conditione legis advenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, ut neque medicamentum exterminii in terra. Idque duntaxat respectu hominum est intelligendum. Neque enim universi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conspurcari debuit: adeò ut bruta, nostri generis prævaricatione sint morti facta obnoxia. Siquidem vel ante peccatum bruta mori debebant, quorum nempe quædam, aliis in escam & pabulum substituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum saltem annihilabilis vita atque forma unum quid erant. Perire scilicet formas illas fuit necesse, quæcunque corporali seminum connubio, primas sui antecedentes, & subsequentes dispositiones nanciscuntur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis, non autem ejusdem separationem cum separati conservatione includebat. Complacuit itaque sibi immensus, quòd hominem conderet in proximum divinæ majestatis simulacrum vivens, nec morti obnoxium. Ideò nec mortem fecisse dicitur. Creditum est itaque Adamum ante transgressionem, fuisse immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognovi, Adamum quidem fuisse immortalem, ante legis prævaricationem: attamen illi non fuisse naturalem ex radice vitæ: sed arboris vitæ ergò. Frustranea namque alioquin hujus

arboris plantatio in Paradiso, si ætatum alteritates, & calamitates, homo pati non potuisset. Fuit ergo arbor creata. In renovationis, rejuvenescentiæ, imò in præcautionis senii potestates atque necessitates. Nam etsi corpus ex creatione non esset vulnerabile, nec morbis obnoxium: attamen paulatim ætatum vicissitudines sensisset, nisi ex arbore vitæ continuatus vigor fuisset. Neque enim credibile rerum Dominum mundi Salvatorem deterioris constitutionis fuisse Protoplasto. Quod autem mundi Redemtor sit mortuus, ætatumque calamitates ita senserit, ut 32 anno, census sit quinquagenarius. Id non ex sui natura, neque ex radice vitæ suæ contigit: Mors namque, ut & annorum caries, nil juris in ipsum habebant: Sed ex infinita suâ bonitate, quâ se vadem constituerat pro peccatis nostris, voluit ærumnis, adeòque & morti se subjicere in gloriosissima sui nativitate, in qua formam servi assumsit Dominus. Quantum verò recesserit ab humanæ naturæ suæ pristinâ, ac genuinâ illi dignitate, qua in utero erat conceptus: ipsus ostendit. Quippe qui clauso virginis utero, spretisque dimensionum repagulis, in mundum prodiit, statim se destinatæ mortis conditioni substravit, sensitque lubens, omnem servilis naturæ necessitatem. Vterque nimirum Adam, initio sui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conservari debebat. Alter verò arborem vitæ prorsus in se continebat. Vterque nimirum elegit mori, præ vivere posse. Prior enim ex vitio: alter verò ex charitate. Arbor vitæ itaque, & loci Eden salubritas, Adamum in pristino vigore, à morte vindicassent: donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, absque morte translatus abiisset. Insuper de fide est, Adamum de arbore vitæ nunquam degustâsse: & ne de illa ederet, fuisse ejectum è paradiso, qui mortem jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat constitutionis, jam horto volnptatis proscriptus, quòd ad aliquot mille annos vixisset (qui immediatè à manu Omnipotentis plasmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathusalem superasset, suæ naturæ sponte, nisi unius continuato seculi luctu, ac mœrore, filum longissimæ vitæ sibi præscidisset. Non est igitur deploranda mors Adæ (ut alioqui sibi malè persuasit Paracelsus) eò quòd vitalis spiritus, atque scientia vitæ longæ unà simul cum eo corruissent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex scientia: itemque ex plasmatione manuum Dei, arborisque vitæ suffragio esse immortalem, etiam à peccato, retinuisse donum vitæ longæ ob perfectissimam ac nobilissimam vitæ atque corporis constitutionem. Vnde tandem spiritus floridæ & exuberantis vitæ, in posteros translatus, declinante sensim vigore, per generationum traductionem, vitæ atque morborum injurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, sese manifestavit ut magni oportet: quæ semel viscera mortalium ingressa, mox eorundem possessionem cepit. Etenim quorum vita, priùs per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, brevi cōnscripta termino languit, augmentum, statum, declinationem & occasum, aliarum rerum more, subivit. Sic nempe mors, suadente diabolo, in suum imperium stabilivit. Venena enim sub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminii suffulta sunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuisse arboris vitæ conditiones, ac præsentiam. Alioquin ad hanc citius, quàm ad arborem scientiæ boni & mali, extendisset manum. Et licet arbor vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, ut ad prima nostri constitutiva pergat, cum facultatum veterascentium refocillatione; non tamen illam intelligo, quæ Paradiso voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo extendet unquam. Sed nostra est umbratilis, & vicaria alterius. Quæ scilicet nil habet eximium & augustum, nisi sub retentione proprietatum per artem reducta sit in succum ejusmodi, qui possit se commiscere solidis per minima. Nec quidem nostra (de qua primus ago) impassibilitatem, morborum indolentiam, mortisque incapacitatem, ut altera, continet. Quinimo etiamsi arbor vitæ è Paradiso hodie nobis adesset, non tamen immortalitatem causaret. Quia mutata est recipientis conditio. Factus est nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ syndesmo constructus. In quo non ampliùs mens immortalis immediatè omnes vitæ actiones in se sustulit: sed successit caduca anima sensitiva, obiens vicariatum mentis, vitæque necessitatibus providens: ipsamet, instar flammæ, in horas labilis, & extinguibilis.

VITA

VITA BREVIS.

Aura formatrix, in semine, sensim ad sui maturitatem adscendens, tandem lumen suæ speciei concipit sive formam essentialem, quæ à Patre luminum immediatè fit, & est proprii nominis vita. Quot enim speciebus res differunt, quæ tenebris obvolvuntur: totidem quoque subluminis speciebus formas esse oportet. Si enim propter formam res est id, quod est, in alteritate ab aliis quibuscunque. Forma autem viventium (exceptâ mente) & vita sunt synonyma: necesse est totidem vitas esse, quot vitales formas. Lumen ergo vitæ, per se ubique simplex est, & specificum: non autem igneum: quia vitale, formale, & essentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum sit, denotat vitam, non nisi accidentaliter calori, aut frigori nupsisse. Sic ut calor, vel frigus e vita: non autem vita è calore vel frigore proveniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quàm sub luminis conceptu. Neutrumque magis à priori est demonstrabile, quàm ipsæ rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è sinu Omnipotentis. Lumen ergo vitale per species, proprio caret nomine. Possumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas necessitates datum: sed non est artificis, producere de se, vel immediatè lumen vitale. Quod Chymici aiunt. Artifex nequit introducere formam substantialem. Generans quidem patrans', atque auræ vitalis productor est, in quantum ad sibi simile, materiam contribuit, ejusque dispositiones in ordine ad vitam: nullatenus autem vitam, sive ultimatam entelechiam producere potest. In morbis etiam quandoque lumen vitæ ad gradum ignis adscendit: quia comminata distinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, ut generans sui simile, producat: sed per furorem Archeus fœnum madidum comprimit, & accenditur: quod siccum non item fit. Alio quoque modo ligna constrictione, & ferrum attritu, ignem, quem non habent, concipiant. Siquidem non possunt à rebus toto genere differentibus, iidem in specie effectus prodire, nisi per accidens, sive actionem æquivocam. Sic nimirum spiritus sensitivus propter dolorem, sive archeus per venena, propria ire excandescentia per accidens ignescit præter sui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad destructionis alterum extremum reclinat: in quo radii sui luminis, velut à silice, ignem excutiunt, de materia corruptibili, ubi lumina ambo, Archei & rei corruptibilis, sese penetrant, uniuntur, & in lumen igneum promoventur. Quippe ignis utrobique mors rei est, ex proprio deficientiæ effectu, suscitabilis in rebus, aliquo pingui in flammabili constantibus. Enimverò quamvis unicus sit in semine spiritus, planè uniformis, ac singularis, embryonis Architectus in scenæ exitum durabilis: attamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, ut officiorum pluralitate discerptus spiritus, sensim ad singularitatum heterogeneitates multiplices deflectat. Vitiumque revera est, quatenus in ataxiam, viam sternit. Aliàs namque cum finium necessitatibus spiritus servire debeat, certè in munium numerum distrahi, sibi fuit nobile. Servilia quippe organa ipsa sibi fecit necessitas, quæ ideo plura atque diversa condidit sibi, & hactenus se ipsam ad eandem necessitatis legem traduxit. Imitata nempe statum monarchicum, in quo est princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, solarem quandam vitam, emanativam, at velut aliunde in dependentem effingens, radicalis vitæ fontem ibidem statuit. At quia respubl. dudum subsistere nequit, nisi alatur: ideo post Reges, primi sunt Agricolæ, & Piscatores, qui grana, armenta, greges, pisces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, jam greges suos habebant pastores & agricolas felices. Ea propter enim fingitur Saturnus, deastrorum parens, cui in nobis, nutritionis necessitatem a Splene, commutativo labente fermento splendidam vegetationis vitam, ethnici tradidere. Agricolis demum suffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria, in vestes ornarent: mox Iupiter patris loco suffectus, astu & vi successit; Ideoque & alter nutrimenti dispositor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritivæ adjunctus est, è loco in monarchiam necessario, adæquatè respondet. Mars denique diffidentes in prioribus digestionibus reliquias amovens, in felle succenturiatus, militi conformis est. Tribus his tantùm opus atque satis visum fuit, Sole nempe, Saturno & Iove, quamdiu in concentu consonarent singula. Sed martialis deinde vita subjuncta fuit, non quidem ut respubl. & status simplici-

pliciter esset: sed ut pacem, mutuaq; officia servent singula invicem, neve ut succrescente impuritatum turba, destinatur unitas. Porrò crescere, sequitur adesse. Prius namque res est, antequam crescat. Imò cum altile esse nequeat, nisi nutriatur, ali præcedit crescere. Luna enim erronum ultima, respectu altilium, telluri proxima. Immediata ergo & inexcusabilis ejus necessitas, hanc cerebro œconomiam dicavit, Iudici in monarchia sacram. Vivitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & hepate: Correctio digestionis è felle: sed accretrix à cerebro est. Differunt itaque initiis juxta atque organis, vegetari & crescere. Idque sanè non per accidens, vel ob partium contumaciam, crescere deinceps recusantium. Sed propter singulares Viscerum dotes. Enimverò quod dixi, vel in ortu embryonis spectatur. Siquidem quia crescitiva (quod nemo ante hac putavit) è cerebro fluit, caput embryonis, ipsiusque fœtus, cœteris membris proportione longe majus est. Etenim si dislocetur manus, ea non solum crescere cessat, quin insuper decrescit etiam in adultis. Gibbosi quoque crescere sistunt, licet vertebræ sensim distortæ, tantùm protuberent extrorsum, vel ad latus: non sanè quod gibbosis sensus sit sublatus, aut minutus: qui non minus aliis quibusque sentiunt. Quocirca defectus accretionis, non pendet ex ulla dislocatione nervorum, venarum aut arteriarum: sed solius obliquitatis intuitu, in medulla, perquam rectus influxus cerebri, est parum incarnatus. Nec est fluxus iste humoralis, per venas scilicet & arterias (siquidem in retortis arborum ramis, prout & in tibiis curvis, non cernitur accrementi defectus) sed est fluxus lucis cerebri. Prout de actione regiminis alibi. Caro in cavo ulcere succrescit, crescuntque menstruatim medullæ, quanquam cæteræ partes crescendo sistant. Adultis quoque crescunt cum thoracis amplitudine costæ, fracturis super crescunt pori; hepar per morbum succrevit mirum in modum. Senibus non rarò obnascuntur dentes. Idque totum, quia vis accretrix paret cerebro. Astrologi vim crescitivam lunæ tribuunt: nemo tamen cerebro. Ossa veterum animalium (ut dixi) singulari arcano, plus medullæ continent, quàm juniorum. Eò quòd luna ad transmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porrò cum unum quodque esse accrescere desideret, suique propagationem vel ab initio medidetur, deque nullo alio plus solicita sit natura, quàm de sexu: adeò ut insectas, quas corruptis ab excrementis suscitat, sexuum discrimine notaverit. Venere quoque opus fuit. Quorsum renes servire putant Scholæ. Dissentio autem, quia utroque rene calculosos, plus justo petulcos observarim. Nec enim alioqui credere possim, parte fundamentali Veneris oblæsa, salacitatem subsistere posse. Eò quòd hoc sit partium necessitas, ut læsæ organo proprio, ejus functio quoque necessariò intercepta sit. De Venere Splenis quandoque dixi. Saltem hic sat sit, muliebre genus, in Reipubl. subsistentiam apprimè necessarium, ac summè utile, divino elogio, esse. Sed tandem cùm non omnis ferat omnia tellus, hactenus ad benè commodéque vivendum, mortalium consuetudo, colligatas provincias, & mercaturæ conspirationes introduxit. Pulmonem itaque Mercurium, & mercaturæ, cum exteris conformem, fecit sibi utilitas. Vt postquam jam fœtus auctus esset, haberet respirationis, vocisque vitalem vigorem. Vitam inquam participativam, & distributivam per totum, æquabili aurâ difflabilem. Sine qua nempe, cruor omnis in tophum nutritione densaretur, cresceretque corpus mox vel in immane monstrum, vel mox ab initio suffocaretur. Prout alibi de Blas humano. Ast hanc rempubl. & harmoniam sic erronibus astris comparatam, nolim tamen peregrè à cœli sideribus aliunde sibi seminis Architectus mendicet. Analoga enim syzygia æmulatur astra, quia ens cœlicum Archeus in se habet. Is enim, qui verbulo astra fecit de nihilo: consimilem Verbi potestatem (crescite, & multiplicamini) in secula durabilem, intra seminum penetralia constituit. Itaque ex dono gratuito hausit semen sibi, posse siderum analogismos in suo Blas ciere, atque imitari. Quare contingit, ut statis periodis feliciores innatis subsequantur astrorum æmulationes, quia potentiores, clarioresque sigillationes. Neque interim ea astris potestas est, quod mortalium formationi moribus, valetudini, vocationi, atque fortunis præsint. Qui enim omnia in omnibus est, cunctaque immediato fine ad sui gloriam creavit, noluit sui imaginem astris subditam, ne se per siderum importunas revolutiones criminis excusent. At bene. Inesse enti seminali analogon, quod astris, totique universo, quadantenus respondeat. Quapropter primum in homine, semen se vestit secundinis, mox dein propriæ insudat œconomiæ, denique Rempubl. Præfatam meditatur, variè singula disponit, legibusque coer-

coërcet municipalibus. Tum verò regnum quoque,& imperia cogitat. Tandem totam terram,ac cœlos postremò. Adeóque vi verbi, totum universum in se adumbrat, quatenus Imago Dei. Substituit enim pedibus ejus volatilia cœli, pisces maris,oves, boves,& pecora campi. Quia constituit illum super opera manuū suarum. Cœli autem sunt opera manuū Dei. Quæ certè constitutionis dignitas, cum alioqui jussum contineat, non fictam quidem aut remotam,& allegoricam potestatem quandam: necesse est ergo nos quodammodò referre cœlos in imagine Archetypi. Jussus autem ille, cum jam sit in naturâ plantatus, erit homini sua amplitudo ab ovo genialis:non autem ab Astris sibi substitutis. Cum autem Scholis & rusticis, plus considerati sunt defectus, qui in deformitatibus,vitiataque formatione erunt, quàm qui erroneis facultatibus essent oriundi: hinc dedere occasionem ut Astrologi pro lubitu cuncta ad suas astrorum choreas traherent. Sed postquam officiorum diversitas cognita fuit ab emunctioribus, implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, ceperint ii proinde alteritatem, numerum difformitatemque ab astris repetere, & in seminum directiones referre. Etenim nec poterant sub natura jam semel corrupta radicitus, dudum semina custodiri felicia subter unitatem, neque per hanc compleri tot organorum distincta officia, quin penè ab exordio roboris disparitas in visceribus; imò & in singulis, fortitudinis inæqualitas subreperet, & sigillaretur in locis. Unde tandem disruptio fili, dissolutio, infirmitatum soboles, atque lues multa. Quæ cuncta cœli augures, non reluctantibus, at stupentibus Scholis, impunè ad sua siderum tripudia transtulêre. Quare velut antesignano hirco per barbam arrepto, tota admirata est subsequens posterorum caterva. Est tanta quippe in sinu materiæ heterogeneitas, ut vix filum aureum fiat, quod non aliqua sui parte sit infirmius, citiusque dissiliat. Itaque neq; mirum, in tanta membrorum ac functionum distractione, robur membris inæquale inolescere.Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope pereunt. Aliquibus gressus à quinquagesimo deficit, quibus visus in octogesimum persistit. Aliis verò a quadragesimo visus hebes, quibus gressus longævitatem promittit. Quippe ex simplici universalique seminis spiritu,sui inolescunt singulorum organorum rectores. Qui sanè ibidem,vel vitio recipientium,vel errore dispensationis, non rarò recedunt à scopo alienati. Spiritus enim, qui partes ab invicem distinxit & formavit, mox & in ipsis partibus determinationes omnes suscepit.In oculo enim opticus spiritus videt, & in lingua gustat: quia influens spiritus, ab insito ibidē determinatur. Ut præterea quædam vita principians in Splene,alia in musculis, atque alia demum in utero muliebri, prout sæpè alias demonstravi. Quæ singulæ in tantū à vita communi hominis sunt diremtæ, quantum illa quæ diversas habent existentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat,non mirum vitam,multis diversis rectoribus agitatam, facile in dissolutionem ruere, postquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum sensitivæ labi siverit.

VITA ÆTERNA.

Evangelium promittit mortalibus,non solùm, quòd Filius Dei sit incarnatus & passus pro salute humana: sed quod hæc duo mysteria sint applicabilia individuis, quæ alias velut frustra essent. Consideravi autem istam applicationem hoc modo. Enimverò per peccatum, non minùs fregit homo intentum, quàm decretum Dei; unde natura humana in sui radice fuit corrupta, quia insecuta est generatio altera, penè belluina, vitæ æternæ ex se incapax. Quapropter Evangelium debebat includere abolitionem peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione defluentium. Itaq; cum homo deinceps non ampliùs ex Deo: sed ex sanguinibus sexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantùm naturaliter nasci deberet: nec tamen ejus corpus posset resurgere ulla sui potentia, in pristinam dignitatem,multóque minus,desinere esse,ut iterum aliterque esse inciperet. Idcirco lætum nuncium nobis allatum fuit,quod unum baptisma datum esset in remissionem peccatorum, per quod homo ita renasceretur ex aqua & Spiritu sancto, quod ejus anima, tanquam novâ nativitate renasceretur, & fieret particeps illibatæ humanitatis Christi Salvatoris, fabricatæ per Spiritum sanctum. Quæ renascentia animam in pristinum statum innocentiæ reponit, tollens peccatum simul. Idque sic omninò realiter se habere credimus:non autem quasi allegorias aut metaphoras, pro vero ample-

amplecteremur: sed revera & actualiter hæc in baptizatis sic contingunt, ut sensibiliter permittat Deus traduci in corpus testimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptisma confertur. Quo nimirum respectu Mahumetani, baptismum recipiunt, quatenus tollit innatum foetorem illis alioquin in vitam durabilem, quemque in Ebræis omnibus alioquin observamus hodie. Adeóque baptismi effectus interior, etiam extra relucet. Imo & id confirmat unici baptismatis esse perpetuum, atque indelebilem. At ista renascentia non tollit mortem, sed Christianos deserit cum sarcina corrupti corporis, ex voluntate viri, generati: atque hactenus animam nihilominus relinquit vitiis corrupti corporis subnoxiam. Quapropter adultis non satis fuit baptismus, quanquam junioribus, quamdiu insontes sunt, abunde sufficiat. Privilegium itaque aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere possunt, Quod qui non indignè manducaverit corpus Dominicum, Christus illum resuscitabit ad vitam in novissimo die, Si verò non manducaverit, non habiturus sit vitam in se. Nam hoc mysterium nobis datum est pro mundi vita. Est nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodùm brutalis. In cujus permutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur passionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatæ virginitatis Christi Domini. Communio enim purissimi & castissimi corporis sui, unit nos sibi, & nos in se regenerat actualiter: sicque nobis dat vitam sibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita. Et quanquam non statim pereat corpus hominis, conceptum ex sanguinibus: eo ipso tamen, quo cum corpore Domini, ejusque humanitate unimur, nos reddit participes incomprehensibilis suæ incarnationis, restituitque in pristinam naturæ humanæ integritatem: quatenus virginitatem purissimam Christi, in qua salvari debemus, acquirimus participativè. Adeóque propter amorosam unionem sui, tribuitur nobis participatio meritorum passionis ejus. Est ergo principalissimus effectus sacrosanctæ eucharistiæ, participatio puritatis, & naturæ virgineæ incorruptæ, Domini Jesu. Adeóq; ob hoc propriâ periphrasi prædicatur, vinum germinans virgines. Porrò ineffabilis divini amoris hocce mysterium, operari præfatos reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apostolus. Omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur. Quasi dicat: Mortales omnes quandoque à morte resurgent. Damnati quidem resurgent, nequicquam immutati: sed in pristino corpore Adamico, ponderoso, non penetrante, &c. sola videlicet mortis optatâ necessitate illis ademtâ. Pueri verò, solo baptismi lavacro regenerati, resurgent, in corpore aliquatenus glorificato: sed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Dominici fuerunt uniti, resurgent planè gloriosi, per totam sui naturam: quia perfectissimè fuerunt in vita regenerati. Cujus regenerationis, quanquam non apparuerint visibilia signa: revera tamen inerant; neque enim de novo fiunt in resurrectione, nisi prius in seculo, per omnimodam regenerationem præexstitissent. Fides nostra non est de nonentibus: sed de rebus veris, non visibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumvis amoris, & unionis cum Deo, sit hoc symbolum prorsus inscrutabile, prout & effectus invisibiles modo: attamen præfata mystica, & realis renascentia, censetur adhuc terrena apud Nicodemum, atque eo titulo huc transtuli. Ego itaque, renascentiam salvandorum contemplor in natura sublunari, & terrena fieri, perinde atq; in projectione lapidis Chrysopœi. Enimverò vidi illum aliquoties, meisque contrectavi manibus. Erat enim coloris, qualis croco in suo pulvere, ponderosus tamen, & micans, instar vitri pulverati. Datum mihi semel ejus fuerat $\frac{1}{4}$ unius grani. Granum autem voco sexcentesimam partem unius unciæ. Hunc ergo quadrantem unius grani, chartæ involutum, projeci super uncias octo argenti vivi fervidi in crucibulo. Et confestim totus hydrargyrus cum aliquanto rumore, stetit à fluxu, congelatumque resedit, instar offæ flavæ: post fusionem verò ejus, flante folle, repertæ fuerunt unciæ octo auri purissimi, granis undecim minus. Itaq; unicum granum illius pulveris transmutasset in aurum optimum partes argenti vivi, sibi æquales 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus pulvis, quodammodò similis, qui ferè infinitum metallum impurum transmutat in aurum optimum, sibique uniendo, ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, contra omnem ignis & artis torturam, transfertque in puritatem virgineam auri: requirit saltem fervorem. Anima ergo, & corpus sic regenerantur per baptismum, & communionem illibati corporis Dominici, modò justus devotionis fervor fidelium adfuerit.

rit. Ignoscat Theologus mihi, si ultra crepidam de vita æterna per parenthesin dixerim. Fateor enim lubens; non est corpus regeneratum mei fori. Tantum de vita mundi proroganda ago. Hoc saltem dixi, Baptismum realem effectum sensu perceptibilem, puritatis adferre, & sacrosanctam eucharistiæ communionem in terrenis habere aliquid simile, quo faciliùs credamus regenerationem.

MORTIS OCCASIONES.

Ignem lucemque, vitæ comparavi, quia aliquid præ se fert, quod vitale videtur. Etenim formæ vitales, sive rerum vitæ, sive sunt luces. Ergo totidem mortis erunt saltem occasiones, quot lucis ablationes. Primò ergo lux exsufflatur, itemque compressione, flamma perit, quod vocant defectu aeris. Ego verò demonstravi, id contingere, defectu novi Magnetis: non autem, quòd ignis aere nutriatur. Sic & constructione fumi alieni. Sic nimirum in cryptis, & cuniculis lampades extinguuntur, exsufflatur autem Lux vento, vel alia flamma. Sæpe enim candelæ, flamma, pulvere colophoniæ, vel pyrio, suscitata informe, extinguuntur. Tandem alimenti defectu ignis interit. Mors similiter multifariam irruit. Vel enim corpus vivens, subitò collliditur, conquassaturque à pondere. Cita etiam profusio cruoris, ex amplo vulnere, vitam profundit, vitæque lumen efflant. Sic puris, aquæ, vel venti affatim facta prodigalitas inordinata: balnea item, fames, solutiva, intempestivam mortem introducunt. Item per compressiones anhelitus in cuniculis, asthmatis, laquei, submersionis, fumi, & uteri symptomata, resolutiones item & paralyses nervorum, anhelitui substratorum. Item per combustiones, destructiones, carbonizationes, gangrænas, & conglaciationes frigoris. Item per venena, alcalia, rodentia, escharotica, putrefacientia, vel fermentali contagio pessumdantia; Item per retenta excrementa, obstructiones, & abnegata partium commercia. Item per defectum digestionis alicujus, atrophiam & consumtiones, partis aut totius. Item per suffusiones cruoris intra cranium, thoracem, abdomen, vomicas, pleuritides, pulmonias, &c. Item per dislocationes vertebrarum, contracturas partium expurgandis sordibus destinatarum. Tandem propter effœtam seminum, potestatumque defunctionem, decrepitam, exantlatamque. Itemque propter pathemata animi graviora, & incantamenta. Mors ergo tot modis quotidie furatur mortales, quorum vita tamen semper simplex & univoca est. Nam est ideo vitæ atque mortis aliena, & discrepans consideratio. Etenim ensis vitam tollit: est tamen longè alia vitæ speculatio conservandæ, quàm sanandorum morborum, per causæ ablationes, & præpeditiones. Siquidem causæ partim sunt externæ, ut vulnus, pestis, ambustio, &c. quorum proinde sanatio, a causarum ablatione non pendet. Neque enim ideo Ignis à foco delendus, qui aliquem combussisset, ut sanetur: prout nec ensis est frangendus, ut vulnus solidetur. Sed in vitæ longæ conservationem, non minus externarum causarum contemplationes, & ablationes, quàm fomenti vitalis occurrunt. Enimverò tametsi nullo infestarent infirmitates, non tamen ob id mors desineret in dies, viam ad suum introitum sternere. Nam etsi sanitas vitam, ut basin respiciat: non tamen vita sanitatem includit. Cœcus enim, claudus, podagricus, &c. non minùs vivit, quàm sanus. Quid si vita per morbum desinat, id vitæ est peregrinum ac per accidens. Sicut gladius mortem continet: at non nisi per applicationem. Alioqui mors per se respicit vitam: causæ verò morbificæ, tantùm per accidens, sive per applicationem ad spiritum vitæ, evadunt mortales. Hinc namque impedimenta vitæ longæ, sunt seriò attendenda, avertendaque, si longævitatem exspectemus. Initio itaque vitæ meditatio consistit, non extra: sed in vita ipsa. Qualiter nimirum vita in corpore conservetur. Etenim anima sensitiva, jam deinceps à peccato (ut dixi) proprietatem vitæ totam ad se traxit, & vitæ vinculum cum corpore evasit. At cum ipsamet anima sit in se mortalis: necesse est inprimis omnes potestates vitales, vitæ coævas, labiles, esse & caducas. Hinc tandem mors. Ad vitæ igitur longævitatem, primùm requiritur morborum sanatio; tam illorum qui vitam totius attingunt, quàm qui partis & functionum damna, vel conservationem spectant, & hactenus insidiantur vitæ. Siquidem cum membrorum sit univoca conspiratio, principales certæ potestates, non possunt non tamen labascere, etiam diminutis tantum subalternis. In quo à Paracelso discedo, quòd

quod putaverit morbum omnem, per pharmacum ad vitam longam, necessariò tolli. Quoniam bonus virille, medicamen ad vitam longam, usumque, non minùs ignoravit, quàm ipsam vitæ longæ essentiam, proprietatesque. Ideóque sua arcana plurimum conferunt ad vitam sanam, sive ad impuritatum ablationem: directè tamen atq; primariò, ad vitam longam, tanquam ad finem ultimam, nequicquam facere. Eò quòd ut vita: ita & arbor vitæ, concernit primariò conservationem, & redintegrationem, sive rejuvenescentiam facultatum vitalium, partibus insitarum. In hoc itaque, arcana superfluorum ablativa, ab arbore vitæ distant. Quod illa quidem morbos sanent, etiam quos natura parens, per se nunquam curat. Puta lepram, calculum, paralysin, tabem, hydropem, &c. sed arbor vitæ hos morbos jam admissos non sanet. Etenim si Hippocr. dictitaverit, quòd naturæ ipsæ sint morborum medicatrices: id suæ ætati, & arti incipienti condonandum. Alioquin arcana (quæ tum nondum enotuerant, & hodie penè latent) naturæ vires superant, prout persæpè ars naturam vincit. Idque nedum in arcanis morbos sanantibus: sed & in arbore vitæ, naturam deficientem restaurante, verum est. Arboris ergo destinatio, est vitæ conservatio, cum aliquali rejuvenescentia: sed cum remedio arboris perseverat lepra, calculus, &c. Est ergo planè alia consideratio arcanorum Paracelsi, & alia arboris vitæ. Quod sic confirmo. Consideretur Juvenis cum aliquo morbo prædictorum: non enim florida atque vivida ejus juventus sanat hos morbos: ergo neque etiam arbor vitæ. Eò quòd hæc tantùm spectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ sanè adhuc recipitur per modum recipientis. Ergo in parte recipiente morbosa manet semper roboris disproportio, respectu partium benevalentium, quæ erat ante assumtum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etsi singula participarent æqualiter de illo pharmaco: non tamen æquo robore resarcirentur. Primùm ergo impedimenta vitę longæ, in universum sunt removenda. Inter impedimenta autem, quædam vitam abbreviant activè, ut sunt morbi, vitæ inordinationes, &c. Alia verò arborem vitæ, in suâ bonitate determinant, accurtantque, ne suæ destinationis ultimatum finem assequatur. Hoc quidem de arbore vitæ nostra, non autem de Paradisi; deq; vita corrupta, non de vita Adamica ante lapsum. Morbi itaque aliquot, itemque multa profunda speculatio fortis, & non jucunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout suo loco. Felices ergo & plerumque longævi, qui procul à curis, usuris, negotiis, atque seculi sui tempestatibus, paterna bona bobus potest arare suis, in pace & hilariter vivere. Quicquid ergo pro vitæ longæ consecutione cogitandum, cogitandum in pace incuriâ, cum plena resignatione in placidissimam Dei voluntatem. Cogitandum ejus ergò, quantum ridiculæ cogitationes lassent in febribus, quantum seria studia enervent, quantumque anxietates dierum numerum pessundent. Quia sic spiritus attenuatur, & dies abbreviantur. Porrò Venus suum primatum inter impedimenta vitæ longæ obtinet. Quia vitam affatim exhaurit. Sequitur Venerem crapula multa, intempestiva: magisque si potus sit noxius. Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, latè serpens, vires vitales consternant. Non enim Necotiana famem sedat, quasi satisfaceret defectui: sed in quantum defectus sensum tollit, simulque functionum exercitia. Impedimenta denique vitæ sunt frequentes thermæ, phlebotomiæ, vulnera, solutivorum quoque usus frequens. Quæ scilicet patrantis generationem faciunt minus floridam, ideóque & senium accelerant. Denique ut climata faciunt ad vitam longam: ita & quædam officiunt. Sunt enim, quibus rarus est senex: alia, quibus senectus in honore est. Endemica enim arsenicalia, subterranea vitam adhuc viridem in flosculo demetunt. Sunt &, quibus tractuum inundatorum est vicinitas. Etenim debet quicquid sponte à putredine in aqua efferbuit, & resolutum est, simul cum vapore offerri, & à nobis sorberi. Perniciosi ergò paludum halitus putridum spirantes: dein qui salem semiputrefactum cum sordibus, ac resoluto luto efflant. Vidi enim Antverpiæ, postquam ager Austerweelius undas concepit, tiliarum folia in mœnibus ab Augusto siccata, & velut carie erosa. Quæ ante inundationem, in Octobrim usque viridia in arbore servabantur. Idem Amstelrodami visitur. Quando Lugduni Batavorum, folia arborum adhuc Majum mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore semisalso: quid tandem non in teneram pulmonis tunicam, atque sui parenchymatis spongiam factum iri putandum? Profectò tot undique nostræ vitæ hostes insidiantur, ut nisi longè à nocuo aeris contagio recesserimus: vix erit sub arboris vitæ plena concessione, optata vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden, erat pro habitantibus suis: nōn autem

tem pro vallis miseriarum indigenis. Itaque quicunque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophiæ proficere, deligat tractum, qui passim multos alit senes. Et in quo rari ferociunt passim morbi. Tum denique à puero (rectiùs si puer in utroque primùm parente, mox dein & in nutrice) arbore vitæ uti incipiat, dum alimentum, in augmentum solidorum staminum abripitur. Quæ verò medicamẽ arboris vitæ impediunt, & diminuunt, ne ad apicem adscendat, sunt hæreditariæ, atq; innatæ debilitates, totales vel partiales; quibusque acquisitæ succedunt per inordinationem haustæ, quæque per indebita dolorum morborum atque laborum tormenta advenêre. Etenim quicunque injuriam notabilem vitæ passus est, desperet per arborem vitæ plenè redintegrari. Qui verò puer, medelam vitæ primis admiscuit constitutivis, sicque adolevit; siquidem arbor vitæ non est plusquam perfecta, ut queat decrepita in pristinum restituere: speret se acquisiturum, quod regum medentes aulici vix credant.

DE MAGNETICA VULNERUM CURATIONE.

Disputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione, contra R. P. Ioannem Roberti Theologiæ Doctorem Societatis Iesu, presbyterum non minùs, quàm etiam Rodolfum Goclenium professorem Medicinæ.

1. FAscinus, sympathia, & magnetismus differunt. 2. Vnum unguentum sympatheticum, aliud magneticum dictum. 3. Quid mumia. 4. Philosophia rationibus tantùm immediatè redarguitur. 5. Differentia Iuris & Philosophiæ. 6. Ex ignorantia causa magnetismus putatur diabolus. 7. Qui sint interpretes naturæ. 8. Cur soli spagyri naturam interpretentur. 9. Superbit, qui ex ignorantia causa rem credit diabolicam esse. 10. Qui sint dæmonis adulatores. 11 Magnetismus non est novum inventum. 12. Vnguentum armarium. 13. Intentio, scopus, remedia, & modus in unguento sunt bona. 14. Cur unguentum non illegitimum. 15. Cur non sit superstitiosum. 16. Quid superstitio. 17. Cur modus unguenti incognitus Censori nil improbet. 18. Quid Magnetismus. 19. Aliquot effectus magnetis. 20. Magnetica cura morborum incurabilium perfecta. 21. Lac combustum mammas siccat. 22. Vitriolum per magnetismum moritur. 23. Mumia ab Italia Bruxellam usque operatur. 24. Carlina sub umbra trahit mirificè. 25. Item numero morbus subjecta mutat. 26. Flores solisequos ex magnetismo esse. 27. Filtra mumialia quomodo sint magnetica. 28. Arcanum sanguinis spagyrorum magnetem esse. 29. Herba cur & quinam magnetica. 30. Asarum & sambucus magnetica. 31. Pactum implicitum anchora ignarorum. 32. Sympathia præsupponit sensum. 33. Fratris mortui mumia olim impressa sedis, adhuc magnetica. 34. Sapphirus in magnetismo unguenti æmulus. 35. Sapphirus tactu unius carbunculi cæteros sanat. 36. Cur Ecclesiæ antistites annulos cæruleos gestent. 37. Est magnes homini. 38. Zenexton pestis. 39. Necesse est accidens migrare idem de subjecto in subjectum. 40. Magnetismus qualitas cælestis. 41. Fur, latro, & vir aut mulier proba eandem dant usneam. 42. Vnde & quid usnea semen. 43. Fructus aëris. 44. Vsnea fructus ex igne. 45. In usnea dorsum etiam magnetis, mutato scopo. 46. Deus in miraculis sequitur naturam. 47. Deus per reliquias magnetismum unguenti approbat. 48. Magnetismus supernaturalis probat naturalem. 49 Vsnea flocculus in fronte contra ensem, stola verò contra dentem. 50. Flocculus in fronte in totam vitam præservat, à dente impressio sanguinis eadem in zinzilla. 51. Piper degenerat in hederam. 52 Quomodo de personis judicandum. 53. Paracelsus monarcha arcanorum. 54. Res quæq; habet suum cœlum particulare. 56. Vnde inclinatio. 57. Vnde morbus astralis in nobis. 58. Vnde ægroti præsentiant temporum procellas. 59. Quid in mari fluxum & refluxum causet. 60. Vnde venti concitentur. 61. Cælum non causat, sed enunciat futura. 62. Ens seminis cujusque habet firmamentum & virtutem influentia sua. 63. Vitis turbat vina, non cælum. 64. Antimonium observat influentiam. 65. Magnes se dirigit, non autem trahitur. 66. Vitrum magneticum. 67. Resina magnetica. 68. Allium contra magnetem quid agat, & cur idemque de Mercurio 69. Virtus ad dissitum objectum est naturalis etiam in sublunaribus, & est magnetica. 70. Omnis creatura vivit suo modo. 71. Quid unguentum trahat è vulnere absente. 72. Effectus satanicus omnis est imperfectus. 73. Cur satanas non cooperetur cum unguento nostro. 74. Quæ dicatur voluntas & fantasia carnis & exterioris hominis. 75. Duplex ecstasis. 76. Vis ecstatica sanguinis. 77. Corruptio potentia latantem manifestat. 78. Essentia rerum non putrescunt. 79. Ad quid putrefactio spagirica. 80. Causa magnetismi in unguento. 81. Cor à thesauro trahitur magneticè. 82. Nectromantia unde. 83. Quid sit homo animal, & quid homo imago. 84. Quomodo aquila per magnetismũ cadaveris albiantur.

tur. 85. Quomodo cruor in unguento trahatur ad thesaurum suum. Cur aquila ad cadaver magnetice. 86. Sensatio naturalis & sensatio animalis differunt. 87. Sagarum effectus nefarii. 88. Potestas saga est naturalis, & qualis ea sit. 89. Ubi sita sit potestas magica in homine. 90. An homo cateris corporibus imperet. 91. Cur homo agat per nutū. 92. Qua sit facultas magica. 93. Potestas magica diversimode latet in homine. 94. Homo internus cum externo fundamentaliter unum, materialiter autem diversa. 95. Quid sit spiritus vitalis, ejus scientia & donum. 96. In cadavere sponte mortuo non est spiritus insitus. 97. Divisio spirituum juxta medicos. 98. Anima in corpore solo nutu agit magice. 99. In corpore solo nutu somnolento, extra verò nutu excitato agit anima. Impedit scientia pomi scientiam magicam. 100. Initium cabala in somniis hauritur divinitus. 101. Defectus intellectus in homine exteriore. 102. Quid faciat Satan in Saga. 103. Qua sint vera solius satana opera. 104. Peccatum dona gratia abstulit, dona natura obscuravit, 105. Quorsum exercitia pia catholicorum. 106. Effectus potissimus Cabala. 107. Duo subjecta rerum quarumlibet. 108. Homo tam spiritu quàm corpore agit. 109. Quinam radius à Saga in brutum. 110. Quomodo Saga prodatur. 111. Quomodo alligetur Saga in corde equi. 112. Intentio opus bonum depravat. 113. Virtus seminalis est magica naturalis. 114. Cur cruor prasente homicida effluat. 115. Cur pestis in obsidionibus frequens. 116. Opera misericordia saltem respectu pestis evitanda exercenda. 117. Pestes vindicta & exsecrationum sunt exsecrabiles. 118. Cur corpora à patibulo essent tollenda. 119. Cur excrementa non causent pestem. 120. Cur sanguis tauri sit deleterius. 121. Cur pinguedo tauri sit in ung. sympathetico, ut fiat nempe unguentum armorum. 122. Cur satan non concurrat ad unguentum. 123. Basis magia. 124. Unde vanitates pro magia habeantur. 125. Magia bona in sacris. 126. Qua dicatur magia vera. 127. Causa idololatria sagarum. 128. Excitatores magia. 129. Satan excitat imperfectè. 130. Unde bellua quoque magica. 131. Regnum spirituum letem alit, & amorem. 132. Cur microcosmus homo. 133. Mens generat entitates reales. 134. Entitas ista inter corpus & spiritum media. 135. Descensio anima velle conformatum patrat. 136. Causa fœcunditatis seminum. 137. Cur libido mente velut alienet. 138. Pater per spiritum seminis generat extra se, in objecto mox absente. 139. Quis sit spiritus patronus magnetismi. 140. Voluntas mittit spiritum ad objectum nisi voluntas aliquid reale produceret, damon eam non agnosceret; & nisi extra se dimitteret, damon absius eo non concitaretur. Ubi ergo thesaurus, eò tendit spiritus hominis magicus. 141. Magnetismus fit per sensationem. 142. Plures esse sensationes in subjecto unico. 143. Ex phantasia superiore ipsi imperante. 144. Cur vitrarii utantur magnete. 145. Mutatur trahentium phantasia. 146. Inanimata habent suam phantasiam. 147. Cur aliqua esu amentiam inducant. 148. Cur morsu canis rabiem introducat. 149. Tarantula ictu amentiam facit. 150. Cur contra catellum rabidum bruta reliqua se non tueantur. 151. Sympathia inter dissita medio spiritus cujusdam mundani fit, qui etiam solem titaniaque astra gubernans, sensu pollet. 152. Phantasia in electivis est varia ad lubitum; in aliis verò est determinata semper identitatis. 153. Primus gradus potestatis magicè habitat in formis trium principiorum. 154. Alter gradus est per phantasias formarum mixti, quà destructà nempe adhuc manent principia. 155. Tertius gradus ex phantasia anima oritur. 156. Qua bruta sint magica, & agunt extra se solo nutu. 157. Quartus gradus magica potestatis est excitato intellectu hominum. 158. Vox magia analogon multorum ad unum tertium. 159. Omnis magica vis excitatione gaudet. 190. Quod dicatur subjectum capax magnetismi. 161. Quomodo differat magnetismus ab aliis formalibus proprietatibus. 162. Humores & sordes suam habent phantasiam. 163. Cur scriptura sanguine potius, quàm alios succos animatum dicat. 164. Semen habet traducem patris phantasiam. Unde nobilitas orta. 165. Pelles lupi & ovis phantasiam inimicam vita prioris impressione retinuerunt. 166. Phantasia sanguinis recenter allati in unguento quid efficiat. Modus magnetismi in unguento. 167. Differentia inter curationem magneticam, qua per unguentum, & illam qua per ovum putridum fit. 168. Notabile mysterium humana imaginationis fundamentum magia naturalis. 196. Intellectus procreatam entitatem imprimit in objectum externum, & ibi realiter perseverat. 170. Quomodo pareantur sigilla efficacia. 171. Phantasia per clavum ceu medium spiritum Saga nectit. 172. Si satan naturaliter movet corpus sine extremitate, cur non & homo interior? & cur non potiùs adhuc spiritum Saga. 173. Virtus unguenti non ab imaginatione componentis: sed à simplicibus in unum coalitis est. 174. Author professionem fidei dat.

ANNO octavo hujus seculi, allata est mihi oratio declamatoria habita Marpurgi Cattorum, qua Rodolf. Goclenius (cui noviter demandata erat professio Philosophica) primitias exsolvens, conatur vulnerum sanationem, per unguentum Sympatheticum & Armarium à Paracelso inventam, ostendere esse merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingemui, naturalium rerum historiæ tam debilem patronum obtigisse. Complacuit sibi nihilominus author eo scriptionis argumento, & continuata probationis sterilitate, idem opus anno 1613. non nihil auctius edidit: nuperrimè oblata est prædicti

dicti libri succincta anatome, à Theologo quodam in speciem lepidæ censuræ potius, quàm disputationis concinnata:- petitum ergo meum utcumque fuit judicium, eo saltem nomine, quod res Paracelso inventa, eundem spectaret, & me suum sequacem. Dicam ergo, quid de Medico Goclenio, & quid de censore Theologo sentiam.

Medicus inprimis proponit, & ostentat se probaturum, magneticam curam vulnerum esse naturalem: sed promissorem ad tantum munus imparem inveni: utpote quod nuspiam vel tenuiter saltem titulo aut pollicitis satisfaciat. Multa hinc inde rapsodia colligens, quibus vires quasdam formales, quas sympathiam & antipathiam vocant, esse in rerum natura: atque ex earum positione, magneticam curam naturalem probasse sat se putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaicis, Persis, conjuratoribus, & præstigiatoribus in unum cogit, quo ignotum sibi magnetismum comprobet. Partim ut rerum novitatis avidos animos oblectando ex scopo seducat, partimque ut authorem admirentur, nedum triviales scriptores, sed & quosvis rariores alios trivisse.

Quocirca perperam Medicus sympathiam (quam diversimodè, & fabulosè sæpius adfert) cum magnetismo confundit; & hunc naturalem esse, ex illa concludit: nam & unguentum illud vulnerarium, nedum homines, sed & equos curare vidi: quibus certè non tanta est affinitas nobiscum (nisi asini simus) ut proinde sympatheticum unguentum nobis & equis commune dici mereatur. 4

Male itidem confundit Medicus sympathiam cum fascino & ligatione, & utrumque cum magnetismo. Abstrusiores scilicet quosque effectus indistinctim adfert anxius, quò rationibus destitutus, suum magnetismum comprobet. Exemplo fascinum à sympathia, & utrumque à

1 magnetismo distinguam. Canis antipathiam (sunt namque sympath. & antipathia ejusdem generis filiæ) cum gallina habet: hanc nempe vorat ille, & hæc canem fugit. At ubi noviter pullos exclusit, hæc canem fugat, quamvis generosum: fascino nempe anima gallinæ, canis animam ligante; non obstante antipathia priore, disparili armorum præsidio & robore inæquali: nusquam tamen in his magnetismus est.

Quæ porrò Medicus adfert de sigillis, characteribus gamaheu, ceremoniis, vanisque ut plurimum observantiis: sunt prorsus huc impertinentia, & potius magnetismum ceu suspectum, destruunt quàm astruunt: meum non fert ingenium, de his quicquam decernere.

Errat deinceps Goclenius, & quidem temerè juxta ac ignarè: somnians ex præscripto Paracelsi, telum quod sauciavit, si unguento armario obligetur, vulnus curari. Frustra namque telum aut mucro præscripto à se unguento inungentur, nisi cruentum, idemque cruor prius in dicto ense exsiccatus fuerit. Aliud namque unguentum Paracelso est sympatheticum, ratione cruoris habiti e vulnere; atque aliud certè unguentum, quo arma nullo sanguine tincta emplastrari debeant: vocatque idcirco prius unguentum magneticum & sympatheticum, posterius verò magneticum armarium: quod insuper mel & pinguedinem taurinam idcirco (nec frustra quidem) recipit. 2

Postremò, quò suo genio satisfaciat, descriptum Paracelsi immutavit Goclenius, asseverans usneam e solis craniis suspensorum deligendam esse, cujus sui & falsi inventi causam quærens, non veretur somniare, spiritus vitales strangulatu in calvariam intrasse, & ibi tantisper manere, donec sexennio abinde revoluto, sub diu usnea succreverit. Paracelsus contrarium expressè docuit, & usu comprobatum est, usneam è cranio rota interemtorum non minus laudabilem esse, quàm laqueo suspensorum. Ex animalibus siquidem non quintum esse (quod simul cum spiritu influente & vita, pereat essentia principalis,) sed sola virtus mumialis, id est, spiritus insitus & confermentatus, in vi enectis corporibus superstes educitur. 3

Quæ de memoriæ instaurandæ remediis prodidit Goclenius, ut fini concepto nequaquam congruentia agnoscimus, sic & impertinentia ostentacula esse, probare nequicquam difficimus.

Inter Theologum & Medicum non est quæstio facti: concedit nimirum uterque sanationem vulnerato accidere: in eo tantùm lis est, quòd Medicus ejusmodi sanationem adstruat naturalem; Theologus verò velit esse satanicam, idque ex pacto primi inventoris. Cujus censuræ non aliquam in sua anatome positivam adfert rationem: satisfactum arbitrans, si penes se resciderit, etsi resectionis rudimenta nulla coràm attulerit, in eo videlicet quiescens, quòd asserentis elumbes rationes submoverit: quod nullius est operæ, nullius est artis, nec ullius etiam est authoritatis. Nam, quorsum facit, ex futilitate rationum alicujus imperiti, de re ipsa judicare? eamque impiam declarare, si

suæ sententiæ ne unam quidem ratiunculam somniârit? Quid si presbyterium laïcus incomtis laudem rationibus, easque aliquis velut immeritas rejiciat, an propterea ipsum sacerdo-
4 tium rejiciendum erit? quid quæso res ipsas attingit imperitia aut temeritas alterutrius; Certè non se censuris Philosophia substituit, nisi censorum adsit pondus rationibus stabilitum.

Ego itaque, qui contra Theologum curam magneticam velut naturalem suscepi probandam: inprimis Goclenium excusandum ratus sum, si frustra laboraverit in inventione causæ proximæ hujus insoliti effectus. Quid mirum, cùm Theologus eandem se nescire fateatur, atque idcirco satanam authorem conjiciat? ea namque est infirmitas nostra, quòd plurimarum & præstantissimarum rerum notitiâ destituti simus. Idcirco etenim plurimas res ad sacram ignorantiæ anchoram, inviti deflectimus, & catalogo causarum occultarum referimus. Quis enim Theologorum unquam causam risibilitatis, vel alterius proprietatis formalis, puta caloris in igne, demonstrationem ad plenum scivit? An non committitur petitio principii, si dixeris: Calor summus igni competit, quia de ejus est natura? equidem formarum essentiæ; quia ignotæ sunt nobis à priori, ideo & formalium proprietatum prosapia tota jejuna est, & incognita: atque ubi advertimus, aliquam passionem formalem subesse, mox ab indagine ejus, mens velut fatigata frustra, cessat, seseque reponit, contenta nomine occultarum proprietatum: eja sodes, an forte anatomicus censor causam novit, cur canis lætus caudam vertat? leo verò itidem, quando iratus? felis quoque applaudens eandem erigat? Quid itaque, si ipsus ne caudæ motus rationem novit, mirabitur Goclenium magnetismi rationem dedisse insolidam? ejusque refutatione, præsumet curam satanicam, quæ magnetismi est, se sat superque demonstrasse? absit tanta judicii temeritas.

Agedum, cur diabolicam dicis curam? debueras equidem rationem censuræ addidisse, nisi eâdem facilitate, quâ diabolicam prædicas, ne-
5 gatum ab aliis exspectes. Juristæ solam affirmativam confirmatam expetunt: at Philosophi utramque, ne negantium quam asserentium major videatur aut ignorantia, aut etiam protervia. An forte diabolicam astruis, quia non potest intelligi (à te) subesse rationem naturalem? non credam ex infirmitate tua de virtute, tam inertem ferres sententiam. Scis etenim, quòd vitium nostrum, infirmitas intelligendi sit, non rerum

Satage ergo unde scis, Deum ejusmodi virtutem magneticam non direxisse in usum vulneratorum? Ostende literas: an te DEUS sui con- 6
silii secretarium elegerit! sanè utcunque vageris vario, tandem reperies non aliâ ratione, apud vos esse curam diabolicam, nisi quia tenuitas & vocatio vestra eam non capit. Quid mirum, si Theologus nullus hæc subolęverit? Postquam 7
enim Sacerdos & Levita transiissent in Jericho, successit Samaritanus laïcus, qui omne jus Sacerdotibus inquirendi rerum causas eripuit: natura idcirco abinde, non Theologos in sui interpretes vocavit; sed solos Medicos in filios 8
optavit, & quidem tales duntaxat, qui pyrotechnia instructi, rerum proprietates examinant; separando potestatum delitentium impedimenta, cruditatem scilicet, venenositates, & fœces, id est, tribulos & spinas è maledictione, naturæ virgini passim insertas. Nam cùm natura quotidiè distillet, sublimet, calcinet, fermentet, solvat, coagulet, fixet, &c. nos certè iisdem adminiculis rerum proprietates ab occulto eruimus in lucem, naturæ soli interpretes fideles.

Theologus autem, quo judicet præstigiosum à naturali; à nobis prius definitionem hauriat necessum est: ne sutor nempe ultra crepidam labatur turpiter. De DEO Theologus, naturalis verò de natura inquirat.

Multa certè ubique Conditoris bonitas fuit, qui omnia creata in ingratum hominum usum condidit: nec Theologorum quenquam asses- 9
sorem admisit: quot quantasque rebus virtutes inderet; nescio sanè interim, quomodo à superbiæ peccato excusari possit, qui quia non percipit rationem naturalem, tanquam universa DEI opera suo metiens acumine: idcirco audacter negat Deum ejusmodi rebus virtutem dedisse; quasi homo vermis, Dei & consilii ejus compos esset: omnium animos ex suo æstimat, qui putat fieri non posse, quod intelligere non potest.

Mihi profectò nullatenus mirum videtur, si extra magnetis corpus consimile, & solo magnetismi nomine explicabilem virtutem, rebus Deus dederit. Nonne ad magnetismi positionem sufficere deberet, unicum saltem dari exemplum (perplura & apposita mox adseram) naturale istius lapidis, ad cujus normam, cætera quoque diversimodè distributa intelligantur in creaturis? An proinde quia novum paradoxum & tibi incognitum, idcirco & satanicum esse debebit? Absit tam demerite de divina Condi-
toris

toris majestate sentire: neque certè, isto hono-
10 re deferendo, satanæ blandiri debemus: quid enim ipsum uspiam suavius afficit, quàm si bonorum operum gloria ita deferatur ei, quasi ipse eorundem author exstitisset?

11 Naturam materialem quotidie magnetismo suo, à superis formas trahere, cœlestiumque favorem expetere, conceditis, & cœlos quippiam ab inferis vicissim allicere invisibiliter, ut sit liber & reciprocus aditus, & in unicum totum membrorum concinna chelys, Magnetismus itaque, quia passim viget, præter nomen, nil novi continet, nec paradoxus, nisi iis, qui cuncta derident, & in satanæ dominium ablegant, quæcumque non intelligunt. Profectò quærenti derisori sapientiam ea non exstat.

12 At quæso, quid superstitionis habet unguentum armarium? an quia usnea sanguine mumia, & adipe humanis conflatum? atqui innoxiè his utitur Medicus, & ad hoc impunè venundat seplasia. An fortè quia modus utendi tibi novus, vulgo insuetus, utrique verò admirabilis, idcirco effectus erit satanicus? Subde te, nec æstua; mox melius habebis.

13 Etenim modus utendi, nil mali continet. Intentio inprimis bona ac sancta est, & tantùm in bonum cedit finem: nempe sanare dolentem, proximum sine dolore, periculo, & sumtuum emaciatione? Hoccine diabolicum dicis? Denique ipsa quoque remedia, res naturales sunt, quibus eam facultatem à DEO concessam mox argumentabimur. Vtinam tu quoque tuam nobis negativam sic firmasses: Deum nempe summum bonum, non dedisse unguento sympathetico vim naturalem, & mumialem magnetismum.

14 Hoc remedium magneticum nullatenus suspectum reddi potest: cùm nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut sigilla poscat, ceremonias nullas admistas, aut vanas observantias: non præsupponat horas, non pro-
15 fanet res sacras; imo quod amplius est, ne quidem præexigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam: quæ cuncta curis superstitiosis annexa sunt.

16 Superstitio quippe dicitur, quoties statur fide, aut imaginatione, aut utraque, super virtutem aliquam, quæ talis non est, aut non eò à Creatore directa. Nihil igitur cura Magnetica, superstitionis habet: Quocirca Theologe Censor, saltem deridendi satanam ergò periculum unguenti, sarcasmo plenus, facito, quo pastum illud implicitum eruas: effectum nihilominus eundem planè nobiscum, velis nolis, reperies: quod superstitiosis causis nequaquam evenit.

Quicumque magneticam vulnerum curam 17
diabolicam putat, non quia sine & mediis illicitis constet: sed quod modo ipsi incognito procedat. Is etiam eodem convictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi sumus, causas quidditativas dabit: vel fatebitur, magnetis ope- 18
rationes præstigias esse satanæ: vel saltem (quod tutius erit) magnetismum, id est, proprietatem quandam occultam, hac appellatione propter manifestam illius lapidis prærogativam à cæteris abstrusis, & vulgo ignotis qualitatibus diremtam, nobiscum cogetur agnoscere.

Magnes dapi impositus ligneæ, atque inna- 19
tanti, confestim uno & certo latere ad austrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars ejus australis, si ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit, & Borealis magnetis pars, ferrum attactum, ad Austrum inclinabit. Boreali parte, id est, ventre suo, ferrum allicit, & dorso, illud ante se propellit: Aquilonare latus, à dextra in sinistram, fricando acus compassi cuspidem, eandem ad Austrum diriget: sin verò frictio, à sinistra in dexteram instituatur, contraria cuspidis directio erit.

Similiter Australe magnetis latus variatur. Imò quod magis est, si magnes affrictu suo ferrum magneticum efficiat, id est, ferri alterius attractivum, idem ferrum jam magneticum, sursum deorsum inversum, rursum ad magnetem fricetur, tractoriam potestatem confestim exuet. Quæ si sapiant, inquire Guilielmum Guilbertum, Londinensem Medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia scripsit, & cujus operâ, variatio pyxidis restaurari potest. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, sub æquinoctiali ambigit; ultra eam verò ad alterum polum tendit. Hoc medicum addam: dorsum magnetis sicut ferrum; ita & intestinum pellit, curat herniam, omnemque catarrhum de natura Martis; omnes nempe magnetismi, ad usum hominis ordinantur: vis trahendi ferrum, si mumiæ muliebri maritata fuerit, tunc dorsum magnetis, in femore, & ejus venter in lumbis emplastrata, abortum jam minitantem tutò præcavet: venter verò magnetis, in femore, & dorsum lumbis appositum, partum mirificè facilitat. Quæ cuncta de magnete, noster Anatomicus rationibus à priori illustrabit, modumque velut ipsi cognitum nobis exponet: vel pariter satanæ esse illusiones, & non naturales

effectus, parili ignorantiæ argumento, decrevero.

Exempli aliquot consimilis magnetismi jam proferam, ut tandem ad rationem positivam, omniumque oppositionum refutationem, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius? quas non attulisti rationes pro te, ipse comminiscar. Omnis, inquies, effectus, vel immediate a Deo opifice procedit, & miraculum est: vel à satana,& prodigiosus est; vel à causis naturalibus & ordinariis, & tunc naturalis est: atqui magnetismus non est miraculum, neque effectus naturalis: Ergo satanicus. Respondeo: Quanquam hanc dictam enumerationem insufficientem queam ostendere, quatenus homo interior etiam agit, nullo dictorum modorum (quod postea satis luculenter dicturi sumus) nihilominus sicco pede assumtum nunc transimus, subsumtum negaturi, qua nimirum parte, effectum non naturalem,asseritur.Id enim prius probandum erat, ne petitio principii committeretur: verùm in hoc fuit, & erit defectuosus noster Censor, dicere non esse naturalem, nisi dicere,putaverit idem esse & probare, & authoritatem suam vice rationis locasse. Multi namque effectus naturales sunt, qui non ordinariò contingunt: rarius nempe incidentes. Itaque in gratiam Anatomistæ, ubique partem affirmativam nedum tuebor.sed & declarabo rationibus, & exemplis consolidabo. Sic nempe propriâ ruet mole argumentum jam allatum.

20 Est liber impressus Franekeræ anno 1611. apud Vldericum Dominicum Balck, de lampade vitæ. Vbi reperies ex Paracelso, veram magneticam curam plurium morborum, puta hydropis, podagræ, icteri, &c. sanguinem calentem ægri, includendo teste, ovique putamini, quod fovendum exponitur, & carnibus admistum sanguinem hunc,cani esurienti vel sui dabis, mox ægritudo abs te in canem trahitur, & abit:non secus atque in Gehasin lepra Naamani, exsecratione transmigravit. An & hoc diabolicum censebis, sic proximum, solius sanguinis mumialis magnetismo, restituisse? restituitur autem prorsus, & indubitatò.

21 Mulier ablactans infantem, quò citiùs ubera sibi sterilescant, in prunas lac emulget, & mox ubera flaccescunt.An fortè satanas exsuget ea?.

Si quis ad ostium tuum cacaverit, idque prohibere intendas, ignem ferri recenti excremento superstruito; mox per magnetismum natibus scabiosus cacator fiet: igne videlicet torrente excrementum & tosturæ acrimoniam quasi dorso magnetico, in anum impudentem propellendo. Forte hoc satanicum dices, quia finis læsio. At certè abusus potestatum in libertate hominis est: attamen usu non minùs naturalis.

Fac tabulam ex bismuto, & una extremitate, 22
pone succini frustum, tribus inde spithamis, colloca vitriolum viride: mox hoc colorem & acredinem visibiliter amittet. Quæ ambo in succini præparatione reperiuntur.

Saltem hocce omni satanæ illusione carebit. Bruxellensis quidam in pugna nasum amisit, adivit Chirurgum Tagliacozzum Bononiæ degentem, ut nasum præstolaretur: & cum incisionem brachii sui timeret,bajulum ad hoc conduxit, è cujus brachio nasum tandem dato pretio eruit. Mox tredecim circiter menses, à reditu in patriam, repente nasus insititius friguit, & abinde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cujus rei inopinum casum investigantibus inventum fuit, eodem fortè momento, quo nasus
friguit, exspirasse bajulum. Superstites sunt ho- 23
rum testes oculati Bruxellæ.An non est mumiæ magnetismus ille planè consimilis, quo nasus vita communi, sensu & facultate vegetativa tot mensibus, insitionum jure gaudens, repente
trans Alpes mortuus est? Cedo quid subest su- 24
perstitiosi? quid phantastici?

Radix Carlina (quæ Chamæleontis est) plena succo & viribus evulsa mumiæ humanæ contemperata, tanquam fermento ex homine, cujus umbram premis, vires & robur naturale
in te trahit. Sed hoc præstigiosum dices, quia 25
paradoxum: quasi non eadem lepra è Naaman in Gehasin esset traducta,& icterus idem numero, in canem transplantatus: non enim morbus in prædicamento qualitatis est; sed omnia sunt prædicamenta, in morbis singulis. Siquidem licuerit non res nominibus, sed nomina rebus accommodare.

Solissequi flores magnetismo quodam,ferun- 26
tur ad solem: non sanè propter ejus calorem quem optent (nubilo namque & frigidiore die, solis quoque rhythmum imitantur) nec etiam propter ejus lucem, solis sunt pedissequi: nam nocte opacâ, ab occasu, ubi solem reliquerant, ad ortum tendunt; Non hoc diabolicum censebis, quia aliud subterfugium paratum est: nempe esse harmoniam superorum cum inferis, & facultatem tractricem planè cœlestem, nullatenus sublunaribus communicandam. Quasi verò microcosmus, cœlestis sortis indignus, nullam in suo sanguine & usnea notaret astrorum revolutionem.

De

27 De philtris dicerem, quæ mumialem confermentationem requirunt, ut ad certum objectum trahatur dilectio. At consultius est præterire, ubi hoc unum saltem prius dixero. Novi herbam passim obviam, quæ si teratur, & foveatur manu, donec intepuerit, mox alterius manum detinueris, quoad & illa tepescat amore tui, ille totus continuò ardet, ad aliquot dies. Detinui pedum cujusdam catuli, hic confestim peregrinum me secutus adeo, quod noctu ante cubiculum ejularet, quo eidem aperirem renunciata herâ suâ. Adsunt Bruxellæ mihi hujus facti testes. Calor etenim prius herbam calefaciens, calor inquam non solitarius, sed effluvio quodam spirituum naturalium concitatus, herbam ad se determinat, individuatque sibi: & assumto hoc fermento, per magnetismum alterius spiritum trahit & subigit in amorem.

28 Relinquo curas multarum ægritudinum, quas arcanum sanguinis humani magneticè perficit: nisi etenim sanguis, imò pus, urina & perspirabile effluvium, continuò aliquid secum de spiritu vitali demerent, hisque inesset participatio quædam totius, extra concretum naturale: sanè non adeò brevis dies hominis foret. Hæc nempe intestinæ fuit calamitatis causa.

29 Persicaria sive piper aquaticum, consolida, sophia, serpentina, brassatella, atque plures aliæ, istud habent peculiare, ut si frigidæ, demergantur in aquam (flante enim Borea, excisa quercus verminosa erit, nisi confestim subter aquas demergatur) & super vulnus aut ulcus, aliquantisper intepescant, mox defodiantur cœnoso loco: ubi putrere incipiunt, etiam attrahere satagunt ex ægro, quicquid nocuum est.

Idque peragunt herbæ, non quamdiu in terra crescebant, neque etiam quamdiu in forma manent pristina (oportet namque granum emori, ut fructum ferat) sed in corporis putrefactione, virtutes jam quasi corporis repagulo solutæ, liberè magnetismum, secus dormientem & impeditum, exserunt, & juxta contagionem, impressionemque à vulnerato aut ulceroso loco acceptam, reliquum mali, vel eminus multum exsugunt.

30 Si quisquam folia Asari decerpendo, sursum vellicaverit, purgabunt aliam, id est, tertiam personam tractionis nesciam, per vomitum tantum: sin verò deorsum carpendo torqueantur, solam dejicient alvum. Hic saltem nulla subest superstitio. Nam quid hic imaginationis commemorem: cum illa in tertium objectum nil operari concedatis, maximè ubi istud ignarum sit modi, quo decerpens fuerit usus? An forte pactum implicitum rursus, & sacram ignorantiæ anchoram, incusaveris? Atqui hic nulla latet vana observantia, præsertim ubi inscio assumente decerptor, sursum vel deorsum folia vellicaverit. Profectò præter asarum & sambuci extremitates, id cætera non habent purgantia, quæ quomodolibet decepta, univocè operantur continuo. Sed in asaro, plantâ integrali, proprietas elucescit magnetica, adeóque ad carptionis sensum variè sua dotat folia. Habere autem nedum plantas, sed & creata fere singula sensus quandam adumbrationem tam antipathia, quàm sympathia (quæ sine sensu consistere nequeant) latius comprobant, quod mox docebimus. 31 32

33 Matronam nobilem mihi notam, abeunte podagræ paroxysmo uno, novus subinde alius excepit, ac per multos menses podagra sine remissione, insolito infestavit recursu. Nesciens verò, unde tanta sibi, inauspicataque morbi recidiva; tandem quoties remisso accessus fervore è cubili jam surgens, sederet sede, qua frater ejus olim, & in alia urbe, podagricus sedere solitus erat, extemplò nimirum abinde morbum repullulare reperit. Effectus utique nullatenus imaginationi aut scrupulo adscribendus: utpote quæ duo effectu longè fuerunt posteriora. Qua autem sede, si contingeret alium sedisse podagricum, nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque jam fratris mortui, mumia, sedem contagio suspectam meritò reddidit, quæ sorori & non alteri podagrico, fluxus illos secus quieturos moveret, trans omnes vestes penetrans. Magnetismus fuit ad uterinam sororis scilicet mumiam: idque longo post funera lustro. Cedò, quid hic est pacti impliciti cum hoste Satana?

34 Sapphirus cœruleo colore satur, si anthracem quo pestis sese prodit, attigerit, & aliquamdiu affrictus fuerit, mox verò auferatur, non cessat magneticè jam absens gemma, virus totum è contaminato attrahere: modo id viribus nondum debellatis fiat. Solent idcircò (nobis in majorem magnetismi fidem) locum apostematis sapphiro, in circinum paulatim aucto conscribere: ne scilicet exiens virus, qua insensibiliter evolat, latius exspatietur, & nobilem aliquam vicinam partem latius proinde inficeret. Qua enim virus magneticè è corpore tabido, tanquam per tubum attractum, exhalat, totus circinus mox nigrescit, & tandem in escharam combustus, excidit: corde interim, à mortifera conta-

contagione præservato. Nec locus est subterfugio, dicere virus attractum eo momento, quo locus à sapphiro tangitur, vel etiam tum temporis intus edomatum figurare, & non magnetismo absentis gemmæ id tribuere. Verumtamen ægri fidem dabunt, se non confestim percipere sublevamen, sed multò pòst; abscedente paulatim scilicet, per tractum magneticum veneno. Imò locus ipse pro magnetismo certius testimonium dabit: qui non nigrescit sub ductu, vel per ductum sapphiri: sed mox abinde atrescit, combustus immediatè per auram pestiferam, id est, arsenicalem, isthac, & non alia egredientem. Qua etenim virus continuò exhalat, nimirum in conum resumtis radiis venenosis ibidem necessum est locum impetum pati, atrescere & comburi, quæ prout successu temporis contingunt: virus quoque successivè effluere, ad tractum absentis gemmæ, edocent.

Respondebis fortè, unumquodque agens requirere impressionis suæ certam durationem: huic sapphirum non instanti juvisse, sed impressionem reliquisse, quæ paulatim reliquum mali evictura esset, non autem absentem gemmam quippiam deinceps trahere. Vbi notabis, omne agens naturæ in instanti agere, nisi sit in patiente obstaculum. In corpore verò contaminato non esse impedimentum, utpote quod citissimè auxilium exposcit, & omnibus ad id venis anhelat.

Aliud prorsus esset, si sapphirus in loco dolente præparandus, concoquendus aut alterandus esset, ut ex illo educeretur obseratum agens, quod deinceps in corpus spargeretur. At eum is maneat integer & incorruptus, certum tempus duntaxat exigit ad hoc, ut radium suum influentialem, per attactum mumiæ copulet radio auræ pestiferæ, quò eam mox absens exigat. Ad dictam inquam copulationem, ut fiat alligatio virtutis sapphiricæ, ad venenum, requiritur certum tempus (puta unius octavæ horæ) quo circumdatur anthraci circinus: nam si esset aliqua sapphiri impressio, quæ paulatim intus venenum edomaret, & non tractio magnetica gemmæ absentis; nulla esset ratio, cur atresceret & combureretur certus iste locus circini, neque etiam quò minus virus latius ambularet, quam dicto circulo, Quod amplius est, si anthrax recenter pluribus in locis se simul ostentet: solus tamen ille, qui sapphiro circumscriptus fuerit, amburitur, sidentibus & pereuntibus cæteris. Itaque quam obsecro impressionem attractivam post se sapphirus relinquet absens, si non magneticam? maximè quod attractum, dicat inseparabilem respectum ad attrahens, & vicissim?

Imò si sapphirus de se, virtutem in corpus ægrum dedisset, una aut altera vice, seipso imbellior esset (sic nempe ungula alcis, epilepticos arcens insultus paulatim, effeta redditur) amissa facultate, quam impressit, quod planè in sapphiro, vere exsors est: eò namque potentior laudatur, quò sæpius venenum exsuxerit. Dices fortè, sapphirum generasse qualitatem in ægro, ratione cujus incepit attrahere, & virus isthac evellere: & quamquam sapphirus tunc removeatur, naturam nihilominus semel commotam perseverare in expulsione, idque qua virus expelli cœpit. Primò quæritur, an sapphirus trahat prima sua qualitate (puta calore) vel formali & magnetica proprietate? atqui hæc non desiderat præviam generationem, novæ qualitatis intus: sed tantum copulam virtutis tractricis ad trahendum. Tractionem itaque fieri, per absentem gemmam. Probatur subsumptum: quia omne trahens naturale trahit ad se. Etenim ad hoc scilicet duntaxat trahit: quocirca nova qualitas intus generata, ad se virus intrò traheret & neutiquam foràs, per tractum educeretur. Secundò, An fortè sapphirus genuerit virtutem de se, eamque in pellem tantùm impresserit? enimverò neque illud constare potest: quoniam tunc non esset necesse, circum anthracem duci circulum per gemmam; sed sufficeret qualemcunque remotam & commodiorem pellis partem attingi: quod falsum est. Tertiò, An sapphirus fortè aperiat poros? & an natura non potuisset eadem sua expultrice uti, citra attactum sapphiri? quod si non: tunc sapphirus non attrahet; sed tantùm expultricem in ægro roboraverit. Huic contrarium est, quod non ultra, neque citra circinum, locus amburatur; quodque incipientes, etiam non attacti, anthraces sidant & pereant. Siquidem roborata expultrice tantum, ipsa quaquaversus expelleret, & non ad certum & electum vinceretur locum. Quartò, Natura ante tactum sapphiri, jam denotaverat suum robur validum in expellendo anthracem. Vnde quoque falsum est, naturam semel in expellendo commotam, deinceps per se perseverare, cùm ad expulsionis initia tardus alioqui sapphirus venerit. Igitur utut dixeris absente gemma virus attrahi magneticè necessum est.

Visne ergo clariùs ostensum tibi unguenti armarii magnetismum naturalem: vel an tractum gemmę calumniabis, & calumniatori quoque

que scribes? Iudicabis (reor) præstare & longè præstare, nobiscum sentire, quod sicuti mors, vulnera, morbus, cædes, per diabolum irrepserunt, unde nil nisi malum: ita omne donum bonum desursum esse à patre luminum. Bonum universim censentes istud, quod neque subjectum, neque objectum, neque media, neque
36 intentus finis, inculpare pravitatis ausint. Solent proinde pridem, Ecclesiæ proceres annulos sapphiro ditatos gestare, ignorato apud illos penè illius gemmæ usu. Etenim quibuscunque data est animarum cura, iisdem quoque incumbit ex lege & officio, contaminatis peste adsistere: caligine nimirum ignorantiæ, præclarissimum rerum naturalium scientiam, hodie inumbrante: in cujus vicem, dicendi lepor infantis & mortuæ literæ nitor, & præsumens garrulitas, successere: quod dolendum summopere, atque admirandum magis, artes mechanicas proficere quotidie: solum verò naturalium studium, censuris iniquis terreri & retroire: prolixior de sapphiro fui, quia similem cum armorum unguento, paremque casum prorsus continet.

37 Est igitur hac in parte, suus quoque homini magnes, quo tempore pestis, per insensibilem transpirarum à contaminatis venenum forinsecus haurit. Natura etenim, quæ solet aliàs benignum succum duntaxat admittere, eumque ab excrementis solerter secernere, hoc suo nunc magneti succumbens, nocuam auram allicit, mortemque intro vocat. Contra quem magnetem, suus est magnes contrarius (ne videlicet disputatio, ulla sui parte, cedat sterilis) ipse nempe sapphirus, vel etiam frustum succini lucidum, prius per septem planetarios pulsus confricta (sunt autem ii in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos, & ad cordis thronum) & collo, periapti vice appensa, humanum magnetem præcellunt, impediunt, adeoque diræ luis amuleta certissima; alioqui planè inefficacia, si pulsuum confrictio non præcesserit. Quæ enim priùs sapphirus & succinum erant, ab affrictu, mutatâ familiâ, nomen prius amittunt, & zenexton deinceps appellantur. Hæccine quoque diabolica censebit, & inito pacto attribuet aliquis?

38 Sat est paucula; sufficientia tamen exempla, & unguenti armarii parem casum continentia attulisse: nunc tempestivè nos ad tua argumenta volvemus.

Arguis Goclenium de inscitia Aristotelicæ doctrinæ, eò quòd idem accidens migrare de subjecto in subjectum, insinuet (utinam tam præstò esses probando, ac es refellendo) utpote & hoc pertinacitatis est ingentis, putare, cicatricem in cadavere non eandem esse, quæ in homine hesterno fuit. Frustra etenim nos sanctorum reliquias veneramur, si sola materia impossibilis Aristotelicorum supersit, & non accidentia quædam in corrupto remanserint, quæ olim erant in vino. Ecce, quò Paganicus error præcipitet improvidè carpentes. Putare inquam impossibile, quod prorsus est necessarium, densissimæ est ignorantiæ officium, lumen scilicet, à sole usq; in terram, vel ictu oculi celerius per minimos quosque atomos aëris, producere novas species, & specierum species luminis: Cœcutire nempe hoc est, ad solem; nam si non haberemus lumen, & virtutem solis apud nos, sed millesimam, millenorum millium speciem luminis & virtutis duntaxat; ne quicquam cresceret, & refractione vel unione radiorum, nunquam ignis produceretur. Etenim species specierum luminis, cùm lumen non sint magis, quàm colorũ species, colores ignem nunquam causarent. Ego certè mihi gratulor de ignorantia talis doctrinæ, de qua Goclenius, velut rudis accusatur. Nonne trans vitrum, candenti fluxu sigillatum (in quo nullus invenitur porus) ligula compassi ad polum sese flectit? & ad ferrum vicinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete in aërem, & ad polum ipsum, fortassis attingit. Et magnetismus quoque, qualitas cœlestis 40 est, astralibus influentiis persimilis, nec loci distantiis coërcita, prout neque unguentum magneticum, de quo disputo.

Rides, quod usneæ herbulam, ex cranio hominis trium literarum, legat Goclenius. Nec 41 est sanè, quod hic putaveris anguem in herba, superstitionis vanitatem latere: nam etsi Iesuita, suspendio, alioque martyrio enectus, ad siderum influxum & obedientiam exsiccari relinquatur, ejus caput, consimile furis cranio, usneam oriundam, peræquè utilem, & simul corradendam exhibebit: siquidem usneæ semen de cœlo cadit in agrum calvariæ, interdum enim spumâ pluit, quæ aurora dicitur: subinde mucilago tenacior, quæ sperma siderum vocatur, decidit. Nonnunquam ranis, araneis, &c. pluit cœlum, quæ decidendo substantia fiunt tangibilis & vitalis. Alicubi in montanis, lacte pluit, non minùs quàm sanguine: non rarò quoque in lapides & ossa, 42 incumbit alba & bituminosa substantia, cœli-

43 tùs demissa, quæ usnea fit. Hæc alibi crustam
lapidibus inducit, ubi lapidescit; & alibi in mu-
scum degenerat. Huc spectant ros, manna, thro-
ni, thereniabin, nostoch, nebulgea, laudanum,
& his similia. Quanquam hæc aeris substan-
44 tiam magis participent: ubi interim siderum
excretiones usneæ altioris sunt prosapiæ, & flo-
res cœlestes nuncupatæ; multa moliti sunt per
eas, utpote cum cœlorum favore, & influentia
continua sint ditatæ, fundamento egregiarum
virtutum non carent. Usnea igitur cranii, cum
cœlitùs semen acceperit, uterum autem & su-
um incrementum ex medullis mumialibus
cranii humani, & arcis microcosmi: non mi-
rum, si insignes, & supra vulgarem vegetabi-
lium sortem, potestates obtinuerit astrales &
magneticas, quanquam non desint herbis, quà
herbæ sunt, sui magnetismi. Dicam quæ vidi,
Miles quidam, & nobilis, frustulum aliquod
usneæ cranii humani, intra cutem & carnem
45 capitis, consolidatum gerebat; qui amicè inter-
cedens, inter duos fratres, invicem de vita di-
micantes, gladio in capite cæsus in terram ce-
cidit, quo ictu pileus & coma, ad cutim usque,
velut novaculâ, discissa fuerunt, pelle tamen
illæsâ evasit. Vos conjicite, cuinam causæ, pel-
lis tutela dedicanda sit. Ego conjecturis non
assuevi animum incertis torquere: fulgur siqui-
dem ense potentius, si laurum, non saltem vi-
tulum marinum quatit, nec equum attingit, cu-
jus chamus, vituli marini pinguedine inunctus
sit; nec stabulum ferit, cujus postes tali adipe
pingues sunt. Experientia est trivialis. Trans-
eo attamen, & aliis hanc arenam relinquo, ubi
simile paradigma prius monuero. In Ardnen-
na D. Hubertus colitur, quò omnes à cane ra-
bido demorsi tendunt (prout ad sancti Domiri,
& Bellini sacella alii confluunt) flocculus ibi-
dem de stola D. Huberti, intra frontis cutem,
demorsi à rabido, solidatur, & in posterum, à
nulla fera rabida feriri potest, dentesque arcet
46 flocculus. Respondebis, id miraculum esse
DEI, per reliquias: esto miraculum. Deum
tamen in miraculis, ut plurimum ad latus natu-
ræ ire, hujusque morem observare, ipsi suo
flocculo ostendunt. Nam qui solo verbo potest
omnia, etiam mediis subinde utitur. Sic sudor
in sudario D. Pauli, esto unguentum magneti-
cum: sudor verò ægrorum, vel etiam insensi-
bile effluvium, ab iis effluens, esto sanguis vul-
nerati, intra unguenti pyxidem, bacillo positus,
è vestigio tota undique noxa ex ægro magne-
47 ticè trahitur. Idque eò fit potentius, quo ma-
gnes ille supernaturalis majoris est efficaciæ:
par est scilicet utrobique ratio, & par modus;
nisi quòd in mundo materiali, sanguine & un-
guento, seu mediis corporalibus contingat: in
supernaturali verò, per amicorum Dei reliqui-
as, multùm saltem hoc nomine venerandas:
quæ ut unguento magnetico proximiores eva-
dant, è quibusdam fontem olei, liquoris balsa-
mi indesinenter stillantem excitavit nostri mi-
sertus Deus; quo scilicet magnetico remedio 48
utrobique suffulti, certò sciamus, curationem
magneticam DEO acceptam & in utroque
mundo, consimili ordine, pari passu, unoque
ductore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes,
plura & angustiora edunt miracula, vel ubi
transferuntur, tanguntur, &c. quia necesse est
magnetem fricari, moveri, si ipsum trahere o-
porteat.

Ad te usnea cœlo sata redeo: qui enim à ra- 49
bie per flocculum, & alios pios ritus convalue-
rit, nedum liber à cane furente in posterum re-
linquitur; sed quod magis est regium, alteri
potest demorso à cane rabioso, tempus differre
ad multas quadragenarias, donec queat D. Hu-
bertum suo commodo adire, silente interim &
suspenso veneno rabidi. Cósanguineum natura
quoque dedit Zinzilla (quæ est excrementum 50
diaphragmatis in phlegmonem abiens) occi-
dit, ubi Jonæ instar circumierit; Curatur autem
tutò & celeriter, si sanguine cujusdam, qui se-
mel illo morbo laboraverit, foris vel tenuiter
locus inungatur. Nempe qui semel a morbo il-
lo convaluerit, sanguinem nedum balsamicum
obtinuit, unde in posterum ab eodem morbo
tutus sit; verum etiam eundem affectum curat
in proximo, ejusque sanguinem cutaneo atta-
ctu, vi magnetismi, in balsamum similem trans-
plantat.

Dices, si magnetismus sit in usnea, frustra
erunt reliqua. Respondent Medici, quædam
esse principalia, alia verò minus, aliqua esse
contrarietates impedientia, nonnulla verò ex-
citantia, quædam quoque augendo promoven-
tia. Hanc scilicet fuisse compositionis necessi-
tatem. Quamobrem prout fuit impertinens
dicere. Si usnea magnetismum habet, ergo pro
reliquis frustra exenteratur homo: Ita quoque
absurdum esset inculcare. Si usnea per se non
habeat sufficientem magnetismum, neque a-
deps, neque sanguis, &c. Ergo neque toti com-
posito inerit, is magnes unguento attributus.
Cùm singula nequeant adferre in compositio-
nem, quod antea in simplicitate non habebant:

cogar

cogat subinde tuas explere vices, & pro te cavillationes somniare; verumtamen debuerat prius ex rusticis experimentis didicisse, in compositione sæpius novam atque insolitam qualitatem emergere, quæ in singulis antea simplicibus latebat minimè: novisse nempe conveniebat, nec vitriolum, nec gallas esse nigra: juncta tamen atramentum efficere.

Objicies rursus: si usnea in se magnetismum custodiat, ex virtute mumiali ossium, & cœlestium orbita: ergo eadem non ex solis craniis, sed ex ossibus quoque cæteris sceleti, colligenda erit; ridiculum & illud: quippe sola natura quoque subest; & piper recens in Italia planta-
51 tum, idcirco hederam patrat. Veratrum in Tridentino tractu, vi purgante orbum est. Et papavera apud nos lethali qualitate privata, utcunque patria nostra decuplo gelidior quàm ipse Thebe. Ideo varia est usnea, vario ossium solo succrescens. Si etenim fulgur in tactis loculis nummos liquefaciat, & ex decem sodalibus compressim assidentibus, unum de medio tollat & collidat; idque inquam non casualiter; sed permissu ejus, qui ne frondem de arbore injussam decidere voluit, contingat, & cujus solius ope, virtutes omnes stabilitæ sunt: non mirum quoque fuerit, aliud usneæ semen magneticū super cranium, & alterius classis super ossa cœlitus depluere cætera. Saltem os capitis valet ad epilepsiam; non item ossa reliqua: tum demum, cerebrum totum in cranio consumitur & liquescit, cujus liquoris (visceris inquam) irroratione continua, vires cranium acquirit alias, quas aliis abesse ossibus animadvertimus.

Novi satis contradicentium mores. Cum enim nil in rem ipsam momenti habent amplius, contumeliosiores fiunt, & in hominem impingunt: quocirca dicet fortassè aliquis. Magnetismum esse quid novum, à Paracelso solo inventum: eum autem fuisse hominem improbum & ignarum. Tum quod si fuisset uspiam talis virtus naturalis, illam non tot sæculis occultam stetisse, & exspectasse in adventum Paracelsi.

Respondeo quoad scommata, & multorum subsannationes, in virum Germaniæ decus instillata, ne nuce quidem digna esse, & asserentem eo ipso reddere indigniorem: utpote qui nedum vivos, sed & mortuos judicare annititur. Nam quæ de literis, sapientia, adeptisque donis perhibent ejus monumenta, non est quod impar laudem ego, qui neminis encomium suscepi: sed res ipsas trutino. Est itaque objectio superbia sua sterilis, quæ nimirum præter vivos & mortuos, etiam DEUM ipsum judicandum assumit: non debuisse nempe in Paracelsum; sed in aliquem alium (Iesuitam fortè) infudisse, nec seculo Theophrasti, sed citius multò, aperuisse tantam naturæ consonantiam: atqui cedò cur Ignatius tam serò venit, ut societatem toti orbi tam proficuam stabiliret? Cur non multis antea seculis ea emersit? Eheu quò te præcipitas præsumendo miser homo. An non 52
Deus, sui beneficii liber dator? & in immerita donatione sibi complacet? cotem, juxta quem de personis judicemus, præbuit: nempe quod ex operibus cognoscemus eos. Quæ autem sint Paracelsi opera, & quam omni exspectatione naturæ & linguarum mordacitate majora, ipsius Epitaphium ab Illustriss. & Reverendiss. Antistite Principe Salisburgense, illi benemerito funeri appensum satis invita invidia declarat.

EPITAPHIUM PARACELSI,

quod *Salisburgi* in *Nosocomio* apud *S. Sebastianum* ad templi murum erectum spectatur lapidi insculptum.

Conditur hic Philippus Theophrastus insignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera, lepram, podagram, hydropisim, aliaque insanabilia corporis contagia, mirificâ arte sustulit: ac bona sua in pauperes distribuenda collocandaque honoravit. Anno 1541. die 24. Septemb. vitam cum morte mutavit.

Paracelsus igitur, tantum abest, quòd malè 53
sit meritus, quia antiquitati ignotum magnetismum, & loco naturalis studii, quod passim in scholis sterile docetur, reale aliud, corporum analysi & synthesi, ad manus probabile, & longè uberrimum attulerit, quin proinde potius denominationem Monarchæ arcanorum, justo titulo, præcedentibus cunctis eripuerit, nisi cum osoribus, benè gesta, & in bonos usus congesta, ignari judices vituperemus omnia. Ita sum homo: sordent apud me, quæcunque sola consuetudine fidem merentur? Cum nil sit, quod majori nos implicet caligini, quàm quod ad consuetudinem componimur, rumori somnioque assentientes creduli. Eundum est itaque ad libertatem, fruendum, non serviendum judicii muneribus.

Objicies; In sublunaribus non esse vim influentialem, cœlestibus impressionibus parem: atqui si hac impegeris, omnes rectè philosophantes

phantes unà reprehendens, qui superam lationem in inferis esse, modo inferiore, & inferiorum analogiam in superis rectè adnotarunt. An non herbæ, animalia, & æger homo, mutationes temporum futuras, præsentiunt & præsagiunt? An non rana, quò profundius sibi instantis brumæ hospitium excavarit, eò immanior hyems exspectanda est? Hinc etenim auspicia meteorica: non quidem, quòd ista contingant motu cœlestium præcoci, & adhuc futuro, quippe priusquam adsit, causet eam sensationem præsagam in sublunaribus. Absit. futura enim tantum nuntiat firmamentum; non

54 autem causat. Verumenimverò creatis singulis suum inest cœlum, cœlique rotatio, dependens ex ente seminis, in cujus spiritu (utpote qui uni versi celaturam continet) suum est cœlum, & sua sunt insuper adscendentia: nec est

55 quod nos Astrologiam pessundare putes: at elucidamus; res siquidem unaquæque suum cœlum, cœlorumque ob id syzygiam continet: cœlorum tamen motus, quia notissimus, quia communissimus particularium cœlos (sic dicam

56 verbi defectu) dirigit juxta se. Hæc nimirum causa est, cujusque naturalis inclinationis: atque ubi creatura à motu illo cœli, tamquam norma communissima, proprii cœli persuasu

57 exorbitat, confestim adest ægritudo & defectus. Nam ovis sine ductore, incerta oberrat; pro-

58 pterea nempe ægroti præsentium tempestates, temporum futuras mutationes, non itidem sa-

59 ni: mare namque si flueret & reflueret, ductu Lunæ cœlestis, id est, pyromantiæ solius, & non Lunæ suæ hydromanticæ: venti quoque si

60 concitarentur ductu Mercurii cœlestis, & non astri chaomantici sui, profectò nec essent uspiam venti ulli provinciales, & per totum orbem (quia unicus est tantùm Mercurius, & simplex Luna in cœlis) consimilis flaret ventus, & mare flueret ubique, si non eodem tempore: saltem rhythmo eodem, quod neoterica navigatio improbat. Sat est itaque, hic obiter ostendisse, naturam cœlestem & enormonticam rebus ipsis inesse, quæ tamen ad rhythmum superioris lationis sese concitet ac moderetur, quamdiu non refractaria haberi velit. Firmamentum quoque non causare futura, nisi remo-

61 tè, idque primis tantùm qualitatibus, vice cujuspiam coqui: alioquin opulenter enunciare

62 opera manuum Dei. Res ipsas autem continere in ente seminali firmamentum particulare, ratione cujus symbolizant supera cum inferis, lege amicitiæ & philautiæ: ex quibus saltem nunc colligere est magnetismum & vires influentiales passim rebus insitas atque proprias: quas qui à sublunaribus arcet, subterfugium inane quærit.

Instabis proprius accedendum esse, nec satis adhuc constare, in sublunaribus cœlorum qualitatem æmulam, & quidem talem, quæ ad longè dissitum & absens objectum influat; quod tamen in unguento armorum præsupponitur: adeóque magnetismum esse quidem virtutem cœlestem, nullatenus tamen sublunaribus tribuendam, multóque minus confecto unguento armorum. At quid est aliud (quæso quam negare magnetismum, extra vel præter magnetismum? nam si universim omnem sublunarium influentiam ad invicem, vocitemus magnetismum, eamque occultam coaptationem, qua absens in absens per influxum agit, sive trahendo vel impellendo fiat, etymi defectum magnetismum nuncupemus; profectò quicumque negat extra magnetismum, influentialem vim sublunarium ad invicem, & dari sibi instantiam ex adverso poscit: is absurdum requirit magnetismum nimirum extra magnetismum, nescitque quid neget aut petat.

Siquidem in sublunaribus exempla facti attuli, & instantias plurimas, appositasque de naso nempe insititio, de sapphiro, de persicaria, asaro, & herbis plurimis. Sed negatis (sat scio, quia nescis) vel ea non sic accidere, vel ope diaboli (quod paratius est) evenire asseres. Moris non est, nudis authoritatibus disputare physicos: ad manus, experientiam scilicet, eundum est nobis cum certantibus. Explora igitur, & nos mendacii arguas; si nequis, saltem credas: idcirco insolentis est petulantiæ, negare facti esse, quod passim triviale, quia nimirum non exploravit, nec explorare annisus sit: multóque insolentius, dæmoni indifferenter ascribere, quod naturæ ubique consonum est, ut mox docebitur: idque unam tantum ob culpam scilicet: quia nimirum à nostro Censore modus per causam intelligi nequit: à Censore, qui intelligendi suo acumine, & physices Aristotelicæ studio, ambitum totius naturæ undequaque se lustrasse præsumit: à Censore inquam, qui etsi in unguento nil deprehendat superstitiosi, nihilque illiciti, propter applicationis tamen modum sibi paradoxum, illud ceu improbum damnat, exsecratur, & diabolicum nescio quid continere asserit. At cujus obsecro? quia nempe ensis vel paxillus cruentus, unguento mumiali & magnetico emplastratur, quia sanguinem semel extravenatum cum eo,

qui adhuc venis fovetur, concordantiam servare nescit: Et quia ad longè dissitum objectū, extendi actionem unguenti nō credit. Sed redi ad te: quia mox ea intelliges, & credes, nisi pertinax nunc in gratiam tui, magnetismi actionem in sublunaribus ad lucē revocabimus.

Enimverò extra immeritò suspectam tibi, rerum & herbarum classem, influentiam rerum quarundam, ad invicem esse,& servari inter ob-
63 jecta distantia, nunc ostendam. Vitis quæ in flore est, turbat vina procul. Excusabis eandem mutationem fieri impetu cœlorum: probatur,quod non: si etenim cœlum causaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, necesse esset, utrumque annis singulis,stato fieri & definito quasi momento: quod falsum est. Nam subinde vitis florescit, & turbatur vinum ante solstitium,atque in eadem regione,alio anno, longè pòst: sed paucis minutis exceptis,sol & stellæ fixæ, singulis annis ad idem punctum redeunt: ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem semper tempore. At si diverticulum quæras, & alios, præter solem,planetas,hujus rei causam dixeris, qui non singulis annis in solstitio parem habent situm, saltem uti communissimus est cœlorum motus, vineæ florerent eodem anno omnes ferè ubique simul: quod falsum est. Nam sicuti solo natura astralis subest: ita & viti eadem natura particularis inest: quæ & ipsa per se (non secus ac terræ data est vis germinandi per se) florem, fructum, & semen profert, seseque ad rhythmum generalissimi motus cœlorum componit & movet: Afferunt adhæc, vina neutiquam turbari regionibus, quibus nulla vitis nascitur; ergo vitis flos,& non cœlorum motus, vina turbat,idque multis inde milliaribus; cæterùm eò quidem potentiùs,quò vina viti sunt propinquiora.

64 Studiis publicis gratulor, illique benè faveo, qui novit,quodammodò antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam se continuò dirigat.

Mensuram confectam metiri volo: itaque potestatem quandam influentialem,loci distan-
65 tiis non obnoxiam, sublunaribus familiarem satis probavero, atque eò violentiùs in favorem magnetismi, si ipsum magnetem sua se sponte ad polum dirigere,nullatenus autem à polo trahi, docuero. Etenim magnes unus, ad tres, alter ad sex, septem & undecim gradus à polo declinat: nullus autem (quod sciam) rectà polum signat; igitur si traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino, velleretur: non enim à polo ipso: quia quicquid trahit, ad se per lineam rectam, & non per obliquam trahit. Quocirca si magnes traheretur à polo, rectà quoque polum ostenderet; igitur magnetes, saltem quod vidi hactenus, non à polo trahuntur: neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipsum quiescat nunquam, sed indesinenter in orbem feratur: igitur si traheret, etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipsum nunc aliquot gradibus ad ortum versus, mox totidem gradibus ad occasum, nunc verò ad zenith sursum, aut deorsum velleret: quod falsum est. Ergo non trahitur, sed sua fertur sponte magnes. Quod autem alioqui magnes per se sursum feratur ad zenith, instrumentum est quoddam à Guilielmo Guilberto inventum cujus inventi gloriam Ludovicus Fonseca, nuper apud majestatem Catholicam ad se rapere annisus est: hoc inquam poli altitudinem, ubique locorum spontanea elevatione in annulo æneo suspenso ostendit, nedum latus poli.

Pro polo certabis, viam fugæ lustrans: polum quidem trahere magnetem, sed juxta variam certamque magnetum dispositionem materialem, eosdem non rectà ad se (ea nempe est trahentis conditio & voluntas) sed ad locum vicinum vellere, hoc est dicere. Polus trahit quidem rectà magnetem ad se, non tamen magnes trahitur rectà ad polum,propter impedimētum aliquod ignotum (quod vocas certam ejus dispositionem) inexsistens magneti,quod poli tractioni resistit, eaque potentius & superius est: quanquam sospes à tot millenis militaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides, quantum veri subterfugio sis deditus? & quam recusas inesse magneti, dispositionem tamen certam quandam motricem, invitus magneti inhabitare asseris (certam dicis, fictam tibi, & omnibus in toto incertam) præter, & supra tractum poli? quod idem est, ac si dixeris, magneti inesse directricem virtutem ad aliquem distinctum locum; non autem trahi à polo.

Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non semetipsum dirigere: trahi non ab aliquo puncto, aut astro, sed à toto circulo quodam, prope polum. Respondeo, longè petitum esse subterfugium; nam iste circulus saltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum. à tribus nimirum ad undecim gradus. Quia tātæ variationis magnetes vidi. Ergo si toti circulo inesset potestas trahendi, idē magnes continuò variaret,nunc ad tres,tandem ad octo

octo vel undecim gradus à polo deflecteret eadem hora, quod falsum est. Ergo saltem in tantæ latitudinis circulo, erunt diversæ orbitæ, quarum sua quæque suum magnetem alliciet. Quo concesso, recides in idem barathrum: esse nempe dispositionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quàm ab alia solicitetur orbita; & per consequens, figmentis ad lubitum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipso magnete.

66 Nondum satis est, si polus traheret magnetem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter ejus formam: atqui vitrum optimè elotum, utcumque multis frictionibus mundatum, in quo fuit magisterium magnetis præparatum, in posterum suos etiam observat polos: ob impressionem scilicet, vitro citra reliquias corporeas communicatum. Chalybs quoque post magnetis attactum, probè elotus & abstersus, polum notat nihilominus: quæ duo, cùm neque parem invicem, neque cum magnete contemperationem vel formam habeant; commonstrant ob

67 neutrum finem, polum magnetes trahere. Dices affrictu, participationem magnetis factam in poris chalybis, aut spondilibus vitri, misera excusatio! nam resina abiegna, per se coagulatur in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic saltem fictitia magnetis participatio subsidit.

68 Magnes solo allii affrictu polum negligit, servatæ sibi interim forma, materia, & proprietatibus: quia nempe per alium obdormiscit, spiritualis illa sensatio in magnete: quam sensationem, causam unicam actus proprietatum formalium, jam antea perhibuimus, debilis utique poli tractus foret, qui per tot cœlorum orbes, vastamque aëris regionem, per tecta, per muros transiret, solum verò allii succum (aut mercurii fuliginem) penetrare nesciret, constante radice materiali eadem, & forma lapidis unica.

Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad Austrum fertur. Igitur si istud à trahente polo fieret, totum latus Boreale lapidis, semper à polo Boreali duceretur, quod falsum est. Nam Boreali latere, si ferrum tetigerit, non illud secundùm suam proprietatem ad Boream, sed ad Austrum inclinabit, etsi lapidis pollen ferro adhæserit: sin vero Australi, ferrum tetigerit, illud ad Boream vertet. Item magnes qua ad Boream parte, se semper inclinavit, ultra lineam æquinoctii ad Austrum tendit.

Adhuc paulisper. Magnes scutellæ innatans, stagno quieto, si Boreali parte versus fuerit ad Austrum violenter: statim Boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductu: igitur si à polo ipso magnes velleretur ad polum, & non esset spontanea lapidis directio, necessariò eodem tractu, tota scutella fluctitaret & traheretur ad ripam Aquilonarem. quod falsum est; directione namque Borealis lateris acquisita, stant super aquam, magnes & scutella immobiles. Est igitur in magnete virtus influentialis, quæ citra respectum propinquitatis objecti, cœlestium more, liberè ad polum usque fertur, cum sit spontanea magnetis ad polum eradiatio: itaque si unica naturalis est jam reperta virtus in 69
sublunaribus, ad objectum longissimè distans, diradians (puta in magnete) satanæ nequaquam adscribenda: sufficienter quoque probatum erit, & pares plures esse posse prorsus naturales, ut in exemplis allatis & unguento armario.

Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum sponte se ad polum convertant, necessariò extenditur qualitas quædam à magnete ad polum: quam quia novimus fieri citra effluvium aliquod corporeum, idcirco eandem spiritualem denominamus, in hoc à Theologo nostro dissentientes, qui spiritum contra omnem naturam corpoream, velut quid præter naturam distinguit. Medici verò, duntaxat contra crassiorem corporis compaginem; hoc pacto dicimus, solis lucem, & cœlorum influxum, torpedinis jaculationem, basilisci visum, &c. esse qualitates planè spirituales: quod scilicet non communione substantialis evaporationis in distans dispergantur: sed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à subjecto in objectum debitum.

Quibus sic suppositis & probatis, satis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipsum Theologus nihilominus carpserit, multoties immeritum. Primò, quia qualitatem spiritualem in unguento corporeo stabularet Goclenius. Secundò, quòd radialis lucis instar, seu medio ac vehiculo tractus feratur in objectum appropriatum. Tertiò, quòd spiritus mundani sensatione quadam (omnis sympathiæ causatrice) deferantur ejusmodi qualitates, ad longinquum & destinatum objectum. Hunc spiritum Theologus cacodæmonem interpretatur suo, at nescio quo jure; cùm sit aura ætheris purior & vitalis, qui Solem, Titaniaque astra, spiritus intus alit, totamque diffusa per artus mens agitat molem: adeoque mundum communione quadam, partium ac virium conspiratione, mode-

moderatur, juxta consensum omnium rectè philosophantium: verbi gratia, Solissequi flores sentiunt solis iter, mare lunæstitium utrumque notat. In summa omnis creatura, per vitam (Regem cui omnia vivunt adoremus) essentiam, exsistentiam, & sensationem, Creatoris majestatem, liberalitatem, & præsentiam attestantur. Quocirca Censor noster meritò redarguendus est, quod antequam medicum philosophico stylo scribentem intellexerit, carpserit ausu plane intolerando. Adeo namque fuit difficile, modum tenuisse in cunctis.

Rogas, quid trahatur è vulnerato? & quomodo fiat tractio per unguentum absens? At sane non injurius responderem: quando ipse nobis ostenderis, quapropter magnes ferrum traxerit, sesque ad polum converterit: tunc tibi quinam mumia tactam mumiam per mumiam sanet, indicavero: at quia insufficientiæ Goclenii hac in parte reparandæ, substituti fuimus, mox quoque quinam tractio magnetica unguenti contingat, didactico analogismo ostensuri sumus, si tamen quid trahatur tibi satis fecero. Notandum igitur in vulnere, non

71 solam continui fieri solutionem; sed simul introduci exoticam qualitatem, unde labra vulneris indignata, mox æstuant, apostemantur, imo totum abinde corpus febribus, ac varia symptomatum syndrome, conflictatur: sic namque ovum, eujus putamen vel tenuiter saltem læsum est, putrescit, ubi aliàs potuisset conservari. Magnetismus igitur hujus unguenti, trahit peregrinam illam dispositionem ex vulnere, unde labra, nullo demum accidente prægravata, sine dolore sunt, & mox accrescere festinant, nullatenus impedita: Naturæ ipsæ, vulneris medicatrices sunt; medicus, illius tantum minister; nec pharmacum in vulnere carnem gignit, satagit si obstacula removerit: quæ aliàs unicum armorum unguentum, arcet satis securè, & opulenter.

Objicies, unguentum armorum non debere potiùs allicere, alienam jam dictam Qualitatem; quam naturale robur, & venarum vires: quodque sanguis, in unguento eum sit sanus, adsciscere deberet sanitatem vulnerati, non autem indispositionem; prout nempe de Carlina scriptum est. Respondeo, diversos esse magnetismos: quidam enim trahunt ferrum, quidam paleas, plumbum; quidam carnem, pus, &c. nonnullorum verò ea est gratia, ut pestiferam duntaxat auram extrahant, &c. imò si effectum sanationis, in unguento nostro, cum tuo argumento copulaveris, telum te sauciabit proprium. Exinde etenim, quod effectus unguenti sit sanare perfectè, breviter, absque dolore, sumtibus, periculo, & virium jactura: hine inquam liquet, virtutem magneticam unguento, à Deo naturaliter, & non à satana inesse.

Quoniam si hic cooperator esset dictæ sanationis (quod asseris) eadem esset imperfecta, cum roboris amissione, debilitate, vitæ jactura, difficili convalescentia, vel animali alicujus majoris, & infortunii recidiva. Quæ singula prout diabolicis curis sunt annexa: ita procul à cura nostri unguenti absunt. Pro nobis fidem facient, quotquot unquam hoc unguento curati sunt. Satanas nunquam veridicus est, nunquam bonisuadus, nisi ut decipiat, imò nec dudum in vero perseverat: semper namque, si quippiam boni attulerit, plusculum mali submiscet hostis. Eandem sanè legem, & in hoc unguento pro sua consuetudine servaret, si author aut fautor esset: saltem tunc deficeret hoc remedium, quum velut ab inferis revocatur vulneratus, qui secus mortali peccati labe, vitam mox 73 cum sanguine, periculoso vulnere elisurus esset: nisi satanam tunc nostri misertum fortè dixeris; & quòd jus in talem vulneratum jam sibi acquisivit, ipse in ancipiti ponat, curando nempe per unguentum magneticum, quem perire mallet; fortassis quia angustus verbi & pacti observator, jam apud vos est satanas, nec ampliùs versipellis, fraudulentus, impostor, mendax totus. Præterea negamus suppositionem, & sanguinem extra venatum perfectè sanum: sed potiùs vita communi jam privatum, & initia alicujus corruptionis ingressum esse. Obtinere saltem vitam mumialem. Hue facit cruor putridus, & tamen magneticus in ovo. Transeo itaque objectionis absurditatem, quod magnetem unguenti, ad placitum torquere ausit, non quorsum à Deo datus est.

Rationes positivæ magnetismi propinquiùs per Metaphysicam & Magicam deducta.

Tempestivum est nunc, prodere causam proximam magnetismi in unguento. Consensu inprimis Theologorum mysticorum, hominem dividimus in externum & internum, utrique assignantes mentis cujusdam potestates: sic nempe carni & sanguini voluntas com- 74 petit, quæ non sit voluntas viri, nec voluntas Dei; & pater quoque cœlestis quædam revelat homini interiori; quædam revelat caro & sanguis,

guis, id est, homo externus & animalis. Quomodò enim idolorum servitus, invidia, &c. inter opera carnis ritè numerarentur (cum in imaginatione tantum consistant) si & carni sua non esset imaginatio, & voluntas electiva?

Porrò esse ecstases miraculosas, homini interiori competentes, in confesso est. Esse quoque ecstases in homine animali, propter intensam imaginationem, extra dubium est: imò Martinus Delrio, Societatis Iesu præsbyter, admittit in suis disquisitionibus puerum quendam, tam violenta cogitatione, in civitate Insulensi ductum, quod flagranti eodem deside-
75 rio, videndi parentem, quasi per ecstasin raptus, eam multis inde milliaribus absentem inviserit, & ad se rediens, omnium quæ viderat memor, multa quoque signa, apud parentem veræ præsentiæ suæ dederit.

Plura occurrunt quotidie similia, quæ brevitatis ergò omitto. Istud autem fuisse desiderium exterioris hominis, sanguinis scilicet & animalis, certum est: nam anima, alioqui disligata semel à corpore, nunquam nisi miraculo
76 reunitur. Igitur in sanguine est quædam potestas ecstatica, quæ si quando ardenti desiderio excita fuerit, etiam ad absens aliquod objectum, exterioris hominis spiritum, deducendo fit: ea autem potestas, in exteriori homine latet, velut in potentia; nec ducitur ad actum, nisi excitetur, accensa imaginatione ferventi
77 desiderio, vel arte aliqua pari. Porrò uti sanguis quodammodò corrumpitur, tunc se ejus potestates omnes, sine prævia imaginationis excitatione, quæ antea in potentia erant, sponte in actum deducuntur; corruptione namque grani, virtus seminalis, aliàs torpens & sterilis, in
78 actum erumpit: utpote cum essentiæ rerum, earumque spiritus vitales, putrere nesciant, dissolutione inferioris harmoniæ, sospites emergunt. Proinde nempe omnis occulta proprietas, corporum compagine, digestionibus præ-
79 viis (quas putrefactiones vocamus) jam dissoluta, ad manum venit libera, expedita, & in actum manifesta. Igitur cùm vulnus, aëris ingressu, qualitatem adversam admiserit, unde mox sanguis in labris æstuat, & aliàs purulentus
80 evadit; contingit sanguinem in vulnere recenti, propter dictam qualitatem exoticam, aliqualis corruptionis jam initia ingredi (qui etiam in paxillum tunc assumtus, unguento magnetico oblinitur) quo mediante corruptionis initio, potestas ecstatica in sanguine, latens potentialiter in actum ducitur, quæ quia ad corpus suum redux est, ratione latentis ecstasis, hinc sanguis iste ad sanguinem totius sui individuum respectum gerit. Tunc nimirum magnes, in unguento operari satagit: & mediante potentia ecstatica (sic voco etymi penuria) exsugit noxam è labris vulneris, & tandem virtute inumiali, balsamica & attractiva in unguento acquisita, magnetismus perficitur.

En habes nunc rationem positivam magnetismi in unguento naturalis, ex magia naturali depromtam; cui assentitur lux veritatis. Ubi 81
thesaurus, ibidem cor; inquiens. Si etenim thesaurus in cœlis sit, tunc cor, id est, hominis interni spiritus, in Deo (qui paradisus, qui solus vita est æterna) est. Sin verò in caducis thesaurus configitur; tunc quoque exterioris hominis cor & spiritus, in caducis est. Nec est quod mysticum sensum adferas sumendo non spiritum, sed cogitationem & desiderium nudum pro corde; frivolum etenim contineret, quod ubicumque homo sua cogitatione thesaurum collocaret, ibidem sua esset cogitatio: ipsa quoque veritas textum præsentem non mysticè interpretatur, adjunctoque exemplo ostendit realem & localem præsentiam aquilarum ad cadaver. Sic etiam hominis interni spiritum esse localiter in regno Dei in nobis, quod Deus ipse est; & hominis animalis cor, sive spiritum, locali-
ter circa thesaurum esse. Quid mirum? aut ho- 82
minum animalium spiritus astrales, post funera, circa thesaurum defossum adhuc sese ostentent oberrantes: quibus nectiomantia veterum tota sese emancipavit. Dico itaque, hominem 83
externum esse animal, ratione & voluntate sanguinis utens. Interim verò, non animal; sed imaginem Dei vero. Videant ergo logici, quàm defectuosè hominem à ratiocinii potestate definiant. De his plura alibi.

Adjungam ergo magnetismum aquilarum ad cadavera: nec etenim volatilia tam acuto sunt odoratu, ut ab Italia in Africam ad cadavera concedant. Nec enim odor tam largè latéque spargitur; obstat namque maris ampla latitudo interjecti, & quædam consumtionis proprietas elementalis: nec est quod visu arbitreris, has aves percipere cadavera tam eminus, maximè si ponè montem, ad meridiem ea jacuerint. At quid opus est, avium magnetismum inculcare pluribus: si Deus ipse, Philosophiæ initium & finis, eundem processum cordis & thesauri, cum avibus & cadavere, atque vicissim expres-
sè statuat? Si enim aquilæ ad escam cadavera, 84
ducerentur eodem appetitu, quo quadrupedes

ad

ad pascua feruntur, certè dixisset uno verbo, quod animalia ad escam confluant, sicuti hominis cor ad suum thesaurum, quod falsum contineret. Neque etenim cor hominis ad thesaurum pergit, ut saturetur eo, sicut animalia ad escam. Itaque non est comparatio cordis humani, & aquilæ in fine, propter quem ad desiderium tendunt: sed in tensionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magne-
85 tismum realiter & localiter. Igitur spiritus & voluntas sanguinis è vulnere habiti, & in unguentum paxillo intrusi, tendunt ad thesaurum suum, id est, reliquum sanguinem, adhuc vita interioris hominis potientem. Ast aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadaver: quia à spiritu insito & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab odore corporis putrescentis. Illud nempe animal, solum spiritum mumialem, in assimilando, sibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur. *Iuventus mea ut aquila renovabitur.* Si quidem juvẽtutis renovatio, ab elixire spiritus, probe depurato, per quandam digestionem singularem, isti volucri propriam, & non ab esu carnium, prodit. Alioquin etiam canes, & picæ renovarentur. quod falsum est.

Dices, longè petitam esse rationem, pro magnetismo. Quid tum postea? si quod longè ab intelligendi capacitate tua remotum fateris, illud tibi è longinquo deducendum fuerit? profectò, in sanguine omnium animalium, animam inesse perhibet Genesis. Insunt nempe sanguini vires quædam vitales, tanquam si animatæ essent, è cœlis vindictam, imò & à judicibus terrenis, in homicidam, animadversionem postulantes: quæ cum sanguini inesse naturaliter negari nequeant, non video, cur sanguinis magnetismum in satanæ ridiculos actus rejiciant. Amplius hoc dicam; ambulantes nempe in somno, non nisi ductore spiritu sanguinis, id est, exterioris hominis, ire, peragere, scandere, vigilibusque alioqui impossibilia, tractare: virtute inquam magica, exteriori homini naturali. Divum Ambrosium, exsequiis Divi Martini, visibiliter tamen adfuisse, etsi corpore longè abesset. Spiritualiter tamen exsequiis interfuit, spiritu externi hominis visibili, & non alias: nam quod in ecstasi illa, quæ est interioris hominis, sanctorum plerique, multa & absentia viderint, hoc fit extra tempus & locum, in unitate collectis viribus supernis, & visione intellectuali; non autem præsentia visibili. Alioquin anima non separatur à corpore, nisi seriò, nec reconnectitur: quæ tamen reconnexio, exterioris hominis spiritui est aliàs vernacula.

Non satis est in tanto paradoxo, rem semel 86
attigisse: ulterius propaganda est, & explicandum, quomodò tractus magneticus, inter res etiam inanimes, per sensationem, non quidem animalem, sed naturalem quandam contingat. Quod quò magis seriò fiat, dicā priùs oportet, quid sui satan adferat, & quomodò cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis sagarum; exinde namque apparebit, cui causæ quis effectus tribuendus veniat. Denique quæ sit illa vis spiritualis, ad longè remotum objectum tendens: quæve actio, passio, & velitatio sit, inter spiritus naturales: quæve sit superioritas hominis, ad alia inferiora: Et per consequens, cur videlicet unguentum nostrum, mumiis humanis compositum, etiam equos persanet, exemplo rem explanabimus.

Ponatur itaque saga, quæ absentem, per figu- 87
ram cerεam, imprecationem, incantationem, vel etiam solo attactu prævio, validè excruciet (nam de veneficijs, utpote quæ solo veneno necant, nihil hic: quod hæc imitari quilibet possit seplasia) hunc actum esse diabolicum, nemo addubitat. Iuvat tamen, quantum huc satan, & saga quantum, adferant, discernere.

Suppositio prima.

INprimis notabis, satanam, juratum & inconciliabilem hominum hostem, apud omnes æstimari, nisi eundem sibi quis amicum malit esse: idcirco quantum mali causare, vel optare nobis possit, id sine dubio & negligentia, procurat paratissimè.

Altera Suppositio.

DEinde, quanquam sit sagis inimicus, in quantum toti humano quoque generi infensissimus hostis est: saltem quatenus sua sunt mancipia, & de suo regno, eas nunquam prodit, aut detegit judicibus, cæterisque hominibus, non nisi invitus, ludibrio exponit, ob tres rationes. Prima, cum sit superbiæ parens, multum suæ famæ, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat. Secunda, cum sit ipse insatiabilis animarum persecutor, per animadversiones & ignes quosdam, aliàs in suam tutelam labi promtos & paratos, terreri novit, & planè averti. Tertia, quam obtorto collo, aut clausis faucibus, optaret tortor perimere sagam, subinde vel ante ignes pœnitentem, adeóque suis unguibus ereptam, vidit multoties.

Ex priore suppositionum concludo, homi-

nera peccati mortalis reum, si satan per se posset
occidere, nequaquam procrastinaret: atqui non
occidit: ergo non potest. Veruntamen, eundem
saga sæpius occidit; hinc etiam eundem
occidere potest: non secus ac sicarius ense
quempiam, libertate sui arbitrii, interficit: est
itaque sagæ quædam potestas in hoc actu, quæ
non est satanæ; & consequenter, non est satanas
principalis efficiens, & exsecutor istius homicidii;
alioquin enim, si exsecutor esset, nullatenus
egeret coadjutrice saga: sed maximam
hominum partem, de medio, solus mox
abstulisset. Miserrima certè mortalium conditio,
quæ tali tyranno subesset, & suo subnoxia
staret imperio. Fidelem nimis habemus Deum,
quam quod opus manuum suarum, arbitrio satanæ
subposuisset? ergo in hoc est aliqua vis si-
88 gæ plane propria, & naturalis, quæ non est satanæ.
Porrò quænam, quanta, & qualis ea sit, trutinandum
est exactius: constat inprimis, non
esse corporale masculorum robur; nec etenim
concurrit attactus extremorum validus, suntque
enerves, & effectæ. Ut plurimum anus maleficæ;
idcirco aliam vim esse oportet, corporea
mole longe superiorem, homini naturalem.
89 Hæc igitur in illa parte, qua Dei imaginem proximè
referimus, collocanda fuit. Et quanquam,
universa quoque, quadantenus venerandum
illud simulacrum referunt: verum quia homo
elegantissimè, propriissimè, atque proximè,
90 ideo imago Dei in homine, præpollet, dominatur,
& imperat simulacris Dei aliarum creaturarum.
Fortassis etenim, hac prærogativa, pedi-
91 bus ejus substituta sunt omnia. Quocirca si
Deus agat per nutum, per verbum: sic oportuit
hominem, si verum debeat dici ejus simulacrum,
agere nonnulla solo nutu; nec etenim id
novum, id parum tranquillum, id soli Deo vernaculum:
Satan namque creaturarum abjectissimus,
solo quoque nutu, corpora loco movet,
cùm non habeat extremitates, quibus tangat,
moveat, vel etiam novum corpus sibi arripiat.
Privilegium istud itaque non minus homini
interno, quà spiritus est, competere de-
92 buit, si Dei repræsentare debeat, & quidem non
otiosum simulacrum; hanc facultatem si magicam
appellemus, hocque vocabulo malè instructus
terrearis, spirituale robur vocitaveris,
per me licet: de nominibus siquidem nil solici-
93 ti sumus, rem ipsam, quam proximè possum,
semper aspicio; vis igitur ista magica est in ho-
94 mine interno, sive hoc etymo animam intelligas,
sive ejus spiritum vitalem, nunc nobis per-
inde est: cum hominis interni ad externum sit
quædam proportio in omnia, suo gliscens modo,
dispositio appropriata, & proprietas proportionata.
Quapropter necesse est hanc vim,
per totum hominem dispersam esse: in anima
quidem vegetiorem, at in carne & sanguine
longe demissiorem. Spiritus vitalis in carne & 95
sanguine, animæ vice fungitur, id est, in exteriori
homine, is idem est, qui in semine totam
hominis figuram, superbam illam constructionem,
& perfectam adumbrationem, finesque
rerum agendarum novit, quia continet: & qui
jam constitutum fœtum, usque in vitæ perio- 96
dum comitatur præsul; quique tametsi cum ea
abscedat, ejus saltem tantillum, in cadavere vi
interempto, tanquam eidem confermentatum
optimè, remanet. De cadavere autem sponte, &
satiscente natura mortuo, tam insitus quàm influens
spiritus, migrarunt simul. Hunc spiritum
propterea medici, in insitum sive mumialem, 97
& influentem, cum vita scilicet priore, abeuntem,
dividunt. Et hunc deinceps in naturalem,
vitalem, & animalem subdividunt, nos uno pariter
vocabulo, omnes hîc simul comprehendimus:
Anima igitur prorsum spiritus, nequaquam
posset spiritum vitalem (corporeum e- 98
quidem) multò minus carnem & ossa movere
aut concitare, nisi vis illi quæpiam naturalis,
magica tamen & spiritualis, ex anima in spiritum,
& corpus, descenderet. Cedo, quo pacto
obediret spiritus corporeus jussui animæ, nisi
jussus spiritum, & deinceps corpus, movendo
foret? at extemplo, contra hanc magicam
motricem objicies, istam esse intra concretum
sibi, suumque hospitium naturale, idcirco
hanc etsi magam vocitemus, tantum erit
nominis detorsio, & abusus, si quidem vera
& superstitiosa magica, non ex anima, basin
desumit: cùm eadem hæc nil quicquam valeat,
extra corpus suum movere, alterare, aut ciere.
Respondeo: vim, & magicam naturalem illam
animæ, quæ extra se agat, virtute imaginis
Dei, latere jam obscuram in homine, velut
obdormire post prævaricationem, excitationisque
indigam (quæ cuncta mox suo loco probabimus)
quæ eadem, utut somnolenta, ac velut
ebria, alioqui fit in nobis quotidie; sufficit
tamen, ad obeunda munia in corpore suo: 99
dormit itaque scientia & potestas magica &
solo nutu actrix in homine, postquam scientia
pomi manducata fuit, & quamdiu hæc
(quæ est carnis, sanguis, exterioris hominis, &
tenebrarum) viget, pessundata est, nobilior
pote-

potestas magica. At quia in somno subinde tota pomi scientia dormit: hinc etiam quandoque in somnia prophetica sunt, & Deus ipse, in somniis, sæpius homini, per effectum propinquior idcirco est. Ubi videlicet interior magica, jam per scientiam pomi, non interpellata, usquequaque sese exserit intelligendo. prout nempe, quando sese in potestates inferiores demergit, movendo euntes in somno, tuto ducit.
100 Qua vigiles scandere non possent. Igitur principum cabalæ, inter dormiendum hauriri asserunt, consopita scilicet pomi scientia. Intellectualis animæ actus, clarus semper & inconcus-
101 sus est, ac quodammodò perpetuus; attamen, quamdiu principale agens vim suam usque ad sensus limites non traduxit, nondum per totum hominem, istiusmodi actio propagata est. Etenim qui unà cum sentiendi virtute, cum carnali intelligentia sumus, perpetuò per eandem, à scientia & magica superiore, proh dolor, distrahimur, in umbra cognitionis potius, quàm in veritatis luce, retinemur. Nec enim advertimus nos intelligere tenebrarum incolæ, nisi quando facta est facultatum mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli; diversis agentibus prorogati, circa medium cōplicantur.

102 Satan itaque, vim magicam hanc excitat (secus dormientem, & scientia exterioris hominis impeditam) in suis mancipijs: & inservit eadem illis, ensis vice in manu potentis, id est, sagæ. Nec aliud prorsum satan ad homicidium adfert, præter excitationem dictæ potestatis somnolentæ, & compulsæ, ut plurimum, voluntatis in sagis consensum: propter quæ duo, tanquam sibi totum deberetur officium, scurra postulat sibi per pactum, jugem, tenacem, & irrevocabilem oppignorationem, servitutem perpetuam, & devotam adorationem, si nihil
103 adhuc amplius. Cum alioquin ejusmodi potestas sit collata gratis à Deo opifice, homini planè naturalis. Enimverò præstigia, oculorum effascinationes, utque falsè appareant larvæ, ac his similia, ex solo sunt satana, ejusque solius sunt actus proprii: adeo namque, duntaxat ridicula sunt sua opera, & falsæ tantùm apparitiones: quia misericors Deus, eundem, latius quippiam posse, non permittit, sed vinctum tenet: cum alioqui reales, & nefarios actus, saga de sua facultate naturali exserat: siqui-
104 dem per peccatum Adamo non dona naturæ, sed gratiæ, obliterata esse, nemo ambigit: eademque adhuc dona naturalia quanquam non sublata fuerint, stetisse tamē velut somno coërcita, ac sopita. Sicuti enim ex tunc mortalitati obnoxius evasit more sociorum animalium: ita obscuratæ fuerunt antistites potestates in homine, quæ proinde excitatione, & è tenebris eductione, opus habent. Huc nempe spectant 105
contemplationes, continuatæ orationes, vigiliæ, jejunia, & mortificationis actus, ut devicta nempe carnis somnolentia, potestatem illam agilem, cœlestem & expeditam in Deum nanciscantur, eumque coràm alloquantur suaviter, qui non nisi in spiritu, id est, interioris hominis fundo, adorari efflagitat.

Huc inquam spectat ars Cabalæ, quæ pote- 106
statem illam naturalem, & magicam, velut excusso somno, animæ restituat.

Per exempla more mathematico, me ulterius explicabo, & assumam ipsa sagarum opera: quæ quanquam nefaria & horrenda sint; eadem tamen radice, indifferente ad bonū & ad malum, potestate nempe magica, nitantur. Nec enim maculat arbitrii majestatem, vel ejusdem tractatum, tametsi de fure, latrone, scorto, apostata, & saga, subinde disseratur. Esto ergo saga, in stabulo absente, occidit equum: virtus quædam naturalis, à spiritu sagæ, & non à satana, derivatur, quæ opprimat vel strangulet spiritum vitalem equi: puta duo esse subjecta morborum & mortis, unum nempe corpus, in quo morbus habitat. Et quia in hoc omnia entia agunt, tan- 107
quam passivum maxime; putatum est reliquum spirituale dominium fuisse satanæ. Aliud verò est spiritus impalpabilis & invisibilis, qui per se ipsum omnes morbos pati potest. Patiente spiritu, etiam corpus patitur; quia actio in corpus terminatur (mens namque postquam alligata est corporis, fluit semper inferius, prout dolente palato, isthuc continuò tendit lingua) sed non contra. Sunt namque morbi materiales aliquot, qui tantùm tinguntur materialiter. Adeò namque multiplex interitus occasio, ut non sit unde superbire queamus. Actus igitur sagæ prætactus, planè naturalis est: quanquam virtutis excitatio sit facta satanæ auxilio; non minùs quàm si porrecto per satanam ense, saga equum trucidaret: actus iste sagæ, naturalis est & corporeus; prout alter præcedens, est actus naturalis, & spiritualis. Siquidem homo non minùs naturaliter constat spiritu, quàm corpore: nec est ratio ideo, cur unus a- 108
ctus dicatur naturalior, aut cur solum corpus agere dicatur, spiritus verò feriari saltem actione sibi propria (quatenus imago DEI est) omnino destitui: imò spiritus vitales, propriissimè

simè loquendo,sunt qui sentiunt,monent, me-
morantur &c. nequaquam verò corpus,ipsum-
que cadaver: omnis idcirco actus magis pro-
priè suum agens respicit, quàm agentis hospi-
109 tium corpus. Radius itaque aliquis spiritualis
à saga abit in hominem, aut brutum, quod in-
terimendum statuit, juxta axioma. non fieri
actionem; nisi debita fiat approximatio agentis
ad patiens, & copula virtutum invicem, sive
eadem approximatio fiat corporaliter, sive et-
iam spiritualiter, quod ad manum visibili testi-
monio probatur: Nam si recens cor equi, per
sagam mactati (est enim sedes spiritus vitalis)
clavo transfiguratur: affertur veru,vel crate tor-
110 reatur: mox spiritus vitalis sagæ, citra alterius
medii interventionem, & inde saga,tota ipsa
(siquidem non corpus, sed solus sentit spiritus)
immanes patitur ignis cruciatus & dolores:
quod sanè nullo pacto contingeret, nisi facta
fuisset copulatio spiritus sagæ, cum spiritu e-
qui: equus namq; strangulatus retinet quandam
vim mumialem: (sic voco quandocumque car-
ni adhuc confermentata est virtus liquoris vi-
talis, id est spiritus insitus, qualis in sponte præ
ægritudine, aliaque inferioris ordinis disru-
ptione, morientibus, non invenitur,cui comes
est spiritus sagæ, ipsi copulatus. In corde itaque
recenti, priusquam ad sagam, dissolutione suus
retromeet spiritus, fit alligatio spiritus sagæ,
qui retinetur per infixum clavum, & tostura
utriusque spiritus simul, unde per magneti-
smum, extremo ignis termino, sagam in spi-
111 ritu sensitivo agitari contingit. Effectus iste ab
intentione mutatur: si namque vindicta expe-
rimentatorem concitaverit, tunc effectus re-
112 probus est. At si periculum fiat, ut saga eo sese
prodere cogatur, judicibus substerni, & pro-
ximo, sibique hactenus beneficentia procure-
tur, quatenus sublato tam impio blasphemo, &
nocuo satanæ mancipio, Dei gloria, pax & re-
quies, major inter vicinos oriatur, tum certè
effectus reprobari nequit. Non est cogitan-
dum, totum spiritum sagæ abiisse in cor equi
(ipsa namque sic è vivis discessisset) verum esse
univocam quandam spiritus lucisque vitalis
participationem, prout nempe in semine qua-
libet vice, totius hominis architectus spiritus,
etiam ad multos fœtus sufficiens, propagatur,
113 manente tamen integro patris spiritu. Ista nem-
pe spiritualis lucis participatio est magica, vir-
tute verbi(animalia & herbæ producant semen)
locuples communicatio, & unum producit de-
cem myriades seminum æquivalentium,& spi-
ritus seminales integrales totidem, tanquam
de lumine lumen accenditur. Quid autem sit
propriè spiritus magneticus, & entitas phanta-
sia parente genita, postea scribam latiùs: nunc
ad propositos revertor terminos.

Nec est quod quisquam autumet hanc cordis
in sagam reactionem, putatitiam esse, aut præ-
stigium ac ludibrium satanæ planè superstitio-
sum & damnabile; cùm illa infallibiliter hoc
signo prodatur, & in apertum prodire cogatur,
velit, nolit, quod intentioni satanæ oppositum
esse, altera suppositionum, superius satis osten-
sum est: effectus namque est perpetuus, nun-
quam fallens, fundamentum in ratione & na-
tura spirituali habens, minimè verò superstitio-
nibus nisum. An non similiter confossum quo-
que cadaver ante judices, præsente homicida,
sese cruentavit, certumque sæpius delicti judi-
cium exhibuit? tametsi jam ante cruor restrictus
stetisset? scilicet moriente præ vulnere homini, 114
virtutes inferiores quæ mumiales sunt (effre-
nes enim eæ, non sunt in nostra potestate) vin-
dictæ faciundæ vestigium, sibi impresserunt
hinc præsente homicida, ebullit cruor, & ef-
fluit, quasi & in ira, impressio ultionis simula-
cro agitatus, in sanguine nimirum, etiam post
mortem inest suus præsentis homicidæ sensus,
sua vindicta, quia sua quoque phantasia: ideo 115
non ipsius Abel,sed innocens sanguis ejus, cla-
mat tamen in cœlum vindictam, propterea in
obsidionibus, pestis plerumque comes incedit:
quia nempe spiritus magicus exterioris homi-
nis concepit in conflictibus, arrham vindictæ
impressam, nonnunquam verò ad desperatio-
nem, præ paupertate, milites, eorumque con-
juges,moriendo penè adjunguntur,& multa di- 116
tioribus imprecantur infortunia, unde fortissi-
mæ impressiones, in spiritum siderеum mo-
rientis (gravidæ præsertim) relinquuntur post-
humæ: qui mox ab obitu, in aëre oberrans,suæ
classis, id est, spirituales nocendi ac ulciscendi
modos comminiscitur,& promtus patrat. Pe- 117
stes autem ejusmodi sunt ferinæ, nemini par-
centes, ac velut divinitùs immissæ: & quia spi-
rituales remediis corporeis operam implorant
frustraneam, sileo. nec etenim tutum est satis,
mumiarum ad invicem connexum, & concor-
dantiam exprimere: inde nempe tota dimana-
vit necromantia veterum, ob id quoque Deus 118
in lege vetuit, corpora suspensorum (etiam
ethnicorum) relinquenda in patibulo, neve
sol super ea occidat; respondebis pestem obsi-
dionum oriri, propter multiplices excremen-
torum

119 torum sordes. Sed contra instant coriarii, coprosori, & qui collæ putrefaciendæ navant operam: omnes enim (tantum abest, quod pesti essent obnoxii) ut plurimum sunt longævi,
120 mirabilis Deus in spiritu microcosmi. An scire fortè aves, cur sanguis taurinus toxicus sit non autem fratris sui bovis? occidendo scilicet obmurmurat taurus, & suo sanguini, vindictæ notam ac potens sigillum imprimit: sin etiam contingat, mactando bovem, uno ictu evasisse furiosum, & diutius in eodem perseverasse furore: carnes malè sanas relinquit, nisi prius sopita perturbatione, deses & seclusus relinquatur
121 jejunio in se redire. Taurus igitur moritur, præ cæteris animantibus, vindex excellentius: atque idcirco ejus pinguedo (non autem sanguis, ne sanguis humanus in unguento exotico taurini sanguinis tinctura superetur) pro unguento armorum, prorsus est necessaria, si arma vulnerum authores incruenta adfuerint, iisdemque oblitis, secura sanitas exspectanda sit, profectò nō satis sunt, usnea cum sociis ingredientibus, ut sine sanguine recenti è vulnere habito, sanatio instituatur, violentior nempe taurina impressio exigitur, & floridi mellis aërea com-
122 municatio. Hinc itaque satis liquet, non cōcursu satanæ (qui etiam sine melle & tauri cruore sanaret) sed cōmunione qualitatum naturalium, cum vindicta posthuma traduce, in concreto relicta, conscribi unguenti efficaciam.

Obgannient contrarii, gaudentes, vix potuisse probatam evadere magnetici unguenti potestatem, nisi per sagam, satanam, & spiritualem mundi invisibilis magiam, sciētiam putatitiam, plane nihili, & damnabilem errorem. verumtamen, non istud rei tractandæ, sinistra quæpiam obliquitas, sed aliorum crassa ignorantia, & fragilitatis humanæ conditio misera, postulavit: quæ promtiùs in malum tendit, malum cognoscit, & malo paratiùs docetur, quàm bono: at certè quæcunque de satana & sagis huc attulimus, non est quod inde conformitatem unguenti cum sagis sperent alii: neque etenim doctore aut impulsore satana, spiritualis virtus unguenti, & sanguinis phantasia, excitantur. Sed istud volebam: habitare videlicet in anima virtutem quandam magam, à Deo datam, ipsi naturaliter propriam, & competentem, in quantum imago & sculptrum ejus sumus; hactenus quoque agere peculiari modo, id est spiritualiter in distans, idque multò potentiùs, quàm corporeis ullis adminiculis. quia cum anima sit pars corpore principalior: idcirco actio ei
competens, est spiritualis, magica, & validissima. Animam virtute eadem, velut somnolenta, per scientiam pomi esu acquisitam, redditā, regere ac agitare corpus suum: eadem verò magicâ nonnihil expergefactâ, etiam extra suum ergastulum, in aliud distans objectum, solo nu-
tu agere posse per media deportato: in eo nem- 123
pe sitam esse totam basim magiæ naturalis: nullatenus autem in benedictionibus, ceremo-
niis, vanisque superstitionibus; sed has omnes 124
observantias nefarias invectas fuisse per eum, cujus semper studium fuit, bona passim omnia suis conspurcare zizaniis, nomen magiæ non
expaventes, sed cum scriptura benè interpre- 125
tantes, in bonum tamen & malum apicem, indifferenter usurpari posse, per usum nimirum
illius potestatis, vel abusum, concessimus. Adeó- 126
que sub eo vocabulo, altissimam rerum cognitionem ingenitam, & potentissimam ad agendū potestatem, subaudimus, nobisque cum Adamę æquè naturalem, peccato non extinctam, non obliteratam, sed velut somnolentam, idcirco
excitamenti indigam. Ideo ostendimus ma- 127
gnetismum, non quidem per satanam: sed per id quod satanæ non est, exerceri, adeóq; abusivè potestatem nobis connaturalem, satanæ tanquā si is patronus foret dedicatam stetisse: potestatem magicam in nobis, à peccato velut dormire; ideoque excitatore opus habere: sive is sit
Spiritus sanctus per illuminationē, ut in eoicis 128
magis contigisse commemorat Ecclesia, & hodie in aliis subinde contingit: sive etiam satanas propter præviam oppignorationem, eandem suscitet: estque in hisce ejusmodi excitatio tanquam per soporem vigilatem, catochum, ideó-
que imperfecta, propter modum, mala propter 129
finem, obscura propter media, & nefaria propter authorem: nec patitur versipellis, quod saga hanc vim cognosceret sibi esse naturalem; quò eam strictius devictam sibi detineat; neve tam nobilis potestatis excitæ exercitium, aliò, quàm ad nefas propendat, frenum itaque is imperat, nec saga novit excitare ad lubitum suum, quæ alterius tyranni voluntati se totam prostravit, potest & ipse homo sibi, per artem cabalæ, excitamentum tantæ potestatis, ad suum lubitum causare, vocantur hi adepti, quorum etiam rector spiritus Dei est. Hanc eandem virtutem magicam, esse quoque in homine exteriori, in carne & sanguine vide-
licet: suo tamen & longè effetiori modo; imò 130
nedum in homine externo: sed etiam proportionaliter in brutis (sic nempe Genesis, animam

brutorum, sanguini inesse commemorat, eundemque hoc merito, extra cibum nostrum conscribit) & aliis fortè rebus omnibus; cùm singula, totius universi adumbrationem in se contineant, eoque nomine saltem Deum, id est omnia, in omnibus esse, veteres seriò adnotarunt: exterioris hominis magiam, non minus quàm interioris, excitationis esse indigam; nec satanam, aliam iu suis scrophia excitare magiam, quam quæ exterioris est hominis: in interiore nempe animæ fundo, regnum Dei est, ad quod nulla creatura accessum habet.

131 Docuimus præterea, esse connexum inter res spiritualiter agentes, & spiritus cum spiritibus, uti dimicare, exemplo sagæ, ita & amicari ostendimus, exemplis magneticis, & rationibus propriis, pro fascino & ligationibus animarum, prout de Davide & Jonatha, &c. postremò ostēdere annisi sumus, hominem cæteris creaturis corporalibus prędominari, & magiâ sua naturali domare posse aliarum rerum virtutes magicas: quam prædominationem alii in jus carminum & incantationum transtulerunt falsè & abusivè. Qua hierarchia satis superque elucidavimus, quæcunque hactenus in satanæ dominium, non nisi rusticè, corporaliterque nimis philosophantes retulerunt.

Universa quæ dicta sunt ignorantes, de multis adhuc dubitare necesse est: igitur cuncta repetere statuimus, inprimis quo lucidiora evadant, quæ supra, de spirituum duello, vel amica invicem conspiratione, diximus: operæ pretium est spirituum arma, & eorumdem rempublicam definire: Quocirca seriò notandum est, exemplum prægnantis, quæ si cerasum violenter animo conceperit, mox ejus vestigium fœtui imprimitur, parte ea, qua sibi prægnans manum admoverit. Nec est quidem otiosum duntaxat cerasi simulacrum, ac macula; sed quod suo tempore, cum cæteris arboribus florescit & maturescit, mutatis nimirum colorum & figurarum signaturis: ardua ac sacra profectò, vis microcosmici spiritus, qui extra truncum arboreum, verum cerasum, id est, interioris cerasi proprietatibus, & dynami, insignitam carnem solo conceptu profert, unde duo ne-
132 cessariò consequentia intelligimus. Prius, omnes omniū rerum spiritus, ac velut essentias, in nobis latere, & microcosmicatrice phantasia
133 duntaxat nasci & educi. Alterum, animam concipiendo generare quandam ideam rei conceptæ: quæ quidem prout antea latebat ignota, & velut ignis in silice: ita concitatione phantasiæ, produci quandam ideam realem, & essentialem determinationem quidditativam cerasi: quæ non sit qualitas nuda; verùm ali- 134
quid substantiæ simile, inter corpus & spiritum, id est animam, ambigens. Id est ita spirituale, ut non sit planè corporeæ conditionis exsors: cum actiones animæ, in corpus, & inferiores sibi ordines, propendentis, terminentur: neque ita corporale tamē, ut dimensionibus claudi possit, quod & enti seminali propriū, quoq; recensuimus. Hæc igitur entitas idealis cùm ex mundo invisibili, & intellectuali, microcosmi excidit, corpus induit: & tum prius loci & numerorum determinationibus clauditur. Objectum intellectus, nuda ac pura, in seipsa, essentia est, non accidens, consensu Theologorum practicorum, id est mysticorum. Protheus itaque intellectus, hanc conceptam essentiam velut induit ac vestit. At quia quodvis opus, sive externum, sive internum, in sua propria imagine fieri habet: intellectus agnoscit, voluntas diligit & vult, & memoria recogitat, non nisi per imagines: hanc itaque eandem imaginem objecti sui, intellectus induit; & quia anima, simplex est corporis forma, quæ quoquò se avertit, idcirco nec duas intellectus agens simul imagines habere nequit, sed priùs unam, mox alterā, super intellectum itaque, & comprehensam imaginem adhuc lenem, tota descendit anima, 135
& hanc essentiæ cognitionem format in imaginem persistentem, sive idealem entitatem: conspurcata mens prolapsa fuit in indignationem Dei; & quia simul deturpata eadem, prioris fortis exuta nobilitate, mors introitum invenit, non quidem creatoris mandato, sed hominis degeneratione, propter eandem entitatem idealem jam indutam, in turpitudinem delapsi, & à seipso degeneris, quam seriò ac sedulò turpitudinem etiam in singulis peccatis emergentem, pœnitentia emaciare convenit hic, vel in futuro seculò. Entitas igitur, in intellectu adhuc levis est, nec alibi quam in prægnante, consistentiam reperit, quam in nobis non nisi per voluntatem nanciscitur, id est, intellectus semper procreat entitatem, sed eam non induit nisi per voluntatem, exceptis prægnantibus. Sive igitur peccatum, nihilum dicamus, sive aliquid, saltem consensus in malum, nūquam fit sine reali procreatione, hujusmodi cujusdam entitatis, ejus- 136
que assumptione ac indutione, hæc fuit causa fœcunditatis feminum: phantasia nempe, libidine commota, entitatem lenem patrat: quam si anima per voluntatem induat (uti semper actio incar-

incarceratæ mentis deorsum & extrorsum tergit) hanc eandem entitatem in liquorem seminis dispergit, qui aliàs non nisi sterilis foret:
137 quæ actio velut per mentis alienationem fit: abeunte scilicet voluntate, per veram magicam exterioris hominis, in ecstasin quandam, in qua fit communicatio cujusdam lucis mentalis, super entitatem, descendentem in corpus seminis. Quotiescunque igitur cogitatio sensum, & velle, in consensum trahit, turpis toties nascitur & induitur pellis, idealis entitas spuria: quo partu, voluntas dicitur confirmata: illa quoque idealis entitas, quoquoversus à voluntate dirigitur, eò vadit: hoc pacto, voluntas movet nunc brachium, mox pedem, &c. porrò quando spargitur dicta entitas in spiritum vitalem, ad aliquid amandum, juvandum, nocendum; levi tantùm indiget excitamento sive Dei, artis vel satanæ operâ, facto, ut nimirum peregrè abeat portiuncula spiritus, quæ entitatem jam induit, obeatque munus suum, ipsi à voluntate injun-
138 ctum. Sic masculus, semen extra se deponit, quod per entitatem quam hausit fœcūdum est longè, & extra suum truncum, suo fungitur munere. Corpora profectò, vix mundi medietatem faciunt: spiritus etiam per se, suam habent medietatem, & quidem totum mundum:
139 Itaque toto hoc contextu, Spiritus voco magnetismi patronos, non qui ex cœlo dimittuntur, multòque minus de infernalibus sermo est: sed de iis qui fiunt in ipso homine, sicut ex silice ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquantillum spiritus vitalis influentis desumitur, & idipsum assumit idealem entitatem, tanquam
140 formam ac complementum. Qua nacta perfectione, spiritus qui antea aura æthere erat purior, instar lucis subtiliatur, mediamque sortem inter corpora & non corpora assumit. Mittitur autem eò, quò voluntas ipsum dirigit, vel saltem, quò innata spirituum scientia infallibilis, juxta scopos rerum agendarum, eundem mittit: idealis igitur entitas, itineri jam accincta, quodammodò lux, & quasi non amplius corpus nullis stringitur locorum, temporum, aut dimensionum imperiis, ea nec dæmon est, nec ejus ullus effectus, nec ulla ejus est conspiratio, sed spiritualis quædā est actio illius, nobis planè naturalis & vernacula. Hanc qui benè capit sophiam, facile intelliget, materialem mundum utrobique ab immateriali, & invisibili, regi & coërceri: hominum autem pedibus substituta esse creata cætera corporalia, hæc est nimirum causa, cur etiam mumia, adeps, usnea, & sanguis humanus, phantasia nempe eis inexsistens in unguento, imperet sanguini canino, equino &c. in pyxidem per bacillum adportato.

141 Nondum de magnetismo unguenti satis dictum. Resumam ergo. Magnetis nempe, & rerum inanimatarum magnetismos, fieri per naturalem sensationem sympathiæ omnis authricem, certum est. Si namque magnes se ad polum dirigat, eundem novisse oportet, si in 142 directione sua errorem non sit facturus: & quomodò quæso noverit, si non sentiat ubi sit? similiter si ad ferrum eminus positū, se torqueat, polo neglecto, ferrum sensisse prius, necessariū est. Varios igitur sensus, imagines habet unicus: neque etiam sensisse satis erit, nisi amoris & philautiæ stimulos addamus, adeoque phantasia quadam naturali dotatum esse, & cujus impressionis ergo, universi magnetismi conflati sint. Alia nempe phantasia dirigitur in ferrum, quam in polum: tunc enim per vicinum duntaxat spatium, virtus sua spargitur: mutata est 143 ejus phantasia, quādo fœtum, catarrhos aut intestinum cohibet; alia quoque phantasia, magnes trahit quippiam è vitro ignibus excocto: minutulum enim ejus fragmentum, in massam vitream injectum, dum coquitur, è viridi vel luteo candidum efficit. Quanquam enim ipse 144 magnes rubeo colore sit saturatus, & igne consumatur vitrario: interim attamen dum vivit, etiam è candenti vitro, liquorem tinctum attrahit, consumit; adeóque ejus attractio nedum ad ferrum est: sed insuper ad partem illam aëream, 145 quæ difficulter è vitro abiret, hactenus vitrariis in usu communi est. Succini phantasia, paleas ac festucas trahit, tractione quidem satis otiosa, sed tractionis signatura perfectili: nam mumiæ nostræ maritatum, nostro quoque magnete fortius, trahit in adversum & zenexton evadit; gummis verò immissum succinum, virus & plumbum, sua imaginatione transplantata jam, e vulnere trahit, variata nimirum utrobiq; trahendi voluptate, & voto. At quid mirum fuerit (nisi apud eos qui omnia ignorantes, omnia quoque admirantur) res inanimes phantasia 146 pollere? cum is, qui totus vita est, res omnes creet, nullamque ideò è manu sua mortuam exspectandam promisit? nulla quoque adveniet penitus, in qua & ipse non elucescat præsens, Spiritus domini totum replevit orbem terrarum: imò hoc quod continet omnia, vim vocis habet. Nonne multam scientiam in pomo fuisse credimus? ejusque esu, protoplastos scientiam unà esitasse, & intus concepisse? &

& an non scientia phantasiam sui generis præsupponit ! sic etenim aliquot simplicium amentiam, nonnulla insaniam, aut furorem mania-
147 cum alia inducunt:non quidem cerebri destructione, aut spirituum ejus dissipatione (tunc saltem non constaret robur furiosi, & vires validissimæ) sed introductâ illorum simplicium alienigenâ ac furiosâ phantasiâ,quæ victrix nostram subigit, atque eandem pro tempore (ut in delirio frenitide, &c. nonnunquam & perpetuò, sibi servam efficit, ut in lunaticis & ve-
148 sanis. Nonne sic canum rabies in hominem transit? phantasiâ nempe furoris maniacâ in salivam transplātata, quæ victrix mox triumphet de sanguine illius animalis, quem aperta cute, utut tenuiter attigerit? Tunc scilicet phantasia totius sanguinis prisca loco cedit, & peregrinæ tincturæ phantasiam hydrophorbicam, velit nolit, assumit. Unde tandem mors binsica, id est,ex sola ægritudine mentali,exaltata nempe, & excitata virtute magica canis, super phantasiam animalium non excitatam, sed somnolen-
149 tam. Eodem planè modo phantasia Tarantulæ, ictu exili imprimitur, & mente statim alienati tripudiant, saliuntque immensum, in eo tamen differt tarantulæ venenum à rabidi, quod hoc agat potestate magicâ excitata, adeoque
150 per magicam veri nominis: at illud, per facultatem magicam somnolentam, prout & in napello & cæteris deleteriis, exili quantitate necantibus, patet differentia: quia contra canem rabidum, nullum animal se tuetur aut defendit, quoniam est potestas magica ligans, contra quem non valent dentes aut cornua: quod de Tarantulæ veneno dici nequit. In homine igitur externo, prout & in sociis animalibus, vis magica velut consopita est, nec in solo homine excitari potest (etsi quidem multò facilius) sed in consortibus animantibus quibusdam, imò nec satis est spiritus, cùm
151 spiritus hanc servare concordiæ & monomachiæ legem, quinetiam in toto universo latet spiritus quidam, quem magnale magnum dicimus,qui sympathiæ & dispathiæ leno confabulator & actionum promotor existit, & ratione cujus, magnetismus, tanquam per vehiculum, ad distans objectum extenditur. Probatur id ad oculum, etenim si super testudinis chordam fidem lenem paleam, ancipiti extremitate in aëre, instar stateræ pendentem, posueris, & alterius testudinis similem fidem pulsaveris eminus, ubi toni in octavo consonant, videbis paleam trementem; at ubi in unisono cōcordant, tunc alioqui quietæ testudinis fides, moræ impatiens, subsilit, præ lætitia gestit, & invisam paleam subsultu excutit. An & hic satanas vobis fidicen erit? quam paleam non contingit subsilire, etsi omnes fides alterius testudinis unanimiter, fortiter & cominus pulsentur; nec etiam nudus tonus, alteram & quietam chordam subsilire cogit: id nempe tunc quilibet tonus efficeret: sed solus leno spiritus, in medio habitans,& actionum naturalium fidus exsecutor, & adjutor, sympathiam defert, promovet & concausat.

Cur nomen magiæ perhorrescimus? siqui- 152
dem tota maga est, nec ullam habet agendi potentiam,quæ non à formæ suæ phantasia,& quidem magicè proferatur.At quia hæc phantasia, in corporibus electione carentibus determinatæ est identitatis, idcirco ignoranter & rusticè nimirum, non phantasiæ illius rei, sed proprietati naturali adscriptum stetit; loco causæ, effectum videlicet causarum ignorantiâ adferentes: cùm alioqui omne agens agat in objectum proprium, præsentiendo nempe illud, quò suam non temerè, sed in objectum duntaxat, spargat activitatem: post sensum nempe objecti; commotâ phantasiâ,dispergendo idealem entitatem, & copulando eam radio entitatis passivæ.hæc nempe fuit magica actio rerum naturalium, proprii tamen nominis magica & phantasia,est in electionis potestate dilatis creaturis. Per classes ibo. Proprietates itaque for- 153
males, manantes à formis trium principiorum, salis, sulphuris & mercurii: sive salis, pinguedinis,& liquoris, unde corpus unumquodque conflatur, & iterum resolvitur in eadem; estque Mercurius sive liquor toties diversus, quot rerum sunt species: idem esto de sale sulphure judicium, proprietates inquam ejusmodi manant à phantasiis harum formarum, quæ quia corporales valde, & in sinu elementorum adhuc hærent: idcircò vocantur proprietates formales & occultæ, propter formarum ignorantiam, quæ alioqui sunt effectus magici, à phantasia dictarum formarum propagati: sed ignobiliores ac maximè corporales; finibus tamen quos respiciunt, abunde satisfacientes. Hujus generis sunt virtus subductiva al- 154
vi, somnifera; &c. Sunt præterea nobiliores aliæ proprietates, ex phantasia formarum mixti, oriundæ, suntque ejusmodi in toto, ratione formæ, ut magnetismus magnetis, virtus tincturarum, item specifica & appropriata omnia, quæ ratione vel totius homogenei, vel

formæ

formæ alicujus partis integralis, non autem solius alicujus principii accidunt: qualia sunt quæ in carne, radice, foliis, fructu sita sunt, & non in trium separatorum inde ullo. Item antimonium quamdiu manet in sua forma, summas obtinet: quas in suis principiis nunquam assequitur, & hæ sunt quoque de gremio corporali: ideóque magica spiritualis in hisce adhuc occulta est, & tota deberi putata est naturæ, hanc contra magiam inepte distinguendo. Sic rosæ folium aliam habet virtutem, quam non habet caudex vel anthra: estque ea vis folio non ex tribus primis, sed ex vita ejus natalis: quæ quando destruitur, tunc alias virtutes habet, ut puta granum in vita prima nutrit, quam si amit-
155 tit, tunc prolificet. Tertiò deinceps est virtus magica, quæ profluit ex phantasia vitæ, totius integralis, ea est in brutis & homine externo: quæ magis absoluta est jam spiritualis, nondum tamen ad summum deducta apicem, subindè tamen multa excitatione, forti phantasia, per entitatem introducta, ad magnum culmen adscendit, & hominis interni magiam veram æ-
156 mulatur quàm proximè. Cæterùm cujuscunque bruti anima vim habet creandi entitatem realem, & per voluntatem, dimittendi eandem longiùs; ejusmodi brutum est magicum, ut basiliscus, canis, pisces multi, apud Olaum, &c. talis quoque est virtus habitans in sanguine multorum animalium: hinc nempe sacra pagina dicit animam esse in sanguine extravenato, etiamnum per ignem cocto, fortassis & per fotum
157 planè putrido. Postremò est virtus magica à corpore quasi abstracta, quæ fit excitamento interioris potestatis animæ, unde fiunt potentissimæ procreationes, impressiones augustissimæ, &
158 validissimi effectus, utrobique scilicet natura maga est, & per phantasiam suam agit: & quia quò spiritualior, eò potentior est, ideo quoque (magica) etymon est analogon.

159 Omnis propemodùm virtus magica excitatione eget, infima nempe per teporem prævium; excitatur scilicet vapor quidam, fine aura spiritualis, cujus ratione, densè dormiens phantasia expergefit, incipitque velitatio corporeorum spirituum media, quæ est magnetismi, per attactum prævium excitatur. Summa autem, quæ est brutorum & hominum, conceptu intellectuali excitatur, & hominis quidem interni, non nisi per Spiritum sanctum, & per donum ejus, cabalam, excitatur: externi verò, per fortem imaginationem, & assiduam & intensam speculationem, imò & in sagis per satanam excitatur. Sanguinis autem extravenati, in quo anima habitat, excitatur magica, quæ in potentia adhuc est adactum; vel per ascendentem imaginationem fortiorem, puta magi, sanguine tanquam medio utentis, & in illud entitatem suam accensam stabulantis; vel puta, unguenti armarii phantasia ascendente, latentis in sanguine proprietatis excitatrice: vel per præviam destinationem sanguinis ad corruptionem, per quam scilicet elementa ad separationem disponuntur, & essentiæ (quæ putrere nesciunt) essentialesque phantasiæ, quæ in potentia proprietatum latebant, in actum deveniunt.

Cujuscunque igitur subjecti phantasia vali- 160
dum obtinuit appetitum, ad alterius rei spiritum, ad aliquid inquam loco movendum, tra- 161
hendum, expellendum vel repulsandum: ibidem, & non alibi, magnetismum velut naturale ejus rei donum magicum, à Deo illi instabulatum, agnoscimus. Est igitur formalis quædam proprietas in eo, à sympatheticis & abstrusis qualitatibus, segregata: quod harum motrix phantasia, non ad motum localem; sed tantùm ad alterativum directè fluat. Esto itaque omnis magnetismus, sympatheticus vel antipatheticus: non tamen omnis sympathia, magnetica erit.

Ad propositum nobis scopum revertentes: jam probè (opinor) intellectum est, inesse nedum sanguini phantasiam & appetitum magicum, sed & humoribus, cibis, & excrementis: cùm varia quoque id morborum proles patefaciat: prægnantes peregrina enim appetunt, & virgines, naturali uteri exorbitantis œstro, palli- 162
dè, ac celeriter, quod appetunt, digerunt; non quidem ex ratione, nec consanguinitate naturæ humanæ, id poscentis: sed exotica humorum phantasiâ, sic stultè imperante, seductæ, quibus sordibus expulsis, subitam læsorum appetituum sanitatem sæpenumerò restituimus: vel etiam saturata eorumdem humorum amente phantasiâ, compescuimus. Igitur in sanguine sua est 163
phantasia, quæ quia potentius ibidem viget, quàm in rebus cæteris, ideo scriptura alto elogio, sanguinem adhuc coctum, & edi promtum, animatum vocat. Et quia eadem phantasia tra- 164
dux inest, ob id nempe in posthumo, mores, gestus & conditiones avi emicant. Nobilitas ex bene merita virtute, ortum sumsit: hinc nobilitas, immeritò continua stirpis propagatione, augeri suspicaretur, nisi avorum mores ac virtutes in seris nepotibus, elucescere sperarentur probabiliter. Nonnè etiam concepta lupi cum 165
ovibus inimicitia, in eorum pellibus remanet?

quocirca nedum fantasia animalis in cruorem imprimitur post obitum pervicax: verum etjam quicumque stragulis, è pelle gulonis (animal est in Suecia frequens & voracissimum) contegitur, somniare cogitur continuò de epulis voracitate, & insidiosa animalium venatione: pro indole scilicet viventis illius animalis; adeoque solo tegmine externo, traducitur phantasia animantis, quondam vivi, pellibus hospitata, in hominem subter dormientem. Itaque ministerio phantasiæ sanguinum fit, quod extravenatus, in paxillum assumtus, unguento
166 magnetico introducitur. Tunc namque phantasia sanguinis, aliàs adhuc somnolenta, lentaque ad actum, virtute unguenti magnetici excitata, ibidemque reperiens balsamicam & medicam unguenti virtutem, optat sibi inductam qualitatem, impertiri suo toti, atque exinde elicere spirituali magnetismo omnem peregrinam tincturam: quod cum per se, non aptè satis queat efficere opem usneæ, sanguinis, adipis & mumiæ implorat, quæ simul in balsamum coalita talem, qui non nisi sua phantasia quoque medicus, magneticus simulque omnis alienæ qualitatis è corpore tractivus est, cujus inquam recens sanguis, spiritu abundans, apportatus est; sive hominis fuerit, sive alterius animantis. est igitur phantasia redux & exstatica ex parte sanguinis recenter & novissimè apportati: tractus verò magneticus, in sanguine inceptus, medicâ unguenti virtute perficitur. Non trahit autem unguentum, vulneris infirmitatem ad se, ut fiat pyxis Pandoræ: sed sanguinem noviter allatum, in spiritu alterat, medicum reddit, ejusque potestatem excitat: inde illi virtus quædam medica, & magnetica, quæ redit ad suum totum, curatura germanum spiritum sanguinis, per totum hominem: exsugit scilicet, tristem impressionem è vulnerato, eamque, medica potestate, perituram expellit, foras exigit, quæ virtus medica, domatrix mali, est partim in sanguine excita, partim etiam eidem ingenerata, per unguentum; spiritu nempe hujus, in spiritum sanguinis, sic imperante ex sua phantasia, id est, dono creato. Alioqui sanguis, integris putrescens viribus, sub testa ovi, & jam quasi compedibus, per præviam putredinem liberatus spiritus, trahit mediante canis, mumiâ, realiterque
167 transfert ægritudinem, quæ sedet in phantasia & astro sordium, in ipsum canem, non aliam scilicet ob causam, quàm quia sine balsamo unguenti interveniente, magnetismus perficitur. Notavimus etiam, si vulneratum contingat plura simul recepisse vulnera, sufficere sanguinem, ex unico ejus saltem vulnere haberi, & curari una nimirum opera quoquè cætera: quia sanguis ille concordem cum spiritu totius servat harmoniam, & ab eodem educit qualitatem infestam, nedum labiis vulneris, sed & toti homini communicatam: ex uno nempe vulnere solet totus 168
homo quoque febricitare. Ingens mysterium propalare hactenus distuli, ostendere videlicet ad manum, in homine sitam esse energiam, qua solo nutu & phantasia sua queat agere extra se, & imprimere virtutem, aliquam influentiam, deinceps per se perseverantem, & agentem in objectum longissimè absens; quo solo mysterio, quæ dicta sunt hactenus de ideali entitate in fomite spirituali asportata, & peregrè ad munia sua abeunte, de magnetismo rerum omnium, tam phantasia humana, quàm cujusque rei propria genito, nec non de hominum magica, super corporibus reliquis superioritate, ad lucem venient. Clarum est, constatque sine controver- 169
sia, ex chalybe acum fieri, quæ magnetis attactu, polum ostendit navigantibus: chalybem verò nisi in acum cudi, & pyxidi nauticæ, ad designandum polum imponi, si magnetis affrictus debitus non præcesserit. Quæ cum sint extra dubium, nunc solo nutu, acum nauticam fabricare convenit: in cude igitur, qua cuditur acus ex chalybe, notatus sit septemtrio, idque linea recta; stes faber, dorso versus septemtrionem, ut cum ducitur sub malleo chalybs, ad faciendam acum, eam versus te & Boream trahas: dico igitur, quod talis acus, sic facta, sine ullo auxilio alio, polum notabit; & quidem sine variatione solita, quod ingens est mysterium. Insuper acus, quæ fit super lineam dictam, casualiter, & inscio fabro, est inanis, nec polum notat. Consequitur hinc, quod imaginatio hominis fabricantis, illo momento quasi nativitatis, cùm jam maximus fervor ignis desierit nempe, & sub obscura adhuc rubedine, imprimat hujusmodi facultatem magneticam, & quidem in chalybem, sive subjectum appropriatum. Non autem, quod cœlum tunc imprimat: quia tunc etiam influeret non intendente fabro, quod falsum est? si namque cœlum influeret ad certam horam & positionem: jam triumpharet characteristica, & sigillaria siderum, quam transimus. Sed constel- 170
latio, quæ influit in chalybem (& omne fortassis sigillum) ex cœlo microcosmico, id est, ex olympo nostro fluit: irrita fuerunt idcirco sigilla, quæ non à mago, in phantasia sua exaltato cuderentur: anteriores nempe entitates & phantasiæ, cedere

cedere coguntur nostræ; per quam sapiens dominabitur astris: imperio cujus subjecit rerum parens, quidquid cœlo conclusum est. Quæ de phantasia imprimente in acum nanticam allata sunt, multorum testimonio, mea quoque experientia, & uniuscujusque experiri volentis, decies millies vera esse comprobabuntur. Sic asarum nempe, & sambuci extremitates, auscultant imperanti phantasiæ decerptoris, qui imprimit in plantam, hæc magneticè verò in folium absens: cum alioqui cocto folio (ut recocta acu) & in potionem exhibito, periret virtus phantasiæ impressa, si à planta integrali magnetismus non foveretur, coctus sanguis & edi paratus, animam adhuc continet, verum est. At vis ista non ab impressione phantasiæ humanæ & externæ, sed à proprio suæ phantasiæ dono con-
171 sistere. Hoc pacto quoque clavus cordi equino infixus, spiritum Sagæ detinet, & nectit cum spiritu mumiali equi, quò simul torreantur, ut tormine illo, ceu equuleo, ipsa prodatur; utque tandem per judicem, Deo infesta, mortalibus perniciosa, de cœtu horum tollatur, juxta legem Dei. Etenim si opus ad aliquod objectum externum terminatur, id anima maga sine medio nequaquam aggreditur: ideo clavo utitur jam dicto.

Probato nunc eo, quòd homo habeat vim per nutum agendi, aut movendi aliquod objectum dissitum: satis quoque confirmatum est, eodem
172 naturali exemplo, & homini istam energiam Deo datam, & naturaliter ipsi competere. Absurdum fuit hactenus putasse, satanam movisse, alterasse, asportasse quicquam, & applicuisse activa passivis motu locali per solum nutum; cum nempe non dubitent, ipsum in dictis motibus fuisse primum movens, extremitatibus quibus tangat, arripiat, aut transferat, vel aëreum (quod fingunt) corpus saltem, ullatenus moveat, attamen animâ carentem. Absurdum inquam satanam post lapsum, retinuisse magicam dignitatem, qua solo nutu agit quælibet, quia ejus donum erat naturale: eandem verò naturalem homini, ablatam esse, negatam & dæmoni datam creaturarum despectissimo: si qui verò sint effectus tales ab homine prodeuntes, pactoque cum eo supplicio saltem, attribuere. Aperi oculos, gloriatus opimè in tanta vestri ignorantia hactenus est satan, tanquam si ipsi thymiama gloriæ & dignitatis subfumigares, tibique dignitatem naturalem, ceu oculos erueres, ipsique offerres.

Diximus, omnem fortassis vim magicam dormire, & excitatione opus habere: quod perpetuò verum est, si objectum in quod agendum est, non sit proximè dispositum, si ejus interna phantasia non prorsus annuat agentis impressioni, vel etiam si robore patiens sit par, vel superior agente. At contra, ubi objectum est planè ac proximè dispositum, ut chalybs ad recipiendum magnetismum: vel planè debile, & sibi conscium (ut homicida, adulter, fur, saga) tunc patiens sine multa excitatione, sola exterioris hominis phantasia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, succumbit magnetismo. Medio inquam utitur semper magus: sic etenim, nisi prægnans manum ad crus, frontem vel suos nates extenderit, fœtus non signabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba sive formæ sacramentorum semper operantur: quia ex opere operato. at quia exorcismi non semper operantur, defectus non est in Deo: sed tantum, quia mens inexcita Exorcistæ verba reddit torpida. Itaque nemo felix exorcista, nisi qui virtutem magicam excitare suæ mentis novit: vel sine scientia, potest.

Dices fortassis, unguento armario non aliam, quàm componentis phantasiâ genitam, virtutem magneticam obtinuisse: erras. Attamen si istud daretur, nec inde melius haberes: siquidem non proinde satanæ veniret ascribenda. Sic enim unguentum non ingenita sibi phantasiâ, sed exterius à componente impressa magneticum esset: cum non sit propinquius dicti magnetismi medium, quàm sanguis humanus cum sanguine humano: profectò solus sanguis, tanquam subjectum dispositissimum, pro unguento sufficeret, & reliqua simplicia essent frustranea, quod falsum est; præsertim sanguis taurinus, & mel ubi per arma incruenta, unguento intrudentis, sufficere sine sanguine taurino, quod falsum est. Denique magnetismus unguenti, esset 173
planè generalis, quòd componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impressionem nimis liberalem, vagam, incertam & insolidam, sua phantasiâ intendisset efficere. Quid si canem non intenderit: an unguentum propterea canis vulnus non esset sanando? Apage. Quid Bolus Armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique sanguis tauri, dispositionis ad vulnus equinum aut humanum habet, ut in ista tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantasia imprimatur? quæ tamen si exulaverint, unguentum sterile & irritum dabunt. Est igitur naturalis phantasia unguenti, causa magnetismi, & causa curationis propria, non imaginatio componentis.

174 En habes noſtram, id eſt, Chriſtianam philoſophiam, non ethnicorum deliria, aut otioſa ſomnia. Cave, quæſo, ne & me propterea in cenſuram injicias, qui in cenſuris promtior fuiſti. Tuus ſum & catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Eccleſiæ contrarium, penſitare fuit animus: non in rixas, non in alterius commentaria aut patrocinia natum me ſcio. Idcirco quæ ſcivi, libertate philoſophica vulgi facere volui: unum illud adhuc ſubnectam. Quicumque effectum naturalem à Deo ſic creatum, ſic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in ſatanam eumdem ignominiosè vertit: quod (pace tua dixero) ſi bene ſub tuam revocaveris anatomen, idololatriam expreſſam reperies. Rogo clementiſſimum parentem Deum, ipſe parcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humanâ fragilitate contraximus. AMEN.

Tres ſunt qui teſtimonium dant in Cœlis: Pater, Verbum & Spiritus ſanctus; & hi tres tantùm unum ſunt: (mox de humanitate Chriſti loquens) Tres ſunt, qui teſtimonium dant in terris: Sanguis, Spiritus, & Aqua; & hi tres tantùm unum ſunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirum non eſt, ſi ſanguinem & ſpiritum conſimilis unitatis contineamus: ſitque ſanguinis actio merè ſpiritualis. Imò in Geneſi propterea non ſanguinis etymo ſit vocatus, ſed ſpiritus rubei nomine inſignitus. Abſcede igitur quiſquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in ſanguine ſpiritum agnoſce, niſi ſcripturæ ex adverſum eas.

IN SOLE TABERNACVLVM.

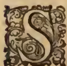

SOlem Scholæ negant fervidum. Sibi enim & hoc credi volunt, abſque demonſtratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Ideóque naturam decere. Ne ſi Sol ferveret, ſe, ſuum hoſpitium, & vicina quæque, in favillam abſumeret. Etenim cum immenſus ſit, procul etiam calefaciat, quid non immane patraret, ſi in ſe ferveret? quomodo enim generaret hominem, ſimulque omnia ſublunaria? Quaſi inprimis Sole fervente immenſum, cœlorum ſubſtantia ideo eſſet cremabilis! Atque non eſſet decentius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare ſenſus omnes; effectum nempe exſiſtere, nulla productum cauſa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam procul calefacit! maximè quòd juxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directos, eò majores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Qnod facta ſit lux per Verbum, quòd totam lucem in duos contraxerit globos. Vt lux diei eſſet Sol; & Luna, noctis. Globus luminoſus Solis, diametrum terræ & aquæ ſuperare dicitur 160 vicibus. Extra quem globum Solis, luminis radii diſperguntur, tam ſupra quàm infra ſe in univerſum. Cunctaque diaphana illuminant penitiſſimè; opaca verò, ſaltem in ſuperficie. Cæterùm oſtendi Solares radios per vitrum unitos, eſſe verum ignem, proprietatibus ſuis fulgentem. Etenim ſive radii uniantur, ſive non, id Soli eſt per accidens. Ideóque ſi radii luminares connexi ſint verus ignis, & ardeant, Sol quoque neceſſariò tanquam connexorum radiorum centrum ipſum, erit longè ferventiſſimus. Perſtat enim Solis ignis abſque alimento, ex juſſu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radii ſolares uniuntur, ſubſiſtat ſine nutrimento. Solus ignis culinarius præ ſe fert ſubſiſtentem per ſe lucem, abſque Solis interventu. In eo tamen à Sole ſeparatus, quod ali debeat, ut ſubſiſtat. Sol autem quia cœleſtis naturæ eſt, cibis non eget; quia vacuus ab uſuris, & ut ardeat ſic, à Deo conſtitutus. Sol igitur ignis ferviдiſſimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortaſſis, dum quandoque ſua dierum erit plenitudo, & rerum meſſis matura, Aquaſter cœlorum, aquę inquam quæ ſupra cœlos ſunt, virtute divinâ, aſſument fermentum, & ſemen rei combuſtibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent ſidera. Sol enim ſui globi cataractas

& re-

& repagula diffringens, mandato divino, tam quæ juxta sunt, quam quæ procul eminus, ardebit cœlos, & consumet seculum in favillam. Cœli enim mutabuntur, veterascent, & ut cera, quandoque liquescent. Decidentque astra in terram, non quidem integra (quia plerumq; globo terræ majora) sed combustorum partes abyssum ignis facient super centrum. Itaque Sol ignis est in se & prope. Quò autem longius dispergunttur, radii per universum, rerum seminibus aptiora fomenta dabunt; quia generale atque commune lumen duntaxat suggerit Sol, excitandis ac promovendis seminibus aptum, atque hactenus vitale. Non autem, quod vitam quodque essentiam seminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti ova per ignem clibani foventur, & nulla fovente gallinâ, affatim pulli nascuntur. Non tamen aut ignis clibani vim seminalem dat vel habet, aut ova adurit; aut quia fovet, desinit esse ardenter calidus in sui fonte. Sic radii solares dispersi per universum, non sunt ignis amplius; sed simplex lumen. Culinarius ergo ignis quodammodò ad Solis æmulationem se disponit. Flagrat nempe, ardet & consumit vicina. A longe autem tantum calefacit, & procul eminus tantùm splendet. Imò neque verus censetur ignis, nisi summo gradu ferveat, connexis radiis in cono luminis centraliter hæreat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non sit de creatis primis, non cœlestis indolis, non citra fomenta subsistens, neq; ideò sit universalis. Solem ergo ut singularem creavit Omnipotens: ita in singula sensitivorum specie unicum velut Solem creavit, qui in finem mundi usque sufficeret, seseq; propagaret deinceps, non quidem summè fervidum: sed per puncta radiorum dispersorum subsistens, non aveat ad ulteriora graduum momenta adscendere. In minutulis ergo luminum specificorum minutis, formale specierum lumen cohibetur virtute divinâ, quæ unamquamque speciem constrinxit ad particulare luminum momentum, generale quidem ex parte Solis: individuatum tamen ex coordinatione Domini mei. Etenim Sol specierum, non secus atque species ipsæ durabunt in seculum. At quia non subsistit nisi in individuis; Ideo Sol specierum est indies labilis in individuis, etiam per singula momenta, nisi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam cum Sole similitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc scilicet, quod Sol noster debeat habere pro indesinenti fomento spiritus vitales, luminis subsecutivi dependentisque capaces, & administros. Non quidem, quod spiritus in se, & ex se, caleant magis quàm radii Solares; qui ablato Solis lumine, confestim calore & lumine intercidunt. Cum Sole tamen symbolizant, quòd videantur accensionem propagare, subsistantque centraliter in corde. Etenim cum Scholæ animadverterent, cor sponte & ex se festinare in frigidum cadaver, exsolutisque spiritibus confestim scilicet frigere, putârunt spiritus istos inflatos esse exordium, centrum, ac punctum primitivum Solare, & caloris, non retrospicientes, quod ipsimet spiritus ex se sint frigidi, pereatque in instanti illorum calor, simulatque à cordis radio & subsidio dirimuntur. Mirum admodùm, quòd quibus tota vitalium & non vitalium tragœdia caloribus adscribitur, nescitum & indeterminatum fit hactenus. Utrum alteri prævaleat in origine, & sustentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec ejusdem spiritus vitalis, ex sui natura & substantia caleant originaliter; hactenus ne semel quidem cogitatum est, unde nobis calor adveniat, vel insit ab origine uniuscujusque. Cum enim cognitio sui ipsius sit scientiarum potissima, tam in moralibus, quàm naturalibus: saltem nunquam Scholas pudere debuisset, inquisivisse caloris & vitæ fontem in rebus. Quantæ inde tenebræ remanserint in sanando, in custodiendo vitam, novit Deus. Hanc proinde tesseram, à juventute mecum discussi, hoc modo. Primum cognovi ignem prout limite de formis, non esse accidens neque substantiam. Multóq; minus elementum. Quod alibi pleno philosophiæ velo demonstravi. Dein quod Sol propria caleret dote: & Ignis culinæ similiter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus substrata. Ubi verò uterque nos deserit, esse nobis silicem & chalybem, unde nobis Ignem struimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum sub terra, ex sale & sulfure volatilibus accenduntur. unde didici, quòd spiritus salis ideo debeat esse salsus & volatilis, & sanguis arterialis sit partim salsus, partimque pinguis atque sulfureus: tum demum, quòd deberet esse pulsuum concussio, non quidem ad refrigerium (ut alioqui somniant Scholæ) sed scilicet, ut sicut butyrum ex lacte fit per concussionem: ita ex sanguine sulfur vitale. Quod deinde per ejusdem operæ concussionem, in spiritu volatili lumen concipit, propagaturque formale sive vitale lumen: tanquam lumen de lumine sumtum. Spiritus salsi nimirum, & sulfur

sulfur sanguineum, in theca cordis per pulsum sese confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in spiritu vitali: à lumine inquam solaris spiritus intimi,& insiti, in quo est tabernaculum Solis specifici, usque in mundi finem. In hoc Sole humano posuit Omnipotens tabernaculum suum, suasque delicias, regnum suum, cum omnibus charismatibus suis. Lumen autem quod concutiendo concipitur,non fit quidem de novo, ut à silice & ferro: sed propagatur per adeptionem materiæ, ex lumine Solari specifico & humano, sive accenditur & dilatatur. Universale quidem ibi, & vitale est, consistens in punctis luminis temperati: estque ex parte productionis in natura quidem specificum, ac determinatum pro vita humana: sed individuatur omnifariam ab eo, qui posuit tabernaculum vitale in specierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus Jesus est incomprehensibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non potest vita per momentum subsistere absque luminoso spiritu, à quo illuminatur & animatur in habitatione Solis: Ita nec anima, nec vita ullatenus unico momento, absque gratia ejusdem æterni luminis subsistere queunt. Concepi autem qualitatem & intensionem caloris, resultantis ex isto lumine: quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 200. calet actuali tepore, quodque sine isto vitæ lumine mox frigeret,essetque cadaver. Est ergo tantum caloris in corde, quantum sufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ aliàs frigidæ. Vita ergo specierum, ut in simplici, & non unito lumine consistit. Mysterium providentiæ Divinæ continet. Etenim igneum lumen utcumque propter distantiam sit mitigatum, inque teporem foventem reductum: naturaliter tamen nequit sistere, quin culmen luminis connexi non conspiret, adeóque ad sui ruinam sive interitum contendat. Providit ergo Pater & dispensator luminum,qui in Solis tabernaculo sedens,lumina per species, & repagula constrinxit. Hic sufficit ostendisse paganici erroris reliquias esse,ac planè blasphemas, dixisse: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non sit Solis: sed solorum actionum sublunarium fomenta, excitamenta,ut & impedimenta, vitæ inservientia.

INFANTIS NVTRITIO AD VITAM LONGAM.

Liquet jam, vitam non ex astris esse: sed ex vi seminaria parentum, vitam esse brevem, morbosam, sanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole seminis, & truncorum, non minus quoque secundùm alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta est infirma fœtus constitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, spectanda est alimenti quantitas qualitasque: cum ejus corpusculum ali, & grandescere, adeóque constitui debeat: sitque præcipue jam notum, quòd succus alimentarius in puero, adoptetur in hæreditatem radicalis. Natura enim destinavit lac in uberibus pro cibo & potu infantuli,quod ipsi alimentum cum brutis commune cessit. Putatum esset à quibusdam, injuriosum Deo fore, si de alio alimento cogitemus: quasi è mediis non semper elegisset, quod esset longè optimum. At sanè eritne Deus naturæ vitricus, & natura ipsa noverca, quòd non panem nec vinum, sed grana & uvas duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita est. Lac ergo, ut alimentum ordinarium, ad vivendum sufficienter præbuit: non autem ut vitæ longæ inserviret. Non enim natura amplius de vita longa est meditata, postquam cognovit authorem suum vitam accurtasse, nec velle unumquemque longævum. Lac autem unicuique ex æquo in cibum dederit. Etenim morborum exercitum in naturam misit, ut mille mortis præcocitates, ad vitæ fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac satisdat finibus sui authoris, deditque alimentum belluinum. Sed doctrina vitæ longæ valdè est heteroclita: scioque illam inter divinitùs electos filios artis usque in occultis permansuram. Doctrina ergo præsens non spectat cursum naturæ ordinarium: sed novam metam. Non itaque me naturæ injurium autumo, si insolitum alimentum lacti prætulero. In lacte siquidem plurima ingruunt incommoda. Inprimis lac grumescens vomitiones frequentes, vermes, termina,febres,diarrhœas, epilepsias, convulsiones persæpe profert, multasque necis inopinas occasiones continet. Lac enim in stomacho, proprio loci fermento obediens, necessariò acescit, antequam in alimentum vertatur; cui si novus succedat lactis suctus, durus tenello stomacho lactis grumus incumbit,

cumbit, qui in glebas occalescens caseum mentitur tenacem, non secus multò atque lac intra ubera non rarò concrescit, & non nisi cum apostemate erumpit. Quod cùm digestioni pertinaciter resistat, si non etiam valdè nocuum fuerit, mox saltem putrescit, amaricat, flavescit, viridescit, nidorem contrahit, & pylorum alienat: unde præfato morborum clades sæpè excitantur. Infans enim dudum sugit, frequenter repetit. Lac primum est coagulatum, aliud recens intromittitur tertio sextoque, fitque commistio omnium, acidumque præter naturam alienum concitatur ejulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitatis manifesta, sequiturque recens suctum; symbolum caseati, nidorosi, & putrefacti. Hæc vitia fere sunt inevitabilia, suntque peccata lactis materialia, quæ recens fœtus editus ex origine piare incipit, quasi ab ortu mater insidias, mortisque comminationes suo infantulo struat. Sunt insuper alia lactis crimina, occultiori tabo perniciosi. Nimirum nedum lues veneris, lepra, pestes, febresque contagio infimes fugantur à nutricibus: verùm etiam innritur puero à cunis propensio morbosa nutricum, non secus ac si hæreditaria esset. Certè character in vitam deplorabilis. Novi quendam Præsidem sextâ sanaque prole beatum, cui septima (quod nutrice aleretur renum calculo subnoxia) luctuosa lithiasi anno ætatis suæ 13. tertiâ sectione sub lithotomo finivit. Denique non sat est morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radicesque hæreditarias per lac in sugentem transplantari, & pertinacissimè in vitam incorporari: verùm etiam vitiorum quorumcunque sementa moralia, cum lacte intrò penetrant, ac in vitam perseverant. Observavi sic, nutricem salacem, furtivam, avaram iracundamque suam fragilitatem transtulisse in pueros. Sic insolita in familias stupiditas, ira, dementia, multaque animi pathemata (etiam præter defectus morales) dudum somniantia, ac tandem dierum sub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagata. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium est, ut cadaverescat, si nutrix clanculum imprægnata est, participat de febribus, & malis, quæ nata sunt lac quomodolibet inficere. Tandem in horas, lac varias impressiones subit, ex omnibus animi perturbationibus, unde nedum grumescit, putretque: sed & non sensili qualitate, induit difformitates, quas insons infans bibit, atque piare tenetur. Non enim nutrix uno semper tenore animum frenat: mille sed apprehensionibus, iræ, tristitiæ, agoniæ, invidiæ, lasciviæ, furti, avaritiæ, &c. perculsa succumbit, quarum singulæ, est indubium, qui lac malè disponant tam quoad corpus, quàm animam. Inevitabiles enim sunt pleræque, periculosæ tamen. Quicunq; ergo à nativitate, vitæ longæ studere voluerit, ne exponat suos hujusmodi voluntariis, inopinatis, & certis periculis. Quantò magis, quod medicamen ad vitam longam ut à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & sanam, non potest digeri, ut neque penetrare, si intra crassos lactis grumos sepeliatur. Utpote sic etiam venena in lacte propemodum innocua evadunt, & velut castrata sterilescunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Hactenus non solèo lac edere nisi merum, solum, absq; alio cibo potuque, donec plenè digestum è stomacho prolapsum sit. Laudo pro puero nostro alimenta, quæ pane, tantisper in tenui cerevisia bullito, cùm melle despumato, sin minus, cum sacchаro, instituitur: donec simul in mucilaginis, aut collæ speciem, sive gelatinam devenerint. Huic tum tantundem tenuis cerevisię miscetur ac diluitur, quantum satis ut potus loco inserviat. à pane tamen secalitio abstinendum, si melle nutriatur, quia lumbricos gignit. Imò injecto in vas mellis frusto illius panis, transit in formicas. Hoc pacto filium Comitis, inter cæteros nutriri jussi à nativitate, qui tres fratres robore, sanitate, staturâ, ingeniò, omniq; valore longè superavit, adeòque nisi in bello pugnaci manu glande transfossus occubuisset, magnæ spei erat. Enimverò ut præfatus cibus potusque, est innocuus, non putrescens, non coagulabilis, non contumax digestioni (putrescunt enim facilè, quæcunque ab animalibus petuntur, teneriori bus stomachis) ut neque malignitatis particeps, vel alienæ perturbationis instabilis, aut inductæ vitiosæ impressionis hæres: ita semper sibi æqualis, par & constans, naturæ fit familiarissimus, non vermiculosus, non acer, putidus aut nidorosus, non denique acer, acutus, febriculosus, imò nec unquam nocuus, licet quantitatem excesserit, nam plus minusve dilui potest. Adeòque & sine morbis crescit, adolescitque infans, & fit capax remedii ad vitam longævam. Non ergo etiam malè juxta literam de Messia ter-glorioso incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Unum siquidem continet gloriam roris cum extracto florum: alterum verò omnium pænè herbarum est magisterium. Butyrum

tyrum ergo, non autem lac comedet. Unde discretio boni à malo, & judicii acumen promittitur. Succrescente autem dierum robore, paulatim puer noster assuescat vegetioribus atque durioribus cibis, apprimè tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis sumat guttas quatuor de arbore vitæ.

ARCANA PARACELSI.

Nimverò de fide credimus, vitam hominum abbreviatam, ex voluntate divina; peccata autem mortalium, occasionem ad hoc dedisse. Voluntas sive jussus Domini intravit in naturam, atque rationes mortis, quas non inveniebat, fecit ante diluvium quasi successivo ordine, vita continuò per proles immutata est, tandem ad centesimum & vigesimum annum fuit extenta. Atque postremò septuaginta anni dies hominis: quod supra, est miseria: prætérquam in potestatibus, quas ad 80. pervenire voluit. Hæc est ergo vita brevis, vita ordinaria, ad quam homo sponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & pervenit: quam ex Sacris fuisse divino elogio statutam. Radices ergo vitę brevis locum in natura deinceps habent. Inprimis mens quæ mori nescit, non senescit. Sensitiva autē anima licet tandem instar lucis exstinguatur: non tamen ipsa lux senescit, eò quod per partes aut gradus non adveniat. Si namque anima sensitiva, sive ipsa lux vitalis senesceret, cum pereunti huic nil addi possit, quod de ejus indole sit, frustra de vita longa cogitarem. Senescunt ergo tantùm potestates vitales, sub generationis initiis, cuilibet organo insitæ. Quas non contemplor ut nudas qualitates: sed rectores adspicio, deficientes sensim in corpore aëreo: ideóque & spirituum potestates, sequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Tristitia enim, non secus atque tinea vestem, vitam rodit; sic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo deniq; homini lupus. Quæ sanè vitam adhuc viridem multis demetunt. Hæ tamen non sunt rationes naturales vitæ brevis, ut neque speciei connexæ; vel innatæ brevitatis necessitates. Certè præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ brevis causam. Prima namque omnium labascit memoria; visus dein, gustus, auditus & gressus hebescunt. Sapere enim, non immeritò tam gustum, quàm judicium mentale, indistinctim significat, quod simul sæpè intercidant: Gustus autem primum deficit in stomacho, ob lienem. Quocirca alibi gustum linguæ, & gustum stomachi sat distinxi. Mox propter inæquale partium robur, hinc inde sensim deficiunt officinarum innata fermenta: stupescente autem fermento lienis, conceptuum primorum potestas labascit, & puerascere senes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pueris vividam concedunt, propter cerebri teneritudinē, facilè suscipientis quælibet sigilla: sed cerebro per ariditatem duriore sigillorum impressiones, tantò magis arduas fore, quantò ad retinenda conceptuum stigmata sunt ex ariditate pertinaciores. At frivola est Scholarum æquiparatio, quod cerebrum se haberet per modum ceræ, ut neque cogitationes sigilli vices exprimunt. Nam inprimis vix decem sigillis aptus locus esset. Etenim si sigilla ejusmodi tam corporalia essent, ut deberent sequi dispositiones & alterationes cerebri, necessariò se ad extensionem loci quadrabunt, eò quod locus à corpore difficilius sequestretur, quàm esse durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extensionem singula conceptuum sigilla in cerebro requirant? an memoria pro sigillo concepti equi majorem locum in cerebro exigat, quàm quæ est muris aut muscæ? ergo & consequenter extensio loci in cerebro pro equo quoque decies millies major esset, quàm pro mure, adeóque cerebrum totum vix memorandis duobus sufficeret equis. Ut cum locus deficeret, potiùs recordarer medii bonis, quàm integri. Imo longè melius recordarer rerum hinc ab uno anno præteritorum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obvenerint. Vidi enim puerum, qui secundum Æneidos memoriter didicerit, qui vix centesimum versum intelligeret. Adeòque singula verba requirebant totidem sigilla & horum locos Sin verò nullum locum sigilla conceptuum requirerent, nec extensionem sui, in cerebro occupent. Ergo nil sigillatur, nullumque est sigillatum, & hebes est Scholarum comparatio. Nimis enim lutosæ sunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum potestatum, qualitatibus primis aut secundis adscribunt. Sed quid agent miseræ, si vix digitum ab hisce corporum accidentibus se offerre ausint? neglectis igitur duritiei, ariditatis & teneritudinis respectibus scholaribus ad causam brevis vitæ devenio.

Dixi

Dixi nimirum ex labascente potestatum vitalium vigore, vitam necessario ac proportionaliter diminui. Vnde verò ipsæ potestates velut obducta ferrugine senescant, ac paulatim desinant, repetam. Quod sanguis atque cruor tandem successivè transmutentur in nutrimentum alendarum partium, absolutaque accretione adolescentiæ irroretur quidem succus inde paratus in singulas partes solidas, iisque agglutinetur mucilaginosus aliquis atque spermaticus liquor: sed non amplius dudum cum iis permanet: Sed consumtus, confectusque partium fermento non amplius coagulante (prout alias sub accretione fieri solitum erat) exhalat totus absque residentia, fece, aut residuitate reliquiarum. Iste ergò est cruoris epilogus. Quod tandem in suæ tragœdiæ finem, exhalatione tenus totus expellatur, per insensilem transpirationem, postquam functiones humectionis obierit. Itaque dum jam liquor ille per intima commistus, perfunctaque digestione, effluviotenus exhalat, non potest non indolem excrementi assumsisse. Unde æquè inevitabiliter consequitur, Vitalem inhærentem, & visceribus conjugatum spiritum, simulque ejusdem potestates insitas, continuo necessitatoque suffitu hebetari, alienari, atque tandem extingui. Hæc est igitur vitæ brevis causa continens ac naturalis. Consideratio ergo vitæ longæ tota, circa conservationem potestatum vitalium versatur. Non est enim sat, cunctis membris cruorem adesse, volupe suo cruore desiderato ali. Neque iterum sufficit spiritum insitum hactenus ab influo sat recreari, continuata nutritionis substitutione. Nil enim in vitæ palæstra actum, nisi potestates seminales, characteres inquam vitales, ab exitio præserventur jam commemorato. Alioquin enim spiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, unde dies nostri necessariò abbreviantur. Siquidem sensim characterem potestatum, sive dona seminis amittit, fit spiritus non animantati, sive Gas instar. Non enim etsi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eò quòd non sit in viribus moventibus proportio subsecutiva majoris ad minus requisita, ut aliquid moveat aliud: at sane hoc locum habet in rebus, quę seipsum non moverit, neque movendo accrescere aut roborari valent. Ideoq; consideratu indigna in rebus seminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi usque finem constantes sufficient, ut nimirum species, harumque robora perseverent integra, semenque aequaquam imminutum de se gignant. Per consequens etiam, si quadragenarius generet sibi prolem similem: poterit vita quadragenaria continuari in vigore sibi adolescenti coæquata, nisi vitium rupti fili aliunde irruat, ut dixi. Studiosè itaque indagandum, an in natura sint sperandæ reliquiæ arboris vitæ, vel succenturiatæ substitutiones: per quas scilicet, quicquid demum è nobis evanescit, illis potestatibus sit vice fomenti, nec amplius sortem excrementi, tristi suo suffitu, præ se ferat. Qualitatem autem præfati nostri suffitûs, nedum in odoribus sudorum quorundam agnoscere lubet; sed præsertim, quod cimices, pediculi, pulices, similesque insectæ inde procedant: mera nempe spurcitiæ & fœtoris proles. Mihi inprimis inutilis quæstio visa est. An hortus Eden, ejusque arbor vitæ desierint, an verò etiamnum hodie persistant? & ubinam locorum? An Enoch, Elias, & Joannes, ibidem sub angelorum consortio etiamnum vivant felices, extra senii & infirmitatum incommoda. Sat mihi. Arborem vitæ à creatione incepisse; In natura fuisse: non autem fabulosam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignotam fuisse atque fore, adeóque & impossibilem ejus adeptionem nos spe privare. Interim succedaneam plantam investigo, licet multis numeris inferiorem. Imò dubium non est, quin, si aliqua sit in hac valle miseriarum, quæ vires primitivæ illius arboris vires refert, locus ad vitam longam suas contribuat partes, tam respectu plantæ, quàm hominis illa utentis. Eandem namque plantam pro varietate natalitii soli, nobilitari, vitamque nostram per loca melioris succi alimentarii, suaviorisque aëris potu prorogari, ipsa pro me climata fidem faciunt. Nec enim credendum, id favore cœli prorsus contingere, eò quòd eodem gradu distantiæ ab æquatore, atque eadem prorsus sub orbita cœli, partes ortui suppositæ, nobiliores fructus proferant, quàm quæ ad occasum magis declinant. Quinimò sub eodem circulo multa sæpè varietas propè consita est. Quas ambas tamen partes idem cœli adspectus eodem motus nunc, quotidie afficit. Pro monente Paracelso etenim erecta est medentum quorundam spes ad vitam longam. Quisque enim sibi pollicetur Adeptum vitę longę ex ejus scriptis, si non tanta tenebricositate verborū sua descripsisset. Quapropter plurimi indagant nominum novitates obscuras sibi significari: alii etiam operandi simplicem ejus ubique & accuratam merito suspicantes descriptionem, apertiorem methodum operandi exoptant. Nemo autem detecta larva ad

ad fundum rei, promissæque veritatis basin fodere est aggressus. Quisque enim vel irridet, vel desperat, vel nimium credulus suspenso naso cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod sibi non præciderint viam spei. Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis pollicita contineant. Enimverò Paracelsus, se extremum senium, per elixir proprietatis assecuturum promittit, datumque cœlitùs sibi mortis deligere sortem atque horam jactitat. Sed vana sunt ejus vitæ longæ ostentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis suæ 47. exstinguitur. Stupent sui interim, mirantur que, quo morbo, casuve, adhuc floridus ætate sit abreptus, lapidis illius chrysopœi verus compos, quiq; graviorum morborum myriades passim, velut falce demetendo, Herculis clava trucidavit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex ejus scriptis profecisse multum: illumque potuisse per remedia ad unitatis symbolum adscendentia, sanare lepram, Asthma, Tabem, Paralysin, Epilepsiam, Calculum, Hydropem, Podagram, Cancrum, atque ejusmodi vulgo incurabiles morbos: attamen Paracelsum fuisse ignarum radicis vitæ longæ, tam ex ejus scriptis & medicaminibus, quàm ex obitu, collegi. Siquidem renovationes atque restaurationes, quibus passim, multóque sæpè gloriatur meritò, duntaxat sunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proscriptione. Atque hactenus fuit morborum ferè omnium vindex, & sanator. Attamen medicamina ejus arcana, non tam respiciunt vitam longam, quàm sanam, hujusque commoditates. Etenim pili, ungues, ac dentes renovantur, hi etsi durissimi, primi tamen carnem sentiunt. Adeoque non frustra scriptum, Mosen omnes dentes habuisse anno 120. suæ ætatis. Etenim quatenus obscurè vivunt, suam extra se culinam habent, facillimè quoque putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id sibi ex proprietate habent. Memini siquidem de Mumia Memphitica principem Radzivilium Polonum sic scripsisse. A tribus annorum millibus, absque minima alicujus membri putrefactione, ejusmodi corpora in hanc usque diem conservantur integra. Tanta autem est horum cadaverum multitudo, ut pauci sint, qui fastidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & unguentorũm pinguedine adeò condensantur, ut in modum picis indurata resplendeant. Cerebrum præsertim, musculi, & scapulæ carnosiores; nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeant, & in modum membranæ extendantur, mumiæ non deserviunt. Quantum narium judicio colligi potest, Myrrhæ multum hisce unguentis admisceri debuit. Saltem unguenta ista ossibus mirum candorem conservant. Circa antra extrinsecus magna vis ossium projecta jacet, à quibus mumia ablata. Inter quæ non obiter, nec brevi tempore contemplabamur calvarias, & inferiores maxillas, ubi dentes fixi: nullam omnino invenimus, quæ vel unum dentem cariosum, aut aliquam evulsionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, sinceri, & candiduli. Inter tot enim centurias maxillarum, erant & seniles, quibus dentes breves & attriti (quales in senibus videntur) at quæ dentem ullum putridum, cavum, foraminosum, aut signum elapsi haberet, erat nulla. Unde colligo primum: Mosen potuisse naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod ut frigida nocet dentibus: ita & aër frigidus nostras, dentibus sit hostilis. 3. Quòd ideo Æthiops & Hispanus candidos habeant dentes. 4. Consolationem capio pro Belgis, ex ejusdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recensitis ad septem milliones feruntur, ex Judæis ad unum millionem & sexcentos mille, numerum adscendisse: mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars visum integrum habet. Omnes oculis passim laborant ex esu fructuum, & aquæ potu superaddito. Cæterum 5. non prorsus frustra Paracelsus de elixire proprietatis, ex croco, myrrha, atque aloë, præparato, sibi fisus est, modò non errasset in ejusdem præparatione: sed per modum arboris vitæ illud medicamen confecisset. Nam ut myrrha mumiam custodit à putrefiendi aptitudine, si myrrhæ aditus ad nostri constitutiva detur, non erit cassa myrrhę ad vitam longam authoritas. Quoad renovationem verò tantoperè à Paracelso laudatam, quæ pilos, ungues, dentesque renovat cum omnium morborum exclusione. Pili sanè & ungues, ut sponte quandoque decidunt: ita & quavis ætate facilè succrescunt, estque illorum renovatio parvi momenti. Vidi quoque anno 63. ætatis senem, & vetulam, quibus quondam amissi dentes sponte renascebantur, etiam cum doloribus puerilibus. Nullam tamen denotabat vitæ longævitatem: eò quòd uterque eodem anno oppetierit. Multos enim in spem vitæ longæ erexit promissio Paracelsi, de renovationis repuerascentia. Putarunt nimirum, ex dentium & unguium renascentia, repuerascentiam acces-

necessariam: potissimum quòd canitiem senii indicium exuerent, pristinusque capillitii color rediret. Sed suus error ex indistinctione fuit. Meminit nempe Alexander, se vidisse octogenarium, cui novelli dentes quotquot deficerent, succrescerent: at non proinde ejus longævitatem commemorat. Et quanquam potuisset per accidens simul longævus fuisse: cum tamen unum non contineat aliud in radice, sive causis necessariis: elenchus fuit, ex uno aliud per sequelam deducere. Natura quippe, non rarò sponte molita est ejusmodi renovationes, sub quibus interim filum vitæ longæ abscidit. Non absimile est enim, quod pirus quotannis renovetur frondibus: non tamen, quod proinde sit ista arbor longæva: terebinthus, aut cedrus, aut abies, brevioris vitæ. Imò nec pyrum mutuatur ullam vim vitæ longæ, quod sua arbor quotannis renovetur. Renovatio itaque medicaminum, Paracelsum decepit. Quippe quæ tantùm sanitatem, propter intimam similarium atque supremam mundificationem arguit: non autem radicem vitæ renovatam, aut vitæ inde prolongationem. Decepti enim sunt, quod cervus cornua, & anguis senectam exuant, sintque bruta longæva. Ideóque renovationem istam in causam longævæ vitę retulerunt abusivè. Nam cancri, araneæ, cicadæ, & insectæ brevioris vitæ sæpius contingit pellem exuere. Ex opposito autem cervus castratus cornua non mutat; quia nec facit nova: non definit tamen propterea esse æquè longævus. Cervus etenim non abjicit cornua sub autumnum aut hyemem, dum ad majorem quietem se componunt belluæ: sed dum novo surculorum germine pascitur, cui renovativa sui germinis inest: ut & in cervos, non autem in boves transfertur. Eò quòd stomachus cervi proprio ac specifico fermento, conservat germinativam surculorum vim, traducitq; in vitam mediam cervi. Quod castrato cornubus carente non accidit, ut eunuchis barba negatur. Renovatio itaque hujusmodi, est quidem effectus vegetioris vitæ: non tamen inseparabile vitæ longæ indicium, ut neque causa conjuncta. Nam nec renovatio necessariam vitam longam habet adjunctam: nec vicissim vitæ longæ est adnexa renovatio. Ut patet in cervo, ansere, &c. Esto ergo, quòd Paracelsi arcana singula universas propemodùm tollant ægritudines; ungues, pilos atq; dentes renovent: nequeunt tamen inprimis robur inæquale deficientis alicujus partis adæquare: multò minus potestates deficientes ab interitu vindicare. atque omnium minimè easdem restituere in vigorem juvenilem. Ergo ejusmodi arcana non respiciunt potestates organorum, ut neque vitam longam inde dependentem: sed tantùm summam membrorum omnium depurationem: atq; hinc natam sanitatem. Morbi nimirum universi, qui vel è sordibus emergunt, in ipsis sordibus latent, vel demum sordes suo contagio ulteriùs propagant, sanantur per præfata arcana: non autē, qui primariò potestates vitales concernunt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquisitam, è morbo vel senio continent cum potestatum diminutione. Hujusmodi namque non nisi per remedia vitæ longæ in pristinum redeunt. Neque tamen perfecta & impleta redintegratione in pristinum. Nam hoc immortalitatem absolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula, Venere &c. debilitates ingruunt, per arcana Paracelsi tantillum restaurantur; at non nisi comite infirma naturâ. Insaniæ enim ex mala conformatione nequicquam restaurantur: Illæ autem, quæ ex insigni superbiæ thymosi exortæ sunt, continuò de recidiva metuunt. Alioqui verò phrenitis, delirium, caducus, uterina vesania, hypochondrii mania, & quæcunque ex impuritatis aliqua sobole fit, perfectè & completè sanantur remediis Paracelsicis. Maniæ ergo, quæ ab insigni arrogantia prodeunt, sanantur quidem confestim; sed cum metu minoris alicujus recidivæ, quia istæ arguunt potestatis Imaginativæ merum defectum: ideóque ita semen contaminant, quod in aliquot generationes deinceps translatæ non rarò elucescant. Sic etiam ebriorum filii sæpe vitiatarum potestatum retinent indicia, quasi filii, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc est, fortes generantur fortibus & bonis. Et vicissim mali corvi malum ovum. Sunt namque ebriorum filii plerumq; stupidi, indagandis rebus somnolenti, conceptuum tenaces, temulenti in agendis, & facile in vitia abductiles. Saltem non dubito, Paracelsum suis arcanis usum, utpote qui videret nedum felices sanationes succedere: verùm etiam aliquot diutiùs usos, fuisse renovatos pilis, unguibus & dentibus. Veruntamen cum illi non fuerit vita longa, testimonio nobis erunt sua præfata arcana, de lato judicio meo. Enimverò circumfertur Testamentum Paracelsi; quod quia contradicit publicæ authoritati, ex ipsius epitaphio desumtæ, quod spectatur in nosocomio Salisburgensi, in muro ad S. Sebastiani aram, quodq; bona sua in pauperes distribuenda, honorandaq; collocasse memorat: ideo illud

illud Testamentum à Paracelsi osoribus fictum credo. Alii proinde istius farinæ asserunt Paracelsum, pacto cum satana termino, plena in sanitate obiisse. Quod contradicit præfato Testamento, ex ore hostium publicato. Quo videlicet dicitur, ipsum aliquot dies ante mortem morbidum fuisse. Actusq; ille tanti reatus contradicit, quòd pauperibus tam fuerit benevolus. Sunt & alii quoque, qui illum toxico sublatum ajunt. Cui cum remedia non minus quàm ad alios morbos cognita, & in promtu essent, supponunt illum adamantis pulvere, peresis intestinis interemtum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adolescentia solliciti, circa arcana chymica. Maximè si quos vitæ suæ incurios indagandarum scientiarum nimia curiositas, diu noctuque anxit. Quem enim mortalium non inficiant carbonum suffitus? aquarum fortium, gradantium, & arsen calium? Itemque antimonialium nova indies examinatio? quæ per longa annorum tædia experiundi, nondum experti haurimus, de malignitate illorum, non nisi per experientiam seram admoniti. Quid enim secus agat curiosulus, nec trepidus tyro, in arte tam abstrusa, aliumque recusante didascalum præter torturam ignis? Ubi scilicet artis theoremata ex voto obscurantur: non quidem ut sciantur abrupta: sed potiùs ut nesciantur? Intellectus enim datur electis tantùm per longam dierum & operum præparationem, sufficiente sanitate & pecuniâ instructis, neque criminum gravamine indignitatem meritis. Concedo universales aliquot medicinas, quæ sub unisono naturæ longæ gratissimo, insensiliter post se vinctum educunt hostem, cum egregia organorum depuratione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo universalis amplitudinem, in specificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum societatem demunt, contractoque jam vitio planè dominantur, non secus atque securis secure arborem vellit. Index arcanorum Paracelsi est.

Inprimis tinctura lili, ab electro minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cujus una pars est metallus primus: altera verò, membrorum essentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, stibii proles integri, quæ omnem morbi nervum penitus absorbet.

Tertio loco est tinctura lili, etiam antimonialis, ejusdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco est mercurius diaphoreticus, melle dulcior, & ad ignem fixus Solis horizontis omnes proprietates habet. Perficit enim, quicquid medicus & chirurgus possint optare sanando: non tamen tam potenter renovat, ut præcedentia.

Eminentior est ejus liquor Alkahest immortalis, immutabilis aqua solvens, & sal circulatus ejus, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem sui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum sive lac margaritarum. Essentiæ autem gemmarum & herbarum, sunt præfatis longè minora. Tandem salia volatilia, herbarum & lapidum præcisam particularitatem referunt, neque universalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui unicum est purgativum per sedem, ulcera pulmonis, vesicæ, laryngis renum purgando sanat, adeò ut & podagram funditùs evellat. Est nimirum mercurius vulgi, à quo liquor Alkahest semel distillatus est, residetque in fundo coagulatus & pulverabilis, nequicquam in pondere auctus aut diminutus. à quo pulvere cohobanda est aqua albuminum ovorum, donec coralli colorem acquisiverit. In spiritu abjecto laudo Dominum rerum, quod parvulis hujus mundi sua arcana revelet, clavumq; perpetuò regat, ne in indignorum manus hæc sua beneficia incidant. Deprehendi itaq; arcana Paracelsi morbos tollere: sed ad radicem vitæ longæ non attingere. Deprehendi quoq; remedia mineralia, utcumque ad summum gradum deducta, inepta tamen esse, ut constitutivis primis cedant in alimentum, eò quòd reservent vitam mediam concretorum, unde educta sunt. Eatenus namq; non deponunt unquam prorsus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longæ. Imò neque unquam facilè inducar ut credam, lapidem philosophorum nobis vitaliter uniri posse, propter sui summè immutabilem substantiam, incredibiliter fixam contra ignis torturas, indissolubiliter homogeneam. Id est, propter separationis, destructionis, & digestionis omnimodam impossibilitatem. Tantum abest, quod ad vitam longam faciat. Subscribunt mihi historiæ, Neminem qui lapide illo sit potitus, vitâ longâ fruitũ: sed multos, ob pericula laborando perpessa, vitam brevem mansisse. Cæterùm neque sperent mangones, cibos potenter nutrientes, vitam longam præstituros. Etenim quamvis convalescentibus robur præbeant: nutritos tamen dein enervant. Quod Cæsar etiam testatur. Etenim teneriores cibi facilè absumuntur, carnes teneras effi-

efficiunt, & majori nidore potestates vitales suffumigant. Medentum studia autem circa culinæ delicias,quas partem diætetiecen nominant, versantur, in errorem putando abducti enim sunt. Vt si victus euchymus atque tener debita dosi convalescentibus proficiat. Putarunt & robustiores eodem cibo multipliciter alitos, in summam roboris auctionem elatum iri: Non enim in cibando proceditur, ut in arithmetica, ubi 10 libræ elevant novem; & per consequens, 100 libræ nonaginta. At non proinde, qui plurimum edit, bibitque affatim, potentior fiet, quàm qui moderatior vixerit. Siquidem natura non tam servat proportiones numerorum, atque proportiones potestatum rerum alterabilium, ad potestatem sui Blas. Vtut est, saltem Medentibus ad vota succedit. Quoniam copia cruoris, excrementa parit, ad vocantur Medentes adeóque regulas victûs sibi saltem profuturas imperant, vitamque abbreviant, in medicè atque miserè viventibus.

MONS DOMINI.

Qvis adscendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino; & misericordiam à Deo salutari suo. Verba sonant æternam beatitudinem. Sic est. Attamen nil impedit, quin ista figuralis atque typica locutio, secundùm literam etiam sui veritatem explicet. Cum necesse sit, typum correspondere rei per typum significatæ. Equidem semper observavi, omnia Dei mysteria ferè in montibus celebrata. Iussus est enim Abraham scandere montem, & ibidem suum unigenitum sacrificare, in typum sacrificii in monte calvariæ. Iussit Deus Mosi ad montem adscendere, ut illum alloqueretur. Deditque illi Legem. Et collocutus Moses facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Oreb transfiguratus est Dominus, &c. Quæ cuncta in deserto fieri poterant, poteratque Deus exercituum circumdare Mósen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in monte, ne quisquam mortalium appropinquâsset: sed mons semper electus ex privilegio. Et benedictio à Domino promittitur in adscensu ad montem Domini. Etenim poterat Dominus breviori morâ Mosi significare sua placita: nec opus erat diebus & noctibus quadraginta continuis, nisi etiam mora suo pondere (etenim mora in naturalibus requiritur ad justam rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum mysterium designaret. Naturaliter enim, intelligo in montibus malignitate endemica carentibus esse nedum aërem purissimum, procul à fœce & corruptione remotum, à vulgo, erroribus, & defectibus segregatum, & propter frigora depuratissimum ab omni inquinamento: verùm etiam ibidem esse locum, quorsum per magnalis continuitatem, expeditissima cœlestium irradiatio est: quia ætheris purissimi potatio. Memini enim, uno mane me jejunum sensisse in Alpibus suavitatem inspirati aëris, quem antè vel post, totâ vitâ nunquam. Certum est, etenim, quod Omnipotens tantum Gibbum in natura non frustra condiderit. Certumq; est, omnes mundi divitias è montibus erui. Deinde optimi fontes atque celeberrima flumina nobis è montibus ratione declivitatis versantur. Denique omnes nationes monticolæ, durioris sunt corporis, vitæque vegetioris, al iis qui campos amœnos colunt. Qui effectus suis causis constant, quippe suavior puriorque aër ibidem inspiratur, & Gas omne suis privatum sordibus, redit in materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantam, vel ipsam terræ faciem, vel super eandem construxerit tot saxa, vel in unum saxum conjunxerit, nec tamen aliquo minerali ditaverit, cujus respectu videretur tantam molem congessisse, nec fontes depluat, nec fructus denique tantis finibus dignos refuderit: sed supra omnem aëris atque nubium turbulentias, turbines ventorum atque fulminum portenta exaltaverit, in placidissimam aëris quietem. Certè id mihi insigni mysterio dicatum videtur. Benedictio enim antiquitùs promissa spectabat plerumq; vitam longam, ejusque commoditates, & prolium fœcunditatē (ut sis longævus super terram &c.) Benedictio ergo adscendentibus in montem Domini, juxta literam, in natura ad vitæ longæ dotes spectare videtur. Ille enim, qui solus totusque vita est, ac Princeps vitæ, nemini saltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam suam acceperit. Ergo benedictio adscensionis in montem Domini, vitæ longævitatem continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginem atq; vitæ longæ promittere

mittere videntur illi montes excelsissimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur, quique ad suavitatem imperterriti aëris pertingunt. Idque singulari aliqua præ cæteris montibus prærogativa, utque illo quasi jure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim si supra omnes incidentias inferiorum pertingat, singulariter mihi promittit, Deum ibidem esse peculiari modo. Qui enim non erat in turbine venti; sed in aura suavi, ab Elia est perceptus: ille, ille (inquam) ibidem suum habet domicilium. Id est, Princeps vitæ ibidem suam benedictionem dat. Non quidem quæ paucis horis communicetur: sed revolutione quadragenarii (per duo scilicet plenilunia) Mosi in monte Sinai significata. Etenim qui singulis annis, circa festum Scenopegiæ in monte quietis, continuo morari per quadraginta dies posset, accersitis sibi aliunde vivendi commoditatibus, multum auguror ipsi profuturum in vitam longam, si ibidem præsertim, medicamento ex arbore vitæ parato, quotidie refocilletur: eò quod tali monte, ob insignem aëris puritatem, major fit commistio alimenti ad alitum, & penitior ad prima constitutiva accessus. Denique, quanquam excelsissimi montes privilegium vitæ longæ præ se ferant: minùs tamen alti, aliquid singulare promittunt, ex sensu in Alpibus percepto. Semper tamen rejicio montes, qui minerale aliquod spirant. Etenim in Chymicis, propterea arsenicum, nomen fumi metallorum est sortitum. Quibus autem daretur commoditas vivendi in monte sano, & non fructibus mineralium gravido, illi certè gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

ARBOR VITÆ.

Cogor credere lapidem aurificum, & argentificum esse: quia distinctis vicibus manu mea unius grani pulveris super aliquot mille grana argenti vivi ferventis, projectionem feci, adstanteque multorum corona, nostri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni successit, prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti vivi pondera commutaret, quot erant auri, unde extractum fuisset. Inprimis eo dato, adhuc saltem staret vera unius in aliud transmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri, & monetarii, quod nihil, quod non est mercuriale, possit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis: sed supernatet in fluxu. Igitur Tertiò, esset istud extractum pinguius, quàm sit ullum metallum, si tot millenas partes debeat tingere. Quartò. Non esset illud extractum ampliùs metallum, cum tot mille vicibus superaret perfectionem purissimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in sui perfectione, quot vicibus pulvis chrysopeius convertit inferius metallum, in verum aurum. Quintò. Ille qui mihi primum dabat pulverem aurificum, habebat saltem & ad minimum ejus tantundem, quantum ad ducenta millena librarum auri commutanda sat forent. Nemo autem est, qui decuplo plus auri habeat; ac si haberet, destrueret ut inde demum auri tantundem construeret. Sextò. Dabat enim mihi forte semigranum illius pulveris, & inde unciæ 9 atque ¾ argenti vivi, transmutatæ sunt. Istud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, unius vesperi amicus. Utcunque ergo lapis Philosophorum sit revera in natura: attamen ob rationes ante dictas, semper ratus nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ. Fateor interim lubens, quod lapis ille vitæ zoophytæ in suis initiis sit particeps, eamque habeat distinctam à vegetante & sensitiva, quæ sit vita hactenus anonyma. Nam juxta Sapientum univoca scripta. Principiis lapidis, semel ovo vitreo conjunctis, si vitio interrupti fotus, semel contingat vel paulisper plane refrigerari: ita emoriuntur, ut non sit spes residua futuri lapidis: quod & in ovorum fotu similiter evenit. Adeóque hæc tum pari vitâ, cùm initiis lapidis vivere credendum censui. Estque vita vera, quam mors vera testatur. Quippe quod nullis unquam laboribus is error sit corrigibilis, semel sic mortuo, de cætero nulla restitutionis spes relinquitur. Scio denique arborem vitæ frustra ex animalibus utcunque longævis quæri. In quibus omnibus spontaneam mortem, corpus caducum, atque in horas labile, sive viam omnis carnis inveni. Quomodo enim dabunt, quam non in se continent vitam longam? Cùm si sint longæva, vitam saltem suam exuerunt, dum in usum assumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra se quandoque viva animalia continerent, per lustra vivant, custodianturque absque alimen-

mentis, ab interitu. Paracelſus totum lapidum acervum, Mundumque univerſum, quandoque unicum fuiſſe autumat lapidem, aut univocum ſaltem liquorem petroſum, qui in metalla, pyritem, ſaxa, lapides, & ſales ſenſim diſtinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adeòque ſi bufones & ſalamandras per ſeculum forte detineant viva, abſque cibo, ac velut alto ſopore ſtertentia, dubitavi an lapides animantum iſtorum thecæ, & matrices, eſſent vitæ longæ participes. Sed ſuaſit Scriptura, reptilium vitam nobis horridam & odibilem. Quapropter ad pretioſiores gemmas reſpexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ veſtigia reperi, ſive eſſentiæ eſſent, ſive demum illarum magiſteria. quia immediatè primis noſtri conſtitutivis nequeunt aſſimilari, vel adjungi: vel ſi tandem adjungantur quadantenus, & quantiſper creſcimus: ſaltem ſpoliantur longævitate priſtinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & ſequi coguntur. Didici itaque gemmas, utut medicâ poteſtate dotatæ eſſent, ad vitam ſanam facere: nunquam tamen prorſus exuere mineralem indolem: adeòque nec commiſcibiles primis conſtituentibus. Imò tametſi commiſcerentur, tamen vitæ longæ non inſervirent. Quia quicquid non reficit poteſtates vitales, non obviat etiam inteſtinis mortis neceſſitatibus, multòque minus ſi reluctetur conjugio ſolidorum noſtri. Aſt herbæ aromaticæ, ſuis conſociis hanc palmam eriperent, ſi arbor vitæ herbacea eſſet: quatenus gratiores & ſpiritualiores. Defœcatiſſimus autem liquor, & quicunque totam herbæ craſin continet: attamen ſingularitates, & ſanationem duntaxat reſpicit, eò quòd concretum unde manavit, ipſum in ſe non ſit vitæ longæ particeps. Liquor enim, qui ſuum concretum, cui ab initio per minima nupſit, ab interitu præſervare neſcit, quo pacto vicibus ſuis ſpoliatus poterit carnem noſtram, mox feſtinanti putredine diffluam, à morte cuſtodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non ſenio, non ætatum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admitteretve excrementa, multóque minùs progigneret eadem. Verum potiùs excellentia quadam averruncaret, ſi qua ſemel quandoque incidiſſent, propter propellendi & repulſandi virtutem. Atqui cum veneno ſit geniale, bonum in malum convertere corrumpendo; viſum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipſamet venena morerentur, ſuperata per bonitatem arboris: quare etiam reſpueret nondum admiſſa. Quæque ſemel admiſſa eſſent, corrigeret atque ſuperaret. Etenim ſi non deberet admittere excrementa, quæ infimi gradus quædam ſunt venena: multo magis avertet, retundet, & debellabit, quæ altioris ſunt & manifeſtioris hoſtilitatis. Id enim niſi fecerit, vanum ſibi nomen arboris vitæ aſſumet. Obſervavi, pullos jumento, & caballo vetere generatos, citò effœtos, in vitæ vigore languidos, puteoſque ſupra oculos profundiores habere, quàm qui caballo juniore prognatus eſſet: Salicem verò veterum, nova dare vimina, nihilo ſteriliora ſi plantentur, viminibus novi trunci. Itaque reperi, unà cum animantium ſemine ire ſenectutem in proles, non autem id tam facile manifeſtum in fœtu arboreo. Imò ſi vita longa quibuſdam beſtiis ineſt, ſic eſt concluſa, ut ſingularitatem non exeat, & non extra ſpeciem ſit communicabilis. Rorem denique per analyſim partium examinavi: ſalem enim ſaccharinum dabat, magnis morbis opitulantem, at ſanè ad vitam longam nequicquam proficuum; Propter indeterminatam enim ſuæ bonitatis generalitatem, non tam vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Concluſi mecum tandem; arboreum eſſe fœtum, quiſquis ille, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è ſaluberrimo, odoro, balſamico, ac penè immortali frutice, hoc medicamen petendum. Quodque ſubtiliſſimarum atque puriſſimarum eſſet partium, è propriâ ſui concreti dote, & conſtitutione nativa: quodque reſiſteret omnifariam quibuslibet corruptionibus, artis vel naturæ errore partis, aut conquiſitis. Tandem quod arte atque labore, ultimam perfectionis metam, & commiſtionis nobiſcum licentiam eſſet adeptum. Quocirca erat apprimè neceſſarium, ut naturalis dos iſta multiplex, nequicquam inter præparandam frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeòque opus eſſe igne non urente ad virium exaltationem, impedimentorumque ſequeſtrationem. Vt ſcilicet ad incorruptibilitatis complementum, ſive ad vitæ longævitatem nobis manutenendam, quantum naturæ corruptæ recipienti poſſibile foret, per communicationem ſuarum virium participes reddat quoſdam mortales. Certè non poteſt proinde ſingularem aliquam membri Idiopathiam ſentire, aut partialitatibus obedire. Sed neceſſum eſt, ſit vitæ balſamus integralis, ad ens ſeminale reductus, in dotibus ſuis permanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni Oportet examina. Adeò ut cum tandem alimenta illi

per-

permista, sint suo munere defuncta: saltem fuligo eorundem, suo suffitu, spiritus insitos non ampliùs conterat & extenuet; sed potiùs recreet: atque hactenus incorruptibilitatis aliquam permanentiam æmuletur, custodiatque sub vita nostri media, in nutritio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis nativæ, conciliet sibi amorem cum spirituum insitorum potestatibus sigillaris: præparatio igitur recuset alterationem nativæ virtutis, ac præstet penitiorem ingressum, virtutisque applicationem. Adeò ut velut exlex, præterque consuetum, admittatur ut conscius intra secreta vitæ penetralia, ut informationem ibidem subeat. Quibusdam enim climatibus, cuncta robustiora & præstantiora producuntur, ob succi alimentarii nobilitates: quæque ideò certum est, ad vitam longam præstare plurimum. Quorundam sic enim sudor olet hircum: aliorum verò à fragrantia non longè distat. Istud inquam unicè in vita longa procurandum, ne humor alimentarius, postquam suis est defunctus muniis, delatus per diaphæresin, amittat gratiam, cujus defectu vitam brevem descripsi. Docui enim aliàs, suem vel anserem solis piscibus alita, carnes præbere, quæ piscium axungiam detestabilem gustanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen esto balsamus odoris, aromaticus, naturæ gratus, condiens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum jam roris modo appositum. Usque adeò incorruptibilitatis suæ vigore, continuetur vis balsamica in extremos usque limites suæ exhalationis è corpore. Quapropter unicè cavendum, ne ignis hunc fructum separante distillatione alteret: sed instituatur propria heterogenei divisio, in suos fundos sequestrata, ad majorem puritatis & simplicitatis subtiliationem, viriumque suarum sigillationem. Etenim in Eden, stomachus vigore proprio cibum subigebat; sine vitæ mediæ lucta enim, stomacho parebant cuncta libenter: id quod deinceps, usque ad aquarum cataclisma, stomachi per decidentiam servarunt quadantenus incolume: donec annorum & propagationum successione, universa sensim ruerent. Tum non amplius, ens seminale è cibis est erutum, postquam vitæ terminus ad 120 annos, atque deinde ad 80 restrictus fuit. Etenim ens essentiæ, quod antea è cibis petebatur, non prodiit amplius: quia stomachus saltem ens nutrimenti educere satagit. Hinc namque patet, tametsi arbor vitæ ex Eden nobis adesset, non tamen uti primis patrum profuturam. Consequenter etiam balsamum nostræ arboris vitalis, non tam proficuam adultis quàm pueris. Qui namque vitæ stadium pene decurrit, quisque pro modulo juvamen sentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis personæ, loci, ac circumstantiarum. Fleverunt namque amici Iobi cum eo septem dies & noctes, absque esu, potu, & sanitatis discrimine. Quod cuiquam mortalium hodie vix nunc est possibile. Ergò robora vitæ ejusmodi, plus proficerent ex nostra arbore, quàm senex ego mille offensionibus, laboribus Chymiæ, tribulationum persecutionumque injuriis pene attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Cui accedit, quod Eden salubritate loci, esset vitæ longæ custos ex se: paucis verò abinde passibus mortis corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim si historiis fides est, Sunt & hodie loca, quibus tercentum annorum vita est ordinaria. Nam ubi longævi nascuntur, etiam foventur. In propinquo autem sunt loca alia, ubi vicissitudinum interpolata tyrannis vitam abbreviat. Sic enim Provinciales aliquot morbi assueti sunt. Montana idcirco, quæ Gas mineralium non habent (ut Arduenna, Asturias, &c.) nec uligini lacuum subjecta: quia siderum collocutiones beneficæ reflectunt, aeremque purum spirant, ad vitam longam faciant. Prout & ager planus, gulæ irritamenta nesciens, tantum vitæ longæ addit, quantum saturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum sarcinæ miseras potestates, ut videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus sic mecum revolutis toto triduo undenam medicamen ad vitam longam petendum esset, Arrisit mihi insigniter opobalsamus, non quidem Peruanus, aut Copaiba Brasilianum gummi: sed verus Ægyptiacus, Sacris notatus atque primitivus, pumilis fruticis regina lacrima, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectionis huic enti attribui meritò, fateor. Ac licet sat esset reperibile: attamen adhuc ab arboris vitæ perfectione deflectit, quod frutex ille sit adeò caducus. Dumque variè in natura vagarer, ut arborem vitæ lustrarem: tandem extra diem, & supra fœcem in somnio vidi totam terræ faciem, prout stetit deserta & inanis initio creationis; tum deinde ut fuit, dum plantis undequaque suis viresceret recens. Iterum quoque sicut latebat sub diluvio. Vidi namque omnes plantarum species subter aquas servari. Mox tamen à diluvio, cunctas ingredi viam

vicissitudinem sibi injunctam, per species & semina continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei gloriosissimi subter diluvium integras permansisse, certoque numero adhuc ibidem superesse. Et statim deinde ad me redii. Per moram verò deinceps consideravi, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu salvare debebat, jussa fuerit fabricari ex ligno Cetim incorruptibili. Duraverat enim mundus fortè 1652 annis, Noah autem pigre in fabrica processit per centum solares annos. Adeóque ligna & tigna sumebat, quæ toto seculo nequicquam damni essent latura. Leprosus è populo segregatus ad Sacerdotem accedens, in manu gestabat lignum Cetim, ut mundaretur. In festo Scenopegiæ, quilibet Ebreus Cedrum & ramos myrrhę portabat, ut Deus memor esset in pluvia totius terræ, ut constitueret modos temporum, & Astra. Intellexi itaque per cedrum vitam longam, benedictiones item temporum & Astrorum, itemque mundationem mystico sensu designari: in hoc seculo verò, etiam obtineri. Nam vitalia cætera, mox contabescunt senio: unica verò numero cedrus, insigni mysterio, incorrupta ligni substantia, & sospite vegetatrice vitam longam promittit, quia continet. Valvæ enim templi Salomonis ex ligno Cetim per aurum, tanquam tegumentum vel vilius involucrum jussæ sunt fabricari. Porro extra controversiam est in Ecclesia Dei Cedrum in Libano, in Templo, in figura Arcæ, in mundatione lepræ, & festo Scenopegiæ repræsentare Dei matrem, Reginam cœlorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne protulit. Patronam inquam pauperum, & meam. Locus autem Cedri in Libano frigidissimam aëris valvam, nivibus contectam superans, illibatam Deiparæ Virginis integritatem designat. Adeóque si arbor Divam Virginem, præsertim tot mysteriis conjunctim designet, non mirum, & Cedrum, arborem hujus vitæ etiam in seculo significare. Enimverò diebus Davidis annosa cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proceritatem mystico sensu digna fuit ex tunc. Quare vel à diluvio ibidem plantata hactenus adhuc eadem numero sospes perseverat: vel dudum ante, & fortè à mundi cunis juxta somnii visionem. Quod saltem quomodocunque sumatur, ostendit Cedrum senii incommoda spernere. Non est autem a parente Cedro, post diluvium plantata: quoniam & ista cedri parens sub diluvio conservata fuisset, atque multò faciliùs deinceps, quàm quæ à diebus Davidis hucusque perennat. Rideant qui volent istam Cedri ætatem in Libano, dicantque modernas novo germine, vel deciduo semine suscitatas. At eo posito, hodie & novæ indies in silvam magnam prodiissent. Ubi tamen nova nulla Cedrus succrescit. Quinimò exin colligo, eandem numero Cedrum modò persistere, quæ vel ante diluvium fuit, imò vel à condito mundo. Quippe B. Virgini in symbolum datam. Cæterum pro nostro magisterio non est sumendus fructus Cedri: eò quòd ejus finis non est ad simpliciter esse in destinatione proprietatum Cedri: sed tantùm ad speciei propagationem, quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum est ergò ipsum lignum Cetim tam exaltatum in Sacris. Non ergò cortex, non fructus, non radix, neque frondes sunt finis ultimus, quorsum natura respexit ad vitam longam. Adeóque Cedrus, ab arbore vitæ Eden fortè & in hoc distincta est. Est ergò reperta materia arboris mori nescientis, cujus lignum imputrefactibile, & ob multas ejus proprietates, mystico sensu Divæ Virgini destinata, vitam proferens Mundo, ut mortem redimat. Sed ejus præparatio, omnium illorum, quæ subter laborem Sophiæ cadunt, est longè difficillima. Hac nempe de causa Monarchæ carent vitâ longâ: quia nullus est, qui eam præparare noverit. Nam nemo verè Philosophus, aulædus est, nec Principes sequitur, usque adulatur. quippe quia nullius rei indignus, spernit quæcunque Princeps dare potest. Sola ergò arbor vitæ, vires lapsas recreat, detinetque aliquousque vitam in fluxu. Difficultas autem præparandi consistit in eo, quod lignum, absque virium resolutione, debeat resolvi, per teporem, qualis solis martii, usque ad primum ens sui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conservandi, & condiendi potestas, cum ingressa ad prima nostri constitutiva, sese que insinuandi in familiaritatem spirituum insitorum per organa singula. Est autem in succo hujusmodi resolutionis, vis integra Cedri: vitalis scilicet, cum omni proprietate seminali, atque formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles resolvitur in succum: quæ alioqui distillata, transmutatur, fitque nova quædam creatura: quod comprobat aqua vitæ, è granis aut cerevisiis distillata, item oleum distillatum è lignis, imò ex ipsomet olivarum oleo. Praxis ejus est ista. Resolve fragmenta ligni Cetim,

tim,cum parvi pondere liquoris Alkaheſt,in vitro ſigillato, ſub tepore fovente. Et infra ſeptimanam videbis totum lignum in liquorem lacteum migraſſe. Mox verò circa quindenam ſupernatat diſtinctim duplex oleum, quod in menſem uſque augetur, & ſeparatur dilucidius. Oleum vero tum ſeparetur ab aqua per operationem manualem. Tum diſtilla aquam in balneo, & liquor Alkaheſt primævo ſui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimeſtri, lento tepore foveatur,& totum oleum aſſumit naturam ſalis,& ſeſe permiſcebit aquæ. Eſtque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine pauca adhuc: quia ſenex hæc aſſequor, & ipſe moribundus. Mens inauditum aliquid ſpirabat intus: ſed inutilis huic vitæ ſepeliar. Quia Spiritus janitor lagenam abſtulit mandato ejus, coram quo totus mundus tanquam fungus eſt. Sit ipſi laus, qui dedit, quique abſtulit, quod ſuum erat. Meritò ergò improperent mihi Scholæ. Tu miſer, parvæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, ſenex paradoxe tardus veniſti, ut cum tuo Cedri encomio,mundo obtendas nebulas.Herbariis noſtris notæ ſunt ſtirpium hiſtoriæ ac vires. Tu verò ut inauditum commentum de vita longa oſtentes, inſanire cum Cedro paradoxus pergis. Eja ſi Cedro tanta ad vitam ſit poteſtas,cur Reges omnes non longævi? Unde novus hoſpes advenis? profer literas & experientias, quibus credi vis. Ut enim Juriſconſultus rubeſcit ſine lege loqui; ſic Medicus,citra experientiam. Negare enim non potes, quin decocta frondium,nucleorum,ligni,corticis,radicis,vel reſinæ cedri, vitam continuatam jamdudum prodidiſſent. At nihil horum liquet per noſtros herbarios. Tu ergò occulto modo præparationis deterres, ſtyloque tetrico artis fumivendulæ, mentitum myſterium cedri involvere optas. Quod,depoſita larva Alkaheſtica (aſſumta duntaxat ad occultandum tuam inprovidam temeritatem) ridebunt literati penè omnes, qui non patiuntur ſe abduci in nova placita per ſomnia, aut fictas ecſtaſes. Argumentum hoc partim ex inveterato in nos odio, partimque ex antiqua ſimplicitate emanat. Quantum enim attinet meam perſonam temeritates ſcribendi inſuetas. Novit Deus,quòd ſcribam quæ ſcio vera. Ago illi gratias,quod cum contuliſſet in me quinque talenta, feciſſemque me indignum, & hactenus repudium coram eo factus eſſem, placuit divinæ bonitati, auferre à me tria, & relinquere adhuc bina. Ut me ſic ad meliorem frugem exſpectaret. Maluit inquam me depauperare & tolerare, ut non eſſem utilis plurimis, modò me ſalvaret ab hujus mundi periculis. Sit ipſi æterna ſanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholarum nititur apparentiis decoctionum & juſculorum, Id ſane ex ſimplici ruditate profectum eſt. Siquidem hactenus nemo facultates rerum in agendo exaravit. Ratum ergò, quod quamvis multa diſtillando fiant acutiora, adeóque magis activa: tamen eo ipſo recedant & alienentur à genuina ſeminum proprietate. Quia Ignis eſt mors artificialis, quæ ſi aperta flamma fiat, contingit per ſeminum & Archei exſtinctionem. Mors autem naturalis rerum præſupponit laſſationem ſeminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ conſumtionem; ſeparat quidem volatilia à fixis, cum diſſolutione & morte vitæ ultimæ concreti. Sed & ideò alterantur & alienantur per ignem vires priſtinæ, & nova creatura reſurgit ex igne, ex materiali diſpoſitione, priſtinis entis proprietatibus, per inverſionem in morte artificiali obviam. Sic nimirum pleraque ſalia volatilia, per colliquationem facientia congreſſum cum oleo rei fixantur in carbonem, qui tandem exuſtâ pinguedine redit in cineres. Sunt & ſalia fugitiva, quæ intra oleorum pinguedines latitando agunt,novum moliuntur productum: ita ut olea alioqui ſat fluxa,combinatione ſalium commutentur. Quædam idcirco ſaponaria fiunt,nonnulla fuligines recondunt.Saltem adusta omnia contrahunt empyreuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui. Eò quòd illa ſit ignis proprietas, non quidem ſimpliciter ſeparare: ſed propria authoritate ſub ſe alterare,atq; commutare. Proinde non licet diſtillatorum vires ponderare è concreto, unde dimanant; nec credere licet,quod etſi vires rerum non ſint abolitæ, non exſtinctæ, aut per ignem planè defunctæ, ideò rerum priſtinas virtutes per adustionem non innovatas. Quæ autem nova fiunt per ignem, ſæpè deteriora fiunt, ac etiam non rarò ita à ſeipſis prioribus diſtincta, ut centuplo meliora fiant. Simplicia denique, quæ elixando ſuam mucilaginem vel gummi liquant, & hactenus in decocti jus ſuas vires tranſmittunt. Inprimis non proin tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant,retinent: ſed languida ſæpè illorum actio eſt. Inprimis namque debent ciborum more in ſtomacho confici. Quorum etſi pleraque, ex proprietate magni Oportet, aliquid priſtinarum virium ſapore referant,

ferant, Attamen hæ vel una cum excrementis foras ejiciuntur, vel perperam confecta, appropriataque, non nisi heterogeneitatis insuetæ rixas movent, loco remedii. Vel saltem si sanguinem atque carnem suo odore afficiant, non nisi languidam opem pollicentur, adeò ut & hinc quartana Splenis incola, hactenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, ut aliquid in œconomiam spirituum, & solidorum constituentium familiam admittatur, non est quod per decocta id speretur ullatenus. Ut neque per distillationem; quæ omnem prorsus vitæ longæ entelechiam, quam lignum in se claudit, exuit per mortis artificialis interventum. Succus autem, pulvis, ac condita, è Cedro petita, nobis adeò sunt peregrina, quod nisi subigatur, per methodum primi entis, nequicquam familiaritatis nobiscum spondeat. Procul sanè, quod nostram naturam superet, suique incorruptibilitate donet. Nil ergò distillata, nihilque simplicia cruda, utut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque ut servata ad amussim Cedri incorruptibilitate, mortis nescia, nec tantillum deteriorata ejus in nos beneficientia, separetur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod aliàs per multam nostri archei luctam in ens nutrimenti, non autem in ens essentiæ reflectitur. Sic tamen, ut insuper illi superaddatur penetratio, communicatio, & conspiratio cum primis nostri constituentibus, & facultatum inexsistentium recreatione. Stupeant interim Galenicæ Scholæ, insuetum præparandi & describendi modum, measque pollicitationes rideant, mera credant somnia, cantet avis singula juxta suum rostrum, per me licet ab illis vilipendi. Siquidem ad annosas lucri solius ergò effictas oblocutiones, jamdudum auribus callum obduxi. De Vita longa scripsi, quæ scio vera: non quidem tyronibus, ut neque lectionibus amplectenda: novit enim Deus, cur capræ curtam caudam dederit. Sua quandoque dierum maturitate erit, qui me verum dixisse intelliget, Adeptus. Quòd verò attinet ad sententiam somnio acquisitam. Is legat somnium Nabuchdonosoris, soli Danieli notum. Attamen jusserat omnes suos Sophos igni conterminari, nisi somnii explicationem indubiam referrent. Certè ejusmodi somnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana esse. Sæpè is qui dat somnia, eodem quoque mox referat, cum tanta sui certitudine, ut mors nec infernus dubium queant invehere. Quanquam autem Cedrum omnibus præferam lignis: fortè tamen Indica ab Palæstini littoris Cedro nequicquam inferiora præbet. Ego tamen Sacrorum authoritati semper primatum dedi. Non tamen, quod ob id manus Domini se Cedro alligaverit. Quæ autem de Cedro scripsi, in memoriale honoris erga Deum mihi propitium obtuli. Cætera autem quæ de Cedro sunt, mecum sepelientur. Nam mundus capax non est. Quod autem moderni de elixire proprietatis jactitant, id juxta descriptum Paracelsi non succedit. Nam tria simplicia amplissimo vase vitreo, sigillatoque conclusa, paucas saltem guttulas liquoris lactei & aliquot olei subpallidi dant post biduum, totidemque, nec amplius, post bimestre; vix autem tertia pars materiæ patitur ab igne, quin empyreuma comminetur. Sin verò fortius paululum urgeatur: vas, utcumque amplissimum, dissilit. Sin verò ingredientia cum liquore medio connectantur: res ipsa tandem est nihili. Subticuit scilicet Paracelsus (prout in plurimis aliis) additamentum liquoris Alkahest, cum quo tota materia mox solvitur per totum, & succedit medicamen juxta illius descriptionem. Inest enim elixiri huic subtilis fragrantia. Ob quam præservat materiam liquidam nostri corporis à corruptione, tanquam balsamus. Sæpè namque febri contagiosa deploratos, unica guttula in vino propinata sic recreavi, quod adhuc in meridie mecum pransi sint, qui mediâ nocte unctionem postremam sacri olei suscepetant. Profectò defectu Cedrini entis, subvenit elixir proprietatis. Sed quid? Requiritur Alkahest. Quod non datur putantibus: sed solis scientibus, & quidem duplatis. Quocirca aliquid triviale in usum vulgi pro conservatione vitæ longæ edisseram. Anno 1600. Vir quidam annonæ militari inserviens à computis, numerosa autem & parva prole gravatus, conqueritur quòd annum ageret 58. si autem deficeret, contingeret liberos suos ostiatim stipem petituros. Rogavit aliquod vitæ præsidium à me. Ego adhuc juvenis, ejus sortem condolens, cogitavi, quod odor lychnii sulfurosi accensi vina à corruptione præservaret. Idcirco in animum induxi, quod acidum sulfuris stagma, hunc fumum sulfuris atque omnem planè odorem necessariò sic contineret, ut ipsum esset nil, nisi ipsus Sulfuris fumus, in ejus salem mercurialem combibitus. Tum denique ratus sum,

quod cruor noster esset vinum vitę nostræ, illoque præservato, si non vitam daret longam, saltem à multis morbis corruptionum tutaretur, cujus efficientia, vita sana, à morbis immunis, & à doloribus tranquilla, saltem protelaretur quodammodò. Quapropter dedi illi lagenam distillato liquore sulfuris plenam, & pariter docui artem parandi istud oleum e sulfure accenso. Jussi porrò, ut singulo pastu binas saltem guttulas illius liquoris, primo cerevisiæ haustu sumeret, neque facile dosin istam petulans excederet. Ratus, binas guttulas multum fumum sulfuris continere. Paruit vir ille monitis, & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque augustius est, toto quadragenario illo, nullo penitùs morbo unquam decubuit, etsi semel casu super glaciem, tibiam prope poplitem fregerit; immunis tamen semper à febri, gracilis atque macilentus mansit, licet in penuria commoditatum senex vixerit. Nomen senis, est Ioannes Mass. qui servivit à cubiculis Episcopo Yperensi Rythovio, dum Comites Egmondanus & Hornius capite plecterentur: eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

FINIS.

IOANNIS BAPTISTÆ
VAN HELMONT,

Toparchæ in Royenborch, Pellines, &c.

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

I. DE LITHIASI.
II. DE FEBRIBVS.
III. DE HVMORIBVS GALENI.
IV. DE PESTE.

Editio tertia multò emendatior.

AMSTELODAMI,
Apud Ludovicum Elzevirium,
CIↃ IↃC LII.

In Nobilis & Præclariss. D.
J. B. HELMONTII
OPERA
Contra Galeniſtas,
CARMEN
Nob. & Ampliſſ. Domini
IANI WALHORNII D.
Majeſtatis ſuæ Conſiliarii.

Claude Scholas, Galene, tuas: ſatis occiſorum eſt,
Ohe jam ſatis eſt: plena ſepulcra ſonant!
Namque cruor clyſterque tibi ſunt pharmaca: ſæpe
Das nihil: In Critico ſpes tibi ſola die.
Interea in tactu venæ, linguæque peruſta,
Totus & urinâ, ſtercoribuſque ſtupes.
Non Ægrum juvat hoc: illi Medicina paranda.
Nil opus eſt morbi teſtibus: at Medico.
Attamen exſpectas pretium poſt funera magnum:
Sic canis ægrotum ſpectat, amatque pecus.
Vnus Apollineâ potis eſt Helmontius *arte,*
Quos alter morti liquerat, eripere!

DOCTRINA INAVDITA,

De causis, modo fiendi, contentis, radice, & resolutione

L I T H I A S I S.

I T E M Q V E

De sensu, sensatione, dolore, insensibilitate, stupore, motu, immobilitate.

P R O V T

De morbis hujus classis, Lepra, Caduco, Apoplexia, Paralysi, Spasmo, Comate, &c.

Nova & paradoxa hactenus omnia.

Tractatus tam Physico, & Medico, quàm Spagyro utilis : miseris autem utilissimus.

A V T O R E

I O H A N. B A P T I S T A van H E L M O N T,
B R V X E L L E N S E.

ILLVSTRI VIRO,

D. CASPARO ULDARICO,

Sacr. Rom. Imper. Baroni de Hoensbroeck, Teutonici ord. Commendatori in Gemert;

Bonarum Artium Fautori,

Amico atque Patrono suo singulari.

MEministi, quòd Illustris Dominus, D. Wernerus Spies de Bullesheim, Teuton. ordinis, Baillivæ Confluentiæ Commendator Provincialis, ac domûs Pitzenburgi Mechliniæ Commendator, Dominus in Elsen, & Herrn-Mulheim, &c. pridem Avunculus tuus, amicorum meorum faventissimus, triduo ante mortem, mihi lecticam suam mitteret, quia atroci Tertianâ decumberet; cumque advenissem, me adhuc capite salutaret, & amplexum utrâque ulnâ minaretur: eundem voluerim statim succurrere, eò quòd pulsus intermittens festinari juberet: sed suos distulisse pollicitam opem, in pomeridiem, ut Medentes adessent. qui dum exposuissent suam operam, quodque 13. jam diebus, secuissent venam bis, totiesque purgâssent, aluissent autem jusculis, ac sero lactis: confectionibus demum Alckermes, & Hyacinthorum corroborâssent: ideòque eadem orbitâ procedendum, nisi quòd demum crura, atque brachia, Cantharidibus ulceranda essent. Me autem respondisse: Cernitis Viri amici, quantum spei isthæc remedia dederint, auxerint, reliquerint. Quare si pergatis eâdem viâ; dies crastina horrores, & agonem mortis, pro Tragœdiæ Epilogo dabit. Quæso, dentur mihi saltem horæ 5, & adhuc hodie apparebit, an Vir ille Illustris, me sui amicissimum, frustra accersiri, hesternâ die jusserit. Consensere facilè, præter unum Fonsecam, fortè quia Lusitanus esset. qui remedia chymica sprevit, quatenus ignea, oleumque igni affunderent. Adeóque unius voto, eques ille necem subiit. Nam etsi astarent sacerdotes amici, etiam nobiles domestici: plus tamen sperabant ex solitis & plurium votis, quàm nondum cognitis medelis. A bonis itaque desiderari cœpit: quia aberas, dum hæc contingerent. Etenim ut justa parit indignatio versum: Ita ab ignaris concitatus, decrevi, libellum inauditæ doctrinæ de febribus edere. Et opportunè Card. Ferdinandus, Regis nostri frater, à suis Archiatris Lusitanis, immodicâ cruoris exhaustione, atque immodestâ refrigeratione, extinguitur. Id autem sic futurum, Carmelitæ confessario suo, prædixeram scriptis. Deinceps autem à nece, id controverso jure disputatum. Certamen vicit Fortunatus Vopiscus Plempius,

Batavus apprimè doctus, ac Professor Lovanii. Ego autem carmen libro meo præfixi, quo constaret, non tam malitia: quàm brutalis medentum illorum, atque impunis stupiditas. Addidi eapropter, *neminem unquam à febri, Galeni stylo immunem factum, ut neque gravius aliàs ægrotantem, evaderet nisi quem robur naturæ tempestivius è manibus illorum eriperet*. Eò quòd in Scholis, hactenus tam febres essentialiter, quàm earundem remedia nescirentur. Edidi ergo librum, qui istud solidaret: at tot undique mendis conspersum, quod erubuerim pro meo illum agnoscere. Ac utut talis: tamen ob rei novitatem, mox ab ortu, desiderari cœpit: quia defecerat. Ostendo namque febrim ignorari, nesciri remedia: itemque quaternarium humorum, esse aniles nugas, quibus creduli mortales cœmiteria saginant adhuc hodie. Itaque esto Problema: Nimirum *ipse vel in eo erravi penitus: vel non quidem ego; at Humoristæ errârunt. Totaque Schola Humoristica pessum ivit: quia modò jacet cardo, cui innituntur medendi postes*. Res ista cum tangat vitam, Rempubl. ac plerasque familias: rogo Christianum orbem, ut ex charitate invigilet decisioni tam inopini, magnique momenti Problematis. Addo pariter librum, quo demonstravi causas, remedia, itemque modum fiendi calculi, ignorari constanter hucusque. Pestem quoque, Apoplexiam, Paralysin, Lepram, Lethargum, Spasmum, idque genus morborum à Scholis æquè adhuc nesciri. Conscripsi autem hæc Paradoxa, in arrham polliciti majoris Tomi, quo Initia physica, atque nova medendi axiomata, pandam pro bono publico. Scilicet ut discant, ac resipiscant Scholæ. Discant quidem, non à me; (qui omnem alioqui gloriolam sprevi semper) sed à Datore omnis boni. Conatus autem sum, acceptum talentum, in proximi utilitatem sic manifestare, ut posthac quilibet sanæ mentis, velit nolit, fateri debeat, ipsasmet tenebras, è Scholis Gentilium, Veritatem proscripsisse hactenus. Cumque meos labores toti mundo loqui optem: idcircò eosdem Tibi dicare decrevi, in pignus amicitiæ: quòd Musarum Patronus, & Pyrotechniæ fautor esses. Non enim libros meos Principibus Viris unquam dicavi, ut gesta illorum, atque avorum imagines, ac stemmata referrem. Nolim equidem videri, assentando corrumpere voluisse illorum integritatem. Scio quoque, tibi non minùs, quàm mihi displicere quicquid adulatorum est. Denique nec offero scripta mea, ut tuâ sub authoritate muniantur. Absit & ista stupiditas, quæ nesciat, ipsos Reges esse impares ad ejusmodi tutamen: nec quicquam subsistere, quòd à Deo patrocinium non est nactum. Do ergo, Vir Illustris, dicoque tibi, hosce labores meos, nudo titulo, ut me amare pergas tui amantissimum;

Qui demum rogat, ut te in valetudine protegat!

Tu interim fruere, gaude & vale, ut optat tuus

Bruxellæ, 6 *Kal. Octobr.* 1643. J. Baptista van Helmont.

PHI-

PHILIATRO LECTORI

Pacem, Gaudium, Scientiam optat Philosophus per Ignem,

JOANNES BAPTISTA VAN HELMONT, BRUXELLENSIS,

TOPARCHA IN ROYENBORCH, PELLINES, &c.

UPER emisi *doctrinam novam de febribus. In qua ostendi febrim, in essentia, radice, proprietatibus, atque remedio, esse Scholis incognitam.* *Res ista Medentes diversimodè affecit, ac potissimum anxit discere recusantes. Qui namque sibi sat sapere persuadent, dixerunt* : Ergone Academiæ hanc impunè sustinebunt calumniam? totque virorum præclara ingenia, & nos ipsi, fuimus stipites? Solusne Helmont ad mensam Solis accumbit, ut ex epulis istis, Adeptum Medendi sibi arrogare ausit? *Intentionem at meam quamvis pauperrimè comitetur mea ignorantia, hujusque confessio non deleat ignorantiæ labem: veniam tamen meretur integritas, atque sinceritas intentionis meæ. Siquidem, in Medendo, cujusque veritas ab opere, quod post se relinquit, æstimanda venit. Nec enim calumniæ censeri debent, si errores antecedentium detegantur, suppressis eorum nominibus. Tractatur per me res humana, publica, solius charitatis ergo. Si dixero itaque, quod adhuc primus eorum, qui ab Ethnicis medendi fundamenta petunt, desideretur, qui nedum febrium; sed & quorumcunque morborum radicem, agnoverit, ac justa remedia; idque demonstravero: culpa careo, nec injurius videbor. Sin minus, ignorantiæ meæ misereri, quæso, me instruant: prout ego reor, me sola generis humani commiseratione motum, ne quisquam posthac suam fidat vitam infidis auxiliatoribus, qui neminem a morbo, ex certa scientia immunem fecero hactenus; sed, quotquot evaserunt, convaluisse, solius Dei munificentia, ac naturæ suæ bonitate. Hoc est namque illud paradoxum, quod me demonstraturum polliceor, & statuturum promissis. Dixeram autem, præfato de febribus libro, me, calculo etiam suum tractatum debere: quia Lithiasis, monstro similis, ideoque singulari stabulo segreganda. Etenim reliqui morbi nusquam, nisi penes nos, nascuntur: solus autem calculus, etiam in matula concrescit. Lapidescit quidem, tanquam productum naturæ universalis, sed, in quantum modificatæ, crescit: utque fiat calculus, non autem petra; requirit materiam ab homine dispositam. Hoc ergo limite, videbunt Academiæ, se ne extimis quidem oris, Lithiasis causas attigisse: quique se inscitiæ febrium culpatos dolent, agnoscent, se calamitatis suæ plures habere socios. Nunquam enim volui omnibus ante me injuriosus esse: sufficitque, me protestatum carere animo injuriandi. Absit enim, quod nesciam, rem ignotam, in usus proximi deinonstratam, carere calumnia: dum præsertim Medentis inscitia se habet per modum criminis, pellemque pro pelle quandoque daturus sit homo. Non secus atque Prætor, aliquem criminis accusans, excusatur à calumnia. Dolui semper magnoperè, in sola Medendi religione, tam surdis, pigris, atque frivolis principiis subscriptum: in cæteris verò professionibus, tam ingeniosè elaboratum. Enimvero quid subtilitatis non est machinatum, circa quinque voces Porphyrii, quas prædicabilia nominant? quasque versutias non moverunt, circa res vanas? garritus, inquam, sermocinalis industriæ testes? Raymundus tamen, his non contentus, alias novem voces invenit universalissimas: ac dein hisce alias 28. minus universales: atque demum tandem 72. alias universales subdidit, quibus res qualibet decies septies millies, quadringentes,*

genties, quadragies sex vitibus describi, prædicari, atque distingui possit. Inutilis ille garritus, scientiarum immensæ siliquæ, sine nucleo. Certe humana ubique ingenia, absque calcaribus, ultro in subtilitates prona, si inanes illarum fines. In rebus autem, vitam & sanitatem spectantibus, continuo stertuerunt veterno. Ius quoque ita subtilitatibus incumbit, circa placitorum explicationes, ut acumina, quibus humanum ingenium tam mirifica admiratione rapitur, sesque propria intuetur oblectatione, ut singulari prærogativa, vocentur Iuris subtilitates. Sermocinalibus hæ quidem minus vanæ: utpote, quod ad acquirendum defendendumque Ius sunt comparatæ. In Theologicis verò, quid non augustum, per quæstionum acribologias, sperant cathedræ? Utinam his cunctis careat humana necessitas. Meum atque tuum, cuique absque fuco cedat! fides etiam (ut in Mahumetismo) staret citra disceptationem. Cedat quoque subtilitas, cujus in die novissimo non habebitur ratio: Rediret sic enim Apostolica sinceritas; Sic accepi, sicque tradidi vobis. *Saltem mitius judicium subituri, qui in vita, ab ejusmodi subtilitatibus fuerunt alienissimi. Ast in re medica, (proh dolor!) ubi indagatio est maxime necessaria, utilis, & ob charitatem commendata, omnia propemodum mansere intacta: quia utrobique supina ignavia, ad subscribendum ignorantiûm avitis stoliditatibus, prona; damnosior quoque inter eos, qui per plateas vagantur, deque domo in domum transcurrunt, ut sanitatem venalem prostibulent, & ignotum sibi morbum fugent. Non enim semel obiter apud Academias dubitatum est hactenus, super theorematum fide, à Gentilibus traditorum: quæ aliàs vel sola facilitate futilitatem velant, primoque intuitu, sui suspicionem excitare deberent: quoniam in rebus humanis nil durius pudore, stupiditate, nil mendacio atque fraude plenius, crudelitate item atque crudelitate nil admirabilius, per tot jam susceptum secula, quàm professio, quæ indies per mortes hominum, sub concentrica subscriptione, ad vota Gentilium, experimenta facit. Fatentur enim id mecum nationes, absque Medico viventes, quantam vitam ducant. Fatentur id, inquam, & emunctiores Medici. Etenim non ita pridem interrogatus à me vir pius, ac modestus, Medicus autem celeberrimus, Doctor Iohannes van der Wegen, cur (siquidem Lovanii habitaret, haberetque in aula amicos, atque dynastas quos curaret; essetque Cathedræ aptissimus) lectionem aliquam non appeteret? respondit ingenue, non esse licitum, aliud doctrinæ genus adolescentiæ prælibare, præter Galenum; adeòque (inquit) scienter damnarem animam meam, sciens meliora, atque docens pejora. Ergo, quod ego me scire detego, sciunt, at non audent, alii. Bone Iesu, quousque durabit Medentûm torpor? tantaque truculentia contra opus manuum tuarum? Permitte, permitte, ô infinita Bonitas, ut agnoscat genus mortalium, quod dæmonium Moloch nullis invideat subtilitatibus, quàm quæ circa charitatem ventilantur, quæque vitam tuæ imaginis spectant, & conservant. Initio enim dolui, tam immensam credulitatem principiorum, tantamque mortalium ignaviam, circa res tanti momenti; hujusque rei crevit indies miseratio mecum. Hinc tandem lucem tantillam nactus, cum ingenti dolore cognovi, Scholarum errores, per me, elucescere debere. Enimverò in limine id visum fuit mihi, indomitæ arrogantiæ plenum, quod omnium minimus, omnibus ante me, Philosophicæ Veritatis ignorantiam inurerem: mihi autem soli Adeptum Medendi tribuerem. Rogavi ideò sæpè Dominum, ut à me istud talentum suum repeteret, penitùsque auferre dignaretur, atque alteri digniori tribueret. Sciebam namque, quod, qui benè latuerat, benè vixisset, saltem moraliter, & hoc ulceroso seculo præsertim. Restiti itaque, ac dilatavi dûdum hanc principiorum Medendi ignorantiam suo mundo proponere, donec jam senex, ultima cogente necessitate, mortisque in agone constitutus, pollicitus sum Domino, me suum talentum candidè propalaturum: ne frustra scilicet in mundum venisse, atque mutilis hinc discessisse, quandoque in stricto Dei judicio censear. Etenim per visionem somnialem intellexi, quod plus formidarem oblocutiones, quàm Dei indignationem. Callidam esse naturam, quamdiu prætexeret superbiam, in pure obsequendo Deo, ob fallaces respectus humanos. Arrogantiam item meam non cernerem, sitam potius in timore, minus generosè effecturum me, quod requirebatur contra viros judiciosos, à tot seculis in me insurrecturos, quàm in pure parendo Veritatis Datori gloriosissimo. Imo, nec commiserarer proximi, talentumque humi tegerem, retrôspiciens ad incerta, de me, mundi arbitria. Fores Medicinæ à tot seculis seratos, claustraque, atque obices, rubigine obductos, scirem quidem, at pandere dubitarem: quasi Ianitoris munus præsumerem merè meum, nec aliunde datum. Resolvi itaque mecum, agere, quæ charitas, agenda suasit, non arrogantia: sciens, quod non injurius, qui bonum publicum intuetur, quanquam verecundum iis, qui temerè Gentilium nugis subscripsère, in*

damnum generis humani. Tandem itaque inter pudorem, & rei magnitudinis terrorem, medius constiti, multotiesque calamum reposui. Iterumque seriò rogavi Dominum, dignaretur alium me digniorem deligere. Quapropter meritò indignatus Dominus, hunc malum atque inutilem servum permisit cribrari à satana. Nam Ordo, cujus zenith est domus Potestatum, & Nadir, cæteri Ordines, me cœpit gratis persequi, indignis technis. Cognovi statim, quod manus Domini tetigisset me. Ideóque in plena persecutionum tempestate, volumen conscripsi; cujus titulus, Ortus Medicinæ. Id est, initia Physica inaudita. *In quo detexi errores Scholarum, mendendo solitos. Nova, inquam, morborum principia, ut & hactenus inaudita theoremata dedi, ac demonstravi; ut relictis Gentilium vanitatibus, Academiæ deinceps assuescant Veritati. Inde enim inveni in anima sabbatismum, qualem nunquam in meis prosperitatibus; adeo ut suspicionis plenus dolerem, quod tantæ procellæ quietem animæ, aut corporis somnum, nequicquam turbarent. In quo non sat laudare possum, Deus, protector mi, largitatis tuæ abundantiam, quæ non permisit animam meam vel tantillum excidere, sub tantis undique angustiis, è plena pacis fruitione: formidans hoc unicum, ne inutilis servus sepelirer cum tantillo talento. Quisquis ergo zelum meum interpretaris superbam jactantiam, per me licet, modò te ipsum non læseris. Gaudebo namque reportare omnem confusionem pro bono proximi, & posterorum, fruarque optatu meo; sive interim ausus mihi in temeritatem cesserit, sive non. Irrorabit namque Deus sator, quæ voluit crescitura. Enimverò libro* de febribus, *narravi pœnitentiæ meæ exordia, qualiterque à Galeno, & Avicenna desciverim, ob deprehensas nimirum, columnarum Medendi falsitates. Unde deinceps crevit in me adhuc Iuvene singularis fiducia, qua me lubens omnium injuriosis censuris, propter proximum exposui: sensimque dierum currente numero, Dominus candorem zeli mei aspexit, & me, jam virum, permisit videre, ærumnarum & ruinæ plenum esse, quicquid in Scholis Medicis docetur, & fore posteris ludibrium. Bone Iesu! quantum tunc expavi clementiæ tuæ magnitudinem, quæ parvulis revelat, viris alioqui religiosissimis & ingeniosissimis negata à tot seculis. Porrò, quantumvis inde certior factus, quod accepti Veritatis talenti manifestatio mihi incumberet: attamen est natura inveniendis excusationibus facilis, fallitque se, & suas tristitias, per rationis pedissequæ, adminicula. Mox ideo (vah pudet me meæ inconstantiæ) susceptum onus meis iterum excussi humeris, & dixi; Quis sum ego, Domine? deficiunt enim mihi solidiora, quæ in locum deprimendorum surrogarem. Quæ enim ante credebam mihi imperata, suspicabar iterum, astu satanæ suggesta: eò quòd deficiebant arcana remedia; diplomata nimirum, sive signa meæ missionis. Quapropter in juventute dudum mihi persuaseram, ipsam Medendi artem nil esse præter meram imposturam, ab otiosulis excogitatam Græcis, in perniciem Romanorum dominorum primitus exstructam, deinceps in hominum calamitates confirmatam; cui humana credulitas, ob conceptam spem, facilè subscripsisset, sicque sibi authoritatem peperisset ista religio Medica; quia plerumque nimis facile credimus, quæ nimis avide optamus. Sciebam quidem ex tum, Medicinam Academiarum esse rem nihili. Quorsum præbebant mihi suffragia, cum morbi incurabiles, tum insuper experimentorum vanitas: ac tandem, suppetiæ affluebant undecunque; quia Medentes passim ludibrio expositos viderem. Tum huic meo errori adstipulabatur ipsa Philosophia, adolescentiæ prælecta. Nimirum quod Logica, Physica, & Metaphysica Scholarum, non sint illa Philosophia, propter quam Pythagoras paucos duntaxat, melioris succi discipulos, instruendos assumsit olim sibi, plurium annorum silentio, secretoque sacramento, devinctos, se neminem unquam quicquam illorum, quæ ibi audierant, declaraturos. Suspicabar enim, potius ibidem Pyrotechniæ tradita præludia, quam scientiæ illius, quam Galenus hellenico multiloquio pandit. Siquidem & dudum ante Pythagoram, quisque consueverat per Hieroglyphica, in templis fideliter adnotare, quæcunque suis profuerant. Id namque tanta necessitas, tamque intestina calamitas, convicerant, ut absque invidia sic posteris traderentur. Cum igitur ars Medendi, apud me, in vilipendium rueret, incidi in textum sacrum, sæpius lectum, nunquam tamen intellectum. Videlicet, quod Altissimus creasset Medicum, eumque honorari mandasset, propter sui necessitatem. In quo statim deprehendi: 1. Quod ille, qui omnia creavit, se tamen singulariter glorietur Medici Creatorem. 2. Quod propter sui gloriam, bonitatis emanationem, ad infirmorum necessitates, subventionem, & auxilia, adeóque per Medicum, Altissimus placari velit, restituendo ablatam sanitatem. 3. Quod is, cui debetur omnis honos & gloria, præceperit, solos parentes, & à se creatos Medicos, honorari: quasi Medicus aliquid patrizantis haberet.*

4. Dein, in mea virilitate, non parum, diu noctuque anxius inquisivi, quisnam ille felix esset, quem Altissimus ab æterno destinavit, elegit, & creavit in Medicum, atque hinc quoque honorari præcepit? An forte esset is ille, qui, perlectis Institutionibus, & aliquot classicis authoribus, emensusque in Academia solidum triennium, tandem per disputationes, & examina, à Professoribus, candidatus emitteretur, tam seculari, quàm Ecclesiastico jure admissus? Num verò ille, qui eodem jam Medici titulo, consenuisset sub juge alienâ, plenus interim annorum, experimentorum, & nummorum? Tum statim respexi, quòd infirmus egeret Medico, quem Altissimus creavit, plenis instructo numeris: quodque sanus non indigeret Medico adstante, qui culinæ præesset, numeraret buccellas, & diætæ regulas præscriberet. (Plura de honore Medicus debito, posthac invenies sub historia Duelech.) Consideravi ex altera parte: Quod unguentarius conficeret pigmenta suavitatis: nec consummarentur opera ejus: nec esset medicamentum exterminii in terris. Quod sonat, verum Medicum omnes morbos æquâ falce demetere, nec esse morbos penes ipsum incurabiles. Insigne sane discrimen inter Medicum, quem creavit Altissimus, & illum, quem crearunt Academiæ, per doctrinam Gentilium. Actutum mihi se obtulit immensus incurabilium catalogus: quasi pro his nil esset solicitus Altissimus; aut tales ægri non essent morbidi. Utpote, pro quorum necessitate nec Medicum, nec Medicinam, in Academiis creasset. Siquidem isti, nedum hujusmodi infirmos conjiciunt in desperationem: verum etiam, quotquot sponte non silent morbi, desperatis adnumerant. Imo quartanam, quæque in annos, radices stabiles servant, spontaneoque plerumque naturæ tædio terminantur, reputant incurabiles. Ac nisi morbi reliqui ultimò ad metam decurrant, omnes profectò ex æquo adderentur incurabilibus. Plerique namque, dentis dolorem auferre nesciunt, nisi per evulsionem ejus. Sic fortassis, idem in veteri Cephalalgia, capitis ablationem, pro sanitate, imperarent, si sospes vita perstaret. Post insignes ergo aliquot annorum labores, me piguit, quod nihil aliud scirem, aut didicissem quam quod nihili. Nam tametsi crederem, Medicum à Deo creatum, prout & medicamina simplicia: totus tamen hæsi in cognitione illius Medici, rerumque sibi subservientium. Optabam enim multoties, Ah utinam talis Medici tandem aliquando fiam discipulus. Interim cognovi clarè, Artem Medendi, tam Græcis, quàm Arabibus excultam, quamque Iudæi mentiuntur sibi à suis Rabbinis, sub Kabala, per manus traditam, longissime distare ab ea, quam Sacer textus depingit. Tandem itaque in animum induxi. Medendi scientiam à medio, intentione, & fine, habere initium bonum: Esse nimirum donum bonum, descendens à Patre luminum: quodque hoc ideo nunquam descendisset, pridem in Ethnicos, & Iudæos, utcunque nostra credulitate inflatos; utpote quos Dominus non creavit Medicos, nec in nostri necessitatem; ut neque honorandos, sed serio vitandos, præcepit. Non est enim Medicus à Deo creatus, defectuosus, lucro deditus, hostisque Christianorum: sed charitatis plenus. Hanc namque illius doni boni raritatem primum notavi ex Dioscoride. Qui à diebus Platonis, (quibus vixit) historias herbarum quidem descripsit; In hunc attamen diem, vix illi aliquid est additum, detractum autem plurimum. Adeoque bis mille & tercentum annis, vix aliquid luminis, in rem Herbariam, supernè illuxit, licet maximè obviam, atque necessariam. Quapropter in alios cognitionum abstrusiorum ordines, sobriè satis, supernum istud lumen delapsum, conjeci. Minimè tamen in Gentiles, Atheos, perfidosque Iudæos, extra Veritatem, & charitatem seclusos, ac ob id à Deo derelictos. Et rerum nativitates, ut sunt relegatæ in temporum plenitudinem, nobis tectam, Ita veritatis Medendi donum non descendere, nisi statuta apud Deum maturitate. Nec enim lumen gratuitum lucebit ad lubitum nostrum. Nam qui omnia fecit ut voluit, facit eadem quando volet, perficitque in quibus voluerit. Consenui enim, jam à quadraginta, & amplius, annis, in Medentium turba; tandemque senex cognovi, Theoremata Scholarum per me subverti debere, ut quæque, ventura mox ætate, cadant in rudera, quatenus veritatis calce destituta non cohærent. Fuit apud me Adepti illius doni tanta certitudo, ac veneranda authoritas, ut sentirem, datorem unà sui doni quoque fore interpretem; usque hactenus quodlibetcunque excluderem dubium. Estque ejusmodi cognitio longè certior, quàm quæ per demonstrationem formatur. Quia non est verbis facultas, hanc certitudinem aliis facere communem. Scio quoque, non omnes, qui Medendi initia mea sunt lecturi, æqualem inde fructum reportaturos: quippe Deus sui doni dispensator usque mansurus est. Dixi hæc, ut etiam sciatis, quod mea indignitas donum tenebris offundet, ut capiat natura cursum qui potest. Speravi enim, cum jam numerum & atrocitatem morborum auxerit, in parvulos, &

abje-

abjectos hujus mundi, donum Medendi inspiraturum. Et, cum anteacto seculo Paracelsum, scientiæ analytica corporum, ac remediorum fulgore, divitem præmiserit præcursorem, fore, ut vellet jam scientiam Adepti (qua alter ille caruit) superaddere. Porrò, si absque scelere, lubet placiti illius divini decreti rationem inquirere, ob quam Adeptum Medendi, donum minus ad Christianos descenderit: reor, Scholas resistere, quatenus principiis Gentilium pertinaciter insistunt. Tum item, quia Medicina tota in lucrum exercetur, mox à sui initio: quæ sola artium, ex compassione misericorditer expendenda est; Non autem, quasi ex ærumnis miserorum, hilariter pomposéque vivendum vel ditescendum sit. Quare lucrum hominibus præripuit dispositionem necessariam, falsitasque doctrinæ paganicæ, Adeptum medendi donum avertit. Cujus venatio mibi ideo visa est consistere in compassione erga ægros, dediscendo falsa theoremata, & induendo profundam spiritus humilitatem. Quæ, ut tum non est inflata per literam, nec depressa per inordinationem: ita in humili intuitiva cognitione sui nihili, mens se evacuat omni scientia, per rationis inductiones introducta. Tum deinceps, tum, inquam, Altissimus vix finit vacuam mentem, quin fœcundo sui luminis radio eandem repleat. Offendi jam forte nonnullos, eò quod adeptum Medendi desursum descendere dicam: qui Medicinam addisci volunt, per modum aliarum artium. Intellectus (ajunt) est potestas naturalis; quælibet autem potestas naturalis, nata est operari effectum proprium: proprius autem effectus ipsius Intellectus, est Intellectio. Ergo homo naturaliter intelligit omnia intelligibilia, tanquam proprium Intellectus objectum. Porrò, facultas Medendi est intelligibilis, ac proinde non descendit de sursum. Respondeo: Anima, ejusque intellectus, non sunt opera immediata naturæ, quippe quæ oriuntur à fonte supernaturali. Adeoque, quoad sui initium, licet Intellectus sit facultas naturalis animæ, non est tamen omnino inter facultates naturales computandus. De fide est, Quod Deus creavit Medicum, *adeóque ars Medendi dicat aliquid supra communem regulam creatorum, sic ut ejus adeptio non contingat per modum aliarum artium. Nabuchodonosor enim ablationem & restitutionem Intellectus testabitur. Item,* Nolite fieri ficut equus & mulus, quibus non est intellectus, *Quod frustra dictum esset, si Intellectus æqualiter à Natura daretur. Porrò datus Intellectus (de quo hîc prædicam) actum suum naturalem, sive intellectualem, non exercet, nisi quatenus notiones aliquas discurrendo trahit ab observationibus, quas à sensuum perceptione accepit, cum causas à priori penitus ignoret. Ad scientiam autem medicam requiritur quædam luminis claritas, quæ superat illam cognitionem per sensus, imo & per consequentias causarum ad effectus, juxta putationes (plerumque fallaces) à ratione, sibi inductas. Nam de fide est, quod intellectus, unà cum totalitate naturæ humanæ, atque ita deinceps, utcunque clarus, non percipit propositiones primò veras, sensum superantes, nisi cum affluxu luminis superni. Puta, locum libri sæpius lego attentè; &, licet verba intelligam, semel tantum sensum illius insperatò haurio, cum admiratione præteritarum lectionum. Ejusmodi autem cognitionem, voco gratiæ. Sic nempe Intellectus, utcunque clarus, non semper assentitur vero: quia naturaliter nec hoc percipit. (Hic namque factiones in scientiis, & religione.) Sic in dona medendi, est aliquid nobilius, & superius, quàm quod è cognitione præexsistente sensuum formatur in imaginante: Quod est verum, solidum, bonum, superans authoritatem consequentiarum: imò quod nec propriè doceri, vel demonstrari potest. Nolim tamen intelligi, quod adeptum medendi sit scientia infusa, qualis olim illuxit Bezaliel, & Ooliab: multóque minus, qualis die Pentecostes, in Apostolos, largo imbre pluit, ut variis confestim loquerentur idiomatibus: nec est item proinde Adeptum medendi de planè sublunaribus. Nam Sapientia æterna creavit singulariter Medicum suum, præ cæteris creatis: adeóque aliquid angustius requiri pro ipso videtur, quàm pro aliis professionibus; quos ideo nec mandavit honorari. Alioquin omnis quidem intellectio nostra, in natura, surgit tantum per modum discursus, observationis suppositi, & consecutionis, indagationisque; idque totum à posteriori. Quocirca ejusmodi omnis cognitio stipatur incertitudine, Ergo inter ordinarium intelligendi modum, & scientias infusas primorum graduum, sunt amplitudines quædam, singulari quaque gradu distinctæ in Intellectu, supernaturaliter oriundo. Quod sic probo. Omne donum bonum descendit à Patre luminum. Adeptum Medendi est donum bonum: ergo descendit à Patre luminum. Major est fidei. Minor verò constat, quatenus Medicus, ut talis, est creatus à Patre luminum. Replicant per quandam similitudinem, & nil ad syllogismum, hoc modo. Difficilior est cognitio Dei, quàm Medicinæ. Sed Gentiles naturaliter invenerunt, per Intellectus operationes, Deitatis exsisten-*

sistentiam. Ergo longè facilius, adepti sunt naturalem scientiam Medendi. Respondeo, totum concedendo, si non adduxerint quatuor terminos. Itaque, prout per naturam nemo potest haurire lumen fidei: sed tantum umbratilem aliquam cognitionem: ita & in dono Medendi concedo, naturaliter, per observationes juvantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam Medendi: at sanè, est ista cognitio tam umbratilis, & cæca, ut planè repugnet textui; qui frustra diceret, Deum creasse Medicum ut talem, eumque honorandum, nisi aliquod lumen in hoc creato Medico elucesceret, supra vulgarem, ordinariam, atque naturalem potestatem animæ intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, ut neque Iudæi, donum istud Medendi unquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum est, quàm quod de facto morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie sint mortalibus ignota. Est namque argumentum ineluctabile: Hactenus Adeptum Medendi fuit ignoratum: ergo non dedit Deus illud paganismo anteactis seculis, ut neque Scholis, cæcos ductores sequentibus. Cujus correlativum est, quod, quicumque assentitur Scholarum paganicarum doctrinis, seclusus sit à principiis veris Medendi. Assumtum enim demonstrabo, Deo favente, amplo volumine. Mansisse nimirum ignorata principia cognitionis causarum ac radicum, in morbis, remediis, & appropriationibus. Consequentia per se clara est: nisi ostenderint, aliunde, quam à Deo, derivari omne donum bonum. Nam pro stabilimento doni Medendi sat esse deberet, quod, licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus sit, ut propter objectorum naturalium propinquitatem, & necessitates, consuetum sit, tribui naturalibus scientiis, per simplicem Intellectum apprehensis: attamen, quatenus saltem includit dona prudentiæ, consilii, &c. quæ sunt charismata Spiritus sancti, debet profectò donum Medendi ferri, & exspectari, ab initio tali, quod planè fertur supra naturæ orbitam. Etenim non rarò quis, mediis demersus somniis, extemplò cognitionem concipit, quam nunquam vigil erat assecutus. Nox nocti enim indicat scientiam. *Sæpè sic quis legit locum, multoties lectum, absque fructu, unde demum vitam emendatiorem instituit. Nonne enim ista descendunt à Patre luminum? Sunt ergo ejusmodi scientiæ, infusæ quidem, licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam, talenta, super quæ Intellectus benè formatus postmodum struit doctrinas utiles.* Docti enim *(ut tales)* fulgebunt *(præ indoctis)* in regno cœlorum, *si doctrinæ ergo, animæ se habilitaverint ad majora charismata. Placuit nempe sibi Omnipotens in diversitate mansionum, chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, hominumque hos comitantium. In favorem saltem Adepti medendi facit, quod inter septem spiritus, proximos throno Dei, unius nomen est,* Medicina Dei. *Est enim supra Principatus, thronos, Potestates, & Dominationes. Attamen Cælites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec est ejusmodi* Medicina Dei, *Metaphoricè sumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piscis. Hoc loco autem suscepi Lithiasis ortum, quem promisi, quatenus calculus metamorphosin continet, quæ nullatenus ab humoribus ortum ducere potest, sed à mero lotii excremento. Ideòque hic tractatus facilè carere potuit tractatu,* De figmento complexionum & humorum.

TRA-

TRACTATUS DE LITHIASI.

PETRIFICATIO.

CAPUT I.

1. *ANte Paracelsum jam nutabant Scholæ Medicæ. 2. Veterum opinio de causis petrificationis. 3. Sanior doctrina Paracelsi. 4. Fluxus seminum ad petram. 5. Dispositio mineralium à condito mundo. 6. Quæ linea Trèvalis. 7. Quid mons siliceus. 8. Unde petrarum diversitas. 9. Pulvis adamantis semper flavus. 10. Saxa & lapides, ut differunt. 11. Semen petræ, in quo excedis semen vegetabile. 12. Petrificatio Humana, & cur denti petra adnascatur. 13. Notabilia aliquot. 14. Insecta quædam cur non petrescant: perfectiora autem animalia, quandoque prorsus. 15. Formam non introduci ex potentia materiæ. 16. Quomodo homo petrificatur. 17. Petra nil commune cum calculo. 18. Duelech Paracelsi. 19. Encomium Danci, &c.*

1 EMunctiores Medici exacti pridem seculi, stupuere silentes, tam infaustam ac inobsequentem suis thesibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & Humoribus. Neque enim sibi satisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelso longè fuit facillimum (qui præpollenti medicaminum testimonio, totam Germaniam, in sui admirationem traxerat) jam nutantibus persuadere figmentum sui Tartari, è cibis, ac potibus, proditoriè intrantem Tartarum, morborum quorumcumque veram esse causam. Quæ sua putatio fidem fecit, sicque modo radicem stabilem fixit, ut non sit ferè quisquam, qui ad Tartarum Paracelsi non confugiat. Debebam quidem Tartaro tractatum singularem, qui ad historiam calculi accinctus eram, nisi inter initia physica, de illo abundè scripsissem. Ideóque volumen istud truncatum deseruissem, si inde tractatum de Tartaro huc transtulissem. Si quidem constituta ibidem, primæva naturæ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, sive formam, cum seminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, transmutationum quarumcumque authoribus, noviter detectis, rejectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catarrhorum figmentis, extra naturam, & Medicam considerationem, relegatis: Flatibus demum, Tartaris, & tribus primis Chymicorum principiis, extra morborum palæstram præscriptis: sensim dein à theoricis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicui: atque medullitus veram morborum causam, antehac inauditam, mundo manifestavi. Igitur Calculo, ut monstro domi nato, hunc librum, velut exlegem, nuncupavi, desertoque nunc Tartari errore, à Paracelso mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem jam venio.

Enimverò Veteres, sua Aristoteli nomina dan- 2
tes, juxta principia hujus adhuc arbitrantur, lapides, atque mineralia universa, absq; discrimine, fieri ex terra potissimum, mediante calore, & frigore, opificibus externis, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen pondus saxi, cum aquæ pondus excederet: conjecere inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæsitarent in pondere auri, scirentque tamen, ex pondere peti demonstrationem Mathematicam, quovis Syllogismo fortiorem: nec interim crederent, aurum esse terram, neglectis sui dimensionibus, multoties seipsam penetrantem. Multoque jam magis, suis diffidebant thesibus: cum aurum non ex sola terra, cæteris tribus ponderosiore; verùm ex levioribus aliis, justa, sive æqua lance, atque proportione mistis, componi statuerent. Idcirco consilii inopes, indaginem ponderis suspenderunt ad clavum, ac posthabitis litibus, velut sopore pressi, contenti fuerunt dixisse, metalla, velut frigore glaciata (eò quòd ignis tortura fluerent denuo) exsiccatoque aquæ superfluo, aëre verò & igne propemodum exclusis, mansisse quasi arefacta. Hoc sic tulit arida Aristot. Philosophia. Thesin autem suam probarunt, ut dixi. Nam metalla contrario (ut putant) calore diffluunt. Quasi verò glaciatum opus, non nisi follium ministerio liquesceret! vel terra esset liquabilis per ignem, rursusque pro lubitu, terræ faciem repeteret, quoties frigus sentiret. Itane

sui tam immemores Scholæ, quod non ita pridem, aquæ elemento ex se intense frigere dixere, & remissè madere? adeóque metalla non ex terra, sed ex aqua glaciari debere? Terram verò ex se, intense siccam esse, atque remissè frigidam? adeóque glaciari nesciam? Adeo ut hinc sequatur: Si metalla, potissima sui parte, sint terra: nunquam fluere, aut deglaciari poterunt: cum tantum poterunt, ad summum, esse remissè frigida. Nec per intensum calorem, terra poterit unquam converti in aquam, aut aqueam substantiam, dum liquesceret in metallo. Siquidem dant terræ intensam siccitatem, quæ ab igne non potest non fortificari; non autem destrui. Similiter nec possit remissum frigus præpollentis terræ, hanc, dum vi ignis in aquam esset liquata, convertere denuo in terram. Quia credunt remissas elementorum qualitates, non tantum activitatis habere, quod alterius elementi frangant intensas qualitates. Etenim eodem stupiditatis pede, quo cœperunt, pergunt dicere, saxa, atque lapides, esse terram, calore induratam, ac velut arefactam. Quod per terram figuli probant, quæ calore solo lapidescit, ut volunt. Etenim, quia lapis non liquescit per ignem, prout alioqui metalla: ideò à negativo naturam conjicientes, se nodum omnem dissolvisse sunt ratę. Atque hæc crassa Minerva unicuique suspecta esse debuisset jamdudum, si unum veterum non dormirent omnes. Quid enim de sulfure dicent, quod igne fluit? An aqua, vel terra glaciata, sulfuri dedit initium, quia liquescit? Quid ve de vitri condensatione, quod calore iterum liquatur eodem, quo fit? Quid denique de sale, quod uno caloris gradu coagulatur, & arescit, atque altero liquatur, liquaturque rursus ab humidis? Pudet sanè, in Aristotelicis nugis, qualitatumque elementariarum fabellis, diutius immorari, dum de rerum causis atq; origine indagan-
3 dum. Quapropter avos primus docuit Paracelsus, omnia mineralia (quæ credit ex quatuor elementorum congressu fieri, atque alibi, ex tribus suis tantum initiis, materialiter) ex aqua potissimum, adeóque esse fructus elementi aquæ, non secus atque vegetabilia, esse fructus terræ. Ast ad me usque nescitum fuit, cuncta corpora, quæ mista creduntur, materialiter duntaxat ex sola aqua esse, nullo excepto. Corpus autem illorum cogi, cujusdam proprii atque specifici seminis necessitate, ad fines soli Creatori cognitos à priore. Quam propositionem ex pleno probavi, in initiis Physicis. Neglectum quoque fuit hactenus, quomodo hæc rerum semina sub lucem veniant, se corporum involucris tegant, eademque disponant, ac qualiter ipsa semina, corporum importunitatibus tandem necessariò auscultent. Quapropter nec erit ingratum, ex doctrina, à me alibi susius tradita, seminum progressum, fluxumque ad formam, suique maturitates in mineralibus, hoc loco succinctè repetere. Enimverò si non petra fit petra, necesse est, petrificationem, entis alicujus novi generationem includere: omnis autem generatio præsupponit aliquale semen, quod materiam, ad ens in potentia, disponat. Cum nihil, quod non est vitale, seipsum ad perfectionem promovere queat. Essetque ideo stulta ac fortuita perfectio, quæ à corpore, absque ductore interno, & statuto sibi fine, procederet. Itaque si corpus distinguatur dispositivè, ab efficiente interno, profluatque in productione ad fines sibi in natura propositos: ergo & seminis etymon, ipsi jure competit: quia ex initio prorsus incorporali procedit. Hoc autem initium ab imagine, sive juxta Ideam, à generantis conceptu, sive cogitatione, fabricatam (quæ proinde vis imaginativa vocatur) in vitalibus profluere, facilè mihi concedetur. Sed quod inanimata, in suis primis entibus, insita habeant dona seminalia, quæ per modum recipientis, etjam analogicè, quadantenus imaginationi respondeant, docent antipathia, & inanimatarum sympathia. Oportet namque non sensitiva (puta Magnetem) sentire quodammodò poli situm, si ad eum sua sponte se dirigat, non autem à polo trahatur (prout libro de Peste, manifestis argumentis doceo) sentire item ferrum, si polo neglecto, per electionem, ad ferrum se inclinet. Quæ ne tædiosè à me hîc repetantur, sufficit obiter sic supposuisse. Porrò, seminis isthæc 5
Idea, & entelechia entis novi, seminalis nempe causa efficiens, etiam in non sensitivis, suo fungitur munere, non secus atq; si vita & sensu polleret. Quæ Idea auram sui Archei vestit, ejusque medio deinceps dispositiones corporis & organa perficit, completque tandem, quæ in adumbratione seminalis suæ imaginis sunt designata ad fines soli Deo cognitos. Atque hactenus etiam omnis creatura originaliter à Deo dependet. Hic namque animalibus, ac plantis, seminalem fabricandæ ejusmodi Ideæ, id est: multiplicandæ, suscitandæque sobolis fœcunditatem, gratis indidit, vi vocis (*crescite & multiplicamini*) in seculum duratura. Quæ sub Ecclesiæ correctione, sic à Sacris mutuo. *Terra initio erat inanis, & vacua.* Duplici nimirum inanitate, erat obsepta. Quod tamen de elemento aquæ non item dicitur.

tur. Terra namque in sui condo, nondum ha-
bebat mineralia, si vacua. Erat nempe terra, me-
rum putumq; sabulum, nondum numerosa va-
rietate, atque mineralium classibus distinctum.
Sed *Spiritus Domini ferebatur super abyssum a-
quarum*. Non quidem quod ista latio esset inane
otium mysterio carens, aut voluptuosum natan-
di solamen: Sed continebat mysterium benedi-
ctionis, per quod aqua repleret terræ vacuitatem
fructibus, una inanitate: ex altera verò parte, per
vegetabilia, & animantia, terræ vacuitati satisfa-
ceret, inanitatemque saturaret. Ergo ante natam
lucem, in fluctitatione divini Spiritus, metalla
atque mineralia universa simul incepêre. Quod
mihi inprimis persuadent occulta metallorum
lumina, astrorum æmula, & prægressa testimo-
nia, quæ noctu in fodiniferis montibus splende-
re solent. Saltem Spiritus Domini, qui replevit
orbem terrarum, jam creandi avidus, in spondo
abyssi aquarum, suo verbo sigillavit fœcundam
desiderii sui Ideam, quæ in instanti, universim
terrarum, lapidum, mineralium, atque metallo-
rum opulentam diversitatem protulit, quibus
terræ vacuitatem multo replevit fœnore, quam
scil. non sat animantia & plantæ, ut neque adæ-
6 quatæ implere poterant. Stratum autem, sive so-
lea terræ, quæ hæc aquarum ditissima proles in
vacuitatis impletionem est concredita, dicitur à
Paracelso Linea Trivalis, matrix, seminibus mi-
neralium gravida, quibus Dominus implantavit
rationes, dona, atq; semina, in seculum sat futura.
Ita nempe saxorum, atque mineralium semen
opulentum, est aquæ implantatum, ut determi-
nationem suam, atque fermentum, in terræ ma-
trice suscipiat. Quid autem sit terra virgo, extra
& præter mineralia, in Physicis demonstravi.
Per Mosen autem, ditissimum hujus promtuarii
thesaurique semen, ex professo neglectum vide-
tur: ne Israel, fontibus atque montibus divinas
ac immortales potestates tribuendo, iis immola-
ret. Cæterùm sabulum, sive terra, sibi undequa-
que continua, suscepto semine, in colles, rupes-
que surrexit, saxorumque strata divisit. Etenim
ut rerum ortus à miraculo incepit: sic modò suis
secundis causis adhæret, ut rerum invisibiles Ar-
chei, horumq absconditа semina, testentur, sal-
tem se ab mundo intelligibili regi. Hinc enim
aquæ, desiderio seminum impraegnatæ mansere,
suique placiti Ideas, per aquam disposuit Omni-
potens. Attamen hæc aquæ seminalia desideria,
non fructificant, per successivam unius ex alte-
ro propagationem, more plantarum: sed vis se-
minalis, in thesauris aquæ delitescens, suas de

se proles sigillatim suscitat, easque successivè
perficit. Includitur nempe semen, sive Idea se-
minalis, atque mineralis, aquæ, quam nec egre-
ditur unquam: sed seipsum in ista materia ob-
serat, includitque, donec tandem sub dierum
maturitate, inde fiat, quod natum est ex ea fieri.
Icon ergo operativa in aquis, sensibilem mox at-
que fermentaceum odorem, ex monte Siliceo
suscipit. Est autem mons Siliceus, solea, stratum, 7
sive terræ intercapedo, in qua saxa, lapides, ac
mineralia universa, ortum suum ex aqua desu-
munt. Prout alibi, de origine fontium. Estque
porro ille odor, fermentum, unde tandem com-
pletum semen minerale profluit. Hinc quoque
omnis petra. Non est autem hoc semen in mi-
neralibus, per Metaphoram, aliquod æquivo-
cum, aut analogon, sub licentiosa similitudinis
allusione. Nam succrescunt novi silices, ac lapi-
des in fontibus & rivis. Quicquid autem fit, &
tantisper dum fit, neque adhuc est in perfectio-
ne, intenta ab Archeo: semen in se habet, ut na-
turam, in suis constitutis univocam, intelligam.
Etenim aqua purè pellucida, habens in se semen 8
atq; fermentum lapidis, evadit cunctarum gem-
marum crystallus. Sin insuper purus cujusdam
metalli, vel pyritidis color, concurrerit, gemma
fit, duritiem & proprietates sui coaguli sequens.
Perinde enim ut stannum (quod pictoribus fla- 9
vum colorem, quem Masticot vocant, præbet)
omne metallum (plumbo demto) friabile facit:
sic & gemmarum durissimam tingit. Solus proin
Adamas, dat pollinem flavum: aliarumq; gem-
marum est albus. Sin autem aqua, non purè dia-
phana, se incorporat colori metallico, fit lapis o-
pacus, Iaspis, Achates, Silex, Porphyrus, Marmor:
& juxta mixti seminis exigentiam. Interim saxa 10
facilius dissolvuntur, quàm lapides, iterumque
sponte, vel per artem, in aquam redeunt (*qui con-
vertit rupes, in stagna aquarum*.) Saxa autem di-
co, convertibilia in calcem: pereuntque subinde
sponte, in agrorum fumen, & cerealia. In lapidi-
cinis etiam, sæpè sponte stillat sal nitrosum, per-
petuo stagmate. Quod nempe saxa redeant in
primam sui materiam. Perinde ut versa serie, pe-
troso odore fermenti, aqua tota migrat in pe-
tram, vel saltem pro parte, qua sibi odor ille coa-
luit radicitus. Idque tam inter fluendum, quàm
stagnandum. At nondum largitati Divinæ sat
fuit, rupes ab initio, saxa & lapides fecisse, semen-
que propagandæ novæ sobolis contulisse: quo ex
aquis lapides, ac petræ deinceps fierent. quin in- 11
super voluit, ut semen petrificum, in multis, ex-
cederet sua vegetabilia, hisque illa potiora se te-
staren-

ſtarentur:nec enim ſemen,cum aqua ſibi ſubdita,ſolum petreſcit:quin inſuper corpus ſibi contiguum, odore ſeminis petrifici,ſolo attactu,petrificat. Sic namque Friderici Imper. chirotheca fuit una ſui parte petrificata, quâ ſcilicet intra fontem aliquantiſper maduerat: alterâ autem medietate, ſigillo munita, corium permanſit. Adeò,ut nedum herbæ,ligna,panes,ferrum,ova, piſces,aves,& quadrupedia, miranda metamorphoſi, ſint petrificata. Verumetiam Ambroſio Pareo teſte, Pariſiis fœtus humanus eſt exciſus, adultæ magnitudinis, in petram verſus. Fractus eſt illi pedis digitus,intuſque tendines & oſſium articuli apparuerunt. Itemque confracta gingiva (erat nempe hiante, ac velut ejulante ore) dentem ſubtus oſtendit,in maxillæ theca. Quod mihi teſtatus eſt amicus, qui acuendis inſtrumentis,parando organa Matheſi dicata,ſolet ſæpè in hujus fœtus dorſo,cotem facere. Sic pariter hiſtoriæ commemorant in Cryptis prope
12 Pergamum,aliquot cadavera petrificata,illorum ſcilicet, quos belli pavor in abdita compulerat, fuiſſe inquam à ſuperficie,in centrum uſque petrificata. Vnde ſurgunt plura notatu digna. 1.Quod petræ ſuo generentur,ac proprio ſemine: quodque dein etiam alio conſtent petrificativo. Id eſt,nedum aquam,velut objectum proprium, & proximum, naturaliter tranſmutent ejuſmodi ſemina: ſed & aliena quoque corpora, quæ præfatum ſemen odore tenus ſaltem hauſerint. 2. Quodque ideo,aliena illa corpora debeant ad minimum ſymbolizare in aliquo, ſaltem in materia remota. Cùm nil prorſus commune habeant, præter illam materiam principiantem,quæ in petris eſt mera aqua.Neq; enim alias, poſſent diverſorum elementorum fructus, toto genere ad minus diſcrepantes,in unum eoincidere. 3.Quòd autem petræ non componantur ex Tartaro coagulabili, tanquam materia
13 propria ac vicina: ſed ex proprio ſurgant ſemine,quod natum eſt,etiam ex materia,non diſpoſita ad petram,petrificare quid libet.4.Quòd ſemen petrificum, unde herbæ,aves, nidus, corium,&c. petreſcunt: potentioris ſit efficaciæ, quàm alioqui ſemina vegetabilium, præexigentia diſpoſitam à generante materiam. Ideo non omnis fert omnia tellus. Semen autem petroſum arripit quælibet, etiam procul à ſe aliena. Dein,reliqua ſemina requirunt, ut ſubſtrata ſibi materia reducatur in liquorem ſequacem, & ſeminis ſuſceptivum, quem primam generationis materiam dixere, poſtulantque, ut deſtruatur quoq; omnis figura, & decor præcedentis concreti. At ſemen petrificum,reſervata figura humana,abſque intermedia putredine,aut materiæ diſſolutione, totum per totum petrificat, tam oſſa ſcil. quàm cutim.5.Quòd ſemen petrificum conſiſtat in ſolo odore ſaxeo, qui eſt incorporale,atque inviſibile fermentum. 6.Quòd materia dentis non ſit merè oſſea:ſed inter os,& petram media ſive neutra. Ideóq; & dens,ſuo contactu, tandem petrificat, quicquid ſibi pertinacius adhæſerit, ſive ex panificio, carne, olere, piſce,pomo, aut legumine,puls iſta fuerit. Id eſt, quanquam in ſe,neque ex ſe,ullam habeat diſpoſitionem, ad petrificationem. Hoc ſemen inquam, Paracelſum,& ſuos ſequaces,nomine Tartari,inſigniter feſellit. Nam lapis dentalis non liquatur in aqua bulliente, inſtar Tartari: nec eſt ejus generatio Tartaro vini finitima: ſed eſt petrificatio animalis, neutra: ex odore videlicet, & ſemine petriformi, quem puls denti adhærens,per attactum haurit. Huc ſpectat ſpeculatio cornuum. Cornu nempe vaccinum,ut & ſoleæ,ſive calcei, armentorum & gregis, ſunt proprio & ſimplici nomine,de materia cornea. Cornu autem cervinum,partim eſt de materia oſſea; partimq; de materia lignea: adeóque & propterea ſpinas atq; ramos æmulatur,deciditque annuè,ob proprietatem frondium,& partis ligneæ,retentam.Ebur etiam,magnam partem oſſis habet. alteramque lapidis, ſeu dentiformem. 8.Quod licet plura in fontibus petreſcant, id tamen non fieri, non inſigni odore petrifico. Ideo enim quotquot res petrificantur,odore loci tranſmutantur:non autem, quod petra de ſe, inſtar generantis, ſemen edat. 9. Quodque ob id,petræ originale ſemen, immediate ſatum ſit à Creatore, conſtitutumq; in locis, ad ſufficientiam, in terminum mundi, ſufficiens. 10.Quod ſi petrificatio non indigeat commento Tartari, multò certè minus morborum generationes. 11. Quod quædam inſectæ 14
(inprimis bufo) licet innaſcantur ipſis ſaxis: attamen non petreſcant, prout alioquin alia fere quælibet: eo quod vitalem Archeum, per ſeparationem,receperint à petris ipſis: non ſecus atque ſeparatur pyrites, vel metallum, à venis ſaxeis, quibus innaſcuntur, ſervantque illibatam materiam liquabilem. Itaque ſeparatus ille Archeus manet inſuperabilis à ſemine petroſo.
12. Quod falſum ſit axioma,nullius formæ fieri 15
introductionem, niſi è præexſiſtente materiæ diſpoſitione. Siquidem ex ſubjectis, genere etiam diverſis, abſq; materiæ colliquatione,fit petra immediatè. Enimverò Magi Pharaonis,dum Cyniphes vidiſſent immediatè ex pulvere terræ,

quos

quos noverant immediatas aquæ soboles, exclamarunt: *Digitus Dei est hic*. Quia non poterant hunc effectum imitari. Nam cum terræ in aquam regressus sit difficillimus, cognoverunt esse longè augustius, Cyniphes factos è pulvere terræ: quam ex virga serpentem, & vicissim: vel ex aqua ranas, & cruorem. Quam difficultatem agnoscens satan, non dixit: Dic ut panis iste petrescat (nam hoc contingit in natura immediatè) *sed ut lapides isti, panes fiant*. Unde nimirum Christi omnipotentiam ariolatus fuisset. Etenim ut à fundi fracedine, oborto semine petrifico, conchylia, crusta lapidea loricantur: quorum semen non tam sexuali conjugio, quàm per ipsam fundi fracedinem, propagatur, & conchis ideo foris adnascitur posteritas. Ita sunt & aliæ insectæ, quarum Archeus incrustari non potuit, nec superari à semine petroso. Pari causa atque buso, omnem petrificationem forinsecus molestam à se arcet. Non sufficiunt tamen ejusmodi vermes, medendo calculo. Eò quòd horum vita ultima (sub qua latet resistētia adversus semen petrosum) evanuerit, antequam
16 in medendi usum assumatur. Fracidus quoque odor saxeus, si in succum vegetalē terræ (quem Leffas Paracelsus vocat) inciderit, oriuntur strata lapidea subter terram. Homo quoque, conclusus loco fracido, primùm odore petroso suffocatus, qui odor dein arterias & solida pervadens, trāsmutat cadaver, priusquam putreat, in petram. Sic namque terra succum vegetalem odore petroso penetrat, surgitque planta lapidea, quasi è semine vegetabili transplantato. Ut patet in corallo, ac Musco ejus. Sed unde fœtus apud Parcum, hausisset odorem seminis petrosi? At non id accidit primùm vi seminis petrosi: sed transplantatio facta est vi prægnantis, attētius admirantis sculptrū saxeum. Alioqui constituto fœtu, transmutatoq; in saxum, deinceps inde odor saxeus dimanavit. Quo factum est, quod matris uterus, ferè totus, una cum fœtu illo, petrificatus fuerit. Etenim ut fumus, carnes sale madentes, compactasque, à circūferentia, ad centrum usque, penetrat, ac tingit: sic & odor petrosus,
17 carnes. Ut nempe è cadavere, fiat vera petra mineralis, nil quicquam habens commune cum Calculo: quemque ideo cum Paracelso posthac, Duelech nuncupabo propter singularem ab aliis petris naturam, atq; proprietates. At fumus, etsi carnes tingat: non tamen transmutat. Quapropter inde sat patet, quod non omnis odor sit ad rei transmutationem: sed id duntaxat, cui accedit fermentum, unde odor fiat totus semine gravidus. Petrificantur ideò naturaliter quidem 15
suo semine, at mōstrosè planè, supposita genere aliena, quia à semine peregrino loci. Stagnantes aquæ sic conchylia incrustant, fundo contigua, ob fracidum fundi odorem. Non item insectas aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes plerumque carent ejusmodi bestiolis. Cancri etiā, non nisi locis saxatilibus reperiuntur: eò quòd alia loca, petrę fermento destituantur. Circa annum 1320 intra Russiam & Tartariam, in altitudine graduū 64, non procul à palude Kitaya, Horda Baschirdorum, penitus in petras transmutata legitur cum toto armento, curribus, & armamento. Dicunturq; etiamnum hodie homines, cameli, equi, greges, atque omne concomitans curruum & armamentorum genus, sub dio concretum, horrendo spectaculo, adhuc insaxata stare. Quod si inde absit miraculū, certè totus ille tractus, non nisi petra est continua, rimis pervia, quam silente per multos dies vento, depressaq; supernè aura, fortis odor saxatilis fracidus (qualis in cuniculis, sive fodinis aliquot, spectatur enecans odor) spirasse potuit, suosque inambulones una necuisse nocte, quæ tandem præ loci frigore, putredinem inhibente transmutavit, creaturas quas pridem ante necuerat. Non secus atque Pergameni illi, in Cryptis, & chirotheca, in fonte. Estque ideo potus talium fontium valdè insalubris. Quia Archeum disponit, in saxeam indolem, torminibus infestat, vitam abbreviat, enecatq; ideo præcordia, antequam bibendo transmutentur in saxum. In Monasterio rubeo, Zoniæ, prope Bruxellam, ac templi sacrario, spirant fontes aliquot, saxa qui parieti apponunt, contra adagium. Gutta cavat
lapides sæpè cadendo. Unco namque, & securi, 19
frequenter saxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, se Strophos sive tormina pati, nisi semine Dauci, cerevisiis incocto, utantur quotidie. Quatenus odor seminis Dauci, odorē saxatilem domat, & comprimit. Discant ergo Tyrones, non minus petræ semina sua esse, quàm rerum aliarum, in vita media, sub pallio odoris fermentalis: non autem in materiæ coagulo Tartareo.

Causæ Duelech Veterum.

CAPUT II.

1. *Scholarum incogitantia.* 2. *Materia Duelech putata, ejusdemq; effectus.* 3. *Causa illa Veterum rejiciuntur.* 4. *Decepit Scholas putatio, qua ratæ sunt, effectum esse ipsam causam.* 5. *Similis est ubique humana natura progressus.* 6. *Probatur*

genties, quadragies sex vicibus describi, prædicari, atque distingui possit. Inutilis ille garritus, scientiarum immensæ siliquæ, sine nucleo. Certe humana ubique ingenia, absque calcaribus, ultro in subtilitates prona, si inanes illarum fines. In rebus autem, vitam & sanitatem spectantibus, continuo stertuerunt veterno. Ius quoque ita subtilitatibus incumbit, circa placitorum explicationes, ut acumina, quibus humanum ingenium tam mirifica admiratione rapitur, seseque propria intuetur oblectatione, ut singulari prærogativa, vocentur Iuris subtilitates. Sermocinalibus hæ quidem minus vanæ: utpote, quod ad acquirendum defendendumque Ius sunt comparatæ. In Theologicis verò, quid non augustum, per quæstionum acribologias, sperant cathedræ? Vtinam his cunctis careat humana necessitas. Meum atque tuum, cuique absque fuco cedat! fides etiam (ut in Mahumetismo) staret citra disceptationem. Cedat quæque subtilitas, cujus in die novissimo non habebitur ratio: Rediret sic enim Apostolica sinceritas; Sic accepi, sicque tradidi vobis. *Saltem mitius judicium subituri, qui in vita, ab ejusmodi subtilitatibus fuerunt alienissimi. Ast in re medica, (proh dolor!) ubi indagatio est maxime necessaria, utilis, & ob charitatem commendata, omnia propemodum mansere intacta: quia utrobique supina ignavia, ad subscribendum ignorantiûm avitis stoliditatibus, prona; damnosior quoque inter eos, qui per plateas vagantur, deque domo in domum transcurrunt, ut sanitatem venalem prostibulent, & ignotum sibi morbum fugent. Non enim semel obiter apud Academias dubitatum est hactenus, super theorematum fide, à Gentilibus traditorum: quæ aliàs vel sola facilitate futilitatem velant, primoque intuitu, sui suspicionem excitare deberent: quoniam in rebus humanis nil durius pudore, stupiditate, nil mendacio atque fraude plenius, crudelitate item atque crudelitate nil admirabilius, per tot jam susceptum secula, quàm professio, quæ indies per mortes hominum, sub concentrica subscriptione, ad vota Gentilium, experimenta facit. Fatentur enim id mecum nationes, absque Medico viventes, quantam vitam ducant. Fatentur id, inquam, & emunctiores Medici. Etenim non ita pridem interrogatus à me vir pius, ac modestus, Medicus autem celeberrimus, Doctor Iohannes van der Wegen, cur (siquidem Lovanii habitaret, haberetque in aula amicos, atque dynastas quos curaret; essetque Cathedræ aptissimus) lectionem aliquam non appeteret? respondit ingenue, non esse licitum, aliud doctrinæ genus adolescentiæ prælibare, præter Galenum; adeòque (inquit) scienter damnarem animam meam, sciens meliora, atque docens pejora. Ergo, quod ego me scire detego, sciunt, at non audent, alii. Bone Iesu, quousque durabit Medentûm torpor? tantaque truculentia contra opus manuum tuarum? Permitte, permitte, ô infinita Bonitas, ut agnoscat genus mortalium, quod dæmonium Moloch nullis invideat subtilitatibus, quàm quæ circa charitatem ventilantur, quæque vitam tuæ imaginis spectant, & conservant. Initio enim dolui, tam immensam credulitatem principiorum, tantamque mortalium ignaviam, circa res tanti momenti; hujusque rei crevit indies miseratio mecum. Hinc tandem lucem tantillam nactus, cum ingenti dolore cognovi, Scholarum errores, per me, elucescere debere. Enimverò in limine id visum fuit mihi, indomitæ arrogantiæ plenum, quod omnium minimus, omnibus ante me, Philosophicæ Veritatis ignorantiam inurerem: mihi autem soli Adeptum Medendi tribuerem. Rogavi ideò sæpè Dominum, ut à me istud talentum suum repeteret, penitùsque auferre dignaretur, atque alteri digniori tribueret. Sciebam namque, quod, qui benè latuerat, benè vixisset, saltem moraliter, & hoc ulceroso seculo præsertim. Restiti itaque, ac dilatavi dudum hanc principiorum Medendi ignorantiam suo mundo proponere, donec jam senex, ultima cogente necessitate, mortisque in agone constitutus, pollicitus sum Domino, me suum talentum candide propalaturum: ne frustra scilicet in mundum venisse, atque inutilis hinc discessisse, quandoque in stricto Dei judicio censear. Etenim per visionem somnialem intellexi, quod plus formidarem oblocutiones, quàm Dei indignationem. Callidam esse naturam, quamdiu prætexeret superbiam, in pure obsequendo Deo, ob fallaces respectus humanos. Arrogantiam item meam non cernerem, sitam potius in timore, minus generosè effecturum me, quod requirebatur contra viros judiciosos, à tot seculis in me insurrecturos, quàm in pure parendo Veritatis Datori gloriosissimo. Imo, nec commiserarer proximi, talentumque humi tegerem, retrospiciens ad incerta, de me, mundi arbitria. Fores Medicinæ à tot seculis seratos, claustraque, atque obices, rubigine obductos, scirem quidem, at pandere dubitarem: quasi Ianitoris munus præsumerem merè meum, nec aliunde datum. Resolvi itaque mecum, agere, quæ charitas, agenda suasit, non arrogantia: sciens, quod non injurius, qui bonum publicum intuetur, quanquam verecundum iis, qui temerè Gentilium nugis subscripsêre, in*

damnum

damnum generis humani. Tandem itaque inter pudorem, & rei magnitudinis terrorem, medius constiti, multotiesque calamum reposui. Iterumque seriò rogavi Dominum, dignaretur alium me digniorem deligere. Quapropter meritò indignatus Dominus, hunc malum atque inutilem servum permisit cribrari à satana. Nam Ordo, cujus zenith est domus Potestatum, & Nadir, cæteri Ordines, me cœpit gratis persequi, indignis technis. Cognovi statim, quod manus Domini tetigisset me. Ideóque in plena persecutionum tempestate, volumen conscripsi; cujus titulus, Ortus Medicinæ. Id est, initia Physica inaudita. *In quo detexi errores Scholarum, medendo solitos. Nova, inquam, morborum principia, ut & hactenus inaudita theoremata dedi, ac demonstravi; ut relictis Gentilium vanitatibus, Academiæ deinceps assuescant Veritati. Inde enim inveni in anima sabbatisimum, qualem nunquam in meis prosperitatibus; adeo ut suspicionis plenus dolerem, quod tantæ procellæ quietem animæ, aut corporis somnum, nequicquam turbarent. In quo non sat laudare possum, Deus, protector mi, largitatis tuæ abundantiam, quæ non permisit animam meam vel tantillum excidere, sub tantis undique angustiis, è plena pacis fruitione: formidans hoc unicum, ne inutilis servus sepelirer cum tantillo talento. Quisquis ergo zelum meum interpretaris superbam jactantiam, per me licet, modò te ipsum non læseris. Gaudebo namque reportare omnem confusionem pro bono proximi, & posterorum, fruarque optatu meo; sive interim ausus mihi in temeritatem cesserit, sive non. Irrorabit namque Deus sator, quæ voluit crescitura. Enimvero libro* de febribus, *narravi pœnitentiæ meæ exordia, qualiterque à Galeno, & Avicenna desciverim, ob deprehensas nimirum, columnarum Medendi falsitates. Unde deinceps crevit in me adhuc Iuvene singularis fiducia, qua me lubens omnium injuriosis censuris, propter proximum exposui: sensimque dierum currente numero, Dominus candorem zeli mei aspexit, & me, jam virum, permisit videre, ærumnarum & ruinæ plenum esse, quicquid in Scholis Medicis docetur, & fore posteris ludibrium. Bone Iesu! quantum tunc expavi clementiæ tuæ magnitudinem, quæ parvulis revelas, viris alioqui religiosissimis & ingeniosissimis negata à tot seculis. Porrò, quantumvis inde certior factus, quod accepti Veritatis talenti manifestatio mihi incumberet; attamen est natura inveniendis excusationibus facilis, fallitque se, & suas tristitias, per rationis pedissequæ, adminicula. Mox ideo (vah pudet me meæ inconstantiæ) susceptum onus meis iterum excussi humeris, & dixi; Quis sum ego, Domine? deficiunt enim mihi solidiora, quæ in locum deprimendorum surrogarem. Quæ enim ante credebam mihi imperata, suspicabar iterum, astu satanæ suggesta: eò quòd deficiebant arcana remedia; diplomata nimirum, sive signa meæ missionis. Quapropter in juventute dudum mihi persuaseram, ipsam Medendi artem nil esse præter meram imposturam, ab otiosulis excogitatam Græcis, in perniciem Romanorum demitorum primitus exstructam, deinceps in hominum calamitates confirmatam; cui humana credulitas, ob conceptam spem, facilè subscripsisset, sicque sibi authoritatem peperisset ista religio Medica; quia plerumque nimis facilè credimus, quæ nimis avidè optamus. Sciebam quidem ex tum, Medicinam Academiarum esse rem nihili. Quorsum præbebant mihi suffragia, cum morbi incurabiles, tum insuper experimentorum vanitas: ac tandem, suppetiæ affluebant undecunque; quia Medentes passim ludibrio expositos viderem. Tum huic meo errori adstipulabatur ipsa Philosophia, adolescentiæ prælecta. Nimirum quod Logica, Physica, & Metaphysica Scholarum, non sint illa Philosophia, propter quam Pythagoras paucos duntaxat, melioris succi discipulos, instruendos assumsit olim sibi, plurium annorum silentio, secretoque sacramento, devinctos, se neminem unquam quicquam illorum, quæ ibi audierant, declaraturos. Suspicabar enim, potius ibidem Pyrotechniæ tradita præludia, quam scientiæ illius, quam Galenus hellenico multiloquio pandit. Siquidem & dudum ante Pythagoram, quisque consueverat per Hieroglyphica, in templis fideliter adnotare, quæcunque suis prôfuerant. Id namque tanta necessitas, tanquè intestina calamitas, convicerant, ut absque invidia sic posteris traderentur. Cum igitur ars Medendi, apud me, in vilipendium rueret, incidi in textum sacrum, sæpius lectum, nunquam tamen intellectum. Videlicet, quod Altissimus creasset Medicum, eumque honorari mandasset, propter sui necessitatem. In quo statim deprehendi: 1. Quod ille, qui omnia creavit, se tamen singulariter glorietur Medici Creatorem. 2. Quod propter sui gloriam, bonitatis emanationem, ad infirmorum necessitates, subventionem, & auxilia, adeóque per Medicum, Altissimus placari velit, restituendo ablatam sanitatem. 3. Quod is, cui debetur omnis honos & gloria, præceperit, solos parentes, & à se creatos Medicos, honorari: quasi Medicus aliquid patrizantis haberet.*

B 4. Dein,

4. *Deiu, in mea virilitate, non parum, diu noctuque anxius inquisivi, quisnam ille felix esset, quem Altissimus ab æterno destinavit, elegit, & creavit in Medicum, atque hinc quoque honorari præcepit? An forte esset is ille, qui, perlectis Institutionibus, & aliquos classicis authoribus, emensusque in Academia solidum triennium, tandem per disputationes, & examina, à Professoribus, candidatus emitteretur, tam seculari, quàm Ecclesiastico jure admissus? Num verò ille, qui eodem jam Medici titulo, consenuisset sub luge alienâ, plenus interim annorum, experimentorum, & nummorum? Tum statim respexi,* quòd infirmus egeret Medico, quem Altissimus creavit, plenis instructo numeris; *quodque sanus non indigeret Medico adstante, qui culinæ præesset, numeraret buccellas, & diætæ regulas præscriberet. (Plura de honore Medicis debito, posthac invenies sub historia Duelech.) Consideravi ex altera parte:* Quod unguentarius conficeret pigmenta suavitatis: nec consummarentur opera ejus: nec esset medicamentum extermini in terris. *Quod sonat, verum Medicum omnes morbos æquâ falce demetere, nec esse morbos penes ipsum incurabiles. Insigne sane discrimen inter Medicum, quem creavit Altissimus, & illum, quem crearunt Academiæ, per doctrinam Gentilium. Actutum mihi se obtulit immensus incurabilium catalogus: quasi pro his nil esset solicitus Altissimus; aut tales ægri non essent morbidi. Utpote, pro quorum necessitate nec Medicum, nec Medicinam, in Academiis creasset. Siquidem isti, nedum hujusmodi infirmos conjiciunt in desperationem: verum etiam, quotquot sponte non silent morbi, desperatis adnumerant: Imo quartanam, quæque in annos, radices stabiles servant, spontaneoque plerumque naturæ tædio terminantur, reputant incurabiles. Ac nisi morbi reliqui ultimò ad metam decurrant, omnes profectò ex æquo adderentur incurabilibus. Plerique namque, dentis dolorem auferre nesciunt, nisi per evulsionem ejus. Sic fortassis, idem in veteri Cephalalgia, capitis ablationem, pro sanitate, imperarent, si sospes vita perstaret. Post insignes ergo aliquot annorum labores, me piguit, quod nihil aliud scirem, aut didicissem quàm quod nihili. Nam tametsi crederem, Medicum à Deo creatum, prout & medicamina simplicia: totus tamen hæsi in cognitione illius Medici, rerumque sibi subservientium. Optabam enim multoties, Ah utinam talis Medici tandem aliquando fiam discipulus. Interim cognovi clarè, Artem Medendi, tam Græcis, quàm Arabibus excultam, quamque Iudæi mentiuntur sibi à suis Rabbinis, sub Kabala, per manus traditam, longissime distare ab ea, quam Sacer textus depingit. Tandem itaque in animum induxi. Medendi scientiam à medio, intentione, & fine, habere initium bonum:* Esse nimirum donum bonum, descendens à Patre luminum: *quodque hoc ideo nunquam descendisset, pridem in Ethnicos, & Iudæos, utcunque nostra credulitate inflatos; utpote quos Dominus non creavit Medicos, nec in nostri necessitatem; ut neque honorandos, sed serio vitandos, præcepit. Non est enim Medicus à Deo creatus, defectuosus, lucro deditus, hostisque Christianorum: sed charitatis plenus. Hanc namque illius doni boni raritatem primum notavi ex Dioscoride. Qui à diebus Platonis, (quibus vixit) historias herbarum quidem descripsit; In hunc attamen diem, vix illi aliquid est additum, detractum autem plurimum. Adeoque bis mille & tercentum annis, vix aliquid luminis, in rem Herbariam, superne illuxit, licet maximè obviam, atque necessariam. Quapropter in alios cognitionum abstrusiorum ordines, sobriè satis, supernum istud lumen delapsum, conjeci. Minimè tamen in Gentiles, Atheos, perfidosque Iudæos, extra Veritatem, & charitatem seclusos, ac ob id à Deo derelictos. Et rerum nativitates, ut sunt relegatæ in temporum plenitudinem, nobis tectam, Ita veritatis Medendi donum non descendere, nisi statuta apud Deum maturitate. Nec enim lumen gratuitum lucebit ad lubitum nostrum. Nam qui omnia fecit ut voluit, facit eadem quando volet, perficitque in quibus voluerit. Consenui enim, jam à quadraginta, & amplius, annis, in Medentûm turba; tandemque senex cognovi, Theoremata Scholarum per me subverti debere, ut quæque, ventura mox ætate, cadant in rudera, quatenus veritatis calce destituta non cohærent. Fuit apud me Adepti illius doni tanta certitudo, ac veneranda authoritas, ut sentirem, datorem unà sui doni quoque fore interpretem; usque hactenus quodlibetcunque excluderem dubium. Estque ejusmodi cognitio longè certior, quàm quæ per demonstrationem formatur. Quia non est verbis facultas, hanc certitudinem aliis facere communem. Scio quoque, non omnes, qui Medendi initia mea sunt lecturi, æqualem inde fructum reportaturos: quippe Deus sui doni dispensator usque mansurus est. Dixi hæc, ut etiam sciatis, quod mea indignitas donum tenebris offundet, ut capiat naturæ cursum qui potest. Speravi enim, cum jam numerum & atrocitatem morborum auxerit, in parvulos, &*

abje-

abjectos hujus mundi, donum Medendi inspiratum. Et, cum anteacto seculo Paracelsum, scientiæ analytica corporum, ac remediorum fulgore, divitem præmiserit præcursorem, fore, ut vellet jam scientiam Adepti (qua alter ille caruit) superaddere. Porrò, si absque scelere, lubet placiti illius divini decreti rationem inquirere, ob quam Adeptum Medendi, donum minus ad Christianos descenderit: reor, Scholas resistere, quatenus principiis Gentilium pertinaciter insistunt. Tum item, quia Medicina tota in lucrum exercetur, mox à sui initio: quæ sola artium, ex compassione misericorditer expendenda est; Non autem, quasi ex ærumnis miserorum, hilariter pomposéque vivendum vel ditescendum sit. Quare lucrum hominibus praeripuit dispositionem necessariam, falsitasque doctrinæ paganicæ, Adeptum medendi donum avertit. Cujus venatio mihi ideo visa est consistere in compassione erga ægros, dedifcendo falsa theoremata, & induendo profundam spiritus humilitatem. Quæ, ut tum non est inflata per literam, nec depressa per inordinationem: ita in humili intuitiva cognitione sui nihili, mens se evacuat omni scientia, per rationis inductiones introducta. Tum deinceps, tum, inquam, Altissimus vix sinit vacuam mentem, quin fœcundo sui luminis radio eandem repleat. Offendi jam forte nonnullos, eò quod adeptum Medendi desursum descendere dicam: qui Medicinam addisci volunt, per modum aliarum artium. Intellectus (ajunt) est potestas naturalis; qualibet autem potestas naturalis, nata est operari effectum proprium: proprius autem effectus ipsius Intellectus, est Intellectio. Ergo homo naturaliter intelligit omnia intelligibilia, tanquam proprium Intellectus objectum. Porrò, facultas Medendi est intelligibilis, ac proinde non descendit de sursum. Respondeo: Anima, ejusque intellectus, non sunt opera immediata naturæ, quippe quæ oriuntur à fonte supernaturali. Adeoque, quoad sui initium, licet Intellectus sit facultas naturalis animæ, non est tamen omnino inter facultates naturales computandus. De fide est, Quod Deus creavit Medicum, *adeóque ars Medendi dicat aliquid supra communem regulam creatorum, sic ut ejus adeptio non contingat per modum aliarum artium. Nabuchodonosor enim ablationem & restitutionem Intellectus testabitur. Item,* Nolite fieri ficut equus & mulus, quibus non est intellectus, *Quod frustra dictum esset, si Intellectus æqualiter à Natura daretur. Porrò datus Intellectus (de quo hìc prædicant) actum suum naturalem, sive intellectualem, non exercet, nisi quatenus notiones aliquas discurrendo trahit ab observationibus, quas à sensuum perceptione accepit, cum causas à priori penitus ignoret. Ad scientiam autem medicam requiritur quædam luminis claritas, quæ superat illam cognitionem per sensus, imo & per consequentias causarum ad effectus, juxta putationes (plerumque fallaces) à ratione, sibi inductas. Nam de fide est, quod intellectus, unà cum totalitate naturæ humanæ, atque ita deinceps, utcunque clarus, non percipit propositiones primò veras, sensum superantes, nisi cum affluxu luminis superni. Puta, locum libri sæpius lego attentè; &, licet verba intelligam, semel tantum sensum illius insperatò haurio, cum admiratione præteritarum lectionum. Ejusmodi autem cognitionem, voco gratiæ. Sic nempe Intellectus, utcunque clarus, non semper assentitur vero: quia naturaliter nec hoc percipit. (Hic namque factiones in scientiis, & religione.) Sic in dona medendi, est aliquid nobilius, & superius, quàm quod è cognitione præexsistente sensuum formatur in imaginante: Quod est verum, solidum, bonum, superans authoritatem consequentiarum: imò quod nec propriè doceri, vel demonstrari potest. Nolim tamen intelligi, quod adeptum medendi sit scientia infusa, qualis olim illuxit Bezaliel, & Ooliab: multóque minus, qualis die Pentecostes, in Apostolos, largo imbre pluit, ut variis confestim loquerentur idiomatibus: nec est item proinde Adeptum medendi de plane sublunaribus. Nam Sapientia æterna creavit singulariter Medicum suum, præ cæteris creatis: adeóque aliquid angustius requiri pro ipso videtur, quàm pro aliis professionibus; quos ideo nec mandavit honorari. Alioquin omnis quidem intellectio nostra, in natura, surgit tantum per modum discursus, observationis suppositi, & consecutionis, indagationisque, idque totum à posteriori. Quocirca ejusmodi omnis cognitio stipatur incertitudine, Ergo inter ordinarium intelligendi modum, & scientias infusas primorum graduum, sunt amplitudines quædam, singulari quæque gradu distinctæ in Intellectu, supernaturaliter oriundo. Quod sic probo. Omne denum bonum descendit à Patre luminum. Adeptum Medendi est donum bonum: ergo descendit à Patre luminum. Major est fidei. Minor verò constat, quatenus Medicus, ut talis, est creatus à Patre luminum. Replicant per quandam similitudinem, & nil ad syllogismum, hoc modo. Difficilior est cognitio Dei, quàm Medicinæ. Sed Gentiles naturaliter invenerunt, per Intellectus operationes, Deitatis exsisten-*

sistentiam. Ergo longè facilius, adepti sunt naturalem scientiam Medendi. Respondeo, totum concedendo, si non adduxerint quatuor terminos. Itaque, prout per naturam nemo potest haurire lumen fidei: sed tantùm umbratilem aliquam cognitionem: ita & in dono Medendi concedo, naturaliter, per observationes juvantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam Medendi: at sane, est ista cognitio tam umbratilis, & cæca, ut plane repugnet textui; qui frustra diceret, Deum creasse Medicum ut talem, eumque honorandum, nisi aliquod lumen in hoc creato Medico elucesceret, supra vulgarem, ordinariam, atque naturalem potestatem animæ intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, ut neque Iudæi, donum istud Medendi unquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum est, quàm quod de facto morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie sint mortalibus ignota. Est namque argumentum ineluctabile: Hactenus Adeptum Medendi fuit ignoratum: ergo non dedit Deus illud paganismo anteactis seculis, ut neque Scholis, cæcos ductores sequentibus. Cujus correlativum est, quod, quicumque assentitur Scholarum paganicarum doctrinis, seclusus sit à principiis veris Medendi. Assumtum enim demonstrabo, Deo favente, amplo volumine. Mansisse nimirum ignorata principia cognitionis causarum ac radicum, in morbis, remediis, & appropriationibus. Consequentia per se clara est: nisi ostenderint, aliunde, quam à Deo, derivari omne donum bonum. Nam pro stabilimento doni Medendi sat esse deberet, quod, licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus sit, ut propter objectorum naturalium propinquitatem, & necessitates, consuetum sit, tribui naturalibus scientiis, per simplicem Intellectum apprehensis: attamen, quatenus saltem includit dona prudentiæ, consilii, &c. quæ sunt charismata Spiritus sancti, debet profectò donum Medendi ferri, & exspectari, ab initio tali, quod planè fertur supra naturæ orbitam. Etenim non rarò quis, mediis demersus somniis, extemplò cognitionem concipit, quam nunquam vigil erat assecutus. Nox nocti enim indicat scientiam. *Sæpè sic quis legit locum, multoties lectum, absque fructu, unde demum vitam emendatiorem instituit. Nonne enim ista descendunt à Patre luminum? Sunt ergo ejusmodi scientiæ, infusæ quidem, licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam, talenta, super quæ Intellectus benè formatus postmodùm struit doctrinas utiles.* Docti enim (*ut tales*) fulgebunt (*præ indoctis*) in regno cœlorum, *si doctrinæ ergo, animæ se habilitaverint ad majora charismata. Placuit nempe sibi Omnipotens in diversitate mansionum, chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, hominumque hos comitantium. In favorem saltem Adepti medendi facit, quod inter septem spiritus, proximos throno Dei, unius nomen est,* Medicina Dei. *Est enim supra Principatus, thronos, Potestates, & Dominationes. Attamen Cœlites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec est ejusmodi* Medicina Dei, *Metaphoricè sumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piscis. Hoc loco autem suscepi Lithiasis ortum, quem promisi, quatenus calculus metamorphosin continet, quæ nullatenus ab humoribus ortum ducere potest, sed à mero lotii excremento. Ideòque hic tractatus facilè carere potuit tractatu,* De figmento complexionum & humorum.

TRA-

TRACTATUS DE LITHIASI.

PETRIFICATIO.

CAPUT I.

1. *ANte Paracelsum jam nutabant Schola Medica. 2. Veterum opinio de causis petrificationis. 3. Sanior doctrina Paracelsi. 4. Fluxus seminum ad petram. 5. Dispositio mineralium à condito mundo. 6. Qua linea Trivalis. 7. Quid mons silicens. 8. Vnde petrarum diversitas. 9. Pulvis adamantis semper flavus. 10. Saxa & lapides, ut differunt. 11. Semen petra, in quo excedit semen vegetabile. 12. Petrificatio Humana, & cur denti petra adnascatur. 13. Notabilia aliquot. 14. Insecta quadam cur non petrescant: perfectiora autem animalia, quandoque prorsus. 15. Formam non introduci ex potentia materia. 16. Quomodo homo petrificatur. 17. Petra nil commune cum calculo. 18. Duelech Paracelsi. 19. Encomium Danci, &c.*

1 EMunctiores Medici exacti pridem seculi, stupuere silentes, tam infaustam ac inobsequentem suis thesibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & Humoribus. Neque enim sibi satisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelso longè fuit facillimum (qui præpollenti medicaminum testimonio, totam Germaniam, in sui admirationem traxerat) jam nutantibus persuadere figmentum sui Tartari, è cibis, ac potibus, proditoriè intrantem Tartarum, morborum quorumcumque veram esse causam. Quæ sua putatio fidem fecit, sicque modo radicem stabilem fixit, ut non sit ferè quisquam, qui ad Tartarum Paracelsi non confugiat. Debebam quidem Tartaro tractatum singularem, qui ad historiam calculi accinctus eram, nisi inter initia physica, de illo abunde scripsissem. Ideóque volumen istud truncatum deseruissem, si inde tractatum de Tartaro huc transtulissem. Si quidem constituta ibidem, primæva naturæ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, sive formam, cum seminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, transmutationum quarumcumque authoribus, noviter detectis, rejectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catarrhorum figmentis, extra naturam, & Medicam considerationem, relegatis: Flatibus demum, Tartaris, & tribus primis Chymicorum principiis, extra morborum palæstram præscriptis: sensim dein à theoricis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicui: atque medullitus veram morborum causam, antehac inauditam, mundo manifestavi. Igitur Calculo, ut monstro domi nato, hunc librum, velut ex legem, nuncupavi, desertoque nunc Tartari errore, à Paracelso mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem jam venio.
Enimverò Veteres, sua Aristoteli nomina dan- 2
tes, juxta principia hujus adhuc arbitrantur, lapides, atque mineralia universa, absq; discrimine, fieri ex terra potissimum, mediante calore, & frigore, opificibus externis, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen pondus saxi, cum aquæ pondus excederet: conjecere inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæsitarent in pondere auri, scirentque tamen, ex pondere peti demonstrationem Mathematicam, quovis Syllogismo fortiorem: nec interim crederent, aurum esse terram, neglectis sui dimensionibus, multoties seipsam penetrantem. Multoque jam magis, suis diffidebant thesibus: cum aurum non ex sola terra, cæteris tribus ponderosiore; verùm ex levioribus aliis, justa, sive æqua lance, atque proportione mistis, componi statuerent. Idcirco consilii inopes, indaginem ponderis suspenderunt ad clavum, ac posthabitis litibus, velut sopore pressi, contenti fuerunt dixisse, metalla, velut frigore glaciata (eò quòd ignis tortura fluerent denuo) exsiccatoque aquæ superfluo, aere verò & igne propemodum exclusis, mansisse quasi arefacta. Hoc sic tulit arida Aristot. Philosophia. Thesin autem suam probarunt, ut dixi. Nam metalla contrario (ut putant) calore diffluunt. Quasi verò glaciatum opus, non nisi follium ministerio liquesceret! vel terra esset liquabilis per ignem, rursusque pro lubitu, terræ faciem repeteret, quoties frigus senuret. Itane

sui tam immemores Scholæ, quod non ita pridem, aquæ elemento ex se intensè frigere dixere, & remissè madere? adeóque metalla non ex terra, sed ex aqua glaciari debere? Terram verò ex se, intense siccam esse, atque remissè frigidam? adeóque glaciari nesciam? Adeo ut hinc sequatur: Si metalla, potissima sui parte, sint terra: nunquam fluere, aut deglaciari poterunt: cum tantum poterunt, ad summum, esse remissè frigida. Nec per intensum calorem, terra poterit unquam converti in aquam, aut aqueam substantiam, dum liquesceret in metallo. Siquidem dant terrę intensam siccitatem, quæ ab igne non potest non fortificari; non autem destrui. Similiter nec possit remissum frigus præpollentis terræ, hanc, dum vi ignis in aquam esset liquata, convertere denuo in terram. Quia credunt remissas elementorum qualitates, non tantum activitatis habere, quod alterius elementi frangant intensas qualitates. Etenim eodem stupiditatis pede, quo cœperunt, pergunt dicere, saxa, atque lapides, esse terram, calore induratam, ac velut arefactam. Quod per terram figuli probant, quæ calore solo lapidescit, ut volunt. Etenim, quia lapis non liquescit per ignem, prout alioqui metalla: ideò à negativo naturam conjicientes, se nodum omnem dissolvisse sunt ratę. Atque hæc crassa Minerva unicuique suspecta esse debuisset jamdudum, si unum veternum non dormirent omnes. Quid enim de sulfure dicent, quod igne fluit? An aqua, vel terra glaciata, sulfuri dedit initium, quia liquescit? Quid vero de vitri condensatione, quod calore iterum liquatur eodem, quo fit? Quid denique de sale, quod uno caloris gradu coagulatur, & arescit, atque altero liquatur, liquaturque rursus ab humidis? Pudet sanè, in Aristotelicis nugis, qualitatumque elementariarum fabellis, diutius immorari, dum de rerum causis atq; origine indagan-
3 dum. Quapropter avos primus docuit Paracelsus, omnia mineralia (quæ credit ex quatuor elementorum congressu fieri, atque alibi, ex tribus suis tantum initiis, materialiter) ex aqua potissimum, adeóque esse fructus elementi aquæ, non secus atque vegetabilia, esse fructus terræ. Ast ad me usque nescitum fuit, cuncta corpora, quæ mista creduntur, materialiter duntaxat ex sola aqua esse, nullo excepto. Corpus autem illorum cogi, cujusdam proprii atque specifici seminis necessitate, ad fines soli Creatori cognitos à priore. Quam propositionem ex pleno probavi, in initiis Physicis. Neglectum quoqu[illegible] hactenus, quomodo hæc rerum semin[illegible]

cem veniant, se corporum involucris tegant, eademque disponant, ac qualiter ipsa semina, corporum importunitatibus tandem necessariò aufcultent. Quapropter nec erit ingratum, ex doctrina, à me alibi fusius tradita, seminum progressum, fluxumque ad formam, suique maturitates in mineralibus, hoc loco succinctè repetere. Enimverò si non petra fit petra, necesse est, petrificationem, entis alicujus novi generationem includere: omnis autem generatio præsupponit aliquale semen, quod materiam, ad ens in potentia, disponat. Cum nihil, quod non est vitale, seipsum ad perfectionem promovere queat.
Esseque ideo stulta ac fortuita perfectio, quæ à 4
corpore, absque ductore interno, & statuto sibi fine, procederet. Itaque si corpus distinguatur dispositive, ab efficiente interno, profluatque in productione ad fines sibi in natura propositos: ergo & seminis etymon, ipsi jure competit: quia ex initio prorsus incorporali procedit. Hoc autem initium ab imagine, sive juxta Ideam, à generantis conceptu, sive cogitatione, fabricatam (quæ proinde vis imaginativa vocatur) in vitalibus profluere, facilè mihi concedetur. Sed quod inanimata, in suis primis entibus, insita habeant dona seminalia, quæ per modum recipientis, etjam analogicè, quadantenus imaginationi respondeant, docent antipathia, & inanimatarum sympathia. Oportet namque non sensitiva (puta Magnetem) sentire quodammodò poli situm, si ad eum sua sponte se dirigat, non autem à polo trahatur (prout libro de Peste, manifestis argumentis doceo) sentire item ferrum, si polo neglecto, per electionem, ad ferrum se inclinet. Quæ ne tædiosè à me hic repetantur, sufficit obiter sic supposuisse. Porrò, seminis isthæc 5
Idea, & entelechia entis novi, seminalis nempe causa efficiens, etiam in non sensitivis, suo fungitur munere, non secus atq; si vita & sensu polleret. Quæ Idea auram sui Archei vestit, ejusque medio deinceps dispositiones corporis & organa perficit, completque tandem, quæ in adumbratione seminalis suæ imaginis sunt designata ad fines soli Deo cognitos. Atque hactenus etiam omnis creatura originaliter à Deo dependet. Hic namque animalibus, ac plantis, seminalem fabricandæ ejusmodi Ideæ, id est: multiplicandæ, suscitandæque sobolis fœcunditatem [illegible] dit, vi vocis (*crescite & mult*[illegible] [illegible] Quæ [illegible]

tur. Terra namque in sui condo, nondum habebat mineralia, si vacua. Erat nempe terra, merum putumq; sabulum, nondum numerosa varietate, atque mineralium classibus distinctum. Sed *Spiritus Domini ferebatur super abyssum aquarum*. Non quidem quod ista latio esset inane otium mysterio carens, aut voluptuosum natandi solamen: Sed continebat mysterium benedictionis, per quod aqua repleret terræ vacuitatem fructibus, una inanitate: ex altera verò parte, per vegetabilia, & animantia, terræ vacuitati satisfaceret, inanitatemque saturaret. Ergo ante natam lucem, in fluctitatione divini Spiritus, metalla atque mineralia universa simul incepêre. Quod mihi inprimis persuadent occulta metallorum lumina, astrorum æmula, & prægressa testimonia, quæ noctu in fodiniferis montibus splendere solent. Saltem Spiritus Domini, qui replevit orbem terrarum, jam creandi avidus, in spondo abyssi aquarum, suo verbo sigillavit fœcundam desiderii sui Ideam, quæ in instanti, universim terrarum, lapidum, mineralium, atque metallorum opulentam diversitatem protulit, quibus terræ vacuitatem multo replevit fœnore, quam scil. non sat animantia & plantæ, ut neque adæquatæ implere poterant.

6 Stratum autem, sive solea terræ, quæ hæc aquarum ditissima proles in vacuitatis impletionem est concredita, dicitur à Paracelso Linea Trivalis, matrix, seminibus mineralium gravida, quibus Dominus implantavit rationes, dona, atq; semina, in seculum sat futura. Ita nempe saxorum, atque mineralium semen opulentum, est aquæ implantatum, ut determinationem suam, atque fermentum, in terræ matrice suscipiat. Quid autem sit terra virgo, extra & præter mineralia, in Physicis demonstravi. Per Mosen autem, ditissimum hujus promtuarii thesaurique semen, ex professo neglectum videtur: ne Israel, fontibus atque montibus divinas ac immortales potestates tribuendo, iis immolaret. Cæterum sabulum, sive terra, sibi undequaque continua, suscepto semine, in colles, rupesque surrexit, saxorumque strata divisit. Etenim ut rerum ortus à miraculo incepit: sic modò suis secundis causis adhæret, ut rerum invisibiles Archei, horumq absc ondita semina, testentur, saltem se ab mundo intelligibili regi. Hinc enim [illegible] siderio seminum imprægnatæ mansere, [illegible] Ideas, per [illegible] disposuit Omni- [illegible] minalia desideria, [illegible] anius ex alte- [illegible] n: sed vis se- [illegible] ens, suas de se proles sigillatim suscitat, easque successivè perficit. Includitur nempe semen, sive Idea seminalis, atque mineralis, aquæ, quam nec egreditur unquam: sed seipsum in ista materia obserat, includitque, donec tandem sub dierum maturitate, inde fiat, quod natum est ex ea fieri. Icon ergo operativa in aquis, sensibilem mox atque fermentaceum odorem, ex monte Siliceo suscipit.

Est autem mons Siliceus, solea, stratum, sive terræ intercapedo, in qua saxa, lapides, ac mineralia universa, ortum suum ex aqua desumunt. Prout alibi, de origine fontium. Estque porro ille odor, fermentum, unde tandem completum semen minerale profluit. Hinc quoque omnis petra. Non est autem hoc semen in mineralibus, per Metaphoram, aliquod æquivocum, aut analogon, sub licentiosa similitudinis allusione. Nam succrescunt novi silices, ac lapides in fontibus & rivis. Quicquid autem fit, & tantisper dum fit, neque adhuc est in perfectione, intenta ab Archeo: semen in se habet, ut naturam, in suis constitutis univocam, intelligam. 7

Etenim aqua purè pellucida, habens in se semen atq; fermentum lapidis, evadit cunctarum gemmarum crystallus. Sin insuper purus cujusdam metalli, vel pyritidis color, concurrerit, gemma fit, duritiem & proprietates sui coaguli sequens. 8

Perinde enim ut stannum (quod pictoribus flavum colorem, quem Masticot vocant, præbet) omne metallum (plumbo demto) friabile facit: sic & gemmarum durissimam tingit. Solus proin Adamas, dat pollinem flavum: aliarumq; gemmarum est albus. Sin autem aqua, non purè diaphana, se incorporat colori metallico, fit lapis opacus, Iaspis, Achates, Silex, Porphyrus, Marmor: & juxta mixti seminis exigentiam. 9

Interim saxa facilius dissolvuntur, quàm lapides, iterumque sponte, vel per artem, in aquam redeunt (*qui convertit rupes, in stagna aquarum.*) Saxa autem dico, convertibilia in calcem: pereuntque subinde sponte, in agrorum fumen, & cerealia. In lapidicinis etiam, sæpè sponte stillat sal nitrosum, perpetuo stagmate. Quod nempe saxa redeant in primam sui materiam. Perinde ut versa serie, petroso odore fermenti, aqua tota migrat in petram, vel saltem pro parte, qua sibi odor ille coaluit radicitus. Idque tam inter fluendum, quàm stagnandum. 10

At nondum largitati Divinæ sat fuit, rupes ab initio, saxa & lapides fecisse, semenque propagandæ novæ sobolis contulisse: quo ex aquis lapides, ac petræ deinceps fierent. quin insuper voluit, ut semen petrificum, in multis, excederet sua vegetabilia, hisque illa potiora se testaren- 11

quos noverant immediatas aquæ soboles, exclamarunt: *Digitus Dei est hic.* Quia non poterant hunc effectum imitari. Nam cum terræ in aquam regressus sit difficillimus, cognoverunt esse longè augustius, Cyniphes factos è pulvere terræ: quam ex virga serpentem, & vicissim: vel ex aqua ranas, & cruorem. Quam difficultatem agnoscens satan, non dixit: Dic ut panis iste petrescat (nam hoc contingit in natura immediatè) *sed ut Lapides isti, panes fiant.* Unde nimirum Christi omnipotentiam ariolatus fuisset. Etenim ut à fundi fracedine, oborto semine petrifico, conchylia, crusta lapidea loricantur: quorum semen non tam sexuali conjugio, quàm per ipsam fundi fracedinem, propagatur, & conchis ideo foris adnascitur posteritas. Ita sunt & aliæ insectæ, quarum Archeus incrustari non potuit, nec superari à semine petroso. Pari causa atque buso, omnem petrificationem forinsecus molestam à se arcet. Non sufficiunt tamen ejusmodi vermes, medendo calculo. Eò quòd horum vita ultima (sub qua latet resistētia adversus semen petrosum) evanuerit, antequam

16 in medendi usum assumatur. Fracidus quoque odor saxeus, si in succum vegetalē terræ (quem Leffas Paracelsus vocat) inciderit, oriuntur strata lapidea subter terram. Homo quoque, conclusus loco fracido, primùm odore petroso suffocatus, qui odor dein arterias & solida pervadens, trāsmutat cadaver, priusquam putreat, in petram. Sic namque terra succum vegetalem odore petroso penetrat, surgitque planta lapidea, quasi è semine vegetabili transplantato. Ut patet in corallo, ac Musco ejus. Sed unde fœtus apud Parcum, hausisset odorem seminis petrosi? At non id accidit primùm vi seminis petrosi: sed transplantatio facta est vi prægnantis, attētius admirantis sculptrū saxeum. Alioqui constituto fœtu, transmutatoq; in saxum, deinceps inde odor saxeus dimanavit. Quo factum est, quod matris uterus, ferè totus, una cum fœtu illo, petrificatus fuerit. Etenim ut fumus, carnes sale madentes, compactasque, à circūferentia, ad centrum usque, penetrat, ac tingit: sic & odor petrosus,

17 carnes. Ut nempe è cadavere, fiat vera petra mineralis, nil quicquam habens commune cum Calculo: quemque ideo cum Paracelso posthac, Duelech nuncupabo propter singularem ab aliis petris naturam, atq; proprietates. At fumus, etsi carnes tingat: non tamen transmutat. Quapropter inde sat patet, quod non omnis odor sit ad rei transmutationem: sed id duntaxat, cui accedit fermentum, unde odor fiat totus semine gravidus. Petrificantur ideò naturaliter quidem 15

suo semine, at mōstrosè planè, supposita genere aliena, quia à semine peregrino loci. Stagnantes aquæ sic conchylia incrustant, fundo contigua, ob fracidum fundi odorem. Non item insectas aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes plerumque carent ejusmodi bestiolis. Cancri etiā, non nisi locis saxatilibus reperiuntur: eò quòd alia loca, petræ fermento destituantur. Circa annum 1320 intra Russiam & Tartariam, in altitudine graduū 64, non procul à palude Kitaya, Horda Baschirdorum, penitus in petras transmutata legitur cum toto armento, curribus, & armamento. Dicunturq; etiamnum hodie homines, cameli, equi, greges, atque omne concomitans curruum & armamentorum genus, sub dio concretum, horrendo spectaculo, adhuc insaxata stare. Quod si inde absit miraculū, certè totus ille tractus, non nisi petra est contiuua, rimis pervia, quam silente per multos dies vento, depressaq; supernè aura, fortis odor saxatilis fracidus (qualis in cuniculis, sive fodinis aliquot, spectatur enecans odor) spirasse potuit, suosque inambulones una necuisse nocte, quæ tandem præ loci frigore, putredinem inhibente transmutavit, creaturas quas pridem ante necuerat. Non secus atque Pergameni illi, in Cryptis, & chirotheca, in fonte. Estque ideo potus talium fontium valdè insalubris. Quia Archeum disponit, in saxeam indolem, torminibus infestat, vitam abbreviat, enecatq; ideo præcordia, antequam bibendo transmutentur in saxum. In Monasterio rubeo, Zoniæ, prope Bruxellam, ac templi sacrario, spirant fontes aliquot, saxa qui parieti apponunt, contra adagium. Gutta cavat lapides sæpè cadendo. Uneo namque, & securi, 19

frequenter saxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, se Strophos sive tormina pati, nisi semine Dauci, cerevisiis incocto, utantur quotidie. Quatenus odor seminis Dauci, odorē saxatilem domat, & comprimit. Discant ergo Tyrones, non minus petræ semina sua esse, quàm rerum aliarum, in vita media, sub pallio odoris fermentalis: non autem in materiæ coagulo Tartareo.

Causa Duelech Veterum.

CAPUT II.

1. *Scholarum incogitantia.* 2. *Materia Duelech putata, ejusdemq; effectus.* 3. *Causa illa Veterum rejiciuntur.* 4. *Decepit Scholas putatio, qua rata sunt, effectum esse ipsam causam.* 5. *Similis est ubique humana natura progressus.* 6. *Probatur*

C *error*

error Scholarum in causis Duelech. 7. Aliquod incogitantia, inclementia, & ignavia Scholarum. 8. Elenchus Scholarum, in efficiente ipsius Duelech. 9. Argumenta sensu deducta. 10. Duelech fieri ex ipso lotio: non autem à contentis, contra lotium distinctis. 11. Consequentia ad causarum ignorantiam. 12. Tadium Authoris. 13. Mechanica Authoris, rejiciens Scholarum causas, assignatas Duelech. 14. Axioma Scholis oppositum. 15. Vanitas tartari in calculo. 16. Orate, & dabitur.

1 EXPUGNATA jam pridem alibi, ac re-
purgata Tartarorum Horda, quæ duce
Paracelso, morbos invaserat, hoc jam lo-
co bellandum cum Galeni placitis, in causis
Duelech. Enimverò Scholæ, quaternario cau-
sarum naturalium oblitæ, duarum tantùm me-
minere, pro generatione Duelech. Adeóque
mecum saltem conveniunt in nomine & nu-
mero causarum duntaxat: non autem in reipsa.
Siquidem docent, materiam & efficientem esse
parentes Calculi. Adeóque urguente propria
conscientia, formam atque finem, vel causas
negant: vel insufficienter de Calculo tractant,
vel tandem, Duelech è serie naturalium exclu-
dunt. Imò cum causam efficientem omnem
velint externam, relinquunt suis Tyronibus
concludendum. Quod Duelech tantùm à causa
externa efficienti naturaliter constituatur, &
2 dependeat. Materiem Calculi itaque, Scholæ
vocant quandam mucilaginem, quam vocant
viscidam, sive mucosam pituitam. Efficientem
verò Calculi, volunt esse calorem, tam exter-
num lecti, &c. quàm ipsius malè affecti visce-
ris. In quo, sub limine, suum deserunt patro-
num: qui efficientem negat internum, in Phy-
sicis. Duelech itaque, à solo patrabitur calore.
3 Contra ego. Per mechanicam ostendi, nullam
mucilaginem, ut talem, unquam esse, fuisse, ac
fore materiam ex qua, calculi. Sin autem ipsa
mucago, à vera quandoque calculi materia ap-
prehendatur, & sub eadem claudatur: petrescit
quidem à semine Duelech, una cum propria a-
lioqui materia Duelech, at non ratione mucila-
4 ginis, vel, quatenus tenax, aut viscida est. De-
cepit enim inprimis Scholas indistincta illarum
experientiæ observantia. Quippe cernebant u-
rinam mucosam eorum, qui jam in vesica lapi-
dem gestabant: statimque inde suspendentes
ulteriorem indaginem, victoriam clamarunt,
seque proximam atque continentem calculi
causam invenisse gestiebant. Miseræ profectò
primùm Scholæ: at multò miseriores infirmi.
Nam si semel post se respexissent, facilè vidis-
sent, ritè exsecto calculo, cessare quoque mox
in lotio ejus infirmi, illam mucaginis, & solitam
antea saburram. Hinc namque Scholæ certò sci-
re poterant, quod si illa mucago, quæ præsente
antea calculo excernitur, esset aliqualis causa,
vel materia ejusdem; ipsa fieret sanè, vel ab ipsa
vesica, vel à calculo, vel aliunde ad vesicam mit-
teretur. Si itaque missa fuit aliunde, utique ex-
secto Duelech, adhuc patrari, mitti, atque in-
dies excerni deberet: cum sectio, & ablatio cal-
culi, saltem spectent vesicam: nullatenus autem
partem dissitam, parientem, & mittentem con-
tinuas alioqui mucagines. Sin verò à calculo,
vel à vesica demum, ejusmodi mucago proces-
sit, non erit ullatenus causa: sed potius effectus
calculi, præsupponens præsentem calculum.
Oblæditur nempe vesica in sui digestione, à
tam crudeli & molesto hospite calculo: qua-
propter impatiens, partem sui alimenti indige-
stam continuò plorat, quia perficere, atque pro-
movere eam nequit: novamque ideo accersit
successivè. Non est ergo ista mucago, materia
calculi ex qua: sed hujus lugubris effectus. At-
que ideo malè istam mucilaginem, in materiam
calculi accusant. Vident namque, nec sciunt,
quid viderint. Pituitam vocant, unum separa-
tumque videlicet, de quatuor primis humori-
bus, in sanguificatione ortis: qui est alimentum
ultimum in digestione, & proximum solido-
rum, spermaticumque nutrimentum, è cruore
totaliter digesto, in via degeneratum, ob indis-
positionem partis alendæ. Nam calculus in se
nil vitale habet, neque extra se habet, quam det,
aut de sui semine suscitet, mucilaginem. Mul-
tóque minus natura solicitat, intenditve calculi
augmentum, ut de continuo sui fomento, de
procreando cogitet, quo suum intendat confir-
metque intus hostem propriamque perniciem:
si ab non errante præsertim intelligentia, ejus-
dem pendeat directio. Etenim Scholæ, si ulla 5
unquam tentarentur proximi charitate, aut cu-
ra sciendi, saltem ad aliquot similia transcurris-
se debuissent. Quod nimirum festuca in oculo,
continuas proritet invito lacrymas. Os ethmoi-
des oppilatum muco, continuum in coryza
provocet laticem, mucumque profundat. An-
gina quoque, sic in desinentem & mucidam sa-
livam spumet: prout & dysenteria propriũ stil-
let, cum sanguine, Intestini mucum. Vidis-
sent enim facilè tum, à vesica sic per Duelech
oblæsa mucum fieri, & continuò promanare:
non autem, quod lacryma sit causa festucæ, in
oculo,

oculo, vel profusus latex aquosus, os spongio-
sum, in fronte oppilet; vel saliva mucosa An-
ginam procreet. Perpetuum est namque totius
commercium, quod læso membro, aut pote-
state ejus incola, aberrent ejusdem functiones,
vitieturque è vestigio ejus digestio, ac alimen-
tum illius, aliàs vividum, plerumque degene-
ret, ut dum non in spermaticam; saltem in mu-
cosam, deflectat indolem. Etenim sic vesica
continuum deturpati sui alimenti plorat mu-
cum, præsente calculo: cessatque, illo absente.
Ergo per datum ejusmodi mucum, probare
nimis frivole nituntur, causam nimirum cal-
culi materialem, esse id, quod posito calculo,
per accidens, atque occasionaliter conficitur
6 effectualiter. Denique, si ejusmodi mucago,
in lotio obnata, esset materia ex qua, calculi,
calorque esset ejus efficiens proprium: quod-
que ambæ hæ causæ sufficientes, essent præsen-
tes: profectò cum positis causis sufficientibus,
inexcusabiliter succedat effectus de necessitate:
ergo necessariò tota ejusmodi mucago, mox in
vesica, calculus foret. Non secus ac totum uni-
vocè lac, simul coagulatur à coagulo. Sicque
vesica, unico statim calculo repleretur. Vel fal-
sum esset, quod positis causis, ad rei constitu-
tionem requisitis, necessarium sit, rem ipsam
fieri, vel esse. Attamen in terminis propositis
ista mucago, continuo præsens (saltem successi-
vè) sub calore vesicæ, non transit (uti aliàs re-
quireretur) tota in calculum, juxta similarem,
univocam, homogeneamque sui unitatem: sed
tota excernitur. Ergo duæ causæ calculi con-
stitutivæ, à Scholis assignatæ, nec veræ, nec suf-
7 ficientes, esse possunt. Quapropter demiror
impensè tantam indagandi ignaviam, nec ali-
quem tot elapsis seculis fuisse, illius curiositatis,
qui excretum illû, è vesica mucum, semel quo-
quo caloris gradu hactenus exsiccarit. Didicis-
set enim, certoque scivisset, an inde unquam
calculus fieret, an verò tophus aliquis friabilis,
perinde atque si narium mucus aresceret in la-
mina. Intolerandum itaque, quod Professorum
hactenus nemo, lotium, simul cum mucilagine
præfata, debito foverit tepore, ut didicisset,
calculum, non muco: at bene, ex parte lotii, in
matulis concrevisse. Indignor merito, quod in
rebus tanti momenti, unde penè infernalis in-
dictio tamen Scholis imminet; charitatis ex-
stinctio, imò ipsa scientiæ denegatio, convin-
cuntur: nunquam tamen antehac considera-
verint, quamdiu vivitur, nil unquam in vesica
posse exsiccari, aut arescere: vel unquam actio-
nem caloris, ad calculi indurationem requiri,
ut partes aquæ absumerentur: crassiores verò,
eâdem simul operâ, tenacius condensarentur.
Nam alioqui, si supponant caloris efficien-
tis necessitatem, ut instar calcis, sui ma-
turitate, concrescat calculus, à calore fotus.
Iam seipsas confundunt Academiæ, dum in fri-
gore, & matulis, urinam claram, & diaphanam,
suas crustas deponere vident. Maturari inquam
cernunt calculos, citra calorem, etiam & sano-
rum lotium, arenas, atque squammas matulis
affigere. Neç item hoc ipsum sic fieri, si conclu-
so vase, lotium fomentetur toto die crassissime:
itaque est ignorantiæ, quod tota Medentum
perspicuitate, nondum deprehensa sit differen-
tia, inter coagulationem silicis, in fonte, vel
fluvio, & arefactionem luti, à calore institutam.
Discite ergo Scholæ ab inutili, ac minimo me 8
tyrone, lumborum calorem esse occasione: non
autem occasionem calculi, vel adhærentis are-
næ. Id est, non esse calculum à calore, sed calo-
rem à calculo, pro-ut in digito calor à spina in-
fixa oboritur, non autem spina ibidem à calore
fit. Audivistis enim planctus stranguriæ, non
autem caloris, in calculo vesicæ: pro ut aliàs
querelas caloris in Lithiasi renum. Quare si ca- 9
lor esset efficiens calculi: longè majores essent
quærimoniæ, in calculo vesicæ. Eò quòd hic,
propter majorem sui duritiem, majoris quoque
caloris, & arefactionis, foetus esset, quàm renum.
Magisque, quod ille continuo ferè latice natet:
ubi ren translabentem urinam nequicquam de-
tinet. Violento sanè calore calculus vesicæ o-
pus haberet. Conqueruntur etenim acrimoniæ,
ardoris, & doloris. Sed hæc non sentiuntur in
nido calculi, pro ut in colis glande. Itaque acri-
moniæ, & doloris sensum, ac locum distinguere
norunt pueri: non autem Scholæ. Quinimò
etsi videatur urina mordax, & acris, tanquam
ignis urere, ut in stranguria: excreta tamen, ne-
quicquam solito, justoque est calidior, acriorve
ad gustum, aut mage salsa. Apparens est ustio, &
acrimonia lotii: non quidem à vero calore, aut
ob acrimoniam aliquam lotii: sed unice, ob
peregrinum aciditatis cujuspiam tantillæ, fer-
mentum ipsi commistum. Quod docet stran-
guria, à novellis cerevisiis, & adhuc ex acido
fermentantibus, contracta. Ideò namque as-
sumto Mace, vel croco (acribus nempe & cali-
dis, imò ad locum ipsum pertingentibus, si ju-
vare debeant, suique ideo odore, præsentiam in
lotio testantibus) cesset plerumque præfatus ar-
dor. Etenim Philosophicum est, quod calculus 10

increſcat iiſdem cauſis, quibus oritur, & viciſ-
ſim. Sed noſtris matulis appoſiti calculi, confir-
mant calculum naturaliter fieri, ſaltem abſque
actuali matulæ aut ambientis calore: ſive, non
requiri calorem, ad ſui conſtitutionem: fit er-
go, & augetur calculus, ex urina materialiter:
non autem ex mucilagine vitali: nec pro effi-
ciente, requirit calorem: multóque minus, e-
juſdem exceſſum. Etenim non apparet mucago
rejecta, niſi prius præſente in veſica calculo: &
ſic cauſa, poſt effectum ſuum, veniſſet tarda.
Obſervavi namque, ſi quis per denſum linteum
mejeret, neque in hoc reperiret mucilaginem:
quod attamen poſt paucas inde horas, urina
tranſcolata, vel filtrata, in vitro mundo, dederat
tenue & rubens ſabulum, æqualiter adhærens,
nec etiam copioſius circa fundum decidiſſet,
quàm circum lateratim adhæreret: Idque in fri-
gido ambiente ſic contigerat. Quapropter, vel
inde quilibet certior eſſe deberet, quod iſtud
ſabulum non initio mictionis, cum lotio egreſ-
ſum eſſet (quia nondum natum) neq; actualiter
ineſſet lotio. Nam alioquin in linteo ſtetiſſet
detentum, utut, tenue inſtar atomorum
terræ figulinæ. Vel ſi linteum non ſat denſum,
fefelliſſet: ſaltem mox ruiſſet ad fundum ſpecie
arenæ, vel ſediminis, neque tanto grano, in fien-
do, tantaque æquabilitatis diſtantia, ſe lateribus
vaſis affixiſſet. Quia caruiſſet glutine, quo ſe ag-
glutinare potuiſſet. Deniq; cum iſtud ſabulum
careat glutine, per totam ſui ſuperficiem, exce-
pta parte, qua matulæ adhæret: patet ſatis, quod
unico inſtanti, quo ſabulum iſtud fieret, pariter
etiã agglutinaretur. Inde enim, quilibet certior
eſſe deberet (ſi unquam indagandæ veritati in-
ſudaſſet) cum iſtud ſabulum ſeipſum vitro, ſua-
pte ſponte appoſuerit, etiam longè poſt emi-
ſsionem fuiſſe generatum, immediato ſcilicet
inſtanti, ante ſui affixionem: affixum autem,
utut in ſe minimum, poſtea per additiones, ac-
creviſſe. Quæ quidem ut fiunt à communi na-
tura, in lotio gliſcente, & non à particulari ato-
mo ſabuli, quod ſeipſum affigeret vaſi. Hinc et-
iam receſſit æquabiliter, & ſimul ex toto lotio.
Ex hac enim tam ordinaria & quotidiana me-
chanica, ſi ſanitas Scholis cordi eſſet, jam ante
aliquot ſecula noſcere debuiſſent (nec quidem
argumento à ſimili, longéq; petito: ſed prorſus
ab urinæ identitate, & calculoſæ arenæ) quod
quandoquidem iſtud ſabulum concreviſſet ex
materia lotii, eâdem ſcilicet, unde & calculus, &
eadem abſente materiæ mucilagine, ac calore
loci (ſtat enim ſtanneum urinale, in ambiente
frigido) itemq; extra ſuſpicionem Lithiaſis, ſive
infirmitatem mejentis (nam & ſanorum incul-
pata urina quælibet, hoc ſabulum generat, &
urinali apponit) ergo cauſis, ſabulum & calcu-
lum in nobis provenire, calculoſis, iiſdem ſci-
licet, quibus extra nos, etiam ſanos, urina gra-
nuleſcit in vitro. Quo mecum viſo, ſuſpiravi ſe- 11
rio, & certo cognovi, Scholas erraſſe in cauſa-
rum cognitione, & ceſpitare in hunc uſq; diem,
in ſanatione calculi, quam tamen temerè aſſu-
munt, & præſumunt. Indolui ingens, tot ſecu-
lorum ſtupores, falſique commenta, magisque
infauſtas ægrorum obedientias, ſtrictas cliente-
las, dolores, mortes, familiarum præcoces de-
ſtructiones, viduarum tandem & pupillorum
ſpolia, ſub infidis & ignaris auxiliatoribus, me-
dentûm nomine decipientibus, cōtigiſſe. Tum 12
enim ſeriò cognovi, me nil ſcire, qui ex nil ſci-
entibus, mea didiceram. Faſtiditus itaque cœca
præſumtionis pridem meæ ignorantia, libros
abjeci, ac ducentos forte aureos in libris, dono
tranſtuli in ſtudioſos (utinam combuſſiſſem)
omnino mecum reſolutus, profeſſionem tam
ignaram deſerere, ſi non doli quoque plenam.
Tandem quadam nocte ſomno excitus, cogita-
vi, Quod nullus diſcipulus ſupra ſuum Magi-
ſtrum eſſet: animo tamen revolvebam, plures
ex meis condiſcipulis, ſuperaſſe ſuos didaſca-
los: ſed illius textus veritas mihi oblata. Quod
nempe fruſtra vigilaret, & ædificaret, niſi Do-
minus cooperaretur. Scivi itaque pariter, nos
fruſtra docere quemquam, niſi ſimul intus do-
cuerit omnis veritatis Magiſter, quem diſcipu-
lorum nemo unquam ſuperaverit. Inquiſivi er-
go dudum, atque ſeriò, quomodò ab hoc Ma-
giſtro, calculi cognitionem acquirerem. Siqui-
dem Authores, ne tantillum luminis habere,
agnovi perfectiſſimè: ac proinde neque ſcien-
tiam mihi dare poſſe. Me autem, mare magnum 13
ignorantiæ, & tenebrarum multiplicium abyſ-
ſum, fatebar, & quaſi carere omni luce, niſi u-
nica ſcintilla, ut mecum penetrans nihil agno-
ſcerem, mihi eſſet relicta. Adeóque etſi orarem
frequēter, attamen mox ſtatim animo deſpon-
debam. Tandem meipſius trutinam faciens,
comperi, me fore liberum à calculo. Nunquam
enim renum dolorem ſenſeram, vel unicam a-
renam notaveram: attamen, ſubinde iſtud ad-
hærens ſabulum in matula conſpexeram, abſq;
tamen viſcoſitate ulla, aut moleſtia caloris, vel
doloris topici. Mirabar namque, effuſo lotio,
adhærere per matulam, ſabulum, adeóque affi-
xum, tanta æquabilitatis diſtantia, quod dene-
garet

garet omnem præexſiſtentiam materiæ decidentis. Contigit ſemel, quod cum Heroinis, dynaſtarum uxoribus, adeóque & cum Regina ipſa, â tertia poſt meridiem, uſque in tertiam poſt mediam noctem Londini in aula Withal converſarer. Erant enim profeſta bacchanalium in Epiphaniis. Micturiebam autem, dum iſtæ mulieres me ſecum primùm ad regiam diducerent, quare honeſtatis cauſa, ad minimum horis 12, lotium detinui. Dein reverſus domum, non potui, etiam inſpectione accuratiſſima, vel atomum arenæ in lotio meo offendere. Nam timebam, ne ſupra modum diutius detenta, coctaque foret jam granuloſa. Quare curioſus, minxi per ſudarium. At urina erat immunis ab omni ſabulo. Ergo poſtridie manè, novam urinam trans linteum minxi: eamque in vitrea matula, totidem horis (12 ſcilicet) detinui. Ac tandem vidi palàm, adhærentem arenam æquabiliter diſperſam, quaquaverſus ſteterat urina: effuſo denique lotio, tetigi digito arenam iſtam. Ac propria edoctus experientia, concluſi mecum, Quod quia urina, à me micturiente detenta per horas 12. nòn tamen ſabulum contineret, nec ipſe ejeciſſem: quodque aliàs, minore diei ſpatio, ſabulum in lotio meo, ambiente menſis januarii, condenſatum, atque vitreæ conchæ affixum fuerat. Scivi certo certius, quod nequaquam ad iſtud ſabulum requireretur materiæ viſcoſitas: quodque calor membri nullatenus efficeret coagulationem calculi. Inde domum progreſſus, disjeci à me doctrinam Scholarum, ac ſtatim apprehendit me veritas. Confirmatus namque & non amplius pro dubio vacillans, certè confirmatus credidi, quod interna, ſeminalis cauſa calculorum mortalibus eſſet ignota. Magno itaque animo, ſcribentum omnes libros faſtiditus iterum abjeci, & procul abdicavi. Nec aliunde, quàm à Patre Luminum, Magiſtro veritatis unico, vocationis meæ auxilium exſpectare decrevi. Statimque repudiavi omnes occaſiones accidentales, & tartari ludibria? itemque, quæcunque plus artificia, quam naturæ

14 curſum referunt. Vtpote ſciebam, quòd natura nuſquam primariò per calorem, aut frigus operatur, ut talia, tranſmutationes ſeminales; licet iis, ad excitamenta, vel impedimenta, agentium internorum, non rarò uti cogatur.

15 Cognovi itaque, vana de Tartaro, commenta Paracelſi, ad hoc ſaltem à ſe inventa, ut generationem calculi, per fictam lapidum hiſtoriam, ſimilitudine Tartari vini, in univerſam corporum atque morborum naturam, intruſiſſe primus cenſeatur. Nam is etſi Duelech ſanaverit perfectè (ut cavet ejus Epitaphium) non tamen cognitionem theoricam, æquè atque arcani præpollentem uſum, nactus fuit. Nam ſic plurima experimenta oberrant inter idiotas, quorum tamen cauſas neſciunt. Defuerunt ergo auxilia librorum, defuitque vox viventis, quæ me coràm docerent: ſcirem tamen, quod væ homini, qui in homine confidit. Deus bone, conſolator pauperum ſpiritu, nemini propinquior, quàm qui plena libertate, ſe ſuaque reſignat in placidiſſimam tuam voluntatem, cumque neminem benignius illumines, ô Pater Luminum, quàm qui agnoſcens humilitatem ſui nihili, confidit ſoli clementiæ tuæ beneplacito. Da profunde Magiſter ſcientiarum, ut potius pauper ſpiritu fiam, quàm multâ ſcientiâ gravidus. Da mihi gratis, intellectum te purè quærentem, ac voluntatem tibi adhærentem. Illumina meas nihili tenebras, quantum volueris; nec amplius: quàm quod ſinam me dirigi juxta longum, latum, & profundum, ad bravium mihi à te propoſitum, nec in ullo unquam declinem ad me. Quia revera malus ſum. Nec aliud ex me habeo, ſum, poſſum, ſcio, aut valeo. Sit tibi gloria, quæ me docuit agnoſcere meum nihil.

CAPUT III.

Contentum urinæ.

1. Commendatur Pyrotechnia. 2. Analyſis lotii. 3. Author ſpe fruſtratus. 4. Altera Mechanica 5. Tertia, quæ coagulum calculi, & aliquot alia docuit notabilia. 6. Modi aliquot condenſationum. 7. In calce ſaxorum, duo diverſa ſalia: neque enim unquam altas petreſceret. 8. Error Galeni, de cinere. 9. Author cum nil didiciſſet à coagulatis, diverſos demum ſpiritus examinavit. 10. Error Paracelſi de Tartaro. 10. Examen ſalium. 12. Summa virtus vegetabilium. 13. Vnde oriatur ſal in urina. 14. Duelech non petrificat per modum calcis. 15. Synovia quid. 16. Examen ſaporum fermentalium. 17. Notatur Paracelſus de Mercuriis. 18. Abuſus, vetando uſum ſalis. 19. Mechanica ſalis urinæ. 20. Vanitas uronomantiæ Turnheiſſeri. 21. Duo ſalia fixiora in lotio. 22. Vtriusque illius ſalis differentia. 23. Differentia ſalis volatilis, à fixo urinæ. 24. Fermentum ſtomachi, non eſt qualiscunque aciditas. 25. Vrina cremata, non dedit Authori Alcali. 26. Potus vulnerarius cujuſdam ruſtici. 27. Alcali, non praexſiſtere: ſed fieri cremando. 28. Digreſſio ad aliquot claſſes ſimplicium. 28. Notabilis ſtupiditatis eſt, calcinatio cornu cervini.

sistentiam. Ergo longè facilius, adepti sunt naturalem scientiam Medendi. Respondeo, totum concedendo, si non adduxerint quatuor terminos. Itaque, prout per naturam nemo potest haurire lumen fidei: sed tantum umbratilem aliquam cognitionem: ita & in dono Medendi concedo, naturaliter, per observationes juvantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam Medendi: at sanè, est ista cognitio tam umbratilis, & cæca, ut planè repugnet textui; qui frustra diceret, Deum creasse Medicum ut talem, eumque honorandum, nisi aliquod lumen in hoc creato Medico elucesceret, supra vulgarem, ordinariam, atque naturalem potestatem animæ intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, ut neque Iudæi, donum istud Medendi unquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum est, quam quod de facto morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie sint mortalibus ignota. Est namque argumentum ineluctabile: Hactenus Adeptum Medendi fuit ignoratum: ergo non dedit Deus illud paganismo anteactis seculis, ut neque Scholis, cæcos ductores sequentibus. Cujus correlativum est, quod, quicumque assentitur Scholarum paganicarum doctrinis, seclusus sit à principiis veris Medendi. Assumtum enim demonstrabo, Deo favente, amplo volumine. Mansisse nimirum ignorata principia cognitionis causarum ac radicum, in morbis, remediis, & appropriationibus. Consequentia per se clara est: nisi ostenderint, aliunde, quam à Deo, derivari omne donum bonum. Nam pro stabilimento doni Medendi sat esse deberet, quod, licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus sit, ut propter objectorum naturalium propinquitatem, & necessitates, consuetum sit, tribui naturalibus scientiis, per simplicem Intellectum apprehensis: attamen, quatenus saltem includit dona prudentiæ, consilii, &c. quæ sunt charismata Spiritus sancti, debet profectò donum Medendi ferri, & exspectari, ab initio tali, quod planè fertur supra naturæ orbitam. Etenim non rarò quis, mediis demersus somniis, extemplò cognitionem concipit, quam nunquam vigil erat assecutus. Nox nocti enim indicat scientiam. *Sæpè sic quis legit locum, multoties lectum, absque fructu, unde demum vitam emendatiorem instituit. Nonne enim ista descendunt à Patre luminum? Sunt ergo ejusmodi scientiæ, infusæ quidem, licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam, talenta, super quæ Intellectus benè formatus postmodum struit doctrinas utiles.* Docti enim (*ut tales*) fulgebunt (*præ indoctis*) in regno cœlorum, *si doctrinæ ergo, animæ se habilitaverint ad majora charismata. Placuit nempe sibi Omnipotens in diversitate mansionum, chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, hominumque hos comitantium. In favorem saltem Adepti medendi facit, quod inter septem spiritus, proximos throno Dei, unius nomen est,* Medicina Dei. *Est enim supra Principatus, thronos, Potestates, & Dominationes. Attamen Cælites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec est ejusmodi* Medicina Dei, *Metaphoricè sumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piscis. Hoc loco autem suscepi Lithiasis ortum, quem promisi, quatenus calculus metamorphosin continet, quæ nullatenus ab humoribus ortum ducere potest, sed à mero lotii excremento. Ideòque hic tractatus facilè carere potuit tractatu,* De figmento complexionum & humorum.

TRA-

TRACTATUS DE LITHIASI.

PETRIFICATIO.

CAPUT I.

1. ANte Paracelsum jam nutabant Scholæ Medicæ. 2. Veterum opinio de causis petrificationis. 3. Sanior doctrina Paracelsi. 4. Fluxus seminum ad petram. 5. Dispositio mineralium à condito mundo. 6. Quæ linea Trivalis. 7. Quid mons silicum. 8. Unde petrarum diversitas. 9. Pulvis adamantis semper flavus. 10. Saxa & lapides, ut differunt. 11. Semen petræ, in quo excedit semen vegetabile. 12. Petrificatio Humana, & cur denti petra adnascatur. 13. Notabilia aliquot. 14. Insecta quædam cur non petrescant: perfectiora autem animalia, quandoque prorsus. 15. Formam non introduci ex potentia materiæ. 16. Quomodo homo petrificatur. 17. Petra nil commune cum calculo. 18. Duelech Paracelsi. 19. Encomium Dauci, &c.

1 EMunctiores Medici exacti pridem seculi, stupuere silentes, tam infaustam ac inobsequentem suis thesibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & Humoribus. Neque enim sibi satisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelso longè fuit facillimum (qui præpollenti medicaminum testimonio, totam Germaniam, in sui admirationem traxerat) jam nutantibus persuadere figmentum sui Tartari, è cibis, ac potibus, proditoriè intrantem Tartarum, morborum quorumcumque veram esse causam. Quæ sua putatio fidem fecit, sicque modo radicem stabilem fixit, ut non sit ferè quisquam, qui ad Tartarum Paracelsi non confugiat. Debebam quidem Tartaro tractatum singularem, qui ad historiam calculi accinctus eram, nisi inter initia physica, de illo abundè scripsissem. Ideóque volumen istud truncatum deseruissem, si inde tractatum de Tartaro huc transtulissem. Si quidem constituta ibidem, primæva naturæ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, sive formam, cum seminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, transmutationum quarumcumque authoribus, noviter detectis, rejectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catarrhorum figmentis, extra naturam, & Medicam considerationem, relegatis: Flatibus demum, Tartaris, & tribus primis Chymicorum principiis, extra morborum palæstram præscriptis: sensim dein à theoricis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicui: atque medullitus veram morborum causam, antehac inauditam, mundo manifestavi. Igitur Calculo, ut monstro domi nato, hunc librum, velut ex legem, nuncupavi, desertoque nunc Tartari errore, à Paracelso mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem jam venio.

Enimverò Veteres, sua Aristoteli nomina dan- 2
tes, juxta principia hujus adhuc arbitrantur, lapides, atque mineralia universa, absq; discrimine, fieri ex terra potissimum, mediante calore, & frigore, opificibus externis, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen pondus saxi, cum aquæ pondus excederet: conjecere inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæsitarent in pondere auri, scirentque tamen, ex pondere peti demonstrationem Mathematicam, quovis Syllogismo fortiorem: nec interim crederent, aurum esse terram, neglectis sui dimensionibus, multoties seipsam penetrantem. Multoque jam magis, suis diffidebant thesibus: cum aurum non ex sola terra, cæteris tribus ponderosiore; verùm ex levioribus aliis, justa, sive æqua lance, atque proportione mistis, componi statuerent. Idcirco consilii inopes, indaginem ponderis suspenderunt ad clavum, ac posthabitis litibus, velut sopore pressi, contenti fuerunt dixisse, metalla, velut frigore glaciata (eò quòd ignis tortura fluerent denuo) exsiccatoque aquæ superfluo, aere verò & igne propemodum exclusis, mansisse quasi arefacta. Hoc sic tulit arida Aristot. Philosophia. Thesin autem suam probarunt, ut dixi. Nam metalla contrario (ut putant) calore diffluunt. Quasi verò glaciatum opus, non nisi follium ministerio liquesceret! vel terra esset liquabilis per ignem, rursusque pro lubitu, terræ faciem repeteret, quoties frigus sentiret. Itane sui

sui tam immemores Scholæ, quod non ita pri-
dem, aquæ elemento ex se intense frigere dixe-
re, & remissè madere? adeóque metalla non ex
terra, sed ex aqua glaciari debere? Terram verò
ex se, intense siccam esse, atque remissè frigidam?
adeóque glaciari nesciam? Adeo ut hinc sequa-
tur: Si metalla, potissima sui parte, sint terra:
nunquam fluere, aut deglaciari poterunt: cum
tantum poterunt, ad summum, esse remissè
frigida. Nec per intensum calorem, terra pote-
rit unquam converti in aquam, aut aqueam
substantiam, dum liquesceret in metallo. Siqui-
dem dant terrę intensam siccitatem, quæ ab igne
non potest non fortificari; non autem destrui.
Similiter nec possit remissum frigus præpollen-
tis terræ, hanc, dum vi ignis in aquam esset li-
quata, convertere denuo in terram. Quia cre-
dunt remissas elementorum qualitates, non tan-
tum activitatis habere, quod alterius elementi
frangant intensas qualitates. Etenim eodem stu-
piditatis pede, quo cœperunt, pergunt dicere,
saxa, atque lapides, esse terram, calore indura-
tam, ac velut arefactam. Quod per terram figuli
probant, quæ calore solo lapidescit, ut volunt.
Etenim, quia lapis non liquescit per ignem, pro-
ut alioqui metalla: ideò à negativo naturam con-
jicientes, se nodum omnem dissolvisse sunt ratę.
Atque hæc crassa Minerva unicuique suspecta
esse debuisset jamdudum, si unum veternum
non dormirent omnes. Quid enim de sulfure
dicent, quod igne fluit? An aqua, vel terra glacia-
ta, sulfuri dedit initium, quia liquescit? Quid ve
de vitri condensatione, quod calore iterum li-
quatur eodem, quo fit? Quid denique de sale,
quod uno caloris gradu coagulatur, & arescit, at-
que altero liquatur, liquaturque rursus ab humi-
dis? Pudet sanè, in Aristotelicis nugis, qualita-
tumque elementariarum fabellis, diutius immo-
rari, dum de rerum causis atq; origine indagan-
3 dum. Quapropter avos primus docuit Paracel-
sus, omnia mineralia (quæ credit ex quatuor e-
lementorum congressu fieri, atque alibi, ex tri-
bus suis tantum initiis, materialiter) ex aqua po-
tissimum, adeóque esse fructus elementi aquæ,
non secus atque vegetabilia, esse fructus terræ.
Ast ad me usque nescitum fuit, cuncta corpora,
quæ mista creduntur, materialiter duntaxat ex
sola aqua esse, nullo excepto. Corpus autem il-
lorum cogi, cujusdam proprii atque specifici se-
minis necessitate, ad fines soli Creatori cognitos
à priore. Quam propositionem ex pleno proba-
vi, in initiis Physicis. Neglectum quoque fuit
hactenus, quomodo hæc rerum semina sub lu-
cem veniant, se corporum involucris tegant, ea-
demque disponant, ac qualiter ipsa semina, cor-
porum importunitatibus tandem necessariò au-
scultent. Quapropter nec erit ingratum, ex do-
ctrina, à me alibi fusius tradita, seminum pro-
gressum, fluxumque ad formam, suique maturi-
tates in mineralibus, hoc loco succinctè repete-
re. Enimverò si non petra fit petra, necesse est,
petrificationem, entis alicujus novi generatio-
nem includere: omnis autem generatio præsup-
ponit aliquale semen, quod materiam, ad ens in
potentia, disponat. Cum nihil, quod non est vi-
tale, seipsum ad perfectionem promovere queat.
Essetque ideo stulta ac fortuita perfectio, quæ à 4
corpore, absque ductore interno, & statuto sibi
fine, procederet. Itaque si corpus distinguatur
dispositivè, ab efficiente interno, profluatque in
productione ad fines sibi in natura propositos:
ergo & seminis etymon, ipsi jure competit: quia
ex initio prorsus incorporali procedit. Hoc au-
tem initium ab imagine, sive juxta Ideam, à ge-
nerantis conceptu, sive cogitatione, fabricatam
(quæ proinde vis imaginativa vocatur) in vitali-
bus profluere, facilè mihi concedetur. Sed quod
inanimata, in suis primis entibus, insita habeant
dona seminalia, quæ per modum recipientis, et-
jam analogicè, quadantenus imaginationi re-
spondeant, docent antipathia, & inanima-
tarum sympathia. Oportet namque non sen-
sitiva (puta Magnetem) sentire quodammodò
poli situm, si ad eum sua sponte se dirigat, non
autem à polo trahatur (prout libro de Peste, ma-
nifestis argumentis doceo) sentire item ferrum,
si polo neglecto, per electionem, ad ferrum se in-
clinet. Quæ ne tædiosè à me hîc repetantur, suf-
ficit obiter sic supposuisse, Porrò, seminis isthæc 5
Idea, & entelechia entis novi, seminalis nempe
causa efficiens, etiam in non sensitivis, suo fun-
gitur munere, non secus atq; si vita & sensu pol-
leret. Quæ Idea auram sui Archei vestit, ejusque
medio deinceps dispositiones corporis & orga-
na perficit, completque tandem, quæ in adum-
bratione seminalis suæ imaginis sunt designata
ad fines soli Deo cognitos. Atque hactenus etiam
omnis creatura originaliter à Deo dependet. Hic
namque animalibus, ac plantis, seminalem fabri-
candæ ejusmodi Ideæ, id est: multiplicandæ, su-
scitandæque sobolis fœcunditatem, gratis indi-
dit, vi vocis (*crescite & multiplicamini*) in secu-
lum duratura. Quæ sub Ecclesiæ correctione, sic
à Sacris mutuo. *Terra initio erat inanis, & va-
cua.* Duplici nimirum inanitate, erat obsepta.
Quod tamen de elemento aquæ non item dici-
tur.

tur. Terra namque in ſui condo, nondum habebat mineralia, ſi vacua. Erat nempe terra, merum putumq; ſabulum, nondum numeroſa varietate, atque mineralium claſſibus diſtinctum. Sed *Spiritus Domini ferebatur ſuper abyſſum aquarum*. Non quidem quod iſta latio eſſet inane otium myſterio carens, aut voluptuoſum natandi ſolamen: Sed continebat myſterium benedictionis, per quod aqua repleret terræ vacuitatem fructibus, una inanitate: ex altera verò parte, per vegetabilia, & animantia, terræ vacuitati ſatisfaceret, inanitatemque ſaturaret. Ergo ante natam lucem, in fluctitatione divini Spiritus, metalla atque mineralia univerſa ſimul incepêre. Quod mihi inprimis perſuadent occulta metallorum lumina, aſtrorum æmula, & prægreſſa teſtimonia, quæ noctu in fodiniferis montibus ſplendere ſolent. Saltem Spiritus Domini, qui replevit orbem terrarum, jam creandi avidus, in ſpondo abyſſi aquarum, ſuo verbo ſigillavit fœcundam deſiderii ſui Ideam, quæ in inſtanti, univerſim terrarum, lapidum, mineralium, atque metallorum opulentam diverſitatem protulit, quibus terræ vacuitatem multo replevit fœnore, quam ſcil. non ſat animantia & plantæ, ut neque adæ-

6 quatæ implere poterant. Stratum autem, ſive ſolea terræ, quæ hæc aquarum ditiſſima proles in vacuitatis impletionem eſt concredita, dicitur à Paracelſo Linea Trivalis, matrix, ſeminibus mineralium gravida, quibus Dominus implantavit rationes, dona, atq; ſemina, in ſeculum ſat futura. Ita nempe ſaxorum, atque mineralium ſemen opulentum, eſt aquæ implantatum, ut determinationem ſuam, atque fermentum, in terræ matrice ſuſcipiat. Quid autem ſit terra virgo, extra & præter mineralia, in Phyſicis demonſtravi. Per Moſen autem, ditiſſimum hujus promtuarii theſaurique ſemen, ex profeſſo neglectum videtur: ne Iſraël, fontibus atque montibus divinas ac immortales poteſtates tribuendo, iis immolaret. Cæterùm ſabulum, ſive terra, ſibi undequaque continua, ſuſcepto ſemine, in colles, rupeſque ſurrexit, ſaxorumque ſtrata diviſit. Etenim ut rerum ortus à miraculo incepit: ſic modò ſuis ſecundis cauſis adhæret, ut rerum inviſibiles Archei, horumq abſcondita ſemina, teſtentur, ſaltem ſe ab mundo intelligibili regi. Hinc enim aquæ, deſiderio ſeminum imprægnatæ manſere, ſuique placiti Ideas, per aquam diſpoſuit Omnipotens. Attamen hæc aquæ ſeminalia deſideria, non fructificant, per ſucceſſivam unius ex altero propagationem, more plantarum: ſed vis ſeminalis, in theſauris aquæ deliteſcens, ſuas de ſe proles ſigillatim ſuſcitat, eaſque ſucceſſivè perficit. Includitur nempe ſemen, ſive Idea ſeminalis, atque mineralis, aquæ, quam nec egreditur unquam: ſed ſeipſum in iſta materia obſerat, includitque, donec tandem ſub dierum maturitate, inde fiat, quod natum eſt ex ea fieri. Icon ergo operativa in aquis, ſenſibilem mox atque fermentaceum odorem, ex monte Siliceo

ſuſcipit. Eſt autem mons Siliceus, ſolea, ſtratum, 7
ſive terræ intercapedo, in qua ſaxa, lapides, ac mineralia univerſa, ortum ſuum ex aqua deſumunt. Prout alibi, de origine fontium. Eſtque porro ille odor, fermentum, unde tandem completum ſemen minerale profluit. Hinc quoque omnis petra. Non eſt autem hoc ſemen in mineralibus, per Metaphoram, aliquod æquivocum, aut analogon, ſub licentioſa ſimilitudinis alluſione. Nam ſuccreſcunt novi ſilices, ac lapides in fontibus & rivis. Quicquid autem fit, & tantiſper dum fit, neque adhuc eſt in perfectione, intenta ab Archeo: ſemen in ſe habet, ut naturam, in ſuis conſtitutis univocam, intelligam.

Etenim aqua purè pellucida, habens in ſe ſemen 8
atq; fermentum lapidis, evadit cunctarum gemmarum cryſtallus. Sin inſuper purus cujuſdam metalli, vel pyritidis color, concurrerit, gemma fit, duritiem & proprietates ſui coaguli ſequens.

Perinde enim ut ſtannum (quod pictoribus fla- 9
vum colorem, quem Maſticot vocant, præbet) omne metallum (plumbo demto) friabile facit: ſic & gemmarum duriſſimam tingit. Solus proin Adamas, dat pollinem flavum: aliarumq; gemmarum eſt albus. Sin autem aqua, non purè diaphana, ſe incorporat colori metallico, fit lapis opacus, Iaſpis, Achates, Silex, Porphyrus, Marmor:

& juxta mixti ſeminis exigentiam. Interim ſaxa 10
facilius diſſolvuntur, quàm lapides, iterumque ſponte, vel per artem, in aquam redeunt (*qui convertit rupes, in ſtagna aquarum.*) Saxa autem dico, convertibilia in calcem: pereuntque ſubinde ſponte, in agrorum ſumen, & cerealia. In lapidicinis etiam, ſæpè ſponte ſtillat ſal nitroſum, perpetuo ſtagmate. Quod nempe ſaxa redeant in primam ſui materiam. Perinde ut verſa ſerie, petroſo odore fermenti, aqua tota migrat in petram, vel ſaltem pro parte, qua ſibi odor ille coaluit radicitus. Idque tam inter fluendum, quàm ſtagnandum. At nondum largitati Divinæ ſat fuit, rupes ab initio, ſaxa & lapides feciſſe, ſemenque propagandæ novæ ſobolis contuliſſe: quo ex

aquis lapides, ac petræ deinceps fierent. quin in- 11
ſuper voluit, ut ſemen petrificum, in multis, excederet ſua vegetabilia, hiſque illa potiora ſe teſtaren-

quos noverant immediatas aquæ soboles, exclamarunt: *Digitus Dei est hic.* Quia non poterant hunc effectum imitari. Nam cum terræ in aquam regressus sit difficillimus, cognoverunt esse longè augustius, Cyniphes factos è pulvere terræ: quam ex virga serpentem, & vicissim: vel ex aqua ranas, & cruorem. Quam difficultatem agnoscens satan, non dixit: Dic ut panis iste petrescat (nam hoc contingit in natura immediatè) *sed ut lapides isti, panes fiant.* Unde nimirum Christi omnipotentiam ariolatus fuisset. Etenim ut à fundi fracedine, oborto semine petrifico, conchylia, crusta lapidea loricantur: quorum semen non tam sexuali conjugio, quàm per ipsam fundi fracedinem, propagatur, & conchis ideo foris adnascitur posteritas. Ita sunt & aliæ insectæ, quarum Archeus incrustari non potuit, nec superari à semine petroso. Pari causa atque bufo, omnem petrificationem forinsecus molestam à se arcet. Non sufficiunt tamen ejusmodi vermes, medendo calculo. Eò quòd horum vita ultima (sub qua latet resistétia adversus semen petrosum) evanuerit, antequam
16 in medendi usum assumatur. Fracidus quoque odor saxeus, si in succum vegetalē terræ (quem Leffas Paracelsus vocat) inciderit, oriuntur strata lapidea subter terram. Homo quoque, conclusus loco fracido, primùm odore petroso suffocatus, qui odor dein arterias & solida pervadens, trāsmutat cadaver, priusquam putreat, in petram. Sic namque terra succum vegetalem odore petroso penetrat, surgitque planta lapidea, quasi è semine vegetabili transplantato. Ut patet in corallo, ac Musco ejus. Sed unde fœtus apud Parcum, hausisset odorem seminis petrosi? At non id accidit primùm vi seminis petrosi: sed transplantatio facta est vi prægnantis, attētius admirantis sculptrū saxeum. Alioqui constituto fœtu, transmutatoq; in saxum, deinceps inde odor saxeus dimanavit. Quo factum est, quod matris uterus, ferè totus, una cum fœtu illo, petrificatus fuerit. Etenim ut fumus, carnes sale madentes, compactasque, à circūferentia, ad centrum usque, penetrat, ac tingit: sic & odor petrosus,
17 carnes. Ut nempe è cadavere, fiat vera petra mineralis, nil quicquam habens commune cum Calculo: quemque ideo cum Paracelso posthac, Duelech nuncupabo propter singularem ab aliis petris naturam, atq; proprietates. At fumus, etsi carnes tingat: non tamen transmutat. Quapropter inde sat patet, quod non omnis odor sit ad rei transmutationem: sed id duntaxat, cui accedit fermentum, unde odor fiat totus semine gravidus. Petrificantur ideò naturaliter quidem 18
suo semine, at mōstrosè planè, supposita genere aliena, quia à semine peregrino loci. Stagnantes aquæ sic conchylia incrustant, fundo contigua. ob fracidum fundi odorem. Non item insectas aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes plerumque carent ejusmodi bestiolis. Cancri etiā, non nisi locis saxatilibus reperiuntur: eò quòd alia loca, petrę fermento destituantur. Circa annum 1320 intra Russiam & Tartariam, in altitudine graduū 64, non procul à palude Kitaya, Horda Baschirdorum, penitus in petras transmutata legitur cum toto armento, curribus, & armamento. Dicunturq; etiamnum hodie homines, cameli, equi, greges, atque omne concomitans curruum & armamentorum genus, sub dio concretum, horrendo spectaculo, adhuc in saxata stare. Quod si inde absit miraculū, certè totus ille tractus, non nisi petra est continua, rimis pervia, quam silente per multos dies vento, depressaq; supernè aura, fortis odor saxatilis fracidus (qualis in cuniculis, sive fodinis aliquot, spectatur enecans odor) spirasse potuit, suosque inambulones una necuisse nocte, quæ tandem præ loci frigore, putredinem inhibente transmutavit, creaturas quas pridem ante necuerat. Non secus atque Pergameni illi, in Cryptis, & chirotheca, in fonte. Estque ideo potus talium fontium valdè insalubris. Quia Archeum disponit, in saxeam indolem, torminibus infestat, vitam abbreviat, enecatq; ideo præcordia, antequam bibendo transmutentur in saxum. In Monasterio rubeo, Zoniæ, prope Bruxellam, ac templi sacrario, spirant fontes aliquot, saxa qui parieti apponunt, contra adagium. Gutta cavat lapides sæpè cadendo. Unco namque, & securi, 19
frequenter saxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, se Strophos sive tormina pati, nisi semine Dauci, cerevisiis incocto, utantur quotidie. Quatenus odor seminis Dauci, odorē saxatilem domat, & comprimit. Discant ergo Tyrones, non minus petræ semina sua esse, quàm rerum aliarum, in vita media, sub pallio odoris fermentalis: non autem in materiæ coagulo Tartareo.

Causæ Duelech Veterum.

CAPUT II.

1. *Scholarum incogitantia.* 2. *Materia Duelech putata, ejusdemq; effectus.* 3. *Causa illa Veterum rejiciuntur.* 4. *Decepit Scholas putatio, quæ rata sunt, effectum esse ipsam causam.* 5. *Similis est ubique humana natura progressus.* 6. *Probatur*

error Scholarum in causis Duelech. 7. Aliquod incogitantia, inclementia, & ignavia Scholarum. 8. Elenchus Scholarum, in efficiente ipsius Duelech. 9. Argumenta sensu deducta. 10. Duelech fieri ex ipso lotio: non autem à contentis, contra lotium distinctis. 11. Consequentia ad causarum ignorantiam. 12. Tædium Authoris. 13. Mechanica Authoris, rejiciens Scholarum causas, assignatas Duelech. 14. Axioma Scholis oppositum. 15. Vanitas tartari in calculo. 16. Orate, & dabitur.

1 EXPUGNATA jam pridem alibi, ac repurgata Tartarorum Horda, quæ duce Paracelso, morbos invaserat, hoc jam loco bellandum cum Galeni placitis, in causis Duelech. Enimverò Scholæ, quaternario causarum naturalium oblitæ, duarum tantùm meminere, pro generatione Duelech. Adeóque mecum saltem conveniunt in nomine & numero causarum duntaxat: non autem in reipsa. Siquidem docent, materiam & efficientem esse parentes Calculi. Adeóque urguente propria conscientia, formam atque finem, vel causas negant: vel insufficienter de Calculo tractant, vel tandem, Duelech è serie naturalium excludunt. Imò cum causam efficientem omnem velint externam, relinquunt suis Tyronibus concludendum. Quod Duelech tantùm a causa externa efficienti naturaliter constituatur, &
2 dependeat. Materiem Calculi itaque, Scholæ vocant quandam mucilaginem, quam vocant viscidam, sive mucosam pituitam. Efficientem verò Calculi, volunt esse calorem, tam externum lecti, &c. quàm ipsius malè affecti visceris. In quo, sub limine, suum deserunt patronum: qui efficientem negat internum, in Physicis. Duelech itaque, à solo patrabitur calore.
3 Contra ego. Per mechanicam ostendi, nullam mucilaginem, ut talem, unquam esse, fuisse, ac fore materiam ex qua, calculi. Sin autem ipsa mucago, à vera quandoque calculi materia apprehendatur, & sub eadem claudatur: petrescit quidem à semine Duelech, una cum propria alioqui materia Duelech, at non ratione mucila-
4 ginis, vel, quatenus tenax, aut viscida est. Decepit enim inprimis Scholas indistincta illarum experientiæ observantia. Quippe cernebant urinam mucosam eorum, qui jam in vesica lapidem gestabant: statimque inde suspendentes ulteriorem indaginem, victoriam clamarunt, seque proximam atque continentem calculi causam invenisse gestiebant. Miseræ profectò primùm Scholæ: at multò miseriores infirmi. Nam si semel post se respexissent, facilè vidissent, ritè exsecto calculo, cessare quoque mox in lotio ejus infirmi, illam mucaginis, & solitam antea saburram. Hinc namque Scholæ certò scire poterant, quod si illa mucago, quæ præsente antea calculo excernitur, esset aliqualis causa, vel materia ejusdem; ipsa fieret sanè, vel ab ipsa vesica, vel à calculo, vel aliunde ad vesicam mitteretur. Si itaque missa fuit aliunde, utique exsecto Duelech, adhuc patrari, mitti, atque indies excerni deberet: cum sectio, & ablatio calculi, saltem spectent vesicam: nullatenus autem partem dissitam, parientem, & mittentem continuas alioqui mucagines. Sin verò à calculo, vel à vesica demum, ejusmodi mucago processit, non erit ullatenus causa: sed potius effectus calculi, præsupponens præsentem calculum. Oblæditur nempe vesica in sui digestione, à tam crudeli & molesto hospite calculo: quapropter impatiens, partem sui alimenti indigestam continuò plorat, quia perficere, atque promovere eam nequit: novamque ideo accersit successivè. Non est ergo ista mucago, materia calculi ex qua: sed hujus lugubris effectus. Atque ideo malè istam mucilaginem, in materiam calculi accusant. Vident namque, nec sciunt, quid viderint. Pituitam vocant, unum separatumque videlicet, de quatuor primis humoribus, in sanguificatione ortis: qui est alimentum ultimum in digestione, & proximum solidorum, spermaticumque nutrimentum, è cruore totaliter digesto, in via degeneratum, ob indispositionem partis alendæ. Nam calculus in se nil vitale habet, neque extra se habet, quam det, aut de sui semine suscitet, mucilaginem. Multóque minus natura solicitat, intenditve calculi augmentum, ut de continuo sui fomento, de procreando cogitet, quo suum intendat confirmetque intus hostem propriamque perniciem: si ab non errante præsertim intelligentia, ejusdem pendeat directio. Etenim Scholæ, si ulla 5
unquam tentarentur proximi charitate, aut cura sciendi, saltem ad aliquot similia transcurrisse debuissent. Quod nimirum festuca in oculo, continuas proritet invito lacrymas. Os ethmoides oppilatum muco, continuum in coryza provocet laticem, mucumque profundat. Angina quoque, sic in desinentem & mucidam salivam spumet: prout & dysenteria propriu stillet, cum sanguine, Intestini mucum. Vidissent enim facilè tum, à vesica sic per Duelech obsessa mucum fieri, & continuò promanare: non autem, quod lacryma sit causa festucæ, in oculo,

oculo, vel profusus latex aquosus, os spongiosum, in fronte oppilet; vel saliva mucosa Anginam procreet. Perpetuum est namque totius commercium, quod læso membro, aut potestate ejus incola, aberrent ejusdem functiones, vitieturque è vestigio ejus digestio, ac alimentum illius, aliàs vividum, plerumque degeneret, ut dum non in spermaticam; saltem in mucosam, deflectat indolem. Etenim sic vesica continuum deturpati sui alimenti plorat mucum, præsente calculo: cessatque, illo absente. Ergo per datum ejusmodi mucum, probare nimis frivole nituntur, causam nimirum calculi materialem, esse id, quod posito calculo, per accidens, atque occasionaliter conficitur

6 effectualiter. Denique, si ejusmodi mucago, in lotio obnata, esset materia ex qua, calculi, calorque esset ejus efficiens proprium: quodque ambæ hæ causæ sufficientes, essent præsentes: profectò cum positis causis sufficientibus, inexcusabiliter succedat effectus de necessitate: ergo necessariò tota ejusmodi mucago, mox in vesica, calculus foret. Non secus ac totum univocè lac, simul coagulatur à coagulo. Sicque vesica, unico statim calculo repleretur. Vel falsum esset, quod positis causis, ad rei constitutionem requisitis, necessarium sit, rem ipsam fieri, vel esse. Attamen in terminis propositis ista mucago, continuo præsens (saltem successivè) sub calore vesicæ, non transit (uti aliàs requireretur) tota in calculum, juxta similarem, univocam, homogeneamque sui unitatem: sed tota excernitur. Ergo duæ causæ calculi constitutivæ, à Scholis assignatæ, nec veræ, nec suf-

7 ficientes, esse possunt. Quapropter demiror impensè tantam indagandi ignaviam, nec aliquem tot elapsis seculis fuisse, illius curiositatis, qui excretum illũ, è vesica mucum, semel quoquo caloris gradu hactenus exsiccarit. Didicisset enim, certoque scivisset, an inde unquam calculus fieret, an verò tophus aliquis friabilis, perinde atque si narium mucus aresceret in lamina. Intolerandum itaque, quod Professorum hactenus nemo, lotium, simul cum mucilagine præfata, debito foverit tepore, ut didicisset, calculum, non muco: at bene, ex parte lotii, in matulis concrevisse. Indignor merito, quod in rebus tanti momenti, unde penè infernalis indictio tamen Scholis imminet; charitatis exstinctio, imò ipsa scientiæ denegatio, convincuntur: nunquam tamen antehac consideraverint, quamdiu vivitur, nil unquam in vesica posse exsiccari, aut arescere: vel unquam actionem caloris, ad calculi indurationem requiri, ut partes aquæ absumerentur: crassiores verò, eâdem simul operâ, tenacius condensarentur. Nam alioqui, si supponant caloris efficientis necessitatem, ut instar calcis, sui maturitate, concrescat calculus, à calore fotus. Iam seipsas confundunt Academiæ, dum in frigore, & matulis, urinam claram, & diaphanam, suas crustas deponere vident. Maturari inquam cernunt calculos, citra calorem, etiam & sanorum lotium, arenas, atque squammas matulis affigere. Neç item hoc ipsum sic fieri, si concluso vase, lotium fomentetur toto die crassissime: itaque est ignorantiæ, quod tota Medentum perspicuitate, nondum deprehensa sit differentia, inter coagulationem silicis, in fonte, vel fluvio, & arefactionem luti, à calore institutam.

Discite ergo Scholæ ab inutili, ac minimo me 8
tyrone, lumborum calorem esse occasione: non autem occasionem calculi, vel adhærentis arenæ. Id est, non esse calculum à calore, sed calorem à calculo, pro-ut in digito calor à spina infixa oboritur, non autem spina ibidem à calore fit. Audivistis enim planctus stranguriæ, non autem caloris, in calculo vesicæ: pro ut aliàs querelas caloris in Lithiasi renum. Quare si ca- 9
lor esset efficiens calculi: longè majores essent quærimoniæ, in calculo vesicæ. Eò quòd hic, propter majorem sui duritiem, majoris quoque caloris, & arefactionis, fœtus esset, quàm renum. Magisque, quod ille continuo ferè latice natet: ubi ren translabentem urinam nequicquam detinet. Violento sanè calore calculus vesicæ opus haberet. Conqueruntur etenim acrimoniæ, ardoris, & doloris. Sed hæc non sentiuntur in nido calculi, pro ut in colis glande. Itaque acrimoniæ, & doloris sensum, ac locum distinguere norunt pueri: non autem Scholæ. Quinimò etsi videatur urina mordax, & acris, tanquam ignis urere, ut in stranguria: excreta tamen, nequicquam solito, justoque est calidior, acriorve ad gustum, aut mage salsa. Apparens est ustio, & acrimonia lotii: non quidem à vero calore, aut ob acrimoniam aliquam lotii: sed unice, ob peregrinum aciditatis cujuspiam tantillæ, fermentum ipsi commistum. Quod docet stranguria, à novellis cerevisiis, & adhuc ex acido fermentantibus, contracta. Ideò namque assumto Mace, vel croco (acribus nempe & calidis, imò ad locum ipsum pertingentibus, si juvare debeant, suique ideo odore, præsentiam in lotio testantibus) cesset plerumque præfatus ardor. Etenim Philosophicum est, quod calculus 10

increscat iisdem causis, quibus oritur, & vicissim. Sed nostris matulis appositi calculi, confirmant calculum naturaliter fieri, saltem absque actuali matulæ aut ambientis calore: sive, non requiri calorem, ad sui constitutionem: fit ergo, & augetur calculus, ex urina materialiter: non autem ex mucilagine vitali: nec pro efficiente, requirit calorem: multóque minus, ejusdem excessum. Etenim non apparet mucago rejecta, nisi prius præsente in vesica calculo: & sic causa, post effectum suum, venisset tarda. Observavi namque, si quis per densum linteum mejeret, neque in hoc reperiret mucilaginem: quod attamen post paucas inde horas, urina transcolata, vel filtrata, in vitro mundo, dederat tenue & rubens sabulum, æqualiter adhærens, nec etiam copiosius circa fundum decidisset, quàm circum lateratim adhæreret: Idque in frigido ambiente sic contigerat. Quapropter, vel inde quilibet certior esse deberet, quod istud sabulum non initio mictionis, cum lotio egressum esset (quia nondum natum) neq; actualiter inesset lotio. Nam alioquin in linteo stetisset detentum, utut, tenue instar atomorum terræ figulinæ. Vel si linteum non sat densum, fefellisset: saltem mox ruisset ad fundum specie arenæ, vel sediminis, neque tanto grano, in fiendo, tantaque æquabilitatis distantia, se lateribus vasis affixisset. Quia caruisset glutine, quo se agglutinare potuisset. Deniq; cum istud sabulum careat glutine, per totam sui superficiem, excepta parte, qua matulæ adhæret: patet satis, quod unico instanti, quo sabulum istud fieret, pariter etiā agglutinaretur. Inde enim, quilibet certior esse deberet (si unquam indagandæ veritati insudasset) cum istud sabulum seipsum vitro, suapte sponte apposuerit, etiam longè post emictionem fuisse generatum, immediato scilicet instanti, ante sui affixionem: affixum autem, utut in se minimum, postea per additiones, accrevisse. Quæ quidem ut fiunt à communi natura, in lotio gliscente, & non à particulari atomo sabuli, quod seipsum affigeret vasi. Hinc etiam recessit æquabiliter, & simul ex toto lotio. Ex hac enim tam ordinaria & quotidiana mechanica, si sanitas Scholis cordi esset, jam ante aliquot secula noscere debuissent (nec quidem argumento à simili, longéq; petito: sed prorsus ab urinæ identitate, & calculosæ arenæ) quod quandoquidem istud sabulum concrevisset ex materia lotii, eâdem scilicet, unde & calculus, & quidem absente materiæ mucilagine, ac calore loci (stat enim stanneum urinale, in ambiente frigido) itemq; extra suspicionem Lithiasis, sive infirmitatem mejentis (nam & sanorum inculpata urina quælibet, hoc sabulum generat, & urinali apponit) ergo causis, sabulum & calculum in nobis provenire, calculosis, iisdem scilicet, quibus extra nos, etiam sanos, urina granulescit in vitro. Quo mecum viso, suspiravi serio, & certo cognovi, Scholas errasse in causarum cognitione, & cespitare in hunc usq; diem, in sanatione calculi, quam tamen temerè assumunt, & præsumunt. Indolui ingens, tot seculorum stupores, falsique commenta, magisque infaustas ægrorum obedientias, strictas clientelas, dolores, mortes, familiarum præcoces destructiones, viduarum tandem & pupillorum spolia, sub infidis & ignaris auxiliatoribus, medentûm nomine decipientibus, cōtigisse. Tum 11 12
enim seriò cognovi, me nil scire, qui ex nil scientibus, mea didiceram. Fastiditus itaque cœca præsumtionis pridem meæ ignorantia, libros abjeci, ac ducentos forte aureos in libris, dono transtuli in studiosos (utinam combussissem) omnino mecum resolutus, professionem tam ignaram deserere, si non doli quoque plenam. Tandem quadam nocte somno excitus, cogitavi, Quod nullus discipulus supra suum Magistrum esset: animo tamen revolvebam, plures ex meis condiscipulis, superasse suos didascalos: sed illius textus veritas mihi oblata. Quod nempe frustra vigilaret, & ædificaret, nisi Dominus cooperaretur. Scivi itaque pariter, nos frustra docere quemquam, nisi simul intus docuerit omnis veritatis Magister, quem discipulorum nemo unquam superaverit. Inquisivi ergo dudum, atque seriò, quomodò ab hoc Magistro, calculi cognitionem acquirerem. Siquidem Authores, ne tantillum luminis habere, agnovi perfectissimè: ac proinde neque scientiam mihi dare posse. Me autem, mare magnum 13
ignorantiæ, & tenebrarum multiplicium abyssum, fatebar, & quasi carere omni luce, nisi unica scintilla, ut mecum penetrans nihil agnoscerem, mihi esset relicta. Adeóque etsi orarem frequēter, attamen mox statim animo despondebam. Tandem meipsius trutinam faciens, comperi, me fore liberum à calculo. Nunquam enim renum dolorem senseram, vel unicam arenam notaveram: attamen, subinde istud adhærens sabulum in matula conspexeram, absq; tamen viscositate ulla, aut molestia caloris, vel doloris topici. Mirabar namque, effuso lotio, adhærere per matulam, sabulum, adeóque affixum, tanta æquabilitatis distantia, quod denegaret

garet omnem præexſiſtentiam materiæ decidentis. Contigit ſemel, quod cum Heroinis, dynaſtarum uxoribus, adeóque & cum Regina ipſa, à tertia poſt meridiem, uſque in tertiam poſt mediam noctem Londini in aula Withal converſarer. Erant enim profeſta bacchanalium in Epiphaniis. Micturiebam autem, dum iſtæ mulieres me ſecum primùm ad regiam diducerent, quare honeſtatis cauſa, ad minimum horis 12, lotium detinui. Dein reverſus domum, non potui, etiam inſpectione accuratiſſima, vel atomum arenæ in lotio meo offendere. Nam timebam, ne ſupra modum diutius detenta, coctaque foret jam granuloſa. Quare curioſus, minxi per ſudarium. At urina erat immunis ab omni ſabulo. Ergo poſtridie manè, novam urinam translinteum minxi: eamque in vitrea matula, totidem horis (12 ſcilicet) detinui. Ac tandem vidi palàm, adhærentem arenam æquabiliter diſperſam, quaquaverſus ſteterat urina: effuſo denique lotio, tetigi digito arenam iſtam. Ac propria edoctus experientia, concluſi mecum, Quod quia urina, à me micturiente detenta per horas 12. nòn tamen ſabulum contineret, nec ipſe ejeciſſem: quodque aliàs, minore diei ſpatio, ſabulum in lotio meo, ambiente menſis januarii, condenſatum, atque vitreæ conchæ affixum fuerat. Scivi certo certius, quod nequaquam ad iſtud ſabulum requireretur materiæ viſcoſitas: quodque calor membri nullatenus efficeret coagulationem calculi. Inde domum progreſſus, disjeci à me doctrinam Scholarum, ac ſtatim apprehendit me veritas. Confirmatus namque & non amplius pro dubio vacillans, certè confirmatus credidi, quod interna, ſeminalis cauſa calculorum mortalibus eſſet ignota. Magno itaque animo, ſcribentum omnes libros faſtiditus iterum abjeci, & procul abdicavi. Nec aliunde, quàm à Patre Luminum, Magiſtro veritatis unico, vocationis meæ auxilium exſpectare decrevi. Statimque repudiavi omnes occaſiones accidentales, & tartari ludibria? itemque, quæcunque plus artificia, quam naturæ
14 curſum referunt. Vtpote ſciebam, quòd natura nuſquam primariò per calorem, aut frigus operatur, ut talia, tranſmutationes ſeminales; licet iis, ad excitamenta, vel impedimenta, agentium internorum, non rarò uti cogatur.
15 Cognovi itaque, vana de Tartaro, commenta Paracelſi, ad hoc ſaltem à ſe inventa, ut generationem calculi, per fictam lapidum hiſtoriam, ſimilitudine Tartari vini, in univerſam corporum atque morborum naturam, intruſiſſe primus cenſeatur. Nam is etſi Duelech ſanaverit perfectè (ut cavet ejus Epitaphium) non tamen cognitionem theoricam, æquè atque arcani præpollentem uſum, nactus fuit. Nam ſic plurima experimenta oberrant inter idiotas, quorum tamen cauſas neſciunt. Defuerunt ergo auxilia librorum, defuitque vox viventis, quæ me coràm docerent: ſcirem tamen, quod væ homini, qui in homine confidit. Deus bone, conſolator pauperum ſpiritu, nemini propinquior, quàm qui plena libertate, ſe ſuaque reſignat in placidiſſimam tuam voluntatem, cumque neminem benignius illumines, ô Pater Luminum, quàm qui agnoſcens humilitatem ſui nihili, confidit ſoli clementiæ tuæ beneplacito. Da profunde Magiſter ſcientiarum, ut potius pauper ſpiritu fiam, quàm multâ ſcientiâ gravidus. Da mihi gratis, intellectum te purè quærentem, ac voluntatem tibi adhærentem. Illumina meas nihili tenebras, quantum volueris; nec amplius: quàm quod ſinam me dirigi juxta longum, latum, & profundum, ad bravium mihi à te propoſitum, nec in ullo unquam declinem ad me. Quia revera malus ſum. Nec aliud ex me habeo, ſum, poſſum, ſcio, aut valeo. Sit tibi gloria, quæ me docuit agnoſcere meum nihil.

CAPUT III.

Contentum urinæ.

1. Commendatur Pyrotechnia. 2. Analyſis lotii. 3. Author ſpe fruſtratus. 4. Altera Mechanica 5. Tertia, qua coagulum calculi, & aliquot alia docuit notabilia. 6. Modi aliquot condenſationum. 7. In calce ſaxorum, duo diverſa ſalia: neque enim unquam aliàs petreſceret. 8. Error Galeni, de cinere. 9. Author cum nil didiciſſet à coagulatis, diverſos demum ſpiritus examinavit. 10. Error Paracelſi de Tartaro. 10. Examen ſalium. 12. Summa virtus vegetabilium. 13. Vnde oriatur ſal in urina. 14. Duelech non petreſcit per modum calcis. 15. Synovia quid. 16. Examen ſaporum fermentalium. 17. Notatur Paracelſus de Mercuriis. 18. Abuſus, vetando uſum ſalis. 19. Mechanica ſalis urinæ. 20. Vanitas uronomantia Turnheiſſeri. 21. Duo ſalia fixiora in lotio. 22. Vtriuſque illius ſalis differentia. 23. Differentia ſalis volatilis, à fixo urinæ. 24. Fermentum ſtomachi, non eſt qualiſcunque aciditas. 25. Vrina cremata, non dedit Authori Alcali. 26. Potus vulnerarius cujuſdam ruſtici. 27. Alcali, non præexſiſtere: ſed fieri cremando. 28. Digreſſio ad aliquot claſſes ſimplicium. 28. Notabilis ſtupiditatis eſt, calcinatio cornu cervini.

30. Sal marinus ; an noceat calculosis. 31. Salem non esse pro se vetitum ; ut neque propter sui spiritum. 32. Sal ossui aptissimus. 33. Mechanica mirabilis, in lotii distillatione. 34. Indiciarii ex urinis, cur hallenus falsa. 35. Quid doceat calculus distillatus. 36. Nunquam terra, cum spiritu urinæ, facit Duelech. 37. Constituentia Duelech. 38. Quomodo arena fiant in matula. 39. Fabulosa est calculi confirmatio. 40. Calculus miræ magnitudinis. 41. Ridiculus Paracelsus in calculo fulminis. 42. Duelech fit ex meris volatilibus. 43. Tres spiritus concurrunt in lotio, ad nativitatem Duelech. 44. Volatilia, non raro per concursum, statim simul fixantur.

1 IN nostris furnis legimus, non esse in natura
certius sciendi genus, ad cognoscendum per
causas radicales, ac constitutivas rerum;
quàm dum scitur quid, quantumque in re quaque,
sit contentum. Ita quidem ut cognitio, &
connexio causarum, non constent clarius, quàm
cum res ipsas ita recluseris, ut coràm prodeant,
ac velut tecum loquantur. Siquidem entia realia,
duntaxat stantia in suis primordialibus, &
succedentibus seminum principiis, adeòque in
vera entitate substantiali, dant notitiam & proferunt
causam cognoscendi naturam corporum,
mediorum, & extremitatum. Quippe sunt
causa generationis, exsistentiæ, & permutationis
secundum ipsorum radicem. Quoniam
(teste Raymundo) * *utcunque Logicus habeat
profundum ingenium, argumentabile, aut naturale,
de rebus extrinsecis: tamen nunquam per
aliquam rationem, quæ venit ad sensum, poterit
directè cognoscere, nec judicare, cum quali natura,
aut virtute, per fortitudinem intrinsecus,
habeat multiplicatio grani, crescere super terram,
nisi pro similitudinario ab observatione desumto.
Nec sciet unquam, quomodo semen in terra pullulet,
crescat, & colligat fructus: nisi cum doctrina
experimentali prius intraverit in nostram Philosophiam
naturalem, & non sophisticam, sermocinalem
illam, quæ nascitur Logicis, per diversas
præsumtiones phantasticas: qui cum prognosticationibus
sequelarum, contra vim naturæ,
faciunt multos pertinaciter errare, in sophisticatione
mentis. Quia per nostram mechanicam
scientiam, intellectus est reædificatus, vi experientiæ,
respectu oculi, & veræ notitiæ mentalis.
Imò experientiæ nostræ, stant supra probationes
phantasticas conclusionum, ideoque nec eas tolerant:
Sed omnes alias scientias ostendunt vivaciter
intrare in intellectum. Vnde deinceps intelligimus
per naturam, intus illud, quod est, & quale
est. Quia per talem scientiam, Intellectus stat denudatus
superfluitatibus & erroribus, qui ipsum
ordinariò removent à veritate, propter præsumtiones,
& præjudicenta, credita in conclusionibus.
Hinc enim nostri se direxerunt ad intrandum, per
quamlibet scientiam, in omnem experientiam,
per artem, juxta naturæ cursum, in suis univocis
principiis.* Spagyria enim sola, est speculum
veri Intellectus: monstratque tangere, & videre
veritates earum: in claro lumine. Nec fert
argumenta logicalia; quia nimis remota, & longinqua,
de claro lumine. Ideoque habet tabula
Smaragdina: *Per hoc genus demonstrandi, fugiet
à te omnis obscuritas, & acquiretur tibi omnis
fortitudinis fortitudo fortis, vincens omnia
subtilia, & solida penetrans. Propterea vocor
Hermes Trismegistus, habens tres* (id est, omnes)
partes Philosphiæ, atque totius mundi telesmon.
Hæc ille. Inter orare ergo & pulsare, supponitur
medium in naturalibus, quærendi per ignem.
Ego quidem sperabam urinæ contenta 2
investigando, opticè noscere, non alias sanè,
quàm per veram lotii analysin. Itaque primùm
meam urinam, vase ligneo asservatam, donec
tandem fermentum sponte conciperet, ebulliretque
non secus atque vina: adeò ut auris perciperet
ebullitionem. Sub cujus finem, stillabatur
inde parum aquæ ardentis. De residuo
autem, collegi salem albissimum, acuti, & urinacei
odoris fœtulenti. Nescio autem, an in
tota rerum natura sit aliquid subtilius. Nobile 3
ad Icterum, aliosque morbos remedium. Conatus
sum per hunc salem, dissolvere Duelech
in vitro: sed non respondit eventus. Iterum
per dies 13. putrefieri urinam propriam 4
de novo, in fimo equi. Vt partes dissimilares,
in separationem vitæ ultimæ tenderent. Distillavi
tum, cohobando quater juxta præscriptum
Paracelsi: & reperi frequentes crystallos
flavas, & acuminatas. Quæ quanquam ad veteres
excrementorum oppilationes conferrent,
nil tamen adversus Lithiasin. Tertiò, miscui 5
spiritum urinæ, aquæ vitæ deflegmatæ; atque
in momento, ambo simul in offam albam coagulata
sunt: mire tamen fugacem, atque subtilem.
Oculus inprimis ibi me docuit. Quod
spiritus urinæ, impar & ingens esset coagulum:
quippe quod aquam vitæ esset coagulando.
2. Quod in coagulando separasset partem segnem,
& aqueam, quæ supernataret præfatæ
offæ albæ non secus forte, atque in coagulatione
Duelech, à reliquo lotii corpore, adeoque
in mediis undis suam perficeret coagulatio-

* Testamenti c. 26.

lationem. 3. Quod coagulum, sive spiritus u-
rinæ indissolubiliter, se nexuisset spiritui vini.
4. Non esse perpetuum (quod tamen loco axio-
matis Chymicæ propinant scholæ) videlicet;
quod omne acutum coagulans, eadem opera,
suum compar dissolveret. 5. Quod spiritus u-
rinæ non se coagulasset in vitro, Juxta pulve-
rem contriti Duelech: sed duntaxat se miscuis-
set, & concoagulasset, cum altero, vini nempe,
spiritu. 6. Quod si igitur obviasset spiritui ter-
restri, etiam cum eodem conjugium contraxis-
set, ut ex ambobus spiritibus fecisset corpus la-
pideum. 7. Didici saltem, quomodo spiritus
urinæ coagularet alium spiritum intra urinam.
8. Quod ejusmodi associatio, non sit nuda par-
tium quædam commistio: sed unitatis indisso-
lubilis connubium, substantialis quædam trans-
mutatio, entis novi productio, ab agente & pa-
tiente, in corpus neutrum. Hoc experimentum,
6 introitum dedit ad indagandum Lithiasin. Va-
gus tamen adhuc mansi. Etenim post gratiarum
actionem me transtuli in meditationem, quot
modis res in universo condensarentur. Prima
enim statim se mihi obtulit glacies. Qua aqua,
frigoris formidine, & actione primitiva, se in-
crustat: non autem à frigore activè congelatur.
Prout alibi de Elementis. Cætera verò corpora,
quæ mista creduntur, ut se prodant veros a-
quæ fructus, eodem zelo atque tenore congla-
ciantur à frigore occasionaliter. Etenim sic ossa,
& ensis, facilius franguntur sub frigoribus,
quàm æstate. 2. Salia, dum illorum myria non
fiat exsiccata, relinquitur in frigore, separan-
tur ab aqua, & granulantur, quæque juxta spe-
ciem & proprietatem ingenitam. 3. Si salia
quippiam rodendo subegerint, à nativa condi-
tione transeunt in neutrum, & coagulantur. Sic
nempe tartarus vini, sapo, borax, &c. coagu-
lantur. 4. Mucilagines dein, seminum connu-
bio inspissatæ, & è corpore suo resolutæ, fiunt
glutina, gummi, colla, &c. 5. Sin autem mu-
cilago, pingue commistum gerat, coagulatur
utraque ratione. Sic aloe, cepola, pix, resina, am-
7 moniacum, Thus, Myrrha, Mastix, opopanax,
sarcocolla, assa, elumi, &c. 6. Terra salem & mu-
cilaginem convertens, si arefiat, condensatur,
& indurescit. 7. Sal minerale terræ innatum,
ustulando lapidescit in lapides, testas, ollas.
8. Quæ si fortiori gradu urgeantur, tandem vi-
trescunt. 9. Lessas aqueum terræ, virtute semi-
num induratur, in ligna, herbas, &c. 10. Sic aqua,
vi seminis, petrificatur. 11. Mucilago associata
pulveri, tophos facit: cum pulvere autem &
calce, jam varia mentitur marmora. 12. Quic-
quid calx dissoluta comprehendit, id secum
coagulat. Quia sunt in calce, duo salia, unum
lixiviale alcali, & alterum, acidum: quæ duo
dum se invicem demoliuntur, simul coagulan-
tur. 13. Metalla, marcasitæ, sulphura, &c. vi semi-
num suas nanciscuntur, & proprias coagulatio-
nes. 14. Innato quoque glutine, sponte concre-
scunt plurima, quæ postmodùm arescendo du-
rescunt, Ut sanguis, caseus, albumen, vernisium,
&c. 15. Vitrum est lapis fictilis, constans sale al-
cali. Quod dum ignitum liquatur, corrodendo
liquefacit arenam, vel pulverem lapidis non cal-
cinabilis, nec aliàs fusibilis: simulque in massam
diaphanam vertuntur. Ergo lapis calcarius, sive
saxum, propter sal acidum, ineptus est vitro.
Quia calx ejus destruit alcali vitrificans, fitque
neutrum quoddam opacum. Calx ergo invito
Galeno plurimum à cinere distat. Quod hic sci- 8
licet, lixivium à se separet: illa verò aciditatem
contineat non separabilem à toto. Qua tandem
nimio igne concremata, per partem lixivialem
sui vitrificatur, ædificando inepta. Juxta Ge-
brum. Quod omnia fixa tandem cum vitrifican- 9
tibus vitrificentur. Caseus quoque, ut acido mo-
derato coagulatus, cum eminenti acido resol-
vitur. Rasura enim casei, cum arida calce viva,
liquescit: non autem cum alcali cinerum. Ex o-
mnibus præfatis collegi, quod coagulatio Due-
lech, sit singularis & anomala. Calx etiam in me-
diis aquis sensim petrescit, quatenus præfata sua
salia se invicem coagulant. Sed corpus huma-
num, ut nec petram coagulat, ita nec calcem in
vesica tolerat. Enimverò mihi semper præ ocu-
lis hæsit coagulum admirandum, quo ictu oculi
celerius, spiritus urinæ condensaverat in offam,
spiritum vini. Ergo coagulationes omnes cæ-
teras, nil commune cum Duelech habere de-
prehendi. Quapropter decrevi examinare spiri-
tus. Distillavi igitur primùm urinam equinam.
At sanè ejus spiritus carebat illo coagulo. Quare
singularitatem lotii humani, cum summa ad-
miratione notavi. Observavi dein, quod spiritus 10
sulfurum, vel salium, acidus, cum corpore al-
calizato, fieret terreus. Sic nempe cum ferro fit
scoria, ferrugo, cerussa, &c. Hæcque perperam
æstimat Paracelsus tartaros, sive rerum separa-
tas impuritates, coagulo proprio, sibique in-
terno obductas: Cum alioqui non sint, nisi duo-
rum mutuo agentium consternationes, viri-
bus scilicet utrimque exantlatis. Deinde, du- 11
dum examinavi salia, per omnem analysin:
ac deprehendi, omnium salium spiritus esse
acidos

acidos, exceptis alcalizatis, & sulfurum essentialium in vegetabilibus. Quorum nempe acrimoniæ salinæ, sunt pingues atque sulfureæ, neque in salem præsto reductibiles, nisi per
12 principiorum tædiosam inversionem. Quæ salia, tum velut elixirata, referunt seminum concretorum veram summamque crasim. Spiritus autem lotii humani, nec est acidus, nec alcalizatus: sed merè salsus, prout & jumentorum. Id-
13 que ideò, quòd volatile acidum chyli stomachici transmutetur vi alterius fermenti, in volatile salsum. Prout alibi de digestionibus animalium. Obiter hic adnoto, quòd in transmutatis non sit regressus immediatus ad id, unde transmutatum est: non magis quàm à privatione ad habitum. Eò quòd in transmutando, pereat vita ultima rei: quia simul fere tota dispositio, vitæ mediæ prioris entis aufertur, propter extinctionem prioris seminis. Idcircò enim transmutata servant propriam novi entis essentiam, cum prioris concreti neglectu. Inutile ergo reperi qualecunque remedium, quod verisimiliter alioqui, à priore concreto, credideram dissolutivum calculi. Istud tamen verum, quod spiritus urinæ, fundamentali nativitatis suæ puncto, sit salsus. quodque ratione illius salis, promtius alios coagulet spiritus, quàm acidus quilibet, lac. Non tamen spiritus urinæ coagulat lac, aut cruorem: eò quòd spiritus cruoris, imo & vitalis noster, sit salsus, per modum urinarum. Hinc nempe spiritus lotii se habet per modum spiritus excrementitii, decisi à cruore, adeoque propter symbolum sibi fit contubernalis, nec agant in invicem. Dein observavi quoque, quod spiritus urinæ non coagulet fortius, quæ jam ante sunt coagulata. Nam bolus, lutum, saxumve, per urinæ spiritum, degenerant sensim in salnitrosum, ac potius dissolvuntur. Cùm ergo spiritus urinæ non coagulet jam coagulata: qualia sunt bolus, lutum: &c. neque coagulabilia, ut sunt lac, & cruor: sed coagulet spiritum vini, aut simile, quod secum in urina hospitatur (nam ut supra: post fermentationem urinæ, lotium continet, etiam spiritum vini, sive aquam vitæ) non destiti seriò inquirere, quomodo in no-
14 bis, & in lotio nostro, calculus coaguletur. 1. Inprimis indubium est, Duelech non esse sortis calcineæ, utcunque in contrarium Paracelsus feratur. 1. Quia nobis deest gradus caloris, calcinans. 2. Dein, quia omne alcali potiùs petræ destructivum, quàm coagulativum est. 3. Quia calx præsupponit saxum, ideoque Duelech esset calcinatum, antequam saxum foret. 4. Ex partibus componentibus Duelech, mox constabit, non esse possibilem calcem in eo: imò nec ipsum Duelech calcinari, aut edere lixivium. Item nec est Duelech de natura cretæ podagricæ: quia concrescit in medio liquoris urinæ: creta autem ista coagulatur ex synovia. Est autem Synovia, mucilago vivens, & spermatica, quæ in itinere veri alimenti degeneravit, & ex diaphana crystallinaque, migravit in opacam, albam, viscidamque materiam (ut de podagricis alibi) ex in sipida inquam, in acidam est transplantata, cujus acore nempe, opacitatem acquisivit. Etenim & tum inepta est, ad sui integralem difflationem: qua nempe liquor nutritiius, absque omni penitus residuo, consumitur: Sed Synovia, semel 15
acore infecta, partes aqueæ suæ difflantur; residuum autem sensim arescit, in ultimam tophi siccitatem, ac duritiem. At Duelech in ultimam sui duritiem unico venit instanti. Distat ergo creta podagrica, à Duelech; tota materiâ, & efficiente. Ideo enim creta ejusmodi induratur extra aquam, quia scilicet per arefactionem. Neque ob id petræ duritiem æmulatur: sed tantum tophi. Hæc eò dixi: ut constet Duelech, agente, & materia heteroclitis, differre ab aliis quibuslibet coagulatis. Cumque tamen nondum scirem modum, aut processum ortus Duelech; scirem verò interim, corpora, indurationis determinationem non suscipere, nisi per seminum suorum actiones, destinationes, atque proprietates. Scirem de- 16
nique, quæcunque agunt corporaliter, esse segnia, inertia atque ignava prorsus, pro coagulatione Duelech: inquisivi ideo sapores & odores fermentales, tanquam plurium seminum authores. Salium itaque sapores, atque illustres actiones quidem offendi: at nequicquam attingentes vim salis urinæ. Dein quoque, salia 17
languidiora aspexi, quæ sulfurum prosapiam sequerentur. Ast Mercurium; quanquam solus apud Paracelsum contineret totam rei perfectionem: desidem tamen atque languidum inveni. Quoties namque à Mercuriis sales & sulfura distinxi, admiratus sum illorum ignaviam, horumque verò principiorum duorum dignitates. Quapropter in salibus hæsi, pro indagatione nativitatis Duelech: Fateor equidem Mercurium, fluens metallum, in sui natura, ac proprietatibus, nunquam sat cognitum. At istud Paracelsum similitudine analogi decepit: putans, quia sibi placuisset commentum, quod verum aqueam materiam donasset nomine Mercurii, quod proin proprietates argenti vivi, naturæ

sine

sine pari, nunquam sat indagatæ convenirent adæquatæ cunctis liquoribus, qui è simplicibus trui possunt. fatentur namque omnes piorum seculorum Philosophi, nil in universo, ne eminus quidem, assimilari vivo argento: nondum tamen antehac satis explicatum sit, quod argentum vivum sit simplex actualiter exsistens: non autem rerum pars constitutiva: Adeóque non esse nisi meram transsumtionem abusivam nominis, Hactenus adhuc mihi persuadebā. quod cum ex non Duelech fieret Duelech, id fieri debere per agentis actionem, in materiam dispositam. Ac quamvis hæc atque similia plura scirem: deprehēdi tamen proinde me nihil plus scire. Quocirca magis adhuc detestatus sum Philosophiam sermocinalem, utpote quæ me sisteret ante limen naturæ, & cum ipsamet ductrice mea, claudebar foris: Redii iterùm ad me, & rustico more consideravi primùm, quòd Duelech non nasceretur, nisi è principiis urinæ: cumque lotium salsum esse scirem, recurri
18 rursus ad salium varietates. Atque obstupui, quod passim tam à Scholis, quàm à Medentibus, absque controversia, salis usus interdiceretur calculosis. Nescitum tamen deprehendi penes illos, illius prohibitionis fundamentum. Præsertim, quod salis marini usus, multus ac frequens, reali experientia nulli calculoso unquam obfuerit. Quin potius accuratè notavi plures, qui copioso salis usu, sibi calculi recentis & succrescentis recidivam amputarint. Videram namque maris scopulos, ut saxa, in portu exedi. Interim semper cum admiratione, in mentem recurrit, quod unico instanti spiritus urinæ coagulasset spiritum vini, cum secretione
19 partis aquosæ. Deliberavi itaque primùm, salem urinæ, ad extremas ejus venas, anatomizare. Quare in olido urinæ meæ corpore, post putrefactionem sub fimo, dissectionem istam incepi: ac statim distillando offendi, præter præfatum urinæ spiritum, bina adhuc salia fixiora, nec
20 plura: utcunque Turnheiser varia nugetur pro lubitu, de repertis à se tot in lotio speciebus, quot penè sunt simplicium in universo. Volens, nedum hominem esse microcosmum: sed ejus etiam lotium, eadem prærogativa gaudere. Nam ad hoc vas stillatorium; pro ausu suo, in partes 24 distinguit, & foris, suis annotat lineis, corpusque humanum in totidem soleas dividit. Vult tandem vapores, ab urina distillando elevatos, debere ferire præcipuè regionem vitri, eaque parte in guttas concrescere, qua in homine, cujus est urina, morbi negotium peragitur. Fingit item tot vaporum diversitates surgere ex urina, quot morbi in universum esse possunt. Vt inde nedum loca affecta: sed & materiam morbificam ediscamus optice: etenim sic suas uronoscopias, nequitiæ ac vanitatis magices suspectas, ut excusat, per distillatoria hydromantica, mundo imponere satagit. Id est. In ludicris, serius omnino videri voluit: ast ego nunquam distillavi, ut mecum alios dementarem. Valeat igitur inutile Turnheiseri inventum, nugaciter saltem, si non & impiè in Medicinam introductum. In fæce 21
urinæ itaque, distinxi duo salia, unum quidem marinum: non ita pridem assumtum, & adhuc sospes, atque immutatum (ut alibi, de coctione salispetræ, ostendi.) Alterum verò, est ipsius lotii, in nostra digestione natum, & ex non sale transmutatum. Differt autem à Marino.
1. Si per aliquot dies, nullius salis Marini usus 22
fuerit: non tamen suum urinæ, sal deficit. 2. Sal maris coagulat se in grana, punctalis acuminis: Sal verò urinæ in talos, ac cubos gemmeos concrescit. 3. Sal maris pristinum semper gustum refert etiam è latrinis, cum sale petræ confectum. Vrinæ autem sal semper sapit urinam. 4. Sal marinum adhæret vasi ligneo in sui refrigeratione, prout dum separatur à sale petræ. Sal urinæ verò, concrescit in liquoris fundo. Porrò discernit se sal urinæ fixus à vo- 23
latili. 1. Per ignem & fugam. Vnus namque evolat, altero perstite. 2. fixus separatur à fæcibus, per extractionem, in liquido: volatilis verò, sequestratur per ignem. Etenim quanquam cibi atque potus universim acescant in stomacho æqualiter: attamen non æquè volatiles sunt sales inde nati. Quia istud stomachi fermentum recipitur per modum recipientis, & sic variat. Prout nec chrysulca, dissolvens totum ac homogeneum metallum, proinde totum æqualiter fit volatile. Hæcque diversitas non prorumpit ex essentialibus: sed pro participatione, proprietatum vitæ mediæ rerum. Nec demum istud fermentum stomachi, est 24
nuda aciditas: sed dos vitalis, atque specifica: cujus nempe finis est, transmutare cibū in chylum humanæ digestionis. Siquidem plura assumuntur fixiora cum cibis, quæ debent tamen parem subire cum volatilibus succis conditionem, si penitus ad vitæ radicem migrare debeāt. In quo puncto præcipuè elucet naturæ energia: quæ ex massa prorsus similari, ossa, & fibras carnis, fabricat, &c. Ossa denique, in canino stomacho, ad chylū reducit, ut inde iterū cruor

D fiat.

25 fiat. Sunt ergo præfati duo sales fixiores. Vnus autē sūmè volatilis,in lotio. At nunquā ex urina mihi apparuit alcali, aut lixivio simile. Etenim sin aliquid lixiviale intro assumtum fuerit: id statim acidis saturatur, ut lixivialem indolem
26 deponat. Vidi nempe rusticum, qui vulnera ingentia curaret, potu lixivii, è Tilia parati. Illorum tamen lotium nil prorsus lixiviale ostendebat. Docui proinde alibi, omne alcali fieri per ignis expressionem liquefactivam: con-
27 cretis nec ante infuisse, ut neque fixum. Quod si verò spiritus aliquis volatilis proprietatem alcali referat (prout est herbarum quarumcunque vulnerariarum)is quidem abstersivus,ac diureticus est: propria tamen vi, sub altera digestionum, naturam salis urinæ induit, cohibet corruptiones acidas, quæ sponte alioqui deinceps vulneratis orirentur. Cum igitur non sit alcali in lotio, errorem duxi, alcali potare pro saxifragio: cum non perveniat ad loca urinæ. Neque enim Ludus Paracelsi parat lixivium:
28 sed salem ex acido, amarum. Quapropter suum Ludum,fel terræ vocat. Est enim lapis siliceus, tenerior tamen, & qui ferè totus, per diuturnum bidui ignem avolat.Cum sale petræ verò, multò celerius. Porrò lapides, gemmæ, arenæ, marmora, silices,&c. adjuncto alcali vitrificantur: sin autem plure alcali coquantur,resolvuntur in humido quidem: ac resoluta, facili negotio acidorum spirituum,separantur ab alcali, pondere pristini pulveris lapidum. At hæc nunquam ad urinam veniunt, ut nec saxifragio utilia. Saxa autem, quæ sulfur phlogiston habent, calcinantur quidem, verum non vitrificantur facilè, eò quòd sal sulfuris residuum, & acidum, consumat alcali vitrificans. Metalla quoque, propter omnimodam & invictam mercurii simplicitatem, atque impossibilem penetrationem, vel immutata, ludunt operam ignis, vel tota aufugiunt: Sic tamen, ut quanquam fumo tenus avolent: fumus tamen iste denuo, in pristini metalli naturam reduci potest. Quapropter nullum unquam metalla dedere alcali: multóque minùs ad urinæ diversoria pertingunt. Marcasitæ autem, cum sulfur habeant cremabile, alcalium vorax: illorum tamen Mercurii resistunt, quò minus ad lotii hospitia veniant. Sanguis quoque, licet ad medendum habeat salem mirabilem, tam fugitivum, quàm fixum, non tamen proficuum in Lithiasi animadverti. Cæterum testæ limacum, terrestrium,vel conchyliorum aquatilium, pro parte, qua acidum, & calcarium salem gerunt, prosunt quidem calculosis abstersione indigentibus: sed luctam continent, pro parte sui lixivii, quatenus scilicet ad lotium nunquam perveniunt. Ossa animalium combusta, nullum 29
sibi salem fixum retinent: at tantum insipidam terram residuam. Notabilis ergo stupiditatis est, ebur, & cornu cervinum, calcinari in morborum præsidia,quia mercari jubent pulverem, viribus orbatum: adeóque & crumenæ, & spei ægrotorum imponunt, occasionem benè agendi prætereunt, ac seipsos ridiculos faciunt. Pro me autem spondent Monetarii. Siquidem testæ probatrices,(quas vocant capellas)constare debent cinere, orbato omni sale. Quare optimè, è cinere ossium, longéque excellunt ex ebore & cornu cervino. Enimverò primis an- 30
nis, traditiones Scholarum totidem erant oracula penes me: At per ignem me edocto, universa Scholarum theoremata igne deleta sunt. Persuaserant inter cætera, quod sal maris calculosis nocivus esset, tam quatenus sali urinario præberet materiam, quàm quod mucosam pituitam pro Duelech præcipitaret. Examen salis per ignem, secus me docuit. Inprimis sexagenarium (mihi à distillationibus) immunem à renum calculo,servavi annos sedecim (cui alioqui obnoxius erat) largo salis marini usu. Quod deinceps in multis confirmavi. Etenim Scholæ, dum viderent, in acri myria salis refrigerata, salem quemque suo more coagulari, illamque myriam non fieri meracam, nisi per exhalationem partis aquosæ: statim suspicatæ sunt, calculum coagulari à sale, & calore exsiccante: adeóque putarunt, nec salia quidem in dicta myria granulari, nisi per salis innati calorem: qui proinde sese in effectum explicare non valet, quamdiu plurima est aqua illi præsens. Itaque dum proprium mucum, degustarent salsum: & quidem sapore salis marini, non autem salsedine lotii: vellentque connectere efficientem in materia. ratæ sunt, in eodem muco esse viscosam ac tenacem materiam, junctam sali, salem quoque esse per se salsum: tandem decreto perpetuo sanxerunt, calculum generari è phlegmate salso, ideóque etiam calente actualiter: & per consequens, salsa calculosis nocua. Imò & phlegma manens tale, mutatis qualitatibus, propriisque passionibus, migrare in calculum, per calorem, viscosamque siccitatem, perinde ut glutina, ac colla, sensim abeunte parte aquea, spissam sui tenacitatem inducunt. Bone Deus, quàm insulsæ Scholæ, & quàm insulsos nos jubent esse? quasi ubique mortalium

curam

curam gerens, atque salibus providens, finxisses studio tuo, ut calculosi fierent. Quanta est illarum ignavia, quod nunquam tentarint unicum salis pugillum, calculosorum urinali inspergere, ut explorarent, num sal marinus arenas futuras coagularet, alioqui matulis adhæsuras: num inquam lotii tanta fit salsedo, ut ne quicquam salis ampliùs in illo liquescat. Nam lotium si fit resolvendo salem: jam sal iste non poterit esse causa granulationis. Denique repetissent facile, salem maris, urinæ injectum, impedire coagulationem: non item eam causare. Salem marinum inquam resolvere paratam materiam coaguli, nec coagulum suscipere. Quicquid autem destructionem meditatur illius coaguli, necessariò quoque coagulationem inde provenientem turbabit. Etenim ut Scholæ nostra rident coagula in rebus: ita vicissim rideo illarum insulsitates, quod calculum, vel silicem, in fundo aquoso, per calorem concrescere, sive arescere existiment. Pro coagulo enim petroso, certant fontes & flumina, quorum fundus, calorem, atque siccitatum regulas explodit. Denique pro coagulo liquorum, spondet caro nostra, itemque cruor, lac, & mucus. Etenim si ratum sit, quod pituita sit materia ex qua calculi, salisque myriam recoctam, abrasisse, & secum dissolvisse, carnium salitarum mucositates, easque demum per ebullitionem inspissatas in spumam rejecisse. Cognovissent utique salis usum nullatenus vitandum, ac vetandum. Sed tanta Scholas obsedit explorandi ignavia, quod lucello infami contentæ, cuncta neglexerint, quibus proximo prodessent, si non etiam sibi. Etenim si calculus, in urina (etiam coctus) resolveretur, vel quod urina non esset resolvendo sali sibi injecto: potuissent nimirum eo viso, salem penitus extra usum hominum proscripsisse? At ridet Scholas vulgus, salisque usus, in despectum regularum, increbuit. Adeò ut despecta Scholarum authoritate, nedum insuavis: sed etiam insalubris sit victus, absque sale. Sin autem salis conditura palato arrideat: non id aliunde favetur, quam quatenus sal resolvit excrementa, stomachum suo mucore gravantia. Etenim si sal catechumenis, in symbolum Sapientiæ, primis à nativitate horis, oretenus indatur: Scholæ autem multo conamine omnem salis esum interdixerint. Quid enim aliud inde ominandum, nisi quod Sapientiam non admittant Scholæ ethnicæ, cujus videlicet symbolum excludi cavent? quod Ecclesia à primo intendat perditionem infantum? Sal enim è latrinis, per salis petræ coctores sequestratur, quale olim una cum cibis assumtum fuit. Itaque deberet pariter manere in ipso Duelech. At ne minimum salis marini reperitur à Duelech per artem. Idque Scholæ nullo dispendio didicissent, si aliqua discendi aviditas, aut proximi charitas, illas ageret. Saltem salis petræ coctores curiosiores fuerunt, tot Medentum myriadibus. Resultat ergo ipsis opprobrium, ut quisque è vulgo jam sciat, quam impolita sint Scholarum decreta: cum nesciant in Diætetica, quorsum salita vetent.

31 Nec sanè timendum erat, si non sal, saltem spiritus ejus, noceret calculosis. 1. Quia sal, per Scholas vetitus; seculis, & Scholis adhuc ignorantibus, an spiritus ullus in sale reperibilis, cujusve esset conditionis. 2. frustra est potentia in agendo, quæ in actum deducitur nunquam. Satis namque constat, quod è sale, maris assumto, nunquam in nobis sit possibilis eductio sui spiritus. 3. Est namque acidissimus, nec sibi par habet remedium, extinguendis ardoribus urinæ, etiam præsente in vesica calculo, etiam in senum stranguriis: putrefactiones impedit, dissolvit mucagines, arenas pellit. Ergò sal est utile calculosis, tam in sui corpore, quàm suo spiritu. Enimverò sal fontale, Divinæ largitatis providentia, datum in necessitates mortalium. Ut ubi longo tractu, à mari recedit continens, fontes salini, maris defectum suppleant. Scholæ autem, tantùm abest, quòd Deo gratias pro beneficio rependant: accusant Deum, nedum frustra, sed & in hominum perniciem, dedisse salem. Notabile interim, quod multis & copiosis fontibus, sal in mare defluat, non tamen maris salsedo intendatur, eò quòd vapore tenus, aliquid salis sensim ab æquore adscendat: & utut in primam aquæ materiam convertatur, in nubibus saltem constantiam in se aliqualem habet. Vnde nec mirum, aquam pluviam per se nullis seculis corrumpi. Quod autem zona calidiore, sal etiam à pelago exhalet, patet: nam nemo non olefacit, an in olla carnes decoquantur cum sale, vel absque illo. Marinus enim, cum in conservationem elementi faciat, exhalat difficulter. Idcirco Hispanicus propemodùm halituoso sale caret, validior est, magisque arcet 32 putredinem, & Duelech. Contra, Lotharingicus sale halituoso abundat, partimque acescit in stomacho. Differt quoque spiritus iste halituosus salis (qui tanquam flos salis sublimatus est) à spiritu salis stillatitio: perinde ut oleum olivarum, à Laterino. Spiritus enim olei oliva-

rum, oleosus, qui prima medietate exit, apud me argenteum filum tandem in lagena dissolvit. Oleum autem olivarum, ferrum à rubigine præservat. Longéque potentius, arma à ferrugine custodit, istud olei residuum, unde præfata medietas est ablata. Idcircò notandum, non esse puriorem, aut defæcatiorem salem, quam qui à myria suilla recoctus est. Siquidem saliendo, sive operando in objectam suillam, amisit halituosiorem spiritum, per coagulationem. Adeóque sal residuus, penè fixus, sua terrestritate liberatus, reperitur clarus, condimentis aptissimus. In cadum quoque acescentis cerevisiæ injectus, eandem præservat, quod non item alius. Quapropter in nobis supervacaneos spiritus acidos (omnis corruptionis authores, si extra primæ digestionis officinas fuerint) in se combibit, & transmutat. Sali Hispalensi sic rebullitus, bonitate par ferè est, qui candente olla primùm liquatus fuit. Cum ergo sal maris non sit de urinæ compositione, sed prorsus extraneus sit, ac permaneat: Imò sal maris, in urina detentus, servet inpermistam sui, immutatamque naturam, usque in ultimam rerum deductionem, & salis petræ separationem: certum est, quod ne quicquam sibi sit negotii cum Duelech. Ideóque nec in compositione hujus, vel minimum salis marini reperitur unquam, cum magis nativitatem Duelech destruat, quàm promoveat. Ergò absque fundamento, sal maris, per Scholas, calculosis vetitus. Hæc de salibus. Didiceram autem hactenus, Duelech esse coagulatum anomalum, à sale urinario natum, qui sibi parem in toto universo non haberet: eò quòd extra hominem,
33 nusquam reperiatur urina humana. Idcircò enim non piguit, multoties urinam distillare. Decrevi itaque meam urinam, 40 solidos dies ventre equino putrefacere, ut prævio putredinis fermento, partes dissimilares fatiscerent. Tum distillavi circiter medietatem ejus. Verum ab opere avocatus, propter negotia familiæ, ac dein per Pentecostes festa impeditus, cessavi per quindenam. Fuerat autem vas recipiens, ingens valde, clarum, crystallinum, ac pretiosum: quod jam à proboscide alembici, toto illo intervallo sequestraveram. Cum ergo ad opus redirem, primum effudi, quod erat distillatum, in aliam lagenam: quia videbam vas recipiens (trium alioqui facile congiorum capax) quaquaversus stillatitius urinæ liquor contigerat, fusca albedine obductum. Indolui vitrum tam pretiosum, in rem adeò sordidam maculatum. Dein indignabar amplius, dum cernerem nullo cinere contractum nævum deponi. Pœnituit enim me damnosæ, totiesque repetitæ curiositatis. Stillatum ergo effudi foràs. Sed statim hunc ignaviæ, atque insolitæ indignationis stimulum, suspectum habui. Virum, antè, laboribus, ac sumtibus minimè parcentem, jam indignari unius vasis perditione, mecum mirabar. Vas ergo recipiens, perpendo, an nævus esset exoticæ tincturæ, aut num corrosa superficie concava aliquid periisset. Tandem certò cognovi, verum Duelech fuscum, ex clarissimo stagmate aqueo, vasi adpositum. Tum enim admirationis plenus, laudavi Dominum, quod mei curam gessisset: etenim quæ meâ censebam incuriâ commisisse, divinâ sic bonitate disponente, evenisse cognovi. Nempe quibus vult, omnia convertit in bonum. Equidem jam pridem conspexeram in lotio meo, habitare tanti coagulatorem. Nunc demum quoque didiceram: quod clarissimus liquor ab urina separatus, mage putrefacta, verum contineret Duelech, quem apposuerat. Vnde inprimis mihi evasit indubium, quod ad compositionem Duelech nullatenus concurreret materia viscida. Vas istud itaque, etsi pretiosum, suaque jam labe condemnatum, charum fuit, quia minerale solverat. Iterum ergo pro recipiente supposui, cogitans, quod quandóque per chrysulcam istud Duelech abraderem. Perrexi ergo distillando, quod mihi à quindena residuum manserat. Ecce tum novo divinæ largitatis favore perculsus, vidi stillas singulas dissolvere adhærens fuscum Duelech, qua decurrerent, ac vas mox pristino nitori restitutum. Etiam, quod secundus hic liquor, tametsi prioris odorem haberet, aquæ vitæ affusus, hanc item non coagularet amplius. Sicque divino ductus nutu (quem alii eventum fortuitum rentur) inveni partem ejus, quod jam dudum multis sumtibus anxius quæsiveram. Laudavi itaque Dominum, quod parvulo, atque pauperi, dedisset intellectum. Nam si me non avocari jussisset ab opere, nec festa me detinuissent, quoad Duelech in recipiente concrevisset, & nisi vas tam clarum atque pretiosum fuisset. Quinimò si totam uno filo operationem absolvissem: frustra sanè operabar, ac tentabam omnia. Respexit ergo Dominus in mortalium necessitates, nec sprevit preces abjectorum. Quare dedit mihi cognitionem, diversarum partium lotii sani. Id est mei. Vna quidem erat quodammodò levior,

levior, atque citatior, habens occultum Duelech, sub claro liquore stillatitio, absque fæce, muco, & sedimine. Verùm in clarissimo stagmate, & ambientis frigore. Altera verò æquè admiranda, quæ ortum in frigore Duelech, in frigore quoque iterum dissolveret, & in se absorberet. In unico namque sale volatili lotii, tam oppositas facultates admirabar seriò, consideravi quidem exinde, quod cujus urina plus haberet de priore spiritu, is calculo esset obnoxius: ac immunis alter, cujus lotium plus de altero contineret: primusque ille conceptus mihi arridebat: Sed sermocinalis illa scientia vana fuit, rebusque inprimis gerendis inutilis. Siquidem lotium non subit in nobis prævias illas putredinis tesseras: sine quibus tamen entia illa æternùm dormirent. Dein, nec ex illa speculatione constabat medium, quo plus de posteriore illo spiritu semper fieret, quave methodo inhiberetur prioris spiritus confectio. Multò minus, quomodò confecto jam Duelech, subveniri daretur. Attamen ne absque fruge cederet speculatio, cogitavi, an posterior ille spiritus, per syringam (prius evacuato lotio) injici calculosæ vesicæ permitteretur. Sterilis itaque mihi occurrit mortalium cognitio, quæ sola gaudens speculatione, manum a Pyrotechnia submovet. Nam lotium debitè putrefactum, coagulatorem edit spiritum, qui aquam vitæ coagulat. Itemque pòst, qui totus diaphanus & volatilis, potentiale Duelech continet, quia parit ac tandem, qui Duelech semel natum in se statim absorbet, mox tamen dehortante diabolo dubius vacillare cœpi, atque consideravi, vana esse, quæ tanti faciebam à me reperta. Præsertim cum in nobis non putrefiat urina ad illum terminum, quo hos dederat spiritus. Detestatus itaque sum meas curiositates. Nam etsi quodammodò remedium suggererint, relinquebāt tamen priorem ignorantiam, circa causas, & modum fiendi Duelech. Quapropter cœpi cuncta pridem visa, quasi non facta negligere, sensique torporem mihi incuti. Vnde confirmabar (quæ in præfatione multis exposui) nullum laborem tædiosiorem, nullumque sciendi genus, hortante cacodæmone, postergari magis, quàm illud, unde genus humanum quandoque frugem capiat. Christianum ergo decet, constantis esse animi, in opere bono. Tandem itaq; repetitis distillationibus, & exactiore cunctatione, per orationem assecutus sum causas, modum fiendi atque dissolvendi Duelech, Deus bone, tuam admiror magnificentiam, quæ Medicorum ineptissimum, ad tantæ rei reclusionem perduxit, tot seculis, magnisque ingeniis neglectam. Gratiarum ergo actiones refero nomini tuo abyssaliter glorioso, non quia me, præ aliis, ad arcana deduxeris (numquid terra gloriari potest, dicetque aliis vasculis vah? quod in electioris formæ vasculum, sub figuli torno deducta fit?) Sed quia fecisti voluntatem tuam, quæ sola bona est; refero ergo in te omnem gloriam, qui hoc ævo, cognitionem hanc reclusisti, per abjectissimos & parvulos hujus mundi. Id namque pro solito tuo est, & ad majorem nominis tui gloriam. Cognovi enim obstitisse veteribus, & Moderníoribus unicam ignaviam, aspernantium distillare rem adeo fœtidam, atque sordidam: suavitate odoris lucri deceptorum. Spernit enim eos Sapientia, qui materiam ex qua, dispositiones, contenta, proprietates, progressum, & significationes lotii, addiscere recusarunt per ignem. Neque etenim cespitatum est minus in materia, contento atque judiciis urinarum, quàm fuit hactenus in petrificatione ejusdem. Quare occulta mansit diagnostica, simul & prognosis judicialis urinarum: prout in nostra uronoscopia, ex fundamento demonstravimus: quam opto utinam ferventiora judicia posthac excolerent. Ego siquidem me ad tumulum præparo, sub spe, labores meos ærumnis humanis non ineptos fore. Pergam nunc, stoliditates meas & experientiarum tædia recensere. Inprimis namque, ex Duelech dissecto, ac solitariè per se distillato: Itemque ex rasuris matulæ: Tertiò item, ex urina ad spissitudinem eclegmatis distillata, idem prorsus oleum, eædemque crystalli, stercoris liquidi assurgunt. Etenim ex Duelech relinquitur fæx terrea, nigra, friabilis, & combusta, non amplius petrosa, vixque aliquid salis urinæ fixioris, reservans. Vtpote spiritus volatilis, totus in toto, in Duelech, ac tandem in terram est mutatus, cum sibi adjunctis aliis compositionis partibus. Certo utique signo, quod sal fixus urinæ non habeat vim activi coaguli: sed passivè coaguletur duntaxat. Porrò terra illa, è distillato Duelech relicta, nunquam pridem descendit ad vesicam, specie pulveris, aut luti: sed liquor fuit dum in urina esset, qui ibidem dein sic induruit per spiritum lotii. Meditatus enim dudum eram, quod terra, aut pulvis, utut artificiosissimè connecteretur spiritui urinæ; nunquam tamen concresceret in Duelech, & per consequens vanum etiam esset, pro Duelech, Tartari inventum. Siquidem jam conspexeram in vi-

34

35

36

tro, Duelech è spiritibus (liquoribus nempe stillatis & claris) materia, & efficiente iisdem, quibus in nobis Duelech oritur, fieri. Conclusi
37 ergo ex jam mechanicè probatis. Si lotium, cum suo salis spiritu, habeat spiritum terræ volatilis: necessariò ex illis duobus generabitur Duelech, nisi per scoriam (quam libro de febribus voco stercus liquidum) saturetur sal urinæ, atque eatenus à coagulando turbetur. Non rarò namque observavi, calculosum aliquem, postea ictero afflictum, à calculo immunem fuis-
38 se, quamdiu Icterus imperaverat. Adeóque nec gratis à me, de febribus, assertum fuit, quod præfata scoria urinis advena misceatur, tanquam excrementum utile. Granulantur autem arenæ, tam in nobis, quàm in matulis ipso granulationis momento, semelque granulata, ultimam quoque sui nanciscuntur simul duritiem:
39 non autem quod sensim, magis magisque indurantur: fabulosum est ideo, quicquid de calculo confirmato, & nondum confirmato, ad ignorantiæ & ignaviæ confirmatarum excusationes, comminiscuntur Scholæ. Tam enim dura est recens arena, excreta è nobis, vel à matulis abstersa, quàm erit post decennium inde. Idem quoque de Duelech esto judicium. Dixi quoque superius; nisi arena, quæ matulæ affigitur, coagularetur in instanti; ad fundum præceps cecidisset tota, nec lateraliter, tamque pro-
40 portionaliter distincta, affigeretur. Prædicator enim hæreticus, prope Barclayam in Anglia, anno 1629 sanus atque sospes, contendens à prandio, librum è sublimi ad se trahere, in imo ventre magno perculsus pondere atque dolore, certis inde à quatriduo signis, scivit se calculo gravatum. Inde post octiduum, Londini sub novacula Lithotomi extinctus. Pendebat autem libram Anglicanam, & binas insuper dragmas. Nec memini me parem unquam vidisse calculum. Pendent autem libræ centum
41 Antverpiæ, Londini 104. Paracelsus enim subitam hanc calculi apparentiam admirans, ne figmentum suo desit Microcosmo, calculum fulminis vocat, putatque cadendo concrevisse. Sed multiplex ejus error est. 1. Nam non datur locus pro casu. Siquidem vesica continet urinam, vel nullam, si nullam, instar lintei madidi complicatur: sin verò lotio distendatur, cum hoc fit infra, non potest Duelech formari extra lotium, aut sine lotio, ut fiat absque materia, decidatque in lotium deorsum, ut decidendo fiat. 2. Errat, credens lapidem, in tonitru dejectum, ordinariis atque solitis causis generari: non autem portentosis. Alioqui si materia tonitrui naturalis, in instanti coagularetur naturaliter, deberent ejusmodi lapides singulis tonitruis esse assueti. Nec esset causa, cur lapillus trium circiter librarum, ad pedum novem altitudinem, terram terebraret, solo nudóque casu sui: nisi robustiore vi deturbatus, prout de meteoro anomalo alibi. 3. Denique, Duelech subita tyrannide se prodens, non arguit momentaneam sui generationem. Nil vetat namque, vesicæ adhæsisse pede suo, abruptoque stolo, cecidisse in amplitudinem vesicæ. 4. Quicquid in verum Duelech condensatur unquam, sive id sit nucleus centralis, à rene descendens, vel demum cortice tenus accrescens: semper ejus quælibet generatio, fit in instanti. Enim- 42
verò ex meis mechanicis didici, quod totum Duelech, quantum in se est, constituatur ex meris volatilibus. non tamen ex trium quatuorve unciarum lotio, (quanta esset micturientis) generari posse Duelech unius libræ. Porrò tametsi urinam humanam in sola specie nostra scirem, solumque spiritum urinæ humanæ penes hominem esse: urinam tamen equinam, nomine armentorum examinavi, curiosus, an fortè alter similis coagulator spiritus esset, qui propter connata impedimenta, non ubique sortiretur coagulandi imperium. At utut laboravi, non reperi coagulatorem illum spiritum, in urina equina. Vt neque spiritum fermenti, vel aquæ vitæ. Itaque reperi po- 43
tentialem aquam vitæ humano lotio intimam, eamq; lenam, inter spiritū coagulatorē, & spiritum putrefactum, coaguli præfati susceptorem. Summéq; notandū, quod spiritus urinę non coagulat, nisi per connubium aquæ vitæ: quod sæpiùs comprobavi, distillando. Ergo tria insunt lotio humano, quæ concurrere est necessum: tantóque potentius, quò omnis calculosis, jam non leve principium corruptionis, in suo lotio gerit (ut suo mox loco) unde videlicet fermentum in urina actuatur, ad præfatam aquam vitæ coagulabilem. Nec enim his obstat, quod tam spiritus vitæ, quàm ipsa aqua vitæ, sint summè fugaces, adeóque vix ad Duelech pertinaciam apta: nam certum est, spiritum vitrioli fugacissimum, à sibi consocio volatili, imò statim fixari, per salem armeniacum fugacem: adeo ut fusionem sustinent. Quibus edocti nostri, mirari mox desinunt, quæ aliàs ignaros stupore afficiunt.

CAPUT IV.

Processus Duelech.

1. Modus fiendi Duelech. 2. Ens singulare nec sibi par habens. 3. Mechanicum Spadanorum fontium exemplum. 4. Ocra in spadanis, Paracelsum à comment. Tartari deterruisset. 5. Anatome in actionibus spirituum 6. Ignis aqua, ens homogeneum, sibi par non habens. 7. Differentia præfati dissolventis, cum aliis omnibus totius universi. 8. Duæ Maxima Spagyrica. 9. Oleum auri quoddam punicei coloris. 10. Quid dicat generatio Duelech. 11. Actio corporum in corpora, qualis. 12. Doctrina de actione corporum, & spirituum. 13. Participationis virium è metallis, absque materia metallica. 14. Spagyri delusio. 15. Destinantur morbi in pœnam, & meritum. 16. Exercitationes aliquot, incipientes à salibus. 17. Spiritus salis fit terrestris. 18. Quæstio trivialis. 19. Tartari pruinosi commentum. 20. Senilis stranguria unde. 21. Quatuor notabilia inde destina. 22. Quæstio secunda. 23. Tertia. 24. Quarta. 25. Catarrhi vesicales, ridiculi. 26. Quinta. 27. Sexta. 28. Notantur Astrologi. 29. Notatur Paracelsus, juxta atque Galenus. 30. Proposita quæstionis solutio. 31 Galeni inadvertentia.

1 SPIRITUS urinæ apprehendens terram volatilem, procreatam semine, ac fermento fracido, & putrescente, suscitat occultum adhuc in potentia, vini spiritum, urinæ incolam: quibus, tanquam duobus sexubus, concurrentibus, terreus quidam præfatus spiritus imbibit prædictum unicum coagulatorem: cujus reciprocationis ergo, oritur in agendo, amborum connexio penitissima: quia congrediuntur spi-
2 ritu tenus, per illorum minima. Adeoque coagulator coagulat unico instanti spiritum vini, potentialiter excitum, in putrescente fermento, cui cum fracida massa suam tribuit materiam, simul condensantur in verum Duelech, monstrum sanè, novum hoc aliquid, coagulatum in media aqua: nec iterum ideo in aquam resolu-
3 bile. Ens nempe petrosum, animale, nulli alteri simile, quodque ideò Duelech Paracelsus nominat. Idque facilius per exemplum in mentem intrabit, quod Spadani fontes quotidianum nobis exhibent. Habent namque spiritum sulfureum, manifestè acidum (unde fontes acidi dicuntur) & venam ferri. Utrumque nempe embryonatum, inmaturumque, continetur liquatum, in aqua simplici. Mox itaque incipiunt ambo vires reciprocas in se mutuò conferere. Atque tandem, cum lassatis viribus, stiterint actionem suam, condensantur in corpus lapideum, lagenis se affigens, in forma ocræ: sicque aqua redit in pristinum elementum, omni
exutum qualitate aliena. Quos si fontes acidu- 4
los sat contemplatus fuisset Paracelsus, Tartari vini historiam, à Basilio Valentino mutuatam, neglexisset; scivisset namque ocræ & vini tartari non parem ortum. Saltem difficilius redargui potuisset. Quippe tartarus in aquam resolvitur: non autem ocra, ut neque calculus. Neque enim unquam negare tentavi, è liquoribus corpora solida constitui: Sed tartareos liquores respuo, in causas morborum violenter adductos (ut tractatu de Tartaris) ex opposito autem, activitates spirituum in spiritus, reverenter admiratus sum. Profectò, cum è Spadanis succrescat ocra, sive crusta lapidea lageuis obducatur, per totum concavum, nefas inprimis esto, propinare Spadanam, si credamus tartaros perinde fieri, atque ocram in Spadana. Id est, si credamus aquæ Spadanæ inesse tartarum, mox in bibente coagulabilem: nefas facit, qui Spadanam propinat. Etenim dum sal
acidus vini, corrosit fæcem. Sal quidem antea 5
acidus, & nondum coagulatus, manet acidus, ac coagulatur, nec salis essentiam mutat, etsi constringatur, qui ante erat fluidus. Vicissim quoque, etsi fæx acidos sorbuerit spiritus, ac in se coagulaverit: manet attamen corpus solidum, dum spiritus salis acidi coagulatur in corpus solidum tartari vini. Imo priusquam ex pleno coaguletur, vasi se affigit. In generatione enim Tartari vini, spiritus agit in corpus: estque longè alia prorsus actiò, dum duo spiritus in se invicem agunt. Nam in hac (prout in Spadana, in Duelech, &c.) constituitur novum ac neutrum ens, qualis est ocra, ex spiritu sulfuris, & venæ volatilis. Sed in Tartaro vini, tantum acidus spiritus, sive acetosus liquor vini, mutatur in salem, manetque fæx, qualis antè. Ideòque constitutum inde, iterum est resolubile. Non enim metallum, lapis, vel corpus solidum discorporatur, mutatur, aut volatilizatur, propter spirituum corrosionem. Patet id. Nam argentum, perlæ, coralla, lapides, spongiæ, cancrorum, limatum, &c. quanquam per Chrysulcam, aliosve liquores acidos, ab oculis nostris evanescant: sunt tamen lapides, qui ante (prout de febribus) Spiritus nempe, quantum potuit, fecit: incassum velut operatus est, supra corpus, dum seipsum, corrodendo corpus, coagulavit.
Est nimirum in tota natura universi tantùm 6
uni-

unicus ignis, Vulcanus ardens; ita quoque, non est nisi unicus liquor, dissolvens cuncta solida in primam illorum materiam, absque sui ulla immutatione, aut virium diminutione (quod norunt, testabunturque Adepti.) In aliis verò liquorum activitatibus, corpus nunquam potest se radicaliter commiscere liquori sol-
7 venti. Ideoque corroditur quidem, at non solvitur intime, uti ad transmutationem formalem alioqui requiritur. Nam omnis spiritus acidus rodens, rodendo aliud corpus, coagulatur, & propemodum fixatur, migratque in formam salis densati: nequicquam tamen corpus, quod arbitrium rodentis spiritus toleravit, agit in illum spiritum, qui seipsum rodendo, & actione propria, coagulavit. Quod sanè non ita fit, dum duo spiritus activi concurrunt in invicem. Nam tunc est duplex actio, qua uterque in utrumque invicem agit. Ideo namque ejusmodi illorum actio, fit cum permistione radicali, estque constitutum ex ambobus, inseparabilis mistionis proles, & hoc transmutatum, est productum, neutrum ab utroque. Quod si id Paracelsus maturè contemplatus fuisset, pro suo Tartaro vini, ocram aquæ Spadanæ sumsisset, dixissetque aliquid probabilius, quàm quod inessent liquores omnibus rebus, qui coagularentur per modum Tartari in vino, essentque morborum quorumcunque communis mater atque materia. Ocra quidem Spadanæ filia, non iterum resolvitur, quasi tartarus vini: & tamen differt à Duelech: quantum petrificatio mineralis, à calculo. In hoc enim spiritus coagulator, in lotio exsistens, operatur vi proprii salis, ac imparis, supra spiritum fracidum, & putrescentem terræ, absque ebullitione, aut Gas silvestris eructatione: adeoque in momento, suam peragit operationem, & coagulat se, cum spiritu vini, urinæ proprio. prout superius narravi, in Mechanica spiritus urinæ & vini, sive aquæ ardentis. Verum Spadanæ spiritus acidi, ex embryonato sulfure enati, longo operantur prius tractu, bullas atque silvestre Gas excitant, ac tandem se vasi affigunt. Alioquin enim, si istud Gas nequeat eructari, aquæ Spadanæ manent sospites, medendo aptæ. Nam si Gas egredi prohibeatur, impedit, quo minus subsequens sequatur, spiritusque reddantur effœti agendo. At vini fæx, cum suam habeat sibique propriam coagulationem, non opus habet eam aliunde acquirere. Cum vero acidulus vini spiritus fæcem roserit, non est quod rodendo det, quod ipsus in se non habet. Ergo in Tartari vini generatio-
ne, acidulus ille salinus spiritus coagulabitur quidem propter terram: sed manebit in specie salis solubilis, & non in forma petræ. Propter 8
regulam, quod transmutatio essentiæ præsupponat transmutationem materiæ. Itaque terreum corpus, sive dissolvatur per corrosivum, sive non, pristinum suum esse servat. Eò quòd istud dissolvens non penetret dissolutum, in radicali vinculo connexionis. Quod tamen in transmutandis essentialibus, est pernecessarium. Discant ergo Chymiæ tyrones, quod corpora non resolvantur per corrosivorum calcinationes. Licet etiam sæpè repetitas: nisi intercurrat fermentalis impressio, per putrefactionem, quæ præcedit quamlibet radicalem solutionem. Camphora quidem, in aqua forti, naturam natantis olei assumit: sed abluto per aquam communem corrosivo, statim camphora est, ea quæ antè, sive id semel, sive demum millies fiat. In 9
tyrociniis enim gaudebam, quod aurum specie olei punicei, per retortam septima vice transegissem. Memor, quod qui novit aurum destruere, noverit itidem construere. Sed ablato corrosivo comite, aurum in se rediit, cessavitque inane gaudium. Incassum eruere laborante eo, quod in ea non est. Incassum quoque laborant, qui non operantur per media debita. Itaque ge- 10
neratio Duelech, non est coctæ mucilaginis, vel fictæ pituitæ imaginaria petrificatio, calore loci arefacta, aut arescendo firmata, vel indurata: (nam sic, tantum bolus esset resolubilis, non autem Duelech) sed est trium simul spirituum 11
transmigratio in Duelech, vera essentialique transmutatione. Profectò, corpora non agunt in corpora, per naturalem compositionis actionem: sed quicquid corpora in invicem peragunt, id fit ratione ponderis, magnitudinis, duritiei, figurarum & motuum. Inserviunt- 12
que enim Mathesi, vix Physicæ. Sin autem corporei sales operentur, fit, vel quia spiritum volatilem quodammodò continent, vel illum in corpore inveniunt. Meminerint saltem Tyrones, corpora, quocunque semel modo fuerint colliquando permista; manere tamen in pristino sui esse, nisi per ignem vel fermentum transmutentur. Corpora denique, nil operari in spiritus: sed determinare tantum hosce, patiendo. Quæ proinde corporum operatio, non est vera reactio: sed potius merus spirituum effectus, ex propria eorundem activitate resultans. Idcircò enim spiritus, exantlatis, exhaustisque facultatibus, sponte satiscunt in termino sui motus. Et licet ista actio spirituum fiat

cum

cum passione, & amissione suarum virium: non tamen transmutant ideo corpora in sui naturam. Rodunt enim tantum, atque in pulverem comminuunt, quod & calcinationem, per aquam, interpretantur. Per exemplum. Libram
13 croci Martis necte sextuplo olei vitrioli, tum distilla, quicquid fuerit aqueum. Reperies vitriolum ferri. Aufer inde ferrum: & habes vitriolum ferri. Salem inquam, instar vitrioli, cui est gustus ferri. Nil retinens tamen de Marte. Determinationem namque habes à Marte, quoad efficaciam: non autem materiam. Eritque prior vitrioli spiritus, sive oleum è vitriolo veneris, fixatum in salem quendam, solo odore ferri. Iterum idem ac clarius. Libram currentis Mercurii, conjunge quadruplo olei vitrioli, aufer phlegma distillando, & in fundo manebit præcipitatus albus, nivis instar. Item si plus olei justo affuderis, Mercurius insensibiliter cum oleo transcendet. Porro, si à præfata nive, per lavacrum, abstuleris acrimoniam, erit in fundo pulvis citrinus, qui revivicatus, æqui ponderabit priori Mercurio. Aqua verò, quæ in abluendo salem in se combibit, dat verum alumen. Sic nempe solo attactu, unica libra argenti vivi, absque ulla suæ substantiæ deperditione, posset multa librarum millia acidissimi olei vitrioli, sensim mutare in alumen. Quod idem oleum attactu ferri, pariter mutatur in vitriolatum
14 salem Martis medendo nobile. Notetur actio Mercurii absque repassione essentiali substantiæ suæ. Estque contemplatio magni momenti. Siquidem magna Spagyrorum turba, spe propria deluditur, putans corpora fixa, in corrosivis soluta, hisce dedisse suas proprietates, si saltem dissolventia, spontaneo activitatis motu, penes se coagulaverint. Nesciunt inquam, spiritus, agendo defessos, degenerare in novum ens. Dum scilicet deveniunt ad terminum potestatis, in agendo. Deinde sciendum, quod omnis operatio, tendens ad transmutationem utriusque (agentis scilicet & patientis) consistat tantùm inter meros spiritus. Operatio autem corporis cum spiritu, non viventium, incipiat à spirituali alicujus fracedinis odore: quia semina, ac fermentales dispositiones, inde pendent, suoque arbitrio imperant liquoribus ad generandum destinatis. Quocirca non ineptè adnotarunt veteres, mundi visibilis ortum, & continuationem, ex invisibili & incorporeo esse (qualia sunt odores, & fermenta) atque in nostris terminis, Duelech, incredibili coagulatore spiritu, in visibilique initio, crescit. Neque enim externè allati Tartari, interioris filii mucaginis, in sui nativitatem indiguit, fictisve arefactionis coagulis. Calamitosius est longè, quod ipsum calculi Vulcanum nobiscum in lotio geramus, cujus importuno imperio auscultant proprietates volubilis spiritus. Etenim Deus, bruta præ nobis dilexisse 15
visus, si morbos non in meritum, adeóque non in bonum direxisset, cujus non est condigna pœna temporalis. Cæterum ubi pœnæ prævisus adest finis, ex dono munificentiæ, medicaminum potestates erexit. In belluis quoque, sui obnascuntur calculi, at non in pœnam, nec in meritum dati, qui nobis in medicamina succrescunt. Ideóque & longè alia surgunt radice. Por- 16
rò antequam ad calculi historiam pergam, aliquot exercitationes præmittam. Primò itaque Salinis in Burgundia, hodie non plures duobus sunt putei, myriæ, & puteus Gray. Quod si verò mensuræ centum utriusque putei separatim coquantur, longè minus salis dant: quàm si eadem quantitate, connexæ coquantur. Incolæ experimentum admirantur, utramq; ideo myriam deinceps confundunt. Enimverò altera illarum, plus salis halituosi, sive volatilis, continet, qui singulariter coctus igne flammeo, ante sui coagulationem evolat. Verumtamen alteri fixiori obvians, imbibitur stringiturque in salem solidum. Exemplum hoc docet, corpora salium suos combibere spiritus, & spiritus vicissim rodere corpora. Myria siquidem Burgundica, crystallo clarior, halituoso tamen sui spiritu magnam saxi rupei partem in se combibit. quæ ideo inter coquendum, dum scil. spiritus coagulantur in solidiore salis corpore, fidit, ac cum difficultate despumatur. Itaque salis ille spiritus, etsi saxum solveret, non proin cum terra connubium traxit, ut vel hic lapidesceret, vel illa sal fieret. Imò vel inde patet, etsi sal marinus partes halituosas haberet; non tamen calculo accederet, ut neque spiritui urinæ, in augmentum. Utpote qui aliis longè principiis constat, (prout alibi de digestionibus) sed sal maris quantum cum lotio peregrinatur, tantundem concilia dissolutionis Duelech suscitabit. Quicquid enim dissolvit saxum rupis, & in se invisibiliter occultat: id saltem non suadebit originem calculi. Hactenus de terra fixa, per salis spiritum dissoluta, deque spiritu salis halituoso, ac coagulato. Nunc de spiritu volatili, in corpus solidum fatiscente. Sublima stibium cum æ- 17
qua parte salis armoniaci, modesto igne, videbis salem, diversis coloribus tinctum surgere.

Separa colorem à sale, per aquam ; & habebis pulverem, qui cum sale petræ ferè totus in flammam avolat. Sin verò cum sale armoniaco relictus, adhuc bis per se sublimetur, & à sale liberetur, habebis pulverem stibii, salis expertem : cui si tum salempetræ miscueris, non inflammabitur ampliùs : sed quantum salispetræ miscueris, in terram commutatur, & salis naturam negligit. Nam sulfuris odor salempetræ penetrat. Ita salis urinæ odor, spiritusque volatilis, terreum spiritum in urina, per aliqualem putredinem suscitatum, confestim commutat in cal-
18 culum. Ideóque non statim à mictu, urina granulatur : sed postquam putredinis initia assumserit. Huc facit quæstio : Cur pueri & senes, sint ipsis viris calculosiores ? an quia calidiores? Quid si Scholæ, absque rubore, frigus puerorum & senum hoc loco incusant, oblitæ pudoris, quod illarum voto, Lithiasis solo calore concrescat ? quid juverit copiosius phlegma invocasse, si calor, efficiens unicum desit? Si inquam phlegma (quod ut tale, petrescat) in natura desit? Nec eandem temperiem, complexionemve in pueris, & senibus, comminisci possunt, absque dedecore & confusione dogmatum suorum. Vt neque paritatem in urina amborum invenient. Sunt namque urinæ impuberum crassiores ; senum vero, aquosæ ac dilutæ. calculosorum quoque aquosæ. Senes olim vidi, continua stranguria, in mortem usque infestatos, quibus diuretica remedia (id est, mictoria) ex croco, mace, &c. Itemque lenitiva, ex malva, althea, &c. erant cassa, atque evanida, quosque jam Medici, calculo obsessos, pronunciaverant: sectio verò, à calculo immunes testabatur (Michael des Montaignes Episcopum Parisiensem, avunculum, sectum frustra, ait) adeóque non ex urina, calculi præsentiam ariolari
19 adhuc didicerunt. Pro hisce stranguriis, Paracelsus suum pruinosum figmentum Tartari commentus est, nondum in dissectis hactenus repertum. Equidem postmodùm cognovi, quoties fel justo debilius esset (ut in senibus) non posse acidum stomachi chylum in salem Salsum commutare : quocirca ex acidi tantillo relicto, & quotidiano, perseverare senum stran-
20 guriam, etiam non dato calculo. Sic cerevisiæ novellæ pluribus concitant stranguriam, propter residuum inhærentemque recentioris fermenti acorem. Hoc titulo, defectu nempe fermenti fellei, minus tinctæ urinæ senum, ac pue-
21 rorum. Vnde sequuntur hæc notabilia. 1. Quod penuria scoriæ, sive stercoris liquidi, in urinis, facilius concrescat Lithiasis. 2. Quod remedium à priori sit, confortasse fermentum fellis. 3. Acriores videantur urinæ in stranguria, ac stillicidiis, quatenus acidi aliquid continent. 4. Elucescit scoriæ usus, ejusque connexio in u- 22
rina utilis. Dein quæsitum est. Quare calculus in renibus frequens, rarior autem vesicæ? Respondi alibi. Quod, quamdiu urina est in venis, nondum sit perfecta. Neque enim adhuc olet urinam, aut proprietates lotii habet : quatenus neque convenit, cruorem, excrementi odore imbui. Est itaque lotii determinatio, à Rene: odor verò, est fermenti putrefactivi. Quia excrementi. Atque ideo terram lotii volatilizat. Cæterùm, quamvis fracida urinæ putredo reddat ejus terram olidam, ac putrescentem : attamen non moratur in homine, quantisper putreat. Ergo spiritu urinæ, terra ejus fracida opus habet, ut petrescat. In Rene enim (ubi urinæ fracedo fermentalis oboritur) terra recens ac volatilis facilè se associat spiritui urinæ, granulaturque, dum præsertim scoria, calculi præservativa, nondum advenerit. Citrinescit autem, etiam non minus à loco, quàm à præfata scoria. Ren itaque pœnas luit, quarum primus author. Alibi de utero Duelech docebo, ante renem præcedere dispositionem ad Duelech ; quæ quia vitalis est, & non mera excrementitia, prout in vesica, etiam satius coagulatur in rene, quàm in vesica. Hoc namque, quia mera cloaca omni prorsus destituitur fermento. Sed intestina, quatenus stomachus fellis (prout de digestionibus alibi) sunt receptaculum vitale, & coquens. Vesica verò, merum solius excrementi retinaculum. Quæritur demum. Cur calculus renum, plerumque 23
fulvus, & vesicæ albicans? Ren enim fermentum habet, ad excrementi factionem: opus habet ideò scoria, liquida, ac tingente. Tum etiam cruorem habet ren, sibi vicinum, propriumque parenchyma tinctum. Vesica autem, de sui alimenti proximi glutine, copulat terræ fracidæ, & spiritui coagulatori, in corpore urinæ. Consequen- 24
ter hinc patet, cur Duelech, in vesica natum, durius. Magna quippe alimenti vesicæ pars abscedit in mucum, qui una cum petrosis coagulationis initiis, durius tenaciusque Duelech parat. Pro-ut calx cum farina, cæmentum dat longè tenacius. Renes etiam, tandem usque in fibras solidas læsi, per socium Duelech : deinceps albos, satisque duros calculos, ejiciunt. Docui alibi, alimentum vesicæ, ante plenam sui digestionem, propter calculum aliamve importunitatem, separari à solido, & instar mucosæ lacrymæ plora-

plorari, uriniſque commiſceri. Eſſe inquam excrementum ultimæ digeſtionis, aberrantis, & impeditæ in veſica: occaſionatum nempe quandoque effectum calculi: non autem cauſam per ſe, quanquam ſubinde occaſionaliter atque per
25 accidens aſſumatur. Medentes enim aliquot, tantam midi muci, & tam continuatam admirantes copiam, ſcienteſque, non eſſe purulentam, cum neſcirent e quanto ulcere tanta puris copia ſtillaret, tandem velut per ſufficientem cauſarum enumerationem coacti, catarrhos (ridiculum!) in veſicam intulerunt, miſerandis ſanè ſtupiditatibus. Alii autem, dum vanas, cerebro ſano, non audent implorare accuſationes, deque pure metuunt, ulcera renis, tantæ ingluviei fontes, denunciant. Adeò, ut licet abſque prægreſſo apoſtemate, dimidiam in matula partem, cum urina, ille mucus non rarò dividat: rentur tamen ex rene indolente, tantundem puris quotidie depluere. Inprimis, Spadæ complures curatos notavi, quos Medentum pudibundæ diſceptationes, ſuper pure, ulcere, renum tabe, & catarrhis, eò ad moriendum proſcripſerant. Qui, ubi præter Medentum ſpem ſani redierant, adhuc à ſe ſanatos, proficuo è peregri-
26 nandi conſilio, gloriabantur. Cur autem ſana urina mea, in frigore, ſabulum adpoſuerit matulæ: non autem in calore, intus tantiſper detenta? Dixi, innato balſamo urinam præſervari, ne petreſcat, & putreſcat, æquè facile. Dein, matulam eſſe vas, affixioni aptum: non autem veſicam. Ac tandem, quod terra volatilizetur per
27 putredinem. Dubium etiam, cur gemellorum, eodem lacte nutritorum, alter ſubinde tantùm ſit calculoſus? Cui dubio Scholæ, mulieres, idiotæ, & agreſtes, una pariter reſponſione ſe ſatisfeciſſe autumant: ſi indiſpoſitionis malam intemperiem, vel inclinationem, nominarint, &
28 humores attulerint. Quam Inclinationem Aſtrologi, licet haud diſtinguant conceptu, vel empſychoſi: partu tamen diſcriminant: atque hactenus in varias ſortes, conturbant gemellos.
29 At ſaltem, etymon inclinationis ad calculum, vel in limine, Paracelſum reddit ſuſpectum, de ſuo tartaro. Imò & Galenum, ſuæ hactenus, abſque lumine, deſeruere Scholæ. Qui contentus inæquali intemperie, in ſeminalibus conſtituentibus (licet homogeneis) attamen, modò verſa ſit in naturam, putat, ſe abunde ſatisfeciſſe quæſito: proſequiturque cum deſperatione, hactenus illam eſſe à nato inſeparabilem. Nomen quidem vulgare, Inclinationis tollit; at remanent priores, ſi non denſiores tenebræ: dum litem lite reſolvit, & cum deſperatione, ſtudium inquirendi abtruncat. Certum eſt interim quæ- 30
ſtionis dualitatem non niſi à materiæ ataxia, deſumendam. Quæ cum ſub ſpermatis homogeneitate tam ſimplici non inveniatur: neceſſe eſt, in loci, ſive climatis uterini magno oportet, determinari. Sic nempe mulierum latera differunt, ut velut bini homines, lateraliter diſtincti, ſimus ſinguli: adjacentque utero, lateratim alia intus viſcera. A primis namque conſtituentibus, deſumuntur quidem hæreditariæ labes, in totum conceptum æquabiliter diſtemperatæ, ſi à parente genitore ſint dilapſæ: ſed quæ in loco ſunt repertæ, locis adjacent, & proximiores invadunt. Mirum! quam facile auſcultent tenerrima noſtri initia, peregrinis impreſſionibus, quamque facile, ſemel ſuſcepta, adoleſcant, atq; quàm pertinaciter demum perſeverent. Etiam, quæ mox proprio vivendi errore, acquiruntur morborum ſeminaria, quàm amicè iiſdem, quibus hæreditaria, poteſtatibus hoſpitentur, & dominentur. Eoque ingrediuntur potentius, atque inſolentius inuruntur, quo illorum conjugium, nobis adhuc junioribus, Archeum defœdat. Quantiſper namque incrementum aſſumimus, morborum hauſta licet odore tenus ſemina, quoque incorporantur radicalibus initiis, ac in unum quid, nobiſcum adoleſcunt petroſæ ſeminum entelechiæ. Quas etiam vel hauſto odore, fermenta ſeminum conſtituere alibi latius. Nam è natura integra, omnis homo ſanus, & unius inclinationis eſſe deberet, niſi propter proprietates vitæ mediæ, alimentorum, perturbationum, atque climatum, ataxiæ in filios Adæ irrepſiſſent. Quæ autem cum ſanguine materno, & lacte nutricum ſubintrant, ut fures domeſtici, theſauros vitæ poſſident, nec facile recedunt, niſi ſub renovationis auxiliis. Propinquius autem ad nodum veniens, dico, quod in rene ſit fermentum ſtercorarium, lotii putrefactivum, quo devio, ſemelque aberrantis nota impreſſa, lotium pergere, deinceps ſpontaneo fluxu, ac ſenſim in ultimatam tendere ſui putredinem, ſub qua latet poteſtas volatilizandi terram. Cum ergo Reni inſit hæc fermentandi poteſtas, quæſtio, cur gemellorum alter renes habeat in fermento ſtercoreo fortiores, reſoluta eſt, per caput de Robore inæquali partium. Quatenus ſcilicet, ſic alterius ſtomachum averſatur, & robuſtior alter non item. Ren nimirum putrente fermento ditior, in fabricam calculi pronior. Patrans quoque, ſi veſicam urina repletam, ſub generando habeat, ſolet ſobolem calamitati Duelech pronam

nam suscitare. Quippe fracedo detentæ diutius urinæ, fermentaliter inolescit vicino semini translabenti. Tanto nempe ridiculosius errat Galenus, volens aliquid lotii naturaliter cuilibet semini, semperque additum, ob titillatio-
31 nem. Ignorans scilicet, ne pilum extraneum initiis generationis permisceri, absque totali ejus internecione. Vt autem prælibata inserviunt intentioni, nota robur inæquale partium, esse velut naturæ intimæ necessarium. Etenim nec filum, ex auro homogeneo trahes, quod non citius una parte sui, quam altera, frangatur. Adeóque fit debilius seipso. Ataxia, disparitas, & heterogeneitas, sunt modo de intima rerum essentia, licet essentiis prorsus peregrina. Hinc nempe gemelli, unico singularique semine prognati, heterogeneitatem evadere nequeunt, præsertim quæ tam facili contagio inducitur in rerum initiis.

Capvt V.

Continuatur historia Duelech.

1. Spes calculosis unde. 2. Quis Medicus Theodatus. 3. Honor Medico qualis. 4. Quadruplex Medentum inscitia. 5. Historia philosophica calculi. 6. Error Paracelsi, & Galenistarum, de materia antecedenti Tartari, & calculi. 7. Error Paracelsi. 8. Terra in urina, & cruore. 9. Quid inveniatur in Duelech distillato. 10. Simplicitas Medentum. 11. Miseranda Galeni simplicitas. 12. Argumentum, in primam materiam calculi. 13. Diureticorum examen. 14. Miserrima aliquot historia. 15. Resolutio quæstionis Diureticorum. 16. Vnde periculum in Diureticis, & hujus felix præcautio. 17. Census Diureticorum. 18. Intemperiem versam in naturam, corrigibilem. 19. An laterum decubitus Lithiasin promoveat. 20. Varia actio spiritus urinæ. 21. Vana Scholarum præcautiones. 22. Elenchus Scholarum. 23. Inadvertentia Scholarum. 24. Curtactus fallat Nephriticum.

1 *Deus non fecit mortem, nec est medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.* Quapropter credidi, nullum defectum, in sanando obvium, profluxisse ex thesauris ejus, qui non mortem, sed remedia fecit: ut neque ex præscientiæ errore: ut quem elegisset, ac creasset in Medicum, multis ubique numeris penuriosum destituisset. Non est ergo Medicus, ut duntaxat palliativum remedium, ac frustraneum, calculosis, ceu impostor obtrudat. Indiguit namque infirmus Medico, qui testaretur bonis operibus, se à Deo creatum. At postquam Medicina in professionem erecta est, lucri prurigine, sceleratum quodvis genus hominum se ad medendum intrusit, cui errori obviando Magistratus, jure in hos sævire deberet. Scholæ itaque ad se Medentum electionem traxere, dignosque censuerunt, quotquot Ethnicorum inscitiis subscriberent, ut Cathedræ atque vita humana ipsis concrederentur. Hoc jam in possessionem, in Europæis, ab aliquot jam seculis, per manus transmigravit, refrixit charitas, & introducta sub sigillo tutiore ignavia, partamque inscitiam confirmavit longus usus, prætendens præscriptionis jus. Quare Deus dona sua retraxit, & quæ aliàs dedisset, continuit. Equidem D. Paulus vult honorandas viduas, quæ verè viduæ essent in bonis operibus: ad imitationem mandati, quod Medicum statuit honorandum, qui verè esset Medicus, in bonis operibus, sicque se à Deo creatum, & electum testaretur. Quemque scilicet suæ vocationis digna sequuntur opera, diplomata, signa, & merita sui
honoris. Quem locum mecum ruminans, inve- 3
nio honorem Medico indici, propter necessitatem: quæ necessitas præsupponit provenientem fructum. Aliàs frustra. Non quidem, quod vis præcepti influat in necessitatem: ut quando sanus non indiget Medico, nec hic tum sit honorandus. Nam Iudex, Prætor, Causidicus, Miles, Lictor, Tortor, Figulus, Textor, &c. præscriberentur honorandi, eodem necessitatis jure. Veruntamen in mentalibus, totus semper verborum contextus, non nisi tanquam unius rei conceptus est. Testabuntur autem id, qui quandoq; intellectualiter, abstractoque modo, aliquid forte degustarunt. Idque quodammodò demonstrari potest. Eodem namque conceptu, quo ensem considero, concipio inprimis figuram longam, planam, tersam, acutam, materiam quoq; duram, metallicam, non flexilem in filo rectitudinis, finem denique, non ad panem scindendum, aut ligna, &c. sed ad vulnerandum. Ista nempe cuncta, in unico mentali ensis conceptu, simul mihi repræsentantur. Sed in abstractis mentalibus, nedum conditiones concomitantes, verum insuper quicquid multis horis dici (imò nec exprimi) potest, unico, velut unius verbi conceptu, in intellectuali raptu infunditur. Honos autem præscribitur Medico, creato ex bonitate Altissimi, propter necessitatem ægrorum, ad sanandum eos. Quod sane in mentalibus habet significationem simplicem. Necessitates autem Militis, Judicis, Tortoris, Textoris, &c. non perpenduntur

duntur tanquam electorum ab Altissimo: sed tanquam promotorum ab hominibus, ad fungendum officiis, ex malitia hominum requisitis. Alibi ergo demonstravi, quod quadruplex ignorantiæ caligo, sub habendi cupidine, unâ intraverit in professionem Medicam, eamque sine honore destituerint. Nimirum inscitia causarum, modi fiendi, remedii, & coaptationis. Profectò ut Pyrotechnia, corpora reserat coram oculis: ita januam pandit ad Philosophiam naturalem. Sub ignorantia, & ignavia Scholarum itaque depressa delituit vera Pharmacia, quæque lumen Medico adferre debebat, tota mechanica habita est: inque Pharmacopæum, suamque uxorem delata. Libertati meæ indulge Lector, quoties de Deo, de vita, de morbis, de Republ. de proximo, de vocatione mea, de vero, bono, de nocuo, deque rebus adeò seriis, tantique momenti, in favorem mortalium, à me disputatur. Nam nullius hominis gratiæ aucupium mihi propono. Ostendi hactenus cœcas descriptiones è causarum & remediorum ignorantia, sive disquisitionum pigritia, & facilitate assentiendi falsis principiis: quare & consequenter auguramur, infaustas calculi curationes, fallaces sanationes, desperataque auxilia, ut & miseras ægrotorum obedientias. Pergam modo. Enimverò, quicquid de novo in natura surgit, id ex aliquo, adeóque ex alio, fit. Ut nempe mutatis materiis proximis, necesse fit, illarum quidditates mutari. Ideóque hoc aliquid desivit esse, ut novum hoc aliquid inde consurgat. Idque non fit spontaneâ resignatione, aut prioris habenæ lassatione: sed superinducta necessitate novi seminis, maturataque impressione, sive actuali dispositione Archei, novi entis in potentia. Atqui cum id, quod nondum est, agere adhuc nequeat: oportebat, quod istud ens in potentia quodammodò præexistat, ut prioris entis substratam molem sibi in ens posterum adaptet. Subsistit verò ejusmodi entis præexsistentia, in quodam spiritu seminali, cui rerum sua tragœdia agendarum typi, atque umbratiles prænotiones insunt. Hunc autem spiritum, archeum nomino; voca tu, ut voles. Sat esto, scire, nil de novo in natura oriri, citra semen; Operatur demum omne semen, per ancillantes sibi dispositiones, quas in materia ad intenta vota propagat. Media autem organa, quibus semina materias disponunt, fermenta voco. Nam prout acidus odor testæ, lac cogit, odor fermenti, farinam inficit; odorque cadi fracidus, vinum in vappam convertit, &c. Sic in lotio, suum est semen ad Duelech (Calculum enim ab arena, sola quantitate distinguo, unicoque Duelech nomine significo) suum quoque fermentum dispositivum, subinde nudo in odore situm. Siquidem in veteri olidaque matula citius petrescit lotium, quàm aliàs in nitida. Non est tamen odor ille fermentalis lotio proprius: sed advena peregrinus, qui quandoque sic reni quoque inolescit: ut Gorgonis instar, fabricando Duelech, jugiter atque incessanter insudet; tanquam ad sui perfectionem laboraret. Ita nempe invitus partium archeus trahitur ad scopum alienum, & quo nollet, abducitur per alieni fermenti importunitates. Errat itaque Paracelsus, qui mucilaginem quandam tartaream velut calculi materiam primam, atque desponsatam, per venas dispersam, annotat: illamque per laxativa quædam subduci hortatur. At hisce nugis, tam de causis Duelech veterum, quàm tractatu de Tartaro satisfeci. Sat namque constat, quod in lotio humano (etiam sanorum) semper sit proxima materia, invisibilis, & semen ad Duelech, sive interim erumpat Duelech in actum, quantisper penes nos urina maturatur, sive postquam extra nos fluxerit. Lotium quidem essentialia initia ad Duelech continet; ipsi verò est per accidens, quod maturentur, vel non. & quanquam lotium in se habeat semen atque materiam calculi: non est tamen uterus calculi; sed matrix tantum calculosi seminis: quod sibi vel foris, vel intus, uterum quærit, & invenit. Etenim ut perire debet ens in actu, si inde ens, quod est in potentia, ac quodammodò seminaliter præexsistens, consurgere debeat: Necesse est essentiam atque materiam lotii, ex qua fit Duelech, prius fatiscere; si inde Duelech fiat. In quo tamen exigua intercedit mora. In lotio quidem inest apta materia, inestque semen pro Duelech: indiget saltem actuante & excitante fermento, quod semen germinare procuret. Eò quod rei transmigratio arguat sui decidentiam, per statum neutrum, mediante fermento proprio. Lotii igitur fermentum corruptivum, est excitativum seminis. Diutius ideò servari incontaminatam urinam, sub balsamo nostræ œconomiæ, & sub calore vapido, per mechanicam ostendi, quàm quæ aliàs paucis inde horis, frigido in urinali corruptione auscultat, ac proin etiam sabulo matulam conspurcat. Renes enim quoquo modo polluti, jam fermentum corruptivum urinæ conceperunt. Reni quidem suum à natura excrementosum fermentũ inest; sed id nondum sat est, ad propa-

gandum calculum. Est itaque in lotio Duelech, ut ens in potentia, quod prorumpit in actum, dum lotii, sive prioris entis corruptio imminet. Interim verum est, quod quædam Provinciæ, ad crebritatem calculi, non ignavam ferant
7 opem. Illyricum enim olim populosum, hodie autem pene desertum; quia tetro halitu vitam præscindit. Sunt namque loca Scorbuto, Asthmati, caducove velut subnoxia. Non quidem, (ut Paracelsus retur) quod ejusmodi tartarorum sint fœcunda. Utpote cum eadem vecti nave Europæi, nostratibusque cibis usi, affligantur peregrinis morbis, atque topicis. Semina siquidem morborum aliquot, insunt locis, cuduntque aptas sibi materias, si easdem non reperiant sibi obsequentes, aut desponsatas, facessant nugæ, quæ nudam præexsistentis materiæ tartarosæ allusionem, adeóque mucaginem, pro Duelech supponunt, ac requirunt, fictaque artificiorum allegoria fundant. Quasi non alia calculi, quàm quæ siccatæ mucilagini responderet consistentia? quasi ex non mucido potu, non generetur mucida saliva. Quasi omnis petræ generatio, atque induratio, conscriberetur muco, & calore? Etenim si cor, ossibus ut calidius, ita & durius esset, fortassis fidem mererentur illorum theses. Sed aspernatur natura similitudines, longè ab artificiis petitas. Itaque stercoreum fermentum renis, nimis exaltatum, deinceps disponere coagulatorem urinæ spiritum, atque terræ volatilis materiam intelligo, ut in semen Duelech concrescant. Etenim non est in natura, principium transmutativum, extra fermenta innata, vel conquisita (prout alibi de fermentis) exceptis
8 artificialibus, per ignem constitutis. Unde quoque ab iisdem, inapposita est omnis deducta similitudo. Aliter namque terra figuli crematur in lapidem, absque semine; aliterque omnis contingit petrificatio, seminali deducta initio. Inesse autem urinæ terram, probat primum mechanica lotii distillatio. Dein è cruore stillati cruoris, multa tandem remanet terra, quæ aliàs inter nutriendum tota volatilis exhalat, consumitur, nec fæcem ullam sui relinquit. Terra autem volatilis in lotio, ex putrefacto est. Succrescente ergo stercorea putredine in lotio, adducta scilicet scoria, sive stercore liquido, subinde spiritui coagulatori obedit: quoties nimirum amborum reciproca actio à fermento pu-
9 tredinis concitatur. Exsectum Duelech distillavi, per se, nec quicquam elicui, præter spiritum fœtidum urinæ, & flavam crystallum, simulque oleum, quale ex desiccata urina trahitur. Quod autem in fundo mihi remansit, terra erat nigra, ambusta, friabilis, & insipida. Lectores ergo decipiunt, Tyrocinii chymiatri scriptores, quotquot calculi humani distillationibus, atque suis præparationibus, stentantur Ludum Paracelsi, sive saxifragorum principem. Etenim mera scripturiunt & decumana mendacia. Nec horum impudentiam, temeritatemque satis indignor, in re tam facilis experimenti, præsertim, ubi quisque, ex rasuris matulæ, id commode novisse potest. Ne minimum sanè, ex calculo humano elicitur, eorum quæ temerè Pædotribæ illi scribunt. Certum est interim, medio putrefactionis, non pauca fieri volatilia, quæ prius, non resolutis claustris, arctius ligabantur: etenim & sic vegetantia, meraciores aquas stillanti dant, seipsis nondum putrefactis. Non unico igitur percussi telo, perimus, cum singula, quæ mitia, si parumper exorbitêt, novas fingant nobis calamitates. Etenim parenchyma renum, viscerum omnium durissimum, nervis atq; arteriis destitutum, aptissimum fuit fermento stercoreo lotii: cui si accesserit vel minitatæ putredinis urinalis fermentum, præterlabenti lotio, festina imprimitur inclinatio in Lithiasin. Siquidem odor solus nominatæ putredinis in lotio, heterogeneitatem suscitat, prius occultatam. Statim namque urina graveolet, quæ in sordidam matulam inciderit, longéque citius occultatam in se arenam prodit, quàm quæ alias nitido vitro excepta sit. Nam experimento indubio ostendi, etiam sanorum urinam, in matulis Duelech affigere, granorum, vel squammarum forma. Idque non statim à mictu, ut sidant, protinus: sed aliquot horis abinde, affiguntur. Dum jam scilicet lotium, conceptum à rene fermentum explicans, viam corruptionis subit. In Nephriticis quidem, urina suscipit fermentum putrefactivum, quod alioqui sanorum lotio non communicatur, fermento stercoreo alioqui sibi satis. Porrò necessarium non est, actualem putredinem reni inesse, ut arenam intus suscitet. Prout nec urina in matulis adhuc fœtet, dum jam se sabulo liberavit: sed sufficit minitata, sive incipiens putredo, ut spiritus jure suo libere potiantur, agantque vicissim in se invicem abjectis repagulis. Minitatam autem puto, quæ tantùm seminaliter Archeo renum inest, licet non explicata. nam alioqui, si actualis esset, vel tantilla putredo in rene, febris lenta illam comitaretur; quantulacunque autem fuerit, facilè in lotium radices

agit,

agit, in quod videlicet jam fermentum urinaceum penetravit, quod in se ut stercoreum; ita & putrilaginosum est. Facilis est nempe putredinis, & excrementi, associatio, in symbolo fermentali. Quisquis ergo studuerit, ne lotium sibi intus petrescat: opportunè prospiciat, ne sibi intus petrescat importunè. Sunt enim ideò, quæ grato odore, urinam renesque tingunt, organisque hactenus blandiuntur. Quatenus namque Diuretica sunt, sive mictoria, ad renes aditum sortiuntur, seseque lotio immiscent. Etenim quæcunque occulta, vel manifesta qualitate, saxifragi nomenclaturam meruere: mundant quidem, ac abstergunt, & hactenus renes putredine comminatos solantur: at sanè nequicquam arenarum liquant, aut resolvunt. Quales sunt aciduli fontes, lapides, atque herbæ diureticæ, quæ eluendo, detergendoque, arenas, & tenuiores grumos proscribunt: non autem liquant, multóque minus inhibent nova calculi exordia. Quia balsamo, gratique odoris condimento destituta, squallores fermenti putrefactivi, utut adhuc surdos, attamen non placant. Prout enim plantæ regerminatio non tollitur ramorum abtruncatione, sed eradicatione: Ita nec sanatur nephritis, deturbando calculum. Nil quicquam actum præmio dignum, si epilepticus a lapsu erigatur, si non à recidiva etiam in posterum. Hunc tamen medendi apicem Scholæ nequicquam tetigerunt: imò potiùs desperarunt: quia contractam Lithiasis labem, non rarò in posteros, jure hæreditario
10 translatam, ferocire viderent. Etenim cum dissectum à calculo vesicæ, sæpè deinceps tota vita immunem vidissent: idem sibi promittentes futurum, in calculo renum, de recidiva, nil quicquam soliciti Medentes de crastino, benè sperandum ægrotis persuaserunt, benè sperantes se saltem pecuniam recepturos, proximis recidivæ nundinis. Stolidis nempe principiis innitentes, laxativa mitiora tantum subinde utendum, ut antecedentem calculi everrant molem. E stomacho nimirum omnem calculi materiam se emungere arbitrantur, serióque loquendo, stentantur per sua benedicta laxativa, sanationi palliativæ se prospexisse, si repetita cacatione æger obsequiosus fuerit, regulasque victus servant. Sed hisce nugis abunde satisfeci libro de febribus. Nutrimur namque iisdem,
11 quibus constamus. Nec partes solidæ nutriuntur, nisi affini liquore, spermatico, viscido. Ridenda ideò magis est Galeni simplicitas, quæ membranas, nervos, tendines, adeóque partes primæ constitutionis, in cibis vetuit, ne mucilago sive pituita inde succresceret: immemor sanè, quod sola vitali ista mucilagine, partes similares in nobis immediatè nutriantur. Nec 12
interim attendunt Scholæ, quod renum alter, unoque tantùm latere, sæpè calculos pariat, totusque subinde occalescat: ubi alter suo interea ritè fungitur tota vita munere. Unde saltem fatendum, quod urina, non sui vitio, aut mucilagine ergo, in sua basi petrescat (qnod jam ante sat esto conculcatum) quod denique non ex diæta, ciborum potuumque imaginato tartaro: sed quod renes, proprio defectu, vitiosum suscitent fermentum, ac tandem insolens hoc monstrum pariant. Sæpè namque renum unus dudum multo fluxit sabulo, ac dein totus calculo obturatur. Dolorem quidem obtusum persentit illius lateris: sed nullum deinceps per vitam sabulum. Tandem id Scholæ per Anatomen advertunt quidem: nondum tamen proinde cessant insontem damnare stomachum, parturientem phlegma petrosum, pro uno, & non pro altero renum. Partæque ideò Lithiasis crimine vapulet, scopis everratur; triduanas patiatur evacuationes minorativas, & familiares: rudiores verò toleret solutivorum animadversiones, per statas anni vicissitudines. Imò toleret stomachus supplicium, quod subter humeros, & poplites cauteria, ad pituitæ defluæ præcautiones, detorsiones, revulsiones, aliaque id genus anilia figmenta, imprimantur. Tantóque crudeliores in stomachi non patratum crimen sæviunt tortores, quòd hic suum cauterium stigmate obduci sinat; medentes verò, apertum detineant. Quasi ficta pituita, è capitis plano diruens, in stomacho immutata permanens, per intestina laberetur, à Mezaraicis iterum sorberetur absque nocui discrimine; inde verò, ad jecur & renes iterum ferretur, nisi aperta infra humerum, vel genu, cute, revellatur à destinato itinere, foras. Bone Jesu! Sapientia Patris! suntne hæ tuæ Scholæ, quæ hujusmodi deliramenta credulo popello proponunt? suosque meris nugis circumveniunt? Tot lanienis mortales cruciant? Absit! Absit credere hanc doctrinam veritatis: id est, tuam. Sed hostis primæ veritatis, inimicus hominum, istas nænias protulit, & usque tuetur. Cæterùm, 13
aliqui Diuretica præscribunt, aliisque interim timentibus, arceantur, ne videlicet propulsus è rene calculus in via steterit. Sic enim Abbatissa, 14
calculo descendente oppressa, sub Canicula, suadente Medentum corona, à remedio diuretico-

tico abstinuit, ne forte calore stationis, & diuretici, calculus grandesceret, & induresceret. Exspectavit itaque insomne quatriduum, immani ejulatu, donec sua sponte lapillus in vesicam appulisset. Tum exsultatum à Medicis consilium: & nisi regulam servasset, sanè vitam non servasset. Nobilis quædam, infestata calculo, & febri; post quater repetitam phlebotomiam, enemata, minorativa, laxantia, vesicatoria, idque genus alia, totos dies decem cum clamoribus supervixit, in Medentum spectaculum: eò quod non reperirent horam à febri immunem, qua pharmacum contra calculum propinare potuissent, nec vires, ad novam alioqui carnificinam suffecturas: etenim quæ vidi, inter curandum, à Medentibus, titulo caloris perpetrata, vix toto volumine, cum horrore & commiseratione describerem. Jesuitam enim Antverpiæ anno 1606, cui uterq; ren calculo obsessus, lotium negabat, tandem sub bidui Medentum certamine, animam efflasse memini. Disceptabatur enim de Asini Apulei umbra: Num videlicet illi glans suppositoria, an verò clyster adhibendus. Diuretica, sive calculi propulsiva, horrentibus omnibus. Interim Mercator quidam Joannes Vermierden, ab octiduo stagnantem urinam passus, jam morti vicinus, diureticum sumsit è succo millepedum, & succo conchyliorum nigrorum, cui granum unum cantharidum incoxerat integro haustu bibitum. Hæc missa facio.

15 Diureticorum autem litem sic dirimo. Omnis calculus vel major est suo uretere, vel minor, vel æqualis. Si minor; opportuna, nec metuenda erunt Diuretica. Si autem justo major: Diuretica erunt planè evanida, ac frustranea. At si æqualis ureteri responderit; præstat eundem

16 ocissimè expelli, ne per moram augeatur. Veruntamen quia transeunte calculo, ureter contractus præ dolore, plerumque crispatur, Diuretica, in paroxysmo danda, cum præcautione. Nimirum propinanda sunt doloris, & contracturæ inde natæ, inhibitiva. Cujus solius puncti incuria, vel inscitia, subinde contigit, calculos media stetisse via, & miserandis ejulatibus necuisse. Idque non tam Diureticorum insolentia, quàm Medentum errore. Nec enim putandum, canalem ureteris esse inæqualis stricturæ, ut calculus, qui per ureterem primo impulsu descendit, tandem angustia itineris pressus, hæreat. Sed compressiones posterę, sunt crispaturæ morbosæ, ac spasmodes, à dolore, prout de Sensu & Sensatione alibi. Adeóque tam externa fomenta, quàm interna, quæ convulsivos illos motus placant, summoperè adhortor, & necessaria judico. Quidni ergo distinguam Diuretica, quorum tam destinationes, quàm electiones, vix antea cognitæ. 1. Siquidem quædam urinam corrosivo veneno acuunt: ut Cantharides. 2. Alia aciditatem provocant, ac relinquunt in lotio, & stranguriam excitant. Quales sunt cerevisiæ recentes. 3. Sunt quæ urinam reddunt abstersivam, ut fontes aciduli, vitriolum Martis, lapis cancrorum: itemque herbæ passim gaudentes etymo Diureticorum. Continentque singulæ alcali volatile, vel saltem istud, subter digerendum acquirunt. Etenim hactenus Diuretica, plerumque potui vulnerario conducunt. Eò quod in quovis vulnere mox aciditas, omnis in carne putredinis index, atque socia, oboriatur: quam alcalia facile in se absorbent, & absumunt. Quocirca rusticus erat, qui vulneratos sanabat lixivio tiliæ. Sic lapis cancrorum, vino incoctus, vel maceratus, insigniter saporem lixivii præsentat. 4. Sunt & quædam, quæ lotium provocant, stimulantque expultricem, quatenus putrilaginem urinæ generant. Cujusmodi sunt Raphanus, Asparagus, &c. Vidi namque Jurisperitum, non ante afflictum Lithiasi, nisi postquam à largiore Asparagi esu, domum rediisset: ac deinceps non tam calculis, quàm subtilissimis arenis, per reditus, aliquot annos, singulis fortè quindenis, sub atroci dolore decumberet. Unde didici, quod unius vesperi error malum habitum renibus induxerit, qui vix in posterum tolleretur. Cognovi hinc etiam naturæ nostræ pronitatem, quæ tam citò in sui ruinam auscultat, semelque lapsa, tardè, ac difficulter, etiam medicaminum favore, resurgit. Denique, ejusmodi habitum, in aliquot jam 18 annos perseverantem, nihilominus correctum, adeóque inclinationes, quas vocant, Intemperies versas in naturam, esse mobiles, ac separabiles, contra Scholarum desperationes. 5. Sunt quoque Diuretica, quæ grato odore lotium renesque reficiunt. Ut macis, nux myristica, terebinthina, mastix, juniperus, &c. quasi renes odore consolati, sui memores officii fierent. 6. Sunt dein etiam, quæ ex alcali lixiviali, sub digestione, migrant in acredinem, vias urinæ abstergentem, instar saponis, excretricem stimulant, incidunt adnatas sordes. Cujusmodi sunt, quæ testis, & lapidibus, cineribusque appropriatorum colliguntur; quæque sola, saxifragorum nomine digna videntur, præcipuè si in gradum volatilitatis sint deducta. 7. Est demum Diureticorum genus, quod parva quan-

quantitate, lotii copiam è toto corpore profundit, ut millepedes, species de Becapunga. Item succus conchyliorum marinorum, nigrorum, oblongorum: & quæcunque nitrum volatile continent, quæque renes torpidos ex proprietate excitant. 8. Est & genus, quod sedandis renum doloribus utile, hæsitantes confortat. Quale est in croco, rhabarbara, & cassia inversis, id est, vi solutiva priùs orbatis. 9. Spiritus salis marini, nedum Diureticus est, simulq; stranguriam lenit, quibus calculus in vesica volvitur: verum insuper calculos renum minuit. Si ultimo igne distilletur reverberii. Non sat est ergo dicere, diuretica urinam creant: quin insuper etiam est determinandum, an excitatione attractricis, an urinæ liquatione, an exasperatione, an putredinis citatione, vel alio demum titulo id agant. Nec sat est, serum lactis continere aliquid nitrosi: quin etiam aliquid habet prioris cruoris residuum, unde cadaverosum est, adeóque Asparagi tenorem servat. Multa siquidem, renum consolatione, urinam cient, gratóq; alia odore lotium suffundunt, aliaque sunt per acrimoniam molestiora, ut &, quæ fermentum putidum urinale accelerant, quæ tota radice calculosis nocua:
19 magnoque Medentum ideo errore, Asparagus quibuslibet fere apozematibus incoquitur. Porrò formidavi quandoque unius lateris decubitum ordinarium: quod supinus ren præcluderetur ab intestinorum incumbente pondere, inque eo restagnans urina fieret arenosa: si quotidie, per plures horas recluderetur ibidem. Præcipuè, quod supinus ren distet saltem digitis decem, à vena cava: sitque vesica, medio situ inter utrumque renem. persuadebam itaque mihi, quod ren supinus non posset se exonerare sursum, in vesicam. Sed postmodùm cognovi vanum hunc meum timorem, quodque nil, respectu Archei, esset inferum. Nec satis id fuit, theoricè inquisivisse. Igitur opportunè mihi notus, qui à puero nunquam in latus sinistrum decubuerat. Etiam adhuc senex, nondum Lithiasim passus. Observavi & alterum, qui nunquam, nisi lumbis, & dextro lateri indormierat: sinistro tamen ac prono rene, evasit calculosus. Repeto hic: quod clarus ac stillatitius urinæ meæ liquor secum asportaverit sursum per alembicum, suam terram, quam ad latera vasis in verum Duelech conformavit, & affixit; quodque illa induratio sit facta à spiritu urinæ, qui quidlibet, atque diversimodè plura coagulat.
20 Nam spiritum vini condensabat in offam volatilem. Sin verò reperit objectum fixum, de natura salis, vertitur in salem, prout contingit spiritui vini, à sale tartari. Aut dum spiritus salis fontani, combibitus à cognato sale, fit sal. Sin autem spiritus urinæ reperiat terram fixam, quam rodat; cum illi deficiat objectum coagulabile, imbibitur à terra, & ab hac subigitur: & coagulationis alioquin author, ibidem coagulatur passive. Sed ubi spiritus urinæ invenit volatile non coagulatum, coagulabile tamen (quia terreæ indolis) suum exserens coagulum, constringit eandem aporrhœam, in terram: consertilque viribus utrimque, fit nova creatura, quæ est nativitas Duelech. Cæterùm Scholæ, 21
suis calorum insistentes principiis, præscribunt, non incubandum dorso, lumbos quoque inungendos refrigerantibus, imò lamellam plumbi gestandam topicè. Imperant culcitram lanæ loco lecti plumosi, ne renes incalescant. Quinetiam inter stragula & culcitram, corium substernunt. Nimirum circa effectus debellationem Scholæ tantum occupantur, respiciuntque duntaxat productũ, sive posterius: nequaquam autem ad causam, ne quidem occasionalem. Nugis invigilando enim, successivè sibi invicem subscribunt, sine nota juvaminis. Adeóque seriò somniant vigiles, ut ægris adulentur. Neque enim nascuntur calculi, quia lumbi calent: sed calent lumbi, quia nascuntur calculi. Lanam 22
ergo præ plumis deliguut, ob harum (inquiunt) calorem. Nesciæ, quòd plumæ minus calefaciant, quàm lana: ob minùs accuratam aëris exclusionem. Quod judicet sensus tactus. Denique 23
dato, quòd pluma magis calefaceret superincumbens corpus, plumisque involutum, quàm lana: Attamen id totum cessat, si linteum intercedat inter plumas, vel lanam. Siquidem calor, qui è plumis vel è lana emergit, non est ipse horum simplicium calor: sed incumbentis calor reflexus, receptusque in plumis, vel lanâ. Inde namque depositus in medio (linteamine) redit, non quidem seipso priore robustior, sed ferè adæquatè contemperatus, eodem momento caloris, quo pollet ipsum corpus. Determinat autem oculariter hanc litem, ipsum organum vitreum, ad mensuram temperiei ambientis aëris constructum. De quo in principiis nostris elementalibus. Nec arguit in adversum, quòd calculosus nephriticus se sentiat calidiorem lecto plumeo, quàm laneâ culcitrâ. Nam id non contingit ob majorem plumarum calorem: At benè, quia patiens demergitur profundiùs lecto plumeo: culcitrâ verum laneâ tantum superjacet, afflatque à lateribus aer refrigerans. Adeone

Scholæ nunquam aliquid ex fundamento, causa, atque radice distinguent? Semperque ex dogmate gentilitio caloris, & frigoris, cum rusticis sapient? Oro vos, propter amorem Dei, quo quisque exacto secum seculo prospectum optet sibi, abjicite pertinaciam, præsumtionem, & ignaviam; ac nolite aspernari meliorem doctrinam.

Caput VI.

Uterus Duelech.

1. Cur sit inquirendus uterus Calculi. 2. Vesica etiam, alterius sortis calculum generat, quàm ren. 3. Prognoscces. 4. Calor in urinis, non coagulat quicquam. 5. Altera uteri necessitas. 6. Situs hujus uteri. 7. Mechanica. 8. Observationes inde habita. 9. Conjicitur hujus uteri extensio. 10. Ratio mirabilium in Nephriticis. 11. Unde recidiva in nephritide. 12. Nephritis auscultat Meteoris. 13. Modus in fiendo. 14. Lotium cur turbidum. 15. Dolor Nephriticus à contractura. 16. Falluntur in causa, qui stricturam ureteris, pro doloris atrocitate adferunt. 17. Inscitia uteri, sanationem negligere fecit. 18. Fabulosa Scholarum persuasio. 19. Recidivarum altera necessitas. 20. Dubii cujusdam elucidatio. 21. Historia amentis. 22. Separatio lotii à cruore. 23 Inordinata peregrini calculi generatio.

1 Semine, materia, ac processu fiendi calculi, jam patefactis: cognitaque urina in sui contentis, quatenus est vas seminarium, deferens semen calculi: nondum satis tamen dictum. Siquidem sospite unico rene, sæpè alter duntaxat calculosus est. Non sufficit ergò accusasse urinæ commune initium, eoque potentius imaginandum hoc, quod omne genitum præsupponat quendam uterum, unde nimirum subinde non ignavam indolem sortitur ipsum productum. Necesse est enim loca esse, quibus res fiant, antequam nascantur, idque tam prioritate locorum, quàm motuum. In hepate quippe, est jam urina materialiter, imò & in mezenterio, antequam fit in renibus. Neque renes per separationem sequestrarent lotium à cruore, nisi jamdum urina & cruor realiter distincta essent. Si verò urina fit, priusquam ad renem, vel ad emulgentes venas, deveniat, necesse est & calculum quodammodò ante renum hospitia præparari. Etenim si stercus, vel ab initio duodeni intestini, præparari incipiat; quidni idem lotio continget? Quapropter visum fuit mihi, urinam nec etiam posse uteri calculosi rationem complere, multóque minus renes ipsos,
tanquam per syringas, festinus tantùm est lotii
transitus. Quare primus debui, uterum mon-
strosæ hujus prolis attendere: præsertim, quod
hunc cognitionis apicem Scholæ hucusque
transilierint, vulgi judicio contentæ, nec ultra
rus sapientes, quod renes atque vesicam tan-
tum intuetur. At certè sodina, sive uterus, ma-
gnam utrobique gignendæ rei diversitatem
causat, si generationis fertilitates ac sterilitates
plerumque contineat. Solo namque si natura
subest: certè utero natura non potest non in-
esse, Si præcipuè renum uno, petrescat, altero
incolumi. Idque potissimum contemplandum
ex eadem & in eadem materia, uniusque semi-
nis urina. Ex utero itaque, nec aliunde accer- 2
sitæ infirmitatis causa petenda. Nam & vesica,
& eadem numero urina, alterius sortis Duelech
procreat, quàm quod in rene fit, vel saltem nu-
spiam fiebat ante. Enimverò, non soleo sub-
scribere nudis antecedentium voluptatibus, ut
neque arbitriis, quia ipsam Medendi potestatem
languere, sub illorum torpore, certior factus.
Uterum ergo Duelech explorare debui. Inpri- 3
mis exploravi Nephriticos, plerumque ante
futuros sibi dolores, præsagire sibi instans ma-
lum solitos, ex urina aquosa, non tincta. Præsen-
te autem dein dolore, eandem urinam affatim
multam, atque turbidam, instar cerevisiæ flavæ,
nondum defæcatæ. Cumque dein subtilior uri-
na, arenæ permista, profluit, dolorem sibi ma-
nifestè remissum, aut penè nullum, testatos.
Imò, tametsi per dies aliquot, continua maneret
urina, ambobus renibus subinde major. Specta-
vi tum quoque, bolum continuum, & copio-
sum, cum urinis quotidie ejici, specie inpalpabi-
lis pollinis. Quendam etiam, qui solo calore li- 4
quesceret (tantum abest, quod calor, coaguli
esset author) sæpè tamen bolus iste, ab lotio se-
paratus, denuo in aqua calida non fundebatur
postea; sed ad fundum tandem per quietem si-
debat, qui ante, in sale urinæ, solvebatur. Etenim
semper credidi, generationes seminales fieri è
dispositione materiæ, hujusque perfectionem
paulatim introduci, opera Archei. Sciebam ideo, 5
generationem Duelech, cæterorum naturalium
leges sequi: adeóque etiam esse instantaneam:
atque per consequens, illius dispositionem præ-
parativam, sive præparationem dispositivam,
sensim quidem introduci. Conclusi ergo me-
cum, totam hanc monstri nativitatem, ejusque
præparationem, non absolvi tam festinato per
renes transitu: præsertim sicubi bolus ille ter-
tiam quandoque matulæ partem oppleat: imò
arena

arena unico mictu ejecta, subinde medietatem
renis adæquet: ne interim exilitatis sinuum re-
6 nis reminiscar. Itaque meritò suspicatus sum, a-
renarum, boli, & calculorum uterum, non esse
solos renes: sed hos, per vasa anteriora, quibus
lotium disponitur, sua præparare producta, ple-
namque quidditatem Duelech ibidem nancisci.
Fundamenta nimirum cuduntur eorum, quæ
mox futura apparent. Atqui ut omnem à me ab-
dicarem scrupulum, neve crederem, momenta-
neo per renes transitu, urinam, velut ictu oculi
celerius, in bolum, arenam, grandioresve calcu-
los facessere, ac tum deinde per ureteres præci-
7 pitari: Collegi urinam ejus, qui unico duntaxat
dolebat rene, sabulum simul atque bolum ex-
creverat, dein urinam per linteum à sabulo co-
lavi: attamen deprehendi, quod ex eadem are-
na deinceps nil minus sabuli, & squammarum,
adhæsisset matulæ, quàm, si sine bolo & arena
8 prodiisset. Ex opposito quoque comperi, uri-
nam, quæ semel matulæ suam apposuerat are-
nam: nullam triginta inde horis, amplius in no-
va matula arenam: at duntaxat sedimen ablui-
bile deposuisse. Certus itaque factus sum, totum
istud sabulum, cum lotio calculosi ejectum, nec
fuisse illius atque ejusdem lotii, cujus jam fun-
dum petiverat. Consequenter quoque arenam,
successivis ac continuis post vicibus mictam,
non fuisse productum illius solius lotii, neque
collectionis mora, illius lotii factam, aut patra-
tam. Imò cum alioqui ren, seipso quadruplo
major, subinde non esset hospitando sabulo, per
istum paroxysmum defluo. Igitur didici, aquo-
sam & non tinctam urinam, futurarum arena-
rum, & paroxysmi prænunciam, futurique do-
loris præsagam: vel ex tunc, dispositionum fun-
damenta deposuisse, in aliqua cavitate, majore
9 sinubus unius forte renis. Quapropter capacio-
rem arenarum, boli, ac lapilli, uterum conjeci,
quàm essent ambo renum sinus. Centralis
nempe unus, ureteri conterminus, & alter an-
10 fractuosus, per corpus renis circumflexus. De-
mirabar enim valde, quod primis diebus non
flaveret urina, abundans tamen flueret: nec sco-
ria, lotii tinctura, tum, pro solito usu, attrahere-
tur: quasi tota illius tinctura, in fabricam lotii,
absumeretur: vel quasi arenæ ex mera tinctura
scoriæ fierent: adeòque stercoris liquidi mistu-
ram cum urina, esse morbosam præter naturam,
licet ordinariam. Quæ sanè meditatio, primis
me passibus afflixit. Saltem inde clarius co-
gnovi, quod causa materialis Duelech, à Scho-
lis assignata, sit prorsus inanis, & stupida: Cum
albicans, & pituitosa mucago, si qua esset à
renum calore cocta, in calculum: Jam arena
renum non esset citrinior calculo vesicæ, sed
æque pariter pallerent ambo calculi. Utpote co-
ctio arefactioque mucaginis, nequeunt ejusdem
pallidum calorem citrinare: vel in vesica, sub
longiore mora, tota rufa esset. Nisi forte Scholæ
demonstraverint, mucilaginem renum esse fla-
vam, & vesicæ, albam. Alias sanè, anilia figmen-
ta docent de mucilaginosa calculi materia. Por-
rò urina clara, copiosa, aquosa, nec tincta ante
paroxysmum: turbida cum dolore, & arenosa
post dolores, visa mihi est, eò quòd dum arena
est in fieri, id contingat in vena cava, ipsisque
emulgentibus: non quidem adhuc in forma
arenæ, vel calculi: sed boli, tenuioris luti, atque
sediminis instar. Adeòque in ista culina, non
rite conficitur tum lotium. Quare aquosa est, &
Archeus illarum partium est primariò malè af-
fectus. Coctionem verò, sive digestionem lo-
tii, intelligo promotionem ejus ad urinalem
perfectionem. Nondum enim ibidem est arena:
sed minutissimus boli atomus. Quia ibidem est
corruptivum fermentum, præter naturam, &
loci requisitum, stabilitum. Quo autem longiùs
inde recedit, renem versùs, vel ad ultimam lo-
tii cloacam, suo quoque fermento urinario
magis magisque gravatur. Duelech, in momen-
ta propemodum singula, argumentum capit, ac
sensim in majora grana firmatur. Argumenta-
bar enim: Si vena cruorem, etiam post mor-
tem, à coagulo, contra corruptionem præservet:
non fore indecens, in uteris, sive venis urina-
riis, aliquam exsistere pariter præservationem,
à coagulo calculoso: nisi hæc, vitioso fermento,
vicini renis, præpollenter pessumdetur. Quod
ubi semel serio contigit, sic ut venæ, à nativa
sui bonitate, paululum recesserint, evenit his,
quod quibusque vasis impuris, olidóque fer-
mento vicino infestatis, quibus aliquid semper,
de residuo impuri contagio, pertinaciter adhæ-
ret. Ista quippe recidivarum in Nephriticis, con- 11
tinuata est successio: quod non de pleno, omnis
adhærens amurca abstergatur: sitque idem ma-
læ indolis character vicinus, qui priores con-
cinnavit calamitates. Per modum, quo gallina,
matura ova, minusque matura, aliaque instar
granorum, in lumbis gerit, successivè in menses
aliquot, subsecuturi partus pignora. Hæc ni- 12
mirum fuit necessitas, qua Nephritici, meteori
importunitatibus plerumque parent, futuras et-
iam tempestates præsagiunt, horumque do-
lores à lumbis in dorsum ascendunt. Quoniam

dum illis venis, sive uteris, jam illarum sordium
plusculum est affixum, tristantur, contrahun-
turque, saltem illo latere, quo infestantur: vel
13 utrimque per lumbos pariformiter. Sub qua ve-
narum contractura, rugataque crispatione, do-
lor punctilis, lancinans, & quasi divulsivus, e-
mergit. Deciduntque in ista crispatione grossio-
res atomi, in emulgentibus collecti, ad renes:
remanente interim in pignus bolo, tanquam
proximi accessus seminario usque in sui matu-
14 ram adolescentiam. In qua demum, dolente
venarum contractura, latex eminus è venis in
subsidium, ad renes celeriter accurrit, trahitur-
ve, atque confluit obediens. Unde lotium tur-
bidum. Quis autem latex ille, qui cum non sit
urina, huic tamen miscetur, suo tractatu, à me
copiosè sat dictum. Postquam autem arenæ &
calculorum segmina ejiciuntur, cessat dolor:
15 quia cessat venarum contractura. Nephriticus
ergo immanis dolor ille, à contractura: non
16 autem à boli, vel sabuli transitu. Sæpè namque
magnus calculus, postmodùm minus dolet,
qui minutulus primùm, summè dolorificus.
Non quidem quod ureter seipso amplior factus
(prout alioquin opinantur Scholæ) sed insueto
malo, contractura major fuerit. Aliàs namque,
si ureter tantam sustineret ampliationem, sibi
contradicunt, dum diuretica vasorum strictu-
ram vetant. Dein porrò consideravi, quòd sub
initium, clara, aquosa, & affatim, urina excer-
natur. Etenim cum urina tingatur per scoriam,
sive stercus liquidum; ista autem scoria, non
eliciatur, nisi prope finem Ilei, ac juxta fomi-
tem fermenti stercorarii: fit inde, quod illa
scoria non tam eminus alliciatur, sub confusio-
nem instantis paroxysmi: eò quod illius culinæ
œconomia, sit confusè turbida, & interpolata.
Quippe stomachus cum toto abdomine turba-
tur, præsentitque in omine, atque metu, instan-
tem procellam, non minus, quàm eandem
compatitur, toleratque præsentem. Præsentire
enim videtur arenam, nondum visam: at sanè,
adest tum in utero suo, dumque præsentitur,
ex tunc adest contracturæ illius exordium.
Volens itaque Archeus hostem eluere, & ex-
cusare instantem paroxysmum, accersit un-
decunque omnem laticem, & ad eluendum re-
nes, demittit. Contrahuntur ergo venæ in cal-
culosis renibus, consentiuntque intestina, atque
dolorem colicum ideò mentiuntur, ob consen-
sum. Qua de causa nephriticus dolor, à colico
nondum per Scholas satis distinguitur. Nec
mirum, ad spasmum venarum, ipsa intestina
quoque convelli: cum contracturæ artuum se-
quantur, propter consensus consanguinitatem,
tam dolores immanes colicos, quàm nephriti-
cos. Procul ergo à vero deviant Scholæ, quod
Scoria trahatur, aut mittatur, ad calculi fabri-
cam: quin potius supervenit ejus tinctura, per
accidens, dum spiritus coagulator suam exse-
rit potentiam, in terram volatilem. Quia cæ-
teris paribus, calculus tinctus semper est palli-
dis friabilior. Idque clare arguit, quod lotu tin-
ctura, si posset, confectionem Duelech præpe-
diret totaliter. Adeòque Icterici, licet calculo
subjecti aliàs, vix calculosi sub Ictero visuntur.
Idcirco enim sub generatione Lithiasis, flavet
urina primo arenarum conceptu, palletque sub
initium accessus. Quia tum adhuc latex est,
nondum mera urina. Certò itaque scivi, si in
solo renis sinu omnis arena fieret, quæ excerni-
tur, dolor major esset, dum excernitur, quàm
dum nondum arena apparet. Quod tamen con-
tradicit experientiæ. Porrò, quod patrato sabu-
lo, urina plus solito turbetur, spissiorque eva-
dat, cum alioqui plus pulverulenti continere,
turbida confusio persuadeat (in crassiore nem-
pe consistentia, plus pulveris, quam prius in
clara, & aquosa.) Id planè convincit, uterum Li-
thiasis jam esse oppletum, nec posse crassiorem
illam saburram hospitare. Ergo, incognita uteri 17
varietas nedum neglexit Nephritidis sanatio-
nem, sed & causarum, & sanandi, alteritates in-
troduxit. Scilicet aliud est, fluctuantem à rene
arenam, succedente lotii stilla, deturbari: at-
que longè aliud, non quidem eluente unda; sed
partium conspirata contractura, ac crispatione,
adhærentem excutere arenam. Althea enim 18
Malva, Amygdalino, similibusque, dolores de-
mulcere, vias humectare, dilatare, & oblinire
persuadent: adeòque in hoc, ut & in omnibus
ubique, vel Scholæ duntaxat sunt intentæ ad
posterius, vel ridiculum proponunt. Dum vi
detersiva, totum arenarum bolique uterum e-
verrere debebant, laxandis viis, humectandis-
que membranis in se semper madidissimis, to-
tæ incumbunt. Siquidem expulso sabulo, non 19
proin sospes est uterus illius: quin saltem in fu-
turam calculi pœnam, remaneat venarum con-
spurcatus bolo paries. Quorsum nulla Schola-
rum hactenus fuit reflexio. Demirabar namque 20
subinde quod dudum antea Nephriticus, post-
quam calculum in vesicam demisit, rarius no-
vos in rene lapillos suscitet, quamdiu alter vesi-
cam infestat: Nephriticus tamen, si simul etiam
podagricus, podagram tamen sociam, cum
Nephri-

Nephritidis sive calculi accessu, admittat. Etenim inde didici, quod sicut dolor in vulnere suscitat aquam glarealem: ita & ipsam mutet urinam, quæ petrificationem in pristino lumborum utero impediat. Quare etiam lotium turbidum, citraque arenas, visitur in calculosis. Dolor enim classica est, quæ laticem undecunque advocat occasionaliter, urinam peregrino hospite admisto, accendit, imò & turbat. In tanta autem officiorum confusione, de ipsa confusione cogitatur nihil. Etenim dolor mihi fervoris imaginem sæpè ob oculos posuit. Aqua namque, post fervoris ebullitionem, turbida plerumque, ac confusa est. Sic enim quia bolus fit, ex terra urinæ volatili, nondum sale condita sufficienter, ob defectum fermenti urinarii, in rene stabulati: Ideo quoque bolus iste igne liquescit, neque in arenas duriores majoresque cogitur, quamdiu vim fermenti renum non experitur. Tingitur autem saturatè bolus non quidem à serius superveniente scoria, arenas tingente (quippe bolus ille rubet, supra flavedinem scoriæ, sed à cruore diluto, qui in venis (boli utero) transsumitur erroneè ad usus, turbulentiæ fines. Atque hactenus in Vronomantia, bolus de hepate & cruore testatur: nil autem ho-
21 rum arena. Constat ergo urinam, per se, salsam, etsi sale homo non vescatur: ejusque causam, de Digestionibus, offendes. Curatus quidam, in urbe nostra, totos dies 17 amens, absque omni potu & cibo transegit ante mortem. Nunquam autem illi prorsus quotidiana defuit urina, parcior quanquam, & sensim rubicundior exiret. Vnde conjicio, in rene vim esse commutativam cruoris in lotium (quamque alibi in tractatu de hydrope, studio prosequor) non secus atque vulnus, ex cruore celerem copiosamque parat Synoniam, sive glarealem aquam. Itaque urina, ad postremam sui determinationem, postulat, mutuatque vim, à fermento, quam renes in uterum lotii inspirant. Non aliàs, quàm hepar in venas portæ, nexusque Mesenterii, vim sanguificandi. Quapropter ibidem statim totus stomachi chylus, cruorem suo colore mentitur. Vim autem renum in venas, planè despoticam, alibi de hydrope prosequor. At quamvis fermentum renis, inserviens ministerio totius integralis, sit visceris cujusdam tanquam digestio: non est tamen in numerum digestionum relata, eò quòd coctionem recrementi,
22 non autem alimenti concernat. Etenim cum omnis transmutatio, quæ per digestiones procedit, sua habeat media, sive fermenta propria, ad novam generationem opportuna; ita ren, suum incipit inprimere fermentum in cremorem, mox dum ad portas jecoris sistitur. Cujus fermenti vigore, lotium se à cruore sequestrat, nativis proprietatibus. Et quanquam cruor ille nondum sit coagulabilis: attamen se ibidem separant liquidum à liquido. Mysterium sanguificationis est quidem homogeneum, simplex, ac prorsus univocum, solaque adeo sanguificatione conscriptum: oportuit tamen, statim in venæ portæ limine, separabilem difformitatem cremori innasci. Aliàs namque cruor, dum vitalem conditionem in hepate acquisivit, indecenter spiraculo fermenti renum pollueretur. Quod autem urina naturaliter sit salsa, & unde ipsi ista salsedo, alibi de digestionibus invenies. Hic autem adnotasse sat esto, quod quantum salis acidi nascitur in chylo, sub prima digestione, tantundem in altera transmutatione substantiali migret in salem salsum. Designavi jam uterum incipientis urinæ, & calculi. Declaravi 23
quoque mirificam proprietatem spiritus urinæ, in coagulando, ac petrificando. Inde etiam jam sat constat, si contingat spiritum lotii retrogrado motu fluere per jecur, in venam portæ, atque inde expelli, ut peregrinum insolitum, per mesenterium, in intestina: quod ibidem facile coagulaverit etiam insolitos calculos, quosque Paracelsus congelata, non autem coagulata vocat, eò quòd non ad duritiem Duelech urinarum ascendant, quæ à mucilagine matre materia solidantur. Quòd si verò urinæ spiritus per venam cavam sursum, vel deorsum feratur: alienat, vi sibi propria, similarium alimentum spermaticum, ac mucilaginosum, in duriorem compaginem: unde demum Scirrhi, quartanæ febres, nec non variæ oppilationes oriuntur: quas frustra sanè per Iulapia, aut Apozemata averruncare student. Denique nutritur fel cruore sibi vicino, in quem si spiritus urinæ è suo deviarit utero, confestim quoque lapides in felle obnascuntur. Peregrinum nempe ac hostile evadit, quicquid in alienam messem subintrat. Adeóque extraordinarii effectus causis consimilibus oriuntur. Neque enim inappositè docui, serosum istud, quod cruori permistum defertur, perque sudorem, vel aliàs insensiliter, disperditur: non esse urinam, ut neque ejusdem proprietates habere, nec esse serum, lactis æmulum, multoque minus esse fel, aut bilem flavam: sed partem Laticis, de quo suo tractatu.

CAPUT VII.

Duelech resolutum.

1. Accusatur incogitantia Scholarum. 2. Census nebulonum, in quos Magistratus animadvertere deberet. 3. Excusat se Author. 4. Omnis morbus sua in specie est curabilis. 5. Quantum sperandum sit ab officinis. 6. Quidve ibidem repertatur pro Lithiasi. 7. Duplex indicatio. 8. Surdastra Scholarum intentio. 9. Vanitas hujusmodi intentionis. 10. Cur Althea, malva, succus citri, &c. juvent. 11. Frivola objectio contra Diuretica. 12. Adynata Scholarum. 13. Rationes Scholarum pro impossibili remedio. 14 Rationes Spagyrorum. 15. Testimonium Cardani. 16. Diploma Principis Salisburgensis. 17. Delusio Scholarum, ex ridicula remediorum inquisitione. 18. Ridicula subterfugia. 19. Calculum non confirmari. 20. Lapides animales, & vegetabiles, quo pacto nobis sint utiles. 21. Modus praparandi. 22 Vnde Ludo nomen, ejusque praparatio. 23. Ludus ubi reperibilis. 24. Stolidam flentamen 25. Error Paracelsi. 26. Scholarum temeritas. 27. Paracelsus non minus insulse, quàm Humerista de materia calculi, garrit. 28. Exomologesis rerum examinatarum: & balsami salis. 29. Modus adhibendi remedii. 30. Vesica tauri embryonis. 31. Observationes circa lapidem cancrorum. 32. Error Paracelsi. 33. Mira antipathia. 34. Novus catheter.

1 VTerum Lithiasis dixi: nunc autem de remediis cogitandum seriò. Enimverò ridet vulgus Scholas, in opprobrium actas, quod nequicquam hactenus de veris causis, vel sanatione sit indagatum. Originem Medicinæ quidem alibi recitavi, eamque adhuc adolescentem, in hodiernum usque diem, effœta velut vis animi, egit in circulum, absque progressu ullo: quia peregrinis, Græcis, Barbaris, Ethnicisque inventis stare maluerunt, & aliena excoluisse, honori duxerunt. Dum interim novi oriuntur morbi, quondam etiam exoleti, resurgunt larvati: ideóque illegitimi apparent, nec amplius respondentes descriptionibus primorum. Statur nimirum absque progressu, dum nostra valetudo indiget maximoperè medendi accretionis. Quatenus pigrum, atque ingenerosum obstat Medentum genus, quod ex alieno commentario tantum sapere voluit, artemque supra quàm noverint, increscere negant. Ideóque & quicquid ignorant, in catalogum incurabilium, desperatione quadam adigunt. Quasi avorum inventa, nostræ viam præclusissent industriæ, Sapientiæ thesauros occlusissent, sterilisque sit omnis moderna vis animi, & exhausta divinæ Sapientiæ potentia, nihil esset amplius, quod insuper nobis veritatem demonstret. Profectò socordiæ poculum, veterno seculum dementavit vel ab ipso initio: ideo nempe quisque assentiri, quàm indagare mavult. Tanta nempe est lucri dulcedo, quod suas quisque Medicaminum societates, sive confusiones, & miscellaneas (receptas magistrales vocant) cum amore admiretur: quæque secretiora olim, Medicos laboris amantes, reddidere illustres, præ torpore medentum, in Pharmacopœorum manus, anus dimanarunt hodie. Vnde Tonsor quisque, Balneator, Monialis, Tortor, vel ex ambubajarum fornicibus fugata Lena, Medicinam jactitat: quorum censum hîc describam. Primi namque 2
occurrunt, qui mederi volunt, non quidem ad hoc instructi: sed natura promti, quidlibet audentes, quæ aliis profuisse audiverunt, sine causarum cognitione, atque discrimine, ægris propinat: eosque sic in discrimen præcipitant. Inde namque omnia penè Scholarum experimenta profluxerunt. Quod & Galenus, Quintii præceptoris sui exemplo, confirmavit. Etenim per mortes hominum, experimenta facientes, suos graduatos, Scholæ vocant statim expertissimos. Alii vulgares, vulgaribus tantùm mederi malunt, hisque sua dant consilia: nonnulli quoque, favore solo, atque rogati. Plerique etiam ob honoris ambitionem, utque tanquam sapientes æstimentur, hoc vitii genus innatum habent. Ejusmodi enim deceptores, divites videri volunt, & gratis ideò cuncta præstant ad necem vel fortuitam sanitatem ministeria. Hujusmodi inprimis sunt, qui Romæ Theriacam Cardinalibus & Magnatibus obtrudunt, è melioribus simplicibus confectam, quàm Deus in natura creaverit. Sic enim populo in Vrbe imposuimus, & sancti pharmacopœi visi sumus. Succedunt his, qui munera quidem, sed nequaquam nummos expetunt, ne nobilium conditionem, itemque promissam paupertatem exuisse, sciantur. Suntque idcirco, qui prò se nihil, at solùm pro paupere communitate, se promereri ajunt. Similes his apostatæ, qui fatentur quidem se non esse medicos: sed sua secreta se habere à Regina, vel Imperatore. Medias namque hi solent interponere personas, quæ pretium medicaminis extollunt. Sequuntur dein hos, qui vestes, atque marsupium, ut cribrum foraminatas gerunt, nec Interim suum impostorem exercere tardi. Aliquando se ditissimos fuisse, nunc verò depauperatos (in dolio vini) per artem chymicam, per bella,

bella, & religionis constantiam. Sunt &, qui quandoque militum caterva viguerunt: at in bello (pro pecuniarum conflictu) cunctas opes impenderunt, cicatrices ostentant, forte condigno præmio receptas. Nonnulli quoque uxores ac liberos, focos & aras, dulciaque patriæ liquerunt arva, religionis ob cultum. Multi quoque, ultrò pauperes, quòd nemo eis quicquam dare velit. Nec desunt, qui religiones fingunt, vestem mutant, soccis ligneis ambulant, Eremitam latente hypocrisi mentiuntur, quibus Deus virtutes simplicium inspiravit. Sunt etiam, qui Astronomiam & Chiromantiam ubiq; intromiscent. Alii demum campivagi, qui in monte Veneris artem susceperunt: hinc bruta non minùs, quàm homines, à morbis curare noverunt. Item qui simul futura prædicere, atque thesauros effodere sciunt. Suntque qui libris destituti, chartæ inscribunt non innoxia verba Salomonis, quibus morbi non secus atque dæmones fugantur, antè & pòst cruces ducunt, ne diabolus scribentem potentia verba auferat. Sunt qui varia callent idiomata, apud Belgas, Chaldæam, Arabicam, vel Dalmaticam se loqui fingunt, multisque onusti artibus, tandem Mathesin, vel historias jactitant; plerique horum nil minus, quàm lapidem Chrysopejum construere norunt, minas circumgerunt perpetuo fermento propagabiles. Sunt etiam Saraceni, suntque Iudæi baptizati (plerumque non baptizatis nequiores) qui ex Kabala didicere, Mercurium variis modis mortificare, itemque venena diversimodè præparare, quæ ad omnes morbos, & plures alios, valere tradunt. Linguam Ebræam, scientiarum omnium fundamenta, & grandia rerumpubl. secreta, continere, & se futurorum prænotione gravidos jactitant. Sæpè suos citant Rabbinos, librum Nebolohu, cum clavicula Salomonis: unde tam præterita, quàm futura, legere possunt. Alii quoque artem medicam, in sua tantùm progenie, hæreditari asserunt: etsi fatui, vel nequam sint omnes. Sin autem apud viros non suscipiantur, saltem apud mulieres, Cosmeticen jactitant. Eodem enim corio cum Græcis, & Iudæis, sunt obducti; licet vicissim unus alterum derideat. Etenim natura promti, ex seipsis mentiri addiscunt. Est & genus fugitivum, e famulitio chymicorum, quod dum selectiora jactitat, non nisi venena Seplasiis venumdat. Mentiendi namque libertatem omnem usurpant apud ignaros, accedente per assiduum usum mendacio. Idiotæ enim sunt, è chymicis furnis fugitivi apostatæ. Scholæ autem, majori securitate, atque omnium liberrima authoritate, imponunt mortalibus: nam cum demonstrem veritatis decreto inevitabili, quod hactenus morborum essentias, causas, atque remedia prorsus ignorent, magnoque volumine, atque rationibus à priori id stabiliam: interim suos promovent scholares, hunc, quia Latinus, patremque habet chirurgum, vel Pharmacopolam; aliumve, quia artium magister factus, lectiones aliquot professorum audivit; alium denique, quod Euclidem pro parte jactitet, vel ab Aristotele disputare didicerit. At miseror genus humanum, tot internis calamitatibus obnoxium, tantisque externis exploratoribus expositum: qui cum sub infaustis Scholarum regulis trucidarunt è primatibus quemquam, jus assumunt appellandi ad morbi incurabilitatem, suosque ubique habent patronos, & complices. Adeóque soli grassantur impunè in vitas principum, prout libro de febribus ostendi. Tanto autem miserabilius se fidunt illis mortales, quod promotione, ac jurejurando, ignorantiam apud vulgus tegant. Quippe jurant, se fideliter sanaturos infirmitates, quas ostendi, ipsos nescire penitùs. Imò ne unum medicamen monstravit illorum princeps Galenus, ab empyricis non mutuatum, utcunque complexionum, graduumque ludicra theoria, tam secundùm genera, quàm loca, triumphet. Quin- 3
tius namque, Galeni præceptor, totusque empyricus, ubique à discipulo imploratur. Principes atque Magistratus hanc impunem necandi licentiam avertere à subditis deberent, & ex conscientia tenentur. Non putem autem neglectum incuriâ: sed postpositum, præ remedii inscitia hactenus. Ego verò, remedium censeo. Si statuerent, omnem Medicum teneri, ter ad minimum, invisere debere quemlibet ægrum, à quo fuerit requisitus: sub pœna exilii, & privationis officii sui. Nam aliàs, numerus Medentum satis increvit. Deinde, quòd solutio nulla sit debita Medico, si non sanaverit ægrum. Hoc duplici videlicet statuto, Medentes vigilantiores fierent, atque ægrotis rectius negotium cederet, servaret Princeps subditos. Sed statuta, servanda seriò. Nam Legi Corneliæ de sicariis æquiparantur. Nunc unde digressus, redeo. Sunt etiam, qui dum librum meum de febribus legisse fingunt, objiciunt, me duntaxat remedia chymica, & insueta ostentare arcana, ut ad me, unumquemlibet ægrorum convocarem, spretis antiquorum tutissimis doctrinis. Absit! Quia nec inviso ægros, nec medeor spe lucri. Quod omnes totius patriæ viri boni testantur. Neminem sanè voco, ad

mea medicamina prostituenda, aut venumdanda. Libenter vivo latens, à solis pauperibus sollicitatus. Hoc unicum palàm atque liberè profiteor: difficilium nempe morborum victorias postulare alios Medicos, quàm Humoristas, & alia longè remedia, quàm quæ venditat Seplasia. Quoniam desideratissimè perfectissimorum corporum dotales optantur potestates, ut venena, à balsamis, in nobis separentur. Imò ubi venena non sunt aperta, superentur Archei confusiones, abigantur impuritates clanculùm, invertantur remediorum dimensiones, ut prodeant proprietates, quarum operâ opus habet Archeus. Quinimò introvertantur impressiones remediorum, quarum tyrannidem natura nostra absque clade ferre nequit. In hoc enim peccato, inque hac penuria, plura jam secula infeliciter transacta abierunt, quod ignoratis causis morbificis, nescitis remediorum potentiis, despectisque altioribus præparationibus, quicunque morbus sub initiis ethnicis non migrabat, desperatis dicatus steterit. Profectò, nullus in
4 specie morbus, est incurabilis. *Deus namque, ut non fecit mortem, ita nec Letatur in perditione vivorum. Sanabiles fecit nationes orbis terrarum, nec est medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.* Quapropter ignavum genus hominum, in subscribendo ignaris promtum, ex animo, coram Deo ubique præside, hortor, mecum contempletur, officinarum remediis morbos aliquot alimentarios quandoque per accidens sanari, qui nempe spontaneas con-
5 sumtiones, & faciles admittunt resolutiones. At in gravioribus, in quibus sunt fixæ, aut radices chronicæ, illorum usum plus obfuisse, quàm profuisse. Hippocrates quidem, sine invidiâ, altiorum remediorum inquisitiones, posteris reliquit: quia felicioribus seculis vixere primores. Scholæ verò, ad majores mortalium necessitates, sedentis & jacentis naturæ, non respexerunt; sed Galeno, atque suo Quintio contentæ, non sensere mortalium defectus, cum lucrum se reportare, quocunque eventu conspexissent. Etenim ne semel excogitarunt, Nephriticos impedire recursus, multòque minus calculum resolvere, quòd deceptis authoribus, falsisque causis, sua dedissent nomina. Idcircò enim de vera lapidum causâ, deque vera sanatione, atque remediis ideo auditum est hactenus nihil. De-
6 siderabatur siquidem ejusmodi remedium, quod impediret venturam succrescentis Duelech sobolem, per ipsiusmet lotii præparationem. Tum etiam, quod restauraret uteri saxipari decidentiam Gorgonicam, fermenti petrifici potestatem: ac tandem quoque resolveret, quicquid coagulator spiritus patrasset. De quibus singulis auditum est hactenus nihil. Duntaxat propellendo calculo, laxandisque meatibus urinariis, intentæ fuêre Scholæ. Itaque in sanatione Lithiasis, duplex obvia solicitudo est. Vna nimirum, quæ inclinationem tollit, ac metum recidivæ. Altera verò, quæ generatum demolia- 7
tur Duelech. De neutrâ somniatum fuisse in Scholis, ostendam: At saltem propulsionem arenarum, & lapillorum, machinatas fuisse: non autem pacationem tam atrocis doloris, à radice, cogitasse. Laudant quidem, atque in apicem attollunt, Malvas, Altheam, Amygdalinum, & quæcunque mollificando humectantia nominant: dein varia fomenta, tam humectantia, quàm abstersiva, itemque refrigerantia connectunt, ne dolores intendantur, vel lapides excrescant. Imò & Scorpionum oleum commendant, quasi inunctum lapillos confringeret forinsecus! quasi inquam axungiam, carnosam membranam, ac peritonæum laxarent; ad quorum dilatationem scilicet, mox ureter necessariò mollificaretur, extendereturque in latum. Vulgus equidem has sibi opitulationes, suadente primum anu, invenit, & extulit. Has dein admiratę initio, ac dein mox amplexæ sunt Scholæ. Ne 8
scilicet (cum secus nil habeant) inutiles fierent spernendo. At non doloris solius ergò, hæc suscepta: sed juvaminis causam leviter indagantes, de solo itinere lapilli solicitæ, ultimo decrevere arresto: non nisi per humectantia, ureteres esse ampliandos, nec aliam medendi fore spem. Ampliationem verò, non quidem in longum ureteris: sed duntaxat, qua sperarent, in latum scilicet: quasi natura obligaretur, se ad Medentum conatus conformare. Adeoq; remedia dolorum censuerunt esse per accidens: quibus adjunxere enemata, ne incumbente stercore, compressus ureter, labenti calculo cataractam sterneret, & sic viam clauderet. Adeoque capitale Scholarum remedium, circa stercora effectum, & posteriora: nequaquam autem ad causas, radices, ac fontes, intentum fuit. Vnde Satyra: *Stercus & urina, Medicorum fercula prima.* At quam vana, atque puerilia, sint hæc Scholarum subsidia, testantur ipsimet afflicti, horumque viduæ & proles. Inprimis mucilagines Malvæ, non transeunt ab ore, ad ureterem in forma lenientis, laxantis, & mollificantis, quin in via aliquot suscipiant prius transmutationes formales. Nec enim eò quicquam devenit, nisi prius lotii naturam

ram

tam assumserit. Imò enim jam ureter, calculo obturatur (nam quamdiu non obturatur, nondum totam ureteris amplitudinem implevit, frustraque ergo ejusdem exigeretur ampliatio) à tergo, incumbens sustineat lotium, quo pacto, quæso, hocce excrementum, in tam angusto meatu, cedet loco, ut advenienti lotio, è Malva parato, assurgat, locumque paret? ego saltem fateor, me non intelligere quicquam harum promissionum. Denique posito casu anilis illius figmenti, & quod mucilago illa humectans, ad angustum lotii angiportum, sospes deveniret: attamen non proinde diducet madidum jam ante ureterum canalem, qui præter jam actualem sui humectationem, ab aliena mucositate ampliari, aut dilatari non expetit, aut exspectat: ut neque semel unquam dilatatus, deinceps amplius sui iteratam diductionem optaret, vel admitteret in recidivis. Adeóque istud Scholarum suppositum, & dissimulatum remedium, unica solùm vice, foret utile. Nisi malint, ureterem dilatari, lapsu, adventuque mucilaginum præfatarum, earumque casuali absentia, in pristinum statum denuò angustiari. Quod est, dare potentiam ampliandi, juxta Medentis votum, præter solitum, & naturam, meatus solidi, atque primæ constitutionis. Siquidem naturaliter, postmodùm rursus redirent in pristinam atque natalem angustiam. Etenim Scholæ, si seriò in his loquantur, dementant, vel rident ægros, ac sibi applaudendo lasciviunt. Sodes, si vera hæc autument, cur vetant diuretica, si propellendo calculo valeant, adhibitisque humectantibus, angustos dilatent meatus? Quidni humectantia diureticis copulant, ut utrique simul satisfaciant indicationi? Etenim jam ante docui, si mors ab hæsitante calculo in via supervenerit, id non accidere diureticorum reatu, ut neque, quod ureter (nisi fortassis fuerit monstrosus) sit alibi seipso in exordio angustior: atque idcirco semel discedens ex rene calculus, si sistatur in delapsu, præ viarum strictura: id accidere ex doloris atrocitate, quæ ureterem spasmodes contraxit. Idque igitur, Diureticorum piaculo non fit: sed Medentis, qui spasmum hunc nunquam in Scholis obaudivit, ideóque neque remedium pro illo inquisivit. Ubi sanè notandus venit Scholarum solœcismus, atque elenchus non causæ, ut in

10 causam. Quoniam juvant præfata humectantia, Althea, Malva, Amygdalinum, &c. non quatenus amplificent ureteres (quod in se ridiculum) sed in quantum spasmum crispationis demulcent, prout aliquot fotus externi. Itemque succus citri non juvat abstersiva, & incisiva vi suæ aciditatis (alias namque idem præstaret acetum, & acida reliqua) quia succus citri, prima digestione caloris, deponit suum acorem, ideóque nec obsoniis adhuc effervescendis admiscetur: sed residua manet ipsi vis, demulcendo spasmo conveniens. Dum scilicet in lotium conversus, prioris vitæ mediæ aliqualem notam adhuc retinet. Quid si Scholæ, diure- 11
ticorum usum vereantur, ne fortè plures lapilli descendendo coincidant intra ureterem, & qui à tergo grossior esset, velut cuneus, transitum oppleat. At nec sic quidem, casuale vitium diuretico dandum. Quia insuper etiam figmentum pro vero venumdatur. Nam quidquid semel, initio, in ureterem incidit (nisi uncus aliquis fuerit) id ita deorsum pergit, & effertur. Non enim in tam augusto transitu ludunt, lasciviuntque lapilli. Non unus aut simul plures exitu majores, è rene migrant: ut neque semel inde decidui, qui à tergo, lotii pondus sustinent. Rectè id quidem suspicabile, si ureter, non mollis ac laxa membrana, sed harundo sicca & inflexilis esset. Madida quippe membrana, metu vacui, necessariò semper concidit, nisi à tergo dilatetur, cadente lotio. At nondum proinde fonticum diureticum. Nam incidentia plurium & malè formatorum lapillorum, non hausit suam culpam à diuretico: sed à fatali irruente, quod citra diureticum æqualiter cecidisset. Quapropter nec timendum, aut avertendum diureticum, præ formidine casus irregularis, & monstrosi: ut scilicet, quod ordinario utile per se, vetetur ex timore casus insoliti, atque rarissimi. Quod si dicant, plures lapillos visco conglutinatos excidere. Id inprimis destruit causam materialem Duelech, à Scholis edoctam. Siquidem pituitosum istud gluten jam petrificari debuisset: At lapilli ejusmodi illam collam nec invenerunt, nec assumserunt in uretere. Quapropter si unicus, vel plures conglutinari, è rene labantur, perinde est: siquidem elabendo, non erant majores renis exitu. Ergo si diuretica istam collam non solvant, nec lapillos disjungant: saltem perutile fuerit, copiosiore citatoque lotio incumbente, infestam calculi sarcinam, quantocius, suo lotii pondere propulsasse. Naturaliter enim ureter, nulla intus mucilagine madet. Quod urinæ sanorum testantur. Ergo siqua medicaminum mucilago eò deveniret, non posset non ureteri esse præter naturam, & sui solitum. Quid si ureter, calcu-

G

calculo impacto obsessus, dicatur mucilaginem patrare. Inprimis casui contradicunt urinæ Nephriticorum. Tum quoque, Scholæ inadvertentes erunt, quæ pituitam, sive causam calculi materialem, supernè, imò ex stomacho, deducunt pro calculis: quippe quæ ad manum, & in uretere ægroto, reperiretur. Stultæque propinantur simplicium peregrinorum mucilagines, si mucilago, mali nativa causa esset. Dein loquuntur Scholæ, tanquam si diuretica malleo calculum, imò & urinam propellerent, vel à tergo per baculum protruderent: ita nempe per artificialia, more vulgi, sese in spectaculum demergunt. Non considerantes, in diureticis, proprietatem specificam relictam, à vita media simplicis, vel partam in transmutatione digestionis, à qua, diuretica lotium emungunt. Nulla autem diuretica, per se, calculi progeniem respiciunt. Vt neque probus Medicus attendit effectus, accidentaliter per accidens irruentes, ut proin effectus per se negligat. Quod fit attamen alioqui, prohibendo diureticum. Vtpote sanativa indicatio mandat promptissimam nocui ablationem, magisque ejus, quod per moram deinceps mage grandescit. Ergò diuretica laudo in Nephritide, modò simul spasmum ureterum leniant, & consopiant. Comes quædam, itemque altera monialis, ingenti dolore, diem clausere suum. Vtraque enim, velut uncum, uno trianguli acumine, in rene, altero verò, intra ureterem desinente, exhibebat: atque spasmo crudeli obierunt ambæ. Non quidem moriuntur præ urinæ suppressione, ubi alter renum lotio satisdat: atroci sed solo spasmo oppetunt, qui spasmus iterum circa mortem laxatur. Quapropter dissectio, præter lapillum unciformem, ex-
12 hibuit nihil, quod mortem attulerit. Initio dixi, sanationem Duelech consistere tam in abollitione inclinationis, quàm in calculi liquatione seu desolutione: quorum utrumq; negant Scholæ possibile: adeoque stamus in terminis oppositis. Ergò veniendum ad rationes, ad testes, sive facta, atque ad diplomata, probatoque jure meo, aperianturque Scholarum ignorantiæ. Inprimis, cum non entis, sive impossibilis, non sit conceptus ullus positivus, adeòque non sit ulla ejus scientia. Fatentur ergò Scholæ, nullum fore sibi scientiam, & se negare ea possibilia, quæ
13 fatentur se nescire. Rationes autem, quæ Scholas ad impossibile collisere, sunt hæ, ac satis futiles: experientia nostra rerum Magistra, nondum nobis patefecit, malam inclinationem tolli posse. Cum juxta Galenum, intemperies versa in naturam, curari nequeat, juxta proverbium: Naturam expellas furca, tamen usque recurret. Potissimùm autem, in parte, continuo excremento referta confirmatam tolli intemperiem, est prorsus impossibile. Quoad calculum confirmatum autem, utcunque saxifragorum speciosa gloriatio perstrepet, non nisi vanum est empyricorum stentamen. Iactantiæ idiotismi, nec aliud quippiam. Solum enim potest Medicus citare ac propellere calculum, per diuretica, viasque laxare, per humectantia emollitiva. Imò cum diuretica sint periculi plena, Medenti nil opportunius in Lithiasi, quàm ureteres humectando ampliare, ac sordes incumbentes, per enemata, ab intestinis demere: fumivenduli verò chymistæ, lapidem confirmatum, in vesica, retrograda resolutione, dissolvere stentantur, proprioque ore sibi non nisi opprobrium solicitant. Sed nostra Philosophia supra vires naturæ pollicetur nihil, ideóque permanet inter doctos venerata, fixasque jam à tot seculis radices egit. Quis enim non videt, ipsum stomachum necessariò confringi, atque liquari debere citius, quàm stomacho centies duriorem calculum ab ore longe remotum? Sed quia chymicus plerumque ignarus est Philosophiæ, audenter quidlibet promittit, ut à miseris, & credulis, nummos emungat, quos per chrysopœian parare nescit. Etenim si quippiam in natura foret, quod Duelech confirmatum resolveret, tot Principes, atque Magnates, totque rara Medentum ingenia, non caruissent hactenus tam felici remedio. Hæc sunt Scholarum supercilia, 14
decreta, & calumniæ: quibus tamen benè perpensis, reperiuntur oppositorum vera privilegia. Nam inprimis si quis peccando contrahat morbum, quidni bene medendo, eundem radicitùs tollat? & characteres parti semel impressos, penitus exstirpet? Plures namque liberavi à Lithiasi, cui per aliquot annos obediverant, sic ut in posterum planè vixerint liberi. Quorum remedia sub pœna meæ infamiæ mox offendes. Scholis namque facile indulgeo, quod juxta suas experientias, & ignorantias causarum, loquantur, negentque auferri impressionem, translatam in membrorum potestates: cum videlicet non nisi cruda & ignava remedia hactenus agnoscant. Sed interim inexcusabili volutantur errore, quæ desperant aliquem supra se sapere. Cum interim cessent indagare, totumque vitæ spatium soli addicant lucro. Iudicia Scholarum retrospiciunt in scripta avorum gentilitati subscriptorum: nostra autem

spectant

spectant entia prima corporum, expedita ab involucris, quibus impediuntur progredi ad prima nostri constitutiva: in quibus queant noxias impressiones, in vitam mediam introductas suffocare, atq; eatenus tollere inclinationes, quæ in naturam versæ videntur. Quoad ablationem inclinationis ergò, inprimis medicamentum Aroph Paracelsi (quod sonat Aroma philosophorum, sic dictum propter tincturam auream) præparatum sub fimo, cum mixtura panis secalini, ac postmodùm spiritu vini extractum, curat inclinationem veterem ad calculum renum. Baro quidam nostrâs, dum per aliquot annos, in sua Angliæ legatione, pluries calculis renum summo dolore infestatus fuisset, meq; suadente uteretur bis hebdomatim præfato liquore Aroph, per octodecim deinceps annos à Lithiasi liber, tandem anno 83, vitâ defungitur, ejusque cadaver dissectum, ne arenulam quidem aut lapillum ostendit: qui antea dum calculosus erat, sive rhedâ vectus, sive modestè obambulans, cruentum semper lotium minxerat. Supersunt modò adhuc ejus hæredes testes. Memini quoque consiliarii, cujus antè, de esu asparagi, mentionem feci. Is enim cum per quindenas singulas soleret miserè decumbere, usus deinceps cerevisia, cui semen Dauci incoctum est, liber à Lithiasi, vixit modò per annos aliquot. Quorum experimenta, atque testimonia, ruborem Scholis suffundunt. Cum in ore illorum, sit veritas. Paracelsus quoque entia gemmarum, & saxifragorum, in opem advocavit, unicoq; tandem Ludi remedio, utrumque sanationis finem pollicetur, estque assecutus. Negent Scholæ possibile, quod facere non possint: Arrogantiæ plenum, & stupiditatis, est illarum testimonium. Siquidem languidam saxifragorum opem, suis crudis remediis tentatam, & evanidum quoties admirantur effectum, arcuant supercilia, attonitæ humeros attollunt, rogatæ silent, coactæ autem, ad impossibile refugium, maluntque Deum misericordiæ ad bonitatis oblitum accusare, quàm calculo (ut ajunt) confirmato, morbisque plurimis in natura dedisset remedia: imò Deum oblivifcentiæ libentius accusant, quàm ipsimet alicujus ignorantiæ notam admittant in doctrina sua paganica. Principes autem, à Scholis circumventi, subscripsêre harum imposturis, ac pietatis illorum liberalitas, Xenodochia incurabilium erexit, seducti Scholarum imposturis, quę mendacii arguerunt textum Sapientiæ: *Sanabiles fecit Deus omnes nationes terræ, nec est medicamentum exterminii.* Scholæ enim propriam & crassam nimis ignorantiam, reciprocam atque convertibilem fecêre cum naturæ impotentia, quasi scirent omne possibile, solumque ignorarent impossibile: Idque non solùm negativè, sed prorsus privativè. Tanquam nescire illarum non penderet ex defectu Academiarum: sed potius bonitatis, vel providentiæ divinæ penuriâ. Quapropter cum negatio possibilitatis in sanando, mihi videretur continere occultum scelus, semper, vel ab adolescente, benè sperans, argumentabar contra, hoc modo. Si de fide, omnis morbus à prævaricatione inceperit; peccatum autem quodlibet remittatur penitus: sperandum omnino, morbum quemlibet in sua specie tolli posse, si punitio peccato adæquata, in remissione. Præsertim quod idem qui peccata remittit, etiam morbos sanet, remedia dederit, & Medicum creaverit, pro bonitatis suæ abundantia, quæ omnes suas actiones superat, infinitiesque major est sua indulgentia omnibus hominum peccatis. An enim fortè non potuisset, creare adæquatum & victoriosum remediũ morbo cuilibet? vel nescivit? vel noluit? qui mortis ęternæ remedium dedit. Non enim lætatur in perditione vivorũ, qui sanabiles fecit omnes nationes terrarum. Quoad authoritates autem scriptorum. Cardanus enim scribit, sua ætate, virum per Longobardos oberrasse, qui paucis diebus, quodam poculo passim, securè, certò, atque breviter sanabat, quotquot calculum in vesica habebant: additque judicium, se non dubitare, hunc virum in inferis esse, quod moriens artem suam mortalibus inviserit. In tanto contra clamores Scholarum paradoxo, non sat est unicus testis. Epitaphium Theophrasti Paracelsi, quod in muro prope S. Sebastianum, in nosocomio spectatur, ab Antistite Salisburgense erectum, idem prodigium multoties evenisse personat, utut crepent ilia Momo. Habent autem verba ejus: *Conditur hic Philippus Aureolus Paracelsus, insignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera Lepram, Podagram, Hydropisim, aliaque insanabilia corporis contagia, mirificâ arte sustulit, & bona sua in pauperes eroganda collocandaque honoravit. Anno Domini 1541. die 24. Septembris vitam cum morte mutavit.* Sub insanabilibus autem, Tabem, Asthma, Calculum atque ejusmodi universa, à Principe Salisburgense intellecta esse, docent ipsæ Scholæ. Quippe quæ ejusmodi morbos, passim inter incurabiles, primariò semper intonant. Dein indefinita epitaphii phrasis respicit libros, à Paracelso

de Calculo evulgatos, longéque accuratiore calamo, quàm de morbis cæteris. Saltem ergo quicquid semel & sæpius in natura est factum, hoc iterum fieri, non est impossibile. Ac per consequens, quicunque affirmat impossibile, quod ex bonitate divina, in natura quandoque factum, juxta Medici votum, is mentitur coram Deo, naturæ opifice. Etenim in Iure, quod facti est, ipsi indicant testes, censenturque inutilia jurgia, quæ contra testes adferuntur. Scholæ ergò, quæ nos deceptores vocant, genus humanum elencho illudunt. Dicentes. Calculus procul ab ore remotus, longè durior est stomachi membrana: quicquid ergo calculum longè dissitum corroderet, vel minueret, jam dudum ante, ipsum absumpsisset stomachum, in quem recenter cecidisset. Ergò calculus est necessariò malum incurabile. Si autem Sacra aliter scribant, quærenda est via, per quam cum moderamine excusentur falsitatis. At sanè, claves sapientiæ ita vi quadam detinentur in Scholis, quòd cum ipsæ non intrent, alios, intrare volentes, adhuc arcere studeant. Nam Chymico, cordi non est, Duelech per corrosiva tollere: sed per resolutiva propria, & specifica. Neque enim stomachus columbæ resolvit margaritas, vel struthiocameli, ferrum, vel silices, per corrosiva: sed per appropriatum digestionis fermentum. Vel si stomacho animalium, corrosiva dederis: saltem talia sunt, quæ nequicquam damni stomacho adferant. Quinimò si suprema corrosiva spectes, aqua chrysulca, ferrum, æs, & argentum quidem dissolvit, ceram autem ne quidem penetrat. Cujus rei incogitantia, Scholæ suos tyrones, indoctum vulgus, imò & magnates, ab rerum indagine absterruerunt, suadente ad hoc propria ignorantia, indagandi torpore, & lucri spe. Itaque pro calculo, & morbis in vesica, quasi derivationem intenderent Medentes, ridiculosè ad anum conversi, clysteribus rem aggressi sunt, quasi
17 anum exonerasse, calculum excrevisse sit. Etenim cernebant, quod succus citri, humanum Duelech in vitro minueret, sperârunt idem debere fieri in nobis. Sin minus, se posse gloriari, exhibito succo citri, præstitisse quantum naturæ esset possibile. Nescii inprimis, citri aciditatem sub calore dulcescere, instar pomi immaturi, in se prius acidi, ac dulcis dein, per Solem maturati. Denique si unica acidioris vini gutta intrò ad vesicam mittatur, plus doloris adfert, quàm ingens calculus. Ridiculum itaque imaginantur, qui acido citri oretenùs exhibito, se aliquid proficui, ad diminutionem calculi, fecisse stentantur. Errant pariter, qui & salibus stillatos liquores propinant, ad resolvendum calculum in vesica. Nam non potest acidum, ut tale, citra insignem noxam, in venas transire. Et quanquam in succo citri, multóque magis in spiritu salis marini, solamina sint calculosis: hæc tamen non obveniunt, nisi valedicto prius acore. Quoniam revera sanatio, aut resolutio Duelech, non perficitur acidis, ut neque corrosivis. Neque pocula acida ad vesicam unquam penetrant, nec deduci sinuntur. Dum autem Scholæ animadverterunt, capitulum Saxifragorum, stupentes quamquam de exitu promissi formidarent primum, atque deinde certiores factæ, cernerent, se frustratas spe; attamen ludentes cum humano corio, dederunt contusos fructuum & lapidum pulveres. Cognoverunt, inquam, se remedio destitutas; non destiterunt tamen propinare, quæ frustranea scirent, in quo ægris imponebant, dû occasionem medendi, vanis ludicrisq; remissis transilirent, ut se necis, apud posteros, excusent: quasi quicquid possibile in natura, & quæ extolluntur à veris Medicis, fideliter exhibuissent. Semina duriora, ut dum Lithospermon audirent, sic ridiculo nomine à Scholis nominatur, confestim è nomine omen sibi fecêre. Iunxêre dein lapides cancrorum, limacum, piscium, conchyliorum quoque crematas testes, imò tritas in aurichalco gemmas durissimas. Tandem ignitam, extinctam, tritamque Crystallum propinarunt, ludicro invento, atque eventu. Postremò, ut se conspexêre in risum atque despectum venisse, neve mercedem, visitationumque iteratas frequentias solutas, gratis exspectare viderentur, sed aliquid fecisse, quanquam intus penes se desperarent, multiplici experientia edocti; quod Europa, atque Asia, denegare dicebant, ex Indiis est petitum subsidium, saltem ut Medentis consilium, tam peregrinorum simplicium cognitione, ab adstantibus in admirationem trahatur. Quasi Deus non foret remediorum creator, ægrorum misericors opitulator, tot mille annos remedia ægris Europæis atque Asiaticis recusasset? Quod si interim sua sponte, Calculus è rene præceps ruat (nam de vesicali jamdudum desperarunt) ehem quanti tam fiunt exhibita Saxifraga? Mentiunturque audaculi, pulveres renibus non secus atque mancipiis imperare, & lapides conterere, quasi sub malleo. Sin autem negotium, minùs felix, dolent se tardè vocatos,

tos, meatus, balneo & clystere, potuisse laxari tempestivius. In paucitate enematum, vel simplicium peccatum deplorant, cognatosque medentes accusant. Dolent potissimum se vocatos calculo jam confirmato, quanquam hactenus ob missum à Scholis diploma, quod tempus inter confirmatum, & non confirmatum calculum prodiret, fortassis non quidem Scholarum negligentia: sed quia istud diploma, pergameno inscriptum, à muribus devoratum esset.

19 Subterfugium Scholarum æquè profectò ridiculum! Siquidem Duelech, per gradus suam nanciscitur duritiem: quippe proprio induratur coagulo, in mediis undis. Delusæque ideo Scholæ, quod putaverint, sensim calculum indurari atque siccari. Sanè tam durus est hodiernæ diei cortice, quàm intimo ejus nucleo: tamque durus, recens excisus & madidus, quam erit hinc à seculo asservatus. Tamque dura est arena, matulæ noviter adhærens, quàm abrasa infra annum erit. Tam durus inquam silex, in fundo fluvii, quàm erit infra annos centum. Quis est ergo, qui non admiretur mecum crassam ubique Scholarum ignorantiam? Non solùm deceperint seipsas, propriâ putatione, quòd calculum in vesica dixerint per calorem generari, siccari, atque sensim magis indurari, sive confirmari? sed ne obiter saltem cogitârint, urinam in vitro, & frigore ambientis, apponere arenas, absque caloris, siccitatis, aut coctura juvamine, tam duram hodie, atque erit postquam in charta sit siccata? Hæc nimirum sunt studia, decreta, & Scholarum remedia, quorum demeritis, negant in natura possibile auxilium calculosis. Ideóque decernunt, quod calculus in vesica, suo exitu major, non habeat in natura remedium, à bonitate divina, præter novaculam. Mulierum enim vesica potest per dioptrismum ampliari, suumque emittere calculum: sed de virili, nunc agimus. Horat. Augenius primarius Patavinus, gaudet etiam suo cerebro auctam novaculæ crudelitatem, nempe quod cultro ignito, id facinus primus dictasset. Paracelsus verò junior, quanquam totam Duelech spem in cultrum etiam retulisset: attamen deinde tacitus errorem suum, per Ludum reparavit marmoreos siliceosque tartaros, ex æquo cum aliis testaceis, unico illo remedio resolvens. Scio equidem, quod divina Bonitas, in vegetali & animali familia, lapides creaverit, suis speciebus inutiles, atque frustraneos, penè monstrosos, imò suis individuis aliàs onerosos, nisi nobis alicui bono essent conditi. Itaque cum universa in ingrati 20 hominis usum sint creata, multaque suis vix prosint individuis; mortalibus quoque nunquam profuerint, nisi in succum lacteum, sive ens primum, resoluta: destinationem suam certè ab usu, peregrinæ suæ petrificationi, petriformi suscepere. Neque enim in pœnam animali, aut plantæ, innascitur lapis: sed signaturam sui doni ostendit, etiam in coagulationis suæ duritie. Quamvis autem lapis mineralis, saxifragus, sit aptus resolvendo Duelech, si ita præparetur, ut ad renes, illæsis viribus suis, perveniat: animalis tamen, & vegetabilis rupestri natura, plerumque civiliores sunt, adeóque velut cives domestici, faciliùs in nostri rempubl. admittuntur. Vultus enim illorum, spem signati faciunt: ut quoties à sua lapidosa indole recedunt, etiam exsequendi dotes, in suo signato pollicitas, potestatem obtineant, conjugium nobiscum ineant, suasque intimè desponsatas vires promissas nobis communicent. Quod accidere nequit, nisi per plenam 21 sui resolutionem in ens primum. Lapides enim fructuum, puta mespilorum, palmitum, persicorum, &c. volatiles feci, absque omni capite mortuo, postquam in succum lacteum rediissent. Idque nimirum absque distillatione separativa. Reperi enim, quod hoc remedii genus restaurat, non secus atque Aroph præservat. Quorum amborum hanc facio differentiam: quod restauratio sit inclinationis susceptæ abtruncatio, præservatio autem, futuri præcautio, per impedimentum materiæ disponibilis. In verâ autem sanatione includitur utrumque. 22

Porrò ad veram generati Duelech resolutionem, liquationemque, primatum obtinet Ludus Paracelsi, sic dictus, non quod silex sit, & pueri cum illo laudant; prout aliqui interpretati sunt ipsius etymon. Sed quia Ludus semper tali, tesseræ, aut cubi forma eruitur, cujus præparationis hæc est descriptio apud Authorem. Ludus optimè contusus, calcinatus, & usque in olei formam bullitus, quod unico ferè verbo, vocat fel terræ, & Altholizoi correctum. Quod sonat *al. tho. oli. gesotten*, sive, totum conversum in oleum, per ebullitionem. Quæ Ludi eminentissima præparatio, paucis mortalium, sub brevi isto syrmate, enotuit hactenus. Et quanquam mundus commiseratione sit dignus, utque apertiori sensu præparatio describatur: Indigni tamen sunt rerum secretarum contemtores multiplices, ut manifestentur nunc, quæ Deus ob ponderosissimas rationes,

inter paucos, atque parvulos hujus seculi, manere penes thesauros suæ dispensationis voluit, donec nil tam occultum, quod non revelabitur, in suâ dierum plenitudine. In qua, væ mundo, & confusioni suæ! Dicam tamen parum apertius, ut Philosophiæ pyrotechnicæ gnari soli me capiant. Teratur Ludus in pulverem, in mortario, & sub pistillo. Dein sub cote, in silice, iterum. Tum dein calcinetur. Non quidem igne torrido: sed addatur illi sal circulatum, de quo Paracelsus, libro de renovatione & restauratione: & distillato inde sale, dicitur Ludus calcinatus. Quia pauco binarum horarum labore, totus erit conversus in salem. Ludus ergò sic calcinatus, & in salem redactus, sibique æquiponderans, decurrat suâ sponte, in humido loco. Istud autem sal resolutum claudatur hermetico sigillo, in ôvo longi colli, & in arena, bulliat continuo igne secundi gradus, donec totus Ludus, in pari sui pondere, steterit instar olei crassioris, super aquam quam ex aëre cellarii hausit. Tunc namq; totus Ludus est sal volatile, in forma salis oleoli resoluti, habetq; aliqualem urinæ gustum. Ideóque per urinam, cum potu vadit integris viribus, atque dissolvit omnem calculum, ubicunque in corpore delituerit. Quia est sal volatile, resolvitur in humido, nec separatur in digestionum officinis: sed quia gustum lotii aliquatenus repræsentat, habetque interim amicas proprietates naturæ nostræ, lubenter recipitur, simulque ad renes dimittitur. Dosis ejus est, granorum 14. usque ad viginti, cum aquæ simplicis distillatæ tantillo. Et calculus mediocris magnitudinis in vesica, resolvitur in pineoli magnitudinem, potissimùm duabus hebdomadibus. Liquor Ludi, sic præparatus, vocatur à Paracelso, fel terræ: quia si in charta extendatur, citrinus obscurius est, non parùm ad viridem declinans. Lapis est enim valde mirus, descriptionibus Paracelsi, unicè respondens, nempe ex sale urinæ liquorum terræ partus. In fundo terræ, ad altitudinem vesicæ in corpore humano. Reperi autem illum ad ripam Scaldis, prope Antverpiam, ubi lateres coquuntur, situsque est plus minusve 40 pedes subter horizontem, secundùm profunditatem fluvii. Fundum enim fluvii, fundo vesicæ comparo. Non est autem in fundo fluminis; sed extenditur unicâ simpliciq; camerâ, subter fundum marginis, in agro vicino, ad latera juxta ripas, idque per aliquot milliaria. Ac Ludi camera ista, vix pedis crassitudinem superat. Neque etiam supra, aut infra præfatam cameram, extenditur ampliùs, nec alibi circiter reperibilis. Est & prædicto agro Pyrites frequens, sulfure dives atque vitriolo. Qui etsi sub terrâ prædurus sit, mox tamen sub aura fit friabilis, fatiscente scilicet sensim vitriolo. Sed Ludus, lapis est pallescens, subinde crustâ perspicuâ per commissuras obductus, magnâ sui parte, in clibano figulino volatilis. Hic nempe est lapis, saxifragorum apex, & calculosorum desiderium. Felix ille, qui eundem calcinare potest, ut jam monui. At labor ejus requirit, nedum lectionem, & putationem, sed plenam scientiam, adhuc dupliciter obfirmatam. Quia est labor Sophiæ, Adeptorum spes. Rarissimus ideirco ille, hoc ærumnoso seculo, quem ad hunc scopum Deus perduxerit. Non sat est, novisse ludum, sive Cevillam Paracelsi, ejusque natalem ortum, quodque debeat reduci in salem oleosum volatilem, absque deperditione suarum dotium. Sed cum non sit operosior pars, in tota Chemeia (quòd Paracelsus sæpiùs declarat, in præparatione tincturæ sulfuris, quę gemmarum nativos colores graduat, utrobique scilicet requiritur idem sal circulatum, utrobique tacitè suppressum) superaddam paucula, quantum frater fratri communicare potest. Nam etsi remedium contra Duelech, ex commiseratione & charitate humana, propalari deberet coram universo, per tubas: attamen ob rationes Deo cognitas, servari debet in arcanis, quorum ipsemet dispensator manere voluit. Accipe Ludi pulverati libram unam, ac tantundem liquoris Albahest distilla hunc inde: & primâ vice, totus Ludus mutatus erit in salem, qui in patina vitrea, loco humido decurrit, absque ulla terrestreitate residuâ, & liquor defluens fulvi est coloris, hermeticóque sigillo clausus, bulliendo, velut spuma, supernatat totus, in forma axungiæ viridis liquatæ. Estque Paracelsi Altholizoim correctum, ac fel terræ. Qui verò putat additamento salis petræ, vel similium, artificium hoc assequi: is sciat ejusmodi salia, utut exquisitè, iteratóque Ludo commista, sola tamen salia defluxura, relictâ terrâ, tanquam fæce, in patinâ. Ludus verò debet totus transmutari in salem volatilem tinctum, nil quicquam reservantem, de adjuncto Albahest. Vtpote tam liquor hic, quàm Ludus, servant pristinum pondus. Et ipse Ludus servat dotes minerales, quas omnipotens Bonitas illi dedit. Est autem hoc opus longè difficillimum non quidem quoad præparationem Ludi: sed ipsius Albahest. Scio, quia vera dico: estque in nostris Adeptis probatio,

batio, superans omnem demonstrationem. Aristoteles enim non aliam agnovit scientiam, quàm quæ è præexistente sensuum cognitione pullulat. Sed est alia indemonstrabilis, in qua ipse Dator, sui luminis manet interpres, supra omnem Syllogismi ambitum: adeò tamen certa; quod totus mundus, ne minimam in sciente dubitationem moveat. Quod in tractatu, de Veneratione scientiarum, ex professo confirmavi, & palàm feci. Patefeci interim, quo pacto ex putrido lotio eliciatur spiritus, qui immissus in vesicam, per indolentem cathetera, solvit Duelech. Scholæ interim suos commendant Herbarios, & hi sua saxifragia: hæsitant tamen, & absque spe digladiantur invicem. Vt si non pro soluto calculo, saltem pro injectâ spe mise-
24 ris, sibi solutum optent præmium. Sunt interim qui promittunt composita magistralia, quibus calculus, velut sub malleo vel molâ contritus, in arenam, vel farinam comminuitur. quod si interim arena fortassis aliqua appareat, id totum postulant donandum suo saxifrago: Sed eventus hactenus illusit illorum temeritates, quos radicis cognitio fefellit hucusque. Duelech siquidem constat materiâ penitus similari, ex unico constantique urinæ liquore petitâ. Calculus nimirum ubique, ac qualibet sui parte, est calculus; nec differt arena à calculo, per materiam: nec est calculus, arena multiplex, per collam aut mucilaginem connexa: adeò ut requiratur solius collæ resolutio, arenis interim ab invicem dissilientibus. Frivolum itaque, quod calculus in arenas, ad dissolvendum con-
25 tumaciores, dissiliat. Paracelsus enim, etsi potito remedio fuerit sanando felix: in hoc tamen naturam Duelech, cum Humoristis, se ignorasse manifestat: quod assumto Ludi remedio, Duelech, arenarum formâ ejectum iri spondeat. Tum iterum, quod magnitudinem Duelech, per omnium urinarum conservatarum, toto sanationis intervallo, ebullitionem & exsiccationem ariolari, atque ponderari doceat. Quorum tamen utrumque, est merum temeritatis insomnium. Siquidem quodcunque remedium dissolvit Duelech, id primum, atque longè facilius, arenas, & parvula fragmenta, si quæ deciderent, esset liquando. Etenim quicquid ex similari urinâ coagulatur, id etiam in se similare est necessariò. Deinde, soluto Duelech per Ludum, si urinæ omnes, toto sanationis intervallo collectæ, asservatæque exsiccarentur, fortassis quadragies superarent pondus calculi. Nam quis nescit, quòd etiam sanorum urinæ exsiccatæ, caput mortuum relinquant. Itaque deprehendi, Paracelsum quidem sæpiùs calculum vesicæ, oblato Ludo liquâsse: sed nec olidas urinas asservasse, neque itidem exsiccasse. Quia ipsi nimis fuisset tædiosum. Etenim placuit Altissimo, præcursorem, ante Heliam artium, præmittere, docentem medicaminum crasin, & præparationes: cui ut fideret mundus, data sunt signa, suam doctrinam stabilientia. Illustris nempe est illi magnorum arcanorum præparatio, quæ non nisi adeptione erat confirmanda. Dein subsecuti sunt, qui Paracelsi inventis addentes, essent repertæ veritatis theoricæ illustratores,
Ut tandem subsequatur, adeptum Medendi 25
consecutus, docens verbo, & opere, quæ Deus per priores denunciavit. Postremò, Scholæ sibi diffidentes, fraude novâ fidem apud credulos fecêre, jactitaruntque per Diætæ regulas, se novisse corpus calculosi ita disponere, ut omnis pituitosa, antecedens calculi moles: quæque aliàs citra ejusmodi sua instituta, statim atque sponte, in calculi racemos facesseret, continuâ ac successiva repetitione tollatur. Id est. Spondent omnem pituitam se posse præripere, quæ quomodolibet calculum format. Imò pituitam, quæ ad necessariam cruoris elementalem compositionem (juxta Ethnicos) requiritur, fore tam parcam & exiguam, ut vix sufficiat, pro istâ sui necessitudine, multóque minus, pro exuberantia, ad creandum calculum: Quorsum videlicet pollicentur magistrales quasdam, iteratasque purgatiunculas, familiares ideo, atque minorativas nominant. Promittunt insuper, se ad oculum ostensuras, verè dejectam pituitam illam (assumtis ad hoc scilicet suis phlegmagogis) hinc etiam ægris propediem imprecaturas faustam sanitatem (palliativam saltem) ob ejectam calculi præviam materiam. Sic tamen infirmi magis sensim infirmantur; Medicè atque miserè vivere pergunt, quamdiu talibus auxiliatoribus se obsequentes substernunt.
At ejusmodi jam nugis 27
sat antè responsum, ubi pituitam, & mucilaginem, è censu causarum Duelech removi. Paracelsus itidem, de primâ tartari calculique materiâ, æquè insulsè nugatur, suæque pridem doctrinæ immemor, transfugit ad pituitosam mucilaginem humoristarum, quos primus, ludibrioso attamen, si nomine vocavit. Ego verò recepto jam isthoc passim nomine, illos ex commiseratione, non autem ironiâ, sic nuncupo. Alibi autem, incautus, hæc iterum oppugnat

gnat Paracelsus, spondens, intra quindenam sanationis Duelech cerni posse, quantæ magnitudinis fuerit, si omnis quotidie urina exsiccetur. Quod clarè implicat cum præcedente Tartari materia: essetque ejusmodi lotii arefactio, mera fraus, ac impostura, si simul cum resoluto Duelech, excerneretur antecedens tartari calculosi materia. Siquidem promittit, quod quidquid dissolvit Duelech, idipsum multò compendiosius solvat prævіam ad calculum Tartari materiam, indies succrescentem. Ego sanè odi ignaviam, ac stupiditatem in Medendo, pertinaciam in Docto, ignorantiam in Professore, mendacium in Scriptore, ut & contradictionem, in principatum ambiente. Siquidem cuncta dolum includunt, & imperitiam in docente, si non malitiam insuper, atque ignaram temeritatem, in tali principe: adeóque totam illam religionem, multâ labe suspectam reddant. Ego saltem vel ab adolescente, usque ad lacrymas, indolui sortem infirmorum, qui sub incerta spe, creduli, confidebant vitam, familiam, uxorem & liberos, imò fortunam, & facultates gubernandas, per audentem quidli-
28 bet, jactantiosum. Itaque primum transcurri per vegetabilium monarchiam; sed non inveni, quod in vesica Duelech resolvere posset. Quicquid autem illorum, in vitro, Duelech liquefaceret, vel hostile erat, vel saltem istis qualitatibus non perveniebat ad vesicam: sin autem per syringam injiciendum videretur, non erat à vesica tolerabile. Itaque distillata, ac decocta vegetabilia, itemq; cineres, calces, pulveres & extracta uniuersa, didici cassa, & exigua, adversùs tantū hostem. Acidiora quidē minuebāt Duelech in sui integritate: sed oretenùs sumta, nō ingrediebantur sub ista potentia ad vesicam: deforis autem injecta, utut instar vini viderētur mitia, attamen in doloris sensu, ferrum candens æmulabantur. Mirabar itaque Paracelsum atque alios, quòd è melle, sacharo, rore, &c. commendarent liquores stillatos; cum nemo mortalium illa per syringam injecta toleraverit unquam. Experimento quidem observavi, quòd columba, excisum Duelech, suo stomachi fermento acido, resolveret in succum, prout etiam fragmenta laterum. Propinata esset proin à senioribus, columbarum, atque gallinarum membra stomachi interior: at sanè spe multùm fallaci. Tam quia cum vitâ bruti, vis fermentalis viscerum, unà exstinguitur: quàm etiam, dato quod ille pulvis primitivam ac pristinam vim, quam in vita sortiebatur, à morte servaret: attamen in culinis nostrarum digestionum, prorsus spoliatus virtutibus istis, ad vesicam perveniret: quanquam revera, pulveres vix in laticem urinalem vertantur. Licèt constanti utrobique inscitiâ, ejusmodi multa præscribantur ægrotis. Hoc attamen didici, quòd spiritus salis Hispalensis, extremo reverberii igne, unà cum terra figuli distillatus, manè singulo bibitus, cùm vino albo, pridie è vase depromto, nedum senum tollat mortales strangurias, totusque diureticus aliquot sanaverit: verùm insuper, quibus decidens justo major calculus e rene, per aliquod menses in vesica moratus erat, tandem minutus, mejendóque excretus fuerit; quem tamen anteà, multoties repetito introitu, in collum vesicæ, toties per cathetera repelli retrosum necessum fuerat. Paratur autem è sale primùm fuso, & per ignem liberato ab extravaganti sorde, mox fuso sale, & inter nummulos raphani resoluto, rursusque tandem exsiccato, cum pari terræ figulinæ distillato, acri igne reverberii tandem, debitóque modo, ne quid exspiret, prout de vitriolo infrà docebo. Habes enim salis balsamum, quem nunquam satis expendes. In tyrocinio meo autem, videram domorum rudera, salem petræ fundere; quodque laterum pulvis, semel à sale petræ liberatus, ac dein per aliquot annos sub tecto asservatus, fracesceret, atque de novo salem petræ daret, sicque totus pulvis, sabulo excepto, tandem verti posset in salem. Videram quoque laterem nitrosum, in medio latioris muri inclusum, trans omnes, utrimque sibi vicinos lapides, suum foris prodere salem petræ, adeóque esse saxorum, atque laterum vicinorum, destructorem. Memor itaque nominis (salpetræ) cognovi illum salem esse ipsum laterem, vel saxum resolutum. Potissimum, quia in antris rupium, sponte stillet, alibi verò longis propendeat stiriis Quocirca salem petræ diversimodè pro Lithiasi præparavi: at frustra. Quia tum adhuc ignorabam, quod Duelech aliis longè constaret principiis, quàm saxa mineralia. Vidi pariter millepedes, ac insectas, locis nitrosis natas, ac morantes, in usum applicari contra calculum vesicæ, At frustra. Sed postquam cognovi, tot secula somniâsse, in cognitione causarum Lithiasis; credidi confidenter, quòd omnis error staret penes nostram ignaviam. Tandem anxietatum querentis misertus Deus, dedit mihi cognoscere Ludum, cum præparatione Paracelsi: qui me intelligunt, gratulantur mihi studiis publicis; quia nôrunt,

norunt, me vera scribere. Quærite fratres, & diligenti animæ obviabit gaudium immensum. Primum enim discite dissolvere Duelech in vitro, liquore tepido, non stomacho, non demum vesicæ, molesto: sicut Duelech sensim minuatur absque bullis, & agitatione: gaudete, quia propè estis. Tum disce, Ludum vertere in salem, abs-
29 que ullo transmutatoris residuo. Remedia autem adversus Duelech, potentur jejuno stomacho, absque hesterna cœna. Quod si felici remedio interno sis frustratus, per catheterum, qualibet horâ injiciatur externum, dimis-
30 sâ tamen priùs urinâ. Dum autem istud urinæ stalagma examino, in mentem recurrit historia filiæ vicini pistoris. Habebat namque filiolam, quæ sæpiùs cruentum mejeret, mediòque filo suspendebatur lotium. Erat autem pallidum, cum multo sedimine, ac glutinoso, sicque septimum vixerat annum. Villica quædam narrat pistori, idem sibi olim contigisse. Iussi tandem adferri vesicam tauri, embryonis, nondum nati: (vaccæ enim non impraegnatæ, vix saginantur) vesicula ista plerumque repleta est liquore saporis, non quidem urinalis: sed alieni. Cujus singulo manè, bibit uncias circiter binas, cum totidem vini albi. Nupta est dein anno ætatis 19, & anno 1643 superstes ac sana est, calculi nescia. Idem dein remedium juvit aliquot puellas pauperes. Cumque hoc jam tentatum esset aliquoties, Idem ex embryone hirco tentatum, ac felicius adhuc successit.
31 Subnectam hoc loco meas observationes, de lapidibus cancrorum, quas nunquam ab alio adnotatas vidi. Inprimis ineptè vocantur oculi, cum non fungantur oculorum munere, nec
32 extrà emineant, nec toto, durent anno. Nec demum hi lapides sunt extracta essentia, à tota bruti testa (licet sic jusserit Paracelsus) siquidem per plurimas atque uniformes cancrorum dissectiones, comperi quæ sequuntur. Inprimis stomachum cancri esse in capite, prope verticem. Mares enim quotannis ægrotare incipiunt, à mensis Iunii medio: femellæ dein, in Iulio, ante testarum exuvium. Sunt enim per dies novem, & amplius, velut semi exanimes ac immoti. Qua tempestate, stomacho illorum exterius obducitur membranula nova, inter quam & stomachum veterem, est liquor quidam lacteus, qui sensim exterius in globum stomachi convexum, quà parte attingit, obducitque stomachum veterem, contrahitur utroque latere, in concavum, statimque lapidescit. Interim nec tunc, nec multò pòst, cancer esitat quicquam. Ideóque (penè incredibile) vetus, sive interior stomachus, sensim in mucilaginem alimentarjam absumitur, exteriorque, ac novus alter stomachus, in vicem absumti, succedit. Siquidem isti lacti, ad stomachi veteris convexum subnato, obtenditur statim pellicula, per modum lacti tepenti solitum: crescitque lac istud inter utramq; præfatam membranam, utriusque scilicet stomachi. Quæ cuncta ducentis forte cancris dissectis, dictim observavi, jucundâ admiratione. Tandem residua pars lactis, cancro cedit in alimentum. Postremò etiam, vterque lapis iteratò sensim dissolvitur, & in nutrimentum paulatim abit. Nihil autem cancer edit, aut in ejus stomacho reperitur, quantisper isti lapides sunt in stomacho ejus, vivitque circiter 27 dies tam ex veteri suo stomacho, sensim absumto, quàm ex usu resolutorum posteà lapidum. Addo, rarissimum diureticum ex hoc lapide colligi, etiam vulnerarium, ac febrifugium, modò resolvatur in formam pristini lactis. Quod quàm sit excellens, atque potens, vix cuiquam, quàm periculo, persuaderi potest. Nihilque est vulneratis, vel post partum matribus, aptius, quàm remedium horum lapillorum. Habet namque remedium, contra inclementias mustorum vegetabilium, vi laxante infamium, modò ita resolvatur, ut per minima, ambo misceantur.
Denique in Marca Brandenburgica, locuple- 33
tissima est cancrorum piscatio. Vectores autem, coguntur noctu excubias agere, ne fortè porcus aliquis, vel leviter subter currum transcurrat. Nam id si contigerit, manè quotquot canceri, in curru fuerint, inveniuntur mortui.
Tam exitialis est porcus cancro. Ut autem in 34
vesicam quodlibet injiciatur absque dolore, Cathetera novum inveni. Quia corniculum argenteum, quo Chirurgi summis cruciatibus urinam exigunt, atrox atque cruentum est, ideóque prorsus displicuit. Inter plures autem, quos tentavi, aptissimus atque innocuus occurrit, qui è tenui corio fieret. Nimirum ad hoc corium, sive alutam, intus depinxi colore albo, ex cerussa, & oleo lini: cumque ferè jam exaruit, fistulam exinde suendo componi jussi, cui filum æneum per longitudinem inductum esset, eratque futura ejus plana, ut nequicquam protuberaret. Vno autem hujus fistulæ extremo, fistula ipsa satis ampla, ut ipsi sypho syringæ indatur quoties lubuerit, amboque aptè respondeant, ut hac via liquor in vesicam

injici queat. Porrò tota coriacea fistula dilutâ collâ firmetur, ut hac dein exsiccatâ, colore aliquo, atque oleo lini, pingatur. Idque videlicet tam ob majorem fistulæ firmitudinem, quàm etiam, ne per liquorem injiciendum permadeat & flaccescat. Educto igitur filo æneo, alter ejus vicarius in locum subintret, ex gingiva Balænæ paratus. Ergò habes sic fistulam tenuem flexibilem, quæ nequicquam dolet immittendo, etsi quadragies unico die, in vesicam protrudatur. Primis quidem vicibus circa sphincterem insuetum, dolet, at mox cessat pavor illius contractionis. Abstrahitur autem lotium, quoties lubet. Evacuatâque vesicâ, injicitur per syringam demum, retro ad fistulam, adaptatam, usque in vesicam quicquid lubet. Modo intromittendus liquor sit indolens, nec ingratus. Est autem Syringa, ad cujus Syphonem, Catheteris eminens extremum adaptari dixi. Sit laus æterna Deo in excelsis, placeatque illi irrorare, & fœcundare mea servitia atque desideria, in opem mortalium oblata!

Caput VIII.

Tyronibus ferculum offert Author.

1. Quæstiones doctissimorum Virorum. 2. Responsa Authoris. 3. Author spernit judicia de se habita ac habenda. 4. Satisfactio de Auro horizontali. 5. Heteroclita de sulfure Veneris. 6. Sulfur Veneris, non esse de intima essentia metalli perfecti. 7. Probatio permanentis sulfuris externi. 8. Dignitas sulfuris Veneris. 9. Indistinctio Authorum Tyrocinii Chymici. 10. Responsio Authoris ad objecta. 11. Incognita quædam hactenus de vitriolo. 12. Vitrioli nomen unde. 13. Nativitas vitrioli. 14. Differentia bonitatis vitrioli. 15. Græci cedunt palmam Germanis, de mineralibus. 16. Error Paracelsi circa æstimationem vitrioli. 17. Demonstratio erroris præfati. 18. Quale vitriolum sit medendo optimum. 19. Modus distillandi vitriolum optimus, & inusitatus. 20. Miræ proprietates hujus spiritus vitrioli. 21. Notabilia aliquot, inde resultantia. 22. Distillatio salium. 23. Coromendatio Danci. 24. Lignum Nephriticum nostras, ejusque delectus, ac præparatio. 25. Usus Betulæ.

OCcasione libri mei de febribus, ad me è
1 diversis Europæ sinubus, scripserunt
magnæ notæ Viri, petentes elucidationem, circa remedia ibidem tradita. Fatentur quidem, se agnoscere, in audaciâ meæ promissionis, vera subesse febrium quarumcunque remedia: sed dolere nimiam scripti mei obscuritatem. Primò itaque inquirunt, quid sit Aurum horizontale. Secundò petunt, confectionem elementi ignis Veneris. Tertiò. Nunquid fortassis sit spiritus Vitrioli rectificatus? Quidam etiam minas addunt, nisi publicè optatui eorum satisfecero, librum meum de febribus fore prohibendum: ut alterum principem Macchiavelli. Utpote quod stante meo libro, necessario alioqui, mox considerent Academiæ Medicæ in rudera, Galenusque mox ostiatim stipem petiturus exularet. Boni quidem consulunt, quæ de febrium inauditâ doctrinâ, deque phlebotomiæ, purgationum, remediorumque detestandis abusibus, in proximorum commiserationem, in medium attuli: sed explicationes deesse, apertiúsque loquendum: ut me tacente, sub sigillato velut diplomate, cuncta confirmentur in posterum, per quorumlibet experi-
entias, & miserorum acclamationes. Primò re- 2
spondi, obstare arcanum Liquoris Alkahest Paracelsi, cujus nimirum doctor Omnipotens etiam dispensator manere decrevit, in mundi usque confusionem, ob rationes, pro parte, notas Adeptis. Itaque me deserturum illius Arcani manifestationem, thesauris beneplaciti divini.
Quoad autem judicia, interim de me habenda, 3
parum moror. Nec enim primus eorum, ut neque postremus vituperator ero, qui nunquam respexi ad mundi censuras, de me factas. nec æstimo (quòd alii tamen multi) cum electione, mei æstimatores. Utpote in Deo amo æqualiter: neminem autem prorsus ideo, quod mihi blandiatur. Scio namque, quia Deum protectorem habeo, qui deserit neminem se invocantem. Etenim pluerunt laquei tribulationũ super caput meum. Constiti, nec enim ullatenus presserunt animam meam. Deciderunt in terram, calcavi illos cum despectu; & statim tanquam fimus, putruerunt sponte. Conturbati autem horum authores, erubuerunt. Utinam Deus illis agnoscat! Scio denique, quod Deus, rore superno, fovebit semina, quæ plantavit, quæque crescitura voluit. Neque me solicitum permisit, pro nutu mundi, consensu Scholarum, aut vulgi acclamatione. Ipse namque universa quæ vult, potest, facietque pro lubitu, dum Mundus merebitur per veram Medicinam in suis languoribus consolari. Ah, quàm tumida bulla, quæ semper alienis suspensa arbitriis, pendet ambitio? Quàm malè denique, semper judicant aliena arbitria? quæ præsertim præjudicato continuo reguntur? ad propositas autem quæstiones dico.
Quod sicut Sol censetur nasci in hemisphærii 4
hori-

horizonte: ita Mercurius, dum factus est Dia-
phoreticus, dulcis ut mel, & instar auri fixus, est
aurum in sui horizonte: tantoque est in re me-
dicâ, auro nobilior, quantum perla orientalis
Scoticâ. Mercurius namque quamdiu est metal-
licus Mercurius, est primo enti metallorum si-
milis, & vicinus valde. Dum autem auro colli-
quatur, concluditur ejus omnis vis medica, si-
gillaturque: imò introvertitur sic, ut dotem,
quam humanæ naturæ debet, pro suis languori-
5 bus deneget. Sulfur namque Veneris post sepa-
rationem sui, à suo corpore, ac resurgens, fit sul-
fur quasi gloriosum, tingitque ideò sulfur Mer-
curii (quod in pulvere Johannis de Virgo, per
sulfura mineralia corrosiva, est extraversum)
immediatè, seseque toto inseparabili mutuò
amplexantur: statque tum ideò vis amborum
sulfurum extimè: Hinc nempe virium conser-
tione, Mercurius diaphoreticus, inde resultans,
perficit unisonum medêdi, in cunctis quæ tàm
Physicus, quàm Chirurgus, optare queunt: sive
respectu morborũ acutorum, sive demũ chro-
nicorum relatione adhibitus sit. Non est ergo
ignis Veneris, spiritus vitrioli, utcunque exqui-
sitè rectificatus: sed ignis ille est sulfur cupri
volatile, in forma olei viridis, melle dulcius, &
à corpore mercuriali sui cupri planè separatum.
Residuum autem cuprum manet album, nec
unquam viridescens per æruginem, ut neque
amplius de numero septem metallorum. Quia
evasit novum atq; anonymum metallum. Non
potest autem haberi ignis Veneris, nisi cum ple-
naria cupri destructione, corporisque mercu-
rialis ipsius Veneris volatilizatione. Quod
quantumcunque sit volatile, in forma olei: fa-
cili tamen negotio, postmodum iterum reduci-
tur in metallum album ignotum, atque sub mal-
leo extensibile. Sed Ignis, sive sulfur Veneris,
non iterumamplius reducitur in metallum, per
se. Quia, prout nullum sulfur est metallum: ita
omnis Mercurius metallicus, est verum metal-
6 lum. Docent autem Adepti, quod pars metalli
sulfurea nequeat separari à suo corpore mercu-
riali, ac metallico, nisi per ejusdem totalem de-
structionem, quamque ideò (licèt abusivè) ele-
mentalem vocant. Quia nimirum in metallis,
sint duo sulfura. Vnumque ideo meritò vocant
externum: atque aliud internum. In proposi-
tis autem cupri terminis, contemplare inter-
num istud, quod in albo, anonymo, ac mercu-
riali metallo, corpus fixat, sive coagulat, efficit-
que sub malleo ductile: cum aliàs, Mercurius
absque sulfure nunquam in metallum coagula-
ri possit. Externum vero Veneris sulfur, esto
oleum illud viride dulce, quodque iterum in
metallum, in se abstractum, cogi nequit. Proin
univocè testantur hujus Philosophiæ Symmy-
stæ, externum sulfur à suo corpore separari non
posse, ne quidem per ignem, in metallis im-
perfectis, quin una pariter pereat pars Mercu-
rialis ejus. Vidi namque plumbum, ter subli- 7
matum, rediisse in idem numero, quod antè,
plumbum. Itaque cum sulfur istud externum
(quale è cupro trahitur) non sit necessarium me-
tallo perfecto: Cupro autem istud sulfur, Ve- 8
neri sit à Deo additum: ergò necesse est istud
sulfur Venèris habere suos fines, ad necessitates
ingrati hominis conducentes, pro infirmitati-
bus scilicet humanis, supra omnem metallicæ
perfectionis dignitatem. In cujus usum videli-
cet, Stoïci ipsi, cuncta mundi creata, directa
esse, conjecerunt. Errant proinde Tyrocinii 9
chymici Scriptores, quotquot variis mentiun-
tur fabellis, Mercurii metamorphosin in salem,
aquam, oleum, ad varios Medicaminum usus,
audentque sua inventa hôc stabiliri argumen-
tô: Si enim aurum, corporum constantissimum,
queat in vitriolum, adeóque & in fumum evo-
lare; quidni idem faciet multò licentiosius Mer-
curius? At ego, respondendo, proponam in li- 10
mine duas Philosophorum sententias, longè
verissimas, pudibundas tamen hisce argumen-
tatoribus: ut hinc etiam Chymiæ expertes
queant digito notare vanitatem illius argumen-
ti, utque pudore suffusi, resipiscant Tyrocinio-
rum Authores. Quarum prima est. Quòd sit
longè facilius, aurum ex non auro construere,
quàm aurum naturale destruere. Pudeat ergò
inprimis eos, docere auri destructionem, qui e-
jus constructionem se nescire, inopes testantur!
Itaque vel mentiuntur, ac decipiuntur Adepti
Philosophi, vel ipsi Scriptores Tyrocinii. Alte-
ra est. Si non vidissem argentum vivum elude-
re quamcunque artificum operam, adeò, quod
aut totum avolet adhuc integrum, aut totum
in igne permaneat, atque utrolibet modo, ser-
vet impermutabilem sui ac primitivam identi-
tatem, identitatisq; homogeneitatem anaticam:
dicerem artem non esse veram, quæ vera est,
sine mendacio, atque longè verissima. Adeò, ut
quod supra est, est sicut quod est infra; & vi-
cissim. Ignaros ergo se rei metallicæ produnt,
quotquot docent præfatas Mercurii aurique
metamorphoses. Nam utcunque ista metalla,
per quædam mineralia sibi adjuncta, nunc spe-
cie olei, salis, vel sulfuris, per retortam pellantur,

horumque larvam mentiantur: ablatis tamen ejusmodi adjunctis, semper idem manet aurum, idemque qui ante Mercurius, redeuntque in pristina corpora. Imò licèt aurum radicaliter in partes heterogeneas, salem scilicet, sulfur, ac Mercurium se pateretur sequestrari. (quod nullatenus naturæ, nisi per unicum liquorem constructivum, est possibile.) Istud tamen in Mercurii homogeneitate, est naturæ & arti impossibile. Quippe qui auro est simplicior, majori anaticaque identitate constructus. Quia in Mercurio non est reperibilis diversitas, qualis alioqui in tincturâ auri, hujusque albedine. Quod jam antè in sulfure, atque Mercurio Cupri distinxi. Nam etsi Mercurius Cupri totus factus sit volatilis: quia tamen non spoliatur propterea sulfure interno sui, Ideò iterum reducitur in
11 album, ac malleabile metallum. Porrò ad quæstionem, qua petunt, num ignis Veneris sit spiritus vitrioli rectificatus? quædam de natura vitrioli, ejusque distillatione, per neminem ante me tradita, propalabo. Enimverò natura produxit sal quoddam minerale, acidum, quod Græci Chalcanthum, ineptóque nomine, Lati-
12 ni, Atramentum sutorium, nominant. Chymici vero vocant vitriolum, quia translucidum vitri instar. Est autem sal istud embryonati sulfuris immaturus partus, qui dum lambit venam cupri, eam erodit, diciturque ideò cuperosum, sive cuprum erosum. Sin autem venam ferri, vel aliorum mineralium, roserit, fontes parit acidos, ac diversos, juxta venæ erosæ indolem. Quæ ex Professo, libello de fontibus Spadanis, ad
13 longum sum prosecutus. Porrò, sive aqua ista, quæ salem embryonati sulfuris in se continet, cuprique venam erosam secum servat, per se stillet, coquaturque per ignem in vitrioli consistentiam: sive demum suâ sponte alibi coaguletur: id nequaquam ejus speciem aut bonitatem distinguit. Siquidem nil ei deperit coquendo. Etenim dum aquosus liquor sat exhalaverit coquendo, sponte dein tandem in frigore coagulatur residuum. Solum at pretium vitrioli variat venarum diversitas. Etenim prope Antverpiam, dum è Pyrite sulfur liquatum est, reliquum sub dio exponitur, ac pro majori parte, liquescit paulatim. Nam per ambustionem, sulfurisque fuligines, æruginem concipit, quæ à sale residuo roditur, atque in scrobes per pluviam diffluit. Sic etiam vicini Eburones, ditiori vena, suum parant vitriolum. Alibi fanè, est vena ipsiusmet cupri, coagulato sale sulfuris, dives; ac sponte stillat, diffluit, coagulaturque, quæ alioqui fontis vicini madore diluitur. Dif- 14
ferentia itaque bonitatis, consistit in salis puritate: non autem in opulentiâ ac saturitate cupri (loquor enim non ut mercator, ast tanquam Medicus,) differt quoque, propter commistionem cujusdam peregrini. Si videlicet in Pyrite, aut vena cupri, commisceatur vena plumbi (quod frequenter est obvium) vel forte adest maligna Arsenici participatio (Arsenicum enim, quia plerumque metallis insidiatur, atque comitatur, usitato hinc nomine vocatur, fumus metallorum.) Adeóque, quod aliàs esset legitimum vitriolum, fit nocuum medendo. Color autem lazureus vitrioli, plerumque præfertur viridi: fortè, quod ille oculis arrideat magis. Saltem facillimo negotio, simplicium impostores, ex viridi vitriolo, lazureum mentiuntur. Cæterum Chalcitis, Mysy, Sory, Melanteria 15
Græcorum, hodie periêre, tanquam venarum cupri, distinctiones inutiles: nam Græci tantùm Alphabetarii, respectuque Germanorum, ignavum, quicquid veteres de re metallica posteris edidêre. Sunt autem, qui cum Paracelso, 16
vitriolum commendant, extolluntque in Medendo, quod ex cupri copia censetur ditissimũ: adeóque cunctis præferunt, quod ex ipsomet cupro conflatur. Quidam ideò candenti aut liquato cupro sulfur inspergunt, magnoque sic labore, ejus æruginem solicitant, &c. Paracelsus verò, optimum in medendo vitriolum, per laminas cupri, sale communi, atque sulfure stratificatas, cæmentando parat. Recentiores hinc seducti, bracteas cupri, per spiritum sulfuris aut vitrioli vulgaris, iteratò distillant, donec planè nigræ sint, atque friabiles, quæ demum liquescunt in aqua, fitque cœrulea, quæ coquendo inspissatur, ac in frigore concrescit vitriolum. Sic nimirum adulteratur hodie, quod pro Cyprio venumdatur. Sub pace Paracelsi, scio atque comperio, vitriolum è Venere factum, longè in medendo esse ignavius vulgari, quod caret suspicione miscellaneorum. Adeóque spiritum ejus non esse nisi merum acetum minerale, privatum aporrheâ cuprei sulfuris. Comperi nempe, vitriolum è Venere factum, longè pauperius esse fossili. Item fossile, cui plurimum cupri inest, in medendo, ac distillando, pignus esse vulgari. Nam distillavi vitriolum arte pa- 17
ratum, colore lazureum, neutiquam visu à Cyprio distinguibile: dedique parum ignavi spiritûs acidi: cessavitque mox infra paucas horas omnis spiritus: atque residuum corpus totum in fæcem nigram condensatum substitit, suumque

que mihi cuprum ad vota reddidit. Siquidem cuprum, jam est metallum completum, non facile destructibile, aut retrocedens ad sui principia. Adeò, licet ignis atrocitate minuatur: attamē quicquid ejus avolaverit, verè adhuc metallū est, ob rationes superiùs allatas. Equidem inter venas metallicas, nulla æquè difficulter ad perfectionem metallicam adducitur, ipso cupro (quod testatur Georgius Agricola.) siquidem, ad minimum novies recoqui postulat, antequam inde cuprum emanet. Ubi interim aliorum metallorum Venæ, primâ liquatione suum fundunt thesaurum. Perfectionem itaque cupri Vena acquirit, per sequestrationem partium, sibi à nativitate mistarum. Sunt autem hæ, quæ primo enti suo adhuc alligatæ sunt: unde proinde cuprum jam perfectum respuit, resistitque quàm pertinaciter dissolutioni sui corporis: ac per consequens, nec potest inde haberi perfectum vitriolum Medicum, quod virtutem habeat de sulfure Veneris. Quippe hoc. non est è cupro separabile, nisi per omnimodam corporis metallici destructionem, pro-ut antè
18 docui. Partes ergo venæ cupreæ, à naturâ metallicâ procul remotæ, ac primo enti viciniores, tribuunt vitriolo vim medicam, factitio chalchanto denegatam. Nam vitriolum vulgare, ac vile, ad minimum toto octiduo, suam spirat exhalationem, utcunque flagrantissimis reverberii flammis urgeatur. Quò ergò vena liberior est ab aliena malignitate, viciniorque fuerit primo enti Veneris, remotior nempe à metallicâ cupri constitutione: eò sal ejus, propriâ sponte innatum, illique colliquatum, vitriolum profert inculpatius, spiritusque ditiores suppeditat, medendoque aptiores. Modus etiam di-
19 stillandi inusitatus hic est. Recipe vitriolum commune, non suspectum peregrinæ malignitatis, bulliendo in ollâ amplâ liquescat, & coquatur, in siccitatem usque. Fractâ ollâ, vitriolum, instar lapidis induratum, teratur in pulverem. Fiat autem distillatio ad minimum 6 retortis simul. Sintque Retortæ vitreæ. Nam lapideæ omnes, porosæ sunt: quia omnis terra poros retinet; eò quòd post exsiccationem, necessariò aliquid non fixi efflat. Porrò retortæ, loricentur crustâ, quæ nec dehiscat, nec rimas contrahat, vel sponte decidat, vel vitrificetur nimium. Optimè quoque, collum retortæ eminens, amplo vasi recipienti connectatur, ne vel tantillum respiret. Recipiens autem, locetur in arenâ madidâ; item convexa ejus pars integatur sacco ad dimidium repleto arenâ madidâ: qui saccus renovetur aliquoties, intinctus aquæ frigidissimæ. Dimidium autem retortæ pulverato vitriolo impleatur. Distilla autem per gradus, ac tandem urgeatur carbone, quantum possibile est furno venti, qui propriâ crate flatur. Cum autem furnus venti cessaverit spiritum in vas recipiens dimittere, aperiatur à latere porticus, quâ viâ reverberium flammæ lignorum, subter retortam penetret, perseveretque per 5 aut 6 noctes, summo igne, naturæ possibili. Retorta videbitur tibi forsan liquari, in tantâ ignis procellâ: at nihilominus constans perdurabit: eò quòd exterior lorica terrea, vitrum detineat, combibatque: atque ita invitrietur, quantum operi sat fuerit. Memineris tandem, vas recipiens à collo retortæ sequestrare, flagrantissimo adhuc igne. Alioqui videbis in frigidiore statione, redire spiritus in fæcem, quæ illos exspuit. Tum demum accipe Colcotar, sive fæcem, è distillatione residuam, quam à vitriolo Cyprico vero, Hungarico, vel saltem Goslarico, reservâsti. Sulfuri commista fæx ista residua iterum comburatur, usque in sulfuris omnimodam absumtionem. Hanc autem dein irrorabis, & madefacies præfato spiritu. Is enim, uti statim imbibitur; in patinâ, vel cucurbitâ vitreâ: ita inde repetitus, nil nisi phlegma aquosum, atque inutile reddit, remanso spiritu imbibito, in colcotare. Idque repetitim renova sexies, aut septies, donec tandem spiritus affusus rubescat, qui supernatabit Colcotari. Quod signum est, cessandum à saturitate imbibitionis. Adeóque hoc dives Colcotar, benè exsiccatum, indatur Retortæ, distilletúrque hoc dives Colcotar usque in ultimos spiritus, jam flavescentes, olentes mellis grati odorem. Memento tamen, abstrahendum 20
vas recipiens a retorta adhuc candente, obturatoque per ceram ore lagenæ fortioris, servandum hunc spiritum. Cui demum, si aquam injeceris, vas ipsum dissilit statim. Ergò, solo spiritu prioris distillationis compescitur hic secundus spiritus. Cujus vix unica libra transfunditur de lagena in lagenam, quin unicæ saltem unciæ fiat amissio. Itemq; nisi recipiens ab retorta tempestivè, ut dixi, tollatur: videbis potissimum spiritum, refrigerato furno, rediisse in Colcotar, unde per ignem fuit excussus. Porrò fæx Colcotaris, è secunda distillatione residui, tota adhuc est cuprea, ac viridescit multifariam. Vnde constat, quod antè monui. Nempe, ignem Veneris, non nisi per omnimodam metalli destructionem, separationemque,

que, depromi, atque haberi. 2. Hoc ergo faciendum, via longè occultiore. 3. Quod vitriolum cupro dives, minùs aptum sit distillationi, quàm aliàs commune. 4. Quòd vitriolum cupreum, fundat spiritum aceti mineralis salis: at non cupri liquamen volatile. 5. Ideóque sulfur Veneris, rectè vocetur sulfur Philosophorum, ad vitam longam aptum. Dulce inquam gustu; non autem acidum, aut acutum. 6. Quòd spiritus vitrioli, suprà edocti, sanet morbos aliquot chronicos. 7. Quodque ideo spiritus vitrioli, hactenus venales ac usitati, non sint nisi acetum minerale, adhuc in se adulteratum. 8. Quòd residuum Colcotar, sit vi medicâ ditissimum. 9. Quòd præparatio vitrioli, ab Isaac Hollando, aliisque modernis præscripta, non miserit sagittas ad verum scopum. 10. Quòd noster spiritus, suprà descriptus, atque sic rectificatus, quatenus volatilis, ac salsus, pergat usque in quartam digestionem, resolvatq; excrementa morbosa, in itinere obvia: & per consequens etiam, tollat causam occasionalem plurium morbo-
22 rum chronicorum. Jam itaque tradidi pariformem modum distillandi spiritus salis marini, Salispetræ, atque similium. Memineris tamen, vitriolum in se habere terram Colcotaris: quapropter, cætera salia optare terram figuli exsic-
23 catam, sibique exquisitæ admistam. Cæterùm jam antè tradidi, modum præservandi à Lithiasi, per Aroph, itemque per cerevisiam cum semine Dauci, vel flavæ pastinacæ sylvestris, coctam: desisterem ergo, calamumq; reponerem, atque relinquerem aliis me felicioribus, optando, ut quisque deinceps addat, quæ longe meliora invenerit. Nam cùm Duelech solam obsideat speciem humanam, anomaloq; modo producatur ab excrementis ipsis, non autem oriatur per modum aliis infirmitatibus consuetum: videtur ideo etiam præ aliis morbis, in peccati vindictam, singulariter obnasci, puerisq; adhuc innocentibus, ad majoris mali aversionem, à Deo permitti. Etenim quanquam bruta quędam lapillos in se generent: tamen isti lapides non sunt ex causis Duelech natales, neq; in pœnam, aut tribulationes illis destinati: sed magis in commodum humanum producti. Quòd si ergò Duelech, peccati culpam referat; peccatum verò, è ligno ortum traxerit: visum quoque fuit mihi, quòd sanitatis præservatio in Lithiasi, non solùm è semine Dauci, parilique aliquâ herbâ, sit exspectanda: sed ex ligno aliquo. Quapropter, verum quidem est, quòd lignum Nephriticum nobis nuper ex Indiâ sit allatum: sed non proinde unquam mihi persuasi, divinam bonitatem Europæis tantisper denegâsse, ut etiam pauperi calculoso subveniret, donec multis expensis, tandem remedium post ter mille annos, ab Indis advolaret, satis in se pigrum alioqui. Daucus præservat quidem, sub continuâ ac strictâ obligatione, prout Aroph confortat renes multo sumtu. Seriò itaque inquisivi, an non esset lignum aliquod nostratibus familiare, quod vicem expleret Nephritici tandem nobis à Barbaris missi? Siquidem lignū peccati, lignumque vitæ, arbores erant; non autem frutices, multóque minùs herbæ. Quam- 24
obrem olim observavi, principibus Germaniæ fuisse vernaculum, quòd contra Lithiasin, quotannis in Majo, biberent quotidie haustum liquoris è cortice vulneratæ Betulæ. Quem liquorem præservabant à corruptione aeris, illi affundendo oleum olivarum. Vulneratur. Arbor Germanis Birckenbaum: nostratibus verò *Bercken-boom* dicitur. Vulneratur enim cortex Betulæ, prope terram, in trunco, mense Martio, circa tempus, quo solet vulnerata vitex plorare novellum liquorem, è terrâ haustum. Sed is liquor Betulæ, est totus aqueus, ac penè insipidus. Sin autem ramus aliquis, spissitudinis trium digitorum, ad semidiametrum vulneretur, inditâque lanâ repleatur, statim flet liquorem non ingratum, ac subacidulum, qui etiam in ipso Lithiasis tormento solatur afflictos, tribus quatuorve cochlearibus assumtus. Meracior ergò est, qui supernè à ramis, quàm qui infernè è trunco fluit. Aquosus autem planè, qui prope terram effluit. Considerabam enim statim, id accidere, quatenus adscendendo transiret per corticem subrubeum, qui esset tanquam jecur arboris. Sed cum ille cortex, toto anno, esset absque notabili gustu: cortex autem extimus, albus & tanquam membranaceus, haberet saporem, atque suffitum, tanquam optimæ terebinthinæ, divulsi per semipedem, exteriorem corticem circumquaque abs trunco, ac observavi, quòd nihilominus liquor, qui è ramis stillabat, esset ejusdem gustûs, quo antè. Mirabar ergò, unde diversitas ista liquorum, unius atque ejusdem arboris, manaret. Denique mirabar, quòd ramulus aliquis, unico die, facilè ploraret liquoris libras 8, vel 10, qui aliàs totâ æstate, non tanto alimento opus habet, nec locum, quo tantus liquor asservari posset, multóque minùs radix, aliis ramis singulis, sub decuplum tantumdem liquoris largitur: nec tamen proinde, aliis ramis deesset sufficiens alimentum:

tum: quanquam alioqui radix, multam illam quantitatem illius liquoris attraxisset, atque profudisset per alios aliquot ramos. Considerabam itaque, quòd liquor iste similis esset synoviæ, profluentis è vulnere; imò cœpi detestari illum, quasi contagium mortis aut putredinis in se contineret, nec sanitatem dare posset, si in se jam integritatis culpam gereret. Attamen comperi, tam ipsum Betulæ lignum, quàm ejus corticem rubrum, spoliata esse vi medendi, corticem autem album instar pergameni, foris ramis junioribus adnascentem, facilè inflammabilem, atque sapore terebinthinæ insignitum, vix de se virtutem in decoctum spargere. Cogitavi itaque, vim liquoris præfatam non prodire à radice, non à ligno, non denique à cortice subrubro, ut neque tandem à cortice albo, quippe qui sibi in caudice non passim esset continuus. Tentavi ergo corticem istum distillare, cùm per se, tum cum additamento lixivii tartari: at sanè liquor è vulnere rami stillatus, longè antecellebat oleum, atque stalagma corticum. Redactus ergò sum agnoscere liquorem illum, sponte è ramis vulneratis fluentem, tam abunde, esse merum Lithiasis balsamum; neque illi obstare, quòd mea petulantia illum effluenti aquæ de vulnere, aut ulcere compararem. Siquidem vulnus atque ulcus, quod nobis mortem, Betulæ nil tale adfert, aut promittit. Est ergo liquor ille Betulæ, medicamen à naturâ promissum, per vulnera sollicitatum: adeóque est urgere naturam, ad proferendum balsamum sibi naturalem, quem aliàs nusquam proferret. Quapropter tenellos, subnigricantesque ramulos (unde scopæ atque virgæ nostratium fiunt) qui tumentes gemmas nondum frondosas haberent, malleo super lapidem vel incudem conquassatos, jussi concoqui aquæ, ad cerevisiam fabricandam destinatæ: cui cerevisiæ, si postmodum Dauci semen, aut becapungam associaverim, sortitus sum effectus, ad Lithiasis præcautionem optabiles, potentioresque adhuc, si isti cerevisiæ liquor ille Martialis, è superioribus ramis collectus, infusus fuisset, post sedationem maximam ebullitionis suæ, quàm vina, atque cerevisiæ in cadis sponte tolerant.

25 Comperi namque inprimis, quòd ejusmodi potus è Betulâ, diureticorum metum tolleret. Eò quòd dolores Lithiasis, atque contracturas, laxet, tam in lumbis, quàm intestinis (hinc namque unica Lithiasis etiam colicos dolores suscitat, non minùs ac si fomes ejus intestinis inesset) itemque dysuriis, atque stranguriis, etiam senilibus, idcircò medetur. Calorem item jecoris, velut ex adactâ spinâ oriundum, mitigat primùm, ac dein tollit. Denique sponsus quidam, ligatus per menses quinque, ne sponsam suam attingeret, pedissequam interea impregnavit. Postmodùm, exortis inter desponsatos jurgiis, dixit sponsa, se nefas cum pedissequâ dissimulâsse, ut exploraret, an frigidus, an verò maleficiatus esset, & quo titulo divortium tentaret. Tandem, soluta est Ligationis incantatio, per potum præfatæ cerevisiæ, repertusque fuit maleficiatus, non autem frigidus. Denique, quidam in angulo areæ, ex consuetudine, lotium solvens, mox stranguriâ cruentâ ac crudeli afflictus, decubuit. Medentum autem quælibet remedia fuêre frustra, præterquam, quòd quoties biberet de præfatâ cerevisiâ, levamen insigne perciperet: sed quoties surgens è stragulis, obambularet, mejeretque loco solito, statim recidivas patiebatur. Tandem visus est clavus è veteri atroque ligno querno, infixus loco, quo solitum solvebatur lotium. Evulso itaque, & cremato illo clavo, prorsus à potu illius cerevisiæ, liber remansit à cruentâ stranguriâ. Memini tum, quòd Karichterus hujusmodi incantamenta scribat se solvisse, solo ictu per scopas Betulæ.

CAPUT IX.

Sensatio, insensilitas, dolor, indolentia, motus, & immobilitas per morbos suæ classis, Lepram, Caducum, Apoplexiam, Paralysin, Spasmum, Coma, &c.

1. Solus attritus reputatur causa doloris Nephritici. 2. Probatur oppositum. 3. Ureter enim sic sensu careret. 4. Definitio doloris, juxta Scholas. 5 Opinio Veterum ac Modernorum, de organo primario sensuum. 6. Quin docet nil, præter verba inania. 7. Implicitâ Scholarum blasphemia. 8. Cerebrum non esse organum immediatum sensûs & motûs. 9. Quid Scholas circa hæc deceperit. 10. Melior quorundam attentio. 11. Unde sic sibi persuaserint. 12. Meditatio Authoris circa sensum & motum. 13. Speculatio circa solutionem continui in Vulnere. 14. Pars solida non sentit ex se. 15. Tria motui subordinata organa. 16. Recedunt Scholæ à priori suppositione. 17 Nervum non esse organum proprium omnis sensus. 18. Consideratio Lepræ. 19. Omnes nervi, motui dicati, sentiunt etiam. 20. Errores Scholarum circa Lepram. 21. Error Paracelsi. 22. Inconstantia Paracelsi 23. Insensilitas Lepræ unde. 24. Psora, & lues Veneris, qui differant à Lepra.

25. Sca-

25. Scabies non postulat remedia interna. 26. Admonetur Lector. 27. In quo sita sit difficultas sananda Lepra. 28. Hippocrates nondum noverat subjectum immediatum sensus. 29. Vita quid. 30. Propinquior doctrina de sensu. 31. Immediatum subjectum sensûs. 32. Surda definitio de anima sensitiva. 33. Quomodò contingat sensatio. 34. Cur pro sensatione non sit opus recursu ad cerebrum. 35. Sedes mentis. 36. Quid dolor. 37. Quo sensu dolor sit actio & passio. 38. Dolor, & morbus, quo initio fiant. 39. Qualis Ira, & furor, hoc loco. 40. Dolor, quale pathema. 41. De Apoplexia. 42. Modus traditus fienda Apoplexia ridiculus 43. Paracelsus, circa hunc locum, aque frivolus ac inconstans sibi. 44. Meditatio Authoris. 45. Absurda aliquot Scholas comitantia. 46. Causarum nova distinctio. 47. Praclusio arteriarum in gutture, quid arguat. 48. Apoplexiam positivam hactenus ignorari à Scholis, & practicantibus. 49. Apoplexiam & Paralysin non fieri ex affluxu pituita in sinum cerebri. 50. Ridiculus Galenus in plexu retiformi cerebri 51. Examen aliquot remediorum. 52. Apoplexiam non esse primarium Cerebri affectum. 53. Pracordiis inesse gustum. 54. Probatur deuteropathia ab imo. 55. Proprietates capitis quousque adscendant in se. 56. Apoplexia vera, est positiva, non privativa; illamque Schola ignorant. 57. Scholarum stupor stupore digitorum notatur. 58. Multiplex adynaton Scholarum, Apoplexiam privativam consequens. 59. Stupescunt Schola in stupore tactûs. 60. Historia stuporis manuum à Quartana. 61. Ortus Apoplexia positiva. 62. Paralysis est contractura Medulla nervalis. 63. Paralysis sapè absque Apoplexiâ. 64. Colli brevitas quid arguat. 65. Frictiones in Apoplexia unde institutæ. 66. Cur sint ridicula. 67. Anxietates Scholarum. 68. Fridtio enim, contradicit pituita cerebelli. 69. Generatio anodyni Apoplectici. 70. Cur Apoplexia à Germanis dicatur ictus. 71. Probatur locus Apoplexia in Duumviratu. 72. Cispitatio Scholarum circa examen proprietatum simplicium. 73. Contra thesin Scholarum, de pituita quarti sinus Cerebri. 74. Anxietates Scholarum de læsione sensûs, sospite motu, ac vicissim. 75. Per theses aliquot expiscatur, cur sensus lædatur, sospite motu. 76. Apoplexia per modum hæreditariorum, latet in formatrice seminis. 77. Contra causam Apoplexia Scholarum. 78. Contra causam Paralysis Scholarum. 79. Causa Apoplexia. 80. Apoplexiam non constare causâ privativâ. 81. Apoplexia definitio. 82. Quid Paralysis vera. 83. Varia narcotica. 84. Soporifera, ut talia, non sanare dementias. 85. Quid in hoc deceperit Scholas. 86. Anodynum dulce innocuum. 87. Cur anodyna, ut talia, non præsupponant frigus. 88. Quid somniferum. 89. Anodynum epilepticum differt ab apoplectico. 90. Reditus ad dolorem. 91. Consensus est peregrinus dolori. 92. Unde dolores concentrales astru. 93. An cruor infirmetur ab anima. 94. Sensus, ac dolor, in quo subsistant. 95. Quid faciat dolorem, & quo pacto. 96. An sensus fiat passivè. 97. Primaria causa doloris, ac sensus. 98. Schola pone manent. 99. Spectat huc consideratio vita. 100. Vanum Scholarum subterfugium. 101. Demonstratio ignis, ut inde dolor & sensatio elucescant. 102. Hac Scholas latuere. 103. Ad investigandum agens proprium doloris, quid considerandum. 104. Regula Scholarum, de activitate simplicium, arguitur ebrier. 105. Unde delusa Schola. 106. Probatur paradoxon contra Scholas. 107. Sensibilia agunt in sensum duntaxat occasionaliter, sive sint pharmaca, sive non, excepto igne. 108. Explicatio virium, quibus fiat medela. 109. Sensatio consistit in judicio vitali, ideoque & anima. 110. Qualem consequentia ad præteritorum demonstrationes. 111. Unde vires pharmacorum in Scholis alienata sint. 112. Quàm differenter ignis agat. 113. Scholarum inadvertentia. 114. Sequela aliquot à præcedentibus deducta. 115. Dolorum differentia. 116 Dolorum comes contractura. 117. Dolor Lithiasis. 118. Opinio Scholarum de Spasmo vel Cramps, stolida. 119. Manifestatur falsitas. 120. Errores obvenientes. 121. Aliquot negligentia Galeni. 122. Galenus propria oris censurâ, nomen Medici amisit. 123. Galenus commenta puerilia tantùm docuit. 124. Argumenta in contrarium. 125 Concluditur Scholarum error de Spasmo. 126. Ridicula similitudines à Schola usitata. 127. Aliquot notabilia. 128. Quomodò fiat Spasmus. 129. Probatur duplex musculorum motus. 130. Spasmus propriè non est affectus capitis. 131. Exempla contractorum. 132. Visio colica contracta in puere. 133. Arteria unde indurescat. 134. Varia contractura. 135. Crampi caussas latuisse. 136. Scholarum neglectus. 137. Gradus dolorum.

DOlor nephriticus, è primariis ac mole- 1
stissimis unus, immanis, & atrox pluri-
mum. Scholæ enim, tanti doloris cau-
sam, attritum, ab arena, vel calculo factũ, accu-
sasse quiescunt. Mihi autẽ persuasi, illa respon- 2
sione nil prorsus satisfactum. Ideóq; ulteriùs in-
quisivi. Eò quòd minutulus calculus aliquis, è
rene labens, primis vicibus immanius doleat,
quàm grandior postmodũ aliquis: quem tamen
indubiũ est plus suo attritu ureterem torquere,
excoriare, atq; distendere. Siquidem adultis non
amplius

ampliùs indies accrescunt partes spermaticæ
primæ constitutionis, adeóque nec ureter am-
pliatur pòst per tot calculorum descensum. De-
nique, exile sabulum suo sæpè dolore permole-
stum fuit, suumque hominem in cubile dejecit
ejulantem, antequam è rene prodiret, quod-
que ideo nunquam adhuc affrictu vel attritu
suo injurium fuit. Nec etiam sat est, pro tam a-
cerbi doloris causâ propriâ, ac totali, dixisse at-
3 tritum. Nam ureter toto suo ductu, non habet
commercium inserti sibi nervi; qui ideo debe-
ret etiam sensu carere, ac per consequens, et-
4 iam dolore. Siquidem Scholæ dolorem defini-
unt, tristem sensationem, ab irruente nocuo fa-
ctam. Si ergo tenue, insipidumque, omnis acri-
moniæ & attritûs expers sabulum, parvusve
grumus, non sit insons, quia nec indolens: cer-
tè, de causis, prosapia sensûs, atque doloris, cum
suis circumstantiis, attigisse, non erit tractatui
Lithiasis incongruum. Primò itaque, & in limi-
5 ne sensûs Tactûs, dolor æstimandus venit. Ete-
nim proinde Scholæ docent, cerebrum esse
sensuum omnium, motuum, ac per consequens
quoque doloris ac insensationis primarium, ac
principale organum. Quod scilicet discerneret
sensuum objecta, per spiritus animales, quaqua
versus ex se dimissos in omnes nervorum pro-
pagines, sensationem ideo cunctarum ut patro-
nos, ita & internuncios, atque discretores. Ma-
gnû aliquid in hoc dixisse, sibi præsumunt. Di-
stinctiùs dicam. Et adhuc nil dixero. Vel rem
6 saltem dicam, quæ nihili. Fatentur nimirum
Scholæ, cerebrum nil aut vix, in se sentire: at-
que in eo esse instar primi Motoris universalis,
7 quem moderni (etiam Catholici,) cum Aristote-
le, jubent debere esse immobilem, si cætera cun-
cta movere debeat (quasi primus Motor ineffa-
bilis nequeat se movere, aut debeat esse immo-
tus totusque immobilis, imò agat, ac perficiat,
per sui attactum motus locales, in momento u-
8 niversa.) Qui revera non movet quicquam, nisi
absoluto & abstractissimo nutu Omnipotentiæ;
(sitque hoc Scholarum absurdum, apud probos
pro blasphemiâ, per parenthesin, heic annotatû.)
9 Non est tamen cerebrum, primarium, sive adæ-
quatum sensûs, motusque organum: cùm in se
sit immotum, & sensu orbatum. Scholæ etenim,
cernentes, quod, vertebra dislocata, eo ipso quo-
que absq; sensu & motu esset, quicquid nervis,
illâ vertebrâ inferioribus subjiceretur: statue-
runt ideo confestim, ipsum cerebrum, hujusque
vicariam spinæ dorsalis medullam, adæquatum
10 organum sensûs, ac motus. Alii verò Scriptores,
propiùs attendere volentes, cum cerebri sub-
stantiam agnoscerent, & faterentur sensu tactûs
orbam, nec moveri arbitraliter: Membranam
verò duplicem, Meningis nomine dotatam, acu-
tissimi esse tactûs, licet immotam: decrevêre o-
mnem nervum, utcunque exilem, duplici ejus-
modi membranâ obtegi, eamque ab utraque
Meningûm cerebri mutuari: nervorum isthanc
membranam (consecutivè scilicet) formari sub
unicâ plasmationis operâ, & seminis fabricatio-
nis labore. Vsque adeò & hi voluere, nervum o-
mnem, suum sensum ab integente membranulâ
desumere: nequaquam à sui substantiâ, medul-
lari cerebri respondente. Notabant fortè, quòd 11
in stomacho, & utero, tantæ in nudis membra-
nis tamque excellentes virtutes inquilinæ es-
sent: ideò nec mirum, Meningibus persimile
quid contigisse, ex ejusdem juris prærogativâ.
Ego quid aliter prorsus processi, ad sensûs & 12
doloris investigationem, motûs sensusque or-
ganum, objecta, & causas. Considerabam pri-
mò, dum vulnus adhuc recens est, vix dolere:
mox autem, dum vulneris labra tument, æstu-
antque; vulnus dolere acutè. Atque iterum, 13
dum sua labra flaccescunt, siduntque, vulnus
adhuc apertum, attamen esse penè indolens.
Vnde collegi, quòd continui solutio doleat qui-
dem in fieri esse: in facto esse autem, si non ac-
cesserit inconveniens, vix dolere solutum. Ra-
tus sum itaque mecum; Non dolet solutio, tan-
quam continui separatio: multóque minùs do-
let calor, perendiè in vulnere subortus; cujus
nempe proprium est, duntaxat calefacere, non
autem dolere. Sin autem calor aliquis externus,
aut peregrinus, in gradum delatus, cremet:
dolet quidem, at non ut calor: sed ut solutiones
continui, atque insuper indispositiones acri-
moniæ suscitans, ac fovens saltem, prodiens-
que ex alia radice, nostri œconomiam vitian-
te. Profectò, quia corpus, sive pars solida, ex 14
se non sentit. Quia potiùs est cadaver. Sensa-
tio ideò nimirum ad solam vitam spectat. Cum-
que Scholæ scirent, cerebrum nullam, aut sal-
tem obscuram vix sensationem habere: ma-
luere ideo nervum subjectum primarium cre-
dere sensûs, motûs, atque doloris. Cerebrum
videlicet, fontale quidem sensûs motusque
initium: attamen nervum immediatum dolo-
ris sensusque subjectum fecere. Motum autem,
licèt aliquid magis materiale, tamen voluere ex
altiori voluntatis arbitrio dependere, illique
subjici. Sic nempe, ut voluntas sit principium 15
imperativum motûs: nervus autem organum

delativum imperii arbitralis: & tandem muscu-
16 lus instrumentum exsecutivum voluntatis. Sed
sensationem intelligunt in nervo, tanquam sub-
jecto, fieri mediante spiritu animali. Quem vo-
cant animalem, ab arteriis quidem haustum, at
in cerebro ad suos usus recoctum. Agnoverunt
ideò, nervum per se quidem esse absque sensu,
perinde ut cerebrum, ac cætera membra solida:
quamobrem spiritus animales volunt esse ipsius
sensûs, atque motûs, primitivos sentientes, at-
17 que moventes effectivos. Quibuscum nondum
convenio: ut neque in hoc, quòd nervus sit or-
ganum, atque primarium subjectum, omnis sen-
sationis. Nam quis nescit, quòd in sano quæli-
bet pars pellis sentiat, non tamen subter se ner-
vum gerat? Non enim concedo, quòd conce-
pto sensibili, in partibus extra nervum, spiritus
retrogrado motu recurrat in nervum, ut con-
ceptum sensibile communicet cerebro, tan-
quam sensuum origini; ut inde remeando, tum
demum in parte læsa, vel attacta, doloris, aut
complacentiæ sensus efficiatur. In terminis
namque, ureter summè dolet, absque nervi ali-
cujus insertione. Sic & ulcera cava, sæpè carne
sensitivâ replentur: nec tamen in illa, nervi de
novo succrescunt: cum partes primæ constitu-
tionis, semel ablatæ, non recrescant: uti nec,
quæ sunt primæ constitutionis, per cariem exe-
si, ampliùs restituuntur.
18 Sed opportunè lepræ stupiditas, insensilitas-
ve, huc occurrunt. Siquidem in carnem ada-
ctum stylum, vel acum, penitùs non sentiant.
An igitur credendum, leprosos nervis orbatos?
Vel an illis sint à carnosa membrana nervi ab-
truncati? spiritu animali privi, vitave orbati?
oppilatique, prout paralyticis dicuntur? Ergone
nervi tactûs, per totum corpus illorum, erunt
obturati, solique libero motui nervi illorum in-
servient? erunt, inquam, motivi nervi, solo jam
19 sensu destituti? Fateor equidem, ex anteriori
parte cerebri, ad oculos, aures, palatum, lin-
guam, nervos dispergi, soli inservientes sensui,
nec ad musculos, velut propria motûs organa,
deflectere: sed nemo quoque inficiatur, quin
nervi, motui dicati, & qui utrimq; per vertebras
egrediuntur, etiam sensum largiantur. Quid e-
nim, si in Lepra nervus, motûs effector, per spiri-
tum animalem, jam motus sit, nec tamen sensus
facultatem habeat? Cur ergo in Paralysi, sub læ-
sione ejusdē nervi, tollitur tam motus, quàm sen-
20 sus; in Lepra autem solus tollitur sensus. Inpri-
mis Scholæ tenent Lepram incurabilem, & can-
crum universalem corporis. Nam, dum putant,
cancrum particularem esse incurabilem, multò
magis universalem. Qui Galeni garritus ad hoc
compositus est, ut per sanandi impossibilitates,
suas excuset ignorantias, insumendique laboris
pigritiam, ac inclementiam. Cancer enim in
carne est acutissimi doloris, & continuæ exesio-
nis. Lepra verò est in carne indolens. Non vi-
deo ergo, qualiter Lepra apud Galenicos cancer
erit. Denique errat Paracelsus, qui Lepram exi- 21
stimat privatam omni sale, atque hactenus illi
sit proprius stupor insensilis. Quasi ipse sensus
tactus, in sale solo esset. Nam Lepra sua habet
ulcera: &, juxta eundem Paracelsum, totidem
sunt ulcerum species, quot salium. Ergò, secun-
dum suam ipsius doctrinam, Lepra fluit à sale
abundanti. Donemus Paracelso, (absque veri ta-
men indagine,) excrementum alvi in leproso,
scatere granulis salis, ejusdemque lotium nil
quicquam salis marini ampliùs liquefacere:
(quorum tamen utrumque à Paracelso est so-
mniatum:) non tamen istud argueret, carni, aut
sanguini Leprosi, suum deficere salem; multò
etiam minus, ideo carni sensum tactus deficere.
Nam primò, hæc de Lepra illius sententia, pro-
priam doctrinam de tribus primis corporum
principiis funditùs evertit. Dein, prout in nobis,
quotidie ex insipidis, & non salsis manifesta
conficiuntur salia, lege digestionis humanæ: Sic,
quanquam digestionum excrementa non essent
nisi merum sal, non tamen proinde cruor suo
sale orbatus esset. Quippe qui suum salem, suæ-
que constitutionis necessaria, non mutuat ab
excrementis. Imò sequeretur potiùs, cum Lepra
sit tam abundans salis productrix in excremen-
tis, non defuturum etiam cruori suum salem.
Perinde, dum ex ulceribus fluit synovia conti-
nua, ac planè salsa, propterea residuus cruor suo
sale non caret, aut sensus in carne non minuitur:
sed potiùs, dolorem & acrimoniam auget. Sic
etsi in Hydrope aqua salsa confestim quando-
que abdomen distendat: non tamen sensu tra-
ctûs carent Hydropici. Paracelsus enim alibi 22
cruorem definit merum Mercurium humanum,
à quo ejusmodi excrementa, specie sulfuris pu-
tridi, itemque serosi, inutilis, ac superflui salis,
sint sequestrata. Aliàs iterum, sui immemor, san-
guinem definit salem rubini. Quasi sal esset
tinctura rubini, aut tinctura cruoris è sale foret.
Etenim tria prima facit ad lubitum volubilia,
non secus atque Humoristæ suos humores &
calores ad lubitum accusant: eosdemque quòd
magis est, causas ajunt morborum & mortis:
sed & sensationis, ac motûs authores. Phy! sic-
cine

cine ludendum ad lubitum cum naturâ, morbis, cruore, & morte proximi? Medicina namque res planè seria est; & quandoque pellem pro pelle daturus homo. Etenim sal in cruore, carne, solidis, &c. non apparet, nisi in postremâ ac artificiosâ initiorum illorum separatione, post mortem, & quidem per ignem. Nimirum postquam sensus tactûs, dudum est extinctus. Non inserviunt ejusmodi principiorum somnia, speculationi de motu, ac sensu. Stigma, à Diabolo sagis impressum, has prodere solet, quia locus stigmatis, per totam vitam, sensu caret, suasque semel impressum causas insensibilitatis habet naturales, per modum Lepræ, certo tamen exilique centro conscriptas. Nam, velatis sagæ oculis, si acicula, isto stigmatis loco, ad finem usque intrudatur, punctura illa fit absque sensu. Saltem is locus, absque sale ac putredine, miro conservaretur privilegio, per totam vitam, cum alioqui vita Paracelsica sit mumia, cum liquoris salium commisturâ: longe igitur sanior est Hippocratis doctrina, quæ spiritum sive flatum æthereum, & animalem, decernit immediatum organum sensus, doloris, motus, voluptatum, convenientiæ, symboli, attractionis, repulsionis, contracturarum, relaxationis, alteritatum etiam quarumcunque. Adeò ut sibi appropriet objecta sensibilia, atque inde sibi fabricet ipsas sensationes. Contingit namque, si forsitan spiritus iste, ob profundas speculationes vel insaniam, occupetur, quòd corpus dolores non sentiat, famem, frigora, sitim, &c. Memini namque prædonem, torturæ cruciatus elusisse, haustu aquæ vitæ, & allii frusto: quibus tandem carens, fassus est sua
23 crimina. Sed Lepræ stupor, ac insensilitas, est in carnis habitu ac nervis subjectivè: non autem in imaginationis orbita; effectivè autem, ac occasionaliter, in quodam veneno. Est autem istud venenum, cruentum anodynum, glaciale, ac propemodum mortificans, horrendo ac fœtido contagio communicabile, ac emanans. Quorsum Sacra, Lepram è cœtu hominum sequestrandam jubent. Incipit autem hoc venenum glaciale ab extra, sentiuntque ideo internos dolores: itemque frigus externum, & calorem.
24 Non tamen vulnera, aut ictum. Est Psora, ac scabies multiplex; atque lues Veneris, veneno inquinante infamis: Sed differunt specie, tam natura veneni, quàm subjectorum diversitate. Scabies nimirum, pellem duntaxat inficit. Sic ut cutis nequeat alimentum sibi deputatum in propriam vertere alimoniam: sed pleramque ejus partem, in salsum contagiosumque ichor
traducat. Quod scilicet est de proprietate pruritivi, atque urticalis salis, &c. Idcirco scabies 25
non postulat interna remedia: sed sola topica, quæ istud pruritivum sal sunt enecando. Lues Veneris verò, cruorem præcipuè affectat veneno mordaci, purulento, ac putrefaciente. At Lepra respicit spiritum influum maximè, veneno anodyno glaciali. Indulge, Lectòr, quòd verbo- 26
rum penuriosa supellectile, cogar uti paronomasiâ. Quia ut rerum essentiæ nobis sunt ignotæ à priori, iisque ideo deficiant nomina propria, cogimur à proprietatum similitudine, venenorum conditiones in morbis mutuare, atque describere: ut si non *Propter quid*, saltem *quia est*, definitio procedat à consanguineis. Sic dico, venenum Caduci esse cum adstrictione inebriativum, soporativum, simulque syncopizans; nec ideo contagiosum: quia intrinsecum, nec fermentale. Sic Lepra, venenum habet anodynum, non quidem soporativum: sed glaciale, propemodum mortificans, cum infectione spiritus sensitivi, ideòque potenter contagiosum, præcipuè in regione fervidâ ac sudoriferâ. Prout enim frigus tollit sensum tractus, conglaciando, & abigendo vires introrsum: sic quoque Lepra sibi elegit, atque paravit anodynum, non frigefactivum ac soporativum: sed alio titulo glaciale. Non secus atque perniones ulceribus forantur, tanquam si igne ambusti: qui tamen sæpè ante vel post hyemem obveniunt iis, qui totâ hyeme, in hypocaustis nullum sensere frigus. Venenum Lepræ itaque, hac in parte frigori effectualiter correspondet, licet non in qualitate primâ elementali. Neque ideo Lepra etiam totaliter mortificat, per modum Gangrænæ: sed tantùm partem, quam ulcere sigillat. Imo nec etiam inde se procul dilatat confestim, quia est ex veneno glaciali constringente, insensilitatis authore. Est autem difficilis sanationis, propter 27
contagium glaciale, ac ferme mortificans, spiritusque sensitivi oppressivum. Quoniam, quatenus intimè confermentatur spiritui sensitivo, dum ad extrema emanaverit: ideò tollitur difficulter, nisi per remedia accessum habentia, ad prima nostri penetralia: ut nimirum ita spiritum vitæ confirment, quo possit superare præfatum venenum, simulque novo Vere, suffundere glaciem præcedentis Hyemis. Ac quanquam istud venenum sit fermentale, ratione veneni: ideòque etiam exiguâ sui quantitate, conetur serpere in omnia deinceps: non est tamen aptum, ut adæquatè spiritui confirmentetur, propter vim atque nobilitatem pugnacem subjecti,

in quod recipitur, constringentemque, ac torpidam segnitiem glacialis indolis. Ista est nempe in contagiosis differentia: quòd quorundam venena recedant, ac separentur sponte vel arte, deserantque corpora à se infecta: aliorum verò, nulla spontanea speretur divisio. Lepræ etiam glacies, magis obsidet exteriora, quia glaciale malum est, & à calore innato foràs protruditur: idcirco namque, magis astantes extrorsum contaminat, quàm interiora viscera, secum contigua radici, in unitate vitæ. Nemo autem medentum curavit unquam Lepram, qui non fuerit potitus liquore Altahest. Qui cum sit tædiosissimæ præparationis, nemo, etsi artis gnarus fuerit, ad ejus consecutionem perveniet, quem Altissimus, speciali dono, non eò deduxerit. Particulari etenim privilegio sit oportet electus, ac dotatus, si potiri illo medio debeat. Per quod scilicet, tam sensitiva, quàm insensitiva sublunaria, æqualiter penetrantur, usque in radicem seminalem, atque intrinsecam primi entis: idcircò etiam cuncta sub se domat, & commutat, absque reactione patientis, agentisque depauperatione. Etenim frustra est alioqui, quicquid spei aliunde sibi persuaserit Lepra. Olim proin Leprosorum, soli Messiæ in signum data sanatio. Primogenita mea adhuc quinquennis, leprosa evasit, magis magisque: ac tandem ulcera livida, corneæque squammæ albæ, per totum corpus subnatæ sunt. Recenter autem tum emersit imago D. virginis, multis miraculis in nostrâ urbe, hospitali D. Iacobi, celebris. Puella ergo, jam septennis, optabat adire locum, & avia cum sua nepte, eò properant, reditque post horam sana, deciduntque confestim squammæ. Mox post annum, rediit repentè eadem Lepra. Ac fassus sum me reum, quòd honorem D. Virginis subticuissem. Redit itaque filiola cum aviâ ad sacram imaginem, iterumque sanata rediit, & sic deinceps mansit. Ego autem reditum Lepræ timens, miraculum propalavi, scriptóque publico fassus sum favorem, atque clementiam Divinam. Cui sit omnis laus & gloria, cum nominis sui sanctificatione in æternum! Dixi jam

28 ex mente Hippocratis, sensationem tam effectivè, quàm susceptivè, consistere in spiritu animali. Sed quia spiritus ejusmodi omnis mortuus est, ac cadaver, nisi à vitâ ipsa illustretur: & quia ipsa vita, in illo spiritu, non est illi propria, atque inseparabilis: sed vita est à spiritu vitali, sive animali, (utrumque nunc confundo in nomine,) totò subjecto distincta; (quod alibi de vita longâ, manifestius:) ideò inprimis liquet, quòd spiritus ille vitalis non sentiat immediatè; sed sit ipsamet vita, quæ propinquiùs & immediatiùs sentit, ac dolet in illo spiritu. Enimverò demonstravi in tractatu *De* 29
formis rerum, quòd vita, sive forma rerum, sit quædam lux, specialis creatura, lucens in suo hospitio, per omnes partium satellites; non sit tamen substantia, neq; accidens, utcunque præ tantâ rei novitate, crepet Schola Peripatetica. Quod paradoxon, per Mathesin demonstravi, & Mechanicè, libro *Elementorum*. Adeóque hîc assumto, ut sat alibi probatum. De sensatione ergo, atque sensu, loquar multò propinquiùs, quàm Hippocrates: ut, si sensatio olim fieri dicta sit, cum passione corporis, in quâ spiritus impetum faciens, recipit impressionem rei sensibilis, quæque ideo abusivè dicitur ipsamet species sensibilis: intelligamus modò, hanc impressionem unico momento, eodemque puncto, insinuari vitæ, sibi inexsistenti. Sub quâ nempe insinuatione, applicatione, ac adaptatione, tum primùm oritur sensatio, facta in ipsâ vitâ, & per vitam. Cujus videlicet vitæ proprietas inseparabilis, sit sensus ipse. Cumque vita non sit corporis, nec corpori propria, nec corporearum denique proprietatum soboles: sed ex dono Creatoris, lux adveniens, supra sortem elementorum, & cœlorum: hinc quoque sensatio non est corporum, nec materiæ, nec solutionis continui, &c. sed proprietas planè vitalis, de ipso vitæ trunco. Sicut etiam non sat est, esse oculum, medium, spiritumque vitalem, ut fiat visio: sed insuper exigitur applicatio spiritûs visualis ad vitam. Ideóque effectus videndi, utut prorsus ordinarius, superat totam naturam elementalem: quia vitæ ipsius continet iconem, ac symbolum: eò quòd visio, gustatio, odoratio, tactio, &c. sint effectus immediati vitæ, ludentis per sua organa: nam in omni sensu necesse est, spirituum lenocinia, & perceptas rerum species, adaptari immediatè ad vitam, si sensationes contingant unquam. Enimverò in re tam ar- 30
duâ, semotaque tam procul à communi doctrinâ, concede, Lector, ut adhuc viciniùs tecum loquar. Percepisti enim, non sufficere ad sensum ac sensationem, dixisse, Cerebrum, itemque Nervum, esse immediatum sensûs organum: nec etiam sat esse, ad hoc imploràsse spiritum influum, imò vel ipsum spiritum, partibus insitum, quatenus ab influa cerebri aut nervorum vi fotum; nisi ad cuncta hæc, vita concurrerit. Tantæ nempe est molis ipsa sensatio, ut omnium sublunarium ambitum, cum tota cœlorum ac elemen-

elementorum potestate, facilè excedat. Itaque
cum istud jam perceperis, dicam ulterius. Quæ
enim de vita jam dixi, toto libro *De vita longa*
(ad quem propediem emersurum te remitto) di-
xi, quàm varie gliscat vita in natura; videlicet
quasi seminaliter in ipsis spiritibus vitalibus; in
31 ipsa verò anima sensitiva, velut fontaliter. Id-
circo propriè loquendo de sensu & sensatione,
ipsa anima sensitiva est primarium, nec non im-
mediatum ens, quod sensationes omnes agit, &
agendo in se tolerat. Ideòque spiritus cerebri est
duntaxat organum mediatum: vita verò est or-
ganum sive medium, quo sensitiva anima per-
sentit externa irruentia. Sensatio namque, non
est immediatè in contento, nec in continenti-
bus, nec etiam in spiritu, per nervos in partes
vitales diffuso: quia differt ille spiritus, impe-
tum faciens, ab anima sensitiva, non secus ac
materialis fumus pinguis à flamma, per quam
accenditur. Ast anima, mens immortalis, tota est
humanis conceptibus inpervia: quatenus est si-
mulacrum ipsiusmet incomprehensibilis Dei.
Anima autem sensitiva, quanquam semine oc-
casionali incipiat in natura, id est, dispositivè:
attamen, cum sit illius imaginis proxima ima-
go, tota quoq; est humanitus incognita, & pror-
sus jejuna. Idcirco nimirum, nec potest per cau-
sas definiri: sed tantùm absurdo reflexionum
circulo, ad suas actiones, & proprietates descri-
32 bitur. Ut scilicet sensitiva anima sit lux formalis,
cui primariò vitæ sensitivæ proprietates conve-
niunt: in homine autem, substerniculum atque
hospitium sit animæ immortalis, atque imme-
diatum syndesmon, cum creatis corporeis præ-
ter se. Isti ergo animæ est adhuc remotior aspe-
ctus, relativus ad vitam: cum vita & anima sint
distincta, tanquam abstractum, & concretum:
vel potius tanquam entis proprietas, & ens i-
33 psum. Anima ergo isthæc per vitam sentit, in
spiritibus animalibus, videtque immediatè in
spiritu optico, qui in pupilla habitat, conceptas
species visibiles. Spiritus enim opticus ibidem,
est speculum diaphanum, cujus lux est ipsamet
ibidem præsens anima sensitiva, sedes, atque pe-
34 dissequa mentis immortalis. Idcirco non est o-
pus recursu susceptarum specierum sensibi-
lium, per nervos, ad cerebrum: sed anima im-
mediatè præsens, vim omnem spiritui optico
de se elargiens, ipsa cernit, atque discernit. Cere-
brum vero, est tantùm officina, & condus isto-
rum spirituum. Quare nervi non deserviunt
deferendis speciebus, in sensatione haustis, ad
cerebrum: sed irrorandis spiritibus, in cerebro
illustratis, ad partes refocillandas, & confirman-
das, quibus ipsi inseruntur. Nec est etiam sen-
suum externorum par ratio, prorsus cum po-
tentiâ phantastica, & suis sororibus. Nam spe-
cies sensibiles, exteriùs perceptæ ab anima, abs-
trahuntur à sensibilitate; atque tum demum
tanquam de materia ex qua, cuduntur inde spe-
cies in imaginem rei sensibilis. Alioqui sensiti-
va externè intrantia, concipiuntur concreto
modo, in organis sensuum, ac proinde non tan-
tùm displicent; sed jam nunc etiam dolent. De 35
sede animæ autem, varie pro corde & cerebro
est disputatum. Ego autem putem, animam sen-
sitivam, seminibus suis conformem, actuq; rea-
li, distingui à mente immortali, simulacro divi-
nitatis: Sensitivam tamen (quæ est homo carna-
lis vetus, Adamicus, & lex carnis) utrobiq; non
distingui à luce formali, ac vitali, nec sedere im-
mediatè in spiritu influente, qui totus nimirum
labilis, atque fluxus. Spiritus autem, qui organis
mox à prima constitutione inolevit, etsi vivat
vita ultima seminum: nondum tamen verè
vivit vitâ mediâ animali, (quæ sensitiva est) do-
nec lumen vitale, superveniens, actualiter luxe-
rit. Cujus dispositiones gradatim quidem præ-
mittuntur: sed tamen instanti unico, à divina
bonitate Creatoris illuminantur. Prout libro *De
vita longa*. Non secus namque id contingit, atq;
in conflictu silicis ad chalybem. Lux ergo indi-
cibilis à Creatore rerum omnium accenditur, in
spiritu viscerum nobiliorum: ac primò quidem,
in Corde. Quæ lux, ut sensim vires acquirit, po-
tentiùs dilatatur; non aliter quàm candelæ fu-
mus inferioris, flammam visibiliter, de superio-
re dimissam, suscipit. Adeò, quanquam organo
officiorum diversitatibus diremta sint, inservi-
unt tamen mutua conspiratione necessitatibus,
& finibus, Domino Creatori, præfixis. Est atta-
men omnium viscerum, & membrorum, unica
tantum chelys, continuata homogeneaque vita,
ac anima sensitiva: quæ in singulis quasdam de-
terminationes, sive proprietates, quas per semi-
na sibi præparaverat, suscipit, & mox dein in-
duit. Etenim, ut flamma candelæ non exten-
ditur supra, vel extra suam sphæram; nec per-
it, quamdiu intra sphæram istam degit, licèt
inde exortæ fuligines longiùs avolarent extra
sphæram, flammæ expertes. Ita similiter, spiri-
tus influi, licèt participatione vitæ illustrati
diffluentur, peregrè vadant, atque idcirco mate-
rialiter in condo minuantur; imò & hactenus,
luminis vitalis flaccescat vivacitas; nil tamen de
animæ sensitivæ essentia perit. Quoniam vita

non acquiritur per partes, & gradus, ut neque subsistit, accidentium instar: sed semper est vita; quanquam in istâ luce, plus minusve vivacitatis appareat. Non secus enim atque ignis, ubi aliquantillus, tam est ignis, quàm intensus alter: Pariter & quicquid exhalat de corpore, vitæ participatione antea gaudens, vitam tamen amittit, simulatque extra sui limites egreditur. Servant sic quoque excrementa, non quidem vitam, sed spirituum vitalium conparticipationem. Quapropter etiam inde, inferioris harmoniæ ordo in ataxian labitur. Juxta illud: *Spiritus meus attenuabitur*, ideóque *dies mei abbreviabuntur*. Immoderatior itaque puris evacuatio, ac similium, festinam necem adfert. Quatenus quidem non animam continent: sed duntaxat vitam ultimam seminalem spirituum vitaliû. Etenim de proxima inexsistentiâ mentis immortalis, sive divini sculptri, sub Judice adhuc lis est, inter cor, & cerebrum. Ego enim, qui scio, etiam empsychosin fieri, eo ipso instanti, quo sensitiva adest; id est, dum accenditur istud formale, animale, & sensitivum lumen: (prout alibi *De ortu formarum*:) credo etiam, adesse mentem immortalem, eamque totam sedere immediatè in anima sensitiva, tanquam associatâ. Non quidem sedere in aliquo corporis angulo, viscere, ergastulo, aut spirituum officinâ. Sed puto, Mentem esse per totam animam sensitivam, hancque penetrare, neque ejus sphæram, quamdiu vivitur, excedere: atque hactenus multis subjacere circumstantiarum importunitatibus. In morte autem separatur Mens: quia ipsa sensitiva, tanquam
36 lumen candelæ, in nihilum abit. Quæ hic sane prægustanda erant, ante sensationis explicationem. Dolor itaque, ut maximè sensibilis, nobis viam aperiet. Est enim noxia atque tristis sensatio, in spiritu vitali concepta, per vitam insertam animæ sensitivæ. Ac proximè loquendo, Sensus est animæ sensitivæ passio, in spiritu vitæ concepta. Nihil namque lætari, tristari, vel dolere potest, præter animam ipsam. Adeóque sensus, cum sit doloris vel complacentiæ prima conceptio, omninò fit in anima primariò. Ideóque sensus nil, præter illam animæ potestatem, concipiendi, & judicandi passivè, de externis irruentibus, mihi repræsentat. Itaque, quandoquidem hæc pendent ex anima, cujus tota historia nobis cœca est: non mirum, hactenus à Scholis, non nisi oscitanter, de anima & sensatione actum. Quippe quæ longè manifestiorum inquisitiones transilierunt intactas; imò, subscribendo Ethnicorum somniis, per ignaviam neglexêre. In dolore ergo, anima irrationalis sensitiva tristatur, furit, irascitur, anxiatur, prurit, timetve primariò: atque, ut est radix fontalis actionum omnium vitalium, musculos non tantùm, sed & partes quasvis, naturaliter movet, ac contrahit ad suarum passionum tonum. Sensus itaque, est externorum 37
sensibilium actio; quæ dum concipiuntur in anima, patitur ipsa quoque non minus quàm socia vita, spiritus animalis, ac reliquum satellitium. Mens autem immortalis nil quicquam, in sui substantiâ, horum patitur: sed tantum in subjecto, sede, hospitio, animâ nempe sensitivâ. Alioqui cuncta simul sublunaria, invalida sunt nimium, quàm ut immortale ens, deinceps duratione æternum, queant afficere. Atqui 38
minutulum est adhuc, quod sensitiva anima à sensibilibus patitur; nisi ipsa sibi velut hostilis fiat, dum impatiens exorbitat. Inchoat nempe agere, dum per sensibilia irritatur, patiturque. Siquidem spiritum vitalem, totumque corpus concutit, ac demum vitalem suppellectilem prodiga dissipat, sibique morbos parit, ac necem accelerat. Ut etiam hinc verificetur proverbium, quòd nemo magis læditur, quàm à semet ipso. Adeóque à conceptis sensibilibus, (uti anima sensitiva merus actus est, semel stimulata, (est namque tota irrationalis, brutalis, irascibilis, ac concupiscens) in furias transsilit, & symptomaticè, sive furiosè, cuncta concutit. Sensibilia ergò, læsionum atque morborum occasiones sunt: Anima verò sensitiva, easdem occasiones persentiens, nec ferre volens, suos variè concitat ministros, impressisque ideis à scopo alienat. Unde dein varia morborum semina, ac proles. Anima ergo tolerat, patiturque præfata, ab objecto sensibili, unde per sensationum stimulos agitata, agit, patiturque demum, quatenus prodiga, suam furens dissipat œconomiam, Dumque sentit suavia, plausibilia, juvantia, & sibi grata, non est in hac sui sensatione differens à judicio, quo sentit noxia corrosiva, pungentia, lacerantia, contundentia, non nisi per accidens, planè externum ipsi vitæ. Unde facilè dignoscitur, quòd sensus fiat per judicium animæ sensitivæ, delatæ super conceptum sensibile, alterantis primùm per se, juxta conceptam sensationem deinde deportat ulterius ad aliud judicium phantasticum, à sensitivo judicio semotum non aliàs, quàm sensus ac phantasia, facultatibus dissident, non autem subjecto. Parcite, Lectores, si perturbationes, & affe-

affectiones materiales omnes, immediatè tribuam animæ sensitivæ, suisq; satellitibus spiritibus: non autem ipsorum organis. Sunt quippe quædam titillantia; quæ pruritu, ac odaxismo, risum, atque subsultum concitant in aliquibus, quæ in aliis ne minimum horum commovent. Nam non rarò, intus obtenebratur anima, naturali sensatione, contristaturque, vix agnito subjecto: imò alibi delirat: atque alibi anima sensitiva fit insensitiva, ut in caducis pro tempore, in paralysi autem, sæpe ad vitam, saltem in læsis organis, etiam adhuc viventibus. In multis autem absque sensu, judicio, ac ratione, licèt spiritus animales emanent, ac, in habitum diffusi, moveant, & noxias alioquin impressiones interim hauriant. Sic suus est vitæ, atque illius sensitivæ animæ torpor, amentia, atque molestia intus, etsi nil extra quatiat, aggravetque. Quippe cum & in somno stulta sua sit libido, fames, sitis, metus, agonia, miraque insomniorum irrationalium dissoluta libertas. Quinimò mutantur statim amica, in mixta, neutra, vel hostilia: quatenus Archeus, nunquam ferians, aut otiosus, è suavibus, amara, vel exedentia facit. Concipit namque (ut dixi) anima, res sensibiles, medio satellitii, & clientum, quibus ipsamet præsens adsistit, ac per applicationem sibi iram concitat, tristitiam, amorem, metum, &c. quarum nempe idearum characteres format sigillariter in Archeo suo, per quem singula commutat, juxta imaginem seminaliter sibi propositam. Qui characteres, animæ sensitivæ irroratione, vitæ, atque sensûs participes, vestiunt primò corpus seminale, ex Archeo, unde tandem promtissimæ ad agendum vires subnascuntur. Fitque in his quandóque adeo prompta & pertinax affectionis perseverantia, quod specimen admirationis speculanti exhibeat, præsertim, si vitæ, ac spiritualis seminis attributa quis examinet. Etenim quàm citissimè pueri, mulieres, & inprovidi, irascuntur, flent, ridentque? Nam illorum sensitivæ animæ recenter, ac velut immediatè, rebus sensibilibus quasi adhærent. Naturale itaque est, quod spiritus sensitivus spontè, atque facilè, in hujusmodi exundationes feratur: quia anima illa, facilè à sensuali suo judicio recepta, labitur in passiones spontaneas spirituum materialium; Ac, ut vel à puero, isthæc inoleverunt: ita deinde iracunda, furiosa, & tota symptomatica, anima ista adolescit, quæ aliàs longè tutius, sub mansuetudine cuncta perageret, quàm quod præ furiis, in morbos, propriamque subinde internecionem, adspiret. Quod frequens ac manifestissimum est, in uterinis exorbitationibus, aut symptomatibus quorundam vulnerum, aliorumque morborum. Ira igitur, furor-
que hoc loco, non sunt hominis; sed animæ il- 39
lius sensitivæ, in vitam delatæ, naturalis sensationis thymoses patrantis, quæque proin non rarò, in tantum culmen adscendit, ut escharam urat, partemque, instar ignis, sphacelo sideret. Dolor itaque, indubium sensûs tactus pathema, in quo anima sensitiva exprimit objecti displicentiam, juxta injuriæ conceptæ differentias partibus illatæ. Porrò an istud pathema sit ju-
dicialis potestatis functio, unde anima proprio 40
etymo, sensitiva nuncupatur: non secus atque facultas motiva, solo animæ nutu, movet, absque excitatore externo, aut peregrino. An verò dolor sit pathema, productum immediatè à causa dolente sensibili. Scholæ indagare potuissent, si illas, tanta veritatis indagandæ, quàm recipiendi ab ægrotis salarii, cura tetigisset unquam. Penes me autem res ista dudum dubio caruit. Siquidem cum doloris sensus sit judicium animæ, per sensationem, in facultate sensibili expressum, quo anima plangit de objecto sensibili, nocuo, ac dolente: Idcirco utrobique ferè concurrunt ambo simul connexa: & utrumque etiam suo se habet modo, ad dolorem. Nimirum causa sensibilis injuria, est motiva doloris: ipsa verò anima sensitiva, judicium fert de objecto dolorifico, cum quadam pathematis excandescentia, ac impatientia. Quod quidem in vulnere, contusione, tensione, ambustione ac frigore, quatenus causis externis est prorsus obvium. Dum autem jam, vel ab præfata externorum impressione, vel propria intus exorbitatione, motrices causæ dolorum applicatæ sunt, fitque inde spiritus sensitivus, totus acer, rodens, mordax, degener, formatque cruorem sibi parem: Tum scilicet, anima sensitiva, nedum judicium simplex de dolore fert, dolendo: sed insuper, ipsa in se tota conturbata de se novum parit productum dolorificum, non secus, ac si illud è causa externa occasionali prodiret. Et quanquam hæc ambo, in majori pathemate, ac graviori sensatione, plerumque concurrant: attamen propriè loquendo, dolor magis intimè respicit censuram, ab anima sensitiva patiente latam: sive, propinquiùs se reflectit dolor ad proprietatem animæ, quàm ad causam dolentem. Multi quippe graviter vulnerantur, citra manifestum dolorem: prout & furiosus, dolores se vix sentire, ex causis

noxiis,

noxiis, ostendit. Quædam etiam sæpè torturæ dolores eludunt, & inuncta etiam dolores fallunt, licet partes injuriâ vapulent. Quare sensus, magis intimè, ac propriè, respicit censuram potestatis animæ sensitivæ, quam injuriam causæ dolorificæ. Enimverò præfatæ indolentiæ ergò, in Lepra, & immobilitatis in Apople-
41 xia, &c. divertor aliò. Equidem Scholæ pro sensationis ac doloris primario organo cerebro certantes, notant ideo cerebrum, propriâ idiopathiâ, immediatè, unoque velut ictu tactum, perdere etiam sensum simul, & motum: imò alterum latus contrahere. Fiendi autem modum sic exprimunt. Quartus cerebri sinus (sinulus perquam exiguus) initio spinalis medullæ, à cerebello incipiens, obstipatur per pitui-
42 tam; unde instantanea apoplexia. Natura enim nolens, aut non valens retrotrahere, aut reducere ejusmodi pituitam eo semel delapsam, sedula saltem satagit, illam pituitam in alterutrum latus illius canalis deponere. Unde consequenter illius lateris paralysis orditur. Hæc quidem lego de Apoplexia, ac Paralysi: nil tamen de contractura, per ictum capitis oriundâ. Paracelsus quoque non contentus hac somnolentâ trium morborum doctrinâ, inconstans etiam vol-
43 vitur. Nunc enim ait Apoplexiam, atque inde subsequentem Paralysin, nasci, eò quòd sensitivus spiritus in nervis, aquæ vitæ instar, flammam ab igne Ætnæ contraxerit, fodinarum sulfurearum more, lege microsmicâ. Quâ dein phlogosi, nervi atque tendines, velut adusti, cremati, ac velut semimortui, exsiccantur cum musculis, manentque ideo deinceps sensu atq; motu privi. Constituit nimirum hos duos morbos (de contractura ex ictu nil cogitans interim) non quidem in capsa cerebri: sed in extremis nervorum ramis, tanquam si essent affectus, ab externo introrsum properantes. Alibi verò, non sulfurosum quippiam, aut phlogiston, censet Apoplexiæ causam: sed accusat duntaxat Mercurium (unum nempe de tribus, quæ sua vocat naturæ initia) nimis exquisitè circulatum, suâ exuberanti subtilitate, instantaneæ cujusque mortis causam, continentem asserit. Alibi, ad coelorum stellas Apoplexiam revocat. Atque alibi rursus varians, docet omnem Apoplexiam fieri è crassis vaporibus, arterias gutturis, & inquietos pulsantes canales, obstipantibus: esse quoque eclipsin lunarum cerebri in nobis, ne-
44 cessitate microcosmicâ. Vertiginis ideo pariter causas ad incerta circumrotavit, totus nempe ipse vertiginosus. Ego autem aliter processi. Quicquid primariò sentit, idipsum est doloris primum susceptivum, atq; efficienter efficiens. Sed gladius, ictus, contusio, corrosiva, &c. sunt quidem occasionalia, vel instrumentalia effectiva: non autem efficientia primaria doloris. Dein, cum dolor plerumque in instanti nascatur, etiam is, qui per externa excitatur. Ergo ad dolorem, non est opus recursu ad cerebrum, ut per reflexionem, velut consulto, opus habeat. Quapropter Scholæ, parum à cerebro recedentes, maluerunt nervum accipere, pro primario organo, perceptivo objectorum sensus, quatenus vel radio luminis, vel materiali spirituum irroratione (nondum enim se determinarunt in plerisque) à cerebro, continuò dimissâ, adsperguntur. Adeóque cerebrum denegare sensum atque motum inferioribus, nisi per mediatores spiritus suum favorem incessanter inspiret. Ast & in hoc multas reperio anxietates. Inprimis explo- 45
ro diversos tactus in homine. Nimirum singulares penè, in membris singulis: imò in intestinis, aliisque partibus, omni fermè nervorum consortio destitutis. Quales sunt ipsi dentes, quorum etsi radicem nervulus tangat, non tamen ipsos exteriùs dentes; quos tamen sentire, inviti multi testabuntur. Sic ureteres carent nervo, ipsumque cranium, sub terebra trepani, sensum mirificum, in pedum usq; digitos, resonat. Credidi itaque, non posse ab unico & communi fonte cerebro, vel univocæ texturæ nervo, tantam distribui unius tactûs latitudinem. Supposui itaque, quod aptè jam probavi, sensum primariò, in anima sensitiva, ubique præsente, atque eatenus etiam proximè in spiritu insito partium, residere. Idq; eò audacius asserui, quòd cerebrum ipsum, influi spiritûs officina, tam surdo atque anomalo tactu polleat, quod sine sensu putatum sit. Ergo vel ruit axioma: *Propter quod unumquodque est tale, illud ipsum est magis tale:* vel cerebrum non est primaria sedes & fons tactûs. Denique, dolor omnis fit in loco, & quasi ex tempore sentitur. Ergo & tactus fit in loco, & non post factam denunciationem ad caput. Quinetiam in natura, vel in rotundo saltem, non est dexterum & sinistrum: atque adeò nec potest per lapsum, pituitæ servari latus in Paralysi, nisi in unica medulla spinali, maximè in ejus initio, per longum sint duo canales, lateris necessitatem continentes. Quod est ridiculum cogitasse saltem, præsertim in exili illa quarti sinus cavitate. Siquidem motus & sensus, sunt in unico & eodem musculo, simplicem ac exilem nervum suscipiente. In digitis tamen stupore affectus,

affectis, suspenditur sæpè solus sensus, motu sospite interim, atque libero. Itaque vel est necesse, sensum & motum non pendere ab eodem nervo, spiritu influo, horumque communi principio: vel necesse est, ab eodem unico nervulo pendere motum duntaxat, & non sensum: vel solum sensum, & non motum: vel esse alia peregrina hactenus ignota, quæ tollunt aut lædunt solum sensum, & non motum: alia verò, quæ solum sistunt motum, ac nonnulla, quæ utrumque
46 afficiant. Quapropter penitiùs attendendo, aspexi stuporem tactûs, insensilitatem, carentiam, vel defectum in motu, aliquando esse passiones, ex medio privativo ortas: easq; tum quoque de necessitate esse privativas. Ut in luxatione vertebræ, strangulatione, &c. Novi enim honestum civem, ter à prædonibus suspensum, emungendæ pecuniæ ergò, mihiq; dixisse, quòd eo ipso, quo tripes è pedibus subtraheretur, amisisset motum, sensum, omnemq; mentis operationem. Saltem, non illi tum erat repletus quartus sinulus cerebri, neque medulla spinalis compressa, quæ intra vertebras degebat sospes: Laqueòque disrupto, ut istæ functiones animæ, & corporis, redirent in pristinum statum, non tollebatur iterum è quarto illo sinu pituita obstipans. Astrologus quidam, volens tentare, an mors suspensionis dolorosa esset: laqueum collo circumduxit, jussitque adolescentulum filium, ut attenderet, dum pollicem moveret post subtractum subter pedes scabellum, ut statim funem amputaret. Puer itaque fixis oculis in digitos patris, nec cernens motum in iis, sursumque respiciens, vidit patrem lividum, exsertaque lingua. Ergo abscisso laqueo, Astrologus decidit in terram, & vix post mensem convaluit. Eodem ferè modo procedit demersio. In qua simulatque primo tractu, hausta est aqua in pulmonem, per os, amittitur usus facultatum mentalium, iteratóque aquæ haustu priora confirmantur. Nec attamen tam citò moriuntur, quin, si proni jaceant, ut aqua effluat, etiam qui dudum mortui apparent, plerumque reviviscant. Repletis ergo pulmonum cannis, hospite peregrino, intercipitur radius vitalis, à præcordiis, in caput perpetuò lucens. Unde consequenter, velut Apoplexia privativa, confestim oboritur. Mirum sanè, utrobique tam citò labascere mentales functiones. Adeóque & hinc necessitatis continuata conjicitur importunitas, atque dependentia, ab inferiorum aspiratione, & favore vitali, nondum in Scholis agnito. Quapropter tractatum *de Duumviratu* adornavi. Consideravi itaque, si cerebrum sit fons, ac sedes primaria, animæ immortalis, intellectûs, & memoriæ: saltem quamdiu anima inerat cerebro, debebant istæ facultates manere illibatæ: cum ad cogitandum nec crure, nec brachio, nec ipso anhelitu, sit opus. Attamen suspensio, unico velut ictu, facultates mentis tollit totaliter. Etenim 47
dum arteriæ jugulares communitatem cum inferioribus denegarent, vel pulmo, aquâ repletus esset, statim, nedum facultates collabuntur: verùm etiam ejusmodi interclusio agebat per modum apoplexiæ universalis, & non uno tantùm latere motum suspendebat, prout in Paralysi. Inde enim mihi confirmavi, influxus viscerum inferiorum, ac communionem tolli à cerebro, per vinculi aut obstaculi interceptionem. Unde consequenter quoque suspicatus sum, conceptus primos formari alibi, quàm in capite. Juxta illud veritatis: *Ex corde manant adulteria, homicidia*, &c. Reperi insuper Apo- 48
plexiam, Stuporē, Paralysin, Vertigines, Caducum, Spasmum, &c. esse passiones, positiva causa occasionali oriundas, multumque distantes, à privativis, constrictivis nervorum, meatuum, ac spirituum. Quæ causæ hactenus à Scholis sunt neglectæ, in præfatis morbis subscribendo scilicet ethnicis deliriis, pituitam in quarto sinulo cerebri stabulantibus. Cum interim similes ac positivæ facultates, ubique in opiatis, itemque in morbis soporosis, ac epilepticis occurrant. Memini quoque, aliquando in meis Tyrociniis, virulenta quædam distillâsse, quæ si quando non ritè obturatis juncturis, odorem de se spirarent, vel postmodùm, separando vasa ab invicem, incautum me ferirent, unico instanti, in lapsum paratus eram, cum vertigine, & dextri lateris stupore. Adeò ut si iterum, semel tantùm, me odor perculsisset, absque dubio, cecidissem Apoplecticus. In tantam scilicet me olim temeritatem compulit ardor sciendi, quòd millies vitæ non pepercerim meæ. In propositis itaque terminis. Non enim odor iste excitabat pituitam, labi minitantem, eamque è sinu cerebri iterum removit aëris novus ac recens afflatus. Ergo si quædam simplicia torporem, vertigines, motûs cessationem, & sensûs obfuscationem adferant, non est absonum, his similia intus, etiam repentè obnasci. Nec decens est, unius pituitæ privanti obstipationi, hæc cuncta perpetuò dedicare. Memini namque, apoplecticum 49
binis horis extinctum, cumque suspicio esset oblati veneni, instituta fuit dissectio. Ablato ergo cranio, tredecim studiosi abstulerunt sua-

K

suaviter Menynges, cerebello dein modestè diducto, ne quicquam pituitæ in quarto sinu repertum, ut neque deorsum decidisse in medullam spinalem, studiosè indagantibus fuit compertum. Igitur nunquam inducar, ut cum Scholis credam, Apoplexiam esse obstipationem pituitosam quarti sinûs cerebri: ut neque credam, Paralysin obstructionem alterius lateris medullæ spinalis. Inprimis infaustæ medelæ horum morborum produnt ignavas causarum disquisitiones. Dein, est Apoplexia tam negligenter, atque ignoranter hactenus tractata: quòd in Scholis adhuc hodie sit proprio
50 destituta vocabulo. Siquidem à plexu, sive arteriarum reticulâ, Galeno somniatâ, vel aliunde ipsi credulo traditâ, nomen retinuit; quam reticulam hactenus Anatome nondum vidit. Sed Galenum, ut temerarium nugarum assertorem, ac ridiculum dissectorem, sua mentita reticula destituit. Ita ut, Andreâ Vesalio authore, jam liquidò constet, Galenum, cadaver humanum dissectum vidisse nunquam: suamque anatomiæ doctrinam aliunde verbotenus descripsisse, non secus atque rem herbariam è Dioscori-
51 de. Facilè ergo didici, nedum locum, & fiendi modum, sed & totam Apoplexiæ tragœdiam, atque remedia debita, in Scholis Galenicis, necessariò ignorari penitùs. Confirmavit id mihi namque sanandi methodus. Sæpè namque recentem Apoplexiam, per vomitiva, aliàs verò additis deinceps confortantibus, loquelam, sensum atque motum restitui. Omnes verò, quorum alterutrum latus defecerat, exhibito Diaphoretico Paracelsi, à me alibi descripto, sanatos vidi. Mercurius enim iste sudorifer, ut absque ullâ evacuatione sanat: ita & citra pituitæ revulsionem, è quarto sinu cerebri, desideratam opem tulit. Secutus enim Sacrorum doctrinam. (*E fructibus eorum, cognoscetis eos.*) A posteriori scilicet, atque ab effectu didici, originem Apoplexiæ esse positivam: non autem privativam, vel oppilationem sinus cerebelli, factam per phlegma isthuc repentè decidens. Potissimùm, quòd ex uterinis affectibus non rarò oriantur Apoplexiæ, atque Paralyses. Adhibitis cessantes utero remediis, iisque neglectis, vel præfocantur verè apoplecticæ, vel pa-
52 ralysi, in vitam quoque languent. Cognovi finaliter Apoplexiæ limen esse in præcordiis; in cerebro autem, non nisi per deuteropathiam, quâ cerebrum vicissim auscultat inferiorum regimini. Neque enim vomitiva, ut nec etiam præfatum sudoriferum, quicquam submovent è postico sinulo cerebri, multóque minus à medullæ spinalis exili cavitate. Idque nôrunt, quotquot unquam illarum partium dissectioni adfuêre. Itemque odoriferæ & auxiliares essentiæ, potæ, ad caput, si constipatum foret, nunquam deferrentur: attamen mox sensibiliter opitulantur: quia in præcordiis suus est gustus, suusq; odoratus proprius. Quinimò & suus tactus hinc corpori communicatur, medio animæ sensitivæ, ubique præsentis. Quod licèt alibi de vita longa sat probaverim: hîc unico saltem exemplo confortâsse, juverit. Itaque si 53
quis Scammoneatum, saccharo ac aromate larvatum virus, biberit, commendant quidem id lingua atque palatum, pro prima vice: sed iterata, errorem larvati gustus, deteget hypochondrii horror, & bibendi aversio. Quodque alioqui linguæ suave est, horridum fit præcordiis. Non mirum igitur, singularem ibidem gustum atque tactum esse, ac inde in membra diffundi, illosque præcordiorum sensus statim refici, odoris essentiis: tardè verò ac nunquam, si naribus, palato, atque cranii suturis applicentur. Etenim notavi quædam, quæ nedum soporem, 54
vel catalepsin: sed etiam amentiam faciunt, sternuntque mentis dignitates potissimas, sensu tamen motuque illibatis. Postmodùm verò intellectus redit, abolentur verò tam sensus, quàm motus. Quædam etiam, foris inuncta, sensum tollunt, sic ut chirurgo libertas sit scindendo, ablatisque post unctionibus, redit abactus sensus. Credidi hinc sanè, Apoplexiam, Sopores, Caducum, itemque hystericas strangulationes, ac syncopas quaslibet, esse morbos ex deuteropathia, & actione regiminis: non autem corporali humorum ac vaporum confluentiâ, in utribus cerebri natos. Equidem uterus nunquam supra Diaphragma ascendit, ast apoplecticos patrat. Non est ergo materialis attactus uteri, & capitis. Suffitum enim novi, quo mulier repente corruit Apoplectica, cum lateris paralysi, talisque perseverat, nisi suffitu è ficu equino, per infundibulum transmisso, restituatur. Vidi namque, & colli circulum, in muliere, repentè supra menti altitudinem ascendisse, quod nec humoribus, nec vaporibus est opportunum. Est nimirum uteri aspectus, tanquam basilisci sui, quo partes affluxu laticis (quis autem iste latex, alibi docebitur) tument: prout multis alioqui venenis est vernaculum. Perinde, quasi aquæ ascendunt, ac intumescunt, utraque lunæ statione, ex solius astri illius aspectu. Meipsum hac in parte depingam. Dum 65 annum agerem, essemque

que circa Apoplexiæ considerationem distentus: discrevi positivam nempe, quæ à veneno glaciali fieret, ab alterâ, quæ per obstipationem nervi affligit, perinde se habere, ac dignosci posse. Perinde ut qui retorto crure sedens sensum in crure amittit, propter nervi compressionem, dumque illi sensus restituitur, sentiri lancinationes à spiritu vitali vel animali (qui falsus est, ut ostendi libro *de vitâ longâ*.) Sed à stupore, qui à veneno glaciali progreditur, si sensus redierit, nullus occurrit lancinationis aut pincturæ dolor. Contemplabar enim in museo, sub frigore kalendarum Januarii, & testa prunis paucis onusta, eminus stabat, quo saltem algidissima hyemis tempestas mitigaretur tantillum. Unus opportunè ex meis adveniens, denuntiavit fuliginis fœtorem, & actutum testam abstulit. Sensi autem statim circa orificium stomachi, minitatum deliquium. Surgens ergo, egrediensq; uno instanti, lapsus sum recto corpore in fundum lapideum. Itaque tam ratione syncopes, quàm occipitis ictus, ablatus sum pro cadavere. Redii quidem post horæ quadrantem ad signa vitæ: sed cum tumore occipitis, sensi suturas cranii insigniter, magis magisque dolere. Gustum quoque atque odoratum totaliter ablatos, auresque tinnire continuò. Ad singulos porrò conceptus, statim caput vertigine rotabat, etiam clausis oculis. Mox abinde nervi omnes, usque in suras, doluerunt, sic ut unica sternutatio totum corpus lancinaret crudeliter, edendi quidem appetitus rediit, sed rotatio ad menses aliquot me exercuit. Didici autem primum, quòd vespere, ante cœnam vertigo cresceret, nempe circa digestionis terminum. 2. quod stante judicio, vertigo tamen invalesceret. 3. quod oleribus quibuslibet, & piscibus non salsis, rotatio crudeliùs insurgeret. 4. Notavi Turcoidem gemmam mansisse integram lapso mihi, nec præservâsse à periculo casûs. Quodque Turcois non juvet, nisi quos subitaneus cadendo metus corripit. Quod non evenit, quibus syncope casum præcedit ac fabricat. 5. Quod vertigo esset à cibis corruptelæ obnoxiis. 6. Ac seriò notavi, quod Apoplexia, vertigo, &c. pendeant ab hypochondrio, quanquam caput mihi ab ictus concussione unicè videretur affectum, ac vertigo sensibiliter in capite rotaret. Attamen cum vertigo cibos, ciborumq; copiam respiceret, notabiliter percepi, mox à præfatâ syncope remansisse circa stomachum, hospitem præter naturam, præfatæ vertiginis causam occasionalem. Idque validiùs confirmavi, quod quoties olim mare transfretâssem, nauseabam quidem initiò sub procellis, at nunquam vomui, aut manducare desivi: sed postquam in terris liber oberrarem, percipiebam semper oberrantem vertiginem, noctu dieq; motum sursum ac deorsum navigii referentem. Donec semper tandem per vomitum vitrioli albi liberarer. Etenim saltem navigando, nulla erat oblata offensio capiti: attamen, quasi ebrius essem, continuâ vertigine casum minabar, constante tamen atque illæsa judicii operatione. Semper autem illâ vertigine liberabar, unico vomitu. Sed jam in præfato lapsu, ictus quidem tumorem in occipite ac suturis, suos prodebat effectus, in organis sensuum, & nervis. At hæc cuncta minimè causabant rotationem capitis, quam à ciborum delectu potissimum observabam prioritari, sive exasperari: Maximoperè quòd unico vomitu, pro more, ejusmodi rotatio compesceretur. Unde in meipso experiebar, vertiginem, etiam læso capite à stomacho, adeoq; à duumviratu suscitari atque foveri. Ipsam autem syncopen, dedisse ictûs causam, simulque reliquisse notam sigillarem in hospite peregrino, ibidem detento. Denique istam rotationem non à vapore, infernè sursum lato: sed à corporeâ occasione excrementi sigillati, quoties aliquid, quod istis officinis infernis minus arrideret, occurreret; vis eorundem impressivaque Idea, in cerebrum redundaret. Inde itaque distinxi inebriativa, à stomacho in arterias traducta, vitalique spiritui commista, œconomiam spiritûs, in cellulis cerebri, confundere, simulque imaginativam turbare, quia exotica peregrinaque actualiter per arterias sursum pergebant: A vertiginosis videlicet, quibus nempe superstite incolumi intellectu, rotationes duntaxat, utcunque atroces obversarentur. Nam & harum rotationum causæ occasionales peristant in hypochondriis: unde vi regiminis, ipsum cerebrum: non autem mentis abstractas facultates in spiritibus immediatè sigillatas, vitiant. Perinde quasi ungula Alcis digito alligata, eundem duumviratûs rigorem compescit in epilepticis. Perpendi etiam quasi optica inspectione, qualiter in præcordiis primi conceptus formarentur, atq; inde ad cerebrum missi, polirentur. Ac tandem quo pacto in deliris, atq; insanis hypochondriacis, hæc diversimodè agitarentur, citrà ullam capitis rotationem. Atque in ebriis, rotatio comitaretur illorum amentiam. Alibi verò rotatio nullam induceret mentis cespitationem. Prout aliàs memoria cespitaret, sospite homine integro. Profectò ut hæc seriò, multóq;

otio mecum ponderabam, reperi, qualitates in ipsis excrementis suas sequi Ideas, ac sigillatim suas ludere scenas; quas nimirum qualitatum diversas proprietates, tanquam dona seminalia, verasq; formales Ideas, tum prius dilucidè comprehendi: à quibus scilicet immediatè robur animæ sensitivæ (utpote ejusdem formalis classis consortes) vitiaretur, variéque subigeretur, atque cederet importunitatibus activarum idearum. Proh dolor! tum sese mihi manifestavit fundus animæ, apud Taulerum sic dictus. Qui nil aliud, quàm ipsa mens immortalis erat, quantis videlicet tenebris exterioribus, velut tunicis pelliceis, obvolveretur, quatenus alligata est, hospitaturque, durante termino vitæ, in ipsius animæ sensitivę diversorio. Adeóque hinc dilucidè
55 cognovi, quem & ideo, libro *De vita longa*, inaudito sermone explicui in honorem Dei, Satanæ contemtum, totiusque peregrinationis humanæ magnificentiam. Docui etiam de Vita longa, caput fontem accretionis, partium sub se sitarum (quod gibbosi etiam confirmant) adeóque à capite, limitari statum atque durationem accretionis: terminos quoq; describi pilis, & capita ideo incuria, vix canescere. Profiteor itaque cum Scholis, à cerebro, ut fonte, lumen vitale diffundi quidem, ac per novos dispergi, eóque absente, facultates diversoriis propriis silentes, etiam confestim silere occasione privativa. Nam licèt sensus ac motus, à spiritu insito partium, tam perceptivè, quàm exsecutivè quodammodò pendeant: quia tamen partes singulæ, vitaliter foventur ab irrorato cerebri lumine, hujusq; luminis intercepto filo, sive radio, quamprimùm etiam intercipiuntur sensus & motus. Ast hæc tantùm commonstrant Apoplexiam privativam, non ita quidem verè morbosam, quantum accidentalem, prout superiùs in luxatione vertebrarum quoque ostendi. Non autem, quod proin sensuum ac motuum causa fontalis in spiritu commoriatur, licèt ejus functio suspendatur, dum supernum istud lumen suspenditur. Nam sublato capite, musca aliquandiu volitat. Truncato etiam hominis capite, artus dudum sæpè subsiliunt, contrahuntur, innatique motus
56 adhuc signa præbent. At Apoplexiæ positivæ ac morbosæ, longè alia causa atque proprietas est. Subinde namque in volam, vel in unicum digitum incidit confestim sensus orbatio, stuporque, sospite tamen motu. An ergo proinde pituita, isti digito exotica, cadit in nervi meditullium? per canalem scilicet, quo nervulus perforatus, & conspirabilis cerebro cogitatur? Vel forsitan vapor pituitæ insolitus, eò decurrit, qui que sursum alioqui scandere solebat, vel debebat, natura vaporum sic statuente? & vitali vi enormontica obtemperante? At saltem unicus 57
nervus, in tendinem volæ, quatuor pariter digitis sensum atque motum largitur: cur ergo unico tantùm digito, solus stupet sensus? Denique quis unquam vapor, vel è tenacissimo muco elatus, crassior erit, & non æqualis illi, qui ab aqua ascendit? Respondeant, quotquot in universo fuerint distillatores. Cur ergo ad stuporem, requiretur crassus vapor pituitæ (quæ non ens, demonstravi sat alibi) & non aquæ simplicis, vel cruoris? Sin verò vapor laticis aut cruoris id effecerit, tum quoque necessarius, ordinarius, atque continuus erit omnium stupor generalis, absque intermissione. Deinde si aliquis humor, vapore peregrinus, aut excrementosus, sit causa occasionalis hujusmodi stuporis, privativa scilicet ac oppilativa nervi: is certè mittitur, vel propriâ eò decurrit sponte. Si mittatur, at saltem non à cerebro, vel medulla ejus vicaria. Nam sic non confestim, ut neque ad unicum saltem digitum, digitique extremum, mox antea sanum, afficeret. Nec mittitur vapor ille à spiritu vitæ œconomo, quippe qui libentiùs, ac promtiùs, per diaphæresin proscriptus exiret. Providentię itaque, & naturali solicitudini, cuncta semper in optimum finem dispensanti, id manifestò contradicit. Quòd nimis sibi injuriosa natura in nervos impingeret, quæ faciliùs, meliùs, ac propinquiùs, pro solito, ad naturale ac ordinarium cutis emunctoriũ amandasset. Ad- 58
eóque ista Scholarum vaporalis vapulanda fabula, multiplex adynaton continet. Nam nervorum canalis, recto filo, continuatóq; ductu, desinit in medullam spinalem, nec ullos habet transversos tubos, per quos vaporem illum pituitosum lateraliter transmitteret (alioqui namque fieret spirituum totalis jactura, antequam ad exsecutorem motûs musculum devenirent) tantum abest, quod eundem isthac vaporem assugeret. Non potest itaque is humor, aut vapor, ad unicum digitum transmitti, vel descendere (multóque minùs, repentè insilire) nisi per nervorum meatum, cum medullâ spinali communem. Atqui somnio simile est, quod in 59
corpore sano, non autem querulo, confestim digiti sensus deficiat, per pituitam, non antè in nervis alterioribus perceptam: aut alióqui per vaporem, heteroclito modo natum non dimissum, aut descendentem eò, ut neque in parte statim generatum. Cùm alioqui omnis pro-

egrediens

egrini hoſpitalitas, vel ab ipſo initio, ſit naturæ manifeſtò moleſta. Sed fortè an lateraliter, in extremum digiti nervum, ea pituita, vel is vapor irrepſit? At tum periret axioma Scholarum, quod Impetum facienti, humorum quorumvis diſpenſationes adſcribit. Etenim non ſunt in nobis, aut in naturâ rerum, iſti humores: ac ſi qui eſſent, non proinde illis competeret vis ambulatoria: multóque minus, in illis jam excrementitiis. eò quòd vitalium facultatibus, motus naturales omnes, in nobis auſcultent. Etenim, ſi pituita, ejuſque vapor craſſus, eſſent in naturâ, ſaltem à Scholis hoc loco (quatenus morboſa) reputantur excrementa, quorum non eſt itio, non ſpontaneus motus, aut progreſſus: ergò neceſſariò ab alio pellerentur. Non quidem ab Archeo, qui cum omnia proinde, atque bene agit, non pelleret ad nervos, quod alias ad cutim regulariter aſſuevit deducere. Forſitan ergò à calore, pituita in vaporem extenuata, ſurſum pergit? At tunc, non deorſum, in digitum declivem. Saltem juxta theorema Scholarum de catarrhis, rurſus ſtatim in guttas concreſceret vapor ille: non autem vaporis oberraret ſpecie, ad extrema nervorum, ut neque ad unicum duntaxat digitum per volam properaret. Sed cur rueret repentè, inſtar ponderis, in nervulum filo tenuiorem? Vnum inquam, & non alterum? Si verò vapor lateraliter ſubintret; cur unico inſtanti, ſine prævia moleſtiâ imbibitur? Cur non potiùs in carnem, quàm in nervuli extremum, ſuâ membranâ cincti, impingitur? quare cauſa, quæ unicum atomum pituitæ, vel halitûs craſſi, genuit, continuò non alium, præter unicum illum, producit? Nam ſæpè ſtupor ille repentinus, à parvulo digito incipit, deſinitque tandem in illo, dum tertium, aut quartum pertigerit. Subinde quoque repentè omnes digiti, mortis pallorem, ad medietatem longitudinis, vel ultra aſſumunt, cum vel ſine ſtupore, torpente motu, &c. Si itaque id ex vaporosâ materiâ, ſaltem non fiet iſta in cerebro, aut Nucha. Siquidem tum neceſſariò portenderet univerſalem tunc paſſionem. Ergò iſte vapor naſcetur in nervo, vel tendine: atqui tum omnes ſimul ſtupeſcerent, non autem ſucceſſivè. Nec perſuadeor, cur in tranquillo ſanitatis, vapor ille, exſiſtens extra nervum, intrò ad nervū vel tendinem premeretur, ubi in nobis alioqui eſt indeſinens diaphæreſis extrorſum. Saltem cur hæc non perſeveraret, cùm intra ſe, eundem opificem, materiam, ac officinam habeat? Quare ſtupor ille mox ceſſat, ſi ſubeſſet materia, qualis eſſet unus de quatuor humoribus, ubique cruori connatans? Si à commui volæ nervo, cauſâ jam defluat, in unum jam victum: quare ergò deinceps ad alium defluit digitum ſanum, nec ſiſtit in primo? Cur, ſi ab unico nervulo in omnes propagetur, non ſimul etiam omnes infeſtat; ſed ſubſequenter, atque dudum pòſt? Quare læditur ſenſus, & non motus, ſi ab unicâ & pari cauſâ, ſi per unicum, tam motus, quàm ſenſus autorem nervulum, delata? Solum manuum frigus cauſat ſtuporem ab extra, & dolorem intus, ſine ullâ vaporum aut humorū incidentiâ. Tandem, nervi non ſunt in digitos, ſed in tendines inſerti: cur ergo ſenſus læditur, & non motus? Cur non ſimul ſtupor extenditur per totam vo- 60
lam, uno tendine tectam? Si tendines patiuntur hanc comminatam paralyſin: jam eſt receſſiſſe à nervorum communione, ad denſos, non perforatos, nec canalitios tubos tendinum. Non pervios inquam, ſi idcirco non pituitæ incidentiis obnoxios. Quidam à Quartanâ, Splenem aſfectum retinuerat, itemque manus ſiniſtræ ſtuporem, cum mortali pallore frequenter recurrentem. Atqui quid viarum commune, Splen cum nervis digitorum ſervat? Vt ſcilicet pituitam, & halitus craſſos, ad ſolos transmittat digitos? An enim Lien mittit vapores in cerebrum, quos inde cum juris & actionis ſubſtitutione, delegatos vult ad digitos ſui lateris, vel ad oppoſitos? An ergo oppilatus Lien, plus ad cerebrum & Nucham evaporabit, quàm ſanus, non impeditus, continuaque bile atrâ gravatus? Certè par- 61
ticularium inſenſilitates ac ſtupores proſecutus ſum, ut totalem Apoplexiam rectiùs intelligeremus. Miſeror interim Scholas, non accuratiùs examinaſſe ſua figmenta humorum, & vaporum, horumque tam feſtinatum ac ridiculum decubitum. Nec ſemel æſtimaſſe, quod ſicut ambientis aëris frigus eſt narcoticum: ita naturam paralyſis, nervorumq; conſimiles paſſiones poſitivas, non diſtinxiſſe à conſimilibus privativis. Vt inde didiciſſent, poſitivos affectus nequaquam conſiſtere poſſe abſque narcotica, mortua materia, & qualitate. Quæ ſi ſatis ſit creando ſtupori, ubi extrinſecùs attigerit partes ſenſitivas, quid non ſit effectura, ſi ipſum localiter feriat nervum. Equidem ſi vapore tenus attingens (juxta Scholas) mox periturum ſenſûs effectum, dederit: quidni ſemel ſaltem cogitarunt, quòd poterit tenaciori materiâ, contumacem atque durabilem paralyſin ſuſcitare? Porrò, ubicunque 62
ejuſmodi anodynum concludatur, in Duumviratu corporis (ſtomachum atque lienem in-

intelligo) syncopen movebit subitaneam, & apoplexiam positivam. Paralysis verò est plerumque unius duntaxat lateris, unicoque velut sagittæ ictu, defectus irruit. Velocitas autem insperati casus, terrorem in cerebro ac medullis parit. Id est, in spiritu, horum incola, & sensationis illius authore. Itaque ob suum terrorem, contrahitur medullæ debilius latus. Est nimirum Paralysis, productum illius contracturæ. Estque in omnibus, semper unum latus altero
63 debilius. Idcirco mulieres, quæ ut timidi plerumque sunt animi, per terrorem corruunt frequenter in Paralysin, absque Apoplexiâ. Id enim proprietatis terror habet, ut poros confestim claudat, si subitaneus fuerit. Steteruntq; comæ, vox faucibus hæsit. Quia naturale est, ut venienti hosti janua claudatur. Etenim in ictu calvariæ, resolvitur latus suppositum, oppositumque contrahitur. Suppositũ nempe, quia magis terrefactum: contrahiturque oppositum, quia ir-
64 ritatum. Enimverò solet vulgus præaugurari Apoplexiam ex brevitate colli. Nam brevitas colli, non arguit pauciores vertebras: sed singularum minorem profunditatem. At quid istud habet commune cum pituitâ? vel cum quandoque futurâ oppilatione quarti sinûs cerebri? ut scilicet unum ex altero causaliter præsagiri debeat? Nam brevitas colli, non continet nudum signum, aut prædictionem Physiognomiæ: sed insuper, causam aliquam occasionalem. Sæpè namque post hesternam crapulam, vertigo, scotomia, vomitus, digitorum stupor, &c. obveniunt, quæ Apoplexiam minantur, & præcinunt, non quidem occasione organi idonei (ut de colli brevitate) sed quia præludium habent ab Apoplexia, solo gradu, atque intensione distans. Si ergo à præcordiis, vertigo illa, & stupor post crapulam, quatenus materia occasionalis, inferiore adhuc gradu, fovetur ab Archeo. Ergo ubicunque istud venenum anodynum, in gradum evehitur, Apoplexiam facit, ex iisdem sedibus natalem. Qua per sextæ digestionis errorem fit anodynum istud, ex alimento; unde tandem etiam Paralysis occasionaliter. Brevitas ergo colli, brevitatem viæ, ac promtitudinem, à præcordiis in caput, pro Apoplexiâ requisitam, subministrat. Id est, faciliorem organi promtitudinem.
65 Etenim Scholæ, in parvis, aut comminatis Apoplexiis, institutas frictiones extremorum, asserunt proficuas fuisse quandoque, & inde revulsionem pituitæ, atque vaporum è capite, conjicientes, præcipiunt frictiones, usque in pellis atrocem decorticationem, & clysteres acres. Pellem nimirum excoriant, ne sensus ibidem deficiat. Oblitæ interim suæ regulæ, quòd sen- 66
sus è cerebro totus pendeat: frustraque fit crura decorticari, ut pituitam è quarto sinu cerebri revellant. Nesciunt enim, quorsum eam revellant. An in anum è cerebelli sinu elicere debeant per enemata: an verò eandem è sinu cerebelli, per cutim, fricando exigant. Ridiculum totum, quia & ipsæ ridiculæ! Interim an potiùs cutim, quàm vapores detrahant, testentur mecum adstantes. Scio tamen certò, & si quis totus excorietur, nequaquam tamen Apoplexiam, aut veram Paralysin, sublatum iri ullatenus. Nec vi- 67
deo, quomodo tueantur suum theorema. Quòd scilicet pituita in quarto sinu cerebri, sit amborum horum malorum causa continens & adæquata. Etenim concredo, frictiones parum juvisse, ubi venenum istud anodynum ac cadaverosum, in solo est corporis habitu: Sed quid agent crudeles illæ frictiones, si istud anodynum primario in præcordiis sit situm? & quomodo probant per frictiones, pituitam è cerebelli sinu trahi? Scio itaque frictiones, ut sine discretione & cognitione caussarum, atque locorum distinctione institutas: ita quoque irritas fuisse, & futuras semper. Ridiculum nempe, & crudele, cutim ad excoriationem fricuisse, & oppilationem in meditullio medullæ spinalis, causam affectus assignasse. Quia quantulacunque frictio, si qua foret pituita in mundo, eaque in præfatum cerebelli sinum illapsa, illam unico grano tollet nunquam. Quin potiùs, datis hypothesibus, eandem continuò augeret. Quia 68
materiam (si revulsio alicujus sit veritatis) magis deorsum trahet, & impinget in canalem spinalis medullæ, quâ parte semper se fit angustior, eòque magis, quòd ordinariò majorum vasorum, in inferiores & minores sui ramos, fit dispensatio. Tum etiam, quòd ejusmodi pituita, sequestrata à reliquo cruore, esset merum excrementum, nec ideó difflabile absque capite mortuo, sive residuo longè duriore. Ideòque frictio. si trahat, & revellat quoquo modo, sentiet etiam ordinarium illum naturæ nisum, ut non à sinu posteriore, ac inferiore, sursum ad cerebrum retrogrado motu: sed ad strictiores ac inferiores tubos Nuchæ, oppilans ista pituita traheretur. Præsertim dum in Paralysi, spiritus sensitivi parcè, aut plane nihil, defluant, qui pituitam istam propellere possent alioqui. Frictio igitur, quatenus exhaurit, spirituum sensitivorum egestatem potiùs accumulabit. Generatur au- 69
tem anodynum apoplecticum, per modum cæte-

cæterorum naturalium. Nimirum, occasionaliter excrementum aliquod obnascitur, ductu materię proprio: Archeus verò, illud excrementum sentiens, atque horrescens, fugit, atq; ideam cadaverosam excrementi concipiens, illam sibi inpertinenter inprimit. Unde confestim, tanquam ictu jaculi suscitatur Apoplexia. Hujus autem anodyni nativitatem, plerumque aliquot
70 dispositiones præviæ præcedunt. Quæ itaque si in cerebro contingeret, cessaret querimoniæ locus, quòd nempe Apoplexia fiat in instanti, quapropter den schlag, sive ictum vocamus, quòd nimirum, per modum ictûs, improvisa superveniat. Locus ergo nativitatis Apoplexiæ, in præcordiis est; Ideóque & signa habet prænuncia, vertiginis, stuporis, nauseæ, &c. Locus ergo Apoplexiæ, in Archeo præcordiorum est: in partibus verò singulis, pro stupore particulari. Quia errore digestionis, liquor proximè assimilandus, ob defectum Archei, degenerat in venenum anodynum, fitque occasionalis materia tanti mali, excrementum (inquam) sigillatum, ab Ideâ Archei horrescentis, in fæcem sigillatur, hostilitatis suæ coævam memoriam referendi. Quod autem inde non recedat, nec obsequatur cognitis à Seplasiâ remediis, doceat ipsa Quartana, quæ hactenus in Medentum opprobrium, suam iterat scenam pro lubitu. Si quartana Scholis incurabilis: multò magis Apoplexia. Anodynum etenim Apoplecticum, mitius quidem in se est, quàm Epilepticum: sed longè atrocius infestat. Etenim præter stupores, mentem ferit, soporem ac catochum patrat. Quod si præterea, & acrimoniam acquirat, ulcera parit maligna juxta anodyni mortificationem. Quia autem virus istud ponticum est, ideo a-
71 trophias minatur. Observavi etenim Chymicum, qui dudum circa aquas regias fuerat commoratus, incidisse in palpitationes cordis terribiles, tandem in dolores brachiorum, fuitque illi os, in latus dexterum, convulsum, patiebatur quoque noctes insomnes, & brachiorum dolores profundos; qui tamen non exasperabantur ad tactum. Insigni quoque macie contabuerat propter aquarum conceptas ponticitates, frustra interim quælibet tentabantur exteriora remedia, (neque enim sumtibus, aut famulitio pro illo parcebam) solo autem laudano, per dies tredecim exhibito, plenè restitutus, habitum dein mox, atque pristinum robur recuperavit. Quia enim austera ponticitas liquorum spiritum sensitivum contaminaverat, cujus productum, lancinabat Archeum, os convulsum ad latus, ac digiti lateraliter detorti, Apoplecticum quiddam referebant. At quia non ascendebat e præcordiorum gubernatore: sed duntaxat odores aquarum spiritui sensitivo influo, sese immiscuerant; perfecta non fuit viri illius Apoplexia, licèt alioqui sit vertiginosa. Quod autem dicam anodynum ponticum, 72
quod in Opio est amarum, non autem in Hyoscyamo, aut Mandragorâ: ac prædulce, in vitriolo, & sulfure. Hoc inprimis detegit errorem Scholarum, dum è saporibus vulgatis, vires ariolantur simplicium. Enimverò scio nondum sat digestas rerum vicissitudines, aut maturitates; nec item verum pro falso cuique placiturum: subjiciam ergo anxietates aliquot, quas mihi regulæ Scholarum Apoplecticæ peperêre. Dum enim mineralium examini plus justo 73
insisterem, sensi ex quorundam illorum suffitu, instantaneam Apoplexiam, cum defectu sinistri lateris, adeóque cecidissem præceps, si unicâ adhuc vice, illius loci aërem inspirassem. Quapropter inprimis didici, Paralysin non esse Apoplexiâ posteriorem, in duratione. Tum denique, in sinubus Cerebri nullam esse oppilationem. Etenim jam penè corruebam: & nisi caput à vase, unde teter spirabat flatus, divertissem, apoplecticus fuissem, & cadere paratus eram. Jamque tum mihi brachium decidebat, & crus stupidum, sensu motuque deficiebat. At nunquam Scholæ ad hæc respondebunt, Si pituitæ nil, in quartum cerebri sinum ceciderat unquam, quomodo effectus in me erat suâ causâ prior? Sin verò ejus aliquid deciderat, quod saltem sinûs medietatem opplesset, quorsum ista pituita tum celeriter retrocessit? Curve pariter omnis Apoplexia, eadem operâ, non sponte sanatur, evanescente ejus effectrice pituita? Sin autem malint subterfugere à tetro vapore, & non à pituita meam Apoplexiam venisse: Saltem cur teter ille fumus citiùs ad quartum sinum, quàm ad priores, naribusque viciniores ac obedientiores delatus est? nisi fortè priores leprosi, & ignavi, ac sine sensu? Imò nervi omnes, solis sensibus deputati, à prioribus accipiunt sinubus spiritus sensitivos. In prioribus verò cerebri ventriculis nullum sensi oblæsionis signum: non venitur tamen deforis ad quartum, nisi per anteriores omnes. Sensus item, præterquam uno latere obtusior, & motus constabant, simulque judicium suadens recessum. Itaque an pituita aliquot jam annos exspectaverat, ad oram quarti sinûs: ut semel repetito illius fumi odore, velut dato classici signo,

74 signo, rueret præceps in caveam? Cur ergo salienti profugo mihi, pituita non cecidit? etenim in caduco ruunt principes animæ potestates, & sensus utroque latere, superstite solo moto: cum tamen omnis nervus, etiam motui dicatus, sentiat. Debet ergò cerebrum, ejusque sinus omnes, utróque latere affici, ubi sensus interiores, cum exterioribus, velut extincti, sopiuntur. Quomodo igitur solus perseverat? Quomodo in Epilepsiâ, Apoplexiâ, & Paralysi, sopiuntur sensus, cum in Apoplexiâ & Paralysi solum obsideatur pro medietate organum motûs? Dicent, In Epilepsia, pati cerebri anteriora, posteriora salva manere. Inprimis cur ergò artus contrahuntur, si organa motus sint libera? Memoria potissimùm læditur in Caduco: ergo & ipsa erit tantùm in sincipite? Sed concesso quod petitur: cur ergo omnis nervus motui dicatus per medullam spinæ, à tergo cerebri saliens, sensum amisit; non autem motum? Ergo cerebrum tam retro, quàm ante, in Caduco percellitur, à causis præcordialibus. Sæpè enim moribundus aliquis adhuc sentit, loquitur, auditque, ablato dudum anteà motu in inferioribus, per nervos spinalis medullæ explicatus. Bene valente cerebro, sæpè ab inferis, inopina syncope irruit, labiturque tam sensus, quàm motus, unico instanti. Si id à fumis fiat: deberet primò sensus, ac dein sensim motus, deficere: eò quòd anteriores sinus cerebri, viciniores sint ori stomachi, quàm perexilis ille postremus. Idque tardissime prorsus contingeret, si Apoplexia ex oppilatione esset. Denique in acerrimis torminibus, cùm integritate functionum mentalium, imò & absque capitis dolore, contrahuntur artus, qui mox dein paralysi plerumque feriuntur. An ergo ventris dolor, oppilat spinalis medullæ initium sine Apoplexia? Sic nimirum, ut sæpè ambæ manus atque pedes resolvantur, ac motu priventur. Ergóne jam utroque latere, oppilatus est quartus cerebri sinus? Cur soli artus orbantur motu, atque sensu, non item organa intermedia, eodem itinere, medio, atque interstitio, motum suum sensúmque mendicantia? Quæ est enim cognatio intestini, cum illo postremo sinu cerebelli? quisve consensus hujus sinûs, cum artubus extremis? ut hi scilicet pœnam aliunde promeritam luant? Necdum enim sat constat, cum sensus & motus unico fiant nervo, in plerisque tamen quomodo alterutrum lædatur, sospite altero.
75 Quapropter hanc quæstionem per theses primus elucidare debui. 1. Cerebrum non sentit per se, vix in se. Duabus autem tegitur membranis, sensûs acutissimi. Adeò quod sensus peracutus, magnæque authoritatis sit majestas ubique, in stomacho, utero, menyngibus, intestinis, nudis scilicet membranis, &c. 2. Correlativum illius est Spiritus animalis, quamdiu intra sinus cerebri formatur, aut vagatur, non sentit, neque sensus particeps, inde fit cerebrum. 3. Spiritus ille non recipit sensum à cerebro, cum sensu careat ipsum cerebrum. Ac per consequens, nec suscipit spiritus iste ultimam suæ perfectionis ac sensationis manum, in sinubus cerebri. 4. Medulla spinalis, interno sui nucleo, est continuata cerebri substantia, vestiturque ideò membrana, menyngibus continua. 5. Omnis nervus, intus ideò est medullaris; extra verò, sua tegitur membranula. 6. Creditur spinalis medulla, per medium sui, quoad vivitur, pervia, qua spiritus motivus dispensatur, æquabiliterque per longum illius medullæ, ac nervorum, extenditur. Etenim suum istud vitale lumen, diradians, defert imperium voluntatis, sive nutum, ad musculos, organum exsecutivum motûs illius, quem anima sibi arbitraliter proposuit. 7. Mandatum animæ, instantaneum est. Non quidem quòd ad singula motuum momenta (puta in Citharœdo) spiritus decurrant, mandati characteribus insigniti. Nam quamvis motus contingant administris spiritibus: tarda tamen nimis horum essent obsequia. Quapropter solo luminis radio, in instanti, mandatum, sive nutus animæ, defertur. Perinde ut objecta visûs, in momento etiam eminùs, percipiuntur. 8. Sensus cum nullus, vel saltem surdus, fit cerebro: acutissimus verò menyngibus; Ergo lumen sensûs non defluit per substantiam medullarem, ac centralem nervi, ejusque tubum: sed anima sensitiva diradiat sensum, ac præcipuè à menyngibus, per membranas nervorum tegmina, communicatur partibus nervo contiguis, annexisque clientibus. 9. Ergo substantia duplici, duplicique nutu sensitivè formatur lumen, diradians ad satellites sensus, ac motus. Fit hinc, quod sensus lædatur, sospite motu, vel contrà, ob diversitatem participati luminis, per diversa organa delati. Quare nunquam satis laudabilis Altissimus, qui tam nobiles facultates in membranis cerebri, stomachi, atque uteri locavit, vitam, animam, totumque in se hominis regimen, in se continentibus! Etenim si Chiro- 76
mantiæ, aut Physiognomiæ est fundamentalis veritas, sunt lineæ, tam in fronte, quàm in manu,

manu, quæ futuram quandoque Apoplexiam portendunt. Est autem ejusmodi signatum, à Signante, naturaliter nos constituente. Archeus autem seminis, nequit prænoscere ejusmodi effectus: potissimum à casu contingente orituros (puta si ira, vita inordinata, nimiusque Tabaci usus, Apoplexiæ initia attulerit) ergo saltem necessum est, quod principia Apoplexiæ, non sint à causâ privativâ, si in ipsis initiis seminalibus celata, & quandóque sub sui maturitate eruptura. Quod est dicere: Apoplexiam latere actualiter in Archeo, sive semine, per modum morborum hæreditalium, adeóque & grassari

77 sic, per integras familias. Saltem notum esto, Apoplexiam non esse oppilationem sinuli, à pituitâ factam, ut neque effectum privativum. sed veris, ac seminalibus constare principiis. Obstruens autem pituita, (si qua esset in homine) sive inde dependens oppilatio, non præexsistit in semine, multóque minùs apta esset, delineare in fœtu, portentos effectus tam serotinos. Adeóque pituitam, labentem in quartum sinum Cerebri, longissimè excludunt. Ac per consequens etiam Academias, hactenus causam morbi ejusque remedium ignorantes. Denique nec

78 intelligibile est, quo medio, aut interstitio natura posset pituitam (inobediens, ac non vitale excrementum) ad alterum duntaxat latus, illius exigui angustissimique sinûs, ita detinere, ut nunquam ad oppositum latus deflueret, propriâ mole, ac liquiditatis fluiditate. Imò, cum Paralysis fit in latere dextero, decubitus semper tum est in sinistro: Impossibile itaque esset, quin ista pituita mox non decideret in sinistrum latus, extingueretque ipsum ægrum, vel saltem ambulatoriam gigneret Paralysin. Cur demum, semper ad dexterum vel sinistrum latus, nunquam autem antrorsum aut retrorsum, pituitam istam sinulus iste abigeret? Præcipuè quod in naturâ non sit dexterum aut sinistrum: sed cuncta, respectu integri, sint rotunda. Vnde patet, in ipsis organis, Archeo scilicet vitali, non autem in pituitâ fictâ illius sinus, occultari rationem effectivam, cur Archeus Apoplecticus, semper suam pedissequam Paralysin ad latus flectat: Ludicrum verò, quicquid de quarto sinulo Cerebri Scholæ somniarunt. Tota ergo

79 ratio veritatis in hisce morbis pendet, quatenus Archeus format perficitque ideam seminalem, quam plerumque reperit nonnihil cadaverosam in cibis, horumque transmutationibus. Tunc nempe facit vertigines, magisque tenaces, si idem contingat in excrementis, in itinere à cibo in alimentum; longéque promtissima est Apoplexia, quæ in ipso Archeo Duumviratus suam sigillarem format ideam. Quippe totus in visceribus Archeus confestim velut cadaveratur. Ex deductis demum concludo, Apoplexiam nullatenus esse morbum privativum, 80
longéque ab hac distare præclusiones nervorum, ut in vertebrarum detorsione, suspendio, &c. Neutrum quoque oriri ex obstructione quarti sinûs in cerebello, ad initium spinalis medullæ. Sed Apoplexia generatur occasionaliter 81
ex præludio virulento anodyno, & cadaveroso, in præcordiis præconcepto. Quod, dum suam ibidem acquisivit perfectionem, maturitatemque requisitam, inficit Archeum loci, qui statim eô ipso vires cerebri superat, & consternat. Non autem, quod cerebrum primariò laboret, subditasque partes in conspirationem suæ neeis trahat. Paralysin verò, esse partium sensitivarum contracturam, à terrore solo causatam. 82
In particularibus verò membrorum resolutionibus id liquet: quibus nimirum fiunt topicæ generationes præfati veneni Apoplectici. Porrò Scholæ unius tantùm anodyni meminêre, quod soporiferum, narcoticum, solóque gradu, inter opium, Mandragoram, atque Hyoscyamum, distinctum, non quod proinde negent, etsi prætereant, plura alia in simplicibus. 83
Sunt namque, quæ pauculo spatio durationis, sensum tollunt, ac mentis valetudinem, relicto motu, prout in epilepticis. Quædam solum obumbrant motum, alia utrumque, ac plurima quoque dementant, relicto sensu, atque motu. Nec ideò nominanda: prout nec alia, quæ inebriativa sunt. Cæterùm humor nobis assimilandus, facilè in præcordiis, ab Archei inficitur conceptâ anodyni cadaverantis imagine, cui varia veneni sors in sodalitium connascitur, frequensque in Peste aspicitur. Alibi verò, non ferit caput; sed in habitu sigillatur: ubi etiam subinde, eodem degenerandi privilegio, glaciale Lepræ virus nascitur. Sed Anodynum in Duumviratu, præcipitat cerebrum, ac pro sui differentiâ, vertigines, caducum, palpitationes, syncopas, catochos, Apoplexiamque generat, & hanc, ut partium metus, ita & paralyses comitantur. Extra Duumviratum verò, sedem suam stupore, gangrænáque frigida mortificat, &c. Errant 84
igitur insigniter, qui maniam opiatis compescere satagunt. Cum omne opiatum, sit in se amens. Quia amentia, nil præter somnium vigilans. Siquidem vix decupla opii dosis, somnum amenti conciliat, minori autem dosi

L efficitur

efficitur nihil. Sin verò aucta dosi, somnus amenti obrepat, jam dementiam & somnum vigili augebit, ac disparatas insomniorum vani-
85 tates. Decepit autem Scholas somnus, sponte propriâ amenti adveniens. Nam is, ut ex causâ bonâ provenit, ita & sanitatis præcursor index, amentiam solutam iri, spondet. Adde, quòd in opio, præter soporiferum, sit connexum virus a-
86 liud. Unde Lethalia papavera somno, decantantur à Poëtis. Sed in sulfure Vitrioli, est somniferum saccharinum, quod suavem adportat somnum, cum principalium facultatum restauratione. Simile est in sulfure, cujus ergo, pulmoniacis affectibus commendatur, si ita præparetur ut nobiscum colludere queat. Somnus laborem adferens, (qualis ex opiatis) malum. Quod virus conturbationes atque tempestates designat. Itaque suavis obrepens somnus, causis dicandus propitiis. Ergò (iterum dicam) Apoplexia, Epilepsia, Coma, Vertigo, Tremor cordis, &c. sua habent singularia venena, atque anodyna. Vertigo quidem subinde instar Apoplexiæ sternit hominem: sed citra Paralysin. Quia non anodynum cadaverale: sed inebriativum habet, quale in Tabaco. Quod si in gradu, numero, aut quanto, nocentius evaserit; efficitur & Apoplecticum. Cæterum de allio, & aqua vitæ, dixi, ejusque insensilitate: non est tamen apoplecticum, quia virus abest, & constans radix. Saltem
87 per impertinens huc adfero. Quod anodyna, licet stupefaciant, instar frigoris: erronee tamen à Scholis, inter summè frigida locari. Quinimò nec soporiferum, in opio friget sulfur: sed valdè amaricat, ejusque sal acre est, ac sudoriferum.
88 Amara autem, in Scholis, notabiliter calent. Somniferum ergo, tam in opio, quàm alibi, potestas est, donumque Creatoris specificum: non autem effectus frigoris. Prout, ex professo, alibi
89 de somno manifestavi. Anodynum autem in epilepsiâ, ab Apoplectico variat: quia præcipuâ sui parte, inebriativum est. Parce Lector, quòd vires rerum à simplicium similitudine denominem, siquidem nomina desunt propria: ut & proprietatum cognitio à priore, quæ nomina dictare deberet.

90 Post tractatus insensilitatis, anodynorum, ac quorundam venenorum, dolor resumendus mihi. Repeto itaque, quod dolor, ac sensus, fiant immediatè in loco, sive centro injuriato, nec petito cerebri consensu. Sufficit namque, lumen vitale ipsius animæ sensitivæ, in omnes quoquoversum partes, pro necessitatis exigentiâ, diffusum. Nam quilibet partium rector, etiam objectorum notator, ac discretor esse debuit. Quia animam sibi utrobique præsentem atque præsidem habeat. Quo pacto namque manifestabit anima, se sentire noxia, nisi dolorem in centro injuriato inde conceptum, sive aversionem, concitaverit? Debuêre ergò membrorum necessitatibus inservire artubus inserti spiritus, absque consultatione, ac recursu ad cerebrum: cum non cerebrum; sed ipsa immediatè sentiat anima ubique præsens. Nimiâ enim celeritate opus fuit, ad avertendum ac præcavendum noxia, ideo nuncium ad cerebrum mittere, importunum fuisset. Admitto quidem, quòd intestini dolor in consensum trahat alias partes, easque vel pertinaci paralysi resolvat, vel contrahat partes, motui arbitrali servientes, dolente rene, stomachus nauseet, vomituriatque, torqueantur ilia, stupeatque suppositum femur: dolens unguis, glandem suscitet remotam. Siquidem animæ præsentia confirmat, non autem tollit partium consensum. Itaque consen- 91
sus ille in doloribus, dolori est peregrinus, & per accidens: nec ideo doloris essentiam vel causam attingit, aut alienat. Eò quòd consensus iste sit posterus ad dolorem, ideòque etiam ab eo separabilis. Sentiunt proin spiritus partium singulares, absque spiritûs influi commercio. Ut in dentibus, ac novâ carne ulceri cavo restituta. Etenim quia partes utrobique propriâ vivunt 92
quadrâ, sensus est juxta organi diversitates. Sunt & idcirco dolores multi, tempestatibus concentrati. Lunæque inæqualitatibus respondent, eò quòd in spiritu nobis astrali, centraliter suscipiantur. Denique nec cruor, nec ipse sanguis 93
arteriarum, sensu tactûque animali pollent, licet sympatheticè sentiant, etiam extravenati. Quia vigent tantùm spiritu influo. Quæsitum ergò hactenus à Theologis, an cruor ab animâ informetur? Putem ego, sub correctione melioris judicii, nil informari ab anima animantis, quod non participet de anima sensitiva. Id est, nil informari ab anima, quòd non per spiritum, insitum partibus, atque animatum, sentiat. Eò quòd informatio arguat necessariò, vitam in animante, ut & vita, sensum, obtusum saltem, qualis est in ossibus, & cerebro. Sin verò edulia in stomacho, affluentia in parastatis, fames, imò & lotium, sua pariant in anima somnia, animamque subter somnum, pro nutu concitent. Non tamen inde, vice versâ sequitur: quod proinde anima edulium, vel lotium informet. Nam licet anima senserit lotium abundans, premensque: hoc tamen non sentit

sua.

sua objecta. Nam & anima sentit pungentem cultrum, quem tamen non informat. Vt ergò aliquid sit ab anima informatum, necesse est, ut vivat, & sentiat, tanquam vitæ ipsius subjectum. Sensus ergò ac dolor, sunt in continentibus subjectivè: in contentis autem, tantùm objectivè. Imò quanquam contenta sint nobis intima, & proximo modo vitalia: sunt tamen contentorum respectu, & animæ sensitivæ, tanquam externa. Veruntamen non sat est, dixisse cum vulgo, causam noxiam esse dolorificam: imò nec scire sufficit, vitam sensitivam primariò sentire, atque inde spiritum partibus insitum, ac tandem organa stabilia: sicque nimirum sensum testari præsentiam noxii. Cum hæc Scholæ ac vulgus quodammodò nôrint. At liquere debet manifestiùs, quid faciat immediatè dolorem, & quo pacto dolor fiat sentiendo. Quoad prius, pungit acus, & inde dolor: Apicula pungit, & vulnerat instar acûs: at longè aliter dolet utrumque. Ergò non ipsa continui solutio aut divisio (in utraque puncturâ alioqui communis) primariò dolet. Siquidem divisio continui, nil aliud præ se, aut citra solutionem, efficit. Quæ in Leprosis, & Paralysi, est sine sensu, ac dolore. Sin verò solutio continui doleat, sive non, id cultro est per accidens, nec hoc solutionem attingit primariò, nisi in conditione occasionis sine quâ non: ergò quòd punctura apis aliter doleat, quàm solutio æqualis per acum facta, pendet sanè ex penitiori sensûs judicio. Adeóque vel exinde liquet statim, ipsam animam sensitivam immediatè sentire, censere, ac judicare objectum doloris. Sensus autem in Scholis, dicitur passivè fieri, prout motus activè. Ego verò jam ostendi, sensum à potestate, sive primario ente sensitivo, fieri per actionem: quanquam membra subjectivè patiantur, per objectorum sensibilium applicationem. Ergò sensus fit activè, quia sensatio ipsa est activa animæ censura. Quòd autem interim membra patiantur, id cum sit sensationi per accidens, non potest impedire, quin sensùs fiat sensitivè. Est quidem idem agens proprium, in ista actione sensitiva, sensus & doloris: quia ipsum agens, est anima. Differtque sensus à dolore, per judicium animæ, de objectis sensibilibus. Adeóque sensus, ipsius animæ est judicium; actio nempe, non autem passio. Scholæ quidem cum plebe nôrunt, quòd causæ violentæ inferant dolorem, prout etiam quòd aqua sit liquida: sed ostendisse internam thymosin facultatis sensitivæ, & dolorem manifestasse

94

95

96

97

98

in radice, id nondum hactenus intentarunt. Quorsùm conducit consideratio sequens. Viva caro amburitur facillimè, excoriaturque ab aqua bulliente. Mortua autem caro tardius crematur. Estque alia ambustio, si viva manus, quàm si cadaveris uratur. Prior siquidem adustio vesicas minimo ardore excitat, sic ut idem, etiam sub Sole contingat. Posterior verò combustio carnem torret, non secus ac si assaretur: nempe absque vesiculis, & excoriatione. Scholæ etiam differentiam nondum istam annotarunt, quia neque attenderunt. Dicentque fortassis, quod faciliùs sit excalefacta calefacere; quodque ideò caro viva promtiùs comburatur. Sed supponamus carnem mortuam, priùs tapefactam, eodemque gradu caloris, nec secus, ac si viveret: non tamen proinde facilè amburitur, nec eodem modo, quo viva. Non ergò locum habet præfatû subterfugium. Quapropter, cum ab univoci caloris gradûs agente, diversæ contingant operationes, in eodem carnis subjecto, solâ vitâ distincto: ergò necessum est, vitam duntaxat esse illius diversitatis causam. Quod est dicere, vitam esse agens proprium sensationis in sensitivis: & vitam esse ejusmodi causam, quæ insuper vim habeat ambustiones faciendi in vivis, & in materia medica, imò etiam resistendi, vel non. Quamobrem reperio vitam, primarium efficiens, ac immediatum sensûs, ac doloris. Siquidem vis ignis, recepta ac introducta in cadaver, non est sensibilis; imò nec propriè ambustiva, qualis in vivis: sed potiùs assativa, vel tostativa. In vivis namque, liquor carnis, per indignationem animæ sensitivæ, celerrimè in acre liquamen convertitur, ac substantialiter transmutatur: qui in mortuis non est vitali transmutationi obnoxius. Adeóque inter fibras, bulliendo & frixando, carnes torret & assat. Caro enim mortua patitur per gradus, quos alia corpora non sensitiva, univoco modo patiuntur ab igne. Verùm in vivis, etiam aqua bulliens statim vesicas parat: pars solida dein velociter contrahitur, & crematur. Idcirco ista ambustionis actio, in vivis ac sensitivis, fit efficienter ab ipsa vita: ab igne autem effectivè, per modum medii activi, occasionalis, & externi. Vita nimirum ipsa, sentiens ignis rigorem, acuit suum liquorem, transmutatque in vesicans, ac dein in escharoticum liquamen. Et quantum scilicet ab igne corripitur, tantundem postmodùm, per dispositionem relictam, corrumpitur, quia mortuum est. Sed quia de sensibilibus sensu notis, tactus est primarius judex:

99

100

101

102

idcirco vix locum habet demonstratio, mansitque doloris historia ac radix, per causas hactenus neglecta. Repetam ergò quædam, quæ antea in tanto paradoxo, verbo contractiore scripsi. Quamobrem, ad investigandum agens proprium, in dolore, consideravi, quod Ranunculus, Apium, Flammula, &c. non vesicent in ca-
103 davere. Vesicant tamen carnem vivam. Censui itaque, quod in ipsâ animâ sensitiva consisteret differentia hujus actûs, & non primariò in flammulâ. Quippe quæ tantum vesicat, quatenus mordicatione, justo acriore, infestat sic spiritus sensitivos, qui ut sensatam acrimoniam mitigent, retundant, aut exstinguant, furit anima in illis, resolvitque ideo propriam membrorum substantiam vitalem, in libumen corrosivum (prout alibi *de peste*)quapropter ipsamet anima sensitiva, ut immediata substantia sensitiva: ita est causa efficienter effectiva vesicæ; flammula verò, quæ in cadavere operatur nihil, est causa effectiva occasionalis, externa,
104 & excitativa. Cujus ergò stupefactæ Scholæ, docuerunt, pharmaca esse penitus inertia, ac velut demortua, nisi prius à calore nostro, velut coquo, præparentur, & excitata acuentur. Quod sanè suis haud caret angustiis. Statuerunt namque idipsum, quatenus assumta vel applicata pharmaca non extemplo suas in nos facultates exploderent, instar ignis: sed spatio aliquo opus haberent, quo effectus suos, per prævias dispositiones producerent. Veruntamen si requiratur spatium, ut fiat alteratio, quæ sit effectus pharmaci; id sanè neutiquam arguit actionem pharmaci, à nostro calore, alioqui necessariam, ut pharmacum donum suæ nativitatis nanciscatur, sive agendi licentiam, quam à creatione sibi obtinuit incolumem, plenam, atque liberam. Verum (ut dixi)aliter, imò frequenter longè aliud operatur in vivis, quàm alioqui in mortuis, aut non sensitivis. Adeóque effectus pharmacorum non fiunt, nisi prius debitè applicentur, atque dein appropriatione exquisitiore, suam in nos imprimant potestatem: ut videlicet inde oriatur dispositio, quam anima sensitiva suo judicio suscitat, & postmodùm et-
105 iam explicat, atque perficit. Errarunt namque Scholæ in re medicâ, quod aspexerint causas externas, & occasionales, pro principalibus ac vitalibus. Idcirco neglexerunt in vivis, ipsisque sanationibus, res effectas, efficientibus propriis, per gradum debita itinera connectere. Insulsum quapropter esto, quod piper, acetum, &c. deberent mutuare suas activitates, & dona, ad agendum suscepta, à nostro calore. Quasi unicus calor, tam multiformium effectuum causa foret primaria. Quoniam reverâ, ut res in nos agat, ad hoc non alio extra se extrinseco opus habet: sed ut primario: ita absque morâ, suas vires, per dispositionum momenta, statim exserit, si debite sit applicata (prout tam de actione regiminis, quàm tractatu, quod calor non digerat in sensitivis, ad longum demonstravi.) Sed quia anima sensitiva (quam Scholæ cum calore turpiter confundunt) susceptas vires applicat, atque inde novam sibi quandam actionem propriam, ac prorsus vitalem fabricat. Ideo vi- 106
res, quas anima sensitiva à pharmaco suscipit, sunt causæ effectivæ occasionales duntaxat, possetque si vellet, easdem præterire, ac negligere. Quod patet in robustioribus, qui laxativa, etiam violenta, absque molestiâ, irritóque potu digerunt, tanquam cibos. Itemque in morientibus: quibus est quidem pharmacorum applicatio, sed non appropriatio; ob neglectum scilicet atque defectum potestatis sensitivæ. In robustioribus enim, non deficit calor excitans, & tamen effectus nullus. Etenim suscipiuntur aliàs 107
statim vires pharmaci, sensimque magis magisque procedunt: dein susceptis illis viribus animam sensitivam; hæc, mox benè, aut malè, se gerit ad illas. Si bene: tunc suis utitur objectis in fomentum suarum virium, vel in expugnationem noxii. Sin autem perperam, jam se habet vita sensitiva morosè, furiosè, iracundè, anxie, &c. horumque pathematum Ideas seminales spargit in spiritum enormon, in cruorem, inque organa à pharmacis affecta, remanent effectus ideis præfixis conformes. Quod tractatu *de morbis*, itemque *de peste*, luculenter demonstravi. Adeóque si mora intercedat inter applica- 108
tum pharmacum, ejusdemque effectum: id nequaquam propter defectum, aut exigentiam activitatis rerum, sed contingit propter necessitatem activitatis vitalis, emergentis, ac subsequentis ex impressione, factâ per pharmacum. Non enim vis virulenta deest in ictu serpentis, licet quandóque ob impedimentum non operetur. Nam agens, ut in nos agat, indiget applicatione, impressione appropriatâ, & vi sensitivâ, velut receptrice potestatis agentis alterius. Idque, ut pariat productum, quod revera ac immediatè est fructus novus, seu vitalis, tanquam testimonium sensationis animæ. Etenim sic multi ita assuescunt laxativis, quod nequicquam tandem operentur. Non quidem, quod calor in homine defecerit, aut quod laxativa vires

pristinas

pristinas amiserint: sed anima contraxerit fa-
miliaritatem, ex frequenti illorum usu, adeò ut
mitius excandescat tandem istis venenis, quam
109 primis vicibus. Hactenus siquidem verum at-
que perpetuum est, omnem sensationem in a-
ctione & judicio vitali consistere potius, quàm
in passione. Sive interim ista sensatio contigerit
in sensu exteriore, sive in aliquo animi pathe-
mate: sive demum, in naturali, aut sympathetico
110 rerum inanimatarum sensu. Saltem liquet, quòd
pharmaca non egeant prægresso calore nostro,
ut agant simpliciter: sed vis sensitiva, quæ est
actrix principalis, opus habet agentibus, & ob-
jectis sensibilibus, ut sentiat, sentiendóque agat.
Ideóque actio rerum sensibilium, utrobique se
habet per modum causæ occasionalis, respectu
animæ sensitivæ, nec pharmaca proinde ope-
rantur in cadavere. Propter defectum principa-
lis ac immediati agentis, quod est vita, sive ani-
111 ma. Unde quoque sat liquet, quàm præposterè
pharmacorum vires sint hactenus tributæ a-
genti, sive efficienti vitali, atque principali; &
quàm neglectu steterit agens principale, tam in
medendo, quàm efficiendo morbos. Equidem
si pharmacum alioqui deberet actuari à nostro
calore, ut tali, pharmacum quodlibet semper, &
ubique, in omne objectum humanum, actu ca-
lidum, æqualiter ageret: non aliter atque pon-
dus aliquod semper sibi uniformiter æquipon-
derat. At laxativum, eadem dosi exhibitum, sol-
vit in uno terribiliter; in alio autem, nequic-
quam: utrobique tamen à calore sufficienter ex-
citatum. Imò in debiliores plerumque atrocius
furit, idem quod in robustioribus est citra effe-
ctum. Quod autem de colocinthide, flammulâ,
ranunculo, &c. dixi, ad alia agentia quoque pro-
112 miscuè trahendum. Imò ferrum candens cre-
mat cadaver, licet nec æquo modo atq; vivum.
In vivis enim, primariò lædit sensitivam ani-
mam quæ ideò mirum in modum inpatiens fu-
rit, resolvit, & exasperat, sensim proprios at-
que vitales liquores, in virus acutum, dein car-
nis fibras contrahit, ac in escharam vertit, imo
in viam carbonis. Cadaver verò crematur à fer-
ro candenti, non secus ac si lignum, vel aliud in-
sensitivum foret. Id est, propriâ urit actione i-
113 gnis, non autem vitę. Hanc enim prærogativam
Scholæ non attenderunt, quæ tamen unica, in
limine medendi considerabilis. Actionem au-
tem ignis propriam suo more, prout & pharma-
corum potestates abstractas, duntaxat conside-
rarunt. Calx viva, quamdiu sicca manet, non ro-
dit cadaver: vivam autem carnem mox radit, &
escharam movet. Cadaver, à calce, totum resol-
vitur in liquamen, combibiturque, exceptis osse
& cartilagine. Sed carnem vivam non consumit
in liquamen: verum transfert in escharam. In
universum itaque, vis sensitiva vitalis primùm
afficitur ab objecto sensibili: atq; inde demum
fabricat effectum, sive ens novum, id est, pro-
prium. Juxta conceptum pathema, pro modo
læsionis aut injuriæ sibi figuratæ. Estq; hic effe-
ctus animæ sensitivę proprius: mediatus autem,
in respectu occasionis excitantis. Consequenter 114
quoque, cum dolor consistat subjectivè in parte
injuriata & lacessita; in vita verò, velut primùm
sentiente, commoto, judicante, & indignato,
tanquam agente primario, censui essentialem
diversitatem dolorum consistere immediatè in
affectu motûs animæ. Scilicet dolores puncti- 115
les, lancinantes, & ambulantes, nasci ex affecti-
bus mistis, ab indignatione & metu: sive ex a-
goniâ, profectis. Animadverti nimirum sedulò,
contracturam in unoquoq; propemodùm do-
lore. Adeò ut oblato lædente occasionali, statim
pars læsa, velut per crampum contracta, corru-
gataque, dolorem manifestet suum. Est nimi-
rum natura ubique tam prona in crampum, ut
nemo virorum cacaturiat, cui confestim scro-
tum, utut laxum, statim non crispetur, & corru-
getur. Ob insiti enim spiritus naturalem aver- 116
sionem, ab objecto dolente, dolor perpetim,
quasi comitem habet, sui membri crispationem.
Est & præterea dolor, in parte stabilis, prout in
ulcere, vulnere, apostemate, &c. Hic enim, ex
sola meraque indignatione æstuat. Hic enim,
non se ita propriè contrahit prout in doloribus
convulsivis: sed liquorem sui nutritium liquat,
commutatque in acrem, salsum, virulentum ac
tandem in vesicantem, vel escharoticum, indu-
cta transfert nequitia. Sunt insuper dolores ali-
quot obtusi, profundi, modeste rodentes, ac stu-
pidiores, quique errore digestionum exorbi-
tant, morosam potius iracundiam, quàm furo-
rem vitæ, secuti. Itaque dolor omnis, è tristi
affectione objectorum, causatur occasionaliter.
Ab ipsa autem vitâ immediatè procedit, tan-
quam testimonium sensus. Imò pathemata ani-
mæ sensitivæ, in propriam organorum perni-
ciem, dolor non rarò denotat. Eo quod ista ani-
ma apprehendat illas partes malè affectas, tan-
quam sui proprio vitio insurgentes, ac quasi
murmurantes, has nititur corrigere, castigare, &
sæpè etiam perdere. In propositis itaque termi- 117
nis de Lithiasi, uterus Duelech, sola sui con-
vulsione, ingentes primitùs movet dolores: qui

aſſuetis tandem mitiores evadunt,ob minorem ſcilicet animæ indignationem. Hinc enim pueri mejunt procul, ſenes verò propè. Quia puerorum veſica, doloris impatiens, ex retenta urina concepti, ſeſe contrahit, atque comprimit naturaliter. Senum verò veſica, caſu jam aſſueto minùs perculſa, lotium ſua ſponte elabi ſinit. Alioqui laxato ſphinctere veſicæ, non eſt ratio, cur pueri procul mejant, & ſenes propè, niſi jam dicta veſicæ puerilis contractura, indolenſque, atque ſpontanea, à tergo compreſſio, adhuc inſueta.

118 Doloris occaſione Spaſmus non eſt negligendus. Inprimis (non repetam, quæ de torminibus tractatu *de ventis* docui) non dolet contractum, ob contracturam (ut patet de ſcroto indolenter contracto) ſed ob offenſionem ſpiritui ac vitæ illatam. Eſt nempè contractura, ſenſationis ſive doloris effectus, quanquam contingat accedente contractura, etiam dolorem augeri. Ætas mea, quia perverſorum ingeniorum ferax, paradoxum hoc cum aliis multis ridebit. Quod tamen ſequens poſteritas lubens
119 amplexabitur. Scholæ equidem autumârunt ſpaſmum, per organa exſecutiva motus voluntarii, fieri eatenus, quod dicant, ejuſdem eſſe facultatis, functiones ſanas & morbidas, quanquam alienis cauſis occaſionalibus excitatas. Muſculus ergò, cum ſolus ſit membrum exſecutivum motûs voluntarii, & nervus, organum delativum imperii voluntatis: ſequitur (ut docent) muſculum, tametſi in ſpaſmo, invitis nobis actum: attamen nequaquam contrahi, niſi ab ipſamet arbitrali facultate motrice eadem, quæ
120 illum, dum eſt ſanus, movet. In quo, hallucinanter Scholæ ſibi contradicunt: dum ſpaſmum definiunt motûs arbitralis quidem ſymptoma: attamen oriri à plethora, vel inanitione, velut cauſis proximis, atque continentibus. Attamen ſat eſt cognitum, quod repletio, & inanitio, ſint cauſæ naturales; non autem arbitrales: quæ cauſæ naturales, ſi nervum abbrevient, aut contrahant, (ut apertè docent) non fient ſaltem nervorum attractio, per motum arbitralem. Admiror quoque hâc in parte, Scholarum hactenus celebratas ſtupiditates. Nam inprimis nervus, non aliàs quàm vena, differt à muſculo. Hæc quidem cruorem defert ad muſculum; & ille, motum. Dein, præter binas ſpaſmi cauſas, ab Hippocrate fortè inventas, Galenus tertiam inſuper addidit, in Scholis admiſſam, nempe virulentam qualitatem. Etenim viderat Galenus, ab ictu ſerpentum, ſpaſmum conſequi; nec tamen, ictum etſi intumeſceret membrum, adhuc potuit credere,
repletionem ſpaſmum effeciſſe. Defectuoſus in- 121
primis quod neſciat, an nervus ici debeat ut convellatur, an verò muſculus. Tum, quòd fiant mortales convulſiones, in torminibus, ſumtoque helleboro, abſque ullâ nervorum læſione, inanitione, repletione, vel veneno colico. Tertiò, defectuoſus etiam, quòd cum in ſpaſmo fiat membri retractio, & muſculi accurtatio, non diſtinxerit (ut Principem Medicinæ alioqui decebat) cur venenum, muſculum contrahat aut abbreviet, relinquendo ſic obſcuritatem priorem. Siquidem Galenus dicit nomen Medici, eſſe inventorem occaſionis. Quod nomen hoc loco amiſit. Quartò denique, Si ſpa- 122
ſmus contingat ab inanito, repletoque nervo: id eſt, propriâ nervi paſſione: an ergò venenoſa qualitas imprimi debeat in nervum, vel in muſculum, ut inde ſpaſmus eveniat? Quintò, defectuoſus manſit Galenus, & cum eo ſequaces Scholæ, cur ictus ſerpentis, venenoſa pharmaci qualitas, &c. fiant propria paſſio motûs voluntarii, ſuorumque organorum. Si venenum enim debeat imprimi in muſculum, ergò nervus deſinet eſſe ſubjectum proprium ſpaſmi, & per conſequens, fruſtra ſupponitur, atque requiritur ejus inanitio, vel plethora. Sin verò venenum impingat in nervum ipſum, quomodò helleborus, per inteſtina oberrans, nervum primariò afficiet? quomodò pharmacum, adhuc in ſtomacho detentum, contracturam efficiet, & à vomitu ejus, libertatem dabit? Ridiculum ſaltem, quòd affectorum muſculorum alteritas, ſpeciem mali efficiet, ſi ab effectis nervis, eſſentia mali dependeat. Stultumque eſt, Emproſtotonum, Tetanum, Opiſtotonumqe, ſpecificè mutari, propter mutationem Muſculi. Nam Muſculus, ſemper eodem modo,
caudam ſcilicet verſus caput trahit. Profectò 123
ejuſmodi puerilitates ex ignorantiâ morbi, & temeritate puerilis judicii, neceſſariò defluunt. Quocirca natura, ſpecies morborum, juxta cauſarum occaſionalium ſpeciem, non autem pro-
pter differentiam ſituum, diſtinxit. Atque ad- 124
eò, cum Inanitio, atque Repletio, ſint termini planè oppoſiti, non poſſent unicam Spaſmi ſpeciem producere. Durumque eſt credere, quod nervi inanitio, tota privativa, ſit æquè Spaſmo occaſionalis, quantum ejuſdem nervi repletio. Prout æquè eſt ſtupidum, quòd repleatur nervus, in tantum, donec nervum abbreviet, & quod ex nervulo, in latum diſtento per repletionem, abbrevietur muſculus.

Quaſi

Quasi nervi omnes possent subitò inaniri, itemque repleri, & in immensum tendi, in singulo epilepsiæ accessu, fictis nimirum humoribus? Quasi spasmus esset musculi duntaxat accurtatio, subsequens ad nervi arefacti, vel humectati abbreviationem? & quidem quatenus insueta nervi repletio nervum accurtaret, prout & altera quæ suâ nervorum ariditate, nervos non minus in longum, quàm in latum, minueret, esse retractionis convulsivæ, & non potius utriusque suppositæ causæ errore, nervi paterentur inexcusabilem paralysin? Scilicet tam per obstipationem nervi, à replente (ut ajunt) pituitâ, quàm per exsiccati nervi compressionem? & quasi esset tanta exsiccatio nervi repentina, credibilis, aut in vivente possibilis? Imò, quomodò jam semel arefactus nervus (puta per nimiam, ut ajunt, laxantis hellebori insolentiam) iterum mox restaurationem, arefacti humidi sui radicalis, admittat? Cur fuit necesse, fingere, & admittere, nervi repletionem, vel inanitionem, si citra utramque, venenosa
125 qualitas donet spasmum? Ridiculum ergò Scholarum dogma de Spasmi causis, inanitione, & repletione nervorum conscriptis. Nam etsi cum Galeno, etiam agnoscant tertiam, quæ sit malignæ qualitatis: nihilominus in duabus prioribus convictę hærent. Hallucinantur namque in materiâ, objecto, efficiente, & modo fiendi. Id est, in toto. Quasi nervulus, ad musculum extentus, sæpè vix triplicis fili grossitiem adæquans, justò amplius humectatus, debitóque aridior, tanto brevior seipso fieret, quantum musculus, forte ad spithamum, membra contrahit! Imò quasi tam impactio hostilis humoris, quàm nervi inanitio, dolores spasmi causaret!
126 Ridiculum huc luti ficcati exemplum adferunt: cum in vivis sint impossibiles ariditates, atque etiam impossibiles essent restaurationes; dum tamen Spasmi ejusmodi, non raro, etiam sponte essent. Putârunt Scholæ, fictas illas humectationes, & nervuli ariditates (quæ vix, straminis latitudinem efficerent) musculum contrahere, vel in pedalem convulsionem. Nec item valet exemplum, quod fides testudinis, pluvio cœlo madida, dissiliat rupta, quatenus imbibito liquore accurtata sit. Nam inprimis duplò longius extendi potuisset, quàm ejus ficta in latum extensio eandem accurtasset: non advertunt Scholæ, membranam madidam esse fragilem, ut & siccam: ideóq; & fides servari, in oleo pingues, ne madefiant, aut arescant. Apage cum e-
127 xemplis, quæ in vivo locum non habent! 1. Nam in vivo, nervi non ita siccari possunt, ut eorum ariditas ullam causet abbreviationem. 2. Semel exsiccati, nunquam humectationem deinceps recipiunt magis, quàm ipsa senectus arida. 3. Spasmum a laxativo ortum, negant à veneno factum: nam si in solutivo toxicum agnoscerent, sibi marsupium abscinderent. Ergò Spasmus à solutivo, quatenus inaniente tantùm, non autem tanquam à virulento pharmaco; esset ab inanitione scilicet, & ariditate nervorum. At restituitur non raro spasmus à solutivo ortus. Ergò non à siccitate nervorum natus. 4. Omnis senex macilentus perpetuo spasmo, ac universali, retractus esset. 5. Cum nervus non sit membrum exsecutivum motûs, ergo nervi abbreviatio non arguit artuum convulsionem, quasi ad accurtationem nervuli, brachium, aut crus, sequi deberet. 6. Humectato nervo, (ita ut tantò esset brevior factus, quantum imbibito humore peregrino, in latum esset extentus) cum ejusmodi humor esset planè contra naturam, paralysin potiùs, quàm Spasmum efficeret. Est autem paralysis e diametro opposita, tam in sensu, quàm in motu, ipsi spasmo. 7. Quî posset ictus calvariæ, uno momento, omnes statim unius lateris nervos arefacere, alios verò sibi oppositos, humectando, in latum confestim deducere, ut Spasmum simul & Paralysin efficiant? Cumque tam inanitio quàm repletio Spasmi in causam fingantur, deberet ictus calvariæ utrimque spasmum producere. 8. Non mirum itaque, Spasmo tam infausta applicata remedia, si cuncta morborum requisita ignorent hactenus Academiæ. Novisse enim debebant, o- 128
mnem Spasmum esse Blas vitale musculorum, ex Archeo innato suscitatum: cujus occasio est, malignum aliquod irruens in Archeum, musculorum vitæ insidians. Quid si Hippocrates causam Spasmi, ad inanitionem & repletionem retulerit, respexit ad occasiones vitæ præcedentis. Nimirum quod pergræcantibus, itemque multâ venarum depletione, convulsio frequens esset. Mentemque Senis non capiens Galenus, ad nervorum repletionem & inanitionem humoralem, postero, ac suo commento tabefecit. Spretis itaque ejusmodi anilibus figmentis, juventuti credulæ per Scholas persuasis dico. Musculis inesse duplicem motum, unum nimi- 129
rum, quatenus est organum motûs arbitralis: atque alterum, sibi proprium. Per quem, etsi sese retrahat versus suum caput: attamen nil obstat, quin spiritus, partibus illis motivis insitus, illas retrahat ac moveat: prout jam ante, de scroto, dictum

dictum est. Nec enim naturæ repugnat, partes proprio motu locali subsilire, absente animâ: tristi scilicet sensatione, partes alio imperatore mobiles, furiosè contrahi. Cùm musculis singulariter desit alius conspicuus motus, quo designet sibi illatam noxam, præter eum, quo exsequitur arbitralem animæ motum. Quinimò naturale est penitus omnibus membris, & communi partium nisui proprium, illas contrahi ob tristem illatæ injuriæ sensum. Quem locum
130 Scholæ deseruère intactum. Quare erroneum censui, cum Scholis, Spasmum credere affectionem capitis. Nam jam in hoc recedunt à thesibus suis, quibus supponunt, Spasmum esse ex repletione, inanitione, vel qualitate venenosâ nervorum: nisi malint jam mutatis vicibus, Spasmum oriri ex repletione vel evacuatione capitis. Spasmus autem est accidens spiritus sensitivi, quod manifestant inprimis nervorum puncturæ, vel tendinum, itemque febres, sumta venena laxantia, ictus serpentum, atque alia his
131 paria. Nec interim contra arguit, quòd ictus capitis etiam spasmum inferat: cum non minor capiti, quàm intestino, in torminibus, sit authoritas pro fabrica Spasmi. Tam scilicet Spasmus à capite oriundus, quàm à vita sensitiva, virus perhorrescente natus, est clientum musculorum. In ictu capitis, quid statim veneno, latus contractum contaminavit? quidve confestim omnes illius lateris nervos inanivit, aut replevit? nonne cerebrum sternutando quatit? membrana pulmonem ambiens, in asthmate contrahitur sicco? Corrugatur, contrahiturque pleura, in pleuritide, atque hactenus sponte à costis se avellit? Contrahiturque non infrequenter Mediastinum? etiam Diaphragma notabili pressuræ anxietate angustiatur? Cui hactenus nomen deest, licèt affectus is palpitationi cordis frequens. Splenis quoque obtusi quandóque dolores, contracti visceris sunt indices. Contrahitur quoque stomachus singultu, vomitu, & doloribus stomachicis. Sunt nimirum in his membranis contracturæ interpolatæ, quoties infestans causa occasionalis movetur, recurritvè. Incipiente quoq; Hydrope, vel Ictero, imò vel ante natam aquam, aut ventum, sæpè contrahitur, indurescitque abdomen uno latere. Intestina demum, non sola ventorum distentione (quæ nullos parit dolores, non constipata alvo) sed potiùs contractura sui, ostentant tormina intermittentia. Quod alibi, trans umbilicum infan-
132 tis, me contemplatum fuisse, scripsi. Cernebam nempè quoties tormina maximè urgerent, quòd insultus epileptici concitarentur: intestina autem, pro doloris mensura, variè velut ambulando convoluta, & contracta: intestinis alias sedatis, ac plane quiescentibus. Acidum enim atque ponticum excrementum in colicis, pungit animam sensitivam; hæcque dolorem parit, ac quasi per intervalla, contrahit intestinum, ventusque tum inibi conclusus, forte fortuna, intestinum tendit. Non igitur colica ventosa (ad distinctionem descendentis Duelech, sic dicta) à causa: sed à symptomate posteriore, & accidentali, nomen habet. Sic pariter à laxativis sæpè recurrit dolor torminum cum contractura, curaturque contracturam mitigantibus. Vix namq; discernuntur ventosa, à calculosâ colica: quia idem doloris symptoma, crispatis contractisque intestinis, in utraq; pariter apparet. Sic enim amygdalinum epotum, dolores lenit, quia contracta intestina obliniendo pacat. Itaque cum dolor contracturam pariat, & hæc vicissim dolorem novum: cernimus, quòd dolor dolorem gignat sæpè, ac sui simile. Dein, quoties cuti, venis, arteriis, vel nervis accidit injuria, in rugas se contrahunt per vim animæ sensitivæ. Quam insigniter namque statim arteria, sub dolore quolibet indurescit? Cujus durities non (ut Scholæ 133
arbitrantur) ariditatem arteriæ: sed ejus tensionem, sive spasmum singularem arguit: quæque ob id, instante rursus sudore, contractionis relaxationem, cum mollitudine, prodit. Alioqui siccatæ induratæque arteriæ æqua est possibilitas rehumectandi, quam est senii, spes auferendi. Nonne etiam contracta vesica, expertes sæpè fefellit Lithotomos? Contrahuntur sic parastata vasa, in gonorrhœâ, spermatis stimulo excitata. Pudendum quoque contra- 134
ctum intrò, sic subinde evanescit, ut absque præputio exstet nihil. Sic & sui sunt musculorum crampi. Sicque parturiens, per intervalla suas ac immanes contracturas patitur, quoties uterus à tergo se corrugat, ut latentem expellat sarcinam. Os pectinis quoque, ad pubem, spontanea sui contractura, exitum venienti pandit fœtui, atroci dolore. Vidi, & hystericis, tendines, loco natali ligamenti, sponte dissiliisse, contractosque immani dolore, itemque ad pristinum locum rediisse, quæque dum id sæpius essent perpessæ, mitioris doloris conquestas notavi (an forte in isto nervorum subsultu, & vagâ digressione, Scholæ agnoscent subitam inanitionem, repletionem, aut qualitatis virulentæ hospitium? horumque subitanea exilia?) Nephritidi quoque familiare, & ureteres contrahi fero-

ferocissimo dolore, nil urgente fortassis præterquam teneriore sabulo. Insolentis semper ratus sum ignorantiæ, ventos (juxta Scholas) in nervis, ac tendinibus oriri, vel deforis, in nervis concipi; crampi (ob id enim flatulenti) autores, imo & inde tolli ferè ad arbitrium. Spiritus enim sensitivus, doloris horrens, venas, arterias, tendines, atque membranas, furiosè contrahit. Dumque subter ejusmodi furores, speratum auxilium non reperit, ejus incrementum suscitat. Sic nempe spina digito impacta, quatenus dolet, crispat & indurat arteriam, ejusque pulsum, qui anteà ibidem non erat obvius, obdurat, ob solam arteriæ contractæ tensionem. Doloris namque proprium est convellere, ac contrahere. Ita quidem, ut os supra pubem, & in lumbis, contrahatur sponte, in parturiente, quanquam nullo ductore aut motore musculo. Quippe dolor, propriâ sui naturâ, est contractivus membrorum. idque motu naturali, & nequaquam arbitrali, quod potissimum in labris vulnerum spectatur. quippe quæ indolentia sunt, quamdiu flaccida labra habent, nec

135

136 contracta. Scholæ autem in natura doloris, contracturas, ut etiam animam sensitivam præteriêre, transcurrendo ad ventos, decubitum humorum excrementitiorum, acrimoniam, consonantiam, & deuteropathiam partium, quæ tamen scopo doloris sunt prorsus aliena. quia sunt tantùm nomina abstracta, ac plerumque, ne in minimo puncto, causam continentia. prout tractatu de causis morbificis, tanquam in certaminis palæstrâ, demonstravi. Etenim ureteribus (pro exemplo in terminis Lithiasis) nulla est necessitudo, dependentia dominii, clientelæ, usurpationis, possessionis, consuetudinis, communitasque canalium, aut excrementorum, cum intestinis, aut stomacho. Etenim si dolente sinistra gutturis parte, ne dextera quidem in tanto angiportu, subinde afflicta sit: quare vicinitatem, ac dependentiam partium, in officiorum destinatione, atque situ, disparatarum, & discrepantium, meritò non suspicabimur? Sufficit ergò hactenus, quòd omnis dolor, contracturæ autor, præsupponat exosum hospitem. Sunt nempe contracturæ etiam indolentes (ut antè de scroto) quæque non tam à dolore, quàm à mera molestia, ortum trahunt. Verùm contracturæ dolentes fiunt à causis hostilibus. Sic nempe dolent, quæ spiritum, dictum (propter animam) sensitivum, acredine, ponticitate, aut gradibus caloris, vel frigoris feriunt. Est autem dolor intensissimus ab igne: ab alcalibus ac corrodentibus, deinde, quia igni proximis. deinceps, ab austeris, ponticis, & acidis, quia contracturæ finitimis. Mox dein à salsis: tum demum ab acribus, atque tandem ab aliquibus amaris. A venenis autem, ut talibus, immanis consurgit dolor, quod in peste ordinarium, & quia à venenis, sæpe absque acrimonia, tantus surgit dolor; designatur veritas. Nimirum quòd à Judicio, animæ sensitivæ dolor emanet. Corrosiva enim, cum ipsam sensitivam erodant, ignis instar, ipsas partes absumunt. Alumen autem, vitriolum, aquæ fortes, omphacium denique, atque acuta quælibet etiam, quatenus per se fibras organorum crispant, & convellunt. Proinde excrementa ejusmodi sunt convulsoria, atque dolorifica. Sunt etiam Alcalia, quæ sopiunt dolores, in casibus nimirum, ubi maximas frangunt putredinum aciditates. Etenim sub canicula, dum carnes instantem minantur corruptionem, fiunt carnium jusculа ingrato sapore acida. Unde in podagra, colica, & ulceribus rodentibus, ac putrescentibus, primùm concipi dolores prodire ex acido. Dolet item anima sensitiva primùm, quæ tandem assueta, minùs excandescit: perinde ut insuetus equus, calcaria recusat. Est namque natura in se, tota furiosa ac symptomatica, sensimque doloribus assueta, mitescit. Quare Philautia, & ultio, sensu priora, sive antiquiora sunt: quòd in naturæ gremio, ante sensum, intimè seminibus insint. Iræ enim, agoniæ, ultionis, tristitiæ, ac metûs characteres, sive imagines, contracturas, suis istis Ideis pares, pariunt. Nam cognitione qua mus non anteà visam felem horret. spiritus lacessitus concitatur in iram, pavorem, &c. qui suâ Ideâ, veluti stigmate, in membra, suum exserit furorem. Frigescit 1. manus, quia calor ibidem à vita fotus, per frigus exstinguitur: non autem, quòd spiritus vitalis intro refugiat, relicto sanguine, cui nupserat. multóque minus, quod calor, ut nuda qualitas, intrò migret, abeat, redeatque, tanquam in comœdia. 2. Minuto jam calore, persistente quoque frigore, frigus invalescit: ac tum stupet sensus in manu. Comprimuntur nempe spiritus sensitivi abstracti: scilicet qui sunt in nervis, non autem in arteriis. quia spiritus nupsit sanguini arteriali firmius, ac venarum proprium est, etiam à morte, cruorem à concretione præservare. Spiritus namque vitalis, fomento cordis, à retro sustinetur, quantum potest. Ideóque in illo stupore, adhuc detinetur vita. 3. In manu languet motus: quia spiritus in carne concreti,

137

creti, cùm à tergo per cor non sit foveantur, sensim pereunt, sensimque alterantur. 4. Dein perit motus unà, & sensus extinguitur, dum videlicet extravenatus cruor grumescere minatur: manente adhuc vitâ. 5. Adeóque tandem artus à frigore totaliter privantur vitâ. dum nempe cruor in grumos jam abiit, obiit. In tertio itaque ac quarto gradu prædicto, calefactâ manu, dolor emergit. Etenim quatenus cor à retrò inspirat novum spiritum sensitivum, qui dum mortem in procinctu adfuturam notat, velut ibidem iratus, suæ indignationis Ideam statim fabricat, adeóque nativam dulcedinem sive complacentiam exuit. Prout in tractatu de morbosis ideis, in opere de ortu medicinæ, luculentius demonstrabo. Sic spiritus sensitivus, qui non à frigore pessundatus, sed à compressione repulsus est: in sui reditu aliam suæ indignationis Ideam, aliumque dolorem velut acicularem concitat. Ignoscat interim Lector, quod veneni glacialis nomen mutuare debuerim, absque frigoris præeuntis necessitate: Non enim glaciale venenum istud voco: quasi sit infrigidatum, uti jam de manuum stupore dixi: sed infrigidans, simulque stupefaciens, ac sensum motumque tollens. Itaque nominis similitudo, non à radice, sed ab effectu ortum ducit. Ac postremò, in hoc parergo, pro operis hujus, & sensationis epilogo, ruminemus saltem remedia Medentum in Apoplexiâ, stupore, vertigine, catalepsi, catocho, comate, contracturis, vellicatione, palpebrarum, oculorum, linguæ, & labrorum. Reperies namque statim præscribi venæ sectionem ac enema: Dubitantes nimirum, an stercus ani, in ore linguam & labra vellicet, sopores item, ac stupores cudat in ægro, ut in Medente peperit stupiditates atque neglectum; an verò hæc à cruore oriantur. Itaque utrumque mox intentant simul. Sequenti die dein purgantia exhibent. Ac tertiò, sudores, post frictiones promovent, incertitudine repleti. Præsidia eorum nempe, sunt universalia: quia desunt alia, & ignorant talia. Ideóque totalia, usualia, sunt generalia. Defectu cognitionis causarum efficientium, duntaxat circa producta vagantur: non soliciti de fabricatore radicali, ac priore, ad submovendum effectum tantùm occupantur. Non quod sperent reditum, relinquendo radicem, ut inde sibi fructum carpant; (Id namque de probo viro suspicari nolo) sed lucro nimis anhelanter intenti, de fabricatore morborum nil cogitarunt hactenus à Scholis. Nec mirum sanè! Quippe Medicina (ut ab initio dixi, sic iterum finio) est donum Dei. Hic autem dona sua subtrahit lucro intentis, nec semel cogitantibus de mandato: Estote misericordes, sicut Pater vester, qui est in cœlis, est misericors: à quo omne donum bonum & luminosum descendit. Hæc est ergò, quam dixi, luctuosa insensilitatis & doloris tragœdia moderna, eventu ægrorum prorsus tragico.

FINIS.

FEBRIUM
DOCTRINA
INAUDITA.

Authore

JOANNE BAPTISTA
VAN HELMONT,
Toparcha in Royenborgh,
Pellines, &c.

EDITIO TERTIA.

LECTORI SCIENTIAM,

Sanitatem, Gaudium,

JOANNES BAPTISTA
VAN HELMONT,
TOPARCHA
IN ROYENBORCH,
PELLINES, &c.

P. L. optat.

INDEX CONTENTORUM PRÆFATIONIS.

1 HIc tractatus laceratus è magno volumine, quod inscribitur, Initia Physica nova & inaudita. 2. Elegia Authoris contra Medentes discere recusantes.

Idi ducentos fortè Authores de febribus, puduit idcirco tituli: sed cùm penitius rem ipsam consideravi, vidi, quòd alii ad unum omnes, cantum cuculi cecinerint, idemque semper aliis verbis sibi subscripserint. Inde enim deprehendi, quòd à diebus Hippocratis, Medicina steterit, si non retroiverit; saltem non profecerit, quia per novas indies centurias, ivit in circulum. Itum est, non quà eundum, sed quà secuti sunt cæcos ductores, quos Altissimus non creavit, elegitve in Medicos: sed qui per laceras Ethnicismi, & Atheismi fenestras, intrarunt in naturam. Puduit sanè, imò & doluit notissimam morborum febrim, hodie totâ suæ tragædiæ viâ, adhuc ignorari penitus. Quocirca videor primus esse, qui de febris cognitione, & remedio, aliquid certi statuat. Magnum enim volumen de morborum cognitionibus & sanationibus, ingens certè atque inauditum conscripsi, ab ipsis veræ Philosophiæ incunabilis, insueta nempe principia, vera demonstravi, quolibet demonstrationum genere. Ex hoc opere, laceravi hunc tractatum de febribus, cum indies viderem abusus crescere curando, atque inde non parvam mortalium cladem augurarer. Edidi ergò hunc tractatum, absque cognatis morborum doctrinis, quia scio, plurimos offendent paradoxa principia, qui plus assentiendo, quàm indagando studuere: etsi hoc studii genus quandam pigritiam, & penuriam judicii, attestetur. Interim spero, non defuturos veri amantes, qui in sanitatem proximi inhiantes, volent etiam à Belgarum jam antiquissimo Medico audire, quæ alias nunquam. Nemini enim onerosum esse deberet, posse discere aliorum laboribus; licet tædiosum sit veteribus, hoc elogium deglutire. Nemo hactenus febres ex essentiâ novit, nemo illarum sanationem ex arte instituit, quod omnes prætereundo veram cognitionem causarum, & modi fiendi, remedia quærere neglexerint. In calores, suas sagittas exploserunt, verumque scopum rei præterierunt. At cum hujus ævi tanta sit judiciorum protervia, & singularis quædam insolentia, metui sanè, ne opus meum, ulcerosum hoc seculum admiserit. Indicabit hic tractatulus velut jacta tessera, quid Dominus de meis laboribus statuerit. Interea qui jam consenuerunt in suis venarum ac virium diminutionibus, durum erit forsitan ab assuetis recessisse. Rogo saltem, viderint, qualiter animas suas, causamque viduarum, & pupillorum, omnibus commendatam, custodiverint. Vale.

TRA-

TRACTATVS DE FEBRIBVS.

Definitio febris veterum examinatur.

CAPVT I.

1. FEbris hactenus radicaliter incognita. 2. Definitio febris juxta Scholas. 3. Prima Clausula omissa etiam de requisitis Veterum. 4. Alter defectus definitionis. 5. Vanum Scholarum subterfugium. 6. Aliquot anxietates inde consequentes. 7. Alia latibula. 8. Alii contradicunt sensu notis. 9. Luridum argumentum horum. 10. Examinatur sitis febrientium. 11. Argumentum à remedio sitis. 12. Argumentum à pari de sopore sumtum. 13. Aliud à siti in vigore febrium. 14. Febrim male definire, lethalis est ignorantia. 15. Argumentum contra Scholas de calore febrili. 16. Alterum. 17. Tertium. 18. Quartum. 19. Quintum. 20. Calor febrilis non ex materiâ peccante. 21. Alterum argumentum. 22. Tertium. 23. Quartum. 24. Quintum, 25. Calorem febrilem non esse materia peccantis. 26. Materia febrilis tantùm occasionaliter calefacit. 27. Opifex caloris febrilis quis. 28. Origo caloris præter naturam. 29. Calefacere & calere ut differant. 30. Calor est accidens posterius, ad essentiam febris. 31. Vnde calor febrilis. 32. Febris non est essentialiter calor.

FEbris plerosque morbos antecedit, comitatur, vel sequitur.
Febri itaque non minùs quàm lithiasi, peculiarem tractatum debui. Quippe quæ licet familiarissima, potissimum tamen nostra
1 saginat cœmiteria, & castra depopulatur. Morbus vel à limine, sive sui initio, notus quidem;
at nequidquam à Medentibus cognitus hactenus,in caussis,modo fiendi,sedibus,ut nec in remediis, prout lecto hoc libello, cuivis philoso-
2 phiæ studiis imbuto, luculenter patebit. Enimverò Scholæ febrim definiunt, quòd sit calor
præter naturam, accensus primum in corde, dein delatus per totum corpus.(addam ex mente illarum,Actiones plerasque lædens.)Apex rei
3 est, quòd genus definiti, sive essentiam febris, vocant calorem non qualemcunque: sed eum, qui præter naturam fuerit, & gradu suo læserit.
4 Adeóque cùm calor ille sit essentialis febri, deberet inprimis ita esse à febri inseparabilis,ut febris mentaliter concipi nequeat, quin individuus sit illi comes calor iste.Inprimis se noviter objecêre Castrenses febres, quæ citra sitim, ac
manifestum calorem,accidunt.Id est,ab initio in 5
finem vitæ usque, absque calore suam peragunt
tragœdiam. Si dicant has febres Veteribus ig- 6
notas, nec ideò sub definitione comprehensas; concludo saltem inde, has febres nec ideo esse posse febres, vel febrium essentiam non alligari necessariò, sed tantùm per accidens, calori. Dein iterum, quòd definitio febrium ab olim tradita, & hodie etiamnum in Scholis servata, non sit adæquata naturæ febrili. Ac tertiò, quicumque frigus penetrabile medullitus per horas aliquot senserit, febrium principiis, non persuadeat tamen febrim sibi inchoatam vel adesse,sed alium affectum hactenus anonymum. Etenim quanquam concutiatur rigore, dentibus quatiat, labrisque præ frigore liveat, persuadeat tamen sibi per ejusmodi squalores, febrium initia illa, non esse febrium initia: Neque enim, qui talibus initiis moritur (quod plerumque in Intermittentibus fit) verà febri extinctum, credat qui volet: etenim non soleo de contingentibus sensu notis, alium advocare Iudicem præter tactum.Ita enim stupidus sum, quòd de sensibilibus, non nisi sensuum judicio
sto. Medici verò, opinionis Veterum tenacio- 7
res, subterfugiunt in latibula, ut Galeni sensa tueantur: nam quidam volunt, quòd frigus, aut rigor, non sint febrium initia: sed principia accessionis. Sed hos Galenus ipse dejicit, dicens: Intelligimus primum nomine paroxismi, totius accessionis partem pessimam. Quod sonat: accessionem, & febrim, esse synonyma. Sed agedum, si frigus dicat initium accessionis, & non febris, saltem accessio adventantem febrim dicit; adeóque necessariò initium acces-
sionis erit initium febris.Alii proinde, maluêre 8
apertis oculis non videre,non sentire.Quare dicunt, revera in principio febrili, nullum sentiri frigus verum, sed mendax, atque dolosum sensuum lenocinium:dumque exterius frigent,volunt,quòd interne æstuent, crementurque vero calore, quamvis aliter sentiant. Atqui ejusmodi deliria quilibet è medio rure facilè explodet.

quod unumquodque est tale, illud ipsum volunt
21 esse magis tale. Deinde etiam, quia omne agens
calefactivum, per sui species, fortiùs agat in pro-
pinquum, quàm in distans. Quapropter si ma-
teria febrilis suo calore reliqua calefaceret, ne-
cesse esset, quòd centrum, sive nidus quo reci-
pitur ista materia febrilis peccans, prius torre-
retur in cremium, quàm quòd inde aliquod di-
22 stans calefieret. Imò, si materia peccans propriâ
sponte caleret, & febris esset, is merus calor
præter naturam, omnis febris ut talis, deberet
esse continua, nec intermitteret, donec omnis
materia peccans penitus esset consumta in ci-
23 nerem. Neque ideo ulla esset ratio repetitionis,
vel recidivæ, cùm materia peccans, ad sui con-
sumtionem usque ex generali proprietate sem-
24 per calefaceret. Quinimò & cadaver tam cale-
ret post mortem, & febri torqueretur ardentiùs
quàm dum viveret, eò quòd eadem numero
materia, cujus obsequio mors advenit, etiam-
num perstet in cadavere: cumque eam suppo-
nunt calidam, proprio putredinis calore, magis-
que fit putrida post mortem, ut & potentius à
morte putrefaciens, pluresque afficiat partes sibi
conterminas, quàm dum viveret. Idcirco etiam
plus actualiter caleret post mortem, quàm in
vitâ. At sanè hic error proditur. Nam febris quæ
vivum calefecit, statim à morte cessat, omnis-
25 que calor cum vitâ exspirat. Quod nos instrue-
re deberet, calorem febrilem non esse materiæ
peccanti proprium, vel inquilinum: quodque
calor materiæ peccantis, non efficienter & ef-
fectivè calefaciat in febribus. Ergò perpetuò
verum est, quod materia peccans tantum occa-
26 sionaliter calefaciat: Archeus verò sit omnis al-
terationis opifex, adeóque hoc titulo impetum
faciens, efficienter, primariò, immediatè, sem-
per, ubique, & solus non calefaciat, juxta axio-
27 ma. Quidquid in sanis edit actiones sanas, id-
ipsum in morbis edit actiones vitiatas. Spiri-
tus enim iste calefacit hominem naturaliter in
28 sanitate, idem qui in febribus æstuat. Per
exemplum. Spina querna digito infixa, actu &
potentialiter frigida, mox in digito excitat ca-
lorem præter naturam. Non quidem, quod ca-
lidi humores affluant, quasi per spinam eò con-
vocati, exspectassent spinæ vulnus, & qui aliàs
suis sedibus temperati resedissent. Siquidem
cruor vulneri proximus, primus accurrit, ad-
itum venienti cruori præripit. Et ipse per se
quoque non calet: sed ex gratiâ vitalis spiritus.
Itaque inflammatio, & tumor cum pulsu duro,
dolore, & à calore, à solo spiritu causaliter: ab
infixâ vero spina, occasionaliter duntaxat, pro-
cedunt. Paradigma certè ad febris positionem, 29
modum, cognitionem & sanationem suffici-
ens. Nimirum causa peccans in febri, non ca-
let ex se: calefacit autem tantùm occasio-
naliter, & ad spinæ sive causæ occasionalis e-
vulsionem sequitur sanitas. Solus ubique Ar-
cheus effectivè febrim concitat, & quo abeunte
per mortem, cessat cum eo febris. Ergò calor 30
est accidens posterius, & subsequens ad febris
essentiam. Accendit nimirum seipsum Arche- 31
us, in nisu, quo cuperet expellere materiam oc-
casionalem, tanquam sibi impactam spinam.
Hanc autem quicunque aufert, sive id fiat per
calida media, sive per temperata, sive demum
per frigida, is morbum à radice tollit, & est na-
turæ quasi indifferens. Quia eo ipso sedatur,
cessatque thymosis Archei. Quamobrem calor, 32
utcumque præter naturam auctus, indicium
possit esse febrium; non est tamen ipse febris,
nec illi ideo inter medendum, magnoperè est
insudandum. Hinc nempe Hippocrates seriò
monuit, calorem & frigus, non esse morbos,
ut neque horum causas: sed causas (nimirum
occasionales) morborum, esse amarum, acre,
salsum, ponticum, &c. Spiritum verò esse eum,
qui impetus omnes facit. Galenus dein quin-
gentis facilè annis Hippocrate junior, multum
chartæ maculavit, suaque dicacitate, sequaces
ad se allexit. Posteritas verò admirata hunc gar-
ritum, eundem secuta est: maximi semper fe-
cit, quod fuit minimi. Dein mundus in judi-
ciis frivolis ubique insenuit, magni æstimans
semper ponderis, quod suæ esset inconstantiæ
simillimum.

Nutantes Scholæ introduxêre putredinem.

CAPUT II.

1. Scholæ coactæ sunt præter calorem aliud in febribus comminisci. 2. Alter defectus in definitione febris. 3. Contradicunt Scholæ positis à se principiis. 4. Quod febrium essentia non sit à calore. 5. Sensim obliviscuntur suarum thesium. 6. Aroma rosarum calidissimum. 7. An calor febrilis rectè à Scholis censeatur oriri à putredine. 8. Febris maligna in quo differat à reliquis. 9. Crisis febrium à sudore sit saluberrima. 10. Cur Scholæ refugerint ad putredinem. 11. Stolida comparatio caloris in fimo equino. 12. Cur fimus equi caleat. 13. Gradus caloris putrescentis res non sufficienter totum hominem in febri est calefaciendo. 14. Putrefactio nuspiam est causa caloris. 15. Fimus non

calescit

calefacit à putredine. 16. Cur calorem febrilem non à thermis desumserint. 17. Ignorantia radicum Scholas detorsit ad effectuum considerationes & remedia. 18. Fimus calorem perdit, dum incipit putrere. 19. Cæcitas ingens Scholarum. 20. Galenus erroris convictus. 21. Cruorem in venis nunquam putrefieri, adeoque erroneum est quod de Synocho nugantur. 22. Probantur præcedentia. 23. Dos venarum. 24. Vel ruit natura, vel Scholarum doctrina. 25. Paradigma ex varietate cruoris. 26. Ridicula tabula cruoris emissi. 27. Argumentum à Peste contra usum Scholarum. 28. Iterum à Pleuritide. 29. Calores & turbulentia cruoris non testantur ejus vitia. 30. Lurida Scholarum deceptio. 31. Humores in febribus supponere putridos, ridiculum. 32. Contra definitionem febrium præcedentis capitis, aliquot allegantur absurda. 33. Frivola excusatio per Diariam. 34. Impugnatur iterum præcedens febrium definitio. 35 Scholarum inconstantia. 36. Cruorem non putrere in venis. 37. Corruptio unde. 38. Cruorem hæmorrhoidum non esse putridum. 39. Remedium mirabile contra hæmorrhoides, per annulum. Itemque pro aliis morbis.

1 MEditabantur Scholæ, quod non rarò
calor per exercitia efflorescerct, febrientium calori non absimilis; qui cùm
tamen febrilis non esset, calorem quidem febribus necessarium censuerunt: non indifferenter
quemlibet, sed illum qui è putredine suscitaretur. Jam non amplius de calore anxiæ, ut neque
de gradu, aut intemperie ejus: sed potius de causâ continente illius. Neque enim sufficere visus
est calor graduatus præter naturam pro febri,
2 nisi & is emergat è putredine. Quæ certè particula, torpidè omissa est in præfata febrium definitione. Ergò jam febris essentia, non amplius
est nudus calor, nec hic distinguet febres ex diversitate caloris (licet species inde resultet, unde essentia) sed humorum putridorum, vel sal-
3 tem putrescentium varietatibus. Bellè sanè inceptum, sic est à positis terminis vagari, ut cum
antea non respicerent nisi calorem, qui superaret consuetam naturæ temperiem, deinde exigant calorem, & subjectum putredinis, quem
volunt accensum in materia peccante putrida:
4 non autem amplius primum in corde. At cum
caloris, non nisi unica sit species in gradu, momenta verò ejusdem plurima: sintque species febrium plurimæ, nec possit multitudo febrium
specifica prodire ex unica specie caloris præter naturam. Ergò in esse caloris aliud spectatur præter gradum ejusdem. Non ergò calor
constituet essentiam febrilem: sed istud aliud, ratione cujus prorumpit febrium diversitas. Si
ergò putredo diversorum, sit causa efficiens
diversitatis febrium, tam erit calor causatum
putredinis, quàm ipsamet febris: adeóque
cum actio causalitatis putridi, aliud quid involvat præter calorem ipsum, non poterit febris esse calor. Jam Scholæ confuse, plurima 5
utrobique adstruunt, ut si ipsas non juvet unum, juvet saltem aliud. Ita ut quamvis præfatam definitionem servent mordicus, eamque
adorent: sensim tamen ab intemperie nudâ caloris deflectunt, ad humorum putredinem. Nec
sistunt in his nugis, quin insuper ad remedia calida refugiant, oblitæ suarum thesium. Idque sive attentent purgationes, sive demum ad propria febrium specifica sese converterint. Quid 6
namque in medendo est modo solennius, quàm
pro febri dedisse apozemata ex lupulo, asparago, &c. eademque saccharo condidisse? Quid
enim aromate rosis incluso est ardentius, sive
saporem spectes, sive applicationem; sine quo
tamen ipsa rosa merum est cadaver? Quid
enim ubique crebrius occurrit, quàm sulfuris
aut vitrioli corrosivum (multipliciter suadente
lucro adulteratum) julapiis febrilibus immiscuisse? Rhabarbaro denique & scammoneatis,
sontes quos fingunt humores elicuisse? Ergò 7
ante omnia ex professo examinandum, an febrilis calor suum debeat ortum putredini.
Quamobrem inprimis docui palam, calorem
febrilem nullatenus pendere causaliter ex materiâ peccante. Deinde didici, quod sola febris 8
maligna in hoc à cæteris discrepet, quod sua
materia peccans adjunctam habeat putredinem
incipientem. Quæ si dein in sui fastigium perreptârit, donec putredo sit in facto esse, intusque
manserit, necessariam mox mortem adferat. Sin
verò in fieri esse, foras propulsetur (ut in variolis, erysipelate &c.) plerumque sanatur. Eò quòd
motum ad extra, plerumque comitetur sanitas.
Hinc namque febres cieunt sub finem sudores 9
spontaneos. Estque Crisis, quæ per sudores ter- 10
minatur, longè saluberrima, & per consequens
etiam remedia sudorifera. Confugerunt autem 11
ad putredinem, ut reperirent causam, unde primum frigus, mox dein calorem stabilirent. Assumunt ideo fimum equinum, actu frigidum,
sponte incalescere, propter putredinem, At
quàm stolidè utrobique, credulo mundo imponunt! Nam vaccinus, ex iisdem alimentis, melius putruit & digestus est, quàm equinus, tamen
non incalescit. Fimus etiam equi, qui gramine
pasci-

pascitur, aut viciis, non incalescit, prout dum
granis vescitur; non minus tamen ille, quàm
12 hic, putruit. Nescivêre ergò, quod calor sequa-
tur mansa grana, non autem naturam putredi-
nis. Ergò insulsè traducunt calorem febrilem,
ad humores in febri putridos, ab calore fimi
nondum putrentis. Nescivere ergò Scholæ,
quòd quo fimus equinus propinquior est inci-
pienti putredini, tanto magis orbetur omni ca-
lore. Idemque nec unquam proinde putrebit, si
spargatur. At solum dum in cumulum contra-
hitur madidus, non secus ac fœnum & flores, si
comprimuntur madida, accenduntur ante pu-
tredinem Nescivêre, inquam, fimum incale-
scere per proprios spiritus salium compresso-
rum. Denique etsi fimus calescat in fieri esse pu-
tredinis, cessat tamen omnis calor, ante ineptam
putrefactionem in facto esse. Adeóque calor fi-
mi, non quadrat materiæ febrili, si multò antè
latitet putrida (ut ajunt) in receptaculis, & qui-
13 dem in quartana continuò, & diutissimè. Imò
nec est gradus caloris fimi adæquatus, ut à pu-
trido centro dispergatur usque in plantas pe-
dum: quin prius corporis centrum exurat, ubi
putridus is humor restagnaret. Est ergò exem-
plum fimi planè impertinens febribus, eóque
magis, quod non docent frigus, tempore prius,
calore. Quinimò in naturâ, nusquam putrefa-
ctio causat calorem, multóque minus in vitali-
14 bus. Nam in putrefiente, est necessarium fri-
gus, si vita spoliatur, quæ nobis fons caloris
est. Etenim diebus intercalaribus Intermitten-
tium, non querimur de æstu, aut nos molestat
frigus quando tamen supponunt humores pu-
trefieri. Itaque si calor & frigus causaliter ince-
cedant in putrefacto, sitque in febrium accessu
frigus semper ante calorem, frigus est magis na-
tivum putrido, quàm calor. Idcirco enim à du-
ratione frigoris in febri metimur morbi diutur-
nitatem, non autem à calore. Tandem ostendi
omnem calorem febrilem esse prorsus àb Ar-
cheo, ideóque cessare ante mortem: quando at-
tamen frigus & putredo invalescunt magis. Im-
plicat etiam, quòd calor febrilis esset à putrido,
& primum succenderetur in ipso corde, unde
15 putredo exulat. Denique non accenditur calor
in fimo à putredine sui, Nam si quotidie novâ
equi urinâ irroretur, ne quidem in annum in-
16 calescet. Certum est autem, quod urina non
præservet à putredine, quam verius augeret.
Verius enim calores è thermis, vel calce de-
sumsissent: sed horum calorum causas magis i-
gnorabant: quapropter facilius æstimarunt, u-
nius fimi equini putredinem accusasse. Nec e-
rat cur potius à calore, quàm à frigore, aliisque
symptomatibus febrilem essentiam mutuarent,
cum sint paria ac socia febrium accidentia. Ita-
que semper studuerunt debellare accidentia
producta: quia radices ignorarunt. Sed cum jam
constet res materiales esse ipsam materiam, quo
modo sanabunt, qui duntaxat ad calores totum
sanandi cardinem vertunt? Saltem cecidit fimi
equini similitudo, & caloris febrilis, putredini
adscripta. Nam fimus, dum tantillum putrere
incipit, calorem exuit. Ac quamdiu calere pot- 18
est, artifices salem petræ exin eliciunt: sin au-
tem incaluerit, ut sibi inutilem, rusticis relin-
quunt. At Scholæ, humorum putredinem ac- 19
cusant: & quidem unius ac ejusdem humoris,
tam pro frigore, quàm pro calore, & utroque
intenso. Atque per consequens, unum & idem,
duo opposita immediatè ex se efficeret. Ergò
necesse esset, alterutrum horum, ut sit per se,
alterum verò per accidens. Si itaque frigus est
proles putredinis per se, non potest ullatenus
essentialiter includere calorem: sed tantùm per
accidens. Sin autem calor est filius putredinis
per se, nec utique febris tum incideret à frigo-
re. Sat lucet attamen ex præfatis, quod Scholæ
putent, putredinem, febrium essentiam: ca-
lorem verò atque frigus, accidentia comitan-
tia putredinem. Quare Galenus ait: Cum san- 20
guis putrescit, fit bilis. Quem textum si admi-
serint, ista bilis erit putrida in sui ortu, vel non.
Si putrida, faceret Tertianam: non autem Sy-
nochum vel causam putridam. Sciant igitur 21
Scholæ, cruorem in venis putrefieri nunquam,
quin simul ipsamet vena putreat, ut in Gan-
grænâ, & mortificationibus. Adeóque petunt
principium, qui cruorem emittunt, ne putreat
in venis. Item qui Synochum è cruore putrido
venarum oriri asserunt. Itemque qui cruorem
dum putrescit, in bilem verti ajunt. Quæ sic 22
probo. Venæ suum cruorem, etiam in cada-
vere, retinent fluidum consensu totius Anato-
miæ; cruor autem extravenatus, mox in gru-
mum concrescit. Est autem cruoris coagula-
tio, corruptionis dumtaxat initium, & via se-
parationis integri. Ergò si vena custodiat cruo-
rem, à corruptione in cadavere: multò id ma-
gis in vivis. Argumento à minori ad majus.
Putrent quidem excrementa peregrina in ve-
nis: tam propriæ nimirum, quàm alienæ dige-
stionis retenta (ut de digestionibus alibi) at nun-
quam sanguis. Quippe qui juxta Sacra, est sedes,
& thesaurus vitæ. Si ipsa ergò vita nequeat à

N corru-

nihil putridi (nam putridum omne est mor-
tuum) posse dudum persistere absque ulteriori
33 sui contagio. Nec capio, quomodò putrebit
ipsæ vitæ Archeus, ut Galeno pro Diaria satis-
faciat? Quod si intelligant Diariam filiam illius
putredinis, quæ tandem spiritui vitæ inseritur.
At sic omnes febres, in Scholis, essent Diariæ.
Denique si Diaria, filia putredinis: præsuppo-
nitur ergò putredo fermentata spiritui vitæ.
34 Vnde relapsus ad easdem angustias. Sin autem
intelligant incipientem dumtaxat putredinem,
sive dispositionem ad putredinem, sitque calor
effectus putredinis: ergo sequitur, quod Diaria
habebit tantùm dispositionem ad calorem; non
autem calorem verum, uti nec proinde vera e-
rit febris. At Scholæ requirunt formalem, &
absolutam putredinem, ut caloris febrilis cau-
35 sam inveniant. Oblitæ, quod tunc calor erit ef-
fectus putredinis, & non febris: adeóque di-
stinguent coactè calorem à febri. Quippe cùm
Synochus non putrida, sit vera febris absque
putredine, & per consequens, debebit esse abs-
que calore. Interim paulatim deponunt caloris
formidinem, nec illi incumbendum in meden-
do, dum metuenda sit major noxa à contagio
putredinis in habentibus symbolum. Præsta-
rétque ideò putredinem avertere, quàm refri-
geriis frustra febrim delinivisse. At sanè quæ-
cumque putredini resistunt, sunt calida. Myr-
rha enim, jam à bis mille annis, cadavera Mem-
phytica præservat: quæ aliàs cum Cichoreo,
Plantagine, & vestris refrigerantibus, dudum
putruissent. Sunt igitur putridorum humo-
rum, sanguinis item, atque spiritus putrefa-
ctiones, adeò fabellis similes, quod vix crede-
rem Scholas seriò locutas; nisi istas theses, per
therapeuticem fataliter etiamnum hodie con-
firmarent. Pro colophone adhuc unum addam.
36 Quidquid in corpore semel corruptum est,
nunquam iterum redit in gratiam: sed sanguis
venarum utut videatur corruptus, redit iterum
in gratiam. Ergo non fuit semel corruptus. Pro-
batur major, quia in nobis corruptio est effectus
sequestrationis dispositionum vitalium: adeó-
que præsupponit privationem ac mortem ipsi-
us corrupti. Probatur minor per eos qui cu-
37 rantur à Peste, Pleuritide, & febri absque edu-
38 ctione cruoris. Itemque: Si sanguis unquam
censendus est putridus, vel corruptus, existens
in venis, is maximè erit hæmorrhoidalis: sed
hic non est corruptus, quanquam penè velut
extravenatus: ergò nunquam cruor censendus
39 est putridus in venis. Majorem probat tota Chi-
rurgia, de ulceribus, contingentia hæmorrhoi-
dum natis. Probo autem minorem. Quia me-
tallum compono: unde si gestetur annulus, i-
pso spatio orationis Dominicæ tollitur hæmor-
rhoidum dolor, & 24. horis evanescunt hæ-
morrhoides tam internæ, quàm externæ, utut
maximè protuberent. Ergo ille cruor recipitur
in gratiam, & benè se habent. Valet etiam iste
annulus in suffocatione, & motibus uteri, &
morbis plurimis. Cujus descriptionem atque
componendi modum trado in tractatu super
illa verba: In verbis, herbis, & lapidibus est
magna virtus. Vbi de virtute magna rerum lo-
quor.

Doctrina Veterum de Circuitibus examinatur.

CAPUT III.

1. Causa circuituum febrilium in Scholis. 2. Primus error. 3. Galenus insimulatur erroris. 4. Quaternarius humorum cur suspectus. 5. Ingens Scholarum & pertinax cæcitas. 6. Exploditur Galenus de loco Intermittentium, multis anxietatibus inde profluis. 7. Computus bilis necessaria pro accessu Tertianæ juxta Scholas. 8. Pararithmeticen refellitur. 9. Ex suppositis concluditur, non posse in febri esse plethoram altero die. 10. Petitio principii in Galenicis. 11. Galenus Anatomiæ ignarus, multos libros de Anatomia exscripsit. 12. Infausta medendi theoremata in cladem mortalium à diabolo inventa. 13. Argumentum contra, à capsis desumtum. 14. Flavam & atram bilem non hospitari in Splene, & folliculo fellis. 15. Contra Astrologos circulum febrilem in astra deferentes. 16. Similitudines in Scholis prælecta, non quadrant. 17. Aliquot argumenta contra doctrinam Scholarum. 18. Meritum Fernelii. 19. Paracelsi temeritas & inconstantia. 20. Hominem non esse Microcosmum; si Sacris obtemperandum. 21. Paracelsus deceptus.

STatorum circuituum causas Scholæ ajunt; 1
quòd scilicet tantundem pituitæ genere-
tur indies, quantum bilis alterna die, &
quantum atræ, triduo. Gratulor linguæ nostra- 2
ti, quæ hisce nominibus ab hellenismo desum-
tis, lubens carere voluit. At non sic causam ef-
fectricem docent Scholæ, sed tantùm causam
remotam, quam sine qua non, vocant. Itaque
indignor merito, quod Scholæ quintum hu-
morem pro quintana non finxerint, nec dimi-
diatum, & sesquialterum pro Hepiala, & Hemi-
triteis. Duplatam item bilem neglexisse, pro
Tertiana duplici, nec meminisse duplatæ bilis

 atræ,

atræ, pro duplici Quartana: Non invenisse humorem erraticum, ac incertum, pro febri erratica: vel humores continuos, & incessanter surrogatos, pro continuis, singulo, alterno, vel terno die exasperantibus. Ac tandem humo-
3 rem pigrum, pro febri lenta. Saltem debebant exposuisse, si putrescens sanguis mutetur in bilem, quare convertatur totus in pus. Cur cruor purulentus in tabe non efficiat causum, & expectorationes flavæ non pariant Tertianam. sed febrim hecticam, idque mox à cibo. Quapropter humorum quaternarius, pro tanto febrium, aliorumque morborum catalogo, adhuc indies aucto, nemini non suspectus esse debet.
4 Quantum verò ad sedem humorum putridorum febrilium attinet, tam stupidus æquè in hoc Galenus est, quòd suum errorem patefacere me puduisset, nisi Scholæ in mortalium perniciem eundem mordicus tuerentur adhuc hodie, respectum ab antiquitate potiorem venerantes, quàm à veritate: quasi fontes Sapien-
5 tiæ in Galeno exhausti essent. Qui ut stati tremoris in febribus causas reperiret, non nisi fabulas aniles scripsit: quarum quoties recordor, admiror ingenuè, quod tot ingenia, jam inde à diebus Galeni, illis potuerint subscribere. In quo sanè magnam stupeo ingeniorum ignaviam indagandi: essentientium falsis principiis, ne jus disputandi erga negantes præripiatur illis. Non itaque amplius Galenum, sed Scholas alloquar.
6 Vtinam ergò mihi exponant, quo ductore, modo, viáque, humor putridus, singulis accessibus, veniat ab officinis humorum, ad venarum extrema, quæ terminantur in habitum corporis, sive in carnem & pellem? Nam si erat putridus, antequam ad venarum exiles & ultimas extremitates veniret, cur unicus (nimirum bilis vel pituita) à tribus separatur sociis, ut putrescat exul, longè à suis laribus? Quisve ille tam ineptus Separator, qui innocuum humorem à suo composito avellit, ad tam absurdos fines? Cur ergò perstite eodem separatore in vitam, febris eadem non perseverat in vitam? Quis pædagogus hunc Separatorem admonet sui erroris, ut resipiscat tempestivè? Saltem si venarum extrema, non putridum illum humorem corrumpunt; ipsæ venæ erunt magis putridæ, adeóque Gangrænâ laborabunt inexcusabili. Sin autem in ipsis venarum extremis, subsit causa ad se vocans humorem insontem, ut eundem penes se putrefaciat. At majori compendio, istud exsequeretur in cruore sibi propinquo, in quem jus potius habet & unde, ipsi tam est liberum separare bilem aut pituitam, quàm idem aliàs est vernaculum pharmaco solutivo. Denique si lubet è propinquo cruore, parasse humorem putridum, frustra quantitatem congruam bilis exspectabit toto biduo. At si humor iste putruerit, priusquam ad venarum extrema attingeret: tum contradicunt sibi Scholæ, eritque sedes Intermittentium, non in habitu corporis: sed in primis humorum officinis. Denique si è venis, totus unica accessionis vice putridus humor dispergatur in habitum corporis, usque in sui consumtionem: saltem cur ille Separator, aut propulsor (cùm nil moveatur à seipso, quod non sit vitale) minus erit generosus in visceribus, quàm qui in venarum extremis locatur? Tandem, quo delirii fine, hæc humoris putridi erit transmigratio à Mesenterio per Hepar, & Cor, usque ad extrema venarum? Res periculi plena; metuendúmque quin mox totum sanguinem frequenti transitu inquinet suâ putredine, ac tabo lethali. Etenim vel decumanum esto Galeni mendacium: vel natura humana sponte propriam meditatur ruinam. Caditque hoc modo revulsionis necessitas, per venæ sectionem ostentata. Siquidem spontanea Intermittentium vi, statis horis, à nido generationis, humor putridus revellitur, imò sponte profluit, usque ad extrema venarum: nisi fortè periculosa censeatur ista revulsio, quæ tota per Cor, trans venam cavam fieri debet, tam in Intermittentibus, quàm per venæ sectiones. Deinde vel tota materia febrilis per singulos accessus, trahitur è nido nativitatis, vel non tota. Si tota, non erit causa reditus: si non tota, exhauritur. Quare novus humor, qui ad singulos futuros accessus putrescit, non magis febrilem accessum movebit sui putrefactione, quàm sui expulsione? Siquidem major labor & dolor dum pus fit, quàm facto pure. Cur isto casu, sedes febrium non erit potiùs in loco putrefactionis, quàm in locis per quæ transit dum expellitur? Cur, inquam, redeunte appetitu, absenti siti, ac vigiliis (puta diebus quietis Intermittentium) putrescet bilis, vel pituita in visceribus? Ejusque putrefactio, non turbat œconomiam officinarum humoralium? Quare atra bilis, quæ fieret die Lunæ, biduo putrescet in maturam putredinem; & quæ sequenti die fieret, unico tantùm die putret, quantum prior binis putruit diebus? si junctum utraque die Mercurii accessum Quartanæ faciat? Quare quæ fit die Lunæ, suum non movet paroxysmum die Mercurii; & quæ fit die Martis, similiter

liter suum tumultum non excitat die Iovis? ac consequenter si qua facta est die Mercurii, accessum formet die Veneris? Attolluntur Medentum humeri, inarcantur supercilia, & incusantur proprietates occultae, dum per creditas ac suppositas insanias respondere coguntur ad sensu nota. Cur tandem in rigoribus Tertianae, volunt esse fel, id quod sub initiis evomitur, & naturam isthac vergere ajunt, si ductus naturae, eodem intervallo, ex opposito, à centro procedat ad extrema venarum? quoniam natura non movet unico instanti duos motus oppositos, intro & extra; praecipuè causa unius excrementi, quod fel putatur. Cur ista vomitio non tantundem demit de atrocitate accessus, quantum est copiosa illius excrementi expulsio, quod putant ipsam Tertianae materiam? Si autem in Tertiana supersit bilis residua ab accessu, in suis officinis, cur potiùs putrefacit bilem novam, quàm sibi radicaliter annexos humores? quomodò vomitus amarus, sitis, & tam grandia laesionum indicia, infestant stomachum, dum pleraque mali saburra, ad extrema venarum transmigraverit, ut rigores concutiat. At qui Cauterii notas gerunt, cernunt biduo à febribus, parca, aut nulla emungi excrementa: quae certè multa essent, si ad venarum extrema, & corporis habitum, tot febriles sordes per accessus singulos laberentur. Scholae gestiunt rigoris causas tam lepide fictas, & stolidè creditas. Sed cur Galenus magis attendit humoris quantitatem quàm promtam ejusdem obedientiam? Nonne bilis ob calorem, & fluxum, licet paucior, sequacior esset ad putrefactivi clientelam, quàm erat alioqui pituita? Sed cur bilis non movet accessum quotidie, si minor medietas ejus sufficiat pro Tertiana? dum scilicet major medietas ejus per vomitum rejicitur? Denique dixisse debuisset, quot unciae requirerentur putridi humoris, pro singulo

7 accessu. An sex? vel septem? Equidem saepè, duplum ejus rejicitur per vomitum, sub initium Tertianae, & paroxysmus est nihilo minor. Ergò si septem adhuc unciae, ad ora venarum profectae sint, & duodecim per vomitum excretae, sint unciae 19. requisitae ergò, pro Ter-

8 tiana. Cujus si dimidium acceperis nempe 8. bilis flavae quotidie, & per consequens, duplum pituitae, erunt ejus unciae 17. & ad minimum 4. unciae bilis atrae quotidie: & ad minimum tantumdem sanguinis quotidie, quantum pituitae: id est unciae 17. quae simul juncta, conficientur quotidie unciae 46. in febriente etiam abstemio, his fabellis qui volet, fidem det, & ex his fistulis Musicus concentum faciat, qui potest. Concludo saltem ex suppositis Schola- 9
rum somniis, Nullatenus deberi venae sectionem, ut neque laxativum febrientibus, si humorum in ipso nascatur tantundem, cùm tantundem consumatur in febrienti abstemio, quia deficiente appetitu, digestione, & cibo, attamen necesse est, hoc pondus compensari ex massa cruoris. Ergò non est instituenda inanitio in febrienti abstemio per biduum. At quaeso, unde 10
scivit Galenus, tantundem bilis flavae, alterno die fieri, quantum pituitae in dies, & atrae triduo. Praesertim qui nunquam cadaver huma- 11
num inspexisse probatur 106. locis, ab Andrea Vesalio Bruxellense, & Anatomicorum principe? Nam si Galenus hoc scribat absque probatione, saltem Scholae suo delirio subscribere non tenebantur. Sin autem hoc didicit ab ipsis edoctus febribus, Non poterat utique hoc idem in effectum, simul & in causam unius rei referre. Absurdam namque atque stolidam principii petitionem continere necesse est, Idem pro seipso in causam & effectum producere. Puta, Quod Tertiana contingat à bile flavâ putridâ, alterno die, & Quartana die tertio, à bile nigrâ, eò quòd alternis diebus tantundem bilis flavae conficiatur, quantum atrae toto triduo. Iterumque hujus rei veritatem probet, quod Tertiana adoriatur alternis diebus, & Quartana tridui intervallo, eò quòd tantumdem bilis flavae fiat alterno die, quantum atrae triduo. Miseranda 12
certè medendi theoremata in vere Adolescentum propinata, aegris obedire jussa, & à Scholis hactenus adorata. Unde videlicet succedunt indies morborum infaustae curationes in perniciem Christiani orbis, & salutis animarum. At saltem si bilis, sesquialtera proportione ex- 13
cederet melancholiam, Splen ad minimum superat sexies folliculum fellis. Si ergò ratum sit, quod Scholae cum Galeno docent, quod alternâ die tantundem fellis, aut bilis flavae fiat, quantum atrae bilis triduo; sitque Splen capsa atrae bilis, & folliculus fellis sit theca bilis, aut Creator erravit in suis finibus, aliter fabricando ipsa illorum receptacula, quàm Galenus statuit: aut fel & Splen non erant condi 14
fabularum Scholae Medicae. Proinde alii, qui- 15
bus non satisfaciebant commenta Galeni de febrium circuitu, Astrologiam orarunt in suppetias, eò quòd febris statutis horis subinde repetat. Sed & hi alliduntur ad alias angustias, dum omnibus horis incipiant febres; itemq; aliquot

horis retardent, aut anticipent, imò per aliquot
vices sileant, & obdormiant. Vnde non sat ra-
tum fecêre, humanam naturam ad lubitum A-
strorum cogi, ut neque materiæ febrili syngra-
miam cum Astris esse. Quisquiliæ, & vani tin-
16 nitus sunt, auribus credulis effusa. Alii quoque
tandem per similitudines quæstioni se satisfe-
cisse rentur, si dixerint, febres se habere per
modum aliorum seminum: quorum quædam
nempe citò germinant, ut Nasturtium; Petro-
selinum verò longè segnius. Sed non valet e-
xemplum, quod litem lite resolvit. Nam semina,
quæ tardius resolvuntur in humido, propter
gummosam viscitatem, etiam pigriùs germi-
nant, ut & alia promtiùs, quæ mucilaginem,
succo terræ viciniorem obtinent. Quocirca e-
jusmodi similitudo nullatenus spectat febres,
quibus nolunt fieri paroxysmos, ob resolutio-
nem facilem, aut difficilem: sed ob humorum
putridorum affluxum parcum, aut copiosum.
17 Alioqui sanè pituita à putredine alienissima, vix
septimo die affligeret, ubi interim atra bilis
(quæ cadaveri censetur, vel carni simillima)
longè citiùs putreret. At saltem stante doctrina
Scholarum, de rigore & circuitu febrium, ne-
cessum est Tertianam sanari, per exhaustionem
materiæ in accessu, & defectum novæ bilis, pro
futuro paroxysmo requisitæ, si patiens toto bi-
duo, à cibo & potu abstinuerit. Sed consequens
est falsum, ergò & thesis Galenica. Sin verò
Scholæ doceant, dicantque, tum novam liquari
bilem è cruore. At hoc est naturam plus solici-
tam fingere, ut febrim conservet, quàm aliàs vi-
tam, vitæque thesaurum sanguinem. Denique
ista bilis è cruore separata, vel patrata, si putri-
da est: cur non unà cum bile præcedentis ac-
cessus, est ablegata per venas, quæ jam antea in
venis cum cruore detinebatur? vel an fortè ista
residua atque putrida bilis, prænovit contin-
gentem forè bidui abstinentiam, ut scilicet in
hunc defectum se reservaret, ad continuandam
febrim, alioqui præ bilis penuriâ perituram?
Vel an natura sibi complacuit in custodia bilis
putridæ? Quòd si verò ista bilis è venis affluens,
non sit putrida; profectò jam insanit, atque fu-
rit natura, quòd cruorem dissolvat potiùs, vt
habeat quod putrefaciat, in continuationem
futuræ febris. Sed Scholæ Galenicæ fatentur il-
lam putridam, singulisque accessibus effundi
per venas humorem putridum, ac deferri in
exiles venarum extremitates: illudque esse cau-
sam tremoris, accessus, & frigoris immensi.
Cujus videlicet humoris putredo, dum ibidem
magis intenditur, mox dein causet tantum æ-
stum. Has ego censui aridas stipulas, indignas
fabulas, miseranda figmenta anilia, & generi
humano perniciosissimas ignorantias. Ac sanè 18
Fernelius hanc Scholarum inscitiam detexit
primus. Quare Rondeletius, & asseclæ Gale-
ni, in Fernelium, tanquam Scholæ desertorem,
atque Apostatam invehuntur. Fernelius itaque
nidum Intermittentium, circa Stomachum,
Duodenum, & Pancreas, primùm subodoratus
est, & Continuarum sedem, circa Cor fixit qui-
dem: sed à veteri curandarum febrium normâ
non ausus fuit deflectere. Cœperat enim apertè
contra præcedentes Scholas disputare, pro fe-
brium nido: sed postmodum inter abdita se
occultavit; stramineis nempe vinculis humo-
rum putridorum se extricare non valens, passus
est sibi eripi febrium essentiam, & cognitio-
nem. Paracelsus verò febrium rigore terrefa- 19
ctus, febrilem cognitionem auribus tenere sibi
persuadens, suo sibi Microcosmi invento alle-
gorico titillans, febrim definit morbum sulfu-
ris ac nitri: atque alibi iterum, terræ motum
Microcosmi. Quasi sulfur & nitrum, seipsis fie-
rent longè frigidiora, dum è limo (vel limbo, ut
ait) Microcosmi separantur, & ultrò post horas
aliquot, sponte accenderentur igne Ætnæ.
Etenim ut Galenus investigandis causis ubique
cespitavit, adeòque in eo se prodidit non esse
Medicum, (cujus nomen ait, Inventor occasio-
nis:) Ita Paracelsus, mirâ licentiâ lapsus est in
Microcosmi parœmias Medico indignas. Dura 20
quippe lex esset, quæ hominem, nuditer ut Ma-
crocosmum referret, præcipitasset in omnium
morborum ærumnosas necessitates. Ego certè 21
gratulor animæ meæ, quod figuram Dei vivi
referam; non autem mundi. Deceptus fuit bo-
nus hic vir, quod nesciret ignem nusquam ac-
cendere, nisi succendatur priùs, nec utut
finxerit, esse in nobis silicem & chalybem, si-
mulque concussorem in puncto attritionis si-
licis. Non sanè opus fuit his, ut neque pulvere
pyrio, pro calore febrili, nisi primo appulsu cre-
memur, & dehiscamus medii. Deest ergò in no-
bis materia actualis sulfuris, & salis petræ: deest
connexio amborum, deest ignis actualis. Ac
tandem deest corpus, quod istam accensionem
unico toleret momento. Næniæ ergo, & fa-
bulæ sunto, febrium causæ & origines in Scho-
lis.

Phlebo-

Phlebotomia in febribus examinatur.

CAPUT IV.

1. Ratio unica contra humores, cætera alibi. 2. Propositio universalis pro Phlebotomia Galeno authore. 3. Syllogismus contra eundem. 4. Probatio logistica. 5. Quod Plethora boni cruoris sit impossibilis. 6. In venis non subsistere unquam cruorem corruptum. 7. Non posse dici Plethoram in statu neutro cruoris. 8. Ex thesibus Scholarum, nunquam indicari venæsectionem. 9. Quid sit propriè cacochymia in venis. 10. Coindicationes loco Indicationis propria, & oppositas contraindicationi, perperam quadrare. 11. Propositio Authoris contra venæsectionem in febri. 12. Scholæ infamant sua laxativa per probationes venæ sectionis. 13. Fines coindicationum. 14. Præmonitio Authoris. 15. Quomodò refrigerat sanguinis missio. 16. Miseranda historia Infantis Cardinalis. 17. Summè notandum contra Medicos cruoris avidos. 18. Conscia mens mille testes. 19. Argumentum inde sumtum. 20. Essentialis status febrium. 21. Explanatio præcedentis Argumenti de refrigerio, & subterfugia Scholarum. 22. Non iri ab uno extremorum ad aliud, malè à Mathesi duci in Medicinam. 23. Elenchus est in medendo. 24. Argumentum ex thesi Scholarum opponitur. 25. Finem Scholarum ex pertinaci inscitia. 26. Vices obtinent primatum indicandi. 27. Opponitur Hippocrates de Athletis: sed malè intellectus. 28. Depletionum differentia. 29. Minus nocet febris, quàm venæsectio. 30. Obligatio Medentum. 31. Intentio generalis in febribus, & huic opposita venæsectio. 32. Semper venæsectionem obesse probat Mathesis. 33. Incertitudo medentum, principiorum defectum arguit. 34. Venæsectio nequit minuere causam febrium. 35. Argumentum à sufficienti enumeratione. 36. Aliud à cruoris qualitate. 37. Quorsum cogantur Scholæ. 38. Spes vana in emissi cruoris mutationibus. 39. Vanam coindicationem Phlebotomiæ pro revulsione, tam in febri, quàm menstruo. 40. Derivatio in morbis topicis quandoque utilis: sed in febribus impertinens. 41. Venæsectio nocua in Pleuritide 42. Discant Scholæ à rusticis sua axiomata esse falsa. 43. Revulsio in febribus norma. 44. Quid Medici ex hoc capite discere debeant.

ANtequam ad ulteriores scopos pergam, debebam repetere, quæ alibi longo tractatu demonstravi. In Natura videlicet non esse duas biles, & pituitam, tanquam partes constitutivas cruoris. nisi tractatus febrium succinctiorem me postularet, præcipuè quòd
isthæc per se hoc loco ruant: ubi non humorum, nisi putridorum fit mentio, cùm animal
putridum non sit ampliùs animal. Duo igitur 1
præsidia universalia medendi tantùm examinabo, Phlebotomiam nimirum, & Purgationem, tanquam binas Medicinæ columnas, quibúsque collisis, totum ædificium, sponte velut in rudera concidit, ablatisque his præsidiis, Medentes deserant infirmos, non habentes remedia, præter corporis atque virium diminutiva, quæ sigillatim attingam universa. Enimverò 2
ex consensu Galeni, in omni febre (hecticâ exceptâ) requiritur Venæ sectio. Scholis itaque, & exitiosæ hujus seculi consuetudini hunc ego Syllogismum statuo.

Phlebotomia est inutilis, ubicumque non in- 3
dicatur necessaria: sive, ubi Iudicatio illi propria deest: Sed in febribus non indicatur necessaria. Ergò Phlebotomia in febribus est inutilis. Probatur major. Quia finis est causarum directrix prima, & dispositrix mediorum ad se. Vbicumque ergò finis non indicat necessitatem mediorum, frustra comparantur ad finem non requisita. Præsertim ubi ex contraindicatione constat, cruorem non emitti absque virium jactura. Perperàm ergo instituuntur ejusmodi media, quæ finis indicat frustrà, inutilia, & cum virium diminutione fieri. Minorem autem probat Horatius Augenius de Monte sancto, tribus libris ex professo. Docens Academiarum consensu, quod sola plethora, sive venarum nimia plenitudo, id est, nimia cruoris abundantia, sit indicatrix phlebotomiæ. Neque id quidem directè ad sanationem febrium: sed ob plethoræ evacuationem. Atqui in febribus nunquam subsistit plethora: ergò nunquam in febribus indicatur Phlebotomia, & per consequens, est hæc omnino inutilis. Conclusio est quidem nova & paradoxa, attamen vera. Quod igitur pluribus erit probandum. Ipse Galenus probat subsumtum. Docens singulo febrium accessu plus bilis difflari, quàm biduo generetur. Interim cætera membra non cessant nutriri consueto sanguine. Id est, adhuc præter consumptionem à febri causatam, suam taxam cruoris soliti consumunt. Quæ præcedenti ca- 4
pite, ex humore per vomitum rejecto, in computum redegi. Iam verò illud ipsum majori conniventiâ inculcandum est. Quocirca si benè valenti, quotidie fiant unciæ octo cruoris, necessum est, totidem quoque indies in alimentum absumi, aut alias, mox in immensam molem homo protuberaret. Quid si ergo benè-
valenti

valenti quotidie decedant unciæ octo cruoris: certè non minùs consumet febris. Ergò cùm nulla, aut pauca sit ciborum appetentia, digestio,& sanguificatio, necessariò quoque mox binis diebus, plethora, si qua sit initio, deficiet, cessabitque ejus indicatio, pro cruoris missione in febriente. Quod autem mox in febribus non sit ampliùs plethora, hoc vident, quotquot ulcera è cauterio patiuntur. Quæ scilicet mox à febribus siccantur, nec solitum pus dant. Inprimis autem notandum, ut nunquam vires peccare possunt abundantiâ, nequidem in Mathusalem: ita nec bonus sanguis, peccat nimie-
5 tate, eò quòd vires vitales, & sanguis, sint correlativa. Quia juxta Scripturam, anima, sive
6 robur vitale, est in sanguine. Ex consequenti ergò, nunquam potest esse plethora in bono san-
7 guine. Ab altera autem extremitate, præcedenti capite demonstravi, non contineri unquam in venis, sanguinem corruptum: ergò, si qua sit unquam possibilis plethora venarum, illa deberet consistere in medio statu cruoris, inter corruptum & optimè sanum: sive consideremus eundem statum decidentiæ & neutralitatis, vel demum, quatenus ex utroque mistum, saltem meminerint Galenistæ, bonum provenire ex integrâ causâ, malum verò è singulis defectibus: adeóque hunc statum non dici plethoricum: sed cacochymicum. Nec optare venæsectionem: sed potiùs purgationem, quæ selectivè malum educat, bonum autem relinquat.
8 Adeóque ex suis thesibus, nondum probari venæsectionem ullatenus indicari. Non juxta rei veritatem, jam ante ostendi, non consistere cacochymiam in venis, quæ scilicet est dumtaxat cruoris turbatio: ad quam sublevandam, non indicari turbati cruoris exhaustionem, quan-
9 tum turbatoris affectus ablationem. Potissimùm quòd sit purior sanguis, qui per cordis centrum transiens, suam depurationem est sortitus; ideóque qui è cubito trahitur, primusque educitur, purior erit, relinquetur autem intus impurior. Porrò cùm jam constet deesse plethoram in febribus, quæ sanguinis emissionem requirat, idque quadamtenus Scholæ olfecerint; substituerunt loco Indicationis aliquot coindicationes, quasi æquiponderantes Indicationi adæquatæ in natura, & præponderantes con-
10 traindicationi, quæ alioqui sanè, cùm à virium conservatione desumitur, tota primatum ob-
11 tinere debet, eo prorsus nomine, quòd omnis febris citò, tutè, & perfectè sit curabilis absque
12 venæsectione. Enimverò pro omnibus tam diversis clientum humorum putrefactionibus, & febribus inde manantibus, unico venæsectionis præsidio statim utuntur: quia affatim (ut ajunt) succurrit, & ad lubitum sistitur. quà saltem distinctione, sua laxativa quodammodò infamant. Ajunt namque licet venæsectio na- 13
turali, atque unica sui indicatione, propter plethoram requiri videatur; imò nec illa humores putrefactos propriè auferat: attamen refrigerat, venarum sarcinam exonerat, vires recreat, partem mali humoris unà cum bono demit; fluxumque humorum ad nidum putredinis, per derivationem ac revulsionem sistit, pacat, avocatque. Quapropter natura solamen sentiens, cætera felicius, faciliúsque satagit. Bona sunt verba, ait sus, comedens psalmos pœnitentiales: at non prosunt famelicæ. Hæ sunt videlicet coindicationes, quibus continuandam mortalium perniciem persuadent, quibúsque sigillatim satisfaciam. Atqui ante omnia præmonitum volo, Quod quamquam in robustio- 14
ri & pleniori corpore, notabilis læsio per cruoris emissionem non sit, imò non rarò mox sublevari, etiam ægri sanari videantur: non potest tamen non improbari venæsectio, cum citra eandem felicius sanentur febrientes. nam utut ad primam vel iteratas venæsectiones, sæpè febrium atrocitas remiserit: id sanè non aliàs contingit, quàm quod Archeus subitam virium depletionem, ac indebitam refrigerationem perhorrescat, adeóque expellere materiam febrilem,& fungi officio, negligat. Qui verò per phlebotomum curari videntur: certè recidivant, saltem tardiorem, minúsque firmam consequuntur valetudinem. Quam assertionem Turcæ probant, magnaque orbis pars mecum venæ apertionem ignorans, quippe quam Deus in natura nusquam instituisse legitur, aut approbasse, imò ne quidem ejus mentionem fecisse. Quod autem ad primum coindicationis scopum, qui refrigeratio dicitur, attinet. Profe- 15
ctò, sanguinis missio non alio titulo refrigerat, quàm quatenus de calido vitali furatur. Non autem, quòd vim frigefactivam & positivam obtineat. Quo saltem nomine, debet ejusmodi refrigeratio esse nocua. Cur quæso, in hectica non aperiunt venam? an non indiget febris refrigeratione? vel desinit esse febris? At deficit 16
cruor hecticis, quare defectu cruoris, & virium, facilis est noxæ animadversio per phlebotomiam allatæ, quam alioqui vires robustiores tegunt. Anno 1641. 8. Novembris dissectum fuit corpus Principis Ferdinandi, Hispania-

spaniarum Regis Fratris, Cardin. Toletani, qui
89. diebus Tertianâ febri agitatus obiit æta-
tis 32. annorum. Etenim sublatis corde, he-
pate, & pulmone, adeóque dissectis venis &
arteriis, vix cochlear cruoris in cavum thora-
cis confluxit: planè nimirum hepar ostendit
exsangue, cor verò instar crumenæ flaccidum.
Biduo enim ante mortem, plus edisset, si ipsi
concessum fuisset. Fuit nempe per venæsectio-
nes, purgationes hirudinesque ita exhaustus,
vt dixi, non desinebat tamen Tertiana suum
17 typum servare. Quid ergò tanta sanguinis eva-
cuatio profuit? Quidve refrigeratio ista palàm
fecit, nisi quod vana essent ejusmodi evacuan-
tia, quæ ne punctum quidem febrium tolle-
18 rent. Estne ista medendi methodus quæ facit
Medicum, quem creavit & honorandum præ-
cepit, ob sui necessitatem, Altissimus? Si ne-
sciat in viro juvene curare Tertianam; quor-
sum conferet ista methodus? Estne illa ars,
cujus eget infirmus, & non sanus? Vtinam at-
que utinam Princeps bonus ille, non fuisset
usus? Qui cum Cortraco redux à Senatu Bru-
xellensi salutaretur, convalescens ab agone
mortis præ cruoris & virium minutionibus,
tum firmus obambulabat in cubiculo. Horrent
itaque medentes, suos febriculosos exponere
ad occursum frigidorum, quibus scilicet sta-
tim, atque affatim, experirentur refrigerantium
virtutem indicio manifesto, quod non mul-
tum fidant suis calorum, & refrigerantium re-
gulis. Nam cùm jam constet, totum calorem in
febri esse ipsiusmet spiritus vitalis: sequitur et-
iam, quòd refrigeratio per venæsectionem, sit
mera spiritus vitalis, unà & sanguinis exhau-
stio, & depauperatio. Nam si febris sit curanda
ut intemperies, per venæsectionem, tanquam
remedium refrigerans (contrarium heu con-
stat! per exhaustionem omnis sanguinis è
19 Principe Infante Hispaniarum. In quo adhuc
pridie ante mortem febris Tertiana, non ob-
stante tanto refrigerio, suos accessus servabat,)
solóq; frigore, sanationem intendant alii etiam
in quotidiana (quam è pituita putrida accendi
scribunt) saltem refrigerium istud longè faci-
lius obtinerent, exponendo ægrum semi-nu-
dum, ad boreæ, vel zephyri flatum, vel suspen-
dendo in aqua, aut profundo puteo, donec se
sat refrigeratum testaretur. Statim enim sic &
affatim sanationem absolverent, si intus con-
scia inscitia, suam caloris essentiam febrilem
20 non damnaret. Itaque febris non est nuda ca-
loris tempestas: sed adest occasionalis vitiata
materia, ad cujus expulsionem Archeus per
accidens se accendit, velut indignatus. Quod
quamdiu in Scholis fuerit neglectum, præpo-
steræ, perniciosæ, & conjecturales erunt fe-
brium sanationes, eóque omnes nequicquam
gratiarum actione dignum, debebunt meden-
ti, cum spontanea naturæ bonitate curentur,
atque utinam per Medicos non postergarentur.
Ad argumentum verò sanationis per frigus 21
subitum respondebunt Scholæ periculosam es-
se itionem, ab uno extremo ad aliud. Qua suæ
ignorantiæ excusatione, os populi obturant,
velut aliquid fide dignum dicerent. Non ad-
vertentes, quòd in eo sibi contradicant, dum
venæsectionem, eo potissimùm scopo laudant,
& præferunt laxativis, quod statim, atque af-
fatim, per refrigerium succurrat, ideóque ve-
locis, & præsidii universalis nomenclaturam
dedêre. Suam enim impotentiã, in inscitia fun-
datam, cogunt ad arbitrium axiomatis malè in-
tellecti, & pejus applicati: Siquidem indubium 22
est, quod liceat confestim abscindere laqueum
suspensi, ut privatus aere, illo quantocius po-
tiatur. Item quod liceat submersum, statim
prono situ deponere, ut aquam è pulmone
rejiciat. Liceat, inquam, aliquem statim ad
ripam extrahere: liceátque statim vulnus ab
indispositione liberare, & cicatrice claudere.
Plurima enim sic vulnera unico die sigillan-
tur: quod solutio continui, nil indiget præ-
ter sui reunitionem, liceat statim os fractum
vel dislocatum reponere. Liceat similiter in
Caduco, Syncope, lipothymiâ, crampo, quan-
to citius infirmos revocare, excrementorum
detentiones solvere statim, statimque proflu-
vium muliebre sistere. Neque enim autuman-
dum, quòd natura in propria destructione
gaudeat, quodque è statu sano, repentinam
quidem mortem intromittat, remedium au-
tem recuset, quod repente morbum repellat.
Alioqui non faceret, quod in possibilibus est
longè optimum, uti nec unumquodque desi-
deraret esse, & conservari. In Mathesi quidem
statuitur impossibile, ab extremo ad extremum
pergere absque medio, negatque istud me-
dium omnem penitus interjacentiam: quam
si in naturalibus, cum quadam latitudine de-
derimus, adhuc confestim, atque optimè egisse
censebimur. Adeóque nec licet illud Mathe-
seos ad sanationes torquere. Fateor equidem,
non licere hydropem, per paracenthesin,
unica affatim vice educere: ut neque pus,
è grandi apostemate totum elicere; nec con-

glaciatum præ frigore, immediatè ad hypocau-
stum deferre, neque fame pænè extinctum af-
fatim alere. At sanè, istud non cogit mediocri-
tatis tardus, & necessarius incessus, ut talis, aut
ab uno extremorum ad aliud progressio, quasi
natura celerem opitulationem aversaretur.
23 Cùm hæc ipsi sit indicatio vernacula, cognata,
medullaris, & intimè propria. Sed vetantur ista,
quia virium inde dependens exsolutio non fer-
ret celeres istos motus. Per elenchum ergò cau-
sæ non ut causæ, Scholæ ægros arcent, à subi-
taneo auxilio, quod non habent: ut ignoran-
tiam aliquo apud vulgus velent axiomate, ma-
le directo. Nam quoties sine virium amissione
(vires namque semper primatum obtinent in
Indicationibus) sanatio haberi potest, quo ci-
tius id fit, majori quoque jubilo naturæ arripi-
tur. Prout & in febribus, multa jucunditate, uti-
24 li admiratione observavi. Ergò (in terminis) si
febris sit merus calor præter naturam, debeat-
que per contraria debellativa omnis sanatio
perfici: ergò requirit frigefactionem præter na-
turam, ut scilicet contraria stent sub eodem ge-
nere. Id est, Necessariò febris omnis sanaretur
ab ambientis multo frigore; ac potissimum,
quia ambientis frigus vires colligit, non autem
dissipat. Sed consequens est falsum: ergò & an-
tecedens. Ergò Scholæ non intendunt per ve-
næsectionem, caloris refrigerium: sed prima-
riò ablationem ipsius cruoris, & mitigationem
accidentium, quæ vires debilitatas consequi-
tur. Sive primariò intendunt virium & sangui-
nis diminutionem. Id quod pleno fuco appel-
25 lant liberiorem arteriarum respirationem. Ego
verò Indicationem, quæ virium conservatio-
nem concernit, estque opposita venarum de-
pletioni cuicumque, semper maximi pendo,
quia diminutis, stratisque viribus, nec morbus
profligari potest, nec aliquid superest medenti
26 agendum. Idcircò Hippocrates decernit natu-
ras ipsas esse morborum medicatrices, quod
Indicatio, quæ à viribus conservandis sumitur,
totum sanationis scopum moderetur. Vt ergò
ratio vires custodiendas suadet: ita & cruorem,
27 quòd hic illas contineat. Hippocrates quidem
in plethora Athletarum, statim, & cumulatim,
cruorem jussit mittendum. Idque Scholæ pro
venæsectione ubique intonant. Sed ridiculè
istud pro morborum, febriúmque sanatione
allegatur. Non enim id jussit propter metum
plethoræ, utcunque venæ illorum sanguine
sat abundent: sed solùm, ne vasa repleta, in ro-
boris exercitiis dissiliant, ac dehiscant. Alio-
qui quid Athletis sanis, cum sanatione fe-
brium intercedit commune? non enim febri-
enti metus est plethoræ, nec ut vena exerci-
tiis rumpatur, notandum porrò, depletiones
cruoris sic se habere. Quod quæ à Venere facta 28
est, sit irreparabilis virium exhaustio, quia de-
mit de innato cordis spiritu. Huic autem pro-
pinqua est exhaustio per venæsectiones facta,
eò quòd promptè suffuretur Archeum influum,
& affatim. Morbus verò, etsi vires directè quo-
que oppugnet: quia tamen id non efficit affa-
tim, sed sensim, ideo vires potiùs concutit &
atterit, quam quòd verè exhauriat. Facilior ita- 29
que est virium restitutio, à morbo attritarum,
quàm exhaustarum à venæsectione. Nam qui à
venæsectione debilitantur in morbis, plerum-
que destituuntur crisi, & si à morbo resurgant,
paulatim, multisque anxietatibus valetudinari
convalescunt, longâ dierum serie, & non sine
metu recidivarum. Qui verò morbo decum-
bunt absque venæsectione, restituuntur de fa-
cili, & convalescentes, mox pristinum attin-
gunt statum. Sin verò remediis destituti, etiam
nonnunquam ad extremum devenerint; crisin
tamen natura molitur, eosque reficit, eò quòd
illorum vires, etsi à morbo conquassatæ quidem
sint, non tamen perierint, exhaustæ affatim per
cruoris emissiones. Quapropter Medicus ex 30
conscientia, & in charitate tenetur mederi, non
per dispendium subitaneum virium, ut neque
per pericula inde consequentia, nec etiam per
vitæ abbreviationem necessariam, juxta psal-
mum. Spiritus meus attenuabitur (ergo) dies
mei abbreviabuntur. Cúmque juxta Sacra, vita
gliscat in sanguine, utut hunc affatim dimise-
ris, non nisi cum vitæ præjudicio emiseris. In-
tentio enim perpetua naturę, sanandis febribus,
est per sudores. Ideóque accessus plerumque 31
terminantur per sudores. Sed huic intentioni
diametraliter opponitur venæsectio. Siquidem
hæc vellit cruorem introrsum, ad replendum
vasa cruore depleta: motus verò naturæ, ad sa-
nationem febrium requisitus, procedit à centro
foras, à nobilibus, & visceribus, ad pellem.
Quod autem venæsectio debilitet necessariò,
licet fortiores, & plethorici, id secus experiri &
testari videantur: si textus sacer, qui vitam in
sanguine habitare admonet, non satis ponderis
habeat, saltem id manifestum fiet, si liberaliori
sanguinis missione peccaveris: statim enim vi-
res, & æger concidunt. Ergò in mathesi si sex
notabiliter lædant: tria non possunt non læde-
re, quanquam non ita sensibiliter. Lædere au- 32
tem

tem non naturam, qui eandem sanare & resti-
tuere debet, non est permissum, si ipsa sibi na-
tura debeat esse medicatrix, tantóque felicior,
quò fortior. Satis enim sit Medico, quod æger
alioquin inexcusabili debilitate labascat per
morbum, inedias, inappetentias, inquietudi-
nes, dolores, anxietates, vigilias, sudores, &c.
neque idcirco fidus Auxiliator debet debilita-
tem addere debilitatibus. Fraudulentum est
sublevamen, quod venæsectio adfert, ejúsque
tam incertum est remedium, quod nemo me-
dentum hactenus ausit polliceri sanationem in-
de futuram. Quisque artificum facit, quod pro-
33 mittit. Statuarius nempe statuam, calcearius
calceos indubiè parat. Solus autem Medicus nil
audet ex arte spondere suâ: quia nititur funda-
mentis incertis, per accidens duntaxat, subinde,
atque dolosè proficuus. Quia utcunque rem
verteris, ignorantiæ plenum est, procuratâ de-
bilitate, sanare velle. Per repentinam nempe
cruoris depletionem, cumulatè factam, ple-
rumque natura negligit expulsionem sui hostis.
Quam attamen expulsionem demonstravi
continere totam febrium, & naturæ scenam. In
confesso est præterea, quòd materia febrilis
non consistat in vena supra Cor: & per conse-
34 quens, neque venæsectio materiam occasiona-
lem ullatenus exhauriat, aut directa medendi
intentione, effectivè sanet. Denique, si mitten-
dus cruor, ob perspirationem facilem arteria-
35 rum. Id saltem frustraneum in initiis & incre-
mentis febrium, cùm calor nondum viget.
Cúmque in statu, ut neque in declinatione sit
mittendus cruor. Ergò nunquam. Quod autem
non in statu, probatur: quia præpeditur crisis,
cùm natura (ut scribunt) maximè impedita lu-
ctatur, & plerumque victrix, minimè tum to-
leret virium jacturam, & avocationem à duello.
Sin verò in statu natura victa sit, quid erit ve-
næsectio tum aliud, quàm merum homicidium?
Si ergò in statu non convenit venam pandere,
dum maximus calor, anxietas, & potissima ar-
teriarum exigitur respiratio: multò certè mi-
nus conveniet in initiis, & augmentis. Præser-
tim quod primis statim diebus, metus plethoræ
ræ abeat, adeóq; sat facilis sit arteriarum perspi-
ratio. Quod autem morbi, in sua declinatione,
venæsectionem nec petant, nec tolerent, tam
est clarum, & omnium voce testatum: quod ne-
mo venæsectionem unquam, per declinatio-
36 nem morbi, intentet. Consideremus præterea,
quod in febribus, cruor in venis, vel bonus sit,
vel malus, vel neuter. Si bonus: bonum erit, bo-
num detinuisse, eò quòd viribus addat. Nam
(ut alibi ostendi) plethoræ metus, vel mox ab
initio, si quis esset, cessavit. Quod autem volunt
bonum cruorem dimitti, ob refrigerium, & pu-
tredinis difflationem. Iam enim utrumque sat
sublatum est, & imaginarium bonum, quod sup-
ponunt, realem, & necessariam virium jacturam
adfert. Cæterum docent Scholæ venæsectio-
nem in febri non mandari, propter bonitatem
cruoris, quæ nempe supponunt malum & pu-
tredinem. Ego autem sat docui, non dari corru-
ptum in venis quamdiu vivitur; & per conse-
quens, ruere hunc Scholarum scopum in vena
secanda. Oportet ergò mihi demonstrent mali- 37
tiam cruoris, quæ sit citra ejusdem corruptio-
nem. Deinde, malum istum cruorem detineri
in venâ, à corde usque ad manum, si ratam ve-
lint venæsectionem, in quantum talem, vel qua-
tenus revulsionem. Doceant, inquam, quod ma-
lus cruor non sit in primis officinis, eductóque
per cubiti venam cruore non trahatur deterior
ad cor, qua vena cava dexterum cordis sinum
facit. Instruant pariter, quod depletis superiori-
bus venis, non fit major libertas, & impunitas,
quâ noxia & febrilia ad cor pertingant, quàm
ante. Adeò quòd loco difflandi putredinem
(quam in rei veritate probavi nullam) non occa-
sionetur potiùs liber aditus auræ putridæ ad
cor. Quorsum nempe depletarum venarum va-
cuitas attrahit cruorem infernè. Ostendant, in-
quam, quâ ratione effluvium cruoris, & dimi-
nutio virium per cubitum, impediat putredi-
nem, sive importet correctionem, & redinte-
grationem putridi. Item explicent se, quid ve-
lint dici, quod venæsectio fieret, quo arteriæ li-
beriùs respirent, cùm putredo (si qua esset in
venis possibilis) non affectet sanguinem arteria-
lem totius naturæ condum. Probentque insu-
per, quòd imminuto bono sanguine, & viribus,
proportionaliter, sit major potestas residuo im-
puro, inquinatóque per putredinem (ut suppo-
nunt) seipsum præservandi à putrefactione im-
minente. Doceant item contra Textum sa-
crum, quod vita atque anima sint potiùs & li-
bentiùs in contaminato sanguine residuo, quàm
in puriore per venæsectionem ablato. Alioqui
regulariter boni eductio includit residui mali
auctam proportionem, effrenemque licentiam.
Quid si demum in febri, ac venis, cruor sit ma-
lus, bonumque ajunt (tanquam signum & effe-
ctum) quod in missione cruoris, malus effluat:
putentque, tantumdem saltem mali cruoris
abreptum. Primò probent cruorem, quem

censent

censent noxium, verè noxium, prout antè jam probavi insontem: Ac dein doceant, per ejusmodi mali cruoris festinam & plenam emissionem, nil præjudicii viribus esse ablatum: quódque superstite cruore inquinato, minutis jam viribus, sanguinis facta depletio, erit in causa, cur putredo residui cruoris, pergere minus valeat? & an sperent quandoque in venis semel putrefacto cruore quomodolibet, ab ejusmodi videlicet privatione, dari in natura regressum?
38 Etenim ostendant, non contradicere, quod febri proprium sit, cruorem ipsum inquinare, & hanc proprietatem tolli à posteriori, à putrefacti scilicet remotione? etenim si primùm impurior sanguis è vena depromatur, iteratò venam pandunt, interim vires consternunt, turbantque, hinc & crisis spem tollunt, quid si tum rubicundior effluxerit. Certè exclamant. Quasi totum mali agmen ablatum primâ vice, fuissetque febrium sedes, à corde ad cubitum duntaxat extensa: bonus autem, circa hepar resideret. Ast deprehendi semper in Hydrope ultimorum excrementorum formidolosas evacuationes, multóque ideo magis, in nuda sanguinis abreptione, quæ recta via à corde per vulnus, vitales spiritus abducit, sive is malus, sive bonus, vel neuter censeatur. Inprimis probavi, quòd peccent petitione principii, tam quæ de Synocho, causoque putridis, quàm quæ de sanguinis putridi emissionibus supponuntur. Quapropter loquendo ad numeros, sublevamina facta propter virium ereptionem, semper inveni fraude plena, ut pro tantillo sublevaminis, vires morborum bajulæ, enerventur. Perinde enim atque potus febrium initio, sitim pro tantillo solari videtur: sed quis tam demens, quod tum potaret, si sciret potum sibi vires necessarias suffurari? Insidum est itaque dolosum, & momentaneum refrigerationis auxilium per venæsectionem. De neutro tandem cruore, qui nec bonus nec malus sit respectu venæsectionis, nil dici est operæpretium: cùm negatum sub disjunctione, negari etiam possit copulativè. Nam sive neuter sit is, qui commistione boni cum depravato constat (supponendo depravatum, qui non est) vel is, cui est introducta alteratio neutra, in utrumque eventum prædicta satisfaciunt. Tandem ut spem, quæ in revulsione est, abscindam, & sic omnes ex æquo tollam coindicationes, tanquam misera perti-
39 naciæ subterfugia. Insanum est subsidium, venæsectionem (copiosam enim plerumque hoc fine exigunt) fecisse, sive in febribus, sive demum in menstruis, propter revulsionem: eò quòd materia febrilis non natet in cruore, aut fluctuet in venis, tanquam piscis in aqua: sed vasi intus adhæret, prout suo loco de materia occasionali edisseram. Pro menstruo autem similiter: eò quòd ejus separatio fiat e toto, & non nisi separatrice manu Archei. Phlebotomia verò nil separat separabilium: quia sine præcognitione finis, adeóque absque electione agit. Sed perpetuò effluit vicinior, mox vase aperto, & insons cruor: quem, quia dein continuo filo alius subsequitur metu vacui: idcircò menstrua circa uterum, studio naturæ alioqui collecta, per venæsectionem inde distrahuntur, ac in totum retrogradiuntur. Si autem Phlebotomia quandoque in plethora & euchyma muliere bene successerit, at certè in aliis multis, miserandam catastrophen dedit. Etenim si menstruum, sola sui quantitate (dum jam collectum, & in venis circa vterum segregatum est) peccaret, Indicationem Phlebotomi individuam, & in solo casu supposito lubens admisero. At menstruum, bene constituto utero si fluxerit, abunde suis satisfacit finibus, & hactenus revulsio frustranea, quanquam etiam impossibile hypothesis supponat. Phlebotomia namque, non nisi mera est cruoris, & indistincta depletio. Depletæ autem venæ, ex tempore, undecunque, qualemcumque cruorem ad se revocant. Quia ut cruoris sunt avidæ thecæ: ita & vacuitatis impatientes. Atque proinde menstruum, in exitum dicatum, id est, hactenus catalogo excrementorum semel inscriptum à natura, venæ depletæ alliciunt. 40 Derivatio autem, quia parca est cruoris effusio, modò congruis e venis fiat, sæpè profuit multis morbis topicis, adeóque in febribus est impertinens. Sed instant venæsectionem in 41 Pleuritide esse ita necessariam, ut sub pœna capitali sit injuncta. Siquidem ajunt, nisi ad costas affluens cruor, multi cruoris effusione revellatur, periculum est, ne mox Pleuritis hominem interimat suffocando. Ego sanè, nemini Pleuritico sanguinem mitto, estque curatio ejusmodi tuta, certa, commoda & solida. Nemo illorum perit: ubi interim sub phlebotomo, plures longa tandem tabe pereunt, & quotannis recidivam experiuntur. Iuxta Galenum enim, Quicumque die quadragesimo non sunt perfectè sanati, tabidi fiunt. Ego verò, intra paucos dies, perfectè sano; nec recidivam sentiunt. 42 Nec quidem solus mea ad hoc arcana habeo. Quinimo vidi rusticum omnes pleuriticos tertio potu

potu sanantem. Vtebatur enim stercore jumenti pro viro,& caballi pro muliere, quod diluebat in cerevisia, ac colaturam expressam propinabar. Tanta scilicet est medentum ignorantia, tantáque Scholarum pertinacia, quod Deus rusticis & parvulis det scientiam, quam Ethnica
43 littera inflatis denegat. Iam spectandum, si aliquis revulsionis usus in febribus. Enimverò cùm opus revulsionis non sit primariò aliud quàm venæsectio, ad quam per accidens, speratur succedens cruor venturus,ejusque rei beneficio, non fluxurum fore ad locum affectum. Ad quam thesim sequitur, quòd per ejusmodi evacuationem, trahetur cruor peccans febrilis, (sic loquor connivens) in venas dispersus, qui alias suo nido, procul à corde latitans, suæ noxæ fermentum, non tam ferociter cordi communicaret. Quod est dicere. Per ejusmodi revulsionem fore, quod humor peccans, à parte ignobili, ad nobiliorem traheretur. Crudior namque, ac feculentior sanguis, est in Mesaraicis venis: defecatior autem, qui propius ad cordis aulam accesserit. Aliàs namque indiscreta natura, juxta vitæ fontem prima parricidii tela statuisset. Cum igitur non fluctuet in venis materia febrilis, nec sedeat prope cor: Absit credere, illam per venæsectiones exigi, aut loco moveri, utut alioqui subinde diversicolor sanguis, per iteratas sanguinis emissiones, emungatur. Atrox itaque remedium, si ad locum emissi cruoris, alter à remotis accesserit. Nam sic in totum, & ad nobiliora, unius loci labes dispergeretur, estque alioqui facilis coin-
44 quinatio in habentibus symbolum. Tandem, si semel abdicatis Ethnicorum erroribus, Moderni in vitam proximi respicerent, scirent utique, vana esse revulsionum commenta; perniciosam thesauri sanguinis & virium deperditionem: Nullam noxam à sanguine intra venas: sed tantùm ab hostilibus,& peregrinis excrementis insultare: Deum quoque sufficientia fecisse sordium quarumcunque emunctoria, nec laceratione venarum opus, pro febrium victoria.

Purgatio examinatur.

CAPUT V.

1. Prima confessio Scholarum de suis purgantibus. 2. Fraudes correctionum. 3. Altera confessio. 4. Tertia. 5. Excusationes turpes. 6 Quarta confessio. 7. Historia frequens. 8. Dolus in nomine. 9. Explicatur, quid sit dari laxativum dum turgent humores, & quàm fraude plenum. 10. Historia pœnitentia Authoris. 11. Conclusio inde tracta. 12. Novem notabilia in Scholarum perniciem. 13. Historia cujusdam Principis viri. 14. Quinta confessio. 15. Examen prædictorum. 16. Sexta confessio. 17. Subterfugia vana, & fœda. 18. Retorta tela ex confessione septima. 19. Argumentum veneni à fœtore. 20. Probatio mechanica. 21. Idem ex Galeno. 22. Probatio ab effectu. 23. Schola impugnant sua theoremata. 24. Positis hypothesibus Scholarum, nemo mori posset à febri, & falsum esset, quod non danda purgantia initio febrium. 25. Quod hic Aphorismus dolum includat, & Hippocratis inadvertentiam. 26. Coctio in morbis nominis abusus.

AGnoscunt Scholæ sua purgantia,ad Aga- 1
ricum usque correctione opus habere,eò quòd vim inferant naturæ. Atque utinam correctiones illæ, non ignavæ,non stolidæ essent, potiúsque inservirent ad comparandam innocentiam medelæ, quàm ad ejus castrationem.
Siquidem castratio virium in pharmaco, 2
dolum concludit, ne videlicet æger venenum subesse intelligat. Cicutata etiam officinarum remedia, sunt instar lupi domestici,qui datâ occasione, dum sibi confiditur, ad solitam naturæ suæ ferociam redit. Hinc enim nec correcta pharmaca, proprio etymo appellare audent. Puta, Diagridii nomine Scammonæam velant, ut & Alahandal, Colocynthidem larvat. Composita demum laxativa, in Dispensatoriis militant sub mentito ducis titulo. Interim neque- 3
unt negare, quin in singulis solutivis Scammonæa & Colocynthis, non sint binæ columnæ, quibus totum purgandi ædificium innititur, quibusque collisis, totum quidquid superstructum est ruit. Mitiora demum solutiva, ut manna, cassia, sena, rhabarbarum, &c. duobus illis ducibus antesignanis, sua dedére nomina.
Fatentur, inquam, Scholæ, exhibito laxante, 4
non esse ampliùs in potestate Medentis; adeóque per hoc infamant laxativa, eáque phlebotomiæ proinde postponunt. Etenim si quid 5
crudelius patraverit laxativum, vel dosim, vel correctionem, vel ægri naturam fluidam, vel Seplastam, vel ejus vxorem accusant, ne solutivo alioqui pharmaco nomen pereat. Interea ta- 6
men fatentur, velint nolint, solutiva universa, tabidum virus in se claudere: solamque Aloëm in proverbio innocuam vocant. Cætera verò cum additamento, correctione, & circumspectione exhibenda,ut neque præposterè,aut præmaturè. Nuper enim vir judiciosus, à Secretis Senatus Brabantici, ut sanitatem custodiret,

pillulam usualem ex aloë lotâ (castrata scilicet) sumserat, cujus dum non reperiret effectum, transeunti id Medico denunciat. Qui culpat ignaviam aloës, adeóque picron, sive amarum, in pigrum vertit. Præscribam (inquit) majales pillulas. Quibus assumtis miserè periit, quia totâ hebdomadâ frustra laboratum, ut laxantis remedii effrenem effectum compesceret. Is enim ut se à morbo futuro liberaret, dolo medentis periit, & reliquit proles undecim. Vnde primariò liquet, tam esse laxanti liberum ferocire in benè valentem, quàm aliàs in ægrum. Impunè nempe, etiam in vitam principum, grassari licet, sub nomine Medentis, doloque

8 pharmaci. Quia terra tegit crudelem Medentum inscitiam. Speciosus sanè titulus purgatio, sive depuratio: sed doli plenus. Atque utinam medentis purgatorium queat piare morbos! utinam quoad hoc non fit, ægri non exspectarent

9 purgatorium à manu Medentum! Luctu sanè est dignissimum, quod ajunt, exhibito laxante, ante morbi coctionem, educi quidem eosdem humores (nam laxantia volunt per selectionem educere unum humorum, & non alium) quos alioqui post præfatam morbi concoctionem: esse tamen inutilem, imò & nocuam. Nec tamen inde hactenus discant, humores, per laxantia eductos, non esse humores, nec peccantes; (aliàs namque utraque statione morbi, & unico laxante suppositis, necessariò deberent juvare æqualiter, si materiæ eidem peccanti detrahant) sed meram putrilaginem, & merum liquamen tabefactum, per virus laxativorum. Tantóque infelicius bibitur hostis, ut hanc ferinam exerceat intus lanienam, in carne & san-

10 guine. Etenim per facti historiam, narrabo pœnitentiæ & scientiæ meæ in medendo exordia. Enimverò vix ex ephebis eram, quod chirothecam domicellæ, aridâ scabie infectæ, indueram: Unde primum illâ, ac dein alterâ manu scabiem contraxi, cum pure & pustulis infamem. Medici nostræ Vrbis Seniores advocati. Venæsectionem primùm ad hepatis refrigerium mandârunt. Dein triduano Apozemate, bilem flavam torridam, & pituitam salsam, ad eductionem præpararunt. Ac tandem per pillulas de fumaria, purgationem præfatorum humorum instituerunt, multósque affatim secessus provocârunt. Gavisus ego, quod acervum fœtidi liquoris excrevissem. Monuerunt ergò, idem pharmacum perendiè assumendum, itemque iterum post triduum, pari successu: ac meo judicio, si totum junctum fuisset, facile duas situlas implevisset putridum, putidumque, quod humores putabam. Qui enim antea sanus, alacer, integris viribus, levis in saltu & cursu: jam redactus eram in maciem, tremebant genua, genæ collapsæ, & vox mihi rauca. Dixi itaque, & seriò, ubinam hospitati fuêre isti humores in me? Nec enim in capite, thorace, vel in ventre locum tantæ farragini reperiebam. Nam etsi privus omnibus visceribus, dimidium ejus tamen vix tota cavitas continere potuisset. Conclusi ergò mecum, Quod isti humores non præ- 11
exstiterant in me: sed in me facti erant. Ac cognovi liquidò istud putridum liquamen factum fuisse ab assumto laxativo: quod idem esset facturum, quoties assumerem. Interim eadem me tentabat scabies, quæ antè. Vnde 1. cognovi, 12
quod scabies sit contagium pellis, non autem hepatis intemperies. 2. Quod mentitum esset vitium istorum humorum in scabie. Quæ solo contactu chirothecæ, parata erat. 3. Quod pharmaca purgantia non purgarent, aut mundarent: sed putrefacerent. Quod vividam corporis mei substantiam liquassent, & in putrilaginem resolvissent. 5. Quod indifferenter contaminarent, quidquid quoquo modo attingerent, sive cruor esset, sive demum ipsamet caro vivens: non autem selectivè unum pro alio ejicerent, & separarent. 6. Quod contaminatum denotaret suum contaminans esse merum venenum, corporis liquefactivum, & putrefactivum. 7. Quod contaminatum, propulsante natura efflueret, donec vis pharmaci exantlata esset. 8. Quod hoc fieret non secus in sano, atque in ægro. 9. Quodque ideo periculosum esset pharmacum solutivum, antequam natura victrix esset in morbis, postmodùm verò noxa ejus non ita manifesta appareret. Quibus dudum, atque seriò mecum pensitatis, descivi à Galeno, qui totus circa humores istos ita implicitus, ut omnes morbos inde constare asserat. At cùm mihi adhuc deessent meliora, quæ in vicem humorum, & laxativorum substituerem, cum admiratione, & commiseratione generis humani, tandem studium Medendi suspendere volui, donec Altissimus, ex sui beneplacito, quærenti mihi, post multa nummorum & annorum dispendia, dignatus est donare Intellectum, quem utinam ex meis operibus mundus sibi in commodum applicaret. Crevit in me ausus eundo, ac indies magis confirmatus sum, quotidianis errorum Medentum observationibus. Inter cætera memini, quod Archiatri Principi exhibuerant scammoneatum 13
phar-

pharmacum, unde unico die, quadraginta & unum secessus successerant. Qui unà cum lotio illius diei, me jubente, ponderati; pendebant libras octodecim & uncias septem liquaminis flavi, & putridi. Dixi ergò illi, & suis Medicis. Enimverò si istud liquamen fit bilis, unúsq; de quatuor. Iam phlegma in corpore inde residuum (una tertiâ bilem superans, juxta Galenum) pendebit libras viginti septem & uncias decem & eodem cõputo, supererunt meracæ atræ bilis libræ novem & unciæ tres. Id est pituitæ & melancholiæ non permistarum bili flavę, libræ tri-
14 ginta sex & unciæ tredecim. Purgationem itaque debebant fateri, non esse corporis purificationem: quin potiùs relictorum humorum (si qui ejusmodi essent) distemperationem. Dein quod præfata solutio non esset bilis electiva mundatio, aut corporis à superfluâ bile liberatio: sed mera cruoris liquatio putrefactiva. Siquidem dum cruor esset in venis, non fœtebat ante, mox putet in intestino, eodem instanti,
15 quo extra venas excidit. Sed sodes, quo vase jam continebuntur triginta septem libræ pituitæ & atræ bilis residuarum? præsertim dum à purgatione venæ, quæ antea tumebant, nunc conciderunt, nec apparent amplius? Sequenti manè namque miser ille, qui se vestris arbitriis concredidit, ac se purificatum rebatur, cassâ, acutâ, & raucâ voce loquitur, tremit manibus, vacillat genubus, oculis concavis, exhaustis venis, consternato vultu, sitique pressus importuna, & dejecta appetentia, se pridie multa passum affirmat, per tam dolosam & anxiam depurationis experientiam, dubitatque iterum
16 redire eandem viam. Certus tamen credit, si dosis laxativi auctior fuisset, malè sibi cessisset negotium. Ex ista enim forti purgatione in Principe, statim deberet elucescere solutivo-
17 rum virulenta proprietas. Responderunt Medentes, Principis naturam facilem, nimium auscultasse pharmaco, & ad evitandam relictorum humorum colluviem præfatam, simulque disproportionem eorundem. Quam Scammonæa, ex proprietate nedum eliciat bilem: sed ex ipso cruore, sive composito ex quatuor confece-
18 rit unicum liquamen per sedem rejectum: Vnde rursus conclusi, imposturam atque dolum, quæ choleram vel pituitam educi supponit, quæque selectivè unum præ alio excerni perhibet, dum jam fatentur, esse omnes simul liquatos. Et juxta Galenum, dum sanguis putrescit, fit bilis: & falsum esse, quod Cholagogon (verbi gratia) curet morbos biliosos; quódque deceptio fit, qui bilem educi ajunt, si & cæteri tres priùs corrupti, simul ejiciantur. Nemo certè est veritatis studiosus, qui non hinc statim intelligat, corruere Veterum Medendi basim; tam respectu humorum quàm selectionis solutivorum Medicaminum. Profectò admiror in stuporem usque, quòd Mundus perniciem laxativorum nondum adnimadverterit, qui alioqui tam repentè persentit quaslibet technas marsupio suo prætextas. Indubium est siquidem, quin laxativa occultum gerant toxicum, quod tot viduarum ac pupillorum millena fecit. Neque enim educunt singularem post se humorẽ, quem singulari tractatu demonstravi, nunquam in natura fuisse, nisi in libris Medentum. Etenim dosim laxativi auge, atque illicò se prodet lethale
venenum. Agedum, cur ista vestra bilis, tam 19
celeri effluxu subsequens, fœtet tam horrendè, quæ uno quadrante priùs non fœtebat? Celeritas enim effluxus, putrefactioni ansam adimit, ut & fœtoris. Olet namque cadaver, & non stercus. Neque etiam ab intestinis, tam repentè, tam olidi stercoris odorem mutuaret. Itaque fœtor indicat toxicum efficiens, & materiam
cadaverosam, è vivo desumtam. Quod probo 20
Mechanicè. Si quis hauserit drachmam vitrioli albi in vino soluti, mox vomitum cit. At si statim à potu superbibat haustum cerevisiæ, aquæ, &c. is quidem plurimos patietur secessus: attamen prorsus absque fœtore. Scammonæa igitur & vitriolum, pariter liquant cruorem mesaraicum. Hoc quidem, violenta ponticitate sui. Illud verò putrefactivo, olidóque laxativorum veneno Cujus solius consideratione, purgatio, ut crudele & stupidum inventum, nemini non
suspecta esse debet. Etenim si juxta Galenum, 21
sanguis dum putrescit, fit bilis: ergò liquamen fœtidum, atque flavum, per laxativa dejectum, mentiensque bilem, ex putrefacto cruore est generatum. Atque per consequens, ipsa laxativa sunt putrefactiva cruoris. Quod ex Galeno, Scholis invitis, facilè colligitur. Etenim potissimum commendat Theriacam, eò quòd potissimè venenis resistat. Signum quoque optimæ Theriaces diagnosticum asserit, quòd si una cum laxativis sumatur Theriaca, indubiè non subsequentur secessus. An non hæc Galeni verba convincunt, laxativa esse mera venena? quorum scilicet universa operatio eluditur, per Theriacam venenorum domitricem? cui suspi-
cioni consonant effectus. Quippe sumto pur- 22
gante, æqualiter dejiciunt æger & sanus, liquamina ejusdem coloris, odoris, & conditionis:

nis: quapropter non exigit humorem peccantem, præ non peccante: sed indifferenter con-
23 taminat quidquid attingit. Porrò & Scholæ impugnant libertatem selectivam, quam solutivis tribuunt. Nam si humor aliquis è quatuor, sit putridus in febribus, indicetque naturaliter sui ablationem: laxativa verò educant selectivè humorem è cruore, in sanis (uti volunt) imò carnem sanam liquefaciant, ut inde scopum suum nanciscantur, qui est, liquamen putridum fundere, quod alvus dejicit. Saltem laxativa non habebunt parem licentiam in febribus, ad eliciendum excrementem peccans, & putridum. Nam putridum non habet ampliùs pristinam essentiam & proprietates, quas habebat ante sui putrefactionem. Etenim si magnes attrahat ferrum: non trahet etiam proinde ferruginem. Ideóque si purgans resolvat carnes & cruorem, ut inde bilem educat, quam proprietate specificâ vinctam ad se trahit: non proinde trahit pariter putrida & putrefacta, venis inclu-
24 sa, quæ causa essent febrium. Nemo sanè per febres oppeteret unquam, si duo Scholarum axiomata veritate niterentur. Nempe si humores putridi sint causa febrium, Itemque si cedant selectivè, per purgantia. Insuper vesana cautio esset, ne purgantia dentur in principiis febrium antequam materia turgeat; nimirum non ante maturitatem, ac coctionem materiæ peccantis. Vnde sat liquet, laxantia fore secus nocua. Sin autem dentur, postquam morbi materia jam ritè est subacta: imposturam præ-
25 fata cautio continet. Quippe effectum sponte ac beneficio naturæ procuratum, attribuit pharmaco solventi. A quo sanè etiam tum, justius probus Medicus abstinet. Quoniam tum perturbat crisim, periculum confusionis inducit, & recidivæ. Pharmacum enim solvens, semper atque per se, non secus educit non cocta, ac ea quæ postmodum cocta vocantur: quia utrobique æquè atrox ac virulentum. Sed postquam natura morbum superavit, minùs noxæ infert, neque tam apertè laxativi dolus tum manifestatur. Adeóque si tum laxans detur, videbitur Medicus, suâ arte morbum vicisse. Cæterùm si laxativa educerent singula, humores suos per electionem: necessariò etiam qualibet statione morbi conducerent, quippe quæ semper eundem liquorem & æquè fœtentem educunt: turbant autem quam maximè, quoad natura non
26 evaserit superior. Quam illius victoriam morbi concoctionem dixere Scholæ. Non sanè quòd natura digerere, aut coquere aggrediatur quidquam, quod vitiosum est, aut sibi in usum non cadit. quippe quæ intelligentia non errante gubernatur. Hæc de utroque universali præsidio in febribus admonita sufficiant. Concludens cum Hippocrate ad Democritum, omne solutivum deprædari de viribus, & substantia nostri corporis.

Consideratio Quartanæ.

Caput VI.

1. Quartana illusit Scholarum regulas. 2. Quare nesciant curare quartanam. 3. Deficere solitas in aliis morborum eventibus excusationes. 4. Omen ex quartana in cæteris febribus. 5. Quartana examen ad Scholarum calculum. 6. Debilitates ipsius Galeni. 7. Deliquia in Medentibus notata. 8. Coacta verba in confessione Medentum. 9. Argumenta contra atram bilem in Splene, & subterfugia Medentum. 10. Vera ratio, unde Splen indurescit sub finem quartanæ, errorque Scholarum detegitur. 11. Notabilia aliquot in quartana. 12. Modus inebriandi, organaque. 13. Notabile de spiritu vini vegetabili, è baccis Iuniperi. 14. Cur vina ordinariò grata mortalibus. 15. Quomodò arteria trahant remedia sua. 16. Impedimentum in oleis essatis, quod in eorundem salibus non est. 17. Modus fiendi cardiacæ passionis, quam etiam vocant regiam. 18. A stomacho varii morbi chronici. 19. Ruditas seculi Hippocratici, & sinceritas. 20. Quartanæ nulla sedes relinquitur in Scholis. 21. Paucula dicuntur notabilia de Insaniis. 22. Sedes amentiarum.

INtegro sanè tractatu demonstravi, nunquam in rerum natura fuisse humores, quos Scholæ Medicæ in artis suæ basim præsupponunt, spectaretque ex professo huc ille tractatus, nisi propediem in opere aliorum morborum repetendus esset. Eò quòd omnes morbos passim
istis humoribus nuncupârint. Hoc loco autem 1
sufficiet obiter demonstrasse, febres ortum suum nullatenus debere ejusmodi humoribus, sive integris, sive putrefactis. Nunc de Quartana quædam dicam: non enim quod materia aut efficiente differat à cognatis febribus, aut aliàs curetur, quàm unico eodemque modo, & medio, quo superantur cæteræ: sed quia Quartana collisis Scholarum viribus nunquam devicta fuerit: atque adeò ludibria fecerit Medentum commentaria, vanosque sermones de bile atra, de Splene, nigræ, atque retorridæ bilis cloaca, déque solutivis, atram bilem per electionem educentibus. Quartana itaque doctrinam Academiarum, harumque promissa, risui jam

jamdudum exposuit tanquam vanas sine viribus nugas, atque luridas fabellas. Desperata nimirum per artes sanatio, enervem medicaminum opem, dispensatoriorum vana pollicita, atque indubiam causarum febrilium ignorantiam patefecit. Bone Deus! Iam patet, quòd Medici non solùm nequeant sanare Lepram, Podagram, Paralysin, Asthma, calculum, caducum, reliquósque contentos sub ingenti incurabilium catalogo, nunquam sua sponte sanatorum: sed nec quidem Quartanam, quæ patienter omnem exspectat, illuditque Medentum operam; quam tamen natura, suapte vi, in Scholarum ignominiam sanat, demere norunt! Etenim qui per venæsectiones, scarificationes, hirudines, vesicatoria, & alvipurgationes, adeóque per diminutiones corporis, & virium, dumtaxat suas sanationes moliuntur, Ethnicisque doctrinis toti inhærent, etiam per naturam, à vera causarum, & re-
2 mediorum cognitione excluduntur. Quia inprimis nullum illorum medicamen, ad sedem Quartanæ pertingit, quin priùs per singularium digestionum telonia, tributum persolvens, omni non sit exutum facultate, ad tantum malum requisita. Nec enim id aliunde deducere, aut multis probare debeo, sat esto, quod hactenus infausta fuerint Medentum subsidia. Purgant nimirum atque venam incidunt, reliquum deinde desinunt naturæ bajulandum: sciúntque interim certò, se, nil istiusmodi, remediis profuturos, aut unquam profuisse: Vtinam saltem non nocuissent: Fateri itaque debent remedia, simúlque artis hypotheses omnes, in hoc morbo sibi deficere, imò nec solitum in aliis morbis
3 sibi valere incurabilitatis subterfugium. Nam omnes Academiarum potestates connexæ, tantundem non possunt, quantum natura absque
4 illis, sua sponte potest, & facit. Cæterùm eundem inscitiæ pudorem, atque omnimodam impotentiam, quam Quartana in Scholis detexit, in cæteris quoque febrium curationibus, fateri cogerentur: nisi illæ ultro ad terminum properarent. Quapropter jamdudum ominor, quod exlex Quartana, ventura mox ætate, distinguet pseudomedicos, à veris, quos elegit, creavit, &
5 honorandos præcepit Altissimus. Scholæ ergò Quartanam, ad calculum aliarum febrium definiunt, per calorem præter naturam accensum primum in corde ab humore atrabiliario putrido, è ramulis extremis venarum, diffuso in habitum corporis: cujus atræ bilis putridæ sedem, nihilominus in Liene agnoscunt. Efflagito? sodes, dicat mihi professio Medica, quem concentum ex tanta aphonia edant unquam? & an non sit, garrulitate, tam ægrorum, quàm Tyronum mentes offudisse? exponant, inquam, cur ille calor non primò accendatur in Liene, qua sedet causa, sive humor, qui sua putredine (ut ajunt) est caloris innaturalis causa? prout dum spina, digito infixa hærens, ipse digitus primariò æstuat longéque ante phlegmonis putredinem? Cur Quartana adeò pertinax, si singulo accessu, natura sibi viam reperit, quâ putridam bilem atram, per venas, in habitum (etiam ipso frigoris rigore, & venarum angustiâ) dispergat? Quomodò post sesquiannum, sæpè eadem numero atra bilis adhuc putrida erit, durúmque Splenem dabit, si singulo accessu, dispergatur in corporis habitum? Quomodò si ab initio in Splene fuit, cum tam diuturno putridi concubinatu, Splenem jamdudum non putrefecit? qui præsertim nil nisi cloaca pessimi excrementi à Scholis censetur? Quomodo post tot menses, Quartana melius sponte recedit, in Medentum opprobrium, dum tamen necessariò aridior, crassior, magisque putruerit, quàm primis accessibus? Denique, qui potest humor ab ortu malus, atque putridus, tandem digeri? Stultescitne natura, ut humorem, quem in principio digerere recusasset, post repudium, & sesquiannum tandem digerere incipiat, jam ante necessariò planè putrefactum? Quæ ratio mutati arbitrii? an naturam tum priùs facti pœnituit? Quomodo non tædebit ipsam, quæ tot menses luctando cum putrido pessimóque humore, se pænè exantlavit: ut tandem excludat, quod penes eam jam induruit, totque nominibus offensum fuit? Si enim triduo, tantum atræ bilis asservetur, quantum accessui satis, quid hoc ad lienem? quidve ad digestionem primitivæ, & putridæ atræ bilis faciet? Si quotidie atra bilis de novo necessariò fiat, deponatur in Splenem, atque inde deferatur in stomachum sui emunctorium? quomodò per tot menses, natura erit oblita illius emunctorii, viarum, expulsionum, & ritus? horúmque non recordabitur, nisi prope finem, tam tædiosum? Quid si Sena, Epithymus, quodque in Armeno, & lasuli lapidibus, hospitatur arsenicum atram bilem undecunque (præsertim è naturali suo diversorio) exigant, hæcque sit Quartanæ causa totalis, indubia, tótque regulis, Authoribus, & seculorum consensu accusata: cur ergò Quartanam non tollunt, imminuunt, aut ullatenus abbreviant? Sed Medentes, post tot carnificinas, suos ægros deserunt debilitatos

ſub deſperationis cuſtodiâ, culinæque regimine
commendatos. Quid tandem ſibi vult multa
iſta, putidáque liquaminis ſaburra, quàm his e-
potis, æger credulus, ſine profectu ejicit, vires-
que ſibi inde imminui percipit? nonne verum
eſt iſtud Hippocratis, Si educantur quæ conve-
nit, melius ſe habent ægri, & facilè ejusmodi
ſubductiones ferunt? Cur enim tametſi imme-
diocriter ſumta ejusmodi ſolutiva, in ultimum
uſque vitæ flatum, Quartana attamen, de jure
ſuo remittit nihil? Diſcite ergo juniores Medici
à me Sene, quod veſtri humores, remediáque
laxantia,non ſunt niſi mera deliria,quibus invi-
cem ſubſcribendo deluſum eſt vobis per Ethni-
cos, quibus donum medendi non fuit datum.
6 Vtpote ne Galenus quidem unquam Anatomi-
am vidit, utcunque de ea, & uſu partium ma-
gnificè triumphet; nunquam argentum vivum
vidit, cunctaque ſimplicia verbotenus è Dio-
ſcoride eſt mutuatus,ſuppreſſo hujus viri nomi-
ne.Nunquam,inquam,vel aquam roſaceam no-
7 vit.Nonne pudendum, ut aliquid nummorum
emungatis, venæſectiones, & leviora ſubinde
cathartica, propinatis, ſine ſpe ullâ emendatio-
nis? Multáque ad nauſeam uſque de digeſtione
putridæ melancholiæ,de nubecula,ſive eneore-
mate lotii, muſſitatis inter vos, cùm tamen diſ-
fidentiæ pleni, fatendum eſt vobis, hæc verba,
8 ab initio in pectore latuiſſe. Contra Quartanam
habemus nihil, ſanguinem mittimus,& purga-
mus, atque deinceps nil ſcimus. Oportet ex-
ſpectare terminum cum patientiâ. Quia contra
Quartanam, non eſt remedium in noſtris the-
9 cis. Natura ſeipſam juvare debet. Interim intu-
meſcit durior lien,& non raro unà quoque mal-
leoli.Si itaque atra bilis eſſet continens Quarta-
næ cauſa, darétque durum Splenem: quomodò
tandem ceſſat febris, permanente ejus cauſa to-
tali in Splene? Quomodò jam in Splene indu-
rata, meliùs evacuabitur, quàm dum natura,per
febrim illius proſcriptionem moliebatur. Quo
pacto tandem, melius recedet indurata, quàm
fluxilis in initio? An ceſſante febre,putredinem
amiſit? dum ſcilicet hydropem minatur,tumét-
que durus lien? quæ tamen ſunt indicia priſti-
næ ſuæ pravitatis.Sed an ſola atra bilis inter na-
turalia, à ſui putredine redibit in priſtinum ſta-
tum? Si verò ceſſet febris, quod atra bilis ſit ab-
ſumta per tot circuitus: Cur jam plus Medenti
obtemperat, quàm dum nulla eſſet viſceris ten-
ſio? Quare nunc demum ſperatis auxilia à Cap-
paribus, Tamariſco, & Ammoniaco, quæ du-
rante febri, erant ignava? Si eadem atra bilis
ſupereſt, cur ceſſat illa, ſoſpite febri? Sin autem
atra bilis cum febri abiit, cur præſcribitis reme-
dia ad fluidiorem atram bilem? Quid ſi per ab-
ſceſſum, fingatis atram bilem ad Splenem de-
latam: quodnam eſt iſtud viſcus Splene nobi-
lius, quod abſque ſenſu, querimoniâ, & labe,
atram bilem, præter naturam tantiſper tolera-
vit? febriúmque tot inſultus paſſum eſt? Cur
abſceſſus iſte non fiebat viribus adhuc integris,
ad propulſandum hoſtem, magis idoneis? Cur
non, dum fluidior eſſet materia? Quomodò ſal-
vabitis, quod Splen ſit emunctorium atræ bilis,
ſi hanc tandem, aliunde ad Splenem deferri
oportuit, poſt tot labores & anguſtias? Quare
ergò durities & tumor Lienis, tandem cum la-
boribus crevêre ad proportionem? Mirum ſanè
hactenus ignotum eſſe,quòd Splen ſub Quarta-
næ torturis toleravit plurima, cujus digeſtio-
num ſingularium, ſine topicalium errore, ſa-
burra iſta ſit reſidua, pro tumore Lienis.Quód- 10
que idcirco durities Splenis ſit ex iſtiusmodi
transmutatis erroneis,majorque ideo, quò Sple-
nis præcedens afflictio,gravior.Quòd nimirum
Lien tumeſcit, ex producto per Quartanam:
non autem ſit ipſa Quartanæ materia occaſio-
nalis, multóque minùs aliqua atra bilis. Vtpote
quæ in natura fuit nunquam. Quapropter et-
iam contingit, quod ejusmodi durities, è Sple-
ne evaneſcat ſponte, poſtquam reſumtis viri-
bus, ſuas natura digeſtiones perficit. Propterea
cura duri Splenis, non ſita eſt in humectando,
emolliendo,& purgando atram bilem:quantum
in recreandis viribus digeſtionis. Pro cujus 11
confirmatione ſciendum: Splenem, quadrin-
gentis forte arteriis conſperſum eſſe, nec ullum
omnino viſcus, tam frequenti arteriarum pro-
pagine ditari, atque Lienem. Dein ſciendum,
ſedem Quartanæ,nedum eſſe in ipſo Lienis cor-
pore, verùm in ipſiſmet ejus arteriis,ſi non o-
mnibus,ſaltem in aliquibus. Quod punctum u-
nicum, fecit ſanationem Quartanæ difficilem.
Tertiò demum ſciendum, quòd arteria nullum
è ſtomacho, inteſtinis,vel aliunde, ſuccum tra-
hat ſibi; nam quorſum ſibi iſtum traheret, cum
exin nil ſibi unquam boni paret? Ille enim chy-
lus attractus, adhuc caret mediis præviis, qui-
bus unquam queat ad perfectionem ſanguinis
arterialis deduci. Alioquin arteriæ ſibi plus
anxietatis ex tantillo peregrini liquoris ſuctu
attraxiſſent, quàm longis poſt laboribus exant-
lare valeant. Concedo quidem, arterias ordina- 12
riò, & immediatè, attrahere ſpiritum inebrian-
tem è ſtomacho, qui omni propemodùm vege-
tabili

tabili innaſcitur, per artem, ſola fermenti vi, à concreto disligatur, ac tandem per ignem edu-
13 citur. Per exemplum. Si baccæ Iuniperi, in aqua bulliantur, ſubter alembicum, mox inde aſſurgunt, & colliguntur, aqua & oleum eſſentiale. Tandem, ſi baccæ tum demum per fermentum macerentur, iteratâ dein diſtillatione, elicitur aqua ardens leniſſima, ſive aqua vitæ. Minus tamen, quàm ſi ab iiſdem baccis, oleum non foret priùs ablatum. Tertiò demum, ſi reſiduæ baccæ, per ſetaceum transcolatæ, coquantur in Electuarium, jam nactus es ſolutivum, omnibus officinarum compoſitis prælucens. Spiritum ergò vitæ ardentem, vegetabilis naturæ contubernalem, (quem Helleniſmus Scholarum vidit, aut ſcivit nunquam) arteria, ad ſe lubens è ſtomacho rapit, quem aliàs primaria ſui inſtructione natura parat, è digeſto chylo: Gaudet ſanè, ſe multo compendio reperiſſe liquorem, unde ſpiritum vi-
14 talem ſibi efficiat. Hactenus nempe vina mortalibus regulariter placent, Cor exhilarant, & inebriant, ſi plus juſto potentur. Nam ſpiritus vini nondum eſt vitalis noſter: quia adhuc determinationis individualis indigus, ut inde Archeus vitalis influens, functionum noſtrarum exſecutor, conſtruatur. Quapropter cùm nec Meſenterium, nec hepar, ſint deſtinata in fabricam ſpiritus vitalis, gaudet Cor, illum immediatè, atque promtè, per arterias
15 jam ante paratum, è ſtomacho aſſugere. Vnde ſequitur, ſi arteriæ attrahant ſibi ſpiritum vini, vaporum inſtar, etiam trahent odores eſſentiarum. Hinc namque deliquia, imò & reſtaurationes, vice verſa. Arteriæ verò non trahunt olea, licet eſſentialia, & grata; eò quòd non ſugant ſubſtantiam liquoris, multò minùs olea. Vt ergò medicamen acceptum ſit cordi, & ab hoc attrahatur intrò, debet eſſe odorum, & inſeparabiliter nuptum ſpiritui vini. Quare vina odora cæteris faciliùs inebriant, quia maritati odores ſpiritui vini, facillimè admittuntur ad
16 Cor, Caput, Vterum, &c. Odores autem oleoſi, abſtracti à ſuis concretis, inquinando potius afficiunt, quàm materialiter in arterias ſubeant. Ideo nempe per vini immodicitates, vitæque errores, ſæpè non merus allicitur in arterias vini ſpiritus: ſed & aliquid ſuccorum ſimul.
17 Vnde demum vini heluonibus, difficiles Cordis palpitationes ſuccreſcunt, merusque vini ſpiritus, importuna aſſiduitate, arteriæ arundinem intus ferit, ejus topicas ac proprias digeſtiones turbat, quapropter etiam pars alimenti arterialis degenerans, varias ſuſcitat clades, etiam in vitam durabiles. Contingit enim in ar- 18
teria ſtomachi, quòd vini ſpiritus, ſuâ ſe ſocians importunitate, alimento arteriæ ſpermaticò, dierum curſu, ſuſcitet indelebiles vertigines, cephalalgias perennes, caducum inquam, ſyncopes, ſopores, Apoplexias, &c. In hujus nempe membri, tanquam Cordis œconomiâ, ſuas nanciſcitur thymoſes, in vitam durabiles, non niſi majoribus arcanis delebiles. Eadem quoque via, mors inopina ſibi non rarò fecit introitum. Quia inde ſuâ ſponte nunquam educitur ejusmodi vitiata materia. Nam etſi Archeus ſit aptus ſua tandem alimenta conſumere; non tamen hoc juris obtinet, in excrementa peregrino coagulo degenerata, adeóque ob id virtuti vitali non auſcultantia. Ideo nempe, pars iſta cordis titulum aſſumſit, ſyncopes de facili ſuſcitat: Comitiales etiam poſt 24. annum, itemque affectus ejuſmodi Cordi tributi habeantur illis incurabiles, qui potioribus, medendi eruendis facultatibus, non multum inſudarunt.
Sedem hanc caduci Hippocrates (pace tanti vi- 19
ri, & talis ſeculi dico) ignoravit. Quippe qui in limine medendi conſtitutus, ſuas ſaltem obſervationes, hiſque natas medicationes, fideliter poſteritati tradidit. Dixit namque, ſi Melancholia tranſit in corpus, generat caducum: amentiam verò, ſi in animam penetret. Si ergò 20
in corpus & animam, atra bilis tranſcendens, faciat caducum & amentiam: quorſum ergò perget, ut generet quartanam? Scholæ inprimis gaudent tanto Authore pro humore atrabiliario: ſed obliviſcuntur Quartanæ, longè recedentis à caduco & amentia. Nam quocunque reſpexerint, quartana vel non fiet ab atra bile: vel hæc non erit in corpore nec in anima, dum quartanam condit. Quantum autem ad maniam 21
& caducum attinet, quaſi viarum ſola diverſitate ſeparentur. Sive, quod idem humor nunc evaporaret, aut materialiter hoſpitaretur in diverſoriis facultatum principum. Ridiculum ſanè, licet pigrum ac plauſibile commentum in tam anguſto humorum quaternario, omnibus morbis cauſam inveniſſe. Nam inprimis caducus, multo ſtrictius conſopit, & alienat animæ poteſtates, licet inſaniæ longè pertinacius. Quocirca longè aliter (parcant mihi manes Hippocratis) præfati morbi, quàm viarum, ac terminorum, metatheſi diſtinguuntur. Quinimò genus amentiæ, per ſpecies, propria materia, proprióque efficiente, differet: ut videre eſt in rabie ex morſu canis, & ictu Tarantulæ. Nondum

enim Hippocratis sæculo, causæ rerum enotuerant, quarum notitiam garrula Græcia hactenus suppressit. Nec etiam deliria iracunda, à bile flava, ferina ab atra, & jocosa à sanguine fiunt. Certè alias quotidie jocosè deliri essemus omnes, aut sanguine privi: febrilia enim deliria, inprimis ex materia febrili, in officinas somniorum irreptante, petuntur, nec aliunde. Non autem, quod corpus deserat, ut in mentem subintret. Itemque nunquam in Causo, Synocho, aut febribus continuis, delirium obveniret: sed semper in quartanis, atrabiliariisque morbis. Profectò, jam delirium est ab ipso febrium initio, ubi scilicet febris, & delirii causa, sunt in radice junctim. Paulatim nempe aucta nequitia, debilitatisque organis, ascendit delirium in suæ perfectionis maturitatem. Sic in vino, itemque in quibusdam simplicibus, imò & pariter in febrilibus excrementis, tegitur occultum delirium, nec prodit, nisi vis ejus in crasim ascenderit. Saltem singula per eandem viam regiam, pro nequitiæ suæ genio, furiunt in organa phantasiæ, prout alibi de Amentiis. Semen ergò delirii ab initio, in materia febrili latuit, quod tandem ad justam sui malignitatem promovetur. Si ergò Amentiæ differant materiâ & efficiente, id est, tota specie, & ente: multò sanè longiùs distant invicem, atque peregrino magis semine distant caducus, & Amentia, quàm quòd unica atra bilis, sedibus exorbitans, utrumque pareret. Prout alibi de duumviratu Amentiæ (uno verbo dicam) omnes arteriis foventur, hospi-
22 tioque Hypochondrii. Juxta illud, Quibus vena fortiter in præcordiis pulsitat, ii mox mente alienantur. Proinde etiam non rari, perturbatione excitatrice egent, antequam in maniam recidivent. Quippe persimili perturbatione partam.

Auxilia Medentum æstimantur.

Caput VII.

1. Qualia sint auxilia Medentum. 2. Vanitas eorumdem. 3. Topicorum noxa, & derivatio fictilis. 4. Aqua in vesicatoriis, fuit merus cruor. 5. Objectio soluta. 6. Vesicatorium crudelius quàm cruoris emissio. 7. Quorsum excogitata vesicatoria. 8. Clyster quare hostilis intestino. 9. Clyster nunquam ad Ileon Intestinum attingit. 10. Laxativa in Clystere, activa sunt, nocua ut purgantia: sed minus. 11. Quocumque titulo & introitu nocet venenum intro sumsisse. 12. Nunquam febres extrahi Clysteribus. 13. Obsunt ideo vita longa. 14. Clyster ut Medentes nominat. 15. Prognosis è clysterum usu. 16. Per clysteres nutrire, stupidum. 17. Omen. 18. Vulgus medentum notatur.

Auxilia vulgaria examinare statui, ante- 1
quam febrium naturam determinem.
Sunt autem illa scarificationes, hæmorrhoidum apertiones, vesicatoria, & id genus alia; cunctaq; concurrunt in cruoris, virium, & corporis diminutiones. Quæque ideò jam sat con-
demnata sunt, sub præsidiis universalibus. Stul- 2
ta nimirum subsidia, circa corporis superficiem, ubi centralia laborant, & obsessa sunt, quibusque non expeditis ab hoste, frustra est, & nocuum, quidquid per ejusmodi simiarum gesticulationes est intentatum. Vanum certè spei rudimentum est, velle per consequens, radicem loco dimovere, auferendo insontem cruorem è pelle. Quod satis miser Princeps Infans Cardinalis exhaustis venis, nihilominus perstite typo Tertianæ Anatomicis confirmavit luctuoso specta-
culo. Itemque paracenthesis, sive apertio prope 3
umbilicum in hydrope, hujusmodi spem extinguere dudum debuisset. Nam ibi obvium est, è propinquo centro, aquas depromere quotidie, de fructu parte aquæ pro lubitu in dies haurire. At frustra, quia nequidquam de radice decedit. Adeóque Paracenthesis, vitam ad paucos tantum dies dilatat. Vesicatoria autem summè semper nocua sunto, & à spiritu nequam Moloch excogitata. Nam aqua inde continuò stil-
lans, nil nisi cruor transmutatus est. Dum enim 4
quis manum vel crus amburit, ignis non vocat serum sanguinis ad locum combustum. Nec aqua ejusmodi, alibi delitescit, laxoque freno expectans accursura, dum pellis quandoq; ambureretur. Surda esset aqua ad ignis vocationem, nec pareret natura extrinseco imperanti.
Quid si cruori innatet aqua, quam bilem vo- 5
cant. Sanè non fluctuat illa, separata à cruore, nisi post ejus coagulationem, sive corruptionem. Hanc itaque intendunt vesicatores, non autem conservationem, & sanationem. Non est ergò: sed fit, aqua ista salsa; non separatur, inquam, à cruore, sed ipsius cruor transmutatur in aquam, persimilem Hydropi, diarrhϾ, similibusque
defectibus. Tanto ergò vesicatoria sunt periculi 6
pleniora, quàm venæ sectio. Quòd hæc sistatur ad arbitrium: illa verò non, quæ post venæsectiones, vanasque corporis lanienas, tandem propter impedimenta comatis febrilis, adeóque ad effectus posterioris adulterationem, sic

7 sit somniata. Soporosos enim prae dolore tot ulcerum excitare gaudent: atque utut rem volvas, crudelis est lanionum carnificina. Nec enim soporosus, quia dormit, male se habet: sed dormit, quia malè se habet. Adeóque impedire somnum, non est utile: sed dumtaxat valet, tollere radicem soporis. Qui ergò per dolores, somnum suspendunt tuitum, crudeliter ægrum in mortem præcipitant. Blandiuntur nempe populo, sæviendo in ægrum: interim perseverant in officio crudelis, & infidi auxiliatoris stipendiarii. Etenim si febriens soporosus dormiat, sive vellicatus excitetur assiduè, ejusmodi stupida lenocinia, ne minimū præstant febribus. Quapropter soleo dare oretenus mea remedia, & cibos statis horis, nec respicere utrum dormiverit necne. Dico cum Apostolis illud Antiquum. Si Lazarus dormiat, ergò sanabitur. Torturæ enim febrienti illatæ, nemini pro-
8 fuere unquam. Quod autem ad Clysteres attinet, frequens ac pudendum medentum subsidium. Ego saltem olim, enemata nunquam, nisi cum pudore suasi, & descripsi. Postquam autem fida remedia nactus sum, clysteres prorsus abhorrui, velut belluinum remedium ab ave (ut ajunt) edoctum. Etenim quod clyster quilibet, naturaliter sit intestino hostilis, exin facilè liquet, Quod singula recipiantur per modum, & respectum recipientis. Quod sic latiùs explico. Oculi lacryma, etsi salsa, tamen indolens est, quia oculo familiaris, & cognata. Aqua verò simplex, in oculo dolet; & aliud quidlibet. Urina quoque, etsi salsa, non mordicat vesicam. Decoctum autem qualecumq; per Cathætera intromissum, etiam suavissimum, dolet intus. Si vero lotium, vel tantillum aciditatis hauserit, è novellis cerevisiis, aut aliunde, ingens mox stranguria, & lotii est stillicidium. Stercus ergò, cùm cognatum sit intestinorum contentum, & domesticum, non mordicat, nec sentitur, donec ad carnosas recti intestini partes devenerit, tanquam janitoris munere fungentes, sentiuntq; & urgent ideo. Unde concludo, quòd Clyster quilibet, cùm sit peregrinus Intestino, non possit
9 non illi esse molestus atque ingratus. Denique Clyster nunquam adscendit ad Ileon Intestinum. Etenim si uncias 18. injicias, jam magna ejus pars in tubo superest, vel foras elabitur injiciendo, adeóq; tantùm ad principia Coli Inte-
10 stini pertingit. Deniq; si Clysteri insint laxantia (plerumque namque decipitur sic æger, laxativa perhorrescens) ut purgativorum virus jam explosi; ita & laxantis Clysteris usum, pari jure.

Fateor, minoris est noxæ Clyster, quatenus os stomachi semper nobilissimo munere vitæ fungitur, vitaque oblæditur veneno laxante. At sal- 11
tem nemò inficiari potest, quin sit odiosum, intro venena admisisse, quocumque titulo, & introitu. Quippe resolvunt enemata purgativa, cruorem in Mesenterio. Saltemque in terminis febrium loquendo. Nemo unquam per Clyste- 12
res febres eduxit: quia loca, materia febrili obsessa, non adiverunt, neq; illa solantur unquam. Nec interim desinunt contaminare, & emungere cruorem è venis, conterminis intestino. Il- 13
lud enim à senibus didici, quod quicumq; amat vitam longam & sanam, abstineat à purgantibus quacunque impostura assumtis. Clyster hodie lascivioribus populis tam familiaris est, quòd elotio & adjumentum vocetur. Quasi excrementum naturale velint eluere. Certe utut istas 14
Medentum insidias spectes, non nisi à malo sunt, à dolo, & mendacio: ac piis auribus pudorem suscitant. Adeóque jam sunt stercorum correctores, ablutores, id est, malarum artium inventores. At sunt, qui ignaviam Intestino, per Clysterem introduxere, vel alio vitio contraxere, ideóque deinceps sibi Clysteribus assuescendum persuadent. Sanè vitium stipticitatis, ut alia radice scaturit ac pendet, facilè proprio sanationis termino succurritur. Etenim ut qui minus laxam alvum habet, ægrotat: ita & qui pigram patitur, laborat. Sanandum est malum, non 15
autem palliando, per Clysterem quotidie alvus prontanda & laxanda est. Facilis nempe est prognosis, quod sic pergendo, novissima semper erunt deteriora, vitaq; concredita ejusmodi auxiliatoribus, necessariò accurtetur. Subscribent his nationes, quotquot laxantia in horrore habent. Ut Campinienses, Arduennenses, itemque Ascuriani, &c. quibus ut Clyster est insolitus, inauditusque: ita senium robustum & frequentissimum. Est cæterùm Clysteri ultimus scopus, 16
quod juscula carnium liquatarum, spe alendi injiciant, Quod profectò intolerandæ stupiditatis est argumentum. Nam injecti liquores primùm se miscent stercori ibidem reperto, deinde infunduntur partibus, quibus proprium est cuncta in stercus mutare; ac tertiò, constat per experientiam, quòd ejusmodi juscula, si binis horis abinde rejiciantur, oleant non solùm stercus: sed quodammodò cadaver. Etenim cùm non eatur ad secundum aut tertium, nisi per primum: non possit autem, è cibis in stomacho indigestis, & in verum ac laudabilem chylum non commutatis, fieri cruor ullatenus: sequitur

etiam,quod injecta juscula cadaverentur, nunquam autem possint in alimentum transire. Nec arguit quidquam, quod ejusmodi juscula carnem liquatam gerant,per modum Chyli; Nam actum est nihil,nisi prius susceperint fermentales proprietates primæ digestionis, præparatorias ad vitam, alibi extra stomachum non reperibiles. Quidquid enim indigestum è stomacho labitur,molestum est,diarrhœas,tormina,itemque ructus nidorosos movet, & Ascarides gignit. Quæ autem infernè injiciuntur, quia nequidquam beneficii primæ digestionis habent,
17 necessariò cadaverantur. Quia calorem loci quidem experiuntur: sed orbantur vero fermento vitalis digestionis. Miseror sane Medicastros, enemata in ejusmodi abusus detorsisse, nec semel ad præfatas rationes respexisse: & metuo,ne qui magnatibus tantoperè assentantur, posthac aliquem epulari jubeant, eumque ad vomitum, post tres horas cogant, ut quod evomuit, per anum injiciant iis, qui multa ma-
18 cie & atrophia confecti sunt. Sanè servum pecus adulator ignarus, medicum agens, nec quidquam habens, præter corporis & virium diminutiones,discere recusans,quia malè agendo consenuit, nec unquam aliquid laude dignum indagavit totus lucro intentus, simulatque è Scholis dimissus, suis semper vestigiis insistens,neces hominum excusans, quia secundùm artem curavit,antecedentium gregem insecutus. His inquit Seneca, Multi ad sapientiam non pervenerunt: quia putabant se pervenisse. Opprobrio æstimant plenum, ipsum semel Doctorem ab aliis adhuc discere debere. Anile ergò inventum, enema nutriens. Vidi namque in fortioribus ,juscula cadaveris fœtore horrentia rejecta: in tenerioribus verò, syncopes movisse.Ubi interim Clysteres ex malva, & furfuribus, minus incommodi fovebant. Cassa ergò juvamina vulgaria, à Medentibus ad febrium intentiones, sive indicationes instructa. Quia nequicquam de radice febrium demunt, subigunt, aut attingunt.

Remedia usualia ponderantur.

Caput VIII.

1. Censura aquarum stillatarum. 2. Quales sint aqua essentiales. 3. Censura decoctionum. 4. Confortantia ex auro & gemmis examinantur. 5. Demonstratio abusuum mechanica. 6. Gemma nil quidquam dissolvuntur in nobis, utut pulverata. 7. Perla trita, & acido spiritu dissoluta examinantur obiter. 8. Propriam verecundiam testatur Author. 9. Perla qua in officinis dissolvuntur, non sunt perla. 10. Dissoluta perla aut coralla in acido aliquo, manent quod pridem erant. 11. Quinque notabilia inde sumpta. 12. Auxilium galli veteris, anile inventum. 13. Examinatur Alkermes. 14. Frustra confortantia, ubi hostis intus, vel fortissimos calcat.

Remedia interna à Medicis usurpata in febribus si spectentur, reperientur ejusdem farinæ, cum reliquis illorum auxiliis. Nam præterquam quod in unum calorem, tanquam scopum & rei cardinem ferantur,in se adhuc nauci sunt, neque ullatenus respondent materiæ putridæ. Inprimis enim aquæ distilla- 1
tæ tam quæ refrigerantes dicuntur, ut de Cichorio, lactuca, portulaca, & plantagine, quam quæ de classe alterantium majorum, quales de gramine, cuscuta, capillis Veneris, Carduo benedicto, scorcionera, &c. vel etiam de cordialibus sunt petitæ, non sunt revera nisi herbarum sudores, non autem sanguis illarum: atque utinam non ad lucri suasum adulteratæ. Sunt nempe aquæ pluviæ viridium & recentium: non autem liquores herbarum essentiales, quæ totam rei crasim referant & saporem. Ergò im- 2
posturam tegunt suo nomine, atque interim benè agendi occasio elabitur. Porrò decocta 3
stirpium, cum contineant gummata, & mucilagines simplicium, negotium febrili stomacho, nauseas, eversiones, aliasque molestias parant: idcirco etiam cum excrementis se jungunt, & sequestrantur, postqnam exhibuerint omnes anxietates. Nec saltem quidquam eorum ad loca affecta,vitalesque agros,iutrò defertur. So- 4
lent quoque Medici ostentare sua exhilarantia, cordialia & restaurantia ex auro & gemmis parata,pari sanè cum cæteris stupiditate. Nam etsi sint in tenuem pollinem comminuta, nequidquam ab igne tolerant, multóque minus, a virtute digestiva. Levigantur enim primum in mortario æneo, partemque æris secum gemmæ abradunt, quia lima quavis duriores. Idque of- 5
ficinis quandoque demonstravi,dum pulverem istum gemmarum in aqua forti macerarem. Etenim se statim calor viridis prodidit, fassusque est Pharmacopola,'quod sua fortificantia potissimum agerent, communicando ægris viride æris, sive æruginem. Deinde si gemmæ, postmodùm curiosius triturentur in cote, sive marmore, se longe teneriore, accresunt in pondere, & evadunt confortantia marmora & saxa, præ-

6 ter originales gemmas. Nam tandem non plus proficiunt levigatæ gemmæ, quàm si silices aut vitrum pulverata assumantur. Idque mecum subscribent, quotquot unquam examinandæ corporum, analysi vacaverint, mecumque miserabuntur inanes Medentum stoliditates, &
7 infaustas ægrorum clientelas. Imò perlas vel coralla exhibent triturata, vel aceto stillatitio, succove limonum soluta, iterumque exsiccata, & solubilia in quovis potabili. Atqui perlæ non sunt ejusdem duritiei cum gemmis crystallinis, sed de regno animali, continentque dotes pretiosissimas, non poterunt non egregiam largiri opem. Etenim Margaritæ sponte in columbino stomacho resolvuntur quidem, at in nostro nequidquam tolerant, sive comminutæ pulvere tenus, sive solutæ ut antę bibantur.
8 Inprimis namque notandum, me ante resipiscentiam didicisse, per aliquot perlarum sic præparatarum libras, vanam tantùm esse jactantiam, quidquid spondeat de illis Medentes. Deinde veram Margaritam, non habere intus farinaceum atque dissimilarem à suo cortice pulverem: sed totum perlæ corpus, ad centrum usque, esse meras pelliculas invicem incumbentes, tanquam substratos cæparum cortices. Quod mecum sciunt, quotquot perlas ovalis figuræ, norunt ad orbicularem perlam redigere. Atqui præfati perlarum cortices nullatenus resolvuntur per acida antedicta: ergò tantum
9 falsarum perlarum farinam dissolvent. Imò etsi præfati cortices dissolverentur (quod non) adhuc essent idem perlæ pulvis qui ante. Cui scilicet jam acidi dissolventis sal combinatus sit, adeóque contingat, illo sale dissolventis soluto, unà quoque cum eo, solvi perlarum, aut coral-
10 lorum pulverem, quem sal iste combibit. Qui pulvis utut oculorum judicio censeatur solutus, mutataque Margaritæ substantia: attamen non nisi mera fraus est, & oculorum fascinum. Nam perlæ coralla non secus in pristina sui natura adhuc perstant, quàm alioquin argentum in Chrysulca dissolutum sospes perstat, cunctis suis pristinis qualitatibus planè immutatum. Nam aliàs idem argentum, inde iterum non posset repeti, cùm à privatione ad habitum non detur regressus. Qui ergò perlas sic solutas bibunt, tantum abest quod perlarum substantia lactea fruantur, non bibunt sibi nisi salem aceti solutum. Quod Mechanice sic probo. Si dissolutis perlis, aut corallis, aliquot guttas salis tartari infuderis, statim occultus perlarum pulvis
11 ad fundum decidit. Quod facti est. Primò ergo, perlæ officinarum, non sunt veræ: sed earum abortus quidam, per mediam conchæ substantiam intus seminatus. Secundò, pulvis perlarum aut corallorum dissolutus quanquam illudat oculos: non tamen verè est solutus, manens pulvis qui ante. Tertiò, pro confortativis non substituunt nisi acidum salem dissolventium. Quartò, pulvis ille sic solutus, non potest fieri cruor, ideoque neque subire in venas. Quintò, quid si introisset ad hepar, venam cavam, adeóque digestionis vi, sal acetosus illi adhærens, tandem in transmutationem absumtus esset. Quid aliud præstarent hujusmodi confortativa, quàm quòd venas intus exotico pulvere oblinirent? & peregrino tandem hospite indelebile malum sarcinarent? Hæc messis de gemmis exspectanda. Æquè anile ostentum 12
est, quod de galli veteris jure herbis sociato pollicentur. Nam inprimis plus vitæ, viriumque est in junioribus avibus, quàm in decrepitis. Judicium deferatur ad Gallinas. Suntque juscula medicata, stomacho ingrata, ac molesta, adeoque facilè dimittuntur ad excrementa. Itaque hoc modo, sub mutata larva, iterum sua apozemata mentiuntur, sub jure galli veteris. Postremò est antidotus Alkermes, quæ licet, 13
quatenus constat syrupo è cocco baphico (utinam non per rosas adulterato) fit laudabilis: nihilominus in quantum tosta, assataque, crudiore bysso, donec pulverari queat, impraegnatur, tota grani tinctorii potestas vitiatur. Quod sericum sic tostum nil aliud sit, quàm lana bombycina vermium, caumate depravata. Tulit enim id avari cujusdam senis Inventum, putantis, naturam exhilarari rebus, suos oculos oblectantibus. Absit, nam intus, naturam nec aurum, gemmæ, nec pretiosa, ut talia, spiritus vitales reficient multóque minus, assata crudè byssus, & si esset purpureo colore tincta: nisi vitales spiritus sibi per additamenta virium, restaurationes persenserint. Cæterum, frustranea sunt confortantia, & cordialia, quæ perstite febrium fomite, diminutóque cruore & viribus, exspectantur. Nam si febris, robustum, ac be- 14
nè valentem consternat; quomodò fortificari permittet jam consternatum? præcipuè per res toto genere exoticas, nec unione symboli cum spiritibus convenientes? Quomodò civis se fortificabit, qui hostem domesticum, se potiorem, penes recepit? Lurida ergò, atque vana, Medentum de fortificantibus ac roborantibus promissa, fraude plena. Etenim qui vires cum sanguine exhaurit, subtrahitque per evacuantia, vinum

vinum verò atque immediata virium restaurantia vetat: refrigerantia quoque, ut calori vitali inimica, continuò prosequitur, quomodò robur per electuaria ejusmodi conciliabit.

Vera causa rigoris.

CAPVT IX.

1. Rigor & tremor ab impetum faciente spiritu, non autem efficienter à causa morbifica. 2. Quare intendat rigores. 3. Cur frigus & calorem excitet. 4. Cur incipiant cum frigore. 5. Author non recurrit ad leges Microcosmi. 6. Intermittentia sunt in omnibus agentibus ferè. 7. Modus fiendi frigoris. 8. Modus & causa rigoris. 9. Nota ignorantia in Galeno, de membri colligatione. 10. Causa ardens febrilis. 11. Omnem motum tam sanum quàm agrum efficienter fieri ab Archeo. 12. Quomodo Author id didicerit. 13. Turbulentia Archeï turbat urinam. 14. Ordinarium fellis officium turbatur, & facit amarum chylum. 15. Quare etiam vomitus amari illius, nihil de febri minuit. 16. Vnde æstus & sudor in febri. 17. Quid sudor indicet. 18. Acor auget frigus, quod probat erysipelas. 19. Gangræna ut sistatur indubie. 20. Cur initium continua febris ab horrore. 21. Paracelsus notatur. 22. Galeni errores, præsertim de putredine cruoris, & spiritus. 23. Vera sedes Diaria, & hectica. 24. Fabulosa Galeni similitudo, pro æstu hectica febris. 25. Quare calx per aquam accendatur. 26. Probatio mechanica. 27. Stolida causa oscitationis. 28. Vera causa, & organum ejusdem. 29. Somnus, sopor, vertigo, apoplexia, &c. ab ore stomachi. 30. Oscitatio non est in musculis genarum, aut mandibula.

1 Hippocrates spiritui vitæ primus nomen
indidit, ut scilicet sit impetum faciens,
ductorque omnium quæ in nobis contingunt.
Quam certè prærogativam demum
nemo vocavit in controversiam. Interim posteræ
Scholæ, velut rotationis vitio vertiginosæ,
causas tremoris in anilia figmenta detorserunt.
Spiritus ergò cosmocrator in nobis, initium
motivum in nobis solus obtinuit, tam locale,
quàm alterativum: Rigoris videlicet causam,
tam quoad motum localem quàm frigoris, atque
subsequentis caloris alterationes continens.
2 Intendit namque Archeus, per tremulos rigores
excutere adhærens parti similari excrementum.
Perinde quasi atque aranea suos quatit casses,
atque rigore succutit, ut excutiat peregri-
3 num, quod in illos incidit. Sed Archeus advertens
se per rigores parum proficere, Blas alterativum
excitat. Quod totum alibi docui naturaliter
consistere in hyeme & æstate, frigore, inquam,
& calore: Quorum nempe alternâ vicissitudine,
tandem cuncta sublunaria, dierum currente
numero fatiscunt. Ab hyeme ideo, in ipso- 4
met Universo, anni initium procedit, per ver &
æstatem, in autumnum, in quo fructus tandem
maturantur. Quæcunque enim ex natura fiunt,
hoc principium, incrementum, statum, & declinationem
subeunt. Sic ipse Archeus, (quatenus
semina atque vitalia universa, generalium naturam
imitantur) cit rigores febriles, frigora &
calores. Non autem materia febrilis peccans:
prout jam sat superque probatum est initio. Sic
namque & in ossium exarthrosi, statim dentes
quatiunt, & rigores subnascuntur, itemque dum
prægnans abortum non vitalem præcociter
expellit. Neq; enim hæc dico, quasi confugiens 5
ad commentum Microcosmi Paracelsi, etsi naturam
Universi, modum in singulis univocum
observare animadvertam. Natura siquidem sibi
utrobique compar ac similaris est, quod sensus
febrientium conqueritur, in hyeme sibi, atque
æstate obvenientibus. Etenim qui in lucta su- 6
spiriosus succubuit, aliquantisper quiescit, &
anhelitum recuperat, perque moram vires resarcit,
quibus incumbentem victorem excutiat.
Sic naturali ductu univoco, Archeus in febribus
sibi quietes per intervalla imperat, ac dein
resumtis viribus & vicibus, hostem febrim nititur
excutere. In quo sanè pars, cui insidet ma- 7
teria febrilis, primum se contrahit in rugas.
Quod sentitur facile in præcordiis. Parti verò
obsessæ, totum genus venosum quodam consensu
collaborat, strictimque se arctat contractis
fibris obliquis. Inde namque rarus, durus, atque
minutus pulsus, frigoris index ac opifex. Hanc
enim corrugantem stricturam venarum, quisque
febriens, si in se animadvertat, facile dignoscet,
ac penitùs naturalem etiam benevalenti.
Nam etsi scrotum laxum propendeat, statim tamen
atque scoria humana ad sphinctera delabitur,
corrugatur scrotum suapte sponte. Naturale
est itaque venis, & partibus primariò affectis,
sese in rugas contraxisse. Cùm igitur venis passim
associentur plerumque arteriæ, necesse est
has pariter obliqua cum venis convulsione
contrahi. Quod sanè facilè percipiet febricitantes,
si horum memores, seriò attendant ad ea,
quæ sentiunt. Hæc igitur est frigoris causa in febribus.
Tremor is autem cum fit in ipsis mu- 8
sculis, notandum est, musculos habere duos
motus. Unum quidem, quatenus sunt clientes
volun-

voluntatis, ut edant voluntarium motum: Alterum verò, in quantum invitâ voluntate, proprio feruntur motu: estque hic iterum duplex, prior scilicet, qui unico tractu violento contra-
9 hitur, prout in Spasmo, Crampo, &c. Alter verò, qui intervalla patitur, qualis est tremor febrilis, jectigatio, & tremor membri alicujus (puta capitis, aut manuum, &c.) senio, ac potatoribus familiaris. Profectò non sine nota Galenus transeat, quin risu excipiatur. Docet enim ejusmodi senilem tremorem fieri ex lucta ponderis cum facultate motiva arbitrali. Quodque hæc nimirum conetur membrum attollere, sed ob debilitatem, inchoatum motum sistat præ pondere membri impeditum. Quasi verò facultas motrix voluntaria, niteretur invitâ voluntate attollere jacens atque quietum membrum, ut continuò subsiliret? Redeo ad terminos de febribus. Cùm itaque nedum pellis (ut in scroto) verum etiam membranæ singulę motu proprio sibique naturali crispentur, rugentur, contrahanturque, non est absonum, & musculo suum dare motum. Etenim sic & à morte in Tetano utrimque tenduntur musculi, dudum ab interitu omnis voluntatis. Sic nempe purgantium venenosa qualitas, non rarò partes musculosas convellit, & in febribus lethalibus, invitæ sunt convulsiones, cum intercalari remissione. De quibus cum tractatu de Spasmo diffuse egerim, hoc loco monuisse sat fuerit, quod duæ istæ facultates motrices naturaliter competant musculo. Quarum una feriatur, quiescitque quamdiu musculi benè se habent: sed movetur velut auxiliaris in occursu rerum sibi molesta-
10 rum. Tandem igitur cùm Archeus per venarum & arteriarum obliquam contracturam, perque musculorum trepidationes, se nil proficere adverterit; indignatus, quidlibet motitat, ut peregrinum hostem à se excutiat. Quocirca repeto, quod jam aliquoties dixi; Nimirum omnem motum, tam in sanis, quàm in ægris, immediatè proficisci constitutive, & efficienter, ab Impetum faciente Archeo: occasiona-
11 liter verò à causis occasionalibus. Quod mechanicè primum deprehendi per quædam febrium remedia. Quippe si ipso die accessus, & horâ opportunâ propinentur, sæpè unicâ vice multas febres tollant. Est ista nempe opportunitas, in spatio horulæ, ante paroxysmum, quantum scilicet exigit actuatio medicaminis, & stomacho vacuo. Nam si detur diebus quietis Intermittentium, vel dudum ab incepto paroxysmo, dum medicamen non præsentit naturam sibi auxiliatricem, tam ad actuandum sive animandum, quàm ad expellendum materiam occasionalem febris, incassum propinatur. Imò tum angit medicamen magis quàm juvat, 12
quatenus naturam, dum quiescere mallet, ad proscriptionem stimulat. In Peste verò, malignis, aliisque continuis, si porrigatur jejuno stomacho, nec per potum ejus actio interturbetur, plerumque unica vice totum sanationis adimplet officium. Alioqui sanè dum stringuntur & anxiantur venæ vel aliàs, natura ab incepto avocatur opere; vel intermedia quiete expergefit: Indignationes Archei irritantur magis. Nec sat fuit hic nuditer dixisse, quòd Archeus in febribus primo Blas frigoris, atque dein caloris suscitet, quatenus semina, mundi typum in se æmulentur & deferant. Siquidem nihil à seipso movetur naturaliter, excepto Archeo, qui primus motor animantis est. Unicuiq; enim semini datum vigorem scio, ut semel hic excitatus, deinceps propria virtute seipsum sit movendo, omniaque alia deinceps præter se, quę sub sphæra suæ activitatis continentur. Turbidæ ideo 13
atque confusæ excernuntur urinæ, vapores acidi & indigesti, etiam & nidorosi suscitantur, euntes in loca impropria, frigoris causam augentes. Fel autem, quod regulariter chylum 14
stomachi acidum commutat in salsum, (ut videre est in urina) præpostero negotio, insertum in duodeno intestino, succum jam convertit in amarum. Archeus interim totus tum ex- 15
pulsioni intentus, hoc amarum recrementum, aliàs dolosæ siticulosum, sub frigore febrili: non rarò excutit, nec tamen inde quidquam febriens proficit, quod noviter contaminatum, præstò dejiciat. Quia est productum in febribus excrementum: non autem mali radix occasionalis. Tandem itaque velut iratus Archeus, se- 16
ipsum accendit propria thymosi (non autem a putredine depromto calore) hostemque adoritur, æstuat, olidumque tandem sudorem profundit. Non alio fine, quàm ut expellat hostem, 17
sub qua excretione patefacit, quod isthac materia febrilis naturaliter pellenda sit, & Medico indicet naturam ducendam, quà sponte vergit. Id est, Diaphoretica sola, esse febrium 18
appropriata atque specifica remedia. Etenim erysipelatis initio, frigus insolitum, modicum, non tamen rigor, quia acor halituosus adhuc modicus: qui dum ad corporis superficiem pertigerit, extra proprium sui diversorium ibidem acescere, atque putrere pergit. Ideoque saponaria & lixivialis medela, extinguit erysipelas.

19 Ut & lixivium forte, gangrænas profundè scarificatas potenter sistit: eò quòd in lixivialibus 20 omne acidum commoritur. Febres continuæ ab intus detenta aciditate, similiter primum rigent, & in finem sive consumptionem usque postmodum æstuant. Palpitatio cordis quoque otiosos, atque vini heluones exercet, prout & Artistas diu multumque circa aquas fortes oc- 21 cupatos. Utpote ubique aciditas vaporalis pervadit nostri penitissima, attamen sine febri: nam deest materia occasionalis. Paracelsus enim, ex unico Æthnæ igne sulfuris & nitri supra sexaginta febrium species hariolatur. Nec ullam febribus sedem detegit, utrobique methodi expers. Galenus verò ut intermittentium sedem in osculis sive extremis venarum disponit: ita Continuarum nidum, citra vel ultra he- 22 par statuit. Synochum autem tam putridam, quàm non, per venam cavam circa cor collocat. Diariam quoque in ipso spiritu vitali, adeóque in ipso etiam corde constituit. Quo nil hebetius cogitari potuit unquam, quàm decernere, spiritum vitalem putrere constante vitâ. Nam cum ille sit balsamus solus, qui nos à putredine vindicat, quid tandem erit residuum, quod balsamet ipsum balsamum, si putruerit hic? quidve saliet salem si corrumpatur? etenim si levicula sui portione putrefieret, totum mox necessario contaminabitur: cùm spirituum in spiritus sit crasis potentissima, & vernaculum symbolum. Vita namque vix horæ quadrante protrahitur in Peste, dum contagium invadit spiritum. Pariter si putredo cruorem apprehendat, mox velut continuata in cruore Gangræna, necessitata mors oboritur. Dicam igitur & sedem & materiam febrilem, qualiter experientia, longaque rerum indago mihi patefecere. Sermo mihi est de febribus per se atque solitariis: non autem 23 alienâ passione genitis. Inprimis itaque Diaria, quæque ephemera dicitur, ab unius diei duratione, sedet in stomachi cavo, & plerumque ex vitiato cibo. Quare & à vomitu, vel peracta digestione, sponte cessat. Similiter febris tabida, sive hectica, quædam est quotidiana Diaria, à corrupta cibi parte, mox sumtis cibis repetens. Nam etsi appetitus perstet sospes, edantque ut lubet, saltem Corruptor in pulmone non cessat aut feriatur, quin continuò transmutet cruorem in flava, dura, spissa, & quandoque cinerea phlegmata. Sub quo corruptionis labore avocat spiritum a munus digestionis, fitque aliqualis corruptio semidigesti.

24 Pudendaque est hujus loci Scholarum fabula, quam pro lenta hac febri sibi comminiscuntur: ubi enim potissimum putredinem pro calore accusare posset, non fuit ausus eam impendere. Quod scilicet calx accendatur adspersione aquæ, eodem pariter modo contingat in febri rabida. Quod nempe post unam aut sesquialteram horam, ista febris invalescat, & adoriri videatur post cibum, quatenus tum adspergantur partes solidæ, alimento è cibis assumtis parato. Inprimis his obstat, quod infra binas horas, in stomacho sano, nondum sit peracta concoctio Chyli, multò minus completa sanguificatio: miniméque cruoris in secundarium, & spermaticum alimentum transmutatio, utpote quod roris modo ajunt dispergi in penitissima solidorum: longissiméque ac tardissimè, pulmo hoc novum alimentum ab hepate mutuat. Ergò nequeunt solida instar calcis aspergi & inde accendi, quantisper in stomacho negotium est cum chylo. Deinde ista calcis similitudo, est meræ inscitiæ. Utpote quæ non accenditur pro- 25 pter aspersionem per se: sed per accidens. Quatenus nulla salia saliunt, vel agunt, quamdiu sicca, id est, nisi resolvantur. In calce viva autem est duplex sal alcalizatum. Unum quidem lixiviale, & alterum acidum, & utrumque per sensum gustus distinguibile. Quæ duo salia, resoluta per aquam, dum in se invicem agunt, accenduntur, quod idem accidit in Thermis, sale acido fontium, in marcasitarum lixivialem materiam primam agente. Idipsum per mechanicam, & a posteriori, non quidem propter quid; sed quia est, sic probo. Etenim si sali tartari, spi- 26 ritum vitrioli acidum superfuderis, confestim ambo, actu frigida, æstuant. Ideóque ex calcinato plumbo in spiritu aceti, si hunc totum abstraxeris, quamprimum atque alcali ejus, combiberit humidum ex aëre, realiter ignem concipit, etiam in pera. Quamobrem nesciverunt Scholæ, si calx non accenderetur mutua spirituum salium agitatione, quod nunquam lapidesceret. Denique quid est in vivis, quod calcis siccitatem referat? Quid, inquam, quod actu siccum? calcineum? & non quotidiano rore, continuoque permadeat? An non digestio solidorum est continua ac interrupta? Sanè utut considerem, propinant nænias pro elementis naturæ, stolidæque ignorantiæ plena est similitudo calcis, cum febri hectica. Atq; ut oscitatio febres multas comitatur: ita sane oscitanter atque febriliter cuncta tradidere. Cujus ergò et- 27 iam notandum, insulsam causam oscitationi dari à Galeno. Scilicet quod fuligines congestæ muscu-

musculos mandibulæ suscitant ut explodantur.
Inprimis plurimæ fuligines inflarent illos mus-
culos, quibus multa est oscitandi necessitas &
frequentia. Deinde cum ejusmodi fuligines es-
sent ultimæ digestionis insensilia recrementa;
cur illa potiùs, quàm aliarum partium sui ex-
pulsionem moverent? cur non quotidie id sol-
licitarent? & subinde per quadragenariam non
28 oscitatur? Cur in febribus illæ fuligines magis
obviæ, quam in Podagra, & Apoplexia? Certè
nulla est functionum nostri corporis, quæ ma-
gis ad exemplum movetur, ut oscitatio. Osci-
tantem namque facilè sequimur, etiam nolentes
ac inviti. Non igitur oscitatio à fuligine, sed ab
illa facultate & parte, quæ imaginationi paret.
Etenim Scholæ mecum admittunt os stomachi
à conspectu facillimè moveri. Quoniam pluri-
mi nauseant, & vomunt pronissimè, conspectis
aut imaginatis sordibus: visoq; acerbi pomi esu,
29 os multis saliva liquescit. Os stomachi ergò po-
tissimum ad imaginationem movetur. Somnus
verò, item sopor, Coma, Catochus, Catalepsis,
Vertigo ejusque generis accidentia ab ore sto-
machi promanant (prout alibi de duumviratu:)
Oscitatio verò est somni prænuntia, vel pedisse-
qua, idcirco eidem parti oscitationem tribuo.
Nam incola phantasia primorum impetuum i-
bidem habitat, cordisque nomenclaturam ideo
suscepit. Sic & à mœsto frequentia ducuntur su-
spiria, ut os stomachi sentibiliter aggravatum
allevient. Ita ergò à segni stomacho dormitio-
nem postulante, libido oscitandi musculos sub-
ter dormiendum irrequietos excutit, tendit-
que, in quo musculos buccarum, & Tracheæ in
clientelam vocat: non secus atq; os ethmoides
circa organum olfactus, pro sternutatione in
subsidium vocat musculos thoracis. Prout enim
causa sternutationis non est quærenda in mus-
culis, quibus fit: multo certè minus oscitatio est
30 musculorum mandibulæ. Cum alioqui com-
pressis dentibus, id est, motu contrario man-
dibulæ, etiam oscitari possit. Rectiùs enim
Scholæ ad asperam arteriam oscitando respe-
xissent, quæ trahitur binis digitis deorsum mo-
tu heteroclito. Interim de fuligine illius arte-
riæ, nequidquam sonuerunt unquam: qnippe
quæ sat semper patet, & aëri pervia, alioquin
oscitare non deberet. Ista nempe est corporis
compago, quod etiam in non necessariis mu-
tuas membra manus tradant, ac quasi pro jure
proprio certent aliena organa.

Sedes Febrium.

CAPVT X.

1. Vnica sedes continuarum & intermittentium. 2. Variant febres, ex solâ materiâ occasionali. 3. Nidus febrium quibus claudatur terminu. 4. Causus & Synochi prope os ventriculi. 5. Probatur à læsâ actione 6. Quartana, exlex in sede sua. 7. Materia & sedes malignarum. 8. Pestis qui à cæteris febribus separetur.

SEdes continuarum febrium non differt ab 1
intermittentium. Hactenus proinde occur-
runt continuæ, quæ in Intermittentes desi-
nunt, & contrà. Variant itaque febres illæ, non
commigratione locorum, aut ex natura diver-
sorii: sed solius materiæ occasionalis ergò. Ha- 2
ctenus quoque repugno nedum Galeno, sed &
Fernelio de locorum febrilium essentiali diffe-
rentia. Nidus ergò febrium, in primis est offici- 3
nis: extenditur scilicet à Pyloro, per duodenum,
& vasa ibidem multiplicia, Intestina item, venas
Mesenterii, Lienem, usque ad hepar. Proximio- 4
res autem ori ventriculi, sunt eò molestiores,
suisque anxietatibus magis formidandæ. Meam 5
de sede febrium doctrinam confirmant nausea,
præcipuè carnium, piscium, & quæ facilè cada-
veris instar olent, perhorrescentia, mox à fe-
brium introitu, sitis item, inappetentia, cepha-
lalgia syncipitis, hemicrania sinistri lateris, deli-
ria, sopor, vigilia, anxietates topicæ circa os sto-
machi, ructus nidorosi, consternata digestio, vo-
mitus, linguæ quoque amaror, siccitas, fissuræ,
nigredo, &c. Quæ sanè sunt indicia oblæsi
duumviratus in actione regiminis: huc acce-
dunt superveniens ructus acidus, nubecula uri-
næ, quæque coctionem stomachi rediisse ar-
guunt, prout in tractatu de Uronomantia alibi. 6
Sola autem quartana in Splene ipso, venisque
sibi contiguis, hospitium delegit. Maligna verò
sola, aliquid putridi peculiariter sibi vendicat
circa orificium ventriculi. Sunt autem tanto 7
pejores, quæ non in ejus concavo, sed in conve-
xo sederint: eò quòd non nisi extraordinarium
arcanum ad ista attingat loca. Ideo namque Ca-
strenses, & Endemicæ omnes, cæteris sunt per-
vicaciores, ac plerumque citra sitim. Quibus
vix perceptibilis calor est, solaque ægros con-
tinuà anxietas ad feretrum ducit. Hujusmodi
namq; febres, deforis tantùm contaminant, ul-
timum stomachi nutrimentum afficiunt. Qnia
reverà quamdiu vivitur, perspirabile atque ex-
spirabile est totum corpus, juxta Hippocratem.

Etenim alibi demonstravi, pulmonem, & dia-
phragma undequaque poris pervia in vivis,qua-
dum endemica transeunt, ac stomachi convε-
xum percutiunt,non raro stomachi ultimum a-
limentum inficiunt. Diariam dixi cum hectica
8 in stomacho sedere. Pestis autem in hoc à cæ-
teris malignis distat, quòd cùm non sedeat in
sordibus febrilibus,ut neque in cruore; afficiat
tantùm ipsum spiritum vitalem sui odore, ob id
quoque intret & exeat necessariò cum aëre per
poros diaphragmatis, adeóque tendit sic pri-
mariò ad stomachum, nec potens pergere ul-
terius motu locali, suam ibidem sistit impres-
sionem in nutrimento stomachi. Unde mox
vomitus, cephalalgia, sopores, deliria, syn-
copes, & quæ vitiati oris stomachi consequun-
tur dominium.

Causa occasionalis febrium.

Caput XI.

1. Causa occasionalis febrium, non est vera continens. 2. Cur causa occasionalis sit diversa in se. 3. Duplex causa occasionalis. 4. Cruor est compositum naturale & simplex: ideoque non appositum ex dissimilaribus. 5. Prior causa occasionalis & materialis febrium. 6. Altera materia. 7. Scholarum ignorantia de tincturâ urinæ. 8. Cur urina tingatur tardiùs. 9. Falsa judicia Scholarum de urinis. 10. Fabula Scholarum de tinctura fellea urinæ. 11. Argumentum Scholarum ex inscitia Galeni. 12. Quid rectius exinde colligendum esset. 13. Sagittator delirii ubi habitet. 14. Cur in delirio non sit adhibendum remedium capiti. 15. Unde nascantur apostemata universa. 16. Injuria scholarum. 17. Unde encorema. 18. Bonus Medicus cur crisim negligat. 19. Quid sit coctio in febribus.

FOEdum, ac miserandum, imò & luctuo-
sum,Scholæ exhibent spectaculum,passim
obvium.Ut cùm febris nos palam alloqua-
tur, nihilo magis à tot sæculis cognoverint eam
ut neque pellere sciant radicitus.Quod jam ne-
quidquam feliciùs sanentur febres, post bis
mille annorum experimenta, & dissectiones,
1 quam olim ab initio. Enimverò quidquid est
causa causæ, idipsum est etiam causa causati:
Quapropter causa occasionalis indesinenter
præsens,& intus hospitata (quam continentem
vocant alii) est causa causæ internæ febrium
(quam mox declarabo) ipsius febris, & acciden-
tium inde natorum. Si enim causa occasionalis
esset vera causa continens, ipsiusque febris
materia; profectò nulla esset unquam Intermit-
tens. Nam positis causis essentialibus, ad fe-
brim requisitis: necessariò quoque febris adest;
sed causa occasionalis adest ab initio usque ad
finem,quæ si continens esset, & essentiam febris
in sui gremio effectivè contineret, etiam febris
adesset, quamdiu ista continens sui causa. Sed
consequens est falsum; ergò & Antecedens. Id
est: causa ista non est continens, & intima de
febrium essentia: sed externa illi, & ideo occa-
sionalis. Cúmque in varietate causæ occasiona- 2
lis consistat ratio, qua vel est continua, vel in-
termittens: cur etiam plus minusve molesta sit,
citatior, aut tardior pro sui expulsione. Necesse
est, nec unicam unius putredinis dari occasio-
nem seminalem. Cùm igitur rerum definitio
aptissimè à causis constituentibus & essentiali-
bus petatur (prout alibi de logicis) duplicem
ideo statui causæ occasionalis materiam: no-
vam quidem,atque hactenus inauditam utram-
que. Inauditam, inquam, quippe qui utram- 3
que bilem, pituitam, & cruorem velut sangui-
nis constitutiva, non agnoscam, nec admit-
tam in natura (prout pluribus, peculiari de hu-
moribus tractatu, demonstravi) nec inprimis
cruorem, appositum è pluribus dissimilaribus,
concedo. Ut neque si inde constitutus esset, 4
unquam immediate in sui constitutiva retro-
cedere posset, neque illos in extravenato cruo-
re ostendere, errorisque ansam Scholis dare
posset. Cùm à privatione non detur immedia-
tus regressus ad pristinum habitum. Quare fri-
volum est,arguere quatuor esse in sanguine hu-
mores,quod quandoque tria, & quandoq; qua-
tuor exin,per sui corruptionem secernantur.
Quam quæstionem, ut alibi sat ventilatam de-
scripsi, hic obiter attigisse sat est. Siquidem hoc 5
loco nullam ex istis humoribus opem peten-
dam duxerim. Sed in ultima alimenti digestio-
ne,dum partes solidæ sibi è sanguine student as-
similare nutrimentum, contingit persæpe de-
generes fieri alterationes, & velut abortus præ-
posteros.Hoc ergò degener alimentum, varias
subiens suæ mutationis abusivas tesseras,diver-
sas quoque febres gignit. Longéque distant pri-
mi illi, suppositique humores ex chylo & chy-
mo parati, a vero solidorum alimento, per san-
guinis transmutationem degenerante. Itaque
febres non ex utraque bile, pituitâ, cruore &
spiritu putridis, sed ex secundariis,non quidem
putrentibus: at inter assimilandum dege-
neratis, oriuntur. Degenerant verò admi-
stione rei extraneæ, vel impressione peregrinâ,

vel demum errore indignati, vel avocati Ar-
6 chei. Alteram porrò causam occasionalem fe-
brium deduco aliunde. Quod scilicet, quia in-
dubiè per Anatomen credimus, venas Mesarai-
cas, per totum intestinorum ductum consper-
sas, sugere quidquid liquidi, & Archeus sibi fa-
miliare fore noverit. Trahunt itaque præfatæ
venæ ex Ilei intestini extremis, hisque cognatis
grossioribus intestinis, succum quendam: Sed
cùm ibidem non sit ampliùs aliquod alimen-
tum, at potiùs stercus aliquod, assugunt ens
hactenus anonymum, quapropter illi novum
nomen dare debui. Scoriam ergò voco, sive
stercus liquidum, ad suos fines in natura utile.
Quippe urinæ incommodis resistens, adeóque
urinæ tinctæ, non tam citò lapidescunt, atque a-
7 quosiores. Quidquid ergò urinam tinxit hacte-
nus, est Scoria, non autem fel: prout alioqui Ga-
lenistæ delusi, tyrones seduxerunt, (quod alibi
latiùs in uronoscopia) adeóque sua, de urinarum
tinctura, judicia, ad felleos & biliosos humores
delata, non nisi scoriam, sive stercus liquidum
spectant. Nam quantumque vel minima fellis
guttula in lotio esset, (quanto minùs tanta, atque
exigitur pro totius saturata tinctura) tota ama-
ricaret: sed non amaricat: ergò, non inest ei fel.
Major constat ex ruptura fellis in pisce, utcun-
que piscem exquisitè abluas à felle, tamen gustu
amarus est. Minor obvia est gustu. Quod autem
lotii tinctura sit Scoria, patet per distillationem.
Hujúsque demonstrationes in tractatu de Due-
lech, cuique experiri volenti obtuli obvias.
8 Vltimò ergò, tinctura ad lotium transit: quod
chyli in Scoriam mutati adventus, ad Colon
Intestinum sit tardior, quia hoc colon, est situ
9 posterius. Falsa ergo hactenus fuerunt judicia
Scholarum, de coloribus, & contento urina-
rum, & inde desumptæ hariolationes. Lepida er-
10 gò ignorantiæ fabella est Galeni, dicentis: Ma-
nè video urinam meam aqueam, quare me re-
pono ad quietem, & post aliquod spatium tin-
ctam video, quia bilis ultimò advenit, & sic uri-
na ultimam sui digestionis maturitatem recipit.
Quasi urina in vesica, si non emittatur, coque-
retur maturitate sui, vel additamento tingentis
fellis? Bilis sanè, si qua esset, cognatim oriretur
cum aliis humoribus, & sanguinis sero urina,
eodem scilicet jecoris sanguificantis labore, quo
lotium transit per jecur, bilis affusa illud tinge-
ret, & non aliquot horas post, nisi ostendant, u-
tile fore istam bilem excrementalem aliquanti-
sper, & separatam, asservari extra lotium. In
oppositum autem sic argumentantur ab even-
tuali conjecturâ, & causis male intellectis. Ajunt 11
enim experientiæ esse, quòd in febribus conti-
nuis, si post flavas urinas, repentè aqueæ ap-
pareant significari futura deliria, ob obreptam
in caput bilem, juxta Galenum. Sed hic vir o-
stendere debuisset: Quis missor illius bilis esset,
quis ductor per venas, & quodnam receptacu-
lum istius bilis. An sinus cerebri (nulla est e-
nim alia in capite cavitas) sine morte præsen-
taneâ, bilem istam ferret? & quo fine hæc face-
ret natura, ut à cloacis humorum, emunctorio
vicinis, directè in oppositum, bilem febrilem, &
totaliter excrementitiam, ad nobilissimum vi-
scus deferret? Ego verò, in mea uronomantia, 12
ex iisdem lotii signis collegi, scoriam non ferri
per venas more debito ad lotium: ergò præter
naturam detineri alibi, certum est: non ferri
autem ad caput: sed ad præcordiales venas, id
est, ad sedem febrilem, ipsum alterum excre-
mentum febrile, unde auguror, febrim auctum
iri; & inde delirium. Quod autem sagittator de- 13
lirii, & amentiarum, habitet in præcordiis, pa-
tet tam ex Hippocr. Cui vena in hypochon-
drio fortiter pulsat, is mox mente alienatur:
quam ex proprietate nominis, in Scholis re-
cepti, quo passionem hypochondriacam à sede
denominant. Quod autem sagittatoris scopus sit
cerebrum, ut deliria & sopores excitet, non de-
bet movere Medicum, ut proinde capiti reme-
dium adhibeat. Siquidem id semper est ad poste-
rius ad tela vibrata: non autem ad sagittatorem,
medelam applicuisse. Quare quamdiu Scoria re- 14
ctà fertur ad lotium, velut naturale sibi emun-
ctorium, bene est: at si obliquè aliò feratur, fit fe-
bris continua. Tam quia natura sui est excre-
mentum, quàm quia hospitio indebito recedit.
Alioquin alimentum, in via digestionis ultimæ
degener, plerumque mitius est atque insipidum,
ideóque Intermittentes dat, & longiores, quate-
nus glutinosior est illarum materia. Atrocior ve-
rò est Scoria: atque ideo crudeliores febres con-
tinuas suscitat, citiúsque ad periodum aspiran-
tes. Duo autem hæc excrementa, sive ambæ cau-
sæ occasionales, ubi conspiraverint, spurias, he-
pialas, hemitritæas, sesquialteras, & erraticas fe-
bres proferunt. Potentioribus ergò incisivis e-
gent intermittentes, quàm continuæ, quia perti-
naciorem, magisque glutinosam materiam oc-
casionalem habent, vasis quæ intus adnascitur.
Sin autem alimentum istud supra hepar dege- 15
nerat, apostemata varia suscitat, non autè febres
primarias. Etenim quia & in Phlegmone cruor,
vel alimentum solidorum, in pus degenerat,

febrium acutissima: multò minùs erit vinum auferendum in mitioribus. Præsertim quòd constet, calorem non esse constitutivum febrium: sed per accidens consequens. Nec est quod arguant discrimen Pestis ab aliis febribus. Nam reverà Pestis fluctuat in Archeo, ut venenum. Febres verò pertinacem, & adhærentem venis materiam occasionalem habent. Vtrobique ideo exigi diaphoretica: In Peste quidem sudorifera cum alexipharmaco contra labem veneni. In cæteris verò febribus, diaphoretica quæ incidunt, dissolvunt & abstergunt. Et utrobique quidem hoc negotium per calida completur. Vinum autem peculiarem habet indicationem: non solum quia vires addit, quibus natura exosam materiam domat: verùm insuper, quòd sit plaustrum medicaminum conveniens. Est nimirum nuntius, qui vias novit, itineri accinctus, charus intimis, & admissus in penetralia. Etenim in juvene, ac viro forti, cum febri minuta, est calor ingens: ubi interim senibus est febris lethalis, ac ardua, vix tamen calorem habet molestum. Si ergò calor, exhibito vino augeatur: non proinde augetur febrilis
8 malignitas. Quippe febris & calor, sunt radicaliter distincta (quod jam ostendi per febres juvenum & senum.) Nil refert; etsi caloris molestia parùm increverit potu vini: nam cum fœnore id compensatur. Eò quòd vires (morborum unicæ medicatrices) moderato vino augeantur. Hoc ipsum si penitiùs ac radicaliter trutinetur, reperies, quòd calor non propriè comitetur febrim: sed virium valorem. Itaque quod Scholæ in vino tantoperè perhorrescunt, boni est indicii nota. Lethales namque ac pessimæ febres vix calent: omnisque febris circa mortem absque calore est. Si ergò motus caloris sit ipsius Archei, ad expulsionem hostis, & vinum calorem addat: ergò qui per vinum procedit, juxta conformitatem naturæ medetur. Verumtamen demus, calorem exhibito vino majorem, imo etiam febrim acriorem. Quid enim inde aliud sequitur, nisi quod vinum constitutionem vitalem adauxerit? Quódque Iuvenum constitutioni sit status iste propinquior, quam qui per refrigerantia incedit, vel non dato vino? Sunt namque media refrigerantia, morti similiora, cessationi à motu, & defectui: calor verò à moderato vino, est medium simile vitæ, & medio, quo ipse Archeus utitur. Etenim vigori, statui, & crisi, propinquior est constitutio caloris aucti à vino, quàm si flaccescentibus viribus, languidior calor abstemio fuerit. Hæc de vini potu. De aquæ potu autem decisio esto calidam febrientes non appetunt, nec sitiunt tepidam: frigida autem in gradu remisso admittenda, in statu summo calore nec metuendum ut dixi de commixtione extremorum. Quippe experientia jam dudum feliciter hunc timorem excussit. Aliis autem febrium stationibus nec frigida, nec affatim potanda, nunquam tamen sitis toleranda, nec quidem subter sudorem; sed tum potus calidus esto. Si sitis urgeat, nec pabulum potus febris habeat, depopulatur humidum innatum. Cæterùm quod de aquæ cruditate incusant, sic sumito. Aqua scaturiens è sabulo simplex & optima est, & sumenda de fonte ipso. Quæ autem per canales decurrit, vel è lutoso fonte scaturit, jam mixtæ malignitatis est particeps. Hanc autem non tam crudam voco, quàm infectam. Aqua enim per se nec cruda nec cocta dici meretur, ut neque per calorem maturatur, nec aliquid acquirit: sufficit enim modò illi summum frigus retundatur, infectis autem aquis utatur nemo, ut neque ullo potu frigido in peste & malignis. At spatiosior est ratio, pro remedio 9
calido. Neque enim suadeo unquam remedium, quod solo calore moderetur febribus: sed sicut vinum juvat confortando, & penitiùs introducendo copulata sibi juvamina: ita remedia incidendo, resolvendo, abstergendoque, eóque nomine felicius, quod Archeum, operando, sibi consonum habeant. Hactenus enim vires suas commiscet remediorum potestatibus, ut causa occasionalis profligatur, utque non consternatas vires mox excipiat firmior valetudo. His tandem fortè objicient: Quod cum 10
calor in febri, sit effectus indignati Impetum facientis; sequatur etiam ex mensurâ caloris, indignationem Archei esse metiendam, & per consequens, quidquid calorem febrilem auget, augere etiam febrim. Respondi antè unius radicis esse plures surculos, effectus, sive symptomata varia. Sæpéque sub mitiori calore, advenire deliria, comata, pulsuum intermittentias, designantia nimirùm auctam febrim. Prout è tenero germine glandis, major frons quàm è quercu veteri. Elenchus itaque in argumento est, in homine (febris major) ego enim febrim adauctam horreo, quam symptomata lethalia adaucta sequuntur. Increvisse autem febrim, eò quòd Archeus fortius insurgat, ad expulsionem radicis febrilis, nequaquam formido. Atque id si febrim auctam vocent in conclusione, parum moror. Nam & sic Scholæ suadent, non 11
magno-

magnopere timendum ab accidentibus præter rationem supervenientibus. Notandum est ergò, Archeum nunquam accendi in toto sui: Alioquin enim sub finem accessus, totus Archeus exsolutus, causa esset deliquii: Accenditur ergò Archeus in multa vel pauca portione sui. Ideóque auctus per vinum Archeo, si plus ejus accendatur, non plus ei deperit (& tamen fortiùs strinxit causam occasionalem) quàm non roborato auctóque Archeo, & minor ejus pars accendatur.

Febris essentia.

CAPUT XIII.

1. Qualis definitio essentialis & physica. 2. Morbi sunt entia per se subsistentia, & non accidentia. 3. Quare morbi habitent in alieno hospitio. 4. Morbus non est solus nisus, nec motus, nec intemperies, nec diathesis. 5. Essentia febris, quam scholæ ignorant hactenus. 6. Alius ergò scopus medendi, quàm qui hactenus. 7. Causa occasionalis sola, ut febres distinguat. 8. Facilitatur cura Medici.

1 DEfinitio rei, non ex genere definiti, & differentia constitutiva specierum, fabricanda est, prout in logicis alibi demonstravi. Eò quòd præter rationale, & irrationale (si modo adhuc sint differentiæ constitutivæ animalium) ejusmodi differentiæ nullæ in Scholis appareant. Sed definitio physica constare debet causis, materiali, & efficiente internâ, sive seminali. Utpote quæ duæ rem ipsam totamque constituunt, & in ea manent inseparabiliter essentiales, quamdiu ipsa est. Adeóque rem per causas, harúmque proprietates expli-
2 cant. Febres profectò materiam habent, & efficientem internam, per modum aliorum entium in se subsistentium, licet morbi omnes habitent
3 in corpore vivente. Eò quod non sint entia primæ creationis: sed à prævaricationis maledicto inchoati. Ideóque nec habent propriè suum ens seminale, quod ipsos constituit, & fovet: sed loco seminis, ipsis est ens occasionale, unde excitantur. Quo cessante, cessat quoque morbus. Quoties ergo non vitale, in agrum vitalem est insertum, indignatur Archeus, & excandescit, ut istud peregrinum è sui anatomiâ exclu-
4 dat. Quod in limine hujus tractatus, per Spinam digito infixam edocui. Itaque febris non est solus nisus expulsivus, sive motus alterativus (multóque minus ipsa alteratio, & diathesis, ut alioqui putarunt Scholæ) sed febris est ipsa pars materialis, indignatione d eturpati Archei. Defœdatur nempe pars Archei per iram, 5
suscipítque iconem, sive ideam indignationis (quod in prægnante metuente, aut appetente quippiam, clarè exprimitur, dum desideratæ rei sigillum, in fœtum deportat) & quidquid de Archeo defœdatum est, peregrina ista Idea, hoc debet per accessum exterminari: usque adeò ista est lassitudinis causa in febribus, quod spiritus, peregrinâ Icone, sive imagine odiosa insignitus, tanquam ineptus, ad obeunda solita munia sui regiminis, totus evanescat. Sic nempe profunde speculantes, multâ lassitudine fatigantur. Nam Archeus si imaginem in se inductam habet, inutilis fit regendo corpori. Ideo namque incurii, faniores, fortiores atque longiores vitæ, tardè canescunt. Studium itaque Medentis, non est dirigendum ad posterius, sive ad alterationes in Archeo naturaliter susceptas. Nam (ut dixi) in morbis cuncta pendent à causa occasionali, in agrum vitalem inserta. Quia morbi non habent in se radicem essentialem permanentiæ & stabilitatis, sicut habent cætera entia, quæ seminibus suis constant atque subsistunt. Quia revera omnes immediatè consistunt in vita. (In cadavere ideo non est morbus) horumque ideo interitus omnis, & cessatio pendet in ablatione causæ occasionalis. Scopus ergo me- 6
dendi non se vertat ad caloris refrigerium, aut ad motus alterativos consopiendos, ut neque ad accidentium comitantium, & effectuum productorum exspectationem: Incassùm nempe laboraverit Medicus, operam, dies, & occasiones perdet, quamdiu ad causæ occasionalis sublationem non intenderit. Imo quantocius id fecerit, eò jucundius & gratius auxilium erit. In febri- 7
bus universis, est unica Archei accensio, sive indignatio, unde & in essentia & nomine febrili conveniunt: solùm autem per causam occa-
sionalem distinctæ. Materia nimirum & hospi- 8
tium febres distinguunt. Imo, probo Medico, magni non est momenti, diversitates febrium, juxta materiæ proprietates, & loca, curiosè indagasse, cum nec præcavisse sit datum: neque dici possit remedio: vade tu ad talem venam, vel ad istum locum. Sufficit enim novisse, quæ jam antè generaliter determinavi. Totúmque medentis studium sit, invenisse remedia, apud quæ omnes febres ejusdem sunt pretii & ponderis, ut mox declarabo.

Perfecta febrium omnium sanatio.

CAPUT XIV.

1. Proprietas causæ occasionalis. 2. Quare non sit putrida. 3. Vomitiva & laxativa tantùm sanant per accidens. 4. Schola cur condigna non habuerint remedia. 5. Nemo curatus à febribus per Medentes. 6. Excusatio Authoris. 7. Remedium febrile quale. 8. Notantur paracelsi felicitas, & inadvertentia. 9. Descriptio remedii universalis. 10. Remedium purgans febres & ægros: non autem sanos, describitur. 11. Rarissima proprietas liquoris Alkahest. 12. Particularia remedia febrium.

1 ERgo jam manifestum, & sat esto, febri-
lem materiam occasionalem expugnan-
dam, eamque si non edulium corruptum
(ut in Diaria) saltem esse excrementum, non
quidem putridum (nisi in malignis, quibus ad-
huc putredo est in fieri esse) sed peregrinum e-
xoticum non vitale, detentum contra naturam,
adeoque in alienam messem delatum. Hocque
2 titulo penitus hostile Archeo. Etenim si putri-
dum non esset tenax, nec adhæreret contumax
(per putredinem namque fibræ tenaces fatis-
cunt) adeoque nec diuturnas febres daret, quin
confestim vas continens secum putrefaceret, &
mortificaret. Unde mors necessitata. Detinetur
ergò febrium materia occasionalis, præter vota
naturæ, locis indebitis, quibus non est ulla sen-
3 tina corporis. Vomitiva ergò & lavativa, si
quid proficui unquam præstiterint, id totum per
accidens est; quatenus scilicet, ad stimulatio-
nem unius, alterum, pronum, ac vicinum, unà
exturbatur. Nam alioqui febrium occasionalis
materia, ordinariò non in stomachi aut Intesti-
norum cavo residet, quia sunt sentinæ, & loca
expulsioni appropriata. Nisi fortassis in Diaria,
cholera, diarrhœa, dysenteria, aliisque horum
canalium febribus, ab adhærente materia prori-
4 tatis. Ego enim de febribus primariis loquor
præcipuè. Inprimis non potuerunt Scholæ con-
digna febribus quærere remedia, malis ac falsis
imbutæ principiis Non quærentes autem reme-
dia, nec ea etiam potuerunt invenisse. Ergò
Medentes, hactenus destituti vero remedio, fe-
bres conati sunt curare, euntes in circulum. Si-
qui autem sub illis sunt curati, per accidens id
5 fuit. Agant Deo gratias, qui vires ægris largitus
est, quibus febri & auxiliis illorum restiterunt.
Medici igitur febres postergarunt, loco sana-
tionis, per virium & cruoris exhaustiones,
6 Absit invidia dictis, non enim jactantia, aut
vana gloriolæ cupido (Deum judicem testor
sed hæc, me dicere, & palàm scribere coegit hu-
mana necessitas, & mortalium commiseratio.
Meum ergò expendi talentum. Credat, & sequa-
tur qui volet. Per me non stat amplius, si mor-
tales creduli febribus pereant. Unica nimirum
falce amputatur omnium febrium causa occa-
sionalis. Id remedium est sudoriferum, quod 7
incidit, extenuat, resolvit, liquat, abradit, & simul
abstergit causam occasionalem, ubicumque lo-
corum ea demum exstiterit. Estque universalis
febrium medicina, diaphoretica quidem, insen-
sibiliter, & citra sudorem, præfatos effectus pa-
trans. Enimverò Paracelsus quanquam arcana 8
haberet, quibus unico haustu quartanam o-
mnesque ex æquo febres feliciter sanaret: non
fuit tamen illi data causarum cognitio. Conten-
tus Macrocosmi singulas creaturas, in nos intro-
duxisse, sicque simplicium omnium, & stella-
rum species, numeros, atque proprietates, arti
medicæ applicuisse sub credulitate: idque non
quidem per similitudines, sed per univocam i-
dentitatem tam præcisè scienda voluit, sub pœ-
na Idiotismi convicti. Itaque febrim non distin-
guo, si remedii sit summa bonitas. Etenim istud
remedium est Præcipitatus diaphoreticus Para-
celsi. Qui omnem sanat febrim unica potione. 9
Hecticam autem, intra lunæ cursum. Oretenus
enim assumtus, curat carcinoma, lupum, &
quodlibet æsthiomenum cacoëthes ulcus, sive
externum, sive internum, itemque hydropem,
Asthma, & morbum quemcumque chronicum.
Complet enim solus desideria Medentum, tam
in Physicis, quàm Chirurgicis defectibus. Ejus
descriptio, est tam in libro de morte rerum,
quàm Chirurgiâ Magnâ, illamque nonnihil ma-
nifestius declarabo, Accipe pulverem Ioannis de
Vigo propria manu paratum: Nam alioquin ad-
mixto minio, est adulteratus, prout & qualecum-
que Medicamen Chymicum, quod venale ex-
stat, fraude plenum est. Hic pulvis, affuso ele-
mento ignis, de Vitriolo Veneris extracti, cum
aqua Regia cohobandus est quinics, sub finem
augendo ignem: nam fixatur planè. Et est pul-
vis valdè corrosivus. Qui dein cohobetur decies
cum aqua vitæ optime deflegmata, & vicibus
singulis renovata, donec omnem corrosionem
secum abstulerit. Et tum iste pulvis, instar sac-
chari, dulcis est. Ideoque spiritus vini ibidem
appellatur Saltaberi, sive Tabarzet, quod saccha-
rum sonat. Non quòd in se dulcis sit, sed auferat
corrosivos secum spiritus. Adeò ut residuus pul-
vis, propriâ nec aliunde mutuatâ dulcedine,

fulgeat. Nam præterquam quòd ignis Vitrioli sit dulcis, ipsum sulfur Mercurii, tunc extra inversum, est summæ dulcedinis. Fixus est pulvis iste, & dicitur aurum horizontale. Etenim paucis absolvi secretum, quod Medicum nobilitat. At istud parasse, pro prima vice, est ingentis operæ, pendetque ejus directio à manu ejus, cui debetur omnis honos; quia parvulis revelat ejusmodi arcana, quæ mundus nescit, & id-
10 circo vilipendit. Est & purgatio Diuceltatesson quæ Podagram non minus, quàm febres radicitus curat. Ejusque arcanum corallinum vocatur, quod paratur ex essentia auri horizontalis, hoc modo. A Mercurio vulgò venali, abstrahe liquorem Alkahest, cujus meminit 2. de viribus membrorum c. de hepate. Quod fit unius horæ quadrante. Nam, inquit Raymundus, astantibus amicis & præsente Rege, coagulavi argentum vivum, & nemo præter Regem, scivit modum. In quo coagulatione istud est singulare. Quod liquor Alkahest, idem in numero, pondere & activitate tantum valet millesimâ actione, quantum primâ. Quia agit sine reactione patientis.
11 Mercurio igitur sic coagulato, absque ullâ coagulantis remanentiâ, fac inde pulverem minutum. Et distilla ab illo quinies, aquam ab albuminibus ovorum distillatum, atque sulfur Mercurii, quod per sui præfatam coagulationem foras deductum est, fiet rubicundum instar coralli: & quanquam fœteat aqua albuminum, tamen iste pulvis dulcis est, fixus, ferens omnem solium ignem, nec perit in plumbi examine. Spoliatur tamen virtute Medica, dum in album metallum reducitur. Datur autem granis octo plerumque. Quia purgat corpus humanum, quamdiu sordidum est, & non perfectè sanum. Sanat quoque ulcera vesicæ, laryngis, & œsophagi. At cum non cuique Medico contingat adire Corinthum, nec liceat profanare Arcana Dei, qui horum dispensator manere voluit: sat fuit Theoriam medicam manifestasse. Vt orando, quærendo, & pulsando, scientiam acquirant, un-
12 de omne donum bonum descendit. Attamen sunt quædam febrium particularia remedia, quæ licet ad Generum amplitudinem universalem non adscendant: febribus tamen plerumque satisfaciunt. Cujusmodi sunt salia à Cephalicis, itemque à majorana, roremarino, salvia, ruta, atque similibus. Non existimans hæc salia esse alealia cinerum, sed volatilia, & quæ simplicium totam crasim continent. Etenim sunt diaphoretica insignia, atque nonnihil temperata. Quæ si debita statione, nimirum jejuno stomacho, & ante paroxysmum Intermittentium vel quovis tempore continuatum, potentur in vino, vel aceto, sudorque proliciatur, nunquam Medentem fidelem ludibrio exponent. Cessa quoque mirari, quod absque omni evacuatione febres curandas proponam, si diaphæresim atque sudores suadeam. Nam & alligatis simplicibus, magno Medentum dedecore, frequenter febres curatas vidi. Denique & istud dicam, quòd per emplastrum centenas quartanas tutò sanaverim, absque recidiva, licet autumnales. In specierum febrilium igitur familia, non rarò particularia ejusmodi, universalis remedii apicem attingunt. Quærite, & invenietis, modò Medicina non in quæstum solum sit. Nam si vobis intentio est, Misericordia ex charitate, obviabit vobis in itinere, Veritas, & lux à Patre luminum descendens, cui sit honoris retributio in æternum.

Responsio ad contumelias.

Caput. XV.

1. Argumentum in contemtores scientiarum. 2. Responsiones ad convicia Galenicorum. 3. Adulterata sunt Chymica officinarum. 4. Per ignem mitescunt corrosiva. 5. Objectio de parvitate dosis. 6. Dignitas Mercurii & stibii. 7. Rarissimum arcanum salis volatilis. 8. Res omnes clamant pro vindicta in Galenistam spretorem Chymiæ. 9. Origo Pharmaciæ. 10. Objectio de solutione perlarum & corallorum. 11. Quomodo separantur in stomacho dissolventia à dissolutis. 12. Quid significet præcipitare in chymicis. 13. Censura de quibusdam scriptoribus chymicis. 14. Iterata objectio, subterfugia ad molliores animantum tophos, sive lapides. 15. Qualis sit actio gemmarum in nos. 16. Quid sit in teneriori lapide, quod operatur pulvere suo sospite permanente. 17. Proba mechanica. 18. Proba ex armis propriis. 19. Patientis mira quadam ac propemodùm infinita reactio, sine passione transmutativa essentia sua. 20. Explicatio per mechanicam. 21. Quid corpora apparenter dissoluta, in nobis patiantur. 22. Periculum ignotum scholis. 23. Arcanum involutum, primo per ingrata dissoluta: atque deinde superlativum per dissolventia grata. 24. Medicamen genericum. 25. Peroratio ad Medentes. 26. Laus salis volatilis è tartaro.

VLcerosum hoc seculum perversissimorum ingeniorum, non patitur admonitos resipiscere. Tantum enim adhuc abest, quod plerique practicantium detrectentur

ſcentur, hujusmodi arcana majora inquirere, quod paſſim in ſcientias quas ignorant invehantur. Quod autem eaſdem ignorent penitus, & penè geſtiant, ſibique invicem gratulentur de illarum inſcitia, nec tempus in illis inutiliter abſumpſiſſe, patet, quia non pudet illos ſcientiam Chymicam velut fumi vendulam atque illuſoriam ſive falſam, ſcriptis, & ſarcaſmis vilipendere. At neſciunt, quod cum non entis non ſit ſcientia, nullusque conceptus in mente illi
1 reſpondens. Adeóque in eo, quo negant veritatem ſcientiæ, manifeſtant ſe eandem ignorare. Id eſt vilipendere id, quod penitùs ignorant. Suntque alii, qui mitius, ſed æquè ſtolidè, dicunt. 1. Iſta non ſunt noſtri fori, rem medicam nequaquam attingunt: ſequimur namque ab antiquo approbata. 2. Medicamina Chymica, empyreuma redolent, calida, violenta, & minimè trita. 3. Servos habemus, qui nobis, quæ uſui ſunt, fideliter præparant. Eſtque indecorum viro docto, Pharmaceuticen exercere. 4. Fumivenduli experimentatores, omnes evacuationes horridas inſtituunt, terrore plenas, quia Mercurio & Antimonio, venenis apertis, tantum innituntur. Adeóque circumforaneos inter ſunt reputandi. Hæc ſunt, quæ pro ſua inſcitia incau-
2 to obtrudunt vulgo. Quibus ex ordine ſic ſatisdo. Agitur de medicamentis, non autem de rebus, quæ coriarium aut figulum concernunt. Pudendum ergò ſupponunt ſubterfugiū, quod ignorent, quæ diſcere debuiſſent. Nec etiam fidum eſt fundamentum ab antiquitate ſemper ruinoſum, euntes quà itum, non quà eundum erat, ſemper antecedentium gregem ſequentes, cœciſque mentis judiciis ſibi mutuò ſubſcribentes. Reſpondent etiam me ſilente ſervi noſtri fugitivi, à quibus corroſivum pulverem præcipitati, & dulcioris alterius, ſive minùs virulenti, itemque vitrum antimonii, ac flores, cinabrium, & in ſumma, nō niſi venena mutuant, ad magnorum morborum transplantationes &
3 palliationes. Cæterùm inſigniter adulterata omnia, pro libidine lucri. Nam facile eſt ignaros decipere, in rebus, quas profitentur ſe ignorare. Sunt nempe olea eſſentialia venalia, quæque magno ære penduntur, adulterata omnia atque ſingula: ſi novem partes olei Amygdalini, ad unam eſſentialis commiſtas eſſe, facilis ſit experimenti. Injice nempe in cochlear aquæ vitæ quidquid ſupernataverit, eſto de oleo eſſentiali; reliquum verò, Amygdalinum. Idque tutius ſciveris, ſi in balneo experimentum feceris. Oleum ſulfuris, ex dimidio aqua eſt pluvia, Vitrioli autem ſtagma, totum in impoſturam delatum eſt: & quotidie magis futile. Quod ſimplici examine per balneum mox conſtabit. Vix ſextam partem ejus eſſe merum, eamque adhuc tinctura ex cortice querno gravatam. Ad ſecundum denique reſpondebo mox. Nunc ſat eſt dixiſſe, ſelectiores hodie Medicos, non ſpernere chymica remedia, quod eorum libri noviter teſtantur. Adeóque vulpes vituperat uvas, & gallinas, in arbore ſequeſtratas. Quantum autem præſtent, ſilentibus nobis, loquuntur ægri experti. Ad tertium. Non eſt indecorum, manu propria præparaſſe quędam ſelectiora, & illa ſuis poſteris legaſſe, ac tradidiſſe per manus. Nec enim indecorum erat Pontifici Ebræo, ſtraviſſe armenta, & lanionem egiſſe, pro ſalute populi. An ſortè ſtercus olidum inſpexiſſe, & baculo agitaſſe, glorioſius eſt Galenicæ turbæ, quā nobis furnos, vaſa & carbones tractaſſe? Sane ſi momentum veritatis haberent, cognoſcerent, quod opera charitatis non infament quemquam. At qui charitatem non habent, cuncta præter quæſtum ac lucrum cenſent indecora. Abſcedite ab hoc vaſtu, & eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui in cœlis eſt, eſt miſericors. Alias namque dicet: Neſcio vos in lucrum, & impoſturam viventes. At ſanè hos ambitioſulos non moratur dedecus: ſed ignorantia, & cupido lucri. Pluris enim faciunt viſitationum numerum, quàm ſanationis gloriam, quæ in bene feciſſe tota ſe ſepelit. Etenim tam citò, atque a Scholis, Doctoris titulo dimiſſi ſunt, lampetrinis oculis per plateas, & diverſoria inquirunt, an non ſint ægri, qui ſibi vitam ſuam credant. Sed ſiſte gradum, non eſt Medicina, per modum mechanicarum exercenda. Et quia in hoc puncto Medentes errant, Pater luminum ſua dona ſubtrahit, poſtquam Medicina ut aratrum eſt exculta. Habetote charitatem; & lucrum vos ſponte ſequetur, cum honore & gloria, quæ fugientem arripiunt Medicum, quem Altiſſimus honorandum præcepit. Ad quartum. Concedo, in Chymiam non 4
minùs, quàm in rem medicam, licentioſiſſimè ſe intruſiſſe omne nebulonum genus, variamq; inde cladem generi humano emergere quotidie, in quos ſanè Magiſtratus jure ſævire deberet. Sed hæc non infamant viros probos. Certum eſt, quod ſemper lucro annexa fuerint fraus, & adulteratio medicaminum. Quantum autem ad opprobrium remediorum & Chymicorum ſpectat, id largiori periodo trutinandum. Inprimis hic quadrat, quòd ſcientia non habeat hoſtem, niſi ignorantem; non quemlibet, ſed ſuperbum,

perbum, & discere recusantem. Quod patet per jam dicta corrosiva nempe atque manifesta venena, evadere saccharo dulciora. Facilius, & ad manum idem patet siquidem flammula, Ranunculus, apium risus, &c. vim vesicatoriam, mox distillando deponant, prout succus citri suam aciditatem, hydropiper acrimoniam, &c.
5 Nec refert, quòd Pharmaca Chymica sint parva dosi exhibenda. Id enim non accusat virulentiam: sed summam agendi entelechiam. Sic nempe alia dosis est ciborum, & alia Scammoneæ, esulæ, & colocynthidis. Ideò Medicus indiscretus, tortoris instar est. Vires remedii Chymici arctantur in parva quantitate, sub qua placent, dum quæque suis proportionibus respi-
6 ciant vim, & necessitates ægrorum. Huc fortè non ineptè quadrat illud Hieremiæ 15. Si separaveris pretiosum è vili, tanquam os meum eris. Quod autem de argento vivo & Antimonio improperant, meram continet rerum inscitiam, & stupidam contumeliam. Nam Antimonium, quamdiu vomitum aut sedes movet, & Mercurius revivificari potest, venena sunt, nec boni viri remedia. Sed dum ad apicem venerunt, in quem à Deo destinantur, nemo mortalium, illorum virtutes indagare, vel encomiis condignis illustrare potest, utut crepant ilia momo: neque enim gloriamur, Mercurii & Stibii vim purgativam novisse, ægrisque propinasse, qui purgantia detestamur, præsertim quæ sanum æque atque infirmum dissolvunt putrefaciendo. Bilem deponite, & mementote, quòd in thecis vestris nil resonent dispensatoria, præter Scammoneam, colocynthidem, elaterium, esulam, id est, mera toxica. Deinde, etsi vegetabilium & aromatum essentiæ sint calidæ: illorum tamen salia volatilia (quæ nunquam vidistis) sunt
7 temperata. Adeò, ut si oleum cinnamomi, caryophyllorum, lavendulæ, &c. noveris transmutare in salem volatilem, nactus es medicamen temperatum, efficiens quantum de istis simplicibus sperari potest, in veteri vertigine, palpitatione, Apoplexiâ, similibusque. Ergò qui claves Medicinæ tenent hodie, cum nec adyta intrent, mortales arcent ab usufructu donorum,
8 quæ Altissimus in naturâ disposuit. Clamant ergò in cœlum præstantissimarum rerum potestates, se velut frustra venisse, vix quemquam esse, qui vincula earum solvat, ut benevolentiâ, quam mortalibus debent, persolvant: sed potiùs evasisse, stuprorum, & adulteriorum præmia. Illa ergò scientia, quæ docet inspicere corpora occluta, per sui analysin, ac virtutes illorum absconditas eruere, famula Pharmaceutices non est (ut sonant ignorantium convicia) sed potissima historiæ naturalis tecnarsis est. Incepit 9
namq; Pharmacia, primùm à mercatoribus simplicium & herbarum collectoribus; dein verò, cùm cernerent Medici, non unicuique opportunum esse, simplicia elixare, condire & præparare, negotium istud simul fuit simplicium venditoribus commissum. Interim Medici selectiora, & secreta sibi servabant, quibus honorem posteris suis compararent. Sed tandem, crescente Medentum ignaviâ, contenti fuerunt, discurrere per plateas, de domo in domum, ex frequentiâ visitationum quæstum fecisse. successerunt demum inde dispensatoria, selectas formulas hinc inde, pro nutu ignorantiæ compilasse, ut in officinis servarentur, & ostentarentur venalia, magis ad expeditionem, quàm ad proprietatem. Unde tandem Medici, composita compositis nectentes, mille quandoque simplicium farraginem ægris propinant, ut si unum non juvet, juvet saltem aliud. Vel ad minimum, se excusent, quòd juxta tritam normam, curam ægrorum gesserint. Hæc est Pharmacia hodierna, à qua quantum distet Philosophia Chymica, nôrunt quidem qui eandem vel à limine salutarunt, ignorant verò, soli ignari osores. Ægrè sanè ferent Galenistæ, quod suis ignominiis & contumeliis, per meram lucem responderim, quódque suam potissimorum remediorum supellectilem vellicaverim, quare instabunt (sat scio) hoc modo. Vrges, perlas, coralla, &c. in li- 10
quoribus acidulis non dissolvi: sed tantum à salibus dissolventium velut calcinari, ac pulverari, abscondi quoque, ac fieri invisibilia oculis. Idque probas per argentum in Chrysulca dissolutum: quod inde sospes reducitur: ergò non amisit pristinam essentiam: & istud detorques ad præfatos lapides, & probas; quia per salem alcali de tartaro, præcipitatur rursus idem lapis ad fundum, qui antea erat invisibilis pulvis, quatenus sal alcali combibit salem acetosum, qui côtinebat in se lapidum pulverem. Sed non cernis, quod imprimis vestra tyrocinia, hujusmodi dissolutiones doceant, & magnifaciant. Tum etiam, quod stomachus careat sale tartari, ut dissolutos pulveres præcipitet, separetque à dissolvente suo, ideóque proponas ludibrium. Ac per consequens materia Perlarum, Corallorum, &c. semel hoc modo dissoluta, soluta maneat, & intrò ad venas admittatur, cum liquoribus chymi, adeóque in urinam vel cruorem transmutetur, præstetque quantum pollicemur.

Respon-

11 Respondeo. Naturam non opus habere sale tartari, ad separandum istum pulverem, à dissolvente suo. Quoniam edocta est tam à parte ciborum, quàm digestionis propriæ, hunc pulverem sequestrare. Sunt namque quamplurima inter cibos, quę hunc effectum proferunt. Qualia sunt olera, itemque herbæ vulnerariæ, &c. quibus plerumque sal volatile lixiviale inest. Itemq; vina cum albumine ovorum, nedum separant ejusmodi dissolventia coagulata à pulveribus dissolutis: sed & Mercurium præcipitatum revivificant. Denique ipsamet stomachi digestio, ordinariò spiritus vegetabiles acidos, substantialiter transmutat in salem urinę salsum, atque volatilem: qui cum amplius non habeat pristinas vires dissolvendi, quas in aciditate
12 prius habebat: illicò derelinquit (id est, præcipitat) pulverem, quem antè occultabat dissolutum in sua aciditate: Ideòque ante fores mezaraicarum venarum, præfatum pulverem præcipitat,
13 & exuit. Adeòque sciant Galenistæ, quòd scriptores tyrocinii Chymici adhuc Tyrones sint, gestiant aliis proponere, quæ summis labris degustarunt: adeoque nondum Philosophiæ pe-
14 netralia adiverint. Sed iterum instabunt Galenistæ. Dicentes, quòd notabiliter lapides Bezoar, cancrorum, limacum, &c. tam pulvere tenus sumti, quàm soluti in dissolvente acido prosint, in Peste, febribus, lithiasi, vulneratis, devolutis ab alto. Quapropter per me stolide idem negari perlis, corallo, &c. Quibus respondeo. Gemmas, lapides, & saxa, multam habere latitudinem, &
15 differre plurimum inter se. Inprimis namque gemmæ, silices, marmora, & quæcumque crystallinam habent duritiem, nequidquam agunt, aut patiuntur in nos aut à nobis, nisi per modum appensi & periapti, idque tantisper dum ab ore, per recrementa transeunt. Vis horum ideò languida, quia corpore nimis denso, clausa latet. Perlæ verò & coralla, quæcumque conchyliorum saxatilem duritiem habent, gemmis quidem in duritie cedunt, attamen proinde nondum conficiuntur in humano stomacho, ut bene in quibusdam avibus. Lapides autem Bezoar, cancrorum, &c. adhuc perlis minus duri, non sunt de natura saxatili: sed potius fiunt ex succo lacteo semicaseato, & semipetrificato, habentque tophi naturam, inter cartilaginem & lapidem neutram. Prout putamina lapidum, in mespilis, persicis, &c. Neutrum genus, atque medium servant, inter ligna, & lapidem tophi-
16 cum. His ita pro veritate rei, & meliori intellectu suppositis, dico, quod quanquam lapis Bezoar, cancrorum, &c. quoad solidam pulveris sui materiam, nullatenus digerantur à stomacho humano; attamen illis inest succus quidam lacteus, & mucilagineus, magnæ virtutis, exiguæ tamen quantitatis. Qualem contingit etiam è 17
limatura cornu cervini elixando extrahi. Si itaque præfatorum lapidum pulverem in aqua pluvia, vel distillata dudum bullias, per filtrum colando decoctum à pulvere separes, hoc verò per balneum distillando elicias, reperies tandem aliquantulum prædictæ mucilaginis. Cæterum pulvis reliquus, ut elixando invictus, ita & stomacho nostro indigestus permanet. Adeòque ex præfati liquoris quantitate pusillâ, pendet ratio, cur dragma unica illius lapidis pulverati, sumta in aliquo liquore, plus efficiat, quàm alioqui unus scrupulus ejusdē. Cum interim vinum, vel acetum, eodem haustu combibita, cum præfatis pulveribus, ne sextantem pulveris dissolvant: reliquum verò, integrum, non mutatum deferant. Quod patet, si lapidem cancrorum, non in pulverem, sed frustatim comminutum biberis, & post excretionem ablueris, reperies idem pondus ejus, quod ante, adeóque nihil ejus à stomacho subactum. Nec quidquam illorum lapidum per digestionem participari. Agedum, premamq; Galenistas pro- 18
prio telo. Etenim si lapides præfati, vel perlæ, pulveretenus assumta, in nobis liquescerent, frustra tentatis dissolvere illa. Jam ergò constat per demonstrationem mechanicam, teneriores animalium lapides, continere mucilaginem, qua perlæ, coralla, & saxatilia carent: Attamen 19
corpora quarumdam rerum, permanentium in sui pulvere, & soliditate homogenea, & inseparabili, ut patiuntur in sui dissolutione actionem à dissolvente: ita quoq; vicissim, dissolvens patiatur à dissoluto, sine ulla interim corporis immutabilis participatione. Nam ex axiomate Chymico, dissolvens eadem opera coagulatur, per quam dissolutum dissolvitur. Ideóq; si auferatur dissolvens à dissoluto, ordinario nil præter insipidam aquam inde recuperatur, sine acrimonia & aciditate: quæ sane ut sunt salium clientes, coagulantur in dissoluto, eique comites astant. Clarius idem cognosces: Si oleum vi- 20
trioli distilles à Mercurio currente, oleum coagulatur cum Mercurio, manentq; ambo in fundo, forma nivis. Et quidquid inde stillatur, est mera aqua. Nix ista autem, si lavetur, fit citrinus pulvis, qui facile in pristinū Mercurium currentem reducitur, eodem prorsus pondere, quo ante. Si verò aquam ablutionis distillaveris, habes in

in fundo merum alumen, ex acido sale vitrioli. Sic nempe dissolventia mutantur, tametsi dissoluta, nequidquam de sui materia, aut substantia perdiderint. Aguntque ejusmodi dissolventia in nos, per modum alterationis acquisitæ, in sui passibilitate : non autem ex proprietate participata, à dissolutis immutatis. Ad propositum
21 ergo Argumentum. Salia aceti, vini, succi limonum, vel è quercu, itemque chyli stomachici acidi, quatenus sunt vegetabilia, & à nostra digestione alterabilia, digerendo quidem mutantur in nobis, in salem urinarium : attamen pro diversitate rei dissolutæ, illa dissolutiva patiuntur aliquid ex aptitudine suæ convertibilitatis: attamen nequidquam in nos transferunt de dissoluto non digestibili, nisi partem sui digestibilem contineat; prout dixi de mucilagine
22 lacteâ lapidum animantatorum. Quod si verò alioquin, intrò in venas, ejusmodi dissolutum pergeret (quod nunquam) ut suas nobis dotes communicet (puta perlas, aut lapides præfatos) plurimæ inde consequerentur anxietates, loco subsidiorum. Nam primò, cùm non sint digesta in stomacho (prout jam antè probavi) neq; in secunda demum digestione coqui poterunt. Quia non itur ad secundum, nisi per primum. 2. Ergò nunquam convertentur in cruorem sed in aliud venarum recrementum. Tertiò, Nascentur pulveres in venis & renibus, constipabunturque exotico hospite pulvere, per nullum deinceps remedium eductibili. Hæc dicta sunt de dissolutis, à dissolvente vegetabili, ac proinde in nobis digestibili. Verum-
23 tamen si dissolvantur res per dissolventia non digestibilia: ea vel erunt ingrata naturæ stomachi. Ideóque vomitum & sedes movent. Adeò ut sola incongruitas, malignitas & ingratitudo sumtorum, sint causa cur vomitum & sedem moveant, expellanturque confestim, cum iis, quæ in sui factionem deturbarunt. Idcircò anxietates & molestias exhibent. Si verò dissolventia sint naturæ grata, intrò lubenter admittuntur. Nequidquam tamen patitur compositum inde, tam ex parte dissolventis, quàm dissoluti. Siquidem utrumque est indigestibile. Ergò istud compositum manet sospes ut pridem, transit omnes venarum officinas: ac tandem (siquidem non potest mutari, nec per consequens transire in familiam vitalem) expellitur
24 sudore, per diaphæresim. In quo itinere, quidquid præclara ejusmodi arcana attingunt sordium, dissolvunt, secumque rapiunt, sicque medentur febribus, & morbis chronicis plerisque. Quicumque ergò medendo charitatem 25
proximi cordi habetis, discite dissolvens aliquod, quod sit homogeneum, immutabile, dissolvens sua objecta in materiam primam liquidam: & nactus eris intimas rerum essentias, harumque dotes posse inspicere. Quod si au- 26
tem ad istud ignis arcanum non pertingatis, discite saltem, salem tartari reddere volatilem, ut hujus medio vestras dissolutiones perficiatis. Qui etsi sua soluta, anaticè homogenea deserat, digestus in nobis: illorum tamen aliquot vires mutuatus est, quas intrò defert, plurimorum morborum domitrices. Ad hæc autem non sufficit libros terere: sed insuper oportet carbones atque vasa emere, & vigilatas ex ordine noctes impendere. Sic feci, sic dixi, Laus Deo.

Quod Academiæ Thesi 8. venæsectionem nempe inhibeant nisi in cruoris plenitudine, in hac autem solùm admittant, eò quòd tum phlebotomiæ vitium non satis apertum esse possit; quodque thesi decimâ jam implicitè concedant febrim non esse merum calorem, sed per calefacientia & corroborantia (calida omnia) curandam. Est nimirum alterutrum necessarium: vel scilicet febrim non esse calorem in sui radice, vel non medicandum per contraria amplius.

Ex thesibus Lovaniensibus sub Consultissimo Domino D. Vopisco Fortunato Plempio disputatis Lovanii 26. Novembris Anno 1641.

Detegitur essentia Febrium.

CAPVT XVI.

1. Vita mortalium, est morborum causa efficiens. 2. In hoc est vita error furialis. 3. Probatio præcedentium. 4. Author, in quo dissentiat à Veteribus. 5. Efficiens internum, ejusque materia, probantur. 6. Qualiter formetur quidditas febrium. 7. Propositio. 8. Quod ex causa naturali, olim consistebat immortalitas. 9. Idearum morbosarum origo. 10. Quid Veteres deceperit. 11. Archeum suæ perturbationum Ideis, imitari imaginationem. 12. Probatur præfata propositio. 13. Originis Idearum fons duplex. 14. Probatur necessitas Idearum in febri. 15. Idem per enumerationem partium. 16. Causa occasionalis examen.

HActenus quasi contra Scholas disputavi, non ausus docere febrium essentiam. Itaque dum arborem prodat suus fructus,

fructus, compulsus sum pro Philiatris, supple-
mentum addere, quò febrium incognita hacte-
nus essentia, mage illustretur, deturque Ty-
roni modus interstinguendi judicii a judicio, &
remedii à remedio. Ostendi inprimis sat po-
tenter, definitionem febrium hactenus nesci-
tam; ideo essentiam, essentialesque causas illa-
rum, adhuc ignorari: Cumque nobis non sit
licita cognitio rerum, à priori: saltem miran-
dum fortiter, quòd præter calorem, pro essen-
tiâ febrili, excogitatum sit nihil: dum tamen
historia ipsa febrium sat potuisset pandisse cau-
sarum necessitates, consonantiam, & constan-
tiam: saltémque à caloris ridiculo errore, mor-
tales reduxisse: nisi ipsa Mortalium ignavia,
per indagandi tædium, & subscribendi facili-
1 tates, fuisset allecta. Loquor inprimis de natura
hominis corruptâ, qualis à transgressione dein-
ceps perseverat. Etenim morbus adhuc exul
erat, quamdiu mors aberat: sic quidem, ut mor-
bo nondum ulla sui esset spes in potentiâ. Sed
postquam mors intravit in vitam, stetit mor-
bus omnis, in potentiali exercitu in vitam i-
2 psam directo. Sic ut morbus nidum suum sta-
bulare intenderit in vitali initio: non quidem
ut externum aliquod, in, & adversus vitam, pu-
gnando: sed in ipsamet vita, sospes externus
ensem suum stringeret, quo vitam, (hospitium
suum, suæque quidditatis patronum) detrun-
caret. Ista nempe fuit humanæ immortalitatis
corruptela, quòd ex ipsamet vita mortem sibi
deinceps desumserit. Nec enim joco loquor.
Absit, ubi de conservanda mortalium vita scri-
bo. Enimverò statim simul cum vita, perit o-
3 mnis morbus. Nec enim materiæ, utcunque
fingantur hostiles, amplius à morte dimicant,
aut fervent. Quapropter omnis directio effi-
cientis interni, debet ab ipsa vita dependere.
Etenim quod Veteres hucusque ante me, natu-
ræ duellum vocarunt, complexionis item ele-
mentalis, cum solitariis qualitatibus, aut cum
ipsa invicem putatitiorum humorum peccan-
4 te adrustiam: Id totum, assevero à principio vi-
tali effectivè, efficienter & immediatè proce-
dere. Id est, ab inordinatione, indignatione,
tumultu, terrore, abhorrescentiaque spirituum
vitalium: Materiam autem excrementosam,
quamque peccantem, sive morbidam putarunt,
& vocarunt: Voco præter naturam, à causa oc-
casionali errante, vel aliena, productam, de-
tentam, vel introductam. Adeóque ejusmodi
materiam omnem, duntaxat occasionalem vo-
co: Incitatricem quidem; at planè externam

morbo: utpote cujus adhuc materiæ perstite
præsentia, non rarò tota febris cessat, & perit
funditùs. Ergò febrile efficiens internum, at- 5
que immediatum ens formale, est ipsamet vita;
ejusque immediata materia ab aura vitali (in
qua hospitatur, & sedet ipsa) pro parte desumi-
tur, & abscedit. Sicque est ipsi immediata, ac
plenipotentiaria potestas in vitam, sibi symbo-
lo uniformitatis connexam. Etenim alioquin
importunum esset, furenti vitæ, extra se, mor-
borum parere: sive, formale atque essentiale
initium, fundamentum, atque semen conci-
pere, efficere, & fovere. Non enim valet vita,
morbum, seminale, in alieno excrementorum
externoque subjecto, stabilire. Nam si vita à
morbo tolerari debebat, angustiari, atque ne-
cari: debebat certè à semetipsâ jam deturpata,
omnem pati injuriam. Juxta Adagium, *Nemo
nisi à seipso læditur*. Ruditer id olim quoque 6
Hippocrates sensit, qui spiritum illum vitalem,
impetum faciens (tam ad vitam, quam ad in-
ternecionem) primus vocavit. Deus enim mor-
tem non fecit pro homine: quæ à peccato in-
cepit. Non enim nego, vitam stimulari in pro-
priam injuriam, à causis occasionalibus: At sal-
tem optarem, Veteres diremissent causam es-
sentialiter internam, ab externis occasionali-
bus, uti decet. Internum autem, & externum,
non sumo pro corporis respectu: sed quod
radicaliter essentialiterq; est morbo proprium,
id voco internum, atque inseparabile: secus
verò, si tantùm accidentaliter adjaceat. Itaque
ante omnia, seriò & unicè notandum, qualiter
ipsa febrium quidditas formetur, à quidditate
efficientis vitæ. Ut non solùm per hoc conci- 7
piatur ipsa principiandi morbi hæccitas; ve-
rum ut insuper cognoscatur determinatio es-
sentialis emanans quidditativè à vita ipsa. Quæ
ideo sunt altiùs inculcanda. Quare sit loco pro-
positionis, Quod mortalitas, mors, & morbus,
cum peccato intraverint, vitam corruperint, to-
tamq; humanitatem, impuritate contaminave-
rint. Non quidem, quod introitus singularum
febrium, sit proin ex novo peccato, ut neque
immediatè ex peccato originis, licet originali-
ter inde defluxerint. Sed in statu puritatis erat
immortalitas, non mors, non morbus. Quia 8
tum, Mens immortalis immediatè regebat cor-
pus, ideóque à caducis, se prorsùs inferioribus,
nequicquam patiebatur, suum idcirco domici-
lium, sibi unitum, ab interitu, & corruptela
meritò liberabat. At post prævaricationem,
Mens suum regimen, animæ sensitivæ tradidit,
unde

unde vita mille mortis importunis necessitatibus evasit obnoxia. Sensitiva itaque, deinceps auram vitalem concitavit, quæ exin τὸ ἐνορμῶν, ac primarius morborum faber, ab Hippocrate appellari cœpit. At malè à suis sequacibus potestas ejusdem fuit intellecta: neglectumque illud mansit apud posteros, Impetum faciens, nescitum etiam, quòd morborum discrimina à vita immediatè manarent. Ideóque falsò, occasionalibus, nunquamque exsistentibus humoribus, totum concreditum fuit morborum negotium. Etenim, de origine, & principiis medendi, tradidi modum, quo illud impetum faciens, producit ens Ideale; unde febres, morbique universi, ortum suum mutuant. Quam idearum generationem, ibidem ex professo tractatam, nunc tantùm obiter attingam. Primò
9 itaque, In confesso est, rabiem canis excitari, à, vel in conceptu ejus, per Ideam effectricem illius rabidi veneni. Quod in sano cane non est, prout in amente. Patetque inde, istud virus (quod nostram à morsu ferit imaginationem) fabricari ab Idea, per conceptum rabidi, patrata. Idem etiam occurrit in Tarantula, serpentibus, & furore percitis. Sic in Tumulo Pestis, hanc Ideam, nedum ex pavore hominis; sed & auræ vitalis, construi, demonstravi. Quare etiam peræquè necessarium, quod pro febri (quæ ab Impetum faciente, vitalique initio suscitatur, nec sponte, aut ex nihilo oritur, movetur, aut increscit) succrescat in eodem vitali initio, Idea motrix, sive causa effectrix, virulenta quidem in se, ac varians, juxta signaturas, quas hæc ar-
10 bor Ideæ febrilis, pro fructibus exhibet. Etenim ut ex nihilo, nihil fit: ex aliquo autem semper aliquid: putarunt tàm Veteres quàm moderni, febres quascunque, necessariò oriri ex lucta elementorum, vel saltem fictitiorum humorum. Nec liquido etiamnum definivere, cujus de ambobus hisce, febrium esset textura. Ac cum non sint nisi elementa numero tria, nec hæc confluant ad corporum constitutionem (quia alibi ostendam impossibilem horum connexionem) non possunt aliquod ens, à se alienum producere. Humores verò cum nunquam uspiam adhuc fuerint: sintque febres ex aereo, ac magis abstracto corpore, quàm quod liquidum excrementum putatur: deprehendi à nihilo nilquidem fieri materialiter: sed efficienter effective, atque formaliter pleraque ab Idea concepta fieri, quæ demum mox se corporibus vestiunt. Per conceptum scilicet, fiunt Ideæ activæ, seminumque formalia initia, quæ se statim vestiunt tunica spiritus vitalis, cum qua tum denique in scenam prodeunt, fiuntque illud Impetum faciens, solo duntaxat nomine à Scholis cognitum, ac proin à Practicis neglectum. Etenim, quòd febres subinde à perturbationibus animi oriantur, id lippis ac tonsoribus peræquè notum. Sed Archeum, sive impetum 11
facientem spiritum, suas pati perturbationes, harumque soboles, suscitatas Ideas, in se concipere, inopinum, atque hucusque inauditum est quidem Scholis. Attamen certius nil, quàm quòd saliva rabidi, dudum post mortem canis, in eo quem momordit, producat suam rabiem, planè suo cani persimilem, unde manavit. Qua- 12
re in saliva fuit Idea formatrix seminalis, illius rabiei productæ par illi, unde prima fluxit infectio. Nam ejusmodi infectio potestatem præsupponit actricem, vitalem, potentemque propagatricem sui seminis, licèt nobis mortem & amentiam causet. Potentia autem ista nequaquam agit, ut nudum accidens: sed quatenus formali subjecto inhæsionis inhabitat. Nec etiam quòd materia visibilis, sive diversorium inhæsionis, sit ipsamet potentia, nec excitatrix, vel stimulus suipsius, aut quòd ista potentia subsistat solitaria extra radicem, quæ illam suscitavit: Sed omnis potentia habet ens fovens, patrans, ac dirigens sui, longè spiritualius, & abstractius, quàm sit sua capta inhæsionis. Abstractius inquam quàm sit ipsum medium, in quod potentia motrix est recepta: imò formalius, quàm sit ipsamet qualitas potentiæ. Est nimirum architectonica imago mali, aut boni, effectrix effectuum, tam in morbis, quam in cæteris entibus seminalibus. Sumit autem ista imago, primordiale sui initium, ex cogitatione hominis, vel succenturiato conceptu spiritus Archealis (de morbis nunc loquor.) Sic nempe anima sensitiva, est per modum recipientis, in spiritu, sive aura Archeali. Et quanquam Archeus non anxietur per modum animæ usualem, atque humanum: attamen diversorium animæ sensitivæ (quod est ipse Archeus) fruitur per modum suæ receptioni proprium, Ideis oriundis, tam à suis conceptibus, quàm à conceptuum exorbitationibus. Nec enim Ar- 13
cheus istas passiones semper è proprio conceptu piscatur; sed & ab ingestis, malè digestis, & transmutatis. Usque adeò & ab excrementis non rite subactis, aut segregatis. Adeóque & nedum à facultatibus nostris alienatis, aut errantibus: verùm insuper, ex dote rerum innata. Prout in saliva rabidi dentis, est proprietas Idealis

Idealis virulenta, quæ animæ sensitivæ imagi-
14 nationes in nobis alienat, ad sui lubitum. Ergò in rebus est quædam potentia accidentalis, quæ si contagium aut sui propagationem perficiat, indiget vi formali, & seminali, quæ rectrix sit actionis. Semina namque, ut figuram, vel sui similitudinem, edant in productis, necessariò hanc imaginem sibi insculptam habent, si debeant extra se agere, aliudve sibi simile erigere in producto: cum ejusmodi similitudo Ideam præsupponat formatricem. Denique materia febrium occasionalis, si esset de febrium essentia, vel non præcederet, saltem semper comita-
15 retur effectum sibi proprium. Quare dum quaternarius humorum, horumque existentia, sint ficta: necessum est, quòd ficta causa humoralis nec præexsistat, nec subsequatur essentiam febris, nec sit respectus humorum ad febrim; nec vicissim febris, ad fictos humores. Denique nec cruor (thesaurus vitæ) potest ullo modo, esse febrium causa constitutiva: imò nec quidem causa occasionalis; nisi sit extravenatus, priusque corruptus: id est, nisi prius desinat esse cruor. Siquidem extravenati cruoris non est alia reflexio, quàm quòd in vivente theca sit cadaver, variasque interim subeat transmutationes, pro varietate Ideæ Archei, in proximis culinis, clavo œconomiæ præfecti. Est nempe vitiatus hic cruor, cadaverosum jam excrementum, & causa occasionalis, qua excitus Archeus Ideam fu-
16 roris fabricat. Denique aliud quodcunque excrementum, à subsequente digestione defœdatum, causæ occasionalis jus in se transfert, febrimque occasionaliter parit, non secus ac jam de cruore dixi. Estque ejusmodi excrementum, à vitio digestivè, ac distributivè, vel sensim accumulatum, vel demum à febri, aut inspiratis peregrinis, productum. Utut fuerit, saltem respectu febrium, semper remanet externum, nec harum essentiâ subintrat unquam. Sunt quidem duntaxat accidentales considerationes, quæ gradum febrium proximè respiciunt. Etenim si actio morborum procedat immediatè in vitam, & à vita exordium sumat: utique est necessarium, quòd essentia morborum quoque penetret penitus, ipsam medullam essentialem vitæ. Cætera verò externa, qualia, ac quantacunque, tantum respiciunt, an materia occasionalis sit in quanto, major, minorve; An efficiens in Juvene sit potentius, quàm in sene; in initio morbi, quàm in fine; in maligna, quàm in mitiore, &c. Sed ejusmodi potestatum gradus, sunt correlativa efficientis, ad vires collati. Docentque quidem, quantum sit verendum, ab accidente occasionaliter irruente. Ego autem hîc specto formalem febris essentiam. Itaque semper adest, ac permanet essentialis potestas interni efficientis, sive ipsius vitæ: & denominatio, desumta ex termino relationis, etsi speciem Medentis mutet, superioritatem vitæ, ac proportionem Agentis variet: Attamen ipsa vita semper est intimum principale, formale, atque essentiale febrium efficiens; manetque ubivis materia occasionalis, extra veram & internam causam materialem. Nam sæpè aufertur, cessatve febris, restante residua adhuc ejus materia, & efficiente occasionalibus. Etenim sæpè quartana cessat sua sponte, postque mensem fortè repetit iterum: adeóque materiam occasionalem servabat sibi interim intactam, ac citra actionem, velut dormientem. Idemque ens occasionale alibi, pacata prius procella Archei, totum sponte consumitur. Sæpè quoque febres, post se, relinquunt debilitates, viriumque topicas diminutiones, in vitam durabiles: quatenus vita insiti Archei extruncata, suasque passa est tribulationes nimias.

Quidditatis febrilis indago.

CAPVT XVII.

1. Errónea Scholarum speculatio. 2. Differt Author à Scholis. 3. Modus fiendi febrium, ad Indicationes propagatur. 4. Centrum febrile. 5. Sitis, & frigoris examen. 6. Confirmatur Centri doctrina. 7. Cur febris quandoque terminetur per appetitum insolitorum. 8. OEconomia febrilis in pyloro. 9. Exlex quartana, & exoticarum febrium sedes inaudita. 10. Cur vomitus non solvat has febres peregrinas. 11. Definitio febris lacera. 12. Remediorum examen. 13. Spei vanitas unde sit introducta.

ANtehac tam Moderni, quàm Priores, con- 1
siderarunt febrium naturam, ac quidditatem, ex speculatione caloris, tam interni, quàm æstivi ambientis. Itemque essentiam illam dimensi sunt, ex acrimonia, atrocitate, multiplicitate materiæ occasionalis, vel ex malignitate unius, vel plurium, de quatuor fictitiis humoribus. Sic enim, qua ingredi debuissent, januam sibi ante nares occluserunt. Siquidem modus fiendi in febribus, itemque ejus internum efficiens, atque materia seminalis, mansere neglecta. contemplati sunt febrim duntaxat in facto esse: adeóque sic sibi cognitionem essentiæ abstulerunt: ubi aliàs, modus fiendi,

suprà distinctus, enucleat internam febris quid-
ditatem, quam facta febris claudit: non potens
Intellectus humanus sua vi, penetrare res, quas
sibi ex instituto occlusit. Docui itaque supe-
riùs, quo initio activo & vitali, febris in nobis
oriatur seminaliter, & materialiter, id est, in-
tegraliter. Etenim quidditas febrium, per mo-
dum fiendi, edocta, patefacit quidditatem effi-
2 cientis, à quo formatur. Siquidem omnem sui
determinationem mendicat à vita. Ideo enim
vera quidditas entalis, atque essentialis differt
toto cœlo, à Veterum putatitia quidditate (ac-
cidentali nempe) febrium. Ipsum namque ens
accidentale (quod est ipsa Veterum putata fe-
bris) differt toto prædicamento, ab ente substan-
tiali, vitalique febrium, atque à seminali initio,
progressu, coaptatione, actione, sequestratione,
deturpatione, & proprietate immediata, hausta
scilicet, tam ex parte materna materiæ internæ,
atque vitalis; quàm paterna: nimirum, vitalis
efficientis principii quidditate. Siquidem Me-
dentes hactenus omnem morbum, inter nudas
qualitates collocant. Cæterùm demonstravi,
quòd calor non sit essentia, aut de essentia fe-
brium: sed merum accidens, separabile à febri,
febrique accidentaliter, & per intervalla, adja-
3 cens. Restat modò ad cognitionem febris, ac
remediorum, contemplari modum fiendi, in
fieri esse, ut arbor à fructibus prodatur. Itaque
omnis propemodùm febris statim ab sui initio,
horret, aspernaturque, carnes, pisces, juscula,
ova & quæcunque intra stomachum mox cor-
rumpi queunt. Nam carnes & pisces solo tepo-
re, sponte vadunt in corruptiones sibi proprias,
atque fœtores, tanquam ad terminum cadave-
ris festinarent. Hæcque, ubi in stomachum de-
labuntur, fermento solito, debito, ac digerente
orbatum, solo illius loci tepore, festinant in sui
corruptionem. Ructus enim febriles, hinc fiunt
olidi, ideóque nidorosis ructus acidos super-
venire, bonum omen portendere vult Hippo-
crates: eò quòd fermentum digestivum stoma-
chi (quod cuncta acescere cogit) se rediisse, ru-
ctu acido, testetur. Quo aliàs absente, dormien-
te, impedito, vel suppresso, carnes, & quæ facilè
putrere parata sunt, mox corrumpuntur. Unde
dein vomitus flavus, porraceus, & amarus, à
corrupto œconomi jure, suscitatur. Hæc est
causa, cur statim, quæcunque facilè putrent,
4 fiant exosa in febribus. At saltem hinc patet,
stomachum esse palæstram certaminis febrilis.
Tum, huic conceptui statim suffragatur sitis,
5 plerasque febres comitans. Imò & immani in-
termittentium, diuturnoque frigore, atrocior
sitis, vomitusque affluentior flavæ illius amur-
cæ, quàm alioqui in acutissimis continuarum
caloribus. Nec etenim proinde ad solita latibula
subterfugiendum: quasi frigerent duntaxat ex-
terna: at interna ferverent viscera, æstuarentque
potentissimè. Unde nimirum sub frigore, tanta
infestaret sitis importunitas. Absit, tam apertis
nugis, veritati velle imponere! Siquidem inter-
mittentium initiis, horrores, atque frigora, sen-
tiuntur non minora intus, quàm in artubus.
Propterea scilicet quatiuntur præ frigore inter-
na latibula, usque adeò, quòd dentes & artus,
non nisi internum prodant frigus. Sedantur
autem rigores febriles, simulatque interni fri-
goris furor evasit mitior. Est autem ista sitis
fraudulenta. Utpote quam non solùm potus
non restinguit, potantemque miserè deludit:
sed etiam docet, se non à defectu humidi causa-
ri. At si supponatur (risu dignus alioqui) fervens
intus calor, tantisper ac dirum frigus, è penetra-
li, rigores suscitat. An saltem dum fervor ille, 6
domesticus febrium hospes (licèt nondum que-
rulus, aut sensatus hactenus) foràs spargitur, fri-
gusque abactum est; An inquam non acquirat
sibi vires eundo? sesèque explicet? non quidem
per modum substantiæ, extenuatæ dilatando,
sed per modum caloris excrescentis agendo.
Perinde ut manus, per nivem frigefacta, si calo-
rem repetat, magis magisque incalescit, ac lon-
gè potentiùs, quàm quæ juxta ignem calefacta
est. Cur itaque, si sitis à calore fiat interno, sal-
tem non restinguitur potu: Cur etiam calore
jam aucto, & per febrile argumentum, ad sta-
tum ampliato, non increscit pariter sitis: sed po-
tiùs plerumque mitigatur. An non hinc con-
stat, sitim, non à calore: sed alienâ longè radice,
scaturire? præsertim ubi non rarò, stagma aci-
dum sulfuris, sitim vel restinguit, vel saltem po-
tenter sedat? Appetitus ergò subitanea aversio,
horrorque ciborum, potuumque fastidiosus de-
lectus in febribus, sitis penè insatiabilis, vomi-
tus, nausea, anxietas cum suspiriis, vigilia sub-
inde continua, non rarus denique sopor, vel de-
liria, locum, sive sentinam febrilem, detegunt,
accusantque stomachum, ejusve vicina. Ideò 7
enim lenta, pertinaciorque febris, solvitur fre-
quenter per appetitum rerum insolitarum (pu-
ta halecis, rerumque fumatarum) sperans, per
rem ejusmodi inauspicatam, subigere hospi-
tem hostem. Arrident nempe ejusmodi inso-
lita, non quidem quòd digestioni (quippe quæ
tum nulla ibidem est) sint, aut alimento apta;

sed

ſed quia impreſſionalem Ideam Archei, atque ſigillum febrile, obliterant, non ſecus, atque aliàs cibi inordinati exoticas, ſilentesve in Archeo Ideas paroxyſmales, occaſionaliter excitant. Etenim ſi procul inde ſuum nidum febris delegiſſet, debeatque omnis cibus prius in ſtomacho transmutari. Ideóque quoquò inde longiùs deviat, eò ciborum vigor, ac prioris vitæ qualitas magè ſternitur. Quare ſi appetitu, & fruitione inſoliti illius cibi, ſuperetur diuturna alioqui febris: deſignat, quòd febris non procul à membro appetente, ſit remota.

8 Redit nimirum quoque cum appetitu aliàs, ructus acidus. At ſaltem ex deductis patet, quod venæ ſtomachales non trahant ad jecur, ſicut meſaraicæ, ſed potiùs nutriendo ſtomacho ſint dicatæ. Quod alibi de digeſtionibus ſtudio explanavi. Siquidem ſæpe à biduo aſſumta, non obſtante ſiti, per vomitum rejiciuntur. Ergò Pylorus (inferus ſtomachi janitor) quamdiu febris imperat, non rite ſuo fungitur munere; ſitisque, quæ ſub iſto biduo ſuboritur, aliquoties repetit, torquet, iterumque miteſcit. Neſcitque Pylorus, quo fine, ſe tam pertinaciter claudat, ac tantoperè potum illum detineat, intra febrium ſentinam ſtomachum. In qua præcipuè tum non ſperatur digeſtionis bonitas: ſed potiùs ingeſti longa mora, & conſequens corruptio. Neſcit inquam, quorſum tam amentes effectus edat, dum ex ejusmodi detentis, procreat flava & amara excrementa, quæ hactenus fellis imagine incautos deluſere, illaque elidat abundè, fruſtra, ac citra ſublevamen. Exin namque conjicio, facultatem appetitricem ciborum ac potuum, orificio ſtomachi inſertam, declinaſſe in Pylorum, ſuſque deque confuſa omnia: ſitimque ideo amentem æquè infeſtare: quia totum febrilis confuſionis chaos, agitatur immediatè ſtabulo exotico Pylori. Nec enim iſta ſitis potu ſedatur, quæ non eſt ſuo loco in ſtomachi nempe orificio. Cujus ſolius munus eſt, denunciare alimoniæ defectus. Febris itaque habet virus, eſtque ſerpens multiceps, quod circa Pylorum, & paullò infrà, hoſpitatur, vel inſidet convexo ſtomachi. Etenim non rara ſunt deliria ridicula, aliàs quoque ferocia, juxta veneni illius ſortem. Sitim autem ſuſcitat ſerpens ille, ſæpe quoque anguſtias, lypothymias, & ſyncopes, vel vomitus frequentes, amaros, vel etiam ſolius alimoniæ inpatientes & intolerantes. Vigiliasvè continuas, harumque vicem, ſopores compenſant alibi. Primo ſaltem introitu, fermentum ſtomachi, cum edendi deſiderio, intercidunt ſtatim. Neque ideo fruſtra conqueritur Anatome, diſſectionum difficultates mox ſub Pyloro, ſuperare quasvis alias totius corporis, propter vaſorum multitudinem, glandulis intortam. Hinc namque exorbitationes alimenti, malè digeſti, maleque diſtributi, itemque ſcoriæ, ſive ſtercoris liquidi, extra orbitam alienati, vel humoris alimentarii, ac ſpermatici degeneratio, ſimul concurrunt. unde ſtomachi œconomia evertitur. Cuncta ſiquidem concurrunt in vaſorum multiplicata textura, excrementorumque adhuc commiſtione. Quibus de cauſis, virus ſurgit, alienanturque alimenta à ſcopo, variaſque per moram ſubeuntia alterationes. Quas dum topicus ibidem Archeus, ſua perſentit ditione, anguſtiatus, turbatus, ac veluti demens, diverſimodè illa adhuc alterat magis, ac pro venenorum illorum ſuaſu, varias confingit ſuarum perturbationum Ideas, ut Protheum Poëtarum exprimat, variamque febrium ſcenam effingat. Non proin tamen virulenti hujus contagii metamorphoſes, finesque, ſunt Medentum objecta. Nec enim tam venenorum, ſymptomatumve eſt ſpectanda varietas, quantum loci dignitas, & perturbatio Archei, & dein quo medio compeſcatur virus, reducaturque averſio, concitataque confuſio Archei. Nam his ſedatis, ceſſat mox ipſa febris, quæque materialiter ibidem peccant, facilè à natura domantur, atque recedunt directè ſubacta. Hac ſcilicet viâ, ſtatim febres cedunt, ad appulſum alicujus Arcani: reſiduum autem expulſionis, committitur humeris naturæ, ut ſua ſervetur Hippocrati dignitas. Quod *ipſæ naturæ, ſint morborum medicatrices*. Hæc de Continuis, juxtà atque interpolatis febribus, & loco natalitio illarum.

Sola autem quartana exlex, penitius ſubiiſſe viſa, ſive extra contubernia ſtomachi, ad Splenem ſe porrexiſſe. Parem attamen ſervat ſibi progreſſum, & explicationem, ſuper Archeum loci: dum intra proprios lares, errorem digeſtionis committens, ſtatis periodis ſuos excitat furores. Eſt denique malignarum, caſtrenſium, purpurearum, &c. aliena prorſus, atque inſolita admodùm ſedes, propagatio, ac inſueta medendi anxietas. Dum ſcilicet, per inſpirata endemata locorum, paludum, mineralium, fumorum, hoſpitalium, infirmorum, putidorumque odorum, hauriuntur fœtores, &c. Qui, dum per pulmonem, in thoracem penetrant, trans diaphragma, connexam ſtomachi ſuperficiem feriunt, ac ſuæ virulentiæ 9

S 2 Ideam

Ideam depingunt, in alimento proxime assimilando. Quod proinde degener ibidem se sistit,& Archeum loci invitat in suos furores: unde insolitæ subsiliunt febrium tragœdiæ atroces nempe, pertinaces, ac fallaces admodum. Quia sopores, vigilias, amentiasque & anxietates periculosiores excitant; Juxta cujusq; veneni, obnati ibidem stimulum, diversimodè Archei vitalis perturbationes suscitantem.Sic modò surrexere febres, absque siti, calore & turbine, in Medentum confusiones: quia nimirum nihilo securiores febres concitant. Quædam enim cum tantillo frigoris primordio, citoque finiente, necant citò, vel languidè; non minus * tamen truculenter, quàm quæ magna symptomatum

10 feritate infestant.Patet saltem nunc,cur vomitiva febrim istam stomachi, ibidemque suæ mansionis signa edentem, nequicquam sublevent.Nam etsi productum febrile,vomitiva domare videantur: non tollunt tamen occasionale producens,in convexo,externoque stomachi plantatum. Manuducamur itaque ab ipsa febri, & statim indicationes inde petitæ, docebunt,omnes anxietates istas incipere, & agitari circa stomachum.Mirum sane,quòd Scholæ nihilominus Hepar, & bilem, vel pituitam, putrida nimirum, adhuc incusent, postquàm dejectiones, arte vel naturæ impetu promotas, nil juvisse attenderint! Somnus etenim laborem adfert in febri; non autem in sanis: eò quòd à stomacho,non autem à jecinore,somnus surgat(quod alibi latius.) Vitium autem originale febris, & occasionale, est permutati: Ideoque etiam permutantis, horumque permutativa actio, manifesta sentitur circa stomachum.

11 Estque ideo solemnis definitio Scholarum ruinosa: Quæ decernit febrim, à corde primùm accendi, & inchoari. Quòd autem febrium occasionalis materia, sit permutatum alimentum, proxime assimilandum, fortè id pro stomacho admittetur: At non æquè obvium erit concipere scoriam, sive stercus liquidum, à mesenterio retrogradum. At certè quanquam id in sanis regulariter occurrat: non tamen in febribus, quibus singularis ideò & propria est quævis exorbitatio. Etenim sic scoria ab utero lotii, & calculi sedibus migrat per abscessum indirectum,ad pleuram, ad venas stomachi,& vasa Duodeni intestini. Cujus deviationis nulla est ratio, nisi ipsa confusionis Archei licentia. Denique (repetam) nec semper à causa occasionali priore, ipsa febris profluit, dirigiturque. Siquidem ipse Archeus,etsi ab externo non solicitetur errore;tamen incontinentiæ suæ peccato, subinde sua sponte, furores assumit, propriaque luxuriat libertatis insolentia. Tumultuatur enim, ac leviculo errore, suæ indignationis ideas fabricat, non secus, atque ridicula sæpe de causa suscitatur. Quodque minus mirum in Archeo universali, si titubet, cum unicus, tam diversis facultatum functionibus regendis,præsit.Etenim quia cen- 12
trum mali, circa stomachum, palæstram locavit, vanæ sunt venarum depletiones, viriumque furta. Siquidem cruor culpa caret. Quod suprà sat demonstravi. Estque æquè ridiculum, velle corroborare, per Alchermes, gemmas, & perlas contritas, corroborare inquam velle, ubi hostis intus dominatur, ipsamque vitam in omnem dissolutionis ataxian atque confusionem præcipitat. Hostis namque,qui potuit integram sanitatem, roburque validum sternere, spernet quicquid se præsente ad confortandum objicietur. Frustra ideò symptomatum sublevamen intenditur, si non adsit victrix medela, quæque compescat vitalis Archei confusionem. Quæ nimirum essentialis, & principalis sanationum est effectrix. Ac dolendum est, corroborationem virium,una manu intendere,quàm altera manus per solutiva & phlebotomum dejicit. Remedium itaque plausibile mensuratur ab effectu, si tumultum Archei sedet, & Ideam febrilem extinguat. Pacato namque loco febrili, sive aperto carcere, Archeus, qui antea diruebat cuncta, quia confusus: jam tranquillus expellit hostem, & materiæ occasionales, aperto carcere repentè effluunt. Idque in difficillimo insperatoque casu contemplamur. Siquidem ablato luis venereæ contagio,tubercula ossea,atque dura,evanescunt sponte. Alibi quoque abscessus desperati contingunt, solius sæpè naturæ ductu. Sic insolitæ declinationes, dissolutiones, resolutiones, atque recessus etiam ab Humoristis agnoscuntur. Ideóque proniores spero fore, circa occasionalis febrilis materiæ spontaneam expulsionem: Saltem, non esse petendam à solutivis pharmacis opem, nec ut à virium vitalium furtivis remediis. Sedato nimirum prius Archei furore, formante Ideas febriles: sequestrantur facilè deinceps, quæ, & qualia oportet. Idque facilè ferunt infirmi, ac meliùs se inde habent, quatenus à gravante pondere, & obnata perturbationum confusione, sublevantur. Itaque cognitio quidditatis febrilis, exterminat spem, quam à venæ sectione, solutivis, scarificatione, & cantharidibus, movent

vent

vent Medentes, unam scilicet ob culpam. Ne suas frustra visitationes fecisse, præmiumque
13 de impostura petere, videantur. Cum autem superatâ propemodum febri, Archeus se ad tranquillitatem componit, ut per crises, sudores, vel hæmorrhagiam, vel etiam per hæmorrhoides, tanquam furiarum residuam luctam, quietem & sanitatem sæpè adduxerit. Id sanè Medentes fefellit, omnemque spem in hirudine, & phlebotomo collocârunt, nec considerârunt, quòd adhibito remedio justo, statim, etiam turgentissimæ hæmorrhoides, citra cruoris effusionem disparcant, nec sanitatis acquisitionem, aut conservationem impediant. Quod aliàs foret impossibile, si cruor hæmorrhoidalis. tam fœdo charactere, quali depingitur, infamis esset. Delectus itaque remediorum, in febribus, desumendus est ab Arcanis, quorum ut insignis est varietas: ita & occulta præparatio. Primaria enim sunt, quæ placant tumultum in vitâ excitatum. Sequuntur, quæ superant virus febrile. Augustiora autem sunt, quæ utrumque simul continent. Sunt denique, quæ famulantur expulsivè, plausibili nempe abstersione, & resolutione. In quo mira est Omnipotentis prodigalitas, quæ simplicia cruda pro febribus direxit, ac modicè præparata, instar falcis, febrim demetunt. Gauderem sanè hæc propalare: sed me absterruerunt eventus, malo meo experti: etenim circa finem elapsi seculi, inceperam per stagma sulfuris, & vitrioli mederi: dicebam etiam, quænam essent insueta illa, ignotaque remedia. Primum enim, Medentes chirothecam suam præfatis remediis ostendebant corrosam, ac resolutam, ut ægros terrerent, ne suus stomachus idem toleraret. at cùm postmodum, non obstante medentum detrectationis fuco, cernerent, à me sanatos, benè valere, à servis fugitivis meis, jusserunt distillari quædam, quæ viderant, & didicerant. Hinc in mercatores, & Seplasias migrârunt chymica. Nec sanè inviderem: nisi adulterata venundarentur universa, quamdiu lucrum & avaritia prævalebunt. Dolendum sanè, nil horum mortalibus propinari: quod non miserrimè sit adulteratum. Dicam saltem pro ingenuis, quòd spiritus salis tartari, si unicornu, argentum, hydrargyrum, lapides cancrorum, vel aliquod è simplicibus dissolverit, nedum febrim: sed & plures affatim morbos sanet. Non enim, quòd sperem, argentum, hydrargyrum, vel alia hujusmodi, in venas transitura. Sufficit mihi, quòd ille spiritus alcali, ab hisce corporibus, in salem redactus volatilem, & coagulabilem, in officinâ stomachi ad normam ciborum redactus, transeat in Mesaraicas, saltem per lotium isthac deportatus, & transeundo lambat, resolvatque sordes ibidem subnatas, vi exoticâ sibi assumtâ. Certè hujusmodi plura, magisque obvia, lubens communicarem, nisi absterruisset calamum torpor, ignaviaque medentum, soli lucro inhiantium, vitamque mortalium exponentium sub Seplasiæ, suæque uxoris bonâ fide, & appetitu lucri. Quantum autem ad Quartanam, solitus sum illam depellere emplastro, ex paucis resolventibus & abstergentibus composito. Nec unquam me fefellit, nisi quòd in obesis tardiora sint ejus obsequia.

IMPERTINENS.

Autor optat videre Humoristam, qui aërem aquæ adæquâsset librando, ut Galenistarum temperiem æqualem ad pondus connectat. Quantum aëris videlicet, pro libra aquæ, sumendum, ut in pondere adæquentur?

ALIUD.

Aër nec levis est, nec gravis. quia est sine pondere. Ideóque nec ponderari, nec adæquari potest. Ergò summâ ac optimâ complexionum spe destituta est doctrina Galeni: quia mentita stentoria ipsi est libertas.

SCHOLARUM HUMORISTARUM PASSIVA DECEPTIO atque IGNORANTIA.

Quam si deinceps defenderint, pertinaci malitia tegent, atque eandem Deus indignatus deteget, jam imminente ætate, in Orbis Christiani utilitatem, & pertinacium confusionem.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

SCripseram insolito calamo de febribus, dumque libellus ad me rediret, vix eundem intellexi, propter crassa atque innumera menda. Mox abinde, utut vitiosius planè idcirco: attamen infra paucas hebdomadas desiderari cepit. Unde censui, si mendosus, prelo dignus, & expetitus fuisset, quod alteram editionem potiori jure expeteret. Nedum, ut emendatus prodiret, qui aliorum nævos, & ignorantias ante me commissas, proderet, adeóque vitam mortalium quàm maximè atque intimè ponderaret, doctrina singulari, ad quam respondere tentasset adhuc nemo hactenus: verum peculiarius, ut inaudita illius doctrina primariò vera, quamvis inexspectata, stabiliretur fortius. Itaque coactus sui, mei numismatis diploma superaddere: quò ab Humoristis, Galenicæ Scholæ affectis, meisque osoribus, firmiter circumquaque tutaretur, traditamque veritatem conculcari non sineret. Quapropter rationes addidi, quibus ostendi vanitatem, & falsitatem commenti humorum, quibus Medentes, pernicioso fundamento, mundum universum circumvenêre, cœmeteria saginârunt, familias destruxerunt, viduas atque orphanos multis myriadibus fecerunt: adeóque se, in culinarum & comœdiarum facetias introduxerunt. Paracelsus quidem exorsus est humorum fallacias explodere, habetque hodie ubivis ferè suos sequaces, inter doctissimos viros: attamen hunc nodum nunquam quis ante me (quod sciam) ex professo explicare attentavit. Itaque si quis antehac minatus fuerit, in librum meum de febribus calamum stringere, eò quòd iniquè ferret, me duo præsidia medendi universalia, nedum evertisse: sed potissimum demonstrasse, nullum laxativorum, electivè hunc præ illo, humorem subduxisse unquam hactenus, imò quod essent singula & cuncta purgativa, merum virus hostile vitæ: fortassis jam suum deponet calamum, dum potentiùs, confirmatum idem dogma cernet. Quod scilicet impossibilis sit in natura utriusque bilis, & pituitæ exsistentia, nugaces inde complexiones, & morbos oriri edoctos, creditosque, falsis inniti principiis. Et per consequens, medendi methodum, juxta humorum ametrias institutam, esse fallacem, mera somnia, aniles fabulas, & nugaces nænias. Debui namque rotundè, sincere, ac candidè agere, quoties de Deo, veritate, vita, bonoque publico mortalium, scribendum decrevi. Testem in hoc, ut & judicem, implore, qui Via, Veritas, ac ipsissima est Vita mortalium. Hanc itaque veri indaginem, & assecutum bravium, sua sub tutela, & irroratione, lubens exposui. Valete mortales consocii. Fausta vobis imprecor omnia. Quia vera edoceo.

SCHOLARUM HUMORISTARUM PASSIVA DECEPTIO *atque* IGNORANTIA.

Quatuor humores Galenistarum, esse fictitios.

CAPUT I.

1. Respondetur obviando iis, qui contra librum de febribus scripturire volent. 2. Supponitur dogma Scholarum. 3. Falsum esse, quicquid de elementis, gradibus, mistionibus, dissidiis, & morbis edoctum hactenus. 4. Nuspiam esse calorem, nisi ex lumine, motu, vita, & Blas alterante. 5. Humiditatum atque siccitatum determinationes. 6. Relatio morbi ad sanitatem, qualis. 7. Remedia morborum, unde. 8. Paracelsi inconstantia, prout & Galeni. 9. A privatione non dari regressum, juxta Scholas: quæ tamen ubique in hanc regulam impingunt. 10. Deficiunt in probando quaternionem humorum. 11. Franguntur duæ columnæ humorum. 12. Multa in simplicibus, duas tantum habent alteritates. 13. Miser logismus à similitudine pro humorum numero. 14. In lumine cespitant Scholæ. 15. Larva detegitur argumenti sophistici. 16. Similitudini ex lacte, opponitur similitudo ab herbis. 17. Pariter lotium pro quinto humore poni deberet. 18. Scholarum anxietas. 19. Dilemma contra humores. 20. A thesi supposita, argumentum. 21. A sufficienti enumeratione officinarum. 22. Ab impossibili. 23. Ab absurdo. 24. Rationes 16 numero. 25. Contra thesin de pituita. 26. Ab implicita blasphemia. 27. Ab officina. 28. Ab impertinentia suppositæ thesis. 29. A convenienti. 30. A podagra & torminibus. 31. Ab erysipelate. 32. A causticis. 33. A verbo Evangelico. 34. A defectu Separatoris. 35. A nutritione similarium. 36. Ab impertinenti. 37. Deformitas argumenti Scholarum formati. 38. A Simili. 39. A natura elementali. 40. A simplicitate sui finis. 41. Negatio thesis. 42. Ab axiomate Philosophico. 43. A gustu, & proprietatibus. 44. Quis inventor humorum. 45. Quid fundorum diversitas arguat. 46. A cruore Æthiopis. 47. Unde cruor rubeat magis in superficie. 48. A simili. 49 Unde colorum mutatio in rebus. 50. A specie falsi, in pluribus. 51. Ludicra hæmorrhoscopia Scholarum. 52. Impostura misera. 53. Omissio Scholarum ridicula. 54. Iudicium Medentum contra se pugnat. 55. Subterfugia invitis buccis elabentia. 56. Immanis libellus de natura humana. 57. Ab effectibus, & timore. 58. A confessione Medentum. 59. Stercorarii non distinguunt homines, nisi per stercora. 60. Argumentum Scholarum, ridiculum. 61. Contra. Ab Axiomate Physices. 62. Dilemma. 63. Galenus ridiculus, circa caussam varietatis humorum. 64. Anxietates Galeni. 65. Refutationes per initia Physica. 66. Paracelsi error. 67 Scholæ cruorem nesciunt. 68. Argumentum contra Thesin. 69. Falsum ac ridiculum Scholarum suppositum de Splenis succenturiatu. 70. Absurda. 71. Mechanica demonstratio. 72. Contra Thesin de atra bile. 73. Multa absurda sequuntur. 74. Miserrimè probant Scholæ Thesin suam pro atra bile. 75. Defectus aliquot consequentes. 76. Dilemma. 77. Paracelsi idiotismus. 78. Acidum non fermentat terram. 79. Ab impertinenti. 80. Dilemma. 81. Ab impossibili. 82. Suppositum ridiculum Scholarum, ejusque quatuor absurda. 83. Aliquot absurda, comitantia opinionem de mille Galeni. 84. Ab implicantibus. 85. Ex suppositione falsi de elementis per Dilemma. 86. A numero elementorum vero. 87. Objectio brutalis. 88. Si non eundum per humores; quomodo ergò sanandum? 89. Laus salis tartari volatilis.

INauditam de febribus doctrinam emisi, ut audirem, quid me docerent feliciora ingenia. Erant namque, qui se promiserant arbitros, quos tamen silere tantisper conjicio, donec tractatum de humoribus, quem promiseram, me ex magno opere meo excerpturum edidissem. Siquidem non poterant ignorare: Si humores (præter cruorem) solitos in Scholis, in natura nunquam fuisse, aut futuros, fat superque demonstrarem: quod nullam quoque mecum litem de febribus sint habituri. Idque jam me ingenuè facturum spondeo: non quidem quatenus Paradoxi nomine gloriosus sim: sed omnino, ex commiseratione erga Tyrones malè instructos, & ægros,

gros, malè sub humorum commento tractatos.
2 Itaque rei speciem primò constituam. Enimverò absorpto in Mesenterii venas chylo, asserunt eundem deportari ad portam hepatis, venam nimirum caudicem, ex ramulis, per mesenterium in Intestina distributis, surgentem: Atque sub transitum, per exiles venarum tumulos, in hepar extentos, chylum illum vi hepatis, converti in cruorem, simulque in pituitam, ac duplicem bilem. Hancque deinceps separari partim in Lienem, partimque in fellis folliculum. Ut scilicet utriusque bilis supervacaneæ, sint sui custodes: Naturales verò biles duas, tanquam sanguinis partes integrales, ac constitutivas, commisceri simul sanguini, ad nutriendarum partium necessitates. In quorum humorum quaternarii symmetria, uti sanitatem consistere: Ita viceversa, in ametria morbos omnes hospitari. Ametriam autem, tam ex repugnantium elementorum quatuor, perpetua lucta, atque hostili indefessaque contrarietate, quàm ex assumtorum intemperie spontanea, & concita pugna innata, provenire. Equidem jam
3 causam antecedentem tanti figmenti, sat submovi in Physicis initiis, & ortu Medendi. Ubi nimirum demonstravi sufficienter, non esse quatuor elementa in natura, & per consequens. Si tantum sint tria, non posse congredi quatuor. Disruptum itaque quaternionem, non posse quatuor elementales impares causare congressus, temperies, mistiones, contrarietates, odia, lites, &c. Docui nempe sat clarè, fructus, quos Vetustas credidit corpora mista, conflataque ex congressu quatuor elemento-
4 rum: materialiter ex unico elemento esse. Denique etiam illa tria elementa naturaliter frigere, nec usquam in rebus esse calorem nativum, nisi ex lumine, vita, motu, & Blas alterante. Adeóque calorem in elementis esse me-
5 rum Relolleum. Item actualem quoque humiditatem omnem esse Aquæ: virtualem verò, ex seminum proprietate. Siccitatem similiter, esse per se in aere, & terra: In fructibus verò, ratione seminum, & coagulationum. Falsam ergò hactenus doctrinam, celebratam de elementis, mistionibus, qualitatibus, temperamentis, dissidiis, gradibus in ordine ad morbos, horum-
6 que sanationes. Demonstravi quoque ex pro-
7 fesso, in natura non esse contraria. Sanitatem opponi morbo, relatione integri ad defectuosum. Remedia scilicet morbum tollere, non vi contrarietatis, ut neque propter nudam similitudinem: sed propter merum Bonitatis donum restaurans naturam adjuvando, quæ alioqui suiipsius est medicatrix. Hæc sanè sat erant, poterantque humores è medio tollere, nisi consuetudo opposita mentem velut ligasset, ne ad Veritatis cognitionem properaret. Est namque perdifficile dissuescere, qui jamdudum istis humoribus, compendiosè omnem morbi catalogum inspexisse, sibi confidunt. Quapropter di- 8
scendi cupidis, lubens manum porrigam. Paracelsus enim, primus, humores ita risit, Helvetico more, ut Galenicos simul & Arabes Medicos, Humoristarum cognomine deluserit: Attamen ipse sæpè inconstans, ad humores labitur, & complexiones, nondum sat in suis thesibus fundatus. Interim Scholę Galenicæ subinde quatuor elementorum datas qualitates, ut solitarias intemperies, voluerunt oppugnandas: & plerumque iterum, cum parum humorum abundantia, finxerunt proscribendas intemperies. Cúmque leporem se auribus tenuisse gloriatæ, facilitate commenti delusæ, primò in ludibrium venere: quod medendi facultatem deturparint absurditatibus. Immemores 9
suæ inprimis disciplinæ, quod à formæ privatione non detur immediatus regressus ad habitum. Attamen ex quatuor humoribus carnem constitui, hancque rursus in eosdem quatuor resolvi, præcipiti suasu asseruerunt. Decernunt nempe, è cibis fabricari chylum, homogeneum quidem in stomacho: qui tamen separatis alvi excrementis, semper quatuor humores, præter urinam, unica sanguificationis actione: nunquam verò unicus, duo, tres, quinque, aut plures fierent. Idque sic statuerunt, per elementorum quaternarium creduliter abductæ. Unde consequens saltem, hanc quadrifariam repartitionem unius chyli, non quidem è diversis ciborum varietatibus derivare: sed prorsus essentialiter dependere, ex ipsa sanguificationis entelechia propria. Quod non caret sua absurditate. Quod scilicet unius actus naturalis esset quadruplex scopus, essentialiter differens. Sed 10
exploso jam alibi elementorum quaternione, ejusdem congressu, ista humorum quadruplicitas supposita ac subscripta quidem fuit, at nondum hactenus probata. Etenim pro tantarum, tamque perniciosarum fabularum apparatu, duobus turgidis argumentis abreptæ sunt Scholæ: quæ si paululum presseris, fœtidum halitum: non autem veritatis succum effundent. Quorum prius, ex quatuor est elementis 11
petitum: ut invitum sanguinem sub numerum quaternarium cogant, ad obedientiam trium elemen-

elementorum, tantum exsistentium: licet ex unico duntaxat illorum, ipse sanguis materiali-
12 ter fiat. Quasi singula, quæ ex elementorum connubio oriri credunt, quatuor heterogeneas partes, necessariò proinde habere deberent, elementis suis totidem conformes. (Certè alibi omnifariam ostendi, quædam corpora nil habere alteritatis, ne quidem in sale, sulfure, & mercurio: alia autem tantùm duas tandem proferre heterogeneitates) nec enim potior ratio, cur silex in unicum, & similarem saltem salem reducatur: quàm cruor necessariò separetur in quatuor humores. Hinc namque manifestum fit, quòd ratio ficti quaternarii elementorum sit à priori, respectu quaternarii humorum in cruo-
13 re, & nusquam alibi. Alterum autem, & potissimum Scholarum argumentum, pro humorum quaternario, non est aliquis formalis logismus: sed nuda ac misera inductio, à simili stabilita. Ajunt nempe. In lacte reperitur serum, caseus, & butyrum. Id est, tria distincta. Ergò in cruore necessariò semper & constitutivè erunt quatuor, eò quòd in aliquorum cruore notent quatuor diversa: quæ scilicet anima, appetituum pedissequa, multo labore, & figmenti adjumentis, diremsit in quatuor diversitates. Sæpè namque aquam supernatantem notant, quia flava & subpallida est, eam ideò bilem flavam, sive fel, nominant (licet non amaricet, careatque essentiali fellis proprietate.) Sedimen verò circa fundum, ponderosius, ac nigrius quandoque, vocant bilem atram: medio autem interstitio, rubrum notant sanguinem, in quo, dum fibras albidas animadvertunt, coagulationis gelatinæ matres, eas pituitam dixere. Incisa enim vena poplitis puellarum, in tepida, telis araneæ similes apparent ejusmodi fibræ, quas pituitam di-
14 xere. At primum annotare debuissent, inappositam lactis & cruoris similitudinem, nil docere, aut urgere. Eò quòd aqua supernatans cruori, non sit pinguedo colostri, supernatans lacti: quare vel dispar est agens, vel materia, vel utrumque. Ac proinde in tanta amborum difformitate, non ritè fundari humorum necessita-
15 tem, in cruore. Incuriæ enim Scholæ non advertunt, in cruore nasci partium heterogeneitatem, postquam se disposuerit, ad mox adfuturam corruptionem. Idcircò heterogeneitas ista accusat quidem contentorum factam in morte disparitatem: at nullatenus proinde vividorum humorum necessariam connexionem. Quid namque dicent de illo cruore, qui omni caret prorsus sero? vel qui per totum uniformiter coagulatus rubet? Quod frequens est, à multis sudoribus, & potus abstinentia. Ergóne serum supernatans, urina, & sudor, relicta in cruore, erunt synonyma cum bile & felle? & unum quid cum ipsa sanguinis essentia? Ego quidem in her- 16
bis unicum saltem succum clarificatum vidi hactenus: ut pariter unicum cruorem nostri constitutivum agnosco. Sanguificationem videlicet simplicem, & unicam unius hepatis actionem, univocumque, ex indistincto cremore, unicoq; stomachi fermento, factum chymum profiteor. Quam sanguificationem scio meram transmutationem alimentorum formalem, nequaquam autem solam duntaxat heterogeneorum appositionem. Neque enim etsi pars chyli 17
vertatur in lotium, proinde culpanda est difformitas agentis hepatis: sed recipientis sola incapacitas. Neq; enim ideo lotium, pro quinto humore, amplecti sunt ausæ. Nam etsi pars lotii materialiter remaneat in cruore; non est tamen de natura cruoris, prout serum in lacte: alioquin est essentialis pars lactis. Aquam ergò supranatantem (quam sudorem, serum, & urinæ resi- 18
duum fatentur, adeò totam credunt excrementosam) turpiter æquiparant nunc butyrosæ parti, lactiq; supernatanti, elemento ignis adæquatæ: atque aliàs, sero lactis. Et longè turpius, utrumque harum, indistinctè assimilant felli. Fient ergò sub uno sanguificationis actu, ea- 19
demq; officina, quatuor pariter humores, è quolibet cibo, quia ab hepatis destinatione immediatè principaliter, simpliciter, atque semper intenti: vel fiunt locis & momentis imparibus. Non equidem imparibus: quia sic non essent unius, & ejusdem cruoris partes constitutivæ. Sin autem paribus: cur, dum lotium & bilis fiunt simul, unum non miscetur individuè alteri: cum alioqui in natura, aqua misceatur aquæ inseparabiliter: prout & fel urinæ. Cur deniq; lotium nunquam amaricat, si semper ipsi fel sit commistum, à quo tingitur, ut ajunt? Cum disruptio fellis in pisce, nulla, utcumq; exquisitior elotio, amaritudinem istam tollat? Vnicaque fellis gut- 20
tula, totam urinæ situlam, amarore alioqui pollueret? Quis denique ille tam exquisitus Separator, qui potuit aquosam bilem à lotio separare; non potuit autem lotium omne à cruore materialiter segregare? Quare demum bilis ista, sive fel cruoris, non ad renes, unà cùm lotio rapitur (quod probat amaroris totalis absentia) si supra hepar credatur bilis cruori permista? Conside- 21
remus ergò, quomodò à Iecore bilis facta in hepate, deveniet ad folliculum fellis. Vbinã fit sangui-

guificatio? An circa portam, & cavum hepatis? An verò in ipsomet corpore Iecinoris? An demum in ipsa vena cava supra hepar? Atqui quocumque horum locorum fiat ista bilis: saltem non est inde vena regressus, pro bile, ad fellis vesiculam. Deberet enim à Iecore, motu retrogrado, incertisque ductibus, pergere ad fel. Cur saltem bilis ista utraque, permanens in cruoris massa, sua habet excrementa, & separata diversoria? Pituita verò, & cruor, excrementis ca-
23 rent? Si enim infra hepar, utraque fit; quis ergò Separator, illam separat? & quorsum? cum ibidem simul generata, perfectè misceantur lotio. Sin autem in celerrimo transitu, per exiguos venarum, exilesq; ramulos, in hepar distentos, fel simul cum sanguificationis actu fiat, simulque bilis atra; meminerint quæso Tyrones, exilitatis ramulorum, sive venularum, quæ vix urinæ transmittendæ satis sit, adeóque requirerent momentaneam urinæ, cruoris, triumque reliquorum humorum, transmutationem, à cre-
24 more factam. Hoc alibi ex professo, de sextuplici digestione, toto tractatu explanavi. Et paragrapho 16. singulariter. Quòd è cibis non fiat bilis, ac 17. quòd fel sit viscus in forma liquoris, atque necessarius balsamus vitæ: nullatenus autem excrementum. 25. Explicatur curiosa opinio Scholarum, de usu fellis. 26. Quod natura plus pro felle, quàm pro phlegmate fuisset solicita. 27. Quod separatio urinæ, & serositatis cruoris, tota essentia differat à serositatis separatione è lacte. 30. Quantum fel importet, super omnem excrementi indolem. 31. Quare aves lotio & rene carere potuerint, non autem felle. 35. Quod excrementa renum, & alvi, colorem fellis quidem habeant; non autem felle proinde tingantur, multóque minus bile. 36. Quomodò stercus excludat fellis commistionem. 37. Fellea videantur, quæ neutiquam fellea sint, ideóq; perperam à Scholis hęc fuisse prætenta. Item liquorem porraceum non esse fellis, probat galli historia, & aliquot experimenta subsequentia cap. de Pyloro §. 24. Quæ ne cum tædio hic repetam, inquiret curiosus lector, citatisque locis reperiet. Etenim si Iecur utramq; bilem, & pituitam, unà cum cruore generet, cur magnam illarum partem pro excremento despicit & deponit? reliquam verò in cruore reservet? cum alioqui simplicis & homogenei cruoris, vel nulla deberet esse partium singularum dualitas, vel non minùs pituitæ & cruoris, quàm utriusque bilis, eadem esset necessaria dualitas. Nec ratio alioqui patitur, quod idem singularis ciborum cremor, quotidiè, atq; semper æqualiterque in sex partes secetur: cruorem nempe, utramque bilem in sanguine retentam, & utramque iterum excrementitiam & sua in hospitia reclusam, ac tandem pituitam. Præsertim ubi fel, tota proprietate, differt à liquore, sanguini extravenato supernatante. Quibus sex humoribus, si lotium addideris: jam ordinario constituentur ex unico cremore septem humores, peritq; suppositum, quaternarii elementalis commentum, figmentique necessitas. Itaq; 25
si unico actu unius hepatis, hæc simul directo ordinarioque destinationis cursu fiant, cur ex homogeneo cremoris liquore generat illa tanquam necessaria, quibus ad esse, ut neque ad bene esse, nullatenus opus est? Sint autem sint alendo, cur potiùs bilem utramque sequestrat in suas thecas, & primaria constitutionis domicilia, quàm pituitam? quam videlicet non erubescunt fateri liquorem defectuosum, frigidum, adeóque mortis, erroris, & indigentiæ vitalis participem? Atqui volunt pituitam in venis recondi, ac recoqui in cruorem. Ergò nondum est hoc aliquid, crudum, indigestum, & incoctum adhuc, nondum humor verus, singularis, nondumque constitutivus cruoris: cum sit adhuc deficiens, non secus atque omphacium, vinum dici nequit. Etenim si aquę pituita respondeat, prout & cruorem aëri assimilant: tam perfectus in se unus esse deberet, quàm alter, tamq; necessarius æqualiter, si sint elementales humores quatuor, ad compositionem & vicissitudinem nostri, æquè necessarii. Ludicrum sanè id continet, quod humor, à sui destinatione deficiens, in alium ordinariò mutaretur. Quasi aquæ non esset sua perfectio, destinatio, ordo, & constitutio: sed in aërem naturaliter à scopo Creatori proposito ferretur. Atqui alibi, in nostris Physicis ostendi, arte aut naturâ, nunquam aquam in aërem, nec vicissim hunc in aquam, mutari posse. Si ergò pituita aquam referat, quia continet & cruor aërem. Nunquam poterit subsistere pituitæ ullius in cruorem adoptio. Ac per consequens, fictum est quidquid de humorum atque elementorum unione, similitudine, commistione, complexione, atque necessitate est edoctum hactenus. Imò si nondum pituita sit matura, temporisque celeritate præcoci, sit tantum in via ad cruorem: ideóque in venis relicta, mistàque cruori, ut perficiatur, ac tandem alat. Iam non solùm hepar erit cruoris officina; sed canalis quilibet venarum, visceris naturam: quia proprietates atque officio conti-

continet, hepati præfertur in sanguificando,
& cruoris perfectione. Imò nec pituita essen-
tialiter esset separatus humor à cruore: non
aliàs, quàm uva acerba non differt essentialiter
26 à matura. Eodem ergo titulo totus Chylus sto-
machi, erit pituita. Denique, cum pituita sit
senio, defectui, & imperfectioni tributa, mor-
ti quoque idcirco propinquior quàm bilis, hinc
etiam naturæ magis inimica: visus esset rerum
Opifex severior, qui ejusmodi hostem, per o-
mnes venas, cruori adæquatè permistum reli-
quisset, nec illi receptaculum dicasset. Is in-
quam qui mortem non fecit, defectus neces-
sitates ab origine copulasset naturæ humanæ.
27 Denique cum eo dato, proprium jecoris munus
non esset sanguificatio; perfectius & plus po-
terit jecur operari eminus, in venæ cavæ an-
fractibus, quàm cominus in propria domo:
nisi malint Scholæ, sanguificationem inde-
pendenter venis tribuere. Finaliter, si pituita
non nisi sola differat maturitate, à cruore non
est essentialiter distinctus humor: ac per con-
sequens, quaternarius humorum in ternarium
28 migrat. Deinde, teste Galeno, fit in dies duplo
plus pituitæ (quod probat per tertianam fe-
brim) quàm bilis. Quantum ergò pituitæ, non
fiet in sanis, ac perfectè digerentibus? Quan-
tumque pituitæ quotidie non generabitur in
frigidioribus, si humores fiant juxta comple-
xionum dispositiones? Imò exin sequitur:
semper necessariò, ac naturaliter, omnem di-
gestionem esse defectuosam, & vitiosam. Quia
nunquam finem, atque naturæ propositum
assequetur natura: si naturaliter pituita, ut
quartus humor cruoris, generetur. In tem-
peratis alioqui deficere deberent pituita, cum
29 utraque bile. Cur quæso, cruor abundans ver
titur in axungiam, cum longè facilius (ut ajunt
de chologogis) in bilem mutetur; & minori
pondere naturam aggravet, quàm bilis, quæ
tam obedienter paret vocanti solutivo? Cur e-
nim sobriè vivens, in temperata (quam vocant)
complexione, quotidie utramque bilem, in sua
reponet receptacula? An non inde potiùs li-
quet, fel & lienem nutriri alio, vitalique liquo-
re, quàm qui è sanguine proscriptus, excre-
30 menti conditiones acquisivit? Sed agedum,
quis ille humor in Podagra, tam immani do-
lore molestus? Ego quidem mihi ex instituto,
probavi esse acidum, quare & juxta Scholarum
instituta frigere, ideoque longè à bile, & igne
diversum: attamen in Podagra, quam vocant
calidam (quò nempe est acidior, eò quoque
atrocior) conqueruntur acutissimi doloris, &
caloris. Ergò vel bilis erit acida, nec amplius
amara: vel quinti humoris oblitæ sunt Scholæ.
Idem esto, ac par judicium, in Colica, & tor- 31
minibus. In Erysipelate quoque acidus est hu-
mor: quippe qui saponariis mitescit remediis.
Itaque non est bilis, amarumve fel. Dein, in cau- 32
sticis, escharoticisque (puta in pruno, Igne
persico, &c.) est sal causticus, de sorte alcalium:
non autem amarus. Prout nec in Cancro, Lupo,
Phagedænicis cunctis, ac summè dolentibus.
Sal enim qui rodit, nullatenus amarus est. Qua-
propter effectus, maximè ignei in nobis, ri-
dent frustraneum bilis commentum. Cum præ-
sertim, qui ignis naturam imitantur, minimè
sint humoris biliosi clientes. Itaque si è fructi- 33
bus arbor, ex operibus autem, atque proprieta-
tibus, res quæque æstimanda sit, monente Ver-
bo Veritatis; non video, quo usu, fine, necessi-
tate, aut temeritate finxerint bilem flavam, i-
gneam. Non enim necesse fuit fabulæ instar,
tres fingere humores quotidianos, ac domesti-
cos nostri constitutivos, id est, sine quibus non
vivatur. Qui nunquam in rei natura fuerunt,
aut ullam sui necessitatem suggerunt. At quod- 34
nam aut quale viscus separabit utramque bilem
superfluam, ab electo venarum cruore? Renes
quidem separant lotium pro vesica. An ergò
deerit utrique bili suus separator? Vel sponte,
excrementosa bilis, vadet ad cloacas suas? Et-
enim non est lotii tanta necessitas tam in esse,
quàm in separatore, quanta utriusque bilis: si
bilis utraque sit necessaria ad esse simpliciter.
Siquidem aves commodè carere potuerunt lo-
tio. Cur ergò natura fuit minus solicita, ut vis-
cus faceret expurgandæ bili, quàm fuit ejicien-
do lotio? Ergone cystis fellis, & Lien attrahent
fortè utramque bilem ad se, absque separatoris
subsidio? Imo cum sanguificatio sit actio sim-
plex, univoca, & scopi naturalis, non potuit
sanè unicum hepar, producere simul, ex ho-
mogeneo liquore, quatuor humores, toto ele-
mento invicem diversos, ac separare procul à se
invicem, duos tantùm, velut nocuos. Alioqui, si
hepar sat foret, separandis suis liquoribus, po-
tiori jure segregasset lotium, fecissetque necessi-
tatem rerum prorsus frustraneam. Denique, si
non omnem è cruore bilem sequestret, ne qui-
dem in temperatissimo robore, peccabit neces-
sariò semper natura, vel in abundantia utrius-
que bilis, in excessu caloris pro formanda bile,
& frigoris simul pro pituita: itemque peccabit
continuò, in separando. Adeóq; cum excessum

necessarium, in justo (ut vocant) temperamen-
to, accuset utraque bilis: non potuit hæc un-
35 quam fieri apta nutritioni. Cum adhuc quoti-
36 die nutriamur iisdem, quibus constamus. Semi-
ne videlicet temperato, vividóque, bilem
utramque respuente. Eritque par ratio bili utri-
que, quæ est pituitæ. Vt si hæc perficiatur in
cruorem intra venas: bilis non minus fiet cruor
in arteriis. Nam si extra officinam naturalem,
propriam, & requisitam, pituita in cruorem
mutetur: multò magis bilis flava apta erit, ut in
corde degeneret in sanguinem flaviorem arte-
riæ, atque in spiritum vitæ, eritque cor offici-
37 na restaurativa excrementi fellei. Sed vah
quàm miserum est argumentum! dum sanguis
extravenatus se disponit ad corruptionem, cer-
nuntur quandoque duo, tres, vel plures li-
quores: ergò totidem sunt nostri constitutivi.
38 Sanguinis enim totus mutatur in lac, & tum
post sui corruptionem subordinatas tantùm
habet tres partes, serum videlicet, caseum, &
butyrum: nec unquam plures. Quandoque e-
nim totus in ubere coagulatur in durum tu-
morem, casei forma: subinde totus in pus al-
bum, flavum, subviride, &c. quandoque in li-
quorem pungentem, rodentem, aquosum mi-
grat: ut in Cholera, ulceribus, &c. aliàs quoque
in serosum liquorem salsum, totus recedit, ut in
Hydrope, multisque Hydragogis. Non rarò
quoque picis instar, totus nigrescit, ut in cruo-
re extravenato, gangræna, &c. frequenter autem
in cinereum atque putidum lutum, ut in Diar-
rhœis. Alibi quoque totus in flavum virus, Icte-
rum præfert, qualiter & demorsis à serpente
ostentatur. Alibi quoque totus cruor, citra se-
parationem heterogenei, mutatur in Melice-
rides, atheromata, &c. Atque in Diabete, totus
cruor mutatur in lotium lacteum. Prout sub
tabe, totus migrat in sputum subflavum. For-
téne ergò, in cruore totidem constituendi sunt
humores, quot cernuntur ejus degenerationes?
Totque erunt liquores in aqua pluvia, quot
39 sunt crescentia è terra? Est namque cruor, no-
bis aquæ instar: nec opus habuit diversis semi-
nibus in hepate, ut fit unicus æqualis humor
nutritius. Sed in culinis ultimis, suas assequitur
requisitas diversitates, quibus fungitur nutri-
40 tionis officio. Adeóque frustra in sui initio, va-
riis polleret seminibus, ac heterogeneitatibus,
qui totus homogenealiter tandem debet in u-
nicum glutinosum, album, ac transparens sper-
ma nutritivum, pro partium similarium susten-
taculo, reduci, vel manere ruber pro carne mu-
sculorum, ac viscerum parenchymate. Quocir- 41
ca constanter nego, cruorem, quamdiu vivit,
aut in venis (etiam à morte hominis) detine-
tur, coagulari: ac per consequens, habere par-
tes integrales disparatas, ulla sui heterogeneita-
te; sed diversitatem omnem in cruore, fieri per
ejusdem duntaxat interitum. Ergò, humorum
diversitas, est filia tantum mortis, non autem
vitæ. Nec refert, quod subinde in corpore oc- 42
currant excrementa, vultum cruoris mẽtientia,
unde scilicet per degenerationem facta sunt.
Non enim urina, vinum est amplius, prout nec
pus, aut muccus, aut sputa, sunt adhuc partes
cruoris. Quia excrementa non sunt ampliùs,
quod erant ante sui corruptionem. Eò quòd
res quæque essentiam, & nomen assumat à ter-
mino transmutationis. Quid enim arguit, si
cruor per phlebotomum, aquam, vel alios fun-
dos, sub sui corruptione segreget, si ejusmodi
aqua proinde nec fel sit, nec bilis, nec amara,
careatque proprietatibus fellis? Quæve est ista
credulitas? Supernatat aqua cruori mortuo:
ergò est bilis fellea, quæ sub falso gustu, amaro-
rem fellis mentitur? Non est enim ista superna- 43
tans aqua, pars integralis cruoris, nec de ejus
essentia, aut contentis, magisve cognata cruori,
quàm currus respectu hominis insidentis. Do-
lendum est itaque, tot seculis, neminem un-
quam degustasse istam aquam: sed avorum nu-
gis sua inscripsisse nomina omnes: specie in-
quam medendi, destructiones ægrorum, sub
falsis principiis tradidisse Scholas. Siquidem 44
humores sunt exitiales ignorantiæ, ignaviæ,
turpitudinesque, à mendaciorum patre intro-
ductæ, & à sequentiũ laxa credulitate celebratæ.
Non enim etsi fundus cruoris subinde minùs
rubeat, erit proinde atra bilis: prout nec sedimẽ-
tum lotii, est pituita. Sed dum vita cruoris re-
cessit, non mirum singula, quæ in vitæ unitate
custodiebantur, repetant conditiones materia-
les, quibus obligantur. Fundorum enim varie- 45
tas, à ponderum præeminentia in liquidis pen-
det. Latitudinem quippe in pondere habent,
quæ post mortem heterogenea evadunt, & sen-
sim in ataxiam confusionis properant. An enim
sani judicii vir, credat vinum, cerevisiam, her-
barumque succos, suam melancholiam ad fun-
dum cum sedimine deponere? Quid enim
commune habet melancholia, cum hetero-
genea sediminis substantia? Quoad colorem ve-
rò, Omnis Æthiops cruorem habet ferè atrum, 46
plerumque autem absque sero. Nullus tamen
illorum melancholicus. Omnes verò iracundi.

Cruor

47 Cruor enim, qui ab ambiente refrigeratur in
pelvi statim, rubescit magis illo, qui ad fundum
demersus diutius tepuit. Nam & hoc ordina-
rium, Quod extravenatus cruor quilibet, statim
in corpore nigrescat. Quæcunque enim facile
putrent, facile etiam admittunt putredinis co-
mites, citiusque putrescit pars cruoris, quæ diu-
tius post sui mortem tepuit. Nec mirum itaque,
quod pars fundi inferioris intensius nigrescat.
Quod autem ater cruor non sit separatio pon-
deris in cruore, multóque minus atra bilis: no-
vem circiter uncias cruoris recentis, & adhuc
liquidi, in duas separavi scutellas: quarum unam
in aqua frigida natandum exposui: alteram ve-
rò, priori æqualem tepore lento diutiùs deti-
nui. Hæcque plurimum atri cruoris ostende-
bat: illa verò nequicquam. Heterogeneitas er-
gò, in liquore mortuo, putrescente, ac putresci-
bili statim, est corruptionis adæquatum indi-
cium. Quodque ideo nec habet vitale, aut semi-
nale initium, signum, ut nec suæ primitivæ
compositionis argumentum. Etenim originali-
ter componimur ex vitali semine: & resolvimur
in putridum, atque cadaverosum liquamen a-
queum: quod & sæpè in viventibus, pro parte
48 accidit. Quid si cruor ex pallido rubeat, An id
proin pituitæ erit ascribendum? An poma rubea
erunt pallidioribus magis sanguinea? pruna
49 subnigra, albicantibus magis melancholica? Et-
enim colores non designant fictos humores, aut
elementa: sed imitantur proprietates vitæ me-
diæ, atque seminum destinationes. Ita est: Co-
lores atque spissitudines, in materia, sunt ope-
ra Archei seminalis: non autem appositorum
50 humorum confusa testimonia. Recurre ad li-
brum de inaudita febrium doctrina. Quod du-
centorum rusticorum, sanorum sanguines, uni-
co mane inspexerim, adspectu colorum ac fun-
dorum diversitatibus insignes. Quidam enim
gelatinam subnigram & coactam referebant:
sæpè etiam subviridi liquore permistam, subin-
de tantùm conspersam leviter. Cruor item a-
lius per totum aquosus, alius muccosus erat,
alius in fundo rubebat, alius in summitate ma-
gis. Alteri aqua supernatabat, clara, pallida, sub-
flava, quæ alibi in medio cruoris interclusa la-
tebat. Alius cruor punctatim maculosus, alter-
que per totum ex rubente pallidus, alter in pu-
niceum, atrumve colorem alius propendulus:
pro ut demum alius per strata subviridis erat.
51 Quapropter commiseratus sum deceptoriam
hæmorrhoscopiam, judiciaque emisso cruore
solita, humorum commenta, ac faciles ægro-
rum credulitates. Ariolator namque cruoris
inspector, mox peccantis atque superabundan-
tis nomen, proprietates, itemque hominis il-
lius mores, complexionem, inclinationem,
morbi latentis speciem, magnitudinem, exi-
tum, atque insuper mortis genus, imò & fortu-
narum dependentiam prædicere ex humoris
conjectura satagit. Quisquis autem humorum 52
peccaverit in tabula hæmorrhoscopiæ, capitis
diminutione proscriptus sit illico, & nisi mox
illico paruerit, per infamem secessum profli-
gandus est. Quia Medicus ad manum habet
suorum humorum peculiares satellites, qui vin-
ctos singulos & putrefactos educant. Sic enim
ludificant ignaros, & interim sic quoque visita-
tionum crebritas stabilitur. Quippe ex præju-
dicato norunt, quale erit albumen, quod assum-
to suo solutivo, putrefactum recedet. Etenim
etiam maximè phlegmaticus apud illos, si rha-
barbaro usus sit, flavum excernet, minúsque tin-
ctum, si scammoneata sumserit, non autem mu-
cidum liquamen, quale ab assumtis colocyn-
thidis magistralibus (sunt namque cuncta com-
posita officinarum, scammonea, vel colocyn-
thide, vel utraque tanquam binis suffulta co-
lumnis.) Sæpè etiam, quem hic judicat bilio-
sum, alter vocat sanguineum, sin autem pi-
tuitosum quem putant, viderint semel iratum,
mox etiam bile æstuare contendent alii: Pota-
taque scammonea, unus alterum deridet, si se-
paratim vocentur, quod bilem à sanguineo ad-
eò copiosam eduxerit, sibique ut artis gnaro,
mercedem intensiorem deberi, occultè eo ipso
insinuat. Nam in rei veritate, fraus, & fructus
dolo connexus, vigent, quoties neglectis vanis
complexionibus, humoribus, posthabitoque
specioso cruoris emissi indicio, & adspectu,
præscitur ex assumti solutivi proprietate vene-
fica, qualem amurcam quisque sit dejecturus.
Solutivum scilicet, obit functionem hepatis a-
pud eos. Quia humores quos volunt, fabricat,
eductosque ostentat ad lubitum, & juxta pro-
gnosin imposturæ: gloriantur que velut è tripo-
de, ægris prædixisse, peccantium humorum e-
ducendorum colores, ac proprietates, illosque
cacatos, respondisse in haruspicio, ad præscita
auguria. Misera sanè doctrina, inscitiaq; pianda:
quia miserrimus ille, qui assumto tabefactivo,
suum cruorem permisit putrilaginis larva ex-
hauriri. At mirum saltem, quod Scholæ sordes 53
aurium prætererint. Nam quæ flavæ, & amaræ,
bilis recentiorem darent memoriam, fidemque
firmiorem, quàm quæ cruori aqua supernatat.

Jam ergo in cerebro, alter est bilis custos, ac folliculus. At hæ sordes, non nisi sanguine absumto, in alimoniam cerebri, apparent: fel autem in esse pristino, permanere nequit, absumto cruore, cujus fuisset pars integralis: esset ergò auxilium pro bile, ab excremento formaliter transmutato petitum. Præsertim, quod solum fuliginis specie, per aures exhalat. Nam quo profundius scalprum in aurem mittitur, minus istarum sordium deraditur. Sunt ergò ridicula & languida argumenta, quotquot pro humoribus spem faciunt. Colores etiam dejecti excrementi, effectus sunt potati pharmaci: non autem testimonia abundantiæ, aut humoris electi, rejectique conformitas. Hæc de doctrina febrium, cap. de solutivis ad longum sunt
54 descripta. Sufficit mihi testimonium ex ore Scholarum, quod inter cuncta solutiva, sola aloes innocua. Non ergò innocui, qui hoc profitentur, interim aliis noxiis quotidie uti non desinunt: non quia sana ægris, quæ noxia
55 docent, sed sibi reperiunt proficua. Quid agimus, agemusque, inquient aliqui, nisi enim venam subinde pandamus, & alvum subducamus, domi manemus, vulgi risus, & scenarum
56 fabula facti? In Scholis enim prælegitur libellus de natura humana, Hippocrati calumniosè adscriptus. Docens, quod unum & pari quantitate solutivum exhibitum, diversis anni stationibus, diversos humores emunxerit, ac semper post spasmos, unà cum sic larvato cruore, vitam abstulerit. Quod sonat, sub specioso purgationis titulo, jus factum, putrefaciendi cruorem, colliquandi carnem, sub impostura, & ad lubitum medentis, alicujus coloris humorum, tandemque nisi dosis dolum venenumque tegat, quod profluxurus sanguis sic mutatus, ægro necem sit allaturus, ut quanquam præfato libello dicatur, unum idemque laxativum, aliis atque aliis anni stationibus, alios atque alios primo educturum humores: est tamen constanter verum, omne solutivum, supra debitam dosim, suum enecare sumentem. Adeò ut frequenter tabida illius vis tam pertinaciter venis intincta maneat, quòd restringi nequeat, & mors colliquando subsequatur. Quanquam ipse potus solutivus, necisque patronus, ferè primus exciderit. Frustraque hoc casu adhibentur restringentia: ubi non est læsa retentrix: sed venenum impressum continuò tabefacit. Quare requiritur potius antidotus, quam astringens pharmacum. Quod nempe peccando facit lethalis diarrhœa: idipsum laxativa, sub Medentum artificio, involuto falsâ humorum thesi. Tandem educto humore reo, & accusato insonte, nequicquam tamen inde plerumque mitior morbus. An ergò inde non sunt conjicienda ludibria? & quicquid de humoribus, illorum excessu, delectu, & segregatione, est garritum? etenim quotidianum est, quòd eventus frustrent ægrorum spem, ac Medentum pollicita. Ideòque nec audent certò spondere 57
sanationem, per abductionem humorum, suis laxativis, quos solos, in causam continentem morborum, attamen accusant seriò. Quia nimirum malè edocti, & nimis ad falsorum axiomatum persuasiones. Attamen ait Hippocrates, si illa educantur, quæ educi oportet, meliùs se habent, atque facilè tolerant. Quinimò nec audent corpora seriò solicitare purgantibus, antequam morbus suæ digestionis: natura autem victoriæ suæ spem, fecerit, (idque absque Medentum opera) futuræ criseos. Hoc autem, ne solutiva, simulque sua Scholarum axiomata, apud vulgus infamentur, si præcociter, antequam corpora turgeant, id est, ante morbi pessumdationem, epotis laxativis, sanatio non subsequatur. Itaque cum præter venæsectionem, & purgationes, parum supersit apud Medentes, remedii; ne tamen Medentes nauci fiant, minora laxativa subinde propinant, ut aliquid fecisse videantur. Fatentur quidem protestanturque, illa minorativa, morbum à radice non detruncatura, (quasi aliàs majora laxativa, morbos, falcis instar demeterent) sed humoris peccantis diminutiva, atque hactenus auxiliatura: Puta, si non ad sanitatem; saltem ad mortem ægri, vel Medentis culinam. Clam 58
enim Medici fatentur, parum auxilii è pulsu, urinæ inspectione, & cruore haustum: Inspexisse verò lotium, & cruorem sub Gordonii, regulis, sive imposturis, ne scilicet prædecessoribus sapere viderentur minus. Quæ sanè dolum, atque superbiam fraude velatam, continent. Impuri saltem Medici inventum tulit, hominem, stercorum nomine vocari, & distingui. Biliosum nempe, Melancholicum, Phleg- 59
maticum, quæ mera credunt excrementa. Certum est enim, per laxativa pharmaca, cruorem, & carnem, sine separatione heterogeneitatis, in putrilaginem istam flavam, ac putidam, resolvi. Estque argumentum hebes, inde intulisse. Si 60
sanguis & caro, liquata per anum recedant, fiantque flavus liquor, aut mucidum excrementum: ergò caro & sanguis constant, & componuntur iisdem materiis: quæ sunt vera bilis & pi-

61 & pituita. Siquidem, præterquam quod cruor non esset verum compositum naturale: sed appositum è pluribus difformibus essentialiter: etiam non posset retrogradi iterum in bilem, unde compositum ajunt cruorem. Vel alioquin esset immediatus recessus, à privatione ad habitum. Ergò vel ex bile, nunquam factus fuit cruor, multóque minus caro, quæ specie differ-
62 rent à bile. Et per consequens, si tota caro & sanguis, quandoque in istam putredinem (quam bilem nominant) transmutentur, & ejiciantur, adeóque tam arte, quàm morbo, tota caro liquescat: necesse est alterutrum: vel istam bilem putridam, formaliter, & actu adhuc cruorem & carnem esse: vel bilem, semel in cruoris ortu, mortuam & transmutatam, iterum immediato regressu, revixisse, tàm à liquatione carnis, quàm cruoris. Necesse est inquam, vel quatuor istos humores persistere semper in propriis suis formis, sub specie tamen ac velamine, tam carnis, quàm cruoris: vel demum quatuor istos humores, suum esse, ac formas, exuisse, sub introitum formæ cruoris, & carnis. Si priùs dixeris: Jam cruor non est oppositum naturale: sed appositum ex pluribus. Sin verò posterius velis; est impossibilis immediatus regressus cruoris & carnis, in bilem, aut alios humores constitutivos sui. Unde rursus sequitur: Quæ per poculum laxativum ejiciuntur, non esse bilem; sed cadaverosum liquamen putidum, vi phar-
63 maci sic deturpatum. Galenus enim videtur bilem utramque aut pituitam, rejicere in complexiones naturales hominis, usque adeò & in meram intemperiem referre. Siquidem ait unicum mel, in sanguineis, totum verti in sanguinem, quod in cholericis totum mutatur in bilem. Quapropter non tam in propensionem materiæ, quam in vitiosam hepatis intemperiem, hujusmodi humorum nativitates, tan-
64 quam indifferentes relegat. Unde consequens: tres ad minimum Intemperies semper ac simul confluere: quæ singulæ singulos pariant humores. Imò verendum, ne Galenus allidatur ad scopulos, & submersus pereat, dum docet, totum sanguinem putridum verti in bilem. Nam inde cogetur concedere, quotidiè partem cruoris, in sui constitutione putridam: imò & mel, in biliosis, totum, intra paucas horas, putrere: non autem in sanguineis. Adeóque tam complexionem biliosam, quàm ejus bilem, esse meras corruptiones. Saltem quantum bilis quotidie in sanguificatione fit: tantundem, ex placito isto Galeni, putrescit. Ac per consequens, non est bilis, humor constitutivus cruoris sani, ac benevalentis: sed adjacens vitiosum. Etenim dum cruor putridus, teste Galeno, vertitur in bilem: intelligitur ista bilis, vera bilis; non autem ens putridum, cum putrida bilis alioqui non magis censenda sit bilis, quàm homo putridus, homo. At postquam opticè scivi, 65
quòd nullum ens, exsistens in sui perfectione, attestetur partes dissimilares suæ radicis seminalis, si quæ superessent: Sed quod semen disponat suam materiam, ut ex ea hoc unum quid fiat, & non per appositionem; sed per veram formalem transmutationem: scivi perfectè demceps, etiam quod diversitas, in cruoris corruptione subinde elucescens, nunquam possit attestari, multóque minus ostentare, partes constitutivas materiæ ex qua. Non magis quàm vitulus strangulatus, etsi in apes mutetur, proinde est compositus ex apibus. Vel mel, si cum rore majali, una in gramine nocte, plenilunium tulerit; mutetur in anguillas: cum pane autem secalitio, in formicas transeat. Indusium verò muliebre, occlusum cum frumento, abeat in mures, infra paucos dies. Non tamen mel proinde ex anguillis aut formicis, vitulus ex apibus, vel mures è lino & menstruo, suam desumunt materiam. Eritque composita anguilla, formica, &c. è melle, sic ut iterum anguilla mortua iterum ex sui corpore, mel excludat. Errat proinde Paracelsus, qui ciconiam assam 66
in serpentem, & anates in ranas, spatio quindenæ, ait recedere: quod aves ejusmodi cibis vesci solitæ essent, illasque bestias ideò in se seminaliter continere debeant. Id enim experientiæ facti, & Philosophiæ repugnat penitùs. Non equidem origo rerum est ex iis, in quæ resoluta mutantur. Eò quòd in generatione naturali, oporteat partes constitutivas sic fieri unum quid, ut ab unica generati forma actuentur plenariè. Ideóque quicquid sub generationis relatione, non est immutatum ab esse pristino, id planè manet exclusum, atque deses. Cuncta enim naturalia, univoco ferè modo ac semine, constituuntur. Adeò etsi consentur partes integrales, quales sunt ossa & nervi: illa tamen, non solum connexionis methodo; sed specificæ unionis vitali vinculo colligata, transeunt in alienam familiam: fiuntque ens ipsum, unde partes seminis prioris repeti, est naturæ prorsus impossibile. Non est itaque cruor, pars contexta ex quatuor humoribus, specie elementali differentibus: multóque minus est cruor resolubilis in humores illos, unde creditur ortus.

ortus. Sed per consequens, quicquid è cruore, aut per alvum corrumpendo, producitur, ut non est humor unus de quatuor illis fictis: sed putridum cruoris excrementum. Multò minus est basis fundandi argumenti, pro humorum
67 possibili exsistentia. Liquidò proinde constat, Scholas cruorem non intellexisse, ut ens naturale, unum, & compositum naturæ: sed pro ente artificiali, ex pluribus consarcinato, atque connexo. Sub qua ignorantia, certum est, proprietates, requisita, sanitatem, morbos, remedia quoque, unà hactenus mansisse incognita, falsisque medendi principiis per conjecturam tantùm fuisse medicatum. Sed agedum unica vis Jecoris, in sanguificatione regulariter, directè, atque ordinariò producet quatuor simul humores, horumque varietas (exemplo Mellis per Galenum memorato) pendet ex quadrupli-
68 ci varietate unius efficientis. Itaque necesse est, regulariter, ac quotidie præpollere in unico hepate, quadripartitam, expressam intemperiem complexionalem: quarum scilicet quælibet, invita socia, suum apta sit fabricare humorem. Cumque plus ordinario pituitæ generari scribat, ideòque & quotidianæ febris causam abundantiorem statuat. Sequitur, quod intemperatissimi etiam cholerici complexio pituitosa erit adhuc præpotentior. At cum jamdudum cessent, conculcataque sint elementorum figmenta, unde qualitatum & humorum speranda esset reflexio quaternarii: Nulla jam porrò ratio supererit, cur magis ad quatuor humores, quàm ad tres, vel ad decem vergeret, cujuscumque demum dispositionis, hæres illa materia exstiterit. Quia sublato trunco fundamentali quod scilicet non sint, nec fuerint unquam quatuor elementa in Universo, neque ex iisdem corpus nostrum ullatenus constituatur materialiter, aut efficienter. Simul ruit etiam tota humorum generatio quadruplex in Jecore. Quippe quæ ad elementa, horumque suppositas fictasque qualitates, connexasque luctas, semper respexit.
69 Quam est denique inconsideratum hoc Scholarum commentum, quod velint Splenem, cloacam esse atræ ac pessimæ bilis; attamen Splenem in Jecoris adjutorium cedere: ut nempe Splen sanguificando, Jecoris succenturiatum administret, dum scilicet malè se habet Jecur. Quasi in nobis jure substitutionis, vis Jecoris vitalis alio glisceret, & præcipuè in sordidam, quam ajunt pessimarum calamitatum thecam. Bone ac piissime Jesu, tanti confusiones in medendo admittes, adhuc dudum? Respice populum tuum, sub tam densis falsitatibus ingemiscentem, & recordare genuinæ benignitatis tuæ. Cernunt 70
namque Scholæ in artificialibus, arcam variis frustis compactam, dissolvi iterum in suas partes: putaruntque ludicra stupiditate, idem in natura, per tuam humanitatem contigisse, bilem nempe repeti è cruore, imò & è carne quoque: semperque ideò perstitisse bilem sub transmutatis formalibus initiis: & ex bile ideò cruorem iterum materialiter surgere, ac resurgere. Alius verò vidit, salem in aquam resolvi, nec videri tum amplius, moxque per aquæ ebullitionem, rursus salem apparere. Idem idcirco in suis humoribus fictis, contingere autumarunt. Quasi bilis immutata essentialiter, nunc in cruorem, ac tandem in carnem, mutaretur, & ad lubitum Medentis, per solutiva sua, inde sospes rediret. Sed eamus ad manum. Sumatur putata 71
flava bilis, cruori extravenato supernatans, coquatur quocumque gradu teporis, aut caloris: nunquam tamen inde retorrida fiet, æruginosa, vel porracea, multòque minus atra illa acida, quam ajunt, terram fermentare. Quæ si fiat in 72
Liene: ergò non est sanguificationis pars aut cruoris. Sin verò fiat in Jecore, cum aliis tribus, ex eadem similari chyli materia: sed à diversis agentibus: etenim cum in hepate sint exiles ac tenuissimi venarum ramuli, continuò lotio transmittendo occupati, nec venæ hepatis directè in Splenem respiciant: non video, quomodò atra bilis, ab hepate separata, ad Splenem deferatur. Potissimum ubi magna lotii af- 73
fluentia, & cruoris abundantia sursum deferatur. Utraque autem bilis deorsum, ad sua separatim collegia, opposita confusione, in tam exilibus venis, officinæ sanguificationis, ferri deberent. Non ergò à Jecore deferri potest atra bilis, quam dicunt excrementitiam: quin potius Lien alitur ex venis, & arteriis lienaribus, juxta consuetum aliorum membrorum. Nec Lien vivit ex proscripto excremento, neque est cloaca corporis, pessimique humoris. Si namque Lien à Jecore, atram bilem desumere debebat: quare non est vicinus hepati? Quare solus Splen, inter viscera, nutrietur excremento horrido? Et qua tandem depellet supervacaneum hoc perniciosum recrementum? An per stomachum, ejusque orificium, tam nobile ac sensile, jam latrina ultimi erit excrementi? Adeóne malignum hoc labumen, appetentiam suggeret stomacho? Quorsum enim recoquetur scoria, jam toto genere, proscriptione, & proprietatibus rejecta? Stomachus vicem cordis æmulari conceditur:

ergone

ergone conveniens fuit, quod stomachus, conceptusque ejus cibus, totaque totius inde œconomia, contagio maligni recrementi quotidie contaminarentur? An enim id non fuit naturam, ejusque creatorem, à creationis initio inexcusabilis incogitantiæ insimulasse? Nonne folliculus aliquis separandis fœcibus fuisset aptior, si ulla esset atra bilis, quàm quod nobile viscus Splenis, tot arteriis prægnans, & nobile viscus stomachi, pessimi excrementi fierent re-
74 fugia? Sed quo telo, tanta defendunt Scholæ deliria? Ajunt enim. Aliquando visum, atrum succum, acidum, vomitu rejectum, qui in terram decidens, eandem fermenti modo attolleret. Unde multa consequenter collegerunt absurda. 1. Quod istud acidum excrementum, à colore vocari deberet melancholia, sive atra bilis. 2. Quod fiat quandoque à propria sua materia: sæpe tamen à flava bile recocta. 3. At non scitur adhuc ex utra materia, ut neque coquina illius
75 ferculi. Cum flava bilis alioqui, citra confusionem, non posset deferri ad alienum Lienis hospitium. 4. Bilem, humorum quam volunt calidissimam, & igneam, ajunt, per cocturam redigi in terreum humorem frigidum, & siccum. 5. In atrum, ab aqueo, & flavo. 6. In acidum, & fermentantem, ab amarissimo felle. 7. Cur igitur bilis flava (fel inquam) proprio folliculo, nunquam recoquitur in atram? Cur ad hanc coctionem, alienum limen mendicat? Quotidie opus fuit recoctione bilis flavæ, si recoquendo in pejus festinet? Quare natura, quæ semper facit è possibilibus, quod est optimum, non expellit cum sordibus alvi bilem, quam commutat in deterius per recoctionem? Sin Lien sit atræ bilis officina: non est illi tantus quotidiè calor, qui sit retorrendæ bili satis. Aut si caleat, quomodò è bile flava, calida, fiet humor frigidus? Cum potissimum Galenus velit mel, diversis auscultans intemperiebus, mutari in diversos humores, intemperiebus illis conformes? Quasi decoctum liquidum, vires sacchari amitteret, oppositasque indueret, eò quòd in syrupum vel illinctum inspissetur. Quare fel hactenus, quocumque artificio recoctum, nunquam aciditatem assumsit? Qua enim via, quove ductore, vel impulsore, flava bilis in Jecoris officina, cruori exquisite permista, & homogenealiter coorta, ducetur ad Lienis vas peregrinum, ut ibidem, torrendo, fiat atra bilis, si Lieni sit proprium condere atrum spissumque liquorem frigidum terrestrem? An enim hoc fine, Lien tot arteriis dives, quòd sibi non habeat viscus par, in tanta pulsuum vitalitate, ut videlicet bilem flavam, in atram deturpando coquat? Quomodò atra differet à flava, si uno caloris puncto fiat hoc aliquid? Nonne id est calori coquenti, totum naturæ negotium concredere, absterritis proprietatibus formalibus? An locus erit in Liene, allabenti peregrinæ bili, si aliunde, è venis & arteriis, suis necessitatibus sit satisfactum? Ubi ergò in limine, ac foribus lienis præstolabitur adventans bilis, si gratus hospes jam domum obsederit? An Lien, innato venarum & arteriarum sanguini valedicet, ut adventantem bilem in se recipiat, ad excoquendum, in atram sordem? Quid si bilis torreri dicatur, in ipsis venis: cum omnium venarum calor sit dumtaxat moderatus tepor, non fiet ex igneo liquore bilis, frigidus alter? Nec est ratio, cur venæ à Jecore furentur ministeria sanguificandi. Neque etiam, cur in venis, prius decoctâ atrâ, dein ferretur ad Lienem, quærens sibi novum hospitium. Nec demum hactenus comprehendi possunt venæ, coctrices flavæ bilis, in atram. Quis demum fomes ille, qui bilem flavam absque necessitate torreat, in aliud, & pejus excrementum? Etenim dum de officinis naturæ loquor, scio nil moveri à seipso, nec stultos esse calores, nulli fini intentos bono: ut nec digestiones, ab ipsa natura propositas in objecta ridicula. Etenim si venula sit, qua Lien, in stomachum, inspiret digestivum fermentum, ac vigorem vitalem, non video, cur idcirco tot atræ bilis figmenta conveniant: unde catenatim tot calamitatum turmæ sunt secutæ. Quam ineptum enim, finxisse 76
teterrimam naturæ scoriam (ut fatentur) repudiatumque, ac horridum excrementum, stomacho in deliciis esse? appetitum ejus curare? Adeò nobilem partem, inquinandis tam ciborum, quàm functionum vitalium potestatibus, subjectam reddere? Etenim bilis atra, quę primordialiter pararetur è chylo, est ejusdem speciei cum illa, quę gignitur è bile retorrida (nisi malint jam & quintum admittere humorem) vel est diversa. Si ejusdem speciei. Iam idem hoc aliquid, erit acidum frigidum & terreum, eritque igneum amarum, fietq; proximè è diversis materiis, dispositis ad suos fines diversos, Idque per unicum agens elementarium, simplex, & non seminale. Eritque Galenus cum suo melle, in bivio. Itemque bilis flava erit subordinata, ex sui indole, ad bilem atram, tanquam ens perfectius, per elaborationem: adeóque flava bilis non erit unus de quatuor: sed semihumor. At saltem non percipio, cur scoria supervacanea fiat

quotidie, debeatque esse, de nostri constitutivis. Quæve sit hebetudo, quæ coëgerit fingere tot fabulas? Profectò, utut ista Medendi pagina volvatur, tota, absque necessitate, volutatur inter stercora. Est quidem fermentum acidum, vitale, ac spiritale, in Splene, quo stomachus coquit: quo scilicet deficiente, etiam corruit appetitus. Ideóque Senex ait. In febribus ructus acidos nidorosis supervenientes, bonum. Est nempe fermentum, à Liene inspiratum, magni tituli & usus totalis subjectum: nequaquam atræ saburræ, melancholicoque excremento di-
77 candum. Paracelsus scribit, hominem commodius carere potuisse renibus & Splene. Quod præter suum idiotismum, implicitam continet blasphemiam. Nam quicquid fecit Deus, fuit, e-
78 ritque longè semper optimum. Si enim Scholæ effudissent unquam Chrysuleam, facile compperissent, quod acor terram dissolvat: non autem fermentet. 2. Quod fermentorum sit actio, in habentia symbolum. 3. Terram non esse fermentabilem, quia à fermentis fructuum, elementum non est fermentabile ob constantiam, simplicitatemque sui. Etenim si fermentum panificii non fermentet ligna, aut lapides, quodnam ergo reperietur terræ fermentum? Siquidem ista est fermentorũ conditio (non considerata à Scholis) quod fermentum, ex quo semel est susceptum, ulterius continuò fermentet, nec cesset, quamdiu consimile sibi objectum reperit. Quare elementa concipiunt quidem aliena fructuum fermenta: sed nullatenus iisdem proinde fermentantur. Quia omnia fermenta sunt elementis inadæquata. Quia carent transmutatione, seminibusque sibi adæquatis. Alioqui si terra esset fermentabilis, cadavera inhumari non possent, quin totus mox terræ globus, lethifero tabo, nobis fieret deleterius. 4. Ergò Galenus hæc nunquam scivit, nunquam chrysuleam, imò nequidem rosaceam cognovit, nunquam fermenta formalia olfecit. 5. Nec atra bilis terram ullatenus fermentat, si nusquam, ac unquam fuit. Licet fimi, per dissolutionem ab acidis ebulliant. Porrò, ex unico pane & a-
79 qua, fit chylus. Si ergò in pane & aqua, quadruplex lateret humor in natura, eodem jure, omnis herbarum succus semper quadruplex esse deberet. Quod somnium esto. Donemus itaque, quòd ex solo pane, & aqua simplici, fiant quatuor ficti humores. Hi inprimis non fiunt seminaliter, atque dispositivè, ex aqua simplici elementali: ergò ex pane resoluto, & solo, fiet chylus; & hic deinceps mutabitur in quatuor humores, ex titulo agentis hepatis. Ideóque 80
jam exorbitans, ac anomalum jecur. Siquidem cujuslibet agentis naturalis, univoca tantùm, atque simplex est actio. Necesse est ergò, vel in hepate esse quatuor simul agentia sanguificationis, vel ruere quaternarium humorum, in ficta rudera. Nam si è simplicitate præfati chyli non fiant quatuor humores, sponte naturæ, neque ex vi quadruplicis agentis, in Jecore collaborantis. Sive, si non fiat supposita fictorum humorum quadruplicitas, ex vi agentis, aut patientis. Rectè, quicquid negatur sub disjunctione, negari potest copulativè, ob negativi amplitudinem. Igitur concludo: Si ex 81
connexione agentis simplicis, & materiæ univocæ, procedat actio sanguificationis vitalis: ea certè, ut erit simplex; ita & non nisi unici humoris mater esse poterit. Sin verò propter eduliorum diversitatem, varietates humorum in cruore fingamus: Jam ex tot eduliis simul sumtis centum humores ad minimum, concedendi erunt in cruore. Sed volunt Scholæ, sub unici 82
caloris digerentis gradu, plures cibos mutari in chylum, ejusdemque caloris moderamine produci in hepate semper quatuor humores. Idque tam in Sueco, quàm Æthiope. Fatentur demum sanguificationem, proprium Jecoris opificium. Lienis verò, tantùm per inordinationem, atque suppetias, licet interim, circa coctionem bilis flavæ, in atram, sit impeditus, & stercoribus Lien involutus. 1. Inprimis ruit Galenus, cum suo melle, quod totum vel in cruorem, vel in bilem verti scribit. 2. Non procedit generatio humorum, ex vi elementali. 3. Non ad cassum quaternarium elementorum, est recurrendum. 4. Alioqui tam hepati esset naturalis sua bilificatio, &c. quàm est sanguificatio. 5. Cruor erit, non nisi confusa humorum connexio, generatum anomalum; non autem compositum naturale, sed necessitatibus agentium, atque finium, orbatum. Profectò utrobique magnæ nugæ magnas involvunt curas, & magna absurda. Quæ si pertinaciam induant: jam amentiam, si non & malitiam fovent. Nugæ igitur humorum, à cacodæmone inventæ, in paganos diremtæ sunt, & à Scholis hactenus subscriptæ. Etenim diabolo aptæ, quia confusiones Medendo, fallacias & mendacia continent; ideóque neces quotidianas pariunt, lumen naturæ obscurant, figmenta plausibilia præsupponunt, omnibusque exemplis à pari destituuntur: tantóque illæ fabulæ audiores, stupidiores, perniciosiores, ac temerariæ magis, quò in cladem mortalium credun-

83 creduntur tenacius. Vertiginosus itaque totus Galenus, qui totum mel, nunc in sanguinem, nunc in bilem, verti asserit. 1. Primo defuit huic temerario assertori nuntius, qui certiorem redderet, quid, quantumque de mellis totalitate esset factum. Adeóque temeritatis & figmenti totus est suspectus. 2. Deest affirmanti veritas. Siquidem in natura deficit bilis, ideóque & complexio cholerica. 3. Ille enim, qui membrorum proprietates per ingentia volumina solis attribuit elementariis qualitatibus: ex solo actuali calore hepatis unius, quaternarium humorum, in unica sanguificationis actione, constitui scribit constanter. Cum tamen actualis calor, in unico membro, nequeat non esse simplex, uno eodemque tempore. Discat ergò Galenus, verius somniare de melle, & sanguifica-
84 tione. Nec abscedat ad puerilia, credendo quatuor victrices & contrarias complexiones elementales simul in hepate stare, quarum singulæ, ex univoco chylo, suum sibi effingant humorem, in unicum cruoris subjectum connectibilem, indeque deciduum, ad pharmaci solutivi placitum. Desistat inquam credere, quod ob solum simplicemque calorem diversificentur humores, unico ex melle, vel chylo. Cum non attendat miser ille Medicinæ Princeps, per hoc requiri in temperato Jecoris calore, simul totidem calores, supposito entis diversos in tepefaciendo, pro totidem humoribus. Advertite sodales, quod nullatenus cogamur, ad commentum quatuor humorum. Etenim quæ diarrhœa, cholera, & vomituum fœculentiis excernuntur, non sunt humores Scholis jactati, sed sunt excrementa, quæ morbus vindex fabricat, & expellit: prout & quos laxativa ejiciunt, sunt integri cruoris corruptelæ. Quodque illic morbus vindex agit, Id heic, laxativum, multò scilicet compendio exsequitur. Neq; enim morborum janua, fictis humorum persuasionibus clauditur. Cum juxta Philosophiam, Nunquam ex ente transmutato eliciantur illa, unde in fieri esse, naturaliter constituitur. Porrò quantumvis sat alibi probaverim, non esse elementa quatuor, nec eorundem congressum, ad fabricam corporum, quæ mista creduntur. Indéque consequens, non esse disparem Jecoris actionem, in procreatione semper quatuor humorum. Attamen quo Scholæ cernant, quali fulcro nitatur tota illarum in Medendo basis, agam ex mera illarum con-
85 cessa & tradita doctrina. Enimverò, si non permaneant elementa cum suis formis in misto: nec etiam poterunt permanere illorum proprietates: cum ipsæ formæ sint immediata subjecta inhæsionis suarum proprietatum. Sin verò malint, elementa permanere cum suis formis in misto: jam vel formæ istorum non erunt actus substantiales, at solum vincula elementorum. Redibunt namque semper integra, è singula suppositi conquassatione. Obdormient scilicet tantisper formæ elementorum, dum præsidebunt formæ misti: ergò cum forma misti sit necessariò purus & simplex actus ultimatus: non potest esse quadruplex (imò quantumvis materialia, ac remota materiæ illius principia, essent ipsa actualia elementa) & per consequens, non est ratio fingendi quaternarii humorum, ex parte agentis. Eo quòd actio sanguificationis, neutiquam sit elementalis: sed vitalis & fermenti jecorarii: cujus omnimoda simplicitas non potuit respicere finaliter humorum quaternionem, ex uniformi optiméque unito chylo oriundum. Adeo, etsi in 86
misto essent 20 elementa, non proin totidem humorum necessariæ essent productiones. Stupida ergò, & diabolicæ persuasionis, est speculatio, quæ ex tribus elementis, nequaquam ad misturam corporum concurrentibus, quatuor numero humores semper, ac ordinario prodire debere, atque inde unicum tantummodò cruorem regulariter constitui. Inde nimi- 87
rum sanationis atque morborum necessitates dictari. Objicient forte. Admittis causam sonticam depellendam, vetas laxativa, quia venenosa, cruorem autem, atque vires vitales, subtrahunt. Sed ab equo Hungariæ didicere venæsectiones; ab ave, clysteres, &c. Ergò. Verum dicam cum Propheta. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est Intellectus. Nolite discere à magistris talibus. Subscribet enim meo voto pars dimidia Continentis. Quippe sub Imperiis Ottomannico, Abyssino, Indiarum parte potissima, est venæsectio inusitata. Harum tamen nationum robora, agilitates, promtitudinem, vigilantiam, & laborum constantiam, tam ad agendum, quàm tolerandum, discite ex Historiis. Meritóque mecum lugebitis nationes, olim bello formidabiles, hodie, sensim, sub Medentibus, evasisse ad quemvis ventorum axem moribundas. Etenim Septemtrio, & Occidens, quæ in totum mundum solent spargere suos bellatores, deinceps, propter has Scholarum ineptias occidunt, simulatque phalanx peregrè proficiscitur. Objicient demum. Si præ- 88
sidia universalia demas, nec ad humorum ablationem te dirigas; quo ergò medio, superabis

morbos? Respondeo cum præfatis nationibus, Naturam esse morborum Medicatricem, eam confortandam ideo, non consternandam. Finium promotione opus esse. Si enim sordes primis adhæserint latebris: insistendum resolutivis, & abstersivis, natura tuto satagente reliquum. Sin verò penitiori recessu aliquid pertinacius occultiusque restiterit: assumenda sunt alcalia volatilia, quæ instar saponis, cuncta
89 abstergunt. Mirum sanè, quantum sal tartari, vel unici, volatile factum, non præstiterit. Nam omnem è venis amurcam detergit, & obstruentium contumaciam, dispergitque apostematum suscepta conciliabula. De hoc salis (& non olei) spiritu, verum est illud Paracelsi, quod quocumque non attigerit, vix alius potentior perveniet. Externa autem, tam topicis, quàm internis vitalium potestatum suppetiis curantur: modò per diaphæresim, cruoris clarificationem, balsamique novi tincturas, ac redintegrationes intendatis. Majora autem arcana, ad remedii universalis fastigium quodammodò ascendunt. Discite. Nam vendit Deus sudoribus artes.

Superfetatio supplementaria, ad humorum fallaciam.

CAPUT II.

1. Medentum incuria plangenda. 2. Mistio elementorum obiter rejicitur. 3. Non, Christianu connivenda ignorantia paganica. 4. Catarrhi deliria ex humoribus prognata. 5. Ignoratu custodibus errantibus, fuere Catarrhi tandem stabiliti. 6. Infringitur quaternarius humorum per contusionem membri. 7. Ariete conentitur bilu flava. 8. Probatur usus fellu incognitus. 9. Bilem, non esse fel. 10. Absurditas Scholarum. 11. Error Galenicus. 12. Consequentia argumenti Scholarum Iudicra. 13. Scholas præ ignavia indagandi, ignorasse contenta urina, & neglexisse uroneomantiam. 14. Errores multiplices Veterum. 15. Argumentum ex regula falsi. 16. Defectus Scholarum. 17. Bilis, à Scholu ostensa, est cruori per accidens, non autem de essentia. 18. Iterum per suppositionem falsi. 19. Schola debebunt, velint nolint, deglutire duo Authoru axiomata. 20. Iterum conniventer supponitur error Scholarum. 21. Iterum supponitur. 22. Absurda aliquot, atque pudenda, proponuntur. 23. Scholarum tecta blasphemia. 24. Fel, viscus vitale. 25. Paganos non fuisse illuminatos dono Medendi. 26. Mucum, nec pituitam, ut neque cerebri esse excrementum.

ENimverò tantoperè radicatus est humorum numerus, quod semel eosdem refutasse non sit satis. Adeóque cum non satis doceatur, quod non satis discitur, cogor repetere per superfetationem, quæ jam superius ad longum demonstrare attentavi. Siquidem in hoc cardine, totus medendi versatur rhombus. Etenim miratus sum sæpissimè, quod pugnæ 1
elementorum, mistionum, & complexionum figmenta, per tot sæcula, orbem christianum dementarint hactenus, quodque horum falsitatem adverterit nemo. Ubi tamen res tua tunc agitur, paries dum intimus ardet, cuique suus. Tantóque perniciosius perpetuarit hæc cœcitas, postquam Medici sua omnia in rem Medendi introduxerunt. Etenim per hæc commenta, universam morborum familiam, horumque sanationes, in suas nugas, astipulante mortalium credulitate, transtulere. In se quidem planè erant ridicula, ac scenica, nisi lacrymis, luctu, planctu, ac Miserorum commiseratione, totum, per vices vicosque, populum Christi replerent quotidie, familias destruerent, viduas, & orphanos proferrent impunè. Denique ad præfatas, cœcasque Medentum temeritates has, ficti sunt humores totidem, ad numerum scilicet quaternarium elementorum. Horum nempe ametria, morbos forte universos constare, ut & consequenter sanitatem, ex sequestratorum putaticiorum abundantia: Sanitatis tandem redintegrationem, ac conservationem (utut vitæ brevitatem causaret præfata humorum cruorisque sequestratio) recuperari. Vah crudele Medentum Scholarum dogma, atque facinus scelestum! Itaque non sat semper, credulorum fallacias passivas, perniciosasque Scholarum inventiones, & continuatas demum subscribendo ignavias, in stuporem usque, & gemitus frequentes, sum seriò detestatus, & apud Dominum Iesum meum conquestus, quòd genus humanum, sub dæmonii fraudulentis technis, tanta credulitate, sese substraverit tam pertinaci & atroci crudelitati, substernatque æquè constanter etiamnum hodie. Præsertim ubi in exterioribus, nullum hujusmodi nugæ reperirent fomentum. Rogavi itaque clementem Naturæ parentem, dignaretur aliquem suscitare, cui dos esset, refellendæ tantæ mortalium atque Scholarum hebetudini. Certè enim inprimis constitit mihi ex tanta, tamque constanti cœcitate, nos mortales planè nihili, nec quicquam sapere, ne quidem in naturalibus, nisi supernè manus Omnipotentis, per columnam ignis,

2 ignis, in tanta nocte illuminet. Siquidem inprimis exsistentia ignis elementalis, prope globumLunæ, superantis sua sphæra, regionem aëris multoties, prorsus in se ludicrum commentum continet, tantóque magis adynaton, quod inde per tot centena milliaria, & trans aeris frigidissimum clima, penetraret incessanter, vocatus scilicet accersitusve, vel sponte descendens ignis, contra propriam suppositæ suæ levitatis regulam, adeóque violenter aëri commiscetur, simulque inita pace, pactisque fœderibus, unà violenter descenderent eminus deorsum, Ignis & aer, ad singulorum seminum imperia, mistionumque constitutiones, singu-
3 lis momentis novas, etiam insolitas. Dolendum sanè, atque summe miserandum, quod diabolica hujusmodi mendacia, quæ in Aristotele ridenda & connivenda erant, etiamnum hodie, à tot seculis, perseverent, nondum destiterint, nondumque surrexerit aliquis, qui tantæ cœcitati non sit patronus. Quæ tamen nullo conceptu, nulla fide, nec ulla veritatis chlamyde, obvolvi potest. Potissimum, quod ab hisce scholasticis fabellis ductoribus, humores quatuor excogitati, imò etiam obedire coacti, sui natura viderentur, & consentirentur officinis, itemque proprietatibus mistionum, ac velitationum, intestinam mortis, morborum, ut quoque sanitatis spem, atque regulas continere. Quæ tamen non nisi innato Cacodæmonis odio, ac suggestione, perque continuatam Scholarum subscribendi ignaviam stetere credita, velut naturæ principia, Deo Conditore sic permittente, ordinata. Adversus quæ cuncta, unicum sufficere deberet, Quod nimirum Ignem, extra numerum elementorum, imò & substantiarum censum, submoverim, impossibilemque elementorum commistionem, pro corporum (quæ mixta creduntur) constitutione requisitam, demonstraverim. Sic ut nemo sanæ mentis deinceps, necessitatem paritatem humorum, cum elementis possit, aut debeat admittere. Etenim fuit humorum, quàm elementorum fallacia, abstrusior in populo, minúsq; pervia: sed quod à Doctis, ac judiciosis, consensa fuerit, habendum pro commiseratione, proximo debita: quæ ut populi credulitates deflet; ita hebetudinem Scholarum, atque constantem indagandi
4 ignaviam, sive incuriam, incusat. Quod autem Catarrhi demens deliramentum, pariter mundum mirè afflixerit, ac mecum sæpius occasiones rimatus, quo nimirum fonte, tanta Scholarum hæreditaria cœcitas, & in asserendo, tam inveterata pertinacia prodirent: Tandem co- 5
gnovi, utriusque Custodis errantis ignorantiam, fecisse occasionem labendi, in miseram, subscriptamque decidentium humorum confessionem. Nimirum sæpè quis per auram frigidiorem, mox gutture, cervice, dentibus, vel humeris perculsus, credulusque, putat, juxta Medentum assertiones, defluere creditos humores ad loca, frigore percussa. Cum alioqui frigus, ut est natura sui repercussivum, potius procul à se averteret decubitum humorum, Catarrho subservire putatorum. At multa hodie phlebotomia, frequensque solutivum, sicut robur partium minuunt, minutumque in posteros dimittunt: ita non mirum sanè, ab iniqui aëris endemate, vel alioqui frigoris excellenti injuria, partes percussas, atque ante debilitatas, facilè pati in propriis officiorum ac digestionum functionibus. Vt nimirum producta degenera, causam mali ibidem nati, non autem aliunde isthuc deflui, patefaciant. Licet interim ista producta aliena nil commune habeant cum quatuor suppositis humoribus: multóque minus horum convincant defluentiam posteram. Quorum tamen falsitas, tanti est momenti: quod assertorum humorum thesis nequeat non hebetudinem, & incogitantiam Scholarum, in suis medendi principiis, necessariò abusu perniciosissimo, mortalibus involvere. Quippe, quod inde ars medendi, morbus, sanitas, vitæ, atque tandem mortis necessitas consequantur. Quod proin hoc loco lucidius, in beneficium proximorum deceptorum, iterum explicabo. Atqui principio resumam Scholarum thesin, qua fingunt cruorem è quatuor diversis & connexis humoribus componi.
Videmus nempe, quod post contusionem 6
membri, primò sequatur tumor, qui statim plerumque rubet, ac dein lazureo colore mutatur, mox abinde livet, postea nigricat, ac postremò flavescit, longéque in circulos dispergitur. Itaque juxta humoristas, cruor iste primò in atram bilem migrat, & hæc tandem in bilem flavam. Sicque humor liquidior pertinacissimè resisteret, essetque atra longè facilioris dissipationis, quàm flava. Sicque non atra ex flava: sed retrogrado planè modo, hæc in flavam mutaretur. Quod est invito Galeno, qui nunquam atram novit reverti in bilem flavā. Quin potius cruorem omnem immediatè, ac naturaliter in bilem flavam, per sui alienationes, contendere scribit. Huc spectat doctrina inaudita de febribus cap. de solutivis. Vbi nempe ostendi, quod

juxta virus solutivorum, diversimodè cruor transmutetur per sui corruptionem. Id nimirum in contusionibus contingit, cruorque extravenatus, ac vitæ sodalitio sensim destitutus, paulatim quoque tam partium affectibus, quàm cruoris corruptelis variis, auscultat. Non autem quod excrementorum demortuorum varietas, aut corruptelæ difformitas, compositionem cruoris testari possit, aut debeat.

7 Enimverò Scholæ supponunt pro Medicinæ institutionibus: Quod flava bilis sit unus de quatuor constitutivis cruoris, felleus nempè, & amarus: ideóque, quod qui quandoque per vomitum rejicitur flavus, & amaricans, sit ipsamet bilis, imò fel ipsum, essentialiterque coindicens in identitate, cum præfata bile, & felle originali, quæ ambo è cibis quotidiè, ad cruoris constitutionem, fabricari contendunt. Bilem nempe ad cruoris compositionem: fel verò, tanquam excrementum, in thecam suam subter jecur relegari, ut inde per alvi sordes foras vadat. Quod autem per vomitum rejicitur flavum, amarum, subinde porraceum, & æruginosum colore: hinc nempè probant ipsam originalem, quæ cruori extravenato supernatat, debere, velit nolit, naturaliter esse amaram, ac felleam: ac iterum vice versa, veritatis penuria, bilem, cruoris constitutivam, debere necessariò amaram, eò quòd hoc recrementum est ordinariò amarum. Quinetiam quamvis amarum rejectumque vomitu excrementum, à bile, in cruore relicta, prorsus discrepet, post sui inde separationem: propter (ut ajunt) abundantiam sui, nimietatem, ac meracitatem, separando acquisitam: attamen volunt esse essentiali, reique actuali veritate, eadem: tam scilicet, quod rejicitur per vomitum, quodq; adhuc relinquitur pro compositione, & requisita cruoris integritate, quàm istud tertium, quod ad folliculum fellis, quotidiano è pastu resultans, defertur, indéque efferri ajunt, ad tingenda excrementa tam alvi, quàm vesicæ. Quæ scilicet unam, eandemque, ac univocam meram bilem flavam, choleram, unicumque in sui radice humorem, de quatuor nostri constitutivis, seriò asserunt. In quo Scholarum dogmate, contineri perniciosam mortalium deceptionem, sic probo.

8 Nam primò, patet: quod contentum in cystide fellis, non sit excrementum humanum, ab errore jecinoris partum, & loco calcaris, ad stimulum intestinorum destinatum: sed viscus nobile, balsami conditionem referens, ac summè tam necessarium, ut ne quidem piscibus absque felle vivere sit licitum, ex mera aqua etiam parcè viventibus: ubi attamen potantes aves, citra renes, vesicam, & lotii emunctoria, felices vivunt. Quod in tractatu de digestionibus, itemque de Splenis, & fellis imperiis, alibi sufficienter, & ad repugnantem saturitatem, ex professo demonstravi. Quorsum Lector recurret.

9 Denique quod stomachus per vomitum regurgitat, non esse fel, alibi ex professo demonstrabitur. Sat esto, hic quod stomachus sit hospitium, fellis sequestrationi insolens, & impossibile. Cum fel, non à jecore, multóque minus à cystide sua, non revocetur ad stomachum. Quod nempe pugnat cum Scholis, volentibus, quod fel, directo destinatóque motu, ac canali, per intestina, sui exorbitantiam dimittat, atque inde scoria eorundem tingatur.

10 Dein non est via, per quam fel in stomachum trahatur retrogrado motu, ab hepate. Si ab hepate factum, naturaliter deferatur ad cystida fellis, jam separatum, ac tanquam inutile rejiciatur: & inde tandem, per intestina, stercoribus mistum propellatur. Nam stomachus ad se non trahit excrementa ab intestinis. Itaque, si quod per stomachum vomitus rejicit amarum atque flavum, fel esset; postquam in hepate (juxta Scholarum traditiones suppono) generatum esset, dimissumque ad folliculum fellis, atque inde in Intestinum exul factum, rursus attraheretur sursum ad stomachum. Erraretque stomachus fine naturali, debito atque solito. Quæ alibi ex professo latius.

11 Nunc aliud æquè impertinens trutinabo. Volunt Scholæ, fel ordinariò velut excrementum inutile, quodque cruori, ut pars integralis, non commiscetur, ab hepate non statim quidem: sed per aliquot horas, postquam fel suo folliculo immistum sit, in Intestinis, quoque stercori admistum, trahi rursus per venas Mesenterii, ut urinæ misceatur. Inquit siquidem Galenus, corpus lotii mei respicio multo manè, planè aquosum nec tinctū: quapropter super dormio, & video urinam tum tinctam. Ergò vel solo tempore continuato, tingitur sponte sua lotium: vel (prout Scholæ docent) commiscetur tandem post aliquod horas fel tingens. Ergò hinc patet: quod velint fel, à suo folliculo, per intestina deponi, mox iterum sub finem digestionum, & circa ultimum Ilei deveniens, attrahi in venas Mesenterii, per portam Iecoris aflugi, intromitti in hepar, venam cavam, & per emulgentes, labi in renes cum lotio. Qui circulus fellis, è Iecore in Iecur, tam est infamis ignorantiæ plenus, quod nihil æquè. Siquidem 1. constat.

Quod

12 Quod flavedo urinæ non sit ex felle, nec amara. 2. Quod promptius, si fel fieret in hepate, & non ipso viscere folliculi sui, à Jecore in renes secederet, quàm quod contra omne naturæ decus, à stercoribus repeteretur, quod prius semel esset rejectum atque proscriptum. Nam in rerum natura, aut in renum diversorio, nunquam fuit fel, aut bilis. Quodque stomacho aberrante fit, & rejicitur amarum, nunquam fuit fel, aut bilis: sed merum ejus recrementum.
13 Ideóque bilis amaror, nullatenus rectè infertur, ex amaritudine peregrinarum sordium. 5. Non sat probatus est bilis amaror in lotio, cujus ne minimum unquam fuit verum. Nemo hactenus ex tot sæculorum Medicis, urinam amaram gustu invenit: vel asserere ausus fuit, nisi figmentis paganicis subscribendo: nec guttam liquoris, cruori extravenato supernatantis, ullam ullus unquam degustare ausus fuit: sed omnes universum maluere paganicis fabellis subscribere. Nec minimum dubitarunt, quin ille supernatans liquor esset mera bilis fellea, flava, & amara. Nec tentarunt cognoscere, ullum fellis, aut fictæ bilis amarorem urinæ inesse, ne quidem urinis Ictericis. Quod tamen summè esset verum, & inexcusabile, si vel unica fellis gutta, tribus libris urinæ permisceretur. Sin autem aliquis unquam urinam, vel præfatum, supernatantem liquorem cruori, casu, aut volenter degustarit, nec resipuerit à bilis permistione, necessitatéque fellis: Iam dedit testimonium suæ pertinaciæ, & ignorantię. Nam omnis humor felleus, naturaliter semper amaricat: sed nec supernatans liquor iste, ut neque urina amaricant. Ergò non sunt humores fellei. Itaq; ex tentandi incuria, maluerunt fabulis subscribere, falsaque pro veris credere, atque tutari pertinaciter, quàm indutam opinionem istam deserant. Ast effectus inde prodeuntes, luxit omnis posteritas, totusque adhuc hodie orbis Christianus mecum plangit. Itaque unus saltem experiatur quæ dixi, quæque sine incommodo, aut periculo statim experiri poterit, & dolebit vir probus omnis, tantam tot seculorum ignorantiam, ignaviam, & atrocem populi
14 Christi deceptionem passivam. Ergò quam Scholæ dicunt bilem flavam, tam in lotio, quàm in cruoris cōposito, nec bilis est, nec amara, nec fel, nec unus de fictis idcirco quatuor humoribus elementalibus, nec elemento ignis respondens, cum ignis nullatenus sit elementum. Nescitumque hactenus, quem gustum haberet unus ex istis quatuor suppositis humoribus. Imo quoties morbos accusant biliosos, dysenteriam, Erysipelas, &c. etsi os amaricaret subinde. Liquor tamen ex erysipelate emanans, non est amarus: sed planè ex acido salsus. Is inquam humor, de cujus ardore conqueruntur Scholæ in erysipelate, vocatur acerrimus: cum interim nec acrimoniam, neque amaritudinem ullam præ se ferat. Suntque inconstantes in hoc; eum acrimonia tamen humorum tantumdem ab amarore distare deberet, quantum piper à colocynthide, vel cucumere asinino. Adeóque tam oscitanter, & inconstanter, de proprietatibus suæ bilis Scholæ egerunt. Quod in Iure, testis varians, sit omni fide indignus, habeatur pro insipido, vel falsario, sitque ad restitutionem cogendus, quantum alteri, suo testimonio, læsionis attulerit. Sed agedum, suppo- 15
namus (non autem credamus) supernatantem cruori liquorem esse bilem felleam, & de naturali compositione ejus. Saltem iste cruor, cui jam bilis ista supernatat, non esset amplius cruor, si unum de quatuor sui constitutivis defecerit, factaque sit segregatio thori, componentium scilicet separatio realis: Non enim caseus, à quo serositas ablata est, lac est amplius. Neque enim inficior totum integrale subsistere ex partium heterogenearum unione: sed cessat pristini concreti integritas, simulque partium constitutivarum una recessit. Sup- 16
ponunt nimirum Scholæ, quatuor humorum permanentiam, & connexionē, pro cruoris constitutione. Imò præter hāc simplicem & vanam suppositionem, nil à Scholis probatum hactenus, quod non magis commiseratione, quàm fide sit dignum. Nego itaque stolidum suppositum, nec licet proin, à non probata thesi, ad falsas deductiones biliosas, harumque legationes in diversas corporis partes, atque passiones, procedere: si priùs non fecerint constare de quæstione, an sit bilis ulla, pro compositione cruoris requisita. Ergò bilis locum non ha- 17
bet in cruoris compositione, licet extravenato cruori supernatet serositas urinacea. Nam ista serositas est cruori per accidens. Quod sat probat illorum cruor, qui parum biberunt, multumque laborarunt, & sudarunt. Sæpè namque talium cruor, per phlebotomiam ablatus, caret omni prorsus serositate. Ac per consequens, esset orbatus bile. Itemque nec desinit iste cruor esse cruor: Qui non nisi per accidens serositatem admittit. Quod alibi capite de Latice (hactenus Scholis incognito) de Ortu Medicinæ, demonstravi. Latex enim, ad

situs

suos fines, cruori relinquitur, cujus ideò ignorantia, Medentes hactenus, ab Vronomantia, pluriumque morborum cognitione, seclusit.

18 Resumam iterum supponendo, Quod bilis flava naturaliter sit liquor aquosus, cruori supernatans. Saltem ergò doceant Scholæ, si bilis sit humor maximè igneus, ignem repræsentans, & continens, in substantia, & proprietatibus, quomodò ignis gliscat in mera aqua salsa? Quomodò non suffocetur in aqua? Quomodò sub unitatis identitate, ignis & aqua se invicem compatiantur, ut & acr immediatè, sub phlegmate? Quid uspiam repererint in natura, quod cogat ignem connectere in aqua salsa? Reperient tandem, se adactas ad credendum has nugas, propter quaternarium elementorum & corporum mistorum necessitatem. Quam postquam demonstrationibus propter quid, utramque conculcatam, mundus meis scriptis assecutus fuerit. Ridebunt ipsæmet Scholæ, omnisque posteritas, avorum stoliditates hactenus tam pertinaciter tutatas, in Medendo tam perniciosas, & instruendo falsas. Quod velint nolint, deglutire debebunt, duo mea axiomata alibi demon-

19 strata. Quorum unum est. Nullum esse ignis elementum, ignemque culinarium, sive artificialem, non esse substantiam. Ac consequenter, si concurrerent plura ad cruoris compositionem; saltem non posse confluere quatuor elementa. Ac malè quadrare ideo fictionem quatuor humorum, pro cruore nostro, pro mistione, temperie, lucta, itemque pro morborum ac sanationum veritate, existentia, actualitate, alteritate, & sanatione. Alterum autem meorum axiomatum, alibi sat probatum est, Quòd omne sublunare visibile, materialiter non componatur ex quatuor, ut neque ex tribus elementis commixtis. Pœnitendum ergò seriò. Quoniam ignis nec elementum est, ut neque substantia, nec in nostri compositionem advocandus, pro ficta Microcosmi æquiparatione, aquo-

20 sus liquor salsus ut formam ignis referat. Iterum conniventer suppono. Naturam quotidie ex omni cibo, vix conficere cruoris satis (prout libro de febrium inaudita doctrina.) Saltem id comprobat natura, cum pro cruore superabundanti, nullum hactenus statuerit diversorium: attamen semper abundanter, ac superflue, ex omni cibo, utramque bilem parat (quod probant Scholæ per tincturam urinæ, & sordium alvi) ergò saltem quotidie natura jecoris errat, fundataque est in errore, peccatque etiam in abstemiis, piscibus, & nationibus, solius aquæ potatione saturatis. Quod scilicet minimum superabundantis humoris ignei, & terrei generet, plusque quàm pro suis alimentis, sibi sit opus. Cur ergo non peccat natura potius in qualitate, prout indies indistinctim peccat in quantitate? Cur etiam loco cruoris (quarti scilicet humoris ordinarii) non pariter peccando parit cruorem quendam abortivum, excrementitium, proscribendum in exilium, sicut duas biles quotidie nimias exsulat de facto, è compositione cruoris, vitæque sodalitio? Cur etiam è bonis, & euchymis cibis, temperatè sumtis, quotidie plus malignorum, & expellendorum, quàm optimi cruoris parit? Cùm Galeno teste, in calidis naturis, totum mel, quod aliis in temperatis, atque ideo sanguineis, vertitur totaliter in sanguinem, vertatur in bilem flavam? exclusis videlicet aliis tribus consociis humoribus? Vnde sequitur. Quod fabrica humorum, non ex complexione cibi; sed prorsus ex hepatis adrastia proveniat. Vnde consequenter, si quotidie bilis utriusque plus justo conficiatur, id totum peccato, ac vitio naturæ, tantum esse tribuendum. Omnisque ideo hepatis naturalis complexio, vitiosa est, ac erronea, in omnibus atque singulis. In abstemiis, itemque in torridis, ut & in exsanguibus, & febrientibus quotidie peccatur in utriusque bilis nimietate, ut etiam in sanguinis penuria. Vnde sequitur, primarium ac principalem naturæ scopum versari circa fabricam præfatæ utriusq; bilis excrementosæ. Quis ergò ex tot absurditatibus, non cernet, & discernet, suppositæ thesis falsitatem? Suppono itaque ulterius, Quod Scholæ doceant, bilem atram 21 esse acidam. Id autem probant, quia cadens in terram, per vomitum rejecta, fermentat eam, si terra cooperiatur. Fundamentum hujus stolidi argumenti, jam supra conculcavi. Secundò docent, atram bilem fieri subinde ex flava recocta, sive abundanter cocta, quasi sua sponte tandem flava deflueret in atram, tanquam finem sui ultimatum. Quas Scholarum theses comitantur multa absurda. Nam inprimis sibi contradicunt Scholæ in hoc, quod statuant quatuor 22 humores, simulque eodem digestionis motu nasci, sive fieri, si nempe cruoris compositio ex quatuor conjunctis contingat. Secundo secum luctantur, dum bilem flavam, coquendo, in porraceam & æruginosam terminari docent. Id est, induere viridem colorem, & interim increscere in amarore. Ergò atra bilis non est acida, ex supercoctione flavæ, nec illa ex

hac

hac oritur: vel alioqui naturæ coctio non est univoca, in eodem corpore, eodemque digestionis rectore promota. Vel sanè id quod rejicitur quandoque acidum atque nigrum, non est bilis atra. Nisi fortè utrumque æquè merito negetur. Dein ubi, & quomodo supercoquetur flava bilis? non enim in Iecore, ubi exiles venulæ moram coquendi non tolerant, continuo nempe cruore, & lotio transeunte, repletæ. Nec demum atra fiet, ex recocta flava in venis Mesenterii: cum hæ continuo distendantur ciborum suctu, & potuum transitu: essetque flavæ bilis recoctio, ne dum impedimento: Verùm insuper contagioni, novello chylo, tendenti ad officinam sanguificationis. Quod si verò flava bilis, nec infra nec supra hepar, nec demum in ipsis ramulis jecoris recoquatur, ut inde fiat atra: Sed flava deferatur ad Lienem, ut in illo viscere transmutatio flavæ in atram, & amaræ in acidam, contingat: Tum saltem meminisse deberent, quod eo concesso, jam atra bilis, sive quartus humor, deficeret pro compositione sanguinis, & cruor ex aliis tribus tantùm esset compositus. Quod thesim sanguificationis Scholarum funditùs evertit. Tandem quorsum inserviet recoctio bilis flavæ in atram, si inde hostile & terreum elementum, in cruore deficiens, postero spatio consurgeret? estne tantoperè solicita natura, ut paret mox exulandos humores? quosque paulò infra, non entia ostendam? mera figmenta nulli fini dicata? Demum undenam flava bilis, istam sibi aciditatem, ex amarore hauriet, cunctis visceribus extra stomachum hostilibus? si in humorem ordinarium, ac naturalem, directè transeat? Quomodo igneus humor, per coctionis moram, æruginis colorem assumet, præsertim sub eodem lento vitalique tepore? fietque ater, acidus, & fœx terrestris? An ergò, fortè terra nascitur materialiter, ex recocta aqua ignea? Vbinam quoque terrarum provenit acidum, ex inspissato amaro? Ac unde Scholæ fictam hanc didicere Metamorphosin? Estne fortè humor iste acidus, ater, atque terrestris, humor quidam singularis, unus de quatuor elementalibus trium elementorum? at est ergò falsum, quod ex recocta, retorridaque flava, eundem fieri asseruere. Imò timendum insuper, ne quintus dicendus sit, qui sibi parem alterum nondum habuit, eritque non minus necessarius hic, quàm alii quatuor, si adhuc ausint quatuor alios comminisci. Est nimirum hic acidus, bilis familia indignus. Qui, hujus omni proprietate penitus est spoliatus, nempe qui acidus est, crassus, niger, inspissatus, recoctus, frigidus, terreus, & saturnius. Ast ubinam didicere Scholæ, terram vocare ignem atrum acidum, frigidum siccum, ut atram bilem fingant, quartum elementalemque humorem, pro integritate & consistentia sanguinis requisitum? Respice Lector, quorsum figmenti complicata absurditas, Scholas adegerit, quod nominum atque veritatis penuria, duo elementa, fictosque indę fecerint humores, terram frigidam: simulque liquorem amarum, acrem, acidum & igneum? Bilemque flavam, simulque mox eandem atram acrem, amaram, & acidam vocaverint? Vah! timeant sibi funestum casum, postquam à tot sæculis jam cespitando itum, & profugiendo tam miserè mentitum est. At saltem conjicio, novum hoc atræ bilis germen, in constanti Scholarum hebetudine, non habere certam assertionem (quod demonstravi primum fuisse cruorem alimentarium Splenis, quandoque sinistro eventu degenerem) nec ab initio, & pro cruoris constitutione requisitum: Dicti autem à degenere bile, recoctione productum, subterfugii loco, ut nempe à tot absurditatum anxietatibus quodammodò se liberent. Coguntur saltem potius concedere, quòd ater ille liquor acidus, subinde, vitio lienis rejectus, fit amurca excrementosa, inutilis, nec intendente natura factus humor. Vtut sit alioqui, si prosilire dicant, ex naturæ intento (etsi rarius conspiciatur) nec item ex priùs recocta bile flava: saltem immeritum nomen, & proprietatem acquisivit (nec enim se sat explicant Scholæ, vagantes in sui dogmatis inconstantia) bilis, igneæ & felleæ proprietatis. Iam terra quandoque nil erit, præter ignem inspissatum, si appositè quadrent ficti humores, attributis elementis. Flava item & atra, fient simul, eodemque teporis agente, ut uni ambæ biles respondeant terræ. Præsertim cum jam constet, Ignem non magis posse, quàm esse, de numero elementali. Sin verò tribus tantùm elementis tres sufficiant humores, cur quatuor excogitarunt? Id namque juxta putatos somniorum errores, est naturam cogere voluisse: perque temeritates jam assuetas, gentiles futilitates confirmasse absque dono luminis Medendi. Sed quomodò quatuor quadrabunt tribus? Quæ si non quadrent, non pergant saltem Scholæ deinceps, pertinaciter Veterum paganismum tutari. Siquidem per ejusmodi paganorum mendacia sanare velle, est introduxisse perniciosam & erroneam praxim, in propriam damnationem, & proximi calamitates. Si ergò atra bilis

non in Iecore appareat, suis insignita proprietatibus, nec in Liene ex recocta flava, aut felle tosto: imò neque ex propria naturæ intentione, nec item humor secundarius alimentalis; nulla certè est flava bilis, ut nec ulla atra. Imò si utraque bilis sit humor quotidianus, partesque constitutivæ cruoris: sitque item bilis utraque quotidianum recrementum, delegatum ad suas cloacas. Ergò & stercus pari jure erit excrementum, non quidem ciborum; sed cruoris: quia tinctum à bile flava. At profectò stupida nimis sunt utriusque bilis officia, à Scholis destinata. Quod nimirum oportuerit naturam continuò solicitam fore, pro generatione bilis flavæ, pro tinctura, & amarore stercoris, & lotii (licet utrique hic gustus desit) ut etiam pro excretricis calcare. Denique quorsum oportuit stomachum stimulari ab atra bile hesterna, prius acore contaminata? Siquidem stomachus non minus geniali excretrice dotatus est, quàm attractrice, vel retentrice? Cur item atra (quæ ex eondo sui, nedum amara & acris: sed & perniciosè acida fingitur) degenerat in acidam, ut stomacho calcar injiciat? cum acidum, juxta Scholas, potius restringat. Pudeat ergo viros judiciosos, bilem flavam atque felleam dicere, eamque ad urinæ tincturam requiri amaram: Cum in lotio nullus sit unquam repertus amaror. Pudeatque in re tanti momenti, qualis est templum Spiritus sancti, has biles pro cruoris partibus componentibus asserere. Adeóque non entium regimen, & doctrinam, in fines impossibiliter veros direxisse. Nam si tam fel, quàm Splen, sint receptacula, solis dicata sordibus: erubescant, dum cernunt solum Splenem plures habere arterias, quàm omnia simul viscera. Considerentque, cur tot arteriis opus fuerit, pro cloaca vituperosissimi recrementi.
23 ti. Et an id non sit vitæ Authorem gloriosissimum, erroris insimulasse, qui plus vitæ internæ dedisset uni sordium latrinæ, quàm omnibus simul vitæ aulis. Quique cor continenter, & absque feria laborare jussit, ut sufficientes vitæ spiritus ad Splenem transmittat quadringentis forte arteriis. Nonne alioqui satius naturæ Arbiter, vitam in digniores usus locasset? Parumque ideo atræ bilis nasci, ac fieri jussisset (dum non ex ciborum complexione & bonitate: sed solo hepatis nisu, humores hi, vel isti, multi, aut pauci fiant, juxta Galenum de melle) perniciosisque sordibus, ampliorem longè exitum donasset, & procul à nobili viscere remotum. (Videtur namque Creator, velut finium obliviosus, à Scholis accusari.) Ut sicut intestina, totam hesternam sarcinam, simul, ac semel: ita & Lien, suam unicè vice depleat, corpusque nostrum à tanto hoste servet immune. Nam si atra bilis sit excrementum: etenim quo citiùs ac limpidiùs evacuatur, eò quoque melius. Pro-ut Vesica retentò lotio, non voluptuatur, ut nec longa non retentis sibi sordibus in thesaurum, delectatur. Sed gaudent destitui sarcina vice unica, ac festinanter. Ergò Scholæ, ex consequenti, impiè accusant reum Creatorem, quod fines præfatos vel nescivent, aut præteriens, illorum non meminisset. Quippe qui nocuum quotidie excrementum abundanter succrescere voluisset, per venas exiles, motu retrogrado, eminus ad Lienem oppositum, copiosè deferri, strictoque canali, in stomachum exonerari, & ne cloaca forsitan ab hospite lædatur, præfecisset illi tot arterias, ut totus Lien, nil præter arteriarum complexum referat.
Vah! apage tanta hominum temeritas. Enimverò par de felle delirant. Dum nesciunt, ipsum liquorem fellis non minus esse viscus vitale, quàm sit membrana stomachi, ipsum cordis parenchyma, aut cerebri medullaris substantia. Idque saltem ex Tobia didicisse debuissent, jam ob olim edoctæ. Nam Raphael (quod Spiritus nomen sonat Medicinam Dei) asportari fel; non piscem, qui aliàs facilè putruisset. Non autem balsamicum fel. Ergò fel, supra sortem cruoris, carnis, cadaveris, ossium, visceris ordinarii, vices balsami explebat. Quia in nobis vitæ clavum detinet. Prout alibi de digestionibus, & usu fellis. Puerile denique asserunt: Quod cum quotidie fiat, imò nimium, ad suos usus generetur fellis, nihilominus jubeant, ipsum fellis folliculum manere condum thesauralem excrementi, ac jugiter repletum proscripta fœce. Ubi alioqui si istud veri apparentiam haberet, debuisset fel quotidie, ac festinanter exonerari, per modum vesicæ, quia excernendo gauderet, non autem detinendo semper turgere: nisi viscus esset. Quæ alioqui debita excretionis & exonerationis festinantia, cum nec in felle, ut nec in Splene, visitur: indubitato est signo, Gentiles sua commenta venum exposuisse credulis: nec à Datore Luminum illuminatos. Itemque Scholas Gentilium, nocuas fabellas, etiamnum hodie, per suos, pro Institutis Medendi, docere, credere, ac proinde in praxi, juxta fallaces sæculorum consensus, atrociter labi, eodem atque olim tenore. Quatuor videlicet humores, meraque non entia, nunquam futura, vera esse, necessaria & existentia: Avorum nempe somnia, atque figmenta edocta, ex indagandi incuria sub-

subscripta stetisse. Eò quòd in doctrina de humoribus Scholæ deficiant causis, ortu, gustu, effectu, fine, sequestratione, appropriatione ad elementa, temperamento, commistione, qualitatibus elementalibus, proprietatibus genuinis, totisque necessitatibus naturæ, & Philosophiæ. Falsam nimirum docendo artem Medendi, damnosissima hebetudine ambularunt, & hodie æquè turpiter cœci ambulant.
26 Parum de pituita dixi, nam si de illa dicam, quam scribunt, copiosissimè fieri quotidie, cruori permistam, ac tandem mutari in cruorem. Sufficit primò, quod eandem demonstraverim, esse fibras cruoris, sive cruorem ipsum, festinanter ad terminum digestionis solidorum properantem, adeóque Limen secundarii alimenti jam subintrasse. Tum demum, quod ostenderim, sua mole nugas sponte ruere. Dum jam eo ipso, quaternarium suum humorum tollunt, si pituita sit cruor incipiens, aut nondum sat digestus. Sed quia Scholæ plerumque pituitam per muccum probant: hic aliquid de hoc excremento dicam. Ostendam nimirum, Scholas penitùs nescire, quid sit muccus, dum definiunt eundem esse cerebri pituitosum, ac naturæ excrementum superfluum: ac quasi recrementum residuum, tot forte unciarum unico die, ab assumto cruore in digestionem cerebri necessarium. Quæ, ut alibi, tractatu de Latice, itemque de custode errante, ex professo attigi: Hic saltem obiter demonstrabo. Enimverò asti-ti, ubi Helleborus, turbith, necotiana, &c. tunderentur, & statim, aliquoties sternutavi, stillabantque nares copiosum muccum, nedum aquosum: sed etiam muccaginosum. Statim quilibet anus censeret, quod ille muccus non prodiisset, si rerum istarum pollinem evolantem non hausissem. Ergò non erat in capite antea: sed fiebat. Si nimirum apertus erat canalis, & tamen non efflueret. Si ergò iste salsus muccus sit cerebri proprium excrementum, est residuum alimenti sui secundarii, ibidem relictum, à finita ejus partis digestione. At nec istud: nam profluxisset sponte sua, & absque odore rerum. Quod non. Igitur factum fuit, non ex superfluitate alimenti: sed ab alimento degenerante, sive degenerato. Cerebrum alioquin excrementum habet, per modum aliarum partium solidarum, quod scilicet insensili diapnœa dispergitur in ambientem. Est autem muccus, per Tabacum aut alia sternutatoria prolectus, planè similis ordinario: sed muccus ille violenter excitatus, non est excrementum digestionis cerebri: ergò neque muccus ordinarius. Fit autem celeriter, & plurimus; imò & absque manifesta statim cerebri læsione. Alioqui, si defectu digestivæ degeneraret, necessariò caput quoq; malè valeret. Sed consequens est falsum, ergò & suppositum antecedens. Ergò est alia quædam facultas, præter ordinariam & principalem nutritivam cerebri, quæ ejusmodi muccum parit, ad occursum peregrini, infestique odoris, pulveris, aëris, vel obstructionis sibi internæ. Qui sanè differt plurimum, juxta peregrini illius occurrentis varietates. In signum, quod ejusmodi facultas (quam custodem nomino, tam Laryngi, quàm naribus præfixam) diversimodè ab occursantibus affecta, diversos statim pariat suis capsulis muccos, ex massa Laticis. Admiror autem, quod hactenus nemo has facultates tam in Larynge, quàm in via, usque ad organum odoratus extentas, adverterit: sed ruditer totum, transeundo, in cerebri pituitam sit relatum. Excrementum itaque nocuum ostentant Scholæ, insciis sibi parentibus genitum quidem: at nondum constare fecerunt, essentiam, exsistentiam, aut quidditatem apparentem pituitæ, quartique humoris, quem pro columna rei Medicæ una erexerunt. Utinam sit alter Samson, qui duas bilis, unamque pituitæ, collidat columnas, evertaturque palatium apparens, quod Cacodæmon in fraudem mortalium hucusque detinuit.

Bilis mencius vomitus.

CAPUT III.

1. Inventio quatuor humorum, lauta. 2. Falsam ostendunt pituitam. 3. Bilis mansit indistincta. 4. Absurdum in atra bile. Quomodò probent bilem flavam. 6. Quid sit amarum ac flavum, quod per vomitum ejicitur. 7. A Mechanica vituli. 8. Non esse fel, quod ejicitur. 9. Quadruplici errore nascitur hoc amarum recrementum. 10. Elenchus Scholarum. 11. Objectio, cum petitione principii. 12. Probatur non esse fel, quod Tertiana rejicit sub initio, argumento multiplici. 13. Stomachum famelicum, non trahere bilem è felle. 14. Cystis fellis, caret superno introitu. 15. Fel non sufficeret cunctis Scholarum commentis. 16. Rationem bilis non petendam ab Igne. 17. Figmentum absurdum, ad quod compelluntur. 18. Non posse ignem subsistere absque actuali conflagratione. 19. Pro aëre fingitur humor privilegiatus. 20. Absurda aliquot, utramque bilem sequentia. 21. Absurda aliquot comitantia pituitam. 22. Quid sit, quod putant pituitam in

in cruore. 23. *Qualiter Author in hoc à Scholis recedat.*

A Vita, & nimis radicata doctrina humorum, quam quæ arietibus leviter admotis concidat. Quoniam ab assuetis difficile receditur. Semel avulsa mali radix verruca est, timendum ne repullulet: quæ præcipuè jam ubique germen obtinuit. Erunt quippe qui meliora nescientes, se velut à Medendo exclusos cernent, & præ indignatione, veritati pulsanti, occludent fores. Alii, qui in ignavia consenuerunt, meliora discere torpentes, cæte-
1 ros præ se spernent. Ibo illis obviam. Enimvero cum Medentes cruorem in grumos densari vidissent, consideraruntt liquorem aliquem rubrum & currentem, simulque alium, qui initio quidem cum rubro flueret, sed mox sponte staret, & grumesceret in gelatinum. Fuit enim ista cruoris primitiva inspectio & anatome. Creditum quoque est hactenus, cruorem esse saltem illum rubicundum, fluxilemque liquorem. Nescitumque, quod in Mesaraicis, nondum nactis fibris, spermatisque initiis, ac rudimentis, etiam ibidem esset verus cruor nondum fibrosus: eò quòd non viderent colore tenus, cruorem in venis, sub hepate, differre à cruore venæ
2 cavæ supra hepar. Vt itaque in aquam dimisso poplite, à virgine cruorem emitterent: observârunt cum gaudio, cruorem tinxisse immediatè aquam, & insuper fibras quasdam, telarum araneæ velut iconem referentes. Vnde incunctanter Scholæ pronunciarunt pituitam, jam visu manifestam. Et nostra quoque doctrina, rixa de nomine censeri posset, nisi fibra post mortem cruoris appareret tantum. Nam & in cadavere, dudum à mortis frigoribus, inconcretus tamen cruor manet in venis, vivitque ideò tantisper. Non enim lac hanc pituitam habet: quia in separatione heterogeneorum, caseum & grumos habet, quibus constringitur. De lacte namque & cruore loquor, prout sunt entia, actu exsistentia integra, nondum separata per corruptionem. Scholæ verò cruorem aspiciunt, dum jam cadaver est, concretum, nec propriè illud amplius, cujus etymon habet, quoad fluit. Non magis quàm homo mortuus, homo est
3 cum particula alienante. Addiderunt mox etiam, tertium humorem cruori, qui fel esset, needum à serosis, lotio, sudore, & aqua cruori accidentaliter innatantibus discretus; nec attenderunt an amarus esset, meritoque titulo proprietates fellis possideret, nec ne. Sat illis ac volupe, quod esset liquor aqueus, vel tenuiter lutei coloris: Nam lex fundandi fel, erat in placito principis Medicorum: non autem amplius naturæ. Incidit in quatuor elementorum meditationem, deerat tamen quartus humor. Quocirca, ut numerus responderet elementis, quæ putabantur quatuor, atque ad singulas corporis propemodum constitutiones confluere, excogitatus opportunè fuit humor quartus, terræ similis ideo & ater, quem dum dudum frustra inquirerent, tandem proprio ac temerario ausu, à recocto igneo, & felleo, prodire est jussus, sic ut bilis retento nomine, à flava, in atram degenerare sit jussa, & ab igneo liquore excogitato, prodiit terreus. Torridusque amaror (In vivis quippe, mox ad lubitum, torreri, 4
assari, frixari, æquâ importunitate fuit mandatum) in fel adustum, sub tepore vitæ, aciditatem assumere volitum est. Adeóque ex materia ignea, per actum ignis, & teporis, fieri frigidum, atque terreum productum, immediatè. Invitæ recalcitrant Scholæ modernæ interim, dum distillata quævis accusant mutuatæ caliditatis ab empyreumate. Etenim ut atram bilem finxere priores, quæ numerum elementorum impleret, eam omnibus conjecturis, licet ridiculis, tandem sunt assecuti. Ita 5
nempe flavam, per Icterum, & vomitus amaros, pro fundamento naturæ & artis, introduxere. Quippe innatans cruori extravenato liquor, cum nullum prorsus amarorem referret, potuissent tyrones, vel ex tunc, de fellis natura dubitasse, si saltem digitum semel intinctum leviter degustassent. Quare dum Scholæ animadverterent, per vomitum, flava simul & amara frequenter dejici, imò subinde porri succum, dissolutæ æruginis, vel lazurii infusum, mentirentur: bilem certo certius statuerent. Nec de ea amplius disputandum, ut neque contra negantem ejusmodi principia (de lotii autem bile, mox sub uronoscopia dicam) eamque deinde quoque lotio, ac stercoribus quibuslibet, etiam sordibus aurium, & oculorum inesse, audacter affirmarunt. Sed plenius hanc doctrinam confirmavit Icterus, quippe qui os & salivam amarore suffundit, cutis pruritum excitat citrinæ. Creditu est facile itaque, ex felle isthæc universa mutari. Imò ex felle adusto, & peccante, tam quantitate, quàm qualitate, omnes ejusmodi morbos cutaneos, vitioque hepatis, plus justo fellis pariendo, affirmarunt. Quibus nempe circumstantiis, sat superque bilis exsistentiam, ac necessariam associationem, se probasse sunt ratæ. Hinc dein-

deinceps ortum est somnium, quod illos quatuor simul humores, in essentia permanentes connexuit, atque inde unicum sanguinem ex illorum conglomeratione prodire, rursusque singulos humores à connexo, concretoque cruoris resilire, quoties luctæ elementali, intemperiei
6 videlicet, vel laxativorum votis placeret. Ego jam meas & quotidianas observationes vulgo lubens narrabo. Inprimis namque si copiosior, durior, vixque sat masticatus cibus in cœna sit sumptus: manè proin frequenter vomitus flavus, amarus, specie vitelli ovorum, vel aliàs instar olei, è semine raporum expressi, succedit: Inde itaque primus conjeci, istud fieri digestionis stomachalis errore: non autem vitio hepatis, defectu sanguificationis, aut bilificationis abundantia. Siquidem non raro, eodem vomitu, malè digesti & masticati cibi, partim in flavam saburram conversi, simul ejici conspiciuntur. Dein conjeci, stantibus regulis sanguificationis, ejusmodi flava & amara recrementa, nec bilem, nec fel, multóque minus partem cruoris constitutivam esse, Quod necdum è stomacho essent elapsa, neque ideo Iecoris sanguificationem experta. Cum scirem, nil à stomacho ad Iecur, nisi per longam moram, & venarum Mezaraicarum venulas. Quapropter pariter, neque à Iecore, iter esse ad stomachum, nisi per easdem vias admodum remotas, & credendo impossibiles. Præsertim dum integri, malè subducti cibi, unà cum flavo atque amaro vomi-
7 tu prodire cernantur. Didici præterea vituli exemplo, & oculari inspectione, hanc flavam saburram generari in stomacho malè disposito: atque in duodeno magis regulariter temperatis brutis. Cum etiam naturaliter, in Ileo, flavescant assumta lacticinia. Vitulus namque, dumtaxat lac maternum bibens, ostendit mox à nece, quod lac statim grumescat in coagulum acescens, & liquorem aqueum acidum: utrumque caseis parandis expetitum. Hoc inquam coagulum, statim dein in stomacho, lactis albedinem deponit, fit fuscum, ac in duodeno, & ilei initio, flavescit; dein in progressu, magis saturate flavet: ulterius verò, planè citrinatur, circa monoculum intestinum autem, viridescit. Postremò stercorescit. Dicant ergò Scholæ, an colores isti à flava & porracea bile fiant? dum interim ita mu-
8 tentur, ante adventum in hepar? An verò hi colores fiant à proprietate intestinorum? Infantes pariter, sucto lacte, statim citrinum cacant merumque diceres fel, & infantulos omnes, primo sui initio biliosiores, vims seipsis, fateri coguntur Scholæ; quos tamen ætas, cibus lactis, pusillus calor, continua dormitio, & exercitii carentia, à bilis suspicione excusant. Sin autem tormina patitur infans, sive acidorum symptomata, præsto idem stercus citrinum mox viridescit, tantoque magis, quantum longius à sanitate recesserit. Vnde manifestum fit, tam in nobis, quàm in brutis, lac, propria digestione, citrinum fieri, omnem videlicet cremorem spontaneo naturæ, & corruptionis filo, libeundo ad excrementum, ac suopte motu flavescere propria stomachi & intestinorum opera. Ac sub errante vi digestiva, facillimè alienari, flavere, virere, & diversos sortiri sapores. Non autem quod propterea fel fit, aut fiat. Fiunt namque hæc in intestinis, extra officinam hepatis, & à facultatibus alienis, nec in stabulo, sanguificationi demandato. Siquidem si fel sit pars constitutiva cruoris, eo ipso fit etiam in loco, & materia, qua cruor generatur: non autem intestino. Esset namque prima lactis mutatio, in fel flavum, vel viride, idque naturaliter: atque inde in cruorem. Flavus ergò cremor iste, mox in duodeno, sponte proficit, istosque colores, non humorum fictorum: sed naturalis excrementi, induit. Quocirca nec mirum, idem stomacho evenire, sub quocumque culpæ reatu, districto. Nimirum totum cremorem contentum, statim in vitiosum, amarum atque flavum chylum traduci, quod in Ictero statim occurrit. Interim in decursu chyli, per Ileon intestinum, sugitur in venas, quicquid nedum naturæ finitimum, parandoque cruori conveniens, Archeus censuerit: verumetiam, totum simul serum, una versus hepar adscendit. Sin itaque chylus, 9
circum stomachi septa, excrementi vultum præmaturè assumat, errore digestivæ præventus: significatur vel Pylori offensio, vel digestivæ error, cibi aut cremoris vitium, vel mora nimia. Ideóque sensisse fermentum vitale fellis, præposterum, ac malè applicatum. Sæpè sic namque contingit benevalenti, quod oblatus cremor probus, ritéque in stomacho subactus, à scopo naturæ alienetur, oblato poculo laxante, totusque per istam tyrannidem, in Intestinis, fiat amara & flava putrilago. Quæque licet cadaverosa sit, recens è cruore parta, propter tamen sui amarorem, ac virus solutivi, haud degustatur à canibus, ut neque à sue, alias à stercoribus minus abhorrente. Sentiunt nempe, amarum subesse virus pharmaci, longè à ciborum, cruoris, atque carnis bonitate alienum. Elenchus ergò fit. Venenatum pharmacum de cibis, 10
potu,

potu, & cruore, patravit amarum laticem: ergò fel est, & bilis. Itemque stomacho male se habente, patravit excrementum amarum, ergò est fel, & bilis in hepate procreata, & in stomachum indirectis tubis, transfusa. Indiscretum planè figmentum, quod bilis sit pars intenta per naturam, & à Jecore fabricaretur, quæ passim à corruptione solutivi pharmaci, vitioque digestivæ, in cholera, dysenteria, &c. nascitur causis propriis. Quasi proles, effectus, fructus, & producta errorum, sint pars constitutiva cruoris nostri. Igitur quod Scholæ nominant partem cruoris nativam, comparem cum putrente chylo, ac bilem sive fel. Id totum est merum excrementum, ab agente naturali, malè disposito, alienatum, & degener. Sic etiam aurium sordes, fel erunt, si flavedo & amaror sufficiant, ut fel dicatur. Quo dato, jam flavum, quod per vomitum, ut stercus, rejicitur, con-
11 sanguineum & de familia cruoris erit. At saltem volunt Scholæ flavum, & amarum, subter tertianæ initia rejectum, fel denunciare infallibiliter. Probant nempe fel, ex Tertiana: & hanc iterum probant à felle rejecto, esse felleam. Inprimis non considerant. Sive ejusmodi vomitus successerit à paroxysmo febrili, sive demum benevalenti, ab inordinata cœna, &c. Quod tamen proinde non mutetur proprietas, aut natura illius excrementi. Alioqui tanta meracæ bilis ejectio, importaret Tertianæ pessundationem, si hæc à bile causaretur. Quare nec bilis est, neque fel; sed merum
12 stomachi, & jejuni, excrementum. Quia quod initio Tertianæ ejicitur flavum, non venit de Iecore aut felle, adeóque de officina bilis: sed venit non eminus ab orificio stomachi, ubi scilicet ejus est nativitas. Non autem de hepate: cum febrim nec tollat, nec diminuat saltem. Itemque deberet per ignota compita, deduci ab hepate ad stomachum. Quare nec facilè, nec præstò (prout alioqui præstò adest in simili vomitu, & cholera) nec tutò, nec impermistum posset eò pervenire, longéque tutius à felle, in Intestina: & ab hepate, retrorsum per venas Mezenterii, quàm ad sensibile stomachi orificium transfretaret. Procul nimirum, tam bilis officina mentita, quàm ipsimet Tertianæ sedes collocantur à stomacho, ut hic sit ordinarium, in hisce malis emunctorium. Cur ergò fel ad stomachum potiùs, quàm ad intestina, longè proniora, & aptiora defertur. Nam si alibi quàm in stomacho, sit generatum illud amarum excrementum, impertinenter prorsus, reoque ductu defertur ad stomachum. Itemque sextuplo plus, sæpè unico vomitu rejicitur hujus flavæ & amaræ saburræ, quam ferat capacitas folliculi fellis. Qui proinde hospitium illius fellis esse non potuit, ut nec capacitatem in hepate, pro sui generatione obtinere, nec hospitari inter hepar & stomachum, absque lethali noxa, confusione plena. Sin verò sit fel, & productum ipsius stomachi: jam stomachus fellicationem ab hepate furatus est. Jamque alio hospitio, ductore, & æquivalente fabro, fiet bilis, ac fel extra hepar, quàm quo univocus secum cruor paratur. Aut certè nulla bilis est de essentiali composito cruoris. Fortassis ergò hæc bilis, hocque fel, quod rejicitur per vomitum, anomalo loco, & errante fabro fit? Atque ideo necessariò, nec bilis erit, nec fel. Atqui nondum de alia bile cruoris constat. Injurium est ergò cruori, hujusque innatæ bili, si qua esset, fundari, ac probari, per excrementum, quod nunquam principiis, aut officinis biliosis, est paratum. Imò exin par Jus, & licentia est, quicquid biliosum suspicatur, comparari in essentia; colore, sapore, & efficiente, huic excremento virulento, per vomitum excreto in Tertiana, aliisque nauseis, itemque illi, quod in cholera tam sursum, quàm deorsum, atque in solutivis, continua fabrica expellitur. Adeóque jam exhinc liquet, antesignanos bilis Inventores, temerario & inconsulto ausu, introduxisse bilem, pro cruoris elementali appositione (quam compositionem vocant) falsóque asseruere illum flavum & amarum evomitum, esse fel, & bilem, de efficientia Iecoris, & constitutione cruoris. Etenim quàm incertus & stupidus est finis, genitor, separator, missor, ductor, via, & canalis, quibus ista bilis ab hepate ad stomachum retrogrado motu delegaretur? Nisi malint stulta horum esse obsequia, & necessitates. At nunquam hæc examinarunt Scholæ: verum celeri trans pontem lutumque pede præterierunt, unde anxietates ab absurdis formidabant, quasi soli lucro inhiantes: quæ tamen majori emolumento indagassent, quam quod quotidie ad scripta Galeni suas centurias superaddidissent. Neque enim minus differt excrementum à cruore, quàm cadaver suis, ab homine. Nam cadaver vixit quandoque: excrementum autem istud, nunquam. In Iecore autem nullam formari bilem, jam probatum. Sin bilis quoque alibi, quàm in Iecore fiat, ex supposito Scholarum quoque, non erat vera bilis: multóque minus, ab illius (excrementi scilicet) essentia, pro-

babilis erit bilis essentia. Quod si verò bilis, aliquo pede, in familiam excrementi originaliter intraverit, jam eo ipso, erit humor alienus a bile; quam nihilominus seria intentione, per naturam nostram intendi, patrari, & optari Scholæ jubent, tanquam per elementalem necessitatem commonitæ. Saltem intelligere nemo sanæ mentis potest, cur venæ stomachi (quas nullum prorsus unquam chylum sorbere posse, demonstravi alibi) allicient ad se, velut amicum, quod hepar, quodque venæ, ac tota corporis œconomia, exilio dignum, seriò semel aversata sunt. Cur videlicet tam flagitiosa sarcina, aliunde genita, notha, atq; peregrina, duceretur ad stomachum; qui cordis sensum, nobilitates, passiones, atq; teneritudinem possidet. Inverso sanè, confusoque rerum ordine, sordes, ad cordis rhythmos exprimens viscus, detruderentur, si aliunde, ut exotici adoptarentur. Quis ille amens ac devius ductor, qui talia ad stomachū detrudat? Cessat enim jam terminus bilis, dum reliquiæ hesternæ cœnæ supponuntur malè digestæ, & non masticante dente rejectæ adhuc integræ, flavæ tamen, & amaræ. Neque enim correlativa sunt, quod multa bilis efflueret in stomachum, quoties hujus aliquod notabile adest vitium. Post liberalem enim turgidamque cœnam, prout & febrilem accessum, adsunt paria inappetentia, famis tolerantia, ructus amarus, nidorosus, nausea, pondus, vertigo, &c. Quapropter ista, & à simili orta matre, facile credendum. Adeò (quod in titulo promisi) non fuit nisi mentitus bilis vomitus, quo bilem creduliter persuase-
13 runt primi humorum inventores. Ajunt quoque, & bilem ideò, è folliculo fellis, ad stomachum trahi famelicum. At quam ignavo judicio id stabilitum, quodque sordes retrogrado pulsu repetantur ad stomachum, dicant Philosophi. Non enim fames appetit ferrum, aut glaciem: sed tantùm fertur ad objecta comestibilia, unde alimentum sibi sperat natura. Non autem fertur promiscuè in quælibet. Sic nec appetit natura, quod semel ut reprobum excrevisset. Sciens, non quidlibet è quolibet fieri posse. Nec ideo sperat, vel spectat ab excremento alimentum. Quod nec ideo appetit, nec allicit ad se. Atque utinam id Scholæ considerassent, ante bilis temerariam doctrinam. Concedo quidem, per inordinationes subinde sequi inordinata, confusaque obsequia. At non proin admittam, è parvo fellis folliculo, sextuplum depromi pro vomitu, ut neque temerè quicquam ad stomachum trahi: cum ipsummet fel sit viscus nobi-
le, & vitale; prout alibi. Quapropter subinde cu- 14
riosius tentando, inspexi cystidem fellis: nullumque tamen meatum superne patere, è Iecore ad fel, comperi: Idque pro facto, suppono in Iure. Quare etiam censui, fel non fieri ab hepate: sed in propria capsa, de puro sanguine Iecoris, parari materialiter, & efficienter, à proprio fellis Archeo. Saltem si insensibilis aliquis porus sit, qui ab hepate bilem inspiraret (quod non) in capsam fellis. Quare ergò os, ad exitum fellis, quinquagies ad minimum, plus patet ejiciendo, quàm intrando felli? Siquidem nullus à tot seculis introitus adhuc, per oculum, lustrari potuit. Nonne & hinc pervia est confirmatio, quod fellis orificium, in intestinum jejunum, tendat duntaxat ad inspirationem sui fermenti, vitalis, & necessarii? Fel namque in Tertiana, nunquam 15
sufficeret tingendæ urinæ, alvi scoriis, alimoniæ quoque quotidianæ quamque pro cruoris subsistentia requirunt. Insuper ut nec pro abundantia, quam alternis diebus, subter initia accessuum evomunt, etiam sobrii. Nonne enim ex hinc didicisse debuissent, quod quicquid bilem vocant, sit merum excrementum, ex constitutione morbosa procreatum? & quod sic est procreatum, non posse stabilire quidditatem cruoris, bilis, aut fellis? Quippe cui jus nullum judicandi quaternarii necessitates, pro cruoris integritate, & appositione, loco compositionis? Simulatque enim ructus acidi redduntur stomacho, cessat infausti illius, & amari recrementi præsentia in stomacho ex chylo deturpato. Abeuntque ex tum idcirco ructus nidorosi. Bilis ergò ficta est in stomacho, per quam, bilem hepatis, æquè fictam, stabilire originaliter contendunt Scholæ, oritur ab inordinatione stomachi: non autem ab intentione naturæ, pro cruoris constitutione. Tota ergò est excrementum, maléque quadrat alteri bili, fictæ in cruoris compositione. Quippe quæ nunquam probabitur intra naturæ limites, cùm ejus nulla præsentiæ premat necessitudo. Fel enim, viscus est vitale, ac summè necessarium. Quapropter nec temerè synonymum humori, aut excremento est annumerandum, ut neque pro parte cruoris censendum. Etenim elementa se invicem de- 16
struere & vorare repetitim, ajunt. In probatione autem defecere hactenus. Solum autem allegant ignem artificialem, quem putant aquam & aërem in se convertere, quoties non cernuntur ea ampliùs. Sed deficiunt in thesi propria. Nam docent ignem, aquam in se, & non in aërem convertere. Stultaque esset ignis actio,

quæ

quæ non pro se, sed pro aëre laboraret. Imo licet aqua ignem extinguat: nunquam visum tamen, quod è converso ignis fieret aqua. Sat enim putarunt, statuisse, nec probasse suas theses. Inter humores autem, quem igni assimilatum volunt, aquam ostendunt, non æerem, mordacem, ut neque salem amaram sed modestè salsam: Quamque alibi vocant cruoris serum: desumto ab aquea parte, lactis etymo. Vocant inquam bilem, Igni respondentem. Iubent nempe, elementa suis parere debere somniis. Etenim Scholæ, interrogatæ seriò, ajunt bilem esse humorem merè igneum, ac felleum; eò quòd componatur actualiter à prædominante igne. Ego verò silens ad his nugas, stupeo, dum inna-
17 tans cruori aqueum serum aspicio. Addunt quoque, Ignem verum in bile supprimi, tanquam à forma mixti larvatum, ac frenatum. At credat qui volet, quod forma bilis, ex mero ignis dominio suscepta, ut igneos elementi effectus in nobis proferret, coërceret ita sui productum, in quo actualiter lateret, ut actu prorsus frige-
18 ret, & serosum sit ens, ac merè aqueum. Reor ideo, atque scio, si tantillus ignis actualis esset in misto, quod statim ab adjunctis suppressus periret. Imo si nihilominus vi heteroclita, persisteret sospes ignis: saltem nequicquam veneraret formam, aut corpus illius misti, quin absque reflexione, aut conniventia, totum cremaret & absumeret pro sui indole. Itaque vel ignis cessaret, vel mistum necessariò periret, nec posset forma bilis alterutrum impedire. Etenim hactenus visum non fuit, quod artifex, qui vitrum, testas, lateres, aurichalcum, &c per ignem parat, queat usquam aut unquam ignem, terræ, aquæ, & aëri copulare, ut inde ens aliquod mistum constituat, multóque minùs, quod ignem cœlo defluum alliciat, aëri connexerit, aquæ & terræ. Mirum itaque, quod in adynato, tota vis Medica basin stabiliat hactenus. Tantóque mirabilius, quod ad surda hujusmodi somnia, totus mundus velut sopore stertuerit, cunctósque credulitate dementarit. Tantóque mirabilius; quod crediderint ignem sub aliis elementis in mistionibus suppressum, adhuc nihilominus persistere incolumem. Vbi tamen sat norunt, & animadverterunt, omnem mox ignem, quoties à comburendo cessat, vel aquæ jungitur, statim perire, & in nihilum redigi. Etenim si spiritum vitalem, sive auram æthereram, loco ignis attulissent, veniâ dignæ videri possent Scholæ: Sed maluerunt in Epimenidis somnio dementare, quàm humorem, igni parem, non reperisse. Vt juxta concepta mendacia, humorum exsurgeret quaternarius. Pro aëre enim, privilegiatum finxere humo- 19
rem, qui non esset excrementitius, more duorum sociorum. Ideóque hos subinde nutrientes, plerumque tamen superfluos, si non etiam scorias appellant. Vtiles verò, potissimum eo 20
nomine: non quidem quasi alant partes spermaticas, præter thecas cystidis fellis, & Splenis. (at miserrima saltem membra, quæ solis pasci excrementis cogantur, & cedere renum privilegio.) Vtilitatem autem bilis notant ridiculam, quod anum stimulet, atque urinam. Cùm interim pallidæ urinæ, sint incontinentiores tinctis. Imò alvus Ictericorum (quam bile privari ajunt propter cinereas sordes) sat est laxa ordinario. Atqui cum tres humores, qui cruori inesse finguntur, non differant à seipsis rejectis, nisi sola superfluitatis infamia: non posset non ipsum humidum radicale nutriri per excrementa: si utraque bilis, & pituita, essent alendo. Vt autem copia bilis (quam ajunt quotidianam) supputetur quodammodò. Alterno saltem die in Tertiana, per vomitum rejicitur larga quantitas, præter adhuc ejus quotidianam consumtionem, quam dicunt alendo necessariam. Imò clarius elucet copia hujus bilis fictæ, in Ictero, quem definiunt sola cystidis fellis obstructione. Adeo utrum lotium fit nil, nisi merum fel, totusque habitus, & internæ partes, intimæ & extimæ, fellea. Quæ cum nil putentur, præter bilem non ampliùs per alvum ejectam. Cernitur hinc, plus triplo saltem bilis generari quotidie, quàm cruoris ex tribus simul aliis connexi. Malè memores, quod sextuplo plus tincturæ, per urinam solam Ictericiam recedat, quam alioqui in sano, alvus & urina edunt simul. Vnde saltem sequitur, Icterum non solam esse fellis obstructionem, quam putant. Clauso enim fellis orificio, statim fel totum cruorem (ajunt) quantitate superat. Nec enim porracea aut æruginosa (qualis è stomacho frequens prodit) in Ictero, valde crebra est. Pituitam porrò, cum cruore, 21
per venas ferri ajunt, & tandem in cruorem mutari. Adeo, ut tam in venis, quàm in hepate, constituant propriam cruoris officinam, atque efficiens promiscuum. At saltem humorum deficit quaternarius, si flava bilis non differat ab atra, nisi sola inspissatione recoctionis, & pituita non differat à cruore, nisi tepore ac fotu. Non enim caro tosta, à cruda solet distingui specie: Quare nec pituita à cruore dis-

dissentiret, nisi sola maturitate, ut poma immatura à maturis. At nunquam potuere pituitam in venis ostendere, nisi fibras, quæ se à venæsectione, in aqua tepida, secernunt: Adeóque nec ante mortem cruoris esse, aut videri incipiunt. Quamdiu enim sanguis est alendis partibus utilis, ejus pars solidior à reliquo corpore sui erat indistincta. Quia erat
22 compositum verum & integrale. Id enim in naturæ systemate utrobique obvium. Nam cum natura agat ob fines, Authori suo notos: semper una pars suscipit promtius Archei impressiones, quàm altera. Finis enim cruori fuit, solidorum nutritio. Ideóque soliditatis gradus paulatim anhelat, & acquirit. Itaque cruor, mox atque in Jecore perficitur, parte sui maturiore, magisque spermatica, albas fibras, atque desiderati coaguli homogenei initia assumit, quas prius in Mesenterii venis
23 non habebat, ut patet in dysentericis. Est nimirum cruoris pars optima, & perfectissima ideo, quam Scholæ pituitam vocant, quamque solidiori ac spermaticæ constitutioni affinem, scio. Scholæ inquam, pituitam, cruditatis, senii, atque defectuum filiam nominant, etiam in puero, juvene, ac viro. Dissentio nempe & in hoc, à Scholis: utpote pro pituitæ probatione nil nisi mucum, meras sordes, & scorias, spectanda offerunt: qualis sæpè per vomitum & sedem ejicitur deficiente ventris culina. Etenim sæpè abrasum à poculo truculento, ut & narium mucum, quique pulmonum quocunque vitio exscreatur, pituita sunt mera Scholarum. Quæ scilicet, per ultimæ digesthionis errores, parantur sordes, à causis morbificis. Estque tanta Scholarum hebetudo, ut cum suo Galeno damnent cibum nervorum, membranarum, tendinum, &c. eò quòd putent pituitæ esse matres. Nec attendant, quod partes similares, ac primæ constitutionis, sint spermaticæ naturæ: easque indistincta prorsus confusione, vocant pituitosas. Nesciæ, aut saltem immemores, quod proximè nutriamur iisdem, quibus constamus. Adeóque si partes homogeneæ, similares, ac primæ constitutionis, damnentur ab humoristis, tanquam pituitosæ. Alterutrum sanè necesse est. Vel Scholas nescire, pituitam ab humore secundario atque spermatico distinguere: vel planè, nullam esse in cruore penitus pituitam. Idque quod in cruore pituitam ratæ sunt, esse initium, ac fundamentum secundarii, & proximi alimenti solidorum. Nunc de bile flava, quæ in urinis supponitur, dicendum cum præteritorum sæculorum admiratione, & crassa ignorantia.

Vronomantia Veterum.

CAPUT IV.

1. Vrinarum divisio. 2. Paracelsi non inepta observatio. 3. Authoris scopus. 4. Erratum hactenus in judicio, de lotii circulo. 5. Vnde circulus in urina. 6. Sententia Galeni ludicra. 7. Probatur non inesse fel lotio. 8. Scholarum incogitantia. 9. Quid urinæ flavedo indicet. 10. Nil bilis, aut fellis inesse lotio. 11. Triplex in hoc error. 12. Petitio principii. 13. Non rapi bilem è lotio, ad cerebrum. 14. Aliquot absurda comitantia. 15. Ab Anatome. 16. Ab Ictero. 17. Quid fundamentaliter designent urina aquea, repentè post tinctas, in febribus. 18. Vrinæ prognoses hactenus fuisse mera somnia. 19. Deficit canalis. 20. Sub motuum divisione. 21. Nubecula urinæ, an designet pituitam. 22. Cuncta in nobis coquuntur unico fine, nempe ut alant. 23. Cur Spleni duplex fermentum. 24. Quid sit illud, quod Splen quandoque in stomachum eructat. 25. Sublata causa, non tolli quemlibet effectum. 26. Quid dicat urina confusa. 27. Vnde cruditas in lotio. 28. Cur stranguria vix sanetur in senibus. 29. Vnde sedimen bolare. 30. Errores circa contenta, tam propria, quàm aliena, alibi de Duelech. 31. Nova adhuc methodus judicandi lotium ex pondere.

ENimverò Scholæ, pro lotii ariolatione 1
præsupponunt materiam dilutam, sive aqueam: Ex hujus opposito, crassam, ac dein mediocrem. Itemque confusas, turbulentas, opacas, prout etiam claras, atque perspicuas. Confusarum autem quædam, per calefactionem redeunt in pristinam diaphaneitatem: aliæ, permanent turbidæ. Quædam denique semel clarificatæ, turbantur mox iterum: aliæ verò difficulter. Secundò, considerant colores ferè omnes, ab aqueo, albo, lacteo, & crasso: itemque ab aqueo pellucido, in subnigrum usque. Tertiò, speculantur contenta propria, & aliena. Aliena nimirum voco, ramenta viscida, cruenta, arenas, calculos. Eaque vel matulis mox affixa, vel sidentia libera. Propria verò sunt, quæ ferè ordinariò, ex confusis præcipitantur, vel perspicuis innatant, in superficie, paulò subter eam, in medio, circa fundum, vel ipsi fundo incumbentia: illaque vel cohærentia, vel divulsa. Quartò, considerant spumam, & bullas. Quintò tandem, attendunt circulum.

2 At Paracelsus, urinæ corpus insuper distinguit in urinam cruoris, potus,& mistam. Cruoris, dicit, si pridie vesperi,& noctu, micturiens manè, nondum biberit. Urina autem potus fit, quæ à multo & holigophoro potu est collecta. Mistam quoque vocat, sobriorum, sive temperatorum. Porrò quod de urina Alcolita, & tartarea, fingit, tractatu de tartaris manifestabitur. Inprimis protestor, me non contendere uspiam, quæ benè ab avis scripta sunt, recensere, multóque minus castigare, nec præcepta de urinæ judiciis tractare, nec aliorum inventa explicare, nec Apologum agere. Sed tantùm detegere cupio Scholarum antiquatos errores, ex fictis humoribus oriundos, ne juniores posthac abducan-
3 tur, juxta somniorum credulitates. Primò ergò, recensebo errores de circulo urinæ; dein, commissos in coloribus; tertiò, qui in eneoremate contingunt. Ac quartò, tandem illos propalabo, qui in coagulationum, sive contentorum judiciis obvenere. Unde quilibet facilè intelliget, judicia, & prognoses urinæ, hactenus stetisse absque judicio, & fundamento. Miras scilicet Gordonii imposturas, ignaro popello, sub falso
4 haruspicis titulo, venundatas. Inprimis ergò, in circulo urinæ cespitatum est, cum hactenus nescitum sit, quare sæpius circulus sit alterius coloris, quàm corpus lotii residuum. Putatum nimirum, circulum à reliquo urinæ corpore separari, velut pinguius ab aquoso, vel tanquam colostrum à lacte, cui innatat. Interim quanquam agitata urina, extemplò tamen idem circulus, qui erat antè, apparet, nequicquam de circulo ulterius, extra suppositos terminos, indagatum est. Vident quidem, sæpè rubicundiorem circulum, magisque saturatum, quàm color sit in residuo urinæ corpore: imò rubicundiorem, magisque intensam flavedinem, plerumque carere circulo, distincto ab urinæ colo-
5 re: Nequicquam tamen indagarunt, unde circuli & urinæ ista esset varietas. Attamen nec proinde circulus est color, falsò quidem apparens, falsaque sui specie oculos illudens. Neque enim alioqui posset subflava urina rubicundiorem, magisque intensum colorem edere, per nudam sui reflexionem: sed potius subflavo pallidiorem pingeret, si circuli colos tantum esset apparens a reflexione. Itaque ratio alterati coloris, in circulo lotii, pendet revera ex ipsomet corpore lotii. Adeóque circulus solus totam consistentiam, colorem, & lotii transparentiam indicat, quia continet. Quod lignum nephriticum docet insigni exemplo. Hoc lignum enim, aqua pluvia maceratum, si dein ejus infusionem lateraliter inspexeris, rubeum totum in sui corpore est: sed habet circulum lazureum, utcumque decoctum, vel infusum istud maceratum, pro lubitu commoveris turbidè. Apparet nempe sic rubeus color cruoris, lazureus trans venam inspectus. Ita quoque cœruleus color, in circulo decocti Nephritici, lazureus est quidem: sed multiplicatus nigricat magis, & ex obscuro rubescit, quia tam cœruleus, quàm flavus, magis ad album tendunt, quàm rubeus, trans vitrum vel venam, è diametro visus. Eodem modo, in corpore lotii, rubeus color, simpliciter talis, qualis in circulo apparet; qui refractus, ex transverso urinæ, non ita in circulo citrinus est. Circulus itaque est coloris verus index, in transparentibus: In opacis autem, vel turbidis, circulus non apparet. Quantum verò ad lotii colorem attinet, Scholæ ajunt urinam aqueam, tenuem, pallidam, esse signum deficientis digestionis, prout flavedine manifesta tinctam, bonæ digestionis indicem. Galeni est. A media nocte reddo lotium, quod dum 6
cerno nondum debita flavedine tinctum, ad somnum redeo. Ac post duas tresve horas abinde experrectus, iterum mejo, & urinam debito saturatam colore reperio. Unde conjicio absolutam digestionem, & flavam bilem felleam, lotio jam affusam. Hæc, Scholarum moderna etiam doctrina est. Ego tamen adhuc dubito, an lotii flavedo uni semper tribuatur causæ: cum inconstanter, nunc digestioni peractæ, nunc verò mistæ tribuant flavæ bili. At ne er- 7
rent, utrumque junxere. Ego itaque cum neminem reperirem, qui se in hoc distinxerit, utrumque explicare cogor. Etenim urina febricitantis flavior, quàm bene valentis: hujus tamen digestio, longè est vegetior. Quod extra controversiam est. Ergò sola urinæ flavedo, absque eneoremate laudabili, fallax digestionis bonæ signum esto. Deinde, si unica saltem fellis gutta 8
in duabus libris lotii fuerit, tota amaricat: atqui urina, etiam citrinans, & crocea, nunquam est amara: ergo non recipit fel sibi admistum, nec ejus tinctura est ex felle. Equidem si Scholæ, per sapores, de rebus judicant; cur tam parum solicitæ, quod nunquam id de urinis tentarint? An enim sola sufficit flavedo, ut fel in urina judicetur? Vel an Medico decentius est, falsa docere, & asserere mendacia, in perniciem ægri, quàm propriam urinam semel degustasse? cum nec quidem saturatissima urina Icteri, quicquam amaroris præferat. Fastus ergò detegit justum

justum Scholarum errorem. Saltem ex ver-
bis harum indubium est, quin lotio tinctu-
9 ra sub finem digestionis addatur. Quod si ita
sit, cur exin saltem non agnoverunt; flavedi-
nem lotii non à bile, aut felle: sed aliunde, ad-
venire? Quia si bilis in sanguificando fieret, unà
cum cruore, & urina, & ab initio simul urinæ
connata, & inspersa, urinam tingeret: nec bilis
esset ultimum constitutum in Jecore, si esset
pars cruoris constitutiva, ejusque superfluum
confestim emungeretur cum urina, nec sepa-
ratum sibi ad tempus faceret hospitium. Aut, si
id ratum sit, deberet saltem istud hospitium no-
minari, & per anatomen occurrere, ac inveniri.
10 Sed cum flavedo, in lotio Galeni, sit posterior
lotii corpore, denotatur locus ultimi Ilei, ubi
cum jam cremor incipit stercorescere, aliquid
stercoris liquidi inde trahitur, per venas Mesen-
terii, in fine Ilei, quod lotio inspergitur ad suos
fines (prout antè de febribus, & alibi de Lithia-
si) utile. Quod autem flavedo lotii sit stercoris
illius liquidi, & nullatenus fellis; nedum gustus
lotii: sed & distillatio, manifestè comprobant.
Siquidem fœtor illius emergit distillando.
Quorsum autem stercus liquidum conveniat
lotio, locis citatis docetur. Sufficit modò, quod
vel tenuiter disrupto felle, avis, aut piscis, ut-
cunque optimè eluatur: attamen amaror rema-
neat. Itaque si tantillum fellis inesset urinæ, vel
latici, qui cruori innatat extravenato, inexcu-
11 sabilis essent amaroris. Sed consequens est fal-
sum: ergò & Antecedens. Itaque tripliciter in
hoc errarunt Scholæ. Primò, dum flavum & li-
quidum stercus, lotio mistum ignorantes, bi-
lem putant. 2. Quia ex flavedine sola, & sub-
scribendi assuetudine, bilem conjecere. Quasi
nil croceum, quod non etiam in nobis esse de-
12 beat felleum. Probant nimirum idem per se-
ipsum. Bilem nempe in natura, eò quòd sit ma-
nifesta in lotio. Et iterum, Quod flavet in lo-
tio, id debere esse bilem. Eo quòd nil secus,
quàm flava bilis, flavi esset coloris penes nos.
Tertiò tandem. Nam errante judicio, de colore
ordinario, adeóque de ipso urinæ contento, ne-
cesse est, ruant prognoses de urina, quotquot
coloribus & contentis innisæ sunt hactenus. At
saltem, cum jam constet, urinæ flavedinem non
esse bilem, sed excrementum stercoreum: non
mirum, & in stomacho aliud flavum, quod et-
iam sit amarum excrementum, alio longè, &
proprio sibi errore fermenti gigni, quod pro-
13 inde non debeat esse de familia fellis. Porrò,
cum in febribus flavæ urinæ repente palle-
scant, designeturque delirium futurum: idque
à Scholis sit interpretatum fieri, quatenus bilis
rapitur in cerebrum. Elenchus est non causæ
in causam. Sufficit namque demonstratum jam,
istud delirium non nasci ex bile, rapta in cere-
brum: sed quia stercus liquidum, quod cum u-
rina ire erat solitum, jam detinetur in Hypo-
chondrio; nec lotio, pro solito, admiscetur.
Ideo delirium ex illa sede, unde amentiæ o-
mnes originem desumunt: ut suo tractatu do-
ceo. Etenim & hoc solo titulo, quædam de-
mentiæ nuncupantur ideo Hypochondriacæ.
Alioquin enim, quis esset ille raptor bilis, qui 14
hanc in cerebrum meram, & à cruore venarum,
per quas deferretur, vel à lotio separatam duce-
ret? Quorsum enim raperet illam, cum nil ab-
sque objecto, saltem apparenter bono, fiat? quo-
modò per cruorem, citra contagium, ad cere-
brum deferret? Quomodò ritè à cruore separa-
retur: siquidem cruori extravenato, non super-
natat putata bilis, nisi mortuo, & coagulato pri-
us cruore? qui tamen nunquam in venis, (ne
quidem cadaveris) coagulationem cogitat? In
quem denique cerebri sinum tandem, ista bilis
urinacea effunderetur, in quo festinam mortem
non efficeret? Quis denique ille Separator fue-
rit, qui bilem ad urinam tendere solitam, è fol-
liculo fellis nunc ad caput detorqueret? Et qua
via id fieret? An ipsamet materia morbosa spon-
te ascendet ad cerebrum, eritque motrix sui-
ipsius? Tunc saltem præter immensas absur-
ditates, necesse foret, febrim ejusmodi omnem
consistere non extra fellis folliculum, quod ne-
mo adhuc hactenus est suspicatus. At cujus finis
ergò, febris (quam putant merum accidens) bi-
lem ad caput citaret? An optimum fuerit in na-
tura judicatum, materiam morbi, dudum in
præcordiis latitantem, nunc tandem in caput
relegasse? Quidve, si vaga in venis fluctitet, à
cruore separata, sursumque sponte scanderit, cur
potius non proscribitur foras, via solita? An
jam natura humana, contra universalem nisum
rerum, sui internecionem procurabit? An ejus-
modi demum furor aptus erit sequestrandæ bi-
li, quæ non nisi sedato vigore esset separabilis?
An forte fel, peregrinationis avidum, ultrò ac
sponte sese separet, & ad caput adscendet? Quo
tandem utre, latitat fel in capite, ut amentiam
febrilem concitet? An in sinubus cerebri? an
in arteriali mentito plexu Galeni? At utrobique
statim esset lethalis; felque deliris naribus stil-
laret. Denique si post flavas urinæ aquosæ, in 15
febribus, deliria tuta, cum risu edant. At certè

juxta Hippocratem , tum hujusmodi deliria non ex felle erunt. Adeóque nec urina , colore flavo jam spoliata , habebit , cur bile privetur, nec quo raptam bilem deponat. Siquidem deliria cum risu,bilem omnem excludunt.
16 In Ictero,ipsum tandem cerebrum flavet. Quid si ex bile est Icterus, cur est sine delirio? sine viscerum cunctorum erysipelate? Sin verò non fel ipsum : sed ejus (inconsideratum subterfugium) vapor in cerebrum, deliria hæc febrium concitet: cur igitur Scholæ volunt fel,in urina
17 materialiter , & juxta tincturam , deficere? Ergò aquosa urina post flavas, in febribus denotat tincturam urinæ, sive stercus liquidum,(liquor est ciborum in Intestinis , immediatè, antequam stercorescant) detineri in præcordiis meracum. Vena namque,fortiter in hypochondrio pulsans , denotat amentiam futuram juxta
18 Hippocratem. Quatenus stercus liquidum,non rite purgatum , tumultuatur in hypochondriis. Mera ergò sunt somnia, quæ de urinæ colore hactenus , tanquam è tripode prophetantur Scholæ. Effectu quidem, & observantia didicere , quæ se solent mutuò consequi . Delirium nempe in febri,a lotio claro, post flavum. Rectè quidem , si in nuda hæsissent observantia : sed cum ad causas deventum , illasque juxta ritum theorematum, fictorumque principiorum jussum, disposuerunt, temerè sibi invicem hactenus subscripserunt omnes. Nulla est namque in natura bilis,nullum unquam fel in urina : multoque minus,quod inde separetur,atque feratur ad caput. Nulla bilis in toto corpore,quia nulla fuit unquam in natura. Nec fel bilis est: sed ipse liquor fellis, viscus est vitale , magni momenti, cui cum rene & cerebro nil commune intercedit. Nec est via ulla , nec apta societas fellis cum lotio. Nec ad fel attinet, sive urina fit aquosa, sive flava & spissa. Cystis fellis venam
19 non habet ad caput. Sin velint per cavã venam fel ferri, quomodo fel non permisceret se cruori? cruor febrientium totus non esset amarus? quo canali ergò, ad caput festinabit? Quis ductor, fel ad caput ducet? quis separabit à cruore, ut in itinere non detineatur? Quorsum natura moliretur ejusmodi impertinentias? quomodò cruor manebit ab exotico felle citra
20 contagium? Ascensus iste,aut erit motus spontaneus, aut missio, aut tractus. Somnians sic olim anus,dixit antè, & Scholæ eam sunt secutæ. Nam si bilis fellea scandat proprio motu, Jam erit cuivis homini delirium continuum. Sed quorsum vena cava , fel ad cerebrum miserit?

An sic febrim curaverit? An ardorem min
At certè , conclusa manet materia febrilis,
ex lotio bilis , sive è folliculo fel rapiatur in
rebrum , sive non . Quorsum etiam cereb
bilem ad se alliceret, succo vivido, & longè
liori , ac propinquiore madens? Idque e
cum destinatione hepatis pugnat.Nihil nam
mittitur,trahiturve, saltem citra electionen
nem atque destinationem Archei.An ergò b
à reliquorum trium conjugio, fertur in c
brum, vel ab hoc trahitur? Sanè , cerebrun
jam ante, & non post bilis adventum deme
bat,nec opus habebat bile, ad delirandum.
mum cur urina aquosa potiùs delirium arg
in febri continua , quàm in interpolata? q
in potatore? quàm in lithiasi ? quàm in
tiata stomachi coctione? nisi quia mors e
hypochondrio , ubi febris etiam tum? Van
est ergò,Scholarum de flava bile in urina , &
cerebrum,itineris commentum.Cæterùm,c
jam nubecula in urinis apparet , confestim M
dicus conclamat , & quasi ipse vicisset , inq
Scholarum suffragio , & observantia , quod
mor morbificus sit concoctus;quodq; tum t
sit purgandum deinceps. Dicam primùm,q
ista sit nubecula. Exin demum judicabit qu
ber, in præfatis , nil prætermera ludibria co
neri. Est nimirum ista nubecula , signum di
stionis stomachi : non autem materiæ morb
cæ. Digestionis autem signum esto ; quod f
menta stomachi,fellis, & hepatis redierint, q
antea erant præpedita,conclusa,&c. Unde v
recuperatum iri, est in spe. Alioqui mate
quam dicunt morbificam , non intentatur
qui unquam. Quia natura non intendit coq
re, nec coquit quicquam , nisi univoco fin
modo,ut scilicet in suum alimentum rediga
non alio fine : sed fermenta (quorum inter
res transmutare duntaxat) jam restituta, di
stionis hospitiis,subigent materiam morbi,s
ter ferulam , illamque ad placitum extermi
bunt . Etenim docui de digestionibus, acidi
tem in stomacho non esse ex ponticitate assu
torum:sed ex ipso, specifico stomachi ferme
acido.Atqui,prout acido est proprium,coagu
re lactea: Idcirco de cremore stomachi,non p
est tam exactè, quidquid in se est lacteum, se
rari in Jecore , quin ejus tantillum non rapia
cum lotio , ibique nubeculam faciat . Ergò
becula , signum est fermenti reducis in stor
chum. Nec enim istud encorema est de natu
aut materia febrili; neque eandem accusat ,
excusat. Nec demum ista nubecula signum

fermenti proprii fellis (hoc nempe non est acidum: sed salsum, ac de gustu spiritus vitalis, prout alibi de vita longa) sed lienaris fermenti: quod nimirum Lien spirat in stomachum, cujus tutelam suscepit. Ideo namque in quartana sæpè ista nubecula apparet, iterumque sæpè disparet. Dum appetitus, ac digestio, restituuntur, iterumque secedunt, perstite interim semper eadem quartana. Alioqui si ista nubecula significaret materiam morbi, velut objectum, aut efficientem: certè, constans perseveraret semel nata; cum materia semel cocta, regulariter ite-
23 rum non reincrudetur. Ergò pro suo œconomia, propriaque visceris digestione, Splen, vitale fermentum, ex insito sibi, genialique spiritu, obtinuit. Ideò namque de proprietate, odore, gustuque spiritus vitalis est. Qui cum sit salinus & balsamicus (prout de vita longa) debent etiam quartanæ materiam subigere & vincere. Sed visceri huic data est cura stomachi, digestionique ejus hactenus præsidet: ideóque ad hoc, jure obtinuit aliud fermentum acidum, quod nisi in stomachum debita inspiretur dosi, oriuntur inappetentiæ, cruditates, imò & ipse
24 boulimus. Itaque si hoc tutelæ stomachicæ decus fermentum, in Splene exorbitet: fiunt cruentæ, & atræ exscreationes in stomachum, quas Scholæ censuerunt atram bilem. Cum alioqui non sit nisi expurgatio, ac renovatio cruoris alimentarii, ab ipso Splene. Ergò acidum stomachi, etsi sit causa nubeculæ, totusque cremor acidus: in salsum ordinariò, subter fellis dominium convertatur (ut de digestionibus alibi) perstat tamen nubecula, ab acido genita.
25 Cujus ergò notandum, Quod ablata causa, tollatur effectus de futuro: non autem de præterito. Quia effectus de præterito, est productum, jam per se substans: sæpè quoque, non amplius comitantia priorum causarum opus habens. Id quod nunquam hactenus in Scholis fuit consi-
26 deratum, ut neque distinctum. Sæpè ergò urina confusa mejitur à calculosis, itemque in cordis palpitatione, & alibi. Alia verò, etsi clara, mox spontè tamen, turbatur in aëre. Ac quidem omnis turbida urina, latens acidum continet, ejusque minus, si semel ad ignem claruerit, nec turbetur deinceps. Saltem fermenti fellei defectum indicat. Quippe designatur, quod tantillus tepor acidum relictum coxerit, & vicerit. Sic nempe poma, nondum matura, sole dulce-
27 scunt. Quoties etiam fermentum folliculi, sive visceris fellis, pessundat stomachi fermentum, atque pylorum vitiat, toties digestionis cruditas, adeóque & lotium, absque nubecula est. In stomacho etiam est subinde amaror, ab errante digestione, ejusmodi recrementum parturiente. Sin autem illius visceris fermentum sub- 28
plantatur, est urinæ sedimen crassum, & album, nec unquam absque stranguria: quæ ideo in senibus difficilis curatu. Aciditas autem ista lotii, in stranguriis, quanquam non sit gustui manifesta; quantulacumque tamen, sufficit ad præfatos effectus doloris. Quod patet in urina novellæ cerevisiæ, ponticitatem suæ cerevisiæ imperceptibiliter adhuc participante. Dum autem hepatis fermentum nimium superat stomachi, & fellis activitates: sedimen bolare, in urina turbida, & fulva. Quasi optaret sangui- 29
ficari, quod isti destinationi est ineptum. Rubeum autem sedimen in urina flava, quodque per ignis calorem facile liquescit, denotat fermentum hepatis peregrino impedimento exasperari. Quæ fermentorum historia, tractatu de 30
digestionibus conscribitur. Sunt & postremò errores, & pigritiæ multiplices, circa ortum contentorum; quos tractatu de Lithiasi ex professo expendi. Tuta est interim methodus, examinandi urinas per pondus. Vncia nimirùm, pendeat 600 grana. Vas autem vitreum habui, 31
angusti colli, pendens grana 1354. Repletum autem aqua pluvia, pendente insuper grana 4670. Inventa est urina senis, pendere eodem vase, 4720 grana. Sive superare pondus aquæ pluviæ, 50 granis. Vrina autem mulieris sanæ, ætatis annorum 55, pependit 4745 grana. Vrina juvenis sani, annorum 19, pependit grana 4766. Alterius autem juvenis paris, abstemii à potu, pependit 4800 grana. Iuvenis 36 annorum, tertianam tolerantis cum tussi, pependit 4763 grana. Præfatus autem Iuvenis 19 annorum, cum tertiana duplici, nocte præcedente, parum biberat: pependit autem urina ejus, 4848 grana. Quod fuit 82 granis amplius, quàm dum sanus esset. Virgo, cordis palpitationem passa, minxit instar aquæ pluviæ, quæque ideo æquiponderabat aquæ pluviæ. Vrina tepens, semper seipsa frigida, paucis granis levior, ut & extensior. Sitque idcirco vas colli brevis, & acuminati, ut ferè in puncto urinam dimetiatur. Plura alius addet, & meditabitur. Estque longè facilior methodus, quàm quæ ponderando integrum hominem, in Aphorismos est redacta. Ego semper circa morbi essentias, remedia, & applicationes, sive in sanationem, anhelavi: quique auram vulgarem odi; odi etiam prognosin, quæ prædictionem

nem & præscientiam divinationibus esset familiaris. Mage gavisus ægrum sanare, quàm multa amphibologice prædixisse.

Icterum, non à bile flava.

CAPVT V.

1. Suppositio Scholarum hoc casu. 2. Responsio apposita. 3. Subterfugium ordinarium atque ridiculum. 4. Aliud subterfugium. 5. Per Anatomen docetur Icteri causa. 6. Implicant sibi Scholæ. 7. Ab impertinenti. 8. Duplex in Ictero vitium. 9. Oblivio Scholarum. 10. Absurda, ad causas Icteri humoristarum. 11. Quatuor Absurda. 12. Quod oris amaror non arguat bilem. 13. Icterum, non ab obstructo felle. 14. In Ictero semper aliquod virus. 15. Colores, si inordinati, in excremento, non fieri à causis ordinatis in natura. 16. Probatur, à remediis propriis. 17. A Iuvantibus & nocentibus, non desumi indicationes curativas. 18. Causa adæquata Icteri. 19. Icterum non nasci, nisi à causis univocis. 20. Non sanari Icterum per flava remedia, ut talia. 21. Historia in stranguria senili. 22. Bos illudit causas Icteri, traditas ab Humoristis, & usum radicum graminis. 23. Bilem non mitti ad tingenda alvi recrementa. 24. Pallens scoria intestini non tam accusat fellis absentiam: quàm transmutandi errorem. 25. Contra possibilitatem obstructi fellis, in Ictero: Propter ignoratam morbi quidditatem. 26. Aliud argumentum. 27. Tertium. 28. Ab impertinenti. 29. Ab impossibilitate tincturæ. 30. Ab amarore. 31. A disproportione tingentis, & tincti. 32. Generatio anonymi veneni in Ictero. 33. Absurda aliquod proponuntur, Humoristis consideranda serio. 34. Conclusio è præmissis. 35. Nidus Icteri 36. Error Medentum, circa bilis transitum in piscem.

1 ANtesignanum argumentum, quo Humoristæ credunt, se ex plena necessitate confirmasse bilis flavæ exsistentiam & generationem, quodque anchoræ vicem supplet; est Icterus. Cujus favore, contendunt cystim fellis, in sui exitu versus jejunum Intestinum, obstipatam. Bilem ideo quotidie generatam, moxque à sui nativitate regurgitari, atque dispergi in totum corpus. Quapropter uti ordinariam: sic & necessariam bilis, sive fellis generationem, quotidianam proscriptionem, & separationem supponunt. Meatum autem fellis inferum, constipatum probant. Quia alvi excrementa sunt felle destituta, ideo & cinerei coloris, nec flava. Quapropter lotium vicesies plus justo tinctum occurrit; atque indies meracius. Ergò tam vesicæ, quàm alvi excrementa, suam desumunt tincturam à felle. Primò Nondum probarunt superum aliquem introitum fellis, ad folliculum: ut neque is hactenus per exquisitam anatomen est repertus. Ergò, vel per inferiorem, fel excrementosum quotidie intraret, vel insensibiliter. Non hoc modo, ubi tanta esset quotidiani fellis abundantia. Nec etiam priore modo, Cum isthac frustra intraret, qua statim egredi deberet. Itemque si isthac ingrederetur, deberet per intestinum sursum intrare, nec sic unquam deficeret tinctura stercorum, fellea, etsi aditus inferior esset occlusus. In limine itaque hærent Humoristæ, in probanda quæstione, an sit. Ac deinde deficiunt in ductu, & separatione fellis è Iecore. Tertio, 2
Saltem ex disproportione, facilè colligere possent, se deceptos. Nam si Ictericus biberit libras octo uno die, tandundem flavissimi lotii propemodùm est redditurus, cujus saltem libræ quatuor essent meri fellis, & quò infirmiores ægri fuerint, mortique viciniores: eò urinæ, in flavedine, erunt quoque intensiores; nequicquam tamen amaræ. Dimetiendum ergò erat, quantum flavi quotidie per lotium, & per cutim expellatur Ictericis: an videlicet tantundem fellis quotidie per alvum pellatur sanis, præcipuè quibus rarus est secessus. Quod si non: ergó non est fel, non bilis, aut de naturalibus humoribus, qui fit in Ictero: sed planè virus excrementosum. Et per consequens, Icterus non probat se è felle oriri. Tandem, Humoristarum argumento, per suppositionem concesso, Saltem eo ipso fatentur, nullam in natura bilem, ne quidem quæ unà cum cruore in virus fluctuare creditur, ex naturæ scopo, sive ob nutritionem, fieri: sed semper utcumque sumatur, esse excrementitiam, & productum aliquod, quod tam sui quantitate, quàm qualitate, sit præter naturam, & sanguificandi scopum. Per consequens quoque, bilem nec esse de cruoris compositione, ut neque de naturæ intentione, quam habet in generando cruorem. Id est, Bilem non esse humorem nostri constitutivum, vel partem cruoris integralem. Quod si autem 3
responderint: Bilem in Ictero quidem esse humorem morbosum, ideóque & excrementosum: non autem proinde & ordinariam bilem. Atqui, ut illis fiderem, priùs probare debuissent utriusque bilis radicalem differentiam. Cum alioqui sola fellis obstructio sit causa icteri in Scholis. Quæ speciem bilis mutare nequit cum ipsa obstructio meatum; non autem bilem, aut

fel

fel respiciat. Denique, si Icteri causa sit excrementum morbosum, atque aliud longè à bile, cruoris constitutiva. Nec ordinaria, ac naturalis alioqui bilis: ergò ad minimum, est impertinens argumentum Scholarum: per fictum atque excrementosum, velle naturalis humoris necessitatem intrudere, atque necessariam confirmare. Quemadmodùm glarealis aqua etiam non probat nutritionem ossis, aut ossificationem in poro, fracturis increscente. Vti nec pus
4 probat carnis generationem. Quid si dicant, fel non qualitate: at sola quantitate molestum, in Ictero, quæso respiciant: Quoniam vel prima die, imò & antè manifestum Icterum, malè se habent Icterici. Denique non sola molestat tum quantitas, ac impedit: sed & longè arctiùs nocet ipsa qualitas. Sunt nempe Icterici angustiosi, & suspiriosi; à prima die, in stomachi orificio queruntur anxietatis, dejectæ quàm primum appetentiæ, anxii, velut perpetua febricula conquassati, & verè morbidi, cum pulsu duro, inæquali. Quibus qualitas potius nocua, quàm quantitas designatur. Equidem duo cadavera Icterica dissecta, memini me præsente. Neutrius tamen orificium felleum erat obstipatum, (curiosè namque totum perlustrabam.) Sed venæ Mesenterii (infra Iecur nempe, ac procul remotæ à felle) cruore flavo, ac stercoreo, sca-
5 tebant. Fel nempe adesse putabatur, antequam à Iecore fieri potuerat. Atque excrementa alvi, inde abundanter tangi potuissent, nisi ordine inverso, stercus liquidum atque flavum, quod infernè descendere debuisset, in Mesenterio detentum esset: atque aliud virus, à causis peregrinis, supernè natum fuisset. Est namque istud stercus liquidum, secundæ digestionis proles, rapiturque frequenter sursum: & quanquam Ictericis subinde fit oris amaror; non tamen illorum urina amaricat. Sed jam, de bilis mentito vomitu, sat explicatum, esse peregrinum efficiens, quod virus peregrinum, cum multa anxietate in stomacho primordialiter, & non è Iecore, repetitum fel generat. Nec est inquam stercori flavo, & liquido, amaror ullus. Cum nec lotium, inde flavum, amaro-
6 rem agnoscat. Tristitia non rarò ortum dedit Ictero. Tristitiam verò, Spleni nuncupant Humoristæ non ergò tristitia, erit causa antecedens, immediata, atque continens oppilationis fellis. Stercus quoque liquidum nedum digestivæ errore multiplicat Icterum: sed & vitio dispensativæ, ordine retrogrado, rapitur in venas: quodque infernè purgari debebat, sursum vocatur mitriturve. Ex altera insuper parte, ipsum Icteri efficiens, virus parit, domestico vitio, non secus atque obsoleta stomachi digestione, demonstravi virus nasci, quod per vomitum expellitur. Etenim frequenter in 7
Ictero, ani sordes pallent, ac penè albicant, cras deinde rursus flavent, iterumque mox inde pallent cinereè, ut pridem. Quod fellis obstructionibus sic alternatim minimè contingit: nam semel solutis, & apertis, non est reclusio, aut clausura tam facilis, vel imminens atque interpolata. Duo itaque in Ictero simul con- 8
currunt. Vnum est, alienatio secundæ digestionis, quo chylus pervertitur, tam qui regulariter bonus esset, & in cruorem mutandus, quàm qui aliàs naturaliter, in stercus liquidum, intra Intestina facessit. Alterum autem est alienatio distributivæ ac digestivæ stomachi. Sæpè nempe à crapula est copiosus vomitus flavus, prout & dejectio talis à poculo solutivo. Jam namque superiori capite ostensum est, in stomacho, errante digestione, tale amarum gigni, itemque & in Intestino puerorum, virulorum, &c. Nam stomachi & intestini propria est flavedo, quæ subinde etiam à digestiva errante, amaricat. Vbi autem cum errore digestivæ adest vitium distributivæ, Icterus jam confluit: eò quòd præter naturam, quod nascitur præter naturam, in venas & corpus dispergitur: quod aliàs nec nasci, nec isthac deferri debebat, sed per sua emunctoria urgeri. Quæ distributiva à 9
Scholis hactenus est neglecta. Cujus tamen errore, varii fiunt morbi: nimirum fluxus symptomatici, apostemata, aridura partium, œdemata, &c. Præsertim in terminis Icterus. Stercus enim liquidum, quod naturaliter post separationem purioris chyli, alioqui circa finem Ilei generatur, postremò, & ante merum stercus in Colo intestino. Iam præcociter, à Iejuno Intestino incipit, ac præter naturam vertitur in flavum istud excrementum (non tamen amarum, quale in stomacho nascitur) unde illi fas, scandendi in venas Mesenterii, nascitur. Sunt ideo excrementa Alvi, coloris cinerei, orbata stercore liquido sibi naturali, & tingente flavedine.
1. Scholæ etenim intelligunt fel, & bilem, esse synonyma. 2. Cystidem fellis, in Ictero clausam, qua ad duodenum Intestinum tendit. 3. Idcirco alvi sordes, debita fellis portione privatas, pallescere. 4. Fel ergò, quod per anum secedere debebat, urinæ suprà proportionaliter & immoderatè commisceri, solius itineris errore. Quæ credulitatis stupiditates, Medendi fundamen-

damenta transverti fecere, magnamque mor-
talibus cladem attulere, non minus quàm in-
11 consideratas manifestarunt temeritates. Nam
inprimis constat (quod alibi probavi de dige-
stionibus) quod stercus humanum, etsi flaveat
parum, aut multum, non sit amarum tamen
proinde, ut neque urina Icterici. Canes enim
edunt flavum stercus infantium, quasi adhuc
lactis saporem illis referat. Sin tamen guttulas
alicujus fellis huic flavo stercori commiscea-
tur, à cane nequicquam lambitur. Ergò Scholæ
fatentur bilem, ordinarium, atque necessarium,
cruoris excrementum naturale. Cujus atta-
men generatio, non intenditur à natura, sed
præter vitalis naturæ instinctus, ac per acci-
12 dens, morbosa est. Quid si os Icterico amari-
cet, an proinde bilem arguit? In Ictero urina
flavissima, non amaricat: ergò felle & bile or-
bata est. Os in timore mox amaricat, cum salse-
dine. Timor autem nil quicquam imperii su
per fel obtinuit, ut concepto pavore, effunda-
tur in os. Etenim si in Ictero, cystis fellis sit
inferne sic clausa, ut nil bilis in duodenum
fluat: ergò nec os in Ictero amarum est à felle,
ab duodeno sive jejuno intestino, sursum tra-
cto: cum non sit alia alioqui via, qua fel in os
13 ascendere posset. Sæpè etiam in Ictero, post ci-
neritia alvi excrementa, redeunt flava: cur er-
gò Icterus non definit, si ejus causa jam desistat?
Quid si in Ictero, assumto rhabarbaro, vel cho-
lagogo alio, quicquid dejicitur, flavæ bilis te-
stimonia dederit: cur ergò sumto cholagogo,
non terminatur Icterus, si bilis per Intestina, ad
Medentis nutum, delabatur? Quid si exoticum
fermentum, aut virus, non raro totum cruo-
rem, & carnes ipsas, per diarrhoeam, in foetidum
atque flavum liquamen transmutet, & dejiciat,
quodque Scholæ bilem absque controversia di-
14 cunt; Si inquam etiam à serpentis cujusdam
morsu repente quis Ictero succumbat, an proin
confestim fellis folliculus claudetur? Quis po-
tius exin non censuerit, In omni Ictero ali-
quod consimile virus patrans latere: quod di-
gestivam & distributivam alienet? Adeóque
bilem naturaliter non ab igne, ut neque à recta
digestione, multóque minus à nativi caloris
foecunditate: sed vituperoso planè titulo, in na-
15 tura fieri. Ideóque excrementa pallescere, fla-
vere, rubere, & nigricare, non aliunde, quàm
ex vitio, tam digestivæ, quàm distributivæ?
Infantum nempe stercus, flavius est adulto-
rum; non tamen censentur in Scholis prop-
terea biliosiores. Est itaque flavedo excremen-

ti, ex propriæ putrefactionis vitio obori
Quid si ergò Icterus non sit ex oppilatione
lis: nonne consequenrer, fellis deoppilativ
runt frustranea? Sic nempe, ut serpentes ali
ex proprietate faciunt Icterum: ita & in
aliquot Icterum sanant vicissim, ut & quæ
simplicia, foris alligata dumtaxat. Quat
nempe virus tollunt, quod præfatas facul
alienat: non autem, quod ejusmodi ver
aut simplicia, statim cystim fellis obstruan
deoppilent. Meminerint ergò, à juvantib
nocentibus, non aptè sumi indicationes
tivas: sed aptiùs, diagnosticas. Quodque
ex professo plenius patefeci. Itaque effi
Icteri, est fermentum præter naturam vir
tum: quod pylorum sic malè affectat, ut
stiva, simulque distributiva, alienentur. S
que virus istud vel in duodeno, vel longi
Ileo communicatur. Sic subinde à ser
demorsus, confestim Ictero affligitur. No
tem quod Ictus ille in pelle, statim occl
meatum fellis in Iejunum intestinum. Pro
Icterus, per appositos flores chrysanth
dentis leonis, aliorumque multorum simi
non raro quoque per antidota quædam, p
congrua, sanatur. Quales sunt millepedæ,
brici terræ, flavi vermes inter asseres, &
valenter abstergunt primam corporis
nem. Nec etenim rhabarbarum, crocus, c
ma, lapathum acutum, &c. curant Icterun
tenus flava: sed illorum flavedo potius i
destinationem sibi esse, ad detersionem v
Signaturæ enim produnt crasim interna
non autem ipsa crasis rem detegit. Octo
rius quidam, & socer Medici Bruxellensi
biennium continuâ stillabat stranguriâ.
ideo, habere calculum in vesica. Dissect
dem ejus cadavere, fuit repertum à calcu
mune. Mox Medicus iste, se calculum
confregisse, oblatis saxifragis, jactitab
non à stranguria stillante. Fuit autem e
grumis aliquot refertum, absque Ictero
ctus autem Splenis stranguriam senum
Vt alibi probavi de digestionibus. Iuda
conqueruntur plurimum de atra bile
moerore. Vtuntur autem lapide, qui q
que in felle bovis reperitur: subflavus e
tat in aqua subinde, quanquam subinde
& ater. At bos, non Ictero; sed malle
nec malè valet à flava bile, licet cystis fe
culo satis amplo sit occlusa. Denique b
tinuo pastus gramine, felle oppilatur
tantus radicum graminis usus, in ap

23 tibus singulis, totus est ridiculus. 1. Antequam ergò concedam, fel ad tingenda alvi excrementa quotidie demitti, prius constare debet, quod esset bilis in rerum natura. 2. Dein, quod humanæ sordes insigni amaritudine sint præditæ. Quod tamen alibi de digestionibus falsum probatur. 3. Constare deberet, quod idem pigmentum, tingens urinam, & alvi sordes, non generetur naturaliter in ipso membranarum ductu, qui Intestinum dicitur: prout supra de vitulo constare feci. 4. Si ergò lotium, & stercora, ordinariò atque naturaliter flaveant, non tamen sint amara: ergò non à felle, aut bile. Ergò nec mirum, si errante ejusmodi efficiente naturæ, copiosior fiat ejusmodi tinctura, adeóque intensiore Ictero, intensius quoque flavescere quotidie lotium, in Icteritio. Nec mirum quoque, si ab errante causa efficiente, & distribuente, per totum corpus, ejusmodi excrementa flava deferantur, Icterum, atque tandem & mortem subnasci. Etenim si in crapuloso stomacho flavedo amara fiat, ab errante digestione: idque tam extra, quàm intra Icterum, tam in sano, quàm febriente; tamque in obstructo, quàm patulo felle. Denique si in obstructo felle appareant lapides grumi, &c. absque Ictero. Si in Ictero, urina sit intensissimè flava, & tingens, absque amarore, & felle: Hæcque cuncta sub solius digestivæ errore, & distributiva peccante. Non est mirum excrementa alvi, utriusque facultatis vitio pallere. Siquidem ejusdem facultatis, est bene valentis, patrare hac aliquid: &

24 male valentis, hoc aliquid facere vitiatum. Tandem, pallens alvi excrementum, & urina rufo rubea, in Ictero, non quidem fellis, ut neq; bilis commistionem accusant: sed errores transmutando, & distribuendo commissos. Nam remedia specifica Icteri, exigua præsertim quantitate (ut assolent) data, non juvarent, si sit (quod supponitur) infernum (id est unicum) fellis orificium adæquatè, atque totaliter clausum (nam quicquid non est totaliter clausum, sat patet

25 transfluenti felli) nam emunctorium sic clausum, ut nullatenus sit expulsivum suarum superfluitatum: multò certè minus erit remedii peregrini, priúsque in stomacho transmutati, attractivum, vel admissivum. Ideóque ergò pla-

26 nè frustraneum. Denique si aliquod cystidi sit os superum (quod nullum: nam non reperitur transitus nisi infernè) illud sanè aptum minimè esset, ad trahendum bilem: mutóque minus in tanta copia bilis, quanta supponitur in Ictero. Deberet ergò bilis trahi per Iecur, nec tantæ dimitterentur sordes, trans ipsum fellis folliculum, qui poris expers censetur supernè, Adeóque non esset, unde inferus canalis obstrui posset. Tum denuo hinc sequitur: Si bilis 27

ulla esset, eaque non transmitteretur supernè, trans cystim fellis: remedium quoque contra Icterum, supernè in cystim labi nequeat: neque infernè pariter admitti (quippe exactè supponitur occlusum) necessariò quilibet Icterus semper erit, absque spe sanandi, quia citra remedium. Tum demum aliunde patet, quod liquor 28

fellis sit merum viscus vitale: non autem bilis, aut quotidianæ hepatis sordes. Itaque si nondum conspicuus, nec dumque probatus meatus à Iecore trans cystim sit inventus: quare ergò occluso inferno meatu, folliculi, mox totum corpus, felle regurgitaret? Siquidem hoc præsupponat tantundem fellis, prius ab hepate parari. Porrò si bilis flava, quam cruori extravena- 29

to putant supernatare, tam tingat excrementa alvi, quàm vesicæ, eáque, bilis vix subpallidè flavescat: certè illa nunquam poterit urinam Ictericiam tingere, in tam spissam atque saturatam coloris flavedinem. Cum id, propter quod unumquodque est tale, debeat esse magis adhuc tale. Longéque abest, quod mera bilis, quam simul cum cruore sibi cognato ordinatim generari dicitis, esset coloratior quàm lotium Icterici, quod nedum non est bilis: sed vix quinquaginta seri partibus, una bilis censetur adjecta. Nec interim vix lotium Icterici, in quinquagesima parte ideo ascendit, ad meræ bilis tincturam. Itaque si urina (quæ materialiter potum, sui corpore ubique, & semper repræsentat) adhuc suum colorem à felle & bile mutuet. Ipsa urinæ Ictericiæ tinctura, debet ad minimum trigecuplo, suo corpore tincturam fellis, imò & croci, superare, essetque fel spissum, instar vitelli ovorum. Quod cum non sit de natura bilis, aut fellis, ergò nec poterit urinæ Ictericiæ tinctura unquam esse à felle. Estque hæc argumentatio à numero, extensione, mensura, & spissitudine. Itaque deberent Scholæ retrospicere ad suas theses, de obstructione fellis: ac facilè reperirent, non esse sub centesimam fellis aut bilis proportionem (etsi ponatur folliculus fellis obstructus, & fel non ad ani excrementa detrudi) quotidie ortæ, ad eam quæ sola urina excernitur. Deinde, non esse cur ingravescente Ictero, quotidie lotium & habitus colos ingravescant, & augeantur, cum minor alioqui sanguificatio, fellisque contingat indies instante morte generatio. Quodque magis

30 est. Vrina Icteri non est amara (quod unica saltem guttula, in apice linguæ sat lucide notari potest) esset autem felle longè amarior, si ab hoc suam desumeret tincturam: aut deberet fel in omni lotio naturalem suum perdere amarorem. Quorum utrumque æquè est absurdum. Cumque aliàs omnis amaror, à cæteris omnibus urinis exulet (Absurdissimum autem omnem totius urinæ flavedinem, à solo felle, sive bile, mendicare, nec lotium tamen interim ullum sit amarum) esset saltem amaror in urina Icterica, peregrina admodum qualitas, nec à bile oriunda. Quod est dicere. Ab exotico excremento, in se amaro (quale est subinde per vomitum, quod rejicitur tam sanis, quàm ægris) non autem à bile naturali. At mensuram co-

31 gendo Scholas. Cor flavus, quo unica saltem die lotium in Ictero tingitur, posset tantundem stercoris saturato colore inficere, quantum quadraginta diebus per alvum ejicitur. Sufficeret autem tantundem coloris exuberare in lotio indies, quantum singulo die, bilis, stercoris inficiat. Ergò obstructio fellis nequit in causa esse, cur quadragecuplo plus tincturæ & fellis generetur, si urinæ tinctura, totiusque flavities

32 corporis, spectentur simul. Imò, quando cætera absurditatum caterva excusari posset, per Icterum, quotidie plus rufæ bilis (sic fœcem istam nunc per licentiam voco) trans habitum corporis dispergitur, & simul per urinam, & decuplo plus fellis quotidie sic expellitur, quam gignatur cruoris. Ergò saltem Scholæ docere debuissent, cur fellis detentio & obstructio multiplicet fellis generationem, si nolint unà concedere, istam ejusmodi fellis, & omnis fictæ bilis alioqui generationem esse excrementosam. Adeóque fictam esse bilem humorumque

33 quaternarium. Sed quicquid horum generatur, esse partim anonymi veneni, quod bilem falso credidere, delusæ per Icterum, ac præcedentium capitum casus. Indaginem itaque Icterici veneni frustraneam censuere, cum bilem istam putarent sola quantitate abundantem, & naturalem alioqui cruoris conpartem. Ah utinam examinassent prius, quod bilis flava (qualem cruori extravenato supernatare ostendunt) nequeat altius tingere urinam (aqueam alioqui ex sui seri natura) quàm ipsamet bilis est ac longè adhuc minus. Quodque urina ordinaria, mediocris flavedinis, atque temperata, sit tamen altiùs tincta, quàm sit ipsa supernatans præfata bilis. Quod in Ictero sit color quadragies plus saturatus, & tinctus, quam qui à præfata bile tingi speretur. Quodque quò morbosior, mortique vicinior Icterus; eò urina est quoque rufa flavedine saturatior. Nec tamen sit ratio, cur plus bilis generaretur quotidie, dum ejus est minor necessitas, minorque calor naturalis in hepate. Plus esset inquam ignis elementalis, quò mors est propinquior, & ignis, si quis foret, suæ præfocationi vicinior. Quodque dum dicant temerè, totum mel in bilem ac fel verti, in constitutione biliosa, forti, ignea, virili ac forti, quod aliàs in sanguineo, totum fit sanguis. Adeóque & propria, invitáque confessione coactæ, non cernant, quod suæ fictæ bilis generatio procedat utrobique ab aliqua corporis virulenta indispositione, quæque tandem aucta, multò fœcundiùs ejusmodi sordes profert, quàm cruoris, imò quàm solet paulò antè.

Cum interim nulla sit ejusmodi bilis necessitas: 34
plurima autem cruoris, in Ictero. Non videant inde concludi. 1. Quod natura in summa sui sanitate semper erraret in suis finibus. 2. Adeóque & creator ejus errasset. 3. Quodque non cessaret, fel copiosissimum facere, dum illud maximè horret, eóque minimè opus haberet. Quod bilificatio in Scholis sit ex causa morbifica: non autem ex integritate naturæ. Quod quicquid vocant bilem, nec bilis sit, nec fel, nec unus de quatuor fictis humoribus, nostri constitutivis: sed excepto felle, bilem esse merum semper excrementum, stercoreum: si non simul etiam defectuosum, atque virulentum. Non ergò unquam bilis exstitit in natura. Fel verò est viscus præpotens, in natura liquoris primigenii, apprimè vitale, & summè necessarium. Deest itaque bilis in natura universa, ergò & pro Ictero. Cholera autem quicquid suo attingit fermento virulento, inquinat, & in virus transmutat, absque cessatione. Est tota itaque bilis inventio futilis, mendosa, & perniciosa.

Nidus autem sive officina Icterici, est à py- 35
loro, usque ad finem duodeni. Memini enim Lucium piscem, quandoque vivum, in dorso, à capite in caudam apertum, superligatum transversim in regione stomachi, infra paucas horas, fœtuisse putidum cadaver, totamque ejus carnem, quæ ante erat albissima, flavam evasisse. Vulgus Medentum rebatur, se traxisse bilem ab Icterico. Ego verò ratus sum, vivum piscem calore Icterici putruisse, suamque flavedinem à corruptione mutuasse. Excrementum pelli intinctum in Icterico, non secus, atque carnem piscis, cadaverosum virus esse. Erat namque tam putidus piscis, quod à felle sperneretur.

retur. Ego itaque virum sanavi per quædam calcinata alcalia. Hæc de falsitate humorum, & humoristarum misera decipula, dixisse sat esto. Reliqua autem, quæ de humorum decubitu huc spectantia occurrere possent, alibi particulari tractatu de catarrhi deliramentis ad unguem explanabo. Postremò autem quod pro Atra bile, hæmorrhoides, menstrua denique, atque carcinoma uberum incusare solent. Id sanè sub silentio, velut responsione indignum, & tanquam inutiles nænias sperno, in magna credulitatis proximorum commiseratione, nec non cœcitatis Scholarum. Siquidem recedunt in hoc à terminis sibi propositis, tam in sanguificando, & ad Lienem delabendo, quàm in commigrando à bile flava in atram. Quoniam hæmorrhoides, & venæ uteri, non semper, quotidie aut ubivis: sed duntaxat circa venarum exitum, cruor bonus alioqui malignatur, deturpaturque iis locis, & non antea: non autem quòd in Splene jam antea degener esset, ac in ultimum ani mittatur. Perinde etiam quicquid de Coryza, Tussi, Asthmate, Apnœa, Pleuritide, Odontalgia, &c. commentantur Scholæ pro Pituitæ stabilimento; Id totum pro ridiculo somno paganismi demonstrabo, tractatu de Catarrhi deliramentis, suo loco. Mihi autem nunc sat visum ostendisse, pituitam nullam in consortio quatuor humorum contineri: idque, quod a causis morbosis eliditur, quod muccosum, atque hactenus pituitæ instar persuaserunt, ejici: sufficit ostendisse nunc, titulum excrementi illud ipsum subiisse, nec ullatenus familiæ humoris vitalis adscribendum. Sit Dominus Iesus inter me, & horum Interpretes.

FINIS.

IN ARGUMENTUM

Libri ſic luſit Poëta contra humoriſtas Chriſtiani ſanguinis ſitibundos.

QVid multis fidis Medicis, Dux optime? multum eſt
Si fidas uni: cætera turba nocet.
Nonne vides toto vacuari corpore venas?
Hic ſecat, hic urit; creſcit ab arte malum:
Quisque aliquid gipſi Galleni conſulit: omnes
Oppugnant unum corpus, & arte necant.
Induperatorem medicorum turba peremit;
An Medicos medicam credis habere manum?
Sanguine Belga fuit Princeps, medicatur Ibero
Turba modo: Belgas non juvat iſte modus.
Pauca dabo tumulo: Iacet hic Dux optimus; in quem
Nil potuit Mars, dum corpore ſanguis erat.
Quod Mars non potuit, Medici potuêre ſecando:
Sic Mavors ipſo ſit minor Hippocrate.

TVMVLVS
PESTIS;

Authore

JOANNE BAPTISTA
VAN HELMONT,
Toparcha in Royenborch,
Pellines, &c.

Editio tertia, priori multò emendatior.

P E S T I S.

Lector, titulus, quem legis, terror lugubris, foribus affixus, intus mortem, mortis genus, & hominum nuntiat flagrum. Sta; & inquire, quid hoc?
Mirare. Quid ſibi vult

TVMVLI EPIGRAPHE PESTIS.

Sub anatome abii, non obii: quamdiu maleſuada invidia Momi, & hominum ignara cupido, me fovebunt.

ERGO HEIC

Non funus, non cadaver, non mors, non ſceleton, non luctus, non contagium.

ÆTERNO DA GLORIAM,

Quòd Peſtis jam deſiit, ſub Anatomes proprio ſupplicio.

JOAN. BAPTISTA VAN HELMONT BRUXELLENSIS,

PHILOSOPHVS PER IGNEM, TOPARCHA IN ROYENBORGH, PELLINES, &c.

Salutem & gaudium Christianis.

CHARE LECTOR,

Emper, vel à puero, inquisivi veritatem, super omne delectabile; quia passim inveniebam omnem hominem mendacem: adeóque ex seculi impietate, cuncta mendosa, ignara, commenta, fallacia, & imposturis plena, inventa. Cumque omnes status, religiones, & conditiones, opportune investigarem per individua: vidi quidem in numeris, atque mensuris, veritatem certam, ac immutabilem. In rebus creatis denique, essentiam quidem, & proprietates rerum veras, atque bonas: sed ipsam veritatem, utut apud homines inquirerem, nusquam inveni. Dolui magnoperè, quòd veritas se abscondisset à captu meo; nesciens, vitium istud meum esse, non autem rerum. Tandem, cum considerassem, quòd Deus ipse esset nuda veritas, Euangelium sumsi ad manus. In quo etsi singularem veritatem ubique notarem; attamen interpretationes offendi, ad carnis lubitum. Imo hodie, studiosos sedulos aliquot notavi, ad excusandas excusationes in peccatis, præcipuè Magnatum. Adeóque Euangelii veritas censetur esse professa: at non acconsentita, ut decebat. Nam nemo est, habens duas tunicas, qui unam exuit; ut pauperem, tanquam Christum præsentem, illâ induat, ex mero amore. Nemo genam alteram, verberanti offert. Adeóque Euangelica veritas, studio quorundam, hodie obsoleta est inter Christianos. In qua consideratione, dum semel ferè pernoctassem, post annorum aliquot studia & anxietates plurimas, resolvebam mecum, quòd Pestem, quæ tum nostrates invaserat, quamque omnes fugiebant, gratis ubique adorirer. Et quanquam ex libris undecunque remedia selectissima in compendium contraxissem, simulque remedia, ab aliis descripta, ad manum haberem: irrita tamen cuncta, languida, atque vana expertus sum. Derelicti namque, atque pauperes, sæpè suos vomitus ac ructus super me offerebant, animamque inter brachia efflabant, me anxio: Sed Deus ignarum atque inutilem hunc servum præservavit. Atque tandem, comprehendi Pestis naturam, progressum, & proprietates, longè alias, quàm hactenus Scholæ intellexerant. Quoniam ipsimet Doctores, & Scribentes, primi aufugiunt; & quæ hinc inde è variis authoribus compilarunt, æque ignaris extollunt, atque commendant, tanquam longè optima, quæque ex sua inscitia sic æstimant. Adeóque omnis illorum doctrina fundamento putationis innititur. Interim tamen cognitio veneni pestilentis desideratur, hactenus jejuna: ac remedia exposcuntur, quæ immutato in prioribus officinis sui dono, superare queant veneni labem. De quibus nil per Scholas somniatum hactenus.

Cujus

Cujus generis sit Pestis.

Obvenit mihi somnium, post anxiam pernoctationem atque dum nox nocti indicat scientiam, existimavi somnium continere scientiam. Itaque somnia mea, Lectoris judicio lubens substituo. Considerabam enim me in Cryptis extra Urbem (Grottas vocant:) vidi labyrinthos Dædalicos, fornices alicubi rimam ruinamque minantes. Porticus Plutonis dixissem, quibus tenebræ inveteratæ, aër spissus, longâ quiete fessus, lumen candelæ eminus lucere, non permittit. Etenim aëris densitudo, Gas terræ, obviabat sic, quod paucis abinde passibus, vix flamma cerei micaret. Vox namque, offuscato sonitu obmutescit sic, quòd non procul inde clamor non audiatur: videaturque obtusior tonus, non vocem, sed vocis umbram referre. Nil enim ibi vitale, excepta vespertilionum turba, attextis nidis in fornice conglomeratorum. Heu triste spectaculum, æternæ mortis imago, ubi tenebrionum sedes. In qua si incolarum unum fortè læseris importunum: candelis privaris, & mox vitâ, nisi extincto lumine, te sternas humilem, ac velut mortuum finxeris. Tenebriones enim, obscuritatum indigenæ, à nemine peti, aut corrigi sustinent; multòque minus à sede abigi. Injuriam vocant, allatum contra ipsos lumen: quia penes se, lumen nec habent, nec amant. Sub doctrina & correctione, non ex ipsorũ nidis emanante, clamant vindictam: in eamque conjunctis votis inhiant. Quam fortes enim, quia, & quando plurimi? Quam audaces, in tenebrarum seculo, & regno? quamq; immites, ubi votis & volatibus suorum favent omnia? Anhelitus enim noster tantam ibidem olet fracedinem, ut mox nos pallore, mora tingat. Enimverò metallicis cuniculis est familiare, ut nisi frequenter solium pertundatur, novusq; de æthere aer adspiret, certè Montani, cœco Gas pereunt: sin autem non pernoctaverint, sitem morbum contrahunt, in vitam usque deplorabilem. Solent enim proinde, ut vitæ montanorum consulant, per machinas, novum aera inflare, noxiumque exsufflare. At in cryptis Romanis non quæruntur mineralia, Ideo & Arsenici Gas carent. Inveniuntur nempe ibidem frequentia sepulcra, quæ Christianorum martyrum gloriose mortuorum putantur. Dubitare itaque somnians cœpi, an profuga, nec reperibilis hodie veritas, ibidem sibi tumulum fecisset cum martyribus? arrisit dormienti quæstio. Etenim de terra Medicum, ut Medicinam, creavit Altissimus. Existimavi itaque Medicinæ veritatem, ac Medici scientiam, in naturæ fundamento stabili, abditioreque sepulcro, se occultasse, ab indigno contaminatoque mortalium contuitu, nostrumque refugisse commercia, multis se labyrinthis & anxietatibus obruisse. Ita ut pro luminis exiguitate, quod nobis ex natura sociale est, maneat veritas tenebris obtecta, & obsepta difficultatibus. Ac pessimum hic tandem occurrit: quod hoc veritatis sepulcrum, non à bono genio; at infaustis nocturnis avibus, custodiatur. Ideo spiritibus tenebrarum sit supplantatum. Quisquis autem ille est, qui molitur, quod istis custodibus minùs applaudit, violentum mox experitur imperium illorum, qui specie pietatis ac quietis, hæc regna Plutonis custodiunt, quasi sua. Ac cum ipsi in lumen Veritatis non veniant, etiam alios intrare non sinunt, nisi se sibi sternant humiles. Circumcingitur enim mox alius quilibet, à potestatibus tenebrarum, hostibus primæ Veritatis, qui specie pietatis, legata suorum sepulcrorum sibi vendicant: quia penes se regnum Veritatis jactitant. Ideóque sibi delegatum imperium literarum, scientiarum, & Magnatum potestates. Hi enim nec aves, nec mures, sortiti medium ac hermaphroditicum genus, inceduntque ut est Lucæ 20. Penetrant domos, atq; possessiones viduarum, abducunt post se mulierculas oneratas peccatis, &c. Certè ejusmodi omne negotium perambulat in tenebris, & cum dæmonio Meridiano, omnis eorum conatus. Equidem non cernebam medium aperiendi sepulcri Veritatis, nisi longo cum otio: hoc autem osores spiritus, vel à diebus Ariæ Montani, non permiserunt probis. Quapropter ut opportunè, & cum utilitate proximi, id factitarem, decrevi me vulgo subducere, & fornices naturæ, frequenti foramine, subter lucem pertundere. Ac ne frustra laborarem, sub luce pelves vitreas disposui, ut muto sonitu, naturę cameram subtus deprehenderem. Securi, unco, igni, & liquore acri, saxa diffringere, quadraginta annorum indefessis laboribus, & impensis, studui, ut lumen cœlitus influat, utque nocturnæ volucres, quæ se claves scientiarum & Veritatis angiportum custodire præsumunt, evanescant, vel ad angulum se recipiant, extra aulicismum, & urbanitatum venationes: Vel saltem mortales, Veritatis indagatores, posthac non impediant amplius. Hoc enim mixtum monstri genus obstrepit, se omnibus avibus præstantibus, quia non ex ovo, aliarum

avium ritu, incipiunt: sed fœtus, longiori ad mammas suctu enutriunt, ejiciuntque è nido, quos sibi non sint proficuos putant. Se inquam avium proinde perspicacissimas gloriantur: hoc quia etiam sub tenebris clarissime cernunt. Eheu sic seculo imponitur per tenebras! Veritatem autem in umbra, intra suas cryptas mentiuntur, & persuadent vulgo. Qui interim semper discentes, nunquam ad charitatis scientiam perveniunt. Qua lumen à sola ac nuda charitate edoctum, non tolerant, Ideoque technas tenebrarum, telasque sibi sempertexunt.

Profectò fuit mihi necessarium, terræ viscera lacerare, ejusque cranium pertundere. Siquidem visus est mihi Galenus intrasse in cryptas, tenui lampade; qui mox in vestibulo terrefactus cespitavit, ad primum fere limen accidit. Itaque effuso oleo, rediit ad suos, multaque confusè de sepulcris narravit, quæ non viderat, nec noverat, nec crediderat, etsi vidisset. Omnes exin, multa temere apud suos ostentantur se scire, qui nec quidem limen naturæ, nisi Galeni relatu, eminus salutarunt. Avicenna denique cum sua cohorte, lustratu Galeni, etsi cautior factus; non tamen multò profundius intravit: quin retrò, circum, ac sursum aspiciens, vertigine captus, offenso ad silicem pede, præceps ruerit: rediens autem, se prædecessoribus longe ampliora vidisse, jactitat idiomate peregrino. Quod cum sequaces intelligerent, hærerentque, quemnam pro Antesignano eligerent, pugnare pro Principis jurati gloria singuli maluere, quàm ipsimet adyta intrarent. Quasi humana mens libera, clientum instar prona, libertatem abjurâsset. Itaque nulli deinceps intrare conati, primisque stentoribus contenti, sese in pugnam, pro gloria, & tropæo, nondum cognitæ rei, suis centuriis præfixere. Quotquot autem ad limen venere, velut primario patrono factiose addicti, vestigiis priorum insistentes, illicò corruerunt. Somniârunt se ingressos. Saltem lumine & ope privati, ad tantæ molis removendas tenebras. Alii quoque dein versus cryptas properarunt; sed lumen secum non attulerant, extinctum atque abreptum sensere oleum, per hostes primæ Veritatis & humanæ sanitatis, ac tenebrarum incolas. Tandem Paracelsus, magna face ingressus, funiculum circa primos passus parieti affixit, quem sequeretur comitem, ac viarum reducem, adspirant penetrare, quo nondum vestigia mortalium iter fecerant. Ad tantam mox lucem stupet volucrum turba, Prometheum intrasse autumat: extinguere faculam non audet, non valet: tentat tamen clanculum. Plurima monumenta hic homo videt, diutius & libere exspatiatur, porticus fumo replet, & dum Veritatis sarcophago intentus, vires deficiunt, fax cadit, lumen medio cursu extinguitur, & fumis velut suffocatus est. Ego misellus, tandem intravi minimo laternæ lumine, & ne quid obesset, quodque manum ab opere detineret, funem quidem recusavi, & laternam ad zonam suspendi: sed à tergo uncus sequebatur, orbitam faciens, reditus normam. Itaque meis tantum insistens vestigiis, vidi ibidem longe alia, quàm præcedens avorum cœtus descripserat. At quia solus eram, ad tam ardua pondera vires deerant, multaque conatus, adversante vespertilionum turba, tandem priorum more, absque fructu exivi. Imò longè deterius. Quia diutina mora lumen mihi offuscatum erat, & oculi deinceps aliam porro lucem omnem ferre recusabant, utpote quia jam tenebris nimis assueverant. Usque adeo nisi à pertinaci intento penitus abstinuissem, cœleste mihi diei lumen nil omnino proficuisset. Hoc saltem unicum atque verissimum didiceram: quod omnes, humanis duntaxat freti auxiliis, ambularemus in densis tenebris, per vias ignotas, difficillimas ambages, & semitas noctis, paucorum maléque fidorum industriam imitantes: nec quicquam tandem inde fructuum ferremus, præterquam malè consumtum lumen, offuscatos oculos, pallentes canitie genas, confusiones mentis, præsumtiones vanitatis, noctisque instantis imaginem terrore, ac desperatione plenam. Deprehendi insuper omne nebulonum & meretricum genus, deceptores, Iudæos, & carnifices, ubi semel propriâ temeritate se intrusissent, mox audendo graduatos. In nullo enim majorem licentiam, temeritates ampliores, credulitates crudeliores, tenebras densiores, ac confusiones frequentiores offendi, quàm in munerum nobilissimo: in quo cuique est liberum occidere, si homicidium subsidii pallio sit involutum, & occisus terra tegatur. Rogavi itaque Deum, limitem in nequitiis tam sceleratis, quæ contra divinum majestatis suæ simulacrum faciebant, dignaretur statuere. Verum mox inde vanitatem desiderii mei deprehendi. Siquidem quamdiu proprium commodum superioritatem tenet, & Medicina ut aratrum exercetur, frustra contendunt, qui Christum meum, patrem pauperum, cum Mammona componere student. Laudabam olim civitates, quibus non erat licitum, inconsulto Medentum collegio, ini-

sanitatem proximi debacchari. At dein meam risi stoliditatem, quia excipiebantur, qui gratis curarent. Unde didici, quod lucrum Medentûm istam sibi caverat legem, & proprium lucrum ubique leges charitatis vitiaret, spe certâ, neminem inventum iri, cui ista exceptio quadret. Vidi itaque in legum consuetudine, supercrevisse defectus, legesque reddidisse succo effœtas. Ac fuit certè mea stupiditas tantò major in hoc, quod nusquam admittantur in curando errores crassiores, quàm quos Medentes, etiam Cathedralici, piabili ignorantiâ committunt: prout toto opere annisus ac paratus sum ostendere, Mechanicè per ignem, practicè, omnique genere demonstrationum. Enimverò ante pauca secula, Chirurgum à Medico sequestrarunt arrogantia, ignavia, & charitatis extinctio. Quare dein ministri tractarunt manualia: quasi Christianum dedeceret, proximum manibus juvare. Interim nobiles matronæ aliquot, propriis manibus plures defectus sanabant, à Medentibus desperatos. Profectò, postquam ambitionis & lucri studia exculta sunt, refrixit charitas, misericordia extincta, ars periit, datorque luminum subtraxit dona, calamitatum nostrarum numerus crevit, & Medentes fabula vulgi facti sunt. Veritas in sepulcro scientiæ sepulta mansit, & ejus vice surrexit confusum rixarum genus, sermocinale, pro doctrina reputatum. Etenim Medici descripserunt, & ad se traxerunt totum morborum exercitum, dolentes propemodum, exiguum adhuc illorum esse catalogum. Artis namque Galenicæ facilitate allecti, promiserunt geometricis demonstrationibus graduum, caloris & frigoris, metiri omnes, ac mederi omnibus. Chirurgi quoque horum imitatione, ac æmulatione, tam moderni, quàm veteres, largè lateque tractarunt promiscuè de omnibus, sub se rapientes omnium sanationes, in aspectu, ac despectum suorum pridem herorum. Quoniam initio ac radice destinationis Medicæ, omnia solis duntaxat physicis curanda competebant: Chirurgis verò dein, solo permissu & ea gratia Ambo sub lite mansere confusa, quam nec terminare possum, nec intendo, certior factus. † *Quod electum divinitus Medicum sua sequentur signa, & prodigia pro Scholis. Is enim ad honorem Domini præparabit dona ejus, ad solamen proximi: ideoque commiseratio erit dux ejus. In corde enim possidebit veritatem, & scientiam in intellectu. Charitas erit soror ejus, & misericordia Domini illuminabit vias suas. Ille enim erogabit gratiam Domini, & non erit spes lucri in cogitationibus suis. Dominus enim est dives, & liberalis, dabitque centuplum in mensura cumulata. Sua opera fœcundabit, manus suas unget benedictione. Replebit os suum consolationibus, & tuba verbum ejus, à qua fugient morbi. Longitudine dierum implebit vitam, domum suam divitiis, & filios suos timore Domini. Vestigia sua adferent felicitatem, & morbi in conspectu ejus, tanquam nix in meridie æstatis, valle apertâ. Maledictio & punitio fugient, & sanitas sequetur eum à tergo. Hæc sunt promissa Domini, Medentibus quos elegit: hæ sunt benedictiones eorum, qui ambulant in semita misericordiæ. Quia Dominus amat misericordiam facientes; & propterea illuminabit illos, per consolatorem spiritum. Quis enim est liberalis ut Dominus qui gratis dat multa, & pro aliquanto dat omnia. Benedictus est Dominus, qui solum misericordem salvat, & salvandum salvat gratis. Consolatio autem in via spei, obviabit misericordi: quia fidelem elegit Dominum.* Enimverò Græci, mox dein Arabes, instituerunt sanationes infirmitatum, sine distinctione personæ Chirurgi à Physico. Ac Gentiles isti, à morte resurgentes, Christianos Medicos quandoque socordiæ, avaritiæ, & arrogantiæ confundent. Etenim Deus electionem Medici sibi reservat. Scholæ verò hac operâ, Deum sublevare volentes, discipulos assumsere instruendos, quoslibet ac sine discrimine, proposueruntque illis artem, in librorum lectione assidua & disputationibus sitam. Quapropter legerunt libros Galeni, Avicennæ, & Interpretum: deinde Herbarios evolverunt, depictis ad vivum iconibus Herbarum. Quasque inde si nondum proin noverint, dimittuntur Studiosi ad officinas, & simplicium collectores. Cum mandato, quod dum probè effigies simplicium cognoverint, redeant ad suas lectiones, quas ex variis Authoribus multo longoque studio collegerunt, ut simplicium & compositorum potestates, simul & applicationes discant. Videbitis interim forte cadaverum dissectiones, audietisque (ut ajunt) methodum medendi Galenicam, usum partium, differentias pulsuum. Item nostra commentaria ad nonum Almansoris, juxta tritam practicantium normam. Interim discite, argutè super qualibet propositione, problematicè disputare. Sicque intra triennium, in viros doctos transmutabimini. Scholæ interim velut pudibundæ, nomen Medici deponentes, altius aliud, exacto triennio, suis spondent tyronibus. Quod est Doctoris. Itaque postquam Ars est erecta in

† Signa veri Medici.

in facultatem religionem, ac professionem, fastus irrepsit, avaritia intrusit lucrum, unde & mutuum Medentûm odium: quæ omnem in ægros inclementiam secum adduxêre. Litera porrò, & lucro instantibus, tandem fastus supereminuit plerumque avaritiæ. Quapropter Medicus famulum, qui barbam pectere ac tondere novisset, in Chirurgum promovit; sibi turpe censens, qui tot libros evolvisset, ulcus deligare, aut fractum os reponere. Id namque habent vitia cuncta, ut pudore ac metu se associent, & crimen decentiæ umbrâ tegant. Ideóque & fastus sensim ignaviam comitem sibi delegit, quorum copula inscitiam mox generavit. Ita nimirum Doctor ad externos Erysipelatis squallores vocatus, genus & nomen affectus ignoravit. Quæ dum cautè à Chirurgo rescivisset, serò aliquot libros evolvit, ut sequenti manè multa de affectu declamet. Itaque venam aperiri jubet, serum cum aceto rosaceo, vel saponem, ad deliniendos ardores adponi jubet, ac in sequentem diem poculum cholagogum describit. Obridet Chirurgus, quoties eventus non respondet pollicitis: & Doctor, externos morbos sensim exuens (quia nesciens contentus præeminente titulo, quod plurima in scriptis Chirurgicis legisset, & longè amplissima apud plebem declamare posset, connivente Chirurgo. Qui interim, inconsulto Medico, suos assumit discipulos, qui modò dentem evellant, venam pandere nôrint, basilicum ac diapalma extendere, ac vulnus deligare triennio didicerint, censentur liberi Chirurgiæ Magistri, invitis Scholis. Doctores autem serò didicerunt fabulam ejus, qui serpentem frigore congelatum sinu suo donaverat, & ab eodem perforatus, miserè periit. Idque hodie eò est protractum, ut Chirurgi deinceps, inter se, suos habeant Doctores, Professores, & Scriptores vernacula lingua. Tunc inquam, ac serò respexerunt Scholæ, adeò ut qui prius os fractum aut dislocatum reponere erubescerent, ac postmodùm nescirent, jam gaudeant urinam refundere, atque olidum stercus baculo agitare, ut suos ariolentur ibidem fugatos humores. Idque ni fecerint, sciant utique, se domi desides, juxta libros fracescere debere. Interea namque aucta est penes Medentes, Chirurgiæ inscitia. Fastum equidem ubique punivit Deus, per ignorantiam, aut dementiam. Galenus quidem libros Therapeutices scripsit, quod Methodum Medendi interpretantur. Sed quis est, qui nescit, quòd Therapeuta famulum sonet? Adeóque humili famulitii titulo, naturæ & ægris serviendum fore? Ac gloriabimur in Domino, qui servi naturam assumens, voluit, quod sui Medici, in hac humili vocatione, nobilissimæ totius Vniversi scientiæ participes essent. Enimverò quandoque interrogavi Canonicum, cur horas non concineret, qui ab instituto erant laudum divinarum cantores, angelorum æmuli; non autem capituli, aut Hierarchiæ ecclesiasticæ directores? Respondit, Cantare magnis Canonicis indecens fore, se habere minores beneficiatos, ac sacellanos. Vnus enim possessione largioris eleemosynæ, denegat Deo suas laudes, tanquam rem sibi vituperosam: Alter verò sibi reputat fore indecorum, membra Christi lacerata contrectare, mundare, deligare. Ego autem certus sum, Dominum infra paucos dies ambulos dicturum, Nisi fiatis tanquam unus ex hisce parvulis, vos lampigeros sine oleo nescio. Quapropter vos fratres adhortor, Tollite lucrum, ejusque loco, imbibite charitatem: & senties omne opus bonum, quod vobis nunc videtur vile, esse nedum laudabile, honestum ac nobile; sed etiam sanctificare, & nobilitare suum operatorem. Nonne magnus Iudæorum Pontifex, princeps erat? lanio armentorum? gregisque occisor? manus cruentas habens? At longè decentius est, ulcera pauperum deligare, quàm fuit olim victimas cedere. Nullum enim opus bonum in charitate, poterit unquam reputationi quicquam detrahere. Lucrum ergò & fastus, per Satanam introducta sunt. At dices, Operarius est dignus mercede. Si operarius es; te ergò tuæ non pudeat operæ. Sapiens ait, Medicus à Rege (non à paupere) donum accipiet (non stipendium, aut mercedem.) Itaque si pura operantis sit intentio, providebit Deus juxta promissum, qui neminem decipit, promittens centuplum hoc seculo, & vitam alterius. Quare historiam vitæ meæ, & Domini magnificentias, obiter describam: imitemini, si quid forte boni in ea occurrerit. Equidem heluo librorum eram: notabilia cuncta in locos communes collegeram, sic ut pauci me superarent diligentiâ; plerique autem judicio. Anno 17. meæ adolescentiæ prælegebam lectiones Chirurgicas in collegio Medicorum Lovanii, à Professoribus Thoma Fyeno, Gerardo de Villeers, & Stornio constitutus. Eheu præsumsi docere, quæ ipse nesciebam. Holerium, Tagautium, Guidonem, Vigonem, Æginetam, totamque Arabum turmam adaptabam. Qui sanè omnes simul, apicem Chirurgiæ non intellexerunt. Postea destiti, demu-

demiratus temeritates & incogitantias meas, quod sola librorum lectione docere præsumerem, quæ non nisi visu, atque manuum contrectatione, longo usu & acri judicio addiscuntur. Inflabat enim me inconsiderata præsumtio, quod ad hoc sponte delectus essem, meosque Professores, etiam auditores, lectionumque mearum censores, haberem. Fidebam enim scriptis, ut pueris contingit, de Bajardo, & Malegigio legentibus. Tandem stupefactus mecum comperi, quòd eventus non responderet doctrinæ, quódque Professores mihi non plus lucis darent practicando, quàm antiquorum scripta. Sæpè interim in mentem veniebat, quod Scholæ ex Avicenna intonant. Nimirum ægris confidentiam in Medicum majoris esse ponderis, quàm sit Medicus cum cunctis suis instrumentis. Suspicabar itaque, debile esse Medentis subsidium, cui imaginarium confidentiæ auxilium anteferretur. Nam si quis lætus per risum sanetur. Ridicula saltem esto medela, ubi Medicus ridendo, vel confidendo, sanaverit ægrum. Non est enim ista medela, quam Omnipotens de terra creavit. Ridiculum quoque tum axioma Scholarum apparuit, perhibens; A juvantibus, atque nocentibus, sumi capitalem curandi indicationem. Eò quòd istud axioma præsupponat ordinariò, pharmaca incerta & nocua plerumque præmitti solere. Iuvantia quoque si qua data fuerint, casu, absque cognitione data esse: quæ sanè, invitis Scholis, Medicinam definiunt, artem conjecturalem, morborumque cognitiones atque sanationes, incipi à posteriori, ab erroribus, ab incerti tentamine, & conjectura. Imò id quod deinceps exploraretur, æquè fore incertum. Axioma istud Medicum meritò Poëta maledixit:

——*Careat successibus opto,*
quisquis ab eventu facta notanda putat.

Dolui ergò me istam artem didicisse. Indignatusque mecum dolui, qui nobilis essem, quòd invitâ matre, & insciis agnatis, primus in nostra familia, Medicinæ me nuncupassem. Deflevi dudum peccatum inobedientiæ, tæduitque annorum atque laborum in electa professione impensorum. Ac mœsto corde sæpè supplex oravi Dominum, dignaretur me ducere ad vocationem, non qua meâ sponte ferebar; sed in qua illi complacerem potissimum. Votumque feci, me secuturum, & obsecuturum pro possibili, quócumque me vocaret. Tum prius, ut pomo vetito pastus, meam agnovi nuditatem. Quia nec veritatem, nec scientiam, in putaticia doctrina mea reperi. Ratus inprimis crudele, ex alienis miseriis nummos accumulare. Indecens quoque, artem in charitate fundatam, & sub conditione misericordiæ exercendæ elargitam, transsumere in lucrum. Cum nobilitas charitatis, stipendio alienetur, quæ precio extra se caret, quia omni precio est major. Quapropter statim hæreditatem meam viduæ sorori inscripsi, & dono inter vivos transtuli: eò quòd opportunè illa carere vix poterat. Iuvenis ego, rebus cunctis prorsus inutilis, homo non frugi, & qui se perperam studiis applicuerat, Deo me commendavi, cum intentione proficiscendi peregrè, Medicinam deserendi, atque in patriam redeundi nunquam. Quia clarè inspexi tum penitissima mei; vanitates prioris præsumtionis, & literalis Doctrinæ detexi, atque repudiavi. Ad exteros itaque incertus pergo, sub spe, quòd Dominus cursum meum clementer dirigeret ad finem sui beneplaciti. Sed quò magis Medicinam detestarer, ac velut imposturam procul à me abjicerem, eò nempe major me invasit medendi occasio. Idiota namque se mihi associabat, qui pyrotechniæ, manualia saltem, noverat. Mox ego, ut penetrale quorundam corporum per ignem inspexi; comprehendi multorum separationes, tum libris nondum traditas, ac hodie aliquot incognitas. Dein indies crevit sciendi ac operandi aviditas. Non enim multò post biennium, ejusmodi mihi supellectilem comparaveram, qua apud infirmos, etiam juxta Electorem Coloniensem Ernestum Bavarum, absens magni fierem, & me ad se evocaret. Tunc enim adhuc magis me puduit nuperæ, & doctæ meæ ignorantiæ. Quapropter statim abdicavi omnes libros, & sensi me per ignem plus proficere in conceptibus orando acquisitis, quàm libris quibuslibet, cantum semper eundem cuculi canentibus. Tuncque dilucidè cognovi, me veræ Philosophiæ aditum vitiasse. Vndique obstacula, difficultatumque obscuritates apparuerunt; quæ non labor, non ætas, non vigilia, non denique nummorum dispendia, dispergere potuerunt ex condigno: Sed duntaxat unica & mera Dei bonitas. Etenim nec Venus, nec symposia, vel unicam mihi horam subtrahebant: sed labor continuus, & vigilia, fures mei temporis. Sanabam namque lubens pauperes, & mediocris fortunæ, concitus plus humanâ commiserátione, & affectu morali erogationis: quàm ex pura reflexaque universali charitate, in fontem vitæ. Contigit enim, quòd Consul, aut Vir patritius, mel quan-

quandóque operâ libenter usurus, eam denegaverim præsentialiter exhibere, nolens deserere plures pauperiores; ne censerer plures, propter unum, neglexisse. Attamen Deus hanc superbiam, ex sui beneplaciti charismate, in bonum vertit. Pudebat enim me nummos, nisi à ditioribus, recipere. Adeò ut me Confessarius coegerit cujusvis offerentis pecuniam admittere, ne secus faciendo fores præcluderem, qui pudore præpediti, non auderent subsidia ulteriora petere. Dicebat enim, Quæ recusas munera, da indigo: quæque si non receperis, per superbiam detraxis pauperi, quod suum erat futurum. Dabam quoque libenter medicamina à me præparata. At quia majus gaudium sentiebam, dum à primate aut divite advocarer: indignatus mecum, ac confusus, restiti dudum, & laboris insumsi plurimum, ut succrescentem natæ in me avaritiæ surculum evellerem. Itaque in me plus ubique arrogantiæ, & elationis, quàm pii affectûs, exploravi. Finaliter. Deus præscidit mihi media, tam in Ecclesia, quàm apud Magnates; adeóque & apud Rodolphum Imperatorem ampla fortunæ mihi videbantur promitti, animæ verò periculum incurrissem. In quorum commutationem, uxorem piam atque nobilem mihi dedit, cum qua Vilvordiam me subduxi, per septennium Pyrotechniæ me immolavi, ac pauperum calamitatibus subveni. Reperi, ac sanè comperi, neminem à Deo desertum iri, qui pio affectu, firmâque fide, Medentis munere fungitur. Etenim omnium quanquam ineptissimus, oculariter deprehendi, Deum, ipsum esse in miseros charitatem, ideóque ex suamet charitatis effluenti bonitate, semper mei curam gessisse. Auctæ sunt namque uxoris hæreditates, & ampla meæ familiæ devenere patrimonia: nam etsi litibus succumberem ex hominum livore; attamen victor evasi per aliquot revisiones: sic ut misericordiæ Dei palàm circa indignum apparuerint. Quinimò depressit præpotentes, qui me ad infamiam, & occultam necem, sub pietatis involucro, persequebantur. Et sagittæ in suos percussores sunt reflexæ, adeò ut modò ipsos plus pudeat, quam pœniteat, manifestatorum criminum. Interim quotannis aliquot myriades infirmorum sanare meis remediis non desisto, nec proinde minuuntur mea pharmaca. Didici ergò, inexhaustum esse Sapientiæ thesaurum; ac quotidie experior hesternam ignorantiam hodie illustrari. Redeundo autem, unde digressus sum, Reperio Scholas nondum discernere potuisse, qui defectus Medicum, & quinam Chirurgum respiciunt. Quæ si licet mihi determinare, declaro sola Suscepta tangere Chirurgiam. Quæ tomo de novo ortu Medendi sat explicui. Sunt autem Suscepta, vulnus fodicatum, cæsum casu, morsu, contusione, ambustione, aut congelatione factum. Item omnis tumor, à casu, ictu, &c. proveniens. Item laceratio, divulsio, hernia, ossifragium, & dislocatio. Vt etiam externe hausta contagia scabiei, herpetis, &c. & nil amplius. Medicos verò, præter internos Rerentorum defectus, curare attinet ulcera quævis, apostemata, & quæcumque externa, ab interno procedunt initio. Qualia sunt Cancer, Lupus, Lepra, Podagra, Panericium, Ischiatica. At hodie rixa mitior inter utramque professionem, quia Medicorum plerique methodum, medelam, & auxilia ignorant, non secus atque Chirurgi. Ideóque etsi manus conferant, & ægri sic loculos exhauriant; tamen tandem ad metam desperationis festinant. Suntque in proposita quæstione de Peste satis unanimes. Medicus nimirum recusat pestem, esse de sibi suppositis; quia Anthracem, glandes, bubones, escharam, ampullas, & stigmata præ se fert. Saltemque cum Chirurgo condescendit, quòd promittat undecumque ex classicis & antesignanis authoribus, se corrasurum optima quæque Alexiteria, si non curativa externorum; saltem præservativa contra atrox venenum. Imò si Theriaca Galeni non sufficiat, quæ duntaxat juxta Andromachum 66. simplicia (id est, finalem partem nominis Antichristi) continet, spondet herbariis, se superadditurum plurima, quæ Pesti profligandæ sunt satis: utque si non vi sufficiente pollent, saltem in multitudine, per numerum, cum Peste certare queant. Si autem Doctor a civitate conductus stipendio fuerit, ne aliis infirmis suis metum (sic metum suum alieno pavore cooperit) causando obsit, aut desit, spondet ingenuè, se calamo ostensurum, rem ægrotantium sibi esse cordi. Adeò ut & librum concinnet ex præclarissimis undique authoribus, quem Communitati nuncupare promittit, sub spe scilicet insumti laboris vani, præmium rependendi scriptori. Etenim in illo tractatu, victum, exercitia, facienda, cavenda, everrendaque media, præter remedia, ac præservativa, ita se pollicetur distincturum, ex omnibus authoribus, quòd ipsamet Pestis eo viso, de necessitate, morbida fiet. Chirurgus denique ait, Quòd Pestis, quatenus febri sociatur, suis non stet regenda arbi-

arbitriis. Atqui, utut res quandoque feliciter cesserit sibi: sex saltem septimanis abinde, se forcipe, scalpro, novaculâ, vel phlebotomo, nemini fore utilem. Quid aget ergò Peste correptus, utroque desertore destitutus? quidve aget Magistratus, per suos stipendiatos delusus? utpote qui nil præter lucrum, unicum totius vitæ scopum, respiciunt? Medicus ergò remittet ægrum ad impavidas moniales, quibus ut Medico, & tortori, & militi, occidere lubido est. Chirurgus verò spondet sibi notum imperterritum socium, postquam insigniter potaverit: qui quamvis nec venam pandere nôrit (hoc enim apex existimatur inter eos) nec dignus sit ipsius famulitio: attamen sæpè è silva, vel montibus, simplicia attulit, atque ideò gnarus est cujusdam simplicis, quod an herba, frutex, vel arbor sit, vel animal, hactenus dicere detrectavit. Indubiè tamen asserit, valere contra Pestem; suadetque lubens, illi committendum contaminatorum negotium. Gestiens consentit Dominus Doctor, laudatque tonsoris subtile inventum, & curam pro republ. Adeóque convocato socio isto, datur illi escharoticum lixiviale, basilicon, & diachylon gummatum, simulque magistralis confectio præservativa, à Medente descripta. Quibus jam instructus, evadit Civitatis stipendiarius, ipsique committitur calamitosæ plebis vita, ac reipubl. antenna: hac tamen sub conditione, ut si sinat se ab Alexianis & sororculis gubernari, tanquam superintendentibus, longâ possessione in ægros debacchantibus, annuam mercedem sit recepturus. Miseri sanè ægri, miserior Magistratus, longéque miserrimus Doctor, quibus oves suas commisit Magistratus, quas lupis tradunt. Quia hac in parte, homo homini pauperi, & contagioso, verè lupus est. Quandoque autem strictus Iudex ab illis vitas, animas, pupillosque desertos exiget. Quid enim Rex facturus, si timoratus Dux multum æris à se & populo emunxerit, magnamque rusticorum cohortem suo albo inscripserit, se verò cum signifero in arcem munitissimam receperit, scripserit autem ad Tympanistam, & aliquot annonæ venditrices, ut alacriter cum tyronibus hostem adoriantur? Rex enim nonne à Ducibus suis exiget perperam cæsum militem? destructumque ab hoste opidum? Respicite ergò Patritii, & Medentes, quid non immane vobis imminet. Quia morte, & Iudicio, nihil est certius. Ex commiseratione enim vestri, & ægrorum hæc scripsi: a vobis auspicor, sit mihi Deus propitius! Saltem hactenus Magistratus nescivit, cujus generis esset Pestis.

Infans Pestis.

ARtaxerxes per epistolam mandabat Peto, ad se veniret, ad curandum morbum (adhuc anonymum) qui suos cives & milites interimebat, eò quòd acceptis muneribus in hoc devinctus esset. Respondit illi Petus, more hodierno Medentum. Naturalia auxilia popularem grassationem non solvunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos natura judicans sanat. Sed Hippocrates curat malum, ex populari grassatione. Quia divinâ naturâ hic præditus est, & ex parvis ad magna Medicinam evexit. Est igitur divinus Hippocrates, nonus quidem à Chrysamide Rege; decimus autem & octavus ab Æsculapio: vigesimus verò à Iove. Ex matre verò Praxithea, ex familia Heraclidarum. Quare ex utroque semine, à Diis ortum habet. In re Medica initiatus est à proavis, quantum credibile est hos novisse. Vniversam verò Artem, ipse seipsum docuit, divinâ naturâ usus. Et in tantum animi industriâ progenitores transgressus, quantum etiam artis præstantiâ ipsos superavit. Tollit autem nedum bestiarum genus; sed ferorum atque agrestium morborum per magnam terræ ac Maris partem, Æsculapii auxilia (quemadmodum Triptolemus, Cereris semina) dispergens. Proinde justissimè in multis terræ locis divinos honores consecutus, & iisdem donariis cum Hercule & Æsculapio, ab Atheniensibus factus dignus. Hunc accerse, & quantum auri voluerit, dari jube. Hic enim non unum modum curationis hujus morbi novit. Hic est sanitatis Pater, servator, & dolorum curator. In summa. Hic divinæ scientiæ Princeps est. Artaxeres itaque scribit Hystanidi, Hellesponti præfecto. Hippocratis Coi, ab Æsculapio originem ducentis gloria, ad me pervenit: Ipsique da quantum auri voluerit, & reliqua abunde: nihil divitiis parcens. Nam optimatibus Persarum fiet æqualis. Viros enim, qui consilio præstent, invenire, non est facile. Hystanes porrò ad Hippocratem sic scribit. Magnus Rex Artaxerxes te opus habet. Iubens aurum, argentum, & quæcunque voles, dari. fore te optimatibus Persarum æqualem. Tu itaque citò adsis.

Hippocrates Medicus, Hystani Hellesponti præfecto, gaudium.

REmitte Regi, quæ dico. Quod victu, vestitu, domo, & omni ad vitam sufficienti opulentiâ, fruimur. Persarum autem divitiis uti, fas mihi non esse: neque Barbaros à morbis liberare, Græcorum hostes. Vale.

Hippocrates Demetrio, sanitatem.

PErsarum Rex me accersivit, Ignarus, quòd apud me major est sapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Regi Regum, meo magno Domino Artaxerxi. Hystanis præfectus, gaudium. Quam misisti epistolam, ad Coum Hippocratem, ab Æsculapio oriundum, demisi: sed ab ipso responsum tuli, quod ad te transmitto, cum ejus latore Gymnasbe. Dieutyche. Vale. Rex Regum Magnus Artaxerxes, Cois hæc dicit. Date meis nunciis Hippocratem, malis moribus præditum, in Me & Persas petulantem. Sin minùs; cognoscetis vos peccati pœnam daturos. Vrbem enim vestram devastatam, & in Insulam distractam, in pelagus convertam: ut in posterum nemo sciat, an in hoc loco insula fuerit, aut urbs Cos.

Coorum responsum.

VIsum est populo, respondere nunciis Artaxerxis. Coi, nil Merope, neque Hercle, neque Æsculapio indignum facient. Omnes cives, non dabunt Hippocratem: etiamsi pessimâ morte sint interituri. Quam Darius & Xerxes, terram & aqnam à patribus petiverint, populus non dedit, cùm eos ipsos se impotentes, velut alios homines, mortales esse videret. Nunc idem respondet. A Cois discedite, & renunciate, quòd Dii ipsi, nostri negligentes non erunt. Quoniam Hippocratem in manus vestras non dant.

Hæc sic ad longum descripsi, quo constet veritas famæ Hippocratis, quódque popularem Pestem, per Græciam, curasset. Enimverò morbus iste, adhuc embryo, vix cognitus, vix nominatus, jam perfectè curabatur: Nunc verò fat superque cognitus, relinquitur infimæ sortis impostoribus. Refrixit charitas: itaque ereptum nobis est lumen scientiæ, ac Intellectus, & cum Hippocrate certitudo curandi sepulta est. Quanquam ingens volumen suo nomine circumferatur: hanc tamen curandi securitatem suppressit (permittente Deo) metu Barbarorum, vel zelo servandæ vanitatis, quod stemmate deastrorum oriundus: vel quod dierum vicissitudine, sua perierint monumenta, relictis suppositiis. Vtut est, Dei permissu, hactenus præfata scientiæ amplitudo, & securitas curandi Pestem, evanuit. Legi centum fortassis Authores de Peste, transscriptores sanè omnes, eminus scribentes, metuque mortis inexpertos ac conjecturales. Id saltem scitum: Diebus Hippocratis, nondum remedia optima morborum enotuisse. Tum enim solis simplicibus, & crudis, sanationes instituebantur, præparationibus illorum nondum excogitatis. Galenus verò, plus quinque seculis junior, commentaria ad Hippocratem scribere annisus, & ad lubitum abduxit. Nunqnam quippe argentum vivum, nunquam rosaceam, vel aquam vitæ viderat. Et quanquam rude esset Hippocratis seculum; tamen sanationes ipsi parebant, quæ nec Galeno hodie, nec suis ullatenus obediunt. Hippocrates minus garrulitatis, plus candoris autem, scientiæ, ac cœlestis luminis habebat: ita ut cum ruditate, visa sint secula exuisse puritatem, ac donum Dei. Quare nostra perversissimorum morum & ingeniorum fuit feracissima. Placuit igitur Deo, veram & exquisitam Pestis sanationem, & præcantionem, unà cum Hippocrate, obdormivisse. Saltem ab ætate Noæ, ad piaculum Davidis, nil de populari Peste inter Iudæos legitur. David tamen Pestem fami, ac bello, non prætulit, nisi præcognitam. Inter Persas verò & Græcos, præter commemoratam tabem, ætate Hippocratis, hostis hnmani generis, ac princeps mundi, Pestes aliquot ferocire fecit, permissu divino, quas humanis victimis piari sibi Satan jussit. Forte, quod istud non esset concessum, ut principi tenebrarum: quantum quod futuræ Pestis præcognitionem haberet, simulque & termini sedationis suæ: unde ortum, occasum, & potestatem sedandi, sibi violenter, fabulosè, & deceptoriè, vendicaret. Apud Romanos rara Pestis legitur. Et ante pauca secula, Pestis obsoleta ferè memoria. Demum per secula rediit, sæviitque per septuagesimum, mox dein per annum quinquagesimum grassavit. Ita ut annus Iubili, nubilus fieret, & atrox. Iam Pestis, trima est Bizantii. Turcæ, à pestifera contagione, sibi non solent præcavere. Ideoque Christianos irrident, tanquam divinæ ordinationi resistentes, luemque declinantes, irrito plerumque conatu. Vindictæ divinæ gerendum morem, quæ cuicunque destinato, ex necessitate eve-

eveniat. Septenis quibusque annis, Pestis in Ægypto variat. In tertium plerumque annum durat hoc modo, ut testatur Polonus Princeps Radzivilius. Primo anno leviter inchoatur, cum Sol libram ingreditur, sævitque maxime in Decembri usque in Martium. Quo tempore calores sunt mitiores: ubi verò invaluerint, cùm Sol, anno sequenti, Leonem ingreditur, statim cessat Pestis; & quidem ita: ut si quis apostema pestiferum intus habuerit, & ad horam prædictam præfati signi cœlestis supervixerit: omne periculum evadat. Quemadmodum apud nos frigora: ita hic, calores Pestem profligant; & duobus mensibus securè vivitur. Postquam verò Sol libram fuerit ingressus, rursus sensim Pestis inchoatur, & durat ad Solis ingressum in Leonem. Tertio anno, eandem servat rationem, nisi quòd de acerbitate magis remittit. Postea, si contagio aliunde non fuerit illata, quatuor anni sequentes à Peste sunt immunes. Quandoque longiores etiam fiunt induciæ. Sed plerumque malum septennio recurrit. Messis sub finem Martii inchoatur. Ante extremos Aprilis dies perficitur. Nam per Majum venti meridionales spirant, qui cremando redigerent fruges ad nihilum. Hæc Princeps ille, ibidem sic edoctus, omniaque credens, scripsit. Quibus suo satisfaciam loco. Saltem hæc non commemorat sacra Scriptura, olim accidisse Ægypto, etsi Sol ac cœlum volvantur nunc eadem orbitâ, quâ olim. Parentum enim meorum memoria, de Peste, velut de rarissimo monstro, sermo. Apud nos nuper per quindecim annos viguit. Cessat modò. Bruxellæ tum exstructæ ædes, pro contaminatis pauperibus, ipsaque mœnia fuere pertusa ad fossam Aquilonis. Quibus ædibus dudum patria carere potuit. Culpam autem in nos refero. Præceptum charitatis erat: Bovem aut asinum proximi, luto extrahe, ad herum deducito; nec secus transibis per viam. Nunc autem pecus proximi non solum non liberatur: sed ipsi deprimimus, imò fratrem (Templum Dei) in maximis necessitatibus, & lethalibus morbis, ipsi deserimus, aufugimus, auresque ad ejus ejulatus obturamus. Quisque, instar Sacerdotis & Levitæ transeuntium, se excusat ab opere charitatis: tanquam si benè operari, suæ non esset professionis; mendaxque textus, Quodcunque minimo ex hisce feceris, Mihi factum reputabo. Non mirum igitur, ulcerosis hisce dierum quisquiliis, Deum minitari perversissimi populi internecionem: & urbes, tanquam ager, arabuntur. Sæpe enim mecum horrui, illud antesignanum futuri excidii Vniversi signum Erunt Pestes. Desperabam enim exinde, neminem ab Hippocrate venturum, qui ampliùs popularem Pestem sanaret. Sed aliunde speravi, quod sicut quæ optamus, speremus facile; & sperando, etiam credamus: ita quoque fore desperamus, quæ plurimum formidamus. Credidi itaque, & speravi, hanc securitatem sanandæ Pestis detectam iri, iterumque ante extremam mundi scenam occultatum iri omne auxilium. Saltem autumo, alias fore Pestes longè horribiliores, quàm antehac unquam, quibusque cuncta alexiteria erunt vana. Siquidem Pestis nostra hodie bruta non effectat. In extrema verò dierum amurcâ Pestes, nedum homines; sed & feras, imò pisces & arbores, delebunt. Eruntque Pestes; non autem Pestis ordinaria. Alioque hoc signum futuri interitus esset incertum. Erunt nempe Pestes à manu Dei, ab inversione ampullarum, ut habet Apocalypsis; contra illas autem, non est clypeus in natura futurus. Pollicebar ergò mihi, priusquam hæc scribere attentarem, Pestem sanabilem usque ad illam temporum faciem, verumque remedium illius, ex Hippocratis sepulcro, seu potius à Patre luminum, desursum petendum esse. Dicam, quæ didici in posterorum utilitatem.

A labe nostra immune, ut & innocuum cœlum.

AB Antiquorum scriptis, ne minima animæ, sciendi avidæ, consolatio, aut ærumnosis, desertisque apparuit ægris: Inprimis fidei est, Stellas esse in signa, tempora, dies & annos; nec hominem posse ullatenus officia stellarum alienare, aut ad alios scopos declinare. Quod opera manuum Domini, sint cœli; Quod Deus non creavit mortem. Ideoque nec cœlum contineat mortem, morbum, venenum, discordias, corruptiones, aut causam effectivam horum. Siquidem non ad causam; sed ad signa futurorum: ac duntaxat in temporum, sive meteororum mutationem, dierum & annorum successionem destinantur. Officium ergò cœlorum, non est malum generare, causari venena, spargere, aut influere, bella serere, ac mortes suscitare. Quia cœlum nequit excedere limites suæ destinationis, cœli enarrant gloriam Dei, In cujus honorem, & humanitatis ingratæ usus, creatum est. Ideoque in se potiùs continet vitam, lumen, gaudium, pacem, sanitatemque, cum ordinato continuatoque motu, Cœlo nulla, à trans-

transgressu Adami, legitur communicata maledictio, nec infusa exsecratio, ut nec labes inspersa. Terra quidem profert tribulos, & spinas. Quia subter Lunam, est cacodæmonis, mortisque (quia peccatorum) feudum, imperium discordiarum, atque vicissitudinum. Terra nobis evasit noverca; vallis ideò miseriarum, peccatorum labe & sarcinâ prægnans. Quia Deo placuit, non aliam fore ad quietem viam, nisi per tribulationes. Imò oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam, non quidem alienam, sed propriam; eò quòd formam servi assumere voluerit. Credo verbo Dei, nequaquam autem vanitatibus Augurum cœli: reorque, qui Pestem à cœlo oriundam scribunt, adhuc deceptos, gentilium erroribus cespitare. Cœli enarrant gloriam Dei; & opera manuum Domini, annunciat firmamentum. Cœli ergò annunciant dulce, ac amarum venturum; non autem causant illud. Imò nec amara nobis licet vocare mala: nam Deus omnia ad bonum finem direxit. Ergò cœlum futura annunciat; non autem causat: & stellæ sunt nobis ad signa futurorum duntaxat, eruntque ideo signa in Sole, Luna, ac stellis. Causant etiam duntaxat stellæ, per nativum Blas, vicissitudines temporum, in aëre, aquis, terrâ. Unde consequenter pendent mutationes, ac maturationes, tam in fructibus, quàm in corpore humano, potissimùm ægrotante. Intelligo quoque astra hactenus nobis esse in tempora, per Blas motivum, & alterativum illorum. Neque enim cœli proin sunt venefici, aut venenorum coctores, bellorum incensores, &c. Recognosco omnino illos, tanquam vicissitudinum alteratores, in qualitatibus elementalibus, quo ad stationum alteritates. Quocirca ægros variè alterari contingit, in promotione & maturitate conceptorum in se seminum: eò quòd nostræ vires vitales suum omne Blas concitent ad normam generalissimi motus astrorum: non quidem velut ductorum violentium, sed præcedentium, aut comitantium. Etenim liber Apocal. non tribuit cœlis, vel minimam ullam vim punitivam; sed eandem in Angelos divinitùs distributam. Quique proin percutientes, & ministri spiritus, dicuntur, Iudicis imperia facientes. Pestem itaque, non credam facilè, temporum importunis mutationibus suum debere ortum. Quod & Eudoxus apud Fernelium sensit. Nullaque ratione inducar, ut credam, cœlos dare accretionem, formam, figuram, vires, aut quidvis aliud, quod ex ente seminum proficiscitur. Nam & ante stellas natas, herba pollebat semine virenti. Adeò, tametsi astra nulla essent; attamen vi Verbi naturaliter omne semen, ex se, est producendo suum constitutum: Invitisque stellis, ac anni stationibus, imò & climatibus, per artem producuntur multa semina atque fructus peregrini. Quapropter Hippocratis epidemica, commentario Galeni illustrata, nomineque Authoris indigna, continent plurima. Non tantùm quia anni stationibus morbos, & non suis quosque seminibus variasque infirmitates uni radici (id est, qualitatibus primis aeris) attribuit, adeóque effectus diversos injustis causis copulet: quàm, quòd contineant plurimas nugarum absurditates. Soleo enim in hoc judiciarios Astrologos Empiricis comparare, qui nacto unguento, pulvere, aut alio quopiam, eadem extollunt ad omnes propemodum morbos, pluresque adhuc alios, valere. Sic multi ex illis, non contenti astrorum annunciatione, cogunt, illa esse fabros, deastros, ac patronos absolutos omnis fortunæ, & infortunii, vitæ ac mortis futuræ conscios, fabricatores, consiliarios denique, & Judices cogitationum, quæstionumque interrogatarum. Si itaque non contineant mortem, bella, venena, Pestem: utique nec ejusmodi flagra super nos potuerunt depluere. cùm dare nequeant, quæ non habent, non continent, non causant, neque generant. Non enim nuntius, bellorum præco, horum imperator est, vel causa. Si enim Jesuita Trigantius vera narrat. Sinarum latissimo totoque imperio Pestis est insolita, & visa nunquam: cui tamen idem Saturnus, idemque Mars, & æquè potenter quì nobis, præest. Denique si quibusdam terris certo Pestis sæviat termino, recurratque præcognitis stationibus, quibus tamen olim Pestis admodum erat peregrina: Consequens esset sanè, vel illas provincias non subjacere stellarum influentiis, vel non iisdem quibus olim; vel illas Pestes esse adulteras, vel saltem (ut opinor ego) non provenire cœlitus. Cùm nimirum ibidem non sint conciliabula stellarum, quæ annuatim dies servent statutos comitiorum. Quid si enim Pestis, in una civitate, maximam mortalium partem deleat; frustra profectò erit omnis Magistratûs providentia, si vicina loca subter eundem Meridianum vel angulum cœli sita, nequeant præservari intacta. Cumque stellarum influxus, vel irradiatio, sit universalissima, utcunque insaniant alii; non est tamen credendum, posse cœlitus Pestes ab astris influere ad deputata loca, urbes, & pagos.

gos. Nam si stellarum influxus esset pestiferus, aut erit aër, vel Gas supernè ad nos dimissum ipsa Pestis, aut mera nuda qualitas per aërem descendens, quæ ad nos pervenit absque illo corpore; eritque vel concepta in stellis, vel generata in aëre nobis vicino. Si primum horum; necesse foret simul omnes mundi angulos infici, Nisi in aëre, & per aëra, canalem vel tubum, à cœlo ad nos usque directum, & immotum supponamus: per quem etiam, nec secus, aër pestiferus ad nos deferatur, stellarum fuligines ac inquinamenta deducens. Etenim cum distantia stellarum à terra sit multarum millenarum diametrorum terræ: non est cogitabile, quòd aliqua stellæ fuligo ad hoc centrum pertingat sospes (minusque ad aliquam provinciam ejus) quin universali simul tabo inficiat totum terræ marisque ambitum, unius centri minimi spatium vicemque subientem. Itaque si terra sit minimi puncti instar, huc spectant quæ alibi dixi, de aeris regione, qua nec venti, nec ros unquam, aut pluvia decurrunt, nec meteora suas ludunt tragœdias. Multóque minus è profundo cœli quicquam perpendiculariter defluit, aut si deplueret, non sufficerent decades aliquot ætatis Nestoreæ, priusquam nobis advenæ essent. Sin autem astra saltem dimittant meram nudamque qualitatem, Illa, vel tanto loci & diætarum intervallo, aliquoties, & aliquot annorum itinerario degenerabit, atque deficiet, adeóque antequam ad nos perveniat, nil pristini habebit sibi simile: nec posset ejusmodi peregrè adveniens qualitas locum certum inficere, nisi velut in pyxide, per Angelum deferatur. Si autem per Angelum; jam cessat quæstio naturalis, frustraque cœlos facimus pestiferos, veneficos, si Angelus sit ipse pestifer. Qui alioqui longè promtiùs, venenum pestilens, prope terram, aut in nobis, quàm quod à puris atque insontibus cœlis id secum ferat. Qualitas denique pestifera, cœlitùs delabens, si non in aëre inclusa simul descenderit, aut migrabit de subjecto in subjectum (quod Peripatetici recusant, & Scholæ modernæ) vel per millenas species sui, totiesque degeneratas, velut peregrina tota, ab ortu suo ad nos deveniet, adeóque frustraneum erit cœlorum venenum. Sin autem putetur in nubibus prope terram generari: ergò cœlum immune, atque insons, falsò accusatur. Ostendi siquidem alibi, cœlos duntaxat operari per Blas motivum locale, & alterativum caloris atque frigoris, Nequaquam autem per venena. Utpote quæ sunt sublunarium duntaxat proprietates formales, ac fermentales seminis alicujus. Admitto quidem lubens, telum igneum subinde visum, telum igneum ex aëre, ad locum aliquem vibratum, cecidisse: quodque Pestis subinde sit insecuta. Atqui istud prodigium inprimis, non ex profundo cœli sinu delabitur: sed è propinquiori nube. Forte Satan, tonitrui comes, telum ejusmodi dimittit, quo Pestem scit minitatam: (unde antiquitus Dei honores ad se rapuit) at non proinde telum istud, est causa Pestis. Alioqui sane ad unamquamlibet Pestem, telum æquè necessarium vibraretur. Præsertim quod Ignis proprium sit, consumere Pestem, atque venena: non autem generare. Itaque Ignis naturaliter nunquam significat Pestem, cujus destructionem continet. Estque ideò ejusmodi igneum telum, portentum rarissimum, à spiritibus ad terrorem dimissum: illi, qui ad vitæ suæ emendationem illud retorserit, estque profectò scopo nostro impertinens, ac longè magis frivolum, si exinde cœlum notemus pestiferum. Sunt nempe portenta quævis incerta, ac fundamento Medico inepta. Sed seculum si hanc pestilentem mercem protruderet (creditum enim sic est hactenus, maléque gentiles nostras Scholas deceperunt nomine epidemico) quorsum ergò tot Scriptores? quæve hactenus fuere excogitata media contra stellarum importunos istos influxus? Quis enim impedivit hactenus, ne medulla menstruatim crescat in ossibus? Itaque falsò accusarunt cœlum. Sat Scholis visum esto, cœlum, authorem Pestis fecisse, & remedia, suamque scientiam, sub desperationis silentio sepeliisse, solius suasu ignorantiæ, metusque terrore. Ergò cœli accusatio, ubique manifestam ac necessariam involvit inscitiam. At tandem postquam studiorum omnem contraxere nervum, suadent vitanda loca, quibus plagæ vigent, utendum cibis euchymis, bonum ignem struendum, cavendum à sordibus quibuslibet. Utendumque frequenter Theriaca, cui, cùm nondum sat simplicium sit ingestum, quisque pro lubitu novas cumulatim centurias addat, adeóque præstantissima censetur antidotus, quæ mille simplicium congestum continent acervum; utque unum de mille fortè juvet, saltem non nociturum sperant. Ista nempe sunt Alexipharmaca magistralia, ut si interim pro voto, res minùs faustè successerit: culpa saltem careat, qui tot simul selectissima, multisque classicis Authoribus commendata, compilavit. Præscribunt quoque grata suffumi-

gia

gia aceti, aromatumque odores, malè mendaciorum suorum memores: quasi languida ejusmodi remedia contra sua illorum principia facerent: id est, contra cœlitus per totum aerem diffusa venena. Etenim si propter ejusmodi odores, vel barba, vel unguis, vel denique medulla, cessat accrescere, aliquam posset spei fiduciam ingerere, quod semen pestilens lurido remedio superari posset. Itaque si ulla esset ratio causativa Pestis, in cœlis, ea potiori jure homini competeret in cœlos, Si sapiens dominabitur astris; non autem astra, sapienti. Nam potest Sapiens significationes astrorum aliqua in parte mutare, quanquam non stellarum motum. Sed istud hoc loco, est impertinens tantoperè, quantum est falsa cœlorum accusatio. Siquidem si stellæ causativè in nos agerent effectum suum, utique sapiens mitigare posset, falsoque per cœli accusationem se Medentes excusare nituntur, propter adynaton. Non est inquam ulla in nos stellarum actio præter meteoricam. Astrologi enim multa fingunt, quæ norunt esse falsa, imo & impossibilia. Quæ in theoricis planetarum utrobique sunt obvia. Verumtamen nec natura, nec proinde Medicina, regulam falsi admittit, ut neque suppositiones Algebræ. Itaque finaliter, si popularis Pestis è cœlo laberetur, foret necesse cœlum impugnare, & impedire, si ad radicem eundem, & non ad productum posterius: adeóque tota Medendi ars, non nisi frustranea prorsus, præscriberet pro præcautione Pestis. Atqui, tantum facinus non sibi Scholæ fidunt, ruuntque libentius ad adynata, ut suæ clypeum faciant inscitiæ, queantque in Pestem mittere quoslibet ignaros, potatores, temulentosque mortalium tortores. Patet saltem hinc, quod causas Pestis hactenus non à fronte adoriantur: sed à tergo, & ad effectus tantum respexerint. Adeóque quicquid de præcautione dictum est, meras habere proximorum imposturas. Imitantur enim rusticum, conantem exhaurire rivum, qua prope litus in mare festinat, non autem fontem obturando. Itaque vel non credunt Pestem, cœlo oriundam: vel eorum remedia sunt desperatione ac deceptione plena. Porrò si cœlum, tanquam parens iratus (ut Paracelso somniare placuit) nostra notet crimina, contamineturque nostris impietatibus, nosque suis ideò jaculis vulneret vindex, tamque calamitose nos interimat: certè, vel dealter aliquis erit, vel animal sensitivum, sibi Dei officium arrogans, & Angelorum percutientium muneri invidens, docet nos, invidiam rem cœlestem esse, ut & vindictam creaturæ, in hominem. Sed cur notet nostra crimina, si notando polluatur? & quomodo polluetur, si peccatum sit merum non ens? Quomodo iste sagittarius persentiet merum non ens? quomodo abscessum voluntatis humanæ, à Deo judicaverit? etenim si nobis irascatur, & in ultionem accendatur, propter illud nihil: quomodo non magis nobis indignabitur, ubi senserit nos suas imitari actiones, & præpedire? dum scilicet placato cœlo Pestem nobis formamus nostris terroribus? longéque acerbiùs ferret, quod homo, invito cœlo, mederetur Pesti, superet sua vulnera, suaque munia in cœli despectum antevertat, aut impediat. Pestis denique, si ordinato Astrorum motu, annunciativè, ac velut annuatim prædici posset (prout de Ægypto aliorum informationes jam antè narravi) piacula autem nostra, ordinato die, numero, & mensurâ, careant. Peccata namque pendent ex corde hominis, liberoque arbitrio: ergò ista causa non est sua effectui condigna, ejusque signo. Negant autem Theologi effectus futuros liberi-arbitrii præsciri à stellis, adeóque nec scientiam, nec intellectum, habitare in cœlis, corporibusque inanimatis. Ergò ne quidem denunciant Pestem, bella, &c. ventura, à peccatis sibi præcognitis. Sat esto, Pestem denunciari, non tanquam ob causam incitatricem: sed quia Æterno placuit. Conscius ut quisque seipsum examinet, ac emendet. Nec opus est mentitas pravitates, & malevolentias, fingere in Saturno, vel Marte: si peccata nostra sint causa effectualis contagii. Adeóque sibi contradicunt Astrologi, atque ariolatores Medici. Nec enim alioquin esset necesse tortorem reo iratum fingere, etsi eundem interimat. Sodes, cur nostræ iniquitates potiùs Saturnum ac Martem quàm Lunam millenis aliquot milliaribus viciniorem instigaverint? Cur remotissimus Saturnus, criminum nostrorum potior vindex esset, quàm Luna? Nam si aliquod astrum esset pestilens, certe esset potissimum illud, quod præest nocti, quieti, & reductioni in primam materiam. Denique si Pestis, tanquam punitio, nos invadat, aut per Angelos nuncios, orbium motores, mittatur: Sanè nulla erit naturalis, sidentque sponte Scholarum præscriptiones ac regulæ, tam ad præcautionem, quàm curationem. Cœlum prænunciandi ergò futuri præsagum est, datque signa Pestis, quæ suis revelat Deus. Non autem cœlum præsentis Pestis effectivum, ut neque præsciens. Errarent siquidem alioqui

tam cœlum, quàm directrix Intelligentia Angelica, quoties puerum insontem Peste piaret, pro peccatore, nec piorum habitacula Pesti unquam subessent. Ac Deus prætorem injustum constitueret, qui bonos Peste necaret crudeliter, quæ nefarios non apprehenderet. Bonos inquam, pro delictis non cogitatis, necaret. Vel hinc saltem liquet, Pestem suam habere causam in natura. Demum, si Pestis, cœlestis lucis proles, ea certè in instanti semper exsurgeret: cum astrorum aspectus sint per minuta momentanei. Quare Pestis, antequam veneno aliunde nato ad nos deveniret, primo vento dispergeretur, prima pluviæ irroratione ablueretur, noctisque ac nubium frigoribus pacaretur, priusquam ad nos deveniret: & punirentur urbes, quæ minimè peccassent. Tum est & in Paracelso ridiculum, quòd sagittarius Pestis, ac notator nostrorum criminum, habitaret in Sole (in quo Deus posuit suum tabernaculum) tanquam iratus ac vindex parens, propter impuritatis contagium susceptum. Saturnus tamen ac Mars (alibi sic inconstans ait) essent criminum ultores. Itaque quocunque modo sumatur, providentia punientis cœli patitur injuriam; & Deus, blasphemiam. Adeóque dolus Paganismi includitur, sive dixerint pestilens venenum à stellis cudi, vel in vindictam criminum mitti: sive etiam naturali astrorum cursu fabricari, per qualitates elementales annuas, vel extraordinarias, aut indirectas, ac portentosas, à Satana directas: Utrobique in Atheismum paganorum impingunt. Nam nec cacodæmon illam, quam gentiles putant, potestatem in nos habet; nec legitur in Peste Deali alius satelles, præter Angelos Lucis; adeóque à Sacrorum veritate est abscessisse, stellis, aut diabolo, vim Pestis generandæ tribuisse. Præcipuè ubi de Peste naturali, & non Deali disputatio occurrit, deque remediis, causis, & obstaculis est inquirendum. Nam in primis, non raro, Pestis unico ab individuo incipit, puero nempe insonte, adeóque cœli, piaculo hujus pueri, integram familiam, oppidum, & provinciam tandem, innocuum nempe pro facinoroso, ferissent, per modum Seplasiæ, quid pro quo substituentis. Denique dum Pestis serpit suo contagio ab uno in alium, saltem in secundo, tertio, ac decimo, non erit amplius venenum à cœlo propinatum, aut vulnus à cœlo inflictum: quasi tota ira, aut vindicta cœli, concitaretur culpa primi insontis denique Pestis, solo terrore pavidi concepta, cum in specie specialissima (etenim nulla alia exsistit actu in individuis) non differat à qualibet alia, quæ è cœlo mitteretur veneno astrorum. Ergò neque ulla prorsus erit naturalis è cœlo, si aliunde nuda terroris imagine concipiatur, nec cœli sit indiga sui origo. Nam alioquin unum individuum non constituitur è parentibus, toto prædicamento diversis. Etenim si Medicum, & Medicinam de terra creaverit Altissimus; & Pestis ab astris formetur: vereor saltem, ne tanto veneno impar omnis sit futura Medicina. At saltem Dominus non potuit errasse, quod Medicinam de terra, & non de cœlo miserit. Enimverò libri Regum, & Apocalypseos, sanctis Angelis Pestem attribuunt, quæ divinæ sit ultionis pentaculum. Nec licet à Sacris recedere ad cacodæmones, & astra, venenorum pestilentium exordia. Denique Paracelsus Pestem cœlitùs, velut à sagittario, duntaxat in tria loca, nimirum ponè aures, subter axillas, & in inguina diradiari scribit. Quapropter aliis membris oborta Pestis, vel Pestis non erit, vel alterius generis, & causarum disparatarum, quàm quæ Vulnus cœleste esset. Vel denique cœlum sagittando erravit, vel saltem Paracelsus audendo temerè erravit. Itaque si alienæ causæ Pestem fabricent, absque cœlorum ope; necesse est, hos sua possessione & putatione privandos, cœlumque posthac petitoriè, litem aggredi debere. Si denique Pestis vulnus est; ergò est de susceptis externis: non febris, aut morbus, constans statuto semine, & per consequens, quicquid diaphoreticorum in Pestis subsidium hactenus decrevere, falsum atque deceptorium esto. Magisque opportuna erunt incarnativa, & vulneraria. Et longè est vanissimum diaphoreticum pro præcautione, ne quis à sagittario cœlesti vulneretur. Esset enim sudoriferi ignavus clypeus, contra sagittam, tam virulentam, tam potenter, procul, rectâ, tantoque otio vibratam, securissiméq; ductam per tot millena millia stadiorum pergente telo. Decebat enim Paracelsum, scivisse carbunculum, glandulas, bubones, atque parotides: non quidem ipsam esse Pestem, imo nec ullatenus esse vulnera: sed signa, producta, & effectus pestilentes. Quippe nam & Pestis aliquot signata, frequenter non nisi à morte, viduntur. Quapropter cœlestis ille fundarius, non Pestem; sed Pestis effectum, quoties vulneraret, immitteret. Seróque nimis venisset, ut Pestem, sive vulnus, illis partibus infligat ei, qui jam antea per Pestem obiisset. Quidam nempe continuò vomituriens, cum cephalalgia, moritur sub continuis deliquiis,

quiis, infra horas septem, ab invasione ægritudinis. Mox autem circa obitum tingitur supra umbilicum, usque ad claviculas, frequenti stigmate, seu vibice nigro. Curiositatis ergò, cum Anatomicus deficeret, dissecui eum, ac inveni os stomachi, eschara nigra jam cauterizatum. Denique vibices non sunt vulnera, prout nec glandulæ, vesiculæ, bubones, &c. ergò saltem cœlum non vulnerat in Peste. Quæ si aperiantur, ulcera vocas Paracelse, & distinguis contra vulnera, ac temetipsum. Fabulosè ergò nimis cœlum nostra labe inquinatur, harumque est injuriarum vindex, prout & criminum nostrorum Graphiarius & vulnerator. Paganismi id fuit olim inventum, ut cœlos, atque deastros, in cultum blasphemè attolleret. Blasphemè quoq; atque stultè, à Paracelso quatuor elementa ingeruntur, qui eorum Relolleum ridere assolet. Potissimum quod in ortu Medicinæ nostræ, quaternarius elementorum sit sublatus, tam in natura Universi, quàm mistorum constitutione. Etenim quàm insicienter adæquatur quaternarius elementorum, ternario emunctoriorum præfato? Paracelsus enim, arcanis potitus, planè heroïcis, pro morborum supplantatione, destitutusq; scientia Medica, à Patre luminum descendente, titulumque Monarchæ arcanorum, sibi ultrò assumens, hocque ausu principatum Medendi invadens, de Peste, tanquam sibi ignoto hoste, tractavit. Proinde Pestem quandoq; cœlo, aliàs Soli, Solisque quandoque elementis, ac non rarò solis Pythonissis, Sagis, ac spiritibus tam infernalibus, quàm elementalibus Deastris adscribit, plerumque oblitus doctrinæ sui Paramiri: ubi Pestes entis naturæ, entis veneni (quasi aliqua exstaret veneni expers, aut venenum aliquod non esset naturale) entis astrorum, (quasi Astra supra naturam, aut extra eam essent) entis sagarum (has Incubis, Lemuribus, sylphis, &c. tribuit, contra ens etiam astrorum distinguit, ne Sagæ sint fortassis sapientes, qui dominari dicuntur astris) & entis Dealis proponit, suiq; ibidem oblitus, & entis imaginativi, cujus tamen præ cæteris memoriam habuisse debuisset. Nisi si fortassis malit, ens imaginativum non posse causare morbos, aut nusquam vigere, nisi penes sagas. Enimverò, ut Pestem divinam arbitror spernere remedia naturæ: ita quoque, si qua dæmonibus aut Sagis propria (quod non est credibile) at saltem suam cœlo originem neutiquam deberet. Etenim aliàs si Pestis sagaria esset, solitis esset longè immanior, propter adjunctum virus externum, & agendi promptitudinem, ira cacodæmonis acceleratam & ampliatam. Frater P. Boucher, Minorita, in suis Orientalibus peregrinationibus, ut testis ocularis, narrat. Quod quantumvis Ægyptus, sit alioqui Pesti valde obnoxia: pridie tamen inundationis Nili, quotannis decidere rorem singularem, quem Elthalim vocant, cujus adventu promtè & universaliter sanantur, quotquot Peste decumbunt, ac sani præservantur ab ea, eodem rore. Etenim si hoc verum, nec sat à principe Radzivilio investigatum: nil quicquam tamen exin deduci potest, quo Pestem cœlitus causari naturaliter sciamus. Cum exin saltem sequatur, meteororum quædam esse sana, alia verò quibusdam noxia. Quod hactenus nemo negavit. Etenim quamvis Sol, pridie inundationis Nili, ferè ad locum eundem quotannis redeat: non tamen simul eædem stellæ comites recurrunt. Dein, Ros ille non est cœlorum aut stellarum proles, neque ex Blas cœlesti meteorico: sed pridie inundationis, jamdudum inundata est terra altior Abyssina, calida, & australis magis, quæ magnum de se vaporem nitro refertum emittit (est namque tota Nili aqua nitrosa) qui vapor in rorem nedum resolvitur (Ros, alibi mella, tereniabin, manna, entali, ac laudanum velut gummata, plorat: atque apud nos, quotidie ros majalis sale saccharino scatet) currentemque comitatur Nilum: sed totum aerem Ægypti, etiam humectando abluit, ægrorumque corpora reficit, non multò secus, ac imber terram, post longas ariditates. Saltem ego, Sacris admonitus, sperno Augures cœli. Itaque si cœlum sit Pestis grassantis causa: deberet esse pariter causa alterius cujusque Pestis. Quia idem specie ens, easdem sortitur causas constitutivas, à quibus ipsa species suam recipit identitatem. Itaque constanter nego; virus pestilens cœlo nasci, aut à stellis dimitti: Pestes verò omnes, quæ non singulariter pro flagro divinitus mittuntur, sunt vel endemicæ, vel terrore quodam fabricatæ. Quæ autem contagio haustæ mutuantur, sequuntur semen atque fermentum suum. Pestis autem endemica, licet hauriatur forinsecus occasionaliter, non est tamen Pesti adscribenda; nisi Archei nostri terror. Ideam virulentam pavoris, ab ente endemico concepti, prius fabricet; uti mox constabit. Nego insuper, ullam Pestem esse epidemicam. Nam tametsi aër, multorum corpora ad varias putredinis confusiones invitet: nullatenus tamen est Pestilentis veneni causa primordialis. Nam sicut omnis putredo à Peste differt:

ita vicissim quoque venenum Pestis, à quavis corruptione, filiâ meteori. Quod nisi rite atque perfectè sit cognitum: nullatenus quoque poterit intelligi natura Pestis: multóque minus ejusdem radicalis sanatio promoveri.

Ad hujus capitis calcem addam argumentum, quod à ripa fluminum desumitur. Vidi nempe, qui ut Peste infectas vitarent ædes, Antverpiâ discesserunt; alios, qui fugerent ab variolis, quibus ante biennium, adhuc vultum cicatricibus maculatū circumferebant, in Scaldi ipso percussi sunt morbis, quos vitâsset præsumebant, seque ut sanos subduxerant. Memini quoque me quondam puellam leprosam curâsse Vilvordiæ, quæ dum jam per 7.hebdomadas sanata putaretur, & Antverpiam rediret, confestim per totum corpus in ipso fluvio, sibi lepram repullulare sensit. Quæ demum ad me rediens, sanataque, per semestre, Vilvordiæ est morata, Attamen eodem die, quo domum rediret, in Schaldi rursus repullulavit occultata Lepra. Mulieres quoque in abortum proclives, etsi rhedâ rus pergerent, feliciterque cessisset iter; attamen in fluvio, seditionem in utero sensere, domumque à ripa per rhedam vectæ, illas in cruentum profluvium lapsas, scivi. Adeóque fluvius, cœli æmulus, planetis creditum honorem suffuratur. De Æstate loquor; adeóque nec frigus in fluvio, tum aliquod suspectum, incusandum. Frigus etiam Autumni, rus pergendo, non obstitit, quantum mense Augusto; fluvius, nec concussio rhedæ, quantum quieta navigatio, noxæ attulit. Non demum vapor aqueus, in fluvio oberrans. Siquidem diebus pluviis, rus itinerando, calamitates narratæ non obvenere. Vt neque degendo circa palustria loca: sed in fluviis, fluxui ac refluxui opportunis, pauculæ horæ, has molestias Pestis, ectymatum, lepræ, exanthematum, invexere, quæ in terris non oboriebantur. Argines enim, ac ripas, bis quotidie aqua deserit, fœtetque olidus fracedine fundus. Quapropter fluvius tacendo loquitur, probatque fracidi odoris nocumenta, quæ mox dicam. Idque enim proin non tam litori maris, quàm ripis est vernaculum. Nam ad salsum mare, arenamque fundi, nulla est fracedo, qualis in semidulcibus fluviis; quare aquæ vix unquam prorsus nitidæ sunt, carentque odore sibi proprio. Cœlum ergò à labe nostra est immune, ut ab accusationibus ignorantum insons, culpâ caret vindictæ. Reliquiæ sunt paganismi, quas nisi Schola Medica devitârit, sciat Datorem luminum, beneficia sua non illis porrecturum.

Peregrina Lues nova.

NON omnes morbi venêre simul in palæstram. Felicia sanè Atavorum secula, quibus paucæ infirmitates strinxerant gladium in humanam imbecillitatem. Productumque deinceps transgressionis Adamicæ, sensim nobiscum naturæ primordia associavit. Astrologi enim adhuc hodie confugiunt ad determinatas siderum positiones, iras, incompatibilitates oppositionum ac luminum malignorum congressus. Quibus prima febris, prima Apoplexia, primave Pestis, nata sit. Etenim quanquam non soleam indagare præterita, quæ non proficere, sed obesse possunt: multóque minùs assueverim inquirere, quorum adipisci, dare, facere, aut sperare non possem demonstrationes: attamen non potui non irridere paganismi futilitatem in Astra relatam. Assentirer namque facilius Astrologis, si nata semel febris, obortaque apoplexia, cessassent, cessante illâ constellatione. Demonstrare quoque si possent, quonam interim hospitio febris habitaret, distracta semel stellarum febrilium dislocatione. Quapropter libro de vita longa, morborum omnium, mortisque introitum in naturam humanam, primus, ex sua origine describere, coactus fui. Adeóque dilucidè intelligo, ac opticè cerno, reliquias esse paganismo, quicunque ausus est, stellarum officia & destinationes extendere supra textum Sacrorum, qui dicit, quòd Astra sint nobis in signa duntaxat, tempora, dies, & annos. Etenim si Astrologis assentirer judiciariis, arbitrarer febrile, aut Pestilens semen, semel natum, deinceps intrâsse in naturam: nec quidem, ut maledictionis cujuspiam, sed creationis deinceps prolem, continuare suam generationem. Sed cum morborum plerique tandem in sanitatem desinant, si saltem non cum ægris ipsis oppetant, ac plerumque citra novæ prolis suscitationem: necessum esset, si propter infausta (ridiculum, aut blasphemum Christiano verbum) quandoque lumina incepissent: nec hodie sine illis incipere posse, si lumina illa, sic congressa, æstimanda sint causæ morborum efficientes. Credidi itaque, postquam penitiùs abditorum corporum analyses per Ignem explicuissem, quod eadem morborum ab initio fuerint, quæ & hodie principia, atque radices. Quod satis clarè demonstravi in tomo de origine Medicinæ, tractatu De morbis in genere. Crediderim quoque, aliquot

quot morbos initio fuisse, velut in sui infantia, leniores,celerioresq; habuisse progressus,& faciliores quoque extinctiones, ob pristinum naturæ humanæ robur. Aliquot tamen morbos, sui initio ferociores fuisse, qui nempe non ita adhærent radici humanæ fragilitatis; sed lui ut peregrinæ consocii acquiruntur. Etenim ut olim naturæ erant robustiores, quæ ut susceptrices, ita & medicatrices sunt morborum: sic modò,experior semina morborum indies proficere, robustiùs incidere, ac incalescere, nostramque naturam, quò it longiùs, proceditque intempestivius, eò quoque negligentius remediis auscultare. Enimverò patrum nostrorum diebus, surrexit eatenus incognita lues Veneris, cum pedissequis & asseclis. Notatur autem annus 1424. & Parthenoplica obsidio, ætas luis,ejusque prima nativitas. Quicquid demum semel penes nos adolevit,quanquam in illis individuis pereat: speciem tamen deinceps servat,& vix interire scit,quamdiu perennat mandatum ejus, qui labem in carnem mittit. Vt Scorbutum, Pestis Hungariæ,&c. nostris abavis ignota. Nostræ autem plagæ crescunt indies, quia & impietates multiplicantur. Mutantur quidem morbi,larvantur,augentur,degenerantque per sui copulam. Itaque animo majore, deinceps de remediis altioribus pensitandum. Ex morborum deterioratione autem, conjeci securiorem Medendi artem, quam quæ hactenus per frequentem phlebotomiam, & venenosam resolutionem laxantium, consertis vinculis, mortales in cœmiterium præcociter trahit,surgere debere. Ominor enim, quia cerno luem Veneris, cæteras ægritudines, mutaturam in sui obsequium: & Pestem quoque hactenus fore degenerem. Enimverò legi quandoque in revelationibus S. Brigittæ, item in vitis S. Dominici, Vincentii Ferrerii, Colettæ,&c. unanimi apparitione illos vidisse, succensum velut Mundi Salvatorem super mortalium impietatibus, minatumque exitium generis humani, tribus jaculis. Cujus apparitionis ergò, B. Vincentius, ordinis S. Claræ reformatricem Colettam, ut Valentiis Hispaniarum, superintellectuali raptu, viderat genubus prostratam, ante sacrosanctam Trinitatem, quod exoraret auxilium Deiparæ virginis. Ut Christus Dominus averteret piaculum,comminatum pro commerito supplicio. Desertaque patria Valentia,Gandavum venit Colettam invisurus: quam statim agnovit eandem, quam in raptu præfato viderat, & quærebat. Pro Avaritia enim, erat sagitta bellorum, quibus malè parta maléque reservata auferuntur. Pro Superbia, erat in manu omnipotentis jaculum inediæ, famis. Ecclesiasticos autem, quos hujusmodi peccata ut plurimum tangunt, minatur fugare utraque lancea, à possessionibus, contra vota accumulatis, maleque usurpatis. Ac tandem contra luxuriam, sagittam contagii in manu gerebat. Non equidem David casu; sed altiori ductu, Pestem pro bello & fame elegit. Quia totus populus, Regis ad exemplum, fornicator erat. Singulare id saltem in præfata visione, quòd diversis Sanctis,& annis apparuerit, & quidem ante luis adventum. Quoniam non est verbum quod Dominus non revelaverit suis Prophetis. Postr. mò, sub dierum plenitudine, sub maturitate, & completo peccatorum numero,immisit longanimis Deus unam trium sagittarum in medium carnis, ac confestim apparuit Lues Veneris, planè atrox virulenta ac festinanti putredine necans. Deinceps autem aliæ ægritudines, imò & ipsa Pestis, labem ejus contrahit. Nec veteres morbi respondent ampliùs descriptionibus avorum, nec consuetam feudi obædientiam remediis exhibent. Nam olim ingentes exercitus, citra ultraque Europam in Asiam, & Africam ducebantur, absque notabili contagio, idemque utrobique ferè militum census inveniebatur. Ast jam, mox ab incepta obsidione, moriuntur intus præsidia; & simul obsidentia castra, acceleratamque expugnationem, confestim popularis Pestis subsequitur. Vix enim unica præsidii cohors foràs proficiscitur, quam nõ sequantur currus,ægrotis onusti,etsi post se nosocomia oneraverit. Præcipui Chirurgorum cum admiratione plangunt, quod non ita pridem,minora quævis vulnera vix solitis obædiant ampliùs medelis. Porrò lues ista primum visa legitur in obsidione Neapolis,anno 1494. Medentes quoque ortum ejus per conjecturas attentant. Aliis enim placuit luis nativitatem, Indiis occiduis tribuere,quodque ibidem esset vernacula atque solita. Aliis verò placuit orientalem plagam accusare. Veruntamen occasus Indias immunes fuisse, testatur ipse Ferdinandus Cortesius, earundem expugnator, quodque post adventum suum nondum ibidem enotuisset; sed eò advectam luem, cum Æthiope, mancipio Pamphili de Narvaez, Fortè enim ille recens ab obsessu Neapolis eò appulerat,secumque attulerat. Etenim cum ibidem primum lues videri cœperit, disputatum inter nationes, an Gallo, an Hispano, an verò Neapolitano, cedere debeat in trium-

triumphum. Interim nemo unquam Lusitanum accusavit, ac per consequens, Indiæ Orientales immunes erant. Nam Lusitanus in obsidione Neapolitana non erat, qui veteri odio bella Castellanica lubens promovebat. Solus tamen Lusitanus cum exclusione Hispanorum, eoum lustraverat, sibique subegerat. Nec his obstat, quod ab olim Lues Sinensibus sit assueta. Nam inde nemo ad bellum Neapolim advenit. Ergò si verum sit, quod Lues in Sina, antiquitate vincat: potuit ibidem iisdem initiis incepisse: prout catapultas & typographiam ante nos habuerunt. Saltem Lues nusquam ab Endemicis, nec ab aëris infectione. Hinc etiam non passim popularis. Quod autem non à Sinensibus ad nos sit delata Lues, patet ex guajaco, cujus usus apud Europæos 80. annis senior, quàm radicis Chinæ. Dein, quia introitus in Chinam sub pœna capitis omnibus externis vetitus. Nunquam Lues tum visa in oris extra Chinam, quorsum tamen Sinenses propter cõmercia quotanniis excurrebant. At guajacum ab occiduis terris venit. Alii fortè proinde contendunt, hanc Luxuriæ luem incepisse, eò quòd annonæ caritas, mactatorum carnes cadaverum suffurari, & clanculum coctas divendi, suasisset. Sed cum anthropophagis Indis hæc Lues, ante adventum Pamphili, fuisset ignota, non recipitur horum allegatum. Astrologi quoque, quibus omnium contingentium causæ referuntur in siderum aspectus, & rotationes: ne quid citra cooperationem astrorum fieri concederent: peregrinum tum stellarum situm, duntaxat super Neapolim influxisse ajunt, quem multâ anxietate quærentes, nondum invenerunt. Quasi idem astrorum situs nunquam fuisset antea. Refragantur enim Sacra Astrologorum huic opinioni; ut suprà jam probavi. Paracelsus tandem Luem, multis libris & additamentis inconstanter indagans, copulam leprosæ meretricis cum scabioso milite Gallo incusat, ac detestatur. Quasi vero antea nulla leprosa, Gallo sordido commista fuisset? Ad refellendum autem sufficit: quod Paracelsus etiam in hoc sibi sit inconstans. Negans pluribus libris luem veneris, per se, esse morbum, sed aliis morbis permittit duntaxat affeclam. Attamen omnis contagio, sive ex Lepra, sive ex Peste, vel aliunde contracta, verè & actualiter in se est morbus. Nec mirum quoque, causam Luis hactenus nesciri ab iis, qui ad naturæ solius contingentias respexerunt. Credo potiùs, tot apparitiones Sanctis non fuisse frustra, ac sine scopo ostensas. Credo itaque, initia luis, ex vibrato jaculo Iræ divinæ, hausta fuisse, & in naturam insita, non secus, atque lagenarum inversione, tertia quandoque peribit mortalium persona. Non quidem, quod velim luem libidinis reputari, sui principio miraculosam penitùs, quia à piaculo incepisset. Scio namque, ut in natura habet modo: ita & sui initio fermentum, atque radicem reperisse. Enimverò Laïcus quidam, & vir sanctus, ad quæstiones arduas aliquot, solitus visiones somniales, ac non rarò quoque per Mentis abstractionem, notiones intellectuales suscipere: nimiâ forte curiositate has indagavit quæstiones. 1. Cur ista Lues præterito seculo, & non antea erupisset: cum anteactis paganorum diebus, scelerata qualibet scurrilitas nunquam defuerit? 2. Vnde, si non ab Indis, in Europam venerit? 3. Quæ causa sit continuitatis, & mitigationis, ac mutationis, si divinitùs immissa? Nam miracula rarò per contagium transeunt, ac nisi tradito mandato, suam in natura causam nanciscuntur. Sed neque Deus insontes punire solet, prout innocentes sæpè Lues veneris inficit. Dixit itaque laïcus, sibi in visione intellectuali visum jumentum, quod penè difflueret ulcere fœtido. Qui morbus equinæ speciei proprius, nostrates *den Worm*: Galli verò *le Farcin*, vocant. Vnde sensim equi purulentâ carie pereunt. Hoc autem jumentum vidit, velut canibus in escam deputatum, totum tergus vitiatum habens, etiam circa vas naturæ. Nec præter istam visionem, aliud responsum habuit. Quapropter se suspicari dixit; Quod in obsidione Neapolitana, (qua primùm dira hæc Lues emersit) nefando aliquis peccato, congressum cum ejusmodi jumento habuisset. Saltem inde conjicio, non antea visam raritatem morbi, quippe non credam facilè unquam ejusmodi peccatum in talibus terminis ab origine mundi commissum; estque morbus, lui venereæ similis, & equinæ naturæ affinis ac familiaris. Potuitque ideo suum fermentum (permittente Deo vindice) in humanam familiam naturaliter transplantasse, divinitùs quanquam antea comminatum. Miscuisse inquam contagium equinum, infandæ libidinis actu tum (perinde atque hodie à meretrice sordida usque in testes maris, attrahitur ipsa Lues) gomorrhœam, carcinoma, atque bubones venereos, &c. propagans. At curiosus esse desino, quoties res scita nulli est usui. Nisi forte mavis hinc meditari, equos sic ulceros curari remedio Luis; & vice versa, per Hydrargy-

ἄργυρον optimè præparatum. Servit saltem consideratio Luis degeneri ac multiplicatæ Pesti hodiernæ, & quæ plures sub adventum Antichristi, minatæ sunt in Sacris. Addo. Quod sit infamis, infeceritque omnem mundi angulum: effectu quoque palàm ostenderit: quod sit commune carnis piaculum, serpensque ad ulteriorem, & vulgo adhuc incognitum scopum. Enimverò primo exordio nedum dudum ignota stetit: sed & sui medela infeliciter tentata, & adhuc hodie vulgò ignorata. Vnde consequens, quod incertis & ferocibus pharmacis, mortalium vita indignata, humiliata modò sit, vel ante cujusque juventutem. Quæ debilitas, perpetuitatis quandam spondet perennitatem, ac in abstemiis, ad quartam saltem generationis periodum. Imò licet ampla hominum caterva nunquam Luem contraxerit: nihilominus, cum vix unquam Lues sit bene curata, manserintque reliquiæ: supersunt sanè, qui Medentum temeritates experti, seipsis sunt longè facti infirmiores. Pars namque veneni, quæ permansit penes illos radicalis, præter horridas unctionum, suffituum, & salivationum torturas: necesse est eo titulo, illorum successores, notabili debilitate diminutos. Est nimirum Lues, non quidem morbus, constans materia ex qua: sed fermentum duntaxat venenosum, solidis, vel liquidis nostri partibus, odoris instar, affixum. Adeóque (quod Lui est singulare) nedum partibus constitutivis; sed & excrementis, sive aliorum morborum materiis, quas attingit, se incorporat; quia afficit, & commiscetur. Cumque faciliùs sit veneno contaminare materiam, jam recenter destinatam in excrementum, quàm partem adhuc vivam, adeóque & hactenus resistentem. Hinc fit, quod quicumque manifesta, vel occulta habent quorumcumque morborum initia, Luem facilè contrahant; proinde se etiam in varias morborum larvas associatione transmigrat. In multis namque ulcera, pustulasque; in aliis, ossium caries erodit, dura excitat tubera, Bubones item, phlegmones, & purulenta apostemata facit, ut & vulnera curando pertinacia: Alibi quoque peperit paralyses, podagricos insultus, Icterum, Hydropemve, &c. Id enim Paracelsum decepit, putantem, quòd Lues non sit in se morbus, quia aliis morbis adhæreret. Nam maledictio jam naturæ, ab origine sua impuræ, superveniens, non procedit generatione consuetâ: sed suum corpus in corpore aliorum morborum reperit prædispositum. Ita ut paritas conceptus, nativitatis subsistentiæ, & effectuum in alieno corpore (humano nimirum) prodant paritatem ortus Luis, & aliorum morborum, eò quòd pariter à prævaricatione emanent. Morbi itaque, à Luis ortu deinceps degeneres facti, veneni alicujus ritum imitantur plerumque: nec ullus sat horum causas investigavit, quare nimirum plerique morborum, evaserint contagiosi, atrociores, frequentiores, tardius difficiliusque fugaces, quàm olim. Indubiè namque, Pestis est solitò frequentior, minimâ nos occasione arripit, crudeliter insectatur, faciliúsque dispergitur, quia associata novo toxico. Etenim plures, velut desperantes, putârunt naturæ nostræ vires, sic ad sui finem brevi decurrere. Sed verbo Dei est stabile imperium. Non est ullus horum defectus, speciei humanæ incorporatus: sed per accidens, individuis tantùm adhærens; cumque omne peregrinum adhærens separationi sit obnoxium, nullumque alienum sit idoneum, ut simulacro Dei medullitùs conjungatur in constitutivis principiis; Idcirco omne peregrinum, sui ortum, augmentum, ascensum, statum, declinationem, ac interitum necessariò suscipit, ac tandem etiam sponte, per ulteriores propagationes, restaurationem exspectat. Sunt namque Verbi, semina ac species, in ævum durabilia. Hinc consequens, hospitem exoticum tandem cedere deberet è stabulo, in quod clanculario errore furtivè irrepsit. Eò quòd Verbi potestas, nullis tempestatibus, longitudine motuum, aut dierum, ut nec hostis technis, præscriptionem patitur. Diluvium quidem, terram cooperuit, quia homo viam suam corruperat: Ideóque & hodie ob peccata, penes nos infirmitas locum sibi fecit, & accrescit indies nova, & comminaturalia insuper. Anno 1540. sub Paulo III. circa Autumnum in Apulia prope Tarentum, prima apparuit Tarantula, monstrum ab urbe sic dictum Araneæ simile: sed duplo majus. Quod deinceps mansit in specie, & à Tarentino, in Agrum jam Romanum quoque transplantatum est. Etenim apud Danielem omne monstrum, in rempubl. excrescens, à mari venit. Confirmantur hoc monstro novi adulatores, qui homines à se demorsos dementant, & exsultando tripudiant, tanquam benè egissent, credendo adulatoribus. Anno 1550. in Augusto, Galli primùm viderunt Triticum, quod vocant roratum, sive mellitum: in arista adhuc viridi, halecem fumatam odore referens: in maturo verò, nil nisi fœtidum pulve-

pulverem atrum: popularium utinam, non morborum plurium causam. Plaga est, quæ nobis magnam furatur annonæ partem: sata nempe est zizania contra potentiores Prælatos. Quã utinam noscerent ac præviderent! Anno 1556. nostris horis maritimis primum apparuit Scorbutum, Veteribus ignotum. Quod gingivas & anhelitum inficit, ac crura: quia & interiora obsidet. Designantur homines eodem anno in Belgio admissi, dulci contagio, intus & extra subvertentes, sibi credulos. Non ita pridem febris castrensis adorsa est nostrates, contagio profundo; absque siti, & calore enecans; denotanturque, qui, specie pietatis, nova spargunt & suspecta dogmata inter domesticos. At saltem nil, quod hostile est semel, deinceps in sua specie intercidit, quia ad flagrum immittitur, ac cœci non indagamus causam occasionalem, medium letiferum, finem, atque remedium. Hodie enim Castrorum impuritates, paludum, domorum, cum pauperie militum, velut insolitarum ægritudinum causas incusant, ac inter Medentes super hanc aleam, tota vertitur præservativa. Quasi verò olim castra puriora, dum Pestes, atque insolitæ febres, nondum erant. Scio etenim, quoties febris de stemmate antiquarum cadit in corpus, quod actu Luem veneris patitur, aut quandoque habuit, maléque sublatam, confestim ista febris se associet, venenosis Luis quisquiliis, unde venena mutuat, quæ maligna & castrensis dici cœpit; seseque propaget contagio, etiam in insontes à Lue. Estque videlicet ex febri mare, & Lue matre, tertium, ab utroq; genitorum diversum monstrum, ex morbis specie distinctis. Hinc nimirum tam febris, quam Pestis, larvata evaserint, atque incognita. Sic namque Lues in chao febrili pergit dispergi, fitque juris communis. Infelix nempe Luis monstrum, utrique parentum dissimile, proditorium venenum, Pestis æmulum evadit, Pestemque ipsam, novo putredinis fermento, truculentiorem parit solito. Non absonum ergò hodierna castra, plures ægros, frequentiores mortes, & contagio maligniores suscitare. Nec immeritò, castra faciliores sequuntur infectiones, quàm alioqui populosiores urbes: quippe miles civibus, Luis est objectum propinquius. Pestis itaque, fomitem pro favilla reperiens, facilè recurrit.

Opiniones Veterum.

PEstis, omni seculo, in supplicium, ab iratis Dîis missum reputatur. Ideo Hippocrates

omnem penitùs contagii labem, divinum in
morbis nominat. Gentiles adhuc hodie ad sua
transfugiunt Idola. Gentiũ Dii, dæmonia. Christiani verò, ad unicum æternum Numen recurrimus, subsidiaq; Sanctorum imploramus, Quia
gloriosus ac mirabilis Deus in sanctis suis, qui
impetrant, quæ nobis nostra denegant demerita. Vrbes enim sunt in Belgio, quibus sodalitas
Sanctorum, in Peste patronorum, hactenus immunes servavit cives ab olim, quotquot missi
in auxilium & servitium Peste cõtaminatorum
Nemo enim, missus à decano concive, ac sodali, etsi infectissimo à Peste inserviret, unquam à
Peste apprehensus fuit. Sic est. Capilli capiti
cujusque sunt numerati. Non cadit frons de ar-
bore, absque permissu Dei. Multò minùs nobi
aliquid accidit, præter permissum & præscien-
tiam Domini. Sic verum est. Pestis quædam
manibus Dominì venit, quam evitare est im-
possibile: quia venit ab eo, qui sagittando erra-
re nequit. Idcirco de hac Peste nequicquar
scribere decrevi: ut neque de sanatione mira-
culosæ. Nam si naturalis Pestis per miraculur
sanetur, ea ad Medicum non spectat. Plurin
quoque nostrûm opinantur, Pestem non ni
divinitùs mitti, absque concursu causæ secur
dæ. Mahumetani quoque, cum Calvinistis, cr
dunt Pestem inevitabilis prædestinationis so
tem. Nec ideò loca vitant aut infecta corpor
ut neque nocua quælibet. Malè sibi constant
Siquidem fera nocere nequit, non consentier
Domino, adeóque hac ex parte non sit Pe
nocentior: à feris tamen cavent, ac se tutant
Anglia quoque hactenus proprio Pestis nor
ne caruit, quamque ab olim Plagam nomir
Quantum ad causas ejus attinet, Græci p
mum, ac dein Arabes, ac quicumque alteru
horum sese dicarunt, Pestem in duas cau
convocant. Quarum priores catharticas, f
præcedentes; posteriores verò, connexas, c
junctas, continentes, comitantesque proxi
appellant. Enimverò cum cernerent, human
corpus, sua per individua, & habitationum
ca, magna differre varietate; excogitarunt
versalem causam pro Peste. Cœlum nempe
Astrologos seducti, culpârunt: quod n
lumine, motuque suo, aëra diro tabo conf
gar, cujus proinde virus, epidemicum n
nârunt. Ac tametsi viderent morbos, cont
infames, oriri occasione stagnorum, antro
fundorum venenosorum, mineralium,
dium, montium, uliginum, vallis, aut sen
unde variæ putrilagines scaturirent: no

men unquam horum morborum indolem, Pestem æstimarunt: sed separato nomine, endemicos vocârunt. Quæ distinctio mox dubium omne sopivit, ac ipsimet in hoc sopore stertuerunt. gavisi, in universalem culpam, ad cœlos relegasse suam inscitiam: seque securos autumârunt, nequicquam diffidentes, quod se culpa, illos verò ignorantia, cœlum vindicaret. Separabant item mortuos, atque moribundos, suas obedientias detestando, non exauditum iri, neque accusaturos Medentum incuriam, ac ignorantiam. Præsertim ubi primus semper Medicus aufugit, suum deserens ægrotum in vitæ desperatione. Quocirca Astrorum ariolatores in subsidium convocant, ut si horum errores mundus tueatur, conjunctâ criminatione cœlum infament, quòd abstracti luminis tabido veneno, aërem & aquas inquinet. Ast prædecessoribus multò audacior Paracelsus voluit, labe nostrâ cœlum infici realiter, peccata nostra stilo notare, & invito se recipere, ideò ultorem esse, ac neces proritatum. Pestem autem esse merum vulnus, sagittari cœlitus; vulnerando astra, currendoque lædere. Quodque hæc vulnera, tribus duntaxat, neque pluribus locis, (nesciens hæc esse emunctoria nostra) ponè aures scilicet, subter axillas, & in inguine. Alibi quoque non tres: sed 4. Pestes statuit, juxta elementorum numerum; Quadruplici, multumque diverso remedio, superandas singulas. Alibi verò & quintam Pestem excogitat, à Gnomis, Sylphis, Nymphis, Satyris, Lemuribus, Gigantibus, Faunisve immissam, quod hos fortè quintum autumaret elementum. Porrò à civitate Stertzinga rogatus, pro selecto alexiterio: stellata atque elementata remedia priora deserens, finaliter potui ex Theriaca, Myrrha petasitide, terra sigillata, spermate ceti, Asclepiade pimpinella, Valeriana, & Caphura, cum optima aqua vitæ totus fisus est. Per inadvertentiam scilicet, immemor abreptus in centum simplicium confusiones, à se multoties, ac serio, mox ante detestatas. Denique nec simul conveniunt, quod aliàs elementum Ignis, nequicquam à cœlo distinxerit sæpius, & nihilominus quatuor Pestes, ortu, causa, ac remediis distinctas tradiderit: quas uni dicaverat cœlo, quod alibi solum Pestis authorem voluit. Vult etiam quod crystallus, Arles, itemque gemmæ, in aëre gignantur, ac cœlitus decidant, quæ alibi sui immemor fructus aquæ nominat, volens crystallum nisi meram esse glaciem, frigore constrictam. Tandem pestis cum sit malum cœli, & ex quarto gradu; tincturam autem gemmarum dicat optima istius vulneris solidativa: adeóque & remedium 2. gradus curare Pestem quarti gradus. Inanem quoque defatigationem miseror, circa remedia, quæ inter millenos Spagyros vix unus præparet. Frivolum est enim tot condere libros, ac tandem recurrisse ad vix parabilia, in morbo populari, ubique obvio. Frivolum est enim, vagante Peste, totam regionem alere carnibus ciconiæ aufugæ sub autumnum, aut lingua leonina appensa. Cuncta enim ejusmodi ignaram detegunt jactantiam; non autem communem charitatem, in tam ærumnosa ægritudine. Nec enim Hippocrates ejusmodi remediis, Pestem è Græcia fugavit. Alioquin enim pauper (si remediis, ac obsoniis pretiosis, Pestis profligaretur) vitæ desperatione, fortunæ inæqualitate, multo planctu, justóque dolore, Deum, personarum exceptorem, sibique denegata remedia, pensitaret. Nunquam itaque credidero, Deum, in natura, minùs sollicitum, sanando pauperem, quàm divitem. Historia Lazari enim, & epulonis divitis, mirificè pauperes confortat. Tandem Paracelsus libros Pestis edidit à Pythonissis ac Lemuribus generatæ: Lemures inquam, Satyras, &c. quos cacodæmones negat, in generanda Peste, Sagis coæquat: remedia tamen, tantæ Pesti addere, neglexit. Quasi titulo Monarchæ arcanorum sibi præsumto, sat esset, non calcâsse priorum vestigia, ac plurimum fumi; ac parum ignis suscitasse, suique memoriam risui exposuisse. Nam libri de Peste, de Tartaris, de Mineralibus, &c. multum garritum, parum fidi auxilii continent.

Divisa Pestis.

PAramirum Paracelsi, totum incumbit, ut persuadeat omnem, absque exceptione, morbum, ac nominatim quoque pestem, totâ specie, esse quintuplicem. Causis nimirum, ortu, proprietatibus, atque remediis distinctam. Primam autem speciem vocat ens naturale, originaliter ex fructibus elementatis procedens, hancque Pestem, libris de Peste ac pestilitate describit, quibus sit ibi sibi interpres. Ast cum constet, fructus, quos Scholæ hactenus credidere mistorum elementorum, esse solius aquæ: (prout de ortu Medicinæ alibi clarè demonstravi) necessariò quoque ruit jam doctrina elementorum, pro Peste saltem. Aliud dein morborum prædicamentum vocat ens

 astrale,

astrale, tanquam è cœlo stellato depluens. Prosequiturque multis libris de Peste, hoc duntaxat entis genus, omissis aliis. Adeóque cum alibi cœlum, cœlorumque fructus, cum elemento ignis confundat; etiam rursus coincidet Pestis astralis, cum naturali, & elementali ignea. Tertium dein morborum genus generalissimum, vocat ens Veneni. Quasi Pestis alicubi esset quæpiam veneni expers: & quasi suum venenum, extra, supra, aut præter ens naturale, Pestis haberet: Sic itaque Astra, contra ens naturæ distinguit Idiotismo præpeditus. At saltem, quasi naturalis, & Astralis Pestis, non essent venenosæ? Quartum tandem morborum genus, vocat Ens spiritale, cooperante scilicet cacodæmone, cum suis mancipiis. Revocat huc quoque exsecrationes, & desperationes hominum; omittit verò inprimis suos faunos, lemures, nymphas, satyras, &c. nisi hos fortè velit cacodæmonum socios. Saltem præcipuum negligit cardinem, propriam nimirum phantasiam: cum non raram Pestem solus terror generet. Putatque, quinimò ens spiritale externum, essentialem Pestis causam, per quam species duntaxat dirimendæ sunt. Adeóque effectus duos, diversos specie, solis causis distinguit, externis occasionalibus, & accidentalibus. Etenim certum est, sive Saga, tanquam venefica, pestiferam labem alicui connecteret, sive aliq; medio id fiat, ac proprio naturæ vitio, saltem Pestis inde scaturiens, utrobique una & eadem est. Quintum postremò genus Morborum vocat, Ens deale, sive fidelium, satis stupidè, Deum à morbis ipsis non distinguendo, prout alioqui liberum est, naturam ab effectu suo nequaquam separâsse. Pestis autem Dealis nusquam, vel amplissimis suis scriptis mentionem fecit. Ad me autem quantum attinet, ens astrale non admitto. Licet id Paracelsus non nisi tantum ex quinque; sed sibi inconstans, omnibus universim pestilentiis commune fecit. Similiter denique confundo Ens Veneni, cum Ente naturæ. Nam si non venenum: nec etiam ob id Pestem continet. Ac cum Pestis separatum habeat ortum atque progressum, à reliquis morbis distinctum: Imaginationibus atque terroribus non parùm alligatum. Hactenus omnem Pestem facio spiritualem. Non quidem sagariam ob id; verùm perturbationibus Archealibus tributariam, ac merè naturalem. Quod si verò cacodæmon collaboret pro excidio humano: transplantabitur quidem & incrudescet ferociùs: non tamen ad hoc superstitione (licet aliter Paramirum sentiat) opus, aut à naturæ devia est Pestis; quippe subter naturam, ens spiritale evidenter, velit nolit, semper militat. Duas igitur specie diversas Pestes agnosco solum. Vnam nempe quæ immediatè ex manu Omnipotentis, per Angelum percutientem mittitur, ad exsecutionem occulti Iudicii suæ Deitatis. Hanc etenim quanquam Pestem etsi agnoscam: eandem tamen Domino meo integraliter committo, dicoque resignatâ mente: Fiat voluntas tua, Domine. Siquidem nec remedium opto, nisi pro tuo beneplacito. Finaliter itaque Pestem naturæ tantum ubique attingam, ut Philosophus. Eamque voco alteram.

Conjuncta causa Veterum.

IN morbis universim, citraque exceptionem, causam efficientem & externam, nullam, præter occasionalem, quandoque de morbo in genere, differendo, duntaxat agnovi. Nunc porrò cœlum, aditum dare ad Pestem, justè me negare ostendi: licet interim Blas meteori, occasionaliter queat disponere subjectum patiens, ad faciliorem impressionem susceptionis. Itaque ad connexas Pestis causas attendam primùm: quas à Veteribus, relatas in humorum corruptionem, & caloris accensionem legimus, ideóq; conscripta præservamina, per sola humorum putredini resistendę deputata putata At nondum Scholæ explicuere, quisnam, quove nomine donandus sit ille humor vitiatus, calore accensus, qui in venis, visceribus, vel habitu, sit titio Pestis. Nondumque noverunt, in Ægypto grassantem Pestem caloribus magnis, potiùs extingui, quàm excitari. Prout apud nos, Pestem plerumque magis autumnalem, quàm æstivalem esse. Quandoque enim Scholæ ad endemica recurrunt, tam domestica, quàm forinseca, quæ quoquomodo putredinem incitare vel accumulare creduntur: Deniq; pro præservativis, quævis corradunt simplicia, etiam calida, modo fide Herbariorum commendentur. Hæsitatio verò Scholarum, ut & remediorum infausta incertitudo, tegitur ubique diversarum ridiculo complexionum eventu. Quæ sanè fuit hactenus communis ac trita aptitudo, ad excusandas excusitiones in necce. Tandemq; Doctorum, ingenti Pestis formidine, detegitur diffidentia Scholarum, super legibus, & librorum pollicitationibus. Saltem infaustas ægrorum obedientias demulcent per unicum: *Sic stabat in fatis.* Ergo patienter feren-

ferendum, quod miser ille, vel iste, esset relatus in oppetiturorum catalogum. Interim opus Pestis truculentum, truculentior verò, qui opem jactitat, nec adfert: Celer progressus Pestis pro ignavia tanta Medentum. Toxicum in Peste, unico saltem non feriatur momento, nec pacem admittit, quod inducias spernit. Siqui ergo essent humores, in facto esse, putredine in Peste corrupti, cum nequeant retrocedere, ac reduci in pristinum integritatis nitorem: sitque naturalis morborum in Scholis indicatio prima, atque potissima, nocuum citissimè evellere, vanaque esse cuncta auxilia, nisi quæ promtè penitusque peccantem colluviem sequestrent. Sequeretur, quod universalia præsidia (purgationes scilicet, ac venæsectiones) sint potissima Pestis auxilia. Quæ tamen multoties jam sunt reperta mortem accelerare. Necessariò quoque corruit hypothesis, quæ humores corruptos, in Pestis causam proximam introducit. Nam revera Pestis potiùs humores alimentaris inficit, quàm quod hi Pestis causa sint. Alioquin alibi sat constare feci, naturam, humores in cruoris constitutione, non agnoscere, nec habuisse unquam. Quocirca nec hi quicquam causare valent; quia sunt non entia. Denique si humores, in fieri esse putredinis, essent Pestis connexa causa, Saltem debuissent Scholæ nomen illius humoris edidisse, itemque modum ac processum exposuisse, quo isti humores corrumpuntur, jamque corrupti sint causa conjuncta Pestis. Itemque, quo pacto celeriter sequestrentur, cum impedimento suæ impressionis, in partes vitales: Debuissent denique locum designare, in quo, tanquam nido, prægressæ corruptionis pestilentis conciliabulum esset, Nam si hoc centrum, sint venæ vel viscera (ubi prima excrementorum nempe contingit sequestratio) prorsus damnosus esset omnis sudor: quippe qui à stomacho vel hepate, trans vitalia viscera virus duceret, & non per consuetas sentinas propiùs effunderet. Sic namque Lues veneris, sola gonorrhœa, in testibus domicilium eligens, si per solutiva, a lotii officinis retrotrahatur, ut per venas in Alvum recidat: necessariam Luem in totum spargit sole isto transitu. Multo itaque magis Pestis, si humores in propriis officinis inquinasset, transeundo per sudores efferretur, infallibiliter totum quicquid vitale intus est, contaminaret. Sin verò habitus corporis, locus sit putrefactionis humorum pestilentium: Jam ridicula erit Medentum diæta, quæ humorum putrefactibilium generationem creditur præpedire. Denique à quo, & unde putredo in cruore euchymo ante Pestem in corporis habitu, vel etiam centro, oriretur: nequicquam de his omnibus est determinatum per Scholas. Satis putantes, obiter dixisse, humorum corruptionem, Pestis esse causam conjunctam, eò quòd Doctores profugi, hanc non nisi ex obliquo semper adspexerint. Cum enim adverterent, epoto laxativo, carnes & cruorem, illo toxico tabefactas, & humorem flavum, vel pallidum mucum, obscurioremve cruorem, nondum plenè transmutatum effluere: asseruerunt, nedum cruorem, sed universum corpus, constare quatuor specie diversis humoribus, in eosque iterum resolvi. Usque adeò Pestem in bile flava, igni comparata, vel in atra, ideóque melancholia dicta, terræ, Saturno, atque malignitati propinquiore, hanc putredinem pro Peste inchoari autumârunt. Equidem licet alibi quatuor humores, ceu futile atque nocuum commentum, abunde demonstraverim: donemus tamen jam per suppositionem falsi, quod cruor constaret ex illorum quatuor commixtione: attamen dum cruor jam esse desiit, mutatusque est formali transmutatione in alimentarium ac vitalem liquorem, qui singula membra immediatè nutrit, auget, & fovet; Saltem cum veritate Philosophiæ pugnat, quod liquor is alimentarius, per formalem transmutationem, degener à sanguine, nondum oblivio-sus esset prioris sortis suæ, ac compaginis. Puta si vinum, cerevisia, liquamen carnis, cum succo olerum, uno pastu sint bibita, mutataque in cruorem. Certe istud cruoris constitutum, non est unum, quamdiu ex quatuor illis diversis, adhuc commistis, constat; verùm quatuor duntaxat unum fiunt, dum per formalem transmutationem facta sunt productum novum, qui est cruor. Pariter itaque, etsi cruor ex quatuor humorum connexione constaret: attamen cum jam sint unum, & non amplius quatuor, non erit istud unum, amplius istud connexum, ex quatuor primævis liquoribus datis. Nec morbi inde resultantes, queunt aut inesse, aut in sanando reputari humorosi, non magis potentes retrogradi, in quatuor illos fictitios humores (etsi dentur fuisse reales) quàm semel factus sanguis potest retrocedere in pristinum vinum, cerevisiam, jus carnium, & succum olerum. Patet ergò, quod Scholæ contra omnem Philosophiam ignorent, formalem esse transmutationem, dum ex cibis cruor; & ex cruore fit liquor alimentarius. Patetque ex præ-

fatis cœcitatibus, maximam morborum partem, inscitiæ principiorum concreditam in Scholis. Ego autem ingenuè protestor, me in nullis avorum libris vel minimum unquam subsidii auxiliaris punctum reperisse. Nam quamvis plures, velut opitulati, convalescerent: vidi nihilominus decuplo plures, qui ab initio invasæ Pestis, iisdem remediis usi fuerant, infeliciter periisse. Theriaca enim ab olim, semper juvamen pollicita, ejusque aqua modo excellentior passim habetur, vanam quanquam opem continere sciant, qui Pestis nôrunt proprietates. Nam Alexiteria, quæ venena cohibent, nil certi habent contra Pestem. Ideoque Medentes Academici, sub infida Theriaces tutela, non audent se contagio Pestis exponere. Est quippe venenum Pestis, longè secretum à quovis alio. Religiosi autem quidam in Urbe, nil intentatum relinquentes, quo nummos vel æstimationem comparent, selectissimam Theriacam magno profitentur vendere. Sed cum nemo militans Christo, implicet se negotiis secularibus, à pompofis ejusmodi stentoribus cuique apprimè cavendum hortor: quippe non per ostium, sed supernè per tectum intrant, non vocati, in Medicinam sese intrudunt. Hi enim cum Tullio penè dicent; Populo imposuimus, & famosissimi pharmacopolæ visi sumus. Etenim Theriaca Hippocrati, Pestis domitori, adhuc ignota, triplum mellis, ad pulverum cunctorum copiam, recipit. Simplicia quoque sexaginta, discordia, arida, dura, conclusa, cruda, excrementosa, & plerumque à bimatu inveterata. Hæc inquam sub cocti mistione mellis, multum effœta redduntur. Mixtionem quoque, & digestionem, à debili febriente exigunt, præcipuè veneno vitiato stomacho, & ab Archeo intus consternato, ac confusè tumultuante. Quapropter parum auxilii, & consolationis minimum præstant. Nam Trochisci de Vipera cocti, monitu Galeni, cùm sint capitale simplex Theriaces, facilè docent, aquam theriacalem esse plane ridiculam. Nam si vipera, distillando, aquam theriacalem virtute statueret: quidni Trochisci de vipera, prima sui, ac Galenica coctura, omnem istam exuerunt medendi prærogativam? Quid igitur agam cum semper discentibus, & nunquam ad scientiam, quam docere profitentur, pervenientibus? Plurimi enim (teste Seneca) ad scientiam istam non pervenerunt: quia putabant se pervenisse. Tandem nec sat fuit, tacuisse nomina humorum, quos putarunt putrere ante Pestem, esseque hujus comitem causam: quinetiam transsiliendo transeunt ipsam corruptionis quidditatem, quæ paucis subinde horis suam absolvit tragœdiam. Videntur enim Medentes suavi pulvinari cubuisse, paries dum proximus ardet, & elevato semel super cubitum capite, dixisse arrestum. Pestis est morbus contagiosus, ex putrefactis humoribus, febri connexus, acutissimus, & valde periculosus: quo dicto, caput rursus reclinasse in somnum pomeridianum, opimè pastos, qui somnus, sub tantâ luce, oculos illorum iterum clausit. Mundus interim ejulat, videns effectus, hoc judicio notatos, non causas, ut nec denique remedia. Quare rustici comam in temporibus, utraque manu scabentes aliud arrestum pronunciant. Non (ajunt) opus est multo studio, nec tot libris, quis dicat Pestem lethalem, & contagiosum, quod quisque suo didicit malo. Præstabit itaque fidos auxiliatores consulere, non ampliùs somnolentos, à Peste fugitivos, atque remediorum ignaros.

Præparata sedes.

NOn sufficit, Pestis causas Scholis incognitas demonstrasse, nisi meas dicam experientias, Pestis causam, diversos ejus processus, in fieri, peregrinas proprietates in facto esse, præservationes, & sanationem. Initio itaque repetam, quæ alibi demonstravi. Scilicet, in natura, duas saltem esse, nec plures causas. Materiam nimirum, & efficientem, quam in Peste Archeum, Vulcanum, sive semen appello. Pro materia saltem, non sit aliqua indiscreta Hyle, quæ nunquam exstitit, nec erit in natura; servitque Mathesi, & non speculatori naturæ. Materiam itaque pestilentem specto, in relatione ad efficiens sibi internum. Materia ergò Pestis, & sylvester spiritus, veneno tinctus. Materia autem ista, tripliciter ad finem sibi propositum tendit. Quoniam vel forinsecus adventat, totaliterque ac perfectè pestifera, à pestilenti ægroto, vel cadavere, locoque, vel utensili, inquinata, exhalans: Vel cruda adhuc à fracido Gas terræ intrò trahitur, quæ dein intus recipit fermentum appropriativum, ac gradatim tandem venenum pestilens in nobis acquirit. Vel etiam totum intus nostri exitium, materialiter & formaliter, absque externo adjutorio subinde conficitur. Quod autem non sint plures modi, quibus Pestis fiat, patet ex divisione. Nam vel tota intus generatur, sine exotico auxilio: vel ab

extra, incidit. Eaque est perfecta, in materia & forma veneni, solius appropriationis, & applicationis indiga: vel est adhuc cruda, imperfecta, ac velut embryo. Vnde saltem inprimis obvium evadit, quod Pestis non primario semper cor invadat. Nam vidi, qui tangendo pestiferas chartas, eo ipso senserit dolorem velut pungentis acus, moxque pestilentem Anthracem in Indice digito ostendit, & post biduum occubuit. Porrò triplex præfata materia, utut prima sit planè venenosa: utrobique tamen se tenet intra numerum causæ antecedentis. Non secus enim atque toxicum, oretenus assumtum, non est ipse morbus, aut mors: sed tantùm causa occasionalis ejus. Non enim quicquam corporeum, agit immediatè in vitam aut potestates vitales (utpote quæ sunt de natura luminum cœlestium) quin prius sit receptum, redditumque velut domesticum. Cumque venenum aliquod jam sit factum civis nostri diversorii, deglutitum nempe, vel attractum: nondum tamen adhuc potest ad occulta vitalium seminaria ingredi, vel admitti (quia est toto sui esse, externum) quin priùs venenosa qualitas, agendo in vitam, suscitet Archeum (omnium alioquin agendorum sub suo imperio, author atque opifex) in sui defensionem. Etenim alioqui non agit Pestilens venenum, instar ensis, qui omnes in eodem attactus, sui momento, vulnerat æqualiter: Pestilens autem virus quosdam ferire non valet. Archeus itaque, cum ex sui indole habeat animales perturbationes, passiones, confusiones atque alteritates, subitò de se profert imaginem suę alterationis conceptæ: illamq; Ideam, in particula propriæ suæ substantiæ, in qua concipitur, depingit. Quæ sic instructa mortis imago, est ipsamet Pestis. Siquidem Pestem non aliquam nudam qualitatem existimo, tametsi non alibi, quàm in corpore, tanquam accidentia in subjecto inhærentiæ, existat: sed Pestis est ens, naturæ virus per se subsistens in nobis, constansque materia, forma ac proprietatibus suis. Quod alibi tractatu de morbis penitissimè demonstravi. Hic monuisse autem sat est. Quod vita nil operetur vincendo, aut perdendo, nisi per motus vitales animæ sensitivæ. quæ non est solita, nisi per Ideas operari in Archeum, motuum quorumcunque exsecutorem: prout nec Archeus aliter operatur in corpus. Quocirca hoc loco obiter notandum est, quod materialis atque immediata causa morbi interna, sit ipse morbus, non aliter quàm causa materialis, in homine, est ipsum ejus corpus, à semine in senectutem usque perseverans: non autem quod aliqua sit hominis causa materialis conjuncta præter ipsum ipsius corpus. Quod est ipsum generationis productum, ex causa materiali nempe, & seminali efficiente interno. Quæ hactenus Scholis fuerunt obtecta, adeòque causas morborum occasionales reputarunt internas, immediatas atque conjunctas, planè adhuc distinctas à producto. Quapropter hoc loco denique repetendum est etiam, quod in Physiologicis docui. Nimirum sex in nobis esse digestiones. Etenim in tribus prioribus, sua Retenta, suaque esse excrementa. Quæ cum singula in se, suisque regionibus sint molesta, imo per complicationem atque extravagationem odiosa evaserint, in Transmissa ac Transmutata degenerant, variosque inde inducunt morbos occasionaliter. In quartâ verò, ac quintâ digestione, ostendi, non admitti ullum perceptibile excrementum. At in Sexta, quæ est Transmutatorum, plurima occurrere stercora spontanea, errore vegetativæ: aliqua insuper aliunde transmitti, ut etiam non pauca violento Susceptorum imperio, degenerare. Quæ hactenus à Scholis nescita, ideòque & neglecta fuere. Quæque ideò nomine proprio caruere, horumque effectus morbosi, ridiculè in quatuor fictos humores hepatis fuêre translati, & adjudicati. Quocirca primus ego, quanquam Tartari causas morbificas expulerim, ne tamen videar cuncta, ex animositate, velle innovare, has sordes, Tartarum cruoris hic vocabo: licet etymo improprio, quia veri nominis defectu. Excrementa ergò ejusmodi, sive aliunde, in habitum corporis sint delata: seu demum proprio facultatum errore, sub transmutando facta, seu denique externorum violento imperio, ibidem degenerata: Tartarum cruoris nuncupo. Non quod revera sint Tartari, in materia, ac modo, Tartari, vini: sed quia ex bono alimento, jam deturpato, quod antea fecundum erat, atque vitale, postea hostile evaserit. Hæcque ideò præmonui, ut sciatis Tartarum cruoris esse productum Pestis, illumque facilè fieri à causis efficientibus pestiferis. Quinimò nondum sat est, dixisse Tartarum cruoris, productum Pestis esse; sed insuper oportet locum præfigere. Docebo enim mox, pestem esse venenum terroris: ideòque notavi, sedem ejus, sive nidum primitivum, esse in Hypochondrio; ubi videlicet prima terroris humani est conceptio, sive perturbationibus externis, seu demum sponte conceptorum motibus, contingat.

tingat. Quamobrem adsunt in Peste, vomitus, delirium, dolor capitis, &c. quæ suo loco in Republ. Splenis depinxi. Itaque si Scholæ, tartarum hunc cruoris, pro causa conjuncta posuissent, adhuc tamen ab invicem diversi essemus. Quatenus quod penes illas causa connexa esset, Pestis productum apud me est. Nam Pestis, heteroclito modo, nos invadit. Nec ejus materia conjuncta, est aliquod solidum corpus, vel liquor visibilis, ut neque idcirco conspicua aliqua putredo: sed solum Gas, separatum, ac degeneratum ab Archei substantia. Quicquid autem visibile, vitiatum in Peste occurrit, non est de ipsa materia Pestis, sive non materia ex qua: sed est, vel materia occasionalis, de qua antè, vel est productum, sive fœtus, in quo Pestis sedet tanquam in nido. Quapropter Anthrax, bubo, aut eschara, non sunt materia primitiva Pestis; sed effectus ac productum, quod Pestis sibi paravit. Nam plerumque est Pestis tam atrox, ac velox: ut simulatque in Archeum est introducta, nequeat obmittere, quin de humore alimentario partem aliquam non subjiciat suæ tyrannidi, habitetque in ea. Quocirca si putridus humor, causa immediata Pestis esset, profectò putridus fuisset, antequam putruisset. Cum nempe ipsa Pestis, sibi parct vitiosum illud productum, quod Scholæ vocant humores, adhuc indefinitos. Fernelius enim, Scholis paulò sagacior esse voluit, novitque ideò, Pestem non nasci, vel consistere è putredine quatuor fictorum humorum, ut neque ex aëris calore, aut frigore: sed ex veneno aliquo, abditarum causarum alumno. Denique advertendum: quod cum tartarus cruoris, sive ultimæ digestionis vitiatæ scoria, susceperit fermentum Pestilens, non minus, quàm cætera transmutata, privilegium habeat exhalandi per poros, sine ulla post se ridentia, sive residuo capite mortuo (sic Chymici vocant residuam à distillatione fœcem) si nempe humores fuerint alimentarii: non autem si ipsa solidorum substantia, in escharam, aut Anthracem, sit ambusta. Sic nempe, multò duriora Luis Venereæ tubera, ossibus, velut æqualia, arrepto resolutionis concilio, penitus evanescunt. Quanquam autem tartarus cruoris, præfata quoque gaudeat prærogativa, quoties extra vitæ œconomiam, ut infamis, est proscriptus: attamen dum in pus, aut virus saniosum transmutatus est, pellem prius erodit in escharæ speciem, quàm quod vaporetenus transsudet. Idque scilicet ob impressam peregrini fermenti labem, qua degeneravit in transmutatum formale. At si odorem fermenti quidem hauserit tartarus cruoris: sed nondum sit transmutatus: fiunt glandulæ, bubones, &c. quæ sudoris profluvio, citra cutis apertionem non rarò terminantur: ubi præfata alia id nequeunt. Hæcque omnia ferè à Scholis in Catarrhos sunt relegata. Totus ergò tartarus cruoris, domesticus quidem partus est: sed nothus, qui vi, destructione, & errore intrusus. At cum remedia naturæ, sint subnoxia tantis digestionum aulis: & corpora, præstantiæ tam eminentis, possideant violentiam atque agendi robur, itemque sordes amistas, aut seras difficiles habeant non sat profectò æstimata est Pyrotechnia, quæ unum subinde simplex eò altitudinis graduat, ut omnes digestionum sordes, in extimas usque oras, persequatur cum vindicta. Alioquin in ultima digestione, plurimi occurrunt languores, inter incurabilia à Scholis relata, ob unicam solius remedii culpam, quæ defectum comitatur, & accusat. Non secus atque Sagarum opera sanatione destituuntur, quod negligantur remedia, quæ in mali radicem eant. Siquidem diabolica ejusmodi incommoda non tam corpus, ejusve sordes apprehendunt, quàm Archeum ipsum: qui cum sit velut hominis lucida imago, sequitur, quod dum ille spiritus, in aliquo sui corporis organo, detorquetur; idem membrum patiatur Archei symptomata. Adeóque quicquid patitur spiritus, vitæ sensusque rector; necesse est, patiatur corpus: non autem contra. Neque enim uno crure mutilus, proinde mutilum generat. Quia spiritus non est defectuosus. Nam quicquid corpus patitur, licet hoc idem sentiat spiritus: non tamen hic contrahitur, nisi passio ad extremum vergat. Id est, intra vitæ radicem, sive spiritum insitum confermentetur: prout de colica spasmode alibi ostendi. Tartarus ergò cruoris, non est mirum, si ab Idea Archeali concitetur. Quotusquisque enim est, qui nescit, quòd indignatio, confusio, triste nuncium, terror, &c. statim appetitum edendi tollant: suspiria, vel lacrymas concitent? & insolitam sarcinam præcordiis subtendant? quatenus nempe alimentum sextæ digestionis, in stomacho degenerat, ubi videlicet ejusmodi passiones, proximè fabricantur? Hic ergò cruoris tartarus, semel degener factus, hostis mox more infestat. Ac prout canis semel rabidus, rabiem sua morte luit: Ita tartarus ille, semel proscriptus, inque sordium numerum relatus, nunquam deinceps in gratiam redit. Quia quicquid Archeus

semel

semel deserit, confestim moritur, quodque mortuum est, non amplius revivi$c$it, nec pacem cum hoste init. Itaque vindictæ cupido, & philautiæ indignatio, in primo naturæ fonte, radicitus connata sunt, manifestius quoque insurgunt in subjecto perfectiore: adeóque in sensitivis, potestatis irascibilis thymosin, ac gloriam sibi vindicant. Quare tartarus ille cruoris, Peste subactus, non paret amplius vitæ legibus, sed pristinæ obædientiæ suæ pœnitens, furoris libertatem effrenem sibi arrogat, eoque nos truculentiùs infestat, quo fidentius semel abdita intus Archei consilia reseperit. Quod symbolizare nominant Scholæ. Tum enim est fur domesticus, cui viæ ad thesaurum, promique intestini, sunt cogniti. Quam enim celeriter necant, paucæ puris guttæ, sub cranio? quamque atrocitatem non minatur cruor extravenatus? quam crudelis, vel unica spina in apostemate? non mirum itaque, morborum ferocissimam Pestem mox parere suum productum, sedemque si non repererit, sibi statim faciat. Restat tamen sanandæ Pestis spes, quod tartarus ille, suumque Pestis diversorium, diffluentur debito sudoris exterminio. Quod intellige, quamdiu manserit in specie liquabilis tartari. Alioqui namque si partem solidam arripuerit, spes vitæ intercidit, nisi ipsa pars arrepta statim sequestrari queat. Ecthymata autem, strigibilines nigræ, aut vibices, Archeum denotant affectum. Pellis namque sunt tincturæ superficiales; quam si profundiùs apprehenderint, etiam cauterizant. Cumque Archeum immediatè penetrent, præ cæteris celerrimo indigent remedio. Notatu quoque dignum, insensilem diapnœam, in Peste, differre à sudore. Eò quòd diaphæresis, sive insensilis transspiratio, sit materia alimenti, adeóque etiam tartari cruoris contaminati: sudor verò est de substantia Laticis. Transpiratio autem, cùm sit continua, etiam citra sudorem: Hinc fit, quod sudor potissimum abluat, & sicca transpiratio ob id raro ad Pestis sanationem sufficiat. Abluensque sudor copiosus, ideò ciendus. Ut dum pestilens tartarus transspirat sua veneni nequitia, sudore partim eluatur, partimque discessus mora acceleretur. Hic liquet difficultas à Scholis notata, & non diremta. Nimirum, cur aliquot defectus stomachici, non vomitu, aut secessu; sed solo curentur sudore. Eò quòd consistant in Retentis stomachi transmutatis in Sexta digestione; non autem in cremoris residuis. Pestis itaque plerumque in stomacho incipit, ibique tartarum patrat ac inficit: in quem perturbationes Archei suos fecere mox impetus. Nam omnis imaginatio concupiscibilis ibi suam sedem habet, atque Ideam fabricat. Maximéque circa stomachi orificium, vitales vires celatæ sunt. Ut alibi multoties ex professo demonstravi. Quia autem tartarus cruoris, forma est mucaginis; Hinc Pestis idea, lubens in glandulas protuberat. Stomachus namque ejusque Archeus, quia continuam imaginandi societatem in cerebrum mittit, hinc parotides ponè aures. Per diaphragma verò in pulmones atque axillas penetrat, oriturque spirandi anxietas. Pestiferi autem odores in stomacho parati (quod nos, odoribus carbonum sæpè experti, vomuimus cum cephalalgia, ac dejecta appetentia) vomitus frequentes cum dolore capitis comitantur. Sin autem pergant ad hepar. Jam bubo in Inguine.

Imaginantur Mineralia & Herbæ, suo modo animale.

Quicquid per esse reale subsistit, quodammodò seipsum amat; quapropter etiam sensum amici, vel hostium; id est, suarum commoditatum, ac molestiarum habet. Quare Philautia cubat in gremio naturæ. Res autem, vix unquam eodem statu, absque vicissitudine permanent. Ergò aliquid tolerant. Sin ergò patiantur, viamque destructionis ambulent, necesse est utique, causam habeant, unde dolent. Quare sympathia, & antipathia, etiam in Lapidibus (In Magnete autem manifestissimè) notantur. Quæ tamen absque sensu consistere nequeunt. Ubicunque autem iste sensus est, licet obtusus; contingit etiam speciem imaginationis aliquam, subjecto suo conformem, comitari. Alias namque est penitus impossibile, aliquid sibi consonum diligere, appetere, attrahere, & applicare, vel aliquod adversum fugere, nisi reciprocè sensus aliquis, cognitio, desiderium, aversioque objecti adsint. Quæ cuncta claudunt in se obscuram sensationem, imaginationem, ac selectionis aliquam imaginem. Alioquin enim, quo modo res movebitur, aut alterabitur ad objecti sui præsentiam, nisi ipsum sentiat sibi adesse? Si sentiat, quomodo alterabitur, nisi sub conceptu passionis sibi sensatæ? ac nisi sensatus ille conceptus aliqualem in se includat imaginationem? In hoc angulo (nota Lector) abstrusa jacet omnis occultarum proprietatum cognitio, quam Scholæ à sua indagine proscripsere: desisten-

sistentes unde incipiendum erat, juxta axioma; Philosopho auspicandum, ubi natura desinit. Deliberavi itaq; exquisitius demonstrare, quòd inanimatis inhabitet species sensus, phantasiæ, imo & electionis: analogâ tamen ratione, juxta capacitatem & gradum cujusque. Non interim heic zoophyta commemoro, quæ probandi longinqua absentia, viderentur multis ridicula. Nostrum autem paradoxum offendet neminem, modificatè intelligentem. Inprimis indubitatum est, quin flores aliquot Solem comitentur, tam diebus lucidis, quibus Sol non splendet, quàm ipsis noctibus: Attestantes sibi motum, sensum, & dilectionem Solis esse. utpote sine quibus impossibile est, occultatum Solem comitari. Etenim prout sero Solem in occasu amittunt (qui dum festinat ad ortum, non operatur apud nos, in umbra terræ morantes) attamen sive interea nox caleat, frigeat, serena sit, aut pluvia, non cessant tamen flores æqualiter sese ad ortum flectere. Quod inprimis designat notionem ortus, & circuitus solaris sibi esse. qua parte sit occasurus, & oriturus. Voca instinctum naturæ, vel ut lubet. Nomina namque, rem non mutabunt. Res ipsa est facti; factum autem causam suam in flore habet. Hæc autem in plantis, vegetanter animatis sic contingere, minus mirum. Sed quod etiam locum in mineralibus habeant, sic probo. Nihil ferè in natura fit, absque motu proprio: nihilque sponte, aut à seipso movetur, nisi ob proprietatem, à creatore sibi inditam, quam Veteres amorem proprium nominant, voluntque hactenus Philautiam, naturæ esse primogenitam, pro sui custodia datam, atque innatam. Hæcque ubi adest, necessaria quoque est Sympathia, ac Antipathia, respectu diversitatis objectorum. Sic nempe avium cæterarum plumæ, à pennis aquilæ cariem subire dicuntur; & pannus, è sponte mortuarum ovium lanis, mox sponte foraminibus, quibus pertunditur, velut carie resolutus, quibus locis, fila mortuæ lanæ decurrunt. Quod non fit, si totus pannus pariter ex mortuarum sponte pecudum lanis construatur. Sic tympanum ex pelle ovina & asinina mutescit, si vicinum pulsetur ex corio lupino. Pellis Gulonis (animal voracissimum in Suevia est) homini quantumvis sobrio, nec venatori, somnia ordinaria excitat de venatione, ac comestione: si dormiens eadem tegatur. Sed quid hæc ad mineralia? Vado equidem a vegetabili regno, per res mortuas, sensim ad Lapides, quibus Sacra magnam virtutem tribuunt. Enimverò lapides nec movere, nec alterare possent, si sensationem sui objecti non haberent. Nec enim corallus rubens pallesceret, si carnem mulieris hystericæ gestatus tetigerit, nisi ejus defectus ipse sentiret. Lapidum manifestissimus enim Magnes se prodit, qui se proprio motu locali vertit ad aquilonem, quasi vitalis esset. Non autem, quod à Borea trahatur. Quoniam si Magnes, aversa sui parte, ponatur ad Septentrionem in pyxide lignea, super vultum stagnantis aquæ, quam citissimè pyxis se volvit, altero, atque opposito Lapidis angulo, ad aquilonem. Ergò si id fieret per tractum Boreæ, & non spontaneo impulsivo motu ipsius Magnetis: mox pariter quoque pyxis, eodem tractu, ad ripam borealem concederet. Quod tamen non fit: sed manet pyxis cum suo lapide immota, postquam lapis se cum pyxide retorserit, requisito latere, & motu. Clarum est ergò, quòd Magnes sponte propria se volvat ad Boream. Unde deinceps sequitur, sibi esse sensum, notionem & desiderium ad Boream, simulque conformis motus initium. Porro, si quis prope præfatam pyxidem, frustum politum chalybis teneat, ad latus australe, confestim tunc Magnes Boream negligit, ac se ad aciem vertit. Sic ut nedum pyxis se vertat ad chalybem; sed tota etiam natet aquilonem versus. Unde quoque obvium est, quod Magnes fortiori appetitu feratur ad ferrum, quàm ad Aquilonem: sitque illi chalybs minoris alteritatis, quàm Septemtrio. Consequenter etiam patet, quòd manifesta polleat objectorum electione. Nonnulli circa hanc rem futile moverunt dubium. An videlicet Magnes ferrum trahat, an verò ferrum trahat ipsum Magnetem? Nescientes utrimque esse reciprocum tractum. Qui non venit paulatim, ob multam familiaritatem, nec servat respectus, nec observat fines lucri proprii, fruitionis, circumstantiarum, aut consequentiæ. Nec iste tractus est obnoxius adulatori, aut detrectatori: sed est donum in Archeis: utriusque partis, à natura primordialiter ingenitus & charactere proprietario signatus, ab eo, qui fecit omnia, ita quidem ut si chalybs sit magnete levior, trahatur ad magnetem: secus verò, si lapis chalybe sit levior. Eò quòd tractus non fit in uno, & obedientia tractus in altero: sed unicus tractus mutuus inclinativus, & non trahentis, cum renitentis velitatione. Adeóque exhinc manifestatur,

festatur, quod desiderium sit naturâ prius tractu, tractusque, ut aliquid posterius sequatur desiderium: tanquam effectus, suam causam. Si ergò testante Veritate, cuncta ex operibus sint dignoscenda, fructusque suam prodant arborem: profectò ejusmodi attractivæ inclinationes subsistere nequeunt, absque testimonio alicujus vitæ conparticipatæ, sensationis, notionis & electionis. Porrò nec minus mineralium vita, quàm vita vegetabilium, suam per vitam distinguitur à vita animali, atque eorum generationes invicem. Eò quòd vegetabile, ac minerale, non operantur nisi unum, aut pauca propria: eademque adhuc cum præcisitate, alteritate, proprietate, inclinatione atque necessitate, quoties objectum proprium illis est præsens: Sed animal operatur plura, eaque nec coactè, ut neque per accidens objecti: verum prorsus per desiderium, complacentiam, appetitum, voluntatem, & electionem cujuspiam deliberationis. Cum eorundem prima operatio sit vita: secunda autem appetitus, desiderium, vel amor proprius, vel oblectamentum. Tertiò tandem selectio deliberativa, & objectorum distinctiva. Sic vidi taurum libidine saturatum, veterem vaccam sprevisse; oblata autem juvencâ, lascivisse mox statim denuo. Obscure autem viventium prima operatio, est potestas ad essentialitatem seminalem. Altera demum, exercitium potestatum, & proprietatum. Tertia tandem, major minorque inclinatio, motus, & notio. Quæ quidem non fluunt ex electione deliberativa: sed ex potestativa alteritate, peregrinitate, similitudine, appropriatione, puritate, aut objectorum ineptitudine. Quocirca fuit Veterum justa opinio, omnia esse in omnibus, per modum recipientis. At potestates ejusmodi, propter obscuritatem sui indiscretam, & Indagatorum socordiam, vix creditæ fuerunt: à præcedentibus verò, atque modernis, non consideratæ. Ac propter accessus difficultates, mundum vaga desperatione, & nomine occultarum proprietatum circumvenere: ac seipsos sua occœcarunt ignavia. Scopus autem meus hoc loco fuit, Quod si herbis ac mineralibus, hujusmodi notiones, proprietatum occultarum authrices, atque moderatrices insint: easdem potiori longè ratione, & luculentiori modo inhabitare carni & sanguini. Nimirum excellenter, cum particulari & affectatâ notione, motu, inclinatione, appetitu, amore, alteritate, hostilitate, & repugnantia: quam illa, quæ in nobis quinque sensuum ministerio occurrunt. Usque adeò in carne & sanguine, esse quandam seminalem notionem, distinctionem, imaginationem, amoris, convenientiæ, similitudinis; itemque timoris, terroris, tristitiæ, repugnantiæ, &c. cum intuitu lucri & damni, noxæ & complacentiæ, superioritatis inquam & inferioritatis, adeòque agentis ac patientis. Quippe quæ dependentia necessaria, necessitatis consequentis, fluunt, & comitantur prædictas sensationes. Quæ sanè in vitali sanguine, altiori gradu sunt characterizatæ propter innatum Archeum habitum passionum quarumcunque authorem, ac fabrum: quam alioquin in toto genere non animantato. Deus namque à cadavere, extinctis viribus defuncto, quemlibet dentem hominis vivi, solo attactu, marcescere, excidereque, quia sperni à vita cogit. Quod non item præstat dens è cadavere, violenta nece interemto, vel acuto mox morbo extincto. Capillus pariter cadaveris, spontanea sensim morte sublati, solo attactu, calvos facit. Verrucæ atque stigmata, à perturbatione prægnantis, fœtui inducta, attactu cadaveris, sensim ac sponte mortui, donec pars stigmatis intimè refrixerit: sponte etiam stigma sensim evanescit. Attende mecum, an hæc non sint alterius sensationis testimonia, quàm solius frigoris. An insuper in isthac sensatione, non sit connexa cognitio naturalis, atque mortis formido. Quæ adhuc cadaveri insunt quoque. Siquidem Tetanus ad cadaveris, sive rigiditas ejus, non est frigoris aliqua congelatio: sed mera convulsio musculorum, mortem horrentium, viventiumque etiam post animæ discessum. Hinc nempe cadavera eorum, qui violenta morte oppetunt: quia non omnino extinctis viribus carnis intereunt, Tetanum præfatum non nisi dudum post sentiunt.

Animal phantasticum.

HErbas & mineralia, instinctu quodam naturæ, id est, suo modo imaginari, Sic demum cruorem ac Mumiam, conceptus quosdam nativos, habere dixi, in ordine, ac similitudine ad hominem. Quæ ut ad scopum nostrum de Peste dirigantur. Memineris, quo pacto perturbationes prægnantis, apposita manu ad aliquod membrum, licet inadvertenter, incogitanter, citraque voluntatis concursum, depingant in fœtu, membrum contacto correspondens, imagine objecti illius perturbationis. Imagine inquam: non autem signa-

tura otiosa. Sed, puta appetitum fuisse ad cerasum: depingitur utique in fœtu, & in membro consimili, quale prægnans sibi manu tetigit, cerasum, quod viridescit, flavescit atque rubescit quotannis, iisdem stationibus, quibus arboris cerasa, has colorum vicissitudines acquirunt. Et quod est longè mirabilius, contigit fœtum sic signatum, Majo, atque Junio has signaturas colorum, in Belgio passum: qui postea, in Hispania Martio & Aprili, easdem exprimeret. Ac tandem rediens in patriam, rursus in Majo ac Iunio illas ostentaret. Sub valida quoq; prægnantis impressione, nedum nova superinducitur cerasi generatio: sed etiam contingit, vetus esse immutari, cogitque loco cedere generationem seminalem: imò & Dei imaginem, jam vividam, vel in procinctu sui adventus, non venire, substituique creaturam alienigenam, atque monstrum. Quorum contingentus sunt plenæ, quotidianæ, atque invitæ experientiæ. Quæ potestas prægnanti data conceditur. Non tamen quod proin aliis mulieribus, imagines conceptuum non deferantur pariter ad uterum, cui non inhabitat embryo. Docui namque singulari tractatu, hominum perturbationes, in præcordiis, circa os stomachi, fabricari. Viris nempe inde ad cor adscendere, mulieribus autem proclivius mitti ad uterum. Eò quòd mulier destinet naturaliter inspirationes vitales ad fœtum. Adeóque omnis præcordiorum commotio muliebris continuò respicit uterum, sive adsit fœtus, sive non. Quicunque ergò mulierem deliberato animo perturbat mœrore, &c. is illi morbum volens immittit. Et qui gravidam infestat: matri, ac proli officere, se sciat. Hinc puellæ circa maturuatis annos, si difficultatum conceptibus anxientur, solent vanis conceptuum Ideis uteri parietes continuò depingere, ut plurimum, ac variorum symptomatum sibi in malaciam authrices fiant. Quoniam uterus non impunè fert, sibi tranquillitatem auferri, per peregrinas imagines. Vir autem suas in præcordiis format imagines, tam concupiscibilis facultatis, quàm irascibilis, ut non immeritò proinde amentia dicatur Hypochondriaca, idque non secus atque in muliere contingit: sed conceptuum ideas ad Cor & cerebrum transmittit liberius. Quidam enim exspectans manè, prætorem in suam supellectilem missum iri, tota nocte sedens mœstus, capite in palmam manus inclinato, manè latus capitis canum habuit, qua parte manum tetigerant tempora. Adeóque manus prægnantis suas exorbitationes ad uterum, & viri manus, suos pavores usque in pellem capitis traducit. Saltem hinc patet, pilorum esse veram accretionem, nutritionem, atque non inanem colorum signaturam, non autem innasci per appositionem, à retro expellentem. Dein, quod perturbatio in viris, multum affinis sit muliebri, licet longè infirmior. Docui quoque aliàs, perturbationum energiam in Splene consistere. Quapropter vetustas Saturnum, principium atque parentem deastrorum, errantium quoque Astrorum summum, qui nempe deorsum in reliquos influeret: nequaquam reliqui sursum reflecterent, utpote stellæ ad sublunarium commoditates conspirare creduntur, non autem sursum. Saturnum itaque originem vitæ, & conceptionum sive generationum initium dixere: imò & devoratorem recentis pueri nominarunt, designantes per hoc, quod imagines à facultate concupiscibili fabricatæ fecundent semina, & digestionum in nobis hospitia: prout quando exorbitant, novellum sanguinem consumant, morbosque plurimos incutiant. Imaginatio igitur spleneticà, primos habet impetus, qui conceduntur non esse in potestate nostra. Saturnus ideo, velut citra initium fictus: Jupiter verò præcipua ejus proles, sede parentem dejiciens, rationis fulgorem significabat, primos imaginationis impetus subigentem. Imagò verò, per imaginationem formata, mox in Splene vestitur spiritu vitali, eumque assumit, unde Idea fortificatur ad operum exsecutionem. Quotusquisque enim est, qui non sensit subinde circa stomachi orificium (qua parte Splen maximè sensitivus, sicut & tactus in extremis digitorum) perturbationes, anxietates, & suspirandi occasiones? Nonne esurienti mox tollitur appetitus, per triste nuncium? Notabile heic esto: quod licet prægnanti sit planè ignota essentialis dispositio rerum, sub perturbatione apprehensarum, easdem tamen penitus formet, atque figuret in fœtu, dum extra truncum arborum, in carne, cerasum fabricat in instanti, continens internum esse, & seminalis cerasi scientias. Non mirum est igitur, terrorem à Peste fabricare Ideam Pestis; unde Pestis ipsa mox pullulat. Quamvis anima sensitiva hominis, Pestis essentiam ignoret. Hic patet campus apricus, ad probandum cunctarum rerum notiones sive Ideas, in nobis formari vi animæ sensitivæ: jacere tamen obtenebratas in mente immortali, quas Adamo præsentes fuisse credimus, dum brutis justa inderet nomina. Etenim si muliebris conceptus, exundatione

tione perturbationis cujuspiam illectus, internas plantarum animaliumve dispositiones depingat (imò quandoque cum tota sui fœtus transmutatione) necesse est in ipsa mente, tanquam divinæ imaginis sculptro essentiali, rerum sublunarium saltem notionem essentialem habitare, modò in naturæ impuritate & peccati originalis macula, depressam ac deformatam. Alioquin anima sensitiva res alienas facere non potest, quas nescit & non habet: adeóque opus est, ad hoc confluere mentem immortalem, perturbationibus excitam. Obscura atque difficilis admodum via, per quam Adepti, nulla librorum ope pristinam scientiarum lucem aliquam venari contendunt. Ideóque & Laborem Sophiæ appellant. Eamque Paracelsus æstimat decuplo faciliorem, quàm didicisse Grammaticen. Opinatur tamen Picus, nisi operator utatur medio, ipsum mox oppetiturum Binsica, sive ariditate cerebri. Propter assiduitatem speculationum, spiritum vitæ attenuatum iri. Quicquid id sit, saltem causarum inscitia neglexit plurima, fueruntque ægrorum opitulationes frustra exspectatæ. Discussi autem hoc loco imagines, phantasia genitas, quo constet, qualiter omne corporeum proveniat ex invisibili ac incorporeo initio (quod antiquitus à mundo intelligibili peti affirmabant) per imaginationem. Antecessoris parentis, imitando quadam similitudine, mundi creationem jussu incomprehensibilis Verbi (*fiat*) ex infinitudine Nihili, semel factam. Quæ deinceps suam nacta est continuationem ex dono Verbi. *Producantur semina*. Per prædiductam imaginationem scilicet, tam plantarum, quàm animalium. Natura itaque, sequendo infusam sibi potestatem, profert omne semen, ex imagine cujusdam conceptus. Est nimirum tam in animantibus, quàm in plantis, imò & in ipsis mineralibus, sua cujusque imaginatio, suo modo improprio, productrix tamen, utrobique fecunditatis seminum, tam ad esse naturale, quàm super incidentiū & monstrosorum. Imaginatio quippe condit rei conceptæ imaginem, quam suis à Deo datis donis convertit in medio, quod semen dicitur. Sine qua videlicet imagine, omne semen est duntaxat inanis siliqua. Non secus atque flos peponis, à tergo non habens promissum peponem, inane est ostentum. Imago atque seminalis illa, prout in se gerit perfectam similitudinem suæ iconis concipiendæ: sic etiam liberam incorruptamque cognitionem rerum sibi agendarum subter generationis decursum. Hoc tamen notabile in generationibus. Quod sicut prægnans non operatur proposita mirabilia, nisi sit perturbatione perculsa, silexque sit concussus ad chalybem: Ita semina animalium desinunt esse fecunda, nisi conjuncta sit libidinis perturbatio, faciens animam descendere in semen, ut illud illuminet. Quapropter herbæ mox à producto languent, completo suæ imaginationis sive proprietatis scopo. At mineralia, quia non sunt destinata, ut propaginem è suis corporibus excitent, eò quoque suos imaginationis fines longè obscuriores habent. Cum ergò omnis generatio imaginem præsupponat, juxta quam suas dispositiones exsequatur. Hinc fieri nequit, quod imaginatio terroris generet Ideam amoris. Nec phantasia metus ab hoste, phantasma producat terroris à Peste. Non immeritò quoque loca, infecta Peste, vitanda sunt, ac nedum propter vitiatum jam atque contaminatum aerem: verumetiam, ut objecta vitentur, quæ ad terroris imaginationem conducunt. Iam eminus apparet litus, quorsum navigamus, & quo pacto terror sit pater Pestis. Pueros etiam contingit celerrimè imaginari, atque commoveri: illorum tamen perturbationes non gerunt semina in suis imaginibus, aut Pestem ex terrore sibi faciunt. Perinde namque his est, atque novello fidicini, qui primis lectionibus conceptam cogitationem, non nisi difficulter ad digitos transmittit. At postquam artis gnarus est, digitique jam assuefacti imaginibus tonorum, ac motuum: peragunt inhæsitanter mandatum phantasiæ, totumque personant Hymnum, licet subinde attento colloquio mentem à musica averterit. Neque enim cessant digiti ad finem percepti Hymni pergere.

Imaginatæ Pestis requisita ad Ideam.

SÆpè fidem experientia fecit, quod quis terrore solo, Pestem absentem sibi atque suis paraverit. Quæ veritas ostendit, quòd imago phantasiæ, ab incorporeo suæ nuditatis esse, & cogitationis simplicitate, se paulatim vestiat, induatque vitæ spiritum, & in eo sui productum seminale relinquat: ens sanè, ad magna atque terribilia facinora promtissimum. Verùm enimverò, ut ad exsecutionem suæ destinationis nondum est satis, (Reperitur nempe, quod imago, ad viscera perveniens, nihilominus non rarò flaccescat.) Idcirco declaravi in prægnante, manum insuper requiri, organum organorū, ut externum & signum determinati

membri, in quod est sculpenda imago. Etenim perpetuò anima mediis utitur, super quæ imago fertur ad esse, & operari. Delineare autem idcirco debui, qualiter anima operativas suorum conceptuum imagines, ad manum, nequaquam autem ad pedem dimittat exemplo fidicinis: & quo pacto, per consuetudinem, suas statim imagines transmittat, quæ alioqui præter consuetum, molestissimè eò pertingerent. Quocirca notandum, si prægnans fuerit dextera (sinistra tamen manu aliquod sui membrum sub perturbationis insultu attigerit, nihil inde super fœtum signatum iri. Vnde apparet, manum illam, quæ communis, ordinaria, & quotidiana est cogitatuum exsecutrix: sit etiam directrix imaginum ad loca, & operationes. Vir ideo non perinde fortiter per phantasiam operatur, atque mulier: nec alia quævis fœmina, perinde atque prægnans. Neque etiam terror quivis Pestem generat. Terror enim a lupo, colubro, aut cane rabido, non parit in nobis imagines operativas lupi, aut colubri: Imò nec quidem ubi lupus visibiliter adsit: prout tamen Pestis, per terroris imaginem, nobis nascitur. Dubium itaque subest, An territa imaginatio animæ, à Peste, ejusque imago, sit sufficiens, & adæquata causa Pestis? Seriò inprimis attendendum, Imaginationem per se sufficientem ad operandum, nisi alia insuper concurrant. Inprimis namque in ordinariis prorsus omnibus, solitisque operibus, ex deliberatione electivæ animæ provenientibus, oportet adsit voluntas. Pistor namque frustra multa, de panificio, intentéque imaginabitur, nisi manum voluntas, non quidem ad aliquod membrum, sed ad pastam, admoverit. Ego pariter de Peste scribens absque terrore, in pleno velle, & conceptu cogitantis animæ, multa de Peste meditor: non tamen ob id hanc mihi contraho. Nemo etiam, nisi forte desperans fatuus, Pestis generationem in consensu voluntatis intendit. Requiritur ergò voluntas explicata, in quotidiano ac naturali cursu actionum operativarum, in quibus velle deducit conceptas in deliberatione imagines, ad exsecutionem operis. At nullatenus exigitur consensus voluntatis, ad generationem entis, aut transmutationem unius in aliud. Siquidem omnis transmutatio, licet monstrosa, nititur tamen privilegiis veræ generationis: cum sit reideatio in Archeo, ex victòria novæ imaginis, traducta super seminalem, quæ priùs erat concepta in Archeo. Ergò consideratio transmutationis, non expendit consensum voluntatis. Denique, neque nuda imaginatio, sive imaginis productio, neque manuum attactus, sufficiunt simul ad transmutandum: Sed (attende benè) omne opus imaginationis quod in nobis novam generationem, vel transmutationem unius in aliud, producit necessariò, requirit alicujus fidei concursum, colligatæ in eodem subjecti puncto, ipsius phantasiæ. Nimirum, terror ab animali nocuo, non producit in nobis istud nocivum animal, neq; ejus saltem venenum. Perinde etiam, uti mea attenta imaginatio, meditans mirabile virus Pestis, non generat proinde Pestem in me. Ratio itaque quare terror à Peste magis Pestem faciat, quam terror ab animalibus, venenum eorundem; in eo consistit: Quod venenum Pestis non solùm fiat ex apprehensione, & conceptu terribilium effectuum: Sed quod simul concurrat cum illis inseparabilis quædam fides, per quam territus, ac pavidus quisque, timendo imaginatur, creditque tenuiter, se jam aliquid pestiferi veneni contraxisse. Vnde (nec enim prius) Pestis imago, per hujusmodi terrorem concepta, operans & fecunda evasit. Nam is terror, cum suspicione credula, applicat animam sic territam Archeo, ut hunc vestiat imagine terroris concepti. Cujus quoque fidei defectu, etsi animalia ingentem terrorem conciperent, non tamen Pestem humanam arripiunt unquam: licet suam tabem, ut naturale venenum, quandoque hauriant, unde etiam oppetunt. Est namque venenum fermentale, quod utut celerrimè cum iis transigat: vera tamen Pestis non est. Quisquis autem rabientem, in se insilientem viderit, & quantumcunque exinde territus fuerit, imò febrim concipiat, atque moriatur: nemo tamen unquam vel tenuiter credit, se rabidi venènum hausisse, absque morsu. Quare etiam totus suus terror est saltem, ne mordeatur. Quod potius includit præcautionem futuri, quàm fidem nati veneni. Terror igitur, occasio Pestis, vehit in imaginatione aliqualem fidem, timoremque, se aliquid contagionis, actu hausisse, sub incertitudine, & agonia ejusmodi. Eò quòd venenum Pestis sit invisibile, non autem rabidi morsus. Quæ particula fidei, cum perturbatione terroris, perficit actualem imaginem in Archeo, generandæ Pestis semen. Eò quòd imaginatum, apprehensum cum perturbatione, & creditum, stent actualiter in eodem puncto phantasiæ, proferentis imaginem, in Archeum, tanquam ens seminale. Alioquin etiam, nec quæ-

quævis fides, ad hoc est sufficiens. Quippe nemo est, qui non credat firmiter, quod Pestis possit occidere, contaminare, advenire, &c. Sed talis ista fides est languida, & velut mortua, nec proinde operativa. id est, non nocua. Nisi essentialiter in eodem identitatis puncto, sit connexa terrori, apprehenso cum perturbatione, ex haustu actualis veneni. Castra enim & arces, persæpè pavorem panicum, ac lethalem terrorem arripiunt, simulatque cum timore perturbationum credunt, hostem proditoriè, aut clanculum irrepsisse, aut insperatam opem nactum, &c. Quæ cuncta sub nocte opaca magis invalescunt, quâ fiunt invisibilia, magisque horrenda, ac timenda universa. Somniales pollutiones, quanquam fortem habeant imaginationem, absque motu aut fornicationis illecebris, sufficientem expulsioni; fidei tamen illius defectu, semen tantum sterile ejiciunt. Etenim etsi imaginatio operetur dormiendo: non tamen fides operatur somniando. Quippe quæ non imaginationis, at solius est filia voluntatis. Somnus nimirum ad hoc conducit peculiariter, ut transmutatus liquor alimentarius, per appositionem, mentisque informationem, omnino assimiletur. Quapropter adolescentibus annis, plùs, atque profundius dormitur, quam subsequentibus. Cumque materiæ vitales suas habeant imaginationes naturales, etiam quæ non sunt imaginationes intellectuales: certè, ipsa sanguinis imaginatio, subter somnum, potentissimè operabitur. Sed fides, cum sit vis separata, animæ ac voluntati allegata, necessariò quoque sub somno sopitur. Est itaque imaginationis Splenetic actus propemodum inconcussus, ac indesinens. Sed anima, semel credens unum aliquid, cessat dein, quiescitque à credendi aut confitendi consideratione, donec de novo objectum illi refricetur. Nec hoc loco loquor de fide Christiana, ac dono Dei supernaturali; sed intueor confidentiam: tam scilicet delusionem credendo, quàm rei veræ putationem. Catula enim quædam juvenis, & nondum lasciva, catellum quindecim dierum nacta, lambit, amat, & mammis apponit: dein infatuata, credidit suum esse fœtum, adhuc erat incorrupta, mox illi mammæ tuberant, & vidi copiosum lac profudisse. Item mediâ Hyeme si optes pullos, tepefac ova linteo calente, atque interim depluma pectus caponis, pone super ova, ut foveat, eumque ibidem conclude. Qui teporem ovorum, ac frigus pectoris insuetum, surgendo sentiens, incipit ova fovere. Incubando autem concipit falsam fidem, creditque se ovorum matrem, pullos omnes, ad extremum usque educit, & crocitatu foventis gallinæ simili, convocat, pugnaxque pro pullis, gallum fugat: atque tandem ingens tristatur, à pullis derelictus. Si itaque falsa fides, operetur tanta, quid non fundatior quælibet, terrori Pestis conjuncta? Inest ergò imaginario quædam, sanguini nativa, partibus animalis, imò & morbosis excrementis: adeò ut cruori extravenato, jam remedia magnetica, applicari cum fructu inceperint. Consideremus etiam, sextæ digestionis mucilaginem excrementitiam, adhærere intra harundines (unico sic etymo. voco venas, arterias, intestina, & canales quoslibet) sua primùm qualitate insontem: sed hospitii jus, quatenus indirectè advena est, violantem. Ideóque per se, parti insidiantem. Mox dein, ab Archeo, parti insito, concipitur desiderium expellendi illam: cujus conceptus Idea, in exosam mucilaginem imprimitur. Quæ cum sit seminalis, formam, aliqualem vitam, itemque & hinc potestatem agendi, nanciscitur. ac suam deinceps materiam moderatur, ad propositos sibi, nactosque fines. Membrum autem, non valens subigere hospitem, sibi invito connexum, majori flagrat nisu, appetituque expellendi. Nec enim appetitus iste est amplius ens rationis, sive imaginatum: sed surrexit in ens quoddam seminale, propter conceptam ab Archeo Ideam, sibi impressam, induitque materiam exoticam, in omnem morbosi seminis perfectionem. Non secus atque in saliva rabientis, ipsamet rabies seminalis, & in picto fœtus ceraso, conceptus gravidæ. Sic namque potestate agendi, ditata materies, juxta imaginem indutæ passionis, incipit agere in membrum hospitale. Inest nimirum illi jam ipse morbus, semine efficiente potitus. Qui tandem pertinacius connexus, sæpè victor, vitalem facultatem illius membri in sui clientelam subigit. Mortificat nimirum, suoque contagio conformem partem, cui insidet, reddit. Pars autem, cum sit lassationi, hujusque termino, obnoxia, è contra verò character, sive idea seminalis jam concepta, fit indefessa: necesse est, velut convocatis viribus Archei, morbus ille proscribatur per crisin, vel robore morbi sponte exantlato, orbetur vi agendi, fiantque oppilationes, ac scirrhi: vel loco, victa pellatur, fiatque abscessus: vel medicaminis præpollenti vi pellatur. Aliàs namque, natura habenas deserens, manus vinctas morbo tradit. Quatenus scilicet pars continens, à contento

tento hoste victa, reliquum totum, sibi simile reddit, non secus atque Gangræna minutula, totum mox mortificat; ita & materia morbosa adhærens, partem cui adhæret infectans, totum integrale mox inficit. Neque enim semper sunt ab initio, innata semina morbosæ materiæ: quid ideo tantisper tantum est materia occasionalis. Quinimo ut plurimum fatua, atque innoxia qualitatum prosapia, innocentiam simulant spinæ morbosæ. Noxia nunquam alioquin intrò admitterentur, quia intimè ante admissionem, atque sagaciter, ab Archeo examinari solent. Sternuntur enim in limine mox, quæcumque incapacia sunt necessitudinis vitæ. Si ergò sordes, proditorio errore intrò admissæ, aut per degenerationem subortæ, intus hostilitates recipiant, easque in nos exerceant, dum agendi robore fuerint qualificatæ ab Idea recepta: nec mirum etiam, si fermentum veneni subinde acquirant, eoque nacto, paratas in nos manus injiciant. Hæc est succincta tartari cruoris, imaginumque morbosarum origo, progressus, atque historia. Porrò imagines venenorum sic se habent: In bestiis enim venenosis, venenum fieri ex imagine iræ, proverbio docemur. *Morta la bestia, morte il veneno.* Quod locum duntaxat habet in venenis propriis speciei. Non autem in cadaveribus, Peste extinctorum, quod tam in hominibus, quàm falcone, quotidiè experimur. Eò quòd Pestis non ex ira, pro more serpentum venenosorum, nascatur. Canis namque ludens, si dente icerit, vulnus citò medicabile infligit: sin autem irato dente, non tamen quam præcedens, profundius momorderit, jam vulnus fecit, veneni iræ particeps. Sin autem rabidus fuerit, jam non transiens venenum iræ: sed rabiei suæ mortiferæ, atque amentis compar, communicat. Accensâ nimirum voluntate nocendi, per iram, imaginem, bellua, aliàs insons, parit venenosam, ac per dentem eandem transmittit. Multo id luculentius in feris fontibus. Sunt ideo venefici, curiosi, ut prius iratis atque irritatis serpentibus, lethale virus mutuent. Catula luxurians, si manum pueri lambat, eandem vesicat. Equa verò luxurians, sua pedum cornua, sive ungulas, veneno imbuit: sic nimirum, ut dysentericis sint præsenti toxico: quæ aliàs, à non luxuriante, si butyro frixentur pulveratæ, confestim dysenteriam sanat. Plantarum autem veneno propria, non ab ira aut pavore sunt: sed fermentum corruptivum seminali imaginationi nativæ, illarum continuandis seminibus à mundi creatore est inditum. Nec est enim plantis hostilitas, aut voluntas nocendi nobis. Adeóque nec venenum, ex siccatis plantis commoritur. Est namque fermentum venenatum, plantis ab exordio mundi confermentatum, ad seminaliter propagandum, ob fines Creatori tergloriosо soli cognitos. Rabidus autem, venenum per salivam, adeóque per dentem communicat. Dens namque rabido inservit, quantum manus prægnanti. Denique Imaginatio plantarum, quanquam seminum suorum sit formatrix; ipsa tamen non libera, aut arbitraria: sed potius dos seminalis, propagativa sui similis, idque cum totali sui proprietate. In quo quiescit, non alienis perturbationibus, aut illecebris, alterabilis Quapropter in se, monstrum non concipit, nec facit unquam sponte, nisi ab externo lacessita: est itaque venenorum ista differentia, origo, progressus, productum, & nocendi modus. Hæcque eo deduxi, ut intelligatur scilicet, si ex ira virulentarum ferarum fiat extemplò lethale venenum, posse etiam per terrorem, in hominis Archeo, fieri terrificum Pestis venenum. Si namque tristitia, amentiam, hydropem, aut caducum: Ira verò colicam, Apoplexiam, spasmum: densaque anxietas, vel intensa minùs cogitatio, furiosum vel Lunaticum gignant: nec à ratione devium est, Imaginem Pestis intus fabricari, ex perturbatione illius Vulcani, in quo fabricantur primi impetus. Cujus paroxysmi, sæpè ut amentium tolluntur per Splenetica auxilia. Animal exiguum, araneæ simile, Solifuga Solino dicitur, quod diem fugiat, Sardineæ fodinis argentariis frequens, reptatque occultim, & per imprudentiam superfedentibus, Pestem facit. Quod venenum quidem non est vera Pestis: sed pustula venenosa. Nam subjungit, Calidos fontes vicinos esse, qui abolent statim, insertum à Solifuga venenum. Sic nimirum lethales fodinarum halitus, non rarò pestilentes vocantur, quia fossores diutius morantes enecant. Experimentum autem hujus periculi facere solent: si dimissa ardens lucerna in cuniculos, confestim extinguatur. Nec mirum, si præter virus, etiam præfocent lumen vitale, si lumen igneum candelæ extinguant.

Fermentum Pestilens.

COnsidera, qualiter canis mœstus ambulat, cibum recusat, potumque horret, quantos odii stimulos, ac invidiæ conceptus alat, ante rabiem. Denique, ut conce-

conceptus sui, vis plenaria, non in salivam tantùm: sed in dentem (qui trans vestes nitidè abstergitur,) translata, solo velut odore, simplicique unius odoratus suffitu, sufficit, ad excitandam feram feriamque rabiem, in demorso. Minimus nempe tactus dentis, qua parte cutis patet, solaque epidermide hiat, utut saliente foras cruore, abluatur: nihilominus imaginem suæ rabiei sic traducit, ut sicut manus prægnantis depingit membrum fœtus: ita canis, per dentis sui attactum, infra quadragesimum diem, rabiem adferet. Neque enim duntaxat ad mortem, utut vulnus in sola sit epidermide, pergit; sed pereunt ante mortem, principes mentis facultates, sequunturque ut pedissequæ mox, quo per venenum phantasticum abducuntur. Etenim is dentis odor quasi merum nihil est, ens incorporeum, non secus atque fracidi dolii odor, vel odor pedis, novo calceo induti, facientis vestigium. Canis etenim, dudum ab impresso vestigio, herum novit, distinguitque istlhac transiisse. Sic odor vestis, aut chartæ, pestilenti tabo infamis, subtilissimo, imperceptibili, ac tenuissimo veneno, nos contaminat. Ac nedum lethali nos veneno imbuit, necatque: sed & mentem loco dejicit, non secus atque rabidi dentis attactus subter pellem, rationem à sua majestate deturbat, cogitque sequi ad determinatam suæ rabiei normam. Pavet namque demorsus, stata periodo, ad liquidorum cunctorum conspectum, concipit caninam invidiam, optatque viventes omnes posse perdere, suamque multiplicare rabiem. Narrant Scriptores, in vulnere succrescere vermes capite canino. Saltem non diffiteor suspicandum, huic veneno inesse fermentum, spiritus imaginationum respiciens, & affectans: In quos, minima odoris comparticipatio, suæ imaginis introducit Ideam: cui phantasia nostra cedere cogatur. imo potiùs, plenè transmutetur in horridum istud phantasma. Mirum nempe, quod canis venaticus, omnium suæ matris primogenitus, solus canem rabidum adoritur, & superat. Dos ipsi est invictæ imaginationis, etiam, ut si à rabido demorsus, minimè tamen rabiosus fiat. Ubi interim reliqui omnes, per morsum, rabiem contrahunt, à rabido fugiunt, nec se contra hunc defendere audent. Est ergò istud venenum, rabiei diversorium, imaginationis etiam peregrinus hospes, qui ab imaginatione pugnantis animæ superatur. Ergò hinc novimus, omnia venena in se esse fermentalia. Quædam namque solam destruunt materiam, & spiritum simul imaginativum, unde morbi, amentiam connexam habentes. Alia verò duntaxat spiritum affectant. Qualia sunt, quæ rabiem, quæque amentias & catalepses adferunt. Quæ videlicet corpus non liquefaciunt, aut notabiliter alterant: solum autem spiritum sensitivum trahunt in perniciem. Tarantula nimirum vix unquam quiescit, ideóque & hominem, quem pupugit, irrequieta turbat molestia. Aspice enim, quam horrida effigie suas in hominem, cujus pellem vel tenui punctura pertuderit, imaginationes traducat. Vile enim, parvum, atque imbelle reptile, inperceptibili quantitate sui veneni, totum inficit, ejusque mentales potestates, subter sui clientelam statim rapit. Bellè sanè etiam quadrat odor vestigii, simulatus Pesti. Nam licet edito, ventisque perflato loco, ædes aperiantur, & ventis cedat infecta domus aura: non tamen proinde cessat perendie Pestis, quin sufficiat tollendo totam plebem. Nec enim cessat odor vestigii (quantitatis nihili) in via, ventis expositi, nisi pluvia lavetur, aut terra tegatur: suum semper cani refert herum. Memini etiam, quod in Peste Ostendana, ipsamet fracedo pestilens, solet crematas soleas parum olere, solebamque Peste infectum odore illo prodere. Porrò ante prævaricationem, omne animans subjectum erat homini, tanquam hero: suaque vita media liquescebat, & peribat edendo, ante conspectum nostri Archei. Ast jam, vel catulus, prædominatur vitæ nostræ, & liberas animæ mortalium potestates, subter suas infirmitates rabiei, cogit. Calamitosum nempe est, imaginem Dei deinceps subjacere morsui insectarum, variasque sectari debuisse imagines fermenti veneni cujuslibet. Deviumque est, servilia bruta, morsum suum, imagine iræ, veneno amenti, atque mortifero imbuere. Ah quàm penitissimè, atque fortiter iræ imago sigillatur? Quamque rapida celeritate ad salivam transmigrat? quantis infirmitatibus opportuna est mulier, ex occulto odore uteri? quàm infandis enim intellectus exorbitationibus vexatur? Siquidem non rarò fracidus odor, communicatus è plantis pedum, superbam nostri staturam dejicit, privatq; sensu, memoriâ & intellectu epilepticos? Quam promptè enim contagium excrementi hypochondriaci, subter septum, mentem alienat, seducitq; mœstitia, horrore, furore, amentia, febrilibus deliriis, & lethargi differentiis, dum juxta imaginem, fermento suo innatam, nos alienant? Quam enim terribile terroris venenum momento unico,

fulminis ictu imprimitur? in belluam quam iicerit, adeò ut ejus carnium esu, Pestis deglutiatur? quod saltem in signum est, fulmen à portentoso initio, terroris pleno sagittari, unde nimirum Archeus, in momento extinctus, sui terroris imaginem detegendo, perit ferè in momento. Sæpè namque somnus, imò sopor, est in homine: ubi in Archeo est ingens Pestis perturbatio. Sæpè è converso, Archeus perturbationibus expeditus, atque securus vivit: ubi homo misere suis conflictatur perturbationibus. In bellis & è bellis, nunc atrociores Pestes, quàm præteritis seculis: quia bella pavore sæviora, plusque pavoris, & irarum minus habent, cum homo, in hominem impetu iræ motus, vindictæ studeret. Nec mirum idcirco, quod propria urinæ potatio, Pestem cohiberet ante accessum: non quatenus alexiterium: sed quia persuasionem ac spem continebat, antequam sumeretur. Memini namque, quod anno 1635. dum Gallus Lovanium vicinum obsedisset, plurima inde Pestis, Bruxellenses pavidos, terrefactusque timore mulierculas, mox dein invaderet, quæque in pagos omnes dispersa, magnam ubique stragem attulerit. Etenim & conparticipatio vitæ in eduliis facit, ut citò vitalia fiant, arripiantque mox Archeum nostrum, Indignatione, furore, & multiplici alioqui symptomatû clade subnoxium: Ita in *Magno Oportet*, clauditur nobis multæ luis necessitas, ac transplantatio. Atqui, si esculentorum proprietates vitæ mediæ, aliquatenus in sanguine remanere debeant, eatenus & carnes comedentium, varient saporem, pro ciborum diversitate: necesse est, nos affici ab iis, quæ in nobis suum relinquunt symbolum. Equidem sapores, proprietatum testes, tam cum externis, quàm internis putrilaginum consortiis, fœdus pepigere, quæ ideo in nobis facilè fiunt participes injuriarum. Vita nempe media ciborum, nostris remanet in carnibus: piscivoræ hinc nationes, ac Carthusiani, cimicibus non infestantur. Carnes enim minus benè servatæ, ex symbolo vitæ mediæ nobis residuo, quamlibet facilè putredinem nobis inurunt. Unde etiam formales corruptelæ in nobis inauspicato surgunt initio. Dein carnes & pisces, etsi mactentur tempestivè; sæpè tamen in se, morborum tabes continebant, quibus ubi vescimur (præsertim si nidorem antea contraxerint) in sui symboli consortia, facilè concedimus, nobisq; statim nidores, ac fracedines mumiales suscitant. Neque enim boves aut oves vescuntur hominibus, nec nostram in se contrahunt Pestem: sed nos bobus vescimur, brutalemque haurimus Pestem, juxta & nostram. In solo quia homine, multorum brutorum Pestes, suam ludunt scenam. Quare, nec insontes sunt cibi, non ritè confecti, dum fermentum stomachi illudunt, quia in alienas suæ luis colonias, & putredines varias, facilè transeunt. Hæc equidem novarum calamitatum alteritati in Peste, quandoq; futura causa erit novissimorum temporum indicatrix. Saltem nunquam in Scholis perpensa sunt, venenorum ac toxicorum fermenta. Sed horum actio æquivoca ideo rata fuit, cœlestique impressioni comparata. Semper enim, ubi in inscitiam labuntur, surdorum cœlorum opem, procul nimis dissitam, implorant, ac Saturnum insontem culpant. Vocant enim actionem æquivocam, dum agens non generat sibi simile. Vt in cœlestibus, ac meteoris occurrit. At quàm impropriè ad cœlos & actiones illorum æquivocas sit recursum, propter venena, facilè quisque noverit, qui venena, ut agentia merè naturalia, atque domestica, nedum alterativa per modum meteororum: sed transmutantia, & spermatica, aspexerit. Quid namque seminali generationi similius esse potest, quàm si exile scorpionis virus, totum hominem interficiat, suique seminis proprietatem in totum propaget? Nec enim fermenta uspiam æquivocè: sed planè univocè operantur. Quoniam si Pestis æquivoca actione pullularet, non esset utique contagiosa, cum sibi simile non produceret. Patet itaque neglecta fermentorum indagatione (quorum tamen commercio, omnis rerum generandarum transmutatio conscribitur) venena hactenus, tam in fieri, quàm in esse, ac operari, sint ignota. Maximè, quod proprietas veneni sit, per destructionem Archei humani, suam imprimere imaginem seminalem, in vicem alterius. Quapropter etiam hujus veneni organum, est ipsum fermentum. Hoc autem de venenis intellige, quæ imagine seminali tenus, transmutationem moliuntur: non autem de meris corrosivis: utpote quæ non fermentaliter Archeum, ejusve imaginem corrumpunt: sed eundem in furorem concitant, qui propriam dein materiam, sive hospitium, devastat: sub cujus alterationem, aut interitum, ipse Archeus quoq; loco cedit, cum integritate atq; retentione suæ imaginis. Magnitudo enim, vehementia, robur, & celeritas venenorum, deceperunt Scholas, quæ neglecta fermentorum consideratione, præterierunt unicum generationum organum dispositivum præcedens intro-

introductionem imaginis feminalis. Sunt namque Scholæ solitæ opera naturæ metiri ad pedem artificialium: & sicubi quid esset, quod minus huic pedi quadrare sibi videretur, verbosâ excusatione, ad cœlos & occultas causas recursum est, ut ignaviam, atque inscitias, indagandi impossibilitate velent.

Forma atque materia Pestis.

CUM morbus in nobis proprium perficere nomen & omen debeat, tanquam in suo domicilio, suique propriæ essentiales causæ maneant in producto, necesse est, quamdiu aliquid in aëre, aqua aut terra vagatur: id neque morbus in se esse possit, neque ejus causa continens. Imo quicquid antecedentium causarum nomine est insignitum, non sit nisi occasionalis, nil per se: sed per accidens, causans, nil citra appropriationem in nobis acceptam. Quapropter nec indicant, nec optant, nec præscribunt curationem: sed duntaxat cautionem sive fugam. Occasiones ergò Pestis, considerandæ sunt, quatenus quandoque hospitatæ morborum occasiones, in causarum seriem migrant. Iam itaque satis inprimis docui, Pestem non dimitti cœlitùs. Cumque omnis effectus sit fructus, sive productum suæ, & non alienæ arboris. Idcirco quævis causa suum, & non alienum producit effectum. Pestis igitur specificam, propriam, & non alienam causam habet. Nec enim Pestes distinguere per accidentia sua, comitantia vel signata licet: quippe quæ fluunt immediatè à diversitate subjectorum, eò quòd per modum ac naturam recipientis, diversimodè varient juxta consuetum entium naturæ. Quapropter etiam Pestis, constans materia, forma, essentia, semine & proprietatibus, suam quoque postulat habere, unicamque speciem, cum ipsamet rerum aut defectuum essentia sit individuis proxima. Sin autem vel externè adveniat, vel intus generetur, perinde id est, cum inde Pestis jam constituta. Denique si citiùs tardiúsve contaminet, violentior sit, celeriorque ejus exitus, varias partes invadat, aut diversimodè corpus exagitet: id tamen proinde non mutat veneni speciem. Sunt namque duntaxat signa quantitatis, commistionis fermenti, appropriationis, & incidentiæ, in partes recipientes. Alioqui venenum pestis, internum atque formale, quodque ejus quidditatem continet, est singulare semper, in omni individuo. Quoniam esse rerum consistit in simplicitate suæ speciei. Sicut utrobique eadem est ignis essentia, sive magnus, sive parvus, sive quietus, sive follibus agitatus, sive denique flamma rubra, flava, viridis, vel cœrulea fuerit. Pestilens itaque remota, cruda, ac prima materia occasionalis, est aër fracidus, vel potius fracidum Gas, Quæ aëris fracedo, juxta ignis experientiam, quam adepti promittunt, nondum habet 8200. partem corporis sui seminalis. Quod facilius comprehendes, si consideres, vas vini fracidum, doliumque jam exhaustum, absque ullo sui pondere, corrumpere nova & vetera vina, cado infusa. Tractavi nempe in meis Physicis, de fermenti fracidi natura, & quo pacto ex incorporeo fracidoque semine oriantur vegetabilia, ut hinc Pestis prosapia distinctius elucescat. Terram insuper, ostendi fracedinis matrem: ut sciamus Pestes populares, à terræ motu castrorum, obsidionumque sequelis, primam sui occasionalem haurire materiam. Ideo enim quantum terra distat à cœlo, tantundem quoque materia occasionalis Pestis à cœlo est remota. Voco autem materiam hanc primam, incorporale illud venenum fracidum, exsistens in Gas terræ. Adeóque hoc venenum, tanquam materiam remotam substerno, sub alio viciniore veneno, disponente materiam Archei; quo facilius assentiatur, terroremque pestilentem in se concipiat: Ut tandem ad horum dispositiones prævias superveniat quidditas pestilens formalis. Cæterùm, si de aëris infectionibus debitè philosophandum, necesse esset, ipsius anatomiam repetere ex prælibata, in Physicis meis, elementorum doctrina. Aër itaque in se, est alterum ex elementis primigeniis, transparens, tamque levitatis, quàm ponderis expers, impermutabile, ac perpetuum, frigore præditum naturali, nisi situum & commistorum robore impediatur: Poris autem ubivis refertum, & hactenus extensionem, aut compressionem sui tolerans. Cujus porositates, vel replentur vaporibus, alienisque exhalatibus; vel planè hiant, expertes corporis, in sui integritate manentes (quod alibi tractatu de vacuo necessario demonstravi.) Enimverò namque si aër esset absque poris, omni corpore vacuis, non possent halitus elevari, absque corporum penetratione. Cum autem detur aëris dilatatio, & compressio manifestissima (ut aliàs plenè demonstravi) necessariò datur & vacuitas. Sunt namque ejusmodi porositates in aëre, velut uteri, quibus aporrhœæ fructuum aquæ, resolvuntur denuo in ulti-

ultimam aquæ simplicitatem, unde provenerunt, spolianturque quibuscunque priorum seminum signaturis. Sunt autem ejusmodi effluvia in aere, peregrina, per accidens & varia, juxta indolem concreti, unde exhalarunt. Inprimis sunt vapores aquæ puræ atque simplicis: dein aquæ maris salsæ, qui pluviam condiunt vaporosi sui myria, & eatenus à corruptione præservant. Secus namque, ob admistas variorum exhalatuum societates, de necessitate, putrerent, ac fœterent aquæ pluviæ, non minus quàm nubes in montibus, & nebulæ pleræque. Partim ergò aeris hausta venena, vaporetenus hospitantur in porositatibus suis: partimque ipsum aeris corpus conspurcant, sine corporea commistione, prout vitrum odores concipit. Quæ contaminatio jure, impressionis nomen habuit. Est mihi domus campestris, à meridie silva querna dives: ab aquilone verò amœna respicit prata: ad utramque porrò Solis domum, colles Cerere fecundos habet. Lintea autem ibidem lota, & fonte diluta, tabulato suspensa, nitidissimè albicant flante Borea, & hinc inde etiam, ab ortu in occasum, vel vicissim, ab occasu in ortum. Solo autem spirante Austro, fenestrisque australibus apertis, insigniter flavent luteo colore, è numerosa nimirum quercu, eructatur halitus tingens in aerem, huncque à nobis inspirari, ut & à linteis combibi, didici. Itemque sic à quercetis, post solstitium æstivum, exhalat occulta aporrhœa, quæ insuetum vultum, atque collum, pruriginosa pustula frequenti inficit, ac dein in cruribus, & alibi evadunt conspicua. Sunt namque in aere quædam, quæ odore narium percipiuntur: alia denique, quæ per canes solos distinguuntur. Suntque & alia demum, omnis odoris expertia, licet non contagii. Siquidem veneni, ut talis, fermentum ab odore liberum esse potest. Proinde quævis patria suos parit patiturque languores. Solo quippe natura subest, nec omnis fert omnia tellus. Quia varii patiuntur in aere vapores, pro soli varietate. Quæ penitius mecum trutinans, sæpè sum miratus, vitam nostram ad tot extendi annos: cum tam multiplici stipemur undequaque hostium potentissimorum satellite, tam profundè eundem admittamus, imò & inviti attrahere cogamur. Nec solo id anhelitu; sed etiam per magnetem, qui per habitum carnis, suo more ludit. Etenim qui carbonum fumis, aliarumque rerum odoribus sæpè dudumque impavidus interfui, realiter sensi odores istos, atq; fumos, nedum in thoracem: sed & inde ad stomachum rectà deferri, ructusque nostros ideo exprimere conceptas fuligines. Sic namque anhelitus, è pulmone efflatus, refert odores allii, & ceparum comestarum, etiam per nares collectus. Pestis autem utrinque hauritur. Quæ autem non deforis: sed intus spontanea Pestis gignitur, in axillis, & inguine, rara autem pone aures se prodit. Nam hæc plerumque ab haustis odoribus Pestis prosilit. Quæ verò maculis est infamis: ex interno veneno, intus prius suffocato, atque ideo pessimo, provenit. Quatenus fracedine suffocationis plerumque intenditur. Quæ vero Anthraces exhibet, vel est fortis expulsio, quæ longius, quam in proximum emunctorium jacit, vel ab attractu rei contagiosæ, vel inspirato Pestis veneno, oritur. Etenim quæ ex contactu invasit, etsi lentior sit, quàm quæ aliàs universali de causa insultat: plerumque tamen est lethalior. Quia insitus membro archeus hac Peste interimitur. Et inde pars gangrænam pestilentem trahit. Cui subveniendæ totalis Archeus est negligentior, de tutandis visceribus cogitans, se intro fugiens, recipit, pergitque serpere mortalis ista gangræna. Remedia quoque plerumque sunt ignavia, eorumque intentio, ut exteriora escharentur, & postmodum eschara citò excidat. Huc nempe cuncta emplastra, & attrahentia adhibentur: rara autem sunt adhibita, ut virus ipsum superent. Pestis autem ab extra, ut potissimum in artubus est formidanda: ita vice versa, quæ ab intrò foras sagittatur, minus involvit discriminis. Enimverò intus nata, primariò Archeum terret, ideóque subitanea ac præpotens. Venenum autem Pestis, tactu arreptum, postquam Archeo se insinuavit, (Quippe qui primum vivens, ultimum moriens, rerumq; intus agendarum solus rector est) rato demum venenorum more reliquum facilè inficit. Siquidem ipse Archeus semel infectus, statim terroris pestiferam imaginem concipit, eamque desertis habenis regendi corporis, communicat consociis. Deniq; etsi sudor in omni Peste conducat: minus tamen in illa, quæ externo contactu subintravit, nullatenus saltem propterea negligendus. Porrò in Peste, singularis individui (à quo subinde tota communitas affligitur) illic fracedo plerumque intus incipit: qua semel arrepta, facilius inde terroris Archealis virulenta imago creditur. Celerior est Pestis, quæ ab externa odoris fracedine intro trahitur, quia duos gradus (fracedinem nempe atque mumiale syngamicum; fermentum) statim associat: non est autem necessum,

ut fracedo sit naribus sensibilis cum aversione. Nam si canes, qui olfactu nos excellunt, fraccedinem, aut vestigium heri, in via sentiant: ipse Archeus noster, longè facilius adhuc, quæ intus sunt, olefacit, nequitque ideo fracidus odor nocere, nisi fermentum mumiale intus invenerit, cui se copulet. Jam tunc quidem est præstò exotica materia, nihilominus adhuc contagii indiga. Idcirco oportet, ut materia sit plenius numeris instructa, ac formalitate agendi. Nam sunt hæc duo adhuc tanquam causæ occasionales atque irritativæ. Denique de Tartaro cruoris sat dictum est, quod sit productum Pestis, quodque hanc præstolatur, vel fit extemplò, adventu Pestis. Terminus itaque fiendæ Pestis primus, est Gas fracidum, quod cum nequeat inficere, sine appropriationis symbolo, requirit alium terminum correlativum, qui est fermentum mumiale (sine quo non est appropriatio) nimirum Archeus, Pestis susceptor. Siquidem virulenta Pestis materia, per contagium in nos traducta, non contaminat quenquam, nisi Archeus illam apprehenderit, & appropriaverit. In quo sanè Archeus laborat improvidè. Nam exin Pestis terrorem concipit propria phantasia, non autem ex pavore humano. In qua nimirum terroris Archealis phantasia, Archeus, venenum pestilens parit. Quod est ipsa terroris concepti Idea, vestita propria Archei chlamyde. Eheu tunc Pestis intus adest, totumque facile mox conturbat hominem. Imago ergò Pestilens constat aura Archeali, ut materia continente, cui impressum est venenum terroris Archei, tanquam efficiens immediatum. Neque enim ideo virus Pestis quemcumque semper inquinat, etsi odorem sibi conformem mox in nobis invenerit: eò quòd fermentum mumiale, quanquam internum: at nihilominus est tantùm medium occasionale, respectu contagiosæ applicationis sive infectionis applicatæ. Quæ appropriatio proximè consistit in reali & actuali congressu imaginis, per terrorem genitæ, quam Archeus concipit, ex præfata applicatione; existimans hujus respectu, jam domi suæ esse potentem hostem, intra lares hospitatum. Qui panicus Archei terror, est causa immediata, imaginatione genitæ imaginis: (imaginationem proinde probavi, esse in Archeo, præter illam, quæ mentis conceptibus, tam in præcordiis, quàm in corde ac cerebro pingitur.) Quæ imago est causa adæquata Pestis. Ipsissima inquam Pestis, non secus atque pullus, nihil est, præter ipsum ovum, fotu maturatum. Purpureæ febres enim, venenum quidem atque contagium idcirco habent, præter putredinem, & fermentum appropriationis (unde nimirum solos homines, non item belluas inquinant) carent tamen Ideâ terroris, quo Archeus, confusione ac desperatione plenus, regimen negligit, funestamque ac seminalem iconem pestilentis veneni fabricat. Hanc denique sui confusionem facilè suis transmutatis liquoribus alimentariis insinuat, quibus antè invigilabat, jam in hostilem tartarum cruoris degenerat. Archeus enim, gubernaculum deserens, instar hominis pavidi, præposterè sursum atque deorsum invertit omnia, & ipsemet profugus, hostem intus receptum conclamat. Fiunt tenebræ, appetitus sternitur, incepta cessat omnis officinarum digestio. Quodque penè vel semidigestum erat, corrumpitur: quia tristem mortalis veneni imaginem horret. Seditio itaque, murmurque est intus per membra, quia horum spiritus insiti, confusionem influi Archei persentiunt: sed conspescere nequeunt. Etenim si nutrimentum semidigestum, in stomacho recens ac mite erat, sopor oritur, itemque vomitus ac nausea: sin autem jam digerendo aridum, cephalalgia occupat hominem. Sin autem propemodum digestum, cum nidore putrescit. Unde vomitus continui. Aberrant enim cuncta, putrentque sub imagine veneni, & in terram mucaginem degenerat alimentum ipsius stomachi, quod & causticam acredinem non rarò induit. Estque circa stomachum potissimum murmur. Utpote ubi primi & inordinati sunt hominum conceptus, atque impetus: ibidem quoque de necessitate, prima Archei confusio terroris, suboritur, fitque imago teterrima Pestis. Etenim plerumque notavi Pestem circa stomachum prima sedilia locasse. Quidam enim continuo vomitu dejectus, dolorem capitis ingentem sensit, ac mox delirium, deinde & soporem per intervalla passus, sedecim horarum spatio obiit, multis deliquiis præviis. Optabam autem scire, unde tam celeriter, tantoque symptomatum furore oppetivisset, nec Chirurgus adesse cuperet, tandem cultro dissectionem institui, ac inveni stomachum illius triplici eschara jam perfecta pertusum. Qualiter olim videram stomachum ancillæ perforatum, quæ volens biberat arsenicum. Interim in quavis Peste, surgit febris ab exordio: quia & minitata corruptio, in Archeo incepit. Vitalia sanè cuncta terrentur, in naturalibus imaginum directionibus, pavida discordia, confusione & desperatione dis-

disgregatis. Tartarus cruoris quoque, jam legibus solutus, in tanta totius confusione, furorem arripit, conceptis finibus suæ partis, cui adhærebat, reluctatur, & terroris confusione omnem adauget tumultum. Hæc est scena Pestis, quam aliquando per divinam clementiam vidi somnio intellectuali. Non est autem Archei pavor, fuga, desperatio &c. ipsum venenum: prout neque ira animantis, ejus est venenum. Sed venenum Pestilens, est ens productum ex imagine pavoris, & vestitum substantia Archei. sicut ira serpentis, iræ imaginem in parte Archei deponit, illamque ad organa exsecutiva iræ, deponit in saliva, &c. est autem virus pestilens in se horridum, ac mortali contagio serpentum longè crudelius, quod scilicet per vitalem perturbationem (qualis est ira serpentis) in bestiis producitur. Contagio enim Pestis serpit in adstantes, nec cum vita animalis perit, ut solent alias bestiarum venena. Eò, quod venenum Pestis non inhæreat vitæ: sed effumanti inde auræ insit imago, & quidem Archeo infecto vestita. Ut sanies, cruor, & pus, adsperso vitriolo, adhuc vitam vitalesque actiones, in totum unde fluxerunt, retinuisse, hodierna docuit magnetica curatio vulnerum, ulcerum, & ossifragii. Quinimo Pestis propulsat potius à se fugitivam vitam, pavidum fugacemque Archeum. Et sicut Rabies canis, productum assumit suum, in saliva: sic venenum terroris, in tartaro cruoris sigillatur, prout etiam in auram atque odorem dispergitur, peregrè abeuntem. Idcirco enim belluæ sunt immunes spectatrices nostræ calamitatis, quia univoci Archei defectu, ideoque & appropriatione carent. Quodcunque tamen subjectum, sive aura fuerit, vestis, vel aliud solidius, etiam pavoris nesciens, quod odore imbui potest, potest itidem esse subjectum, in quod productum pavidæ imaginis possit imprimi: non aliter quàm terra odorem celeris vestigii refert. Porrò tametsi Pestis sit unica specie: diversimodè tamen invadit. Semel namque adoritur popularis, quæ vulgata fracedine exsurgit, post terræ motum, ex antris, rimis, stagnis, fodinis, & cadaveribus tam belluinis, quàm humanis, virus fracidum eructantibus. Quod tamen nondum pestilens est, donec intrò receptum, tum demum fermento appropriatum fuerit. Unde nimirum terrefactus Archeus, atrocem illam imaginem creat suæ confusionis, atque terroris. Invadit quoque solo odore pestilenti, ex infirmo, vel cadavere, vel loco, aut re inquinata hausto. Qui quo subtilius subjectum inhæsionis suæ habuerit, eò quoque velociùs contaminat, celeriúsque Archeo approximat, ob symbolum. Neque enim ideo sudoris halitus, tam præsto inquinat, atque Gas pestilens, odore non perceptibile. Perinde enim atque carbonum Gas, stomachum commovet, vomitum cit, dolores capitis, imò etiam syncopen: sic Pestes notavi, quæ subtili halitu alimentum stomachi proximum infectant, vomitus continuos, singultus, syncopes frequentes, atque deliria, & mortem citissimam adferrent. Vomitusque ille remedia deglutienda recusat: syncope vires dejicit, ut delirium, cibos atque remedia aspernatur. Materia autem infecta jam, si per sudorem auferenda, totam domum à stomacho ad pellem usque transeundo contaminat, nisi per remedia cohibeatur malignitas ejus. Nam etsi remedium, illam materiam infectam, promptè attingat, non tamen facilè educit non libenter sequacem. Siquidem nunquam antidotus aliqua, semel infectum, in pristinum restaurat. Estque ideo omnis antidoti cura, duntaxat circa præservationem nondum infectorum, horumque mitigationem atque celerem expulsionem. Est & ardua popularis Pestis occasio, quod non vitentur loca, & corpora infecta. Quod in castris, & obsessis civitatibus, luculenter apparet. Legimus namque in Oriente, Pestem a tribus militibus, sepulcrum violantibus, incepisse, castra Romana contaminasse, & tertiam mortalium partem, per cognitas mundi oras, interemisse. Est namque ejusmodi Pestis celerrima, ac ferocissima: quæ nimirum cuncta ferè sibi necessaria, secum intrò adducit. Etenim cum venenosa materia, jam nacta sit fermentum, non debet pacisci cum Archeo, de sui receptione, quam facilè à turbato hospite impetrat: siquidem jam in se, Ideam à priore secum adducit, novamque intus consimilem, in sociam, ab Archeo acquirit. Pestis verò, quæ citra externam opem, in nobis, totam sui generationem orditur, ac perficit, fit ex præexistente tartaro cruoris fracido, qui mox sponte cadaveris odorem induit facillimè. Unde perterritus Archeus, Ideam concepti terroris suscitat: sicque venenum Pestilens suscitatur: hujusque seminalis, atque infesta imago illi excremento incorporatur: quod igitur sæviendo, pergitq; contaminando. Insensili enim aura nobis communicatur Pestis, quam muscæ, picæ, corvi, cornices, aquilæ, canes, lupi, &c. plerumque distinguunt. Notissimum nempe est, domesticum animal canem, unumquemque odore

odore dignoſcere, cujusve veſtigia, utcunque leviter impreſſa, dudum etiam poſtea diſtinguere. Eſtque Gas peſtilens, æque ſubtile, ac odorabile. Acquirendæ ergò Peſtis differentes ſunt modi. Quorſum repetere oportet; Peſtilens venenum duntaxat unius ſpeciei eſſe, nec ejuſdem rei plures poſſe parentes, ſpecie atque ſemine diſtinctos. Id eſt, ſemina non poſſe eſſe diverſa. Adeo ut ſcorpio, ab ocymo, & à parente genitus, non differat ſpecie: ut neque pediculus à lendibus proveniens, & ab homine prognatus immediatè, identitatem ſpecificam projicit. Lendes enim, ſive pediculorum ova: ſunt in identitate Archei, cum materia, unde homo pediculos immediatè generat. Quoniam ſi duo ſemina, ſpecie diviſa, unicum idem in ſpecie conſtituerent, fruſtra ad rerum generationem, diſpoſitiones ſpecificæ in materia: ſed promiſcuè omnia ex omnibus, atque ſingula ex ſingulis, prodirent. Agentia igitur ſpecie diverſa, etſi aliquid ſub identitate ſpecifica conſtituant: Intelligendum tamen idem, ac ejuſdem Archei ſemen, ab utroque formari. Sic homo facit excrementum vitale, unde lumbricus, pediculus, &c. fotuque ſuo illam ſic diſponit, ut Archeum acquirat conſimilem, quem pediculus generans, ſuis ovis originaliter implantavit. Adeóque pediculus generans, eſt agens univocum, quod de ſe porrigit ſufficientem materiam generationi. Homo autem eſt agens æquivocum, quod materiam excrementitiam de ſe dedit, quæ labens, tandem in fotu, Archeum acquirit conſimilem. Sic cadaver in vermes, & hi ſexualiter iterum generant. Sicque mures è ſordibus, iterumque è parentibus. Idque totum in inſectis, quorum ſemina velut ſponte putreſcentibus corporibus eruuntur. Proxima ſaltem horum materia, & agens harum generationum, utrobique eſt ſimplex, uniformis, ac ſpecificæ identitatis. Ideo & ambo conſtituta, ſunt ejuſdem ſpeciei, generantia poſtmodum ſibi ſimile, abſque delectu: adeò ut pediculi, noſtris ex halitibus procedentes, congreſſus admittant cum iis, qui è lendibus per fotum egreſſi ſunt. Proxima ergò materia, proximumque agens, in Peſte, ſunt utrobique ejuſdem Archei ſeminalis, atque identitatis ſpecificæ. Nam ſive materia intus gradatim fiat, vel repente; ſive externè hauſta, actuetur in nobis: ſalem nunquam venenum Peſtis fit, quin Archei terror imaginem iſtam virulentam pepererit. Terrorem autem voco, tam hominis primo impetu perculſi: quàm ipſius Archei humani, ſanguiniſque, ex antipathia ſuſcepti.

Hoc pacto, vir audax ac ſtrenuus, ſæpè coram Peſte eſt pavidus: Imò qui Peſtem vix timet, Archeum intus habet, terriculamentis obnoxium. Sic namque infans timoris incapax, apprehenſionis neſcius, non tardius Peſte corripitur, quàm timida muliercula. Nam etſi animoſitas valeat ad præcautionem: non tamen interimit venenum jam conceptum. Suntque diverſæ magnanimitatis audaciæ. Quidam enim intrepidus in monomachia, qui in conflictibus belli timidus. Alius imperterritus pugnando, qui lemures inſigniter metuit. Tertius denique non timet hoſtes, armatos autem ruſticos formidat, &c. Galenus putat bonam complexionem, ad pondus ſive æquilibrium elementorum, dare robur ad reſiſtendum Peſti. Is, inquam, qui ſingulas partes atque viſcera in homine, differre ſola inæqualitate temperamenti elementorum, jam æqualitatem confluentium elementorum, ad pondus, concedit in una ſpecie humana. Cum alioqui, ſi cor eſſet pars temperatiſſima, jam totus homo juxta quasvis ſui partes deberet neceſſariò habere conſiſtentiam atque duritiem cordis. Sed elementorum, commiſtionum, ac temperamentorum opinionem ut ſtultam ac totaliter falſam, firmis demonſtrationibus primus rejeci, in volumine, de origine Medicinæ edito. Hanc igitur elementorum commiſtionem lubenter Galenicis cedo, lubenterque ignoro, quomodò ponderari queat aër, aut ignis, ut ad pondus aquæ ac terræ, collibrata ſimul, carnem, nervos, oſſa, cerebrum, cor, medullas &c. de ſe conficiant. Ah inane commentum, crudele facinus, in proximos explodens! Animoſitas porrò, quam laudo; non terretur morte aut Peſte, Archeum adornat, ut veneno reſiſtat, receptumque per accidens expellat (vincere autem, aut interimere alioqui non poteſt) non ſecus ac terror poros claudit, naturæ motu ſibi obedientis. Quare, qui à Peſte ſurrexerunt, eodem anno, vix æquè facilè à Peſte inquinantur. Contrarium in aliis morbis, atque venenis. Siquidem hæc, nedum poſt ſe relinquunt debilitates, unde facilior eſt recidiva: verùm etiam alia venena operantur, commutando partes, quibus hoſpitantur. Peſtilens autem venenum terrificum, ſolùm primariò invadit Archeum, eumque perterret. Qui dum ſemel hoſtem cognoverit, ac ſuperaverit, præſumit deinceps audacior factus, non tam facilè ſe ſuccubiturum, nec occaſione allati veneni, tam facilè deinde terretur. Nec obeſt debilitas, quam Peſtis illi reliquit: quia ſuffi-

sufficit, quod non æque facile terreatur, imaginemque terroris pestilentem, in propria sui substantia depingat. Suntque ideo reliqua venena morborum longè crassiora, quam imago hausti terroris. Quædam namque non nocent, nisi sub cute aperta: alia verò edi, aut bibi postulant. Basilisci autem, aut catoblepæ rarissimum virus, per imaginationem, visum dirigentem emittitur. Sed Pestilens toxicum, proprio Archei conceptu, intus fabricatur. Venena cætera, sensibili aliquo signo produntur. Sola vero Pestis, insensili contagio communicatur, perinde atque humani pedis vestigium, sui odorem servat. Ecce ut Imago tristitiæ repentinæ, appetitum sternat: rei nauseosæ imago creat vomitum: Imago condolentiæ, pariat lacrymas: Imago lentæ tristitiæ suspiria suscitet: Imago pavoris, generet epilepsiam, atque subinde Paralysim: Itaque non frustra alibi de morbis scribens, demonstravi, lætitiam, metum, iram, odium, cæterasque passiones, atque perturbationes, non secus atque terror Pestem, actualem sui imaginem propriam, atque singularem in nobis generare. Sed harum generationes sunt nobis domesticæ, magisque ordinariæ proles: Ast terroris pestilentis imago, venenum parit immediatè Archeo inexsistens, atque ab eodem desumit sui materiam. Ideoque sensus illam nequeunt concipere. Archeus igitur conspecto cominus hoste lethali, intus genito, vel peregrè allato, suo hunc terrore, pictaque de novo imagine, admittit, suique charactere atque substantia confirmat. Manus enim nostra, cadaveri sponte extincto admota, mox ita propter fugam Archei, friget, ut longo demum igni, vix recalescat. Attamen canes non sentiunt istud frigus, dum cadaver vorant, prout non multum friget nobis, cadaver pecuinum. Fraudulentum itaque, & accidentale cadaveris humani frigus est, plusque frigefacit, quàm frigoris habeat. Plusque cadaver sensim extinctum friget nobis, quàm cadaver podagrici, aut acuta febre mortui. Cum tamen per machinam, qua metimur ambientis auræ gradus, utrumque horum cadaverum par frigus sit. Scilicet Archeus extimescens mortem, quam apposita manus, cadaveri, diutina infirmitate extincto, percipit, fugit, manum deserit, nec facilè (quia memor) redit. Patet ergò, Archeum mortem sentire, fugere, etiam illam, quæ ante & extra se est. Magis adhuc fermenta putrilaginis (ut in rigore febrili) intus concepta genitave. Et quàm maximè illa, quæ imagine tenus, intra sui œconomiam recepta, tendunt in transmutationem formalem sui esse. Quippe virus, per ideam terroris, summæ est potestatis actualis. Differtque imago timoris, etiam pavoris, ab imagine terroris: propter formalem activitatem concurrentis fidei, prout antea notavi. Quinimò, etsi Archeus mortem, atque venena persentiat: terroris tamen virus non persentit, quia putat suum esse terrorem, atque inanem passionem, donec prægresso fermento appropriationis cognoverit, virus istud sibi esse peregrinum, quod in parte sui reconderat, dum exoticam istam formaret ideam, adeóque cum sui aliquali perditione virus statim à se explodit. Atque utinam jam vis sibi innata, non communicaretur per totum, qua via pergit. Sic namque venenum rabidi, nullatenus persentitur ab homine, ut neque à suo Archeo, nisi postquam fermentum, in Archeo sibi stabulaverit. In qua tum rabiei imagine, cum sit statim mentis alienatio connexa. Hinc Archeus nullum sibi concipit terrorem in furore. Cespitans enim in imaginatione, terrorem potius excutit, temerarius insanit, & à rabido veneno dirigitur, ad Hydrophobiam. Finaliter itaque unicum pestilens virus, unicum quoque habet terroris intuitum, unamque viam ad tumulum, vel ad convalescentiam, per bona, vel inepta remedia. Quæcunque autem hactenus de terroris pestilenti Idea dixi, nolo interpretata licenter. Nam timor ab hostibus, à fure, à morbo, ab animali nocuo, à gladio, generant quidem pavoris imaginem, at non pestilentem. Quam ideò terroris nomine designavi distinctam, à qualibet imagine formidinis conceptæ, qua pavet animans. Terror itaque pestilens, non quemlibet, aut cujusvis calamitatis pavorem, hic designat: sed solum virus pestilens horridum, in terrore conceptum tam ab homine, quàm ejusdem Archeo. In hac ergò Idea sita est Pestis essentia, omnisque hujus libri quidditas. Fateor quidem, quod imagines cujusvis metus facile permutentur in Ideam terroris pestilentis. Perinde ut gravida, in carnem illibatam sui fœtus traducit imaginem muris, imò totum embryonem in horridum quandoque animal vel monstrum transplantavit. Quia ut alibi de formis docui: imagines formales sese mutuò penetrant, posteriorque priorem facile in sui obsequium trahit, quod Hippocrates vocat, semina duci, quo nolunt. Equidem elementorum diversitatem, & congressum pro mixto, itemque complexionum, humorum, indeque naturarum condi-

conditionum, inclinationum, ac studiorum, climatum denique, angulorum, ætatum, proportionum, fortitudinum, magnitudinis, & alteritatum divisiones, in subsidium ignorantiæ convocare, ut per hoc calamitates plures, majores, difficilioresque efficiamus, incertitudines augeamus, inscitias tegamus, dubia patremus, imposturas patrocinemur, & vitæ desperationes promoveamus, non nisi est in vanum laborasse. Est namque lux perfecta scientiarum, Ignis instar, qui sine delectu cremat omne combustibile. Talem olim Hippocrates nactus erat scientiam.

Proprietas Pestis.

DEmonstravi pathemata animi, appetitum demoliri, ut & digestionem sternere. Primos denique cogitationum motus, in præcordiis sua sortiri conciliabula. Idcircò & os stomachi Mercurio dicavi, cui Ethnici tribuerunt ingenii acumen, ut & somniferum caduceum. Dixi quoque Pestem originaliter ab hominis terrore concipi, & quæ adducta è corpore pestifero in nos vehitur aura, primo sui impetu, in Lienem ruere; qui eandem mox excutit, ac veluti per manum, orificio stomachi tradit. Hinc appetitus dejectio, vomitus, dolor capitis, deliria, deliquia, sitis, sopor, &c. Pestis autem quæ in nobis fit, prout & quæ extrinsecus hauritur: sua habent diversoria, quibus singulæ furere incipiunt. Quamdiu autem Idea tristitiæ ac metus obsident tartarum cruoris, in stomacho, ac quantisper abest imago terroris Archei, nondum Pestis adest. Fit quidem interim, si minus accuratè se custodiverint, quod tartarus cruoris, magis magisque infestus, Archeum tandem terreat: sibique cudat pestilens virus. Sunt etenim Pestes, solo terrore natæ, velociores, ac terribiliores multò, quàm quæ ex contaminata proveniunt aura. Multos etenim hic fortassis percellit; Quod stomachus, cum saltem membrana sit: perturbationes tamen, primosque impetus, vel in ejus orificio collocaverim, vel in Splene, illa saltem parte extrema sui, quæ orificio stomachi incubat, hincque fermentum impertitur, ad digestionis necessitates requisitum. Sed Scholæ ipsæ, os stomachi, cordis etymo appellant. Etenim vulnus illius loci, ac vulnus cordis, iisdem symptomatibus, ac æquè celeriter interficiunt. Nam vidi plures, quibus apoplexia fortis, caput planè insensile ac mortuum fecerat: multas tamen horas pòst, calerent in præcordiis. Sponsa enim in rheda propè Scaldim, à ruranis mosquetariis salutatur, ejusque tempora, glans mosquetti trajicit, cerebri non parum effunditur, & caput illicò moritur. Vilvordiam autem, quatuor inde leucis distantem, allata, pulsus adhuc vitæ testimonia dabat. Nonne & vitalis, totius quidam rector spiritus, in utero est? quique duntaxat membrana est, per modum stomachi? & longè majorum perturbationum sedes, quàm sint jecur, pulmo & renes? Profectò membra in se, non nisi cadavera sunt: spiritus autem est rector, qui vivificat illa, quem & qualem Deus plantavit, ubi voluit. Memini equidem sæpiùs me vidisse, qui tartarum cruoris aliquali timore Pestis: sed sine fide, aut præsumtione contractæ infectionis corruptum haberent, indesinentem anxietatem, atque pugnam, diu noctuque sustinerent, imò quamvis saperent, suasque riderent anxietates: non poterant non tamen, quin conceptam timoris imaginem, diu noctuque, insomnes ob oculos versarent. Erant namque similes demorsis à rabido, qui velint nolint, sequacem præbent imaginationem suam, ad veneni lubitum. Demum in ipso cruoris tartaro, circa præcordia hærente, inveni propriam phantasiam naturalem, quam imago concepti, in Splene timoris, sibi finxerat. Sic non semel lasciva somnia ex prægressæ diei imaginatione, sequuntur: sed plerumque etiam ab ipsa prædominante parastatis materia: non secus etiam atque micturiens se continuo mejere somniat. Terror ergò hominis, est occasio Pestis: terrorque Archei, efficiens est imaginis, & veneni pestiferi. Est enim velut pater Pestis, qui patrata virulenta imagine, licet cesset, saltem Pestis concepta est in sui imagine. Nam si terror hominis esset sufficiens causa Pestis: necessario quoque semper terrorem pestilentem Pestis sequeretur. Quod falsum. Prout etiam, in infante, omnis terroris experte, Pestis pro lubitu recipitur. Vnde sat constat, Ipsum Archeum conterritum, esse primitivam causam efficientem imaginis pestilentis. Pestis itaque constat inquinatione, contagione scilicet, celeritate cursus, singularitate veneni, concomitantium terribilitate, præservationis demum, ac curationis difficultate. Enimverò ponè relinquo Pestis inquisitionem, quæ in supplicium propter occulta Dei judicia mittitur. Quæ licet planè sit supra naturam: interim tamen ejus materia non est creatura nuper è nihilo facta: quia quodammodò fines naturæ ingreditur. Non enim Angelus

gelus percutiens stabat in monte, quem aëris præterfluens unda continua lambendo abluit: Neque stabat etiam in excelsa turri: quaque tamen peccatum Davidis, concupiscendo, ortum susceperat: sed stabat in fracido atrio Aurаunæ. Sic Angeli in Apocalypsi, suas effundunt lagenas, unde tertia mortalium pars quandoque peribit. Verbum, imò nutus Domini, cuncta facere potest, absque atrio, vagina, gladio, lagenis, effusione veneni, &c. Sed pietatis ejus tanta est ubertas, ut ejusmodi supplicia non det nuda per Verbum: fonte propter perpetuam Verbi sui constantiam, & irrevocabilem firmitudinem. Nec etiam per cacodæmones, Pestem supernaturalem mittit, ne vivos tradat in manus hostium. Pestis demum, si qua per incantationes parta sit, sequitur naturam. Siquidem non valet diabolus ex se, vel unum culicem facere, nisi ejus assumat initia seminalia. Prout magi sui non potuerunt, ex pulvere facere cyniphes, proles aquarum: quapropter & diaboli impotentiam confitentes, tum exclamarunt: Verè Dei digitus hic est! Si ergò diabolo quandoque permissum fuerit, formare Pestem. Id sanè ex naturæ principiis desumsit. Differretque Pestis diabolica à naturali ordinaria, applicatione, & appropriatione. Applicaret nempe tenacius actuationem, & impressionem veneni, non secus, atque follis, ignem quem non fecit, saltem promovet atque intendit: Appropriaret verò cum præparatione prævia per imaginem terroris, à suis mancipiis haustam, ac mutuatam. Et licet ejusmodi Pestes, essent ferociores: iisdem tamen cederent remediis naturalibus. Atrociores autem voco, ob celeritatem, superaddita scilicet invidiæ truculentæ imagine, à Sagis habita. Attamen ejusmodi permissiones, adhuc essent determinatæ ad personas, ac numerum: imò facilius expiarentur per orationem & eleemosynam, quàm Pestes ordinariæ. Quo scilicet Deus, humani generis misertus, magis oderit diabolicas artes, diabolumque tædere faciat divinæ mox misericordiæ. Ast eudæmones, Pestis structores, magna certè id compassione, ut non nisi sub mandato obedientiæ, virga Domini & non Angelorum, vapulemus. Decorum nempe servat ubique Deus. Prætores, ac satellites sumit, qui nativam bonitatem habent, amicitiam servant, nec indolem diabolicam assumere possunt, cui sciunt nullum in cœlis locum esse. Sodomam autem, antequam Diabolo traderet, privavis prius paucis insontibus. Est autem Pestis, quæ exsecratione oritur propter extremam paupertatis amentis anxietatem, derelictam exsecrantem parturientem, vulneratum, &c. Pestis punitionis divinæ, quæ sanè vix initiis naturæ innititur, facileque dignoscitur: quia sola loca exsecrata, ac personas tales invadit: Itemque divites, qui sedent in cubilibus eburneis, bibunt ex vasis deauratis, edunt vitulum de armento, & pinguem ovem de grege, nec fratris Iosephi incarcerati recordantur. Quoniam horum exterminationem adjurat Dominus, ut reliqui, velut ex speculo intueantur, quid sit Deo placuisse, & displicuisse. Pestes autem, quæ castra sequuntur, ac plerumque aliquot ab obsidione menses sæviunt, non sunt militum immundiciis ascribendæ: potissimum si dudum post captam civitatem (ut plerumque fit) inceperint. Nam & castra olim suas, & easdem militum impuritates habebant: sed occasio fracidi odoris cadaverum, mumiali fermento infecti: quippe quod hodie, non ut olim, nec sat profundè sepeliantur occisi. Denique potissimum, quod lædantur ab invisibili glande eminus, terrorem Archeo quæ majorem movet, quàm dum hasta hastæ, & gladius gladio animosè opponerentur. Neque enim frustra in Lege erat præceptum. Quod quicumque tangeret cadaver, impurus esset, & abluendus simul cum sua veste. Quodque Sol, super corpora suspensorum non occideret, Quæ sanè literali sensu, pro reipubl. bono, sic sunt à Deo præscripta, ne fermentum mumiale fracescat. Deplorandæ itaque est cœcitatis, & temeritatis, corpora suspensorum ostentari ad spectaculum, donec sponte decidant (parvum nempe inde commodum, pro tantis malis) & perinde est ac si dixerit Iudex. Deus quidem sic instituit: sed magistratus correxit propter melius. Quasi Deo ignotum fuisset, quod spectaculum suspensi, malis foret horridum. Ergo si hoc scivit Deus, & nihilominus expressum mandatum sepeliendi dedit: non est mirum, quod transgressionem comes sequatur punitio. Ac sequitur sontes, ultor à tergo Deus. Atque utinam solos in transgressores, conversum supplicium: Etenim sepelire, opus est misericordiæ. Ostentare autem sontes suspensos, non est opus, ad quod æternum ite, aut venite, quandoque pronunciabitur. Siquidem non minoris est misericordiæ, condemnati cadaver sepeliisse, quàm principis. Hæcque misericordia, non tam exercetur in mortuum: quàm in proximos, ne fœtor insequens eos inficiat. Nec enim sepulto prodest sepeliri: sed vivis.

vis. Scopus itaque divinæ bonitatis, non solùm in sepeliendo, at in sat profundè inhumando, consistit. Quæ clariora, per exemplum fient. Etenim falco mortuus, ponè sentes abjectus, ac semiputridus, à vivo devoratur, at mox Peste contagiosissima suæ speciei corripitur. Quia virus terroris intrò assumtum Archeo suo incutit, propter symbolum mumiale, putrida fracedine infectum. Estque tanta falconis Pestis: quod pestilens falco, per plateam delatus, inficiat alios omnes, qui triduò abinde isthac deferuntur. Vnde conjicies, quid humana cadavera, tam suspensorum, quàm incuriè sepultorum, sui odore faciant. Canis enim canem non edit, nisi infumatum, dum videlicet mortis mumia, horrorem, gustus alienatione, præservando à putredine, amisit. Lupus autem, lupum noviter mactatum, non autem putridum, edit. Vnde suspicio est, in lupo aliquid esse, appropriatione mumiali superius. Putavit fortè Paracelsus, id esse, in quo sedet prima objecti applicati sensatio. Fortè & ob id linguam Lupi suspensam, Pesti adversam putarunt. Quinimò militum cadavera, profundiùs hodie, quàm olim sepelienda sunt. Quia glans bombardæ, sive musquetti, facit contusionem, dein secum partem aufert, quare foramen parit patulum, ac tandem simul venenosam fuliginis impressionem patrat; unde mox, caro circumcirca, gangræna quadam nigricat. Facilèque venenum in se assumit; si non in vita, saltem mox à morte: dum nempe carnis festina putrilagine, in terram combibita, fracedo cadaverosa oboritur. Quibus omnibus juncta est in morientis Archeo, Idea ultionis, ad putrefactionem prona. Inde in aërem, Gas monstrosum, effunditur in aëra, quod Archeos viventium, terrore percutit. Est enim cum cadavere, perinde atque cum fimo equino. Qui non fracescit quamdiu calet: Sed dum arescit, & sal petræ inde migravit, tenditque fimus ad transmutatum iri, in liquorum terræ. Alioqui namque si fimus, urinæ equi aspersione atque agitatione frequenti, à fracedine cohibeatur: multum salis petræ profert. Etenim aspice quàm potens nutrimentum, est fungus unius noctis (est fungus nimirum, fructus è succo Leffas, coagulatus, primo enti vicinus: quod alibi ostendi) sed postquam fracedinem terræ assumsit, quam dirum suffocationi venenum proferat. Advigilandum itaque, ne fracedo surgat, in ultimæ digestionis reliquiis. Enimverò Pestis, per pedissequam, domum meam subintravit. Illa statim convaluit. Vterque filius meus, major natu, animo consternatus, inconcussum ostentat animum, tacuitque, se continuo suspirii bello, ad os stomachi, angi: cumque præpotentum hostium meorum technis, structisque dolis, domi meæ, sub cautione fidejussoria detinerer, noluitque uterque, me deserendo, rus adire. Cumque aliàs observassent, natando se recreari, æstate media, me inscio ter natarunt: unde observata transpiratione, illicò in febrim devolutus uterque, cum dejecta appetentia, dolore capitis, & catocho, obiit apud moniales, jurantes, se mea remedia admissuras: sed postquam filios meos recepissent, recusarunt remedia aliena. Maximus quidem, absque stigmate, aut signo, etiam post mortem, periit. Vtpote refrigerata pelle natando, nil extrorsum apparuit. Alter verò, parvam duntaxat lividam pustulam in lumbis ostendit. Horumque jacturam velut præsentem, frequenter intuoor, hujusque tractatus initium dedisse putaveris. Relinquo Domino meo vindictam, quem supplex obtestor, hostibus meis parcat, & lumen pœnitentiæ largiatur.

Signa.

SCripsi hactenus paradoxa insueta. Intellectus meus absque Luna, erat tribulationibus immersus, materia aderat terroris, horroris, atque difficultatum plenissima. Lector multus, optimorum incapax, brevitas initii tenebrosa, novitasque odiosa, licet pernecessaria. Quod autem potissimum nos in Peste occæcat, est defectus signi exquisiti, & inseparabilis, cujus monitu nimirum, sat tempestivè queamus per remedia occurrere. Nihilominus quicquid creati ubivis est, sua habet diagnostica signa, per quæ à reliquis commodè distinguatur; quæque Pestem præcedunt, comitantur, vel mox subsequuntur. Quæ enim præcedunt; in præcautionem faciunt: at quæcunque dein sequuntur, aliis plus inserviunt, quàm misero ægroto. Sola autem signa comitantia sanationem decernunt. Enimverò signa venturæ Pestis, in cœlis depicta sunt, si firmamentum annunciat opera manuum Domini, in terra. Signa ejusmodi malè ab Astrologis, in dodecatemorion causarum relata esse, jam ante sat manifestavi. Gafarel autem nuper Alphabetum Ebraïcum, ex stellarum situ, & Rabbinorum authoritate, descripsit satis ridiculo argumento, quo Ebræi ejusmodi lurida comminiscitur.

Quasi Deus modò solos haberet servos suos Rabbinos, quibus secreta consilia communicet. Non etenim considerant positionum istarum turpitudinem Christiani, qui hujusmodi libros imprimi permittunt. Neque enim stellæ fixæ loca sua mutant, ut nunc hæc, nunc alia ventura, describant. Quod imprimis adversatur toti Astrologiæ. Cometæ quoque, trabes, dracones, sagittæ, cæteraque id genus portenta, non rarò populares pronunciarunt Pestes populares: sed non per logisticem, aut theoricas planetarum, multóque minùs per Alphabetum Ebræorum. Ex leges namque luces, regulis statis haud obediunt. Etenim Astrologi Hierosolymitani, artis suæ licet gnarissimi; attamen significationem, ut & apparitionem, Astri Bethlemici, penitus ignorarunt. *Non enim faciet Dominus verbum, quod non revelarit servis, & prophetis suis.* Amos 3. Sed horum nulla est artificum scientia. Nova quippe lumina sæpè fuere funesta, sæpè è directo fausta significarunt. Portenta quippe, in manu Domini, secreta ejus judicia propalant, nec illa, nisi quibus vult, manifestat. Siquidem conjunctiones, oppositiones, quadrataque stellarum: Item eclypses, retrogradationes, exilia, combustiones, receptiones, aliaque impedimenta: supposita sunt ita regularia, quod ephemerides quandoque pro seculo sint descriptæ. Pestis verò est de crescentibus extraordinariis, & non necessariis. Non est autem regulare medium, ex condigno adæquatum signum, pro effectu ab contingenti fortuito. Neque ideò ephemerides Brahæ, prædicere potuere Pestem Longobardicam anni 1632. ex iniquo bello, metuque horroris conceptam. Quocirca contingentia extraordinaria, causis contingentibus extraordinariis tribuo. Credo equidem prænuncia eorundem signa, in firmamento esse depicta: at non in directionibus cursuum planetarium. Quare autumo signa esse irregularia, nec Astrologiæ subjecta: quippe illorum significationes dantur privilegio extraordinario. Idcirco signa ejusmodi Pestis, plerumque solis declarantur servis Dei. Vt legitur de Iona. Sed signa, præcedentia excidium Hierusalem, erant nuncia verbi dudum antea prophetati, adeóque nec prænunciatum excidium impediri poterat, tantumque ad meram gloriam Dei, monitionem piorum, horumque fugam dirigebantur. Enimverò Israël mori, atque renovari per generationem in deserto debebat, exceptis Iosua & Caleb. Nec ullatenus id præpediri poterat. Stat enim Verbum Domine immutabile, apud quem nulla est vicissitudo; quia non est homini in hoc similis. Portenta igitur, si conditionem in declarando non præscribant (*nisi Ninive converteatur*) inevitabilem effectum à natura spondent. Aliis quoque placuit, monstrorum nativitates trahere in prænuncia signa Pestis. Prout Corn. Gemma de Cosmocriticis, seu divinis Characterismis, nugando rapsodiat sine basi. Sed quis ille, qui monstrorum prænuncia designata sciet, vel interpretabitur? Peste enim præsente, tunc nimirum, atque serò, quisque significata ad lubitum trahit suum. Sunt &, qui ideo in solitarum avium adventum horreant. Sed istud signum, vel definit esse naturale; vel coturnicum, Pestem Israëliticam in deserto præcedens, definet esse miraculum. Hocque impium & blasphemum esto: illud verò, impertinens scopo meo. Alii hoc signum interpretantur pro carnivoris avibus, in Pestem futuram: quasi missæ essent ad devoranda cadavera, futura inhumanda: Iuxta illud, Vbi cadavera, eò congregantur aquilæ. At non legitur textus pro cadaveribus futuris; nec aquilæ leguntur ad cadavera pestifera volasse, eaque degustasse: cum præ cæteris, curiosissimè solita sint sepeliri. Rhodanus enim quandoque Lugdunensis Pestis abstulit cadavera: sed civitates inferiores contaminavit. Saltem Clerus Lugdunensis per hoc declaravit, sepulturam mortuorum, non tam ad animæ salutem, quàm ad crumenam custodiri. Adventus itaque avium, præda viventium, potius futurum defectum prædæ suæ, in natalibus provinciis designat, potiusque belli stragem portento denunciarent, quam Pestem imminentem. Alii autem, Pestem occursu insolitorum piscium ariolantur. Aquas tabo scilicet infectas, autumant, & hactenus monstra marina, in fluctus ascendere. Ridiculum sanè. Nam si mare, in sua salsedine fracescat, quænam tandem aqua, maris labem eluet? Curve unica balæna extra orbitam errans, infestum virus maris senserit? nec gregatim omnes aut plures simul? Equidem scio, mare non subesse contagio naturali Pestis, quodque portenta cœli, atque maris, eodem digito dirigantur, cujus judicii imperscrutabilis sint præcones, suis tantùm servis explicata. Nam idem Dominus tam in centro terræ, fundo maris, quàm in cœlorum apice, est præsens. Equidem illi æqualiter auscultant omnia, excepto ingratissimo peccatore. At certè magis vereor, insolitas pluvias cruoris, macularum, aut scintillarum: Itemque funera per nubes delata, tonos lugubres in aëre auditos, ut & so-

& sonitus in cœmiteriis, &c. Quæ cum sint divinæ bonitatis admonita, ideo extra naturam referenda sunt, ut tempestivè quisque suis lampadibus oleum prospiciat. Neque idcirco enim illa portenta, cacodæmonis (nisi inviti) opera autumo. Equidem gratuita sunt, & nupta naturam: neque ideo mei sunt scopi. Paracelsus enim, ut in bufone atque ranis, singulare Pestis remedium noverat: ita & hanc præsagiri scribit, quoties magnus ranarum acervus in cumulum assurgit, infirmum aliquem suffocaturus. Quo enecto, dein alium adoritur, donec sensim sic diminuto numero, quæque ranarum tandem singulariter effugiat. Quæ si sic naturaliter accidant: ut remedium, pro futura Peste præparant: ita & designant. Etenim ex Galla, prout & pomo, quernis frondibus educto, scribunt, tria plerumque erui animalcula. Nimirum si araneam contineat, volunt portendere Pestem: si muscam, bellum: sin verò reptile, famem prænunciare. Sed cum quotannis unum saltem è tribus inclusum reperiatur, si non bina, vel omnia: non sequatur tamen continuo unum ex illis suppliciis. Quapropter ejusmodi prædictiones inter aniles refero. Censeo itaque hujusmodi insectas denunciare differentiam Leffas in quercu (Leffas est succus alimentarius plantarum) sic ut vermis denotet præfatū alimentum fracidum: aranea autem, insuper adjunctum venenum fracedini. Ideóque toto fere terræ globo connexa quasi, ac contigua est ubivis aranea: quæ in quercu, non extra arborem aliquid portendit: maximè quod in vicinis, consitisque arboribus, nec etiam rarò in ejusdem quercus fructibus, diversæ illæ simul insectæ, eadem æstate conspiciuntur. Non tamen memini in eadem quercu invenisse araneam simul & muscam. Quanquam muscam quidem & vermem, vermem quoque & araneam. At absit à Christiano prophetare, ex quercu & therebintho: diris namque id minis, à Domino prohibitum legitur. At quoties terræ motum, novus antrorum, rarusque comitatur, insuetusve fœtor stagnis advenit: tunc signa endemica, vires habent occasionales. Hæc de futura Peste. Quod autem præsentem attinet, nunquam enim potui ex pulsu, vel urina, quantumvis etiam distillata, Pestem novisse præsentem. Paracelsus equidem, eam inter morbos hepatis, ac tartareos, (atque ridiculè numerat, prout alibi tractatu, & figmento de tartaris expugnando, ex professo prosecutus sum. Hic vir, Pesti anonymum pulsum tribuit, quem quartum vocat. Ego autem quamvis seriò, sæpiúsque attenderim: meam tamen ineptitudinem agnosco, quod ejusmodi pulsum offenderim nunquam. At benè circa vitæ finem inæqualiter inordinatum, formicantem, ac tandem intermittentem notavi. Quartum autem, sextumve, à reliquis diversum, ex peculiari Pestis proditione, nunquam inveni: Sed pulsus pestilens, nequaquam mihi diversus occurrit à febribus continuis malignis. Vrina ergò, & pulsus, nunquam apud meam ruditatem, detexerunt Pestem. Imo dum penitius Paracelsi scripta evolverem, cognovi illum, nunquam Peste infecto, aut moribundo adstitisse. Interim Pestis judicium, gravat conscientiam, tam respectu afflicti, quàm familiæ ejusdem: eò quòd Pestis, Prætorem in crimine, quadam similitudine referat, petentem vitæ, atque bonorum jacturam. Adeóque temerarium de Peste judicium crimen continet. Etenim cognovisse Pestem, ex specie insolitæ febris, alteri sit facile: mihi sanè perquam difficile fuit. Pestis (dices) est cum febri, & dolore capitis: atque istud familiare aliis febribus. Pestem sæpè comitatur vomitus, & sopor. At alibi id non prorsus insolens est. Sunt in Peste bubones, parotides, vel vesiculæ: ea non infrequenter innoxiis à Peste febribus, sunt vernacula. Sunt & Pesti maculæ nigræ, quas in mulieribus ex utero suffocatis vidi. Estque febris purpurea, itemque ecthymata plumbea, citra Pestem. Vt & Anthrax, sæpè extra Pestem obvenit. At quoties plura ejusmodi signa concurrunt, non est difficile de Peste judicium. Bubo namque, vesiculæ, aut maculæ, ab initio ante multam Pestis truculentiam, Pestem denunciant. Sic & anthrax, aut bubo, tumorque tantillus, in Peste est longè dolentior, quàm alibi uspiam, ac ferè ante augmentum febris adsunt, anticipantque suspicionem, se ex febri manasse. Adeò quòd ejusmodi pellis miseriæ, in Peste præcedant, quæ aliis febribus serius, tanquam producta adveniunt. Bubo pestilens, adhuc minutulus, statim, & ex tempore, absque membri dolore, febrisque comminutione atrox exsistit, doletque immensum. At si bubo, post præviū membri dolorem emergat, inepti remedii vehit judicium. Ordinaria igitur jam hospitatæ Pestis signa sunt: si ante, vel mox ab initio febris, glandula, parotis, anthrax, vesica, pustula, aut macula repente, summoque dolore invaserint. In aliis namque febribus, non tam insigniter dolent. rubet quidem locus, tumetque ante natum malum: Quod non sic se habet in Peste. Confirmaturque Pestis vomitu, dolore capitis excellenti, sopore, deli-

delirio, dejecta appetentia, si repente invaserint. Pestis enim peregrè adventans à contractu veneni hausta, tanquam dolor pungentis styli intrat, partemque quam ferit, statim tumore, pustula, vesicula, aut macula, summo dolore signat. Prout & quæ per odorem intrat, stomachum, atque caput vibrat, dolore repentino, vel anxietate soporifera: vel ipsum stomachum tanquam calcar ad vomitum incitat. Sin autem ab interno scaturiat, ea præviam habet febrim, ad quam confestim præfatorum signorum aliquod subsequitur. Quæ autem correpto terrore irruit, festina est, ægrique testimonio dignoscitur. Quæ verò aliquali Archei (non autem hominis) terrore, orta est, inque cruoris tartaro latet, in gradu quidem ad Pestem est, tardiorque solito erumpit, facileque superatur, nisi ægri obstiterit negligentia: attamen longior in itinere ipsi mora est. Etenim plerumque sat tempestivè, signa Pestem comitantia, cognoscuntur, ut remedium quod promtum, quodque peremtorium fuerit, ritè suo fungatur munere. Optatus attamen meus esset, Pestem in fieri esse, agnoscere. Nam quæ duntaxat à morte, sua profert signata, magnum de medio tollit exercitum, multasque depopulatur familias. Quippe lethalis jam evasit, prinsquam se patefaciat, aut cognoscatur. Eò quòd pensum prius absolverit cum singultu, deliquio, escharaque in loco nobili. Hanc nempe unius diei vocant tragœdiam; diariam ideo, sive ephemeram. Non quod Pestis propriam sedem habeat, vitæ spiritum, quanquam nulla unquam Pestis fuerit, quæ Archeum etiam non infectaverit: adeóque & illo titulo, quælibet Pestis, continuò diaria esse deberet. Sed quicquid de Archeo victum est à Peste, id consequenter illicò à vitali illo Archeo separatur. Tandem & citissimam mortem adfert, quæ Archeum alicujus visceris obsedit: quia continuò inde volucres mortis evolant, quæ reliquum pessumdant Archeum. Vtinam enim atque utinam, non serò, neque ex eventu Pestem agnoscamus, Nam velox interitus, etsi signa proferat sua: prodest tamen magis in futurum, nil autem præteritis. Aliqui enim ad hoc, plantas pedum lardo insulso inungunt, apponunt catulum, qui si lambat, persuadent sibi, casum à Peste immunem. Alii verò frustum lardi calefaciunt, ad pedes infirmi, subterve axillas aliquando fovent, vel in inguine. Hocque ajunt à cane non vorari, si Pestis adsit. Quod nullam meretur fidem. Nam humana Pestis non quatit canes, nec nauseosos facit. Siquidem tam canes, quam lupi, non sat benè sepulta cadavera impunè devorant, ut & picæ, atque corvi similiter. Forte quidem esuriens canis non edet istud lardum, ad heri sui pedes affrictum: quia herum olet, quem mordere non audet. Germani enim Petasiten, sive majorem tussilaginem, radicem Pestilentiæ vocant, eò quòd sicut Pestis sese pandit ante prænuncium signum: sic petasitis suos edat flores, ante folia. Pestis quoque, non tam semine, quàm radice Archeali, se propagat. Referunt etiam, Sapphirum saturare lazureum, vel Hyacinthum citrinum, si per horæ quadrantem, super membro dolente moretur, sic ut lumen, ex opposito gemmæ, locum infectum feriat, ibidemque radios colligat, locum attactum infra horam livescere, esseque infallibile Pestis signaculum. Sin verò locus nequaquam colorem lividiorem assumserit, infirmum à Peste absolvi. Ego autem semper in dubiis, bufone pulverato sum usus, pultisque forma, in aquæ simplicis tantillo, decocto. Quod si mox abinde dolor in eschara anthrace, vel bubone, mitesceret, securè Pestem adesse conjeci. Aliquando enim aspiciens missam antistitum, & abbatum, illorumque digitos gemmis ornatos, conjeci illos olim obligatos, ad visitandum infectos Peste: nunc verò adhuc gemmas gestari gemmarum neglecto, atque nescito usu quem ego conjicio.

Præservatio.

PRæservativa apud Veteres, duplicia. Nam quædam debent impedire futuram Pestem: alia quoque præsentem, ne progrediatur, succidere. Pro priore enim, tam foris amuleta, quàm intus alexiteria excogitarunt. Sed cum Scholæ ignoraverint ipsam veneni quidditatem: quodque scilicet omnis Pestis, sive deforis allata, sive demum intus genita fuerit, præsupponat imaginem terroris venefici: Idcirco nunquam propria præservativa, ex fundamento cognita fuere. Itaque inter præservativa. 1. considero, ne spiritus Archei in nobis terrorem concipiat, neve ex terrore sibi pariat, vel aliunde intrò allatum, virus terrificum. 2. Ne fermentalis symbolizansque mumia, forinsecus allata, nostræ mumiæ internum rectorem Archeum infectet. 3. Vt interimatur, & abscedat, quicquid jam in contagio, mumiæ particeps evaserit. Minus proinde symbolum, quod nobiscum commune habet, est tollendum Quapropter cuilibet antidoto, semper leve aliquod venenum solet admiscere: ut scilicet hacte-

hactenus applicatio, sive approximatio tollatur: Archeus, à contagio servetur immunis, neve in alimentum mumiale decidat, sibique inde tartarum cruoris fabricet. In hoc postremo tutelæ patrocinio tota antiquitas vigilavit, aliis verò non incubuit, quia ignotis. Licet hæc ultima præservatio idcirco cesserit incerta, & absque fruge: quia potius productum posterius, sive sedem spectaverit, quam radicem, sive causam præcipuam. Cum interim præservatio à posteriori: positis antecedentibus, prævertatur tanquam frustranea. Itaque si de præservantibus, atque alexiteriis ex condigno sit tractandum, In animo firmiter hærere debent, quæ jam de causis, processu, ac modo fiendæ Pestis exposui. Itaque Pestis, vel deforis intrat, locumque sui introitus deforis signat: quia afficit primario: vel cum anhelitu attrahitur, ibique per diaphragma, sive septum transversum, transit, pressuramque facit & anxietates super ipsum stomachi convexum: ibidem vestit materiam. Quæ inde mox exhalat, & contagio fit infamis. Cumque in natura, omne agens initium habeat, augmentum, statum, declinationem, ac tandem interitum: Necesse est pariter, quòd quò corruptio diuturnior potiorque fuerit, eò quoque perniciosior efficiatur. Nam pestis incipiens augetur, cum diminutione, atque hominis interitu. Etenim dudum credidi, quòd omne Pestis remedium sanativum, ejusdem quoque esset necessariò præservativum. Eò quòd præservari facilius censeatur, quàm sanari. Quicquidve in eodem genere præstat, quod est difficilius, faceret libenter, & id quod est facilius. Quapropter olim distentus fui, cura alexipharmacis indagandis, quibus videlicet tum tota mei penderet voti satisfactio. At postmodum alio diverti & cogitavi, remedia sanativa potius extractionem, sive expulsionem mali spectare. Quodque ejusmodi non haberent locum, in præservativis de futuro. Quod nimirum cum nondum sit, etiam nondum expelli, aut extrahi queat; imò ne quidem extingui. Siquidem inprimis, remedium contra terrorem imaginantis hominis, vel Archei: non tam in se est positivum, quàm negativum. Adeóque potus meracus ad hilaritatem usque, præservat de futuro. Quia nedum hominis: sed & Archei imaginationem sic regit, quod pereat vis formandi imagines. Sic enim nemo pauper est, aut defectuosus, quamdiu ex potu hilaris est. Ideóque Sacra dictant vinum ad hilaritatem, non autem ad ebrietatem conditum esse. Quia potens est præsidium præservativum. Adeo quamvis animositas viri excludat terrores ex imaginatione hominis: nequit tamen virilis animositas tollere terrorem Archei imaginantis. Nam præfata animositas admittit pugnam ex opinione contraria Archei: Hilaritas verò, per potum introducta, nec hostem admittit, nec agnoscit, ut nec luctam suscipit: sed excludit. Est autem potus exhilarans, magis Pesti futuræ, quàm præsenti aptus. Admitto idcirco etiam præservativa Pestis, de præsenti, & sanativa, esse ejusdem cohortis, ac intentionis: non autem de futuro. Ita tamen, ut præservativa Pestis de præsenti, non serviant nisi in fieri esse augmenti: non autem in facto esse producti. Eò quòd corrupti, non sint amplius præservativa; sed duntaxat sanativa per exstirpationem. Non credendum itaque, cacoalexiteria, etsi venena essent potentissima, posse arcere terrorem, ut neque terroris effectum pestilentem. Siquidem virus pestilens, est heteroclitum, secretumque ab reliquis venenis, in hoc, quod ex terrore Archei, velut ignis è silice, prosiliat. Nam si Archeus terrefactus, campo cedat, utique non potest corpus (quod in se considerando, merum est cadaver) confortationem suscipere. Porrò, si ita Archeus recedere consideretur, ut ejus loco virus intret, ipsumque Archeum hactenus supplantaverit: quomodo odoramenta, ac thymiamata virus præpedient: præsertim si ipsa aromatum præstantissima, sint pestilentis contagii adhuc susceptiva? Christianæ ergò pietatis atque compassionis esto, studiosè contemplari mecum, quàm stolidè, atque inaccurate, tot simplicia in acervum, præservando, & curando sint congesta: quantumque illorum infida auxilia deluserint hominum myriades & exspectationes. Quippe in vero remedio, ubique generi humano est ludificatum, ob densam causarum inscitiam. Enimverò curativum præsentis veneni præsupponit id, quod præservativum de futuro anticipat. Curativum itaque proprium convenit dumtaxat, quatenus productum (quod est ipsum virus pestilens) in ipsa materia, cui insidet, trucidando annihilat. Denique & aliud curativum, sibi conjunctum, incumbit expellendo subjecto ipsius veneni. Quod per sudorem est intentandum. Tertium porro, quod coadaptationem causarum ad producta tollit, minuitque: quod etiam in se naturam præservativi habet. Pestis itaque, quæ extrinsecus ab infecto corpore, veste, aut loco, hauritur: habet quidem in se absolutum, & formale

formale pestilens venenum, quod nec præsupponit fracedinem præexistentem, atque ideo nullis præcedentibus quetelis repente invadit, & signa edit postera: sed tantùm appropriatione opus habet. Quale præservativum in fieri, continet aëris rectificatio Hippocrati familiaris (de qua suo loco) non secus quàm in Peste populari. Vt scilicet enecetur ipsum virus in aëre, atque simul originaliter sic disponatur, ut humorem alimentarium non sinat mumialiter corrumpi, aut fracedinem arripere. Hæc de futuro. Alioquin ubi jam pestilens virus intrò receptum est, latitat, nesciturque, quin simul sit aptatum & sigillatum in Archeo: Idque propter singularem celeritatem sui veneni. Atqui tum defensiva solitaria tardè veniunt, nisi simul sanativa sint. Primò itaque cura omnis versetur præservandi, ut corpus caleat actu semper, serveturque in diaphæresi: utque animus ad hilaritatem, terrori oppositam, sit dispositus. Prout de vino è Sacris, jam antè citavi. Quod autem de aëris infecti rectificatione legis, non tam aërem, quàm poros ejus spectat, in quorum vacuitatibus nempe sedet fluctuativè aporrhœa contagii. Porrò quæ ex aëre fracedinem, virusque, è mente verò, terrorem, & demum è corpore mumiales coadaptationes tollunt, sunt hæc præservativa. Suffitus namque Hippocratis nedum ambientem: sed & intro attractum, imò & coagulatum halitum, à veneno, simulque & à fracedine liberat, non minus, quàm quod mumiale fermentum applicari præpediat. Quorsum quoque faciunt alexiteria, zenexton, sive amuleta externa, quæ possunt terroris imaginem, ac pestilens virus, in proprio halitus, aut tartari cruoris subjecto, interimere. Atque hactenus quoque Archei terrorem avertere, atque præpedire. Sin verò Pestis proprio intus errore concipitur, alia præservativa requiruntur quàm ubi circa loca, aut personas infectas, est degendum. Pestis autem formata, retrogrado ordine, à veneno formato, ad corruptivam aporrhœam, festinanti cursu eundum suadet. Proinde quoque nec amuleta circa inferiorem, ac remotam materiæ pestilentis præparationem avertendam, occupantur: sed ad superandum formale ac ultimatum venenum, & adaptationem Archei, cum tartaro cruoris, in uno extremo, & in altero, cum veneno hausto. Adeóque zenexton, indicationem curativam in præservando custodit: attamen à sanativo superatur in hoc. Quod sanativa non solùm debeant interimere venenum: sed etiam per sudorem protrudere, Vtramque nimirum indicationum, oportet concurrere in curativis. Frustra namque alias multo sudoris madore corpus diffluit, si tartarus cruoris non resolvitur: sed potiùs continuato Archei terrore continuetur. Cognitis nimirum causis, tam constitutiva, quàm occasionali: solo dein rationis ductu, indicatio rerum agendarum consurgit. Si namque fracedo initium dederit, primamque materiæ dispositionem fecerit, fracida loca, ut & alimenta facilè putrescentia vitanda. Aer apertus, sanis sanus, eò quòd habeat consumptionis elementalis potestatem: sed aër quatenus talis, non minus contagio obedit, quàm cætera corpora, susceptumque contagium in suo aëris Magnali, quatenus cavitates habet, continet integrum. Quod tandem, non nisi sponte plerumque, spatio 40 dierum ibidem tabescendo, emoritur, ac vi elementali, venenato fermenti semine, spoliatur. Nam semina rerum conceptarum, in aëre paulatim deficiunt, quatenus conclusam aëris cavitatibus, tanquam uteris, ad ultimam corruptionis dispositionem, primamque materiæ aqueæ generationem, retrocedunt. Tristia quoque universa, sunt amolienda: nedum quia timori atque terrori vicina: sed potissimùm, quia circa os stomachi, extemplò sensibilem pariunt fracedinem, suspiriorum matrem. Loca ergò & objecta tristis recordationis, ut etiam ejusmodi sodalitia, vitanda non minus, quàm nuncia, atque historiæ confabulamenta dolorifica. Bibenda sunt vina exhularantia, & cerevisiæ fortiores: quia incurias, ac animositates causando, mœstitiam & terrores excutiunt. Contaminatis autem, quoquo modo, imò meticulosis, ac mœstis, aer ac venti frigidi nocent, quicquidque exhalationi atque sudori opponitur. Domus elota subinde fracedinem quidem atque contagium tollit: & nocet infectis halitus aqueus. Ergò prius exsiccanda esset. Dies 40. clausuræ, licet fracedinem augeant: tamen virus pestilens tollunt, quatenus sponte illo intervallo perit. Quarentenas, sive quadragenarias, ad quamcunque renovationem consuetudo, fortè ideo traduxit. Etenim licet natatio, aut venæsectio, fracedinem minuere videantur: attamen cum sanguinem, natura in thesaurum reposuerit, sequitur, ut quoties sibi cruorem demi senserit: Archeus ad terrorem, tanquam proditionem timens disponatur, trahatque residuum sanguinem intro ad se: ac per consequens, etiam venenum pestilens, una in penetrale vocat. Qui motus, cum sudore, est diametralis. Ideóque

tam

tam venæsectio, quàm notatio, funesta sunto. Omnis quoque solutio alvi laxa, vitanda: eò quòd sic crudior è mezaraicis cruor putrefit, per fermentum pharmaci solutivi (prout alibi libro de febribus) ad cujus nempe evacuationem, mezaraicæ à vena cava, & hæc à minoribus ramulis, cruorem repetunt. Qui motus sanandæ Pesti est diametraliter oppositus. Quæ hactenus dixi, de numero sunt præservationum negativarum, sive admonitoriæ regulæ vitandorum, nondum continentes sanationem. Inter præservativa autem positiva, primum locum vendicant sibi amuleta, quod vim propriam sortiantur, sive ad enecandum virus, sive etiam ad appropriationem mumialem Archei præpediendam. Utrumque scilicet est curativum in fieri. Denique sequitur sudoriferum. Quod est exstirpativum Pestis, & sedis suæ per ablutionem. Denique Archeus mœstus, atque terrefactus, confestim se intrò recipit, velut ad arcem fugit, gignit tristitiam suspiriaque, & anxietates venenosas, hoste intus recepto, adauget. Foras ergò ad oblectamenta, ac per sudorifera, evocandus. Sunt namque sudorifera, cuncta ejusdem intentionis, ac penè ponderis: at saltem in gradu bonitatis discrepant. Denique in adjuncto alexiterio, laudo potionem Hippocratis, cui addo gingiber, & baccas nigras hæderæ; quia diaphæretica, stomacho grata. Sunt etiam Alexiteria, vino generoso, & mox à pastu danda, non quidem ut sudet æger, quantum ut corpus servetur in diaphæresi. Pastus autem levis, ac paucus sit. Nam in omni febre, magisq; in Peste, digestio deficit, proinde cibi largioris vices, potus meracior subeat. Nam metum, curas, tristitiam, atque terrores excludit. Ideoque & summum præservativum, in confidentia stabilitur. Non equidem de fide Christiana hìc loquor (quanquam magni ubivis in spiritualibus sit momenti) nam & qui animam pro ovibus ponunt, subinde Peste oppetunt, aliis incuriis, salvis permanentibus. Nam illorum confidentia, vel cariem intus habet, vel aliud obstaculum. Non operante Domino miracula, nisi pro occultis judiciis suis. Fides sive confidentia ergò, de qua hoc loco, est medium animositatis naturale, pugnax, ac validè resistens terrori. Nec est ista fides positiva. Credo: sed prorsus negativa, non horrens, non timens, imò nec ideo credens se infectum iri. Etenim ut terror pestiferus, adnexam fidem putativam ac timidam habet, se aliquid contagionis jamdum concepisse, aut fremitum sentire: sic ejus præservatio est fides, se nil concepturos. Neq; ideo sufficit, quòd confidentia sit non terrifica (quod est medium inter terrorem & animositatem) sed requiritur ut sit operativa, per non credere se infectum iri. Idque non rationis inductione: at prorsus per animositatis potestatem liberam, ac meram confidentiæ matrem. Pueri alioqui, & amentes, quanquam nullum conceperunt terrorem: frequentius tamen Peste pereunt, defectu operantis confidentiæ, quæ præservativum sibi fabricat. Non credere enim, se infectum iri, longè fortiùs operatur, præsumtione timoris. Non solùm quia negativum fortius destruit, quam affirmativum adstruat: sed quia privationem unà complectitur, omni positivo fortiorem. Etenim qui procedimus ex infinito nihilo, idcirco natura nostra fortiùs apprehendit nihil, quàm ipsum aliquid, unde & quietem sibi adipiscitur. Prout videre est in syllogismis negativis, in quibus conclusio negativum sequitur, deseritque etiam particulare affirmativum sibi connexum, ut se, per negationem, in quietem dedat. Intellectus si quidem jam degener, naturaliter sibi diffidens, intelligendo hoc aliquid rerum, semper mavult recubare in non scire, aut non posse. Istaque est ignaviæ causa in scientiis. Fides ergò requisita in terrore, positiva, pro præservando, debet ideo effectivè, actualiter, & efficienter stare: etsi cum spe, negativè concludat à debiliori parte. Vir bonus, inserviendo affectis contagio, si propter pietatem operis speret, fidatque plus in bonitate operis, aut meriti, quam libera animositate in Deum, fidem habet conjunctam spei, includitque agoniam timoris, atque terroris. Itaque naturaliter infectionem subit, nisi præservetur aliunde. Confidentia autem hujus loci, non tam croco, aut stentorum exhilarantibus: quàm vini meracioris potu hilari depromitur. Prægnantes etiam, puerperæ aut menstruosæ, quia tum plus coercentur sub uteri imperio, quam ductu Archei universalis, ideò periculosius Peste opprimuntur. Siquidem Archeus uteri, nequaquam rationi aut confidentiæ paret, qui totus confusione, ac mœsta perturbationum turba, anxiatur. Consolandus est itaque uterus oleo succini, succinoque in optimo vini spiritu soluto, ac suffitu ex verrucis crurium caballi, per tritorium adacto.

Zenexton.

Quam confidentiam, velut principale animositatis pignus, atque præservationis Medium, ut excitarent Scholæ, excogi-

cogitata fuere antiquitus Idolorum auxilia, expiationes, & Idolomaniæ immanes. Appensa quoque, gestataque fuere extrinsecus, quæ dein in omni religione, pro sacris reputabantur, quæque vel falsò credebantur abstrusa (quia incognita) bonitate, terrorem atque mœstitiam repellere. Zenexton igitur, cum plerumque in Pestis præcautionem excogitatum sit, partemque curationis etiam compleat: Idcirco singularem considerationem meretur. Etenim Medici, pro cujusque voto, descripserunt varia, ut inservirent consolationi ægrotis, dum auxiliatores fugitivi essent. Amuleta quoque suspendenda decernunt: quæ etsi plerumque nil virium haberent; saltem aliis, ruinoso fundamento, animositatem persuadeant: fidem nempe, spem, aut aliqualem confidentiam. Pagani enim primum imagines, ac statuas deastrorum, portari circa ægros jusserunt: dein itum est ad characteres, verba, sigilla, & Talismanica Gamaheu. Christianorum dein primi monachi, contra Pestem, appendicula, colloque periapta dedere: illoque fundamento, persuasum est vulgo, ut Pestem, plagam à Deo immediatè missam, credat. Meditor ego omne opus naturale, in natura debere sequi sua media, quoties adsunt cuncta ad operandum requisita. Inquiro itaque hoc loco, fixas, firmas radices, necessarias atque ordinarias causas, ad consequendum ejusmodi causis correlativos effectus. Alii proinde Pestem, interpretantes supplicium, gestando nomina Ineffabilia, scripta, signata, meris stipata vanitatibus, verbis quoque non significativis polluta, proposuerunt. Quibus forsitan versiculum Davidis, Salomonis, vel alicujus Prophetæ nexuerunt. At Paracelsus has ridens vanitates, alias majores commentus, duobus præcipuè characterismis, imò & mendacibus sigillis ornatas; consentitque rursus iis, quos alibi irrisit multo sarcasmo. Ego enim ex hujusmodi superstitionibus, nonnunquam facilem lapsum in hypochondriacam insaniam, frequenter notavi. Præter hos, sunt qui nomina divina deferentes, figuras, lineas, characteres, verba, numerorum typos, & ad lubitum Astronomorum, ficta sigilla planetarum (erronum nimirum errores) sub Pythagoræ, Salomonis Iudæi, alteriusve nomine commendant, plus gentilium deliramentis adhuc, quàm sacris quibusvis imprecationibus, tribuentes. Etenim si forte aliquis, qui pestilentem eminus salutasset, liberque à contagio mansisset, jam nugarum author, jus sibi fecerat, bis mille deinceps suis næniis imponendi. Docui siquidem nil astrale in Peste, tam in modo fiendi, quàm sanandi. Rejicio namque semper media infida, nugacia, ac potissimum quæ sunt illicita. Nemo siquidem semifracto innitens baculo, à casu, nisi casualiter, servatur. Nam etsi vanis remediis terror humanus exuatur (quo infantes alioqui carent) non tamen ob id, terrore Archei privantur. Excludunt nimirum solum effectum privativè fidei quando plurimum: idque duntaxat pro parvo spatio, sæpèque suos fidentes deserunt, utpote, cum nullius potestatis esse sciuntur. Paracelsus etenim, magni semper fecit accensam imaginationem, atque fortem confidentiam. Quæ ubi super sabulum fluctuans, laxum, & fatuum, fundata reperi, nequivi approbare, quodque fatuitates opem præservandi à Peste contineant. Tandem Paracelsus vix fidens mentalibus nugis, se ad zenexton convertit, quod gestantem indubiè à Peste præservaret. Ast cum ad Sterzingum civitatem sibi beneficam, illud non descripserit, nobis fas voluit conjicere, an ingratus imposuerit isti civitati; an verò zenexton istud ignoraverit. Mortalibus sanè neutiquam est remedium occultandum in tanta clade: præsertim unde sibi apud præsentes, atque posteros omnes, honorem mereri speraret. Insanitum est variè super hac re. Quisque enim sibi persuasit stentatum Paracelsi zenexton, auribus arripuisse. Idque tantòpere placuit mortalibus, quod abinde Græcorum Amuleta, cum barbaro zenexton nomine, nomina commutarint. Permultis enim arsenicum, Auripigmentum, argentum currens, imò & sublimatum, atque ejusmodi venarum venena, ad collum, venarumve pulsus portarunt: non secus ac si Pestis, & pediculi, uno fugarentur remedio. Hujusmodi autem inventa, ex Italia, præsumtione, imposturis, & calliditatibus fertili, ad nos delata, adoramus, sequimurque exteri. Etenim ut lubens posteritas à Græcis, prima scientiarum sermocinalium rudimenta, hausisse gloriatur: Ita quoque à nemine speravit discere promtius venenorum proprietates, ad necis varietates; dilationes, & larvationes, quàm à natione venenorum implorante frequenter opem. Credidit nempe, falsòque sibi persuasit: quod porrigere venena, & sanare Pestem, cognationem haberent. Ergò Medentes nostri, à Patavinis redeuntes, cumque cultu ac reverentia in suos ibidem professores, sentientes de ingenii horum doctrina, quidam argentum vivum, testæ avel-

avellanæ inclusum, collo suspenderunt, seque salvos rati sunt. Quos cum alii oppetere cernerent, hydrargyrum priorem Arsenico nupserunt, addita aranea, vel scorpione, quorum nonnulli verba sacra, trochiscis inde paratis, inscripsere. Vt si unum minus feliciter prosit, alterum saltem juvet. Vidi autem in Castris Ostendanis, ad litus, multa virorum millia, cum ejusmodi zenexton, Peste sublata. Imò & qui per quindenas singulas, sibi costas vesicarent, per arsenici trochiscos, byssinis peris inclusos. Atque illæ sunt tragœdiæ Medicæ, Italicæ imposturæ, finales periodi Iudæi porrò, atque Ethnici: hi nimirum ex inscitia, illi verò ex jurata in nos hostilitate radices, nobis credulis gestandas, spe delusis, carè vendunt: mentiunturque Mosen primò, ac dein Salomonem, ejusmodi arcana, per traditam Cabalam, patribus Rabbinis, successivè tradidisse. Vt ipse nequam Iosephus, de incantamentorum tot millibus libris, (*Lib. 8. antiq. Iud. c. 2.*) à Salomone descriptis, insigniter mentitur, non secus atque malignè subticet necem parvulorum innocentium sub Herode. Denique nostri postmodum eventuum, atque promissionum disproportionem intuentes, suffitus suaves, ac odores gratos descripsere, in pomis, pulveribus, pulvinarisque, & spongiis, continuò ante nares olfactis, sperarunt se, velut per cribum colaturos Pestis auram, ab aromatum exhalatione, sicque venenum interemturos, correcturosve plausibili sibi odore. Quasi venenum desineret esse, aromate saturatum! & non intraret penitius, comite grati odoris! ac quasi ipsa aromata, non contagio essent subnoxia! Quasi arsenicum, napellusve, ambari griseo maritata, cessarent nocere! quasi adoratissimum vinum, non statim contaminaretur fracido cado! Meæ saltem animæ gratulor, quod ejusmodi puerilibus delusionibus nunquam inviscata fuerit. Quamobrem zenexton fundatur, non quidem in excitata imaginatione, aut fide; quippe quæ alterius sunt Monarchiæ velites: sed omnino in actuali dote, per conditorem, rebus collata. Inprimis itaq; ex præmissis patet, aromata, aurum, gemmas, crystallum, & quæcunque odorem haurire queunt: posse eadem quoque lege Peste contaminari. Non quidem, quod eorumdem nondum infectorum pharmaca prorsus spernam. Absit. Aliud namque est disceptare, an aliquid susceptibile sit contagii: & aliud longè, an aliquid contaminatos juvet. Docui enim vinum à contagio futuro præservare, quod aliàs ita in se est contaminabile, ut & Pestem, solo sui attactu potuque adferat. Sed in zenexto, alia prorsus methodus est, requisita conditio, ac proprietas. Requirit namque zenexton, ut sit in se prorsus incontaminabile, si præservare de futuro debeat. Eaque conditione à reliquis præservativis distinguitur: unde nimirum cognoscitur, quale zenexton sit eligendum, & quale sit infidum. Quæ sic intelligas opto. Pestis boum, non est canum, aut falconum: & nulla harum, est hominum. Possunt tamen pelles vel carnes brutorum, nostrâ Peste contaminari, ut nobis sint pestifera contagia, quanquam non illis. Quia Pestis contaminat in appropriatione, sive symbolo mumiali. Quanquam Pestes ultimorum temporum nedum homines, quadrupedes, aves atque pisces: sed & arbores de medio tollent, eruntque ideo alterius & atrocioris indolis, quàm Pestes modernæ, naturæ è gremio defluentes. Itemque per præfata instruimur: quod Archeus humanus & brutorum singulorum, pares habeant subinde pavores, quodque horum characteres in pestilens venenum, sive Ideam virulentam formentur. Vnde sat manifestè apparet, Pestem non esse venenum, cæteris par. Siquidem Napellus, vipera &c. tam boves quàm homines enecant. A lapidibus itaque incipiendo zenexton. Sapphirus saturato colore cœruleus, & Hyacinthus fulvo colore prægnans, si circum bubonem, pestilentemq; escharam, in gyrum volvatur per moram, è regione Solis, vel luminis, tractim circumducendo, facit, ut idem circulus dein ater fiat, & isthac reliquum virus, tanquam per caminum, foras exhalet. Etiam plures alibi si sint glandulæ, hæ tamen simul sidant, pereant, sequanturq; ad exitum tracti veneni. Ego autem Sapphirum præfero Hyacintho. Nec enim in sacerdotis pectorali Sapphirus legitur frustra, exclususque Hyacinthus. Antiquitus enim semper zenexton gemmis fuit tributus, iisque mox gentilitas figuras, numeros ac characteres insculpsit. Sed cum gemmæ non essent pro pauperibus, quibus immensa Bonitas præ divitibus, largo imbre tamen prævidit, seque patrem pauperum gratis obtulit, non facile inducor, has gemmas, verum Pestis zenexton credere, Chirurgus Hispanus, cognomento Guardiola, xenodochii infectorum in obsidione Ostendana præfectus, ostendit mihi frustum succini rubentis, quod sibi toto triennio dixit unicum fuisse zenexton. Cujus arcanum erat. Quod scilicet ad septem pulsus principales fuisset confrictum,

 usque

usque ad calorem. Nimirum utrimque ad tempora,ad carpos, malleolos,& ad sinistram mammam. Ego saltem vidi, illum semper præservatum,cæteris coadjutoribus è medio sublatis. Erat autem Pestis arenoso litore,ventosoque plerumque cœlo, ac frigoribus infesto, trux & atrox valde. Quod autem in succino reperio,non prorsus spernendum, est inprimis vis tractoria, affrictu manifesta, & excitata. Dein, est succinum, licet in se transparens atque gummosum, minus arctè tamen clausum, faciliusque ideo nostro calore movetur,& alteratur. Deniq; nec habet succinum vim trahendi limitatam, qualem Magnes, ferrum, & non cuprum, alliciens: sed generalem, & absque electione, modo leve id fuerit: Scilicet, ut pestilentem auram, atque virus trahat, sufficit, si levia quæcumque ad se traxerit. Signatum ergò hujusmodi tractionis,denotat zenexton in natura fundatum: eoque fortiùs, si mumiali fermento appropriationem sit adeptum. Vidi sic namque frequenter venenatorum vulnerum, dissoluto in spiritu vini succino, factas sanationes, alioqui penitus desperatas.Imò prout succinum non liquescit, aliis resinis, pinguedineve colliquatum (quod singulare aliquid sibi domesticum denotat) certè peregrinam Phaëtontis fabulam,& tumultum, nomenque electri, non frustra coincidisse demonstrat. Rideat qui volet frictiones succini,ad pulsus nostros; recurrat ad Magnum oportet:& pomorum frictiones,ad verrucarum abolitiones, non sine fructu saltem admirabitur. Siquidem si linteum, pestilenti buboni affrictum, contagium arripit atque propagat: quidni & in bonum finem, frictiones mumialem adferant dispositionis coadaptationē! Quis quæso succinum Pestilenti emunctorio affrictum, non suspicetur: sique venenum,cur pari etiam gressu, etiam mumiale symbolum contraxisse,saltem non addubitet? Memini namque caseo sub axilla gestato, & per canem degustato, in decipulam serviisse, herumque suum ita deservisse, ut se crediderit, extero, per classem avehi. Equidem si bruta hanc mumiæ determinationem, velint nolint sentiant, eique pareant, multoque tamen liberiore electione fruuntur, quam quæ Archeali conceptu, in zenexton cadunt; non video, cur eandem determinationem succino tribuisse, nefas fuerit. Est etenim admirandum crescens, olim in resinam arboream delatum: aliis demum minerale creditum: Dantisco tamen mari sudatum. Nil saltem stomacho, intestinis, nervis, imò & cerebro est gratius, succino in vini spiritu resoluto. Mirari ergò cessa, tam singulare crescens, tam singulari quoq; vi confortativa ac præservativa dotatum, tamque singulari tractrice signatum, Pestem queat exstirpare e locis membrisque nostris, quibus consolandis, singulari divinæ providentiæ bonitate, nascitur. Nec enim hyperbolen sapit, quod frictione succinum trahat odorem: cujus ergò magis illi appropriatur individuo, quàm alteri. Est namque gummi porosum, ac planè volatile: Ideoque susceptivum odoris mumialis, quem frictione suscepit. Novi namque methodum, qua gemmis, vis herbæ, animalisque, characterizatur: Ita, utcunque postmodum exactè abluantur; residua tamen atque sospes, vis impressa perstet. Etenim Topazius flavus, modesto calore cinerum, ut flavedinem amittit: ita Solis ardore flavedinem recuperat, quam in cinere, ejusdem caloris gradu, perdiderat. Corallum rubeum, frictione ad mulierem, ex utero ægrotantem, pallorem contrahit permanentem: verum ad carnes sanæ mulieris affricetur, pristinum recuperat fulgoris ruborem. Denique vitra (solidorum corporum maximè clausa) quibus essentiæ, vel magistera zibethæ &c. inerant, vidi repetitis tædiosisque ablutionibus, odores illos peregrinos servasse: Imò & vitrum, magnetis vim tractoriam sic servasse, eò quòd magisterium Magnetis in illo fabricatum fuerat. Si igitur hujusmodi fiant in vitro, quidni etiam in succino? Quod se habet, ob porosam & volatilem materiam instar testæ, quæ recens semel imbutum reservat odorem. Non igitur mirum, si carabe imbutos odores retineat, præsertim si gestetur ab eodem, cujus mumiales exhalationes per frictionem suscepit. Nec etiam multum refert, si narium testimonia repudiet. Nam & per vestigium non dignoscimus, cujus sit. Etenim si Sacra, in lapidibus, magnam virtutem commendent. Id non intelligunt de lapidibus resolutis (nam tunc nondum ars resolvendi vulgo enotuerat) neque de pulveribus lapidum bibitis. Quorum virtus, non nisi parva mora, stercoribus commista, transeundo labitur. Ergò de lapidibus integris sermo est. Quæ tam attractiva, quàm expulsiva mali esse debet: ideoque ad zenexton commendabilis illorum vis. Si igitur lapis magnam habeat virtutem in usum humanum, ipsæque durissimæ gemmæ, Sapientis testimonio, virtute sint fertiles: necesse id est contingere, irradiando in corpus quod attingunt, propemodum

dùm instar astrorum. Ideóque & succinum, per irradiantem sui transparentiam, effluendique proniorem obedientiam, nullatenus erit gemmis segnius: ejusque vis quæ aliàs velut sopita dormit, non mirum si frictionibus & caloribus excitetur: præsertim quod adamas, etsi de se nil amittat, attamen fricando etiam paleas alliciat. Neque enim succinum paleas aut festucas trahit, nisi prius fricetur. Est nempe signatum, docens, frictiones præcedere debere, si sopita vis ejus, excusso somno excitari debeat, destinatumque auxilii munus, in nos influere. Testor saltem frustum succini, ut gemmam refert, multo tamen facilius à paupere acquiri posse, pretiosis lapidibus. Enimverò Paracelsus excelsum gloriatur, invento magnetis humani, quo incessanter, putat auram pestiferam introduci. Adeóque potiores vires pollicetur, in suo zenexto trahendi foras, quàm sint ficti magnetis nostri, trahendi intro. At sanè vir ille visus mihi, suæ doctrinæ de Peste, tot libris evulgatæ, parum constans, parumque expertus. Dum scilicet cœlum, sagittarium Pestis, hancque, non nisi vulnus cœli, irati parentis fabricat. Quæ si vera autumat: saltem virus istud non à magnete trahitur, quod à tot millenis milliaribus in nos sagittatur. Magnesque vel immerito accusatur, dum culpa caret, ac zenexton, frustra contra magnetis ficti tractum, dirigitur & appenditur foris: aut causas appropriationis zenexton, minimè intellexit, aut saltem surdas Pestis causas, se dictasse existimet. Quorsum ergò hoc loco conducit illius magnetis recordatio? laus inventi istius? Si quidem zenexton, nil habet commune cum illo magnete, neque adversus eundem? esto, sit enim Magnes (donemus supponendo falsum) in corde, & arteriis, qui citra discretionem, commistum aëri pestiferum simul virus intra combibat. At hunc, si zenexton tollat, vel impediat, jam homo necessariò suffocatur, assueta exspiratione privus, ad cujus necessitates cor & arterias volunt indesinenter fatigari. Quod si verò malimus zenexton, separatorem auræ Pestilentis, à pura: aliquid fabula dignum, vox ista continet. Quia zenexton saltem cribri, ac separatoris, vicesque Archei subiret. Sin autem zenexton efficiat, ut Magnes noster non nisi licita trahat: esset tum zenexton Archei pædagogus, atque ludimagister, ut scilicet suo ritè fungatur munere, nisi forte mavis, zenexton ab Archeo, nisi solius officii nomine, distinctum. adeóque æqualiter cum Archeo inficeretur, Pestisque contagium sentiret. imò res externa, peregrina vitæ, virusque fortassis continens, jam Archei vitalis etymo assumitur. Eheu Paracelse, longè aliter se res habet. Tædet namque Archeum suæ gubernationis: nec enim est pugnæ intentus, aut separationi in Peste. Qui ipsissimet est unicum veneni objectum unicusque faber. Sed accingit se fugæ, habenas disjicit, panico terrore plenus, memorque suæ imbecillitatis, quod à venenis, vel minima odoris infectione, totus subigatur morsu viperæ, aut ictu scorpionis in digiti extremo. Delectum ideo recusat, conspectuque hostis, territus, fores aperit, cláves post se abjicit, ac quemlibet mox gubernare admittit. Adeóque, quæcunque post mortem in cadavere obveniunt, in Pestis accessu, sunt in fieri esse. Zenexton igitur inservit duntaxat, non quidem ut Archeum admoneat sui officii, atque destinationis, neque ut virus, ab innocuo, in objectis dividat: multò minus, ut naturalem refocillationis attractum inhibeat: Sed ut necet, & annihilet specificum virus, quod tam in aëre externo, quàm intus in Archeo, est conceptum. At sanè nil horum magnete opus habet, nec magnetem ullatenus respicit. Ignotum est magnetis inventum, finisque, in zenexto, apud Paracelsum. Nam zenexton, in omnem eventum, si magnetem respiceret, non valeret, nisi casu quo aura pestilens intrò per arterias trahitur (quod alibi sat demonstravi frivolum tractatu de Blas humano) non autem sicubi per anhelitum adducitur, ut neque ubi intus venenum oritur pestilens. Igitur ignotum Paracelsi zenexton nequaquam necessitatibus naturæ, aut medendi finibus satisfacit. Hippocrates autem, propinquius visus est causas necessitatis ad zenexton aspexisse. Volens, cœlum in nobis tres motus locales facere, intrò scilicet, extra, & in orbem, cœlum, indistincto tum adhuc hellenismo: pro vi vitali nominans. Unde posteri cogitarunt, cœlum in nobis continendum in motu extrorsùm, per diaphæresin, ut impediatur Pestis peregrina per inspiratum. Etenim aliquid dicunt, & ab immemoriali, servantur infectorum corpora, in diaphæresi. At manet idem dubium & anxietas vetusta, circa anhelitum, Pestisque internæ, fabricam. Meoque judicio, zenexton nec debet serare poros, nec claudere fores anhelitus, ne hostis intret, nec luctari cum Archeo. Sunt namque luctæ, dissidia, atque rixæ, si unquam antea, saltem Peste flagrante, importuna. Dum præcipue Archeus sua, despondens,

abjicit arma. Denique neque zenexton, separando, coquendo, aut præparando exterius puro ab impuro, intentum fit oportet. Sed prorsus per modum antidoti, fit contra venenum jam receptum. Non quidem propriè contra venenum ipsum. Sed quandoquidem usus ejus præcipuus sit in præservando magis, quam in sanando: Idcirco vis requisita in zenexto propriissimè consistit, quod tollat appropriationem adoptationemque mumialem: extra quam nullum fit contagium. Nec tamen alienum esset, si insuper alixiterii potestates sit nactum. Enimverò Paracelsus multa de ranis & bufonibus pro Peste refert, confusa tamen quælibet. Multorum interim aviditates, atque oculos aperuit. Etenim bufones mulieribus, prout & ranas, viris convenire asserit, & quidem baculo per caput transfosso, suspendi atque siccari voluit. Mensem ad hoc nullum elegit. Promittit tandem bufonem sic siccatum (de ranis autem, nil prosecutus) buboni appositum, ita in se, totum virus Pestis tracturum, ut successivè in quartum quintumve bufonem usque, omnes mirabiliter intumescant. Adeóq; veneni quantitatem, per bufonem numerum conjicit. Vult & siccatum bufonem, prius macerari atque emolliri in aqua rosacea. Attamen vel est sibi Paracelsus inconstans, vel aliud sibi, præter bufonem, zenexton delegit. Si quidem scribit bufonem valere solum in Peste inguinum & mulierum. Ad alias autem Pestes, aliis utitur attrahentibus: summumque incarnativum vulneris cœlestis (sic nempe Pestem vocat) ait aurum & gemmas. Inprimis fateor, me bufones applicuisse bubonibus, & escharis, tam in pectore, capite, mammillis, quàm alibi tam in viris, quàm mulieribus: ac ubique, non sine prompto juvamine, & doloris mitigatione. At inprimis nunquam vidi, applicatum bufonem intumuisse tantillum. Quod & idcirco ridiculum deinceps duxi. Dein, æquè frivolum est illud Paracelsi. Quod scilicet Pestis nusquam alibi occurrat quam ponè aures, sub axillis, & in inguine: eò quòd sagittarius cœlestes non feriat alias. Siquidem vidi veram ac lethalem Pestem ubivis toto corpore se ostendisse, nedum escharis, vesiculis, pustulis, & tumoribus: sed etiam vibicibus, atque stigmatibus. Itaque putavit Paracelsus idem accidere bufoni exsiccato, quod vivo animali venenis assumtis, punctoque à serpentibus contingit, vel per venena plantarum & animalium interemto. Quasi Pestis humana venenum bufoni foret; hocque si contingeret, non bufo Pesti, sed Pestis bufoni imperaret. Nec etiam cadaver siccatum sentit, quæ sibi viventi erant venena. Nec tumet cadaver, ictum à serpente. Cadaver namque, si non senserit, nec tumefaciendi energiam retinuit. Ignoraverit itaque Paracelsus, quod intumescere, sit proprietas Archei vitalis, quodque non nisi occasionaliter tumor à venenis procedat. Mirabar insolentem Paracelsi hoc scribentis audaciam. Nam bufo exsiccatus utut sex horis maceretur, semper tamen tumefactionis incapax. Mora enim macerationis, in celeri morbo, periculi atque jacturæ plenum est. Ego itaque maceravi tepida aqua paucula: qui loco dolenti appositus, mox dolorem lenivit. Equidem si quicquam è nobis, in cadaver bufonis exspiraret, quod ibidem detineretur materialiter, eadem via qua intrasset in bufonem, exspirasset. Ergò tumescentia est actio vitalis Archei, efficienter & effectivè: veneni autem est actio occasionalis, quæque ideo in Archeum mortui siccatique bufonis nulla esse potest. Archeus itaque, cum desit exsiccato bufoni: non potest esse causa tumescentiæ in bufone. Nam venenum cessat esse venenum, in respectu rei mortuæ. Cum venenum dicat relationem ad aliquid vitale. Cognosco, Paracelsum nullam habuisse actualem praxim Pestis; multa quidem parumque conformia scripsisse, pollicitus plurima, ex relatu aliorum hausta, credulitate. Hybernus Butlerus, me conscio, Londini aliquot millia Peste curaverat, hostium accusationibus postmodùm in arce Vilvordiæ detentus, me adjutore libertatem nactus est. Iusserat enim bufonem magnum, mense Iunio post meridiem captum, tibiis suspenderem prope focum, illique subtenderem patinam è cera flava. Tandem à triduo suspensionis, bufo evomuit terram, & aliquot insectas, ambulantes nimirum muscas, nitentibus alis subviridi colore quasi deauratis. Mox autem à vomitu, bufo obiit: nec ante triduum evomuit, licet pronus penderet. Dixit autem mihi, quod sat remedii haberem curandis 40 millibus Peste correptorum, promisitque se mihi ostensurum rei cardinem. Sed repente in exsilium proscriptus abiit. Saltem ego has sordes vomitu rejectas, itemque exsiccatum bufonis cadaver, separatim in pulverem tundi jussi, & cum tragacantho trochiscos formavi; quibus feliciter sum usus tam ad præcautionem Pestis, quàm ejusdem sanationem. Dein Iulio mense, decrescente Luna, veteres Bufones cepi, quorum oculi scatebant albis vermibus: nigrisque capitibus

pitibus prominentes, adeò ut uterque oculus totus in vermes transformatus esset, fortassis 50. numero, in singulo oculorum foramine vermes erant densè compacti, quorum capita foris eminebant; & quoties aliquis egredi vel prominere conaretur, statim bufo, apposita manu, egressum vetabat. Hos autem bufones ad vomendum coactos (ut dixi) per suspensionem, reperi dare excellentissimum zenexton. Vermes autem in patinam ceream deciduos, simulque cum eo quod per vomitum rejecit, in trochiscos parvulos redegi, addito cadavere bufonis, & cerea patina. Gestati autem trochisci ad mammam sinistram, arcebant contagium, & loco infecto alligati, statim virus extrahebant. Erantque trochisci promtiores, ac validiores, si in usum aliquoties recidissent, quàm recentiores. Reperi autem amuletum pro Peste, longè validissimum. Nam si serpens comedat terram, omnibus diebus vitæ suæ, quia fuerat peccandi organum. Bufo comedit terram, quam evomit, omnibus diebus vitæ suæ. Testimonio autem Adeptæ Philosophiæ, gerit Bufo odium in hominem, adeò ut aliquot herbas suo tabo inficiat, homini usuales: idque in spem necis. In eo autem differt à serpente, quod viso homine, terrorem immensum concipiat naturali dono. Qui terror ab homine, naturalem energiam sibi acquirit & imprimit, contra imagines territi Archei in homine. Siquidem terror bufonis interimit, & annihilat ideas territi Archei humani, eò quòd terror in bufone est naturalis, & ideo radicaliter ac per totum illi, etiam mortuo incorporatus: Idea autem terroris in Peste, est tantùm accidentalis, & fluxa. Ergò bufo naturà suâ timidus ab homine, odii sui imagines auget, viresque intendit, ut saltem clanculum, ac Pestis instar noceat. Hanc autem proprietatem sigillarem odii simul & terroris, gestat in capite, oculis, & loco concupiscibilis potestatis. Caput itaque & oculi, adhuc vivo animali, in vivos ac veros vermes (quales caseo innascuntur nisi, quod extremum capitis nigricet nonnihil) transmutantur. Tandem namque cum vita, vermium tanta multitudo excidit, quod vivo adhuc animali tota cerebri theca, verminosa fuisse videatur. Terribile sanè atque sigillare signatum, terribilissimo morborum dicatum. *Salutem ex inimicis nostris, & de manu eorum, qui oderunt nos* (remedium nempe.) Siquidem odium in nos, terrorque bufonis, præparant nobis sanitatis medelam. Est namque nostri odium bufoni ideo vernaculum, ac naturaliter incorporatum: quod totus per totum, odii Ideam gerat: perinde ut saliva rabidi, per accidens Hydrophobiæ metum. Cæterùm quo terror nostri, odiumque innatum in bufone, ascendant altius, fortiusque sui imagines imprimant, suspenditur bufo eminus prope focum, in adspectu nostri. Crescitque odium & terror ideo, in mortem usque. Quod autem bufo per conceptus suos, Ideas generet, mox ostendam, per ipsius mortem repentinam. Nunc saltem dico, quod projecerim bufonem in lacunam, muro cinctam, qui sequenti mane perierat aquæ innatans turgidus. Habebat autem dorsum, frequenti nigro stigmate conspersum. Quibus signaculis conjeci, quod remedium gerat adversus Pestem etiam ferocissimam, quæ nempe post celerem mortem sua edit signa. Spemque addit, si pro ferocissima, morteque velocissima, remedium promittat, multò præstantius pro quavis ignaviore dederit. Vt autem mecum tyrones agnoscant, quantum imago odii in hoc arcano operetur. Notandum ante omnia, quod Pestis humana non attingat bruta, ut neque vice versa. Eò quòd virus nullum operetur citra fermentum humanæ mumiæ, sive symboli consonantiam. Etenim sive fermentum istud fluxerit ex corpore infecto, veste, chartaque, auraque pestilenti: sive demum è nobis oriatur, claudaturque sub tartaro cruoris, Saltem utut sumatur, Pestis nequit inficere quemquam, absque communione fermenti. Hæc igitur Icon virulenta odii, & operans imago, hoc denique terroris seminale simulacrum in bufone, enecat fermentum mumiale; sine quo scilicet venenum Pestilens consistere, ingredi, ut nec appropriari, nobis potest. Hic inquam modus est operandi in zenexto, quo scilicet impeditur pestilentis auræ communio. Quatenus tartarum cruoris excrementosum, ac evaporantem, privat fermento mumiali. Atque invicem ejus adfert fermentum ablativum veneni Pestilentis, sive Iconem necantem fermentum Pestilens. Eò quòd quasi in momento interimat fermentum mumiale, contagii fontem, vel saltem fomitem, nimirum si jam sit præsens; impeditque futurum, quo minus invalescat: sicque interimit immediatum inhæsionis subjectum, ne coaptetur. Fermentum itaque facilè intercidit, si inhabilitetur, ne succrescat sedes Pestis. Cum alioquin omne fermentum sit mera cujusdam odoris tinctura. Neque enim Pestilens virus atteritur à veneno bufonis, actione prima-

primaria destructiva aut debellativa: sed actione secundaria, quatenus Idea odii aut terroris Pestilens, extinguit fermentum; quo mediante venenum Pestis subsistit, atque pergit inficere. Etenim cum venenum Pestis, sit productum imaginis, terroris Archei, in odore fracido, auraque mumiali stabulatum: tollitur etiam hoc fermentum copulans, medium appropriativum & immediatum subjectum veneni, manetque deinceps duntaxat subjectum fracidum, ut ante, sudore tenus profligabile. Unde constat, quod zenexton saltem præcaveat appropriationem primario, simulq; tollat sigillum, sive quidditatem essentialem Ideæ virulentæ terroris. Enimverò Domina de Rommersvvale, Toparcha in Eechove, nobilis, affinis & proba matrona, mihi in candore retulit, se quondam toto pomeridie spectasse duellum araneæ, & bufonis. Hic enim, dum se superne ab aranea descendente ictum sentiret, & capite, confestim se intumescere: confugit ad herbam, quam lambebat: ac celerrimè curatus, detumuit, unde iteratam pugnam aggressus, iterato quoque ictus fuit in capite, & ad eandem herbam properavit. Idque dum jam tertiò accidisset, Spectatrix, tædio affecta, plantam cultro excidit (erat autem plantago angustifolia) dumque eò quarta vice bufo rediret, nec istam herbam reperiret, celerrimè totus intumuit, & terrore percussus, mox obiit. Non autem se contulit, ad plantaginis ejusdem plantas vicinas, ac frequentes (etenim imago conceptus, metus atque tristitiæ, mortem acceleratam parit, spes perit remedii celerrimi, in morbo furiosissimo) dum namque suam non reperit plantaginem, qui antea spe statim convalescendi dimicabat: statim metu, atq; terroris Idea desperans, obiit. Patet enim hinc, hujus bestiolæ pavor immensus, magnitudo & violentia Ideæ pavoris, ex celeritate mortis conjicitur. Etenim confestim sanari, intumescere, ac statim perire, aperiunt, in hac insecta fore momentaneum, ac præsentaneum in Peste remedium, ut & toxico, fore suum cuique terroris conceptum, in Ideam formatum. Quippe Idea ejusmodi dualitatem cum vita servat, ideóque etiam illa hanc supplantar. Neque etiam bufo vivens, magni momenti zenexton, experienti mihi præbuit. Oportet namque granum emori, si ejus fructum exspectemus: terroremque in bufone augeri convenit nostri, nam ut nostra Pestis non est bufoni lethalis, aut contagiosa: ita terror bufonis, terrorem Pestis Archei nostri, nequicquam auget. Ac nisi terror, desinat esse conceptus aliquis, sitque redactus in Ideam activam, ut in Archeo non parit toxicum Pestis: ita neque in bufone, efficit remedium. Ad hoc namque requiritur, nedum ut bufo præ timore toxici, aut deficientis plantaginis, moriatur, occidaturque à proprii conceptus terrifica Idea: verùm necesse est, ut bufo præ nostri terrore, languendo pereat suspensus prope focum, &c. Nam tunc terror ille lethalis, nostro Archeo inferior, & confermentabilis, parit Ideam lethalem bufoni: nobis autem proficuam. Symbolizat nempe cum terrore nostri Archei, in quantum participant terrores, in imagine terrifica. Sed quia terror bufonis, non est nostras; Ideo toxicum fabricat, contra toxicum pestilentis terroris, ab Archeo formati, in Ideam virulentam Pestis. Est nempe zenexton in bufone optimum, à Patre pauperum homini ordinatum. Considera quæso bufonem mecum, qualiter è fracido mucco oriatur, inter rimas lapidum, ibidemque citra cibum vivat, adolescatque per annos plurimos: è saxis nempe confractis, non ratus bufo Parisiis eruitur, qui forte per seculum ibidem detentus fuit. Nec enim edit, antequam respiret. Bibitaque semel aura, mortis demum ac diminutionis leges subit. Vixit etiam solo, suoque Archeo, antequam respiraret. Cætera creata ferè omnia, in petra, putrescunt. Bufo verò, in liquore fracido, nutritur, ac adolescit intra petram. Hinc conjicitur etiam, quod sit animans destinatum divinitus, ut Idea sui terroris, virulenta quidem sibi, nobis, nostræque Pesti, sit toxicum in terrore. Nam ut ex præfatis sat patet, quod bufo nostræ contemperationi & adaptationi sit maximè incongruus, ita terroris Idea in bufone, est ipsi terrori pestifero, in nobis, valde pestilens. Cum igitur bufo sit insecta, hominis aspectu pavidissima, quæ in se tamen, terrorem ab homine, simulque odium in hominem, format in Imaginem, sive ens activum reale, & non sola confusaque apprehensione subsistens (prout jam ante de Idæis prægnantis, itemque canis rabidi, &c. nudè est demonstratum.) Hinc contingit oriri venenum ex bufone, interimens virus terroris pestilens in homine, unde nimirum Archeus invalescit, nedum sentiens, extinctam in se Ideam pestilentem: sed insuper quia agnoscit aliquid terreri, pavescere, atque fugere, se longè inferius. Sic namque in omni bello, atque duello, è pavore hostis conspicuo, animus hostilis roboratur. Est autem bufo tantæ formidinis, ut si posi-

positus directo aspectu, ante te, ipsum aliquandiu intuearis intentis oculis, per horæ quadrantem, nec aufugere queat, moriatur præ terrore. Buso itaque occisus, modo Paracelsico, absque terrore mortuus, est zenexton indignus. Resumto ergò animo, Archeus pavorem abjicit, maximoperè ubi natum sui terroris virus interimi persentit. Etenim non agit zenexton, per modum aliorum agentium. Non secus atque virus Pestis, est prorsus insolens. Nec agit zenexton materialiter: sed actio ejusdem est spiritualis, ac prorsus sympathetica. Si quidem symbolum activitatis, in quo consistit ratio fundandæ sympathiæ, est in concepto veneno terroris, tam in Peste, quàm busone. Ac prout virus Pestis, anomalum est, cum aliis nil habens commune: ita quoque zenexton, activitate terroris alieni, atque peregrini exorbitans; nostri terroris imagini pestilenti, fit manifestum toxicum, cum refocillatione, confirmatione, robore ac resurrectione Archei. Quam sanè zenexton activitatem, Scholæ contemplari non potuêre, eò quòd contemplari nequiverint istud Aristotelicum, nedum in Peste: sed & in venenis cæteris, esse mendosum. Est nimirum actio zenextonis, à victoria patientis super agens. Memineris namque quod terror atque odium in busone, ab agente homine, superante quidem, at nullatenus operante, impressa actuata proprio busonis conceptu, & in gradum deducta, fiant agentia: quæ in præfata Idea, sunt tanquam fugitiva animantia, ideóque terrefactum hominis Archeum restaurant, ac terroris virulenti imaginem enecant. Equidem in monomachiis spiritualibus, prorsus, atque longè secus certatur, quàm per appropriata agentia corporalia est solitum. Quod alibi demonstravi, removendo activitates contrarietatum à proprietatibus naturæ. Zenexton ideò est de natura magnetica, agens scilicet duntaxat in objectum proprium, dum intra limites sphæræ, suæ activitatis, occurrit. Dubium videri posset aliquibus, cur Imago odii, in busone, fit remedium: Imago autem odii in rabido fit toxicum. Ratio est in adjuncta terroris Idea, in busone. Quæ inferioritatem veneni parit. Nam unum superat aliud, in animositate conceptuum. Ideóque & imaginum. Rabidus enim canis, audax, temerarius, ejusque sigillata imago, obedientiam suam injicit. Nec enim rabidus, in quantum timet: sed timet aquas, quia rabidus. Prout nec timet aquas, quatenus odit animalia. Buso autem est animans nostri timidissimum, utque ex odio sibi innato in nos, est sibi malè conscius (sic disponente divina clementia.) Ita imagines illorum conceptuum penetrantes se mutuo, & enmite, conferunt notam maximæ pusillanimitatis, intinctæ veneno odii. Hinc nempe necatur imago terroris pestilentis, ab imagine lethalis odii, & Archeus noster ab Imagine pusillanimis terroris, tanquam in speculo, per applicationem zenexton intuetur; ac superioritatem, quam ante amiserat, propemodum reassumit. Ideóque Idea terroris, in busone, odit, simulque imago odii terret busonem, unde venenum nostro terrori superinducit. Vtroque scilicet medio, imaginem terroris pestilentis, in Archeo perimit. Est nimirum in spiritualibus primitiva autophilautia. Cum originalis omnis monomachia sensitivorum, non nisi ex præmeditatis conceptibus profluat: Vniuscujusque autem conceptus Idea formetur in phantasia, ac entitatem induat ad aliquid deinceps agendum. Etenim ut imagines motuum faciendorum, desinunt in motus: sic & sensuum imagines deferuntur primum intro, ad ulteriores consiliorum deliberationes: moxque ibidem degenerant, in imagines apprehensionum, passionum, vel perturbationum: atque inde feruntur ad aliquid agendum in corpore, vel extra se, labunturque ac gliscunt juxta directiones atque inclinationes passionum. Hactenus nimirum ejusmodi imagines determinant spiritus vitales, vel ipsas partes operativas viscerum, juxta impressionem sibi propriam. Quod clarissimè enotescit in veneno rabidi. Qui, si nos formidaret, ut timet aquas, nos non impetret, nec ejus morsus nobis venenosus esset. Aranea namque, scorpio, &c. sint animalcula iracunda, quæque si nos feriant, sui veneni iram in nos deponunt: vel potius, iræ venenum. Ancilla quædam subinde vescebatur araneis, nedum versicoloribus vineæ: sed & nigris illis, è specubus, & locis uliginosis, & inde vivebat sospes. Quapropter consideravi, araneam animal timidum dum manu apprehenditur; nec ideo venenum patere, prout alias, dum iratum nos pungit. Hinc nimirum apprehensus timidusque scorpio, medetur inflicto à se vulneri. Duo igitur in busone occurrunt in summo gradu. Odii nimirum imago, virulenta sui qualitate, extinguit, retunditque fermentum appropriativum, ne Archeus induat combibatque partam terroris Ideam:

Terroris autem imago in busone, perterritum Archeum nostrum revocat, additque animositatem, ut a fugiente fugans reddatur. Sunt, præter zenexton, quædam attractiva. Quale est nasturtium aquaticum, cum succo foliorum raphani majoris. Itemque cerasorum halicacabi, & ficuum ana. Quæ contusa apponuntur, & aperitur cutis circulariter. Item Napellus, uva inversa, Aconitum, prius aceto cocta, tum cum ficu contusa, loco apposita, attrahunt potenter, & cutim aperiunt. Cujusmodi plures classes sunt.

Hippocrates redivivus.

HOmo quidam, custodi angelo eudæmoni familiaris, oravit, ut à Deo impetraret remedium, per quod Hippocrates Græcorum Pestem popularem curavit. Sperans miseris Christianis non denegatum iri, quod Gentilibus olim concessit Omnipotens. Dixit eudæmon: Hippocrates usus est sulfure, sale & pice. Quod responsum, post se relinquit obscuritates priores. Hinc factum, quod homo ille postmodùm dixerit, his temporibus, sat dictum esse. Quare post anxiam indagationem, tandem mecum resolvi. Quod sulfur Hippocratis ætate, phlogiston vocatum. Quo etymo, mox deinde Dioscorides, optimum designari dixit, à sua proprietate, quod scilicet integrum igni absumeretur. Sed quia Hippocrates, quorumcunque morborum occultum virus, nuncupabat divinum in morbis, quodque per sulfur, virus pestilens (quod est venenorum, morborumque contagiosorum, summum, atque antesignanum) sanaret, cœpit ideò vocare sulfur τὸ θεῖον. Adeò ut hinc, in hodiernum usque diem, sulfur non aliter scribatur, aut nominetur, quàm nomine Divini. Eò quòd medeatur Pesti; quæ uti à Diis tantùm immitti credita sit, sic & divinum auxilium in se continere putetur antiquitùs. Etenim cuncta universim corpora, etiam alexiteriorum, atque ipsius, subjacent fracedini, & veneno Pestis: suntque idcirco materia idonea occasionalis ad Pestem. Equidem Authores tædiosa disputatione sese verberant, an sal sit capax veneni pestilentis? An epistola filo linteo clausa, sit contagionis particeps, non autem quæ stringitur filo metallico? Indolui ridiculum Italorum apologum, & rixandi studium. Siquidem charta, non est minùs capax contagii, quàm linum, undè fit. Argentum quoque, aurum, tersissimumque vitrum, atque ipsa antidotus, alienum virus pestilens combibere possunt. Solum autem sulfur, inter creata corpora resistit fracedini, & Pestis contagio. Quia solum sulfur, instar ignis, omnem fracedinem, tam in doliis, quàm locis ipsis arcet, deletque cujusvis attactus, & odoris vestigia. Sulfur enim sic quoque tollit omnem propemodùm pellis scabiem: quia contagii inimicum. Quocirca neque mirum, si Pestis, in pellem derivata ab interno initio, per sulfur quoque extrahatur. Etenim cum in Universo, nil promptius ignem concipiat sulfure, quia merus velut ignis est; non mirum, quod sulfur demonstret proprietates ignis, quæ sunt omnia comburere, nec contagio infici. Equidem vidi in cataracta Gandavensi, integram legionem Neapolitanam Peste periisse: erat autem ibidem cohors Germanorum, quæ pulvere pyrio sua tinxerat indusia, ut lotrices, simulque pediculos excusarent. Horum si qui perirent, id præ dysenteria, non autem Peste. Itaque Hippocrates τὸ θεῖον ἄπυρον (id sonat sulfur sive divinum ignem non expertum) quod vivum nuncupatur in officinis, sola fusione, à superflua terra sequestrabat. Est autem flavum, quod semel accensum, ardet porrò in finem usque, nec pellem in superficie contrahit, ut neque fæcem notatu dignam post se relinquit: sed totum avolat, semel accensum, idcirco φλογιστὸν nominatum. Nondum enim ætate Hippocratis, modus enotuerat, ex pyrite, & marcasitis, extrahendi sulfuris. Quapropter sulfur Italicum præstat nostrate, Leodii nato. Nam pyrites, arsenicale aliquid exspirat coquendo, quippe arsenicum ideo vulgo fumus metallorum dicitur. Iussit itaque Hippocrates primum, domos Peste infectas sulfure suffiri. Enimverò sulfur dum uritur, separanturque ejus heterogenea, dat nigram fuliginem, eructatque aquosum, & acidum salem: qui in liquorem cogitur, diciturque stagma, sive oleum sulfuris. Denique ex accenso sulfure, exhalat pars sulfuris homogenea, assurgens quidem propter calorem: sed nondum accensa, ideòque cum fumo evolat, priusquam flamma corripiatur. Sic nempe e lignis, olea nondum accensa adscendunt cum fuligine, & parietibus camini, fuliginem adhuc combustibilem affigunt. Sulfur autem sic, cum fumo unà evolans, ut est in indole sui pristina: ita nec hoc loco alicujus valoris. At sulfuris combusti, cum omne

semen

semen per flammam destruatur, eo ipso in Gas, sive spiritum silvestrem transmutatur. Quod ob proprietates sui concreti, est Pesti antidotus. Nam cùm pharmacum debeat morbo adæquatè respondere, nequeunt aqua, sal, fuligo, aut evolans flos sulfuris, verum Pestis esse remedium: sed duntaxat Gas istud subtile, ac penè incorporeum, nostro Archeo proinde confestim commiscibile. Proinde Gas istud hystericas olfactu recreat; non autem oleum, non tinctura, lac, aut flores sulfuris. Quo pacto autem Gas istud sulfuris, ab ejus aporrhœa distinctum, agnoscas, lychnium sulfuratum accende in lagena vitrea: videbis confestim, totam albo impleri fumo, ac tandem flammam à fumo suffocari. Dein serva lagenam subere optime obturatam; & videbis ad vasis parietes, affixum sulfur, & in superficie aquæ, si qua in fundo sit. Quod si verò post aliquot dies, lychneum idem accensum collo lagenæ imposueris, è vestigio flamma extinguitur, propter Gas sulfuris condensabile. Non secus atque odor fracidus dolii, suffocat flammam lychnii sulfurati. Hippocrates autem, omne vinum, quod in Peste dabat, sufficiebat hoc modo. Poculum stricti colli lychnio ardentis sulfuris suffiebat, vinum ad tertiam partem affundebat, ac poculum arcte conclusum agitabat, dudum conquassando sursum atque deorsum. Donec vinum, omne Gas sulfuris in se combibisset. Nondum enim Periapta, Amuletaque enotuerant. Myracopa autem supplebat, ungendo corpus vino Græco, cui tenuissimum pollinem sulfuris incoxerat. Sudantibus verò, eundem pollinem exsiccatum Sole, adspergebat, & frictionibus jussit applicari. Pestis autem, cum nunquam careat febri, cernerentque Græci, remedia Hippocratis, cœperunt primò Pestem, dein omnem febrim, πῦρ sive Ignem vocare. Non quidem ob febrium insignem, atque necessarium calorem causticum: (licet sic placuerit Galeno) Siquidem initium, frigus, rigores horroresque, tam Pyr vocarunt, quàm ardentem causum. Hippocrates enim sulfur in cote lævigabat cum aqua, & rursus exsiccatum, servabat ad usus. Dabat autem cum vino salito, & calente, grana sulfuris 24. ut sudores proliceret. Salem autem olla vitriata primum decrepitabat, mox dein aucto igne liquabat. Nam aliàs sal sordes in se continet, quæ primo crepitu evolant, dehiscente, ac subsiliente sale. Hi spiritus fracescunt facilè, ac salem, contagionis metui substernunt. Sunt namque sali admodùm peregrini. Qui licet dudum ante salis fusionem fugerint, instituit tamen salis liquationem, ut per ignem absumatur, quicquid exotici in sale contineretur. Enimvero cernebat mox à Pestis invasione, consternatum appetitum, dein & impuritates in stomacho succrescere fracidas, ac nidorosas: unde cephalalgia, vomitus, nausea, delirium, sopor, &c. orirenturque sanationem Pestis impedirent. Sumsit itaque carnium communem balsamum salis: qui fracidum virus, atque putredines everteret abstergendo, cum virium conservatione: dabatque vinum salsum fervidum, non autem tepidum, ut nauseas compesceret, & sudores potenter cieret: addebatque sulfur, ut suo velut odore Pestem interimeret. Quia sal abstergit, à putredine conservat, & sulfur, venenum cohibet. Hunc autem sudorem, præscribebat triduo ad minimum, sæpè tamen in hebdomadam dilatabat. Quotidie autem sudabant bis, & vice singula, per diei sextantem, si poterant. Primis diebus plus, ac deinceps consequenter minus. Inter sudendum enim, tollebat omnem potum: peracto autem sudoris termino, hordei cremore cibabat, & pro potu, vinum græcum picatum, cui inerant pauca grana salis præfati, & sulfuris. Folia autem Asari, aceto macerata, calida superponebat buboni, plantis pedum, atque manuum, quæ post horas 12 singulas, sepeliri jussit. Quoniam immensum fœtent. Factum est deinceps, quod Græcia uvas consperserit muria maris aliquoties, priusquam ad torcular deferrentur. Suasit nempe id Hippocrates, ut unà sic insectæ ab uvis pellerentur. Hine vina græca, etiamnum salsa hodie, nescita usus hujusmodi ratione. Ad grandes bubones, & stigmata, applicabat lintea calida, generoso vino intincta, cui sulfur, ut dixit, incoxerat. Præterea sibi reservabat arcanum, cujus obtuitu, sibi divinos honores acquisivit. Erat autem caro viperina, vel colubrina, quas mundabat. Abscissis nempe caudæ extremo, & capite, pellem excoriabat, Intestina cum felle abjiciens: solum Cor & Iecur reservabat: omnem verò cruorem, cum vena per spinam decurrente, extraxit. Carnem verò non bullivit more, quo Theriacæ inditur; sed eandem, cum ossibus, & præfatis visceribus exactè contusit, & tepido furno exsiccavit, donec pulverari possent: quem pulverem despumato, coctoque satis melle, inspergebat, dum sciret carnes, coquendo, virtutem, tam in Iure, quàm

vaporibus, deponere. Huic autem electuario aroma patrium addebat, ad palliandum secretum: ideóque nec ab Angelo patefactum. Mysterium autem, sanatio continet. Quod sicut mors per serpentem irrepsit: ipsa quoque per serpentis mortem vindicari debuerit. Adam enim gnarus proprietatum omnium bestiarum, non ignoravit quoque, quod serpens callidior esset cæteris animantibus, quodque in serpente, balsamus præfatus lateret, remedium mortis. Quare Spiritus tenebrarum, protoplastis imponere non potuit tutius, quàm sub pelle serpentis. Fortè namque sperarunt mortem à Deo minitatam, auxilio serpentis se evasuros. Usus quoque est Hippocrates vino picato. Quocirca consideratione dignum, quod Hispania rarò Peste affligatur. Non quod desint peccata aut sordes, ubi nullæ propemodùm latrinæ sunt. Regio inquam caloribus æstuans, Africæ æmula, atque contermina est. Nec etiam quia magnates, potum nive refrigerant. Quia saltem rurales, atque cives, Peste sua peccata piarent. Sed Ægyptus utitur aquis, & fructibus, unde in carne fracedo. Hispania verò utitur vino, & quidem picato: quia cum plerumque doliis careant, vina coriis picatis conservant. Italia habet; vasa lignea ideo nec pice utitur, coacta, frequentiusque Peste corripitur. Pix enim, anthracibus apposita, solamini est, citóque aperiuntur. Pix namque, escharæ nigredinem æmulatur. Inter arbores notas, sola Picea, Tæda fit, & præ pinguedine statim moritur, si trunco parum terræ adjicitur. Deus namque liberalis est suis remediis: idque suæ Bonitati est vernaculum. Mors enim, arbori superveniens, mortem homini, facto, per arborem mortali, remedio destinari visa est. Odor picis, suffumigio plurimis provinciis Peste contaminatis, familiaris. Sic namque non unicum Hippocrati remedium, contra Pestem, Petus asserit: & ab Atheniensibus velut deastro tutelari, litatum. Cum ergo Græci cernerent Hippocratem uti remedio, sibi duntaxat cognito, cui ideo vitam, sanationem, & totam tribuebant præservationem: sensim desperantes, magis magisque usus salis atque sulfuris, in oblivionem abiit, præsertim si aliquot anni, à Peste liberi, intercurrerent. Ac deinde quisque medentûm cœpit varia seligere, sperans suum, Hippocratis esse antidotum. Unde postmodùm segetes remediorum absque numero collecta est, vacuis plerumque aristis. Tandem ex tenui olfactu viperinæ laudis surrexit Theriaces compositio, partim confusione simplicium gravata, partimque inter præparandum dissipatis odoribus, & in jusculis, abjecere meliores proprietates viperæ. Hodiè magni fit antidotus Orvietani pro Peste: quia is primus ausus fuit publico foro, deglutire ignotum sibi quodlibet toxicum. Quod hodie Germani præstant solo usu colubri. Parum enim distinguunt Pestem, à toxicis cæteris, parùmque adnotarunt, invito Orvietani electuario, Pestem nihilominus sæviisse nuper per totam Longobardiam. Omitto namque, quod radicitus Pestis a cæteris venenis differat. Quercetanus, hujusque farinæ scriptores, in cacoalexiteriis, ac tyrocinuis plurima (audacter, an temulenter judicent alii ex suppositis Pestis radicibus) dictant remedia: quorum unumquodque, non quidem ex scientia: sed ex sola putatione, concinnatum est, eorumque author commiseratione, si non supplicio, dignus est. Ranzovius namque, de sanitate tuenda, ad filium Saxonicam antidotum describit, per me tentatam aliquoties: at frustra semper. Quia virus, spirituali terroris imagine consistens, nil habet in præfata antidoto, quod radicitus eandem superet imaginem. Ideóque præ inscitia causarum Pestis, excogitavit quilibet multa, pleraque adhuc inconcinnè connexuit, contra virus peregrinè intrans. Universa nimirum confusa, citra methodum, experientiam, rationem, & causarum notitiam. Nihilque omnino contra Pestem, stultâ terroris imagine, atque persuasione timiditatis ortam, excogitatum, deinceps ab ævo Hippocratis, quisque Medentûm cœpit pro lubitu varia seligere, & connectere multa, ac multo plura, sperans suum, esse Hippocratis inventum. Interim numerus compositionum excrevit, sensimq; incertitudo veritatem pristinam supplantavit. Et quanquam antidotus, operans circa effectus producti veneni in corpore, magni pendenda sit; dum tamen non operetur in Archei terrores, imaginemq, inde productam: profectò, nec opem Pestilenti cótagio adferre potest. Vel si cum iis quis resurgat à Peste, id non nisi infido fit auxilio. Nam in Peste, ipse Archeus terrore atque mœrore propemodùm fascinatus est, ac perniciosam imaginem in se cudit, quæ vera est Pestis: à qua nec sponte resurgit, nisi vi naturæ singulari, ac gratiâ divinâ. Porrò, ut tractatu singulari demonstravi alibi, primos conceptuû impetus non stare in libera voluntatis dispo-

positione; sed fabricari in Hypochondriis: ita exin deductis argumentis, apprimè spectavi, terroris imaginem, Pestemque videlicet ipsam formari circa stomachi ac Splenis ditionem. Id enim seriò, longoque otio deprehendi, ac plurimis historiis observatione accuratè confirmavi, quarum unam aut alteram retulisse, non erit extra scopum. Adolescens quidam, cernens sororculam stigmate nigro adspersam, & extinctam, terrore perculsus, statim sarcinam circa os stomachi sensit, continuæ suspirationis monitricem. Utebatur quotidie Theriaca, adjuncta Myrrha, & petasitidis radice, edebat ac bibebat usque in hilaritatem. Tandem 12. die ab obitu sororis, febris, ac sopor, ipsum apprehendit, & triduo inde obiit. Nobilis virgo consimilem sarcinam, atque terroris anxietatem passa, tandem dejecta appetentia, suspiriis, compressionibusque stomachi, insomnes noctes, ac palpitante corde transegit, febris illam lenta atque continua apprehendit, cum lucta timoris & spei indesinente. Frustraneæ erant enim, quotquot secum deliberationes animositatis, ac resignationis liberæ, faceret. Spretis etiam cibis, vino tandem forti locus superfuit. Idque etiam mox fastidivit. Nec etiam tantoperè mortem expavit, quantum futura deliria. Ridebat interim stultas anxietates, sive luctæ vanitates, suæque stultitiæ piguit ipsam. Medentes autem miserant sua ad illam Alexiteria. Sub quibus crevit animi duellum, non secus ac demorsis à rabido sua Hydrophobia. Ac tandem lethali mœstitia terroris pestiferi, jam planè despondebat animo. Quippe quæ à tribus hebdomadibus, somnum nullum admiserat, sub agonia perpetua, vitæ desperatione, & plena tamen luctæ suæ stultæ recognitione secum anxiebatur: Adhibuitque opiatis, pejus se habuit. Tandem inter metum, ac optatum mortis, remedio Hippocratis, 6 horarum spatio planè convaluit. Interim fateor atque moneo protestando, quòd condum Hippocratici remedii manifestaverim satis apertè, ut solis artis filiis, verisque Medicis sit sat patulum: solisque pigris Medentibus lucro emancipatis, & invidis veritatis osoribus, tectum futurum. Narravi autem. 1. Historias præfatas, ut elucescant incipientes Pestes, nondum veneno pestilenti imbutas, nondumque sufficienti imagine terroris comitatas. 2. Utque exin constet virtus remedii Hippocratici. 3. Quòd impetus primi, confusionis, terroris, atque imaginationis circa os stomachi, in Hypochondrio contingant. In liene nimirum, cujus emunctorium est prope os stomachi, adeòque scopus illius sagittarii. Nam in juvene sano, quem Pestis septem horarum abripuerat, instituta anatomia, reperi escharam oblongam jam constitutam, ut prius vomitus motricem, ac dein syncopum continuarum authricem: ita & mortis repentinæ occasionem dedisse, prout in aliis, 16 horarum spatio, triplicem in stomacho escharam notavi patratam. 4. Quòd animalis versutiæ herus, cum caduceo somni, soporis atque vigiliarum ibidem diversorium elegerit. 5. Quodque omnis amentiæ atque delirii sedes, sit ibidem. Idque longâ demonstratione alibi fundavi ex professo. 6. Purgationes item, ut & myrrhatas antidotos pestilentiales, non sat tutas, aut confidentiâ dignas esse. 7. Quodque omnis ratio, deliberatio, animositas, resignatio, consolatio, argumentatio, omnisque versutia humana, in contrarium, non nisi Æthyopem lavent in Peste, prout & in Hydrophobia. 8. Quòd opera præservativorum, sit ignava, quoties & quamdiu perstat sigillum imaginis, à terrore fabricatæ. 9. Quòd ejusmodi imago continuos de se luctus excitet, phantasiamque ipsam conculcet, nec minus ad se captivam trahat, quàm rabidi morsus nolentem hydrophobum parit. aut Tarantulæ ictus, delirium tripudiatorium. 10. Quòd laxa sit solius sudoris consolatio, in ejusmodi terroribus. 11. Quòd non devicta timoris Idea in viscere, nec exulata fœce, cui ista imago insedit, irritum est, quicquid magistrales, aut officinarum compositiones, moliantur. Hydrophobi namque, licet subinde per intervalla discretè loquantur, præsentiant, prædicentque ad venam insaniam, non possunt tamen non adigi in insaniam suæ imaginis. 12. Quòd perniciosa sit natatio, & quicquid sudorem cohibet. 13. Ptisanæ, pultes, syrupos, atque julapia, laxa ac frivola esse remedia tanto malo. 14. A Peste notha perveniri tandem ad legitimam: sæpius tamen ægros deficere sub incipiente, antequam sua edat signa. Quæ tamen mox ab obitu, proditoria emergunt. 15. Quòd odores grati, suffitus aromatum, plumarum, aut calceamentorum, nullum Pesti adferant præsidium, aut subsidium. Per exemplum enim, Si fracidum cadum vini, aromatum, vel quovis alio odore, præterquam sulfuris, imbuas: manet fracidum, novumque vinum, quod infuderis, mox contaminat, ut

ut prius. Quare aromata, à semel terrefacto Archeo terrorem, terrorisque Ideam virulentam, nequaquam auferunt. Quia materiam veneni non tollunt, multò minus illud enecant, vel terrorem ab Archeo amovent; ut nec sedem reficiunt, vel partem affectam solantur. Etenim Paracelsus, ad civitatem Stertzingam sibi beneficam, commendat præ cæteris quibusvis remediis, sub lingua sensim liquatam myrrham: ac junioribus in præservationem, pro 24 horarum spatio promittit audacter. Quam attamen doctrinam expertus sum mendacem. Vidi namque adolescentes, myrrhæ usu multo, Peste interfectos. Myrrha quidem, etsi cadavera, balsami loco præservet à putredine: procul tamen distat Pestis à putredine. Non secus ac candentis ferri eschara, à putrefacto cruore discrepat. Et licet jam demortuum subsequatur putredo, terroris tamen virulenta imago propriè non putrefacit: sicut propriissimè Archeum vitalem occidit, ac in virus secum transmutat. Jubet enim myrrham ore detineri. Quasi Pestis nesciret intrare, nisi oretenus. Longè ergò consultius, os clausisse silentio. Equidem Pestis horrebit myrrham, nec per nares intrare audebit, si myrrha ore detēta, liquescat. An odor fortè myrrhæ impediet, quominus imago venenosa, non sit venenosa? sit nocua? An enim myrrha in ore, repellet Pestem ex Archeo? Eadem ratio æquè frivola ac insulsa est, pro Theriaca, aceto &c. odoratis. Tandem sciant mortales, in medendo, nil æquè damnosum, ac credulitas, data absque pignore, & veritate. Profectò accusationes ægrorum, quandoque tonitruent contra negligentiam, falsitates, imposturas, temeritates, falsasque medentūm merces, quibus vita spoliati fuere. Ego autem ex libris, Paracelsum virum deprehendi, temerarium promittendo, inexpertum in Peste, inconstantem in remediis, Ignarum in causis, ut & ingratum, erga beneficam Stertzingam. Parcant mihi ejus cultores, quod in re tanti momenti, pro veritate candidè loqui cogar, ne quis se suis fidat in Peste auxiliis.

Imago terroris ventilata.

HActenus inauditum virus Pestis produxi. Scilicet animam, ejusque vitalem Archeum pollere imaginatione sibi vernacula. Imaginationis autem præfatæ potestatem esse, formare Ideas: non quidem quæ amplius sint nudūm ens rationis, sive non ens: sed veram prorsus imaginis subsistentis entitatem actualiter habeant. Quæ nimirum imaginatio, cum sit opus carnis, brutis etiam nobiscum commune; hinc nempe fabricatur in externo homine, à quo nil nisi hoc aliquid, longè à spirituali conceptu diversum, progreditur. Ad quam autem entitatem subsistentem, consequendum, ipse Archeus vestit suum conceptum (qui mera & abstracta adhuc est mentalis Idea) sui involucro, sive particula auræ suæ adeo, ut quod in se concepit abstracto imaginationis conceptu, idipsum Archeus mox vestiat, induatque vitali aura. Sic ut deinceps sit subsistens ens, imago scilicet ab imaginatione fabricata. Porrò ut conceptuum, ac passionum variæ sunt difformitates, juxta Prothei illius libertatem: ita haud dubiè sunt & istiusmodi imaginum multiplices varietates, procul ab invicem segregatæ. Etenim sic lætitia, atque tristitia, è diametro ab invicem recedunt, harumq; Ideæ, spiritibus vitalibus indutæ, sculptæ, ac usæ, diametraliter in nobis dissimiles operationes edunt. Suntq; ideo Imagines terroris plurimum virulentæ, atque potentes ad contaminandum, symbolizantem secum spiritum vitalem, tam in corde, ac arteriis, quàm in ipsamet solidorum œconomia habitantem. Quam scilicet imaginem, ejusque efficaciam potentissimam, jam ante, ac pluries alibi, manifestavi, quantum potui. Dixi etiam, ac demonstravi, eandem imaginem esse Pestis essentialem, formalem, atque immediatam quidditatem. Quippe quod non infrequenter ex solo terrore, à Peste Pestis fit fabricata, licet non præexsisteret causa materialis, unde hauriri posset. Tractavi deinceps obiter de præservatione ac sanatione Pestis per zenexton, & remedia olim temporibus Hippocratis usitata. Attamen nondum pro præsenti seculo sat dictum in ordine ad sanandum. Siquidem plurimæ occurrunt difficultates, nondum sat elucidatæ. Inprimis imago terroris unica est quidem sua in specie, ac proinde difficulter potest intelligi, quod Pestis ex unica uniformique Idea terriculamenti, quiret tam diversa, tam distinctis nedum emunctoriis: sed per totum corpus tam distinctas partes æqualiter, pro suo lubitu affligere. 2. Deinde, quod eadem terroris imago quiret solo nutu suo tam diversa à se invicem producta, cudere. Qualia sunt Anthraces, Bubones, escharæ, vesiculæ, pustulæ, tumores, vibices, &c. 3. Quod unica terroris Idea, nedum

partes

partes externas, sed & stomachum invaderet, & obsideret, itemque caput, &c. 4. Quod unitas illius Ideæ, nunc acutissimum morbum, aliàs lentum sensimq; nictantem, alibi sensim sponte fatiscentem produceret: cum ejusmodi effectus potius veneni diversitatem, quàm identitatem accusare videantur. 5. Quod Archeus humanus, terroris venenosa Idea pavidus, ac velut profugus, vires, atque animum haberet, escharam in pelle producendi instar ferri candentis. Imò & stomachum, sive viscus principale, eschara perforet. 6. Quod inquam delirium, sive vigilia, non ex eodem cum sopore initio pullulare videantur. At omnem hujusmodi anxietatem unica facilè responsio delet. Nimirum omnis primus conceptus, primiq; conceptuum impetus, contingunt infra septum transversum, qui ideò negantur subesse rationi, aut esse in nostra potestate. Quapropter Hypochondriacas passiones ibidem vigere, omnis jam ætas concessit. Deinde Pestem immediatè à pestilenti terrore frequenter introductam, nemo ambigit. Qui terror imaginatione illius loci ut fabricatur: ita & cuditur terroris imago, unde sibi Imaginatio etymon desumsit. Non est autem ejusmodi imago deses, aut citra operandi facultatem: cum plurimi morbi à perturbationibus nudis, incepisse nemo nesciat. Denique terror, nedum est animæ humanæ, ac solius rationis pavor: sed & Archeus ipse terretur, irasciturque naturali quodam fervore, ac passionum illecebris. Porrò terror cudit quidem imaginem Pestis effectricem, confusionis atque horroris genitricem: sed venenum, imago ista non assumit, ab indistincta confusione terroris, terrore confuso, metuque aut fuga desertoris Archei: sed sicut omnis serpens, canisque rabidus, venenum parit per conceptum iræ furibundæ: ita quoque Archei terror non sufficit, ad productionem pestilentis imaginis: nisi furor Archei, imaginem virulentam pepererit, quæ simul penetret, & nubatur imagini terroris. Hinc nempe fit, quod Pestis plerumque circa stomachum nascatur, seseque manifestet per nauseas, vomitum, inappetentiam, dolorem capitis, febrim, sopores, ac tandem deliria. Siquidem hanc supellectilem versari circa stomachum, alibi de febribus, ac tractatu Duumviratus, satis amplè demonstravi. Eschara enim non fit in mortuo: sed tantùm in vivis, adeóque à vita, & Archeo ipso (prout de sensationibus alibi) qui excandescens parit furoris imaginem, quæ nata est se ipsam, totumq; spiritum Archei, ipsumque influum spiritum sanguinis arterialis, commutare in corrodens alcali. Vitalis enim spiritus, qui primo ortu materialiter in digestione stomachi acidus fuit, ac digestionibus subsequentibus salsus fit, atq; volatilis; formaliter degenerat, fitque sal corrosivum, atque alcali volatile, efficiens causa corrosionis, & escharæ. Nam ad transmutationis tam peregrinæ, & exoticæ (à peregrina scilicet & exotica imagine productæ) rabiem, quicquid est vitale, in ipsamet solida partium substantia, id totum excandescente principio vitali irato, ac succenso, accenditur, variosque morbos (qui in pruno, igne Persico, gangræna, erysipelate, &c. obvii veniunt) parit. Patet ergò, ab eodem terrefacti, & in rabiem succensi Archei, initio, contingere nunc in stomacho, nunc in pelle, glandulis emunctoriis, tum etiam subinde in ipsamet solida similiarium, aut viscerum œconomia suscitari pestem diversimodè; unde lethales sphaceli, escharæ, atque combustiones, contingunt, pro diversitate partium, ad quas Archeus furibundus, ac terrore plenus, diverterit. Quod autem terrefactus, profugus Archeus, rediensq; ac semifurens tam hostilis fiat partibus clientibus, quibus solus præsidet, non aliunde petenda est confirmatio; quàm quod spina infixa, quæ axungia leporina, tutò absque incommoditatibus expellitur, quatenus furorem Archei lenit istud remedium: quæ spina alioquin ingentem furoris tragœdiam suscitat. Parit nempe Archeus, suis clientibus venenum, suo furore, quod alioqui simplex vulnusculum lubens ignoraret, Puta, quam dissimile est vulnus phlebotomi, & ictus apis. Itemque ictus phlebotomi, mundi, quantum distat à punctura immundi phlebotomi. Non mirum ergò, quòd sedes, qua primùm imago concepti terroris, & combinatæ imaginis furoris penetratio, contigerint, hostiliter agitetur, furibundè exuratur: sæpè tamen ab insito vitæ spiritu, transmittuntur atque fugantur venenati turbines, ad habitum exteriorem; ad loca inquam, quorsum latex propria sponte subter valetudinem gliscit, sive ad habitum externum corporis dimittantur. Ideóque quicquid in Peste agendum est, id festinanter curandum est. Etenim quandoque imago Pestis tantùm vestitur spiritu influo: tum facilè sudorifera subveniunt. Sed ubi solidis inhærens, innatusq; Archeus Imaginem sui terroris & furoris concipit, nisi statim alimento suo spermatico resignet, ac deponat conceptam imaginem (tar-

tarum cruoris istud corruptum alimentum vocavi) tumoremque prodat, periculum est, ne in ipsam solidorum mox substantiam transmigret: quod inexcusabile mortis detrimentum continet. Ideóque ne tenax intus hospitium, Pestis sibi sumat, procurandum, ut imago non dudum intus fluctuet pestilens: sed tota supellex, foràs per sudorem proliciatur, & excidat. Carlina enim Imperatori olim ab Angelo ostensa dicitur, pro peste exercitus (fortè ideo carduus dicitur angelicus) quod primus ortus imaginis pestilentis, circa stomachum sopores, nauseas, febrim, vomitum, & cephalalgias suscitet; Ixia verò somnum arceat, multóque magis sopores contra naturam. Ideóque extractum Carlinæ recentis, non fore infœcundum recenti Pesti sperant.

FINIS.

AMICE LECTOR.

CVm non à paucis Viris, iisque perdoctis, petitio hactenus satis aperta & constans ex diversis locorum regionibus ad nos permanaverit, uti de novo hanc præsentem, quam ὀφθαλμοφανερῶς oblatam habes, Ioh. Baptistæ ab Helmont, Philosophi probati, Editionem tuo bono in publicam iterum lucem procudere ac promovere, quàm primâ fieri conditione posset, bonarum artium studiis gratificando, χερσίν τε ποσίν τε (q.d.) rem aggredi conaremur; quid! quod in præsens usque tempus petitionibus suis non tantùm firmiter institerint; verum etiam festinanter expetendo hanc tertiam nostram Editionem summis animorum suorum lætitiis desiderarint. Non potuimus certè aliter facere, quin horum favendo partibus, à tot tantisque ingenuorum virorum petitis ac desideriis nos liberos absolveremus; cumque penitus decretum nobis esset aliquem diu desideratum scriptis hisce Philosophicis subornare Elenchum, sive copiosum aliquem rerum & verborum adjungere indicem; Ecce tibi, amice Lector, quid boni nuntii allatum (vulgari diverbio) ex America. Venetiis per tabellionem hoc scriptum Philosophicum in Folii forma cum multo indice per Otthonem Tackenium Doct. Medic. ibid. Practic. collectum ad manus nostras allatum habemus & videmus. Lætabamur certè summoperè, ut qui hoc modo instantibus super hac re vacare possemus laboribus, pluribusque etiam faciundis parcere sumptibus. Attamen ne videamur omninò ab aliis surrepsisse, quod nostro bono impendimus, non paucis in locis præsentem rerum & verborum indicem, auctiorem (uti res ipsa te edocebit) reddidimus, tuis favendo, studiose Lector, partibus. Cæterùm quantum ad puram correctionem attinet, nulli dubitamus, quin præsens hæcce nostra, præ altera illa Venetiis excusa plurimam partem melior tibi arridere possit, si utrumque scriptum inter se collatum, resque singulas in judicii examen fortè vocaturus esses; ut qui tot tantisque syllabarum & verborum (de litteris non loquimur, cum vel sapientissimo in hisce & similibus non posse non errare veritas apertè constet) scateant mendis, quæ studioso Lectori vel invito etiam nauseam movere possint, quo merito jure à talibus & similium editionum lectionibus sibi cautum habeat; quid? quod commodiori etiam hujusce nostræ Editionis cum bono fructu uti fruique possis compacto; sed ista omnia tuo relinquimus, Lector benevole, libero arbitrio, remque judicandam omnem docto tuo amicè obtrudimus ingenio. Vale & vive εἰς αἰῶνας.

INDEX
RERVM ET VERBORVM
MEMORABILIVM

In docto hoc Opuſculo locupletior & in ordinem digeſtior editus.

A

 An-

F.

G.

H.

K.

L.

N.

P.

Papa-

Q.

R.

S.

 Sto-

Q.

R.

S.

T.

V.

FINIS.